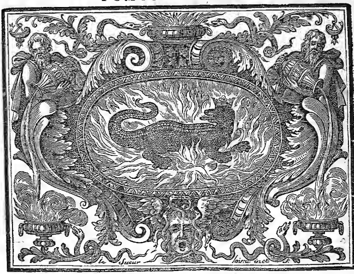
THEOPHILI
BONETI
MEDICINÆ DOCTORIS,
SEPULCHRETUM
SIVE
ANATOMIA PRACTICA,
EX
CADAVERIBUS MORBO DENATIS,
Proponens
HISTORIAS ET OBSERVATIONES
Omnium Humani Corporis Affectuum, ipſorumq; Cauſas reconditas revelans.

Quo Nomine tam PATHOLOGIÆ *Genuinæ, quam* NOSOCOMIÆ *Orthodoxæ fundatrix, imo* MEDICINÆ VETERIS *ac* NOVÆ *Promptuarium dici meretur.*

Cum INDICIBUS neceſſariis.

EDITIO ALTERA, QUAM NOVIS COMMENTARIIS
Et OBSERVATIONIBUS *innumeris illuſtravit, ac tertia ad minimum Parte auctiorum fecit*
JOHANNES JACOBUS MANGETUS, MEDICINÆ DOCTOR,
& Sereniſſimi Electoris Brandenburgici Archiater.

TOMUS SECUNDUS.

LUGDUNI.
Sumptibus CRAMER & PERACHON.

M. DCC.

THEOPHILI BONETI

MEDICINÆ DOCTORIS

ANATOMIA PRACTICA;

SIVE

DE ABDITIS MORBORUM CAUSIS

Per Cadaverum Dissectionem revelatis.

LIBER TERTIUS.

DE AFFECTIBUS IMI VENTRIS.

SECTIO I.

DE INAPPETENTIA.

OBSERVATIO I.

Anorexia inducta ab orificio ventriculi superiore ulcerato, Humoribus corruptis in cavitate ejusdem.

JUVENIS cum convivio interfuisset, eadem nocte dolore stomachi correptus fuit, inde sequitur vomitus, Anorexia; mors: In ventriculi orificio superiori ulcus erat magnum, ventriculus humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat. *Vide lib. I. sect. I. observ. 14.*

INappetentia ut plurimum fit ab humoribus dulcibus, crudis, aquosis, serosis, biliosis, aut aliter vitiosis, ventriculi orificium & tunicas imbuentibus, hisque vel in ventriculo genitis, vel à vasis hepatis, lienis, pancreatis, mesenterii &c. in ventriculum influentibus, particulas acres, fermentaceas, quæ famem inducunt, (*vide Scholia ad observationem 1. sect. 2.*) destruentibus: Interdum a solis vaporibus biliosis aut aliter vitiatis, videlicet in ventriculum elatis, sive hepate calidiore, sive à vermibus contentis in intestinis, sive ab utero, sive à toto corpore, ut per febres accidit: Nihil aliud autem censetur esse Anorexia, quam prostrata ciborum omnium appetentia, ex defectu suctionis sensus in orificio ventriculi superiore ortum ducens: Defectum suctionis inferre ajunt, alimenti in corpore abundantiam; crassos & lentos humores, sive ex cibis in ventriculo genitos, sive aliunde affluentes: cibos pingues ac viscidos: intemperiem tam calidam quam frigidam: obstructionem vasorum lacteorum: consuetam evacuationem, ut mensium vel hæmorrhoidum suppressam, aut consuetum intermissum exercitium: cerebri demum & nervorum vitia, in quibus scil. facultas animalis vel concidit vel depravata est, ut in apoplexia, lethargo &c. paralysi etiam, propter obstructionem nervorum à sexto pari prodeuntium: *Franciscus* verò *Sylvius* in Praxi sua medica, vult hu-

jus symptomatis causam frequentiorem & graviorem, esse salivam viscidiorem & pingniorem, adeoque ad promovendam alimentorum in ventriculo reliquiarum fermentationem plane ineptam; quinimo pituitam in tenui intestino similem producentem, à qua succi pancreatici aciditas blanda obtunditur, cujus halitus acidiusculi & grati, ad superius orificium ventriculi appellentes, famem solent excitare: Aliam etiam causam esse Bilem pinguiorem, ab intestino tenui ad ventriculum assurgentem, atque tum alimentorum reliquias, tum salivam corrumpentem, & sic gratam ipsarum aciditatem obtundendo, appetitum prosternentem.

Observatio II.

Apositia ob ventriculum humore plenum viridi.

JUvenis mulier (*de qua lib.1. Tit. de Paralysi*) conquerebatur de ventriculi ardore, siti, Appetitus edendi prostratione, alvi difficultate &c., Illi vesica bilis bile crassa ac nigra turgida erat: ventriculus humore plenus viridi; colon intestinum, ubi ventriculo annexum est valde laxum: reliquis in locis, ad crassum intestinum usque, fæcibus crassis durisinfarctum.

Observatio III.

Inappetentia à vitio fibrarum ventriculi & pervitate nimia Lienis.

MUlier Romana 35. annor. per plures annos inappetentiam passa, cum tussi sicca & spirandi difficultate, cum frustra variorum Medicorum auxilia tentasset, moritur; Dissectoque ejus cadavere, ventriculi omnes fibræ nigræ duræque repertæ sunt: Tres vero pulmonum lobi adeo indurati, ut potius tophos lapideos quam carnem omnibus videntibus ementirentur. Lien ovi gallinacei magnitudinem non excedebat. *Ex P. Sphereri observationibus.*

Observatio IV.

Inappetentia à ventriculi depressione per magnum Hepar.

FIlia sexennis post lentam Tabem, doloribus hypochondriorum & Inappetentia, seu prostraro ciborum desiderio, viribus fracta expiravit; In dissectæ cadavere Hepar universum fere occupabat abdomen, venrriculumque adeo ad inferiora depresserat, ut quasi ab œsophago videretur separatus: Pulmo sinister consumptus Tabi dederat occasionem; Pondere igitur Hepatis increscentis propter impeditam circulationem, depressus ventriculus, cibos vitæ necessarios respuit. *Thom. Bartholinus cent.4. observ. 71.*

Observatio V.

Inappetentia à corrugatione, ulcere fistuloso, aliisque vitiis ventriculi.

CUr nonnulli pauxillam quantitatem cibi assumere possint, causam videre visus sum in vigili arcis Dessaviensis: Hic quidem munus suum obibat, sed aliquot annos conquestus erat de cibi fastidio & vomitu, ut fere solo potu se sustentare cogeretur, moriebatur tandem:

Aperto cadavere abdomen humore aquoso repletum reperiebamus: Deinde omentum purridum, ut ad tactum statim divelleretur: Præterea fellis vesiculam secundum quendam ramum ruptam: Quin & corrugatio aderat, seu concrescentia quasi membranarum scirrhodes: foramen quoque ventriculi vetus, quemadmodum ex lateribus nigris, crustosis & inveteratis patebat, conspiciebatur; cui & ulcus fistulosum jungebatur: tandem etiam ventriculi capacitas admodum exigua, & vix cum nucis juglandis magnitudine conferenda, occurrebat, quibus sane factum fuit ut nihil fere comederit: omnesque cibos ingestos statim rejecerit: Quemadmodum saniei ratione ex ulcere, omentum & vesicula fellis computruerunt, & ob foramen portio potus ad abdomen delata fuit: Miror vero, cum foramen vetus appareret, cur non major aquæ copia ibi reperta fuerit? forsan *venæ ventriculi avidæ*, cum parum alias alimenti assumerent, avide potum statim suxerant & ad mesaraicas detulerant. *Phil. Salmuth. centur. I. observ. 43.*

Observatio VI.

Inappetentia à viscerum omnium corruptione.

VLcere ventriculi visus fuit quidam cerevisiæ coctor laborare, & quidem interioris partis: huic non modo ventriculus male affectus erat, sed omnia viscera interiora cor-

rupta ac fœtidissima: Multo tempore hic pallidus admodum fuerat, & mali in facie coloris: circa digitorum articulos tumores habebat; delectabatur cerevisia forti & medicata: Contingit huic ut ventriculo pure ac crudis humoribus repleto, *cibum potumque non solum aversaretur*, sed conatus ne transmittere quidem potuerit: Profuit serapium acetosum, cujus uno aut altero cochleari sumpto; mox pituitam crudam; copioso pure permixtam vomuit: quod cum aliquoties deinde faceret, & vomitus tandem non amplius succederet, ad sanitatem se rediisse sibi persuadens, alia remedia admittere recusavit: Supervenit paulo post digiti unius sinistri pedis sphacelus; qui cum arte Chirurgi constitisset, mox dextrum pedem gangræna occupavit, & velociter progrediens, brevi supra talos pervenit: Hoc tempore cum de vitæ periculo admoneretur, respondit se nulla corporis parte dolore, neque unquam antea doluisse: Ita absque dolore, paucissimis post diebus, sub initium Julii, è vita migravit, tertio videlicet mense ex quo pus vomuisset.

Hujus omnia viscera, quæ aperto corpore in conspectum venere, corruptissima fuere, multo pone consistente pure: quorum tantus fœtor, adeoque gravis ac molestus, ut diutius hærere non fuerit possibile: multo minus singulas partes lustrare: Et tam fœtidum corpus necesse fuerit mox sepulturæ committere: Videtur hic *interna viscera sensu destituta habuisse*, contra plane quàm nonnulli alii, quibus sensu prædita sunt. *Dodonæus observ.27.*

INterna viscera sensu destituta &c.) Corruptis forte nervis sensum illis impertientibus: Alias viscera interna obtuso sensu prædita sunt, Et 1. Hepati exiguum attribuit *Galenus* 4. de usu part. cap. 13. *Glis. son* Anat. Hepat. cap. 30. frequenti Iecinorum excarnatione edoctus, testatur nullum extare nervuli cujuspiam, extra capsulam communem, in ejus parenchymate vestigium: Ideo *Riolanum* deserens in *Galeni* sententiam abit, quod fieri non possit ut pars mere similaris, nervisque omnibus destituta, sensu acerrimo fruatur: At dolores Hepatis, inquit *Riolanus*, sunt acutissimi? Dictum vero oportuit quibus indiciis ipsi constiterit dolores ejusmodi ad Hepar, non autem ad partes vicinas pertinuisse: In ejus quidem inflammatione adest dolor quidam gravativus in dextro latere; acutum autem dolorem in hoc morbo contingere medicinam facientibus nondum compertum: & si forte aliquando dolores solito acerbiores persentiantur, possunt sane verisimiliter partibus vicinis condolentibus adscribi: nimirum hepatis ligamentis, aut diaphragmatis parti illi, cui hepar, mediante loco suspensorio, arcte annectitur: aut peritonæo nothas costas in dextro hypochondrio investienti; aut denique ipsi tunicæ & vasis Hepatis: 2. Lieni paucos nervos concessos docent veteres; ne hoc viscus fiat admodum sensile: plures vero ostendit *Glissonius*, in eo non sensui aut motui inservire, est enim illi sensus hebes, & motus spontaneus plane nullus, sed in alium usum, alimentalis nempe succi eductionem; 3. Renum parenchymati quoque sensus obtusus est: 4. Mesenterium exili sensu donatum esse; ac sine dolore inflammari, contentus *Fernelius*; solumque gravitatis habere sensum: 5. nervorum plures surculi ad Pulmonum mittuntur membranam, parenchyma vero non ingrediuntur.

Vena ventriculi avida &c.) A satietate quoque & repletione illarum Inappetentiam oriri notat *Platerus* Prax. lib. 1. cap. 22. Ob sanguinis scil. in venis mesaraicis, & præsertim in ventriculum dispersi redundantiam; ob quam eum nulla vel exigua fiat suctio, appetentia quoque vel nulla vel pauca existit: Et præsertim quod ventriculus sanguine plenus, eoque veluti saturatus, novum succum minime appetat: Sicuti in plethoricis, & otio deditis, cum tardius substantiæ corporis fiat dissolutio, tardior quoque fiat absumpti restitutio, ut tardius minusque esuriant contingit.

Observatio VII.

Inappetentia diuturna ab adipe copioso adnato circa fundum internæ superficiei ventriculi.

OBservavit *Vesalius* lib. 5. Anatom. cap. 3. In ventriculis hominum obesorum, nonnunquam reperiri adipem utrinque copiosum, sed lævem & lubricum in sinistro latere, circa fundum internæ superficiei adnatum, ob quem sæpe Inappetentia diuturniore tales homines laborant: Non secus ac si alius *quidam dulcis humor* eidem inhæreret.

QUidam dulcis humor &c.] *Sanctorius* meth. vitand. Error. lib. 7. cap. 3. saporis dulcis in humoribus duo statuit genera, unum suave, quale in lacte, butyro, pinguedine, cui virtus oppilativa: alterum nauseabundum, saporem liquiritiæ referens & sacchari, adeo penetrantis dulcedinis, ut omnia salsa & amara, huic sapori associata dulcissima sentiantur: Hujus nauseabundi dulcis, *Avicennam* sequutus, causam statuit putredinem phlegmatis: Ad id quod objicitur putredine pituitam salsam fieri, non dulcem? Respondet pituitam acidam vel ponticam, sua frigiditate adeo obtundere & moderari quemlibet intensum calorem, ut à putredine, vel alia causa calefaciente fiat dulcis & non salsa, omnia enim dulcia à calore moderato fiunt: Idem saporem dulcem varias humorum misturas indicare censet, ut modo chylus dulcedinem acquirat ob perfectam alterationem primæ coctionis; modo ob dulces ichores sanguineos à venis extramissos: Nauseosæ dulcedinis exemplum affert de Medico, qui tam immoderatam perpetuo in ore sentiebat, ut nihil inveniretur adeo amarum quod statim in ore ipsius non dulcesceret, quæ causa fuit insignis languoris virium, à quo in discrimen vitæ adductus fuisset, nisi olei vitrioli usu obviam ivisset: Putavit is à viscerum calore, & à putredine pituitæ, qua corpus erat refertum, ejusmodi nauseabundam dulcedinem contractam fuisse: Quæ forte causam à *Vesalio* enarratam habuit.

Observatio VIII.

Apositia ob ventriculum laxiorem, in quo globuli deprehensi, Lienem scirrhosum.

Rusticus cui in toto color plumbeus, cum hypochondrii sinistri duritie, fastidio ciborum omnimodo laborabat: In ventriculo laxiore globulos, ut nuces avellanas, & prædurос offendo, etsi per menses nihil solidi sumpserat: (An ideo quod aliquod fermentum Lien per vascula, quibus stomacho connectitur, denegaverat?) *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Observatio IX.

Inappetentia producta à diversis ventriculi affectibus.

§. 1. Vir Nobilis nephriticus cum Appetitu prostrato tandem è vivis excessit: Omentum illi erat prætenue, Ventriculi substantia tenuis, interior illius tunica diversicolor, In cavitate liquoris fæculenti cochlearia circiter tria. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 2. Cuidam Inappetentia & fastidia ciborum: Fundum ventriculi in ejus cadavere & pylorus erant sydcrata: Totus ventriculus putris & laceratus est minimo fere digitorum contractu. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3. Jac. Gallus conqueritur de ventriculi dolore, dejecta Appetentia &c. Ventriculi faciei extima erat vermiculata, interna corrupta & putris, humor qui in eo erat nigricabat. *Vide tit. de vomitu.*

§. 4. Mulier conquerebatur de ventriculi dolore, Apositia, In fundo ventriculi inventi lapilli copiosissimi. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 5. Virgo brevi morbo sublata: ante obitum Apositia & febre continua prehensa fuit: Jecur defunctæ nonnihil plus solito nigricans & ventriculus perexiguus, bile porracea intinctus reperiuntur. *Vide lib 2. tit. de phthisi.*

§. 6. Domicellæ cum ventris cruciatibus summa fuit Inappetentia; stomachus totum abdomen implebat, In cujus fundo copia materiei putidæ, & in loco Lienis, ubi multa ramenta fæcesque ejus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Mulier per plures annos Inappetentiam passa est, ventriculi omnes fibræ nigræ duræque repertæ: Lien ovi gallinacei magnitudinem non excedebat. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

L. *In ovi gallinacei &c.*) Si ex plurimorum sententia, Appetentia excitatur ab humore melancholico à Liene in ventriculum transmisso, qui acida vi & adstrictione tunicam interiorem ventriculi corrugat & vellicat, estque illi instar acetarii ad excitandam appetentiam, collige hinc Lien tantæ parvitatis sufficientem quantitatem ejusmodi succi adparare non potuisse quæ Famem inducere potuerit.

Observatio X.

Inappetentia inducta à diversis Hepatis aut Lienis affectibus.

§. 1. Filia sexennis prostrato Appetitu & fracta viribus expiravit: Illi Hepar universum fere occupabat abdomen, ventriculumque adeo ad inferiora depresserat ut quasi ab œsophago videretur separatus. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 2. Quidam conquestus de molesto hypochondrii dextri dolore & edendi appetitus amissione: Inventa est vomica simæ parti Hepatis connata, satis magna atque aperta, reliqua satis sana. *Vide tit. de Hypochondr. tumore.*

§. 3. Nobilis in melancholiam incidit, (*lib. 1. tit. de melancholia*) Tandem cibum & potum cœpit aversari, quos tamen citra appetentiam admisit. Hujus Hepar colore undiquaque nigrius quam secundum naturam apparuit: sed tamen minus quam pulmonis sphacelo correpti substantia.

§. 4. Famulus N. per annum hypochondrii dextri dolore conficiebatur, cum cibi Fastidio: Hepar repertum durum, magnum, albicans circa stomachum: Gibba parte prope costas nothas, nigrum, plumbeum. *Vide l. 4. tit. de Febribus.*

§. 5. Matronæ molam gerenti Appetitus prostratus erat: Hepat undique abscessibus putridis scatere deprehensum est. *Vide tit. de Graviditate falsa.*

§. 6. Nob. N. tussi laboravit, & tumore infra cartilaginem xiphoidem: supervenit cachexia, Appetitus dejectio &c. Hepar erat grandius & colore livido: In superna parte versus diaphragma, abscessus sese obtulit plenus vesicis, & materia putrida circumdatus, qui corrupit Hepar & erosit usque ad cystin felleam. *Vide lib. 4. tit. de Tumoribus.*

§. 7. Sæpe Jecur animadversum tuberculis & abscessibus instar furunculorum obsideri, quorum non aliud signum fuit quam Febris cum siti & cibi fastidio. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 4.*

§. 8. Vir

§. 8. Vir aliquot septimanis conquestus est de Appetitu cibi & potus plane prostrato: Repertus est Lien prima facie integer, interior substantia instar amurcæ: *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

OBSERVATIO XI.

Inappetentia ab intestinis Sphacelatis.

Viduus quidam literatus, quadragenario major, melancholicæ, & dum viveret, valetudinariæ constitutionis, m. februario anni 1670. soliro plus conquestus est de Ructibus austeris, Inappetentia & dolore ventriculi, necnon renum & dorsi: Subsequutæ dehinc sunt *obstructiones alvi*, noctes inquietæ & sæpe insomnes, doloresque obscuri, gravativi circa Ilia, iique in sinistro latere supra ventriculum quasi ascendentes: febris apparuit nulla, major tamen nonnunquam sub vesperam quam interdiu, Lumborum dorsique incalescentia: urinæ pallidiores plerumque & crassiores deprehensæ, cum sedimento copioso, nonnunquam Tartaro rubeo, sæpius albo, mucoso: Pulsus in dies debilior, ab initio tardior, versus interitum celerior; supervenit his omnibus vomitus sanguinis nigricantis, in grumos majores tenacissimos maximam partem concreti, qui cum intra triduum copiosior aliquoties rediisset, ægro, exhausto virium thesauro, leipothymias frequentiores, ipsam deniquè mortem accersivit.

In aperto corporis mortui abdomine atque thorace, sequentia, ad partem affectam, causasque morbi & mortis imprimis facientia, occurrerunt notatu digna. 1. Pinguedo quidem sat multa sub cute per totum corpus diffusa. 2. Musculi vero abdominis & thoracis excarnes. 3. Cor nihilominus obesum satis, duriusculum, compactum, bene constitutum, sanguine vacuum. 4. Pulmones, quoad colorem quidem à naturali statu parum differentes, flaccidi ramen & exangues, horumque lobus dexter inferior versus dorsum thoraci annexus. 5. In ventriculo nullus sanguis, tunicæ bene constitutæ: 6. Lien justæ figuræ, magnitudinis & coloris. 7. Mesenterium non glandulosum, sed una cum pancreate naturaliter constitutum. 8. Hepar admodum magnum, totum obvolvens ventriculum, admodum pallidum, totum licet sanguine vacuum, ponderans ramen libras med. iij. & uncias viij. 9. Vena portæ versus Hepar sanguine exhausta. 10. Intestina in sinistro latere fuere bene constituta: quæ vero in dextro, livida, nigricantia, sphacelata, vasaque mesaraica in intestina desinentia sanguine nigricante turgida. 11. Intestini coli pars superior in sinistro latere supra ventriculum inflata, qua vero deorsum vergit, incisum, sanguine concreto, fæculento, nigerrimo, instar picis, quale vomitu rejecerat æger, admodum repletum. 12. Renes pallidi & flaccidi, inque dextro horum materia multa Tartarea, & circa infundibulum calculus instar fabæ minoris. 13. In sinistro vero major & albicans calculus, pondere scrupulorum v. figura & magnitudine cordis avium oblongiore tornata, multæ materiæ seroso lacteæ, quæ una cum plurimis particulis tartareis, instar calcis, per totam renis substantiam dispersa erat, quasi innatans. *Ex observationibus D. Friderici Orthlobii, Medici Vratislaviensis.*

Mirum quod viscera Lienis, Pancreatis, Hepatis cum suo felle, ventriculique in hoc corpore omnia deprehensa fuerint sana & naturaliter constituta, cum tamen ægrotus, per totum vitæ spatium pallidus & tristis incesserit, solitariamque & sedentariam vitam amaverit, omniumque Medicorum consultorum sententia hypochondriacus audiverit: Nec minus mirum intestina illius fuisse sphacelata, sine præviis doloribus abdominis, sine prævia febre manifesta: Conjectura est sanguinem melancholicum acido austerum, inhabilem quidem ineptumque fuisse ad concipiendum subitam & magnam fermentationem & exestuarionem febrilem, nihilominus tamen, forte ab errore diætæ excalefacientis, intra morbi decursum commisso, in tantum irritari, exaltari, & commoveri potuisse, ut per vasa mesaraica (hæc enim versus intestina repleta, versus Hepar inanita apparuere) ad intestina successive confluxerit, hisque sphacelum, misello vero mortem intulerit.

OBBSERVATIO XII.

Apositia orta à vitio coli intestini, fæcibus aut vitiosis humoribus referti.

IN Thomæ Gualteri cadavere conspeximus manifeste vasa per omentum decurrentia, ex gastrica vena fundo ventriculi inserta, & ab ejus venæ origine multa etiam vasa colo inserta: Unde ex autopsia colligi poterat quam facilis & quam opportuna, validaque esset inter colon & ventriculum sympathia; quod attestatur prostratus appetitus dum fæces in colo restagnant, & per eorum vasorum commercium vapores in ventriculum prorumpunt. *Ottho Heurnius observ.* 13.

Inter colon & ventriculum sympathia) Quam observavit *Riolanus* in Encheiridio, Notandum *ait* fæces prope jecur & ventriculum in elatiore & ampliore coli parte coacervari: At vero cum

cum corpus sit perspirabile, si quando pigra fuerit alvus, à stercoris tetro foetore languere ventriculum, Inappetentiam sequi, ipsum cerebrum oppleri: Quare alvus colluenda, quo sentina illa exhauriatur: Notum illud Hippocratis, Ventris segnities, & vasorum impuritas, omnium confusio.

Observatio XIII.

Apositia, Oris amaror, à bile in ductibus choledochis redundante, Vesicula ea turgente, Hepate male constituto.

J. Spoerlin (*vide tit. de Paralysi lib.* I.) Saepe omnem cibum, inprimis *carnes fastidivit*; saepe nec vinum sapuit, non raro amarore omnia imbuta videbantur: Hepar erat debito mollius, pallidum & fere eruoris expers: Bilis in ductibus cholidochis vitellina redundavit, pressoque parenchymate copiose profluxit; vesicula foris albicans simili bile flava implebatur, continens calculum nucis moschatae magnitudine.

Carnes fastidivit, Hepar mollius &c.) Corruptae hepatis substantiae, aut corruptionis incipientis (cujus mollities & pallor indicia dant) haec signa affert Author Encheridii Med. Practici, Vires imbecillimas, febrem lentam, totius corporis extenuationem, *ingens carnis fastidium* & summum vini optimi, ejusdemque meracioris desiderium (cujus fastidium obrepsit ob bilis copiam in os usque obrepentem, atque amarorem parientem) praeterea ex oris foetore & animi deliquiis: Originem adscribit biliosae saniei per jecoris carnem effusae, nec opportuno tempore expurgatae, unde putret, ejusque pariter carnem labefactat & tandem corrumpit: In incipiente corruptione utitur iis quae refrigerando & corroborando jecoris obstructiones solvunt, & bilem detrahunt: Confirmato morbo à refrigerantibus abstinet, quia tunc caloris summa adest imbecillitas, unde hydrops, alvi profluvium, lienteria.

Observatio XIV.

Anorexia à vitio Hepatis subputridi, Lienis, &c.

A. Gers Chirurgus diu de Inappetentia conquestus est cum dolore hypochondrii sinistri: In defuncto inveni hepatis colorem omnino mutatum, qui luteus erat vel lutulentus, substantia mollis, laxa & putrida: Vesica fellis turgida, Lien pallidus & fere ejusdem cum hepate coloris, substantia semiputrida: Utrumque hoc viscus proxime & arcte ventriculo annexum; ventriculi quoque interior tunica corrosa: Mercurio vitae saepe usus fuerat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

Mercurio vitae saepe usus fuerat) Quem Mercurium vitae aeternae dici potius debere vult *Fabritius Hildanus* Epistola ad Doringium; allato exemplo Matronae Solodurensis ab ejus usu eodem die extinctae, Et alterius Bernensis, à trium granorum exhibitione in tantum discrimen vitae adductae, ut vix restituta sit: Mercurio enim, tum vivo tum male praeparato, vis maligna & erodens adest, visceribus omnibus infensa.

Observatio XV.

Inappetentia, Bradypepsia, aliique affectus, Pancreatis vitio adscripti, ab Hepate affecto oriundi.

Nuper, scil. 16. Novembris anno 1667. in Nosocomio publice secui cadaver Juvenculae 24. annorum, quae per integrum triennium ibidem decubuerat; modo per multos menses gravissimis *menstruorum fluxibus*, modo *colicis torminibus*, modo *diarrhoeis*; Inappetentia, Bradypepsia, tandem *Anasarca*, eaque evicta, sub finem vitae longa *Tussi* cum aliquo purulento sputo detenta, in quo cadavere Pancreas (in quo uno dictorum malorum causam nos inventuros sibi certo persuaserant illi studiosi, qui antea Leydae *Sylvii* institutionibus usi fuerant) optime sanum & prorsus illaesum invenimus, Hepate graviter affecto, non rubro, at sublivido colore tincto, & Pulmone multis ulcusculis obsito. *De Diemerbroek Anatom. lib.* 1. *cap.* 9.

APPENDIX.

De usu Pancreatis ejusque succi, atque ostenditur plurimis quidem morbis dare originem, perperam tamen multos ipsi adscribi, à vitiis aliarum partium deducendos.

De officio hujus visceris cum omnes opiniones prorsus conjecturales animadverterem, nec ullis rationibus aut experimentis fulciri, post multa tentamina anatomica, comperi cum in vivorum, tum in recenter strangulatorum brutorum sectionibus, è Ductu Pancreatico manifestu quenda liquorem, sublimpidum & quasi salivosum, nonnihil austerum

ac

ac leviter subacidum [præter experientiam illi omnem aciditatem denegat *Needham*) ac interdum quasi subsalsum quid admistum habentem (in canibus morbosis eundem etiam nonnunquam fœtentem ac pravi saporis observavimus) effluere in duodenum intestinum, idque interdum copia non contemnenda: Nulla vero chylifera vasa in hoc viscus extensa, ut necunquam chylum in eo reperiri, Sed peculiarem humorem ex sanguinis arteriosi in illud delari serosa atque subsalsa parte, admistis paucis spiritibus animalibus per minimos nervulos allatis excoqui, eumque ad intestinum duodenum effluentem, & una cum effluente bile, alimentis in ventriculo coctis, ac per pylorum in intestina jam elabentibus, mox admistum in istis alimentis suscitare peculiarem effervescentiam, qua utiles chylosæ particulæ ab inutilibus separantur, attenuantur, & ad majorem fusionem deductæ [hanc ejus operationem ostendit diversitas substantiæ alimentorum in ventriculo coctorum, & adhuc contentorum, ab eorum quæ jam in intestina influxerunt: illa quippe viscida & crassiora sunt, coloresque assumptorum varios obrinent: hæc contra sunt multo fluidiora, minus viscida & magis albicantia) simul aptæ reddantur ut motu intestinorum peristaltico per interiorem mucosam eorum substantiam in vasa lactea impelli queant, reliquis crassioribus paulatim ad crassa intestina defluentibus, ut in iis asserventur usque ad excretionis tempus: Fit autem ista effervescentia propter Bilis sal volatile oleumque sulphureum, concurrens cum succi Pancreatici aciditate, sicut in Chimia ex talium concursu similes effervescentias fieri videmus.

His ita pensiis consideratis, mihi certum feci Pancreas non esse viscus adeo inutile aut parvi momenti, ut à multis describitur, & Liquorem, seu succum in eo excoctum, non esse tam paucum ut vix observari possit, neque etiam excrementitium esse, sicut multi putatunt, sed esse succum mediocris quantitatis, & ratione suæ subacidulæ qualitatis specificæ, maxime necessarium ad faciendum, una cum affluente eique admista bile, alimentorum coctorum, è ventriculo jam elapsorum, novam in intestinis effervescentiam, per eamque utilium ab inutilibus separationem: Atque hinc ex Pancreate bene valente magnam sanitatis partem dependere; male autem valente plurimos morbos, hactenus solis lienis, hepatis, mesenterii aliarumve partium vitiis assignatos, non minus quam ab aliis modo dictis partibus procedere: Et facile jam animadverti posse ab ejus succo vitioso; scil. aut nimis copioso, aut nimis acri affluente (præcipue si etiam bilis copiosior & acrior simul concurrat] nimiam & pravam fieri in intestinis effervescentiam, vomituum acidorum, rugituum, flatuum, tensionnm; diarrhœæ, dysenteriæ, colicæ passionis (quæ tamen pleraque mala à vitiosa bile sola etiam induci posse certum est) aliorumque similium morborum causam: Vel ab eodem nimis pauco, vel nimis miti & insulso affluente, valde exiguam fieri effervescentiam; obstructionum; atrophiæ; alvi durioris &c. causam: Vel interdum ab eo nimis salso vel acido, sursum versus ventriculum assurgente, famem caninam, nauseam, vomitum, ructus acidos &c. Versus intestina descendente, magna tormina, erosiones, alvi fluxus &c. Versus caput vero, una cum sanguine ascendente, epilepticas convulsiones, & quasi hystericas passiones: Versus stomachum aut cor, palpitationes cordis & leipothymias, pulsuumque summam inæqualitatem & debilitatem &c. excitari. Atque sic pro varia vitiositate hujus succi varios produci affectus, quales etiam in ægtis hypochondriacis varii conspiciuntur; quorum magna pars vitiis hujus succi merito adscribenda videtur: Quæ vitia ipsi maxime imprimuntur, aut per pravam diætam, multorumque salsorum, acidorum, fumo siccatorum; aerium aliorumque similium usum: aut per pravas coctiones aliorum viscerum, præcipue Lienis, quia scil. his de causis, propter vitiosum sanguinis fermentum plurimæ sanguinis particulæ in corde minus spirituosæ redditæ; atque subacidæ vel subsalsæ; & ad coagulationem pronæ remanentes, sicque ad hoc viscus per arterias delatæ, in eo nec satis subigi, nec in fermentum alimentis coctis ad intestina jam elabentibus conveniens, mutari potuerunt.

Sed notandum *Regnerum de Graaf* hac in parte nonnihil peccate, Clariss. *Franciscum de le Boë Sylvium* sequutus, ab hac una inventa morborum causa, fere omnium morborum origines & causas deducere nititur, quippe diarrhœas, dysenterias, colicos dolores, epilepsias, syncopes, hystericas suffocationes, menstruorum fluxus, febres, & nescio quos non alios ab hac una sola causa produci existimat: haud aliter ac si nulli alii vitiosi humores, aliarum partium vitiis geniti, tales morbos unquam producerent: Cum tamen ægrotorum mortuorum cadaverum sectio millies doceat tales morbos sæpe integro ac pene illæso pancreate, aliarumque partium vitio fuisse inductos: Multoties enim coram multis spectatoribus demonstravimus, integro pancreate diarrhœas, dysenterias & colicas affectiones, vitio hepatis & bilis, ut & epilepsias vitio cerebri & meningum, aut ab auris fœtente ulcere fuisse inductas: febres quoque plurimas, à vitiosis humoribus per aliorum viscerum aut partium aliquarum intemperiem, pravam coctionem, inflammationem, corruptionem ulce-

ulcerationem &c. genitis suscitatas: item hysterica gravissima & lethalia symptomata, vitio testium præter naturam tumidorum, & virulentum, flavum aut lividum succum, virulentos halitus versus superiores partes expirantem, continentium fuisse excitata: eademque in multis viventibus sola vitiosa seminis excretione fuisse evacuata, nullis insonti Pancreati remediis adhibitis.

Observatio XVI.

Apositia à scirrho Pancreatis & Glandularum mesenterii orta.

Puella (*tit. de Phthisi l. 2.*) cibum nullum appetebat, vomebat &c. Illi Pancreas induratum erat omni ex parte, & plane scirrhosum: Glandulæ mesenteriæ hinc inde scirrhosæ &c.

Pancreas induratum) Fastidii ciborum in ægrotis causam deducit *Franc. Sylvius* à vitiosis halitibus in tenui intestino, ex vitiata, propter vitiatos, simul vel seorsim, Bilem, Pituitam & Succum Pancreaticum, effervescentia productis, atque ad ventriculum & os assurgentibus, Famem notabiliter minuentibus. Hinc si humor in Pancreatis glandulis conglomeratis præparandus, vitiosus conficiatur, quia illæ indurescant, vel paucior generetur, mirum ne sit appetentiam ea de causa minui.

Observatio XVII.

Apositia exorta à variis vitiis & complicatis partium naturalium.

§. 1. Matronæ (*vide tit. de ventriculi dolore*) ventriculi dolore laboranti, succedit febris Apositia &c. Ventriculus erat inanis: Pancreas magnum & scirrhosum, Ren sinister colliquatus omnino.

Ren sinister colliquatus) Interdum Apositia nascitur ex sympathia Renum cum ventriculo: inde ortum habet, quod diligenter notandum, ubi suspicio Renis affecti. *Riolanus Encheir. lib. 3. cap. 28.*

§. 2. Celsissima N. (*de qua tit. de ventris dolore*) conquerebatur de Anorexia, dyspepsia &c. Jecur erat exangue & decolor; mesenterium scirrhosum: In ventriculo aliquæ corrosionis & inflammationis notæ &c.

§. 3. Quidam nullum cibum Appetebat: Omentum illi plane putrefactum inventum est, ventriculo reliquisque visceribus salvis. *Vide tit. de concoctione læsa.*

§. 4. Mereator (*tit de urina per alium locum excreta*) cum lumborum dolore, urinæ ardore, Alimentorum fastidio laboravit; Dextrum latus renis erat expers: Sinister pure ac steatomate infectus: Juxta vesicam carcinoma.

§. 5. Domina N. sensim emacruit, omne genus alimentorum fastidiens: Hepar repertum exsuccum & mali coloris: Uterus corruptus & quasi gangræna affectus. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 6. Seren. N. Inappetens fuit per totum morbum: Intestina omnia flatibus erant distenta: Jecur refertum materia alba: In thoracea quæ libræ 5. Pulmones erant muco & sanie obsessi. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 7. Scotus hypochondriorum dolore, nausea, vomitu, siti, Anorexia, &c. laborabat: Hepatis lobus orificio ventriculi posteriori erat affixus, nigricans ab inflammatione: Cum Pyloro indurueran pancreas & mesenterium &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Ill. N. Appetitus fuit dejectus cum siti &c. In stomacho duo ulcera reperta: Hepar durum & quasi coctum, Splen putridus &c. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 9. Viro cuidam post nimium meri potum dejectus ciborum appetitus &c. Lien erat quadruplo auctior, durior, nigra amurca distentus: Intestina superiora lividiuscula, Hepar justo durius. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

§. 10. Johannes N. post varios affectus cordis & thoracis, incidit quoque in Anorexiam: Omentum in defuncto inventum putridum, Jecur magnum, plurima pituita refertum, Lien & Ventriculus parvi, Vesicula fellis exigua: In pancreate omnia dura. *Vide lib. 2. tit. de palpitatione cordis.*

Additamentum.

Observatio Unica.

Anorexia à Ventriculi fibris prorsus laxatis.

Vir quadragenarius post longam Anorexiam in Hydropem Ascitem inciderat, quo, nihil proficientibus remediis selectissimis, 28. Junii anno 1682. enectus est. Aperto cadavere

vere sequentia adnotavimus. Omentum prorsus retractum, seque ad umbilicum usque non extendens, illudque ut & imi ventris viscera omnia in aquis contentis ita macerata, ut extus subalbida apparerent, hocque magis aut minus pro varia eorum ipsorum, natura, coloreque naturaliter magis aut minus saturato. Hepar inter alia prorsus album, membrana crassa, scirrhosa, variisque protuberantiis onusta, vestitum. Vesicula fellis albida, bilem interea complectebatur coloris ad naturalem aliquomodo accedentis. Secundò quod præcipuum fuit, quodque hic ad rem maxime facit ventriculi flatibus turgidis rugositates omnes erant prorsus obliteratæ, ejusque corpus, seu potius cavitas, multò ultra naturalem statum distendebatur, eò quod fibræ sensim non tantum lavatæ, sed etiam quasi laceræ, visceris capacitatem intra proprios terminos non continuissent, sed illud quotidie magis dilatari sivissent: Unde nihil mirum si fermentum appetentiæ naturali excitandæ aptum, in ejus rugis non fuerit elaboratum, proptereaque & anorexia, & à cruditatibus per partis debilitatem aggestis, hydrops tandem lethalis, enati sint. De aliis in eo ipso subjecto repertis nihil addo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI QUARTI

SECTIO II.

De Fame præternaturali.

Observatio I.

Appetitus inexplebilis in quodam cui ventriculus ingentis magnitudinis, cruore ad medium repletus.

Aprilis 19. anni 1674. aperui virum 45. annorum, macilentum omnino, qui jam per annum integrum, & quod excurrit, ægrotaverat: Expectoratio adfuit modo sanguinea, modo purulenta, sine notabili, & vix ulla spirandi difficultate: Sæpius vomitus aderat cruentus: *Appetitû* tentabatur *inexplebili*, cum motu materiæ ex ventriculo versus lumbos, unde *animal quoddam* in ventre detineri, varie mobile, sibi persuaserat, quod *quamprimum alimentum assumptum* esset, illico id *sibi sumeret*.

In aperto cadavere inveniebam Pulmonem sinistrum undique pleuræ adnatum, hinc inde purulentum, grandinosumve: Hepar quoque variis locis valde induratum: Ventriculus erat ingentis magnitudinis, flatu distentus, cruore ad medium repletus; crusta intima variis locis aberat, quibus etiam vasa pressa sanguinem manifeste effundebant: Acidum inversus spirabat nidorem: Credo sanguinis extravasati fermentationi & famem & inflationem hic adscribi posse. *Gerardus Blasius observat. Anatom. p.* 122.

Appetitu inexplebili] Quid sit Fames nemo non ab experientia aliquando noscere didicit, est scil. Appetitus cibi: Sed quid Appetitum istum inducat, ejusque causa sit, de eo est diffidium: Antiquitus Famem ab inanitarum partium tractione seu suctione fieri putarunt, easque nutrimento egentes ex venis, has ex hepate, hepar ex ventriculo, sentiente facultate prædito, sugere, eaque suctione molestiam illam, quam Famem appellamus, induci tradiderunt: Quæ opinio hodie merito exploditur, partim, quod secundum hanc plethorici nunquam forent famelici; partim quod non detur talis à partibus inanitis ab hepate per venas fieri possit, propter valvularum impedimenta: Alii, cum acida famem excitare animadverterent, judicarunt eam induci ab acidis succis è Liene per vas venosum breve ad ventriculum delatis: Hanc opinionem hodierna curiosior Anatome omnino pessumdedit, demonstrans in vivis animalibus sanguinem per illud vas breve è ventriculo quidem versus Lienem descendere, atque in ramum splenicum effundi, nihil vero ductu contrario à Liene ad ventriculum ferri, multi cum *Regio* statuunt Famem oriri ex morsu inaniti ventriculi, ab acribus & calidis quibusdam succis, per arterias in ventriculum seu ejus tunicas continue impulsis, qui post expulsionem chyli non invenientes quod corrodant, ventriculum pungunt, quo nervus sextæ conjugationis certo modo in eo motus, imaginationem cibi sumendi excitar, in morsus istius remedium: Verum hanc sententiam illud evertit, quod sanguis arteriosus, propter sulphurearum particularum prædominium, non sit ullo modo acer, sed omnino mollis, mitis, dulcis, ita ut neque in ventriculi, neque in aliarum partium, quantumvis acute sentientium tunicis ullam corrosionem, aut molestam punctionem faciat vel facere possit: Præterea hinc sequeretur, quo plus hujusmodi arteriosi sanguinis ad ventriculum inanitum pelleretur, eo majorem futuram famem, atqui con-

contrarium liquet in febribus ardentibus: Adde quod iis qui sani per biduum jejunarunt, amplius nulla fames sit, cum tamen ventriculus sit maxime inanitus, & sanguis per arterias continue in tunicas ejus influat: Si à dicta corrosione excitetur fames, quare in talibus non contingit illa famelica corrosio.

Alii denique, quorum sententiæ subscribendum censemus, judicant Famem fieri à particulis acribus fermentaceis, genitis ex deglutito salivali succo, alisque quibusdam subsalsis acidisque ingestis, ventriculi tunicis adhærentibus, ab eoque ad aliquam aciditatem perductis, vel ab expulso chylo in eo residuis, interiori rugosæ membranæ (præcipue circa orificium superius) affixis, eique molestam vellicationem inferentibus, qua per nervos sextæ conjugationis cerebro communicata, excitatur imaginatio cibi sumendi, ad molestam corrosionem demulcendam:

Acrimonia his fermentaceis particulis à ventriculo imprimitur, cum in succis, qui interiori tunicæ adhærent, sulphureæ particulæ obtunduntur, & salsæ à ventriculi conveniente calore liquantur ad statum fusionis, sicque specifico modo acescunt: Quo etiam plurimum facere potest succus Pancreaticus subacidus, in duodenum intestinum infusus, si vel ipsemet versus ventriculum assurgat, vel acidos vapores aut halitus ex intestino ad eum transmittat.

Hic objicitur, si hac de causa fiat Fames, ergo repleto ventriculo, cum jam coctio & fermentatio in cibis fit, maxima erit fames, quia in coctione illa multo plures excitantur particulæ acidæ & fermentaceæ, quæ ventriculum magis vellicabunt, quam pauciores illæ antedictæ? Negatur, plures quidem erunt particulæ fermentatæ, id est, dissolutæ, sed non fermentaceæ, id est dissolventes: Exemplum habemus in pane fermentato, cujus tamen singulæ partes non valent ad fermentandum aliam farinaceam massam, quia non amplius acidæ, sed, ut ex saporis dulcedine liquet, sulphureæ particulæ in eo prædominantur, & quo usque in dissolutis particulis prædominium sulphurearum persistit, eo usque non possunt fieri acidæ aut fermentaceæ (sulphur enim dulce est) ut liquet in febribus, in quibus hanc ob causam acida copiosius exhibentur, ut sulphurea vis edomari, & sic fermentacea conveniens qualitas restitui possit: Nam cum sulphurearum dominium salsarum acidarum particularum vi superatur, tunc aciditas fermentacea introducitur; ac proinde repleto, & cibos coquente ventriculo, non sunt plures acidæ, acres & corrodentes particulæ, & si quæ sunt, illæ ab admisto copioso liquore ita infringuntur, ut nullam molestam vellicationem ventriculo inferre possint, atque hinc etiam fames eo tempore major esse non potest, sed potius cessat: Verum ubi chylus, cum eoque dissolutæ sulphureæ, salsis permistæ particulæ, ad intestina effluxerunt, tunc quod residuum interiori tunicæ ventriculi adhæret, aut cum salivali succo isthuc defertur, redundantia particularum sulphurearum magna ex parte liberarum, calore ventriculi acescit, & sic iterum vellicat novamque Famem inducit, quæ rursus cessat ubi per ingestos cibos & potus illa aciditas fuerit attemperata, ejusque acrimonia mitigata.

Quod si vero hi fermentacei succi non tantum moderati ventriculo insint, verum etiam lienis, pancreatis, aliarumve partium vitio nimis acres & copiosissimi in corpore generentur, & à capite, aut inferioribus quibuscunque partibus tanta copia ad ventriculum adfluant, ut ab ingentis cibis & potus eorum acrimonia satis infringi & attemperari nequeat, tunc fit Fames præternaturalis, quam Caninam vocamus, in qua ægri identidem cibos ingestos, una cum acerrimis succis instar succi citri (ut ipsimet restantur) acidis evomunt, & præ vellicante acrimonia, ob magnam humoris tenacitatem in ventriculo remanente, mox iterum famelici sunt & comedunt, Si vero fermentaceæ particulæ sint viscidæ, aut crassiores & tardi motus, tunc longiore tempore opus habent ad sui exaltationem & famis excitationem: quod imprimis contingit, cum acidi spiritus in toto corpore, atque hinc etiam in saliva & illo mucoso humore; qui interiori tunicæ ventriculi adhæret, pauciores insunt:

Interdum etiam contingit Famem subito prosterni vel immuni, cum amara bilis nimis copiosa in ventriculum ascendit, (hoc frequenter contingit in hominibus biliosis in ictero, in febribus variis &c.) in eoque sui admixtione, tam fermentaceas alimentorum reliquias post expulsum chylum in ventriculo remanentes, quam eodem adhinentem salivam corrumpit: In alvi fluxu fermenti vitiati certum indicium est.

Hæ autem Famem excitantes fermentaceæ particulæ, ut ex antedictis patet, acidæ vel subacidæ sunt, eædemque existunt quæ coctionem ventriculi promovent, & ingesta alimenta fermentant ac dissolvunt: Hac de causa etiam fit, quod acida modice sumta famem exciteut & ventriculi coctionem meliorem faciant: Hujus rei experimentum, (prætetea quotidianum experientiam quam in nobis ipsis percipimus) habemus in nostris nautis, qui longo itinere ad Indos navigant, cum enim diu crassis durisque cibis in navibus usi sunt, hincque debilem appetitum & coctiones omnino languidas habent, ac scorbuticam cachexiam contraxerunt, tandem quamprimum ad Insulas aut Regiones appulerunt, in quibus ipsis copia limonum fit, mox ab aciditate succi istius fructus appetitus, omnesque languentes coctiones in iis suscitantur, & sic ad pristinum sanitatem brevi redeunt.

Acidæ igitur sunt fermentaceæ istæ particulæ à quibus Fames excitatur, quæ si in ventriculo defecerint, tunc fames languet, & chylificatio non perficitur, sed cibi crudi incoctique dejiciuntur, tales quales sunt assumpti, iis rursus in ventriculo genitis, coctiones redeunt, & appetitus restituitur: Unde *Hippocrat.* 6. aphor. dicit. *In longis lævitatibus intestinorum, si ructus acidus fiat, qui prius non erat, bonum est signum*:

Quomodo autem fermentaceæ particulæ subacidulam istam acrimoniam nanciscantur paulo ante dictum, scilicet per convenientem calorem salsas particulas ad statum fusionis liquantem, Dico *convenientem*, quoniam sicut ab admisto fermento panis in loco tepido bene, in frigido ægre, in clibano fervente nihil prorsus fermētatur, ita etiā aciditas hæc nonnisi à moderato

ven-

ventriculi calore excitatur; & postea in actum majorem suscitatur, à nimis parvo non producitur, à nimis magno discutitur, ipsi fermentum futuri liquores consumuntur, Hinc in pituitosis hominibus, intemperie ventriculi frigida præditis, fames languet coctioque debilis est: in biliosis, calidave ventriculi intemperie donatis tollitur, Atque hinc etiam non sequitur, *Quo major est ventriculi calor, eo major erit fames, & fortior ac melior concoctio*: contrarium enim liquet in causo & ventriculi inflammatione: Igitur non calor, sed Fermentum (quod in aliis acrius, in aliis mitius existit) est causa proxima Famis & coctionis ventriculi; calor vero moderatus est causa materiam disponens ut inde gignatur Fermentum, idque fermentum exaltans & in actum promovens. *Diemerbræk Anat. lib. 1. cap. 6.*

Unde animal aliquod &c.] Causam Proximam Famis naturalis ponit *Galenus*, & multi cum eo, *Suctionem venarum*, Remotam, defectum alimenti, 1. de sympr. causis cap. 7. *Andr. Laurentius* ad hujus loci illustrationem notandum censet, *Quod ad appetitum animalem quinque necessario concurrunt symptomata, quæ hoc ordine sese consequuntur: 1. necessarius est exhaustus partium deinde earundem suctus & tractus: exhaustæ enim particulæ trahunt à vicinis, hæ ab aliis continuatione, donec ad aliquod extremum perventum fuerit; extremum hoc ventriculi est orificium superius, ubi cessat tractus: Ex tractu tertium sequitur symptoma, divulsio oris ventriculi, ex divulsione sensus, ex sensu appetitus*: Hæc sententia, quantumvis egregiam veritatis speciem præseferat, multorumque patrocinium hactenus invenerit, non leves tamen difficultates conflat rem accuratius pensitaturo; 1. enim 5. symptomata in appetitu animali concurrere debent; Si in appetitu symptomata concurrunt, homo esuriens non amplius erit sanus, si symptoma omne est p. n. & morbi soboles, sic semper in statu præter naturali erit constitutus: Appetitus est actio s. n. ideoque opus non est ut à causis p. n. instituatur: *Galeni* causas ut jam ordine tangamus, priusquam fiat Appetitus, evacuationem alimenti partium sub cute fieri, actionemque ibi incipere necesse est, quæ molestat partes alias, donec ad ventriculum perueniat eundemque mœtore quodam afficiat: Sed si evacuatio sanguinis, in peripheria corporis absumpti, causa appetitus remota, quare idem sanguis profusus venæ sectione appetitum non excitat? imo quo largior cruor venæ sectione effunderetur, eo major appetitus debebat succrescere, quem tamen exinde potius inde prosterni conspicimus: Simili ratione quamcumque hæmorrhagiam fames sequi deberet: In morbis chronicis quanta sub cute emaciata evacuatio, quanta totius corporis extenuatio? quare autem venæ tum temporis non sugunt? Imo non posset fieri appetitus nisi venis majoribus plane depletis: Porci aliaque bruta saginata nullum amplius appetitum habere debebunt, quum sub cute in illis nulla amplius fiat nutrimenti evacuatio & consumptio: Si sugentes venæ mœrorem parerent in ventriculo, eundem in aliis quoque partibus efficerent: Mirum enim alias esset famelicas venas continua suctione solum enecare ventriculum, quum prius cordis vel hepatis fores pro erogando viatico quoque pulsare debuissent. Demum in ambientem aërem digeruntur extremitates corporis nostri, & ab ea consumuntur, ab aëris proculdubio calore agente in humidum nostrum, Quocirca tempore æstivo appetitus debebat esse major, minor brumali, imo in summa aëris frigiditate nullus; contrarium tamen patet, ut & ex *Hippocr.* 1. aphor. 15.

Descendamus ad ipsum ventriculum, quid ibi suctio præstare queat contemplaturi: Venæ sorbillantes si macerant ventriculum, quo in tractu macerabunt? an forsan in ostiolo hospitem cibum excipiente? ar stolida erit natura venam sorbere jubens ea in parte ubi saturari non poterat, aquam in pumice quæsituram: Ab anserina simplicitate non procul abest credens venatum suctionem in orificio ventriculi superiore fieri; quippe cum nullus ibi perficiatur chylus, nullæque adsint pro attrahendo chylo venæ: In penetralibus ergo vel parietibus ventriculi suctio instituetur; hanc vero ibi non fieri ostendunt venæ lacteæ ab Asellio demonstratæ: Ponamus vero venas sugere vel in ventriculo vel in intestinis, sed probandum istam suctionem molestiam pro fame & siti excitanda sensibilem creare: Infans fortiter sugens matris mammas nullam molestiam nullumque affert dolorem: Venulæ autem minutulæ levis suctio qualem exhiberit molestiam? Quod etiam *corrugatione* ventriculi apetitum evenire quidam credunt, dubium evadir ex eo quod quo magis jejunetur corrugetur've venter, eo magis quoque appetentia eat pessum: Hinc Scythæ, ex Erasistrato, jejunaturi stomachum & intestinorum regionem de industria fasciis arctioribus stringebant ad eludendum appetitus stimulum: Tandem venas depleri in extremitatibus falsum, quum arteriæ solum sanguinem ad partes cum interiores pro nutrimento deducant: Et licet particula sanguinis arteriosi consumatur, facili tamen negotio ista potest restaurari sanguinis è corde & vena cava affluxu: nec opus ut ob levem defectum venæ statim defectum ventriculi implorent, imprimis in obæsis & plethoricis corporibus: Fames & appetitus præter naturam auctus ad vetam appetitus naturalis causam nos potest deducere; is enim omnium consensu fit ab humore melancholico, vel acri, continuo os ventriculi stimulante: Sed si humor præter naturam magnum facit appetitum, quare non etiam humor naturalis moderatum & naturalem? *Moebius. Medicinæ Physiolog. cap. 9.* Vide plura ibidem.

APPENDIX.

De Canina Fame ex Lumbricis alimentum assumptum depascentibus:

Animal aliquod alimentum assumptum sibi sumeret,) Mulier quædam cum multa & immodica assumeret, omniaque concoqueret, & nunquam saturari se diceret, rosionem vero in stomacho experiretur, & capite doloret, pulverem sumpsit ex hiera, hinc vermem projecit qui longitudine 12. cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furiosa Appetentia conquievit: Innotuit igitur non Bulimum, sed bestiam fuisse

quæ ad cibum ſumendum compelleret omniaque conſumeret. *Trallianus l. 7. c. 4.* Scribit *Nicolus* capite de Bulimia, quod novit Florentiæ mulierem, quæ propter vermes plures, quos habebat congregatos in ventre, non ſtabat hora una inter comeſtionem & comeſtionem: quæ ſi aliquando dimittebat cibum, vehementer cruciabatur: idcirco pluribus vicibus ſurgebat ad ſumendum, finaliter ſumptis pilulis de colocynthida multa phlegmata emiſit, & vermes ultra centum, & ceſſavit ab ea appetitus ille. *M. Donatus h. mir. med. lib. 4. cap. 2.*

Observatio II.

Fames extraordinaria inſigni Hepatis moli adſcripta.

§. 1. Noſtra ætate grandævam fœminam vidit parens, quæ ne ad momentum quidem abſque ingeſtione ciborum & potuum vivere potuit, quin licet anxia ſupra modum exiliret, & tanquam injecto laqueo ſtrangulabunda quamprimum videretur: Hoc illi vitium fere à pueris cum ætate habuit incrementum: creditum eſt multis aut anguem aut ſimile quippiam in corpore latere. Tentatis variis, nihil omnes Medici profecere: Sed una duntaxat ratio fuit referenda in hepatis molem vel, ut uno verbo dicam, monſtroſam idioſyncraſiam:

Nam aucta pinguedine ſupra modum, & calore ſuffocato, apertus eſt venter, detractæque adipis libræ propemodum 20. Inventum eſt Hepar integrius, turgidum ſanguine ſpirituque, ſed impenſius rubens ac mole ineffabili, ut ſola ſcil. magnitudine membra ſpiritalia & conterminas partes oppreſſerit. *C. Gemma Coſmocrit. lib. 1. cap. 6.*

Mole ineffabili) Fit hoc ſæpius cum ille formator ſpiritus in diſtribuenda ſeminis materia rhythmum non obſervat, unde & major attractionis vis, & calor innatus non æqua membrorum portione in animantibus adoleſcens, quandam tyrannidis ſpeciem in repub. facit: Ac illud ſequi neceſſe eſt, dum una pars amplius rapit; altera, quæ debilior eſt, vim fortioris minime ſuſtinente, paulatim opprimi parvas & magnas, donec & ipſum caput, diſſoluta œconomia totius, minorumque partium præſidio deſtitutum contabeſcat. *Idem ibidem.*

§. 2. Anno 1672. menſe Januario, jubente prætore Urbano, cultro anatomico, Genevæ, expoſitum eſt cadaver uxoris aurifabri, nomine Rival; quæ veneno intercempta credita eſt, quia maritus pridie deceſſerat, at diſſimili morbo, hic enim poſt melancholicas affectiones Catalepticus obiit; Illam gravidam peripneumonia extinxit: Hujus Hepar inſolitæ erat magnitudinis, probe conſtitutum, utrique hypochondrio coextenſum; quod contemplatus, ſciſcitatus ſum à conſanguineis adſtitibus num per valetudinem edax eſſet? quod trepide negarunt: Poſtridie autem rei veritas innotuit per defunctæ amicam, quæ à me quæſiit num aliquam inſuetæ edacitatis cauſam in corpore deprehenderim? *Argenterius* comm. in artem parvam p. 609. experientia compertum eſſe ait, illos maxime eſſe edaces quibus Hepar magnum: firmat Excell. *Th. Bartholinus* in Anatome, grandius eſſe aſſerens in timidioribus naturis, timidis & guloſis.

§. 3. Filiolus N. nimia Appetentia laborabat, cum ſecretione per alvum ſuperflua, monſtroſa Hepatis erat magnitudo, necnon Lienis, Glandulæ per totum meſenterium ſcirrhoſæ &c. *Vide tit. de Diarhœa.*

Observatio III.

Fames intenſa à ſtomachi & inteſtinorum vitiata figura, anfractibus carentium.

Firminus Chaudones voracitate erat Eriſictonæa, cui cauſam præbuit, quod nec ſtomachi nec inteſtinorum ullam habebat figuram proportionatam, præter œſophagum; qui ſe inſerebat amplæ capacitati, maximæ cucurbitæ fundo ſimillimæ, quæ ad latus dextrum, ſub magno Hepatis lobo, prope cyſtin felleam, involucrum faciebat, ſurſum rendens, retinendo diutius alimento, nec enim pylorus ullus erat; *unicum* deinde *à pylori loco ad anum inteſtinum erat*, ſine ullo anfractu: cumque aliorum inteſtina quatuordecim æquent ulnas, hujus vix ad quatuor ſpithamas accedebant in forma literæ S. ſed craſſitie erant immani: Meſenterium etiam ingens erat, meſaraicis refertiſſimum: vixit annos 40. *B. Cabrollius obſerv. 10. Riolanus Anthrop. lib. 2. c. 12.*

Gyrorum in inteſtinis hic ab Anatomicis aſſignaturuſus, 1. ne alimentum ſtatim elabatur nondum perfecta concoctione: 2. ne nondum abſoluta chyli anadoſi ſi ſtatim elaberetur, aliud mox alimentum aſſumere cogamur, ſicque ob voracitatem à rebus agendis diſtrahamur: hinc animalia quo rectiores ductus habent à ventriculo ad anum, eo guloſiora ſunt; quo convolutiores eo continentiora. Ad productionem intenſæ illius famis conferre potuit vaſorum meſaraicorum ingens numerus citam chyli anadoſin promovens.

Unicum à pylori loco ad anum inteſtinum erat] Eadem pene inteſtinorum conformatio animali in Lithuania & Moſchovia naſcenti, cui à Voracitate Gulonis nomen inditum: Id invento cadavere

tan-

tantum vorat ut extendatur & infletur tympani instar: itaque angustiam aliquam inter arbores ingreditur, & per vim seipsum intrudit, ac ventrem premens & ingensque exonerat, ut violenter ingesta violentius egerat, sic extenuatum rursus ad cadaver properat & rursus impletur, ita ut vicissim de cadavere quantum potest devoret, & excernat, donec totum absumpserit: Animal id olim à P. Pavvio sectum, in quo, præter admirabilem cum humano corpore similitudinem, hoc insigne reperit, quod cum intestina, tam humana quam brutorum, partim in tenuia & crassa, partim in sex partes dividantur, in hoc bruto nihil tale apparuit, sed intestinum ab exortu usque ad exitum, undique sibi simile figura inventum, nec formam ullo pacto mutari: quæ causa est quod hoc brutum ingesta compressu abdominis egerere possit: quum & cœco careat intestino & reliqua recta sint.

Observatio IV.

Fames & edacitas summa à putri Liene.

§. 1. DE iis quibus putris & viriosus erat Lien & edacitas summa, paret exemplo Caroli *d'Herville & Formagei*, cui utrique putris erat Lien; & edacissimi erant: *Gul. Ballonius Epid. & Ephemer. l. 1. p. 61.*

MElancholicos passim edaces esse censuit *Galen.* quod à corpore Lienis refluat, per vas venosum in ventrem ipsum, succus melancholicus acidiusculus, proritandæ appetentiæ accommodatus: Sed & alia ratio reddi potest, Cancrosa dispositio in Liene, ut quibus Lien putris est & corruptus: duabus enim de causis isti sunt edaces, tum quod Lien laborans & infirmus non defæcet corpus à succo melancholico, tum quod instar cancri depascatur alimentum. *Idem ibidem.*

§. 2. Johannes N. valde famelicus erat & ciborum appetens, vix Famem satiabat: Mortui putris & semilacer inventus est Lien, & in magnam molem excreverat. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

Observatio V.

Anatome Viri voracis, in cujus ventriculo aquæ nigræ copia inventa est.

CUm post mortem aperiretur ventriculus cujusdam ex ordine Equestri; inventa est magna copia aquæ nigræ instar arramenti scriptorii: Ideo Eques iste admodum avide solitus fuit vorare, quod Appetitus aciditate succi in orificio ventriculi stimularetur. *Libavius in Cista Medica Hornungi.*

SUcci Melancholici, cum aquis, receptaculum Lienem esse, utut in optime constitutis naturis, etiam hæmatopoiesi inserviat, non est fabulosum: Non ita dudum obiit quidam qui ante mortem aliquoties vomuit nigram, quasi fuligine mistam, aquam; hæc unde nisi ex Liene in ventriculum effusa? Succus nimirum melancholicus dilutus aquis, quas ex ventriculo & hepate assumpserat, Lien cum fæce sanguinis regurgitavit, restagnavitque in ventriculum, Solet autem esse acidus seu aluminosus. *Idem ibidem.* Vide Scholia ad observationem 1.

Observatio VI.

Hominis voracis anatome, in cujus ventriculum bilis deferebatur.

REmex Vesalii, cui bilis ad ventriculum deferebatur, homo in vita, commilitonum suorum testimonio, erat voracissimus, fortiorisque ventriculi, non facile nauseæ in procellis maris obnoxii: *Gothofr. Moebius in Fundamentis Physioleg. cap. 17.*

CUm natura bilem cum chylo in intestinis, & interdum in ipso veotriculo misceat, necessario usum aliquem in chylificatione præstabit; Non desunt authorum testimonia de hac Bilis virtute: *Mundinus* in sua Anatome quoque attestatur, quod delata bilis ad stomachum pro corroboranda virtute digestiva veniat; In lib. de Anatomia vivorum, *Galeno* attributo, idem corroboratur, *Cystis fellea habet tres meatus; unus dirigitur ad fundum stomachi, quo transmittitur cholera in ipsum stomachum propter digestionem confortandam:* Lupi ideo deprehenduntur voracissimi: confirmat Remex *Vesalii:* Porus choledochus licet raro ad ventriculum abear, vesicula tamen fellea contactu suo cum ventriculo nonnihil communicat, quem & ea ratione calefacere potest. *Idem ibidem.* Si ad concoctionis facilitatem conducit Bilis, eadem & ad Appetitum ciendum valebit, cum hic inanitionem ventriculi sequatur, quæ quo citius concoctionem in eo factam sequitur, eo promptius Fames præsto est. Vide observ. 128. sect. 7.

Observatio VII.

Anatome puellæ famelicæ, in qua Splenica vena insigni magnitudine prædita reperta est.

PUella (*de qua libro secundo, tit. de Phthisi.*) variis affectibus conflictata, Appetitu tamen continuo & comedendi aviditare donata fuit, quod provenisse apud me non est dubium quod Lien illi plane erat sanus, Splenica etiam vena maxima: Lien enim cum crassiorem chyli partem sine ullo impedimenro ex venis mesaraïcis continuo traheret, Et proinde humores acidos copiose ad ventriculum transmitteret, facile immodica Appetentia consequi potuit. *Hildanus cent. 6. observat. 74.*

Lien plane sanus] Si ex observatione multorum, quibus imbecillis Lien aut putris, ii voraces sunt, quomodo si sanus est eundem effectum pariet? Aliam vero rationem in puella supradicta afferre licet, anadosin scil. chyli impeditam, ob pancreatis scirrhum, & mesaraïcarum vasorum obstructionem, unde frustraneum famelicarum partium & alimento fraudatarum desiderium.

Constat præterea, ut notat *Louver* Tract. de motu cordis cap. 5. Lienem nihil ad ventriculum immediate transferre, sed aliunde atque ex ipso sanguine petendum esse fermentum hoc, quod ingesta omnia in cremorem lacteum dissolvit: Cujus quoque id non leve est argumentum, quod melancholia hypochondriaca affecti, humore salino in ventriculum deposito, magna Boulimia sæpissime tentantur: & quamdiu appetitus iste durat, ab omni dolore corporis immunes sunt: humore vero acri isto & ferino, metastasi quasi facta, in alias corporis partes deposito, cruciatus & spasmi cientur: interea etiam ut ventriculi appetitus omnis & digestio propter defectum ejus penitus flaccescat; quod hypochondriacis fere omnibus solenne est, atque malæ sanguinis diathesi potius quam Lienis vitio proxime imputari debet.

APPENDIX.

DE LIENIS USU.

Lienem ad excitandum appetitum nihil conferre, exemplo Canis ostenditur, qui eo per sectionem privatus, ut ante famelicus fuit.

Hominem sine Liene vivere posse testantur historiæ, *Laurentius* Anat. lib. 6. cap. 25. ait suo tempore Lutetiæ dissectum fuisse juvenem, alias optime constitutum, qui liene carere inventus sit: *Kerkringius* Observat. Anat. XI. asserit se duos infantes dissecuisse, quibus hæc pars defuerit: *Fioravanti* affert historiam Græcæ mulieris, cui reapse Lienem exsecuerit, unciarum xxxij. pondo, ex ejus corpore eductum facta incisione lateris sinistri, spatio xxiv. dierum sanatam: Ab aliis Anatomicis historiæ veritas confirmatur per similia experimenta, in diversis animalibus tentata, nulla subsequuta valetudinis aut functionum læsione: Sed ne dubitandi ansa supersit, placuit varia ea de re tentare experimenta, tum privata, tum in conventibus nostris, è quibus unicum addimus à ducentis comprobatum testibus oculatis: Hæc operatio in canes instituenda, infra costas latere sinistro fiat sectio, quatuor digitos longa, cavendo ne lædantur intestina: Inquirendus demum Lien, leniterque è corpore extrahendus: hinc filo vasa singula constringenda sunt, partibus vicinis illum connectentia & ligatura rescecanda, hocque pacto, citra guttæ sanguinis effusionem, separabitur: Tandem intestina introrsum reprimenda sunt & quæcunque partes per aperturam simul cum Liene egressæ: Cutis postea accuratè consuenda cum peritonæo, intactis omento, ventriculo, intestinis, aliisque partibus.

A nobis observatum Operatione hac eo modo, ad summum intra horæ quadrantem, peracta, canem non majus ab ea quam à simplici vulnere detrimentum percepisse, adulatum fuisse notos, & pauco elapso tempore edisse.

Accurata vero addita observatione quid demum contingeret, experti fuimus canes post ablatum lienem, appetitu solito intensiori pollere, plura ingerere, alacriores esse, habitiores fieri & frequentius lotium effundere.

Ejusmodi observationes abunde probant Lieni ordinarios usus perperam assignatos esse; Nam 1. si illius non alia functio sit quam ut sanguinem à limo & fæce melancholica defæcer, quod statuit *Galenus*, crassior ille & terrestrior appareret ablato Liene, quod experientiæ repugnat: 2. Si Lien sanguinem conficeret, ut placet Aristoteli, manifesta corporis imminutio debilitati totius juncta, ablationi ejus succedere deberet, quod tamen non accidit: 3. Si idem ventriculo acidum succum, excitando appetitui congruum, vel concoctioni alimentorum inservientem suppeditaret, quod plerique Avicennam & Riolanum sequuti tradunt; animantia Liene destituta à cibo abhorrere deberent, sublata vero alimentorum in ventriculo concoctione, perire: Tandem si Lien tenuando sanguini conduceret, plurimorumque spirituum ex hoc productioni, quod placet Clar. Franc. Sylvio, sanguis post ablatum Lienem tenacior & crassior foret, corpus gravius, hebetiores sensus, & functiones singulæ minus vegetæ, quibus contradicit Experientia; In contrariam porro venio sententiam, Lienem nempe condensare sanguinem eique consistentiam quandam conferre, in eum finem ne rapidior sit illius per vasa excursus, aut subtilioris æquo fiat; Hæc vero sunt conjecturæ fundamenta, Bilis amara, in jecore genita, tantam tenuitatem sanguini conciliat, ut in enormi caloris & motus excessu constitutus videretur, nisi à natura alterius humoris, eum fixandi & coercendi vi præditi, admistione cautum esset; A nulla autem parte, præterquam à Liene, effectus is expectandus est; omnibus enim in confesso est serosi humoris, acidi & mordicantis, illum originem esse, in sanguine post filtrationem per ejus substantiam reperiendi; Quantum enim sapor amarus caloris corporis exuberantis indicium est, tantum aciditas frigoris, in corpore, quod occupat, supponit, cujus est proprietas; Hinc constat experientia amara à Medicis in usum duci ad purgationem, ac proin-

proinde calefactionem corporis, vice versa eosdem acidis ad refrigerium totius uti: Notum est oleum Tartari animali infestum esse, in ejus venas infusum, inducta sanguini fermentatione & nimia attenuatione; Ex opposito acidum vitrioli, spiritum coagulando, & figendo cruorem in venis, idem occidere: Ea de causa biliosi agiliores cæteris & calidiores sunt; melancholici autem segniores & frigidiores: Hinc liquet Lienem inspissationi sanguinis potius quam ejusdem attenuationi destinatum esse: Certum est chamæleontem, lacertam, omneque avium genus quod Splene destitutum est, calere magis, subtilique magis sanguine donari iis animalibus quibus illud viscus concessum est.

Pronum est rationem reddere ex hac hypothesi eorum quæ observata sunt in animalibus quibus Lien exemptus est: Sanguis enim ea temperatione destitutus, necesse est ut in gyrum citius agatur tenuiorque evadat: Sanguinis autem tenuitati, ut præcipuæ causæ, adscribenda corporum agilitas, spirituum mobilitas, edacitas, ac tandem ut ab assumpto uberius solito alimento corpus pinguescat: id quod contingere animadvertimus cum ex crasso aëre in tenuiorem fit transitus, Ea tandem sanguinis subtilitas, cui Splen crassitiem non indidit, forte causa est frequentioris mictionis in animalibus liene spoliatis: Tenuis enim sanguis in serum facilius solvitur, renes facilius subit & trajicit, uberioremque proinde vesicæ materiem suppeditat. *Ex Ephemer. Eruditorum Aug. I. 1672.*

Observatio VIII.

Fames extraordinaria imputata magnitudini Ventriculi & Lienis, ac trium intestinorum absentiæ.

Cuidam Illustr. Baronissæ ambo Pulmonis lobi, scil. superior atque inferior sinistri lateris defuerunt, quia natura defecit in eorum productione: Ventriculus magnus adfuit, cui à Liene vas breve amplum sine valvulis communicabatur: Lien erat ponderis ℔viß. Intestina tantum tria apparuerunt. Jejunum, Colon amplum solitoque crassius, & Rectum: Horum longitudo non xiv. ulnarum Patavinarum, secundum *Spigelium*, sed tantum trium visebatur: Natura ergo cum defecit in producendis medio pulmone, parvo hepate & brevibus intestinis, supplevit defectum in Liene: Hæc Domina fuit multi & crassi cibi, non bis sed sæpius in die comedendo, quasi lupino fuisset donata intestino. *Antonius de Pozzis in miscell. Curiosis anni iv.*

Observatio IX.

Fames insatiabilis à pediculorum caterva in ventriculo, alimentum absumentium.

Puer Ictero laborans non Galbulam quæsivit, ut eam fixis aspiciens oculis ab Aurigine liberaretur, solo obtutu: non ad calcinata ingeniosissimi Helmontii alkalia provocavit, ut debellarent Arquatum: non ad appositiora Sylvii confugit apozemata, aut accuratam medendi invocavit methodum, ut viscidi humores pituitosi, bilem in suo motu impedientes incisi profligarentur, sed in sordidissimis pediculis solatium se inventurum ratus, septem vel novem devoravit: Disparet sensim morbus; unde & sibi & puero gratulabantur parentes; verum citato gradu approperantibus gravioribus ipso morbo symptomatibus, stultæ lætitiæ suæ graves dederunt pœnas: Pediculis enim sugillatus insidiosus hic hospes, simulata tantum fuga delituit aliquantulum, ut postea ceu alter Pharao surgeret contumacior: Successit quippe invicem hujus mali pallor infernus, Appetitus nimius, imo caninus, ut jurares huic quinquaginta Ægeonis fuisse ventres, insignis quoque accessit *Atrophia*, unde mors.

Cum autem ventriculus defuncti cadaveris, quod jam tum ariditatem mentiebatur, permissu parentum, novaculæ cedebat in prædam, obtulit se monstrosæ magnitudinis insitata pediculorum in unum conglobatorum colonia, qui in hanc civitatem receptis, infelici sidere, sed recto latere natalibus, numerosissimæ suæ multitudinis originem debuerunt.

Si quid contra Icterum valent pediculi, quos in consilium sæpe adhibent anus Medicæ, nec diffitente *Zacuto*, expediunt certe omne illud negotium sale suo volatili, qui præstat ut & inimicæ amoliantur obstructiones, & corporibus nostris alacrius se moveant liquores: Verum me judice, & nausea & periculo vacuum nobis exhiberent hæ bestiolæ mecamen, modo ad rigidissimum vulcani tribunal protractæ excuterentur diligentissime, ut salia quæ in se possident volatilia, Chemiæ penderent. *Georgius Hannæus in Actis med. Th. Bartholini annor. 1674. 75. & 76. pag. 168.*

Pediculorum colonia) *Brugelius*, Professor Medicus Lovaniensis, narrante *Heurnio* de morbis capitis c 8. in humano cadavere postquam aperuisset ventriculum, vesicas ei affixas deprehendit pediculorum plenas.

OBSERVATIO X.

Voraces & bibones amplo ventriculo non semper præditi sunt.

MAgnitudo ventriculi variat pro varietate ætatis & magnitudinis corporis, cujus proportioni respondere debet, quamvis hæc non sit perpetua regula; nam varios difficui proceros, quibus ventriculus erat parvus: varios quoque brevioris staturæ, magno ventriculo donatos: Gulosi, voraces, magnique biberones magnos plerumque solent habere ventriculos: Verum neque illa quoque regula caret exceptione, memini enim *Falkoburgium*, Anatomicum Leydensem, dissecuisse cadaver hominis proceri ac validi, qui in vita maximus fuerat potator ac strenuus helluo, comestor etiam haud exiguus, & semper optime sanus, usque dum tandem funesto fune vitæ finem imponeret, in quo vidimus ventriculum adeo parvum, ut vix ad dimidiam ordinarii virilis ventriculi magnitudinem accederet, sed tripla crassitie ordinarios aliorum ventriculos superabat. *Diemerbroek Anatom. lib.* 1. *c.* 6.

VIx ad dimidiam ordinarii virilis ventriculi) Communiter fœminis quam maribus minor est, ut utero crescenti locus detur, minores enim plurimum sunt ipsæ fœminæ, nec viris tamen gulosiores, ut credit *Aristoteles*, in eadem nempe magnitudinis ratione & sanitatis, quin calore concoquente & digerente illis cedunt: Et in gulosis & potatoribus major est, itaut cum turget quasi nudus tactu deprehendatur: Dilatatum ad umbilicum usque pervenire vult *Columbus*, & enim copia nimia turget, etiam longius progredi censet *Archangelus*: at contractus & corrugatus in sobrie viventibus crassus est & sub hepate occultatur: Cognoscitur autem magnitudo ventriculi: 1. Ex magnitudine oris, qui enim oris sunt magni, ii & voraces, sed insimul audaces & magnanimi. 2. Si à cartilagine ensiformi usque ad umbilicum longius est spatium quam faciei vel pectoris: *Bartholinus Anat. Reformat. lib.* 1. *cap.* 8.

OBSERVATIO XI.

Cujusdam summe famelici Oesophagus in thorace insigniter dilatatus repertus est.

DE duplicitate stomachi quæ propono, cum frequentius occurrant, si non omni modo, saltem aliquo, admirationem haud adeo movent, eo quod non ita pridem videre contigit in dissecto corpore alio viri alicujus, toto ætatis tempore valde *Famelici* alias bene sani. Oesophagus hic, in thorace, intra cor & diaphragma insigniter dilatatus, singularem quasi ventriculum constituebat, utroque enim extremo angustia maxima notabatur, ubi nempe gula hæc dilatari incipiebat, & ubi iterum ad statum debitum accedere: Rugosa etiam hæc cavitas intus observabatur, materia ex albo flavescente, eaque lenta satis obducta: Ab hoc ventriculo, per orificium, uti diximus, summe angustum, transitus erat ad duorum transversorum digitorum distantiam, in ventriculum verum, qui naturalis omnino constitutionis erat, sive substantiam spectes, sive locum aliave. *G. Blasius observat. Anat. p.* 120.

OBSERVATIO XII.

Boulimia & Fames canina infarctum mesenterii ejusque abscessus sequuta.

SÆpe in Indiis ægri citra manifestam causam tabescunt: adest tamen Boulimus ac Appetentia canina; Hoc malum sæpe causam habet in venis mesaraicis, vel in ipsa mesenterii substantia, quæ sæpe insignem abscessum patitur. *Bontius Medic. Indorum Observ.* x. *vide lib.* 2. *sect.* 7. *Observ.* 134.

BOulimus ac appetentia canina) Hæc duo nomina interdum confunduntur & pro uno eodemque usurpantur: *Galeno* 1. de causis symptom. cap. 7. Bulimos est vehemens Esuritio, ex indigentia simul, imbecillitate, & refrigeratione oris ventriculi nata: Symptoma illi est male affecti oris ventriculi, quo primum quidem ægri expleri cibis nequeunt, paulo vero post destituuntur appetitu, animolinquuntur, viribus deficiunt, exolvuntur, decolores sunt, torquentur stomacho, refrigerantur corde & extremis partibus, pulsusque habent admodum obscuros: Fames vero canina dicitur, quando post nimium assumptum alimentum vomitus consequitur, & ita ægri canum more afficiuntur, qui cibos voraciter assumptos vomitu excludunt: Quibusdam tamen alvi fluxus potius quam vomitus accidit, natura copiam illam alimenti, quam ventriculus concoquere non potest, per alvum detrudente: [*Bontius* l. c. leienteriam sæpe comitem esse testatur) In Boulimia vero vomitum non adesse volunt, Quidam insatiabili edendi desiderio tenentur, absente tamen vomitu & alvi fluxu, cibum quanquam copiosum, probe coquentes, & nisi mox alium sumant, male se habentes: vide exemplum apud *Sennertum*: Qui Famis causas à *Galeno* adductas non admittunt, inanitionem scil. partium, hinc sequentem tractionem & suctionem ad os usque ventriculi pertingentem, (*vide observat.* 1. *in Scholiis*) Hermeticos sequuntur, stupendi hujus appetitus causam spiritui cuidam dissolventi in corpore genito, innata proprietate quicquid eibi inge-

ingeritur, citiſſime abſorbenti & diſſolventi, ut legitimus & ſtatus alimenti aſſumendi termi- nus expectari nequeat. *Vide Riverium pract lib. 9. cap. 2.*

Observatio XIII.

Ductus Pancreaticus duplex in viro Famelico repertus.

VIII. Febru. 1676. in viro 40. annorum, præter alia notatu digna, etiam occurrebat Ductus Pancreaticus duplex, diſtincto loco inteſtino connexus, ramulis quaquaverſum per pancreatis ſubſtantiam ſe diffundens. Famelicus omni tempore, dum in vivis erat, fuerat, defunctus, ventris intumeſcentiis atque cruciatibus mire vexatus. *G. Blaſius Obſerv. med. xv.*

NAturalem famem augere poteſt in ſanis ſuccus Pancreaticus, ad tenue inteſtinum delatus, & poſt alimentorum ſecretionem depulſionemque abſolutam, in confluentem bilem duntaxat, & pituitam inteſtinalem agens, atque halitus acidiuſculos & gratos in ventriculum propellens: In ægris auctæ Famis cauſam petendam puto à ſucco acidiore in corpore abundante, ac præſertim ex Paucreate ad inteſtinum delato, ac inde halitus ſolito acidiores ad ventriculum amandante, qui famis ſenſum inteudant, & poſt detruſa deorſum alimenta eandem mox renovent & potentius urgeant. *Fr. Sylvius Prax. lib. 1. cap. 2.*

Observatio XIV.

Fames canina à Colo inteſtino vitrea viſcida pituita referto.

VAlde obſervabilis eſt ſympathia quæ ventriculo & colo intercedit, Nam fœcibus in colo reſtagnantibus exilit teter vapor in ventriculum, in ejus ſuperiori orificio appetitum deſtruens, ſi quidem vapores ſint calidi: At ſi exiſtant frigidi, eum depravant in appetitum caninum: Quod rara & memorabili hiſtoria à *Gemma Friſio* in Coſmocriticis comprobatur; Narrat fuiſſe mulierem quæ noctu & interdiu, ſingulis fere horis comedere cogebatur, & ni faceret, in leipothymiam trahebatur: Vulgus fabulabatur ipſi aliquando Lutram per os irrepſiſſe in ventriculum, ibique hærere vivam: Sed poſt mortem aperto cadavere, Colon inteſtinum valde diſtentum deprehenſum eſt, totumque vitrea viſcida pituita flatuoſa repletum, unde frigidi acerbi vapores in ſtomachum inſilientes adeo moleſti morbi cauſa extiterant. *O. Heurnius obſervat. xxv.*

Observatio XV.

Pica in muliere, cui Colon craſſis flatibus diſtentum repertum eſt.

MUlier diu colico dolore excruciata & Pica Sive malacia vexata fuit, quam niſi ſubinde crudis piſcibus comeſtis placare poterat.

Poſt mortem Colon ejus diſſectum craſſis flatibus diſtentum inventum eſt, quibus commotis cogebatur crudos piſces vorare, ideoque vulgo exiſtimabatur Lutram in ventre habere. *Sebaſtianus Eckerti notis ad praxin Dodonæi, cap. de Pica.*

Observatio XVI.

Pica à ventriculo σφακελώδη exorta.

NEptis D. Valeton hiſtoria eſt commemorabilis, Splenis corpus veſicæ incumbere deprehenſum eſt, & ſatis contumaciter adhærebat: Olim fœdis coloribus laboraverat, nec non tumorem paſſa fuerat, quem aniculæ vocant *le carreau.* Valde cacochyma erat, carbones illi in deliciis fuerunt: κακόχρυς erat, furtim compreſſa eſt, Tumorem tantum ventris eſſe credebant, ſecta in malleolo vena, data medicamenta, uterum ad legitimum pariendi tempus geſtavit; æger fuit partus, ipſo enitendi tempore extincta eſt.

Aperto cadavere, repertus ventriculus σφακελώδης: Lienis locus naturalis erat vacuus; circa regionem veſicæ latebat lien; putabatur à ſuo loco dilapſus laxatis ligamentis. *Ballonius Epidem. lib. ij. p. 227.*

C*Arbones illi in deliciis fuerunt*) Depravatæ Famis, quam Picam & malaciam appellant, cauſa hactenus à nemine ſatis bene deſcripta nobis videtur cum interea affectus ille admirabilis exiſtat, utpote cujus tanta vis eſt, præcipue inter virgines & mulieres (hæ quippe frequentius quam viri ea infeſtantur) ut modo farinam modo cretam, modo carbones, modo abſurdas alias res appetant & magna copia comedant: Hujus tanti mali cauſa vulgo ſtatuuntur eſſe depravati humores in ventriculo contenti, qui pro diverſa ſingulorum natura, alii in eo excitant peculiarem famem ad hanc, alii ad illam peculiarem, ſive bonam ſive abſurdam rem, alii ad res pravas ſimi-

les; quatenus scil. pro vitiositatis diversitate diversimode vellicant & movent fibrillas nervorum ventriculi, ex quarum speciali motu cerebro communicato, mox in cerebro talis fit motus, quo specialis appetitus excitatur ad hanc illamve rem, *Franc. de le Boe sylvius* Prax. lib. 1. cap. 2. hanc rem explicaturus, dicit malaciæ causam esse vitiosum ventriculi fermentum, corruptum scil. vel ab assumptis vitiosis alimentis, medicamentis aut venenis: vel à morbis multifariis, præsertim fœmineis, totum sanguinem, hinc salivam, ac denique ventriculi fermentum inquinantibus, & pravam istam dispositionem illi conciliantibus: Verum si hæc speciosa ratio valeat, ex ea, quæso deducatur etiam quare aliis appetitus determinatus ad res alienas, fiat quoque in iis quibus nulli vitiosi humores in ventriculo subsistunt (quamvis pravos humores interdum adesse posse negare nolim) sicut in praxi nonnunquam comperi id factum fuisse? Quare in homine, nihil vitii in fermento aut ventriculo habente, ex sola picturæ alicujus attenta inspectione, modo piscium, modo fructuum, aliarumve rerum etiam absurdarum fervidus appetitus nonnunquam excitatus fuerit: eodem modo sicut ex nudæ Veneris inspecta pictura venereum desiderium excitatur? quænam vel qualis possit esse alicujus humoris natura vel qualitas adeò mirabilis, qua ita potest movere fibrillas nervorum & cerebri, ut ratione specialis illius motus, excitari queat appetitus ad lapidem molarem, carbones, fistulas tabacarias, aliasque res absurdissimas, quas neque ut molestæ vellicationis remedium, neque ut res necessarias appeti posse quilibet satis videt: Hæc igitur aliam causam agnoscunt, & aliunde procedunt, scil. ex solius imaginationis errore, hincque educto pravo judicio, ex mala cerebri dispositione, spirituumque pravo motu orto, non vero ex humorum in ventriculo subsistentium vitio: Pravi enim humores, pro majore minoreve vellicationis intensione, possunt quidem in ventriculo famem abolere, imminuere, aut nimiam facere, sed non possunt illam dirigere ad peculiares aliquas res, easque sæpe absurdas, appetendum: Fames enim est naturalis quidam instinctus; quo natura simpliciter incitat ad alimentorum assumptionem, in molestæ vellicationis remedium, sed non speciatim ad hæc vel illa alimenta vel ad has aut illas, & sæpe absurdas, res: Quod autem homines sani famelici modo pisces, modo carnes, modo fructus, modo assata, modo elixa &c. desiderent, hoc non procedit à peculiari aliqua vellicatione, aut naturali appetitu ventriculi, sed ab appetitu animali; quo judicant modo hos, modo illos cibos, modo dulces, modo salsos, modo acidos, gratiores, vel sanitati magis convenientes futuros, atque hinc etiam interdum majore cum appetitu desiderant vinum absinthite, haleces crudas pluresque res per se ingratas, quam alias longe gratiores & meliores: Cum autem electio vel rejectio alicujus rei aut cibi, dependeat à judicio, & judicium peragatur in cerebro, non vero in ventriculo, certe alicujus determinatæ rei appetitus causa non est quærenda in ventriculo sed in cerebro; quod si male se habeat (læsum scil. à pravis humoribus aut vaporibus ex saburra aliqua circa uterum, lienem, pancreas, aliasve partes restagnante, sursum elatis, eique communicatis) facile contingunt absurdæ cogitationes, ex quibus depravatum sequitur judicium (res nota est in melancholicis, qui multoties circa unam solam rem, sæpe ab ipsis cogitatam, delirant, de reliquis satis bene judicantes) atque ita ejus vitio seu errore, res pravæ seu absurdæ multoties, tanquam saluberrimæ & optimæ, vel saltem ut gratissimæ appetuntur, de quibus Pica laborantes sæpe cogitarunt: Quantum enim crebra alicujus rei intenta cogitatio talem depravatum appetitũ accendat, & quantum in eo valeat, liquet in mulieribus gravidis, quæ multoties tam fervide appetentes sunt, ut si illis rebus, quas appetunt, potiri nequeant sæpe earundem rerum notas fœtibus suis imprimant; quæ impressio non potest dici procedere à ventriculi pravis humoribus, sed à cerebro, quatenus crebra earum rerum cogitatio, cum judicio bonitatis, in eo peragitur, & per spiritus animales earum ideæ ex eo ad fœtum deferuntur, eique imprimuntur: Præterea ægri pica laborantes non appetunt semper unam eandemque rem, sed modo hanc modo illam, prout modo de hac, modo de illa magis cogitarunt, quod profecto uni alicui pravo humori in ventriculo hærenti non potest imputari, quippe diversarum rerum appetitus à diversis humoribus procedere deberet: Adhæc pica infestari solent ægri cũ esuriunt, & tunc illico avidissime eas res appetunt de quibus antea sæpe cogitarunt, sive bonæ sive absurdæ fuerint, easque non noxias aut pravas, sed bonas & gratissimas fore judicant: quorum tamen alienum appetitum multoties stratagemate quodam præveni, injungendo scilicet domesticis ut coram talibus ægris nullam facerent mentionem istarum rerum quas tam avide appetebant, earumque etiam picturas è domo amoverent, & interim tacite cibos bonos sæpius de die offerrent, sicque impediebant ne unquam esurirent, tali enim modo in variis perfeci quod medicamentis aut rationibus perficere non potueram.

Una hic superest objectio, si ventriculi vitio non fieret Pica, ægri ab alienis assumptis male valerent, neque talia in ventriculo digererent, atqui è contra plurimi hac de causa nullum incommodum patiuntur, proculdubio quia in ventriculo sunt tales succi pravi, qui illas res absurdas dissolvere atque digerere possunt, quas proinde speciatim, in specialis vellicationis remedium videtur postulasse ventriculus: Hujus objectionis efficacia facile divellitur, si consideretur non absolute verum esse quod ægri nullum incommodum à rebus absurdis comestis percipiant, sed illud duntaxat in paucioribus, nec nisi prima aut secunda tertiave vice verum esse, postea vero eos inde satis graviter lædi, atque viscerum obstructiones, hydropem, ipsorum aliamve pravam eachexiam contrahere: Causa vero quod in principio à talibus rebus non manifeste læduntur, duplex est: 1. Quod in ista avida comestione, spiritus animales per nervos sextæ paris valde copiosi ad ventriculum fluant [sicut in cogitatione de re venerea copiosi feruntur ad partes genitales) accedente etiam sanguine arterioso copiosiore: quam efficaciter autem hi spiritus in nutritione operentur, & quantum ad coctionem ventriculi faciant, si solito copiosiores influxerint, liquet in illis ventris mancipiis, qui dies noctesque in cute curanda occupati sunt, & de ventriculo infarciendo fere semper cogitant: hi enim propter copiosos spiritus ad ventriculum determinatos, multo feliciores habent ventriculi coctiones, quam alii qui continuis literarum studiis occupati, spiritus alio avocatos habent, hincque frequenter cruditatibus laborant, ac vix levissimos cibos bene dige-

digerunt. 2. Quod Pica laborantes sint plerumque nonnihil melancholici; vel tales saltem quibus acres fermentacei succi solito copiosiores & acriores in liene, pancreate & ventriculo generantur, unde etiam cum incipiunt esurire, acrius esuriunt, & res quaslibet ingestas longe facilius quam alii digerunt, imo quam illi ipsi aliis temporibus (sic mulierem gravidam novi quæ cerasa avidissime desiderans, una vice quinque sexve libras: aliam quæ xxx. placentas: aliam quæ sex haleces salsatas crudas comedit, & bene digessit, cum alioqui aliis temporibus minime essent edaces, ac ne quartam, imo vix sextam earum rerum partem edere aut digerere potuissent] & hujus ratione fit quod tunc cibos copiosos, vel etiam res absurdas, triticum, crudos pisces, carbones, cretam &c. duræ digestionis aliquot vicibus mediocriter bene digerant, vel saltem talia ipsis è ventriculo sine noxa effluant, verum si diutius in talium usu procedant, deficiente tandem acriore illo succo, adeo affliguntur ventriculus & reliqua viscera, ut eorum coctiones plane interturbentur ac depraventur, & copiosi pravi succi, pessimam cacochymiam, variorum morborum causam generantes, suscitentur. Atque ex his omnibus manifeste liquere puto Picam, seu alienarum rerum appetitum, non produci proxime à depravatis aliquibus humoribus, in ventriculo genitis aut hærentibus, sed à cerebri aliquo vitio. *Diemerbrokius Anatom. lib. 1. cap 6.*

Putabatur Lien à suo loco dilapsus) Lien laxatis suis ligamentis pondere suo devolvitur interdum in hypogastrium; vel iisdem ruptis: Apparet sub specie molæ, vel scirrhosi uteri in mulieribus: in viris specie tumoris glandulosi instar steatomatis in mesenterio latentis.

Observatio XVII.

Appetitus corruptus in puero, cui callus repertus inter venas mesaraicas.

Petrus N. filium habuit, qui 8. anno calculos rudetaque comederat: Repertus est callus inter venas mesaraïcas. *Vide tit. de Diarrhœa.*

Observatio XVIII.

Anatome viri ob inediam extincti, in quo venæ mesaraicæ aliæque minores obliteratæ sunt, cum sanguinis in toto defectu.

§. 1. Anno 1656. in theatro Anatomico publice à nobis observatum & demonstratum est, in viro qui ob cordolium aliquod vitæ pertæsus se ipsum fame & siti extinxerat: quippe corpore alioqui sanus existens, aliquot septimanis nihil omnino edere; ac ne guttam quidem bibere voluerat.

In hoc subjecto nullæ venæ mesaraïcæ; intercostales; aliæque minores conspici poterant, propterea quod inanitæ essent, atque ex ipsa vena cava vix trium cochleatium mensura sanguis effluxit; & arteria magna vacua omnino inventa sit.

§. 2. Similiter anno 1660. hominem quendam, ob summam ac diuturnam inappetentiam longa inedia emaciatum, & tandem mortuum publice dissecuimus, in eoque venas & arterias mirabiliter inanitas invenimus, ita ut ex vena cava vix duo cochlearia sanguinis effluerent, ex arteria aorta nihil: *Diemerbræk Anatom. lib. 2.*

Se ipsum fame extinxerat) Per inediam homines duplici modo extingui possunt, primò cum corpus cacochymum est, & multi quidem sed pravi sanguinis copia redundat in vasis: In talibus enim necesse est per convenientia alimenta novos & bonos succos identidem cordi suppeditari, ut refocillati continue possit; quod si per inediam non fiat, tunc sanguine ferventiore, acriore, aliove modo corruptiore evadente, cor à pravis humoribus obrui & mori, etsi multum sanguinis in vasis supersit: hacque etiam de causa, scil. ob pravam sanguinis qualitatem, qua ad cordis refocillationem & partium nutritionem ineptus sit; phthisici moriuntur etsi sanguinis copia supersit: non enim ad vitam sustentandam sola quantitas, sed etiam bona qualitas sanguinis requiritur: *Secundo*, cum in bene constitutis corporibus per longam inediam absumitur: quamvis enim in iis qui inedia moriuntur, aliquis sanguis in venis supersit, apparet tamen illum nimis paucum esse, quam ut omnium partium nutritioni sufficienter inservire possit, atque hinc debilitatis omnibus partibus & visceribus homo extinguitur: Quod autem in tali casu paucus sanguis supersit, *probant allata exempla. Idem.*

ANATO-

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO III.

De SITI MORBOSA.

OBSERVATIO I.

Sitis diversos ventriculi affectus sequuta.

MULIER ex Hepatis & vesicæ bilis obstructione in tertianam incidit, hinc in colicam, paralysin &c. conquerebatur de ventriculi ardore, Siti &c. Reperi Jecur nimis magnum & obstructum, vesicam bilis bile crassa ac nigra turgidam: Ventriculum humore plenum viridi atque extensum &c. *Vide l.1. tit. de paralysi.*

Ventriculum humore plenum viridi) Auctam Sitim deducendam *censet Franc. Sylvius de le Boë Prax.* lib.1. cap.1. à Bile acriore in tenue intestinum delata, ibidemque cum confluente succo Pancreatico ita effervescente, ut inde halitus salsi, non vero amari ad ventriculum & fauces eleventur, atque ariditatis sensum ibidem producant: Hæc eadem Bilis acrior, ejusve halitus salsi si per vasa lactea penetrent ad cor, (idem dicendum censet de bile eadem per Ductum hepaticum eo delata) & sanguinem salsugine sua nimium inficiant, nil obstare salivam tunc simul reddi plus minus salsam vel acrem, Sitimque minus temperantem, quin augentem: Sitis quoque auctæ causam subinde existere humorem salsum à capite ad fauces depluentem, atque ibidem ariditatis & Sitis sensum producentem, aut inde ad ventriculum quoque delapsum & ibidem, aut in tenui intestino, halitibus salsis materiam promentem, à quibus itidem Sitis major excitetur.

Ventriculum) Ventriculi tunicam nerveam interiorem, ejusve fibras, potissime ad sensationem facere statuit Accuratissimus *Willis* Pharmac. rat. sect. 1. c. 2. quibus inanitis Fames excitetur, atque præ siccitate aut salsedine corrugatis; ab aromaticis aut potulentis vinosis ingestis, excalefactis *Sitis* inducatur: Si quando humores acres, aut acidi has stimulent, aut vellicent, Cardialgia: Iisdem ab alimentosis succo grato saturatis, ventriculo complacentiam, & toti præterea corpori refectionem impertiant.

§ 2. In cadavere mulieris anno 1625. Janv. 18. in valetudinario mortuæ nullius visceris aderat vitium, solus humor serosus à nimio potu Hydropis causa deprehendebatur, quem largius ingesserat ob insignem Æstum ab ulcere ventriculi, cujus fundus cum pyloro erat exulceratus. *Rhodius cent. iij. Observat.* 4.

§. 3. D. N. de febrili æstu cum intensa. Siti conquerebatur: Ventriculi fundus parte interna nigricabat; pars externa livebat, necnon Coli pars vicina & Lien. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§ 4. Empyematico, qui paracentesim recusaverat, pus ab apostemate in pleura emanans diaphragma corrosit, hinc in viscera imi ventris descendens, ventriculi & intestinorum tunicas exteriores corrosit: Illi febricula, Sitis &c. *vide tit. Dyspnœa lib.2.*

§. 5. Mulieri in magnam molem venter excrevit, cum Siti implacabili; Ex abdomine mortuæ eductæ aquæ libræ xc. quas è ventriculo mire extenso prodiisse ostendebant superstites vesiculæ: *vide tit. de ventris tumore.*

§. 6. Juvenis mulier, (*de qua tit. de Paralysi*) conquerebatur de ventriculi ardore, Siti, &c. Illius ventriculus plenus erat humore viridi & extensus: Vesica bilis bile crassa & nigra turgida.

§. 7. Sereniss. Princeps Jecur exhibuit durum & exangue, ut cui ℥xxj. sanguinis paucis diebus extractæ fuerint, subsequente Siti intolerabili: Ventriculi interiorem tunicam marcor quidam saniosus arroserat: *vide tit. de Febribus.*

§. 8. Anatome eorum qui febre maligna extincti sunt, docet ventriculum cum intestinis inflammari, unde ingens illa Sitis, faucium ardor &c. *vide tit. de Febribus.*

§. 9. Juvenis Monachus febre continua laborans Siti inextinguibili tenebatur: In fundo ventriculi vestigium simile ab impresso cauterio actuali repertum cum eschara: *vide tit. de Febribus.*

Observatio II.

Sitis immensa ab inflammatione fundi ventriculi in gangrænam desinente, &c.

AVdi mirum casum tibi nec lectum forsan; nec auditum prius unquam J. Carolus, Dom. S. Jessensi filius duodecennis, rati & ex carnis habitus, à biennio febribus ex affecto & tumido liene oriundis, nunc quartanis, tunc Tertianis correptus, raro ab his immunis fuit: Per mensem quasi ante mortem parcius edere; ac vehementius, noctu præsertim, Sitire visus est, Vrinæ sanorum, prout ista fert ætas, simillimæ extiterunt. Imperabantur varia ad sitim fallendam excogitata, sed frustra omnia. Ecce enim cum biduo ante obitum visitarem, ipsemet cum matula obviam ipsi procedens, facie jam tum præ hesterna conspiciebatur mire collapsa, oculis concavis & circulo sublivido cinctis. Miratus tam subitam faciei mutationem, interrogavi ecquid male haberet? Ille vero nihil præter *intolerabilem sitim accusavit*: Pulsus naturali paulo erat celerior, urina prioribus non absimilis, extrema frigidiuscula potius quam calida: consternabar non parum, maligni enim aliquid subesse ratus (quandoquidem pestis hinc inde grassabatur gravius) bezoartica ordinavi, juxtaque internum æstum restringentia præscripsi, sed incassum omnia, una enim *Sitis* totam complebat morbi fabulam, quæ tam erat inextinguibilis, ut póculo vix dum ab ore remoto protinus clamaret, Potum, Potum. Quia itaque præ nimio potu ventriculus distendebatur, vomitus quandoque infestabant, sed nihil præter assumpta reddebatur, eaque non alterata: Interrogatus nunquid ardorem aliquem circa ventriculi regionem persentiret? Fundi locum ostendit: Vehementem itaque isthic inflammationem subesse conjeci, quam præter locum affectum ardore continuo afflictum, ac sitim inexplebilem, Febris mihi antehac nunquam observata, Lypiria abunde monstrabat; Quid fit? Tertio à decubitus initio die, circa meridiem obiit; postquam prædictis symptomatibus totus enervatus, ac phrenesi quadam correptus paucis ante obitum horis fuisset: Manu ventriculi regioni admota pulsationis quendam sensum conspicue deprehendi: Prædixi si post obitum cadaver aperiretur, singulare quid circa ventriculi fundum nos inventuros esse: Annuerunt itaque; cum ut tam repentinæ atque inexpectatæ mortis causam cognoscerent, tum ut suspicione infectionis domum suam liberarent.

Res mira; cadaver tam erat emaciatum, ut vivum quasi dicere potuisses sceleton, cute paucissima intertexta carne, obductum. Postquam pectus initio contemplaremur, pulmo sinister apparuit lividus, ad gangrænam jam tendens; ubi inferior venter dissecaretur, cutisque primum cum musculis excarnibus amoveretur, sub Peritonæo, qua Lien situs est, nondum dissecto, nigri quid subesse deprehendimus: Eo disrupto; Lien subturgidus in conspectum prodiit; ac pone Lienem, in ipso ventriculi fundo, Gangræna tam gravis, ut ipsamet ventriculi substantia in atrum ac fœtidissimum succum protinus difflueret: Omentum fere absumptum; Intestina à flatibus & potu turgida. Mesaraicæ turgebant & ipsæ, simulque ex colore livido gangrænæ judicabantur vicinæ. *Michael Doringius Epist. xcv. cent. 1. ad Sennertum.*

QUærit *Doringius* 1. An ex Siti illa diuturna præcedente tale quid suspicari quis potuerit. 2. Nunquid gangræna illa præcaveri forte potuerit? 3. quibus remediis? 4. Quæ causa ipsam excitaverit? 5. Quomodo labes tam cito, & Pulmonibus sursum, & mesaraicis deorsum communicata sit? 6. An febris, quam subesse Pulsus fere unicus coarguit, vera Leypiria fuerit. 7. Quomodo pulsatio admota manu deprehendi potuerit, cum arteriæ ventriculo infertæ admodum exiles sint? Respondet *Sennertus* ad 1. Sitis illa diuturna præcedens, inflammationem quidem arguere potuit, sed reliqua omnia significare non potuit? Ad 2. & 3. Gangrænam illam incurabilem fuisse puto, si enim externa nonnisi difficulter curatur, quid de interna speres? Ad 4. Causam fuisse putat putredinem & corruptionem humorum, qui aliquot jam annis in Liene cumulati fuerant. Ad 5. Ob ξύμπνοιαν illam vaporibus putridis Lieni & Mesaraicis facile malum communicari potuisse. Ad 6. Febrem illam Leypiriam fuisse non dubitat. Ad 7. Pulsationem arteriarum non in ventriculo fuisse putat, sed in Liene, qui eas sat magnas & copiosas habet itaque ipse non raro in hypochondriacis eam deprehendit etiam citra febrem.

Intolerabilem sitim accusavit; Leipyria abunde monstrabat, &c.) Leipyria febris ex ardentium genere est, quorum pathognomonicum est perpetuo sitire: Et quanquam *Galenus* comm. ad p. 22. sect. 2. 1. Epid. dicat in Causo alias sitim adesse, alias non: adesse si in toto corpore focus sit febris, aut si pars quædam focus sit quæ necessario sitim accersat: Non adesse, si pars aliqua laboret & focus sit qui sitim necessario non afferat, Est tamen alius locus apud eundem; comm. ad p. 34. s. 5. l. 3. Epid. aliud quam ante edoceus, Æstuare, ut & perpetuo sitire, est ardenti febri peculiare *Hippocrates*, ait *Gal.* ardentem febrem assiduitate Sitis cognoscit & caloris exurentis, ut phrenitin assiduo delirio: Et tamen *Hipp.* p. 34. ejusd. sect. narrat de febr. ardentibus, in quibus ægri erant soporosi, & non multum sitiebant, nec enim febris valde acuta erat, Idem 3. Epid. §. 3. p. 14. narrat in quadam constitutione in ardentibus febribus & phrenitidibus, alios sitibundos fuisse alios non, Ad quem locum Gal. Potuissent aliqui non sitire, vel ob facultatis porum

tum appetentis offensam, vel quia maligna humiditas illis ad ventrem non confluxerat, omnibus enim putrida quædam humiditas fuit collecta, sed non pari portione nec æque prava: Alii sitibundi erant, quia confluxerat humor vitiosus in ventrem: nam cum bilis vel pituita salsa ventriculi tunicas imbibit, sitis inexplebilis excitatur, tum quia os ventriculi nondum ab humore ita læsum erat ut facultas corrupta foret, Tamen omnino, saltem ut plurimum, sitis intolerabilis est comes ardentis febris, nisi focus sit particularis, & in ea parte quæ inflammata & erysipelatis modo affecta sitim non provocet: In ipso vero Causo si quæ sitis adesse debet, non adsit, his de causis id fieri potest, vel quia, ut dictum, focus non est in parte quæ sitim afferat, vel quia mens læsa est, vel quia facultas naturalis potionis appetens in ventriculo residens extincta est: adde descensum pituitæ dulcis tonsillas & fauces irrigantis, aut cum putens humiditas in ventrem non influxit: aut cùm lingua nigra exustaque totus stomachus, cui illa continua est, eo penè modo affectus sit, arentibus iis partibus, & supra modum siccatis, non percipitur sensus indigentiæ, quia nervus linguæ subjectus non est dispositus eo modo quo debet: In prædicto puero inexhaustam fuisse sitim non mirum, cum partes quæ illam maximè excitant, phlegmone tentatæ fuerint, Pulmones sc. & ventriculus.

Observatio III.

Sitis à Pulmonibus nigris, tumidis, Hepate nigro sanguine consperso, Cysti felle destituta, &c.

INtimus S.C.M. Consiliarius ardenti febre ab erysipelate pulmonum extinctus, Sitim adeo intolerabilem patiebatur ut *nullo potu* ea *sedari* potuerit: Cadavere dissecto, pulmo niger adeoque tumidus sese obtulit, ut naturali suo hospitio restitui non potuerit. Hepar magnum plurimo nigroque sanguine conspersum, cum cysti fellea omni bile destituta, (alio traducta, scil. ad pulmones, & vasa majora. In utroque rene duo magni calculi, &c. *Vide historiam lib. 4. tit. de Febribus.*

N*ullo potu sedari*) Hermetici Sitim immodicam & præternaturalem, à spiritibus quibusdam sitibundis, ex impuritatibus sulphureis genitis, exoriri contendunt, qui non simplici refrigeratione & humectatione, sed spiritibus aliis sibi analogis satiari volunt; quemadmodum videmus in febrium accessionibus sitim immensam multo aquæ potu parum inhiberi, quæ tamen spiritibus acidis, vitrioli, sulphuris, salis, & similium, cum longe minori aquæ quantitate permixtis, facilius cedat. *Riverius Prax. med. lib. 19. cap. 4.*

Observatio IV.

Sitis ab Erysipelate Pulmonum & Hepatis incendio.

MElchior du Fresnoy, annos 4. natus, febre corripitur continua, Sitis aderat quæ expleri non poterat, magnum in Pulmonibus incendium conjectum est, &c. Aperto cadavere nihil præter naturam in Pulmone contentum inventum est, Una pars Pulmonis veluti stipula ardente deflagraverat: Lobus unus Pulmonis livebat, Hepar quoque veluti deflagraverat. *Ballonius consil. 27. lib. 1.*

S*itis quæ expleri non poterat*) Vide Scholia ad historiam dictam *tit. de Febribus.*

Una pars Pulmonis deflagraverat) Vide Scholia ad dictum locum, ubi de Erysipelate Pulmonum.

Magnum in Pulmonibus incendium) Ardua est quæstio de Potu in pulmones transfuso, cujus exiguum per tubulum Asperæ arteriæ, & tanquam juxta parietem illabi *Hippocr.* lib. de corde docet, quoniam epiglotis, operculum exactum, ne transmiserit quidem ampliorem potum: Eidem *Galenus* l.b. 8. de Placit. cap. 15. suffragatur: neque enim per mediam fistulam influere, sed per asperæ arteriæ tunicam irroratione quadam aspergi, neque ullum omnino dum delabitur sensum efficere testatur. His præmissis, expendant mecum qui judicio pollent, numnam probabilis sit hæc conjectura, quod Lymphatica Jugularia [quum asperæ arteriæ cavitas par non sit, aut non patiatur ob molestiam quam inde percipit) ad hoc munus haud inepte concurrant? Bibere expetimus, quando Sitis ingens fauces nostras urget, tandiu donec guttur quasi imbre permaduerit, ut aliquid in pulmones refrigerandos abeat, nec unico haustu contenti sumus: Ratum utique est Sitim, quæ est frigidi & humidi appetitus, non à solo ventriculo sed à Pulmonibus quoque progigni. Hinc quibus aut calidiores contigere, aut præ æstu, aut nimio motu in cantu & vociferationibus incaluere pulmones, bibacissimi sunt. Ne de medicamentis pectoralibus, dicam, decoctis, syrupis, eclegmatis & cæteris bechicis, quibus impacta materia lubricari & expelli debet, quod retroacta per tussim sputamina uberrime evincunt, nil proficientia si in ventriculum subito præcipitarentur: Sic qui citissima egent instauratione modico vini haustu citissime reficiuntur, quod non eveniret nisi vinum, juxta Euripidem, penetrans pulmonum meatus, multo prædirum spiritu, acutum è gula in glandulas, & porro in Ductus aquosos Jugulares posset permeare. Estque adeo huc accersendus aphor. Hippocr. q. 2. *Facilius est potu refici quam cibo*: Præterea non semel audivi ex nutricibus lactantibus, se reapse inter hauriendum percepisse quomodo potus ad humeros defluxerit: Quin quod plurima adsint exempla, multos qui vel inter currendum, vel statim post cursum potitarunt, è vestigio exanimatos fuisse dum frigidus potus ad ipsam cordis arcem affectans viam, nativum calorem, alioquin à ventilatione pulmonum pene exhaustum, momento suffocavit: In

quibus

quibus casibus frustra poros ignotos, aut alia quærimus diverticula: Magnum habet argumentum quod hi ductus, quos Natura ad recipiendum humidum perquam artificiose figuravit, altiori situ œsophago incumbentes, utrumque asperæ arteriæ latus cingunt sepiuntque. *Iac. Henricus Pauli Anatom: Anatomia Bilsiana cap. 8. ubi de Lymphaticis jugularibus.*

Observatio V.

Sitis p. n. excitata à diversis vitiis partium vitalium & naturalium.

§. 1. SCoto dolor erat hypochondriorum & ventris, nausea, vomitus, Sitis, febris, &c. Hepatis lobus orificio ventriculi posteriori erat affixus, nigricans ab inflammatione, Pulmones purulento ichore pleni. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 2. Puer 7. ann. febre tentatus cum doloribus ventris, Siti inexplebili, &c. Hepar erat in parte concava lividum, Cystis quintuplo quam par est tumidior, Pulmones exusti, aridi, &c. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 3. Melchior N. febre correptus continua, cum vomitu, dolore lateris, Siti quæ expleri non poterat. Una pars pulmonis velut stipula ardente deflagraverat, ut & Hepar. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 4. Puellulæ Cachecticæ Sitis erat & potus cupiditas ingens, Abdomen scatebat materia serosa multa, cœrulea, fœtida, Pulmones intus & extra corrupti. *Vide tit de Cachexia.*

§. 5. Adolescens dysenrericus febre correptus est cum Siti: Oesophagus interior ad os ventriculi superius, & ad medium thoracem, niger, corruptus, Pulmones alterati. *Vide tit. de Dysenteria.*

§. 6. Illustri N. appetitus dejectus, Sitis intensa: Hepar repertum magnum, durum & quasi coctum: Splen putridus, Pulmones ab inflammatione nigri. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 7. In Nob. febre ardente extincto Pulmo niger repertus, adeoque tumidus ut naturali suo hospitio reddi non potuerit, In utroque rene duo magni calculi. Hic Siti intolerabili premebatur. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Virgo febre maligna prehensa Siti inextinguibili premebatur. Thoracis cavitas dextra erat aqua subnigra & putrida plena; Pulmo ejus lateris corruptus ac niger, ventriculus mira copia fæcum & flatuum distentus. *Vide lib 4. tit. de Febribus.*

§. 9. Dom. N. Vomitu vexatus cum Siti intensa, Cava hepatis pars scirrhosa erat, & inflammata, Pulmones etiam juxta costas: Ventriculus pure repletus cum levi ulceratione internæ tunicæ. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 10. Ill. Dominę continui ventriculi dolores cum immensa Siti, Ventriculus erat siccitate contractus, plenus materia cruda, quasi ovi putridi, Interius illi accreverat lapis durus, Pulmones arefacti, purulenti. *Vide ibidem.*

Observatio VI.

Sitis excitata à variis aut complicatis affectibus partium naturalium.

§. 1. IOh. Agers diu conquestus de dolore hypochondrii sinistri cum dejecta appetentia & Siti: Ventriculi interior tunica reperta omnino corrosa, Hepatis & Lienis substantia corrupta. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 2. Sæpe Jecur animadversum tuberculis & abscessibus obsessum, quorum non aliud signum fuit quam mediocris febris cum Siti & cibi fastidio. *Fernelius path. lib. 6. c. 4.*

§. 3. Filius N. novem annorum Siti continua vexabatur. Hepar habebat immensæ magnitudinis, Extremis partibus tostum, nigrum, durum. *vide tit. de mictione difficili.*

§. 4. Famulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur, cum cibi fastidio Sitique inexhausta. Hepar repertum durum, albicans circa ventriculum; Gibba parte prope costas nothas nigrum, plumbeum, &c. *vide tit. de Febribus.*

§. 5. In Johannæ Pfeiffer, morbis complicatis confectæ, cadavere, Hepar interius aridum & velut semicoctum erat, quod arguebat maximam calidam intemperiem adfuisse: hinc Sitis inexhausta qua à teneris affecta fuit. *Hildanus cent. 6. observ. 74.*

§. 6. Quidam conquestus est de molesto hypochondrii dextri dolore, cum oris ariditate; potus majori desiderio quam cibi: Inventa est vomica in Sima jecoris parte, satis magna atque aperta. *vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 7. Puellus lac matricis avidissime sugebat, adeo ut non sufficeret, In gibbo Hepatis inflammatio aderat, & in inferiore parte splenis; stomacho undique humor atrabilaris adhærebat. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Sectis cadaveribus eorum quibus in Febribus Sitis insignis adfuit & denegatus potus, Ventriculus, Cor Pulmones & reliqua viscera tanquam exusta apparuere. *vide tit. de Febribus.*

§. 9. Rever. &c. (*de quo lib. 1. Tit. de Soporosis affectibus*) qui lethargicus obiit, perpetuo dum viveret incredibili Siti torquebatur. Illi meatus bilis duodeno insertus, admodum latus erat, utriculi instar inflatus, calculis undiquaque refertus.

§. 10. Quidam diu sensit graves lateris dextri dolores, post Siti immodica pressus Hydrops successit. Sola vesica fellea in vitio fuit, quæ sine bile novem lapides continebat. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 11. Fœminam dysentericam (*vide tit. de dysenteria*) Sitis urgebat intolerabilis: Intestina duodenum & jejunum repletissima erant bile.

§. 12. Juveni dolor fixus in hypochondrio sinistro, in regione coli, cum ardore, Siti, &c. Inventus est abscessus in mesenterio & colo, ea potissimum parte quæ fundo ventriculi substernitur. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 13. Nob. N. stranguria detentus in febrem incidit cum Siti inextinguibili: In rene sinistro aderat abscessus suppuratus, jecur, vesicam, intestina inflammatio erysipelacea tenuerat. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 14. Uxor N. Siti clamosa cum ventris mole laborabat: Jecur putridum inventum: Inter peritonæum & intestina numerosæ vesicæ. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 15. Observavi Lienem rubentem & aridum in quodam qui Siti immoderata angebatur & ardente febre correptus erat. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 16. N. corpusculum apertum, cujus Ren dexter rugosus, parte anteriore subniger, intus habens abscessum pure mucoso cruentoque plenum, Extus alium abscessum. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 17. Juvenis dolore renum oppressus est, insolenter illum vexarunt Sitis, &c. In utroque renum cavo vermes crassi, albi, vivi inventi, &c. *Vide Tit. de Lumborum dolore.*

§. 18. Joh. N. ren sinister lapide angulos obtusos habente obsessus est, Sinister justo minor & pene collapsus, Febris erat, æstus & Sitis. *Vide tit. de Diabete.*

§. 19. Vidua, dolore dorsi & ingente Siti vexata tandem fit Ascitica. Lien calculis plenus conspicitur. In Rene dextro quadrangularis lapis. Uterus totus cartilagineus. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 20. Matrona ventriculi dolore correpta est: accedit Sitis omnino inexhausta. Pancreas erat maximum & scirrhosum, Ren sinister colliquatus omnino: Ventriculus inanis. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

Observatio VII.

Sitis molesta ob varios partium vitalium affectus.

§. 1. Juvenis diu mœstus subito occubuit, ante tamen molestissimam Sitim perpessus: Omnia recte se habere deprehensa, præter cordis sinus, qui pituita vitrea repleti erant. *Vide lib. 2. tit. de morte subita.*

§. 2. Illustri Dominæ N. pericardium cordi adhæsisse, humoreque vacuum repertum est. Æstuans perpetuo aërem captabat frigidum, Siti molesta torquebatur. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

§. 3. Quidam acuta febre prehensus est cum Siti ingenti, anxietate, dyspnœa, Sectio à morte palam fecit adfuisse pericardii inflammationem. *vide lib. 2. tit de Pectoris dolore.*

§. 4. Nob. febre acuta detinebatur, ingensque Sitis consequebatur. Inventus est in membranis intersepientibus Tumor inflammatorius, sat notabilis magnitudinis. *vide lib. 2. tit. de Pectoris dolore.*

§. 5. Agricola plaustri fœno onusti ruinam in se passus, pectoris dolore corripitur, ardente febre, Siti magna. Pericardium in defuncto pure copioso scatebat, cui velut immersum erat cor, Pulmo ejusdem labis particeps. *vide tit. de Pectoris dolore lib. 2.*

§. 6. Juvenis (*de quo Tit. de Phrenitide*) ex Erysipelate in tibia medicamentis repercusso, passus est dyspnœam & Sitim intensam, ob quam linguam extra os perpetuo exsertam habebat: Illi Pleuræ pars dextra, necnon pulmonum lobi antici & postici, pustulis miliaribus obsita deprehenduntur.

§. 7. Uxori N. dyspnœa, febris levis, sed tamen Sitis perpetua. Illi thoracis dextri spatium aquæ magna vi erat distentum. Pulmones retorridi & multo purulento tabo prægnantes. *vide tit. de Dyspnœa lib 2.*

§. 8. Puella ægre ambulabat, & cum difficultate ascendebat, tum magna Siti premebatur. Cavitate thoracis aperta, evaporabat fœtor insignis: Dextrum tantum ejus latus erat integrum: In tertia circiter sinistri parte aderat cystis plena liquore cremori simili, ad quantitatem trium pintarum. *vide lib. 2. tit. de Pectoris dolore.*

§. 9 Uxor D. N. nata parte Pulmonico, questa est de linguæ rubore & siccitate, juncta

siti

siti insigni, &c. Pars sinistra pulmonis magna sui parte tabuerat: Purulenta materia continebatur illa thoracis parte. *Vide lib. 2. Tit. de Phthisi.*

Observatio VIII.

Sitis ab incendio viscerum vitalium quæ marcida reperta, absumpto humore Pericardii.

Ardente Sirio juvenis in causum incidit cum lingua nigra, Siti clamosa; viscerum ardore & nimio caumate pressus, &c. In ejus sectione inventum est cordis involucrum rugosum, & cordis ipsa substantia marcida, absumpto fere omni humore qui in pericardio continetur, ab assante calore fere absumpto: *Vide lib. de Febribus. Zacutus Prax. adm. lib. 1. Observat. 142.*

In causum cum Siti clamosa) *Galenus* ad part. 34. sect. 5. lib. 5. Epid. ait æstuare & perpetuo Sitire esse ardenti febri peculiare: Nullum aliud est insigne argumentum: Est enim sitis assidua, & exurens calor, quæ duo perpetua sunt: *Hippocr.* (ait idem) ardentem febrem assiduitate Sitis cognoscit & caloris exurentis, ut Phrenitim delirio assiduo.

Observatio IX.

Sitis absentia in iis quorum ossa solida, medulla carent.

Concretis quosdam ossibus, ac sine medullis vivere accepimus: Signum eorum esse nec Sitim sentire, nec sudorem emittere. *Plinius lib. 7. Natur. histor. cap. 18.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Sitis immensa ab erysipelate pleuræ & pulmonum latere sinistro; Ventriculi fundo flavedine infecto a contactu vesicæ felleæ.

Illustris Baro in *Yvoire* (Oppidum est ad marginem Lacus Lemanni, in Sabaudia) 20 Martii styli vet. anni 1688. lecto se tradidit, conquerebatur (sicuti ex narratione habui, illuc enim tantum duabus ab obitu horis accessi) de intenso *dolore lateris sinistri*; adeo ut fere omnino interciperetur respiratio, comite *siti intensissima* & inextinguibili: ardentissima febre: Summa inquietudine; Extrema & corporis habitus algebant, cum linguæ nigredine: Postridie a decubitu, hora nona matutina occubuit. Quinque aut sex ante obitum mensibus molestus illi fuerat dolor lateris sinistri obtusus, & levis dyspnœa: color vultus & totius ὑπερώδης & subfuscus evaserat. D. Lambertus, Chirurgus Thononiensis; qui protinus a decubitu accersitus fuerat, sanguinem e brachio sinistro eduxit crassum, nigrum sero destitutum.

In reserato cadavere sequentia deprehensa sunt. 1. Vesicula fellea bile eaque crassissima turgebat: Porus choledochus materia quadam viscida & crassissima obducebatur. 2. Fundus ventriculi, qua parte contingebat cystin felleam, parte exteriori omnino flavescebat. 3. Lien extraordinariæ erat magnitudinis, & durissimus. Cæteræ partes abdomine contentæ a naturali statu non deflectebant: Aperto thorace. 4. Pulmonis lobus sinister pleuræ cohærebat, omnino lividus & sphacelo correptus, putredine affectus adparuit admota novacula Bronchia humore puriformi scatebant: 5. Pleuræ ea pars quæ pulmoni adhærebat plane cœrulea & livida erat. 6. Lobus dexter Pulmonis pleuræ quoque adfixus erat, sed salvum parenchyma: 7. Illæsum cor, ut & pericardium ac mediastinum. 8. Pars exterior & sinistra thoracis, ut & brachium ejusdem lateris insigni livore infecta erant. Caput apertum non fuit quod idonea deessent instrumenta. *Ex Clar. D. D. Cramero qui sectioni interfuit, & ad curationem accersitus fuit.*

Observatio II.

Sitis intensa, in fele ab inflammatione uteri.

Anno 1676. Felis aliquot fœtus vivos peperit, unicum mortuum, post partum ægrotare cœpit, omnes *cibos* etiam carnes *fastidivit*, impense sitiit, ad vicinum fontem excurrit, avidissime iteratis vicibus bibit, mortua est; Ventriculum & intestina cum Nob. D. J. *Conr. Peyero*, eximi. Uterum inflammatum & lochiis nigerrimis putridis infarctum invenimus, hincq; morbi causam latuisse putavimus. *J. Jac. VVepferus Tract. de cicuta aquat. p. 89.*

*Verum inflammatum &c.] Sitis in idiopathicâ & sympathicam dividitur: illa oritur cum innata ventriculi humiditas alteratur & exhauritur ab intemperie inæquali, sicca vel calida, vel utraque, simplici vel cum materia, humore scil. acri, salso aut putrido ventriculi tunicis impacto, vel in illius cavitate incluso; vel secundum Hermeticos, a spiritibus quibusdam sitibundis ex impuritatibus sulphureis genitis; aut juxta neotericos, cum salsius est fermentum ventriculi: Sympathica vero fit ex consensu totius corporis, vel aliquarum partium, quarum venæ exhausto humido à ventriculo sugunt, ut in febribus contingit, hepatis, pulmonis & aliarum partium inflammationibus, Sic ab uteri consensu sitim excitari vult Hippocr. cum erysipelas in eo fuerit l. de nat. mul. & 2. de m. mul. Si ex partu uteri inflammationem conceperint, 1. de m. mul. Si ad novum mensem subsistant menses, ibidem: Posita circulatione sanguinis per consensum fieri statuatur, non solum ob halitus elatos, vel intemperiem communicatam, sed quia ichores ex inflammata parte exudantes, acres, salsi &c. vel ipse sanguis, in transitu per vel juxta partem phlegmone obsessam, aut vitioso humore inquinatam, alteratus, à venis resorptus remiscentur massæ sanguineæ circulanti, quæ ideo inficitur, ac proinde sanguis ventriculi alimento destinatus: inde vitiosum redditur & salsius fermentum ejus, spiritus sitibundi ventriculi augentur &c.

Observatio III.

Mulieris sitibundæ cor maximum deprehensum est.

PEndet Cor hominis septem plus minus uncias. Ecce tibi nihilominus unum xxij. unciarum: Exsecui illud anno 1668. in Nosodochio Amstelodamensi e fœminæ quadragenariæ circiter pectore: Sola dextra auricula æquabat cor hominis ordinarium magnitudine: cætera vasa se intra mensuram vulgarem continebant, sed arteria pulmonaria, & vena cava descendens excesserant modum, nec enim hujus os patens argenteo Imperialis nummo, necillius medio occlusisses: An magnanima fuerit hæc magni cordis fœmina, non scio, illud intellexi sæpe illam multumque bibere solitam: An ideo potatores nostri tam rixosi & jactabundi quod cor eorum potationibus augeatur? Non existimo? *Th. Kerkringius Observ. Anatom.* 16.

Observatio IV.

Sitis ob pericardium aqua destitutum, cordi omnino adcretum.

§. 1. VXor D.D. D'Halincourt, Proregis in Gallia Lugdunensi, æstuans perpetuo aërem captabat frigidum, Siti molesta torquebatur: Pericardium cordi adhæsisse, humoreque illo Naturæ providentia, ad ejus refrigerationem & irrigationem instituto, vacuum fuisse repertum est. *Observatio Philib. Saraceni medici Genev.*

§. 2. Quæ in matrona hac, etiam in Bajulo, (de quo lib. 4. Tit. de vuln.) observata, cum & pericardium sine aqua, cordi accretum: Vivens & hic avide desiderabat aërem potumve frigidiorem, die nocteque nudus fere incedebat: *Ioh. Meckeren Observ. Chirurg.* 35.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO IV.

De DEGLUTITIONE LÆSA.

Observatio I.

Deglutitio læsa ob convulsionem Oesophagi, pendentem à materia viscida initio nervorum incumbente.

MILES cum per integram noctem ebrius in solo decubuisset, evigilans opisthotono correptus est, nihilque Deglutire poterat: Cadavere aperto, vitalia & naturalia organa integra erant: Cerebri autem ventriculi erant repleti materia viscida,

vitello

vitello ovorum simili, quæ incumbens initio nervorum sæva symptomata in subjectis partibus excitabat. *Vide lib.1. sect.13. Observ.15.*

O *Pisthotono correptus*] Oesophagi tunica media juxta G. *Hofmannum*, musculus est, ideoque paralysi & convulsionibus obnoxia. Oesophagi vero anatome hic proferenda, ut quomodo Deglutitio secundum naturam perficiatur, innotescat, hinc quibus affectibus p.n. obnoxia; ex *Willisii* Pharmac. rationalis sect.v. cap. 2. Oesophagus, *inquit*, tres habet tunicas, Harum interior in intima superficie quoddam quasi velum habet, fibris seu villis tenuissimis constans, quod rotam ejus cavitatem velut lanugine quadam investit: Reliqua hujus tunicæ substantia tota nervea est, fibris varii generis & diversimode contextis donata: Porro hæc membrana illi quæ palatum, os, fauces & labia tegit, continuatur: insuper illa ad ventriculum usque descendens, os ejus circumcirca, & inferius spatio trium digitorum oris latera intus obducit: Parsea procul dubio ad sensationem maxime exquisitam facit; hinc enim post grata comesta & deglutita, grata jucunditatis affectio usque ad ventriculi ingressum comitatur, quin & ab ingratis comestis irritatione hic facta, nausea sæpe ac vomitus succedunt. Porro hujus tunicæ altior in ventriculum insertio, intimum ac cirissimum illud stomachum & gulam commercium facit, ita ut si pars alterutra in vomitionem ciatur, mox altera in συμπαθείαν adducatur: cumque eadem tunica palatum aliasque oris partes investiat, etiam hæ cum illis circa vomitionem mutuo consensu afficiuntur.

2. Proxima Gulæ tunica carnosa admodum & crassa est, velut si esset musculus perforatus: Hujus tunicæ fibræ carneæ, juxta *Stenonem*, spirales sunt atque duplicis ordinis, quæ se mutuo intercussant, & binas velut cochleas oppositas constituunt. Hinc videtur totus Oesophagus duobus musculis constare, qui quatuor parallelogrammos cum fibris oppositis, & se invicem decussantibus efficiunt, &c. Tertia & extima Oesophagi tunica, huic & ventriculo communis, atque à diaphragmate oriunda, tenuissima, & fibris tantum membranaceis & perquam exilibus existit.

Quoad usus & officia harum partium spectat, dicimus in genere tunicam interiorem potissimum ad sensus, mediam ad motus munia præstanda, atque tertiam, ut potius integumentum sit, componi: 1. igitur quod Oesophagi tunica interior crusta villosa obducatur, hoc ita fieri videtur ad comessationem, quæ pro vita tuenda necessaria est, magis invitandam, nempe ut, dum alimenta greta degluriuntur, in toto oesophagi transitu à villis istis arripi, iisque diutius adhærere & jucunditatis sensum imprimere queant: Hæc autem tunica fibris nerveis tantum intertexta est, quarum præcipuum munus est sensibilium appulsus suscipere, eosque mox primo sensorio tradere, proinde ut juxta complacentiæ aut displicentiæ affectus ibidem excitatos, deglutitionis aut rejectionis motus continuentur aut de novo excitentur.

Hic autem inquirendum, annon hæc Tunica prorsus nervea, siquidem fibris ita numerosis & variis intexitur, etiam motui cuipiam inserviat? Quippe cum Oesophagum ejusque partes inter Deglutiendum, exspuendum, evomendum, oscitandum, aliasque affectiones diversimode moveri constet: porro cum alia viscera membranacea, & imprimis ventriculus & intestina, in varios spasmos, inflationes & distentiones passim agantur, explicare oportet à quibus Fibris, & quo ritu affectis, istiusmodi variæ sive actiones sive passiones obeantur?

In peculiari autem Tractatu ostendimus Quod & Quomodo omnis contractionis motus à fibris tantum carneis perficiatur, videlicet, Hæ spirituum (qui à fibris tendinosis prosiliunt) incursibus subito inflatæ ac intumefactæ mox abbreviantur, proindeque partes appensas versus se corripiunt. Cæterum vero cum & plane constet quasdam partes nerveas, ac imprimis viscera concava, non solum contrahi, sed expandi, multum inflari, inque majorem capacitatem ampliari, quod certe per contractionis motum fieri nequit; cumque insuper liquido pateat spiritus animales intra fibras nerveas, haud minus quam intra carneas moveri, inque iis non tantum blande scatere, sed interdum valde irritatos aut explosos impetuosius exilire, His inquam præmissis non dubitamus statuere, spiritus animales intra fibras nerveas sive membranaceas scatentes, non modo sensiones, quæ proprium illorum munus sunt, sed & motus quosdam locales, scilicet expansiones sive inflationes efficere. Quippe dum spiritus animales in explosiones acti, & insigniter rarefacti, has fibras (quæ secus ac carneæ non certis ordinibus, sed quaquaversum dispositæ, plurimum attenuari, inque majores expansiones distendi & dilatari possint) impetuosius subeunt, necesse est viscus ex iis constans ubique inflari, ejusque latera quaquaversus explicata, summeque attenuata in majorem capacitatem ampliari. Profecto ex instituto naturæ quandoque ad hunc modum fieri convenit, nimirum ut dum partes, quas membranæ constituunt, subtendunt aut investiunt, hoc ritu expanduntur, humores superflui aut molesti eisdem affixi, aut adhærentes excuti & ablegari possint. In hunc finem & hac ratione Pandiculationes, Oscitationes, & quosdam alios inflationis aut distensionis motus excitari putamus: Quapropter si quidem in *oscitatione* Oesophagi ductum nobis vel invitis ampliari, & quasi à vento quodam inflari & expandi sentimus, concludere licebit exinde hunc affectum oriri, quatenus Gulæ tunica interior, propter humiditatem nimiam (qua aggravatur) discutiendam, à spirituum explosione quadam expanditur & ampliatur. Porro hunc Oscitationis motum (quia indecorus videtur) dum inhibere nitimur, mox Tunicæ exterioris fibræ carneæ in contractionem cientur, quo fit ut inter oppositos hosce expansionis & contractionis nixus, in œsophagi tunicis quædam quasi colluctatio, quam facile percipimus, oriatur. Quo ritu spiritus animales in Affectibus convulsivis viscera membranacea valde inflent ac attollant, ac, ut vivi animalis exilitiones mentiantur, intumefaciunt, à nobis alibi dictum. Porro cum à pharmaco incongruo, aut veneno, ventriculi aut intestinorum distensiones & inflationes horrendæ, & non raro totius abdominis intumescentiæ subitaneæ & immanes contingant, ita fieri solet in quantum spiritus animales summis irritati, inque impetus explosivos adacti, fibras membranaceas omnes simul incurrunt, & quoad ultimum extendunt, proinde ut viscus ab iis contextum mox totum infletur & quantum fieri potest amplietur. Verum de diverticulo hoc de motu membranaceo regressi, Oesophagi tunicas alterius usum consideremus.

Exterior Gulæ tunica, carnosa admodum & crassa, siquidem duobus fibrarum carnearum ordinibus, qui oblique ascendunt & descendunt, seque mutuo decussant, constat, duplex quasi musculus censeri debet: Cumque unus fibrarum duplicatarum ordo sic descendens Deglutitioni inserviat, alter proculdubio ascendens Expuitionis & vomitionis opera perficit: Novi quosdam ob Paralysin in hac Oesophagi tunica carnea excitatam, Deglutitionis magna difficultate laborasse, aliosque ob fibras penitus resolutas fame interiisse. Potro suspicari fas sit, ob fibras nerveas tunicæ interioris, dum spiritus in iis exploduntor, & inflatas nimis & distentas, Præfocationis sensum & veluti globi cujusdam ascensum in Hystericis evenire. 3. De Tunica Oesophagi extima, non est ut multa dicantur, hęc enim fibris tenuissimis & membranaceis constans, fere tantum pro visceris hujus integumento esse videtur.

Ex hac Gulæ constructione læsæ Deglutitionis causas venari licet, quæ aut Depravatur aut Diminuitur aut Aufertur, *Depravatur*, aut ratione objecti improportionati deglutiendi, Aut ratione modi Deglutiendi, scil. cum quæ ore recipiuntur per nares viam inveniunt. Id quod triplici de causa contingit 1. ob insigne palati ulcus, tunc enim ingestus cibus ulceris foramen subit, & accedente inspiratione alimentum in nares defertur: 2. ob ulcus aut erosionem operculi: hac enim particula erosa cibi, præsertim liquidiores, aliqua ex parte asperam arteriam ingrediuntur, hinc excitata tussi ingesta per nares excluduntur. 3. causam attingit *Galenus 5. de locis* angustiam scil. circa principium oesophagi, a qua *imminuitur* etiamnum & *aufertur* aliquando Deglutitio. *Imminuitur* autem vel *Aufertur*, ob Gulæ vitia considerata ut est via, aut ut est organum. Quatenus via est, Angustiæ obnoxia est aut Occlusioni, vel propter Errorem externum, os, nucleum, crassam, pituitam, &c. vel propter Morbum, tumorem carnem adnatam, coalescentiam ex ulcere; compressionem factam à tumidis partibus adjacentibus. Quatenus organum consideratur, vel animale vel naturale; ut animale, ratione musculorum laryngis, qui deglutitioni inserviunt; quatenus laryngem attollunt, qua elevata gula deprimitur, & cibus superiora occupans infra detruditur, 2. quia tunica Oesophagi media, quæ muscularis est afficitur quoad fibras suas carneas. Hæc & prædicti musculi laryngis officio non funguntur, paralysi, spasmo aut tumore affecta: Gula si perpenditur ut organum naturale, prædita est facultate attractrice & expultrice: utraque imbecilla fit ab aliqua intemperie, aut impeditur ab ulcere, abrasione (cui obnoxia est tunica intima, ubi crusta villosa, qua obducitur, secedit, unde ejus usus perit) inflammatione, tumoribus frigidis. Vitiatur & Deglutitio ob insignem ventriculi inappetentiam, quo in casu attractrix siler. Gulæ enim & ventriculo, palato item & ori communis est hæc tunica, unde unius partis affectiones in alteram facile transiliunt.

* *Qua incumbens initio nervorum*) Cl. Dan. Winder miscell. curios. ann. 6.7. observ. 40. meminit Deglutitionis ablatæ in Apoplectico, affectionis pernitiem per metastasin in nervos deglutitionis inservientes factam declinante; Senator Bregensis Apoplexia subita corruit, rediens ad se omnes quidem sensus recuperavit, paralysis autem in brachio non usque adeo insignis, ut musculi Deglutitioni inservientes resoluti, adeo ut nil fere posset deglutire, imo ne guttam bibere sine metu suffocationis præsentissimæ, in quo statu permansit, donec labascentibus de die in diem viribus extingueretur. *Platerus* lib. 1. observ. p. 208. casum ejusmodi, sed cum loquelæ amissione recenset ubi ægrota saltem collutionibus oris sanitatem recuperavit, & putat id vitio nervorum 6, & 7. conjugationis accidisse: *Riverius* in observ. communicatis Deglutitionem ablatam pro lethali signo habet, & a resolutis œsophagi musculis deducit: Forte *Plateri* casus saltem a narcotico vapore inductus fuit, *Reverii* à materia &c.

Observatio II.

Deglutitio læsa à Tuberculo fauces occupante.

ADolescenti tuberculum ad palati forulum enatum est, quod tandem totas hominis fauces opplens, alimenti potusque transitum &c. impediit. Præfectum tuberculum in mortuo ostracinum intro repertum est, cum aliquo particulæ conformatu, &c. *Vide lib. 2. Tit. de Suffocatione.*

Observatio III.

Deglutitio læsa ob molem carneam circa exortum asperæ arteriæ innatam & œsophagum.

IN Puella hectica dissecta, circa exortum asperę arterię, ex pulmonis substantia, moles steatomatum carne permixta, ovi magnitudinem excedens, inventa est, quæ tam asperæ arteriæ quam oesophago adhęrescebat, hinc Deglutiendi difficultas. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

Observatio IV.

Deglutitio læsa ab adipis copia gulæ & tracheæ adnatæ.

NObili N. tracheæ arteriæ & gulæ tantum adipis indurati adhæsit, ut paucos dies ante obitum cibos assumere nequiverit, solo potu sustentatus. *Vide lib. 2 tit. de Dyspnoea.*

APPENDIX.

Deglutitio læsa ob pruni ossiculum subsistens in sinu quodā Tonsillis insculpto, viam cibi potuiq; arctans.

TOnsillæ vulgo Amygdalæ dictæ, laxæ & spongiosæ sunt, ac Sinus habent varios, unum amplum & ovalem in os apertum (hic in bobus digiti minoris apicem facile admittit) plures-

plurésque parvos; quibus humiditatem salivalem cerebri suscipiunt, eaque laryngem, fauces, linguam & oesophagum continue humectant ac lubricant, *Fallopius* bene notat interdum magni sinus interioris aperturam ulcusculum æmulari, & nonnunquam pro tali ab imperitis Chirurgis tractari, nempe quoties ejus osculum, ab humorum copioso in glandulam decubitu, nimium dehiscit. Quantum autem interdum dehiscat, vidi in rustica quadam, quæ famelica comederat pruna Damascena cocta, & propter in edendo festinationem, nescio quo casu, lapillus unius pruni majusculi ingressus est aperturam dicti magni sinus, unde glandula mox intumuit, adeoque cibi potusque viam præclusit, ut sequentibus quatuor diebus ægra nec cibi nec potus quicquam deglutire potuerit; atque hinc meum consilium tunc implorare coacta fuerit. Depressa lingua glandulam admodum tumidam in dextro latere; sed minime inflammatam; ejusque ante dictam aperturam præter solitum valde dehiscentem conspexi; sed pruni lapillum non vidi: mox pauxillum decocti hordei cum syrupo de althea mixtum mulieri sorbendum dedi; & foris pollicem meum regioni glandulæ istius tumidæ imposui, eamque fortiter pressi, & tunc jussi ut mulier magno impetu contentum ore liquorem deglutire niteretur. Prima vice resilit liquor per nares, sed secunda vice, ob compressionem, quæ foris per pollicem, & intus per retractam versus posteriora linguam fiebat, lapillus è glandula exsiliit in os, ægraque illico rursus cibos potusque deglutire potuit.

Similis fere casus à me visus fuit in cive Ultrajectino, cui frustulum crustulę duræ casei in antedicti sinus aperturam illapsum fuit, totamque deglutitionem protinus impedivit; verum hujus curatio non tam prompte successit; sed aliquot dierum molestiam nobis exhibuit. *De Diemerbroeck Anatom. lib. 2. cap. 16.*

Observatio V.

Deglutitio læsa ob Columellæ & Tonsillarum absentiam.

Uxor Johannis G.G. uno partu & filium & filiam mense Febr. anno 1620. Dresdę enititur: Filia quidem optime constituta, atque omnibus membris perfecta erat, Filius vero *Columella* & *Tonsillis destituebatur*, unde & lac quod sugebat, per nares partim reddebat, Non diu superstes fuit, sed xxi. saltem ætatis diem attigit. *Ph. Salmuth cent. iii. Observ. vi.*

Columella destituebatur] Hic usus illi adscribitur ab Anatomicis, ne ex ore potus in nares remeet: ideo binis musculis exiguis suspensa est, qui eam antrorsum & retrorsum movent in deglutitione: Quoad Tonsillas, inter varios usus illis adscriptos, hic numeratus, ut humectent linguam, fauces, laryngem & oesophagum, continent enim naturaliter humorem quasi mucilagineum, & lubricandis partibus maxime accommodum, faucibus scil. partibusque vicinis & præsertim Oesophago; Hinc collige à defectu istarum glandularum, humorem quoque illum, quem naturaliter continent, abfuisse, ac proinde difficultatem in deglutiendo sequutam esse. Obiit mihi Filia semestris cui ad obitum usque maxima hausti lactis portio in nares inferebatur. In inspiratione vero sibilus quidam perpetuo circa isthmum percipiebatur, à defectu columellæ. Cultro anatomico exponere; quo accuratius causæ innotescent, vetuit amor paternus.

Observatio VI.

Deglutitio læsa ob Epiglotidem induratam.

Epiglotidem adeo quandoque induratam deprehendi, ut non solum loquelæ abolitionem inferat, verum etiam *nonnisi frustra magna deglutire* ægrum posse efficiat; Potus, & omnia quę cochleari exhibentur, Trachęam intrant; rigidiore ab Epiglotide non satis clausam: Malum hoc incurabile habetur. *P. Barbette Anat. Pract. lib. 1. cap. 4.*

Nonnisi frustra magna deglutire) Contingit quoque solida facile, liquida vix deglutiri, cùm glandulæ gulæ extrinsecus apposi-ę intumescunt, quod solida comprimendo viam vi sibi faciant, liquidiora autem fungosam glandium substantiam magis impleant: Item convulsis musculis hyoideis, quia tunc sursum erigitur larynx, unde remeat in os cibus liquidus, solidus pondere delabitur, tremulo anxioque quodam motu. *Vide Scholia ad Observat. xxiv. ubi alia ratio adducitur.*

Observatio VII.

Deglutitio læsa ob oesophagum callosum & compressum à materia crassa ambiente.

Petrus Balen, studiosus, annorum 24. natura tenui valetudine, catarrhis, dentium dolori & gutturis angustiæ obnoxius. Is anno 1624. cœpit esse querelus de rigida colli duritie: fuerat hyems asperrima, & ille caput contra brumalem injuriam indurare voluerat,

in musæo studens detecto capite & fenestris apertis, alvus ei erat adstricta. Is tumor sensim increvit, adeo ut randem in Maio ad tantam duritiem & tumorem totum ei collum adduceretur, ut nihil amplius fere deglutire posset: rigebant musculi mastoidei, totumque collum instar saxi, viscida materia, quæ etiam adeo oesophagum comprimebat, ut nihil tandem, ne quidem liquidum etiam deglutire posset; Varia emollientia fuere applicata, etiam instrumentum per oesophagum immissum, sed cum magno doloris tormento, quia latera oesophagi valde connivebant, augustata & compressa ab incubitu crassæ ejus materiæ. Tandem ad pepasmum materia devenit, & foris ad jugulum versus latus sinistrum ruptum est apostema, unde ingens materiæ copia profluxit: liberius tunc incepit deglutire, sed febris eum apprehendit continua, nam maxima materiæ copia ei in thoracem defluxit, ibique computruit, & febrem putridam continuam accendit, quæ viribus omnibus exhaustis eum sustulit anno 1624. Junii 20. Vox ei & mens integra ad ipsum usque momentum quo animam efflabat: Biduo ante mortem, per foramen apostematis, in jugulo etiam prodibat aliquid poculentæ materiæ cum biberet, nam oesophagus erat exesus à materiæ putrilagine: sed arteria aspera erat integra & intacta, nam vox & respiratio sine dolore libere procedebant.

Secto cadavere, musculi colli omnes erant corrupti, ut & oesophagus, idque digiti longitudine, infra cartilaginem scutiformem incipiendo & deorsum eundo. Luridus, lividus, nigerque erat omnium partium color, excepta arteria aspera, quæ erat integra. Plurimum materiæ crassæ, amurcosæ, & subcineritio colore præditæ hærebat circa musculos & oesophagum, oesophagusque ibi, ubi color mutaverat, valde connivebat à materiæ compressione, & calli duritiem contrahere inceperat, vehementer ea materia foetebat.

Deglutitionem igitur impedit, tum angustia oesophagi à materiæ compressione, tum ejus callosa consistentia, quæ se contrahere, & cibum apprehendere non poterat. Oesophagus supra & infra, ubi occalescere desinebat, erat liber & apertus. *O. Heurnius Observatio xxx.*

Observatio VIII.

Deglutitio læsa ob Oesophagum cartilagineum redditum & dorsi spinæ accretum.

Foemina diu difficultate deglutiendi præpedita Medicum adivit, qui ipsi consuluit *stylum ex osse balænæ* confectum, longum flexilemque in ventriculum intrudere: circa claviculas obstaculum aliquod invenit, quod stylus nullomodo superare potuit; Medicus illam pro deplorata habuit, post paucos menses obiit fame enecta.

In dissecto cadavere, totus Oesophagus à clavicularum regione ad ipsum stomachum inventus est pura puta cartilago: neque erat pervius nisi cavitate valde minuta, vix setam porcinam admittente, eaque labyrinthia, sed integra substantia cartilaginea solidus: Accrevit etiam dorsi spinæ, eodem modo atque cum ossibus coalescunt cartilagines naturales: In inferiore abdomine Lien & Hepar una agglutinabantur, utrumque viscus solito majus, licet reliqua omnia valde emaciata conspiciebantur; Cystis fellea lapillis in ipsius figuram effigiatis plena. *Henricus Sampsonius in Miscellan. Curiosis anni* 1613. *Observ.* 176.

S*Tylum ex osse balænæ, &c.*) In Anglia nuper inventus usus baxilli flexilis ex penna balænæ cum alligatis scopis, quo per gulam demisso, & sursum deorsum moto, ad vomitum concitatur repletus ventriculus: Aliis penna anserina has vices supplet. Quidam Medicus incurvo syphone utebatur in omnibus catarrheumatibus, quo velut incantamento non solum à capite defluentes humores exciperet, sed & in profundo corporis ventriculo impactos eliceret: Figuram depingit *Ronsseus* Epist. med. 47. improbans quod subvertat stomachum, & nausea eibique fastidium oriatur, & quamquam crudum expurget humorem, eidem generando novam suppeditet materiam: At hæc incommoda vitabuntur si finita ciborum concoctione & distributione dextre instrumentum ingeratur. Illius beneficio quidam in extremis constitutus imminens fatum evasit, referente *Willis* Pharmac. rat. sect. 2. cap. 1. Vir robustus, ait, & aliàs satis sanus, à longo tempore vomitu erebro laborans comesta quæque sæpius, etsi non semper, mox rejicere solebat. Tandem victis omnibus remediis, morbus in eum statum devenit ut valde esuriens comederet ille donec oesophagus ad Gulam usque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingesta quæque cruda regereret: Cùm pharmacis minime juvantibus præ fame summe elanguesceret, & propediem interire periclitaretur, instrumentum ei instar virgulæ, è piuna cetacea, cum spongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans statim à cibo & potu assumptis, gutturi, unaque oesophago immittens, alimenta secus restagnatura, in ventriculum, orificio ejus reserato, detrudebat: atque hujus ope per xvi. annos pabulum quotidie eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, secus inedia periturus: Proculdubio in hoc casu os stomachi sive à tumore sive à paralysi semper occlusum nihil, nisi violenter reseretur, in ventriculum admittit.

Observatio IX.

Deglutitio læſa ob obturatum Oeſophagum à cartilagine ab ipſo enata.

MErcator Hippolitanus, conſiſtentis ætatis, ſeſqui anno de deglutitionis difficultate, mucronata ſub cartilagine, dolore gravativo in dies augeſcente, languore, ac totius corporis contabeſcentia, nullo in faucibus tumore vel dolore apparente conqueſtus, quum externis atque ad fata vitanda, quamplurimis tam internis quàm externis, à diverſis Apollinis filiis tractu temporis ſibi præſcriptis, ac incaſſum adhibitis remediis, corpore ob deglutitionis impoſſibilitatem, ſanguine ac ſpiritibus deſtituto, maraſmo de violenta exſpirare cogitur.

Cadavere diſſecto, tribus ab ore ventriculi digitis, oeſophagus à cartilagine annuliformi, exiguo foramine prædita, ab ipſo œſophago enata, obturatus repertus fuit. *Nicol. Gul. Beckers in miſcell. cur. anni iv. obſerv.* 67.

Observatio X.

Deglutitio læſa ob Thymum, glandulam, corruptis humoribus infarctam.

THymum novi, ex quorundam lue venerea infeſtatorum cadaverum ſectionibus id doctus, inſtar ſpongiæ ab excrementitiis corruptis humoribus intumeſcere: Unde ægrè cibum potumque deglutientes, ſæpe per foramina naſi in nares eos excernunt. *Vide lib.* 1. *ſect.* 21. *Obſervat.* 4.

Observatio XI.

Deglutitio læſa ob ſtrumas orificium ſtomachi obſidentes.

JUveni ſtrumæ gulam aſperamque arteriam premebant, ut nec potus nec ipſi aëri tranſitus eſſet. Eæ repertæ ſunt in orificio ſtomachi, pulmonibus, &c. *Vide lib.* 4. *tit. de Tumoribus.*

Observatio XII.

Deglutitio difficilis ob carunculam Gulæ innatam.

OEſophagi ulcere ex lue Venerea ſanato caruncula ſuborta ſolidorum ac liquidorum Deglutitionem cum dolore difficilem reddidit: Æger diù vitam trahens tandem ad plures penetravit. *Ioh. Rhodius cent. ii. obſervat.* 46.

Observatio XIII.

Deglutitio difficilis ob Oeſophagum diviſum.

IN infante v. annorũ, x. April. 1670. Oeſophagum invenimus maximâ parte diviſum, à coſtâ nempe prima, ſuperiore, ad ſextam, ſic ut materiæ deglutiendæ duplex hic daretur via: Ductus tamen hic, ut erat in principio ſimplex, ſic iterum ubi ventriculo vicinus: Simile quid in infante recens nato jam ante annotaveram. *G. Blaſius Part.* 4. *Obſervat. Medic. viii.*

Observatio XIV.

Deglutitio abolita ob ſummam Oeſophagi anguſtiam.

ADoleſcentulo octenni per *febrem ardentem* abolita deglutitio ab Oeſophagi anguſtiâ quæ tanta, præſente *Ioh. Prevotio*; ut Gula, cadavere aperto, aquam non admitteret *Ioh. Rhodius centur.* 2. *obſerv.* 48.

PEr *febrem ardentem*) Jugulum & collum ſua habent vaſa lymphatica, quorum uſus eſt ad irrigandam aſperam arteriam, cujus cartilagines ab aſſidua aëris reciprocatione facilè exſiccantur. Hoc in febribus ardentibus, & angina, ob calidam intemperiem abſumpto humore unctuoſo, quo eæ tunicæ perfunduntur, non tantum moleſta fit Deglutitio, ſed etiam ipſa vox ſtridula ſeu clangoſa evadit, & ſpiritus difficillimè trahitur, nullo exiſtente in thorace vel pulmonibus vitio.

Observatio XV.

Deglutitio abolita ab oeſophagi inflammatione, poſt devoratam oſſiculum.

JUveni cuidam cum inter cœnandum oſſiculum in gula remanſiſſet, & tota nocte, ut illud rejicere poſſet, occupatus fuiſſet, ſequenti die circa veſperam ad me venit, Cathæterem incur-

incurvatum clementer in oesophagum immisi, & ea qua potui diligentia explotavi quonam in loco infixum posset esse ossiculum, sed nihil præternaturale invenire potui, præter angustiam quandam oesophagi, è regione laryngis, & ea quidem in parte ubi de dolore, non tamen pungitivo, sed obtuso conquerebatur. Immitto itaque instrumentum meum ad res extraneas ex gutture extrahendas, cum sua spongia annexa, sed absque fructu quoque: nihil enim præter angustiam quandam oesophagi (quam ego ob excoriationem ab officulo factam, & affluxum humorum evenisse non dubito) reperire potui: quare ipsi significavi nihil amplius instrumentis tentandum esse, ne locus affectus magis magisque irritaretur, pessimaque symptomata excitarentur. Cum itaque curationem, (cujus fit mentio centur.1.observ.32.) instituere vellem, barbitonsorem accedit, qui ad aliquot vices instrumentis in guttur immissis malum adeo exacerbavit, ut aucto dolore tandem nihil amplius deglutire posset, quare iterum octava die in consilium vocor; Tum collum undique durum, tensum & supra modum usque ad ipsum pectus tumefactum inveni; dolor erat maximus; respiratio difficilis, pulsus celer & debilis, nec guttulam quidem jusculi deglutire potuit, quare ipsum in periculo esse adstantibus significavi: Interim tamen ut dolor reliquaque symptomata mitigarentur, omnes nervos intendi: Collum & pectus oleo liliorum & amigdal. dulcium inunxi: Cataplasma & sacculos emollientes & anodynos applicui: decoctum etiam ex radic. & foliis altheæ, malvæ, flor. chamom. lilior. & meliloti cum pauco melle ex cochleari lambendum dedi. Sed omnia frustra; sequenti enim die placide obiit.

Post obitum inciso collo, Oesophagum cum vicinis partibus, sed eo præsertim loco ubi ossiculum infixum fuerat, plane sphacelatum, cum maximo foetore invenimus; ossiculum vero nusquam, imo nec in ipso ventriculo: Pulmones ob præcedentem inflammationem lividi erant, & ventriculus plane vacuus: Ossiculum vero illud prima nocte & antequam ad me veniret, in maximis istis conatibus, quos immisso digito in gulam sibi excitaverat, per superiora rejectum, aut ad ventriculum & intestina delapsum fuisse. *Fabritius Hildanus cent. v observ. 35.*

Observatio XVI.

Deglutitio impedita ob Tumorem lateri asperæ arteriæ adnatum, Oesophagum per filamenta intus enata obstructum, Et Glandulas ejus exteriores tumidas.

Inter Oesophagum ac asperam arteriam insinuat se nonnunquam durus & exitialis quidam tumor, modo foris conspicuus, modo vero intus delitescens: Primum autem coarctat, sed mox occludit gulam & quidem tam strictè, ut denegato omni alimentis transitu certo pessundet hominem: Causam autem agnoscit, vel pituitam vel succum melancholicum: Et prout, sive hic sive ille humor ubetius redundet, pro eo etiam augetur imminuiturve discrimen, in quod præcipitat ægros: Pituitosum tumorem ut interdum, sic nunquam domabis illum ab atra bile, præsertim si occupet mollem asperæ arteriæ partem: Cujus flexiles membranæ ut pone facile deprimuntur, sic ante resistunt potenter huic tumori cartilaginei illi annuli, quos instar scuti nobilissimæ huic fistulæ præposuit sollicite natura. Signa ejus sunt, Gulæ angustia, spiritus difficilis, gutturis fervor, sputa salsa ac perennis salivæ screatus: Ipsa autem pars affecta, digito depressa, ostendit tumorem magis latum quam elatum, qui quanto delitescit penitius, tanto magis coarctat gulam tum asperam arteriam, adeo ut interdum nec detur spiritui exitus, nec alimentis conveniens in ventriculum ingressus.

Viduæ cujusdam naupegi succrevit paulatim, ex destillatione, humilis ac latus tumor, insidens firmiter lateri asperæ arteriæ, paulum supra jugulum: Hinc impediri evidenter spiritus, & tantopere Deglutitio, ut circa summum tumoris incrementum, vix quicquam amplius transmiserit gula; nisi forte exiguas aliquas lactis vaccini guttulas; quarum ope nequaquam ubi restaurarentur debitè vires, majoris opis indigæ, emarcuit necessario corpus, & excessit ipsa non invita è vita.

Dissecto autem cadavere, offendimus hunc tumorem ad instar carcinomatis, colore lividum, & radicibus diffusum per quamcunque colli partem, potissimum vero circa gulam, premendo eam tam arcte, ut ex complicatis ipsius tunicis excrescerent intus varia filamenta, obturantia intricata sua textura, usque eo perviam hanc fistulam, ut ne ferreum quidem specillum per eam licuerit nobis transmittere: *Intumuerant* adhæc à perenni pituitæ cursu, tam vehementer *glandulæ*, in medio thorace, *gulæ extrinsecus appositæ*, ut nemo miraretur amplius mulierem hanc incidisse, non modo in summas angustias, verum in famem inexpugnabilem & inevitabilem mortem. Sed excessit omnem admirationem arteria cervicalis, tam ampla & lata, ut in se facillime recepisset duos digitos, sed interim plane vacua & omni humore destituta. Calor quippe arteriæ, à carcinomate impressus, attraxerat eo plus sanguinis quam ipsa fuit recipiendo: unde verisimile est tunicas ipsius præter consuetudinem

nem fuisse distentas: at humorem attractum absorpsit deinde tam valide idem incendium in dies increscens, ut arteria integre inanita, induceretur inde inevitabilis illa moriendi necessitas, quam rectius videtur Innuere Auctor lib. de corde, asserens, *Vasa cordis esse fontes humanæ naturæ, & flumina quibus totum corpus irrigatur; hæc vitam conferre, sed si exsiccentur, hominem perire. Nic. Tulpius lib. 1. cap. xliv.*

PEr viam hanc fistulam) Peculiarem deglutiendi difficultatis causam adnotavit *Platerus* obs. lib. 1. Gulam scil. humiliore sede angustam factam, quam curavit in quodam cui anni spatio cibos paulo solidiores deglutiendi, ii in media, ut dicebat, via subsistebant; atque augebant donec potu eos deorsum pelleret; immunis alias à quol-bet affectu: usus autem est hoc linctu, ℞. ol. amygd. d. rec. butyr. rec. an. unc ß. mucilag. sem. lini extr. cum aq. violar. ℥ij. medullæ sem. cucurb. & melon. an. ℥j. penidiar. unc. jß. m. Frequenter bibit lac caprinum, cui butyri rec. & penidiarum portio addita: Inuncta sunt latera colli oleo amygd. butyr. rec. & axungia gallinæ.

Intumuerant Glandulæ Gulæ exterius appositæ] Ad Oesophagi humectationem variæ glandulæ ipsi adstant, superius scilicet ad linguæ laryngisque latera duæ tonsillæ, humorem ad leniendam interiorem cavitatem suppeditantes: Exterius eum humectare traduntur inferiores glandulæ duæ, in postica Oesophagi parte, juxta quintam thoracis, vertebram sitæ (eo scil. loco ubi Oesophagus aortæ trunco cedens, ad dextram nonnihil deflectit) ac multoties inter Oesophagum & vertebras rantopere occultatæ, ut nonnisi diligentiore investigatione reperiantur: Nonnulli has glandulas, non tantum exterius Oesophagum irrigare, verum etiam eundem ad faciliorem deglutitionem, interius humectare credunt, Verum cum neque extrinseca illa irrigatio necessaria sit, neque à glandulis ullus transitus versus interiorem Oesophagum protendatur, satis patet illum non esse earum usum. *Diemerbroeck Anat. lib. 2. cap. 16.*

OBSERVATIO XVII.

Deglutitio læsa ob adipem Gulæ & Tracheæ adnatum.

NOb. N. aperto cadavere, Tracheæ arteriæ & Gulæ tantum adipis (à pinguissimis haud dubie carnibus sæpiuscule ingestis contracti] indurati adhæsit, ut non modo beneficium spirandi crebro desideraverit, sed paucos quoque dies ante obitum assumere nequiverit, solo potu sustentatus: Et facile credo si diutius supervixisset illum inedia periturum fuisse. *Ex Ioh. Fabri Observationibus. Vide l. 2. tit. de Dyspnœa.*

OBSERVATIO XVIII.

Deglutitio læsa ob vitiosum chylum in stomacho contentum, Et pituitam asperam arteriam implentem, Oesophagum comprimentem.

VIrgo ex labefactata hepatis hæmatosi mortua, dum ægrotaret non deglutiebat nisi summa difficultate. Post mortem ex Oesophago teterrimus corruptus chylus exibat; Et multa spumans pituita asperam implens reperta, ex Pulmonibus corruptis exundans. *Otthe Heurnius observat. xvj.*

OBSERVATIO XIX.

Deglutitio læsa in Puella, ob vitium ventriculi & Pulmonum.

PUella dum ægrotaret non deglutiebat nisi summa difficultate: Post mortem ex Oesophago teterrimus corruptus chylus exibat, & multa spumans pituita asperam arteriam implebat, ex pulmonibus exundans: *vide tit. de Affectibus uterinis.*

OBSERVATIO XX.

Deglutitio læsa à cartilaginea duritie Sphincteris gulæ totiusque oesophagi, Glandularum laryngi adsitarum miro incremento.

VXor Dom. Martini, corpore gracili, melancholia, vultu rubicundo, annos nata xxx. epilepticis insultibus sæpe tentata, gestationis præsertim tempore, quo venæ in sura stupendum in modum tumebant; Eduliis crassi succi usa, brassica, suilla carne, fumo indurata &c. Tandem autumno anni 1672. imbrifera tempestate angina correpta est, quæ neglecta omnem deglutiendi facultatem ademit; ita ut nequicquam liquidi aut solidi permeare potuerit; tumore circa jugulum, imprimis ad platysma myodes dextrum manifesto: Potus omnis, cannula ore attractus, per nares resiliebat cum ægrotæ aliquo solatio: Per sex septimanas clysteribus nutrientibus sustentata est: Sanæ mentis jam vivendi finem proximum conjectans, in superius cubiculum à marito se deferri voluit, appensa ibi lintea cadaveri involvendo ante destinata, apprehensura: hinc in stratum relata quatuor liberos lugubri veste indui jussit accersito sartore, consanguineisque advo-

catis

catis ultimum vale dixit, atque inter preces exspiravit.

In aperto cadavere Gulæ spincterem musculum, sive Oesophageum, ab utroque scutiformis cartilaginis latere enatum, sese posterius per gulam extendentem, quo tanto facilius deglutitio perficiatur, in cartilagineam, oedemati haud absimilem substantiam degenerasse, transversimque totum œsophagum occupasse, ductum seu canalem per quem alimenta ad ventriculum deferuntur, nulla adstrictione, sed coalitione ita clausum fuisse, ut non oculis, nedum stylo ulli pervius fuerit: Glandulas deprehendimus superiores, ad laryngis latera positas, instar renis vitulini excrevisse: cui tamen præternaturali in magnitudine constitutioni peritus Medicus minime attendebat.

Sed quia principium illud Gulæ, quod proprie Pharynx dicitur, in cartilagineum oedema induruerat, an ab industrio Chirurgo Pharingotomia, eo modo quo *Fontanus* Laryngotomiam institui vult, suscipi potuisset, Incertum remedium certæ morti præferendum esse à Te, vir peritissime, audivi & retinui, tuaque autoritate sola nixus pauca hæc quæsivi, Vale. *Ex communicatione Excellentiss. & Nobiliss. Dom. Stoffelii Sereniss. Principum VVirtembergensium Præfecti moribus.*

APPENDIX I.

Deglutitio læsa & depravata ab attenuata larynge & musculis vicinis exsiccatis.

DE Laryngis cartilaginibus, utrum in omnibus, vel plerisque saltem, osseæ fiant, vehementer dubito, quamvis non negem frequenter, vel aliquoties saltem hoc accidere: Observasse tamen in senibus quibusdam exsiccatis, & quasi excarnibus redditis, ut facillime inter comedendum aliquid asperæ incideret arteriæ.

Nuper senex sexagenario major tale quid passus potum admittere omnino nullum potuit, quod mox illaberetur magna ejus pars arteriæ asperæ: Cibum tamen propemodum sine offensa assumere potuit, præsertim qui non esset friabilis, sed cui lentoris aliquid inesset, atque ita paulatim consumptus est. *Observatio Osvvaldi Gabelchoveri.*

APPENDIX II.

Deglutitio Potus læsa ob arteriæ asperæ siccitatem & ligulæ constrictionem.

LUdovicus du Bex, cum febre quartana laboravisset diu, & ea quasi contabesceret, inter alia symptomata difficultas quædam potandi fuit: mirum hoc, appetebat cibos & bene deglutiebat, sed cum bibebat, secundo aut tertio haustu, tanta difficultas & molesta tussis contingebat ut ad nares resiliret potus, Causa cognitu difficilis, nil enim in faucibus tumens apparebat, nullus aderat dolor: Medicus quidam id referebat ad inflammationem; Ego ad ligulæ quandam contractionem & asperæ arteriæ siccitatem, quæ efficeret ut non satis obsequeretur hauriendo liquori, ita ut in asperam arteriam de potu aliqua pars deflueret, id quod tussim & molestiam afferebat: Ille occurrit ægro admotis & assumptis, humectantibus & lenientibus, Et id profuit, cum enim pinguior factus est, istud cessavit symptoma. *Ballonius lib. 2. consf. 14.*

OBSERVATIO XXI.

Deglutitio læsa à Tuberculo ori ventriculi innato.

MVlierem vidi gravidam cui tuberculo duro, eoque ingenti, ita os ventriculi obturabatur, ut quicquid indebatur, attacto ore ventriculi mox remearet atque redderetur: Sic adstantium omnium judicio, nihil cibi potusve bimestri tempore, vel conatu maximo ea voravit: Tandem morbo, desipientia, febreque confecta decessit, edito partu quem vitæ superstitem reliquit. *Fernelius cap. 1. lib. 6. pathol.*

OBSERVATIO XXII.

Deglutitio læsa à scirrho ventriculi orificium obsidente.

§. 1. ANno 1570. vocatus sum ad mulierem quæ longo decubuerat tempore, angebatur transglutiendi difficultate maxima, & tanto gulæ ardore, ut præ eo nec dormire nec sitim sedare quiverit: Aucta gulæ angustia, vix quid liquidi in ventriculum immisit: ventriculus ad vomitum excitatus, egerebat interim cibum, interim etiam pituitam cum bile crassa permixtam: Ægra sciscitata num juxta ingressum gulæ in ventriculum, vel ventriculi orificium, quid tanquam clavum infixum, vel globulum persentisceret?

sese

ſeſe toto octennio tale quid in ea regione percepiſſe, atque transglutiendi magna difficultate laboraſſe, ſimilique morbo & patrem & ſorores occubuiſſe affirmabat: Tandem nutrimento deſtituta, atque ad extremam perducta maciem extincta eſt.

Mortuam aperui, & inveni ad ventriculi orificium ſcirrhum pugni magnitudinem excedentem, ſubſtantiæ gulæ innatum, qui craſſitie ac tumore ſuo anguſtabat atque obturarat œſophagi finem: Meſenterium viſum fuit ex multis, iiſque ſatis magnis ſcirrhis conflatum, ſicut & Pancreas; Omentum contractum, craſſum, & ligno durius inventum: ventriculus inanis, hepar ſubalbidum ſcirrhiſque refertum erat. Quamvis hæc mulier totum octennium hos ſcirrhos geſtarat, atque transglutiendi difficultate in dies magis ad finem uſque vitæ afflicta fuerit, nihilo ſecius, quod valde mirum, utcunque commode læte ac hilariter vixit, liberos procreavit, habuit tamen ſemper macilentum corpus. *Coiter lib. Obſervat. Anat. & Chirurg.*

§. 2. Ut Nutritio fiat multa requiri certum eſt, nec ſolum alimenta concoqui, ſed & ad concoctionis loca deferri: proin patentes eſſe vias per quas ad ejus officinas iter eſt: Oeſophagus via eſt alimento ad ventriculum, chylificationis organum traducendo: hoc ſi quacunque de cauſa occluditur, atrophia hominem conficit.

Alutarius natione Germanus, habitatione Genevenſis, nomine Abrahamus Colonna, plurimorum menſium decurſu inſigni & moleſta Deglutiendi difficultate laboravit, quæ tandem adeo adaucta eſt, ut nihil in ventriculum cibi potuſve deſcenderit, quin protinus ingeſta quævis, ubi orificium ventriculi ſuperius attigerant, ſurſum remearent, Tabe & morte ſubſequentibus.

Diſſecto cadavere, repertus durus & ſcirrhoſus tumor orificio ſuperiori ventriculi adnatus, adeo ut meatus omnino præcluderetur.

Observatio XXIII.

Depravata Deglutitio Potus, qui velut in cavum deſcendere videbatur, ob Pulmones coſtis annexos, ex parte purulentos &c.

IO. Taſſinus Dolorem lateris querebatur: ſæpe vox deficiebat, ac ſi aut pulmo confosſus, aut perforatus, aut adhærens eſſet: Non poterat multum & affatim bibere, quia deficiebat ſpiritus: Aperto cadavere deprehenſus eſt Pulmo adhærens tum in parte dextra tum in ſiniſtra coſtarum &c. *Vide lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

Potus velut in cavum &c.] Inter ſigna extinctionis facultatum corpus regentium & nativi caloris iſtud eſt inſigne, ſi cum bibit æger percipiatur potus deſcenſus in ventrem & pectus, ac quaſi ſonitus: quod contigit Dealcis uxori. 3. Epidem. Cydis filio & Chartadi, lib. 7. Epidem. Cauſam ejus accidentis [quod vidiſſe ſe ait in multis moribundis *Valleſius*, nec vidiſſe ſe in ullo eorum qui ſupervixerint: certè in uno tantum eorum qui acute ægrotarent, & id accidens acutæ febri ſuperveniſſet) quod corruptis jam facultatibus naturalibus potus pondere & propria fluxilitate feratur, velut in obmortuum corpus, atque ob id ſonitum edat Accedit etiam alia cauſa, quod moribunda corpora flatum jam admittant intra naturales cavitates, qui ſonum edit verberatus ingreſſu humoris, qui non ſugitur paulatim à naturalibus inſtrumentis, ſed propria natura decidit.

Observatio XXIV.

Deglutitio Potus læſa ob callum in aorta arteria obortum.

CAllum cuidam in arteria magna, loco cordi proximo, natum obſervavimus: Difficile admodum fuit huic potum admittere, ut vix unciam ſimul bibere potuerit. *R. Dodonæus Annot. ad cap. 30. Benevenii de Abditis.*

OEſophagus ſitus eſt ſub aſpera arteria, ubi ſpinæ adjacens primum recta deſcendit: ad quintam vero thoracis vertebram Aortæ cedens dextrorſum vergit, mox ſiniſtrorſum denuo Arteriam magnam conſcendens diaphragma perforat: Atque in hoc concurſu callus in aorta obortus compreſſione Oeſophagi anguſtiam & deglutiendi potus difficultatem induxit.

Potum admittere) Idem à glandulis Gulæ extrinſecus appoſitis contingere obſervavit *Riolanus* lib. 3. Anthropogr. cap. ultimo: Glandulæ, *ait*, aſperæ arteriæ canali ſubſtratæ, infra laryngem conſiſtunt, quæ ſæpe ita intumeſcunt ut *Potibus* & liquidioribus alimentis viam intercludant, non item ſolidioribus; Solidiora enim iter ſibi parant comprimendo: liquidiora fungoſam glandium ſubſtantiam magis implent.

Observatio XXV.

Deglutitio læſa ob humorem fœtidum in ventriculo contentum cum flatibus, Pylorum exulceratum, &c. connexum inibi cum Hepate.

VIr ſexagenario major per quatuor annos circa hypochondrium dextrum dolorem paſſus eſt, vomitum, ſingultum, ructus, non potuit ſolidos aſſumere cibos, ſed juſculis ſaltem contentus fuit: Eo mortuo, facta in parte ſuperna ventriculi ſectione, à pylo-

pyloro ad sinistrum orificium, fœtidissimi prorumpunt flatus, & in cavitate repertum liquamen subcruentum & summe fœtidum: præterea pylorus totus erat exulceratus &c. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

Circa *hypochondrium dextrum*). Narrant morbum quendam esse Equis proprium, qui vocatur *Tiq*: fit cum id quod devoratum est & deglutitum vix os ventriculi præterlabi potest: imo sensum ponderis affert & dolorem aliquem inexplicabilem: Gulosis id accidit, & qui cibos vix præmansos statim devorant: Visitur & id in iis quibus Hepatis cavum videtur obrui multitudine humorum, viæque primæ sunt obstructæ: Maximum remedium alvum sollicitare, & ventriculum diligenter evacuare. *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. pag. 212.*

Observatio XXVI.

Deglutitio læsa ob Gulam ab intestinis compressam, 1. Hepatis partis cum ventriculo connexionem. 2. Ventriculi syderationem, cum pulmonum inflammatione, ab assumpto veneno. 3.

§. 1. Ebriosus quidam pustulis in facie ubertim pullulantibus, hepar dolere visus est, cui accessit insignis intestinorum dolor & Gulæ molestia, ut cibum deglutire amplius nequiverit.

In dissecto cadavere Lien intumuerat, copia potulentorum distentus, & intestina ad eas angustias compresserat, ut transituros cibos admittere non potuerint. *Th. Bartholinus cent. 4. Observat. 47. & Epist. 14. cent. 4.*

§. 2. Vir patiebatur singultus, solidos cibos non potuit sumere sed tantum liquidos: Hepar ventriculo cava sui parte arcte connatum erat. *vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 3. D. N. Vomitu, nausea, respirandi, Deglutiendi difficultate &c. prehenditur, cum gutturis dolore. Reperta ventriculi interna tunica omni ex parte livida & syderata. *vide tit. de vomitu.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Deglutitio læsa ac Fames, ob ulcus insigne totam gulam quæ arteriæ adjacet, occupante.

Etiam *Phthisin cordi* intus inhærere Plinius ait in Ægypto compertum Regibus corpora mortuorum ad scrutandos morbos insecantibus lib. 19. c. 5. Marchioni Casimiro adeo præ mœstitia contabuit cor ut simile fuerit pyro tosto: Hoc ipsum vidi & vidit mecum studiosorum corona in cadavere Eliæ Raes quod secui 6. Octobr. 1653. in Nosocomio hujus Urbis mortuus ex multorum mensium esurie erat: Esurire & sitire coegerat Ulcus cancrosum, horrendum, ingens: quod cum totam gulam, qua arteriæ adjacet mox sub larynge occupasset, novissimis vitæ diebus liquidi cujuscunque ne guttam quidem transmittebat: Non illa mihi dicendi copia est quæ vel adumbrare queat aut corporis maciem, aut viscerum & intestinorum omnium. Cernere ibi erat quam miserrimum mortis genus sit *Fame* perire. *Van der Linden Selectorum Tract. ix. §. 51.*

Observatio II.

Deglutitio læsa ob tuberculum cancrosum in œsophago.

Vir honestus 56. circiter annos natus in tantam incidit deglutiendi difficultatem, ut cum aliquid in ventriculum exinanitum ingerendum pro vita conservanda veniret, non tantùm solida viam sibi in medio œsophago præclusam invenirent, sed etiam liquidorū illac trāsitus adeo impeditus foret, ut plures conatus qualibet vice per horæ ad minimum quadrantem essent impendendi, subsequentibus etiam ingestorum quę à parte læsa ad fauces usq; restagnabant vomitionibus, antequam guttula una aut altera sibi viam aperiret in ventriculi concavum, quò demum peractô aliquid liquidi ulterius absumere imò pultem tenuiorem ex lacte & farina aut pane confectam vorare valebat. Nec aliquid in subsidium poterant vel instrumenta Chirurgica ordinaria, vel alia quæcunque à nobis excogitata, quin vitam sic miserrimam per annum & dimidium transegerit, tandemque marasmo, nulla tamen adveniente febre, preterquam ultimis diebus, confectus obierit. Cadavere in casus tam rari causam retegendam aperto, vidimus tuberculum in parte œsophagi media eo latere quo tracheæ arteriæ adjacet situm, non equidem admodum magnū sed quod in cancrosum quid jam abierat, lividum enim atq; etiam saniosum, varicosisque vasis refertum apparebat. Unde satis constitit non tantùm tumoris corpore viam impeditam fuisse, sed etiam succo stiptico inde continuò quasi transudante œsophagum eâ parte constrictum non parum alimento transgressuro obsti-

obstitisse. Similem propè historiam proponit Clariss. Willis Pharmaceutices rationalis parte prima sect. 3. cap. 3. his verbis. Vir robustus, & aliter satis sanus, à longo tempore vomitu crebro laborans, comesta quæque sæpius, etsi non semper, mox rejicere solebat: Tandem victis omnibus remediis morbus in eum statum devenit, ut valde esuriens comederet ille, donec œsophagus ad gulam usque impleretur, dein nihilo in ventriculum illabente, ingesta quæque cruda regereret; Cùm pharmacis nihil juvantibus præ fame summe elanguesceret, & propediem interire periclitaretur, instrumentum ei instar virgulæ, è pinna ceracea, cum spongiæ fibula apici ejus affixa parabam; hoc ægrotans statim à cibo & potu assumptis gutturi, unaq; œsophago immittens, alimenta secus restagnatura in ventriculum, orificio ejus reserato, detrudebat: atq; hujus ope per sedecim annos pabulum quotidie sumsit: eademque adhuc machina utitur, & etiamnum vivit valetque, secus inedia periturus. Proculdubio in hoc casu os stomachi, sive à tumore, sive à paralysi semper occlusum, nihil, nisi violenter reseretur, in ventriculum admittit.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO V.

De SINGULTU ET RUMINATIONE.

OBSERVATIO I.

Singultus ab Hepate, Splene & Intestinis vitiatis.

HERMANNUS *Cruserius*, qui Hippocr. quosdam libellos cum comment. Galeni, latine factos edidit, is 23. Decembris placidissime exspitans mortuus est, cùm 16. ejusdem mensis die, antea rectissime valere visus, subito in ὑπνώσμὸν & λυγμὸν ventriculi incidisset; quæ ad extremum vitæ articulum nullis medicamentis curari, vel saltem mitigari potuerunt: Erupit illi quarta die morbi sanguis ex naribus concretus: in urina ejusdem grumi quidam observabantur, cum toto triduo præcedenti ejusdem suppressione laborasset: Sensit initio quoque circa Hepar vehementes dolores, perpetuo nigra dejecit.

Cum sectum esset post obitum cadaver, nihil fere aliud memorabile inventum est & mirandum, quàm quod sinistro rene careret, cùm dexter magnitudine binos explere videretur: Hepar circa λόβους extremos valde nigricans videbatur, Itidem & ren dexter. Splen quoque parvus, vehementer, ea parte qua alligatur, nigricabat: Intestina prorsus erant livida; propter contenta similia illis quæ per totum morbum dejecit: Ventriculus prorsus erat inanis: Cor flaccidissimum: In vesica lapillus fabæ magnitudine, vel pene forma & magnitudine lupini inventus. *Solenander sect. v. consil. xvi.*

Singultus est convulsivus Diaphragmatis motus per intervalla brevia repetens, non tamen continue affligens, sicuti fieri observamus in motibus Epilepticis; ratio diversitatis est quod irritatio fit ut plurimum in ventriculi orificio superiori; in Epilepticis autem insultibus in nervorum principio, unde fit ut irritatio hic est continua, & quidem alternans; sequitur quoque necessario motus convulsivus continuus; h. e. per musculos oppositos reciprocus; in Singultu autem quoniam afficitur ventriculi orificium superius, in consensum trahitur Diaphragma; impediturque in sui motu sursum, cogiturque tunc deorsum denuo contrahi, & quidem citius, segnius, potentius, levius prout irritatio illa est gravior vel levior, gravior est si flatus sunt simul acres & viscosi, levior si contra. Hæc ergo ventriculi irritatio cum juvetur tantum motu diaphragmatis deorsum, nec proinde sequatur ejus retractio sursum, mirum non est si non adsit in Singultu motus diaphragmatis convulsivus reciprocus, sed tantum contractivus: Non est enim hic convulsio, alias in eodem statu permaneret diaphragma, sed motus convulsivus, quia mox desinit a violenta coactaque sua contractione; licet nulla concurrat motus illius coacti reciprocatio, sicut in cæteris motibus convulsivis: In consensum ergo cum trahatur a ventriculo male affecto & irritato Diaphragma, eatenus tantum movetur coacte, quatenus illi potest inservire; h. e. sese movendo deorsum, quo motu quodammodo comprimitur ventriculus, juvaturque in contenti molesti exclusione, quod frustra expectes ab ejusdem motu sursum, quippe qui non juvat exclusionem contentorum in ventriculo: Id quod dixi verum esse patet ex situ corporis, ac imprimis abdominis ad promovendum ructuum, aut humorum quorumvis exclusionem è ventriculo, tunc enim solemus corpus universum fle-

flectere antrorsum, quin crura attollere, quo angustia fiat in abdomine major, sicque comprimatur, angusteturque magis magisque ventriculus, quod similiter promovet diaphragmatis motus deorsum: *Causa* igitur *singultus* primaria in ventriculo hæret, ad ventriculum saltem fertur, atque ipsum primo afficit, mox in consensum Diaphragma trahit: *Wepferus Tract. de Cicuta aquatica*, cujus itidem vide Scholia seq.

Observatio II.

Singultus à Iecore inflammato ventriculum comprimente.

SEcui quendam inflammatum in Jecore, qui habebat Singultum, & inveni *compressum ventriculum. Saxonia Panthei l. 3. c. 9.*

QUando inflammatio Jecoris est magna & in parte gibba, triplex est causa singultus, 1. quia jecur inflammatum propter magnitudinem comprimit ventriculum, quod tamen non admittit *Galenus* 7. aph. 17. 2. Ob humorem aliquem biliosum à jecore ad os ventriculi transmissum. 3. Ob consensum nervorum sextæ conjugationis. *Idem ib.*

Compressum ventriculum.) Qui singultus subjectum ab omnibus statuitur: *Franc.* tamen *Sylvius* prax. lib. 1. cap. 23. *Platerum* sequutus, proprium diaphragmatis, neutiquam ventriculi affectum judicat Singultum, cum voluntarius esse possit, & à plurimis omni tempore pro lubitu excitari queat: censens illa sui motus parte diaphragma affici qua inservit expirationi: quaque in aperto, brutis adhuc viventibus, abdomine, vi satis magna versus ventriculi regionem contrahi tactu non minus quam visu percipitur: Trahi tamen ut plurimum ad Singultum producendum, ab affecto prius ventriculo diaphragma in consensum non negat, & præsertim ab acribus halitibus, vel flatibus, vel humoribus undecunque accedentibus & quacunque demum via ad membraneum diaphragmatis centrum penetrantibus, ipsumque pungendo vel rodendo ad convulsivum illum motum efficiendum irritantibus: Veram proinde Singultûs causam putat quicquid ad violentam, non tamen durantem, sed mox interruptam cessantemve, iterumque sæpenumero repetentem sui contractionem diaphragma cogere aptum est, sive illud in ventriculo repetiatur (quo referenda medicamenta vel alimenta noxia & acria, venena potius dicenda) sive idem ex tenui intestino, à vitiosa humorum confluentium effervescentia excitatum, humoris, halitus flatusve forma eo assurgat, & superius ventriculi orificium ita rodendo præsertim afficiat, ut ipsum ambiens diaphragma simul afficiatur: sive idem in thoracis abdominisve cavitate conclusum immediate diaphragma mordicet, vel ad ipsum per vasa sua deferatur, ac in ejus substantia hærens partes ipsius sensiles rodat, vel quovis alio modo ad molestam illam convulsivamque sui contractionem solitariam & subinde continuo repetentem ipsum adigat. *Plateri* verò opinio *Sennerto* non arridet, quem vide: Exc. *Willis* Pharmacopeæ Rat. sect. 1. cap. 2. partim ventriculi, partim diaphragmatis affectum statuit, sed illius primario, Ventriculus, *inquit*, pariter ac Oesophagus, tribus constat Tunicis, una communi à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaque: Interior tota nervosa est, cujus fibræ potissimum ad sensationem, & forsan quadantenus etiam ad motum faciunt: Hæ inanitæ famem excitant, atque præ siccitate aut salsedine corugatæ ab aromaticis &c. Sitim inducunt; Si humores acres stimulant, Cardialgia accietur: Denique in has fibras medicamina quæque imprimis: Quoad Tunicæ hujus morum, etsi contractiones spontaneas ei prorsus denegemus, attamen satis manifeste patet eam frequenter distendi, inflari, intumescere, non solum à flatibus intra stomachi cavitatem genitis, sed longe sæpius à spiritibus fibrarum ipsarum incolis, qui si valde irritati, inque impetum explosivum adacti, istas simul omnes dum tumultuose & *ἀθρόως* incurrunt, summe inflant & distendunt: Hinc Singultus oritur, ejusque reciprocationes, ob ventriculum per has fibras modo inflatum, & per diaphragmatis systolen, modo depulsum, conringunt. Adstipulatur *Rich. Louver* Tract. de corde cap. 2. Singultus, *ait*, licet noxam atque occasionem ventriculo plerumque debeat, diaphragmatis tamen proprie affectus est, & ideo pro libitu nostro spasmum ejus imitari, aut spiritus retentione pro tempore cohibere possumus.

* A diaphragmate præcipue oriri statuit Excell. *Wepferus Tract. de cicuta aquat.* Sed ob ventriculum circa stomachum afflictum, (*Si afficiatur illa pars quæ contingit diaphragma, quà perforatum est ad æsophagi transitum*) Singultum, *ait*, equidem fateor præcipue à diaphragmate edi, probantibus hoc vibratione quæ circa præcordia observatur, non raro cum respirationis vitio, sonitu, qui non tam oritur à flatu per gulam emisso, quam ab aëre per asperam arteriam eliso, & in larynge fracto, & mitigatione ejus, quandoque omni modo cessatione ab aëris retentione, seu voluntaria exspirationis inhibitione: At quoque non negabitur frequentissime diaphragma ad hunc motum incitari à ventriculo præcipue circa stomachum afflicto: sic sæpe supervenit cibis acrioribus comestis; Novi aliquot quibus piper hoc symptoma effecit, oritur non raro à nimio infarctu, cessat vomitu rejectis ventriculum molestantibus, aut ab assumptis illecebram demulcentibus: cuidam diuturnus singultus tollebatur continuato potu emulsionis amygd. dulcium: Nec mirum est à ventriculo gravius vexato diaphragma ad hunc motum stimulari, illudque conari ipsi hac successione suppetias ferre, nam gula illuc non ita libere transit, quin potius undique superne gulæ prope ventriculum, mediante membrana ipsi cum pleura communi, & inferne prope stomachum, mediante membrana cum peritonæo communi connectitur; Insuper à diaphragmate reliquo, ubi gula illud permeat, filamenta & membranæ nerveæ arctissime uniuntur, & ulterius aliquousque exporriguntur, atque etiam cum fibris ventriculi rectis potissimum coalescunt.

APPENDIX.

De Singultu ab inflammatione Hepatis, Et quomodo juvet Sternutatio.

ANte biennium cum quidam Decurio ex præsidiariis nostris Hepatis inflammatione laboraret, diebus paucis ante mortem in Singultum vehementissimum incidit, ad quem convincendum cum varia à me adhiberentur, cum tamen tollere non licuit: duo vero præ primis aliquid auxilii afferre videbantur & Singultum ad mediam horam tollere; scil. manus frigidæ imponeret aquæ, jussi, hinc Singultus ad mediam desiit horam, Et cum Singultus rediret, cucurbitas meo jussu sine scarificatione ventri applicarent; iterum Singultus ad horæ quadrantem remisit: Cum vero hic Singultus ægrum rursus molestaret, ad Sternutamentum transii: Errhinum fortissimum in nares insufflatum est, verum nullam Sternutationem movit: Quare si ægri ad Sternutationem errhino, vel pulvere ptarmico compelli nequeunt, pro infausto signo habeo: Naturæ consultissimi, ac arcanorum ruspatores hujus rei reddunt causam: Meo judicio, quando ægri ad sternutandum medicamento impelli nequeunt, certissimum indicium est facultates vitales & animales peccante materia suppressas esse, ita ut non valeant hostem suum ipsas prementem expellere; & jam succumbere victasque dare manus: An vero in omni morbo pro infausto signo habendum sit, non definiam ego: credo enim ut cuilibet mo. bo sua singularis corpus occidendi methodus est, sic quoque quilibet morbus sua peculiaria & propria infausta signa habet: Sternutatio cui operi naturæ in macrocosmo analoga sit non immerito quis quæreret? Terræ motum quodammodo refert, An vero in infantibus lumbricos semper indicet? Mihi non fit verisimile, acres ichores sæpius è capite depluunt, membranas summe sensiles irritantes, sternutationem causantur. In oculorum affectibus corpore l. à. evacuato sternutationem maxime utilem credo, & sic eam admittit in curatione Guttæ serenæ Excel. *Cosserus*; præprimis vero probo in oculorum morbis pulverem nasalem Excell. *Th. Bartholini* &c. *Joh. Ludovicus Hannemannus in Actis Medic. Bartholini anni* 1673. *observ.* 28.

OBSERVATIO III.

Singultus à bile adusta in ventriculi fundo contenta; Inflammatione viscerum Reni sinistro corrupto vicinorum &c.

SErenissimus quidam Princeps febre ab inflammatione renis sinistri prehensus, (*vide historiam lib. 4. tit. de Febribus*) gravi quoque singultu affectus fuit; in horas crescente; nullis remediis cedente: Sectione corporis facta, Ren sinister fœde computruerat: In ventriculi fundo, & inferiori orificio, innatabat pars non minima bilis adustæ: Cætera quoque viscera haud leviter inflammata conspiciebantur.

OBSERVATIO IV.

Singultus ab atra bilario humore in ventriculo contento.

FErdinandus III. Roman. Imperator ante obitum, ex confluxu bilis & humoris melancholici (non tamen atræ bilis) Singultum quasi continuum patiebatur: Ejus ventriculus, tametsi pridie mortis sex biliosi & melancholici humoris libras vomitu rejecerat, attamen ejusdem excrementi libras duas in se continebat; cujus acrimonia fuit tanta, ut casu aliquot guttulæ in argenteam pelvim deciduæ, acrimonia sua non secus ac aqua vitriolata metalli nitorem macularit; *Vide historiam Tit. de vomitu. ex Hœferi Herculis med. lib. 3. cap. 3.*

APPENDIX.

Singultus à lactis acrimonia orificium ventriculi Infantis vellicante.

TErtiam causam Convulsionis & Singultus si *Hippocr.* 6. aph. 39. addidisset, nempe Irritationem à materia acri & mordaci, oracula sua complemento auxisset: Irritatur enim orificium ventriculi vellicatis nervis à sexto pari propagatis, vel à flatu, vel à vaporibus calidi Hepatis, unde lethale prognosticum in Coacis deducit, vel à Tumore comprimente, qualem illi adfuisse suspicio fuit, quem Patavii perpetua singultiendi molestia novimus, vel ab acrimonia lactis non superflui, quæ infantes vexare nonnunquam solet: Cujus etiam non ita pridem exemplum habuimus: Filiola fratris mei Clar. *Bartoli Bartholini*, Professoris Regii &c. 17. hebdomadas nata, ventriculi nausea sensim oborta, forsan à lactis acrimonia, circa meridiem 25. Maji spasmo sinistræ manus, cum Singultu continuo, ea-

dem materia nervos stomachicos irritante & convellente, correpta fuit: Levior ille spasmus subinde remisit in manu, quia levior causa, sed Singultus perseveravit, ventriculo à materia vellicante se expedire non valente, ut nullas somno inducias concederet: Omnia fuere à me & D. *Matthia Iacobæo* adhibita, externa pariter & interna, ad abstergendam inimicam stomacho materiam, sed inhibere in tenellulo corpusculo nulla arte potuimus mortis celeritatem, quin 18. hora, Singultu perseverante, elegantissima anima exspiraret. *Bartholinus in Actis med. anni 1673. observ. 28.*

NUm Singultus ille Diaphragmati quoque assignandus potius quam orificio ventriculi? Spasmus sinistræ manus comes id indicare videtur, Quintum enim par nervorum ex cervice prodeuntium, *inquit Excell. Bartholinus Anatom. Reformatæ libello 3. cap. 3.* cum quarti & sexti propaginibus faciunt nervos diaphragmatis insignes: Et quintum cum prædictis partem retrorsum mittit, partem antrorsum in musculos caput inclinantes, brachiorum, scapularum & cutim.

APPENDIX.

Singultus Periodicus soli sanguinis missioni è brachio cedens.

VIvit hic virgo annorum 24. quæ cætera sana, quotannis fere, stato plerumque tempore, Singultu affligitur tam pertinaci, ut periodum 14. dierum non raro absolvat, aliquando & ultra progrediatur, contemptis quæcunque etiam in adversum à variis Medicis tentata sunt medicamentis, tam continuo ut nullum interea horæ diurnæ minutum à singultando vacuum experiatur: Noctes solæ quietæ sunt & somni imperturbati: prima luce expergiscente ægra expergiscitur & singultus, rotumque diem fastidita concussione inquietat: Tandem inventum est huic malo remedium: Illud ipsum est venæ sectio liberalior è vena brachii: Memini fluxisse etiam aliquando menstrua sic satis copiose durante malo, nec ideo singultum vel tantillum intercalasse: Sed cur sola brachii vena secta juvat? au flatulentum quiddam acti junctum vasa sanguinea *Diaphragmatis*, & per consensum nervos etiam perturbans, aperta vena ram vicina, exitum inveniat: an alia in re hactenus fere inaudita excogitari convenientior ratio possit, rerum medicarum consulti expendant. *Idem in Actis anni 1671. observ. 73.*

OBSERVATIO V.

Singultus ab Omento ventriculum deorsum trahente ortus.

VIdi Omentum p. n. in ea testis tunica cui peritonæum originem præbet, ita auctum ut quatuor aut quinque librarum pondus penderet, & ventriculum ita deorsum ex sua sede distraheret, ut ventriculi deficiente munere variisque obortis Singultibus morti occasionem dederit. *Vesalius Anat. l. 5. c. 4. vide tit. de Herniis.*

HErniæ intestinali, præsertim si jejunum intestinum prolapsum est, & in senibus, familiarem esse Singultum Practicis notum.

**Vidi omentum*] Observavimus in septuagenario nobili, & quidem secando, id quod Vesalius nominat omentum in productionibus peritonæi devolutum & mire adauctum, ad quatuor aut quinque librarum pondus, ut ventriculum detraheret, singultus causaret & mortem, cum æger scrotum, ut solitus erat, subligare neglexisset. *Bauhinus Th. Anat. lib. 1. cap. 9.*

OBSERVATIO VI.

Singultus inflammationem, hinc syderationem pulmonum & intestinorum sequutus.

DOminus de Bures, Singultiens, tussiens, febriens, ad tabem vergens interiit. Inventi illi sunt Pulmones putulenti, corrupti: Intestina livescebant quasi syderata parte superna; unde credibile fuit Singultus magnam occasionem illinc natam. *Vid. l. 4. tit. de Febribus.*

A*D tabem vergens interiit*) Quam noxius sit Singultus in Febribus (quem diaphragmatis proprie affectum esse statuit *Rich. Lower*) ostendit idem Tract. de corde cap. 2. pag. 97. Cum diaphragmatis circulo nervoso pericardium undique accrescat, fieri non potest quin convulsione sua hoc in consensum trahat, adeoque motum cordis interturbet: Et licet brevis hujusmodi affectio magnas cordi molestias non faciat, in febribus tamen malignis, ubi diutius & per plures forsan horas & dies perseverat, cordis musculum adeo lacessit & defatigat, ut post hujusmodi irritationis tædium nihil magis quam de cordis dolore & anxietate conquerantur: quin & pulsus plurimum intermittit: fieri enim aliter non potest quin à partium istarum adhæsione, & alterius spasmo, mutua ipsorum opera impediatur: neque enim diaphragma toties & tam violenta systole corripi potest, quin cor secum simul trahat, adeoque antipraxi sua motum ejus durante paroxysmo multum pervertat.

Observatio VII.

Singultus excitatus à variis ventriculi, intestinorum aliarumve partium naturalium affectibus.

§. 1. Studiosus graves singultus & vomitus perpessus est; In sinistro latere thoracis Omentum se prodit, sub quo latitabat ventriculus. *Vide tit. de vomitu.*

§. 2. Vir Vomitu, Singultu &c. infestabatur: Hepar ventriculo cava sui parte ventriculo arcte adhærebat: In hujus cavitate nihil vivi invenio; sed saltem liquamen subcruentum. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 3. Quidam punctim in pectore vulneratur, ictu transeunte os sterni, superveniente febre ac Singultu: Inventi Pulmones & œsophagus læsi &c. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 4. Militi gladius paulò infra cartilaginem xiphoidem intruditur, Singultus supervenit: Invenitur ventriculi orificium, & pars sinistra ejus, per vulnus ad thoracem delatum. *vide lib. 4. tit de vulneribus*, & supra §. 1.

§. 5. Mercator cultello foditur in abdomine, in regione epigastrii; sequitur Singultus; sed sine vomitu: Inventum fundum stomachi perfossum. *Vide ibidem.*

§. 6. Dom. N. Singultus, hinc totum corpus intumuit, detumescente corpore repetiit Singultus cum febre: Intestina livebant, quasi syderata superna parte. *vide lib. 4. tit. de febribus.*

* I*Ntestina livebant*] Singultum diarrhϾ aut dysenteriæ ἐπιγινόμενον, funestum plerumque esse plurimi observarunt, aut si inflammationi alicui internæ, superveniat: perpetuum tamen id non esse nuperrimo exemplo mense scil. Septembri anni 1680. ostendit Vir præclarissimus, Dominus D. *Vitriarius*, in Academia Genevensis Juris Vit. Professor. Is febre duplici terriana prehensus, quæ secundo septenario soluta est, singulis diebus tum criticis tum indicibus diarrhœa correptus est, qua ὑδατοχλωρὰ effundebantur, Recidivam vero febrem experto, septima die diarrhœa quoque successit, sed quæ terminum salutaris excessit, ad xvij. enim diem exporrecta est, cum indiciis inflammatorum intestinorum, acerrimus quippe erat dolor; urens, & ea velut contorquens; Extrema omnino algebant, nec tegumenta ferre poterat: frequentiæ dejectionum (per quas mucus intestinorum abrasus quoque ferebatur) *Singultus* accessit; Evasit tamen contra omnium spem, ad omnium vota, visus enim defecerat, auditus, deglutiendi vis ablata, ἄσφυξια, cum facie Hippocratica; sed intruso vino vires & vitam recepit.

§. 7. Quidam in hypochondrio dextro vulneratur, accidunt ventriculi subversiones & Singultus: Intestinum Colon totum dissectum per transversum & sphacelatum est repertum. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 8. N. Vulneratur in nare sinistra, die 7. supervenit Singultus, Intestina inflata, magna putredine, livore, fœtore infecta. Hepar intus & extra totum infectum. *vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 9 Quidam cum febre acuta, Singultu, animi deliquio, &c. prehensus est: omnia viscera marcore confecta & abscessu putria invenra sunt. *vide tit. de Febribus.*

§. 10. Quidam cum diu laboravisset crebro Singultu, tandem circa hepatis regionem quod morbi fomes creditum, tumor apparuit: Mortui hepar marasmo & cancri modo affectum visum est. *Ballonius consil.* 38. *lib.* 2.

§. 11. Quidam passus est ischuriam cui successit febris, Singultus continuus &c. Vesicæ inferiorem partem gangræna invaserat, post inflammationem, nam pus copiose cum urina effluebat. *Vide tit. de Ischuria.*

Observatio VIII.

Singultus excitatus ab inflammatione vesicæ urinariæ; Renis dextri & appensi ureteris.

Quidam ex alto delapsus (*vide historiam tit. de Ischuria*) postea vix unam & alteram guttam cruoris emisit, Vesica disrupta reperta est, Ren dexter cum appenso vretere inflammatione affectus, quæ fortassis inflammatio; tam renis quam vesicæ, *Singultum* quo vexabatur per 15. ante obitum horas excitavit: Præterea in pericardii tunicæ media parte enchymoma apparuit essatu dignum &c.

S*Ingultum &c.*] Ob consensum qui renibus cum ventriculo, cujus passio est, intercedit: Sed si in homine pericardium (secus ac in brutis) septo transverso perpetuo alligatur, (ut notat *Richardus Lovver*, Tract. de corde cap. 1.) etiam naturali connexione; Singultus verò ex plurimorum sententia Diaphragmatis affectio est, quidni pericardii affectum, in quo insigne enchymoma, ad diaphragma pertingere potuit sicque Singultum parere?

APPENDIX.

Singultus à prolapsu cartilaginis mucronatæ excitatus.

N. Vxor prægnans præcipitatur ab improvido auriga in terram, hæc præter scapulam luxatam, mox restitutam, nullum sentit incommodum: Adveniente partus tempore filiolum sanum ac vegetum feliciter est enixa: hunc cum aliquanto post accuratius contemplaretur, offendit in cartilagine ensiformi motum aliquem insolitum, imprimis cum singultiret infans, quod symptoma ei quam maxime erat familiare: quo circa cum motus ille perseveraret, sollicita mater me vocat infantemque contemplandum obtulit, Deprehendi eandem cartilaginem ad latitudinem minimi digiti à sterno remotam, quæ pressa nullum infanti excitavit dolorem, Et quia tum quoque Singultiebat infans (quod ei communiter repleto ventriculo contingere solebat) cartilago quoque illa ad motum ventriculi movebatur: Suasi tunc impositionem adstringentium, quæ mater renuit, sed ecce intra anni spatium cartilago illa sensim sensimque versus sternum retracta ita cum isto coaluit, ut jam nullum supersit luxationis vestigium. *Georgius Segerus in miscell. cur. anni 1677. obs. 33.*

FRequenter extrorsum, nonnunquam introrsum recurvatur, non sine multiplici ventriculi vicinarumque partium damno, unde singultus, atrophia &c.

OBSERVATIO IX.

Anatome viri Ruminantis, cujus œsophagus undiquaque carnosus repertus est.

VItio plane belluino humanis calamitatibus novitas pondus adjecit: Nimirum invito cibi à ventriculo non confecti in os retrocessu cum voluptate mandendi, à levi expultricis motu irritatæ, ab asperiori & vix attrito ob ingluviem cibo: Causa tandem innotuit verior paucorum fato: Patavii Monachus cum voluptate cibos ruminavit, Medici brutorum more gemino ventriculo præditum putabant.

Ipso defuncto *Franciscus Plazzonus* œsophagum reperit undiquaque carnosum instar musculi; reliquis universi corporis partibus se recte habentibus: Marcore interiisse notat Aquapendens capite de varietate ventriculi. *Iohann. Rhodius cent. 2. observ. 59.* Notandum monachum istum duo habuisse cornua, affinem scilicet bestiis ruminantibus.

OBSERVATIO X.

Anatome alterius Ruminantis hominis, cui ventriculus erat ingens, & membrana interior admodum aspera.

VNus fuit Nobilis Patavinus; qui interrogatus de Ruminatione, num esset illi libera? respondit minime liberam esse, sed coactam: cogebatur enim ab assumpto cibo, circiter horam plus minusve, in os cibum attrahere & rursum mandere: Cogebatur autem ab insigni oblectatione quâ ruminandi cibum tenebatur, idque sibi esse perpetuum omnibus temporibus fassus est: Dicebat præterea omnem cibum, sive solidum sive mollem se semper ruminare, & dum assumebat, deglutire statim absque ullo fere dentium officio, quamvis dentes sortitus esset in utraque maxilla ut alii homines, & os aliquanto latius ac gulam, propter quam causam literam S proferre ægre poterat: Item sibi videbatur intra os aliquid, quasi bolum continere, quod expeditam illi loquutionem impediret: Ruminatioque ei, & motus maxillæ ad latera, longe facilior obtigerat ac cæteris: habebatque in usu bibendi vinum nigrum ac potens, abhorrebat vero album, præter malvaticum, cum ægrotabat nequaquam ruminabat, sed ab omni ruminatione tunc temporis cessabat, ut boves quoque faciunt cum ægrotant, quod tanquam signum certum boves ægrotare rustici habent.

Obiit, & aperto cadavere inventus est ventriculus insignis magnitudinis, & interna superficie valde asper: His omnibus addendum est, quod ejus Pater paulo supra frontem in capite cornusculum durissimum, crassitie digiti minimi, longitudine vero olivæ Hispanicæ habebat extuberans, substantia ungui persimile, Ex quo colligi potest parentis semen aliquam habuisse affinitatem cum cornigeris animalibus, neque mirum fuisse filium simile quid à parente contraxisse. *Hier. Fabritius ab Aquapendente Tractatu de varietate ventriculi.*

RUminantem hominem vidit *Phil. Salmuth* cent. 1. observ. 100. *Iohannes Faber* referente *P. Castello* lib. 1. Emet. cap. 4. *Greg. Horstius* lib. 4. tom. 2. observat. 9. Patrem & Filium ruminantes vidit *Clar. Prerotius* auditoribus suis Patavii aliud recensuit exemplum de Genuensi quinquagenario, eodem vitio ab ineunte ætate usque in præsens tempus correpto, qui aliam rationem reddere nequit, nisi quod ipse adhuc infans, matre mortua, per biennium lac ex ubere vaccæ calidum

dum hauserit. *P. Aponensis* sect. 1. problem. 44. causam statuit fibras transversas in interiore gulæ tunica, quod alimentum ex ventre ad os retrocedat, quem explicat Joh. Æmylianus Syntagm. 1. de Ruminatione. De Brutorum Μηρυκισμῷ & Hominum, egit *Johannes Burgavver* Medicus Schafhusiano Helvetius, cujus ratiocinium vide apud *Gregor. Horstium* loco cit. Meditatur de hoc commentarium Eruditissimus Dom. *Johan. Conradus Peyer* Medicus Schafhusanus, avide expectatum, expleturum quippe curiosorum animos.

De Ruminatione hæc habet Illustr. *Th. Bartholinus* in Anatome Reformata cap. de ventriculo, Quin duplex fuerit ventriculus in ruminante apud *Salmuthum* & alios dubitare non licet: In ruminantibus, cornigeris, & altera maxilla dentatis quatuor sunt, venter primus, reticulum, omasus & abomasus, de quibus *Aristoteles*. Venter, & pars ejus reticulum, crudo cibo custodiendo dicantur: Omasus ab ore immediato tractu pabulum suscipit, si tenue sit; si crassius, primus ruminatum ab hoc brevi mora in abomasum labitur: Ruminatio autem est cibi in ore repetita masticatio ad perfectiorem coctionem, unde alimentum optimum, & eo nomine inter pura erant ruminantia animalia Judæis: Fit ea, non ut quidam censent, quod cibus in primo ventriculo talem acquirat qualitatem, ut ille ventriculum ad expulsionem per superiora stimulet: nam sic in quovis ventriculi actiore motsu, & in omnibus præter voluntatem fieret ruminatio: sed à ventriculi voluntaria actione dependet, qua per membranam singularem quidvis pro arbitrio, & quovis tempore expellit: quemadmodum Melitensis ille bibo omnes liquores assumptos pro nutu rejiciebat, & alii fumum tabacci deglutitum reddunt.

* Liceat hic paulisper in ruminationis naturam & causas, item in ruminationis humanæ rationes cum Clarissimo evagari Payero, cujus Doctissimo sanè temporibus Clariss. Autoris tantum promisso de ruminatione Commentario fruimur Ruminationis essentiam (*inquit ille*) in motu consistere manifestum est: pabulum enim è ventre in os egeritur, ibique masticatum rursus migrat ad ventrem, & sine motu intellectus ruminationem plane concipere nequit. Universim vero triplicem observamus motum in animalibus; voluntarium, naturalem, & spasticum seu convulsiones. Ad unum enim aut alterum istorum cæteræ species, si quæ diversæ aut mixtæ videntur, commode referuntur. Voluntarius motus mea quidem opinione ad hominem solum quadrat, regentem corpus suum pro animi nutu ac arbitrio. At naturalis & spasticus brutis est cum homine communis: nam motu naturali etiam movetur cor brutorum æque ac hominis, & gula, & ventriculus; & intestina, & partes quædam aliæ, quæ non sunt voluntatis imperio subjectæ. Bestiis sane intellectu & voluntate carentibus, si tanquam machinæ vel automata spectentur, naturalis motus ac instinctus sufficit. Spasmi demum & convulsiones quanquam voluntario motui putentur oppositæ, nihilominus in bruta cadunt, quæ identidem lacessita fortiusque exstimulata convelluntur. Dubitandum non est, quin ruminatio ad naturalium motuum classem pertineat: namque vigens illa bonæ valetudinis indicium præbet, teique rusticæ deditorum observationibus confirmata sententia est, boum vires ruminatione conservari incolumes. Neutiquam ergo confundenda hæc cum vomitu, qui valetudinem arguit afflictam & spasmos autores habet: quippe vomitionem aliquamdiu protractam aut invalescentem frustrata nutritione macies comitatur, ac tandem interitus. Ejiciuntur enim, non remanduntur, quæ ventriculus vomitu subversus ori suggerit.

Naturalium porro motuum in brutis variæ reperiuntur species & differentiæ, è quibus hic quatuor potissimum recensere juvat. Quidam enim ad machinam corporis & vitam vegetandam atque nutriendam faciunt; alii ad animal de loco in locum transferendum, & partes ejus organicas ita agitandas, ut idonea sustentationi prosequantur, inidonea declinent: aliqui rursus ad illatam vim eludendam, corpusq; defendendum; nonnulli denique ad speciem, ne pereat, propagandam conducunt. Quoniam intercepta ruminatione languent animalia ac ægrotant aut emoriuntur, eam illis esse motibus annumerandam patet, qui ad corporis & vitæ sustentationem primario requiruntur. Discrimen tamen hic denuo notandum: etenim è motibus istis quorundam major est ad vitam conservandam necessitas, adeoque continui sunt & vigent perpetuo, ut motus cordis & diaphragmatis; aliorum necessitas paulo minor, intercalante mora, quos propterea intermittentes apposite dixeris; atque huc spectat ruminatio.

Jam de hujus origine, natura, & causis dici vix potest quantopere discordent autorum judicia. Fabricius ab Aquapendente statuit ruminationis motum procedere ex quodam appetitu percipiendi aliquid boni & fugiendi aliquid mali in ipsis cibis. At nostra opinione, cum bruti naturam excedat boni malique notitia & dijudicatio, quæ sedem nisi in mente nullam invenit, detrahunt humano generi quicunque animalia sensu & ratione vacua tantis dotibus condecorant. Quin gravius adhuc impingunt etiam ex nuperis scriptoribus, qui evidenti demonstratione nulla præmuniti solo præjudicio non verentur pecorum ruminationem liberam & voluntariam pronunciare, quasi exigua res sit insitam actionum rectricem voluntatem atque agendorum cognitionem brutis admetiri. Belle scilicet Glissonius quoque ruminationis naturam complexus est, quando eam phantasiæ lætanti & bonis partis jamjam frui cogitanti ultro adscripsit. Ultra vero sententia melior sit, & non philosopho tantum sed quovis homine rationali dignior; pecudes quæ communiter putantur animalium stupidissima, deliberatione res ad suum gerere arbitrium, an duci legibus naturæ, quibus ita teneantur obstrictæ, ut ab iis plane dependeant?

Omnibus certe animantibus natura insita est sui conservatio; nullumque data opera seipsum facile destruit. Jam quis libertati tribuat aut phantasiæ ac arbitrio, si talia fiant in illis, quæ citra damnum vel jacturam vitæ omitti non queunt. De ea re interrogentur pastores atque coloni, & unanimi consensu fatebuntur armentis suppressa ruminatione præsens imminere exitium. Nimirum uti homines quandoque ad ea comedenda à quibus alias vehementer abhorrent necessitate adiguntur, ut vel inviti morem gerant urgentibus naturæ legibus; ita multo magis bruta perenni naturæ instinctui potius quam propriæ obsecundant libidini, non in cæteris modo actionibus ad conservandam vitam necessariis, sed potissimum etiam in ruminatione, quæ plane fit coactu naturæ, tantum abest ut fit voluntaria. Itaque recte

Aqua-

Aquapendentius: *Quanquam prima facie motum ruminationis liberum & in animalis potestate esse forte quis suspicari posset, quod tam celerem expeditumque eum fieri videamus, non tamen ita est. Cogitur enim animal ipsum, velit nolit, moliri; estque cibi motus non quidem à dominio elementi naturaliter factus, sed contra naturalem suam propensionem excitatus: quia fere semper cibus sua natura gravis sursum per collum movetur, ideoque non ex se, sed ab alio excitatur.* Postea vero rem acu non tam bene tetigit, cum posito discrimine motuum partim naturalem partim etiam coactum constituit: naturalem ideo vocans, quod non à facultate sensitiva, sed à vegetativa & naturali peragatur, quodque attractio illa quæ in ruminatione apparere creditur, à convenientia qualitatis, quæ causa naturalis sit, dependeat: coactum vero appellans propterea, quia cibus qui sua natura gravis est, cogatur in hoc moto ascendere, & quia pulsus quo cibus à ventriculo regeritur, non fiat nisi quando facultas expultrix ab aliqua re tristi irritatur atque provocatur.

Ista ratione etiam cordis motus coactus erit, quoniam sanguis natura sua ponderosus ac deorsum tendens ad cerebrum usque impellitur. In ruminatione coactio est tantum respectu pabuli, quod passivo modo se habens eo commigrat, quo adigitur ad sustinendas mutationes necessarias. Ipsius autem actionis vis qua ruminatio cietur, procedit ab organis, quibus illa inhæret naturâ: nec tam à re tristi cogitur ventriculus ad revolvendum pastum, quam naturali inclinatione fertur; à qua tamen voluntas absit & cogitatio necessum, ne posthac arbitrio deferatur quod sibi merito vendicat ac assumit natura. Cæterum ficulnea est & in utramque partem claudicat Fabricii aliorumque argumentatio, cum ruminationem voluntariam non esse ostensuri; *Musculus*, inquiunt, *est instrumentum motus liberi & voluntarii: ruminatio autem nullius musculi beneficio peragitur. Recte ergo hæc à motu libero excluditur.* Voluntarii quidem motus omnes in hominibus exercentur musculorum opera: at non omnes musculi sunt organa motus arbitrarii. Aliqui enim necessariis quoque motibus inserviunt, qui nobis fiunt insciis, vel non attendentibus, aut etiam invitis. Hujusmodi motuum genus præcipue intelligitur cordis. Cor autem si quis musculorum numero etiamnum vellet eximere, quibus id rectissime accensuerat Hippocrates, næ ille oculatis anatomicis omnino jure videretur deridiculus. Virili sexui testes suspendent caperantqoe cremasteres musculi, & muliebri utero sunt musculosæ ansæ binæ quibus ova corripiuntur: sed motus neutrobi se ad animi nutum voluntatemque convertit. In aure porro mallei officulum agitant noti musculi gemini, nec tamen in potestate nostra posita est motus istius directio.

Jam & illud aperte falsum, ruminationem non peragi ullius musculi beneficio. Annon præcipuam ejus partem masticatio absolvit? Ad masticandum vero maxillas versant crotaphitæ & masseteres, musculorum robustissimi. Imo nec deglutire quicquam possunt animantes sine musculorum adminiculo. Adhæc musculosum contextum & in gula per quam cibus transit; & in ventre ipso à quo pastus primum remeat excussus, inspectatio demonstrat, ut nihil evidentius putem, quam musculorum servitio ruminationem administrari. Quod animadvertens Glissonius; *Existimo*, inquit, *hanc cibi regestionem esse actionem partim naturalem, partim animalem: & quidem qua naturalem oriri à vigoratione quadam ventriculi, extrinsecus respectu sui ad ascitus cibum amplectendum excitati; qua animalem dependere à phantasia regente musculos abdominis & diaphragma, quorum motu actio dicta ab initio concitatur, & in progressu regulatur.* Addi potoissent musculi maxillæ inferioris & lingua, tanto majori jure, quanto est notius auxilium, ut clarissime pateret ruminationem acceptam esse ferendam musculis, sine quibus motiones ejusmodi nullæ instituuntur. Mirum alioquin & absonum videtur in animalibus quicquam quod animale non sit, fingere. Placuit tamen autoribus facta divisione actiones illorum dirimere in naturales, vitales, & animales, singulisque facultates præficere cognomines, à quibus agendi virtus profluat & regimentum. In speciem magis omnia, quam ad usum & perceptionem veri: siquidem quæ actiones vulgo animales aut vitales habentur, eædem reapse simul sunt maxime naturales; quoniam & à natura originem trahunt, & organis edontur ad id à natura conditis, & ad conservandam denique animalium naturam faciunt.

Ventriculi compagem musculosa est, & in ea re potissimum illius robur omne consistit; nam si musculi expers esset, cibum peragitare non posset: quippe experientia constat ad cunctos motus, quibus aliquid de loco in locum per meatus aut vasa cum impetu propellitur, perpetuo musculos adhiberi. Est enim eorum structura ad ciendum motum peculiariter accommodata. Vigorem autem ut cæteris musculis ita etiam ruminantium ventribus nervi impertiunt, tanta ubertate, ut animalis potestas luculenter eniteat, non in ore tantum & diaphragmate ac abdominis musculis, sed inprimis etiam in ventre, cujus conatu primum inchoatur ruminatio. Diaphragmati sane ac abdominis musculis primaria impulsio frustra tribuitur: neque enim ratio apparetet cur non & equi & asini ac muli perinde uti reliqua jumenta ruminarentur. Commune quidem utrisque pabulum, nec valde dispar diaphragmatis abdominisque conformatio: at in ventrium numero & configuratione ingens est diversitas, persuadens omnino primas ventri esse concedendas, cum abdomen & diaphragma solummodo ferant suppetias.

Burgouverus ruminationis motum ex animali & coacto composuit th. XXXVI. dum ait: *Ruminationis ea pars quæ ciborum ascendentium remansione consistit, in animalium actionum censum referenda videtur, utpote quæ adminiculo & opera fit musculorum masticationi inservientium. At ipsam illam assumtorum regressionem, quoniam nullorum ope musculorum perficitur, utut celer esse atque expedita videatur, è classe nihilominus liberè voluntariique motus illam ablegantes coactam esse pronunciamus.* Musculosam vero substantiam anatomia in ipso ventre detexit, avium quoque generi tam manifestam, ut ne lusciosos quidem fugiat: nec tamen certitudine ulla asseri potest ventres istos ad arbitrium moveri, non magis quam cor, quod licet solidus sit musculus, voluntatis imperium constanter rejicit. Fatendum ergo tandem aliquando ac indubitate tenendum, dari musculos qui voluntati non parentes serviunt vitæ necessitatibos.

Mirum autem quantopere cum in his tum aliis multis ineptiat Æmylianus: etenim roganti an alimenti regressus naturalis sit vel violentus, regerit, naturalem non videri, ob alimenti gravitatem; nec violentum, quia fit à natura comparatus. Tamen & naturalem esse & violentum: na-

turalem, quia à naturali facultate administretur; violentum, ob alimenti pondus. Atque solutionem istam hoc pacto reflecti, si dicatur quod neque naturalis est neque violentus. Naturalem pro-fecto non dijudicandum esse, ratione gravitatis mobilis; violentū vero neqaquam censeri, ratione facultatis operatoris. Itaq; *naturalem & violentum, non naturalē, non violentum; naturalem nō naturalē; violentū nō violentū esse*. Ad vitandos ejusmodi lusus & contradictiones, ruminationis motum simpliciter naturalem dicamus; non eo quidem sensu duntaxat, quo communiter vitali & animali opponitur, ita per naturam cohærentibus ut divelli nequeant: sed genuina vocabuli significatione, cum talia notat quæ studio naturæ sunt facta, ac illius ordine etiamnum geruntur & conservantur ad fines ac usus à natura præscriptos. Isto modo naturale simul comprehendit, quidquid vulgo in brutis seorsim vitale & animale vocatur. Et sane nisi animal vivat spiritusque animales per nervos influant, ruminare non poterit.

Pabulum porro, ceu res adacta motu, quia impressione aliunde recepta non agit quicquam, sed tantummodo patitur manifestum est organicarum partium, quibus conicitatur ruminatio, non cibi motum primario intelligi ac de eo inquiri: nam actiones animalium omnes organis reguntur ac administrantur. Instrumenta vero eum ad certos usus à natura sint constructa, quid operationes eorum naturales appellari prohibebit? Imo quidquid bruta agunt, non tam ipsa agunt, quam in illis natura: Neque tamen obstat quominus adhibita discretione variaque respectu in ruminatione motum agnoscamus geminum, activum unum in organis, alterum passivum in re mota sive pabulo: sed inseparabilem utrumque, & pariter naturalem; nam instituto fiunt naturæ ad animalium salutem, nec minus naturale est pabulo ut moveatur eum impellitur sursum vel deorsum, quam organo ut agitet.

Ex his jam apparet quomodo accipienda sint illa Burgouveri th. XXXV. cum ait: *Quoniam ruminatio non simplex tantum cibi è ventriculo in os regurgitatio atque revolutio est, adeoque localis ejus motus sive translatio, qua hic primum deglutitus quidem, attamen immensus, denuo per œsophagum ascendit; sed ex insequenti etiam ejusdem masticatione ac repetita devoratione constat, idcirco compositum illam esse motum quis non videt?* Nimirum ruminatio non tantum motus est ventris ac diaphragmatis, sed simul etiam oris & gulæ; nec simpliciter alimenti redditione perficitur, verum insuper masticatione & nova voratione. Hæ singulæ res videntur quasi plures motionum species, è quibus omnibus existit ruminatio conjunctis. Reipsa tamen non est essentialis diversitas ulla aut dispar natura, quæ differentes pariat species in motibus: sed unius ejusdemque motus distinctæ partes considerari possunt pro vario organorum situ & numero. Parte autem aliqua deficiente imperfecta est & manca ruminatio, ut pateat ad ejus complementum conjunctam ventris & oris ac gulæ operam requiri, atque ex multarum partium socio labore unum opus unamque actionem consurgere.

Jam quod ruminatio animalibus plane insita ac naturalis sit ex eo colligitur, quoniam ipsa nemine docente per se ruminant. Etenim si periculum fiat ruminantium fœtibus recens in lucem editis, atque à matrum cæterorumque animalium consortio remotis, utprimum misso lacte duriori cibo assuescunt, ruminare incipiunt. Ad id comprobandum notabili quoque exemplo servit Galeni capella, quæ vivens utero matris exsecta cum seorsim adolevisset lacte sustentata, novissime degustato pabulo admirantibus omnibus solius naturæ instinctu ruminavit. Quam historiam memoratu dignissimam ipsis Galeni verbis è lib. VI. de loc. aff. Cap. VI. libitum est attexere: Ἡ διαπλάσασά τε καὶ τελειώσασα φύσις εἰργάσατο χωρὶς διδασκαλίας ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐνέργειαν ἔρχεσθαι, καὶ βάσανόν γε τούτου μεγίστην ἐποιησάμην ποτὲ θρέψας ἔριφον, ἄνευ τοῦ θεάσασθαι ποτε τὴν κυήσασαν. αἶγας γὰρ ἐγκύμονας ἀνατέμνων ἕνεκα τῶν ἐζητημένων θεωρημάτων τοῖς ἀνατομικοῖς ἀνδράσιν περὶ τῆς κατὰ τὸ κυούμενον οἰκονομίας, εὑρών ποτε γενναῖον τὸ ἔμβρυον, ἀπέλυσα μὲν τῆς μήτρας ὥσπερ εἰώθαμεν ἁρπάσας δὲ πρὶν θεάσασθαι τὴν κυήσασαν, εἰς οἶκον μὲν ἵνα κομίσας κατέθηκα, πολλὰ μὲν ἔχοντα λεκάνια· τὸ μὲν οἴνου, τὸ δὲ ἐλαίου, τὸ δὲ μέλιτος, τὸ δὲ γάλακτος, ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, πλήρες. οὐκ ὀλίγα δὲ ἄλλα τῶν δημητρείων καρπῶν, ὥσπέρ γε καὶ τῶν ἀκροδρύων, ἐθεασάμεθα δὲ τὸ ἔμβρυον ἐκεῖνο, πρῶτον μὲν βαδίζον τοῖς ποσὶν, ὥσπερ ἀκηκοὸς, ἕνεκα βαδήσεως ἔχειν τὰ σκέλη. δεύτερον δ' ἀποσειόμενον τὴν ἐκ τῆς μήτρας ὑγρότητα. καὶ τρίτον ἐπὶ τούτῳ, κνησάμενον ἑνὶ τῶν ποδῶν τὴν πλευρὰν, εἶτ' ὀσφραινόμενον εἴδομεν αὐτὸ, τῶν κειμένων κατὰ τὸν οἶκον ἑκάστου, ὡς δὲ πάντων ὠσμάτο, τοῦ γάλακτος ἀπερρόφησεν, ἐν ᾧ καὶ ἀνεκεκράγαμεν ἅπαντες, ἐναργῶς ὁρῶντες, ὅπερ Ἱπποκράτης ἔφη· φύσιες ζώων ἀδίδακτοι· καὶ τοίνυν καὶ ἀνεθρέψαμεν ἐκεῖνο τὸ ἐρίφιον. εἴδομεν τε προσφερόμενον ὕστερον οὐ τὸ γάλα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τινὰ τῶν κειμένων. ὄντος δὲ τοῦ καιροῦ καθ' ὃν ἐξῃρέθη τῆς μητρὸς ὁ ἔλαφος, ἐγγὺς τῆς εἰαρινῆς ἰσημερίας, μετὰ δύο που μῆνας εἰσεκομησάμεν αὐτῷ μαλακοὺς ἀκρέμονας θάμνων τε καὶ φυτῶν, ὧν πάλιν καὶ αὐτῶν ὀσμησάμενον ἁπάντων, ἐνίων μὲν εὐθέως ἀπέστη τινῶν δὲ ἠξίωσε γεύσασθαι, καὶ γευσάμενον ἐπὶ τὴν ἐδωδὴν ἐτράπετο τῶν καὶ ταῖς μεγάλαις αἰξὶ συνήθων ἐδεσμάτων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως μικρὸν ἐκεῖνο δὲ μέγα· τὰ γὰρ φύλλα καὶ τοὺς μαλακοὺς ἀκρέμονας ἀποφαγὼν, κατέπιεν. εἶτ' ὀλίγον ὕστερον ἐπὶ τὸ μηρυκάζειν ἧκεν, ὃ πάλιν οἱ θεασάμενοι πάντες ἀνεβόησαν ἐκπλαγέντες ἐπὶ ταῖς τῶν ζώων δυνάμεσιν. μέγα μὲν γὰρ ἦν καὶ τὸ πεινῆσαν διά τε τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀδόντων προσφέρεσθαι τὴν ἐδωδὴν ἀλλ' ὅτι τὸ καταποθὲν εἰς τὴν γαστέρα πρῶτον μὲν ἀναφέρειν εἰς τὸ στόμα προσῆκεν, ἔπειτα λεαίνειν ἐν αὐτῷ μασσώμενον ἐν χρόνῳ πολλῷ, καὶ μετὰ ταῦτα καταπίνειν μηκέτι εἰς τὴν αὐτὴν κοιλίαν, ἀλλ' εἰς ἑτέραν, ἱκανῶς ἡμῖν ἐφαίνετο θαυμάσιον εἶναι. παρορῶσι δ' οἱ πολλοὶ τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως ἔργα, μόνα τὰ ξένα θεάματα θαυμάζοντες. Galeno igitur jamolim in pretio fuit ruminatio, quam tanti æstimavit, ut illustribus accenseret naturæ miraculis; hominum scrutationem mage promerentibus quam pleræque res exteræ, magno periculo multisque expensis vel ab ultimis Indiæ oris majori cum ostentatione quam fructu petitæ, in quibus nimio studio versatur aliqui dum aliena sibi arrogant, familiaria & domestica quibus non raro plus inest admirationis atque præstantiæ, turpiter ignorant. Contextum autem omnem exscribere visum, partim quod experimento assertionem communiat nostram, partim ad Galeni explicationem & intellectum faciat quidquid commentario isto continetur. Nec pigeriet in eorum gratiam quibus Græca non leguntur, Gulielmi Copi interpretationem adjungi. *Natura*, inquit ille, *corporis partes fingens perficiensque fecit, ut ipsa citra doctrinam proprias actiones aggrederentur. Cujus rei exactissimum aliquando fecimus periculum, hædum alendo; sed ita alendo, ut matrem quaipsum in utero gestaverat, nunquam vidisset. Cum enim prægnantes capras dissecarem, dissectorum quæstionibus, quibus fœtus in utero formationem speculantur, promotus, inveni elegantem quendam hædum, quem à matre exsolutum ita pro more*

mea

meo abstuli, ut ipsam haudquaquam videret; atque in domum quandam, ubi multa pelves erant, deposui: quarum alia vini, alia olei, alia mellis, alia lactis, alia alterius cujuspiam humoris erant plena, aderantque fructus non pauci, tum cereales, tum ab arboribus decerpti. Hunc itaque hædum conspeximus imprimis quidem pedibus incedentem, perinde ac si audivisset sibi incessus gratia crura fuisse concessa: deinde excussit quam à matre contraxerat humiditatem. Postea pede latus scalpere, ac deinde singula vasa olfacere, vidimus. Percepto itaque singulorum odore, lac tandem absorbuit. Quibus visis omnes exclamavimus, Hippocratem vere dixisse, animalium naturas esse indoctas. Sic ergo hædum hunc educando, non solum lac sed multa insuper alia, quæ forte offerebantur, comesse vidimus. At quia non longe aberat vernale æquinoctium, cum eriperetur hædus à matre, exactis duobus deinde mensibus, tenellos ei tum fruticum tum aliarum plantarum ramulos obtuli: quorum omnium cum experiretur odorem, alios quidem contempsit, alios vero gustavit, atque sic ad adultarum caprarum cibos conversus est. Sed hoc fortasse non adeo magnum videtur. At longe majori admiratione dignum est, quod posteaquam & folia & teneros ramusculos devoraverat, paulo post ruminare cœpit. Quod rursus omnes quotquot aderant videntes exclamaverunt, cum magna facultatum admiratione quæ animalibus natura insunt. Quamvis enim magnum videbatur, quod impellente fame per os atque dentes cibum assumeret, multo tamen vehementius admirari sumus, quod cibum in ventriculo jam contentum imprimis quidem ad os sublevando reduceret, deinde multo tempore mandendo tereret, postremo rursus ipsum devoraret: idque non in eundem sed in alium ventriculum. Vulgares autem hujusmodi naturæ munera despiciunt, nihil nisi peregrina spectacula admirantes.

Evidentissima res est, quod & in se quisque potest experiri, neminem esse conscium operæ quam ventriculus conficiendis cibis insumit, neu rectorem agere quemquam intestinorum actionis, qua chylum perficiunt atque distribuunt: ista enim nobis non animadvertentibus sponte fiunt naturæ, non minori tamen providentia quam motus cordis administrata. Quæ cum etiam in hominibus ita sint, quos novimus & judicio & sensu ac voluntate præditos, quis ruminationem extenuando pastu occupatam præsumet à brutorum ingenio potius quam simplici naturæ ductu posthac arcessendam. Et sane si originem ejus paulo altius repetamus, bruta ruminationis non sunt princeps causa effectrix, sed quoddam tantum instrumentum, in quo & per quod operatur natura. Hanc cæteri inane nomen aut idolum putent, qui omnia fortuitu tantum aut casu fieri suspicantur; nobis certe divina agnoscitur virtus, cujus efficacitate procreatæ res subsistunt, ope conservantur, nutu denique geruntur. Enimvero summus ille universi conditor tanta viget potentia, ut nihil non faciat eorum, quæ quotidie fiunt in mundo: adhæc sapientia est tanta, ut quidquid usquam ordine ac provide agitur; ipsum unum referat autorem; ea demum bonitate, quæ penitus immensa & constans vilissimo quoque animalium prospiciat. Quemadmodum igitur in terra & planetis aliis sol siderum princeps resplendet, efficitque ut opacissima corpora appareant luminosa; ita etiam in brutorum actionibus conspicui divinitatis radii relucent, planeque nefas esset creatorem ab illis excludere rebus, quæ sine ipso nihil omnino haberent neque vitæ, neque operationis aut valoris. Itaque Deus est, qui in prima mundi creatione instituit, ut ex animalibus quædam ruminarentur.

Inde rerum & naturæ ordo cum incorruptus etiamnum perennet, quam illis principio insevit ruminationem creator idem optimus maximus adhuc ciere & conservare intelligitur. Hunc in finem corporis machina apte disposita est, cæteraque organa fabrefacta fuerunt, tanquam media ad ruminandum accommoda. Organica hæc dispositio locum & nomen invenit causæ secundæ, qua cooperante ruminatio perficitur. De organis equidem quantum est visum satis disserui; restat ut de ruminationis motu jam pressius inquiratur. Eum aliqui reciproca fieri attractione cum ventris tum oris statuunt, agnoscentes utrobique facultatem singularem tractoriam qua pabulum ultro citroque raptari, ad captum vulgi perquam accommodate, quod ita sentire atque disserere amat, sensuum dictamini constantissime obtemperans. Sed in ea sententia cum multa proponantur aut inepta, ut peculiaris cujusdam qualitatis familiaritas & convenientia qua affirmant pabulum retrahi, aut cognitu abstrusa ac plane indeprehensibilia, qualis est inprimis attractioni præfecta facultas rectrix, cujus neque naturam neque ortum cogitatione assequimur, parum reperitur præsidii & firmitudinis, repudiante etiam Glissonio, dum ait: *Quis attractionem id genus nobis intelligibilem dederit? Certissimum est motum cibi in gula organicum esse, & nihil aliud, nisi inversam quandam deglutitionem, oriundam ab ejus motu peristaltico ab infra sursum concitato. Attractionem ori assignant nullo modo admittendam, minimeque explicabilem aut intelligibilem. Neque enim est attractio similaris, neque organica: non similaris, siquidem nulla intervenit similitudo inter os & cibum; os enim comminuit & destruit cibum: non organica, quod ori nullum adsit organum quo cibum vel attingat, nedum quo eundem ad se trahat.*

Tractui sociam alii postea junxerunt impulsionem, edocti ossu virtutem oris non sufficere ad pabulum è ventriculo in sublime attrahendum; sed necessario simul etiam quod trudat ac impellat, aliquid requiri. Ita sensit Fabricius ab Aquapendente & cum eo Burgouverus, cujus hæc sunt verba th. XXXVIII. & seqq. *Extrinsecum movens illud aut expellendo tantum aget, aut tantum attrahendo, aut utroque modo conjunctim. Sola quidem expulsione id fieri statuit Prevotius; eques autem Venetus ab Aquapend. etiam attractione id effici credit, & omnino utraque simul ratione, nexu nempe perfici, verosimilius esse putarim. Pulsu profecto seu ὤσει fit, quando expultoria ventriculi facultas alimentorum irritata asperitate insurgit, & ab ea quam sibi sentit inferri molestia, quantum in se est, deonerari liberarique nititur. Hanc enim à tristi aliquo objecto ad illius excretionem incitari vult anima Hippocratis Galenus lib. IX. M. M. Cap. III.* Ἕλξει *vero etiam seu tractu id adjuvari credibile est, non quidem ob aliquam vacui fugam; alias enim citius multo faciliusque aëris aliorumve corporum levitas alliceretur quam gravitas ac pondus ciborum, sed potius ob peculiaris cujusdam qualitatis familiaritatem atque convenientiam.*

Verum in hac diversitate experimenta consulentibus, cum tractionis ratio quam afferunt occultis qualitatibus obscurior videatur, nec autores eam perspicue explicare aut demonstrare valeant, nulla relinquitur certa nisi impulsionis fiducia: quam nos etiam tanto amplectamur libentius, quanto ejus documenta sunt evidentiora. Quis enim nostrum tantam oti tribuat vim, quæ per collum progressa in ventrem protrahat cibos usque ad fauces; aut quis eam in alvo violentiam concipiat, ut boli illuc quasi hamis & uncis rapiantur ex ore? Neque ventri profecto aliud quicquam, neque ori aut gulæ est, quod motui asservi-

asservire possit, quam natura musculosa fibrarum. Hæ autem vim suam pulsu omnem exserunt. Etenim quiescentibus subsistit cibus, nec promovetur; at iisdem exagitatis, motus imprimitur rebus, quæ ipsarum ambitu continentur. Itaque alimentum loco pulsum quo agitur trudentibus fibris, eo ruat necesse est; nihilque penitus urget, ut præterea quoque trahi fingamus. In tanta rerum loce & anatomiæ perfectione merito riderentur omnes, qui sanguinem è corde non pelli, sed ab arteriis & venis trahi dicerent: eos enim non evidentia modo sed & pulsus nomen, quo cordis ac arteriarum motus significatur, plane convinceret. Ast pari modo impulsionem quoque sentiet, nihilque amplius quod obloquatur habebit, qui cibo per œsophagum transeunte ruminantium boum oviumque colla manu palpaverit. Illod sane jam ostensum est, magni ventris structuram musculosam non dissimilem esse cordis, adeoque ex consequenti non admodum differentem actione, si quod modo firmum argumentum ad probandas actiones à partium structura sumitur: puto autem desumi firmissima. Quemadmodum ergo indubitatum est, cordis motu sanguinem è corde per arterias in universum propulsari corpus; ita pro firmo certoque habeatur, ventris impulsu bolos ruminandos per gulam in os elidi, qui vicissim peracta masticatione è faucibus retruduntur ad alvum.

Non tamen penitus neganda est contractio in fibris: nam musculi dum moventur, fibras contrahunt. Ea res cum multum habeat concinnitudinis & momenti, non indigna videtur attentione. Ita enim comparata est fibrarum natura, ut motum excitaturæ seipsis arctiores fiant, & quam antea fuerunt breviores: aliàs neque stringere quicquam, neque etiam urgere ac impellere possent. Qui comprehensas in extremitatibus musculorum fibras aliquantulum diduxerit, ac postea missas fecerit, eas relaxatæ chordæ instar cogi ac sua sponte resilire, quod supra jam dixisse memini, videbit. Res autem omnino contrahi dicuntur, quæ ad illum modum in se recedunt. Fingunt aliqui fibras musculorum singulas esse cavas, atque ut moveantur inflari à spiritibus animalibus, tuncque breviores reddi atque ad agitandum habiles. Sed ista ratione ampliabuntur illæ potius ac prolatabuntur magis, quam contrahentur, cumque plenæ ac turgidæ fuerint, moveri non poterunt, quia conatu rumpi periclitantur. Quod si quis porro imitatione quadam veritatem exploraturus intestina flatu impleverit, quæ & ipsa cava sunt, & fibris, quas dicunt, teneritudine quodammodo similia; ea inde non modo breviora non fient, sed prorsus ampliora reddentur ac longiora. Inficiari autem nemo potest, qui ea quæ de organorum fabricatione & ruminandi actu diximus paulo attentius consideravit, experientia quoque in consilium adhibita, quin ipse venter ruminaturis bolos excutiat motu spiralium fibrarum musculosarum & succussione. Quæ com ita sint, nondum perspicimus quomodo venter pabulum queat succutere, ut bolus perveniat in os, nisi dicamus fibras ejus derepente admodum breviari atque contrahi. Namque contractio & inflatio prorsus videntur contraria: illa enim arctat & cogit, hæc dilatat; altera motum imprimit ac efficit in rebus, motui altera resistit.

Contrahendi autem nixu fibræ partim insito utuntur, partim mutuatitio. Innatæ contentionis testimonium luculentum in eo habetur, quod etiam demortuis quo magis venter tenditur, eo fortius resistat seque contrahere laboret. Naturale vero conamentum istud sufficienti robore non valet ad extrudendum pastum, nisi vivente animali juvetur, ac animetur cum sanguine, tum imprimis spiritibus animalibus, quorum in ciendis motibus istis virtus summa est & efficacia. Influunt illi per nervos ad fibras, tunc maxime, cum opus ruminatione est. Præsto sunt quidem etiam extra illa tempora; nervi enim dum vita durat, nunquam spiritibus vacui relinquuntur: sed majori tamen copia & incitamento accurrunt, ex naturæ præscripto, quando venter turget & urget à pastu. Itaque armenta & pecudes instante ruminationis tempore otium ac umbram capessunt, ut animales spiritus nulla vagatione impediti, nec laboribus avocati aut distracti, integris viribus ventri subveniant. Enimvero ut coactus aër & ruentes venti magna vi pollent ad impetum faciendum; ita spirituum animalium afflatu & concussio nascitur in fibris, & agitantor maxillæ, & elisi boli postquam masticati fuerunt, denuo proturbantur ad ventrem. Quo fit, ut antiquos secuti autores, qui spiritus animales τὰ ἐνορμῶντα vocaverunt, quod motum & impulsum omnem in animalibus procreant, horum naturam plane credamus aëream, quidquid alii de aquosa illorum origine viscidoque vehiculo (quasi lentore spiritus opus haberent, quo veherentur) garriant, nobisque opponant. Quid enim aquei imaginari possimus, quod pari mobilitate cum animalibus spiritibus vigeat, quod impressiones quasvis tam promte recipiat, & tam celeriter à remotissimis oris ad cerebrum perferat?

Quòd si spirituum animalium cursus impeditur labore, aut aliò convertitur avocamentis, cessat ruminatio, etiamsi plenus sit venter, tantisper dum animali pristinæ libertati restituto spiritus per quietem denuo alliciantur. Vidi tamen etiam arantes boves & currui junctos aliquando ruminavisse. Id aut necessitati tribuendum, rumpenti moras, nec habenis obtemperanti; aut abundantiæ spirituum, qui duobus simul locari possunt operibus. Nervis autem vinculo interceptis & præcisis, qui ad uentriculos tendunt, vigor omnis & ruminandi facultas cum vita extinguitur, ut funesto quoque eventu pateat quam utiles quamque necessarias spiritus isti ferant suppetias. Hi sane fibras ventris, dum cient ad succussum ac animant, cogunt magis & caperant, crispantve, aut subito corrugant, quam tendunt vel inflant. Quem in finem non ipsas quidem fibras ingredi, sed earum interstitia potissimum frequentare mihi videntur, ac implere transversas illas membranulas, tenuium velorum similitudine carneis fibris ubique fartim interpositas, & hinc inde conjunctas; quibus spirituum occursione tentis ac oppletis, necessario arctantur fibræ & in rugas contrahuntur, tanto expeditius vehementiusque, quanto impetus major fuerit.

Cæterum ut advertandum prona est ingenii humani imbecillitas, ruminationem efficere multa creduntur quæ vel causa præcise non sunt, vel alio sunt quam putatur modo. Aliqui etiam signa ruminationis, utputa ventriculorũ pluralitatem, dentium primorum absentiam, cornua, aliaq; pro causis perperam arripientes hallucinati sunt ipsi, & imprudentibus ac incautis offendiculum posuerunt, ut sinistra ferrent judicia de iis rebus, quas vel me-

mediocris attentio secernere potuisset ac internoscere. Ruminationis causas communiter tres perhibent, pabuli aspritudinem, dentium inopiam, & multitudinem denique ventriculorum. Æmylianus id ita percenset synragmate II. *Ruminantibus misertanatura gemino remedio opem tulit, ruminatione scilicet atque ventriculorum multitudine, quæ duo auxilia vel ob dentium egestatem vel ob illorum mutilatam aciem ab ea vafre fuerunt excogitata.* Incongrua penitus oratio: supponit enim ruminantia quondam hodiernis extitisse miseriora, naturamque sapientissimam rerum effectricem negligentiæ insimulat, perinde ac si in creandis animalibus aliquid omisisset, postmodum ex commiseratione resarciendum. Quorum criminum quas ille probationes afferet? Desipiunt continuò, quorquot res divinas humanæ infirmitatis modulo metiuntur. Quin autem bos primævus æque ac moderni ruminaverit, & ventriculo prædirus fuerit quatruplici, cum mutationem non ferant ista naturæ opera, nec ego unquam ambigo, neque quenquam arbitror jure esse dubitaturum. De absentia verò præcisorum dentium in superiori maxilla quid statuendum videatur, supra exposuimus: nec ventriculorum multitudo etsi commoda sit ad cibum quam optime digerendum, pariter necessaria est ad ruminandum. Ea causæ titulum vix meretur; ruminatio enim primo tantum ventre instituitur, si plures fuerint, in quem ruminatus cibus ferme etiam revertitur. Cætera de ruminantium genere unico ventriculo, cum plures non habeant, nihilominus ruminant. Qui porro alimonii duririem & aspritudinem inculcant, quod primo morsu extenuari atque emolliri nequeat, his equos objicimus & asinos ac mulos, eodem pastu ac interdum multo adhuc rudiore gaudentes, qui tamen non ruminant. Nec juvabit hic quidquam denuo prętendere defectum dentiū: molaribus enim nullis destituuntur, quibus solis pabuli domatur asperitas: imo boum dentes maxillares majus acumen quam equorum habent. Possent itaque prima statim vice alimentum sufficienter mandere, ut armenta alia, nisi ante deglutirent, quam fuerit masticatum: semesum autem deglutiunt, ut rumen ocyus impleant, atque ut habeant quod ruminent. Adhæc dubitari non potest quin pabulum crudius ac asperius sit cum in ventrem primo pervenit quā cum jam aliquamdiu in eo hæsit, siquidem calore & humiditate loci mitescat. At semper aliqua mora à pastu intercedit, ante ruminationis auspicia. Moram autem confestim tolleret asperitas, si stimulum ea ventri præcipuum amoveret, hoc futurum vehementiorem, quanto recentior fuerit & acrior, antequam maceratione mollescit. Atqui ita præmunirus est venter & quasi loricatus, ut perferat alimenti aspredinem tantisper dum fermento tumescens se deoneret.

Palmariam itaque causam impellentem arbitramur pabuli ruditatem, generali nomine, quod non asperitatem modo, sed imprimis etiam ejus duritiem, crassitudinem, cruditatemque, quam venter consumere nequit, significatu suo complectitur. Quod si tenera pastio aut mollis ac delicata contigerit armentis, utut rumen strenue impleant festinanterque quantum possunt voratione absumant, ruminatio vel nulla vel brevissima saltem existit, quod tunc nihil rude ventrem magnopere lacessat, ruminationisque ea tantum indigeant, quæ ventriculus omni conatu suo conficere ac extenuare non valet. Inde pabuli qualitas efficit, ut pecudes hyeme magis quam æstate ruminent. Fœnum enim & stramen stipulæque, quibus illæ brumali tempore aluntur, multo sunt rudiores gramine aut virentibus cespitibus succidis, floridisve frondibus, quas depascuntur verno ac æstate.

Ex quo apparet etiam futilitas opinationis, brutæ voluptatis sensu ad ruminandum ferri perhibentium, eo majori confidentia, quod Aristoteles ipse scripserit H. A. lib. IX. Cap. L. Τὰ μηρυκάζοντα τῶν ζώων χαίρει μηρυκάζοντα. Si qua enim dulcedine aut oblectamento atque voluptate permoventur, cur teneros & succulentos cibos non remandunt potius quam crassos & duros, quorum nausea comes, non delectatio. Usque adeone stupida illa & amentia judicabimus, si quidem sensus & voluptatis, quod vulgo creditur, sunt capacia, ut dura teneris præferant & mollibus aspera? Quotusquisque verò mortalium est, si ruminandi facultatem haberet liberam atque voluptatis ergo sibi concessam, qui eam nisi insanus lautioribus epulis (quorum summa suavitas) negaret, & crassis duntaxat ac crudis cibis plerumque ingratis impenderet? Sed & fieri non potest, ut rude pabulum nervos brutorum tenui & molli jucundius afficiat. Namque rigida & aspera omnia nervis infensa. Quamobrem ruminantium ventriculi intus horrent apicibus & crusta aut callo sunt obducti, ne damnum contraherent in ruditate pabuli. Interim de eo nequaquam est ambigendum, pecudes cum ruminant bene se habere, istoque signo illarum vigorem & valetudinis prosperitatem colligi: nam in ruminatione alter omnino perfectę incolumitatis cardo vertitur.

Quod autem rude pabulum assumant animantes quæ ruminant, ac ante deglutiant illud, quam sit bene masticatum, causa est voracitas & amplitudo ventris ad qualemcunque pastum recipiendum accommoda. Quocirca instigante fame bolos vix semesos ingerunt, ut abhorrens à vacuo venter impleatur ocyus. Sin verò eos primitus statim sufficienter manderent, quid esset ruminatione opus? Hæc igitur ut locum inveniret, omnia sunt provide directa, pabuli natura, pascendi ratio, venter, & quæ præterea ad hoc opus requiri videntur plurima. Nulla plane est neque oris neque dentium inertia, quo minus pastionem simul ac decerpta fuerit perinde ut equi & muli masticent; sed cum ista ratione plurimum temporis postuletur ad expleudam saturitatem, & pecudes cito pasci atque alimoniam magis extenuare oporteat equis, consentaneum erat eam prius in alvum condi & ventre aliquamdiu marcerari, quo postea dentibus in minima conteratur facilius. Antea enim propter copiam & duritiem id tam commode fieri nullo modo poterat, nisi pabulum valde subtile esset & ruditatis expers.

Est deinde alius copiæ seu moli & quantitati stimulus, quo cum priori conjuncto, viribus unitis, majus calcar ruminationi additur. Cum enim venter sua sponte se contrahere nitatur, invalescente hoc magis conatu quo majora incrementa sumit distensio, manifesto liquet nixum ejus onere gravantis pabuli augeri insigniter ac adjuvari, tunc præcipue cum id fermento & calore ac humiditate loci tumescere incipit. Quo in statu cum neque digeri alimentum ob crassitiem & cruditatem suam, neque ad cæteros ventriculos aut intestina prohibentibus ostiorum angustiis penetrare queat, necessarium est crudiores bolos, ne qua venter crepet, in os pergulam denuo efferri vicissitudine quadam successuum. Hi non sunt sicut in corde perpetui, licet ventris fibræ donec vita suppetit in jugi motu versentur; sed statis temporum intervallis divisi, quoniam

quoniam non expediebat esse continuos: ac propterea motum intermittentem diximus. Totius sane actionis est admirabilis concinnitas, bolis ordine quodam invicem se consequentibus. Nunquam enim eliditur bolus alter, nisi prior absoluta masticatione reversus fuerit ad ventrem, ut plane unius reditus ad alterius promotionem facere ac impellere videatur. Directio potissimum à cerebro & nervis pendet, quos ruminantium ventriculi in hunc usum acceperunt plurimos, & cum superioribus aliis ea necessitudine conjunctos, ut alternatione quadam in illis agitentur animales spiritus; siquidem impetus à ventre ad os, & vicissim cum cibo ex ore ad ventrem referatur, tamdiu reciprocandus, donec nihil supersit quod ventrem amplius solicitet. Quæ omnia cum ex artificiosa organorum fabricatione & spirituum animalium sanguinisque, quo fibræ vegetantur & molles mobilesque conservantur, æstu quodam aut reciproco fluxu, gubernante providentia divina, congrue & satis superque evidenter arcessantur, quid opus erit præterea aut in cerebro brutorum sentientem ac cognoscentem locare animam, aut in nervis peculiarem aliquem præsidem suspicere, qui agendorum conscius talia pattet suo Matte suoque ingenio, quæ captum superant?

Cum certum sit exemplisque pluribus demonstratum, ex hominibus quosdam aliquando belluino more ruminavisse, necessarium est ut in vitiì hujus originem, & causas unde proveniat, deinceps inquiram: quanquam enim præclari vir ingenii Johannes Burgoverus, civis quondam de communi patria bene meritus, ad argumentum hoc pertractandum magnam adhibuerit diligentiam, non tamen ita exhausit omnia, ut nihil superaddendum relinqueret. Quidquid ergo præterea ad rem facere posse putavero, in medium proferam. Antequam vero me ad pensum munusque meum revocem, ruminationis humanæ aliud exemplum quod excellentissimi Salomonis Reiselii Academiæ Nat. Curios. socii plurimùm honorandi benevolentia mecum communicavit, cum liber primus jam impressus esset, huc inserere placitum est: *Fuit Ottovillæ, quæ Comitibus de Nassau paret, textor nomine Nicolaus* Frœlich, *qui ante quinquagesimum hujus sæculi annum obiit, qui ruminavit brutorum seu caprarum more, unde* & Geisz itrich *dictus est: ruminare enim dicunt inibi* itrichen. *In publico & societatibus abstinuit, quia irrisus fuit. Domi vero ruminans, multam se sentire voluptatem affirmavit; quod ex oculatis & auritis testibus refero.* Licet aliqui puero ad provectam ætatem usque ruminaverint, nihilominus naturalis homini non est ruminatio, ac proinde illi præter naturæ ordinem institutumque accidit, etiamsi voluptatem inde capiat; quin meo judicio semper à machinæ corporeæ seu partium & fibrarum immutatione quadam aut depravatione originem trahit, cujusmodi perversioni ansam dare possunt parentes, morbi, consuetudo.

Parentum sane mala ac errores sæpe in liberos redondare experientia quotidiana testatur, neminique mortalium ortus tam felix contingit, quin labem aut nævum ex utero materno secum afferat. Adstipulatur illi quoque ratio; cum enim embryo matri arctissime cohæreat, ipsiusque salus in matris incolumitate posita sit, evidenter patet fœtum non posse non simul tunc pati, cum mater vehementius afficitur vel commovetur. Ponamus ergo, nobilis illius Patavini matrem cum gravida esset, animalia ruminantia aliquando defixa cogitatione intente adspexisse, potissimum occasione cornu è mariti fronte protuberantis, indeque sibi ruminationem non sine animi commotione identidem ruminatam esse, annon perfacile fieri potuit, ut in embryone repercussa imaginationis maternæ vis ventriculo, gulæ, & ori tenellis aptam exercendæ postmodum ruminationi dispositionem imprimeret? Quæ cum fortassis ita fuerint, aut certe se taliter habere potuerint, desinat Joh. Faber in expos. hist. Mexic. N. A. Recchii ridere Fabricium ab Aquapendente, qui ruminationis istius causam quoque à parentibus, diversa tamen ratione, deduxit. Aliorum quidem sententias irridere & contemnere facillimum est; sed turpe illis, qui nesciunt aut non docent meliora.

Deinde in adultis morbi, ut stigmata, ulcera, aut bilis, & alii humores acidi vel aculeati, ventriculum distortis fibris spiritibusque commotis ad cibi aut immutati redditionem cogunt; qui cum ægre hinc dimittatur, nonnunquam denuo commansus ac iterum deglutitus in pristinum diversorium postliminio commigrat. Atque tali causæ imputanda esse mihi videtur monachi illius ruminatio, qui marcore ob alimenti congrui defectum, ut Fabricius ab Aquapendente narrat, distabescens interiit. Coacervandis enim pravis humoribus bonisque corrumpendis monachica vita est aptissima. Nisi autem morbosa hic fuisset constitutio, adjunctaque nausea vel vomitus, tabem illi vix attulisset ruminatio; quippe qua vigente pecudes atque armenta valent ac pinguescunt. Alias tota Fabricii ratiocinatio nihili facienda foret, si recte ratiocinabimur, dum marcoris causam expositurus *tanta*, inquit, *aviditate cibus regerebatur in os, ut ventriculus & consequenter jecur fame & cibi indigentia quasi perpetuo laboraret.* Etenim in recta ruminatione cibus non modo in os refunditur, sed etiam remansos iterum deglutitur, ut postea è ventriculo per intestina transiens inque venas abreptus famem saturet. Quinimo edulium omne ad nutriendum tanto utilius aptiusque communi hominum sententia perhibetur, quanto fuerit dentium officio penitius subactum & comminutum. Inde manifesto liquet ruminatum cibum reficiendo corpori acceptiorem fore præcipitanter devorato aut obiter duntaxat præmanso, nisi latens ægritudo impediat vel pervertat in cibo alendi efficaciam. Virum novi eximium stata quondam hora prandium quotidie eructantem, propter ventriculi morbum, quem inclytus Wepferus sanitati restituit. Curæ quoque meæ olim se auspicato tradidit matrona nobilis J. Z. cui epulæ certis temporibus per gulam invitæ assurgebant, non sine decremento habitudinis, ob magnam bilis acrimoniam, qua sauciatæ fibræ intestina ventriculumque lacessebant; quibus malis ut congruentet medicamento blandicello subvenissem, secunda valetudo denuo affulsit.

Tyrannidem denique & prava consuetudo in homines exercet: reperiuntur enim quibus vomendi consuetudo in naturam abiit, nulla amplius furca ejicienda. Hi alimentum etiam pro lubitu è ventriculo in os revocant, iterumque deglutiunt, quod imperitum vulgus magicæ artis præstigiis frustra imputat. Talis fuit bibo ille Meli-

tensis excellentissimo Th. Bartholino cent. I. hist. XXXIX. memoratus, quem verisimilius est diuturna consuetudine sola adductum ea patrasse, quæ spectantibus admirantibusque aliis exercuit, quam conformatione singulari ventriculi; siquidem anatome doceat, istum in cunctis hominibus natura sua præditum esse fibris ad motum musculosis, adeoque generaliter existimationis locum obtineat, quidquid de bibone illo Bartholinus cum amico suo P. Castello lib. I. emet. cap. VIII. tanquam peculiare senserat. Quin labascit etiam Bartholini de motu ventriculi voluntario judicium: cum enim nervi cardiaci atque stomachici docente Willisio à cerebello dependeant, ventriculus & intestina voluntatis imperio non magis parent, quam cor arbitrii legibus exemtum & tamen penitus carnosum; sed diaphragma ac abdominis thoracisque musculi eo adduci possunt, ut ventriculum pro mentis lubitu ad sese exonerandum impellant. Atque hac sane ratione voti sui compos fieri potuisset Sardana palus, aut quisquis prætetea collum gruis sibi optarat, quo immissarum cupediarum blanditias iterum iterumque gustaret.

Quotquot ergo reperitis experimentis longove usu alimenta eo modo reciprocandi facultatem acquisiverunt, his ventriculus idcirco naturam non mutat, ut è membranaceo carnosus fiat, vel pro naturali motus arbitrarius existat; sed vomendi mos inveteratus diuturna exercitatione fibris facilitatem addit, qua inferne sursum æque propendent inclinatione motus ac superne deorsum. Iis demum qui ab incunabulis ruminaverunt an duplex fit tribuendus ventriculus, ut Bartholinus, Minadous, aliique crediderunt, vehementer dubito: nam anatome id nondum demonstravit, certumque est ruminationem ventriculo concitati posse unico; denique cum humana ista ruminatio primario Deum non habeat autorem, difficillimum foret fingere ac excogitare, quæ causa corpori nullatenus monstroso ventriculorum alterum inseverit. Profecto nobilis ille Patavinus ventriculum habuit unicum: sed amplum ac asperum. Utinam Fabricius aut alii testes oculati asperdinem hanc, ceu rem accuratione dignissimam, penitius descripsissent, vel quod vehementius optandum, nobis icone ob oculos posuissent, luberet plusculum differere.

Tandem si quid definire licet, in hominibus corporea ruminatio est affectio fibrarum musculosarum, qua cibus nolentibus volentibus è ventriculo in os vicissim masticandus iterumque deglutiendus, morbo aut consuetudine orta, utplurimum molesta, ac interdum etiam exitialis. Ruminationem certe homini haut esse naturalem cum supra dictum est, tum vel inde patet, quod prisca secula eam prorsus ignorasse videantur, & hodie ex multis hominum millibus vix unus ruminet. Pro causarum tamen varietate occurrit hic etiam diversitas. Quæ enim à parentibus contracta fuit ruminatio, cum ab ineunte ætate familiaritatem attulerit, nec sanitati multum officiat, quasi naturalis ac innata censetur; quam vero excitavi morbus, convulsionis est species, parumque à vomitione differt: quam denique introduxit consuetudo, tametsi inveterando degeneraverit, nihilominus coacta & violenta existit. Atque hæc diligenter secernenda à se invicem ac internoscenda sunt, non tantum ut rationes minutatim exponantur omnium, sed etiam fundamenta appareant, quibus innixus medicus sententiam rogantibus præcise respondere, opem vero implorantibus optato succurrere, rerumque suarum cum artis honore satagere possit. A diversitate quidem causarum & modi quo homines afficiuntur, tantum existit discriminis in humana ruminatione, ut non modo secundum magis & minus, quod Burgouverus cum Prevotio existimaverat, sed aliis etiam rationibus differre videatur. Interdum enim prorsus arbitraria est, ut prolubitu citari aut omitti possit; sæpe vero coacta, quæ nolentes volentes invadit. Rursus grata nonnullis quædam, voluptatem habens adjunctam & jucundi saporis illecebras; cæteris ingrata & molesta, quibus incommodum affert cum pudore, aut ex displicentia mœrorem. Alia demum quæ à nativitate, alia quæ à morbo, alia quæ à consuetudine suam trahit originem: temporaria denique aut perennis. *Visum est enim*, inquit Burgouverus ex Prevotio *ferino hoc affectu nonnullos mox in adolescentia, alios in consistente demum ætate primum prehensos esse.*

Decætero quia constat omnibus, ruminationem nemini hominum perinde atque brutis naturalem contingere, supervacuo quæritur ab aliquibus, *cur non omnes homines ruminent?* Ut vero quæstio inepta, ita abstrusum est Prevotii responsum, quod Burgouverus th. L. ingeminat: *Nos omnes homines pari voracitate alimenta ingurgitare, quinimo ne illos quidem omnes ruminare, qui avidius more solito cibum non bene masticatum devorant; sed eos solum quibus ex individuali quadam proprietate accidat, ut ipsorum nutritio perfici nequeat, nisi cibus denuo regeratur in os, & de integro dentibus conquassetur.* Quid juvat amplius ad absconditas refugere proprietates, ubi evidentes eorum causæ quæ hominibus accidunt, sunt in propatulo. Medicinam voluntaria ruminatio cum in hominis potestate ac arbitrio posita sit, nullam deposcit, nec opus est ut quis de ea sanandα magnopere cogitet. At quæ molestiam creat exoriturque invitis, ad consulendos medicos omnino impellit. Tunc responsa dare aut opem ferre convenienter nullus poterit, affectionis istius naturam & causas ignorans. Difficile sanatu malum est diuturnæ ac inveteratæ consuetudinis; sed gravius adhuc hæreditarium illud à parentibus in utero materno contractum, quia quodammodo innatum videtur, nisi quis forte inter initia represserit, antequam in nervum erumpat vel nimium inveterascat.

Summa spes reparationis in diæta & pauculis medicamentis. Idergo ante omnia curandum, ut cibi assumantur facillimæ digestionis, quantum ad sedandam famem necessitatemque bis de die, non ad plenam saturitatem usque, sufficit; ne unquam sit farcinatus ventriculus, neu esca diutius in eo quam par est hæreat. Sed nec inediam ferre expedit, quod exinde nascatur vorandi aviditas, atque multa exinanitione venter paulatim languescat, aucta fermenti acrimonia, quod tandem vim corrodendi acquirit in feritatem degenerans. Quali stimulo incensa cupiditas monachum illum Patavinum agitasse videtur, ut cibum ante deglutiret, quam dentibus fuisset probe extenuatus. Ad facilem promtamque concoctionem inprimis adjumento est sedula masticatio. Recludit enim crassiorem ciborum nexum, ut aditus fermento pateat ad intima. Itaque qui sanitati suæ optime consultum esse volunt, eamque firmam & stabilem sibi precantur, vel crassos cibos nullos ingerant, vel eos bene & solerter masticent. Qui contra inte-

integros bolos festini absumunt, ii ut prisco verbo utar ruburcinantes gravato ventre molestiam creant præcordiis, quam sæpe comitatur singultus, nausea, vomitus. Deinde ad qualitatem eduliorum attendendum, ut sint temperata, mitia, blanda, mollicella; abstinendumque acribus salsamentis & aromate multo conditis, quibus irritatur ventriculus, & bilis incalescit, & spiritus animales ferociunt. Vino modice utendum, magis refracto aut diluto, quam valido & vaporifero, nisi ulcus adsit in ventriculo, quod vini usum reddat noxium. A pastu leniter deambulandum, postea veniendum etiam ad labores: nam experientia comprobatum boum quoque ruminationem laboribus coërceri, cumque natura solitarium nihil amet, adjungendi sunt socii, quorum jucunda conversatione quidquid superest temporis fallatur. Qua ratione profecto simul efficietur, ut spiritus animales jam sint ruminationi minus intenti, & desuefactus animus cogitationem de illa sensim etiam deponat.

Liquida tantum alimenta iis suadet Burgouverus, qui solidos cibos tamdiu retinere nequeunt in ore donec incidantur & molantur. Sed metuendum est, ne solido victui jam assuetus venter perpetuo liquidorum usu flaccescat. Quare initio quidem jus darem; at postea fame paululum exemta firmiorum quoque ciborum modicum, è carnibus minutatim incisis, minutal Martialis appellat, & pulpamentis aliis, quæ parum masticata licet tuto deglutiri poterunt; quandoquidem dentium vicem culter præstiterit. Quod si etiam tenuia & liquida ad os revocentur, statuit Burgouverus ulterius procedendum esse, laborandumque ut cibi assumantur maxime ingrati, amari, acidi, austeri, acerbi, ipsamque linguam aloë vel colocynthide inficiendam. Verum ejusmodi ingratis cum nauseam moveant, ruminationem inhibiturum sese quis confidat? Danda potius amica & gratissima ventriculo, ut retineat quæ accepit, nec io os remittat. Quid, quod periculum ingens sit, ne ab amaris, acidis, austeris ac acerbis labem contrahat ventriculus, & pessum eat nutritio, quæ jucundis tantum delectatur & naturæ familiaribus. Notavit etiam Daniel Ludovicus inclytus ille medicus in Saxonia juvenculam quæ ruminaverat, medicamentis ex aloe aliisque amaris neutiquam adjutam aut sublevatam fuisse, sed auctam iode nauseam. Optime omnium curabit, qui naturalem ventriculi motum instaurare & conservare studuerit. Quodsi præterea gravior ei inniduletur ægritudo, medicamentis tunc maxime est opus, at neque nimis validis neque promiscuis, cum scire intersit quid valeat ventriculus, quid ferre recuset: sed blandis, & morbo ac causis atque personis peculiariter accommodatis, qualia non juvat nunc prolixius describere. *Atque hactenus Vir Celeberrimus.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO VI.

DE CONCOCTIONE LÆSA.

Observatio I.

§. 1. *Concoctio Læsa à nimia attenuatione & relaxatione tunicarum Ventriculi.*

Ventriculi frequens est morbus in dilatatione & exolutione, tam in sanis quam in ægris corporibus, dum jusculis, & potu frigido & humido liberali, adeo dissolvitur ejus tonus ut fluor alvi inde sequatur, qui tribuitur corruptioni alimenti ab intemperie fervida ventriculi, vel obstructioni venarum mesaraicarum: Quod tamen symptoma sæpe referendum ad ventriculi laxitatem nimiam, morbum materiæ *Fernelii*, cui roborantibus & adstringentibus consulendum erat. Id observatur in apertionibus corporum post obitum, dum ventriculus adeo extenuatus & laxatus deprehenditur, ut caput infantis exciperet: Ideo morborum materiæ observatio ad praxim valde necessaria, qui adstringentibus & siccantibus, tam sumptis quam admotis percurantur; Quæ doctrina fuit methodicorum, dum laxum & adstrictum in morbis constituerunt. *Riolanus Encheir. Anat. lib. 2. cap. 23. Vide Rondeletium cap. de ventriculi debilitate.*

§. 2. Ventriculi imbecillitatem à nimia illius tenuitate proficisci, ad quam continua crapula supra modum sæpius sæpiusque distentus, tandem reducitur, vesicæ alicujus instar, quam pueri premendo inflandoque dilatant & attenuant, sectione compertum est: Unde malum ipsius organicum immedicabile, cum se recolligere, cibosque exacte amplecti non amplius possit, nascitur, perpetuæque fluctuatione sequuntur: *Platerus Pract. Tom. 2. cap. 11. de cordis dolore.* Quo crassius rugosiusque ventriculi corpus, eo con-

concoctionem felicius procedere tum ex eo patet, quod eorum qui nullam concoctionis debilitatem passi sunt, sed vel morbo aliquo repentino sublati, vel supplicio affecti; sectioni adhibentur, ventriculi tales esse deprehendantur: Tum quod illis animantibus quæ durissima quævis conficiunt, sicuti cornutis quæ fœno pascuntur, avibusque præsertim; legumina lapillosque continuo devorantibus, ventriculi crassissimi, veluti tergora, & in avibus parenchymate constantes contingerint. *Idem in observationibus.*

§. 3. Ferdinando III. Roman. Imperatori, summa fuit ventriculi debilitas, *à penuria caloris innati*, qui flatus, borborygmos & abdominis murmura suscitavit, flatus non solum deorsum, sed & sursum violenter erumpentes, crebros causarunt Ructus: Huic ventriculi tunicæ, tam circa pylorum quam orificium superius, & per totam stomachi membranam, instar subtilioris chartæ erant extenuatæ, *Intra se continebat biliosi & melancholici humoris libras duas. Vide tit. de vomitu.*

A *Penuria caloris innati*) Actio ventriculi est Chylificare, id est, ex alimentis peculiari coctione succum lacteum elicere, qui Chylus dicitur: *Paracelsus* scribit Archæum, cum suis mechanicis spiritibus, chylificationem in ventriculo perficere, per Archæum autem intelligit calidum innatum: Hanc etiam sententiam sequi videtur *Riolanus*, in notis ad Epist. *Walæi*, Sed tamen aliquam proprietatem umbrosam admittit aliis verbis, nã inter alia dicit, Causam refero ad varietatem calidi innati in modo substantiæ, id est, *inquit*, proprietatem calidi innati: Non quod calidum innatum per se differat in substantia, sed cum non possit consistere nisi in substantia extra se, etiam pro hujus substantiæ diversitate in singulis partibus diversimode operetur: Coquuntur autem in ventriculo alimenta per modum Fermentationis, sicque liquescunt, & chylus ex iis educitur.

Fermentatio autem duplex est, una qua misti particulæ sponte agitantur, incalescunt ac rarefiunt, & per salini vinculi dissolutionem ita segregantur, ut spirituosiores evadant, maximaque rursus sui parte firmiter misceantur & mixtæ permaneant: sicut spirituosæ partes vini, per fermentationem suscitatæ, ea peracta aqueis permistæ manent: Altera (hæc non male effervescentia à multis appellatur) qua particulæ Salis acidæ, magna parte cum aquea & tartarea aliqua materia effervescentes, per coagulationem concentrantur, adeoque ab aliis misti particulis separantur, ut cum iis non redeant ad exactam unionem seu unionem: Priore autem modo fit fermentatio in chylificatione: nos tamen in sequentibus cum vehementiorem fermentationem designare volumus, Effervescentiæ voce utimur interdum.

Fit hæc Fermentatio cum alimentorum ingestorum particulæ salinæ, à ventriculi calore & acri admisto succo dissolvuntur, liquescunt & spirituosæ fiunt, sulphureasque particulas simul corrodunt & exagitant, atque sic è mixtionis stricto vinculo cum pugna quadam discedentes, per crassiorem massam, una cum spirituosis sulphureis simul agitaris, subacescentes atque acriores expanduntur & vibrantur, ac propter denegatum exitum mistionemque crassioris materiæ nondum exacte solutam, itidem repercussæ, illam multiplici motu pervadunt, ejusque minimas particulas ab invicem diducunt, expandunt & ad faciliorem sui segregationem, alteriusque pultaceæ seu lacteæ suscipiendæ mistionis formam, disponunt: Quæ vero particulæ hac fermentatione non satis dissolvi, & ad lacteam formam diduci queunt, fæces sunt, quarum separatio à lacteo succo in intestinis peragitur.

Hæc Fermentativa coctio (quæ sine vehementi motu sursum deorsumque, aut tumultuosa per ventriculi cavitatem agitatione, qualis in aqua ad ignem ebulliente contingit, peragitur.) adeo valida est, ut per eam cibi, licet durissimi, qui super igne culinario vix totius diei coctione in lebete emolliri queunt, paucis horis non tantum emolliantur, sed adeo etiam dissolvantur & liquentur, ut particulæ ab amica unione dissectæ, atque ab invicem divulsæ, liquorique ventriculo inhærenti vel infuso commistæ, pultaceam consistentiam, cremori ptisanæ non absimilem, consequantur:

Verum quod hac coctione alimenta in chylum potius quam in bilem, sanguinem, aliumve humorem miscentur, illud à substantiæ ventriculi proprietate, seu specifico temperamento, ac peculiari conformatione, & hinc genito specifico fermento ac fermentationis modo procedit; sicut ab alia proprietate in hepate ac liene fermentum, in corde sanguis conficitur; Non autem fit à solis hoc particulis fermentaceis, quæ ingestis alimentis admiscentur, ut neque à moderato calore, sicut nonnulli putarunt: quoniam illæ quidem faciunt ad alimentorum dissolutionem, hic vero ad coctionem promovendam, & latentem potentiam in actum producendam, sed quod ex illa dissolutione ac coctione chylus potius quam alius humor generetur, hoc dependet à proprietate substantiæ, cujus ratione calor aliter operatur in ventriculo quam in corde, aliave quacunque parte, & in eo fermentum aliter disponit quam in aliis partibus: Eodem modo sicut ignis culinarius aliter emollit carnem quæ in aqua ebullit, aliter eam quæ in veru assatur, aliter eam quæ in oleo frigitur, aliter eam quæ in furno coquitur, aliter eam quæ in aceto vel muria præparatur, idque propter diversitatem substantiarum, per quas & in quibus illa emollitio peragitur, cum tamen sit unus idemque calor: Sic etiam calor nostri corporis propter ventriculi propriam dispositionem, in eo aliter emollit ac dissolvit alimenta quam in aliis partibus, & in eo fermentum peculiari modo disponit, ita ut illud alimenta cruda ac primo ingesta aliter resolvat ac coquat, quam alia cocta & liquata alimenta in aliis partibus excoquuntur: Ita ut hujus proprietatis ratione non possit in ventriculo bene valente & à gente alius succus confici quam chylus albicans. *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 6.*

Hujus alimentorum *Fermentationis* læsæ primariæ species sunt 1. Abolita vel Diminuta 2. Aucta 3. Depravata:

Abolita censetur alimentorum Fermentatio, quãdo ipsa sufficienti tempore in ventriculo contenta licet, cruda tamen, nec immutata, vel sursum vel deorsum iterum excernuntur: quemadmodum Diminuta, quando eadem tunc aliquantum quidem, minus tamen quam decebat, prodeunt immutata: Unde nihil vel parum nutrimenti, roborisque ab assumptis alimentis cedit ægro:

Aucta

Aucta verò dicenda alimentorum Fermentatio, quando citius quam decebat absolvitur ipsa; unde si consueto & naturali tempore moram nectere in ventriculo alimenta, nimium immutarentur, ut ne sic quidem convenientem corpori præberent nutrimenti materiam; quemadmodum panis massa solito nimium, vel diutius fermentata, panem exhibet acidiorem, minusque ideo laudabilem: In mediocritate namque consistit omne bonum, in extremis malum: Ubi notandum non valde noxiam esse auctam alimentorum fermentationem, nisi perseveret diutius, quoniam ut plurimum alimenta sufficienter fermentata moram in ventriculo longam non faciunt, verum mox ad intestina propelluntur, & ibidem inutilem chylum atque alvinas fæces secernuntur &c. Ubi autem aliquandiu perennat Fermentatio aucta, nimium appetitur alimentorum, & quando cuncta optimè cedunt, sensim plethora, hinc & habitus athleticus consequitur, qui nisi solvatur in tempore, in quantum periculum homines conjiciat, ex *Hippocr.* & experientia notum.

Depravatur alimentorum Fermentatio, quando eadem ita immutantur in ventriculo ut convenienti corpori tam contento nutrimentum non præbeant, sed noxium, unde infinita prodeunt mala; postquam vitia primæ coctionis non emendantur in secunda; quod semper verum de coctione depravata: Inter depravatæ alimentorum fermentationis species varias, duæ vulgò numerantur primariæ, *Cruditatis* nomine notæ, Nidorosæ puta & Acidæ: Abolentur aut diminuitur alimentorum Fermentatio, nunc ipsorum *Alimentorum*, nunc *Fermenti culpa*, nunc propter *Humores vitiosos* ad ventriculum delatos: *Alimentorum* vitio id accidit, quando ipsa vel qualitate sua vitiosa Fermentationem plus minusvè impediunt aut sistunt: Qualitas alimentorum vitiosa consistit frequenter in eorum pinguedine exuperante; quandoque in spiritu volatili præpostere nimiumque assumpto: quandoque in sale lixivo vel fixo, vel volatili copiosius itidem usurpato, uno verbo in iis quæ spiritum acidum, ejusque operationem frequenter frangunt: unde incidi, atque ab invicem sufficienter segregari nequeunt partes alimentorum viscidiores, tantùm potest ubique plurium rerum ad eundem effectum producendum requisitarum & concurrentium certa proportio & harmonia: Quo facit quoque potus quivis, potissimum aqueus copiosius ingurgitatus, & tum fermentum diluens, abluensque, tum cibos obruens ac in sui fermentatione impediens: Fermenti culpa diminuitur vel Abolerur alimentorum fermentatio, tum propter ipsius Inertiam: Deficit ventriculi Fermentum, quando non satis generatur, in Salivæ defectu continuavè exspuitione, vel alio defertur per continuam porationem, ob quam ad intestina propellitur: Iners existit hoc Fermentum, quia justo pinguius, viscidius, vel aquosius producitur, ob salivam similem, ex alimentis consimilibus diutius usurpatis ortam, E quandoque ab aëris externi æstu, aut vehementi corporis animivè exercitio spiritus animales exhauriente deducendam, & imprimis ubi alimentis spiritu volatili abundantibus non reficiuntur, reparanturvè consumpti ac deficientes in corpore spiritus animales, ad Fermentationem alimentorum promovendam summè utiles: Ubi causæ plures simul concurrunt, gravius læditur Alimentorum prædicta Fermentatio, & viceversa.

Eandem Fermentationem diminuere, ac subinde abolere possunt quædam, cum aut pro Alimentis medicamentisvè male usurpata, & quoniam vel ipsum fermentum enervant, vel alimenta fermentationi inepta reddunt, hactenus pro venenis habenda, qualia sunt omnia quæ figendi vi excellenti sunt prædita: Alimentorum Fermentationem Diminuere, ac subinde abolere possunt, humores vitiosi & biliosi, præsertim oleositate peccantes, ad ventriculum assurgentes, atque aut fermentum ipsum corrumpentes ac enervantes, aut se alimentis immiscendo ipsorum fermentationem turbantes, impedientes, sistentesvè.

Augetur contra alimentorum Fermentatio, vel 1. Fermenti solito & acidioris & validioris culpa: vel 2. Alimentorum pro assumentis constitutione naturali facilius fermentabilium diutinè usurpatorum vitio, vel 3. Humorum acciditate volatili præditorum, & ad ventriculum vel à capite delabentium, vel à Pancreate assurgentium causa: Fermentum & Saliva, ut & succus Pancreaticus, atque Humores à capite decidentes, aciditatem suam volatilitatem auctam debent imprimis Alimentis volatili aciditate præditis, copiosius ac diutius assumptis, ut & cõdimetis similibus, vino alive potui generoso ac spirituoso, subacido tamen, quale Mosellanum, aliquandiu copia non nimis excedente licet usurpatis: Idem promovere possunt ex parte mœror sollicitus, non tamen nimis gravis, & Aër serenus & subtilis, non verò multum æstuosus aut rigidus, aut Borealis tamen naturam quodammodo vergens.

Depravatur alimentorum Fermentatio in *Nidorosam* cruditatem à Bile acriore & nimis volatili ad ventriculum assurgente, atque fermentationem non tantum impediente, at insuper alterante ac corrumpente: Unde *Ructus* excitantur, qui ventriculum distendant vel mordeant, & nunc ova frixa, nunc pisces fœtentes, nunc alia redolentes attollantur: Quoties autem ventriculi distentio concurrit, aut difficilius erumpunt isti *Ructus*, toties pituitam viscidam simul peccare certum: *Acidam* cruditatem producunt humores acidi, & imprimis succus Pancreaticus, vel redundantia vel aciditatis intensione peccantes, & ad ventriculum delati, unde non tantum præcipitatur alimentorum solutio ac fermentatio, sed eadem insuper vitiatur accorrumpitur, elevatis eadem opera Ructibus acidis & nonnunquam valde molestis: Nec mirum aut novum eandem causam pro majore aut minore copia, vel intensiore aut remissiore qualitate, functionem aliquam nunc secundum quantitatem, nunc secundum qualitatem plus minusvè alterare atque mutare, imò lædere. *Franc. de le Boë Sylvius Prax. med. cap. 7. lib. 1.*

OBSERVATIO II.

Concoctio læsa ob crustam densiorem intimæ ventriculi tunicæ adnatam.

CEleberrimus *Josephus Quercitanus* de concoctione læsa, atque ventriculi dolore gravativo pluribus mensibus ante obitum conquestus est: Causam adscribebat porcellorum

rum lactentium nimio esui, qui illi in deliciis : hinc adnatam aiebat crustam, parietibus ventriculi tenaciter affixam; quam frustra usu spiritus vitrioli atterere & dissolvere conatus est:

Aperto defuncti cadavere, quod prædixerat oculis se exhibuit, crusta scilicet pinguis & densa, omninò qualem depinxerat, semidigiti crassitie intus undequaque ventriculum investiens, symptomatum & viri Illustris mortis author. *Ex communicatione Nobilissimæ & Venerandæ Matronæ Dom. de Mouillepié &c. Filiæ dicti Quercetani unicæ Uxoris meæ aviæ.*

C*Rustam densiorem*] Naturaliter crusta ventriculum intus obtegit, post levem elixationem manifestissime apparens, distincta tamen ab ea quæ Gulam investit (utpote levidensis & minus candida) similis videtur illi quæ linguam obtegit; Quippe tum hujus, tum ventriculi superficies, aspera & crustrata esse debet, ut alimenti, tum degluti, particulæ parum in ea detineantur, & dein paulatim tunicæ nervosæ substratæ tradantur, quæ ab eorum nudo & immediato contactu nimis irritari & postea indurari periclitaretur: Hæc quoque aliis usibus inservit, chyli enim reliquiæ inibi aggestæ, & ad acorem servatæ, in fermentum quoddam, & pro appetitu & pro digestione requisitum evadunt : Cæterum hæc lanugo vasorum, quæ tunicæ nerveæ densissime inseruntur, ora ubique obtegit ac tutatur, necnon humores ab arteriis & nervis exudantes suscipit, dum interim venæ chylum, aliosve succos, in hac parte scatentes exugunt: Crusta hæc Villosa, in postica sive convexa ejus superficie, qua tunicæ nerveæ cohæret, glandulis annullatis numerosissimis ubique consita est, quæ proculdubio vasorum in tunica nervea dehiscentium ora contegunt, ac, uti videtur, humorem illis destinatum, aut ab iis depositum immediatius excipiunt & percolant: Velum hoc, sive crusta villosa, (filamentis rectis, tunicæ nerveæ perpendiculariter insertis constans, prout in panno serico qui dicitur *Velutus*) per se tunica satis firma est; & ab aliis distincta apparet, ideoque haud impropriè tunica Glandulosa dicatur. *Willis Pharmac. ration. sect. 1. cap. 2.*

Observatio III.

Anatome puellæ ventriculum imbecillem habentis, qui flatibus distentus repertus est.

Puellam (*de qua lib. 2. Tit. de Phthisi*) *ventriculum imbecillem* habuisse arguit flatuum copia: à quatuor enim annis abdomen in modum tympani fuerat extensum, idque ob flatuum in intestinis retentorum copiam, qui illis adeò tenaciter inhærebant, ut purgationi ne quidem cederent, Et post mortem acie scalpelli perfossis intestinis vix efflarent: Nec solum intestina flatu *extensa* erant, sed & ipse quoque *ventriculus*. *Fabritius Hildanus cent. 6. observ. 74.*

V*Entriculum imbecillem*] Qui calorem præcipuum coctionis & digestionis in ventriculo peragendæ instrumentum esse statuunt, focum & fomitem satis uberem deducunt ex vasis sanguiferis quamplurimis ad ventriculum pertingentibus, partim summitati ejus, partim fundo insertis: Hæc vasa introrsum tendentia, & demum in propagines innumeras discerpta, in tunica intima nervea terminantur, cujus interiorem superficiem præ densitate punctorum, in quæ vasa desinunt, rubore inficiunt & quasi cruentant: In quantum verò circumcirca ventriculi, quasi lebetis fundum & latera omnia, sanguis effervescens, quasi ignis accensus perpetuo detinetur, ut in hunc finem stagnum illud sanguinum ibi consitum esse videatur: *Willis Pharmac. ration. sect. 1. cap. 2.*

Ventriculus extensus] Substantia constat membranosa, dura & densa : Ventriculus, *inquit Hippocr.* 4. de morbis, res est valida & robusta, sicut pellis & corium, & plerique ex Libiæ populis pellibus pecorum pro vestibus utuntur, ventriculis autem pro sacculis & utriculis, quare non inepte *Celsus* membranas ventriculi tergora nuncupavit: Talis substantia membranosa ventriculo concessa fuit, ut in ingluvie facile dilataretur & ad expulsionem chyli constringeretur: Sed nonnunquam adeo distenditur & attenuatur ut postea vix contrahi queat, pristinamque firmitatem recuperare: *Vide observ. 1.*

Observatio IV.

Concoctio læsa ob Omentum putrefactum.

ANno 1657. militaris quidam vir dum viveret, nil nisi ventriculum accusabat, quod nullum cibum appeteret coqueretque; Cui ad confortandum ventriculum multa fuere adhibita, sed omnia in cassum.

Dissecto cadavere Omentum plane putrefactum inventum est, ventriculo reliquisque visceribus salvis: Ex quo colligitur Omentum ad ventriculi coctionem non parum facere: *D. Valentinus Andreas Mollenbroccius in Miscellaneis curiosis anni 1670.*

E*X quo colligitur*] Quod proditum à *Galeno*: hinc *Gladiator*, cui omentum ille abstulit, à frigore facile lædebatur, quare ventrem lanis semper obvolutum habebat : juvat verò & fovet calorem ventriculi ob adipis copiam, sed fundi, nam superior pars fovetur ab incumbente jecore : Est itaque Omentum ventriculo instar pulvinaris & coctionem promo-

vet. Rarum est quod de juvene refert *Forestus*, & de aliis *Riolanus*, qui ablato Omento commode tamen vixerunt; forsan ventriculi robore aliunde accersito, *Bartholinus Anatom. Reform. lib. 1. cap. 8.*

Observatio V.

Concoctio læsa ob amplitudinem ventriculi nimiam, & affectionem hypochondriacam.

MUlier πολυπράγμων, actuosa & negotiosa, unde animus inquies, & qui non finit *corpus refoveri*, unde mirum non est si illa *non pinguescat*: Cæterum cum hæc *hypondriaca* sit, mirum quoque quod *niteat facies*, quæ in aliis decolor & plumbea: *Perpetuo* quoque est *querula*, & medicorum aures querelis subinde novis fatigando, quærendi finem non facit, quia non facit dolendi, nec conquerendi satietas est: Adest volæ manuum siccitas, & squalor: *Difficilis* illi *respiratio*, qualis esse solet in iis qui cucurrerunt: Summa adest Inappetentia; In hac muliere flatus generabatur ob inæqualem intemperiem ventriculi & hepatis, & ii distendebant ventriculum in dies: Ventriculus amplior & capacior non poterat comprehendere cibos, unde ructuum & flatuum perennitas generationis.

In mulieris hujus cadavere *sanguis niger erat, corque refrigerium vix accipiebat*: hinc pulsus inæqualis & palpirationi similis: Ventriculus amplissimus erat, frigidiusculus, unde rebus calidis delectabatur, licet lingua sicca esset & calidius Hepar, sic *ventriculus vix cibos coquebat. Ballonius consil. 78. lib. 3.*

MUlier] Observavi antiquitas mulierem raro fieri hypocondriacam, διὰ τὴν φλέγμονην, sed ubi fit, deterius habere, quia id est alienius à temperamēto frigido, humido, quod muliebre est.

Actuosa, negotiosa] Mirum est quod qui delicatiores, imò bene temperato cerebro, facilius & gravius afficiuntur: exhalatio terra facilius impressionem facit: stupidi & obtusiore ingenio non ita percelluntur: Sic prius hominum genus fœliciore est ingenio quam fortuna & valetudine:

Non finit corpus refoveri] Ægra πολυπράγμων est, actuosa, negotiosa, unde animus inquies, & qui non finit corpus refoveri: Est autem labor naturalis aut violentus: Naturalis, visus, auditus, vocis, curarum: anima in id quod videtur intenta, movetur & calescit: calefacta evacuato humore siccatur: mirum ne est si illa non pinguescat:

Cum hypocondriaca sit] Quæri potest quænam sit hæc dispositio sive intemperies τῶν ὑποχονδριακῶν? *Rondeletius*, ex Dioclis plausibili opinione, putat id totum malum pendere à mala intemperie primarum venarum mesaræi & etiam mesenterii: declarant signa hic non enumeranda, inter quæ est volæ manuum siccitas & squalor: at cutis squalida labem vitiumq; eventus significat: Declarat curatio: valent medicamenta humectando refrigerandoq; purgantia syr. de pomis, violac. lac asinæ aut capræ, aquæ αὐτοφύεες; Imò eis ulcera oriuntur & καρκινώδεες tumores, qui non nisi pompholyge, plumbo, cerusa & mercurio leniuntur, Et quod fit foris idem domi & in visceribus fieri debet, Sed impediunt flatus multi, qui in hypochondriis scaturiūt, & indicatione quadam contraria avertunt ab usu rerum humectantium & refrigerantium, quæ causam oppugnarent, Sic quod est primæ & radicalis affectionis remedium, auget symptoma, ut fit in hydrope, & squalore, & hectica viscerum intemperie: Cum enim quæ flatum discutiunt, calidiora tenuiorumque partium esse debeant, siccitatem squaloremque partium adaugent; hinc non mirum si tantus sit flatuum proventus in hypochondriacis: imò κατ᾽ ἐξοχὴν flatuosa melancholia esse dicitur: quanquam hypochondriacis, & iis quibus æstuant viscera, quos θερμοκοιλίους vocat *Hipocr.* non raro usu veniat ut cum calore acri abundent, non desinant esse flatuosi, imò in tympaniten fere post dolores alvinos diuturnos & vix placabiles incidant, Et iis non raro secari vena solet secundum illud *Hippocr.* ἀνεμίην φλεβοτομίη λύει. Quæ causa impulit *Themistium*, ut credat atram bilem naturaliter frigidam refrigerare ventrem & jecur, partes nutritioni consecratas: atram autem bilem proprie non sumit, sed pro succo melancholico frigido: Magna autem pars melancholicorum, & deterior morbosiorque, per flavam bilem, aut succum melancholicum ustum, aut sanguinem generatur, unde cineri aut tartaro calcique talis humor similis est, quibus per adustionem calor acer est mordax: unde melancholici tales sunt pilosi, abundant multo excremento fuliginoso, quia in iis sanguis & succus est acriusculus, vel calidiores sunt arteriæ planæque fuligine: Quoniam verò *Themistius* videt multos effectus frigoris, causam putat frigidam, at in magna hypochondriacorum parte calor est acer & mordax, hic est corruptor, & fructum non capit corpus, imò quo corpus calidius calore adventitio & febrili, calore naturali omnium bonorum authore eo frigidius existit: At omnis ὕπαρξις melancholiæ hypoch. consistit in intemperie sicca partium in hypochondriis contentarum, cum nonnulla caliditate sine affluxu; sed cum obstructione potius, à sanguinis & aliorum humorum crassitie: eam ob rem limaturam chalybis in hypochondriacis & decoloribus virginibus commendant.

non mirum si illa non pinguescat] *Themistius* rationem reddit cur melancholica corpora macra sint, ita enim ait, Affecta sunt corpora ut eo non fruantur alimento quo vescuntur, & idem alimentum non subit partes nutriendas, & id genus corpora sunt infelicibus lignis assimilia, quæ in regione arida & siticulosa nascuntur.

Mirum quod niteat facies] Mirum revera cùm in aliis decolor sit & plumbea: Illi autem contingit quod pueris cachecticis, quibus in cavo hepatis bilis recocta tanti mali author existit: at vero splenica non est, bene colorata & inappetens, quod splenicis veris non evenit: Lienosi enim sunt voraces, tum ob acidum succum, tum etiam ob cancrosam lienis dispositionem.

Perpetuo est querela] Aristot. Seneca & alii dicunt omne imbecillum quærulum, esse, cum autem duplex imbecillum sit, natura & valitudine. In primo genere est mulier, & valetudinarii in secundo:

cundo: hæc mulier in utroque hæret & laborat. At quærere oportet an jure dolendo queratur? an infractione animi id contingat? an quia melancholica est? an melancholici perpetuo doleant? Omne enim animans duce natura voluptatem quærit, & dolorem, ut summum malum, fugit, dolorique remedium quærit: In eo genere sunt melancholici (præsertim si humor per assationem, aut suppressionem acriusculus est) sive quod natura, sive quod valetudine imbecilli sunt, propterea quod queruli: Ideo Aristoteles ait perpetuo melancholicos medicinam appetere, id est, summis & assiduis votis remedia postulant, sive sint alimenta sive medicamenta: imò major eorum pars est pharmacorum quam alimentorum appetentior: Ut ergo perpetuo dolent, sic perpetuo conqueruntur, sentiunt enim punctiones & lancinationes & in cute & in visceribus: Ideo *Arist.* dicebat corpus melancholicorum perpetuo pungi: revera, quod de elephanticis scribunt, inter signa quidem æquivoca, duo hæc notant, quod raro febricitent, & quod in cute punctiones sentiant: notanda hæc, Et revera hypochondriacum esse vere est habere gradum unum ad elephantem. *Rondeletius* ait hypochondriacos & melancholicos videri quidem carere febre, sed tamen febrire quadam specie febris quæ iis propria est: Sed unum observatione dignum, metus est major ipso periculo: symptomata sunt minora quàm opinio ipsa concipiat, sed causa major est & efficacior quam opinio percipiat, imo est gradus ad elephantem.

Difficilis illi respiratio] Difficultas hæc spirandi, quia creber & frequens est spiritus, nomine τῦ καρδιωγμῦ apud quosdam veteres exprimitur, præsertim cum palpitationi similis est: Cur id fiat non est facile explicare, nisi dicas, vel talem affectionem significare vim vitalem maximo incendio laborare: Vel quia, cùm per æstum cor celerrimè vehementissimeque moveatur, anima deficere tunc videatur, Et id veteres vocant καρδιώσσειν, unde cum pulmo inflammatur, frequentia sunt animi deliquia ἢ ἐκλύσεις. Quæstio mota, Cur virgines decolores tam male spirent, cum alii febricitantes (ni malum in pulmone) id non patiantur? Cur olim eam difficultatem spirandi non patiebatur? Interna calet, fuligo magna, arteria calidior exustum quid procreat: corpus non ita spirans: bilis torrida, nitrum, sulphur dominatur, ut in vetere gallo: Si à calore, ætas defecta & inclinans remedio esse debet: Morbi calidi in senecta desinunt, inquit *Hippocr.*

Summa adest inappetentia] Hypochondriacorum major pars est pharmacorum quam alimentorum appetentior, quare? quia dejectam habent appetentiam, unde? ab intemperie & affectione prava, quam *Galenus* in prognosticis eleganter vocat κάκωσιν τῦ ςομάχε, id est, superioris oris ventriculi: temperatæ enim naturæ dulcia & appetunt & iis fruuntur: temperatæ enim naturæ dulcia & appetunt & iis fruuntur: Intemperatæ imminutam habent appetentiam, & exoticas in cibis qualitates desiderant, unde tales meláncholici sicci sunt & strigosiores: Cæterum abhorrent à cibis, nisi excedente qualitate præditis: Medicamenta purgantia appetunt, licet ab iis sæpè deterrimè habeant, quia humores eorum aduruntur nec putrescunt putredine ordinaria, quæ humores exclusioni pariariores & obsequentiores reddit.

Flatus generabatur &c.] Mulier hæc cum biliosa sit temperamento, cur tantopere flatuosa? Icterici non admodum flatuosi, quia in iis bilis abundat, non pituita, quæ in flatum resolvatur, & rarò imbecillitate partium nutritioni servientium (quæ una causa est generationis flatuum) laborant, ait *Galen.* comm. ad aph. 65. lib. 4. quæ opinio an vera sit, inquirendum: Vide Schol. 3.

Ob inæqualem intemperiem &c.] Cujus causa difficilis est curatio, si temperantia tantùm adhibemus, malum non tollimus sed lenimus tantùm: Si acria, & humorem tollunt, irritamus: Idem contingit quod & in herpetibus & serpigine: glutinosa mollia remedia malum fovent, imo deterius faciunt: acria, causam evocando, non statim sanant sed irritant, (locus pulcherrimus ab externis affectibus ad internos) sanitatem enim ratione evacuationis, succum mordacem abluendo & detergendo, non τῶν ἐπικρατέως efficiunt: imo contemperantia aliquando mordicationem majorem efficiunt ex accidenti, ut si corrumpuntur, & una fovent aluntque cacochymiam: Sic videmus serpigini, psoræ, scabiei &c. à bile usta, pituitave salsa, cutis vitiis, aquam salsam, litharg. sulphur, aquam aluminosam, magis prodesse quam temperata & ἐπικεράσικα, quæ alunt foventque cacochymiam & acrimoniam:

Sanguis nigruerat, corque vix refrigerium accipiebat] Id expressit *Hippocr.* 6. Epid. Sect. 6. part. 2. Quibus calidior venula est, id est arteria, multitudine sanguinis exustum procreat, & idem excernit: Exustum autem, τὸ καυσῶδες vocat, à quo fuliginosum excrementum multum; intemperies cordis & arteriarum; concurrente pulmonis calore & siccitate, tam celeris motus cordis (præsertim per gressum) causa est, & tum affectio hectica est: non sic in aliis febribus contingit, non enim moti ita anhelosi sunt: imò in corde ipso jam speciem aneurismatis sub esse autumamus, spiritu & sanguine mirum in modum arterias distendente & dilatante.

Sanguis nigruerat.] Non abs re dicemus infra peram in hypochondriacis calidis & siccis, dari medicamenta splenica, falsa lienis affecti opinione: minuitur enim hepar, siccatur, augetur, intemperies sicca, educitur serum liquato sanguine, & defectu seri sanguis aduritur: Et cum lien minor est justo, non rite defæcat sanguinem humore melancholico, quo fit ut in venis & arteriis ardeat, unde pici aut gagatæ lapidi simillimus existit: Ideoque *Galenus* non vult detrahi sanguinem si in cerebro tantùm affectio sit & nigrescat sanguis, Si in toto corpore sanguis nigrior, audentius sanguinem mittit; si non sit melancholicus, supprimatur, sic statuit eas distinctiones: Eandem ob caliditatem & siccitatem, hypochondriacis sunt ut plurimum φαρμακεῖαι ἐργώδεες, æstuantia eorum fere habent viscera; calida & sicca sunt temperie bilis acris genitrica.

Calidius Hepar] Peccatur in hypochondriorum morbis, nam fere ad Lienem opera dirigitur, Et dum incidentia, τμητικὰ, attenuantia, cappares, tamaris, cassutha, chamædrys, chamæpirys, flores spartii, imo radices calidiores præscribuntur, hepar siccatur primum, quia integris viribus traducitur ab iis medicamentis simplicibus, Et dum vulgus Medicorum & hominum intendit per corticem tamarici, & asplenium lienem minuere, minuit: imò fortè fit ut per exiguus sit splen, quod malo est, nam satis amplum & validum esse oportet splenem ut hepatis sanguinem purget, alioqui mille incommoda sequentur: Ideo non est bonum minui lienem aspleniis medicamentis, nam ubi minor non bene defæcat

cat sanguinem, hinc inappetentia & mille incommoda; sic narrant de Chameleonte, qui nec bibit nec comedit, soloque aëre nutritur, quod hic lienem non habet, semper hiat, semper tenuem, qua vescitur, auram reciprocat: Quanquam quæstio est an medicamenta splenica integris viribus hepar pertranseant, si id fit, non fit sine noxa hepatis: At ajunt non esse necesse, quia à vena porta sunt rami mesenterici, quorum unus ad splenem tendit: Melius faciunt qui in affectibus splenis & hypochondriacis ad buglossum, borraginem, nymphæam, succum pomorum confugiunt: alia vero siccant longo usu impendio magis.

Observatio VI.

Ventriculi concoctio læsa, & crebri Ructus, ob ulceratum Stomachum, Hepatis, & Lienis vitia.

Illustr. N. vomebat bilem flavam cum tantis Ructibus ut de suffocatione metus esset: In stomacho duo ulcera reperta fuere, Totum quod ingestum erat, atrum colorem referebat: Hepar magnum, durum & quasi coctum, in duabus partibus sideratum, Splen putris. *Vide tit. de Ischuria.*

Observatio VII.

Ructus frequentes ab atro humore in cavitate attenuati ventriculi concluso, Pyloro scirrhoso.

Nobil. Vir in convivio hausit vappam aut mustum invitus, Ab eo tempore pondus in stomachi sensit fundo: Ructus habuit fœtidos &c. Ventriculus à flatibus admodum distentus apparuit, valdeque extenuatus, in cujus fundo atramento similis copiosa, corrupta & fœtida materia continebatur: *Pylorus scirrhosus arctissime concludebatur*, Mesenterium quoque totum scirrhosum &c. (*Vide lib. 1. tit. de melancholia.*)

In stomachi sensit fundo) Videntur suis somniis consisi *inquit Vesalius Fabr. c. h. lib. 5. c. 7.* qui fundum ventriculi insigniter carneum statuunt, quum interim ventriculus illic neque carnosior neque crassior sit quam ad elatiorem ipsius sedem, imo si verum fateri licet, superior ventriculi pars carnosior est inferiori fundo; ut taceam nervorum superioris sedis frequentiam, tunicarum ejus sedis crassitiem insigniter adaugentium.

Pylorus scirrhosus arctissime concludebatur) Pylori munus est, non tantum ventriculi contenta affatim, & simul in magna copia ad intestina transmittere [quod quidem in catharsi & diarrhœa frequenter facit] sed potius chylum satis confectum, in sinum suum excipere, aliquandiu continere, & dein paulatim, & per minutas portiones excernere; Enim vero hujus antrum longum & capax, quidā in ventriculo recessus & diverticulum esse videtur, in quod massæ chylaceæ portio magis elaborata & perfecta secedere, & inibi manere queat, donec pars alia crudior, ut nuperius ingesta, in ventriculi fundo plus digeratur: Hinc est quod è comestis sæpe quod ingratum est brevi evomitur, cibis interim gratioribus in stomacho restantibus, videlicet quatenus in ventriculo plures quasi distinctæ cellulæ sunt, in quas ingestorum alia ab aliis divertere & permanere possint. *Willis Pharmac. rat. sect. 1. cap. 2.*

Ventriculus vix cibos coquebat) Non calor, sed fermentum [quod in aliis acrius, in aliis mitius existit] est causa proxima famis & *Coctionis ventriculi*: Calor vero moderatus est causa materiam disponens ut inde gignatur fermentum, idque Fermentum exaltans & in actum promovens: Cum autem hæc ventriculi potestas Fermentum illud [*vide Scholia ad observationem 1. Sectionis 2. de Fame præter naturam*] condendi, cum eoque chylificandi, nonnisi per convenientem seu moderatum calorem in actum promoveatur, dubitant nonnulli qualis, aut potius cujus sit ille calor actum hunc producens, an membranarum ventriculi, an partium circumjacentium, an humoris cujusdam, an vero spirituum: Certe ipsius caloris in diversis subjectis nulla est diversitas per se, sed ratione quantitatis tantùm, à subjecti cui inhæret diversitate; At operationum diversitas procedit à diversitate ipsarum rerum in quas & per quas calor agit: nam idem calor ceram emollit, lutum indurat, carnem in veru aut furno assat, in lebete ebullit, in fimo equino putrefacit, in hypocausto ova fovet & excludit sine gallina: Ita etiam ad chylificationis actum producendum requiritur ut moderatus calor [qui non est nisi unus idemque] convenienter se habeat in ventriculo, id est, in ejus membranis, humoribus & spiritibus, isque etiam debito modo foveatur à calore partium circumjacentium, ita enim convenienter se habens, non potest non ventriculus taliter instructus in aptam materiam chylificandam convenienter agere, ex eaque chylum dissolvere & educere. *Diemerbrœkius ibidem.*

Ventriculus admodum distentus) *Iohann. Theodorus Schenckius* Epistola ad *Th. Bartholinum*, cent. 4. Epist. 72. Ructus non ex imo ventre solum sed & medio prodire censet: Flatum, *inquit*, ex hypochondriis in thoracem ascendentium mentio fit, quod est verissimum, his addo, uxori meæ priori, quæ erat hypochondriaca, denique in peripneumoniam incidebat, 4. ante obitum septimanis, interdum mane, interdum vesperi, ante & post cœnam, molestissimà obtingebat Eructatio, adeo ut ne trecenti ructus pro vice, sine intermissione sufficerent: Hi ubi subsistebant, illa de anxietate vehementissima conquerebatur, interdum desipiebat plane, usque dum per discutientia iterum excitarentur: Sed manifeste observo flatus in thorace per asperam arteriam exeuntes in meipso.

Obs. VIII.

Observatio VIII.

Ventriculi Concoctio læsa ob deletas ejus rugas.

§. 1. Domina Illust. per multos annos affectibus spasmodicis obnoxia, mortua ventriculum exhibuit valde inflatum, ejusque tunicam inreriorem sine plicis aut rugis, quod certe acciderat ob crebros vomitus, viscere hoc spasmis continuis fere affecto: Ob hanc rationem, scil. stomachi tono præfracto, alimenta nec benè appetere nec concoquere solebat. *Vide lib. 1. tit. de Convulsione.*

A*bsque plicis aut rugis*) Ventriculus tribus constat tunicis, una communi, à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaque: hæc in corporibus sanis multas habet rugas sive plicas, in ventriculis superficie concava eminentes, quæ videtur esse quasi totidē sepimenta, sive sulci, quibus chyli portiones hic illic tenuiter dispersæ melius coctionis ergo ab invicem detineantur, ne simul in massam spissiorem confluerent: Plicæ istæ formantur, quatenus hæc tunica exteriori carnea multo amplior est, quare ut ab ea contineatur, necesse habet in plicas sive rugas istas colligi: In bibonibus vero & gulosis; quibus à crebra & nimia ventriculi impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interior illi coextensa rugas suas omnes amittens, plana & tenuis instar vesicæ inflatæ evadit. *Willis Pharm. Ration. cap. 2. sect. 1.*

§. 2. Illustr. Comitis N. ventriculus magnus sine rugis repertus est, quia affatim comedit & multa: crapulæ autem deditis ventriculus ampliatur. *Vide tit. de Dyspnœa lib. 2.*

UT coctio vētriculi rite procedat necesse est vētriculum arcte cibum ipsi commissum amplecti, ideoque constringi, quæ constrictio non succedit si præter modum expansus sit; Sed & alia ratione nocet exuperans illa distensio, quia sic delentur rugæ quæ hospitium præbent reliquiis alimenti ibi commorantibus & delitescentibus, fermentum ventriculi constituentibus, à quo præsertim peragitur chylificatio. *Vide Scholia ad obs. 1.*

Observatio IX.

Concoctio læsa & Ructus frequentes ab inflatione ventriculi & intestinorum, nigro humore oblitorum.

VIr melancholicus Ructibus infestabatur &c. Ventriculus & intestina inflata erant, nigricantia, intus atramento quasi sutorio obliuira: vasa mesenterica obliterata. *Vide tit. de Scorbuto.*

*V*ir melancholicus *Ructibus infestabatur*) Flatus hypochondriaca affectione occupatis adeo sunt familiares, ut Flatuosæ ob id nomen gerat, præeunte Diocle & Aëtio qui πάθος φυσῶδες nuncupant: Cum enim ventriculus & intestina vitiose officio fungantur, multorum flatuum ortui inde occasio sub nascitur: Ructus autem vocantur flatus halitusve sonori e ventriculo erumpentes, & quidem nonnunquam difficulter si materia illorum admodum viscida pertinacius tunicis ventriculi adhæreat, unde sæpenumero comes est illius inflatio & distensio: Habent autem Ructus ortum vel ex alimentis in flatum abire pronis; vel ex humore pituitoso & viscido, tum in ventriculo hærente, & ab assumptis aromaticis in flatus rarefacto (*inquit Sylvius de le Boë Prax. l. 1. c. 9.*) tum in tenui intestino reperto, & a Bile in flatus deducto ac ad ventriculum propulso. *Bilem*, ut pote sale volatili & oleoso constantem, internam esse Flatuum materialem causam confirmat cum omne Sal volatile, ac præsertim oleosum, tum omnis plantarum pars discutiendis flatibus apta, Semen inprimis, a quovis pituitam viscidam, in ventriculo aut intestinis habente usurpatum, & in principio flatus quidem excitans, vel augens, tandem autem iterum dissipans: Eorundem Flatuum materialem causam esse humorem pituitosam, & quidem viscidum, patet tam ex causis ipsorum antecedentibus, alimentis consimilibus, lacte, piscibus, caseo, animalium extremis, gelatinam viscidam continentibus, &c. tum ex ipsa eorum cura, per solam pituitosi & viscidi humoris correctionem ac eductionem, fieri solita.

Intus atramento quasi sutorio &c.) Fernelius lib. 6. de partium morbis ac symptom. c. 3. tunc præsertim Ructus & flatus generari ait cum bilis flava vel atra ventriculo substernitur.

Observatio X.

Ructus à ventriculo putri, hepati annexo, emissi.

VIr patiebatur vomitum, singultum, Ructus; Hepar veutriculo cava sui parte arcte connatum erat. In hujus cavitate nihil vivi, sed sa[illegible]m liquamen subcruentum. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

OBSERVATIO XI.

Ructus frequentes à vitio Ventriculi, Epiploi obstructi, &c.

DOm. N. flatus multos eructabat: Ventriculus lividus erat in fundo: Humores melancholici in omento acervabantur, & inde in ventriculum refluebant. *Vide tit. de vomitu.*

OBSERVATIO XII.

Concoctio læsa à ventriculi situ mutato.

§. 1. INterdum ventriculus propendet usque ad umbilicum, ut observatum in cadaveribus, quod vitæ & coctioni multum incommodat. *Riolanus Encheir. Anat. & Pathol. lib. 2. cap. 23.*

§. 2. Observavit *Vesalius* Omentum in scrotum devolutum & auctum, ventriculum ex sua sede distraxisse, adeo ut munus ejus deficeret. *Vide tit. de Herniis.*

§. 3. Studioso obstructiones summa ventriculi fuit debilitas: Aperto thorace statim omentum se exhibuit, sub quo latitabat ventriculus. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

OBSERVATIO XIII.

Concoctio læsa ab inflammatione ventriculi, in quo nigricans materia reperta.

VXor N. vomituriebat, Ructus emittebat, febricitabat, Deprehensus ventriculus ad fundum perforatus, In quo continebantur multa nigricantia, ita ut videretur humor melancholicus. *Vide tit. de ventris tumore.*

* ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Concoctio læsa ob tunicarum ventriculi incrassationem.

MAlum alimentum reddit, ut *Galenus* observavit, corpus tanquam polypi aut loliginis; sæpe, quod ego vidi factum in senectute, ut tunicæ vesicæ, porius coria alba repræsentarent; Vidi etiam ventriculis idem accidisse in iis qui pube essent conscripti, & tum dura effecta membrana riguisse ut testacei viderentur. *Guarinonius consultat.* 455.

OBSERVATIO II.

IN quibusdam vidi ventriculum toto suo corpore durum & scirrhosum factum, qui tamen etiam concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitæ potuerunt. *Guarinonius consultat.* 584.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO VII.

DE VENTRICULI DOLORE.

OBSERVATIO I.

De Dolore ventriculi ab ejusdem erosione à Bile è cysti confluente, liquore seroso acri è mesenterio prodeunte.

SEVERINUS FALCK quinquagenario proximus, ex Scorbuto mœrori animi permisso, febribus vagis aliquandiu tortus, *Appetitum* tandem penitus *sensit prostratum*, & dolores stomachi vicinarumque partium intensissimos: Advocati Medici alii atque alii, ut erat omnium amicus, præscribunt emetica, cathartica,

thartica, stomachica, chalybeata varia, omnia incassum: quippe invalescebat quotidie malum, stomachus *Rejiciebat ingesta omnia*, quantacunque sollicitudine vel composita vel praeparata, adeò ut excoriationem ventriculi in causa esse suspicarentur tandem medentes: Igitur cum sine fructu aliquoties decoctum Chinae hausisset, curam lactis proponunt: Ille sequi facilis, ac omne, simul ac sorbuit simul rejecit, & rejecit non purum, sed in casei spissitudinem coactum: Tandem victus malo fatis concessit, postquam rogasset adstantes ut à morte in cadavere suo inquirerent quid demum illud esset unde tam diri cruciatus proficiscerentur:

In evisceratione ergo haec notata, Tota interior ventriculi facies rubicunda & tantum non excoriata; Hepar ingens durissimum, & qua haesit vesicula fellis, nigricans: In cysti fellea frustum oblongum coagulatae bilis & duriusculae, ac, si diutius vixisset, in calculos haud dubiè abiturae: Pars autem illa bilis, quae fluida adhuc, omnia vicina *colore flavo tinxerat*, qui *jam & faciem & corpus* totum paulò ante mortem corripuerat: Lien grandis, durus, vasa sanguinea ab eo sparsa in exteriorem ventriculi tunicam, omnia tumida, sed nulla (ut nec vas breve) in cavum ventriculi penetrantia. In mesenterio, non procul à Pancreate, cavitas notabilis, liquore seroso distenta, unde haud dubiè acidum illud emanavit quod tantopere stomacho inimicum erat, & proxima, quantum liquet, mortis causa: Pulmo locis pluribus costis adnatus: *Thom. Bartholinus in Actis Medicis, annor.* 1674. 75. & 76. *volum.* 3. *observ.* 34.

ITa quidem *Borrichius* noster casum memorandum nitida penna expressit, historiam pertexuit, Curationi & apertioni una adfuit Celeberrimus Collega, mihique ex Diario suo concessit: Hinc verò liquet quantas turbas in corpore Bilis excitet, tot dolorum causas, quorum subinde rationes ignorant aegri pariter & medici: Illa ipsa bilis, uti & alii humores, ita non rarò corpus afficiunt, ventriculumque infestant, ut crederes venenum esse assumptum; certe malignam qualitatem acquisiverunt, qua cruciatus incredibiles membranis caeterisque partibus sensibilibus imprimunt, & erodunt eas vellicantque miserum in modum: Ita etiam statuit meus olim in praxi antesignanus, cujus nunquam sine veneratione recordor. *Ioh. Dom. Sala*, Patavini Lycaei Princeps Medicus: Cum ejus consuetudine Patavii fruerer, oblara ipsi est historia Juvenis derepente acerbissimis ventriculi torminibus correpti cum aliis symptomatibus, ex quibus obiit non sine veneni hausti suspicione ob erosum ventriculum in appertione cadaveris observatum, & tumidum corpus: Suspicatus est D. *Sala*, veteranus in arte medendi & ingenio singulari promptus, materiam in corpore potuisse generari veneno similem & corpus interficere quasi à veneno sumpro infectum.

Historia Juvenis haec est, quam sequitur Magni *Sala* responsio.

Observatio II.

Ventriculi dolor subitò exortus, à veneno illius substantiam excoriante & corrodente.

NObil. Juvenis annorum 29. satis bene constitutus, temperaturae ad humidum vergentis, in vivendi genere satis temperatus, jejunium quadragesimale religiose servans, bene valens, nulla praecedente causa externa, incidit repente in ventriculi *intestinorumque cruciatus* vehementissimos, cum continuis, molestissimis *vomitibus* materierum cujuscunque generis, nec cibum nec potum continere poterat, cum *Siti* & vehementissimo ardore: Nulla erat febris, sed *cordis oppressio*, & summa corporis *inquietudo*, *alvus adstricta*, ab injectis tamen solvebatur, licet dolores non remitterent: Ad doloris lenitionem exterius apposita nihil juvabant: vomitus molestus copiosae materiae perseverans ab usu Theriacae visus est aliquantulum levatus: Duobus diebus naturalibus in his vomitibus perseveravit, postea sua sponte sedatus est vomitus, quieverunt dolores, & potum desiderabat & detinebat, bene dormiebat, fatebatur se optimè valere: Nulla unquam febris ipsum in his cruciatibus afflixit, sitis tamen ardens perseverabat; per tres alios dies in bono statu transegit. Altera die post, 4. horas à prandio, nullo errore invictu, nec in alia re non naturali commisso, repente corripitur vehementissimis Ventriculi Cruciatibus, & totum *abdomen tensum* & dolorosum evadit; se suffocari dicebat, cum *cordis deliquio* & desiderio vomendi, summa corporis jactatione & inquietudine, nec stare nec decumbere poterat: Tumor ventris crescebat, pulsus parvi, tardi, nulla febris, frigiditas extremorum, anxietas, deliquia, frigidi in fronte sudores: Hora sexta noctis ejusdem diei ex humanis discessit.

Statim totum corpus in immensam molem auctum est, ut monstrum potius quam humanum corpus videretur: Oculi, aures, & præcipue labia, ob magnitudinem summam valde erant deformia, cum variis lividitatibus: In dorso *musculi lumbares* videbantur fere *gangrænati*, nam ad levem contactum cutis diffluebat. Tota *ventriculi substantia diffluens, cum rubore* & manifesta erosione in variis partibus, & præsertim in una, ubi tota substantia erosa videbatur, cum dolore livido.

Responsio Ioh. Dominici Salæ.

Descripta historia ita mihi quidem videtur referre veneni pernitiosissimi assumpti evidentem suspicionem, ut vix aliquod deficiat ex signis demonstrativis: Quid enim quæso aliud desideratur, nisi quod à suspecto aliquo nefario homine cibum aut potum acceperit: Quod in cibo aut potu extraneus aliquis sapor aut odor adfuerit, Et demum quod in ventriculo, aut intestinis, aut in excretis per vomitum materia ipsa venefica apparuisset, cum præsertim neque hoc simpliciter sit necessarium, clanculum enim venena propinantur, atque permixta aliis cibis aut potibus, ex quibus obscurari possunt venenorum sapores & odores, imo & liquida exhibentur & destillata: Generantur quidem in humano corpore ea quandoque excrementa, ita prava ut instar veneni interficiant, sed raro in corporibus, alioquin boni habitus, & nullis commissis erroribus: rarius ita repente, ut ex aliis partibus, aut aliis accidentibus æger non prævideat: Generantur humores acres & erodentes, sed vix in corporibus humidis & bene constitutis, sine aliqua causa manifesta, nec generantur sine febre: Originem habuerunt omnia symptomata narrata in ventriculo & intestinis sine erroribus, ubi cruciatus, rejecti cibi & potus, sitis, vomitus, ardor, cardialgia, Tractum subito cor in consensum, unde ipsius oppressio, summa inquietudo, absente febre deliquia, pulsus parvi & tardi, extremorum frigiditas, ipsi sudores frigidi & mors, quam retardasse Theriacæ assumptionem est probabile, nisi forsan à Theriacæ usu primo fere curatus, iterum ex novi veneni assumptione fuerit mortuus: Nocuisse primum venenum in ventriculo & intestinis ex his clarum est: nec obscurum est ibi prius nocere ubi prius recipitur & moratur: Ideo vix inveniuntur tam artificiose parata venena, ut illæso ventriculo ad cor deferantur: Tanta autem fuit ventriculi læsio, ut erosionem & velut gangrænam excitaverit: Accedunt quæ post mortem visa sunt, aucta moles corporis in immensum, oculorum, aurium & labiorum deformitas, lividitates in dorso, musculorum lumbarium & diffluenti cutis veluti gangræna, sed præ cæteris ventriculi substantia rubra, livida & erosa: Suspiciones hæ sunt, meo judicio, parum remotæ à certitudine: pauca enim sunt, & ea quidem minoris momenti, quæ addi solent signa ad assumpti veneni cognitionem: Non est tamen negandum certissimæ dignotionis quandam esse difficultatem.

Responsio ejusdem ad secundam relationem.

Scripsi alias in hoc argumento difficile quandoque esse artifici conjecturali certo omnino affirmare aliquem veneno assumpto esse mortuum, quia nimirum poterit materia veneno similis in corpore generari, simili modo interficere, & post mortem similia signa præ se ferre: Augetur ex nova relatione difficultas, in qua scribitur hominem fuisse valetudinarium & mali habitus, fuisse apertum & consideratum ejus cadaver: Ex quibus omnibus videtur dici posse eo facilius generari potuisse internum venenum, transmitti ad ventriculum, & in eo præludium aliquod inflammationis & superficialis erosionis effecisse, quæ deinde post mortem aucta sit (si sermo sit de erosione) aucta nimirum partium omnium corruptione: Interim tamen negari non potest maximam relinqui suspicionem, tum ex tot signorum sydrome, tum præsertim ex tam insigni ventriculi erosione, sicut aliquas posse afferri excusationes negari non potest, venenatos humores fuisse pessimos, partes omnes corporis, & imprimis ventriculum, substantiam habuisse, aut ab ortu, aut ex erroribus, corruptioni obnoxiam: atque ideo in mortuo, & forte multo antea sepulto cadavere & erosionem ventriculi, & alia signa in aliis partibus apparuerint, quæ forte paulo post mortem non apparuissent.

Observatio III.

Ventriculi ingens dolor ob ejus erosionem à veneno factam.

Erosum fuisse ventriculum à veneno in *P. Ioh. Baptista Salice*, Logicæ Professore Patavino, nemo dubitavit: Inani enim post cœnam *Vomendi* desiderio angebatur, doloribus ingentibus supra umbilicum, qui neque Theriaca exhibita remiserunt: Post mortem corpus totum, in primis autem facies, abdomen & genitalia flatu intumuere.

In cadavere, cum culter anatomicus intromitteretur, flatus cum strepitu exsiliit, ut à colico dolore suffocatum suspicaremur: Cæterum ventriculum erosum, maximisque foraminibus pertusum vidimus, una cum adjacente colo reliquisque intestinis variis in locis perforatis: Hinc etiam factum quod theriaca assumpta excrementis alvi permixta in capacitate abdominis diffluere cerneretur, omniaque intestina, tam exteriore facie quam interiore, sordibus essent inquinata: quod quoque impedimentum fuit ne ulterius in lustrando cadavere progrederemur. *Th. Bartholinus.*

Observatio IV.

Ventriculi dolor ab eo circa pylorum ab aqua sublimati cum Iecore corroso.

MOnspessuli cum agerem, Præfectus morum filiorum Arimatii ex ulcere laborabat in crure, Cùm ergo Pharmacopæus purgans interdum attulisset, & alias ille aqua sublimati ad ulcus uteretur, puer sub auroram vasculum non discernens, aquam sublimati pro purgante exhibet: Magnam ille rosionem in œsophago statim præsentire, necnon de errore offerendo medicamento dubitare: Erratum deprehenditur, puer aufugit, accersuntur Medici, exhibetur statim vomitorium, hinc lac, postea antidota, sed tertio die moritur, quod ad vomentum minus aptus totum, ut existimabat *Dortomannus*, non rejecisset. Aperto cadavere, ventriculus circa pyloron, itemque sima pars Hepatis arrosa valde & inflammata apparuere. *Salmuth. centur. 1. observ. ix.*

PUrgans attulisset] Viro Nobili ab assumpto purgante, ab imperito Medico exhibito, ad cui accelerandam operationem acria quædam & erodentia medicamenta fuerant permista, tantus dolor ventriculi ortus est, ut trium hebdomadarum spatio per os, nihil fere sine immani loci ulcerati dolore assumere potuerit; & fame pene enecatetur: usus is tragacantho cum aqua flor. anthos misto, ejus fragranti tenacitate ulcus consolidatum. *Bartholinus cent. vi. histor. 21.*

Observatio V.

Stomachi dolor ab excoriatione Oesophagi prope ventriculi orificium à vermibus inducta, Aquæ chrysulcæ potui imputata.

ANno 1629. Juvenis à vicino 4. Febr. aquam vitæ petens Sole nondum orto, aquam chrysulcam accepit, non expectata candela quam accendebat matrona, petitam aquam ipsi datura: Ephiala interim in Officina reperta parum, ut dixit aquæ Chrysulcæ gustavit. Allata candela, matrona aliam quærendam phialam dicens, hanc enim venenatam, & pro veterinario in equorum ulcera curanda, par[illegible] aquam continere: Dum illa lagenam, aqua vitæ plenam, ex proxima tabernæ culina pe[illegible] Juvenis multum vomere cœpit, nam eodem die aliquot uncias aquæ vitæ optimæ, à qua jam semiebrius erat, deglutierat, multumquè de stomachi dolore conquestus, in ipsa, ubi chrysulcam gustaverat, Pharmacopæi domo lecto se commisit: Vocatus mucilaginem primum seminum psyllii, cum crystalli montani præparati sesqui dragma exhibeo, qua ardore ventriculi & dolore sopito, vomitivum propino, quo cum ventriculum omninò deplevisset, caponis jusculum cum crystallo & succo limonum recenti sorbendum dedi, unde in somnum lapsus placidum, ad meridiem dormivit: A meridie vocati alii Medici Chirurgique, quorum unus cum illum gonorrhæa laborantem maximaquè penis carie pridie tractasset, nobis ejus rei indicium fecit: Tandem morbi sævitia artem superante xvi. die fatis concessit. Amici & urbi positus villicus matronæ diem dicunt, cædis ipsam accusantes: Ego sequenti scripto ipsam in libertatem asserui.

Domini Judices, Qui sectioni interfuerunt cadaveris hujus dubii, Medici octo, Chirurgi duo supra viginti, omnes consenserunt quatuor qui sequuntur articulos verissimos esse, 1. In Pene magnam fuisse cariem, quæ totum ipsi abstulerit præputium, adeoquè maximam glandis ipsius partem, cum plurimo pure ab illa adhuc stillante post mortem: Imo cum Chirurgus reliquias putridi penis leviter contrectaret, pene totum pube tenus avulsit, pavimentoquè allisit, cum crassissimi tabi profluvio. 2. Parotidem sub aure sinistra maximam, quæ totam genam occupabat, summamquè puris copiam, & forinsecus per sectam cutem, & intrinsecus in os & oesophagum effundentem. 3. Levem fuisse exterioris tunicæ oesophagi excoriationem, duobus supra orificium ventriculi digitis, latam & ipsam digitos, In ipso deniquè ventriculo particulas quasdam syderatas apparuisse, quæ primo attribuebantur aspectu potioni aquæ chrysulcæ. 4. Cor Pulmonem, Renes, Hepar, Vesicam, Intestina omnia integerrima omnisquè læsionis expertia fuisse.

CUm Judicum intersit scire quodnam trium horum pathematum miserum hunc ad mortem præcipitarit (nec enim extra hæc quicquam in suspicionem venire potest) Dico 1. Aquæ chrysulcæ potæ non ad scribendam mortem, quod his rationibus probo 1. Omne agens naturale prius agit in res sibi vicinas quàm in remotas, 7. Phys. 2. Ergo defunctus si ab aqua læsus est, debuit primum lædi in labiis, lingua, tonsillis, oesophagi initio potius quam in fine, omnes enim hæ partes & læsionis capaces & viciniores sunt, & aquam integriorem minusquè refractis viribus senserunt: Atqui quotquot vivum mortuumquè viderunt, in labiis, dictisquè

partibus

partibus nullam læsionem observarunt: Imò multi Medicorum bibentem viderunt, comedentem, pharmaca ciboſque ſine difficultate deglutientem, quod ſanè ſi dictæ partes excoriatæ fuiſſent facere non potuiſſet: Semper enim ſumpſit ſuccum limonum cum emulſionibus, tactum inſigniter ferientibus, maximè in locis epidermide deſtitutis; & ſi in manu vel facie lacerata ſuccum limonum nullus tulerit, quiſnam in ore & palato, acutioris longe ſenſus partibus feret? Notandum facilem illam ingeſtionem ad ultimam vitæ duraſſe diem: 2. Omnium ſaniorum Doctorum unanimis eſt conſenſus Aquas fortes, Arſenicum ſublimatum, præpar. &c. aut ſtatim occidere cum convulſionibus & torminibus horrendis, oculorum & oris diris contorſionibus &c. aut ſi mortis moram trahant, cryſtallo montano cum dictis emulſionibus curari poſſe, maximè ſi ſtatim à ſumptione ejus vomuerit, ut docet *Santes Ardoinus* l. 2. c. 1. uſque ad 7. aſſerens hujus ſecum opinionis eſſe *Rhaſin*, *Alsharavium*, *Aponenſem*, *Gilb. Anglicum* & alios: Idem ſcribunt *Foreſtus lib.* 15. *obſ.* 13. *Ronſeus Epiſt.* 9. *Matthiolus* alibique, Inde infero *Nicolaum* nullum ſignum veneni potati in vita habentem, non obiiſſe potu aquæ fortis, cùm ſtatim à ſumptione & antidotum ſumpſerit & copioſe vomuerit, veneniquè vis, ſi qua fuit, omninò retuſa fuerit, cum ad mortem uſque liberrimè comederit biberitque: 3. *Nicolaus* per os egeſſit lumbricos vivos ipſo primo die cum accutiſſimis ructibus: Dico ergo, & ſcio faſſuros idem Medicos, id quod ſyderatum in œſophagi parte ventriculo tam vicina, & ventriculi ſumma apparebat tunica, non ab aqua forti, quæ ſuperiores partes prius lædere debuiſſet, ſed ab acuta vermium roſione manaſſe: Lumbrici enim ſæpè non tantum excoriant inteſtina ventriculumquè, ſed totum eorum corpus erodunt certoque necant. 4. Naturam guaram neceſſitatem œſophagi & ventriculi in alendo corpore, cum ſæpè excorientur deglutione acicularum, ſpinis piſcium, fruſtis vitrorum dentibus comminutorum, quod inter Germanos ſæpè vidi, vinum ſibi vitrumque ſimul propinantibus, qui cum totum vitrum dentibus ſuis molitum degluiſſent, non ideo moriebantur, licet gulam, ſtomachum, ipſaque inteſtina excoriaſſent, quia natura omnia illa tribus velavit tunicis vel membranis, ita ut duabus primis eroſis, atque adeò omnino exeſis, ſola tertiá deglutioni ſufficiat, nec mortem, niſi poſt multos annos accerſere poſſit: Ante aliquot annos Leodii, cùm in convivio multi arſenicum, vice oryzæ farinæ edulio mixtum ediſſent, quidam qui minimum ederant bibebantque ſtatim ſublati ſunt; qui ventriculos ſaburrarant, à vomitu curati, cum multis poſt annis fatis conceſſiſſent, invenimus in illorum ventriculis latiores & profundiores eroſiones quàm in *Nicolao*, in quo erant & parvæ & paucæ, & ſoli ſuperficiei adhærentes: Alia ergo in Juvene xx. annum agente mortis quærenda cauſa: 5. Nemo negat quin omnes veneno, cujuſcunque tandem generis ſit, morientes, in corde manifeſtum mortis indicium habeant; atqui omnes in hoc integerrimum ſe & ſaniſſimum inveniſſe dicunt: Hic notandum quod ſi eroſio œſophagi proceſſiſſet à veneno aquæ fortis, cum vermes ipſum laceraſſe conſtet, cor œſophago proximum veneni vim ſuſtuliſſet ante alia membra remotiora. Dico ergo cacochymiam univerſi corporis, copiamquè vermium ſupra infraque excretam, qui validiſſimo homini necando ſuffeciſſent, juvenem è vivis ſuſtuliſſe, aut certe, quod magis credo.

Parotidem) Hoc docet *Hipp*. c. 4. §. 1. l. 1. *Coarc.* ubi dicit. *Omnis Parotis peſtifera*, Conſtat inter omnes magnas Parotides (fuit autem hæc omnium maxima quas unquam vidi) ſemper eſſe mortiferas: Verum eſt parotides cuivis ætati accidere poſſe, maxime in chronicis febribus: cæterum qui parotides venereas, aut à gonorrhæa carieque virulenta pendentes patiuntur, millecuplo plus diſcriminis adeunt: Ut ſciatis parotidem hancâ carie Venerea in viſitatione obſervata pependiſſe, credite *Alex. Traiano Petronio* l. 2. c. 17. de morbo *Gall.* ubi ait multos quorum cariem Chirurgus aqua forti tetigerat, poſtridie habuiſſe tumores maximos in capite & partibus vicinis, quod veriſimillimum eſt, cùm in dies videamus eos qui gonorrhæa vel carie correpti ſunt, ſtatim puſtulis majoribus in fronte tentari, quas vulgus apud nos vocat Roſarium aut Chapelletum, cujus cauſa eſt quod cum caput reliquo corpori incumbat inſtar cucurbitæ, ut loquitur *Hipp.* trahit ad ſe ſordes inferne ad ſuperiora delatas: Conſenſum genitalium cum capite hoc docet, quod quibus ante pubertatem auferuntur teſtes, nunquam ii barbam producant: Et ſi barbatis caſtratio contingat, barba non amplius creſcat, imò ante producti pili ſæpè decidui fiant; Si itaque tanta eſt communio pudendorum & capitis, certum eſt putredinem, quæ in pene *Nicolai* erat, maximam parotidem hanc immanem excitaſſe, malignam, virulentam & lethalem: Juvenes quidam in arte Medica parum verſati, dicent Tumore venereo extinctum debuiſſe hepatis læſi veſtigia quædam oſtendere: Iis reſpondet ſupra dictus *Petronius*, aliiquè omnes Aſclepiadæ, hoc non accidere niſi iis qui diu morbo venereo laborarunt: nam qui recenti premuntur, ſolaquè carie, gonorrhæa, bubonibus atque alopecia infeſtantur, ſi modo bene curentur, integræ ſanitati reſtituuntur; quod non fieret ſi Hepar ſangnificationis officina vitium contraxiſſet, quo ſemel læſo nunquam curantur, variiſque cruribrachiorumque gummantibus conflictantur, undè certiora quam ex ullis ephemeridibus ſigna mutandæ aëris temperiei præſaginnt: Mantiſſæ loco adde, cum ex conſenſu Philoſophorum, *Quod eſt cauſa cauſæ, eſt etiam cauſa cauſati*, Caries & gonorrhæa virulenta, Si parotidem lethalem ipſi conciverint, mortem etiam inde ſequntam: Parotis enim cauſa conjuncta: caries & gonorrhæa antecedens fuere: Aqua autem pota, vel potius guſtata, nihil nocuit: His moti Judices ream abſolverunt. *H. ab Heer Obſerv. xvi.*

Observatio V.

Ventriculi dolor ab ulcere circa ejus ſuperius orificium &c.

Juvenis cum lauto convivio interfuiſſet, eadem nocte dolore ſtomachi correptus fuit: ab initio, & quidem per multos dies, non admodum gravis fuit iſte dolor, paulatim tamen

auctus est, ut de maximo cruciatu oris ventriculi, ventris & artuum conquereretur &c. Post menses 18. obiit.

Aperto cadavere, in infimo ventre omnia ritè se habebant, præter ventriculum, in cujus orificio superiori, & quidem ex parte anteriori, ubi ramus sextæ conjugationis nervorum ventriculo inseritur, ulcus erat magnum ac fœtidum, quod in vacuum usque ventriculi penetrabat: Ventriculus præterea humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat: Externæ partes ob violentiam & diuturnitatem morbi planè extenuatæ erant. *Fabritius Hild. centur. iij. observat. xx.*

ARbitrabantur parentes venenum ipsi datum fuisse, sed perperam: verisimilius enim est officulum aliquod acutissimum, rugæ alicui oris ventriculi inhæsisse: nam si venenum sumptum fuisset, exulceratio potius in ipso fundo quam in ore ventriculi extitisset. *Idem centur. v. observat. 36.*

Observatio VI.

Dolor ventriculi parte externa ulcerati.

EXulcerari ventriculum non minus quàm alias corporis partes à ratione haud alienum est: Matrona annos 60. plus minus nata, ex ore spiritum fœtentem multis emiserat annis: E naribus graveolens quoque mucus concretus subinde extrahebatur, virens aut omnino varii coloris: Dolor circa ventriculi regionem assiduus, non tamen valde molestus, ut quem lenire poterat sacculus in quem herbæ, semina & aromata quædam ventriculo commoda consuta erant: Mens & sensus ad extremum constiterunt: Longo morbo confecta è vita discessit.

Ventriculus ejus exterius ab omni parte superficie tenus exulceratus extitit, Et quæ ipsum contingebant universa, non tamen alia, quàm quæ ventriculo contigua erant parte: Cerebri substantia integra, sed copioso admodum humori innatans, qui fomes esse potuit muci qui sæpè in naribus concreverat. *Dodonæus observat. medic. cap. xxv.*

Observatio VII.

Ventriculi dolor ab humore acri eum erodente.

§. 1. PUellus ab immodico uvarum esu trium horarum spatio extinctus: Ventriculus perforatus copiosum ichorem viridem continebat, qui proculdubio erat bilis æruginosa, cujus ingens erat acrimonia. *Rhodius cent. ij. Observ. 53.*

§. 2. Optimum est in cardiaca passione assumere cibum aut potum aquarum refrigerantium, cum spiritu chalcanthi, etiam initio accessionis, cum cibus & potus tunc temporis non ut nutrimentum, sed ut medicamentum, ad biliosi humoris acrimoniam retundendam, propinetur, nulla res enim tanquam ab igne corroditur ventriculus, Cardiacam patientibus miserrimis ægris, quod in sectione anatomica perspicuum fuit, præcipueque in juvene quodam xx. circiter annorum, cui spatio xxiv. horarum mortuo, secto, inventa fuit interna ventriculi tunica absque muco, sicut ab igne corrosa. *Dom. Panarolus Pent. 1. obs. xx.*

* *INventa interna ventriculi tunica absque muco*] Non negandum tactum circa stomachum & pylorum magis vigere & acutiorem esse quàm in reliqua interna superficie sive fundi sive laterum, sive superni tabulati, non quod membrana nervea in his partibus minus nervis donetur quàm pylorus & stomachus, ut quidam opinantur, intuentes, solummodo plexus insignes nerveos ad hos foris accedentes atque undique amplectentes, cum nec mole nec numero nervea filamenta magis membranam nerveam hic quàm alibi donent; omnes enim ulterius disperguntur, & partim fibris uniuntur, partim in hanc membranam expanduntur, atque ita obliterantur: causa potius vegetioris tactus est, quia membrana nervea in pyloro stomacho magis in propatulo & nudior est quàm in cætera interna superficie, obtegitur enim *Tunica Mucosa*, hoc nomine insignienda, quia in homine multisque animalibus quadrupedibus unico ventriculo præditis, statim post obitum aperto ventriculo, nihil nisi mucus pellucidus esse apparet: si verò spiritu vini maceretur, aut ei fervida affundatur, in crustam opacam & veluti villosam degenerat, quam magnâ cautione adhibitâ prope integram sensim à nervea separare potui; Hæc tunica sive muscosa sive crustacea neutiquam sensum abolet, aut planè impedit, quamvis illum moderetur, atque efficiat ne quibusvis injoriis obnoxius sit ventriculus non secus ac cuticula cutim contra has munit. *Wepferus tract. de Cicuta aquat. p. 85.*

OBSERVATIO VIII.

Ventriculi tunicæ corrosæ repertæ sunt ab abusu Magisterii perlarum.

D. *VVoiselius* senior mihi narravit, Episcopum Uratislaviensem magisterium perlarum sæpè porrectum à Paracelsista bibisse, atque demortuo tunicas ventriculi nigras & corruptas apparuisse.

Eodem eventu usam esse Marchionis Johannis conjugem, in qua ventriculi tunicæ planè fuerint erosæ. Raro certè ullum vitrum, in quo asservatur, tam est firmum quin erodat & in cinerem convertat. *Crato in consil. & Epist. à Scolzio collectis. Epist. 163.*

OBSERVATIO IX.

Ventriculi dolor ab erosa inferiore ventriculi tunica ex usu spiritus vitrioli.

AB immoderato spiritus vitrioli usu ventriculum & viscera erosa fuisse, Ronssæus, si rectè memini, alicubi annotavit. Simile quid ante annos non ita multos, in cadavere fœminæ cujusdam observatum esse heri mihi referebatur; quippe frequentiore spiritus vitrioli usu interior ventriculi tunica consumpta fuerat. *Doringius in Epist. Sennerti centur. 1. Epist. 86.*

OBSERVATIO X.

Ventriculi dolor ab ejus Erysipelate.

D. Rubat Pharmacopæus peritissimus, obiit Genevæ anno 1654. de ventriculi æstu & dolore conquestus: Leipyria aderat febris, æstuantibus internis visceribus, cum extremorum frigore & siti intensa: multi venenum assumptum suspicabantur.

Eo mortuo & dissecto, ventriculi fundum parte interna nigricabat, tanquam ab igne ustulatum, inanis omninò, cum summa tuniearum tenuitate: Parte externa, qua lienem respicit, sine tumore livebat: Lien quoque ob viciniam nigricabat, & pars coli contigua, latere sinistro: undè prægressi Erysipelatis conjectura fuit.

OBSERVATIO XI.

Ventriculi dolor ab Apostemate in inferiore ejus ore & duodeno, cum sanguinis copia in capacitate.

APeruimus uxorem de *Chapelier*: ægrotabat per multos jam menses, dolore ingenti circa ventriculi regionem & ventrem, & sæpius febri laborabat. Apostema in orificio inferiori ventriculi & duodeno invenimus: partes circumjacentes induratæ erant. In ventriculi capacitate multum sanguinis aderat: folliculus fellis usque adeo turgebat ut vix possem manu amplecti: majorem nunquam vidi. *Ex observationibus Ioh. Bauhini.*

OBSERVATIO XII.

Dolor circa scrobiculum cordis à ventriculi fundo inflammato, Omento gangrænoso &c.

IN viro 24. annorum, sub finem anni præcedentis à me dissecto, Pericardium aqua limpidissima, saporis nullius, repletum adeò ut instar vesicæ alicujus distentum occurreret: Lien fere totus absumptus, sic ut nisi globuli quidam, variæ magnitudinis, exterius nigricantes, intus rubicundi, se exhiberent: Omentum quoque totum nigricantis coloris ac si gangrænosum esset; Ventriculi fundum inflammatum eo loco ubi Omento dicto cohærebat: Continebat hic materiam flavam mucosamquè, qualem etiam magna quantitate agonizans vomitu excreverat.

Conquestus fuerat plures per septimanas de dolore summo circa scrobiculum cordis Vomitequè valde molestante: Usus fuerat, bene alias sanus, dum caleret maximè ex motu excedente, frigido potu, undè altero die delirare incepit, adeo ut ab aliis contineri debuerit: alias porci instar terræ foveis se abscondens, stramineque etiam summe impuro contegens: In inguine natura apertionem fecerat, per quam materia effluxerat copiosa ad plures dies: Chirurgus foramen clauserat jam ante aliquot septimanas, unde in ventre aperto saniei fœtidissimæ ingens copia collecta, imprimis loco Lieni vicino. *G. Blasius p. 124. Observat. Anatom.*

Observatio XIII.

Ventriculi dolor à Scirrho existente inter binas ejus tunicas.

VNum quod ter observavi in ventriculo me vidisse noto, & est quod anno 1570. vidi in cadavere cujusdam Nobilis viri, scirrhum existentem inter alterutram tunicam, propriam Ventriculi magnitudinem & totam partem infimam ipsius obtinentem, Et chylus in hoc ventriculo per quandam angustam viam pertransibat ad colon intestinum, quod quidem munia ventriculi gerebat: Hic Nobilis vir insigni dolore ventriculi per multos annos afficiebatur: *Hippolitus Boscus de facultate Anatomica Lect. 2. p. 21.*

§. 2. Vidi postea duos alios homines mortuos, itidem Scirrhis laborasse in ventriculo existentibus intra fundum ventriculi; qui Tumores Scirrhosi videbantur sapere pituitam crassam congestam, atque simul concretam, Et hi à dolore ventriculi vexabantur insigniter, undè mortui sunt. *Idem ibidem.*

INter alterutram tunicam] Ventriculo tres assignat Tunicas *Willis*, unam communem à diaphragmate ortam, & duas proprias, externam internamque: Vasa sanguifera quamplurima præterea ad eum pertingere demonstrat, partim ejus summitati, partim fundo ejus inserta: hæc vasa sanguinea introrsum tendentia, & demum in propagines innumeras discerpta, in tunica intima nervosa terminantur, cujus interiorem superficiem, præ densitate punctorum, in qua vasa desinunt, rubore inficiunt & quasi cruentant: Per hæc vasa crassus cruor effusus, nec ritè circulatus, scirrhi generationi occasionem præbuit.

APPENDIX.

Ventriculi dolor à mola carnea in eo contenta.

REtum novarum aliquid vacat andire, Panarole, quod observationum tuarum volumini intercludere valeas: Juvenis quidam, nomine Bonifacius Vallis coccia à Ceperano, annorum fere 37. complexionis melancholicæ, habitu corporis gracili, pilis nigris & hirsutis scatens, tempore Autumnali anno 1646. cum alias esset conquestus de copiosi sanguinis vomitu ad plures vices emanati, propter hæmorrhoidum retentionem, vexabatur tunc intensissimo ventriculi dolore, qui nec anodynis nec narcoticis sedari poterat medicaminibus: Ad causæ remotionem acitus me contuli vomitorio elleborato exhibito, & post unius heminæ atri sanguinis retenti dejectionem, coadjuvante jam arte, Molam carneam, sivè caruncnlam quandam damasceni magnitudine & figura subsequenter à stomacho rejecit.

Erat caro hæc otiosa informis, instar molæ descriptæ à *Galeno* 14. de usu part. habebat nihilominus quasdam rudes delineationes in rotunditate & in figura pruni, cum ejusdem pedicillo: erat duarum unciarum pondere, spongiosa carnem hepatis colore & consistentia præ se ferens: In superficie erat dura, quemadmodum *Plinius* & *Aristot.* de mola annunt: & hoc nonnisi quia pellicula seu membrana forinsecus circumposita, mediam fere carunculam istam obvallabat; nam quod glutinosum & pingue superarer, assabatur à calido, & membrana seu tunica ita efficiebatur, ut docuit *Hippocr.* lib. de carnibus. *Observatio Antonii Vitagliani Ceperanensis ad Dom. panarolum, pent. v. observ. xi.*

CAusas crederem fluxus hæmorrhoidales retentos & in stomachum regurgitantes, sicut in utero menses ex *Hippoc.* sententia lib. de steril. Stomachus enim & uterus ita pati modo alliciunt sanguinem ex *Galeno* lib. de sem. cap. 4. ut consimilia symptomata producere sint apta: Quare opus fuisset hic *Thom Bartholino Dano*, Viro doctissimo, qui hanc molam & coloma pingere & sermone explicare potuisset in sua Anatomia reformata. *Idem ibidem.*

Molam) Affinis est affectus Verruca ventriculi, de qua *Avenzoar* lib. 1. tract. 15. cap. 3. *Theizir*: quam vidit in quodam qui non digerebat cibum, febricitabat febre inordinata, fortiter aliquando invalescente, & aliquando debilitabatur, & habebat solutionem non magnam, & illæ egestiones erant varii coloris, adeo ut non posset cognoscere causam suæ ægritudinis, Cum attigisset pulsum ejus, invenit ipsum inordinatum & magnum, undè cognovit quod apostema erat in membro multorum nervorum, & specialiter quia erat ferrinus, & debilitas virtutis patientis obviabat magnitudini ipsius pulsus, quæ manifestabant verrucam esse in ipso stomacho, Et quia non erat multæ velocitatis pulsus, signum erat manifestum quod non erat de genere calidorum apostematum, Et cum posuisset manum super fundum stomachi, invenit duritiem ad quantitatem unius pomi, absque sensu doloris, fortiter autem compressa manu, sensit modicum doloris, atque ex iterata compressione fortius dolebat: Quadam autem die cum afflasset, dejecit quiddam rotundum, formam habens pomi cum una radice & solidum, & quoties postea assellabat, egrebat sanguinem in magna quantitate, In nona autem die mortuus est.

OBSERVATIO XIV.

Cardialgia à vermibus orificium ventriculi mordentibus.

§. 1. PUer sexennis, Filius Domini Piaget, Apparitorum Præfecti, obiit Genevæ anno 1673. 29. Aprilis, morbi die quinta: Ante mensem morbillis, tunc temporis epidemicis defunctus fuerat: Tribus ante decubitum diebus ab insolatione & vehementiori exercitio, puer immorigerus sine febre manifesta incaluit. Cardialgia hinc prehenditur cum pituitæ vomitu, & quinque lumbricorum exclusione vivorum, in quibus unus maximus & ruber, superstite tamen oris ventriculi dolore: maxima aderat anxietas & jectigatio, nam vix momento temporis eundem situm in lecto observabat, modo transversim modo oblique decumbens: Unde suspicio relictorum vermium, ostium ventriculi superius lancinantium: Præscripta quidem eos necantia & exturbantia, sed puellus sui juris omnia respuebat, solo aquæ potu toto triduo sustentatus: vix ad interrogata respondens, aliquando de dolore ventris conquestus.

Cadaver dissectioni à parentibus concessum, ac 1. aperto abdomine, inventriculo nihil præter duos vermes, repertum, inæqualis magnitudinis: Superiori orificio inusta erat macula ex rubro livescens, unguis minoris digiti magnitudine, orta à punctione majoris lumbrici, qui affixus parti continuæ anxietatis causa fuit: 2. Intestina tenuia bile undique suffusa, qua de causa lumbrici ad superiora irrepserunt, amarorem bilis fugientes: 3. Reserato pectore; Pulmones, parte sinistra præsertim, lividi, grumos sanguinis arti, concreti, per substantiam diffusi continentes: Circa dorsum, medio in parenchymate, sanguinis concreti massa, ovum magnitudine æquans continebatur; præcedente casu vel ictu, cum petulcus esset puer: Abfuit tamen tussis, levis dyspnœa, nec tamen continua, febris maxima pridie ante obitum: Pulsus toto morbi decursu admodum inæqualis, modo elatus, magnus, modo parvus, intercisus: Ulcus Pulmonis, hinc phthisis, præ foribus erat, nisi cardialgia obitum maturasset.

§. 2. Ante tres annos ego vocatus ad puerum refertum vermibus, undecim annorum, cui pilulas exhibui: mane cum reverterer, erat mortuus.

Curavi aperiri ventriculum: inveni triginta tres vermes, omnes dodrantales, omnes vivos, ori ventriculi adeo tenaciter adhærentes ut vix avelli possent. *H. Saxonia Prælectionum Pract. part. 2. cap. 7. §. iv.*

ORi *ventriculi tenaciter adhærentes*] Illustr. *Wepferus* tract. de cicuta aquat. cap. 13. histor. 3. canem dissecando in intestinis reperit lumbricos latos, cucurbitinos Hteres, quorum plures adhuc vivebant, proboscide firmissimæ internæ intestinorum tunicæ infigentes, à qua etiam hiridinum instar pendebant, sublato intestino: Hi monstrarunt rationem & modum, quo intestina umbilicum & inguina perforent, hisque in locis quærant: videturque hoc vermium genus non chylo aliisque intestinorum contentis victitare, sed liquorem ex tunicis proboscide exsugere.

OBSERVATIO XV.

Ventriculi dolor à sanguine in eum affuso ob Portæ venæ rupturam, & cavæ partis Hepatis continui solutionem.

PRinceps quidam corpore obeso ætateque annorum plus minus 54. nephriticis ac ventriculi doloribus diu multumque conflictatus, viribus jam debilitatis nigra dejiciebat, per complures dies, ac tandem, syncope oborta, intra dimidiæ horæ spatium expiravit.

Secto corpore, ventriculus *sanguine concreto* semiplenus, Et in cavo jecoris manifesta continui solutio, venæque portæ disruptio est reperta. *Ex Thoma Mermanni observationibus.*

UT à sanguine ab Hepate in ventriculum effuso concitari potest hujus dolor, sic ab eodem intra illud coërcito idem potest contingere: Sanguinis scil. copia si turgeat hepar, ventriculi fiet compressio, hinc gravissimi doloris successio, præsertim sumpto cibo, ut nec assumptis nec admotis mitigari possit: memorabile ejus rei affert exemplum *Doynetus* Apologiæ de Arthrit. lib. 3. capite 1. de quodam Consule Tricassino, qui ab importuno ventriculi dolore naturæ potius quàm artis beneficio evasit: quum enim statim ab epulis eo graviter conflictaretur, ecce nec opinato, magna sanguinis per os rejectio, qua derepente dolor ereptus est; cui ut in posterum occurreret, quoties cor premebatur, toties misso sanguine eo liberabatur: Extat & historia apud *Hipp.* 5. Epid. de viro quodam, cui in vehementissimo dolore ventriculi nullis remediis adjutus est quàm phlebotomia.

Ventriculus sanguine concreto &c.] A sanguine in ventriculo retento & corrupto sævissima oriri symptomata ostendit *Zecchius* consult. 46. Exemplo

plo infantis qui febri continua corripitur cum sensuum omnium hebetudine, inquietudine, implacabilitate, motibus convulsoriis, nausea continua; extremorum frigore: causa admodum obscura erat, nisi procatarctica innotuisset; duobus scil. diebus ante primum morbi insultum, secta illi fuerat membrana qua lingua cum partibus subjectis colligatur: At vero hac in operatione cum praevius situs infanti datus non fuisset, multus sanguis in ventriculum influxit, qui funesta illa accidentia inducebat, à quibus liberatus exhibito oleo amygdalino dulci, sic per vomitum sanguinis concreti purulentique copia educta.

Observatio XVI.

Ventriculi ardor à bile in ejus substantiam effusa, macula lutea se prodente.

Ventriculum à bile flava, ea sede qua *vesicula bilis* ventriculo substrata illum attingit, tingi macula lata lutea, ad interiora illius quoque penetrante commaculari, aliquoties observavi, Illisque praesertim quibus viventibus perpetui ventriculi ardores molesti erant, hoc accidisse notavi. Idem in sectione generosae cujusdam invenimus, cujus ardoris ventriculi causam in bilis vesicula admodum bile referta, & ventriculo & duodeno intestino deprehendimus. *Platerus observat. lib. 2. p. 436. & 468.*

Vesicula bilis] Ejus symptomata magis elucent in partibus quae compatiuntur ut in ventriculo, cum bilis vomitu rejicitur: In toto corpore, cum bilis in habitum effunditur & Icterum parit: vel cum in intestina decurrit, & diarrhoeam aut dysenteriam facit: Καῦμα περὶ Κραδίην; ardorem circa ventriculum observavit *Hippocr.* in aph. quod est periculosum ratione bilis effusae intra membranas ventriculi, vel ratione partium vicinarum aestuantium & inflammatarum, Interdum Cystis fellea vicina tangit tingitque ventriculum, ac si titione ardenti ureretur: *Riolanus Encheir. l. 2. cap. 23.*

Si in ventriculi substantiam delata bilis eam imbuat, diuturnioris ardoris causa erit: Sicuti contingere potest quando ob contactum bilis vesiculae, ventriculi regio illi incumbens & contigua inficitur, croceoque colore tingitur maculatúrque, ad interiora illius macula crocea quandoque penetrante; quod sectione in illis sic se habere quibus ardor ventriculi perpetuo fere molestus erat invenimus: Quod & illis potest accidere quibus copiosior in cysti fellis bilis colligitur, eaque diluta magis transsudat & vesiculam perfluit, vicinaque (sicuti saepe spectavimus) intus forisque inficit: Eoque citius in illis quibus ventriculus raro vacuus sed semper crapola distentus est: vel qui dum scribendo aliudve agendo, dum corpus inclinant, ventriculum ad bilis vesiculam validius premunt: eamque veluti exprimunt, quo tempore & tunc majores fiunt ardores: *Platerus prax. l. 2. c. 11.* Ardorem ventriculi, seu aestum, à simili procul dubio causa pronatum animadverti in Ill. Dom. de Molondins, Proprincipe Neocomensi in Helvetia: fatigabat illum frequenter talis ardor, quem vocabat *Brulement d'estomach*, molestus quamdiu chylificatio peragebatur: alimentum totum in spumeam & viscidam pituitam facessebat, qua excreta, ab ejusmodi molestia liber erat, tum praesertim recidivante cum vel genio indulgeret, vel dubia mensa uteretur; aut lectioni vel scripturae pertinacius incumberet: Liberationem sperabam à provectiori senectute, quod morbi σύνηθεις, connutriti, ex *Hipp. 6. Epid. sect. 3.* in senectute desinant concoctione, solutione tarefactione: Sed accedens febris continua aerumnis omnibus eum exolvit. Aetatis beneficio ejusmodi aestus immunitatem ventriculi accepit Nobilis Gedeon des Bergeries, Genevensis, qui ad annum xl. ob viscerum fervorem facilis coctionis cibos corrumpebat, toti enim in spumeum humorem & glutinosum abibant. Jam sexagenario proximus saluberrimam vitam degit, cujus juventus perpetuis querelis obnoxia fuit.

* *tingi macula lutea) Wepferus* in evisceratione cadaveris muliebris, vidit intestini Coli portionem, ut & Ilei, flavedine a vesicula bilaria late tingi, cum tamen praedicta mulier nunquam antea aegrotarit; ac quoque in Ictero, non solum toto habitu, sed etiam omnibus visceribus, foris & intus a bile flavissimis diu nulla deterioris notae symptomata observentur. Non ergo suffusio illa semper noxia est nisi aliae accesserint causae.

Observatio XVII.

Dolor ventriculi à veneno assumpto eum perforante.

§. 1. Polemarchus à Medico suo venefico poculo inficitur: inexpugnabilis erat dormiendi appetitus: sexto post die mors; de ventriculo querebatur: In eo quibusdam maculis ventriculus erat aspersus: Medici, quibus cadaveris aperiendi cura erat, satis hoc argumenti afferre putabant: Oculatior unus jussit ventriculum ab aliis partibus desecari: praetendit apertum omnium oculis; perforatus minimis foraminibus miraculo quodam apparuit, Et haec pertusio mortis causa fuerat. *Ballonius Paradigmate 144.*

§. 2. Reverendus N. hora quinta nocturna, cum ante binas coenasset horas, doloribus ingentibus supra umbilicum torquetur, cum continuo, inani tamen vomendi desiderio: Accersitus qui in proxima camera habitabat, doloribus colicis à flatu infestari illum existimans, petroleo abdomen inunxit, linteisque calidis continuo fovet: Irritus tamen cum videretur labor, doloresque accrescerent, theriacam etiam exhibet eodem successu frustraneo; misere sic exagitatus totam noctem consumpsit ad horam diei xv. qua non sine veneni, in ace-

in acetario capparum assumpti, suspicione moritur: Post mortem corpus universum, imprimis facies, abdomen & genitalia flatu mirum in modum intumescunt.

Quum cadaver aperiretur, hora post mortem secunda, statim immisso cultello flatus cum strepitu exiliit: Hinc ventriculus visus erosus, maximisque foraminibus pertusus, cùm adjacente colo, reliquis quoque intestinis variis in locis perforatis: unde factum quod rheriacam assumptam, excrementis alvi permixtam, in capacitate abdominis diffluentem viderimus, Et non minus exterior quàm interior intestinorum facies, reliquaque abdominis viscera, sordibus essent inquinata. *Thomas Bartholinus cent. ij. histor. xviij.*

Inexpugnabilis dormiendi necessitas] Quanquam constet dari venena veternū inducentia & randem lethum, ejusmodi tamen non fuisse Polemarcho exhibitum certum est, sed ex erodentium genere & lepromeria præditum, eo fine à venefico temperatum ne citius difflueret, utque crimen in occulto esset; cujus exhibiti minor vel nulla potuit esse suspicio, quod ab admixto narcotico, erodendi & vellicandi vis hebetior reddita, dolor manifestus non fuerit, donec extingueretur facultas narcotica, quæ tamen veneni vim septicam destruere non potuit.

Observatio XVIII.

Ventriculi dolor ab adhæsu Hepatis putridi cum diaphragmate.

Dom. Vigrieron per sex hebdomadas laboravit & de stomacho tantum querebatur: Sentiebat pondus quoddam, nec in latus alterutrum decumbere poterat: Vomebat sæpè.

Aperto cadavere Hepar superiore parte adhærebat diaphragmati, Et id ipsum Hepar superiore parte putre erat & pulmones fere. *Ballonius Annot. in cons. 43. lib. 1.*

Observatio XIX.

Ventriculi dolor à compressione ejus ob cartilaginem xiphoïdem induratam, & corrupto Hepate.

D. Bordier, qui annos duos penè integros alvinis symptomatis discruciatus est, & doloribus ad venrriculi regionem incredibilibus, mortuus est tandem: cum alvus diu antè fluxisset, dolores isti cessaverant, qui declarabant & collectionem tetri humoris & perennem generationem: venenum propinatum esse putabant.

Aperto cadavere, inventum est Hepar planè albicans & semiputre: *cartilago xiphoides induruerat* valdè & inferiore sui parte eminebat: Unde credibile aliquid contulisse ad istum excitandum dolorem: maxime dolores erant nocturni: nullis remediis allevatus est: Pridie quam moreretur per os excrevit atrabilarium sanguinem: Hic veritas aphor. 23. 4. deprehensa est, Quibus ex morbis acutis aut diuturnis, vel ex vulneribus, sive alio quovis modo extenuatis, atra bilis, sive uti sanguis niger infra exierit, postridie moriuntur. *Ballonius Epidem. lib. ij. p. 242.*

Cartilago xiphoïdes induruerat) Eadem frequentius, quam quidam Practici annotant, indebitè incurvatur, ab humoribus affluentibus plus justo emollita: sicque mucrone ad interiora vergens, venrriculum premit, unde appetitus prostratus, assumptorum vomitus, imò ventriculi continuus dolor, totiusque corporis atrophia: Quod vitium anatomiæ periti facillimè tactu deprehendunt, & interjecto paucarum horarum spatio medentur morbo, quo alias ad annos plurimos homines miserrimè divexantur: Ut vitium hoc emendes, solummodo cucurbitula ventosa amplioris, exterius cuti, cui cartilago subjacet, applicetur, sicque illi affixa relinquatur, usque dum inspiratio impediatur, subitò tunc removeatur, & cartilago sæpius prima vice locum naturalem iterum occupabit; quod si non contigerit, repetat Chirurgus operationem semel aut bis, & præmissa illitione olei rosarum & myrtillorum empl. apponat adstringens per aliquot dies loco affecto detinendum. *P. Barbette Anat. Pract. lib. 1. cap. 4.* Eo affectu ante novem annos. Dom. P. Mercator Genevensis, gravissimè per mensem & ultra affectus fuit, esculenta omnia & potulenta, simul ac ingesta erant, vomitu excludens, circa illum incassum satagebant duo industrii Medici, accedens Chirurgus nomine Danel, à depressione dictæ cartilaginis malum aboriri censuit, is dextera manu intrò vergentem cartilaginem in locum reduxit, hinc omnium symptomatum cessatio.

Observatio XX.

Ventriculi dolor à scirrho totum Pancreas, Mesenterii partem, Pylorum & Iejuni partem occupante.

Die 25. Januarii 1635. vocatus fui ad aurifabrum, qui à tribus mensibus laborabat dolore circa ventriculum acerbissimo & indesinenre, ita ut præ dolore & vigiliis ad summam maciem perductus fuerit: Per dictum tempus à Medico ordinario præscripta fuêre XII. aut XV. medicantia purgantia, eaquè blanda, aliaquè non pauca remedia interna & externa: Tandem

Tandem advocatis in consilium tribus aliis Medicis præscribitur vomitorium, quo assumpto nihil vomuit, eoque iterato, ventriculus exoneratus est, & satis copiose vomuit fine ullo doloris levamine: postea iteratur purgans & diæta sudorifica: Biduo post purgationem, ante usum decocti sudorifici, à quodam monitus æger me accersit circa vesperam, & morbi historiam exponit; Ego verò ut ostenderem saltem ad tempus dolorem sedari posse, præscribo pro ea nocte laudani gr. v. quibus dolor protinus cessavit, & tota nocte dormivit, cum tribus illis mensibus longior somnus non fuisset unius horæ: mane se curatum prædicabat: Rediit tamen dolor qui nullis remediis sedari potuit, nisi laudano aliquoties exhibito, idque ad breve tempus, donec æger marasmo confectus interiit.

Aperto cadavere, repertus est ingens scirrhus totum pancreas & mesentereii partem occupans; tum etiam pylorum ac jejuni intestini principium ambiens: ita ut ductum illum, qui est à ventriculo ad intestina adeo angustaverit ut ferè occlusus esset, & ventriculus materia esculenta ac potulenta plenus inventus fuerit: cum igitur alimentum non posset distribui, marcore consumptus est: Scirrhus ille non apparebat tactui, quia sub ventriculo & intestinis latitabat, Dolorem intensum efficiebat, quia *pylorum & extremam ventriculi partem pyloro continuam attingebat. Laz. Riverius centur. 1. Observ. xc.*

D*Olore acerbissimo & indesinente*) Aliàs observati sunt ventriculi dolores periodici, qui sine febre alternis diebus recurrebant, ait *Th. Bartholinus* cent. iii. observ. 50. *Idem* notavit in filiola sua, quæ alternis noctibus inquieta, de ventriculo conquerebatur, quem soluta alvus vel lotium mitigabat, nullo calore p. n. præsente. Post febrem in aliis similia observavit, per vices solitis paroxysmi diebus, solitaque febris hora redeunte & nausea, nullo amplius febrili calore infestante, quos abstergentibus medicinis, jusculis citriatis & acetosis persanavit. Est quippe in febribus nonnullis ventriculus primario affectus ex observ. *Panaroli* Pentec. 1. obser. 20. Pentec. 4. obser. 8. *Riverii* cent. 2. observ. 83. *Helmontii* tumul. pestis p. 85. *Diemerbroch* lib. 4. de peste hist. 15. ut extincta quamvis febre, ad se membranosum corpus non possit redire nisi interposita mora aliqua.

OBSERVATIO XXI.

Ventriculi dolor ab insertione pori cholidochi in ejus fundum.

VEntriculi dolore diu premebatur immaniter Faber lignarius, qui biliosi humoris vomitu mitescebat: hic post quatuor dies iterum recrudescebat & eodem vomitu levabatur: Malum bienniq rediit in orbem, remediis minimè succumbens. A flatu esse subortum Medici inculcant, at calidis intus & extra adhibitis exasperatur. Sed cum excretum esset biliosum, & continuo oris pateretur amarorem, quæ omnia ex igneo hepatis calore scaturire omnes norunt, frigidis curatus, nempe venæ sectione, sero lactis, balneo & aliis convalescere non potuit: Ecce inflammatione ventriculi oppressus triduo extinctus est.

Dissecto & aperto corpore, & investigata origine mali impliciti, vas cholidochum ad ventriculi fundum implantatum invenitur: Meatus ergo qui regurgitat in intestina bilem, natura sua ad imum ventriculi locum implantabatur, unde miser hic continuo, ob bilis suapte natura acris confluxum, tum dolore tum bilis vomitu conflictabatur. *Zacutus Praxis admir. lib. ii. observ.* 1.

B*Iliosi humoris vomitu*) Ex *Hippocr.* & *Galeno*, Biliosi alii sunt à natura, alii ex eventu: Natura biliosi tales sunt, vel temperamento vel habitu: Temperamento, ab intensa hepatis caliditate: Habitu i. e. conformatione tales dicuntur, quorum ita conformata est cystis fellea, ut ejus meatus ad ventriculum aut jejunum usque intestinum porrigatur. Tales vocantur ab *Hipp.* lib. de vict. acut. πικρόχολοι ἄν ω ἢ κάτω, bilem vomito aut dejectione excernentes: historiam ibi affert *Galenus Pauli Rhetoris & Eudemi* Philosophi: Ille temperie pituitosus crebris vomitibus torquebatur, cum alvi adstrictione, Huic biliosæ dejectiones, vomitio bilis nulla. Alii Biliosi sunt ex eventu, i. e. adscititio temperamento, qui bilem multam congerunt esu acrium & calidorum ciborum, meri potu, laboribus corpus conficiunt, &c.

Vas cholidochum ad ventriculi fundum Fallopius in observ. Anatom. negat se unquam vidisse meatum cholidochum ventriculo insertum, quanquam illud non impossibile credat. *Vesalius* lib. 5. cap. 8. de Hum. corp. Fabrica ejusmodi insertionem semel se vidisse ait in remige, cui hic meatus in duas propagines dissectus erat, quarum minor graciliorve ventricoli fundo committebatur, qui tamen nullo unquam vomitu, ac ne nausea quidem in maximis procellis tentatus fuit.

OBSERVATIO XVII.

Ventriculi dolor à bile atra ex liene in ventriculum transfusa.

D. Girard Sexagenarius, Neocomensis Helvetius, immanibus ventriculi doloribus per aliquot annos vexatus fuit, qui *terebræ perforantis speciem referebant*, ut sæpe medelam

à me

à me per ventriculi sectionem obnixe petierit. Mitescebant illi exclusione *per vomitum bilis atræ*, atramento simillimæ, quem indito in fauces digito ciebat. A Liene manare ejusmodi humorem, qui in ventriculum eum effunderet, indicavi, quanquam de illius dolore aut gravitate nulla unquam fuisset querela, Præscripsi inter alia remedia usum Electuarii Cathol. Nicol. aut Lenitivi, vel Cassiæ frequentem, quo deturbaretur humor genitus, priusquam in ventriculum conflueret aut congereretur. Paruit consilio per duos menses, atque immunis ab afflictione vixit: Tandem negotiorum causa Friburgensem ditionem appulit, atque in via sacrificulum quendam, Magicarum artium suspectum adiit, cujus consilio usus, in reditu lecto se commisit; me advocato veniam deprecatur quod alterius ope usus esset, sed malum adeo violenter recruduit, ut intra triduum devictus occubuerit.

Affines apertionem cadaveris petierunt, quam antequam Chirurgus aggrederetur, asserui ventriculum omnis labis expertem deprehensum iri, fomitem autem mali in Liene latitare, in quo Cancrosa adsit dispositio. Fidem fecit dissectio, Nam ventriculus integer repertus, manipulum nucleorum cerasorum pridie ingestorum continens, Lien autem nigricans & lividus, summa parte truncatus, quasi mordicus amputatus esset. Vir alias hilaris, consortiis & computationibus gaudens; maculis nigris conspurcata illi facies per sanitatem erat. Obiit anno 1660. mense Junio.

Crebri perforantis speciem referebant) Causæ istos dolores efficientes ab excretis præcipue innotescunt: Sed & colligitur diagnosis humoris dolorem committentis ex tempore invasionis, incrementi aut cessationis doloris: Quibusdam enim ante cibum dolor exacerbatur, & hoc bilis dominium significat, quæ jejunii tempore exagitatur & in ventriculum attrahitur, aut magis intenditur & acrior evadit. Aliis statim ab assumpto cibo dolor commovetur, quia humores crudi & mordaces, qui antea quieti erant & ventriculi tunicis infixi, ab absumpto cibo commoventur; vel qui in fundo ventriculi hærebant sursum attolluntur & orificium ventriculi afficiunt; Aliis dum cibus concoquitur dolor exacerbatur, quia vapores acres & mordaces elevantur ex materia morbifica, à calore aucto in ventriculo tempore concoctionis: Alii quatuor aut quinque horis à pastu, quia ex coctione depravata cibi & corrumpuntur, & corrupti ventriculum vellicant. Quibusdam denique post somnum dolor exacerbatur, & ille fit à catarrho, fluente humore à cerebro per somnum, qui majori copia cumulatus, dolorem in vigilia producit. Sedatur vero interdum dolor à cibo, quia ciborum benignitate humoris acrimonia demulcetur. *Riverius Pract. lib. ix. cap. x.* Dolor qui sub quartam pomeridianam repetit, indicat mesaræi venas obstructas, & speciem quandam melancholiæ hypochondriacæ constituit. Hinc annotavit *Fernellius* cap. de ventriculi symptomatis, sæpe jecoris, lienis & mesenterii vitia sympathia, integre sani ventriculi concoctionem perturbare: Ergo dum chylus aliqua ratione mitificatus rapitur à venis mesenterii, pars tenior à calido jecore resugitur: cum crassiori parte phlegma illud mixtum subiens angusta viarum, & elaborationem vix recipiens, dolores excitat, *Ballonius cons. 26, lib. 1.*

Vomitum bilis atræ, &c.) An fuit Morbus Niger, de quo *Hipp. 2. de Morbis*, textu 162. quem sic describit, Nigrum vomit velut fæcem, quandoq; cruentum quandoque velut vinum secundarium, &c. postquam vomuit, paululum melius se habere putat, & neque sine cibo esse, neque ampliorem cibum ferre potest, verum ubi sine cibo manet, viscera fugiunt & salivæ acidæ sunt: cum vero cibum accepit, gravitas in visceribus est, & pectus ac dorsum velut stilis pungi videtur, & dolor tenet latera, & febris debilis est, & caput dolet, & oculis non videt, & crura gravantur, & color niger est, & consumitur, *Hactenus Hipp.* Revera quædam ex iis adfuerunt, præcordiorum præsertim dorsi & pectoris dolor; jejunii intolerantia, oculorum caligo, vultus discoloratio, crebris ecchymomatis, lentium magnitudine fœdatus, &c.

Observatio XXIII.

Ventriculi dolor ab atro succo in ejus fundo; qui velut contusus repertus est.

Quidam Germanus xviii. annorum usus antea beria, in Galliam venit, ubi crapulæ indulgens cœpit vertigine laborare, revomere quæ sumebat, Dolore ad ventriculum; adhibito remedio cessavit vomitus & vertigo, melius habuit, sed post quartum aut quintum diem rediit malum, languit levi febricula, invasit leve delirium, unde facile redibat ad se, pulsus languidus: xiv. sudor multus, perturbatio, pulsus concidens, xv. in eo sudore mortuus.

Aperto inventum Epiploon putrefactum, hepar siccius, ventriculus inferior ad finem quasi contusus, *nigro succo* ex dimidio plenus. *Hollerius Libello observ. propriarum observ. 21.*

Nigro succo] Qui à Liene non deducendus cum Medicis antiquis, ostendit enim autopsia in sectionibus vivorum animalium nihil à liene ad ventriculum, sed continue sanguinem à ventriculo ad ramum splenicum defluere, quippe ligatura vasi venoso brevi injecta, mox apparet intumescentia inter ventriculum & ligaturam, Detumescentia vero inter ligaturam & ramum splenicum, quod certum indicium est sanguinem à ventriculi nutritione residuum versus hepar deferri, eumque vix unquam pervenire ad lienem (ingressus enim vasis venosi in ramum splenicum plerumque nonnihil distat à liene) neque ingredi lienem, sed in ramum splenicum effundi, per eum-

eumque recta ad portam deferri. *Diemerbrœch Anat. l. 1. c. 6.*

Ad finem quasi contusus) Tunicam ventriculi intimam, sive nerveam Willisio dictam, tunica villosa investit, quæ si post stomachi immersionem in aqua ferventi separetur, dicta tunica, ob densissimas vasorum terminationes, quodam quasi reticulo sanguineo obtecta videtur. Eadem si ab acri aliquo succo absumatur, ramificationes dictæ vasorum manifestæ sunt, imo reseratis osculis effusio cruoris contingit.

Observatio XXIV.

Ventriculi ardor ob humorem viridem in eo inclusum, & in fellis vesicula.

Mulier in tertianam incidit, hinc in colicam, post paralytica facta conquerebatur de ventriculi ardore. Reperi Jecur magnum, obstructum: Vesicam bilis bile crassa ac nigra turgidam: ventriculum humore plenum viridi atque extensum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

Observatio XXV.

Ardore circa os Stomachi laborantis Ventriculus maculis rubris conspersus repertus est.

Polonus, qui ex vulnere capitis mortuus est, ardorem maximum circa regionem oris ventriculi perpessus est.

Secto corpore inventæ sunt in superficie exteriore oris ventriculi maculæ rubræ, ac si morsus formicarum essent. *Solenander consil. 16. sect. 5.*

A Vulnere capitis sæpe subsequi inflammationem & abscessum Jecoris videbitur lib. 4. tit. de vulneribus, ubi causæ adducuntur. Hic nisi solitaria causa præcesserit quæ ventriculo ejusmodi stigmata inusserit, in consortium membranarum cerebri cum ventriculo referenda erit.

Observatio XXVI.

Ventriculi dolor inductus à vitiosis humoribus ejus cavitatem occupantibus.

§. 1. Nob. Vir. post haustum in convivio mustum, pondus in stomachi sensit fundo: Illius ventriculus à flatibus admodum erat distentus, in cujus fundo atramento similis materia continebatur. *Vide lib. 1. tit. de melancholia.*

§. 2. Juvenis mulier conquerebatur de ventriculi ardore, siti: Illius vesica fellis biles crassa ac nigra turgida erat. Ventriculus humore plenus viridi & extensus. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

§. 3. Ferdinandus Imperator Ardorem in stomacho sentiebat. Ventriculus, etsi pridie morbi, sex biliosi & melancholici humoris libras rejecerat, ejus tamen duas adhuc continebat: Cholidochi ramus ventriculo inserebatur. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 4. Joh. le Mire (*vide lib. 2. tit. de Lateris dolore*) conquerebatur de dolore fixo ac pungente ad nothas costas, qui die sequenti ad orificium ventriculi pertinebat. Abscessus erat pulmonis ad notas costas descendens, E quo cum pus decurreret, attingeretque orificium ventriculi, dolor in eo sentiebatur ac si in cavitate foret.

§. 5. Sartor Ventriculi dolore laborabat, maxime à sumpto cibo. Hepatis majoris lobi dextri forte sexta pars in ipso erat ventriculo. In hoc materia nigerrima ad mensuram unam. *Vide tit. de vomitu.*

Observatio XXVII.

Ventriculi dolor à variis ventriculi affectibus productus.

§. 1. Jacobus N. dolebat superius orificium ventriculi, Ubi sensum quendam ponderis habebat: Jecur & Lienem putruisse credebant; quæ sine vitio reperta sunt; at ventriculus erat corruptus, in tota sua natura putris. *Vide tit. de vomitu.*

§. 2. Matronæ dolor erat circa ventriculi regionem assiduus, non tamen valde molestus, ut quem lenire poterat sacculus ex aromaticis conflatus: ventriculus exterius ab omni parte superficie tenus exulceratus extitit. *Vide lib. 1. tit. de oris affectibus.*

§. 3. Domicella toto novennio ingesto potu torquebatur cum ventris cruciatibus: Stomachus tam longus & latus erat ut totum abdomen impleret. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Quidam cum qui ederet biberetve, ponderis sensionem habebat in ventriculo: fundus & pylorus syderati erant, gibbus livebat, totus erat putris. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Camillus N. de dolore circa fundum ventriculi conquerebatur. Ima ejus regio, juxta os infernum, tunicam habuit exteriorem exesam. *Vide tit. de vomitu.*

OBS.

Observatio XXVIII.

Ventriculi dolor à materia nigra, lutulenta inclusa.

D. Masse autifaber Castrensis multos annos cum facie valde macilenta transegit: vox ejus rauca, dolor circa stomachi regionem, tussis frequens & febris lenta aderant, tandem anno circiter 50. obiit.

Vidi cadaveris dissectionem, & observavi in ventriculo materiam nigram lutulentam, sanguinis nigri corrupti colorem æmulantem, copiose cumulatam, Quæ certe causa & morbi & symptomatum ejus fuerat; Erat enim abscessus in ventriculo: Abscessuum autem materiæ, nunc mel, nunc lutum, nunc ova, nunc alia innumera referunt: Sic quidam ab hydrocele mortuus scrotum quasi sepo plenum: Et alius in femoris ulcere quasi caseum habuerunt. *P. Borellus cent. I. observ. liv.*

Orificium ventriculi apostematibus & exulcerationibus obnoxium esse testatur *Cæcilius Follus* apud *Th. Bartholinum* cent. 1. Epist. 62. Carnosas, *ait*, & glandulosas partes quam maxime apostematibus atq; exulcerationibus esse subjectas nemo sanæ mentis negabit. Ideo nec mirum si pluries orificia ventriculi similibus teneantur morbis, quibus ita miserrimi ægri cruciantur, ut tandem post diutinos sævósque dolores sæpissime vitam cum morte commutent.

Observatio XXIX.

§. 1. Ventriculi dolor à lapidibus in cavitate ejus contentis.

Nonnulla congelantur in ventriculo & lapidis formam induunt: & duo meo tempore excisi sunt quorum ventriculis inerat lapis, ovi ferme gallinæ magnitudine, quorum alterum vidi, defunctum tamen, ac cum divideretur: Hi ambo intolerabilibus venrriculi doloribus mortem obierant: *Cardanus contrad. 9. lib. 2. tract. 5.*

§ 2. Cæsari Tabernæ, cum diu cruciatus ventriculi doloribus dissectus fuisset, post mortem inventus lapis in ventriculo ovi magnitudine. *Idem lib. 2. de subtilitate.*

§. 3. Vidua Tanneri semper conquesta est de dolore stomachi, & multa tentata, sed frustra, tandem obiit:

Secto cadavere, inventi in ventriculo novem lapides, crassissimæ pituitæ immersos, æquantes pondus ℥iv. ß. ut Chirurgus mihi dixit. Cum ego viderem, habebant pondus unc. iij. & ʒij. Maximus habebat figuram trigonam; reliqui erant rotundi, accedentes ad figuram ovalem. *Ex observ. Ioh. Hessi.*

§. 4. Marcus Albertus Gretensis, 50. annos natus, olim miles strenuus tandem ad summam pauperiem adactus, incidit in crudelissimum ventriculi dolorem, ita ut nullo modo comedere, nec tantillum alimenti admittere potuerit, nam ubi aliquid alimenti in ventriculo habebat, quietem nullam habere poterat, sed magnis comprehensionibus perinde erat affectus, ac si suffocari vellet, ita ut solo vini potu per biennium fere integrum sustentatus fuerit, incredibiles sustinens dolores.

Eo defuncto cadaver aperui, ventriculum valde parvum, rugosum, extrinsecus plicis refertum atque veluti contractum dissecui, in quo lapidem instar ovi reperi, non rotundum, aliquomodo asperum, durissimum tamen & cinerei coloris, ponderis unc. iv. *Ex observ. Georgi Garnerii.*

§. 5. Vocatus ut præessem apertioni Anatomicæ mulieris, ad explorandam incognitam diuturni morbi & mortis causam: Conquerebatur illa, annor. 40. de continuo ventriculi dolore, tumore, nausea, inappetentia: Fuit à nonnullis pro Tympanitica curata, alii existimantes ipsam gravidam, à medicamentis omnino abstinuerunt:

Aperto abdomine & ventriculo, in fundo ejusdem lapilli sunt inventi, nullo cohærentes vinculo, sed granorum pomi granati instar sese mutuo amplectentes, tam copiosi ut binas volæ manus implerent: horum aliquot asservari, sed temporis successu facti sunt friabiles, & tandem in salem luteum resoluti: Hinc facile erat colligere ex bile concreta, Tartareum quid æmulante, ortos esse calculos, siquidem bilem in vesicula, tanquam proprio receptaculo, in calculos concretam esse sæpius compertum est. *Hæferus Herculis med. lib. 3. cap. 1.*

§. 6. Habeo ex certa relatione viri fide digni, quod in tractu quodam Poloniæ noverit virum quendam nonagenarium, in pago habitantem, qui affirmabat se à 30. vitæ anno usq; ad seram ætatem, singulis diebus, horis matutinis, haustum aquæ frigidæ scaturientis ebibisse, nullaque notabili ægritudine ab illo tempore unquam fuisse infestatum, certoque sibi persuasisse potum istius aquæ ipsius tum sanitatis, tum vitæ longævitatis causam haud mi-

nimam extitisse, donec tandem paucis ante mortem diebus acerbum dolorem circa ventriculi regionem percepisset; In cujus post obitum dissecti fundo calculus, nucis avellanæ magnitudinis repertus est, reliquis visceribus omnibus optime constitutis. *Simon Schulzius in miscellan. curiosis anni 1673. observ. 86.*

LAur. *Schulzius*, cum Patavii degeret, audivit ab Excell. *Comasco* mancipium in triremi per vomitum ejecisse lapidem magnum, durissimum, oblongum, Et ob id ab omnibus, quibus antea cruciebatur, stomachi doloribus fuisse liberatum.

Observatio XXX.

Ventriculi dolor à siccitate aut tumore ejus membranarum.

§. 1. DUm ventriculi substantia adeo est arcta à siccitate aut Tumore membranarum, non potest satis dilatari ad suscipiendos cibos, ideoque ab assumpto cibo, licet pauco, dolitat: *Riolanus Encheir. l. 2. c. 23.*

§. 2. Quod scirrhosi tumores fiant in ventriculo, nos vidimus in dissectus, ut Florentiæ in muliere è domo Puccino. *Leonardus Iacchinus In 9. Rhasis cap. 46. part. 2.*

VEntriculus secundum suas tunicas, sive internam sive externam, pati potest tumores p. n. ex supervacuæ materiæ affluxu: Si sanguis fit, oritur phlegmone, Ex aliis humoribus alii Tumores fieri possunt: Cur ergo auctores solius phlegmones meminere? R. sub ea erysipelas comprehendi: Schirrosos tumores vidimus in dissectis: alii raro accidunt, quia in membranas duras non facile confluere potest crassus & viscidus humor, præsertim in internam, nam aliquando in externa consistere duri & sine dolore: *Idem Iacchinus.*

Observatio XXXI.

Ventriculi dolor à materia cruda inclusa cum lapide accreto, Hepatis duritie.

ILl. Domina obnoxia fuit Lienis uterique obstructionibus, una cum continuis ventriculi doloribus: Ventriculus erat siccitate contractus, magnitudine ovi anserini, plenus materia cruda, quasi ovi putridi: Interius accreverat lapis durus, griseus, crassus pollicem: Hepar magnum, durum, densum. *vide lib. 4. tit. de Febribus.*

VTeri obstructionibus) Qui fit ut eæ mulieres quibus mẽsis supprimitur, de dolore (quem vocant stomachi) querantur, dicantque se habere manifestum cujusdam ponderis ibi incumbentis sensum? An circum os ventriculi sanguis colligitur? nequaquam: Sed id fit propter hepatis simus quæ sanguine oppletæ sunt, & ita bepar quodammodo gravius redditur, & ob sanguinis conculcationem & speciem quandam ἐμφράξεως non habent suum motũ & impetus naturales τὰ ἐνορμῶντα: quæ causa: est meo judicio cur ponderis gravitatisque sensus tantus in ea parte fit: Sed cur non in partibus reliquis id contingit? quoniam positis paribus causis doloris in ea maxime aut dolor aut sensus gravitatis adest quæ exquisitioris sensus est: Accedit quod cum per uterum, potc aut vitiatum, aut obstructum non liber fit exitus, sursum fit refluxus, ut testantur vomitiones cruentæ, mulieribus non menstruis consuetæ; mirum itaque non sit si hujus maximæ suppressionis primus notas & damna os ventriculi habeat ac ferat: Imo initio febrium, cum maxima est cacochymia, circa ventriculum dolores sunt maximi, quod circum eam partem primum tumultus fiant, Hippocrates refert ad ipsius hepatis, & vicinarum partium quandam intumescentiam & elevationem: *Ballonius Ep. & Eph. p. 96.*

Observatio XXXII.

Dolor circa Cartilaginem xiphoidem, à calculis in ventriculo & vesica fellea.

REligiosus septem vel circiter annos per intervalla miris modis conflictatur cum morbis &c. præter cæteros vero sæpius de dolore circa regionem cartilaginis ensiformis conquerebatur:

Hic tandem naturæ debitum solvens post mortem apertus fuit, ubi pectore aperto, Pulmones maculis nigris lividisque hinc inde dispersis, inter spermatis ranarum offendimus, quibus dissectis, sanguis spumosus & fœtidus emanavit: Cor parvum atque flaccidum, ut & hepar, sine omni tamen læsione, sese ostenderant: Postmodum, ubi ad ventriculum deveni, scil. ad illum ipsum locum, de quo tam grandes, ac si telum ipsi inflictum fuisset, fuderat querelas, ex quo dissecto plusquam triginta calculos, nunc majores, nunc minores, fundo ac substantiæ ventriculi pertinacissime adhærentes extraxi: In Hepate & in Renibus vesiculas nonnullas aqua plenas ostendimus, quibus disruptis aqua profluxit fusca, foveam post se relinquens, causticam dixisses. *Ioh. Bilgerus apud Gr. Horstium Tom. 1. p. m. 142.*

OBS.

OBSERVATIO XXXIII.

A Calculis in vesica fellea contentis.

N. Adolescens in Italiam studiorum causa proficiscitur: Indeque domum reversus queri sensim de stomachi & hypochondrii dextri torsionibus, necnon de nauseæ molestia cœpit: Erat enim ἄτροφος & alvo semper adstrictiore: quæ symptomata somno ipsum privabant, unde & membrorum corporis lassitudinem, & mœrorem & melancholicas affectiones, tabem quoque sequi necesse fuit: quibus malis miser tantisper infestabatur, donec & dolore & mœstitia leniter emarcesceret: multa remedia frustra adhibita, quod ægritudinis rationem recte videret nemo: Multi φίλτρον hausisse arbitrabantur: Tandem multitudine malorum fractus anno æt. 29. obiit.

Corpus defuncti sectum, membris intus salvis atque integris, corde saltem modice tabido fuit: ubi vero fellis vesica aperta, intus 22. calculi, quasi sublutei, magnitudine dispares reperti fuere, quorum minimi pisis minutis, maximi modicis fabis respponderent; Omnes quinque, septem, octo aut plurium etiam angulorum. *Kentmannus lib. de Calculis.*

OBSERVATIO XXXIV.

Ventriculi dolor ob Hepar illi adnatum, & materiam nigram in illo contentum.

Sartor ventriculi dolore laborabat, maxime à sumpto cibo: Hepatis majoris lobi dextri, forte sexta pars, in ipso erat ventriculo, ita ut superior & exterior ventriculi pars Hepati esset extrinsecus adnata. In ipso autem ventriculo continebatur ad mensuram unam materia nigerrima, pultis instar. *Vide tit. de vomitu.*

OBSERVATIO XXXV.

Stomachi dolor ob massam pilularum in ventriculo relictam.

§. 1. Equiti Torquato de imbecillitate stomachi conquerenti, & quod tenebricosum quid oculis objiceretur, homini scil. occupato publicis muniis, consuluerunt ut quotidie pilulam ex aloë ante pastum deglutiret: A dolore stomachi interiit.

Ferunt repertam in alvo integram massam pilularum, nam & frequentiam medicamenti natura elusit, & forte cum pilulam caperet genio indulsit, ut medicamentum impotens fuerit. *Ballonius Paradigmate* 110.

Valent. *Andreas Mellenbroccius* in miscell. curiosis anno 1671. observat. 91. refert quendam Erfurtensem civem, Pilulas ante annum sumptas, auro adhuc obductas vomitu rejecisse: Forte ob debilius ventriculi fermentum quod eas dissolvere non potuit: Alias Eruditissimus *Walens* in sua m. m. p. 51. ut Pilulæ dissolvantur cibum subsequi jubet, quiquod diutius in ventriculo moretur, putu aptior est, citius egrediente: Suspectæ esse queunt Pilulæ quæ lacrymas continent, sagapenum, ammoniacum, ob lentorem, cujus ratione aliquando adhærent nec possunt repelli: Qua de causa clysteribus indi vetat *Rondeletius*, narrans historiam Gubernatoris Monspeliensis, qui obiit ab injectu clystere quem illæ ingrediebantur.

* §. 2. Crassa medicamenti materia, quæ vi ignis separari debuisset, cum in corpus sumitur, quandoque in ventriculo diu hærens, illi molesta est, quod testatur historia Nobilis cujusdam viri a Brandis, qui post multa medicamenta devorata cum vitam cum morte commutasset, apertumque ipsius corpus esset, inventa est massa Pilularum concreta diutissime in ventriculo: Hujusmodi autem non contingunt cum medicamentorum formæ puræ usurpantur, quare imperite quidam earum extructionem vituperant: *Ioh. Albertus Vuimpinaus Tract. de concordia Hippocraticorum & Paracels. in Appendice p.* 2.

Medicamenta ut operentur debent actuaria ventriculi, calore, cujus parietes si crasso & viscido phlegmate obducantur, ut concoctio non peragitur, ita nec medicamenta possunt dissolvi, præsertim quæ solida forma donata sunt, cujusmodi Pilulæ, unde non mirum si aliquando integræ deturbentur, vel in massam coeant in ventriculo, Nob. matronæ, cui ventriculus multa scatet pituita, nuper præscripsi Pilulas, quæ tertia demum die operationem perfecerunt, tanto enim tempore illis opus fuit antequam dissolverentur, upem ferente usu oxymelitis & mellis rosati colati; sed maxime lecti tepore; Eadē enim matruna si quando vis purgans ingerat, & deambulatione uti velit, incassum id adsumptum est & nullo successu.

OBSERVATIO XXXVI.

Ventriculi dolor à lacertis & serpentibus inibi hospitantibus.

Anno 1551. pervenit ad nos historia Viennæ impressa hujusmodi: Hac æstate circa diem D. Margaritæ, in Hungaria prope pagum Zicsam, juxta Theysam fluvium,

accidit ut in multorum hominum corporibus serpentes & lacertæ naturalibus similes nascerentur; Unde sævissimi dolores oborti tandem eos enecarunt, ita ut circiter tria hominum millia periisse ferantur: Quibusdam humi ad solem jacentibus serpentes & lacertæ per os aliquatenus emerserunt, sed mox se iterum abdiderunt in ventrem: Nobili cuidam puellæ diris cruciatibus mortuæ, cum venter incideretur, serpentes duo prodierunt *Gesnerus histor. animal. lib. 2. cap. de Lacertis.*

OBSERVATIO XXXVII.

Ventriculi dolor à Zinziberis libra una in ventriculo restitante.

PRinceps quidam Ecclesiasticus, cum aquam quandam, in sua ditione scaturientem, cui plurimum in variis affectibus sanandis vulgus tribuebat, diu bibisset, atque ventriculum sic refrigerando, imbecillitatem inde contraxisset, ut eam emendaret zinziber conditum sæpe affatim comedit.

Sed invalescente morbo, cum moreretur, atque corpus illius aperiretur, in ventriculo ejus zinziberis libram unam invenerunt medici, qui hoc mihi narrarunt. *Platerus observ. lib. 2. p. m. 435.*

ALias z. z. eodem teste, imbecillitatem ventriculi emendavit, præscribente Erasto, in quodam, qui ea laborans, post triennem quartanam, singulis matutinis, per 30. annos, duas radices magnas z. z. leviter masticatas deglutivit.

OBSERVATIO XXXVIII.

Ventriculi dolor à vesiculis pediculis plenis illi affixis.

BRugelius Professor Lovaniensis in humano secto cadavere, postquam aperuisset ventriculum, vesiculas ei affixas deprehendit pediculorum plenas. *I. Heurnius de morbis capitis cap. 7.*

OBSERVATIO XXXIX.

ventriculi dolor & pondus à lapide in Jejuno intestino contento.

ORificio stomachi, ut dentibus bolare tartarum, fabricæ fabrili simile adhæret, à quo tartaro ventriculi concoquens vis perditur, atque stomachus male apertus concoquit, fœtensque dolet; adeo ut tartarum sæpissime in stomacho coaguletur, ceu in anatomia lapides repertos vidi, à quibus stomacho insolentes morbi à *dispepsia* scil. & *dolore*, una cum *vomitu* & *lienteria* accidunt; ex quibus frigidæ putredini, ardenti, quotidianæ febri, aliique obstructioni causa præbetur: Tale egomet ipse in Fabro aliquo ferrario, longo qui tempore juxta Rhenum laboraverat, ægrotare comperi: Is enim lapidis molaris instar in stomacho suo jacere eundemque premere, querebatur, cui multiplicia consilia medicorum, ac supervacaneorum medicamentorum receptio nihil profuerant, multo minus *genuinas suas sedes habere* potuit:

Eundem tandem defunctum, morbi causam comperiendi sciendique cupidine, Chirurgum dissecare jussi, ac in Intestino Jejuno magnum candescentem lapidem reperi, qui intestinum juxta orificium stomachi totum obstruxerat, ut nihil permeare potuerit, qui lapis in hodiernum usque diem præsens mihi reservatur, Eumque quem miser ægrotus in corpore ac stomacho habuit, Medicorum nemo scivit, nedum intellexit, quare tanto minus curare ii potuerunt. *Schneiderus l. 3. de catarrhis c. 7. ex Johanne Henen.*

CAlculorum ventriculi & intestinorum multi meminerunt: *Assuerus* narrat apud Seren. Pomeraniæ Principem lapidem asservari magnitudine ovi gallinacei magni, superficie glabri, colore bezoarticum æmulante, à muliere rejectum, in cujus intestino concreverat: D. *Desgrand-Prés* apud *Riverium*, novit virum Nob. qui quoties alvum exonerat, calculos inæquales, fastigiatos, cineritios, cum excrementis dejicit jam à pluribus annis: *Vincentius Alsarius Crucius* observavit excernentem ex ano lapidem, qui ob duritiem in excundo scaphium fregit: Lapidescit materia illa in intestinis, quemadmodum in abscessibus, ex *Galeno* lib. 13. meth. & 2. ad Glauc. Aut sicut in articulis, ex ejusdem *Galeni* sententia, quia est crassa & terrea, ex 4. de simpl. medic. Facult. Cumque requiratur ista crassities ad hoc ut generetur lapis, ex lib. de Renum. affect. ob siccitatem & frigiditatem constans, ita simul requiritur mucus ut coalescat in unum, quemadmodum in lapide vesicæ videmus: Si arridet opinio, suscipe, secus, & meo judicio, verius sentit D. D. *Bartholinus*: Mulier septuagenaria tres per secessum excrevit molle avellanæ calculos, quales observantur in vesica bilaria, leviores, forma triangulari; Observante D. *Christ. Tinctorio* Med. Professore,

qui

qui recte suspicatur per ductum cholidochum ad intestina venisse facta erosione: nam mulier multum conquesta fuit de dextri lateris dolore protenso ad intestina: Erosionis vero id indicium habet, quod cum calculis excreverit materiam cruentam & purulentam: quanquam & sola ductus cholidochi dilatatione, quod alias vidi, protrudi possint. *Schneiderus ib. ubi plura.*

Observatio XL.

Circa Ventriculi regionem dolor pertinax; à ferreis instrumentis in eo contentis.

Noricus quidam D. Montano retulit, ægrum quendam intolerabiles dolores circa ventriculi regionem ad mortem usque passum esse: postquam vero diem suum obiit, ac corpus apertum fuit, omnis generis instrumenta in ipsa ventriculi capacitate reperta fuisse: *Ex observ. Laur. Scholtzii.*

Præstigia Dæmonum hæc sapere haud dubium est, nec enim qua via ventriculum subierint demonstratur: Similia per os excludi, quæ tamen in ventriculo non præextiterint, opinio est, Cacodæmonis arte imponi spectatoribus, ut credant talia reverâ ventre recondita fuisse: *Ab Heers* tamen observat. Medicat. 8. refert puellam, acicularn ore rejecisse, ligulas, quas ante exclusionem apprehensis manu faucibus, tactu in ascensu deprehenderit, vi ereptas, quanquam arctissime cohibere conatus fuerit.

Observatio XLI.

Ventriculi æstus & dolor à nimio usu spiritus vini, post obitum flammæ specie erumpenti.

§. 1. Flammam in ventriculo ex nimio spiritus vini haustu excitari, nec à ratione nec experientia alienum: Lugduni ad confluentem Araris & Rhodani, quum mulieris cujusdam cadaver, causam mortis investigaturi medici reserassent, ingens ex ventriculo prorupit flamma universum ventriculi ambitum occupans, mox tamen extincta. Ad *Ren. Moræum* Scholæ Parisiensis decus scripta fuit hæc historia: Causa flammæ credebatur spiritus vini largius à muliere ista sorptus: vel calidior Theriaces aqua, quam Medicis fudentibus ægra sumpserat.

§. 2. Polonum Equitem sumptis duobus ardentis vini cyathis flammam evomuisse, exindeque combustum Adolphus Vorstius mihi narravit. Similem casum Senatui Academico Hafniensi propositum meminimus. *Th. Bartholinus hist. 70. centur. 1.*

Observatio XLII.

Ventriculi dolor à pure ex apostemate Pleuræ in eum illabente, ejusque tunicas & intestinorum corrumpente.

Empyematici cadaver dissecui qui lateris apertionem recusavit: Pus ab apostemate in pleura & musculis intercostalibus excitato, intusque disrupto emanans, loci affecti & pulmonis contigui partem sphacelo affecerat, indeque diaphragma corrodens, & foramine in dextro ejus latere facto, in viscera imi ventris descenderat, ibidemque toto ductu ventriculi & intestinorum tunicæ exteriores, in quas materia purulenta deciderat, corrosæ & discolores apparebant, Huic ventriculi molestia continua & crebra subversio adfuit. *Willis Pharm. rat. p. 2. sect. 1. cap. 9.*

Observatio XLIII.

Cardialgia à bile è cysti &c. transmissa; 1. 2. A ventriculi substantia exesa. 3. Ulcere in orificio ventriculi. 4. Vomica in Hepate 5.

§. 1. Nobilis mulier febre putrida & hectica prehensa fuit cum Cardialgia: Vesicula fellis bile instar picis splendente plena erat: Lien sanguine nigro oblitus: Vasa mesaraica atro sanguine turgebant, venæ inde ad ventriculum missæ varicosæ. *Vide l. 4. tit. de Febribus.*

§. 2. In ventriculo nutricis biliosa quædam erat superfluitas, quæ orificium acrimonia vellicaverat, unde querelæ de rosione cordis. *Vide tit. de Partu difficili.*

§. 3. Quædam continuo Cardiagmo, cum vomitu vexata, fuit: Substantia ventriculi circa medium exesa inventa est ad latitudinem majoris lilii, cum signis gangrænæ. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Juvenis (*de quo tit. de cap. dolore*) cum convivio interfuisset, eadem nocte dolore

stomachi correptus fuit, quem sequutus maximus cruciatus oris ventriculi &c. In ventriculi orificio superiori, ulcus erat magnum ac foetidum, in vacuum usque ventriculi penetrans, ubi ramus 6. conjugationis inseritur &c.

§. 5. Cuidam aderat febris, dyspnoea, vomitus biliosus cum Cardialgia: Vomica aderat in hepate cum maxima puris coacervatione. *Vide lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

Observatio XLIV.

Pulsatio circa ventriculum, ab aneurismate coeliacae arteriae.

ANnae N. cum febre Pulsatio vehemens supra ventriculum acciderat: Coeliaca arteria sese obtulit ita dilatata ut compressum pugnum admitteret. *Vide l. 4. tit. de Febr.*

Observatio XLV.

Cardialgia ob acumen cordis maximi, à cibo sumpto os ventriculi comprimentis.

ILlustr. Colonellus annorum 54. temperamenti sanguinei, hydrope ascite detentus, cum gravissimo ori ventriculi dolore paulo ab assumpto cibo, & respirandi difficultate: post curam 14. mensium morbo victus naturae debitum persolvit: Latuere in abdomine 16. mensurae citrinae aquae, in thorace quatuor: causa fuit hepar durum atque scirrhosum: Doloris vero ventriculi à cibo, per annum perdurantis, origo fuit acumen cordis, quod à cibo sumpto comprimebat os ventriculi, unaque impedito diaphragmatis motu, difficultas anhelitus ingruebat: Cor namque bovino majus fuit, totam thoracis capacitatem replens, atque extenuatos flaccidosque compressione reddens Pulmones: Num cor à nativitate magnum nactus fuerit, an vero in morbo excreverit, dignam otiosis relinquo speculationem, siquidem ante morbum nec dolore, nec difficultate anhelitus, nec deliquiis fuit lacessitus, In sinistro cordis ventriculo inventi sunt duo Polypi duri, carnosi atque lati, ad quorum motum versus arteriam magnam sequebatur pulsus interceptio, graviaque cordis symptomata. *Antonius de Pozzis observ. 31. miscell. cur. anni 4.*

Observatio XLVI.

Stomachi oppressio producta ab hydrope pectoris.

VIdua N. hydrope pulmonis laborabat, quo interiit: Cum dyspnoea de oppressione stomachi conquerebatur, Sed id tantum per consensum fiebat, omnes membranae putruerant. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnoea.*

Observatio XLVII.

Epigastrii dolor, Rugitus ob Intestini Duodeni laxitatem & amplitudinem praeternaturalem.

VEslingius refert, & Anatomicae sectiones quotidianae docent, intestinum Duodenum nonnunquam laxitate & amplitudine insigni praeditum reperiri, atque tunc majori ventriculo quasi minorem adjunctum videri, quae Laxitas ipsi contingit à succis fermentaceis acrioribus & vitiosis in illud delabentibus, hincque validis inductis fermentaceis effervescentiis, à quibus non solummodo ipsum valde distenditur, verum etiam molesti rugitus, magni dolores, lancinationes, summaeque anxietates in viventibus oriuntur. *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 7.*

Observatio XLVIII.

Ventriculi dolor ab humoribus acribus & flatibus in eo contentis, pro verme habitis, Pyloro exulcerato, connexione cum Hepate. &c.

VIr dealbator, sexagenario major, macer & pallidus, à quatuor annis circa hypochondrium dextrum varios sensit dolores, passus quoque vomitus, singultus, ructus: non potuit solidos assumere cibos, sed jusculis saltem contentus fuit: aromata acriora, ut & dulcia omnia valde laedebant eum, acida vero, modo grata, modo molesta erant: Variorum hominum imploravit opem, & primo quidem, ut solent plebeii, agyrtarum, circumforaneorum &c. tandem etiam Medicorum: A plerisque praeter purgantia valida nihil accipiebat, hinc malum in dies magis magisque ingravescebat, Imprimis conquerebatur

de

de verme vivo in ventriculo hospitante, & per intervalla per œsophagum unguibus uncis & cauda mobili sursum reptante, cum summa cordis anxietate, sæpe superveniente lipothymia: dicebat tamen se posse ascensum vermis interdum impedire, si scil. manibus pectus comprimeret: tunc enim decideret iterum in ventriculum: imprimebat sibi vermem istum sub idea Lacertæ bicipitis, cum corpore ovali & cauda tortuosa, ejusque figuram tribus ante mortem diebus in charta rudi carbone delineabat, petens simul atque obsecrans ut corpus in commodum aliorum post mortem aperiretur. Die 12. April. 1671. ultimum obiit diem:

Altero die me confero, invenio ibi non cadaver sed sceleton: aperto abdomine & thorace, primo ingenio Hepar aspectu quidem sanum, sed concava sui parte cum ventriculo in regione pylori, ad latitudinem duorum digitorum arctissime connexum atque concretum, quod non potui à ventriculo separare quin ejus læsa fuisset substantia: facto itaque in ventriculo foramine, cum strepitu & sibilo fœtidissimi prorumpebant flatus: Porro injectis tam supra ventriculi sinistrum, quam infra dextrum orificium ligaturis, totum excindo, & facta in ejus dorso, seu parte superna à pyloro ad sinistrum orificium transversa sectione, nihil in ejus cavitate vivi invenio, sed saltem liquamen subcruentum & summe fœtidum: Præterea ille durior circulus, quibusdam *sphincter pylori dictus, totus erat exulceratus*, & variis excrescentiis atris, lividis, glandulosis, & maxime fœtidis obsessus, quæ omnem præcluserant exitum alimentis è ventriculo ad intestina: vix enim tenuis stylus penetrabat ad duodenum: Vesicula fellis solito erat major, turgebatque bile: Pancreas erat siccum & duriusculum: Intestina omnia inflata & inania, imprimis tamen illa conduplicatio intestini coli, lienem intra & renem sinistrum, maximopere flatibus erant distenta, ut & intestinum cœcum ad pugni magnitudinem: Lien nigricabat, ejusque vasa erant varicosa; Pulmones quoties acie cultelli vulnerabantur, fundebant *liquorem lacti simillimum*, succedente paulò post sanguine satis rubicundo: Omnis aberat exulceratio: Pericardium aqua copiosa satis distentum: In renibus & vesica nihil observavi. Quæritur: Quidnam sub idea Lacertæ fefellerit ægrum? Nos conjicimus flatus fuisse. *L. Augustinus Hermannus Med. Erfurtensis in Miscellan. Curiosis anni* 1671. *observ.* 173.

Sphincter pylori exulceratus] Diaphragma prælapsi nervi à sexta conjugatione, tam sinister quam dexter, inseruntur in os ventriculi sinistrum: Sed hoc non contenti spatio, se conferunt etiam ad orificium dextrum, pylorum dictum, idemque non minori artificio, reticulato coronant plexu: Hinc pylori etiam dolores acuti crebri, ab acribus corruptisque vel cibis, vel excrementis exorti, molestias ingentes pariunt, quæ tamen communis vi consuetudinis sinistro solent adscribi orificio: facit orificiorum vicinitas ut unius pro alterius haberi queant affectus: Dolorum similitudo, ut hi mentiri queant illos: Nervorum utrobique æqualis multitudo orificiorum ipsorum ἰσοτιμίαν, parem dignitatem. *Rolfinkius Dissertationum Anatom. lib.* 4. *cap.* 38.

Observatio XLVIII.

Ventriculi dolentis anatome qui perforatus repertus est.

Anno 1654. in aperto ad exenterationem pro sepultura cadavere Dom. Land. Commendatoris ab Elckerhausen &c. quamprimum intestina, illis & omnibus visceribus adhuc omnino integris, & à cultro sectorio intactis, sunt detecta & denudata, illorum superficiei externæ, cum liquidiori quadam amurca innatabant, & se in conspectum dabant pelliculæ crebiores, quasi exustæ, prunorum coctorum, quæ pridie sub noctem comederat moribundus: id quod mihi non immerito ansam penitus indagandi, undenam putamina hæc hic conspici possent, ventriculo & intestinis adhuc solidis & illæsis, Et en timanti, magnitudine nucis avellanæ, & cui facile pollicis extremum intrudi poterat, fœtidissima scatens amurca, foramen ipsius ventriculi, in sede elatiori, sub sterno ipso, nimirum eo loco ubi memini hunc Dominum, cætera omnino adhuc bene valentem, semper conqueri me audivisse, de continuò, non quidem adeo magno, sed tamen satis molesto aliquo dolore, à bene multis retro annis se affligente. *D. Georgius Abrahamus Merolin Med. Noribergensis in Miscellaneis curiosis anni* 1671. *observ.* 229.

Arguentibus nasutulis nonnullis quod impossibile esset hominem cum foramine in ventriculo vivere potuisse: necnon me cavillantibus qui hoc asserere non erubescerem, respondi hoc ipsum illud esse unde præter cætera obierit æger, nec opus esse credere illum cum hoc foramine diu supervixisse. Sed simul ulcus istud seu apostema; forsan longo tempore ibi, cum tot annorum molestia hærens, & à dicta amurca tum demum erosum, in foramen hoc dehisceret, simul ægrum exspirasse: Quam opinionem postmodum etiam confirmavit *Helmont*, dum in illius *Ignoto hospite morb.* forte fortuna evoluto, inter alia hujus argumenti plura scriptum inveni, *Partium internarum mortificationem obitus diem non multis passibus anticipare. Idem ibidem.*

OBSERVATIO XLIX.

Ventriculi dolor compressibus à Pancreate scirrhoso, cum Renis sinistri omnimoda purulentia.

§. I. ORnatissimam matronam, Claramundam Sermentiam, uxorem Viri Rever. & Clariss. Dom. Petri Mussardi, Pastoris Ecclesiæ Reformatæ Lugdunensis Gallorum, per plures annos vehementes ventris & lumborum dolores reciproci male habuerunt sinistro latere: 11. Maij anni 1670. Ædes D. *Romano* sacras lintre vecta dum peteret, ingenti Ventriculi dolore subito correpta fuit, quem ingens consequuta est nausea & insignis per os humorum saburræ exclusio, molesta tum in reditu, tum postquam domum redux facta est: huic successere illico febris, ciborum fastidium, anxietas, pertinaces vigiliæ, sine dolorum levamine, non eadem vehementia urgentium: 23. die, præmissis aliquot enematibus, potionibus lenientibus & medio cri sanguinis emissione, discessit febris resurgentibus utcunque prostratis viribus, adeo ut die 27. in publicum prodierit amicam intimam invisura; Ea autem ipsa die sub vesperam denuo adoriuntur ventriculi dolores, vomitusque iterum acriter urgent: hinc exhibendi postridie cathartici omissa sententia, cujus vicem supplevit injectus clyster, exiguo subsequente levamine: 28. Maij sopita, sed vehementior resurgit febris, cum doloris circa regionem ventriculi duplo incremento, siti inexhausta, anxietudine, tussicula sicca ac creberrimis animi defectionibus: quæ symptomatum congeries ad novam horis matutinis, sanguinis eductionem impulit; qui ad uncias circiter, octo magno impetu erupit: Vacuationem hanc solatium, sed fugax & momentaneum excepit: nam circa horam tertiam vespertinam ejusdem diei, regionis epigastricæ dolor subito & magna vehementia erumpit, accedente dyspnœa, hinc stertore, aphonia, & ad quartam vespertinam, morte, irritis omnibus remediis, accurata licet sedulitate exhibitis & adhibitis.

Repentinum illud nec expectatum fatum, ad causæ explorationem per cadaveris apertionem nos impulit, quæ postridie peracta est à *Mag. Massonneau* Chirurgo Lugdunensi peritissimo, coram Clarissimis Dom. D. *Carolo Sponio*, Facultaris Vice-Decano & *Bernardino Iuvadellio*, ac Mag. *Iacobo Regnaud* sagacissimo Pharmacopœo: Dissectio autem statim exhibuit Epiploon integrum, probe constitutum, maximæ amplitudinis, intestina omnia obvolvens, ad os usque pubis protensum, ventriculi fundo, secundum coli intestini longitudinem, firmiter connexum: Jecur bene constitutum, quanquam ad pallorem vergeret: Ventriculus exhaustus erat & inanis, nec non cystis choledochos: Splen integer decentis magnitudinis & formæ: Pancreas autem molem naturalem multo superabat, durum & undique scirrhosum: Ren dexter, qui naturæ lege sinistro inferior esse debuerat, superiorem obtinuit sedem, labis tamen omnino expers, intus & foris: Sinister autem in colliquamentum abierat, parenchymate plane destitutus, superstitibus solum aliquot fragmentis, acinis malorum granatorum similibus; Vesica urinaria omnino vacua, puris tamen aliquid circa orificium aspersi habens: adeo autem erat contracta, & uteri corpori adnata, ut ab invicem divellere vix licuerit: Salvi erant pulmones undique, à quavis cum partibus vicinis connexione liberi: Capiti pepercimus: Atque hæc maxime notatu digna in ea anatome nobis conspicua fuere.

Hinc colligere licet duos affectus complicatos ægram exercuisse, Priorem quidem, præternaturalem illam Pancreatis constitutionem; Posteriorem, absolutam propriæ renis sinistri substantiæ destructionem & corruptionem; qui conjuncti cæteris symptomatis originem præbuerunt: Porro, etsi Renis illius functio omnino abolita esset, mictio tamen naturaliter processit, quod alter officio fungeretur, alterius vicem supplens: Ultimam vero morbi catastrophen quod attinet, adscribenda illa videtur tetris & cadaveris indolem sapientibus vaporibus, ad superiora elatis, partes nobiles infestantibus, subsidio Pancreatis solito præterea destitutis: Vapores, inquam, è rene putrido & corrupto manantes, calorem nativum omnino pessundederunt ac extinxerunt; vimque nectari vivifico partium, quarum dominatu regitur natura, intulerunt; *Dabam Lugduni pridie calendas Iunii anno* 1670. *Car. Sponius Vice-Decanus Facultatis Medicæ Lugdunensis.*

VOmitus, *apositia*, *anxietas &c.*) Ventriculi affecti symptomata, Reni sinistro consentientis: *Renes inquit Mœbius Fundam. Med. Physiol. p.* 358. laborantes in consensum trahunt ventriculum, vomitum, nauseam, anorexiam & apositiam excitantes: Consensus autem Ventriculi cum renibus beneficio nervorum accidit: Renes enim utrinque à sexti paris ramo stomachico, qui partim in membranam eorum propriam disseminantur, partim cavum subeunt ac substantiam perreptant nervos accipiunt.

Ventriculi dolores) A duplici causa excitati; eo scil. in angustias coacto & compresso à scirrhosi Pancreatis mole, illius fundo posteriore parte substrati: unde facilis *ἀναλγησία*: concurrentibus maleficis vaporibus è rene suscitatis, junctisque operis illi vim inferentibus.

Fe-

Febre insigni) Cui ansam dedit phlegmone obsessus Ren sinister, hinc abscessus & suppuratum successit.

Sinister colliquatus omnino) Abscessus & ulcera in renibus non tantum fiunt in parte externa sed & interna, sæpius enim, *ait Riolanus*, intra membranam adiposam colligitur materia quæ generat abscessus, tanquam steatomata in ipso adipe creata, quæ comprimunt Renes: Ex intemperie autem calida nascitur inflammatio, inde abscessus, tandem ulcus partis substantiam depascens.

Circa orificium vesicæ nonnihil puris) De conditione urinarum hic silentium, quæ proculdubio sub exitum fuere purulentæ, quandoquidem puris aliquid circa ostium vesicæ hæsit: Abscessus enim partem renis internam obtinebat, adeo ut aliorsum deflectere non potuerit: Si partem exteriorem habuisset inter duas peritonæi tunicas, Renes concluderes, effusum fuisset.

Incolumes fuere Pulmones) Hinc collige dyspnœam prægressam Pulmonum affectui imputandam non esse, sed Renibus ut supra dictum, vel tumido pancreati.

Renis socii defectum supplens) *Beverovicius*, eumque sequutus *Losellus*, tradunt uno Rene obstructo alterum quoque feriari, nullamque expurgari urinam: Consentit *Riolanus*, aitque hoc fieri propter fraternitatem & consortium ex affluxu malignæ auræ ab uno ad alterum transeuntis, vel refluxu saniei: Hoc quidem interdum evenire solet, sed non semper, ut ex præsenti casu apparet: Quando enim alter Ren, vel grandiore calculo obstructus, vel ex ulcere plane consumptus est, nihilominus urina per alterum profluit: Simile videmus in aliis partibus geminis, ut in oculis, læso enim uno, alter nihilominus videt: Sic & altero Pulmonum lobo corrupto alter respirationem adhuc promovet: Per consensum tamen facile alter ab altero læditur.

Importunis Vigiliis) Vigiliæ febris & doloris individui fere comites sunt; Sed & eas, Pancreate affecto, citra alterius cujusdam partis affectum, per semestre pertinaces fuisse constat exemplo, lib. 1. Tit. de Vigiliis allato.

Ingentes dolores modo ventris modo Lumborum] Unde constituitur Colica Nephritica dicta: Renes lumbis contigui sunt & adhærentes per suam membranosam adiposam: quare iis laborantibus hi coafficiuntur: Dolore autem differunt Renes, & quidem interdum tam vehementi, ut exitialiter hominem torqueant, vel (ut habet *Forestus*) malæ habitudinis causa, aut ictu, vel lapsu, vel vulnere, aut incluso spiritu, aut innato calculo, vel arenis aggregatis, aut abscessu, ut in casu præsenti: *Galenus* addit ex superfluentibus quandoque fieri humoribus, oppilando, sive calidis, sive frigidis: Quia vero Ren sinister colo nonnihil adhæret, hinc fit ut dolores nephritici ex flatuum & excrementorum copia in colo restagnante exacerbentur, & vel colon per consensum, simul doleat, vel dolor colicus non semper accuratè à dolore nephritico distingui queat.

Accedente dyspnœa) Ab affectu renum calculo laborantium ortam dyspnœam annotatum est lib. 2. Tit. de Respiratione læsa: Quæ & assignari potest compresso diaphragmati à pancreate tumidiore & indurato.

Epiploon maximæ amplitudinis) In nonnullis ad umbilicum definit, in aliis sæpe ad umbilicum protenditur, & aliquando usque ad os pubis ubi inseritur: Et quando intercedit fundum vesicæ & uteri, os uteri comprimi & mulieribus sterilitas afferri putatur: *Clar. Bartholin. Anat. Reform. lib. 1. cap. 8.* Scilicet in iis quæ supra modum habitæ sunt & quibus omentum pinguedine infarctum: Clar. autem Matronæ huc usque quidem demissum sed absque superfluo adipe; ut ori uteri nulla injuria allata sit; prolem enim habuit:

Pancreas durum &c.) *Fr. Sylvius de le Boë* Pract. lib. 1. cap. §. 4. & 5. existimat vel raro vel nunquam in universum deficere Succi Pancreatici motum per suos ductus ad tenue intestinum, quod eveniet duntaxat, (si eveniat) ex Ductus maximi, mediique obstructione à pituita glutinosissima circa ipsius orificium hærente, ibidemque coagulata & impacta: quæ vix permanebit aliquandiu ibidem, quin à succo perpetuo accedente mox iterum solvatur, aut in præsens vitæ periculum conjiciatur æger: Cui annon inde mors inexpectata superveniat subinde, quis prudens negabit, aut observatione accurata in mortuorum cadavere, hocque Ductu in antecessum facta temere asseverabit? Memini certe visam mihi aliquando glutinosam copiosamque in hoc ductu hærentem adhærentemque pituitam, nec facile inde cedentem ac removendam: *Hactenus Sylvius*. Quæ optime huc quadrant: Durities enim illa Pancreatis per rotum parenchyma scirrhosi, pertinaciæ & magnitudini obstructionis ab ejusmodi pituita adscribenda.

Splen integer, Pancreas durum] Pancreas Liene affecto, *Highmoro* judice, vix aut nunquam integrum evadit, plerumque enim simul obstruuntur vel scirrho afficiuntur: *Riolanus* Antropog. l. 2. c. 16. Ideo Pancreas, quum morbis lienis similes affectus incurrat, Lienem vicarium appellar: An Lienis affectus in Pancreas commeant, non vicissim?

§. 2. Sævissimos dolores a scirrhoso pancreate, graviter premente ventriculum cibo distentum excitari observavi, ab illius compressa, nominatim in Canonico, qui quatuor ante mortem annis de his doloribus fuit apud me semper conquestus, id quod satis constitit ex dissectione corporis *C. Piso de morbis à sero p. m. 594.*

Observatio L.

Ventriculi dolor ab hujus connexione, anterius cum epigastrio; posterius cum pancreate, Repleto eodem materia nigra, Intestinorum à flatibus distensione & inflammatione &c.

IN vetulæ demortuæ corpore considerabilia fuere sequentia 1. Omentum undique non solum ossi pubis adhærebat, sed & Ilium, adeo ut nonnisi violentia separari potuerit, putridum omnino. 2. ventriculus anterius firmiter corpore crasso, albo durioreque intercedente, adhærebat epigastrio, ad palmæ spatium: posterius Pancreati, adeo quidem ut

nullibi

nullibi separari sine dissectione potuerit: 3. Idem plurimum continebat materiæ nigræ sanguineæ, liquidæ concretæve, similiter ac intestinum ipsum: 4. Intestina omnia flatu summe distenta, valde rubicunda, & ex inflammatione gangrænata: *Gerardus Blasius obs. medic. 2. parte 4.*

Observatio LI.

Ventriculi dolor genitus à variis Hepatis, Cystis felleæ, Pancreatis &c. affectibus.

§. 1. Catharina N. subinde dolores circa ventriculi regionem patiebatur, cum duritie & pondere dextri lateris: Hepar solito grandius maximam partem ventriculi premebat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 2. Matronæ Iecur erat mole admodum magnum ac ponderosum, quæ stomachum cooperiit & depressit ad dolorem, & ut cibi multum ferre non posset. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. Vir Nob. dolore hypochondrii dextri diu afflictus fuit, cum ventriculi ac diaphragmatis compressione, Hepar magnum erat, cum multis abscessibus, infarctum: Pancreas ingentis molis: *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

§. 4. In cadavere puellæ Ictericæ vesica fellea, ejusque meatus in duodenum, bona mesenterii pars fuit plane ossea: hinc recedente in ventriculum bile, assumpto cibo dolor vehemens, materiæ commotione cruciabat. *Rhodius cent. 3. obs. 3.*

§. 5. Vir quidam quotidianæ vomitioni biliosæ obnoxius, hac repente suppressa, ventriculi vehemens dolor prehendit; Post obitum deprehensa est bilis sincera, eaque prassina circum jecoris cava, libræ pondo, membranis coercita. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

Ventriculi vehemens dolor &c.) De ventriculi dolore à coërcita circa hepar bile cõmemorabilis est locus apud *Hippocr. 4. de morbis v. 7. Postquã comedit & bibit homo aliquid amari, quodque biliosũ ac leve est, copiosior etiam fit bilis in hepate, & statim dolet hepar, quod pueri cor vocant.* Non pueros modo, sed etiam Medicos nostri temporis, *ut Martianus*, nomine insignes in hoc eodem deceptos novi, qui hepatis dolores ex bile provenientes, quales sunt de quibus hic tractatur, tanquam ad ventriculum spectantes, calidis curare usque ad ægri interitum non desistunt: Erroris autem occasionem præber situs, qui (quoniam hepar secundum lobum superiorem ventriculo supetpositum est) utriusque visceris onus & idem est, ita ut partis affectæ cognitio ex loci inspectione haberi non possit: Probabile tamen est dolores ad ventriculi regionem sub costis affligentes, si in anteriori rantum parte consistunt, ad hepar potius quam ad ventriculum pertinere, quandoquidem dolores ventriculi, modo anteriores partes, modo posteriores, modo latera utrinque, & aliquando cinguli instar prædictas omnes partes infestare solent, Idque sæpius in praxi ipsemet observavi: Et ratio est, quia ventriculi capacitas late ad partes præfatas se extendit, ita ut humores in ea contenti, modo has modo illas partes invadant. *Vide historiam Dom. de Bourgeon, Sect. 8. hujus libri observat. 37.*

§. 6. Illustr. *Thuanus* (*vide histor. Tit. de ventris doloribus*) conquerebatur de dolore colico cum sensu ponderis ad regionem stomachi, dum staret erectus vel ambularet; hypochondria vero ei nec tumebant, nec dolebant, etiam duriter attrectata vel percussa:

Aperto cadavere deprehensum Jecur induratum, rotundum instar sphæræ, farctum & transfixum gypsea pituita sevum referente: Pancreas vero amplitudine sua & pondere ipsum Hepar æquabat, totum scirrhosum, multis globulis specie ovi columbini differtum, &c. *Riolanus Anthopogr. lib. 2. cap. 16.*

Hypochondria nec tumebant nec dolebant] Cum Pancreas à ventriculo tegatur, Tumores illius difficillime tactu deprehendi possunt, Et hæc causa est cur eorum mentio à Practicis nulla fiat: Et qui eos observarunt, post obitum rantum & dissectis cadaveribus deprehenderint; Non exigua tamen eorum conjectura haberi potest ex iis quæ in Illustr. *Thuano* annotata, Si nempe ponderis & gravitatis sensus in regione ventriculi percipiatur, & nullus tumor nullaque durities in hypochondriis appareant; alia ramen obstructionum latentium indicia adsint, qualia in Hepatis, Lienis, ac Mesenterii obstructionibus proponuntur. Quibus etiam signis addi possunt dolor & alia symptomata ventriculi propter viciniam patientis, respiratio difficilis ob diaphragmatis compressionem: Quibus signis alias conjecimus D. *Audeyerium*, in Senat. Gratianopolitano Præsidem, scirrhum habere in Pancreate, eumque etiamnum tactu deprehendere potuimus, manu ad latera ventriculi versus medium adacta, cum esset valde macilentus, & duritiem in ea parte animadvertimus quæ digitis compressa dolorem ipsi non mediocrem inferebat. *Riverius Praxeos l. 13. c. 14.* Vide histor. dicti *D. Audeyerii cent. 3. obser. 81.*

Additamenta.

Observatio I.

Stomachi dolor ob utrumque orificium quasi corrosum & sideratum, vitium Hepatis, Pancreatis, vesiculam felleam lapillis plenam &c.

Nob. N. per aliquot annos *dolore stomachi*, *difficultate respirandi*, Obstructione hepatis & venarum mesaraicarum, *Syncope*, *Icteritia nigra*, per vices laborans, denique tumore crurum

crurum & œdemate affectus anno 1672. ætatis verò LVI. moriebatur.

Dissecto cadavere apparuerunt orificium ventriculi quodam modo corrosum & sideratum, ventriculus verò ipse adhuc in naturali statu, Hepar marcidum & putrescens; in vesica fellea, lapilli centum quinquaginta unus, subflavi & prædurí, quorum quidam avelanæ, alii pisi majoris, alii pisi minoris, cæteri lentis magnitudine fuêre: intestina omnia, itemque Pancreatis viscus, cum mesenterio & omento totaliter siderata: Lien valde parvus, naturalis tamen, itemque Renes ambo, Crura ambo œdematosa, ac ab emanante sero salso exulcerata, non sine metu ad properantis *Gangrænæ*, cor insigniter magnum & vegetum. *Ioh. Helvvigius Observ.* 100.

Lienem in Hypochondriaco affectu omni semper culpa carere licet haud sit dicendum cujus sanè innocentiam Cl. Hœc stetterus feliciter Decade V. Observat. cas. 1. propugnaverat: Ubi rectè actionem Splenis prius cognosci debuisse quam læsam pronuntiari, subjunxit unde etiam illorum miratur ingenia qui partis alicujus delicta & errores tam perspectè designare possunt cum de officio & usu, illius nihil constet: Lienem affectuum melancholicorum reum actum esse potius quàm peractum, neque sententiam illam nuperis experimentis esse consentaneam, plurimos enim istiusmodi affectibus obnoxios, & post obitum exenteratos, lienem ab omni tali culpa absolvisse refert Glissonius Anat. Hep. cap. 45. In hoc sanè casu hypochondriaco anatome Lienem naturalem exhibuit, reliquis visceribus magna ex parte corruptis. Videatur *Sylvius de le Boë*, Disput. med. 5. §. 7.

Observatio II.

Ventriculi dolor intollerabilis, à Schirro Pancreatis, Mesenterii & intestini jejuni portionis.

CIvis nostræ Civitatis à tribus mensibus de dolore circa regionem ventriculi acerbissimo & continuo affligente quæritur, ita ut præ dolore & continuis vigiliis ad ultimam maciem perductus sit, & marasmo confectus interiit.

Inrerioribus inspectis, scirrhus ingens totum pancreas & mesenterii partem occupabat, qui & janitorem ac jejuni principium ambiebat; materia esculenta plenus repertus ventriculus, ejusque orificium dextrum tam arctè conclusum, ut vix aliquid excerni potuerit.

PAncreas ab obstructione scirrhosum, ventriculi orificium dextrum ita compressit, ut ingesta vix excerni potuerint: hinc cibi acor, ex acore corrosio & dolor maximus. Atque sic ob inædiam, succique alibilis penuriam exspiravit. *Stephan. Blancardus in Anatomia Practica.*

Observatio III.

Post dolores ventriculi lethales, pars illa perforata reperta est, &c.

§. 1. JUvenis quædam Matrona diros stomachi dolores ab ipsa infantia perpessa, tandem è febre continua occubuit. Cùm evisceraretur cadaver, ventriculusque ad examen revocaretur, in ejus parte superiori, ad anteriora reperiebatur foramen ovale pollicem unum cum dimidio longum, cujus circumferentia callo, non absimili limbo serico panni marginibus assuto, cingebatur. Foramen illud omninò obturabatur à parvo hepatis lobo qui supra ventriculum ad lienis exporrigitur regionem; lobique hujus membrana tam tenaciter foramini adglutinata erat, ut inde non sine magna divelleretur vi; illâque in parte membrana hæc eundem colorem ac faciem cum membrana ventriculum intus vestiente nacta fuerat. Arbitrabantur quidam foramen illud ex ipso naturæ in subjecti formatione errore prognatum fuisse: verùm ipsorum sententiæ subscribere ego nequii, quin potius opinatus sum, ab ipsis doloribus matronæ primam infantiam infestantibus originem traxisse, quo scilicet tempore membranæ & molliores & tenuiores exstant. Tum enim, si me conjectura non fallit, acrior materia, aut etiam corpus aliquod extraneum, inibi ulcus excitavit, quod à stomachi liquore; in infantibus præprimis, valdè detersivo, & tamen mihi, mundificatum, ad vicinias non longè evagatum est, sed intra certos coercitum fuit limites. Sic saliva canina, prædicto liquori non multum absimilis, vulnera & ulcera deterget, vique suâ balsamicâ sanat; quin etiam exempla eorum qui cùm propria vulnera lamberent curati sunt, non ita habentur in frequentia, ut de assertione nostrâ circa salivæ vires dubitari queat. Verùm hic ulterius observandum venit, quod partes ab hoc ulcere semel solutæ, uniri rursus nequiverint, quia scilicet cum ventriculus omni tempore quo Matrona nostra comedebat dilataretur, sic ulceris labia ab invicem disjungebantur. Fateor equidem ex iisdem labiis succum continuò exudasse, unde eorundem agglutinatio perfacilis fuisset, si in uno semper perstitissent situ, nec à variis ventriculi motibus opus interturbatum fuisset,

ac propterea è prædicto succo marginum ulceris callus procreatum potius esset; ab eodem prætetea succo viscidiori hepatis adjacentis membrana ventriculo fuit colligata, indeque foramen obturatum; id eò mihi probabilius videtur, quòd cùm aliquando cadavet aperirem, inveniebam in intestino jejuno foramen tres digitos transversos longum, & observabam epiploum ibidem adhærens prorsus callosum redditum. *Ex Epistola à Domino Courtial Medico Tholosate ad Autorem Ephemeridum ballicarum conscriptâ.*

*Siquidem, an hic casus, quod sit rarissimus, fidem apud nonnullos inventurus sit, dubito, similes quosdam ex aliis adducam.

Philip Salmuth. centur. 1. *observ.* 43. *fol.* 28. mentionem facit morbi cujusdam ventriculi illi, de quo egimus, valde similis quo afficiebatur quisquam, in cujus cadavere, foramen ventriculi vetus, quemadmodum è lateribus nigris, crustosis, & inveteratis patebat, conspiciebatur, cui & fistulosum junctum erat ulcus.

Georg. Abrah. Merclinus Miscell. Med. Phys. Germ. decu. 1. *an.* 2. *observ.* 229. *fol.* 332. Exemplum foraminis cujusdam dat in ipsa sede ventriculi elatiore subterno fœtidissimâ scatentis amurcâ, de qua patiens ante annos aliquot conquestus brevi post aperturam moriebatur.

Iacobus Hollerius Schol. ad cap. 43. *de morb. intern. fol. mihi* 453. de quo narrat, qui febre, cardialgia, vomitu, torminibus ventris, dejectionibusque pici, & nigro sanguini similibus diu vexatus, tandem obierit, in cujus secto corpore inventum ulcus ustulatum in ambitu tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis in pylorum est. exesis.

Memorat & *P. Forestus libr.* 18. *observ.* 35. *fol. mihi* 178. de stomachi affectibus ex ulceratione ventriculi in 15. annorum puella.

Ioh. Scultetus Armament. Chirurg. obs. 80. *fol.* 296. se aperuisse cadaver monachi Patavini, qui doloribus colicis obiisse ferebatur, & in causam morbi investigantem non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, verum etiam ad mediam usque tunicam corrosum reperiisse ait.

De errosione ventriculi ab uvis immodicè assumptis in puello narrat *Ioh. Rodius cent.* 2. *obs.* 53. *fol.* 94. scilicet esu illo immodico trium horarum spatio extinguebatur; post mortem verò, abundè in ventriculo reperiebatur ichor viridis: quem idem bilem fuisse dicit æruginosam.

Remb. Dodonæus obs. med. cap. 25. *fol. mihi* 61. exulceravi ventriculum, non minus quam alias corporis partes, à ratione haud alienum esse ait, probatque illud exemplo cujusdam honestæ Matronæ annos plus minus 60. natæ, quæ ex ore spiritum fœtentem multis emiserat annis: quæque post dolorem circa ventriculi regionem assiduum, longo morbo confecta è vita discesserat, ac cujus ventriculus, cadavere aperto, superficie tenus exulceratus reperiebatur.

De excoriato ventriculo scribit *Georg. Blasius observ. fol.* 72. & 76. *I. Fabrit. Hildanus cent.* 3. *obs.* 20. *fol. mihi* 400. de magno fœtente ulcere in superiore ventriculi orificio reperto, ac putridis, fœtidis nigrisque humoribus repleto ait.

P. Borellus cent. 1. *obs.* 54. *fol. mihi* 55. mentionem facit abscessus cujusdam in ventriculo in quo copiosa materia nigra, lutulenta, sanguinis corrupti colorem æmulans reperiebatur.

Similis exempli meminerunt *Guil. Ballonius lib.* 1. *cons.* 43. *fol.* 197. *Horat. Augenius lib.* 5. *epist.* 1. *cap.* 11. *Dominic. Panarol. Pentec.* 1. *pag.* 200. *Ioh. Bauhin. obs.* 1. *Ioh. Schenckius lib.* 3. *fol.* 382./388. *Thom. Barth. act. Hafn. tom.* 4. *obs.* 36. *pag.* 115. 119. & *tom.* 3. *pag.* 59. 62.

Hoc vitium merito haberi potest ἔγκαυσις h. e. *ardor ventriculi Galeni*, cujus 8. *composit. sec. loc. cap.* 3. mentionem facit idem, à bile tunicis ventriculi infixa, ardoreque horrendo infesta oriri dicens. Quâ de re vide *Thom. Barthol. Epist. med. cent.* 3. *fol.* 157. *epist.* 42. *aliosque ibid.* Hodierni etiam Scriptores istius phœnomeni causam acri cuidam, acidoque olim cum sanguine commixto, posteaque ex arteriis ventriculi in eundem deposito tribuunt humori: conferatur observatio præcedens *obser.* 16. & *sequent.* 48.

Huic autem ventriculi ardori tollendo, humorique acido corrosivo temperando inserviet creta cum aq. fol. aliquoties lota, oculi cancr. absque acido præp. corall. perlæ præp., conchæ, bolus arm. vera terra sigillata, qua *Adrian Spigelius*, tali casu nihil esse præstantius ait: acidum enim absorbet tantùm, verùm & pinguedine quadam tunicis ventriculi adhæret, acremque humorem ibidem stabulantem obtundit.

Observavi ego, inquit Spigelius, in magnam mei admirationem ejusmodi ventriculi ardorem nullis aliis, sive externis sive internis æque ac terra sigillatâ cum syrupo consolidæ: mitigari & auferri posse remediis. *Cornel. Stalpart. vander Wiel Observation. Rarior. Cent.* ij.

Observatio IV.

Dolor à tumore scirrhoso ventriculi fundo adhærente lethalis.

NOn esse in medico semper relevetur ut æger, varia nobis quotidie confirmant exempla, inter quæ scirrhus ventriculi tumor haud infimum obtinet locum: Vir quidam in flore ætatis diu de ventriculi læsione & dolore conquestus est, demum tale mali sui sensit incrementum, ut præ dolore assiduo, diutius aurâ vesci haud potuerit, præterea vomitus continui & animi deliquia ipsum non desererent, donec ultimum obiret diem. Cadaver aperiendi copiam mihi suppetebant consanguinei, cupiditate rapti quidnam illum tam diu vexasset. Hostis infestissimus in cadaveris apertione non diu se se abscondere potuit, sed statim in conspectum venit fundus enim ventriculi ingenti erat obsessus tumore scirrhoso pugni fere magnitudine, materia tenaci & atrâ referto, qualem materiam quoque

quoque paucis horis ante mortem vomitionibus rejecerat. *Frederic. Rhuysch. Observation. Anatomico, Chirurgic. Centuriâ.*

Observatio V.

Verruca ventriculi lethalis.

Thomas *Ruth*, miles, diu questus de insigni ventriculi gravitate appetitu collapso, febri lenta, per intervalla ingravescente, tabe totius corporis; subsequente tandem massâ, in glandis magnitudine, cum multo sanguine ἄνω rejectâ. Ab illa hora perpetuò ferè fuit hæmopotoicus. In cadavere ejus ventriculus circa sinistrum orificium utrinque exhibuit verrucam cum radice sua firmiter annatam, alteram magnitudine minoris pomi Borsdorfiani, alteram grandioris alicujus avellanæ fortè plures essent repertæ, ni tumultuaria apertio rempus invidisset. I:a Salmuth. c. 1. Obs. 6. in intestinis infinitas verrucas in cachecticâ virgine post obitum invenit. *Christian. Francisc. Paulini in appendice Ephemeridum Germanicarum ann. vi. decur. ii.*

Observatio VI.

Glandulæ ventriculi scirrhosæ cum Pylori & Pancreatis scirrho insigni, post dolores vomitus lethales in cadavere reperta.

Anno 1686. imminente brumâ, consilia à nobis petiit Rustica quinquagenaria major, ex ditione Basiliensi: gravissimis tonsillâ conflictabatur doloribus circa præcordia, cum roto penè vitæ decursu, incommoda prius non tulerit, juxtaque numerosæ prolis mater esset: urgebant vomitus crebri, in primum ubi tantillum cibi ingessit: ventriculi regio ac epigastrium admodum fuit distenta, unde nec contectum leviorem ferre potuit, circa hujus fundum contingentibus obtulit se corpus durum, quod à sinistris dextrorsum & abhinc sinistrorsum sensim protrusimus: In dextris tumor renitens pariter sese nobis obtulit, qui autem ad attactum digitis comptimentibus, quamvis non sine atroci dolore ructibusque cessit. Rogata à nobis ecqui malum incurrerit illud aliud non respondit, quàm quod quinque abhinc annis ægrotans, catameniisque subitò privari ceperit, tumore hinc sensim incrementum capessente: Præscriptis medicamentis blandis internis,& externè fotibus ac linimentis, ægræ diætam exactam imperavimus: Elusit verò medicamentosum vim, atque abdomine quaquaversum intumescente, post crebras vomitiones, cruciatusque enormes misera occubuit. Prosectoris partes commisimus Clariss. Dn.D. Jac. Mejero Scafus. quas etiam dextrè implevit, præsentib. viris Clariss. Dn. D. Zuingero Philosoph. Prof. & Dn. D. Jo. Jac. Osvvaldo itid. Scafus. resectis enim ventris integumentis, fetum subflavum prorupit, cujus tres circiter mensuræ in abdomine continebantur: omentum erat disruptum & penè consumptum omnis pinguedinis expers. Pallebat jecur, nonnihil ad duritiem inclinans, cultrique apice sauciatum nullum sanguinem stillabat: Folliculus fellis subflavâ eaque tenaci turgebat maximè, Lien sanus erat, totius mesenterii glandulæ scirrhosæ erant omnes: At paulò accuratius inquirenti, insignis iste tumor occurrebat, & certè erat pancreas undique scirrhosum & tumidum, ut & Pylorus insigniter tumens in extima superficie, vomicis aliquot albente purè refertis conspicuus. Aperto ventriculo, pylori circulum valvulæ similem scirrhosum quoque deprehendit. Interna ventriculi facies undique scatebat glandulis indurantis albicantibus; quæ tamen numerosiores erant circa Pylorum. Inter dictas glandulas scirrhosas aliquot intercedebat discrimen: etenim aliæ aliis erant latiores & magis depressæ, aliæ minores & eminentes. His perlustratis consanguiniorum pertinaciâ (verba sunt supra laudati Mejeri) à sectione prohibiti, eidem finem imponere necesse habuimus, quantumvis & cætera, tum imi tum reliquorum ventrium viscera perscrutari proposuerimus. *D. Ioh. Iacob. Harderi Miscell. Cur. Dec. ii. Ann. vi.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII.

SECTIO VIII.

DE VOMITU ET NAUSEA.

OBSERVATIO I.

Vomitus & Nausea frequens excitatur cum serosus humor, aut abscessus, aut bilis constans suffusio Tunicam ventriculi extimam lacessit.

SI serosus humor, aut abscessus, aut bilis constans suffusio in partibus vicinis aut contiguis accidat, in quantum hæc Tunica (extima, quæ prorsus nervea est) propterea multum ac crebro irritatur, in stomacho nausea fere continua, Inappetentia & frequens Vomitio excitatur, prout in pluribus post obitum dissectis observavi. *VVillis Pharmac. Ration. cap. 1.*

IN *quantum hæc Tunica &c.*) Ventriculus tribus constat Tunicis, una communi à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaque: Hæc interiora tota nervosa est, interiorem ventriculi cavitatem constituens: Fibræ ejus potissimum ad sensationem, & forsan quadantenus etiam ad motum faciunt: At etsi contractiones spontaneas ei prorsus denegemus, attamen satis manifestè liquet eam frequenter distendi, inflari, intumescere, inque majorem capacitatem ampliari: Proxima Tunica, quæ propria, & per totum carnosa, fibris omnino carneis constat, tantum motibus, iisque solum contractibus obeundis inservire videtur: Revera totum ventriculi corpus membrana sive panniculo carnoso hoc, qui ipsum diversimode pro variis, quæ occurrunt, usibus & officiis contrahat & componat, integitur: Quandoquidem enim stomachus circa chylificationis opus, & medicamentorum operationes in varios gestus alterari & modificari debet, id propter hæc tunica multiplices fibrarum motricium ordines, nunquam satis admirandos continet: Hujus fibræ ab uno orificio ad alterum excurrentes, stomachi fundum ac latera in tota eatum longitudine circumdant, & juxta varium protensionis ambitum, breviores aut longiores, necnon magis rectæ vel obliquæ existunt: Porro in quibusdam locis, vid. prope orificia, & circa stomachi fundum & fines, multo crassiores sunt quam in medio, revera ut ibidem quadantenus carneæ & motrices videantur Membranæ hujus fibræ nerveæ (pariter ac in plerisque musculis observare licet) fibras carneas immediate substratas ad rectos angulos secant, utpotè quas non tantum obtegere, sed viete ac intra ordines suos singulatim, ne dissiliant, continere debent: Itaque hæc Tunica separata & amota, subtus ad rectos angulos jacet fibrarum carnearum series, quæ ventriculi fundum & latera quoad profunditatem cingentes in plano superiori, quod orificiorum interstitium est, inque ipsis orificiis terminantur: Proculdubio harum munus est, dum contrahuntur, ventriculi fundum & latera sursum ducere, & proinde cavitatem ejus plurimum arctare, adeo ut contenta superius lata, per hoc aut illud orificium eliminari possint: ut verò istius motus exeretorius versus hoc vel illud orificium determinate fiat, & materies stomacho inclusa, per vomitū aut secessum amandanda foras convehatur, altera fibrarum serie opus est, quæ respectu priorum transversæ, stomachi extremitatum unam, scil. lævam vel dextram, versus alteram ducant: adeo ut dum utriusque generis fibræ coagunt, stomachus, quoad omnes dimensiones suas contractus, & sursum latus, contenta sua per orificium, ad quod pro data occasione inclitur, ejiciat: Tunica Nervea penitus ablata, carneę sive mediæ superficies interior fibrosa in conspectum venit, in qua fibrarum carnearum ramificationis ordo notabilis est, quæ pone os ventriculi oriri, & sinistram ejus oram cingere visæ, antrorsum versus stomachi regionem dextram feruntur: Harum manipulus insignis in ventriculi jugo sive summitate utrinque lineis rectis procedens, Pylorum antrum ingreditur, ejusque cavitatis longitudinem sparsim obducens, in ipso orificio terminatur: reliquæ autem hujus ordinis fibræ, utrinque per stomachi latera oblique, & prorsum versus fundum ejus tendunt, ibidemque conveniunt: Priorum munus videtur orificium alterutrum versus alterum pro egestione per inferiora, & superiora respective faciendа adducere; nam eædem fibræ, juxta quod spasmus ab hoc vel illo ipsarū fine incipit, ad dextram vel lævam trahunt, prout in Tractatu de motu musculorum ostendimus: Si quando contractio juxta Pylorum incipit, dum illic ventriculi fundus & latera per fibras alias, tum interiores tum exteriores colliguntur, etiam os ejus per has rectas versus Pylorum inclinatur, propterea & stomachi contenta quæq; ad intestina transmittantur: Sin verò contractio ab alteris fibrarum istarum finibus juxta os ventriculi inchoetur, dum illinc fundus, & latera ejus, per fibras alias contrahuntur, etiā Pylorus pro vomitu accidendo versus ipsū simul adducitur: Quod ad reliquas hujus ordinis fibras obliquas spectat, dum à spasmo à dextris

ipsarum finibus incipiente, deorsum illæ & oblique contrahuntur, motu suo ventriculi cameram sinistram, versus fundum & pylorum pro cibis, dum coquuntur, strictius comprimendis, atque illuc devolvendis inclinant: E contrario item, spasmo à finibus sinistris inchoato, illæ sursum & oblique contractæ, ventriculi fundum & cameram dextram versus os ejus pro vomitu excitando corripi faciunt: Iuxta utrasque harum contractiones, fibræ carneæ exteriores, Tunicæ mediæ superficiem convexam constituentes, in actione conspirant, adeoque ventriculi cavitatem plus coarctant, & pro evacuatione superne vel inferne molienda aptius componunt: Quapropter secundum quod irritatione hic aut illic facta, contractio juxta pylorum vel os ventriculi incipit, tota ventriculi capacitas simul collecta, sursum lata, atque huc vel illuc inclinata, egestionem supernam vel infernam mollitur: Utrasque hujus tunicæ superficies, in iisque distinctas fibrarum motricium series, vide in Tabulis: Motuum contractivorum quos hæc ventriculi Tunica Carnosa peragit, species singulas recensere hujus loci non est. Interim annotamus motuum, quos ea obire solet, instinctus sive impulsus diversimode communicari, videl. imprimis ac potissime à tunica nervea substrata, quæ prout à ventriculi contentis varie afficitur, mox illam, retentionis aut expulsionis gratia, in hujus aut istiusmodi contractiones ciet: Cæterum Nervi huic tunicæ carnosæ inserti, ei varios motuum instinctus, ab ἐγκεφάλῳ partibus vicinis aut remotis, supernis aut infernis deferunt: hinc à phantasia, appetitu, imò à plerisque, sive animæ sive quarumlibet corporis partium, affectibus, ventriculus sæpe perturbatur & diversimode commovetur.

3. Tunica Ventriculi extima, ei cum Oesophago communis, cujusmodi substantiæ ac texturæ fuerit modo innuimus, Quoad usum spectat, hæc totius ventriculi integumentum existens, Tunicæ substratæ fibras carneas investit, easque fibris suis viet, ac velut viminibus simul colligat: Membranæ hujus fibræ in quibusdam locis crassiores sunt, ut quando ventriculus supra modum saginatur, plurimum distendi possint: Hæ parum motui, sensioni tamen quadantenus inservire videntur, quanquam & hujus perexiguus tantum usus fuerit, utpote quia nihil exterius objectum, aut ore assumptum huic occurrere potest: Quod si serosus humor &c. (vide Textum) Tunicæ hujus usus præcipuus est, quod totius ventriculi integumentum existens, membranæ substratæ carneas fibras investit, vasorum ramificationes sustentat, quinimo ad ventriculi robur ejusque calorem conversandum inservit: Porro non improbabile est in quibusdam locis hujus fibras nerveas, respectu fibrarum carnearum subjacentium, loco tendinum esse. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO II.

Vomitus ab ulcerato superiore ore ventriculi.

§. 1. Juvenis cum convivio interfuisset, eadem nocte dolore stomachi correptus fuit, cum vomitu omnium ingestorum: In ventriculi orificio superiore ulcus erat magnum: Ventriculus humoribus corruptis, fœtidis & atrabilariis refertus erat: *Vide lib. 1. tit. de cap. dolore.*

§. 2. Juvenis sorbens jusculum, dolore ventriculi fuit affectus, quem comitatus est Vomitus: Creditum id à veneno fuisse, sed perperam: Verisimilis enim est officulum aliquod acutissimum rugæ alicui oris ventriculi inhæsisse, quod apparuit post obitum, Aperto enim cadavere ulcus in ore ventriculi repertum fuit. *Hild. cent. 5. observ. 36.*

Ulcus erat magnum) Excitatur ulcus in ventriculo vel à causis internis, humoribus acribus, post apostemata: vel ab externis, medicamentis, venenis, vulneribus &c. Locum quod attinet, si exterior ventriculi tunica afficiatur, multò difficilior est curatio quam si intima, quia à medicamentis non attingitur: demum quando abscessum sequitur, quia eo disrupto sanies effunditur incapacitatem abdominis, ubi aqua hydropicorum colligitur, quia non patet exitus, Rursum, quod obsidet os ventriculi, deterius est, quia hæc pars est eximii sensus, quæque in se non retinet medicamenta quæ diffluunt, nec hærent.

OBSERVATIO III.

Vomitus tenuis & crassi humoris diuturnus, à Fistula stomachi excitatus.

Illustriss. Persona sæpius à cibis, à prandio æque ac cœna, noctu quoque, nunc tenuiorem nunc crassiorem humorem evomere consueverat: Caput dolebat ac erat grave: Plurimis visum erat tantam vim pituitæ de cerebro venire: Varia igitur remedia diligenter parata fuerant, novissime etiam setaceum, At frustra.

Defuncto corpore inciso, fistula stomachi, Aulicis ministris inspectantibus, adinveniebatur. *C. V. Schneiderus lib. de Catarrhis special. p. 439.*

Tantam vim pituitæ de cerebro venire] An detur vomitus vel diarrhœa cerebralis, vide infra Tit. de Diarrhœa, ex eodem, & fusius capite de Catarrho stomachi, quem à massa sanguinea deducit.

Etiam setaceum] Cauterio verticem etiam quidam inurunt: quod præsidium quam triste est remedium, tam est supervacaneum, quæcunque diarrhœa [aut vomitus] hominem exerceat: eo non curantur ægri sed macerantur, & quidem communi inveterato que errore illius opinionis: Cerebrum quotidie liquore pituitæ se complere, istumque aliquando in stomachum evomere: Atque si cerebri humores hac via defluerent, eum cursum cauteria bregmatis inhibere haud possent: nam talem humorem [ita vulgaris

vulgaris fert opinio) emittunt venæ cerebri intimæ, quas ea cauteria haud tangunt, nec exinanire queunt nec stringere: Sed quidam, *inquis*, eo remedii genere persanati fuerunt, præsto sunt testes? adversus hoc tibi respondeo, non testes sunt sed assertores plane inanes: Illi ægri diarrhœam quidem passi fuerunt, minimè illam cognomento cerebralem: atque hi reliquis remediis ad diarrhœam aptis curati fuerunt, cauteriis vero vexati: &c.

Nunc tenuiorem nunc crassiorem] Ab emetico fortiori exhibito, quando stomachus evomere incipit I. ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat, dein quicquid viscosi phlegmatis villis ejus adhærer, aut in plicis reconditur: Si vellicatio perseveret, serosi humores arteriolarum & nervorum osculorum exprimuntur: Dein spasmo duodeno ejusque ductibus communicato, bilis & succus pancreaticus, è meatibus extorti, inque ventriculum suffusi egrediuntur: hinc biliosa plerumque ultimo rejiciuntur; & tunc non raro mera bilis copiose evomitur: quod si ita contingat, qualibet excretionis vice, tormina paulò infra ventriculum, in latere dextro excitata, sursum perreptant, quæ proculdubio sunt à bile in duodenum expulsa, & istinc ob motum intestini convulsivum ac inversum intra pylorum suffusa: Si irritatio necdum cessat, arteriæ (osculis ipsarum summe irritatis) humores è tota massa sanguinea vomitu excernendos profundunt. *Willis Pharmacop. rat. sect. 2. cap. 1.*

Observatio IV.

Vomitus ob interiorem ventriculi tunicam exrosam.

CAmillus Facinus temperamento bilioso præditus, annor. 59. Tertiana febre laboravit, qua extincta, male coloratus cum manifesto lienis rumore, atque hepatis obstructione remansit, & ita valetudinatius, inordinato vitæ regimine usus, rursus in febrem incidit, ad malum habitum corporis deductus in cujus invasione paroxysmi evomere cœpit; Sicque tertia die post cibi assumptionem, per horas tres vel quatuor, cibum & potum maxima pituitæ copia permixtum evomuit, quod & singula quaque die fecit donec occubuit: nec minus ad trium librarum pondus pituitæ evomebat qualibet vice; multoties ad quinque ascendebat librarum pondus; quo tempore nunquam per inferiora quicquam excrevit, etsi clysteres acres, & mites quoque injecti fuerint, ac per superiora medicamenta solventia sumpserit, quæ tamen evomuit: Interim de dolore circa fundum ventriculi conquerebatur, sicque ad quartum usque diem bis quotidie evomendo perseverans vitam cum morte commutavit.

Cadaver à nobis dissectum, in ima ventriculi regione, juxta os infernum, pyloron dicunt, tunicam interiorem exesam animadvertimus, quod mali causam fuisse non dubitavimus. *Marcellus Donatus histor. mirab. lib. 4. cap. 3.*

CUm in isto ægto plurima pituita in universi corporis venis reperirerur, cumque corpus ex cibis ingestis nutriri nequiret, factum puto quod natura, quæ semper de animalis salute sollicita est, hujus pituitæ partem singulis diebus à venis ad hepar ipsum & ventriculum derivarit, uti probe concocta & in sanguinem conversa alimentum animali suppeditaret; quod fieri cum nequiret, una cum cibo tanquam onus aggravans extrudebatur cum cibariis per vomitum: quod verò ita se res habuerit, mira brevi tempore corporeæ molis consumptio arguit: Abrasionem verò illam in ventriculo repertam ex veneno propinato provenisse filius contendebat, id argumentis etiam non levibus externis conjiciens: Nos ab humoribus erodentibus & acribus factam fuisse credebamus, memineramus enim apud *Galenum* legisse *lib. de atra bile cap. 3.* quibus corporis particibus puta impermixtaque adhæserit atra bilis, eas prorsus exedendo ulcerare, quod & salsam actemque pituitam efficere posse testatur idem *Galenus 6. Epidem. comm. 3. part. 18.* Quod patiter ex bile provenire posse testis est *Hippocr. 3. Epid. 3. comm. 3.* Quinimo humores istos omnes mala qualitate venenata atque maligna præditos, ad partem aliquam delatos, non solum exedere & ulcerare, sed etiam brevissimo tempore mortificare posse, suadet ratio & experimenta plurima commonstrant. *Idem.*

Observatio V.

Vomitus ob erosionem ventriculi fundi, ab assumpto Arsenico, parietibus ejus affixo.

CAptivus quidam subito per noctem Vomitu *tentatur duodecies* vel circiter; decies quoque per alvum excrevit; Jubeor mane ipsum invisere, stertentem offendo & animam agentem. Sacerdote igitur potius quam medico opus esse significo quidem, at intra quadrantem horæ expirabat: A meridie cadaver rursus inspicere jubeor, quod à tergo lividum plane erat, imptimisque pudenda nigra prorsus: Astantes apoplexia extinctum clamabant, quibus tamen demonstrabam colorem istum lividum non sufficere ad apoplexiam demonstrandam, neque vomitus aut dejectiones tam frequentes symptomata esse apoplexiæ.

Aperitur itaque postridie, & in ventriculo reperiuntur arsenici albi frustula circiter duodecim, quæ ipsis ventriculi tunicis tam arcte inhærebant, ut vix evelli possent. Erosio quoque fundi ventriculi aderat, sed non penetrans, cum inflammatione: ita ut venæ sanguine inflammato turgentes valde essent conspicuæ: Hujus ventriculi tunicæ tam erant exiles, sive vi veneni, sive aliam ob causam, ut viderentur æquare folia papaveris. *Phil. Salmuth. cent.* I. *observat.* x.

Vomitu tentatur duodecies vel circiter.) Ab emetico fortiori exhibito, ait *Willis Pharmac. ration. Sect.* 2. *cap.* 1. quando Stomachus evomere incipit; primo ejicitur illud quod in cavitate ejus fluctuat: dein quicquid viscosi phlegmatis villis ejus adhæret, aut in plicis reconditur: Si vellicatio perseveret, setosi humores arteriolarum & nervorum osculis exprimuntur: dein spasmo duodeno, ejusque ductibus, communicato, bilis & succus pancreaticus è meatibus extorti, inque ventriculum suffusi egeruntur: hinc biliosa plerumque ultimo rejiciuntur, & tunc non raro mera bilis copiose evomitur: quod si ita contingat, qualibet excretionis vice tormina paulò infra umbilicum, in latere dextro excitata sursum petrepant: quæ proculdubio sunt à bile in duodenum expulsa, & isthinc ob motum intestini convulsivum ac inversum, intra pylorum suffusa: Si irritatio necdum cessat, arteriæ (osculis ipsarum summe irritatis) humores è tota massa sanguinea excernendos profundunt; Ex hac vomitionis historia conjicere licebit quomodo & qua ratione pharmacum Emeticum operetur.

Ipsis ventriculi tunicis inhærebant) Emeticum ventriculo immersum, cumque humore isthic contento sese immiscens, suique tincturam imprimens, à crusta villosa superficiem internam obducente paulatim suscipitur. Inde fibræ nerveæ tunicam interiorem contexentes, & hanc crustam sustinentes, tincturam istam virulentam sensim imbibunt, qua cum aliquatenus saturantur, ob succi incongruitatem, corrugari & multù inquietari incipiunt; hinc fibræ carneæ superstratæ, propter molestiam à nervis conceptam irritatæ, spasmos, primo leviores hic illic sparsim ineunt, unde nausea & stomachi perturbatio; mox verò earum ordinis utriusque interioris omnium, spiritus incolæ summe excandescunt, & simul explosi contractiones validissimas & emeticas, quo molestum id fibris nerveis excussum vomitu ejiciatur, peragunt. Cumquè hoc ritu fibræ istæ succo medicamentoso, quem imbiberant, liberantur, paululum cessat vomendi nixus, donec tincturæ virulentæ, quam subinde à crusta villosa hauriunt, novo penu rursus imbutæ in patem molestiam & irritationem Emeticam urgeantur: Atque ita aliquoties repetit vomendi impetus, usque dum tincturæ venenetæ materies, etiam à crusta villosa abstergatur, & demum tota foras ejiciatur, proinde ut tunicæ interioris fibræ nerveæ virus illius non amplius imbibant. At verò non ideo semper vomitionem finiri contingit, quin pharmaco licet penitus rejecto, nulloque ejus contagio superstite, sæpe tamen spiritus isti stomachici, nimis lacessiti, furorem suum ægre dimittunt, adeo ut à succo quocunque alio (quem fibræ nerveæ imbiberint) irritentur, inque spasmos Emeticos agantur, quin & crebra interdum vice eos repetant: Quare tunc, ut Vomitio cesset, nihil omnino potus, sive alimentosi sive cardiaci ventriculo ingeratur: atqui fotu calido externe adhibito, somno indulgeatur. *Idem.*

Ita ut venæ sanguine inflammato turgentes) Eo allecto à vi & calore veneni ac crebris ventriculi succussationibus; Porro nonnunquam humores alii è vasis expressi, ac præsertim bilis è meatu choledocho in ventriculum suffusa, non tantum vomitorio vires addunt, sed operatione ejus finita stomachum ultra lacessere & in contractiones excretorias urgere perstant: quinimo fibræ hujus nerveæ, flavum istud virus tinctura emetica haud minus molestum imbibentes, spasmos excitant, & supra pharmaci vires crebros vomendi impetus propter molesti istius exclusionem continuant: Ob hanc rationem, quando bilis exundat, si quidem à levi occasione illa in stomachum accersitur, sæpissimè à pharmaco mitiori vomitio immanis, cum horrendis symptomatibus excitatur, cujus interdum sedandæ gratia enema leniens, quo bilis turgescens versus inferiora sollicitetur, exhibere convenit. *Idem.*

Observatio VI.

Anatome fœminæ ex usu hellebori albi, cum enormi Vomitu mortuæ, Cujus ventriculus aqua turgens repertus, Intus corrosus & maculosus, intestina flatibus distenta. &c.

Ante aliquod tempus, Senatus consulto jussus, aperui cadaver Barbaræ Tannemannæ, cui à rizotoma quadam, Elizabetha Knechthi, propinatum radicum Ellebori albi infusum: vix hauserat venenum istud misella, cum toto illo die creberrime Vomuerat, tandemque horrendis agitata convulsionibus occumberet.

Defunctæ ventriculus aqua plurima turgebat, Intestina flatibus omnia distendebantur, uti hydropicorum, interne corrosio in ventriculo & in signis macula nigricans apparuit: Omentum corruptum erat & lacerum. Thorax aqua repletus. Pulmones turgidi, spumei, nigricantes: cætera bene se habuerunt. *Ex literis Ioh. de Muralto Medici & Chirurgi Tigur. & communicatione Nobil. D. Ioh. Conradi Peyer, Med. Scaphusani.*

Ix hauserat venenum) Nonnulli helleborum album è numero medicamentorum telegandum censent: Author. lib. 1. de Plantis cap. 3. hominibus venenum esse ait. Averroes inter venena refert, *Alex. Aphrodisæus* veratro coturnices, homini veneno, vesci ait, *Galen.* 6. Epid. comm. 5. t. 35. scribit plurimos in Doride & Thessalia, ex esu coturnicum, quæ elleboro ibi vescerentur, nervorum distensionibus correptos fuisse. Contra illud certum *Hippocr.* & antiquis usitatissimum fuisse, & *Plinius* plerosque studiorum gratia, ad pervidenda acrius quæ commentabantur, sæpius sumpsisse tradit. Sic vero compone dissidium, dicendo cum *Galeno* 6. Epid. 6. t. 5. venena alia esse simpliciter talia, semper noxia; quædam Medicæ artis ope utilia evadere, quo in genere esse helleborum.

Creberrimo vomuerat, agitata convulsionibus, &c.) Elleborus vel non præparatus, vel largius sumptus violentam supra & infra excretionem, ingentesque ventriculi & intestinorum cruciatus ac tormina, singultumquè excitat: præfocationem, respirationis difficultatem, mentis turbationem, subitam virium prostrationem, cordis palpitationem, leipothymiam, corporisquè totius tremotem infert, ægrique tandem vel suffocati vel convulsi moriuntur, *Sennertus.*

Toto die creberrimè vomuerat.] Vomitio à pharmacò illata vehementior evadit, ac diutius persistit, quia spiritus animales supramodum excitati & excandescentes, inordinationes suas haud facile aut statim temittunt, quin illi crebra vice explosi, spasmos emeticos vehementes cient & sæpius repetunt: Porro impetus iste explosivus in ventriculo incœptus, non raro in spiritus partium vicinarum incolas, & exinde in alios, & demum aliquando in totam eorum systasin propagatur, in tantum ut vomitioni tormina & spasmi in visceribus, postea in præcordiis, & denique in toto corpore cum manifesto vitæ discrimine succedant. *Willis Pharmac. rat. sect. 2. cap. 3. ubi immodica à pharmaco excitatæ vomitionis ratio curatrix traditur.*

Observatio VII.

Puellæ Anatome ob vomitum enormem extinctæ à propinato veneno, ventriculo stigmata inurente, & bilem ad duodenum alliciente.

HAud ita ptidem Rumlingæ, præsente utroque Poliatro nostro, D. D. Schüchzero, & M. Abrahamo Hegio, Puellam dissecui, immani cum vomitu intra triduum commortuam. Illi antea prorsus sanæ & pulchræ, sed pauperculæ, ac gregem vaccarum pascenti, obviam factus non infimæ sortis vir juvenis, datâ atthâ matrimonium è vestigio promiserat: Quare puella sic repente fato sublata, suspicio in hominem istum illati stupri, atque propinari inde veneni nata, Adeo ut defunctæ cadaver, jussu Superiorum, intus & in cute perlustrari curaretur.

Corpus omne elegans erat extrinsecus, rite conformatum, citra maculam ullam aut livorem: Abdomen neque tumidum, neque distentum, Interiora omnia sana, præterquam ventriculus, in quo copiosissima è duodeno suffusa bilis, aqua aut sero multo diluta, absque ullo cibo, redundavit: Etiamsi prius integro triduo ejusdem plurimum colluviei vomitu rejecisset. Hæc vasculo mundo excepta, pulvisculum in fundo arenosum deposuit, quo media circiter cochlearis pars impleri potuisset: Juxta orificium sinistrum, atra quinque stigmata oblonga videbantur inusta, Partes genitales deprehendimus illibatas, In hepatis autem vesicula magnum luxutiantis ac efferæ bilis proventum. Reserato pectore, cor omnino integrum videbatur, cujus tamen ventriculo dextro massa coagulati sive chyli, sive sanguinis inerat. Pulmo sanus erat, sed alicubi costis adnatus. *Ex litteris D. Ioh. de Muralto M, D. Tigurini ad Nobil. Ioh. Iacobum Peyer Schafusanum Med.*

Observatio VIII.

Vomitus lethalis succedens Gillæ assumptioni, à qua perforatus ventriculus.

VIx mihi lacrymis tempero, cum cogito quendam mihi amicum Chymiæ, &c. peritum, ut stomachum halecibus salsis ac cerevisia tenui saburratum depleret, Gillam à se præparatam sumpsisse, eodem die animam cum Vomitu insano exspuisse.

Cum sectioni cadaveris præessem, ventriculum tribus locis tantum non perforatum, ad latitudinem taleri Philippici inveni: Restabat tenuissima exterior tunica, cui Gilla adhærebat, & ipsum exesura, nisi egressa anima calor naturalis miserum destituisset: Totum ventriculi corpus adustum purpureo colore omnium in se oculos avertebat, animosquè à Gilla aliisquè id genus pestibus advertebat. Res accidit anno 1608. *H. ab Heers de Acidulis Spadanis c. iv.*

GIlla] Vitriolum suppeditat duo celeberrima Emetica Gillam, *Paracelsi* nuncupatam, & Sal, quæ tuta habentur dummodo ritè præparata. De præparatione & usu utriusque *Vide Willis Pharmacop. Ration. sect. 2. cap. 2.*

Observatio IX.

Vomitus lethalis post sumptum purgans, nullo noxæ vestigio in corpore deprehenso.

Lithotomus sibi nimium quid tribuens, & ultra professionem confidens, sacculum purgantem ex foliis sennæ, agarico, &c. confecit, vinumque affudit, quod ipse biberet cum aliis duobus purgandi causa: facta noctis macetatione, in aurora ipse primus infusi dicitur tres haustus bibisse in publico diversorio, moxquè incepisse vomere, & superveniente singultu expirasse dimidia hora à sumptione: Reliqui duo viso eventu potionem damnarunt.

A morte nil visum est maculatum in corpore, aut quod venenum posset arguere, & fuit tamen in homine alias sano, qui vellet purgationem phlebotomiæ præmittere. *Andreas Libavius in Cista medica Hornungi Epist. 76.*

Mors forte contigit à nimia vellicatione nervorum qui in vasa choledocha, duodenum & pylorum deflectunt: De horum nervorum munere audiendus *Willis* c. 27. Anat. cerebri, E nervorum turmā Hepar eunte, quidam in pancreas, alii in vasa choledocha, duodenum & pylorum deflectunt, iisdemque densas propaginum series inserunt: Horum munus videtur esse partium istarum ductus excretorios convellere, & propter humorum turgescentium evacuationes per occasionem faciendas succutere. Porro his fibris sursum elaris, cum plures aliæ ab utroque nervo stomachico dimissæ uniuntur, ratio patet cur à vellicatione circa ventriculum facta, bilis flava è cysti fellea in duodenum emulgetur, quæ propter ejusdem intestini spamum exinde in ventriculum sublata, vomitu rejicitur: quippe nervi stomachici, sive à pharmaco, sive ab alia re molesta ad evacuationem superius faciendam irritati proindeque sursum retracti, una nervos ad hepar & vasa choledocha pertinentes, utpotè ipsis alligatos, adducunt, ac in spasmi superioris consensum trahunt: hinc accidit quod non tantùm stomachus primo lacessitus spasmo suo bilem ad se trahat, ac in proprium sinum proliciat, verum & bilis sponte turgescens, adeoque in duodeno suffusa, quarenus intestini hujus nervos irritat, ac deinde eorum consensu ventriculi vasa nervea irritando, vomitionem cholericam non raro inducit.

Et superveniente Singultu, &c.) Convulsi ventriculi indice. Quomodo Vomitoria ventriculum afficiant, tradit *Idem Pharmac. Rat. sect. 2. cap. 1.* Emetica stibiata, aliaquè fortiora stomacho ingesta haud statim (nisi in nauseabundis) irritare, aut molestiæ sensum inferre solent postea verò nausea & perturbatio quædam sentitur, dein stomachi contractio & ascensus, cum orificii ejus apertura & oesophagi versus guttur exilitione succedunt, vomitu mox subsequente: Vomitionis initio ventriculus tantum sursum contrahi & non immaniter lacessi videtur: postea hujus spasmi vehementiores fiunt & se latius explicant; adeo ut duodenum motu inverso contractiones suas sursum dirigat, & contenta quæque in stomachum (quibus irritatio Emetica intenditur) suffundat: Si irritatio adhuc amplius intendatur, non tantum spasmi, at sæpè distensiones & intumescentiæ, ac imprimis periculosior ventriculi convulsio, scil. *Singultus* succedit: quinimò ob spiritus animales in tota systasi perturbatos, & quandoque dissipatos nimis excitatæ, leipothymiæ crebræ sudores frigidi, & non raro membrorum, aut totius corporis spasmi lethales eveniunt.

Observatio X.

Vomitus, Nausea, ab assumpto Veneno corrodente, inflammationem in ventriculo & duodeno, hinc syderationem excitante, &c.

Nos subsignati D. Medicus & Magistri Chirurgi, jubente Prætore Urbano, visitavimus defunctum Dominum Franciscum Flammerdingium Francofurtensem, tam per morbi decursum quam ab ipsius obitu: Ratum ergo facimus nos die Lunæ, V. mensis Augusti 1672. reperisse dictum Dominum inquietudinibus miris vexatum, motibus convulsivis affectum, cum Vomitibus, nausea, respirandi & deglutiendi difficultate, ac gutturis dolore; ad quæ symptomata sequuta est mors, die Martis subsequente circa V. vespertinam.

Unde commoti consanguinei & affines, cadaver apetiri desiderarunt, quod jubente eodem Prætore præstitum, Ac 1. reperta ventriculi tunica interna omni ex parte livida & syderata, insignibus maculis compersa quibusdam in locis, à præcedente inflammatione, quæ diffusa erat ad duodenum, in quo illius manifestissimæ notæ, ac ad reliqua etiamnum intestina: 2. In Pulmonibus deprehensa inflammatio ad livorem tendens. Cæteræ partes ritè constitutæ apparuerunt.

Colligimus ergo, tum ex magnitudine & vehementia symptomatum, veneni indolem referentium; tum ex morre subita; tum ex syderatione & livore, tam ventriculi, intestinorum, quam Pulmonum, absenre febre, mortis causam referendam ad venenum haustum, idque è genere corrodentium, cujus substantia in ventriculum admissa est, non

vapor

vapor solum, aut aliter: Signavimus Genevæ 7. Augusti 1672. *Ioannes Bonetus D. Medicus, Ludovicus Noel Senior Chirurgus. F. Sabourin Mag. Chirurgus, Benjamin Noel M. Chirurg. & Visitator mortuorum.*

Reperta *ventriculi tunica interna, &c.*) Mancum fuit examen, Ventriculus enim eximi debuit, dissecari & explicari ad apertam lucem: Procul enim dubio deprehensæ fuissent supradictæ maculæ foraminibus perviæ, à veneni vehementia inductis, quod usu evenire solet ab absumpto corrodendi vi prædito veneno.

Livore tam ventriculi, &c.) Notat *Riolanus* Anthrop. lib. 2. cap. 15. fundum ventriculi potissimum parte sinistra foris & intus nigrescere, quod venæ à splene derivatæ inter duas proprias ventriculi tunicas sanguinem suum effundant, unde in multis subito extinctis falsa veneni suspicio orta sit.

Observatio XI.

Vomitus ob Ventriculi Gangrænam & Syderationem.

Iacobus Gallus annos 50. natus, melancholici temperamenti, cum olim biliosus fuisset, conqueritur de dolore ad umbilicum: solennis illi erat excretio cujusdam materiæ purulentæ per anum, quod in recti intestini extremo penè ulcusculum ibi conceptum putaretur: Duodecim penè annos post illatam vim recto intestino, eo fluore recreatus est aliquantum: restitit ille, at non eodem modo perseverabat: Doloris illius ad umbilicum desidentis causam referre poteramus ad illam suppressionem: clysteribus medicamentisque est allevatus, Non ita paulo post dejecta appetentia, Vomitiones, languor, partium extimarum quædam levis præfrigeratio, tamen incedebat, Et liquida & esculenta Vomitu rejiciebat: veneno infectum putabant: ac revera, præterquam quod manifesta leipothymia non prehensus est, assumpti veneni argumenta erant pleraque: tamen eum ea suspitione liberavimus, quod nullam deforis occasionem præcessisse videremus: Per dies xl. penè perseveravit vomitio illa, quod nimirum fuit, nec ulla ratione allevari potuit: digito indicabat sedem affectam, nempè superius orificium ventriculi & pylori regionem, sensum quendam ponderis habebat: In horas marcessebat, facies concidebat, & totus venter collapsus est, præsertim qua parte subjacet ventriculus: Quidam, ut aliquid afferre viderentur, Jecur & lienem putruisse dicebant, alii ad mesenterium obstructionibus plenum confugiebant, Et illud commune Medicorum asylum est, sine quo vix rem lucrumve facere possint, sed id non sine magna ægrotantium clade & Medicorum opprobrio: quasi verò in illis duabus partibus solum omnium morborum causa existat: ad syrupum de cichorio solennem confugitum est, sed omnia frustra. Tamen qui paulo accuratius rem inspirent, cum viderent tamdiu perseverare vomitionem, dolorem ad ventriculum non admodum urgentem, nihil profici fotu, litu, delectu ciborum, balneo quoque ipso, necessario pylori vias obstructas collegere: Satis apte quidem, sed unde obstructio? an à scirrho an ab inflammatione? si ab inflammatione, cur febris non erat acuta, & cur non perimebat intra paucos dies?

Interiit tandem plane emaciatus, ac si sphacelatum corpus esset. Aperto cadavere, illud utrumque viscus, Lien & Epar, quod fomitem malorum falso judicabant, satis erat integrum; quanquam forte intemperie quadam, malaque diathesi utrumque affectum erat, non ita tamen ut inde mortis occasio nasceretur. Ventriculi facies extima erat vermicula, pylorus talis & pene restrictus: facies interna corrupta & putris, & statim laceratus est ventriculus, adeo (quod mirum fuit) in tota sua natura erat putris & cadaverosus, humor qui in eo erat nigricabat: gangræna & sideratio erat ventriculi, quod nunquam fere contigit. *G. Ballonius consil. xliii. lib. 1.*

Mirum cum tam male affectus esset ventriculus, & ejus vis deperdita, quomodo tamen ejus vis expultrix in citando Vomitu vigeret. Vomitio illa plane erat contra naturam, non à facultate excretrice vegeta, sed à retentrice deperdita, agente superiore orificio ventriculi, obturata pylori via, hinc residua vi quantulacunque in ea parte, statim remeabat id quod in ventriculum injectum erat. Quæstio esse potest, unde illa sideratio ventriculi? an ab inflammatione, an à veneno, an ab alia qualitate? si ab inflammatione, febrem adesse oportuit, quod præsertim ea pars inflammaretur quæ locum maximum in corpore obtineret. Ille cum genio indulsisset & vinis generosissimis usus esset, credibile ventriculum tandem vitium aliquod concepisse, sive per se, sive per refluxum materiæ ab hepate, aut occasione suppressæ illius materiæ quæ solemni evacuatione evacuabatur; ita enim ventriculus, ut & alia pars, potest in tota sua substantia affici & corrumpi, ut & partes aliæ. Accedit quod phlogosis quædam potuit oriri in pyloro, & ejus contagione affici ventriculus, citra tamen febrem continuam ardentem: quod contingit in melancholia hypochondriaca laborantibus, in quibus Pylorus phlogosi detinetur citra manifestam febrem. quod est notandum. Quod autem verisimile sit in ventriculo, & partibus ei vicinis, illam phlogosin conceptam fuisse, satis indicavit refrigeratio partium extimarum, quæ xxv. dies perseveravit, & quinque diebus anteqnam è vivis excederet febris apparuit in omnibus partibus. *Idem.*

OBSERVATIO XII.

Vomitus ab angustia & contractione ventriculi cum Hepatis duritie, Superstite assumpto croco metallorum.

PUellæ v. annorum, cum à Paracelsista exhibitus fuisset crocus metallorum, paulò post symptomatibus gravissimis correpta fuit, Vomitu nimirum vehementissimò, cum alvi dejectione & concussionibus fortissimis totius corporis, tandemquè mors quoque sequuta est.

Aperto cadavere ventriculus adeo angustus, & in se contractus fuit, ut magnitudinem ovi vix excedere repertus fuerit. Hepar, veluti si in aque ferventissima maceratum fuisset, induratum, & vesica fellea præter modum tumida, sanguine citrino repleta erat, Intestina à croco isto [qui in ventriculo ira contracto adhuc latitabat] tincta & infecta fuerunt. *Fab. Hildanus cent. 4. Observ. 51.*

CRoco metallorum] Medicamentis Cbymicis, ex Mercurio & Antimonio paratis, caute utendum monet inter cæteros *Fab. Hildanus* Epist. ad Mich. Doringium, Neque indifferenter, ut faciunt Empirici, omnibus & in omnibus morbis exhibenda esse; deinde diligentissime ac fideliter, ab expertissimo & fidelissimo artifice præparari jubet ne in exhibitione quicquam peccetur. Infeliciter exhibiti Antimonii exemplum huic affine affert ibidem. D. *Perialdus, ait* præter Medicorum consilium bolum ex Antimonio sumpsit, hinc parum abfuit quin animam eadem die una cum excrementis evomeret, tam vehemens & impetuosa per superiora simul & inferiora sequuta est operatio. Sequenti nocte doloribus maximis & brachiorum & crurum, simul & convulsionibus &c. correptus fuit, paucisquè post diebus animam Deo reddidit: Vide plura infelicis successus loco citato.

OBSERVATIO XIII.

A frequentia Vomitus, & Purgantibus crebro exhibitis, ventriculi inflatio reperta est.

ILlust. Dominæ, spasmodicis affectibus obnoxiæ, ventriculus vomitu continuo lacessitus, nec alimenta nec medicamenta retinebat, &c. Illi intestina & ventriculus satis sana, integra enim & bene colorata apparebant, erant tamen inanita & quasi inflata, utpote quæ in perpetuas fere evacuationes, supra aut infra habitas sollicitata fuerint. Ventriculus valde inflatus erat, ejusque *tunica interior absque plicis* aut rugis plana evaserat, quod certe acciderat ob crebros vomitus, viscere hoc spasmis continuis fere affecto. *Vide histor: lib.1.Tit. de spasmodicis affectibus*, ex Willisio.

TUnica interior) Ventriculus tribus constat tunicis, una communi à diaphragmate orta, & duabus propriis, externa internaquè. Hæc tota nervosa est, ac in superficie interna substantia villosa, seu filamentis rectis, tunicæ ipsi perpendiculariter insertis) prout in panno serico qui velutus dicitur) ubique obducitur: Velum hoc, per se tunica satis firma & ab aliis distincta apparet. Hac amota occurrit ipsa Tunica Nervea, fibris varii generis & diversimode intextis constans, per cujus telam raram vasa sanguifera innumera & ramificatione densissima producuntur; Hæc tunica interiorem ventriculi cavitatem constituit, cujus fibræ potissimè ad sensationem, & forsan quadantenus etiam ad motum faciunt: In has medicamenta quæque imprimis agunt, & juxta impressionem sensibilem iis inflictam, operatio hujus aut illiusmodi succedit.

Ventriculus valde inflatus erat, &c] Quoad Tunicæ hujus motum, etsi contractiones spontaneas ei prorsus denegemus, attamen satis manifesto liquet eam frequenter distendi, inflari, intumescere, inque majorem capacitatem ampliari: quod ita fieri contingit, non solum à flatibus intra stomachi cavitatem genitis, sed longe sæpius à spiritibus fibrarum ipsarum incolis, qui si valed irritati, inque impetum explosivum adacti, istas simul omnes dum tumultuose & ἀθρόως incurrunt, summe inflant & distendunt proinde totam membranam, quasi vesicam inflatam intumescunt: Nam si fibræ illæ nerveæ omnes essent cavæ & tubulatæ, iisque ventus subito insufflaretur, necesse foret vas quod contexunt illico distendi & dilatari: Pariter habet quando spiritus, velut oestro perciti, in eas impetuosius irruunt. Propter hujusmodi causam conjunctam, & efficiendi rationem, Ventriculus in paroxysmis hystericis, & colicis, & non raro in affectione hypochondriaca, intumescere solet: Hinc etiam Singultus oritur, ejusque reciprocationes ob ventriculum per has fibras modo inflatum, & per diaphragmatis systolen, modo depulsum, contingunt, Denique pharmaca deleteria & venena, quatenus spiritus valde stimulant, inque has fibras furiose concitant, ventriculi aliorumque viscerum distensiones, & inducunt, atque ob similem fere rationem Tympanidem oriri statuimus. *Willis Pharm. Ration. sect. 1. cap. 2.*

Tunica absque plicis aut rugis, &c.] Interior hæc tunica in corporibus sanis multas habet rugas sive plicas, in ventriculi superficie concava eminentes, quæ videntur esse quasi totidem sepimenta, sive sulci, quibus chyli portiones hic illic tenuiter dispersæ, melius coctionis ergo ab invicem detineantur, ne simul in massam spissiorem confluerent. Plicæ istæ formantur, quatenus hæc tunica exteriori carnea multò amplior est, quare ut ab ea contineatur, necesse habet in plicas, sive rugas istas colligi. In bibonibus verò & gulosis, quibus à crebra & nimia ventriculi impletione tunica carnea plurimum extenditur, etiam interior illi coextensa, rugas suas omnes amittentes, plana & tenuis instar vesicæ inflatæ evadit. *De cæteris Tunicis. Vide Ibid.*

OBSER-

Observatio XIV.

Vomitus à ventriculo perforato.

NOb. Joh. Gaspar à Miltiz,&c. cum sputo sanguinis sine phthisi & hectica laborasset, atque in patriam remissus esset, summo labore curatur. Sed in morbum relapsus eundem, variis symptomatibus conflictatur, & inter alia Vomitu quoque continuo: Licet verò varia ad illum compescendum exhiberentur, morbo tamen succumbit.

Cadavere aperto, abdomen quoque aqua repletum, & ventriculus circa orificium perforatus deprehensus fuit: An huic rei causam præbuit Tussis illa ferina qua dies & noctes molestabatur? An ratione pulmonis corrupti evenit? *Ph. Salmuth cent. i. obs.* 2.

Observatio XV.

Vomitus ab abscessu circa fundum ventriculi.

QUidam annos natus xl. obstructione alvi sæpe laboravit; cui per os medicamenta exhibita parum proferunt, clysteres verò contulerunt. Indies tamen & alvus minus satisfecit officio, ac Vomitus nutrimenti semicocti in maxima copia aucti sunt, donec tandem atrophia corpus omninò contabesceret: melius verò semper se habuit quando solio aquæ dulcis tepido insedit.

Post mortem repertus ingens abscessus, ex eo genere qui steatomatici dicuntur, ad magnitudinem anserini ovi, qui satis durus fuit redditus. *Ex observat. Ioachimi Camerarii Medici Noribergensis.*

Observatio XVI.

Vomitus à gemino ventriculi steatomate.

I*oh. Prevotius* in cadavere quodam vidit steatoma parti internæ orificii superioris ventriculi, magnitudine ovi adnatum, quo propendente Vomitus continue infestabat. Alterum digiti longitudine, ad sinistrum quoque orificium, ejusdem mali causam. *Ioh. Rhodius observat. 63. centur. ij.*

Observatio XVII.

Vomitus ob Pylorum occalescentem, cartilaginosum redditum.

§. 1. ANtonius Brunus, cum emanducatum cibum breviore quam par erat temporis spatio contineret, & ita ut erat incoctum rejiceret, omnibus medicamentis, quæ stomachi vitiis adhiberi possunt, diligentissime fotus est: Verum cum ea nihil omninò proficerent, & corpore ob inopiam alimenti jam absumpto vix pellis & ossa superessent, gradatim tandem ad mortem deductus est.

Quare defuncti cadavere publicæ utilitatis causa inciso, inventum est hominis ventriculum ita junctis oris ad imam ejus partem occaluisse, ut cum nihil inde ad inferiora transmittere potuerit, necessario mors subsequuta sit. *Benivenius cap. 36. de abditis.*

§. 2. Romæ quendam aperuit *Petrus Servius*, Eruditus Medicus, qui Vomitu continuo vexatus fuerat, ut quævis assumpta statim rejecerit.

In dissecto cadavere Pylorus callum visus est obduxisse. *Thomas Bartholinus centur. 6. observ. 47. Et spicilegio 1. de vasis lymphat. cap. 5.*

§. 3. In ventriculo hominis anno integro assidua Vomitione vexari observavit *Hyginus Thalassius*, Auctor fictus, in Responsione contra *Riolanum* cap. 4. ita coaluisse & occaluisse pylorum, cartilageneus videretur, & vix novacula divideretur.

HInc nihil in statu communi chylosi succi per poros ventriculi, sed omne per pylorum ad intestina elabi, illorum atrophia demonstrat quibus pylorus obstructus fuit: Vide exempla ex *Riverio* cent. 1. observ. 90. *Benivenio* observ. 36. *Hippol. Bosio* Lect. 1. de Facult. Anat. p. 211. & alia.

§. 4. Sibi, & aliis Medicis Delphensibus, visam historiam nobis narravit *Ioh. Vander Meer*, Medicus Delphensis, de muliere quadam quæ Delphis circiter per semi annum male habebat, & alimenta assumpta post aliquot horas, primo bene cocta, postea valde fœtentia evomebat, cui alvi dejectiones paulatim magis magisquè imminuebantur, ita ut primis septimanis bis tervè, postea semel in semel in septimana, tandem vix quatuor septimanarum spatio semel alvum dejiceret, & satis pauca excerneret, atque hinc vires paulatim

latim magis magisque imminuebantur, totumque corpus ad extremam maciem deducebatur; usque dum tandem mors morbum finiret.

In cujus aperto cadavere Pylorus cartilaginosus inventus est, adeoquè angustus ut majorem duntaxat aciculam transmitteret. *De Diemerbræck Anatom. lib.* I. *cap.* 5.

INde constat pylorum non subito nec diu totum obstructum, sed paulatim angustatum, sicque chyli transitum paulatim imminutum, hincque defectu sufficientis alimenti vires paulatim dejectas & paulatim corpus emaciatum; cum etiam ex raris alvi dejectionibus, & ex eo quod pylorus transitum aciculæ majoris permitteret, liquet dictæ ægræ nunquam penitus occlusum fuisse pylorum. *Idem.*

Observatio XVIII.

Vomitus à Pylori scirrho.

SEcabatur quidam Lutetiæ cui durities erat circa pyloron: Et ego quoque secui quendam, qui cum continuis affligeretur Vomitibus, & cibos assumptos rejicere statim cogeretur, & idcirco tanquam hypochondriacus curaretur, Secto cadavere pyloron scirrhosum omnino reperiebam, ut transitum chylo interclusum fuisse facile constaret.

His admonitus, Nob. à Bilan hypochondriaco, graviterque eodem symptomate conflictato, periculum prædixi, quemadmodum etiam intra tres septimanas fuit extinctus: Revomebant verò semper cibum ingestum, & præterea quiddam subnigrum, quod pro melancholico succo, ad ventriculum pro appetitu excitando mitti consueto habebam: Qui postmodum per pyloron ad intestina, sicuti & cibus, transire non potuit. Diocles certe affectionis hypochondriacæ subjectum, pyloron potius statuit, quam venas Mesaræi. *Ph. Salmuth observ. xx. cent.* I.

Observatio XIX.

Vomitus excitatus ob Pylorum materia Steatomatica oppletum.

RUsticum novit *Ioh. Theod. Schenckius* Exercit. 7. l. 1. sect. 2. c. 33. cui venter binis à pastu horis subito in magnam molem extendebatur, neque aliud sibi quam succedens tandem cum nausea vomitus pro remedio erat.

Atrophia verò mortuus, ostendit Pylorum in materia steatomatosa oppletum, exili in medio relicto foramine, per quod vix creditu possibile conjiciebatur vel liquida transire potuisse.

Observatio XX.

Vomitus continuus ob Pylorum tuberculis scirrhosis obsessum.

IUvenis Illustris diu Cachecticus, ac vomitu crebro, & dein per plures menses quotidiano & fere continuo laborans, demum viribus summe attritis mortem obiit.

Cadavere aperto, deprehendi Pylorum Tuberculis scirrhosis, valde teneris & sensibilibus circumcirca obsitum, quæ hiatum ejus pene occludebant, adeo ut Chylus nodorum interstitiis impactus summe putresceret, totumquè proinde viscus sensu molestissimo, & spasmo fere continuo afficeretur.

V*Omitu crebro &c.*] Si quando quispiam vomitu afficiatur, in se persentit fundum ventriculi sursum contrahi, atque orificium superius aperiri, Pyloro interim (uti videtur) occluso aut introrsum deducto, simulquè totum Oesophagi ductum motu inverso, scil. ab imo ad summum, velut cochleatione quadam committi, ut contenta quæque usque superius protrusa demum per os egerantur: Hujusmodi pattinm istarum motus proculdubio perficiuntur per fibras carneas mediam ventriculi tunicam pertexentes. Nam advertimus in hac binos distinctos fibrarum carnearum sive motricum ordines, quæ stomachum quoad dimensiones suas omnes cingunt, atque simul contractæ fundum & latera ejus una colligunt, sursum ducunt, & versus hoc vel illud orificium inclinant, propterea ut contenta quæque modo hoc modo illud ejiciantur: Quoad fibras interiores, quæ cæterarum omnium contractiones ad hanc vel istam evacuationem determinant, si irritatione leviori circa stomachi fundum aut latera alicubi facta, spasmus juxta pylorum incipiat, atque fibræ motrices internæ in finibus suis dextris prius ac potius contrahantur, tota ventriculi compages illuc contracta, saburram suam ad intestina suffundit: Sin verò irritatio vehemens & valde lacessens in quavis stomachi parte excitata, facile compesci aut versus intestina transferri nequeat, spasmus juxta fibrarum interiorum fines sinistros incipiens, & versus os ventriculi ducens, illuc totam stomachi capacitatem summe coarctatam, corripi

corripi facit; adeo ut Pyloro intus deducto, vel occluso, atque ventriculo aperto, contenta quæque superius ejiciantur: Eædem fibræ carneæ, prout spiritus animales varie proritati, ex his vel illis tendinibus, prius in illarum fines, dextros aut sinistros, prosiliunt, ibidemque spasmos inchoant, respective ad secessum aut vomitum moliendum determinantur: Porro, dum ad egestionem supernam ventriculus prædicto modo disponitur, etiam Oesophagus propter eadem contenta ejus sursum efferenda in actione conspirat: Quippe cum in tunica hujus carnea fibrarum motricium binos ordines duplicatos; quarum aliæ oblique ascendentes aliæque descendentes sese omnes mutuo decussant, notaverimus, priorum munus esse videtur, ut illæ in nixu vomitivo seriatim contractæ, gulam pone saburram egerendam usque occludant, eamque adeo in oris hiatum propelli faciant.

Totum viscus spasmo fere continuo &c.) Vomitio igitur, siquidem stomachi motus violentus, & sæpissime involuntarius fuerit, haud immerito *Convulsivus* dicitur, quem insuper à spirituum animalium, qui istas fibras carneas possident, explosione, sive magna quadam expansione procedere statuimus, (juxta spasmologiam nostram.) Enimvero spiritus isti summe irritati, & proinde statim elastici, primo è tendinibus prope orificium sinistrum consitis, & deinde mox ex illis in fibras carneas impetuose irruunt, easque summè inflant ac abbreviant, adeo ut Tunicæ istius partibus omnibus ad se invicem propius adductis, tota stomachi cavitas coarctata, & simul complicata, adeòque sursum versus sinistrum orificium contracta, contenta quæque, velut emboli impulsu, superius per vomitum excernenda propellat; In plerisque aliis spasmorum generibus motus convulsivus versus eundem terminum ac naturalis peragi solet, Vomitio autem videtur affectio stomachi actioni ordinariæ & naturali contraria aut saltem opposita; Hujus enim solennis & fere constans gestus est, quoad totum, aut partes ejus, deorsum aut versus pylorum contrahi, tali namque motu & tendentia ejus opus est, quo alimenta deglutiri, & ventriculi fundum descendere, ibidemque arctius comprimi, de latere in latus devolvi, in chylum digeri, ac demum ad intestina transmitti queant: Itaque propter hos usus fibræ motrices utriusque ordinis, blandis spirituum incursibus inflatæ, ventriculum ad eum modum, quem naturæ instinctus suggerit, facile componunt: Quinimo si irritatio quæpiam stomachi fibris nerveis acciderit, donec noxa levior & facile mobilis fuerit, contractio expulsiva versus pylorum potius quam gulam instituetur: In vomitu autem fibrarum motricium spasmus ab alteris eorum finibus, vid. sinistris incipiens, & statim violentus & impetuosior factus, totam stomachi cavitatem simul collectam, & valde coarctatam, versus sinistrum orificium corripi & illac evacuari cogit: Cujus ratio est, quoniam si quid valde incongruum, ac naturæ infestum stomacho insederit, illud non ordinaria via per longas intestinorum ambages, ut tandem per anum expellatur, circumferri, verum exitu propiore rejici, & è vestigio, ac mora sua labem incurabilem afferat, excerni debet: Porro, cum aliis partibus à ventriculo dissitis, molestia magna infertur, ne dum natura circa eas occupatur, stomachus (ubi primus vitæ fomes est) noxium aliquod suscipiat, in majorem ejus tutelam sæpenumero vomitus per consensum excitatur: Adeo summa Divini conditoris providentia cautum est, ut pro certiore corporis humani, tanquam arcis custodia, quoties hostis externus ingruet, aut inter proprias accolas seditio exorietur, illico extra primos aditus, scil. ventriculi porticum, hospites quicunque tanqam personæ suspectæ ejiciatur: itaque vomitionis causa proxima, sive conjuncta est, Spirituum animalium, Ventriculi tunicæ carneæ insitorum, subita & vehemens explosio, qua quidem illi plurimum irritati, proindeque expansi & rarefacti, cum è fibris tendinosis omnibus, tum prius & præcipue ex illis quæ prope os ventriculi consitæ sunt, in fibras carneas impetuose prosiliunt, eaque adeo repente inflant ac abbreviant, propterea ut stomachi latera & fundus ad se invicem propius adducta, simulque versus orificium sinistrum sursum correpta, contenta quæque in Osophagi ductum ejiciant, unde [cum & hujus contractio ab imo ad summum è vestigio succedat] per oris hiatum egeruntur.

Spiritus isti ejusmodi explosiones emeticas ineunt, quia summe irritantur: qua ratione id fiat in tractatu de Affectibus convulsivis ostendimus; nimirum illi, cum natura valde elastica præditi sunt, à quolibet ἐρμῶντι, imo interdum sua sponte ob copulam heterogeneam exiliunt, & sese quaquaversus impetuose proripiunt: Porro, cum noxa stomachi fibris carneis infligitur, spasmus excitatus, in his versus os ventriculi promptius fertur, proindequè aut vomitio aut purgatio succedit.

Adeo ut chylus impactus summe putresceret &c.] Quod ad vomitionis causas remotiores spectat, hujus censu erunt quæcunque spiritus stomachi fibris carneis insitos, multum aut graviter irritant: quod si quidem pluribus modis fieri contingit, eos ad certa quædam capita reducemus: Atque imprimis huc referri debent objecta improportionata, ventriculi tunicæ alteri, interiori ac nerveæ, seu potius spiritibus ejus incolis, admota: hæc enim vellicata, sæpè alteram superstraram in spasmos emeticos ciet: Irritamenta ista sunt vel ore ingesta, scil. Alimenta incongrua, Pharmaca, aut Toxica, vel materies in ventriculo genita, vel denique è longinquo per arterias aut nervos illuc delata: Aut 2. Spiritus fibrarum stomachi carnearum incolæ irritantur, propter molestiam quandam spiritibus aliis; hic illic procul dissitis inflictam, & inde per fibrarum aut nervorum ductus ventriculo communicatam: Vomitio priori modo excitata dicitur propria ventriculi affectio, atque hæc posterior, per consensum fieri: Horum omnium instantias quasdam notabimus: afferemus. 1. Igitur irritatio ventriculi tunicæ interiori facta, præ alia quacunque causa vomitionem ciet: Etenim hæc pars nervea & valde sensilis, ab omnibus ventriculi contentis impressiones suscipit; & juxta quod hæ jucundæ aut molestæ fuerint tunica carnea superstrata ad complexionis vel excretionis motus stimulatur: & quoad posteriores hosce, prout objectum improportionatum plus aut minus naturæ molestum est, aut Vomitio aut Purgatio accietur: Porro in hac stomachi tunica peculiare quoddam Sensorium, Sive tactus sive gustus, à quovis alio in toto corpore distinctum collocari videtur: Quippe cum pharmaca, aut alimenta

menta quædam, uti Stibium, Mercurius vitæ, flores Antimonii, ova piscis Barbi, cum multis aliis ore masticata, nullam sensui exhibent molestiam, illa stomacho immersa tunicam hanc quam immaniter irritant & brevi spasmos graviffimos cient: Porro si quis alimenti per antipathiam incongrui portiunculam, vel inscius ingluterit, illud quam minimum licet, aliisque cibis obvolutum, & velut larva objectum, à stomacho dignoscitur, & tanquam esset hostis clandestino ingressus, impetu protinus concitato foras projicitur: Irritamenta emetica ore ingesta sunt vel Pharmaca, vel Venena; posteriora effectum producunt, quatenus naturæ plurimum infestæ spiritus stomachicos primo contactu percellunt, & velut in furorem adigunt: Vel 3. Alimenta, de quibus satis vulgo notum est ea si in qualitate manifesta aut occulta, vel quantitate vel assumendi modo delinquant, stomacho improportionata evadere, proindeque non raro vomitum ciere. Secundo, Materies Emetica nonnunquam in ventriculo generatur, nempe cum assumptorum nulla sit culpa, quandoque chylus, aut ventriculi succus fermentativus in humorem acidum, austerum aut amarum, aut alias infestum, proindeque irritativum degenerat, prout in cholericis & hypochondriacis passim evenire solet. 3. Nec minus frequenter humor irritativus in ventriculum aliunde suffunditur, præterquam enim quod Bilis ac (uti nonnulli opinantur) succus Pancreaticus, modo singulatim, modo simul congressa & mutuo effervescentia in ventriculum exanclata, fibras ejus in spasmos vomitivos cient, Insuper materies heterogenea per arterias huc translata, vomitus sæpe immanes concitat: ita in paroxysmis & crisibus febrium, & præsertim in peste & variolis sæpissime contingit: Interdum massa sanguinea turgescens recrementa sua, si quidem per διαπνοὴν expellere nequit, per arterias cœliacæ ramos ventriculi & intestinorum cavitatibus ingerit, adeo ut horum tunicæ insigniter vellicatæ vomitiones horrendas simulque affectus dysentericos patiantur. Nec tantum per arterias, sed quandoque etiam per nervos materies vomitiva descendere videtur, Hinc colicam sæpe oriri clarissime ostendimus: Quinimo in multis (qui pathematis spasmodicis obnoxii fuerunt) observavi, post cephalalgiam cum torpore & vertigine, diathesin vomitivam successivè ut absque notabili stomachi impuritate, quotidie ingesta vomitu redderent: Materia ita per arterias vel nervos stomachi tunicæ suffusa, modo laxa & facile dissipabilis, brevi rursus excutitur; adeo ut affectio cito pertranseat: modo fixior iisque pertinacius adhærescens, imo nonnunquam in *Tumores varii generis* concrescens, diathesin vomitivam diuturnam & non facile curabilem inducit.

Hæc de vomitu, cujus causa materialis, sive irritativa alicubi circa stomachi superficiem internam consita, & nudo contactu fibras nerveas afficiens, spiritus fibrarum carneatum incolas in Explosiones emeticas ciet; Restant plures aliæ vomitionum species, in quibus irritatio fit in aliis locis, & mox stomachus per consensum in spasmos concitatur; Quippe inter hoc viscus & plerasque alias partes, cum tanta sit necessitudo & mutua dependentia, frequenter accidit ob spiritus quosdam animales alicubi valde perturbatos, mox spiritus alios ventriculi hospites, aut fibrarum continuitate aut nervorum commeatu, pariter affici, inque explosiones vomitivas adigi. Hujusmodi vomitionis sympathicæ loca sunt vel propinquiora, sc. utraque stomachi orificia, cum duodeno & oesophago: vel remotiora, scil. ἐγκέφαλος & meninges, nec non Lien, Renes, Ureteres, Mesenterium, Uterus, forsan & alia abdominis viscera, in quorum uno vel simul pluribus, spasmus excitatus, & exinde per nervorum ductus stomacho communicatus, fibras ejus carneas in contractiones emeticas ciet: Pariter in capite, cum spiritus animales valde perturbentur, horum inordinatio mox alios ventriculi hospites per consensum afficit, inque similes ἀταξίας concitat.

Deprehendi Pylorum &c.] Utraque stomachi orificia, sive ostia, cum ob multiplices nervorum insertiones valde sensilia sint, facile irritantur: proindeque modo introrsum, modo extrorsum deducta, varieque expansa vel occlusa, spasmos exeretorios in toto ventriculo, aut sursum aut deorsum tendentes excitant: Nullus fere in ipso quin persentiat humores aut acidos aut amaros in stomacho fluctuantes, & orificium sinistrū mordicantes, nauseam & vomitionem ciere: Nec minus à bile in Pylorum regurgitante idem effectus producitur: In Pyloro autem *Helmontius* statuit appetitus aliorumq; pathematum mere naturalium officinam esse, Porro ab hujus indignatione & obstinata occlusione Vomitiones horrendas procedere: Quanquam his minimè assentiamur, attamen propter hæc ostia nimis observata Vomitum aliasque stomachi affectiones malas oriri historia citata & alia docent. *Willis Pharmac. Ration. sect. 2. cap. 1.*

Observatio XXI.

Vomitus ab occluso per nummum argenteum deglutitum Pyloro

Fata sæpe vitam invenire, qua hominem enecent, minime prævisam mortalibus, docuit Amstelodami infortunium puellæ quinque annorum; Ea inter ludendum anno 1667. nummum argenteum exiguum, assem, sive stuferum, ut vocant, valentem, qui septem colligatas in fascem sagittas, provinciarum Belli unitarum insigne præ se fert, deglutierat, inde altero tertioque die nullum sentiebat incommodum, quarto de dolore ventris cœpit queri, locumque doloris manu designabat in sinistro latere, circa inferiorem partem ventriculi: augescente in dies dolore appetitus perit, & quicquid ciborum sumit, rursus ejicitur, vires intra paucos dies collabuntur: Ego xx. die mensis Decembris advocatus [xiii. nummus fuit deglutitus] catharticum medicamentum exhibui: quod statim per vomitum reddidit: itaque nec inferne nec superne se prodente nummulo, id quod

erat suspicatus, eum in pylori hærere orificio, fatalem pronuntiavi parentibus sententiam; & quo certius sententiæ meæ veritatem explorarent, author fui ut vita functam puellam mihi secandam permitterent; addicunt, & 23. die istius mensis circa vesperam misera exstinguitur, satis præter opinionem meam placido fato.

Altero die causam mortis ostensurus parentibus, eam disseco, & ecce nummus circulo isti, qui pylorum undique cingens coarctat, non secus ac cooperculum ollæ incumbens, omnem alimento ad intestina transitum prohibebat; Reperiri ergo intestina vacua omnino, cæterum sana: nummumque ex parte interiore ventriculi, jam accrescente illic pinguiore quadam materia firmatum, ex parte intestinorum obsessum quibusdam, qui facile diluebantur, vaporibus. *Th. Kerckringius observat. Anatom.* 1.

Observatio XXII.

Vomitus puerorum à nimia lactis copia, Pylori angustiam nativam non pertranseunte.

Scitur & ridetur ab omnibus simiæ, animalis aliàs sagacis, stoliditas, quæ catulos suos præ nimio affectu tam arctè pectori suo apprimit, ut exprimat animam: Haud multo sapientiores pleræque matres, quæ filios suos nutriendo necant & lactando mactant: Anatome illas, si sapere vellent, doceret quam facto in uno, dum piæ esse volunt, sceleratæ existant: Oblati enim mihi sæpissime sunt ex iis quibus lac nimia copia fuerat exhibitum, febri continua brevi tempore extincti, quorum dum mortis immaturæ causam indagabam, omnes ita obesos & pinguedine obsessos inveni, ut vix scirem quo cultrum anatomicum adigerem: qui pueri dum sugentes perpetuo vomerent, lætabantur stolidæ matres, vulgarum illud suum identidem occinentes, *Pueri qui vomunt, crescunt*, verè illud quidem, lac enim ut alimenti maximi est, ita facile, quando majori copia suppeditatur, quam ut calor nativus illud convertere possit in perfectam carnis substantiam, in pinguedinem abit; quæ non minus periculosum infantibus dat statum, quàm adultis athlerica corporis habitudo, quæ dum eadem quotidie gravatur copia, necessario in eadem incidunt incommoda pueri, in quæ ex nimia crapula adulti: Quis vitæ diuturnitatem promitteret ei qui ita se ingurgitaret quoridie, ut ter quaterve singulis diebus remetiretur vomitu quæ assumpsisset? Quid, an in tenera ista ætate crapula hæc non est multò pestilentior? nec enim calor isti tam copioso alimento digerendo sufficiens est: nec retentrix facultas satis valida, nec expultrix accommoda: Nam ut hoc etiam ex anatomica curiositate addam, Puerorum pylorus tam arcto sigillo à natura munitur, ut si insles, eum siccare possis, quamvis inferne non occludas: quæ naturæ dispositio non videtur apta ad tantùm lactis per eum dimittendum, ideoque regurgitat & infantem enecat. *Th. Kerckringius observ. Anat. xl.*

Observatio XXIII.

Vomitus nigricantium humorum ob Pylorum exactè clausum.

Propter *Pylori* pertinacem *clausuram* humor alimentarius fit æruginosus, unde Vomitus periculosus sequitur, imo lethalis: quippe *Helmontio* narrante, Sectum quoddam cadaver alicujus Vomiturienssis nigricantia, præter pylorum exactè clausum, nullum aliud vitium repertum est. *Obsvv. Grembs Arb. r. & int. lib. ij. cap.* 1. §. 3.

Pylori clausuram) Pylori occlusioni aliquando assignatur causa vomitus quæ à duodeni compressione contingit, observante *Riolano* Encheir. cap. 17. lib. 2. Hujus obscura est, *ait*, detectio, nam versus spinam investigandum cum principio jejuni, cum diaphragmate. Isthæc positio & intextura diligenter notanda, qnia sæpe obstructionis & vomitus alimenti causa est sine vitio pylori, atque bilis fluens per meatum cholidochum exitu prohibita, regurgitat in ventriculum.

Observatio. XXIV.

Vomitus bilis coercitus Tertianam febrem, hinc paralysin, post mortem invehit, ob illius in cavo Iecoris retentionem.

Quidam quotidie *bilem vomebat*: hæc cessat vomitio, post terriana corripitur: hac soluta resolvuntur partes omnes sub capite; Aperto mortui cadavere bilis prassina reperitur in cavo Jecoris &c. *Fernelius cap. x. lib. de Febrib.*

Bilem

Bilem tamen hoc ævo nonnulli pro excremento omnino inutili non habent, imo insignes illi dotes assignant: Inter cæteros audiendus *D. Ioh. Georgius Volcamer, Medicus Noribergensis, qui in Miscellaneis curiosis anni 1671. observ. 224.* de hujus usu hæc habet: Quidam annorum xxxi. post quandam excandescentiam fastidium carneum, ita ut ne intueri quidem eas potuerit, incurrit, limpidæ prius aquæ, dein ciborum etiam omnium subsequuto vomitu: Medicus calculum subesse ratus, ordinato balneo efficere nihil potuit, nisi quod potius, cum virium omnium prostratione, brachiorum pedumquè extrema purpurei coloris tinctura fecit deformari: Vomitui continuo se associavit crebra narium hæmorrhagia, quæ neque venæ sectione neque aliis tolli potuit: & quamvis interea redeunti aliquali ciborum quorumvis, exceptis carnibus, appetitu, vomitus cessarent, post triduum omnia assumpta alimenta immutata, retenta singulorum forma denuo per vomitum regurgitarunt: quando diuturno tempore vomuit æger; nocturno profluvium ventris expertus est, & aquosa dejecit: hinc fame quasi canina torquebatur, usque dum quaticunque frueretur cibo, unde sedata fame obdormivit: Mensibus aliquot tali cum cruciatu peractis, cum vomitu per nares ad 24. horas uberrime sanguinem reddidit, nihil proficientibus vel venæ sectione, vel omnis generis topicis, unde nimia consequuta virium jactura; Quæ deinde cum vomitu revertebantur narium profluvia, non fuêre sanguinis, sed seri cum cruore misti: Ad nos portato ægro, exercitatus licet Medicus alius consultus, cùm per sudorem motum hunc non naturalem compescere conaretur, nullis diaphoreticis, nullius ope balnei elicere illum potuit: Accedebant horripilationes de die, noctu verò totius corporis æstus increvit, supervenientibus etiam deliriis, acribusque articulorum doloribus: Tandem ego ad curam accitus cum acetosa saltem, non amarulenta evomi animadverterem, observatis & aliis circumstantiis, inferins ventriculi orificium frequenti vomitione nimis fuisse debilitatum asserui, per quod omnis illa bilis ex poro choledocho in duodenum subinde scaturiens (quæ alias cum acido salino, quod Pancreas per ductum eructat, pro fermento massæ alimentari ex Pyloro paulatim egredienti inservit) crebro vomitu fuerit penitus ejecta, nihilque ejus supersit: Jam verò per vomitum acidum illud salsum quod restat donec & illud cum viræ termino desineret, evomeretur; Quicquid proinde pro roborando stomacho, quicquid pro bile denuo reficienda suscepimus laboris, naturra licet interdum conatibus nostris per unum vel alterum diem nonnihil abblandiente, nihilominus præternaturalis istius motus vehementia in illo læthali vomitu omnes nostros illusit conatus, usque dum injuriæ impetuosi hujus affectus, in dies incrementa capientis, non amplius ferendæ sufficiens æger, animam tandem Deo reddiderit.

Hinc, qui bilem pro excremento prorsus inutili habent, naturam imprudentiæ mihi arguere videntur, utpote quæ illam ad intestinorum & chylificationis principium ordinarit, & propinquiora ad eam removendam ex corpore loca habuisset, ut ne recto per porum cholidochum tramite alimentari ex ventriculo egredienti massæ se jungeret: Anne autem dicam apud Helmontianos merebitur ille qui bilem pro Alcali, succum verò Pancreaticum acido salinum, pro acido substituet? Hæc duo sicut in oleo Tartari, aceto ex destillatione remanenti affuso videmus, fermentum constituunt: Talem verò assumptæ alimentaris massæ in ventriculo effervescentiam contingere, ubi potius quiete isti digestioni necessaria opus est, non est verosimile: Annon magis in longis intestinorum anfractibus eam commodiorem habitura locum, & opportunam magis occasionem, ubi flatibus exinde prodeuntibus liber à pyloro transitus denegatur, credendum est? Ibi enim separatus per fermentationem chylus à vasis, quæ tenuibus adhærent intestinis, lacteis absorbetur, & ad Receptaculum in lumbis delitescens transfertur: Quod si autem per inferius ventriculi orificium flatuosi quid transierit, eructabitur: Ructus hic, sive fuerit nidorosus, sive acidus, abundantiam bilis vel succi pancreatici arguet: alterutrius verò corruptio, vel in quantitate aut qualitate excessus qualiscunque, unde fermentatio proba impeditur, quid possit in morbis excitandis, indaganti non impervium futurum est.

Quæ autem in Observatione de infelici Bilis per vomitum rejectione audentius pronuntiavi [*ait idem Clar. Volcamer Ann. ad dictam observationem*] dum bilem non saltem excrementum corporis esse, sed magis necessariam tot usibus in facultate naturali promovendis, nemo mihi vitio vertet: hactenus enim videre non potui unde in ventriculo fermentum suum ducat originem; pars enim prorsus membranacea, nil nisi crassitie à vesica discrepans; interius insuper aliquo lentore obducitur, ut assumptam alimentare massam promtius exprimere possit, quam visciditatem acor fermenti subinde in eo geniti absumeret: Hanc toties abradi observamus vi acriore purgantium, manifesto periculo ipsi stomacho insidiantium: Accedit, si cibus fermentationem in ventriculo admitteret, ardor stomachi exoriretur, quod usu frequentissimum apud illos qui varietate nimia cibi potusque delectari solent: Quin ipse stomachus pro promocondo naturæ inservit, ut paulatim massam aliquamdiu digestam exprimat, ne continuo cibum appetere cogeretur animal: Sic & ipse ventriculus vulnere non lethaliter afficitur, & quamvis venulæ quædam lacteæ ipsi adhæreant, non tam pro deferendo quam adferendo ipsi chylo inservirent: Bilis verò summam, quæ est in fermentatione necessitatem quis non videt? Sedem paulo ante pylori egressum sub Hepate habet, ut in promovendis jam digestis alimentis ei ancilletur, ut succo pancreatico per porum cholidochum juncta fermentum contribuat; ut ope effervescentiæ illius purum illud, chylosum quod est, separetur ab impuro, fœcibus scil. sensim ad intestina crassa prolabentibus: Inlongis hisce tenuium intestinorum anfractibus, quibus venæ lacteæ annectuntur, fermentatio locum commodiorem invenit, quæ tribus quasi claustris coërcita *superne*, ne flatibus inde emergentibus liberior exitus pateat; in *Gula*, orificio ventriculi superiore, & *inferiore*, ne continuis ructibus ansam porrigeret: Hæc quoque intestina post interitum animalis semper inflata à fermento quodam inibi relicto observantur, collapso licet & compresso stomacho: Longæ eorundem ambages in diuturniorem fermentationis moram

moram & circulationem faciunt, unde conveniens massæ separatio: Hæc in intestinis separatio si fuerit abolita, quod in plerisque febribus ardentibus præcipuè usu venire solet, boli isti ex stomacho subinde expressi nullam subeunt alterationem, sed paulatim exsiccantur & prodeunt rotundiformia excrementa, σκύβαλα dicta, alvus continuo adstricta fœcibus transitum denegat: redeunte paulatim fermentatione, flatus oriri solent, qui deinceps prodromi censentur fœcum prope diem subsequentium: Si depravatur, acidum bilioso correspondebit, inde diarrhœa; vel si bilis aut succus acidus corrumpitur, dysenteria, icterus, & alii morbi inde suum ortum ducent: Sed hæc omnia interea pro paradoxis haberi poterunt &c.

Bilem vomebat) Etsi materia Vomitu rejecta mera sit bilis, existimat tamen Excell. *Willis Pharm. Ration* p. m. 47. eam vomitionis causam primariam non esse, sed eam à vasis choledochis, propter spasmum prius inductum exantlari. Sic si octavi paris truncus ejusque propagines & rami inferiores, in abdominis peculiaria viscera distributi, in spasmos irritantur, alias haud infrequenter propagines, quantumlibet intactas, pariles concipere anomalias, & aliis ipsas visceribus, ac imprimis ventriculo motus convulsivos impertire. Hoc manifestum esse *ait*, de vomitu qui in paroxysmis nephriticis, affectibus colicis, & hystericis ita dictis, passim excitatur.

Observatio XXV.

Vomitus vitio anadoseos inductus in affectione hypochondriaca laborantibus, ob Pylori angustiam.

Quidam vomitum patiebatur cum ventris tormine, Sed totum id de quo agitur hypochondriacum est: Accusatur semper ventriculus licet innocens & viciniæ lege patiens: Dioclea pylori phlogosis intelligitur, chylus aduritur, talis sanguis, at natura adustionem abhorret, elixationem admittit; hinc marcor, squallor, tabes: Nuper octo vidi ægrotantes simili morbo afflictos; alimento sumpto gravis erat ventriculus, coctio talis qualis, in anadosi dolor; corpus differebatur (verbo Terentiano) dolore, noctu quies & induciæ, die sequenti redundatio stomachi: assumptorum Vomitus alios per menses tres, alios per quatuor exercuere: pars ægrorum emarcuit, tabuit collapsus aqualiculus, mors: Pars, at cujus minore virium dispendio morbus productus erat afflicta quidem & lecto & morbo, Vomitus periodicus ut in cœliacis; Ventriculus quidem facit officium, Pylorus obstructus & mesaræon, aut oppilativa, aut attenuativa obstructione (ut loquuntur veteres Practici) per collapsum vasorum & viarum, & hæc fatalis filum vitæ præcidit: Id fit in opticis nervis, unde perfecta cœcitas illæso oculo: In apertis cadaveribus eorum quos sua sors peremerat, alias inventa Pylori inflammatio, obstructionis & angustiæ causa: In aliis glandularum mesenterii durities, impendio magis & quasi callus mesenterii, aut quidam sphacelus: ut mirum non fuerit si ventriculus alimentum appetiverit, quoad poruerit coxerit res ingestas, sed vitio anadoseos, & ob vitium labemque mesenterii omnia rejectantur vomitu, licet chylus naturæ gratiam receperit. *Ballonius consilio lxxiv. lib. iij.*

Observatio XXVI.

Vomitus creber in quodam qui ventriculum duplicem habebat.

In dissecto cadavere 35. annorum, creberrimis Vomitibus diu vexato, invenimus ventriculum duplicem, ita ut *Prior*, qui oesophago continuus, ab altero, qui intestinis, manifeste distingueretur: *Ille*, minor altero, ast crassioris substantiæ, infinitis plicis, iisque insignibus, interius exasperatus, *Hic* verò iis omninò destituebatur, tenuis valde conditionis: In *illo* fibræ carnosæ plurimæ occurebant varii generis: In *hoc* vix ullæ, saltem haud adeo observabiles: Locus ille ubi duæ hæ cavitates à se invicem separabantur interius valde angustus erat, sic ut vix digitum minimum reciperet: substantia ipsa hic crassa, duraquè admodum, mollioris quasi cartilaginis speciem referens: Et hanc angustiam frequentioris vomitus in hoc ægrotante causam fuisse conjicio. *Gerardus Blasius p. 4. Observat. med. ix.*

Observatio XXVII.

Vomitus ob ventriculum in cavitatem thoracis depulsum.

Henricus Buscherhovius Livonus, cum melancholia tentationibusque variis vexaretur, proprio gladio se confodit, infra 4. costam in thoracem adacto, & sub nona costa in tergo exeunte: quod vulnus tamen intra duos menses sanatum est: verum accidit ut post menses aliquod iterum de absurdis cogitationibus conquereretur, & postea primo

aquam

aquam & quicquid cibi assumpsisset, post viridia, tandem nigra quater, eaque magna copia rejiceret vomitu, cum sudoribus frigidis & leipothymia, ac deinde post ultimum vomitum exspiraret.

Corpus apertum est, deprehensumque vulnus per Pulmones & diaphragma penetrasse, & quidem diaphragma transfossum fuisse in nerveo circulo: Pulmonis nihil fere repertum est in sinistro latere consosso, cum proculdubio cum pure exierit, exigua portiuncula aderat costis adnata: ventriculus totus ascenderat in sinistrum thoracis latus, & cor cum capsula de sede sua depulerat in dextrum latus, ubi & vivus ille jubebat observari cordis pulsum: cor arefactum erat, copiosa aqua citrina in capsula: omentum & pancreas totum etiam fere circa ventriculum computruerat, *Sennertus Instit. lib. 2. part. 2. capite 13.*

§. 2. Filius D. N. 24. annos natus temperamento melancholicus, febre tertiana diuturna, nunc simplici, nunc duplici per totam fere æstatem laboraverat: In mense verò Septembri, licet à paroxysmis febribus liberatus esset, non satis tamen prospera valitudine frueretur, ab Empirico quodam antimonium sumpsit, forte male præparatum, à quo vehementissimi vomendi conatus excitati sunt, absque ullo effectu, ita ut conatus ille irritus continuo affligens eum intra septem vel octo horas ad extrema redegerit, & circa vesperam de medio sustulerit.

Aperto cadavere, inventus est ventriculus in parte thoracis dextra, variis humoribus repletus: qui quidem situs præternaturalis, effecit proculdubio ut sese sufficienter dilatare ac subvertere nequiverit ad vomitum efficiendum, costarum ambitu oppressus.

HUnc situm ab ortu contractum fuisse testatur pulmonis carentia in illa thoracis parte, cum unicus illius lobus in sinistra appareret: Mirum autem est hunc juvenem in toto vitæ decursu spirandi difficultate non fuisse oppressum, & omnes corporis functiones ante morbum prædictum commode exercuisse, militiam enim exercuerat, & febres prædictas in bello contraxerat. *Lazar. Riverius cent. 4. obs. 67.*

§. 3. Studiosus ante decendium obstructiones quasdam senserat, ex quibus summa ventriculi debilitas, ob denegatam excrementorum ejectionem & varia symptomata, graves singultus & infiniti propemodum Vomitus exorti, quibus ita viribus fuit fractus ut in lectum conjiceretur: Remedia effectu caruerunt, quod nihil contineret ventriculus: Nocte tandem proximum diem Solis antecedente Vomitus sic afflixerunt, ut per os & nates materia cruenta certatim eruperit, ipsumque præcluso penitus exitu, suffocaverit.

Abdomine aperto, quum moles pinguedinis tres transversos digitos ei instratæ, impedimento esset, quo minus ad consuetam ventriculi sedem, quæ est sub diaphragmate inter hepar & lienem, pervenire liceret, placuit prius aperire thoracem: vix remotum erat sternum, ubi in sinistro latere corpus quoddam glandulosum se nobis in conspectum daret, quod primo quidem intuitu pro pulmone depravato habebatur, sed mox omentum esse, ac sub eo latitare ventriculum, cunctis obtupescentibus deprehensum est: Ad pleniorem hujus præternaturalis ventriculi situs cognitionem, sejungebantur intestina à mesenterio, cum quibus ita comparatum erat, Duodenum cum portiuncula substrati pancreatis è thorace proveniens, per peculiare foramen (in sinistro itidem latere, amplum & nerveo circulo circumscriptum) diaphragma perreptabat, cumque reliquis intestinis continuatum erat usque ad colon, quod ex abdomine per dictum foramen in thoracem transiens, ibidem cum omento, cui firmiter erat annexum, ventriculi fundum in duas quasi partes dividebat, ac rursus miro anfractu deorsum tendens, atque eadem via, ex eodem diaphragmatis rediens foramine, intestinum rectum, longum satis ac gracile, & conspicuis rectis transversisque præditum fibris constituebat: Hepar insolitæ crassitiei ac magnitudinis, ut scil. spatium deficiente ventriculo expleret, diaphragmati erat annatum: Ipse autem ventriculus in thorace; cætera liber, inferiori parte ligamentis aliquot membranosis diaphragmati & pleuræ circa costas spurias adhærebat, superiori claviculas fere attingebat, sinistrumque latus plane occupaverat, ita ut vix minimæ sinistri pulmonis particulæ locus superesset: Cor verò de sede sua in dextrum latus depulerat, & dexter Pulmo cordi cedens, sub eodem spinæ dorsi adjacebat: Oesophagus ad diaphragma progrediens os ventriculi nonnihil deprimebat, ut non longè à pyloro desideret: Ex secto demum ventriculo cum annexis partibus, Lienem, qui principio nullibi apparebat, in propria capsula, quam duplicatura diaphragmatis in sinistro latere formaverat, invenimus, sanum alias sed lividum & exilem, ac per vas breve ventriculo connexum, Diaphragma totum erat carnosum; postremo etiam liberum materiæ ex ventriculo patere exitum, eandemque ex intestinis, ob hiatum relaxati pylori pleno impetu remeare posse advertimus, qui cum incideretur, ingens vis scaturientis materiæ exinde profluxit, unde ab opere desistendum fuit. *Th. Bartholinus cent. vj. observ. lv.*

Observatio XXVIII.

Vomitus ob sursum compulsum ventriculum ab immani Renis sinistri tumore.

Honesta mulier abscessum in rene sinistro per plures annos gestavit, tam immanem ut totam abdominis capacitatem impleret coæquaretque, sursum visceribus ventriculo & intestinis revulsis & coarctatis in pectus, ita ut nihil fere cibi continere posset. Pendebat autem ille abscessus libras xiv. *Carolus Piso de morbis à sero sect. 2. part. 2. cap. 7.*

Observatio XXIX.

Vomitus ob compressum ventriculum ab intestinis flatibus & fæcibus distentis.

Tonsor quidam ex dextro hypochondrio efferri sibi quiddam conquerebatur, quod in *sinistro conquiesceret*, quo super ventriculi fundo transeunte, cibi potusque portio regurgitans, subito per os exiliebat, veluti lagena aliqua coriacea compressa, ejus quod in ea continetur cum impetu pars quædam rejicitur: multorum imperitorum Medicorum opera usus, vehementia medicamenta, ac violentissimas purgationes sustinuerat, sed cum hujuscemodi remediis malum non cederet, tandem defecit.

Hujus intestinum colon, à dextro in sinistrum, & qua parte ventriculi fundo incumbit, flatu omnino distentum erat, & ab omnibus excrementis vacuum, reliqua intestina plena fœcibus: ex quorum superioribus dum fæces descenderent, impetu quodam violento per colum distentum ferebatur, ventriculi fundo compresso, unde factum est ut cibi potusque portio ad os subito regurgitaret. *Dodonæus observ. cap. 37.*

Observatio XXX.

Vomitus ab Ileo intestino juxta Cæcum contracto.

N. Lapsus ex equo supra saxum, exinde conquestus est de tolerabili quidem inguinis dextri dolore, nec non Vomitu omnium assumptorum quartano: hunc dolorem & vomitum per trimestre parvi fecit, & lanii officio functurus frequenter equitavit: At consumptione corporis, quod antea valdè carnosum & pingue, observata, adiit Empiricum, qui dedit pulverem per inferiora valde purgantem: æger tamen post omne triduum materiam acidam, & mixturæ cinerum ac cremoris hordei similem evomuit, alternisque diebus solida & cineritii coloris excrementa per alvum reddidit: Ob totius marcorem & virium debilitatem lecto affixus meum petiit consilium: Huic cum alvus alternis diebus responderet, præscripsi saltem medicamenta ventriculum interne & externe roborantia. His nihil conferentibus, Vomitus continuans suspicionem movit Intestinum ileum morbo quodam organico affectum fore.

Post obitum patientis diligenter in locum affectum inquirens, partem intestini, quæ cœco intestino proxima est, inveni adeo contractam, ut cavitate sua vix digitum pueri auricularem admitteret: Dicta Ilei pars, ob solam contractionem angustior, longitudinem decem digitorum transversorum adæquavit, reliquum verò intestini bene compositum aut satis dilatatum comparuit. *Ioh. Scultetus Observat. lxi. Armament. Chirurgici.*

Duplex hic orta quæstio, quæ nimirum hujus contractionis causa extiterit? Et an patiens remediis per alvum infusis ab hoc contractionis malo præservari & liberari potuerit? Respon di, Intestinum saxo contusum, citra inflammationem, intumuisse primo, vomitumque excitasse, Et resoluto tumore demum fibras suas (cum jam natura motui peristaltico esset assueta) contraxisse; non aliter ac ventriculus paucissima assumens, vesica calculo irritata, & uterus fœtu excluso paulatim contrahi solet: Infusis à principio discutientibus à contractura intestini ægei bene quidem præservari potuisse, non tamen à facta dilatantibus liberari; quia injecta enemata, ob coli valvulam, ad locum dilatandum non pervenissent.

Observatio XXXI.

Vomitus materiæ chylosæ, à cohæsione reduplicati intestini Ilei, bubonocelen sequuta.

Mulier sexagenaria, cujus domicilium in vico *du Boule*, Genevæ, gibbosa in lumbis, dissecta fuit à mag. Bailly, Chirurgo Genevensi peritissimo anno 1676. 14. mensis Novembris: præsentibus DD. Theop. Boneto, Pompeio Diodati, Clerico & du Commun: Biennio

Biennio ante obitum eductus illi fuerat è vesica per lithotomiam, ab eodem Chirurgo, lapis ovi anserini magnitudinem æquans: Bubonocele in dextro inguine illi ex intervallis molesta erat, quam manibus ipsa repellebat, Tandem sex ante mortem hebdomadis nullavi ne ipsa industria Chirurgi reponi potuit, unde Vomitus ad interitum usque durans, materiæ chylosæ, pituitosæ & alimentorum, cum alvi insigni adstrictione: Injectis clysteribus σπυραθώδεα tantum dejiciebantur: Falsæ pleuritidi sæpe obnoxia erat & pectoris doloribus: Respiratio difficilis erat & aliquot ante excessum hebdomadis, stertorosa & anxia: Tandem marcore confecta obiit, nam sceleton erat pelle obductum.

Ante dissectionem consideranda fuêre exteriora: Abdominis spatium à mucronata cartilagine vix erat semipedale: Ossa ilium, ischium & pubis ultra abdomen ad duodecim transversorum digitorum altitudinem assurgebant: Gibbositas erat insignis ad lumbos, latere dextro, sive σκολίωσις; quam præcesserat casus: Unguibus pollicis utriusque pedis adnata erant cornicula nigra, inflexa, ad longitudinem minimi digiti, arietinis similia, quæ nulla fere vi abcesserunt; Aperto dein abdomine 1. Peritonæum lacerum apparuit, cujus particulæ ileo intestino arcte cohærebant, ut citra divulsionem separari non potuerint: 2. Hepar intra costas omnino latitabat, adeo ut hæ illud excederent, ad hypochondrium usque sinistrum exporrectum, Per membranosos nexus diaphragmati ubique fere cohærebat. 3. Ventriculus omnia intestina cooperiebat, ad pubem usque devolutus, laxus, albicans, similis membranæ pergamenæ madidæ, extensus absque ullis rugis intus & foras apparuit, cujus vasa turgebant; aderat & macula nigra in superficie exteriori, denarii magnitudine; intus continebat materiam chylosam, corruptam & fœtidissimam, inibi coercitam, à quo tempore hernia retrocedere non potuit, unde vomitus continuus, sua autem copia, quæ decem libras civiles excedebat, & pondere ventriculum usque ad ima abdominis depresserat: 4. Pancreas scirrhosum, semicorruptum. 5. Mesenterium, in summa viscerum corruptela, nec non & 6. Lien, sat integra: 7. Cystis fellea magna, semiplena: 8. Jejunium intestinum ad trium digitorum latitudinem complicatum erat & cohærens, quod dissectum stercus durum exhibuit, cavitatem omnino opplens, ut nequicquam elabi vel illabi p[o]sset, & hinc repetenda causa Vomitus, adstrictæ alvi & dolorum ventris acriter urgentium. 9. Intestinum cœcum abscessum præcedentem crepuerat, unde scybala in cavum abdominis egressa erant; prope spinam dorsi, è regione illius reperta: 10. Cavitas Spigelii amplissima erat, in quam intrusa manu facile erat explorare cuniculos & anfractus, colluviei vitiosorum humorum latebras, de qua vide *Riolanum in Anthropogr.* 11. Ren dexter naturalis erat, cavitas tamen in ureterem hians, ampla, ut quæ digitum medium exciperet: 12. Sinister pene consumptus, vix nucem juglandem æquans, cujus superstes sola membrana, sed sat crassa, à quo cuticula levi digitorum attactu abscedebat: hinc verisimile est præcessisse abscessum, ob quem parenchyma in saniem effusum fuerit; Cavitas autem cui inseritur ureter, adeo ampla, ut duos digitos conjunctos admitteret: atque in eo originem habuit calculus insignis, è vesica eductus: 13. vesica erat parva, nihil p.n. continens, inanis tamen: 14. Uterus contractus, parvus, quamvis perisset; cartilagineæ duritiei, quam novacula sine hebetudine dividere non potuit; cavitas vix pisi capax. 15. Pelvis excipiens concava, profunda: 16. Spina dorsi mire inflexa, contorta, ad interiora compulsa; cujus ultima vertebra à prima lumborum, citra tamen medullæ læsionem, notabiliter discesserat: In medio ventre, 17. Pulmones exterius nigricantes, tuberosi & maculati erant, colubri pellem referentes, exsucci & scirrhis referti; In extima tamen superficie ab impresso digito foveam retinentes. Diaphragmati undique per fibras densas erant adnati: lobus dexter costis adhærebat: 18 Ad extremum lobi sinistri appensa erat vesica flatu turgida, magnitudine nucis juglandis, sed oblongiusculæ, tenuis, piscium vesicis omnino similis: 19. Mediastini cavitas ampla erat, mire diducta, proculdubio à flatibus expansa, unde pectoris doloribus crebro tentabatur. 20. Multa quoque spatia inania inter costas & pleuram deprehendebantur, flatum inibi conclusorum soboles, hinc pleuritidi spuriæ obnoxia erat. 21. In pericardio paucissimus humor, cujus apex septo affixum erat: 22. Cor non multum strigosum & corrugatum, quanquam causæ inanientes adessent efficaces: 23 Paucissimus cruor in vasis tam imi quam medii ventris: 24. Quia collum extraordinarie tumebat, aperiri jussi, in quo deprehensa broncbocele, quæ dissecta ostendit glandulam oblongam, primo intuitu musculosam carnem referentem, sed admotis propius oculis granulata erat, humoris omnino expers, ovi anserini magnitudine, sed longiusculi, in latere dextro, sed minor in sinistro.

Observatio XXXII.

Vomitus à relaxata valvula Ilei intestini extremo inserta.

IN muliere hydropica, præ nimio madore, uti reliqua extra, sic quoque acquisierat valvula intestinalis tantam mollitiem, ut vix potuerit manibus tractari, nedum illud officium corpori facere cui ipsam destinaverat sollicita ac provida natura. *N. Tulpius l. 3. obs. med cap. 21.*

EST hæc Valvula non tantum [ut videtur indicare exterior apparatus] annulus villosus, absolvens integrum circulum, qui animatus instar orificii ventriculi, urgente necessitate sese aperit vel claudit: Sed talis potius circulus, ex quo dependet membrana lata duos digitos, & ita conformata ut præter animæ vim, cuicunque viventi parti insitam, etiam figuræ beneficio apta sit occludere Ilei intestini ingressum ante quem pendet instar cortinæ vel veli alicujus laxioris: cujus similitudinis ergo vocatur propterea, haud inconcinne, à Varolio Ilei operculum, quasi tegens & operiens ipsius orificium, Anat. l. 3 c. 3. Si quid enim excrementorum ab Ileo affluit, attollit se concedens illis liberum transitum, at cessante affluxu considit illico, impediens expresse ne quid revertatur iterum à colo aut cœco ad ileum: planè ad instar nostratium cataractarum, quarum repagula sponte non minus aperiuntur quam clauduntur: quarumque bipatentes januæ ita conformantur ut tantum pateant refluxui cedendo, quantum renituntur fluxui obluctando: Imo quo quid validius hanc valvulam premit, eo reprimit, ipsa potentius, tam arcte subinde occlusa ut ne tenuissimum quidem transmiserit spiritum: nisi forte robur ac stabilem ipsius, vel à morbo vel ab humida aliqua intemperie flaccescat, velut id à nobis observatum in prædicta hydropica: Inferior valvulæ hujus pars [vide integram & accuratam descriptionem capite citato] influctuat liberè, quo se expeditius cum attollat, tum deprimat, in quo consistit totum officium quod corpori humano præstat volubilis hæc pars: cujus adducto fræno nisi coerceretur quotidiana stercoris regurgitatio, erumperet necessario quolibet momento per os abominanda ventris cloaca, conspurcata indesinenter illa parte, qua divinitatis suæ seminà aliis communicat anima rationalis: quippe ita à natura comparatum est, ut licet à superioribus partibus oriantur intestina tenuia, descendant tamen propterea non recta deorsum, sed expellant excrementa sua sursum ob sinuosa intestinorum volumina, præcipue verò circa locum hujus valvulæ, sine cujus impedimento reverteretur stercus facile a dos; gravia namque natura sua feruntur deorsum, maximè in via lubrica ac declivi. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIII.

Vomitus excitatus à vitiosa conformatione Pori cholidochi, Ventriculo ab Epiploo non cooperto.

PUellæ ventriculi fundus transversum palmum infra costas spurias demersus erat, nullo omenti fotu gaudens, unde ad Vomitum concitabatur: Meatus Choledochus in plures ramulos divisus multum bilis ob angustiam regurgitare fecerat. *Vide tit. de Cholera.*

* MUltum bili, (*ob angustiam regurgitare fecerat*) Nausea & vomitus à bile sæpe cientur. *Nausea* quidem præsertim à bile volatiliore ad ventriculum quavis forma & modo assurgente, ipsumque ad vomendum instante: *Vomitus* autem tum ab eadem bile volatiliore, tum præsertim ab ipsa acriore ad ventriculum deducta, eundemque ubique mordicante, quin ad motus peristaltici inversionem cogente: Quoties namque humores acres ad tenue intestinum propelluntur, sive ex fellis folliculo, sive ex ipso pancreate, atque ab ipsis solis aut vitrose effervescentibus, acrimoniamque suam subinde servantibus, subinde austam habentibus, roduntur mordentur, acriterque ad sui contractionem magnam coguntur intestina tenuia, ubi contingit horum istorum effluxus consl. usve, toties arcte se constringunt ibi tenuia intestina, h. e. quatuor circiter sub pyloro digitorum transversorum distantia: qua constrictione permanente nullus conceditur *per locum illum constrictum*, adeoque angustatum transitus contentis in ventriculo deorsum, quin potius à constrictionis hujus violentæ loco, quidquid à ventriculo eò pergit, id omne denuo eo sursum versus ventriculum repellitur, inverso scilicet propter notatam tenuis intestini constrictionem vitiosam motu intestinorum peristaltico deorsum, unde non amplius deorsum, sed sursum propellitur tum humorum in tenue intestinum confluentium pars, tum quicquid deorsum è ventriculo descendere satagit: qui motus intestini & ventriculi peristalticus p. n. inversus ac perversus facile omnia supra dictam intestini tenuis constrictionem notatam contenta vomitu excludit; molestumque vomitus symptoma parit. *Sylvius de le Boë. Append. Tract. 9. §. d. 71.*

Observatio XXXIV.

Vomitus excitatus à vitiosa Pori choledochi insertione.

SEcando Comitem Ausimondianum, offendimus Porum choledochum, alias in ecphysin se exonerantem, proximè pylorum egressum habuisse, ita ut non minus ventriculo quam intestinis bilem transmitteret: Quæ causa illi fuit quod sæpius nausearet vomeretque. *Barth. Cabrollius Observat. Anatom. 6.*

Cur sæpius nausearet vomeretque] Quia nempe πικρόχολος ἄνω: Triplices sunt πικρόχολοι, ἄνω, κάτω & ἔξω: Ἄνω quibus bilis in fundum ventriculi influit: Κάτω, in intestina, Ἔξω, quibus in habitum, ut in Ictericis.

Observatio XXXV.

Vomitus bilis à ruptione Vesicæ fellis.

Accidit aliquando ruptio vesicæ fellis, ut observatum est hoc sæculo in Nobili quodam, qui diuturno bilis vomitu vexatus est, Causaque, nempe ruptio vesicæ fellis, post obitum, sectione satis patuit. *G. Bertinus Med. lib.* 12. *cap.* 14.

Observatio XXXVI.

Vomitus ciborum à calculis in vesica fellea & meatu cholidocho.

§. 1. Bononiæ Praxeos Medicinæ ordinarius Professor quidam, nomine Beatus, habuit matrem Sexagenariam, quæ cum diutissime regio morbo laborasset, & continuo ciborum Vomitu excruciata fuisset, tandem mortua est.

In ejus vesica fellea multi reperti sunt calculi, Et in meatu à vesica bilis ad duodenum, magnus, qui eum meatum undequaque obstruxerat.

Unde hac via obturata, natura bilem in ventriculum exoneravit; ventriculus perpetua acrimonia stimulatus, omnia per vomitum rejecit: Fuerunt Medici qui voluerunt πικρόχολον fuisse, At cum nonnisi in hoc tantum morbo vomitu infestata fuerit, existimo proprium meatum minime à vesica fellea in ventriculum immissum, sed potius per inscrutabiles vias (ut in his qui hepatis vesicæque fellis magna laborant obstructione) quotidie bilem flavam in ventriculum profundi. *Volcherus Coiter libello observat. Anat. & Chirurg.*

§. 2. Conjux cujusdam Illustrissimi viri cum studeret variis remediis consulere sterilitati, nihil effecit, sed potius valetudinem gravius afflixit, atque in Vomitum biliosum qui illi fuit permolestus & quasi continuus incidit: Tandem in magnis frigoribus longinquum iter suscipere coacta, pleuritide correpta obiit.

Aperto corpore, reperta vesicula fellis intus extensa, plane obstructa, propter lapides, numero decem, satis grandes, referentes exacte figuram glandis faginæ: Apparet bilem in ventriculum regurgitasse, ac istius vomitus causam fuisse. *Ex observat. Ioachimi Camerarii.*

Observatio XXXVII.

Vomitus ab Hepatis partem concavam abscessu tentatam, Putredine in convexa.

Anno 1660. Generosus Dom. de Bourgeou, Nobilis in Valle Equestrium, sub Ditione Bernensium, Vomitu pertinaci diu fuit vexatus: Affectus fuit oppugnatus remediis calidis & roborantibus, quasi causa esset intemperies frigida & humida, cum appertio cadaveris aliam subesse causam docuerit.

Nam Hepar parte convexa tumidum putredineque sicca affectum inventum est, omnino simile simo equino radiis solis diu exposito, friabile & ad manuum contactum in minimas particulas dissiliens: In parte concava repertus abscessus, pugni magnitudine pure refertus, unde tanta ventriculi angustia excitabatur, ut quævis ingesta, quamvis paucissima, protinus remearent.

Observatio XXXVIII.

Vomitus ab adhæsu Iecoris putridi cum diaphragmate.

Dominus Vigneron per sex hebdomadas laboravit, & de stomacho tantum conquerebatur: Sentiebat pondus quoddam & vomebat sæpe.

Aperto cadavere, Hepar superiore parte adhærebat diaphragmati, Et id ipsum hepar putre erat. *Ballonius consil.* 43. *lib.* 1. *in Annotat.*

Excell. Thomas Bartholinus in Dubiis de Lacteis Thoracicis capite XV. Vomitum illum contigisse existimat, quia omnis chylo præclusa erat via ad thoracicas venas.

OBSERVATIO XXXIX.

Vomitus lactis in infante, ab Hepatis ulcere excitatus.

Hepati infantis bimuli, fervidioris crasis, innascitur ulcus ex acriorum ἀναβρώσει oriundum, quod ichorem in venrriculum regurgitabat, quem ventriculus quamprimum excipiebat, evomuit, Infans verò qui lac maternum & vaccinum ante erodentis liquoris accessum optime concoxerat, postmodum ejusdem coagulum, ad magnitudinem pisorum conglobatum, & ad duritiem fere tophorum percoctum, per secessum deposuit: butyrosam ejus substantiam puri commixtam per superiora repurgatam conspexi. *Bennettus Theatri Tabidorum Exerc.* 26.

OBSERVATIO XL.

Vomitus puris ab Hepatis abscessu manantis.

Vir quidam Lutetiæ anno 1587. cum hepatis abscessu diu laborasset, & putis magnam copiam Vomitu rejecisset, tandem extinctus.

Cujus corpore aperto repertæ fuêre venæ usque ad tibiam pure refertæ, & sinister testiculus putridus. *Ex observat. Gaspari Bauhini.*

Venæ pure refertæ) Ab hepatis abscessu illuc traducto; Observatum & vulneribus capitis abscessum hepatis succedere, & puris in eo collectionem, quod à capite derivari & manare volunt: Vide *Marchetti* Observat.

OBSERVATIO XLI.

Vomitus ab extraordinaria hepatis & ventriculi mole.

Serenissimus Ernestus Archidux Austriæ, variis affectibus tentatus, inter cæteros Vomitu, nausea, dolore ad vreteres, cum mictu laborioso & stranguirioso: judicarus fuit nephritide laborare, cujus non obscura signa aderant: quare propinatum est à Medicis oxymel cum contemperante syrupo, quo hausto per aliquot dies, exclusus calculus, à quo dolor absuit & meiendi difficultas, sed non vomitus, qui ad fatum perstitit.

Defuncti corpus cum dissecaretur: in conspectum venere pulmo, cor, pleura ac septum transversum vi retracta, ac in angustum coacta hepatis mole, & ventriculi septum quasi superantia, &c. *Vide tit. de Dysuria.*

OBSERVATIO XLII.

Vomitus ob Hepatis gangrænam.

Nobilis quidam Romanus cœpit primo maximam sanguinis quantitatem sine tussi, cum multa pituita per os rejicere (exercebat autem artem distillatoriam & continue igni assistebat) Hanc sanguinis rejectionem subsequutus est cibi & potus appetitus valde insignis (erat autem stomacho valde sensili) cibum tamen crudum, cum multa pituita vitrea post octo horas ab assumptione, aliquando per os, aliquando per alvum rejecit: urina toto morbi tempore, & tribus adhuc ante mortem horis, laudatissima: Medici in consilium adhibiti, quia sanguinis rejectio statim eo die cessaverat, de ea non multum solliciti, curam ad ventriculum converterunt, existimantes ejusdem frigiditatem hanc appetentiam causare, quare eum roborarunt, & medicamenta calida simulquè adstringentia præscripserunt, à quibus omnino nihil adjutus fuit, Tandem misere spiritum trahens obiit.

Secto cadavere, Jecur gangræna penitus corruptum & putrefactum repertum: suspicabantur nonnulli calore venam in Hepate disruptam, quod frequenter igni adstitisset: admirabantur tamen, quomodo jecore tam insigniter læso urinæ bonæ apparuissent. *Ieremias Martius observat. vij.*

Maximam sanguinis quantitatem) Imo Hepatis substantiam vomitu rejectam vidisse se adferit *Phil. Salmuth* centur. 1. observat. 67. post illius inflammationem: Aderat hypochondrii dextri tensio & durities, cum febre ardente, aliisque signis pathognomonicis visceris istius inflammationem demonstrantibus: Cumquè vias urinarias vacuare animus esset (quia in gibba parte affectus subsistere videbatur) oxymel diureticum exhibuit, ad cujus usum frequentiorem rumpebatur

batur abscessus; unde vomitus oborti materiæ purulentæ, fœtidæ, sanguine admisto; imo ipsa hepatis substantia, itemque vasis ad sensum patentibus, rejiciebat, sequente postridie morte: Obstitit illi quidam Medicus, negans ægrum inflammatione hepatis laborasse, quod circa locum illum non valde doluisset: Sed erroneè, cùm Hepar paucissimis, & fere nullis nervis donatum obtusè sentiat, ac ferè tantum ratione distensionis tunicarum.

Iecore tam insigniter læso urina bona) Hoc mirum non videbitur iis qui cordi sanguificandi munus adscribunt, Hepati id officii denegantes.

Observatio XLIII.

Vomitus varias Hepatis Læsiones sequutus, cum aliis aliarum partium affectibus.

§. 1. Dom. N. de stomacho querebatur & vomebat sæpè, Hepar superiore parte (quod putre) adhærebat diaphragmati. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 2. Vetula extenuata obiit, cujus Hepar omninò putridum: Scirrhus intestino colo & fundo ventriculi tenaciter adhærebat: Hæc frequenter vomebat. *Vide tit. de Hypocondriorum tumore.*

§. 3. Catharina N. de doloribus dextri lateris conquesta, quoties noctu supina dormiret, toties largissimas sanguinis eruptiones è faucibus experiebatur: Hepar solito grandius infima parte habebat maculam albam, duram, totum parenchyma penetrans: Dissecti per medium vasa cuncta hiabant. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 4. Duobus jecur vulneratum, qui quotidie bilem evomebant, ut post eorum mortem videre licuit. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 5. Andreas N. in dextro hypochondrio punctim vulneratur, hinc vomitus biliosus: Non tantùm Hepatis sul stantia, Sed & cavæ truncus erat vulneratus. *Vide ibidem.*

§. 6. Civis N. paulatim in Cachexiam incidit, ac paulò post Nausea continua Vomitúque bilioso correptus est: Hepar fere totum erat corruptum, vacua fellis vesica, choledochus præter modum laxus & apertus: Intestina croceo colore tincta. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Clerico vomitiones assiduæ rerum variarum, ventris dolor: Ad regionem hepatis reperta sanies purulenta, Colon erat velut nigrefactum, Epiploon totum putre. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 8. Vir melancholicus, scorbuticus, subito sanguinem vomuit, cum dejectionibus nigris, Ventriculus & intestina inflata, nigricantia, interius atramento quasi sutorio oblinita: Jecur scirrhosum, per totum tuberosum. *Vide tit. de Scorbuto.*

§. 9. Virgo Cachectica diarrhœa unàque frequenti materiæ porraceæ vomitu laborabat: Jecur fuit male coloratum; vesicula fellea liquore nigricante & frustulis sabulosis referta, Ductus hepaticus liquorem ex livido flavescentem exspuebat. *Vide tit. de cachexia.*

§. 10. Memini Clar. Medicum Franc. Poirotium phlegmones erysipelatodes hepatis, decimo tandem mense vehementia fractum, morte jam instante evomuisse non sine summis cruciatibus, & intolerabili cardiogmo, meræ bilis porraceæ libras iij. aut iv. Et in ejus cadavere, hepar scirrhosum, atroque virore totum luridum fuisse repertum. *Carolus Piso de morbis à Sero, sect. iv. cap. i.*

Observatio XLIV.

Vomitus ob Hepar ventriculo adnatum, & materiam nigram in hoc contentam.

Sartor quidam annor. circiter 30. cum anno ætatis 12. fere valetudinarius fuisset, per intervalla certa Vomitionibus biliosis divexatus, torminibus (ita ut colicum dolorem non solum ego sed & alii existimarent) constipatione alvi summa, dolore ventriculi, præsertim post sumptum cibum, (valde enim vorax erat) corpore macilento, facie ut plurimum flavescente, plurimorum consilio usus, meo etiam per annos tres, qui me monente anno 83. ad thermas Plumbarias se contulit, post quarum usum pene annum commode habuit. Mensibus tribus ante mortem sanguinem purum copiosissimum per vomitum rejecit. Dein rursus consuetis torminibus correptus, accedente vomitu materiæ nigræ, ut qui per multos dies rejecit singulo mane ad dimidiam mensuram, & tantundem vesperi aquæ nigerrimæ: Ischuria etiam postremo morbo laboravit, Alvus cum potenter esset constipata, clysteriis ipsum uti volui, qui similem materiam eduxere, frequentibus etiam leipothymiis divexabatur: Vomitu remittente, sensim venter intumescere cœpit, plus minus dies octo ante mortem.

Post mortem apertus à me fuit, In abdominis capacitate copiosa aqua nigra reperta similis,

similis ei quæ per vomitum fuerat rejecta. Hepatis majoris lobi dextri, forte sexta pars, in ipso erat ventriculo, ita ut superior & exterior ventriculi pars hepati esset extrinsecus adnata, sic etiam inferior & posterior ventriculi pars, quæ dorsum spectat, ipsi Hepati accreverat; ita ut Hepatis ea pars ad latitudinem duorum circiter digitorum in ipso ventriculo esset, & à duabus ventriculi partibus contineretur. Superior tamen ventriculi pars à statu naturali non recesserat, nec adeo firmiter hepati adhærebat, sed inferior ab ipso hepatis parenchymate, absque hepatis dilaceratione separari non potuit. Hepatis verò pars ea quæ à ventriculo continebatur, foveam quandam acquisiverat, ita ut substantia ea hepatis cartilaginis instar duta fuerit; in ipso autem ventriculo continebatur, ad mensuram unam, materia nigerrima pultis instar: Hepatis reliqua pars satis commode habebat, splen item, reliquaque viscera in abdomine contenta, sana erant. In thorace ipsius magnam aquæ rubentis copiam reperi: Credo ego naturalem fuisse illam accretionem & in utero materno acquisitam: Mater enim ipsius dum utero gestaret corpore semper inclinato sedit, nutricis munere fungens. *Observatio Gaspar. Bauhini.*

Observatio XLV.

Vomitus ob ventriculum parte superiore scirrhosum, lividum in fundo, Epiploon scirrhosum, crassum, &c.

Die 15. Octobr. 1638, Dom. Enguarran, temperamento melancholico & adusto prædi- tus, incidit in vomitum contumacissimum sine causa manifesta, quo multa pituitosa, viscida, & mucilaginosa excernebat cum multo conatu: flatus etiam multos eructabat ab assumpto jusculo: Ab aliis Medicis multa incassum usurpata fuere remedia per duos menses; Et lac exhibitum, quia suspicio erat ulceris ventriculi: Theriaca etiam frequenter, ob veneni assumpti metum: Ego vocatus invenio hypochondria valde tensa, præcipue sinistrum, pulsum satis firmum, licet æger admodum esset debilis quoad vires animales. Conjeci humores fluere ab hypochondriis, & vomitum illum esse speciem affectionis hypochondriacæ: vesperi ipsi exhibentur laudani gr. ij. & tota nocte non vomuit, sed placide quievit. Sequenti die missus sanguis ad ℥vi. valde adustus, vomuit bis aut ter ea die: præscriptus fuit fotus emolliens & aperiens pro hypochondriis; 3. die datus pulvis ex rheo, myrobal. citr. spodio & mastiche, quem revomuit, nec postmodum uti voluit remediis.

Post mensem interiit, & aperto cadavere inventum est Epiploon crassum, rubrum, scirrhosum & contractum, ut hepar prima fronte referret, ejusque crassitiem adæquaret: ventriculus lividus in fundo, tenuis; parte verò superiori scirrhosus, intestina livida, lien bene se habebat. Humores melancholici in omento acervabantur & inde in ventriculum refluebant. *Laz. Riverius cent. ij. observ. xlviii.*

Observatio XLVI.

Vomitus à flacciditate & extenuatione orificii ventriculi, cum Lienis scirrho Hepate vitiato, &c.

In Anatomia Sereniss. Principis Apoplectici 4. Aprilis 1652. observata sunt sequentia, Cutis per universum corpus ab humoribus serosis distenta: Epidermis separatu facilis, vesicis multis prægnans & turgida, musculi lividi & nigricantes, Abdomen totum flatibus tumidum: Ventriculus laxatus, extenuatus & extensus in tantum, ut nullum extiterit fibrarum vestigium, tunicarumve discrimen: Orificium superius flaccidum plane, ob quas causas tantam nauseam & Vomitus passus est, Hepar coloris plumbei totumque ichorosum: Vesicula bilis grandior, unciis duabus bilis referta: Lien atro carbone nigrior & durus plus justo: Cor minus atque coloris fusci. Arteria venosa & aorta nigro humore, (qualem Princeps in lingua & faucibus per aliquot tempus magna cum difficultate habuerat) repleta; Pulmones flaccidi & purulenti: Cerebrum magnum & grande, sero & pituita plusquam refertum, maximè in ventriculis.

De nigra illa materia, atramento non absimili sutorio, quæritur unde orienda: Ego Lienis fœces judico, à quibus non raro vomitus atros expertus sum. *I. Daniel Horstius Observ. Anatom. iij.*

Affectus ad eum accedit de quo *Hippocr.* lib. 2. de morbis, sub finem tituli secundi *Nigri morbi, subfulvo ait, [Æger] est colore, gracilis, & oculis ex virore pallescentibus evadit, tenui est cute, & debilis existit, quòque diutius hic morbus detinet, eo magis affligit, & quovis tempore velut stillam modicam vomit, ad duo parva pocula, cibumque frequenter, & cum cibo bilem atque pituitam: Post vomitum totum corpus dolet, interdumque etiam prius quam vomat, homines levis febris detinet, à sumptisque dulcibus, & oleosis præcipue vomit.*

Observatio XLVII.

Vomitus pituitæ, bilis & melancholiæ, à tenuitate membranarum ventriculi, pori choledochi, vasis brevis obstructione & Hepatis, Pancreatis duritie, &c. choledochi pori in ventriculum insertione.

FAtalis morbi quo *Ferdinandus* iij. Romanorum Imperator, &c. 2. Aprilis anni 1651. est extinctus *Relatio.* Ferdinandus III. Græcii anno 1608. die 13. Julii natus, quamvis ingenii vires summe Principe dignas, attamen infirmam nactus est corporis, præsertim pedum, constitutionem, plerisque Austriæ Archiducibus familiarem; Quoquidem factum est ut crebris artuum doloribus, h. e. chiragra & podagra à quinquennio adeo enervatus, ac tandem usu pedum omnino privatus, vitam sedentariam ducere cogeretur, & quidem tendines utrumque genu investientes penitus contracti fuerint, nec rectos ullo modo in rectum extendere, vel iisdem insistere potuerit: hoc ipso insuper citra omnem corporis motum, quo calor ventilaris, ciborum concoctiones promoveri, humores superflui liquefieri: & phlegma ad ventriculi fundum demitti debuissent, magnam cruditatum colluviem contraxit, quæ subinde ventriculum irritans, Vomitu fuit rejecta, vel ad secundæ coctionis viscera præcipitata, contumaces, jecoris præsertim, lienis & mesenterii obstructiones induxit: Et cum vitium primæ coctionis non emendetur in secunda, copiosa humorum collectione calor viscerum obrutus, adeoquè his devincendis impar, flatus, borborygmos & abdominis murmura suscitavit, qui non solum deorsum, sed etiam sursum violenter erumpentes, crebros causarunt ructus. Frustrata hoc modo utraque concoctione, sanguis corpori alendo admodum ineptus fuit genitus, cujus fæx crassior, propter splenici & mesenterici rami opilationem, per vas breve in lienem ingredi prohibita, partim deorsum ad venas hæmorrhoidales profluens, in illarum exitu hypersarcoses, & fistulam perpetua sanie madentem produxit, partim per supernum ventriculi orificium in illius cavitatem protrusa, fel insuper ob cholidochi obstructionem ad intestina delabi prohibitum, in ventriculum regurgitavit, vel subtiliori sui parte in habitum corporis diffusa, faciem potissimum pallido & colore subfusco infecit. His omnibus corporis indispositionibus accesserunt assiduæ & gravissimæ animi curæ, quæ modicum sanguinem ad cor attrahebant & spiritus insitos dissipabant, caloremque nativum sensim extinguebant: Ea de causa jam à tribus annis non fuimus ausi venam aperire, ne subito omni humido, vitæque thesauro evacuato, appropinquantem vitæ terminum abbreviaremus: Observavimus enim, & potissimum in reditu è Bohemia in Austriam, etiam optima victus ratione, è cibis optimi succi & facillimæ coctionis instituta, paulatim non tam corporis quàm ingenii vires magis magisque debilitari, somnolentum & fessum reddi, ut nisi summa urgeret Consiliarios interpellantes audiendi necessitas, interdiu præ totius corporis lassitudine, lecto decumbere cogeretur: Caloris denique exiguitatem demonstrabant nobis urinæ tenues, assumpto potu duplo aut triplo copiosiores aliquot etiam septimanis lactescentes & penitus inodoræ, omni salsedine seri carentes; postea subito ob filii nativitatem, à gaudio concepto, residuo nimirum calore resuscitato, melius coloratæ, sed absque omni enæoremate vel sedimento, ut pote quibus nihil humorum, coctione & separatione nondum inchoata, nec salsum sanguinis excrementum urinæ permiscebatur. Tandem cum 8. Martii à venatione demum rediisset, pejus habere cœpit, ac x. ejusdem mensis humoris melancholici fæcem, copioso phlegmati permistam (uti præteritis annis aliquoties) vomitu rejecit, simulque hæmorrhoidum fluxus, ut & ibidem fistula, saniem profundere cessavit & exaruit, Vomitus item nullis, antea sæpius expertis remediis, potuit inhiberi. Accessit ad humorum anacatharsin etiam bilis in ventriculum effusio, quæ acrimonia sua ardorem in stomacho causabat, & superius orificium rodendo ad vomitum cogebat, quem suo more digitis in fauces immissis procurabat, è cujus evacuatione per breve temporis spatium se melius habere referebat, donec nova bilis & humoris melancholici (non tamen atræ bilis) in ventriculum fieret regurgitatio, quæ membranas vellicando Singultum quasi continuum excitabat, & ardore suo ad novum vomitum urgebat: & licet remedia alias sibi efficacissima, promptissimè intus & foris admitteret, eorundemquè usu per horam unam aut alteram vires recipere videretur, nihilominus paulò post ob nativi caloris decrementum, sensibus externis paulatim deficientibus, in deterius relabitur: Ultimo igitur Martii, post copiosum humorum vomitum, se ad imminentem vitæ terminum disposuit, & Exemologesi expiatus, Viatico salutis etiam ritè suscepto, Paschatis Dominicam inter continuas preces quietam transegit: Sacro demum oleo unctus, die 2. April. anno scil. climaterico, quem aliquoties sibi fatalem prænuntiabat, omnis febris ac doloris expers, post quartam

horam matutinam, caloris nativi defectu, sub ipsa ante lectum sacrificantis Præsbyteri benedictione, placidissime animam Deo reddens exspiravit.

Sequenti aurora corpus exanime, balsamicis linimentis condiendum, adstantibus aliquot pientissimè defuncti Cæsaris Consiliariis, fuit evisceratum. In quo cerebrum, cæterum penitus salvum, præter humorem aquosum, qui duri meningi copiosius infusus somnolentiam ultimis mensibus ei causavit. Dextrum genu discissum calcis tophos, sinister talus acre serum in se continebat, utriusque pedis motum impedientes. Tendines adeo contracti & rigidi ut in rectum extendi non potuerint: De reliquo, suræ quasi excarnes, prout etiam brachia, nutrimento destituta, fuerunt ad maciem extenuata: Ventriculus, tametsi pridie mortis fæx biliosi & melancholici humoris libras vomitu rejecerat, attamen ejusdem excrementi (puta corrupti & ad ventriculum sanguinis affluentis, unde in venis nullus sanguis reliquus) libras duas in se continebat, cujus acrimonia fuit tanta, ut casu aliquot guttulæ in argenteam pelvim deciduæ, acrimonia sua, non secus ac aqua vitriolata, metalli nitorem alieno colore macularit: Cæterum ventriculi tunicæ, tam circa pylorum quàm orificium superius, & per totam stomachi membranam, instar subtilioris chartæ erant extenuatæ: Vas breve ante lienis ingressum sua fæce obstructum. Lien admodum parvus, & per totum intus & extra rubicundus. Pancreas nigerrimum & quasi induratum. Hepat in dextro lobo jam scirrhosum. In cysti fellea nec una quidem fellis guttula, quamvis diligenter inspecta: Choledochus ad intestina directus induratus & obstructus: alter ventriculo insertus, ut & vas breve peramplus. Pulmo totus utriusque humoris melancholici & biliosi tinctura denigratus, dextra parte membranæ costas succingenti agglutinatus, musculis intercostalibus jam corruptis ac digito prementi perviis, Cor verò & reliqua nullo vitio laborabant. Unum est notabile, quod omnes demirati sunt, Tametsi nulla præcesserit per triennium venæ sectio vel alia sanguinis vacuatio (præter eam cruoris partem quam hæmorrhoides stillabant] quantumvis Portæ & cavæ venarum truncus studiose dissecari jussérimus, intus tamen & in vasis, & ipsius cordis sinubus, ne quidem libram dimidiam sanguinis potuimus exhaurire. Adeo ut omnium Heroum memoria dignissimus Imperator, ex defectu convenientis chyli, & caloris innati paupertate, congruam sanguinis nutrimento corpori & vitæ sustentandæ quantitatem conficere non potuerit, ideoquè horum defectu præmature nimium obire debuerit. *Hæferus Herculis Medici lib. iij. cap. iij.*

P*ancreas quasi induratum*] A Pancreate per compressionem obstrui potest duodenum, inde vomitus alimenti per duas aut tres horas concoctionis, quia interclusus est commeatus. *Riolanus Enchir. lib. 2. cap. 17.*

Observatio XLVIII.

Vomitus excitatus ob Vas breve singularis conformationis.

Vir sinistri lateris dolore diu cruciatus, Vas breve varium habebat, nam quatuor venæ amplæ, ex ramo splenico tumido prope lienem productæ in ipso ventriculo longius productæ sanguine scatebant, hinc Vomitus nigræ materiæ. *Vide tit. de Hypoch. dolore.*

Observatio XLIX.

Vomitus à bile atra è cysti, venis mesaraicis & liene ad ventriculum missa.

Vidua febre putrida & hectica prehensa est, cum Vomitu post cibum sumptum fere continuo: Vesica fellis bile atra erat plena: Lien putris sanguine nigerrimo oblitus, Venæ mesaraicæ sanguine atro turgentes, venæ ex illis ventriculum implicantes latæ & varicosæ erant. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio L.

Nausea, Vomitus à bile sincera circa Iecoris cava latente.

Vir quidam (*Tit. de Paralysi lib. I.*) quotidianæ Vomitioni biliosæ fuerat obnoxius, &c. Deprehensa est post obitum bilis sincera, eaque prassina, circum jecoris cava, libræ pondo membranis coercita. Ea vomitione suppressa, ventriculi dolor prehendit cum Nausea, &c.

Observatio LI.

Vomitus, cum assidua nausea, à colluvie materia purulenta inter mesenterii tunicas.

§. 1. Quidam intemperantissimus Nausea continua laborabat, & erebro Vomitu, Inventa in cadavere collectio materiæ purulentæ ac fœtidæ inter duas mesenterii tunicas. *Vide lib. 1. tit. de melancholia.*

Tanta plerumq; supervacuorum est humorum colluvies, ut destinatis à natura receptaculis to a excipi haod possit: Ac tum non parva superfluentis portio io vicinas quoque sedes illabitur, maximè quidem in pancreas & in mesenterium, quæ totius eorporis veloti sentina sunt. Quibus ergo assidua ingluvie magnus fit utriusque bilis & pituitæ proventus, eas tempestivè non expurgatas natura valens ac robusta plerumque in pancreas & in mesenterium, ignobiles sedes, deponit, idque fere è jecore & liene, per eos venæ portæ ramos qui non in intestina, sed in ipsum mesenterium & pancreas desinunt & obliterantur, &c. (aut potius per ramos arteriæ cœliacæ & mesentericæ) Ego hoc affirmo & profiteor choleræ melancholiæ, diarrhœæ, dysenteriæ (*adde vomitus*) cachexiæ, atrophiæ, &c. latentium deinque morborum causas me in his plerumque sedibus animadvertisse. *Fernelius Patholog. lib. vi. cap. 6.*

§. 2. Uxor Dom. D.N. (*Vide histor. lib. 4. tit. de Febribus*) diuturno Vomitu, & nausea vexata fuit, tandem tabida interiit: Mortua & dissecta mesenterium dissolutum & pene consumptum apparuit ab insigni abscessu, quo disrupto insignis collectio materiæ purulentæ in abdomine deprehensa.

Observatio LII.

Vomitus ob Tumorem circa radicem Mesenterii exortum.

Benjamin N. ex lapsu ab equo circa regionem lumborum contusionem passus est, hinc frequens vomitus: Circa mesenterii exortum ingens apparuit Tumor, qui intestina in latus dextrum detruserat. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

Observatio LIII.

§. 1, *Vomitus ob Pancreas scirrhosum.*

Pancreas aliquando in scirrhum & cartilagineam duritiem facessit, ut Mantuæ in filio Marchionis cujusdam. *Ab eo si comprimitur*, vas breve, humor melancholicus in ventriculum & intestina remeat: Hinc Vomitus & dejectio nigra. Ex eo quoque gangræna, ut in famulo mensarii Bononiensis. *Ioh. Rhodius cent. ij. Observ. 97.*

A *B eo si comprimitur, &c.*] Observabis etiam ut Pancreas venamPortam intra se comprehendit, utque superstratum est duodeno intestino, quod non datur intueri nisi remoto ac digitis evulso Pancreate. Inde cognosces causam Vomitionis alimenti indigesti, vel perfecte cocti; quod intestinum arctum, ac veluti constrictum, subire ac permeare non potest. *Riolanus Antropogr. lib. 2. cap. 14.*

§. 2. Vetula quædam Vomitum quotidianum post prandium & cœnam patiens, in atrophiam incidens, tandem mortua est.

Secto cadavere Pancreas ita durum inventum fuit ut lapidem æmularetur. Ob hanc causam vomitus oboriebatur: cum enim Pancreas sit ventriculi pulvinar, ventriculus concoctionem ob ipsius duritiem celebrare non poterat, sed indignatum omne quod accipiebat, rejiciebat. *Dom. Panarolus Observ. 44.*

Observatio LIV.

Vomitus à corruptione & sphacelo Pancreatis.

Sartor quidam nihil retinebat assumptorum alimentorum potuumvè: Evomebat verò continuo pituitam vel lympham quandam crassam usus sum propter affectus violentiam, urgentemquè necessitatem, omnis generis medicamentis, tam internis quam externis, sed evanido eventu, brevi enim periit.

Aperto cadavere reperi Pancreas totum corruptum, imo sphacelatum. *P. Barbette Prax. lib. iv. cap. 2.*

Vomitus in priori exemplo causa fuit ventriculi compressio à duritie Pancreatis, Hic vitiosus succus ab eo in ventriculum transfusus, ad excretionem irritans.

Observatio LV.

Vomitus à Pancreate cancro affecto excitatus, Renes corrumpente.

Chirurgus (de quo tit. de Lumborum dolore) renum & dorsi doloribus afflictus fuit cum vomitu gravissimo, hinc calculosus ab omnibus judicatus. Pancreas putridum erat, corruptum, cancro affectum, qui ulterius serpendo ambos quoque renes corrupit. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Observatio LVI.

Vomitus à variis ventriculi affectus productus.

§. 1. Juvenis sub imam sterni sedem gladio perfoditur, hinc Vomitus eorum quæ in ventriculo erant, sed cruenti nihil, Gibbum cavumquè hepatis, & ventriculus, juxta pylorum perforata erant. *Vide lib. 4. de Vulneribus.*

§. 2. III. N. Vomitum habuit per triduum, Stomachus interna superficie repertus putridus & inflammatus: ventriculus ubi hepare & liene tegitur, non aliter ac si combustus esset, tinctus. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 3. Quidam in hypochondrio dextro gladio lato vulneratur: multa cruenta vomuit & per alvum dejecit. Vulnus in ventriculi fundo maximum erat. *Vide lib. 4 tit. de vulner.*

§. 4. Secui senem potui nimio vini & cerevisiæ assuetum, à stomachi sphacelo cum vomitu quotidiano extinctum. *Vide tit. de palpit. cordis lib. 2.*

§. 5. Domicella continuo cardiogmo cum vomitu vexata fuit, Substantia ventriculi circa medium exesa inventa est, ad latitudinem majoris lilii. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Quidam fastidia ciborum & vomitiones assiduæ: Fundus ventriculi & pylorus syderatus, Totus ventriculus putris & lacerus. *Vide ibidem.*

§. 7. Uxor N. Vomituriebat, Ructus emittebat: Deprehensus ventriculus ad fundum perforatus, à prægressa inflammatione. *Vide tit. de ventris tumore,*

§. 8. Illustri N. in ventriculo tuberculum disruptum est. Habuit hæc symptomata, exolutionem, vomitionem, &c. *Vide lib. 2. tit. de Syncope.*

§. 9. Gravidæ tuberculum durum, ingens, os ventriculi ita obturabat ut statim remearet quicquid indebatur. *Vide tit. de Deglutione læsa.*

§. 10 Faber lignarius à vomitione molesta liberari non potuit: Aperto cadavere semilacer erat ventriculus & putredine corruptus. *Ballonius Paradigm.* 174.

§. 11. Mulier cum liquidi quid in ventriculum immitteret, vomitu statim excludebatur: Inventus ad ventriculi orificium scirrhus pagni magnitudine. *Vide tit. de Deglutione læsa.*

§. 12. Narravit mihi Chirurgus se ut vomitus causam in peste cognosceret, aliquando cadaver Peste enectum, cum vomitu emortuum dissecuisse, & in ventriculo invenisse locum qui nigricabat instar carbunculi. *Vide tit. de Febribus.*

§. 13. Vidi abscessus prægrandes in parte inferiore ventriculi usque ad pylorum, qui induratus instar cartilaginis pugni, seu manus complicatæ molem æquabat, per duos menses continuo vomitu usque ad mortem ægros fatigarunt. *Riolanus lib. 2. Antrop. c. 20.*

§. 14. Quidam diu conquestus est de cibi fastidio & vomitu, Aderat corrugatio quædam scirrhodes membranarum ventriculi: foramen quoque in eo vetus conspiciebatur, cum ulcere fistuloso, Ejus quoque capacitas admodum exigua, &c. *Vide tit de Inappetentia.*

§. 15. Vir quidam quotidie mane & vesperi, post prandium & cœnam, vomitum patiebatur, in atrophiam randem transiens post sex menses occubuit.

Secto corpore in stomacho, interne circa Pylorum, herpetem inveni, unde quotidianus vomitus, postmodum atrophiæ & mortis causa oriebatur. *Dominicus Panarolus Pentecoste 1. observat.* 43.

§. 16. Per febrem ardentem quidam omnia removebat: in ventriculo pustulæ plurimæ conspiciebantur. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 17. Rever. N. Doloribus ingentibus supra umbilicum torquetur, cum continuo & inani vomendi desiderio: ventriculus visus erosus, &c. *vide tit. de Ventriculi dolore.*

Observatio LVII.

Vomitus à complicatis ventriculi & partium vicinarum affectibus excitatus.

§. 1. ANatome eorum qui febre maligna extincti sunt, docet ventriculum cum visceribus inflammari, unde ingens sitis, vomitus. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 2. Mulier in febrem malignam incidit cum vomitu bilioso, Hepar parum erat inflammatum: ventriculi tunica inrerior inflammata, intestinum Ileum in medio gangrænosum, &c. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Vir passus est dolorem circa hypochondrium dextrum & vomitum. Hepar cava sui parte cum ventriculo ex parte coaluerat, In hujus cavo liquamen putre, &c. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 4. Quidam crapulæ indulgens vertigine laboravit & vomitu assumptorum. Epiploon habuit putrefactum, ventriculus inferior ad finem quasi contusus, nigro succo ex dimidio plenus. *Vide lib. 3. tit. de ventriculi dolore.*

§. 5. Scotus nausea, & vomitu bilis affligebatur, cum doloribus ventris, &c. Hepatis lobus orificio ventriculi posteriori erat affixus & diaphragmati, à præcedente inflammatione: cum pyloro induruerunt pancreas & abdomen, &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Puellus 4. ætatis die vomitu cum alvi fluore correptus est. In gibbo hepatis insignis erat inflammatio, & stomacho undique humor atrabilaris adhærebat. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Dom. N. Vomitibus per aliquot menses fuit afflictus: Epiploon erat corruptum & mesaræum, Putris Lien, Caua Epatis pars inflammata, Pulmo qua costas attingit, inflammatione tentatus, Pancreas putre, ventriculus pure plenus, & in fundo pituita crassa ac viscida, unde pertinacia vomitus: Interna tunica leviter ulcerata. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Ill. Vomebat in copia flavam bilem, in stomacho duo ulcera reperta fuere, Hepar durum, quasi coctum, Splen putris. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 9. In cadavere fœminino à Clar. D. Schact, non ita pridem dissecto, hæc observata meoque penicillo depicta. 1. Peritonæum intestinis ubique fere adhærescens; parte qua adhæsit innumeris scatens tuberculis, qualia in detracto pernæ corio apparent. 2. Omenti nullum vestigium. 3. Intestina ipsa invicem coalita, ut à manu Prosectoris ægre vi divellerentur, coloris subfusci, quasi semel cocta, innumeris tuberculis minotibus hinc inde sparsa. 4. Tubercula majora, magnitudine nucis avellanæ, in intestinis omnibus, præcipue Recto, conspicua, tumoribus hæmorrhoidum, qui in extremitate ani solent protuberare, non dissimilia: 5. Intestina Ilea inflammata: 6. Corpus ventriculo incumbens, altera parte sanum, altera putridum, fœdoque ulcere, juxta orificium inferius ventriculum excavans, cui adhæsit firmiter, quemadmodum & peritonæo; Hinc forsan misera hæc muliercula, dum vixit, omnia ore assumpta mox rejecit, quod in ventriculo à mole incumbente compressa hospitari nequiverint. 7. Hydrops pectoris. 8. Hydrops abdominis, in cujus cavitate tres fere pintæ. 9. Lien parte inferiore putridus. 10. Hepat scirrhosum, diaphragmati adnatum. 11. Calculi in folliculo fellis. 12. Ren dexter naturali major, sinister naturali multo minor. *Observatio Oligeri Iacobæi, In Actis med. Excell. Th. Bartholini ann. 1674. 75. 76. p. 105.*

Observatio LVIII.

Vomitus variarum & plurium partium affectus sequutus.

§. 1. IArminius variis affectibus implicitus, incidit quoque in anorexiam cum crebro vomitu, Jecore indurato &c. Inventum omentum putridum, Jecur magnum pituita plurima refertum: Lien, ventriculus, vesica fellea parvitatis insolitæ: Calculus erat in rene dextro. *Vide lib. 2. tit. de Palpit. cordis.*

§. 2. Matrona (*vide tit. de ventriculi dolore*) ventriculi dolore correpta fuit cum vehementibus in vomitum conatibus: Ventriculus inanis erat: Pancreas magnitudinem naturalem excedebat, per totum scirrhosus: Ren sinister colliquatus omnino erat.

§. 3. Domicella novennio cruciatibus ventris torta est, & sub finem vomitibus acidis, nigris. Stomachus totum abdomen implebat, in cujus fundo materiæ putidæ ingens copia: Lienis nullum vestigium, in cujus loco multa ramenta & fæces: Ren sinister calculis plenus. *Vide tit. 4. de ventris dolore.*

§. 4. Puella (*Vide lib. 2. Tit. de Tabe*) cibum nullum appetebat, crebro vomebat &c. Illi

pancreas induratum erat omni ex parte & plane scirrhosum: Glandulæ mesenterii hinc inde scirrhosæ &c.

Observatio LIX.

Vomitus sequutus varios Intestinorum affectus.

§. 1. Puellus dysenteria correptus, ultimo die quæcunque assumebat, Revomebat, crassa intestina tumebant, atque ac si inflammata fuissent livebant. *Vide tit. de Dysenteria.*

§. 2. Fœmina evomebat sæpe viridia variaque cum nausea: assumpta mox revomebat: Intestinum duodenum omni pituita privatum erat, cujus absentia continui vomitus causa fuit, cum minimam acrimoniam è vestigio potuerit sentire. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. Intestini tenuis, parte quavis coarctati ingressus in partem proximam, alvinis fœcibus transitum intercludit, & ascensum ad ventriculum promovet. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Puerum vidi fœces alvinas per os reddentem, cujus intestina volvulo erant impedita & invicem implicata. *Th. Bartholinus centur. 4. histor. 47.*

De Vomitu volvulo laborantium, vide Titulo de ventris dolore.

§. 5. Tonsor cibi potusque portionem per os rejiciebat: Hujus colon à dextro in sinistrum, qua parte ventriculo incumbit, flatu erat distentum: reliqua intestina fæcibus plena. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Homo tres septimanas afflictus complicatis morbis, hepatici fluxus, lienteriæ, diarrhϾ, cum acuta febre & vomitu omnium ingestorum. Ileon comperiebatur conversum à capite ad calcem; infrà nodum illum, intestina omnia erant livida: Pancreas summe durum, &c. *Vide tit. de Diarrhœa.*

§. 7. Doctor N. vidit Duodenum intestinum undique repletum stercore: si quid æger sumeret, statim vomebat. *Vide tit. de Alvo adstricta.*

§. 8. Puellus octo dierum excrementa subinde per os rejiciebat: Intestinum rectum intus coaluerat, exteriori foramine libero. *Vide tit. de Alvo adstricta.*

Observatio LX.

Vomitus causam habens in Renibus calculo, arenulis &c. obsessis.

§. 1. Johannes N. sibi Vomitum molestum esse conqueritur, cum gravitate in lumbis & quartiduana ischuria: Renis dextri cavitas sabulo conspersa erat: Ureteris pelvi calculus insertus erat. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 2. Vir crebris dolorum, Vomitus, cruentæ mictionis paroxysmis obnoxius vixit. Viscera omnia, exceptis renibus, maximè sana apparebant: Renes calculis, sabulo obstructi, &c. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 3. Generosus N. nephriticus, crebris Vomitibus infestabatur: Ventriculus, qui tot vomitibus ludibrium debuerat, mediocriter habebat, sub renis sinistri membrana calculus aderat ovi gallinacei magnitudine; In utroque plures minores. *Vide tit. de Lumborum dolore, & ibidem plura alia exempla.*

§. 4. Filiola Damisellæ du Buy 11. febris die interiit, repertus lapis in Renibus, vomebat frequenter.

Cum vomunt sæpe & contorquent corpus pueri, loco non consistentes, de Nephritide conjectura esse debet: Et fomenta ad renes applicabis: Quod notandum, ut prudentia Medici infantium imbecillitati & infantiæ, ut ita dicam, humaniter succurrat, *Ballonius li. 2. pag. 246.*

§. 5. Vir Rever. dolores frequentes in ilio sinistro passus, cum excretione arenularum & vomitu pituitæ à cibo: In rene calculus aderat longitudinis pollicis: Tota renis substantia absumpta. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 6. Vir Nob. nephriticus erat cum vomitione crebra, fuerunt inventi renes consumpti. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. *Clar. Sperling* cum lumborum dolore vomitu defatigabatur: In renibus aderant calculi insolentis figuræ & molis. *Vide ibid.*

§. 8. D. Bucretium nausea & dolor circa renum regionem afflixit: Ventriculus & intestina fl·tu t·rgida: in dextro rene calculus insignis magnitudinis, in sinistro vesica aq·a limpida plena &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

Sympathiam

SYmpathiam Renum cum ventriculo deducit *Riolanus Antropogr.* lib. 2. cap. 26. à vitio nervorum quos Renes à stomachico accipiunt: In superiore, *ait*, parte Renis magnam Glandulam, ab *Eustachio* primum descriptam invenies; quam appositam puto ad firmandum divisionem retiformis plexus nervorum, qui à costali, & portione stomachici inter duos renes efformatur, Inde sympathia Renum cum ventriculo, ita ut laborantibus Renibus Vomitus frequentius accidat quam aliis partibus affectis, quæ nervos, ut Renes à stomachico accipiunt: Iisque prava diathesi affectis, vel corruptelam patientibus, ἀτονία æque fatigat ventriculum ac si hepar ipsum esset in vitio, ratione sui parenchymatis carnei, in quo residet facultas naturalis, cujus pars præcipua est appetentia.

Observatio LXI.

Vomitus per consensum à cerebro madido excitatus.

PUella tussi infestata fuit, postea motibus convulsivis: dum hi urgerent, Vomitione crebra afficiebatur.

Defunctæ viscera omnia ventris inferioris satis sana & sarta inveni: Ventriculus licet inani vomitione crebro lacessitus, nihil præter liquorem nuper ore ingestum continebat: At cerebri substantia prorsus madida, & humore aquoso supra modum irrigata videbatur &c. *Vide lib. 1. Tit: de Spasmodicis affectibus ex Willisio.*

PRæter causas in quibus irritatio in ipso ventriculo, aut in appendice ejus habetur, quandoque accidit stomachum, ex se satis sanum & insontem, partium aliarum longe dissitarum culpas luere, quod non fibrarum continuitate, sed nervorum commeatu & commercio peragitur: Quippe horum ductu, cum spiritus animales in uno loco perturbantur, alii procul degentes similem ἀταξίαν concipiunt atque spasmos ineunt: hinc à vulnere aut plaga graviore capiti inflicta, quatenus spiritus intra ἐγκέφαλον perturbati, nervorum paris octavi commeatu, alios ventriculi hospites in pares ἀταξίας conciant, vomitio frequenter succedit; propter eandem rationem nonnulli in navigio aut curru vecti, vomitu immani tentantur: Cujus symptomatis causa haudquaquam est (ut quidam asserunt) humorum agitatio, at vero spiritus animales cerebrum incolentes, in motus inordinatos coacti, nervorum principia tumultuose subeunt, eorumque ductu contractiones viscerum emeticas cient. *Idem Pharmac. Ration. sect. 2. cap. 1.*

Observatio LXII.

Vomitus vitio cerebri excitatus, in quo abscessus serosus.

PUella 12. annos nata, maximo dolore fixo verticis laboravit per quatuor menses: Erat sine febre, sed omnia alimenta rejiciebat; Dum rete mirabile demonstrare vellet Chirurgus, digitis abscessum rupit, natibus & infundibulo cerebri inhærentem, ex quo statim aqua clarissima ad libras duas exivit.

Observatio LXIII.

Anatome viri fumo Tabaci abutentis, indeque Vomitu continuo fatigati, cujus caput & ventriculus sine labe inventa sunt.

SErenis. Dux Bavariæ cujusdam Consiliarii sui Tabaco abutentis, & Vomitu continuo tandem extincti caput per anatomiam explorari mandavit, quod una cum cerebro & membranis sartum tectum, sine omni noxa inventum est: Nihilominus pro causa *continui vomitus* & mortis, statui potuit abusus Tabaci, vi cujus nimium pituitæ ad ventriculum transit, quæ vel copia & frigiditate *eum tandem* enervavit, vel malam qualitatem & corruptelam per moram inducens, vicina membra, & ipsum adeo ventriculum in commune malum traxit. *Wolf. Hœferus Herculis med. lib. 1. cap. 5.*

VEntriculum tandem enervavit] Vomitionis crebræ & habitualis, sæpenumero causa est non tam materies ventriculum irritans, quam fibrarum ejus nervearum debilitas & nimia in irritationes propensio, in quantum scil. illæ teneræ admodum, aut infirmæ, neque ingesta concoquere, neccorum onus sive gravamen sufferre valent, quin à quolibet iis incumbente mox irritantur, & proinde quod molestum est expellendi gratia, fibras carneas in spasmos emeticos cient.

Hujusmodi affectionis duo sunt præcipui casus, videlicet aut stomachi debilitas fibris ipsis insita à passionibus inordinatis, uti crapula, potationibus assiduis ac immodicis, vinorum aut aquarum ardentium ingestione crebra (*crebro pituita aut salivæ decubitu, vi Tabaci è cerebro ellicita & glandulis vicinis*) aliisque in victu erroribus contrahitur: quatenus nempe fibræ istæ supra modum distentæ, aut nimis excalfactæ, ac velut affatæ, spiritus animales in satis uberi copia admittere aut continere nequeant: Vel 2. Fibræ istæ, quanquam per se ritè habentes, tamen propter nervos alicubi obstructos,

obstructos, debito spirituum affluxu destituuntur, proindeque languidæ & flaccescentes, ingesta quæque haud tolerant, quin statim aggravatæ per vomitum ejici cogunt: Ita novi plures, fine ulla ventriculi impuritate, aut languore ab inordinationibus contracto, visceris istius quadam quasi paralysi affectos appetitu caruisse, atque vomitioni assiduæ obnoxios fuisse:

In priori affectu ejusmodi remedia indicantur, quæ fibras nimis distentas & tenues stypticitate sua corrugari, ac in spatium brevius contrahi faciant, necnon quæ mulcimine suo pergrato spiritus illuc copiosius allectent & languidos reficillent. 2. In posteriori, ventriculi scilicet debilitate sive resolutione propter nervos alicubi obstructos excitata, remedia antiparalytica cum stomachicis adjunctis præcipui erunt usus. *Willis Pharmacop. Ration. sect. 2. cap. 3.*

Observatio LXIV.

Vomitus à Pulmonis sinistri corruptione concitatus, & Oesophago in vicinia perforato.

Vir maximis in dorso doloribus diu multumque divexatus, tandem nigra vomit: de 3. vel 4. die vomitus repetens, interdum tres mensuras id quod exiit adæquabat &c.

Cadavere aperto, infima corporis regio omni labe carebat: At sinister Pulmo totus corruptus erat: Lobus ille spinæ dorsi firmiter adhæsit, atque per Oesophagum ruptum liquorem illum nigticantem in ventriculum congessit: &c. *Vide lib. 2. tit. de Dorsi dolore, ex Volkamero in miscell. curiosis anni 1671.*

Per *Oesophagum ruptum*] Non minus frequenter ob irritamentum supra orificium sinistrum, ac infra Pylorum in vicinia habita, spasmus excitatus, & fibrarum continuitate in ventriculum propagatus contractiones ibidē emeticas ciet: Cum inter deglutiendum alimenta in Oesophagi ductu ob paralysin vel obstructionem hærent, & fibras nerveas stimulant, mox carneæ sursum contractæ etiam ventriculum in spasmi consensum rapiunt: Similis effectus à Palato aut Uvula irritato passim succedit: Hinc à cibo potuvè ingratis, fere tantum ore libatis, etiam à pluma gutturi indita, sæpe vomeni nixus aut vomitio cietur.

Pulmo totus corruptus erat &c.] Propter eandem etiam rationem in phthisi tussim vehementem quandoque vomitus comitatur aut sequitur, scil. ob vellicationem sive concussionem ejusdem tunicæ, quæ pariter Gulam & summitatem Tracheæ obducit: *Willis Pharmac. Ration. sect. 2. cap. 1.*

Observatio LXV.

Vomitus ortus ob ingentem vomicam in Pulmone.

Stertor suppuratum Pulmonem cum multitudine puris non semper sequitur: Vidimus mulierem Arelate, quæ, quibusdam ante mortem annis Vomitu solebat per intervalla rejicere magnam puris copiam, cum defectione animi, vocis privatione & gravibus aliis symptomatis, quibus levabatur à vomitu.

Mortua & dissecta, vomica ingens in Pulmone reperta est, cum tamen stertor non apparuisset, non enim fit, nisi in bronchiis, aëris receptaculis, materia ferveat. *Iacotius comment. 1. ad aphor. 18. lib. 1. Coacor Hippocr.*

Observatio LXVI.

Vomitus ab Erysipelate Pulmonum excitatus, & Hepatis.

Melchior N. febre corripitur continua cum tussi inani, Vomitionibus frequentibus &c. Aperto cadavere, una pars pulmonis veluti stipula ardente deflagraverat: Hepar quoque veluti deflagraverat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio LXVII.

Vomitus puris & pituitæ à viscerum omnium corruptione.

Cerevisiæ coctor ulcere ventriculi visus fuit laborare &c. mox pituitam crudam copiose pure permixtam vomuit: 3. mense, ex quo pus vomuisset, è vita migravit:.

Hujus omnia viscera corruptissima fuere, multo pone consistente pure &c. *Vide histor. Tit. de Inappetentia.*

Observatio LXVIII.

In canis, Nausea & mictione cruenta laborantis, vesicæ orificio & interiore cavitate glandulæ repertæ: In Liene tubercula, & Renibus pustulæ.

Canis erat ejus habitus, qualis ad capiendo lepores adsuescit, sed multò minoris ut ideo in gynæceo aleretur, Is sæpissimè & ad quemvis motum vomituriebat, sed nihil nisi mucum

mucum quandoque exspuebat: crebroque cruenta mingebat, collo insuper tumefacto & strumoso apparente.

Fastidia hæcce cum ferre amplius tæderet, imo & in causas istorum symptomatum inquirere luberet, animal vivum dissecabatur, ubi postice arteriæ asperæ utrinque duæ glandulæ, ovi gallinacei minoris magnitudine adnatæ comparebant: In vesicæ autem orificio, ipsaque interiore cavitate, tales quoque glandulæ accreverant, quæ omnes cruento & feculento quodam succo refertæ erant, quod profecto nemo vivente adhuc animali conjecisset: Lien quoque tuberculis quibusdam cruentis intus aspersus erat, & renes paucis pustulis, unde nutritionis errorem præsumo. *Iohannes Delæus in miscellan. cur. ann. 1674. 75. & 76. p. 94.*

APPENDIX.

De Calculis vomitu rejectis & materia arenosa.

VOmitu Calculos rejectos fuisse testis olim fuit *Brassavolus*: Sævissima nephritide D. *Desgranprés* apud *Riverium*, in observat. communic. per quadriennium laboravit, at vix calculos arenasque emingere cessaverat, cum in cruciatus crudelissimos incidit lateris sinistri, sub costis circa lienem, dolor brevi spatio circumscriptus ad ventrem & umbilicum non porrigebatur, Ren tantum sinister alternatim compatiebatur, ventriculus maxime sinistrorsum, præcipue cum vomitus instaret; &c. Accessit vomitus frequens, qui cum & laboriosus inter cætera symptomata maxime infestaret, quem angor & gravis cardialgia præcedebat, venit in animum explorare cujus conditionis esset materia illa quæ tam abunde etiam jejuno ventriculo rejectabatur; Erat certe quoad colorem è rubro nigricans, pultis consistentia crassa tenaxque, in qua dum bacillo agitatur multi calculi cineritii & subflavi quales per urinam primo excreverat, inventi sunt, non semel tantum, sed quoties vomeret multo conatu & labore, vel quoties talis dolor repeteret; Anno postremo 1645. dolores mitiores sensim facti fuere, Ren parum doluit, sed magis lien & ventriculus, seu pars sinistra, de more solito at longiori intervallo.

EX quibus agnovit mineram calculorum primo & ultimo in Liene & ejus vasis delituisse, & per vas breve (quod ex usu aquarum acidularum, deinde per vomitus patentius factum est) in ventriculum cum humoris atrabilarii magna copia, sui portionem amandasse, quæ primo ad renes tantummodo propellebatur: Sed rectius *Bartholinus* & *Glissonius* judicant, nam credunt de vesica fellis materiam sabulosam ad ventriculum venire, quæ concrescens adaugeri posse videtur: Aut arteriæ materiam calculi in renes moverunt, & eam in massam sanguineam revexerunt venæ, ac mox de ea arteriæ in Lienem intulerunt: Aut Arteriæ sponte in illud viscus, non in renes effuderunt. *Schneiderus lib. 3. de Catarrh. c. 7. De generatione Arenularum in vasis & massa sanguinea, vide l. 4. tit. de Febr. ex eodem.*

OBSERVATIO LXIX.

Nausea à semine corrupto, in cavitate vasis in penem id deferentis coercito.

QUidam coitui addictissimus, tandem sibi castitatem rigide servandam proposuit: Post menses sex Nausea corripitur, tandem epilepsia extinguitur. Nullum vitium in stomacho, cerebro &c. inventum, præterquam in cavitate vasis semen in penem deferentis, quæ semine in virorem mutato oppleta visa est. (*Tit. de Epilepsia lib. 1.*)

OBSERVATIO LXX.

Vomitus sanguinis ob Hepar scirrhis ex parte obsessum, Cystim felleam bile turgidam, hinc vasa majora sanguine exhausta.

CUm D. Andreas Herrenschmid Gymnasii Ulm. Metaphysices Professor, naturæ sanguineo melancholicæ quosdam balneantes in Thermis Dalfingensibus visitasset, & vini largiore haustu se exhilarans & vesperi tardius domum repetens celeri gradu, ne clausis portis urbe excluderetur, eò, contendens, insigni aëris æstu, vini copiosiore potu, & corporis validiore motu massa sanguinea incalescente, in Sanguinis vomitum exundantem incidit ad mortem usque perseverantem.

Ipso vita functo, cadavere reserato interiora viscera ita deprehensa disposita: Hepar in gibbosa parte passim scirrhis obsessum, coloris lividioris repertum: Vesicula fellea subjecta grandior solito, & copioso humore bilioso conferta apparuit: Lien sat magnus coloris sanguinei, sine ulla labe conspicuus: Illud autem unice mihi erat admirationi, In tota vena

cava

cava & arteria magna, in lumbis recumbentibus, nequicquam sanguinis repertum, in aliis etiam vasis nihil, præter quasdam mucilagines tantillo cruore imbutas observatum. Ni ego *autopsia* vix mihi persuaderi passus fuissem id possibile, naturam ad eam extremitatem redactam ut totalem massam sanguineam, velut suum thesaurum, dimittat; ea penitus privata ac dispoliata; & ita tam ex venoso quam arterioso genere sanguis evacuatus ut nihil reliqui manserit: è venis crassior & nigrior, per intestina ac secessum exitum quæsivit, ex arteriis autem rubicundior ac floridus, ceu levior, sursum contendens, ad ventriculi regionem delatus, per Vas Breve arteriosum vomitu redditus: Etsi vena coronaria in ventriculo nonnihil turgidior visa, ut ex ea sanguinem regurgitasse conjectura captanda.

SCHOLIA.

CUm non modo venosus, sed & arteriosus sanguis vomitu rejectus, id rationi haud absonum: quin potius, cum quintuplo plures arteriæ à splenico ramo (prout *Adr. Spigelius* tradit) prodeuntes, inprimis gastrica & vas breve arteriosum, & ad ventriculum pertingentes, comperiantur, plausibilius videtur exin tantam sanguinis rubidi ac floridi copiam in ægro illo promanasse: Haud absonum rem illustrare exemplo de Cardinali Cibone, (de quo observ. 73.) cujus ventriculo compresso Lien turgescebat; è contrario hoc compresso copiosus sanguis ad illum confluxit & per vas breve effusus: cum illi ægro obtigerit Hepar scirrhodes, proin ineptum ad sanguinis laudabilis generationem; etsi Lien colore sanguineo prædirus ut vicarius in sanguine elaborando valeat, nec is incolpatus genitus, quin serosior, fortassis etiam biliosior seu acrior, tum sua tenuitate fluxilis redditus, tum acredine stimulans naturam (accedentibus externis causis) ab ea molestia se liberandam, nec desinens lacessere, dum totalis excretio facta, concurrente etiam imbecillitate retentricis, omnia temere diffluere permittentis, & fuga vacui. *Augustinus Thonerus lib. 3. observ. p. m. 140.*

Læso ex contusione aliqua Hepate sequi posse, per vomitum aut alvum, sanguinis ejectionem, quod nimirum Porus Bilarius (magno ægri commodo) partem aliquam sanguinis, hepar opprimentis, in se recipiat & ad intestina deducat, unde, vel motu peristaltico inverso, sursum, vel eodem regulariter se habente, deorsum feratur existimat *Glisson. Anatom. Hepatis.*

OBSERVATIO LXXI.

Vomitus sanguinis à Liene corrupto, in ventriculum feculentias extrudente excitatus.

ANno C. 1677. 18. Maji mensis, cultro Anatomico expositum est cadaver D. N. annos nati 25. post invalitudinem 27. mensium denati: Initium fuit enormis sanguinis Vomitus, cujus una vice unoque impetu libras circiter sex & ultra effudit; hinc quanquam robustus & ætate florens pene ad exitium deductus: Cardiacis recreato exinde puncturæ hypochondrii sinistri molestæ fuere, quibus accessere ingentes & immanes pectoris laterisque sinistri, ad dorsum usque diffusi dolores, quos nulla arte mitigare licuit: Exacto bimestri recurrit vomitus, æqualisque sanguinis copiæ excretio, à qua vires pene attritæ: Curæ commissus fuit *Titii*, qui Lienem in culpa esse recte suspicatus, eo scopos & remedia direxit: Interim morbo hic prehenditur, cujus succedaneus fuit *Sempronius*, qui Lienem vitio omni absolvit, Renemque sinistrum symptomatum omnium authorem accusat, ureterem, juxta insertionem, à calculo obstructum asserens: ex prægresso vomitu, & urinis tartaream feculentiam in fundo exhibentibus, indicia & indicationes sumens, diuretica præscribit, lithontriptica, semicupia, litus, & quæcumque obstructas vias urinarias reserare valebant, sed irrito successu, imo ægri damno & imminente majoris mali periculo, vomitus scil. sanguinis revocandi: nulla tamen adfuit urinæ interceptio, familiaris unico etiam reni obstructo. Interim *Titius* sanitati restituitur, cujus curam expetit æger, Ille propositi tenax prioribus scopis inhæret, Lienemque iterum oppugnat, quod ejus affecti constarent indicia, nihil eorum quæ obstructionibus aperiendis, eidemque roborando conducunt prætermittens: chalybeata præsertim in usum ducens, ex quibus maximum auxilium expertus fuerat æger, imo restitutionis valetudinis spem conceperat: Hinc, nescio cujus instinctu, Acidulas Brevenatenses in Ditione Neocomensi, Burgundiæ Comitatui finitimas adiit, quarum potus parum contulit, ob visceri labem altius impressam ut ab illis elui posset, atque ab illarum reditu paulo post fatis concessit.

Post obitum, quia circa partem affectam & morbi indolem in diversa abierant Medici dum *Sempronius* Renem sinistrum, *Titius* Lienem morbi sedem fuisse contendit, cadaveris apertionem optant & urgent consanguinei, quæ paucis post horis instituta est: Adhibita ergo abdomini novacula, Iecur se obtulit insignis molis, quod discissum seri flavi libras duas & amplius emisit, cujus tamen expers omnino fuit ventris cavitas: Ad Lienem ubi perventum, Vafer Chirurgus Renem sinistrum manibus continere se dixit; (Medici enim à Lazaro fœtente secesserant). Tum *Titius*, qui à partibus Lienis stabat *plurima dixit*

In lævum conversus, at illi dextra jacebat
Bellua,

Interim

Interim suppositum Renem, (Lienem) dissecat Chirurgus, qui externa facie integritatis notas præ se ferebat, interius autem nihil nisi putrilaginem exhibuit, ad minimum digitorum contactum in particulas dissiliens: Hinc *Sempronius* de reportata victoria triumphum agit, dolum non animadvertens, atque rem se acu tetigisse exclamat, oculatiorem se in rimandis occultis morborum causis non dari, sagacitatem innatam hac in re non defuisse, diaphanum sibi fuisse ægri corpus, ac viscera quasi in propatulo, multaque alia jactabundus effutit, donec Chirurgus continendi risus impotens, & in cachinnum erumpens, Splenem se dissecuisse fassus fit; Post erumpens, qui ante vapulaverat *Titius*, mutuis quoque verberibus adversarium perstringit.

Cædimus inque vicem præbemus terga sagittis.

Effugium tamen *Sempronio* an defuit, quanquam Chirurgo cæterisque adstantibus ludibrium merito deberet?

Dic aliquem sodes, dic Quintiliane colorem,
Hæremus, dic ipse

Subjecta Lieni Coli pars, ab illius vicinia & contactu, livorem contraxerat, quem conspicatus *Sempronius* litem dirimit, neutri litigantium victoriam concedi voluit; Ibi morbi sedem & mineram quærendam asseruit: At quo jure videant eruditi, cum exinde neque ratio vomitus sanguinis, neque cæterorum symptomatum elici ulla vi queat: Ad cætera verò partes regressu facto, Ren sinister, totius tragœdiæ parens, (si *Sempronio* fides) nihil præternaturale exhibuit: ureteres in exortu & progressu omnis obstructionis & impedimenti immunes: Thorace aperto, cavitas ejus sero referta visa est: Pulmones omnino putridi, quanquam libera toto morbi decursu fuerit respiratio: Humor pericardio innatus omnino deerat: Pectoris & sinistri lateris doloris, diu ægro molesti, causa à seri acrimonia, partibus sensu eximio præditis molesti, accersenda videtur; Aut à pure è pulmonibus putridis exudante: quanquam & in partes venire queat sanies tenuis, à liene corrupto decisa, pectoris claustra invadens; Hinc hypochondriaci, quibus Lien plurimum injurius est, de similibus doloribus queruli sunt.

Observatio LXXII.

Vomitus sanguinis à putri Liene manantis, sanguini concreto simili.

VIro cuidam qui à frequenti Vomitu sanguinis Asciticus factus est, Lien sanguini concreto similis repertus est, substantiæ soliditatem haud retinens, facile in partes solvebatur. *Dodonæus cap. 26. observat.*

GAlenus 5.5. de loc. aff. sanguinem è Jecore aut Liene quandoque per vomitum è ventriculo rejici testatur: contingit autem non modo Jecore aut Liene male affectis, sed & mensibus suppressis sæpenumero hoc modo expurgari: A quocunque autem viscere, sive qua parte in ventriculum influat, semper cum molestia, violentia, magna virium prostratione ac λειποθυμίᾳ evacuatur, sic ut nulla sanguinis detrahendi, quod nonnulli præcipiunt, occasio relinquatur: Diversiones, veluti brachiorum ac crurum frictiones adhiberi possunt, sed unice laborandum ut vires conserventur & lapsæ reparentur, nam frequenter in ipsa vomitione, & citissime quidem æger deficit, præsertim si ex jecinore efferatur; Veluti cuidam accidit, qui postquam longo tempore ex jecinore male habuisset, sanguinis violenta superveniente vomitione mox sublevatus est: Quibus vero ex Liene sanguis funditur, raro in prima vomitione deficiunt, sed vel recurrente ac subinde sæpius vomitione, vel ex ascite pereunt: ab hac autem neminem servatum novimus: Multos autem ex liene sanguinem vomitione rejicientes, pallentes hi fuere; & sæpenumero in sinistro horũ hypochondiro tumidus splen manifeste sentiebatur, sed ante vomitionem: nam à vomitione, exonerato jam splene, subsederat tumor nec deprehendi poterat: Plerique horum 3. aut 4. vomitione, vel etiam frequentiore (multis inter singulas mensibus ut plurimum intermediis) perierunt: alii post crebras vomitiones in ascitem lapsi, tandem & mortui sunt: Unum aut alterum nostro consilio post unicam vomitionem servatum novimus, & quidem frequenti absynthii quoquomodo usu. *Idem ibidem:* Vide historiam Tabellionis, Scholiis ad observat.

Observatio LXXIII.

Vomitus sanguinis à Vase Brevi eximiæ amplitudinis in ventriculum hiante.

§. 1. IN quodam Nobil. Senatore, qui rejectione sanguinis per superiora & inferiora à Liene prodeuntis interiit, deprehendi Vas Breve minimi digiti magnitudine latum, & in ventriculum adaperrum, *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 15.*

Vas Breve] Hoc vas dari negat *Æmilius Parisanus* lib. 4. de subtil. microcosm. exercit. 2. Adstruunt *Varolius, Riolanus, Rolfinkius* & alii, per hoc commercium inter Lienem & Ventriculum statuentes: *Richardus Lower Anglus*, Tractatu de corde cap. 5. vasa utrique communia accurate scrutatus, de illis sic statuit, A Veteribus plerisque, *ait*, & quibusdam etiam Neotericis, apud quos sacra in omnibus verorum est authoritas, passim statuitur per Vas breve commercium quoddam dari inter Lienem & Ventriculum, atque ab illo viscere ventriculum menstruom acidum mutuari, quod facultatem ejus concoctricem constituat: Cui opinioni licet circulatio sanguinis satis aperte reclamet, cum tamen ex ipsa fabrica, & conformatione vasorum quæ lieni cum ventriculo communia sunt, magis elucescat, & quo nemo ignarus hac in re amplius molestus sit, eorum hic descriptionem plene absolvam. Vasa itaque ad Lienem & Ventriculum, præter nervos & lymphæductus, nulla nisi venæ & arteriæ pertingunt. Et 1. quod ad Arteriam Cœliacam spectat, illa ex Aorta paulo supra arteriam mesentericam exoritur, unico trunco, qui mox dividitur in plures ramos, quorum 1. Hepati, pancreati & intestino duodeno totus impeditur. 2. ubique per totam ventriculi superiorem regionem disseminatur. 3. vero, omnium maximus, in duas propagines dividitur, quarum prior versus sinistram Lienis partem procedit, sed ubi lieni appropinquat, diffissa quasi in bivium, surculum unum in ventriculi fundum exporrigit, alium in Lienem reflectit: Secunda vero hujus rami propago, paulo ulterius provecta prope alteram Lienis partem, simul in quatuor surculos dividitur, quorum duo in Lienem, reliqui in ventriculum huc illuc quaquaversum explicantur: Si autem alterutri horum ramo majori atramentum, vel lac è siphone injiciatur, clare videbitur postquam liquor ad commune istud bivium vel quadrivium pervenerit, in Lienem & Ventriculum simul & semel deferri: adeo ut si circulatio sanguinis idipsum non suaderet, clare tamen pateat nihil per has arterias à Liene in ventriculum, aut vice versa deferri posse, cum sanguis aliunde simul in utrumque projiciatur. Venas autem splenicas hoc non posse præstare circulatio sanguinis multo magis probat, verum ut hoc quoque clarius adhuc ex ipsorum conformatione appareat, Venas Lienares, earumque divaricationes, quæ liquorem suum cum venis à ventriculo redeuntibus communicant, breviter explicabimus.

Uti igitur omnes arteriæ, quæ sanguinem in hepar, pancreas, duodenum, ventriculum totum, lienem & omentum deferunt, unico trunco ex aorta oriuntur, ita pariter venæ omnes quæ ab omnibus istis partibus proveniunt, & sanguinem ab illis reducunt, in unum truncum coeuntes in venam Portam terminantur: Venæ itaque illæ quæ inter ventriculum & lienem brevibus surculis sibi invicem cito occurrunt, & ideo *Vas Breve* appellantur, nihil aliud sunt quam rami venarum à ventriculi fundo descendentes, quibus in medio fere spatio alii à Liene provenientes obvii fiunt, & melioris conductus gratia simul juncti in unum truncum coeunt, qui sanguinem ab utroque redeuntem, & jam commixtum, versus Portam convehit, adeo ut sanguis à ventriculo reductus, alteri à Liene obviam factus, & in unum truncum exceptus, fit quasi duo rivuli minores in unum fluvium confluentes, & versus communem utrinque oceani gremium simul properantes: Eodem modo fit in aliis venis quæ inter dextram sive anticam lienis partem, & ventriculi fundum dextrum commercium quoddam facere videntur: Nimirum duæ venæ utrinque prodeuntes in medio inter utrumque spatio, quasi plateæ plures in communem ateam excurrentes, & postea in unicum truncum coalescentes in venam Portam terminantur: Quod autem nihil per *Vas breve*, sive venas istas à Liene in ventriculum deponitur, præter circulationem sanguinis, valvularum etiam structura satis probat; Quippe in isto venarum à liene & ventriculo provenientium congressu valvulæ adsunt, quæ refluxum sanguinis in ventriculum aut lienem utrinque impediunt: nam si truncus rami splenici infra congressum istum ligetur, & sanguinem à venis spleneis in venas hypogastricas urgere tentaveris, statim venæ citra valvulas intumescent, & disrumpentur potius quam aliquid sanguinis transmittant, prout cuilibet promptum & facile erit in animali majore experiri, quo vasa hæc ampliora existunt.

§. 2. Cardinali Cibo vena quæ à liene ad os ventriculi tendit, insignis erat magnitudinis; quæ cum primum ob anastomosin vel fracturam reserata est, illico ventriculus sanguine repletus fuit, Et non modo ventriculus, sed intestina omnia: licet dum adhuc viveret in morbo ipso libras aliquot tum per vomitum rejecisset, tum per secessum dejecisset: Quam sectionem dum ego summa diligentia peragerem, ob subjecti dignitatem, & ob morbi raritatem, aderat A. Musa Brassavolus &c. *Columbus lib.15. Anat. Ioan. Valverdus l. 6. Anat. c. 5.*

Secto cadavere statim unde defluxisset sanguis visum fuit, quia dum comprimebatur splenis regio, ad orificium ventriculi sanguis restagnabat: quare admoniti Medici à splene ad ventriculum mitti propagines venarum, irrigantes tum supernam tum infernam partem, invenerunt à splene læso sanguinem fuisse perfusum: *Sanctorius Meth. vit. Error. lib. 3. cap. 13.*

Hinc facile fuit invenire vomitus illius vehementissimi causam propriam; Tum etiam quomodo sanguis potuisset revelli in contrarium, scil. per hæmorrhoidas, non per cubitum, ut rudiores Medici affecto splene facere solent, secando salvatellam, perinde quasi ea à splene penderet. *Idem.*

Per vomitum rejecisset] Tabellio quidam in oppido Boudri, Ditionis Neocomensis in Helvetia, annorum 45. sanguinem concretum & nigricantem uno impetu vomitu exclusit, ad libras circiter quatuor: Postridie (15. Junii 1660.) acitus, ὀρθοστάδην invenio, de dolore circa ventriculi regionem conquerentem, nausea & cardialgia comitibus: splenis dolori & gravitati per intervalla fuerat obnoxius: Ventriculum sanguine, à liene transmisso, repletum judicavi, & poscam tepidam illico exhibui, à qua totidem libræ sanguinis, partim liquidi partim concreti rejectæ: Corroborante exhibito ad refocillationem virium, & præscripto clystere, ad eductionem sanguinis in intestinis contenti, postridie bolum

bolum ex conserva rosarum & rheo pulverato præscribo, qui copiam adhuc sanguinis concreti *varu* eduxit; Ad prophylaxin admotionem hirudinum venis podicis suadeo, lenes ex rhabarbaro purgationes, & chalybeatorum usum: quibus remediis per triennium usus, immunis à vomitu vixit: neglectis per semestre, eo redeunte extinctus est.

§. 3. Notum ex Anatome maximum ramum venæ portæ in lienem demitti, à quo venæ multæ ad superiorem ventriculi regionem deducuntur, & ad inferiorem, fundum videlicet: sed majores & latiores multo: Per has naturaliter melancholia in ventriculum eructat, & propter flatus & sanguinis copiam ita distenduntur eæ venæ, ut ad digiti medii crassitudinem perveniant, quod in aliquibus post mortem visum est: Sunt hæ multo majores venis intestinorum. *Rondeletius apud Scholtzium conf.* 123.

SCHOLIA.

Lien est velut officina sanguinis, vel saltem receptaculum sanguinis atri à natura institutum: Majorem consensum habet cum ventriculo quam hepar per vasa dicta: Hinc sanguis qui ab hepate fluit, frequentius per partem inferiorem elabitur quam per vomitionem: contra qui è splene fluit, per partem superiorem & vomitionem frequentius quam per intestina purgatur: Venæ siquidem à splene ad ventriculum sunt breviores non minus latæ: Quantum ad curationem & prognosticum attinet, parum differunt cum fluit vel ab hepate vel à splene: Ægre morbus curatur & frequenter recrudescit: tandem vel mors vel hydrops succedit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LXXIV.

Sanguinis & Puris Vomitus ex Pancreate ut plurimum procedit.

ALiquando sanguinis vi sursum effunditur ab intestinis per Vomitum, quem suspicor Ego, si non semper, saltem ex Pancreate prodire, propter vas aliquod in ipso à succo acriore apertum: atque ipsum, concurrente tunc simul effervescentia cum bile vitiosa, sursum propelli ad ventriculum, ut evomatur, dum plerumque pars aliqua descendit ad inferiora, ut per alvum excernatur: Curavi ante annos circiter 20. Nautæ viduam, ex summo animi mœrore contracto, in dolorem lumborum gravem ac diuturnum, hinc & puris Vomitum ac dejectionem spontaneam prolapsam, & à vocatis Medicis pro incurabili relictam, vini tamen saccharati, calefactique per vices assumpti ope paulatim restitutam: Post septennium vero itidem ex mœrore animi grandi in dolorem lumborum similem ac vehementem deductam: Conjectans proinde ex superioris affectus narratione latere in loco affecto Pus, ex prævia inflammatione productum ac collectum, bis exhibui ei vomitorium Antimoniale, & quidem, si recte memini, Sapam vomitoriam: Cujus ope excrevit primo die per vomitum puris satis bene cocti plus quam Pintam, sive uncias viginti: per alvum vero ejus bonam quantitatem: uno autem altero ve die interposito, iterati vomitorii beneficio, denuo puris aliquam, minorem tamen quam prius partem sursum deorsumque evacuavit, atque paucis exhibitis cardiacis, & putredini resistentibus medic. mentis, brevi perfectæ sanitati est restituta: Ex Pancreate Pus illud idcirco prodiisse putavi, quod illius situi responderet locus affectus, Quodque non semel post mortem in Pancreate offenderim pus majore minoreve copia collectum, nunquam vero in ulla alia parte, à qua via pateret ad intestina: Eadem vero ratio facit, ut sanguinis vomitum non à Liene, non ab Hepate, non à Mesenterio, sed à solo Pancreate, salvis tamen aliorum judiciis vel observationibus, conjectem ac censeam deducendum. *Fr. Sylvius Prax. med. cap.* 15. §. 11. 12. 13. & 14.

APPENDIX.

Vomitus aqueus ex arteriarum capillamentis in cavum ventriculi hiantibus & serum infundentibus procedit.

JAcobus Spoerlin (cujus vide historiam lib. 1. tit. de Apopl.) crebro mane jejuno stomacho aquea, quandoque meram bilem non sine violentia evomuit: Ejusmodi vomitus matutinus aqueus, non fuit superstes quippiam ex hesterna cœna, potulenta enim citissime distribuuntur, & quæ evomuit non potulenta sapiebant: Ergo potius soboles seri redundantis in massa sanguinea fuit: An vero aqueum hoc ex capite per vias occultas, aut ex membranis pituitosis anterioribus aut posterioribus: Num vero ex osculis ductuum salivalium effusum, ad fauces delapsum, & hinc per gulam ad ventriculum defluxerit? dubito, cum non meminerim ullum unquam conquestum fuisse de catarrhis fauces petentibus, atque ad crebram deglutionem stimulantibus, sine qua nihil ad ventriculum, vel omnino

nino quantitate paucum pervenit; Verisimilius videtur à copioso seri penu sanguini admixto, ex arteriarum capillamentis, in cavum ventriculi hiantibus, largius liquorem effusum fuisse: nam omnibus se naturaliter habentibus, continuo liquorem aliquem in cavum ventriculi exstillare sæpius experimento didici; Si enim vel centies linteo sicco ventriculi cavum detersi, protinus leviter aliam ob causam versus, atque duriuscule attrectatus, intus rursus ventriculus maduit, aqua, non ex vasis lymphaticis, quibus quoque dotatus est, cum à ventriculo contenta sua avehant, sed ex arteriis quæ advehunt, exsudante: Nervos liquorem adportare nunc amplius dubito, postquam cognovi illos etiam in ventriculo, omni caniculorum forma amissa in membranas expandi, vel fibris densis uniti. *I. Iac. Wepferus Dissertat. de Apopl. p.* 380.

Observatio LXXV.

Vomitus sanguinis à Pulmonibus.

§. 1. Vidi nuper quendam Virum qui copiose sanguinem evomuit, tandem obiit: Aperto in corpore deprehendimus exsuccos pulmones, ita lutidos ac si corium exsiccatum videres: *Ioh. Heurnius comm. ad aphor. 37. sect. 7.*

Scholia.

Vomitus propriè est symptoma ventriculi excludentis per os quæ ejus in capacitate continentur: Interdum tamen sumitur pro eo quod ἀθρόως ejicitur sursum, sive ex ventriculo, sive ex thorace aut pulmonibus effluat, ut constat ex variis *Hippoc.* locis; Sic in Coacis prænor. cap. 17. coaca 1. *Qui sanguinem vomunt spumantem, omnique dolore carent sub diaphragmate, à Pulmone vomunt.* id est, interprete *Dureto*, plena, quod ajunt, profundunt manu.

§. 2. Dom. *Fr. Sylvius* aperuit fœminam quæ cum vomitu sanguineo animam effuderat: ab 18. mensibus menstra purgatione caruerat: Ex dextro lobo aperto sanguis profluebat copiosus, stagnans ibidem propter obstructiones; hæc causa asthmatis & vomitus sanguinei. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

* Additamenta.

Observatio I.

Vomitus omnium ingestorum pertinax ob pylorum gypsea materia intus & extra obductum.

Dom. *de Iay*, in Curia Parisiensi Advocatus, primis anni 1678. mensibus, præ assidua nimis & attentiore negotiorum tractatione, temperiei cum esset melancholicæ, insignis obtigit humorum conturbatio, cui se non modo anorexia adjunxit, sed & præterea nausea frequens, toto fere trimestri molesta, irritis omnibus quæ ad eorum accedentium sedationem adhibita fuere remediis, affectus pertinacia ægrum ad vitæ extremum languorem deduxit, cum quo exactis quatuor aut quinque mensibus, quotcumque alimenta aliave ingessit, ea vomitu exclusit præter pauculum liquorem, eadem copia qua assumptus erat non exclusum: mense autem circiter lugubri illo in statu transacto, obiit annum agens circiter XXXV.

Cadaver dissectum à *D. Amyens*, qui reperit universum pylori ambitum exteriorem, materia dura, gypsea, digiti transversi crassitiem excedente, ad medium usque fere duodenum protensa, cortici duriori non absimili incrustatum: Aperta demum illa pars, interius simili materia obducta & infarcta apparuit, cavitatem ejus adeo occupante, vix ut stylo tenui pervia esset, ad fundum ventriculi porro perveniens, in quo ejusdem materiæ, minus autem duræ & crassæ, portio quædam deprehensa. *Nic. de Blegni, Zodiaci med. Gallici anni.* 1679. *p.* 46.

Observatio II.

Nausea frequens ob abscessum cordi & ventriculi orificio proximum.

Dissecando cadaver Coriacii circiter quadragenarii, coram *D. Auberto & Bineto* Medicis quorum cura febri continua laborans, quam hydrops ascites subsequutus est, commissus fuerat) intra cavitatem thoracis obviam habui abscessum, intervallum quod cordi & ventriculi orificio superiori subest, occupantem, versus latus sinistrum leviter declinantem, tunica peculiari donatum, in quo circiter ℔. puris conclusa erat, cum materia lapidea alba, in corpuscula quædam separata distincta, duarum ad minimum librarum ponderis: qua

qua de causa eo gravior fuit abscessus toleratuque difficilior, quod perpetuò versus inferiora cunctæ partes thoracis detraherentur, undè compresso ventriculo ægro sæpè molestæ erant *Nauseæ*, citra tamen syncopen, febrem, spasmos, quæcumque tandem accidentia invehere solent vapores maligni, conclusum enim pus tetrum nullum de se fundebat fœtorem. *D. Caronius in Zodiaco Medico Gall. p.* 128.

OBSERVATIO III.

Vomitus cibi continuus ob membranarum ventriculi incrassationem.

Cibum *quidam* evomit non confertim, sed ubi cœpit eum paulatim tota die & nocte per eructationes emittit, nuper crudum penitùs & minimè mutatum, nunc verò aliquid mutationis referentem, &c. Quibus morbis id fiat videamus, certe cruditas ventriculi ferè ab intemperie frigida est, neque nos hic aliud signum videmus, calida namque magis cibos corrumperet, eiusque permutaret, hanc intemperiem cum materia crassa esse durities intellecta in inferiori ventriculi parte significat, & tensio illa ac tumentia quanquam non dura admodum, quæ ab imis dextris costis ad umbilicum vergit, quasi duodeni intestini cursum teneat, quod non solum materiam, sed locum quem ea occupat nobis declarat, nam dextram ventriculi partem tenet, quæ cum inferiori porta & duodeno continetur: infarctas ergo eas esse membranas, atque etiam nutritas male ab aliquo crasso humore putandum est; & eodem quidem frigido, non tamen penitus humido, quoniam spatio etiam pituita exsiccatur, illudque alimentum sensim arescit, vidi ego vesicas urinæ hoc pacto crassas & duras factas, quarum membranæ malo alimento gravatæ occalluerunt, quod genus tumoris refert *Celsus* lib. 7. cap. 18. Vidi ventriculos, & ob id sua munera obire non posse: possumus hoc pacto dicere partes, seu membranas intumuisse quia crassiores factæ sunt, tumores tamen habere collectos & circumscriptos nequaquam, illi enim quasi apostemata sunt, hoc tumentiæ genus minimè: eo autem frigida intemperies devenit hoc frigido alimento & recremento pituitoso, quod multum cum vomitibus videmus hac spirituum vacuitate, qui duritatem & obstructiones non possunt permeare, ut eibus parum admodum spatio mutetur, & levissimi generis; qua tanta intemperie non solum concoctrix facultas, sed aliæ quoque omnes, ob magnum ventriculi à sui natura recessum, ferè exsolutæ sunt, sic nec cibum continet, neque valenter expellit, neque infra deponit, quoniam contracta porta est partium illarum duritie. *Guarinonius consultat.* 43.

OBSERVATIO IV.

Vomitus continuus ab Abcessu ulcerato in Pyloro.

Nuntiatus nobis est obitus Collegæ nostri, Dom. Pertotii, quem abstulit Abscessus ulceratus in Pyloro, undè vomitus perpetuus concitatus. *Guido Patinus Epistola xliv.*

OBSERVATIO V.

Anatome Ancillæ Altemburgensis quæ bufones vomuerat.

Anno 1662. Mense Februari in Xenodochio Altenburgensi mortua est Cathatina illa Geilerin, quæ annis retrò quasi viginti bufones non paucos, similisque saburræ plurimam colluviem vomitu rejecerat, quemadmodum pluribus videre est in stupenda historia, quam vix comparandus nostræ ætatis Medicus & Anatomicus Dom. Dom. Bartholinus Centuriis suis Historiarum rariorum Anatomicarum inseruit.

Cum verò allegata historia, quæ dictæ Catharinæ ab anno 1647. usque ad annum 1658. contigerunt, tantum referat, hic reliquum Vitæ suæ statum morbosum, fatum & Anatomiam enarrare operæ pretium existimamus.

Permanserat Ancilla ab illo tempore quasi semper in eodem statu, scilicet, affligebatur continuo pedum insigni tumore, undè non raro cutis findebatur ac serum extillabat, macie reliquum corpus occupante. Subinde atrocissimos dolores circa stomachi regionem perpetiebatur, ut credere se ibi loci à vivo animali veluti accutissimis unguibus lancinari, nullum tamen hactenus unquam sive animal sive vermem, aut particulam horum vel vomitu vel secessu rejecit.

Vinum aliquandiu bibebat cum juramento, nam jussu Serenissimæ Principis Altenburgicæ id ipsi certa mensura porrigebatur, tandem aversabatur, quemadmodum & jam pridem omnem cerevisiam; &, ex cibis, carnes, melius potum cerevisiæ secundariæ; optimè lactis

& aquæ ferebat. De doloribus, duritie & pondere dexrri lateris ferè semper conquerebatur; quoties noctu supina dormiret, toties largissimas eruptiones Sanguinis è faucibus experiebatur, aliquando citra sensum, ut hinc periculum suffocationis immineret, (Habeo hæc ex ore ipsius ægræ, quam curiositatis causa anno 1659. mense Iulio invisebam;) atque hisce præcipuè ærumnis vexabatur, donec tandem supervenientibus vomitibus, quæ cum fœtore molestissimo nonnullas feces intestinales explodebant, diem suum miserrimè obiret.

Accidit ut eo ipso tempore apud Exc. Dn. D. Christophorum Ausfeld, Archiarrum & Physicum Altemburgensem, Medicum & Chymicum, ipsa teste Invidia, ob exquisitum ingenium ac judicium raræ Prudentiæ, Præceptorem paulò ante meum & deinde Fautorem dum vivam venerandum, diverterer; Cum itaque Ancillæ mors indicaretur eidem prælaudato Dno. Hospiti, Auctor is mihi fuit, ut cadaver secarem, ejusque viscera, quoad liceret, scrutarer, quanquam ipse, propter alia negotia apud Serenissimam tunc sine mora obeunda, sectioni interesse minimè posset. Equidem lubentissimè negotium in me suscipiens, ad sectionem propero, dies enim jam agebatur tertia, ex quo vitam finierat ancilla, &, ne socio destituerer, adscisco Serenissimæ Principis Chirurgum, Ioh. Hilscher, virum industrium ac curiosum, necartis suæ vulgariter gnarum. Uterque mox in Xenodocium recepti, ad sectionem, quantum loci commoditas non satis commoda permittebat, disponimus cadaver, immò vero sceleton sola cute indutum, ubi protinus duo apparent Tumores mediocrem nucem juglandem vix æquantes, quorum alter in sinistro latere in infimis lumbis, alter pubetenus eruperat, hic vero paulò ante obitum sponte sua crepans in ulcus degeneraverat. Aperto jam Abdomine ventriculus & intestina primo lustrabantur. Ille quasi omnino vacuus erat, ac saltim duo circiter cochlearia liquoris limpidi continebat; Hæc, dum à Mesenrerio omni pinguedine destituto separarentur, in Ileo ipsos tres Nodos, singulos dimidii digiti longitudinem æquantes, & nulla intercapedine à se distantes, exhibebant, qui accuratiùs perlustrati, erant Duplicaturæ intestini in se retracti, quæ licet levi tractu tensæ, non difficulter ex se recedebant, nihilominus, quantum fieri potuit, diligenter cavebatur, ne duplicaturæ illæ in separatione à Mesenterio dissolverentur, sed potius in suo positu conservarentur, donec experiri liceret, an aliquid per hasce structuras transire posset. Infusa ergo deinceps est Aqua, & deprehensum illam quidem non penitus præcludi, veruntamen veluti guttatim saltem transmitti. Post hæc hi Nodi evaginabantur, & intestina omnia aquâ eluebantur, cum qua perpauca, parva & dura excrementa, & quatuor Lumbrici perexiles exturbabantur. Iam Epati manus injiciebantur, quod solito nonnihil grandius maximam partem ventriculi premebat; in ejus media sima parte conspiciebatur macula alba, circumferentia Thalerum æquans, adspectu adipi, Cordi adnasci solitæ, tactu cartilagini molliori similis, quæ totum parenchyma penetrabat, & in cava parte amplius spatium occupabat. Hanc stipabant plures aliæ minores maculæ in utraque superficie, quarum internæ crebriores & latiores externis existebant. Dissectum per medium Viscus, intrinsecus quasi totum, per sui latitudinem, album & durum apparebat, vasa cuncta hiabant, sed veluti in crucis formam conformata, pressa manu liquorem album crassum & veluti saniosum reddebant, Albedo verò illa versus utramvis extremitatem sensim remittebat, rubore naturali ibi conservato. Ipsum Parenchyma ad minimum 4. libras civiles (nam justum pondus ad manus non erat, quo exactè trutinare posset) pendebat. Cætera accuratiùs perquirere incommoditas loci & temporis, immò & fœtor cadaveris minimè permisit.

Scolion) Sub initium hujus Anni 1670 Epistolarum Medico Philologicarum D. Thom. Reinesii, farrago posthuma, semicenturiam non valde excedens, edita est, in quarum 39. p. 20. supra nominatæ Catharinæ historiam laudatus modo Medicus Criticus, recenset, sed paulò aliter quam illa olim Excellent. Dom. D. Bartholino communica fuit. Minimè ergo tædiosum fore L. B. puto, si inde quædam carprim, hoc est, quoad hæc ab illa relatione discrepare videtur, vel hæc illius defectum supplere potest, huc transcripsero, sedulo præcavendo animum ullius fidem quoquo modo sublestam reddere volentem.

Apud Bartholin. c. 4. obs. 19. p. 255. refertur, Ancillam fuisse temperamento Cholerico & sanguineo.

B p. 256. Menses interea suppressi:

Reinesius p. 70. Corpulentam Ægram & Colore florido dicit.

R. p. 71. Feras se enixas esse ferebat, sed delusam arguit hoc quod semper (ad 12. Julii anni 1647.) justa muliebria processerint, id quod ex ipsa, primo ad eam ingressu, quæsiveram &c. & p. 72. ex absentia symptomatum signorumque male affecti (uteri) & menstruis semper (usque ad 11. April. anni 1648.) ritè fluentibus, uti ad me fatebatur, progressis colligere. potui. &c.

B. p. 256. post biennium. R. p. 70. Postquam vere anni præteriti varios in abdomine dolores lancinatorios, insolentes in eodem motus & inflationes sensisse, (eadem symptomata, uti & fastidium quorumcunque potulentorum, insanum verò appetitum aquarum & lactis à quinquennio

quennio Vernis Mensibus se experiri, & vomitibus vehementissimis affligi, refert ipsa) &c.

B. p. 256. 25. Iun. suasu Chirurgi ad sudorem se composiiura in Aqua Fumariæ parum Mithridatii sumpsit, unde post bihorium gravissimas anxietates &c. Bufonem magnum duosque parvos, cum duobus lacertis viridibus per os rejecit &c.

R. p. 70. 23. Iunii Anni 1647. nescio cujus consilio adsumpta Theriaca balneum ingressa, nocte insequente ingravescentibus doloribus post jectigationem multam, sudores frigidos, amputationem vocis,& alia suffocatis ex utero, vel alioqui Ventriculo graviter laborantibus familiaria, evomuit 26. Iun. bufones duos majores (*die grosste hat ein un ein halb Quintlein gewogen.*) quatuor minimos magnitudine Fuci majoris,& lacertas duas exiguas, auricularis digiti longitudine, crassitudine scriptorii calami, vivas omnes, &c. Præmisso Clystere exhibui Pilulas (ibi descriptas,) dici vix potest quanta sordium visu & odore peregrinarum, viridium, luridarum, maculosarum, viscidarum copia ex intervallo secesserit. Ægrota interim ad omnia bene habere, reverti appetitus &c.

B. p. 257. die 12. Iulii unus prægrandis, & duo parvi bufones mortui expulsi essent.

R. p. 70. die 12. Iulii sentire se hypochondrio pondus quasi quoddam ajebat, accedebant tormina & motiones impetuosæ cum summa anxietate & inquietudine, donec ad mictum urgeretur, quo conatu secessit bufo minor & post bihorium major; comite minimo quodam, mortuus. Hasce fetas ipsa è pudendis prodiisse & enixa se esse ferebat. (*die grosste hat 3. Loth weenige 1. Quentl gewogen*) sed delusam, &c.

B. p. 257. D. Thomas Reinesius cum Claudero tentavit necessaria remediorum genera, sed tota ista ætate nullum amplius insectum observarunt, &c.

R. ibid. ex præscripto jussi pergere uti cœperat 18. Iulii ingruere vomitus aquarum lutulentarum, crassarum, lentarum, citrinarum, summè fœtentium; urinæ etiam similes mingebantur cum sedimento farinaceo copiosissimo, ipsa viribus admodum dejectis; nihilominus perrexi adhibitis etiam subinde analepticis ægram refeci.

XXVIII. Iulii post noctem prægressam gravissimam, cum consuetis sordibus (quæ interea ad mensuras 30. secesserant) massam albam è luteo, fibrosam, corruptam, fœtidam punctiulis lucentibus, velut oculis, interstinctam dejecit; similemque ad usum extracti Alhand. & Theriac. per quatriduum (exhibiti) 9. Augusti. Ab eo tempore paulatim convaluit, consuetos cibos po: usque adpetiit, lacte tamen & aquis semper delectata est, & nunquam usa, autumnum hiememque sine notabili offensa peregit.

B. p. 258. Anno 1648. mense Martio denuo quasi sursum repentia animalia sensit &c.

R. die 24. Martii (Anni puta 1648.) proxime de familiaribus in abdomine rosionibus & turbis, ventris dutitie, & inflatione, appetitu dejecto, corporis insuitata gravedine, pigritie & & ad motum citatiorem ineptitudine, cum insomniis turbulentis & dyspnœa molesta ad me ventitans q ierebatur: suspicatus quod erat sine cunctatione, exhibui ei mane sumendam massam Pilularum è Matocostin. Mindereri succo absintii impraegn. extr. Panchymag. & tr. alhand. vespere verò bolum è pulv. Dictamn. Cret. Contrayerva excepto theriaca formatum; Dejicir sordes instar gelatinæ consistentes, virides, viscidas, cum aquis viridibus fœtidissimis, & usu horum per quatriduum continuasset, 29. Martii post tormina atrocia excrevit ranam muco plurimo involutam, cum tribus lacertulis & quarto dimidiato, vivam, subinde in aquis suis cooxantem & effusis aquis in tina saltantem: ea in sextum diem in aquis suis vixit. Die Jovis ægrota satis hilaris erat: jussi igitur pergere. Die Mercurii, 4. Aprilis, evomuit ranas virides majores duas, vivas, & 11. Aprilis bufonem grandem, turgidum, cum acutissimis unguiculis, mortuum, alvo exclusit. Referebat soror per horas sex enixu conatam fuisse feram excludere, sed non voluisse, donec ipsa manum admoveret & extraheret. Nihil post hanc excretionem, vivorum animalium, cum copiosissimæ per dies plurimos, prioribus similes, contingerent evacuationes, secessit præterea, etsi per mensis ferè spatium aloëticis cum summa εὐφορίᾳ uteretur, & biberet aquam Salviæ aceto scillitico temperatam. Vivit autem hodie valetque, ne minimum quidem morbosi indicium præ se ferens; &c.

Hactenus Dn. D. Reinesius curæ solum præfuisse videtur, quæ verò deinceps ab anno 1649. ad annum usque 1655. ægrotæ acciderint ex supra toties laudatissimi Dn. D. Bartholini Relatione petere licet.

Denique de generatione horum animalium in corpore hujus ancillæ pauca habet Reinesius, quæ his absolvit: Ego non dubitem adserere proximo ab haustu seminibus animalium fœtæ aquæ verè per vomitum, quem singulis annis vernis mensibus pati solebat, exclusas fuisse feras: Sed aquas nec ipsa quidem, utpote quæ vel in cloacas, vel in fimeta evomere consueverat, observasse; Sensisse interim multa crassa & corpulenta ore suo extrudi paroxysmis vomituum creberrimorum. *Henricus VVallgnadius.*

Thomæ Reinesii Epistola ad Thom. Bartholinum de Ancilla Altenburgensi ranas &c. evomente.

CAtharina *Geilerin*, ancilla rusticana è pago *Kursdorff* districtus Waldenburgici, annos circiter 30. nata, quæ per annos multos operis servilibus in oppido nostro vitam toleravit, corpulenta colore florido, postquam vere anni præteriti varios in abdomine dolores lancinatorios, insolentes in eodem motus & inflationes sensisset (eadem symptomata, uti & fastidium quotumcunque potulentorum, insanum verò appetitum aquarum & lactis à quinquennio vernis mensibus se expertis & vomitibus vehementissimis affligi consuevisse refert ipsa) 23. Junii An. 1647. nescio cujus consilio adsumpta theriacâ balneas ingressa, nocte insequente ingravescentibus doloribus, post jectigationem multam, sudores frigidos, amputationem vocis, & alia suffocatis ex utero vel alioquin graviter ventriculo laborantibus familiaria, evomuit 26. Iunii bufones duos majores, quatuor minimos, magnitudine fuci majoris, & lacertos duos exiguos auricularis digiti longitudine, crassitudine calami scriptorii, vivos omnes. Territi hac inusitata ferarum excretione domestici me vocarunt. Reperi adhuc de doloribus rosivis, sensu molesto volutantium in intestinis glomerum & nausea quærentem; præmisso igitur clystere è lacte, cui aliquid Philonii, olei verò plurimum addideram, exhibui pilulatum ex aloë succo citri impregnata & extr. tr. alhandal seu diacolocynth. quod describit Libavius in Apocal, Hermetica, & oleo citri paratam massam, ventriculo verò roborando mixturam ex aq. theriacali, stomach: Man. cum rhab. syrup. acetos. citri & momento aceti scilitic. præscripsi: Dici vix potest, quanta sordium visu & odore peregrinarum, viridium, luridarum, maculosarum, viscidarum, copia ex intervallo ad usum duplicis istius medicamenti secesserit; ægrota interim bene ad omnia habere, reverti appetitus, cerevisia etiam sine fastidio ab ea sumi, tumultu interaneorum etiam aliquatenus sedato 12. Iulii sentire se in hypogastrio pondus q. quoddam ajebat; accedebant tormina & motiones impetuosæ cum summa anxietate & inquietudine; donec ad mictum urgeretur, quo conatu secessit bufo minor vivus, & post bihorium major, comite minimo quodam, mortuus. Hasce feras ipsa è pudendis prodiisse, & enixam se esse ferebat; sed delusam arguit hoc, quod semper justa muliebria rectè processerint, quod ex ipsa primo ad eam ingressu quæsiveram, per alvum igitur excretæ fuêre. Nihil autem novavi, sed ex præscripto jussi pergere uti cœperat. 18. Iulii ingruere vomitus aquarum lutulentarum, crassarum, lentarum, citrinarum summè fœtentium, urinæ etiam similes mingebantur cum sedimento farinaceo copiosissimo, ipsa viribus admodum dejectis, nihilominus perrexi, exhibitis etiam subinde analepticis ægram refeci. 28. Iulii post noctem prægressam gravissimam cum consuetis sordibus (quæ interea ad mensuras 30. secesserant) massam albam è luteo, fibrosam, corruptam, fœtidam lucentibus velut oculis interstinctam dejecit: similemque ad usum Extr. tr. alh. & theriacæ è quibus formari bolos & per quatriduum exhiberi jusseram 9. Augusti: ab eo tempore paulatim convaluit, consuetos cibos potusque adpetiit; lacte tamen & aquis semper delectata & nonnunquam usa, autumnum hyememque sine offensa notabili exegit. Die 24. Mart. proxime de familiaribus in abdomine rosionibus & turbis ventris duritie & inflatione, appetitu dejecto, corporis insuetata gravedine, pigritie & ad motum citatiorem ineptitudine, cum insomniis turbulentis & dyspnœa molesta ad me ventitans querebatur; suspicatus quod erat, sine cunctatione exhibui mane sumendam massam pilularum è mercosit. Mindereri, & succo absynth. impregn. extr. panchym. & tr. alhand. vespere bolum è pulv. dict. Cret. contrayervæ excepto theriaca, formatum; dejecit sordes instar gelatinæ consistentes virides, viscidas cum aquis viridibus, fœtidissimis, & cum usum horum per quatriduum continuasset 29. Mart. post tormina atrocia excrevit ranam muco plurimo involutam cum tribus lacertulis & quarto dimidiato, vivam, subinde in aquis suis coaxantem, & effusis aquis in tina saltantem: ea in sextum diem in aquis suis vixit. Die Iovis ægrota satis erat hilaris; jussi igitur pergere. 4. Aprilis evomuit ranas virides majores duas vivas, & 11. Aprilis bufonem grandem, turgidum cum acutissimis unguiculis, mortuum alvo exclusit. Referebat soror per horas sex enixu conatam fuisse excludere feram, sed non valuisse, donec ipsa manum admoveret & extraheret. Nihil post hanc excretionem vivorum animalium, cum copiosissimæ prioribus similes per dies plurimos contingerent evacuationes, secessit præterea; etsi per mensis fere spatium aloëticis cum summa εὐφορίᾳ uteretur & biberet aquam salviæ aceto scillit. temperatam. Vivit autem hodie valetque, ne minimum quidem habitus monstrosi indicium præ se ferens; non desinam tamen proximo, si Deus vitam concesserit, vere, quid cum ipsa futurum tandem accuratè observare. Variè quidem iactavit, ut solet, vulgus è natura exclusas fuisse istas feras; idemque de bufone illo grandi mihi persuadere volebat soror; sed minime omnium verosimile est in utero naturaliter constituto (qualem nostri subjecti esse ex absentia symptomatum signorumque male affecti & menstruis rite semper, uti ad me fatebatur, progressu colligere potuit)

gestatum

gestatum, fotum, alitumque fuisse. Non ignotæ sunt historiæ enixarum serpentes, mures, ranas & similia monstrosa; quas collegit Schenkius Observ. l. 4. c. de molis, duas etiam miras recenset hujus generis Zacut. l. 2. Prax. Med. Adm. Observ. 140. & similem de Fœmina Monspel. Riverius Centur. 2. Observ. Med. ult. sed diversissimus est casus noster ab ea quæ dixi. Quæstionem & dubitationem omnem de generatione diversorum in corpore isto animalium nim. è seminario eorum hausto cum aquis corruptis, & sic ab errore externo factam, tollit narratio ipsius ægrotæ. Refert enim se, cum ante sexennium & quod excurrit pestilenti contagio infecta putaretur, domo hîc ab hero extrusam ad matrem se contulisse; villanos autem, quod Altenburgo, ubi pestis grassari diceretur & quidem ægra venisset, se in ædes maternas admitti noluisse: unde coacta fuerit se in casam quandam tumultuarie pro recondendo fœno in prato vicino extructam abdere; ex eo gurgustio subinde, impellente siti, se obviis lacunis & stagnis implevisse, & manu hausisse, quod sitim compesceret, liquidum; ab eo tempore cum utcunque convaluisset, sensim ventrem intumuisse, & symptomata supra recensita se adflixisse. Ego non dubitem adserere, proximo ab hausta seminibus animalium fœta aqua vere per vomitum, quem singulis annis vernis mensibus pati solebat, exclusas fuisse feras; sed quasne ipsa quidem, utpote quæ vel in cloacas in fimeta evomere consueverat, observasset; sensisset interim multa crassa & corpulenta ore suo extrudi paroxysmo vomituum creberrimorum. Scripsi Altenburgi 20. Iun. A. 1648.

Reinesius.

Vixit adhuc, dum hæc scribo, ancilla ista, vitamque consuetis operis tolerat, satis vegeta & sana, cum nullis cachexiæ vel alterius chronici morbi signis; saltem languet nonnihil, & respiratu non adeo libero, præsertim ad morum, fruitur. Victitat autem lacte utplurimum, cum intrito panis; potum alium omnem præterquam aquas abhorret, uti & carnes: quas si qua ingesserit, graviter adfligitur, & circa ventriculum insolentes turbas perpetitur. Scripsi fi-niente Maio, Ann. 1661. Altenb. *Reinesius.*

Observatio VI.

In Anatome fœminæ crebro Vomitu obnoxæ, ventriculus à corpore ipsi incumbente excavatus, &c.

IN cadavere fœminino à clarissimo Domino *Schacl* non ita pridem dissecto hæc observata.

1. Peritonæum intestinis ubique fere adhærescens, parte, qua adhæsit, innumeris scatens tuberculis, qualia in detracto pernæ corio apparent.
2. Omenti nullum vestigium.
3. Intestina ipsa invicem coalita ut à manu Prosectoris ægrè divellerentur, coloris subfusci, quasi semel cocta, innumeris tuberculis minoribus hinc inde sparsa.
4. Tubercula majora, magnitudine nucis avellanæ, in intestinis omnibus, præcipue recto, conspicua, Tumoribus hæmorrhoidum, qui in extremitate ani solent protuberare, non dissimilia.
5. Intestinum Ileum inflammatum.
6. Corpus ventriculo incumbens, altera parte sanum, altera putridum, fœdoque ulcere, juxta orificium inferius, ventriculum excavans, cui adhæsit firmiter, quemadmodum & Peritonæo. Hinc forsan misera hæc muliercula, dum vixit, omnia ore assumpta mox rejecit, quod in ventriculo à mole incumbente compresso hospitari nequiverit.
7. Hydrops pectoris.
8. Hydrops abdominis, in cujus cavitate iii. seri pintæ.
9. Lien parte inferiore putridus.
10. Ren dexter naturali major, sinister naturali multò minor.
11. Hepar scirrosum, diaphragmati adnatum.
12. Calculi in folliculo fellis. *Oligeri Iacobæi.*

Observatio VII.

Vomitus sanguinis à vasculis interioris ventriculi tunicæ hiantibus.

REtulit mihi Clariss. D. Whatton se aperuisse puellulam, quæ, asperioribus pharmacis ab empirico medicata, in vomitum sanguinis incidebat, viribusque subitò exolutis obibat. Aperto ventriculo, vas nullum sive exesum sive ruptum deprehenditur; sed interior tunica, nisi in locis pituita oblitis, cruenta invenitur; & nuda tunica, dorso cultelli leviter detersa, numera sanguinis minutula puncta exspuit. *Franciscus Glissonius Tractatu de ventriculo & intestinis.*

Observatio VIII.

Vomitus funestus à pylori scirrhositate.

Optatissimæ tuæ sub dato diei 17. 27. Martii aliquid responsiunculæ abs me omnino exigunt, etiamsi tuis illis ἀντάξια, vix in mentem modo ventirent ulla. Pylori σκιῤῥώσεις tibi nondum frequenter visas, facile credidero, quas nec plerisque aliorum Practicorum innotuisse credibile est, cùm de ipsis pauca plane suis in lucubrationibus delibent: Attamen hanc quoque partem, aliarum instar, talibus affectionibus, variisque sive tumoribus, sive etiam ulceribus patere, minime dubitandum tecú censeo. De hujusmodi verò morbo video Cl. Ioan. Riolan. nostrum apposité meminisse l. 2. Ench. Anat. c. 23 Vomitus accidit, inquit ille, vel propter orificium superius ventriculi obstructum, vel orificiú inferius. Si superius alimentú cespitat in orificio superiore, moxq; rejicitur, si in pyloro vitium est, alimentum aliquanto tempore retentum excernitur. Porrò præter Vesalium nuper defunctum, quo de in prioribus meis duorú aliorum, simili affectu extinctorum, historiæ commodum mihi nunc subeunt, quas heic libenter tibi communico: A. 1675. Mense Martio, in cadavere adaperto D. Charaveij Negotiatoris Seplasiarii hujus urbis Lugdun. vomitu perpetuo per mensem ante obitum conflictati, qui successerat colico cruciatui, quo per tres quatuorve menses antegressos vexatus fuerat, Pylorus deprehensus fuit prædurus ac quadantenus cartilaginosus, suo in orificio valdè coarctatus, & extra prædicti orificii fines tumor apparebat formâ ossis hyoidis, mole ovi gallinacei, subjacebat pyloro pancreas durum ac scirrhosum, comprimens pylorum cui adhærebat ita ut nihil ex ventriculo egredi posset. Ventriculo super incubabat magna jecinoris portio sub cujus fornice glutinata visebatur illac peragrantis coli lacinia, quæ scalpello ab hepate separanda fuit. Præterea colo illâ parte vesicula fellis bile nigrâ turgida inequitabat, quæ humoris istius sulphurei contenti portionem, inter duas coli membranas eructando, colicum pathos, quo tamdiu afflictus vixit, excitârat. Eodem anno mens. Aprili, Dom. Vulpianus Civis Viennensis, vomitu perenni mense uno & amplius detentus, tandem occubuit, die 7. prædicti mensis, cujus corpore adaperto Pylorus repertus fuit, tumore scirrhoso obsessus, ferè in cartilaginis naturam induratus, molis ter amplioris, quàm naturaliter esse solet, unde meatus ipsius adeò strangulabatur, ut nihil illac pervadere posset, atque ita assumpta qualibet per vomitum rejectabantur necessariò. Præterea ductus cholidochus obstructus erat, unde cystis fellea hic extumuerat ad ovi gallinacei magnitudinem felle corrupto ac fœtente distenta, ad nigrum potiùs, quàm ad fulvum colorem tendente: quod ipsum fel in fundum ventriculi latenter effundebatur, quâ ratione laborans, picrocholus ἄνω validius evadebat. Reliquis in partibus, sive naturalibus sive vitalibus nihil desideratum nisi quod præ atrophia impendio emarcuerant, ac impalluerant, ut par est, universæ. *Iohan. Iacob. Harderus in Observationibus Anatomico-Practicis: ex literis Clar. Sponii Medici Lugdun.*

Observatio IX.

Vomitus Sanguinei causa extraordinaria in cadavere reperta.

Septima huius Mensis, Julij sc. Anni 1689. advocabar ad virginem annos decem & septem natam, cui menstruus fluxus jam à tribus suppressus erat Lunis, quæque à duobus tantùm diebus decumbebat. Dixit illa menses eo sibi advenisse momento, ac propterea jam meliùs habere. Cùm ipsius morbus pravum aliquod symptoma comitem non haberet, discessi ego fine ulla remedii præscriptione. At subsequenti die matutinis horis cùm mihi renunciaretur, illam post largam per partes genitales hæmorrhagiam, vomitusque sanguinis enormes, obiisse, cadaveris apertionem instituebam, ac reperiebam renem dextrum, qui in statu naturali lumborum itidem regioni dextræ insternitur, hic infimæ, eorumdem lumborum primæque ac secundæ ossis sacri vertebræ, medio accubuisse, aortæque & venæ cavæ truncos non parum comprimere.

Cùm ex ea compressione sanguinis circulatio retardaretur, ac quasi supprimeretur, illi causæ imputabam vomitum sanguinis & largam per inferiora hæmorrhagiam quibus juvenculæ mors debebatur.

Substantia hujus renis erat prorsus cartilaginea, cùmque illum aperuissem octo in eodem cellulas inveniebam quæ calculos figuræ irregularis ac variæ magnitudinis complectebantur, alii etenim ova columbina, alii mororum fructus, alii faseolos æquabant. Ren ille ultra libram unam cum dimidia pendebat. Arteriæ ac venæ emulgentis nec non ipsius ureteris vix vestigium aliquod conspiciebatur; ac tantùm in renis superficie arteriolas aliquot advertebam. Uterus à parte dexrra, ligamentum itidem latum, ovarium, tuba Fallopiana ipsiusque corpus fimbriatum prædicto alligabantur reni. Ren sinister in naturali collocabatur situ, at longitudinem ac crassitiem præternaturalem nactus erat, longus enim dimidium pedem

dem, & quinque pollices latus visebatur; quod à duplici profluebat causa. Primò, quod cum ren ille utrinsque functiones sustineret, eâ seri quantitate quæ per duos transmitti debuisset, complebatur ad ingentem turgescentiam. Secundò, quòd cùm ren dexter à genuino suo aberrasset situ ureteremque à sinistro productum comprimeret, sic urinæ per eum in vesicam deportandæ fluxus non parum cohibebatur, unde in rene moras longiores trahebat ipsumque ulterius distendebat. Ac revera magnam lotii quantitatem in variis renis pelviculis, pelvique præcipue majori, sic immensum sane dilatato, repetii. *E literis à D. Drouin ad Dom. Regis datis, & in Ephemeridibus gallicis allatis.*

Observatio X.

Vomitus sanguineo-carnosus rarissimus, lethalis.

Generosus à Waldau inter Sereniss. Saxoniæ Electoris milites locum tenens, per 6. aut 7. annos laborabat totius abdominis ferè, infra umbilicum usque, duritie tam valida ac insolita, ut digitis, ne minime quidem, comprimi potuerit. Proculdubio igitur totum mesenterium, unà cum hepate ac liene obstructionibus validissimis, radicatis, scirrhosis, affectum; nihilominus appetitus semper bonus fuit, compotationibus præcipue vini, liberalissime indulsit, ad miraculum usque sæpissime! vox & loquela per aliquot annos continuos, nunc rauca, nunc difficilis, nunc gracilis, nunc gravior. Pro curatione hujus affectus internè ac externè, multa, à multis etiam excellentissimis medicis adhibuit, pauco tamen emolumento. Ante aliquot Menses, post continuatum medicamentorum usum, totus venter, excepta lienis regione, emolitus; Tumor verò quidem cachecticus totum corpus occupavit, de dolore quoque hypochondrii sinistri, versus ventriculum, difficultate quadam respirandi, voce rauca & depravata manente, conquestus. Tandem die 2. Novembr. 1685. inopinatò, nullo prægresso, violento motu, circa noctis initium in Diarrhœam incidit serosam, cruentam, sine omni tamen dolore, sed adeò vehementem, ut illa nocte 16. aut 20., sedes, primò nigricantes summè fœtidas, postea sinceras habuerit; in sequenti primo mane sedili insidens, absente omni vehementi commotione vel doloris cujusdam sensu, patitur vomitum sanguineo-carnosum, magno impetu per fauces erumpentem, unà cum sanguine sincero multa copia, unam libram excedente; carnis parenchymaticæ membranis tenuibus præditæ in frustula nunc minota, nunc majora, quorum aliqua ferè 1. 2. digitorum longitudinis, ac crassitiei, concerptæ, Lienem, Hepar, vel pulmonum corruptum & laceratum, sine omni tamen putredinoso ac corruptibili odore, accuratè repræsentantis. Facta hac evacuatione, viribus totaliter prostratis, pulsu extremè debili & vix perceptibili, ipse semi-mortuus quasi jacuit. Salva tamen semper manente ratione ac suo modo respiratione. Circa hujus diei vesperam adhuc unum vomitum ac secessum talem, alteroque in sequenti mane tertium denique, quamvis in minori quantitate, passus est: Post hæc neque sanguinem, neque carnosam substantiam excrevit, nisi per aliquot vices, dejectiones serosas, nigricantes, aliquoties summè fœtidas, injecto prius clystere abstergente, consolidante.

Sub prognosi medicamenta confortantia, traumatica, balsamica, consolidantia, ordinavi, quorum usu melius quoque se habebat, viresque paulatim recolligebat. Sed verebar semper, ne anguis sub herba lateret, siquidem post vomitiones, summos adhuc dolores in latere persentiebat, qui tamen successive magna ex parte sopi videbantur. Ventriculus tamen cibum rursus appetit, ac digerit, quod fecum naturales excretiones indicant, licet diætam, diligenter quamvis admonitus, non, ut debet observet.

Quod metuerim, sub herba anguem latitare, jamjam retuli, nec metus fuit vanus: Postquam enim generosus æger, à gravissimo & lethali morbo liberatus, pristinæque sanitati in tantùm restitui videbatur, necessitate urgente, ac jubente officio publico, iter per plures dies summè molestum, aëre maximè injurioso, alternatim pluvioso, ventoso frigidissimoque, coincidente simul solstitio hyberno subire tenetur. Quo jamjam peracto, in regressu in febrem continuam incidit, à cujus invasione, tertia tandem die huc redit, curamque diligenter suscipit, verùm natura à gravissimo prægresso morbo summe debilitata, viribusque denuò prostratis, morbique vehementia aucta, die hujus septimo beate obiit, scil. die 30. Decemb. 1685. Cujus cadavere aperto, sequentia notata fuere, & primo quidem circa viscera, eorumque constitutiones.

I. *Infimi ventris.* Dissecta abdominis cute, musculis & Peritonæo, copiosa effluebat aqua flavescens? In hepate & abdomine portiunculæ quædam albæ ramentorum ad instar pinguiusculorum, ab omento divulsorum, semiputridorumque hinc inde dispersæ jacebant

cebant. 3. Hepar ipsum ingentis & vix credibilis magnitudinis, adeò ut dimidiam ferè totius abdominis partem solum occuparet, ventriculum totum obtegeret parte suâ sinistrâ ad umbilicum usque, dextra verò ad ossis Ilei cavitatem pertingeret latusque dextrum ita totum repleret, & in hoc plurimis in locis membranis firmiter costarum adnatum. Ejus substantia non quidem scirrhosa, interim tamen adeo duræ consistentiæ, ut digitis fortiter etiam tangentibus vix ac ne vix quidem cederet, & ab Hepatis alias naturaliter constituti Parenchymate (quod facilè friabile rubicundum) planè diversæ ac aliæ indolis, in parte saltem sinistra circa ventriculum in extremitate sua aliquatenus mollior & vegetioris coloris erat; dissectum internè, coloris erat fusci. Parte ejus postica dextra, qua costas statim sub diaphragmate contingeret trium digitorum latitudine jamjam corruptionis labem contraxerat, colorisque erat luridi ac facile friabilis, membranamque costas cingentem corruptionis vestigio tetroq; colore tinxerat. 4. Vesicula fellis magna humore bilioso, atro ac crasso plena. 5. Lien, humano, in statu naturali, latitudine & crassitie, triplo vel quadruplo major, lapidis ad instar, quantus erat induratus, color externus obscure flavus, ac ochræus; in hujus medio, externe scirrhus, magnitudine Imperialis, qui tamen in substantiam altius non penetrabat, conspicuus, quo mediante satis firmo ligamento membranoso costæ membranæ firmissime adnatus; color internus plumbeofuscus. 6. Pancreas ex diversis glandulis, ex albo flavescentibus, maxime induratis, adeò ut digitis etiam vix comprimi possent, constabat. 7. In mesenterio quoque aliquot glandulæ induratæ, scirrhosæ, coloris ex albo & nigicante mixti, non adeo magnæ quidem reperiebantur. 8. Ventriculus non parvus, humore nigricante, tenui, cui partes chylosæ perfusæ innatabant, semiplenus, cujusmodi humor, in intestinis tenuibus quoque præsens. Alias benè sanus, tunicaque ejus interior optimè rugosa & naturaliter constituta videbatur. 9. Intestina omnia benè comparata, interim gracilia, visceribus, inprimis Hepate, illis se magis explicandi, locum & spacium præcludentibus, ut judico.

Medii ventris. 1. Remoto Sterno & aperto Mediastino, nulla effluebat aqua flavescens. 2. Pulmo dextri lateris prætumidus, turgidus simulque durus, ut digitis difficile quoque comprimendus, sicque, procul dubio ad omnem motum naturalem plane ineptus, plurimis in locis insuper membranis ad mediastinum costas, pleuram firmiter annexus; imò infima sua parte diaphragmati, arctissime cohærebat. Externè coloris luridi & flavescentis interne cinerei, multisque ex nigro russescentibus maculis obsitus, ac per totam substantiam tenui ac sanioso ichore manabat, inferiorique versus diaphragma parte purulenta, crassa ac flavescente materia repletus; hæcce Pulmonis pars per medium dissecta, levi etiam facta compressione, multam materiam spumosam, cum sibilo & sonitu quodam evomebat, in minore saltem, superiore ejus parte, circa insertionem venæ arteriosæ, mollioris erat nonnihil, nec adeò discoloris substantiæ. Sinistri lateris lobus, dextro magnitudine multò cedebat, minorque erat, interim liberior, ad latera non ita adnatus. Ejus externus color obscute rubeus, ad nigrorem tendens, quam faciem interna quoque substantia referebat. Mollioris denique ac flaccidæ substantiæ totus erat, quæ, ut videbatur, jamjam ad corruptionem prona. 3. Cor insolitæ magnitudinis erat & turgidum, cujus auriculâ & ventriculo dextro dissecto, non sine magno stupore observabatur totum repletum materia tali, qualem ante paucas septimanas per os vomitu rejecerat, rubicundâ, nimirum, grumis haud absimilis, parenchymatica tamen, tenerrimisque membranulis intertexta & cincta; tum quoque materiâ sebaceâ, molliusculâ, albicante, ad suavem flavedinem nonnihil vergente Steatomatosâ quasi. Et hæc duo colore magis, quam substantiâ diversa retenta, partim distinctè ac separatim, eâ formâ quam à sinuosa ac fibrosa ventriculi cordis interna facie, cujus fibris ac foveis impacta quasi firmiter inhærebat, nacta, partim suaviter invicem mixta, unumque corpus ex parte rubrum, altera parte album constituentia, nunc minore, nunc majore quantitate (horum aliqua nucem juglandem æquarent) alia oblonga, alia teretia conspiciebantur. Vid. *Thom. Barthol. Anat. corp. hum. p. m.* 263 *seqq.* præter naturam multa in ventriculis, cordis scilicet reperiuntur. *Bauhinus*, frustula adiposa; & *VVormius* noster experientissimus ex utroque ventriculo carunculas quasdam, interius albicantes, exterius rutilo colore emergentes; quod & nos Patavii pridem & Hafniæ in dissectionibus nostris invenimus hominum juxta ac brutorum. Erastus concretionem pituitosam flavescentis instar medullæ quæ in boum coctis ossibus reperitur. *Vesalius*, glandulosæ nigricantisque carnis libras duas. *Benivenius* frustulum carnis instar mespili.

Eodem plane modo jam dicta & descripta materia sinister quoque cordis ventriculus unà cum ejus auricula refertissimus; etiam portiunculæ quædam tum in vena arteriosa

riosa, cum pulmonibus, ipsorumque bronchiis, ipsa arteria magna cor egrediente, & in adscendentem & descendentem truncum sese dividente reperiebatur. Dicta hæc materia cordis sinubus extracta, collecta, non pauca, sed tam copiosa, ut duplicatam manus volam totam repleret, at ab omni corruptione & putredine erat libera, cujus nec minimum etiam vestigium, odore vel visu percipiendum exhibebat, non sine summa admiratione. Insuper sanguis post mortem naturaliter congrumatus & coagulatus in cordis sinubus videbatur, qui tamen à jam dicta materia colore & consistentia facillimè & apprimè discerni poterat, undiquaque quasi circa hanc diffusus. Ipsa denique cordis substantia ex optimè sana, densa, ac dura carne constabat, hâc saltim differentiâ, quod tenuioris ac minoris crassitiei ac in statu naturali al[illegible] esse soleat. Ventriculi econtra amplitudine & capacitate statum naturalem longè excedebant. In ejus [illegible]pto nullus transitus, meatus vel foramen (ex mente *Folii*) oculis usurpandum, tale verò vivo adhuc & maximè perspirabili corpore adfuisse, rationi haud absurdum videtur, facillimèque crediderim. 1. Hisce luce meridianâ clarius nuperum vomitum sanguineo carnosum, ab ipso corde per pulmones, mediante venâ arteriosâ, anastomosin cum pulmonum bronchiis habente factum. Quamvis mirandum, nec satis demirandum, quomodo talis copiosa in visceribus vitalibus primo collectio, deinde violenta ac enormis excretio, sine momentaneo vitæ discrimine fieri potuerit? 2. Disquirendum unde materia hæc albicans & parenchymatica? Putarem, chylum ex parte in corde à singulari hujus visceris idiosyncrasia, in hanc albicantem primum, dein successivè in parenchymaticam substantiam, accedente excellenti calore & fermento cordis specifico degeneratam; siquidem in nupero enormi vomitu sanguineo carnoso, paucissima & in minoribus saltem portiunculis materia albicans rejecta, reliquum totum sanguineo-carnosum videbatur. Ergo concludo, copiosam repertam albicantem materiam, in auriculis ac ventriculis cordis, vasisque ejus propinquioribus nondum satis digestam, excoctam & in parenchymaticam substantiam concretam fuisse, deficiente scilicet ad hoc opus sufficiente temporis morâ. 3. Posito nunc, dictum vomitum ex corde ortum, per pulmones & asperam arteriam factum; Quærendum per quas vias factæ eodem tempore tam copiosæ alvi dejectiones sanguineæ, una cum aliquot frustulis carnosis, parenchymaticis. Putarem has particulas instituto à Natura sponte sua (postquam copia nimis lacessita) motu hoc quasi critico, & violento vomitionis actu, facili negotio per œsophagum ad ventriculum & intestina descendere. Sanguinem verò & serosos humores breviori & magis convenienti nobis quamvis incognita, naturæ tamen haud impossibili viâ *v. g.* per venam quandam vel ramum phrenicum, vel alium per anastomosin, ad intestina ablegari potuisse, quoniam planè nulla intestinorum & ventriculi læsio observanda, hæcque actione chylificandi, & excrementa alvina sequestrandi, officio suo semper bene functa fuere. 4. Hæmorrhagiam narium difficillimè & nullis ferè remediis sistendam die vigesimâ Novembris obortam, puto, ab acrimonia sanguinis biliosa acri, adjuvante sufflaminata sanguinis in corde ejusque vasis circulatione, facultateque retentrici, simul valde debilitatâ. 5. Totius abdominis ab hinc elapsis annis, summe induratı, ante aliquot menses facta emollitio non revera, sed tantum apparenter ea fuit talis, & provenit à tumore cachectico, & sero intra peritonæum, visceribus, inprimis Lieni & Hepati, quod induratâ suâ mole, abdomen ultra dimidium replebat, innatante, tactumque hoc modo illudente. *D. Christiani Ernesti Clauderi. Miscell. Cur. Decur.* II. *Ann.* 4.

Observatio XI.

Vomitus cruentus lethalis.

Nicolaus Dauner auriga aulicus Stutgardiensis, emeritus, annorum nempe sexaginta octo habitu procero & macilento, crapulæ adsuetus, ab Autumno usque anni 1682. questus de doloribus in sinistro ventriculi latere, sentit duritiem ibi cum torminibus, revomit plerumque quod manducavit post dolores. Quæ symptomata à tumore quodam oris ventriculi, aut constrictione venire suspicatus sum. Itaque

cum alvus per octo dies conclusa fuerit, mannatam potionem dedi, hinc clysterem quibus bene fuit evacuatus: mox succum nasturtii aquatici cum sero lactis, cui incocta rad. bryoniæ, imposito insuper empl. malactico. Fine Decembris, factis istis, per dies quatuor, mollior videbatur esse tumor, nondum fert cibos, decoctum verò quamvis ingratum, non tamen rejicit. Clysteres postea per vices repetiti, & rad. lil. albor. in lacte coctæ alvum solverunt, datæ scil. ad emolliendum tumorem. Anno 1683. Ianuarii initio atra copiosa vomit, hinc nono die cruentis mista & fœtida. Nihil sumpsit cibi, solo vini vitro contentus & restauratus; tredecimo, cùm per multos dies alimentis abstinuisset, totus consumptus, matutinâ sextâ moritur.

Aperto abdomine, omentum sinistrorsum spontè redinatum erat, dextrorsum intestinis nudis manentibus. Pancreas durum glandulis magis quàm naturaliter rotundis, constans, affixum ad fundum stomachi, nullum enim aliud apparuit pancreatis signum, ut ut, multæ satis grandes glandulæ, & ad spinam dorsi & in mesenterio in conspectum venerint. Stomachus ipse venas valdè tumentes ostendit extra Pylorus externo tactu durus, & citra hunc dura quædam linea quales infra stomachum glandulæ fuerunt inventæ, tales quoque supra stomachum, ita ut inter has angustatus fuerit dimidius, reliqua sinistra parte tanto ampliore facta & assurgente ad epar repressum, pluribus tamen hic, sed minoribus & instar cannabis grana, sparsis glandulis. In cavitate ubi venæ quoque valde tumebant, materia cruenta, subnigra, fluida, acidum olens; qualem excrevit demum pridie mortis, & antea copiosissimè ad mensuras multas. Membranosa quoque puls & viscida erat admista, credebaturque membranam illam ventriculi tunicis adhæsisse, quia asperæ fuerunt alicubi. Hepar sanum & boni coloris Lien pallidus. Mediastinum tenue & quasi simplex. Pulmonum dexter lobus inferiùs parùm Sterno affixus. Musculi omnes consumpti. Hic in dextro cubito ichorosum olim fluxum habuit, qui tandem juxta alia medicamenta, fonticulo insuto, paucis mensibus ante mortem siccatus & repressus fuit.

Quæritur nunc: an ille sanguis copiosus vomitu rejectus in cavitate latuerit, an in vesicula singulari, quæ tandem rupta fuit, veluti in Nattæ Dein unde affluxerit, an ex liene, qui pallidus, & quasi exanguis videbatur, & vasa ad ventriculum tendentia valde distenta, an aliunde? cum nota nulla aperti alicujus vel erosi vasis fuerit, non facilè licuit conjicere: neque propter festinatam sectionem vacavit inquirere. *D. Salomonis Reiselii Miscell. Cur. Dec. II. Ann. 4.*

Observatio XII.

Vomitus, quadraginta librarum muci corrupti, ac pici liquidæ similis, lethalis, aliaque rarissima in dissecto corpore observata.

Offero curiositati tuæ benevole Lector, casum, qui non heri aut nudius tertius, sed 28. ab hinc annis Lipsiæ, dum ibidem sub favonio magni *D. Iohan. Michaelis* praxin medicam initiabar, accidebat; mihi autem certè promitto, illum antiquitatem suam raritate fore compensaturum. Quid interiùs æger monstri aluerit, summè meritus *Thomas Bartholinus cent. 6. Histor. Medic.* de Stomacho in Thorace sito meminit; sed breviter saltem. Integra autem morbi historia, ac reliqua notata digna erant talia: Juvenis viginti quatuor annorum habitûs athletici ac corpulenti, sago indutus Palladis fuit miles, sub exercitu Suecico Vexilliferi munere aliquot annis fungens, rebus suis magis consultum judicat, ut denuò in toga per tempus ipsius legibus sese subjiciat, ac pro scopo suo obtinendo, celebertimam sibi eligit Academiam Lipsiensem; Finito ibi triennio bellica castra repetiturus, in Prædio Amicis ultimum dicit vale. Epoto hilaritatis, quod vocant, poculo, Hectores isti Bacchici Cerevisiarium dolium è cella curant inferri hypocausto illud benè agitant, & sic, quod successivo labore cauta ars separaverat, purum ab impuro, illi incauti & temerarii, rursus conjungunt. Circa tertiæ diei finem exhauriunt nectar illud; succedit huic renovato belli candidato uno altero què statim die lassitudo, anorexia, cardialgia, singultus, quibus accedunt vomitus frequentissimi; excernebatur materia adusta, picea, ac fœtens, admixto pituitæ viscidæ albæ pauculo. Cum rejectorum color niger ac piceus, illorumque fœtor cum subitanea, eaque vehementi virium prostratione monstrarent, ob potum cerevisiæ fæcibus suis denuò impregnatæ & deturpatæ largiorem, cruditates in corporis crassi Stomacho intestinis, mesenterio, totaque massa sanguinea contentas fermentatione præternaturali esse commotas, corruptas

ruptas; ac ob œconomiam Microcosmi violentè turbatam in stomachum regurgitatas, ac revocatas esse, malignitate aliqua Archæo simul insidias struentes, adhibebantur statim alexipharmaca, præcipitantia è c. c. usto, ebore usto, terra sigillata, spiritus mastichis, balsamica item è sulphure, mumiâ miscebantur; theriaca internè & externè applicabatur; nec omittebatur opium, & clysteres acres revellentes, addito Elect. Hier. picr. cum agarico & nitro. Sed truculentia causæ eludebat opem ac operam omnem, donec circa diei tertii finem accedente plenaria eaque celerrima virium prostratione, atomis putridis balsamum vitæ extinguentibus, sub copiosissima dictæ materiæ piceæ, per os, nares & alvum; quâ datâ portâ, proruptione suffocatus ad plures abierit, inter togam & sagum medius. Novimus illum cum collegis thyrsigeris potatum in rus abiisse; nesciebamus autem, quod fœces denuò cerevisiæ conjugatas biberint; proinde obstupescebamus, subitam illam & lethalem fermentativam corruptionem, suspicabamur quasi venenum. Hinc jussu *Domini D. Michaelis* instituebamus cadaveris sectionem. Primatiam & primam vomituum horum miraculosorum causam alibi, quàm in stomacho primum quærere non poteramus. Dissectis & separatis abdominis viscera continentibus partibus externis, hîc nullibi apparebat. Inde quasi occæcati manuductionem implorabamus Duodeni, utpote ventriculo aliàs connexi; Illud transibat diaphragma in thoracem per foramen à Natura factum, non verò aliqua violentia, quale exemplum reliquit magnus *Dan. Sennertus in medic. practica, tractatu de vulneribus.* Aperto igitur Thorace, inveniebamus fastuosum nostrum stomachum, altioribus inhiantem, in sinistro ejus latere latentem sub omenti portione, cui firmiter erat adnexus; Incisus hic tres adhuc libras materiæ istius nigro-viscidæ contentæ spectatoribus monstrabat; Pylori sphincter adeò erat relaxatus, ut ex intestinis mucus iste pleno impetu in stomachum redire non difficulter potuerit. Hic, cætera liber, inferiore sui parte ligamentis aliquot membranosis, iisque fortissimis diaphragmati & pleuræ circa costas spurias alligabatur; nunquam tamen de asthmate ille conquerebatur, nisi de subitaneo ac quasi suffocante, mox tamen iterum evanescente, postquam unam alteramque potûs libram præcipitata ingurgitatione deglutiverat, qui modus, haustices bibere, in poratoria palæstra Bacchi discipulis audit. Libera semper in hoc homine respiratio eò magis erat admiranda, cum stomachi moles mirum quantum magna superiore sui parte claviculas ferè attingebat, sinistrumque latus plane occupabat, adeò, ut vix minimæ sinistri pulmonis particulæ (in favorem stomachi parce ibi à Natura provida creatæ;) locus superesset necessarius; Ingratus iste insuper & superciliosus Thoracis hospes cor quoque (quod mediante pericardio pleuræ erat copulatum) de suâ in dextrum latus depellebat sede; ita ut dexter pulmo cordi cedens dorsi adhæreret spinæ. Sed nondum cessant stomachica ista ludibria; situm enim obtinuit à Natura opifice inversum; Oesophagus enim descendens prope diaphragma ipsi inserebatur, (unde in morbo præsente de solito cardialgiæ loco affecto conqueri poterat.) Econtra Pylorus duodeno annexus altius, ferè usque ad claviculas erat firmatus, superjacebatque superiori, quod dicunt, ventriculi orificio. Diaphragma totum erat carnosum; Hepar magnitudinis insolitæ ac tantæ, ut locum stomachi infra deficientis ordinarium impleret, Diaphragmati quoque erat adnatum. Abdomen ita ingressi non immeritò volebamus oculorum holocaustum inferre lieni; verùm & hîc nullibi adparebat; Veluti autem antea stomachi latibula per connexum duodenum licebat expiscari; ita & hîc non minus per vas breve stomacho conjunctum, alia vasa viis ordinariis ad hunc tendentia reperiebamus, sanum quidem, sed exilem in peculiari capsula, quam Diaphragmatis duplicatura ipsi in sinistro latere composuerat, nidulantem. Superessent alia addenda rara; sed crena stupefacta amplius non obedit.

Ex adductis patescit, quantæ accidant in corporibus humanis contentorum variationes, (licet in aliis subjectis non tam copiosæ semper & rarissimæ,) quæ sæpius eludant in cognoscendo morbo etiam cautissima medicorum experientissimorum ingenia; ideoque modestiùs agere, & censoria indicia suspendere, vel ad minimum sine aculeis proponere ea deceret Medico-Mastiches contra practicos innoxios, causas morbificas tàm acuratè divinare neutiquam valentes.

EAdem hæc ventriculi in thorace reperti historia, prout eam Anno 1661. Nobilissimus D. Autor Paravio ad D. Marcum Ruysch, medicum Amstelodamensem perscripsit, recensetur in Excell. *D. Laurent. Straussii tr. de fœtu Mussipont. pag.* 196. cujus etiam pag. 15. nec non in *D. Thom. Bartholini cent. 6. hist. anatom.* 55. ex edito Lipsiensi programmate mentio facta; digna sane quæ ob raritatem has quoque Ephemerides exornet. Cæterum etiam ventriculus in thorace repertus legitur in *Laz. Riverii cent.* 4. *Observat.* 67. ubi nempe is dextri pulmonis deficientis locum in juvene per naturam occupaverat. *D. Gabrielis Clauderi Miscell. cur. Dec.* 11. *Ann.* 5.

Observatio XIII.

Vomitus Sanguinis.

VIr triginta aliquot annorum, temperamenti serosioris, phlegmatico-cholerici, pallidæ semper faciei, de dolore gravativo ac æstu quodam in hypochondriis, transitorio tamen, respiratione difficiliori, Mense Decembris Anno 1688. conquestus, adhibitis clysteribus, venæ sectione, aliisque, brevi meliùs se habuit: unde prædictis symptomatibus levatus, biduo post exiit, & ecce, nullo alio errore commisso, horripilatione animadversa, domum reversus, elapsis aliquot horis, desubitò per os sanguinem purum, grumosum tamen simul excernit ad aliqnas mensuras, nullâ prægressâ tussi; quin potiùs urgente ventriculi motu, quasi singultuoso convulsivo, flatum eructante, cum pulsu debili, frequenti, animi deliquiis, frigore extremorum, siti immodica. Periculosissimus hic vomitus venæ sectione, clystere pulveribus stypticoresolventibus, opiatis, mixturâ Sylvii, Analepticis variis ab Excell. D. Raygero, compatre meo honoratissimo, ad aliquot horas fuit quidem cohibitus: brevi tamen post, prægressis doloribus gravativis lateris sinistri, vehementius rediit, cum frequentibus liporhymiis, atque institit, quoad æger, iteratis licet vicibus, excretis laticis purpurei, in corpore existentis, humorum quoque cruoris speciem assumentium, libris circiter viginti quatuor & ultra exanguis penitus placidissimè animam simul egerit. De parte mandante, in primis viis, per quas fuit sanguis in ventriculum delatus, soliciti, ad ocularem inspectionem devenimus, inquirentes: num vas breve, cum celeberrimis Viris, Bonero, Höffero, Valverda, Thonero, Bartholino, Michaële, Wedelio, quorum bini posteriores experientiâ Anatomicâ moti, in subjectis, vomitu cruento denatis, vas breve, calamum scriptorium majorem æquans, in ventriculum aliquot ramis terminatum, quorum unus stylum in ventriculum admisit, invenerunt, accusandum? an cum Blancardo, Theodoro Craanen, viris ingeniosissimis, vasa gastrica ventriculo implantata? An cum Francisco Sylvio, Errmüllero, Viris incomparabilibus, Pancreas? An cum Warthono, Glissonio, Anatomicis solertissimis, detersâ ventriculi pituitâ & quasi cutis derasâ cuticula, innumera sanguinis punctula, in ventriculi cavitatem sanguinem exstillantia, insimulanda? Aperto igitur cadavere, invenimus omentum per medium disruptum, unde intestina illis in locis denudata, sinistrorsum & retrorsum inclinatum: quæ ruptura dubio procul nimio ac violento corporis motui, à vomitu excitato, adscribenda: Lienem longè majorem solito, ac Hepar sanum optimique coloris, firmissimo tamen nexu hæc duo parenchymata invicem annexa, ut vix cultello eorum membranæ, utpote solidissime adnatæ, separari potuerint. Pancreas pallido-albicans humoribusque penitus fuit exhaustum, ut ductus, aliàs facile reperibilis, nunc ob defectum humorum & glandulas quasi induratas, à nobis vix observari potuerit. Totum corpus & vasa sanguifera, exceptis vasis emulgentibus ac splenicis, exiguum sanguinis coagulati continentibus, sanguine penitus fuêre vacua. Vas breve in hoc subjecto reperimus nimis exile, vix subtilissimam admittens festucam, in ventriculi tunicam exteriorem, minus verò interiorem, multis propaginibus terminatum. Dissecto enim ventriculo, nullibi, licet illud exquisitè perspeximus, hujus vasis insertionem, multò minus transitum patulum in ventriculum, invenire potuimus; quin potiùs ventriculi fundum continuisse humorem rubro-nigricantem, pylorum verò cum intestino duodeno, grumo sanguinis, longitudine spithamam superante, latitudine autem ac profunditate, cavitatem duodeni inflati æquante, infarctum; in intestino ileo similiter grumos sanguinis nigri-

nigricantis, sed parvos; in partibus quibusdam intestini coli scybala, versus rectum tamen tendens, vacuum; rectum autem flatibus valde distentum; reliqua viscera, renes, vesica fellea, imprimis thoracis, pulmones, cor, &c. sanissima, ac ne minimâ quidem labe infecta reperimus. Ex quibus innotescit, neque vas breve, utpote exile nimis, ventriculi cavitatem, ob denegatum ductum pervium, subintrans: ut taceamus, nihil per vas breve secundùm naturam ferri ad ventriculum; sed potius sanguinem superfluum revehi à ventriculo, consentientibus oculatissimis, & plus quam lynceis Anatomicis, Diemerbroëckio, Bohnio, Bartholino, Lowero, Blancardo, aliisque. Neque vasa gastrica, ob grumos sanguinis, in Pyloro & duodeno inventos: Neque Pancreas, cujus ductus ferè concidit: Neque sanguinis punctula (non enim ventriculi interioris tunicæ superficies fuit derasa, sed salva ac integra reperta) in hoc casu accusanda: quin potius in vasa Mesaraica, ad intestina decurrentia, cum celeberrimis viris, Horstio, Blancardo, Stalpart *van der Wiel*, culpa transferenda. Maximus enim hîc vasorum sanguiferorum est proventus, quorum surculi innumeri extimæ intestinorum tunicæ inseruntur, parum tamen sanguinis huic, tanquam exangui ferè corpori, impendunt. Majores autem rami ferè omnes mox intus immersi ad tunicam interiorem remeant, ibique propagines infinitas ac minutissimas, superficiem ejus densissimam, teste Blancardo Anat. pag. 29. part. 2. obducentes, mittunt ubique ad intestinorum glandulas fermè innumeras, quæ basibus suis intimæ, vel nonnunquam mediæ intestinorum tunicæ inhærent; apicibus verò suis, tanquam exiguis papillis inter crustæ villos, in ipsam intestini cavitatem prospiciunt, ut eò promptiùs succum intestinalem ex arterioso sanguine absorbere, & in intestinorum cavitatem vehere queant. Sanguis quoque particulis actibus, salinis, volatilibus, alcalinis, heterogeneis, ac quasi causticis, in statu præternaturali nimium fœtus, orgasmo concepto, in vasis suis ex facili turgescit, exundationem affectando oscula vasorum dilatat; reserat, seque in glandulas ἀδρόμους exonerat. Facillimè hinc, tanquam sub spatio, à natura sibi concesso, minùs contentus, intestinalium glandularum poros nimium deducit, relaxat, earumque crasin & texturam pervertit; ut sanguis ab initio attenuatus ac valde fusus, per earum papillas delabatur sine mora, ac prius in cavitatem descendat, quàm serum ab iisdem secerni queat. Datâ igitur hâc porta atque repagulo reserato, imprimis crusta villosa, & plexibus glandularum abrasis, extremitatibus quoque vasorum sanguiferorum abruptis ac apertis, nullo negotio sanguis in intestina confertim prolabitur, qui extravasatus jam, accedente acido, sufficienter hîc loci reperibili, mox abit in grumos, quibus sursum elatis, arteriosus alius majore jam fervore simulque activitate præditus ad hiantes vias necdum occlusas appellit, priori succedit, idemque fatum sustinet, quoad nullus amplius in corpore neque arteriosus, neque venosus sanguis remaneat. Hic in intestinis stagnans, molestiamque procreans fibratum continuitate motuque peristaltico inverso, ab alcali quodam volatili mixto cum acido inducto, sursum tendit & in ventriculum regurgitat. Grumosus tandem hic hospes qualitatibus suis acribus hostilibus fibras ventriculi nerveas, vellicando, aggravando, ad rejectionem sollicitat. Unde iis maximè sensibilibus jam in spasmodicos motus agitatis, ventriculus motu peristaltico naturali inverso, quæcunque obvia vomitu frequenti, citra tussim excludit, & abortum quasi facit. Quare impossibile fuit meatu pylori ac duodeni grumoso sanguine obstructo, atque secundum omnes dimensiones infarcto, medicamenta exoptatas vires edere potuisse: contra verò necessum sanguine per vasa mesaraica in intestina effuso, spiritibus quoque ultra euphoriam resolutis, imò exhaustis penitus, lipothymias illas frequentes mortem ipsam excipere debuisse. *D. Andrea Low. Miscell. cur. Dec. II. An. 8.*

Observatio XIV.

Quædam diu vomuit; aperto cadavere cochleæ Putamen in rene inventum est.

Mulier quædam nobilis, annis circiter 28. obesa valde ac corpulenta, conflictata per multum tempus frequenti & violento quandoque vomitu, incidit tandem in febrem, initio quidem non admodum pravis symptomatis comitatam; ipsa tamen intra paucos dies decessit, idq; derepente. Ad instantiam ejus propinquorum cadavere aperto, ac examinata prius inferiore regione, mox reperi id, quod causa fuisse dici posset longorum ejus vomituum; (ac forte etiam febris & mortis insecutæ,) ulcus videlicet in pancreate, quod sphacelatam reddiderat partem stomachi ac intestinorum quæ proximè adjacebat. Quandoquidem verò defuncta varia adhibuerat contra calculum directa, (cum plures medici, æque ac alii,

vomitus ejus isti affectui imputassent,) videre statui, quoniam in statu tenes ipsius essent. Obtecti hi erant prodigiosa adipis quantitate; quam cum manu removissem, ac unum è renibus prehenderem, acuti quid offendere digitum meum persensi in inferiore renis parte, qua ureter inseritur. Id credens calculum esse mox arripui, ac via mihi dein ope cultelli eo aperta, exemi (circumdatum abundanti materia mucosa & sanguinolenta) ac seposui. Apertis renibus, nec sabulum quidem ibi, nedum calculum inveni in utroque. Examinata verò ulteriùs materia prædicta quam pro calculo habueram. Abluto nempe muco ipsam stipante, deprehendi eam esse exiguam cochleæ testam pulchrè admodum elaboratam, in cujus cavo erat materia mucosa & viscida quantum ad consistentiam non multum absimilis ipsi cochleæ cujusdam substantiæ, coloris tamen sanguinei. *D. Peierce, in Transaction. Angl. allatum in Act. Lips. Tom. V.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO IX.

DE CHOLERA MORBO.

Observatio I.

Anatome puellæ à Cholera morbo extinctæ, in qua vitiosus ventriculi situs, Omento non cooperti, cum vitiosa Coli conformatione, & Pori bilarii, necnon Lienis.

PUELLA 20. annorum Cholera obiit: cadaver ab *Adr. Falkoburgo* sectum: Vasa mammaria diligentius inquirenti nusquam apparuere: In abdomine multa immutata: Ventriculi fundus transversum palmum infra costas spurias demersus, nullo omenti fotu gaudebat, unde ventriculus imbecillis tanta vehementia viventem puellam ad vomitum concitavit, ut revocato omni ad caput sanguine, post mortem rubeus faciei color perstiterit: qua etiam vehementia rupris viscerum vinculis ventriculus cum intestinis fuit depressus: Omentum infra ventriculum ad os ischii protendebatur; Intestinum colon profundius, multis alias gyris & circumvolutionibus distinctum, hic levi inflexione serræ dentes æmulabatur: In intestinis verò vermiculus rubicundus latitans, corpus vere cacochymicum notabat: Lien dupla magnitudine tumidus, à solita figura in globum oblongum mutatus videbatur: Meatus cholidochus in plurimos ramulos divisus multum bilis, ob angustiam, regurgitare fecerat; undè molestus ille & lethalis biliosarum humiditatum vomitus concitatus. *Th. Bartholinus cent. 2. histor. 81.*

* CNidii Magistri, referente *Galeno*, 2. Meth. 2. Choleram derivabant *ἀπὸ τῆς χολῆς*, à bile; hos regarduit *Trallianus*, quod bilis non semper expellatur, ideoque non ab excretis, sed particula laborante nomen deducit, *ἀπὸ τῶν χολάδων*, ab intestinis: Hinc *Celsus* lib. 4. c. 11. *Cholera inter intestina stomachumq; versatur, ita ut cujus potissimum partis sit non facile dici queat*; Dividitur in *siccam* & *humidam*. *Sicca* est acrium flatuum dolorifica eruptio, per quam, ut ait Hypocr. 4. de v. acut. t. 104. *venter inflatur & murmurat, latera ac lumbi dolent*, alvusque adstricta nihil dejicit: Dolor ad latera porrigitur à flatuoso spiritu eo locorum perreptante; sed maxime ad lumbos pertingit, ubi angusta coli, & male pervium cœcum est, nexusque membranei, quibus ea intestina renibus ac lumbis colligantur. Nihil infra secedere ait Hippocr. scil. liquidi non vero flatulenti: alia porro levior est flatuum è materia miti, incocta ac pituitosa, à languido calore suscitatorum soboles, alia acerbior, cujus flatus non modo ut illi tensivum sua copia cient dolorem, sed acredine insuper partes sensibiles mordicant, fiuntque ut ab alimentis in ejusmodi flatus suopte ingenio abeuntibus, ut sunt ova frixa, cæpe &c. vel à flammea ventriculi dispositione, cibos etiam laudabiles in flatus mordaces ac nidorosos permutante: vel à ventriculi cruditatibus quæ adjacentium viscerum, pura jecoris, lienis, mesenterii Καυματι πνευματονται: *Quemadmodum*, inquit Hippocr. lib. de Flatibus, igne lebetibus subdito, *copiosus vapor ab aqua ebuliente evellitur, sic corpore concalefacto spiritus instar turbinis convolutus, & vi quadam sursum latus per os erumpit*: Nec edulia tantum atque eruditates, sed fer-

yidi

vidi quoque humores acrium flatuum materiam suggerunt: ipsam enim bilem in flatuosam ἔγχυσιν attolli monstrant biliosæ dejectiones quibus flos spumeus innatat: Præterea cum melancholicorum alii frigidi sint, alii adosti & atrabilarii, utrique sunt φυσώδεις, priores quidem non propter frigiditatem, nec posteriores simpliciter ob caliditatis exuperantiam, verum ob humoris melancholici acidi, vel salsi, cum certis humiditatibus permistionem, non secus ac si calci vivæ aqua, aut etiam acetum, aut sali tartari spiritus vitrioli affundatur, ab hostili contrariorum congressu, vel, ut aliis placet, à subito motu similium ad se invicem fit ebullitio, & quandoque tanta ut vasa disrumpantur: caliditas quidem comes est istius fermentationis, sed non est causa, quin potius velut effectus, pendens ab agitatione materiæ ebullientis, sicut concedimus vim acidorum ζυμῶδη ope externi coloris exsuscitari ad celerius potentiusque operandum.

Cholera humida: Paulò immodica est ventriculi perturbatio inferne ac per vomitiones facta, neque enim unus est impetus materiæ, sed humores ἀντίῤῥοοι utrumque ventriculi orificium perreptantes contrarios istos laboriososque motus provocant: Dividitur in veram & spuriam, *Illa* fit à bilioso humore qui furibundus supra infraque erumpit, nec minus labem arguit visceris unde manat quam partibus ipsis qua fertur calamitosus est, etsi propter celeberrimum ejus transitum non sit ξυσικός, deest enim dysenteriosa conditio, videlicet tenacitas, ot adhæsio: suo intestina exulceret, Bilis illa morso stimulisque sævissima vel in ipsomet ventriculo progignitur; vel aliunde allabitur, puta à cavis hepatis, ubi cysteus folliculus suam habet sedem, persæpè etiam cholerica illuvies ad mesenterium paulatim affluens ibi ceu in promptuario congeritur, indeque in intestina impetuosè ac inopinato tandem exundat: ita ut triplex locus affectus constituendus sit, γενέσεως, in qoo producitur materia morbifica; συναθροίσεως, in quem illa reconditur, & ἐκχύσεως per quem effunditur foras imo altius, interdum humor suum orditur cursum, & ex universo scil. corpore, qui proinde non illinc ex alvo, sed illac per alvum refunditur: Non est itaque quod vulgus tantopere miretur ubinam partium hospitaverit stupenda illa bilis πλεονεξία, præsertim cum humore fœdi probos succos quibus commiscentur facile contaminant, ut patet ex venenis assumptis, item ex morbificis catharticis, qui non modo ventriculum lacessendo, humorumque colluviem violenter alliciendo, sed probos, quoque succos corrumpendo, plusque superflui addendo quam demendo, choleram inferunt; Inde quoque ratio peti debet procatis choleræ recursus, nempe male avulsa è visceribus primigeniæ cacochymiæ seges, & velut oblitum fermentum puriores humores postmodum inquinans: *Spuria cholera* scilicet remissior & quasi modificata, ortum ducit ab esculentis aut in ventriculo, ob causas internas externasve per accidens vitiatis; aut ex se vitiosis, qualia sunt pinguia, oleosa, mellita, ut liba, quæ promptè in bilem transmutantur. 2. Coctu difficia. 3. Nitrosa, ut ervum, porrum, brassica. 4. Corruptioni obnoxia, ut fructus fugaces; denũ exutentia, ut aromata, vinum vinosum atque generosum &c. *Menjotius Dissert. de cholera.*

Observatio II.

In cholera extinctis iecur aridum inventum, turgens vesicula, porus bilarius dilatatus &c.

Vidi in iis qui cholera morbo intra 4. dies extincti sunt, bile totius corporis susque deque vacuata, aridum & exsuccum jecur, atque in ejus cavo *turgentem valde vesiculam*, qua compressa non stillabat nec fluebat bilis: At verò canalis ab Hepate ad intestinum recta productus, latitudine minimi digiti dilatatus erat: Inde cognovi bilem ab Hepate recta ferri in intestinum, & bilis collectionem, ad vitam necessariam, usque ad ultimum vitæ spirium conservari: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 20. p. 212.*

Turgentem valde vesiculam] Vesiculam felleam, suapte natura & integra sanitate, semper modera e plenam adstruit *Glisson* Anat. Hepat. cap. 20. propos. 1. Repletionis istius perpetuæ causas refert 1. in annulum fibrosum cervicem ejus adeo coarctantem ut nihil effluere possit, 2. in ejus tunicas, quæ tanti constrictioni faciendæ, qua latera earum sese contingant invicem, impares sont: Vacuam tamen eam, ac omnino bile exhaustam reperi concedit, at à causa omnino præternaturali, scil. vel à compressione aliqua violenta; vel ob insignem anuli illius laxitatem: Totalem illam bilis effusionem repentinam mortem subsequi credit.

Inde cognovi bilem recta ferri ab hepate in intestinum) Medicorum fuit placitum bilem, peracta sanguinis elaboratione in hepate, in proprium emunctorium cystim scilicet, amandari: *Iac. de Bach.* demonstraturus neuquam hepatis excrementum esse, nec naturæ inimicum per arterias cystin, medio membraneo corpore, ejusque textum in cystico deferri & deponi velut in promptuarium docuit, à qua expressa per proprios ductus sanguini in jecore superaddatur & affundatur ad faciliorem hæmatosin: sic bilis discussa exerementi natura coctionis condimentum peculiaresque fermentum statuitur; ad edendam enim perfecte coctionem, saltem eam quæ in intestinis perficitur, ejus necessitatem sufficienter probant observationes eorum quibus obstructo vehementer hepate, vel ejus poro, ventris turbationes, cruditates, & inde totius corporis marasmus cum interitu succedunt: Idem placitum magis illustravit celeberrimus *Franc. Sylvius.* Nonnulla autem experimenta, contrarium evincentia opponit M. Ipgbius l. de viscerum: Tract. de Hepate cap. 7. & *Diemerbroeb* Anat. lib 1. capite 4. vide Sa 14. observat. 4. Sect. 21.

Et Bilis collectionem ad vitam necessariam) Bilis est succus fermentaceus ex sanguine venoso & succo splenico specifica coctione in Hepate præparatus: Generatur enim tum ex sanguinis venosi particulis sulphoreis seu suboleosis; tum ex subacidi liquoris ex liene venientis particulis subsalsis subacidisve, una cum illis per portam influentibus, in Hepate simul specifico modo mistis, excoctis ac præparatis: nam sulphureus succus etsi per se

sit subdulcis, diutius tamen cum subsalso fermento excoctus amarescit, & colorem mutat, quod autem hæc sint materia è qua Bilis constat, ostendit ars chymica, utpotè qua parum quidem salis fixi & aquæ, sed multum salis volatilis & olei è folliculi bile secundum naturam disposita educi potest: Hæc Bilis in Hepate excocta aliqua sui parte tenuissima sanguinis immista manens ad cavam fertur, in eaque sanguini ad cor eunti fermentativam qualitatem tribuit; reliqua verò parte maxime amara & magis fermentacea, partim per porum bilarium mitior effluit ad intestina, partim in folliculum fellis propulsa à proprietate istius loci, & succi ei inhærentis amarior & acrior fit, ac validiorem fermentativam qualitatem conquirit: Loci autem proprietas partim dependet ab ipsius folliculi interiore tunica, peculiari fermentacea qualitate perfusa ac donata; partim à bile in eo folliculo subsistente, quæ longiore mora illic fermentans, atque effervescens acrior & amarior fit, aliamque novam mitiorem bilem, ex hepate in folliculum influentem similiter fermentat, & acriorem reddit, atque sic continuatione quadam acrior bilis effervescens è folliculo effluit, & mitior in eum influens, in eoque subsistens acrior fit; majorem tamen aut minorem ac imaniam bilis ibi acquirit, prout plures vel pauciores, iique acriores vel mitiores succi subacidi seu subsalsi è liene ad hepar defluxerint, in eoque cum sulphureo succo permisti, & magis minusve excocti fuerint: Si enim nimis paucus, aut minus acris succus è liene per ramum splenicum effundatur fit bilis minus acris & minus valida ad fermentativam effervescentiam inducendam, quæ sæpe magnam viscididatem in heparis vasis bilariis & in folliculo acquirit (quia per debilem istam effervescentiam non satis attenuatur) & Icteri multarumque obstructionum causa evadit: At si nimis acris liquor è liene effluat, tunc Bilis nimiam acrimoniam in vasis bilariis hepatis è folliculo acquirit, qua in fermentatione seu effervescentia nimis corrodendo & irritando graves dolores, choleras, dysenterias, aliaque similia mala producit, imprimis si etiam succus pancreaticus acer in intestina influat. *De Diemerbroeck Anat. lib. 1. cap. 14.*

Observatio III.

Copiosa bilis in folliculo reperitur eorum quos cholera interficit, pauca vel nulla in ventriculo.

§. 1. Illa bilis quæ in Cholera, & infantium multorum diarrhœis copiosa ejicitur, est acris & plerumque æruginosa, seu viridis, eamque talem in apertis hujusmodi ægrorum cadaveribus semper admodum copiosa à me inventa fuit in folliculo fellis, & paucissima vel nulla in ventriculo; Quod certum indicium est eam effervescentem ex folliculo erumpere in intestina & ventriculum, non vero in hoc generari: *De Diemerbroëck Anat. lib. 1. cap. 5.*

Bilem Choleræ causam, in ventriculo generari quidam contendunt, at longissime absunt à vero: Nam in morboso statu possunt quidem in ventriculo humores variis modis corrumpi, multique pravi colligi, nunquam tamen bilis in eo generari, & quæ in Cholera morbo sursum deorsumque copiosa erumpit, illa non est genita in ventriculo, sed in hepate, & collecta seu coacervata in folliculo fellis, poro bilario aliisque vicinis locis, è quibus tandem acriter fermentans & effervescens, cum insigni impetu erumpit: in duodenum intestinum, ex eoque mox, partim sursum per ventriculum, partim deorsum per reliqua intestina protrudatur: Hoc ex eo satis liquet, quia Cholera plerumque ex improviso invadit, nullis præcedentibus ventriculi male affecti, aut bilis in eo generatæ aut collectæ signis: sæpe bene cœnantibus, nec ullum incommodum in appetitu aut coctione persentientibus, media nocte in somno, aliis de die repente oboritur, nullo præcedente sui præsagio: quod certe non posset non præcedere si in ventriculo tam copiosa bilis, tanti mali causa generaretur, vel genita & collecta fuisset: Neque etiam ratio suadet credere naturam ad unum eundemque officium (ut ad bilis generationem) peragendum, varia ac diversa organa construxisse: utitur enim illa ad quemlibet finem obtinendum unius generis medio, atque sic solus ventriculus chylificat, solum cor sanguificat &c. Non valet hic effugium quod infertur, Bilis in ventriculo genita non est bilis naturalis, sed præternaturalis, Respondeo illam bilem quæ in Cholera (quam bilem in ventriculo generari tradunt) & infantium multorum diarrhœis copiosa ejicitur, esse acrem, & plerumque æruginosam seu viridem, eamque talem in apertis hujusmodi ægrorum cadaveribus semper reperi, (*Vide Textum*) In infantibus tali diarrhœa biliosa viridi mortuis, sæpe folliculum fellis viridissima bile repletum, ad ovi gallinacei majoris magnitudinem intumuisse deprehendi: Ita ut in qua parte naturalem, in ea etiam præternaturalem bilem gigni certum sit, scilicet in hepate: At dicat quis, impossibile est tantam bilis viridis copiam in hepate tam subito generari, aut alibi in eo colligi posse, quanta solet in cholera paucis horis sursum deorsumque excerni (interdum enim spatio 24. horarum multæ libræ exturbantur, iisque aliquot matulæ replentur) ac proinde necessarium est ventriculum bilem generare: Respondeo, hæc bilis ad omnimodam folliculi fellis repletionem collecta, plerumque extreme viridis & maxime acris est, cumque hæc fermentans crumpit in intestina & ventriculum, tunc partes illas molestissime vellicat, & instar medicamenti purgantis, serosos aliosque humores undequaque ad intestina profluere facit, qui omnes à pauca bile viridi intestinis & ventriculo infusa, viridi colore tinguntur, & sic virides exturbantur; quæ affluentium humorum copia cum nonnunquam admodum magna sit, ex isto viridi colore judicant imperitiores non nisi meram bilem tanta copia expelli, cum sint alii humores bile tincti: Quod autem viridis illa bilis tantam tincturam faciat, hoc scio ab experientia, nam cum illius ex folliculo eductæ semicochleari, integram libram aquæ, multis spectantibus viridi colore tinxi. *Idem ibidem.*

§. 2

§. 2. Ejusmodi cystis bilariæ intumescentiam à bile viridi, saturati coloris, vidi anno 1677. Mense Augusto in puero decenni, Filio Dom. Bruyere Mercatoris Lugdunensis, quem extinxit Febris leipyria ab inflammatione hepatis, cujus extremi lobi omnino nigricabant, præcedente cholera morbo: Cystis fellea ovum gallinaceum magnitudine exæquabat, bile viridi, coloris olivaris, turgida, eadem distenti pori choledochi; qua etiamnum oblita erat tota pars hepatis cava, præ visciditate & lentore ibi subsistens.

R*iolanus* Encheir. Anat. lib. 2. cap. 23. choleræ humidæ causam phlogosi ventriculi adscribit, sedandæ refrigerantibus & adstringentibus remediis, tam sumptis quam admotis; imo parca venæ sectione, etiam deficiente pulsu, ad avertendum periculum gangrænæ ex suffocato calore ventriculi: Ille vero in eodem errore versatur, bilem in ventriculo generari existimans, phlogosi æstuante, quæ in hepate potius quærenda, illiusque parte sima, à qua ventriculus viciniæ lege compatitur, cujus læsionis adsunt symptomata, sed tantum sympathica, ob exceptam bilem ab æstuante jecote transmissam.

Observatio IV.

Excretio susque deque commota à sumpto Arsenico.

Quidam subito vomitu tentatur, & decies per alvum excrevit: In ventriculo reperiuntur Arsenici albi frustula, ejus tunicis impacta. *Vide tit. de vomitu.*

Observatio V.

Cholera subito funesta, ob insertionem pori choledochi proximè pylorum.

Secando Comitem Ausumondianum, offendimus porum cholidochum, alias in ecphysin se exonerantem, proxime pylorum egressum habuisse, ita ut non minus ventriculo quam intestinis bilem transmitteret; Hinc causa cum sæpius nausearet, vomeretque & alvo esset duriori, Natura enim navito suo clysmate orba, cum nihil expultricem irritaret, desidebat, unde subito cholera diem finiit. *Barthol. Cabrollius observat. Anat. 6.*

In ecphysin se exonerantem) Nonnunquam, sed raro, ductus communis (qui in intestini jejuni principium, vel circa duodeni finem inseritur) abit in fundum ventriculi, eo bilem effundens; unde bilis vomitus, iique homines dicuntur πικρόχολοι ἄνω: si vero ad jejuni finem meatus inseritur, dejectiones semper biliosæ apparent, & ii dicuntur πικρόχολοι κάτω: qualis esse debuit ille cui in colon implantabatur choledochus à M. Aur. Severino dissectus: quia enim colon intestinum sæpissime tangit vesiculam, ab eaque quoque tingitur simili colore, & inde fluida alvus reddi potest judice Riolano: *Bartholinus Anat. lib.* 1. *cap.* 15. Prædictum ductum inter duodenum & orificium inferius ventriculi bis vel ter se observasse ait Marchesti Anatomes cap. 4. de *Diemerbroeck* lib. 1. c. 14. Anat. præter ductum choledochum ordinarium, alium adhuc insolitum ex medio fellis folliculo recta in coli intestini partem ei accumbentem extensum se deprehendisse ait: Et nonnunquam dictum aliquem ex vesicula in pylorum produci observatum esse.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO X.
DE ALVI PROFLUVIIS INCRUENTIS.

Observatio I.

Lienteria, Boulimiæ comes, ob mesenterii vitium

Sæpe in Indiis sine manifesta causa ægri tabescunt, febri nulla vel saltem lentissima se huic malo jungente, sine magno sensu doloris; gravitas tantum quædam sentitur circa umbilicum ac hypochondria: Hoc malum præter obstructionem viscerum sæpe *causam latentem habet in venis mesaraicis*, vel in ipsa mesenterii substantia, quæ sæpe insignem abscessum patitur, *quod in dissectis cadaveribus non semel observavi*: Imo reperi aliquando totum mesenterium absumptum, attamen intestina cohærebant; ac potius inter se confundebantur, at nullo ordine, tenuibus pelliculis seu membra-

membranulis adnatis: Notabile in hoc malo est plerumque adesse βούλιμον ac appetentiam caninam, cui se *Lienteria*, seu lævitas intestinorum conjungit, unde *cibi nihil aut parum immutati & incocti per alvum ejiciuntur*: *Bontius Medic. Indorum l. 3. cap. 12.*

Lienteria] *Fernelio* judice Patholog. libro 6. capite 10. potius Cœliaca affectio est, Ejus *ait*, causa non cruditas est, non imbecilla ventriculi concoctio, sed chyli imperfecta malaque distributio, quam mesenterii, lienis, aut jecoris obstructio, vel trahentis facultatis imbecillitas, vel alimentorum maximeque fructuum fugacium & potus immoderata copia peperit: hæc enim distribui rota nequit, sed maxima ex parte in abdomine subsistit: Ab his causis multa congeritur illuvies, quæ sensim in tenuioribus intestinis aucta, vel in ventriculo, vel in mesenterio, vel circum viscera tempore corrumpitur.

Cibi nihil aut parum immutati] Ex iis quæ exeunt Profluviorum differentiæ statui debent: Quum ab alvo continenter cruda defluunt, aquosa nempe diluta, humentia, colore subalbida vel cinerea, graveolentia, idque solo ventris rugitu vel murmure, nullo manifesto torminum dolorisve sensu, aut Lienteria aut Cœliaca, est affectio: Si enim lævia & æqualia suique similia, & quasi chyli aut cremoris specie profluunt, Cœliaca, sin verò inæqualia & dissimilia, in quibus cibi nec obtriti, nec confecti substantia aperte cognoscitur, Lienteria est. *Idem ibidem.*

Cibi incocti] Nullum unquam purum putum Chylum egestum fuisse in fluxu Cœliaco censet Excell. *Wepferus*; Sic ille in *Thoma Burnet* Thesauro, Tomo 1. pag. 307. Affectum hunc dico fluxum cœliacum, quia longo tempore & quotidie aliquot vicibus alvum exonerare æger cogitur, fæces quandoque cineritiæ sunt, habitus emaciatus & vires aliquomodo labascunt: Quævis alia diarrhœa, sive serosa sive biliosa non tam diu durasset, aut graviorem noxam intulisset: Nec obstat sententiæ meæ quod nunquam purus putus chylus egestus fuerit; Existimo enim id quoque nunquam ab ullo Practico in fluxu cœliaco observatum fuisse, quicquid alii dicant, qui ex libris solummodo Medici sunt: nam quando chylus v.g. in jejuno aut portione ilei non prompte abripitur, fæcibus immixtus manet, unde nequaquam vero chyli colore visui occurrit, imo sordibus confusus aliquandiu permanens, à sua integritate degenerat, corrumpitur, acrior redditur, unde non mirum si bilem alliciat, simulque succum pancreaticum, unde quoque fæces varium colorem induunt, nec tamen Lientericus fluxus nuncupandus, cum crudorum ciborum nulla sit egestio.

Sæpe causam habet in venis mesaraicis] Laudatissimus *Wepferus* ibidem Fluxus Cœliaci saburram in mesenterii venis latere negat: In venis enim sanguiferis, *ait*, humores stagnare adversatur sanguinis motui perpetuo, quod citra inflammationem, aut subsequentem gangrænâ fieri non possit, & ab illis ad intestina humorum refluxum prohibeant valvulæ: Et cum abunde chylus in distributione impeditus sufficiat ad profluvii hujus & copiam & frequentiam, non opus est ut humorem ex arteriis accersamus.

Gravitas tantum quadam] Cœliacæ affectionis hæc affert signa *Fernelius* l. c. Quum prædicta illuvies sua copia gravis esse cœperit, vel sponte infra, interdumque supra prorumpit, vel à natura lacessita propellitur, nonnunquam levissimo clysteris medicamentive irritamento exit: Pulsus frequens & celer existit, tanquam febris affligeret, & dejectutis leviusculæ animi defectiones obrepunt: Ante eruptionem abdomen distenditur, venterque prominet, bisque succedens spontanea perturbatio Cœliaca est affectio: Vacuato humore omni supervacuo profluvium sponte conquiescit, interdum eodem quo cœperat die, interdum postero aut tertio: Signa, causas, prognosin & indicationes curativas exemplo eleganter perstringit *Ballonius* Epid. & Ephem. lib. 2. p. 218. Serva Stephani Colot *ait*, Cœliaca mihi visa est ex iis signis quæ proponit *Fernelius*; Et hic locus sicce non est prætereundus, quoniam in controversiam venit sæpe, Et Medici frustra nituntur supprimere: falsa opinione febris ducuntur & ad phlebotomiam veniunt: Denique non satis accurate distinguunt τὸ κοιλιακὸν ἢ λειεντερικὸν, Ista autem serva ita erat affecta, primum dolor insignis ad os ventriculi: putabant illam ea in parte percussam, sed frustra, Jactatio erat assidua, dormiendi impotentia: quotidie excernebatur copia ingens materiei albicantis, veluti pulticulam referentis: Non Leienteria erat, sed erat excretio Cœliaca, Etenim ventriculus suo satisfecerat officio, sed ἀνάδοσις erat impedita, Et in hoc jacet discrimen inter leienteriam & cœliacam affectionem. Febris repente adoritur, tum ob vigilias perpetuas & labores, tum ob motum materiei tam fœtentis, cujus vapor cor feriens non potest non febriculam quandam excitare. Et in hoc affectu, si maximè alias, oportet cunctari, & vires sustinere, ut tanto morbo sufficiant. Talis affectio sæpe observatur, ac sæpe Medici quid facto opus sit ignorant.

Per alvum ejicitur] Multis minima occasione alvus solvitur & talia excernunt qualia assumpserunt, unde ventriculi frigiditatem & debilitatem arguunt. Affectus tamen is Leienteria non est, qui 2. acut. σαπρὰ dicitur ab *Hippocr.* Oriturque à lactium & mesenterii venarum angustia: Nam cum multis sese obruant cibis, aut sine ordine, aut liquidioribus, facile effluunt, & ob lævitatem intestinorum, seri copiam, mesaraicorum conniventiam, facile alvus assumpta reddit: præterea horariorum fructuum usus & acetariorum ad id plurimum facit: Addequod cum abundent maxima ex parte calore acri, major alimenti pars corrumpitur; cum enim coctio elixationi similis sit, ea non fit à calore sicco & squallido, sed à temperato ait Galenus. *Gul. Ballonius Epid. & Ephem. l. 1. pag. 133.*

Observatio II.

Post Dysenterias graves cicatrix sæpe in intestinis relinquitur chyli distributionem impediens, unde Leienteria vel Diarrhœa chylosa.

Chylus à fæcibus alvinis secretus motu intestinorum peristaltico non tantum propellitur deorsum, verum exprimitur quoque, percolaturque vi eadem per crustam ipsorum carneam & spongiosam in lacteas venas: Læditur hæc chyli percolatio, & plus minus impeditur aut minuitur in fluxu alvi chyloso, quando vel 1. obducta sunt obturatave panni hujus carnei

nei orificia humore pituitoso, viscido, Vel 2. Abrasa est hinc inde eadem crusta carnea, & illi subjecta intestini pars cicatrice obducta; occlusis simul ad lacteas venas tendentibus poris, *Quemadmodum id nonnunquam evenit post alvi fluxus Dysentericos graves, in tenui intestino excitatos imprimis, Sicuti non semel post mortem in cadaverum sectione observavi.* Solet autem hoc malum consequi aliqualis, & aliquando notabilis corporis marcor & macies ad vitæ finem perdurans, nec obæsis quoque ventribus parcens. *Fr. Sylvius Praxeos lib. 1. cap. 16.*

APPENDIX.

A dysenteria gravi Diarrhœa superstes ob erosos villos quibus retentrix fulcitur.

Intestinorum tormina, quod Græci Dysenteriam vocant, exulcerare intestina intus consueverunt, indéque descendunt cruenta & mucosa excrementa: Cùmque id malum diutius inveterascit, aut hominem tollit, aut, quod forsitan deterius est, nusquam sanescit, Nam & nos Julianum quendam novimus, qui cum post 40. dies, quibus hoc morbo vexatus est, sublatis jam doloribus, ac dejiciendi cupiditate ejus alvus impendio liquidior permansisset, & sæpius quam par fuerat ferretur, nullis unquam auxiliis curari potuit, quin semper quoad vixit & imperum ventris cohibere nequiret, & ubicunque dejiciendi cupiditas hominem urgeret, ibidem excrementa deponeret, erosis scilicet ex præcedentibus torminibus atque consumptis villis, quibus vis ipsa retinendi fulcitur. *Benivenius de Abditis cap. xcv.*

OBSERVATIO III.

Leienteria sæpe sequitur ingentem abdominis abscessum, aut pulmonem vomicam, aut pectoris renúmque suppurationem.

Aliarum partium consensu Lienteria fit, quum ab illis vitium aliquod in ventriculum incidit. Sic pituita è cerebro procumbens, quia refrigerat & emollit, & *bilis è jecore profusa* ventriculum proritans crudos cibos necdum plane coctos in alvum præcipitat, Sic sæpe animadvertimus ingentem abdominis abscessum, & Pulmonum vomicam, & pectoris renumque suppurationem, tetro malignóque nidore in cor & in ventriculum effusô, gravem periculosamque Lienteriam peperisse, qualem in iis quoque cernimus qui diuturno morbo confecti jam morti sunt proximi. *Fernelius Pathol. l. 6. c. 10.*

Lienteria dicitur intestinorum lævitas, qua quæ per alvum defluunt, alimentis tum substantia tum colore finitima sunt; Causam habet non distributionis impedimentum, sed concoctionis primæ imbecillitatem, ob quam cibos crudus, nihilque mutatus delabitur: sive quod imbecillior ventriculus eum non conficit, sive quod laxior ille non arcte continet dum integre coquatur, Ventriculus autem imbecillior redditur proprio robore dissoluto, idque bifariam, vel suo vel extero, seu aliarum partium vitio atque sympathia. Propria illius vitia hæc sunt, refrigeratio, cujusmodi est ab immoderato frigidæ potu, præsertim quum corpus exæstuat. Laxitas seu emollitio, qualem inducunt aquæ tepidæ, olei, butyri, adipis, prunorum, malvæ atque similium usus immoderatior. Aliena qualitas insita, qualem fungorum, cucumerum, melonum & fructuum maligna qualitate putrescentium intempestivus esus, multoque efficacius haustum venenum induxit, quemadmodum & perversa cœli constitutio quæ popularem sæpe lienteriam promovit. Aliarum partium consensu fit, quum ab illis vitium aliquod in ventriculum incidit. *Idem.*

Jam meæ curæ commissam habeo Clariss. Matronam, Dom. Saladin, Anglam, viduam Domini Fleurnois, sexagenariam, raræ texturæ & constitutionis debilis, diarrhœæ à multis annis obnoxiam, hinc ob ῥευματικὴν intestinorum διάθεσιν in Leienteriam mense Augusto anni 1678. anni tempestate ferventissima incidit. Assumpta quævis quasi per infundibulum præcipiti lapsu excludebantur, hinc celer Marasmus, qui eam ad fauces orci intra triduum deduxit: Facies illi fuit Hippocratica, marmoreum, cum livore extremorum frigus, integumentorum tamen impatientium, comite siti, (ab exhausto deducenda, non ab incendio aut phlogosi interiorum partium) pulsus vix conspicuus, interdum asphyxin, paucis, omnino deplorata: Cardiacorum tamen usu, opiatarum roborantium, cataplasmatum ex mica panis tosta, vino rubro austero infusa, cydoniorum condit. pulpa, sorborum, pulv. menthæ, &c. succorum tortivorum carnium, gelatinarum cornu cervi, Eboris, ad se rediit, ut jam calor micet, pulsus digitos manifestè feriat, bene ad oblata se habeat, ea contineat, urinas effundere incipiat, spemque convalescentiæ præbeat; Atque in eam quadret quod ait de muliere quadam Hippocr. in Epidemiis, Quinquies mortua est.

Bilis è jecore profusa] Causæ lienteriæ & cœliacæ affectionis ad tria capita reduci possunt, Frigidam ventriculi & intestinorum intemperiem; Retentricis debilitatem, gravis morbi prolem, Earumdémque partium ab acribus humoribus morsum & vellicationem, qui ad excretionem præmaturam sollicitant: Sic vesica urinaria à lotii acrimonia vellicata, frequenti micturitione laborat, undè stranguria. *Galenus 6. sect.* aph. 1. ab acribus illis humoribus fieri in ventriculo ait ulcerosam dispositionem, eo modo quo aphthæ in ore puerorum oriuntur. Acres illi humores proles sunt vitii & κακοστομαχίας viscerum βλαστήματα ἐχόντων: Huc pertinet Leienteriarum descriptio de quibus *Hippocr.* lib. 2. Prorrhet. versu 196.

Lævitates intestinorum assiduæ quidem & multò tempore perseverantes, ac omnibus horis & cum strepitu & sine hoc exturbatæ, & similiter noctu & interdiu affligentes, si quod excernitur valde crudum est, aut nigrum & læve ac mali odoris, ea quidem omnes malæ sunt, nam & sitim exhibent, neque potionem per urinam reddunt, quod in vesicam non descendat, os exulcerant & elatum faciei ruborem, ejusque cutis vitia omni colo-

rum

rum genere distincta (Ephelidas vocant) excitant, simulque ventrem quasi fermentatum sordidum, ac rugosum efficiunt, ex quibus aut cibum capere, aut deambulare ad res obeundas nequeunt. Morbus hic seniores gravissime infestat, quin & viros vehementer affligit, cæteras vero ætates multo minus : ac qui eas ætates, quas ab hoc morbo male affici diximus, non attingit, & paucissima signa habet quæ mala esse scripta sunt, is securissime constitutus est.

Ex his quidem excretionum diversitatibus, ait *Martianus* pag. m. 411. quæ in hoc affectu referuntur, patet Lienteriæ essentiam in ciborum omnimoda impermutatione non consistere, ita ut crudi penitus, nulla in iis permutatione facta dejiciantur, quandoquidem aliquando nigra & graveolentia rejiciuntur, quæ sitim inducunt, os exulcerant, & ruborem in facie elevant : Ex quo conjicere licet sæpe Lienteriam in ciborum corruptione consistere, propter quam assumpti cibi descendunt priusquam convenientem coctionem subeant, eo quod per eam acriores facti naturam incitant ad eorum expulsionem. Qua propter essentia hujus affectionis in eo consistit quod cibi inconcocti descendunt, quatenus in ipsis excretis ciborum assumptorum vestigia apparent, sive modo ob caloris ventriculi excessum cum humiditate non concoquantur, sive à calore immodico, aliáve causâ corrumpantur antequam naturalem permutationem ad coctionem acquirant: quoquo enim modo prædicta eveniant, semper Lienteria dicenda est: Ex his vero quæ in textu referuntur, patet Lienteriam ex corruptione longe deteriorem esse ea quæ ob caloris defectum evenit.

Observatio IV.

§. 1. *Fluxus Cœliacus excitatus à Pancreatis, Lienis vitio, Glandulis mesenterii tumidis, duriusculis, & aliis ejusdem vitiis.*

Miles Scotus in India Orientali, atque imprimis in longo maritimo Itinere huc tedux, diu pravis cibis usus fuerat, atque hinc tandem morbo languens, & Cœliaco fluxu cum ventris torminibus, appetitu tamen ciborum mediocriter constante, laborans anno 1657. mense Augusto ad Nosocomium nostrum delatus est, in quo cum per tres quatuorve menses commoratus fuisset, ac in Cœliaco fluxu curando omnia frustra tentata essent, tandem totus emaciatus obiit.

Cadavere aperto, sese obtulit Lien nimis magnus, durus & ater, ut & Pancreas nimis tumidum, durum cinereique coloris. Invenimus item Mesenterii innumeras glandulas, quæ in sanis vix videri possunt, mirum in modum turgidas & duriusculas esse ita ut multæ quidem fabæ magnitudinem, sed plurimæ ad magnitudinem avellanæ, pauciores ad nucis moschatæ magnitudinem accederent: In iis autem dissectis nihil aliud quam candida quædam crema, in caseosam substantiam indurata, repertum fuit. *De Diemerbroek Anat. l. 1. cap. 8.*

§. 2. Puella paupercula undecim annorum, postquam simili etiam alvi fluxu, cum ventris dolore & extrema emaciatione obiisset, ex petitione Parentum (qui ipsam fascino aut diabolicis artibus occisam esse, atque ex murmuribus & sibilis antea in ejus abdomine inauditis, serpentes, bufones, aliave similia fœda animalia in ventre ejus latere sibi certo persuaserant) coram pluribus demortuæ cadaver aperui, Mense Novembri 1656.

In hoc, ut in priore subjecto, innumeras mesenterii glandulas admodum tumidas & diurusculas invenimus, quarum multæ habebant avellanæ magnitudinem, aliquæ paulo majorem. Color externus alius erat albicans, alius variegatus instar marmoris ex albo nigricantis. Intus in iis continebatur chylus lacteus albissimus, in casei formam ac duritiem concretus, Lien & Pancreas justam magnitudinem nonnihil excedebant. *Idem.*

§. 3. Nobiliss. puellus Danus, Nicolaus Rets nominatus, ætatis septem octove annorum, qui *magna atrophia* cum *ventris torminibus* multis mensibus confectus, tandem totus emaciatus vitam finivit Mense Junio annis 1662. Ego imploratus ut in demortuo causam mortis, parentibus transcribendam inquirerem, cadaver aperui, in eoque hepar, lienem, cor, pulmones, renes, ventriculum & intestina bene constituta demonstravi, solo Pancreate nonnihil tumido ac male colorato existente: sed in Mesenterio certa mortis causa à nobis inventa fuit, quippe innumeræ mesenterii glandulæ mirum in modum intumuerant, cum singulari duritie, plurimæ ad avellanæ, aliæ ad paulo majorem, multæ ad fabæ magnitudinem, omnes candidi coloris erant, in iisque continebatur crema candida, in casei sicciotis duritiem concreta, quæ chyli lactei transitum impediens; dictæ atrophiæ atque hinc mortis causa fuerat. *Idem.*

Ex quibus satis patet frequenter Cœliacum fluxum & atrophiam ab harum Glandularum obstructione produci : Adhæc non esse illarum eum usum què ipsis Anatomici communiter adscribunt, scil. fulcire venas & arterias per mesenterium delatas, sed in iis, ut in omnibus glandulis, gigni aliquid subaciduli fermentacei liquoris, chylo lacteo admiscendi, & sic illas inservire vasis lacteis; atque hinc propter earum obstructionem, aliamve pravam constitutionem (qualis plerumque à vitioso fermento, quod chylo in intestino duodeno admisceatur, inducitur) sæpe magnam pravorum humorum colluviem, lentarum febrium, variorumque contumacium ac diuturnarum affectuum causam, inter mesenterii membranas coacervari. *Idem.*

Mesenterii Glandulæ, &c.] Glandulas habere mesen-

mesenterium plurimas exiguas & molles, membranis interjectas, in earúmque medio unam magnam, quas omnes ad chyli attenuationem majoremque perfectionem plurimum conferre, manifeste constat. Per illas quippe decurrunt vasa Lactea innumera, & chylum (ad majorem perfectionem glandulosi liquoris levi aliqua subacidula qualitate imbuendum) in eas affundunt, quæ vasa ex iis tandem in media magna Glandula, (quam hodie *Mesenterii Pancreas* vocant) pleraque concurrunt, indeque recto ac brevi ductu feruntur ad Receptaculum chyli, in quod succum lacteum deponunt. Rem ita se habere docent experientia & autopsia. Nam si hæ glandulæ aliqua de causa vel obstruantur, vel liquor in iis genitus, & lacteo succo necessario admiscendus, nimis acidam acredinem quacunque de causa conquisiverit, tunc lacteus chylus in iis subsistens coagulatur in casei formam, ab ejúsque copioso influxu multum intumescunt, atque sic chylo subsequenti transitus omnino præcluditur, unde tales homines, quibus hoc contingit, *cœliaco fluxu*, (propter impeditam chyli distributionem) & ventris dolore torquentur, atque ob denegatum alimenti transitum atrophia consumuntur, & paulatim usque ad mortem emaciantur. Quod tria allata exempla demonstrant. *Idem.*

Glandulis mesenterii tumidis] Diarrhœæ, Lienteriæ, Cœliacæ passionis, in Glandularum plexibus Intestinalibus causam statuit Nobiliss. Dom. *Joh. Conradus Peyer*, Tractatu eruditissimo de iis edito. Diarrhœæ, *ait cap.* 8. ex iisdem Glandularum plexibus, tanquam fontibus præcipue scaturire videntur: Cum videlicet massa sanguinea sero, sive sensim sive cumulate adgesto, turgens, aut incendio febrili colliquata ac effervescens, sarcinam suam (ob particularum crassitiem aut visciditatem per glandulas subcutaneas difflari ineptam) in Plexus intestinales deponit, atque per glandulosas eorum papillas, ceu tubulos & canales, confertim exonerat: qua oneris mole excussa, valetudinem antea pressam sæpe contingit, ἀφόρως emergere. Cum vero sanguinis fermentatio vitalis, aut repente injectis veluti compedibus sufflaminatur, aut lento chronicorum morborum fato ita sensim refrigerata torpescit, ut cruoris massa, labefacta, mixtionis vinculo in principia sua aut elementa analysi spontanea secedat, hinc evenit ut sanguinis serum, per glandularum istarum papillas sine obstaculo, ac velut sua sponte destillans, *Diarrhœas* quoque, sed imminentis plerumque lethi nuncias procreet. Atque hujusmodi alvi fluxus phthisicis emaciatis, & febre maligna correptis raro non esse solet exitio:

Nonnunquam etiam memoratas Plexuum intestinorum Glandulas, seri nimis viscidi, aut ab acido succo [vitius culpa in intestinis genito] coagulati infarctu obstrui, vel aliis modis in tumores & scirrhos verti, contingere potest. Hincque suos ex parte natales ducere videtur *Cœliaca affectio*; quando videlicet chylificatione ob defectum liquoris fermentativi è Glandulis intestinorum subministrandi prostrata, alimentorum liquamen nondum ad chyli perfectionem usque elaboratum excernitur. Haud secus ac in *Lienteria* fit ciborum, prout assumpti fuerunt dejectio, quando ventriculi glandulis eodem modo obstructis aut induratis, fontes liquoris menstrui ad alimentorum solutionem requisiti, occluduntur, ut nulla plane instituatur digestio. Atque Pathologiæ hujus veritatem confirmare videtur ipsa horum affectuum θεραπεία, quippe quæ felicissime procedit exhibitis alkalibus, ut vocant, acidum illud coagulum absorbendo, *Glandulas* obstructione liberantibus. Cujus generis sunt rum volatilia, ut spiritus salis Armoniaci, C. C. &c. tum fixiora, ut varia ex Tartaro & Marte combinata medicamenta, ac imprimis etiam Antimonium diapho. Martiatum, nec non Decocta ex radicibus & herbis traumaticis concinnata. Quæ etiam à veteribus eodem interdum sanationis eventu, at dispari plane ratiocinio ac proposito in usum vocata legimus. Hi námque Cœliacam passionem ab Intestinorum laxitate, & facultatis retentricis imbecillitate ortum ducere rati, sumpto ab adstringentibus & roborantibus, ut pote contrariis, auxilio, curationem strictim adgressi sunt: Quam adstringendi intentionem aut potestatem in illis si nos quoque conciperemus medicamentis, verendum esset maxime ne obstructionis obex è Glandulis intestinorum removendus, adstringentium ictu altius impingeretur: Certe purgantia, quæ à plurimis in hoc affectu commendantur, ne statim in principiis, sero nondum in caseosas moleculas compacto exhibeantur, ut è Glandularum papillis adhuc emulgere possit, morbum magis pertinacem quam sanabilem reddere solent: quia nempe irritationis stimulo serum in dictas Glandulas intempestive allicitur, quod, via exitus denegata, in majorem stagnando molem scirrhos procudere natum est, unde Intestinorum obstructiones, tormina aliáque mala oriri possunt.

Harum autem Glandularum Intestinalium hanc dat ἐγχειρίαν Nobiliss. Juvenis, loco citato cap. 1. Tenuia perfectiorum animalium intestina accuratius perlustranti, crebra hinc inde variis intervallis *Corpusculorum Glandulosorum agmina* sive *plexus* se produnt, diversæ magnitudinis atque figuræ: 1. enim exigui in intestinorum principio, dein grandiores in ipsorum progressu; demum maximi in eorundem exitu conspiciuntur. Est & ubi ingens intestini tractus, hujusmodi Plexu glanduloso dense ac velut racematim consitus adparet. Idque circa Ilei extremitatem fere perpetuum est; cui Glandulæ hæ adeo videntur domesticæ ac necessariæ, ut quamvis cætera subinde intestina, tamen hoc iis nunquam destituatur. Imo sicubi in Duodeno atque Jejuno desint, in Ileo defectus ille suppletur. Horum vero Plexuum facies modo in orbem concinnata, modo in ovi aut olivæ oblongam, aliámve angulosam ac magis anomalam dispositam figuram cernitur. Intra singulorum autem Plexuum sphæram sive ambitum, glandulæ nunc plures nunc pauciores subsistunt. Aliquando decem tantum manipulatim, sæpe xx. xl. aut plures catervatim junguntur, interdum multitudine pene innumerabili, in quendam quasi exercitum concurrunt, atque insignem Intestini tractum obsident.

Ipsarum porro Glandularum ea est structuræ & positus ratio, ut basibus suis intimæ, vel interdum mediæ intestini tunicæ insistentes, non raro per exteriorem forinsecus transpareant, sicque citra dissectionem intestinorum, oculo iisdem propius admoto conspici queant. Apicibus autem suis, tanquam exiguis papillis, inter crustæ villos, in ipsam intestini cavitatem prospiciunt: Apices isti, porulis sive pusillis foraminulis insigniti, dum supposito digito premuntur humorem, plerumque viscidum, exsudant. Quoad vero substantiæ compagem, Glandulæ hæ in quibusdam molles & velut pulposæ sunt, proinde ut muco intestinali incautius deterso, ipsarum sæpe glandularum vestigia apicésque deleantur. In aliis systasis

paulo compactior notatur, vel iteratæ detersionis vim impune sustinens, Magnitudo quoque Glandularum pro animalium mole ac ætate variat, pler umque milii aut raphani semen æquant: Color eam plexuum quam Glandularum iis contentarum nunc pallidus, nunc aliquantum rubicundus adparet, interdum plane candicans, Et liquor glandularum papillis expressus etiam albore quodam imbutus cernitur: Vasa denique sanguifera, nempe arteriarum venarúmque capillamenta, hisce Glandularum Plexibus copiose intexuntur: quibus necessarios in usus dubium non est: nervulorum filamenta sociari, quamlibet visum præ exilitate fere subterfugiant, &c.

Plexus istos in duorum virorum cadaveribus evidentissime conspeximus, Eorum alterum Ascites, alterum quoddam ventriculi & Intestinorum malum extinxerat: Et quidem dissectis intestinis, prima plexuum vestigia statim in Duodeno apparuerunt: nimirum quinque aut septem glandulæ miliares, junctim una positæ, quendam veluti racemum, totidem acinis constantem, exprimere videbantur. Per Jejuni districtum nullus integer Plexus occurrit, sed in spatioso Ilei sinu plures continebantur, quorum ultra xv. numeravimus, extremáque Ilei portio, palmam unam & dimidiam longa, meris Glandulis in plexum ingentem junctis, constare videbatur. Hos & Plexus in Puella octenni, agmine numeroso, & magnitudine conspicua demonstravi, quanquam alicubi glandularum papillæ; ex intestinorum morbo, vim passæ viderentur.

Quis vero Glandulis istis usus assignandus? Nostra fert sententia, Ab iisdem liquorem chylificationi inservientem, intra cavitatem intestinorum exstillari: quod 1. confirmare videntur glandulosæ plexuum istorum papillæ, quæ præterquam quod foraminulis excretoriis perviæ sint, etiam nonnihil protuberantes conspiciuntur, hácque sua phasi fidem faciunt aliquid potius ex illis in cavum intestinorum emulgeri, quam ut ipsæ quippiam ab Intestinis auferant. 2. Expetimento constat papillarum istarum apices, linteo molli blande desiccatos, & supposito digito nonnihil compressos, denuo guttulis, velut roscidis permadescere: Præterea observare est animalia crasso & duro pabulo victitantia (ad cujus elaborationem fortiore & copiosiore liquore fermentativo opus est) plexibus istiusmodi pluribus, & numerosiori glandularum caterva stipatis instructa esse, haud levi argumento aliquid inde suppeditari, quod solidiorum ciborum massæ penitius dissolvendæ conferat.

Cuinam vero materiæ liquor iste natales suos debet? Non videtur hujus liquoris materia aliunde suppeditari quam ab Arteriis & Nervis, præter isthæc enim nulla alia vasa aut commeatus viæ supersunt: nec chyli lymphæque ductus huc quicquam conferre valent: quemadmodum ergo duæ sunt commeatus viæ, ita ex duplici liquorem hunc materia conflari verosimile est, una nempe ab arteriis, altera è nervis suggesta. Quoad arterias, videntur illæ pro symbolo suo serum quoddam subviscidum & glutinosum conferre: è Nervulis autem spiritum nitro aëreum, juxta sententiam Clariss. D. D. Majovv. deponi arbitror; cujus cum ea sit indoles ut ocyus Euro cuncta pervadat, nimia ejus mobilitas optime serosi istius laticis visciditate involvi, providéque hoc pacto ad chyli elaborationem determinari videtur: Ex hoc itaque *spiritus nitro aërei cum latice seroso connubio, probabile est dictarum glandularum liquorem emergere.* Qui cùm particulis nitro aëreis, iisque ad summam puritatem evectis impræsgnatus sit, jure *Fermentativus* audire potest. Atque ita hæc se habere indiciis haud obscuris me demonstraturum confido: Etenim observare est homines subinde statim à pastu levi quoddam horrore percuti, ac interdum etiam quoad extrema frigescere, insuper ad actiones quasvis aut meditationes arduas ineptos esse. Quorum symptomatum aliam vix erit in promptu rationem assignare, quam quod tunc temporis natura, de sumpti cibi digestione sollicita, omnem fere sanguinis arteriosi impetum, & spirituum animalium copias, neglectis partibus exterioribus, in arterias cœliacas & mesentericas, plexus item nervorum stomachicos mesentericósque disponat: Unde fit ut sanguine & spiritibus non amplius tanta copia per universum diffusis, extrema frigescant, ac corporis ambitus, tantillæ molestiæ sensu, leviter inhorrescat: Pariter obvium est illos qui mox à pastu die multúmque sive rerum arduarum meditationi, sive literis incumbunt, de gravitate ventriculi, δυσπεψία & intestinorum difficultate conqueri: in quantum scil. spiritus animales, animæ corporeæ instinctu, ad ventriculum & intestinorum glandulas determinati, ex istis partibus in cerebrum animæ superioris jussu revocantur: hinc istius erroris pœna universum sæpe corpus mulctatur. Quare ex his omnino concludere licet Spiritus animales nitro aëreos, & sanguinem arteriosum, in ventriculum & intestina, cibis recenter ingestis farcta copiosius quam dum inania sunt fluere: idque haud alio fine quam ut glandulis istis liquor fermentativus, ad chylificationem in intestinis perficiendam requisitus, quà par est copia subministretur.

Quod vero ad hujus Liquoris δύναμις attinet, etsi difficile sit explicatu quo Liquor iste fermamentivus [ex sero arterioso & spiritu nervorum nitro aëreo combinatus] sapore gaudeat, quoniam seorsim colligi, ac coram tribunali gustus examinari nequit: insuper in defunctis spiritus ille nitroaëreus, à quo vis præcipua pendet, jam avolarit, Tamen si quid conjectura assequi datum est, nullam in eo insignem acrimoniam, nedum aciditatem stygiam, adeo nonnullis decantatam, concipere possumus, ut pote quam intestina sine labe atque doloris sensu runicæ ipsorum nerveæ infligendo, haud perferre possent. Quare potius arbitrari fas sit liquorem istum, ratione inclusi spiritus nitro aërei, mobilissimi & penetrantissimi, quam salium acidorum corrosivorumque vi efficacem esse: Enimvero ea est particularum nitro aërearum indoles, ut massæ ciborum, etiam compactiorum, affatim ingestæ, compagem eorum prompte pervadere, atque perrupto vinculo sulphureo salino, totam massam in chylum redigere valeant.

Pro duplici autem materiæ, è qua liquor dictarum Glandularum conflatur, respectu, etiam geminus potissimum usus assignandus esse videtur, quorum qui partem nitro aëream sive spirituosam concernit, efficacissimus est & jure princeps habetur, Serum enim arteriosum ei tantum vehiculi simul-

simulque vinculi loco associatum, officio viliori destinatur: nempe de munere utriusque ita statuendum breviter arbitror: Quamprimum intestina ciborum in ventriculo dissolotorum massa implentur, protinus glaodularum istarum papillæ, liquore fermentativo tunc plurimum turgentes, & motu intestinorum peristaltico compressæ, humorem, quem continent, per foraminula excretoria copiose profundunt: quo facto, spiritus nitro aëreus è vehiculo suo & compedibus erumpens, alimenti massam pervadit, particulásque in ea sulphureo salinas adoritur, hioc bello veluti indicto, quodam fermentationis motu tamdiu invicem pugnatur, donec crassæ portiones quoad minima comminutæ, & nonnihil etiam volatilisatæ, chylum absolutissimum, ipsóque vitalitaris charactere impragnatum constituant. Interim videtur vehiculum subviscidum, intestinorum parietibus adhærescendo, muniminis aut propugnaculi vicem explere; cavendo scil. ne salium & sulphurum, cum spiritu nitro aëreo debellantium spiculis, nerveæ intestinorum fibræ compunctæ aut vellicatæ doleant: Atque ita hæc se habere inde fit vero simile, quoniam semper muci intestinalis copia circa plexus glandulosos invenitur, imo in Ilei extremo contenta, jam aliqualem fæcum consistentiam nacta, hujusmodi muco subviscido penitus obducta ac incrustata vidimus. *Vide plura l. c.*

Observatio V.

Diarrhæa Chylosa, cum atrophia, ob Lactearum mesentericarum obstructionem, Hepatis & Lienis scirrhum, &c.

Filiolus Dom. Caroli à Pilug, annum nactus cum dimidio, febri inordinata, nimia appetentia, secretione per alvum superflua, *cum materiæ albæ permixtione*, & subsequenti macie insigni, diu & per aliquot menses vexatus, ita ut, omni diligentia licet adhibita, æger vix ossibus hæreret, vix præter animam residui quicquam haberet, vivæ mortis imago esset, & delicatam adhuc animam ob morbi vehementiam tandem efflaret. Parentes cùm nutricem certas ob causas mutassent, semper suspicati sunt (licet Medici fundamentalibus rationibus illis aliud persuadere conarentur) morbum infantis per fascinum introductum esse.

Ut igitur ancipiti cura amplius non distraherentur, extinctus filius aciei cultri anatomici subjiciebatur. Dissecto cadaveris abdomine, ecce monstruosa illico Hepatis, pro ætatis ratione, apparuit magnitudo, quæ vix in adulto ostenditur. Totam enim abdominis cavitatem occupabat, & substantia ejus præterea scirrhosa reperiebatur: Vesicula fellea erat insignis, indicis longitudinem æquans: Lienis similis ut Hepatis erit constitutio, puncticulis enim tartareis perduris undique erat refertum. Glandulæ per totum mesenterium dispersæ scirrhosæ inveniebatur, causæque mortis manifestè conspiciebantur. *G. Theophilus Bierlingius Miscellan. Curios. ann.* 1671. *Observ.* 152.

Licet in specie & proprie Diarrhœa illum ventris fluxum designet quo humores sinceriores defluunt, sine sanguine & chylo: hic tamen illam vocem cum *M. Sebizio* in speculo Medic. part. 4. sect. 2. c. 15. generaliter sumimus, ita ut in genere denoter quodvis alvi profluvium, à quacunque materia proveniat, à quocunque loco, & quocunque etiam modo illud fiat: Diversi humores in diarrhœa evacuari solent, unde etiam diversis nominibus salutatur: dicitur enim diarrhœa biliosa, melancholica, pituitosa, serosa, sanguinea, colliquativa; puerorum dentientium, verminantium, ut & Chylosa, quæ licet ad Cœliacam affectionem soleat referri, quia tamen plerumque, & præprimis hoc in casu, non merus & purus chylus, sed excrementis mixtus evacuatur, non immerito Diarrhœæ Chylosæ titulus ipsi potest imponi. Hujus Cœliacæ affectionis, sive potius Diarrhœæ chylosæ causam *Fernelius* aliique venarum Mesaraicarum, Lienis aut Hepatis obstructioni adscribunt: Pecquetus rectius Lactearum mesaraicarum (quas detexit Asellius) quin & Thoracici illius ductus, à se primo inventi, statuit obstructionem, Verba ejus ita sonant in nova de Thoracicis Lacteis dissert. Anat. experim. 1. p. 109. *Chylosa diarrhœa, quæ scilicet mixtus cum recrementis excernitur chylus, oriri potest* (*sicut Riolanus pater in peculiari medendi methodo cap.* 48. *sapienter indicat*) *ex obstructo mesenterio: nam licet sanissimum Hepar congruentissimum accendat ad optimam chylosin, aut chymosin potius, calorem ventriculo, si tamen vel obstructum fuerit mesenterium, vel humoris viscositas, intimam intestinorum tunicam lubricans, obturaverit lactearum infundibula, certum est prohibitum ingredi chylum, pariter secretum iri cum ciborum fæcibus, id ipsum necesse est obstructis Thoracicis lacteis, contingere,* Et paulo post, *Quod si multiplex fuerit Lactearum obstructio, & adversus aperientium remediorum vim pertinax, atrophiam sequi necesse est, interdictis alimenti penuria, unde nec reparantur sanguinis impensæ, nec corporis tabescentis substantia reparatur.* Prædictas obstructiones ob lactis potissimum impuritates & viscositatem ortas fuisse arbitror, quæ in exilibus illis canalibus lacteis ad caseosam duritiem & quasi coagulationem tetendit, hincque ex obturatione horum vasorum chylus ad receptaculum, & sic deinceps consequenter ad massam sanguineam interceptus fuit, tam maciem quam chyli necessario per alvum una cum recrementis fluxum excitans: symptomata, fames nimirum, sine dubio ob defectum nutritionis in partibus, quæ sui restaurationem desiderantur, nec propter obstructionem receperunt, oriebatur: Putamus enim, salvo aliorum judicio, naturalem appetitum excitari à bono ventriculi temperamento & anima, omnium actionum nostri corporis gubernatrice, quæ defectum materiæ nutritivæ percipit, & ita per appetitum illam postulat; Ab experientia omnium rerum magistra informati sumus, post morbos majorem plerumque percipi appetitum, ob vitium debilitatem, quas natura recreare iterum tentat. Illi qui exercitiis gaudent, & laboribus mechanicis exercentur, majori fame & appetitu vexantur quá qui otio & quieti dediti sunt, eandem ob causam: Vermes in intestinis stabulantes absumunt chylú, hinc nulla vel pauca partium nutritio, & per consequens major appetitus: Igitur cum Ferdin. Rode-

rico p.64. exclamamus *Fames certissima indigentia & absoluta coctionis prius ingesti cibi certissimum signum*: Spiritus acidi & acres appetitum quidem excitãt: si autem quantitate peccent: destruunt appetitum, cum ventriculi temperamentum evertant: in justa autem dosi assumpti, vel ante vel cum cibis, appetitum adaugent; ratio, quia ante cibos assumpti reliquias in ventriculo contentas dissolvunt, ut defectus eò melius percipiatur: cum cibis autem ingesti, pars concoctionis existunt, cibos citius dissolvunt, concoctionem, augendo fermentum, accelerant, & ita per accidens appetitus & sensus absumptionis causa existunt. Distinguendum igitur inter causam coctionis & causam appetitus, quam animam salutamus. *Febris inordinata* alterum symptoma, à viscerum & vasorum obstructione, ut & tartari copia istas obstructiones generantis, inæqualiter effumātis quasi & ebullientis, calidósque vapores in totum corpus mittentis, originem trahebat. *Idem ibidem.*

Glandulæ per totum mesenterium scirrhosæ) Quamquoam vitium fuerit Hepatis & Lienis, rectè tamē causa mortis in mesenterium obstructum rejicitur, quod sæpe longorum lateutiumque morborum sedes est, ut frustra quandoque ad lienem aut hepar mali prima labes & origo referatur, Et ne cui mitum videatur si ad mesenterium recurrendum sit, quod non sit credibile ab uno Hepate tam multam colluviem provenire, habemus nobis suffragantem *Galenum*, qui cap. ult. lib. 3. de loc. agnosci: quasdam mesenterii affectiones, à quibus qui ægrotarent, Mesaraici appellarentur. Quidam veterum cùm perfectè confectum in ventriculo cremorem animadverterent, & talem ferè dejici, nec à mesaraicis suctum devectúmque, ut fieri solet, falsò mali causam mesenterio attribuentes, sic laborantes mesaraicos vocabant, sed male, & ideo hoc *Galenus* redarguit; Nam cum attractrix Hepatis languet, nil per mesaraicas attrahitur ab Hepate, ideo accusari non debet mesenterium sed Hepar ipsum: Contra tamen afferri potest, Cùm chylus mirificatus excernitur, nec ad Hepar devehitur, an ideo attractricis Hepatis id vitio fit? Nunquid sæpe fluorem alvi videtur obstructo mesaræo, facultatibus Hepatis etiamnum integris? Non sequitur ergo ideo couvinci posse Hepar laborare cùm chylosa dejiciuntur, verùm quidem illud cùm facultas attrahendi Hepatis ægra est, attractionem per mesaraïcas, tanquam per manus officiales non fieri, non obstructæ viæ ratione, sed partis principis, mesaræi ministerio utentis vitio: Et veteres, qui mesaraïcos appellabant illos, non abs re fecerunt; Sic & *Galenus* & veteres illi culpa non vacant: si quidem & chylosa dejici possūnt, solo vitio mesaræi non deducentis: aliquando ipsius Hepatis vitio, cùm mesaræum incolume sit: Præterea mesaræum pars est naturalis; omni parti naturali suæ actionis vis est, & per protopathiam laborat: hinc fieri potest ut etiam laborante Hepate mesaræon suom officium faciat, Et contra incolume potest esse Hepar, læso mesaræo: Nec est quod quis parum interesse dicat sit ne affectum mesaræum an Hepar, cùm chylosa dejiciuntur, nam magna partium est affinitas, & unius affectio facile in aliam redundat: Nos autem contra sentimus, si quidem si in mesenterio aut tumor & obstructio sit, cujus occasione chylus ad portas non devehatur, alia ratione curandum erit, quàm si Hepatis sola attractricis infirmitas in causa sit; Et nos vidimus chylosas dejectiones non affecto Hepate aliquo insigni vitio, sed sublatis multis quæ mesaræon occupabāt obstructionibus, tandem cessavit chylosa dejectio: Sic non sequitur, Chylosa dejectio est, necessario itaque vitium Hepatis convincitur, Sic in uno sensu vera opinio *Galeni*; in altero veterum opinio excipienda: Porro si velis discernere an inflammatio & erysipelas mesaræon occupet, sciendum tunc non solum excerni talia, qualia in Hepatis imbecillate, cùm ad se cibum non trahit excernuntur, sed præterea saniosum quid: Sic cùm Hepar non inflammatum est, & si cum chylosis excrementis saniosum quid excernitur, ad mesenterium hoc referendum: Cæterum incredibile dictu est qualia excernantur dum mesenterium per intestina congestam in se colluviem deponit. *Ballonius conf. 53. l. 1.*

Cum materia alba permixtione) Quam chylosam indicat *Bierlingius*: Sed notandum aliquando in excrementis per alvum secedentibus mucaginem quandam excerni, puri similem, quæ tamen verum pus non est; qualis sæpe cum urinis excernitur, puriforme sedimentum referens: quæ excretio contingit iis quibus longæ & maximæ fuerunt mesenterii obstructiones, & longus morbus: nam humores qui pepasmum admittere non potuerūt, tandem in mucorem versi sunt, qui pus referat: Quod & observavimus, in nutrice quadam, quæ ex longo morbo incidit in fluxum alvi perennem, cruentum, mistum: tandem secedebat alvus reddens aliquid puri simile, cùm præcederent dolores alvi ni colicis similes crudelissimi, cùm inappetentia esset, summus marcor, præterea acerbissimus dolor ad regionem ventriculi & totius abdominis, & qui minimo blandissimóque digitorum pressu exasperarentur; Quod notat Hipp. in Coacis, Hepar dolentes, os ventriculi dolentes, soporosi, rigorem habentes, alvum turbatam, tenues, cibum aversantes, putulenta per alvum excernunt. *Ballonius lib. 1. consil. 25.*

OBSERVATIO VI.

Diarrhœa, Lienteria, Hepaticus fluxus cum febre vehementi; ab omnimoda conversione Ilei intestini, gangræna cum aliis infecti, Pancreatis duritie, Splenis & Hepatis vitio &c.

Homo tres septimanas afflictus complicatis morbis, Hepatici fluxus, Lienteriæ & Diarrhœæ biliosæ, comitatis acutissima febre, curæ commissus fuit quatuor Medicorum, quorum consilio phlebotomiam, catharsin & clysterem sustinuit, quantum ei conducere judicabant, sed tandem ita in pejus morbus ejus degenerabat, ut motu, sermone & sensu æger privaretur, & evomeret quæcunque ore hauserat, quare desperantes, idque declarantes coram pluribus viris celebribus, consentiebant in *Experimentum Transfusionis*, à necessariis ægroti propositum, tanquam ultimum refugium, omnino nolentibus refugere rem probabilem quæ à morte redimeret Virum morti proximum: Dom. *Dionysius & Emmerey* rogabantur ut hujus operationis curam gererent: Illi vero considerantes ægri statum deploratum, omnino renuebant tentamen illud aggredi, allegantes

Transfu-

Transfusionem non posse restaurare partes solidas, vel mederi gangrænæ, qua verisimile erat intestina ejus esse affecta, debuisse eam adhiberi citius, eóque ipso tempore quando Æger passus fuerat ingentes sanguinis evacuationes: Sed iis omnibus nihil obstantibus, obnixe rogabantur ut desiderio ipsorum satisfacerent & non sinerent amicum eorum mori antequam adhibita remedia quævis possibilia: Illi itaque hac instantia solliciti, honore & salute sua asserta per declarationem supra memoratam Medicorum, & consensu eorum in tentamen hujus experimenti, transfundebant in venas ejus exiguam quantitatem sanguinis Vitulini, idque tempore matutino, quo facto, licet æger jam pateretur lethargiam & convulsiones, & debili depressóque admodum pulsu gauderet, ecce tamen inexspectatum eventum; Pulsus ejus in momento elevabatur & vegetior fiebat, convulsiones ejus desinebant, vivide ipse contemplabatur adstantes, colloquebatur apposite in diversis linguis cum iis qui ipsum alloquebantur, & profundo placidóque somno obruebatur: Experrectus post tres quadrantes horæ, hauriebat aliquot juscula in diei istius partem reliquam, nihil evomens, nec ventrem exonerans, cum tamen per tres priores dies nihil potuerit ore assumere, neque refectus fuerit vel minima intermissione profluvii ventris sui ab initio morbi ipso: Cum hæc conditio ægri perseverasset xxiv. horas, robur ejus denuo diminuebatur, pulsus remittebatur & profluvium ventris redibat; Tum amici illius Transfusionis reiterationem urgebant, qua tandem proximo mane peracta, æger revera recuperabat nonnihil vigoris, sed haud diuturni; nam etiamsi tunc optime jusculum suum assumpserat, sine vomitu, profluvium tamen ventris persistebat, & circa meridiem magis in pejus declinabat; donec circa quintam horam vespertinam moreretur sine ulla convulsionum observatione.

Cadavere ejus dissecto, Ileon ejus comperiebatur conversum à capite ad calcem, & infra nodum illum ad Anum intestina omnia erant livida, gangræna corrupta & extreme fœtida: Pancreas ejus summe durum erat, & ita obstructum ut *succo Pancreatico non fuerit liber transitus qua se diffunderet in intestina:* Splen ejus admodum crassus erat, & Hepar grande & alicubi lividum: Cor valde siccum & quasi tostum: aperta vena, qua Transfusio fuerat facta, à sectione in brachio usque ad cor, nihil penitus sanguinis offendebatur, uti nec in aliis venis, nec in ventriculis cordis, quandoquidem exiguum illud sanguinis infusi fuerat imbibitum à carne ejus inflammata & arida.

E*Xperimentum Transfusionis &c.*) Chirurgia aliter Infusoria vocatur: Experimentum autem id licet fuerit conceptum in aliis regionibus, nototium tamen est primo omnium fuisse editum in lucem in Anglia, ubi quidam viri ingeniosi Regiæ Societatis, primum illud emiserunt abhinc aliquot annis (ut apparet ex eorum ephemeridibus) & Anatomicus ille peritissimus Dom. *Lowerus* in praxin deduxit, tum inventione methodi Operationis, tum felici exsequutione ejusdem: qua in re mox eum consequuta sunt varia fausta Tentamina, factu manu periti Doctoris *Edmundi King* & aliorum.

Ab illis sequenti modo peractum fuit, Præparata agni arteria carotide, inseruimus tubulum argenteum in calamos, qua sanguis proflueret in patinam, sic spatio fere unius minuti, 12. circiter unciæ sanguinis agnini profluebant in patinam, quo instrueremur aliqua ratione in quantitate sanguinis mox transfundendi in hominem, Quo facto, cum aggrederemur præparationem venæ in viri brachio, vena videbatur tadone illius tubuli, quem inserere proposueramus, justo tenuior, adeoque alio usi sumus tertia circiter parte tenuiore, ab extremitate tenui: Deinde venam incidimus, methodo ante edita num. 28. (vide infra) quam methodum observavimus sine ulla alteratione, Et secta vena in brachio viri, non minori facilitate quam qua communis modus venæ sectionis perficitur, inde emisimus sex septémve uncias sanguinis; deinde infiximus tubulum nostrum argenteum in dictam incisionem, & inseruimus calamos inter duos tubulos, ad derivandum sanguinem arterialem ex agno in venam viri: Sed sanguis ille unius fere minuti spatium in tubulis & calamis moratus fuerat antequam in brachium irrumperet, deinde libere manabat in viri venam, spatio minimum duorum minutorum, ita ut sentiremus tactu pulsum in dicta vena juxta extremitatem tubuli argentei, quanquam patiens dicebat se non sentire calorem sanguinis [quem patiens alius in Gallia sensisse fertur] quod optimo jure imputetur longitudini tubulorum, per quos sanguis manabat, eo ipso tantum à calore suo remittens, ut ejus temperamentum sanguini venali quam optime responderet, &c. Vir ille peracta hac operatione non minus quam durante illa bene se habuit, & exhibuit Relationem sua manu subscriptam, magis extollens beneficii illius magnitudinem, quod se per Experimentum illud recepisse autumat, quod nobis hactenus æstimare licet: Post tres quatuorve dies hujus Experimenti repetitionem instantissime petiit; verum nos rectius judicavimus operationem illam longius paulo differre.

Methodus vero præparandæ venæ in homine hæc est, à Domino D. Egmundo King proposita: Instrumenta sunt tantum *Fistula argentea & Obturamentum argenteum*, cujus una extremitas obtusa, & altera plana, ut eo melius tractari queat, & jam adhibita sunt cum felici successu in Brutis: Methodus breviter descripta hæc est. Postquam arteria est præparata in Agno, capra &c. fiat Ligatura in brachio &c. hominis, (satis valida, quæ turgidam reddat venam) eò in loco ubi intendis inserere minorem extremitatem Fistulæ argenteæ, quæ ita est adaptanda ut Obturamentum argenteum, intrusum in fistulam, vergat nonnihil extremitate obtusa ultra alteram extremitatem Fistulæ illius: Hoc facto, divide cutem partis eo modo quo solet fieri in sectione Transitus, exacte è regione venæ secandæ: Tum seca venam subtili scalpro Chirurgico, aut, si vena appareat egregie elevata [imprimis si tenuis sit cutis] poteris utramque secare, si volueris, secundū modum phlebotomiæ usitatum: Quo facto, pulser assistens digito suo, aut aliter venam, paulo infra orificium, ne sanguis ascendat: Hoc positu servato, insere ob-

tusam extremitatem fistulæ sursum in venam, insertam tene cum cute arcte inter digitum tuum & pollicem, deinde extrahe ex fistula obturamentum, & insere Tubum, per quem sanguis arteriæ est transfundendus ex animali emittente, cætera fac secundum methodum hujus Experimenti notissimam.

Multa contra hanc Transfusionem objiciuntur, Sed hoc non minimi est ponderis; Quidam scilicet autumant magnam esse differentiam inter carnem qua vescimur, & sanguinem transfusum immediate in venas: *Illam* magnam subire alterationem *hunc* minime, Author replicat Trium primariarum digestionum alimenti, Primam confectam in stomacho non esse magni momenti aliarum respectu, confectatum ex chylo & sanguine, in corde, hepate omnibusque partibus nutrimenti capacibus: Quam rem illustrat dicens, sicut concoctio quæ fit ex succis terræ, in radice & corde stipitis arboris, non tantum confert ad productionem hujus illiusve fructus, quantum ultima filtratio quæ conficitur ex illis succis in tenuibus fibris surculorum: Ita etiam omnes illas digestiones creditas fieri in stomacho & corde, vel hepate animalium, non tantum conferre ad conciliandum particulis alimenti illas figuras, quas requirunt ad conversionem in substantiam humanam, quantum diversitatem *Pororum* qui eas ultimo omnium cribrant & dispergunt in ossa, cartilagines carnem aliásque partes, in quibus antiqui ob hanc rationem admittebant, tot differentes Assimilantes facultates: Nunc, *inquit*, licet sanguis recens infusus non subeat primam concoctionem, confectam in stomacho, subire tamen duas alias complures circulariones cum nativo sanguine perficiendo, adeóque nihil absurdi obstare quominus transformetur in substantiam humanam, &c.

Neque solum sanguis transfunditur in venas hominum, sed & alii liquores, Alterationis & Purgationis gratia; Affert Experimenta Doctor Fabritius in Epistola Gedano missa, in qua civitate Medicinam facit: Quandoquidem magno desiderio tenebamur experiendi quales effectus secum ferret Chirurgia infusionis liquorum in venas humanas, tribus idoneis subjectis semet in Xenodochio nostro offerentibus, commòdum duximus in istis tentamina istius rei instituere; Sed considerato medicamenta Alterantia spem exiguam præbere manifestæ operationis, convenientius & magis conspicuum Experimentum in Laxativis fore existimavimus: quare infudimus per syphonem duas circiter drachmas ejusmodi medicinæ in venam medianam brachii dextri: Inter patientes erat miles validus & robustus, periculose infectus *morbo Gallico*, & sufferens horrendas exostoses ossium in brachiis suis: Ille liquore cathartico infuso conquerebatur de ingentibus doloribus in cubitis suis, valvulæque brachii ejus adeo sensibiliter tumebant ut cogeremur leni compressione digiti stringere tumorem illum versus humeros ægri: Quatuor circiter post horas medicina operari incipiebat, non cum grandi molestia, & in operatione persistebat proxima die sequente, adeo ut quinque sedes post infusionem habuerit, easque non leves: Sine ullis aliis remediis adhibitis exostoses illæ abibant, neque morbi supra memorati ulla reliqua sunt vestigia. Alia duo Tentamina instituta fuerunt in altero sexu: mulier xxxv. & ancilla virgo xx. annorum horrendum in modum affligebantur *Epilepsia*, ut parum boni de cura illarum sperare daretur: Ambæ illæ subibant hanc operationem, qua in venas earum infundimus laxativum medicamentum, dissolutum in spiritu AntiEpileptico: Prima harum aliquot horis post Injectionem lenes habebat sedes, & postridie illius diei Epilepticæ convulsiones subinde redibant, sed multo lenius, tandem omnino evanuere: Altera autem, nempe ancilla, eo die quatuor habuit sedes, & aliquot postridie, sed aëri se committens, & frigus contrahens, nec observans diætam, semetipsam perdidit. Notatu dignum est omnibus commune fuisse, vomere mox post infusionem, idque violenter & frequenter: *Ex actis Philosophicis Anglicæ Societat. Regiæ anni 1667. pag. 246. 257. 264 & 269. ubi Plura.*

D. Fabritius [Medicus Dantiscanus] concessa venia tentandi Experimentum in quibusdam extreme infectis lue Venerea, venam secuit & sanguini infudit quædam medicamenta, quo experimento in duobus tentato, alter convalescebat, alter moriebatur: Idem mense sequenti reperiit Experimentum infundendo medicamenta alterantia in venas dextrorum brachiorum; trium ægrorum; quorum unus erat *Arthritide* contortus membrisq; fractus, Secundus extreme *Apoplecticus*, Tertius *Plicá Polonica* ad extremum invalescente laborabat: Hujus experimenti successus talis fuit, *Arthritide* æger postridie satis bene habuit, & brevi post operi accingebatur, profitens se curatum: *Apoplecticus* nullum exinde sensit paroxysmum, Et plurima ulcera ex *Plica* exorta sanata sunt, & hi ambo potuerunt opera sua exercere: Hæc experimenta facta in Nosodochio Dantiscano anno 1668. *Ibidem pag. 279.* Ejus usum transfert & Excell. *I. Daniel Major* (qui amplo volumine de ea scripsit, cuiq; Inventionis gloria adscribitur) ad virium restaurationem, ubi cætera præsidia incassum adhibita sunt; Sic in Prodromo §. 11. Deliberavi mecum, *ait*, annon medicationis scopo in Chirurgia, adhibere talem aliquam Fistulam conveniat, qua patientibus quibusdam ægris, morti quandoque proximis, atque cum reliqua auxilia pleraque, quamvis canonica, imprimis Pharmaceutica, incassum sunt adhibita, Aperitivus aliquis liquor, exquisitæ subtilitatis, & balsamicæ virtutis, in venam prius sectam, unde modicum sanguinis eductum sit, insufflari per tubulum aureum vel argenteum possit, spiritu oris adhibito, vel intrudi in eandem & adigi, ope manus comprimentis, tanquam in clystere vesiculam, medicamine liquido repletam, & latiori fistulæ parti affabre connexam. Quicumque, *addit* §. 18. necessariam interdum intelligit, penes agonizantes, intercepti sudoris restitutionem, per præsidia communia desperatam, Invento meo necessitudinem omnem non derogabit.

Conditiones autem & Requisita ad Administrationem hæc requirit, (1.) ut Medicus in qualemcumque eventum authoritate publica præmuniatur. (2.) ut remedia quædam Canonica frustraneo successu adhibita fuerint: (3.) Ut brachium vel Pes ante phlebotomen linteis calidis confricetur, vel vino calido, aut aqua sambuci, cum spiritu vini camphorato foveatur. (4.) Ut Ligatura brachii à Chirurgo duplex fiat, sed successivè. (5.) Ut venæ sectæ foramen digito statim comprimatur, & sic aliquamdiu clausum constet, donec Instrumentum Infusorium applicatum sit, ne interim multum sanguinis exstillet: Aut [6.] si forte plusculum ejus profluat, ne tamen ultra ʒij. aut ℥ß. emanet: Nam (7.) tantundem liquoris fere in vesicam insufflandum fuerit. (8.) Ut trajectio liquoris non unico dextræ impetu, vesiculum exprimentis, sed moderate fiat: (9.) Ut transitus illiusdem adjuvetur utcunque, successiva compressione brachii à loco sectionis sursum usque ad axillam: Nec-

non

non (10.) ut partibus oppositis ventosæ quædam applicentur, quarum utilitas alioquin in revellendis variarum partium hæmorrhagiis nimiis non satis prædicanda est. (11.) Ut æger admittendæ v.s. non admodum insuetus sit. Imprimis (12.) ut pulsus utcunque adhuc constet.

Hinc §.22. in variolis, morbillis, febribus malignis aliis & Exanthematicis, ac in illo Pestium genere quo sanguis à venenoso miasmate non tam liquatus quam congelatus mortem infert, Chirurgiam Infusoriam posse suscipi, ægrumque sic eripi ex manibus Parcarum existimat.

Ad illustrationem huc afferenda quæ de Chirurgia Infusoria habet Scientissimus, *G. Schottus* lib. xi. mirab. miscell. c. 21. p. 891. Non ita pridem, *ait*, à magno quodam Principe intellexi experientia deprehensum in Anglia: Hominum aliorumque animalium corpora purgari posse pharmaco purgativo, per apertam phlebotomica lanceola venam infuso in hunc modum: Vesicam vel utrem implent purgativo liquore; collo ejus fistulam subtilem ita accommodant ut per eam expressus è vesica liquor transire queat: Venam in brachio, aut crure, aut quovis alio membro aperiunt: Fistulam in apertam venam intrudunt, vesicam comprimunt, & per fistulam contentum liquorem venæ infundunt, venã tandem diligenter claudunt: Post horas aliquot per secessum emittuntur Sordes non secus ac si per os in stomachum purgatio fuisset suscepta: Experientiam fieri curavit paucis ab hinc annis Princeps, quem dixi, in cane, certissimo successu: Alteri cani eadem arte intra venas curavit infundi vinum Hispanicum, quo infuso canis primum in saltus & tripudia effundebatur, tum ebriorum more titubabar, demum procumbens in somnum solvebatur donec crapulam edormiisset.

De Eadem ad Clar. J. D. *Majorem* scribit Clar. J. *Jac. Sachs*. Quid Circulatio sanguinis, *inquit*, momenti habeat apprime docet Experimentalis Collegii in Anglia solertissima industria & Experientia, quæ invenit purgantia, absque ulla oris admotione, beneficio sanguinis circulati vires suas exserere: Id experimentum oculatus testis, Geneross. quidam Comes mihi narravit oretenus, qui illud coram Principe Palatino, Ruperto, exerceri conspexerat: Modum talem aperuit: Paratur ex officulis femorum alaudarum, canalis aut fistula, ad modum fistularum quæ in injiciendis clysteribus vesicæ bovinæ adaptantur: Liquor purgans, aut, pro libitu, alio modo alterans, vesicæ parvæ, præcipue ex carpione pisce, inditur; hinc vena in manu aut brachio, aut crure cum parvo foramine inciditur: E fistula dicta, vesicáque, foramini intrusa liquor infunditur, vesicam ne sanguis exiliat comprimendo: Injecto liquore foramen clauditur & ligatur: sic intra horam sanguis, liquore purgante impregnatur, cordi ope circulationis vires communicat, & Purgatio feliciter instituitur.

Transfusionis Experimentum, emisso sanguine ex cane scabioso in sanum.

Hoc fuit effectum per *M. Thomam Coxe*: Acquisivit canem villaticum hibridem, vetulum, totum scabiosum, mediocris staturæ, & postquam eum cibavit aliquot horas ramenris casei & lacte, præparavit venam Jugularem, quemadmodum solet præparari arteria caroris Animalis emittentis, non in alium sane finem quam ut experimento definiret infectionem sanguinis Recipientis: Tum obduxit collo canis ligaturam in tantum firmiter cõstrictam, quantum ipsi permittebat timor ipsum lædendi, quo sanguis Venalis, qui tardius movetur & effluit quam Arterialis, majore cum impetu effunderetur: Hoc facto accepit juvenem Canem sagacem coturnicum, atque præparavit ejus venam jugularem ut præparatur in animali recipiente, sic ut pars venæ ad cor vergens reciperet sanguinem canis scabiosi, Et pars ejus ad caput tendens emitteret proprium sanguinem in patinam: Utrisque sic præparatis & collatis rite, laxavit nodos ductiles, & frequenti compressione colli [præter ligaturam quam fecerat] ob lentum cursum sanguinis Venalis ex animali emittente, transfudi circiter 14. vel 16. sanguinis animalis infecti uncias, in venas canis sani, quantum conjicere licebat per quantitatem sanguinis effusi in parioam ex animali Recipiente: supponendo animal recipiens emittere circiter tantum sanguinis quantum suppleat animal emittens: Experimentum hoc nulla omnino consequebatur alteratio in Cane sano, Sed scabiosus spario decem vel 14. dierum elapso perfectè sanitati restituebatur: Qui effectus non sine ratione probabili expectari poterat ex notabili illa evacuatione sanguinis: quem emittebat, Et forsan Experimentum illud certissimum & præsentissimum, seu remedium certissimum fuerit contra ejus generis morbum quo canis ille infectus erat, tam in hominibus quam brutis. *D. Edmund. King, in Actis Regiæ Societatis Anglicæ anni* 1667. *pag.* 75.

Relatio quorundam Experimentorum Infusionis Liquorum in venas Animalium, factorum per D. Fracassatum Doctorem in Academia Pisana.

Facta infusione Aquę fortis dilutæ in Jugularem & cruralem venam Canis, Animal extemplo moriebatur: Eóque secto omnis sanguis in vasis erat fixus, sed haud ita in intestinis: Observabatur etiam magna vasa crepuisse, forte molimine naturæ, *ut in plerisque omnibus Apoplexia mortuis vasa Pulmonum rupta inveniuntur*. Circa quod Experimentum Author has suas prodit animadversiones, 1. Apoplexiam, cum sæpe originem trahat ex simili coagulatione sanguinis (prout compertum fuit ex sectione personarum illo morbo mortuarum) forsitan curari posse opportuna infusione Dissolventis alicujus io venas. Probabile esse illud secretum, quo Dom. de Bils dissecuit animalia sine ulla effusione sanguinis, consistere in tali quadam infusione.

2. Postea iofusus fuit in alium Canem Spiritus Vitrioli, quod experimentum non tam cito prodebat effectum suum, Animal enim lamentabatur aliquandiu & spumabat more Epilepticorum, vehementique & citata respiratione aërem trahebat; Observantique pectus ejus, facile liquere poterat Canem multum pati; quo tandem mortuo, reperimus sanguinem ejus fixum in venis, & grumosum instar fuliginis.

3. Tum infusum fuit in alium canem Oleum sulphuris, Ille vero non moriebatur, qüanquam Infusio illa in eum diversis vicibus fuerit reiterata, Et vulnere clauso, canis dimissus, per singulos cellæ angulos discurreus quærebat quod ederet, cúmque quædam ossa invenisset, mira avidirate cœpit occupata rodere, quasi liquor ei excitasset grandem appetitum.

4. Alius Canis, in cujus venas infusum fuit oleum Tartari, non tam felicem passus est successum: Post multas enim lamentationes, simul totus turgidus moriebatur: Cum sectus esset, Spectatores mirabantur sanguinem ejus non esse coagulatum, sed è contrario solito fluidiorem & floridiorem: Quo ipso videtur innui nimiam sanguinis Fluiditatem,

non minus quam coagulationem mortem inferre.

Confirmatio memoratorum Experimentorum per Clar. Robertum Boyle, Medicum Anglum.

Mentionem faciam Experimenti miri facti ex instituto in sanguine adhuc calido, recens ex animali emisso, scil. Injecta pauca *Aqua forti*, vel *Oleo Vitrioli*, seu *Spiritu Salis* [usitatissimis menstruis acidis] in sanguinem, illum non tantum statim perdere porum suum colorem, & nancisci *luteum*, sed & in momento coagulari, cum tamen subtilis spiritus urinæ, abundans sale volatili, cujus generis est Spiritus Salis Armoniaci, commixtus calido sanguini, eum non tantum non coagulet, sed nec ejus colorem corrumpat, quin potius floridiorem solito efficiat, fluidum conservet & à putrefactione diu arceat: Ex hoc Experimento ostenditur amicitia volatilium spirituum cum sanguine.

Methodus observata in Transfusione sanguinis ex uno animali in aliud, quam primus D. D. Louverus Oxonii in praxim deduxit.

Primo accipienda est Arteria Carotis canis, vel cujuscunque alterius animalis, cujus sanguis in alterius vel ejusdem speciei animalis corpus transfundendus est; Illa à *nervo octavæ Iuncturæ* separanda & ad unum circiter digitum nuda exponenda: Deinde in superiori Arteriæ parte firma ligatura facienda, quæ minime laxanda sit ad digitum unum inferius, nempe versus cor: alia adhuc ligatura opus est cum nodo ductili, quæ & constringi & laxari possit prout opus fuerit: His duobus nodis confectis, sub Arteria inter utramq; ligaturam duo fila trajicienda, & arteria secanda, eique exigua penna immittenda, & Arteria supra caulem, obturamento exiguo claudendum, duobus illis filis firmissime liganda; postea ad sesqui digiti longitudinem alterius canis vena Jugularis detegenda, & nodi ductiles in utraque extremitate faciendi, inter quos duos digitos infra venam duo fila, eo modo quo in arteria factum, trajiciantur: Hoc facto fiat venæ incisio, & simul duo caules inserendi, alter in partem inferiorem, ad recipiendum sanguinem alterius canis eúmque ad cor derivandum, alter in partē superiorem venæ Jugularis, à capite procedētem, per quē sanguis secundi canis emanare possit, & promanare in patinas: H: duo caules hac ratione cōstituti obturentur aliquo obturamento, donec eos aperiendi opportunitas adsit: His omnibus ita præparatis, canes, alter quidem ad alterius latus convenienter sunt alligandi, ita ut immitti possint caules in singulos alios: Quoniam colla canum tam prope admoveri nequeunt quin duo tresve alii caules prioribus duobus inserendi sint, quo sanguis unius ad alium deferri queat; postea caulis ille qui in venam Jugularem primi canis descendit, aperiendus est, & alter etiam qui ex secundi canis arteria procedit, atque ita duobus tribusve caulibus invicem insertis, prout opus fuerit, caules illi inserendi: Hoc facto nodi ductiles laxentur, & illico sanguis cum impetu transfundetur per caules, perinde ac per arteriam aliquam; & eodem tempore quo sanguis in canem defluit, referandus quoque est alter caulis, qui à parte superiori venæ ejus jugularis descendit, (facta prius ligatura circa collum, aut saltem digitis altera vena Jugulari compressa) eodémque tempore sanguis in patinas emittendus (non quidem continue, sed prout vires id permittere posse judicabuntur) donec alter canis clamitare, infirmari, convulsiones pati incipiat, & denique lateri incumbens moriatur: Tum vero duo caules venæ Jugularis ex cane eximendi, & nodo ductili arcte constricto, abscindatur vena (id quod bene fieri poterit absque ullo malo cani inferendo, quoniam venarum Jugularium una sufficit deferendo sanguini ex capite partibusque superioribus, propter latam anastomosin, in qua duæ illæ venæ Jugulares versus laryngem coeunt) Quo facto pellis rursus consuenda & canis dimittendus, qui de mensa prosiliet, se succutiet, & quasi nihil mali perpessus fuerit, aufugiet. *Ibidem in Actis 1666 pag. 382. D. Egmundus King*, faciliorem & tutiorem modum invenit, scil. per venas, ita ut neutrios vena secetur: *Vide Acta anni 1667. pag. 72.*

Anno 1667. Maij 8. Bononiæ habitum fuit hoc Experimentum, Aperta fuit arteria carotis Agni, & sanguis fuit permissus emanare quamdio potuit in dextrum ramum Jugularis venæ alterius agni, ex quo ante exhaustum fuerat tantum sanguinis quantum indicabatur posse suppleri ex agno ejusdem magnitudinis, cujus sanguis usque ad mortem emittendus fuerat: Postea duæ ligaturæ factæ proxime invicem, in vena Agni qui receperat sanguinem, & hæc vena inter duas ligaturas totaliter secta fuit, ut videretur quid inde accideret: Hoc facto agnus solutus fuit, qui sine ullo indicio infirmitatis circumambulabat & sequebatur eos qui fecerant operationem: Post id diu vixit, & vulnere sanato crevit instar aliorum agnorum: Sed 5. Janv. 1668. mortuus est, & stomachus ejus repertus fuit plenus corrupto alimento: Collo dissecto, ut viderent qui evasisset ex vena totaliter persecta, inventum fuit eam femet junxisse proximo musculo per quasdam fibras, & superiorem partem istius venæ communicare cum inferiore ope ramusculi, qui aliqua ratione suppleret defectum totius trunci.

Aliud experimentum f. ctum fuit 20. die Maij, transfundendo sanguinem Agni in venas canis Hispanioli, mediocris quantitatis inter alios ejusdem generis, ætatis 13. annorum, qui supra tres annos penitus surdus fuerat, ita ut ad maximum quemque sonitum nullum præberet indicium auditus: Parum obambulabat, & adeo debilis erat ut non posset pedes suos erigere, & nonnisi trahere corpus suum antrorsum: Post Transfusionem in eo exercitam remansit ad spatium unius horæ in mensa ubi adhuc erat alligatus, sed postea desiliens abiit quæsitum suos heros: post duos dies foras abibat, perque plateas vagabatur, nec amplius trahebat pedem suum, ut ante fecerat: Appetitus quoque ad cibum rediit & plus avidiusque edit sed quod magis mirum, ab eo tempore præbebat indicia auditus sui, rediens aliquando ad vocem suorum herorum: Die 13. Junii fuit ferme penitus liberatus à sua surditate, & apparuit infinities magis jucundus, quamante operationem, Tandem 20. die ejusdem mensis prorsus recuperavit auditum suum, attamen ita ut vocatus retro iret, quasi vocans procul abstitisset: Sed id non semper evenit, interea semper vocatus audiebat. *Ex Italicis Ephemeribus Eruditorum.*

Ut Succo Pancreatico non fuerit liber transitus) Juxta Clar. *Franc. Sylvij Doctrinam*, Vix in universum succi Pancreatici motus ad tenue intestinum inhibetur (quod contingit à ductus ejus maximè mediique insigni obstructione, à pituita glutinosissima circa ipsius orificium hærente, ibidémque coagulata & impacta) quin à succo perpetuo accedente mox iterum solvatur, aut in præsens vitæ periculum conjiciatur æger, Cui an non inde mors inex-

inexpectata superveniet subinde, quis prudens negabit, aut observatione accurata in mortuorum cadavere, hócque ductu in antecessum facta temere asseverabit? Memini certe (addit vir Clar.) visam mihi aliquando glutinosam copiosamque in hoc Ductu hærentem adhærentémque pituitam, nec facile inde cedentem ac removendam: *Vide cap.* 30. §. 61. & *seq.*

Quæ se diffunderet in intestina) Succus Pancreaticus facilius & ocyus movetur, ubi solito aquosior erit & fluidior, cujus causa erit multus potus aqueus & diureticus, qualem præbent salia volatilia & acidulæ multæ: unde deducendi forsan inter alios effectus ipsarum mirabiles: Alvi quoque fluxus tam frequens, ut plurimum Ægris conveniens, raro noxius; quatenus properant non tantum per renes ad vesicam, verum per Pancreas quoque teune intestinum: Nec tantum fluidiorem præstant succum Pancreaticum, sed ipsum reddunt quoque minus acidum vel austerum, frequentissimam segnioris & adstrictæ alvi causam, quocirca & diluuntur facile alvi excrementa, ad descensum præcipitatur magis solito ipsa bilis *Idem cap.* 54. §. 8.

Observatio VII.

Fluxus ventris æruginosus à vitiosa Hepatis & Lienis constitutione &c.

Anno 1629. Septembris v. dissecuimus cadaver militis cujusdam Germani, qui ferme per annum iuregrum languerat *fluxu ventris æruginoso*, tussi sicca & insigni dyspnœa &c.

Mortuo eo *Omentum*, ac *mesenterium* fuit repertum *ferme assumptum*, ita ut inrestina sibi invicem adnata, vel potius nullo ordine inter se confusa essent, parvulis villis hinc inde enatis; Lien erat contractus in minimam pilæ magnitudinem, ita ut renes subjecti longe majores essent: *Iecur tam varii* erat *coloris*, luridi, pallidi flavi ac viridis, ut miraculo spectantibus nobis esset: *Cystis* fellis longe major solito repleta ac *distenta* erat *bile æruginosa*: *Ventriculus ac intestina erosa*, insignem quoque hujus humoris copiam retinuerant: Præterea è vitalibus dexter lobus pulmonis costis & diaphragmati erat adnatus, ut invicem continui viderentur.

Vide ut Lectores num mirum sit difficiles hic esse curationes, cum tot simul mala concurrant, quod non uno hoc in subjecto sed plurimis reperi: Et hoc præstat nimius potus maledicti Arac, ex Oryza & olothuriis confecti: Et quoniam dicunt scriptores physici leporem marinum (qui, ut & Sepiæ, de holothuriorum sunt genere) venenosa ac peculiari qualitate pulmonem erodere, lubens in sententiam descendo omnes istas immunditics eandem tabificam vim habere. *Iacobus Bontius Medicina Indor. libro tertio, observat.* 7.

Fluxu ventris æruginoso) Præter irritationem ab alimenti fecibus, intestinis inductam, qua fibræ carneæ, tunicam mediam contexentes, in Vermiculationes crebras & fere continuas acciéntur, insuper accedunt stimuli quidam alii, & varia incitamenta, quæ pro data occasione contractiones excretorias intendunt aut accelerant, & non raro in convulsivas adigunt, ita ut Alvus contenta sua confertim & impetuose, & quasi à carthartico proritata ejicere cogatur: Sunt autem intrinseca hæc alvi irritamenta, imprimis Alimenta incongrua aut immodica, Chyli degeneris corruptelæ, Sanguinis & Succi Nervei recrementa, copiosa, vel acria è glandulis aliisque viscerum emunctoriis, & præcipue è cysti fellea atque ductu Pancreatis exsudantia: quinimo serositates aut superflui humores, vel incongrui è cruore & Nervoso genere, vel habitu corporis intus restagnantes: De præcipuis horum speciatim dicamus: Alimenta, si quando inter coquendum pervertuntur aut subigi nequeunt, non raro Diarrhœam excitant, uti in crapula, victu inordinato, ab incongruis comestis aliisque in diæta erroribus, aut fermenti stomachici depravationibus frequenter accidit: Quinimo ob apepsiam, quandoque item propter obstructiones in mesenterio, aut ductu intestinali, à viscositate nimia Tunicæ glandulosæ aut vasorum osculis impacta, succi nutritii distributio impeditur, proindéque ingestorum materies fere tota in primis viis cohibita, dejectiones crebriores & uberiores producit: 2. Recrementa sanguinis & succi Nervosi in viscerum glandulis, Cysti fellea, Ductu pancreatico, aliisq; forsan receptaculis congesta, si quando ob plenitudinem aut irritationem exundantia, in cavitates intestinorum affatim deponuntur, in quantum fibras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis succis effervescunt, sæpenumero Diarrhœam producunt: Videtur flava Bilis quoddam quasi catharticum naturale, quod è vasis choledochis ubertim effluens, purgationem spontaneam movet. 3. Materies ἐκκωρετική à tegione adhuc remotiore, nempe aut à massa sanguinea, aut è liquore Nerveo ejusque emunctoriis, vel à toto corporis habitu, interdum ad intestina transmissa fibras eorum carneas irritat, proindéque nerveas in spasmos excretorios ciet: In prædictis enim partibus ac locis, ac imprimis in massa sanguinea, humores degeneres aut superflui turgescentes, cum per diaphoresin aut diuresin, nec facile nec satis amandati queant, sæpe metastasi introrsum facta, vasorum intestinalium osculis ubique confertissime dehiscentibus exudant, dejectiones crebras & aquosas inducentes: Quinimo ipse interdum cruor in crasi vitiatus & ad coagulandum aptus, cum per minuta istæc vasa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia erumpit & Dysenteriam parit: *Willis Pharmac Rat. sect. 3. cap.* 1.

Cystis distenta bile æruginosa) Vulgo Bilem constituunt triplicem, *Alimentosam*, quæ excrementum non est, sed massæ sanguineæ in corde genitæ pars calidior & siccior, quæ dulcis est & sanguini mixta simul per totum corpus circulatur pro partium calidiorum nutrimento: *Naturalem*, quæ & flava appellatur, generaturque ex naturæ lege in Hepate, è partibus recrementosis bilis alimentaris: Tenuior ejus pars cystide colligitur, crassior per Porum choledochum communem statim ad intestina relegatur: *Præternaturalem*, quæ non secundum naturæ legem, sed errore in corpore nostro, vel è cibis in ventriculo, vel è bile aliisque humoribus corruptis in vasis & visceribus generatur: Ejus species sunt: *Vitellina* à vitellis ovorum quorum colorem emulatur, calidior est; creditur à bile flava

adusta

adusta generari, unde & retorrida appellatur: *Porracea* quod porri foliorum viriditatem æmulettur, qualis sæpe in infantibus per alvum excernitur: Est calida & valde mordax, generaturque à cibis calidis, salsis & corruptis. *Æruginosa*, ad æruginis colorem accedens, à vehementiore calore generatur: Isatodes fit ex æruginosa magis adusta, seu humore melancholico biliari mixto. *Atram bilem* alii quidem huc non referunt, commode tamen eam ad hunc humorum præternaturalium censum trahimus: Nihil aliud hæc videtur esse quam excrementum sanguinis crassum nigricans, (melancholicus humor aliis dictus), mixtum cum parte bilis præternaturalis ulterius, Atra bilis corrupta, prout est admixta copiosior habemus vel porraceam, vel æruginosam, vel isatodem: Salia nitrosa, vitriolata, aluminosa, vel alia volatilia adjuncta, non parum ad colorum diversitatem facere videntur: Si in visceribus & vasis bilis cujusdam species generatur, bilis alimentaris corruptæ materiam simul exhibebit: In febribus ardentibus malignis cruor emissus sæpe præternaturalis bilis species diversas oculis objicit. *Mœbius Fundam. Physiologic. cap. 16. §. 9.*

Omentum, Mesenterium ferme absumptum) Avi acerrima æruginosi humoris depascentis & corrodentis partes in quibus moratur & quas pertransit. De hac, & affinibus sic *Fernelius*, Gignuntur nonnunquam in venis atque jecinore, idque per morbos graves & ardentissimos, qui vehementi caloris incendio bilem vitellinam exurunt & in hæc genera deducunt, prorsus perniciosa quidem & exitialia.

Ventriculus ac intestina erosa) *Gal.* cap. 4. lib. 1. de loc. Fluorum alvi causam unam agnoscit, quandam ῥευματικὴν διάθεσιν intestinorum, ut vocat, ab ipso in quodam animadversam, qui excernebat cum sensu mordacitatis in superioribus intestinis (quod colligebat ex eo quod post mordicationem paulo longiore tempore desideret) idque ob læsum à pravo medicamento intestinum: Ac conjecit læsum esse ab eo medicamento intestinum, jamque in ῥευματικὴν διάθεσιν pervenisse, ideoque facile excrementa Iecoris recipere, eaque corrumpere: Hic locus plurimum conferet ad intelligendum qui fiat ut tandiu profluvium perseveret: Est illa διάθεσις in causa, i. e. intestina viciata sunt, imbecilliorave reddita, ut humorum aliunde influentium imperum facile recipiant, & humores à jecore manantes corrumpant, quod notandum, Nam aliquis quærat, Si à jecore excrementa manant, corrumpantur necne, nil interest, quod intrepide negandum, Nam quæ à Iecore fluunt refluuntque, ea cum excrementa tantum sint, sed nihil mali præterea habeant, intestinum vicinum vitiatum, & jam in ῥευματικὴν διάθεσιν deveniens, corrumpit & propterea citatior alvus redditur: nam quæ in intestinis continentur, nisi acrimoniam quandam aliquomodo nacta fuerint, ea diutius in iis restitaur, & alvo stimulum calcarque ad solvendum non addunt: *Ballonius consil. 53. lib. 1.* Hoc in ægro quanquam dubitatio esse potest quæ potissimum pars accusanda, Cùm ventriculus & intestina erosa reperta sint, verisimile tamen est primam mali labem à jecore fuisse deducendam, inde in ventriculum & intestina transmissam, quæ ab acrimonia humoris in eo geniti erosa sint, impressaque hinc ῥευματικὴ διάθεσις fuerit: Unde Hepar generando mittendoque, & intestinum corrumpendo ob malam dispositionem, mutuas tradiderunt operas ad fluoris diuturnitatem.

Iecur tam varii coloris &c.] Etsi teste *Riolano* Anthrop. L. 2. c. 21. Visi sint rabidi post mortem dissecti, quibus omnes carnes fuerant consumptæ, integro Jecore, quod multi credebant eliquatum & exhaustum ex diuturno alvi profluvio; Sæpe tamen Diarrhœæ illud causam esse ex hoc exemplo & aliis manifestum est: Laborat autem aut intemperie, aut solutione continui, aut tota substantia affectum est: Potest enim, sicut & reliquæ partes, affici nullo interim manifesto indicio affectionis, cum nec inæqualitas, nec tumor, nec renitens quid tactu deprehendatur: ideoque cum hæc absint, salvum jecur non est pronuntiandum, at ejus affectuum alia arte venanda est cognitio. Sic *Galen. cap. 7. lib. 5.* de loc. declarat quomodo superficies corporis sæpe colore auriginoso infecta deturpataque fit, cùm nulla existat obstructio aut inflammatio, aut scirrhus in hepate, sed, *ait*, secundum substantiam temperiei ipsius partis mutatur, ut fit temperamenti quædam alienatio, hinc κακοπραγία visceris.

Observatio VIII.

Diarrhœa à vitio Ventriculi, Hepatis, Cystis fellis &c.

NOb. puella anni unius cum febre Diarrhœa correpta fuit: Ventriculus erat in sinistra parte nigricans & quasi putrefactus, viridi humore refertus, Hepar scirrhosum, vesicula bilis grandior, Intestinum rectum quasi nigricans. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio IX.

Alvi fluxus æruginosus à bile simili in cysti fellea contenta.

IN sectionibus cadaverum in nosocomio nostro mortuorum, sæpe bilem viridissimam, æruginosam & nigricantem, in ipso fellis folliculo, ante succi Pancreatici admistionem demonstravimus: Imo in Filiola Domini Vych, alvi fluxu æruginoso mortua, & post mortem coram pluribus Medicis à me aperta, folliculum felleum circiter ad ovi gallinacei magnitudinem tumidum, & æruginosa bile infarctum invenimus: Quod ipsum etiam in aliis quibusdam infantibus simul Diarrhœa extinctis observavimus, quibus Cholera morbus vitæ finem imposuerat. *De Diemerbræk Anat. lib. 1. cap. 3.*

Bilem viridissimam] Naturalis Color bilis flavus est, sapor amarus, ac subacris, substantia fluida; Variis tamen de causis hæc tria in statu morboso mutantur, prout scil. sanguis bene vel male constitutus est, Et succus splenicus ad hepar delatus magis minusve salsus, acidus aut acris est, hinc enim variæ præternaturales bilis qualitates exurgunt, & febres, choleræ, dysenteriæ, colici dolores, aliique varii morbi oriuntur, quos quidam à solius succi pancreatici vitiis oriri statuunt, sed repugnante experientia, nam sectiones cadaverum, talibus morbis extinctorum, sæpe docent

docuerunt integro Pancreate causam morbi & mortis in folliculo fellis, aliisque biliariis vasis latuisse, quamvis interdum etiam vitio Pancreatis eos morbos oriri posse negare nolimus: Hinc etiam coloris bilis variæ fiunt mutationes, ut modo pallida, modo crocea, modo rubicunda, modo æruginosa, modo nigricans evadat: *Regnerus de Graaf*, Succi splenici defluxum ad hepar non considerans, de his coloribus præternaturalibus aliam concepit opinionem, quippe putat illam colorum varietatem bili conferri, non in folliculo aliisque vasis biliariis, sed in intestino duodeno, idque per admistionem succi pancreatici, acidi & acris (hoc nonnunquam ita fieri posse negare nolumus, cum per acidorum admistionem sciamus bilem colorem mutare) haud aliter ac si in folliculo ipso nunquam alium quam naturalem flavum colorem obtineret, Verum contrarium apparet ex historia allata:

Quod autem varii à corpore geniti humores bili admisti, pro qualitatum diversitate magnam colorum varietatem introducant, liquet ex his experimentis quæ nuper sumpsimus in bile Bovis: hæc mista cum rebus acidis, ut oleo vitrioli vel tartari, aut aceto nonnunquam effervescebat, moxque multum incrassescens subviridem colorem acquirebat; Sed cum istis acidis in lagena concussa & agitata, subalbicantem colorem recipiebat: Mixta vero cum aqua cinnamomi simplici, tenuior magisque flava ac fluida fiebat: Cum spiritu vini mixta, mox ab eo rursus separabatur & inferius subsidebat: Aquæ simplici admista, pauxillum bilis multum aquæ croceo colore tingebat. *Idem.*

Bilem ante succi Pancreatici admistionem) Dum fibræ nerveæ & carneæ tunicarum ventriculi, ob spiritus à tinctura cathartica irritatos adeo in sensiones molestas acciemtur, etiam porus bilarius & pancreaticus vellicati & succussi, humores suos profundunt, ac in cavitates intestinorum velut exspuunt: à quibus utrisque, & præsertim à *Bile* copiosius suffusa, membranæ haud minus quam ab ipso pharmaco irritatæ, in excretiones majores crebrioresque urgentur: cumque adeo dejectiones humoris istius flavedine tingantur, dicitur vulgo, (licet falso) bilem flavam à medicamento elici & peculiariter educi: Quod si humores è ductibus istis suffusi mutuo effervescunt, ac, uti quidam opinantur, (*Sylvius de le Boë*) cum insigni orgasmo invicem colluctantur, propterea intra cavitates intestinorum perturbatio adhuc major, cum humorum & flatuum turgescentia concitabitur. *Willis Pharmac. rat. sect. 3. cap. 1.*

OBSERVATIO X.

Diarrhæa aqueo biliosorum humorum à vitio Iecoris externe flaccidi, intus duri & retorridi.

ILl. Baro Ferdinandus ab Henausen, cum inflammatorio Hepatis affectu, *febreque continua*, tertiùm & intra annum recrudescente teneretur, toro morbi decursu aquea biliosa profuse reddidit:

In cadavere ejus inter alia cacopragiæ viscerum indicia, Iecur immani tumore extuberans repertum: Cujus superficies quidem tota duos circiter transversos digitos vieta prosus flaccidaque, & mollis prementi manui apparuit: Interius autem corpus ligni instar durum & retorridum prorsus. *Carolus Piso de morbis à Sero sect. 4. cap. 1.*

IN febribus fervente sive in toto, sive præcipue circa Hepar, sanguine, maxima portio serosi humoris longe lateque effervescens, porosque habitus occlusos offendens, & maxime si ab ambiente repellatur, facile præ vernacula tenuitate despumat per portas viscerum in mesentericos ramos, indeque in intestina, cum sanguis reliquus fervore concepto attenuatus, in poros parenchymatum viscerum subeat sponte sua, vel etiam attractus: Ejusque ichorosa portione cum sero diffluente, crassamentum terrenum restitans, viscus reddat scirrhosum & indomabilem duritiem relinquat. *Idem ibidem.*

Febreque continua] Cur alvus liquida fit in causo, præsertim si focus in ventre sit, non autem si in Pulmone, quæritur: primum ita *Galenus*, In febribus alvus liquida esse potest, tum ob ventris phlegmonem, tum ob colliquantem febrem: Hinc patet ob phlegmonem alvum liquidam esse posse: Item ad partem 17. 4. Acut. Quibus venter afficitur, & focus febris est, his corrupto cibo dejectiones liquidæ sunt: quibus Pulmo focus febris, contingit ut adstringatur interdum alvus: Si Jecur causi fomes est, aliquando alvus liquida, aliquando spyratodea excernit: Si solum phlegmonen patitur, alvus dura est; si cum phlegmone est imbecillitas, liquida dejiciuntur, viscere ad se alimentum nequeunte allicere: Sed ejusmodi dejectiones ab iis quæ ventre affecto eveniunt, distinguuntur τῷ κεχυλῶσθαι *Ballonius conf. 31. lib. 1.*

* *Aqueo biliosa*) Cum in Diarrhœa biliosa humores biliosi & aquosi sive serosi effunduntur, tunc Bilem salis sui ratione acriorem fluidioremque, Pituitam vero salivarem, succumque Pancreaticum aquosiorem, ac itidem fluidiorem esse tam ex ipsis excretis quam siti comite patet. Diarrhœa Pituitosa pro causa primaria agnoscit alimenta viscida, multumque pituitæ viscidæ promentia; pro secundaria aërem frigidum & asperum, pituitam in sanguine tum augentem, tum coagulantem, tum in cerebro cerebri ve glandulis p.n. secernentem, unde catarrhorum pituitosorum ortus (*an detur Diarrhœa à cerebro vide pag. 850.*) à quibus ad fauces delabentibus ac deglutitis hæc Diarrhœa sæpius oritur: Facit quoq; ad pituitam in corpore cumulandam somnus multus, aër pluviosus &c. Diarrhœa serosa debetur frequentius succo Pancreatico seroso, subinde simili Salivæ; rarius humoribus serosis, & aqueis à cerebro versus fauces distillantibus ac deglutitis: Succus Pancreaticus, ipsaque Saliva, redduntur aquosiores & blandi ob copiam Potus aquei assumpti, accedente subinde aëre humido, aut deficiente urina, sudorisve consueti excretione: Iidem fiunt serosi & acres, sive salini, ex usu copioso tum aquorum, tum salinorum à quibus non tantum tenuiores ac fluidiores, verum acriores quoque & salini existunt. *Fr. Sylvius Prax. lib. 1. cap. 13. §. 1, &c.*

Observatio XI.

Diarrhœa ab Hepate vomicis obsito & mesenterio syderato ex parte.

QUidam fluxu alvi laboravit, sexto post anno interiit, Multis vomicis obsessum erat Hepar, & pars Mesenterii syderata erat. *Hollerius cap. de alvi fluxibus.*

Observatio XII.

Diarrhœa ab Atheromate in parte gibba Hepatis.

THomas Wilson, annos 30. natus, diarrhœa laboravit: Hujus cadaver dum secamus, hepatisque separationem à diaphragmate (cui late adnascebatur) molimur, nondum aperto eo Tumor amplus, Atheroma dictus, compatuit: Situs erat in gibba hepatis parte, proxime posticam diaphragmatis regionem, juxta venam cavam, figuræ erat rotundæ, & pugno propemodum æqualis, à reliquo hepatis parenchymate liberatus: Pependit uncias quinque; drachmas sex & grana tredecim: tunica ejus cuti veræ crassitie erat comparabilis; materiæ duo genera in se complectebatur, utrumque crassum valde & minime fluidum: alterum gelatinæ instar translucidum: alterum vero cremori spisso aut albæ pulticulæ persimile. Dicebatur homo *Diarrhœa* laborasse:

DIarrhœa iis frequens malum est quibus Hepar obstruitur: Certum profecto erat venam Portæ haud expedite adeo, atque oportuit, sanguinem per Hepar traduxisse: quippe non modo Hepar ipsum plenius majusque solito apparebat, sed & pleræque venæ mesentericæ, intestinorum, ventriculi, & præsertim lienis, magnopere intumescebant, passimque ceu varicosæ conspiciebantur: Quibus abunde constitit sanguinem nonnisi difficulter è vena Portæ in Cavam rediisse; idque eo magis verisimile videbatur, quod non constaret hominem alio aliquo morbo laborasse, nihilque aliud incommodi sese offerret: licet ejus inquirendi gratia omnia hepatis vasa ab ipso parenchymate liberaverim: quapropter certum mihi videbatur tumorem hunc vix aliter Hepar offendisse quam quod præ magnitudine sui idem comprimeret, cystis enim propria atque ampla continebatur cui cùm partes Hepatis proximæ necessario locum cederent, ab iisdem pariter vicinæ aliæ arctabantur: unde necessario factum est ut transcursus sanguinis per hepar plurimum impediretur, adeoque non solum hepar ipsum, sed & omnes venæ portæ rami copioso sanguine distenderentur, quemadmodum in jam dicto corpore apparuit: Intercluso itaque hoc pacto libero sanguinis commeatu; necesse est humores in intestina regurgitent: Cui rei si segnem lymphæ per obstructum Hepar transitionem addas, facile Diarrhœæ jam memoratæ causam inveneris: eandemque si quis arte aliqua compescuisset, deteriora proculdubio symptomata induxisset *Fr. Glisson. Anatomia Hepatis cap. 9.* Vide *Velschium ad Episagm. pag. 30.*

Observatio XIII.

Anatome infantis Diarrhœa extincti, cujus cystis fellea humorem continebat nigro viridem, Hepar durum fuit, albicans &c.

§. 1. BImulus Princeps, Serenissimæ cujusdam in Germania familiæ, Diarrhœa, atrophia, aliisque symptomatibus defunctus 26. Iulii 1676. exenteratus: Hepar valde durum inventum, albicans, insusitatæ magnitudinis, pondere 17. & medio unciarum: Inter hoc & intestinum duodenum; prope mesenterium, sanguis nigricans infarctus: Vesicula fellis quoque major justo, hepatis substantiæ ubique ita firmiter accreta, ut sine substantiæ hepatis læsione eximi non posset: In ipsa vesicula bilaria non flavus humor, sed materia quædam ex nigro viridis observata, qualis subinde copiosius per alvum secernebatur: Præterea hepar undique angustum, & arcte costis spuriis & diaphragmati accretum, hinc facile colligi poterat qua ratione hepar in functione sanguinis vel depurandi vel distribuendi impediri potuerit: Ventriculus autem & intestina splendida, omnibus excrementis vacua, sed flatibus nonnihil distenta:

CUm frater Seren. Princ. defuncti eodem affectu iisdemque symptomatibus detineretur, ut præcaveretur fatum imminens, jussu superiornm medici quidam Hafnienses hoc consilium conscripserunt; Mandato Clementissimo obsequnti, relationem nobis missam de S. P. & morbo & aperti corporis constitutione. qua decuit diligentia expendimus, & exinde intelleximus Beati Principis bimuli morbum, primario dependere ex humida frigidaque temperie Hepatis, crebri (in quo plura coehlearia aquæ cruentæ inventa) & circumjacentium viscerum nativa indispositione, unde reliqua adducta symptomata fluxerunt: Et cum junior Princeps altet simili morbo tentetur, & verosimili suspicione similem viscerum interiorum constitutionem habeat; in hanc sententiam conspiramus, ut ante omnia curandi scopus dirigatur ad hepatis indispositionem, quæ impedit ne bilis & lympha separetur, & quidem leniter aperientibus, hincque partem roborantibus, tam assumptis quam admotis, pertinaciter insistendum; quibus rite peractis spe non dubia animamur sympto-

mata sensim evanitura, quæ summa est votorum nostrorum. *In Actis Medicis Thomæ Bartholini Ann. 1674. 75. & 76.*

§. 2. In infantibus Diarrhœa biliosa viridi mortuis, sæpe folliculum fellis viridissima bile repletum, ad ovi gallinacei majoris magnitudinem intumuisse deprehendi, *De Diemerbræk Anatom. lib. 1. cap. 5.*

OBSERVATIO XIV.

Diarrhœa pertinax à Iecore Tuberculis & Abscessibus obsesso, aliisque ejusdem vitiis.

§. 1. Quum ingens est inflammatio Iecoris, manifestæ & vehementes omnes notæ apparent, quum vero exigua, obscuræ & exiles: Sæpe enim Iecur animadvertimus Tuberculis & Abscessibus instar furunculorum obsideri, nullo hypochondrii dolore, nullo tumore, nullo decubitu difficili: Febris solum inerat non admodum ardens, cum siti, cibi fastidio, cumque Alvi bilioso profluvio, in menses interdum multos perseverante, ut idcirco difficile id mali, quemadmodum & substantiæ corruptela ab intemperie calida, aut ab obstructione internosceretur. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 14.*

§. 2. Affligebat Nob. Scotum tertiana duplex, comite Diarrhœa biliosa: Pars hepatis sima cærulea plane, qui color in ipsam substantiam alte penetraverat: Ut conjicere hinc liceat bilem initio morbi fuisse valde æruginosam, adeoque vicina omnia fœdo colore tinxisse: &c. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 3. Famula febre lenta, siti continua & Fluxu colliquativo afflicta fuit. Tota substantia Hepatis corrupta & purulenta erat, membrana illæsa. *Vide tit. de Febribus.*

§. 4. Adolescens peripneumonicus Diarrhœa superveniente obiit: Præter pulmones Hepar etiam erat inflammatum, *Rumlerus observ. 21.*

§. 5. Clar. Adr. Spigelius febre prehensus cum Bubone sub axilla sinistra & dolore hypochondrii dextri, cui successit Diarrhœa primo biliosa, mox & saniosa. Repertus abscessus in concava Iecoris parte. *Vide tit. de Febribus.*

§. 6. Quidam laborabat dolore acerbo supra regionem Hepatis, cum vomitu, cardialgia, biliosa Diarrhœa, Vomica in hepate reperta est, cum maxima puris coacervatione. *Vide lib. 2. tit. de Laterum dolore.*

§. 7. Dom. N. Alvus diu fluxit cum doloribus ad ventriculi regionem: Inventum est Hepar plane albicans & semipurre. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 8. Virgo cachectica per tres menses ante vomitum diarrhœa laboravit. Iecur erat male coloratum, Vesica fellis liquore nigricante & frustulis sabulosis referta: Ductus hepaticus liquorem ex livido flavescentem exspuebat. *Vide tit. de Cachexia.*

Anatome post Diarrhœam mortui, in quo repertus Tumor insignis musculis lumbaribus annexus.

Iurisconsultus Diarrhœa diuturna affectus, tabidus interiit: Repertus est Tumor pendulus, grandis, annexus lateris dextri musculis lumbaribus &c. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

* *Tumor grandis*) Fran. Sylvius Append. Tr. x. meminit cujusdam affectus epidemii in quo varii Tumores subnascerentur, qui lethales evaderent nisi succederet diarrhœa: Supervenit, *inquit*, Diarrhœa notatis tumoribus, quoties, illorum causa, serum vel pituita, translata est à corporis habitu ad intestinorum cavitatem; quatenus admissa sunt in venas, & una cum sanguine refluo ad cor, atque inde per arterias delata ad Pancreas, & inde una cum succo pancreatico in cavitatem intestini tenuis: Nec improbabile illi videtur aliquid hujus feri ac pituitæ translatum tum ad glandulas salivares, & una cum saliva in oris cavitatem, mox in ventriculum & intestina; quo & refert muci glandulas: Idem quoque censet serum præsertim, & pituitam quoque aliqua sui parte una cum bile secerni potuisse in hepate, atque cum ipsa propelli ad tenue intestinum: Aliam viam ad intestina, præter prædictas tres agnoscens: Serum autem, ut & pituita, idcirco videntur illi à corporis habitu translata in venas, quod & humor uterque factus sit mora quodammodo acrior & fluidior, paraveritque sibi ex habitus canalibus, inter arterias & venas sitis, viam in venas prius angustiores, nunc patentiores; angustiores, ob pituitam angustantem: patentiores redditas ab utroque illo humore acriore facto atque pituitam dictam fluidam reddente; accedente forte quapiam externa causa. A prædicto Tumore musculis lumbaribus adnexo, verisimile est ideo productam esse diarrhœam, quod & diadosis chylo per intestina inhibita fuerit, & sanguinis per vasa majora, ab illo compressa, liber commeatus; unde Tabis successio.

OBSERVATIO XV.

Tabidorum quorundam à diuturno alvi profluvio; Iecur integrum repertum.

Hepar propter teneritudinem & sanguineitatem, διὰ τὴν ἁπαλότητα καὶ τὴν ἐναιμότητα, absque doloribus esse non potest, & propter has causas dolores acutissimi & frequen-

tissimi circa eum locum contingunt, suppurationesque ac tubercula plurima; Vidi tamen in Tabidis post mortem dissectis, quibus omnes carnes consumptæ fuerunt, Iecur integrum perstitisse, quod multi credebant eliquatum & exhaustum ex diuturno alvi profluvio. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap 22.*

Observatio XVI.

Lues ovibus & juvencis infesta à verminoso Hepate, Diarrhœam comitem aliquando habens.

Annis 63. & 64. quibus mactatarum ovium, vitulorum & juvencarum Hepar, reliquis visceribus nullam p. nar. constitutionis faciem ostendentibus, vermes Prosectoribus obtulisse, fidem fecit experientia, adeo ut nullius Hepar sanum laniario se obtulerit. Vulgus hoc malum Hepar verminosum, alias hirudinosum appellavit, quod vermis hirudinem prima facie referre videatur: In gregibus hoc in Ducatu oviariis præcipuis quatuor, 3000. oves cum olim fuerant numeratæ, vix 40. tandem superfuisse relatum. Vitulorum quorundam, non omnium, Hepar fuit vitiosum; Anniculorum autem & biennium, saccus fuit vermium, & è quibusdam innumeri vermes prodierunt. Armenta autem & boves annosi rarissime laborarunt, tum quia durior & siccior eorum constitutio putredinis jugum excussit, tum quia fœnum siccum toto anno devorant: Subjectum fuit Hepar, quod in nonnullis in insignem excreverat molem, idque solum; Raro cum Hepate Pulmo, in ovibus & juvencis fœturam illam concepit: Hepar subjectum fuit tum ratione parenchymaticæ substantiæ, tum ratione vasorum, venæ cavæ & portæ: quandoque & vesica fellea vermes habuit: Raro alias homines & bruta prosectoribus vermes in hepate genitos exhibent: Inde *Diarrhœa* seu *Cholera* in brutis enata.

Materia proxima ut omnium vermium accidentaria lege in animalibus genitorum, unanimi Physicorum suffragio, ita & horum fuit substantia corrupta, putrida, sive sanguis sit, sive hepatis portio corrupta sordidaque, omne autem putridum ex se & sua natura vermes generat, quod *Athan. Kircherus* experimentis irrefragabilibus comprobat *scrut. de Peste sect. 1. cap. 7.* Causa autem quæ putridam reddidit substantiam, vel Remota est, quæ cum malum fit commune, cōmunem quoque esse censendum est: communes vero causæ præter aërem, cibum & potum, aliæ possunt esse nullæ: *Aër* quidem ratione (non substantiæ, quæ quia simplex est & tenuissima, mutari nescit) accidentium variis exhalationum è terra, aqua & rebus putridis effluviis & vermiculis infectus, corpus nostrum alterare & immutare potest, sed pulmonum substantiam, quam totam subit, cordisque regiam citius quam hepar invadit: Plurimorum autem brutorum Pulmones vitio tunc caruerunt omni: *Aqua* accidentium variorum ratione spectata, cum varias in corpore distributa partes alluat, nocivis impregnata qualitatibus ad ruinam disponere videtur partiū cōpagem facilius: Aquam vase conclusam Soli ex positā mox in vermes animari docet experientia: Sed ad *victū cōmunē*, sive pabulum, idq; adulteratū tum pluviarū frequentiā tū rubiginum vehementia confugere malo: frequentissimi anno 63. pluviarum recursus ante facti, quam suam ruricolæ in segetem immitterent falcem, humidius brutis, sub diocommorantibus, dederunt nutrimentum: Qualis autem ratione qualitatum cibus, talis sanguis; qualis sanguis, talis partium constitutio: Humiditas vero excedens latam putredini sternit viam, cui auxiliares manus æstus insignis, pluviosum tempus excipiens tulit: Accessit frequens siderum saliva, ut loquitur *Plinius*, h. e. roris noxii illapsus: Virgilius 1. Georg. Rubiginem appellat,

Mox & frumentis labor additus, ut mala fruges esset Rubigo:

scilicet ut ferrum rubigo, ita ros ille noxius lædit vegetantia: Noxio hoc rore juvencæ & oves largius infectæ, eam sine dubio hepatis labem contraxerunt: materiam illam multi dixerunt sulphuream, sed rectius forsan arsenicalem, & præter hanc sal causticam & adurens, ac mercurius reliqua principia uniens & nectens, ut habet *P. J. Faber* Panchym. l. 4. c. 45. Adeo pabulo inquinato si bruta vescantur, conceptæ virulentiæ truculentiam non possunt non incurrere: depravatum enim alimentum depravat sanguinem, & hic viscera ad patiendum apta, pravitatisque ideam recipiendum prona: Sed cur hepar præprimis, non alia viscera malignæ putredinis labem concipiunt? Id substantiæ rationi imputandum censemus, Ex *Gal. 4.* de usu Part. 12. sanguis est mediocriter condensatus, mollis, insignis magnitudinis, dulcis, cal. & hum. temperamenti, atque hinc ex alimento humido & pravo, & ex hoc genito sanguine, quem omnium abundantius suscipit, facilius quam viscera reliqua ἀτονίας laborare & ad putredinem disponi potest: *Atoniæ fructus est Profluvium, quod biliosum reddit caustica & urens rubiginis facultas, sua qualitatis characterem humoribus imprimens, inde Diarrhœa biliosa seu cholera in brutis nascitur*: Sed si nulla fermentationis lege humorum pravorum fiat separatio & excretio, majorem hepar sufferre tenetur mulctam: *Ventriculus*, cum malignitas alimenti involucris crassioribus conclusa lateat, illam cum alimento à se expellit, adeoque ita affici nequit. *Cor* quidem communicatum ab inferioribus chylum infectum admittit, sed impresso sanguinis charactere cito in arterias illum transmittit, omnemque à maliguitate intentam injuriam calidi, quo abundat, spirituumque ope amolitur: *Lien*, arteriarum numerosa sobole instructus, spirituum vitalium ministerio pariter maligni hostis atrocitatem eludit: Hepar vero arteriis & spiritibus vitalibus non ita munitum, latum ingredienti & diurius hic concedit campum, qui fractas jam ante ab intemperie humida vires magis frangit, ut nec feliciter fungi munere, nec sanguinis per venas ad cor circulationem debito sibi modo undequaque promovere valeat: Subsistens ergo alicubi materia prava, putredinemque concipiens, ipsam deinceps hepatis substantiam inficit, & *causa*, putredinem hepati inferens *proxima* audit:

Sic

Si effectum materiam vermium generationi uberem & aptam, locumque caloris suavitate spuriæ sobolis exclusioni incongruum subministrat: Quid si ingressum cum alimento venenum, soli hepati specifica qualitate contrarium fuerit? Non enim omnia venena cordi, sed alia visceri huic vel illi infesta sunt: Etsi vero ovium quarundam pulmones heterogeneam illam vermium prolem exhibuerint, per consensum tamen rapto ad pulmones circulationis lege, sive sanguine verminoso, sive seminii apparatu, ex hepate id fuisse subortum dixerim: Vermes, qui sunt sui multiplicativi, multiplicati dulcem hepatis & pulmonum substantiam depascuntur. *Ioh. Christianus Fromannus in miscellan. cur. ann. 6. & 7. p. 250.*

Vermes &c.) In hepate humano vermes etiamnum deprehensi sunt: *Galenus Wierus* vidit in hydropica; *Æmilius Campilongus* in puero variolis extincto: Vide suo loco.

Observatio XVII.

Diarrhœa ab Hepatis incendio inducta, quod friabile inventum est.

Aperto cadavere filiolæ Dom. Scaronii Consulis, quæ duos menses integros laboraverat & febricitaverat, Inventum Hepar incanduisse præ calore, ut esse friabile: Et cum nata parente utroque sit valde bilioso, cystis fellis amplior omni opinione erat, pro rata singulatum partium portione: Pulmones aliquantulum adhærebant, cæterum erant integri; quod mirum, cùm humidissimo esset cerebro & multum tussivisset: at credo tussiendi inane hoc desiderium à fervore Hepatis fuisse: quod notandum, alioqui vix incolumes esse potuissent: Uterque ren lapidosus erat, trianguli erant lapides & inserti in substantiam renis: Alvus variis excrementis toto tempore fluxerat & δυσεντερικῶς. Incuria mulierum, quæ accersere Medicos nolentes; in trivialibus suis remediis spem posuere, tacite & clam totum intestinum rectum sideratum erat: In cerebro, pote humidiore, inventa est aqua multa. In hoc peccasse videntur Medici, quod ætatula impediri venam non secuerint: Nunc scire oporter in pueris, etiam si assiduitas febris adsit, si de interno fervore constat; & caloris corrumpentis dominatu, tuto venam aperiri. *Guiliel. Ballonius Epid. lib. 2. p. 140.*

Observatio XVIII.

Diarrhœa ab ulcerato ventriculi fundo.

Uxor D. Poussepin Consiliarii Regii, hora 10. matutina conqueritur de importuno alvi fluore: suadeo ut decumbat, quia motus auger fluorem, & dejectiones reservet: Erant autem similes aquæ albæ; chylosæ quidem sed liquidæ: implebat magnam pelvim quoties dejiciebat: Territus hoc symptomate, postulavi ut seniores in consilium vocarentur: præscripti sunt litus adstringentes, sacculi, julepi, expressum rhei pro die sequenti; dejectione frequenti & copiosa vires paulatim collabuntur: Ante mediam noctem interit, cum illa nihil minus quam de morte cogitaret.

Ut explorarem causam mortis tam subitæ & inopinatæ, impetravi ut corpus dissecaretur: Inveni ventriculum in suo fundo ulceratum. *I. Riolanus part. meth. med. sect. 3. tract. 1.*

Observatio XIX.

Diarrhœa à Callo inter venas mesaraicas nato.

Petrus Aldimarius filium habuit, qui cum octavum jam ageret annum, in corruptum incidit appetitum, quo calculos ruderaque comedens, in lentam tandem febriculam incidit, Indeque procedente tempore, & ventriculus non continere, & venter fluere cœpit: Adeoque duobus his malis vexatus est puer, ut paucis etiam diebus è vita excesserit.

Hujus nos cum emortuum corpus incidissemus, repertus callus inter venas mesaraicas, à quo cum venæ ipsæ obstruerentur omnes, ut ferri inde sanguis ultra non posset, necesse fuit puerum è vita migrare. *Benivenius de abditis cap. 37.*

Observatio XX.

Diarrhœa ab Mesenterii glandulas tumidas, Hepar tabidum &c.

Catharina Mathieligs, fœmina Leodiensis, 15. annos nata, post hecticam Diarrhœæ vehementia sublata, ad interiorum examen ansam dedit. Viscera omnia flaccida, præcipue cor & pulmo. In dextro pulmonis lobo vomica: Intra pericardium verò, ubi membranæ mediastini cordis basi annectuntur, glandula Thymi nucis juglandis magnitu-

dine solida densaque latebat: Reliquæ in mesenterio glandulæ majores solito, aliæ atheromatum materia plenæ, aliæ pure concreto, tam candicante quam ad nigrorem vergente. Plurima aqua pericardio inerat, cordi paucus sanguis: Renes flaccidi, ureteris utriusque extra renem exortus amplior, nihil tamen sabulosi in renibus aut vesica deprehendebatur: Omentum omnipinguedine expoliabatur, Hepar tabidum: Uterus minimus & durus: uterque testiculus gracilis: vasa colli & fundi tenuia, quia necdum mensium fluxum passa fuerat. *Bartholinus cent. 3. observ. 99.*

Observatio XXI.

Diarrhœa à Pancreate scirrhoso; Mesenterii vitio.

§. 1. Marcellus Sacchetti (*de quo lib. 1. tit. de Phthisi. observat. 88.*) inter alia symptomata, Diarrhœa laboravit: quæ omnia partim invexere gracile mesenterium atque omentum, partim scirrhodes pancreas &c. *Severinus de abscess. pag. 273.*

I *Ob. Riolanus* Anthropograph. cap. 15. lib. 2. ait Pancreas multo humore inebriatum & scirrhodes factum, truncum portæ constringere affluxumque & anadosin chyli interrumpere: quippe chylus in mesaraicis sanguinis rudimentum adeptus, cum non possit ad Hepar permeare, rubefactus refluit ad intestina, unde corpus contabescit genio suo defraudatum. *Fernelius* pathol. lib. 6. c. 7. Ex hoc fonte choleræ, diarrhœæ, dysenteriæ &c. originem deducit.

§. 2. Puella [*de qua lib. 2. tit. de Phthisi*] crebrò vomebat & Diarrhœa gravi laborabat &c. Illi pancreas induratum erat, omni ex parte & plane scirrhosum: Glandulæ mesenterii hinc inde scirrhosæ.

Observatio XXII.

In viri Diarrhœa, fluxu sanguineo &c. affecti ductû Pancreatico calculi reperti.

Nobilis xxx. circiter annorum, *melancholicus*, *catarrhis* admodum obnoxius, vini ac fructuum horariorum intemperanti usu, incidit in *vomitum* & Diarrhœam, quibus per intervalla subsequebatur *fluxus sanguineus*, unde viribus ejus magis magisque deficientibus 10. die valetudinariam vitam cum morte commutavit.

Dissecto cadavere in Pancreate, circa exitum ductus pancreatici in intestina, septem vel octo calculos, majoris ciceris magnitudinem habentes reperi, anno 1667. *Regnerus de Graaf Tract. de succo Pancreatico, cap. 7. Ex communicat. D. Gaien. Chirurgi Parisiensis.*

Diarrhœam serosam fuisse verosimile est, ob vini & fructuum horariorum intempestivum usum: Ejusmodi autem frequenter oriri à succo Pancreatico seroso, subinde salivæ simili, statuit *Sylvius de le Boë* Prax. lib. 1. cap. 13. §. 16. Fluxum sanguineum idem adscribit copioso sero sanguini admisto vasa simul relaxante: Serosum autem fieri sanguinem ait tum à potu nimio aqueorum, tum ipsius vini ejusque spiritus, à quo tandem partium omnium firmitas infirmatur, & tonus penitus tollitur.

Calculi reperti] Unde illorum origo dubium, si fides *Lindano* Medic. Physiolog. cap. de arteriis, habenda, Ductus Pancrearis arteria est, quanquam incertus cujus sit propago, aortæ ipsius an cœliacæ ante emissam splenicam: Ab hac in illud viscus visi sunt aliquando plurimi surculi perrexisse: Hoc statuto, si arteriæ & venæ sanguinem arenosum, seu tartareum vehunt, quod omnibus in confesso, & *Hippocrati* ipsi, qui mensium arenosorum meminit, quid vetat ad arterias per sanguinem delatas arenas in Pancreate coaluisse in Calculos: Ingens nephriticus dolor, *ait Excell. Rolfinkius Dissert. Anatom. lib. 6. cap. 25.* alvo cessabat libera, & viginti dejectionibus se exonerante: mox recrudescebat illa subsistente, sabulo cum urina excreto in tanta copia, ut decem renes illud una vice continere non potuerint: Sine dubio, *addit*, per arterias ad renes tartarum arenosum corrivatum, post ad intestina per mesentericas delatum fuit: Calculos autem in omnibus corporis glandulis generari credit idem de *Graaf*, etiam in glandula Pineali, quos inibi observavit: In eodem ductu Pancreatico, ad ejus ostium, quatuor insignes inveni lapides, quadratos, nigros, tesseræ lusoriæ figura & magnitudine, ad splendorem usque læves, in cadavere Nobil. Dom. *Alexandri de Harsy*, è quibus duo mihi supersunt, reliquis à gestatione attritis.

Melancholicus] *Riolanus* anthrop. lib. 2. cap. 16. scribit se in multis natura sua & corporis habitu melancholicis, observasse Pancreas Hepatis molem æquasse, ut in III. *Thuano*.

Vomitum) Ob motum intestinorum peristalticum inversum & in sui consensum ventriculum trahentem: Incipit frequenter hæc motus inversio à loco insertionis utriusque ductus, Pancreatici & Bilarii, ob potentem ac violentam humorum acriorum in corpore existentiam, aut à nuper assumptis corruptorum atque irritatorum effervescentiam: Existentes in corpore humores acres, sunt bilis & succus Pancreaticus à naturali statu recedentes &c. assumpta præfatos humores corrumpentia sunt fructus horæi &c. *Sylvius de le Boë Prax. cap. 15. §. 4. &c.*

Melancholicus] Violentæ animi aut corporis passiones Diarrhæam frequenter inducunt, videlicet in quantum spiritus intra ἐγκέφαλον, aut principes quasdam appendicis nervosæ partes consiti insignius perturbati, protinus per nervorum aut propaginum nervearum ductus, inordinariouem suam spiritibus intestinorum incolis tradentes, eos in spasmos ἐκκοπρωτικοὺς cient. *Willis.*

Observatio XXIII.

Diarrhœa abscessum in ventre sequuta.

PEr frequentes anatomes in xenodochio sum assecutus, nasci interdum abscessus nobis reconditos, quorum materies diutissime velut inclusa membranulis teneretur, quos ipsa humorum copia vel edax malignitas sibi efformat, inter diploides pleuræ, peritonæi, cujuscunque meningis alterius, ut evidenti exemplo patuit in cadavere D. N. cui ex percussione, dum juvenis esset, equinæ calcis in ventrem, locus factus est imbecillior senectutis tempore fluxio nata, in diuturni abscessus speciem transiit, ac suppurata demum erosis membranulis, à peritonæo in cavitatem abdominis decidit, unde paulatim putrefactis intestinis ac diarrhœa superveniente, decessit. *Gemma in casu mirabili de puella Lovaniensi.*

A*Bscessus nobis reconditos*] Vel præcedente inflammatione, vel absque ea: plerumque enim à vitiosis humoribus in peritonæo, omento, mesenterio præsertim, congestis ac putrescentibus fiunt abscessus, qui sensim sine febre oriuntur, aut gravi aliquo symptomate: Quibus disruptis, evacuatoque pure ulcus remanet, è quo pus manans putredinem intestinis inducit, hinc diarrhœam &c.

Observatio XXIV.

In quodam post diarrhœam extincto obstructa à calculis cystis fellea inventa.

VIdi in Episcopo Malleacensi, qui Diarrhœa biliosissima per tres septimanas perseverante sublatus est, intra vesiculam felleam arefactam tres lapillos durissimos: quum tamen ad ultimum vitæ spiritum frequenti dejectione biliosissima vexatus fuerit: Nec aliunde fluebat biliosum excrementum quam per canalem bilarium ab hepate in intestinum directe protensum. *Riolanus Antrop. lib. 2. cap. 20. p. 215.*

Observatio XXV.

In Diarrhœa biliosa Pancreaticus ductus bile plenus inventus.

BIle plenum Pancreatis canalem in Diarrhœa biliosa Venetiis vidit *I. Van Horne*, *Blasius ad cap. 4. Anatom. Veslingii.*

V*Eslingius* usum hujus canalis, quandoquidem aciem quendam, fellique non dissimilem succum exhibet, ait excrementum tale, per coctio nem ulteriorem à chylo separatum, allicere intra se, atque in duodenum intestinum expurgare: *Regnerus de Graef* Tractatu de succo Pancreatico c. 2. §. 145. Omnem bilem atram & æruginosam ab eo succo Pancreatico deducit, quia nonnunquam vel acidum spirat, vel pelvi æneæ infusa ipsam corrodit atque manifestam effervescentiam excitat, quam nonnisi ab acido contingere posse censet, Eorumque lapsum arguit qui omnem bilem atram, vomitu alvivé dejectione prodeuntem, è felliculo fellis prodiisse censent. Quod probat sequenti adducto experimento, In canis vivi sectione, *ait*, aperto intestino tenui, reperi ex atro- virescentem liquorem; cujus rationem ut assequerer, bilem in vesicula examinavi, & ordinario, adeoque ex viridi flavescente colore præditam offendi eam in folliculo suo: succum pancreaticum autem salso acidum reperi, ut & limpidum: alimenta vero tunc in ventriculo tantum contenta adhuc satis cruda, & colorem ex albo cineritium habentia notavi: Ut proinde de vera humoris ex atro virescentis origine fierem certior, bili ex vesicula sua eductæ spiritum vitrioli affudi, & simul illa duo in Solis æstu collocavi, unde similem colorem ex atro virescentem consequuta est: Hinc conclusi humorem prædictum, in tenui intestino repertum, ortum habuisse à bile eo effusa, & à succi Pancreatici, tunc salso acidi occursu colorem ejus ita mutante.

Observatio XXVI.

Post Diarrhœam malignam ventriculi fundus maculis obsitus repertus, & Fistulæ tres in intestino recto

QUidam cùm longo tempore Diarrhœa vexatus esset, nec quicquam aliud quàm aquam bibere auderet, is tum melius valere visus est: Si vero vel vinum vel cerevisiam biberet, statim alvus largiter solvebatur: Interim & vitro antimonii à Chirurgis exhibito sæpe usus fuerat: Variis tentatis remediis, præsertim syrupis, statim pejus se habuit, imo postea à levi causa, vel cibo aliquo minus salubri, vehementer afflictus fuit: Is cùm me convenisset, & consilium petiisset, spiritum ex Vitr. Mart. destillatum aliquoties exhibui, qui illi non parvam opem attulisse videbatur: Interim Pharmacopola illum accessit, & persuasit ut duas uncias mannæ ebiberet, forè ut statim sublevaretur, quod & me inscio fecit; Epota ea plusquam quinquagesies alvus soluta hominem eadem die sustulit.

Cadavere aperto, viscera omnia salva reperta sunt: Pulmonum tamen lobus dexter lividior: ventriculus autem in fundo plusquam ducentas & amplius maculas rubicundas discretas, instar petechiarum macularum habuit: In intestino recto fistulæ tres, de quibus ille jam per annum fere conquestus fuit, vanam operam Chirurgorum & Medicorum implorans. Suspicio annon maculæ illæ malignæ fuerint? nam intestina ita elota fuere, ut nec

excrementi quicquam apparuerit, nec in ventriculo quicquam nisi duo vel tria cochlearia cerevisiæ cum pane, quam ante dimidiam horam quam moreretur, acceperat, repertum, & plane omnino naturaliter se habebant: An maculæ illæ in causa fuerint ut tam subito vel potus vel cibus contrarius ingestus in fermentationem ageretur, & natura stimularetur ad exclusionem? Nam quantum memini, nec cibum, nec cocta, nec chylum reddidit, sed acriores humores & liquida multa ejicere solitus erat. *I. Paterson Hain in miscellan. curiosis anni 1671. observ. 115.*

Observatio XXVII.

A Diarrhœa mortui anatome, cujus ventriculi fundus sideratus repertus, Colon varie affectum &c.

VLtra annum Nobil. Vir de Rens, aulæ Archipincerna, male habuit, per sex tamen ultimos menses lecto affixus fuit: Initium morbus sumpsit ex prolapsu in lumbos, namque ab eo tempore dolores in regione lumbari sentire cœpit, ut tandem claudicaret: Exterius nullum contusionis vestigium notari poterat, dolor tamen quotidie increscebat: Accedebant tandem horrores febriles: Verum cum à medicamentorum usu abhorreret, molestias hasce vel deambulationibus, vel compotationibus, inprimis bono haustu vini Rhenani pellebat, Olim aliquoties ischiatico morbo laborabat, hinc consueta & experta sibi remedia adhibebat, à quibus aliquantulum, sed parum levabatur: Tandem accedebat Diarrhœa vehementissima, absque ullis tamen torminibus: excernebat multum sanguinis grumosi: Cum morbus invalesceret D. *Hermannum Conerdingium*, Archiatrum Guelficum, consulebat, qui remediis ex arte administratis id præstitit ut sanguinis effusio minor fieret: Sed mortuo Conerdingio dolores in intestino recto accedebant, quos cum explicaret, hæmorrhoidas internas affici nemo non judicabat: Huic fini hirudines ano applicatæ, unde etiam aliquod levamen: manebat interim Diarrhœa, nec sisti se patiebatur: Recrudescentibus vero postmodum doloribus, cum Chirurgus speculo dilatatum anum accuratius inspiceret, cognitum est totum intestinum rectum hinc inde carunculis instar glandularum obsideri, quæ attactæ sanguinem cum intensissimo dolore fundebant. Et licet aliquando remediis ex arte adhibitis tollerentur, nihilominus intra 24. horarum spatium regenerabantur: continua Diarrhœa non parum etiam curationem morabatur, nec tamen sisti poterat: Si sistebatur, insignes cordis angustiæ accedebant, ut necesse esset enemate immisso anum iterum stimulare, quo adhibito horror per bihorium durans sequebatur, redeunte postmodum Diarrhœa consueta: Tandem veniebat febris lenta & continua, cum dejectione virium & appetitus: Per tussim purulenta ejiciebantur, fæces præter voluntatem prodibant; Urina cum difficultate excernebatur, ejusdemque sedimentum album erat instar cretæ: Ultimo, in dextra lumborum regione apostema generabatur, quo aperto materia prodibat inconcocta & fœtidissima, ut nemo adstantium illam ferendo esset: Tumor etiam crurum, & inflatio abdominis insignis, mortem præcedebant.

Sub finem anni 1669. dissectum est Nobil. viri cadaver: Cùm aperiretur, ingens copia flatuum prorumpebat, cæterum quæ sequuntur observata fuerunt. 1. Omentum, sanum licet & optimum, non tegebat omnia intestina, sed inter ventriculum & colon convolutum erat: 2. Intestina, præsertim crassa, summopere à flatibus distenta, pellucida erant instar vitri: 3. In colo paucissimæ cellulæ observabantur. 4. Ventriculus in dextro latere situs erat: In fundo ejus gangræna observabatur; Substantia ejus tenacissima, tria quoque in ipso foramina observabantur exigua, ac si acu facta fuissent: 5. In fine coli itidem aderat gangræna, & ibi loci latuerat ulcus, quod paulò ante obitum ruptum, uti ex rejecta materia observari poterat. 6. Hepatis color à naturali multum differebat: vesicula tamen fellis optime colorati copia referta erat. 7. In Liene initium scirrhi; 8. Pulmones muco tenaci & albi coloris plane erant obducti, in sinistro latere plane purulenti: In dextro latere inflammati erant, sicut esse solent in iis qui pleuripneumonia correpti moriuntur. 9. Cor magnum erat & adiposum, fibræ tamen carneæ aderant, ut nondum desineret esse musculosum. *Alardus Hermannus Cummenus in miscellan. curiosis anni 1673. observ. 118.*

Observatio XXVIII.

Diarrhœa ob corruptionem Coli & Tenuium intestinorum, inflammationem sequutam, Eadem omento non cooperta, Tumorem huic adnatum, &c.

ANno 1663. die 9. Julii Clar. *Sylvius* secuit Apolloniam Simons vetulam; quæ continuo alvi Fluxu per septem hebdomadas laboraverat, in sectione sequentia notabantur; Vena umbilicalis coaluerat cum peritonæo: Linea alba cartilaginea erat: In sinistro latere sub ventriculo Tumor magnus & rotundus, ovi anserini magnitudine reperiebatur, omento adna-

adnatus, qui diffectus continebat materiam variam, maxima quidem parte viscidam instar concretæ pinguedinis, aliqua gypseam, minima autem mellis instar fluidam & luteam. Omentum sursum erat retractum, ut intestina nuda conspicerentur: In intestino Colo nigredo apparebat, forte corruptionis signum, Intestina tenuia valde flaccida erant & coloris obscurioris, aliquibus in partibus magis rubebant, ubi forte fuit inflammatio: Intestinum tenue per fibrillas quasdam connatum erat intestino crasso, quod sibi nunquam observatum ajebat: Conjunctum quoque erat & crassum & tenue intestinum cum rene dextro: Intestinum tenue, quod sub mesenterio sinistrorsum ferebatur, profunde admodum situm erat, & usque ad sinistrum renem penetraverat; Folliculus fellis bile satis plenus erat sed pallidiore; Quicquid in intestinis tenuibus continebatur, à bile erat tinctum: Ductus Pancreatici in intestinum duplex erat insertio, altera communis cum insertione ductus bilarii, altera tribus circiter digitis à priore distans: Uterus versus partem sinistram magis propendebat & dextra tuba longior erat: Minor erat uterus, nec major quam in puellis esse solet & satis mollis: Membranulis quasi quibusdam intertexta erat uteri substantia satis flaccida, per quam ductus quidam ferebantur hiantes, & stylum admittentes in ipsas tubas: Inflato vase in parte interna uteri, tota substantia tubarum attollebatur: Internum uteri orificium valde rubicundum erat & pituita viscida refertum: Lien pallidior erat: præsertim in parte postica, & satis grandis; cætera sanus, Pulmo quoque bene se habebat; sed per fibras variis in locis dextro lateri adhærebat; in sinistro liber erat: Hepar etiam laudabile erat: Tantillum aquæ subflavæ continebatur in sinistra thoracis cavitate: Pericardium flatu distentum & turgidum erat, quod sibi nunquam observatum ajebat: In ejus cavitate liquor spumosus continebatur satis copiosus; sapore subsalso & subacido: Inter œsophagum & arteriam magnam, in sinistra parte, quærebat & inveniebat Ductum thoracicum ad latus venæ ἀζύγε, prope ipsas vertebras, qui satis grandis & elegans erat, color contentorum subrutilus erat: Immisso tubulo in ductum thoracicum, & inflato, dexter ventriculus cordis manifeste intumescebat, & sanguis ex vasis erumpebat, & tota auricula dextra mire inde tumescebat: Valvula in ipso ductu reperiebatur, quæ impediebat quo minus versus inferiora inflari posset ductus: Ubi ad regionem Lumborum deveniebat, ductus quasi contorquebatur in semicirculum: Ductus quidam minores, ex musculis venientes, inserebantur in ductum majorem, Dum persequeretur ductum, videbat plurima vasa è ductu deferri usque in Hepar, & minores aliquot ramos ad intestina. *Observatio Iohan. Henr. Brechtfeld. Medici Dani, in Actis Medic. Bartholini anni 1673. observat. 17.*

IN *intestino colo &c.*] Galenus primus meo judicio Fluorum alvi causam unam agnoscit, 5. de loc. cap. 4. quandam ῥευματικὴν διάθεσιν intestinorum, ut vocat, quam in quodam animadvertit qui excernebat eum sensu mordacitatis in superioribus intestinis (quod colligebat ex eo quod post mordicationem paulo longiore tempore desideret) idque ob læsum à pravo medicamento intestinum: Ac conjecit læsum esse ab eo medicamento intestinum, ac jam in ῥευματικὴν διάθεσιν pervenisse, propterea que facile jecoris excrementa recipere, eaque corrumpere: Hic locus plurimum confert ad intelligendum, qui fiat ut tam diu profluvium perseveret, Est illa διάθεσις ῥευματικὴ in causa, id est, intestina vitiata sunt, imbecilliora vé reddita, ut humorũ aliunde influentium impetum facile recipiant, & humores à Jecore manantes corrumpant, quod notandum, Nam aliquis quærat, Si à jecore excrementa manant, corrumpantur necne, nil interest quod negandum est intrepide, Nam quæ à Jecore fluunt reliquunque, ea eum excrementa tantum sint, sed nil mali præterea habeant, intestinum vicinum vitiatum, & jam in ῥευματικὴν διάθεσιν deveniens, corrumpit, ideoque citatior alvus redditur: nam quæ in intestinis continentur, nisi acrimoniam quandam aliquomodo nacta fuerint, ea diutius in iis restitant, & alvo stimulum calcarque ad solvendum non addunt. *Ballonius consil. lib.1. consil.53.*

APPENDIX.

De Diarrhœa causis, & de Diarrhœa Cerebrali, aut Catarrhali, an detur?

§. 1. NUllus est Catarrhus stomachicus, nulla est Diarrhœa Cerebralis aut Catarrhalis. Cum vero adversus hanc Medici parent excogitentque remedia, hisce adjudicatis nunc nostra super hoc censio forte desiderabitur: oppido multæ fateor, & perquam variæ existunt Diarrhœæ, Ex tamen ad unam omnes, etiam pituitosæ, ac illæ, si Diis placet, Cerebrales, nasci possunt cerebro humorem haud exhibente: Dn. D. *Franc. de le Boë Sylvium* audire necesse est.

Simili plane modo fermentatorum in ventriculo alimentorum partem puriorem, fluidiorem, sanguinique producendo magis utilem, Chyli nomine notum opinamur secerni in intestinis ab eorundem parte impuriore, viscidiore, hominique minus utili in alvinas fæces facessente, Ut autem cui hoc muneris adscribendum sit pateat, notandum, instituto accurato omnium, tam in brutis quam in hominibus, per anatomen observabilium examine, hactenus duos duntaxat animadversos loco huic usui conveniente ad intestina delatos liquores, Bilem & Succum Pancreaticum, quorum alterutri, vel utrisque, hanc chyli

ab alvinis fæcibus secretionem omnino acceptam putamus referendam: Effunditur enim ut plurimum per communem ductum, sive exitum, uterque liquor præfatus in cavitatem intestinorum, & quidem quatuor circiter transversorum digitorum spatio sub Pyloro, unde commodissime præterlabentibus alimentis fermentalis admisceri potest ac debet uterque liquor: Pancreaticus succus, cum in peculiari vesica vel cavitate non asservetur, nec in suo Ductu à nobis aut aliis, quod sciamus, bene dispositis & sanis omnibus fuerit repertus unquam, non dubitamus asseverare ipsum continuo per ductum suum deferri ad intestina, mutuato à Pancreate, in quo præparatur, Pancreatici, nomine: Bilis autem, utpote vesicula propria, hepatis cavo insita, conclusa, nec nisi in ægris effusa tota, innotuit jampridem omnibus: Hæc quoniam non è corpore, sed in corpus exoneratur, necessariam utilemque sui productionem & coacervationem ostendit: Effundi autem ad intestina in sano homine bilem suspicamur, quoties alimenta debite fermentata, è ventriculo propelluntur in ac per intestina, & quidem motu ipsorum peristaltico, in brutorum viventium sectionibus semel oculis à nobis & aliis usurpato, tracto scil. in consensum folliculo bilario, utpote ab eadem causa, mota: Pancreaticum succum naturalem nihil, vel parum, à saliva differre putamus: Bilem autem, siquis terminis descriptam cupiat chymicis, & analysi chymicæ respondentibus, arbitramur ad ejus constitutionem concurrere multum salis lixiviosi retorridi, atque adeo subpinguis, accedente insuper pauco oleo, pauco spiritu volatili, paucaque aqua: Retortidum vocamus salem lixiviosum, qualem calcinatio aut reverberatio exhibet diutina: Salis autem lixiviosi in bile dominantis, ope fermentatorum alimentorum, comes viscīditas ab oleo copiosiore, cum acido spiritu pauco, terraque pauca permisto pendens, immutatur & frangitur, unde partes eorundem chylosæ à cæteris secedentes, ab allabente perpetuo succo pancreatico amplius diluuntur, dum bilis pars bona cum alvinis fæcibus permanet, illasque & suo inficit colore, & nitroso imprægnat sale: Eandem viscīditatem destruit spiritus acidus copiosior, aqua præsertim dilutus, & olei vim frangens ac obliterans: Secretus hic ab alvinis fæcibus chylus, per carneam & spongiosam intestinorum crustam, veluti per pannum laneum, transcolatur quasi exprimiturque in venas lacteas, memorato intestinorum motu peristaltico, *Et rursus*, continetur naturaliter, & quidem semper, in intestinis tenuibus, ad quæ defertur bilis, humor pituitosus, quantum conjicere valemus, partim ex continuo deglutitæ salivæ, partim ex assumptorum, partim ex succi Pancreatici reliquiis, post bilis adustionem ortus: *Hactenus Sylvius*.

Non sum opinionis ambiguus, sanguinem capitis cerebrique venis jugularibus internis ac externis ad cor reportari: Verum is, æque ac ille qui ab imo corpore manat, in cor evomitur, confunditur inibi, ac mox in pulmones mittitatur, ac rursus in cor, quo is ubi digreditur, ejus portio altera sursum pellitur; altera deorsum, micante Aorta: Hujus trunci descendentis ramis ille sanguis in hepar, in lienem, in mesenterii venas, denique in intestina ferri potest: Si vero hic pituitam secum vehit, ac eam in intestina indit, non eam capitis aut cerebri pituitam possumus judicare: Est potius humor massæ sanguineæ, ac si qua spuma notatur, est spuma massæ sanguineæ, aut quidvis potius quam spuma cerebri: Ea quoque ab aëris hausti multitudine oriri potest: Arteriæ intestinis ex massa sanguinea invehunt victum, ejus reliquias in eandem reducunt venæ: Istas vero arterias præter liquorem alimoniæ ministratæ, etiam vitiosos humores in spatium intestinorum effundere jamdudum palam fecit *Spigelius*: Evenire autem potest ut Ductus Salivales plus humoris reddant, adhærente ad summa faucium pituita, ceu bolo: Quare & homo eum autumat de cerebro venire: Hunc vero in stomachum detrudere cupiens sæpius glutit: quo fit ut redundans illa saliva simul devoretur, unde Diarrhœa potest increscere: Maximæ autem viæ humorum, unde nascuntur Diarrhœæ, sunt Ductus Choledochus, meatus Pancreaticus, & intestinorum stomachique arteriæ, quibus omnes omnium Diarrhœarum humores inferri queunt: Quemadmodum enim ductus choledochus plus bilis quam oportet: plus illius mitioris humoris, quam convenit naturaliter, ille meatus Pancreaticus reddit, ita quævis humorum genera in intestina interdum effundere queunt Arteriæ: Si igitur alvus citra humorem album & spumosum excludit, haud cerebrosa, haud capitalis seu cephalica, haud Catarrhalis, sed massæ sanguineæ Diarrhœa est existimanda; Quanquam eam & humor Pancreaticus augere poterit: Hæ sunt veræ viæ Diarrhœæ pituitosæ, veluti & Biliosæ, vitiato maxime Ductu choledocho: Nec paucus est humor quem Ductus salivales reddunt: Hic non cerebri est, sed massæ sanguineæ: Anicula ex lino ducit filum & saliva deficitur, petit potum, non queritur de sicco cerebro, cuncta massa sanguinea est minuta. *C. Victor Schneiderus lib. de Catarrhis speciališs. p. 358 & 360.*

§. 2. Intrinseca alvi irritamenta, sunt imprimis Alimenta incongrua aut immodica: Chyli degeneris corruptelæ: Sanguinis & succi nervei recrementa copiosa, vel acria è Glandulis, aliisque viscerum emunctoriis, & præcipue è Cysti fellea, atque Ductu Pancreatis exudantia: Quinimo Serositates, aut humores superflui, vel incongrui è Cruore & Nervoso genere, vel habitu corporis intus restagnantes: 1. Alimenta, si quando inter coquen-

coquendum pervertuntur, aut subigi nequeunt, non raro Diarrhœam excitant, uti in crapula, victu inordinato, ab incongruis comestis, aliisque in diæta erroribus, aut fermenti stomachici depravationibus frequenter accidit: Quinimo propter apepsiam, quandoque item propter obstructiones in mesenterio, aut ductu intestinali, à viscositate nimia Tunicæ glandulosæ, aut vasorum osculis impacta, succi nutritii distributio impeditur, proindeque ingestorum materies fere tota in primis viis cohibita, dejectiones crebriores & uberiores producit: 2. *Recrementa sanguinis & Succi Nervosi* in viscerum glandulis, cysti fellea, ductu Pancreatis, aliisque forsan receptaculis congesta, si quando ob plenitudinem aut irritationem exundantia in cavitates intestinorum affatim deponuntur, in quantum fibras ibidem nerveas vellicant, aut cum aliis succis effervescunt, sæpenumero Diarrhœam producunt: Videtur flava bilis quoddam quasi catharticum naturale, quod è vasis choledochis ubertim effluens purgationem spontaneam movet: 3. *Materies* ἐκκριτική à regione adhuc remotiore, nempe aut à massa sanguinea, aut è liquore Nerveo, ejusque Emunctoriis, vel à toto corporis habitu, interdum ad intestina transmissa, fibras eorum nerveas irritat, proindeque carneas in spasmos excretorios ciet: In prædictis enim partibus ac locis, imprimis in massa sanguinea, humores degeneres aut superflui turgescentes, cum per diaphoresin aut diuresin nec facile nec satis amandari queant, sæpe metastasi introrsum facta, vasorum intestinalium osculis, ubique confertissime dehiscentibus, exudant, dejectiones crebras & aquosas inducentes: Quinimo ipse interdum cruor incrassi vitiatus, & ad coagulandum aptus, cum per minuta isthæc vasa haud expedite circulatur, frequenter in magna copia erumpit & Dysenteriam parit: Cæterum observare licet, quando pori exteriores à frigore suscepto constringuntur, aut tumores cutanei subito evanescunt, alvi fluorem succedere: Novi plures ventris constipationi obnoxios, hoc tantum remedii genere curatos fuisse, nempe ut diluculo, & hora prius assueta citius lecto assurgerent: quantum enim ἱδρῶτος solitæ adimitur, tantundem ad alvum lubricandam additur. *Willis Pharmacop. Ration. sect. 3. cap. 1.*

OBSERVATIO XXIX.

Peditus frequens à laxata coli valvula.

Cum anno 1655. generosum & validum Equum, Iovem nomine deartuarem atque exossarem ad structuram sceleti equini; Ecce ex abdomine illius, machinis tormentariis suspensi & moribundi decussatim dissecto, sponte prorumpit intestinum stupendæ magnitudinis (æquabat enim crassitie sua truncum aut caudicem imum pyri aut mali ramosæ arboris, longitudine superabat ulnam integram cum dimidia nostratis Seelandicæ) quod cum lustro ac tracto accuratius, observo id cœcum esse intestinum: Idem cùm esset dissectum, paucula ex eo excrementa liquida, tetram sævamque mephitim exhalantia emanabant, maxime vero tumidum id flatibus, & iis adeo distentum erat, æque ac recens bubula vesica flatu distenta esse assolet: Coli vero valvula laxata semper pedebat, ut stabularii testabantur: *Simon Pauli Quadripart. Botan. Classe 2. pag. m. 89. Titulo Malus Cydonia.*

Cum valvula coli omnino occluditur, Alvi excrementa ad coli valvulam diutius hærentia & spissescentia, illi multimode incommodant, illam vel omnimode occludendo: quale quid qui patiuntur, iliaca passione intercidunt: vel ne sponte sua occludatur prohibendo; quale quid qui patiuntur, pleno excrementis alvo cœco instrumento, coli valvulâ p. n. laxata semper pudunt, Nec tum flatus naturales, in coctione ventriculi & intestinorum geniti magis in cœco reservari possunt, quàm flatus in pila illa prægrandi pneumatica (Gallis *un Balon*) quando valvula scortea, non exquisitissime operculatur, foramenque illud per quod intruso tubulo inflatur.

* ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Diarrhœa lethalis ob bilem in vesicula fellis in lapideam naturam concretam.

Dum Monspessuli studiis incumberem, me præsente dissecta fuit mulier cui Diarrhœa per annos xiv. molesta fuerat; ante obitum adeo urgens, ut septem mensibus priusquam acciderei intra quartam unius horæ partem tricies desidere cogeretur.

Dom. *Gintelius*, a quo dissectum cadaver, nullam aliam causam obitus obviam habuit præter bilem petrificatam; ex qua in cysti fellea formatus fuerit lapis durus & inæqualis, totam illius cavitatem occupans, à quo præterea admodum & ultra dimensionem naturalem distenta erat. *D. Creterus zod. med. Gall. Anno iij. p. 29.*

Vix concipi potest quomodo bili in vesicula fellis lapidescenti lethalis diarrhæa imputanda veniat; ac potius concludendum fuerit eadem illa salia quæ ultimis vitæ momentis in lapideam duritiem fixabantur, prius cum bile, iis impregnatâ, in intestina longò deplùisse stillicidiô, propterea que suâ acrimoniâ partem irritasse, alvique fluxum mortiferum procreasse.

Obs.

Observatio II.

Diarrhœâ extinctorum, intestina phlegmone obsessa & foraminulenta reperta sunt.

Ego vidi cadavera dissecta eorum qui fluore alvi interiisse dicti sunt, quorum intestina crassa admodum & sanguine tumida essent foraminibusq; pertusa ac si mellis favi fuissent: quorum curatio multam partem in sanguinis missione habuisset, atque in purgatione per vomitum procurandâ. *Guarinonius consultat.* 4.

Observatio III.

Diarrhœa lethalis ab inflammatione ventriculi, intestinorum & mesenterii.

Die v. Maij mensis 1683. Genevam appulit, superatis Alpibus, (quô in itinere à loci infamia, sudavit & alsit) Invenis Anglus Nobilis, & qui Theologiæ studio se addixerat; febre prehensus duplicis Tertianæ utcunque formam referente aliquando febre omnino liber videbatur, aliquando continuæ specie teneri: Cùm vix coctionis notæ adparuere, à Medico extorsit usum Quinquinæ, cujus levis infusio concessa in aquis distillatis papav. errat. endiviæ, & iis quæ siccitatem medicamenti retundere valerent: Postmodum medico valedixit quasi valetudinem adeptus; At ille ex plurimis indiciis procul illam non abesse colligebat, præsertim ex melancholicis pathematis ipsi familiaribus: xij. à decubitu die alium Medicum convocat, qui febrim continuam deprehendit, comite siti vehementissima, dejectione alvinâ & asitia totali vires omnino prosternente; unde solo potu se sustinens, decima sexta à decubitu die occubuit: Cum mirum quibusdam videretur Febrem Tertianam lethalem fuisse (diarrhœæ nequaquam attendentibus) quâ tempestate salubres omnino erant, apertioni cadaveris consensus datus est, in quo hæc maxime notabilia deprehensa.

1. Dorsi & Lumborum regio insigni Ecchymosi erat fœdata, à propagata forsan inflammatione mesenterii & mesocoli, originis Lumbos perreptantis.

2. Epiploon, carnosum mere erat, non glandulosum, præsertim circa hypogastrium, ubi loci validissime adnectebatur partibus vicinis: Inflammatum & putridum ab umbilicali regione ad Pubem, quousque se extendebat.

3. Musculi Pectoris & Abdominis aridi erant, exsucci, quasi fumo indurati.

4. Remoto Epiploo, diffusa inflammatio & putredo in omnibus subjectis partibus deprehensa est, cum gangrænæ initiis.

5. Ventriculus in mali consortium pertractus; qui evacuato humore nigricante in eo reperto, reliquiis scilicet Iuleporum & potus ante obitum exhibitorum, phlegmone obsessus adparuit parte interna, præsertim superiore; unde arcessenda causa sitis nullô potu sedandæ:

6. Intestinorum pars maxima, (in his universum Ileum), inflammatione & necrosi correpta adparuit, sicuti & mesenterium adnexum; imo foraminibus aliquot pertusum erat Ileum, Tubercula quoque nonnulla, glandularum naturam non referentia, exteriorem partem obsidebant; in ulcera vergentia, quæ materiam puri, non exiguâ copiâ in imô hypogastriô deprehenso, ex parte subministrasse verisimile est.

7. Colon intestinum major corruptio invaserat, ulcusculis fœdatum; parte externa excrescentiis carneis donatum, putridis, ad Rectum usque intestinum perductis, Atque ex his ulcusculis pus manasse etiam credibile est.

8. Lien magnitudinem excedebat naturalem, colore paulo lividiori qua parte costas vicinas spectabat, ab angustia loci, lobulis sex distinctissimis præditus erat; imâ parte introrsum conglobatus.

9. Iecur, Renes, Pancreas vitiô carebant.

10. Reserato Pectore, Pulmones utrinque validissimis membraneis ligamentis lateribus cohærebant, aliàs integri.

11. Pericardium cordi ubique & undique adeò tum erat cohæsione naturali adeo, ut nonnisi summa vi hoc ab illo liberari potuerit.

Ex qua constitutione viscerum deducenda ratio obitus Nobil. Iuvenis, qui Tertianæ febris specie occupatus, immedicabilis affectus, (qui aliis indiciis prodere se debuit) causas intus alebat: Immedicabilis quippe Diarrhœa, quæ phlegmonem ventriculi, Intestinorum, Lactium, causam agnoscebat: Pericardii cum corde concretio Palpitationi cordis defuncto dum viveret, familiari, proculdubio ansam præbuit: cùm nullum serum id allueret: In cujus fidem subscripsimus xxi. Maij 1683. Genevæ, *Ioh. Bonetus Decanus, Theoph. Bonetus, Fr. Mestrezatius.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XI.

DE DYSENTERIA.

OBSERVATIO I.

Dysenteria à bile viridi è Cysti manante, unde Ilei & Coli corruptio.

ERAT fœmina 40. annorum, pinguis & optimi corporis habitus; quæ anno 20. Augusti Dysenterica obiit Amstelodami: Hæc ante tres septimanas incidetat in fluxum dysentericum, qui tum temporis epidemicus erat; quæ rejiciebat in principio morbi erant nigra; subsequente tempore rubescere incipiebant, aliqua tamen intermista albedine: dolebat ventrem; diverso tamen modo; nam vel dolor ad umbilicum hærebat, túncque deprimebatur venter: vel si hic attolleretur; cinguli instar circa umbilicum movebatur: Sitis ipsam urgebat intolerabilis, quam quocunque volebat potu sedabat, spiritus vini & aquæ vitæ usu nunquam intermisso: Medicamentorum nihil sumere volebat præter decoctum aliquod alterans, & pilulas de Laudano Amstelodamensium, ex quorum assumptione dolor sedabatur; & somnus, qui alias aberat, obrepebat: Cùm dejiceret sentiebat dolorem circa anum insignem. Purgata fuit aliquoties tempore morbi, partim pulvere Rhabarbari solo, à quo nihil aut parum, sine levamine movebatur: partim cum rad. Ialappæ misto, à quo multum cum euphoria dejiciebat: Clyster etiam injectus est, à quo pessime habuit, neque etiam ferre poterat inunctiones; unde postmodum horum usus intermissus est: Tempore morbi ter sedatus fuit fluxus cum optima spe, sed cum pessimo uteretur victus regimine, recidivam passa tandem fatis concessit.

Cadaver apertum hæccè debat observanda 1. Omentum justæ quidem erat magnitudinis, sed sphacelarum, colore atrolividum. 2. Intestinum Duodenum & Iejunum *repletissimâ erant bile*, unde Sitis intolerabilis causa derivari poterat. 3. Ileon, quo ad Cœcum tendit, cubiti unius longitudine corruptum & sphacelatum erat: 4. Colon quatuor transversos digitos à Cœco sanum erat, post ad 8. digitos corruptum. 5. Folliculus fellis maximus erat & bile repletissimus: Bilis quæ in eo reperiebatur, viridis erat sicut gramen: Cætera optime erant constituta: In Inrestino Recto nihil notari poterat, nec in aliis visceribus: Hepar; Lien; Pancreas sanissima erant, *Alardus Hermannus Cummenus in Miscellaneis curiosis anni 1673. Observat. 116.*

* Q*Vi tunc temporis epidemicus erit*) Observat *Rondeletius cap. 6. de dign. morb.* quo anno frequentiora sunt pyra, cotonea, mespila, nuces & adstringentia alia fieri dysent. multas, & alios fluxus ventris & febres, Eò quòd iis qui talibus sæpe utuntur, alvus est adstricta, & meatus interni, quibus excrementa ad intestina solent expurgari, sunt obstructi, hincque excrementa per aliquod tempus retinentur in corpore multaque asservantur, & acrimoniam acquirunt, vel putrescunt, qui postea magno impetu fluentia diarrhœam & dysenteriam efficiant, cum putrescunt varias & difficiles febres excitant.

Repletissima erant bile] Dubium non leve proponitur ab Authoribus, quomodo bilis flava, interdum brevi temporis spatio dysenteriam faciat, cum tamen non raro bilis porracea & æruginosa simplicem faciat diarrhœam, ad longum tempus perdurantem, quæ tamen nunquam in dysenteriam degeneret; cum tamen non raro bilis porracea ex flava generetur ulteriori adustione, & proinde majorem habeat acrimoniam: Respondet *Mercatus*, cùm humorum acrimonia requiri lentorem & viscidatem, cujus ratione diutius morentur in intestinis, eâque magis corrodat: Etita si flava bilis lentorem habeat, dysenteriam efficiet; contrà verò si porracea & æruginosa fluxior sit, & minorem in intestinis moram faciat, simplicem producat diarrhœam. *Sennertus*, hanc responsionem probabilem esse dicit, eam tamen omnino dubium non solvere existimat, quod sæpe alvi fluxus dentur, in quibus viscidítas & lentor cum acrimonia reperitur; & tamen Dysenteria non excitatur: contra verò viscíditas & lentor sæpe non adest, in biliosis humoribus dysenteriam excitantibus, ideo censet humores qui Dysenteriam pariunt, peculiarē & occultam quandam

dam qualitatem habere, ob quam peculiariter intestinis infensi sunt, eáque exulcerant, sicut lepus marinus pulmonem, & cantharides vesicam exulcerant, non autem alias partes, Illam vero qualitatem malignam, & intestinis ut plurimum infensam, probat ex eo quod dysenteria plerumque contagiosa est, ita ut miasmata ex dejectionibus dysentericorum exhalantia sola intestina afficiant, in iis qui contagium recipiunt, non autem alias partes: Idem contingit in aliis morbis epidemicis & contagiosis, in quibus venenum grassatur parti cuidam peculiari infensum: Sic dantur pleuritides, peripneumoniæ & anginæ pestilentes: Sic venenum canis rabidi soli cerebro infensum est: Id apertius in medicamentis purgantibus, quæ peculiarem vim obtinent humores in corpore commovendi, & ad intestina propellendi: cum enim illa non solum ore sumpta, sed etiam umbilico admota, imo vapore ipsorum naribus admoto (*adde & iis per Chirurgiam infusoriam in venas inductis*) alvum movere & purgare soleant, verisimile est illa per porositatis, & vasorum extremitates in venas & arterias penetrantia, agitationem quandam & fermentationem in humoribus excitare, qua vitiosi humores à bonis separantur, & ii deinceps naturam stimulantes ad intestina propelluntur; vi medicamenti ad ea loca expulsionem dirigente: Pari ratione, sed modo diverso, sudorifica ad cutem, & diuretica ad vesicam, insita vi humores propellunt: Ex quibus licet colligere contagium Dysentericum quocunque modo & loco intra corpus admissum, fermentationem quandam in humoribus excitare, & sibi similem dispositionem imprimere, quæ intestinis inimica, ad ea cursum humorum promovet, eáque labefactat atque ulcerat; & illa demum tali dispositione infecta, humores & alimenta inficiunt, unde vera & proprie dicta Dysenteria emergit. *Riverius pract. lib. 10. cap. 6.*

Tum temporis epidemius) Dysenteriarum aliæ sunt populares, aliæ non, Populares aut sequuntur vim cœli, i. e. aëris, & Efficientis vim sequuntur, Aut vim ipsius corporis, tanquam suscipientis causæ: Quæ non sunt Populares, peculiare tantum vitium sequuntur, & peculiaris excrementi suppressionem, aut vernaculam intestinorum imbecillitatem: Quæ sunt Populares, aut sequuntur, ut dictum, vim causæ efficientis, aut suscipientis, aut utrumque: Ex eo autem Populares & Epidemicæ colliguntur, quod sub eadem specie morbi multi aut intereant aut graviter laborent: Cæterum, aut sunt Intestinales & mesentericæ, aut hepaticæ: Absurdum enim est omnem Dysenteriam attribuere Intestinis, ex eo quod τῆς δυσεντερίας nomen ἀπὸ τῶν ἐντέρων derivetur: Intestinales & mesentericæ fiunt ex eo quod illæso hepate, & in intestinis & in mesenterio prima mali labes, sive cœlitus impressa, sive à vitio ipsius excrementi manet: Hepaticæ, aut sunt criticæ, aut fiunt κατὰ τὴν λύσιν, aut κατὰ τὸν ἐκπιεσμόν: Si sunt criticæ, prohibendæ non sunt, sed humorum cursus frænandus est & moderandus: Si fiunt κατὰ τὴν λύσιν, fatiscentis facultatis sunt signum, & hæ sunt lethales nisi legitima remedia adhibeantur: Cum vero fiunt κατὰ τὸν ἐκπιεσμόν, i. e. per expressionem quandam & excussionem, id eo modo contingit: Cava Hepatis sæpe abundant multo humore, eóque ἐπεγέρσει, & dum natura id nititur excutere, fiunt vomitiones, nauseæ, ἀλυσμοὶ, ἐπιλαμψίαι ἀσώδεις, febres, & cacochymia communicatur venis & partibus aliis: Ergo sicut sunt morborum ideæ, ita & morborum remedia varia sunt; prout variæ sunt Dysenteriæ, ita variare remedia oportet: *Ballonius lib. 2. consil. 23.*

Observatio II.

Anatome Dysenterici, cujus intestina, ab initio coli ad finem recti, ulceribus & apostematibus obsessa erat.

POtest Dysenteria emanare à tumoribus p. n. in intestinis procreatis: Perit Filius meus Honoratus, novem annos natus, Dysenteria ab ulceribus orta, ex tumoribus intestinorum: Cum ejus locus nobis esset ambiguus, & symptomatum causæ penitus ignotæ, demortui corpus secandum curavimus.

Chirurgus invenit à principio coli ad finem usque recti, plusquam ducenta ulcera rotunda, mixta cum apostematibus: quorum ulcerum aliqua corroserant totum intestinum: Illis ulceribus interjacebant partes aliquæ intestinorum sanæ & integræ. *Iacobus Fontanus practica lib. 3. cap. 23.*

Observatio III.

Dysenterici intestina sphacelata, erosa & perforata reperta.

§. 1. FIlius viduæ N. assuetus bibere spiritum vini, patiebatur *Dysenteriam summo cum dolore*: rejiciebat sanguinem concretum pulcherrimi coloris, i.e. arteriosum, eúmque sæpe ad librarum duarum pondus.

Aperto cadavere reperi intestina tenuia hac illac sphacelata, tunicas erosas & quatuor in locis perforatas. *P. Barbette prax. lib. 4. cap. 5.*

DYsenteriam summo cum dolore) Etsi contradictionem involvat dicere Dysenteriam ἀπονον sive indolentem, Ejus tamen meminit *Hippocr.* 2. Epid. comm. 6. & 25. ubi volvulum scribit febrem solvere, ἢ δυσεντερίη ἀνώδυνος: Qui locus difficilis; *Vallesius* vitium in codice suspicabatur: *Lindenius* in selectis Dysenteriæ vocem late accipiendam jubet, ut per eam h. l. intelligatur diarrhœa, aliudve alvi profluvium doloris expers: Nihilominus dari Dysenterias indolentes in pluribus ægris spectandas exhibuit Dysenteria Epidemica anno 1669. viciniam nostram exercens: Ægri aliquot pueri, viri, mulieres, ab ipso invasionis momento ne de minimo quidé dolore conquerebantur; sanguinolenta tamen confestim egerentes; mirati sumus cum adstantibus novitatem rei, ægris aliis torminibus maxi-

maximis afflictis, hos ne micam doloris præ se ferre: Et licet viderentur mitius ægrotare citiusque evasuri, omnes tamen moriebantur, utut generosis juvari bezoarticis & specificis: hinc inquirentes causam, illam adscribendam visum fuit 1. malignitati majori, quæ in Dysenteria non sinit dolorem semper obtinere primas, ut quæ pleno passu ad corruptionem inclinat: 2. Gangrænosæ intestinorum constitutioni: fingar enim quis, si illud dari non statuit, cauterium indolens, quod ob agendi energiam sensu omni partem cui applicatur exuit, pari ratione corrosivi humores in tantum quandoque pollere possunt, ut omnem sensum tristem excludant, intestinis statim quasi sphacelatis. 3. Mentem simul laborare interdum, & doloris lancinantis faces non sentiri in phrenitide alibique conspicuum est: Jungi hæc potest causa; sed quæ non omne exhaurit punctum: *Joh. G. Wolf. Wedels Miscellan. Curios. anni 1671. observat.* 43.

§. Dysenteria per plures annos grassata, imprimis post æstates impense calidas, immensum ægrorum numerum nobis obtulit, inter alios Filiam, septem aut octo annos natam, Illustr. Marchionis de Lucinge, ex dysenteria mortuam, in oppido sex aut septem leucas Geneva distante, *Rumilli* dicto, quo cum accessissem, solusque prognostico locus esset, duobus post diebus mortuam aperiri visum fuit: Intestina nigriora apparebant, cum quibusdam ulcusculis, & interior tunica lacera villosum sericum nigrum repræsentabat, quà cruciatim velut dissecta, in pilos surgens horrebat: D. *Puerarius in Observat. ad Thomæ Burnet Thesaurum lib.* 4. *pag.* 405.

Observatio IV.

Anatome Dysenterici, cujus intestina purulentis tuberculis scatentia deprehensa sunt.

PUrulentis his tuberculis scatebant Intestina mulieris Hafniensis primariæ, Dysenteria extinctæ: cui ne clyster quidem ob puris contranitentis copiam intrudi poterat. *Bartholinus cent. vj. hist.* 2.

P*Urulentis tuberculis*) Quid sint hæc Tubercula, & de generatione Dysenteriæ ex eorum ortu in intestinis Consulendus Eruditissimus, *J. Conradus Peyer*, Elegantissimos de *Glandulis intestinorum* libello cap. 9. Quoad dolorifica *ait*, Intestinorum pathemata, qualia sunt Dysenteria, Passio Iliaca & Colica, Tenesmus, ac id genus alia istorum viscerum tormina, Quamvis eorum causas & sedes primarias, nec semper nec præcise in *Glandulosis intestinorum plexibus* constituendas, aut inde extorquendas esse contendamus, possunt tamen meo judicio, imo solent persæpe in iis velut minera quadam, seri paucæ quidem guttulæ, ast irritativo salium aut sulphurum heterogeneorum impetu potentissimæ, aut sponte succrescere, aut per traducem è massa sanguinea sensim vel influxu repentino cumulari: Quibus ad turgescentiam adgestis, atque cum spiritu nervorum nitro aëreo fervide decertantibus, varij generis cruciatus, sæpe ad cruoris profusionem usque Intestinis infliguntur: Et revera Dysenterias, præsertim epidemicas, haud alia ratione nasci verisimile est, quam quatenus μίασμα τοτρὸν (indolis arsenicalis ac efferæ) communi aliquo vitio in massam sanguineam traductum, aut in ea genitum, ejusque sero viscidiori tanquam aptissimo domicilio inhærens, inde in *Glandulas intestinorum* per arterias expellitur; Ubi sui juris factum tyrannide immani, tum irritando, tum corrodendo, in glandulas & nervorum fibras sævire incipit: unde spiritibus nitroaëreis per nervos & sanguine sulphureo salino per arterias eo rapide allectis, ac invicem vehementissime excandescentibus, ignei plane torminum cruciatus, dejectionibus crebris stipatis oriuntur, donec tandem (ni mature succurratur) inflammationis lerna diutius grassante, fatalem tragœdiæ finem gangræna imponat: Sæpe quin etiam durante illo conflictu, intestinorum crustam, una cum *plexibus glandulosis* abscedere contingit, unde patefactis arteriolarum finibus, ipse cruor cum Plexibus illis ac reliquis intestinorum contentis excernitur: Atque in hujus etiam affectus Therapeia utramque paginam absolvunt alcalia diaphoreticis & alexipharmacis commixta: quibus partim acido corrosiva seri illius salia in glandulis infringuntur, partim venenati miasmatis reliquiæ, in massa sanguinea adhuc fluctuantes, cum sero pariter infecto ad glandulas subcutaneas (ut pote locum minus principem, nec adeo sensilem) eliminantur: quibus medicamentis si unum aut alterum laudani opiati granum subinde adjicere non reformidaveris, ut spirituum animalium ad intestina jugiter provenientium rabie nonnihil sedata, inflammationi augmentum prohibetur, sanationis haud infeliciter procedet negotium: Dysenteriæ vero per contagium susceptæ rario esse potest, quod volatiles miasmatis venenati exhalationes, sive per os, quod frequenter fieri solet, sive anum exceptæ, sese immediatius intestinorum tam tenuium quam etiam crassorum Glandulis, atque tunicæ nerveæ objiciant: ubi mox virulentiæ suæ telis in sanguinem, eo per arterias adpellentem, & fibras nervorum evibratis, illum insigniter corrumpendo, hasque potenter stimulando, symptomata dysenterica, modo supra jam commemorato pariunt.

Observatio V.

Dysenterici corpus intestinorum vitiatum repertum est.

Hieremias N. febre assidua laboravit; xi. die dysenteria à prava bile, xxiv. interiit: Huic intestinorum corpus erat vitiatum: *Ballonius Epidem. lib. 2. pag. 245.*

Observatio VI.

Dysenterici intestina inflata, cum interioris tunicæ abrasione reperta sunt &c.

Anno 1624. aperui aliquot cadavera ex Dysenteria mortuorum; inter quæ corpus militis cujusdam è diuturna dysenteria vita functi: Et invenimus intestina vehementer inflata, ac *eorum interiorem tunicam plane abrasam*: Tum folliculus fellis, quod maxime in eo erat mirum, repletus ac distentus erat humore lento ac viscido albo, instar pultis ex amylo, Bilis autem ne vestigium relictum erat. *Bontius Medic. Indorum lib. 3. observat. 3.*

I*Nteriorem tunicam planè abrasam*) Dysenterici ab intestinis expellunt modo cruorem mucosis permixtum, modo pinguia, modo ramenta tunicæ interioris, modo quædam carnosa: *Tulpius* cap. 17. lib. 3. observ. integram intestini recti membranam, ægro superstite, excretam se vidisse asserit. In primo Dysenteriæ gradu pinguedinem vacuari, qua interior intestinorum tunica oblinatur, multi asserunt, quod tamen esse absurdum ostendit Anatome, cum nulla intestinorum cavitatem obinvestiat pinguedo, sed extra ipsis saltem obducatur: Quod ad ramenta attinet, illa in secundo Dysenteriæ gradu excerni dicuntur, eaque satis magna: An ea abrasio sit crustæ illius, quæ tunicam intestinorum internam obducit, dubium est, quia sic quatuor intestinorum tunicæ essent statuendæ, cum tres tantum ab Anatomicis, illis assignentur: At Oculatissimus *Willis* crustam eam Villosam, quæ tunicæ nerveæ tantum epiphysis habetur, membranam per se satis crassam & peculiarem existere asserit, atque propter innumeras, quibus superficies ejus exterior scatet, glandulas, proprie tunicam Glandulosam statuit: Hæc ergo abrasa, ramenta efficere potest, potius quam ipsa interna intestinorum tunica, à qua ramenta decidi probabile non est; Si enim aliarum partium ulcera contemplemur, saniem & pus ex iis excerni videmus, in quod partis substantia abit, non integram substantiam: Revera quidem in musculosis partibus, post magnos abscessus, membranosæ quædam partes, putredini diutius resistentes, à Chirurgis quandoque extrahuntur, at intestinorum alia est conditio, quæ eam partium diversitatem non obtinent & tam molli carne prædita non sunt, sed ipsæ tunicæ eorum substantiam constituunt, unde non liquet cur una earum pars in pus abire & putrescere, alia salva relinqui, & inde longæ partes tunicarum secerni & à reliqua substantia abscedere queant: *Sennertus* pituitosos & viscidos humores diu in intestinis coacervatos, istorum formam æmulari, & tandem excerni, ex pluribus Medicorum observationibus ostendit, inter quas illustris quæ in vita *J. Heurnij* habetur, Vide plura apud eundem quæst. 3. lib. 3. part. 2. sect. 2. c. 7. & *Fernelium Patholog. l. 6. c. 9.*

Observatio VII.

Pus in involucris intestinorum Dysenterici coercitum repertum est.

§. 1. SI sursum & deorsum obseratur intestinum, in involucris eorum acervatur magna puris quantitas, quæ tandem interficit: Quod nos cujusdam corpore dissecto observavimus.

IN hujus morbi curatione duobus sæpius modis peccatur vulgo, celerius suppressa alvo & adstringentium usu, impacto pure in involucris intestinorum: Suppressa intempestivè dysenteria vidi insanum factum: mulierem quoque, cui in perpetuam vitam ita constricta alvus, ut septimo quoque die tantum excerneret, & inde ore & naribus graviter oleret: *Galenus* de v. s. contra *Erasistratum*, non paucos vidisse scribit qui dysenteria, varicibus, hæmorrhoidibus suppressis, in insaniam, apoplexiam, atram bilem, nephritidem, pleuritidem &c. inciderint: Nobilis quidam pictor in scabiem fœdam: corpore enim pleno materia fervida sursum fertur: alioqui ita resiccatur intestinum ut manear perpetua alvi adstrictio. *Hollerius Scholio ad caput 45. lib. 1.*

§. 2. Libram unam vel alteram materiæ purulentæ in recto intestino cadaveris puellæ Lugdunensis inveni. *Ioh. de Lamoniere de fluxu Dysenterico cap. 7.*

Observatio VIII.

Dysenterici pueri intestina crassa tumida, inflammata animadversa sunt.

§. 1. PUellus annorum iv. dysenteria correptus, quæ tunc popularis erat, excrementa excernebat per sedem cruenta, flava, tandem etiam nigra, quibus *mucus pellucidus, copio-*

sus adhærebat: ultimo die, 7. morbi, deficientibus viribus, quæcunque assumebat removebat magno conatu & clamore, idque interpolatis vicibus: circa medium noctis, cum in agone esset, similia excrementa flava & nigra, qualia per alvum dejecerat, evomens, mox exspiravit.

Corpusculum aperuimus, crassa intestina tumebant, atque, ac si inflammata fuissent, livebant, uti loca inflammata in viventibus rubra post mortem livere solent: Ea intrinsecus ob summum fœtorem non licuit inspicere. *Platerus observat. lib. iij. pag. 875.*

M*Ucus pellucidus, copiosus*) Quæritur apud authores quidnam sit illud mucosum & album, quod magna copia plerumque in Dysenteria excernitur, cum sanguine, aliisque humoribus permixtum? Quidam putant esse pinguedinem intestinorum abrasam; alii mucum quo intestina obducantur, ad faciliorem transitum excrementorum; alii pituitam à cerebro a iisque partibus defluentem; alii pus ex ulceribus manans: Nos vero statuimus hanc mucosam substantiam nihil aliud esse quam intestinorum excrementum præternaturale: Intestina si quidem labefactata, & à naturali constitutione dejecta, proprium alimentum rite convertere nequeunt in suam substantiam, sed illud imperfecte assimilando, in mucosam illam substantiam commutant, quæ cum nutritioni illarum partium inepta sit, expellitur foras, pars demum nutritionis indiga novum attrahit alimentum, quod denuo cum perfecte transmutari non possit ob vitium partis, in substantiam illam heterogeneam & mucosam convertitur: cujus magnus est proventus, quoniam pars ad sui nutritionem continuo sanguinem attrahit a venis, qui in mucosam substantiam convertitur, atque adeo pars suo genio fraudata novum iterum attrahit sanguinem ad sui nutritionem, quam perpetuo intendit, qui cum propter depravatam homoiosin in prædictam substantiam commutetur, magnus fit illius mucosi excrementi proventus: Idem in quamplurimis aliis partibus contingit, & præsertim in iis quæ magna & profunda ulcerata, cum ob pravam diathesin probe nutriri nequeat, sanguinem continuo attrahit à venis, in putulentam substantiam commutatur, unde totum corpus sensim exhauritur, & tandem contabescit: Neque solum partibus ulceratis hoc vitium contingit, sed etiam aliis nullo ulcere aut abscessu affectis: ita ut licet excrementum prædictum puris naturam æmuletur, non sit tamen verum pus, quod nonnisi ex ulcere vel abscessu procedit: Id præcipue apparet in ophthalmia, in qua oculus simplici inflammatione affectus, copiosum excrementum puri simile continuo emittit, quod ex sola partis intemperie & depravata homoiosi procedit: Idem contingit sæpe asthmaticis, & aliis qui pulmonum affectibus laborant, eorum enim pulmones male affecti proprium alimentum male concoquunt, & in excrementum pituitosum, atque interdum puri simile convertunt, quod per anacatharsin expellitur: In iis tamen nullum ulcus est in pulmone, quod multi Medici, etiam periti, statim pronuntiant, conspecta illa materia puris speciem referente: *Riverius practicæ lib. 10. cap. 6. ex Sennerto:* De causis hujus mucoris Vide infra Observ. xxvij. de Tenesmo.

Nota ex *Fernelio* 6. Pathol. cap. 10. interdum mucosam quandam sordem, subalbidam, & veluti limum fæcesque sanguinis melancholici, podicis venas exspuere, atque multo interdum tempore eructare, post diuturnos fere morbos melancholicos, durámque & laboriosam equitationem, quæ tamen pus non sit, nec ab intestinorum ulcere proveniat, multos tamen puris specie fefellerit. *Vide Sennertum lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 7.*

§. 2. Aliquoties observavi in Dysenteria lethali apud adultos, per duos dies, imo tres, artus, nasum & aures gelidas habuisse, non tamen ausim dicere illos absque magna inflammatione hoc symptoma passos fuisse, cum illius vestigia non obscura in cadaveribus repererim. *Wepferus Tract. de Cicuta aqu. pag. 47.*

Observatio IX.

Dysenterici intestina gangræna affecta fuere.

NObilis quidam sexagenarius dysentericus, cum quinta die morbi obiisset, & venter ipsius à D. Claudio Chapuis Chirurgo aperiretur, intestina undique gangrænosa reperta fuere, proculdubio propter ingentem inflammationem. *Fabritius Hildanus lib. de Gangræna cap. iv.*

P*Ropter ingentem inflammationem*) Dysenteriæ ab inflammatione ortæ curationem vide apud *Riverium* centur. iij. observat. ij. Quam agnovit ex febre & dolore qui ad levem ventris contactum excitabatur: Curationis momentum ponit in sedatione inflammationis illius, ad quam sequi *ait*, gangrænam, quæ ex assidua pravorum humorum illuvie, in partes inflammatas & ulceratas confluente facile inducitur.

OBSERVATIO X.

Intestini ulcerati latera in dysenterio coaluere.

Dysenteria laboranti, mutuo utriusque lateris ulcerati contactu intestina coaluere. *Vide tit. de Alvo adstricta.*

OBSERVATIO XI.

Dysenteria & variolis affecti intestina pustulosa erant.

ILl. quidam Comes juvenis, Variolis correptus, ob febris & Dysenteriæ vehementiam, septimo die morbi mortuus est: Dissecto Jecur, Lien, Pulmones & Intestina, haud secus atque ipsa cutis, papulis manantibus scatebant. *I. Daniel Horstius Observat. Anat. ix.*

Dysenteria eruptioni variolarum succedens pessimum censetur signum, ut & urina sanguinea, quæ humorum malignorum recursum ad interiora significant, imo & partes interiores, non secus ac habitum corporis, pustulis detineri.

OBSERVATIO XII.

Scrobiculi & cavitates in intestino recto, vestigia dysenteriæ & reliquia.

IUvenis (*de quo Tract. de Soporosis Affect. lib. 1.*) ab obitu apertus, in Recto intestino plurimos scrobiculos superficiarios, dimidiati pisi capaces exhibuit, ac si non ita pridem dysenteriam passus esset, quæ tunc militibus epidemia fuit: Certe diarrhoeæ vestigia in indumentis inventa; cujus quoque indices fuerunt fœces intestina implentes: *I. Jacobus Wepferus Exercit. de Apoplexia p. 427.*

OBSERVATIO XIII.

Dysentericorum non intestina solum; sed alia partes quandoque exulcerantur.

§. 1. VIdimus quendam qui cum torminibus diutius vexatus fuisset, ex iisdem denique in erodentia ipsorum intestinorum ulcera tum in tabem, post in mortem incidens. erosa intus viscera ostendebat: è quibus dum ita affectus supervixit, ut triennium non excesserit, continuo sanies effundebatur. *Benivenius cap. 96. de Abditis.*

§. 2. Sæpe latius quam ad intestina pervagatur affectio: adolescens annos natus xii. *biliosio profluvio cum febre* correptus, dejiciebat frequenter similia dysentericis, nigrum sanguinem: *sitis*, manus frigidæ, *vigilia*, *vini magna appetentia*: nihil adjutus remediis, obiit dicix.

Apertus, Oesophago interiore ad os ventriculi superius & ad medium thoracem, nigro corrupto; Epiploo similiter corrupto, Pulmonibus alteratis, Recto intestino exulcerato: Dolor fuerat in sinistro latere, imo ventre & stomacho. *Hollerius ad c. 1. de morbis.*

B*Iliosio profluvio cum febre*) Dysenteria est affectus in febribus continuis adeo frequens, ut quibusdam annis epidemius evadat, & peste non mitior, plures interimat: In causa esse solet, non humor aliquis intus in visceribus productus, qui acrimonia sua intestina corrodit, ut nonnulli asserunt, sed miasma quoddam sanguini impressum, adeoque intimè ipsi confusum, ut sub vaporis sinceri forma, à cruore divelli nequeat: quare intestina versus propulsum, arteriarum oscula reserat, ulcuscula & sanguinis exudationes illic facit, veluti cum à sanguine febrili cutem versus efflorescente pustulæ & phlegmones exterius erumpunt &c. *Willis lib. de Febribus cap. x.*

Sitis, vigilia, vini magna appetentia &c.) Inter symptomata dysenteriæ consectaria, familiaris est inappetentia, quam in vetusta malam pronuntiat *Hipp. aph. 3. l. 6.* At diorismo adhibito accipiendus Aposita dysenteriæ accidens, aut morbi initio aut in progressu contingit: Si initio, non adeo verenda, quippe quæ contingat ob ichores ab hepate transmissos ad os ventriculi, ubi fluitantes inappetentiam afferre solent; At cum morbo affecto contingit, [illegible], mortificationem ventriculo per sympathiam advenisse indicio est eoque sensu aphor. accipit *Galenus in comm.*

OBSERVATIO XIV.

Dysenteria ab intestinis apostematibus obsessis, ut & mesenterio.

ACcuratissimus Falcoburgius Leidæ hominem eviscerauit, quem Dysenteria abstulerat: In intestinis, colo præsertim & recto, apostemata hinc inde conspiciebantur, quorum quædam

quædam rupta erant, & eo loci lacera intestina patebant; In mesenterio glandulæ quamplures tumidæ maturo pomo similes, quibus apertis tale pus fœtidum exspuebatur, quale, in Dysenteria adhuc superstite effluxerat. *Bartholinus cent. vj. histor. ij.*

Observatio XV.

Dysentericorum quorundam intestina tantum crassa sanguinem continere observata sunt.

IN sectione quamplurimorum Dysentericorum, sanguis in intestinis tantum crassis observatus fuit, non in tenuibus. Ratio est quod humor corrodens in superioribus intestinis facillime fluit, unde non potest fieri excoriatio & corrosio, ut accidit in crassis, præcipuequè in Colo, ubi ob anfractus & concamerationes maximopere stagnans, morbificus humor supra modum corrodit tunicas, unde mucus & sanguis effluit: Ideo clysteres abstergentes, aquasque thermales optimas existimarem, sicut optimas inveni, habita tamen causæ morbificæ ratione. *Domin. Panarolus Pentecoste 1. Observ. 9.*

H*Umor corrodens*) In Dysenteria exulcerantur exedunturque intestina, fitque tum sanguinis tum maximè puris excretio copiosa, unde à tali causa producetur quæ intestina exedere atque ulcus exeitare apta nata est: Est autem vel Bilis abundantior vel acrior, vel succus Pancreaticus acidior, ex sententia *Franc. Sylvii Append.* Tract. 10. Eos enim censet errare qui à sola Bile quoquomodo per se corrupta & acriore facta Dysenteriam deducunt, postquam sal bilis lixivum acerrimum factum gangrænam quidem tum alibi, tum in intestino tenui excitabit, nunquam ulcus; Est enim, illo judice, ulcus acidi non lixivi effectus, unde nisi acidus, & quidem aeris humor jungatur bili, nunquam afficietur ab ipsa Dysenteria quam solus humor valde acidus & acer, ad tenue intestinum delatus producet.

Observatio XVI.

Gravem dysenteriam, abstersa crusta intestinorum carnea, sequitur cicatrix chyli distributionem impediens.

CHylus à fæcibus alvinis secretus, percolatur per crustam intestinorum carneam & spongiosam in lacteas venas. Læditur hæc percolatio quando abrasa est hinc inde ea crusta, & illi subjecta intestini pars cicatrice obducta, occlusis simul ad lacteas venas tendentibus poris, quemadmodum id nonnunquam evenit post alvi fluxus dysentericos graves, sicuti non semel post mortem in cadaverum sectione observavi. *Sylvius de le Boë Praxeos lib. 1. cap. xvj.*

NOn raro Dysenteria post se fluxum alvi Cœliaco non absimilem relinquere solet, cujus ratio esse videtur, quod *Plexibus* Ilei *glandulosis*, dysenterici miasmatis acrimonia derasis, fermenti ad chylificationem necessarii proventus parcior evadat; quare pars cibi in chylum haud conversi profluit donec Glandulis illis, unà cum crustæ villosæ fragmento renatis, fermentativi liquoris fontis redintegrentur. *Joh. Conradus Peyer Tractatu de Glandulis, intestin.* De his Glandulis vide Observat. 4. Sect. 10. & supra.

Observatio XVII.

Dysentericus ulceratum habuit ventriculum.

ALteri febris, vomitio, ventris dolor, *Dejectiones pici & nigro sanguini similes*: xx. die mors. Secto corpore inventum ulcus ustulatum, in ambitu exesis tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis est ad pylorum. Huic procidit anus toto fere morbo. *Hollerius ad cap. 43. lib. 1. de morbis int.*

D*Ejectiones nigro sanguini similes*) An atrabilariæ? Dysenteria autem quæ ab atra bile initium ducit funesta, ex *Hippocr.* aphor. 4. 24. Ideo vero funesta quod atræ bili tanta sit erodendi vis ut in transitu exulceret intestina, imo ipsum afficiat ventriculum.

Procidit anus toto fere morbo] Præ conatu & irritationis vehementia, cum anus adeo propellitur ut partem intestini recti secum trahat, eamque à membrana mesenterii, quæ intestina suspensa retinet, nonnihil avellat. Etsi enim anus musculis donetur oppositis, exertum retrahentibus, ii tamen officio sunt impares si nimis procidat.

Observatio XVIII.

In Dysenterico Hepar sphacelatum inventum & Epiploon, pylorus & tenuia intestina inflammata.

§. 1. Duorum cadavera curiosius inspicere placuit, eorumque apertio subjecit oculis quod mens antea conceperat, & Doctores actuosæ Medicinæ non contemnendi nobis reliquerant, in uno repertum est Hepar sphacelatum, pariter & Epiploon cum inflammatione insigni pylori & tenuium intestinorum, propagata ad rectum usque gangræna correptum. 7. die hic æger triginta annorum, gracilis, & acriam humorum incineratione melancholicus, interiir Augusti fini: Ipsum visitavimus. 3. morbi die, repetimus cum febri continua, singulis diebus post meridiem ferociente, dejectiones sinceræ, mox nigræ cum summo dolore & calore fluebant, Sanguis paucus, modo permixtus modo impermixtus aderat, qui duobus diebus ante mortem omnino suppressus est: lingua scabra, glaciale extremorum frigus, & alia graviora symptomata biduo fere eandem præcesserunt. *Ioh. de Lamoniere de Fluxu Dysenterico cap.* 1.

§. 2. Constat per anatomen & ægrotantium querelas in dysenteria ac tenesmo intestina inflammari. *Ioh. Cour. Peierus Dissert. Anat. & med. xiij.*

Observatio XIX.

In Dysenterico Hepar siccum pallidumve fuit, cum abscessu prope cystin fellis, alio in mesenterio.

Rusticus Delphinas 40. annorum, post dysenteriam imprudenter ruri suppressam, doloribus ventris per septem hebdomadas continuis, & per breviora intervalla continue intensius exacerbatis, interiit mensis Decembris initio: Plurium cadavera justis rationibus moti noluimus aperire.

In illo Hepar siccum pallidumve conspicuum fuit, simul & abscessus cystidis fellis pugni magnitudinem æquantis, prope jecinoris cava pus eructans. Alius visus est etiam in mesenterio. *De Lamoniere de Fluxu Dysenterico cap.* 1.

Observatio XX.

A longis Dysenteriis Diarrhœisque observata intestina ad summam tenuitatem redacta & resiccata.

Ioh. Matthæum Fabrum, amicum meum integerrimum, apud te, Vir de me meritissime, commendare non desistam: Is inter varias & doctas observationes, notatu hanc dignam asseruit, in longis diarrhœis, dysenteriisque, intestina instar aranearum tenuia reddita esse; quapropter in cura ejusmodi symptomatum tempus diligenter attendendum esse: In principio enim purgationem per rhabarbarum institui posse existimat; Si autem fluxio diu duraverit, à siccis ejusmodi purgantibus abstinendum existimat. Sed si forte Medicus indicatione illâ innixus curam sic velit absolvere, tamarindos, syrupum rosaceum laxativum in id sufficientem esse ajebat: alias siccitatem illam ulterius augeri, morbumque morbo addi cum vitæ periculo & dispendio. *Ex benevola Excell. & Nobiliss. Dom. Stoffelii communicatione, Illustriss. Principum Wittebergensium Ephori.* Anno 1670. in Ducatu Wittebergensi, Epidemia fuit ejusmodi Dysenteria & Diarrhœa, In cadaveribus eorum qui ea lue sunt extincti, reperta intestina omnino sicca, iis omnino similia quæ lacunari appenduntur ad lucanicas conficiendas. *Idem.*

Observatio XXI.

Dysenteria à vermibus excitata.

Anno 1608, mense Augusto, nata est Dysenteria in puero Dom. Consiliarii du Petier, quæ per intervalla excitabatur, quam suspicabar à punctura vermium nasci, quorum quantitas admiranda fuit inventa in intestinis post dissectum ejus cadaver: Nec mirum cum viderim intestina reduplicata à vermibus. *Iacobus Fontanus practicæ lib. 3. cap.* 21.

Observatio XXII.

Dysentericorum ulcera ab usu Opiatorum magis putrida & sordidiora evadunt.

Thomas Minadous, Medicus Italus & Professor, se observasse asserit omnes Dysentericos, quibus ex consilio Medicorum Laudanum Opiatum oblatum, defunctos; post eorum usum

nsum ulcera magis putrida & sordidiora reddita, ex longiori mora materiæ purulentæ noxiorum humorum: Istud admonitum maneat alta mente repostum pro cautela. *August. Thoenerus lib. 3. observ. 10.*

OBSERVATIO XXIII.

Dysenteria à vomica in Hepate producta.

Quidam cum febre dolore supra regionem hepatis, diarrhœa biliosa, postmodum Dysenteria extinctus est. Vomica in Hepate cum maxima puris coacervatione inventa est. *Vide lib. 2. tit. de lateris dolore.*

OBSERVATIO XXIV.

Dysenteria vitio Lienis duri, infarcti, &c. excitata.

Æger hæmorrhagiæ narium obnoxius, dysentericus fit, &c. Totus Lien illi durus erat plumbei coloris magnus, crassus in quo materia copiosa, fæci vini rubri similis concludebatur. *Vide tit. de Hypochondr. tumore.*

De Dysenteria Lienosis supervenienete *Hippocr.* aph. 45. lib. 6. *Qui lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, iis superveniente longa dysenteria, hydrops aut lienteria supervenit & moriuntur.* Ubi notanda verborum Hippocr. proprietas. Quid enim sibi hoc vult, Qui lienosi à dysant. capiuntur, iis superveniente longa dysenteria? nam non potest supervenire si jam adsit, debuitque dicere potius, Quibus Lienosis supervenit Dysent. eaque productior sit: Ita excusari Hippocr. potest ut verbum ἐπιγίνεσθαι non sit hoc proptie usurpatum. Vel quoniam laudatur Dysenteria quæ supervenit Lienoso, si brevis sit, ut in Coacis animadvertit Hippocr. Cum producitur debitumque tempus præterit, non jam amplius dysenteria splenica vocanda est, sed per propriam intestinorum affectionem fit, humoribus cuniculos agentibus & ultra progredientibus: propereaque nova quodammodo dysenteria dici potest. *Ballonius cons. 53. lib. 1.*

OBSERVATIO XXIV.

Viri à Dysenteria in decem diebus extincti Pericardium aquæ expers repertum.

Cor motu continuo, & propria natura calidissimum, aquam obtinuit ut in ea assiduè, veluti balneo temperatum madesceret, quo floridum & vegetum conservaretur: Unde quibus per ardentes febres, vel inedias, vigilias, & ingentes mœrores exhausta est, Tabidi pereunt. Vidit *Iessenus à Iesson*, in febre ardenti aquam Pericardii consumptam. Vidi in cadavere Illustr. Cancellarii *Dom de Sillery*, post obitum ad pollincturam exenterato, pericardium siccum, aqua illa per morbum dysenteria cum decem dierum exhausta, nec tamen cor torrefactum exaruerat, sed erat mollius & flaccidius quam par erat. *Riolanus Anthropog. lib. 3. cap. 7.*

OBSERVATIO XXV.

Anatome Fluore hepatico laborantis in quo hepatis apostema, ejusque dissolutio reperta est.

§. 1. Miles Anglus *inflammationem Hepatis* primum passus esset, & *frustra tentassemus ea quibus opus erat*, dolor se remisit quidem, sed *desiit malum in fluxum hepaticum, tumore qui ante erat in hypochondrio*, plane evanescente. Cum hoc modo per sex ferme menses languisset, tandem ad extremam maciem ita perductus est, ut ipsissimam, qualis pingitur, mortem dixisses & sic miserrimam vitam cum morte permutavit.

Aperto corpore, invenimus loco Hepatis solam membranam ipsum investientem, satis crassam instar fæci, cui adhuc portio saniei, loturæ carnium similis inerat, qualem tam longo tempore excreverat. *Bontius Medic. Indorum lib. 3. Observ. 9.*

I*Nflammationem Hepatis*] Indi obstructionem hepatis facillime incurrunt, cui adest tensiva in hypochondrio dextro gravitas, dolorque obtusus, acquasi pondere premens: difficilis quoque adest respiratio, propter gravitatem visceris, diaphragma deorsum trahentis, cui, mediante ligamnto suspensorio, annectitur: hæc infarctio si perseeret humor hepar obstruens, dum non ventilatur, facillime putrescit, unde febris etiam oritur, ac ipsius hepatis inflammatio, cum dolore acuto ac pungente, febrisque augescens in ardorem transit, cum siti intollerabili, faciei rubedine, ac difficili, ob prædictas in obstructione causas, respiratione.

Frustra tentassemus ea quibus opus erat] Horum

duorum affectuum cum quasi invicem concatenati sint, & unus ex altero ferme nascatur, ounam conjungam, incipiendo ab obstructione, In qua primo observandum ne nimium calidis medicamentis in principio utamur, ne minutæ istæ hepatis venæ, & capillares, ab exsiccante calore magis obstruantur: Ergo temperate calidis, & per consequens leniter deobstruentibus; ac materiam peccantem incidentibus opus est, quæ familiaritatem quandam cum natura nostra habeant. Præparata jam morbi materia, eam medicamento non semel nec simul, sed iterato studebimus educere, Ejusmodi sunt tamarindi, cassiæ pulpa, adjecto pulvere terebinthinæ coctæ, f.a. mirum enim quam blande hæc simul per alvum ac vesicam morbificum succum ejiciant: si paulo fortius desideres, adde rhabarb. ʒj. misce cum supradictis in formam boli. Inflammationem porro in procinctu esse cum compereris ex febris augmento, & dolore vehementiore & magis pungente, statim venam secato copiose, pro viribus ægri. Interim cibi & conservæ refrigerantes exhibendæ. Denique hypochondria præsertim dextrum, inungendum est unguento quod hic conficiunt Indæ mulieres ex radice curcumæ, Santalii omnibus speciebus, addita caphura, & oleo rosaceo: Si (quod sæpe fieri solet) quis dolor in hepate & ligamentis sit intolerabilis, causa tantisper omissa, huic symptomati occurremus, quod fier per extractum aureum croci, quo vel solo (ausim affirmare) ægros plurimos curavi, natura per quietem ad se redeunte, & virus per alvum, urinas ac sudores ejiciente.

Quod si Hepatis inflammatio non bene sanetur, vel pertinacius curæ resistat, consequitur admodum affectus miserabilis, Hepatis apostema, quo si parenchyma, seu substantia ipsa jecoris occupetur, jam incurabile est malum: Sed si pus hæreat inter membranam succingentem hoc viscus, & ipsius carnem (quod persæpe hoc fit) unica salutis spes est in apostematis apertione, quæ hoc modo fieri debet. Primum in regione hepatis applicetur cauterium potentiale, ita ut eschara tantum penetret abdominis musculos nec inficiatur peritonæum: Deinde parvo foramine per scalpellum in ipso facto, per id immittatur instrumentum argenteum concavum, quali utuntur in sectionibus lithotomi, dein satis late vulnus dilatandum: Et tunc statim in conspectum se dabit membrana jecur ambiens, vehementer tumescens ab amurca intus latente. Ea pertusa saniosus humor, carnium loturæ similis effluet, qui quo minus fœter, eo major de cura spes est, Post hæc vulnus detergendum modice siccantibus, mundantibus, &c. Porro debili, ut fere semper existente ægro, lapidi Bezoar non est parcendum. *Idem lib. 2. c. 7. & 8.*

Influxum Hepaticum malum desiit] Quæcumque excretio per alvum sanguinis fit, Dysenterica vulgo appellatur, idque præsertim cum dolor ventrisque torsio aliqua percipitur; quæ tamen cum ulcere est, propriè dysenteria dicitur. Aliæ autem sunt excretiones cruentæ, ut cum limus sanguinis excernitur, aut velut sanguinis fæx, aut cum sincerus plane; (adde, cum ipsa substantia Hepatis dissolvitur, ut in exemplo allato) eaque excretio affectum Hepar declarat Galeno: Nam ut tenue & saniosum, & recens mactatarum carnium loturę simile evacuatur, id hepaticum est, id est, declarat imbecillitatem jecoris sanguinem probum generare nequeuntis, cum autem fæci similis excretio sanguinis fit, quodammodo exassantis jecoris argumentum est: Et notandum est illud quod scribit Galenus & quod nos experientia sæpe deprehendimus, aliquando liquidam tenuemque sanguinis esse excretionem, quam melancholica postea, feculenta, nigra & atra consequatur: An atra, nigraque & adusta quodammodo intemperie frigidâ affecto Hepate excernitur? Nequaquam, Sed cum alioqui præcessit frigida intemperies; temporis progressu putrescit in imbecillo Hepate humor, à putredine febris lenta oritur, hinc adustio recoctioque humoris, quod notandum: nam sæpe hæc febris negligitur, hinc dejecta appetentia, proventus pravorum humorum: E. cum vident medici dejectam appetentiam, non moventur, quod male fit; id enim notum esse debet, si perseveret intemperies illa frigida, quæ initio fuit, non ita dejici appetentiam, imo cibi augeri desiderium: quia autem ita deperditur appetentia, calidioris intemperiei, quæ successerit, debet esse argumentum, nam calidas intemperies nunquam comitatur ciborum appetitus, potius cibi fastidium, &c. Itaque non falsa debet esse opinio prioris intemperiei frigidæ, sed signis venanda cognitio succedentis alterius intemperiei. *Ballonius conf. 53. lib. 1.*

Tumore qui erat in Hypochondrio, &c.] Inflammati Hepatis signa diligenter persequitur *Sennertus* cap. 4. sect. 1. p. 6. lib. 3. Idvero cavendum monet ne fallamur, & Hepar non inflammatum putemus si tumor in medio ventre appareat; quod quibusdam Hepar ad medium ventrem extendatur: Hepatis situm naturalem disce ab Anatomicis, *Glissonio* præsertim cap. 20. ejus Anatom. morbosi vero & tumidi has ille notas tradit, Morbosum, *ait*, Hepar universim intumescens interdum infra umbilicum pertingit: In tumoribus verò haud adeo magnis (modo toti hepati aliquomodo communes fuerint) durities aliqua & intumescentia infra nothas costas ad ventriculi scrobiculū, atque ultra sæpe ad spurias lateris sinistri costas facilè persentiscitur: Id autē omnibus ejusmodi tumoribus commune est, ut digitis compressi jecoris figuram aliquomodo præseferant, eoq; nomine à quibusdam appellantur Tumores circumscripti. Tumores quoque particulares in convexa hepatis parte, præsertim anteriore, digitorum attrectatione dignosci queunt, si modo hi inter loca tumentia, & sterni apicem tostasve nothas dextri lateris molliter inserantur. Tumor ejusmodi in sinistra hepatis crepidine sæpe ad costarum extima protenditur, minusque cautis facile pro lienis intumescentia imponit, Rem ipsam vero penitus advertens, haud difficulter tumores istos internoverit; qui enim ad hepar pertinet, elatior est, ventriculique regioni vicinior & eidem magis incumbens quam lienis tumor queat, nisi hic prægrandis fuerit, quo casu ipsemet sua sponte innotescit, vel mole insolenti, vel distensione & pondere in latere sinistro, vel quod sinistrorsum inferius descendat quam possit hepar: Tumores in concava posticaque hepatis parte tactu, haud distincte deprehenduntur, in istis tamen plenitudo aliqua hypochondrii dextri, digitorumque ibidem sub costis nothis impressioni renitentia quædam major solito occurrunt.

§. 2. Consul Parisiensis Hepatico profluvio bilioso sex annos vexatus est, & nullis remediis

diis allevatus est. Eo mortuo inventus est tantum Hepatis lobulus & membranæ, illius parenchymate consumpto & colliquefacto. *Ballonius lib. 1. consil. 3.*

§. 3. Cuidam ex dysenteria febris tertio die oborta, accessit Fluxus hepaticus: cum absque intermissione *purum impermixtúmque sanguinem*, interdum *loturæ carnium non absimilem* excerneret, febrisque intenderetur. 7. morbi die interiit.

Sectio ostendit Jecur universum prope dissolutum. *Iordanus cap. 19. de Pestis phænomenis.*

INterdum loturæ carnium non absimilem, &c.) Fluxus Hepaticus alius est exquisitus, in quo serosi & sanguinei humores, loturæ carnium similes excernuntur: Cujus causa est imbecillitas Hepatis & calidi innati in eo defectus, à causis dissipantibus vel suffocantibus: Alius spurius, à simplici intemperie ortum ducens, sine humidi primogenii vitio, à qua intemperie facultas non læditur, sed impeditur ab objecto improportionato, unde opus corrumpitur; ita ut loco puri sanguinis, impurus & corruptus gignatur, vel bonus in pravum degeneret: quod contingit vel ex permixtione bilis flavæ aut atræ, aut alterius materiæ impuræ; vel à longiori in hepate locisve vicinis mora, ob quam crassior redditur, aut aduritur, aut interdum putrescit: potest & id vitio lienis, fæculentum sanguinem ad se non trahentis. Et in hoc fluxu variegata exeunt, sanguis interdum crassus, interdum niger, aliàs variis coloribus infectus: Præsenti in casu fluxum ab utraque causa manasse verisimile est, Exquisitum quidem adfuisse, quia περίπλυσις ἐξέρυθρη prodiit; Spurium, quia purus impermixtúsque sanguis excretus est, ac Jecur universum prope dissolutum apparuit, colliquatum scilicet à vitiosis illis humoribus, corruptionem & acredinem à putredine, vel aliunde nactis.

Jecur universum) Quanquam sanguis loturæ carnium similis excretus sanguificatricis Jecoris læsæ argumentum videatur, *Th. Bartholinus* tamen in Dubiis de lacteis cap. 5. ex fluxu simili negat Hepati sanguificationis munus adscribendum esse, sed Cordi: cujus fluxus causam esse ait; quod Hepate frigido, extinctóque ejus calore necessario (quo indiget non tam ad sanguinis generationem, quam temperationem) non possit aut privatæ nutritioni sufficere, aut publicæ sanguinis transcolationi. Præterea, quum ex excretis maxime æstiment loci affecti certitudinem, nihil, meo judicio, pro Hepate efficient; in legitimo fluxu sanguis serosus, crudus & semicoctus excernitur, at ille ex corde per arterias huc expurgatur, non ex Hepate: Et quanquam ex Hepate venæ mesaraicæ ad mesenterium deferrent sanguinem, ut falso veteres opinati sunt, posset in hepate vitiari sanguis ex obstructione vasorum lymphaticorum, seu impedita seri à sanguine separatione: vel salvo Hepate, Mesaraicus sanguis nimia seri mora inficit. In spurio fluxu Hepar inculat nemo, sed si causas exponamus, non excludendum: sanguis enim, si illis credimus, acrimoniam & mordacitatem acquirit ob bilem admixtam, vel moram in hepate: utrumque obstructioni hepatis imputandum, unde nulla bilis à sanguine separatio: Ex invento, *ait*, nostro commodissima affectus hujus petitur enodatio. Nec tamen immutanda methodus, calidum enim innatum reficiendum, cujus primaria in corde sedes: hepar conservandum, quod ad sanguinis puritatem seri quæ segregationem potest plurimum.

Purum impermixtúmque sanguinem) Non quoties sanguis per inferiora educitur Dysenteriam adesse suspicandum, Nam & mutilis ob copiam sanguinis fit excretio per alvum, quæ dysenterica improprie vocatur. Vocant autem αἱματηρὰν: Item quibus sanguis habet admistam bilem, aliquando aperit roditque oscilla vasorum, unde fluit sanguis. Hæc autem improprie quoque Dysenteria vocatur, nullúmque nomen reperit, nisi sub τῆς κενώσεως αἱματηρᾶς nomine comprehendas. Quanquam hoc nomen ad eam evacuationem, quæ ob quantitatem contingit, accommodetur. *Galenus* autem indicare videtur & hunc & illam αἱματηρὰν appellari posse, hoc discriminis statuto, quod una dicatur αἱματηρὰ ob sanguinis copiam, altera ob qualitatem. Quod autem ea quæ ob qualitatem fit αἱματηρὰ quoque dici possit, colligi potest ex comment. in aph. 65. 5. Nam dum *Hippocrates* narrat ea symptomata quæ contingunt iis quibus circum ulcera tumores fiunt, & derepente evanescunt, meminit dysenteriæ non proprie dictæ, sed quæ αἱματηρὰ vocatur. Nam ulcera aut partes anticas corporis aut posticas occupant, tumorésque iis assident aut evanescunt. Si in posticis, convulsiones fiunt tumore disparente, aut tetani. Si in anticis, insania, dolor lateris acutus, suppuratum, difficultas intestinorum: Horum hæc demonstratio, quia posteriora nervosa, anteriora vero venosa ac arteriosa, ideóque alio loco dictum erat, *Mulieribus rigores ex lumbis magis & ad dorsum, &c.* aphor. 65. 5. Quod contingit & quia pars illa nervosa & frigida, & facile compassionis modo ad principium nervorum affectio fertur; & quia substantiæ mollioris est, facile alterationem suscipit. At partes interiores calidiorem habent temperaturam, ait *Galenus*: Si itaque tumores, præsertim si ἐξέρυθροι sint, evanescant in partibus anterioribus, dolores lateris & dysenteria fiunt αἱματηρὰ, id fit per μετάστασιν, cujus maxime habenda ratio in morbis, an eam dysenteriam probabile est fieri à sanguinis tantum copia, an vero à sanguine multo, sed jam mala qualitate prædito? Si enim nondum contraxisset malam qualitatem, non tristia illa symptomata afferret: Ergo credibile est illam dysenteriam à qualitate & quantitate sanguinis contigisse. Sic ex eo loco patet dysenteriam, à qualitate sanguinis factam, nullo in intestinis concepto ulcere, αἱματηρὰν dici posse, non eam quæ à sanguinis quantitate fit. Utitur enim *Galenus* voce τῆς αἱματηρᾶς δυσεντερίας: Præterea sæpe hepatici excernunt sanguinem nullo intestinorum ulcerato, tamen non dysenteria propria, sed hepatica dicitur dysenteria, & illa est de qua ante dictum, quàm *Hippocr.* 1. Prorrhet. vocat περίπλυσιν ἐξέρυθρον. *Ballonius conf. 53. lib. 1.*

Observatio XXVI.

Sanguinis dejectio ob cavam gibbámque Hepatis partes cum ventriculo juxta pylorum gladio transfixas.

§. 1. IUvenis sub imam sterni sedem gladio perfoditur, hinc vomitus eorum quæ in ventriculo erant, cruenti vero nihil evomuit, licet diebus septem superviveret, sed per sedem

dem ingentem concreti sanguinis copiam cum fæcibus excrevit. Gibbum cavúmque hepatis, & ventriculus juxta pylorum perforata erant. *Vide lib. 4. tit. de vulneribus.*

§. 2. Andreas N. in dextro hypochondrio punctim vulneratus est, hinc vomitus & Dejectiones cruentæ: Non tantum hepatis substantia, sed & venæ cavæ truncus erat vulneratus. *Vide lib. 4. de Vulneribus.*

Observatio XXVIII.

Hepaticus fluxus à vitio Iecoris, Pancreatis, Cordis, &c.

HOmo tres septimanas afflictus complicatis morbis, Hepatici fluxus, lienteriæ, diarrhœæ. Pancreas summe durum erat, Splen admodum crassus, Hepar grande & alicubi lividum, Cor quasi tostum. *Vide tit. de Diarrhœa.*

Observatio XXIX.

Tenesmus citra vitium recti intestini aut uteri, ortus à vitio tenuium intestinorum.

PUellam (*de qua tit. de Hystericis aff.*) Tenesmus ad frequentissimas sedes, cum summo dolore, & irritas compellebat. Tenuia intestina rubicunda erant, velut erysipelate quodam affecta. Uterus, Intestinum rectum nihil vitii præ se ferebant.

TEnesmus est cum assidua desidendi cupiditas sollicitat, citra alias, secus ac in dysenteria, torsiones, sed nihil præter mucosum quiddam, & subcruentum aut purulentum egeritur. Provenit ab ulcere intestini recti, quod causas habet easdem quas dysenteria, & quæcunque rectum intestinum irritare & exulcerare possunt. Mucum autem illum viscidum deducit Nobiliss. Dom. D. *Peyer*, tenacem, subcruentum, ac aliquando purulentum à *Glandulis Intestini recti lenticularibus*, quatenus illæ à sero acri (quale alias ulcera generare solet) in ipsas translato, aut ibidem producto, primo in tumorem adtolluntur, mox vero corruptæ in saniem abeunt, quæ denudatas intestini fibras assidue rodendo, atque spiritus è nervis ad anum copiose proritando, crebrum pruriginosúmque dejiciendi conatum efficit: Unde saniei istius momentum, sanguinis (è venulis arteriolísque arrosis elapsi) striis cruentatum, cum muco intestinali, è reliquis glandulis integris suppeditato excernitur. Cui molestiæ optime anodynis atque traumaticis, alkali scatentibus succurritur.

Observatio XXX.

Perpetuus dejiciendi conatus, ab affectibus vicinarum intestino recto partium.

§. 1. ILlustri Casaubono pectinis dolor fuit, ac grave ano incumbens pondus, ac inter mejendum exonerandæ alvi cupiditas: Vesicæ corpus adjunctam habebat ἔκφυσιν, illa majorem, urina plenam. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. M. H. diu minxit urinam aquæ fontis similem, cum continuo egerendi conatu: E vesicæ fundo extractus lapis unciarum quinque & dimidiæ ponderis. *Vide tit. de mictione difficili.*

E*Gerendi conatu*) Inter signa latentis in vesica lapidis reponitur Tenesmus ac frequens desidendi cupiditas, ob consensum utriusque sphincteris, Uno enim irritato alter in consensum trahitur, quandoquidem ramos ab uno eodemque recipiunt nervo.

§. 3. Nob. fœmina gravitatem circa pubem habuit & desidendi desiderium: In vesicæ collo magnus & durus aderat lapis: Uterus solito grandior impletus erat alba, dura & compacta materia. *Vide tit. de Hypogastrii dolore.*

§. 4. Mercator (*de quo tit. de Vrina alieno loco excreta*) affligebatur lumborum dolore, urinæ acrimonia, perpetuo dejiciendi conatu: Sordidum carcinoma ambiebat meatum descendentem à vesica in rectum intestinum, &c.

REcensitis causis addit *Rondeletus* Pituitam salsam, vel lentam retentam circa sedem. Frigus externum partem illam constringens, Inflammationem adenarum, parastatarum: nam cum materia acris est & mordax, & rectum intestinum & penem simul afficit. Vermes intestini recti: Bilem acrem & mordacem circa illam partem retentam. Fit & à tumore uteri, ut in gravidis; hæmorrhoidibus: consequitur etiam fæcum invitam & diuturnam retentionem, ab iis enim excretis, insignis superest sedis dolor, cum irrito desidendi desiderio, à diuturno, in cohibendis excrementis sphincteris conatu.

* *Urinæ acrimonia, perpetuo desidendi conatu*) In quodam Viro sexagenario stranguria maxime dolorosa Dysenteriæ exquisitæ supervenit: Causam adscribit Clar. D D. *Ioh. Jac. Harderus Exercit. Med. Anat.* 13. sexti paris fibris nerveis quæ vesicæ cervicem ornant, ab heterogeneo, irritatis: quod tale sit μίασμα dysenteric um, quod aliquos vitæ etiam dispendio afficit, & in præfato sene tenesmum satis notabilem peperit; qui medicamentorum demulcentium convenienti usu paulatim cessavit: Ex hinc, quanta sit, *addit*, nervosi generis invicem sympathia patet, quam nephritici vomiturientes non sine dolore experiuntur; nec minus evidens est spirituum mutua conspiratio, & materiæ impetuosa in partes nerveas membraneas actio. Utrum intestini recti distensio, per vesicæ superjacentem, compressionem malo isti adjumento esse potuerit alii judicent.

Circa hunc casum sic ratiocinatur *Clar. D. D. Ioh. Conr. Peierus* l. c. Quæ sexagenarij viri Dysenteriæ exquisitæ supervenit Sranguria, manifesto indicio causæ Dysenteriam parientis genium & naturam mihi prodere videtur, sitam in tenui & acerrimo sale; In ægro autem isto Dysenteriæ causa dici potest vel cantharidum acritudinem induisse, quarum subtili acutoque sali tanta est penetrandi ac rodendi vis, ut in emplastris extrinsecus & remotissimis locis admotæ sæpe vesicam urinariam afficiant, atque oborto pruritu & ardore stranguriam excitent, uti id cum ipsi accidisse vidimus, tum ab aliis adnotatum legimus. Deinde constat etiam per anatomen, & ægrorum querelas, in dysenteria ac Tenesmo intestina inflammari. Quod si senis istius intestinum rectum similiter affectum subsumamus, facile patebit vesicam urinariam inde quoque potuisse affligi, propter viciniam & fibras ad cervicem ejus protensas: atque sane altera stranguriæ causa esse potuit. Sed & admirandus spirituum animalium nervorumque consensus in his casibus plurimum valet, ita ut spasmi unius partis corripiant identidem vicinas partes nervosas alias.

ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

In Dysenterica cystide fellea reperti lapides.

D. Gendrots Chirurgus, nuperrime mihi transmisit lapides duos, repertos in cystide fellea Illustriss. Matronæ Ducis Wirtembergicæ, fluxu dysenterico extinctæ. Lapides hi membrana propria involuti erant, duri, longi, rotundi, inæquales, magnitudine & figura digitale, quo in suendo mulierculæ utuntur, referentes, muruo extremitatibus se contingentes, adeo ut conjunctim cum cystide efformarent corpus longitudinis pollicaris, quod cum transversum in vesicula fellis situm obtineret, hujus in latitudine extensionem insolitam effecerat; unde deducenda causa continuæ ex vesica in intestina bilis eructationis, hinc morbi qui Illustr. Matronæ exitium intulit. *Zodiaci med. Gall. p.* 95.

OBSERVATIO II.

Dysenterici intestina sphacelata, vasaque sanguine vacua reperta sunt &c.

§. 1. AD Illustrem invenem annorum xxviij. vocatus fui, febre assidua & dysenteria acerbissima laborantem, vocatus fui. Jam à mense decumbebat, nec missus fuerat sanguis: procedente vero semper malo in pejus, mihique sanguinis missionem proponenti, cum pertinacius quàm erudirius alii medici obsisterent, ob vires languescentes, & sententiam *Galeni*, qui fluente alvo sanguinem detrahere vetat, ipse non amplius redeo, trahitque vitam æger adhuc per mensem. Biduum post illius interitum unus duorum Medicorum mihi occurrens, Obsecro Botalle, inquit, quid censeres inventum fuisse in cadavere ægrotantis, ad quem veneras tale in domicilium, jam mensis agitur?

Ego saltem intestinorum erosionem insignem, ille, idipsum, & amplius, nempe fere omnia intestina sphacelo demortua; præterea vix gutta sanguinis visa est toto corpore, præterquam in vena magna, & adhuc in ea non multum; adeo ut ostenderet, quam importune sanguis fuisset missus, qui sustinuit adhuc moribundum in multos dies: Cui ego, Non nego mitti potuisse maturius, sed & etiam dum appuli, licuit potius id anceps auxilium experiri quam omitti: At inventum fuisse cadaver exangue; id commune est omnibus his qui marcore consumuntur, etiam sine ullo alvi fluore &c.

§. 2. In altero qui tantum dies xx. ægrotaverat, intestina exesa & corrupta similiter fuerent inventa, Quæ excesio & corruptio necessario omnes graves Dysenterias sequi solent; quàs qui non videt fieri ab inflammationibus, & eas pro curatione non minus desiderare sanguinis missionem quam pleuritidem (sed non tam large & confertim) sciat se artis medicæ parum eruditum fore, parumque perspicacem in exquirendis morborum causis: Nam sicut pleuritis & peripneumonia interficiunt ex corruptione pulmonum, & partium thoracis, ita hæc ex corruptione intestinorum, hinc jecoris, & cordis, ut patet

ex

ex febre & aliis symptomatis. *Leonardus Botallus l. de curat. per s.m. cap. 4.*

Observatio III.

Dysenterici Intestinum Ileon ulcusculis innumeris refertum cum coli sorditie & putredine & loco vesicæ felleæ vicina bile suffusa reperta sunt &c.

QUidam anno 1667. annorum circiter xxx. proceræ ac gracilis staturæ, facie macra, fusci ac plumbei coloris, temperamenti biliosi, iracundus, crapulæ ac inprimis nocturnis potationibus (animi, utpote ægrimonia afflictioneque varia frequentius obruti, uti putabat, relaxandi causa) assuetus, hisce accidentibus jam ordine enumerandis, diu multumque successive exercebatur: 11. Iulij propter *Appetitum prostratum*, *nauseam* ac *vomitum*, ventriculum à superfluis cruditatibus, per inferiora, cum ad vomendum pronus non esset Potiuncula purgandum esse censui, qua aliquoties dejecit, appetitusque rediit: 30. hujus mensis cum jam à longo tempore *Cardialgia*, aliisque ventriculi doloribus continue conflictaretur, quolibet horum invasionis tempore, hocce Anodynum uno haustu sumendum, præcipue vero ante somnum præscripsi, ℞. *olei amygd. d. rec. unc. j. syr. violac. acetos. citr. ana. ℨvj. syr. anodyni (papav. albi forte) ℥ß. ras. ebor. boli Armeni ana ℈ß, cretæ ras. agr. iij. m.* Cum hæc omnia ab *imbecillitate ventriculi*, ex immoderata victus ratione acquisita provenire videbantur, de qua etiam ipsemet, uti & perpetua *compressione stomachi* sæpius conquerebatur, interdicta prius vini nimia ac intempestiva ingurgitatione, diætaque convenienti præscripta, corroborationis gratia ordinavi ℞. *El. Prop. Parac. Essent. zedoar. imperat. ana ℈j. essentiæ absinth. croci, ana. ℈ß. m. capiat à 5. ad 6. guttulas in primo haustu, semper in prima mensa.* Emplastrum quoque regioni ventriculi applicatum gestavit. Dein ad primæ corporis regionis saburram, qua onustam varia adhuc arguebant symptomata educendam vinum stomach. purgans patari jussi: Hisce non obstantibus sævissima semper *cardialgia*, cum aliis insuper affectibus, haud levioris momenti, nunc hoc nunc alio implicita, absque ulla infestabatur intermissione, atque ideo in statu detenebatur valetudinario, ut licet uno interdum vel alio curato, ab omnibus tamen unquam toto fere anni spatio plane liberum, nec ab uno vel altero horum nunquam non crudeliter afflictum fuisse fateri non potuerit, ipseque cognoverim, Quippe nunc *dolore punctorio circa diaphragma, ac lateris*, imo semel *pleuritide vera*, quam non fine discrimine vitæ sustinuit, nunc *capitis gravaitvo*, ac adeo vertiginoso, ut nonnunquam sine collapsu ac liporhymia ne momentum quidem extra lectum manere potuerit; nunc diuturno *Singultu ventriculique* doloribus tam atrocibus, ut quater vel quinquies convulsiones supervenerint, sæpius verò insultibus febrilibus, seu per paroxysmos aliquot ordinatos, seu inordinatos, cum horrore sitique molesta recurrentibus per vices misere affligtabatur, donec 26. Febt. anni 1668. *pectoris angustia summa* quasi suffocante, ad extremum interea corporis *marcorem* redactus cum febre *siti*, ac *tussi* molestissima prehensus fuit, sequuta postmodum exscreatione sordida, purulentaque: Tussi hac interea aliquantisper durante (remediorum præscriptorum usu sensim defecerit) ac *corporis consumptione* in dies ingravescente, *de Phthisico affectu*, & quidem hæreditario, (phthisis enim matrem sustulit) jam non amplius dubitavi: Quibus remediis etiam in hoc affectu, mea quidem opinione aliquod tempus insuper perseveranti, non exiguum levamen aliquoties percepisse, imo ab eo demum fere liberatum fuisse mecum ægrotus ipse indubitanter persuasus fuit: Quo tamen vix dum cessante, iterum novum accidens *Singultu*, atque diris *ventris torminibus*, cum tenebricosa *vertigine*, aliquot dies præeuntibus, nimirum *Cholera* supervenit, cum tanta bilis per superiora & inferiora effusione, atque sanguinis tota effervescentia, ut brevi temporis spatio in summam corporis debilitatem, cum levi delirio sæpius recurrentem inciderit: in qua adhibitis licet quæ hanc bilis ferocitatem & acrimoniam restinguere retundereque videbantur, cum aliis expurgantibus, adstringentibus, narcoticis atque corroborantibus variis, præcaveri nihilominus minime potuit quin *diarrhæa biliosa* cum atrocissimis semper ventris cruciatibus, aliisque incommodis comitata relicta fuerit, ad medium usque mensis octobris durans, ac tandem in *Dysenteriam* conversa, ubi frequentissimis dejectionibus aliquot dierum spatio cruenta purulentaque cæteris excrementis liquidis permixta, intestinorum item excrevit ramenta, usque dum convulsionibus biduo ante mortem reversis, harum violentia 27. Octobris obiit.

Hujus corpus Filius meus *Franciscus* comite Chirurgo dissecuit, ac primum Hepatis parenchyma naturali fere duplo majus, cætera sanum. Vesiculam vero felleam plane vacuam reperit. In hac regione omnia superficie tenus vitellino colore tincta. Intus autem, præ-

præsertim ventriculus ac intestina, duodenum ad Ileum usque, undique bile perfusa erant, Omentum disruptum ac putridum, Ileon vero, quod summe mirabar, toto suo ductu ad colon usque, intrinsecus, innumeris ulcusculis, nonnisi trium digitorum latitudine quaquaversum ab invicem distantia, plurimisque intestini substantiam prorsus pervadentibus, consitum, ac adeo corruptum ut ipsum levi negotio ubique discerpere potuerit, ac Colon interne fœditissimis, cruentis purulentisque sordibus ubivis oblitum. Pulmones vero ab omni infectione plane illibatos, per omnia Sanorum similes fuisse testatus est.

Hancautem Dysenteriam maligna quadam labe porro depravatam fuisse exinde patet, quod Filio meo manibus inter sordes hasce infectas diutius versanti, licet eas sectione peracta abstergentibus superflue mundaverit consuetis, proxima nocte in manus inversa sinistræ parte intolerabilem dolorem sentienti, sequenti crastino mane, ibidem quinque pestilentialibus diversis in locis exorti fuerint carbunculi, pustulæ subnigræ; quarum curationi ultra duos menses inhæsit, absque alio tamen reliqui corporis detrimento; Et quod insuper hoc in media tunc temporis Basileæ grassante acciderit peste. *Mantissa observ. Plateri pag. 25. &c.*

Observatio IV.

In Dysenterico exta, omasô exceptô, siderata reperta. Item de Fluxu Cœliacô quodam.

Torsiones, si nullis aut brevibus induciis sint intercisæ; vel si derepente altum silent, nec repungunt, nihil boni portendunt. Sic medicinam quadragenario rabiose torminoso aliquando faciebam, cujus rabiosa tormenta continuò siluere, cùmque singularem in Dysenteriâ progenosin super hoc phænomenô fundatam, nec à mutis nec à vocalibus hactenus doctus essem præceptoribus, triumphum cecini, sed ante victoriam: effluxô enim triduô detriumphavi; ut cum Tertullianô dicam, æger quippe doloribus solutus beatas in sedes evolavit.

Apertô cadavere, exta, omasô exceptô, nusquam extantia, sed contracta depressaque nec non liventia, & usque adeò siderata, ut contrectatione vel leviori, tota in lamellas abiê rint, suaque graveolentiâ cunctos abegerint.

Vidi præterea in cadaveribus eorum quibus diarrhœæ diuturnæ successerat fluxus cœliacus, quòd non tantùm intestinorum fistula flatibus multis foret distenta ac attenuata, imò tunica villosa consumpta; sed etiam quòd oscula lactearum, lymphâ quâ humectari deberent, magnâ ex parte exhausta corrugarentur, atque collaberentur, ita ut sese, ad chylum advenientem excipiendum, elevare nequirent; unde chylus, introitu per oscula denegatô, ulteriùs meare cogitur, scilicet ad Colon & Rectum; ubi cum fæcibus extrà eliminatur. *Clariss. Carolus Drelincurtius, in Thesibus, sub nomine Discipulorum suorum vulgatis.*

Observatio V.

Dysenterici intestina corrupta ac glandulis respersa.

Occubuit in Nosottrophiô Adolescens rusticus 20. circiter annorum, qui à febri malignâ, quâ laboravit ante, liberatus, ceu ex pulsu aliorumve symptomatum omnimodâ cessatione colligere fas fuit, ob errorem in diætâ commissum, in dysenteriam funestam incurrit. Hujus sectioni nos accinximus, cultrum administrante D. Gchisterô Augustanô. Apertô abdomine, hepar cum liene & pancreate salva apparuerunt: Intestina, verò extus, præprimis tenuia, livescebant, intus à gangrænosi prorsus non immunia. Pariter etiam glandulæ mesenterii, intestinorum eorundem tractum stipantes livore omnino erant corruptæ: Duodenum scalpellô apertum corpusculorum, seu mavis apicularum, ad aspectum glandulosarum, numerum elegantem oculis stitit, præprimis sub pylorô, post medium enim, & sub finem duodeni sensim disparescunt. In ventriculô, maximè circa orificium inferius glandulæ copiosæ identidem erant palpabiles. Thorace reseratô, pulmo uterque pari cum intestinis livedine erat defœdatus. In cavâ dextrum cordis ventriculum ingrediente, & pulmonali arteriâ eodem egrediente, polypi duo insignes hæserunt, sibi invicem contigui, & columnis ventriculi firmiter impacti: mirumque fortè, hinc pulsum, qui dum continuâ laboravit aliquando intermisit summéque inæqualis fuit, eadem depulsâ plenariè rediisse. *D. Joh. Jac. Harderus Miscell. Curios. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio VI.

De cruentô & purulentô alvi fluxu diuturnô lethali ex intestini coli erosione & sphacelatione.

Fluxus alvi cruentos ratiùs culpâ hepatis, sed ex innumeris aliàs causis, quæcunque vasorum sanguineorum in intestinis apertionem efficere quôcunque modô possunt, fieri præter alia ex sequenti quoque sectione didici. Vir 34. circiter annorum, temperamenti optimi & sanguinei, lapsu è curru inversô graviter contusus, simulque fracturam claviculæ sinistræ passus, à Chirurgô curatus nihil ab hinc incommodi sentit, nisi quòd appetitu sensim deficiente, doloribusque abdominis vagis per vices intercidentibus, victu parciori & tenuiori vivere cogeretur. Annô verò à lapsu istô circiter quartô torminibus atrocioribus, & paulò post vomitu & alvi fluxu cruentô corripitur, quæ tamen singula secta vena aliisque adhibitis remediis disparent, perdurante quidem anorexia, & doloribus colicis multoties recurrentibus. Unde etiam quoties malum pristinum imminere sentiebat, in remediis suetis salutem quærit, & quotannis venam sibi secare jubet: Nihilo secius tandem æstate proximè elapsô, dolores atrocissimi & diarrhæa cruenta & purulenta ad miraculum enormes & nimij ita invaluerunt, ut remediis licet omnibus adhibitis, ultra quatuor menses miserè excruciatus & defatigatus, mortem inter leypothymias subiret. In ejus cadavere, quod ipse æger aperiri efflagitabat, nihil notabilis observavimus, nisi quòd intestinum colon non solùm valdè contortum, & veluti inversum, sed etiam totum corruptum, nigrum & sphacelatum videremus, quod jam tum putridam materiam transsudasse adparebat, indeque levissimô attritu, in frustula discerpi poterat. Ex quibus proinde collegi, lapsu istô, licèt tot annos terminum fatalem antecedente; situm intestinorum, in primis coli & vasorum adeò fuisse mutatum & distortum, ut sanguinis ab illô circulus per portæ ramos promptè satis peragi non potuerit, quousque magis magisque impeditus exitum tandem in colô invenit, sed restitando simul, ejusdem inflammationem, corruptionem & mortem induxit. *Dom. D. Christian. Vaterus Miscell. Curiosor. Decur. iii. Ann. ii.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XII.

De Excrementis alvi præter naturam & Eorum per aliena loca & Involuntario exitu.

Observatio I.

Variegatorum excrementorum dejectio ut plurimum visceris alicujus vitium sequitur.

Fiunt nonnunquam Fluxiones vitio alicujus Visceris, ut inflammatione Hepatis, tumore Lienis, &c. Memini me fluxum quendam diuturnum in multis observasse, in quo varia, opima, nigra, cœrulea, viridia, satis corpulenta excernebantur: Ex quo alios evasisse, ut *Advocatum de la Vergne* & alios vidimus; alios interiisse ut *Malicornium*, Peditatus ducem, Fabrum argenrarium & alios. *Omnibus fere vitium in visceribus* & ulcus in postremo intestino. *D. Datichy*, post sextum annum quo eo morbo laboraverat, interiit, Obsesso hepate multis vomicis, sydetata parte mesenterij. His qui convaluerunt, intervallis idem morbus rediit, vel dysenterica excrementa. *Hollerius ad cap. 41. lib. 1. de morbis internis.*

O *Mnibus fere vitium in visceribus*] Hippocr. lib. de Humoribus vers. 31. signa tradit quibus excrementa ab inferna alvo excreta, distinguantur ab iis quæ aliunde in ipsam confluunt, & primo tormen adduxit, quod inferiore alvo patiente tardum est & molle, superiore vero affecto acutum est & vehemens. Demum de iis quæ in alvum non confluunt verba faciens, inquit talia esse non spumosa, natura cruda, frigida, sicca, humida. Dixit q;, non spumosa quia spumosæ dejectiones non ab alvi affectione aliqua producuntur, sed à destillatione à capite in ventrem, juxta apbor. 7.3. Reliqua vero excrementorum genera in alvo generari posse ita notum est, ut in hoc confirmando tempus conterendum non sit: Hæc tamen ita alvi affectæ propria non sunt, quin aliunde etiam confluere possint. Hæc vero protulit *Hippocr.* ut indicatur quotiescunque diversa à prædictis dejiciuntur, aliunde ad alvum confluxisse, v.g. biliosa, hæc enim alvi male affectę non sunt excretiones, sed ab hepate in alvum confluunt: Ut vero præfatorum excrementorum excretionem ex alvo male habente distingueret ab ea quæ fit à confluxu eorundem ad ventrem, usus est *Hippocr.* hoc verbo ῥέπω satis proprie, quasi declino, quæ enim generantur in alvo, per modum inclinationis exeunt: quæ vero aliunde, non item, quando ad eorum excretionem vis major concurrit. *Martianus comment. in l. c.*

Ad illustrationem hujus historiæ adducendum est consilium Excell. *Ballonii* simili in casu datum, quod extat lib. 1. consil. 53. Quidam, *ait*, annos jam decem nunquam excernit quicquam ab alvo nisi cum dolore circum umbilicum, aut paulo supra infráve, & quæ secedunt corrupta sunt sanguinolentáque, diversi coloris, nec morbus remediis cedit: Decem ante annis dysenteriam, ut tunc Medicis visum est, passus est: ab eo tempore, nisi brevibus aliquot intervallis, dolores & excretiones, ut sic dicam ἐργώδεες ἢ πονώδεις non conquieverunt: Viso homine, nemo tam parum in arte versatus qui non colligat temperamento bilioso esse: emaciatus est, hepar illi ad calidiorem temperiem inclinans, totus venter ambustus (ut vocant) denique θερμόκοιλ@- est; Sed sit ita, & fateamur ejusmodi temperiem ad alendum morbum conferre, propterea tamē non constat de sede ac specie morbi, quis sit, unde, qui tandiu manente ægro perseveret: an vitium lienis, an hepatis, an cerebri, an mesenterii, & si mesenterii, an ulcus sit, an intemperies. Si ulcus, aut quid simile, quomodo tamdiu superfuit, Cur non illa pars sideratа vitiatàque temporis progressu: Denique mirum est qui fiat illa liquida satis excretio αἱματηρὰ, graveolens, tam multiplex (nam simul & cruenta, & stercoracea, & viridia, & flava excernuntur, quæ nunquam in bene affectis excernuntur) tamdiu possit perseverare. Notum enim est illud *Galeni* ad aphor. 21. 4. *Cum excernuntur varia, si prava fuerint, deterius ægris esse quã si uniusmodi.* Et si varia sint ac prava, vel αὐτομάτως ἢ συμπτωματικῶς excernuntur, vel vi medicamenti purgatoris. Cũ αὐτομάτως excernuntur, & excernendi finis non fit, sed lente ac pigro gressu, significatur varietas dispositionum malarum io variis partibus: Ac quo plures afficiuntur, eò res ægrorum deteriores sunt: ut autem lentorem tarditatemque gressus explicet Hippocr. usus est participio πλέονα, quod non semel facta excretionem, & ἀθρόως declarat, sed sensim ac sensim fieri. Sed cum artificio Medici, ad imitationem naturæ comparato, excretio fit talis materiæ pravæ ac multiplicis, tametsi hoc per se malum, ex eventu tamen bonum est, quam non peremnem generationem, sed congeriem tantum accumulationemque designat, quod in omnibus morbis diligenter notandum.

Ac cum tandiu prava ista materia excernatur, sive nova generetur, ut necesse est, sive è sedibus partium intimis illa, aut pars illius secedat, mirum quomodo id fiat, Hepaticum non est profluvium, sive tubrum intelligatur sive non, quod tanti momenti pars decem annos non possit ita laborare, non quod afficiatur tandem hepar, Cephalicum esse aliquis suspicetur, non ita tamen ut tota natura profluvii in descensu pituitæ à cerebro consistat, nec enim dolores illi ad umbilicum consisterent, nec propterea cruentum excerneretur, nec tam varia ac putria, Sed ea ratione cephalicum esse potest, quatenus cum jam partes inferiores affectæ essent ad diuturnitatem fovendam accessit capitis opera, mucosum humorem aut phlegma salsum excernentis in alvum, Hoc facit quod de nocte potius ad excernendum æger excitetur, Ac veteres practici distinxerunt profluvium stomachicum ab hepatico & cerebrali, quod illud interdiu fatigat, hoc, i. e. à cerebro hepaticque, de nocte potius sævire consuescat.

Id autem obiter annotate non est alienum, non necesse fit spumantes esse dejectiones si à capite occasio excretionis pendeat, juxta aphor. 3. lib. 7. qui falsus videtur in plerisque: nam in dolotibus colicis excernuntur spumantia, & bubulo excremento similia, natantiáque p: ę contento spiritu in aqua, non propterea tamen colligere licet caput hanc suppeditare: Sic visum est recentioribus recte quidem in dysenteriis materia commota, calore æstuante agitata, spumantia dejici: Sed aliis signis colligendum caput male habere, si grave, salivatio, ac præsertim mane & vesperi, maxime si eam molestiam sentiant in ventriculo, Quanquam caput per se constituitur pituitæ sedes, quæ in ventriculum illabens profluvia longiora reddit. In spumantibus itaq; dejectionibus falli non oportet. Etsi autem caput magnũ habet momentũ ad producenda profluvia, non est tamen temere incusandum nec medicamentis agitandum: *Galenus* autem primus fluorum alvi causam unam agnoscit, ῥευματικὴν διάθεσιν intestinorum (*de qua vide scholia ad obs. 28. tit. de Diarrhœa*) quod plurimum conferat ad intelligendum id de quo laboramus, qui fiat ut tandiu profluvium perseveret; Non itaque dubitatio fuit de illo ægro, quænam potissimum pars esset incusanda, Omnes ad Hepat recurrebant, At illud aut intemperie, aut solutione continui, aut tota substantia est affectum, Non abs re autem τῇ ὅλῃ οὐσίᾳ dico, non autem πάσῃ κράσει, quoniam pars illa, sicut & reliquæ partes afficiuntur, nullo interim indicio manifesto affectionis, ut fit temperamenti quædam alienatio: Sed sit ita, aliqua obstructione aut tumore laboret hepar, ac propterea tactus fidem faciet, at affectus hepatis cognitionem alia arte venandam esse tradit *Galenus*: Æger autem nec inflammationem hepatis passus erat, nec tumor ullus, tametsi incumbentes musculi pene exangues essent, percipiebatur. Sed calor qui in eo magnus est & acer, plurimum illum fluorem juvit, dispositis male jam intestinis, humores corrumpendo, & iis saltem actionem attribuendo: Probabilius vero est accusare intestina, in quibus inest ῥευματικὴ διάθεσις illa juvante hepate, nimirum serosos acresque humores generante: qui si intestinum integrum esset, non ita citarent alvum. Sed hepar generando mittendóque, intestinum & corrumpendo, ob malam dispositionem, mutuas tradunt operas ad alinm fluorem perpetuandum: Si vitium in illo absolute fuisset, vix tandiu homo superfuisset. Quanquam audivimus de Consule Parisiensi, qui hepatis profluvio bilioso sex annos vexatus est, & nullis remediis allevatus est. Quod autem huic nostro ægro intionum male affect um sit, colligere possumus ex antecedentibus, quam aliquando dysenteria vera laboravit, & cum medicorum judicio ea ma-

male curata esset, ab eo tempore superfuit restititque illud quodammodo dysentericũ profluvium. Quanquam ad Mesaræon potest sæpe longi fluoris occasio referri. Nos enim sex mensium spatio fluorem patientes vidimus, qui non hepatica cephalicáque excernebant, sed mesenterica, ut sic loquebamur. *Ballon. l.1.consil.53.* De fluore mesenterico *vide plura ex eodem scholus ad Observationem 5. sectiom.x.de Diarrhœa.*

Opima] Pinguia, viscida, lenta: *Hippocr.* 4. Epidem. à Famula dysenterica electro similia, subviscosa excreta esse ait. Erat, *explicante Vallesio*, fecessus, lentus, crassus, albus, particeps cujusdam exigui palloris, tale enim est Electrum seu Succinum.

Opima) *Rolfinkius* consult. iij. lib. viij. pro hypochondriaco, refert ab eo excerni pinguem materiam instar sevi, vel sebaceam. Unde illa, *ait*, disquirendũ, Nonnulli alimentis pinguibus assumptis, & in intestinis, inprimis in colo conglobatis, & appulsu acris materiæ abstersis ea adscribunt. Verum nec frequens, nec copiosa, nec dinturna, nec cum molestia juncta est hæc excretio. Nonnulli ex glãdulis mesenterii excerni putabant, quæ nonnunquam intumescunt in steatomata. Sed licet verum sit mesenterium esse sentinam totius corporis, variáque excrementa ibi coacervari queant, non liquet tamen quomodo in cavum intestinorum perveniant. Probabilis est ea sententia fuisse colliquatorum ichorum illic coacervatorum concretionem. *Hactenus Rolfinkius.* Probabilius est, quandoquidem constat Lympham, quæ primo ortu renuis est, limpida & fluida, postmodum crassescit extravasata, & in gelatinam concrescit, tandem dura steatomica fit, quod *Paulus Barbette* in practica animadvertit, lib. 2. cap. 4. materiam istam sebaceam à Lympha ortum duxisse. Ipsum etiam sanguinis serum, patinæ impositum, supposito igne leni crassescit, qua de causa *Barbatus* aliquæ alendi vim illi assignant. In coryza humor qui tenuissimus è naribus initio effluit, maturatione crassitiem adipiscitur, Quod è naso hyeme limpidum stillat, æstate in crustam abit, inte io ibus naribus adbrrescit; Ac ulcera ichores tenues fu idunt, cu tæ itidem ea velanti materiam suppeditantes.

Varia] Variis & monstrosis per alvum excretis accensendi *Globuli membrana obducti*, de quibus *Oethæus* apud *Schenckium*: Cum natus esset, *inquit* mihi Filius, isque ultra tres menses non fuisset progressus, incidir hic in gravissimos, eosq; continuos dolores, quibus ita conficiebatur ut fere de salute esset desperatum. Huic cum tribus diebus continuis cassiam cum betonicæ syrupo mistam præbuissem, tandem excrevit globulos plurimos, intus putrida & saniosa materia refertos, exterius vero membrana quadam obductos, ac sic præter opinionem, Dei benignitate conatum nostrum juvante, sanitati restitutus est: *Hæc Oethæus. Vesicas* quoque & *cystides* invicem connexas, bnmotem, qualem atheromata continentes, magnitudine varias, quasdam ovo columbino æquales, majores minores, rante numero, vt capacem patinam implere, collectæ potuissent, excretas scio ab Aromatopola Genevensi *Domino Savournin*, anno 1662. Non per alvum, sed per os simillimos globulos longo tempore exclusit Sartor Genevensis, natione Germanus, cui nomen *Hein* anno 1670. qui ab assumpto generoso emetico, ab Italo Medicastro exhibito p. ucis post horis interiit, Horum globulorum & cystium originem Excell. *Th. Bartholinus* Epistola 88. cent. 4. à mesenterio repetit. Quem autem locum *ait*, in mesenterio occuparint facculi illi, vel quomodo abrumpi & excerni potuerint, Oedipo non Davo opus erit: Oepidus erit hoc in negotio Vir Nobiliss. & Eruditiss. Dom. *Joh. Conradus Peyer* lib. de *Glandulis Intestinorum*, quarum historiam vide Sectione x. Observat. 4. hujus libri. Ad extremum *ait* coronidis loco, ut plenius quæ de Glandulis intestinorum toto hoc commentario prodita sunt, illustrentur, illásque ita vera dari, & multis interdum variisque malis affici deinceps nemo sit qui ambigat, historiam unam aut alterum *Caruncularum* alvo excretarum subtexemus. A viro Excell. D. D. *Joh. Rodolpho Burkardo*, Medic. professore in Acad. Basileensi Clariss. accepi, Puero cuidam se medicinam fecisse, qui prævis alvi torminibus carunculam subrubentem, & vasis sanguiferis instructam, figura phaseoli, & magnitudine nucis moschatæ per anum excreverit, sicque integram sanitatem recuperaverit. Quid hæc *Caruncula* erat quam ejusmodi Glandula, ob serum in ea coagulatum, atque temporis tractu in carneam aliquam massam compactum, præternaturali magnitudine affecta? Hæc enim mole sua in cavitatem intestini protuberans, cum viæ remoram non parvam interponeret, factum ut ab excrementis vi pertranseuntibus sensim, velut ex arbore pomum, decuteretur, à qua vellicatione tormina inprimis nata videntur: Tandem vero Glandula ista Torminum procreatrice penitus avulsa ac excreta, puellus integre convaluit: Huic genuinam habent observationem *Ephemerides Naturæ curiosorum in Germania* anno ij. p. 346. à Da. *Ehrenfrid Hagendorn* profectam, de juvene, febre ἐπιδημικῶς tunc grassante cum hæmorrhagia natium, dyspnœa, leipothymia &c. correpto, cui datum post bezoartica laxativum, ex alvo diu obstructa *Glandulas duodecim* instar nucis myristicæ, catenatim sibi connexas deturbavit, ægro valetudini non post paulo integræ restituto: Hæc quoq; ratiocinium non est longius petendum: ut enim in puelli prioris intestinis, unica tantum glandula rumore fuit corrupta, atque tormina non prius cessatura quam Glandula excerneretur, petebat. Ita probabile est in isto juvene integrum plexum è duodecim Glandulis invicem cohærentibus compositum, augmenta præter naturam sumsisse: Quapropter caruncularum istarum, ceu totidem obicum interpositione, alvus tamdiu occlusa fuit, donec eadem repagulis istis, vi pharmacorum & contentorum impetu solutis ac amotis, cum ægri salute recluderetur. Utrum vero Glandulæ hæ tumefactæ febri priores fuerint, atque symptomatibus ex ea natis ansam dederint. An demum à feri portione, prævio incendio febrili corrupta, plexibusque intestinorum glandulosis impacta, ac in iis veluti coagulati, in id magnitudinis auctæ fuerint: id hoc loco determinare non est opus.

OBSERVATIO II.

Dejectio variegata à corruptione omnium viscerum.

Cuidam utrumque hypochondrium contentum, plurima per alvum dejiciebat fœtentia, porracea, nigra, &c. Omnia viscera marcore confecta & abscessu putria inventa sunt. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

Plurima, porracea, nigra, &c.] Quæ Dejectiones deteriores sunt, variæ an simplices? Videntur deteriores esse variæ; quia multiplicium excrementorum redundantiam significant. Certe non potest hoc sine distinctione dici, Neutræ enim sunt simpliciter meliores. Sed dejectiones sinceræ sunt, quædam quia non habent manifestam alterius generis permistionem, aut tantum biliosæ: quædam, quia à suo etiam sero sunt depuratæ, ut quæ dicuntur biliosæ sinceræ, ut vitellinæ & æruginosæ: Variæ sunt, aut ex tantum malis

malis, ut ex simpliciter crudis & biliosis; aut ex pessimis, ut sunt opima, nigra, fœtida & cruenta: Quæ variæ & pessimæ sunt, omnium sane pessimæ, ut dicitur in Prognostico; & aphor. 21.4. Quæ variæ ex tantum malis aut crudis, pejores sunt unica sincera non omnino pura, quia multitudinem excrementorum significant; sed minus malæ quæ ex unica sincera secundo modo, quia talis admodum mala est, & vituperatur aphor. 7.7. ubi dicitur *meracæ alvi egestiones malæ. Vallesius 2. Epid. sect. 2. p. 114.*

Plurima dejiciebat porracea, nigra, &c.] Hippoc. citato loco excrementorum *mutationes prodesse ait, nisi in piora mutentur, velut accidit in vomitibus qui sumpto in febribus medicamento fiunt, & in meraciora desinunt*, quia putrefactionem significant: ut autem in aphor. 14. 2. dicitur, In alvi fluxionibus mutationes dejectionum juvant, nisi ad prava mutatio fiat. Id cum in spontinis fluxionibus verum sit, tum multo magis in iis quæ pharmaco accepto fiunt. Nam si quam significationem malam præstare potest dejectionum varietas, multorum & diversorum excrementorum, hanc minuit pharmacum: Nam ne pravæ quidem & variæ excretiones, quæ accepto pharmaco fiunt adeo malæ sunt ut aphor. 21.4. dicitur. Si ergo varietas in pessimis, quia sponte facta, mala est, facta cum pharmaco est minus mala: varietas in minus malis, quæ ut causa prodest, & ut signum mala est, quam unica admodum sincera perseverans, cum pharmaco proderit multo magis quam sine illo, juxta aph. 7.7. ubi dicitur *meracæ alvi egestiones malæ*. In quam etiam sententiam, causam simul reddens, supra dicit mutationes excrementorum finiri in unam speciem meracioris excrementi, grave est, quia significat putrefactionem, id est, magnam excrementorum corruptionem & magnam vim & firmitudinem causæ corrumpentis. Nam in quacunque actione naturali, cum omnes materiæ partes in unam speciem trahuntur, magna efficacis causæ potentia significatur. Nam cum ea est minor, diversa gignuntur secundum conditionem materiæ. Igitur unicam talem dejectionem perseverare, deterius signum est quam mutationem fieri & non ita juvat, quia non tam sit natura corpus perturbante quam ob putrefactionem, quod Dexippo (& huic) contingit. *Vallesius ibid.*

Notandum autem quod monet *Waleus* in sua med. meth. colores excrementorum non natura esse in humoribus, sed illos à medicamentis provenire; quemadmodum etiam ab assumpto sulphure mag.s & præter morem excrementa fœtent. Hinc explicatio aphor. 21.4. peti potest, quia variegatorum spontina dejectio plures partes in vitio esse significat, & plures affectiones contra naturam in corpore.

Fœtentia] Excrementa alvi fœtida ob putredinem talia fieri notum est, idque duplici ratione, tum quia portio putridi humoris à venis ad alvum transmissi, ipsis excrementis admiscetur, indéque fœtorem contrahunt; Et propter hanc causam in malignis febribus, quæ ab humorum putredine vera ortum ducunt, alvi excretiones fœtent, tum quia ipsæmet excrementa in alvo putrescunt: *Hippocr.* vero lib. 2. *Humoribus vers.* 33. signa tradit quibus fœtor excrementorum in alvo putrefactorum distinguatur ab eo qui aliunde provenit, hoc est, à putredine humorum in venis stabulantium, Ubi primo loco proponit Sitim quæ antea non adfuerit, sed in ipso eorum egressu compareat, nullâque præcesserit causa quæ Sitim excitare potuerit, sive æstus, sive alia: cujus quidem signi ratio à causa fœtoris dependet, quoties à corruptione, seu putrefactione pendet ingestorum in alvo, hanc à calore circa ventrem adaucto oriri necesse, quo posito sitim subsequi necesse est quæ ante putrefactionem non aderat: Si vero fœtor à putredine maligna venosum genus occupante oriatur, aut nulla adest sitis, aut ratione febris aderat prius quam putredo induceretur: per putredinem enim humores majorem æstum non acquirunt, ut sitis superveniat quæ antea non adfuerit: quando oppositum observatur quotidie, videmus enim simplices febres, summum incendium præ se ferentes, putredine accedente, propter quam malignæ evadunt, statim mitiores fieri, sitim sedari, æstúmque & alia omnia accidentia, remitti, quæ à calore dependent: unde *Galenus* 5. *Simpl.* hujusmodi febres calore non admodum urentes esse adnotavit: Quoniam vero febres raro à principio putredinem hanc adjunctam habent, sed tantummodo morbi progressu, quando humores à febrili calore corrupti: propriis spiritibus privantur, naturæque imperio destituti putrescunt, eorum instar qui è proprio receptaculo exeunt, inde fit ut in febribus Sitis urgeat plerúmque antequam fœtor excrementorum appareat, qui malignæ putredinis sit soboles. *Neque æstus*, subjungit Hippocr. *neque alia causa adsit quæ potuerit sitim inducere*: ita enim Sitis erit signum fœtorem excrementorum ad inferiorem ventrem referendum esse, non ad malignam putredinem aut aliam causam. Huic signo aliud addidit, quo dictorum excrementorum fœtoris causa distingui poterit, videlicet urina, qualis secundum naturam esse solet: hæc quippe in excretione fœtidorum à maligna putredine immutatur: in alvi putredine nequaquam. *Prosper, Martianus comm. in citatum locum.* Allatis autem causis, quæ fœtorem excrementis conciliant, aliam efficacissimam adjunge, ipsorum scil. viscerum putredinem, eorúmque substantiæ corruptionem.

Porracea, nigra] Dejectiones nigræ, cujusmodi est sanguis niger, quæ ultro diffluunt, tum si cum febre, tum si sine febre calamitosæ, Et quo plures dejectionum colores deteriores fuerint, eo calamitosius. *Hippocr.* aph. 21.4. Nigræ, hoc est, interprete *Heurnio*, dejectiones quibus humor melancholicus, niger & fæculentus dejicitur. Qui quoniam propriæ substantiæ corruptione in vitio est, nunquam concrescit extra propria conceptacula effusus, Calamitosa autem est dejectio, quod indomiti humoris speciem, & partium singulare vitium præ se ferant, & fractas naturæ vires arguant, ac retentricis facultatis ignaviam ostendant, visceris illius unde dimanant: ac pravam visceris qualitatem conceptam: Adeo ut tollas licet humorem vitiosum, visceris tamen generantis illud malum elui nequit, unde perennis generatio illius humoris, unde toto fere morbi tempore prodeunt. Et quo plures dejectionum colores, virides, lividi, cinerei, & dejectiones rufæ, vitellinæ, eo res ægri pejore sunt loco, nam plures partes in vitio sunt ac plurium affectionum, quæ contra naturam sunt in corpore, symptomata sunt, partium unde manant calamitatem arguunt, & partibus, per quas feruntur calamitosæ sunt.

Observatio III.

Dejectiones biliosæ, liquidæ ab inflammatione Iecoris in gangrænam desinente.

Famulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur cum febre, alvo modo adstricta, modo admodum liquida, & plurima biliosa, liquationis instar egerens Hepar erat durum, magnum, albicans circa ventriculum; gibba parte prope costas nothas nigrum, plumbeum, &c. *Vide tit. de Febribus.*

Liquida plurima biliosa) Qui juxta Medosadæ vicum decumbebat, tenuia nulla bile tincta, aquosa, multa dejiciebat, hypochondrium habebat tactui cedens & gibbum: *Hippocr.* lib. 4. Epidem. *Vallesius* in commen. hunc haud dubie laborasse morbo acuto ex pituitosis & aquosis, hisque satis sinceris: Omnia enim signa talium humorum semper finisse, (ut hinc constet non omnes acutos morbos esse ex bile, sed frigidæ etiam subjecto materiæ posse etiam celerem alterationem accedere) nam habebat multam dejectionem per totum morbum (quod multitudinis est) tenuium: Quoniam vero duplicia excrementa sunt in nobis, biliosa & serosa addit ἄχολα, id est, minime biliosa, sed ὑδατώδεα, id est aquosa: Hypochondrium autem quod illi erat tactui cedens & gibbum, i.e. molle & distentum quod aquosæ (cum flatuosa forte) materiæ redundantiam significabat) huic durum fuit, ob Jecoris inflammationem, à quo multa genita bilis sero permixta. Quales dejectiones ab Hippocrate ibidem annotatæ, *Dejectiones*, ait, *aquosæ cum sub dio expositæ essent, superne leves & tenues, valde similes. biliosa todi, inferne vero subsidentiam habuerunt*, Significabat ait *Vallesius in comm.* hoc tenue & leve, isatidi simile, bilem cum aqua descendere; nimirum ut in urinis repositis separatur inferne subsidenti, & superne quiddam tenuissimæ telæ arenearum simile, læve & tenue, ita in plerisque dejectionibus aquosis. Refert vero id quod separabatur id quod in iis latitabat.

Observatio IV.

Dejectiones cineritiæ, fœtidæ, à mesenterio omnino scirrhoso ortæ.

Nob. Vir pondus in stomachi sentiebat fundo, ructus habebat fœtidos, flatus vagos murmurantes, Dejectiones cineritias, fœtidas, & sæpius diarrhœas æmulantes. Illius mesenterium totum scirrhosum & lapidosum quasi, In cujus venulis sanguis ater, serosus videbatur, &c. *Vide lib. 1. tit. de melancholia.*

Observatio V.

Chilosa dejectio à mesenterio scirrhosis tumoribus referto, &c.

Puella 14. ann. penitus extabefacta obiit, Excrementa quotidie bis terve liquida & chylo mista excernebat: Reperi mesenterium undique refertum tumoribus duris, atque steatomatibus, præcipue circa vasa & venas quæ ad portam protendunt: hinc chylus per mesenterium & portam ad Hepar pervenire & per reliquum corpus distribui non potuit. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

Observatio VI.

Fluxus varius Mesenterii abscessum sequutus.

Anno 1626. Julii 25. Franciscus Castellus, Patavinus Chirurgus dexterrimus, ad senium vergens, tempetamenti biliosi, anno superiore menses decem Fluxu hepatico implicitus, continuo succi cichorii & absynthii usu, cum mastiche & rhabarbaro restitutus, nunc initio saniosa, deinde biliosa & pituitosa cum dolore viriúmque debilitate reddidit: Fæces, præter eas quæ clysteribus evocatæ, nihil puris habebant: urinæ constitutio naturalis: *Pompeius Caimus* putabat esse Jecoris ἀτονίαν sive infirmitatem, ex qua chylus ita crudus ad inrestina remearet: *Ioannes Prevotius* credidit mesenterii abscessum esse: Nec absonum eo rupto, loco nempe interiore, nullam persensisse febrem, à qua, ut & à torminibus, plane immunis erat: Recte divinasse docuit eventus, quum paulo post is medio excessisset. *Ioh. Rhodius cent. 3. observat. 95.*

Menses decem fluxû Hepatico) Benedicto Silvatico oblata est mulier à decennio passa tumorem in dextro hypochondrio, progressu temporis suppuratum, cum excretione materiæ saniosæ, fœtidæ, copiosæ, fere semper per alvum, quandoque etiam vomitum Tumorem illum præteritum censuit non potuisse esse hepatis, quia viscus princeps, sanguificationi destinatum, tandiu tumorem illum absque insigni labefactione calidi innati tolerare non potuisset, Addit quod febrem habuisset comitem, cum macie totius & menstruorum suppressione: Ideóque censet tumorem illum in mesenterio genitum fuisse, quod sæpius sit sentina multorum excrementorum, atque obruti sensûs cum sit, diutinas tolerat affectiones, & in quo non raro suboriuntur apostemata suppurantia, qualia frequentissime ab eo fuerunt observata, quæ tandem subsidebant per dejectiones purulentas, iterúmque statutis temporibus recurrebant, & oblitescebant denuo per similes dejectiones: non raro cruentas; ita ut impositum fuerint quibusdam, illas pro dysentericis habenti bus: *Vide consult. 87. cent. 2.*

Observatio VII.

Alvi profluvium albicans à vitio jecoris excitatum.

§. 1. Puer Ictetibus alvi profluvio albicante laboravit: vitiosum erat Hepar & velut ὑπόπλῳον. *Vide tit. de Ictero.*

§. 2. Fœ-

§. 2. Fœmina si quando fæces deponeret, albidæ illæ erant: Hepar erat durum & folliculum fellis exhibebat in sese collapsum & fere totum consumptum. *Vide Tit. de alvo adstricta.*

FÆces albæ, si simul alvus adstricta, obstructionem cystidis felleæ, vel ejus meatuum ostendunt, ex bilis defectu quæ fæces colore flavo vel rufo tingere solet, ac facultatem expultricem intestinorum lacessere: Notandum autem obstructionem illam aut meatuum occlusionem, obsidere posse non modo ductus qui ad intestina tendunt, sed & eos qui in jecore ad cystin & meatus choledochos: Potest & fieri ut hepar debile vel non generet bilem, vel genitam non excernat.

Observatio VIII.

Tenuium & aqueorum Dejectio ob infarctum coli intestini.

IOh. N. nihil nisi liquida assumebat, cum ventris dolore: quæ alvo excernebat aquea erant & velut filtrata, Colon fartum erat & omnino repletum nucleis cerasorum & prunorum. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio IX.

Dejectio purulenta à pulmonibus & mesenterio.

REx Christianiss. Ludovicus XIII. fluxu purulento tabescens obiit. In eo deprehensus pulmo in purulentiam abiisse, hepar exsuccum, mesenterium & colon pure diffluens. *Lyonnettus de morbis hæreditariis p. 79.*

AFfectus initium in abdomine fuit, at obscurum quomodo illius vitia ad pulmones fuerint traducta: Communes viæ notæ, de alia ξυῤῥοίᾳ an sit cogitandum nescire cogor: *Merletus* vester puris in tussientibus exscreatum ex inferioribus deducit, sed vias ignorat: In avibus res expedita, in quibus pervius commeatus inter thoracem & ventrem infimum patet. *Th. Bartholinus cent. 4. Epist. 99.*

Fluxu tabescens obiit) Pulmonum & thoracis affectionibus alvi dejectiones inutiliter ac nonnunquam exitialiter succedunt: Tenuia scil. transcolantur in ventrem, crassa intra thoracem hærent, & facultate soluta morbo non soluto mors accedit: Quia à thorace in ventrem expedita via non est, & ea pars debilitatem omnium minime potest sustinere, quia indiget motu vehementi, & ob alterum non purgatur, ob alterum facultate cito destituitur. *Vallesius 5. Epidem. p. m. 582.*

* *Mesenterium & colon pure diffluens*] Notat *Riolanus Encheir. l. 1. c. 17.* Solum colon præ cæteris intestinis obnoxium esse exulcerationi quæ pus producit, quod multi manare putant à mesenterio ulcerato, & infeliciter utuntur purgantibus & clysmatis, quæ magis irritant foventque malum & adaugent: Quia ejus extremitas, juncta intestino recto carnosior est, ibi abscessus dolorifici generantur, qui pure excreto ocyus sanantur quàm si à mesenterio prodeant.

Observatio X.

Dejectio purulenta à mesenterii abscessibus producta.

LOngæ molestæque ægritudinis in Nobilissimo Viro, nuper defuncto compendium faciam. Abscessibus scatebat mesenterium à longo viscerum vitio, nativa dispositione, continuatis studiis, & obstructis hæmorrhoidibus: Continuo per alvum purulentam materiam excrevit, subinde eandem per lotium, ut jurares renes esse offensos: semper tamen fæces alvinæ pure prodiere, unde extra intestinum rectum, cujus sphincter dolebat, & exiguo foramine tuberculi patebat, sedem affectam suspicabamur. Nempe glandulæ mesenterii apostemata congesserant, quibus maturis ruptisque pus eructabatur: remittebant subinde dolores expurgato copiose pure, sed coacervata materia & ad suppurationem maturante, dolores & febris in dies singulos oriebantur, ex Coi præsagio, tumque puread librarum pondus prodeunte, levabatur, donec idem malum quasi per circulum rediret: Tormina circa umbilicum, & ruptio quasi vesiculæ in abdomine ante sentiebantur quàm pus efflueret: Dolorum, puris, patientiæ ægri constantis nullus modus. Omnium remediorum successum pertinax malum & locus abstrusior frustrabatur, oneratis vexatisque ita interioribus, natura tandem copia pressa puris exitum moliebatur. Inter os sacrum & coxendicis, in musculis femoris, tuberculum ortum, quo aperto pus copiosum effluxit: hinc perringebant dolores ad scapulam ejusdem lateris sinistram, forsan per lacteum thoraicum ex abdomine ad axillas protensum, &c. Puris effluvium demum cum vita cessarunt. *Th. Bartholinus centur. iv. histor. 96.*

Observatio XI.

Dejectiones purulentæ à putri Mesaræo manantes.

Domina N. post excretionem biliosorum sequuta sunt purulenta, quæ à putri mesaræo manarunt. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

Putri Mesaræo] A prægressa vomica pus si erumpat in alvum, meliori loco sunt res ægri: Pus alio si eructetur, neque meatum aliquem excretioni idoneum reperiat, hypochondriacus, aut colicæ similis affectus non raro oboritur: Sin vero in abdominis capacitatem, seu intermedium membranarum Mesenterii spatium eruperit, tunc fomitem putredinis extemplo concipit, membra vicina virore inficit, vel acredine erodit, nihil non corruptela sua polluit, & malorum gravissimorum, cumprimis vero sphaceli author est. *Iacotius comm. ad aph. 9. Hippocr. lib. 3. coacar.* Purulenta autem in prædicto Dom. quanquam viam per alvum nacta sint, putre tamen Mesaræum fidem facit partem purulentiæ in cavitatem abdominis decubuisse: Sanies verò Mesenterii, juxta *Avicennam lib. 3. fen. 14. tract. 3. cap. 11.* discernitur ab illa quæ ab hepate defluit, eo quod hanc ad rubedinem vergere, sanguinemque corruptum indidem admixtum habere constat: Illam autem ad albedinem, vel citrinum inclinare colorem sensus arguat.

A Mesaræo manarunt] Pus per alvum interdum dejicitur, idque ex partibus vicinis, ut cavo hepatis, vel abscessu aliquo in mesenterio latente facile fieri potest: Hoc vero admiratione dignum est quod etiam à partibus remotis, ut artubus, materia per alvum evacuatur, id quod Comiti *Mansfeldiano*, tormento manuali ad sinistri cubiti articulum vulnerato accidisse refert *Pareus lib. 10. cap. 12.* Ægro enim diarrhœa supervenit, qua purulentam & fœtidam saniem, à brachio & vulnere manantem reddebat; Idem etiam aliis duobus accidisse testatur *lib. 16. cap. 49.* Neque hoc impossibile est: Si enim in febribus natura sponte sæpe, tum etiam medicamentis irritata, in aliis membris vitiosos humores, in vena cava passim latitantes, à bonis humoribus separare, eosque per ventrem evacuare potest, cur non etiam saniem à magnis vulneribus in proximas venas sese insinuantem per alvum expellere possit? *Sennert. pract. lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 7.* Humorum autem transfusio, seu μεθαχώρησις Galeno ignota non est, quàm lib. *de Plenitudine cap. 11.* crassis & glutinosis humoribus intra venas collectis non facilem esse ait: Puri autem, tenuitatis & nobilitatis ratione liber est excursus in partes etiam dissitissimas: Eam autem transfusionem non à venis solùm in arterias & vicissim fieri statuit sed ab iis in nervos, ut ab his in illas. 6. enim aphor. 24. (ait) *in febre ardente translatio, sic in omni alia febre potest fieri, & omnino ex arteriis & venis ad nervos transfluxus humorum, sicut rursus ex nervis ad has.* Quod si ex nervis, etiam ab artubus, in loco remoto, mediante sanguinis circulatione, quæ ad habitum usque corporis pertingit, cui sunt arteriæ & venæ, harum autem (*venarum*) munus est alimentum cutis & subjacentium partium, superfluum à nutritione, ad cavæ ramos majores; truncúmque ipsum revehere; ac simul pus obvium, quod à natura secretum ad excretionum loca amandatur. *De puris excretione per alvum ex ulcere brachii vide Silvaticum cent. 2. consul. 89.* De purulentis per alvum dejectionibus consule *Sennert. lib. 3. p. 2. sect. 2. c. 7.*

Observatio XII.

Purulenta Dejectio ab abscessu Pleuræ.

Empyematicus lateris apertionem recusavit: Pus ab apostemate in pleura & musculis intercostalibus, diaphragmà corrosit, hinc intestinum rectum perforans, ventriculi & intestinorum tunicarum exteriorum ductum sequutum, unà cum excrementis foras prodibat. *Vide lib. 2. tit. de dyspnœa.*

Observatio XIII.

Puris dejectio à vomica in Hepate.

Cuidam febris, dolor supra regionem hepatis, diarrhœa, dysenteria, tandem Puris graveolentis copiosa per alvum dejectio. Vomica in hepate, cum maxima puris coacervatione reperta est. *Vide lib. 2. tit. de Laterum dolore.*

Observatio XIV.

Puris per anum & vulvam excretio, ob fistulam in collo uteri ad anum pervenientem.

Uxor N. pus per anum & collum matricis quandoque excrevit. Aperto collo matricis, comperi fistulas duas ad anum vergentes, ita ut excrementa tenuiora possent ad collum uteri pervenire. *Vide tit. de ventris tumore.*

Observatio XV.

Nigrorum dejectio à quodam facta cui Pancreas scirrhosum repertum est.

Pancreas aliquando in scirrhum abit: ab eo si comprimitur vas breve: humor melancholicus in ventriculum & intestina remeat: hinc Dejectio nigra, quod vidi ex filio N. *Vide* Om-

Omnem atram & æruginosam bilem à succo Pancreatico acidiore deducit *Regn. de Graaf* Tractatu de eo succo, *cap.* 8. Quia nonnunquam aut vel acidum spirant, vel pelvi æneæ, aut matulæ stanneæ intuxta ipsam corrodunt atque manifestam effervescentiam excitant; quam nonnisi ab acidis contingere posse nemo non novit, qui Chymiam tantummodo à limine salutavit. Unde suum coguntur fateri errorem qui omnem Bilem atram vomitu, aut alvi dejectione prodeuntem è felleo folliculo vel Liene prodiisse affirmarunt: Hæc omnia non parum confirmantur sequenti experimento aliquando à nobis in cane instituto. In cujus vivi sectione, aperto intestino duodeno, reperimus ex atro virescentem liquorem, qualem nobis veteres atram bilem descripserunt, cujus intimam cognitionem ut assequeremur, omnes vias per quas aliquid ad intestinum illud transferri posset sedulo examinavimus, Et cum præter Ductum bilarium, Pancreaticum & Ventriculum, nulla unquam via perceptibilis via assignata sit, per quam notabilis humorum quantitas intestinis suppeditatur, judicavimus in una ex illis ejus mineram delitescere, quapropter singulas illas vias examinavimus, Et in prima inveni Bilem naturaliter constitutam, hoc est ex viridi flavescentem: In secunda observavimus succum Pancreaticum instar aquæ stillatitiæ limpidissimum: In tertia alimenta semicruda, & colorem ex albo cineritium habentia notavimus: Cum itaque nec Hepar, nec Pancreas neque etiam Ventriculus Atram illam Bilem ad intestinum hoc demandasset, suspicari cœpimus annon ex duorum vel trium illorum humorum sibi invicem promixtorum unione Atra bilis illa emergeret: De qua re ut certiores evaderemus, Bili è vesicula sua eductæ spiritum vitrioli affudimus, atque simul junctâ in Solis æstu collocavimus, unde talis fere ex atro virescens liquor excitatus est, qualem primo in tenui intestino inveneramus: Hinc conclusimus prædictum humorem, Atram bilem appellatum, non ex hac aut illa parte promanasse, sed in duodeno intestino genitam fuisse: quatenus scil. bilis color naturalis ab acidioris succi Pancreatici concursu in atrum ad viridem flectentem immutatus fuit.

Pancreas aliquando in scirrhum abit, ab eo si comprimitur) Scirrhosam substantiam, lapidibus referam, & ingentem molem si acquisiverit Pancreas, loco quo vasa sanguinea, ut quidam volunt, ne à vertebris vel aliis partibus lædantur, defendet, ipsa graviter comprimendo afficiet, & impediet sanguinis motum circularem, unde variæ oriuntur inflammationes, distensiones, obstructiones, & alia quæ communem viscerum usum impedire apta nata sunt: Præterea mole sua etiam ventriculum comprimendo, ab officio suo non parum impediret; Quando vero inflammatum aut apostematum est, eadem fere causabit incommoda ac reliqua viscera eodem modo infecta. *Idem de Graaf. de Succo Pancreatico cap.* 8.

Observatio XVI.

Nigrorum, vel sanguinis dejectio, ab Hepate vel Liene transmissorum &c.

§. 1. Hermannus N. sensit circa Hepar vehementes dolores, perpetuo Nigra dejecit. Hepar circa lobos extremos valde nigricans videbatur, Itidem & Ren dexter, Splen quoque vehementer ea parte qua alligatur, nigricabat, Intestina prorsus livida, propter contenta similia excretis. *Vide tit. de Singultu.*

§. 2. Quidam conquestus de doloribus sinistri hypochondrii, post excrevit cum alvi fœcibus, & sine iis, sanguinis atri copiam & frusta carniformia: Repertus est Lien extus integer, intus instar amurcæ. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

§. 3. In quodam qui rejectione sanguinis per superiora & inferiora, à Liene prodeuntis interiit, deprehendi vas Breve minimi digiti magnitudine latum & in ventriculum adapertum. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 4. Vir melancholicus, Scorbuticus, subito sanguinem vomuit, cum dejectionibus nigris, picis instar: Ventriculus & intestina atramento quasi sutorio oblinita, Jecur scirrhosum per totum tuberosum. *Vide tit. de Scorbuto.*

Accidit, ut plane nigra per alvum dejiciantur: *Petrus Salius Diversus* tamen monet Medicos ne semper ejusmodi dejectiones timeant, quod quędam absque periculo fiant: Quibus vero notis distinguantur, has tradit, Si istæ excretiones contingant in morbis acutis, & materia educta non sit atra bilis, sed vere melancholicus humor, qui est fæx sanguinis, quandocunque eveniunt, omni carent discrimine, & ad bonum terminantur exonerata per has à gravi materia natura ipsa. Si enim splen præter naturam sese habeat, limosa hæc materia plurima accumulatur circa viscera, in venisque illis communibus; & si abundantior colligitur, etiam in mesenterio & circa pancreas, quæ totius corporis veluti altera sentina est, aggregatur: quæ tandem cum gravis admodum fuerit, insurgente vi expultrice, natura ejus expulsionem tentat; hincque dejectiones fiunt nigerrimæ, quibus aliquando & simul connectitur ejusdem superfluitatis vomitus, ita ut species choleræ videatur: Sin vitium accedat viscerum, ipsaque eorum substantia labefactata sit, nec solum συναθροισμὸς humorum, perniciosæ sunt ejusmodi dejectiones.

Observatio XVII.

Nigrorum dejectio à venæ Portæ disruptione in cavo Jecoris.

Princeps post ventriculi dolores nigra dejecit. Ventriculus sanguine concreto erat semiplenus, Et in cavo Jecoris venæ Portæ disruptio reperta. *Vide tit. de Ventriculi dolore.*

Nigra

Nigra dejecit] Sanguinis scil. concreti partem qui in ventriculo repertus est: Nec enim à Jecore deducendus, si ex Harveana circulatione Venæ Portæ & arteriæ ad hepar sanguinem perducunt: Ex hepate enim ad mesenterium pervenit nihil, nisi per novos ductus lymphaticos, vel per porum cholodochum: Quicquid igitur excrementis alvi misceetur, nisi vel bilis sit vel aqua, ex arteriis mesentericis expurgatur, quæ à corde dependent; Effusio sanguinis è Portæ disruptione, alibi quam in cavum abdominis, fieri non potuit.

Nigra]. Nigræ dejectiones (*juxta Sennertum Pract. lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 7.*) sunt triplices, prima est ex sanguine, qui è venis excidens in grumos concrescit atérque fit, quem *Hippocr.* μέλαν αἷμα vocat: 2. est ex humore melancholico naturali, seu fœce illa sanguinis quæ circa lienem colligitur, & fusa liquatáque manat, nec in grumos concrescit: 3. est ex bile atra, quæ colore nigra est, splendens atque acris: Primi generis dejectio non ita periculosa est, nisi forsan sanguis putrescat, atque veneni naturam induat, causa sit magna, unde illa sanguinis collectio provenit, (qualis in Principe cui venæ Portæ disruptio facta est) 2. equidem sæpe fit cum ægri commodo, lienis tamen & vasorum splenicorum debilitatem arguit: Ideóque videndum an talis evacuatio fiat per crisin & à naturæ robore, an verò symptomatice: 3. pessima est, utpote quæ acidit ab humore pessimo.

Observatio XVIII.

Sanguinis dejectio à corde & supernis partibus ad intestina transfusi.

Puella colico dolore atroci afflicta, per biduum ante mortem copiam sanguinis nigerrimi dejecit: In venis & cordis ventriculis nullus sanguis inventus est, quia natura extremo conatu totum ad intestina detruserat. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XIX.

Excretio stercoris ex abdomine per fistulam, vulnus sequutam.

Capitaneus quidam in ventre vulneratus, stercus per fistulam, quæ sanato vulnere illic remanserat, multos annos incolumis alioquin & superstes excrevit: cujus causam investigans ex anatomicis observationibus, certis argumentis collegi intestinorum vulnera, si illis in locis ubi carneæ musculorum abdominis portiones existunt, ventrem penetrent, agglutinatis tunc mutuo utrinque & intestinorum & musculosæ carnis vulnerum in ambitu labiis, viam fieri posse per quam stercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur, eáque vulnera licet consolidari nequeant: minime tamen esse lethalia: quod etsi rarum sit, tamen & in aliis partibus, ut vesica, accidere notum est. *Platerus observationum p. m. 880.*

Observatio XX.

Fæcum involuntarius exitus & ani prolapsus, à nimio cerebri & spinæ dorsalis madore.

Johannes N. (*Vide tit. de Phthisi lib. 2.*) incontinentia fæcum laboravit, cum intestini recti prolapsu: Caput erat illi naturali majus, adeo ut cranium p. n. extensum esset: Spinam dorsi, & nervos inde prodeuntes madidos adeo, ut & ipsa ossa flexilia essent &c.

Observatio XXI.

Fæces per vulvam excretæ.

Interdum intestinum rectum p. n. clauso ano in vesicam terminatur, & simul cum urina fæces alvi per penem (quod semel in puerulo recens nato vidimus) vel per vulvam (quod itidem in puellula semestri conspeximus) excernuntur. *Gothofredus Moebius Fundam. Medic. Physiolog. cap. xix.*

Observatio XXII.

Tumor circa umbilicum disruptus, è quo stercora purulenta exierunt, ob vitium intestinorum tenuium corrosorum.

Uxor N. dolebat circa umbilicum, ubi excitatus Tumor, è quo rupto egressum est pus cum stercoribus: Tenuia intestina inventa sunt à putredine corrosa. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XXIII.

Alvi excrementa cum urina reddita, ob laceratam vesicam à carnositate putri in recto intestino, è regione vesicæ.

Secto cadavere Petri de Schardes, re Medica illustris, præter lapides renum prodigiosos repertos, etiam in recto intestino, è regione colli vesicæ, inventa est carnositas

fitas putris, quæ sua putrilagine vesicam ita laceraverat, ut intestinorum excrementa ante obitum unà cum urina redderet ad miraculum usque. *Ferrandus Senior libello de Nephritide.*

Observatio XXIV.

Alvi fæces cum urina emissa ob rectum intestinum vesicæ implantatum.

§. 1. Lapicidæ cujusdam Schaphusiani filius clauso ano natus est, qui diebus aliquot paucis, quibus supervixit, una cum urina stercus per penem excernebat.

Puelli cadavere dissecto, deprehensum fuit rectum intestinum, non ad nates ferri, sed vesicæ implantatum; quæ causa fuit cur cum urina alvi fæces excerneret. *Ex observation. Cosmæ Holstzachii Poliatri Schapusiani.*

§. 2. Matrona Genevensis filium peperit qui clauso ano excrementa per ductum urinarium simul & urinam excernebat: Accersito itaque Medicorum & Chirurgorum Collegio, nullus in ea fuit opinione ut de ani incisione quicquam tentaretur: Tandem quum excrementa indurescerent, neç per ductum illum angustum amplius permeare possent, inflatus est venter, exorta est febris aliaque symptomata, ita ut xvij. ætatis die è vita discesserit.

Aperto cadavere inventum est intestinum rectum adnatum fundo vesicæ. *Fabritius Hild. centur. 1. observat. lxxv.*

De *ani incisione &c.*) Quæ plane inutilis fuisset, & noxia, quandoquidem via insolita & alieno canali fæces expellebat natura. De ani non perforatari apertione consulantur inter recentiores: *Scultetus* Tabul. 14. figuris 20. & 21. *I. Vam Horne* Microtechn. §. 15. & 31.

§. 3. Puellus alvi excrementa per lotium transmisit: Extremitas recti intestini corpori vesicæ instar Ureterum inserta erat. *Vide tit. de Alvo suppressa.*

Observatio XXV.

Fæcum per umbilicum exitus post ruptum Tumorem musculorum abdominis, ab ulcere Coli intestini.

Adolescens 12. annos natus, cacochymicus, tumore insigni duro & dolorifico musculorum rectorum abdominis ab umbilicum laborabat: Rupto tumore, excrementa hanc viam iniere, ut per hebdomadas quatuor aut quinque, nihil per alvum egestum fit.

Ego ventrem dissecui, & 1. Inventa sunt excrementa in vacuo ventris sanguine suffusa, 2. In colo versus hypochondria sinistra ulcus oblongum & callosum &c. *Vide historiam integram cap. De Tumoribus ventris ex Fabritio Hild. centur. 1. Observ. 51.*

Observatio XXVI.

Fæces per umbilicum excretæ ab intestinis diversis locis perforatis.

Vir quidam per umbilicum fæces reddebat, partem tamen etiam per alvum excernens: post alterum circiter mensem obiit. Chirurgus pulverem adstringentem insperserat foramini, ratus hoc pacto intestinum perforatum constrictum iri.

Sed aperto cadavere tota ventris capacitas stercoribus repleta visa est: & intestina diversis locis perforata, apparuerunt, unde excrementa prodibant: Peritonæum quoque intestinis arcte alligatum, seu potius adnatum conspiciebatur. *G. H. Velschius observ. xlv.*

Intestina diversis locis perforata] Meliore eventu cuidam intestina erosa, ita ut per foramina stercora exirent: jam prope desperato coaluerunt decocto eupatorii cannabini cum vino parato, & poto & ulceribus inspersо: *Idem ibidem*, Et nos anno 1658. coaluisse scimus usu decocti traumatici mulieri pagi, Travers dicti, in ditione Neocomensi, cui lumbrici aliquot per inguen dextrum exierant: Quomodo autem fæces alvi per fistulam, à vulnere abdominis relictam, absque valetudinis dispendio expellantur, docet *Platerus* in Observationibus, Capitaneus, *inquit*, quidam in ventre vulneratus stercus per fistulam, quæ sanato vulnere illic remanserat, multis annis incolumis alioquin & superstes excrevit: Cujus causam investigando, ex anatomicis observationibus certis argumentis colligo intestinorum vulnera, si illis, in locis ubi carneæ musculorum abdominis portiones existunt ventrem penetrent, agglutinatis tunc mutuo utrinque & intestinorum & musculosæ carnis vulnerum in ambitum labiis, viam fieri posse per quam stercus extra corpus educatur, & in abdominis cavum excidere prohibeatur: eáque vulnera, licet consolidari nequeunt, minimè tamen esse lethalia; quod licet rarum sit, tamen & in aliis partibus, ut vesica, accidere suo loco dictum est.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XIII.
DE ADSTRICTIONE ALVI

Observatio I.

Alvus adstricta ob multiplex intestinorum vitium 1. *Eorum ariditatem & concidentiam* 2. *Calculos in iis inclusos.* 3. *Carneas excrescentias in crassis.* 4. *Sphacelum cum inflatione, Excretricem eorum ablatam.* 6. & 7. *Constrictionem à callo.* 8. *Spasmodicum eorum affectum.* 9.

§. 1. ADOLESCENS per hebdomadas 4. aut 5. nihil per alvum egessit, ventre dissecto inventa excrementa in vacuo ventris intestinis suffusa; Intestina præter naturam sita, mire intertexta, In colo versus hypochondrium sinistrum, ulcus oblongum & callosum, Colon etiam mire distentum &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 2. Cuidam intestina ab usu decocti columbini cum sassafras concidere. *I. Rhodius cent.* 2. *Observ.* 83.

A Simili casu obstinatam alvum deprehendisse se Excell. *Bartholinus* cent. 4. hist. 40. Monachum, *ait*, novi, quoties alvum exonerat adeo delassari ut cibo restaurante indigeat statim, nam extrema omnia instar morientis frigent, & artus vacillant: Olim hypochondriacus fuerat, & frequenti calidarum sulphurearumque aquarum usu vitium illud contraxerat, ut exsiccatas fibras corrugaráve credam intestina, & motum peristalticum impeditum, & angustiam meatus inductam.

§. 3. Crassior pituita in Cœci aut Coli intestini cellulis diutius coercita, nonnunquam concrescit in calculos & alvum cohibet: Quales sæpe vidimus instar nucis juglandis. *Fernelius Pathol. lib.* 6. *cap.* 9.

§. 4. Vir Illustris variis spasmis tentatus phthisicus obiit, Alvum continuo adstrictam habuit, Intestinis majoribus excrescentiæ quædam carneæ, instar auricularum muris adnascebuntur: plurimæ ex utroque intestinorum, Coli & Recti latere &c. *Vide lib.* 1. *sect.* 13. *observ.* 1.

* *Excrescentiæ quædam carneæ*) Alvi obstructionis pertinacis à simili causa meminit G. Chr. *Winclerus* observ. 97. Miscell. Curios. ann. 6. & 7. Puellus, *inquit*, duorum annorum ab initio vitæ semper obstructionibus erat obnoxius, omnibus consuetis absque emolumento adhibitis, Tandem ex improviso per secessum excrevit massam carneam instar renis vervecini, in cujus medio erat locus ubi intestinis adhæsit; Obstructionibus vero alvi amplius non infestabatur, quod manifestum reddebat hanc excrescentiam carneam tantummodo illis causam præbuisse.

§. 5. In hypochondriaco adfuerunt obstructiones alvi: Intestina illi in latere dextro livida, nigricantia, sphacelata; Coli pars superior inflata, inferior sanguine concreto fæculento plena. *Vide tit. de Inappetentia.*

§. 6. Quidam sutor per mensem aut ultra fæces alvi non excreverat, & multis clysteribus ac purgantibus frustra usurpatis tandem interiit.

Aperto cadavere, omnia intestina inventa sunt fæcibus, aut alimentis, vel potulentis omnino repleta, instar sanguiculorum, vulgo *Boudins*, quod judicatum fuit à facultate intestinorum expultrice abolita provenisse. *Riverius ex communic. Sam. Formii. Obs.* 18.

§. 7. P. Blanc tensione dolorifica ventris cum febre afflictus, nihil per secessum rejiciens &c. Inventa sunt intestina crassa livida & semicorrupta, unumque ex iis perforatum, in abdomine vero multi humores fœtidissimi &c. *Vide tit. de ventris doloribus.*

§. 8. Religiosa mulier intestinorum doloribus multis jam mensibus urgebatur, & Alvus nil nisi ægre & durum, idque decimo tantum quoque die reddebat.

Mortuæ corpore inciso, inventa sunt intestina altiore callo constricta, adeóque iter angustum relinquebatur ut dejectiones ægre transmitti possent. *Benevenius de Abditis c.* 30

§. 9. *Iuvenis* fractus acerbitate partim dolorum abdominis, partim vehementia convulsionum, tandem paralyticus obiit: Intestina, quanquam cruciatu per plures dies afflicta atque immedicabili fere segnitie laborassent, tamen integra & inculpata fuerunt, Sed ubi

ubi ad caput ventum, serum multum inter cranium & meninges diffusum repertum, circa principium spinalis medullæ &c. *Vide tit. de Convulsione lib. 1.*

OBSERVATIO II.

Alvus cohibita ob siccitatem viscerum & intestinorum, è quibus Duodenum stercore infarctum erat.

IO. Pressius, Medicus Romanus, se in cadavere Capucini vidisse asserit Duodenum intestinum undique repletum stercore, coloris atri, levi & durissimo; quod in plures partes divisum tubera ad unguem æmulabatur, sine tamen magno fœtore; quod à caliditate maxima ortum habuisse credibile est: Pater ille cum prius juris, alteriusque rei cochlear sumeret, statim vomebat, & cum vomitu magnam pituitæ vitreæ quantitatem excernebat, absque eo quod ullus tumor, ullusve stomachi vicinarumque partium dolor adesset.

ID à quo eveniat conjecturâ assequi possum us:nam cum Pater prius fere quotidie quintam rorismarini essentiam sumeret, si quis diceret ex hoc ortum sumpsisse; forte veram morbi causam indicaret: medicamenta enim Chymica sicut aliquando mirabiles procunt effectus, ita sæpe absque modo & mensura adhibita sunt tanquam gladius in manu pueri: Facile illa quinta essentia sicut hepar excalfacere, ita qualitate ignea humidum ventriculi absumere potuit. *Dom. Panarolus Pentec. 2. obs. 29.*

Quod à caliditate maxima) Quæ diaphoresin nimiam inducit: Ab hac autem alvum adstringi observat *Willis*, adeo ut multis quibus vix officio fungebatur ea de causa, id consilii dederit ut mature de lecto surgerent, quod tepore diaphoresin liberiorem procurat: In me ertipso id experiri licuit, cui sponte alvus horis matutinis commovetur; at si forte ob negotiorum urgentiam naturæ debitum non exsolvam, atque vel ad borulam cohibeatur, vix deinceps tota die stimulum persentio, scybala & indoratas fæces ægre dejiciens, quæ matutinis horis, & solitis, debita consistentia exeunt: Ab exercitio scilicet liquidior excrementorum pars absorbetur, restibili crassiuri & terrestri.

OBSERVATIO III.

Alvus immorigera ob vitium ventriculi & intestinorum inflatorum, nigricantium. 1. Ob Steatome in fundo ventriculi. 2. Abscessum circa hujus fundum. 3. Situm ejus & coli p. nat. 4.

§. 1. VIr melancholicus alvum habebat adstrictiorem: Ventriculus illi & intestina inflata nec non nigricantia, interius atramento quasi suturio oblinita. *Vide tit. de Scorbuto.*

* *Vir melancholicus*) In quo temperamento dominatur Succus Pancreaticus austerior, ab austero autem succo excrementa non tantum incrassantur, & ad motum ineptiora redduntur, verum ipsa intestina quoque corrugantur, & ad perficiendum motum peristalticum segniora evadunt.

Ventriculus & intestina inflata) Flatus à viscosa præsertim pituita, & quidem similes producuntur, à quibus alvi excrementa indurantur, & sic ad sui motum ineptiora fiunt: quin ab iisdem non raro intestina ita distenduntur, ut ad sui contractionem contentorumque expulsionem inepta fiant: Uberem quoque flatibus materiam præbet succus melancholicus.

§. 2. Quidam xl. annorum obstructione alvi sæpe laboravit, post mortem repertus ingens abscessus circa fundum ventriculi, ex eo genere qui Steatomatici dicuntur, ad magnitudinem anserini ovi, qui satis durus fuit redditus. *Ex Ioach. Camerarii. Oserv.*

§. 3. Quidam obstructione alvi sæpe laboravit: Post mortem repertus ingens abscessus steatomaticus circa fundum ventriculi. *Vide tit. de vomitu.*

§. 4. Studiosus ventriculi debilitatem passus est ob denegatam excrementorum ejectionem: Ventriculus in sinistro thoracis latere latitabat, cum parte coli &c. *Vide tit. de Vomi u.*

OBSERVATIO IV.

Alvi adstrictio ob Pylorum cartilaginosum redditum.

MUlier (*de qua tit. de vomitu.*) per semannum alimenta assumpta evomebat, atque alvi dejectiones paulatim magis magisque imminuebantur, itaut tandem vix quatuor septimanarum spatio semel alvum dejiceret, In illa Pylorus cartilaginosus inventus est, adeóque angustus ut majorem aciculam duntaxat transmitteret.

P*Ylorus cartilaginosus*) *Bened. Silvatico* propositus fuit casus virginis vestalis, cui alvi adstrictio adeo gravis, ut biennium cum dimidio nihil alvus dejecerit, cum vomitu chyli ruditer confecti: Cujus affectus causam censet Pylori angustiam, sicque ratiocinatur consult. 98. cent. 2. Supponam (*inquit*) tanquam certissimum, fæces non excerni per alvum quia non generantur; Non generari vero, quia chylus non recipitur in intestinis tenuibus, ubi facta purioris ejus partis suctione per venas mesaraicas, quod superest excrementum crassum & terrestre statutis temporibus per alvum excernitur: ac proinde quotiescunque chylus descendere non potest, nec fæcum generationi suppetit materia: Hujus quoque rei causa, me judice, est angustia Pylori, natura sua valde angusti, nunc vero potissimum ob decubitum humoris melancholici, crisis ritu in declinatione febris ad illam partem à natura transmissi, forte quia putredo obsidebat prima vias, prout fere semper in intermittentibus accidit: Ideoque dictum fuit ab *Hippocr. quod à ventre superiore rigor, & ab inferiore febris*: Quod autem illuc confluxerit, com-

pertum esse potest ex dolore pungitivo persistente, inflatione circa illam partem, & ex doloris intensione ad manu factam compressionem, & ex fissuris oblongis in superficie nigricantibus, in intima parte rubidis, ex quibus sanguis niger emanare videtur, quæ aliquando sanantur, aliquando recurrunt: Hæc enim omnia in regione orificii inferni apparentia, luce clarius produnt humorem melancholicum crassum ad illud confluxisse, ibique tumorem schirrosum, vel saltem perfectam obstructionem produxisse, ac proinde ita coarctasse meatum illum, ut chylum transmittere non possit, qui propterea ventriculum gravans, irritata expultrice, per vomitum statutis temporibus egeratur: Quod si quærat quispiam, quomodo nutriri possit patiens; impedita sanguificatione ob penuriam chyli per mesaraicas ad jecur non permeantis? Dicendum quod portio aliqua tenuioris & magis halituosi chyli transmittatur per vias angustiores. Verum qui bal-litiosa: illa materia tam diu nutrire possit, ac tantam sanguinis copiam subministrare, quæ mensium profluvio annum cum dimidio sufficiat? Equidem crediderim per venam gastricam majorem, & coronalem ejus ramum, cui cum pylorica consensus est, alicui tantum posse chyli laudabilioris, quod, et mesaraicas jecori subministratum sufficiat cum nutritioni tum periodico mensium fluxui: *Hactenus Sylvaticus*. At vero cum ex Anatomie constet vasa sanguifera quam plurima ad ventriculum pertingere, partim ventriculi summitati, partim fundo ejus inserta; Porro constet à comestis refectionem citissimam consequi, quæ per longas intestinorum, & vasorum chyliferorum ambages fieri nequit, Quid verisimilius est quam venas intra ventriculi cavitatem consistisse dehiscenter, subtiliorem quandam chyli portionem excipere, & protinus cruori infundere? *Willis*.

Observatio V.

Alvus adstricta ab angustia Ilei intestini cartilaginei.

Cuidam ante annos 50. aut 60. ita alvus pigra erat, ut non solveretur nisi clysmate aut alia arte: Hujus rei causas varias machinabantur, sed cadaveris apertio rem aliter habere demonstravit, Nam intestinum jejunum ita angustum & cartilagineum est deprehensum, ut vix per illud chylus defflueret, itaque diu morabatur in eo, tum propter angustiam, tum propter impeditum motum peristalticum. *Ballonius Epid. lib. 1. pag. 58.*

Impeditum motum peristalticum] Silentio prætereundum non est quod de motu intestinorum Peristaltico concepit Eruditissimus *Joh. Conradus Peyer* libello de *Glandulis intestinorum* cap. 4. nempe Ipsi videntur contractiones fibrarum peristalticæ, non tantum à parte superiore versus inferiorem constanti serie progredi, sed in statu quoque naturali (quoad intestina saltem tenuia) motu reciproco nunc sursum nunc deorsum blande ferri, idque cum in finem, ut tum liquores fermentativi, agitatione hac ciborum colliquamento penitius immisceantur, tum ut chyli in vasa lactea διαδοσις expeditior succedat: Huncque de motu intestinorum conceptum Ipsi probabilis ratio, ac deinceps ocularis suggessit inspectio, Etenim ut ciborum liquamen è ventriculo tenuibus intestinis infusum chyli naturam induat, mora aliqua sive mansione unius alteriusque horæ opus est; Perinde ac Chimicorum filii rem quampiam digestioni expositam aliquandiu relinquant oportet: Moram vero hanc placide quietam esse, neque chyli genius, qui torpendo mox vitium contrahit, neque intestinorum fert patientia: Proinde necesse est fibrarum carnearum corrugationes ultro citroque fieri, ut una eademque pars massæ modo sursum modo deorsum conjiciatur: Continuato enim impetu à summo ad imum si vergeret intestinorum contractio, quam quæso proclivis esset nectaris chylosi cum stercoribus confusa excretio? Aut quotusquisque immunitatem sibi ab affectione cœliaca vel ad unicam horam polliceri posset? Quibus face conspectiore illustrandis, confert exemplum mulieris ab Excell. D. D. *Wepfero* Ipsi exhibitum: Illa misella, quam & præsens vidit, ex abdominis latere sinistro, paulo supra inguinis regionem, propendentem gestat magnam intestini portionem, duas, & quod excurrit, spithamas longam, quæ denudata tempore concoctionis, ope fibrarum circularium, modo superius, modo inferius sese constringere, atque materiam intus fluctuantem deorsum sursumque conjicere, manu admota, absque ægrotantis dolore vel torminibus explorabatur, Sed & in diversi generis brutorum vivisectionibus, à Clariss. Viro variorum experimentorum gratia c ehro administratis, notavit intestina abdomine dissecto in apricum exposita, corrugationes suas vermiculares, loco modo inferiore, modo superiore inchoatas, variis motibus reciprocare.

Observatio VI.

Alvus difficilis ob nodos in intestino Ileo. 1. Ejus prolapsum. 2. Partem ejus gangræna affectam. 3. Ejus distensionem à stercore. 4. Apostema tenuium intestinorum. 5.

§. 1. Nuper ex dentitione difficili convulsa fatis cessit N. filiola, alias ab ortus sui vestibulo sana, præterquam quod in excernendis fæcibus, etsi liquidis, summam pateretur difficultatem, & talem quidem ut ex conatu nimio & respiratione retenta tota facies nigresceret.

Exenterationi traditum corpusculum, Inventa viscera omnia sana, præter Intestinum Ileum, in quo tres nodi una ferè spithama interse distincti visendi erant; in horum quolibet magna portio hujus intestini, ipsi mesenterio non adhærens, abscondita latitabat: *Ex observation. D. Matth. Franc. Hertodi Medici Moravi in miscell. curios. anni 1670.*

Difficilis hujus excretionis dubio procul unica causa, ob motum nimirum peristalticum intestinorum, ex varia eorundem fibrarum flexione quodammodo impeditum, qui alias ad excretionem necessa-

necessario requiritur: Nec enim credibile hanc intestinorum actionem læsam à convulsione ortam esse, cùm à mesenterio rupta intestina, & à mesaraicis vasis extravasatus sanguis nullatenus appareret; neque ipsa intestina una cum mesenterio in nodis illis visis sese abscondiderint: Statuendum ergo potius ab ipsa statim conformatione hoc malum evenisse; & forte idipsum in alvo difficili frequentius cernere contingeret si in cadavera humana debacchari liceret.

§. 2. Jacobus Berthier in colicum dolorem incidit, Suppressa omnino alvus; Imus venter quasi syderatus apparuit, Prolapsum Ileum. *Tit. de ventris dolore.*

§. 3. Mulier nihil excrevit per alvum spatio novem dierum: Illi pars Ilei inferior tota coaluit, ut nihil pertransire potuerit, gangrænosa enim erat & putrida. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 4. Cuidam tumor inerat durus sub liene: aperto cadavere tumor visus est procedere usque ad fundum intestini Ilei; quo aperto fæces induratæ exiere. *Vide lib. 4. tit. de Tumoribus.*

§. 5. Uxor Dom. N. conquerebatur de dolore in umbilico cum alvi adstrictione, &c. Tenuia intestina inventa putredine corrosa. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio VII.

Alvus adstricta ob Cœcum intestinum cydoniato obturatum 1. Colon fæcibus obstructum. 2.

§. 1. Septennis puella diarrhœa corripitur: à mulierculis large cydoniatum illi exhibetur: alvus inde omnino restitit: hine tormina, dolor ventris, mors:

Aperto cadavere, cœcum intestinum adeo cydoniato obturatum deprehenditur, ut illac nihil pertransire posset. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 9. Iustus Laigneau lib. de sanguinis missione pag. 255. Vbi historia fusius describitur.*

Sæpe in intestino Cœco tanta excrementorum sarcina excipitur, quæ cum concoqui nequeat, multum immoratur, & tumorem magnum infra umbilicum cum sensu molesto efficit, in abscessus similitudinem, qui aliquando peritos medicos fefellit, cum existimarent ipsum esse frigidum apostema, vel in mulieribus molam: *Sebastianus Nasius meth. med. parte 2. pag. 299.*

§. 2. Mulier in Colicam incidit, cum alvi difficultate, dolore ilii sinistri gravi, quasi inesset plumbi massa: Colon juxta ventriculum flatibus expansum erat; reliquis in locis ad crassum usque intestinum angustum, fæcibus duris & crassis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

Observatio VIII.

Alvus obstructa ob colon pituita infarctum.

Cuidam gravis affectus Alvum prorsus cohibuit, qui tandem ventre supra modum intumescente decessit è vivis, Inventumque est colon usque adeo pituita infarctum ut solidū prorsus censeretur, nihilque omnino fæcis in alvum delabi fineret. *Fernelius Pathol. l. 6. cap. 9.*

Interdum crassa, lenta vereque gypsea pituita, quæ sensim copiosior collecta, firmiusque intestinis adhærescens, omnem eorum capacitatem replet: Supervacanea quidem pituita in cerebro, in ventriculo & in intestinis gigni consuevit, sed in cerebro tenuis & aquosa, in his vero crassa atque lenta: hæc enim peculiare est ventriculi & intestinorum excrementum est commune. Etenim quum illorum substantia frigida sit atque membranosa, crassum certe ac viscosum de se excrementum profertur, quale est pituita lenta. Hæc igitur secundum naturam gignitur concrescitque in intestinis: è quibus cernitur alias sponte fæcibus circumjecta descendere, alias clystere manifeste dedici, alias dysenteriæ vi corradi: Quum autem parcius ea vacuatur, sensim aucta caloris vi fit tandem crassescit, ut prorsus intestina obstruens quasi infarciat, fiatque latentium difficiliumque morborum causa: Caroli Quinti Imperatoris Legatus quidam dolore torquebatur, necnon tumore à dextro hypochondrio per ima ventriculi in sinistrum exporrecto: Huic quum sexennio toto remedii genus omne tanquam emolliendo scirrho adhibitum fuisset, injecto tandem acriori clystere, durum ac firmum quippiam, medio ductu pertusum, pedis longitudine detractum est, quod ille intestini portionem esse merebat, Sed quum repente levatus esse videretur, adhibito consilio, iterum ac tertio clystere prolutus est, ratisque simili evulsa materia, continuo pristinæ valetudini est restitutus. *Idem ibidem.*

Colon pituita infarctum] Ob contentorum vitium quomodo alvus adstringatur, ostendit *Franc. Sylvius* Prax. lib. 1. cap. 2. Ad Alvum, *ait*, adstrictiorem revocamus, tam *segniorem contentorum propulsionem*, quam *rariorem & parciorem* ipsorum per anum *expulsionem*: Segnius procedit contentorum propulsio, hinc & tarius eorundem expulsio per intestina, quando 2. 3. 4. demum die tardinsve adhuc deponuntur alvi excrementa, quæ quotidie semel saltem excerni oportet: Evenit autem id, quoniam sunt *Contenta* & propulsa viscidiora, vel magis indurata exsiccatave: Viscidi[illegible] tem suam debent contenta rebus non naturalibus (Alimentis similibus, piscibus, marinis præsertim Aëri humido nebuloso & uliginoso; Vitæ desidi ac sine curis, accedente somno multo: Corporis quieti ac segnitiei; Animo meticuloso & ignavo, Tardæ plerorumque excrementorum excretioni:) Duritiem autem, tum alimentis similibus, osseis & cartilaginosis, tum Flatibus austeris, consistentiam contentis firmiorem conciliantibus: *Siccitatem* habent contenta, propter chylum copiosius elicitum, & quandoque propter potum pauciorem, cum pane multo usurpatum: Parcius prodeunt Alvi excrementa, quia eorum pars aliqua secreta est, ac in lacteas venas propulsa, una cum chylo, vel alia & indecenti via excluduntur, tam in vomitu præternaturali ab intestinis ortum habente, quàm in vulnere aut ulcere intestinorum notabili: Huic ultimæ causarum seriei à *Sylvio* allatæ accensenda est *ciborum parcitas*, aut pastuum intercapedo, de qua *Ballonius* Epidem. & Ephem. lib. 2. pag. 228. Ita memini Virum Illustrem, Dom. *Jacobum Anjorrantium*, Genevæ Primarium Consulem, *Henrico IV.* Galliarum Regi acceptissimum, Medicos aliquando convocasse ob adstrictiorem alvum, quæ exacto triduo aut quatriduo demum solveretur: Ex iis unum ab Amanuensi clam accepisse Dominum suum paucissimo cibo contentum esse, vixque frugaliorem tota vi-

ta norum fuisse: Quamobrem ab ulteriori disquisitione destitum, cum ea causa satis efficax esset; à pauco scil. cibo pauca superest fex, Ex *Galeni* autem sententia expultricem hæc tria sollicitant, βάρος, δῆξις, ὄγκος.

A Continentium scil. Intestinorum, seu fibrarum eorundem, tam rectarum quam circularium vitio quomodo alvus inobediens fiat, ostendit *Willis* Pharmacop. ration. sect. 1. c. 2. Quoad usus, *inquit*, (tum interioris nervosæ tunicæ, tum secundæ, sive mediæ, penitus carnosæ) earum spectat, cum intestinorum munus sit chylum & fæces à parte in partem promovere, adeoque prorsum urgendo, demum per totos ipsorum ductus trajicere: insuper dum ipsa contracta & abbreviata, quoad cavitates coarctantur, subtiliorem chyli partem in vasa lactea & venas mesaraicas exprimere obvium est concipere quomodo prædictæ fibræ utrumque hoc pensum exequantur: quippe dum fibræ circulares successivè sive seriatim contractæ, intestini profunditatem coarctant, eodemque tempore longitudines inflatæ & intumefactæ ipsum amplius angustant, simulque decurtant, necesse erit viscerum horum contenta pone compressa usque prorsum urgeri. Intestina autem crassa tunicas easdem ac gracilia obtinent, cumque in colo fæces rectà ascendant, fibris carnosis robustioribus, quæ contractionis motum fortiorem efficiant, opus est: Hinc si inflammatio aut sphacelus circa coli initium contigerit, adeo ut fibræ carnosæ læsæ, contractiones pro fæcibus sursum elevandis obire nequeant, illæ versus Ileon restagnantes Passionem iliacam incurabilem efficiunt, Porro in hoc intestino involucra ista concamerata, sive cavernæ adduntur, ut fæcibus alvi diutius detentis crebrius desidendi molestia tollatur.

In quibusdam vero coli tunica interior adeo valde tenera & sensibilis est, ut ab enemate; licet anodyno, injecto, spiritus statim excandescentes, ac iuxta fibras nerveas explosi, membranas summe inflent ac distendant, adeoque in toto abdomine maximas molestias excitent. Hactenus *Willis*: Unde collige, quæcunque fibrarum illarum tonum vitiare potest; aut si eædem natura minus sensiles sint, hinc alvi dejectionem aboleri aut tardiorem esse posse.

Benedictus Sylvaticus consil. 97. cent. 2. pro Juvene cui alvus erat adstricta, causas sic rimatur, Affectus, *ait*, hic est symptoma in excretis p.n. retentis, dependens quidem *immediate* ab illo symptomate, actione scil. læsa, & intestinorum expultrice labefactata, cum excretio sit expultricis intestinorum, crassorum potissimum, munus: *mediate* tamen à morbosa corporis dispositione dependet, omnia enim symptomata sequuntur morbos, ut umbra corpus: Posset quidem provenire ab externis, cibis scil. copia vel qualitate, vel ordine assumendorum peccantibus, verum cum morbus octo annorum non fiat ab externis erroribus, ideo videndum est quales sint morbosæ corporis dispositiones: Quæ cum possint esse in mala compositione, vel intemperie: in mala quidem compositione, qualis est obstructio ipsorum intestinorum, vel pori fellei, per quem bilis ad intestina permeat ad irritandam expultricem, Vel compressio & angustia à tumoribus, aut schirrosis, aut alterius generis partium intestinis incumbentium, Nullius istorum indicium se prodit: si enim esset obstructio in intestinis, non adeo levi negotio subducerentur fæces: Si vero in poro felleo ictericus fieret patiens, fæces essent albicantes, quæ tamen quando egeruntur tenues sunt & flavi coloris, licet non semper: quando enim duræ sunt, nigricant Alii vero tumores, vel cum materia, vel flatulenti, tensionem inducerent, duritiem & renixum, cum aliquo pondere in partibus inferioris ventris, quæ non observantur: Ut propterea omne vitium sit ad intemperiem referendum, quæ tamen vel est ventriculi, vel jecoris, vel intestinorum: In ventriculo quidem calida erit, cujus ratione pauca alimenta assumuntur, & assumpta assantur, & sunt causa adstrictionis: Verum crediderim quod patiens laboret potius intemperie frigidiore: appetit enim, non sitit, manifesto frigiditatis indicio, cum pituitæ proventu, quod ex fæcibus patet, quę sunt viscida pituita velut viscatæ: Igitur vel Jecoris vel Intestinorum fuerit: Qualis autem sit Jecoris intemperies, siccitatis alvi causa, existimo esse utcunque frigidam cum siccitate, quatenus scil. hujus ratione non generatur ea bilis copia, quæ ad intestina transmissa per porum felleum expultricem irritare possit, atque adeo facultatis intestinorum vitium proveniet ab errore externo, defectu nempe stimuli expultricem irritantis: Quod autem Jecur hujus ægri vergat potius ad frigidum, patet ex frigiditate totius corporis & siccitate, frigiditate extremorum, sitis defectu, nulla oris amaritudine, venarum angustia & glabritie inferioris ventris: Non tamen adeo insignis est obstructio illa, quæ omnem intercipiat bilis in intestina transmissionem, ut propterea fæces sint flavi coloris, quando sunt humidæ, cum vero sunt siccæ, nigricantis: Non ergo hæc fuerit sola causa hujus adstrictionis alvi, quam censuerim potius esse intestinorum intemperiem, ita ut afficiatur facultas, non per errorem externum solum, sed per morbosam partis, cui inhæret, affectionem, cum imprimis sint affectus diuturni, qui licet in principio possint esse per consensum, progressu tamen temporis fiunt essentiales: Cujus autem generis sit hæc intemperies si quæratur, non aliam dixerim quam illi contrariam quæ juvat expultricem, quod fit ab humida intemperie, cum caliditate præsertim: Ergo læditur ab intemperie sicca intestinorum, cum frigiditate, præpollente tamen siccitate, & remissa frigiditate: Quod autem siccitas obtundat vim expultricis, palam est: quæcunque enim retentricis vim intendunt, expultricis remittunt, unius enim robur quod alterius est infringit: ut hoc nomine imbecillitas retentricis oris superni ventriculi sit causa vomitus, quia scil. tunc validius agit expultrix; licet non valde irritata, quia non obnititur facultas retentrix; quare cum intendatur vis retentricis à siccitate, noxam ab ipsa capiet expultrix, hinc fit quod styptica, frigida & sicca sunt adstringentia, quia vim retentricis augent: Quod si siccitati jungatur frigiditas, augetur etiam magis vitium expultricis, quia tunc quoque hebetatur sensus actus intestinorum ratione potissimum frigiditatis, quæ torporem quendam inducit in sensum, quem & tollit omnino si valde excedat: Idcirco cum intestina patientis nostri sint frigida & sicca, nil mirum si alvum etiam habeat adstrictam, cum ob imbecillitatem expultricis, tum ob imminutum sensum irritamenti à fæcibus, quod fit ab intemperie frigida intestinorum, ob paucam bilem, & pituitam obtundentem sensum partis & acrimoniam bilis: Intemperies itaque ista, bilis defectus, & pituitæ prælentia, erunt causa siccitatis alvi in patiente nostro: Quod autem possint intestina hac intemperie laborare, patet ex præteritis erroribus, atque à juvantibus & lædentibus, refert enim se in hunc affectum incidisse post sudorem superfluum in balneo: sic enim exsiccavit magis intestina quam alias partes, quia cum sint membranosa, sunt etiam ex se sicca: Addit se juvari ab humectantibus, non autem ab aromatibus, quæ cum alias conferre deberent irritando, lædunt tamen dum augent siccitatem, quinimo juvamentum præsens suscepit ab injectis clysteribus ex oleis calidis, adeo ut ab ipsorum usu alvus lubrica ipsi fuerit octo & pluribus diebus, absque aliis præsidiis, non aliam sane ob causam, quam quia ab ipsis corrigitur intemperies excedens intestinorum, cum frigida tum sicca: Quæri

tamen

tamen potest, qua ratione cum siccitate adesse possit pituitæ copia? nec ad rem est quod hujus non sit tanta copia quæ humectet omnia intestina. Non enim est tenuis & fluida, sed viscida & crassa, quæ propterea non sufficit iis humectandis: Si porro objicias, quod frigiditate durentur fæces, Responsum in promptu est, id fieri ob longiorem in his moram, cujus ratione ut cunque partes sint frigidæ, ob viciniam tamen partium calidiorum absumuntur partes magis liquidæ, atque ita exsiccantur fæces: Facessit postremo unguentum, cur usu levioris humectantium, cum alvus facile subducatur, & sine molestia, à cassia tamen id succedat cum torminibus, cum syrupus rosar. solut. eam vel nihil vel leviter cieat? Hoc enim fit quia cassia est flatulenta, neque humiditate actuali pollet, nec ita facile dissolvit duritiem fæcum, ut ipsas sine molestia & dolore educat, cum syrupus rosar sol. non hæreat in intestinis; ac proinde licet actualis sit ipsi humiditas, agat tamen in fæces duratas, sed statim à natura deturbetur, antequam subducantur fæces, ut fit ab alimentis humidis, quia hæc permista cum cibis ad intestina decumbunt, quæ propterea dum diutius ibi hærent, magis etiam humectant, atque alvum lubricam efficiunt.

Observatio IX.

Alvus adstricta ob crassi intestini partem annulo constrictam. 1. *Coli putredinem.* 2. *Gangrænam.* *Calculum adhærentem.* 4. *Sphacelatum & Disruptum.* 5. *Scirrhum*, *Dilationem.* 6. & 7. *Malam conformationem.* 8. *Putrefactionem.* 9. & 10. *Contorsionem & Dilatationem.* 11. *Scirrhum.* 12.

§. 1. Mirum quod cuidam per totam pene vitam contingit. Alvus nil pene reddebat nisi liquidum aut sollicitata pharmacis: nesciebatur quo id esset referendum.

Aperto cadavere, repertum est in medio unius crassi intestini annulus crassus & durus, qui mediam pene intestini partem occupabat: Sic crassiora excrementa non poterant transmitti: *Ballonius Paradigm.* 30.

§. 2. Uxor N. incidit in dolorem in latere dextro, sub regione Hepatis, cum alvi adstrictione &c. Inventa in eo loco pars intestini Coli putrida & denigrata. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3. Cuidam dolor ad imum ventrem implacabilis, venter perpetuo siccus: Colon repertum velut nigrefactum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Juvenis ex intervallis solum fæcalia excrementa deponebat, sicca, exusta, citra noxam ullam: Accessere ventris tormina cum stercoris suppressione. Inventus est calculus castaneæ magnitudine & forma, Colo intestino tenaciter adhærens. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Matrona septem diebus nihil dejecerat: Intestinum colon, non procul à recto, Sphacelatum, tunicasque disruptas vidi: *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 6. Observatum in Dom. Zolin Medico & Advocato Gillot, cui Colon, qua parte vicinum est reni sinistro, collecta veluti cartilagine dura in scirrhum induruerat, interiore cavitate eo tumore intercepta ut nihil transcurreret: Parte dextra colon ad instar vesicæ dilatatum & extensum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Mulier 1°. tertiana notha, deinde colica, post paralysi fuit afflicta, cum alvi siccitate & dolore ilii sinistri tensivo &c. Inventum colon p. n. conformatum; nam ubi monoculus situs est, & ubi colon ventriculo annexum, colon fuit valde laxum flatibus expansum; reliquis in locis ad crassum intestinum usque, angustum, fæcibus duris infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

§. 8. Uxor N. partui vicina, post comestionem fructuum horariorum & lactis, superhausto magno haustu cerevisiæ frigidæ, statim incidit in dolorem in latere sinistro sub regione Hepatis cum alvi adstrictione.

Secto corpore 3°. post die mortuæ, inventa est in loco pars intestini coli putrida & denigrata. *Observatio D. D. I. Hessi.*

§. 9. Alius cum intemperantius cœnasset, incidit in dolorem ventris circa pubem acerrimum, cum sensu caloris & adstrictione alvi.

Secto mortui corpore, invenimus colon circa illum locum plane putrefactum, ita ut etiam ad levem contactum plane rumperetur. *Idem ibidem.*

§. 10. Fœmina quædam uterum gerens, per omne tempus gestationis, neque minus ultimo mense, totas dies indesinenter à summo mane in multam noctem acu nebat, perpetuo sedens, in sese quasi contracta & incurvata, prono capite, ut solent acui intentæ: hinc in ventris tantam constipationem incidit, ut totis 10, 15, 20. etiam diebus, ne semel quidem alvum dejiceret, Id quod illa parvi faciens neglexit, pergens quousque poterat tum sedendo tum nendo; donec præ incredibili ventris tumore & dolore (quorum utrunque ex alvi fæcibus retentis contractum erat) sedere ulterius ac nere non posset: Decumbit tandem misera, tormina ventris ejusdemque tumor, *indeque orta anxietas*, crescunt in dies, ac in tantum augentur, ut res in extremo periculo videretur esse omnibus quotquot illam adibant: Suppositoriis & clysteribus ad alvum ciendam vel dolorem leniendum ut

profi iebatur quidem tantillum: Clyster enim qualiscunque, vel quantuscunque injiceretur, in recto nonnihil tantum inhærebat, (ut res tandem patuit) intestino, paulo post regressu, nihil prorsus secum educebat; Partus insuper labor, durantibus his ventris torminibus, illam occupat; accersitaque obstetrice fœtus, etsi immaturior, vivus tamen editur sic rectè: At etiamsi fœtus egressus esset, ne tantillum quidem detumuit venter, sed idem, ne dicam major, & tumor atque renitentia & dolor permanebant, ut res aspectu etiam terribilis esset adstantibus, existimantibus fore ut jam præ nimia tensione rumperetur venter. Quid multa? diem suum ægra obit, ipsamet rogans ut sibi mortuæ aperiretur & inspiceretur venter, factum.

Ibi vero colon inventum (secto peritonæo & sublato omento) primum omnium è sede suo emorum sese oculis offerebat, totum gangrænosum; color ex cœruleo rubricans, qui color etiam per abdominis musculos, & cutim, nimia extensione extenuatam quidem illam, transparebat: Ea vero intestinum illud apparebat magnitudine, distantum scil. mero stercore, ut amplioris canthari, cui pueri etiam caput inseri posset, capacitatem referret: Reliqua verò intestina superiora omnia flatibus maxime turgebant, supra modum: hinc colon, ea parte qua in sinistro latere à rene descendit (urgentibus inde flatibus intestina elevantibus, hinc vero stercoris copia, extensione intestini secundùm crassitiem seu profunditatem, illud brevius reddente, quasique contrahente illud secundùm longitudinem) è loco suo discesserat usque ad umbilici regionem; sub eo namque intra ductum rectotum musculorum abdominis situm conspiciebatur, à ventriculo recta in medio descendens: Hinc absque dubio ipsius coli inferius, qua parte recto intestino continuatur, contorsione facta, tota via fæcibus & flatibus exituris, clysteribus vero intraturis in universum præclusa est: Tanta vero ex perforato colo fœtidissimarum fœcum illuvies effluebat, ac si jumentum aliquod mactasses. Atque hinc manifestum est quid gravidis conferat multa vita sedentaria neglectaque alvi dejectio, maxime vero ad ultimum usque gestationis mensem producta. *Ex observationibus Franc. Tidicæi Medic. Thoruniensis Borussi.*

INdeque orta anxietas) Fæces prope jecur & ventriculum in elatiore & amplione coli parte coacervantur, cumque corpus sit perspirabile, si quando pigra fuerit alvus, stercoris tetro odore & opaca mephiti languet ventriculus, appetitus prosternitur, cor ipsum effœminatur & cerebrum oppletur & opprimitur. *Riolanus.*

§. 12. Vetula extenuata obiit: Scirrhus intestino colo & fundo ventriculi tenacissime adhærebat, hinc Egerendi difficultas. *Tit. de Hypochondriorum dolore.*

Observatio X.

Alvus adstricta ob Omenti eximiam crassitiem, intestina conglutinantis.

VIrgini cachecticæ per tres dies ante mortem alvus adstricta fuit &c. Omentum erat incrassatum & fere coriaceum cernebatur, quod omnia prope viscera sua latitudine adeo arcte complectebatur, ut intestina quasi conglutinata à se invicē ægre separari possent. *Vide Tit. de Cachexia.*

OMentum sua latitudine &c.] Quousque se demittat omentum in vivo corpore disceptatur: *Blasius* cap. 3. in *Anat. Veslingii*, ait in omni subjecto cujus dissectioni interfuit, deprehendisse se omentum tantæ longitudinis ut manibus facile extendi deorsum usque ad ossa pubis possit. 2. In pluribus per se, sua natura, sponte fuisse extensum ad fundum usque imi ventris: Sua natura dicit, quod situs talis omnino naturalis ipsi sit, cum omnia intestina, tum inferiora tum superiora tegere debeat: 3. *van Horne* in anatome anno 1656. facta, omentum ad pubem arcte alligatum peritonæo ostendit, adeo ut cultro separare cogeretur, Aliquando utero arcto nexu unitur, quod vidit *Severinus*, ut & fundo uteri *Bartholinus*: Et quando intercedit fundum vesicæ & uteri, os uteri comprimi & mulieribus sterilitas afferri putatur. Aphor. 46. 5.

Omentum erat incrassatum] Omentum plane carnosum se vidisse ait *Bartholinus Anatom. Reformat. lib.* 1. *cap.* 8.

Observatio XI.

Alvi adstrictio ob coalitum laterum intestinorum. 1. *Intestini recti.* 2. 4. 9. *Ilei* 3. *Ani occlusionem per membranam.* 5. 14. *Insertionem recti intestini in vesicam* 6. 12. *Anum imperforatum.* 7. 10. 11. 13. *Rectum intestinum implicatum cum vesica & ejus collo.* 8. *Ob coalitum recti intestini supra anum apertum.* 15. 16. *Ob defectum recti intestini & podicis.* 17. *Ob ulcus recti intestini.* 18. *Ob idem constrictum à membraneo vinculo ac reduplicatum.* 19.

§. 1. MIliti cuidam dysenteria laboranti mutuo utriusque lateris ulcerati contactu intestina coaluere: venter suppressus tandem mortem accivit. *I. Rhodius cent.* 2. *observat.* 82.

§. 2. Nobil. N. jam in senio constitutus, alvi suppressionem incurrit, quam arcere tentarunt Medici medicamentis & clysteriis, quæ nihil per inferius educebant: exhibitum quoque oleum amygd. ad ℥vj. pondus, quod tamen nec ipsum quicquam eduxit per inferius: Ultimo loco ceream cadclam per anum indicere, cujus portio ad cubitalem longitudinem intromissa, nitida, nullisque fæcibus deturpata extracta fuit, nulla tamen nec proinde excretione sequuta: Aquæ thermales quoque ex aquario propinatæ, quæ & ipsæ ad intra corpus detentæ nihil profecerunt: Quare ab 11. decubitus die extinctus, cùm *febris valida* & indeficiens supervenisset.

Cadavere aperto, Intestinum Rectum, in parte superiori, ita per digiti transversi longitudinem coaluisse ac coivisse repertum, ut vix tenuioris funiculi crassitudinem æquaret; utrinque in confinio intestini partibus in tumorem quendam velut glandulosum elevatis: Ex quo factum quo minus fæces in superioribus intestinis genitæ, per consuetam familiaremque regionem naturæ detruderentur: quinimo nec thermalis aqua coangustatam partem potuit pertransire, sed in monoculo congregata reperta.

INtestina quidem non solum ex flatuum repletione, sed etiam ex acrium humorum, frigidæque ac vitreæ pituitæ redundantia; atque etiam ex intempelie sola dolere posse omnibus compertum est, quinimo & ulcera frequenter patiuntur, & apostemate corripiuntur; atque etiam suppurantur, ut docet *Gal.* cap. 8. lib. 7. de loc. aff. At quod aliqua in parte ita arescant ut transitus per illa intercipiatur, rarum admodum est, nec antiqui scriptores, quod meminerim, docuerunt, Sicuti itaque animalium intestina arte intorqueri scimus, fidibus parandis in lyræ, testitudinis aliorumque instrumentorum musicorum usum, Ita & aliquando ex ignea humoris alicujus caliditate ita arefieri in corpore humano intestinum contingit, ut in chordæ seu funiculi formam redigatur, ut nec spiritus quidem transitum admittat: Quod vero in corpore humores ignei generari possint & adurentes, nulla probatione indiget, qui in intestinum aliquod prolabentes illud arefacere possunt ut ex igne loram & membranean paginam arefieri, atque ad minimum redigi conspicimus, Quod in prænarrato factum censeo, qui cum ex ætate ad venereos congressus minus aptus esset, frequenter ad excitandum veneri stimulum pharmacis quibusdam calidissimis utebatur: Quod vero in toto ægritudinis tractu nullus vomitus excitatus fuerit, causa fuit quod non intestina tenuia & superiora laborabant, sed duntaxat inferiora crassioraque, unde quæ per os ingerebantur, liberum è ventriculo ad intestina, ad eam usque affectam partem transitum habebant, ita ut mesaraicarum venarum medio, ad Hepar delatum alimentum corporis nutritioni distributum inservire posset: fæces vero ex valida calida intemperie multum exsiccabantur, atque in variis intestinorum anfractibus collocabantur, in quibus non solum per dies, sed & per mensem, nulla insigni noxa suboriente retineri posse non semel observatum est. *Marc. Donatus hist. mirab. l. 4. c.* 10.

Cum febris valida supervenisset) Febriculæ ad quamvis alvi dejectionem subsequentis; alvo suppressa desinentis, meminit *Excell. Th. Bartholinus* cent. 4. histor. 40. Mulier *ait* ægra querebatur quoties alvum deponeret, in febrem incidisse: quoties vero per dies duos esset constricta, sanam se & incolumem vivere, materiam vero excretam nigram esse instar terebinthi: Clysteribus educi jubebam materiam adustam, intestinorum valvulis arctius impactam, quam dum constrictis omnibus musculis, summoque nisu excernere satagebat, turbato corpore impuro, febricula facile sequebatur: Nisi forsan ab hæmorrhoidibus cæcis, vel condylomatibus anità sphincter constrictus fuerit, ut duris excrementis transeuntibus excoriatio fit oborta, doloresque ingentes, quod non ità pridem in alio ægro observavi.

§. 3. Mulier robusta, sexagenaria, nihil excrevit per alvum spatio novem dierum: Aperto cadavere, inventa pars Ilei tota inferior coaluisse, ut nihil hac via pertransire potuerit. *Bartholinus centur. 6 observat.* 38.

§. 4. Filiolo Consulis cujusdam Thorunensis clausus podex, sed sine ullo indicio, apertus est, nullis excrementis sed aliquot sanguinis guttis subsequutis puelloque postridie mortuo.

In cujus abdomine aperto inventum est intestinum rectum, longitudine novem digitorum transversorum, ad podicem usque firmissime & arctissime, ad funis modum quasi contortum, nullo plane meatu, aut hiatu conspicuo, reliquis visceribus secundum naturam constitutis, *Simon Schultzius observ. 2. miscell. curios. anni* 1672.

QUanquam *Paræus* l. 16. c. 33. pueros ano imperforato natos natura minime vivaces, neque multos dies ejusmodi sectioni superstites esse posse statuat, refragantur tamen è veteribus Æginera, Nicolaus Florent. Albucasis, Haliabbas, Inter recentiores Mercurialis, *Cardanus*, *Hildanus*, qui pueri clauso ano nati curationem proponit (vide §. 1.) cujus vita ad 8. annum usque protracta est. Et nos testamur quod anno 1662. Thorunium advenerit Nobilis quidam Polonus cum filiolo 4. dierum, sano & optime formato, præterquam quod ob podicem clausum excrementa egerere haud potuit, quia orificium ani carne & cute obductum fuit: Cui sectio à Chirurgo acuto scalpello forma crucis instituta est, exeunte mox magna copia excrementorum nigrorum & fœdissimi odoris, foramini imposito canaliculo argenteo, linimento anodyno muncto, adhibitis postea secundum artem medicamentis deficcantibus, & sic cicatrice facta curatio per D. G. optime successit: Infans hic per aliquot annos supervixit, neque quod *Hildanus* citato loco observavit, unquam de siccitate alvi conquestus est: Meminit quidem *Scultetus* Armam. observat. 77. alterius cujusdam operationis, si natura jam aliquale vestigium monstrarit, posse illud cum ratione gentianæ magis dilatari, sed curatio hæc dolorifica est & diutius protrahitur. *Idem.*

Intestini recti perfectæ & profundæ coalescentiæ, feliciter curatæ exemplum tradit Clar. *Daniel Ludovicus* in miscell. curiosis anni ejusdem observ. 257. Pellionis, *inquit*, filiolus, altero post partum die imperforato ano deprehenditur, instituta proin inspectione; & collecta hinc intima coalescentia pro deplorato habitus est: Cordatus tamen Chirurgus, facto prognostico, lanceta apertionem aggressus est, loco rimulæ non tam oculis quàm conjectura qualicunque concepto, puello interim quietissimo, imo conatum fere quendam egerendi adversus Chirurgi manum ostendente: Postquam ad articuli pene longitudinem lente sursum pergendo pervenerat, nil vero exiret destitimus, donec elapsis aliquot horis, rogantibus denuo parentibus, insertaque iterato lancetta (exigua semper cruentatione) sensim ac sensim ad finem coalitus, qui longitudine sua duos auricularis digiti articulos, in mediocri viro, facile æquavit, pervenitur, & excrementa nuper natis consueta cuspidi occurretent, satis liquida: Unde inserta turunda prælonga meatus amplius dilatatus, indeque circumcirca usualibus medicamentis cicatrisatus est: infante bene ingerente, egerente &c.

§. 5. Vidimus duos pueros ab utero matris natos naturalibus clausis: horum alteri caro quædam in ano altius increverat, adeo ut intestini exitus percipi nullo modo posset, quo factum ut paucis diebus vitam finierit: Alteri vero membrana quædam ipsius tantum ani ori apponebatur, sed ea acutiore scalpro præcisa, statim sanatus est puer. *Benevenius cap. de Abditis.*

PAulus lib. 6. cap. 30. Imperforatos curandi modum tradit: Ani clausi exemplum & curationem etiam describit *Fabritius Hildanus* centur. 1. observ. 43. Infantulus ait, natus est clauso ano, qui cum talis usque ad sextum ætatis diem manseret, maximo angore & torminibus vexabatur, cum vitæ periculo: Venter enim inflatus intentusque erat, leipothymiæ & sudores frigidi aderant, anus obductus erat membrana prædura, in qua nullum fere indicium aut vestigium ani, præterquam macula nonnihil livida apparebat: Illic facta parva incisione, ne sphincter læderetur, novacula linteis juxta aciem involuta, deinde immisso speculo ani, & quod reliquum dilatato, statim educta est excrementorum colluvies: hinc venter confestim subsedit, reliquaque symptomata remiserunt: in anum demum immissa est, per aliquot dies, fistula plumbea inuncta unguento quodam desiccante: hic facta cicatrice plenissime convaluit: Ad hanc operationem instrumentum peculiare tradit *J. van Horne microtechn.* §. 31. *pag.* 175.

§. 6. Uxor nostratis cujusdam lapicidæ puellum est enixa, qui alvi excrementa per lotium transmisit, in satis magna copia, quod & color exeuntium & fœtor clarè testabantur. Inspecta regione ani, deprehendimus eo puerum carere: Tonsor quidam temerarius contendens tenuissima rantum membrana anum contegi, locum incidit, quo facto sanguis satis copiose effluxit; sed postridie misellus puer obiit.

Facta dissectione abdominis, cum ad vesicam, ex qua prodire stercus constabat, perventum, evidenter conspeximus extremitatem recti intestini, qua constare debuisset anus, corpori vesicæ instar ureterum, insertam, non autem per obliquum, uti ureteres, sed recta. *Ex observationibus Cosmæ Holtzachii.*

§. 7. Anno 1580. abortivum puerum secuimus, cui colon & rectum intestinum fæcibus erat repletum, ano non perforato: *Ex observat. Casparis Bauhini.*

§. 8. Anno 1577. Clodiæ natus puerulus cui natura anum ita denegavit ut nullum foris appareret vestigium: cumque jam per 10. dies vixisset, nihilque excerneret, neque per anum neque per virgam, haberetque abdomen valde inflatum ac tensum, perindeac si brevi circa medium rupturam minaretur: tandem 12. hujus nativitatis die vocatus, cum ageret fere animam, ratus pelliculam & cutim supernatam esse, causticum & ferrum, sed frustra admovi; nam sequenti die per os omnia quæ assumpserat alimenta, multaque excrementa corrupta & fœtida excrevit, & suffocatus sic obiit.

Facta dissectione, reperi intestina omnia fuisse integra, nullum finem eorum reperiens, sed ita cum vesica ejusque collo confusa & annexa, ut vix divelli & separari ab invicem potuerint: Musculus interea recti intestini totam implebat cavitatem, collum vesicæ comprimens & contundens, quod valde callosum reperi, ita ut nihil mingere potuerit. *Ex observat. Georgii Garnerii Poliatri Ensishemensis.*

§. 9. Vocatus ad natæ ante triduum puellæ alvum obstructam ciendam, nil præter fæcum siccitatem subesse autumans, lenientem ac stimulantem injicere nodulum molior: impulsui solidi quid resistere sentio, mox stylum lenticularem, aridarum fæcum extractioni aptum, indo, impello vehementius, & ecce sphincter, cui rectum inseritur, & vicina natium cutis connivet, extractus stylus, nec odoris nec excrementi quicquam secum evehit. Mox adstantes de membrana aut grumo intestinum intersepiente, aut laterum concretione, reddo certiores: Hinc dubium potius quam nullum experiri statuo auxilium; & cum solvendum continuum, secante num, an urente rectius id fiat ferro delibero (potentiale in omnibus horreo) stat tandem, Distentis quousque licet naribus, ferro celiformi rem aggredior, succedit; solidiorem membranam absque hæmorrhagia transverbero, mox clysterem injicio, cujus pars major regurgitans, pura ibi latitare similia septa argumento

erat:

erat; unde fatum tertio à sectionis die supervenit.

Aperto epigastrio, totum grandius, totum pallidum hepar scirrho vicinum, cysti destitutum reperi: Ventriculus flaccidus coacti lactis momentum continebat: Intestina inania prorsus, flatibus tantum turgida, vulnerata subsedere; Quod excrementa vehit rectum, bis lateribus concreverat, bis orbiculari interseptebatur membrana: Quo in casu natura formatrix non extreme arguenda mihi videtur; ut enim aliquandiu saltem servaret, flatibus, qui tum soli alimenti fuere materies, tot parietibus exitum prohibuit, qui ut exturbarentur, bilis irritatione optime caruere. *Ex observat. Ioh. Iessenii à Iessen Medici Vratislaviensis.*

§. 10. Quarto Decembris 1602. natus fuit puerulus, qui 8. ejusdem obiit: Is post partum, aliorum infantium more, bene & comedebat & sugebat, interim tamen nihil nec per alvum nec per vesicam excrevit.

Hunc post mortem aperui, abdomen admodum turgebat, quo aperto, intestina omnia flatibus admodum distenta erant, præsertim rectum, quod præter flatus excrementis etiam liquidis plenum erat, & sacculi instar valde distentum: Hujus autem fæcum retentionis causa erat occlusio extremitatis intestini, ita arcta ut ne vestigium quidem transitus apparuerit: foris quidem podex apparebat, absque tamen ad rectum intestinum via, *I. R. Saltzmannus, observ. pag. 20.*

§. 11. Aperui corpusculum cujusdam puelli, qui 8. post partum die obiit; Erat autem imperforatus quo ad alvum, unde etiam excrementa nulla dejecit: perparum etiam minxit & aliquot saltem guttulas, Primò autem ante apertionem abdomen admodum apparebat tumidum, & flatibus utris in modum distentum:

Dein aperto abdomine, omnia intestina ex rubore nigricabant, præter medium coli intestini, quod sinistro reni & toti lateri arcte alligatum erat, flavitie tinctum videbatur: intense autem rubere videbantur ob inflammationem, quam patiebantur ex nimia distensione, admodum enim flatibus turgebant & sanguine suffusa erant: Intestinum rectum, pugni instar amplum, flatibus & materia sanguinolenta nigricante, qualis in nuper natis primo excernitur, repletum, prope podicem occlusum erat, & ita quidem ut ne vestigium quidem transitum appareret: In hoc corpusculo demonstravi quomodo citra insigne periculum alvus aperiri potuisset, uti consulueram. *Idem pag. 62.*

§. 12. Ancilla quædam ex illicito concubitu 1670. Viennæ fœtum masculum enixa est, vivum quidem, sed quod diutius in muliebris sinus latebris latuisset, paulò post expirantem; Quem cum aliis examino, Anum desidero, loco cujus eminentia quædam callosa ad lineam usque scrotum dirimentem, protensa erat, contrectatisque à me digitis iis partibus, meconium per penem prodiit, unde statim conjectatum naturam viam pro alvinis excrementis per membrum affectasse: quæ ut melius pateret, abdomen aperio, &c. In jejuno & ileo nihil p. n. observatum, cœcum verò licet protensus, contractum tamen & vacuum: colon ab initio satis tenue, sed in progressu dilatatum, nec multis cellulis excavatum, versus rectum copiosissimo meconio turgescebat, ac tandem in rectum terminabatur, quod etiam eò loci, ubi alias etiam vesica locari solet, in appendicem vesicæ æmulam (hæc enim etiam in hoc fœtu deficiebat) dilatabatur, ac tandem non per anum, sed antrorsum membrum virile pendulum, præputio suo munitum referens, extra corpus finiebatur: *D. Laur. Wolfstrigel in miscell. curiosis anni 1671 observ. 22.*

§. 13. Nuperrime Uxor D. de Cugy, Præfecti munimentorum Armamentarii Parisiensis, edidit puellam cui anus occlusus erat: Nutrici rusticæ commissa fuit, ac 7. vel 8. dies transegit sine alvi exclusione, qua de causa venter mirum in modum intumuit, ideoque in urbem revecta est: Vocatus *Rabigosius*, industrius Chirurgus, inquirens causam intumescentiæ ventris, quæsiit à nutrice num alvus puellæ esset libera? Cui respondit à nativitate nequaquam illam exonerasse, Ideoque statim anum examinavit; quem occlusum reperit, ac parentibus significavit incisa membrana occludente apeiendum esse; illi autem rem in crastinum differri voluerunt, Cùm vero res esset in præcipiti, puella non diu post obiit.

Aperto cadavere à dicto *Rabigosio*, reperta sunt intestina omnia repleta humore illo quem Meconium vocant, aliis fæcibus commixto. *Iacobus Guillemean Tract. de Educatione Infantium cap. 40.*

§. 14. Infans masculus carebat podice in lucem editus, nihilque illic præter lineam, seu rugam & notam aliquam rotundam, ubi anus aperire debuerat, apparebat: Præterea præputium illius omnino coaluerat, ita ut nec urinam reddere posset: Quod cum non animadvertissent quæ puerperæ ministrabant, infantem in alterum usque diem, quo jam animam agere incipiebat, non prius inspectum reliquerunt: Vocatus cum Chirurgo, cum prior advenissem, causamque quod nil excerneret deprehendissem, arrepta forfice præputium leviter scidi, effluxitque pauca urina quæ vix testiculos illius madefaciat: Postea superveniens

niens Chirurgus sectionem ubi nota podicis apparebat, fecit, verum cum nulla via ibi pateret, paulo humilius curem scidit denuo, sed ne tunc quidem ano se aperiente, cum in agone mortis esset infans, eum reliquimus, qui hora una aut altera postea extinctus est.

Sequenti die viam illam sectione investigans, secto in longum interfœmineo, nihil apparuit, donec profunde duos digitos per spongiosam carnem & adipem novacula adacta, membrana transversa se ostenderet, quam cum podici illic obductam cognoscerem, scalpello dissecui, moxque atra materia, qualem infantes modo nati cacare solent, copiosissime effluxit, una cum flatibus crepitibusque &c. *Platerus observat. lib. 3. pag. 601.*

§. 15. Rectum Intestinum aliquando fœtui in utero, (res mira) prorsus occludi contingit, cujus ego duo vidi exempla: Alterum apud Illustrem Comitem Ortenburgicum, qui in musæo suo suspensum habebat hoc intestinum instar vesicæ inflatum, Nepotis nimirum sui: Vixerat autem infans ille misellus (masculus enim fuerat) dies plus minus octo, & ventris excrementa subinde per os rejecerat; nescientibus tum aliis, tum ipsis etiam Medicis quænam esset hujus symptomatis causa: Intus enim Intestinum illud coaluerat, exteriori foramine libero satis & naturaliter se habente: frustra etiam clysteres & suppositoriola suere adhibita, Nam ne flatibus quidem erat pervium, tantùm abest ut inde aliquid egredi, aut quicquam in illud injici potuerit.

§. 16. Alterum exemplum vidi Heidelbergæ in præcipui cujusdam viri filiolo, cujus jam mortui corpusculum rogatus aperui, & intestinum rectum eodem plane modo, uti prius illud, affectum reperi. Idem etiam inflatum, & parte superiori colligatum asservari jussimus: Puerulus iste ultra quinque vel 6. dies puto non fuit superstes *Iohannes Posthius in Observation. in Columbi Anatomen.*

Hujus miraculi causam cùm ex me quæreret Generosus D. *Comes*, equidem diu multumque meditando invenire quæ mihi satisfaceret, nullam potui, Tandem in eam veni sententiam, ut illud ex Comitissæ prægnantis summa animi consternatione occasionem habuisse omnino existimarem, Quum enim illa una cum Marito Viennam versus navi prægnans veheretur, contingit ut Gener. D. acutissimo morbo subito correptus intra paucas horas in cariss. conjugis amplexu exspiraret: Contigerat etiam ut alterius infantis mater prægnans descendendo per scalas caderet, & clunibus nudis per aliquot gradus delaberetur, ex quo casu, & magno animi terrore, illam intestini recti symphisin fuisse ortam mihi persuadeo:

In talibus autem cura aliqua tentari fortassis posset, nimirum si per fistulam argenteam podici impositam, stylus ferreus ignitus immitteretur ad impedimentum illud perforandum &c. Hoc obiter adjicere volui ut ulterius cogitandi occasionem aliis præberem. *Idem.*

§. 17. Puer ex pago Estuppe ad me die à nativitate secundo est delatus, in fletus fere continuos erumpens, qui unito ad coccygem perinæo ne vestigium quidem podicis habebat, unde procul omni dubio à meconio vel nigra materia, qualem modo nati infantes excernere solent, suppressa, insignes dolores excitabantur: Jussi præsentem Chirurgum novacula profundius adacta aperire locum ubi constiturus podex esse debuisset, sed irrito successu, die enim sequenti mortuus est.

Cadaver ubi aperuissem, inveni non podicem solùm, sed totum intestinum rectum deficere: Colon enim in extremitate omnino constrictum quasi fune circumligatum erat, cui membranosum frustulum brevissimum cis ligaturam appendebat, ab hesterno vulnere longe dissitum, ita ut fatali necessitate, nulla juvandus arte mori debuerit infantulus *Ioh. Nicolaus Binningerus centur. 2. observat. 81.*

§. 18. Anno 1672. obiit Genevæ quidam nomine la Grange, qui per 15. dies alvum non deposuit &c. Intestinum rectum instar literæ S. reduplicarum invenrum, & membraneo quodam vinculo ibidem constrictum, à processu peritonæi in scrotum descendente orto. *Vide tit de ventris doloribus.*

§. 19. Vir Nobil. 27. annorum, malo hypochondriaco, & obstructionibus venarum mesaraicarum jamdudum obnoxius, interius in intestino recto mali moris ulcus habuit, idque fistulosum, alvi excrementis omnino transitum denegans, Varia incassum tentata, tandem ex quorundam Medicorum consilio globulum deglutit ex regulo antimonii, sed & hunc frustra, nam subsequebatur tympanires & tandem mors, In cujus limine alvus sponte sua reddebat excrementa puri admixta, quod arte adjura randem recusaverat. *D. Georgius Christoph. Petri in miscell. curiosis anni 1671. observat. 77.*

OBSERVATIO XII.

Alvi adstrictio ob Iecur durum & Cystis felleæ vitium. 1. Ob bilis defectum & lapidem in Cysti 2. 7. 8. Ob plures calculos in cysti. 3. 9. Ob glandulas meatum Cysticum prementes. 4. Ob vesicam obturatam. 5 Ob meatum bilarium obstructum. 6. 10. Ob vitiosam pori bilaris insertionem. 10. Ob exhaustam bile Cystin. 11.

§. 1. Fœ

§. 1. Foemina quædam, per septem vel octo annos, vix unquam fine medicamento fæces depofuerat: vel fi quando fponte fua, poft ingentes conatus deponeret, *albida illa erant*: quibus vero medicina tulerat auxilium, iifdem & coloris fui tincturam & fufpicionem dabat non fatis bilem à fanguine feparari; augebant hanc puftulæ rubræ per totum corpus, fed maxime circa regionem Hepatis, cũ infigni dolore diffufæ: Durities etiã hepatis fe extrinfecus tactui objiciebat: Tandem tabes cum febre hectica miferrimum tot miferiarum finẽ attulit.

Avebam ego tot morborum caufam penitius fcrutari, fed nihil impetrare potui quàm ut obiter Hepar infpicerem, quod contenderem ibi latere totius mali originem, & latebat: Nam ipfum erat durum, & folliculum fellis exhibebat *in fefe collapfum* & fere totum confumptum: haud dubie caufam tam difficilium initio fecefsuum, poftea, ex permiftione bilis cum fanguine, dolorificarum puftularum originem. Interim concludendum nobis reliquit, quandoquidem permiftio humorum importuna tantum corporibus creet incommodi, diligentem Medicis adhibendam curam, ut commoda femper fiat feparatio, maxime bilis, cui feparandæ, præter folliculum fellis, tot fabricata eft natura fagax alia inftrumenta. *Theod. Kerckringius obferv. Anatom.* 82.

Folliculum fellis in fefe collapfum & fere confumptum] *Riolanus* quoque in Encheiridio Anatomico & Patholog. obfervavit hunc folliculum bilarium fæpe bile evacuata exarefcere, fuperftite duntaxat epatico ductu: Vaforum autem choledochorum obftructio fi diutius duret, ipfum Hepat afficitur, durum incurrens tumorem; hinc à refluxu bilis in fanguineam maffam, hæc confpurcat, & puftulæ per totum obortæ funt & taudem tabes ægrum confecit.

Si deponeret albida illa erant] Ex diverfis ductibus felleis poteft dari ratio quare interdum alvi dejectiones albicent, interdum fimul cum urina flavefcant: Nimirum quandoque potius choledochus ad inteftina tendens obftruitur, hinc fæces alvi albicant; Interdum aperto ifto meatu, felleus hepaticus eft claufus, & excrementa fimul flavent. In ifta fœmina vitium in utroque meatu & ipfa Cyftide fuit, quæ præ ficcitate collapfa & victa, bilem non excipiebant.

§. 2. Matrona per triennium afthmate periodico detenta, per aliquod tempus nunquam nifi clyfteriis aut aquis laxativis follicitata illi alvus fuum fecit officium, ad omnia autem purgantia melius fe habuit: Illius vefica fellea magna, aperta nihil continuit bilis, fed lapidem inclufum habuit magnum, inæqualem, pondere 4. drachmarum officinalium: Hinc conclufimus alvi conftipationem ortam proculdubio fuiffe à defectu bilis: *Carolus Raygerus in mifcellan. curiof. anni 4. obferv.* 11.

§. 3. Adolefcens conquerebatur de ftomachi & hypochondrii dextri torfionibus cum Alvi adftrictione. In vefica fellis 22. calculi quafi fublutei reperti fuere. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 4. M. Fedler ann. 25. glandulæ repertæ circa veficæ felleæ ductum ad inteftina tendentem, eum comprimentes, ut mirum non fit alvum illi fegniorem fuiffe. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 5. Infans variolis inficitur quibus fuffocatus interiit, Illi vefica bilaria verfus inteftinum duodenum obturata, caufam aperiebat obftinatæ alvi quam paffus fuerat. *Vide lib. 4. Tit. de Febribus.*

§. 6. Sectus à D. Sylvio febricitans & Ictericus, in quo fellis folliculus grandis, diftentus bile, hinc ægro obductus bilarii obftructionem diuturna fuit alvi conftipatio. *Vide tit. de Ictero.*

§. 7. Illuftr. & Rever. N. aliquibus ab annis difficultate excretionis fæcum laborabat &c. Huic lapis in vefica fellea ingens totam replens fuit repertus. Illi rubor maximus in genis &c. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

Illi rubor maximus in genis] Familiaris illis qui Pulmonum inflammatione detinentur, quia interiit Illuftris ille: Sed & notat *Hippocr.* in Coäcis coloris bonitatem *veteris ftercoris* fubfiftentis fignum effe.

§. 8. In Cyfti fellea Sereniff. Ferdinandi Medices Magni Hetruriæ Ducis, fex adinventi fuere lapilli, forma rotundi & colore nigri: Cùm præter mala alia ex ventris fuppreffione, & affectu fimili volvulo obierit Gloriofifs. Princeps, non abs're erit fi primariam caufam tam fævi fymptomatis referamus in prohibitum ex cyftis obftructione à calculis facta, biliofi humoris ad inteftina tranfitum. *Crucius de Quæfitis centur. 3. pag.* 211.

§. 9. Adolefcens diu alvo fuit adftrictiore, Quo poft obitum fecto, fellis vefica aperta, intus 22. calculi, magnitudine difpares reperti fuere. *Kentmannus libello de Calculis.*

§. 10. Secando Comitem Aufumondianum, duo raritate commendabilia offendimus: 1. Porum choledochum, alias in ecphyfin fe exonerantem, proxime pylorum exitum habuiffe, ita ut non minus ventriculo quam inteftinis bilem tranfmitteret: Quæ caufa illi fuit cur fæpius naufearet vomeretque, & (quod fequitur) Alvo effet duriore: Natura enim nativo fuo clyfmate, ceu rhabarbaro, orba, cum nihil expultricem irritaret, defidebat

bat unde subito cholera diem finiit. 2. &c. *Barthol. Cabrollius observ. 6.*

§. 11. In quodam qui ex ventris dolore obiit, cum alvo continuo constipata, reperta vesica fellis omnino vacua, cholidochus præter modum laxus & apertus: Intestina, & præsertim tenuiora, undique tam flava ac si croco essent infecta &c. *Vide tit. de ventris doloribus.*

Intestina flava &c.] Si bilis ad intestina confluit, ut sit illis quasi clyster naturalis qui excreticem sollicitet, quomodo constipata fuit alvus, quæ potius laxa esse debuit? An ob vomitum continuum præcedentem, à quo motus peristalticus ad inferiora perversus fuit? An quia bilis substantiam ipsam intestinorum subiit, non cavo illorum continebatur, unde doloris pertinacia? An quia ventris dolores, à quorum diuturnitate interiit, erant spasmodici, unde expultrix ab officio cessarit? Vide *Willis & Pisonem* de ejusmodi doloribus.

Observatio XIII.

Alvi adstrictio ob glandulas mesenterii & imi ventris induratas. 1. Ob Iecur scirrhosum, vasorum mesaraicorum obstructionem. 2. Ob mesenterium scirrhosum intestina premens. 3. Ob glandulosos mesenterii tumores. 4.

§. 1. Mercator inæqualem tumorem totius imi ventris habuit, cum Alvo subinde adstricta: Omnes glandulæ imi ventris, externæ & mesenterii induruerant Cellulæ coli scybalis frustrisque caseorum infarctæ: *Vide tit. de ventris tumore.*

Omnes Glandulæ imi ventris] Quomodo à vitio *Glandularum Intestinalium* pertinax fiat alvus, ostendit Eruditiss. *J. Conradus Peyer*, libello eleganti de illis Glandulis cap. 10. Hactenus *ait*, ostensum est quomodo in variis alvi profluviis serum à Glandulis intestinorum, ceu fontibus, partim nimis copiosè ut in Diarrhœa (*vide sect. 10. observ. 4.*) partim vehementer inquinatum, ut in Dysenteria, Cœliaca passione & Tenesmo, (*vide sect. 11. obser. 4.*) scaturiat: Nostrum dehinc erit, quod iisdem fontibus penitùs feri laborantibus aut exarescentibus, incommodi oriatur, recensere: Quemadmodum itaque in statu sanitatis omnibus se rite habentibus moderatum seri subviscidi in plexibus glandulosis proventum, necessaria quædam tributa, tam ad chyli elaborationem quam naturalem alvi lævorem conferre evidens est, Sic eodem vel penitus deficiente, vel parcius suggesto, utrumque desiderari beneficium nostra fert sententia: Et revera observare est homines temperie admodum calida & sicca præditos, neque alimenta assumpta rite concoquere, *neque semper alvum ex voto lubricam habere*: Quorum quidem symptomatum rationes vix aliunde commodius quam à seri istius paucitate derivare licebit: Quippe spiritus nitro-aërei, per nervos stomachicos mesentericosque confertim advecti, atque ob vebienli serosi in Glandulis defectum alimentorum massæ immediatius infusi (quatenus cum ejus sulphureis atque salinis particulis subtilioribus impensè mox efflagarunt) sæpe ciborum liquamen in nidorem adurunt: Hinc est quod tali temperie præditi rebus liquidis tantum, ac iis fere quibus parum insit sulphuris aut salis volatilis, delectentur: ab aromatum enim aliorumque id genus volatalium usu noxam sentiunt, in quantum spiritibus nitro aëreis, cum aromatum sale & sulphure subtili exardescentibus, fervor primum intensus in ventriculo ac intestinis, postea & in massa sanguinea cietur: Adde quod è Glandulis intestinalibus parum aut nihil seri tunc exprimitur, atque à venis lacteis quicquid madidi ciborum massæ inest, exactè absorbetur: hinc fæcibus valde induratis alvum evadere difficiliorem quid mirum? Pariter quotidiano experientiæ testimonio patet, in febribus ardentibus cibos solidiores, coctione perversa, morbo fomitem potius quam corpori alimentum præbere: Cujus ratio probabilis omnino hæc est, quod ex alimentis, imprimis autem carnibus assumptis, & cum spiritu nitro aëreo torrentis instar per nervos in ventriculum & intestina ruente effervescentibus, chylus admodum fervidus generatur, cujus accessu febrile sanguinis incendium, velut ab admoto stramine, flamma fovetur ac multiplicatur: Contra vero potulentis aquosis & frigidis affatim ingurgitatis, levamen sentitur, quia hæc nihil vel parum sulphuris ac salis continent, quocum spiritus nitro-aëreus debellare possit: dein aquosus latex in massam sanguineam ubertim traductus, particulas ejus salino sulphureas interventu suo magis ab invicem disgregat, ut post hac ità prompte in fervorem se mutuo exacuere non possint: Quia vero sanguinis massa humore aqueo recenter perfusa, aliquotam seri partem in glandulas intestinorum, ad ἔκχυμα stercoris (ut *Joh. Heurnius* lib. 1. meth. ad praxin non incongrue id appellat) constituendum, distribuit, fit ut fervore nonnihil adtemperato alvi juvamen sequatur: Cæterum eorum qui *alvum à puero duriorem obtinent*, crassis intestinis Glandulas admodum paucas inesse probabile est; proinde deficiente ejusmodi muco, intestinorum parietes quasi exarescentes, excrementa descensu prohibent, eaque indurari faciunt. *De Glandulis intestinorum vide sect. 10. observ. 4.*

§. 2. Vir Nob. ictero laborans quotidianis alvi suppressionibus fuit vexatus: Huic Jecur scirrhosum induratum, venæ mesaraicæ obstructæ &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

Iecur scirrhosum &c.] Quandoque ob Jecoris vitia adstringitur alvus, quandoque lubrica evadit: Caliditas ejus nimia, absorbens humiditates superfluas, siccitatem infert, cum frigidas contrariam ob causam inducat lubricitatem: At vero eadem caliditas, dum bilis copiam gignit, irritat expultricem, antequam humiditas absumatur, ut ait *Galenus* ad aphor. 20. 2. Frigiditas vero, bilis generationi contraria, prohibet irritamentum, atque ita causa siccitatis: Ita ut caliditas possit esse causa cum siccitatis tum humiditatis alvi, ut & frigiditas: Ut res paucis decernatur, dic utramque qualitatem, ubi

ubi valde excedit, causam esse lubricitatis: caliditatem quidem, ob copiosæ bilis generationem: frigiditatem vero, dum omnino prohibet exsiccationem: Utramque vero remissam, vel moderatam potius, esse causam siccitatis; caliditatem quidem, ratione attractionis, nam attractio fit à jecore temperato, ex *Galeno* in citato comment. qui cum bilem non generet, non fit irritamentum: à levi item frigiditate, quæ licet minus attrahat, minorem tamen etiam bilis copiam generat.

§. 3. In muliere mesenterium totum, atque in hoc pancreas, tumore miro turgens animadvertimus: hinc intestinis incumbens alvum pigriorem effecit. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 4. In Anatome mesenterium propius intuentes, deprehendimus in eo tumores glandulosos, nucis magnitudine, hinc inde in diversis locis intestinorum mediæ sedi adeo connatos, ut intestina inde induruisse viderentur, &c. unde alvus illi constipatur &c. *Vide tit. de Ventris doloribus.*

Observatio XIV.

Alvi adstrictio ob insignem Uteri tumorem. 1. Ob uterum materia extranea infarctum. 2. Ob Tumorem inter alvum ac vulvam latentem. 3. Ob lapidem inter intestinum & collum vesicæ jacentem. 4. Ob duos calculos in vesica urinaria, Et filamenta membranosa recti intestini cavitatem intertexentia. 5. Ob vesicam magnæ molis musculis adnatam. 6. Ob eandem lotio distentam. 7.

§. 1. Viduæ venter intumuit ut in prægnante, & Alvus semper segnis: Exemptus uterus ad libras lxxxvij. ponderavit. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 2. Excretio fæcum impeditur potissimum in fœmellis ex utero laborantibus, quia ille tumidus intestinum rectum premit & intercludit: Apertum hac septimana cujusdam mortuæ abdomen vidi, in quo uterus tanta magnitudine intumuerat, ut intestina omnia supra ad diaphragma detrusa essent, & uterus omnibus partibus adnatus: continebat vero urnas tres cum dimidia humoris. *Ioh. Walæus meth. med. pag.* 161.

§. 3. Sutoris uxori exerevit lx. ætatis anno ingens tumor inter alvum ac vulvam, sed loco penitiore quam ut eo vel penetrarent medicamenta pus moventia, vel ferrum abscessum aperiens: Unde factum ut in dies latius sese extendens, pervenerit tandem ad eam magnitudinem ut suppresserit ipsi juxta alvum ac vesicam: quarum partium cum non potuerit carere usu, carendum fuit vita.

Periculosa uti sunt duriora tubera, inter gulam ac asperam arteriam se insinuantia, sic neque sine evidenti discrimine est ille tumor qui hæret matibus inter vesicam & intestinum rectum; Et fœminis inter easdem partes ac vulvam intermediam: præsertim si adultus nec maturescat mature, nec effundat tempestive pus in se contentum: intercludit quippe sua mole exitum excrementis illac erupturis, impediendo rigide ne descendat alvus, profluat vulva vel lotium deponat vesica, quæ impedimenta occidunt infallibiliter hominem. *Nic. Tulpius Observat. lib. 10. lib. 3.*

§. 4. Vidi quendam Antuerpiensem in quo post dissectionem factam, inventus fuit magnus calculus inter rectum intestinum & collum vesicæ. *Gerhardus Bergensis lib. de calculo & arthritide p.* 90.

§. 5. Juveni à duobus calculis in vesica deprimebatur eo usque rectum intestinum, ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, intertexentia tam arcte interiorem ipsius fistulam, ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere. *Nic. Tulpius obs. l. 3. c. 2.*

§. 6. Filius N. febre affectus fuit cum urinæ retentione & fœcum: Vesicam invenimus maximæ molis musculis adnatam; urina aliisque excrementis planam. *Vide l. 4. tit. de Febribus.*

§. 7. Æger à septem diebus non excreverat, & pariter sex diebus urinam non reddiderat &c. Vesica erat urina distenta ut ex incisa plusquam libræ iv. effluxerint: Judicatum facultatem excretricem ita sopitam fuisse ut clysterum quantumvis acrium vim non persenserit &c. *Vide tit. de Ischuria.*

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Alvi suppressio à coalitu intestini recti.

D. N. *Ioh. Richter* Pharmacopæus Aulicus Eichstettensis ex alvi constipatione ventrisque torminibus acerrimis, frustrà tentatis omnibus remediis, post tres septimanas obiit. Apertô ventre, sphincter ani connivebat, ejusque totalis coalitus visus; interni longanonis parietes contraxerant putredinem: intestina sphacelata: stomachus aridus: vesicula fellis bile nigerrimâ scatens, præter alias minus enormes læsiones. *Dom. Rosinus Lentilius Miscell. Curios. Decur. ij. Ann. vij.*

MInus forsan accuratè in hujus observationis titulô effertur, quòd alvus fuerit suppressa ex intestini recti coalitu, cùm nihil tale in ipsa observatione reperiatur. Legimus quidem sphincterem ani conniventem inventum, rectique parietes interiores putredinem contraxisse, sed de coalitu hujus aut illius partis ne quidem verbum. Præstiterit itaque nostrâ sententiâ dixisse, suppressionem alvi hic symptomaticùm quid fuisse, ex intestini scil. recti inflammatione enatum, cùm enim tumidum & dolorosum hâc ratione intestinum commodè excrementa, præ calore totius abdominis forsitan indurata, non transmitteret, immò præ dolore ab eorundem attactu concitatô tactô fibrarum suarum nisu; progressum impediret, restirabant illa, nec vomitu rejiciebantur, quia aut nimis crassa, aut nimis impacta, ut per totam fistulæ intestinalis longitudinem in ventriculum, indéque per œsophagum in os remeare quirent, quod in Ileô accidit.

Observatio II.

Alvus suppressa in infantulô recens natô à Colô occlusô.

ANno 1691. die 19. Octobr. honesta matrona, mercatoris pij uxor, pulcherrimum filiolum enixa erat. Post sacrum lavacrum familiares mirantur nil meconii à quo in lucem editus egestum quare clysterem adhibere satagunt, ast frustrà. Chirurgus consultus qui stylô explorans, coalitionem advertit; adesse rogatus, reiteramus scrutinium, inani operâ: de incisione deliberamus, quum corpus jam livescere, vires prosterni: Verùm quòd ad duorum articulorum longitudinem coalitio in intestinô rectô obtegeretur, dum hæremus, fatum irritas curas, die 22. Octobr. vesperi abrupit. Exemtum intestinum conspiciendum oblatum; atque *colon* amplitudo arguebat, meconio liquido turgebat; extus adhærebant fæculæ parvæ induratæ, unde mihi suspicio rupturæ, quocunque prægnantis infortunio; erat autem ovali cacumine hæc pars coli occlusa, atque cacumen pinguedo laxa & mollis circumcirca obsepserat. Separata pinguedine nullum ullius ductus obliterati indicium; præterquàm autem quòd pinguedine obvolutum erat istud cacumen, crassæ & pingui alii tunicæ, quam intestini recti inversam credo, erat immersum. In colo circulus distinctam illam tunicam manifestabat. *Dom. Philipp. Iacob. Hartmannus Miscellan. Curios. Decur. ij. Ann. x.*

Observatio III.

Alvus suppressa sine ullâ causæ suæ indicio.

BAjulus per quinque fermè hebdomadas fæces alvinas non deponens, quamvis cathardicis supernè & infernè præscriptis, tandem obiit. A fato sectus, intestina ei quorumvis ingestorum, farciminis ad instar repleta. Tecmarsis in Medicina multi usus. Haud semper novimus quæ intus latent. Curandi methodus fuit optima; ast si scivissent Medici intestina, aut paralysi laborare, vel nihil fecissent, vel alio modo Medicinam applicassent. Ex spasmo, aut paralysi intestinorum, contenta non multùm proritantur, exinde ab ingestis repleta farcimen repræsentant. Cathattica spasmum potius augent quàm diminuunt. Hic potuisset usurpari balneum calidum, & lac cum rore marino, vel veneto sapone coctum calidè propinari. *Stephan. Blancard. Anat. pract. observ. 30.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XIV.

De Ventris Dolore, Colico, Iliaco &c.

Observatio I.

Colicus dolor à Flatibus intestina omnia distendentibus, cum humore pituitoso & bilioso iis adhærente. 1. A Flatibus cum involutione & subingressu intestinorum. 2. A Flatibus retentis. 3. A Flatibus in Colo, facibus in reliquis intestinis. 4. A Flatibus cum Pyloro vix pervio, Duodeno & Recto quibusdam locis annexis. 5. A Flatibus colon ampliatum. 6. 7. 11. 12. Flatuum vi intestina disrupta. 13. 14. 16. A Flatibus ventriculum una distendentibus. 15. A Flatibus cum intestinorum corruptione. 17. A Flatibus & facibus in colo 18.

§ 1. ANNO 1603. 26. Junij natus est mihi filiolus, in quo mox postquam in lucem editus est appetentia multo vehementior deprehensa quam pro ætate conveniebat, ita ut lac matris, quanquam abundans, non sufficeret: Causam existimo quod novem menses in utero non compleverit: 31. die correptus fuit immodico urinæ fluore, ita quidem ut singulis diebus linteamina quater & quinquies mutare necesse fuerit: Et quamvis continuo fere ejularet, & exclamationes vehementes,

nec pueris consuetas (quæ dolorem aliquem internorum viscerum subesse arguebant) effunderet, aviditate interim magna lac sugebat, nutriebatur quin etiam & crescebat, xiv. verò ætatis die vehementissimo dolore Colico, cum vomitu frequenti & (quod multo rarius) aliquo fluore correptus est: Excrementa prima die semiviridia, postea tamen crocea, biliosa & spumosa conspecta sunt: xv. die urina plane retenta fuit, ita ut ne guttulam quidem emitteret: Atque iis in doloribus continuisque clamoribus xvij. die è vita excessit. Frustra omnia remedia facta, flatus enim adeò tenaciter inhærebant intestinis, ut per totum tempus morbi ne semel quidem flatum crepitúmve ventris emitteret.

Aperto cadavere, conspecta sunt 1. intestina omnia (cœcum excipio) flatibus distenta, non secus ac lanii intestina quadrupedum, cùm illa conservare student, inflare solent: nulla tamen aderat obstructio, aut retentio excrementorum in intestinis. 2. *Intestinis undique humor* partim pituitosus & viscidus, partim biliosus adhærebat. 3. In gibbo hepatis, ubi vena cava exoritur, insignis inflammatio cum nigredine inventa est: nunquid hæc causa retentionis urinæ esse potuit? Renes enim, ureteres & vesica (quæ omnino vacua) secundum naturam se habebant. 4. In inferiore parte splenis inflammatio quoque erat non exigua. 5. Stomacho undique humor atrabilaris adhærebat: Nonne ille appetentiæ p. n. causa fuit? *Fabritius Hildanus cent. iij. observ. lxxiv.*

A*ppetentia multo vehementior*] Lactis sugendi aviditas à vehementia Sitis potius repetenda videtur, quàm à famis magnitudine, Inflammatio enim cavæ partis hepatis, & inferioris partis lienis æstum induxit, (quo con erre potuit humor atrabilarius ventriculo adhærens,) à quo liquidi desiderium immensum ortum, unde diabeticum quid successit.

Intestinis undique humor] Quæ humoris internam intestinorum faciem investientis origo sit, tradit Nobiliss. Dom. *Joh. Conradus Peyer*, Tractatu de Glandulis Intestinalibus (*de quibus sect. 10. obs. 4.*) cap. 5. Quantum, *ait*, ad Glandulas intestinorum crassorum incolas (in cœco, colo & recto hominis intestino obvias, quarum numerus est innumerus, formâ lenticulari) quamvis, quoad ipsarum usum in ea fuerim sententia Illas excipiendis, ac velut imbibendis chyli in massa fæculenta reliquiis destinatas esse, ea potissimum ratione motus, quoniam ad earum radicem persæpe *Humorem subalbidum* cuidam velut capsæ inclusum repereram; Quia tamen hactenus nulla conspicari licuit vasa, per quæ, chylus ab iisdem exceptus in Receptaculum commune traduceretur (vasa enim lactea in has glandulas non pertingunt) contra vero magna semper *muci subviscidi*, omnium coli cellularum interiora conclavia, atque ipsius quoque Recti parietes oblinentis copia præsto sit, magis tandem mihi probabile visum est, Glandulas istas, ceu fontes ac scaturigines, mucagini huic expromendæ dicatas esse: Quamvis enim harum Glandularum papillæ prima vice compressæ, humorem, quem in recessu continent, ægre dimittant, vi tamen contrectationis paulo fortioris ac iteratæ, eundem largiter profundere non detrectabunt: Proinde is hic præcipuus earum usus esse videatur, Humorem subviscidum suppeditare, cujus ope cum intestina contra fæcum duritiem, & acria atque sylvestria salium & sulphurum impuriorum spicula, velut lorica quadam, muniantur: tum ipsæ fæcum particulæ, hoc quasi glutine coagmentatæ, sibi mutuo in debitam consistentiæ molem aptius adglomerentur: Quod vero *spirituum nitro aereum* concernit, videntur ejus quoque suppetiæ quædam, licet non tanta copia, quanta plexibus tenuium intestinorum suggeri; quorum munus sit, nutritias alimenti particulas (si quæ forte ruderibus fæcum in Colo immersæ latent) ab excrementitiis evolvendo, evolutique lactearum osculis propinando, extremam chylificationis operi manum imponere: Quod si nihil amplius chylosi excrementorum massæ inest, ipse Spiritus fæcibus confusus excernitur, adeo ut recto possit consistere talo *Hippocr.* effatum etiam *Excrementis spiritum esse*.

Intestina flatibus distenta] De hoc *spiritu* insuper notare lubet, *Flatuum* (quibus una alteráve coli cellula nunquam non impletur) proventum vix aliunde manifestius quàm à *spiritu nitro aëro* derivari posse: nempe quatenus ipse vi expansiva insigni præditus, tum excrementorum particulis sulphureo salinis, impurioribus ac efferis coeundo, illas tamdiu exagitat, donec quoad minima contritæ ac resolutæ, in exhalationum volumina commigrent, quæ inde per alvum subinde proruentia, ob particularum sulphurearum & nitro-aërearum; quodam velut torrente erumpentium agmen, instar pulveris pyrii admota flamma celerrime deflagrant.

§. 2. Puer triennis, qui xxv. dies decubuerat, ac ex lumbricis ægrotasse putabatur, dissectus fuit, Adaperto peritonæo Hepar (sicut ex tactu ante sectionem prædixeram) scirrhosum, majusque quam pro ætate, & sanguine nigricante plenum: Lien vero exilis ac quodammodo contractus: Intestina cuncta flatu turgida & lucida: Unam tenuis intestini partem intra se contractam ac convolutam, quasi in se infarctam, ut duritiem quandam, tanquam tumoris speciem, repræsentare, vidimus: nam quod sesquipollicem longitudine æquabat, dum involutum esset, id leniter evolutum duos ferè palmos implebat: Extra intestina aqua in peritonæi cavitate includebatur: Omentum penè absumptum: Ventriculus exiguus & veluti contractus: Vesicula fellea albescebat, Lumbrici nulli. *Henricus Smetius Miscellan. lib. x. pag. 579.*

* *Intestina flatu turgida*) Illustr. *Wepferus* Tract. de cicuta aqu. pag. 199. anatomen instituens canis animadvertit Intestina omnia, etiam rectum, motu peristaltico sursum deorsumque mota fuisse; hunc intestinorum & ventriculi motum diu, *ait*, continuantem vidimus, pridem emortuo corde & sanguine prope omni effuso, quamdiu scilicet hæ partes calebant; Dum intestina movebantur, observavimus contenta motu peristaltico propelli ulterius: alicubi portio intestini inter duas constrictiones *Flatus* pertinaciter retinuit, ut nec vi sursum deorsumve adigi possent, quod forte in colica & affectu hysterico credito frequenter fieri solet.

§. Anno 1591. aperui puerum circiter x. annorum: hic aliquot ante obitum annis continuo de dolore in sinistra abdominis parte, universoque ventre conquestus fuerat, variisque Medicus, hic Hepar, ille Lienem, tertius Renes in vitio esse dicebat: Reperi ventriculum admodum exiguum, adeo ut nullum ex omnibus intestinis esset quod non mole eum excederet; naturale autem hoc erat vitium primæ conformationis: *Intestina* autem omnia mirum in modum distenta, & *velut inflata*, quod ventriculus nunquam rite concoquens, semiconcocta ad intestina transmitteret, quæ in flatus ibi conversa, continuis ferme colicis doloribus infestatum testabantur: Pancreatis corpus glandulosum reperi adeo durum & exsiccatum, ut primo tangens, ingentem me percipere calculum existimarem: Ren sinister huic plane & omnino pure consumptus erat: totus námque abscessibus scatebat, ita quidem ut simul ac vel digitis durius premerem, rupto abscessu purulenta emanaret substantia: eo autem dissecto; magna semicocti puris (nihil incruenti habens) copia effluxit. Præterea & ingentem inæqualem, in eodem rene, album deprehendi calculum, ex illuvie illa purulenta proculdubio natum: Oppositus Ren adeo exiguus erat, ut vix reperiri posset, nec figuram obtinebat naturalem, nec substantiam, fungosus námque & flaccidus admodum tangenti occurrebat. *P. Pauvius observ.*

I *Ntestina velut inflata*] Filia N. ventris tormina questa est, vomitiones assiduæ, dolor nulli cessit remedio, dolore victa mortua est: Stylo abdomini immisso, admodum exiguo foramine flatus erupit & totum abdomen resedit, An non viventi, metu repentinæ mortis, ista punctio fieri debuit & potuit? Audendum hercle desperatis in Rebus. *Ballonius Paradigmate* 33.

§. 4. Tonsor quidam in dextro hypochondrio efferri sibi quiddam conquerebatur, quod in sinistro conquiesceret, quo super ventriculi fundo transeunte, cibi potusque portio regurgitans, subito per os exiliebat, veluti lagena aliqua coriacea compressa, ejus quod in ea continetur cum impetu pars quædam rejicitur: Multorum imperitorum Medicorum opera usus, vehementia medicamenta, ac vehementissimas purgationes sustinuerat, sed cum hujuscemodi remediis malum non cederet, tandem defecit.

Hujus intestinum Colon, à dextro in sinistrum, & qua parte ventriculi fundo incumbit, flatu omnino distentum erat & ab omnibus excrementis vacuum: reliqua intestina fæcibus plena, ex quorum superioribus dum fæces descenderent, impetu quodam violento per distentum Colon ferebatur, ventriculi fundo compresso, unde factum est ut cibi potusque portio ad os subito regurgitaret. *Dodonæus cap. 37. Observ. Medic.*

§. 5. Pueri nuper à me dissecti Intestina (quia ingentibus ejus tormentis obierat) omnia occurrerunt vacua, & ita vento distenta, tanquam si vi quapiam externa exsiccarentur, inflata fuissent: atque acquisita per distensionem hanc mole & duritie, ita compresserant hepar, ut manifesta eorum sibi impressa gereret vestigia, ipsa autem vicissim tincta essent aurea flavedine, ex bile quam hepar coarctando è folliculo expresserant: Pylorus tam exiguo foramine erat pervius, ut flatum vix transmitteret; utrobique in duodeno & in tribus loca quædam trium transversorum digitorum magnitudine vento vacua, ita conciderant, ut parietes intestinorum sibi agglutinati viderentur, nec flatum transmitterent: *Th. Kerckringius observ. Anat. L.*

§. 6. Flatus in colo intestino plurimus gigni cumularique solet, in quo sæpius rugire vel murmurare obauditur, neque enim aliud natura condidit excipiendi flatus receptaculum, quem tamen prima ventriculi concoctio maxime progenuit: Itaque flatus in hoc intestino copiosior congestus, si propter obstructionem à duris resiccatisque fæcibus, aliisve de causis erumpere nequit, intestinum vi distendit atque divellit, magno certe & immani cruciatu, magnóque sensu doloris: Cohibendi flatus consuetudine non paucos dissectione animadvertimus, quibus dilatatum Colon intestinum brachii amplitudinem adæquabat. *Fernelius Pathol. lib. vj. cap. x.*

N *On aliud flatus receptaculum*] Cœcum intestinum flatuum proprium receptaculum statuit *Simon Pauli* vide inferius.

§. 7. Nos etiam pluries vidimus, sed aliquando hanc magnitudinem in juvene, in quo vincula, seu fasciæ ipsius intestini relaxatæ, ad immensam molem colon crescere reliquerunt. *Panarolus Pentecoste iv. observ. xxvj.*

§. 8. Quidni materia pituitosa in halitus conversa, flatúsque intestina distendentes accusari poterit, maxime cum tales intestinorum distensiones observentur in illorum cadaveribus qui gravissimos illos dolores experti fuerant, ut fidem superent; Sic in honesta Matrona *Dom. Bocard*, ex Iliaca passione Aquiani in Sabaudia defuncta, mirum tumida, distenta & dilatata ut cætera intestina, sit potissimum Colon observavimus, ut totum brachium facile capere potuerit.

§. 9. Sic

§. 9. Sic in Nobilissima virgine Filia Illustr. Comitis *de Salentuve*, ex plurimis pulmonum abscessibus & vomicis defuncta, quæ dolores gravissimos, vere Colicos passa fuerat, ita turgida intestina totum abdomen extendebant, ut vix in abdomine contineri potuerint, sed secto cadaveris peritonæo sponte & vi quadam foras eruperint, & præ tensione non solum turgida, sed etiam pellucida, ut in illis quæ à flatibus distenduntur conspecta sint: *D. Puerarius in Observ. Selectis ad Thoma Burnet Thesaurum p. 314.*

§. 10. Observatum in apertis cadaveribus dolores colicos intensissimos lethales, flatu intestinum distendente solo subortos: In quodam cum octiduano dolore immanissimo, vita defuncto, sedem affectam investigarem, circa jejuni principium & membraneum ostiarium circulum pluribus fœcibus obsitum deprehendi, Indéque ut plurium dolores colicos, tum in me ipso tum in aliis oriri judicavi: *Rolfinccius Dissertationum Anatomic. lib. 1. cap. 13.*

§. 11. Serenissimus, N. colicis doloribus erat obnoxius: Intestina omnia, crassa & tenuia, flatibus distenta reperta sunt: *Vide lib. 4. tit. de Flatibus.*

§. 12. Mulier diu colico dolore excruciata fuit: Colon ejus dissectum crassis flatibus distentum repertum est. *Vide tit. de Fame p. n.*

§. 13. Corpulenta quædam mulier cum modo supra, modo infra umbilicum intolerabili premeretur dolore, nec ullus hinc inde spiritus erumperet, adeo agitata est, ut scisso tandem intestino vitam finierit, quod nisi incisa pluribus non innotuisset: *Benevenius de Abditis cap. 76.*

§. 14. Sed & rusticum novimus, qui cum post longiores torsiones, & ventris diuturnas inflationes diem obiisset, Et mortui incideretur cadaver, longior in intestino fissura est inventa, ex qua etiam recentes uvas, quas paulo ante comederat, prorupisse conspeximus. *Idem*

§. 15. Anno 1655. Nob. cujusdam conjux cum filiolo unius anni, à colicis doloribus & flatibus per aliquot dies misere afflicto, Thorunium venit, consiliúmque petiit à DD. G. Mochingero, Sed puellus ille paucarum horarum elapso spatio mortuus est: Tum præfatus D. Mochingerus D. Meisnerum & me, ut sectioni una cum illo interessemus rogavit.

Mirum sane dictu quantum Ventriculus distentus erat, in quo nihil præter flatus & aliquid viscidi humoris conspiciebatur: Intestina autem omnia tam pellucida transparebant, ut etiam multis in locis compuncta statim conciderent; ne guttula quidem alicujus humoris in illis apparente, reliquis visceribus bene se habentibus. *Simile exemplum habet Benevenius cap. 81. Simon Scholzius in miscellan. curiosis anni 1671. obs. 86.*

§. 16 N. DyspnϾ obnoxius, Coli dolore subito extinguitur, Intestina adeo flatibus intumuere, ut ventre aperto in adstantes prosilirent. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

§. 17. Ill. Comes vulneratus in nate sinistra, dolores passus est ingentes, ut ventri pronus sæpicule incumberet: Intestina inflata putredine, livore, fœtore infecta, partésque ad pubem eadem labe notatæ. *Vide l. 4. tit. de vulneribus.*

§. 18. Iuvenis mulier post tertianam notham incidit in Colicam passionem: Illius Colon p. n. conformatum erat, Si quidem ubi cœcum situm est, & ubi colon ventriculo annexum est, colon fuit valde laxum flatibusque distentum: Reliquis in locis, ad crassum intestinum usque, angustum, fæcibus crassis durisque, in globulos concretis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

Post *tertianam notham*] *Fernelius* pathol. lib. 6. cap. 10. meminit Colici doloris, diuturnis febribus aliisque morbis biliosis succedentis: ubi natura crisin noxiique humoris depulsionem in alvum molita, quum nusquam vacuandi viam promptam & expeditam nanciscatur, illam è venis & visceribus in membranas sæpe avertit, ubi dolores exurgunt priore morbo graviores: Hujus colicæ curationem solus tradidit *Palmarius*, quem vide in Encheiridio Medico practico p. m. 247. Quæ in casu proposito affertur, aliam agnoscit causam, eámque indigenam.

Observatio II.

Colicus dolor à Fæcibus intestina omnia replentibus 1. 2. 3. A colo fæcibus infarcto, & glandulis mesenterii induratis 4.

§. 1. Quosdam novi octavo demum aut decimo die alvum exonerantes, quorum excrementa dura & sicca sunt instar caprarum stercorum: Ii dolori colico capitisque valde obnoxii sunt, ob vapores ad cerebrum elatos, imo quandoque mors inde consequitur: Olim dissecui cadaver duodecennis pueri, cujus universa intestina fæcibus erant oppleta, admodum duris & siccis, quas ante obitum vomitu profundebat, quæ causa fuit mortis quod auxilio tempestivo destitutus fuisset. *A. Paræus operum lib. 7. cap. 65.*

Quibus duris fœcibus colon intestinum turget, & dura sunt alvo, capitis doloribus sunt opportuni: Non tamen hi excitantur (quæ v ulgo affertur ratio) à fœtidis vaporibus ad caput exhalantibus (nam quo duriora sunt ea excrementa, eo vaporis fœtorisque magis expertia) sed quod pressa à colo

vesica fellea, & immemor sui officii reddita, biliosum recrementum ex hepatis vasis in sanguinis generatione non elicit purgatque; unde retentum in venis, & digestum per corpus, quamcunque partem imbecilliorem invenerit, (solet autem ut plurimum esse caput) eam afficit & labefactat. *Spigelius Anatom. lib. 8. cap. 13.*

§. 2. Diuturnior fæcum in intestinis mora, seu proprio ægri calidioris & ficcioris, seu diætæ vitio contigerit, i. e. ciborum ficciorum, exercitiorum & laborum Sole sub ardenti, seu negotiorum magnitudine alio versa mente, Colicam invehit affectionem, cum capitis dolore, ex vaporum sursum elatorum copia; Memini olim à me dissectum cadaver pueri xij. annos nati, cui intestina multis velut cohibitarum duriorum & ficciorum fæcum nexibus erant implicita, cum ipsas paulo ante mortem redderet, quæ interitus causa extitit, cum remediis opportune exhibitis prævisum non fuisset. *Paræus operum l. 16. c. 38.*

§. 3. Filius D. de Villes (*Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*) pridie ante obitum Colico dolore vehementi afflictus fuit: Illius Colon fæcibus admodum adustis refertum repertum est.

§. 4. Mercarot de dolore in regione lumbari gravativo, sinistri hypochondrii obtuso, ac vinculo sub ventriculo transversali conquestus est: Omnes glandulæ imi ventris, internæ mesenterii, & externæ abdominis erant induratæ, imprimis quæ copiose regioni lumbari incumbunt: Cellulæ coli per transversum corporis scybalis infactæ erunt. *Tit. de ventris tumore.*

Observatio III.

Ventris dolor à pituita vitrea externæ intestinorum tunicæ affixa.

Puella quædam annos nata xiv. laborabat Colico dolore atrocissimo, cum ventris inflatione, qui neque clysteribus neque potionibus purgantibus, vel lumbricos enecantibus sedari poterat, sed tantum balneo tepido sopiebatur, sed egressæ recurrebat, donec intra xx. dies ægram de medio sustulerit: Per biduum ante mortem magnam sanguinis nigerrimi copiam per alvum excrevit.

Dissecto cadavere inventa est multa pituita vitrea, externæ intestinorum tunicæ adhærens, & per totam eorum longitudinem frustillatim dispersa; magnitudine varia, ut quædam frustula fabæ, alia avellanæ magnitudinem æquarent: In venis autem & cordis ventriculis nullus sanguis inventus est, quia natura extremo conatu totum ad intestina detruserat, qui in iis nigrescens, ut omni extravasato sanguini contingit, ante obitum exclusus fuit: Ubi notanda est sedes materiæ colicum dolorem efficientis, ab authoribus non expressa, nempe externa intestinorum superficies. *Franc. Chomel. observ. 6. Riverio communicata.*

Quæ doloris causa fuerit proxima dubium, an pituitæ frigus; quale inducere vitrea apta nata est: an compressio & coarctatio eorum ab eadem extus adhærente, hinc libero flatuum, fæcum & chyli commeatu negato: A quacunque demum causa ortus sit dolor, opem tulit balnei tepidus calor, flatuum discussione, meatuum referatione, humoris frigidi temperatione, & fusione, membranarum intestinorum relaxatione. Dubium vero majus quomodo illuc pervenerit pituita, quæ in ventriculo & intestinis generationem habere statuitur.

**Multa pituita vitrea &c.*) De pituita vitrea *Galenus* variis in locis agit quam dicit consistentia referre vitrum fornacis calore fusum, frigidissimam tamen, & adeo infestam ut in intestinis conclusa dolores acerbissimos pariat: certe vix credibile videtur à frigore actuali pituitæ sævos adeo dolores posse concitari: etenim quantumvis potestate sit frigida, in loco actu calido necessario debet ita ejus frigiditas temperari ut nullum possit inferre dolorem, & si quæ ab ea pituita molestia excitatur, ejus proculdubio causa est succus quidam acidus, qui cum alio concrescibili permistus tantam confert consistentiam pituitæ. *Bayle Tract. de Apopl. p. 97.*

Observatio IV.

Colicus dolor à pituita totum Coli ductum obsidente.

Retulit mihi D. *Peucerus* in Italo quodam Colica consumpto dissecto, totum Colon fuisse pituita obductum, relicto saltem foramine digiti crassitie pro fæcibus transmittendis. *Phil. Salmuth. cent. 1. observ. 78.*

Observatio V.

Colicus dolor à Bile intra membranas Ilei conclusa 1. 2. A Bile circa Colon effusa, cum abscessu mesenterii. 3. A Bile cum lapide in cysti fellea lacera. 4. A Bile in Ileo & Colo. 5. A Bile ab hepate manante.

§. 1. Ex biliosis & acribus humoribus Colicam originem habere, si nimirum non in cavitatem sed per tunicas intestinorum movetur scribit *Sennertus*, Et si alio convertantur.

cantur, & icterum & febres ac convulsiones causare: Vidi in Infantis cadavere tenue intestinum ileum croceo colore tinctum per ejus longitudinem: quæ tinctura fuit ab humore bilioso tunicis impacto & per longitudinem fuso, unde ingentes dolores illi fuere diuturni, & sæpius recurrentes, quos ejulatu, inquietudine corporis, & torsione pedum significavit, qui nullo fotu abiere, & aucti veram colicam calidam, seu ex bile, fecerunt, & à quibus convulsiones diræ ac mors. *Hachstetterus Decade viij. casu iv.*

* *Si alio convertantur & Icterum &c.*] In casu simili hæc proponebat consult. 529. *Guarinonius.* Cum dolor à fundo ventriculi (*inquit*) in omnia intestina diffundatur, cum urinæ quasi icterici sint, ego videor videre materiam doloris causam à sima jecoris parte ad fel, atque ad omnia intestina, præsertim jejuna & superiora descendere, unde & fieri impeditur bilis in venam cavam, ad urinam, & venis medii intestini materiam recipientibus, præsertim superioribus, neque eam capere valentibus, illa necessario in corpus tunicarum intestini jejuni imprimitur, & dolorem facit, cujus quidem modo tenuiores & fumosæ partes tunicam teneant, mox ferosæ detenturæ sint, & tandem etiam crassiores, unde inflammatio sit metuenda: Frequens est Ictericus morbus in hujusmodi doloribus; ut qui icterici sunt in hos dolores crebro incidant, & qui iis doloribus valentius vexantur sæpe icterici fiant.

Ileon croceo colore tinctum) Alia ratio est, si superficie tenus maculæ ejusmodi intestina inficiant, quas innoxias esse deprehendit Celeb. *Wepferus Tract. de cicuta aquat. pag.* 129. Maculas, *uti*, flavas colo, ileo aliisque vicinis partibus, à vesica bilaria impressas, non pauci nescio quorum symptomatum authores causantur, cum tamen *in ancilla*, *ob infanticidium decollata*, intestini coli portio, ut & ilei, flavedine à vesica bilaria late tingeretur, nec tamen unquam antea ægrotarit, munia sua bene obierit, adeo ut eam domestici gravidam esse non animadverterint. Cum quoque in ictero, non solum toto habitu, sed etiam omnibus visceribus, foris & intus à bile flavissimis, diu nulla deterioris notæ symptomata observentur.

§. 2. Præter intestinorum phlegmonem illis aliquando accidentem, phlogosis alia, seu fervor in illis non infrequenter oboritur, maxime tenuioribus, unde Iliacus quoque dolor potius quam colicus (licet eum etiam sic communiter appellent) sævus diuque durans, gravia quoque inferens symptomata, oboritur. Quando nimirum, (sicut longa observatione cognovimus, signisque certis deprehenditur) bilis non in intestinis retenta (sicut in illorum obstructionibus, unde quoque dolores hosce quandoque nasci diximus) sed in intestinorum substantiam se inserens, atque illa amplo sæpe spatio imbuens inficiensque, vellicat, rodit, uritque: Sicuti in ventriculo ardores illos diuturnos simili modo interdum evenire, atque ex macula lutea post mortem sectione facta inventa nos deprehendisse illic docuimus, & hoc idem in intestinis accidere eadem experientia cognovimus: hinc pendet diuturnitas & pertinacia doloris. *Platerus pract. l. 2. c.* 13.

§. 3. Mulierem prægnantem, quam ob continuantem dolorem crediderat obstetrix gemellos parituram, vidimus post obitum *in mesenterio habuisse abscessum*, disruptum à violentia partus: Et ex ejus diffuso pure intestina fuisse non tantum erosa sed vere siderata Colon autem tam libere bili flavæ innatans, ut licuisset cochleari eam eximere. *Tulpius lib. ij. Observat.* 37.

Eam bilis affluentiam frequentius hic loci quum animadvertunt Anatomici, verisimile est eam transsudare paulatim per tunicas folliculi fellis, huic intestino quam aliis viciniores: quare male sibi consulunt illi, qui præ nimio studio validius comprimunt Jecur: exprimit quippe prona hæc flexi corporis incurvatio bilem: quæ ut interdum pungit ac vellicat extimam, sic infinuat sese nonnunquam inter utramque ipsius tunicam; excarnificans tam misere ægrum hac ratione obsessum, ut millies exoptet mori antequam eo felicitatis pervenerit: quam tristissimam catastrophen equidem aliquando memini usu venisse juveni miserum in modum ab hac laniena oppresso: Noli itaque, O Medice, accedere inconsiderate illorum sententiæ, qui solis calidis medentur cuique Colico dolori: necesse est turpiter interdum ipsos hallucinari: respice attente ad oblati morbi causam, & tolle potius quam augeas inflammationem, ab effusa bile intestinis communicatam. *Idem.*

In mesenterio habuisse abscessum] Quamvis mesenterii abscessus frequenter occurrant, Cavendum tamen ne imponat Chyli receptaculum quod plerisque pro abscessu habitum fuit, ut monet *Cl. C. Theop. Bierling.* in miscell. curios. anni 1671. *Observat.* 152. his verbis, Intermittere nequeo quin animi sensum aperiam, & causam explicem quæ per tot sæcula tot anthores decepit, nimirum ob imperfectam Anatomes adhuc cognitionem, & præcipue magnæ illius in centro mesenterii contentæ glandulæ, cujus usus & situs antequam à *Cl. Pecqueto* consignaretur, multos authores latuit, dum hi receptaculum & dissectum, plerumque abscessum mesenterii fecere. Vix enim observationes reperies in quibus non aliquoties tales mesenterii abscessus recensentur: Non quidem mihi mens est mensenterii abscessus totaliter in dubium revocare, sed solummodo mihi persuasi multories receptaculum chyli pro abscessu mesenterii habitum fuisse.

§. 4. *Ferrandus* anno Dom. 1564. secare fecit Illustr. de Montleon, Illustr. Joh. Chatagner, Dom. de Rupeposerii conjugem, & in folliculo fellis compertus est lapis niger, asper, magnitudinis unius nucis, cum suis nucamentis, qui suo pondere folliculum laceraverat, ut fel in capsam intestinorum manaret, unde omnes partes adjacentes erant maculatæ, una cum intestinorum externa superficie. *Lib. de Nephritide & Lithiasi* § 30.

§. 5. Fœminæ dysentericæ venter dolebat diverso modo: Intestinum duodenum & jejunum repletissima erant bile: Ileon, cubiti unius longitudine corruptum, Colon ad octo digitos. *Vide tit. de Dysenteria.*

I *Leon, Colon &c.*] Quæritur an dolor in superioribus tenuibusque intestinis sit major an minor quam qui in crassioribus consedit? Primum ex anatome disci debet tenuium intestinorum tunicas rara ac tenui substantia constare, & intestina illa, quæ membranosa sunt, exquisitioris esse sensus, quam sunt crassa, quippe quæ carnosa sint magis: Si exquisitior in illis quam in his sit sensus, dolor qui in tristi sensatione consistit, major erit ac manifestior in tenuibus quam in crassis: Ac propterea *Gallenus* cap. 2. de loc. aff. vehementissimos dolores in tenuibus intestinis persentiri dixit: contra tamen & rationem Anatomes, & communem sensum & sententiam *Galeni*, locus alius stabit ab eodem *Galeno* scriptus, cujus hæc verba, [Ex doloribus ii qui vehementissimi sunt, haud abs te in crassis erunt intestinis: qui verò mitiores sunt, horum duorum alterum necesse est, aut quod à mansuetiore minoreque causa sunt, aut quod non in crassis sed in tenuibus sunt intestinis:] Sed notandum institutum est *Galeni* de colicis doloribus à materia crassa, frigida lentáque disputare: cum enim cumulandæ crassæ crudæque materiæ locus sit opportunus Colon intestinum, ideo & ratione loci, qui amplius est, distenditur valde, & materiæ, quæ in eo congeri solet, cum in eo vehementissimi fiunt dolores, conjicimus in colo esse: Si mansuetiores, aut in tenuibus sunt, utpote in quibus non soleat illa pituita cumulari, Aut in colo sunt, sed à minore causa: Sed dicet aliquis: Si in tenui & crasso intestino eadem crassa materia ponatur, è qua dolor, an non crudelior dolor in tenui quàm in crasso? Verum quidem esse videtur, sed in tenuibus intestinis non illa congeritur materia; heic accomodare *Galenus* 2. de loc. cap. 6. [Omnes, *ait*, & Medici & populares vehementissimos dolores ad colon referunt, & colicum vocant, verisimile videtur, nam non ut in ureteribus lapide, quo impacto dolores oboriuntur, ita in tenuibus intestinis frigidi spiritus & humores retenti gravissimos dolores excitant: nam cum tenuiorum intestinorum tunica sit rara, diu hujusmodi causas, i. e. crassos humores continere non possunt: probabilius ergo eum crassum humorem in crasso intestino genitum, egredi nequeuntem, dolores hos movere, vehementes quidem, ob intemperantiam & corporum crassorum tensionem; longos quia difficulter vacuatur,]Hoc ex loco *Galeni* patet, superiorem sententiam de gravitate doloris in crassis intestinis, intelligi de materia frigida, quæ & generationem peculiariter hic habet & mansionem: At tenuia intestina, quia à bile tanquam clystere naturali eluuntur, non generant, & si habeant, non diu retinent, ut placet *Galeno*: Non enim negare oportet quin si acres mordacesque humores in tenuibus intestinis retinerentur, aut crudeliores dolores, aut saltem pares excitarentur ac si eadem materia in crassis retinetur, sed peculiariter & crassæ materiæ crassa intestina sunt promptuarium: Ideo, ut annotat *Gal.* in tenuibus intestinis acerbissimi dolores sunt, (ut in Ileo) aut cum inflammatio est, quæ obstruit intestinum ut nihil transeat, aut resiccatum omnino stercus: Quanquam contra id quod dicimus, in tenuibus intestinis non posse eam phlegmonem generari quæ intestini capacitatem ullatenus impediat, afferri potest locus in quo *Gal.* docens asperæ arteriæ phlegmonem posse quidem spirandi difficultatem afferre, sed strangulationem non posse inducere, scribit in aph. 34. 4. [Impossibile est: corporis multum tenuis inflammationem spatium effatu dignum replere] Tenuia intestina, per eundem *Galen.* 6. de loc. tunicam habent raram admodum: Ergo quamvis in ea concipiatur phlegmone, non potest viam obstruere. *Ballonius cons. 53. lib. 1.*

§. 6. Civis quidam Aventicensis, cum quadam die propter violentum corporis motum in itinere supra modum incaluisset, & haustum frigidæ bibisset, febri correptus fuit; Cum autem Medicum nullum adhibuisset rationalem, paulatim in cachexiem incidit, ac paulo post nausea quadam continua & vomitu bilioso correptus fuit, ita quidem ut continuo cibum indigestum evomeret, Non diu post dolor ventris quoque exortus est, qui cum de die in diem accresceret, vomitus paulatim imminutus est, tandémque remisit, aucto tamen & vehementiore facto cruciatu intestinorum: Excruciavit ægrum dolor ventris per menses aliquot, adeóque vehemens fuit, ut dies noctésque ejulare coactus esset & alimenta respueret. Hinc vires paulatim mirum in modum prostratæ fuere: Ad instar sceleti fere extenuatus evasit, febricula continua aderat, alvúmque continuo constipatam habebat.

Cadaver cum aperuissem, Hepar fere totum putrefactum reperi. Vesicula fellis omnino erat vacua, & cholidochus præter modum laxus & apertus: Intestina, & imprimis tenuiora, undique tam flava erant ac si croco infecta fuissent: Renes similiter, & præsertim inferiores apices, eodem colore erant tincti. Eorum vero parenchyma ita erat lividum ut initium gangrenæ adfuisse argueret.

M Ateriam quandam biliosam, imprimis acrem & vellicantem, ex hepate gravissime affecto per cholidochum amplum & relaxatum continuo ad intestina defluxisse, ibique dolorem istum gravissimum excitasse verisimile est: Testis est color ille flavus: Et quia intestinorum expultrix ex præcedente vomitu partim turbata partim quoque labefactata fuerat, sequuta est alvi constipatio & doloris vehementia, propter retentam scilicet materiam acrem & vellicantem. *Fabritius Hild. cent. iv. Observ. xlv.*

Intestina flava, &c.] Divisionem Colicæ in biliosam, pituitosam aut atrabilariam eatenus admittit Excell. *Willis* quatenus juxta corporis affecta dispositiones symptomata variari faciunt dicti humores, non quod colicam per se excitent.

§. 7. Admirabilis est historia cujusdam Bordier, qui jam annum unum conqueritur de dolore quodam ad ventriculum torminoso: aliquando mitescit, aliquando maxime sævit, nec eum dormire sinit: nullis remediis levatus est: metuimus ne aliquando in hydropem siccum incidat, aut plane tabescat. *Ballonius Epidem. lib. ij. pag. 216.* Superius annotavimus de quodam

quodam nomine Bordier, cui colicus dolor per duos annos perseveravit. Hepar albicantium deprehensum est, Sic serum nescio quod terrum nascitur, quod istos excitat dolores. *Idem ibidem pag.* 253.

OBSERVATIO VI.

Ventris dolor Colicus, corruptionem viscerum prope omnium naturalium sequutus, à Bile ortus.

Matthæus Rumplerus, constitutionis calidæ & siccæ, doloribus vagis in abdomine sæpe corripiebatur, quos tamen sibi familiari enemate dissipare consueverat. Idem hoc anno 1671. quem ætatis suæ 70. numeraverat, postquam per aliquot dies de doloribus infimi ventris, non tamen adeo gravibus ut decumberet, conquestus est: randem die 27. Aprilis ex horto suo domum rediens, circa vesperam hora post quintam media, tam enormes passus est dolores, ut lecto suo committere se coactus fuerit: Adhibuit mox in subsidium enema consuetum, quod cum nihil levaminis ei attulisset, iterare jussit. Dum vero Pharmacopœus ejus præparationem molitur, urgentibus doloribus, iisque atrocissimis, me ad se invitat: Adsum, & ægrum, cujus extremitates omnino frigebant, & qui totus copioso sudore frigido diffluebat, de infixis in hypogastrio doloribus misere conquerentem audio, simul quoque arteriæ motum justo celeriorem deprehendo: reperitur enema, quod plurima scybala educens aliquale levamen afferre videbatur: sed redeuntibus gravissimis doloribus, tertium enema, ex anodynis imprimis paratum, injici jubeo: simul quoque varia interna atque externa adhibeo. Siquidem interdum per aliquot intervalla remittere videbantur dolores qui tamen postea atrociores redire: Et licet tandem ad ipsa quoque narcotica descenderim, eáque in desperato hoc malo satis copiose exhibuerim, simul quoque quartum enema applicare jusserim, ne tantilli tamen temporis inducias obtinere licuit: unde viribus plane prostratis, postquam ultima ante mortem hora, primum quidem subviridia, mox atra vomitu rejecit, tandem die 28. Aprilis, circa horam quartam matutinam plane obdormivit.

Quamvis autem Colica biliosa eum extinctum fuisse pronuntiaverim, attamen quia mox post mortem *abdomen*, alias attenuatum, *in immensum crevit*, suspicio apud consanguineos de veneno assumpto fuit orta, quæ nobis licentiam viscera scrutandi ultro concessit. Vocatur igitur Chirurgus, qui ubi primum cœpit incidere abdomen, gravis erumpens fœtor magnam adesse corruptionem indicavit, Et merito, nam peritonæum cum omento adeo erant corrupta, ut ad levissimum contactum rumperentur: Intestina, præsertim tenuia, cum colo, nigerrima apparebant: quorum istud flatibus, illa materia quadam sublutea, eáque crassioris consistentiæ repleta erant. Pancreas totum ulceribus nigrioribus obsitum fuit. Hepatis sima pars nigricans, gibba pallida visa; quarum ista steatoma, sesquipugni magnitudinem excedens continebat: Vesica bilaria liquore flavo turgebat. Lien pallidus, qua parte omento annectitur, plurima fovebat ulcera nigricantia: Ventriculus cum Vesica urinaria & ureteribus vacua & sanis similia observata: Renes sani nihil monstri alebant: Reliquas partes fœtor molestissimus lustrare prohibuit. *Georgius Segerus in Miscell. curiosis anni* 1673. *Observat. lxxxij.*

Abdomen in immensum crevit] Causam deducit Clar. *Willis*, ab humorum putredine & extrema mixtionis dissolutione, in qua particulæ activæ omnes manumissæ ab invicem discedunt, & avolantes quaque versus exitum quærunt, & obstacula quæque, ac imprimis cavitatum parietes immaniter distendunt; quapropter uti cadavera non omnia ex æquo putrescunt, ita illorum ventres citius aut tardius, magis aut minus extumescunt; Attamen vita durante nulla fit in corpore animato putredo, aut particularum dissolutio, intumescentiam splachnicam illatura. *Vide Operis posthum.* pag. m. 146.

De infixis in hypogastrio doloribus] De discrimine dolorum qui partes imi ventris afficiunt, hæc habet *Sebastianus Nasus meth. parte* 2. p. 299. Sæpe accidit in Doloribus, quod qui intestinis tribuuntur, in illis non sint, sed in subditis partibus, nimirum in Pancreate, Omento, Mesenterio, & aliquando etiam in Peritonæo, quorum affectus ex exteris cognosci nequeunt, excepta inflammatione: fed ex dolore, duritie, vel tumore: quæ signa cum implicita sint cum signis affectuum intestinorum ideo solum cum signis negativis conjuncta vim significandi habent, & maxime signa affectuum pancreatis & omenti, mesenteriiq; in parte superiori, quæ ad hepatis & ventriculi regionem contendit. Peritoneum vero, quia est externum tegumentum super positum, facile tactui occurrit, & si quæ læsio in illo est, illico percipitur, 1. enim tactu durities, si quæ est, vel tensio percipitur, dolorque exacuitur, quæ omnia, si manus profundius comprimat, potius mitescunt quam augeantur, Præterea affectus ille super totum ventrem superficialiter extenditur, etiam super regionem hepatis, ventriculi & lienis, absque notis affectuum harum partium; Et quia peritonæum pectori & diaphargmati alligatur, tussim excitat, ex qua ejus dolor exacuitur, & aliquando respirationem aliqualiter lædit: cum vero partes magis intimæ læduntur, nullum horum accidit nisi per accidens, cum scil. ex elevatione vaporum angustia & difficilis respiratio sequitur; quare cum dolor, vel durities, vel tumor in profundo reconditur, nec ullæ sunt notæ affecti Hepatis, Lienis, Ventriculi, aut Intestinorum, quia munia exequuntur, hæc si accidant circa regionem hepatis, affectus mesenterii indicant; sicut si ab umbilico ad imum ventrem circa ventriculum tale quid in profundo ejus sentiatur: Si vero circa lienem

lienem & ventriculum, Pancreas affici suspicandum est, ex quo etiam difficultas respirandi sequitur, ob consensum diaphragmatis: At si adsit in regione inferiori ventriculi circa umbilicum, à quo etiam tussis sicca excitetur, Omentum affectam esse indicatur, qui effectus licet profundus sit, late tamen diffusus conspicitur, ad differentiam affectus intestinorum, qui in ambitum angusta margine protenditur.

Ut autem hujusmodi affectus tactu deprehendantur, debet cutis ventris cum adipe plena manu excipi, & inde digitis intime tangendum est, Et si tumor, vel durities, aut sensus molestus in profundo sentiantur, quæ secundum longitudinem versus pubem dispositæ sint, in mesenterio & pancreate esse judica: Si secundum latitudinem æqualiter disposita, in Omento: Si vero in gyrum circumvolvuntur, in intestinis: *Sub his partibus sæpe in hypochondriacis tumores scirrhosi adeo duri concrescunt, ut ossei videantur, Et maxime in parte mesenterii, qua spinæ adhæret.* Si vero utrinque ubi è spina elabitur, tumores ejusmodi in eodem mesenterio producantur, sentiuntur magis tensi quam duri, & secundum longitudinem dispositi, qui ab imo pectore usque ad pubem excurrunt: sed ad umbilico sursum profundiores sunt: Hi cum corpus rectum stat, non sentiuntur à tangente, quia in posteriora retrahuntur: cum jacet, sentiuntur duobus digitis vel tribus, distantes à medio: Et si medio comprimuntur, stabiles conspiciuntur: cum vero ad latera tanguntur, manum fugiunt, & ad oppositam refugiunt partem, Idem accidit si corpus in latus volvatur, quia decumbentibus intestinis, & mesenterii parte anteriori, posterior tensa prope spinam subsidet, unde tumor ille videtur ascendere in parte opposita, & qui erat in sinistra, rangitur in dextera: aliquando vero extenditur etiam ad partes anteriores mesenterii, & tunc tumor latus & durus fere universum ventrem inferiorem occupat, ita ut prægnantis tumor videatur: Cum tumor adest in sinistra parte ventris superioris, pulsatio circa ventriculum, usque ad umbilicum, arteriæ magnæ percipitur: Ex hujusmodi tumoribus sæpe ob contractionem percipitur dolor, seu potius attractio in imo ventre, circa os sacrum & pubem, necnon in imo pectore, & maxime versus spinam, & in mulieribus ob convulsionem ligamentorum uteri, dolores in renes & circa renes, velut parturientium accidunt. *Hactenus Nisius*, qui in eo falli videtur quod affectus Pancreatis, &c. ex excretis cognosci neget, cum per patentem ductum, illi ignotum, se in intestinum exoneret, unde susque déque humor illi proprius effunditur. Sic & mesenterium per vasa sua humores excernens, propriarum affectionum, nec solum phlegmones, indicia dat.

Observatio VII.

Colicus dolor à coli inflammatione, cum flatuum multitudine, 1. 2. 3. 4. Ab inflammatis intestinis, ventriculo, mesenterio, sensim, conjunctim, 5. Ab inflammatione tenuium intestinorum, ventriculi, ilei parte corrupta. 6. A viscerum & intestinorum inflammatione & putredine. 7. Ab inflammatis intestinis, ventriculo, mesenterio, omento, liene, &c. 8. A peritonæi & intestinorum plegmone, 9. Ab inflammatione coli & mesenterii in obscessum desinente. 10.

§. 1. HOmini cuidam, qui ex Colico diuturno, i. e. xx. dierum, dolore afflictus, & omni remediorum genere nihil adjutus, decesserat:

Mox exsecto sic ample turgens inventum est intestinum, ut ocreas itinerarias magnitudine superasset: qua mesenterii complexus est, inflammatum totum, cætera parte cyaneum & pæne ad gangrænæ modum emortuum. Distentum quidem mire fæcibus, sed maxime flatibus, quibus & omnes item intestinorum ductus extumescebant, quamobrem fortasse suppressa lotia postremis vitæ diebus: Ad hæc iliorum vacuitas & mollitudo, contage viscerum nigrescentia utrinque & flaccida: Venter antequam insecaretur, hydropis in modum tumidus, qui ex subito flatus exsultu fragorem edidit, administro pungenti terrificum. Sed hepar flaccidum subnigrúmque; aqua sub liene crocea multa, súbque intestinis sanies crassa putida que, qui putor etiam undequaque multus. *Severinus de Abscessibus lib.* 4. *cap.* 36. *p.* 276.

§. 2. *Matthias Ortelius*, Mercator Antverpiensis, hydrope extinctus, sine Hepate & Liene inventus, At illi substantia omnium intestinorum carnosa prorsus erat & multo solidior quam ipsa musculorum caro, ut soliditate cordis carni fere responderet; Hæc sane causa fuit quod toties inflammatione & abscessu intestinorum laborarit, facilius enim quod carnosum quam quod membranosum est inflammatur & ab abscessibus torquetur: nam carnosæ partis plus, membranosæ vero minus sanguinis & humores participant.

§. 3. Anno 1623. Adr. Spigelius monuit Senibus quandoque costam spuriam incurvescere, eáque Colon intestinum pungente inflammationem ac mortem sequutam, *Ioh. Rhodius cent.* 2. *observat.* 78.

§. 4. Cum plurium à Coli inflammatione defunctorum cadavera aperui, reperi in omnibus cuncta intestina ad summum distenta & quasi à vento inflata. *Willis Pharmac. Ration. sect.* 3. *cap.* 1.

A *Vento inflata*) Quod proculdubio accidit, non quia flatus primo genitus viscera ista distenderat, sed cum membranæ à spiritibus valde irritatis, ac intra fibras ipsorum explosis plurimum distenderentur, idcirco ad vacuum implendum flatus isti secundario & per consequens progignebantur. Propter hanc causam Tympanitim oriri credimus: Quod itaque in Nephritide, Passionibus Colica, Hypochondriaca, & Hysterica flatuum proventus ubertimus esse solet, id non, uti vulgo fertur, morborum istorum causæ, sed tantum effectus sunt, nempe dum istorum paroxysmis membranarum

rum affectiones σπασμώδεις superveniunt, atque viscera cava à spiritibus violenter explosis intumescunt, hinc statim ut spatium inane occupetur, humiditas quædam inclusa in vapores, à quibus flatus emergunt, resolvitur: Quamobrem cum partis affectæ distensio relaxatur, flatus ita ex tempore productus à membranis concidentibus alio propellitur. *Idem.*

Intestina flatibus distenta] Præter Ventriculi & Intestinorum contenta liquida, aliud quoddam ex his resultat, scil. Flatus, qui cum intra eorum cavitates plusquam in alia totius corporis parte quavis aggeri solent, ad hunc modum produci videntur: Dum alimenta in visceribus subacta, & digesta, à fermentis & calore ipsorum dissolvuntur, effluvia quam plurima decedunt, quæ si spatium liberum & apertum obtinerent, in auras migratura evaderent; verum ex membrana conclusa, & simul aggesta, vaporum congeriem, quasi ventum constituunt, qui intestina sæpe inflat ac distendit, & qua data via ruens, fæcum excretiones promovet: conclusus vero tormina, & non raro ventris inflationem creat: Flatus in visceribus ab alimentorum dissolutione emergentes, simili ritu gignuntur ac cum margaritæ, coralia aut alia concreta matracio imposita, à menstruis suis dissolvuntur à solutionibus enim factis, Vapores quam plurimi dimanant, qui si strictius coerceantur, vas continens diffindi ac dissilire cogunt: pariter ab alimenti intra primas vias sive dissolutione sive coctione, aut fermentatione effluvia copiosa decedunt, quæ simul aggesta, ac intra membranas conclusa flatum efficiunt; cujus insuper proventui uberiori causæ quædam aliæ contribuunt: Hoc etenim insigniter præstat succorum non rite miscibilium colluctatio & effervescentia: quippe dum humores adventitii, aut ingesta heterogenea, ac imprimis medicamenta, cum aliis intestinorum contentis fermentescunt, à mutua particularum refractione, corpuscula quamplurima decedentia in vaporem aggeruntur. Porro ab ipso sanguine ebulliente, cum halitus copiosi ubique decedunt, eorum pars quædam ex arteriis in viscerum cavitates erumpens, flatuum aggeriem ibi productam auget: Cæterum ad uberiores flatuum proventus faciunt viscerum extensiones & intumescentiæ convulsivæ. Quippe dum membranæ, ob majores spirituum displosiones, & excursus inordinatos plurimum distenduntur, cavitas interna sicut vesica inflata multum ampliatur, proinde ut humoris inclusi portio, intra vacuum istud spatium, velut cucurbitam post flammam extinctam, in flatum rarefiat, qui postea quando membranæ tetanus remittit, cum impetu erumpit, aut proximos subinde intestinorum anfractus tumultuose pervadit: Propter hanc rationem, quando intestini pars aliqua ex phlogosi, aut humorum acrium decubitu, extensionibus convulsivis obnoxia fuerit, etiam flatus continuo producti molesti admodum evadunt. *Idem.*

§. 5. In omnibus quotquot unquam aperire potui, veram inflammationem conspeximus, quæ modo Ileum, vel Iejuni intestini partem aliquam, modò vero Colon tantum occupavit: Vidi etiam quibus omnia intestina & ventriculus erant inflammata cum levi tenuiorum intestinorum inflammatione. *Adrianus Spigelius lib. iv. de Febre Semitertiana c.* 13.

CUm natura humores vitiosos ad hanc corporis quasi sentinam à partibus nobilioribus depellere soleat, iidem nunc sensim cū fæcibus alvi excernuntur, nunc varii alvi fluxus excitantur. Si vero via ista ad intestina præcludatur, ut in ea vitiosi humores effundi non possint, hærent in mesenterio & vasis mesaraicis, unde mesenterium, & plerumque etiam intestina, nunc hæc nunc illa, prout per hunc vel illum ramum mesentericum humores affluunt, inflammantur. Hnc pertinet apron. 27. 7. Ex diuturno partium quæ ad ventrem attinent dolore, suppuratio: hæc autem ad inflammationem sequi solet. Ex eodem autem *Spigelio*, intestina simul cum mesenterio inflammari speciatim ostendit febris hemitritæus, quam observavit inde originem trahere.

§. 6. Mag. Petrus Comparet, Genevensis, Pistor dulciarius, doloribus ventris per multos menses afflictus fuit, tandem eorum atrocitate confectus obiit: Quod causa obscura esset, & de veneno exhibito suspicio apud parentes, postridie instituta sectio, Cujus hæc est relatio.

Nos Subsignati D. Medicus & Magistri Chirurgi, facta dissectione cadaveris Magist. P. Comparet, hæc in ejus abdomine singularia deprehendisse fidem facimus 1. Tunicam ventriculi crustosam omnino inflammatam & sideratam: 2. tenuia intestina omnia nigra & livore affecta, crassa autem tumida & flatibus turgida, nequaquam immutato colore naturali, Ilei autem partem ad digiti longitudinem corruptam. 4. Aquas abdominis cavo conclusas, incipientis hydropis indicium: 5. Inflammationis initium juxta cervicem vesicæ. 6. Renem dextrum consumptum, solo illius involucro superstite, vitiata figura naturali & magnitudine ejus imminuta. *Actum Genevæ 27. Iulii anno 1673. Ioh. Bonetus, D. M. Benjamin Noël, Chirurgus & cadaverum Visitator Iuratus. Petrus Sabourin Chirurgus.*

§. 7. Hieronymus Germanus Colicum dolorem pati putabatur, 4. die interiit, extimis ante frigentibus, languente pulsu, sanguineis spectris ob oculos obversantibus.

Huic interna in visceribus & intestinis inflammatio & putrilago est deprehensa. *Gul. Ballonius Parad.* 84.

§. 8. Plurimis dolores in ventre immanes, continui vel intermittentes afflixerunt à facto abscessu in ventriculo, intestinis, mesenterio, omento, liene, &c. prægressa earum partium inflammatione. *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. In Ascitico facta paracentesis: nocte quæ tertium præcessit diem, de ingentibus intestinorum doloribus conquestus est; Peritonæum apparuit valde inflammatum ac rubescens. Intestina inflammatione ingenti correpta. *Vide tit. de ventris Tumore.*

§. 10. Illustrem juvenem temperationis biliosæ & sanguineæ, post luculentum peponum

usum

usum, & vini meracioris immoderationem, in mense Augusto dolore fixo in hypochondrio sinistro, in regione coli, cum ardore, siti, vigiliis & febricula assidua, quem calida auxilia non solvunt sed adaugent, esculentisque & potulentis calidioribus adaugetur, ex diro dolore laborare qui ab affecta parte Colicus nuncupatur, ex inflammatione à sanguine bilioso genita; Indicio sunt dolor fixus, febris assidua, sitis, & juvantia ac lædentia: Ampla enim & laxa cum sit intestini Coli caro, anfractibusque multis sinuosa, varias sane excipit materias, quarum exuperantia distorquetur dolorque fit: Hæ autem materiæ utplurimum sunt flatus, crassior humor aut lentus, aut pituitosus; interdum acer & biliosus, qui inflammationem succendit, ut in præsenti casu: Ea autem parte afficitur quæ ventriculi fundo insternitur, hinc ad sinistrum hypochondrium contendens, lieni assistit.

Nobilissima autem juvenis calidissimis medicamentis ab initio tractata, atque victus ratione calefaciente, cum semper in dies singulos in deterius laberetur, fuit etiam vena secta, neque ad refrigerantia auxilia unquam ventum est, aut ad aliam sanguinis vacuationem, prævalente senis opinione, ut ex flatibus dolor suboriretur, denique xxvii. die, dum senex locum affectum manibus contrectaret, maximo dolore concitato, statim interiit.

Secto cadavere, inventus est abscessus in Mesenterio & Colo, ea potissimum parte quæ fundo ventriculi substernitur. *Lelius à Fonte Consultatione xxxiv.*

D*olore fixo in hypochondrio sinistro*,] Colon intestinum circa renem sinistrum angustius est, ne splenem comprimat; quam quibus splen tumet, flatus vix erumpunt, nisi splen prematur: Et hæc causa est cur hoc loco Colici cruciatus sint gravissimi; ubi abscessus genitos, & per cutem maturatos accuratos vidit, *Bauhinus, Th. Anat. lib. 1. cap. 18.*

Observatio VIII.

Colicus dolor à Coli putredine 1. 2. *A scirrho in Colo, ejusque dilatatione* 3. *Ob colon post vulnus in thoracem compulsum* 4. 8. *Ob vulnus Coli.* 5. *Ob Colon in scrotum devolutum.* 6. *Ob Colon cancro affectum.* 7. *Ob Colon à rene lapide prægnante compressum.* 9. *Ob Colon post vulnus diaphragmati annexum.* 10. *Ob globulos plurimos colo affixos.* 11.

§. 1. Uxor N. gravida & jam partui vicina, cum intemperantius vixisset, in villa comedendo fructus horarios, & lac, rediit domum, & magnum haustum cerevisiæ frigidæ bibit, & statim incidit in dolorem in latere dextro, sub regione hepatis, cum alvi adstrictione: adhibita sunt clysteria & varia fomenta, nihilominus quinto die periit.

Secto corpore, invenimus in eo loco partem intestini coli putridam & denigratam. *Ex I. Hesii Medici Norici Observationibus.*

§. 2. *Meichnerus* etiam, cum intemperius cœnasset, incidit in dolorem ventris circa pubem acerrimum, cum sensu caloris & adstrictione alvi: præscripta sunt varia clysteria & fomenta, sed frustra, quarto enim die periit.

Secto ejus corpore, invenimus colon circa illum locum plane putridum, ita ut etiam ad tactum levem rumperetur. *Idem.*

§. 3. Observatum est à nobis in D. Zolin Medico, & Advocato Gillot, cui Colon, qua parte vicinum est reni sinistro, collecta veluti cartagine dura, in scirrhum obduruerat, interiore cavitate eo tumore intercepta, ut nihil transcurreret. Itaque neque clysteribus, neque medicamentis juvabatur etiam fortibus. Parte dextra Colon ad instar magnæ vesicæ dilatatum & extensum, medicamentis datis & potionibus plenum. Superjecti vicinique musculi abdominis & peritonæum saniosa. Post longa & multorum annorum tormina, è quibus tamen non decumbebat, sexto à quo decubuit die mortuus est, fine febre. Eodem die obiit N. interna inflammatione & putrilagine, Colico morbum similem inferente, extremis ante obitum die, qui fuit quartus, frigescentibus, languescente pulsu & sanguineis spectris ob oculos obversantibus. *Scholiagr. ad cap. 41. lib. 1. Hollerii de morbis inter Ballonius Parad. 83.*

§. 4. Francisco N. glans plumbea per sterni fines diaphragmatis partem carneam transfodit. Successit intestinorum dolor colico similis, Magna intestini coli pars, flatu turgida, per vulnus diaphragmatis in thoracem irrepserat. *Vide lib. 4. tit. de vulnere.*

§. 5. Quidam vulneratus in hypochondrio dextro, de vehementi abdominis dolore conqueritur. Intestinum Colon per transversum dissectum sphacelatumque repertum est. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 6. Colon plusquam pugni magnitudine in scroti parte dextra constrictum conspexi Parisiis, cum Domino *Bienaysio* Chirurgo Parisiensi, anno 1671. in Leonardo Drovino Limbolario. *Ioh. Henricus Lavaterus in Thesibus inauguralibus §. v.*

§. 7. Anno 1622. aperui cadaver Nob. cujusdam Galli, qui atrocissimis intestini Coli doloribus consumptus obiit, & inveni intestinum Colum Cancro occulto affectum, cujus causa,

sa, meo judicio, fuit obstructio pori bilarii: hic enim ea parte, qua duodeno inseritur, lapillo pisum magnum adæquante adeo obstructus fuit, ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit; hanc tamen bilis copiam natura, non ad universum coporis habitum, ut plerunque solet, sed ad colon deposuit, &c. *Vide Tit. de Ictero*, §. ex *Ioh. Sculterii Armam. Chirurg. part. 2. bserv. xlvii.*

§. 8. In obsidione Rupellæ cuidam Nobili globulo sclopetario transfoditur pectus à costis mammæ sinistræ subjectis ad infimas nothas costas lateris dextri, præsertim qua parte sita est cartilago Xiphoides, hoc tamen vulnus curabile fuit. At anno post obortus dolor est intolerabilis Colico simillimus, qui nulli cessit remedio.

Eo extincto apertum cadaver, Inventum est diaphragma parte sua carnosa perforatum superiore ictu: atque foramen illud aliqua ex parte obductum erat caruncula quæ circumaccreverat: Tamen per reliquam rimulam Colon intestinum sensim subiverat thoracis regionem, deinde per attractionem quandam majore sui parte ingressum fuit: Idémque contigit quod renui vulpeculæ apud *Horatium*, eum enim intumuit, egredi non potuit: Denique, ut fit Enterocele in Scroto, ita Enterocele facta est in Pulmonis capacitate. *Ballonius Paradigmate xi.*

§. 9. Novi quandam Matronam quam plures Medici Colico dolore laborare confirmabant. Ego autem prima visitatione (quia pes stupebat & alia signa calculi aderant) calculum esse judicavi: quod tamen alii multis argumentis falsum esse dicebant: atque ita ego ablegatus fui, ipsi verò in curatione permanserunt, continuéque calida & sicca administrarunt, donec vitam cum morte permutaret.

Dissecto corpore magnus lapis in rene inventus, atque ego meo honori restitutus. *Gerardus Bergensis lib. de artic. & renum morbis.*

Periti artificis est nephriticum dolorem à colico distinguere, cum colon renibus affectis non viciniæ solum lege condolescat, sed & ob plexum nervorum renalem, cui alius à nervo intercostali, seu potius eo mediante, à spinali medulla accipit: In quantum ille plexus, ait *Willis*, Anat. cerebri c. 27. cum mesenterii maximo communicat, affectio colica & nephritica multum affines existunt, ut sæpe sit difficile eorum paroxysmos ab invicem distinguere. Colicus enim dolor interdum vagus est, late diffusus, modo hac modo illa parte gravius urgens, nunc hepatis nunc lienis, nunc ventriculi, nunc renum sedem occupans, alias supra, alias infra umbilicum torquens, sæpe latere sinistro maxime molestus, ratione angustiæ, ea in sede, primum à *Bauhino* notatæ. Si enim excrementa suprema ac maxime capaci coli parte conglomerata & indurata, à flatibus per vim illuc impellantur, contingit ea nonnisi cum dolore permeare, hinc confusa diagnosis utriusque affectus. Sequentia tamen signa, si accurate ad examen revocentur, ab invicem eos discriminant. 1. Colicus dolor fere vagus est, cinguli instar medium ventrem affligens, Nephriticus fixus est in rene, secundum ureteris ductum ad testem expansus: 2. Ingestus cibus Colicum auget, ventriculi plenitudine colon opprimente: Nephriticus inde mitescit, succi alimentarii parte ad renes delata, unde doloris mulcebra: 3. In colico vomitus magis urget, alvusque adstrictior est, ob viciniam fundi ventriculi & coli, & intestina offensa sese constringunt quo à molestia se liberent: Id autem cæteris paribus intelligendum, intensus enim nephriticus dolor, majorem vomitum levi colico movebit. 4. In colico ab excretis sursum deorsúmve majus solatium accedit quam in nephritico. 5. Discrimen dant urinæ, quæ crassiores initio in colico: renues autem primo & limpidæ, in successu hypostasin exhibent, si nephritis adsit.

§. 10. Dom. de la Grange, Vir Ill. & strenuus æt. 47. in obsidione Crollana globulo sclopetico, ab domen paulo supra umbilicum penetrante, icitur, post mensem sanatus est integre, expugnato vero Buscodoco, colica passione diem obiit.

Cadavere à D. Rumphio aperto, intestina tanquam folle inflata apparent, partem vero coli superiorem ventriculo proximam, spithamæ longitudinem æquantem, ex violentia præcedentis ictus in diaphragmate, supra illud hæsisse, atque consolidatum fuisse repertum est: Mirum hominem toto biennio nullam ex hoc vulnere in naturalibus & vitalibus functionibus obeundis sensisse læsionem. *Observatio Samuelis Clossai Med. Metensis.*

§. 11. Singularis est observatio Clat. D. D. *Ioh. Fabri*, qua colicam gravissimam & diuturnam, 233. mediocris magnitudinis solidissimorum calculorum excretione per alvum, finitam ac sopitam fuisse testatur. Huic historiæ per epistolas communicatæ subjicit Clar. *B. Stieberus* Med. Rotemburgensis, quod in Nobilissimo sene septuagenatio, doloribus intestinorum annuis exquisitis tandem jugulato, post mortem globulos ovum gallinaceum æquantes, quamplurimos, colo affixos, distinctos & plane inspissatos, per anatomiam invenerit, in calculos proculdubio, si diutius vixisset, abituros. Hine ergo verum esse didici quod *Holler.* lib. 1. cap. 48. dicit, mulierem ex ano quinque lapides reddidisse, quod ipsi verisimile, quia pituita sæpe lentissima intestino adhæret, quæ dum satis non detergitur, concrescere possit. *Greg. Horstius Tom. 2. lib. 4. Observ. 47.*

Calculorum excretione per alvum) Lapidum & Tophorum per alvum excretorum exempla congessit *Schenckius.* An vero localem in intestinis semper habeant generationem in dubium revocari potest. E vesica vero biliaria & poto cholodocho frequenter in intestina transmitti probabiliter credit

 Gliffo-

Glissonius Anat. Hepatis c.7. *Plerumque* ait, *In ramuli pori bilarii parte aliqua, occurrit lapidea quædam substantia perforata, interiora vasis, in quo moratur, fistulæ instar offarcit: Tempore circiter quadragesimæ aut Paschatis, imo antea, in jecinoribus bovinis sæpe mihi visi sunt hujusmodi tubuli, tantæ longitudinis, ut, (si modo integri eximi potuissent) plurimas pori bilarii ramificationes continuata lapidea serie (coralli instar) retulerint: vasis autem tam firmiter agglutinantur, ut citra rupturam eorum, aut lapidis (sunt enim ambo friabiles admodum) separari inde ægre queant. Sunt hi lapides iis qui in vesicula fellea reperiuntur, plane congeneres & figura solum discrepant. Novi complures qui lapidum hujusmodi fragmina ingenti quantitate per alvum eliserint: quorum locum genitalem haud alium fuisse existimem quam vasa bilaria, in quibus tubulus ejusmodi lapideus, forte natus, & frustillatim comminutus, per porum bilarium in intestina delabi, indéque per alvum excerni potuerit. In quam sententiam accedo libentius quod videam boves hyberno tempore (quando fœno aut stramine pascuntur) lapidea hujusmodi materia plurimum congerere, adeo ut hepar eadem plane confertum reperiatur: verna autem tempestate, quamprimum novo gramine pascuntur, eadem rarius inveniri, solvuntur nempe & exturbantur hi lapides à recentis graminis succo, quod nisi per alvum fieri nullo modo potest.*

Observatio IX.

Ventris dolor à Callo in intestinis oborto.

IN cœnobio D. Donati, Religiosa mulier, quæ intestinorum doloribus multis jam mensibus urgebatur, & alvus nil nisi ægre & durum, idque decimo tantum quoque die reddebat, cúmque nullis conferentibus auxiliis diu multúmque hoc malo vexata tandem naturæ concessērit.

Mortuæ sunt inventa intestina altiore Callo constricta, adeóque iter angustum reddebatur ut dejectiones ægre transmitti possent. Hoc tamen nos malum, propterea quod alvum prementi nescio quod durum renitebatur, etiam ea vivente præsenseramus. *Benivenius de Abditis cap.*34.

Observatio X.

Ventris dolor ab Ilei & Coli intestinorum coarctatione, & Ventriculi corrosione ac inflammatione levi.

CElsissima Æmilia à Nassau, conjugio Lusitanica Princeps, anno 1628. mensis Dec. 4. ex animi mœrore in corporis languorem incidit: conquerebatur præterea de dolore ad fundum ventriculi, ad coli regionem, renum & lumborum, de flatibus in hypochondriis & ventriculo, anorexia, δυσπεψίᾳ, vigiliis molestis, pulsus citatione circa horam noctis secundam sæpius recurrente, cum leipopsychiis frequentibus, nec non indubia febricula; lotia erant cruda, crassa, ventriculi imbecillitatem & cacochymiæ in primis viis copiam aperte denotantia, cum diuturniore alvi pigritie. Enematis usu noctem sequentem quietiorem habuit die sequenti aliud enema injectum, unde somnus trium horarum ei obtigit absque leipopsychiis prioribus; mane sine solitis torminibus reperta est, non tamen desierant dolor ille & lumborum cruciatus, licet mitiores essent. Post dierum aliquot inducias, recrudescentibus symptomatis, ad minuendam saburram humorum in primis viis contentorum, potionem levem catharticam exhibui, quam cum duabus post horis evomuisset, non inde effatu digna dejectio est insequuta, nec magna symptomatum imminutio: febrile frigusculum, lingua arida, sine siti tamen, dolores opprimentes, defectiunculæ adhuc aderant: Diebus insequentibus dolores illi varii vario modo, ac non certo tempore invadebant & remittebant, & febricula illa quæ certum typum non servabat: Ægra levata est interdum enematibus aliquibus injectis, in quorum rejectione materia quædam longa & lenta, quæ vermis lati exuvias æmulabatur, deprehensa est, unde vermium excitata suspicione, intus & extra contra eos pugnatum, hinc vermes aliquot subrubros dejecit, & materias aliquas viscidas, & aliquot lumbricorum mortuorum ac fere absumptorum glomos, ex quo manifeste levata est: Rursus tamen bellum à vermibus, qui denuo ope clysmatum, &c. excludebantur, unde novum levamen & induciæ aliquæ: Redierunt tamen intestinorum dolores, qui prius enemate placabantur, quos sequuta virium quædam dissolutio: Sub Januarii 20. anni 1629. vires manifestè decidebant, doloresque adhuc vexabant, quibus mitigandis Laudani opiati mitissimi grana iij. fine successu exhibita. Perstabat quoque febricula, ac tandem in ipso febrilis paroxysmi vigore, ætatis suæ anno 60. Martii 16. obiit.

Corpus squalidum & extenuatum (si crura & femora œdematosa excipias) apertum, ostendit nobis Iecur exsangue & decolor; Lienem prætumidum; Mesenterium scirrhosis & glandulosis tumoribus refertum; Intestina, Ileon & Colon mire coarctata, Pulmones inflammatos, Ventriculum non sine aliquibus corrosionis & inflammationis notis, Quod ultimum nonnullorum oculatis plus justo veneni exhibiti suspicionem aliquam injecir. *Alexander Deodati Valetudinarii observ.* 1.

Observatio XI.

Ventris dolor, circa umbilicum; succedente tumore & ulcere, ab apostemate tenuium intestinorum.

ANno 1564. uxor Dom. N. cachectica & mirum in modum à remediis abhorrens, cœpit per aliquot septimanas conqueri de dolore in umbilico, qui sensim crevit *ut tandem esset acerrimus* cum adstrictione alvi: mulieres existimarunt esse suffocationem uteri, & varia applicaverunt: Vocatus *Wolffius* idem credens, fomentum pro utero præscripsit, & cucurbitulam umbilico imposuit aliquoties, tandem etiam ventrem clystere lenitivo aperiens ex lacte caprino, quod tamen nihil aut parum est operatum. Sequenti die cum videretur augeri dolor umbilici, apparuit tumor circa umbilicum, ita ut umbilicus videretur egredi, & manifesta signa suppurationis: Cúmque vocaretur Chirurgus qui contrectabat locum, & emplastrum maturativum volebat imponere, sponte sua ruptum est apostema, & egressæ sunt tres libræ puri mixti cum stercoribus, cum maximo fœtore, & ita misera mortua est.

Secto corpore, tenuia intestina inventa fuerunt à putredine corrosa. *Ex observ. Ioh. Hessi Medici Norici.*

Observatio XII.

Ventris dolor à vermibus in intestinis.

§. 1. DUas Virgines filias Notarii vidimus, quarum altera annum septimum, altera nonum non excedebat, quæ intra semestre spatium dolore acerbissimo ventris totius obiere, qui nullis remediorum generibus mitescere poterat, nempe injectis clysteribus, potionibus pituitam vacuantibus, flatus discutientibus, denique vermes necantibus.

Itaque provectiore defuncta, cum cadaveris dissectio fieret, ut nobis abdita causa mortem accersens innotesceret, sunt inventi in inferiore ventre lumbrici, qui intestina, & præsertim colon perforaverunt. Exactis ab hinc sex mensibus, cum similibus coloribus altera interfecta fuisset, dissectione facta, non solum intestina exesa & vermibus transfixa vidimus, sed etiam cor & hepar ab iis corrosum & altè excavatum.

Quæ res non parvum stuporem adstantibus incussit, quærentibus, qui ab intestinis, quáque via ad Cor & Hepar pervenerint? Cùm in illis locis vix alimentum sibi familiare, neque materiam vermium generationi idoneam; quanquam ex putredine quadam ibi nata quispiam eos genitos existimaverit: Adde nec viam paratam, sed tot anfractibus ac circumvolutionibus impeditam habuerint: Quare nihil aliud quam naturæ opera mirari, causam scire non valentes, præscripsísque cum pulveribus ex scordio & dictamno albo, & unguentis vermes fugantibus necantibúsque, reliquis quæ adhuc superstites erant puellis, horum generationem in posterum prohibuimus. *Laz. Riverius Observ.* IV.

VErminum dignotionem aliquando difficilem esse ostendit hoc exemplum, & allatum a *Salmutho* cent. 1. observ. 26. de filiis *Bonaventuræ Typographi*, quorum pleriq; diem obiere cum magno ejulatu morbum trahentes. Inter alios puella tantis cruciatibus affecta fuerat, ut quantum vicinarum partium ore apprehendere posset, præ dolore arroderet: In varias causas symptoma istud fuit rejectum, Extincta vero illa, postridie in sandapila lumbrici reperiuntur ingentes, ore egressi, unde de morbo & symptomatis causis abunde constitit: Non immerito igitur magni quidam nominis Medici, monent in morbis puerorum vermes suspectos esse debere, cum ætati isti varias ob causas soleant esse familiares.

§. 2. Christianus Sudi, Gallus, pallescebat & de ventris doloribus conquerebatur: cui præscribo quæ lumbricos excludant, quod ex pallore, ex nubilis sub utroque oculo ductibus, frictione narium, tenso abdomine conjicerem verminare puellum: Et quidem eo successu propinata ea pharmaca, ut prodirent tandem Lumbrici longi, tum per os tum per secessum: Nihilo tamen confirmatior sanitate puer, non multos post dies ex ægritudine decedit; me non parum sollicito cur ejecto hoste periisset; Nata mox suspicio non exclusos lumbricos omnes, sed residere adhuc ferocissimum, eúmque fortassis intestinorum alicubi perforavisse, hinc labem & mortem sequutam.

Aperto corpore, plures adhuc vivi lumbrici in colo notati, Sed causa mortis in corde apparuit. *Vide historiam lib. 4. Tit. de casibus, ictibus, &c.*

§. 3. Anatomia Illustr. Principis puellæ 26 mensium Junii 17. 1641. defunctæ, hæc fuit, Ventriculus & Intestina muco & vermibus scatebant, Hepar magnum & floridum unius libræ: Splen bene habebat, Pulmo cavernulis penitus quasi cavatus: Cor nigro sanguine repletum, Cerebrum autem copiosissimo sero. *Circa os ethmoides* vero aderant vermiculi & mucus.

C*Irca os Ethmoideo vermiculi*] Patet hinc falli *Seb. Scarabicium* in hist. Ignis terrif. p. 511. dum in viventibus negat vermes generari posse, nisi in intestinis solis: E naribus prodeuntes viderunt inter alios *Benvenius & Crucius*, &c. *I. D. Horstius observ. Anat.* 3.

Observatio XIII.

Ventris dolor summus circa umbilicalia à Coli intestini Tumore vario.

Vir 50. circiter annorum, jam à 26. annis & amplius, de dolore summo circa umbilicalia conquestus, ultimis quæcunque assumebat vomitu reddebat: diebus aliquot ante obitum etiam fœces ipsius. Sæpius ita retrahi ad interiora observabatur umbilicus, ut etiam ovum cavitas relicta reciperet.

Inveniebamus Omentum consumptum; Cœcum cum principio coli in latere sinistro: Colon à sinistro osse Ilei oblique se extendebat versus hepar: hinc facto flexu ad os idem iterum descendebat. In hoc descensu ascensúve duæ hæ partes ita erant coalitæ, ut nonnisi cultro separari potuerint: Hic Colon ita erat extensum, ut ventriculi amplitudinem repræsentaret: Imo amplum admodum à dicto osse procedebat versus vertebras lumbales, quibus arcte adhærebat, summe coarctatum, & ita angustatum oblique progrediebatur versus hepar, ubi priorem amplitudinem recipiebat, extendens se versus lienem, renem sinistrum, ipsumque tandem anum, parce hic fœces aderant, ope variorum clysterum ex tabaco aliisque paratorum jam ante obitum eductæ, Coarctata ipsa coli portio, spithamæ & majorem longitudinem habens, vix digitum minimum recipiebat, interius non solum locis variis inflammata, sed & omnino gangrænata: mense Nov. 1674. instituta hæc dissectio: *Constat adeoque Iliaci affectus* causam Intestini Ilei haud adeo quam coli inflammationem coarctationemve existere: imo in Ileo unquam Volvulum locum habere haud probabile. *Ger. Blasius Observ. medic. V.*

Observatio XIV.

Colicus dolor à Calculis in intestinis.

§. 1. Licet *Galenus* 6. de loc. aff. Colicum dolorem à Calculo non observavit, oculata tamen fide testari possum ipsos etiam in intestinis generari posse. *Be. Silvatic. cent. vij. cent. iij.*

Consultatio de ea doloris specie adducenda, ut causæ, signa & curandi ratio pateat. Nob. Matrona annor. XXX: temperamenti sanguinei cum bilis subdominio, mediocriter carnosa, 16. abhinc diebus conqueri cœpit de dolore in ilio sinistro, satis intenso gravativo & fixo, cum adstrictione ventris, & vomitu materiæ crudæ & pituitosæ, urinis variis: Medicis præsidiis sanata tandem XIV. post excretionem pituitæ viscidæ ejectæ, usu clysteris excrevit per alvum duos calculos tophaceos, inæquales, magnitudinis ovi columbini, retulitque se ante biennium Bergomi cum esset alium similem ejecisse: Cum morbum ostendat sanatio, non est difficile determinare quænam sit pars affecta, qualis affectus, & quæ causa: Licet enim in regione Ilii positus sit ren sinister, & intestinum colon, doloresque renales, & de quo jam agitur, convenire possint, nihilominus cum urinæ non sint crudæ, ut in nephriticis, nec adsit vomitus heterogeneæ materiæ, qualis comitatur nephrididem: atque cum alvus sit adstricta, quod in nephritide non adeo contingit, Calculique per alvum sint excreti, compertissimum est dolorem hunc Colicum fuisse, cúmque à calculo in intestino genito, ubicunque enim adest materia disposita & agens, potest & debet fieri actio. Illa autem ut plurimum est pituitosa & viscida, Agens vero calor exsiccans, & eandem in calculosam ac tophaceam convertens: qua cum abundent potissimum intestina crassa, non raro per clysteres excreta, atque in iisdem calor non desideretur, licet non æstuosus, cum sint partes exsangues & membranosæ, hic tamen diutius agens in prædictam materiam, intestinorum anfractibus conclusam, potest ipsam exsiccare ut in calculo, coalescat: Si enim concrescunt in cerebro natura frigido & humido, in quo eos vidit *Brassavolus* 3. aphor. 26, & *Gemma* lib. 1. cosmoc. In articulis item, ut in doloribus articularibus tophaceis, quid prohibet quominus generari possint etiam in intestinis, ut & in aliis plurimis partibus, pulmonibus, vesica fellea, utero, præter renes & vesicam quarum sunt proprii morbi? Quod oculata fide testatus est *A. Gainerius* tract. de calcul. pass. cap. 1. *Benivenius 9.* de Abd. *Brassavola* 4. 59. qui refert se Ferrariæ mulierem Gallam vidisse quæ calculos quinque anno excrevit, & *Scaliger* l. de subtil. Excr. 108. n. 3. Desperata, *ait*, ab omnibus valetudine senem, summo dolore intestinorum divexatum, cum videremus carere febre, atque tumorem extare quempiam, quotidianis dejectionibus alvum exonerare, *pondus in ipsis sentire intestinis, fatali quadam conjectura lapidem subesse rati, enemata ex bdellio & oleo nostro Teline, croceo malagmate, butyro & quodam decocto infundi jussimus, tertio clysmate magna vis lapidum educta est:* Ex quibus constat calculos dolorem intestinalem producere, quem non necessario comitetur alvi adstrictio, & pro quorum curatione clysteribus sit opus. Cum itaque calculus sit jam eductus, dolórque sublatus, de præservatione agendum: Tria ergo peragenda 1. Intestina detergenda & à viscida pituita emundanda. 2. divertenda materia ad intestina fluens. 3. roborandus ventriculus, in quo hujusmodi materiæ proventus, &c.

Eos lapides generationem non in intestinis, sed in vasis bilariis habere, censet *Glisson Anat.* [Hepatis c. 7. eo argumento inductus, quod viderit boves hyberno tempore, quando fœno aut stramine pascuntur, lapideæ hujusmodi materiæ plurimum congerere, adeo ut hepar eadem plane conferrum reperiatur. Vide plura Titulo de Ictero.

§. 2. Hos omnes superat tum rei magnitudine, tum fide probatissima Lapis, qui apud nos est anserini ovi magnitudine & forma: Hunc in colo demortui cujusdam hominis dissecti Romæ in Valerudinario D. Iacobi Incurabilium reperit Nicolaus Larcheus. *Severinus de Abscessibus lib. 3. cap. 29.*

Lapis magnitudo ostendit localem in intestinis habuisse generationem, non in vasis bilariis quorum capacitatem plurimum excedebat. Nec referas dixeris inde primordia duxisse, augmentum autem

intestinis habuisse, cum eadem accretionis & generationis principia sint; eademque ratio ortus & incrementi videatur; Qua ratione convellitur sententia de vesicæ calculis, quorū rudimenta à renibus deducit.

§. 3. Sexagenarius quidam exquisitis cruciatibus intestinorum, omnia interna & externa præsidia eludentibus, misere per integrum annum conflictatur, tandemque dolorum atrocitate jugulatus est.

Hujus demortui intestina exempta, cum diligentius scrutarer, globulos, ovum gallinaceum adæquantes, colo affixos, plurimos & distinctos, plane inspissatos, sed nondum in calculum versos deprehendi: in calculos veros, proculdubio, si vita longius producta fuisset abituros. *Greg. Horstius lib. 4. observ. xlvij.*

§. 4. In Dom. du Peron erat lapis in intestinis perforatus, ut liquidiori materiæ via pateret. Aër sese in vacuum locum insinuavit: dolores implacabiles oriuntur & antecedentibus sæviores. *Ballonius cons. 24. lib. 2.*

§. 5. Juvenis excarnis, calidissimi temperamenti, gulæ deditus, ex intervallis solum fæcalia excrementa deponebat, sicca, exusta, citra noxam ullam: Post longum temporis spatium quum dejiciebat, in imo ventris dolorem experiebatur immanem: uno die cum authorem doloris lumbricum suspicaretur, alvinas fæces aqua diluens, invenit quinque lapillos durissimos, quorum duo lentis, tres ciceris magnitudinem superabant, ad albicantem colorem declinantes: Cessantibus torminibus, post tres dies, iterum de ilium & ventris dolore queri cœpit, qui iterum excretis sex calculis ex toto est mitigatus. Sed cum nullum præter dolorem sentiret incommodum, de salute parum sollicitus, eadem regimine biennio usus, cum excrementis commixtos calculos excernens, At uno die aucta affectione, sæviore oppressus ventris dolore, cohibita alvo, auxilia quærit, & clystere injecto, ingenti cum ilium dolore, per sedem expulit calculos tres rotundos, avellanarum instar, valde compactos, cineritii coloris, mucoque tenaci, unde concreverant, respersos: Convocatis tribus Medicis, multa intra trium mensium exequitur, at citra levamen ullum, nam hic carnifex morbus nullis cessit remediis, ex quo accidit ut malo exasperato in ventris dira tormina, cum stercoris suppressione incurrerit, qui cum in horas exacerbaretur magis, & pluribus auxiliis, nec clysteribus emollientibus & vacuantibus succumberet, factum est ut ferocius sæviente dolor æger exanimis occubuerit.

Dissecto cordore, inventus est calculus castaneæ magnitudine & forma, Colo intestino tenaciter adhærens, qui anteactam tragœdiam excitaverat. *Zacutus Praxis admir. lib. iij. cap. cxxxiij.*

Observatio XV.

Ventris dolori obnoxiis intestina loco moventur, nec omentum omnia tegit.

Clar. Sylvius in Nosocomio Leydensi fœminam aperuit ex mœrore mortuam, anno 1664. in qua notavit Omentum non omnia intestina, quæ nonnihil loco mota erant, tegebat. Unde colligebat fœminam, dum in vivis fuit, sæpissime torminibus ventris, colicisque doloribus laborasse, &c. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

Observatio XVI.

Colicus dolor ob angustiam intestinorum ex nimia pinguedine. 1. A connexione tenuium intestinorum. 2. Ob intestina invicem conglutinata. 3 4. A cœci cum colo adhæsione, 5. A tumore fungoso Cœco adnato 6.

§. 1. Quidam sæpius reiterata colica divexabatur: ultimo in eam incidens deliquia patitur, & irritis remediis moritur. Omentum erat mera pinguedo scirrhosa Pinguedo intestinorum majorem occupabat locum quam ipsamet intestina cum excrementis infarcta. Pancreas erat plane sphacelatum, quod contagio infecit vicinas partes. In vesicula fellis erant quatuor lapilli majores, &c. *Vide lib. 2. tit. de morte repentina.*

§ 2. Uxor N. ingentibus doloribus ventris victa occubuit: Intestina tenuia, protuberantia omnia, arctissime connexa inter se, membranis & pinguedine cooperta reperta sunt. *Vide tit. de ventris Tumore.*

§. 3. Nobilis Paravinus, intestinis à dysenteria conglutinatis, sævissimis coli doloribus excruciatus tanti mali causam ab interitu detexit. *Iohannes Rhodius cent 2. Obser. 78.*

§. 4. Cantharina Sandra, uxoris *Rondeletii* soror, ægrotarat senior jam per multos menses, & tota contabuerat Colicis discruciata doloribus.

Cadaver sectum ut cruciatuum causa certior deprehenderetur, Observavimus intestina multis in locis mutuo connexa, spatio fere duorum digitorum, ex transverso: *Ioubertus in vita Rondeletii.*

§. 5. Auriga subito in curru expiravit. Longo tempore conquestus fuerat de abdominis dolo-

doloribus ad jugulum ascendentibus, &c. Omentum invenimus putridum cum ingenti fœtore: Hepar ingentis molis, ut utrumque hypochondrium fere impleverit, duriusculum: In abdomine inter membranas plerasque, hinc inde vesiculæ à flatu excitatæ: cœcum intestinum in sinistro hypochondrio colo adhærebat. *Vide lib. 2. tit. de morte subita.*

§. 6. Ante annos circiter xv. Ancilla Domini Pelissarii, Tribuni plebis Genevensis, boni habitus, vegeta & lepida, incidit in Iliacum dolorem atrocissimum, qui bidui spatio eam necavit. Aperto cadavere inventus Tumor fungosus, pugni magnitudine, cœco intestino adnatus, omnino putris, tanti fœtoris ut ulterius in inquisitione progredi non licuerit: Graviditatis vero suspicio remota, virginitatis notis præsentibus. *Ex communicatione Magistri Benjamin Noël Chirurgi & cadaverum visitatoris Iurati.*

Observatio XVII.

Ventris dolor, cum murmure & intestinorum agitationibus, à cerasorum & prunorum nucleis in intestino colo retentis.

IOh. Veron, Textor ex pago Courselle prope Montbelg. annorum circiter xl. dies 25. Iulii 1656. Montbelgardi decessit. Is autem à tribus annis nil nisi potulenta & liquida assumere valens, de dolore abdominis continuo querebatur, cujus causam serpentes & alia ibidem conclusa veneficio animalia, communi etiam opinione firmatus dicebat esse: mirandas enim intestinorum agitationes, & circumvolutiones frequentes cum murmure & sibilis sentiebat, imprimis cum vel tenue jusculum sumeret vel biberet. Quæ alvo excernebat aquea utique & velut filtrata erant toto triennio: Antequam cadaver paulo post mortem secaretur, Tumorem durum renitentem in hypogastrio licuit mihi observare.

Aperto abdomine, nuclei cerasorum ex colo intestino rupto, sphacelo exeunt, ita distento ut instar chartæ duplicatæ duplicatum illud esset: Factum autem erat, & omnino repletum cerasorum & prunorum nucleis in sese valde compressis, & trium plus minúsve librarum pondus æquantibus, qui alvinæ regionis excrementis, nisi tenuissimis & percolari aptis, meatum prorsus denegabant: Unde proculdubio murmur & sonora fluctuatio in inquietis intestinis marcidis, à descendentibus & resilientibus assumptis, nutritionis vitio in plurimos flatus etiam convertendis, animalium conclusorum vocis speciem de se dabat. Superdictis nucleis ad quadraginta plumbeos bombardarum portatilium globos, nescio quo consilio deglutitos (nec enim sub cura unquam fuerat mea) invenimus: Numeravimus enim & colligimus 35. fructu pruni sylvestris non multo minores, quosdam æquales (quos omnes ipse vidi, numeravi & tetigi) quinque ad minimum in subjectum stramen delapsis: Ex prunorum nucleis quidam à sphacelo intestino denigrati erant, aliis minime alteratis: Interrogata vidua, inventam mortis causam manifestam ignorans, annon recordaretur quo tempore maritus insignem cerasorum & prunorum copiam comedisset? Triennium inde elapsum esse respondit, An ab illo sputari nucleos vidisset? non vidisse ullos. Sic ex dissectione defuncti, præ macie sceleton fere referentis, apparuit quam male in veneficos & innocentes mortis causa referretur, *I. Nicol. Binningerus Centur. ij. observ. 20.*

Observatio XVIII.

Ventris dolor à deglutitis ferramentis, &c. intra intestina subsistentibus.

RUdolphus Durt fuit civis Basileensis satis dives in Suburbio Sancti Albani, ubi vidua cum tribus filiis adhuc degit, natura & temperamento melancholicus, habitu macilentus, viribus potens, quem ante quatuor annos mille passus vidi portare aquæductum ligneum nondum terebratum, olim maniacus: Vixit annos 56. Devoravit lignum, corium, fertum, chalybem, anno ante obitum 50. clavos ferreos equinos: item cultros, ossa, silices, omnis generis insecta, lacertas, bufones. De illis dixit dulcedine palato sapere, de his propter amaritudinem esse ingratos: Porro amphisbænas, serpentes, aranæas & quævis obvia quantumvis absurda, venenata & dura, horúmque quædam integra, quædam prius in ore contrita & masticata, Et inde lucrum quæsivit & obtinuit, & ideo notissimus fuit tum civibus tum extraneis. Anno 1669. sub finem Novembris cœpit ægrotare, & atrocissimos dolores internos pati: Quatuor septimanis post ad ipsum vocatus, reperi Pleuritico simillimum, ex sanguine à faucibus cultro deglutito vulneratis delapso & putrescente, cum dolore lateris punctorio, tussi, difficili respiratione & febri continua: Adjunctus fuit etiam alius dolor æque severus Intestini coli, cum tumore molli in inguine dexrro, quem credebat herniam esse ab onere: Tandem suborta diarrhœa biliosa, qua materiam, ovi vitello non absimilem copiose dejecit, viribus prostratis, postquam sic inordinati & monstrosi appetitus

peritus & malitiosi pœnas luit, 3. Ianuarii 1670. vitam finivit.

Cum aliquando mecum cœnaret, petiit ut post mortem suum corpus aperiretur & inspiceretur: Commonefeci tempore mortis, cum quadam prudentia, annuit statim, & uxori ut hoc permitteret graviter interminatus est sicque omnibus volentibus post obitum fuit sectus: Sectionem administravit Clar. D.D. *Henricus Glaserus* Anatom. & Botan. Professor. Statim ab initio pus effluxit, mox interanea abdominis conspeximus omnia pure obducta delabente ex pectore & agglutinata: Pulmones toti erant putridi, purulenti & fœtidi: In inguine dextro, in principio intestini coli, ingens fuit cumulus puris qui illum tumorem elevavit, collectus partim ex eo quod descendit, partim quod recens procreatum est & immediate à cultro hic infixo & hærente: Hoc enim pure absconditus erat culter, quem pure diffuso invenimus: Paulo inferius in ano repertus fuit alter culter cuspide acutiore & longiore: Docuit nos cadaveris apertio hominem neque Magum fuisse, neque ferrum concoqui posse. *Iacobus Rothius in Miscell. curiosis anni 1672. observ. 179.*

Eadem Observatio succinctius conscripta.

Vir lv. circiter annos natus, macilentus, colore faciei ex fusco flavescente, ante paucos annos maniacus, inde quanquam affectus hic mitior evaserit, nunquam tamen perfectæ sanitati restitutus, non solum cultros dentibus confractos, sed & araneas & lacertas, & bufones eadem temeritate masticavit ac devoravit: Tandem febre continua & cruciatu ventris ac diarrhœa correptus obiit.

In cadavere ejus Basileæ anno 1670. dissecto, reperta fuere duo cultri frusta, quæ juncta integrum perficiebant; alterum quidem in intestino cœco, alterum in ano: utrumque tamen integrum minime digestum: Tenuia intestina, pariter cum crassis, bile saturate flavo admodum fœtente scatebant, Cœcum præterea pure refertum erat.

Hic non tam mirari subit ferrum devoratum & non concoctum esse, quam venenata animalia frequenter aliquot annorum serie innoxie, aut saltem sine evidenti damno deglutita: Causa videtur peculiari fermento ventriculi & viscerum adscribendi, orto ex occulta crasi humoris atrabilarii: Notum quippe est quam mirabiles formas humor iste induat. *I. Rudolphus Burkardus ibidem observ. 178. Eandem habet I. N. Binningerus cent. 5. obs. 7.*

* *Causa videtur &c.*] Causam refert Celeb. *Wepferus* Tract. de Cicuta aquat. cap. 8. pag. 55. in constitutionem tunicæ mucosæ, sive crustaceæ ventriculi, Hæc tunica, *inquit*, neutiquam sensum abolet, aut plane impedit, quamvis illum moderetur, atque efficiat ne quibusvis injuriis obnoxius sit ventriculus, non secus ac cuticula cutim contra has munit: Fateor quidem tunicam hanc non solum pro diversitate animalium aliter atque aliter se habere, atque in quibusdam admodum crassam, densam & tenacem esse, indeque fieri quod quædam aliis venenum aliis alimentum existant, verum etiam in eadem specie animalium, E. g. in homine variare, unde quidam facile cujuscunque generis fercula optime tolerant, alii facile à dulcibus, acidis & acribus, etiam in parva quantitate ingestis læduntur: Novi quosdam qui juscula fervidissima sine molestia inglutierunt: forte anus Attica, apud *Galenum*, & fœmina Batava, de qua *Nic. Fontanus*, cicutam sine noxa devorarunt, densiore quoque crustacea præditæ erant: Forte etiam talem nactus est cultrivorus Basileensis qui absurda devoravit; Ipsam cuticulam ita densari & crassescere rustici, fabri ferrarii, aliique duriores peragentes docent, ut præ aliis qui mollicule cuticulam curant, vasa calidiora impune attingere aut apprehendere audeant. Vidi Blombergæ metallurgos Leodienses massas ferreas ignitas plantis pedum calcasse, imo rivo ferri fluidi ex furno emananti digitorum apices immersisse, ac prope manipulum hujus in vicinum parietem circulasse; qui in minutissimos globulos, plumbeis similes, quibus aviculæ sclopetis petuntur, secedebat: Inspectis & expectoratis tactu digitorum pulpis, deprehendi cuticulam ibidem, prope in corneam duritiem immutatam & vere impenetrabilem post tot adustiones fuisse redditam: nullæ vesicæ, nullæ crustæ novæ à candente ferramento excitabantur, nec plus doloris aut afflictionis alicujus percipiebant, quam propemodum lapis alindve omni sensu destitutum.

Peculiari fermento ventriculi) De eo actum sect. 7. observ. 1. hujus libri, & De hoc cap. 8. ejusdem Tract. idem *Wepferus*, Liquorem ventriculi, (quo semper hoc in omnibus hominibus madet) quem Fermentum ejus existimo, si non glandulæ (quas quidem jam invenerunt, sed solitarias similesque intestinorum) saltem extrema capillamenta arteriarum fundunt, idque forma liquoris, qui mora in ventriculo à calore lentorem acquirit, ac mucosus evadit non secus ac serum sanguinis & lympha: quotiescumque enim ventriculos tum ruminantium, tum aliorum animalium, etiam hominum perlustravi, detersis omnibus contentis, omnique humido iteratis vicibus exsiccato, dum ventriculum, fibras & nervorum dispersionem inquirendo, varie versabam, sæpissime rursus intus maduit, & sæpe satis largiter: Imprimis id mihi evenit in examine ventriculorum hominis, suum, canum, &c. & quamvis præcipue in ruminantibus, ob copiam liquoris sæpius regurgitantem, sperarim apiculos, imprimis in κοιλία μεγάλη, perforatos fore, tamen nullo ingenio, nec oculo catoptro armato conspicere potui, licet in singulos apices desinat papillula, seu linula mollicula, humidiuscula.

Observatio XIX.

Ileus inflammationem intestinorum ut plurimum sequitur. 1. 9. *Inflammatio circa coli initium præsertim contingit.* 2. 5. *Inflammationem intestini ejus fissura sequuta.* 4. *Ab inflammatione cum ulceribus intestinorum.* 5. *Ad eam sequitur sphacelus intestinorum & omenti.* 6. 7. 8.

§. 1. Quod spectat ad sanguinis aut seri intra intestinorum tunicas suffusiones, à quibus phlogosis, aut tumores dolorifici excitantur; revera ita fieri interdum concedimus, imo αὐτοψίᾳ novimus, exinde verò passionem non Colicam sed Iliacam excitatam fuisse observavimus: Quippe cum plures ab Ileo defunctos aperuerim, Intestini cujusdam inflammationem, ac sphacelum fere in omnibus, & morbi & mortis causam fuisse deprehendi, neque mirum hoc, quoniam in membrana tenera & maxime sensili, magna solutio continui spasmos & corrugationes dolorificas ita continuas & atroces ciebat, propterea ut intestini affecti motus peristalticus, quo fæces alvi versus anum protruduntur, inhibeatur ac prorsus invertatur. *Villis Tract. de Anima Brut. part. 2. cap. 15.*

§. 2. Intestina crassa tunicas easdem ac gracilia obtinent cúmque in Colo fæces recta ascendant, fibris carnosis robustioribus, quæ contractionis motum fortiorem efficiant, opus est: Hinc si inflammatio, aut sphacelus (uti sæpius novi) circa coli initium contigerit, adeo ut fibræ carnosæ læsæ contractiones pro fæcibus sursum elevandis obire nequeant, illæ versus Ileon restagnantes passionem Iliacam incurabilem inducunt. *Idem Pharmac. ration. sect. 1. cap. 2.*

§. 3. Mulier quædam dolorem Iliacum pati videbatur cum matricali commixtum, tandem quinquagenaria facta, æstivo tempore in hunc incidit dolorem, & trium dierum spatio in volvulum desiit affectum, unde in quarta mortua est: huic erat scirrhosus tumor in confinio intestini coli, qui erat repletus ossiculis multum acutis, & veluti intestinum pungentibus atque vellicantibus; quapropter observatione (obstructione) in intestino facta, & inflammatione suborta, flatibus repleta, dolore admodum insigni cum fœcum rejectione correpta interiit. *Hippolitus Boscus de Facultate Anat. Lect. 2. p. 24.*

§. 4. Rusticum novimus, qui cum post longiores torsiones, & ventris diuturnas inflammationes diem obiisset, & demortui incideretur corpus, longior in intestino fissura inventa est; ex qua etiam recentes uvas, quas paulo ante comederat, prorupisse conspeximus. *Benevenius cap. 76. de Abditis.*

§. 5. Anno 1668. Amstelodami vir quadragenarius moritur, hic ab aliquot jam annis, quasi tabe conficeretur, marcebat, & inter dubia vitæ mortisque vota miseram trahebat animam: Tandem febri correptus fuit 14. ante fatalem sibi diem: post x. nihil excrementorum per inferiora dejecit, tertio *fæces per os* fœdum in modum ejecit, quas triduo post anima sequebatur: Laborabat is omnium opinione volvulo, & revera is erat morbus, cui peritiores Medici, vel quod æger victus doloribus se convolvat sæpius, vel quod flatus in ventre quasi volvantur, etiam hoc nomen indi non abnuerunt; Nondum mihi hominem, vere miserando hoc morbo extinctum, secandi fuerat oblata occasio: hanc igitur non negligendam ratus, apud propinquos eam mihi impetravi veniam.

Ego inter secandum convolutionem intestinorum nullam, sed ea circa coli principium arctius compressa atque inflammata reperi: & ubi cauta leníque incisione ea aperueram, ulcus inveni, quod transitum ad inferiora fæcibus negabat, & hinc quæ deorsum vergebant, vacua, quæ sursum, excrementis plena; quin ipse ventriculus iis infectus, fœdum visu, grave odoratu spectaculum erat: Post inventam morbi causam, dum causæ causam indago, ecce tibi Pancreas se offert, quod ordinariam longitudinem media sui parte latitudinem tribus transversis digitis, crassitudinem incredibili modo, pondus xiv. unciis excedebat: pendebat enim uncias xix. cùm hominis quinque, equi xi. plerumque pendeat; Omni ex parte plenum erat scirrhosis glandulis, ovum columbinum magnitudine exæquantibus: Hac Pancreatis mole compressum Ileum, primò inflammatum, deinde exulceratum negaverat excrementis transitum. *Th. Kerckringius observ. Anatom. xlij.*

Venio ad imaginariam, quæ vulgo obtinet, de convolutione Ilei opinionem, quæ si fieret, fieret necessario cum Ilei à mesenterio dilaceratione, ea autem quæ hoc sequeretur in corpore catastrophe, ob sanguinis, per cava ventris ruptis majoribus vasis effusionem, cum à nemine observetur, fit ut dubitem an satis magna attentione scrutatus sit *Riverius* cent. 3. obs. 86. & alii, qui dicunt anatomiam isti convolutioni patrocinari: neque enim detecta est unquam, ut credo, cultro anatomico ista convoluta intestinorum contorsio: Quam opinionem meam, ne temerariam aut injuriosam quispiam credat, audi quomodo *Riverii* errorem excusem: *Aperto cadavere inventum est intestinum Ileon tribus complicationibus convolutum, & quasi compactum in unam massam, circa finem illius: tota illa intestini portio complicata, gangræna affecta erat, cum portione mesenteris sibi adjuncta: Aperto cadavere*, à Chirurgo scil. aliquo, quantùm arbitror, his enim vix ego datur id à Medicis negotii, *Inventum est &c.* non addit, à se vel visum, vel accuratius examinatum: for-

tor & cætera satis prohibebant hac curiositate : Ergo *inventum est*, referente puta Chirurgo, obiter hæc inspiciente, *Ileon tribus convolutionibus convolutum & quasi compactum in unam massam circa finem illius:* Compactum in unam massam apparuisse ex inflammatione, gangræna & ulcere facile imaginor, inde Chirurgus, vulgari præjudicio imbutus, hanc convolutionem esse pronuntiavit? Adeo ut nihil hic aliud visum fuisse existimem, quantùm quidem ad convolutionem attinet, quàm id quod nos in subjecto nostro, magna pertinacia contra tetros qui afflabantur spiritus depugnantes, invenimus: Meministi verò Lector *Riolanum* lib.2. Anthrop, cap.16. dicere se dum aperiret Ill. *T. huani* corpus, se in eo Pancreas undique scirrhosum invenisse, quod magnitudine hepar adæquaret; confer at cum eo nostrum, & quemadmodum videbis hoc illo multo admirabilius, ita fateberis latere sæpenumero in corpore morborum causas, quæ & ipsæ morbi sunt, quas ne suspicari quidem Medicus potest: frequentes autem ab Anatomicis qui eas invenerunt, observationes in lucem datæ id afferent generi humano commodi, ut dum medicamenta ordinaria ad speratam sanitatem parum conferent, Medicus mentem advertat ad hæc, ludibria dicam potius quàm ludos naturæ, quæ dum sic ludit, nobis illudit. *Idem.*

Faces per os tertio die dejecit] *Galenus* XIII. 17. observavit, quamvis causam ignoravit, clysteres per sedem infusos ad jejunum usque intestinum ascendere nunquam posse: quod tamen ipsum de sanis tantùm, iisque quibus secundum naturam se babet valvula intelligendum, cùm sæpenumerò in dissectionibus à me observatum sit, valvulam Coli laxiorem quibusdam à morbo fuisse, ita ut aqua vel aër inflatus per Colon in Ileo pertransierint: Rarius tamen id contingit, nec nisi p. n. in iis qui Ileo & Colicis doloribus vexantur, quibus interdum clysteres ad ventriculum usque, una cum excrementis, sic ascendunt ut vomitu reddantur: Et hujusmodi casibus valvulam banc ruptam, aut male affectam fuisse credibile est, vel muco pituitaque crassa ita oblitam (quod facilius mihi persuaserim) ut cœco ac colo quasi agglutinata aperiri haud quaquam potuerit? Atque hoc est quod idem *Galenus* de symptomatum causis notavit, aliquibus clysteres injecto sic ascendisse ut vomitu rejecti fuerint, non secus ac fæces, quæ per letbales volvulos nonnunquam evomuntur, *Spigelius Anatom. lib.8. cap.19.*

Joh. Daniel Major historiæ Anatomes cap.3. §.8. in subjecto vitili decollato, Coli valvulam exhibens, flatum per follem in intestinum rectum adegit, ut videret an dicta valvula obstatet, & transitum clysterum ad intestina tenuiora occludi doceret in corpore vivente, Sed libet patebat auræ inflammatæ per intestina à recto usque ad duodedum transitus.

§. 6. Aperui olim corpora ex Iliaca passione defunctorum in quibus Omentum & Intestina tota Sphacelo tenebantur: Ex his fœtor gravissimus vetuit penitius morbi causam indagare. *Fabritius Hildanus lib. de Gangrana cap. 4.*

§. 7. Clericus annos 22. natus horruit & incaluit: Nox implacida, Vomitiones assiduæ rerum variarum, deinde velut cineritiæ ac nigricantes: Dolor ad totum ventrem implacabilis: hypochondria ἐπώδυνα & distenta: neutrum in latus decumbere potuit: febris assidua, jactationes; ferre potuit phlebotomias, nec adjutus est: venter perpetuò siccus non solvebatur: Volvuli magna erat suspicio, 5. die repente interiit: Vomendi finis non fuit: Incendium intus magnum: Mortuus valde è maligno intumuit.

Aperto cadavere, Colon erat velut *nigrefactum*, Epiploon totum putre, ad regionem Hepatis sanies purulenta: fœtebant adeo omnia ut viscera dimovere impossibile fuerit. Audio halitum illi fœtentem fuisse. *Ballonius lib. ij. Epidem. & Ephemer. pag. 193.*

§. 8. Novi ebriosum Iureconsultum, qui cum temperamento biliosissimus esset, ideóque bile mota, quam clysterem naturalem vocat Avicenna, bis, ter in dies alvum deponeret; demum ut docet *Hippocr.* aph. 52. sect. 2. cum senescenti adstringeretur, pituita nimirum bilem superante, & ætatis & quotidianæ ebrietatis vitio, erat enim sexagenario proximus, nec alvum tensam ulla arte posset deponere, naturæ pensum persolvit, intestinis immano quantum tumentibus, adeo ut viderem crassitie brachium adstantis, quod duabus vix capiebam spitamis, superasse.

Dum mortui fieret anatome, statim musculis abdominis & peritonæo secto, *intestina sponte crepuerunt*, anatomicúmque & viciniores, tanta alvinarum fæcum mole obruerunt, ut vestes illorum nemo adstantium internosceret: Itaque omnibus fœtorem fugientibus, nihil ulterius observari potuit: Hoc rarum quod Colon inflammatum, & immane quantum tensum; loco suo motum à Medicis judicabatur, adeo enim cætera premebat intestina, ut alvo omnimode suppressa, decimo demum die Ileosus factus fato suo fungeretur.

Cum ad consilium biduo ante mortem vocaret, suasi dari patienti argentum vivum, crebro per corium transitu perpurgatum, quod sæpe vidi sine noxa, momento citius, eductis secum obviis fæcibus, per intestina transiisse: A cujus usu, ne frigore interanea læderet, statim clysterem ex puro Cretico vino injiciebam, sicque aliquot coli nimia tensione morituros, cui Dei gratia servavi: Sedalius Medicus Chymicus maluit hominem in certa morte relinquere, quam remedium, quod judicabat periculi plenissimum, tentare: *Pilas alii* in hoc casu *aureas*, argenteas, aut etiam, si illæ desint, plumbeas præscribunt, sed argentum vivum pilis omnibus expeditius, velocius intestina percurrit perpurgatque. *Henr. ab Heers observ. Medic. ij.*

Febris assidua, ferre potuit phlebotomias] Indicis phlemones intestinorum: Sic notat *Riolanus* phlegmonem & gangrænam in parte aliqua Ilei produxisse volvulum. Imo solam Clariss. *Guido Patinus*, facultatis Medicæ Parisiensis Decanus, inflammatoriam dispositionem Ilei causam agnoscit: *Platerus* quoque hanc

Con-

Convolvuli magis frequentem causam adstruit, in quo tumor extrinsecus cum vestigio aliquo lividitatis, quod observavit, deprehenditur: Hujus inflammationis causa est, *ait*, sanguis venarum mesaraicarum, extra venas in intestinorum substantiam effusus, ob copiam vel tenuitatem eo defluens, frequentius ob dolorem insignem, qui præcessit, eo impulsus, aut ab alia intestinorum læsione concitatus: Præter jam dictam (*addit idem*) phlogosis alia, seu fervor illis non infrequenter accidit maxime tenuioribus, unde Iliacus quoque dolor, potius quam Colicus (licet eum etiam sic communiter appellent) sævus diuque durans, gravia quoque inferens symptomata, oritur; quandoque nimirum (sicut longa observatione cognovimus, signisque certis deprehenditur) bilis, non in intestinis retenta, (sicuti in illorum obstructionibus) sed in intestinorum substantiam se inserens inficiensque, vellicat, rodit, urítque; Sicut in ventriculo ardores illos diuturnos simili modo interdum evenire, atque ex macula lutea post mortem sectione facta inventa nos deprehendimus; Et hoc idem in intestinis accidere eadem experientia cognovimus: Quæ & causa est cum hoc fit, quod hærente illic bile diutius, vel continuo de novo affluente, dolores adeo pertinaces, diuturni, & qui, licet mitigentur, mox tamen redeant, accidant. *Praxeos lib. 2. cap. 13. de ventris dolore.*

Nigrefactum] Binas hujus mali causas observavit in demortuorum sectione *Franc. de le Boe Sylvius*, alteram quidem intestini Gangrænam, ipsamque comitantem Intestini corrupti corrugationem & coarctationem tantam, ut fæcibus transitus deorsum omnis denegaretur, quin eædem ad regressum sursum, adeoque per vomitum egressum miserandum cogerentur.

Colon Nigrefactum] Subjectum, sive pars affecta, plerunque sunt intestina tenuia, ex quibus tamen præcipue hoc in morbo intestinum Ileon laborat ac patitur: Interdum tamen & Colon subjectum esse posse, ostendit author Definitionum *Galeno* adscript. *Volvulus est inflammatio intestinorum, qua neque flatus, neque excrementa pertransire sinit, quin tormina valida doloresque excessivos exsitet.* Colon autem in censu intestinorum habendum esse adeo certum est, ut *Hippocrates* ἔντερον simpliciter id vocet 6. Epid. 4. 3. Huic etiam accidere inflammationem expressim docent quæ habet lib. de Affect. text. 22. *Volvulus fit quando confertum stercus comburitur, Et intestinum quippe his confertis induratis inflammatur.*

Intestina sponte crepuerunt] Exemplum lugubre anno 1662. in Viro Reverendo D. Jac. Puri, Pastore Ecclesiæ Neocomensis in Helvetia: Omphalocele aure aliquot annos laborabat, ac remedium à me morbo quærit: negavi quicquam in malo inveterato tentandum, palliativæ curæ tantum locum esse & prophylaxi, ne affectus ulterius serperet: Paucis post diebus Agyrta quidam Occitanus, nomine Chaumeras, se obtulit, integram salutem pollicitus; Fidem adhibet Pastor, eóque lubentius, quod in solarum Herniarum curationem incumbens, nullíque alii Chirurgiæ addictus, in ea numeris omnibus absolutum crederet: Parat ille cavum ex ferro albo instrumentum, instar scutellæ, quod vix dolenti loco admotum, phlegmonem in eo accersit, Vocatus postridie, sublividum quid sub cute animadverto, ac gangrænæ initia adstantibus prænuntio, desperatæque salutis esse ægrum: Paucis post horis dum locum ungue scalpit Chirurgus, aperitur cutis, hiátque tenue intestinum, ex quo protinus affatim chylus exsilit: Chirurgus, cui in parato erat acus filo transfixa, suere satagit, sed putri intestinô suturam non admittente, utrumque illius extremum filo constringit: Mors quatuor post die consequitur, etsi vir integer & robustissimus de unione extremorum non desperaret.

Pilas alii aureas, &c.] Quidam ex regulo antimonii conflatas exhibent, quibus præter pondus inest quoque vis laxans: Sed cavendum ne jam deglutito globulo aureo, eóque non secedente, accedat exhibitio hydrargyri, hoc enim ab auro detinetur, ita ut neutrum permeet: quod contigit anno 1670. Pharmacopæo Genevensi D. Du Puïs, cui Ileó laboranti, cum exhibitus esset sine successu aureus globulus, ad Mercurium quoque deventum, ita ut utrumque restitaret, magno imminente ab hydrargyro periculó: Tandem insufflato in anum Tabaci fumo, magna vis fæcum elicita, pauloque post & hydrargyrum & aurum prodiere.

§ 9. Clariss. *Guido Patinus* inflammatoriam dispositionem Ilei intestini semper hunc producere morbum censet, adeóque plurimos evadere per Venæ sectionem, fotus tepidos, semicupium ex aqua tepida & enemata emollientia: Idem ante annos triginta in auriga cujusdam Archiepiscopi, ex volvulo demortuo, totum hoc intestinum corruptum, nigrum & gangræna conspersum fuisse litteris mihi indicavit. *Blasius in Veslingii Anatom. c. 3. p. m. 46.*

Observatio XX.

Ileus à mutuo intestinorum subingressu, seu Intussusceptione.

§. 1. Animadverti intestinorum tenuium mutuum ingressum spatio ampliore quam sit digiti longitudo, præsertim in nonnullis quos dolor Iliacus enecaverat. *Columbus lib. 5. Anatom.*

§. 2. Aliquando intestinum in cavitatem intestini descendit, unde obstructio fæcis & corruptio illius cum morte oritur, sicut in sectione Anatomica observavi, Iuvenis enim quidam hoc morbo affectus sine ullo hydrargyri juvamine mortuus est: quod cum permeare non potuisset, prope obstructionem à me inventum fuit. *Dom. Panarolus Pentec. 1. observ. ultima.*

§. 3. Altera hujus mali causa post mortem à me deprehensa fuit, Intestini tenuis parte quavis coarctati ingressus in partem proximam, sed flatu solito magis expansam: Unde alvinis fæcibus transitus omnis ad alvum præcludebatur, consequente mox earundem regressu & ascensu ad ventriculum, cum miserabili ipsarum evomitione.

Iudicavi modo dicto illum contigisse intestini tenuis in partem proximam ingressum, Et quidem nunc partis superioris in proximam inferiorem, nunc inferioris in superiorem, quoniam observaveram sæpius

pius I. Intestinum tenue variis in locis flatu distentum, atque in partibus proximis, tam superioribus quam inferioribus, ad notabilem longitudinem arctissime contractum: 2. Ægros eosdem torminibus pressos corpus suum mire agitasse ac non tam subito inflexisse: Ista vero inflexione sæpius repetita contingere potuit ut subinde ob relaxatum in alterutro extremo intestinum, ulterius pressus flatus locum concederet opposito Intestini adhuc coarctati extremo sese in satis sufficienter expansi intestini cavitatem insinuandi, succedente mox ejusdem intestini à propulso flatu liberati coarctatione satis violenta circa partem proximam insinuatam: Quoties autem pars intestini inferioris subit superiorem, toties aut sponte per assumpta alimenta, aut arte per pilulas plumbeas, aureasve deglutitas, coarctatam spes superest: Non item, quando pars intestini superior ingreditur inferiorem, quoniam sensim ulterius pergit pars conclusa, unde augetur magis magisque angustia, omnisque præcluditur contentis descensus, quocirca necessario certaque inde venit expectanda mors. *Franciscus de le Boë Sylvius Pract. l. 1. c. 15.*

§. Dissecui quandam volvulo denatam, cujus superior intestini pars in inferiorem inserebatur. *Plempius fundam. Medicinæ cap. de mesenterio.*

§. 5. Intestini tenuis coarctati parti cujusvis ingressus in partem proximam, contingit, juxta *Franc. Sylvium* Praxeos p. 183. quod intestinum tenue variis in locis flatibus distentum, atque in partibus proximis, tam superioribus, quam inferioribus, ad notabilem longitudinem arctissime contractum fit: Quod vidi in Nosocomio Leydensi in cadavere viri, ut & in fœmina xl. annorum ab eodem dissecta: unde si ad dolorem levandum, vel aliam ob causam, abdomen prorsus vel comprimatur, vel antrorsum inflectatur, facillime hic ingressus contingit, idque vel partis inferioris in superiorem, vel superioris in inferiorem, Inflammatio autem contingit ob sanguinis in intestina effusionem, præsertim acrioris &c. Sic vidi vascula sanguinea ita tumescentia à sanguine in iis hærente, ut supra tenium intestinorum tunicam distenta egregie observarentur in dissectione illius fœminæ: Inflammationis vero illius causam fuisse judicabantur carbones suppositi, quatenus immediate supra eum locum, trium scilicet digitorum transversorum spatio sub umbilico, in cute abdominis observatæ fuerant quamplurimæ maculæ nigricantes: Quod autem à carbonibus suppositis ortum censebatur, ratio hæc est, quatenus è numero mendicarum erat, quæ hyeme semper multum ignis secum circumferunt, atque supponunt, moxque iterum auferunt, partesque omnes corporis aëri frigido exponunt: unde puto primò à nimio calore humiditatem sanguinis affluentis in tam exiguis vasculis aliquomodo dissipari, sic minus fluxilem teddi: Secundo à subito frigore stagnari atque incrassari: vascula quoque ab intenso illo igne aliquomodo corrugari posse credo. *Ioh. Von de Flammerdinge Disputat. de Iliaco dolore.*

§. 6. Interdum revolvitur intestinum instar digiti cheirotecæ reduplicati, quod omnino obstruit viam intestini, inde vomitus intestinorum per partes superiores: Reduplicationem hanc omnino fictitiam dicit nominatus *Patinus*, quam nunquam videre potuit; At bis terve eam in cadaveribus dissectis cum Clariss. Ioh. Walæo videre contigit: *Blasius comm. in cap. 3. Anat. Veslingii cap. 3. p. 46.*

§. 7. Sub ipsa præteriti nuper anni 1676. auspicia, mulierem ex pago Vallis Leporinæ, Faito, advenam, cui eadem exitus ex hac vita quæ adventus in hanc urbem (Schafusam) hora contingerat, in Xenodochio nostro dissecuimus, diros ante obitum ventris cruciatus cordis anxietates, *dejectiones cruentas*, randemque *vomitus* perpessam.

Patefacto abdomine Ileon alicubi plane constrictum, ac velut injecto laqueo strangulatum vidimus: Nimirum ejus portio, quatuor transversos digitos longa, plurimum contracta & angustata, intra proxime superioris cavitatem absc ondita prorsus latebat, hacque sua φάσει vetam ejusmodi *intro-susceptionem*, qualis à Clat. *de le Boë Sylvio Idea Prax. Med. lib. 1. cap. 15.* describitur representare visa est. Intus vero non Intestina duntaxat, imprimis Ileon, sed & ventriculus multis quasi stigmatis inflammatus erat.

§. 8. Post inde ac nuperius dissecui Puellam octennem, cujus Ileon tres ejusmodi Intro-susceptiones distinctis intervallis spectandas exhibuit, una cum lumbricis alicubi velut conglomeratis, & mucagine intus contenta valde biliosa & crocea, interiota quoque ventriculi incrustante: Unde judicatu omnino proclive fuit Puellam sine torminibus, & præcordiorum anxietate vitam non finivisse; quod & assertione eorum qui curam ægræ habuerunt confirmatum. *Ioh. Conradus Peyer Tractatu de Glandulis intestinorum.*

De Ileo plane constat horrendam eam & commiseratione vere dignam affectionem, à vehementi spirituum animalium, fibras splanchnicas incolentium, excandescentia oriri: ob quam illi contenta Intestinorum deorsum pellere non valentes, eadem magno cum impetu, & via præpostera sursum projiciunt: Quemadmodum autem remoræ descensu contenta prohibentes variæ esse possunt, ita non prorsus alienum à ratione esse arbitror asserere, Serum in plexibus glandulosis aliquando, crasi ejus vitiata, indolem austeram, stypticam, atque tincturæ gallarum æmulam sortiri, poinde ut manipulus circularium intestini fibrarum, ejusmodi tinctura imbutus, facta pertinaci constrictione, neque excrementitiæ ciborum parti, neque flatibus transitum largiatur. Unde his in molem illic aggestis, ac perpetuo stimu-

lo

lo ad excretionem stimulantibus, fæcum ciborumque excretio per superiora, extremo naturæ conatu tentatur; Sæpe tamen in Ilei constrictione minus arcta nec diuturna, exhibitis quatuor pluribusve globulis ex Electro metall. antibectico Poterii, (quos Clar. D. D. Secreta in opere de Febre castrensi commendat) sanatio mature instituta feliciter succedit, in quantum insigni eorum penetrandi vi transitus via patentior redditur: Ubi vero eadem intestini constrictio pertinax valde, aut inveterata fuerit, proinde ut spiritibus animalibus cum sanguine arterioso tumultuose exardescentibus, inflammatio, febris, ac tandem gangræna oboriatur, spes salutis inde admodum in arcto relinquitur. *Idem Peyer.*

Ventriculus multis quasi stigmatis &c.] Proinde ut hinc promptum fuerit Tincturam aliquam acerrimam intestini fibras in pertinaces corrugationes adigentem, atque tandem maculas inurentem, concipere. *Idem.*

Intrususceptionem] Torminum genesim atque Introsusceptionis conceptionem, anni superioris æstate *Ranæ* jucundo admodum & utili experimento oculis nostris exhibuerant: Etenim intestina vivente amphibio lacessita diversis in locis pertinacissime mox se constringebant, contentis violenter sursum deorsumque [qua data porta] protrusis atque hinc inde in cumulos quasi congestis: unde quædam intestini portiones valde impletæ ac turgidæ, quædam prorsus inanes & arctissime clausæ perstiterunt, donec soluta fibrarum structura, meatus liberior redderetur: Intestinis autem hinc inde se constringentibus, & sive chylum sive fæces sursum deorsumve projicientibus, factum ut illæ alicubi in molem adgestæ, parietes intestini plus debito ampliarent; quod in faciei morem dilatatum, inter se recipit constrictam inferioris intestini portionem, eamque sinu suo absconditam aliquamdiu detinuit, donec fibris se denuo exporrigentibus, intestinum è latibulo alterius, velut è domuncula cochlea, in apricum pristinámque sedem rediret. *Idem.*

§. 9. Saltatoribus, mimis, aliquando tenuia intestina intorquentur: Filiolus Dom. Petrei, Medici celeberrimi, volvulo interiit, In dissecto Ileum ita replicatum inveni, ut sic chirothecæ digitus contraheretur. *Ioh. Riolanus Pract. p.m.* 156.

§. 10. Quam rarum sit Ductuum dari intussusceptionem, nulli non cadavera hominum curiosius dissecanti notum: In cystico bilario se eam invenisse in observatis tradit *Ioh. à Mekeren*: In infante nonuno, postquam Iliaci interierint, me eam in Ileo intestino observasse scias velim; imo etiam in puero 14. annorum eam notare licuit, & quidem duplicem, si uno loco pars intestini inferior se insernerit in superiorem, altero pars superior in inferiorem. *G. Blasius Observ. Med. p.* 3. *obs.* 3.

§. 11. Intestina, lumbricorum instar varie se moventia, intussusceptionem quandam incurrunt, imprimis ubi dolore atroci afficiuntur, & hoc modo excrementis transitus ad anum denegatur, hinc Ileos; Mediis ordinariis nihil efficientibus, cucurbitula magna sine scarificatione sæpius parti dolenti apponi potest, atque iterum auferri: Annon etiam præstaret facta dissectione masculorum & peritonæi, digitis susceptum intestinum extrahere quam certæ morti ægrum committere? *Paulus Barbette Anatom. Pract. lib.* 4. *cap.* 1.

An non præstaret &c.) Illustr. Baronissa à Lanti, prope Castilionem ad Sequanam in Burgundiæ Ducatu, Iliaco affectu laborans pro deplorata habebatur: Offert se juvenis Chirurgus, diu castra secutus, qui salutem certam pollicetur, modo Nob. ægra sectioni in abdomine faciendæ se submittat; Concessam aggreditur Chirurgus, multisque adductis & evolutis intestinis, antequam convolutio & contortuplicatio appareret, eam nactus explicat, & nodos dissolvit, postmodum sedi restituit; Hinc gastroraphia facta, vulnus felicissimo successu consolidavir, integræque valetudini Nobilem restituit: Quæ sospitali suo stipendium annuum constituit, cujus usura per triennium tantum frui licuit, supervixit enim Matrona. *Ex communicatione Viri Reverendi Dom. Pinault, Pastoris Ecclesiæ Genevensis, qui cum dicta Baronissa familiaritate junctus fuit.*

§. 12. Theodori Roulen puerum aliquoties invisi, qui dolore fixo & continuo sub regione Hepatis per annos aliquot laboraverat, Eo tandem ex gravissima Iliaca passione mortuo, vocatus sum ut causam præcedentis doloris inquirerem.

Aperto corpore, inveni intestinum Cœcum contractum, in intestinum Ileum se insinuasse, idque oppleviffe, *adeo ut nihil ex superioribus intestinis* ad Colum permeare posset, inde Iliaca: Denique fisso Ileo, & *exempto Cœco, id ubique inflammatum & tumens* inveni: Præterea scirrhus exulceratus, aut potius cancer exulceratus in ipsius Cœci intestini fundo conspiciebatur.

§. 13. Diversæ constituuntur causæ Iliacæ passionis: Præcipua autem est Ilei constrictio & coarctatio: Itaque hujus rei indagandæ causa cadavera inspexi; & quamvis ut plurimum fœtor adeo teter erat, ut vix possent exquisite omnia considerari, id tamen in omnibus hactenus observavi, principium & originem hujus morbi fuisse circa intestinum Cœcum: h. e. sacculum, qui in fine Ilei & coli principio conspicitur. Quare existimo valvulam (quam Clar. *Bohinus* in initio coli invenit) primum ex intestini Cœci inflammatione adeo contrahi & constringi, ut plane nihil excrementorum permeare possit, sicque accrescere inflammationem, ut eandem totum intestinum Ileum, imo & circumjacentes partes gangræna & sphacelo corripiantur: ut observavi in omnibus quos præter prædictum puerum hactenus dissecui. *Fabritius Hildanus centur.* 1. *observat. lxi.*

Adeo ut nihil ex superioribus intestinis &c.] Vulgatam sententiam, Ileon oriri à magna intestinorum obstructione vel coarctatione (tanquam proxima causa & immediata) ob quam eorum occlusa via, nihil infra permeare possit, Impugnat *Sennertus* hac ratione; Quod si intesti-

na tenuia plane occlusa & coarctata essent (etenim in intestinis tenuibus ut plurimum Ilei causa consistit) reddi ratio non posset quomodo fæces & stercora, quæ in crassis congeruntur, illuc impelli possent & vomitu excludi. Nec item quomodo clysteres & glandes vomitu expellerentur si intestinorum via plane præclusa esset: Nota est historia à *Mattheo de Gradi* citata de puella, quæ Ileo laborans, cum omnimoda alvi adstrictione, fæces primo, hinc clysteres injectos, vomitu rejecit: Imo triduo post inditum longum suppositorium per intestina brevissimo tempore ad os irrepsit: atque etiam similiter secundum, quanquam filo femori alligatum. Et tertium quatuor filis fortibus constrictum. Et nos anno 1666. vidimus quendam Coriarium, nomine Lessize, annorum 40. virum robustissimum, cui Iliaca passio contigit ab inflammatione tenuium intestinorum, (quam pepererat bilis commota, quod in carceres paucis ante diebus conjectus fuisset) tertio affectus die clysteres duos, ex decocto herbarum virentium paratos, & pridie injectos, vomitu excluisse; morbi tamen vehementiam, incomparabili tolerantia & animi robore sustinuisse, postridie morte succedente quæ morbi fuit quarta. Ex quibus liquet in Ileo viam intestinorum non semper ita occlusam esse, ut vulgò statuitur, sed aliam causam subesse, quam innuit *Galenus* 2. de sympt. causis cap. 3. ut miratio sit Practicorum aciem subterfugisse, motum scil. fistularis expultricis intestinorum inversum & præposterum, cum quæ per inferiora dejici debent, ad ventriculum repunt ac vomitu pelluntur: Intestinis scil. motus inest naturalis, quo chylus & fæces ad inferiora sensim pelluntur, peristalticus dictus, qui per fibras orbiculares & transversas intestina contrahentes peragitur, similis lumbricorum motui, qui partes corporis successive movent: Pervertitur autem aliquando motus hic à causis p.n. ut intestinorum fibræ, quæ à superioribus motum debent ordiri versus inferiora, præpostere ad superiora contrahantur, ita ut quæ in intestinorum cavitate continentur, non ad alvum sed ventriculum tendant, unde emergit affectio Iliaca: Non absimile quid in vomitu evenit, Cum œsophagi fibræ à supernis versus ventriculum se contrahunt, deglutitio fit: cum inverso hoc ordine à parte inferiore ad superiorem motum incboant, vomitus contingit: Læditur autem motus hic peristalticus naturalis, expultrice intestinorum vehementer lacessita, ubi contenta p. n. ad alvum inferiorem trudere nequit, tunc motu præpostero superiora affectat: Irritantes autem causæ plures sunt, quarum frequentiores & præcipuæ ad obstructionem seu angustiam referuntur: Hujus causæ cognitio non parvi ad curationem momenti est, cum laxatis fibris (quod observavit de *Gradibus* in puella memorata, quam curavit jusculis pinguibus, quæ virtutem attractricem laxant, exhibitis) motus hic remittat, per adstringentia & roborantia augeatur.

§. 14. Puer triennis, qui 25. dies decubuerat, ac ex lumbricis ægrotasse putabatur, dissectus fuit: Huic intestina cuncta flatu turgida & lucida, unam tenuis intestini partem intra se contractam ac convolutam, quasi in se infarctam, ut duritiem quandam, tanquam tumoris speciem repræsentaret, vidimus: nam quod sesquipollicem longitudine æquabat dum involutum esset, id leniter evolutum, duos fere palmos implebat. *H. Smetius miscellan. lib.* 10. *pag.* 579.

§. 15. Puella 10. circiter annorum febre, tussi convulsiva aliisque affectibus afflicta, (*vide lib.4. tit. de Febr.*) & enecata, à me dissecta fuit: Ejus ventrem inferiorem aperiens; Intestina tenuia pluribus in locis mutuo involvebantur: nempe partis unius superficies convexa in alterius concavam, tanquam in vaginam fuit intrusa & alte recondita; Quod quidem à viscerum motibus convulsivis omnino contigisse arbitror: Dum enim ob spasmum vehementem, ab origine nervosa, excitatum, fibræ oppositæ simul convulsæ, idem intestinum una in motus contrarios agerent, facile evenit ut intestini Ilei pars una sursum lata alterius deorsum raptæ cavitatem incurreret. *Thom. VVillis Pathol. cerebri cap.* 8.

Observatio XXI.

Ileus ab implexis, involutis, intortis intestinis. 1. *A connexis & convolutis instar funis.* 2. *Ab Ileo contortuplicato.* 3. *Ab Ileo tribus complicationibus complicato.* 4. *Ab Ileo diversis in locis convoluto.* 6. *Ab Ileo tribus nodis constricto.* 7. *Ab ejusdem constrictione.* 8.

§. 1. Puer XVII. annos natus, hydropicus, cum 14. dierum spatio excrementa alvi per os evomeret, nec per secessum quicquam egereret, exspiravit: In hoc cum post mortem rugitus ventris, & illius quædam palpitatio sentiretur, eoque nomine de sepeliendo ambigeretur, accersitus, cum ventrem aperirem, flatus randem erumpebant: Verum intestina tantopere distenta erant, ut femoris crassitiem certis in locis adæquare viderentur, atque ex compressione disrumperentur, stercusque magno cum impetu profunderetur: Aliis verò locis adeo convoluta, intorta & implexa, ut nulla illic nec excrementis nec flatibus deorsum pateret via: Sed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta erant, qui rursum aliis minoribus referti, inæquales illos motus effecerant. Præter hæc Hepar corruptum, arenulis, lapidibus infarctum, Lienem imminutum, Pulmones vitiatos costisque affixos ostendebat. *Platerus observat. lib.* 3. *p.* 657.

§. 2. Intestina aliquando aliquomodo connectuntur, ut observavi, tanquam in fune madefacto, qui postmodum convolvitur: Et in hoc casu mirum in modum pila tum plumbea, tum argenti vivi potio prodest. *D. Panarolus Pentec.* 1. *observ. ult.*

§. 3. Per Iliacam passionem εἰλεῖσθαι convolvi videntur intestina, Testisque mihi fuit D. *Tilemannus*, se vidisse aliquando in sectione anatomica ab Ileo mortui, Intestinum *Ileum contur-*

contortuplicatum, uti pannus à lotricibus convolutus. *Dietericus Iatrei pag.* 40.

§. 4. Die 29. Januarii 1644. D. Patris laborare cœpit colico dolore vehementi ex intenso frigore concepto: vocatus Pharmacopæus injecit statim clysterem emollientem, carminantem & laxantem, quo fæces multas excrevit: dolore perseverante iteratus fuit idem clyster, adjectis oleis carminantibus, quem non rejecit, Dolore adhuc sæviente, tertius postmodum injectus est, quem etiam retinuit: plurimis immissis suppositoriis, clysterum portionem excrevit sine ulla materia fæculenta: Die 2. morbi vocatus, præscribo fotum emollientem & anodynum toti ventri admovendum, & clysterem ex fotus decocto paratum, quem etiam diu retinuit, & exiguam illius portionem rejecit sine ulla materia: Nullus dolor aderat, neque ulla febris, vomitus autem per intervalla infestabat: Hinc conjicere licuit ægrum Iliaca affectione laborare, sed à qua causa fieret, valde dubitatum est in consultationibus pro tanto affectu convocatis: Inflammationem enim testari videbatur febris, quæ tertio die supervenit, sitis & linguæ ariditas: Sed quomodo inflammatio intestinorum adesse posset citra dolorem concipere non poteram: Videbatur potius fieri à fæcibus induratis, vel contorsione alicujus intestini: Multa remedia usurpata fuere, venæ sectio ter repetita, bis in brachio & semel in pede: julepi refrigerantes exhibiti, clysteres ex decocto intestinorum vervecis omni hora injecti, fotus emolliens continuo admotus toti ventri: usque ad septimum diem vomitus perseveravit, quo juscula & potulenta excernebat cum materia biliosa, pituitosa & stercorosa, nihil vero per alvum effluebat: circa finem septimæ diei alvus fluere cœpit, & fæces multas excrevit per intervalla, cessante prorsus vomitu: alvi fluxus continuavit per quinque dies, manente tamen febre & virium imbecillitate, liquida in fine dejiciebat, qualia ante vomere consueverat: die 13. morbi gravibus inquietudinibus affectus est, cum virium languore, quibus sensim deficientibus è medio sublatus est.

Aperto cadavere, inventum est intestinum Ileon *tribus complicationibus convolutum* & quasi compactum in unam massam circa finem illius. Tota autem illa intestini portio complicata, gangræna affecta erat, cum portione mesenterii sibi adjuncta: Intestina reliqua amplissima apparebant, ut brachii magnitudinem æquarent: Præterea intestinum gangræna affectum, perforatum erat supra complicationem: existimo à pondere materiæ contentæ in superioribus intestinis fuisse disruptum, postquam sphacelo affectum est: Per illud foramen tota excrementorum illuvies in abdomen effluxerat, & mora sua partem ani interiorem corruperat, in qua etiam foramen aliud apparuit, per quod excrementa effluebant per alvum; & *obstructionis intestinorum apertionem* mentiebantur: *Unde patet alvi fluxum Ileo supervenientem posse interdum Medico imponere.* *Lazarus Riverius centur.* 3. *observat.* 26.

O*Bstructionis intestinorum apertionem*] Ilei characteristica sunt, vomitus & alvi adstrictio: Animadvertendum tamen quod si nihil per alvum dejiciatur, id contingere ubi affecta sunt crassiora intestina, quia tunc excrementis citius & validius via præcluditur quam si tenuia, cum infra locum affectum subsideant fæces, quæ sponte aut arte educi possunt: Nihil ergo per inferiora dejici in Ileo, intelligendum de excrementis quæ locum superiorem, ubi inest angustia, occupant.

§. 5. Secui puellam quadrimam verminosam, quæ post Epilepsiam Ileosa facta, per os & vermes & alvina excrementa deposuit: Quærens causam, tandem in fine Ilei, quinque intestini complicationes inveni maximas, ita ut ad longitudinem mei digiti, in qualibet complicationum Ileum convolutum invenirem: quodque pessimum erat, hic inferne sursum repebat, alibi superne deorsum implicabatur: atque ita supernam ac infernam medicationem eluserat: Hujus fine dubio, putri vapori, atque à vermibus elevato, originem suam debebat. *H. ab Heers observ.* 24.

§. 6. Pauperrimus quidam Walo morbo hoc, miserere mei dicto, summo cum dolore periit: Aperto cadavere, septem diversis in locis intestinum Ileon vidimus ita convolutum, ut cibis, potui, fæcibus omnem necesse fuerit denegari transitum. *P. Barbette Praxeos lib.* 4. *cap.* 7.

I*Ntestinum Ileum ita convolutum ut cibis & fæcibus negaretur transitus*) Au hæc convolutio possibilis vide supra ad observat. ex *Kerckringio*: In omnibus autem intestinis excrementis transitus præcluditur, ob meatum illum angustiorem, maxime quo se in fine, juxta renem dextrum, in crasso intestino aperit: Si præsertim accedat nativa illius meatus angustia, vel adscititia ætate, calidiorum continuo usu, unde intestina aridiora fiunt & contrahuntur, aliisve causis.

§. 7. Catharinæ N. supervenerunt vomitus, qui cum fœtore nonnullas fæces intestinales explodebant: In Ileo tres nodi, singuli dimidii digiti longitudinem æquantes, exhibebantur, qui erant duplicatura intestini in se retracti &c. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 8. Ilei quædam species est, quando Ileon, ut aspexi, ita arctatur quasi farcimen, (quod vulgo lucanica dicitur) cum inter unam & alteram lucanicam circumducitur filus:

lus: Hoc ad unguem inveni: Inrestinum enim tam strictum erat ut non secus quam filo vinctum coerceretur; Humor enim biliosus ob acrimoniam morbum hunc pepererat. *Panarolus Pentecoste 1. observat. ult.*

Observatio XXII.

Ileus à compreßione Iejuni intestini in hypochondrio dextro.

IEjunum intestinum sæpe comprimitur, id quod primum ad longirudinem quatuor digitorum transversorum latitudinem sub costis spuriis in hypochondrio dextro compressum vidi Tiguri cum Dom. Parenre anno 1667. in Josia Binaschedlero de Hottingen: *Ioh. Henric. Lavaterus Thesium Inaugur. V.*

ENπεζωτεειςολῆς differentias quatuor potissimum agnosco, 1. à subjecto, 2. à morbo, 3. ab efficientibus 4. ab accidentibus peto: A subjecto, aliam intestinorum tenuium, aliam crassiorum statuo: Tenuiora chylum perficientia, quia mobilia, duodeno excepto, facile comprimuntur: Duodenum rarius, & nonnisi à vulneribus abdomini inflictis, Jejunum sæpe, Ilium sæpius, & indifferenter in partibus abdominis omnibus, superioribus, inferioribus & lateralibus, ob circumvolutionem, longitudinem ac commotionem variam: Crassa, fæces colligentia, quia immobilia difficile constringuntur: Cœcum in latere, in quo situm est, dextro, idque potius in infantibus quàm in junioribus, in quibus jam in processum vermicularem, longitudine vix quatuor digitorum transversorum latitudinem: Colon, in partibus abdominis variis, ob situm illius, Rectum quoque, non tamen à peritonæo, ut cætera, tam ob ejus situm rectum quam connexionem cum partibus adjacentibus firmam, sed à phlegmone ut plurimum comprimitur: Quæ intestini recti compressio, vel est totalis, qua totum à relaxatione ani musculorum levatorum, à tuberositate ischii oriundorum, intestinum prolapsum premitur: vel partialis, qua tunica tantum interna, à muci depravati, vel humoris alterius corrupti copia propulsa comprimitur, phlegmonem gangræna subsequente, quam tunicam internam sphacelatam, cum salute ægri, vidi abscissam Lugduni anno 1669. A morbo ἐνπεζωτεειςολὴ alia simplex, qua intestina sola implicantur, alia composita: sic *frequenter* omentum, rarius mesenterium, quod vidit *Saía*, teste *Bartholino* cent. 2. hist. 95. Ligamentum uteri latum quoad extremum, reperit D. *Bessier* Chirurgus Parisiensis: Ab efficientibus ἐνπεζωτεειςολὴ alia est à causa externa fortuita; alia ab interna antecedente. Ab accidentibus varie distribuitur, 1. à quantitate, est parva, mediocris, magna; 2. à figurâ, alia est æqualis: 3. loco, alia umbilici, alia inguinis &c. *Idem ibidem.*

Observatio XXIII.

Ileus à Cœco Intestino obstructo & coangustato à devorato cydoniato.

SEptennis puella Diarrhœa correpta, quum per dies complures subalbidam ac putrem solidamque materiam indolenter alvo redderet, diuturnitatis fluoris ejusmodi pertæsa, ejus avia consilium de cohibendo cum aliis mulierculis cœpit: In eam rem cydoniato larga manu exhibito, sic est ejus usu alvus repressa, ut eo die & sequente nocte *nil omnino reddiderit*; sed excitatis *sævißimis ventris doloribus* & torsionibus, usque eo intumuerit; ut hydropica derepente evasisse putaretur: Accitus Medicus, qui rei esset suspicatus, clysmatis primum lenibus, deinde etiam acrioribus identidem injectis: hærentem alvo materiam noxiam foras evocare; fotu dolores lenire tentat, sed id frustra: invalescentibus quippe doloribus immanibus, cum crebris animi deliquiis, *tandem liquidioris stercoris* vomitione intra biduum miserabiliter extincta est.

Aperto corpore, *Cœcum intestinum coangustatum* constrictumque, adeo obhærescente, & interioremque ductum obturante cydoniato, deprehensum est, ut illac nullo modo prorsus quicquam posset pervadere: unde accidit ut acris illa & corrupta materia meatu prohibita, objectaque mora restagnans, insolitam sibi viam in abdominis spatium patefecerit, paulo supra obstructum locum peresо perforatoque intestino, quo velut emissario & cuniculo acto excidens, abdominis totam capacitatem repleverat: Hinc acerbissimi dolorum morsus, hinc distensio, hinc animi defectiones, obortoque fœdo vomitu crudelissima mors brevi consequuta: Hæc historia ad eos valebit, qui redundantem nocentemque humorem, undecunque is profluat, intempestive sistere atque coercere properant, maximo ægrotantium malo. *Fernelius Pathologia lib. 5. cap. 9.*

COecum intestinum coangustatum.] Cœci intestini usus hactenus obscurus: *Jessenius à Jessen* ingenue se illius usum ignorare fatetur: *Hofmannus* sequutus *Vesalium* notæ gratia homini datum credit: Cur autem illa apophysis, præsertim in sue, sit maxime conspicua, meo arbitratu id usu venit quia voracissimum est animans, glandibus quernis, nucleis faginis, avellanis, nucibus, pisis, hordeo, omnibus flatulentis natura vesci solet: hinc cum concoctio quæ in abdomine, & in eo contentis visceribus mediante fermentatione absolvi debet, in illo animali voracissimo vix sine flatibus perfici potest; Natura, quæ nihil frustra facit, id studuit unice ut concoctio infimi ventris absolveretur accuratissime, appendiculam flatuum capacem, mediæ intestinorum seriei, seu fini tenuium, & initio crassorum assuendo, quo locus esset flatibus aut halitibus exhalantibus, etiam dum naturali modo concoctio peragitur: Sic Chymici distillantes spiritum ligni Guajaci, oppido penetrantem, &, ut sic dicam, flatulentum, cavent ne Recipiens dissiliat, inserto utrinque ea parte, qua luto Retortæ id aptatur, tubulo, quo urgente necessitate dempto epistomio, spiritus portio ceu per per angiportum emitti, & tenues, salvo recipiente, evanescere in auras possit: Hi ergo halitus tenuium intestinorum ubi in Cœcum intestinum, ceu sacculum recipiuntur, usque dum concoctio perfecta est, credibile est haud facile quenquam colica passione correptum iri, quæ nobis magis in dextra corporis parte quam in sinistra, cum ob situm cœci, tum ob valvulam coli intestini molesta esse soler: Cur autem vora-

cissima Ibis (quam subdubito an ad Gruum speciem referre possis, in quorum uno dissecto duplex cœcum intestinum reperi, excrementis utrumque crassum, flatibus paucolis ex parte distentum, unum quoque longitudinem quadrantis ulnæ nostratis Seelandicæ cum dimidio superans; quem avariter vesci hordeo natura flatulento certo novimus) & quæ fœdissimis cibis vescitur, Nili aqua alvum sibi proluit? dubio procul hoc facit quod ob pravam coctionem ἀδηφαγίας subinde torminibus ventris torqueatur: Sane post *Galenum* & *Archangelum* ita ratiocinor, Nonne si quis castaneis, pisis, fabis similibusque solito frequentius vescatur, ille pedere tenetur, advertitque per intervalla rugitum & murmur, crepitum & peditum ventris præcedere? quod fieri arbitror ubi ex cœco intestino motu naturali & intestinis proprio, peristaltico dicto, in coli cellulas propelluntur flatus, geniti ex cibis maxime vero flatulentis, aliquandiu in cœco, seu sacco reservati: Salvis ergo aliorum punctis, concludo flatuum inter concoctionem, & præsertim ex flatulentis cibis genitorum, Cœcum intestinum naturale & necessarium esse receptaculum: Et si intestina mihi comparere liceat, certo respectu ad cor nobilissimum quantum sunt viscerum, scilcam eundem cœcum intestinum præstare usum fini Ilei aut initio coli, quem auriculæ cordis cordi: Quæ ne quis mera figmenta rationis putet, ideo quia in cadaveribus Cœcum intestinum plerumque vacuum, imo etiam flatibus vix ac ne vix quidem naturaliter distentum reperiatur, Respondeo vivo corpore permeabili & transpirabili ex *Hippocr.* decreto, omnia se aliter habere ac in cadavere: Nam ut longe crassiora sunt in vivo corpore omnia intestina, sic quoque hæc appendicula carnosior, ex vivis adhuc canibus protracta, visa est à Filio meo J. Henrico Pauli: Interim non insolens est, læve quid, lubricum, madens, mucosum, parte sui interna Cœcum intestinum continere, aut in eo pauculas guttulas sui generis excrementi, anonymi adhuc apud Anatomicos, reperiri; quod statuo ex balitu, tenuia intestina, illorumque gyros permeantis chyli naturaliter procreatum esse, ut ideo convenienti, crassis intestinis colo & recto, vel in iis contentis excrementis, ceu stimulo, aut novo quasi fermento sit, elanguentibus jam bilis vesiculæ felleæ viribus, & quicquid per pancreatis ductum excrementitiorum, (utilium licet) humorum limpidorum ac acidulorum in duodenum eructatur, quo fermentatio quasi nova ad valvulam coli ideo instituatur, ne ad eam diutius hærentia alvi excrementa spissescant, illique multimode incommodent, valvulam coli vel omnimode occludendo, quale quid qui patiuntur iliaca passione interci dunt: vel ne sponte sua occludatur prohibendo; quale quid qui patiuntur, pleno excrementis alvi cœco intestino, coli valvula p. n. laxata semper pedunt: Atque prioris causæ aut morbi unicum illud, sed manifestum & insigne exemplum *Fernelius* nobis suppeditat &c. *Simon Pauli Quadripart. Botan. class. 2. p. 89.*

Cœcum intestinum] Locus est apud *Hippocrat.* lib. 1. Epidem. quem quidam intelligunt de cœci intestini interceptione circum umbilicum, ob ruptionem peritonæi; *Pectinum, ait, ruptiones, quæ circa pubem fiunt, ut plurimum statim innoxia*: quæ vero paulum supra umbilicum, in dextra parte sunt, hæ sunt dolorosæ, anxiosæ & κοπρήμετοι i. e. stercoris vomitum inducentes: Tumor est quidem exiguus, sed exitialis.

Tandem liquidioris stercoris] Etsi magna sit Colicæ & Volvuli cognatio, tamen etiam non parum differunt, colicæ enim natura præcipue in dolore consistit, & ad colicam satis est insignis intestinorum dolor, etsi alia symptomata non adsint: Ilei vero imprimis in defectu expulsionis per interiora, & inverso naturæ ac facultatis expultricis in intestinis motu: Licet etiam vomitus in colica accidat, tamen non ita violentus est in Colica ut in Ileo, neq; omnia alimenta, multo minus excrementa, per os rejiciuntur, id quod Ileo accidit, in quo etiam clysteres & glandes ano immissi superiora versus trahuntur & per os rejiciuntur. *Sennertus.*

Cœcum intestinum] An in tenuibus an vero in crassis intestinis causa Ilei consistat, alii aliter sentiunt, Verior est sententia plerumque in tenuibus consistere, quæ ob venarum copiam & sanguinis abundantiam facilius inflammantur, & natura sua angustiora sunt: Quandoque tamen etiam crassis affectis hoc malum generari potest, cum causæ omnes quæ Ileum producunt etiam in crassis reperiri possint: De qua re prolixe agit *P. Salius Diversus* de affectibus particul. cap. 11. *Idem.*

Nil omnino reddiderit] *Galenus* commentar. aphor. 10. sect. 7. asserit proprium & inseparabile hujus affectus signum esse nihil per inferiora descendere: *Hippocrates* tamen contrarium asserere videtur 3. Epidem. sect. 2. tit. 7. in historia mulieris volvulosæ, quæ apud Tisamenum habitabat, dicens, *Dejectiones tenues, crudæ, pauca.* Cui difficultati respondendum est, dejectiones quasdam emitti posse in principio morbi, ex facibus contentis infra intestinum affectum, quæ à natura vel arte excludi possunt per inferiora, antequam omnia intestina in consensum trahantur, & propriam naturalemque facultatem amittant: Postquam vero morbus confirmatus est, & motus omnium intestinorum peristalticus omnino inversus, nihil amplius per inferiora emittitur. *Riverius.* Vide *Petrum Salium Diversum* l. c.

Savissimis ventris doloribus] Propria & peculiaria passioni Iliacæ sunt, dolor acutissimus, & sævissimus, inflatio & distensio vehemens, tumor in epigastrio eminens & durus, omnimoda alvi suppressio, ut nihil per inferiora descendat. Progrediente malo vomitus accedit enormis, primum bilis, pituitæ, & chylosæ materiæ, ac denique stercoris, vel potius materiæ stercori similis, cibalis nempe, corruptæ ac fœtidæ, rarissime enim fæces projiciuntur: Brevi moritur is, sudor frigidus copiosus, extremorum refrigeratio, cordis tremor & animi deliquium, *Riverius.*

Observatio XXIV.

Ileus à coalitu & gangræna Ilei. 1. *A flatu in eo cohibito, hinc fisso.* 2. *A gangræna in vicinia cæci, ob ligaturam in Herniotomia.* 3. *A materia lapidea obturante intestina juxta Cæcum.* 4. *A colo cancro affecto.* 5. *A colo prope Rectum sphacelato & disrupto.* 6. *A Colo exulcerato cum stercore retento.* 7. *A Tumore vesicali Recto intestino annexo.* 8. *A Recto intestino constricto & replicato.* 9. *Ab abscessu in intestinis.* 10.

§. 1. IN schedis suis annotavit *Caspar Bartholinus* mulierem Germanam Patavii, robustam & corpulentam, nonnihil pinguem, sexagenariam, nihil excrevisse per alvum spatio novem dierum, nec tamen clysterem admittere voluisse: Incidisse tandem in febrem malignam cum vomitu bilioso, & transacto biduo obiisse:

Aperto

Aperto cadavere, Pulmones fere putridos, Hepar parum scirrhosum & inflammatum: Ventriculi tunicam interiorem inflammatam: Intestinum Ileum in medio gangræna obsessum & putridum, ut inopinato contactu disruptum sit: universam partem supra Ilei gangrænam, interiore tunica inflammatam, ut supra modum venæ mesaraicæ essent turgidæ: Partem vero Ilei inferiorem totam coaluisse, ut nihil hac via pertransire potuerit: *Th. Bartholinus centur. 6. observat.* 38.

§.2. Tenuioris intestini morbo, quem Græci εἰλεὸν vocant, urgeri commune est, sed urgeri sic ut vitam tollat, inauditum: Corpulenta quædam mulier, cum modo supra modo infra umbilicum intolerabili premeretur dolore, nec ullus hinc inde erumperet spiritus, adeo agitata est, ut scisso tandem intestino vitam finierit, Quod nisi incisa mortua pluribus innotuisset, nescio an citra mendacii suspicionem à me scribi potuisset. *Benivenius de abditis cap.* 76.

Sic ut vitam tollat] Etsi Ileus alius alio periculosior sit, exitialem tamen ut plurimum esse experientia constat, præsertim is cui accedit vomitus materiæ fæculentæ,& ex his nullum salvari asserit *Galenus* 6. de loc. cap. 2. Qui periculum effugiunt, his vel causa fuit fœcum retentio, vel enterocele, vel flatus, si exitum supra vel infra inveniat.

§.3. Gallus agyrta Leodium venit lithotomum professus herniarumque curam, filo aureo certissimam pollicitus: Huic cum plurimi se crederent, rogatus à patre adstarem vincturo epiploon filioli sui, in scrotum delabens, Adsto, filum, non jam aureum, sed ferreum, mercurio crudo oblitum, in inguem pueruli trimi agenti: Videris, inquam, altius & justo & solito mihi adigere, Quæ tua sunt, inquit, cura, ego quæ mea sunt rite exsequar: interim filum, ejulante multum puero, valide torquet: sed, quod commiserarione dignissimum intestinum Ileum, in vicinia Cœci, una comprehendit, itaque vincit, ut negato per inferiora fæcibus exitu, per os ejectis stercoribus, Ileosus factus puer, peristaltico intestinorum motu mutato, animulam inter mille tormenta, cum fœtore & cruciatu ejecerit, die à ligatione quinta: Mortui cadaver aperiens, inveni intestinum, qua parte ligatum fuerat, unoque supra infraque ligaturam digito, omnino gangræna infectum & jam putre: Hunc postea Turnoni similium scelerum pretium crucem tulisse accepimus. *Henricus ab Heers observat med.* 22. *p. m.* 191.

§.4. Orphanus ex iliaca passione expiravit: Inspecto corpore nullas vidi plicas nec volvulum, sed circa cœcum intestinum vidimus materiam induratam, lapidosam, intestina extendentem, & ita arctè adhærentem ut Cheirurgo impossibile videretur extrahere. *Nic. Fontanus Respons. & curat. pag.* 84.

§.5. Cancer etiam hoc idem causare potest, cujuscemodi vidi in Fabro ferrario, qui cum in colo per plures menses cancrum passus fuisset, ex quo in transitu fæcum quotidie vehementi cruciabatur dolore, maximas persentiens punctiones, perinde ac si acubus perforaretur, tandem aucto cancro, ab eodemque obstructis intestinis, factus Iliacus, præcedentibus stercoris vomitibus, misere vita functus est. *P. Salius Diversus de aff. partic. cap.* 11.

Signa cancri præcessere, sc. punctiones, ad compressionem duriries & inæqualitas ed tactum: dolor fere continuus, qui in transitu fæcum maxime excerbabatur: diuturna fuit affectio, quæ tandem intestinum interclusit. *Idem.*

§.6. Matrona sanguinea 50. annor. 7. integris diebus nihil dejecerat, purgans exhibitum vomitu rejectum, nihil quod effecit enema, 7. die, & subsequentibus varia assumpsit purgantia fortia: sed tristi eventu: morbi 21. die dicebat intestinum aliquod crepasse: 22. fatis cessit.

Dissecto cadavere nil quicquam vel circa ventriculum, vel in intestinis tenuibus poteram reperire quod morbi causam indicaret: Cum obstetricis præsentis ergo uterum explorarem, vide intestinum Colon, non procul à Recto sphacelatum, tunicasque disruptas. *P. Barbette Praxeos lib. 4. cap.* 7.

§.7. Non multos post annos quandam secavi mulierem, quæ semper sana fuit tempore suæ vitæ: Sexagenaria tandem colico dolore affecta in volvulum incidit, sive in morbum *miserere mei* dictum:

Huic colon intestinum in suis anfractibus erat assato stercore repletum, ita ut lapidescere videretur: Et ab hoc stercore anfractus intestini Coli videbantur exulcerati: vixit hoc pacto octo dies, per os stercus excernendo. *Hippolit Bosc. de Facult. Anatom. sect.* 2. *pag.* 24.

§.8. Ut quid intestinis observavi dicam, anno 1580. in quadam muliere quinquagenaria defuncta, quæ per triginta annos passa fuerat dolorem, quasi diceres matricalem, reperi Tumorem veluti vesicam, non dico magnitudine tantum sed tunica, in qua erant pinguedo sæposa, & ossa veluti diceres mandibulæ, in quibus erant duo alveoli cum dentibus duobus, alter erat caninus, & alter masseterum, & videbantur ita lenia, ut diceres per multum temporis spatium ex usu in ore humano fuisse: circumquaque hæc

ossa capilli multi oblongi, ad longitudinem magni palmi circumducebantur, involuti omnes ab hoc sæposo humore; & quia tumor iste annexus erat recto intestino, ob id monialis hæc, post multos dies quibus passa fuit dolorem quo aliquoties vexabatur, per dies novem volvulo fuit correpta, à quo vitam cum morte commutavit. *Hippolitus Boscus de Facult. Anat. Lect. 2. p. 23.*

§. 9. Anno 1672. mense Septembri, quidam, vocatus *la Grange*, Genevæ obiit, cui alvus totos 15. dies adstricta fuit; hinc dolores ventris vehementes, succedente sub finem *κοπρεμεσία*.

Aperto cadavere intestina omnia, tam tenuia quam crassa, fæcibus turgentia reperta sunt: Intestinum vero Rectum reduplicatum invenrum, præterea membraneus annulus arcte id constringebat, enatus è proximo peritonæi processu, in scrotum abeunte, hinc adstrictionis alvi causa & remeantium sursum fæcum.

Mirum cur *Galenus* comm. in aphor. 44. lib. 6. dicat volvulum esse affectum tantum tenuium intestinorum, cum observatum sit rectum intestinum volvuli aliquando causam esse, aut falsum malum in eo esse: unde historia 9. sect. 12. lib. 5. Epidem. meminit crassorum intestinorum etiam volvulum esse affectum. *Jac. Thevart. Annot. 4. in cons. 31. lib. 1. Consil. Ballonii.*

§. 10. D. *Maignam* Medicus & Professor Regius in Mathematicis, volvulo interiit, impetu magno *pituita multa* in intestina prolapsa; ibique collecta & putrefacta unde abscessus factus, hinc morbus. *Iac. Thevart. Annotat. 2. in cons. 31. G. Ballonii lib. 1.*

Pituita multa &c.] Nunquidà crassis & frigidis humoribus Iliaca passio nasci potest? Non videtur *Galeno*, ideo non vult admittere illum aphor. *Hippocr.* germanum esse, Quibus ex stillicidio urinæ Ileos supervenerit, septem diebus pereunt; nisi febre superveniente multa urina profluxerit: Nam si quæ materia committit Stranguriam, eadem Ileon committit, cogetur fateri Iliacam passionem à pituita salsa aut cruda nasci posse, quæ eadem & ad renes translata committat stranguriam, & revocata in intestinum, Iliacam passionem. &c. Fieri maxime potest ut stillicidium urinæ contingat à raptu pituitæ salsæ acidæve ad Renes; quæ si forte, ut fere fit in morborum successionibus, in intestina regeratur, aut in iisdem restitet, paulo vegetiore calore in flatus conversa, dolores vix tolerabiles excitabit: hinc in gyrum intestinum convolvitur, dissolvitur, intumescit, & ab acerbitate doloris ileos, rejectio omnium humorum per os: vitiato motu peristaltico: At quoniam febris, si modo sit analogos, materiam mitificat, paralyses tetanosque solvit, potest quoque materiam in intestinis contentam coquere, mitificare, hinc Ilei levatio: Ac ex iis colligere licet in Iliacis passionibus aliquando frigida maxime ex usu esse, & balnea, aliquando obesse plurimum, prodesse vero calida; Nam cum inflammatio est, non est dubium quin illa conveniant: Si humores frigidi, lenti, pituitosi, calida conveniunt, Et si febris immineat, non est prohibenda. *Ballonius ibidem.*

Observatio XXV.

Ileus à Colo pituita infarcto.

§. 1. Caroli V. Imper. Legatus dolore torquebatur, necnon tumore à dextro hypochondrio per ima ventriculi in sinistrum exporrecto: huic cum sexennio toto remedii genus omne, tanquam emolliendo scirrho adhibitum fuisset, injecto tandem acriore clystere, durum ac firmum quippiam, medio ductu pertusum, pedis longitudine detractum est, quod ille intestini portionem esse mutuebatur, sed quum repente levarus videretur, adhibito consilio iterum ac tertio clystere prolutus est, rursusque simili evulsa materia continuo est pristinæ valetudini restitutus: Alteri cuidam simili, sed gravior affectus alvum prorsus cohibuit: qui tandem ventre supra modum intumescente decessit è vivis: Inventumque est Colon intestinum usque adeo infarctum pituita concreta, ut solidum prorsus censeret, nihilque omnino fæcis in alvum dilabi fineret. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

Ex hoc exemplo *P. Salius Diversus* de affect. partic. cap. 11. deducit Ileon & in tenuibus & in crassis intestinis fieri posse. An autem à pituita induci possit dubius est *Galenus* initio comm. in aph. 44. sect. 6. quanquam sub finem eandem causam adstruat: Eam tamen veram esse testatur experientia: Cujus signa sunt febris absentia, saltem morbi ratione: dolorum vehementia, tum ratione intemperiei, tum ratione materiei genitæ: qui cum admodum urgeant, cito deducunt partes superiores in consensum, hincque cito superveniunt vomitus biliosi & pituitosi: Quod si non cedat morbus, etiam his stercoris vomitus succedunt, tentantibus intestinis hoc à se expellere, nec potentibus hoc ad inferiores partes ob viam occlusam detrudere: unde tandem motu contra naturam concitato, ad superiora stercus ipsum violenter transmittitur: In his semper corpus friget, nec admotis calefacientibus facile incalescit, & à dolore vexati Colico stare nequeunt: murmurant partes superiores, adsunt rugitus & flatus ascendentes, qui tamen dolorem leviorem non faciunt: In his præcessere quæ pituitam aggregare & crudos humores cumulare potuerunt, sed præcipue ab externo frigore passi sunt: hæcque solet esse potentissima occasio, qua, & pituita in uno & eodem loco aggregatur, & qua intestina adstringuntur & magis connivent, frigidi enim est constipare.

§. 2. Si

* §. 2. Si aliquando in Ileo, ut communis est omnium sententia, intestina tenuia sunt affecta, non est quod crassa etiam non afficiantur: nam ultra ea quæ nos vidimus & notavimus, adstipulatur historia à Iohanne Famelio, enarrata de eo cui intestina ex copia pituitæ obstructa Ileon & omnimodam fæcum retentionem induxerunt, Hoc enim secto inventum est Colon ipsum non intestina tenuia, hac materia oppletum & obstructum. *P. Salius Diversus de Affect. particul. cap.* 11.

Non est quod crassa etiam &c.) Etsi Galenus Ileon in aphor. 44. & 6. de loc. aff. semper tribuit intestinis tenuibus, hoc non ex propria sed antiquorum sententia & opinione, ut optime considerant patere potest, affirmavit, quam postea *lib.* 3. *Epid. sect.* 2. *comment.* 7. non acceptavit, clare asserens Ileum etiam in crassis fieri intestinis: Quare concludo in Ileo posse & tenuia & crassa intestina affici, præcipue ex tenuioribus Ileon, ex crassis Colon Volvulum causare assero. *Idem.* Vide Van der Linden in Selectis medicis, *sect. viij.* §. 8. *& sequ.*

Colon ipsum non intestina tenuia) Quibus signis ad invicem hi duo affectus distinguantur, docet Galenus loc. cit. dicens hoc ex vomitionum assiduitate & vehementia, & quod potum continere non possunt, sed reddant, discerni: nam ubi intestina tenuia affliciantur vomitus crebriores & vehementiores sunt, & potum continere non possunt, quoniam ab his facillime ventriculus in consensum traducitur, citoque materia ad locum affectum permeat, quem pertingens & molestans violento motu p.n. concitato à virtute expultrice statim ad partes superiores retruditur: Cum autem crassa intestina magis à ventriculo distent, longioreque ductu assumpta ad locum affectum permeare, & ab eo remeare debeant, hinc vomitus in his nec sunt ita assidui & frequentes, nec ita vehementes, & potum aliquo modo continere possunt. *Idem* Si tamen ea portio coli quæ ventriculo immediate subjacet, affecta fuerit, protinus in consensum abripietur ventriculus, hinc colico dolori tam frequenter assidet vomitus, fundo illius compresso à tumido colo.

Observatio XXVI.

Ileus à prolapsu intestinorum in scrotum.

IOh. le Charton Volvulosus factus à prolapsu intestinorum in scrotum: *Manus adhibita, Reposita intestina*, restiturus: Sed postea excreta est à medicamento innumera *humorum colluvies*, *prius mota sed non promota*: Iste evasit quidem tunc; exactis aliquot post annis alio morbo interiit:

Aperto cadavere, observatum est mediam quandam partem intestinorum & mesenterii, rupto peritonæo, in scrotum amplissimum, & omni fide majus, prolapsam, ut etiam inde retrahi nequiret; Et ista prolapsio erat illi naturalis, intestinaque tanquam in loco nativo & augebantur in scroto, & nutriebantur. *G. Ballonius consil. medic. lib.* 2. *consilio* 24.

Humorum colluvies mota sed non promota] Id in volvulosis notandum est, licet periculum præsens vitatum sit, metuendum nisi sequatur multa excretio, & revocetur omnino motus humorum deorsum, qui sursum ferebantur, motu peristaltico intestinorum vitiato aut impedito: maxime vero dandum rhabarbarum, ut os ventriculi prius læsum ac infectum roboretur: *Musaus* observavit multa symptomata comitari solita eos qui à volvulo liberati sunt; qui tamen à futuris malis omnino liberi non sunt: Et quia totus venter inferior commotus est, non prius securitas conciliata erit quam sequatur alvi profluvium, aut sponte aut arte procuratum: Nec enim in isto morbo cani debet triumphus ante victoriam, unde mortui sunt incuria ista, de quibus medicus securus erat: Ne sese exponat aeri, neve in victu peccet, Et in locum vacuum, post vomitiones chylosas & stercoraceas, subit ambiens torminum magnorum author: Volvulo defunctos & jam convalescentes, tanquam puerperas curabis, post vitatum præsens periculum. *Idem ibidem.*

Manus adhibita] Reponendi intestinum modum proponit *Samuel Formius* apud *Riverium* observ. 15: multos curavi, *ait*, tum viros tum fœminas Enterocele laborantes, quorum nonnullis à 3. aut 4. diebus intestinum extra peritonæum exierat, ita ut etiam ad Iliacam passionem pervenerint: Mensam vel asserem satis latum juxta lectum ita dispono, ut una illius extremitas pavimentum attingat, altera vero lecto innitatur: deinde ægrum supra asserem, subjectis pulvinaribus, tali situ colloco, ut caput ad pavimentum, crura vero ad lectum vergant: mox linteis quadruplicatis, in aqua frigida maceratis, diu partem foveo, eam interim digitis leniter contrectando, & fotu per mediam horam continuato, linteum multiplex ad triangularem formam effingo, & aqua frigida imbutum applico, superinducta ligatura contentiva; & sic intra paucas horas, ut plurimum, intestinum sponte reponitur: Quod si post primum fotum & sequentem lintei applicationem intestinum non reponatur, eandem operationem repeto bis in die, & 2. aut 3. applicatione affectus curatur. In quibusdam autem serius vocatus, cum intestinum esset inflammatum, ut præ tumore angustum rupționis peritonæi foramen denuo ingredi non posset, dilatato illo foramine per incisionem, tres ægros à proxima morte liberavi: 1. Ægrum colloco, ut dictum supra, alligatis probe artubus, ne in operatione se commoveat. 2. lineam, transversalem duco cum atramento, supra lineam strangulationis intestini, ubi est ruptura peritonæi: deinde alteram lineam duco perpendiculariter supra dictam secantem, juxta ipsum locum strangulationis & in medio ipsius: postmodum cutem duobus digitis utrinque adduco, secundum lineam transversalem, eamque novacula incido, secundum perpendicularem, ita ut incisio sua longitudine duorum transversorum digitorum latitudinem æquet: postmodum musculi, rupturam tegentes, hamulis sensim elevantur, & scalpello separantur, donec productio peritonæi detegatur: Eaque detecta hamulo elevatur, eodemque scalpello inciditur, & hoc modo intestinum reponitur: Quod si intestinum ab inflammatione aut flatibus ita intumuerit ut in abdomen

protrudi nequeat, apertio jam facta amplificari poterit, immisso in vulnus cathetere cannolato, supra quod lithotomia fieri solet, & supra ipsum, abdomine forcipibus inciso in parte superiori, aut inferioti, prout à Chirurgo melius visum fuerit: In hac operatione, hoc notatu dignissimum in muliere quadā observavi, quam prædicta operatione curavi, quod omnimum aperto abdomine intestinum, quod tredecim annis extra peritoneum exierat, & in inguine perpetuum tumorem, efficiebat, carnea veloti fascia contectum apparuit, quæ dictum intestinum ambiebat, & à parte inferiori juxta rupturam continuo accrescens, tandem intestinum in ea parte adeo coarctaverat, ut excrementa præterlabi non possent, unde mulier in iliacam passionem inciderat, quæ operationi locum dedit,

Reposita intestina] In quo curationis cardo vertitur, irritus alias omnis labor: Sed hic desideratur ægri confessio, qui si præ pudore morbum non detexerit, ipse sibi propriæ necis author erit: Fidei meæ se commisit Vir Illustris Dom. *Boulenger*, Serenissimo Duci Longavillæ &c. *Henrico ab Aurelia* à Secretis anno 1663. qui Enterocele completa jampridem laborans, & ex pago, duabus horis Neocomo in Helvetia dissito, equo succussorio vectus rediens; laxato perizomate, hinc via facta intestino, id in scrotum devolutum est, ubi à compressione inflammationem concepit, quam sequuta febricula, temperamento Viri & ætatis analoga; comite nausea perpetua inanique vomendi desiderio, ac ventris dolore, cum anxietate, alvo adstricta, demum paucis post diebus totus κατέψυξε, ut marmoreus videretur: Pulsu ad summum exili, randem morte: Internam phlegmonem, sphacelum accersentem, to o morbi decursu suspicatus, quam provocasset hernia latens, clam & custode remoto, à Viro Illustri percunctatus sum, num quid simile subesset, totum curationis cardinem in confessione consistere? Seragenarius Ille, nuptias ea ætate meditatus, qui hactenus cælebs vixerat, veritus ne Puellæ annos 16. natæ tercentum milliaribus dissitæ (cujus per nuntios erat procus,) infirmitas innotesceret, pertinaciter negavit quopiam vitio patres illas, quibus se virum credebat, laborare. At triduo à funere morbus innotuit, dum quidam è domesticis venale per urbem circumfert perizoma. Recentius prostat exemplum: Anno 1672. Aprilis calendis, ad uxorem Turnarii, dicti à *Furno*, in Suborbio San Gervasiano, accersor, pusillæ staturæ sed vegetam & industriam: Alvos illi toto quatriduo adstricta fuerat, hinc ventris tormina, quæ lecto se tradere eam cogunt: multa ad alvum laxandam molior, topicis laxantibus, semicupiis, suppositoriis, clysteribus, qui præter scybala nihil excluserunt: Urgente crebro vomitu, primo biliosorum humorum, postea fœtidorum, marito præsente ab illa quæsiinom in inguinum alterutro tumor aliquis, etiam minimus subesset? At illa firmiter inficiata est, ne forte bobonis venerei suspicio incideret, (ab ejus nora castitate aliena) ideoque unicus supererat scopus, ut libertas alvo restitueretur, fæcum induratarum pertinaci emollitione, viarumque relaxatione, quod præsidiis iteratis frustra fuit tentatum: Tandem clinica mulier, cujus inter cætera clysteres jobdere munus erat, tumorem in inguine deprehendit, ovum columbinum magnitudine æquantem, sed serius, collapsarum enim virium, imo prostratarum multa erant indicia; quanquam introcessio & reductio intestini paulo ante obitum contigerit, neque diu postquam tumor animadversus: Adeo verum quod ait, *Hippocrates*, non solum Medicum quod suarum est partium, exequi debere, sed & Ægrum, parendo & fideliter referendo, quæ duo ejus officia, inquit commentator *Heurnius*.

Observatio XXVI.

Iliaca passio à prolapso intestino in inguine, cum imi ventris quasi syderatione.

IAc. Berthier post longas corporis agitationes & conatus, & usum rerum flatulentarum, in colicum dolorem, ut putabant, incidit, sed Iliaca passio erat: aut saltem à torminibus cruciatibusque conturbata convolutaque sursum deorsum intestina, tandem id mali intulerunt: *Circa inguen apparuit tumor*, intestini prolapsus erat: semel tantum eum prolapsum fuerat passus: tamen principio non putabat intestinum esse provolutum, sed tumorem testiculi: Quod ne cui mirum videatur, sciendum in eo conformando naturam sui oblitam fuisse: nam testiculus neuter in scroto erat, sed uterque intus conclusus erat: unus quidem apparebat tactui soli, & circa pectinem locatus erat, alter delitescebat plane: sic tumorem tantum testiculi circum pectinem suspicabantur: At aliter res erat, & frequentes vomitiones, & suppressa omnino alvus prolapsionem intestini indicabant: dolor erat magnus circa umbilicum, qua situm est Ileon: Pars fomentis & semicupiis non est remollita, sed eorum usu an contingerit, nescio, intra triduum totus pecten inflammatus est, & aliquid acuminatum apparuit, ex quo pus saniosum & fœdissimum excretum est: dubitabant an id ab intestino rupto nasceretur, Et magna rupti intestini erat suspicio: quicquid sit devolutum erat intestinum è sede sua, quod tumor ad pectinem indicabat: *clysteribus tentata alvus* nil reddidit, longioribus balanis sollicitata, reddidit; Quæ materia rupto exiguo tumore excreta est, ea graveolebat admodum, *hinc faculentæ materiæ magna fuit suspicio*: tamen speculo res explorata est, nec incisum intestinum compertum est, febris perseveravit, dolores frequentes, spuitiones, *vomitus*, sed non ita frequentes ut in aliis observavimus, sudores, *defectiones animi*: 6. die totus pecten inflammatus magis, erysipelatodes, *mors* denique *nono die*:

Aperto cadavere, imus venter *quasi sideratus* apparuit, prolapsum Ileon: *G. Ballonius consil. 31. lib. 1.*

C*Lysteribus tentata alvus &c.*] *Mesuæus* cap. de intest. morb. vult Colicam ac Iliacam passionem sæpe eodem modo fieri, dum scil. materia collecta est in monoculo: ac dum agitatur, nec excernitur, augeri dolores, hinc Colicam aut Iliacam passionem: imo, *ait*, clyster quia non pervenit secundum substantiam ad superiora intestina, sed secundum vim tantum, agitat tantum materiam in superioribus intestinis contentam,

tam, sed non excernit, unde grandi conatu naturæ, quia per inferiora materia secedere non potest, & stercus & clyster per os rejicitur: *Idem ibidem.*

Clysteribus] Lib. de affectionibus Hippoc. locus est valde notandus de cura Volvuli: nam cum non admittuntur clysteres, vult fistulam ad utriculi extremitatem applicari, & ita intestina inflari, post dari clysteres. Quod forte non negligendum in tam periculoso morbo. *Jac. Thevart Annot. 5. in id consi.*

Feculenta materia &c. Qui fieri potest ut in Iliaca passione stercus meracum excernatur, quod *Galenus* tantùm morituris contingere ait? Nam si Volvulus passio est intestinorum superiorum, non situ, sed generatione & ortu, & in illis tantùm chylus ac cremor fit, secretio autem in cœco demum fiat, præpedita via in intestinis superioribus, quomodo ab inferioribus crassioribus intestinis stercus ascendit, ac præsertim morituris, cùm jam vires fatiscunt? Quæstio hæc ardua est: *Ballonius ibidem.* Causam refert *Sennertus* in intestinorum motum naturalem peristalticum præposterum & inversum, cùm facultas intestinorum à causa aliqua præternaturali lacessita, diu enixa est fæces & alias superfluitates per solitam viam expellere, sine frustra, & expulsionis necessitati satisfacere satagens, aliam viam ingreditur, motumque præposterum inchoat.

Vomitus] Quidam sunt in ea opinione ut existiment nullum Volvulum, in quo frequentes sunt vomitiones, sanabilem esse, sed errant: nam primo quoque tempore vitiatur motus intestinorum peristalticus, quo vitiato vomitus & subversiones stomachi contingunt. *Ballonius ibidem.* Et nos anno 1657. vidimus mulierem Neocomi quinquagenariam nomine Poncier, quæ bis Ileo evasit, quanquam merum stercus ore excluderet.

Mors nono die] Insanabilis erat morbus: Iliaca passione laborantes alii celerius, alii tardius moriuntur: Quibus ab inflammatione malum ortum, intra quatuor dies moriuntur, ut Dominæ de Mandosse contigit, quæ intra quatuor dies periit. *Idem.*

Circa inguen apparuit tumor] Cum quis Iliaca passione torquetur prolapsi ilei intestini suspicio oriri debet, quod in mulieribus & viris æque contingit: At in mulieribus circumspectione magna opus est, id enim quod foras in illis eminet adeo sæpe est exiguum ut aliquando negligatur: hinc in illis quàm in viris enterocele periculosior est, & ab ea sæpe intereunt, quanquam tumor sæpe avellanæ magnitudinem non superet: at in viris sæpe capitis magnitudinem refert & non ita periculose laborant: An quod in mulieribus vere cœcum intestinum descendit & obstruitur, in viris autem alia intestina & præsertim Ileos? Vidi Matronam annor. 70. Neocomi Helvetiorum anno 1659. Iliaca passione laborantem, à descensu intestini in inguen: tumor vix fabæ magnitudinem æquabat, circumsitæ partes inflammatæ erant, nullo molimine tumor intro repelli potuit, sævis cum torminibus interiit.

Defectiones animi] Cum leipothymiæ frequentes adsunt, arguunt quidam malum ab inflammatione esse, quam statim gangræna consequatur: at non est necesse inde inferre à gangræna id consequi, si quidem facile communicatur id vitii ventriculo ob viciniam: Et teter vapor eorum quæ excernuntur facile leipothymiam adducere potest; *Idem ibidem.* Cum autem prolapsum est intestinum, tametsi vires admodum debiles videantur ob infectos spiritus, oportet blandis medicamentis alvum solvere: Nobilis mulier id declaravit, quàm repurgavimus postquam repositum intestinum fuit, tametsi omnes infimæ partes frigescerent: frustra enim ad cardiaca confugitur. *Idem Epidem. lib. 1. p. 25.*

Observatio XXVII.

Ileus à mesenterii scirrho genitus.

Observavi Ileum ex scirrho mesenterii compressis intestinis. *Iohan. Riolanus medendi meth. sect. 3. tract. 1. cap. de Ileo.*

Observatio XXVIII.

Ventris dolor ab apostemate in ore ventriculi inferiore & duodeno. 1. A materia putrida in fundo ventri dilatati. 2. A phlegmone ejus & corrosione. 3. 4. A syderatione fundi. 5. Ab ejus corrosione & materia putrida in peritonæo. 6.

§. 1. Vxor N. dolebat circa regionem ventriculi & ventrem: Apostema in orificio inferiori ventriculi & duodeno inventum: Partes circumjacentes induratæ erant. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 2. Anno 1626. obiit Domicella quæ toto novennio horrendis abdominis cruciatibus torta, cum sensu ardoris acerrimi, & sub finem vomitibus acidis, nigris, summaque inappetentia: Primo morbi semestri cum tractaretur à solo *Nollens*, ab eo ad consilium vocor, Vocavi te, inquit, causam sciscitaturus cur hæc matrona æque à calidis, puta vino Hispano, atque à frigidis, h. e. ptisana lædatur? Respondi ventriculum pituita turgere, ideoq; calida tenuiorem ejus partem in flatum solventia, diaphragmate, cum non exirent (nec enim ructabat) sursum elevato, molestiam afferre; frigida vero statim in pituitam, cui accedebant, transire, sicque aucto pondere ægram pejus habere: præparata, vomituque educta pituita, meliùs à calidis habituram: Ille verò, me peregrè profectò, solus suô arbitriô ægram rexit: cujus, cum fatis concessisset, sectô cadavere, pulmones inventi ægri, in parte tamen sinistrâ flaccidi; Cor parvum, sed labe carens; Stomachus tam longus & latus ut totum abdomen impleret, ideò ingestô potu torquebatur; Jecur integrum; Lienis ne tenue quidem vestigium: Materiæ putridæ copia ingens, tum in fundô ventriculi, tum in lienis locô, ubi multa ramenta fæcesque lienis substantiam tedolentia: Renum sinister calculis plenus magnis & longis; vesicâ & uterô bene se habentibus. *H. ab Heers, observat. 25.*

§. 3. Anno 1622. aperui cadaver Monachi Patavini (qui doloribus colicis obiisse fere-

batur.

batur) Et in causam mortis investigans, reperi non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, sed etiam ad mediam usque tunicam corrosum.

IN tali curanda & erosione & inflammatione ventriculi, dixit Exc. *Spigelius*, quod nihil præstantius fuisset terra sigilata ore sæpius sumpta, ut pote quæ ob viscciditatem suam, erosis ventriculi tunicis tenaciter (non aliter ac ceratum diachalcitheos, inflammato pedi applicitum) adhæreat, easque exsiccet; Hujus effari dignitatem postea summa cum admiratione bis expertus sum in enormibus ventriculi ex erosione doloribus, qui neque assumptis neque applicitis ullis remediis sedari potuerunt, nisi terra sigillata, syrupo consolidæ majoris attemperata. *Scultetus Armam. Chirurgici part. 2. obs. 59.*

Qui colicis doloribus &c.] Ventriculi dolorem à Colico distinguere sic docent practici: Illius dolor supra umbilicum semper consistit, & non raro ad spinam quoque inter scapulas pertingit, cùm ad nonam vertebram ventriculus spinæ alligetur: 2. per os assumptis lenitur facile, quod in colico non accidit: Non tamen hoc in casu adeo facilis fuit distinctio, quia ventriculi fundum afficeretur, quod colo superjacet: Aliis ergo conjecturis ventriculi læsio venanda fuit, nam colicus dolor ut plurimum mobilis est, vagus & magis diffusus, ob amplitudinem intestini; Ventriculi angustiore spatio coercetur, magisque fixus est, demum ex duratione affectus, expressionibusque affecti ventriculi notis, nam ex appetitu læso quam concoctione desumendis: accedere debuit sanguinis aliqua exspuitio & ulcerosi doloris sensus.

§. 4. Cuidam febris, vomitio, ventris dolor, dejectiones pici & nigro sanguini similes, 20 die mors, Inventum est ulcus ustulatum in ambitu, exesis omnibus tunicis ventriculi, qua parte in pylorum declivis est: *Hollerius cap. de Dysenteria.*

§. 5. Fabro lignario à male curatis hæmorrhoidibus & vi sedi illata, rectum intestinum imbecillum redditur; cuidam rheumaticæ dispositioni obnoxius est, i. e. ex quibusdam intervallis *sanies olida & putris* illac manabat, Gulæ & abdomini serviebat, generosioris vini amantissimus, habitu macer, squallidus: cœpit non ita fluere ista proluvies, hinc dolores ad imum ventrem, jactationes, carentia somni, inappetentia, tum fastidia ciborum & vomitiones perpetuæ, tamen à medicamentis lenius habebat, & natura vim potius ferebat medicamenti quam alimentorum gratiam: cum quid ederat biberatvè, ponderis sensionem habebat in ventriculo, & veluti de obice objecto querebatur. Nulla arte vomitiones cessarunt, febris lenta: Tandem consumptio corporis, imo venter collapsus, partium extimarum perfrigeratio, mors:

Aperto cadavere gibbus livebat, fundus ventriculi & pylorus syderati: totus ventriculus putris & laceratus est, minimo fere digitorum contactu. *Ballonius Parad.* 51.

SAnies olida & putris] Notat *Fernelius* Pathol. l. 6. c. 10. interdum è podice sine dolore & sine sanguine prodire mucosas quasdam & subalbidas sordes, quas falso nonnulli pro pure habent; Ille veluti limum fæcemque sanguinis melancholici esse putat, quam podicis venæ eructent interdum multo tempore, post diuturnos fere morbos melancholicos, duramque & laboriosam equitationem: *Platerus* eandem ejusmodi materiæ generationem assignat quam albo fluori uterino, nam sicut mulieribus per venas menstruas, sic per hæmorrhoidales natura ab alba illa materia se liberat, quæ pus non est, sed impurus sanguis, talem iis in locis formam induens, cujus ad superiora recursus, vel ad originem, extisiosus esse potest, nedum noxius:

§. 6. Quidam doctus Iurisperitus pluribus annis conquestus fuit de doloribus circa umbilicum lancinantibus: consulti tum Medici, in colo vitium putantes ipsi medicinam faciebant: Tandem continuo cardiogmo, vomituque ad novem vel decem dies tortus, naturæ pensum persolvit.

Cadaver secantibus, substantia ventriculi circa medium exesa inventa est, ad latitudinem majoris lilii, cum signis circumcirca labia gangrænæ, nullo tamen tumore conspicuo præsente: Intestinis, jecori, pulmoni, cordi nihil deerat: lien tamen in vitio esse videbatur, quia ad Chirurgi tactum saniosi quid emittebat: Verisimile est ulceris initia à multis annis jacta, sive innatum tuberculum, sive acrior catarrhus, sive spinæ aut officuli deglutitio occasionem ei dederint, seu, quod magis credo, euphorbium ante multos menses, ab Empirico *Helmontio* ipsi propinatum, extimam stomachi tunicam, & pene secundam erosit, unde sudatiunculæ, vel alio modo chyli bona pars, & si quæ liquidiora ventriculo inerant, in peritonæum devolvebatur: hujus enim putris materiæ plusquam duodecim libræ inventæ: cæterum nonnisi paucis ante mortem diebus diapesin illam contigisse putandum, cum omentum, quo nihil in corruptionem proclivius, colorem nullomodo mutaverit. *Heer, Spadanarum observ.* 26.

OBSERVATIO XXVIII.

Colicus dolor ob intestina ad latus dextrum detrusa, à tumore vertebris lumborum affixo.

NOb. Vallenger ex lapsu ab equo circa regionem lumborum contusionem passus est. Post biennium per vices circa locum contusum multum doluit, variaque sequuta sunt symptomata, nempe Dolor Colicus sæpe recurrens &c. Mortui intestina satis sana, nisi quod

paruit

hæc flatibus distenta, & in latus dextrum propulsa: Circa mesenterii exortum ingens apparuit tumor, vertebris lumborum fibrosa connexione firmiter adhærebat, qui intestina in latus dextrum detruserat. *Warthon Adenogr. cap. 11.*

Observatio XXIX.

Ventris dolor ab acri ichore per membranas imi ventris sparso. 1. A vesiculis inter cutem & peritonæum conclusis. 2. A sero acri peritonæum circa umbilicum erodente. 3.

§. 1. NObiliss. & strenuus Eques, Johannes Vitus, Mareschallus à Pappenhein, &c. ægrotans morbo chronico per aliquot annos, ex ingentibus doloribus in abdomine, maxime in sinistro hypochondrio, morte jugulatur apud nos Augustæ, cum biduo antemodo rheda ad nos venisset: Cujus morbi initium à vomitu sanguinis fœculenti, eructati è venis mesaraicis, ut Cneulinus noster voluit, cum leipothymiis & corporis summa debilitate: Recidivam ante octo menses passus est vehementem, (crudelior enim semper posterior hostis est impressio) cum virium casu: ventriculi languor, inappetentia, rugitus, murmura, dolor hypochondriorum, atrophia, discoloratio, ac *malus habitus aderant*; quæ mala in consuetudinem abeuntia tolerantiam malorum causarunt, & imminens periculum occultarunt: Tandem post aliquot menses Augustam venit, sibi belle vivere visus, donatarium D. Virginis ex voto dicatum ut solveret, in sacello prati Lyci quo veneratur Ar prima nocte qua S. Stephani conventum intravit, dolor sinistrum hypochondrium post primum somnum, circa regionem lienis, inquietavit vehementior, imo acerbissimus, qui mox totum abdomen occupavit, ac ad scrotum & jugulum sinistra pereptavit: Erant dolores vagi & discurrentes per latera, modo dextrum modo sinistrum affligentes: Nauseæ medicamentorum nihil admisit: Externa anodyna inducias, pacem firmam dabant nullam: Sequenti die somnus levis, à prandio doloris acerbitas, vespera præscriptus anodynus clyster, qui altero mane demum duplicatus, circa meridiem deplevit corpus, & materiam crassam, pituitosam ac biliosam egessit, Vesperi mitiora videbantur omnia, solus pulsus sua debilitate, sudor frigidus & membra algida hoc negabant: Animus etiam nobilis constans & erectus erat, qui ut consueta hæc neglexit accidentia: sermo appositus, mens firma, discursus non inutilis adfuit per horam ad septimam usque vespertinam, prælibavit vinum, cœnatus est & somnum exoptavit, quo octava acquisito, ab ipso fratri traditur, & in Domino placide obdormivit, qui excitabit ad vitam æternam; factum hoc 27. Junii anno 1628.

Postero cadaver dissectum, & in causas tot malorum inquisitum: In cavo Thoracis aqua ichorosa, seu serum corruptum, biliosum ac fœtidum, non quidem copiosum fluitavit, sed quæ respirationem difficilem causare posset: Pulmonum corpus magnum & flaccidum, conspurcatum hinc inde lituris & maculis nigris ad extra, signum certissimum gangrænæ; lobi magni satis, qui incisi putredinem sparsim eructabant, numero quatuor: Ex vasis effluxit sanguis ater: Cor magnum & integrum, quæ causa malorum tolerantiæ tantorum. Hepar magnum, coloris pallidi, cujus extrema mucida: Cystis fellis ipsi adnexa, oblonga, referens pyrum illud quod à virgine nomen habet, plena bilis, coloris obscuri, non crocei, quæ effluens ad nigredinem declinavit, filamentis quasi continuata: Ventriculus exiguus inanis, corrugatus: Lien marcidus, ex levi attactu manus ruptus, parvus, rotundus: Renes magni & sani sine malo hospite: Intestina flatibus turgida, Mesenterium in sinistra parte lutidis venatum ductibus maculatum, ejus humidum mucosum, referens pus fœditum, nec mirum, tota abdominis cavitas ichore purulento, fœtido, sanioso ac vere viroso repleta fuit: Omentum putridum: Sanguis in magnis vasis paucissimus, crassus, ater: reliquum corporis emaciatum, caro musculorum & abdominis tabida & flaccida; pinguedo cutis pauca & justo siccior: Quæ in hujus strenui Comitis cadavere observavi.

CAchexiam hanc humido radicali obfuisse dicuit sectio, atrophia enim omnes partes laborabant: Nulla pars labe aliqua caruit, officialis dicta: Ventriculi exiguitas & contractio initia atrophiæ jecit, quia alimentum parcius assumendum fuit ob loci angustiam, & liquida facilius quam crassa digesta sunt: Potulentorum siquidem citior & facilior quam esculentorum est distributio: Hepatis color ater signum caloris, à quo sanguis acrior & biliosior, quod & copia in cysti fellis, iracundia & prostratus appetitus docuere: Cum itaque ob horum vitium nutritio bona non fuerit, discoloratio sequuta est: Dolorum ingentium, vehementium, lancinantium & vagantium, causa est biliosus ichor in abdomine conclusus, putridus, & fœtidus: In thorace ichor innatans pulmonibus obfuit tum in respirando tum in corrumpendo, hinc illa putredo & gangrænosæ lituræ: Phthisis & hydrops thoracis non plane aberant, Lienis parvitas auxit mala omnia: Animam in suo ergastulo calor prostratus, suffocatus ac putredine absumptus à doloribus acerbissimis, à saniosorum ac putridorum humorum inquinatione, dissipante & corrumpente calido, retinere nequivit: Cachexiæ hujus causa fuit vita inordinata, ingurgitatio vini fortissimi, ut in aula Principum honorantur hospites novi: quam potationem statim sequutus est vomitus sanguinis ac omnis morbus, ut cum gemitu conquestus: Totus itaque omnium

vitce-

viscerum sic sublatus, putredines plurimæ, ac atrophia sequuta. *Hachstetterus Decade* 10. *casu* 8.

Malus habitus aderant, In cavo thoracis aqua ichorosa] Cachexia originem ducit, partim ab atonia hepatis in coctione deficientis: partim ab aliqua Lymphaticorum obstructione, qua aqua ad alias partes non ablegatur, sed sanguini permista, ubi ad partes pervenit vitiosæ nutritionis causa est. *Frid. Lepnerus Introd. in medic. pag.* 76.

§. 2. Fœminæ venter intumuit, cum doloribus gravativis, tensivis & lancinativis: Abdomen à cute ad peritonæum, nulla musculorum carnea substantia interposita, vesiculis crebris aqua refertis scatebat. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 3. In consilium vocatus fui ad puellam quandam septem annorum, quæ & *consumpta* & dolores patiebatur circa umbilicum: quam mulierculæ à lumbrico cui nomen indigitant, rodi existimabant, eapropter fundulos tribus vicibus applicuerant, quos à lumbrico consumptos putabant: Cum vero rem penitius consideratem, putrefactos potius, ob fœtorem ingratum, vidi quam à lumbrico voratos:

Tertio die puellæ defunctæ cadaver fuit apertum: secta cute peritonæum eodem in loco, quo dolores patiebatur vivens, à sero acri & bilioso erosum fuit conspectum, quia lumbrico excitati putabantur. *Observatio Lucæ Byleri, Medici Augustani, apud Hachstetterum Decade* 6. *casu* 6.

Peritonæum erodente] Mineram Colicam à peritonæo rejicit *Willis*, hoc fundamento nixus quod membrana hæc tenuis, ac vasis paucioribus & tantum exilibus donata sit; nec magnæ sit humorum affluxionis capax, neque ipsa ut coovellatur, viscera substrata comprimendo aut contrahendo, in dolores urgete posse videtur: Quia tamen densa, admissos humores cohibere potest, maxime in sua duplicitate: Ob nervos, quos accipit ab iis qui abdominis musculis porriguntur, sensu prædirum est, ac acrimoniam humorum, in illud confluentium à vasis vicinis diaphragmaticis, mammariis & epigastricis, persentiscit.

§. 4. Quemadmodum in Scorbuto, ex humoribus vitiosis undecunque in cavitatem intestinorum affatim effusis alvi profluvia ortum ducunt, ita & ab iisdem, seu in interiores abdominis membranas, seu inter ipsas tunicas intestinorum irruentibus, illic hærentibus, partesque istas tam exquisito sensu præditas acrimonia sua vellicantibus, veluti que dilacerantibus gravissima excitantur ventris tormina, Quæ dolores colicos nunc quidem æmulantur, nunc autem atrocitate eo usque superant, ut fuerint qui hinc in Peritonæi rupturam inciderint. *Gu. Charleton. lib. de Scorbuto p.* 228.

Ex humoribus vitiosis &c.) De causis horum dolorum varii varia comminiscuntur, Alii deducunt ab effusione materiæ (*Scorbuticæ*) per venas mesaraicas, quæ in intestinis non hiant, inter duas intestinorum tunicas, quas inde distendi volunt & vellicari usque ad acerbissimi doloris illationem (*vide* §. 1. & 2. *Observat.* 5. *hujus sect.*) cæterum huic conjecturæ plane refragatur sanguinis in orbem perpetuo moti doctrina, unde constat venarum mesentericarum usum esse sanguinem ex intestinis in ramum mesentericum, indeque in venam Portæ deferre: Aliis visum est ad hostilem salium quorundam, in mesenterii plexibus nervosis, & nonnunquam etiam inter intestinorum tunicas congredientium luctam & effervescentiam confugere: ut clarius eloquar, Supponunt succi nervosi recrementa quædam acetosa, stagmatis vitriolici æmula circa dictos mesenterii plexus, aliasve in vicinia partes nerveas copiose congesta; quibus mox à sanguine arterioso effervescente, serosa colluvies, salis fixi, & velut lixivialis, particulis abunde referta advenit, cumque iis, ob mutuam hostilitatem turgescens, dolores quasi lancinantes producit. Sicut observamus spiritum vitrioli sali cuivis volatili, non tamen oleoso affusum, effervescentiam notabilem excitare; At vero hujusmodi colluctatio & effervescentia sales inter acidos & lixiviales, ut ut magna, nonnisi momentanea tamen esse solet, perraro ultra horulæ semi quadrantem durans: his autem doloribus solenne est ad plures usque dies sine intermissione excruciare; quamobrem licet minime negaverim ex tali causa effervescentiam, vix tamen credibile videtur eam ad tam diuturnos cruciatus sufficere, nisi simul supponatur novum singulis fere momentis affluere salium supplementum, unde certamen identidem renovetur. Talem vero novæ materiæ affluxum angustiæ locorum affectorum vix admittent, citra ingentis tumoris, inde exorituri discrimen: Ad hæc, quid opus est ot plures, & dissidentium ratione salium inter se repugnantes humores, Acidum scil. & salsum, hic simul in scenam adducamus, postquam manifesto deprehensum est alterutrum ex iis, dummodo insignis fuerit acrimoniæ particeps, per se & posse, & solere acutissimos ac diu durantes in dictis locis dolores excitare? Fieri Pseudocolicam à bilis acrimonia salina, fieri ab aciditate melancholiæ, & interdum etiam ab asperitate fixi salis in sero contenti, quis nescit? Nos igitur ad similitudinem veritatis propius accedere arbitramur si colicam istam, vel *bilioso humori*, acrimoniæ salina peccanti, eoque rodenti; vel lacerantì & propemodum corrosivæ *melancholia* aciditati, seu in tunicas intestinorum, seu in plexus nervorum mesentericos sævienti ut plurimum deberi: Est tamen & tempus ubi *serum lixiviale* suas quoque in hac tragœdia partes, seu distendendo seu convellendo agit. Est quoque quando hi humores per syndromen affligunt, id quod tormentorum differentias observanti innotescit. *Idem.*

Dolores colicos æmulantur) A colica vulgari per hujusmodi diagnostica distingues, Dolor ventris, Scorbuti comes, non continuo, sed per intervalla infe-

infestat, cum pulsu & urinæ qualis scorbuto affectis familiares esse solent. 2. durat interdum ad XL. usque diem. 3. Non coli ductu circumscribitur, sed universum fere abdomen pervagando occupat, 4. & quidem cum ventris depressione, ut cum umbilico introrsum revellatur, & hic lumbis quasi annexus videatur. 5. potius secundum intestini longitudinem quam latitudinem percipitur 6. cum intestinis rectis sursum revulsione, ut nihil prodeat 7 & cum gravioribus symptomatis quam quæ colico vulgari supervenire solent. 8. nec soluta etiam alvo & exeuntibus flatibus mitescit. 9. haud raro transit in paralysin. *Idem.*

Observatio XXX.

Ventris dolor ab ichore bilioso peritonaeum & mesenterium rodente. 1. *A mesenterio hydatidibus referto.* 2. 3. *A mesenterio tumore affecto, intestina premente.* 4. *Ab eodem computrescente.* 7. 8. *Ab ejus glandulis tumidis.* 9. *Ab eo pure scatente* 10. 14. 15. *A Glandulosis tumoribus.* 11 *A Tumoribus tunicatis.* 12. 13. *Post diuturnos dolores glandulæ arefactæ* 16. *Ab insigni mesenterij incremento* 17.

§. 1. Paupercula triennio multis doloribus in abdomine vexata est: Peritonæum repertum lacerum & erosum ab ichore bilioso: Duæ moles globosæ repertæ adhærentes mesenterio, cum pustulosis vesicis sero plenis. *Vide tit. de ventris tumore.*

* Peritonæum ubique duplex est, quia duabus membranis sibi mutuo attexis & incumbentibus conflatur. Ratione istius duplicaturæ notabis humores serosos, acerrimos, biliosos, sese insinuate in ea spatia, & dolores acutissimos excitare, qui dolorem colicum nothum constituunt, qui non habet fundamentum intra intestina, sed intra membranas peritonæi & intestinorum, undè acerbitas & diuturnitas morbi. *Riolanus Encheir. lib. 2. c. 13 Vide Fernelium Pathol. lib. cap. .. De his doloribus plura inferius.*

§. 2. 3. Uxor N. altero post nuptias anno torquetur variis doloribus in imo ventre & hypochondriis; Loco glandularum mesenterij, vesicæ hinc inde illi adnatæ aqua plenæ reperiuntur: *Vide tit. de ventris tumore*

§. 4. Benjamin N. ex lapsu ab equo circa regionem lumborum contusionem passus est, inde dolor Colicus sæpè recurrens: In mortuo ventriculus & intestina satis sana; nisi quod hæc flatibus distenta & in latus dextrum propulsa: circa mesenterij autem exortum ingens apparuit tumor qui intestina detruserat. *Vide lib. 2. Tit. de Phthisi.*

§. 5. Augusta Imperatrix doloribus ventris per plures dies torquebatur: Intestina naturaliter se habebant, sed mesenterium fere totum computrescens visebatur. *Tit. de ventris tumore.*

§. 6. Aperui corpus cujusdam juvenis 16. annorum, ubi primum aperto abdomine, in dextro latere, reperta fuit materia quædam, quæ vitella ovorum cocta & indurata aliqua ratione æmulabatur, cui aliquot grana pyrorum mixta erant; quod cum mirarer, & ulterius unde eo devenisset indagarem, inveni intestinum Ileum eo loci ruptum, ac per hanc rupturam hanc materiam exivisse & collectam fuisse: Cum autem ulterius indagarem, inveni mesenterium omnino scirrhosum, & lapidis instar durum: Fuit autem juvenis ille diuturno morbo consumptus, & sævissimis interdum doloribus ventris vexatus: Putabat autem hæc sibi accidisse ob minas à venefica quadam ipsi factas: Ea nocte cum cubitum iret & indusium exueret, ignis prosiliit, idque non semel sed sæpius, in præsentia sui heri & aliorum, à quo tempore nunquam recte habuit, sed semper & in mensem usque quintum ægrotavit. *Saltzmanus Obs. Anatom. pag. 67.*

§. 7. Iulianus quidam juvenis, alvi torminibus vexabatur, inque dies magis magisque dolor vim capiebat, tantumque aberat ut hujuscemodi *doloris causa abdita* comprehendi possent, ut nunquam ullis præsidiis tolli aut saltem levari hoc malum potuerit: Omnia enim viscera sana videbantur, jecur, lien & intestina omnia nullam doloris notam ostendebant sed urgente indies dolore tandem è vita discessit.

Mortui corpore inciso, & sanis omnibus inventis visceribus, jubeo intestina amoveri, quæ dum gladio discindit minister, in abscessum magnum incurrit: quo præciso, materia multa nigrior fœtensque profluxit, encausto sutorio similis: ex quo manifestam ejus mortis causam deprehendimus, atra enim bilis eo confluens hujusmodi abscessum paulatim effecerat *Benivenius de Abditis cap. xxxiij.*

Doloris causa abdita] Mesenterii abscessuum cognitio facilis videtur si ejus præcessit inflammatio; cujus comes febris lenta, diuturnitas autem signum est abscessus succedentis: Difficilis est cognitio si ij profunde jacent, ut contrectantium manus effugiant: Ut & si, à pravis humoribus diu in mesenterio latentibus, ibique putredinem concipientibus ortum ducant; Ii autem post mortem tantum innotescunt: Ejus generis fuit abscessus *Juliani*, qui intestinis demum remotis in conspectum venit; ab atra bile ortus, cujus acrimonia membraneas mesenterij partes & intestinorum vellicans; ventris tormina peperit: Adnotandum tamen quosdam abscessus mesenterij indolentes fuisse.

§. 8. Puer. x. ann. 3. Maij 1672. Atrophia extinctus: à longo tempore ventris laboraverat dolore, misere educatus: venter totus scropulosus, adeo ut nec intestina, nec renes, imo nullam partem aliam discernere liceret, ita glandulæ omnes quotquot in mesenterio, circa inguina, locisque aliis naturaliter observantur, & incrementum præternaturale, & indurationem indebitam assumpserunt: Scrophularum harum variæ insignis admodum magnitudinis, imprimis quæ vesicæ urinariæ vicinæ intestinorumque medio interjectæ: Harum opera intestina ita coalita, ut nullo artificio separari à se invicem, vel etiam à glandulis dictis potuerint: Imo omnes unam quasi magnam glandulam referebant, quæ ab umbilico versus spinam dissecta, palmæ transversæ profunditatem habebat: Materiam continebant dissectæ variam, purulentam, fluxilem, aut pinguem consistentem, albam, cineream nigricantem, imo quædam carnis speciem exhibebant, quædam cartilaginosæ omnino: Nec tantum glandulæ ventris infimi præternaturalem ejusmodi constitutionem induerant, verum & quotquot in thorace, circa collum, aut alias partes corporis notare licet, quæ nempe Conglobatarum ex numero haberi solent. *Gerardus Blasius Observat. med. xij.*

§. 9. Vir quadragenario major jam per x annos conquerebatur de doloribus circa regionem ventris, qui quotidie magis magisque ingravescentes, tandem hominem emaceidum, & quasi tabe confectum una cum vita deseruerunt.

Ego ad inquirendum incogniti morbi originem admissus, inveni binas mesenterii glandulas (jam glandes dici poterant; in tantam enim increverant magnitudinem ut xv. penderent uncias) decussatim sibi mutuo incumbentes, quæ renem sinistrum ita compresserant, ut penes rotus in pus esset conversus, Glandulæ autem in substantia nullum contraxerant vitium, sola magnitudine peccantes: asservantur illæ curiosis oculis spectandæ inter Anatomiæ nostræ raritates. *Th. Kerekringius Observat. Anatom. xviij.*

§. 10. Honesta virgo peregre profecta, in dolores Colicis similes ac pro talibus habitos incidit, contra quos, cum nullum remedij genus valeret, misella febre quotidie cum rigore insigni repetente, doloribus jam dictis associata, post paucos menses marasmo consumpta est.

Dissecto ventre, ingens copia *puris*, *quo* tum *mesenterium refertum* ac quasi turgidum erat, erupit, Hoc natura per renes vacuare frustra tentaverat, urinis valde purulentis profluentibus; cum renes interim integri, omnique labe carentes conspicerentur, quos nonnulli ulceratos suspicabantur, idque non immerito, cum puris mictus diuturnus, teste Galeno aph. 4. 75. renum aut vesicæ exulcerationem significet: verum doloris circa regionem renum absentia suspicioni huic non attestabatur. *Ex Observat. Thomæ Mermanni Archiatri Bavarici.*

§. 11. In Anatome mesenterium propius intuenti, deprehendimus in eo tumores glandulosos, albos, duros, nucis magnitudine, hinc inde in diversis locis intestinorum, mediæ sedi adeo connatos, ut intestina eo in loco sic intumuisse viderentur, atque indurata, quam duritiem in ventre, dum vivebat adhuc æger, prominentem tactui deprehendere potuit, præsertim quando excrementa dura & scybala in ea sede, ubi tumores hi angustiam in intestinis pariebant, diutius subsistebant, atque intestina amplius in tumorem elevabant, unde alvus illi constipabatur, Colicique dolores illum excruciabant, quibus tandem evictus occubuit. *Felix Platerus Observat. lib. 3. p. 697.*

§. 12. Nicolaus Dolmetsch Chirurgus, tempore hyberno iter faciens, & domum festinans, transit flumen gelidissimum, & abhinc conqueri cœpit primo de debilitate & tremore pedum, post de torius corporis consumptione, vehementissimis ischij & abdominis doloribus correpto, ad mitigandos infimi ventris cruciatus, præscripsi enemata lenientia & anodyna, quorum usu dolores abdominis aliquantulum remiserunt, Sed post iis quotidie increscentibus, patiens cum lumbricum longum & teretem excrevisset, variosque tumores circa umbilicum compressa manu percepisset, de vermibus suspicatus varia sumpsit remedia, sine successu: In consilium igitur vocavit repetitis vicibus Medicum Sturgardiæ, qui tamen præstantissimis remediis ægro nullam tulit opem, Re ita habente miserrimus homo, (quia sibi proposuit nulla uti Medicina) quotidie quaterve duas lactis bubuli calide hausit, eoque solo dolores usque ad mortem paulisper mitigare visus est, Intestina lacte turgida tumores in regione umbilicali tactu perceptibiles occultarunt, Ante obitum macilentissimus instanrer perit ut se defuncto in causam atrocissimi doloris, quatuor jam menses infestanti, inquireretur.

Aperto cruciatim mortui abdomine, nil nisi mesenterium sex tumoribus tunicatis, & pugnum adæquantibus valde conspicuum vidi: intestina enim fere omnia subsidentia in lateribus latitarunt: Separatis à mesenterio intestinis, & tumoribus sigillatim scalpello incisis, profluxit ex omnibus materia cineritii coloris, fœtida & adeo acris, ut omnes lumborum vertebras multum corroderet, integro existente mesenterio.

Lumborum vertebris.] Quæritur quæ sit ratio quod pus duras potius quàm molles partes exasperarit: materia tumorum acris (qui lactis quotidie hausti beneficio ad suppurationem festinarunt) diu coacta, ob supinum ægri decubitum, partem tunicæ lumborum vertebris proximam, & vertebras ipsas multo facilius quam partem folliculi, mesenterio, multis glandulis & meatibus referto, substratam & arctè connexam corrodere potuit. *Sculteus Armam. Chirurg. Observ.62.*

§. 13. Tormina abdominis non à flatu tantum, calculis, humoribusque inibi contentis oboriri est dicendum, sed sæpe ac sæpius à glandularum mesenterii, pancreatisque abscessibus & apostematibus, quarum sævitie, post vehementissimos cruciatus infelicissimi patientes ad commiserandam mortem vehuntur *Cæcilius Folius ad Th. Bartholinum in hujus Epit. cent. 1. Epist. 62.*

De hujusmodi Glandularum mesenterii tumoribus & affectibus lege *Warthomi* Adenographiam c.XI.

§. 14. Cadaver cujusdam Colica enecti ante 20. annos secui: totum abdomen pure impletum erat, toto Mesenterio abscessu quasi existente: Culpam mali adscripsi fomentis emollientibus & calefacientibus, purgantibusque fortioribus, *I. Iac. Wepferus Miscell. cur. anni 1571. Observ. 39. in fine,*

Spigelius de Hemitritæo, Mesenterii inflammationem in cadaveribus reperit, quam à præpostera sæpe curandi methodo excitati nullus dubito: Clariora omnia evaderent si per superstitionem cadavera secare crebrius liceret *Idem ibid.*

§. 15. In demortuis sæpe in mesenterio ulcera sordida & abscessus deprehensi sunt, è quibus intestinis salvis, ventris tormina intolerabilia, & tandem mors; nunc dolores Colicis similes originem habuerunt. *Sennertus. Pract. lib.3. p.v. sect.ij. cap. ij.*

§. 16. Dominus Marescotius historiam commemoravit cujusdam, qui post multos & longos dolores tandem in hydropem siccum lapsus est.

Illius aperto cadavere *glandulæ* illæ multæ sunt quæ in mesenterio plane *aruerant* & tabuerant, unde nullum plane ex alimento fructum capere poterat. *Ballonius Epid. & Ephem. lib.2. p.216.*

Tandem in hydropem siccum]. Juxta aphorismum XLIV. *Quibuscunque tormina, & circum umbilicum cruciatus, lumborumque dolor adest, qui non discutitur nec purgatione nec aliter, in hydropem siccum firmatur.*

Glandulæ in mesenterio aruerant] Clar. *Warthon* Adenographiæ, cap. 11. inter varia mesenterii pathemata recenset infirmam illius *Tenacitatem* vel *Mollitiem* & *Laxitatem* vitiosas, Vel in interiori vasorum ejus superficie nimiam *Asperitatem* aut *Levitatem*, *Tenacitatem* in chronicis præsertim morbis contingere ait, Cachexia, Hydrope, scorbuto, morbo Venereo: *Mollitiem* ac *Laxitatem* in hernia intestinali: Nimiam autem *Asperitatem* atque *Levitatem* frequenter contingere censet, quanquam non facile cognoscuntur: Credibile est, *inquit*, ubi asperitas ac squalor aliis partibus evenit, consimilem asperitatem atque squalorem vasis quoque mesenterii [adde & glandulis] evenire: Porro conjectat de asperitate vel lævitate horum Vasorum ex assumptis excretis, Si enim alimenta in dies assumpta lubrica atque lævia fuerint, quoniam mesenterium pertranseunt, verisimile fit ea consimilem quoque lenitatem ejus vasis imprimere: Similiter si diæta maximam partem ex cibis asperis, amaris, acribus, fuceique agrestis constiterit, fieri vix potest quin dictis vasis consimilem qualitatem impertiatur. Ad eundem modum si excrementa alvi diutius retineantur & tamen liquida excernantur, magnum indicium nimiæ asperitatis præbent: Etenim facultatem retentricem potenter roborat asperitas: Contra ubi solida excrementa facile lubriceque excernuntur, argumentum est consimili lubricitate ac lævitate intestina ac mesenterium affici. Signa quoque ex urina de his affectibus petit, quæ si æqualis substantiæ appareat, sine atomis fluitantibus, cum hypostasi æquali, levitatem vasorum inde arguit, Contra si substantiæ inæqualis sit, cum bullis magnis & permanentibus, ac hypostasi divulsa, nimiam iis in locis asperitatem designari vult.

§. 17. Sabellæ Roland venter intumuerat cum dolore, Mesenterium totum, atque in eo Pancreas, tumore miro turgebat, cum infinitis tumoribus. *Vide tit. de ventris tumore.*

OBSERVATIO XXXI.

Colici dolores habituales sedem habent in mesenterii plexibus nerveis: & spasmodici sunt ob materiem morbificam à cerebro in illos plexus transmissam.

Domina Ill. per multos annos *affectibus spasmodicis obnoxia*, circa nonam gravidationis hebdomdam dolores acutos per plures dies *in lumbis & juxta hypogastrium* persensit, *qui mihi Colici visi*, &c. Abdomine aperto intestina & ventriculus integra apparebant, uterus insons, *In mesenterio* circa medium ejus, *ubi dorso affigitur, atque majores nervorum plexus continet*, substantia laxior, & quasi pluribus vesiculis inflata videbatur: hoc mesenterii loco, quia tumidior fuit, humorem aliquem doloris causam hospitari putaveram, aperiens vero deprehendi tantum membranas fuisse ab invicem solutas, nihil præter flatum continentes, qualis membranarum divulsio proculdubio inducta fuerat à crebris spasmis, &c. *Vide l. 1. Titulo de convulsionibus.*

Dolores qui mihi visi.] Licet morbo urgente tota ventris regio perturbari solet, attamen ejus sedes primaria collocari debet ubi dolor potissimum infestat & pertinacius hæret. Hoc autem ex Medicorum plurimorum consensu alicubi in Colo intestino esse perhibetur: Quare *Celsus* dicit Colicam Intestini majoris affectum, quod etiam ratio nonnihil suadere videtur: nam sive materies morbifica in cavitatibus intestinorum congeri, sive in membranis illorum penitus desigi supponitur, certe in Coli plicis, pro receptaculis ejus extant cellulæ, atque intestini hujus tunicæ crassiores existunt, in quibus humor peccans altius impingi queat: Veruntamen hæc opinio [cui non facile assentimur] ex eo tantum in Medicorum scholis increbuisse videtur, quia passim observamus intestina à flatibus, à pharmaco, bile aliisque forsan humoribus intra cavitates eorum contentis, irritata, dolores ac tormina inire, hinc ut obvium sit inferre dolores Colicos tantummodo ab intestinorum, ac imprimis Coli, contentis acrioribus & irritativis exoriri: quod tamen ita si haberet, procul dubio quæ ventrem solvunt, atque flatus & fæces copiose educunt, certissimum levamen afferrent, cujus contrarium sæpissime evenit, nempe à catharsi crebriori, aut violenta, morbum istum irritandi. Hic tamen distinguere oportet de ventris torminibus, deve doloribus pro ebolicis vulgo habitis. Isti nimirum aut mere occasionales à causa evidenti solitaria oriuntur, & sine prævia diathesi hominibus quibusvis passi n contingunt, Ad hunc modum incongrua vel insueta epota vel comesta pharmaca, frigoris contractio, &c. præsertim in iis qui teneræ sunt constitutionis; fibrasque valde sensiles habeant, dolores non raro excitant, At ejusmodi affectio non morbus, sed tantum symptoma, à causa manifesta excitatum censeri debet; Attamen præterea Colica ita proprie dicta non tantum à causa accidentali producta quibusvis contingit, sed homines nonnullos peculiari tin prædispositos incessens, omnino à causa procatarctica sensim maturata dependet: morbi insultus graviores plerumque periodos suas habent, atque aëris atque anni alterationes observat. Porro excitati remediis non facile cedunt, neque cito pertranseunt: dolores in quolibet paroxysmo eandem usque partem repetunt, & aliorum symptomatum pari ut plurimum syndrome stipantur.

In Lumbis & circa hypogastrium] Dolores Colici licet non eandem in omnibus sedem habeant, sed modo sub ventriculo, modo circa umbilicum, aut hypochondria, quandoque in hypogastrio, aut versus lumbos maxime deseviant, attamen quoties in eodem ægro repetunt, eundem sæpissime focum observant.

Intestina integra apparebant] Pro explicanda hujus morbi aitiologia, non satis erit statuere Intestina, vel ab acrioribus suis contentis vellicari, vel à sanguine aliisve humoribus iisdem suffusis, ac continuitatem solventibus irritari: Nam quoad prius, Summe improbabile est Bilem vel Pituitam, vel succum Pancreaticum alimve quemcumque humorem, aut simplicem, aut cum aliis effervescentem, dolores adeo atroces, fixos & diu perseverantes excitare posse: Præterquam enim quod intestina, propria mucagine oblinita, à contentis, licet acrioribus, non facile pungi aut exasperari solent, in tantum ut fedes acriores, quæ anum sæpe excoriant, intestinorum ductus parum aut minime dixerunt, Insuper hæc gravius irritata, quicquid molesti in ipsorum cavitate continetur, facile excutiunt, atque sursum vel deorsum propellendo, cito eliminant, prout in Cholera morbo, aliisque affectibus dysentericis plane cernitur: neque ulla fere est saburra horum membranas stimulans, itaque dolores ciens, quæ una aut altera purgatione foras exterminari non potest. Dein 2. quod spectat ad Sanguinis aut Seri intra intestinorum tunicas suffusiones, à quibus phlogosis aut tumores dolorifici excitantur, revera ita fieri interdum concedimus, exinde vero passionem non Colicam, sed Iliacam excitatam fuisse observavimus. Quod autem nonnulli ejusmodi Bilem [quæ nonnunquam instar viridelli intense prasina reiicitur] morbi causam materialem esse contendunt, ejusque copiam & in viscera exudationem dolores Colicos in intestinis excitare, Dico humorem istum circa paroxismi initia in cysti fellea sine offensa quavis contineri, postea tamen, propter viscerum spasmos, exinde expressum, & quasi emulctum, in ventriculum vomitu affectum exantlari; ibidem vero humori alteri, forsan acido, occurrens, colorem viridem, imo quandoque atrum (*prout olim observatione anatemica compertum habui*) acquirit: Atque hoc quidem ex eo patet, quod qui temperamenti frigidioris bilem minus progignunt, dum Colica laborant, flavi, aut viridis, parum aut nihil, vomitu reiiciunt, attamen doloribus haud minus acerbis divexati solent.

Affectibus spasmodicis obnoxia] Cum itaque morbi Colici sit alinsmodi tum materies sive minera, tum sedes & affluxionis viæ perquirendæ sunt: jure merito *Liquor nerveus* ejusque recrementa in suspicionem veniunt; Eo magis quod passio isthæc cum aliis cerebri & Nervosi generis affectibus intimum adeo consensum habet: Cujus procatarxin quod spectat, in his duobus ea potissimum consistit, scil. 1. quatenus in Liquore nerveo recrementa plura congeruntur, Et 2. quod ea potissimum à Nervis ad viscera imi ventris destinatis excepta, & ad mesenterium delata, mineras ibi morbidas constituunt. 1. Prius horum cerebri culpa ac vitio contingit, nempe quatenus hoc, una cum Liquore nervo, particulas heterogeneas & regimini animali infestas intra fines suos admittit: præterea item quod hæc, aliaque recrementa ordinaria per ordinarias cloacas haud statim amandat: Quapropter materies incongrua, cum alias à cerebro ablegari nequit, in nervos paris vagi maxime patentes facillime irruit; Atque ob hanc rationem est quod fæminæ, à quavis cerebri inordinatione diathesin hystericam dictam frequenter contrahunt, nempe quatenus recrementa liquoris nervei, sive ea spasmodica & elastica, sive dolorifica & irritativa tantum fuerint, in par vagum deponi aptiora symptomata convulsiva æque ac colica ita passim excitant. 2. Quod materies hæc, nervorum par vagum incurrens, in Mesenterio, aut aliis intra abdomen plexibus deponitur, ratio est quod in hos plexus nerveos conjugationis istius nervi plures & majores fere ultimo terminantur; Quamobrem si humoris nervei recrementa, hic quasi in imum subsidentia nec per vasa quæpiam regeri, nec in cavitates intestinorum transire possint, necesse erit eadem focos morbidos in hac parte struere.

In mesenterio, &c.] Itaque pro affectus Colici seminio sive minera, humoris nervei recrementa quædam à cerebro per nervos decidua, inque Mesenterium aliosque abdominis plexus delapsa, ibidem congeri supponimus, quæ si crassiora, & magis viscosa fuerint quam ut per lymphæ ductus excipi & amandari, aut per vasorum propagines exiles in cavitates intestinorum exudare possint, in partibus illis stagnantia & sensim coarcervata, tandem in plenitudinem irritativam assurgunt: Dein materies ista stagnatione plus degener & magis infesta evadens, occasionaliter, aut sponte turgescens, vel forsan cum humore salino fixo è sanguine illuc-

suffuso effervescens, nervorum propagines fibrasque nerveas, quibus mesenterium innumeris scatet, corrugationibus valde molestis & dolorificis torquebit, cujusmodi illorum affectio haud plane cessit, donec materies effervescens aut discussa, aut in cavitates intestinorum expressa, aut demum subacta fuerit.

Atque majores nervorum plexus continet] Porro, in quantum è mesenterio, ejusque *Plexibus*, propagines fibræque nerveæ in ventriculi fundum, vesicam felleam, ductus choledochos, intestina omnia, & quaquaversus in cuncta fere totius abdominis viscera, densissime protenduntur, idcirco dum materies colica in mineris suis effervescens, tormina & cruciatus sæpe acerrimos ibidem ciet, una in partibus plerisque aliis membranosis spasmi & contractiones convulsivæ aut dolorificæ ubique excitantur. Hic ob mesenterium primario affectum sub umbilico dolor acerbus, quasi pali affixi, aut terebræ perforantis speciem præ se ferens, dein circumcirca in toto fere abdomine, propter intestina simul in diversis locis varie diducta aut retracta, dolores vagi hinc illuc excurrunt, atque ob fibrarum motus, tum in his tum in vasis urinariis perturbatos, aut inversos, alvus fere semper adstricta est, & urinæ interdum suppressio aut paucitas succedit, Quinetiam, duodeno, vesicâ fellcâ, cum ductibus ejus atque ventriculi fundo, spasmo affectis, eorumque fibris sursum tractis, vomitio crebra, cum bilis flavæ aut prasinæ rejectione copiosa, durante paroxysmo subinde infestat.

In mesenterio, ubi dolor affligitur] In paroxysmo Colico, doloribus ventris *Lumbares* atrocissimi, in imo dorso sævientes sæpenumero adjunguntur, qui certo à nullius intestini irritatione oriri possunt; Attamen facile erit concipere eos à causa morbifica in mesenterio consita excitari, in quantum scil. nervi quidam insignes lumbares mesenterii plexum nervenm maximum ingrediuntur; hinc ut non tantum spasmi dolorifici per consensum ab una parte in alteram trahantur, sed probabile insuper sit etiam Dorsi & Lumborum recrementa quædam hoc transitu in mesenterium derivari, atque aliquatenus ob hanc rationem Scorbuticos ventris torminibus & fluori ita plurimum obnoxios fieri: materies ergo morbifica, à capite per nervos in ventrem lapsa, nidos maxime idoneos in mesenterio reperiet; In quo scil. nervi plurimi & magni, eorumque plexus & distributiones valde insignes habentur: Quare cum hæc pars valde sensilis, & humorum nervosi generis affluxionibus plurimum obnoxia fuerit, Morbi colici sedes merito statuitur.

Affectibus spasmodicis qui mihi Colici visi] Motuum quorundam in abdomine convulsivorum, qui vulgo Hysterici dicuntur, causas sæpenumero in plexibus mesentericis latere olim ostendimus. Porro, in iisdem locis dolores Colicos interdum nidos suos habere tunc asseruimus, & ex observatione Anatomica satis ratum fecimus: Attamen non eadem, sed nonnihil diversa materies est quæ utrosq; ita dispares affectus sub eodem lare excitare solet, In passionibus dictis Hystericis, spiritus animales copula elastica onustos, ab invicem elidi, seu velut explodi, proindeque corpora continentia in motus irregulares seu præternaturales invite rapere alibi declaravimus: In doloribus autem Colicis, iidem spiritus propter materiem iis infestam & improportionatam irritati, proindeque ab invicem divulsi & distracti, fibras sensiles in corrugationes valde molestas agunt: quo ritu in doloribus Colicis hoc fiat paulo supra ostensum. *Willis Tractatu de Anima Brutor. parte 2. cap. 15.*

Membranas ab invicem solutas] Nam intra hosce plexus nerveos pro mineris morbificis spatia satis idonea conceduntur, ut materies illic sensim deponi possit & manere, donec ad plenitudinem congeratur: deinde vero quia spirituum copias ingentes, supra quam in aliis quibuscunque cellulis illic hospitari credimus, copula heterogenea iis accrescens, in extensiones graviores quasi fomitem struit, adeo ut spiritus intra hæc corpora explosi, ea non modo inflent & dilatent, verum de situ elevent & attollant (velut tum ædificium à pulvere pyrio subvertitur) quare partes suptajacentes subito in tumorem efferuntur, atque appensæ violenter huc illuc attolluntur: Ad hunc modum atrociores circa præcordia & viscera convulsionum paroxysmos sæpenumero excitari, præter argumenta ex ratione petita αὐτοψία prætereа comprobat. *Idem Pathol. cerebri cap. x.*

Observatio XXXII.

Ventris dolor in paresin desinens, salvis intestinis, ab acri sero è cerebro manante, ea in spasmos ciente.

§. I. Jacobus Spoerlin, (cujus historia extat lib. 2. de Paralysi) septuagenarius, alvo suppressa protinus colica torquebatur, quam bis intra novem circiter annos Paresis brachiorum sequuta est, ob quam minimi & auriculares in manibus digiti incurvi permanserunt, &c.

Remota cranii olla, ac discissa dura meninge, plurimum seri subpallidi effluxit, quod in spatio inter utramque meningem continebatur: Hujus quoque plurimum in omnibus promanavit.

Ille dum vivebat senex iste quoque abundabat, nam frequenter os ipsi amaricabat, atque aliquoties diarrhœa biliosa magnam ejus copiam egesserat; quam primum alvus supprimebatur Colica affligebatur, quod quoque bili tribuebat; An ante bilis in cavum intestinorum effusa tormentorum colicorum causa sit præcipua, jam multis annis dubitavi, an bilis acrimonia sua villos intestinorum instar medicamenti purgantis vellicans potius ad dejectionem irritet; Novi plures quibus est difficilior, qui quam primum bilis effluvium constipationi accedit quod nonnullis 5. aliis 7. die evenit, protinus, scybala copiosa, mox liquida, biliosa, spumea, tandem mucosa largissime egerunt, citra tormina molestiora: Colica verò hæc à purgantibus etiam mitioribus exasperatur, curatu difficilior redditur, paresis, convulsiones & apoplexia accelerantur, & non raro ægri præpropere enecantur: Quidam non infimi nominis Practicus, croci metallorum aliquot grana in petia ligata, decocto pro clystere infudit, quo injecto colicus terribili epilepsia correptus sibi frustulum linguæ morsu præcidit, diuque rigidus

rigidus omni sensu & respiratione privatus jacuit: ab alio autem clystere, ex mero lacte cum pauxillo butyri, ad mentem rediit ac sensum convaluit. Sulnta pertinacissima, hnic morbo nimium familiari alvi suppressione, fæces excernnntur sæpissime lutosæ, cineritiæ,& quæ biliosæ sint, nullo tamen cruore aut tamentis mncosis inquinatæ, qnnd necessario fieret si ab humore acti, diu intra cavitatem intestinorum contento originem traheret, pront quotidie in dysenteria evenire cbservamus, quamvis plerumque humoribus non tanta mora concedatur, quin potius crebris dejectionibus magno nisu continuo propellantur. Animadverti in aliquot monasteriis plures, temperamentis prorsus diversos, & quosdam minime biliosos, à colica ista crudeliter affectos fuisse, quæ merito adscribebatur vino, vel nimis austero, vel fumo ex tæniis, sulphure, bismuto aliisque conciunatis & accensis imbuto: uam propinato vino salubriore, nullisque inquinamentis propemodum venenatis adulterato, saniores vivebant, ratiusque cruciatus istos postea perpetiebantur: Quosdam Colica biliosa dicta affectos, nunc in dextro nunc in sinistro, nunciu hypogastrio pluries tetigi tumores rotundos & obliquos instar farciminum, nullam certam & fixam sedem obtinentes, quos itidem à flatibus intra portionem intestini coercitis ortum ducere merito credidi: In pluribus umbilicus, dorsum versus rettahebatur. Iam tunc convulsivi quippiam intestina iu hoc affectu pati, ac causam doloris extra intestina quærendam existimavi: qua in re me postea amplius confirmavit. Exc. D. Willis in Pathol. nova cerebri: ipsa Paresis colicæ superveniens genus nervosum valde affligi indigitat: Præ cæteris colicos istos juvant quæ convulsa laxant & spasmi causam dissipant: Novi quendam aliquot annos sævissima tormina cum paresi sustinente, solo decocti sassafras potu per tres menses continuato, abstinendo à vino, & ejurando omnia medicamenta, imprimis purgantia, à quibus semper pejus habuit, integram valetudinem recupetasse, qua adhuc fruetur. Victor equidem bile abundabat, verum quoque humoribus serosis acribus scatebar, qui plexus nervosos mesenterii allnentes, profundiusque se insinuentes, vellicando spasmo intestina affecerunt, & alvo pertinaciter occlusa, retentis flatibus & bile, atrocissima tormina excitarunt, quoniam quoque ob dolores die noctuque excruciantes, vigiliasque continuas simul aditus aquoso latici ad medullosam substantiam, iu cervice supprimis, paratus fuit, Paresis brachiorum post aliquandin exantlata symptomata sequuta fuit: In ultima senectà rarius Colicam experiebatur, quamvis colluvies serosa non exhausta esset, nam occipienti constipationi matute medebatur oleo amygdal. dulcium, aut butyro assumpto, & clystere anodyno infuso. *Ioann. Iacob. Wepferus dissertat. de Apopl. p. 386.*

§. 2. Puellus Illustri familia natus Pleuriticus, ultimis vitæ diebus sævissima tormina patiebatur, quæ supervenientibus convulsionibus lethiferat erant.

In cadavere vidi aliquot portiones intestini, Ilei præcipue, superne & inferne rectissime constrictas partesq; intermedias flatibus distentas, quas vix ulla vi vel sursum vel deorsum pellere valui. *I. Iacobus Wepferus Dissert. de Apopl. p. 386.*

* *Sylvius de le Boe.*) Append. Tract. 8. §. 108. meminit contorsionis intestinorum & ventriculis hypochondriaca affectione laborantibus quandoque accedentibus, quam ait fieri à bilis in pituita viscida hærentis acrimonia, quæ partes quibus pituita adhæret & agglutinatur mordicans molestiam illam, ac si contorquerentur, in ipsis excitat.

§. 3. Claudius Iuvenis fractus tandem partim acerbitate dolorum abdominis, xl. dies totos urgentium, nec ullam quietem concedentium: partim vehementia motuum convulsivorum, qui iis languescentibus successere, animam cum reddidisset cœlo, Cadaver ejus apertum, deprehendimusque intestina, quanquam cruciatu per tot dies acerbissimo fuissent afflicta, tamen integra & inculpata fuisse, nullamque causam tot dolorum fomitem in iis repertam, sed *ubi ad caput ventum*, &c. *Vide historiam integram lib. I. section. 8. observat. 13. ex C. Pisone.*

Nostra sententia est dolores pro colicis aut nephriticis habitos, convulsionem, veluti quandam sequi intestinorum, partiumque omnium quas inferius venter ambitu suo complectitur, inæqualiter facta & confertim, sed quæ sequatur divulsionem seu contractionem peritonæi, sive nervorum sexti paris, vel in exortu proximo conterminoque iis partibus, vel in mediato & remoto, in principio scilicet, sive capite ipso. Nam mihi annotatum dolores eos pro colicis habitos, modo qnidem tertianarum febrium declinationi succedere, modo continentibus sese immisceri complicarique febribus, certe iis quarum aliquæ exacerbationes, sed obscuræ admodum, nec nisi valde attentis notabiles, eæque tardæ, per septenarios quippe, & quandoque quaternarios, ut jure illæ continentium & homotonarum numero accensendæ videantur: Sedulo porro observavi ejusmodi dolores in iis, quæ salubriter terminantur febribus, superveniente vel sudore largo & in plerisque, sed invenibus, vel hæmorrhagia liberali quandoque, vel denique commutatione cum paralysi solutos fuisse, aut etiam aversos prorsus. In aliis vero medicamentorum caput expurgantur frequenti usu contra autem in febribus lethalibus observavi commutatos, partim cum epilepsia, partim cum lethargo, denique cum delirio, paralysi & epilepsia surcedente verno tempore. Atqui non est omittendum sæpe tertianas febres commutari cum continuis, licet obscuris, quas fere comitantur ejusmodi dolores valde pervicaces, qui permutantur pariter in commemoratos capitis affectus, quod observavi in Claudio Juvene, de quo supra in historia. Postremo cum colicus facile commutetur cum memoratis illis capitis gravibus affectibus, tum omnium frequentissime cum paralysi, Imo vero quartanariis observavimus hoc anno 1617. iisdem dolotibus ventri graviter exercitos. Quanquam autem eam doloris colici speciem à flatibus inductam satis frequentem esse nitro fatear, tamen quos ante descripsimus dolores abdominis frequentissimos, & cum febre conjunctos, ac pro colicis passim habitos, etsi prima specie iisdem affines, longe tamen diversos esse, aliamque à flatibus aut pituita vitrea, aut etiam Boreæ flatu causam habere, si attente pensitateque naturam conditionesque doloris, concomitantia signa consideramus, profecto reperiemus; Licet namque

namque conveniunt omnes dolores cum vere Colico in extensione & acerbitate doloris, partiumque diversarum adjacentium sympathia, in segnitie alvi nullis cedente medicamentis, in ructibus, in vomitu quoque, tamen non sola summa intestini pars coli, situ proprio circumscripta & ventriculo contigua dolet, sed modo hæc, modo illa duntaxat abdominis pars, modo, & ut plurimum universum abdomen quantum quantum est, & diversis temporibus hæc vel illa regio dolere primum incipit, sive ima, sive media, umbilico aut lumbis respondens, sive denique lateralis: Nec vero venter universus distendi attollique & intumescere, ac extare super costas, ilia & pubem, sed contra potius percipitur deprimi, subsidere in se, unaque cum umbilico introrsum retrorsumque revelli, vel umbilicus lumbis videatur esse quasi assutus, ut in ægro veluti extenebrato efformetur insignis cavitas, haud absimilis equino præsepio, eaque circumscripta terminis prædictis. Denique, dolor, non tam distensivus secundum epigastrii latitudinem, quam laceratívus, secundum potius ventris longitudinem ac profunditatem, & quandoque perforans sentitur, ac si terebra pertunderetur pars dolens, quæ potissimum est umbilicus, etsi in quibusdam doloribus citra febrem, latus pertebrari sentiatur. Distensionem porro secundum longitudinem potius intestinorum fieri, quàm latitudinem, ut fit in colico dolore à flatu, hinc intelligere est, quod longa non secundum longitudinem ita sursum revellitur & distenditur, ut non solum exitu fæces intercludat & flatus, sed aditu glandem vel syphonem clysteris prohibeat, ut nisi magna vi intus adigi possint. Ridiculæ enim operæ Pharmacopæorum, dum frustra immittere tentant clysterem, causantur magnam vim flatuum syphonem ingressu interdicentium. Et magis ridiculi Medici qui iis credunt, cum per revulsionem potius sursum subsideat conniveatque cavitas longanonis, non per distensionem à flatibus: Confirmat id autem ructus familiaris bisce doloribus, qui satis docet motum peristalticum intestinorum, & flatus inclinationem sursum, ob interclusam penitus viam deorsum tendentem: facile enim est intelligere longanone secundum longitudinem disteńto, sursumque revulso, parietes ejus in se considere, atque adeo cavitatem internam connivere. Itaque dolores hos pro Colicis habitos, non tam distensionem intestinorum secundum latitudinem, ab obstruente aliquo corpore & implente ventrem, præque copia divellente, quam convulsionem quandam seu distractionem secundum longitudinem consequi verosimile est: Nimirum cum dolor vehementissimus atque subitus, non tam intemperiei simplici andæque tribui possit, ut solutio etiam subita satis insinuat, quam sensibili alicui solutionis continui speciei, cum præsertim nulla causa insigniter calefaciens aut refrigerans accusari possit, sive externa sive interna: Alia autem ex parte solutio continui intestinis superveniens, fit vel exesio erosióve, vel vulnus seu divisio, vel spasma divulsióve: erosionis porro, aut vulneris cum his dolotibus conjuncti, nulla justa suspicio esse potest, cum & causæ ejusmodi nullæ præsentes sint, & ex excrementis, etiam soluto dolore, nihil tale conjici possit, Superest certe ut uni Divulsioni, tanquam causæ, dolores propositi referri debeant accepti, eique secundum longitudinem factæ, ut ex aditu inferne occluso intelligere est: Nam qui sensus veluti perforationis percipitur, is sane meo judicio non est à causa perforante illatus, sed potius ab inæquali partium convulsione seu distractione, nam quia una magis quam alia divellitur introrsum ac retrahitur, atque major dolor obscurat minorem, inde certe quæ maxime convellitur, illa quasi perterebrari videtur, quod divulsio adjacentium minor quodammodo obscuretur. Sed enim distendi possunt intestina vel per se, vel per sympathiam, & ratione connexionis partium sibi adjacentium, aut certe adnatarum; & quævis distensio fieri potest, vel secundum totum intestinorum contextum, facta scil. per extremorum, seu finium distractione m, vel secundum partes: ex quibus priorem evidenter angustia totius ventris ferre nequit, longe impar intestinorum longitudini, corporis magnitudinem toties septies adæquanti. Itaque non distenduntur intestina secundum longitudinem totam & per extrema, ita ut involutio contextu eorum dissolvatur, sed fit secundum partes, ita ut superiores quidem deorsum, anteriores autem retrorsum, inferioresque sursum revellantur & sæpe inæqualiter. Quoniam porro credibile vix est causam convellentem intestina ipsa universa afficere, & vero dolor fere lumbis instat urgetque maxime; atque alia ex parte non solum intestina afficiuntur, sed partes omnes toto ventre inferiore contentæ evidenter eo afficiuntur (Nam ventriculus & vesica fellis manifeste convelluntur, ut ex ructu fere assiduo & vomitu bilis colligere est: tum etiam vesica urinaria & uterus ipse, ut dolor ad pubem manifeste docet) Verosimile est dolores prædictos sequi affectus seu divulsionem, non tam intestinorum propriam, quam partis alicujus communis intestinis cum cæteris omnibus membris inferiore alvo contentis, cui consentiunt ratione connexionis intestinorum tunicæ propriæ, una sursum introrsumque revelluntur. Et forte etiam non improbabile dictu est viscera ipsa quodammodo convelli per convulsionem illius partis communis: nam id difficultas in spirando, comes memoratorum dolorum, per revulsionem quendam viscerum sursum diapbragma prementium facta insinuare videtur. Atqui certe peritonæum propagatum in mesenterium, ex anatomia omnium omnino viscerum, & partium inferiore alvo contentarum est commune vinculum, imo communis membrana, si quidem eas omnes investit involvitque, & cingit undequaque, ipsa scil. è lumbis exoriens, sed propagata & diffusa ad omnes omnino eas partes: Præterea nervi sextæ conjugationis, è thorace egressi; omnibus omnino partibus inferioris ventris sese communicant, & ad omnes propagines aliquot emittunt: Per sympathiam itaque, sive propaginum nervi sexti paris, sive peritonæi, convulsio omnium partium ventre inferiore conclusarum sequi potest: facile enim est intelligere contractis in se præter naturam, vel ramis sexti paris, vel peritonæo, adnatas iis partes necessario quoque convelli contrahique in se. Hæc porro convulsio, sive nervorum, sive peritonæi, sine dubio fieri potest, vel in ipso exortu nervorum quidem è thorace, peritonæi autem è lumbis: vel in ipsa radice, seu principio primo, h. e. capite ipso, à quo scil. primam originem repetunt. Interim tamen ultro fateor dolores hujus generis, non solum contractionem communis partis seu vinculi, membranæ scilicet ac nervi prædicti, sequi posse, sed aliquas in ventre esse partes quæ eam contractionem violentam subire possunt, quæ trahat in sui consensum reliquas toto abdomine contentas partes: nimirum experientia me docuit, ureteres, meatus quippe angustos quidem, sed tunica forti admodum constantes, quoties in enitendo excludendoque lapillo valde laborant, contrahere se sponte naturæ ita vehementer, ut universum, quantum quantum est, peritonæum, cæterasque ei colligatas partes divellant contrahantque, non sine atroci dolore: cujus violentæ contractionis consequentis divulsionem uterum cum dolor totius abdominis fit evidens argumentum, tum vero eam retractionem vehementem & violentam

violentam declarat manifeste testiculi respondentis uteri retractio tenta; ut in abdomine recondi totus videatur. Atque cum convulsio illa primo à nobis repetita sit à nervis sexti septimíve parium, vel à membranis exortis è lumbis, & disseminatis in mesenterium atque peritonæum, haud dubium est certe eas partes ab humoribus è capite decumbentibus suique copia implentibus distendi convellique posse violenter, sed maxime nervosum genus: Etenim dolores propositi abdominis, partim febribus superveniunt, quarum focus in viscerum partiumque vicinarum vasis hæret, quæque febres mutationes tempestatum sequuntur, per quas serum in massa sanguinis fervorem concipere potest; non aliter atque aquea pars vini leviter ebullire, & alias hæ febres sudore copioso, vel profusa hæmorrhagia solvuntur, aut commutantur cum affectibus capitis gravissimis, paralysi, epilepsia, apoplexia, vel simplicibus vel mixtis & complicatis ejus generis affectibus: quorum affectuum capitis causam frequentem esse serosam in eo colluviem multis observationibus demonstramus: Partim autem iidem dolores sequuntur subitas & insignes temporum mutationes, sed eas quibus serum ex habitu introrsum & confertim detrudi consueverit, cujusmodi sunt aquiloniæ austrinis succedentes; Et verò hos dolores urinæ copiosæ quidem, sed tenues & aqueæ prorsus sive præcedunt sive comitantur, Ex quibus verosimile est profecto, dolores quidem qui cum febre sunt conjuncti, suboriri, quia quod serum vi caloris febrilis, aut vitalis, sed ab ambiente, per mutationem constitutionis ejus commoti suscitatique ebulliens, sub sudoris forma, vel urinæ affatim eruptutum erat, id in caput elatum per vasa soporaria, ex eorum finibus extremis exundat & effervescit, partim quidem extrorsum, partim introrsum: Ac extrorsum quidem secundum membranas, aut inter eas effusum irruit impetitque vel principium nervorum spinalis medullæ, vel principium sexti septimíve parium, atque alterutrum implet distendítque copia & fervore, & secum tum nervos appendicis, tum vero membranas pariter adnatas, Aut fervore deposito descendens & decurrens sistitur in lumbis, atque nervos inferioris alvi, & maxime originem mesenterii & peritonei opplens, corrugat contrahítque, & secum revellit distrahitque quæ finibus adnascuntur membra, i. e. in quibus tandem terminantur & implantantur, intestina scilicet & reliqua in alvo contenta, eáque violenta contractione dolorem iis inurit: Introrsum autem & ad animam vergens, ut loquitur Hippocr. h. e. in ventriculos cerebri irrepens serum, longe graviora soporiferáque inducit symptomata & convulsiones universales, cum quibus dolores propositi solent commutari. Porro cum constitutum à nobis sit convulsorios ejusmodi intestinorum dolores cum febre conjunctos, sero vel etiam muco in capite stagnanti & desidi, vel jam defluxo in lumbos esse tribuendos, certè affectus graves, Epilepsia & alii, qui colluviei serosæ, non diluviei sunt effectus, insinuant dolores prægressos abdominis, non depluvio seri in lumbos, sed colluviei potius ejus adhuc stagnantis in capite referri debere: Quod & confirmat resolutio brachiorum, quanquam decubitum seri sequitur, quippe hæc cum dolores ventris sedet, tum non aliter fit quam humore à capite ipso in nervos irruente, Est enim inopinabile serum nervorum in cavitatem gliscere, nisi principium cavitatis capiti conjunctum subeat, cum per transversa corpora membranosa solidáque in cavitatem ipsam ingredi non possit, quanquam madescere extrinsecus potest quisque nervus particularis ab humore inter membranas decurrente, propriam scilicet nervi & eam quam à particulari quoque membro accepit, sed tum resolutio perfecta non sequitur. Quoniam igitur dolores abdominis sedantur paralysi superveniente, Et paralysis ab humore occupante cerebrum tantum fieri potest, (perfectam intelligo paralysin) certe dolores abdominis non tam ab humore, qui decurrerit in lumbos, quam ab eo qui ante delituerit probabile est fieri. Non negaverim tamen interim fieri posse ut dolores iidem iterum post paralysin recurrant, sed id fieri adstruo duntaxat febre antea curata, iterum post unum aut alterum annum recurrente, Non inficias etiam ierim hujusmodi paralysin non semper perfectam succedere, & fieri cavitate nervorum impleta, sed duntaxat sero duas inter membranas depluente, quod sane sensus superstes indicat satis ablato motu, quod observare mihi contigit. Atqui quanquam serum adhucdum nervorum principia obsidens, per eorum corrugationem potest longe dissitas, sed tamen adnatas convellere partes, quia tamen dolor vehemens sæpe lumbos urget, verúmque est illud, ubi dolor ibi morbus, haud dubium sane esse potest partem serè capite in lumbos secundum spinam depluere, atquè convulsionem dolorémque membranoso generi è lumbis exorto ad totum ventrem attinenti inferre: Ut ut sit tamen de hac re, ad curationem parum refert, quia semper fontis seri ratio potissimum est habenda. Sed quæret aliquis 1. Si principium distendatur nervorum seu membranarum, cur posticum, in quo illud latet, caput, alioqui acerrimi sensus, non dolet, una cum abdomine, perpetuo & quamdiu serum fervet, cum sensus integri vigeant, nec humor sensorium commune, ut in vehementi epilepsia invaserit? 2. Si impletur à sero fervente nervorum sexti paris principium, quomodo sensus viget in suis propaginibus implantatis partibus abdomine conclusis, cum sensu in principio intercepto ramos eo destitui necesse sit? An igitur quia ab assuetis non fit passio, nervorum initium à perpetuo aquæ, alias humoris lenis, contubernio, quanquam ab ea distenditur, non dolet? nam cum aqua à cerebro, metropoli humidi, scaturiens continenter alluens nervorum initium, hoc certe nullo negotio & sine dolore distendi aut contrahi per assuetudinem potest, quippe & præsertim cum ejus sensus ab aquæ sive frigore sive humiditate necessario hebescat & prope obtundatur: Cujus signa sunt & quod in inferna & postica parte cerebri, quanquam secundum eam decurrant omnes fluxiones, tamen nullus unquam sentitur dolor, & hemicraniæ posticæ infrequentes sunt, nisi quando ab aqua magna vi collecta & fervente universales instant convulsiones, ut in hystericis vulgò habitis. Contra autem dolor in fine nervi, tam ob contractionem propriam, quam ob divulsionem substantiæ, qui nervus implantatur, quæ quia minime assueta est, ea certe dolorifica omnino esse debet, aut certe membranæ externæ, quam à quaque parte nervi ipsi repetunt, quæ alioqui non sola aqua allui, ut interna nervi substantiæ & principio conjuncta. Ad alterum dubium, Non est forte inopinabile animalem spiritum, sentientis animæ vectorem, per aquam in principio nervorum ferventem trajici, trajectúmque illustrare omnes nervi appendices, ad extremam usque fibram parti insertam dolenti: Sed melius etiam responderi potest, Partes circa ventrem dolentes spiritum animalem per nervos, qui ab ipsa spinali medulla & lumbis exoriuntur, admittere & excipere, diversos scil. à propaginibus sexti septimive parium, quorum affecta sunt principia. *Carolus Piso loco citato.*

Sed ubi ad caput ventum, &c.] Ut Colicam ex humoris cerebrum & partes nervosas irrigantis vitio oboriri concedatur, attamen haud isto modo quem *Clar.* Piso designavit, pathemata isthæc dolorifica excitari

excitari putamus. Quippe nec in Peritonæo morbi sedem, nec intra ἐγκέφαλον causam ejus primariam subsistere putamus. Nam quoad hunc, etsi materies morbifica in capite, juxta nervorum origines aggesta, quandoque in partibus longe dissitis motus convulsivos, spasmos & stupores producat, attamen in dolore (qualis solet esse Colicus) valde atroci multo secus habet: Quippe ad hunc, qui semper à solutione continui procedit, excitandum requiritur ut causa dolorifica, sive objectum improportionatum ipsi membro affecto, aut saltem ejus parti, aut portioni cuidam infigatur, Nec enim sufficit dicere Convulsionem à causa remota, ac inde dolorem à convulsione procedere: Quippe licet dolor sæpe motus convulsivos, attamen hi istum per se salrem permagnum & diu perseverantem minime producunt: Quapropter in dolore Colico materies fibras sensiles distrahens, & ab invicem divellens, proindéque in corrugationes dolorificas irritans, haud usque in cerebro commorari, verum exinde per ductus nerveos versus intestina descendens, alicubi in eorum vicinia, juxta partes dolentes congeri,& subinde, vel ob plenitudinem sponte turgescens, vel cum alio humore effervescens, morbi illius paroxysmos inferre videtur. Mineram vero Colicam à Peritonæo rejicimus, quia membrana hæc cum admodum tenuis, ac vasis paucioribus & tantum exilibus donata sit, nec magnæ humorum affluxionis capax, neque ipsa, ut convellatur, viscera substrata comprimendo aut contrahendo in dolores urgere posse videtur: Materies autem morbifica à capite per nervos in ventrem lapsa, uidos maxime idoneos in Mesenterio reperiet, in quo scilicet nervi plurimi & magni, eorúmque plexus & distributiones valde sensiles habentur. Quare cum pars hæc valde sensilis, & humorum nervosi generis affluxionibus plurimum obnoxia fuerit, Morbi colici sedes merito statuatur.

* Quod spectat ad *Car. Pisonis* observationem, qua probare nititur *Colici doloris* causam omnino in cerebro hærere, eo quod serosa colluvies in capite cujusdam ab eo morbo defuncti reperta fuerit; Dico setum illud in ἐγκέφαλον aggestum illius morbi causam remotam, & antecedentem, ac minime conjunctam fuisse; Enimvero probabile est ab ipsa prima scaturigine seri superflui, & acris portionem quandam ductu nervoso, in Abdominis plexus nerveos descendisse, ibidemque affectionis colicæ mineras constituisse: Porro, licet materies morbifica illic prolapsa, præ tenuitate partium, & exiguitate nidorum raro oculis conspiciatur, attamen talem hujus morbi inveterati, & atrocioris facti mineram, non ita pridem fœminæ Illustris cadaver aperiens (*Observ.* 31) in mesenterio plane vidi & palpavi. *Willis par. te 2. tract. de Anim. Brut. cap.* 15.

Post febrem tertianam] Dispositio Colica febribus intermittentibus diuturnis, & continuis male judicatis frequenter succedit, in quantum scilicet nerveus liquor insigniter vitiatus recrementa plura congerit, quæ in abdominis plexus, quasi receptacula magis patentia, altius deponuntur: Ob hanc rationem febris epidemica aliquando increbuit, cui Colica velut symptoma pathognomonicum adjungebatur: Hinc Scorbutus diuturnus ac ingravescens, quatenus liquorem nerveum pervertit, etiam colicam accersit. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIII.

Ventris dolor & ardor à causa in thorace latente.

Annus 1589. fatalis fuit *Hieronymo Capivaccio*, *cujus inferioribus* apertis ventribus, quos ipse phlegmone laborare crediderat (solo contra naturam thorace constituto) naturaliter se habebant, Diaphragma enim ad latitudinem pollicis elatum, Venæ aterrimo conspicuæ sanguine: dexter Pulmo lividus Pericardium usitato crassius, Cor ipsum tumentius.

Ubi varie de causis controvertentibus, illius placuit sententia quæ, Hipp. & Galeno præsidibus, hæmorrhoides à morbis præservare, supervenientes ab iisdem liberare, impeditas contrarium facere decidebat. Per annos enim aliquot suppressas mariscas non excitarat, unde qui continuo motu calet thorax imbecillior, in sui ut perniciem melancholicam attraheret humorem effectum est. *Ex observationibus Iessenii à Iessen.*

Inferioribus apertis ventribus quos phlegmone laborare crediderat) An ergo verum illud, *Ubi dolor ibi morbus*; Ubi Calor ibi morbus? Salva res erit si dixeris sanguinem qui καταῤῥόπως ad hæmorrhoidales venas ferebatur, in vasis hypochondriorum & abdominis conclusum, aliquandiu citra concretionem latuisse, ibi phlogosin concepisse ac ardoris sensum intulisse. Eundem anadrone facta in vitalem regionem, vasa pulmonum, pericardij, diaphragmatis & cordis implevisse, ubi dissecto cadavere deprehensus est. Omnino enim, *inquit Senner Pract. lib.* 3. *pag.* 3. *cap.* 2. pectoris cum hæmorrhoidali arteria magnus consensus est, quod truncus ex quo arteria oritur à corde descendens, in primo statim exortu intercostales ramos propagat; hinc hypochondriacæ de pectoris dolonbus conqueruntur, materia per dictos ductus in musculos thoracis effusa.

Observatio XXXIV.

Ventris dolor à vitio in peritonæo, omento, mesenterio, intestinis, cístifellea &c. 1. *A scirrho in pancreate, steatomatis in mesenterio* 2. *Ab omento semi-corrupto, Intestinorum ciliis fo-ne.* 3. *A steatomatis venis pancreatis & mesenterij adnatis.* 4. *A Pancreate anto & scirrhoso.*

§. 1. Puellus septennis doloribus intestinorum diu obnoxius fuit, & Iumbricis laborare credebatur. Peritonæum erat nigricans, putridum, Omentum & Mesenterium fine pinguedine, Intestina flatibus distenta, Ileon flavebat: cystis felle tumida, &c. *Vide tit. de Iumbricis*

§. 2

§. 2. Vxor N. torminibus ventris fuit obnoxia, ac Illi mesenterium steatomatis multis scatebat: Sub vena portæ, in ipso pancreate, scirrhus admodum magnus conspiciebatur. *Vide Tit. de Phthisi lib. 2.*

§. 3. Iuvenis obambulans subito de doloribus ventris conqueritur & paulo post moritur: Aperto cadavere inventum est Omentum semi corruptum, Intestina mirum in modum distenta, Iecur male coloratum, &c. *Vide lib. 2. tit. de morte subita.*

§. 4. Erant Monspessuli studiorum gratia duo commilitones mei, qui singulis diebus vino muscatellino inebriabantur, unde mane viscera incensa refrigerare cupientes, singulis rursus diebus frigidam satis copiose ingurgitabant, ita ut ne per hyemem quidem ab aqua congelata abstinerent: Horum alter paulo post obiit, alter vero Patavium venit, ubi sane paulo post cruciatibus & doloribus ventris intentissimis vexari per intervalla cepit, ut etiam protinus humi sese prosterneret, musæum perreptaret, unguibus terram scalperet, & sanguinem è digitis eliceret. Curatur à medicis præstantissimis tanquam hypochondriacus, neque frustra.

Victus vero dolorum aberbitate, mortuus cum esset & apertus, venis mesenterij pancreatis steatomata adnata reperta fuere, & quidem innumera, ita ut trium exiguorum ramorum tubercula viginti numerarim, quæ omnia sebo simile quid continebant (minora quantitatis pisorum, majora uvarum grandiorum erant) Licet non dubitem si omnia aperire licuisset, aliam quoque materiam ibi contineri deprehensam fuisse *Salmuth. Censur. 1. Observat. vj.*

§. 5. Matrona diu passa est ingentes modo ventris, modo lumborum dolores: Pancreas habebat durum & scirrhosum: Ren sinister colliquatus omnino repertus *Tit. de ventriculi dolore.*

OBSERVATIO XXXV.

Ventris dolor à Iecore indurato, Pancreate maximo, scirrhoso, glanduloso. 1. 2. Ab hepatis cum intestinorum inflammatione. 3. A steatomate hepati innato, bilis effluxum impediente. 4. Ab hepatis loco posteriori orificio ventriculi affixo, diaphragmati & partibus circumsitis: Pancreatis induratione, mesenterij, Pylori, Glandularum mesenterij. 5. Atque inflammatione, hinc abscessu cava partis Iecoris. 6. Ab hepate magno premente subditas partes. 7.

§. 1. ILlustriss. Vir. Iacob Aug. Thuanus, quem omnes Medici ex habitu corporis, vultus charactere, moribus & humoribus melancholicum judicassent: hunc habitum, sive corporis temperamentum, auxit & enutrivit mœror ingens ex obitu conjugis contractus, qui virum fortem per annum attrivit: Per quadriennium quo ei medicinam feci, conquerebatur de colico dolore circa regionem stomachalem, dum staret erectus vel ambularet, at incurvus sedens, vel in lecto recumbens, cruribus leviter sublatis, nullum aut exiguum dolorem percipiebat. Nec tumebant ei hypochondria, nec dolebant, etiam duriter attrectata vel percussa: Tandem cum annum in ista miseria exegisset, dum melius spiraret & speraret de morbi eventu, repentina & inopina gangrænosi correptus, à pede dextro ad superiora celeriter reptante, ex decubitu serosi humoris crura & tibias inflantis, cum diris cruciatibus intra sex horas exspiravit.

Aperto cadavere, deprehendi Iecur induratum, rotundum instar corporis sphærici, fractum & transfixum gypsea pituita, sevum referente; Pancreas amplitudine sua & pondere Iecur ipsum æquabat, totum scirrhosum, multis glandulis specie ovi columbini differtum, Lien adeo exilis & exiguus erat, ut vix unicam ponderasset. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 16.*

IDeo Pancreas in morbosis ac melancholicis corporibus secundarium Lienem, sive Lienis vicarium viscus appellat Clar. Riolanus: quoniam ad Chylum, in vena Porta rubefactam, & hepar subeuntem defæcandum, Lienis vicem supplet: quando viriatum hoc viscus, ac suo frustratum officio, macrescit, & marcescit, quod in multis natura sua, & corporis habitu melancholicis observasse se ait, in quibus dum viverent, Lien nec tumebat, nec dolebat, sed Pancreas molem Epatis æquabat, quod Thuani exemplo confirmat & sequenti.

Nec tumebant hypochondria nec dolebant] Cur non doleret sinistrum, in quo jacet Lien, hujus exilitati adscribendum, Dextrum vero non dolebat, quia scirrho legitimo affectum erat: quanquam priusquam confirmaretur, & omnino obduresceret, sensus expers esse non poterit. Cur vero non tumeret hypochondrium dextrum, causa videtur quærenda in exiguitate Lienis, quod spatium Jecori amplum concedebat: etsi conrrectatum duritie sua & conformatione prodere se debuit.

Pancreas totum scirrhosum, Lien vix unciam, &c.] Pancreas Liene affecto, ait *Highmorus*, vix aut nunquam integrum evasit, plerumque enim simul obstruitur vel scirrho afficitur: Forsan *Riolanus* in Anthrop. l. 2. c. 16. ideo Pancreas, quum morbis Lienis similes effectus incurrat, Lienem vicarium appellat, Exemplum præbet Illustriss. *Thuanus*; Imo constat

Pancreas

Pancreas affectum gravissima symptomata, seu Lienem, proferre solere, ut vigilias contumaces, leipothymiam, convulsionem, Epilepsiam, & in fœminis passionem hystericam, qualia exempla notavit *Highmorus* capite de Pancreate.

§. 2. Nuper in cadavere Heroinæ mulieris, Principis Luxemburgicæ, annos lxij. natæ, offendi Pancreas scirrhosum & induratum instar cartilaginis, propterea que Liene carebat, cujus vestigium unguis latitudine, sinistro latere ventriculi oppressum erat *Idem. ibid.*

§. 3. Cadaver monachi me præsente apertum, de quo suspicio inter Fratres oborta erat, à corrivalibus oblati veneni, quippe clystere communi injecto, statim de dolore Coli & partium vicinarum conquestus, ardorem acutissimum ad extremum usque spiritum sustinuit.

Sed in aperto cadavere nullum veneni comparuit vestigium, Hepar vero inflammatum visebatur gangrænaque correptum, quæ labes & vicina intestina infecerat, & dextrum hypochondrium nigerrimo colore totum occuparat: ventriculus sanus, nisi ea parte qua epar respiciebat, ibi eodem modo nigricabat: Verus igitur Monacho malum videbatur, quod per clysterem injectum inflammatis intestinis irritatum citam mortem attulit. *Th. Bartholinus obs. xcvj. centur. iij.*

Uxor N. intolerabili ventris cruciatu per intervalla exacerbari solito diu affligebatur, cujus nec causam satis assequi poterant exercitatissimi Medici, nec vehementiam ulla medicamenta mitigabant: unde iis fere contenta quæ cordis vires reficiunt, unicum levamentum fortissima compressione abdominis, qua Hepatis regio est, percipiebat, cujus gratia fasciis initio utebatur: has tamen sinistro latere, quanquam suppositis culcitris, diu perferre non poterat, quod eas, si juvare debuissent, arctissime constringi oporteret: Tam vero immanis illam interdum paroxysmus invadebat, ut quamvis esset modestissima matrona, doloris tamen crudelitate victa, in pavimento corpus volutaret, quo etiam vires quotidie imminutæ, & ipsa macie confecta tandem expiravit.

Cadavere dissecto, dictu mirum, nulla viscerum labes oculis observata, sed Hepatis cavo tumor adnatus conspiciebatur, ovum anserinum magnitudine æquans, qui proprio folliculo materiam adipi concretæ, seu glandulæ molliori similem continebat: verum scilicet Stearoma, quale in mesenterio & pancreate sæpius nasci solet, in viscere autem sanguineo, abscessibus ex inflammatione cæteroquin frequentius obnoxia, rarius observatur. *G. H. Velschius Episagm. Obs. liv.*

Quæ doloris in abdomine acutissimi causa? Nam multitudinem nervorum per tunicas hepatis dispersam, quam suo exemplo produxit *Ebnzoar* l. 1. l. 1. 13. c. 4. anatome redarguit: duos tantum exiguos à sexto pari derivatos ostendens, quorum causa nec Jecur extra ponderis molestiam quandam multum sentire creditur, nec in tuberculis illius & abscessibus dolorem ullum animadversum *Fernelius* memorat lib. 6. parth. cap. 4. Nos bilem conjicimus, tumore vias obstruente ant comprimente, diutius vesicula retentam, ipsaque mora acriorem & malignam redditam, ingentes illos cruciatus genuisse, si quando copiosior ex intervallis in intestina effunderetur: Nec enim alia fortissimæ compressionis ratio videtur in abdomine fuisse, quam quod eruptionem illam nonnihil cohibere consuevisset. *Idem ibidem. Riolanus* tamen hæreditatem nervorum amplificavit, ulteriusque quam par erat (scilicet in ipsum Hepatis parenchyma) illorum fines produxit eóque nomine Galeno litem intendit, *Scribit*, inquit, *Galenus 4. de us. part. cap. 13. exiguum sensum epati attributum fuisse similem plantis, ut discerneret utile ab inutili, Et alibi (3. de loc. cap. 3. & 4.) nervulum ullum ne quidem in parenchyma Hepatis demergi, sed in membranam dispergi, ideoque solo gravitatis sensu frui, Attamen nervulos duos insignes venam Portam comitari vidi, & subire substantiam ipsam Epatis, cujus dolores sunt acutissimi, non tantum ex sensu membranæ, sed etiam ipsius parenchymatis.* Quibus constat velle eum nervos in Hepar, una cum porta ingredi: oporter itaque simul in communem capsulam recipiantur: Id autem sententiæ illius, qua vel nervorum eorum in parenchyma distributionem asserit, vel Galenum (quod Epar obtusi solum sensus particeps esse voluerit) erroris insimulat, male admodum patrocinatur. Ego sane frequenti Jecinorum excarnatione edoctus, id vere testari, possum nullum extare nervuli cujuspiam extra capsulam communem in hepatis parenchymate vestigium: Eósque qui illam ingressi sunt, nuspiam foras in parenchyma prorepere, verum omnes, vel in capsulæ ipsius substantiam vel, in pori bilarii tunicam, terminari rideoq; Riolanum deserensiu Galeni sententiam plane abeo, fieri enim non potest ut pars mere similaris, nervisq; omnib. destituta, sensu aeterno fruatur. At enim dolores Epatis, inquit ille, sunt acutissimi? Dictum verò oportuit quibus indiciis ipsi constiterit dolores ejusmodi ad hepar, non autem ad partes vicinas pertinuisse: vel saltem certiores nos fecisset quosnam morbos præcipue dolores illi comitarentur, ut inde palam fieret num Epati inessent necne: Dum autem indefinite rem exprimit, suspicio facile suboritur eum rei hujus minime gnarum in generalibus versari maluisse. In hepatis quidem inflammatione adest dolor quidam gravativus in dextro latere: acutum autem dolorem in hoc morbo contingere, medicinam facientibus nondum compertum: Et si forte aliquando dolores solito crebriores persentiantur, possunt sane verisimiliter partibus vicinis condolentibus attribui, nimirum hepatis ligamentis, aut diaphragmatis parti illi cui hepar, mediante suspensorio lato) arcte annectitur, aut peritonæo nothas costas in dextro hypochondrio investienti, aut denique ipsi tunicæ & vasis Epatis: quanquam haud patum dubito num dolor acutus adeo possit tunicæ vasisque Epatis obvenire. Sæpe quidem comperi dolorem Colico non absimilem Ictero præcedaneum esse atque eum interdum subsequi: Differt à Colica vulgari, quod ultra cartilaginem ensiformem, ad ipsius sterni fere medium, protendatur, imo vero ad ipsas claviculas nonnunquam pertingat, diffunditur etiam ad hypo-

hypochondria, aliasque complures abdominis partes omnibusque fere iis in locis dolor hic mordax ac lancinans persentitur: adest inquam dolor exquisitus nulla febre comitatus, & ad colicæ morem corpus arctè constringit. Licet autem obstructio Hepatis possit esse quadantenus dolorum horum accerrima causa. Hepar tamen eorum sedes esse non potest, quoniam ad loca ab eo longe dissita exporriguntur: fortassis & colon interdum doloris hujus nonnihil particeps fuerit: Ventriculo autem præ cæteris partibus omnibus ægre est, uti & peritonæo, qui nothas costas obtegit, unde etiam crediderim membranas subtus sternum positas invadere: Sæpe mihi molestus fuit hic dolor, præsertim ab usu opii, imo vero aliquando epotis duabus solum diacodii drachmis, iisdem malis dilaniabar: attamen vini albi frigidi amplus frequensque haustus opem mihi præsentaneam attulit: medelam etiam huic ægritudini afferunt Enemata aliaque medicamenta Ictero convenientia: Num doloris hujus pars aliqua ipsi epati inhæreat, ego quidem ambigo sin autem ita fuerit, mibi tamen certum est eam tunice ejus aut vasis, quæ nervis prædita sunt, acceptam referendam esse, non autem parenchymati, quod iisdem destituitur. Nervi isti in Epate similiter atque arteria epatica distribuuntur, Spargunt nempe exiles fibrillas in capsulam communem, obviasque pori bilarii radices: planeque ad capsulæ communis normam dividuntur, ut toto ductu prædictis jam vasis serviant. *Glisson Anat. Epatis cap. xxx. unde hæc afferre lubuit ad illustrandam tecmarsin dolorum horum: De Nervis autem Epaticis vide oculatissimum Th. Willis Anatom. cerebri cap. xxvij. p.m.281.*

§. 5. Scotus quidam Nobilis, invenis robustus, annos agens 35. post labores militares atque equitationes diuturnas, casusque aliquos ex equo, modo in spinam dorsi, modo supra abdomen, frigora etiam perpessus, diu & multum de valetudine conquestus, citra decubitum tamen, donec tandem doloribus victus sese lectulo committere coactus, per sex menses misere afflictus est: Doloris sedes erat in hypochondriis, lumbis & toto abdomine, postea etiam in coxis, cum totius corporis prostratione & lassitudine: Nausea perpetua, vomitus frequens flavæ bilis, postea etiam atræ, illarumque per alvum subinde excretio, febris quoque urgebat assidua, Pulsus durus, vibrans, urinæ biliosæ, sitis inexhausta, prostratus appetitus, vigiliæ assiduæ: Supervenit postmodum tumor circa nothas costas sinistri lateris versus os xiphoides usque prominens: quo paulatim & cum acerbissimo & punctorio dolore excrescente tandem illa durities longe lateque ad totum stomachi fundum fuit diffusa, atque ita miserum excercuit ut dorso semper incumbere cogeretur, cum alioquin in neutrum latus posset corpus flectere: Sicque misere excarnificatus, tandem frequenter syncope prehensus fato concessit.

Dissecto cadavere, primum se obtulit Epatis lobus orificio ventriculi posteriori ita affixus, uti & diaphragmati nothisq; illic costis, ut nonnisi frustulatim inde avelli, secarique potuerit portio hæc illius nigricans, ex inflammatione forte quæ præcesserat, cum reliquum Hepatis parenchyma rectè & bene se habuerit: Deinde cum pyloro induruerant totum pancreas & mesenterium inque molem supra modum latam, longam & crassam excreverant; multumque ponderantem, vnde chyli transitus ad Hepar penitus erat interceptus, viaque hæc occlusa. Ex quo & credebamus factum ut dissecto cadavere nullus omnino sanguis è venis effluxerit, etiam majoribus, ne arteriosus quidem, & qui in illis adhuc continebatur, erat paucus, niger, torridus, & nonnisi per grumos oblongos veluti concretus, ita ut ab iisdem vasis, atque etiam ex ipso corde digitis extrahi potuerit: In idem corpus scirrhosum concreverat (quod pene fidem superat) venæ cavæ truncus, nulla ejus cavitate conspicua, toto eo spatio quo à sima jecoris parte ad ejus divaricationem, circa os sacrum descendit: uti quoque alii adenes & ipse adeps, qui fulciendis magnis vasis substernuntur, à media regione thoracis, secundum spinam dorsi, in tophos induruerant, omnibus iis partibus in unicum idemque corpus ita coagmentatis ut unicus scirrhosus tumor concretus videretur: Durities autem erat albo flavescens, ex qua, cum contrectabatur, purulenta materia nunc crassior, uti ex steatomate; nunc tenuior, velut ex meliceride: nunc ichoris instar profluebat, atque in hanc materiam durities hæc hinc inde convertebatur: Præter has inevitabilis mortis causas, accedebat pulmonum vitium, qui quaquaversum multo purulento ichore repleti, & distenti erant, illisque dissectis inde copiose diffluebat, adeo tunc flacida & collapsa reliqua esset Pulmonum substantia. *Platerus Observat. lib. 2. p. 471.*

§. 6. Narrabo morbi unius historiam, ut sitis deinceps cauti alieno exemplo: Adolescens quidam dolore simili colico cruciatur: Medici primæ notæ clysteribus, litu carminante sumpto & dato mithridatio illum percurant; Decimo die vocatus cum jam pacatiora viderentur omnia, in iisdem remediis persisto, jam per cubiculum deambulantem relinquebam, cum me discedentem clinica revocat, reversus inveni mortuum, os illi erat plenum pure, unde facile colligi, præter meam & Seniorum Medicorum opinionem, repente fuisse ruptum abscessum.

Dissecto cadavere, inveni circa cava Jecoris incredibilem puris quantitatem, tam putridi ut nemo assistentium fœtorem potuerit tolerare.

Circa cava Iecoris.] Inflammatio partis cavæ mentitur colicum dolorem, ut gibbæ pleuriticum: Distinguitur vero phlegmone partis cavæ à dolore colico, 1. quod hic raro febrem habeat conjunctam

ctam; 2. quod perpetuo & vehementer fingultiant, Quibus enim Jecur parte cava est inflammatum, urgent inappetentia, sitis inexhausta, vomitus sinceræ bilis. 3. Quod sub dolore colico alvus sit adstricta, diarrhœa vero solet consequi inflammationem partis cavæ, eáque ut plurimum lethalis. 4. quod clystere carminante dolor colicus ut plurimum demulceatur, qui intenditur inflammata jecoris parte cava *I. Riolanus pract. sect. 3. Tract. 2.*

§. 8. Cadaver sectum, quòd hepar usque adeo magnum habebat, ut infra umbilicum descenderet, totam anteriorem hypogastrii partem occupans. Dolebat æger anteriore ventris parte. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

OBSERVATIO XXXVI.

Ventris dolor à Pororum choledochorum siccitate. 1. *A meatus cystici coalitu, ac bilis in cysti cohibitione.* 2. *Ob cystin lapillis refertam & hepatis vitium.* 3. *Ob calculum cysti impactum, in fœmina quæ serpentem ventre gestare credebat.* 4.

§. 1. Pororum choledochorum siccitas, qua instar chordæ corrugantur solidæ, bilis evacuationem in intestina impedit, inde sæpe colici dolores. Exemplum habet Argenterius lib. 4. aph. 62. *Vide tit. de Ictero.*

§. 2. Aprilis 18. 1669. dissecui puerum 8. mensium, qui primo partus tempore ejulatu horrendo, semper, dies noctésque durante, valde molestus omnibus, imprimis parentibus, fuerat: Adfuere sæpius Epileptici motus leviores. Tussis aderat continua, gravis, Excretiones alvi frequentes, erant materiæ spumosæ, nigricantes, vomitus assumptorum continuus.

Venter apertus, bilis liquidioris quantitatem magnam adeo exhibebat, ut etiam repleri ea dicere licuerit: vesica fellea excedentis erat magnitudinis, & hinc ex distensione ea præternaturali porosa admodum, adeo quidem ut etiam transsudationem bilis, per poros tunicarum in cavum ventris, manifesto observare possemus, cui & cumulatio bilis in cavo eodem, & color ille flavus, quo non tantum membranæ vasáque vesicæ huic adsita, sed etiam intestina ipsa supra modum imbuta conspiciebantur, originem debent. *In ductu bilarii cystico coalitio* satis evidens occurrebat, propter quam & bilis descendere, & stylus per foramen, in duodeno notabile, intromissus ascendere prohibebatur. *G. Blasius observat. Med. part. 2. observ. 4.*

Doloris vehementia ventriculo potuit adscribi turgida enim clystis contactu suo eum adeo calefacit, ut interdum exurat, dum ibi bilis accenditur. *Riolanus Ench. Anat. l. 2. c. 25.*

§. 3. Socius D. Passart frequenter colico dolore tenebatur, eóque valde crudeli: Ad hepar illum referebant; ea *mæsta* perpetuo videbatur, tandem incidit in febrem continuam: dolor totam partem dextram occupabat: A jecore id omnino esse autumabant: Nulla re juvari potuit, nono icterus κατακορὴς.

Aperto cadavere cystis fellis lapillis plena est reperta, Hepar albicans. *Ballonius Paradig. 197. Epidem. lib. 2. p. 253.*

§. 4. Mulier quædam ætatis 61. ann. uxor sutoris cujusdam Uracensis, & multis annis de atrocissimis, quos per intervalla sentiebat in abdomine, doloribus conquesta, cum quodam die maritum comitem habens, negotiorum causa proximum pagum peteret, inter eundum iisdem correpta doloribus, alvi exonerandæ gratia ad arborem multis virgultis circumseptam, non procul ripa fluvii stantem, considere coacta fuit. Interea maritum viam prosequentem, subito magno clamore vocat, séque viperam per alvum rejecisse constanter affirmat, qui accurrens, facto strepitu inter virgulta, viperámque (quæ proculdubio ibidem loci delituerat, prout exitus historiæ docebit) in fluvium sese immergentem videns, mulieri postmodum majorem fidem habuit, præsertim cum jurato omnibus rem ita se habere affirmaret. Cum autem ventris tormina etiam post exclusam, uti opinabatur, viperam non remitterent, sed per intervalla iisdem ut antea passionibus recurrerent, aliam adhuc vivam viperæ prolem in ventre domicilium habere firmiter sibi persuasum habebat, hancque farciminis instar sæpe per intestinorum contubernium circumgyrari ajebat, quam licet interdum manibus apprehenderet, statim tamen rursus iisdem se subduceret, & evanesceret, nec ullis rationibus, ut contrarium statueret, flecti potuit: Affectus iste cum miseram (quod aliquoties vidi & observavi) invaderet, ambabus manibus ventrem comprimendo, pedibúsque tremendo tanto clamore & ejulatu ædes replebat, ut etiam extra easdem in vicinia longe exaudiri poterit: firmiter credendo dolorem hunc immanissimum, & lancinationem intestinorum à vipera veneno emisso excitari, fidémque adstantibus hoc ipso conciliabat majorem, dum diceret se sæpius vexari his tormentis cum esset jejuna, quamprimum autem lac tepidum hauriret, vel jusculum sorbillaret, aut panis fru-

frustulum comederet, venenatam in ipsius ventre hospitantem bestiam placari, dolorémque exinde mitigari, præsertim cum sedato illo munia domestica rursus obire posset. Multi super hac re variis opinionibus distracti; quidam Uteri symptomata, alii Lienis affectum; nonnulli Colicam biliosam accusare solebant, Reliqui nescio quid morbosi apparatus in abdomine delitescere arbitrati, singuli suo, tam Medici (à quibus passim consilia & auxilia emendicata & efflagitata fuere) quam Empirici, ut & alii in consilium adhibiti, viventes judicio, non exclusis, ut sæpe fieri solet, ex hoc medicantium consortio aniculis, quæ malum Dæmoni & sagis adscribebant, Aliæ certo viperam adesse, quam sibilare & cantillare audirent, hariolabantur. Durante vero per xxx. annorum curriculum hoc atrocissimo affectu, mulra, (quamvis etiam interdum inepta) à multis pro exturbando hoc peregrino, uti opinio ferebat, hospite, adhibita fuere remedia: sed tot assumptorum, quibus ferme enecta, pertæsa (cum etiam omni argentario destitueretur præsidio ægrota) rem totam Deo & naturæ commisit, nil quicquam medicaminis porro assumendo: Tandem sub finem vitæ *Hydrope* correpta fuit, unde dolorem pristinum jam in totum sopitum esse, nec quicquam viperæ motu se amplius persentire ajebat. Cum autem affectum Hydropicum naturalem, & interdum etiam curabilem ex fœmina quadam (& me à Chirurgo per paracentesin in umbilico factam, eductísque duodecim circiter in hujus abdomine restagnantis laticis mensuris feliciter curata adhuc sospite) intelligeret, me rursus in consilium vocavit, ventrísque apertionem ursit: Renui propter virium imbecillitatem, & quod umbilicus ipsius non, uti præfatæ mulieris, aqua plenus tumeret; Itaque medicamentis hydrogogis, & vesicatoriis pedibus applicandis, nec non aliis rem moliendam & expediendam esse prædixi: Ultro citróque habito sic sermone, opinionémque confirmante Chirurgo, rem omnem meo arbitrio commisit: Hinc curationem medicamentis, affectum hunc proprie respicientibus, aggressus, ventrem successive omni aqua exoneravi, detumescentibus etiam, vesicatoriorum ope, pedibus; sed brevi ægrotæ gaudio, quæ jam perfecte se curatam putabat & prædicabat: Recrudescente enim malo, abdominéque aquarum copia aucto, tandem exantlatis tot annis, incredibilibus dictu doloribus mortalitatem exuere coacta.

Facto sic dolorum vehementium & calamitatum ingentium fine, amicis & cognatis de certitudine hujus affectus solliciti, ut cadaver aperirem obnixe rogarunt, quod etiam pie defuncta, adhuc in vivis, me monendo ne intermitterem ursit: quorum precibus ne deesse viderer, cum & ipse summo desiderio causam tam diuturni & chronici affectus rescire teneret, rem statim ministrantibus duobus Chirurgis expedivi: Et cum venter aqua plenus tumesceret, eandem per canalem ad sex mensurarum complementum eduximus.

Postmodum aperto decenter cadavere, inspectísque visceribus, omnium primo *Pulmones utrinque costis adhærentes, totos purulentos & plenos tuberculis nigris & cæruleis invenimus. Hepar grande* & multis in locis *durum* apparebat. Vesicula fellis autem (hic latebat anguis in herba) hoc quem depictum vide *calculo*, infarcta erat, in cujus superiore ductu versus Hepar, supra dictum calculum, reliqui minores, tanquam proles matris alvo exclusa quiescebant. Etenim grandior calculus tam arcte & tenaciter vesiculæ bilis adhærebat, ut vix digitorum meorum ope separari & detrahi potuerit. Perlustrato deinceps *Mesenterio*, hoc plane ab acrimonia bilis *erosum*, & ejusmodi *calculosa materia* (causa proculdubio hydropis) refertum vidimus. Reliquis visceribus naturalis erat constitutio, neque in intestinorum contubernio vipera inventa, quamvis maxima pars adstantium hanc ibidem contentam crederet.

ITaque calculo hoc è cystide fellea à me exempto ad oculum demonstrare adstantibus & amicis causam dolorum & mortis, non viperæ, sed primario huic, scil. calculo, adscribendum ac imputandum esse: neque ullam aliam me agnoscere posse nec velle: hoc permotus fundamento, quia fellis vesicula obstructa à novo isto possessore, bilem nec recipere nec emittere potuit: hinc natura aliam quærendo viam hanc in mesenterii substantiam deposuit, unde ingentes illos dolores & cruciatus subortos esse nullus dubito. Id quod etiam apparebat in muliere ista adhuc vivente. (postquam dolores aliquando duraverunt) si per vomitum sese expurgaret, brevi sublevata est, dolore omni penitus remittente, donec nova bilis generatio, eadem inferens symptomata, eundem quæreret exitum. Similes ferme duas historias ex eadem causa, præter immanissimos Dolores cancrosam etiam patribus dispositionem, vide in *Sculteti* Armam. Obser. 48. *Joh. Frideric Huldedreichius in Misc. cur. ann. 6.7.* 322.

Observatio XXXVII.

Anatome virginis diuturno Ventris Dolore vexatæ, cujus intestina & mesenterium corrupta reperta sunt, Lien ad imum usque hypogastrium devolutus.

VIrgo Nobilis jam multis nubilis annis, quippe quadragenaria, à prima pubertate pathematis melancholicis tentata fuit, eo per nativum temperamentum prona, fuscus

enim

enim illi vultus color, μελάντερος, &c. causam deducebant parentes à vespertilionis morsu, qui per patentes fenestras noctu irrepserat: Deinceps nunquam mentis compos fuit, sive conceptum morsus phantasma animam conturbarit, sive revera à vespertilione impetita fuerit, sed ædibus conclusa remansit: Duobus autem ante obitum annis, (qui contigit anno 1672. mense Junio desinente) Vidui cujusdam Nobilis amore perculsa, demum in publicum prodit, quanquam crebris ventris doloribus torqueretur, præ quorum vehementia, cum interno ardoris sensu, prona & incurva incedebat; Ab exhibito sibi veneno ortos esse pertinaciter asserebat, qua de causa crebro & affatim à Parentibus exhibita theriaca & antidotus Orvietana: Mephitin illa perpetuo non ore solum sed & toto corpore exhalabat, purulenta extussiebat, de perpetuo cordis dolore & hypochondriorum, præsertim sinistri gravitate querula, quæ mentis errori adscripta sunt, quamobrem de congruis auxiliis cogitatio non incidit: interim mero indulgebat, & plurimos cibos ingerebat, hinc post pastus deliriorum intensio, ad verbera usque procedentium, domesticos enim pugnis impetebat, calcibus, &c. Tandem post cœnam solitam fortior ingruit cardialgia, vertigo, virium prostratio; & paucis post horis mors, tota autem die domum pervagata erat. Anxii Parentes præ subito & improviso interitu, cadaver aperiri jubent, quod circa horam noctis IX. à peritis Chirurgis Sabourin & Lamon, me præsente præstitum.

Dissecto abdomine, Omenti nulla apparuere vestigia, peritonæum ad superiora retractum erat putridum lacerum, Mesenterium similiter affectum, Intestina omnia à Pyloro ad Rectum, tabe & putrilagine inquinata, sphacelara: crassissimum pus illi Ilei intestini parti quæ umbilico subjacet, adhærebat. Lien nigricans illico se obtulit, latus & explicatus infra umbilicum, laxatis ejus vinculis, ad medium hypogastrium devolutus. Renes sani, sed pinguedine destituti, Testes omnino corrupti, dexter præsertim, sinistro minor. Jecur erat nigricans, in extremis lobis putridum, discissum mediocre vitium ostendens: Aqua multa abdomine conclusa, etsi non multum tumeret, bimestri autem ante obitum tumor tibiarum imarum animadversus. Cuti abdominis & pectoris pinguedo alba ad pollicis crassitiem inhærebat, quanquam depressus thorax mammillarum vestigia nulla exhiberet: Pulmones nigricantes pure intus & extra scatebant. Cor & pericardium salva. Cerebrum, quod mirum, integerrimum, quanquam mentis inveterata vitia ejus domicilium male constitutum persuaderent. Accuratius anatomen persequi immensus fœtor prohibuit.

Observatio XXXVIII.

Ventris dolor vitio hepatis, cystis felleæ excitatus, cum abscessu mesenterii. 1. *Ob Iecur inflammatum, Bilem in intestinis, Atram in ventriculo & liene, Pancreas vitiatum* 2. *A Liene miræ formæ & molis, in quo atra bilis, Lapidibus in Pancreatis canali, Vitio mesenterii, cystis felleæ, hepatis.* 3. *A Liene intestina premente.* 4. *Ob Renes per peritonæum utero connexos.* 5.

§.1. Rusticus à suppressa intempestive dysenteria, ventris doloribus per septem hebdomadas vexatus fuit: Hepar siccum & pallidum erat; aderat abscessus cystidis fellis pugni magnitudinem æquans: alius in mesenterio. *Vide tit. de Dysenteria.*

§. 2. Juvenis si decumbere conaretur, acerbos persentiebat Dolores tum in Ventre tum in Lumbis, &c. Jecur habuit inflammatum, Bilem vitellinam in intestinis, Atram bilem in ventriculo, Omenti & Lienis venis; Pancreas turgidum pure & pituita. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Nob. N. asciticus (*Vide tit. de ventris tumore*) ventris crebra tormina passus est. Nullæ omenti reliquiæ: Lien insolitæ figuræ & molis, intus atra bile infarctus: In extremitate ductus Pancreatis quatuor calculi. Hepatis membrana corrosa: Mesenterium ex parte lacerum; Cystis fellea atro sanguine turgens, &c.

§. 4. Quidam Hepar dolere visus est, cui accessit insignis intestinorum dolor: Lien intumuerat copia potulentorum distentus & intestina premebat. *Vide tit. de Deglutitione læsa.*

§. 5. Matronæ (*de qua tit. de Gravidatione falsa*) dolores erant totius ventris continui, imprimis, vero lateris dextri, atque è regione renis sinistri, vehementes. Uterus in magnitudinem ingentem extensus, peritonæo à linea alba usque ad costas spurias & renem dextrum tenaciter adhærebat, hinc dolor dextri lateris, Ren sinister putris.

Observatio XXXIX.

Ventris & lumborum dolor ob coalitum orificii cervicis uteri, sanguinis menstrui effluxum cohibentem.

Nob. mulier in primo anni matrimonio gravida facta, cum instaret partus tempus, & conatus pariendi sentiret, mox illis denuo cessantibus, post dies XIV. primum, cum

magno labore & difficultate, infantem maturum grandem masculum, sed mortuum enixa est, & postea maximos cruciatus circa orificium cervicis uteri persensit, nec post puerperium mariti congressum ferre amplius potuit, sed statim, si quid ille tentare vellet, sanguinem profundebat, nec menstrua amplius postea habuit, atque ab eo tempore diversis accidentibus divexata fuit totum biennium, licet nihilominus circumiret, cibum caperet & bene colorata esset. Tandem vero doloribus evicta, corporeque admodum extenuata, medicorum operam undique perquirebat. Symptomata hæc erant, ut ad vesperam, circa horam tertiam à meridie, alias paulo serius, dolores intolerabiles ventris & lumborum sentiebat, venter rugitum edebat: Uterus durus & tumens tunc ex contactu deprehendebatur: Ipsa corpus mirum in modum torquendo, & hinc inde jaciendo, spinam ventre sursum elevato curvando, & clamoribus, convulsionibus laborare visa est, quæ ad medium noctis usque perseverabant: tandem obdormiens, manéque rursum excitata, cibum capiens, nihil mali ad consuetam paroxysmi horam usque sentiebat: Multis remediis frustra tentatis accersitus Medicus, cathetere immisso in vesicam an calculo laboraret voluit explorare, sed cum nihil inveniret, eam reliquit; Tandem ad me Basileam advecta est, & cum illa unicè continuo peteret se secari, non patere aditum ad uterum: idque ego, quia pessaria obstetrix intrudere non potuerat, suspicarer carnositatem aliquam forte illic natam, cervicis uteri orificium inspiciens, observavi illic penitus coaluisse, cùm omnibus locis pertentatis nullibi stylum intrudere potuerim: Causam itaque manifestam deprehendens totius mali, eam mox exposui: nec mirum esse retento sanguine & semine, tam sæva accidentia supervenisse, nec sanationis spem esse, nisi uteri hoc orificium, quod integrum erat, rursum aperiretur, docui. Et cum adhibito Lithotomo & Chirurgo, de sectione esset quæstio, illa eam nolebat admittere: Quamobrem cauterio indolente meo escharam induxi, qua sublata ductus aliquousque patebat, nondum tamen in cervicem uteri pertingebat. Itaque adhibita turunda ex radice Gentianæ viam dilatare tentabamus, Verùm dum hæc aguntur, illa cruciatibus consuetis continuo divexata, accedente febre gravi, exspiravit.

Et cùm aperirem totum abdomen, aqua cruenta nigra fœtidissima repletum, sanguinis corrupti instar inveni, qui & intestinis adhærens, ac si cocto sanguine certis locis ea obducta essent, apparebant: Cervix uteri spissima ac veluti cartilaginosa, quæ transversi digiti crassitie coaluerat. Uterus alioquin integer, sed maximus, totúsque, uti & cervix, sanguine puttido & fœtido refertus. *Platerus lib. 1. observ. p. 260.*

Observatio XL.

Ventris dolor ab Apostemate Pancreas occupante.

ABscessus latitant nonnunquam in imis corporis partibus, ob partis crassitiem incomperti; vel ob puris crassitiem. Vidi plurimos à fato sectos, qui perennibus querelis misere vixerant, quibus ingens apostema, saxea fere duritie, Pancreas occupaverat. *Heurnius comment. in aphor. 41. sect. 6.*

Observatio XLI.

IN Nobili fœmina, quæ annos retro plures convulsionibus, epilepsia, & passione hysterica, laborabat, & tandem post dolores & cruciatus exquisitos vitam cum morte commutavit. Emortuæ aperto corpore, solum Pancreas male affectum & exulceratum inveniebatur. *Highmorus Disquisit. Anatom. lib. 1. parte 2.*

A*Postema Pancreas occupaverat*] A succo Pancreatio valde acido & acri intestinorum doloris speciei cujusdam causam deducit Clar. *Franc. Sylvius* in Praxi, Qui quia de ejusmodi doloribus, juxta varias causas & sedem affectam, accuratissime agit, caput integrum huc afferre visum est utile: Distinguuntur *ait*, hi dolores omnes 1. ratione Intestinorum affectorum, dum alias Tenuia, alias urgentur Crassa; 2. ratione Modi; alii enim cum Ardoris, alii cum Frigoris sensu, Alii in eodem loco Fixi sunt, partem affectam quasi Perterebrantes. Alii Vagi & cum Lancinationibus per intervalla ut plurimum repetentibus, Pungentes, sive Eandem tunc partem identidem afficiant, sive Diversas petant: Alii Distendentes sunt & Sola Intestina vel Abdomen simul Expandentes: Alii Rodentes sunt aut Urentes: Alii cum Lacerationis, vel Contorsionis, vel Contusionis, vel Gravitatis, vel Pulsationis, vel alio quovis molesto sensu ægros angunt. Quoties intestini tenuis pars superior ac ventriculo proxima, dextræ lumborum regioni superstrata, Mesenterióque substrata dolorem patitur, toties à loco affecto Lumbaris nominatur: In eodem autem loco fere omnes dolorum species pati solent ægri, nunc ardentem, nunc algentem, &c. Intestini tenuis pars huic proxime, & in hypochondrio sinistro à lumbris mesenterióque liberius exurgens & assurgens, Lancinationibus frequenter ac distensionibus, cum notabili ac permanente quandoque Duritie affligitur, quamvis tunc Lieni fere, licet perperam adscribatur, contra quotidianam & manifestam ex variorum cadaverum sectione petitam experientiam: Qui reliquam intestini Tenuis partem occupat dolor, Iliacus ab intestino Ileo dici solet, observaturque itidem varius. In Crassi Intestini parte postrema (Recti) excitatur satis frequenter dolor, ob hæmorrhoides cœcas & inflammatas, Ardens, Pulsans

sans, quandoque Lancinans; aut Rodens in Tenesmo. In reliqua parte, Colicus dicitur; Distinguuntur ab invicem Colicus & Iliacus imprimis secundum intestini utriusque situm. Hinc in abdominis ambitu ac circumferentia exortus dolor vere colicus dicendus, quamvis nonnulli eum tantum hoc beant nomine, qui partem abdominis superiorem anterioremque cinguli modo angit ac torquet, inscii quam sæpe ad umbilicum usque & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvatur Colon: Afficiuntur autem in omni dolore, vel in tunicis interius, secundum cavitatem, vel in externis secundum superficiem, &c. Ut singulis speciebus causas assignemus, existimamus 1. Dolorem ardentem habere ut plurimum ortum à Bile pinguiore cum Succo Pancreatico Acidiore, viriose ac potenter effervescente, sicut oortum Spiritum vitrioli, oleo terebinthinæ affusum, effervescentiam excitare cum ingenti calore & ardore conjunctam. Aliquando eundem Ardentem dolorem produci putamus, Sanguine aut in vasis intestinorum capillaribus stagnante, aut iisdem post distensionem summam ruptis Effuso & Inflammationem pariente, accedente tunc manifesta circa partem affectam Pulsatione, cujus ratione distinguitur à præcedenti specie. 2. Algeotem dolorem, frigoreve gravi molestum, deducimus à succo Pancreatico valde Acido & Acri, cum Bile minus pingui, vel pauca, vel pituitosis fimoribus (uol obruta Effervescente, Sicut observamus spiritum vitrioli Sali volatili cuivis, non tamen Oleoso affusum, effervescentiam excitare cum notabili algore ac frigore copulatam. Spiritus Acidi operationem in frigore producendo multum à pituita promoveri docet Experientia. Æstus quidem à prædicta Effervescentia vitiosa pendens, imprimis ac fere tantum in regione Lumbari sentitur, ubi confluxus est Bilis & Succi Pancreatici: Frigus autem non rato in loco inde remotiore, vel primario urget, quando nempe multa pituita; eaque viscida obducta est pars intestini superior, quæ munit quidem cootra molesti frigoris sensum partem quam tegit, non frangit autem aut impedit actionem Succi Pancreatici per se frigus parientis: enervat vero & obtundit olensitatem & acrimoniam bilis, cui tanquam pri mariæ causæ Calor debetur, quoties pituita hæc ad exitum bilis occurrit copiosa vel viscida. Prout igitur intestinorum tenue magis vel minus copiosa viscidave pituita est obductum, ita in loco prædictorum humorum, bilis suc ique pancreatici, confluxu, remotiore aut propiore, calor frigusve ex ipsorum Effervescentia vitiosa obortum sentiunt. 3. Dolorem quasi partem, Perterebrantem ac Fixum adscribo Succo Pancreatico multum acri, viscidæque pituitæ immixto, & vitreæ pituitæ nomine tunc ooto. Perterebrationem autem Acrimoniæ Acidæ, Fixitatem vero visciditati enmici assigno. 4. Ubi non tantum Aciditatem acetrimam habet succus Pancreaticus, verum Austeritatem quoque, tunc mirus accedit Contorsionis sensus in parte affecta, qualis non raro in colien urget ac torquet. 5. A copiosa viscidaque pituita præ cæteris humoribus peccante, Dolor cum gravitatis sensu excitari solet. 6. Ab eadem pituita viscida in Flatus rarefacta, & intestina sola, vel una cum abdomine distendente, Dolor Distendens oritur. Flatuum materialis quidem causa est pituita viscida, Efficiens autem Bilis, cum acrimonia Salina, cum olensitate volatili peccans: quod præter alia probant quævis olea aromatica, ex seminibus præsertim elicita, guttis aliquot assumpta, & pituitam viscidam in ventriculo vel intestinis repertam mox in flatus solventia, eosdémque porto etiam discutientia. 7. A Succo Pancreatico Acidiore, in vitiosa sui cum bile effervescentia dominium habente, excitati halitus Acres, atque intestina hinc inde pungentes, in iisdem Dolores producunt Lancinantes & Vagos. 8. A Bile acrimonia Salina peccante, atque cum Succo Pancreatico Humorem salsum rodentem constituente, Dolorem obscure Urentem ac Rodentem gigni autumo: quod vel coryza confirmat, in qua humor acido salsus à cerebro per nares distillans similem dolorem Rodentem causari solet. 9. Contundens dolor videtur mihi ortum ducere à Pituita multa cum Succo Acido pauco juncta. 10. Lacerans, & partem affectam sine dolore Rodens dolor, debetur succo Acido putrido, nec à Bile aut Pituita temperato vel fracto.

Observatio XLII.

Ventris dolor productus ab humore ex ulcere Renis succenturiati manante, à quo Coli tunica quasi sphacelata evasit.

Nobilis xlv. annorum, temperamenti sanguineo biliosi, post diuturnam Colicam, eámque contumacissimam, generosissimáque remedia respuentem, mortuus à me apertus, ubi intestini Coli exteriorem tunicam absumptam & quasi sphacelatam inveni, ex illa parte qua Reni sinistro adjacebat: Ren vero sinister tantus erat ut figuram Lienis destruxerit, qui multis tunicis & membranis involutus erat, quibus resectis Ren verus in debita figura & situ inventus fuit: Ren vero succenturiatus tantus erat, ut totam quasi illam regionem à diaphragmate (quod una cum liene ex illa parte elevaverat altius) usque ad musculum psoas deorsum occupaverit: In hoc Rene succenturiato erat ulcus, ita quidem apertum, ut integro pugno transitus pateret: materia ex hoc ulcere rupto effluxa, erat aqua rubra, ac si bolo Armena tincta fuisset, ad ℔. xij. quasi, intus vero adhuc hærens erat densa & glutinosa valde, fuliginémque redolebat ad instar carbonum terræ, cum summa nausea & horrore: Hæc massa sine materia, jamdum effluxa, & particula abrupta, ponderabat libras duas & uncias tres. Notandum præterea est quod Nobili huic jam duo filii eodem putatitio Colico morbo mortui fuerint. *Ex observationibus I. Georgii Greiselii Medic. Viennensis, in Miscell. Curiosis anno* 1670.

Rene Succenturiato] Usus eorum hactenus admodum obscurus. De his sic sentit *Frideric Lepetrus Introduct. ad Medic. pag. 92. Renes Succenturiati, qui ab aliis dicuntur id officii genus habere ut atram bilem contineant, mihi quidem non aliam in finem videntur conditi, quam ut sint diverticula sanguinis, ne nimia ejusdem copia obruantur renes: Hunc usum eosdem obtinere demonstrant, & propinquitas loci, & vasa ex iisdem venis & arteriis emulgentibus, et tendentia.* Mirum Renis illius succentu-

tiati incrementum, ejusmodi usum comprobare videtur, qui destinatum sinistro reni alimentum redonans absorbere non valuit, quia ten dictus excessive quoque intumuit.

Observatio XLIII.

Ventris dolor & lumborum à monstrosa Uteri magnitudine.

Mulier maxime conquerebatur de Ventris dolore & lumborum. Ingens aderat tumor rotundus, cum copiosa aqua, cavitatem implens: Uterum esse cognovi ex adhærentibus illi testiculis, tubis, &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

Observatio XLIV.

Ventris dolor diuturnus à Fœtu in Tuba uteri concepto.

Decem sunt anni jam elapsi quod Chirurgus Parisiis, in mortua muliere dissecta, pusillum fœtum optime conformatum in cornu dextro uteri invenit. Sed recens habemus exemplum de Lotrice linteorum cubiculi Reginæ, ab aliquot annis, in ejus corpore inventus Fœtus, pollicis longitudine & crassitie, bene conformatus, intra uteri cornua locatus, qui dolores adeo crudeles per quatuor menses excitavit, ut tandem vitam cum morte commutarit, mense graviditatis septimo: Id rescivi ab eruditissimis Doctoribus Parisiensibus, qui apertioni cadaveris interfuere, D D. *Petro Seguino*, Scholæ nostræ seniore, primario Reginæ Medico & P. *Yvelin* Medico ordinario Regis & Reginæ. Dum hæc excuderentur, rogatus D. *Yvelin* historiam à se descriptam mihi dedit, & fœtum quem adhuc servat, ostendit. Anno salutis 1638. die 8. mensis Maij. Ista lotrix diluculo violentis convulsionibus tentatur & distorquetur: accersitus D. *Yvelin* accessit, imperátque venæ sectionem, ne ex illa violenta distensione vas aliquod rumperetur in isto corpore plethorico, Venæ sectio dilata fuit in adventum primarii Medici *Seguini*, inter moras exspiravit.

Apertum fuit cadaver jussu D. *Yvelin*: discisso abdomine statim affluxit magna copia sanguinis effusi in capacitatem, per spongiam exhausto sanguine, perquirit partes genitales. In conspectum venit Tuba uteri supra modum tumefacta in sinistro latere, eáque aperta deprehensus fœtus bene conformatus, plusquam bimestris, involucro carneo obvolutus, quod secundinam referebat. Istud prodigium Reginæ, totique aulæ Regiæ demonstravit. *I. Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 35.*

Observatio XLV.

Ventris dolor à sanguinis effusione in peritonæi spatium. 1. Ab effuso sanguine in abdomen post glaciei esum. 2. Post vulnus hypochondrii dextri. 3. A musculis abdominis sanguine suffusis. 4. A pure totum abdomen implente. 5. Ab effusione humorum ex intestino perforato & putrido. 9. Ab urina per abdomen effusa ex rupta vesica 7.

§. 1. Uxor N. postquam in sumptuoso epulo genio prius, deinde, remotis mensis, tripudio indulsisset, oborto mox animi deliquio abunde vomuit, doloréſque intra abdomen acerbissimi sunt subsequuti, ut paulo post exspiraret.

Dissecto cadaveris ventre: peritonæi cavitas cruoris plena disruptam venam esse testabatur. *Henr. Smetius miscellan. lib. 10. pag. 525.*

§. 2. Vocatus olim fui ad matronam, cujus vultum cadaveris pallore fœdatum animadverti: hæc extremo languore affecta narravit mihi mane insignem diarrhœam excitatam esse, in reditu autem è latrinis Dolorem in Ventre se percepisse non secus ac si quid interius disruptum fuisset, succedente ingenti æstu: ob insequutam debilitatem lecto se tradidisse, iterúmque ad excretionem sollicitatam fuisse, at præ impotentia fæces ne effluerent continere non potuisse. Ab ancilla autem rescivi Dominam cœna præcedente, glaciei frustum, duorum pugnorum mole vorasse. Manu carpo admota, (etsi artis pulsuum exploratricis parum perita sim) mortem præ foribus esse judicavi, pulsus enim aliquando se subducebat, aliquando, sed exilis resurgebat, non secus ac candela lumen ultimum vibrans. Dum Medicus, Chirurgus & Sacerdos accersuntur, vinum præbeo. Idea mali erat ignota. A duobus Medicis non infimæ notæ, quicquid è re erat præscribitur, sed syncope succedente revocare eam non licuit. Sanguinis missio quidem tentata, sed ex pertusa vena, non secus ac si ictus fuisset pannus laneus, ne guttula prodiit, quanquam bis feriisset Chirurgus. Mors circa meridiem contigit, à diarrhœa horis sex, à vorata glacie duodecim, sexta matutina.

Dominus *Marchand* cadaver aperuit, ac totum sanguinem in abdomen confluxisse animadvertit, inter epiploon & intestina, quo remoto vas unde exierat inquirit; Id autem

fuit crassiuscula vena, ligulæ aculeo similis, quatuor digitis infra majorem lobum hepatis, ad quatuor digitorum transversorum digitorum longitudinem abrupta & lacera, quod glaciei frigus præstitit, extensione vasis fracta. Nullus in toto cruor conspicuus, confluxerat enim omnino in abdomen. Molam præterea utero gestabat, seu membranam sanguine destitutam. *Lodoica Borghesia, seu Obstetrix Gallica. Observ. Tomo V. cap.* 48.

§. 3. Quidam in hypochondrio dextro gladio lato vulneratur, hinc Dolores Ventris vehementes: Vulnus in ventriculi fundo maximum erat, E cujus vasis penitus discissis ingens sanguinis copia effluxit, cujus pars in spatio abdominis collecta dolores vehementes concitavit. *lib.* 4. *tit. de vulneribus.*

§. 4. Generosus N. vulneratus in nate sinistra, in Abdomine temporibus incertis miram quandam & quam exprimere nequiit, molestiam persensit, quæ nec proprium ferebat contactum. In musculis observabantur ecchymomata, tot & tanta ut majores musculi plerique putridi fuerint, maxime oblique ascendentes & transversi. Vasa mesenterica crassa biliosa materia turgebant, &c. *Vide lib.* 4. *tit. de vulneribus.*

§. 5. Susanna XI. annos nata, à septennio ventris & hypochondriorum doloribus assiduis est vexata: Tandem acuta superveniente febre, Ventris diris torminibus correpta, 5. die obiit.

Dissecto cadavere inventa est tota ventris cavitas fœtidissimo & seroso pure referta; Omentum rotum erat corruptum & pene absumptum hinc acerbi illi cruciatus. *Zacutus Med. Pr. lib.* 2. *observ.* 18. *ex D. Lud. Nonio Medico Antverpiensi. p.* 377.

§. 6. Die 15. Iunii 1636. Petrus Blanc diuturno alvi fluxu laboraverat, unde valde debilis & macilentus evaserat, tandem 15. Iulii murmur ingens percepit in abdomine, ex quo vomitus consecutus est, ac deinde tensio dolorifica cum febre eum valde afflixit: nihil per vomitum aut secessum omnino rejiciebat, & clysteres puros sine ullo excremento reddebat: Iussu imperiti Chirurgi sumpsit purgans, ex quo nihil dejecit, sed tensio & Dolor inde maxima sumpsere incrementa. Vocatus ego 5. die morbi, invenio hominem valde debilem, facie Hippocratica, & extremorum frigiditate, mortem imminentem indicantibus; Valde anxius fui in hujus morbi diagnosi, & nihil aliud potui excogitare quam ingentem inflammationem, quæ tumore insigni intestina comprimeret & excrementorum transitum impediret.

Aperto cadavere, inventa sunt intestina crassa livida & semicorrupta, unúmque ex iis perforatum: in abdomine verò multi humores fœtidissimi: Ex quibus apparuit humores excrementitios, qui ad intestina confluere jamdiu solebant, & alvi fluxum effecere, tandem diutius moratos, ob facultatem expultricem debilitatam, intestina corrupisse, ac tandem pondere suo eam partem, in qua humores dicti morabantur, magis putrefactam aperuisse & impetu in abdomen irrupisse: hinc alimenta & clysterum partem per illud foramen ad cavum abdominis fuisse translata. *Laz. Riverius cent. ij. observ. xvij.*

Observatio XLVI.

Ventris Dolor ab urina per abdomen effusa, ob ruptam à calculis vesicam.

IUvenis quidam miserandum in modum excarnificatus à duobus calculis, in vesica urinaria clanculum latitantibus: quippe ita absorpserat illos frequens vesicæ mucus, ut nequidē digitis eas explorare, nedum ferro convenienter exscindere lithotomi possent: unde factum ut continuo suo attritu, non modo abraserint, verum integre consumpserint membraneas vesicæ tunicas, illæso solummodo, vel potius aliquatenus superstite musculoso ipsius collo, quod cum non foret continendo lotio, diffudit se illud necessario per vicina intestina: excitans illic ut dolorem acrem, sic continuam meiendi difficultatem, & exitialem nervorum contractionem, sive ob exquisitum intestinorum sensum sive insignem retentæ urinæ acrimoniam, quæ certe tam acerbe pupugit laceras ulceratæ vesicæ oras, & accensas vicinarum partium tunicas, uti quoque lumborum nervos, ut præ insuperabili doloris cruciatu contraxerit non tantum extremam maciem, sed oppetierit quoque miserrimam mortem: Qua tamen priusquam defungeretur, coactus fuit integrum annum sedendo transigere, & non heri atque hodie, sed continenter caput ita sublime habere, ut nunquam id licuerit ipsi in pulvinar inclinare, quin dictum ac factum distraherentur vel omnes, vel certe illi nervi, qui aut caput versus scapulas trahunt, aut rectam & immobilem reddunt cervicem: quam priorem speciem ut ὀπισθότονον, sic insequentem τέτανον sive Rigorem vocant Medici: Quorum sane sævissimorum tormentorum crudelitatem tam impense perhorruit, ut fugerit cane pejus & angue qualecunque decumbendi genus, maluerit que perpetim conflictari cum ineluctabili dormiendi necessitate, quam tam acrem perpeti dolorem, & tanti molestiis redimere tam irrequietam fatiscentium membrorum quietem, quotum tamen securitati tandem

consuluit mors; In cujus lucta contigit quidem succumbere, sed non decumbere, quod tamen fuit bis conatus, sed bis utique repulsus, cum ob indefatigabilem dolorem, tum ob atroces nervorum contractiones: quæ certe intervenere tam frequenter, ut necesse habuerit parere inevitabili necessitati, & invisam vitam finire, si non sedendo saltem cedendo.

Inspectis post obitum cadaveris extis, vidimus duos insignes in vesica calculos, sed muco ac puri penitius immersos, quam ut ipsorum durities potuerit à lithotomi digitis attingi, in quo tamen maximum illius artis momentum: Ipsa vero vesica adeo à calculis fuit attrita, & a pure tam fœde consumpta, ut urina destituta proprio receptaculo fluctuaverit libere per universa intestina: quorum sinuosi anfractus acrius ubi vellicarentur: communicabant illico malum suum nervis à spinali medulla oriundis, & illi vicissim ipsi cerebro: cujus præternaturalis contractio incurvavit non semel tam vehementer hujus dorsi spinam, ut universum corpus videretur instar alicujus globi retrorsum conglomerari: deprimentibus interim duobus hisce calculis usque eo rectum intestinum, ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, interrexentia tam arctè interiorem ipsius fistulam, ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere: plane eadem ratione qua similia filamenta vidimus obstruxisse gulam à carcinomate obsessam. *Tulpius lib. 3. cap. 2.*

Observatio XLVII.

Ventris dolor post vehementem abdominis in terram allisionem, unde sequuta Ilei & Coli perforatio, & Mesenterii fissura.

Cum anno 1659. Sereniss. Principes Altenburgenses in Sylvis Hilperhusiis venatione cervorum delectarentur, accidit ut Servum venatorium Cervus de improviso impeteret, qui eum à tergo cornibus petens primo arbori (ad quam se receperat) impetuose ac abdomine tenus illisit, mox cornibus sublatum per aliquod spatium deportavit, donec tandem miserum sibique gravitate molestum onus super terga in terram projiceret: Lustrato undique corpore nullius noxæ investigare licuit indicium, nisi quod sinistra natium cornu cervini apice ad mediocris pollicis profunditatem adacta, vulnerata esset; unde conjectura facta est periculum enormius haud latere, modo ex terrore deficiens animus recrearetur & ad se rediret, quo fine vini haustus exhibitus, vulnus vero quoad licuit apte deligatum est: Interea quamprimum Coburgum defertur, ubi omnia quibus videbatur opus esse administrata: imprimis vero post deligatum denuo vulnus Emplastrum supra totum abdomen, quod insigniter, & maxime circa umbilici confinia dolere continuis ejulatibus pronuntiabat, applicatum est, adhibitis simul internè quæ resolvendo sanguini essent idonea & cor reficerent, nam adhuc iterum iterumque animo linquebatur, sudoribus faciem largiter irrorantibus, & siti ardentissima præcordia angente: Hæc rerum facies, utut gravius quidem malum latere facile minabatur, tam brevem tamen vitæ moram restare vix quisquam adstantium sibi persuadere poterat, qui magis notam ægroto pusillanimitatem exprobrare quam ipsius misericordia teneri videbantur: Verum paucis abhinc horis, dum media nocte deliquia increbescerent, vita hominem reliquit.

Cadaver dissectioni destinatum est, ad quam se accingentes extrinsecus singulas corporis partes bene iterum perlustrarunt, nullius tamen læsionis indicium extitit, sed præter supra memoratum vulnus, dorsum solummodo, qua os sacrum vergit ad scrotum usque & aliquam pubis partem, extravasatus & intra cutem coagulatus sanguis diverso solitóque liquore tinxerat: Iam abdomine tegumentis exuto peritonæum removendum erat, quod ubi prima incisione perforaretur, statim inde aqua cruenta, velut è syringa propulsa, prosiliit altissime, cujus deinde tanta quantitas deprehensa est, ut totam cavitatem abdominis undiquaque inundaverit: hæc spongiis exhausta, intestina accuratius inspicere licuit, in quorum Ileo & Colo, quinque foramina rotunda grossum argenteum Misnicum capientia; necnon in mesenterio, proximè ad intestinum rectum, fissura inventa est; alibi vero in eodem aliquot maculæ lividæ & semicorruptæ, pariter grosso non minores, conspectæ sunt: Reliqua viscera omnia sarta tecta: Quod vero intestina, præcipue Colon, quod tamen adeo crassum est, rumpi tam facile potuerint, non adeo mirum videri debet, modo cognitum reddatur quod homo dictus, tota nocte quæ fatum præcesserat, & sequenti die dum feræ in stationem cogerentur, sub ardentioris Solis radiis versaretur, nimis multam quantitatem cerevisiæ ingurgitaverat, adeóque intestina summè repleverat & distenderat. *Ex observat. D. Henrici Vollgnad med. Vratislaviensis.*

Observ.

Observatio XLVII.

Ventris rugitus & murmur ab humoribus & flatibus in duplicatura Omenti vagantibus.

Recipit vitiosos humores Omentum, & cavitas illa in sinistro hypochondrio sub diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viscerum connexu orta & exitum non habens, sed ita conclusa, ut aquam quoque & flatus continere possit, ab *Aquapendente* in structura Omenti descripta, nec *Hipp.* ignota, qui 7. aph. 54. Si inter ventriculum & septum transversum pituita concluditur, & dolorem affert, in alterutrum ventrem viam non habens, iis per venas in vesicam versa pituita morbi fit solutio: Cavitate illa natura interdum simul utitur ad recipiendos superfluos humores, pituitosos, crassos, limosos, serosos & aquosos, melancholicos, atros, flatúsque etiam, Et quidem ex tribus membris in illam cavitatem excrementa ista transmittuntur, Ex liene, hepate, ventriculo, *Ac sæpe in Anatomia observatum Marsupium & hancomenti cavitatem, nunc aqueso nunc atro humore refertam fuisse* Flatus etiam in ea contineri extra dubium est, ob quos, cum abdomen comprimitur, aut venter attollitur vel deprimitur, sonus manifestus percipitur, Novique studiosum qui quoties manu sinistrum hypochondrium comprimit, manifestus sonus etiam ab adstantibus percipitur. *Sennertus Pract. lib. 3. p. 5. sect. 2. cap. 2.*

Sæpe in Anatomia observatum &c.] Ad lobum parvum Hepatis affixum est Omentum, imo lobus iste totus duplicato includitur Omento, atque circa eum locum ab Omento magna cavitas versus inferiorem Hepatis sedem efformatur, quæ refert utrem, ubi possunt humores magna copia coacervari; Forsan ibi sacculus constituendus, ab Anatomicis juxta Hepar deprehensus in multis morbo pereuntibus, & post obitum dissectis: In ista regione cava & concamerata ipsius Hepatis, exempto vel distracto Epiploo, supra parvum lobum intra Hepar, magna deprehenditur *cavitas*, *profunda* instar cavernæ, quæ fere pertingit ad apicem jecoris, In hanc cavitatem intrusa manu canales quamplures, hac & illac dispersos invenies, qui digitum possunt admittere: Haud dubie in hac cavitate magnus humorum acervus colligi potest; Inde contumaces obstructiones procreantur, si canalibus istis impactus & incuneatus fuerit humor: vel interdum Abscessus, si ad suppuratum perveniat: Ideó que veteres Medici, cum de cavis Jecoris partibus loquuntur, proculdubio istas cavitates intellexere: *Riolanus Anthrop. lib. 2. cap. 21.*

Sonus manifestus percipitur] Homines quamplurimi abdomen vicissim attollendo & comprimendo motum, imo strepitum effatu dignum excitant, qui non aliunde procedit quam ex flatibus intra duplicaturas Omenti conclusis, qui exsufflatione elisi obstrepunt, & circum claustra fremunt: sic in equis succussatis, & ilia ducentibus, aut saltu progredientibus, ventrem resonare obaudimus, ob flatus intra abdomen conclusos & obstrepentes: Nec aliunde causa ἐγγαστρίμυθων repetenda, quam ex flatibus intra Omentum inclusis, artificioso ventris motu collisis: Videmus quibusdam virginibus, & mulieribus quibusdam splenaticis, & jejunis & saturis, ventrem importune resonare & obstrepere: inde manant fluctuationes & rugitus ventris, compressis & sublatis hypochondriis, *Hippocr. 5. Epid. partic. 58.* mentionem facit Polemarchi uxoris anginosæ, cui circa cor videbatur ipsi aliquid colligi, & respirabat velut ii qui submersi fuerunt respirant, & ex pectore substrepebat velut ἐγγαστρίμυθοι. Sunt qui clauso ore loquuntur ex ventre, ac si loquerentur ex ore; ut ἐγγαστρίμυθοι dicuntur qui è pectore loquuntur: Quod accidit ratione cavitatis insignis, quæ major est in amplo pectore, intra duplicaturam mediastini: In eo spatio Epiploi vidi interdum flatus tanta copia irrepsisse in laborioso partu, ex vehementi & longa contentione enitendi & emittendi fœtum (sæpius cohibito spiritu) ut abdomen per aliquot dies à partu remanserit mirabili modo distentum & elevatum, cum manifesta circumscriptione transversali juxta umbilicum; isque meteorismus abdominis, etiam rite fluentibus lochiis, atque superveniente fluore alvi, parum fuit imminutus, sed fotibus duntaxat chalasticis & resolventibus discuti potuit. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 13.*

Observatio XLVIII.

Ventris dolor pulsativus, ob Arteriæ magnæ extraordinariam dilatationem, Ventriculum & intestina flatu turgida.

Dom. *Bucretium* ægrotantem symptomata sequentia præcipue afflixerunt, 1. Nausea. 2. Dolor subtus ventriculum & juxta umbilicum, pulsationes: 3. *Dolor & ardor intolerabilis circa regionem renum.* 4. Ardor quandoque in universo corpore, quandoque in plantis pedum molestissimus, 5. Vigiliæ, 6. Circa Lunæ φάσεις, præsertim postremo decubitus mense, insultus Epileptici, quos ipse è tremore crurum præsentiebat: 7. Summus virium languor.

In cadavere hæc nobis visa sunt, 1. Abdomen sola cute & excarnibus prope musculis tectum. 2. Omentum omni pinguedine destitutum. 3. Ventriculus & intestina flatu turgida, atque instar vesicæ inflatæ transparentia, inter quæ tenuiora nonnullis maculis livescentibus interstincta. 4. Lien pro corporis magnitudine exiguus, forma ovali, sed depressa & in lobos quasi quatuor dextra sui parte dissectus: 5. Folliculus felleus magnus. 6. Hepar grandiusculum & satis coloratum, 7. Ren uterque quoad substantiam ipsam inculpabilis, secus quam ipsemet etiam *Bucretius* p. m. suspicabatur, dexter tamen ipsi infundibulo calculum, magnitudine radicem zinziberis fere æquantem, acutum & uni atque alteri interiori renis meatui peculiaribus protuberantiis tam firmiter impactum (scrupulos iv. si recte memini, pependit) continebat, ut nonnisi cum violentia & sonitu extraheretur: Sinister verò externa & superna sui parte, vesicam instar nucis juglandis grandioris, aqua limpidissima distentam, & dimidia parte renis substantiæ inhærentem; ureter quoque juxta infundibulum non parum sabuli

fabuli nobis repræsentabat, 8. Vasa, venam intelligo cavam & arteriam magnam, erant prope tota exsanguia. 9. Arteria magna spinæ incumbens, tantæ amplitudinis erat ut pollicem sine ulla difficultate admitteret. Hæc sine dubio in causa fuit ut quandoque doloribus nephriticis nimis furentibus, & spiritibus sanguinéque ad locum affectum impetuosius confluentibus, manu abdomini juxta umbilicum admota, pulsatio exquisitissime sentiretur, præsertim (cum ex ante dictis patet) tam abdominis musculi quam subjacentes partes adeo fuerint extenuatæ: 10. Pulmones maculosi. 11. Cor grandiusculum, & tam copiosa pinguedine obsitum, quantam, mea opinione, è toto corpore per coctionem non prolecturus fuisses: Huic adscribo quod sufferendis tam diuturnis & exquisitis doloribus, parcissimo alias cibo ac potu urens, par fuit: Cor enim perpetuo quasi ab ea humectatum, & spiritus refocillati sunt, ut pulsus ad extremum prope, satis rectè aliorum corporum respectu, constaret; Miraberis fortassis, idque non immeritò, pinguedinis circa Cor copiam, corpore alias tam emaciato, & tam pectore quam abdomine hirsuto, quæ omnia caloris sunt indicia: hoc etiam singulare habuit, quod cum paucissimi esset somni, lacrymas tamen facillimè, vel post risum etiam profunderet, & nares sero ut plurimum stillantes circumferret: Cranium apertum non fuit. *Michael Doringius ad Sennertum*, cent. I. *Epist.* xxv.

A*Rdor intolerablis circa regionem renum*] Qui fit quod in calculi motu calor intolerabilis percipiatur? Cum calculus non tantum bili, sed & crassiori sero egressum intercludat, atque insuper membranosas partes lancinando graves & immanes nonnunquam dolores excitet, & sanguinem atque spiritus ad locum affectum accurrere faciat, adeóque totam massam sanguineam insigniter perturbet, quin ex æstuantibus species exoriatur, fieri vix potest, *Idem, ib.*

Observatio XLIX.

Ventris saltus & palpitationes à vermibus excitatæ.

NOn vulgare symptoma excitant quandoque vermes, Et sunt ventris inferioris & ventriculi saltus & palpitationes involuntariæ: quod bis in duobus nobilissimis infantibus observavimus: quorum alter diem ultimum obiit; alter vero nonnisi magna difficultate evasit; Hujus quoque symptomatis meminit *Duretus in scholiis Hollerii*, tradens rusticæ cuidam mulieri plures prodiisse, cum antea incredibili palpitatione & fluctuatione ventris laborasset. *Marc. Donatus histor. mir. lib.* 4. *cap.* 26.

Observatio L.

Ventris pulsatio circa umbilicum, à compressa arteria magna.

ANno 1629. apertum fuit corpus cujusdam Bataviensis, qui per tres annos languerat miro ac incognito affectu: Nam si super umbilicum, aut circiter, quis manum imposuisset, pulsus qualis cordis ac arteriarum, tam vehemens sentiebatur, instar salientis infantis in matris utero, quæ jam partui vicina est, ita ut manum elevando repelleret; Æqualem fuisse hunc pulsum cum arteriarum & cordis hoc modo deprehendi: Sinistram umbilico ægri imposui, dextra arteriam circa carpum tetigi, inveníque in systoles & diastoles intervallo plane convenire: unde ego statim conjeci arteriam magnam laborare, quod & post mortem invenimus.

Nam vena cava repleta erat, loco sanguinis, adiposa materia, ac medullæ spinali admodum simili: quæ pondere suo arteriæ magnæ incumbens, dum illa è contra istud onus à se rejicere conaretur, hunc pulsum excitabat: Arteria magna duplo solito laxior erat, ac repleta sanguine nigro ac seroso: Cor etiam solito majus inventum est ac flaccidius, & spongiarum modo comprimebatur, tum uterque ejus ventriculus amplior ac etiam sanguine isto nigro repletus: Quis rogo non obstupescat taliter effectum tamdiu vitam potuisse ducere? Jecur erat vividi coloris ac consistentiæ, nisi quod communem mensuram ferme duplo excederet: Cystis, qua bilis continetur, etiam bovinam magnitudine æquabat, erátque intus reperta cholera ex nigra viridi, lenta ac tenaci, crassitudine syrupi crassioris aut potius extracti. *Bontius Medic. Indorum observ.* viii.

R*Iolanus* Anthrop. lib. 2. cap. 35. Palpitationem quæ circa Xiphoidem in ventre percipitur, non ab arteria cœliaca, paulo infra micante, proficisci *ait*, sed à corde diaphragmatis centrum nerveum percutiente.

Observatio LI.

Arteriæ magnæ pulſatio manibus in abdomine deprehenſa, & vertebrarum ipſarum corpus, ob retracta verſus hypochondria inteſtina.

IN Cardinali Campegio inteſtina omnia ad hypochondria redacta erant, propterea cavitas inferior abdominis inteſtinis deſtituta erat & ſpina detecta: Quamobrem Medico licebat abdomen attrectanti magnæ arteriæ motum perſentire, & unà cum illa durities perſentiebatur: Illa vero durities nihil aliud erat quam vertebratum corpora. *Columbus lib. xv. Anatom.*

Observatio LII.

Ventris Pulſatio ab aneuriſmate in abdomine.

IN vetulæ cadavere aperto inventum eſt aneuriſma in abdomine, in quod pugnum immittere potui & immiſi: Notanda hic eſt ſumma naturæ providentia, quæ arteriæ diſruptionem præcavens ex nimia dilatatione, tunicam illius adeo induraverat ut oſſea appareret. *Fallopius lib. de Tumor. p. n. cap.* 14.

IN hypochondriaca paſſione affectis pulſatio in ſiniſtro hypochondrio nonnunquam percipitur, ab exagitatis humoribus fervidis iis locis, unde ſuſcitati vapores atteriarum ſyſtolen & diaſtolen angent, quæ pulſatia ab adſtantibus, nedum ab ægris, impoſita abdomini manu interdum percipitur: tum temporis præſertim manifeſta, ſi cauſa aliqua procatarctica accedat, ira, terror, meri potus & ſimiles; Accidit ejuſmodi palpitatio in arteria cœliaca, quippe quæ inſignior eſt: Quæ aliquando indeſinens eſt, ſi morbus altas egit radices, unde curationis impoſſibilitas arguitur: ſubſequiturque interdum Aneuriſma, cum ea arreria cœliaca, aut altera inſignior, impenſe à ſanguine fervidiori contento dilatatur,

Observatio LIII.

Ventris dolor interimens, nullis in interaneis labis relictis argumentis, à Cinnabari incautè per os ingreſſa.

PIctor quidam Andegavenſis annos natus xxx. firma ac laudabili corporis conſtitutione, anno 1557. manuum digitos graviores ſolito, torpidiores ægréque mobiles percipiens, paucis poſt diebus contrahi illos convelliqueſenſit, atque ſenſim in dies magis ac magis aucta affectio eſt, dum incurvi illi pene inflexibiles manerent: Quin & carpum & brachia pervaſit affectio, dum nervis tendonibuſque infrigidatis, humoréque craſſo imbutis, admodum torpida, convulſa graviáque redderentur: Haud multo poſt idem pedes vitium ſenſere, ſublata incedendi potentia: in his tamen, ut neque in brachiis, neque in manibus, non admodum vehemens dolor affligebat; Miſellus hic tot malis credo divexatus, aliud ſymptoma longe graviſſimum ac crudeliſſimum incurrit: Dolor enim acerbiſſimus atque atrociſſimus ventriculum atque hypochondrium utrumque occupare cœpit, ſed *qui ad totum ventrem pertineret*, cui cum nec noctu nec interdiu intermittebat, clyſteribus, fotibus, balneis, ac aliis quibuſdam remediorum generibus, ſed fruſtra, levatio quæſita eſt: Unicum tantùm in acceſſione inventum eſt ſolatium, tres quatuorve robuſtos homines ventri ſuperpoſitos ſuſtinere: compreſſo ſiquidem ventre paulo mitior cruciatus erat. Ubi ſex octóve dies, nonnunquam & xij. miſer ille adeo fuerat diſcruciatus, ſenſim abeunte dolore, languidus quidem ac pene moribundus cernebatur, ſed qui ſtatim reſtituta appetentia vires aliquas reciperet, dum alia rurſus ſimili acceſſione correptus diſtineretur; xx. enim non amplius dies intermittebat: atque in acceſſionibus alvus ne validis quidem proritata medicamentis *quiddam demittere poterat*, quod ſi quando contingeret, nigrum omnino ac lividum ſtercus erat: Sed & in intermiſſionibus quæcunque purgantium medicatorum vi detrahebantur, atrabilaria omnia ac ſplenis purgamenta judicari poterant: Adhibiti ad tanti mali expugnationem celeberrimi quique Medici, brachiorum & pedum reſolutionem ad Cinabrium, quo pictores non raro utuntur, referendum putaverunt: Cùm enim penicillum ille ſæpe digitis extergeret, iis inhærens cinnabrium, ex hydrargyrio factitium, partium continuatione vim ſuam in cerebrum, cui, ut nervis, & tendonibus & membranis omnibus imprimis inimicum eſt, tranſmiſit, in quo frigefacto pituita multa tandem collecta eſt, quæ poſtea in tota brachia & pedes influens: eorum tendonibus & nervis ſymptomata, iis non diſſimilia quæ unguento ex hydrargyro perunctis accidunt, excitavit, Et hæc ſana fuit, me judice, ſententia.

In dissecto hujus corpore singula ad causæ investigationem inspicientes, Jecur, Lienem, Ventriculum & Renes naturalem constitutionem præ se ferre vidimus: Nulla in cysti fellis obstructio, nulla in mesenterio humoris vitiosi congestio; nihil denique in ulla alia parte notari potuit quod tantorum fuisset malorum causa. *Fernelius de luis Venereæ curat. c. 7.*

IN Doloris illius atrocis pervestiganda causa diu laboratum est, multæ habitæ concertationes, varia fuerunt Medicorum judicia: Alius frigidam vitreamque pituitam intestinis firmius inhærescentem quam ut facile posset detergeri, in flatus resolvi, dolorémque colicum excitare contendebat: Alius bilem acrem, quam natura in intestina expurgare debuerat, inter abdominis membranas effusam, illicque coërcitam, certis cruciatibus invalescere, intumescere & quoquoversum furibunde moveri judicabat; atque in ipso motus impetu, cum distentione tum compunctione, membranarum crudelem illum dolorem excitare: Alii denique alias causas adstruebant: Etsi autem unusquisque positæ à se, & probabilibus conjecturis inventæ causæ remedia apposuit consentanea, nullus tamen potuit dolorem non dico tollere, sed ne aliqua ex parte quidem minuere, vel accessiones ejus breviores aut tardiores efficere: imo vero annos tres crudeliter excarnificatus, exsanguis tandem ac plane rabidus, vitam cum morte commutavit: omnes autem longe aberamus à scopo, & tota, quod aiunt, via errabamus: Cum enim penicillum non digitis modo extergeret, sed etiam imprudens & incautus ore exsugeret, verisimile est ut è manuum digitis, partium continuatione cerebro totique generi nervoso, communicata fuit cinnabaris, ita ore acceptam ventriculum, intestina, membranásque omnes interiores non humectasse solum aut frigefecisse, sed inexplicabili vitio & maligna quadam qualitate, quæ oculorum refugit obtutum, infecisse, quæ tantorum dolorum causa occulta fuerit: cui non tam purgantibus quam contraria erat antidoto succurrendum: Sicuti dolores his non dissimiles pulveris plumbei usu concitatos, (vide historiam ibidem) cum nullis purgationibus cedere viderentur, balneorum & lactis asinini usu curavimus: Ratum igitur sit argentum vivum, & plumbum, incomprehensa sua qualitate venenata, inexplicabilia vitia partibus internis inurere, unde vix unquam expediri queat, nec intra corpus unquam sumi debere. *Idem ibidem.*

Dolor qui ad totum ventrem pertineret &c. [ejusmodi dolorem, qui à parte primario affecta, velut à radice incipiens, in partes adjacentes sese expandit, vocat *Gal.* lib. 2. de loc. aff. c. 7. πόνον διάιοντα; sic sæpe in lienis hepatisque inflammatione dolor ad jugulum pertingit: *Hippocr.* in Prorrhet. γεἰφύμενον ἀλγήμα, cui simile est εἰλύμενον: De hac voce γειφόμενον vide *Ballonium* in Definitionibus Medicis. De causis vero ejusmodi dolorum consule *G. Pisonem* lib. de morbis ab illuvie serosa & *Willis* lib. de morbis convulsivis.

Alvus nil demittere poterat) Convulsorii quippe illi sunt dolores, à quibus facultas intestinorum περισταλτικὴ in officio perturbatur, unde subsistentes fæces indurantur, exsiccantur, & exclusioni ineptæ fiunt.

APPENDIX.

De Ventris Doloribus Scorbuticis, eorumque causa, quæ partim est Liquor Nerveus, partim Sanguineæ massæ recrementa.

DOlor ventris Scorbuto familiaris est, nonnullos, in mitiori licet gradu, fere continuo affligens: Causam autem haud probabile est oriri ab acri materia intra cavitates intestinorum deposita; nec etiam ab humore quopiam simplici, ut ut tetro; illorum tunicis impacto, hic etenim brevi discutiatur aut in abscessu transeat: porro iste enematum aut purgantium usu facile exterminetur: Revera atrocia isthæc ventris tormina, non obaliam causam quam à salium (qui diversæ sunt indolis) simul congredientium mutua lucta & effervescentia, qua quidem fibræ nerveæ ab invicem divellantur, & quasi dilacerentur, provenire possunt: Enim vero supponere licet, *Succi nervosi* recrementa quædam acetosa, stagmatis vitriolici æmula, circa mesenterii plexus, aliásve istius regionis partes nerveas copiose aggesta, quibus dein à sanguine arterioso effervescente, colluvies serosa, salis fixi & velut lixivialis particulis abunde referta, advenit, cúmque iis turgescens dolores velut lancinantes producit: Seminij morbidi prioris mineram, è capite nervorum ductu in imum ventrem descendere hinc arguere licet, in quantum Cephalalgiæ immanes, necnon vertigo & scotomia ejusmodi colicam sæpissime procedunt, eique non raro succedunt. Porro è massa sanguinea particulas salis fixi, quasi deliquium passas, abunde suppeditari hinc constat, quoniam urgente hujus morbi paroxysmo, ægrotorum urinæ coloris saturati, & sale plurimum refertæ, quasi lixiviales apparent, earumque superficies sæpenumero instar caudæ pavonis diversis coloribus variegatur: quamprimum vero morbus declinare incipit, urina melius habet, atque hinc convalescentiæ spes & signa desumi solent. Quod autem ventris affectio sæpe in Lumbos propagetur ratio est, quoniam Nervi lumbares & mesenterici intime communicant, ac pluribus in locis mutuo inosculantur: quare cum materies morbifica in horum ductibus superabundat, in vicinos illorum processus facile transit &c. *Willis Tract. de Scorbuto cap. iv.*

OBSERV.

ADDITAMENTA.

Observatio I.

Contractio intestinorum insignis observata in defunctis à colica.

C*ontractio ista fibrarum* sæpe pertinacissima, firmissimaque æque solubilis est: Observavi in intestinis colica defunctorum, & animalium quibus purgantia, aut corrosiva intrudi, tam pertinaciter se constrinxisse, ut flatus aut contenta inter duas contractiones intermedia, vix ulterius propellere potuerim. *Wepferus de cicuta aqu. pag.* 51.

C*ontractio fibrarum* Quarum beneficio motum obtinet ventriculus; Hunc autem prævio & imperante ac instigante sensu moveri plurima sunt quæ suadetent, *inquit idem ibid* pag. 86. Cum utrumque orificium pari altitudine locatum sit, imo in alitibus pylorus prope altior stomacho sit, necessario movendi vi donatum esse oportet, non enim sua sponte aut pendere ventriculum, ceu canalem assumpta permeatent, sed immota in fundo cum animalis pernicie restatent: naturaliter igitur ventriculus illa amplectitur, potulenta citius, quam vulgo putatur exprimuntur, crassiora vero postquam aliquo modo subacta fuerunt, sensim eliminantur, ac in duodenum per pylorum protruduntur; id fit sine magno ipsius labore aut afflictione aliqua, quia expulsio peragitur blande & lentè: Præter naturam & inverso motu peristaltico, in vomitu & motibus plerumque, non sine anxietate ac violentia perficitur; Et quamvis in lienteria & fluxu cœliaco naturali affinis sit, non tamen omnis molestiæ expers est, non raro cardialgiam quandam conjunctam habet: motum ventriculi oculis observare licet in vivarum bestiarum anatome, & non semel vidi illum constringi lente versus stomachum subsequente vomitu, aut versus pylorum contentis in duodenum explosis; nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, subsequente rursus nova coarctatione, quæ vel versus pylorum vel stomachum progrediebatur: motus istos peragit fibrarum beneficio; quarum maxime conspicuæ sunt exteriores rectæ, internæ & his subjacentes circulares. Non possum non hic duo paradoxa insetere, primum est fibras ventriculi & intestinorum, addo etiam cordis & omnium musculorum, nihil nisi nervos esse, aut proxime ad illorum naturam accedere: certe si quis persequatur cum solertia quadam nervos musculos subeuntes, observabit nerveas fibrillas arctissime uniri & in verum corpus coalescere, & licet nervus musculum transiens non omnis in fibras illius impendatur, id tamen in vicinis musculis fit, atque eo usque progrediuntur donec tandem in membranas, adæquatum tactus organum, absumantur, hacque ratione terminantur. Non hoc propterea cuipiam absurdum videatur, quod nervi corpora mollia minusque tenacia sint, prætereaque minuta, ut hanc ob causam sit impossibile tot fibras in tota corporis fabrica constituere: molles esse nervos intra spinalem medullam, ut cæteros quatuor sensibus inservientes prætercam, contentos indeque elabentes aliquonsque, ultro fateor, at ulterius paulo progressi non solum tenaciores, sed & crassiores evadunt, alicubique ganglia pro majori robore, indultu beneficæ naturæ adsciscunt, qui dubitat, persequatur solummodo nervos crurales ab exitu ex osse sacro & lumbarium vertebrarum ostiis ultra coxas, inveniet infra coxam nervorum fasciculum majorem, crassiorem, multis vicibus quam circa ortum erat: Dum hæc scribo fasciculum hunc examinavi, & in fibras, ventriculi & intestinorum fibris tenacitate & firmitudine nihil prorsus cedentes, dirimere potui, atque ut in ventriculo, intestinis, corde & musculis aliis transversis fibrillis connectebantur, quælibet quoque fibrarum istarum nervearum, more aliarum fibrarum in minutissima filamenta discerpi poterat, videbaturque major moles & robur nervis accrescere, quo magis à sua origine discedunt: Alterum paradoxum est *Fibras intestinorum & ventriculi*, imo etiam cordis, aliquandiu vim movendi se, retinere emortuo animali: vidi sæpe in ovibus mactatis, inciso à lanionibus abdomine, visceribus adhuc calidis diu intestina motu peristaltico sursum deorsumque moveri ac chylum exprimi: Aliquoties catellos projectos vivos, ad motum ventriculi, intestinorum & chyli, observanda aperui, vidi sæpius omni sensu & motu abolitis imo dettuncato capite; cordis motum, systole & diastole rite alternantibus, plurimis horis integrum perstitisse: Forte talis vita fibris uteri permansit superstes in fœminis, quæ post obitum fœtus aut vivos embryones excluserunt, nisi enim fœtus impulsus fuisset non constaret modus quo fœtus, vel embryo, claustra hæc perrumpere potuisset, Non autem hæc eo dicta velim ac si ventriculus, intestina, cor & uterus sibi proprium motum vindicent, nec à cerebro & cerebello pendeant, nam certum est denegato influxu à cerebro & cerebello, harum quoque partium motum aboleri, id quod docent apoplexia, violentæ præcisiones medullæ spinalis, eorumque ligaturæ, solum hoc innuere volui in fibris harum partium sensus alicujus & motus instrumentum pertinacis inhærere, nec tam cito, ut alibi evanescere. Fibrarum istarum actio, seu motus, est contractio, in qua in se coeunt, & breviores simulque graciliores fiunt, nimirum nulla fibra est, utcumque simplex appareat, quæ non in hac contractione antea laxior, mollior & plenior, fiat rotundior, gracilior, durior, densior & brevior: *Quomodo ista fibrarum contractio peragatur, vide l.c. pag. 92. 93. & seqq.*

Observatio II.

Colicus dolor aliquando pendet ab Intestinorum constrictione convulsiva.

INtestinorum occlusionis causa est interdum illorum aliquot in locis constrictio arctissima; quam in intestinis evenire posse nemo negabit qui motum illorum, vere animalem, & fibrarum & nervorum beneficio contingentem noverit, quique omnes nervos fibrosasque partes spasmo & convulsionibus obnoxias esse sciverit. Et alias constrictionem in Ileo & colo pertinacissimæ occlusionis & torminum causam fuisse in cadaveribus aliquoties repertum fuit, illis anatome reseratis, cæteris causis omnibus tunc absentibus. Causam à constrictione esse inde manifestum est quod torminibus atrocibus sævientibus, nec suppositoria, nec fistula pro clystere ea facilitate ac ante graviorem dolorem intrudi possunt; scilicet hac intestinorum constrictione ad extremum intestini recti jam vergente; Imo in N. animadversum cum jam motus aliquis peristalticus inceperat, butiro hac intestini portione emollita, avide suppositorium arreptum fuisse, ac si à manu intus valide traheretur, *Ioan. Iac. Wepferus consilio de Colica M.S.*

Observatio III.

In Colico dolore à Valida Intestinorum constrictione hæc interdum disrupta fuere.

IN hac Intestinorum constrictione sæpe fit ut illa in duobus locis coarctentur, & flatus excitentur, bilis &c. nec sursum nec deorsum vergere valeant, unde atrocissimi dolores exoriuntur, Imo visum fuit Intestina disrupta, ac sordes omnes in cavum effusas fuisse cum repentina ægrorum interemptione W*epferus ibidem.*

Observatio IV.

Ventris dolor ab omenti parte circa ventris medium conglobata.

NOnnullis mulieribus post partum citra ventris medium collectum remanet omentum; ita ut non leves sæpe dolores præferant mulieres. *Bauhinus Th. Anat. lib.* 1.c.12.

Observatio V.

Ventris dolor ab hepate abscessibus tentato, infarcto, Pancreate magno, Rene luxato.

VIr Nob. hypochondrij dextri dolore diu vexatur, tandem abdominis dolore ita divexatus ut ipse disrumpi sibi videretur. Hepar erat magnum, multis abscessibus tentatum, cum materia quadam indurata: Pancreas magnum, Ren luxatus & deorsum propulsus à Pancreate *Vide lib.2.tit.de Dyspnoea.*

Observatio VI.

Ileus ab introsusceptione.

COnvolutionem intestinorum, ab omnibus fere authoribus præscriptam, nunquam nobis videre licuit; Sed quid jam dicendum credendumque nobis est, qui invenimus in eodem effectu diversam intestinorum formam, in qua non Volvulum, sed subsidentiam unius intestini in alterum deprehendimus? Rejiciemusne Veterum sententias quia involutionem istam nunquam vidimus? minime gentium, quandoquidem illi suo tempore involutionem hanc potuere post mortem, secto cadavere, invenire, quam nos, hoc nostro, & scybalas induratas & subsidentiam præscriptam.

§. Ut hominibus, sic & animalibus idem malum contingere nemo ibit inficias, præcipue si in naturæ arcanis investigandis industriam æqualem posuerit, cum id quod hominibus, etiam & brutis animantibus eveniat, Uti nobis in Catto zibetto datum fuit spectare, qui cum per dies quinque Vomitu continuo vexatus erat, accedente inedia, multisque torminibus tandem expirabat.

Secto cadavere, comperimus vesicam fellis exhaustam ab humore bilioso, & Intestinum Jejunum subsedisse in Ileum. Conati sumus flatu follis unum dimovere ab altero, sed prohibente valvula flatus non potuit eo penetrare: Rursum supra valvulam idem tentavimus optimo successu. Hic casus docet quanta in curando volvulo sit difficultas. *Mic. Fontanus Epitomes Vesalii pag.29.*

Observatio VII.

Dolor Ventris Iliacus à disrupto peritonæo in inguine, per cujus hiatum Intestino Ileo portio irrepsit.

Quam variæ Iliaci affectus causæ numerari soleant, notum est; Commode tamen ad duo genera juxta *Galenum* 6. de lue aff. cap. 2. reduci possunt. Inflammationem scilicet, & Obstructionem vario modo se habentem; Utramque tamen hanc uno eodemque in subjecto concurrere quandoque posse non est dubium, cujus rei exemplum producere hic adlubescit: Hoc ipso anno civis quidam noster sexaginta circiter annorum, ingentibus *ventris doloribus* uno cum vomitu correptus, & de Hernia à medico, qui primus vocabatur, mox interrogatus, celare eam magno suo malo maluit; quam tamen stercoreo jam insequente vomitu, & virium prostratione summa obortus, serius tandem, imo pluribus jam retro annis sese eandem perpessum fuisse, & noviter nunc recurrisse confessus paucis post horis expiravit: Quamvis igitur Iliacum hic adfuisse morbum mortis causam, medicos haud latuerit, Amicis & consanguineis tamen certitudinem ex ipsa ventris apertione cognoscere placuit, id quod nec medicis displicuit:

Decem itaque post obitum elapsis horis, sectionis factum est initium ab Abdomine, in cujus parte sinistra inguinali tumor Herniosus, nucem juglandem magnitudine æquans comparebat, calido existente, ex cujus etiam cavitate, cum aperiretur, vapor tepidus, absque tamen fœtore, exhalabat, salvis reliquis visceribus, solum intestinum Ileum à statu naturali recessisse visum, cum particula ejusdem, duarum fere unciarum magnitudine, per diruptam interiorem peritonæi tunicam penetraverit, tam arcte in facta sibi cavitate hærens & constricta, ut extrahi vix absque dilaceratione potuerit, licet nullum durius in eo fuerit scybalum: cæterum tota gangrænosa & livore horrida: quæ gangræna etiam in eodem intestino, spithamæ fere altitudine, versus superiorem ejus partem sese extenderat: parte vero ab hac labe libera, flatibus adeo turgente ut ipsum colon amplitudine superaret: Ipsa autem rotundi æmula peritonæi ruptura tam arcta & exigua, ut vix minimi digiti ingressum permitteret, imprimis quia circumferentiam ejus durior callus, signum inveteratæ rupturæ obsidebat.

Unde superne quæ descendebant crassiora intestinalia excrementa, ob arctum illud spatium, & compressas Ileo tunicas, progredi ulterius cum non possunt, regurgitantia per os rejici necesse fuit, superveniente præcipue insigni inflammatione, cum gangræna & atroci dolore, sive magna continui solutione, quæ in intestini membrana tenera & maximè sensili, ut (cum Clariss. *Willisio*, qui fere in omnibus ab Ileo defunctis intestini cujusdam inflammationem & sphacelum, morbi & mortis causam deprehendit, è cap. 15. partic. 2. de Anima Brutor. loquar) *spasmos & corrugationes dolorificas, ita continuas & atroces ciebat, ut propterea intestini affecti motus peristalticus, quo fæces alvi versus alvum protrahuntur, inhibitur ac prorsus inversus fuerit.* Digna etiam sunt quæ huc adducuntur Hippocr. verba lib. 3. de morbis expressa: *Reficcatur intestinum, & præ inflammationis caliditate obturatur, ut neque flatus neque cibi pertranseant, sed venter durus sit, & quandoque vomat pituitosa, deinde biliosa, postremo stercus*: Quam inflammationem in casu nostro ab incuneatione intestini in inguine ortum duxisse verisimile est, confluente nimirum & restagnante in compresso Ileo sanguine; cujus ibidem, ob magnorum vasorum sanguifluorum numerum non exigua quantitas adesse potuit, inflammatione postea ulterius in vicinam quoque partem se diffundente: Et hinc non mirum lethalem sequutum fuisse morbi exitum, cum medicorum decreto, qui ab inflammatione oritur Ileus pro desperato habeatur, & in hoc casu nec intestini repositio, nec globulorum plumbeorum deglutitio aliave remedia ortum habere amplius potuerint: Hinc Cous noster 3. de morb. vulgar. mulieris apud Tisamenum decumbentis molestum volvulum describens, tandem addit, *Nec erat remedio locus, defuncta est*, ubi *Galenus* in comm. ab inflammatione magna eundem ortum fuisse docens, acquissimum malum vocat, ideoque remedio locum non fuisse admonet. *Lucas Scrockius L. Filius miscellan. curios. anni* IX. *Observat.* xciij.

Observatio IX.

Ventris tormina à flatibus capacitate abdominis inclusis, omenti putredine & cum vicinis partibus cohæsione: Intestinis involutis & sibi invicem adnatis, Eorundem gangræna, Hepate apostematoso, Pure intra membranas omenti concluso, Pancreate scirrhoso &c.

Puer quatuordecennis, patre natus non usquequaque bene habito: hic cum ante annum male habere inciperet nostram implorans opem maxime tum conquestus de *macie totius* corporis, *tussi* sicca, & *ventris tumore* qualicumque flatulento, cum *torminibus*, & per vices ingente *diarrhæa*, *faciem* juxta observavimus *pallescere*, pulsumque crebrum & frequentem: Quib. corrigendis & tollendis medicamentis viscera roborantibus, & ventriculi & intestinorũ fermenta restaurantib. pugnatũ fuit, hisq; non acrib. vel fortioribus, sed blãdioribus:

Incassum tamen fuere omnia adhibita, morbo naturam & medicamenta vincente, ægrumque die xx. febr. 1675. occidente.

Cadaver fuit apertum; Vix dum cultrum profundius adegeramus quum flatus cum ichore flavo erupêre copiosi, quod ingens ventris tumor renitens primo injuste spoponderat, hinc ulterius pergentes, remotis integumentis communibus, quæ satis emaciata erant, Omentum sese obiecit putridum mireque adhærens: Intestina admodum involuta, sibique invicem adnata. Glandulæ in hisce micabant majusculæ & duriusculæ nigricantes, ut vel hinc convincere possimus qui harum existentiam dubiam faciunt, Intestinorum tunica extima (quæ sua sponte fere separabatur) ablata media, quæ gangrænata erat, in conspectum se dedit: Hinc ad latus dextrum transeuntes, hepar apostematosum, & tantum non plane purulentum deprehendimus: In Epiploo, quod itidem plurimis glandulis insigne fuit, intra binas ejus tunicas similiter abscessus recondebatur, multáque materies purulentæ copia. Pancreas ventriculo subjacens scirrhosum plane: Renes flaccidi & corrupti: In capacitate ventris, vermes deprehendimus plures, teretes, longos; An ex intestinis erosis prodierint incertum est, cum nulla licuerit animadvertere foraminula: In hypogastria, & in specie in pelvi, copia purulentæ materies haud exigua stabulabatur, medius venter Pulmones exhibuit putridos, citra tamen aquarum copiam: Vesiculas seminales, prope prostatas, liberas plane notavimus &c. *Ioan. Iacobus Harderus Prudromi Physiologici cap. 7. pag. 104.*

Observatio X.

Anatome Fœminæ Passione Iliaca defunctæ.

FOEmina 40. circiter annorum, aliquot liberorum mater, plures annos ante hernia inguinali detenta, ex manifesta notaque causa externa in Passionem Iliacam incidit, eaque, frustra adhibitis omnibus remediis, obiit. Post mortem facta corporis Anatome, ut genuinam morbi causam inveniremus, vidimus intestina tenuia pene omnia inflammata ac sphacelata, unde dolor ille ventris continuus & intolerabilis cum intemperie calida & siti inexplebili ortum duxit: omento non supra intestina expanso, sed plane detracto, & in hypogastrio prope inguen dextrum complicato: Intestini vero Ilei portio digiti articulum longitudine vix superans cum particula omenti in processum peritonęi dextrum delapsa externum illum in inguine dextro conspicuum tumorem excitavit, quem jam non, ut quidem alias facile fieri poterat, in corpus, adhibitis licet omnis generis emollientibus, ac inflammationem arcere solitis, cum internis, tum externis remediis, retundere atque reprimere licebat, quia non minus illam in processum peritonæi dextrum delapsam intestini atque omenti portionem inflammatio & sphacelus in tumorem interea attulit, maxime processu illo peritonæi ante nimium ampliato, interea vero iterum coarctato: quo etiam evenit, ut non solum excrementa nulla per alvum secederent, sed & redundarent, & per superius guttur egererentur, quin & per os assumpta quæcunque in hac nempe intestini portione, quæ processum peritonæi subiit, sufflaminara, ultra transire nequirent; quo propterea in casu mercurij etiam Clysterumque omnium usum plane frustraneum deputamus. *Dom. Georg. Abrah. Merlin. Miscell. Curiosior. Dec. ij. Ann. 3.*

Observatio XI.

Ileos lethalis à vermibus.

ANna Veitin, Specularij Arnstadensis conjux melancholica, annorum triginta, post intolerabiles infimi ventris cruciatus, evomuit cum fæce liquidâ sedecim lumbricos teretes robustissimos, & animam efflavit in sudore frigido. Cadavere apertô, in medio ilei intestini membranas cuculli ad instar extensas, & foramen ibi magnitudine grossi extrinsecùs tenuissimâ membranulâ clausum, utrinque verò intestinum unius digiti longitudine; mesenterium duorum transversorum latitudine nigrum & gangrænâ corruptum deprehendi. *Dom. Iacob. Augustin. Hünervvolffius Miscellan. Curiosor. Decur. ij. Ann. 5.*

Observatio XII.

Ileos pernicialis, à calculo, vermibus, flatibus,

CIvis & sartoris Arnstadensis, Iohan. Henrich Dreslers filiolus septannis, ultra annum conquestus est de dolore circa regionem pubis, urina ejus prodiit interdum alba, crassa, interdum stillavit subcruenta, & alvi excreta fuere

fuere mucosa. In dies autem pubis dolore, & ventris torminibus adauctis, tandem in totum vires, ipsamque vitam perdidit miserabilis puer. Causam mortis in cadavere investigans, ventriculum inflatum, & alia à restagnante serô vitia præteri; , & tantùm ob temporis angustiam intestina, & vesicam urinariam persecutus sum cultro. Quibus extricatis, in ileô septies distinctis in locis ingressum partis superioris intestini partem ejus inferiorem observavi, quod à subitâ & frequenti inflexione & compressione corporis; ob dolores à calculô vesicæ, aliquot lumbricis adhuc superstitibus, & flatibus, eô modô quem Clariss. Sylvius in Ideâ Prax. Medic. cap. 15. describit, factum fuisse judico. Stercoreos vomitus non sustinuit puer, quia paucis, & magis liquidis alimentis sustentabatur usque ad finem, quæ per angiporta difficulter pressa, culmi straminei crassitie egerebantur mutata, cum ani procidentiâ. In vesicæ urinariæ collô hærebat calculus mucô subcruentô involutus, ovi columbini magnitudine, pondere ℥ß. gr. x. gryseus, durus & scaber, qui manuali operâ potuisset eximi, si parentes in tempore id permisissent, salvô puerô. *Idem, Anno 8, Decur. ij.*

Observatio XIII.

Ileos ex profundò intestini recti coalitu.

Sphincterem ani conniventem, ejusque totalem coalitum, pharmacopæo exitiosum annoravit D. Lentilius noster. Cui adjicio sequens non absimile: D. Johan. Keisner Chartarius Arnstadiensis, ipse medens obstructioni ventris, abutitur pilulis Francofurtensibus aloëticis minoribus, & inde occlusâ portâ inferiori penitùs retinetur colluvies stercorea. Hinc venter ut solvatur, omnis locatur opera; sed frustrà. Bibitur, & singultus cum vomitu excrementorum sequitur, ventre in dies crescente majorem in modum. Pharmaca continuantur vigili curâ; sed ea respuit omnino, & ejulantem ægrotum interficit ileus. Dissectô ventre tumidô, stercorei halitus fugabant. Ventriculus & intestina flatibus & excrementis fluidis extremè reperiebantur distenta, gangrænosa, nonnullis in locis exesa. Rectum fibris quasi tot filij decussatim erat constrictum, ut neque sursum, neque deorsum quicquam transire potuerit. Quis verò mali istius potuit esse præsagus? Lynceus hic taceat vis clandestina peremit. *Idem ibidem.*

Observatio XIV.

De puellâ recens natâ passione iliacâ à constrictis intestinis crassis laborante.

Misera hominis est conditio, simul ac enim in lucem suscipitur varia, imò nonnunquam lethalia experitur incommoda, quod etsi satis notum & pervulgatum sit, videre tamen mihi hic Berolini, mense Febr. ann. 1694. contigit, in filiolâ Bibliopolæ cuidam Gallico nuperrimè natâ quæ uti parentibus grata & accepta erat, ita etiam brevi post tristitiæ & mæroris ansam dabat, vix enim spiritum ducere inceperat, cùm jam meconium evomeret, posteaq; lac, quod avidè sugebat, & pultem, quâ alebatur; cum fætore, uti etiam fæces, alvinas, vomitu redderet, per anum verò nihil egereret licèt suppositoria & clysteres varij adhiberentur. Parentes hoc tristi spectaculo perterriti, Chirurgum quemdam Gallicum consulebant, illique tumorem parvi pugni magnitudine quem infans in ventre, eô loco quô umbilicus esse solet, habebat, perlustrandum offerebant. Chirurgus, neque consilij locum habebat, neque auxilij copiam, alios Chirurgos Gallicos advocabat, qui tumorem ex umbilicô provenire satis deprehendebant, atque sarcoma quoddam, quod necessariò esse exscindendum concludebant; dictum, factum, operatio sine procrastinatione instituitur, atque sarcoma illud quemadmodum illi putabant, novaculâ abscinditur, sine ullâ notabili hæmorrhagiâ, vulnusque optimè ligatur. Infans verò per 36. horas post operationem valde debilis erat, & omnia integra, more suô, vomitu reddebat, postea convulsionibus correpta, mortem cum vita commutabat; unde Chirurgi perterriti de operatione disceptabant, dum alij tumorem abscissum sarcoma quoddam, alij verò partem intestinorum fuisse sustinebant: Lites hæ ut dirimerentur ad Nocosomij Gallici Medicum D. Roussel omnes confugiebât, ipsique rem

 peractam

peractam narrabant, qui mortuam infantem aperiendam suadebat, Dominumque Doctorem Pancovvium Sereniss. Elector. Brandemb. Aulæ Medicum, Collegam meum honoratissimum, & me apertioni cadaveris ut adessemus, humanissimè invitabat. Dissectô itaque abdomine, magna copia congrumati sanguinis adspectui nostro se offerebat, intestinaque tenuia, integra & satis ampla, ita ut duos digitos facillimo negotio caperent, & fœtidâ amurcâ repletâ, reperiebantur; nulla verò aderant intestina crassa, exceptô rectô, nam intestina, cæcum & colon per umbilici angustum foramen in conformatione fœtus exierant, atque tumorem sarcomati non absimilem formaverant, & à Chirurgis resecta erant: quia verò foramen valde angustum erat, ideò intestinum ileon, eô locô ubi crassa incipiunt, ob angustiam foraminis & compressionem, adeò coalitum erat, ut nihil liquoris in crassis intestinis descendere potuerit, quæ causa fuit iliacæ passionis. Intestinum rectum autem, à quô colon abscissum erat, adeò parvum reperiebatur, ut vix magnitudinem calami anserini referret. Admiratione certe, post apertionem cadaveris obstupefactus fui, nec animô comprehendere potui, quomodo infans per 36. horas adhuc vivere potuerit, cùm non solùm intestina cæcum & colon resecta, sed etiam magna hæmorrhagia ex abscissis vasis subsequuta fuerit. *Dom. Ioh. Christian. Mentzelius Miscellan. Curiosor. Decur. iij. Ann. 2.*

Observatio XV.

Virginis cujusdam ileo laborantis, & bufones vomentis dissectio.

Virgo per annos 20. plurimos bufones evomuit. Laborabat pedum tumore, imo cutis ipsa sæpe findebatur, ac humor tenuis extillabat. Erat admodum emaciata. Circa stomachi regionem dolore atroci vexabatur, eodem ritu ac si unguibus ventriculi parietes lancinarentur. Potus & cibi asitia. De dolore, duritie, & pondere in dextro hypochondrio semper fere querebatur. Inter dormiendum multum sanguinis evomebat. Tandem, post vomitus immanes, cum excrementis intestinorum fœtentibus, interiit.

Duos tumores habebat, magnitudine ferme nucis juglandis mediocris, alter in sinistro latere circa infimos lumbos, alter vero pube tenus eruperat; hic paulo ante obitum sponte sua erumpens in ulcus degeneravit.

Aperto abdomine, ilion tribus in locis involutum erat, nodi, seu involutiones, digiti longitudinem æquabant, & aliqua intercapedine ab invicem distabant. Intestinum illud, hac involutione, seu duplicatura tam arcte angustatum fuit, ut liquor siphone injectus non nisi guttatim pertransiret. Injecto liquore, & involutiones evaginatæ sunt, & perpauca, dura & parva excrementa cum quatuor lumbricis perexiguis exturbabantur.

Hepar solito grandius, quatuor libras pendebat. In media parte concava erat macula alba ducatum aureum adæquans, adipis instar, tactu mollior, cartilagini persimilis, quæ totam jecoris substantiam penetrabat. Huic & aliæ minores comites erant. Hepar intrinsecus album & durum apparuit pure & sanie refertum. Cadaver admodum fœtebat.

Varias de bufonum vomitu habemus observationes, anne fuerint bufones, an analogum quid, certè hæreo. Sum in ea opinione nihil animale produci nisi ex semine, non dicam ex virili & fœminino, cùm, expertus loquor, mense Martio araneam vitro incluserim quæ ova pepererit, & postquam exsiccata fuerint, alia rursus peperit, ex quibus, quod mirandum est, novæ araneæ exclusæ fu t, idque obturato semper vitro, ita ut certus sim araneam masculam non adfuisse. Per se ex putredine ranas, bufones, aut lumbricos generari nego. Quid de lumbricis in corpore genitis sentio, postea dicam.

Crediderim facilè ægram hanc non vomuisse bufones, sed simile quid; fieri potuit illam ejecisse caseosum quid; imò q ibus menstrua deficiunt, sæpe vomitus cruentos incurrunt. Quid si sanguis coagulatus esset ejectus, qui viscidis ac biliosis humoribus erat involutus, non absimilis bufonibus semierosis fuisset?

Vehementi hoc vomitionis motu, intestina ita invicem illata & vaginata fuerunt, adeo ut tota fistulæ intestinalis cavitas maxima ex parte esset occlusa. Non mirum igitur eam dolore atroci circa ventriculi regionem fuisse vexatum; cum istæ intestinorum convolutiones (quæ convulsione & spasmo excitantur) admodum dolorificæ sint, imò ab hac occlusione factum est, illam asitia laborasse, nam quidquid potus aut cibi assumpserat, emovere iterum coacta fuit.

Hunc morbum ab acido in sanguine & chylo abundante, originem habere non dubito: serum illud acidum glandulis intestinorum extillans, cum tam acre fuerit, ut ventriculum & intestina erodere potuerit, dolores intolerabiles excitari fuut, hinc convulsiones, quibus intestina invicem volvebantur. Ex humoribus lentis, ibique stagnantibus, lumbrici producti sunt. Corrodente acido vascula sanguinea erodente, sanguis effluebat, qui inscia ægra vomitu nocturno temp re exturbabatur. Ex hac saburræ stagnatione etiam fœtor ortum habuit.

De dolore, duritie & gravitate sub dextris costis, etiam à sanguine acido & lentis humoribus inquinato, hepatis vascula obstruente

certe

certe originem sumit. Fecit obstructio ut plus humoris admitteretur, quàm in venas reducentes amandari poterat, hinc mole auctum fuit. Interna interim substantia ab humoribus obstruentibus, qui & corrupebantur, erosa fuit, unde dolor. Durities veniebat, quia partim sphacelatum, partim ab humoribus contentis distendebatur.

Ulcera externa etiam ab obstructionibus in musculis aut glandulis ortum ducunt. *Stephanus Blancardus ex Anatom. Practic. rationali.*

Observatio XVI.

Post dolorem siccum in dextro hypochondrio & passionem iliacam cadaveris inspectio; ubi ea cum in ileon insinuatum &c.

Filius alicujus mercatoris à longo tempore continuo dolore fixo in dextro hypochondrio vexatur. Tandem iliacam passionem passus, moritur.

Aperto abdomine, cæcum intestinum erat contractum, & in ilium insinuatum, adeo ut nihil ex ilio in colon descendere potuerit. Cæcum extractum non tantum inflammatum & prætumidum erat, sed etiam cancrosum.

Iliacis passionibus causa sæpe est inflammatio, à fæcibus obstructio, flatus, aut hernia, exinde intestina distenduntur, & succi nervosi cursus pervertitur. Hinc quoque intestini partis paralysis, & contractio, adeo ut intestinum arcte contractum facilè in distentum incidat. Cancri in intestinis fieri possunt, cum eorum glandulæ obstruantur. Cancer enim est mortificatio glandularum, quæ in carne sphacelus & in ossibus caries dicitur. *Idem ibidem.*

Observatio XVII.

Ilei affectus veræ causæ per varia exempla anatomica demonstratæ.

Qualis sit affectus ileos (quem vulgo etiam miserere mei vocant) quæque propriè ejusdem causa, haud satis convenit inter Medicos. Nonnulli crediderein eo intestini tenuioris fieri circumvolutionem, seu contorsionem. Alii è contra pernegant, intestina posse in nodum circumvolvi quandiu mesenterio sunt annexa. Putrefacto vero mesenterio (quale semel atque iterum me vidisse memini) idem utique evenire posse arbitrantur. Quod si vero attendamus ad ea quæ post mortem observare nobis contigit, oportet ut statuamus ileon atoniam esse intestinorum, & præcipue tenuium, concomitantibus vomitionibus frequentissimis, alvi adstrictione, & non raro quoque doloribus valde atrocibus, imò morte repentina. Hæc intestinorum, si non in totum, saltem ex parte obstructionis unde oriantur intestina & præsertim tenuia, imo motu peristaltico naturali destituuntur, utpote spiritibus animalibus deficientibus. Secundo, eadem oritur ab obstructione intestinorum, quam vel excrementa indurara, vel deglutita ossa similiaque solida alia inferunt. Tertio, susceptio, seu ingressus intestini subinde affectum istum gignit, sive ingressus iste ortum ducat à motu peristaltico, præpostero, sive à motibus convulsivis, imo à nimia dilatatione particulæ intestini, aut ab ejusdem nimia constrictione; unde pars magis ampla, partem arctiorem in se recipere apta redditur, in hoc vel illo intestinorum motu. Quarto, hujus mali causam invenio contractionem & coarctationem esse intestini, quod aliquoties adeo contractum reperi, ut vix minimum digitum admitteret, neque deglutita, nec flatus penetrare sineret. Quintò, ab hernia intestinali idem affectus sæpissime provenit. Et demum sexto, inflammationem quoque intestinorum ad causarum seriem referre oportet. A nervis intestinorum obstructis ortum habuisse hunc affectum in uxore cujusdam Viri Docti, (quæ nuper in totalem alvi adstrictionem & vomitum continuum, fine notabili dolore, fine febri, inciderat, unde mors subito sequebatur) nullus dubito. Quod intestina à functione sua quoque desistant; simulac, vel ab excrementis induratis, vel deglutitis ossibus aliisque similibus solidis intus obturata sunt, in cadaveribus mebis animadvertisse memini. Tertio, hoc malum à susceptione, seu ingressu intestini unius in aliud provenire, non est dubitandum, imo bis publice idem demonstravi in intestinis filii cujusdam pistoris; ut & aliis cujusdam hospitis, à me exemptis & dissectis, qui, dum viverent, multis malis fuerant correpti, sed præsertim ventris doloribus, idque horâ unâ atque alterâ post pastum. Tertium exemplum hujus affectus conspexi in cadavere à me dissecto, præsente Ioachimo Scharderò Chirurgo satis perito. Dixi quoque hujus mali causam esse intestinorum coarctationem. In cadaverum nempe apertione aliquoties observavi intestina ita coarctata, ut ne minimum quidem digitum admitterent. Si igitur in hoc casu excrementa paululum indurentur, aut si flatibus transitus denegetur, quid mirum, homines subito ex intolerabili dolore & inflammatione interire? *Frederic. Ruych. in Observation. Anatomico-Chirurgicis.*

Observatio XVIII.

Ex enterocele & gladii ictu ileos funestus.

Anno 1675. cùm Parisiis versaremur in Nosotrophium, *la Charité* dictum, miles advectus fuit, ictu gladii profundiore & in abdominis cavum penetrante, vulneratus: Peritissimus Dn. Morellus Partem omenti prominulam, manu ilico prehendit & filo quod per acum trajecerat, partem ejus incolumem ligavit, abscindendo portionem aeri diutius expositam, reliquamque blande reponendo, medicamentis necessariis non neglectis: Biduo post æger malo iliaco misere vexatus interiit: Cadavere aperto intestina tenuia, ileon præprimis læsum gangrænatumque deprehendimus: In alio quopiam, cujus interanea idem Vir, Exercitatiss. lustravit, triplici in loco portionem hujus intestini intra alterius cavum rediisse, sive intro susceptam vel inferiorem in superiorem ejusdem partem intortam fuisse notavimus cum tamen non constiterit affectu isthoc ægrotum laborasse. Eundem mali exitum vidimus An. 1681. in Viro sexagenario majore, qui subligaculum ex linteis malè confectum, aliquandiu gestarat, successu non æque felici, cum intestinorum prolapsum illud semper prohibere non valuerit: Unde de commodiore omnino prospicere sibi debuisset, ni intempestiva verecundia malum clam haberi voluisset, intestinorumque optata in abdomen quandoque regressione, sibi meliora pollicitus esset, quibus tamen se frustratum vidit, dum muniis publicis functurus decem circiter ante obitum diebus, intestina subito prolabi denuo expertus est, non sine multa animi consternatione, inprimis cum emollientibus medicamentis, aliisve convenientibus adhibitis, interne & externe, pristinum locum illa repetere nollent, quin imo elapsis diebus aliquot, nauseam vomitumque cierent, quo tandem cum assumptis fæculenta ejecit, subsequenteque febri & delirio, viribus prostratis, ad Creatorem, cujus intuitione perpetim frui ardenter desiderabat, emigravit.

De variis nobis heic dicendi ansa subnascitur, ac præprimis de vomitu Iliacorum: Illustris Willisius vel de hoc potissimum sollicitus fuit, ut qui Medicamenta per os assumi solita operationes suas peragant, tandem inveniret, huncque ob finem ventriculum, intestina, cor & arterias sub cultrum studiose vocavit, quo de ipsorum affectibus ac ratione formali eo certior esset: Equidem in ventriculo, si quis alius affectus, vomitus frequenter accidit, in quo fundum ventriculi, orificium superius versus se recipere, & quidquid intus contentum habet, per illud dejicere, jam Vett. statuerunt, modo autem laudatus Vir, in media ventriculi tunica fibras carneas detexit, varii generis, circulares præprimis, harumque binos ac distinctos ordines, stomachum, quoad omnem sui dimensionem cingentes: suntque istæ satis conspicuæ, ubi ventriculum tantisper elixaveris: & sane motus ventriculi in animalium vivorum sectionibus demonstrabilis est, suadeturque à sana ratione, enimvero ingesta quibus ille secundum peripheriam suam distendi videtur, cedentibus tantisper fibris, instar lapidum illic hærerent, ni motus iste superveniret, docuitque nos ventriculorum caninorum post pastum examen, uti & ruminantium, dictas fibras ingesto alimento quasi disjunctas contrahi, & magis congustari & ad se invicem redire, hocque ipso retentricis facultatis robur, si non & concoctricis Veterum absolvi, siquidem actione ista è glandulis stomachum menstruum spirituosum exstillet, quod massam undique compactam, promptissime pervadit: in vomitu illud notavimus, quod unusquisque vel in se experiri potest, adduci ad se invicem latera ventriculi dictarum fibrarum ope, juxta tamen bas ita corrugari, ut valide reniti ventriculus ad attractum fundi ratione deprehendatur, eodem quo thalami cardiaci modo, fibris ipsarum ad sanguinis quem susceperunt expulsionem se accingentibus. Est hic motus ventriculi peristalticus in homine inversus, quem in vivarum bestiarum anatome sæpius quoque vidit Celeberrimus Wepferus: ceu constat ex Histor. & not. Cicut. pag. 87. verba ipsa, utpote Willisii sententiæ, nostræque robur ac lucem addentia paucis heic subdemus: ventriculum non semel vidi constringi lente versus stomachum subsequente vomitu, aut versus pylorum contentis in duodenum explosis: nonnunquam gracilior & brevior reddebatur, mox iterum intumuit, subsequente rursus nova coarctatione, quæ vel versus pylorum vel stomachum progrediebatur Motus istos peragit fibrarum beneficio, quarum maxime conspicuæ sunt exteriores rectæ, à quibus se contrahentibus undiquaque ventriculus brevior & gracilior evadere videtur, & internæ his subjacentes circulares, à quarum motu peristaltico, undiquaque latera sibimet accedunt & contenta propelluntur, præter transversas, quarum beneficio utræque connectuntur: Ut vero motus isti subsequantur, necessario requiritur stimulans aliquod nunc blandum & amicum, nunc inimicum, unde irritati Spiritus illos crebrius & vehementius iterant, fibrisque quaquaversum contortis, vomitui enormi ortum præbent: in statu naturali ita comparatum est, ut singulari Dei providentia, constitutisque legibus, quamprimum massa alimentorum in ventriculo soluta in intestina tenuia appellit, motus peristalticus succedat, quamvis forte irritamen non adsit: nempe, si nil aliud, parietes saltem intestinorum, ista sensim adaucta, sibi modo contiguos diducere valet, sicque fibris optimo instituto contra nitendi motumque hunc continuandi ansam tradere, quamdiu alimenti nondum subacti & à fæcibus secreti, portio notabilis adest, ut ipsius massæ particulas & succos huc ipso motu strictis ductuum vicinorum fibrilis accedentes, jam silentio prætereamus, quorum acrimonia non attemperata, intempestivæ dejectiones sæpius subsequuntur. Inde fibris nerveæ præeunt, imo junctæ atque intertextæ sunt, ut ad spiculorum noxiorum eliminationem, junctis viribus usque insurgerent, nec opus est nerveam coronam ventriculi, hujusque innumeras per substantiam ejus propagines, tunicam nerveam, pariter ut in intestinis constituentes, heic multis adducere, quarum sensilitatem, dolores ventriculi & intestinorum atrocissimi, indeque nati motus spasmodici satis evincunt, merenturque legi quæ harum rationе

ratione Excellentiss. Wepferus p. 13. Cicut. aquat. scripta reliquit: nos quoque superius plura de his diximus. Quandoque autem vellicans materia in ventriculo immediate non contenta est, sed vel circa octavi nervorum paris propagines subsistit easque aggreditur, ceu in affectibus nephriticis, colicis ac hystericis palam est; enim vero strictæ illic ab irritante fibrillæ, spirituque in motum impetuosum acto, passio eadem fibrillis confinibus inducitur, indeque fibris carneis una in subsidium vocatis, motus ejusmodi peristaltici subsequuntur, quandoque vani & inanes, uti in nausea ac vomituritione: In herniosis, ni intestinum prompte reponatur, labes facile succedit, enim vero compressis intestini parietibus, & fibrarum motus impeditur, & sanguis in vasculis capillaribus non raro stagnat, gangrænamque hinc, acquisita corruptela inducit, quorum utrumque violentæ fibrarum irritationi, & funesto exitui non raro occasionem suggerit, Accedit sæpenumero iterata intestini procidentia, unde labes vel non vel levior primis vicibus inducta, sensim natales & augmentum capessit, inprimis si manuum contrectatio frequens vel imprudens, qua intestinum reponi consuevit, supervenerit, hinc enim vascula sanguifera simul comprimuntur, irritanturque haud parum intestinales fibræ, intestinis nihilominus non semper regredientibus, quod procidentia vel major est, intestinaque constricta admodum ob fibras non parum irritatas, vel etiam portio superior à fibris processus peritonæi; itidem sese stringentibus, arctius comprimitur & coarctatur: interdum autem intestinum secundum unam alteramve sui portionem in se ipsum redit, idemque fibrarum motui, massæque isthuc subigendæ & à fæculentiis liberandæ obstaculum: In adolescente, qui ope chirurgica ab enterocele liberatus fuit, non putamus gravem labem intestino illatam fuisse quod vomitus frequentior fuisset, motusque spasmodici de quibus corpus versus umbilicum ascendens, testatur, vehementiores, sitque interdum, ut à materia acri ad intestinum ileon delata levius irritante, ob fibras ad talem motum ex prægresso symptomate dispositas vomitus in talibus mox subsequatur: quinimo potuit in coli angustiis illic loci notabilibus, colligi & hærere vellicans pituita, motuque pari per fibrillarum nervearum seriem, ob dictam octavi nervorum paris ramificationem, ventriculus affici: & sane vomitus ultimus à materiæ saburra in hujus plicas collectæ profectus videtur, præcessit en. capitis dolor, junctus cum oris amarore, compressione circa præcordia; in milite gangræna intestini manifesta fuit, dubiumque non est, quin in sexagenario inflammatum fuerit idem, febri, deliriis & vomitu materiæ fæculentæ, fidem huic facientibus: nostrum cum peteretur à consanguineis consilium, suasimus ne multis intestini regressum manu molirentur, si fotibus aliisque medicamentis ex artis præscripto usurpatis obtemperare nollet, sed ad cultrum tempestive devenirent: antequam noxam funestam acciperet Fuerunt autem, qui contra senserunt, operationem, ni repositum fuerit intestinum, institui non posse, contra quam cum ipsi Parisiis celebratam vidimus, tum etiam Pigræus Chirurgus peritissimus epitome de præcept. Chir. & Medicin. gallice edito docet, cap. 41. lib. 2. Et s'il advient, que le boyau soit tourné, la matiere étant enfermée dans lui même, lors ni la main, ni les medicaments, ni la situation, ne peuvent plus servir, tellement qu'il faut venir à l'extreme remede, qui est l'incision du peritoine &c. Quandoque intestinum prolapsum multo cum sudore & labore introrsum recedit, parvo tamen ægroti cum solatio, exitiali labe prolapsu & mora ipsi inusta mox subsequente: qua de re notabile est exemplum, super quo aliquando nobiscum contulit, beatæ memoriæ Sponius Pater. Hac ipsa (inquit in literis An. 1675. ad nos exaratis) die memorabile quid in hac urbe contigit; insignis Jurisperitus enterocele à pluribus annis obnoxius, præcautionis ergo subligaculum gestare consueverat: cum vero pronuper per aliquot dies illud abdicasset; ecce repente in bubonocelem gravem incidit: accersitus Chirurgus satis solers, intestinum omni ope reponere satagit, verum frustra, quin imo supervenit postridie ileus cum frequenti vomitu: Alii Chirurgi in reductione ejusdem intestini suam etiam industriam exercent, sed irrito conatu; Interim tusa vena: Enemata subdita, hydrargyrum nec non globulus aureus & argenteus devorantur, sicut & oleum amygdalinum sorbendum datur: Tandem consilium cogitur Medicorum & Chirurgorum: Decernunt sectione artificiosa partis facta, intestinum in abdominis capacitatem reponere: dum sua arma hunc in finem propere quærit & expedit Chirurgus, suadet quidam fotu supra partem denuo adhibito, ægrum pedibus suspendere: rem ergo moliuntur, moxque intestinum quo optabatur, regreditur; Quod ubi factum vident, gratulantur certatim assidentes, ac si res esset in vado: Verum ab eo tempore, symptomata eadem quæ prius perseverant, vomitus, singultus, dolor ad inguen sine tumore, enemata citra ullam excrementorum alvinorum admistionem rejecta, unde magna incessit suspicio, intestinum præ nimiis compressionibus ecchymoses passum, in gangrænosin, nisi jam de facto concepta sit, devergere, quod etiam sectio, ægroto mortuo instituta confirmavit: Ita enim d. 15. 7bris An. ejusdem præfatus Vir ulterius: Enterocelicus ille tandem fato functus est (uti recte conjeceras) & quidem trigesima morbi die: Aperto post mortem corpore, intestini ilei portio deprehensa fuit, præter omnium opinionem tenacissime adhuc inhærens ac agglutinata ovali annulo: Intestina omnia gangrænosi occupata apparebant, nunquam diachoremata ulla demisit, semper ingesta revomuit, sicque tandem misere è fatis excessit. Omenti cujus portionem prudenter rescidit D. Morellus ratione, auream potissimum Hippocrat. aphor. sect. 17. heic adscribimus: ἢν ἐπίπλοον ἐκπέσῃ ἀνάγκη ἀποσαπῆναι. ubi omentum exciderit, illud putrescere necesse est, judicamusve ulteriori malo cultri adhibitione commodum subveniri posse. *Joh. Jac. Harderus in Apiario sive Observat. Anatomico Practicis.*

Observatio XIX.

In Ileo Intestini Ilei & glandularum ejus gangrænosis, cum abscessibus variis in imo ventre latentibus, &c.

Puer 13. circiter annorum, à Parentibus bene habitus, Vino generosiori assuetus, cum aliquando pomorũ quandam copiam furtim sibi parasset, eamque una vespera devorasset, sub noctem male habere, de multa anxietate conqueri, & nunc è lecto prosilire, nunc in eundem recurrere cepit, cum vehementi quem sentiebat, cordis ardore, donec tandem vomitus subsecutus fuit, quo semidigesta, cruda, odoris summe fermentacei ejecit, dicto nihilominus ardore persistente: hinc ab imo ventre adusque genua intumescere cœpit, qui tumor autem con-

convenientibus adhibitis, ſenſim ceſſavit, alvus ab hoc tempore per 13. dies ſubſtitit: Per os excrevit fœtida, fæculenta, viridia, nigra, verminoſa, hinc alvo ſoluta præſentiſcere cœpit murmura, rugitus in ventre inſignes, cum aquæ fluctuantis undulatione, quæ ad 15. paſſus uſque ab adſtantibus audiri poterant, ranas in corpore coaxante dixiſſes cum multis: fluctuantes hi rugitus in ſiniſtro inguine incipiendo, aſcendebant aduſque ventriculi fundum, ubi paulum ſubſiſtentes, mox cum ſibilo verſus dextrum inguen prorumpebant, quibus non raro acceſſit dolor inſignis: Remedia convenientia in uſum fuere vocata, eaque complurima, quæ qua glandularum obſtructionibus, qua materiæ morbificæ, qua etiam, ventriculo & inteſtinis præprimis proſpicerent, ſed in caſſum, neque certi quid de murmuratione & fluctuatione cum ſibilo conjuncta, augurati licebat: Tandem rebus ita in pejus ruentibus, venter & artus inferiores, ut ſcrotum inſigniter intumeſcere cœperunt, ægerque non ſine partium internarum motibus convulſivis, præcedente maximo doloris ſenſu, à Creatore ſuo cœleſti requie donatus fuit.

Cadaver primo intuitu tumidum & liveſcens conſpeximus: Abdomine inciſo aduſque menſuras duas, materiæ ſeroſæ, purulentæ, ſummi fœtoris evacuavimus: inteſtina flatibus inſigniter diſtenta, inprimis autem inteſtinum ileon gangrænoſin paſſum fuit, per cujus membranam extimam videre licuit glandulas inteſtinales, & præ cæteris plexum unum protuberantem gangrænatum; qui inciſione facta, nigricantem exhibuit faciem: Abſceſſus in hypogaſtrio, ut intra epiploon bini, hepar lividum plane, corruptum, ſcirrhoſum, & inſtar ligni exſiccati aridum. Veſicula fellis bile viſcida diſtenta, ductus autem choledochus præ lympha viſcida quaſi tranſparuit: Pancreas lividum omnino, & cujus glandulæ, præ putredine facile conteri poterant: Lien itidem corruptus: In Meſenterio autem glandulas admodum induratas, ac gelatinoſas non deprehendimus: nihil quoque præternaturalis in renibus obſervare licuit: De pulmonibus putridis non fuit dubitatum. *Idem ibidem.*

Observatio XX.

In alio Ileô Inteſtini Ilei gangrænoſis & perforatio &c. cum polypis in corde, vaſisque huic appenſis maximis.

D. 6. Julii 1681. in pago Benkheim ditionis noſtræ, Virginem ſecuimus 18. circiter annor. in conſortium electis Viris Nobiliſſ. & Doctiſſ. Martino Joan. Haesbaert, Med. D. Cliven. D. M. Rudino, D. M. Zaeslino noſtrat. & D. Andrea Kohlio Cut. Rhæto. Hæc aliquot ſeptimanis ante obitum, quantum quidem ex relatione Paſtoris illius loci, cui defunctæ conſanguinei adſtipulabantur omnes, indicibilibus ventris cruciatibus & torminibus ſpaſmodicis vexata fuit, cum conatu evomendi multo, nulla tamen materia fæculenta ſubſequente: Quatrimeſtre circiter ante, cum Ægrorum aliorum curæ ibi vacaremus, noſtram imploravit opem, conqueſta præcipue de alvi fluxu & ſanguinis ſputo, quod præcedente hyeme copioſius, cum dolore lateris pungitivo paſſa erat: pulſus celer fuit & frequens, corpuſque macie conſumi incipiebat, ſuaſimus uſum lact. cum pulv. antihect. Miſella autem, ſingulis in pejus ruentibus ob rem anguſtiſſimam domi, ſibi ulterius conſulere neſcia, poſt d. cruciatus exantlatos, à Redemptore ſuo feliciter liberata fuit.

Muſculis abdominis reſectis, ingens fœtor: nares ſtatim feriit: Epiploon ſatis bene habebat, aſt circa hypochondria & in pelvi, materia fæculenta, chyloſa, & purulenta ſtabulabatur, Inteſtinorum flacciditas cum fœtoris gravitate, de perforatione unius vel alterius illorum haud obſcurum indicium præbuit, imo confirmavit gangrænoſis inteſtini ilei maxima, in quo ad ſeptem uſque foramina obiter quærentibus notare licuit, à quibus materia dicta in cavum ventris abiit, pone hoc meſenterii ſcirrhum, circa glandulam Meſenterii magnam inſignem animadvertimus, longitudinalem, & ipſum, forte à contactu ilei rubicundum: Hepar fere exuccum & pallidum. Veſicula fellis, loco non naturali in lobo nempe hepatis infimo ſita, & ab hujus extima ſuperficie exorta, circa finem pylori cum initio duodeni arcte cohærebat: Ventriculus admodum inflatus ſiniſtrum hypochondrium fere totus occupabat quaſi è ſua ſede ſeceſſiſſet: Pancreas duriuſculum: Lien autem & Renes naturaliter habebant: Venter medius pulmones exhibuit putridos, & ex ſiniſtra parte adnatos: Cordis auricula dextra lata & ampla; ſiniſtra vero parva & anguſta: in illa delituit polypus figura dimidii thaleri, ℥ß. circiter pendens cujuſmodi alius oblongus ℥iv. in arteria magna hæſit & alius ℥iiß. longitudine, venam pulmonalem occupavit: fibræ, ventriculi dextri, præ flacciditate collabaſcebant: Pericardium ichore turbido plenum, & glandula thymus dura & ſubatra: Pulmones v. inciſione facta præter materiam ſubpurulentam & ſpumoſam nihil oſtenderunt. *Idem ibidem.*

De

Observatio XXI.

De Ileo sponte sphacelato & Miserere mei lethifico.

Puero ætat. 14. per aliquot hebdomadas præfui, Torminibus excruciabatur diris, sursum & deorsum assumta fœcesque regerebat. Convellebatur universe, præsertim in suris, dentibus stridebat, & dum brachia fortiter contenderet, manibus contractis, abdomen ipsi hinc inde globosum fiebat, à musculis valide contractis, & ventre suo tot monticulos formantibus.

In consilium fortissimi quique Medicinæ Atlantes adhibiti, causam morbi refundebant in bilem porraceam & æruginosam, sed ipsorum præsidiis nihil juvantibus puer indies dolentior, debilior & macrior, convulsus tandem enormiter, abreptus est. Cadaver mihi cessit, extremum ileon (qua parte in colon ascendit, & valvula munitum est prægrandi, ne fœces in cœcum assurgentes relabantur,) universe atrextum, putrido tabo, musculo iliaco, quem arroserat, adeo ut nihil nisi liquidissimi præterflueret, idque dolenter admodum & convulsifice imo ab ipso crassioribus transitum negante, intestinorum motus peristalticus invertebatur, vomituque refundebantur assumpta, plurimo glutine atque bile, modo cava, modo vitidescente persusa.

Observatio XXII.

Ileus idem fœmineus.

Puerperæ æt. 30. per menses aliquot adfui, sub initio dolebat modicè ad ileum dextrum: carminantibus nullis vel assumptis, vel admotis adjuta fuit. Dolor vero pedetentim ita increvit, ut ægram in ejulatus impulerit, imo in vomitus enormes, arte nulla compescendos & exinde ita debilis evasit, ut exanimis videretur, sed vitellis ovorum vel vino, vel spir. vini dilutis recreabatur.

Millies me rogavit ut medium ipsi recluderem abdomen aculei dolentissimi extrahendi causa Convulsionibus tandem & febre nobis est erepta, atque muto corpore suo fidelitet nos docuit tot symptomatum originem esse ilei extremi & valvulæ ejus universæ sphacelum obsitmatum, nullis Pœoniis herbis medicabilem. *E Collegiis Clariss. Dom. Car. Drelincurtii.*

Observatio XXIII.

Colica à materiis viscidis coagulatis.

Virgo quatuordecim annorum, colico dolore atroci laborans cum ventris intumescentia. Dolor iste intra viginti dies eam de medio tollit. Per biduum ante mortem, multum sanguinis nigerrimi per anum deposuit.

Intestina multo humore viscido erant exterius persusa, in eoque frustula casei instar ac varia magnitudine dispersa. Intestina quoque sanguine nigro turgebant. In venis & corde nullus sanguis.

Ex humoribus acribus ac viscidis, diu in intestinis hærentibus, sæpe oritur dolor vehemens, qui ab intestino colo, nomen derivat, vocaturque dolor colicus. Si humores, ex glandulis intestinalibus manantes, nimiam visciditatem & acrimoniam sibi ex sanguine adsciscant, istas glandulas obstruunt, liquoresque exstillantes acorem conttahunt, intestinorumque membranas vellicant, doloremque infernnt, & hinc illæ lachrymæ.

Credo vasa lactea rupisse, candidumque lac per intestina erupisse, ibique ex diutina mora in coagulum mutasse, unde frustula Casei. Serum interim à coagulo segregatum aciditatem induit, qua intestina magnopere lædebantur: Hinc non tantùm mucus, sed & convulsiones, quæ omnia viscera, totumque abdomen intendebant, ut in tympanitide fit. Imò ob vehementes convulsiones, vasa sanguinea, ad rupturam usque ita convellebantur, ut ipse sanguis per ea liberè currere haud potuerit, unde sanguinis turgescentia, & ob eruptionem, ejusdem antè obitum excretio. *Steph. Blancard. in Anat. Pract.*

Observatio XXIV.

Colica à bile non uno modo degenere ac corrupta.

Nihil certe verius Fernelii doctrina de febribus intermittentibus quæ degenerant in colicam ad febris typum periodice recurrentem. Imò stupore quodam me percutit immanis ille cruciatus sponte conversus in omnium artuum paralysin indolentem, & hanc aliquoties

ties aquarum Botbonienſium potu & embroche miratus ſum vegete ſanatam.

Verum unus ex iis febrientibus colicæ tormento exenteratus eſt, & morte mihi ſubductus, prævia paralyſi nulla;& tunc certe laudatiſſimus mihi fuit Citeſius de Colica puerorum. Ejus quippe ductu inteſtina reperi hic & illic per areas quaſdam bile ſuffuſa, & per modum tincturæ ſparſim vel flaventia, vel viridantia, vel atrata, prout ſcilicet bilis multiplicis aculei ſeſe tunicis intimius infixerant. Bilem enim inteſtinis impactam ſedulus obſervavi, hic vitellinam, hic vero porraceam, hic demum atram, & ab ipſa ſpiculis hamata, dolores illi ſuſcitabantur rabidi, ne quidem vel Homerico Nepenthe;vel ipſius Phœbi paregoricis ullis placabiles. *E Clariſſimi ac Celeberrimi Viri D. Caroli Drelincurtij, Dictatis.*

Observatio XXV.

Colica Convulſiva in prægnante lethali.

Lectiſſima Matrona, laudabilis temperamenti, annos circiter 28. nata, quattóque prægnans, totum geſtationis ſuæ ſpatium moleſtum habuit; ſiquidem febri prope continua, eaque noctu exacerbationes faciente, afflicta vixit, imo fluxiones & ad dentes & ad alias corporis partes eaſque atroces dolores parientes, ſubinde paſſa eſt, permanente interim ad cibum appetentia. Cùm demum nonum geſtationis menſem attigiſſet dentium dolor pro tempore aliquatenus ſopitus, non tantùm recruduit, ſed etiam rabidus factus eſt, tumoremque totius genæ cum gingivatum eroſione produxit, nec ex parte quidem cohiberi potuit quin prius accerſitus Chirurgus unum è dentibus eduxiſſet. Verùm non diu fruebatur inducta ſic aliqua tranquillitate, nam biduo ad ſummum poſt dentem evulſum ſubitò furioſo dolore, ſub ilio ſiniſtro prehenſa eſt, qui ab ipſa totam diem clamores, & ut ita dicam ululatus expreſſerit. Horis pomeridianis, poſt longum ægræ laborem advocatus inhæſitanter ſanguinis è brachio eductionem ſuaſi, cochleariaque aliquot julapij carminantis & anodyni propinavi; Sic dolor circa mediam noctem inducias dare coactus eſt, quæ ad horam ſecundam pomeridianam ejuſdam diei produceo: ... At quaſi novas ſic vires acquiſiiſſet morbus, cùm exſuſcitabatur, non tantum in regione iliaca ſiniſtra, ſed etiam in dextra, imo toto abdomine dirum in modum ægram fatigabat, ipſiuſque viſcera quaſi lacerabat, cum frequentibus animi deliquiis. Eodem tempore fœtum utero contentum de ſede excidiſſe, caput exitui præſentaſſe creditum eſt ab obſtetrice adſtante, imo aquarum ſtilla quædam è matrice emanavit, cùm interim nulla in orificio ſeu collo ejus interno dilatatio, aut aliquod ſignum, unde de partu proximo conſtaret, obſervaretur. Dolores colicos ſubſequebantur motus convulſivi univerſales cum oculorum globi inverſione prorſus horrida, viſuſque totali deperditione, ac abdominis monſtroſa tenſione. Injecti ſunt de novo clyſteres, exhibiri pulveres ac julapij antepileptici & anodyni, imo tandem ad venæſectionem in malleolo deventum; quâ momento ſane liberatum eſt cerebrum, reſtituta viſio, ejuſque organum ſpaſmodicè retrahi deſiit, & evacuationes per alvum, prius duas dies cohibitæ, ac remediis interim minime ſollicitabiles, clyſterio etiam benigniſſimo tum faciles fuere. Itaque ſic adparebat res in melius abire: at circa quartam veſpertinam poſt multam materiam fœculentiorem, glutinoſiorem ac fœtidiorem per inferiora redditam, pulſus debilitatus eſt, imo prorſus ſuppreſſus, repetiere convulſiones, dimanavit è toto corpore frigidus ſudor, extrema quaſi conglaciata refriguere, morſque præcipitanter adveniens tot malis finem impoſuit.

In cadavere totum abdomen maximè tumefactum vidimus; etiamſi multæ evacuationes per ſedem factæ fuiſſent. Interius Omenti vaſa ſanguinea prorſus varicoſa reperta fuere. Ventriculus vaſtior ac flatibus diſtentus, ut & Inteſtina, interque ea præcipuè Colon, aliis exteroquin materiis vacua; Cæcum cum apophyſi ſua vermiculari omnino flaccidum; Iecur, Lien, Renes, Pancreas, Meſenrerium cum ſuis glandulis, intemerata omnia, bene colorata, ac juſtæ magnitudinis. Uterus vaſtior, de ſe ad primam, illamque levem punctionem, ſeri flaveſcentis particulis nigrioribus variegati, odoriſque paululum ingrati libras circiter octo promebat. Fœtus, qui maſculini erat ſexus, cubabat ſuper latere ſiniſtro, caputque ſuum in orificium matricis, aliquatenus rum dilatarum profundius jam intruſerat, ab omnibuſque ſuis involucris liber, utero tamen non tantum per placentam, ſed etiam quod rarius eſt per magnam chorij partem firmius adhærebat.

Ex enarratis ſatis manifeſtum eſt dolores colicos in noſtra ægra lethales, diſpoſitionis alicujus inflammatoriæ, vel uteri, vel inteſtinorum, productionem minime fuiſſe; de qua ſane, imo etiam de gangrænoſi ſubſequente apud nos multa ſuſpicio erat. Verùm totum morbum potius convulſivum fuiſſe, & in nervis, fibris nerveis, ſpiritibuſque ac eorumdem vehiculo has partes irradiantibus irritatis, & in furorem actis originem ſuam habuiſſe. Hocque eo probabilius eſt quod præterquam nihil in cadaveris abdomine repertum quo contrarium indicaretur, Ægra noſtra toto ſuæ geſtationis tempore iis obnoxia fuit ſympto-

ſymptomatibus quæ ſerum ſubtilius ac maxime ſalſuginoſum denotare valent, nempe doloribus dentium, aliarumque corporis partium membranoſarum affligebatur. Quidni itaque prædictum ſerum tandem à nervi qui par vagum conſtituit fibris laxioribus, viaſque magis patentes propria natura præbentibus, imbibitum, per eas ad meſentericos plexus deductum eſt, ubi cùm primo malignam ſuam acrimoniam in plexu renali ſiniſtro explicuiſſet, inde demum latè evagata eſt vis morbi aliosque omnes plexus, ac per eos totum meſenterium, ventriculum, inteſtina ac uterum miſerè excruciavit. Sic concuſſus uterus oneris factus eſt impatiens, fœtumque ante maturitatem de ſe excutere ſategit, ſed fruſtrà, quandoquidem præterquam quod mors præcipitantiùs advenit quàm ut intervallum neceſſarium daret parti ad orificii ſui dilatationem, placenta tota, ac ex parte chorium, firmius parietibus ſuis implantabantur, quam ut ſine laceratione divelli poſſent.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XV.
DE HÆMORRHOIDIBUS.

OBSERVATIO I.

Hæmorrhoidum fluori obnoxius ramum Portæ, ſub recto inteſtino decurrentem, pollicis craſſitiem ſuperantem habuit.

RAMUM venæ Portæ, quem ſub recto inteſtino declivem ac meſenterio ſuffultum porrigi ſcripſimus, nonnunquam ad fæculenti ſanguinis per ani venulas, ſanguine interdum manantes, expurgationem plurimum conducere arbitror. Quandoquidem dum, aut ob lienis obſtructionem, aut aliud quodcunque ipſius vitium, fæculentus ſanguis non univerſus, vel nullus plane in lienem abſumitur, vel lien eundem ad ventriculum eructare nequit, hujus rami beneficio, certis quibuſdam intervallis, uti mulierum menſtruæ purgationes ſolent, per anum excerni credo: Rarius enim ex univerſo corpore, hæmorrhoidum vitio laborantibus, ad venæ cavæ ramulos in ſedem pertinentes, lutoſum ejuſmodi ſanguinem regurgitare veriſimile nobis videtur, dum veram venæ portæ diſtributionem perſpectam habemus: Quippe ex hac conjectari eſt promptiſſimum, qui is ſanguis à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admiſſus, unde fluebat rurſus regurgitet, atque ſua gravitate per ramum ad inteſtinum rectum pertinentem, deorſum procumbat, ibique tantiſper reſervetur colligatùrque, donec nimium turgentes venæ, oſculis reſeratis, per anum manare illum ſinant: Huic meæ ſententiæ magnum robur adjecitis, quem hoc ſanguinis defluxu per intervalla laborantem, non ita pridem reſecuimus: Huic enim minor, ſed durior lien fuit, & vena ſub recto inteſtino excurrens pollicis quaſi craſſitiem ſuperavit, eóque modo ſanguine turgebat, quo jam parturientium animalium venas uterum amplexantes, inſigniter amplas diſtentáſque cernimus. *Veſalius lib. 3. cap. 5. de Fabr. corp. hum.*

* L*Utoſum ejuſmodi ſanguinem*) Mucoſa aliquando excrementa per hæmorrhoidas effunduntur, quorum generationem refert Clar. *Bayle* Tract. de Apoplexia, in ſuccum quendam acidum, qui cum alio concreſcibili permiſtus tantam affert conſiſtentiam pituitæ: obſervavi, *ait l. c. p.* 98. aliquando ægrum dejicere fruſtula nucis juglandis magnitudine, materię albæ, viſcidę, craſſæ, fibroſæ, quæ prope anum hærens in inteſtino recto moleſtiam aliquam exhibebat, à qua pendere putabat æger dejiciendi difficultatem & alvi pigritiem qua laborabat: Hanc materiam putabam maximam partem ab hæmorrhoidibus effundi, quę quia in ductuum exitu ſtatim concreſcebat, in fibras efformabatur: Validam illam concretionem & dejectionem difficilem, fuiſſe effectus ſucci melancholici acidioris nullus dubito, quia in ægro multa apparebant melancholiæ domi-nantis indicia, & quia ab iis à quibus acida obtundun-tur levabatur: Meam ſententiam confirmat obſervatio *Ioh. Georgii Greiſel*, in viro quinquagenario, qui apertis hæmorrhoidibus materiæ viſcidæ inſtar ſpermatis raram ingentem copiam profudit, ſcil. ad libras decem.

Lutoſum ſanguinem] Non prætereundum quod *Fernelius* 6. de part. morbis 10. annotavit, atque ego etiam aliquoties obſervavi, interdum è podice ſine dolore & ſine ſanguine prodire mucoſas quaſdam & ſubalbidas ſordes, quas falſo nonnulli pro pure habent; quas ille veluti limum fæcemque ſanguinis melancholici eſſe putat, quem podicis venę interdum eructent multo tempore, poſt diuturnos fere morbos melancholicos, duramque & laborioſam equitationem: *Platerus* vero fieri hoc eadem ratione ſcribit ut in albis uterinis fluoribus, ut ſicut in illis

per venas menstruas, sic hic per hæmorrhoidales natura ab alba illa materia, menstruis albis renacibus non absimili se repurgat; Et omnino non pus est illa materia alba, cum in iis etiam pus prodeat qui nullo ulcere eo loci laborant, sed sanguis quidam crassior in materiam talem albam & viscosam albumini ovi non absimilem mutatus: *Sennertus pract. lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 13.* Sanguinem in vasis suppurari ostensum Scholiis ad observat. 55. sect. 1. lib. 1.

Ramum venæ Portæ &c.] Hæmorrhoidalis vena interna, tenore veteris doctrinæ, recti intestini oram extremam crasso sanguine sibi idoneo nutrit. Ea tamen natura non raro abutitur ad melancholici sanguinis expurgationem, & suppressa multorum malorum causa existit, ut monuit *Galen. 6. aph. 12.* Hæc omnia venæ hæmorrhoidali assignata officia, Harveus derivat in arterias vicinas: illi autem sanguini, à nutritione residuo, revehendi officium destinat. Sed vocarne in dubium hoc officium, quod vena hæc careat comite arteria? Non videtur, licet non communicet cum arteria συζύγω circa originem, communicat tamen cum aliis arteriis in intestini recti ora, ab arteria hypogastrica oriundis: ab his delatum sanguinem superfluum revehit per jecur ad cor. 2. Non habet comitem arteriam in exortu statim, sed post medium mesenterica se ipsi sociat arteria, quacum ad oram intestini vadit. *Rolfinccius Dissertat Anatom. lib. v. cap. xx.*

Feculenti sanguinis per ani venulas.] Hæmorrhoidali arteria aperta solet sæpe natura sanguinem fæculentum deponere, quasi aliqua purgatione facta, quæ interdum viris etiam menstrua, & si inhibeatur multorum malorum causa est, ut restatur *Gal.* aph. 25. Non vero necesse est ut quemadmodum omnis affluxus humorum excrementitiorum per arterias celebratur, ita etiam effluxus contingat: Verisimile est ait *Conringius* de sanguinis gener. & motu cap. 38. Eos qui secundum naturam sunt effluxus, apertis venarum orificiis, fieri, eo quod solæ venæ videantur ad extrema partium hiare, arteriarum finibus per venas conjunctis: Confirmat sententiam à modo effluendi, non enim effluxio fit per saltum, quemadmodum effluit sanguis ex arteria vulnerata: *Highmorus* etiam has evacuationes per venas, mutato aut saltem perturbato sanguinis cursu, fieri posse judicat lib. 1. part. 2. cap. 6. & quidem à locis vicinis, hepate, liene, pancreate, in magnis naturæ luctibus, medicamento irritante. Et quamvis contra motum sanguinis fiat naturalem, non tamen ideo hæc via statim explodenda: sæpiusque & alii motus naturæ necessitati, cedunt, ut vomitus: *Idem lib. 6. cap. 27.*

Per ani venulas] Hæmorrhoides nihil aliud sunt quam Varicas venarum ani: Varix vero est vena aperta, vel potius immodice dilatata: Dilatatur vena, vel quia sanguis est præter modum crassus, vel ob vim illatam venis: quod fit ex clysteribus, suppositoriis sæpius adhibitis: A sanguine crasso fit Varix in ano, quia sanguis ibi dispersus non bene circulari potest, unde à novo affluente sanguine propellitur, & sic venam dilatat: Quod autem in aliis partibus non sæpe contingat, est quia venæ Hæmorrhoidales omnium venarum paucissimas habeant anastomoses, unde longo ductu vehi debet antequam possit circulari: A vi illata, ut sphincteri ani, vel lacatio fit, unde humores illuc quasi trahuntur: Hæmorrhoides sunt internæ vel externæ: Internæ in ani capacitate, ubi cum ab humore affluente inflammatio fit, atque ita ulcus fit fistula oritur. *Waleus Medic. Pract. cap. 18.*

Feculenti sanguinis per ani venulas) Sennertus à sanguine adusto hæmorrh. generari statuit. At vero difficile est captu quomodo fiat hæc adustio sanguinis, nam talem adustionem respuit, cum partes aliæ aliis crudiores, & minus calidæ contemperationem & ab adustione præservationem concilient: Dein locus istius adustionis vel erit intra venas, quod fieri nequit, cum is sit locus natalis sanguinis, vel extra, id quod quoque fieri non potest, cum ibi materia purulenta conficiatur: Necesse ergo extra sanguinem causam quærere, atque hanc Bile suo modo corrupta inveniri existimo; hæc enim internum habet ardoris principium: Hinc petenda explicatio Aphot. 12. sect. 6. *A diuturnis hæmorrhoidibus curato, nisi una quæpiam servetur periculum aquæ intercutem vel tabis impendet,* Nimirum quamdiu hepar Bile flava corrupta, in suis vasis detenta se per interpolatum hæmorrhoidum fluxum exonerat, tamdiu per vias ejus publicas humorum spirituumque confluxio & conspiratio libera conservatur, ut nec humores restagnent, nec spiritus in obeundis suis functionibus impediantur: contra vero consueto Hæmorrhoidum fluxu occluso necessarium erit primo venas meseraicas, tandem etiam ipsa Hepatis vasa obrui, & naturale humorum spirituumque commercium inhiberi: Quod si vero retenta Bilis ista (viis aliis præclusis) in tenerem pulmonum substantiam mandata fuerit, tunc ejus acrimonia erosionem inducit, *Greulichius Tractatu de Bile & Hydrope.*

At vero Clar. Greulichio prior Hippocr. initio libri de Hæmorrh. hæmorrhoidum motum fieri testatur cum Bilis aut pituita ad venas intestini recti decubuerit, Sanguinemque qui in venis est calefacit: quem secutus est Adrianus Spigelius lib. 5. de h. c. f. cap. 3. Commode vero explicat *Sennertus* quid per sanguinem adustum intelligat, Cum scil. in venis mesaraicis imprimis humores biliosi cumulantur, qui adustionem in iis contrahunt & sanguineæ massæ remiscentur ac febris intermittentes excitare solent: Pituitæ autem, seu φλέγματος nomine, non solum humorem frigidum intelligendum vult, sed & calidum (quæ genuina ejus significatio) & Hippocrati sæpe pro humore calido & retorrido, qualis insaniam inducit accipitur. Vide Foesii Oeconomiam.

Cum ex nigro arquato jecorisque duritie &c.) Potest quis in dubium vocare, quanam ratione duo contraria idem insequatur effectus, seu Quomodo Hæmorrhoidum fluxus nimius, ac Earundem fluxus omnino restrictus hydropem pariter invehere dicantur? Galenus censet fluxum hunc nimium ægros ad extremam frigiditatem deducere, atque sic Hydropem efficere: Indico potius quod stimulus ad tam frequentes excretiones impellens significet, non modo corruptæ Bilis copiam, sed etiam ejusdem qualitatem admodum vitiosam: quæ ambo tam seorsim quam conjunctim hydropi generando sufficiunt; quatenus vel copia vias publicas intercipit; vel qualitas immedicabilem erosione noxam affert. *Greulichius ibidem.*

Observatio II.

Hæmorrhoidum inflammatio ob mesaræum Gangræna vitiatum.

Obiit uxor Rondeletii intra paucos dies ex hæmorrhoidum inflammatione, quam maritum celare voluit: Dum affecta sedes investigatur, extrema Mesaræi pars à gangræna occupata occurrit. *Ioubertus in Vita Rondeletii.*

Extre-

EXtrema *Mesaraei pars*) Quæ mesocolon dicitur: Hæmorrhois autem interna ex vena Porta oritur & secundum coli finem sub recto intestino descendit, cujus terminum, seu anum, aliquot propaginibus exiguis orbiculatim amplectitur Phlegmone ergo obsessa illa mesaraei parte, proclivis fuit materiæ morbificæ illuc usque transitus & affectus communicatio.

Observatio III.

Hæmorrhoidalis fluor, & innoxius & copiosus, ab hæmorrhoidali ramo è medio Liene progrediente.

IUveni (*vide lib. 4. tit. de Vulner.*) duo Lienes erant bellissimi, singulis suæ arteriæ venæque, Et quidem hæmorrhoidalis maxima, è medio liene progrediens: hinc quicquid erat humoris melancholici excernebatur, nec unquam per omnem vitam tristitiæ se multum dare visus, Iovis non Saturni pullus. *Cabrollius observ. Anatom. xv.*

QUicquid erat humoris melancholici excernebatur] Ex sententia Clar. *Walai* l. c. inutiliter aperiuntur venæ hæmorrhoidales ut per eas melancholia evacuetur, quia per eas melancholicus humor non excernitur: nam quamvis primo n e ancholicus aliquis erit, tamen statim bonus arteriosus tantum sequitur, & proinde nihil magis proficit ac si alia vena secetur: Adde quod apertæ hæ venæ non facile claudantur.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XVI.

De Hypochondriorum Tumore.

Observatio I.

Hypochondrii dextri Tumor à Iecoris magnitudine præternaturali.

IN Rachitide, morbo puerili, Anglis familiari (*de qua lib. 2. tit. de Gibbositate*) dextrum hypochondrium intumescit totum tumore æquali, magno ac renitente, sic ut digitos sub nothas costas adigere non possis: Origo est à Iecore, persæpe non vitiato, sed supra modum adaucto: sic ut cum in ventre satis non inveniat spatii, versus superiora assurgat. *Glisson lib. de Rachitide.*

PLaterus tumoris horum viscerum, imo & scirrhorum, causam materiam esse censet Succum quo hæc viscera aluntur, crassiorem quam par erat redditum: quod illi ob chylum & sanguinem, ex quibus generatur, vel permistionem crassioris alterius partis succi accidit, ut similem substantiam reponendo, tumores hosce in visceribus gignat: Neque enim ex pituita, vel bile, aut alio humore, visceris substantiam sic indurari, sed vasa ipsorum solum, uti in obstructionibus fit, obstrui posse.

Iecore supra modum adaucto) Magnitudo hepatis raro à morbo imminuitur, sed sæpe grandescit magis: quippe aliorum parenchymatum more, quasi congestione quadam nutritur: & materia nutricatus eodem continuo suppeditatur, facilliméque obstructionibus obnoxium redditur: Notanda enim magna sanguinis (ejusque haud adeo puri) hepar pertranseuntis quantitas: Nam sanguis omnis à tribus magnis arteriis, (nempe à cœliaca, à mesenterica superiore atque item inferiore) protrusus ad ventriculum, intestina lienem, pancreas, & mesenterium reducitur, mediante vena portæ in hepar, & per illud in venam cavam deducitur, adeo ut nutrimento destitui vix possit, sed obstructionibus potius obnoxium fit, quæ partem aliquam nunquam imminuunt, sed eandem potius majorem ac pleniorem reddunt: Valeant itaque stolidi illi Vromantes, qui ex sola urinarum inspectione hepar sæpe ad fabæ parvitatem absumptum prædicant. *Glisson Anatom. hepatis cap. 7.*

Observatio II.

Hypochondrii dextri tumor, à parte gibba Hepatis p. n. conformata.

MAtronæ abdomen erat inæquali tumore sublatum, dextra sinistris tumidiora: Gibba pars Hepatis videbatur quasi simæ superstrata, & tanquam novum aliquot corpus seu substantia scirrhosa &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

Hepar in dextro hypochondrio situm est, concava sui parte ventriculum, convexa vero diaphragma tangens: Hoc in medio fissuram habet, io quam vena umbilicalis inseritur, à qua in duas partes (lobos) dirimitur: Earum dextra dextrum hypochondrium totum occupat, ad renem ejusdem lateris pertingens, cui sæpe etiam incumbit: Sinistra brevior est, ad mucronatam cartilaginem extensa, atque anteriorem ventriculi partem ac pylorum ambit; Situs hic, qui Hepatis naturalis est, non raro mutatur, sic tamen ut nullam quandoque ipsius, aut vicinorum viscerum actiooi noxam inferat, interdum vero ut graviter lædat. Illum Nonoaturalem situm vocabimus hunc Præternaturam: Nonnaturalis ergo situs quadruplici potissimum occasione contiogit, dum vel Decumbimus, aut Sedemus, Ambulamus, aut Respiramus: In *Decubitu*, si quidem Supini iaceamus, intra præcordia se recoodit, & diaphragma premit, unde fit ut obæsi difficilius respirent decumbentes, cum septum transversum magna Hepatis mole nimium afficiatur: at si io alterutrum latus volvantur, à veotriculo vel abscedit, vel eidem circumvolvitur: abscedit quidem, si dextro ionitantur: at amplectitur undique si sinistro: Hinc causam licet petere, quam propter in jecoris inflammatione ægri de Dolore in dextro hypochondrio conquerantur decumbentes io latere lævo: cootra mious doleant jaceutes in dextro: Trahitur enim tum ligamentorum hepatis peodentis quasi, quod & ipsum com sit inflammatum ooo potest non graves dolores excitare: Patet autem ex his eos qui cubitum ituri primum in sinistro latere dormiunt, multo rectius ciborum concoctiooi consulere, quam faciont ii qui in dextro recumbont: Hepar eoim ventriculum uodique ambiens mirum in modom chylificationem adjuvat, propriumque stomachi calorem fovet ac tuetur: Io *Sedentibus* aut *Ambulantibus* ad umbilicum magis vergit: In *Respiratione* autem, quemadmodum & cætera infimi veotris viscera, dum diaphragma contrahitur & inspiratio contingit, superiora petit: Ex quo fit ut iu cadaveribus jecur sub spuriis cartilaginibus, & in præcordiis reconditum semper inveniatur cum exspiraodo, moriamur, & propterea simul cum diaphrapmate ascendat: Præter-naturalem quoque Situm Hepar ioterdum occupat, quod evenit ubi prægrande est & magnitudine laborat: Solet enim quibusdam in maximam molem accrescere ut utrumque hypochondrium impleat, quod plerumque nimium obæsis obtigisse vidimus: Observatum autem à me est hujusmodi voraces fuisse, quod propterea eveoisse crediderim, quod eorum veotriculus plurimo calore sic circumdatus plus digerat concoquatque: Nonnunquam ab insigni iosiammatione sic tumet, ut ootaverim naturali loco non contentum, & ventriculum & magnam teouium ioteſtinorum partem cooperuisse: Quod si umbilicalis venæ laxetur rumpaturve, Jecur ad diaphragma sursum trahitur, cujus motus cum impediatur ob compressionem, fit ut una cum respiratione vita tollatur. *Adrianus Spigelius Anat. lib. 8. cap. 5.*

Observatio III.

Hypochondrii dextri Tumor, cum dolore, ob Hepar in insignem molem adauctum, ab occluso ulcere ab axilla dextra excitato, Et massam mesenterium occupantem.

Uxor Joh. Keppleri, Textoris Vincensis, ætatis 45. annor. temperamenti biliosi, per aliquot mensium spatium sub dextra axilla, facta à natura quasi fontanella, ulcus aluit, ex quo materia quædam alba, cum flavedine permixta interdum copiose fluebat & ruebat: Hoc cum à Chirurgo (quod hujus pertæsa amplius ipsi exitum concedere nollet) imprudenter nimis meo judicio, consolidatum esset, paulo post dolorem circa Hepatis regionem sentire cœpit gravativum, cum *ciborum fastidio*, *vomitu* interdum hilioso, necnon *siti* qua premebatur: intensa, cum insigni tumore, quem digitis tangere licebat, dextri hypochondrii, ea potissimum parte qua Hepar ventriculum ambit: Ego in consilium vocatus, postquam prognostico ancipitis & exiguæ spei me præmunivissem, artis præsidia arripui, remediisque tam internis quam externis curationem auspicatus sum, sed sine fructu & exiguo cum levamine: Nam symptomata in dies cùm graviora fierent, dolores non remitterent, præprimis autem Tumor à topicis nec emolliri nec discuti posset, *Icterusque* totum corpus subito invaderet & occuparet, medicamentorum porro usum sibi salutarem fore dubitabat, proinde ab iisdem plane abstinuit, sola aqua confortativa, qua per vices ex cochleari utebatur, contenta: Interim in sella dextro latere versus terram declinato (à pondere & mole tumoris istius hanc miseram retrahente & ferme opprimente) dies noctesque sedens, crebris & reiteratis gemitibus blandam animæ à corpore ἀνάλυσιν à Deo exoptavit, quam etiam ab ipso impetravit.

In Tumoris hujus ad aspectum & tactum protuberantis, causam cum inquirere animus esset, apertionem cadaveris à marito & amicis, precibus & persuasionibus tandem extorsi. Cum itaque opus aggrederer, & circa parenchyma Hepatis, tumoris indagandi gratia occuparer, illud cum stupore & admiratione tam vastum ac mole ponderosum videns adstantibus monstro, qui perterriti vix oculis fidem habebant. De pondere autem certior fieri volens, monebam Chirurgum ut extraheret, & totum scirrhosum repertum, pendebat libras xiv. civiles: Cæterum in mesenterio adhuc carnosa Excrescentia, magnitudine caput infantis æquans, conspecta & detecta fuit: Reliqua viscera à nativa bonitate nihil defecerunt. *Ioh. Frider. Huldenreichius in miscell. cur. ann. 6. & 7. p. 321.*

Observatio IV.

Hypochondrii utriusque, præsertim dextri, Tumor ab Hepate tumido induratoque.

CAnonicus insignem in Hypochondrio utroque, sed præsertim dextro, tumorem, febri vehementi conjunctum patiebatur. In dissecto cadavere, ix. die à recursu febris, præter tumidum Hepar, induratum retotridùmque, & pumicis instar hiulculum, ac poris distinctum, universus thorax aqua pura plenus inventus. *Car. Piso de morbis à serosa illuvie cap. 7. sect. 3.*

Observatio V.

Tumor & Durities hypochondrii dextri ab insolita Hepatis magnitudine, Calculis involutis cysti referti &c.

ANno 1662. Illustriss. Baronissa à longo tempore de Tumore & duritie dextri hypochondrii conquerebatur, unde variis adhibitis remediis, nihilque proficientibus, tandem lectero correpta, intra aliquot dies fato cessit.

Aperto cadavere, Hepar repertum est magnitudinis insolitæ, pondere æquantis circiter libras xij. quod discissum durum, flavum, & hinc inde calculis flavis respersum oculis patescebat; Dum ad vesicam fellis perventum esset, eadem humore bilioso vacua, sed loco ejus flavis arenulis referta deprehensa est: inter quas eminebant calculi duo rotundi, flavi, scabrosi, glandem sclopeti fere æquantes: præter hos paulo minoris rotunditatis calculus, meatum hepaticum ad vesicam felleam tam arctè & scabrosè obsidebat, ut discisso meatu, difficulter erui posset. *Ex observat. Ioh. Iac. BobrZenski Medici Pragensis.*

EX hac observatione colligitur 1. vesicam felleam esse receptaculum humoris biliosi. 2. Hepar continere materiam aptam pro humore bilioso deponendo in vesiculam. 3. Si eandem deponere non potest ob obstructionem vesiculæ felleæ, eandem collocare in hepatis parenchyma, tamdiu quamdiu illud est capax, eandem iterum in massam sanguinis remittere & in habitum corporis propellere, ut ex hoc casu patet. Sequitur igitur ex his Bilem inesse prius sanguini quam in vesiculam felleam deponatur. *Idem.*

Observatio VI.

Iecoris extimas partes tumor aliquando obsidet, nullam ejus figuram servans aut circumscriptionem.

IN Jecoris summa extimâque parte, atque etiam ambiente membrana Tumores enascuntur, quos non semel tantum mihi cadavera dissecanti videre contigit, qui nullam Jecoris figuram æmulabantur aut circumscriptionem. *Zecchius consult. xi.*

ZEcchio oblatus est casus de Tumore hypochondrium dextrum à duobus annis permente, cujus sedes erat ambigua, quam loco citato inquirit: Tumoris, *ait*, hypochondrii dextri Ill. virum duobus ab hinc annis prementis, sedem in Jecore minime statuendam esse octo argumentis magnopere urgentibus colligis, quæ etiam id ipsum mihi quoque cumulatissime indicare videntur: Cæterum quoniam nonnulla occurrunt quæ opinionem hanc remorari possent, indagandæ veritatis gratia, hæc commemoranda esse operæ pretium duxi: Quod sic. Tumor non solum tactui sed oculis etiam obvius pateat, Hepatis affecti suspicionem excludere non videtur, quoniam scribente Galeno 5. de locis cap. 6. phlegmones quæ in gibba hepatis parte consistunt, maxime si magnæ fuerint, facile à nobis vel solo tactu dignosci possunt: quæ vero in cavis partibus fiunt, per ea quæ sequuntur symptomata magis quam per tactum cognoscuntur: Quare eo facilius hac in parte scirrosi tumores eo evidentius percipi solo tactu poterunt, quo sua duritie magis retinentur, tactùmque, quod dolore vacat, facilius sustineant, atque in corpore præsertim gracili: *Secundum* argumentum, Tumorem hunc in hepate non consistere, ex eo quod ventriculi regionem obsidere videatur, non admodum convincit, si quidem & Jecur ipsum ventriculum magna ex parte complectitur: Ratio *tertia*, à tumoris figura fere quadrangula, petita profecto satis urget, verum non vacat ambiguitate, nam licet jecur lunæ figuram proxime æmuletur, ideòque secundum Arabum placita, hujus visceris tumores eandem circumscribunt fere figuram, ubi cumulatim æqualitérque hæc pars in tumorem attollatur, causa tamen morbifica quàm materiam appellant, inæqualiter huic parti firmiter hærens tumorem varie figurarum, pro partium quas occupat varietate, suscitare potest: Quod animum meum non parum torquet, *quartum* est à te adductum argumentum, videlicet, si hepar ejus facultatis quæ sanguinem gignit instrumentum est, consequens est ut hoc viscere vitiato actio quoque ejus vitietur, inde atrophia, cachexia, depravatus totius color & alia extarent, quæ hic non observantur; atque præsertim urina admodum vitiata deprehenderetur: Quibus argumentis illud respondum volo, nempe quod hepatis partem simam, vel etiam gibbam, sed penitiorem, scirrhi confirmati occupantes, commemorata urique mala tandem afferunt, ut & Galenus ipse loco jam citato scriptum reliquit, Verum enimvero, si in summa tantù gibbæ partis superficie consistant tumores nondum confirmati, neque in scirrhum exquisitum commutati, tot malis non sollicitatur laborans: propterea in hoc patiente horum etiam malorum rudi-

menta quædam, ut ex colore mutato, & ex quadam noo illi naturali macie constar, satis deprehenduntur. Spirandi autem difficultas, cujus prudenter *sexto* loco meminisfi, tumentis hepatis symptoma, non necessario quoscunque hepatis rumores consequitur, quemadmodum nec tossis, sed insignes tantum, eosque etiam qoi causam, & superiorem hujus visceris partem altius opprimunt, Adde quod & Patiens in motu vehementiori obeundo aliquam etiam spirandi difficultatem experitur: Tumoris hujusce elevatio interdum, & major prominentia cum murmure quodam, *septimo* loco adducta, hepatis illæsi, pendere potest ex flatuum copia, ex intervallis in eadem parte in qua rumor consistit suscitatorum: *Tandem* quod prudenter affirmas scirrhosos hepatis rumores aliquandiu latere, postea nonnisi temporis intervallo manifestiores evadere: hic autem de quo agimus, statim à principio tactui, levi etiam pressu, obvius erat, in hunc modum posse explicari puto, vetam duntaxat esse iostantiam adductam de scirrhosis tumoribus, in cavis jecoris partibus constitutis, ut docet *Galenus* lib. 4. de totius morbi tempor. cap. 4. Amplius dubium satis esse potest, num statim atque Tumor hic, tum ægroti tum Medici sensui innotescere cœpit, eo tempore erumpere cœperit, cum inter initia tales tumores præsertim interdum exeguitate vix deprehendantur: Iis accedit quod duplex eit modus quo gigni tum in visceribus, tum in aliis partibus potest scirrhus, videlicet vel ex pituitosorum aut melancholicorum humorum fluxione, statim inter initia tumorem efficiente; qui postea perseverante fluxione ipse quoque augetur, vel ex tumoris alterius calidi aut frigidi in scirrhum commutatione. Porro ut meam de sede affecta afferam sententiam, Tumorem hunc, vel in medio spatio eorum musculorum qui per transversum incedunt, atque illorum qui oblique ab inferuis sursum reodunt consistere non denegarem, vel quod verisimilius, in Jecoris summas extima que, atque etiam ambientes membranas &c. *Vide Textum.*

Observatio VII.

Hypochondrii dextri tumor ob Hepar. vesicis purulentis obsitum.

Juvenis quidam ad me venit cum tumore è directo regionis Hepatis, quem cum ad suppurationem tenderet, scalpello aperui: Celebrata sectione, mirum dictu, multæ vesicæ, gallinarum ova, seu, ut melius dicam, internos piscium globulos repræsentantes apparuerunt, quæ aquoso humore repletæ, & integræ & fractæ quotidie cum pure modico egrediebantur, ita ut intra xv. dies & amplius, fere mille vesiculæ sint egressæ: Sed cum æger in deterius laberetur, mortuus est.

Secto corpore, Hepar in convexa parte totum vesiculis, tam parvis quam magnis refertum erat: Reliqua vero viscera, ut in aliis, sine labe reperta fuere. *Dom. Panarolus Pentec. v. Observat.* 16.

M*Ultæ vesicæ*] Ex doctrina *Marcelli Malpighij* Jecoris omnis substantia lobulis contexta est, qui racemotum congeriem exhibent: quod ut pateat, à cocta jecore unguium ope exterior membrana leviter abradatur: Vasa autem in Jecore, medio involucro communi, à *Glissonio* observato, ita io ramos hinc inde disperguntur, ea proportionali via quam in pulmonibus intuemur. Ad singulas autem vasorum propagines, licet etiam exiles, lobuli appenduntur, conicam ut plurimum servantes figuram, non absimilem à descripta in pulmonum divisione, Consimilem etiam passim in paocreate, cæterisque conglobaris glandulis observamus: Lobuli hi propria circumambiente membrana vestiuntur, & continuatis per transversum membranosis nexibus firmantur, ita ut intermedia spatia & rimulæ, minimæ tamen, inter lobulorum latera emergant: Non autem in omnium animalium jecoribus similis est lobulorum figura, in piscibus trifolium refert: In aliis animalibus pisum: in fele sex, aliquando plura latera observantur: in homine idem ad amussim reperiri ait Clar. *Malpighius*, unde *Mœbius* in humano hepate lapides tessetarum figuram æmulantes vidit: qui procul dubio erant hepatis lobuli, conclusо & concreto tartaro petrificati Vesicæ autemin prædicto juvene nihil proculdubio fuerunt quam lobuli aquoso & purulento humore referti, quales & in pulmonibus reperiuntur, & ab iis excluduntur.

Observatio VIII.

Hypochondrii dextri tumor & dolor, ab hepatis inflammatione in abscessum desinente. 1.
Ab apostemate hepatis 2.

§. 1. Famulus N. per annum dolore hypochondriis dextri conficiebatur, sequuta febre, &c. Hepar repertum durum, magnum, albicans circa stomachum. In gibba parte, prope costas nothas nigrum, exustum ac plumbeum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Miles tumorem passus est in hypochondrio, qui evanuit, dolore usu remediorum desinente: Inveni loco Hepatis solam membranam ipsum investientem. *Vide tit. de Dysenteria.*

Observatio IX.

Hypochondrii utriusque Tumor ob Lienem insignis magnitudinis, hepar ad angustias redigentem.

Dom. N. hypochondrium utrumque diu tumidum habuit antequam hydropem incurreret: Lien illi insignis molis, quadratus, &c. Hepar in dextrum hypochondrium com-

compellebat, & ad angustias redigebat, quamvis hoc naturalis esset magnitudinis. *Vide tit. de ventris Tumore.*

OBSERVATIO X.

Hypochondrii utriusque tumor à Iecoris & Lienis magnitudine extraordinaria.

PAgana quædam jam pridem morbo detenta, sibi persuadebat fœtum mortuum post partum alterius (qui tum post triduum mortuus) per menses XIV. in utero remansisse: Qiod ipsam in ea opinione confirmaverat, erat in latere sinistro durities manifesta, oblonga, ac ex inferiori parte rotunda, caput infantis repræsentans, quæ ad ilia usque sese extendebat, comprehendens simul regionem umbilici, una cum lateris dextri nothis costis.

Hoc cadavere inciso, *tantæ magnitudinis Hepar* inveni, ut lobus stomachum versus, sub costis sinistri lateris spurias transgrederetur: Splen quoque immensæ magnitudinis, durus, & *in inferiori parte versus ilium*, rotundus, sanguine adusto plenus, hepatis lobo adnatus: venæ ejus cum arteriis mediocris pollicis magnitudinem excedebant, vas vero breve exiguum & obstructum erat. *Fabritius Hildanus Cent. 2. Observ. xlv.*

T*Antæ magnitudinis Hepar*]Est quidem Hepatis Tumor qui simplex & ὄγκος ἄνευ σκίῤῥου dicitur, à scirrho non parum differens, H c brevi empore nascitur, minus renititur, & fere tantum ambientem membranam Hepatis occupat, plerumque & totum hypochondrium dextrum replet, nulla hepatis circumscripta figura apparente, & digiti manus extrema costarum infigi nequeunt: Oritur Tumor hic simplex interdum à flatu, interdum à cruditate tenui, quam vel immoderatus frigidæ potus, vel intempestivus fructuum usus, vel crapula satietásque nimia peperit, & sensum infert non gravitatis sed tensionis. Interdum à crasso & viscido est humore, quem hepar validum à se excludens, in membranam suam deposuit, quod sæpe post febres diuturnas accidit. *I. Langius* lib. 1. Epist. accidere ait si alterantibus frigidis citra evacuationem æger usus fuerit, quæ materiam incrassant: Curatur autem medicamentis aperientibus & humores crassos incidentibus, purgantibus & flatus discutientibus, & fere ut scirrhus incipiens. *Sennertus Pract. lib. 3. p. 6. sect. v. cap. 5.*

In inferiori parte versus Ilium] Illuc usque aliquando devolvitur Lien, relaxatis ligamentis tenuibus quibus diaphragmati alligatus est fitq; κατωῤῥοπος: hoc quum accidit pedes & genua calent, nares & aures frigent, authore *Hippocr.* At in bene habito & florenti corpore, infra ultimam costam non descendit.

OBSERVATIO XI.

Hypochondrii sinistri Tumor ob Lienem eximiæ magnitudinis & Renem Sinistrum maximum.

CAsparus Schepsius D. *Schepsii* apud Suidnicenses olim Medici, filius anno ætatis 25. anno 1621. denatus, statura procerus, habitu corporis macilentus, *colore subfuscus*, ad iram pronus, potationum studiosissimus, ex ejus lapsu ante plures annos gravissime concussus, & febribus cum Tertianis, tum Quartanis semel atque iterum infestatus, Tumore Lienis insigni & renis sinistri exulceratione ab aliquot annis correptus fuit; Ex itinere Gallico ante biennium quasi redux, cum ex Liene potissimum ventriculóque male haberet, consilium meum exposcere cœpit. Postquam igitur de morbis prægressis, & vitæ genere anteacto certior fiebam, fratrémque natu majorem ante quinquennium è scorbuto periculosissimo decubuisse alias nossem, curam omnem eò imprimis direxi ut membra nutritioni inservientia roborarem; Lienis inveteratum affectum demulcerem; corpus ab excrementia humorum colluvie repurgarem; sanguinem defæcarem; viscerum intemperies corrigerem, Nec tamen Renis ulcus interim negligerem; Etsi vero ista curandi ratio, viribus interpolatis, successu non caruit, genio tamen indulgendo mala postliminio revocavit, Urinæ purulentæ magnum inter emittendum ardorem excitarunt; Accessit cibi fastidium & crebri de mane bilis vomitus: noctes ut plurimum transactæ insomnes, corpus indies magis magisque emaciatum; Annus brevi complebitur quando ad testes, præcipue sinistrum, defluxio scirrhosa decumbebat, quæ nullis emollientibus discutientibúsque tolli poterat: Semestre propemodum est cùm pertinax, obsedit tumor durus, dolorificus, latus, oblongus, resolutu & suppuratu eo usque contumax, donec post alia incassum adhibita, ab usu emplastri de Rhabarbaro cutis primum excoriaretur, mox etiam tota perrumperetur; ac pus in eo contentum, quale in steatomatibus reperiri solet, in conspectum prodiret: Ulcus istud, tametsi mundificantibus prope tractaretur, sordibus tamen novis quotidie obductum fuit: bimestre abiit quod urinæ inclaruerunt, nec pus secum amplius deduxerunt: una atque altera hebdomade post, circa renem sinistrum graves initio dolores persentire, postea vero illic intumescere visus est: Tumor iste in tantum crevit, ut magnitudine panem, quales nunc grosso argenteo vix redimitur, æquaret. Is foris nullum nec suppurationis nec rupturæ indicium exhibebat. Frustra plurima adhi-

bita, Interea vires vehementer detritæ: Abdomen quandoque à flatibus ita distentum ut Tympanitidis metum incuteret, sputationes & exscreationes multiplicatæ, alvus etiam alias segnior per plusculos dies sponte reddita fluidior: vigiliæ & inquietudines nocturnæ amplificatæ: Breviter, omnia in pejus ruebant. Tandem triduo ante obitum, cùm decubiturus alvum prius exonerare vellet, quæ triduo non responderat, in sella, capite aperto, & reliquo corpore contra externum frigus non satis communito, paulo diutius commoratus, secuta nocte gravissimo catarrho prehensus fuit, periturus ex eo nisi cum tussi, tum screatu copiosissimum viscidissimúmque phlegma rejecisset: Successit dolor pectoris ad pulmonem dextrum, & respirationis clangosæ summa difficultas, genæ rubore perfusæ, & sudoribus diaphoreticis vires residuæ ita tandem exhaustæ sunt, ut Dominico die proximo, post horam tertiam matutinam placide ex hac vita discederet.

Aperto abdomine, primo omnium notavimus intestina, quæ excepto ventriculo & colo, qua circa renem sinistrum inflectitur, & in rectum desinit, partim flatibus fuere distentissima, partim maculis livescentibus hinc inde interstincta: Colon ipsi reni sinistro per communem tunicam fuit adnatum, ut nonnisi incisione liberari potuerit; dextra parte idem intestinis cum rene commune fuit: *Omento*, maxime sinistram versus, *adhæserant excrescentiæ quædam* globosæ, magnitudine nucis juglandis mediocris, renum quidem externo aspectu, lienis vero substantiæ per medium dissectæ intus quàm simillimæ: Lien autem, uti & Hepar, insignis fuere magnitudinis, qualia hactenus in nullo alio cadavere visa. Ille quidem quà hypochondrio incubuit, crassior: quà ad ventriculum deflexit, exilior, oblongus alias, & eo qui è Dom. Bucretii cadavere (*vide cap.* §.) exemptus sextuplo ad minimum major, substantiæ cum incideretur diffluentis, putredinis non obscuri indicis. Hoc vero extrinsecus striatum, eum exactissimè in modum qualis scorbuticorum plerorumque sanguis superficie tenus post concretionem conspicitur: intrinsecus in vasis sanguine atro coagulato plenum, superne ipsi diaphragmati agglutinatum: Remotis partibus modo recensitis, Renes contemplati sumus: dexter totus quidem extra integer, justo tamen quàm decebat major: sinister admirandæ apparuit magnitudinis, substantia sevo simillimus: dissectus totus inventus est purulentus, cortice duos ferè transversos digitos crasso exterius constans, interius copiosissimo pure subviridi, fluxili & impensè fœtente oppletus. Ad Thoracem ubi perventum, Ecce ibi pulmo dexter latebat exiguus, sinistrum vix dimidio, quoad magnitudinem, æquans, colore nigricans, *ad iugulum retractus*, & pleuræ ad claviculam connexus. Sinister duplo erat grandior, subpallidus, & in superioris loci apice inferiore, tuberculis quibusdam conspicuus, quæ dissecta tophaceam materiam commonstrabant. Pericardium admodum erat firmum, densum & amplum, Cor depressum & laxum: Accuratiorem anatomiam fœtor detestandus non admittebat, *Michael Doringius ad D. Sennertum Epist. xxx.*

PUlmo *ad iugulum retractus, &c,*] Idem à Jacotio in pulmonico observatum, *Vide lib. 2. tit. de Respiratione læsa.*

Colore subfuscus] Non omnibus Lienosis fœdus inest faciei color, quibusdam enim Lien valde durus est & magnus, nec tamen vultus decolor: tales extra periculum constituti sunt, quod exiguum sit vitium in parte non adeo nobili. Si verò accedit vitiosus color, indicio est redundare excrementa, quæ in reliqua viscera & totum corpus deferantur; unde gravioris morbi metus imminet, quem deobstruentibus & purgantibus antevertere necesse est, antequam Lien, multitudinis non capax, in nobiliores partes se exoneret, aut in totum, unde febrium proventus, sic Anaxenor, (7. Epidem.) splenicus & pravi coloris erat, contigit illi tumor circa sinistrum femur, evanescens, hinc successit tumor circa illius regimen, febris & mors.

Omento adhæserant excrescentiæ quædam, &c.] *De Omenti structura & usu nova prodidere Viri Clar. Fracassatus & Malphigius.* Epiploon inspectum beneficio microcospii apparet simile magno sacco, multis aliis saccis minoribus, adipis congeriem continentibus, referto, Sunt ibi plura vasa quæ possint appellari Adiposa, quæque ex membrana illa exeunt, & per totum corpus expansa adipem eo deferunt, quemadmodum arteriæ per totum Sanguinem devehunt: Ubicunque *Adeps* vel *Pinguedo* adest, adest simul copia sacculorum illorum, quibus pinguedo illa est inclusa: Inde fit ut in macilentis corporibus Adipis loco nihil præter appareat.

Sacculorum illorum, vasorúmque adiposorum structura satis commonstrat Adipem non fieri per accidens ex crassis vaporibus sanguinis, ut vulgata est sententia, Neque *usus* ejus præcipuus est fovere calorem naturalem, sed videtur potius conducere ad edulcandam Salium acrimoniam, quæ sunt in sanguine & sero: Et revera homines macilenti, & quibus abscissum est Ediploon, plus sunt obnoxii Rheumatismis, Lienteriis, aliísque similibus morbis ex humorum acrimonia productis: Pingues autem non adeo morbis illis sunt sub jecti, quando seri acrimonia emendatur per mixturam pinguedinis, quemadmodum lixivium acerrimum vires suas perdit quando oleum illi fuerit commixtum. *Observatio Fracassati & Malpighii Medic. Italor. In Actis Philosophicis Anglicæ societatis anni 1667. pag. 246.*

OBSERV.

Observatio XII.

Hypochondrii sinistri Tumor à Liene, intra sanitatis limites, magno.

Ante aliquot annos quendam magno Liene defunctum aperui, in quo, dum vivebat, eadem Tumoris ratio erat, Post mortem vero exsectus Lien, plane mollis erat instar spongiæ madidæ: Ingrediebatur illum insignis magnitudinis arteria splenica, egrediebatur major vena, tunica admodum densa cooperiebatur. Parenchyma absolvebant fibræ mire inter se contextæ, & sanguis valde serosus cavernulas, ex mira fibrarum contextura enata adimplens: Sanguinem hunc penitus non solum in hoc, sed hactenus in pluribus Lienibus, non magno labore detracta tunica elui posse didici: fibrarum iste contextus expressa aqua admodum contrahitur, & e.g. respectu splenis bubuli minima ejus portio apparet, aquæ verò immersa protinus mire secundum omnes dimensiones dilatatur, instar spongiæ aqua prægnantis. Similem fibrarum contextum in hepate uterino humano, in uteri substantia partui vicinarum, & in reti mirabili bovino video; An sanguinem qualitate aliqua imbuat? an vero solum cursum ejus remoretur, vel aliud beneficium conferat? non definio. *I. Iac. VVepferus ad Thom. Bartholinum in huius Ep. cent. iv. Ep.* 13.

Observatio XIII.

Hypochondrii sinistri Tumor à Liene impense magno.

Illustriss. Comitissa Fustenberg, circa xxx. ætatis annum anno 1655. Viennæ post largiorem melonum usum, insuper epoto vino glaciato, cui tamen assueverat, incidit in febrem intermittentem, nullos certos typos observantem. Post aliquot septimanarum decursum febris evanuit, at remansit tumor in hypochondrio sinistro, indolens locóque mobilis: Judicabatur ejus generis tumor qualis post febres, imprimis anomalas, in hypochondrio dextro ab epota largius frigida deprehenditur, quem quibusdam in locis hepatis placentam vocant: atque hoc nomine tumor iste non magni fiebat, neque ab Ill. ægra, neque à Medicis, imo penitus negligebatur. Biennio, à febre depulsa elapso, denuo concepit, nam aliquot prolium mater est: circa medium gestationis tempus diu maximo labore, singulis mane pituitosa copiosè evomuit, quin etiam tum temporis menses impetuose satis eruperant, ut omni ingenio supprimendi, fœtusque conservandus fuerit. Dum fœtus in utero crevit, tumor sursum costas versus adauctus fuit, non sine dolore, qui sæpe tantus erat ut lectum petere cogeretur, quam primum recubuit, dolor protinus evanuit: Stato partus tempore, promptius ac unquam, puellam enixa est: Excluso fœtu ac secundinis, tamen iste cum impetu quodam deorsum pubem versus ruebat, ut Illustr. Dom. vel uterum prolapsum, vel peritonæi processibus laxatis, herniam intestinalem sibi obtigisse vereretur, Verùm illa in lectum collocata, nihil tale, nec tunc nec hactenus animadversum fuit: Lochia ritè fluxerunt. Post puerperium aliquandiu menses inordinate & cum fœtore emanarunt: Anno 1660. post dies caniculares thermas Helveticas adiit: Earum usu finito, mensium fluxus debitus rediit ac paulo post iterum concepit: verum nondum finito quarto mense, ob casum abortum passa est, Ab illo tempore sentiit tumorem crescere, citra notabilem actionum læsionem, aut manifestum aliquod deterioris valetudinis indicium: Anno 1661. æstate acidulas Riplisavienses bibit, cùm, ex Celsi sententia, ferrata Lienem imminuant, Earum potum commode pertulit, indéque spem integræ valetudinis concipiebat: verum nondum finito potandi tempore, cùm gelidam fontanam æstuante corpore avidius bibisset, in colicam incidit, quæ tamen congruis adhibitis, utcunque sævissima fuerit, brevi sublata fuit: Ab illo tempore ad hanc usque diem sat bene se habuit, nullum vitium in actionibus notatu dignum observatur, habitus corporis est obæsus, facies rosea, cætera cutis candida, statura mediocris: Pridem crebro sanguinem tenuem ex utraque nare & fere quotidie exstillavit: Post usum spleneticorum hæmorrhagia rarior & parcior est: utinam copiosius & potum quantitate superantem, sed pallidiorem nunc emingit: Tumor quoque horum usu aliquantulum decrescit. Ejus facies, dum hæc scribo, talis est, sub costis nothis in sinistro latere incipit, desinit prope os pubis: Si supina jaceat, lineam albam non transcendit, sed tamen proxime fere attingit, vacuum spatium inter costas & spinam Ilii implet: Si dextrorsum corpus volutet, illuc prolabitur, imo manu facili labore eousque adigi potest, ejus terminos circa lineam albam, similes linguæ bubulæ, non semel tactu explorare potui: Ego tumorem hunc semper Lienem magnum credidi, ejus scil. affectum à scirrho penitus diversum, ut mecum *Dodonæus* sentit, tumor enim attactui mollis & quasi fungosus tangenti manui occurrit: Eoque lubentius id existimo, quia ante aliquot annos vidi, &c. (*vide* §. In Illustri

Illustri igitur Domina, Spleneticas fibrarum cavernas admodum seroso sanguine impletas existimo: fibras vero arbitror tonum suum & robur, ob annuam p. n. expansionem tantum non perdidisse, atque ob hanc causam tanto tempore molem Lienis eandem permanere. Exc. T. summopere rogatum velim quid de hoc affectu sentiat? Certus sum magnos Lienes Exc. T. notissimos, cùm in oris illis vivat ubi frequentiores sunt quàm in his regionibus. Humorem melancholicum multi accusant, at penes Ill. Dom. nulli hujus humoris effectus apparent, si molem splenis excipiam, quæ tamen æque ab aqua accidere potest: Deinde ex re quæro, quid de diureticis in hoc morbo sentias, &c. *I. Iaq. VVepferus in Epist. T. Bartholini cent. 4. Epist. 13. In miscellaneis vero curiosis ann. 1670. morbi historiam persequitur, obitum & Anatomen tradit.*

Illustr. Comitissa Franc. Elizabetha de Furstenberg, Splenis ingentis mole jam diu divexata, anno 1668. mense Aprili, purgans assumpsit annuum ex Magist. Jalapæ, à quo septies alvus alias cum euphoria commota, hac vice ad 4. dies infinitis vicibus corpus discruciatum (iræ sanguinem commoventi causa adscripta) alvo ex parte tranquilla reddita, venæ sectio instituta: à V. S. constipatio nata. Illustrissima verò cum scybala cum violentia ejicere conaretur, ruptionem in cerebro factam esse, & apoplexiam imminere frustra imaginata est, nam nullum motu defraudatum fuit membrum, copiose bibit aquam apoplecticam: sequitur vomitus per triduum durans, cum summa virium debilitate & perpetuo narium stillicidio: cui paucis post diebus succedit vertigo, Adstantes dum Illustr. per cubiculum ducere conantur, syncope accedit, ut inter gressum exspiraret.

Abdomine recluso, ingens Lienis moles oculos incurrit, longitudine æquavit quinque palmas transversas, latitudine quatuor, crassitie unam cum dimidia; pondere vj. libras civiles valuit: figura Lienis secundum naturam oblonga est instar linguæ bovinæ, hic eminentiam palma largiorem inferius adnatam habuit, semicirculum referentem, & infra umbilicum dextrorsum progredientem. Interior ejus substantia picem saturato nigrore referebat: exterius ob crassiorem tunicam minus nigrescebat, tactu, ob crassam hanc tunicam, durus videbatur, ea excoriata, fungosus & mollior, fœtor fere abfuit omnis: Stomachum ubi attigit, interna superficie, putridus & inflammatus; Eloto piceo sanguine, sæpe repetita aquæ affusione, fibræ albæ & robustæ remansere: ventriculus in utroque latere, ubi hepate & liene tegitur; non aliter ac si combustus esset tinctus. Intus exulcerationem patiebatur; A levi inflatione ventriculus disruptus ad illam regionem quam Lien regebat, ubi disruptionem examinavi, tenuem valde & levi tractu dissilientem ventriculum vidi, alibi à fortiore disruptione non volui disjungere: cerebrum ab omni labe erat immune: Acidulis Rippelsauvensibus usa per aliquot annos, vidit abdominis tumorem indies imminui.

Vitium Illustr. Dominæ quod signasti, aliud esse non credo quàm Lienis magnitudinem excedentem, sive nativam sive ascititiam. Nativam quum dico, nolo ea magnitudine natum Lienem, quia historiæ tuæ id repugnat, sed quod iusto laxius ejus parenchyma fuerit prima origine, adeóq; aptius ad imbibendas humiditates, quas vel morbus præcedens per μετάστασιν deposuit, vel sanguis arteriosus, quo lien abundat, plus æquo fluidior, vel denique lymphatica vasa subministrare potuerunt: His modis magni Lienes fiunt, & sine magno incommodo à plurimis geruntur. M. *Donatus* lib. 6. Hist. mir. c. 3. quandam mulierem scribit lienem adeo ingentem habuisse, ut universum abdominis spatium occuparet, quo tamen non obstante plures filios peperisse optime formatos. Vidi ego non pauca exempla, Uxor mea post quartanam magnum lienem recepit, qui etiam tactu deprehensus est sinistram abdominis partem universam occupare: angebar animo, & superveniente Ictero omnia conclamata credidi, sed præter spem largis evacuationibus biliosi seri per vomitum, alvum & urinam succedentibus, brevi convaluit, ut nec vola nec vestigium lienis exinde superfuerit: Fratri quoque non semel Lien intumuit, sed per vomitum largissimum cruenti seri detumuit: Quod si vero nimia mora fibræ lienis laxentur, ut collectum in spongioso parenchymate serum exprimi non possit, scirrhus incurabilis oritur, tunica externa etiam ita condensata ut corium bubulum crassitie æquet, quod in splenitico hic à me secto observavi, In alio Romæ vidi, à compressione tumidi Lienis constrictis intestinis, deglutiendi sublatam facultatem: Ita obstructum lienem in vetula exemit *Fioravantius*, posseque Lienem innoxiè exscindi in homine vulnerato narrat *Ballonius* lib. 2. Ephem. & hic in canibus nos experti sumus. Humidi copiosi proventum hic recte cum *Hippocr.* incusas, qui in hujusmodi hominibus sputo se prodit & hæmorrhagia: Revera serum ibidem p. n. cumulari deprehendit *Coiter* Observ. Anat. in suspenso, vesica enim duorum pugnorum magnitudine aqua plena lieni adhærebat: Quod deinde Lienosi nonnunquam sicco sint ore, nec superfluo humore multum turgeant, hæc ratio est, quia serum à liene intercipitur & cumulatur, unde nec ad ductus salivales confluere potest, nec ad reliquas corporis partes, etsi frequentius eveniat ut sputatores insignes sint scorbutici, & reliquo corpore sudore diffluant. Ill. Dom. vestræ lienem simili sero distendi indubie credo, & quia ab utero compressus sursum ascenderat, descenderátque tumor ejus, spero prolapsum non esse aut utero annatum, quod observavit *Riol.* 2. Anthr. c. 23. De diureticis porro & emplastris quod scribis, non possum non in illorum delectu Tuum judicium laudare: Per lotium hujusmodi serum in liene congestum commode posse evacuari, natura monstrante viam didicimus: Apud *Holler.* c. 49. Religiosus lienis tumore & gravitate hypochondrii affectus, urinis nigricantibus, atramento nigro simillimis, per 5. vel. 6. dies erumpentibus, pristinam incolumitatem adeptus est: Medicus naturæ est imitator & tuto illam sequitur si assequi possit: laboramus enim defectu diureticorum, sine nausea, promptè & certò operantium: variis salibus, lixiviis, decoctis, aquis, pulveribus hydropicorum aquas per vias urinæ aliquoties tentavi educere sed nonnisi semel in juvencula successit: Non semel

vero

vero per sudorem, sive Laconico, sive unicornu nostro provocatum feliciter ægros restitui, in quem proniores quoque sunt scorbutici: sed hic & ubiq; naturæ via pertentanda, ut illi insistamus quam elegerit. Empl: ex cicuta Hildani magnifacio, & ejus continuatum usum dissuadere non possum. *Barthol. cent. 4. Epist. 14.*

Observatio XIV.

Hypochondrii sinistri tumor à Liene indurato.

Mulieris vi morbi profligatæ dissectioni interfui, sublata vero fuerat diuturna viscerum obstructione: Lienem in cadavere defunctæ invenimus tantæ esse duritiei, ut vix cultro cederet, nisi magna vi intruso: Inter secandum non dissimilis audiebatur sonitus, quem in lignis spongiosis discissis animadvertimus, & si clarius loqui licet, & colore & duritie carnem fumo diutino induratam lien referebat, sive quod interceptis obstructisque vasis splenicis exaruerit, sive quod atro succo repletus nutritúsque fuerit induratus. *T. Bartholinus cent. iv. observ. 60.*

Inextabiles illi lienes spem Medicorum ægrorumque fallunt; subinde extremus tumor & durities summa ad tactum offertur, Siquidem vero congestus in splene sanguis tenuior est, patentq; venæ, curationem admittunt, sic sudorificis & laconico duritiem contumacem lienis emolliri vidi, & Ictero succedente imminutum: de hæmorrhoidibus notum: nonnunquam per vas breve expurgatur largo sanguinis vomitu: Sed memoria dignus est quidam, qui splenis duritiem sæpe & moleste experitur: ubi maxime intumuit, vomitu sanguinis liberatur, induciásque habet donec recollecto sanguine fluido rursus turgeat: senserat nuperrime sinistri hypochondrii tensionem & duritiem, subsequebatur post paulo vomitus sanguinis, secundo tertióque die recurrens, ut tridui spatio libras plusquam sexdecim rejecerit, animáque purpurea in labiis hæreret: Exinde quanquam pro mortuo habitus sit, sublevata hypochondria & tardæ vires rediere. An purus putúsque sanguis fuerit non ausim affirmare, cum in emaciato corpore vix sedecim in universum sanguinis libræ contineantur: mixti fuere ichores, pituita & alia ventriculi lienísque liquida excrementa, cæterum maximam partem cruor conficiebat.

Observatio XV.

Hypochondrii sinistri tumor à Liene indurato, male formato, & Reni sinistro annato.

Puellus tumore sinistri hypochondrii laborabat, Eo extincto & aperto, Lien monstrose tribus appendicibus instructus, nigri coloris & induratus repertus, sinistro reni arctissime annatus, ut sine sectione digitis avelli non posset. *I. D. Horstius Observ. Anat, x.* Vide tit. de Ventris Tumore.

Observatio XVI.

Hypochondrii sinistri Tumor à Liene insignis magnitudinis.

Anno 1657. prosecui cadaver in quo Lienem invenimus quadratum ac durum, æquantem capitis humani magnitudinem. *De Diemerbroeck Anat. lib. 1. cap. 15.*

Magnitudo Lienis in homine diversa est pro corporum & constitutionum diversitate: plerumque longitudinem habet fere sex digitorum transversorum, latitudinem trium, crassitiem pollicis. In morbosis corporibus interdum enormem acquirit magnitudinem, ita ut ejus protuberantia extra costas sentiri & videri possit. Sic qui humidas regiones incolunt, & aquas paludosas bibunt, magnos Lienes habere solent: *Lindanus* refert Frisiorum vulgus, quod pro potu quotidiano utitur lacte ebutyrato acido, plerumque magnos habere Lienes. *Aetius* lib. 7. scribit hoc viscus in Lienosis nonnunquam sua longitudine usque ad inguen pervenire, & latitudine Jecur contingere: Interim quo viscus hoc majus est, eo pejus degit homo, ejusque corpus magis extenuatur, quia ab eo non suppeditatur materia congrua ad fermentum conveniens, in hepate conficiendum, quo destitutus sanguis debito modo non attenuatur, sed acris, acidus, crassus, alióve modo ad partium nutritionem inutilis relinquitur, atque hinc etiam Stomacen, seu Scorbutum enasci primus tradidit Hippocr. 2. Prorrh. *Gingivæ vitiatæ, & ora graveolentia sunt quibus splenes magni: quibus vero splenes magnos habentibus sanguis prorumpit, nec os olet, horum tibiæ prava ulcera habent & cicatrices nigras.* *Spigelius* observavit eos qui amplas habent venas habere lienes majores, atque ideo macilentos facilius quam pingues in tumidos lienes incidere. *Idem.*

Observatio XVII.

Hypochondrii sinistri Tumor ob Lienem durum, magnum, interius putridum, & materia feci vini simili repletum.

XXVI. Augusti 1670. deduxit me Clar. D.D. *Drelincurtius* ad Ægrum xxx. circiter annos natum, qui artem textoriam exercuerat, & plurimo lacte & caseo usus fuerat; laboraverat

verat ille æger ultra annum febre 1. quidem tertiana, eâque nunc simplici nunc duplici post modum quartana, demum erratica; quibus tot febrilibus insultibus ita attenuatus erat, ut faciem Hippocraticam vere nobis exhibuerit: Venter valde tumidus & durus erat, sentiebatúrque durities in latere sinistro, à costis nothis ad latus dextrum tendens, ac infra umbilicum usque descendens: Contrectando vero hypochondrium sinistrum, ad latitudinem duorum triúmve digitorum transversorum ab umbilico, Tumor longe durior percipiebatur: Sæpius hæmorrhagiam narium patiebatur, raro tamen sanguis è nare dextra emanabat, at ferme semper è sinistra: Quatriduo autem post, id est xxx. Augusti, venter detumuerat, eadem tamen aderat durities: laborabat autem dysenteria, & quotidie duodecies circiter alvum exonerabat, & ab eo tempore dolores diminuti fuerunt, excrementa vero fœtidissima erant atque cruenta, & admista quædam intestinorum ramenta præ se ferebant. Dolor in extremitate ossis sacri infestabat: In dies augebatur debilitas, & præsertim maxime debilitabatur à Dysenteria, quare præscriptus fuit clyster ex lacte & vitellis ovorum, quo sæpius injecto dolor & dysenteria cessarunt, & excrementa naturalia ad finem usque vitæ suæ deposuit.

Nono Septembris animam exhalavit, ac sequenti die à Clar. *Drelincurtio* cadaver ejus apertum fuit, me solo præsente: In illo autem sequentia notatu digna vidimus: Lien nonnisi mediante membranula quadam diaphragmati alligabatur, *nec suo capite attingebat diaphragmati*, neque ullibi alligatus erat; cauda autem ejus duos digitos transversos ultra costas nothas descendebat: *Totus* porro *Lien durus erat* atque plumbei coloris, magnus atque crassus, ponderis ℥xliiij. *intus* denique *materia* copiosissima, *instar fecis vini rubri* concludebatur: Duplex polypus in corde, utriusque substantia mollis: qui in ventriculo dextro continebatur, longe crassior erat, uti assolet: Sanguis in arteriis contentus, plane serosus & fluidus: qui vero in venis, nigricans ac inspissatus erat. *I. Von de Flammerdinge Disputatione de Tumoribus Lienis* ☉. *xiv*.

Lien suo capite non attingebat diaphragma] Lien capite suo summo diaphramati quandoque annexus est, quandoque vero non: quod utrumque mihi ipsi aliquoties videre contigit: licet viri egregii & celeberrimi ea de re inter se disceptent, quibusdam asserentibus lienem semper diaphragmati capite suo connecti, alii vero contrarium profitentibus: *Idem ibidem*.

Totus Lien durus erat &c. Intus materia instar fecis vini rubri] Causa tam efficiens quam materialis Lienem vel putridum & fæculentum, vel durum & scirrhosum reddens, gradu tantum differt: Causa enim efficiens mihi Acidum est, idque nunc debilius nunc fortius; nunc minori nunc majori copia, præcipue in acinis Lienis, sive glandulis lienalibus subsistens: Causa materialis, partes sanguinis, exquæ nunc minus nunc magis concretæ induratæque: Causæ vero cur talis Aciditas in glandulis lienalibus reperiatur, sequentes mihi esse videntur, 1. Sanguinis crassities, terrestreitas aut viscositas 2. Spirituum defectus: Sanguinis crassities, terrestreitas aut viscositas, efficiunt ut minus libere per acinos illos transcoletur sanguis, qui eo copiosus ad illos affluit, & partes quædam sistantur intra acinos, quæ stagnatione acescunt: Ob spirituum defectum sanguis minus fluxilis, crassior minusque temperatus existit, Et cum spiritus ubique sanguini permisceri debeant, & illud maxime in liene requiratur, ad quem multus sanguis defertur, & quo proinde naturæ artifex multos nervos deduxit, ut copiosos spiritus advehant, non mirum si illis parciori copia accedentibus, sanguis adhuc crassior evadat; & partes subsistentes acescant, & cum quotidie acidiores evadant, sanguinem qui percolandus esset, universum incrassent, qui poros acinorum, sive glandularum offerciens ac distendens, partem tantum fluxilem magis transfluere permittit, ac stagnatione diuturniore intra lienem in materiam putrem, & fæci vini rubri haud absimilem abit; quod si verò diutius malum perseveret, sanguis retrestrior fit, & acidum fortius existat, febris accendatur fortior & corpus exsiccetur, indurabitur lien & scirrhosus evadet, consumpta tandem humiditate sanguinis, & impedito novo ejus ad Lienem affluxu propter obstructionem: Acida autem sanguinem coagulare, id primum me docuerunt experimenta, quæ jam olim celebres Medici fecerunt in Anglia, quibus constat liquorem acidum, in brutorum viventium vasa sanguiduca injectum, necem brutis inferre, eamque vel citiorem vel tardiorem, prout acidum vel efficacius vel inefficacius existit: In illorum quippe cadaveribus, dum adhuc repent, seu, ut rectius dicam, statim atque spiritum duxerunt ultimum, causam mortis rimantes, nihil aliud deteximus quam sanguinem concretum coagulatumque in vena cava cùm ascendente tum descendente, & in ventriculis cordis, potissimum autem in dextro, prout hisce meis, cum oculis tum manibus, non semel vidi contrectavique: Quibus certe experimentis, Clar. meus Promotor *Drelincurtius* lucem atque fidem plurimam nobis fecit, dum brutorum animantium sanguinem non unice coagulavit, sed & humanum, cujusvis fuerit ille & indolis & sexus & ætatis, concrescere fecit: Quoniam autem ipsum defecerunt occasiones, quas olim Erasistratus atque Herophilus Romæ nacti sunt circa homines morti addictos, ut experimenta sua facerent in viventium corpore, illa fecit nihilo secius bene multa in eorundem sanguine, sed extra corpus educto, quæ professus est nequaquam fallacia fuisse, sed indubitatæ fidei: Nullum si quidem reperit hactenus sanguinem, è quovis vivente missum, sive sano sive morboso, sive tenero, sive adultiori, sive consistente, sive declinante, masculo vel fœmineo, qui acidorum mixtura non fuerit alteratus in colore atque consistentia suis: 1. Itaque ut certior fieret de rerum eventu circa sanguinem virilem è sano extractum, aliquid alias omphacii, alias aceti, alias limonum succi, alias aceti destillati, alias spiritus vitrioli, alias olei vitrioli, alias spiritus salis, alias spiritus nitri vasculo, quo sanguis excipiendus erat, indidit, pro majori hujus vel illius copia & acredine semper observavit, nec unquam fefellit ipsum rerum exitus, sanguinem

exinde evadere vel fuscum, vel nigricantem, vel nigerrimum; nec colore duntaxat à nativo longe declinantem, sed & consistentia maxime varium fuisse, sedulus illum notavit, fluidum quidem primò sed valde inspissatum & incrassatum, nam navalis picis liquidæ, aut fæcis vinaceæ fuscioris æmulus erat, atque ubi vis superficie plana & lævi; vel fluidum adhuc itidem, sed per grumos & globulos concretum, uti est oleum non omnino frigore duratum: vel demum universe compactum atque coagulatum, uti caseus est firmior, idque semper citra seri ullins guttulam, fortioribus enim acidis serum omne una cum sanguine coit concrescitque: At mitioribus non item, sed confusum permixtumque manet cum sanguine nigrefacto inspissatoque: Adhæc autem illorum sanguine usus est qui plethoræ demendæ causa, anno vernante, venam sibi tundi curant, & prout in hoc vel illud Chirurgorum vasculum, quo sanguis excipitur, hoc vel illud acidum, hac vel illa proportione injecit, ita etiam varios nigredinis & cohærentiæ gradus, animadvertit: Idem rursus ut in ægris comprobaret, consimili methodo varios gradatim liquores acidos, vel ad cochlearia, vel guttulas aliquot, in vascula conjecit, quibus sanguis, è corpore febrili aliterve morboso prosiliens sectione, exceptus est, & antequam ægrotantis de cubiculo pedem referret, rudimenta non levia duplicis alterationis præfatæ contuitus est: Imo sciendi desiderium compulit ipsum in arterioso sanguine idem ut exploraret; Illius autem excipiendi copia fuit Lutetiæ non denegata, eo quippe loci haud infrequentes reperire est Chirurgos industrios, qui temporariam arteriam, exterioris caroticæ surculum, graviter & dextre secant, cum in cephalæa; tum in ophthalmia & oculi protubetantia & ejectione, vel dolore asperioribus, vel diuturnitate contumacioribus. Qualicunque enim de causa sanguis arteriosus ille fuit eductus, eandem prorsus atque venosus in vasculo alterationem unam & alteram subivit, Ne autem fucum nobis facere videretur, id reapse nobis comprobavit, 1. namque mihi experiri dedit, sanguinem virginis non menstruatæ exceptum vasculis tribus, quorum prius omphacio delibutum erat, alterum irroratum aceto, 3. tandem purissimum erat, unde contigit ut prioris sanguis nigricans & fæcutinus appareret, sed citra serum secretum à massa, Alterius sanguis nigrior, spissior & fæculentior erat, necnon grumis seu granulis sanguineis nigris totus scatebat, apprimeque mihi exhibuit sapam aliquam nigram granulatamque, sed citra serum innatans ullum: Tertij demum sanguis concreverat in offulam, quæ plurimo viridescente sero inundabatur, uti sæpe sæpius obtingit: Insuper his, toti Collegio suo Anatomico Vitulum mactavit, dum axiliaris arteriæ utriusque truncum incidit; & sanguinem arteriæ ab utraque rivulose prosilientem multiplici vasculo excepit, in quorum unumquodque varia acida infuderat, quæ jucundo nobis spectaculo varietatem illam præ oculis posuerunt quam collegiis in Practicis nos docuerat: Cum primis autem mirati fuimus tantam illius sanguinis compactionem, quanta inerat illi sanguini quem spiritu nitri conspersò vase, ab arteria salientem exceperat: Tantis experimentis fultus, nullus veritus sum Clar. Viri sententiam amplecti, qua sum edoctus limosum, fæcinum atque lutosum lienalem evadere sanguinem, unaque crassum, fuscum, nigricantem, nigrum, grumosumque acidi seri cellulas intra lienales occursu, ubi hac sua limositate, fæcis crassioris æmula, meatus & itinerula, naturæ alias pervia, opplet & obturat, sicque obstructionum fit primum author, subinde vero tumoris durioris atque durioris, prout partes illæ terrenæ atque fæcatæ magis magisque inspissantur indurantur que, vel occursu novi acidi fortioris quod illas potentius figit densatque, vel secessu tenuioris aquosiorisque partis, quæ terrestreitatem illam prius diluebat fluxilemque conservabat, In illam porro mentem eo lubentius descendi, quod animadverterim fæcinum illum sanguinem arrum, in vasculis arte factum, penitus analogum esse alteri illi, quem propriis itidem hisce oculis meis observavi è lienibus educi morbosis, tumidis nempe, putridis, cœnosis atque lutulentis: Eo rursus gratiori mente id arripui dogma, quod mihi lucidissimam facem prætulerit in perquirenda veterum melancholia atra, sive humore lienali atro atque morbifico, quem eo pacto non solum vidi, sed & palpavi: Hinc itidem animum meum dubiis liberavi circa Chlorosios naturam, in virginibus potissimum illis, quas Monspelij vidi bene multas, ab esu limonum & acetariorum nimio in tanta incidisse symptomata: Acidum enim nimium sanguinem inspissat, & illum per consequens, qui menstrualis foret, ineptum reddit periodice ut effluat &c. *idem Ibidem.*

Quo clarius dicta percipiantur, quædam de Lieni structura addenda ex Viro Clariss. Lien *inquit*, capite suo summo diaphragmati quandoque annexus est, quandoque non: Arteriam sortitur ab arteriæ descendentis trunco; Venam à vena porta, Nervulos à sexti paris ramo costali, Vasa item Lymphatica multiplici propagine feruntur: Totus porro Lien ex membranarum congerie in cellulas variæ magnitudinis atque figuræ varie distincta componitur: Glandulæ innumeræ, uvæ bortum æmulantes, substantiæ membranaceæ & cavitatem habentes, in spatiis vacuis locatæ conspiciuntur, in quibus arteriarum nervorumque extremitates inseruntur. Plura vide apud *Malpighium.*

Observatio XVIII.

Hypochondrii sinistri Tumor ob subditum Lienem magnum, Sanguine seroso distentum.

Ante aliquot annos quendam Magno Liene defunctum aperuit doctrina conspicuus Clar. D. D. *Iohan. Iac.* Wepferus, Medicus Schafhusanus, In quo Lien plane mollis erat instar spongiæ madidæ: Ingrediebatur illum insignis magnitudinis arteria splenica, egrediebatur major vena: tunica admodum densa cooperiebatur; parenchyma absolvebant fibræ mire inter se contexræ, & sanguis valde serosus caverrulas, ex mira fibrarum textura enatas, adimplens: Sanguinem istum penitus, non solum in hoc, sed antea in pluribus lienibus, exiguo labore, detracta tunica elui posse didicir Vir idem eruditus, & fibrarum contextum expressa aqua valde contrahi, ut respectu splenis v. g. bovini, minima ejus portio appareat: aquæ vero immersam protinus mire secundum omnes dimensiones dilatari, spongiæ instar: Similemque fibrarum contextum in Hepate uterino hu-

mano, & in rete mirabili bovino se vidisse fidem facit Vir. Clariss. Idem erit & Hepatis veri fatum, nisi fallunt me auguria: quod eapropter longa maceratione excluso cruore candicat, & levi opera, concreto ibidem sanguine excusso, vasorum suorum nudam texturam revelabit, ut sciat tandem se suo pede metiri, nec Cordis, solita carne præditi, invadat imperium, ut sola separatione vel miscela sanguinis contentum quoque vivat. *Bartholinus Tract. de Hepatis exequiis pag. 28. de constitutione Hepatis. Vide Marc. Malphigij Tract. de Hepate.*

Observatio XIX.

Hypochondrij sinistri Tumor à Lienis magnitudine & duritie.

Latus sinistrum deciduo ex loco superiote lapsu afflixerat Th. Joannis, ex iis fabris qui ligneam ædificiis adaptant materiam: Hinc adhibitis quibusdam unctionibus & fomentis cùm dolorem graviorem non perciperet, livorque qui in cute apparuerat, disparuisset, ab usu medicamentorum quidem abstinuit, sed palliatæ sanationis effectus postmodum sensit & incuriam in eo morte sua luit: Surrexit enim quasi ex insidiis hectica febris, quæ diutius latentem sui causam celare non potuit, dum paulatim latus extrinsecus illæsum in tumorem assurgit, & duriori intus latenti, seseque paulatim dilatanti lienis amplius dat spatium, per quod suam, quot diebus majorem extenderet duritiem; Accedebat anhelandi difficultas, quam quidam rebantur alterius morbi sobolem.

Extinctus itaque & anatomice examinatus, ostendit unicam tot malorum, quibus quindecim mensibus exagitatus miseram traxerat animam, causam fuisse læsum isto lapsu lienem, qui præter modum induruerat, & magnitudine diaphragma premens, anhelandi difficultatem induxerat: Reliqua viscera cuncta visebantur & integra, nisi quod intestinis biliosa quædam circumfundebatur materia. An satius hic fuisset heroico Fiotavantij uti remedio? &c. *Th. Kerckringius observat. Anatom. 33.*

Fioravanti uti remedio &c.) De Lienis ex sectione vide Clariss. *Bartholinum* centur. 4. histor. 51. ubi historia excisi feliciter *à Fioravanti.*

Observatio XX.

Hypochondrij sinistri tensio ob Lienem scirrhosum, sede emotum.

IN rustico renitentiam in sinistro hypochondrio, fere ad ossis Ilij spinam, deprehendo: Lien scirrhosus arcto coalitu sub membranam adiposam adhærebat Reni sinistro. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Observatio XXI.

Lien scirrhosus evadit ut plurimum quoad tunicam abdominis musculos spectantem, potius quam intra parenchyma.

VNum circa scirrhosum Lienis affectum habeo, quod in multis cadaveribus observavi, & est quod superior tunica Lienis, versus abdominis musculos vergens, ita dura redditur, & colore livido donatur, ut scirrhus intra Lienis substantiam videatur, quod falsum esse manifeste patet, & multis Medicis præsentibus sæpe observavi in Anatome molienda. *Hippolitus Boscus de Facult. Anat. Lect. 2. p. 13.*

Observatio XXII.

Hypochondrii sinistri Tumor ob Renem seri copia repletum. 1. Ob renem insignis molis. 2. Ob fœtus ossa in utero licentia. 3. Ob molam ossis Ilij superiori extremitati connatam. 4. Ob abscessum steatomaticum sinistræ abdominis regionis. 5.

§. I. ANte sex circiter septimanas accessit me Chirurgus, indicans monstrosum fœtum pridie natum esse, &c. Cum corpusculum detegerem, vidi ingentem tumorem in abdominis regione sub hypochondrio sinistro, & facta dissecandi copia, adsumpsit mihi comitem Clariss. Dom. *Borrichium*, à quo rogatus cujusnam partis tumorem illum esse crederem? accusavi Lienem: Ille vero hepatis hoc vitium esse indicavit.

Aperto abdomine cum magna circumspectione, invenimus Hepar mole sua naturalem quan-

quantitatem non excedere, ut nec ventriculum nec lienem: cumque intestina tenuia non statim apparerent, credebamus primo intuitu naturam involucro membranoso eadem obvolvisse, & à reliquis abdominis visceribus separasse, sed cum eadem reperiremus detrusa versus os Ilium dextrum, in alias incidimus cogitationes: nam venis magnis per superficiem sparsis præditus erat tumor, & in ejus parte superiore, aliquid rubicundi, instar placentæ uterinæ apparebat: unde quanquam masculus esset fœtus, sperabamus uterum hic nos inventuros, & in eo fortasse fœtum; eoque magis quod in fine cerneremus particulam, qualis est ala vespertilionum cum tuba & teste in mulieribus: sed aperto tumore invenimus eum repletum fuisse copia seri ingenti: venas examinando, deprehendimus eas è trunco cavæ statim sub hepate originem trahere, Tandemque deprehendimus renem dextrum in ejusmodi molem excrevisse, & tumorem illum efformasse, qui tamen Ren & à figura sua naturali, & à substantia plurimum discrepabat, cum crassissimæ membranæ erat admodum similis, Ureter quoque dexter plane erat impervius. *Ioan. van Horne in Epist. Barthol. cent. 3. Epist. 81.*

§. 2. Viduæ N. nephriticæ sinistrum hypochondrium multum tumebat, quidam splenem intumuisse dicebant: Ren sinister in magnam molem undique increverat: *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 3. Catharina N. gravida facta sine suspicione, Fœtus partes molliores putrefactæ per inferiora ejiciebantur, quæ pro sanie ex uteri ulcere manante habitæ: ossa, quæ remanserunt, lienis scirrhus. *Vide tit. de uteri morbis.*

§. 4. Virgo hic Coburgi fuit, florentis & ætatis & constitutionis, pinguioris naturæ, quæ sub onere in aquam de ponte decidit, & ut ego conjicio, casu casum sibi funestum sic acceleravit; Accrescentis Lienis specie primum Chirurgo imposuit Tumor levis regionem Lienis occupans, cui majus in dies incrementum capienti remedia ille adhibuit, sed successus & ægram & medentem destituit; Affectus post semestre mihi à matre dijudicandus domi meæ committitur, sed quia suetum ille naturæ ordinem nimium quantum superare mihi videbatur, ægræ præsentiam meam, quam expetere illa non fuerat ausa (ob suspicionem gravitatis, sponsa enim erat, & ideo à sponso in eandem suspicionem præter meritum rapta) ultro commodavi: Accessi, & circumstantiis omnibus bene expensis, in abdomine excrescentiam quandam, qualis etiam illa sit, sive molam quandam, non in utero, sed extra hunc latitare dixi, nullumque ulli medicinæ fore locum prædixi: menses interim ordinis sui fuerunt tenaces: præter appetitum prostratum, virium imbecillitatem, & circa dorsi medium dolorem, symptomata notatu digna nulla infestarunt ægram, jam sedentem, jam decumbentem: viribus ita abdominis increscentis mole tandem prorsus detritis, debitum naturæ ægra solvit.

Aperto cadavere, pinguem quandam molem, in sinistro præcipue latere latitantem, & intestinis incubantem inveni sed ossis Ilij superiori extremitati, à qua resecabatur, connatam; Bilanci imposita 10. libras pondo civiles illa æquavit: Originem veram non deprehendi, quam tamen non in dicto osse, sed in elatiori sede fuisse, tuberculum ibi extus primo notatum indicavit: Tota massa fuit pinguedo, alienique nihil dissecta exhibuit: Circa mesenterij principium alia quædam pinguis portio (hinc ille in dorso dolor quondam) duarum præter propter librarum reperta, pinguem quandam materiam, puri consistentiæ ratione similem, nondumque compactam continuit, Ita sine dubio data per casum alicubi è vena quadam disrupta, materia, natura solers & nunquam otiosa, massam illam elaboravit, ad quam pinguior sanguinis pars, quæ partibus reliquis fuisset distribuenda, confluxit. *I. Christianus Fromannus Med. Coburgensis in miscellaneis curiosis anni 1671. observ. 17.*

Generationis modum ejusmodi Tumorum, qui ab impetu in aliquam partem, citra aliam læsionem, oriuntur, explicat *Platerus* Praxeos lib. 3. cap. de Extuberantia: Succus, *ait*, nutriens singulis corporis partibus nutriendis idoneus, ex sanguine qui illis distribuitur, & apponitur assimilaturque genitus, sicuti si modicus & laudatus est partium substantiam alendo, eam in sua mediocritate conservat, ita si quantitate vel qualitate peccet, pro horum ratione nunc generalem aliquam extumescentiam, nunc particulares aliquos tumores producit, quod dupliciter fit, vel genita alia veluti in partibus substantia, vel ea saltem adaucta, Genita veluti nova & superflua in partibus substantia, quæ illis vel innascitur, vel adnascitur, vel adhærescit, Tumores diversos succus ille qui partes nutrit, producit, Idque quia vel luxuriat, & quantitate potius quàm qualitate peccat; tunc enim præterquam quod partium substantiam conservat, superfluam quoque simul in iis gignit, parti quam alit nonnihil similem, & pro illius ratione, nunc mollem, nunc duram, vel etiam crassiorem: &c. In carnosis partibus succus nutriens, carneos tumores intus forisvè producit, vel ob copiam quando exudat, vel alioquin abundat: Exudans è carne succus, ob cutis tunicarumque, quibus obvolvitur, quibus succus coërcetur, & venarum succum hunc deferentium oscula oblitescant, defectum accidit, ut si succus carni accrescat, novamque veluti carnem illi adhærentem, & ab ea protuberantem gignat, varia sarcomata producuntur; veluti in ulceribus carne impletis, necdum cicatrice obductis, succo ex ea expullulante, excrescentia carnis gignitur: Sic tunica oculorum, in illarum erosionibus, ulceribus, polypum; Si gingivæ eodem mo-

do afficiuntur, Epulidem producit: Intrinsecus quoque tunicis carnosarum partium divulsis, succo extra ipsas se diffundente, Sarcomata gigni possunt: Sicuti ex contusione, per quam tantum illæ divelluntur, oscula que venarum nonnulli patefiunt, necdum gravior læsio fit, aut suppuratio vel exulceratio sequitur, sensim quandoque carnositates ejusmodi excrescunt relinquunturque: Abundantia hujus succi si accedat enarratæ causæ, eo citius ejusmodi sarcomata prodibunt; cui vel plethora occasionem dat, vel sanguinis ad partem aliquam sæpe reperita attractio à variis causis promota: Inter quas & impetus alij in partem aliquam, citra læsionem facti, succum tunc in partem allicientes, hoc possunt efficere: Quod ut in hac aliave parte fiat, partium dispositio apta ad recipiendum, plurimum adjuvat.

§. 5. Mercatoris Antverpiensis famulus 26. circiter annorum, duritie splenis affigi putabatur, & ramice simul carnoso testis sinistri: in quo curando omnis medicantium industria consumebatur:

Quo mortuo, & cadavere aperto, animadverti vastissimum abscessum, qui totam abdominis regionem sinistram, ab ipso diaphragmate ad inguen usque deorsum, adeoque ad umbilicum ipsum latè extensus adimpleverat: imo cujus haud exigua portio per inguen in scrotum descenderat, & Sarcoceles specie Medicos deluserat: Hujus abscessus vastitati omnia ventris, illa in parte, viscera cesserant: intestina universa in dextram regionem compulsa jacebant: Dissecto autem tumoris monstrosi utriculo, deprehenditur materia substantiæ cerebri simillima, tunica firma & peculiari vestita, absque fœtore ullo, tantæ copiæ ut amplissimam paropsidem adimpleret: Posset non male ad steatomata referri. *Smetius miscellan. lib.*10. *p.*523.

APPENDIX.

De Tumore hypochondrij sinistri, Lieni adscripto, à pituita viscida intestino colo conclusa orto.

VIro quinquaginta circiter annos nato, & Tumorem in sinistro hypochondrio prægrandem, inæqualem durumque, brachiumque æquantem, ac dextrorsum secundum frequentissimum coli situm protensum, atque Lieni ab aliis Medicis adscriptum, habenti, una cum aliis hypochondriacæ affectionis symptomatibus, ante annos 20. Amstelodami, sequens linimentum ac empl. toti superiori abdominis regioni applicandum præscripsi, præter pilulas ex Gummi paratas: quorum ope paulatim emollitus ac maxima ex parte sublatus Tumor. *℞. ungu. alth. com. ol. cappar. aa.* ℥j. *philosoph.* ʒij. *misc. f.* Linimentum. *℞. G. Galbani, bdellij. ammoniac. aa.* ℥ß. *thuris masc. myrrh. aa.* ʒij. *Opij Thebaic.* ʒj. *dissolvantur in aceto scyllit. iteramque inspissatis adde cera citr. colophon. aa.* ʒiij. *Balsam. Peruvian. ol. Philos. aa.* ʒj. *ol. Terræ* ʒß. *carvi stillat. scrupul.* ß. *Terebinth. ven. q. s. misc. f. s. a.* Emplastrum extendendum super alutam; eamque formatam prius secundum Tumoris amplitudinem, & figuram charta ei imposita & dissecta observandam: Eo Empl. fœliciter usus sum, non semel enim ipsum in Flatuum & Tumorum inde ortorum discussione efficax comperi: *℞. G. Galbani aceto squill. ppti scrupul.* ij. *vitrioli martis ad albedinem igne blando lente calcinati, mastich. elect. aa. scrup.* j. *castor. opt. myrrh. rub. aa. gr.* 15. *croc. orient. scrup.* ß. *Trochis. alhandal.* ʒj. *Resin. Gialapp. scammon. aa. scrup.* j. *ol. cortic. gtt.* 6. *misc. f. pil. n.* 50. *inauranda*: Harum Pilularum tres pluresvè assumantur post cœnam in introitu lecti, aut mane stomacho vacuo quinque aut tot quot desiderabuntur: Pituitam vitream, ante correctam, blande educunt. *Franc. de le Boë Sylvius Prax. med. l.* 1. *c.* 14.

OBSERVATIO XXIII.

Hypohondrij dextri durities à Scirrho in fundo ventriculi & colo intestino.

VEtula illa quam aliquoties hic mecum invisisti plane extenuata obiit; Cadaver apertum, Inventum est Hepat omnino putridum, adeoque fœtidum, ut nullus fœtorem sufferre potuerit: Durities quam ipsemet non raro mecum in hypochondrio dextro palpasti, scirrhus erat, qui intestino colo & fundo ventriculi tenacissime adhærebat: Hinc vomitus continuus & egerendi difficultas. *Fabritius Hildanus, observ.* 86. *cent.* 2.

OBSERVATIO XXIV.

Hypochondrij dextri Tumor ab Utero eo delato, cum dolore.

INsignem tumorem in anu nostri gerontotrophij, juxta mecum videre Medici quamplurimi: Elevabat is latus dextrum, illo ipso loco quem Jecinori destinavit natura, cum tubere manifesto, & dolore satis vehementi: Imo cum tanta partis gravitate ac distensione, ut multi crediderint ipsum Iecinoris viscus in eam excrevisse molem.

Sed

Sed scalpellum post mortem cadaveri adhibitum, docuit luce clarius tumorem hunc non jecinori sed vulvæ adscribendum: relaxatis namque ligamentis, attraxerat illa *tantum bilis vitellinæ* in se, ut inde distenta adæquaret caput pueri, vel bimi, vel trimi, innatans etiam eidem bili, quam instar alicujus gelatinæ per intestina vidimus ubertim effusam; *Tulpius lib. 3. cap. 31.*

Apposite *Aretæus lib. Acut. 2. cap. 40. In mediis ilibus mulierum vulva posita est, muliebre viscus, animalis ferme naturam adeptum*: Movetur quippe per se, vel versus ilia ac jecur, vel thoracem aut alia viscera; in quibus excitat sæpenumero infinita incommoda, defatigantia nonnunquam ingenia etiam acutissima: Sed prout variant ipsius morbi ac symptomata, pro eo etiam discrepat frequenter ipsius situs: modo uni loco rigide adstrictus, modo vero vagus: quæ discrimina producuntur à ligamentis ipsius vel intensis vel remissis: quorum ope cum adligetur vel ilibus vel inguinibus, sequitur necessario ad illorum motum, vel sursum, vel deorsum, vel oblique trahi vagum ac errans hocce viscus: Vultis evidens fluctuantis hujus motus exemplum? considerate attente formidabiles uteri suffocationes, sed potissimum insignem illum tumorem supra adductum.

Tantum bilis vitellinæ &c.] A cujus congelaræ massæ lentore ut originem traxit morbus, duodecim annos ægram infestans, sic verisimile est, continuum ipsius dolorem fuisse ex acri erosione bilis; quæ etiam plurimum damni dederat reliquis extis, sed imprimis mesenterio cujus membranas impense inflammaverat, uti quoque & vesicam pure repletam.

Observatio XXV.

Hypochondrij sinistri Tumor & murmur, ab humoribus & flatibus in ea Omenti cavitate conclusis quæ ibi sita est.

Cum Omentum venas à Porta capiat, & quidem superior membrana utramque gastro epiploiden dextram & sinistram, inferior epiploidem dextram & posticam, arterias, totidem à cœliaco & mesenterio ramo, facile humores vitiosi omnis generis in id confluere possunt; Et cum Omentum iis tantum partibus adhærescat ad quas rami splenici surculi perveniunt, facile etiam à liene humores vitiosos & fæculentos suscipere potest, & præcipue ea in parte Omenti humores vitiosi multi sæpe cumulantur, quæ est inter lienem, septum & ventriculum, & inprimis in cavitate illa Omenti in sinistro hypochondrio sub diaphragmate, ex ventriculi, omenti, coli & viscerum connexu orta & exitum non habens, sed ita conclusa ut aquam continere possit quam D. *Salomon Albertus* de Scorbuto ⊙. 72. stagnare aqua vidit & postea etiam diligenter scripsit. *Hier. Fabritius* in historia Omenti: de qua accipiendus aphor. 54. 7. *Quibus inter ventriculum & septum transversum phlegma clauditur & dolorem affert, in alterutrum ventrem viam non habens, iis per renes in vesicam verso phlegmate morbi fit solutio*: Et non raro accidit ut humoribus, imo & flatibus in hisce locis cumulatis Lien frustra accusetur, materia in Omento consistente, & sæpe abdomen in sinistra parte versus umbilicum in Tumorem attollente: Accidit etiam nonnullis ut dum ventrem comprimunt vel attollunt, aut moveret, sonum & strepitum quendam in ventre audiant, quod evenit ob humores & flatus in hac omenti cavitate conclusos, hosque nonnulli ἐγγαστριμύθους appellant. *Sennertus Pract. l. 3. p. 3. cap. 8.* Atque accidit sæpe ut Lien vel Colon vicinum eo nomine incusetur, cum tamen iis salvis in ea cavitate humores vitiosi hæreant ac pertinacissime in hac cavitate humores sæpe hærent, & frustra purgationibus tentantur, ac nonnisi fortioribus vomitoriis, vel thermarum ac acidularum usu evacuantur. *Idem ibidem parte 5. sect. 1. cap. 2.*

Additamenta.

Observatio I.

Hypochondrij sinistri tensio insignior, ob lienem tunica cartilaginea donatum.

Sciniarium quendam aperui, cui cum ὀρθοπνοϊκῷ esset *sinistrum hypochondrium* semper erat *tensissimum*: In eo Lien ex media sui parte substantia quadam cartilaginea incrustatum erat; quam quoniam à Liene nullo negotio separari potuit, adhuc adservo, Ulterius cadavet perscqui non licuit. *Ex Schedis Greg. Quecci, Iohan. Helwisius Observ. 57.*

Similis cartilaginea substantia ab aliis observata est à Cl. *Gasp. Bauhino* viscus hoc tunica aliquando instar cartilaginis colore & crassitie ac duritie intectum esse lib. 1. Theat. Anatom. cap. 43. scribitur, qualem ab Andernaco notatam, à se quoque in cadavere hydropico observatam subjungit. Imo sæpius eum ita incrustari tradit Riolan. Encheir. p. m. 141. Talem constitutionem adfuisse judicaverat Tulpius lib. 2. Observat. cap. 28. (ubi quoque exemplum cartilagineæ ejusmodi crustæ in eunucho proponit) cum costas pulsantem deprehendisset lienem. Se vero tale quid sæpe observasse notat Riolanus in appendice ad locum cit. Inflammationi potius splenis pulsationem illam adscribens à qua tam valide costæ collisæ fuerint ut ictus perciperentur: Videtur nempe à sero crassiore, fibrillis membranæ Lienem incingentis sese insinuante easque emolliente ac distendente, tandemque ulterior mora magis & magis condensato originem trahere crusta illa cartilaginea. Hinc in magnis istis Lienibus quos viri maximi, Ant. de Pozzis, Th. Bartholinus &

DD. Wepferi descripserunt, crassas ubique adfuisse tunicas memoratur, quas forte longior ætas in similem cartilagineam substantiam transformasset. *Lucas Stroetkius Junior Scholio in doctam Observat.*

OBSERVATIO II.

Hypochondrij dextri Tumor ab Epiploo illuc devoluto.

Aperto cadavere D. *Fayeti*, quem hydropis pectoris extinxit, Epiploon totum in hypochondrio dextro repertum, inter diaphragma & jecur detrusum, præter modum pingue, trium librarum pondus excedens; unde manifestum fit partem illam ad varias imi ventris partes deferri posse, inibique inducere tumores, de quibus dubium semper judicium ferendum; eo quod illorum materia præcise dignosci nequeat. *m. Caronius in Zod. med. Gall. Februar. Obs. 4.*

Illorum materia) Ex Hippor. 7. aph. 53.14. de morbis, & 1. morb. mul. impuritatem & illuviem hepatis, sed præsertim lienis excipit, Idem à *Riolano*, *Rossetto*, aliisque observatum.

Hydrops Pectoris) An forte ex hac omenti constitutione illius causa deducenda? Ex quorundam Anatomicorum observatione, ductus quidam adsunt à ventriculo ad Omentum, potum citissime transvehentes, hinc ad renes; Id ut fiat Epiploon constitutionem & raritatem naturalem obtinere debet; Crassiore illo reddito & obesiore, meatus illos occludi necesse est, ingestosque liquores alio deferri, qui si ad pectus, hinc hydropis origo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XVII.
DE HYPOCHONDRIORUM DOLORE.

OBSERVATIO I.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis phlegmone in Peripneumoniam desinente.

N. GEMMINGER incidit in dolores capitis, inquietudinem, calores febriles, existimans esse reliquias vini fumantis, negligit opem medicam, indifferenter vino utens: Increscente morbo, nono die consuluerunt me: vena secanda erat, sed ob vires debilitatas alvi fluxu multorum dierum, cucurbitulas imperavi, delirabat, substiterat alvus, 14°. moritur: Dum viveret, taciturnus erat, frequentia hominum colloquia non affectabat, melancholicus, & per intervalla vertiginem mane jejunus patiebatur.

Aperto cadavere, *inveni quod prædixi*, Inflammationem Hepatis, cui peripneumonia supervenit: Hepar subrubens, interius flavescens, totum hypochondrium dextrum occupans, amplum ad stuporem, innatans bili, quæ causa fuit Doloris dextri lateris, paululum supra nothas costas, & inde lividitas ab aure dextra ad infimas costas per medium dorsum exteriùs, in sinistro nullo comparente, animadversa est: cordis adhærebat dextro (*ventriculo*) vesicula justæ magnitudinis, continens in se sanguinem atrum: Pulmones parvi, nigri & semiputridi: Meo judicio, si natura morbum protraxisset, vel repentina suffocatio, vel ex scirrhoso Hepate hydrops illi contigisset. *Ex observat. I. Frid. Trassselmannij.*

Inveni quod prædixi &c.) Sæpe in diagnosi Hepatis inflammationis errare contingit, sed hæc præcipua signa sunt 1. gravitas in dextro hypochondrio, quæ à repletione & distensione Hepatis oritur, viscus enim amplum & compactum, si humore multo turgeat, grave evadit, cum molestia dum corpus à latere in latus devolvitur. 2. Dolor in uno, duobus, vel tribus locis perceptus, gravativus in Hepatis regione, Si inflammatio suspensoria ligamenta obsidet, tensivus est circa nothas costas, Imò ad jugulum usque pertingens per communicationem membranarum: Febris, magis vel minus acuta pro natura humoris peccantis, fere noctu ingravescens: 4. Dyspnœa, ob viciniam Hepatis & diaphragmatis, & hoc infra à gravitate illius depresso, & in motu impedito ab intumescentia: Hæc signa pathognomonica. Æquivoca sunt Tussis sicca & molesta, pulsus durities, inæqualitas, cibi fastidium, sitis intensa, linguæ color primo ruber, deinde niger; Ictericus totius color, urina rubra flamma, acris, difficilis in latera decubitus, alvus adstricta.

Inflammationem hepatis) Hepar vasa habet, arterias, venas, nervos, lymphæductus, venas lacteas. Arterias exiles à cœliaca, easque innumeras: Venas, ut *venæ cavæ* radices, in duos vel tres insignes ramos albicantes, in parte gibba coeuntes, &

Portæ surculos, triplo fere plures: Venæ hæ aliàs in interiore perenchymatis parte sunt valde tenues, ad obstructiones proclives: Sanguis in hisce vasis obstructis subsistens, & in motu suo versus cor turbatus, facile inflammationem parit. Ea de re notabilis est historia apud *Hildanum*, ubi Chirurgus narium hæmorrhagia magna laboranti, cucurbitulas magnas ad regionem hepatis affixit, sed successu infelici, hepatis enim inflammatio sequuta: Ideo *Hildanus* dicto exemplo permotus (quanquam *Galenus* 5. meth. ad narium hæmorrhagiam eas affigi suadeat;) topica potius quam eas adhibet.

Observatio II.

Hypochondrii dextri dolor ab Abscessibus in Iecore, Vomicis, Suppuratione,

§. 1. Conquerebatur quidam aliquot abhinc annis Paravii de febricula nullis remediis cedente: *dolor* tandem successit *in hypochondrio dextro*, tumorque Iecoris cum difficili respiratione; Existimabat nonnemo esse inflammationem jecoris, contra *Sala* noster esse Iecoris abscessum divinabat, qui se per venam in thoracem expurgaret, unde difficilis respiratio & copia puris: Post paulo æger morti cessit.

In aperto cadavere ingens Abscessus in jecore inventus, *unde prorsus computruerat*, & totus venæ cavæ ramus superior illo pure repletus cernebatur, totaxque humiditate ista abundabat: *Bartholinus cent.* 4. *observ.* 18.

Prorsus computruerat] Mirum in viventibus tam facile Hepar computrescere, cum in mortuis & elixatum diutissime asservetur: Hinc *Plinius* lib. 11. cap. 37. Jecur, *ait*, in mortuis vetustatis patiens, centum durare annos obsidionum exempla prodidere: Firmat *Riolanus* Anthopogr. lib. 3. cap. 19. qui vidisse se ait jecur humanum ab anno elixatum, quod sub scamnis scholæ medicæ asservatum fuerat, nullo modo corruptum, & rancidum, cum odorem redolentem qui est in recens elixato: Facilius corruptionis in viventibus causam affert *Hippocrat.* lib. de veteri medic. Hepar propter teneritudinem & sanguineitatem absque doloribus esse non potest, & propter has causas dolores acutissimi & frequentissimi circa eum locum contingunt, suppurationesque ac tubercula plurima.

§. 2. Vir Sexagenarius ex vitæ incommodis, aëre pluvio & victus inopia, in cacochymicam totius constitutionem superiore autumno inciderat: inde obstructiones viscerum febresque, quibuscum colluctatus, circa initium Februarii anno 1640. in nosodochium delatus est, sed jam in tantum increverat malum ut omnia quæ præscribebantur irrita essent: Sed præcipue de summo Dolore ad hypochondrium dextrum querelus semper erat ab affecto hepate, ut tum etiam facile conjicere erat, quia venter, & præcipue pedes, œdematoso tumore inflabantur: obiit in hoc statu 18. Februarii.

Aperto cadavere statim mortis causa apparuit, Hepar enim conclusum in se habebat fœdissimum abscessum, pure viridi, teterrimique odoris refertum, quod partim in abdominis capacitatem evacuatum erat, sed majore tamen sui portione adhuc intra cavitatem continebatur: Ejusdem puris teterrimi pars omento & mesenterio innatabat & utrumque nigro colore tinxerat: In abdomine alia satis bene erant constituta, nisi quod exteriores omnium partium membranæ eodem colore infectæ essent. *O. Heurnius obs.* 22.

§. 3. Non ita pridem in Collega nostro, qui abscessu in simo hepatis concepto febre lenta extabuit, id observavimus: Namcum simum hepatis abscessu detineretur, dolores etiamnum sentiebat circum membranas hypochondrio dextro obtentas, unde hoc? Per cœcos ductus resudabat ichor acer à simo hepatis in gibbum, & ab hoc in vicinas membranas & in diaphragma ipsum, ibi dolores acerrimos concitans. *Bellonius lib. de convulsionibus.*

§. 4. Illustris Theodori de Mayerne, Britanniæ Regis Medici, uxor, hypochondrii dextri dolore cum febre subito correpta est: Octavo die ab invasione morbi obiit: Nephriticis doloribus toto octennio vexata fuerat.

Exenterato cadavere, exploratoque jecore, discissum id ingentem puris copiam ostendit, Ambo autem renes vitiati: Dextri nihil præter membranam superstes erat, absumpto omnino parenchymate: Intra eam continebatur lapis unciæ pondere, caniculam referens, capite enim pedibusque quatuor cum trunco donatus erat: Eum ambiebant 60. calculi. *Ex communicatione D. D. Gedeonis Chabrei Medici Genev.*

§. 5. Uxor Dom. *Miége* Typographi Genevensis, annos nata 20. tertiò à partu die, Mense Januario anno 1670. Pleuritide sinistri lateris corripitur; Toto graviditatis tempore de Hypochondrii dextri dolore conquesta fuerat: Ob doloris urgentiam, aperta fuit salvatella manus dextræ, admotis simul ac semel internis femoribus cucurbitulis, ne retraherentur lochia; Sanguis è vena eductus in thrombum carniformem coiit, quem dissolvere non potuit aqua calens; unde difficilis morbi argumentum depromptum est, ac concretionis indissolubilis sanguinis qui in latus confluxerat: Obiit autem nona à partu die.

Dissecto me presente mortuæ abdomine, puris copia in eo reperta est, ab abscessu circa gibbum hepatis disrupto eo delati; Vesica fellis materia purulenta referta erat: In tho-

racis parte, quam fatigaverat dolor, disrupti quoque abscessus notæ erant: Uterus inflammationis quoque reliquias ostendebat & gangrænæ imminentis notas, à violentiori secundinarum restitantium evulsione.

§. 6. Bononiæ secui quendam diuturno morbo undique absumptum, cujus Jecur ita putridum ac purulentum fuit, ut integræ hepatis substantiæ vix quadrans restiterit: Lien solito major erat; forsan in jecoris tanta corruptela consummationeque *Iecoris vicem gessit*. Et totum corpus, quod ex cutis colore, aliisque humoris melancholici signis conjicere licuit, melancholico sanguine nutritum fuit.

Adjiciam hic historiam huic similem, notatu utilem, Apostematum Jecoris cognoscendorum gratia: Anno 1570. Noribergensis quidam natus annos 42. totus cholericus, levi tussi correptus, de molesto quopiam *Hypochondrii dextri dolore*, edendi appetitus amissione, Totius corporis languore, æstu affatim & plerunque faciem manuumque palmas, pedumque post cibum plantas invadente, ac oris ariditate conqueri cœpit; Vimorbi crescente, viribus decrescentibus, corpore extenuato, totius anni spatio post fuit coactus decumbere ac medicorum opem implorare: Usus est multis Medicis, meque tandem accersiri jussit: Invenimus inter cætera febrim erraticam quandam, atque tumorem durum tensivumque in Hepatis regione, ad medium ventris & umbilicum usque protensum; febris minime erat intensa & periodica, sed hecticæ similis, quæ incerto tempore subinde per totum corpus diffundebat æstum solito majorem, qui interdum prius, interdum tardius remisit: Magis potus quam cibi desiderio tenebatur, ut fere semper hominibus qui similibus affectibus, vel etiam Hepatis magnis obstructionibus, aut scirrhis, quibus calida intemperies accedit, usu venite solet: Tumor erat durus cum magna tensione & vehementi punctione, doloreque ulceroso conjunctus, quamvis neutri lateri incumbere potuerit, tamen facilius dextro, atque sinistro; ad quod quid ponderosi in corporis commotione perlabi sensit. Alvus erat difficilis, & cum clysteriis vel lenientibus pharmacis commovebatur, exibant fæces pituitosæ & biliosæ corruptæque: Urina fuit subflava tenuis, cum pauco sedimento eoque divulso: Punctio, quæ ægro omnium molestissima erat, nullis unctionibus, emplastris, &c. remisit: Tandem Barbitonsor quidam, doloris mitigationem pollicitus, imposuit cataplasma anodynum, emolliens & suppurans, unde tumor crevit, efferebaturque magis ad umbilicum, & dilatabatur ita, ut quidam suspicati sint hunc morbum in hydropem terminaturum: Aliquot diebus post in ilio dextro in conspectum venit tuber, quod barbitonsor existimavit ab apostemate inter musculos abdominis genito prodiisse, quare apertionem suasit: Ego cum nec undationem, nec alia suppurationis signa manifesta deprehenderem, conatui barbitonsoris restiti: Æger morbi molestiæ ac diuturnitatis pertæsus, permisit sibi à barbitonsore lapidem causticum (ab incisione enim abhorrhebat) apponi: Hic lapis triduo, maximo ægri dolore ac cruciatu, abdominis musculos ad peritonæum fere usque perrosit, & antequam abdomen penetraret, pus in folliculo collectum intus, folliculum rupit, atque per abdominis cavitatem, inter peritonæum & intestina dispersum est; Tumor desiit, durities evanuit: eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit,

Aperto corpore, invenimus vomicam simæ parti hepatis (cujus non patum putrefecerat,) connatam, eamque satis magnam atque apertam: reliqua fuere satis sana. *Coiter libello observat. Anat. Chirurgic.*

Iecoris vicem gessit] Lienem sanguinem conficere multis rationibus conficiunt *Varolius, Posthius, Jessenius, Platerus, Bauhinus, Sennertus, Gaspar Bartholinus*, & alii: Sed condonandum isti sæculo, quia ignoravit quæ posteris jam innotuerunt, venæ enim lacteæ docent, detectæ ab Asellio, nullum chylum, seu crassum, seu tenuem, à mesaraicis venis trahi, aut usquam deferri, sed per lacteas tantùm ad Hepar, non Lienem, Adhæc ligatura in vivis monstrat nihil per mesaraicas ad Lienem deduci, sed contra à Liene ad mesaraicas: Rationibus addictis id ex parte damus, fieri sanguinis quandam in Liene generationem, non ex chylo, cujus hic nullæ viæ, sed ex sanguine arterioso à corde transmisso. *Th. Bartholinus Anatom. reformat. lib. 1. cap. 16.*

§. 7. Iuvenem publice dissecui qui ex Iecoris suppuratione obierat: Huic simæ jecoris partis ea portio quæ in dextro est hypochondrio, incumbens reni dextro, sphacelo correpta erat, tota livida, ad nigredinem accedens apparebat illa portio; intusque tanta puris albi & concocti continebatur copia, ut 20. libras pus effluens æquaret: Huic ren dexter quoque totus purulentus erat & plane consumptus, nihil præter membranam externam superstite: Eidem diaphragma, qua parte in sinistro latere Iecoris accumbit, magno foramine exesum erat, adeo capaci ut duos pugnos admitteret *P. Pavvius obs. 7.*

§. 8. Anno 1598. Danus studiosus apertus ex inflammatione Iecoris qui obierat:

Gibba Iecoris pars duobus locis ulcus ostendebat, penetrans ad Iecoris interiora, Iecoris parenchyma conglomeratum velut cernebatur, ac avulsum à membrana cingente, ita

ita ut cavitas conspicua in jecore cerneretur, è qua dimidia urna puris fœtidi se effundebat. *Idem observ. 27.*

§. 9. Miles Anglus inflammationem Hepatis passus, cum frustra tentata essent remedia dolor remisit, sed desiit malum in fluxum hepaticum.

Aperto cadavere, invenimus loco Hepatis solam membranam ipsum vestientem, satis crassam, instar sacci, cui adhuc portio saniei, loturæ carnium similis inerat, qualem longo tempore excreverat. *Bontius observat. 9.*

§. 10. Matrona hydropica sæpius de lateris dextri dolore conquesta fuerat, nec in illud latus decumbere potuit: Illi ab obitu, in dextra parte, ad Hepatis regionem, membranæ adnatus erat abscessus magnus, pure fœtidissimo repletus: *Bartholinus centur. 4. historia 25.*

§. 11. Dom. de Lozieres, dolore hypochondrii dextri per plures annos conflictatus fuit: Aperto ejus cadavere, Hepar magnum, multis abscessibus refertum inventum est, & materia quadam indurata, vitellos ovorum colore referente repletum. *Cattierus observat. 9.*

§. 12. Æger temperamento bilioso, dolore acerbo circa regionem hepatis laborabat, pro pleuritico curatus; Cujus secto cadavere vomica in hepate, cum maxima puris coacervatione inventa fuit. *Panarolus Pentecoste 1. observ. 37.*

§. 13. Ego visitavi Scipionem Oliverem, cujus Jecur inflammatum & purulentum statim judicavi: Alii vero febre maligna vexari crediderunt, ideo bezoarticis illum tractarunt quæ in hoc casu omnino irrita fuerunt: Ego putabam *secundum esse locum è regione* ut pus egredi posset, quod remedium cum fuerit derisum, 17. obiit.

Post obitum jussi ut aperiretur cadaver, quem miser vivens digito ostendebat, summa torqueri afflictione: Invenimus Jecoris tunicam à parenchymate separatam, & inter illud spatium, quinque libras puris albi, sicuti prædixi. *Sanctorius comm. in partem 4. cap. 94. Artis parvæ Galeni.*

Hippocr. 7. aphor. 46. ait Quibus purulentum jecur aduritur, si parum pus effluat & album, salvos fieri: si subcruentum & fœtidum ac fœculentum, perire: Nostrates omnes jecore purulentos deploratos judicant: Curatio autem non adeo est difficilis ut non possit cum aliqua salutis spe tentari, sed ægri & adstantes eam non permittunt: Præterea Medici timentes ne pus subcruentum & fœtidum inveniatur (quo casu certo pereunt) verentur ne mortis culpa ipsis adscribatur; quod revera vel sæpissime mirificas medicorum operationes impedire solet. *Idem ibidem.*

Secundum esse locum è regione] Patavii quidam deplorato Jecoris ulcere laboravit, homo robustus alias & nauticis laboribus addictus: Huic Medicus Venetus clarissimus H. S. præter reliquorum Medicorum consilia curavit abdominis partem in regione jecoris novacula apetiri, ut plurimum puris per vulnus efflueret. Unde postmodum bene curato vulnere homo superstes mansit, & triennio post saltavit ac laboravit, nihil sentiens incommodi: *Capivaccius Pract. lib. 3. cap. 23.* Phlegmonem Jecoris feliciter curatam vidi anno 1668. in pedissequa Nobilissimæ Matronæ Dom. de *Rozet*, Gratianopolitana, cui post febrem continuam, icterum, apositiam insignem, hypochondrii dextri dolorem, cum gravitate, emersit tumor in regione Jecoris, cui pyroticum admoveri jussi, triduo post adacto in escharam scalpello, pus copiosum album, erupit; hinc decocto traumatico &c. sanata: Chirurgus, alias peritus, nomine *Sabourin* in musculis abscessum esse contendebat, quod omnem jecoris abscessum lethalem esse censeret; sed tumoris circumscriptio, atque enarrata symptomata aliud mihi persuadebant.

§. 14. Vidi Pistorem quendam, qui cum in itinere se fatigasset, ac in gramine dormivisset, querebatur de aliquo, at non valido dolore Hepatis: febricitabat non ardenter, interdum leipothymia tentabatur.

Cum obiisset, hepatis parenchyma, intacta ac integra membrana, in pus merum degeneraverat. *Heurnius comment. in aphor. 45. sect. 7.*

§. 15. Ioh. Tassinus dolorem lateris querebatur & ad regionem Hepatis, iis locis pungentem se dolorem & lancinantem percipere ac sentire narrabat, 7. die interiit: *Præter thoracica vitia* magna quoque puris materia transfluxerat in hepatis regionem, & ibi conclusa erat. *Ballonius lib. 2. cons. 6.*

§. 16. Vir 30. circiter annorum, ante triennium Tumore corripiebatur in inguine dextro, hic cultro Chirurgico apertus purulentam exhibebat materiam, cujus effluxus in hoc tempus durabat: Clariss. Medicus *Dortmond* (cujus curæ jam à longo tempore subjectus) quoties dum viveret æger latus dextrum imi ventris manu premebat, toties dolore afficiebatur gravissimo, imprimis ubi Hypochondrium attingebat, unde Hepatis abscessum adesse suspicari cœpit, imo in ultimum vitæ terminum constanter asserere haud dubitavit: Ex nullo levamen majus unquam percepisse ægrum Medicus idem referebat, quam ex Decocti Diuretici in Nosocomio usualis usu.

Decembris 26. 1671. defuncti cadaver examinavimus, & exhibuit se triplici loco collectio purulenta, materia omnino existente diversa: Primo enim offerebatur loco eo quo in inguine, circa marginem ossis Ilii exitum dicto tempore habuisse purulentum humorem

rem diximus, materia granulosa, subrubra, notabili satis copia: occupabat hæc non solum spatium illud quod est inter peritonæum & partes ipsi impositas, quæ etiam ipsæ valde hic corruptæ, verum extendebat se hic factus sinus pure repletus, ad postica lumborum, terminum, uti explorare dabatur, in ipso osse sacro assumens: Loco huic continuus, exigua licet apertione, alter similiter pure, ast aquoso magis, repletus, occupabat hic inania abdominis, ejus magnitudinis quam palma manus regere vix licebat: Variæ hic notabantur perforationes ad imi ventris cavitatem penetrantes, per quas liquori purulento concedebatur distillatio in cavum dictum: apertiones has, quandoquidem valde exiles, nonnisi tenuior materia transire potuit, copiosa hæc valde universam fere cavitatem replens: Colon intestinum arctissime huic purulentæ patti cohærebat, sic ut nonnisi cum putis effluxu notabili separari potuerint: Hisce sic notatis, Hepatis examen aggressi sumus, inveniebatur hoc maxima parte, ea nempe quæ dextro detinebatur hypochondrio, purulentum, adeo quidem ut parenchymatis bene constituti vix particula aliqua occurreret, nisi circa partem inferiorem acuminatam; suppuratio hæc in tantum se extenderat, ut loco eo, ubi diaphragmati jungebatur, Hepatis (arcta hæc connexio erat) sola tunica integra superesset, parenchymate omni in pus mutato: Eo loco ubi costarum spuriarum cartilaginibus vicinum Hepar, nexus firmissimus observabatur, quo solo pus bonæ notæ, valde consistens, largiter effluebat: Pars Hepatis sinistra, ultra ligamentum suspensorium umbilicale, bene satis se habebat: In visceribus aliis vix aliquid vitii occurrebat nisi quod Pulmo sinister arcte cohærebat lateri: Cordis ventriculus uterque corpus continebat album, lentum, crassum, quale solet esse quod Polypus cordis dici solet: Rarius, si unquam, notatis annumerari meretur, quod in utroque latere à subclaviis vasis, ad costam octavam descendens, venæ atque arteriæ inventæ fuerint, per costarum medium, loco septem aut octo digitorum transversorum latitudine à vertebrarum corpore, distante, cursu anfractuoso, variis hinc inde ramulis exeuntenribus incedebant, similiter ac aliis locis ubique sibi vicinissimæ. *Gerardus Blasius observat. med.* 10.

§. 17. Dominus N. molestiam & pondus sentiebat in dextro hypochondrio: Jecur putridum habebat, infra quod abscessus pure refertus. *Vide tit. de Palpitatione cordis lib.* 2.

§. 18. Cuidam aderat febris, dyspnœa, dolor acerbus supra regionem hepatis: Vomica in hepate, cum maxima putis coacervatione inventa est. *Vide lib.* 2. *tit. de Pectoris dolore.*

§. 19. Clariss. *Adrianus Spigelius* prehensus est febre, cum tensione & dolore Hypochondrii ad claviculam usque: Aderat abscessus in concava Iecoris parte. *Vide lib.* 4. *tit. de Febribus.*

§. 20. Matronæ ad Hepatis regionem membranæ adnatus erat abscessus magnus, unde de dextri lateris dolore sæpe fuerat conquesta. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio III.

Hypochondrii dextri dolor ulcere in gibba ejus parte excitato.

Mulier dolore gravi in dextro hypochondrio torquebatur, color ejus quasi Icterol borantis: corpus extenuabatur, tumor pedum aut ventris successit nullus, urina rubicunda Iecoris phlegmonem præse ferebat, nec deerat febris. Cum dolor nullis remediis cederet, vitæ finem fecit.

In Iecoris convexa parte, magnum amplum & *profundum ulcus* in conspectum venit, quod verisimiliter inflammationi successit. Fuere ipsi viscera, atque ipsum Iecur, sensu prædita, contra plane quam illi cui citra dolorem viscera computruerant. *Dodonæus c.* 28.

Magnum ulcus &c.] Ulcus Hepatis inflammationi potissimum succedit, si illa ad suppurationem perducatur, pure scil. substantiam ejus exedente: Sed & ab alio succo acri & erodente excitari solet, præsertim bilioso per hepar diffuso, qui sensim putrescens: malignus & virulentus redditus, parenchyma illius corrumpit: Talis succus parvus & erodens, alimentorum vitio contrahi potest, quando illa corrupta sunt, aut erodente vi pollent: Sæpe ex lue venerea talis virulenta materia in hepate colligitur: Deprehensum etiam ulcus hepatis eo malignitatis processisse ut in gangrænam abiret, unde discupta membrana puris magna copia in abdominis capacitatem effusum fuit, valde fœtens, quo & omentum & peritonæum, sæpe etiam intestina corrupta fuere.

Dolore gravi torquebatur &c.] Difficillima est diagnosis ulceris inflammationi non succedentis: præcipua vero signa sunt, 1. Dolor quidam ulcerosus in hypochondrio dextro perceptus: 2. lenta tabes ægrum conficit. 3. dejectiones purulentæ si ulcus cavum occupat: 4. cruenta interdum excretio, cum dolore intestinorum, dysenteriæ affini, ab humorum acrimonia; à qua tamen gravitatis & punctionis sensu circa hepatis regionem distinguitur. 5. urina πυώδης si ulcus sit in parte gibba, absentibus signis affectionum renum ex vesicæ: 6. febris lenta in morbi progressu, typi expers in hecticam transiens: 7. color faciei citrinus, quandoque cum itibus phlyctænis, ab humorum adustione: 8. cibi fastidium & præsertim carnis: 9. fœtor animæ. 10. leipopsychia frequens.

Observatio IV.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepate obstructo, duro, tuberoso &c.

VIrgo 35. annorum sensit punctiones & dolores in regione Hepatis; evomebat bilem corruptam prasinam &c. Mortuam secui, atque primo occurrit vena umbilicalis (quæ in omnibus adultis munus ligamenti obtinet) sanguinis copia turgida atque extensa, in quibusdam locis instar varicum tuberosa. Hepar justam habuit magnitudinem, *sed erat album, tuberosum, inæquale, durum & exangue &c. Coiter observat. Anatom. & Chir. libello.*

Observatio V.

Ab Hepatis marasmo & cancrosa affectione.

QUidam cum diu laboravisset, & omnium judicio Hepar in causa esset & morbi fomes, tandem circa regionem Hepatis tumor apparuit, cujus in apertione spem nonnullam collocaverunt: coëgerunt Medicos, qui randem putaverunt è re fore si ea parte pyroticum applicaretur: non quod spes certa esset, sed quod certa desperatione incertum remedium multo satius foret: Aperta pars, sanies fluxit, melius habere visus est. Tandem interiit. Hepar erat marasmo & cancri modo affectum. *Ballonius consil. 38. lib. 2.*

NOs in consilium adhibiti ita ambiguo disputabamus: quærebamus an inflammatio esset, an phlogosis? si inflammatio, par erat pulsum duriusculum, serrantem & vibrantem esse: nisi quis objiciat id non esse necesse nisi membranæ, aut venæ, aut arteriæ afficiantur: pulsus enim tunc talis est: Si inflammatur parenchyma, idque leviter, pulsus talis non est: ut inflammatio stomacho, aut ubi cruditas est; etiam præsente inflammatione, durus pulsus & vibrans non est. Generaliter omnes qui febre diuturna laborant, ut jam marcescant, pulsum habent parvum, æqualem, frequentem, celerem ut idiotis febrite non videantur quod arteria pulpam non feriat: Et in Hepatis suppuratio, non est pulsus idem qui in aliarum partium suppurato cernitur, quia hepar arteriis penè caret: Scirrhosum fit Hepar sæpissime ex contumaci & inveterata partium obstructione: raro, vel nunquam, ex inflammatione, quod in viscere calido & humido omnis inflammatio in perniciosum abscessum degenerat. Hæc est in opinione *Fernelius*, quæ an vera sit, vide. Singultiebat sæpe, quærebatur an hic singultus à pressu esset aut tensdatione? Causa apostematis Hepatis per affectionem propriam est: mala temperies ipsius Hepatis, quæ humores priores reddit attrahitque, ut tamen non bene à natura partis tegantur, Sic fit abscessus. *Idem.*

Observatio VI.

Hypochondrii dextri dolor, durities & pondus, ab Hepate justo majori, scirrhoso, maculato &c.

ANno 1662. in Xenodochio Altenburgensi mortua est Catharina illa Geiletia, quæ annis retro quasi viginti Bufones non paucos, similisque his saburræ plurimam colluviem vomitu rejecerat, quemadmodum pluribus videre est in stupenda historia quam D. D. *Bartholinus* centur. 4. histor 19. inseruit. Cum vero allegata historia, quæ illi ab anno 1647. usque ad annum 1648. contigerunt tantum referat, hic reliquum vitæ statum morbosum, fatum & anatomiam enarrare operæ pretium est: Permanserat ab illo tempore quasi semper in eodem statu, scilicet affligebatur continue pedum insigni tumore, unde non raro cutis findebatur ac serum exstillabat, macie reliquum corpus occupante, subinde atrocissimos dolores circa stomachi regionem perpetiebatur, ut crederet se ibi loci à vivo animali, veluti acutissimis unguibus lancinari; nullum tamen hactenus anguem, sive animal, sive vermem, aut particulam horum vel vomitu vel secessu rejecit. *De doloribus, duritie & pondere dextri lateris* fere semper conquerebatur: quoties noctu supina dormiret, toties largissimas eruptiones sanguinis è faucibus experiebatur, aliquando citra sensum, ut hinc periculum suffocationis immineret: atque hisce præcipue ærumnis vexabatur, donec tandem supervenientibus vomitibus, qui cum fœtore molestissimo nonnullas fæces intestinales explodebant, diem suum misere obiret.

Ad sectionem disponimus cadaver, imo vero sceleton, sola cute indutum, ubi protinus duo apparent Tumores mediocrem nucem juglandem vix æquantes, quorum alter in sinistro latere in infimis lumbis, alter pubetenus eruperat, hic vero paulo ante obitum sponte sua crepans in ulcus degeneraverat: Aperto jam abdomine ventriculus & intestina primo lustrabantur: Ille quasi omnino vacuus erat, ac saltem duo cochlearia humoris limpidi continebat: Hæc dum à mesenterio omni pinguedine destituto separarentur, in Ileo ipso tres nodos singulos dimidii digiti longitudinem æquantes, & nonnulla intercapedine à se distantes, exhibebant, qui accuratius perlustrati, erant duplicaturæ intestini in se retracti, quæ licet

levà

leri tractu tensæ, non difficulter ex se recedebant; nihilominus quantum fieri potuit diligenter cavebatur ne duplicaturæ illæ, in separatione à mesenterio dissolverentur, sed potius in suo positu conservarentur, donec experiri liceret an aliquid per has stricturas transire posset: infusa ergo deinceps est aqua, & deprehensum illam quidem non penitus præcludi, veruntamen veluti guttatim saltem transmitti: Post hæc hi Nodi evaginabantur, & intestina omnia aqua eluebantur, cum qua perpauca, parva & dura excrementa, & quatuor lumbrici perexiles exturbabantur: Iam Hepati manus injiciebantur, quod solito nonnihil grandius maximam partem ventriculi premebat; In ejus media sima parte conspiciebatur macula alba, circumferentia Thaleram æquans, aspectu adipis cordi adnasci solitæ, tactu cartilagini molliori similis, quæ totum parenchyma penetrabat, & in cava parte amplius spatium occupabat; Hanc stipabant plures aliæ minores maculæ in utraque superficie, quarum internæ crebriores & latiores externis existebant; Dissectum per medium viscus, intrinsecus quasi totum per sui latitudinem album & durum apparebat: vasa cuncta hiabant, sed veluti in crucis formam conformata: pressa manu, liquorem album, crassum & veluti saniosum reddebant: Albedo vero illa versus utramvis extremitatem sensim remittebat, robore naturali ita conservato: Ipsum parenchyma ad minimum 4. libras civiles pendebat: Cætera inquirere fœtor prohibuit. *D. Henrici Wolgnad Medici Vratislaviensis.*

Observatio XVII.

Hypochondrii dextri dolor à fissuris Iecori accidentibus, ob causas internas vel externas.

VIdi aliquando in gibba quorundam Iecinorum parte rimas & hiatus majusculos, qui forte à partium extremarum violentiore complicatione ortum duxerant: quemadmodum & panis frustum nimia incurvatione diffringitur: Rimis istis sive fissuris (quo tempore eas mihi videre contigit) natura medelam attulerat: non quidem facta agglutinatione, aut cicatrice, sed tenuis pelliculæ super inductione, qua utramque fissuræ latus obduxerat, manentibus tamen labris seiunctis, licet ille sese mutuo attingerent. *Glisson Anat. Hepatis cap. XI.*

PArtium Hepatis divulsio à causis externis vix contingere potest citra abdominis penetrationem nisi magna vis illata fuerit, atque hoc pacto vulneris nomen meretur: Fortasse vis aliqua externa, modo ingens fuerit, parenchyma hepatis (ob illius friabilitatem) lacerare ac distumpere queat, illæsis interea (ob naturam illarum lentam ac sequacem) partibus exterioribus. Potest etiam divulsio partium parenchymatis ab inflatione, eaque interna proficisci, quamvis id raro contingat, (si aliquando evenerit) humorum in cavitatem illam influxio subito consequatur. Sunt hujusmodi Inflationis causæ præcipuæ, sanguis flatuosus & præpedita transpiratio: Obstructiones etiam cum materiæ affluxu divulsionem interdum produxerint, si magnæ fuerint subitoque invaserint, facile continuitatis solutionem in eodem parenchymate induxerint: Nam si ingens obstructio adfuerit, necesse est prohibito vel impedito sanguinis transcursu tumorem enasci, atque cum plerumq; in majore obstructione majorem: cumq; pars hæc friabilis admodum sit atque extensioni inepta, facile fit ut partibus à tumore plus solito distentis parenchyma rimis dehiscat: Quemadmodum enim disruptio aliqua foris adveniens partes ab invicem divellit, ita pariter distensio à causa interna, (modo partes ultra quam extendi aptæ natæ sunt, vehementer distrahat) idem effecerit: Facta autem semel in parenchymate Hepatis vel minima rimula, materiæ novæ affluxus eandem facile in ampliorem hiatum dilataverit: Quod si obstructioni quoque inflammatio accesserit, idem malum multo potentius ingruet, si quidem materia cum impetu majore affluit: Hoc pacto Apostemata ab initio fiunt, augentur, ac denique rumpuntur. Obstructio nimirum humori affluenti remoram facit, qui propterea in tumorem excrescit; & hic tandem, facta circumquaq; distensione, cavitatem aut rupturam efficit; quæ accedente nova materia perpetuo augetur, donec aperto abscessu plus effluat: Subita quoque obstructio, (licet tumorem alias forte haud ita magnum excitaverit) solutionem continuitatis in hoc parenchymate effecerit: Nam si rem quampiam pedetentim extenderis (accedente præsertim interea fotu aliquo) ulterius multo dilatabitur quam, si vim ei subito intuleris: Quoniam igitur repentina obstructio subito Tumorem efficit, parsque confestim distenditur si subitaneus tumor incesserit, rapida hujusmodi distensio, vel eo nomine continuitatis solutionem induxerit, quam distensio major, sed & tardior non queat: Etenim si distensio lenta fuerit, & cunctanter invaserit, sanguis inibi impactus fotu suo partem reddit dilatabilem, ut citra rupturæ periculum eadem fusius extendi possit: Quæ forte causa fuerit, cur Hepar sæpe absque insigni aliqua continuitatis solutione in immensam molem excrescat. *Idem ibidem.*

Violentiore complicatione] Apud *Hippocrat.* 6. Epidem sect. 8. cuidam apex hepatis complicatus erat, qui ab eo concussu repente dolore liberatus: Est mirabilis certe casus, *ait in comment. Vallesius*, doluisse hepar complicato apice, & concussione explicatum ac dolore liberatum esse: Vellem autem diceret notas quibus complicatum apicem agnovit, & hepatis ita mutari positus symptomata: Non arbitror fuisse alia quam dolendi modum & ipsam ægroti phantasiam.

Observatio VIII.

Hypochondrii dextri pondus cum dolore, ob massam carneam vices hepatis supplentem.

Virgo tympanitica ex mensium restrictione diuturna, viscerumque hac de causa tumoribus scirrhosis excitatis, oppressa, ita male habuit ut præ dextri hypochondrii pondere, ingenti duritie ac tumore fatigata vix ambulare posset, quare vitio in vitium mutato, ut sæpe in hoc contumaci morbo evenire solet, resolutis viribus è vita discessit.

Dissecto corpore, inventa est massa carnea in regione hepatis, usque ad umbilicum extensa, quæ extracta xxxvi. libras ponderabat: Hepar nullo modo inventum: In substantia interna massæ, duo magni abscessus reperti. *Zacutus Praxis admir. lib. 2. Observat. 45.*

Tumoribus scirrhosis] Tumorum hepatis qualiumcunque communes causæ sunt Affluxio materiæ & Obstructio: Affluxionis causæ communes sunt 1. Nimia materiæ mobilitas. 2. Partis Mittentis validior impulsio. 3. Recipientis expulsio tardior. Obstructionum causæ admodum variæ sunt, quas ad 3. genera reduximus, 1. est ineptior Partis permeabilitas. 2. Materiæ ad permeandum ineptitudo: 3. Est partis à plenitudine oppressio: Inepta partis alicujus permeabilitas oritur à frigore, ab astringentibus, à nervorum vigore & tensitate aliquomodo nimiis, à compressione, à ligatura, à corrugatione: luxatione: Materia ad penetrandum inepta redditur ob ejus duritiem, copiam aut figuram: à frigore etiam & stupore sive qualitate narcotica, denique à crassitie & viscidítate: Oppressio ob plenitudinem, evenit à victu pleniore, ab intermissis exercitiis, ab evacuationum quarumdam suppressione, sive istæ à natura, sive à consuetudine oriantur, sive aliter etiam proficuæ fuerint: Nempè causæ tumorum evidentes ad horum generum aliquod referri possunt, antequam Effectui alicui producendo idoneæ fuerint. *Glisson Anatom. Hepatis cap. 7.*

Observatio IX.

Hypochondrii dextri dolor ob Hepar diaphragmati adnatum, &c.

§. 1. De Hepatis dolore Anglus quidam conquerebatur: In cadavere post mortem dissecto, *Hepar* maximum *diaphragmati* arctissime connexum apostemare laborabat: Sed in diaphragmatis carnosa parte, qua hepati committebatur, os accreverat duriusculum externa cartilagine tectum. *Bartholinus cent. ij. Observat. 85.*

§. 2. Secui cadaver hominis qui perpetuo de insigni calore dextri hypochondrii queri solitus erat: Illi Hepar ipsum tota sua convexa superficie adnatum diaphragmati conspiciebatur, interveniente membrana quadam crassissima & firmissima, nata forte ex calore assante, in ejusmodi quasi crustam, externam superficiem hepatis. *Iac. Camenicenus, in Epistolis Matthioli.*

Diaphragmati arctissime connexum.] Est morbus Hepati peculiaris, qui mutui ejus haud parum obest, consistitque in connexionibus illius cum nothis costis dicitur autem *Adnascentia Hepatis*: Hujusmodi adhæsio, non solum respirationem incommodat, sed & exercitia mutuaque Hepatis privatos imminuit, quibus ad varios humores secernendos, eosdamque invicina loca deturbandos excitatur, quibusque fit ut obstructionibus, humorum pravorum congestionibus, accretionique nimiæ minus in obnoxium: Quippe motus, ut cuilibet notum est, attenuat, excretionem stimulat, humorumque concretionem atque congeriem prohibet. *Franc. Glisson Anatom. Hepatis cap. 2.* Adhæsio illa cum costis nothis, adhærentiam cum diaphragmate secum quandoque importat, quandoquidem hoc omnibus nothis costis, & duabus veris alligatũ est.

Observatio X.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis duritie & Vesicæ felleæ ruptura.

Puer xij annor. à Præceptore iracundiore tractatur durius ob summa vitia, violentoque impetu in scamnum ab illo rejectus est: Cumque de hypochondrio dextro admodum quereretur, præsente manifesta Hepatis duritie, curatur à Medicis ac si ex illius inflammatione laboraret: Verum intra quatriduum postquam extinctus esset, jubeor à Ludi Rectore cadaver aperire.

Inciso itaque peritonæo, non tantum intestina sed & alia omnia felle tincta apparebant: Hepar præterea instar silicis durum & exsangue prorsus, ut & vix stylum admitteret, & ne una quidem sanguinis gutta emanaret: Cavum ergo illius perscrutando, vesiculam fellis violentia illa ruptam invenio. *Phil. Salmuth. cent. 1. Observat. iij.*

Inciso peritonæo] Hoc affecto hypochondriacos dolores posse cieri certum est, Id enim cum toti ventri ante & retro coextensum sit, maximeque ejus amplitudinis pars sub hypochondriis latera dorsumque occupet, si id distentum tractumque supra modum à partibus quorum tunicis cohæret velut avellitur, dolor inde in hisce locis punctorius si non in loco tantum hoc fiat, vel veluti lacerans aut lancinans, gignitur, si amplior illius pars sic divellatur.

Observatio XI.

Hypochondrii dextri dolor ab Hepatis duritie, ficcitate productus 1. Magnitudine insigni. 2. Scirrhoso cum magnitudine cystis felleæ. 3. A tuberoso, duro. 4. Nigricante circa lobos extremos. 5. Insigni magnitudine ventriculum infra deprimente. 6. Cava parte ventriculo annexo. 7. Ob pus in hepar è thorace defluxum. 8. A vitio Iecoris & subdita vesicæ. 9.

§. 1. MUlieri in dextro hypochondrio Dolor & tumor: Hepar illi durum, ficcum, tota substantia virium fecerat. *Tit. de ventris dolore.*

§. 2. Filia Sexennis doloribus Hypochondriorum afflicta, fractis tandem viribus obiit. Illi Hepar universum fere occupabat abdomen. *Lib. 2. tit. de Phthis.*

§. 3. Puellæ unius anni durities erat in dextro hypochondrio: Hepar inventum scirrhosum, decem unciarum: vesicula bilis grandior & nigra bile inflata *Lib. 4 tit. de Febribus.*

§. 4. Virgo 35. ann. sentiebat punctiones & dolores in regione Hepatis, &c. Hepar erat album, tuberosum, durum, exangue, Ex gibbo nihil exiit sanguinis, ex Cavo parum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 5. Hermanus N. circa hepar sensit dolores vehementes: Hepar circa lobos extremos valde nigricans videbatur. *Vide tit. de Singultu.*

§. 6. Filia Sexennis post lentam rabem doloribus hypochondriorum & inappetentia viribus fracta expiravit.

In dissectæ cadavere, *Hepar fere universum occupabat* abdomen ventriculumque adeo ad inferiora depresserat, ut quasi ab œsophago videretur separatus. *Th. Bartholinus histor. lxxj. cent. iv.*

I*Nappetentia*) Pondere Hepatis increscentis ob impeditam circulationem depressus ventriculus cibos vitæ necessarios respuit. *Idem.*

§. 7. Vir circa hypochondrium dextrum varios sensit dolores: Hepar aspectu erat sanum, sed concava sui parte cum ventriculo arcte connexum. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§. 8. I. Tassinus cum febre assidua dolorem lateris querebatur & ad regionem Hepatis: Circa gibbum diaphragmatis pars pulmonis tota in pus abierat, cujus pars transfluxerat in Hepatis regionem. *Vide lib. 2. tit. de Literis dolore.*

§. 9. Puer conquestus erat de dolore hypochondrii dextri; postea fit asciticus: Iecur erat maximum, decolor, intus & extra durum: Cystis fellea atro turgebat sanguine. *Vide tit. de ventris dolore.*

Observatio XII.

Hypochondrii dextri dolor cum duritie, ab Hepatis purulentia vulnus capitis sequuta.

GAllus quidam in capite graviter cum ossis depressione luculenta vulneratus, cum non sine vitæ periculo evasisset, post menses aliquot in morbum incidit: Vocatus ad eum, de affectus essentia ac symptomatis à Medico, qui curam ejus habebat, ac tum forte aberat nihil intellexi: Assistentes vero referebant Medicum capitis vulneri dudum persanato malum omne adscribere: Ego hominem ictericum, cum lenta febre, delirio & totius corporis atrophia conspiciens, alibi morbi causam latere suspicatus, ac Iecoris regionem manu tractans duritiem cum dolore deprehendi, eamque sedem male affectam, cerebrum vero illæsum esse pronuntiavi. Obiit vero ille eadem die.

In dissecto capite, nullum prorsus vitium aparuit: abdomine aperto, Hepatis substantia fere tota absumpta, ipsiusque loco putrilago ac purulentia tanquam in sacco inclusa inventa est: urina hominis, pro ratione lethalis morbi, usque adeo vitiosa non erat: Quæ historia quam fallax sit conjectura ex solis urinis facta declarat. *Ex observat. Th. Mermanni Archiatri Bavarici.*

M*Edicum capitis vulneri*] Utrique error adscribi potest, Priori quidem, quod secundarii morbi rationem non habuerit: Posteriori quod ignorarit abscessus Hepatis vulneribus capitis sæpe succedere Ea autem metastasis à pluribus jampridem fuit animadversa: Pigræus lib. 4. chirurg. cap. 9. minima capitis vulnera interdum lethifera animadverrit, sed fere semper abscessu in jecore reperto. *Ballonius* libello de convulsionibus, observatum ait in plerisq; eorum qui à vulnere capitis insigni perierunt, abscessum in concava Jecoris parte habuisse. *P. M. Slegelius* notavit quoque omnes illos qui ex vulneribus capitis mortui sunt, conquestos ante obitum de dolore lienis aut hepatis: atque in cadaveribus illorum semper invenit abscessum hepatis, quem per transumptionem fieri arbitrabatur, quia tunc temporis vulnus plane ficcum conspiciatur, & inter lethalia signa certissimum putetur. *Pet. de Marchettis* observ. Chirurg. XV. ait se sæpissime observasse quod quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potissimum postica & laterali, tunc materiam purulentam delabi ad thoracis & abdominis cavitatem, quæ longiori

mora

mora cum Pulmones, cum pleuram, aliquas nempe ipsorum partes erodit, ex quibus multa sanies emanat, quæ postmodum ad abdomen defluit, cum jecoris & lienis labe, in quibus varias pustulas excitat, quibus disruptis, perinde ac ex pulmonibus & pleura, ita & ex his materia purulenta effluit: quanquam hujus observationis ignari existiment absc essus oborcos in his partibus, quorum ratione patientes moriuntur, non ex capitis vulnere, quod ex capite copiosum pus posse ad inferna viscera delabi non sibi persuadeant. At ipse in plerisque se observasse ait mediam thoracis & abdominis cavitatem pure fuisse refertam. Huc quadrat quod annotavit *Jacotius* comm. ad Coacas Hipp. p. 349. Dolores suræ intolerabiles in febre nullis remediis cedentes, observatos fuisse prodiisse ab Hepate putri & vomicoso, pus illuc transmittente. Vide *lib. 4. tit. de vulneribus.*

Observatio XIII.

Hypochondrii dextri dolor à lapillis & lapidibus in Hepate congestis.

§. I. Mulier dolore exorto circa Jecinoris partes, cum diu multumque angeretur, ideo plures Medicos consuluisset, effugere tamen malum nullo præsidio potuit. Quare opem nostram una cum aliis experiri placuit, verum ut contingere in rebus dubiis solet, sententia non convenimus, cum pars Iecoris abscessum, pars malum habitum judicasset: Nos vero vitium in membrana contegente inesse credebamus: at illa cum invalescente morbo paucis post diebus è vita migrasset, mortuæ corpus incidendum curavimus.

Et inventa sunt in Iecinoris membranulæ parte declivlore congesti *lapilli*, figura & colore diversi: alii enim rotundi, alii angulares, quadrati alii, prout positura & casus effecerat, maculis etiam rubeis, cœruleis albisque distincti: hi sui gravitate ex tunica sacculum longitudine palmi, latitudine vero duorum digitorum effecerant: *Benivenius cap. 3. de abditis.*

Lapilli &c.] In Hepate arenulas copiosas & calculos tophosque, non solum in hominibus sed & belluis reliquis præsertim cornutis, atque iis quæ sale admodum delectantur, sæpenumero nasci & sectio & quotidiana docet experientia: præter enim arenulas, nunc exacte rubras, nunc cineteas, nunc flavas, calculos varie coloratos & effigiatos, tophum coralloidem ramosum, album, cavum intrinsecus, & sanguine atro refertum, ex Hepatis substantia secui. Quæ documento nobis sunt multis Epatis obstructiones duritiesque, qua cacheria hydropsque sequuntur, non solum ab humoribus, sed & hujusmodi corporibus, quorum practici tamen non meminerunt, frequenter quoque proficisci: quæ tamen in molem aliquam adaucta, cum è corporibus viventibus nec extrudi sponte, nec ex nimia arte possint, abstrusa incognitaque nobis manent, una cum ægris sepeliuntur, causaque sic ignoratur. *Ex Plater. Observationibus & pract. lib. 2. cap. 12.*

Dolore exorto circa jecinoris partes, &c.] Notat *Schenckius* ex *Laur. Scholtzio* Vratislaviæ fabrum ferrarium, per integrum fere annum dolore gravativo circa regionem Hepatis ac ictéritia laborantem, lapillum per anum excrevisse, qui si humectaretur, chartas & linteola flavo colore inficeret, quod indicium erat ipsum ex bile adusta genitum esse. Cumque forma vesicam ipsam fellis repræsentaret, inquisitione dignum per quasnam vias in intestina pervenerit.

Sententia non convenimus] Cognoscuntur calculi in hepate difficulter, & raro perfecte nisi post mortem in sectione cadaverum, suntque fere signa cum scirrho hepatis communia. Dolor tamen major est si calculus versus membranam tendat, eamque premat & vellicet, isque diuturnus.

Invalescente morbo] Curatu etiam difficilis est calculus in hepate. Et si quæ curationis spes superest, ea medicamenta quæ in scirrho hepatis & calculo renum usurpantur, exhiberi possunt *Sennertus.*

§. 2. Tali Tartareo morbo Doctor M. Bolfacius affligebatur, ut totum à Tartaro Hepar obduratum esset, ubi malam concoctionem, atque male sufflatum faciei colorem, crebrasque pressiones ac punctiones dextri lateris, sub nothis costis sensit, brevitque leprosus factus esset nisi consiliis obtemperasset, ut illi, sine arrogantia hoc dictum voco, duas fere manus arena ac lapidibus plenas per urinam depuli, & quotidie, si mea medicamenta contra calculum usurpat, expurgantur. Tales morbos prædictos (*Vide lib. 2. tit. de Tabe de lapillis mesenterii venas obstruentibus*) ut male sufflatum colorem, dysenteriam, punctiones, febrem cum insolentibus mirisque accidentibus, quæ omnia adscribere molestum est, multos in Pomerania, quosdam in Borussia & Marchia offendi. Sæpe enim tanti lapides in hepate coagulati reperiuntur, ut vix credatur. *Iohannes Henen lib. de morbis Tartareis.*

§. 3. Ut à Peucero accipio, tres lapides reperti fuerunt in Hepate Hier. Scribæ: Eorum unus præcipuæ magnitudinis, dimidiatum fere columbæ ovum adæquavit, totus angulosus, colore livido, ex phlegmate & humore melancholico conglutinatus: Ita vero Epatis carni adhæserunt, ut panniculo Iecur tegenti contigui essent, omnes modice solidi. *Kentmannus lib. de Calculis.*

§. 4. In Iecore & aliorum olim, & postremo Senatoris, inventos lapides atros vidimus, qui in aquam injecti intumuere. In remigis Hepate unum durissimum carnei coloris diluti. *Scaliger Exercit. 180. num. 3.*

§. 5. Lapidem, amygdalæ nucis quantitate, in jecore Pandulphi Tyranni conjugis fœnis repertum scio, in quem interitus illius causam rejiciebant medici: *Matthiolus Epist. ad Iac. Cremenicenum.*

§. 6. Anno 1559. Fallopius in jecore suspensi quinque lapides, parum inter se distantes, magnitudinem ciceris æquantes reperit *Domin. Leonus Art. medendi lib. 5. cap. 6.*

§. 7. In quibusdam cadaveribus reperiebamus interdum lapideas quasdam duritias in Jecinoris substantia concretas. *V. Trincavella cap. 6. l. 10. de rat. curandi.*

§. 8. Cuidam Parisiis extincto meminimus grandem, cum evisceraretur, lapidem è Iecinore excisum, quem ex phlegmatis aliqua, & aliqua melancholici humoris parte coagulatum fuisse lividus color indicabat. *Gaspar. Peucerus de Præstigiis medic. p. 310.*

§. 9. Dec. 10. 1647. in Nosocomio Lugduni Bat. observare licuit in Hepate humano Calculum nigricantem, durissimum silicis instar, cochleæ figuram habentem: inhærebat purulentæ materiæ ex inflammatione pregressa hic productæ: Reliquum Epatis scirrhosum omnino, imo variis locis cartilaginosum quasi. *Gerardus Blasius observatio. medic. 19. pag. 6.*

§. 10. In quadam repertus calculus lobo Iecoris adnatus, ovi columbini magnitudine, Nec tamen viva de illo latere quetebatur *Heer. observ. 1. p. 9.*

§. 11. Dom. quædam annot. 33. temperamenti sanguinei, gravida jamdum mense IX. catarrho suffocativo repente extinguitur: & cum tempus partus jamdum imminebat, fœtum excidi, extracto fœtu matricem iterum componebam, matrisque cadaver consuere incipiebam, cum musculi abdominis extracto fœtu consederant, tetigi massam quandam oblongam unius spithamæ, duram aliquo modo in dextro hypochondrio, quam cum etiam tangendam darem astantibus, omnes clamarunt esse alium fœtum, putantes se pedem infantis tetigisse: Ego vero aliquid aliud esse prædicens, aperui factam futuram, incisionemque feci, & inveni in inferiori parte lobi Hepatis accretam cystidem longam unius palmi, duriusculam, parumper plenam & bene infarctam, quam à substantia Hepatis modeste liberavi, & absque ulla venula, aut alio canali intrante reperto, ad tabulam extraxi: Hujus membrana ita densa & fortis erat, ut forfice eam scindere vix potuerim, cultro vero minime, aut certe cum summa difficultate: cujus concavitas erat repleta humore aliquo glutinosissimo ex nigro splendente, & rubricante instar visci nigri quo capiuntur aves, qui humor tam glutinosus fuit, ut cum vix à cultro, à manu plane non, nisi ea sevo inuncta, uti fit cum terebinthina, abradere potuerim: In hujus humoris meditullio repertus fuit lapis paulo minor ovo gallinæ, qui per medium securi confractus resplendescebat ac si nitro plenus fuisset: cortex erat durior meditullio, alias insipidus & nullius odoris: Mirum est quod in illa parte nunquam ullum dolorem aut saltem gravitatem persenserit, licet de *Calore Hepatis* Domina hæc semper conquesta fuerit. Ex observat. *D. I. Georgii Greselii Medici Viennensi.*

Observatio XIV.

Hypochondrii dextri dolor à calculis in vesica fellea contentis.

§. 1. Virgo Vestalis continuis sub dextro *hypochondrio torminibus* vexabatur, mors, omnia illæsa intestina, Ab Hepate pendebat folliculus fellis, ob pondus inclusi lapidis, in substratum intestinum incumbens: ac illud intestinum, inoffenso fellis folliculo, lapis ille attriverat. *Ballonius Parad. 114. ex Longii Epistola 57. Tom. ij. Forestus lib. 19. observ. 17.*

§. 2. Adolescens queri sensim cœpit de stomachi & *hypochondrii dextri doloribus*: Magnitudine dolorum fractus decessit: Fellis vesica aperta, intus 22. calculi reperti. *Kentmanus lib. de Calculis.*

§. 3. Languidi certe solatii est pro matrona N. doloris gravativi, circa regionem Hepatis pro usurpata competentia medicamenta durantis, & in tumorem notabilem abeuntis, causam in calculos vesicæ felleæ occultos convertere, propterea quod simile quid non ita pridem in Barone quodam, de consimili dolore in vita conquerente, post mortem fuerit inventum. *Bernardus Stieberus ad Gregorium Horstium Observ. 47. lib. 4.*

Utrum dolor talis lapillorum istorum pathognomonicum signum censeri debeat, merito apud me dubium: Enim vero jam diu est cum Nobil. N. lenta tabe extinctum secarem: In hujus vesica fellea lapilli plusquam ducenti reperti sunt, Jecorisque substantia plane exesa, de dolore vero gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus est. *Idem ibidem.*

§. 4. Comes quidam septuagenarius, à multis annis quoties in lecto se convolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens è regione Hepatis percipere poterat.

Huic post obitum lapides duo ingentis magnitudinis in vesica fellis reperti sunt. *Fabritius Hild. cent. 4. Observ. 44.*

§. 5. Multi rerum Medicinalium historici, etiam ad satietatem usque, lapillorum in vesica fellea inventorum fecerunt mentionem: propterea & meum esset acquiescere, nisi admodum rarus casus ad enarrandum me adegisset. Fuit magni nominis Vir Theologus Posnaniæ, qui per bene longum tempus sensit graves lateris dextri dolores, post siti immodica pressus, & potu oppletus nimio, factus est hydropicus. Medicus *Borooussqui* ludibrium hocce Medicorum pro parte sua averruncandum præsumpsit, & quidem non parvo successu, dum aqua intercutem ea fere omnis per urinaria vasa deviabatur, & detumefactis abdomine & pedibus, spes, sed vana, restituendi patientis, florescebat. Infixa namque hujus mali spina localem istum dolorem non poterat mentiri, quin de novo pedes & abdomen longe majori tumore extensi, mortis celeriori gradu accelerantis, & ita misere anhelantem & suffocatum patientem cultro Medico exponendi, expirante anno 1671. causa fuissent.

Facta cadaveris apertione, nihil magis spectatores in admirationem rapuit, quam quod ferenullum membrum index tanti mali apparuerit. Tandem sorex se prodit, Vesica fellea parum bilis, sed ejus in loco orbicularem, ex novem aliis figuræ triangularis, sibi invicem incumbentibus, facilique manu separabilibus lapillis, constantem lapidem, mole quam pondere grandiorem, subnigricantis, subviridantis & splendentis coloris exhibuit: *Andreas Cnoffelius in miscellan. curiosis anni 1672. Observat. 206.*

§. 6. Iac. Spoerlin (*vide histor. lib. 1. Tit. de Paralysi*) fere perpetuo dolore quodam compressivo & tensivo præcordiorum conquerebatur.

Aperto imo ventre, Bilis in ductibus cholidochis vitellina redundavit, pressoque parenchymate Hepatis copiose profluxit: Vesicula foris albicans simili bile flava implebatur, simulque continuit calculum magnitudine nucis moschatæ, qui causa erat doloris à longo tempore circa præcordia gravantis & tensivi: *I. Iacobus VVepferus Exerc. de Apopl. p. 372. &c.*

V*Esicula bile flava implebatur*] Bilis propria cysti (inquit *Fernelius* Path. lib. 6. c. 5.) nonnunquam tantopere exuperat, ut hanc in ingentem distendat magnitudinem: Ac tum sane infesta est gravitatis pondere, pressu, dolore ac suffocatione, ructu, ardore, siti, iracundia, & si quando computrescat, febribus intermittentibus.

Observatio XV.

Hypochondrii sinistri dolor ab inflammatione Lienis, purulenti facti 1. Tensio ab illius & Hepatis inflammatione. 2.

PHilippus Heiss. Chirurgus Augustanus (à calculo vesicæ enectus, *Vide Tit. de hypogastrii doloribus*) triennio ante obitum febre affectus fuit, cum dolore in hypochondriis per septimanas duas, à quo semper pondus in eo loco sensit,

Illi Lien ab extra compactus inventus, qui dissectus multum puris fudit, quod amplam cavitatem exederat: An vero tamdiu in tali viscere latere possit purulenta materia non disputo, *Hachstetterus Casu v. Decade x.*

A *Quo semper pondus in eo loco sensit*] Nervum obtinuit Lien ut membrana sensum habeat & quia non ingreditur parenchyma, hinc fit ut obtuso admodum sensu sit præditus: Neque enim dolet ipse cum ægri de ejus doloribus conqueruntur, sed partes sunt adjacentes quæ lege consortii ab ipso afficiuntur; *Spigelius Anat. lib. 8. cap. 14.*

§. 2. Filius N. in febrem incidit cum summa hypochondriorum tensione: Splenis & dextri Hepatis lobi inflammatio aderat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio XVI.

Hypochondrii sinistri pulsatio à Liene densa crusta & cartilaginea incrustato.

VIdimus in Eunucho quodam Lienem tam densa ac dura cartilagine incrustatum, ut inde adimeretur instar crassioris alicujus corticis: Qualem cartilaginosi Lienis conditionem delineavit nobis vir sagacissimus *Realdus Columbus lib. xv. Tulpius observ. med. l. 2. cap 28.*

§. 4. Similem membranæ Lienis constitutionem observavimus in Viro Nobili & Clariss. D. Alexandro de Harsy, cui à pueris Lien molestias multas intulit (*Vide historiam tit. de ventris tumore*) Ille enim, vastæ molis, tam densa tunica investiebatur, ut novaculæ aciem eluderet, coronati argentei crassitiem duplo superante, mere cartilaginea, omnino simili ventriculo galli Indici. Ad pulsationes & puncturas ab eo viscere illatas retundendas, cum admotum esset celebre illud Empl. de cicuta, alias efficacissimum, nedum inde

solatium percepit, ut deterior affectus evaserit, imo delirium successerit: à membranæ scilicet densitate vaporum difflatio cohibita, fermentatio atræ bilis ibi reconditæ aucta, ac vaporum mentem percellentium ad cerebrum elevatio facta.

T. *Ulpius* l. c. sub titulo *Lienis verberantis*, meminit cujusdam Nic. *Fabri*, ab atra bile vehementius afflicti, cujus historiam adducere è re est, quod ad illustrationem observationum allatarum conferat: Nihil in arte *ait*, notius quam lienem subinde pulsare, seu potius concitatas ipsius arterias: sed ipsum hoc viscus cnstas tam valide ferire, ut vapulantium sonitus è longinquo audiatur, id certe novum: N. *Fabro*, ab atra bile vehementius afflicto, fecit nonnunquam induratus Lien tam vehementem impetum in costas circumpositas, ut ex urgentiore illo allisu non modo audiret ipse, verum verberum sonitum perspicue exaudirent ab ipso remoti, & quidem tam distincte, ut numeraverint non semel distincta verbera, & admota etiam coram tetigerint quoscunque ferientis lienis ictus: quorum reciprocum sonitum memini satis distincte audivisse ultra xxx. pedes: Sed prout vel uberius vel parcius redundaret bilis atra, pro eo etiam vel intendebatur vel remittebat horum ictuum vehementia: aden ut evacuato convenienter corpore nonnunquam integre cessarint hæc verbera, sed eo rursus impuro increvere identidem usque eo, ut cogeretur aliquoties implorans opem medicam, antequam liberaretur à vitio alias ineluctabili: in cujus naturam libenter inquisivissem nisi cadaver negasset defuncti vidua: cogens, quo non licuit oculi, en saltem ingenii penetrare acie: excitari itaque fuere hi ictus, cum à motu atræ bilis, tum à spiritu sanguini arteriose incluso: quæ dum acquisivere tantum virium, ob prohibitam transpirationem, & adstrictum arteriarum splenicarum obstructionem, ut potuerunt non modo elevare, sed movere satis commode grave ac induratum lienis corpus. Virtus quippe unita multum potest, exemplo sunt mitra, tormenta bellica, castaneæ carbonibus impositæ, in quibus apparet quid valeat spiritus inclusus, & quam vim producat materia à calore rarefacta: calor namque generat motum, eumque tanto potentiorem quanto ipse coercetur angustius, sicut id videre est in flamma quæ ob calorem perpetim movetur: Neque minus in liquore fervente arcte alicubi incluso, à cujus motu contremiscit evidenter lebes in quo ebullit: At verò ut caloris est materiam in quam agit ita attenuare, ut requirat ampliorem locum, nisi impediatur, sic dilatat in nobis omnia spiritus, nisi obstiterit circumpositi corporis densitas: à qua repercussus spiritus, ubi se non diffundit latius, resilit necessario, uti prohibita flamma conspicuum, & excitans motum reciprocum, concutit valido isto occursu quidquid aditum prohibere naturalem ipsius expansionem: quali certe motus genere credibile est concitatum fuisse hujus ægri lienem: viscus alias in homine suapte natura immobile ac quietum: Sed unde reciprocus ictuum ordo? an non à motu cordis? cujus systole ac diastole ut corpori universo, sic communicatur potissimum illis arteriis quæ circa lienem adeo sunt frequentes, quadruplo illic plures quam venæ: Sed quid produxit sonum? nonne dura Lienis compages? durum namque reniti tur, dum mollia, ut duæ spongiæ, nullum edant sonitum: Si quidem itaque sanus fuerit lien, induruit necessario extima ipsius superficies, ejusque densitate coegit spiritum in arctum, & per reciprocum ipsius motum fuit procul dubio elevatus, ac costis allisus cartilaginosis lienis ambitus, excitans agitatione hac illum sonum, quem juxta mecum audivere plurimi.

Ad pulsationes & puncturas] Pro fomenti Lienosi confectione & dispensatione idonea, præter *arterias* quæ materiam adducunt, & venas quæ ejusdem fermentatæ portionem quandam continuo resorbent, etiam multis nervis opus esse videtur, qui scilicet tum fibrarum Lienis texturam convellendo, fæcem atram in eo conquassare, ipsamque adeo à putredine & coagulatione vindicatam natura acida & fermentativa imbui faciunt: tum etiam quod Nervi isti vasa sanguifera modo contrahant & constringant, modo aperiant & dilatent, ut pro data occasione sanguinis fæculentiæ modo uberius, modo parcius, ex arteriis in Lienem deponatur: etiam ut fermenti in Liene confecti plus aut minus, juxta passionum aut instinctus naturalis exigentias, cruori suffundatur. Nemo *hypochondriacus* quin abunde sentit nervos splenicos quosdam motus perficere. Nam magnæ perturbationes istæ quæ in latere sinistro excitari solent, uti cum modo inflationes, modo partium interiorum constrictiones, ac interdum succussiones variæ, cum dolore vago hac illac excurrente percipiuntur, sunt tantum *spasmi & corrugationes* quibus *nervi splenici* passim afficiuntur: Nec tantum in Lienis procinctu Nervis ejus spasmo correpti tumultus cient, at longe ulterius sæpe in ipsum cor, imo id totum corpus inordinationum suarum effectus transferunt. Novi *hypocondriacum*, cui statim à Liene perturbato, præcordia deorsum attracta immaniter comprimi & constringi videbantur, adeo ut ipse valde tristis ac animo dejectus, etiam de summa pectoris angustia & constrictione conquestus, sese usque moribundum putaverit: Cujusmodi affectionis causa procul dubio fuerit, quod cum fibræ plures, à *plexu lienari* exeuntes, fibris ab ultima Paris vagi extremitate dimissis uniuntur, facile accidit ut priores spasmo affectu conjuges suas, & per consequens ipsum Paris vagi truncum, à quo Nervi in præcordia mittuntur, una contrahunt convellant: Certe prædictorum utriusque generis nervorum, scilicet quorum hi lienem, illi præcordia respiciunt σνμπάθεια efficitur, ut cordis tremor, oppressio, aliique graves affectus Lienosis ita passim obveniant: porro in quantum sanguinis fermentatio à Liene dependet, juxta hujus influentiam iste circuitum suum, modo placidè, modo perturbate agit: Dum Lieni nulla perturbatione agitato conquiescere & vacare licet, sanguis etiam in hypochondriacis satis tranquille movetur: Sin autem commoveatur idem & excitetur (uti assolet in passione quavis, corporis motu violento, aut à pharmacia) statim Nervi ejus spasmo affecti iteratis contractionibus ipsum magis concutiunt: adeo ut fæculentiæ fermentativæ, sinu ejus excussæ, in sanguinem uberius refluant, quæ laticem ejus mox turbidum & quasi limo inquinatum reddunt: ipsum tanta denique acrimonia & mordacitate asperant, ut cerebrum & cor veluti aculeis pungat urătve: unde Splenicis, præterquam quod ratio obscuratur, etiam animi affectus, præsertim tristitia, odium ac ira plurimum intenduntur. De *Nervis splenicis* adhuc alia conjectura adducimur, ut credamus istos, præter facultatis motivæ exercitia, tum proprium humorem Lieni instillare qui, istius visceris virtutem fermentativam promoveret: tum etiam (quia Nervi, pront ostensum, utraque via, scilicet prorsum & retrorsum spiritus ac interdum humores convehunt) eisdem Lieni implantatus, ab eo humorem acetosum, & quasi vitriolicum sæpe imbibere, à cujus acrimonia, ac insigni vellicatione in spasmos agnoscuntur. *Willis Anat. cerebri cap. 27.*

Observatio XVII.

Hypochondrii sinistri dolor & Tumor ab insolenti Lienis magnitudine.

Vir Cælebs, tusus, 30. ætatis annum supergressus, Sinistri lateris dolore & tumore multorum annorum decursu emaciatus, Icterico haud videbatur absimilis, ciborum erat appetens, sed urinæ laborabat difficultate: consilio plebeiorum amicorum potu liberaliori ægritudinem molestam depulsurus, sex cerevisiæ pottas uno spiritu eduxit, unde nigræ materiæ supervenit vomitus, quem æquo excipiebat animo & fidenti, ratus cognita hinc morbi causa, facilem Medicis patere viam ad curandi methodum: sed sensim triennio elapso mortalitatem exuit: Ante fatalem halitum, ob sphincteris resolutionem, urina ante parca copiose & sine difficultate effluxit.

Postridie mortis cadaver aperui, in quo vidi 1. Omentum exile, mesenterium pingue satis: Intestina tenuia flavo colore tincta omnia: Hepat à rubore naturali parum deflectens. 2. Vesica bilaria pallida, tunica crassiori: In aperta serum crudum, nulla bilis tinctura: plena quoque granis nigricantibus, lapillisque pisorum magnitudine, qui viam obstruxerant quominus bilis hac expurgaretur, adeoque in corpus universum repulerunt. 3. Lien insolitæ molis, longitudine duarum spithamarum, suprà renem sinistrum, ad os usque Ischii ejusque cavitatem extensus: pondus quatuor libras æquabat civiles: color varius: albicabat qua parte costas attingebat, tunica crassissima candida, corio bovino similis, ut levi opera manu separari à parenchymate potuerit & exsiccari: Exsiccata autem tunica, quam musæo asservo, gluten siccum per omnia refert: at illa parte quæ corpori obversa erat, membrana subtilior nigricabat: In ipsa substantia steatoma erat infarctum, adiposa materia constans, nucis magnitudine parenchyma reliquum satis sanum. *Columbus lib. XV.* Anat. quoque vidit lienes XX. libr. pondere, quos cartilago exterius obvolvebat. 4. Adhærebat lien firmissime diaphragmati, ut difficulter separari potuerit: unde spirandi difficultas, quam ambulaturus fuerat expertus. 5. Vas breve varium, nam quatuor venæ amplæ ex ramo splenico tumido, prope lienem productæ, in ipso ventriculo longius protensæ, sanguine scatebant: hinc vomitus ille niger plerisque spleneticis & huic homini familiaris. 6. Pancreas sanum: vicina huic erat glandula parenchymati Lienis similis, quam lacteam in sano fuisse credo. 7. In abdominis cavo seri cruenti portio quædam. 8. Renes utrinque nigricantes, intus nihil monstri alebant, dexter epati per peritonæum adnatus, sinister lieni eodem modo subjectus, In pelvi sinistri parum hærebat puris. 9. Reclinatis intestinis & retractis, investigaturi in alveo vesicam urinariam, prima fronte vidimus nullam, at separata peritonæi duplicatura, prodiit post cataracta latens. 10. In thorace & pericardio moderata seri cruenti copia, Cor totum quasi adipe obsitum molliusculo, serum biliosum continente, Pulmones liberi quidem à costis, sed candicantes & exsucci. *Bartholinus cent. 1. histor. lxxx.*

Observatio XVIII.

Hypochondrii sinistri dolor à Liene, in cava parte fisso ob ictum inflictum.

Quam incertus Medicis vetus Lienis usus, tam certum ipsius vulnerati periculum, maxime si acies penetret ad majores arterias: Sed quis vidit unquam molle hocce Lienis viscus medium diffindi ab ictu foris illato? videtur certe simile quid literis consignasse Aquapendens, de Empirico quodam percutiente malleo tam vehementer indurati lienis scirrhum, ut ipse rimas, & æger vapulans ageret animam: *Oper. Chirurg. cap. 52.* Sed loquitur de Liene indurato, cum nostra exempla, in medium adducenda, sint Lienes vere molles: quanto autem fragilius durum molli, tanto utique ratius erit observare Fissuram in Liene leni quam duro. Inter ludicra puerilia ictus fuit scipione, in regione Lienis, juvenis 14. annorum, cum *insigni dolore* ac tam frequenti animi deliquio, ut postridie ejus diei vitam cum morte commutaverit, licet foris nullum conspiceretur vulnus: quo etiam caruit Textor ille, quem à simili ictu inopinate vidit occisum Oudekerka, pagus mille passuum ab Amstelredamo distans.

Vidimus autem in utroque cadavere Lienem ut mollem, sic in gibba parte, in qua tamen ictum exceperat illæsum: ut in cava contra evidenter fissum: vel potius ampla rima tantum dilaceratum, ut in illa facile duos occultasses digitos: Mirabantur certe quam plurimi cur rimas egerit, & non potius cesserit ictui molle ac pendulum hoc viscus. Sed quid non læderet penetrans baculi vis? imo quid resisteret pernicissimo impetui? quem tam valide adegit verberans manus, ut ne ipse quidem aer innoxie sustinuisset tam subitam ipsius vehementiam. *Nic. Tulpius lib. 2. observat. xxix.*

Majores arteriæ] Quarum ratione subinde pulsat, adeóque aliquando vehementer ut costas feriens, vapalnutium sonitus è longinquo auditus sit: quod memorabili historia confirmat idem *Tulpius* cap. 28. ejusdem libri. Nicolao Fabro, *ait*, viro industrio, sed ab atrabile frequentius afflicto, fecit nonnunquam induratus lien tam vehementem impetum in costas circumpositas, ut ex urgentiore illo allisu non modo doleret ipse, verum verberum sonitum perspicue audirent etiam longissime ab ipso remoti: Et quidem tam distinctè, ut numeraverint non semel singula verbera, & admota manu etiam coram tetigerint quoscunque ferientis Lienis ictus: quorum reciprocum sonitum memini satis distinctè audivisse, licet id temporis ab ipso recessissem ultra triginta pedes: Sed prout uberius vel parcius redundaret bilis atra, pro eo etiam vel intendebatur vel remittebat horum ictuum vehementia: adeo ut evacuato convenienter corpore nonnunquam integre cessarent hæc verbera, sed eo rursus imputo, increvere identidem usque eo ut cogeretur aliquoties implorare opem Medicam, antequam liberaretur à vitio alias ineluctabili: In cujus naturam libenter inquisivissem nisi cadaver denegasset defuncti vidua: Excitati itaque fuere hi ictus, cum à motu atræ bilis, tum à spiritu sanguine arterioso inclusi: quæ duo acquisivere tantum virium ob prohibitam transpirationem, & adstrictam arteriarum splenicarum obstructionem ut potuerit non modo elevare, sed movere satis commode grave ac induratum lienis corpus. Sed unde reciprocus ictuum ordo? annon à motu cordis? cujus systole ut universo corpori, sic communicatur potissimum illis arteriis quæ circa lienem adeo sunt frequentes, ut *Spigelius* illic quadruplo plures esse quam venas dixerit. Sed quid produxit sonum? nonne dura lienis compages? durum namque renititur dum mollia, ut duæ spongiæ nullum ad edunt sonitum: si quidem itaque sonorus fuerit liem, induruit necessario extima ipsius superficies, ejusque densitate coegit spiritum in arctum; & per reciprocum ipsius motum fuit proculdubio elevatus ac costis allisus cartilaginosus lienis ambitus: Eximium autem Lienis licet nequaquam hic licuerit videre, induratum vidimus tamen id haud diu post in cunucho quodam, tam densa ac dura cartilagine incrustatum, ut inde adimeretur instar crassioris alicujus corticis: Talem cartilaginei Lienis conditionem vidit *Columbus* lib. X V. Anat.

Percutiente malleo] Hanc scirrhosi Lienis diverberationem superstitios pronuntiavit *Cardanus* l. 8. de var. rerum c. 44. Rideudam & detestandam *Massaria* l. 3. pract. c. 17. Periculosam monuit *Riolanus* lib. 2. Enchir. Anat. c. 26. ob suppurationis metum: Celebravir licet *H. Saxonia* prælect. pract. p. 2. c. 28. Eam tamen Eques quidam Melitensis passus est, hoc modo institutam, Extenso ægro in mensa, chattaque munda lieni apposita, securis aptatur subtilissima acie prædita, quæ totis viribus bis terve percutitur: ab ictu dolor maximus percipitur, & chatta illæsa permanente, scirrhus in duas partes diffissus tactu sentitur, cujus hoc pacto incrementum putatur impediri.

Observatio XIX.

Hypochondrii sinistri dolor à Liene semiputrido & Hepate, ventriculo annexis.

Aperui corpus I. Agers Chirurgi, qui diu conquestus fuit de imbecillitate totius corporis, præsertim vero de dolore hypochondrii sinistri, cum dejecta appetentia & siti continua: Usus autem sæpe erat mercurio fixo, sive vitæ, qui cum antimonio præparatur.

Aperto abdomine, inveni Hepatis colorem omnino mutatum, erat autem color ejus luteus vel lutulentus, substantia molli, laxa & putrida, in venis autem ejus sanguis erat nigricans, tenuis tamen, vesicula fellis turgida & plena ac satis magna. Lien etiam pallidus erat, & fere ejusdem cum Hepate coloris: substantia similis i. e. semiputrida cum aliquot incisuris: Utrumque hoc viscus proxime arcte ventriculo alligatum fuit, ita ut vix separari potuerit; ita ut etiam dum lienem separare conarer, prius rumperetur quam à ventriculo separaretur, cum vero ad separationem Hepatis devenissem, & parum & leniter processissem, mox & citra violentiam ventriculus ruptus erat & epati arcte connexus, ubi summa cum admiratione interiorem ventriculi tunicam omnino corrosam, ac si septicum sumpsisset, reperi, & ita quidem ut quasi in lacera veste frusta plurima dependerent, nigricantia, atque ita putridus erat ventriculus ut levissimo negotio disrumperetur, cum tamen alias tunicæ ejus sint robustissimæ, atque etiam summa violentia vix rumpantur, præterea omnia turgebant flatibus. In pericardio humor erat sat copiosus, at non sanguinolentus, verum clarus & instar aquæ pellucidus: In cordis basi, ab anteriori parte adhærebat corpusculum mucosum: Hanc ventriculi corrosionem ex usu dicti mercurii provenisse puto, quare cavendum ab ejusmodi medicamentis, crebriore præsertim usu. *I. R. Salzmannus Observat. Anat. pag. 59.*

Observatio XX.

Hypochondrii sinistri dolor à lapide in Liene incluso.

Lapidem in liene Nobilis fœminæ reperi, castaneæ magnitudine, subalbidum, alabastri mollitie, pondere unciarum duarum & semis & drachmæ unius, laminis ovorum putaminibus invicem crustatim involutis, similibus concretum, erat hæc fœmina juvenis, formosa, quæ subinde plenilunii tempore gravissime ex sinistro latere ad triduum usque affligebatur, quo exacto dolor eo usque remittebat, donec novum plenilunii punctum instaret. *Turnebiserus in Examine urinarum.*

Observatio XXI.

Hypochondrii sinistri dolor à Liene intus putrido, exterius integro & inculpato.

Vir quidam consultissimus quinquagenarius, aliquot septimanis conquestus est de appetitu cibi & potus plane prostrato, & doloribus sinistri hypochondrii: cui cum clyster emolliens esset injectus, excrevit primo cum excrementis, postea etiam sine iis, magnam sanguinis atri copiam, & multa frusta carniformia solida, castaneæ vel juglandis magnitudine, nulla aqua solubilia: & tam multa, ut tres vel quatuor lienes ex iis potuerint componi: Duravit ea excretio tota ea die, secunda & tertia plane ea substitit: quarta iterum clyster emolliens & leniter abstergens applicatus, à quo iterum ter fæculentum sanguinem & adustos humores dejecit, sequentibus diebus excrementa plane naturalia fuerunt: Mortuus est XV. morbi die.

Corpore aperto, repertus est lien prima facie integer & salvus, dissecta autem ipsius membrana, quæ integra erat, tota lienis substantia effluxit instar amurcæ & fæcis sanguineæ, paululum fœtens, & adeo totaliter corrupta, ut ne fibræ quidem visceris apparerent: Præter hæc sub liene conspiciebatur corpus quoddam glandulosum, instar farciminis tenuioris, oblongum, lieni, ventriculo & duodeno annatum, quasi videas pancreas dilatatum & extensum, pluribus vasis & ductibus donatum, durum, solidum & molle, Ipsum vero Pancreas nihilominus aderat, dorso firmiter annexum & vasis magnis substratum, ut solet. *Sennertus.*

L*ien prima facie integer*] Notatu dignum quod habet Clar. *Von Flammerdinge* Disputatione de Tumoribus Lienis, habita sub] præsidio Clariss. *Drelincurtii*, Existimari Lienes simpliciter obstructos & tumidos, qui sæpe putridi sunt & cœnosi, quanquam eorum rara apud authores sit mentio: *Ballonius* tamen duo exempla suppeditat: *Plantius* in vita *Fernelii*, hæc verba de causa mortis Viri eximii habet, *Causam interius ex anatome pervestigantes, è lienis inflammatione pernitiem manasse judicavimus, quum & valde tumidum & prorsus lividum ac virescens id viscus esset, & scalpello dissectū magnam saniei, instar picis nigerrimæ copiam profuderit.* Retulit Vir. Clar. D. *Drelincurtius*, Parisiis à Medicis, ut & se ipso sæpius, in diligenti cadaverum dissectione, visos fuisse lienes omnino putridos & cœnosos, materiam fæci vini rubri prorsus similem continentes.

Observatio XXII.

Hypochondrii sinistri dolor à Liene putri, magno 1. Magno, nigra saburra distento. 2. Putrido. 3.

§. 1. Joh. N. dolor fuit fixus ad hypochondrium sinistrum: Putris & semilacer inventus Lien, & in magnam molem excreverat. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Viro potationibus nimiis indulgenti, dolores hypochondriorum, maxime sinistri supervenerunt. Lien quadruplo auctior, durior, nigra amurca distentus. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnoea.*

§. 3. Illustr. N. variis affectibus implicitus Dolorem quoque Lienis percipiebat, Totus ille post obitum putridus repertus est. *Vide tit. de Ischuria.*

Observatio XXIII.

Intestini tenuis dolores falso Lieni adscribi ostendit Anatome.

Quoties intestini tenuis pars superior ac ventriculo proxima dextræ lumborum regioni superstrata, mesenterioque substrata, dolorem patitur, toties à loco affecto Lumbaris nominatur, intestini tenuis pars huic proxima, & in hypochondrio sinistro à lumbis mesenterioque liberius exsurgens & assurgens, lancinationibus frequenter & distensionibus, cum notabili ac permanente quandoque duritie affligitur: quamvis tunc Lieni ferè, licet perperam, illud malum & dolor vulgo adscribatur, & à Medicis nonnullis, præjudicio inveterato, contra manifestam ex cadaverum sectione multiplici petitam experientiam: Dolorem istum appellarem ego à loco affecto *hypochondriacum: Fr. Sylvius Pract. lib. 1. cap. 14.*

L*icet perperam*] Jacet quidem Hepar sub hypochondrio dextro, Lien in sinistro, sed notanda nimia quædam Medicorum licentia, dum qualemcunque morbum, in alterutro latere perceptum, continuo transcribunt ad alterutrum horum viscerum, Cum tamen Medicos istiusmodi Hepaticos ac Splenéticos nosse conveniret, magni sæpe aut diuturni morbi nidum defixum latere in partibus abdominis minimis, quales sunt, obstructio unius aut alterius rami vasorum mesenterii à calculis, à subsidente fæculentia chyli in suo ad cor transitu, aut alia re: scorbutica item interaneorum dispositio, scirrhi aut alii tumores glandularum, gangrænæ partium occultæ, &c. *L. Daniel Major histor. Anatomes, &c. pag. 9.*

Vulgo adscribatur Lieni, &c.] inquantum plexus nerveus Lienem respiciens (*Vide Scholia ad observat.* 16.) cum ventriculo, mesenterio, hepate ac rene propinquius, cumque praecordiis, aliisque partibus longe dissitis, remotius communicat. Hinc causa patet, quare non modo singula isthaec viscera & partes propter Lienis delicta plectuntur, verum & vice versa, cur Lien indispositus à morbo quovis, aut molestia, in qualibet, istarum partium excitata, perturbari soleat: Adeo non prorsus de nihilo est, quod symptomata ubivis infestantia, cum illorum causa ignoratur, *passim Lieni adscribuntur*: siquidem ipse non tantum proprias inordinationes aliis partibus affigat, verum insuper peculiares illarum noxas luit: Quod tamen perperam vaporibus hinc inde transmissis adscribitur, cum ejusmodi cujusque affectus ratio formalis in communicatione per novos facta plerumque consistit. *Willis Anatom. cerebri cap.* 27.

Observatio XXIV.

Hypochondrii utriusque dolor, maxime sinistri, à putri Liene & putri sanguine in sinistro hypoch.

I O. Formaget dolores ad utrumque hypochondrium, ac praesertim ad sinistrum: solo manus appulsu dolebat: manifestus erat pulsus in Liene: nos aneurisma esse suspicabamur: Eodem die quo secta est vena exolutus est, diffuso affatim sanguine.

Putruerat Lieni, & grumosi sanguinis sinistro in hypochondrio magna copia reperta est. *Ballonius Paradigm.* 14.

D*Iffuso affatim sanguine*] Qui si per venam à Liene in ventriculum tendentem, aut per alvum fluxisset, nisi servati (quia petruerat Lien) saltem vita diutius protrahi potuisset. De hoc verum quod *ait Hippocr. in coacis, Quibus praecordiorum dolores, oris ventriculi, hepatis, partium circa umbilicum, hi sanguine per alvum egesto servantur, non egesto moriuntur.*

Praesertim ad sinistrum] Punctorius quidam dolor, sanis alioquin, subito in latere plerumque sinistro soboritur, quem Germani Lienis punctionem, cum à Liene illum prodire vulgus credat, vocant: Accidit praesertim post cibum sumptum, si tunc corpus validius equitatione vel motu violentiore agitetur, apparente interdum tumore qualis in spasmo flatulento apparere solet, admodum pungens & lancinans, praesertim respiratione ducta, mitescens si venter stringatur, sponteque randem remittens: qui peritonaei affecti causa evenit, cum illud ventri undique ante retrque expansum sit: Causa flatus saepenumero existit, qui in intervalla peritonaei (quando illud distentum tractumque supra modum, à partibus quarum runicis pertinaciter haeret, veluti avellitur) cum musculis ipsis connexis, & spatia musculorum irrumpens ab invicem divellendo, ens parit; eodem fere modo uti in pectore in pleuritide falsa, dolot punctorius succingentis tunicae causa: confert autem plurimum valida musculorum abdominis attractio, per motus mox à cibo factos, & praesertim qui per equitationem fiunt, dum in ephippio sedentes, pedibus in stapede innixi, conatu quodam cum spiritus retentione musculos abdominis stringunt: eadem ratione sicuti spasmum flatulentum in aliis corporis partibus accidere ostendimus: Ob quam & causam musculi in loco dolente elevati tumorem aliquem quandoque, qui tunc illic apparet, procreant, & si stringantur cingulo latera, ut in spasmo, si contrario nixu musculi retrahantur, dolor cessat vel mitigatur. Adeo ut hic dolor spasmi flatulenti species aliqua existat, nec alio quam ad effectum musculorum abdominis, & peritonaei ab invicem divulsorum, referri possit: Frequentius autem in latere sinistro quam dextro accidit, ventriculi causa in eo sede latentis, & quod in eo hypochondrio plures flatus colligantur. *Platerus Pract. lib.* 2. *cap.* 12.

Observatio XXV.

Hypochondriorum dolor ab inflammatione ventriculi ad suppurationem deducta.

D N. Uxor (*de qua Tit. de ventris Tumore*) conquerebatur de hypochondriorum dolore, maxime de sinistro. Ea mortua apertus venter, ex quo ingens copia flatus erupit: inter intestina & peritonaeum multus humor aderat; circa latus sinistrum apparuit pinguedo innatans, quae suspicionem praebuit esse vel ex enematis vel ex jusculis: Rem inquisivimus, invenimus foramen circa mediam ventriculi partem ad fundum, hinc conclusum fuisse inflammationem ventriculi quae suppurata esset, &c. *Ex Observat. D. Ioh. Bauhini.*

Observatio XXVI.

Hypochondrii dolor à ferramentis in ventriculo contentis &c.

I N pago Fungenstal Sichstetensis Episcopatus ditionis agricola, quum crudelibus dolorum tormentis in altero hypochondriorum latere conficeretur, subito clavum ferreum sub illaesa cute manu apprehendit; quem Chirurgus novacula exscidebat nec tamen dolores cessarunt, sed in dies magis recrudescebant, Quare cùm nec aliud doloris fore remedium mi\u017fet quam mortem suspicaretur, arrepto cultello sibi guttur abscidit.

Qui demortui ventriculum inciderunt, in eo lignum teres & oblongum, quatuor ex chalybe cultros, partim instar serrae dentatos, ac duo ferramenta aspera reperta fuerunt, quorum singula spithamae longitudinem excedebant: aderat & capillorum instar globi involucrum: Certè non alia arte quam Daemonis haec ingesta &c. *Langius lib.* 1. *Epist.* 38.

A Cacodæmone obsessos mira vomitu ejecisse constat, quæ non è corpore educi quidam credunt, sed à cacodæmone illudente oculis, tanquam ex imo manarent, ori admoveri: Hos refellit citatum exemplum ab *H. ab Heers* observat. 8. p. m. 90.

Observatio XXVII.

Ilii sinistri dolor gravativus à Colo duris fæcibus obstructo. 1. A coli inflammatione. 2. A colo putrefacto. 3.

§. 1. Mulier in colicam passionem incidit: Conquerebatur de alvi difficultate, dolore Ilii sinistri tensivo gravique: Sentire enim dicebat se ibi pondus aliquod grave tanquam plumbi massam: Inveni Colon, juxta ventriculum, flatibus expansum: Reliquis in locis, ad crassum intestinum usque angustum, fæcibus crassis durisque in globulos concretis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

§. 2. Inveni dolor fixus in hypochondrio sinistro, in regione coli, cum ardore, siti &c. Inventus est abscessus in mesenterio & colo, ea potissimum parte quæ fundo ventriculi substernitur. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 3. Matrona à conceptionis periodo, mense quinto, male cœpit habere & octavo mense periit: conquerebatur de magno sub Hepatis regione ardore: Inventum est Colon intestinum hac in parte denigratum & putrefactum: Idem hoc malum in duobus vel tribus aliis eodem modo afflictis deprehensum fuit. *Coiter in Observat. Anatom. & Chirurgicis.*

Observatio XXVIII.

Hypochondrii dextri dolor à contusione & inflammatione intestinorum, omenti, mesenterii circa originem, & musculorum psoadum &c.

Duo famuli joco digladiantes, & segmentis asserum longioribus armorum loco usi, unus aromatarius alteri pistori in hypochondrii dextri lateris infimam sedem, coxendici proximam, segmen adeo violenter impegit, ut statim dolorem illic sentiret, qui adauctus in dies, in crus dextrum, quod ob id ægre movebat, quoque descendebat, sicque afflictus, febricitans, aliisque accedentibus symptomatibus extinctus est. Nullum signum lethale extrinsecus apparebat, nec in latere affecto, nec capite, ubi quoque, sed levius percussus erat.

Abdomine sectione aperto, thoracisque sede huic proxima, ut rectius omnia in conspectum venirent, primo intuitu intestina in latere læso, maculis quibusdam lividis & subflavis notata vidimus, omentumque intestinis instratum, simili colore vitiatum; uti & vesiculam fellis pene inanitam, coloreque felleo flavo portionem intestini, quæ illi proxime incumbit, admodum lata macula tinctam, uti & septi transversi sedem dextram, valde quoque flavam & lividam. Ex quibus tamen nihil certi, an hoc ex ictu in eo latere facto prodierit, aut morti occasionem præbuerit, conjicere potuimus, donec convolutis intestinis, & depressis è dextro abdominis sinu in sinistrum, hepateque sursum elevato, mesenterii vasa, circa illius originem, ubi dorso adhæret, & in ambitu illius, & adhærente illi intestino penitus cruenta & veluti contusa, psoasque musculos, illi lateri succumbentes, simili modo affectos deprehendimus. *F. Platerus observ. lib. 2 p. 473.*

Ex quibus inflammationem in corporibus mortuis nec rubore nec tumore, ut in vivis, sed ex dictis indiciis se manifestantem, in hac abdominis sede, & contusionem aliquam enarratorum vasorum, & partium, ex ictu illo factam fuisse (modo non & erysipelas, illic ubi bilis effusa tingebat partes, fuerit) occasionemque huic dolori, in latere dextro, & in crure quoque, propter musculos psoas dictos, ad femur descendentes, illudque moventes, sese offerentibus, mortique tandem, cum nullis remediis coercita fuerit, forteque in abditis illis locis non potuisset occasionem præbuisse conjecimus. *Idem.*

Observatio XXIX.

Hypochondrii dextri dolor ab abscessu intra musculos abdominis & peritonæum contento.

Quidam 33. annos natus à rotis rhedæ bene onustæ circumrotatis super hypochondrio dextro fuit vehementer conquassatus, sine tamen costarum notharum fractura: diarrhœa & vigiliis ob cruciatus atque dolores comitantibus: Methodica curatione ab initio neglecta, febri symptomatica superveniente, tandem viribus collapsis, vitam cum morte commutavit: Ratione situs suspicio aderat partem affectam fuisse jecur: at vero post obitum longe aliter observatum fuit, nam ante corporis dissectionem teregi hypochondrium, quod non erat durum sed admodum molle: ergo Hepar non fuisse primario læsum, inflammatum aut induratum conjectura assequi licuit.

Primo itaque incisis in forma crucis abdominis musculis, statim ex dextro latere materia purulenta copiose effluxit ad libram semis, sine ullo abscessu in jecore apparente: apostema enim intra abdominis musculos & peritonæum continebatur. 2. pars Omenti erat abscessui adnata, ita ut novacula illud separare necessum fuerit: 3. *Hepar vero situm obtinebat* sub medio diaphragmatis, ad sinistrum hypochondrium inclinans, & sterni costis nothis undiquaque beneficio membranarum annexum, quod digitis fuit separatum. 4. Magnitudo abscessus tanta erat ut pugnus grandior in eo abscondi potuerit, situ jecoris aliorsum translato. 5. Ventriculus satis magnus situm obtinebat ad sinistrum latus magis urgentem, ob abscessus grandioris præsentiam. *B. Langwedelius apud. Barthol. cent. ij. observat. xlv.*

HEpar situm obtinebat &c.] Ligamenta, quorum opera Hepar locum firmumque debitum servat, sunt tria præcipuè, primum id diaphragmati alligat, dicitúrque suspensorium, quod ejus potissimum ope grave Hepatis pondus sustineatur ne deorsum ruat: Id non solùm extimæ ejus membranæ affigitur, sed etiam parenchyma ejus penetrat: Secundum firmamentum hepatis est vena umbilicalis, in ligamentum mutata, & priori directè opponitur: 3. est quo cartilagini ensiformi adhæret, tenue, flaccidum, robustum tamen & latum: Sunt alia ejus firmamenta potius connexiones sive continuationes cum aliis partibus & vasis, quam ligamenta dixeris: Tam variis connexionibus stabilitum hepar, haud facile sua sede deturbatur, estq; totalis ejus dissocatio morbus fortasse inauditus: Nec sane videoque quomodo eadem (cum tot tantique momenti vasa necessario laceranda veniant) citra certam necem contingere possit: Prædicta tamen vincula haud adeo arcta sunt quin aliqualem motus libertatem hepati concedant, 1. entm in diversa corporis positura, Hepar quoque varium manifestè situm acquirit: 2. Est exiguus motus quo in exspiratione & inspiratione sursum deorsumque ad diaphragmatis motum fertur. 3. Ventriculus flatu distentus Hepar sæpe sursum in diaphragma impellit, adeo ut respirationis libertatem impediat: 4. Idem cibo potuque replexus situm hepatis aliquatenus variat, idemque sursum & in latus dextrum impingit, ut & Coli tenuiumve intestinorum inflatio anteriorem Jecoris crepid.dem attollit, simulque posticas ejusdem partes in spinam illidit, *Glisson Anat. Hepatis cap. 2.* Adde his abscessus & tumores vicinos alio impellentes, ut in præsenti casu: *Barbette in Anat. Practica* ait ligamenta Hepatis suspensiona in tantum sæpe relaxari ut id ad umbilici regionem descendat.

Observatio XXX.

Hypochondri dextri dolor ab enormi Renum magnitudine, Hepatis & Lienis. 1. *Ab Hepate inflammato. Pancreate obstructo.* 2. *Ab Hepate infarcto, Pancreate magno.* 3. *Ab Hepate ventriculo affixo, Pancreate, Mesenterio indurato.* 4. *A Mesenterii abscessibus.* 5. *Præcordiorum æstus à tumore plegmonoso circa umbilicum.* 6. *Præcordiorum collabentium sensus ob renes Iecori affixos.* 7. *Præcordiorum dolor à renum vitiis.* 8. *Sinistri dolor ob Renem in sedem lienis depulsum.* 9. *Dextri dolor à peritonæo & musculis vicinis à seri acrimonia commorsis.* 10. *A Pericardii & Cordis sinistra regione osseis redditis.* 11. *Dextri dolor à pure intra thoracis cavitatem concluso.* 12.

§. 1. IN Nosodochio curavi aperiendum corpus puellæ, quæ per multos dies conquesta erat in Hypochondrio dextro: Rejecerat tæniæ vermis longas partes sæpius purgata, additis vermes expellentibus, unde partes rejectæ fuerant.

In Thorace pulmonis sinistra pars extenuata, thoraci adhærens: In Abdomine copiosum serum, Renes amplissimi, magnitudine admodum excedentes: Hepar amplum: Lien nimis magnus & mali coloris: In intestinis copia vermis Tæniæ. *Ex observat. Ioh. Bauhini.*

§. 2. Juvenis habuit inflammatum, Pancreas tumidum & extuberans, pure ac pituita infarctum, cujus contumax obstructio summas præcordiorum angustias in singulis febris accessionibus excitavit. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Vir Nob. dolore hypochondrii dextri diu afflictus fuit, cum ventriculi & diaphragmatis compressione: Hepar magnum, multis abscessibus refertum repertum est, Pancreas admodum ingens &c. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnæa.*

§. 4. Nob. dolor erat in hypochondriis, lumbis &c. Hepatis lobus orificio ventrieuli posteriori erat affixus, à præcedente inflammatione: Cum pyloro indurerant pancreas & mesenterium &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. In Indiis ægri sæpe tabescunt, gravitatem tantum sentientes circa umbilicum & hypochondria. In iis mesenterii substantia sæpe insignem abscessum patitur. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 6. Iac. N. quum acutissimo ense venter esset perforatus, paulo post extrema friguero, Præcordia vero immense incaluere: Intestina omnia erant confossa, Et ingens circa umbilicum tumor phlegmonosus. *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.*

§. 7. Quidam in magno æstu sitiens, mox ab hausto vino frigidiore sensit præcordia quasi sibi collabi, In mortuo renes ambos jecori affixos vidi, & manu abstraxi mea. *Vide lib. 2. tit. de phthisi.*

§. 8. Dissecui septuagenarium qui xx. amplius ante obitum annis de intolerabili laterum dolo-

dolore, infra costas nothas conquestus fuerat, ac mucosam substantiam una cum urina reddiderat. Huic sinistri renis substantia carnea intus plane absumpta erat, in eóque hærebat calculus, duas habens radices: Dexter à calculo immunis, substantiam habens fluidam coloremque subfuscum. *Vide tit. de Vrinis non naturalibus.*

§. 9. Mercatori Bourlon dolores implacabiles ad regionem Lienis, & fere infra umbilicum pene. Tumor quidam percipiebatur, tandem interiit. Non credebant dolorem esse nephriticum & tamen erat. At situs doloris & partis decipiebat.

Aperto cadavere, inventus est Ren insignis loco dimotus, & ad regionem lienis, aut nativa, aut alia aliqua vi (si credere fas sit) detrusus. Sic imposuit valde Medicis.

Idem contigit Cardinali à Guisia, curabant eum splenicum pro nephritico: Ren quadruplo major erat quam à natura esse deberet. *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. pag. 220.*

R*En loco dimotus*] Quamvis Renes adipis glutine videantur tenaciter affixi lumbis, interdum tamen luxantur & antrorsum procumbunt: interdum in hypogastrium delabuntur, non sine vitæ detrimento: Hoc ita verum est ut nullomodo sit dubitandum: Id potissimum accidit, non tantum liquata pinguedine, qua sunt obvoluti, sed etiam ex pondere, ubi tam grandes sunt, ex tumore vel calculo in cavitate conclusio, ut suis retinaculis in sua sede contineri nequeant, tumque ibi aliquandiu subsistunt: sed tandem putrescunt & abscessum patiuntur. *Riolanus Enchetr. Anat. lib. 2. cap. 28.*

Curabant eum Splenicum pro nephretico] Viscerum carnosorum sub hypochondriis latentium, Hepatis scil. dextrum latus occupantis & ad anteriora usque protensi, Lienis in sinistro ventriculo substrati, Renum utrinque sub istis duobus visceribus una cum ureteribus, qui ab illis in lateribus oblique deorsum versus anteriora vergunt positorum, morbi aliqui dolores procreant, qui in ejusmodi locis, ubi hæc viscera sedem obtinent, latere dextro vel sinistro, ut in doloribus illis dictum, sese patefaciunt: Renisque dextri affectus ab Hepatis affectu hoc pacto in situ distinguitur, quod Hepate affecto dolor in latere magis dextro versus anteriora, ubi major est Hepatis portio, vel etiam juxta regionem foveæ cordis, ubi ventriculo incumbit, sentitur: Renis vero dextri dolor circa posteriora paulo humilius in dorso, eodem in loco fixus remanet: Sinistri vero Renis, qui elatior est dextro, affectus, à Lienis affectu, ex doloris situ non tam facile secernitur, cùm Lien posteriorem magis sedem, Reni sinistro proximam, secus quam communis est opinio; qui in latere sinistro versus anteriora magis Lienis situm quærunt, occupet. Ita ut aliis indiciis quam ex doloris situ harum partium affectus sint distinguendi. *F. Platerus Prax. lib. 2. cap. 12.*

§. 10. Fœmina hydrope pectoris atque ascite periit: Dolor adfuit circa jecoris regionem fixior: Ibi nil præter levem exesionem citra phlegmonem adfuit: Sed peritonæum & abdominis musculi, inferiora versus, fuere ex parte inflammati, exesi, venulis sat conspicuis, ab acrimonia seri in abdomine bullientis, unde color ille circa Hepatis peripheriam. *Vide tit. de Ventris Tumore.*

§. 11. Illustr. Schombergius à longo tempore dyspnœa laborabat, ad quam per intervalla accedebat acutissimus circa præcordia dolor, quo cum corripiebatur, sudore per totum diffluebat: Illi membrana, & carnea omnis pars quæ sinistram cordis regionem tegit, tota ossea reperta est. *Vide lib. 2. tit. de Suffocatione.*

§. 12. Quendam ex Hepatis tumore laborare existimabam, cúmque dolor quotidie augeretur, & duraret longius, Hepar ipsum in pus conversum esse arbitrabar.

Post cadaveris autem apertionem, inveni hepar pene illæsum, Totam vero thoracis cavitatem pure plenissimam, ita ut de pulmonibus vix exigua portiuncula conspiceretur: Ex quo symptomatum utriusque affectionis tantam cognationem fuisse satis mirari non potui, *Observatio Abrah. VVerneri Medici VVitebergensis.*

T*Antam cognationem*] Causam doloris alibi delitescere quam ubi dolor animadvertitur sæpe contingit: Sic calculo vesica laborante pruritus glandis molestus est: Hepati inflammato accedit juguli dolor: Utero affecto interior coxarum pars dolet: In *Capivaccio* causa doloris ventris in thorace reperta est, (Vide sect. observat.) In allato exemplo doloris causam reperire arduum est, cum nullum pus à thorace in jecur defluxerit, ut in *Tassino* de quo supra: Verisimiliter consensus causa est in communione membranarum, pleuræ scilicet & peritonæi, quarum quædam est continuatio, ut in cute universum corpus amiciente.

Observatio ultima.

Ilii dextro dolor ab osse femoris eroso & carioso.

V Rgebatur Rogeria, Corbinelli filia, in ilibus dextris dolore fere perpetuo: quare multis diverso tempore vocatis Medicis, cum unusquisque pro ingenio suo puellam curasset, & præsidia omnino nihil profecissent, è medio tandem sublata est.

Quare consilium fuit incidere corpus mortuæ, & inventum est os femoris erosum, maximámque ossis partem in pulverem redactam. *Benevenius cap. 79. de Abditis.*

ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Hypochondrii dextri dolor ab utre maximo inibi juxta ventriculi situ.

Comes Iohan. Baptista Iustus Febre maligna (tunc epidemia) correptus est: Febrem autem hanc malignam esse constitutum est; quoniam quanquam mitis est, vires tamen protinus dejecit, naturales quidem, si alvum, & urinas spectemus, vitales autem, si pulsum exiguum & invalidum sentiamus: urina ab initio turbulentiam habuit, etsi fine colore, quem inde paulatim in dies accepit, præsertim hodierno, qui quartus est, cujus serum in summo valde plumbeum est, paulo infra summum colore variat, non tamen valde ad flavum vergit; Pulsus parvi, duriores & tensi sentiuntur: Adest calor vehemens in Hypochondrio dextro, multa corporis conflictatio, Lingua mollis & humida: Hypochondrium dextrum vix appositos digitos fert, nedum comprimentes, ne possimus interstinguere an solus ren affectus sit, membranæ namque & ligamenta jam tensa & plena sunt quæ tensio cum febre est, & ita ab humore febrem movente fiat, certæque suspicionem inflammationis faciat.

Hic decima septima die incipiente extinctus est, corpore penitus consumpto, prius quod ipse morbo tacito contabuerat, viribus anomalibus & moventibus sese sustentantibus mirabiliter, sensibus tam internis quam externis: urinæ fuerant variæ, dolor hypochondrii dextri rediit, & tumor inde ad inguen longus spectans, neque tamen durus.

Dissecto corpore, in dextro hypochondrio erat uter magnus, sua amplitudine ventriculum tumentem flatu superans, eundem ventriculum calore imitans, pure & flatu plenus: Hunc Renem esse contendebant, quod ego probabam difficillime, nam neque pus minxerat, neque vivo homini ille locus tam tumens fuit, quanquam doluit, ut vix tangi pateretur, Et lingua in tanta inflammatione nunquam sicca, quanquam renes non ita ventriculum & linguam afficiant ut Iecur. *Christoph. Guarinonius consult.* 200.

APPENDIX.

De Hypochondriorum Gravitate aut Tensione, Affectionis Hypochondriacæ perpetuis comitibus.

Affectio Hypochondriaca est Gravitas aut Tensio in dextro aut sinistro Hypochondrio, cum melancholia, anxietate animi, salivatione, appetitu aucto aut prostrato: Gravitas aut Tensio hæc, est causa reliquorum malorum: oriunturque à causa aliqua implente dextrum aut sinistrum hypochondrium: Repletio illa illic loci contingit vel in visceribus, vel in cavitatibus: Viscera sunt hepar & lien, aut ambo simul; replenturque à crasso humore, pituita scil. aut melancholia: Si vero à sero in liene, aut à bile in hepate, non fit per se sed per accidens, dum tantum ab obstructionibus harum partium humores illic restagnant, nec bene expurgari possunt: Cavitas in sinistro hypochondrio valde conspicua in Anatomia, sitaque inter lienem, ventriculum, diaphragma & omentum, In dextro non ita conspicua *D. VValæus* tamen (quod ægræ quidam nonnunquam conquerantur de gravitate aut tensione paulo infra hepar) conjicit & in dextro hypochondrio cavitatem esse inter hepar, renem dextrum, & colon: Cavitates hæ saltem sinistræ, (ut quidam putant) à natura ibi sunt factæ, non tantum ut excrementa reciperent, sed etiam ut viscera sibi invicem cedere possint, dum moventur. *VValæus medic. Pract. p.* 183.

OBSERVATIO II.

Hypochondriacæ mulieris Lien ea parte qua Arteria ingreditur crusta cartilaginea investitus.

Memini anno 1665. in anatome fœminæ hypochondriacæ, ea Lienis parte qua arteria ingreditur, & plurima deinde ejus superficie, crustam fuisse abnatam, non cartilagineam adeo, quod aliquando compertum, sed lapidosam valde, & ferro usque renitentem, ut & cum crepitu resiliret: crassities duratæ membranæ, qua maxima erat, scutatum nummum facile superabat: penitius inspecta ex lamellis coaluisse videbatur, partim exhausto nutritio rore, partim petrifico spiritu immisso.

Membranas aut cartilaginem, sive ligamenta in os obrigescere, circa basin præsertim cordis, in vetulis siccisque animalibus, & senescentium avium tendinibus, tum aliis tum Cl. Stenoni non semel visum est, ac tophi induere naturam paulo rarius: Vidi tamen etiam certa occasione, monstrante Clar. Car. Drelincurtio, Arteriam descendentem, potissimum Iliacam, variis in locis totam in lapidem induruisse, mediis arteriarum spatiis quasi jurato exceptis, & cavitate salva, mirabili plane ostento: rara enim vis sit oportet quæ sese in tam diversa atque incerta spargat, hic membranæ, illic tophi induat naturam, crediderim in plurimis solidorum gradualem esse mutationem, & quemadmodum ex cartilagine aut tendine os fit, ita ex osse tandem, compactis arctius particulis, oleosaque humiditate emuncta, tosum aut silicem nasci, ibi flexilibus magis, hamosisque particulis, hic pauco rigidioribus, & per puncta cohærescentibus. *Ioh. Nicol. Pachlenus Miscell. curios. anni 1680. Observ. 31.*

APPENDIX.

Lapides in vesica fellea sæpe innoxie, & sine dolore in hypochondriis gestari ostendit Anatome.

§. 1. Cum anno 1632. Monspelii versabar Dom. Georgius Scharpius, Professor publice narravit se aliquando Monspelii dissecto corpore Lictoris cujusdam, in cystide fellea triginta lapillos, carbunculi instar pellucidos invenisse.

§. 2. Cum Eminent. Cardinalis Fr. Gulielmi, ex familia Comitum de Wartenberg anno 1661. demortui cadaver secaretur, cæteris corporis partibus ac visceribus sanis, in vesica fellea, cum pauca bile, lapilli 67. forma partim triangulari, partim quinquangulari, in medio plani, coloris prasini, quorum novem avellanæ parvæ magnitudinem, reliqui pisa adæquabant, reperti sunt. *Ioh. Helwigius Observat. Med.* 81.

§. 3. Anno 1628. in apertione cadaveris cujusdam Senatoris, reperti in vesica fellea 27. calculi, quorum quatuor figuræ quadrangularis magnitudinem nucis moschatæ æquabant, reliquorum magnitudo paulatim imminuebatur ad pisi majoris, seds inæqualiter rotunditatem: Nullum ab illis vivente homine hepati aut ejus, quod mireris, officio damnum inferebatur: Vesicæ alterius ulcus illum extinxerat. *Idem ex schedis D. Gregor. Queccij.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XVIII.

DE ICTERO.

OBSERVATIO I.

Icteri causa consistit plerumque citra vesicam felleam, aut circa ipsam versus Hepar.

Icterica affectio, ex communi plurimorum consensu, exoriri statuitur in quantum flava bilis, è venæ portæ finibus, in pori bilarii ductus non omnino, aut non satis excepta, in massam sanguineam restagnat, eamque virore suo (unde etiam cutis inficitur) inquinat; Obstructio ista multis modis & variis in locis contingere solet: Quandoque enim fit juxta extremos utriusque generis vasorum, scilicet venæ portæ & pori bilarii fines: quorum intercapedines, ob hepatis parenchyma intumefactum, aut alias vitiatum, nonnunquam comprimi & obturari accidit, quapropter humor felleus è portæ vasis secretoriis, in vasa altera excretoria minime traductus, in sanguinem regurgitat: 2. Humoris fellei transitus interdum in mediis pori bilarii ductibus intercipitur, in quantum scil. horum cavitates materia, aut viscosa, aut sabulosa, & nonnunquam lapidea implentur; uti passim cernitur in jecinoribus jumentorum hyberno tempore dum fœno ac stramine vescuntur. 3. Ex observatione etiam Anatomica constat, Obstructionem Icteri causam nonnunquam in ipsa vesica fellea, aut in meatu cystico fieri, si quando enim illa lapidibus impleta bilem non recipit, aut hic obturatus aut coalescens, bilis versus intestina descensum inhibet, humor iste, quamvis à sanguine bene secretus, in massam ejus refluere cogitur, adeoque morbum regium parit.

Contra receptissimam hanc opinionem, qua statuitur Icteri causam plerumque citra vesicam felleam, aut circa ipsam versus Hepar consistere, Clar. *Sylvius* (*vide caput sequens*) omnino ultra hanc, vid. in meatu cystico aut ductu communi eam collocat: Propositum nostrum non est determinare (postquam tot egregia recentiorum ingenia res fatigavit) utrum bilis revera conficiatur in cysti fellea, vel an non à sanguine intra Hepar, (magnum secretionis organum) duntaxat separetur: fateor posteriorem hanc sententiam mihi potius arridere: Et quidem hæc serio perpendenti, opinari ducor Icteti causam in eo potissimum consistere, quod bilis in Hepate secreta, ob vias obstructas non omnino, aut non satis ad vesicam felleam transferatur, quin necesse habeat in massam sanguineam regurgitare, interea tamen haud inficias imus affectum hunc (etsi rarius) à meatu cystico, aut ductu communi obstructo interdum exoriri posse: Cæterum in morbificæ causæ partem, & forsan aliquando totum, etiam sanguinis vitium accedere putamus, quando nimirum ob particulas ejus sulphureas, & salino fixas supra modum exaltatas, bilis in cruoris massa uberius ac ocyus progignitur, quam per ordinarias secerni, aut foris amandari queat: quare hæc à sanguine cum sero ubique decedens, partibus solidis affigitur, iisque tincturam suam imprimit: Et procul dubio ob hanc rationem est quod venena quædam, & imprimis viperarum morsus, atque potus generosior diutius usurpatus, in corpore prius sano morbum Arquatum inducit, pro cujus therapeia interdum phlebotomia, & medicamina sanguinem ad rectam crasin reducentia, plusquam deobstruentia prodesse solent: Porro ob hanc causam esse videtur, quod febris tertiana intermittens, ità frequenter in Icterum terminatur: quippe haud suspicari licet, postquam in singulis paroxysmis tanta sanguinis & humorum agitatio, per frigus & æstum, eorumque tanta per sudorem aut vomitum agitatio contigerit, ductus Hepaticos quoquomodo obstrui posse: ac vero, sicuti paroxysmi febriles accientur in quantum sanguinis pars sulphurea nimis evecta, succum nutritium primo in materiam morbificam pervertit, & dein accensa eandem absumit & exterminat; ita postea cum sal fixus demum in sanguine una cum sulphure exaltatur, idéoque bilis pura puta copiose progignitur, propter salis fixi vim restrictivam sanguinis accensio febrilis cessat, ejusque loco dyscrasia Icterica succedit: Quemadmodum autem sanguis ad dyscrasiam sulphureo salinam nimis evectus, Icterum quibusvis, utut minime prædispositis accersit, ita in aliis quantumvis prædispositis, viasque bilarias obstructas habentibus, cruoris sulphur nimis depressum morbi istius immunitatem parit: Enim vero cognovi plures cachecticos & phlegmaticos, tametsi hepatis quoad plurimos ejus ductus obstructione & induratione laborarint, Ictero caruisse. *Willis Pharm. rat. pag. 20. sect. 2. cap. 1.*

Observatio II.

In Ictericis non semper observatur Ductus aut Intestinalis aut Cysticus: In iisdem solito acidior evadit sanguis.

Observavi in dissectione Ictericorum non semper obstructum esse Ductum aut Intestinalem aut Cysticum. *Fr. Sylvius Pract. lib. 1. cap. xlvj. §. 7.*

In cujusdam Icterici mortui sectione memini me aliquando observare sanguinem solito acidiorem. *Idem Ibidem. §. 6i.*

Ab obstructione Ductus intestinalis docent vulgo Bilem in descensu suo naturali plane impeditam ascendere vi ad Hepar, sicque ferri ad sanguinem, mox cum ipso transferri ad corporis habitum & superficiem, ibidemque parere icterum: Quamvis autem existimem posse aliquando ab obstructione dicta excitari Icterum, non puto tamen sufficere istam obstructionem ad illum producendum, nisi novam mutationem subeat in suo præsertim Folliculo tunc subsistens Bilis: Id ut sentiam plurima me movent experimenta tum Anatomica tum Practica: Observavi autem 1. in Dissectione Ictericorum non semper obstructum esse Ductum aut intestinalem aut cysticum: 2. Non semper in Ictero pallere alvi excrementa, licet solito essent minus tincta, 3. Non tantùm à veneno peculiari, verum ab animi mœrore gravi & inexpectato, sæpe citius productum Icterum quam ut quia aut aliis persuadere possit productam tam subito, à quacunque demum causa, tunc præsente atque agente in ductibus bilariis, obstructionem. 4. Curati, & quidem sat cito, à medicamentis quorum ope solutam, vel tam cito solutam obstructionem vix aliquis credat, nisi præjudicio præoccupatus. In hunc censum refero cum cannabis semine decoctum lac bubulum, cujus unius beneficio plures curavi: Saponem cum olivarum vel raparum oleo, vel balænarum pinguedine paratum, lacte solutum & assumptum: Observavi 5. infantes multos nasci cum Ictero, aut mox post partum ipsis erumpere Icterum: Ex his observationibus cum pareat Icterum posse produci absque ductus bilarii obstructione, quæritur merito quænam vera sit, aut esse possit ejus causa? Hæc ut felicius & facilius eruatur, præmittam symptomata Icterum instantem aut præsentem indicantia: Solet igitur Icterum frequentius præcedere, ac initio etiam comitari Compressivus cordis dolor dictus, & circa ventriculi regionem inferiorem maxime molestus, concurrentibus anxietatibus, atque obscuris in dextro hypochondrio, ubi & bilis folliculus & ejus ductus existit, lancinationibus: Alvi excrementa fere albent, suntque coloris cineritii, nec à bile, ut aliàs diversimode tincta, quin segnius ad dejiciendum ægri sollicitantur: Mox urinæ prodeunt obscure rubentes, atque immissa linea colore croceo inficientes: Tandem in facie ac collo, & magis evidenter in adnata oculorum tunica hinc per universam corporis cutim, color citrinus & flavus, quin aliquando ad viriditatem obscuram vergens exsurgit, unde nunc flavus nunc niger vocatur Icterus: Ubi inclinat, nonnunquam pruritus magnus sentitur in tota corporis superficie: Inter causas externas, non raro vidi ex spiritus vini, aliorumque potuum generosiorum abusu productum Icterum, & huic succedentem Ascitem, ut plurimum lethalem: Quibus omnibus rite expensis, censeo, sive locum habeat cujusvis ductus bilarii obstructio, sive talis obstructio fingi nequeat, Bilem tunc subire mutationem notabilem, propter quam moveatur & feratur impetuosius & copiosius versus sanguinem, cui tamen solito minus permiscearur, sed ipsi duntaxat confundatur, ideòque facilius ab eodem recedat; & non tantum cuti partibusque externis, verum musculis quoque atque visceribus se jungat, & illa colore suo inficiat

ciat & tingat: Bilis enim naturaliter se habens, tum in tenui intestino, tum etiam cordis ventriculo dextro haud laxe tantum, sed intime admiscetur ac permiscetur occurrentibus humoribus, & ita quidem ut ab illis amplius separari nequeat: quæ unio fit ob ipsius effervescentiam in loco memorato utroque cum confluente Acido junctam: Quoniam igitur desiderari videtur in Ictero, ista Bilis cum cæteris humoribus intima conjunctio, ac secundum aliquas sui partes commistio, ut & laudata illa effervescentia, si non in totum, ex parte saltem impedita, videndum quo utriusque hujus effectus, quin & Icteri quoque causa innotescat, quid requiratur in bile ad effervescentiam utramque perficiendam, quidnamque illi advenire possit ut ipsam minuat vel tollat: Jam vero notum Effervescentiam omnem contingere inter Acidum & Salem lixivum, quodve de Sale lixivo participat, & in quantum de ipso participat: Quisquis autem Bilem examinaverit, & tam cum acidis liquoribus quam cum Salibus lixivis qualibuscunque confuderit, facile capiet Bilem concurrere ad excitandam effervescentiam ratione Salis lixivi, sed multis modis in ipsa multum temperari, ne fiat in corpore potens ac vehemens, adeoque nocens, quin blanda potius & naturæ amica Effervescentia: Quod si Salis lixivi rationem habeat in Effervescentia excitanda Bilis, ulterius pergendum, ac videndum qui affici queat ejus Sal, ut minus fit ad effervescendum aptus: Notum autem per experientiam, iterum Salem lixivum purissimum, adeoque acerrimum, esse ad effervescendum aptissimum: eundem contra quomodocunque obtusum, ad effervescendum reddi plus minusve ineptum: Obtundunt verò Salis lixivi acrimoniam plura & 1. quidem omne Oleosum & pingue, quod testatur Sapo quivis: 2. Omne spirituosum volatile, quod testatur Tartari Sal, cum spiritu vini rectificatissimo volatile factum. 3. Omne terreum, quod testantur corallia, margaritæ, oculi cancri, creta, & alia plura: Salis lixivi effervescentiam promovet, facilitátque aqua si pauca ipsi jungatur: eandemque infringit & offuscat, si multa ei affundatur: Solus ignis ejusdem lixivi Salis acrimoniam acuit & auget: unde quo diutius illud urgetur igne vi & flamma, eo redditur idem acrius, & ad potenter ac vehementer afferveſcentium convenientius: Hæc omnia ut præsenti negotio accommodamus, atque doctrinæ de Ictero lucem optatam afferamus: Quisquis attento Bilem consideraverit, agnoscet facile non parum oleosi & pinguis ei secundum naturam esse admistum: propter quod, utpote potentissimum ac efficacissimum, adeoque primarium acrimoniæ Salinæ retundens, nunquam & magna, durante sanitate, observatur bilis aut in corde intestino effervescentia: Eidem Bili admistum esse Salis volatilis aliquid, dignoscet quisquis non tantum nervos satis grandes viderit ad Hepar deductos, sed insuper ipsam cognoverit rebus quibusvis facile admisceri: quod non fieret nisi ei permistus esset notabili quantitate spiritus volatilis: nam ob comitem oleositatem volatilem difficilius admiscetur rebus omnibus Sal lixivus, cui quoties junctus volatilis, toties aptior fit ab illam cum singulis commistionem absolvendam: Sed eo ipso redditur insuper Sal bilis temperatius, unde hactenus quoque blandior existit ejusdem in statu naturali effervescentia: In Bile aliquid reperitur Terræ; non tamen tantum ac multi male putant, alias minus esset mobilis & fluida, minusve aliis se insinuans, quin etiam mobilia [præ]stans, sicut id peculiariter patet in colorum materia quæ à bile admista redditur fluidior & ad pingendum aptior: ab admista verò terra, etiam pauca, infringitur Bilis effervescentia, ne in statu sanitatis contingat potens actisque; Ignis vero in humano corpore talis tantusque fingi nequit, à quo uti acriorque, fieri queat Bilis Sal lixivus, nequidem in statu recedente maxime à naturali: cum si quis rem rite examinaverit, primaria caloris intensioris in statu naturali, aut præternaturali, causa in corpore ipso existens sit à bile petenda deducendaque: Errant enim quo solum ignem esse agens, & quidem universale putant, quod rebus omnibus naturalibus omnem afferat mutationem: Experimenta enim Chymica ostendunt infinitas mutationes occurrere quæ ab igne deduci nequeant, & non paucas quæ Igni adversantur: Dixi autem caloris causam primariam in corpore existentem, sive Internam; quo distinguam ipsam ab Externa quavis, quam nil impedit posse aut ignem, quovis pabulo sustentatum esse, aut Solem, à quibus humores omnes, ac præcipue bilem, acriores fieri nulli non notum: Quoties proinde acrior redditur in humano corpore bilis, & quidem acrimonia propria, & in Sale lixivo consistente, toties acrimonia illa quærenda deducendaque ab extremo igne nunc Salis, nunc Foci: Dixi acrimonia propria, quo distinguatur ab accidentali, quæ ipsi ex admisto acido acri contingit, quod bilem producit nunc æruginosam, nunc atram, prout nimirum magis vel minus acre acidum bili admiscetur, & compositum humorem constituit, uno licet Bilis nomine notum: Cum proinde inter ea quæ in corpore inveniuntur, atque inter causas internas referri possunt ac debent, nil occurrat quod Bilem possit reddere acriorem præter succum acidum, facile quoque patet cui adscribi debeat bilis incendium; His ita præmissis, quærendum porro, cuinam præsertim debeat suam in Ictero se humoribus cæteris permiscendi ac intime uniendi ineptitudinem Bilis? Hoc ut pateat, considerandum sæpenumero Icterum brevi temporis spatio excitari à Viperæ morsu: cujus venenum, quoniam celeriter opus suum absolvere solet, valde mobile, adeóque subtile, quin naturæ volatilis & spirituosæ omnino censendum: A spiritu valde volatili copiosius bili admisto, ipsamque spirituosiorem faciente, Icterum produci posse, confirmare videtur Icterus, sat sæpe vini generosioris, ac præsertim ejus spiritus, potatoribus, propter neglecta simul alia alimenta solidiora superveniens, ac imprimis quando aliquis animi mœror præcessit permanetque. Adeo ut non videatur mihi improbabile Bilem ad Icterum producendum reddi, nunc à veneno viperæ penetrantissimo & spirituosissimo brevi tempore, nunc à potu generosiore diutine usurpato; sed longiori tempore, nimium spirituosam, & ad convenienter cum acidis effervescendum, hinc & humoribus cæteris se integre jungendum minus aptam. Sed dicat aliquis rei attentus, Si à veneno Viperæ, à potu generosiore ita immutari potest bilis, ut absque obstructione in ductibus biliariis existente, produci queat Icterus, non desinet saltem ad tenue intestinum deduci bilis, à qua licet minor ac debilior contingat ibidem cum succo Pancreatico effervescentia, quidni ab eadem saltem tinguntur alvi excrementa, ut alias fieri solet? Respondeo 1. in omni Ictero haud æque albicantia, ideóque minus flavo bilis colore tinctas occurere fæces: unde judico alias plus, alias minus bilis admisceri quoque in Ictero alvi excrementis, à quibus plus vel minus tinguntur. 2. In omni Ictero haud æque male affectam esse bilem: unde hactenus quoque magis vel minus ipsa excrementis alvi admisceri potest eademque tingere. 3. ut à bile rite tingantur alvi excrementa, desiderari præviam & sufficientem ejusdem cum succo Pancreatico effervescentiam, ob quam ejus partes diversæ ab invicem secedunt, ac tincturam habentes excrementis junguntur: 4. Si durante Ictero spirituosior & volatilior, ideoque fluidior & mobilior existat bilis, poterit eadem facilius penetrare ex hepatis glandulosis acinis per minimos suos ductus ad ve[-]

næ cavæ radices, atque cum sanguine ad cor: maxime si ab eadem bile spirituosiore irritatus arctius contrahatur, aut etiam aliquando obstruatur ductus bilarius intestinalis, quâ ob rem facto ad hepar impetu, in eodem persistat bilis, neglecta ordinaria sua, licet ampla, versus intestinum tenue via: Potest námque fieri ut si non obstruatur in totum, angustetur saltem ductus bilarius intestinalis à pituita, imprimis post mœrorem gravem viscosiore facta, ipsum quovis modo obducente: vel à bile spirituosiore facta, ideóque turgente, ac è suo folliculo effusa, irritetur idem Ductus ad sui contractionem arctiorem, propter quam ipsi transitus denegetur liber ad intestinum, atque adeo ipsa sursum ad Hepar feratur pene tota per Ductum Hepaticum, mox cum sanguine ad dextrum cordis ventriculum delata, cum descendente ac lympbatico sanguine solito minus effervescat, ideoque sanguinis massa toti magis confundatur quam permisceatur, mox ubique à sanguine recedens, partes quasvis colore suo inficiat & ad nutritionem naturalem minus aptas reddat, quocirca sensim succedat Ictero vel atrophia vel hydrops, ni brevi cureour: Quamvis enim non putem requiri necessario ad Icterum producendum Bilarii ductus obstructionem, non video tamen cur non possit aliquando ipsa præbere ansam Ictero, dum sistendo Bilem naturali suo effluxu in tenue intestinum, causa est quod bilis ibidem motam negens alteratur, & si ira loqui fas est, spiritualscat, tum accessu majore spiritus animalis, tum exaltatione atque attenuatione ulteriore partium ipsam constituentium: Hoc vel inde patere videtur quod multis, antequam Ictetum patiantur, solet summa in dextro hypochondrio, ubi observatur intestinalis Ductus insertio in tenue intestinum, sentiri anxietas, præcedente nonnunquam mœrore gravi, alimentorúmve pituitosorum abusu: A mœrore autem solent humores omnes reddi glutinosi ac viscosi, maxime in tenui intestino, & quidem ob succum pancreaticum idcirco factum austeriorem: undeque autem pituita existat glutinosa & viscosa, eadem apta est nata in tenui intestino Ductus bilarii orificium obducere atque obstruere, sicque bilis descensum exitúmque impedire, quapropter angustia excitabitur ibi loci a bile in notatam pituitam vim suam exerente, atque flatus, ex ipsa producente, dum pars reliqua in semetipsam agens attenuatur, spiritualscit & tandem Icterum excitat. Ex his videor mihi non improbabilem Icteri, absque bilarii Ductus obstructione necessaria, generandi modum & rationem invenisse, Auctam scilicet bilis tenuitatem & spirituositatem, ideòque ad ritè & satis effervescendum ineptitudinem: quam idcirco in Bile notavi, quoniam observatur ipsa tunc sanguini non tam permisceri quam confundi. Videndum porro an symptomata Ictero familiaria, & superius notata, deduci queant à modo assignata ejus causa: denique an nota ejusdem curatio eidem quadret? Compressivi cordis doloris eadem causa est quam dixi paulo ante, esse Anxietatem circa ventriculi regionem inferiorem, in tenui intestino excitatam. Pituita glutinosa ibidem coacervata, & in flatus ex parte deducta, continentésque partes diducens, angens ac premens: Lancinationes in dextro hypochondrio adscribendæ humori acido & pancreatico, à bile parcius accedente minus fracto, adeòque puriori, noxámque suam potentius exferenti, partesque sensiles pungenti & lancinanti: Alvi excrementa solito sunt minus tincta, tum ob bilem parcius accedentem, tum ob eandem minus effervescentem ideòque partes suas tingentes minus ad ipsa inficienda deferentem. Segnius ad dejiciendum sollicitantur ægri ob causam eandem, minúsque acrem bilem: Urinæ obscure rubent, ob bilem copiosam & tinctura multa prægnantem ipsis admistam. In cute tota, sed in primis magis tenera, qualis est faciei, colli, manuum, quin carne universa, exoritur diversus color flavus ab eadem bile, ob auctam suam spirituositatem, partiúmque suarum unionem intimiorem, minus quoque in corde effervescente, minus proinde sanguini se permiscente, quin potius ipsi duntaxat confusa, ideò que notatis partibus ubique, dum transfluit cum ipso, adhærente, atque colore suo flavo, nunc palliore, nunc obscuriore, atque ad viriditatem quandoque vergente, ipsas inficiente: Inclinante Ictero sentitur in corporis superficie pruritus, propter effervescentiam ubique resuscitatam, & halitus subacres inde erumpentes, atq; partes sensiles blande mordicantes. Fieri enim nequit quin postquam usu medicamentorum convenientium correcta est, non tantum in suo folliculo, in quo multa est collecta, verum in universa quoque sanguinis massa, cui est confusa, quin partibus continentibus & solidis omnibus, quibus adhæret, bilis ubique ad occursum succi pancreatis & lymphæ, imo ipsius sanguinis solito acidioris (quod in cujusdam Icterici mortui sectione memini observare) excitetur quam prius potentior effervescentia, ex qua proinde halitus attollantur subacres, qui ad sensiles partes, ac præsertim cutim delati, pruritum ibi pariant. Quo modo dixi confirmabuntur amplius ex Icteri curatione, quæ in eo consistet ut 1. Remotiores causæ, animi mœror, alimentorum viscosorum, potusve generosioris abusus tollantur. 2. Mediæ causæ, pituita glutinosa, ductum bilarium obducens aut obstruens, quories locum habet, aut venenum qualecunque bilem immutans & vitians, corrigantur ac emoveantur. 3. Causæ proximæ, Bilis corrupta & vitiata, nimium scil. spirituosa, & ad rite effervescendum ineptior facta emendetur, & ad intestinum iterum deducatur. 4. Color cutis fœdus separetur & naturalis restituatur, &c. *Idem ibidem.*

Observatio III.

Icterici sectio à Clar. Sylvio *anno* 1664. *administrata, In quo folliculus fellis solito major, ac bile turgens deprehensus, Hepar coloris ex flavo obscure virescentis, &c.*

De querelis Martini Hanskenii, ex observationibus meis practicis, in Nosocomio notatis; hæc præmittenda duxi VIII, *Maii* conqueritur de doloribus utriusq; hypochondrii, qui à motu ita augentur ut fere intolerabiles sint, quos etiam transversim in ventre cinguli instar sentit, Decumbens paulo melius habet: Per duos jam annos laboravit hoc affectu, sed initio adhuc ambulare potuit; Iam vero per septem hebdomadas in Nosocomio, & per 8. domi fere semper decubuit, conflictatur jam per annos 4. vel 5. cum variis morbis, tandem fit Ictericus. Præscripta illi sunt à Medico ordinario varia, à quibus nullum levamen sensit. Inter cætera & oleum juniperinum & Philonium, à quibus semper pejus habuit, ab assumpto alimento molestias majores sentit, 5. horis circiter post alimenta assumpta, hora 6. vespertina

tina cœnat, & deinde per mediam fere noctem se hinc inde jactat, nec dormire potest, deinde obdormiscit, sed vix per semihoram continuam: Non assumit nisi juscula. Totus fere osseus, Alvus morigera est: quotidie dejicit, excrementa albicant. Vires animales quoad motum sunt valde debiles. Appetitus integer, etiam sapor, digestio male habet. Respiratio quandoque difficilior, imprimis à sumpto cibo: conqueritur de frigore præsertim in pedibus. NB. 1. *Ictero raro febris conjuncta est.* 2. *Non tantum superficies cutis, sed etiam ipsa caro Ictericorum flavet, quod ex cadaveribus dissectis patet.* D. *Sylvius* judicat acidum in eo nimis acre, propter dolores graves, appetitum integrum: Pituitam item viscidam abundare, propter diuturnitatem morbi & sensum doloris gravativi, quare sequentia præscripta. ℞. *aq. cochl. menth. aa.* ℥j. *theriac.* ʃ. ʒß. *laud. op. gr. ij. syr. cochl.* ʒ. m. 9. *Maii.* non est sine animi mœrore æger, propter uxorem & liberos: Heri non assumpsit, sed hodie aliquot cochlearia misturæ, unde id commodi habet quod dolor in hypochondriis non est tantus. Iteretur itaque mistura 10. *Maii* die præcedente nocte melius solito dormivit, & ille dolor qui instar cinguli abdomen afficiebat, magis ad interiora tendere videtur, dejicit commode: Fæces paulo magis tinctæ ac antea fuerant. 12. *Maii* in pejus ruit ob defectum medicamentorum: Iteretur mistura die 8. præscripta, 15. *Maii* conqueritur de dolore magis interius quam exterius urgenti: Sensit humorem in sinistro crure à genu ad pedem usque: Forsan in hydropem incidet, quod facile fieri potest, & sæpe fit. Sensit frigus & humorem per totum corpus distribui ab assumpto potu, *quia potus cum parte pituitæ soluta* per venas lacteas in corpus distribuitur. Iteretur mistura die 8. præscripta. NB. *Qui in hydropem incidentes multum bibunt, in iis plerumque hydrops se primum in abdomine manifestat, Qui vero sobrii sunt in potu, in iis plerumque in pedibus se primum manifestat.* 16. *Maii* non adfuimus Nosocomio. 17. levamen sentit, perget uti præscripto: 19. *Maii* proficit in melius; 20. *die* habuit paroxysmum febrilem & quidem frigus circa 10. matutinam initium fecit. Conqueritur de debilitate genuum: Observat in ipsa febre quosdam dolores, præcipue circa articulos, qui simul ac in somnum incidit, caput petunt, & tunc quasi dilirium sentit, *Die* 21. per totum corpus dolorem molestum sentit & debilis est, habet quod sumat: 22. Dolor per totum corpus auctus: Surrexerat circa meridiem, & frigus tunc sensit, nunc aliquem calorem habet, pulsus est frequentior. Appetitus prostratus, fauces siccæ ℞. *rad. petros. fœnic. apii aa.* ℥j. *coq. in aq. pura, in colat.* ℥xxv. *dissolve syr. de* 5. *rad.* ℥ij. *sal. prunell.* ʒj. m. 23. *Die* pulsus paulo melius habet, febricula levior: Præscripto uti perget. 28. *die* conqueritur de sapore salso, quem in decocto deprehendit; Lingua flava est quasi fissa; Æstus, deglutitio & respiratio difficilis, Emaciatio. ℞. *aq. petrosel. fœnic. aa.* ℥j. *syr. de* 5. *rad.* ʒvi. *occul. cancr.* ℈ß. *acet. Stillat.* ʒß. m. 29. *die* paulo melius habet: Utetur præscripta heri mistura. 30. *die* iteretur mistura 28. *Maii* præscripta: 2. *Iunii* iteretur mistura 20. *Maii* præscripta. ℞. *Sacch. alth.* ℥ij. 6. *die* paulo melius habet, Pulsus robustior, dejicit sponte, appetit varia, sed simul ac quædam ex istis quæ tantopere expetiverat comedit, nauseat eadem: De deglutitionis difficultate conqueritur: videntur prope gulam quædam pustulæ albicantes instar aphtharum. ℞. *aq. pluv. q. s. adde paulum aceti & sacch. utetur tepide pro gargarismo*: Iteretur mistura 28. *Maii* præscripta. 9. *die* deglutitio adhuc difficilis: pulsus paulo robustior: habet quod sumat. 10. *die* pejus habet ac heri: pulsus paulo frequentior: in robore ac magnitudine vix judicatur: Respiratio difficilior, Sitis urget. Per 8. jam dies amarum in ore sentit saporem, imprimis vero hodie. ℞. *aq. cichor. fœnic. aa.* ℥j. *syr. de* 5. *radic.* ʒj. *spir. sal. dulcis* ℈j. m. *N. Syr. V. radic.* vim habet incidendi, solvendi pituitam viscidam *Spirit. Salis dulcis* ad appetitum. 11. *die* de vigiliis conqueritur. Alimenta commodius appetit & consumit, alios in eodem statu. Habet medicamenta. 12. *die* Iteretur mistura. 10. *Iunii* præscripta: adde laud. op. gr. ij. ob vigilias. Assumat vesperi dormiturus: 13. *die* commodius jam somnum sumit: habet medicamenta. 13. *Iun.* appetitus restituitur, Somnus mediocris, vires dejiciuntur: 17. *die* eodem modo se habet. ℞. *Sapon. ven. nuc. mosch. magnitudine, dissolve in lacte dulci, capiet quandoque cochleare*. 15. *die* iteretur mistura 10. *Iunii* præscripta: 20. *die* appetitus indies restituitur magis magisque assumpta alimenta minus solito gravant: visus ante biennium obscurari cœpit, & nunc in dies magis obscuratur. *die* 22. *Iun.* conqueritur adhuc de summa crurum debilitate: Appetitus permanet integer postquam spir. Salis dulci est usus, Somnus impeditus & vigiliæ fere continuæ, De visu obscurato valde conqueritur, videt tamen singula debito colore ℞. *aq. euphr.* ℥ß. *fœnic.* ℥j. *syr. cochl. fœnic. aa.* ʒß. *spirit. salis dulc.* ℈j. *laud. Op. gr. ij.* in cochleatim sumat, 25 *die* calor semper molestus. Videtur aliquanto clarius videre adstantes: putat felicius sese habiturum ab assumpta minori misturæ quantitate, cum à majori alvus semper adstrictior fit. Appetitus omnino restitutus, alimenta etiam recte sapiunt, carnes tamen non generantur. ℞. *Sem. cannabis, decoque in lacte dulci*, capiat una vice ejus decocti ℥ij. 27. die melius se habet: heri male habuit à decocto cannabis sem. ob nimiam ejus assumptam copiam, cum loco ℥ij. dimidiam pintam hauserit: habet adhuc quod sumat, 30. *die* status mediocris; non in pejus ruit, nec multum etiam proficit: Sedens vel decumbens ægre surgit: Habuit aliquot abhinc annis dolores in sinistra scapula & toto illo latere, ad inferiora

usque qui nunc cessant. Iteretur mistura 23. *Iun.* præscripta. *Die* 1. *Iulii* in dies magis magisque proficit, color faciei non amplius tam flavus, clarius etiam quam prius videre potest: habet medicamenta: *die* 2. *Iul.* in dies melius habet ab assumpto decocto cum semine cannabis. 3. *Iul.* in eodem est statu: *die* 4. proficit: Iteretur mistura 23. *Iun.* præscripta. *die* 7. proficit in omnibus, excepto motu corporis; iteretur mist. *Die* 8. in eodem statu, adde misturæ die 23. *Iun.* præscriptæ *Ol. mac. still. gutt. iii. die* 9. *Iul.* iteretur mistur. 23. *Iun.* præscripta, *adde ol. ol. mac. still. gtt. iii. die* 14. iteretur mistura 23. *Iunii* præscripta *adde ol. mac. still. gtt. iii.* ad discutiendo flatus: *die* 15. in eodem statu, *ut & 16. Die* 17. urina valde tincta, alias in eodem statu: *die* 18. excrementa albicantia sunt minúsque mollia, Iteretur mistura 23. *Iun.* præscripta, *adde ol. mac. still. gtt. iii. die* 20. in eodem statu, habet medicamenta: *die* 22. iteretur mistura 23. præscripta, cum *gtt. iii. ol. macer. Die* 23. in eodem statu: Ad tumorem pedum utetur decocto furfurum cum sale, pro lavacro pedum: *die* 28. in plerisque levamen sentit, solæ vires debiles; excrementa alvi adhuc albicant: pergit uti decocto cannabis cum lacte: Iteretur mistura 23. I*un.* præscr. cum *ol. mac. gtt. iii. Die* 29. habet medicamenta: *Die* 1. *Aug.* iteretur mistura 23. Iun. cum *gtt. ol. mac.* Die 4. iteretur duplo mist. 23. Iun. præscripta, cum *ol. mac. gtt.* 6. utetur porro decocto sem. cann. cum lacte: Anno 1664. die 10. Nov. frequentante iterum Nosocomium Cl. *Sylvii*, invenimus eundem quod ad omnia symptomata iterum in statu pejore: omisit usum decocti semin. cannabis: Præterito mense cum exiret aliquando in publicum, capitis dolorem vertiginémque expertus est, & deinde etiam capillorum defluvium, Sanguis etiam præterito mensis tempore copiosus è naribus effluxit, sputúmque sanguinolentum dejecit, quod sine dubio fluentis sanguinis parte in fauces decidente ita tinctum est: Somnus paucus, interceptus, alvi dejectio multa, Excrementa albicantia. Per tres dies levem habuit alvi fluxum cum torminibus: Parum sitit, appetitus cibi integer, bene assumit, sed gravatur ab assumptis, neque nutritur sed sensim fit macilentior: Tumor levis in pedibus, hydropis initia, ventris tamen tumor adhuc nullus est: Lancinationes in articulis inferioribus, ut in flexura genuum, &c. Sitis nulla. ♃. *rad. galangæ, enul. camp. aa.* ℥ß. *sem. anis. fænic. aa.* ʒj. *summit. absinth. abrotoni, aa. man.* ß. concisa & crasse contusa indantur sacculo, suspendantúrque in pinta vini, De liquore bibet mane. Inserviet medicamentum, ut ejus ope defectus bilis ad intestina non defluentis restituatur, sitque loco bilis ibidem: *Die* 12. *Nov.* queritur de summo dolore lancinante, in dextro hypochondrio, imprimis, quoties corpus dextrorsum intorquet: Plus dejecit quam ante, parum quidem singulis vicibus, detur sæpius: Affundetur iterum præscriptis speciebus vinum, continuabítque in usus ejus. *Die* 13. excrementa adhuc subalbida: hodie mane alacrior fuit quam nunc est, Hypochondrii dextri dolores adhuc sentit: Subinde quoque aquas circa ventriculum quasi fluitantes; unde metus est leipothymiæ, hodie non tam frequenter dejecit: *Die* 14. habe medica: *die* 17. *Nov.* capitis doloribus continuo infestatur, lancinationibúsque in dextro hypochondrio, unde respiratio quoque impeditur: Parum quiescit: Quotiescunque assumit vinum præscriptum, levi vertigine corripitur: Videtur medicamentum illud bilem nimis acrem reddere, abstinebit proinde per diem ab usu illius: *Die* 19. ante tres dies incidit in gravedinem & tussim: Excrementa nondum tincta: Subinde cardialgiam patitur, Capitis dolor ante gravior quam nunc: Quater dejecit: In hypochondriis adhuc malum perdurat; superiori anno gravedinem similem passus est. ♃. *aq. beton. petrosel. fænic. aa.* ℥j. *theriac. s.* ʒvj. *laud. op. gr. iij. syr. de* 5. *radic.* ℥j. *m. Die* 20. assidens foco paroxysmum febrilem sensit, A mistura præscripta melius paulo habet *Die* 21. melius habet: perget uti medicamento, quod iteretur. *Die* 15. sensim magis debilitatur: Non potest jam tandiu extra lectum se sustentare. Heri vesperi iterum febrilem paroxysmum passus est, cum levi frigore per universum corpus, unde somnus magis interruptus fuit. Videtur Quartana, cum die ♃. etiam senserit paroxysmum: Copiose hodie dejecit, retulitque excrementa jam magis tincta fuisse: Servabit cras illa: *Die* 25. *Nov.* sensim magis labefactatur: gravedine & tussi molesta jam ab octo diebus laborat, quæ augetur ab humoribus à capite in pectus descendentibus: Dolores in hypochondriis jam remissiores: Non habet medicamenta: Iteretur mistio 19. præscripta. Excrementa similia hesternis, & adhuc albicantia. *Die* 26. hac nocte quater liquida dejecit, nullo purgante sumpto: Color excrementorum manet cœruleus; Gravedo & tussis perstant: *die* 27. æger debilis est, pulsus simul; hac nocte & interdiu quinquies dejecit & liquida: *die* 28. habet aliquantulum melius, bis tantum dejecit, obiit 1. Decembris.

In sectione hac occurrebant, Cutis universa flavescens, Aperto abdomine membranæ, & pinguedines imprimis, flavo colore infectæ, carnes non item, quæ solito magis rantum pallebant & flaccidæ erant. Penis glans tamen flavescebat, In abdom. insignis quantitas aquosi humoris, quæ in magna quantitate spectata rubra, in parva vero flava videbatur, eodem plane modo ac si croco tincta fuisset. Quæ in fundo erat aqua rubicundior erat, & ad sanguinis colorem magis accedebat. Intra tunicas Omenti cruoris aliquantulum inveniebatur,

batur, qui copiosior in abdominis fundo occurrebat firmiter, & in longum instar Polypi concretus & cum liene cohærens: Omentum variis quasi glandulis interspersum, quas pinguedinem corruptam Cl. *Sylvius* judicabat. Lienis membrana tenerrima erat, ut & tota ejus substantia, quæ plane sanguinis concreti consistentiam habebat, fibræ tamen satis firmæ. In una ejus parte membrana ad notabilem latitudinem rupta erat, ita ut vasa ejus apparerent: Ex illa sine dubio sanguis profluxerat qui aquam illam in abdomine contentam adeo tinxit, quem mirum est non magis concretum & coagulatum fuisse.

Ventriculus cum intestinis flavens tuménsque; Color hepatis ex flavo obscure virescebat: Pulmones lividi & cæteris intestinis flaviores. Costæ valde teneræ & nullo labore frangibiles & scissiles. Cl. *Sylvius* easdem aliquando ejusdem duritiei in aliquo qui aneurismate obierat, deprehendit: Folliculus fellis solito major ac bile turgens, colorísque albi, cum plerumque subviridi, videatur. Dexter ren valde exilis. Separatis ductibus bilariis, epatico nempe, cystico & intestinali factaque proxime subligatura, in superiore epatici parte instituta, foramine, immissus ope tubuli leniter flatus ad intestina sine impedimento penetravit, uti & immissus humor cœruleus. Immissus deinde ab intestino versus epar flatus etiam facile in folliculum fellis penetravit, nullo tamen modo potuit inde iterum exprimi: quod Cl. *Sylvius* jam antea notaverat: Dissecto per longitudinem intestinali ductu, apparuit in illo materia viscida. Ductus cysticus magis hians, sive inflexus versus epaticum quam versus intestinalem. Bilis in folliculo contenta justo viscidior, colorísque diluti, ita ut immissum linteum non magis tingat quam urina ictericorum. Immissus in ductum Hepaticum flavus, observatus penetrare in ipsum etiam folliculum, ubi is epati annexus: Intestinum tenue non ita interius obductum piruita viscida erat, uti solet alias: Pericardium cum sua pinguedine flavebat impense. Liquor contentus paucus, flavus, subsalsus & parumper amaricans. Cranii exterior superficies flavens: Ossis frontis interior superficies colore flavo infecta, cætetotum non item. Dura meninx flavescens, ut & liquor sub ea conspicuus cujus sapor non erat notabilis. Tenuis meninx minus flava: Cerebri substantia satis alba: In ventriculis liquor satis copiosus, limpidus, subsalsus: Plexus choroides valde glandulosus: substantia infundibuli extrema in quam desinit, subrubra, quodammodo carni simile, quod sæpius observatur. *Matthias Paisenius in Miscell. cur. ann. 4. & 5. observ. 194.*

Observatio IV.

Icterus à Iecore indurato, lapillis referto.

Meminiego nonnullorum, qui ab Icteto in Asciten delapsi erant, Iecinora vidisse adeo dura, & lapillis adeo plena, ut novacula præscindi non potuerint. *Dodonæus ad cap. 3. Benivenii de abditis.*

A Simili causa productum fuisse Icterum judicavit *Plerus* in Nobili quodam Icterico & cachectico, qui dolorem in regione Hepatis in compressione sentiens, urinásque effundens copiosis arenulis adeo rubicundis & cruentis refertas, ut ex contactu linrea tingerent, ab iis malis ejusmodi excretione liberatus est.

Observatio V.

Icterus ab Hepate vitiato & subviridi.

Religiosus toto corpore subviridis referebat colorem qui Gallis *feuille morte.*

In cadavere defuncti nulla obstructio aliáve reperta fuit ejus causa, præter parenchyma Jecinoris concolor. *Ioh. Rhodius Centur. 3. observ. 21.*

Hujus forsan commatis urina viridis de qua *Actuarius* cap. 8. quam pravæ cujusdam corruptæque bilis exustionem significare tradit idem meth. med. cap. 13. Auriginem *Theophilus de urinis* cap. 6. viscerum tumorem dolorémque cum aliquo periculo, aut certe corpus integrum non esse.

Observatio VI.

Icterus ab Hepatis vitio quod σκόλλωσιν erat.

Comitis Chaulnei filius Ictericus factus est & mortis appetens: is annos natus 14. olim venustulus, lepidulus & bonæ indolis, facilis, postea vero illepidulus, morosus & subtristis, cervicosus. Ictericus factus derepente: febricula, *alvi profluvium albicans*, fœtens & corruptum, ita perseveravit per dies 15. medicamenta obstinate abhorruit: Cùm nil tale cogi-

cogitaretur, stridebat dentibus, ad interrogata non respondebat, mane vox querula & horribilis: tota die ἄφωνος, convellebatur nocte, velut exstaticus erat: vox inarticulata & ejulatus magnus, convulsiones, mors; Exspirando è naribus excrevit nescio quid subnigrum & subviride: Dubitabamus an id à cerebro esset, an recursus liquoris medicamenti quod datum erat ad os, & ab ore ad nares.

In cerebro nihil commemorabile deprehensum est quod mortis causa fuisset. Pulmo vitium insigne contraxerat: vitiosius erat *Epar, & velut ὑπόχλωρον: anno superiore ante mortem exanthematis foedissimis laboraverat*, & ab eo tempore non belle habuerat. *Galenus* simile quid annotavit in historia de eo qui repente phreniticus factus paulo post interiit: Non interiit, *inquit*, vi phrenitidis, sed ob dominatum humorum virulentorum qui sua malignitate vires veneni adæquant. *Ballonius Epid. & Ephem. lib. 2. p. 244.*

IN *Cerebro nihil commemorabile deprehensum*] Dentium stridor, vox querula & horribilis, aphonia convulsiones, &c. læsi cerebri argumenta erant; Notandum vero (cum ea omnia symptomata spasmodica sint) ex *Willis*, in convulsione locum affectum, seu materiæ irritativæ sedem, non solum esse systematis nervosi initium, sed aliquando ejus extremitates, aliquando medios nervorum processus, ac præcipue eorum plexus: Videantur quæ ex ejus pathalogia cerebri adducta sunt *tit. de Convulsione lib. 1.*

Alvi profluvium albicans] Cur aliquando excrementa in Ictero albicent, aliquando eroceo colore tingantur, explicat *Riolanus* Encheirid. Anatom. lib. 2. cap. 25. Cum video, *inquit*, in Ictero flavissimo totam cutim suffusam bile, urinas tingere flavo colore lintea, dejectiones albicantes: In alio vero Ictero urinas flavas & dejectiones consimiles, Id confirmat duplicem esse bilem, & diversos meatus ad ejus expurgationem: In Ictero flavissimo, cum dejectionibus albicantibus, meatus bilarius Hepaticus est obstructus in cavis Hepatis: Quando in alio Ictero dejectiones sunt flavæ, vel quantitatem bilis denotant, ruentis per intestina & urinas, atque non est tanta obstructio, nec adeo pervicax ut in Ictero flavissimo; ideóque spes curationis breviter expectanda.

Hepar velut ὑπόχλωρον] Bilis omnino majorem in Hepate proventum esse quàm hactenus credebatur, felicissimo invento *Fr. Glissonii* innotuit: quotquot enim rami venæ portæ per epar disperguntur, tot tamusculos ductuum biliferorum ipsi accumbere libro de Hepate docuit, ipsique sensus id probant. Si itaque liberior bilis excretio per ductum & poros cholidochos impediatur, regurgitat illa in cavam, sanguini permiscetur, ac sero diluta minutissimos quosque meatus transit, ut Icterus comprobat, in quo urina crocea evadit, sudores non raro flavedine lintea tingentes emergunt, ac albuginea oculorum tunica, alias densissima flavescit, ac proinde nullum dubium est interiora cerebri & cerebelli permeare, unde Ictericis spontanea lassitudo, capitis dolor & vertigo quandoque obvenit. *Wepferus Exercit. de Apoplexia p. 274.*

Exanthematis foedissimis laboraverat] Cum excretio illa non est ἀξιόλογος restibilis virulētus humoris varios & pernitiosos affectus fœcundus est, Pulmonibus præsertim bellum indicit. Anno 1673. mensibus Februario, Martio & Aprili, vagati sunt morbilli, fine sævis symptomatis & impune, ut videbatur, erumpentes; multi tamen, qui rectè videbantur defuncti, gravissime laborarunt, peripneumonia præsertim & catarrhis in pulmones affecti sunt: hos inter filiola mea menses xv. nata 12. post morbillorum dissipationem die tepente interiit, nulla morbi manifesti præsente nota; ab interitu livebat dorsum, ob conceptam ea parte pulmonum phlegmonem hincque gangrænam: Quibus vel debilis fuit natura, vel materia non obsequens aut prona in peripheriam, iis lethaliter in pulmones decubuit.

Observatio VII.

Icterici intestina tumefacta apparuerunt & coloris citrini: Pericardium humore destitutum, Sanguis in cordis ventriculis concretus, & ipsius cordis substantia pravi coloris, &c.

CUm N. N. Tonsor sanus degeret, cum amico affluentius pransus esset, A comestione nonnullis elapsis diebus sensim in Icteritiam incidit, ac procedente tempore totum illis corpus virore defœdatum est, hinc nulla cura adhibita in fatuitatem & dementiam lapsus, ac tandem vitam cum morte commutavit.

Cadavere aperto, intestina tumefacta apparuerunt & coloris citrini, pericardium omni humore destitutum. Sanguis in cordis ventriculis congelatus, & ipsius cordis substantia pravi coloris, caput tumefactum: labia admodum grossa, Pulmones coloris citrini & secundum alas nigricantes, ac mediastino & pleuræ adhærentes. Lien mollis ac diffluens, & alia nonnulla signa attestantia veneni propinationem. *Zacchias Quæst. Medico Legalium lib. 9. cons. 15.*

QUæsitum an ex propineto veneno, vel ex ingenito & intrinseco aliquo morbo occubuisset? Exitu bitum venenum videtur, cum nulla signa ex antecedentibus, comitantibus aut subsequentibus hic deesse videantur? Et primo urgentissima videtur præsumptio quæ ex antecedentibus desumitur, ac præsertim ex statu defuncti præcedente, cum immediate ante præsumptam veneni acceptionem optima sanitate frueretur, viribúsque constaret: Vide *Galeni* locum 6. de loc. aff. cap. 5. Comitantia symptomata id suadent, quæ primo fuerunt pernitiosissima, terribilia & exitialia, naturam illico prostrantia & superantia, quæ non verisimile est accidere potuisse ex Icteritia ab interna causa procedente, in qua præter immutatum colorem, non solent adesse talia. 2. Si modum eventus symptomatum spectemus, ea non sensim & ordine quodam, ut in morbis ab interno veneno provenientibus evenire solent, apparuerunt, sed cum impetu & confertim, absque ordine, quod in exhibito veneno evenire solet

solet, ut docet *Cardanus* lib. 2. de venenis cap. 2. Denique series symptomatum id docet: quia in veneno ingenito hæc symptomata nunquam sunt sine febre, Contra in veneno exhibito, ut in casu nostro, in quo febris adesse non solet. His adde signa ex cadavere desumpta, quæ vix occurrunt in corpore naturali morbo extincto, quæ propinato veneno sunt familiaria. In contrariam partem afferri potest, quod si exhibitum esset venenum, illud fuit aut Corrodens, aut Putrefaciens, aut Inflammans, aut Congelans, aut Tabefaciens, ad quas species omnia venena reduci possunt. Non fuit Corrodens, nam neque ante, neque post, neque in ipsa assumptione quippiam apparuit quod pro signo talis veneni desumi possit. Non Putrefaciens, quia tali maximè patitur primo stomachus & jecur, quæ illæsa apparuerunt. Non Inflammans, quia non modo nullus calor adfuit, sed à febre fuit immunis æger: Congelantis nulla fuere signa, ut nec Tabefacientis. 2. Omnia] Venena aut Præsentanea sunt, quæ subito, cum violentia aut paucorum dierum spatio operantur: aut Temporanea, quæ lentè, sensim & longo post tempore. Præsentaneum non fuit exhibitum, per plures enim dies, nempe per dies xxi, nullum evidens symptoma, præter mutationem coloris passus est: deinceps symptomata sensim apparuerunt: Temporaneum non fuit 1. quia mors nimis propere videretur sequuta: at tale ad longum tempus opus suum retardat, & lentum est in operando: 2. quia ejusmodi omnia ex Tabefacientium numero sunt. 3. Cum posita causa præsente & patiente prædisposito, necessario sequatur naturalis effectus, Si supponatur exhibitum venenum, causa in agendo maxime efficax, supponatur etiam patiens, quod careat impedimento ad resistendum, debuit necessario sequi veneni effectus, nempe aut naturæ succombentia, aut illius pugna cum veneno, quorum neutrum fuit sequutum, nam patiens ab assumptione præsumpti veneni per plures dies incolumis fuit: ab interna ergo causa morbus ortus est. 4. nulla adfuere signa adesse solita in potionatis, notant enim D.D. omnes venena omnia esse mali odoris, aut saporis: in assumptione nauseam, vomitum, gulæ ardorem, stomachi morsum excitantia, at de talibus à pastu sumpto numquam æger conquestus. 5. Accidentia veneno præbito, supervenientia, cum impetu & vehementia ut plurimum irrount, non tolerante natura vim improvisam veneni, sed repellere conante ac superare. Contra verò si ab ingenito veneno eveniat, nam ut plurimum sensim paulatimque, & ordine quodam servato succedunt, juxta aphor. 30. 2. Circa principia omnia debiliora; quia natura interno veneno ob moram in corpore veluti assuescit, hoc autem maxime ostendit venenum fuisse ingenitum: quod in hoc casu verificatur, nam Patiens sensim paulatimque flavescere cœpit, nullo alio notabili apparente symptomate; in progressu, nullaque cura adhibita, alia symptomata sequuta, quæ tandem exacerbata mortem intolerunt: Cum tamen si Ictertia ab extremo veneno venisset, contra evenire debuisset, ut primo alia symptomata notatu digna, ut vomitus indesinens, anxietates, dolores insignes, syncope, &c. dehinc Ictertia, & ratio est, quia ad effusionem bilis alleviatur natura, homore noxio liberata: ideo potest repente, nec prægressis aliis symptomatis ingruere: at in propinato veneno nequaquam, quia primo & ante epar necesse est lædi stomachum & cor, hinc præcedere debent accidentia & cordis. Cùm ergo constet à propinato veneno non fuisse extinctum, à quo morbo interierit indagandum. Illum exprimit Hippocr. 3.de morb. num.12. *Hujuscemodi morbus Regius acutus est, & citò necat: color totius malicorium refert, ex viridi pallescens, & quales lacerti virides, similèque fere corpus est. In urina quod subsidet velut ervum fulvum est, & febris & horror levis detinet, quandoque etiam vestes ferre non sustinet, sed ab iis mordicatur & pungitur, Jejunò mane viscera plerumque lacerantur, & si quis eum excitet aut alloquitur, non patitur: hic fere intra dies* 14. *moritur, quos si effugerie, convalescit.* Eadem fere habet l.de int. affect. *num.*38. ubi aliam speciem hujus lethalis morbi, sed longioris describit; quorum morborum signa si cum morbo quo extinctus est N.N. comparentur similitudo deprehendetur: Hæc ergo causa fuit symptomatum, Ex effusione bilis ad totum corpus, partes omnes externæ fœdum colorem contraxere, qui varius esse potest pro natura bilis inficientis, cujus variæ sunt species. Ex effusione vero bilis ad exteriora, cerebrum humescere ac refrigerari dictum, unde debile in omnibus operationibus redditur, præsertim retentrix: *Mala est ex morbo Regio fatuitas*, ait *Hippocr.* 1.Prorr.n.4. & in Coacis. Debili reddita retentrice, pituita ad infernas partes, per venas, nervos & arterias ipsa, varios tumores in variis partibus excitavit, ut alias in his qui jam morbi proximi sunt evenire solet: Cætera quæ de puncturis & anxietudine in universo corpore habentur, & alia recensita, ab ipsa bilis effusione facta fuisse notissimum est, &c.

Observatio VIII.

Icterus à lapidibus in vesica fellea & calculis.

§. 1. Doctor Rumoldus Van der Borcht. Leopoldi Roman. Imperatoris Prothomedicus, ætatis ann. 64. Postquam annis quamplurimis atrocissimo ischiadico dolore cruciatus, asthmate ac orthopnœa, ut nonnisi rectâ cervice spirare posset, defatigatus, auriginoso corripitur morbo: quorum morborum diversorúmque symptomatum vehementia natura devicta, tandem fatis cessit.

Cadavere exenterato, præter bina in pulmonibus tubercula, 72. lapilli coloris flavo subnigri, fabarum minorum ac pisorum magnitudinem adæquantes in vesica fellea ac poris cholidochis reperti fuerunt. *Obs. Nicol.Gal.Beckers Medici Vienensis in Miscell.curios.anni* 1670.

§. 2. Calculus in cysti fellis plerumque concrescit niger, sed tamen levis, & qui aquæ immersus innatat, neque, ut qui è renibus aut vesicis evellitur, subsidet in imo. Origo illi est à flava bile, quæ proprio receptaculo diutius coërcita, nec tempestive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdurescit. Id autem imprimis accidit cum uterque cystis ductus obstruitur. Hujus quidem neque manifestæ sunt notæ, neque gravia symptomata, quibus certo ac facile detegi possit: At suspectus iis esse debet quibus gravis

gravis & diuturnus fuit Icterus. Decrepitus quidam senex, in iram mirè propensus, post decessum sine felle ac sine cysti inventus est in cujus sede ingens calculus concreverat. Quinetiam post diuturnum Icterum, oborto alvi profluvio, hujus naturæ innumeros calculos, instar pisi aut hordei, in plerisque exturbari deprehendimus. *Fernelius pathol. lib. 6. cap. 5.*

§. 3. Alias secui famulam senio & morbis confectam. Inveni in fellea vesica duos insignes lapides cœruleos quorum alter quasi ovi columbini magnitudinem æquabat: laborarat diu regio morbo, ac ultimo febri correpta occubuit. *Coiter libello observ. Anatom. & Chirurg.*

§. 4. Marcellum dissecui, qui multis annis Regio morbo laboraverat, ac subita morte interierat. Ejus Vesica innumeris lapillis plena reperta est, &c. *Vide histor. lib. 2. Sect. II. de morte subita? §. 36.*

§. 5. Bononiæ professor quidam nomine Beatus, habuit matrem sexagenariam, quæ cum diutissime Regio morbo laborasset, & continuo ciborum vomitu, tandem mortua est. In ejus vesica fellea multi reperti sunt calculi, &c. *Vide historiam tit. de vomitu.*

§. 6. Brigida N. Uxor, nulla remediorum adjuta ope, Ictericia interiit. Huic dissectæ in vesica fellis inventi sunt lapides cœrulei, splendidi, plurimi, angulosi, quorum superficies ita inter se cohærebant & conglobabantur, ut unicus primum lapis visentibus judicatus fuerit: vesicam fellis ii adeo oppletam ac extensam detinebant, ut bilis nec recipi in ea nec permeare posset.

Similes, xviij. numero, nucis Ponticæ magnitudine in *Constantia Acciarolia & Elizabetha Capponia* reperti, neutram tamen arquatus morbus infecerat. *Ex observat. Nereti Neretii Med. Florentini.*

NEutram tamen arquatus morbus infecerat.] *Scultetus* Armamentarii Chirurg. Observat. 48. ait se aperuisse cadaver cujusdam Galli, qui atrocissimis intestini coli doloribus consumptus obiit, cui Colon cancro occulto affectum erat, ab obstructione pori bilarii, qua duodeno inseritur, à lapillo pisum magnum æquante, ut hinc ne tantillum bilis expurgari potuerit, sed ad colon deposita fuerit, Item in cadavere Venetæ, quam Cancer uteri exulceratus è medio sustulit, reperiisse se vesiculam felleam calculo instar crystalli pellucido repletam & distentam, ut nihil quicquam bilis recipere apta fuerit. Ex quibus historiis infert quod ad obstructum porum bilarium & cysticum, non semper sequatur Ictéritia, sed bilis quandoque expellatur vel ad intestina, vel uterum, vel aliam partem nobilem.

Sic anno 1672. mense Januario, Aurifabri (nomine Rival) uxor Peripneumonia extincta est, In cujus vesica fellea reperti 44. lapilli, quorum maximus fabam æquabat, reliqui pisi & lentis erant magnitudine: Vultus tamen Ictero nequaquam fœdatus fuit; transmissa nempe bile non ad habitum sed ad Pulmones.

§. 7. D. Luques Chirurgus mihi retulit se lapidem amygdalæ magnitudinis, è cystide fellea Ictero labotantis detraxisse: bilis autem loco suo, à lapide occupato, per totum corpus regurgitarat. *P. Borellus observ. iv. centur. 1.*

§. 8. Anno 1612. Coloniæ à D. D. Jo. Fabritio & H. Stapedio, lapides duo ingentis magnitudinis mihi exhibiti fuere, qui ex vesica fellis Comitis cujusdam septuagenarii extracti sunt: unus oblongus, alter ferè rotundus est, pro magnitudine tamen non adeo usque ponderosi sunt: major enim (qui ex una tantum parte excavatus est, ut tertiam ferè partem minoris excipere possit, eúmque à continua fricatione unius contra alterum ita excavatum fuisse certum est) drachmas xiv. minor verò drachmas quatuor & semis solummodo pendet, quandoquidem spongiosi sunt & per lamimas concreti: sed ab initio multo ponderosiores, neque adeo duros fuisse asserebat D. *Fabritius.* In majori rimæ hinc & inde (ut solent esse in limo cum à Sole exsiccatur) conspiciuntur. Color aliquibus in locis croceus, aliis vero in locis ad nigredinem vergit.

Prædictum Comitem per totam vitam robustum, neque morbis usque adeo obnoxium (nisi quod aliquando Ictéritia laboraverat) tandémque circa annum lxx. febre continua maligna obijsse referebat idem *Fabritius.* A multis annis quoties in lecto sese convolveret ex una parte in aliam, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens è regione Hepatis percipere poterat. *Fabritius Hildanus cent. iv. observat. xliv.*

§. 9. Pater *Sanctorius Franciscanus* sæpius rebelli, immani, importuna & frequenter renascente Ictéritia corripiebatur: mortuo secto, lapides flavi, magni, in cysti fellea reperti fuere. *Dom. Panarolus Pentec. 5. observ. xxii.*

§. 10. Matrona prius ὤχρος, jam ἄχρος, quin & κακόχρῳ χλωρότητα in toto habitu præferre cœpit, qui color bilem prædominantem, & inde productum Icterum prodidit, cujus humoris quæ fuerit δριμύτης hinc colligi potest, quod præter κνισμώδεα κόπον, post punctiunculas molestas cutim passim in tubercula pisi magnitudinis elevaret, velut ab apiculæ spiculo infixo compunctis contingit, quæ ἐμφυσήματα evanescentia subinde sedem mutabant, & cum inquiete maxima ægræ huc illuc vagabantur.

Variis præscriptis præsidiis nihil proficientibus, morbo tam diro succumbere coacta est. In aperto cadavere, viscera parum à statu naturali recedentia reperta sunt, excepto Hepate, quod decolor & durius fuit: Sed in vesicula fellea tres lapides castaneam æquantes, triquetra figura & nigri, gagatem referentes, cum pluribus aliis minoribus, & arenulis ambos ductus cholidochos distendentibus, de tætorum affectuum causa antecedenti nobis omnem dubitationem exemerunt. *Alex. Deodati valetudinarii pagina* 248.

§. 11. Illustris Baro doloribus arthriticis diu multùmque affectus in Ictericitiam incidit: adhibita varia sine successu: supervenit tandem & hydrops Ascites aliaque symptomata, quibus cum ultra semestre colluctatus, leniter exspiravit.

In defuncti cadavere inveni 1. Calculum in vesica fellis ejus magnitudinis ut totam fere cystin repleret: unde liquido constat obstructionem illam à calculo veram Ictericitiæ causam fuisse, nullisque remediis expugnari potuisse. 2. Hepar maxima quidem ex parte salvum, sed croceo colore rinctum conspiciebatur. 3. Cor, Pulmones, Lien, ventriculus, mesenterium & omentum naturaliter fuere constituta, 4. Intestina maculis nigris & livescentibus hinc inde distincta. 5. Renes flaccidi &, quod notabile, adeo parvi ut magnitudinem nucis juglandis vix æquarent. *Balthazar Timæus lib. 3. observ.* 28.

§. 12. Secui cadaver hominis qui diuturno morbo laboraverat & hydropicus postremo effectus erat. In eo reperi Hepar grande, colore nigricante & fere tali qualem in splene alias conspeximus, folliculus fellis plenissimus erat bile: *Hepatis venæ* in parte ejus cava, priusquam in communem illum caudicem Portæ desinant, omnes *obstructæ erant lapillis* eas distendentibus, foris nigris intus flaventibus, Porro & ille meatus qui ex folliculo fellis in intestinum desinebat, lapide ejusmodi obstructus erat. Hunc cum exemissemus, nihilominus tamen bilis effluxit, coaluerat enim foramen illud desuetudine bilem ad intestina mittendi.

Hanc istius meatus obstructionem ego causam fuisse video Ictericitiæ, qua hic homo ante hydropem longo tempore conflictatus fuerat, regurgitante ad totum ambitum venarum bile, quæ purgari per intestinum debuisset: nam meatus ille qui ex folliculo fellis in Hepar est, liberrimus erat. *Iacobus Camenicenus Epist. ad Matthiolum.*

H*Epatis venæ obstructæ lapillis.*] De lapillis iis in venis repertis, quæ ex jecinoris cavitate interiore, in venæ Portæ caudicem desinunt, nulla mihi sese offert ratio quæ non consentiat id fieri in jecore posse facile, quemadmodum in renibus, vesica & articulis: nam tametsi id non dixerit Galenus, hoc tamen nihil obstat quo minus etiam in Jecore, ut in renibus, oriri calculi possint, quique cum in Jecore eadem sit materia crassa glutinosave, calculis gignendis idonea, nec ibi calor deficiat, cujus vi lapidescat, nihil prohibet quin calculi ibi etiam fieri possint: Dicebat enim *Gal.* lib. de renum affect. dignotione, Lapidem in homine à calore generari, eóque vel vehementi vel tepido, Si crassa materia est (ut ille inquit) sufficere potest tepida & moderata caliditas, & quæ naturalis est ad firmandam & indurandam terræ modo hanc materiam, est enim crassities ad generandum lapidem singulariter accommodata. Sin tenuior est vehementiori, tunc plane indigebit caliditate naturali, sive p. n. qua durescat in terram, Si quidem calor tenues materiæ partes dissolvit, atque ita ubi valuerit lapidem conformat; *Hæc ille:* Quibus palam est non esse p. n. si in jecore lapilli gignantur, cum ibi non desit materialis causa, nec efficiens, nec instrumentalis, quibus ii in eo generari possint, cum eo generari possint, cum eo obstructo quandoque crassa, quandoque glutinosa, quandoque ambo simul ibi hæreant excrementa, calor non deficiat, nec vasorum cavitas in qua calculi gignantur: nam si crassius glutinosúsve succus, qui in renibus lapidescit, ex jenicore per venam cavam fertur in renes, nihil sane probibet quominus in eo lapidescere possit ubi hæserit diutius. His itaque rationibus fretus crediderim ego lapides in jecore, ut in renibus frequentissime gigni: sed quoniam propter visceris insensibilitatem non excitant dolores, nec expelluntur extra corpus, nec videri possunt, nec tangi, ut qui in renibus & vesica fiunt, sed in occulto delitescunt, in Medicorum considerationem non veniunt. Quo fit ut his ignoratis quandoque mirentur Medici, cur in iis morbis qui ex Jecoris infarctus veniunt, nihil penitus curare valeant ullo medicamentorum genere. Lapidem amygdalæ nucis quantitate in Aureliæ Petruccíæ jecinore, Pandulphi Tyradni conjugi repertum esse scio, in quem interitus illius causam rejiciebant Medici.

Hydropicus postremo effectus erat] Hoc morbo cum hydropicus ille tuus diutius admodum laborasset, nec medicamentis expugnari potuisset morbus, nil mirum si lapillus in ejus felle fuerit inventus, qui ductum illum occluderet quo bilis in intestina deferri solet; quinetiam si post hac coaluerit ductus ubi ducendi munus cessavit. *Matthiolus Epistola Respons.*

§. 13. Nobilis Conradus à Reinberg, pituitosus & cacochymicus, obstructionibus viscerum, *Vlcere maligno* ad genu sinistrum, interdum etiam Ictericitia annis aliquot laboravit, ac tandem obiit ex febre.

In vesica fellis invenimus lapidem durissimum, ad nucis juglandis magnitudinem, anterius atrum, posterius croceum. *Fabritius Hildanus cent. 1. observ.* 60.

V*Lcere maligno ad genu*] *Scultetus* Armam. obs. 48. ait se observasse obstructionem Lienis in quadam muliere incurabilem, quæ dum viveret per aliquot annos passa est ulcus in pede dolorificum, quod quotiescunque sanabatur, toties febrem quartanam induxit: donec humor, cujus collectio prohiberi non potuit, per inustum femori fonticulum quotidie evacuaretur, atque hac ratione febris quar-

ranæ, ut & Ulceris in pede exortus prohiberetur. Hujus ulceris ut fomes fuit in Liene, ita præcedens ortum debuit Jecori, quod cum bile repurgari non posset, ob obsessam à lapide vesicam felleam, ea in genu delata dolorificum in eo excitavit ulcus.

§. 14. In felle etiam Tartarum reperitur, ac tanti etiam Lapides in vesica fellis reperiuntur qui totam eam replent: ut ego in quadragenario quodam, cui per septem annos Ictertiam patienti nemo Medicorum auxilium ferre poterat, Defuncto tandem Lapidem magnitudine vesicæ fellis reperi, ac præsens mihi custoditur, Ea autem persona antea maxime iracunda ac violentissima erat: *Iohannes Henen lib. de morbis Tartareis.*

§. 15. Fuit in Prussia Ducali, non procul Mesacco, quidam insignis conditionis Nobilis, nomine Sach, in cujus cystide follea nonaginta novem lapides, pisorum magnitudinem æquantes inventi sunt. Is nominatus Dominus patiens Ictero nigro subactus cecidit. *Andreas Cnoffelius in Miscell. curiosis anni 1673. observ. 206.*

§. 16. Halberstadii ante paucos annos in Pincernæ cujusdam, Ictero & Hydrope demortui cadavere, in fellea cystide plurimi deprehendebantur lapilli, causa istius affectus complicati lethalis. *Mœbius in Fundam. Physiolog. cap. xvi.*

De horum calculorum curatione agit *Franc. Sylvius* Prax. Med. lib. 1. cap. 45. In calculos ait, concrescit & coagulatur bilis à Succo lapidescente quibusdam dicto, vel Lapidem faciente potius dicendo, quem ab acido austero vim suam obtinere suspicor, postquam ab acido sabrili & acri solvuntur lapides calculique: Inter calculos biliosos dissolventia medicamenta, non dubito referre Graminis radices ac herbam vel destinatam, vel, quod præferrem, decoctam contusamve, succumve ex ipsa expressum, addito saccharo vel melle ad gratiam; postquam notum est multiplici experientia boves & oves, quibus hyeme alimentum est fœnum, atque concrescit in ductu bilario lapidea vel calculosa crusta, ubi Maio mense iterum gramine utuntur viridi, sensim ab illo liberari affectu: certo argumento inesse viridi ac recenti gramini calculos dissolvendi vim, quæ perit quando idem in fœnum exsiccatur: Conducit quoque spiritus Nitri, quem proinde commendo similiter in hoc casu, & imprimis postquam cum spiritu vini factus est dulcis & blandus; qui tuto ex vino, aliove potu qualicunque usurpari poterit ad guttas x. xii. vel plures idque aliquoties in die: Concretionem novam impediunt Salia volatilia quævis, sed in primis oleosa, quippe quæ bilem puram præstant defœcatámque sicuti sum edoctus experientia.

Observatio IX.

Constitutio Cystis felleæ in iis qui calculos in ea congerunt.

Cum difficile sit Calculos ex Bile ortos dignoscere, non mirum si eorundem curatio res intricata videatur multis Medicis: Quoniam tamen isti calculi post obitum reperiuntur in fellis folliculo, reliqua bilis amurcam imitatur, sordibúsque scatet ac fæcibus subsidentibus, qualem non semel vomitu exeretam observavi, Existimarem in talibus metum esse ne aliqua bilis pars concresceret in calculos, dum in tales fæces abit alia. Ideóque tunc usurpanda medicamenta hosce biliosos calculos solventia, ut & concretionem quamvis impedientia. *Franciscus Sylvius de le Boë praxeos lib. 1. c. xlv. §. 12. & 13.*

Observatio X.

Icterici bilis cysti conclusa serosa & vix flava reperta est.

Observavimus in Ictero anno 1664. in Nosocomio Leydensi, à Clar. *Sylvio* dissecto, ejus Bilem, dum eam accuratius examinaremus, plane serosam, & tam levi flavedine imbutam, ut immissa in eam lintea vix ulla flavedine tingerentur: atque in lingua nonnisi exiguam admodum amaritudinis speciem exhiberet. *Regn. de Graaf. Tractatu de Succo Pancreatico cap. 8.*

Observatio XI.

Icterus ob occlusionem meatus fellei ad intestina tendentis, à glandulis circumsitis eum prementibus.

Michael Fedler (*vide tit. de Febribus lib. 4.*) post quartanam in malum habitum incidit.

Aperto defuncti abdomine, circa Lienis arterias & ad portæ venam tendentes Glandulæ erant multæ, quæ comprimendo ductus angustabant: Hujusmodi aliquot glandulæ erant circa vesicæ fellis ductum ad intestina tendentem, eumque ita comprimebant ut vix aliquo contu instrumentis tenuissimis esset transitus: adeo ut mirum non fuerit Ictertiæ paulo ante mortem signa se in mutato corporis habitu obtulisse, & alvum inde segniorem redditam.

Observatio XIII.

Icterus ortus ob obturatum meatum Vesicæ à carnea excrescentia.

IN meatus vesicæ fellis oritur carnea excrescentia, quæ illum obturando insanabilis Icteritiæ est causa. *Nicolus sect. 5. cap. 2. artic. 3.*

IN meatu vesicæ] Porus choledochus non solum è vesicula bilem hospitio excipit, sed è meatu hepatico peculiari, qui in principio circa insertionem in porum communem sæpe digiti minoris magnitudinem æquat, valvula oblongiore donatus ne bilis regurgitare queat: Exinde inter venas portæ, per omnes hepatis partes abit in ramos & surculos minimos, junctos anastomosibus cum omnibus venarum portæ surculis, ut bilem alimentalem undiquaque exsugere, & in veram bilem mutare queat. Ex hisce diversis ductibus felleis potest dari ratio, quare interdum in Ictero alvi dejectiones fiat albicantes, interdum cum urina simul flavescentes: Nimirum interdum Porus choledochus ad intestina tendens est obstructus, & tum albescunt excrementa: Interdum aperto isto meatus felleus hepaticus est clausus, & excrementa simul flavent. *Moebius Fundament. Physiolog. cap. xvj.*

Observatio XIV.

Icterus à Pori choledochi vitiosa figura.

IN Firmino Chaudone, Icteritia extincto, reperimus Porum choledochum immani magnitudine ad Hepar, ad intestinum vero meatu capillari: hinc excrementum præcluso transitu jecur repetebat, ac inde per cavam in universum se corpus effundebat, quæ res flavitiei *frigiditatique* causam dabat, etsi corpore omnibus aliis esset procerior. *Barthol. Cabrollius observ. x.*

Observatio XV.

Icterus ab obstructione Bilis meatuum per hepatis substantiam sparsorum.

SEgregatio bilis in venis mesaraicis, cum in hepate fiat, illícque è venæ portæ ramis in pori cholidochi ramos transferatur, indéque illi adnatam vesiculam, ab obstructione horum bilis meatuum, per hepatis substantiam dispersorum si non fiat, cum sero & sanguine in venam cavam translata, & per corpus distributa, illud tingit & discolorat: Quæ obstructio à chylo fieri potest, sanguine, sero vel pituita, si hæc, dum bilis fit in poros hosce distributio, simul illis se ingerant, illícque retenta crassescant, vel in arenulas tophósque convertantur, Cujusmodi quoque materia sectione in iis invenitur. *Platerus Practicæ lib. 3. cap. 2.*

Observatio XVI.

Icterus ab ossea constitutione Vesicæ felleæ ejusque meatus, cum parte mesenterii.

PUella quædam satis boni habitus, Ictero fœdata diuturno, tandem post initum apertientium aliorúmque præsidiorum usum, vita ipsam defecit.

In cadavere, præter vesicam felleam, ejusque meatum in duodenum intestinum, bona mesenterii pars fuit plane ossea: Itaque recedente in ventriculum bile, assumpto cibo dolor vehemens materiæ commotione cruciabat. *Ioh. Rhodius cent. 2. observat. 96. & cent. iij. observat. 3.*

REcedente ad ventriculum bile] In Ictericis dolores colicos aliquando contingere, quos ventriculi quidam esse censent, notat *Silvaticus Cent. 3. consult. 4.* Si scil. dolor est in parte dextra, quæ sola est doloris colici sedes ex *Mercato*, & cum sit extensio hypochondrii dextri, quæ si in sinistro se proferat, ventriculi, est censenda, quod ejus fundus ad sinistra vergat: Licet vero interdum succedat flatuum supra infráque eruptio, ac supervenit vomitus materiæ biliosæ & pituitosæ, quæ doloris ventriculi indicia esse possunt, facilius tamen consequuntur dolorem coli in illa parte affecti, ubi desinunt intestina tenuia & incipiunt crassa, colon imprimis, cujus ortus est in epigastrio dextro, unde sub fundum ventriculi ad sinistram partem diffunditur.

Observatio XVII.

Icterus à Pororum choledochorum siccitate.

COmpressio pororum à vicinarum partium tumoribus, *coli à flatibus distensione*, bilis evacuationem in intestina impedit: Inde sæpe *colicis doloribus* infestantibus Icteri de-

improviso ingruunt, iis feriantibus recedunt. Pororum horum siccitas, qua instar chordæ corrugantur solidæ, impedire transitum bilis potest. Meminit talis exempli Argenterius lib. 4. aphor. 62. *Rolfinkius Epitomes cur. lib. 3. cap. 8.*

COlt à flatibus distensione] Et tamen ex Hippocr. sententia 5. aphor. 65. *Icterici non sunt admodum flatulenti*, Interprete enim *Galeno*, flatus ex pituitosa materia generantur, Et πνευματώσει à frigido & pituitoso humore, auriginosis, qui biliosi, sunt contrarii. Dic Aurigin em fieri vel ex copia bilis in Jecore genitæ, ab ipsius fervore: vel ex angustia pori fellei, ipsam transmittentis ad intestina. Si Icterici fiunt à copia bilis, non possunt esse flatulenti ex pituitæ copia in flatus facessente, At si Icterus oriatur ex sola meatus fellei angustia, Icterici possunt esse etiam flatulenti.

Colt] A Duodeni intestini extensione flatulenta, occluso orificio pori fellei, hincque bilis facta regurgitatione in jecur, & effusione in totum corpus (tunc præsertim evanescente eum pharmacorum ope evacuatur materia in intestinis contenta) Icterum oboriri sæpius, idque in colicis doloribus observavit *Silvaticus* cent.3.consult.4.

Colicis doloribus infestantibus, &c.] Colico dolore cruciabatur D. N. cui mitigando sudoriferum sumpsit, quò bile ad exteriora provocato Icterum sibi advocavit inscius, Sedato ita intestinorum dolore, per biliosorum humorum ad extrema metastasin fœdam cutis colorem bl andis ebolagogis facile delevi & extorsi, Subinde & sponte, naturæ critico motu bilis, colici doloris causa, ad externam cutem protruditur De viis legendus *Castrensis* liber, Quæ ex quibus, Adfni juvenculæ, cui instantibus mensibus, sed non prodeuntibus, Icterus toto corpore erupit *Bartholinus cent.5.hist.62.*

OBSERVATIO XVIII.

Icterus exortus ob vesicam copia bilis turgentem.

SEctus à D. *Sylvio* febricitans & Ictericus, in quo folliculus fellis grandis, distentus bile, hinc ægro ob ductus bilarii obstructionem diuturna fuerit alvi constipatio. *Bartholinus Epist. 97. cent. 3.*

EAndem causam agnoscit *Platerus*, bilem scil. tenaciorem factam & valde incrassatam, qualem ex auribus interdum expurgari videmus: cui similem in vesica fellis sectione invenit: hæc, *ais*, si in angustias hujus vesiculæ perveniat, po ó que inhæreat, bilis descensum & expurgationem impedit.

OBSERVATIO XIX.

Icterus à cava Hepatis parte scirrhosa & inflammata. Pancreate putrefacto, &c.

DOm. N. vomitu, siti &c. in febre maligna affectus, sexta die fit Auriginosus: Cava Hepatis pars scirrhosa & inflammata erat, Pancreas putrefactum. *Vide tit. de Febribus.*

P*Ancreas Putrefactum*] Ad Icteri generationem Pancreas concurrere ostendit *Warthon* Adenographiæ cap.22. Quibus, *ait*, bic humor pro more non excernitur, illi crassas flavásque urinas reddunt, quæ tamen meatus, per quos transeunt, minime vellicant aut erodunt: In Ictero flavo tales urinæ redduntur, quas verisimile est à sola bile in venosum genus restagnante oriri non posse: Neque enim sincere bilis tantopere flavet: imo si metaca eslet, nec leni humori commixta, sine meatuum dolore atque erosione excerni non posset: Existimamus ergo istiusmodi urinas ex mistis humoribus constare, & ex ipsa mistura intensam illam flavedinem contrahere, Videmus enim intestina, partes spermaticas, natura sua albas & pituitosas, ubi vesica biliaria eas immediate tangit saturatione flavedine tingi quam ipsam vesicam bilariam aut humorem in ea contentum, unde patet flavedinem illam, non soli bili, sed alii remixto humori, ex parte saltem deberi, Nam credibile est bilem non omnem liquorem pari flavedine inficere: Verum cum peculiari Pancreatis humore commixtam, protinus saturatam flavedinem inducere. Si vero sinceram bilem cum urina miscueris, neutiquam exhibet: Argumento evidenti Ictericum flavedinem à sola bilis redundantia non provenire, sed partim ab humoris hujus pancreatici commixtione: Notum est tincturam gallarum, si vitriolum injeceris, nigro colore infici, qui color in neutro earum ante commixtionem reperiebatur: Similiter quamvis humor pancreatis pallcat, humórque bilis non intense flaveat cùm tamen commisceantur saturatam flavedinem producunt: Hoc evidenter cernimus in iis quæ per alvum excernuntur: Etenim in sanis, quamdiu ductus tum communis, tum pancreaticus aperti sunt, suisque officiis funguntur, excrementa alvi crocea flavedine tinguntur: Ubi vero horum humorum alter in intestina non deponitur, excrementa alvi albescunt, aut argillaceo colore inficiuntur: Nam si bilis descensus supprimatur, alvus excrementa lubrica citra dolorem aut acrimoniam deponit: Sin vero bilis libere descendat, sed pancreatis humor retineatur, excrementa sive liquida sive solida fuerint, non sine acrimoniæ sensu eliminantur. Si vero uterque meatus obstructus fuerit, Icterus flavus mox præ foribus est, citiusque quam in duobus prioribus casibus, per totum corpus diffunditur, túmque alvi excrementa ut plurimum supprimuntur, aut ægre prodeunt: nisi forte lienteria quoque accesserit, quæ facile Ictero conjungitur, quod uterque affectus ab obstructionibus originem docat.

Pancreas] Quis sit usus succi Pancreatici multi disquirunt: *Fred. Lepnerus* Introduct. in Medicinam pag. 40. illum bili commixtum chyli depurationi ac partium impurarum à puris secretioni destinatum esse censet. Intestinum duodenum *ait*, in fine Pori bilarii & simul Ductus pancreatici insertionem admittit, quorum uterque aliquando in unum canalem definit: Ille bilem advehit, Hic vero pituitosum, &, secundum quosdam, acidum humorem, non sine utili naturæ intentione: Confectus enim in ventriculo chylus

lus, & crassioribus adhuc fæcibus perfusus, in intestinis erat ab iisdem liberandus atque perficiendus: at hoc ipsum non commodiori ratione fieri poterat, quam concurrentibus contrariarum qualitatum humoribus, quorum concursu pugna excitatur, & terrestrioris crassiorisque substantiæ fit deturbatio atque separatio: Quod ipsum in commixtis contrariis humoribus manifestum, Sic aquæ absynthii, in qua sal absynthii est solutum, si affundas spiritum vitrioli, videbis excitata qualitatum pugna crassiorem substantiam in fundum præcipitari: Idem quoque evenit in natura, vina enim dum fermentantur, nonnisi qualitatum contrariarum pugna crassiorem substantiam separant: Contrarias qualitates in vino adesse non negabis, dulce enim & acidum tempore fermentationis gestu in iisdem percipies.

Sexta die fit auriginosus] Juxta aphor. 62. 4. *Quibus in febribus morbus regius ante diem 7. accidit malum*: opponitur authoritas ejusdem *Hippocr.* Ratio & Experientia: *Hippocr.* enim 4. de vict. Acut. *In febre* ait, *biliosa morbus regius ante 7. diem natus, cum rigore morbum solvit, Sine rigore pestiferum*: Consentit Ratio, Si enim die 3. 4. 5. contingant crises salutares, quidni icterus criticus illis diebus contingeret? Attestatur Experientia, cum sæpe Icteri salutares ante 7. visi: Sic ergo audiendus *Hippocr.* ut per diem septimum quivis criticus intelligatur, qui κατ' ἐξοχὴν criticus nominatur: ut vere criticus censendus sit, quem materiæ concoctio præcessit. Pessimus autem est Icterus qui inflammationem aut scirrhum jecoris sequitur, ut in allato casu; illam enim plerumque abscessus sequitur hydrops.

Observatio XX.

Icterus à Iecore magno, duro, viridi, Et molli ingentique Liene.

Prosper Marcellus cum multis annis Regio morbo laborasset, & subitò ex bilis in ventriculum miro confluxu exspirasset.

Iecur inventum magnum, durum & viride, cum molli ingentique Liene. *Vesalius l.5.c.9. de hum. corp. fabr.*

Iecur magnum, cum ingenti Liene] Quanquam à multiplici causa Bilis per corpus diffundatur, in præsenti casu aliunde non provenit quam ab impedimento viarum quæ per Duodenum bilem transmittunt ad intestina, & expurgant per alvum: Quod quidem impedimentum duplex esse potest, Obstructio scil. pori fellei, Et ejusdem compressio à *Jecoris intumescentia*, Quod ex tactu colligo, qui in utroque hypochondrio duritiem prodit maxime conspicuam &c. Intumuerant autem Jecur & Lien, ex humoribus crassis cum pituitosis tum biliosis copia genitis &c. *Silvaticus cent. 3. consult. 26.*

Observatio XXI.

Icterus Niger non semper fit à Lienis obstructione, quod in his affectibus Lien sæpe sanissimus reperiatur.

Icterus niger (de cujus natura valde controvertitur) fit vel à melanch. vel à bile magis adhuc assata: raro tamen hæc observatur, cum autem à Bile, magis viridis apparet: melancholia hæc non est naturalis, sed p. n. à prava ventriculi aut intestinorum concoctione: Sic videmus quosdam excrementa nigra deponere, prava concoctione aut inquinatione: *Non vero oritur à Lienis obstructione, quod in his affectibus sæpe Lien sanissimus reperiatur.* Ex hac melanch. oritur Arquatus niger, dum per alvum non excernitur, unde per venas lacteas totumque corpus transfertur. *VValæus medic. Pract. cap.* 18.

Observatio XXII.

Icteritia à vitio hepatis subalbidi, abscessu tentati: Lienis maximi, Lapidibus referti.

Juvenis Anasarca diu cum laborasset, subito incidit in Icteritiam, deinde in hæmorrhagiam narium, postea vero in subitam mortem.

In hujus corpore apparuit Hepar subalbidum, cum in parenchymate magno abscessu: Lien supra modum magnus, lapidibus plenus albissimis. *Nic. Fontanus Resp. & curat. pag. 90.*

Hydrops funestus affectus, in quo cum hepar scirrhosum sit, & canalis fellis obstructus, bilis ad folliculum transire nequit, sed diffunditur per totum corpus, & morbus Regius repullulat; Et cum in hydrope viscera sint oblæsa, facultates velut emortuæ, hepar sanguinem retinere nequit, & hoc modo hic fetosus per nares emittitur, qui vacuatus, effusis spiritibus corpori affert interitum: Audi *Fernelium* lib. 2. de venæ sectione cap. 4. Neque imperitorum more, si vel nares stillant sanguine, vel urinæ rubicundæ sese offerunt, protinus imperanda Venæ sectio; etenim sanguis facile prorumpit, non ex plenitudine solum, quodque eam vacuationem moliatur natura, sed compluribus ex causis: quibus enim exesa sunt venarum oscula, quibus etiam viscera, præsertimque Jecur imbecillum vel scirrosum evasit, iis sanguis sæpe fluit è naribus haud secus atque hydropicis. *Idem ibidem.*

Observatio XXIII.

Icterus ab abscessu Iecoris; Liene lapidibus pleno.

Juvenis Anasarca laborans subito incidit in Icterum, dein in hæmorrhagiam narium postea verò in subitam mortem: Hepar habuit subpallidum cum abscessu: Lienem supra modum magnum lapidibus albissimis plenum. *Nic. Fontanus Resp. pag. 90.*

Vtroque viscere laborante, hepate scil. & liene, tertia Icteri species, de qua *Argenterius* comm. in aph. 62. 4. exsurgit, Liene nimirum atrum humorum suppeditante, qui eum bilioso, hepatis vitio non separato, mixtus, mixtam ex utroque constituit Icteri speciem, quæ ob cognationem hepati cum liene intercedentem, frequentior Nigro esse solet.

Observatio XXIV.

Icterici Anatome, in quo Iecur Scirrhosum &c. Cystis sine felle, Lien & Pancreas scirrhosa &c.

Ne vacuæ ad Te redirent literæ D. *Bonete*, placuit Observationem addere, in progressu operis Tui forsan profuturam. Ictero ab obstructis visceribus Vir quidam in urbe nostra, *Fackius*, defœdatus diu anxiam vitam inter mortem & inediam traxit: Ventriculo enim debilitato omnia assumpta respuebat, vomitu statim rejecta, & quoties lacticinia ingerebantur, toties in caseum concreta meabant ea via qua accesserant.

Cadaver defuncti xx. Februar. 1675. apertum à *Philippo Haquart* Chirurgo Regio, præsentibus mecum Exercitatissimis Medicis D. *Henrico à Moinichen* & D. *Olao Borrichio*, Interiora viscera musculosque ab effusa bile flaventes ostendebat: Hepar ingens scirrhosum, ea parte qua renum regioni vicinius erat, rubens & quasi sphacelo correptum, quo loco quoque de doloribus conquestus f erat: Vesicula fellis sine felle, sed amurca quadam plena & quasi argilla repleta, quæ in solidum corpus concreverat, forma & magnitudine nuclei majoris dactyli, quod sine dubio, si diutius vita superfuisset, in calculum calore degenerasset: Ventriculi cavitas universa rubicunda, venis distentis; unde & vomitus continuus, & nonnunquam cruoris sputum: Neque enim ex Liene vel Hepate alius ductus patens apparuit: Lien & Pancreas scirrhosum. Cor grumis sanguinis plenum: Pulmones flaccidi & putridi, superiori parte costis adnati, præsertim in latere dextro: *Observatio mihi dicata ab Excell. Thomæ Bartholino, in Actis Medicis annor. 1674. 1675. & 1676.*

V*itam inter mortem & inediam traxit &c.*) Ab Amico communicata Observatio (in amicitiam enim pellicit, mutuamque offert Vir Illustris) Amici nuperæ factæ jacturæ memoriam refricat, à simili morbo, iisdemque prope stipato accidentibus interempti, summa præsertim, toto invaletudinis decursu (qui sex septimanarum fuit) anorexia, inediam pene omnimodam accersente: Parentare ex officio debeo Viro de me optime merito, & Patrono singulari: Fuit is Nobilissimus & Excellentiss. *Marcus Roset* Genevensis Consul, qui à Senatu, exeunte anno 1676. ad Potentissimum & Invictissimũ Galliarum Regem Lutetiam Legatus (Cui ut & Magnatibus acceptissimus fuit) Munere dignissime functus, fœdissimo Ictero correptus est: Illi se protinus vigiliæ perennes & apositia comites junxere: Non is pedetentim sed momento invasit, gravibus animi curis, aëris & diætæ mutationi adscriptus; tamen causa altius me judice deducenda est: Vir Illustris, optimæ alias constitutionis, quadratus & torosus, Psycroposiæ diutius indulsit, vinum nive refrigeratum à mensis Maii initio ad exitum Novembris, bibens: Unde bilis, cujus ferax erat illius jecur, crassitiem adepta est, nec ritè exclusa est densatique meatus eam excludentes: Singulis demum fere annis ulcera herpetica crura afficiebant, quorum exsiccationi totus erat intentus, de causa generante nequaquam sollicitus, quam in visceribus, morbosum germen habentibus, quærebam: hinc fonticulorum in tibiis excitationem crebro urgebam, quo tenuis bilis, continuo genita, καθαρῥόως fieret, nec in visceribus moraretur: Neglectum consilium Viro Illustri proculdubio exitio fuit; Cum ratione ratus sum, si cadaver apertum fuisset, concavam Hepatis partem abscessu tentatam repertum iri, aut insignem bilis συναθροισμὸν in cysti, quæ sui præsentia ventriculi tonum omnino perverterat, facultatemque cibi appetitricem destruxerat, Nec enim sola χοληδόχων meatuum obstructio adeo præceps exitium afferre valuit, quod non expectantibus Medicis, aliàs sagacissimis & experientissimis accidit.

Observatio XXV.

Icterus ab Hepatis inflammatione, quam sequuta gangræna. 1. Ab ipsius suppuratione. 2. Ab ulcere in gibba parte. 3. A calculo in vesica fellea. 4. A calculis in cysti, Hepate grandi, duro flavo, calculoso. 5. A vitio Pancreatis, Hepatis, Vasis choledochis &c. 6. A calculis in cysti & meatu choledocho. 7. A cysti obstructa, Liene magno. 8. Ab Hepate scirrhoso, arenoso. 9.

§. I. Famulus N. per annum dolore hypochondrii dextri conficiebatur, facies & tota citrina evasit: Hepar repertum durum magnum, albicans circa ventriculum, circa costas

costas nothas nigrum, exustum ac plumbeum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 2. Ego Ictericum cum lenta febre &c. conspiciens, & regionem hepatis tractans, duritiem cum dolore deprehendi: Hepatis substantia fere tota absumpta, ipsiusque loco purulenta animadversa. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 3. Mulier dolore gravi in dextro hypochondrio torquebatur, Colo quasi Ictero laborantis: In Jecoris convexa parte magnum, amplum & profundum ulcus, quod inflammationi successit. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 4. Ill. Baro arthriticus in Ictericiam incidit, cui supervenit hydrops: Inventus calculus in vesica fellis Ictericitiæ causa. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§. 5. Illustr. N. diu de tumore hypochondrii dextri conquesta, Icterica obiit: Hepar fuit magnitudinis insolitæ, durum, flavum, hinc inde calculis flavis respersum: Cystis fellea vacua bilis, sed in ea calculi duo rotundi &c. *Vide tit. de Hypoch. tumore.*

§. 6. Mulier sexagenaria diu Regio morbo laboravit: In vesica fellea multi reperti lapilli, Et in meatu qui tendit ad duodenum, magnus eum undequaque obstruens, *Vide tit. de Vomitu.*

§. 7. Ferdinandus Imper. faciem habuit pallido & subfusco colore infectum, Vas breve ante lienis ingressum, sua fæce obstructum erat: Lien parvus, Pancreas nigerrimum, durum: Hepatis lobus dexter scirrhosus: Cystis fellea vacua: Choledochus ad intestina directus induratus, obstructus: alter ventriculo insertus, amplus. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 8. Vir cælebs icterico haud videbatur absimilis, Hepar à rubore naturali parum deflectebat, Vesica bilaria pallida, In aperta serum crudum, nulla bilis tinctura, plena grumis nigricantibus & lapillis &c. Lien insolitæ molis. *Vide tit. de Hypoch. dolore.*

§. 9. Amedeus N. Ictericus fuit cum viscerum obstructionibus: In Hepate scirrhoso apostemata exigua multa, Lien totus corruptus multos continebat calculos. *Vide tit. de Cachexia.*

Observatio XXVI.

Anatome Icterici, in quo Mesenterii venæ cruore flavo ac stercoreo scatentes repertæ sunt.

Helmontius lib. de Schol. Humorist. passiva deceptione, Felle, famoso Icteri patratore, profligato, novum in theatrum producit, Virus nimirum excrementosum, seu cruorem flavum & stercoreum, sive stercus liquidum flavum, secundæ digestionis prolem, sursum p. n. raptum in venas & totum corpus dispersum: Quod in duobus cadaveribus dissectis, Ictero extinctis, manifeste se deprehendisse affirmat, in quibus nulla præsente folliculi fellis obstructione, Mesenterii venæ cruore hocce flavo ac stercoreo scatuissent, qui autem urinæ & alvi sordibus permistus nullam affricasset amaritiem, quum & ipse ea destituatur.

Observatio XXVII.

Icterus à vitio Lienis & vasorum ad eum tendentium angustia.

Michael N. quartana laborans in atrophiam incidit & Icterum: Lien triplo major erat, flaccidus, sanguine nigro insuccatus: Circa ejus arterias Glandulæ erant multæ, quæ comprimendo ductus augustabant. *Vide tit. de Febribus.*

Icteri nigri origo (de quo *Hippocr.* 2. de morbis) communiter Lieni adscribitur, quod hic officio suo non satisfaciat, repurgando scil. sanguinem à crasso, atro & melancholico humore, unde sanguis impurus ad partes deveniens, easdem tetro suo colore fœdat: Huic tamen persuasissimæ opinioni non assentitur *F. Platerus* 1. quia nulla vesicula, seu sinus, bili atræ naturaliter in Liene recipiendæ dicatus reperitur: 2. quod nulla humoris hujus ad venam cavam fieri queat transmissio; asserens in Liene atram bilem non perquirendam, sed in portæ ramis cum humorem congestum primo ad hepar, hinc in cavam transmitti: Rationes has amplectitur *Sennertus*, quia cum in nullo amplo receptaculo humor ater contineatur, sed sensim ut generatur evacuetur, non poterit æque ut flavus sic niger Icterus subito hominem invadere: Non tamen propter dictas *Plateri* rationes immunis ab hoc vitio censendus est Lien: quamvis enim tantum humoris contineri in Liene nequeat, quantum ad hunc affectum subito producendum sufficit (quod ipsum continuus & circularis sanguinis motus prohibet) attamen vitio Lienis, ob imbecillitatem humorem sibi transmissum non bene coquentis, crudus ille, aquosus & melancholicus humor sanguini communicari, statoque tempore ad cutim propelli poterit: Ejusmodi tetri coloris causam, morbosum & aquosum Lienis sanguinem esse disces è *Philosopho* sect. 9. prob. 5. Indicio quoque erunt culpa Lienis Icterum nigrum genitum, mala spleniticis familiaria hunc affectum præcedentia: Imo in iis qui Lienis vitiis obnoxii sunt, talem nigricantem colorem, qualis in Ictericorum cute apparet, ipsum parenchyma Lienis referre videbis: Posse autem ejusmodi aquosum humorem, partes terrestriores admixtas habentem, per aliquod tem-

poris spatium in sanguine hospitari, donec irritata natura, vel à copia vel à qualitate humoris, evacuatio vel propulsio ad exteriora ejusdem fiat, commonstrant humores alii, cum seroso tum pituitosi in sanguine è vena misso, magna satis copia apparentes: Minus negotium facessit secunda *Plateri* ratio, qua humorem atrum à Liene venæ cavæ communicari posse negat, quia nulla huic operi commoda sunt vasa. *Cognitus* enim in viventibus sanguinis motus, per ramum splenicum venæ portæ naturali ductu humorem à Liene æque ac è mesaraïcis venis hepati, & hinc venæ cavæ communicari posse demonstrat. *Frid. Lapnerus. Introduct. in med. p. 88.*

Observatio XXVIII.

Icterus niger sequutus Iecoris insignem duritiem.

Quidam ordinatis vicibus, ut mulieres, sanguinis fluxum ex hæmorrhoidibus patiebatur, qui ex Arquato nigro & jecoris mira duritie periit. *Vide tit. de Hæmorrhoidum fluore.*

Ut mulieres sanguinis fluxum ex hæmorrhoidibus patiebatur] Ut truncus venæ cavæ, arteriaque magnæ, sicut & aliarum venarum tunicæ ramulos quosdam venarum à partibus adjacentibus accipiunt, ita & porus choledochus à venis cysticis ramos accipit: Nil igitur miri si suppressis hæmorrhoidibus Icterus aliquoties nascatur: Quanquam & ideo oriri possit, quod iis subsistentibus sanguis bile utraque remixtus in corpore restagnare, atque per circulationem sanguinis in habitum usque deferri queat: *Th. Bartholinus cent. 5. histor. 62.* adfuisse se *ait*, juvenculæ, cui instantibus mensibus, sed non prodeuntibus, Icterus toto corpore erupit.

Jecoris mira duritie[Vasorum choledochorum obstructio si diutius duret, ipsum hepar afficitur, durum incurrens tumorem, Ex mente autem *Hippocratis, Regio morbo laborantibus Jecur durum fieri malum* 6. aphor. 42. Icteri autem causa non est sola vesiculæ obstructa, *Triplex est Icterus*, (ait *Zacutus*,) *felleus, hepaticus & criticus*: *Felleus ex vitio vesiculæ, Hepaticus ex vitio hepatis, Criticus, in morbis judicans, & non judicans ex vitio totius*: Item quando vesicula & rami bilarii obstructi non attrahunt bilem: Hepar inflammatum, aut tumore alio laborans facile in consensum trahit vesiculam, comprimit meatus evacuationemque bilis impedit: *Moëbius Fundament. Physiologic. cap. 16.*

Observatio XXIX.

Icterus niger ab Hepate scirrhoso, Vesiculâ fellis vacua, Omento putrido.

Anno 1657. Senator Erfurtensis cum per quinque menses Ictero nigro laborasset, & medicamentis nihil proficientibus, sensim viribus consumptis obiisset.

In ejus aperto cadavere inventi *Hepar scirrhosum*, lignique instar durum, ac tartareis assatisque quasi humoribus infarctum: Vesiculam felleam plane vacuam, Omentumque omnino putrefactum. *Ex observ. D. Valent. Andreæ Mollenbroccii Medici Halæ Saxonum in Miscell. curiosis anni* 1670.

Observatio XXX.

Icterus niger à Lienis absentia prognatus.

Uxoris cujusdam Nobilis viri cutis, atro colore tota ita fuit tincta atque fœdata, ut solummodo ejus aspectus omnibus horrorem incuteret: Hæc absque febri mœsta perperuo, nam universa corporis superficies Æthiopis colore erat conspurcata: Medici causam judicarunt contumacem Lienis & mesenterii obstructionem (licet nulla, aut saltem sensui conspicua reperiretur partium tensio ac durities) à remediis deobstruentibus & nigrum humorem vacuantibus pejus habebat; Tandem accedente assidua leipothymia, & sequuta continua febri obiit.

Cadaver dissectum sine Liene inventum est, qui cum sit receptaculum melancholici succi, nihil mirum si eo deficiente corpus totum redderetur nigrum 1. quia humore atro non attracto, hujusmodi humor per venas cum sanguine ferebatur; ex quo massa sanguinis infecta, corpus nigro colore fœdavit. *Zacutus Praxis admir. lib. 3. observ. 137. Ex communic. D. Gasparis à Costa Med. Rothomagensis.*

Observatio XXXI.

Icterus à parvitate Lienis, grandiore Vesica fellea, & obstructa.

H. Fab. Aquapendens Patavii dissecuit cadaver fœminæ Ictero nigro extinctæ, cujus jecur, uri & reliqua viscera, nil consideratu dignum offerebat: *sola cystis usitato grandior*, aspectu terrior è cinere concretos continebat globulos: quibus & vena quæ à cystia ad jejunum proficiscitur, infarcta, parvo & exiguo prorsus conspecto liene.

QUi in theatro aderant Doctores de præsenti casu philosophabantur; dicebat tandem sententiam argutissimus Anatomicus, Jecur, Liene cunctante, sanguinis fæcem per vas venosum Portæ trahere: utrumque excrementum vicinum secessum amandasse, qui cum per ordinatas ecphyses exonerare sese non posset, quod erat terreum Jecoris incubi calore unitum, ac in lapillos coactum reliquum à vesicula non captum, cum sanguine ad venas & corporis habitum latum cutem fœdasse.

Sola cystis usitato grandior &c] Vesiculam fellis varia & prodigiosa continere, hincque varias morborum species exsurgere ostendit *Vesalius* in examine observationum *Fallopii*: Longum sane esset, *ait*, ea quæ in quibusdam Tertiana & Quartana laborantibus, & dein suspendio aut capite plexis, In furiis & Mania obsessis, & Melancholia morbo obsessis: Ex variis Febrium (quæ continuæ fuerant, & rigorum & sudorum inordinatos circuitus faciebant) generibus extinctis: fœdo Ictero eóque vario vexatis, malo Habitu Diu pressis & Dysenteria cruciatis, subinde reperi modo commemorare, sive scil. hic insignem bilis, nunc flavæ, nunc atramenti quo scribimus in modum atræ, sive albicantis propemodum coloreм (qui ferè conterminas partes afficit) sive fluidam, aut ungneati cujusdam ex farinis, melle & terebinthina apparati, ritu consistentis, substantiam, sive calculorum effigies varias, sive bilis vesicæ molem instar duorum pugnorum, ob contenta, tumidam, sive omnis bilis defectum recenserem, quæ omnia me de hujus vesiculæ natura adhuc magis quam antea habent sollicitum.

Observatio XXXII.

Discoloratio à Vermium copia in intestinis.

VErmibus intestina scatere frequenter, non tantùm in ægris, verum etiam in sanis supplicio affectis sæpius deprehendi: Inter quos mendicus quidam, qui tamen dum viveret discoloratus erat, capite mulctatus, sectus supra viginti lumbricos intestinis inclusos gerebat. *Platerus observat. lib. 3. pag. 883.*

Observatio XXXIII.

Icterici anatome, cujus interiora omnia membra, imprimis Hepar & Intestina, bile suffusa deprehensa sunt.

IN Ictericorum cadaveribus dissectis, quia separari bilis non potuit, bilis colore omnia fœdantur. In *Sfortia* Cardinale Romano, Icteritia defuncto, cum cadavere resecto, inquisitio interiorum membrorum facta, omnia, imprimis hepar & intestina, croceo colore totaliter infecta deprehensa. *Christoph. Guarinonius Consil. 215.*

AUgustinus Thonerus Observ. 1. lib. 3. qui hanc historiam adducit, refert Civem Ulmensem Ictero nigro in toto obsessum, cum ardore in ventriculo molesto & oris amarore, humore bilioso per anadromen eo translato, ob pravam hepatis constitutionem genito, ex consilio Medici vino medicato usum esse, cui inter laxativa ℥j) iad. hellebori nigri commixtæ erant; à quibus uti urgentia tormina excitata, per secessum quidem haud multa excretione succedente, sed per vomitum copioso sanguine, cum ramentis ventriculi rejecto, exinde in ascitem lethalem incidisse: Cum tam fortia solutiva, *addit Thonerus*, non tantum vitiosos humores evacuent, sed & nutritios succos ac humidum radicale adoriantur, colliquando & vires atterendo Naturam adeo debilitant, ut pro morbo debellando haud sufficiat: Etsi magno conatu illa vitiosus homores ἀνεμμάτω rejicit, tamen ob residuam κακοχυμίας viscerum, concoctioni inservitium, subinde nova regeneratur materia quæ recurrentis morbi causa est: Exin nihil miri Icterum illum fuisse lethalem, cum omnia assumpta & alimenta ingesta inquinata & versa in excrementa, rationi consonum & illius ægri viscera consimiliter dispofita, ut nulla evacuantia proficua, quin in dies nova, pullularit materia, morbo fomentum subministrans & operam medicam ludificans: Vix credibile Icterum tam rebellem, ex sola obstructione vasorum, bilem ad intestina deferentium, concitatum, quin magis rationabile ex hepatis & lienis prava constitutione, vitiosus illos humores genitos, in copia & corruptos, post massæ sanguineæ commixtos, per totum corporis habitum dispersos, concurrente simul imbecillitate cystidis felleæ, illos non attrahentis & obstructione choliduchi, transitum per intestina intercipientis, Tales vehementer purgare, quid aliud est quam maturius ad orcum amandare?

Observatio XXXIV.

Mater Ictero laborans, puellum enititur eodem infectum, cujus sanguis totus erat flavus.

MAter Ictero laborans, octavo gravidationis mense peperit mortuum fœtum puerum quidem, sed ita flavum ut è cera confectus puer non partus humanus videretur: Eum porestaris meæ factum seco, pro sanguine humorem fellis instar flavum reperio, cumque diligenter lagena exceptum servo: Ad ossa ubi perventum, ea sic erant humore eodem, eodem colore flavo imbuta, ut si non ipse secuissem corpusculum, illudi mihi atque arte tincta fuisse putassem. *Th. Kerckringius observat. Anat. 57.*

* ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Icterus citra febrem vitio Iecoris genitus cujus pars convexa omnino viridis, Concava pure referta; vesicæ felleæ crassiori bile turgentis, Pulmonis sanie obsiti & purulenti.

ANno 1645. die Maij ultima sepultus est quidam nomine Franciscus Cocquetus, Domus Reginæ speculator designatus, Canus omnino erat annos tantum xliv. natus: Insigniorem helluonem non alebat Lutetia, magisque strenuum potorem, sed delicati palati: Febribus & Rheumatismis crebrius afflictus fuit: Tandem Icteroprehensus est, qui ipsum citrafebrem neci dedit, nullo juvante præsidio, etsi præstantissimorum Medicorum curæ commissus esset: Cum à Dogmaticis nihil solarii referret, ter Antimonium ab Agyrtis oblatum hausit, quod neque susque neque deque movit; venenum verò istud commeatum obtinere non potuit ratione incendii viscera depopulantis: Obiit tandem mentis plane compos, vitæ ante actæ pœnitentia seria confectus.

Aperto cadavere, pars Iecoris convexa prati instar viridescens se obtulit concava autem pure referta, ad duarum librarum pondus: Fellis vesicula crassiori bile turgens, Pulmo saniosus & purulentus.

Cuncta hæc meracioris vini potus erant soboles: Hippocrates morbificam hanc causam vocat ἀκροφλυγίην, vini ingurgitationem, l. de morbis int. *Fernelius* graphice hunc morbum depingit suæ Pathol. l. 6. c. 4.

Guido Patin. Epist. Gallice edit. IV.

OBSERVATIO II.

Icterus à lapide pellucido in cystide fellea.

DGendrots Chirurgus Parisiensis reperit dissecando cadaver mulieris, quæ multis retro annis *Ictero* fœdata fuerat cum tensione ventris extraordinaria, lapidem pellucidum in cystide fellea, utcunque friabilem, avellanæ magnitudine. *Zodiaci Med. Gallici p.* 95.

OBSERVATIO III.

Ictero nigro laborantis Lien male constitutus deprehensus.

IN cive Patavino, qui annis tribus carcere detentus, tandem *nigro Arquato* defunctus sectioni publicæ admotus fuit, Lienem præter cætera minus crassum, latumque & exiguum omnino reperimus, Et gibba ejus parte adipem ad natum, instar candidissimi durissimique lapidis concretum. *Vesalius fabr. corp. hum. l.* 5. *cap.* 9.

OBSERVATIO IV.

Icterus non fit nisi Ductus communis obstruatur.

IN Aquilæ anatome, manifeste vidi in hepatis cavo ductum bilarium hepaticum supra vesiculam bilariam incedere, & seorsim juxta pancreatis portionem sursum ad intestinum repere, Aliumque manifeste fundo vesiculæ bilariæ, ex cavo hepatis emergentem inseri. Inflata vesicula non quidem intumescebat, at ductu hoc vulnerato & inflato, statim vesicula bilaria inflabatur: Hic Ductus bilarius hepaticus vesiculæ bilariæ insertus, viam monstrat per quam bilis ad vesiculam bilariam feratur: Similem ductum vesiculæ insertum prope collum in hepate bubulo casu juveni, dum vermis, quibus hepatici refertissimi erant, caput per ejus osculum in vesiculam exseruit: Quia minuti sunt, eorumque insertio obliqua est, non mirum paucis ejusmodi ductulos innotuisse: Inde quoque patet obturato collo vesiculæ biliariæ non *sequi Icterum, nisi ductus communis quoque obstruatur*: Sic aliquando lapidem insignis magnitudinis in fœmina, in alia plures inveni in vesicula bilaria, quarum neutra Icterica erat. *VVepferus de Cicuta aqu. cap.* 10. *p.* 173. & 176.

OBSERVATIO V.

Icterus à Bile omnia viscera suffundente.

QUæ sunt in Illustriss. Cardinalis Sforzia partim constantissima & aperta cernuntur, partim obscura & dubia latent, Et partim antiqua partim nova: Vetusta illa constitere Ictericus color, corporis languor tantus ut incedere non posset aut sese sustinere, & id cum membrorum tremore, oris ariditas, linguæ nigredo, sitis, hypochondrij dextri tensio, excrementa omnia biliosa, pulsus crebri modo in contractionem, modo in dilatationem intenti, jactatio incredibilis totius corporis; præsertim à cibo, & ad frigidius semper pedum delatio & frigoris quæritatio, extremarum partium frigus

frigus, ventriculi maxima gravitas post cibum & frequens animi deliquium in assurgendo, Somni quandoque prolixiores; hæc vetusta sunt: Nova, vigiliæ, post eas levis desipientia, primum in imaginum perturbatione, deinde in infirmitate rerum copulandarum versata, & virium pene omnium infirmitas: Tandem ex febre continua illa sua, quam esse febrem Medici non noverant, postquam acrior facta fuisset, & decem dies ea occupatus laborasset cum nigrore linguæ, siti, tensione dextri hypochondrii, colore aureo manente, jactatione summa corporis, ipse die decima ab ea febris mutatione, subito rubore suffusus est, & facie tota incaluit, ac capite, die vero xiij. subito Epilepsiæ motu fuit bis exagitatus, duabusque horis sub iis casibus detentus: Febris cum antea infinitam jactationem afferret, intus ureret, extra autem frigore premeret, & lipothymiam sæpe pareret, nunc exteriora etiam calefacit, nihilque lipothymiæ minatur, tamen continua est, & tantam excrementorum copiam affert ut mirum videatur.

Is à febre consumptus est liii. ab ortus Icteri die, tribusque diebus ante mortem convulsiones varias incurrit, leniter vero consumptus est, Dissectus omnia mirabiliter lutea, præter unam carnem quæ nigra admodum esset, maxima pinguedinis copia lutea, carne exigua nigra, intestinis luteis, Jecore in eundem colorem luteum, præter lineus quasdam nigriores inclinato, quæ lineæ venis nigro sanguine plenis hærent: vena cava inani, exiguo alicubi sanguine, nigro aquoso, ita affecta ut cærulea videretur: ubi sanguis recentior ibi flavus erat Fel plenissimum, Lien magis suum colorem retinebat, pulmones erant quales in iis qui diu inter moriendum spiritus difficultate cruciati sunt: cor pinguedine lutea onustum, quod fere suum colorem inrra habebat, in dextro ventriculo tamen ad stibii colorem accedebat. Nihil in summa sanguinis concreti & boni usquam visum est, qui in reliquis emortuis observari potest, niger quidem sed concretus, neque ita niger ut in hoc cerni contigit, in quo niger admodum, liquidus, esset ichore penitus flavo, quo cum nigredine mixto viriditas alicubi maxime fiebat: *Guarinonius consultat. 94. & 95.*

HUjus Cardinalis *Sforsiæ* affectio fuit ex Jecoris vitio calido, sibi etiam obstructionem conficiente, ac febrem, quæ etiam obstructionibus per medicamenta sublatis permansit, ob jecoris calorem supra modum insignem, & crassum sanguinem ab eo calore factum & putrescentem; bile interim in totum diffusa & minime putrefacta, à quo sanguine crasso fervente fumi in caput attollerentur, & ibi refrigerati memoriam auferrent, tremorem facerent, & calidiores manentes cogitationis perturbationes, & inde convulsiones.

Ictericus color &c.) Color Icterum significat, tensio hypochondrii dextri causam in jecore subesse indicat: alvi fæces coloratæ porum fellis minime impeditum: Totius corporis gravitas, & in omnes motiones difficultas, cum ab onere humorum intra vasa contentorum fieri non soleat, potius pravam ex malo humorum genere nutritionem significat, qua non solum carnibus adjecta alienis generis pars oneri est, sed nervis quoque, non solum quod aliena, sed quod impedimentum est spirituum commeatus, inde Tremor. Ex eodem humoris genere nempe bilioso, Sitis, ex Jecoris vero ipsius vitio, cum ventriculo communicato, tum hæc tum linguæ nigror nascitur. Ac mœror, cum ex omnium horum affectuum molestia, tum ex exusto humoris genere proficiscitur.

Tandem ex febre &c.) Etiam febris initio latenter excruciavit, nam cum eo quod tantarum obstructionum vis facilis causa illius esse potest, tanta etiam sitis ejus suspicionem facit, inquietudo, linguæ nigror, pulsuumque crebritas velocitati conjuncta, & maxime quod ii contractionem dilatatione intensiorem habeant, cum duritie, quam non refero in febrem, quoniam in bilis abundantiam hic sunt referendi; tales vero ea hora sunt præcipue qua inquietude nausea & agitatio major, & totius corporis sensus ille inæquabilis fit, qua hora pulsuum compressio etiam accedit, post quam compressionem pulsus fiunt elatiores, propter vaporum in cor conjectorum molestiam, quos natura dum expellere conatur, valentius arterias contrahit, qui necessario febrem cordi afferunt, nec vero attolli tanti nonnisi à putredine possunt, à qua nonnisi acriter calidi sunt, calorem acrem cordi inferunt ac febrem.

Excrementa omnia biliosa &c.) Effusio bilis fit non solum in universum corpus, sed per urinas, ac etiam quandoque per alvi fæces, quandoque enim ipsæ quoque coloratiores sunt, quoniam non obstructæ omnino fellis viæ sunt, quin aliqua vi natura sibi viam faciat: Obstructæ itaque sunt viæ bilem expurgantes, non tamen arctissime: ita bilis copia magna ex parte in calidam jecoris intemperiem est referenda, materia obstruens ipsa sibi perspiratum prohibens, putrescere coacta est, quæ cujus generis sit modus febris indicat, quæ levis & obscura, & somnum afferens, censenda est omnino pituitosa: quare materia alia obstruens, alia corpus inficiens deprehenditur: quæ obstruit & putrescit, pituitosa est; quæ corpus inficit, biliosa; quæ meo quidem animo non admodum acris facta est, quia quamvis dolorem artuum & dorsi afferat, non tamen eum admodum ferientem aut ulcerosum. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO VI.

Icterus in Ascitem desinens ab Hepate scirrhoso, & lapillis cum bile crassa in vesicula fellis.

GEner. Dom. *Ottho Henricus de Schoenau &c.* post Icterum flavum contumacem, appetitum prostratum, in regione *hepatis duritiem* manifestam, *asthma molestissimum*, & abdomen

domen à flatuum aquarumque copiâ expansum, fatis concessit. *De morbi historia vide plura in Scholiis promiscue tradita.*

Aperto cadavere ultra xxx. libras aquæ in abdomine continebantur; *Hepar* scirrhosum flavum exsangue, *Vesica bilaria* cum lapillo & bile crassa ac viscida impleta: Pulmones male dispositi inventi, cum *vomica. Bern. Verzascha Observ. med. 79. Qui imminens discrimen observans in consilium adscivit* D. D. *VVepferum à quo sequentia responsa tulit.*

Gen. Dom. de Schœnavv affectus nuper superficiarie delineatus fuit, & ceu ex sola urina hariolandus propositus, Nunc alia facie Icterus spectandus exhibetur: Quoniam excrementa subflava eger untur beneficio decocti laxantis, nec illa cineritia apparent, ductum bilarium, ubi duodeno inseritur non oppilatum opinor, nec collum vesicula biliaria obturatum existimo, quia de cardialgia, seu dolore tensivo, qui asse tegeretur, juxta cartilaginem ensiformem, altum est silentium. Potius crediderim aliquot pori biliarii ramos, per universum hepar dispersos obstructos esse; plurimi enim sunt, & tot quot porta rami, ut Glisson. lib. de Anat. hepatis primus indicavit: aliquot ramis obstructis sanguis bile infici & nihilominus aliqua ejus portio ad intestina transmitti potest, maxime si à medicamento irritentur: quia autem urina ex atro adeo flavescens est, & admodum faeculenta existit, faciesque intense flava, ut adstantes Icterum nigrum suspicati sint, vereor prater nudam obstructionem, deteriorem labem non solum in hepate, sed & in mesenterio latere, quam innuunt totius epigastrii & ventriculi inflatio, imo totius abdominis tensio, & amplius urina paucitas, forte neutiquam potui proportione respondens: Scirrhosi quidpiam extimesco, victus ratio progressa id videtur confirmare, ut pridem audivi; D. Æger potavit, nec vini siccandi vim cibo pari proportione respondente mitigavit, imprimis postquam animus tantum non mœrore post obitum D. Uxoris conficiebatur: quantopere enim talis vini abusus glandulas mesenterii & hepar (quod ipsum corpus est ex multis glandulis conglomeratum, ut nunc mecum Malpighius de struct. viscerum fatetur) exsiccet & induret, frequentia hydropicorum funera his erroribus accersita testantur, prout non semel sectione comperii: Insuper mihi ardor tenuium intestinorum suspectus est; non puto illum à bile intestinorum cavum sublinente, sed foris incumbente, ac cum sanguine in vasis mesaraicis stagnante, & vasa quasi varicosa reddente oriri, nam si intus bilis hæreret, diarrhœam non sine torminibus efficeret: Non si semel comperi in Ictero, diuturno & pertinaci, vasorum istorum oscula in cavum intestinorum hiasse, & post ingentem hæmorrhagiam ægros enecasse, cruore vel mero, vel instar picis nigerrima copiosissime profuso: Chylosin non rite fieri inflationes ventriculi & intestinorum indigitant; his enim sedibus adhuc inclusos credam, necdum cava abdominis occupasse flatus: Indicationes igitur erunt, Obstructa in hepate & mesenterio reseranda, æstuantia attemperanda, indurata & exsiccata emollienda, Bilem ad legitimum excretionis locum blande invitandam & Chylosin juvandam esse: An vero his omnibus indicationibus satisfieri possit non pauca sunt qua me dubium reddunt, cum non pauca sint quæ hydropem imminentem minitentur, ut alia taceam, Dyspnœam sc. illam semper mihi suspectam: Non tamen omnem spem abjiciendam arbitror; cum Gen. Dom. nondum sit provectæ ætatis, præceptis medicis obtemperet, morbusque nondum inveteratus sit; Aliquomodo his indicationibus satisfacere annixus sum nuper transmissis: Potus laxativus similis fere illi est quem E. V. proponit in *Riverio contracto* l. 11. cap. 4. nisi quod temperatior sit, nam addidi radicem Scorzoneræ cichor. h. fragar. capill. vener. agrimon. flor. cordial. insuper tamarindos, passul. mai. sal. fraxini & tamarisci: Pulvis fere similis illi quem tradit cap. 3. est enim ex Pulv. stomach. *Birckmanni, Cachectico Quercet.* spec. diarrhod. Abb. & tartaro vitriol. compositus: addidi aliquid lumbric. terrestr. peculiariter paratorum quos in glandularum obstructionibus peculiari virtute præditos comperio: Si forte nimium siccaret, id vitii emendaret Jusculum petroselino alteratum, vel potius ex decocto acetosæ, fragar. liquir. rasæ, c. c. usto paratum, *aut Emulsio amygdal. & semin. 4. frigid. maj. Liquor transmissus est Elixir vitriolatum* Minsichti, *quod propter appetitum tantopere prostratum suasi nec E. V. improbabit admodum, cum vitriolata l. c. commendentur. Pilulæ confecta sunt ex massa Pilul. Mylleri, quæ marcocostinis similes, sed longe temperatiores: addidi extr. rhabarb. cum aqua cichor. paratum, ad methodum* Ang. Salæ *pari quantitate: quia vero aliquid de intestinorum ardore jam intelligo, omnia aloetica proscriberem: tutiores sunt Potus magistrales laxativi ex rad. gramin. acetos. h. fragar. epat. nobil. agrimon. capillor. ven. cuscuta, endiv. flor.* cordial. Senna, rhabarb. agar. tamarind. crem. tart. addito sale genistæ & fraxini: *Si Dom. valeret obambulare, chalybeata prudenter usurpata multum præstant, Ego tali vino utor.* ℞. limatur. chalyb. ℥ß. [hæc enim mihi præ croco mart. placet, cum adustione spiritus penetrantissimus & acidulatum mater fere pereat) rad. gramin. tarax. cichor. ana. ℥iii. h. endiv. fragar. capill. ven. agrimon. fol. tamar. flor. genistæ, bugl. ana. pug. j. semin. agni casti ʒß. anisi ʒj. spec. triumsant. diarrhod. abb. ana. ℈ij. caryophyll. (*ceu præcipuum martis corrigens*) ʒiß. salis genistæ, fraxini, absinth. ana. ʒj. sacchari, (*ad frangendam martis asperitatem*) ℥uj. vel ij. *Indantur vasi admodum capaci, scil. duarum vel trium mensurarum, alias à spiritu martis rumperetur: affunde* aquæ cichor. endiv. ana. ℔p. vini albi vel ℔ij. *stent in indigestione in loco tepido horis xl. postea colentur.* de colatura ℥j. vel ij. *sumantur mane, obambulet æger per horas ij. postea tragéam ex prædictis speciebus paratam usurpet; tertio quoque die alvus subducatur decocto lenitivo, interea diætam accurate observet* &c. Joh. Jacobus Wepferus.

Prædicta remedia Aeger exacte usurpavit, quæ cum magnam virtutem non exsererent, iterum sollicitatus vir Clariss. hæc ad me rescripsit.

Præterita die Lunæ heic appuls, Gen. Dom. plane Asciticum inveni, nec dum aperto & plane reserato ductu choledocho, nam Icterus cum urina impense crocea perdurat, quamvis artus imi ventris imprimis, aqua suffusi albescere incipiant; mane faces aliquantum flavedine tinguntur, post prandium & cœnam liquidas exonerat, videntur chylo dilui, nam albicantes potius quam cinerea apparent, adeo ut tot malis nova calamitas scil. fluxus cœliacus accedat: venter supra modum prominet, lumbi, femora crura œdemate tument, & ad regionem diaphragmatis & renum usque vestigia digitorum impressorum servant: Totam corpus ponderosum, & ad incessum admodum grave est: Respiratio anhelosa est & sæpe admodum laboriosa, maxime ab hora 6. vespertina ad xij. noctis; nisi decubitus interdiu *humilior concederetur; aquam cavum pectoris etiam subjisse dicerem: appetit mediocriter, non admodum sitit, & consueta copia haud ægre multum detrahit: at urinæ excreta quantitas vix tertiam potulentorum*

rum equat, post mediam noctem dormit, & quamvis dormiturtat, respiratio tamen difficilior non intermiscere finit Ex his Exc. V. facile intelligee quo in statu valetudo Nob. D. versetur: Aqua lixiviosa in cavo abdominis stagnans protinus evacuanda esset, ne viscera in illo contenta à muria ista elixentur quasi & mire depraventur: Paracentesis id prompte præstat, ut & scrotis incisio, aut scarificatio crurum vel surarum, quam quoque Franc. Sylvius & Fienus *maturandam suadent, cum fere alia hydrapoga & hydrotica frustranea sint: at quis illam in tali κακοσπλαγχνίᾳ auderet? Icterus enim pertinacissimus & diuturnus, nulloque medicamento cedens, hepatis in primis pessimam dispositionem indigitat, & vita pragressa scilicet largiores compotationes mesenterij glandulas haud obscure induratas innuunt: Ab apertione vel gangrana vel convulsiones extimescenda, & cita propterea mors timenda foret, quam ut morbus afferat melius est, quam ut generosum tale remedium profanetur, aut nos occisorum ignominiam subeamus: Cum D. N. consultum putavi hydragogis & hidroticis, quantum licet, aquam exturbandam esse, viresque strenue refocillandas: fortiora natura jam fere succumbens non amplius perfert, mitiora elegimus, qua partitis vicibus propinabuntur: Flatuum non magnam redundantiam animadverto, nam quotidie alvus aperta est, ad minimum ter sua sponte, atque uno alterove flatu eliso moles ventris permanet; eadem gravior atque onerosior est quam ut flatibus adscribenda sit: abdominis enim tumor in tympaniticis, ut Authores monent, ipseque observavi, levior portatu est: Ob fluxum cœliacum & sclerum, qua venas lacteas & ductum bilarium reserant, non negligenda, ne vires collabantur, & partes nutrimento suo defraudentur, quod fieri pridem occœpit & humerorum macies testatur &c.* Johan. Jac. Wepferus.

S.P. Novam calamitatem, fluxum nempe cœliacum accedere nullus dubito, Pancreas enim venarum lactearum, & chyli Receptaculum obstructum esse, cum primo accederem statim observavi, mirum igitur non est chylum ad intestina relabi, & fæces eodem dilutas albicantes apparere &c. *Bernardus Verzascha.*

S. P. Qui cadaver aperuerunt &c. Quæ *cum ita fuerint, non mirum est in tantopere depravata viscerum constitutione omnem laborem nostrum irritum fuisse; equidem illam ante abitum meum prævideram: cum enim post ultimas ad Exc. V. datas discessus etiam, Orthopnœa gravissima Æger obruebatur cum tussi inani; mane syrupum expectorantem paravi vix tantillo ejus deglutito, Vomica pulmonum rupta fuit, pusque album bene coctum tussi rejecit, quod ad ultimum halitum, continuavit; Nova hæc calamitas, quum mihi antehac vomica latens ne in mentem quidem veneris, me admodum perterruit: Ob liberiorem respirationem per vices concessam D. Æger melius spirare cœpit: Ego vero animum penitus despondebam, cum quatuor morbos haud obscure in hoc subjecto observarem, quorum quilibet ad mortem afferendam suffecisset: suspecta quidem fuerant lesiones etiam à levissimis purgantibus, qua latentibus abscessibus frequenter accidunt, ut de vomica nunquam cogitabam,* cum dyspnœa, *tussis inanis, febrisque lenta, alias asciticis, aut ascitico tympaniticis, salvis pulmonibus plerumque adsint; Vomicam hanc folliculo obvalutam ex puris conditione diu intra pulmones latuisse conjeci, quod etiam Fernelius lib. 5. cap. 10. monet, qui latens & abditum vitium nuncupat, exiguum quidem vocat Tuberculum*, at ego ovi magnitudine, & majus quoque ovo Patavij vidi. &c.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XIX.

DE SCORBUTO.

OBSERVATIO I.

Scorbutus non semper vitio Lienis oritur.

§. I. SCORBUTUM non semper aut *tantummodo Lienis vitio oriri* ex observatione hac liquido patet: Nempe olim vir Nobilis affectione Scorbutica, *symptomatis quamplurimis* & maxime horrendis stipata per plures annos laborabat: hunc Medici dum curabant, Lienis vitio ægritudinem contraxisse, & *istius visceris causa* mala gravissima pati pronuntiabant: Supra decennium *doloribus fere continuis*, nec-non *Paralysi* & *convulsionibus* miserrime afflictus, *tandem contabescens Phthisi* interibat.

Defuncti cadavere aperto, sensui constabat Lienem, utut pessissime defamatum, omni culpa immunem fuisse, namque viscus hoc in figura, magnitudine, substantiâ & colore laudabiliter habens, tumore quovis aut obstructione carebat; insuper vasa sanguifera aperta & infarctione libera, fibræ nerveæ satis firmæ, atque sanguis intra lienis poros contentus, putredinis expers apparebant. W*illis Tract. de Scorbuto cap. 2. & lib. de morbis convuls. cap. 9.*

Antehmmodo Lienis vitio oriri.] Laudatus author plures occasiones, προκαταρκτικὰς, citato loco adducit à quibus Scorbutus originem ducere videretur, 1. *ait*, Quibusdā locis endemius existit, ut propter malignam aëris & vaporum, quibus stipatur, influentiam, una cum spiritu vitali, miasma morbificum hauriatur. 2. sæpenumero morbus iste febribus diuturnis, aliisque morbis chronicis succedit, illorumque effectus sive productum merito censetur. 3. Nonnunquam hæreditario & à parentibus scorbuticis per traducem propagatur. 4. Interdum mero contagio suscipitur. Quæ causæ massam sanguineam immediatius respiciunt, & morbum à latice ejus, sine magno primarum viarum vitio incipere ostendunt, sed & 5. Scorbuti rudimenta etiam intra coctionis viscera interdum concipi, atque illinc in sanguinem traduci ostendit, Vir Clariss. Si quando enim à longo tempore accidit è chylo vitiato succum nutritium nonnihil incongruum, atque salium & sulphureum enormium particulis refertum massæ sanguineæ suppeditari, necesse erit hujus crasin tandem mutari, & juxta materiæ, unde constat & quotidie suppletur, indolem perverti: Quare observare est qui cibis sale conditis fumoque induratis maxime vescuntur, atque vinum & aquas ardentes copiose bibunt, è quibus particulæ salinæ & sulphureæ in sanguinem rapiuntur, scorbuto plurimum obnoxios reperiri: Porro qui carne porcina, aut etiam piscium, licet recentium, ac imprimis testaceorum carnibus plurimum aluntur, si quidem hæc alimenta sulphuris & salis rancidorum (uti colligere est ex putrescentium insigni fœtore) copiam præbent, facile in scorbutum, & quod majus est, quandoque in lepram proclives habentur: E contra in hunc morbum non ita prompte incidunt: qui lacticinia, fructus crudos & immaturos, caseum recentem &c. comedentes, magnam pituitæ saburram in ventriculo congerunt: Nec tantum è cibis pravis & dyspeptis succus scorbutum fovens producitur, sed interdum alimenta satis idonea, viscerum culpa in materiam morbificam facessunt, Quod non semper *Hepatis* aut *Lienis* vitio, prout nonnulli arbitrantur, accidit; his enim cum chylo nihil negotii est, verum ipse *stomachus* fermento extraneo præditus, ingesta quævis pervertit, inque pultem modo acetosam, modo salsam aut vitriolicam mutat; Verisimile est etiam à Pancreate, aut ductu choledocho succum incongruum chylo permisceri, ipsumque tinctura heterogenea imbuere: Nec vero inficias imus quin *Lien* & *Hepar* Scorbuti productioni non raro contribuant; licet eorum culpas non chylus sed ipse sanguis immediatius luit: Quando *Hepar* obstruitur, ut sanguinis recrementa adusta minus secernat, propterea hujus massa fæculentior, atque salis & sulphuris particulis simul incoctis, nimis luxuriat, Quod spectat ad *Lienem*, haud prorsus immerito est quod circa Scorbuti productionem tot querelæ in ipsum proferuntur: Cùm enim hujus visceris munus in his consistat, tum ut sanguinis fæculentias atrabilarias, quæ sale fixo & terra constant, secernat & excipiat, tum ut easdem ulteriori coctione in fermentum sanguini remiscendum digerat; si quando *Lien* hisce muniis suis non recte defungitur, duplici respectu massa sanguinea inquinari solet, nempe, vel quia fæculentiæ atrabilariæ à Liene obstructo aut debilitato non omnino excipiuntur: vel quoniam exceptæ ibidem in fermentum inidoneum, & sanguinis corruptivum pervertuntur: massa sanguinea vel hoc vel isto modo interdum male disponitur, & non raro propter hanc occasionem solitariam, aut aliarum causarum accessum in diathesin scorbuticam degenerat.

Symptomatis quamplurimis &c.) Maxima symptomatum farrago, affectus multiplices & diversi generis, quique interdum naturæ sunt oppositæ aut contrariæ Scorbuto accensentur, quorum recensio cum partium corporis distributione optime perficitur: Materialis vero hujus morbi causa haud in privato quodam loco, aut singulari minera continetur, sed cum per totum corpus, & singulas ejus partes tum intus tum extus diffundatur, colligere est miasma Scorbuticum vel in *Sanguine*, vel in succo *nervoso*, aut simul in *utrisque* fundari; Revera sanguini labem affigi, effervescentiæ ejus inordinatæ, macularum aut tuberculorum eruptiones, urina rubicunda & velut elixiviata plane testantur, quibus pari indicio conspirat diversimoda hujus morbi productio, quæ ut plurimum *massæ sanguineæ* depravationi succedit: Nec minus *Liquori Nervoso* vitium hærere declarat molestissimi dolores, tum intus in membranis, tum extus in musculoso genere excitati, membrorum debilitates aut resolutiones, spasmi, vertigo & crebra spirituum animalium deliquia: Cum itaque humores ambo generales in vitio deprehendantur, videndum quis prior aut potior in culpa sit, *De utriusque vitiis consule Viri Eruditissimi Tractatum c.1.*

Doloribus fere continuis) A fæculentiis Scorbuticis in nervorum corpora delapsis, etiam *Dolores*, qui frequentissimum hujus morbi symptomata habentur, aliquatenus procedunt: Attamen cum varii sint generis, propter alias etiam causas oriuntur: Enimvero dolores scorbutici sunt, vel leviores, incerti ac cito transeuntes, qui interdum à flatu membranas distendente, quandoque etiam à materia salsa vel acri, modo à sanguine, modo etiam à liquore nervoso in partes nerveas suffuso dependent: Cujusmodi materies quatenus fibris nerveis improportionata, eas vellicat ac in corrugationes incitat, dolorifica evadit: In quantum vel à sero affluente cito eluitur, vel à calore dissipatur, sensatio molesta à tali causa illata facilius dimovetur: Vel 2. Dolores Scorbutici graviores sunt plurimum acuti, difficulter mobiles: Cujusmodi item vel sunt fixi & determinati ad particularem quendam locum, aut vagi, molestiam, utut gravissimam, ab uno loco subinde in alium transferentes, prout cernitur in arthritide vaga, scorbutica & rheumatismo: Interim dolores fixi & diu permanentes, in variis partibus, præcipue vero in ventre, lumbis, cruribus, sterno & capite excitari solent, *Willis capite 4. De doloribus ventris; vide proxime.*

Nec non Paralysi) Affectus Paralytici, Item stupor & formicationis sensus scorbuto ingravescenti crebro superveniunt: cujusmodi tamen symptomata ut plurimum non sunt valde fixa & permanentia, verum modo cessant aut remittunt, mox repetunt aut intenduntur. Scorbutica Paralysis potissimum ob tria causarum genera excitari solet, quæ scilicet modo conjunctim modo divisim hunc morbum producunt: 1. Etenim membri debilitas aut resolutio contingit, quia succo nervoso depauperato, spirituum animalium, quibus membra quævis actuantur, penus sive copia sufficiens desideratur: Hinc valetudinariis, tanquam senio confectis, circa crura & pedes, aliasque interdum partes extremas, ad quas spirituum influxus haud satis ubertim pertingit, facultas locomotiva vacillat, postea forsan cum major spirituum affluxus membro affecto confertur, ac interim alibi deficit, morbus cessat aut alio transfertur. 2. Interdum Spiritus animales etsi copiose satis partes suppeditantur, tamen particulis heterogeneis, & quasi narcoticis, cum succo nervoso illatis inficiuntur, ita ut quasi ligari & semiobruti nixus explosivos vegete satis inire nequeant: hinc non solum impotentia facultatis motivæ, verum & sensitivæ depravatio quædam, scilicet stupor & formicationis sensus oriuntur, quippe dum spiritus animales copula incongrua aggravantur, eorum irradiatio, haud aliter quam solis radiorum nebulosum aërem pertranseuntium, nonnisi

nonnisi refracte & impedite perficitur: 3. Licet Spiritus animales uberi satis copia dispensentur, sintque narcosi quadam immunes & liberi, sæpe tamen illorum viæ obstruuntur, ut intra membra quædam commercia spirituum influentium & insitorum commode peragi nequeant, namque interdum accidit particulas crassiores & terrestres nervorum corpora cum succo irriguo subire, quæ dein alicubi circa plexus nerveos, aliisque infractus penitius aggestæ, ductus in tantum infarciunt, ut spirituum in hoc aut illud membrum irradiatio prorsus inhibeatur: Ita novi in aliquibus manum aut pedem, quin & brachium aut femur, reliquo corpore valente, penitus resoluta evasisse. *Willis ibidem.*

Et Convulsionibus] Convulsiones præterea sæpe totius corporis, aut potius Convulsivi motus, & Epilepsia huic malo accidunt, vaporosa aut serosa materia, quæ ab humore maligno, ac peculiari modo & specifice corrupto attollitur, ad caput elevata: quæ discussa sæpe quasdam inducias concedit, paulò post tamen iterum collecta & in caput levata idem malum excitat: Et hi convulsivi motus plerumque cum febre conjuncti sunt, & eadem facilitate qua prehendunt remittunt, iterumque recurrunt: Et solent istas convulsiones præcedere, vel totius corporis concussio, vel paralysis, vel brachia & manus obrigescunt quasi, sed brevi tempore; & sæpe præter omnem rationem subito in alium morbum, cataphoram, paralysin, modo evanescentem, modo præter expeditionem redeuntem transeunt: Quæ signa, imprimis vero urinæ turbidæ & crassæ, huic malo propriæ, hanc convulsionem à convulsione ab antiquis descripta discernunt. *Eugalenus de Scorbuto observat. 50.54.63.69.*

Tandem contabescens Phthisi interibat] Qui hoc morbo diutius laborarunt, absque notabili pulmonum labe, aut phthiseos suspicione, sæpe in marasmum incidunt, ita ut carnes prorsus decidant, ac cutis valde flaccescens vix ossibus cohæreat: Cujus causa non tantum sanguinis à recta crasi degeneris culpæ attribui debet, namque hic utut depravatus, aliqualem succi nutritii portionem plerumque assimilat, partibusque enutriendis apponit: At vero si quidem *Liquor nervosus* eam male habet, facultas nutritiva omnino inhibetur, quia hujus defectu aut vitio, nutrimentum à sanguine elaboratum prorsus infœcundum ac inutile existit: Quo munere, circa nutritionem, uterque liquor, scilicet *Sanguineus* & *Nervosus* defunguntur, ut alibi ostensum; Ex hypothesi ista, quam rationes satis probabiles adstruere videntur, facile sequetur Atrophiam scorbuto familiarem à conjunctis utriusque facultatis nutritivæ anomaliis pendere. Quatenus enim sanguis alimentum nonnisi vitiosum suppeditat, atque Liquor nervosus in eo actuando assimilandóque delinquit, necesse erit partes solidas victu suo, continuo fraudatas emarcescere. *VVillis ibidem cap. 5.*

§. 2. Vir Nob. nephriticus Scorbuto affectus fuit: In Pancreate nil anomali annotatum, nec in Hepate, Lien brevior ac rotundior solito cæteroquin optime constitutus. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 3. Anatomica cadaveris Scorbuto extincti inspectio, Lienem hunc in finem studiose investigatum, sanum, integrum, & nulla vel obstructione, vel alia dispositione prava corruptum ostendit *Brenggerus Disputatione de Scorbuto Thesi 3.*

§. 4. Nobilis Bavarus annorum 36. corpulentus, *lassitudine spontanea, maculis lividis*, nigrescentibus, in *ulcera degenerantibus*, in cruribus ac brachiis affectus, quæ omnia longe ante gingivarum sanguinolentia & exulceratio præcesserat, ita ut non dubitandum quin Scorbuto confirmato laboraret; in quo post mortem Lien sat inculpatæ constitutionis viscus sanguinem referens, inventus fuit. *Gr. Horstius Tomo 2. lib. 9. observ. 4.*

L*Assitudine spontanea*] Primum Scorbuti signum, quo sæpe morbi incipientis suspicio præbetur, Lassitudo spontanea est, cui accedunt impotentia ad motum, Item crurum debilitas & velut gravitatis sensus: Hæc symptomata circa morbi initia oriri solita, à sanguinis potius quam *Liquoris nervosi* (qui vix adhuc inquinatur) vitio derivantur: Hoc autem duplici respectu fieri potest, sc. primo quatenus sanguis impurior factus, fæculentias serosas inter circulandum exuit easque musculorum poris & meatibus insinuat, quibus infarciuntur illi & aggravantur, proinde ut spiritus impediti ac intercepti, explosiones suas loco motivas haud libere satis ac vegete ineant; insuper partes, velut sarcina quadam onustæ, non uti prius facile & expedite moveantur. 2. A sanguine vitioso spiritus animalis copula explosiva nonnisi degener ac imbecillis accedit; propterea illi neq; motus locales prompte ineunt, nec vegete perficiunt: In Scorbuto inveterato impotentiam ad motum, etiam à succi nervosi depravatione, & spirituum inopia oriri credimus. *Th. Willis Tract. de Scorbuto cap. 3.*

Maculis lividis] Maculæ in cruribus, aliisque partibus corporis erumpentes, Scorbuti signum pathognomonicum habentur, hæ quandoque latiores, diversicolores, modo citrinæ, modo obfuscæ, purpureæ, lividæ aut nigræ apparent: Porro quibusdam *Exanthemata* variè extumescentia, scil. modo lævia, modo cum cute aspera, & quasi crusta aut squamis obducta, in his aut istis membris, vel in toto corpore erumpunt: Inter *Maculas* & *Exanthemata*, sive *tumida* & *æqualia*, sive *aspera* fuerint, hoc discrimen in genere annotetur nempe quod hæc materiam sanguini minus congruam continent, quare à massa ejus in circuitu secreta in cute desiguntur, nec tamen eadem prorsus à sanguine derelinquuntur, quin sanguis pertransiens particulas subinde alias novasque apponit: quo fit ut materia extravasata à continuo sanguinis appulsu vel denuo resorbeatur, vel subtiliata foras exhalet (licet interdum partim hac, partim illa res agatur,) vel denique materies ista suppurata in abscessus transit: Porro *Exanthemata* cujusque fere generis, non tantum in Scorbuto, sed in plerisque aliis affectibus, imo si quando sanguis propter occasiones aliquas immodicè ebullit, passim eveniunt: At vero *Maculæ* sunt portiones à sanguine secretæ & ab eodem prorsus derelictæ, adeo ut nihil illis cum sanguine circulato deinceps commercii fuerit, quare nec in molem accrescunt, nec suppurantur, nec facile evaporant: Maculæ citrinæ, aut obfuscæ, videntur esse bilis flavæ aut atræ portiones quædam è sanguine in cutim suffusæ: Quoad stigmata vero nigra aut purpurea, advertere est eadem in nullis præterea affectibus, nisi in *febre pestilentiali, lue venerea*, & *Scorbuto* excitari: In peste & febribus malignis videntur esse sanguinis syderati, & velut γεγρώοτει affecti, partes quædam rejectæ, quibus semper malignitas & contagium adjunguntur:

In lue venerea & scorbuto, etsi non tanta malignitas reperiatur, ut spiritus sanguinis valde mortificentur, ejusque liquor syderationes majores incat, tamen suspicari fas sit quod in utroque morbo ingravescente, sanguis aliquatenus corrumpi & coagulari aptus, in grumos minores concrescat, Cujusmodi sanguinis concretiones, arteriarum osculis extrusæ, in cute designatur, & juxta quod portiones illæ majores aut minores fuerint, & cruoris plus aut minus corrupti participant, etiam maculæ quoad magnitudinem & colorem insigniuntur: *Idem ibidem.*

In ulcera degenerantibus]. Quandoque non solum *Macula* in cruribus & brachiis apparent, sed & ulcera in iis excitantur, sicca fere, & neque pus neq; saniem ex se fundentia: Ulcera autem hæc eos magis infestant qui temperamento bilioso sunt, De quo *Hippocrates* lib. de int. affect. *Quicunque, inquit, splenem habent magnum, si quidem biliosi sunt, hi mali coloris sunt & malis ulceribus scatent*; Ulcera hæc, Telephia quibusdam appellata, maligna sunt & curatu difficilia, ob humorem malignum & pravum, qui, quicunque sit, contumax est neque curationi facile cedit, & in Scorbuto peculiarem corruptionem ac pravitatem sortitus est: *Sennertus Tract. de Scorbuto cap. 4.*

Observatio II.

Scorbutici Iecur scirrhosum deprehensum & tuberosum, Lien maximus. Vasa mesenterica obliterata.

Vir consistentis ætatis, *constitutione* corporis *melancholicus*, adeoque habitu corporis squalido strigosoque, *alvum habens adstrictiorem*, *urinasque mingens biliosas*, saturate more febrientium *rubentes*, frequenterque corruptionis putredinalis notas exhibentes, *ructibus ventriculi*, *sputatione cruenta*, *sanguinolentia gingivarum* per annos aliquot afficitur, interim aliquoties *alvi fluxu sanguinolento*, *semel* etiam *febre continua*, *praeunte tumore in inguine*, tandemque anno superiori *intumescentia ventris* atque pedum *hydropica* superveniente prehenditur. Quanquam autem convenientibus mediis, imprimisque curatione ad scorbutum appropriata, dicta symptomata lenirentur, ita ut per præcedentem æstatem optime sibi valere videretur, *nihilominus* brumali tempore appropinquante, *recidivæ signa sese ostendebant*, donec sub finem anni 1627. subito vomitus sanguineus, *cum dejectionibus nigris*, picis instar, invaderet, quo symptomate per triduum continuante, viribus pedetentim consumptis, 19. Dec. naturæ debitum persolvit.

Abdomine aperto, mox ventriculus & intestina inflata, nec non nigricantia sese offerebant, interius atramento quasi sutorio oblinita: Renes & pulmones naturaliter sese habebant: Jecur totum scirrhosum ac tuberosum interius atque exterius erat, nec quicquam vasorum vel sanguinis exhibebat: Lien vero triplo major quam f. n. esse solet, optime sanus conspiciebatur: parenchyma Jecoris colore saturate rubeo, nec non substantia carnosa referens: Mesenterium satis glandulosum atque tuberosum & crassum occurrebat, vasis mesaraicis, ob sanguinis ad partes ventriculi atque intestinorum effusionem, obliteratis. *G. Horstius Tomo 2. lib. 9. observ. 4.*

Vir consistentis ætatis, 30. ætatis annum superans constitutione corporis melancholicus, cui *corporis habitus squallidus atque strigosus*; Eapropter accidit, quod nutritiva facultas alimento convenienti destituatur, utpote cum tota massa sanguinea qualitatem atrabilarem induat in talibus, unde, sequitur *alvus adstrictior*, quod bilis, excretionis stimulus, languente Jecore non justo modo separetur ad intestina, sed potius in sanguine relinquatur & aduratur: *Urina biliosa*, dictam ob causam, *saturate more febrientium rubens*, non propter calorem febrilem, sed jecoris imbecillitate reddita, rubra sanie una cum sanguine emissa: *frequenter putredinis notas exhibens*, absque tamen siti, eo quod scorbutica sanguinis infectio concurreret, cujus proprium hoc est ut interdum insignes putredinis notas in urinis exhibeat, absque tamen siti: *Ructus* aderant, sc. inanes, hypochondriacis familiares eo tempore quo digestio ventriculi solet absolvi: *Sputatio cruenta*, tam propter serosi sanguinis è gingivarum carne spongiosa separationem, quod massæ sanguineæ serum cruentum, ob imbecillitatem jecoris ad ventriculum effunderetur, ac postea pedetentim ad fauces communicaretur: sic *Hippocr.* in Coacis multum sputum cruentum hepaticis statim lethale pronuntiat; quod contingere ait *Iacotius* à venarum infirmitate, sanguinis prava qualitate & plenitudine ad vires: Interim aliquoties *alvi fluxus cruentus* dysenteriam repræsentans invadit, qui fiebat sanguine crasso fœculentoque copiose per venarum extremitates in intestinorum cavitates effuso: qua de causa non cum excrementis, sed separatim & absque torminibus reddebatur, in quo talis fluxus sanguinolentus scorbuticorum ab aliis distinguitur: Semel etiam *febre continua prehenditur*, quod massa sanguinea, quoad majora vasa quoque corruptionem indueret, unde sanguis venæ sectione emissus lividus, ad virorem inclinans, multoque sero livido dilutus conspiciebatur: *praeunte tumore in inguine*, tanquam in emunctorii loco peccante materia crassiori collecta, vi naturæ versus exteriora superfluis propulsis, Tandemque *ventris intumescentia atque inflammatione pedum* affligitur, ea videlicet hydropis specie quæ ex parte Tympanitidem, ex parte Anasarcam referre videbatur: Subito *vomitus sanguineus* successit, facta recidiva, quem lethalem pronuntiat *Hippocr.* sect. 3. lib. 3. coacar. aph. 3. cum vitio hepatis vel venosi generis fiat: qua ratione 5. Epid. 37. Qui ad Dromum habitabat, nocte sanguinem multum vomens suffocatus fuit: *Jacotius* in coacis lib. 6. f. 2. aph. 1. sanguinem qui vomitione redditur, tum ab hepate tum à liene, tum ab utero esse posse statuit, quod ex his locis sanguis ἀναῤῥοπῶς in venas, quæ in ventriculi membranis inseruntur, plerumque redundet: Gravior affectus redditur ubi cum sanguinis vomitu *dejectiones piceæ nigræ* junguntur, hinc *Hippoc.* in Coacis, Ab hæmorrhagia nigrorum dejectio, malum, quia Lien non probe expurgat Jecur & sanguinem, unde cœnosa illa materia diu retenta in hepate aut mesenterio, aliquando corrumpitur mora & fit

exquisite

exquisite atra bilis. Mirum vero quod aperto cadavere *Renes omnino sani* deprehenderentur, cum tamen æger per multos annos de dolore dorsi conquereretur? An quod adusta materia atrabilaris in mesenterio & lienicis venis pedetentim colligeretur, & malignitate sua nervosas partes, quibus spinæ dorsi metatarum annectitur, afficeret? 2, Mirum cum *Jecur penitus scirrhosum* esset, quomodo tamdiu æger superesse potuerit? An quia Lien fuit triplo major solito substantiæque laudabilis, viscus sanguificationis referens, cujus ratione sanguificatio facta fuit à Liene loco Jecoris? hinc ergo non mirum sanguinem productum fuisse minus laudabilem, quatenus alias Lien & vesicula fellea sanguificationem Jecoris, separando heterogenea, laudabiliorem faciunt: At ubi Lien solus sanguificat, idipsum non accidit, unde sanguis producitur impurus, 3. Mirum *cum verisimile sit Jecur longo temporis tractu cirrhosam istam* naturam obtinuisse, quod sanguineus vomitus cum dejectionibus nigris citius non prehenderit? An quia per semestrales ordinarias evacuationes, & venæ sectiones, tum etiam aliis intermediis, urgentibus symptomatis, medicationibus massa sanguinea taliter qualiter fuit depurata, potissimum adhibita scorbuti cura appropriata? 4. Mirum quod *Lienis constitutio sanguinea, magnitudine communem conformationem excedens, inventa fuerit in eo, qui Scorbuto confirmato tot annis affectus fuerat, cum tamen Lien communiter subjectum scorbuti statuatur*? An quod Scorbutus interdum quoque salvo Liene fieri solet; cujus rei exemplum habet *Forestus* de quodam, cui jecur potius quam Lien affectum fuerit, in quo Liene salvo omentum totum fere putridum inventum fuerit? An vero quod Lien officio suo defuerit à sanguificatione (quæ jecori scirrhoso denegabatur) peccantem materiam non secernendo, sed potius naturæ institutum, ob defectum jecoris, chyli partes laudabiliores attrahendo, sanguinemque salsum ac tartareum relinquendo, quod ejus magnitudo, sanguineaque constitutio satis innuebant, cujus beneficio sanguis quidem genitus, sed ab excrementitia bile tenui crassaque rite depuratus non fuit, unde tota massa sanguinea salsa tartareaq; reddebatur: Non semper ergo locum habet thesis de Lienis in scorbuticis operatione depravata, cujus rei fidem facit exemplum observ. 4. adductũ, *Id.*

Constitutione corporis melancholicus] Inter Scorbuti causas tristitiam ponimus, nam passim observare est homines propter occasionem aliquam luctu ingenti perculsos, & deinceps diu mœstos Scorbuticos fieri: Quia ingens mœstitia Animam inferiorem immediate afficiens, binas ejus partes, nempe sensitivam & vitalem intus compellit, eorum systases à solitis expansionibus inhibens coarctat, ac in minus spatium contrahit, hinc spiritus animales à debita expansione præpediti, œconomiam suam remittunt, quare & sanguis minori ambitu circuitus suos repetens, circa cordis finus agglomerari, ibidemque stagnare aptus est: hinc spiritus utriusque regiminis, scilicet tum animalis tum vitalis præsides deprimuntur, & *sanguis & succus nervosus* secundum crases suas alterari incipiunt, & uterque vigorem suum sensim amittens à liquore generoso versus acetosum & effœtum vergit: Insuper coctionis viscera, solito spirituum influxu denegato, munia sua perperam obeunt, hinc à chylo minus recte cocto, aut inter coquendum depravato, succus nutritius nonnihil vitiosus, & fæculentiis refertus massæ sanguineæ infunditur, unde crasis ejus magis pervertitur inque diarbesin scorbuticam facile transit. *Willis Tract.*

Urinas mingens biliosas, saturate rubentes &c.] In Scorbuto certiori quàm in aliis affectibus diagnosi, matulam consulimus: Nam si absque Febre in Icterο urina intense rubicunda & quasi lixivialis appareat, illius morbi hoc signum indubitatum pronuntiamus: enim vero dum latex serosus cum sale & sulphure solutis aliquandiu circulatur, particulæ salinæ & sulphureæ eidem incoctæ, tincturam valde saturatam & velut lixivalem impertiunt, quod etiam talis urina contentis, quæ in lotio refrigerato ad fundum præcipitantur, plurimum abundat; particulis succi nutritii degeneris cum sero abreptis, omnino debetur: Sed tamen urinæ Scorbuticorum sæpe variant, aliquando namque ille citrini coloris, cum cremore innatante, aut vitri parietibus affixo apparent; unde sumitur indicium sanguinem particulis salinis plusquam sulphureis abundare: Equidem si talis urina ad ignem exhalet, residentia salina in subdupla liquoris quantitate remanebit. *Idem cap. 3.*

Ructibus ventriculi] Ructus, crebri vomitus, rugitus, nauseæ & cardialgiæ Scorbuticos æque ac hypochondriacos fatigant: quæ quidem symptomata frequenter in hoc morbo accidunt, partim quia stomachi tonus labefactatur: ejusque fermentum vitiatur, quo fit ut chyli male concocti reliquiæ in partem austeram, salsam, vitriolicam, aut alias degenerem facessat: Præterea tamen stomachus male habet, quoniam & sanguinis recrementa interius restagnantia in finũ ejus suffunduntur. *Id. c. 3.*

Sputatio cruenta, Sanguinolentia gingivarum] Morbo ingravescenti supervenit sputatio copiosa, & plerumque Gingivarum sanguinolentia, dein, earum flacciditas, ac tandem putrefactio, quam dentium erosio, vacillatio aut casus, cum oris fœtore comitari solent; Quorum ratio ut melius constet, advertendum est circa partes oris peculiares quosdam ductus, nempe *Salivales*, quibus serosi humores copiose excernuntur, constitui: Illi à variis glandulis, nempe parotidibus, maxillaribus & sublingualibus exorti, maxima ex parte circa gingivas, aut prope ipsas terminantur: horum munus constans & ordinarium est salivam propter usus quosdam necessarios in cavitatem oris deponere: Præterea tamen observatu est humores superfluos, quin & vitiosos, crassiores forsan quam ut per sudores, urinam aliasvé vias à sanguine secernantur, hac via foras amandari: Argentum vivum salibus subactum, & deinde intus assumptum, aut corpori illitum, à salinis corporis nostri particulis minutissime dissolvitur, iisque involutum penitissime immiscetur: hujusmodi salium & mercurii concretiones per omnes humores, inque omnes totius corporis partes diffusus, cum natura, si quidem molestiam pariunt, expellere nititur; illarum excretionem per hæc oris emunctoria optime, & quidem facillime molitur: Etenim sanguis, & forsan aliquatenus liquor nervosus, recrementis istis mercurio-salinis onusti, eadem omnino excutere satagunt, quæ tamen cum crassiora fixioraque sunt quam ut per diaphoresin exhalent exsudentque, aut à renum fermento præcipitata per urinam amandentur, illa interdum arteriarum oscula intestinis inserta perrumpentia aliquatenus per alvum excluduntur: attamen istius pharmaci particulæ sero obvolutæ, promptissime in prædictis glandulis, aliisque ad os & gulam spectantibus depositæ, per salivationem uberius excitatam effluunt: quo effluxu gingivæ aliæque oris partes ulcerari, atque dentes cum fœture oris vacillare contingit: Cæterum huiusmodi Salivatio interdum sine mercurio, in febrium male judicatarum declinatione, criseos loco sponte succedit: atque humor excernendus non tantum apertioribus ductum salivalium foraminibus, sed & arteriarum osculis ubique consitis exsudans, crusta albicante oris cavitatem oblinit: Par equidem ratio symptomatum ejusmodi in Scorbuto accidentium reddi debet, quandoquidem enim in sanguine depravato salis ac sulphuris enormium recrementa plura & crassiora

fiora congerantur, quam ut diaphoresi, vel per urinam aut sedem satis excerni possint, ad oris emunctoria, quibus salsiora sanguinis purgamenta excerni solent, deferuntur: salsamenta ista sero diluta, non solum è vasis salivalibus exundantia, sputationem copiosam creant, sed etiam per arterias advecta, molles & spongiosas gingivarum carnes subeunt, quæ primo poris earum sanguine ichoroso oppletis intumescunt, postea tamen ichore salso à sanguine abscedente & continuo excreto, gingivarum caro, propter laudabilis sanguinis defectum, flaccescit, dentes pene nudatos relinquens: Porro à diuturno materiæ plane corrosivæ affluxu gingivarum caro corrumpitur, ut dentes stabilire nequeat, quin hi, alveolis dissolutis, laxantur, aut decidunt, atque ob particulas salino sulphureas, partim humoris excreti, partimque gingivarum putrescentium continuo exspiratas, fœtor oris graveolens excitatur.

Vomitus sanguineus, cum dejectionibus nigris &c.] Nonnunquam affectus Dysenterici, item crebræ hæmorrhagiæ è naribus venis sedalibus, renibus, thorace, gingivis, aliisque locis scorbuto inveterato laborantibus succedunt. Cujusmodi symptomatum causa est, quod sanguis salsior factus, propterea que effervescere aptus, vasorum osculis facile erumpit: præcipue vero, quia cum partium solidarum tonus debilitetur, atque fibræ sint valde laxæ, vasorum ora fiunt patentiora & discontinua, ita ut arteriarum extremitatibus in venarum oscula transitus non recta ducat, quin sanguis inter vasorum apertuas intercepius, ibidemque stagnate & diffluere aptus, qua data via facile erumpit & se foras eripit. *Idem ibidem.*

Semel Febre continua] Non raro Febres Scorbuto conjunguntur, sicut & quandoque in Scorbutum degenerant: plurimæ enim febres quæ hic ægros infestant, omnes notas febrium à Græcis & Arabibus descriptas non obtinent, & proinde suspicionem non levem de latente scorbuto sæpe præbent: Sunt autem febres cæ varii generis, quandoque lentæ & continuæ, quandoque intermittentes, sed quæ signis & notis intermittentium ab antiquis descriptarum destituuntur, nisi quod typum quendam referunt, quandoque nullum observant, & interdum bis de die, aliquando ter quaterve invadunt &c. *Sennertus Tract. de Scorbuto c.4. ubi plura de ejusmodi febrib.*

Praeunte Tumore in inguine] Rusticis & Nautis, ac qui simili is victus ratione utuntur, tubercula dura in toto corpore erumpunt: nonnunquam & tumores magni & profundi, cum in Inguine & glandulosis corporis partibus, tum alibi & in mediis musculorum spatiis, doloris quidem, dum ægri quiescunt, aut crus super scamno vel pulvinari reponunt, expertia, Inter eundum vero & cruribus pendentibus, graviter ægros excruciantia, tumores venereos æmulantia, quæ à materia melancholica & tartarea, ut Chymici appellant, in ambitum corporis & natura detrusa, & iis in locis hærente & indurata proveniunt: Ortum enim habent hi Tumores ex humoribus Scorbuticis corruptis, dum tenuior pars humorum, à natura ad ambibitum corporis depulsorum discutitur, vel à calore febrili absumitur, crassa vero relinquitur: Discernuntur autem à venereis tumoribus, quod in his apertis materia pinguis, larido similis, reperitur, quale nihil in tumoribus Scorbuticis apparet: Præterea Tumores Scorbutici sequuntur vitam tristem & calamitosam, venerei luxuriosam, ut scribit *Eugalenus. Sennertus ib.*

Intumescentia ventris hydropica atque pedum] Interdum non solum crura, sed & morbus protrahitur, venter intumescit, ubi simul Hepar & Lien (*ut in prædicto casu*) humoribus crassis ita infarciuntur, ut tumor manifestus & tensio in iis adpareat: Id quod non mirum, nam cum colluvies humoris Scorbutici præcipue circa Lien & Hepar hæreat, cum à substantia, tùm à vaporibus ejus facultas horum viscerum debilitatur, & prava inde in iis dispositio contrahitur quam iterum alimentis elaborandis imprimunt. Unde vitiosorum humorum, præcipue serosorum colluvies cumulatur, & tandem ad crura descendit: Si materia sit copiosior, ut tota ab iis recipi non possit, quod reliquum est intra viscera hæret, & tum naturæ robore in abdomen protruditur, tum pondere suo eo ruit & ventrem in Tumorem attollit, *Id. ib. quem consule.*

Alvum habens adstrictiorem] Nonnunquam diarrhœa Scorbuticos infestat: Cujus causa plerumque est debilitas hepatis & venarum, quæ alimentum, uti debet, non attrahunt, quod ideo in primis viis relictum corrumpitur, & cum aliis humoribus miscetur, atque ita per alvum excernitur: Ipse Lien sæpe causa hujus fluxus, ob humoris qui ab intestinis ad lienem ivit, ad intestina refluxum, (ut loquitur *Aristot. 3. de part. anim. c.7.*) quibusdam alvus humida est: Cum enim Lien plurimum aquæ attrahat, eandem ad alvum quandoque remittit, unde fit alvus fluidior? Quod docet *Hippocr. 6. aphor. 43. 48.* Potest etiam huc facere serosi humoris copia, si accedat aliqua causa externa eum commovens: Alvus contra in Scorbuticis sæpe adstringitur, ut etiam in aliis melancholicis & hypochondriacis fieri solet, qui plerumque sunt alvi siccissimæ: Causa est quod aquea illa humiditas, quibus fæces dilui debent, alio, ad lienem scil. & renes, transfertur, & melancholici illi ac Scorbutici, quibus alvus siccior est, aut plurimum mingunt, aut plurimum sudant: Quandoque tamen alvi illam pertinacem adstrictionem, provenire putamus ab intestinorum revulsione & retractione sursum facta: Quod vel ex eo patet, quod nullum præsentius hujus doloris & alvi adstrictæ est remedium, quam divulsionem & retractionem membranosi generis relaxare & potenter humectare. *Idem ibidem.*

Cum dejectionibus nigris.) Sæpe fluxus alvi sanguinolenti accedunt, dysenteriam æmulantes, qui accidunt cum sanguis crassus & fæculentus, in venis abundans, per extremitates earum in intestina desinentes, in ea effunditur, & hinc per alvum, non excrementis permixtus, sed ab his separatus, & fere plerumque sine omni dolore ac torminibus excernitur; qua ratione à dysenteria differt, & alia etiam Scorbuti signa conjuncta habet. *Idem ibidem, ubi exemplum ejusmodi fluxus curati habetur.*

Nihilominus recidivæ signa sese ostendebant) Malum hoc in principio fere curatu facile est, & idoneis medicamentis facile cedit, cum vitium saltem in humoribus consistat, nec prava aliqua dispositio visceribus communicata sit, & sæpe sola diæta, ac præcipue aëris mutatio ad curationem sufficiat: Si vero radices agat, diuturnum malum est, & quod multa curatione indiget & vix unquam radicitus tollitur: Nam & humor melancholicus, à quo hic morbus ortum habet, natura sua contumax est ac tarde movetur, & morbos pertinaces ac diuturnos parit: & postquam humor Scorbuticus semel similem Hepati & Lieni dispositionem impressit, vix ea plane extirpari potest; atque ob eam vel singulis annis, vel longiore intervallo, pro victus ratione & aliis circumstantiis malum recurrit &c. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO III.

In Scorbuticorum & Hypochondriorum penitioribus Lienis meatibus, & lateribus arteriæ splenicæ & cæliacæ, materia multa tartarea & sabulosa adhærescens reperitur.

Materia sabulosa, cui serum vehiculi vices obit, in penitiores lienis meatus illapsa, & exinde arteriæ splenicæ ac cœliacæ infusa, earundem lateribus, tartari more adhærescit

& agglutinatur: Uti observationibus, per anatomicas Scorbuticorum & hypochondriacorum sectiones factas, compertum sæpenumero habuimus. *Gualterus Charleton Diatriba de Lithiasi, cap. 4. sect. 2.*

HAc ratione commotus Vir. Clar. colligit Calculos, tum renum tum aliarum partium, primordia sua Lienis vitio sæpenumero debere; fæculentum & ichorosum, quem naturæ instituto allicit, chylum male conficientis, juxta *Aristot.* mentem qui Lienem γνῆσον ἧπαρ nominat, & secundarium sanguificationis organum statuit: Hujus ergo *ait*, officium est Hepati crassiorem chyli partem (comparativè ad illam quæ Hepati communicatur) potulenta materia magis dilutam allicere: Ubi autem quapiam de causa in opere deficit, accidit ut neque salsis, fixis ac ichorosis suis impuritatibus spolietur chylus, sed tartareo excremento prægnans jecori importetur, nec melancholici recrementi residuum foris relegetur, sed intus subsistens obstructionem importunam ramo splenico, vasi brevi, ut & arteriæ cœliacæ invehat, eaque tartaro delutet: Itaque Lien muneris nescius, in causa est ut primum in venis splenicis & mesaraicis, deinceps etiam in jecore, cæterisque membris sanguificationi famulantibus, chyli recrementa salsuginosis, vitriolatis, aluminosis qualitatibus referta redundent: Horum portionem dum expurgare tentat Lien, quod maxime terreum est, cum in ventriculi fundum mediante vase brevi refundit, tum hæmorrhoidalibus portæ ramis inspuit; Quod aqueum & instar lixivii salsum est, in arterias à ramo cœliaco implantatas exprimit & amandat, hinc aortæ truncum, mox in arterias emulgentes, inde in renum alveolos infundit: Nec enim cum antiquis credit serum à liene per ramum splenicum in Portæ surculos, & in his ad cavæ radices deinceps ad emulgentes deferri: probat ex eo quod qui vinū affatim bauriunt, vel acidulas, nullo fere intervallo, emingūt. 2. Quod in lienis affectibus urinę sæpe nigræ conspiciantur, & tandem ex materia sabulosa penitioribus lienis meatibus inhærente &c. Cum itaque serum mucilaginosis, salsis & tartareis excrementis prægnans, è liene, mediantibus arteriis cœliacis, & aortæ trunco, renum sinubus ac parenchymati contiguo fermè illabatur, & ibidem aliquandiu subsistat, & ratione salis, cujus abunde est particeps, coagulationis sit capax, vitiatam fæculenti chymi elixationem in Liene ad calculi generationem facere censet: Argumento sit identitas succi ejus, qui in lienis fungosa substantia induratus, tumorem scirrhosum, duritiei fere lapideæ excitat, & ejus ex quo calculi concrescunt: Satis namque constat utrumque vi suapte, & natura tartarea tendere ad indurationem: Hine est quod calculi quandoque in Liene reperiantur, ratione interni ac nativi coagulationis principii geniti: Adde melancholicorum plerosque lithiasi esse obnoxios, Et vix calculosum reperiri qui de quopiam lienis vitio non conqueratur.

OBSERVATIO IV.

Scorbuticus hepar vitiatum habuit.

RAro fit quin Lien maxime afficiatur, quanquam in Domino Assendelphio, Hollandiæ Præside (ut nos conspeximus) hepar maxime affectum fuit: nam in dextro crure etiam plures maculas magisque variegatas habebat. *Forestus lib. 20. observ. 11.*

SEnnertus Epist. 69. cent. 1. neque lienem neque hepar primario semper affici statuit; sed materiam Scorbuticam generari & cumulari in primis viis existimat: Ut & an observationes satis evincant lienem salvum fuisse dubitat, quod impressiones ab occultis qualitatibus factæ, & malignæ διαθέσεις oculis in cadaveribus semper obviæ non sint.

OBSERVATIO V.

In scorbutico deprehensum Omentum putridum, Mesenterium nigris varicibus obsitum, Pancreas induratis glandulis refertum, Hepar nigrum, scirrhosum, Lien longus, durior solito &c.

CElss. Princeps duobus annis ante mortem cœpit ab ore insigniter fœtere, cum excoriatione gingivarum & dentium notabili mobilitate: Aperto abdomine primo sese obtulit Omentum fœtidissimum & putridum: Mesenterium nigris varicibus circumseptum, cum Pancreate induratis multis glandulis impervio: Hepar parvum, nigrum, scirrhosum, Ventriculus atro humore plenus: Lien longus durior solito &c. (*Vide lib. 1. tit. de melancholia.*)

OBSERVATIO VI.

Scorbuticorum Omentum sæpe vitium contrahit, ut & Mesenterium.

§. IN Scorbuticis admodum friabile & nonnunquam lacerum evadit Omentum. M. Beale, generosus hypochondriacus & scorbuticus, ab aquis Tunbringensibus; quas in cassum hauserat, rediens subito diem suum clausit:

Cadavere aperto, Omentum nigricans, laceratum, friabile & fere putridum; & pinguedine destitutum inveniebam, plurimis quoque in locis infra umbilicum peritonæo adhærebat, venisque nigris & turgentibus, certis obstructionis indiciis, scatebat. *VVarthon Adenographiæ cap. 2.*

§. 2. In illis qui ex Scorbuto obierunt, mesenteria ut plurimum friabilia maleque cohærentia deprehendimus, ita ut levissimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Idem ibidem.*

§. 3. Ipse in cadavere scorbuto extincti aperto, Omentum quidem totum fere putridum & corruptum: in Liene vero nihil quod, quantum ad sensum culpari posset, deprehendi. *Sennertus Tract. de Scorbuto cap. 2. & l. 3. p. 3. c. 8. Pract.*

FOntem colluviei Scorbuticæ quod attinet, hanc nisi è contagio contrahatur, mesentérium & primas corporis vias, seu venæ Portæ ramos qui illas pereptant, sedes esse statuimus: etsi enim raro accidat ut sine lienis actione læsa Scorbutus excitetur, & plerumque humorum vicinorum pravorum & corruptorum contactu & ipse afficiatur & labem contrahat, tamen quandoque salvus est: Sic in quodam Hollandiæ Præside Scorbuto laborante, magis Hepar quam Lienem affectum fuisse *Forestus* lib. 20. obs. 11. observavit: Etenim licet Lien sanus ac salvus sit, tamen si chylus fæculentus, salsis ac tartareis excrementis & superfluitatibus scateat, Lien omnes illas nec attrahere nec elaborare potest, atque ita in agendo fine suo frustratur ob errorem externum: Si tamen Lien ipse debilis, vel obstructus, vel quocunque modo male constitutus sit, multo magis in agendo officio non satisfacit: potestque utrumque fieri, scilicet vel ut primo à crassis humoribus Lien obstruatur, eoque ob id officium non faciente, in mesenterio & primis viis humores melancholici cumulentur: vel ut primo in venæ portæ ramis, ob alimentorum vitium, tales humores cumulentur, & deinde Lienem obstruant vel debilitent, qui obstructus vel debilitatus, ad copiam eorum in dictis locis augendam facit, & ut humores vitiosi longè copiosius quam antea cumulentur in causa est: ut ita sedes & fons primus colluviei Scorbuticæ ex victu contractæ, sit in mesenterio, omento & primis viis, locisque inter ventriculum, Hepar & Lienem mediis, & utrique visceri vicinis. Etsi vero hisce locis primam originem debeat colluvies scorbutica, & in recenti morbo etiam iis fere contineatur: tamen si malum jam diu duraverit, & materia ista vitiosa copiosior sit, non solum hisce locis coercetur, sed per venas & arterias in totum corpus diffunditur: unde totum venosum genus, tam venas portæ quam cavæ complectens, sedes colluviei scorbuticæ dici potest &c. *Idem ibidem.*

§. 4. In demortuis sæpe (cum in viventibus causa mali satis deprehendi non potuerit) In *mesenterio* ulcera sordida & abscessus deprehensi sunt, E quibus nunc febres acutæ, cum sanguinis nigerrimi vomitu & per alvum excretione copiosa, cum animi deliquiis; nunc hepate, liene & intestinis salvis, *ventris tormina* intolerabilia & tandem mors: nunc nausea, vomitus, melancholia, cachexia, atrophia; nunc dolores colicis similes, urinæ purulentæ; nunc perpetuæ vigiliæ, leipothymiæ, sudores frigidi, & alia mala originem habuerunt. *Sennertus ibidem cap.* 2.

E *Quibus nunc febres &c.*] Cum enim sentina ista corporis plena est, pars vitiosorum humorum non pauca venæ cavæ & arteriæ magnæ communicatur, per quarum ramos postea in totum corpus distribuitur, & prout constituta ac disposita est, ac in hanc vel illam partem à natura protruditur, nunc huc nunc illud mali ac morbi genus excitat. *Idem ibidem.*

In Mesenterio] A Pancreate humore crasso & melancholico referto Scorbuti quoque causam, & comitis difficilis respirationis atque angustiæ pectoris deducit *Riverius* Prax. lib. 12. cap. 6. & lib. 13. cap. 4. Exemplum affert cent. 3. observ. 85.

Febres] Erraticas febres, necnon subitaneas caloris ac frigoris in variis corporis partibus suffusiones Scorbuto inveterato supervenire tradit *Willis* cap. 3. Febres quidem, eo quod materia extranea sæpe cum succo nutritio sanguini illata, quin etiam succus alibilis, degener factus, quatenus non rite cum sanguine miscibilis, effervescentias ejus extemporaneas concitant, interea febris typum regularem observans, istam ob causam excitari solita Scorbuticis raro contingit, quia sanguis salsugineor, licet incendio febrili correptus, haud diu neque multum, saltem non æquabiliter deflagrat. Non tantum autem Febres Scorbuto accedere, sed & febres diuturnas Scorbuto ansam dare ostendit. Idem cap. 2. Etenim, ait Vir Clar. juxta hypothesin nostram à crebra nimiaque sanguinis deflagratione, spiritus plurimum absumuntur, ut liquor pauperior & effœtus evadat, quin & sulphuris purioris ingens copia deflagrando evaporat: Interea quod hujus reliquum est, sibi salem adsciscens, ipsumque evehens, sanguinis crasin morbidam & plane scorbuticam inferre solet: Observare est, *addit*, à longiori febre, propter spiritum & sulphur nimis exhalantia, atque plurimum salis cum sulphure residuo diutius concoctum, sanguinem valde salsum & quasi lixivialem evadere, ita quidem ut deinceps ægre, & vix circulationi peragendæ satis in corde accendatur: Cujusmodi sanguinis dispositio nonnisi longo tempore testauratur, & difficulter admodum à scorbuto ineundo vindicatur.

Ventris Tormina] Dolor ventris Scorbuto adeo familiaris est, juxta idioma Germanicum, ut exinde nomen acceperit: Hoc symptoma nonnullos affectos, in mitiori licet gradu, fere continuo affligit, cui alvus modo soluta, modo summe adstricta adjungi solet; quorum ratio esse videtur, quod cum & sanguis & succus impuritatibus scatent, tum arteriæ tum nervi materiæ excrementitiæ copiam versus alvi cloacam deferunt, quæ circa mesenterii aut intestinorum tunicas defixa, fibras nerveas perpetuo vellicando, dolores constantes ciet. *Willis Ibidem. De ejusmodi doloribus vide fusè Tit. de ventris doloribus.*

Observatio VII.

Scorbuticorum, urinas rubras fundentium, hepar aut cystis fellea varie in vitio fuere.

CUm plurium è Scorbuto defunctorum cadavera dissecui, quibus urina rubicunda extiterat, observavi hepar aut cystin felleam in culpa fuisse: In nonnullis fuit hepar prorsus exsangue & exsuccum instar uberis vaccini: In aliis vesica bilaria erat vacua & inanis: In aliis lapidibus obsita: In aliis amurca minime amarescente repleta, In omnibus viscera hæc taliter affecta ut secretio bilis impediretur. *Th. VVillis Tract. de urinis cap.* 4. De causis ejusmodi urinarum vide tit. de urinis p. n.

*Varias fundunt urinas Scorbutici, In Belgio observavit *Franc. Sylvius* cœruleo colore prædiram & aranearum telis similem ac tenuissimam illis innatare pinguedinem, quam pro morbi illius signo fere statuit: rarius consumptionis & tabis, quamvis nihil obstet utriusque signum esse posse illam pinguedinem: Toto autem cœlo errare censet qui pinguedinem illam deducunt ab adipe renibus circumjecto, liquato & urinis communicato, cum in Tabe tantus non sit in renibus calor qui liquare possit ipsorum adipem: ac insuper impossibile liquatam illam pinguedinem, penetrare membranam densam renes investientem, hinc & parenchyma eorum crassum, quo tandem urinæ jungatur.

Observatio VIII.

Scorbutici laqueo suffocati constitutio corporis interna & externa.

IN Theatrum nostrum Anatomicum, 19. Febr. illatum est cadaver Infanticidæ: Cadaver Scorbuticum videbatur, melancholicum & atrophiæ proximum: In carcere quoque male tractatum: Pedum enim digiti pernionibus pleni, & pollex sinistri pedis gangræna affectus, quam suæ sponte natura à sana parte cœpit separare: Glandulæ in inguinibus duræ tumebant, bubonum instar, Et in dissectorum thoracis musculorum spatiis serum fluebat copiosum: Crura maculis livescentibus scorbuticis scatebant, quales in pulmonibus quoque nobis apparebant: Alioquin Pulmones spongiosi & flaccidi, marmorisque in morem variegati: pinguedo aut parca aut nulla in abdomine; Omentum putridum: Atrabilaria capsula sinistra digiti longitudine cavitatem habuit, quæ vel 12. pisa caperet, in aperto cranio, supra duram matrem, prope falcem, adnata erat excrescentia piso major, cartilaginea, quæ in cranio vestigium sui impresserat: Inter duram matrem & piam, in vertice, lacuna spectabatur rotunda, digiti capacitate, sero plena: Ventriculi cerebri sani quidem sed sero scatentes. *Thom. Bartholinus histor. Anat.53. cent.* I.

POllex *sinistri pedis Gangræna affectus*] Non solum ulcera scorbuticos corripiunt, sed & gravissimum malum quandoque accedit, mortificatio scil. & Gangrena vel unius vel plurium corporis partium, præcipue digitorum pedum: Incipit hoc malum plerumque circa pedis extremum cum nigris & purpureis maculis, & lituris quasi, & hinc paulo post ulcus crustosum & gangrænosum, siccum neque saniem, neque pus reddens apparet, digitusque unus vel alter pedis emori incipit, & lineæ rubræ ac purpureæ lituræ supra juncturam pedis, secundum tibiæ longitudinem apparent: Est vero hujus Gangrænæ ac Sphaceli. à Gangræna & Sphacelo vulgo descriptis magna differentia: Etsi enim in utraque Gangræna pars emoriatur ac sensum omnem amittat, ac malum in dies latius serpat; tamen non paucis discrepant: Gangræna enim illa vulgo nota, fere ex causis manifestis & notis ortum habet, & in membro tali sphacelo emortuo fœtidus ac aquosus humor effluit, membrum molle ac putridum redditur, & gravem ac cadaverosum de se fœtorem emittit, multumque brevi tempore serpit & plerumque hominem cito jugulat: Gangræna vero Scorbutica fere sine causa manifesta invadit, & lente ac tarde serpit, ac nonnisi longo tempore hominem jugulat: pars plane sicca est, nihilque effluit, & cum corrupta ferro aufertur, licet cato rubra offeratur, color tamen ille ruber paulò nigrior est, & sequenti die & ipsa plane emortua deprehenditur, nullus quoque fœtor percipitur: Præterea ubi primo malum unum saltem pedem apprehendit, postea absque omni causa manifesta, in altero etiam crure & pede maculæ ac lituræ rubræ vel purpureæ apparere incipiunt; & paulò etiam post illius pedis digitus unus vel alter lividus redditur & plane emoritur, tandemque homo plerumque Apoplexia vel Epilepsia accedente moritur. *Sennertus Tractatu de Scorbuto cap.* 3.

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Scorbuticorum & Hypochondriacorum Lien sæpe exterius inculpatus est qui intus vitii notas exhibet sua mollitie & flacciditate.

SUbstantia in sano Liene duriuscula est & firma, ac quemlibet contrectationem sine læsione perpetitur, at in morboso sæpe mollior evadit & facile dissolvitur: Sic in Scorbuticis & hypochondriacis eum multoties adeo mollem post mortem inveni, ut ab imposito leviter digito totus facillime perforaretur, & ab aëre externo facile liquesceret, quamvis alioqui primo intuitu foris in magnitudine & colore nihil alieni præ se ferre videretur. Furem quendam Scorbuticum suspendio strangulatum mense Martio anni 1651. publice prosecui, cui substantia Lienis (non tamen præter modum magni aut male colorati) valde mollis erat, & eo tempore, satis tunc frigido, intra bidui spatium ab aëre externo sponte in spumosum liquorem obscure rubrum (instar fæcis vini rubri) dissolvebatur, adeoque liquescebat, ut præter multas fibrillas & tenuia vascula fere nihil solidi intra membranam ejus contineri videretur. *De Diemerbroeck Anatom. l.* I. *c.*16.

EX quo liquet multorum error, qui in Scorbuto, hypochondriaca affectione, febre quartana, aliisve è liene oriundis morbis, semper culpant hujus visceris obstructionem, duritiem aut tumorem, cum tamen nullum plerumque hujusmodi vitium (etsi interdum etiam adesse possit) in his affectibus conspiciatur, sed sola specifica dyscrasia, seu substantiæ peculiaris dispositio à naturali recedens (cujus ratione fermentatam materiam nimis acrem, crudam, acidam, debilem aut fixam, aliove modo male dispositam conficit) dictorum affectuum causa sit. *Idem*.

OBSERVATIO II.

Scorbutum non semper oriri à Lympha Glandulas lacteas obstruente, ostendunt cadavera eorum in quibus Mesenterii Glandulæ illæsæ deprehenduntur.

P. *Barbette* Praxeos lib. 4. c. 3. docet omnia quotquot sunt Scorbuti symptomata provenire ab unica causa, *Lympha nimirum vel pituita crassa, Glandulas lacteas ita obstruente, ut chylus non possit nisi serosiore sui parte per eas transire*. At si in omni Scorbuto Glandulæ mesentericæ obstructæ essent, tum necessario consequeretur ut *Scorbutici* omnes grandioribus in mesenterio tumoribus, fluxuque alvi chyloso & atrophia universali corriperentur: laudabiliore chyli parte sic in primo sui itineris stadio intercepta, indeque mox regurgitante in intestina: pari necessitate etiam sequeretur, ut omnes in manifestum hydropis discrimen ex diluvio seroso brevi incurrerent: Atqui longe certiorem experientiæ fidem habemus, Scorbuticorum dari quamplurimos, qui neque de diarrhœa chylosa, neque de nutritionis defectu, neque etiam de ullis colluviei serosæ effectibus conquesti sunt: Et *Anatomici* quidam testatum reliquere, *haud paucos se hoc morbo extinctos aperuisse, in quibus mesenterii glandulas omni culpa vacuas reperiebant.* Obstrui nonnunquam has, ut & alias glandulas libenter concedimus, at constanter pernegamus id semper fieri: *Gu. Charleton Tract. de Scorbuto cap. 8.*

OBSERVATIO III.

In Scorbuto Lien male sæpius culpatur.

LIeni injuriam facerem si ipsum toties ad Prætorem raperem quoties Scorbutus occurrit, quem meliori jure à sanguinis μέλανσει quam aliunde deducendum puta; maxime cum indubitata extispicii fide constat quamplurima Scorbuto extinctorum cadavera, cultro Anatomico à morte confestim exposita, Lienem utut gravissimis antea oneratum criminibus, omni tamen culpa vacuum demonstrasse: Medicorum vulgo quidem nil solennius est quam Lienem contumeliis afficere, quasi omnium prope malorum esset Panerene, exta autem à fato consulentibus rarius nihil quam vitii quicquam in eo detexisse. *Charleton Tract. de Scorbuto cap. 6. §. II.*

A *Sanguinis* μέλανσει) Mihi ab effectibus inter se manifesto discrimine differentibus de causarum diversitate conjecturam desumenti, tria *Scorbuti* genera præcipua videntur constituenda, Vnum scilicet cui pro causa proxima & continente est ea sanguinis intemperies & impuritas, in qua *Sulphurea* ipsius particulæ, inita cum pauciotibus ex *Salinarum* censu conspiratione, cæteris omnibus præsunt: *Aliud* ubi suppresso velutique jugum serviliter misso sulphure puriori, *Tartareæ* seu *salino terrestres* principatum in sanguine tenent, ejusque πνευμάτωσιν impediunt: *Tertium*, quod ortum suum juxta ac fomentum debet eximio sanguinis *Acori*; quando ad fluorem jam tum adspirantes, sibique communi mistionis vinculo associatas cæteras sua libertate multantes particulæ *Salinæ*, universam sanguinis massam infensissime imbuerunt *aciditate*. Si chimicorum elementa respuis, dic *primi* generis Scorbutum posse ad efferæ *bilis* exuperantiam; *Secundi* ad *salsaginosi* præpollentiam phlegmatis, & *tertio* ad immanitatem *melancholiæ* haud incommode referri.

Quoad *primam* Scorbuti speciem, quam ad *Sulphuris* in sanguine luxuriantis, & cum *salis* nonnihil conjuncti dominium, tanquam ad proximum efficiens retulimus, observandum est haud raro contingere ut sanguinis massa particulis sulphureis ad excessum usque abundantibus, & dominationem in cætera alimenta exercentibus impregnata in naturali sua temperie degeneret, inque liquorem transmigret, impurum, præfervidum, biliosum, variisque tumultibus ac effervescentiis obnoxium: Illud ubi contingit tanta sævientis in omnia Sulphuris potestas est, ut sibi in societatem adscitis aliquot ex numero Salinarum (eis scil. quæ ad statum fluxilitatis jam tum propius accesserunt) suppressisque simul spiritibus generosis sanguini universo noxiam quandam brevi inducant *rancididatem*, Qua is insigniter distemperatus, non solum inutilis ad nobilissimum illum usum, cui ex naturæ instituto destinabatur, evadit, verum etiam plerisque partium, quas circuitione lustrat, gravis & infestus, In has enim recrementa quædam, seu coagmentatas ex *sulphure saleque* moleculas passim dispergit, quæ illas pro peculiari cujusque contextura diversimode affligunt: Quippe in *habitum* corporis extrusæ *maculis* cum, *exanthematis*, *pustulis*, *tuberculis*, *exulcerationibus* fœde deturbant; Interaneis vero affixæ *cardiogmos* pariunt, *vomitiones*, *diarrhæas*, *dysenterias* & ejusdem commatis alia symptomata, quæ vulgo solent mordenti ventriculū & intestina efferatæ *bilis* acrimoniæ adscribi, quæque Scorburum sæpe & comitantur & indicant. Interim experientia compertum habeo vix generando ilthanc Scorbuto sufficere *rancididatem*, nisi diuturna fuerit & habitualis: recens enim, nec

novo

novo in dies fota pabulo, aut excretis vigore Naturæ quæ ex sulphure ac sale concreverant moleculis, pauculos intra dies extinguitur, aut febrem synocham accendit, sanguinem inflammando: Et id certum est eidem maxime obnoxios esse illos quibus in deliciis sunt vina fortiora, aquæ ardentes, caro porcina, pisces testacei, allio aut pipere condita, &c. Ex his enim sanguini exsurgit uberrimus sulphuris & salis rancidiorum proventus, sicut haud obscure colligatur ex eo, quod pleraque eorum dum putrescunt gravissime fœtent.

Quoad secundam speciem, cui pro causa continente dedimus *Tartareas* impuritates, una cum chylo in sanguinem invectas, ejusque πνευματώσει repugnantes, cuilibet notum plurimum facere ad Scorbutum sanguinis μωλυνσιν sive *cruditatem*, quæ vix aliunde quam à *salino-terreis* cruditatibus, seu fæculentiis sanguini copiose admixtis oriri videtur. Talium enim de natura est, ut cæteras omnes sanguinis partes fovendo detineant in statu cruditatis, unde fit ut universa illius massa in salsum gari æmulum liquorem brevi degeneret: Quum sanguinis essentiæ necessaria sit *meteorisatio*, inde liquet quod ipse modus sanguificationis aliud nihil esse videtur quam advecti noviter in sanguinem chyli à cruditatis seu fixitatis statu, ad statum fusionis seu volatilisationis processus, quo spiritus ejus, qui antea fixi & depressi jacebant, jam exaltantur, & ad summum expansionis gradum promoventur: Interverso igitur isthoc processu, necessum est ut non tam verus sanguis, quam liquor quidam impurus, crudusque, & scorbuticæ indoli proximus fiat: cruditatem hanc quadamtenus exprimunt mustum, cerevisia novella, hydromel, aliique liquores ex heterogeneis particulis constantes: hi enim ante debitam fermentationem nihil spirituum elargiuntur, nec ulla cum suis recrementis pugna inita; prorsus insalubres manent: haud disparis immaturitatis sanguinem in hoc casu esse puto; non quod istos liquores amussidem sanguinis velim, sed similitudinem aliquam illinc traho: At vero utcunque se demum habeat hujusmodi Cruditatis analogia, ad illam quam in dictis liquoribus, nondum fermentatione defæcatis observari diximus, certum interim est Scorbutum hunc non ex omni sanguinis cruditate oriri, ast unice ab ea, in qua uni *Sali* parere coguntur omnia, Est enim alia sanguini per μώλυνσιν inducta intemperies, unde cachexia potissimum hydropica emergit: alia cui in virginibus ortum debet chlorosis & malacia; alia ad producendam affectionem hypochondriacam pronior; alia quam leucophlegmatia sæpius excipit: Peculiarem igitur sibi in crudo sanguine dispositionem hic quoque exposcit *Scorbutus* ut inde nascatur, talem nempe quæ in *copiosi*, & in *fixitatis statu adhuc manentis salis præpotentia exsurgit*. Pro *Salis* quasi despotica tyrannide fidem suam interponunt ipsa symptomata, quibus hæc scorbuti species à reliquis distinguitur; quorum præcipua censentur universi corporis *torpor*, *angustia pectoris*, *cordis tremor*, & *viscerum obstructiones*; scil. sanguinem præ salis contumacia deficiens πνευματωσις, hancq; necessario excipiens spirituum paucitas, torpida reddit membra, unde *lassitudo spontanea*: In Pulmonibus pariter à sale incrassatus sanguis, ægre itque reditque per eorum licet laxissimam substantiam, hinc respiratio admodum *difficilis* & anhelosa: *Cordis* item anxiam *palpitationem* pari jure retuleris, ad eundem crudum, ac sale fixativo copiose impregnatum sanguinem, cujus crassiores particulæ, styptica infames aspredine, dum nervosas ventriculorum cordis fibrillas in transitu acriter pungunt, id ad se consueto violentius agitandum, undique vibrandum, & quasi contorquendum, quo ab illa quamprimum injuria vindicetur, irritant atque exstimulant: Et quantum ad *Obstructiones* attinet, nil utique solemnius est quam ut crassus, & lixivium salsugine æmulans sanguis, dum pertransit viscerum angustias, his nonnihil de tartareis suis impuritatibus affixum relinquat Porro hujusmodi *Scorbuto* affectis ea duntaxat medicamenta prosunt quæ sale volatili abundant: argumento sane validissimo eundem non aliunde quam à fixo sale ortum trahere: At unde isthæc tanta, tamque perniciosa excepti in sanguinem salis fixatio? Medicorum pars maxima in eo consentiunt conditum Lienem fuisse ut *invectum in penitiores sui parenchymatis recessus sanguinem in summe activi* Fermenti *naturam exaltet & promoveat, talemque refundat in venas*; Nobis autem haud paucos Lienes mox ab sexsectione gustu examinantibus nullus unquam *acor* observatus; quin & illud pro comperto habemus Lienis sive recentis sive exsiccati frustula Lac neutiquam cogere, etiamsi totam noctem immaceraveris, haud obscuro indicio eidem nihil aut perexiguum *aciditatis* naturaliter inesse, Cæterum si inesset meo quidem judicio, ad sanguinis non tam meteorisationem faceret quam ad coagulationem, *Acida* enim sanguini admista eum in thrombos grumescere compellunt: Cum itaq; neque in crudo, neq; etiam in chimicè dissoluto Liene ulla hactenus, comparuerint suppositi hujus *Fermenti* vestigia, quidem solitum illud Romano Senatus verbum subscribo, *Non liquet* Detecta ergo iniquitate eorum, qui ignorato Lienis munere ipsum tamen Scorbuti, ex sanguinis cruditate generandi accusarunt, superest ut aliam adducamus causam cui maleficij culpa adscribatur, quam *Cacotrophiam* dico, Existimo enim nihil magis facere ad sanguinis μώλυνσιν, quam diuturnum usum ciborum & potuum, *sale fixativo* abundantium, siquidem qualè alimentũ, talis & chylus, qualis chylus, talis item sanguis; cujus constitutio semper mutabilis est, pro varia materiæ unde constat, & quotidie instauratur conditione, unde illud *Hippocr.* in proverbium venit τὸ ποικίλον διαίτης, ποικίλα νοσήματα parit: alimenta quidem licet varias in ore, ventriculo &c. mutationes subeant, nihilominus nunquam ita de integro immutantur quin eorum ἄκρητα καὶ ἰσχυρὰ remaneant in sanguine semper immutata: Hinc perpaucis unquam impune fuit victus ratio φαύλη καὶ φαύρα Hippocr. dicta, maxime ubi sale ac fumo indurata, crassa, viscida, terrestria, diu in cibum & potum venerunt, talia enim laudabilis tributi loco illata in sanguinis ærarium, non solum spiritu ascere nequeunt, aut volatilia reddi, verum etiam in penitiores viscerum recessus vi circulationis penetrantia, congestis obstructionibus, suam cuivis imprimunt labem, unde cordi, cerebro, reliquis summa spirituum pauperies, & functionum omnium dejectio subnascitur, velut immaturis fructibus acerbitas inhæret ingrataque austeritas, per maturationem autem spiritus φλογιστοὶ innascuntur; sic confectus ex salis ac terrestribus sanguis crudior, fixiorque in universo remanet, nec meteorisationem, quam ad ejus perfectionem requirit *Hippocr.* admittit.

Venio ad tertiam *Scorbuti* speciem, ab exsuperante *sanguinis acore* deducendam; Innasci in sanguine τὸ ὀξὺ ipse indicat *Hippocr.* 1. de Prisca med. & exinde sanciri potest quod sanorum etiam extravasatus sanguis confestim grumescit; id enim admisto præsertim *acido* adscriptum volunt omnes quotquot in sacris medicinæ castris sub auspiciis Philosophiæ sanioris militant: vix enim animo concipere licet, unde alias tam subitanea recens effuso cruori obveniat grumositas, nisi coagulum emergere

gere cogatur ex *acido* inhospitante, nunc à volatilibus spiritibus libero, suamque protinus energiam exserente; Frigori hunc effectum tribnere absurdum, quia in aëre etiam calidissimo sanguis æqne cito cogitur, imo & intra sui receptacula oonnunquam ut in febre pestilentiali & pseudopolypos cordis contigisse observatum est: *Acidus* autem hic *succus* (melancholiæ nomine insignitus) quamdiu modum renet imperceptibilis est, & sub purpureo sanguinis velamento cuncta corporis innoxie pervadit, quin & utilis est ad conservandam sanguinis crasin ac sulphureatum ejusdem parriculatum fugam aliquantisper remorandam: cærerum dulcioribus, quibus implicatus fuerat, dissipatis, repressisque amarulentis, quibus contemperatus, mox sævum redit ad ingenium, turgentique acore molestus esse incipit, imo interdum eo malignitatis procedit ut in hand paucis vel è gravissimorum censu affectibus totum tragœdiam impleat, id qnod indicate videtur *Hippocr.* sub finem lib. de Prisca med. *Ergo acidus humor reliquos praecellens, maxime incommodus fuerit, quando scilicet secretus fuerit*: Ita in ulceribus quibusdam cacoetheis ossium corrosionem parit, In lotio abundans stranguriam accersit: in articulis arthritim; in intestinis tormina & cruentas dejectiones, convulsiones in nervis &c. Et unde tanta tamque efferata humorum in statu p.n. aciditas, nisi remissior ea supponatur in naturali præextitisse? quo jute quis contenderit morbi ficum quodvis infundi, nihil autem in corpote præexistens à naturæ suæ congruitate in pravi indolem degenerare? certe omnis actimonia modum excedens è remissiore excrevit: Hujusmodi ergo Succus acidus alimentis inesse concedendus est, nec sanguini proinde denegandus, cæterisque humoribus, sed debilis, sed contemperatus; idem autem justa exutus temperie, sibique impetium superbe usurpans in socios, de quieto hospite hostis fit: Talis enim chimicorum salibus in fluotem adactis fetitate quadrar, talem in cancto, carcinomate, herpete, ulceribus sarcophagis, concipete fas est: Talis infuisse videtur in urinis & sudoribus eorum à quibus corrodebantur linteamina: Sed ne huic singularem adscribas κακοπραγίαν, eadem est salsotum eadem amarorum, omnium quotquor ad Hippocr. δυνάμεις καὶ ἀκρότητας spectant, natura; dum contrariis temperantur ac demulcentur, tranquille agunt, secreta autem, suoque genio reddita, noxias vires prodeunt, sociosque paulatim trahunt in rebellionem; at si sævitiam spectes, primatum tenet *succus acidus*, ut qui in vulgo adscriptis *melancholiæ* affectibus omnium facile choream ducat: Cæterum *quonam à fonte* possit *succ.* hujus tam infausta sanguini, ac universo deinde corpori exuberantia scaturire? Aliis visum est in scenam adducere *Lienem*, exceptss à sanguine fæculentias atrabilarias convertentem in activum nimis & incongruum, sanguinisque tandem corruptivum fermentum; quæ sententia nullo alio nititur fundamento, præter *fermenti lienaris* hypothesin; quæ incertæ fidei est; Et petere exorbitantis in sanguine acoris scaturigioem, à nondum satis intellecto Lienis male constituti fermento supra modum exaltato, quod nihil aliud est quam ignotum magis ignoto suffulcire, aut dubia multiplicare. Alij vindicata Lienis innocentia crimen in obstructum Pancreas summa cum fiducia transferunt; quam sententiam si abjecto authoritatis præjudicio ad stateram exegeris, nihil certi nihil definiti statui poterit: Supponunt enim Autores Pancreatis usum in eo consistere, ut exceptum ab arteriis sanguinem, spiritusque animales per nervos, à cerebro immissos in penitiores glandularum suarum recessus (ex his enim maximam partem coagmentatur) ita commisceat, ut inde *succus Pancreaticus* dictus exurgat: 2. supponunt Succum hunc chyli ab alvinis fæcibus secretioni & per lacteas venas vectioni servire; 3o. Succum eundem ex diuturna in glandulis pancreaticis, harumque ductu excretorio stagnatione, acescere ac acriorem reddi, qui acer demum sanguini & succo nerveo communicetur, in utriusque corruptelam, & temporis progressu, in Scorbuti etiam miasmatis apparatum. At cum hypothesin hanc multa manifesti incertitudinis arguant: Nostra autem sententia, ultra diætæ errores in immoderato *Acidorum* usu commissos non inquirens, viscerumque nullo in maleficij partem adscripto, causam transfert in *chyli aciditatem*, sanguini succoque nervoso & lymphæ communicatam, iisque constanter adhærentem, Et hæc à vero non videtur aliena, num. 1. ex Hippocr. sancitum, ex omnibus alimentorum partibus ἀκρήτοις καὶ ἰσχυροῖς, quæ inter coquendum à calore nostro immutari nequeant, nullas esse quæ τὸν ὀξὺν χυμὸν seu contumacia seu pravitate superent: ubi igitur hujusmodi esculenta, quibus τὸ ὀξὺ copiose id est, diu admissa sunt, nec benigniorum aut volatilium usu correcta, vix fieri potest quin chylus primo, hinc sanguis, cæterique humores concepto illinc acore contaminati, labem sibi scorbuticam contrahant. 2. Experientia compertum: Deinde experientia compertum homines acidis vinis deditos esse *doloribus erraticis, rheumatismo, arthritidi vagæ* scorbuticæ, spasmis, atrophiæ, ulceribus *telephiis* & aliis ejusmodi omnium maxime obnoxios, idque etiamsi alias εὐσωλαγνοι sint, item qui oxyporis condimentis appetitum quotidie sollicitant, cibisque affatim superaffundunt vina acida & austera. Adhæc acido hujusmodi Scorbuto affectis nullum certius remedium quam lactis, emulsionum ex amygdalis dulcibus, chinæ decocti & id genus aliorum antiacidorum & analepticorum usus continuatus; argumento tantum non apodictico, ejusdem productioni ciborum potuumque immoderato acore infamium ingluviem, suas unice κακοπραγίας sufficere posse, interim ne uno quidem ex visceribus de suo quid ad infaustum opus conferente, Horsum peropportune retuleris quod à *Cutesio* citatum de monachis quibusdam Pictaviensibus, quos crudelissima ventris tormina (Scorbutica indubie) exercuerant, à potu vini albi, acerbissimi: alias generosis assueris? qui mutato cœlo & potus genere confestim pristinæ sanitati sunt restituti. Ibi ad vivum usque expressam nostri Scorbuti ex *acido* oriundi effigiem habes, licet sub usurpata *Colicæ biliosæ* larva: En ejusdem primordia, præsertim à vino austero deducta, inculpatis interea visceribus: monemus tamen esse ex *Visceribus* aliqua quæ nonnunquam & suas etiam partes agant in hac scena, cum vel inveteratis obstructionibus referta, vel debito exuta tenore, aut alio quovis modo in functionibus impedita fuerint, ut succum alimentis etiam optimis extractum corrumpendo, ei insignem & noxiam *aciditatem* imprimant: &c. *Idem cap. 6. & 7. vide plura ibid.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ
LIBRI TERTII
SECTIO XX.
DE CACHEXIA, ANASARCHA, LEUCOPHLEGMATIA.

OBSERVATIO I.

Cachexia genita ob Iecoris vasa à sanguine retorrido obstructo. 1. *Ob ejus vasa arenulis infarcta.* 2. *Ob ejus vitium hydatidibus se prodens.* 3. *Ab ejus duritie, tuberositate &c.* 4.

§. 1. A SANGUINE exsiccato & veluti asso obstructiones Cachexiæ causa fiunt quem vasis in Hepate insertum induratumque & veluti incineratum vidimus, *Platerus Pract. lib.* 3.

Obstructio & infarctus Hepatis venarum præcipuarum portæ & cavæ, quia proventui vitiosorum humorum, biliosorumque maxime, occasionem præbet, ob impeditum illorum à sanguine in secunda concoctione exactam separationem, Cachexiæ causa fieri potest: In qua si sanguis impurus in corpus distribuatur, color potius fœdus quàm albidus apparet: Si ab obstructione enarrata hepatis simul sequatur imbecillitas, tunc quia diminuta fit sanguinis elaboratio, Cachexia à crudo sanguine genita prodibit, in qua crudus succus corpus alens tumidum reddit: Si vero obstructio tanta fit, ut per eam & sanguinis seu crudi seu cocti distributio in venam cavam non sufficienter perficiatur, aut sanguis adeo vitiosus gignatur, ut corpus minus quam oportebat alere possit, id potius decrescet: Hujus autem obstructionis causa est, vel chylus crassior ac viscosior, illic se affigens, ductibusque quibusdam hærens magis magisque condensatus; loca hæc obturans: vel idem crudus ob calorem, motum validiorem, balneum &c. in venas citius raptus & retentus: Quod etiam à sanguine exsiccato & veluti asso similiter accidere potest, quem ejusmodi vasis in Hepate insertum induratumque & veluti incineratum, obstructiones tales peperisse, & hepatum animalium inter epulandum penitiori inspectione aliquando sic evenire deprehendimus: A pituita quoque obstructiones has præcipue gigni plerique statuunt. *Idem Ibidem.*

§. 2. A seroso humore easdem obstructiones in hepate fieri posse eædem observationes, in homine & animalibus factæ, nos docuerunt, qui arenulas quam plurimas exactè rubras, quas prius diu & frequenter per urinas aliqui excreverant, vasa hepatis certis in locis opplevisse aliquando invenimus, alias etiam in calculum vel tophum friabilem vel solidum concretas, quæ per vasa hæc aliquousque dispersa corallum album, nunc alias stirias tophaceas referebant: Quæ à seri terrestreitate, hisce vasorum angustiis & finibus se affigente adhærenteque, ortum ducunt: *Idem ibidem.*

§. 3. Vesicas tenuissimas, pellucidas, aqua distentas, pomi magnitudinem nonnunquam æquantes, Hepatis substantiæ accrevisse in Cachecticis sæpe inveni. *Ex Ejusdem Observ.*

§. 4. Virgo 35. annorum integro biennio ante mortem laboravit copiosissima narium hæmorrhagia, quæ nonnisi venæ sectione sisti potuit: paulò post incidit in Cachexiam & hydropis initium, tumescentibus pedibus & ventre inferiore, remanente cachexia: Menses fuere inordinati, aliquando non fluebant penitus, aliquando nimis erant copiosi; perduravit tamen hæmorrhagia, quæ alternis diebus increscebat; Sensit dolores & punctiones in regione Hepatis, Evomebat bilem corruptam, prassinam &c.

Mortuam secuij &c. Hepar justam habuit magnitudinem, sed erat album, tuberosum, inæquale, durum & exangue, ut vix sanguinis guttula ex dissecto Hepate exierit, ex gibbo nihil, ex sima parte parum, &c. *Vide histor. integram cap. de febre maligna. Coiter libello observat. Anatom.*

HIc discussione dignum, Postquam Hepar, sanguinis officina & primarium sanguificandi instrumentum, tam exangue extiterit, cum tantis obstructionibus, scirrhis tuberibusque, quomodo contigerit tanta hæmorrhagia, tam longo tempore, atque ea quantitate venæ post mortem repletæ inventæ sint? Plausibilis est *Galeni* sententia 4. de usu part. cap. 17. & alibi, ubi docet, uti intestinis χυλώσεως à ventriculo, arteriis pulsandi vim à corde, sic & venarum generi ab Hepato αἱματώσεως facultatem impertiri, horum partibus suis fontibus vicinioribus majorem, remotioribus vim minorem communicari: Hinc dico venæ Portæ ramos modicam quandam generandi sanguinis facultatem habere, non secus quam intestinis superioribus inest ciborum quædam facultas concoctrix, 2. Obscurum quomodo sanguis in tanta Hepatis obstructione duritieque potuerit ad venam cavam, & urina ad renes vesicamque pervenire? 3. Hic observandam in gubernandis ac conservandis nostris corporibus insignem naturæ sagacitatem, quæ consuetis purgationum meatibus obstructis, alios nobis minime perscrutabiles parare novit: In præsenti tamen casu opinor Hepar minime ad tam exquisitam obstructionem, ut sanguinem tenuem transmittere nequierit, pervenisse; imo frequentes hæmorrhagiæ narium (ut in omnibus quasi qui hepatis magna laborant obstructione, præcipue qui ex hac in hydropem incidunt contingit) demonstrant tenuem ac tantum crudum sanguinem per hepar, ac solidarum partium inutilem (parum enim vel nihil nutriuntur) transsudare: etenim sanguinis tenuitas atque acrimonia à sero & bile acquisita hanc haud dubie narium hæmorrhagiam excitat: unde frustra Medici multi, hepatis obstructione relicta ac debilitate, per incrassationem sanguinis hæmorrhagiam auferre conantur. *Idem.*

Observatio II.

Cachexia vitio Hepatis quasi excocti inducta, cum sinistri pulmonis inflammatione & semiputredine. 1. *Ab Hepate magno, ex parte corrupto, cum Pulmonum omnimoda putredine* 2. *A vitio Hepatis, Pulmonum, Cystis meatu obstructo.* 3. *A multiplici vitio partium vitalium & naturalium.* 4. 5. 6. 7. 8. *Ab Hepate & liene scirrhosis, cum calculo in dextro cordis ventriculo.* 9. *A mala constitutione Iecoris, Cystis felleæ, cum Omenti extraordinaria crassitie.* 10. *Ab Hepate fere putrido, Renum vitio.*

§. 1. D. Trenti cadaver apertum fuit, qui diuturno morbo Cachectico ad hydropem vergere videbatur: De eo contulerant consilia *Ioan. Dom. Sala & Benedictus Silvaticus*, quorum hic abscessum in Hepate, ille in Corde divinabat, quia plerumque in lentis ejusmodi morbis, ad Cachexiam vergentibus, Cordis aliquis solet esse abscessus, & Pulsus in hoc erat interreptus: Cor tamen is aperto cadavere nihil noxæ contraxerat, *Hepar pallidum*, quasi coctum, Lien vero rubicundus sani Hepatis instar: Pulmonum sinister inflammatus & fere putridus. *Th. Bartholinus observ. 67. centr. 3.*

HEpar pallidum quasi coctum] Hepatis substantia secundum naturam mollis est, nuper concreto sanguini simillima, colore rubra; præter naturam constitutum alium colorem induit: Illius pallor & durities in hoc subjecto, corde salvo, veterem opinionem de vi sanguificatrice Jecoris fulcire videntur, quæ revera merito illi videtur adempta, cordi adscribenda, non nova sed vetustissima opinione *Hippocr.* scilicet & *Arist.* recepta: Etenim si nullus chylus ad Hepar feratur, quod ostendunt *Horne, Pecquetus* &c. nullam quoque ibi esse sanguificationem censendum est: Gemini autem, juxta Clar. *Mœbium* Hepatis hi sunt usus, 1. Sanguinem ulterius coquit, & bilis alimentaris partem ita disponit ut in bilem naturalem veram mutari queat: Chylus quidem in corde fuit mutatus in sanguinem, qui licet jam ad nutriendum sit aptus, quasdam tamen, ob parvam in corde moram, adhuc obtinet particulas, quæ in ipso per venas, arterias, nec non alia viscera transcursu ulterius elaborari, & demum crebro per cor cursu perfici gaudent: Non parum hanc coctionem ad sanguinis perfectionem conferre Hepatis ostendunt morbi: Cor licet optime sit constitutum, suoque rite fungatur munere, Cachexia tamen, Anasarca, febres, inflammationes, erysipelata, aliique sanguinem cacochymicum arguentes affectus hominem affligunt Hepar si suo non fungatur officio, p. n. affectum: Vulgus antiqua experientia notum habet quod Hepar in brutis bene coloratum carnis bonitatem designet: Imo loci salubritatem è brutorum Jecoribus bene constitutis veteres judicasse testis est *Vitruvius*: Hinc non immerito *Philosophus*, licet cor pro sanguinis fonte agnoscat, hepar tamen insimul ad coctionem facere luculenter attestatur: *Vasa Lymphatica* ad Hepar, ex observatione Excell. *Bartholini*, ascendentia, subinnuere videntur quod in hac ulteriori sanguinis coctione & depuratione simul serum coquatur, & ad eam, quam habere debebat, perfectionem deducatur: In sero sero sal volatile miræ efficaciæ latet, quod natura singulari artificio è spiritibus acidis acribusque, in cibo & potu latitantibus, conficit; hepatis opera forsan ad istud non parum conferente; Ab Hepate male affecto sæpe sequitur Ascites, ut creberrime hoc attestantur authorum observationes: At quomodo morbus à seri vitio dependens Hepatis exibit officina, nisi & ei peculiaris in sero coquendo cura esset demandata? Si Hepar solum bilis esset cribrum, nonnisi Icterus febresque biliosæ, partiumque inflammationes, non autem serosæ affectiones ex eo prodire deberent: Hepar itaque prutivit sat diu ambitione ad sanguificandi principatum, sed jam regio throno est depulsum: Jam ut omnium rerum sunt vices, tanti honoris facta fuit mutatio, Jecurque Cordis majestatem, ut spiritus viresque pro ministerio in sanguinis depuratione, bilisque generatione eo felicius expediendo accipere queat, submisse veneratur: Non autem plane damnatum est capitis, nec ei exsequias parare necesse habemus, officii solum demandari emortualis est dies, aliudque offertur, quod licet non sit nobilissimum, non parum tamen momenti habet in valetudine promovenda conservandaque: Cor licet in sanguificando omnem moveat lapidem, non tamen id ad sanitatem sufficit, nisi & Hepar suam rite exornet Spartam: Ab eo enim male affecto, quot hypochondriorum totiusque corporis calamitates? In

morborum causis non pauca jam sunt immutanda; *Pecqueto* interim immortales debentur gratiæ quod novis inventis Lacteis ansam ad genuinum Hepatis officium indagandum dederit &c. *Mœbius Fundam. Physiolog.p.295.&c.*

Ille in corde divinabat &c.] Quod sanguificationis organum primarium à plurimis statuitur: Quoad *Galeni* & asseclarum opinionem de Hepari assignato officio duplicitatione destructum imus, eaque cogente, Namque 1. Chylus ad Hepar; ut vult *Galenus*, non defertur: Vasa siquidem lactea, per mesenterium sparsa, in Receptaculum Pancreati *Asellii* subjacens, omnem suum liquorem effundunt, è quo immediate in Ductum thoracicum, ut oculatis docet inspectio, materia chyli rendit, nullis omnino ductibus, qui chylum ad hepar vehunt, vel per microscopium apparentibus: Vasa Lymphatica ab hepate secundum latera venæ Portæ ad Pancreas tendentia, ab Highmoro pro venis lacteis habita sunt, quæ tamen humorem à chylo diversum, instar aquæ limpidum vehunt; ita ut nunquam lacte turgidas has venas videre alicui contigerit: Motus humoris in iisdem, non quemadmodum *Asellius* & alii existimarunt, ad hepate est. 2. Nulla dantur vasa per quæ chylus in sanguinem mutatus partibus distribui queat, vena si quidem Portæ, & ramus Arteriæ cœliacæ, sanguinem in hepar, non ex hepate ad partes nutriendas deferunt: truncus vero cavæ ex hepate ascendens sanguinem suum non partibus distribuit, sed in dextrum cordis ventriculum infert: quod abunde circulatio sanguinis, oculati itidem circulatione firmata, comprobat: Cum itaque neque chylus ad hepar rendat, neque commoda ejusdem in alimentum elaborati fieri queat distributio, manifestum maxime hepar non esse primum sanguificationis organum: Neque tamen omne in sanguinis elaboratione munus illi denegandum, vel sola sanguinis vitia in cachexia, hydrope, ictero & aliis affectibus probant: Confert igitur aliquid, sive succurrit in coquendo hepar, ita tamen ut primus locus in sanguificatione relinquatur cordi: Qua autem ratione conferat aliquid patebit si tum materiam coquendam, Tum ea quæ in coctione hac separantur excrementa, consideramus: Materia alia esse neqnit quam sanguis per ramos venæ Portæ refluus, qui partibus alimentosis magisque elaboratis in membrorum nutritione absumptis, crudioribus relictis, hepar ingreditur, ibidemque à calore ejusdem iteratam sustinet coctionem quo elaboratior cordi offeratur, idque aliqua oneris parte sublevetur: Cum vero in sanguinis, ut purior reddatur, coctione, utile ab inutili separari necessum sit, idem in hepatis coctione non potuit non evenire: Estque illud quod secernitur excrementitium duplex, Calidum alterum & biliosum, Alterum frigidum & aquosum: Illud partim in vesicula fellis colligitur, partim per porum bilarium ad intestina ducitur: Hoc per vasa Lymphatica ad Pancreas ablegatur: atque ita Hepar sanguinem depurando, & ab excrementitiis partibus liberando, revera, ut ait Philosophus, cordi βοηθεῖ πρὸς τὴν πέψιν τῆς τροφῆς, sive succurrit ad coctionem alimenti. *Frid. Lepuerus Introduct. ad medicin. p.75.*

§. 2. Puellula sexennis, *cum ante facie tumida*, alba inflataque suspectæ fuisset valetudinis, tandem decumbere vere cœpit 5. Novembr. 1626. *concurrentibus siti, colore*, laterisque dextri sub costis veris dolore, itemque pedum intumescentia: urina turbida, cum hypostasi, excremento gallinarum simili: Die 6. Novembris, tametsi tumor ventris nondum esset conspicuus, ex facie tamen leucophlegmatica, pedibusque tumentibus, Hepatis labe factationem, ipsumque hydropem ante partes esse prædixi: Die 9. Novembr. urgebant inquietudo, tussis, compressio & dolor pectoris circa costas: Die 17. Novembris urina paulo rubicundior, citrina sed sabulosa, crassa; Venter tumidus & valde transparens ac lucidus: Regio Lienis dolens inuncta ol. de cappar. venter vero aqua vitæ cum spiritu juniperino: Die 18. Novembris inquietudo magna, ventris tumor auctus, Die 19. ex assellatione iterata detumefactus est? Sitis & potus cupiditas ingens, febris lenta & comes: Die 21. debilitas magna, *latus sinistrum*, imo manus pesque *tumida*: *dextrum* vero *extenuatum*: Rejecit bis screatu saniem cruentam & retorridam, quæ ex pulmonibus esse videbatur: Omnibus in pejus vergentibus, circa medium noctis exspiravit.

Die 22. Novembris ad petitionem parentum, quibus Puellam hydrope obiisse persuaderi haud poterat, corpusculum apertum, prognostico à me præmisso, fidem fecit, Itaque à mucronata cartilagine facta ad pubem usque, & lateraliter incisione transversa, statim comparuit. 1. Hepar valde magnum, idq; ex parte corruptum, maculisq; infectum, è quo, tanquam è fonte, promanarat Hydropisis: 2. Abdomen scatebat materia serosa multa, colore coeruleo viridique infecta, quæ effundebatur cum fœtore. 3. Lien integer, præter opinionem sanus, 4. Ejusdem integritatis Ren uterque. 5. Intestina lucida, aquosaque humiditate repleta. *Aperto Thorace*, 6. Cor integre sanum, 7. Pulmones vero intus extraque corrupti, fœtidique atque purulenti, unde Tussis, Febricula, Hectica Laterisq; dolor punctorius. Siquidem ergo Pulmonibus atque Hepate lethaliter affectis causa morbi mortisque pateret, caput apertum non fuit. *I. Petr. Lotichius lib.4.cap.3.observat.4.*

Cum ante facie tumida] Qualitate peccans corporis nutritio & potest & solet *Cachexia* vocari; in qua nativus cutis, & imprimis Faciei color languescit, mutaturque in pallidum, & aliquando in flavum vel lividum & lutidum; sicut in nonnullis in rubidum vel rubicundum, exorgentibus tunc fere simul in naso genisque varii generis pustulis: *Sylvius de le Boë Prax. lib.1.cap.39.*

Concurrentibus siti, colore &c.] Concurrit in plerisque Cachexiæ speciebus *Dyspnœa*, quæ augetur magis quoties corpus movetur, imprimis concitarius & in ascensu: Quin tunc sæpius *cordis palpitatio*, atteriarumque circa jugulum temporaque pulsatio, visui quoque manifesta producitur: Accedit frequenter *universi corporis*, & *crurum* præsertim *Lassitudo*: Urget quoque non raro *pressans* & *angens cordis dolor*, qui

post assumpta alimenta soler intendi: Quin adest ut plurimum *Febris lenta*, eaque vel continua vel intermittens, vel ex utraque composita: *Urinæ* sæpiuscrudæ aqneævé prodeunt, rarius crassæ tórbidævé, ui ab affectu alio comite, aut externa causa turbentur acmutentur: Tandem *macrescit & contabescit* nonnullis corpus universum, sicut idem aliis sensim *turget* ac *tumet*, sitque à *seroso* quidem humore *Anasarca*, ut à *pituitoso* magisque viscoso *Leucophlegmatia*: Et ab utroque, priore saltem, quando abdomen cum cruribus tantum occupatur, *Ascites*. *Cachexia* omnis causa est sanguis qualitate vitiosa prædims, ob quam, licet aliquantum & aliquandiu nutriantur corporis partes, non nutriuntur tamen uti oportebat, sed pro qualitatis peccantis varietate modis variis læditur ipsarum nutritio, unde plures quoque observantur *Cachexiæ differentiæ*, tum secundum *coloris* mutari, tum præsertim secundum symptomatum conjunctorum diversitatem distinguendæ: *Vitiatur sanguinis qualitas*, & ab humoribus naturalibus, ad sanguinis constitutionem in corde concurrentibus, sed qualitate vitiosa præditis, Et à Rebus non naturalibus dictis, aliqnem ex notatis humoribus, ipsumque sanguinem vitiantibus, & ita corrumpentibus ut prava sequatur corporis Nutritio: *Humores Naturales* sanguini confundi soliti, & hactenus noti, sunt *Bilis* & Glandularum conglobatum, cæterarumque corporis partium *Lympha*, ut & *saliva*; *Succusque Pancreaticus*, una cum bile in tenui intestino juncti, atque *Liquorem* singularem lymphæ admiscendum componentes: Ipsique adeo *Spiritus animales* quovis modo sanguini redditi: quos omnes qualitate vitiosa rum affici, rum eandem sanguini communicare posse certum est: Quemadmodum vero varia Humorum vitia nonnunquam sensim ac sine sensu producuntur in corpore, ita eadem quandoque subito ac sensibiliter giguntur à Rebus non naturalibus, aliisvé venenorum nomine notandis, notabili excessu peccantibus, omniaque in corpore valide turbantibus aut corrumpentibus: Vitia ista frequentissima & manifestissima sunt *acrimonia* tum *acida*, tum *salsa muriatica*, tum aliquando *salsa lixiva*, & *viscositas* vel *fluiditas* nimia: *Memoratorum symptomatum* ratio facile patebit unicuique, cogitanti expendentique quoties sanguis undecunque tandem fuit factus vitiosus, & cacbexiam producit, toties humores nominatos omnes, cum ex sanguine ortum habeant gigni quoq; vitiosos, unde non tantum *alimentorum appetitus* uterque similiter vitiatur, sed ipsorum præterea *fermentatio*, quapropter *Anxietates* circa præcordia, *cordisque dolor pressans* sequuntur, tam ante quam post ipsorum assumptionem: Dum vero perperam fermentatorum alimentorum pars, vel massa tota per intestinum tenue propellitur, si confunduntur ipsi Succus Pancreaticus & Bilis pariter vitiosi, non tantum expectatam utilium inutiliumque partium secretionem corrumpunt, verum contingit quoque vitiosa horumeé humorum effervescentia, quin non raro halitus flatusvé multifarii, ex illa vitiosa miscella excitari, non tantum descriptam modo *Anxietatem* augent, verum ad cor delati ejusdem *Palpitationem* producunt: atque ad pulmones translatæ *Dyspnœam* efficiunt, & quaquaversum propulsi *Lassitudinem* patiunt notatam. Ex eodem humorum omnium vitio pendet *continua lentaque febris*, quatenus vitiose in dextro cordis ventriculo effervescentes, inter alia symptomata plura *Pulsum* quoq; creant solito *frequentiorem*, adeoq; præter naturalem: Cum autem propter inquietudinem corpus fragosis tectum sæpius denudant ægri, facile contingit ut per Pancreatis vasa pituita delata ibidem coaguletur obstructionemque pariat, propter quam succus stagnans *Intermittentis* febris multifaria causa existit: Illud autem fiet citius faciliusque si corpus sudore diffluat, potique cutis pateant, vel aër occurrat frigidior & asperior: *Crudæ minusque tinctæ, crassævé* prodeunt *urinæ*, propter humores dictos acriores, intimius cum sanguine concrescentes, aqueosvé abundantes, ac desideratam effervescentiam minuentes, adeo ut non sequatur requisita & nulis partium excrementitiarum, unaque cum urinis excernendarum Secretio, multoq; minus Excretio: Quemadmodum autem partes omnes tunc male nutriuntur, ita *cutis faciei* aëri & visui præ aliis omnibus exposita, noxæ suæ signa promit, per colorem pro humorum maxime pecantium varietate varium: Quoties autem Acrimonia humorum concurrit, toties illa interne *Doloribus*, aut externe *pustulis* manifestatur: Quoties redundant simul copia humores vitiosi, toties variæ *Hydropis* species tandem succedunt; sin minus tandem *contabescit* paulatim universum corpus: Quæ in specie solet ob menstrua minus commode aut tempestivé fluentia, accedere *Cachexia* illius ratio patebit Praxeos lib. 3. cap. 3. *Sylvius de le Boë Praxeos lib. 3. cap. 39.*

Tandem decumbere.] Si alibi certe in curatione observandum accurate aureum illud *Principiis obsta, sero medicina paratur, cum mala per longas invaluere moras.* Nisi enim succurratur in tempore Cachexiæ non raro ea sensim tam pertinax rebellisq; fit, ut sero tantum vel nunquam curari possit: Monendi proinde à Medicis ægri, ipsorumque parentes, quamprimum incipientis Cachexiæ signa se manifestant in colore faciei mutato, ne malum hoc, sicut est in proverbio, negligatur in herba, postquam & altas & eradicatu difficiles mox agere solet radices, quas postmodum nonnisi Herculeo labore superare licet. *Idem.*

Facie tumida, pedum intumescentia &c.] Quod ad Tumores istos œdematosos attinet, dicimus eos trifariam contingere, aut *in morbis longis*, unde ægrotos insufflatos dicimus, infirmitate caloris naturalis: & hoc tantum ex eventu fit; aut tanquam *Morbus* est, aut tanquam *Symptoma*: Symptoma, ut in hydrope, idque bifariam; aut affecto hepate primario, secundariúve, unde verus nascitur hydrops; aut per colliquationem quandam carnium, & velut putrefactionem: hinc *Hippocr.* l. de affect. aut de morbis, *ait* Hydropem, improprie dictum, fieri cum in morbis longis diu ægri impusgari manent, hinc corruptio carnis & tumores œdemosi: *Morbus* autem *Tumor* est, cum alius consequens non est, sed per se & primo actionem lædit; *Ballonius consil. 70. lib. 1.*

Latus sinistrum tumidum dextrum extenuatum] Cacopragia hepatis & tumoris autbor est & extenuationis: *Tumoris*, si in defectu sanguificationis consistat res, Extenuationis autem, si vitium in humore sit Quanquam *Hippocr.* 2. Prorbet. observat. in morbis funestissimis contingere quandam Leucophlegmatæ speciem, ob malignam qualitatem & flatulentam quod in phthisico quodam a nobis visum est, cui totum corpus moribundo intumuit ac facile disparuit. Sic & à pulmodibus, & ab hepate, & à liene extenuatio & tumor potest contingere: Quod de Liene annotavit *Hippocr. lib. de locis in Hom.* Quibus corpus extenuatur, Lien efflorescit & contra: Sed in hujusmodi tumoribus solum humorem agnoscere, non autem flatum quoque admistum, repugnat sensui: unde enim fluxus & refluxus tam subitus in hydrope, ut modo intumeant pedes, ventre detergente, aut contra, nisi comes sit flatus earum mutationum author? Sic aut inopia etir caloris naturalis, flatum discutere nequeuntis; aut dominatus caloris p. n. materiam phlegmaticam in ventum facile convertentis. *Idem ibidem.*

§. 3 Nob.

§. 3. Nob. N. Tussi correptus, hinc tumore infra cartilaginem xiphoidem: Supervenit Cachexia &c. Hepar erat grandius & colore livido: In superiore parte, versus diaphragmatis abscessus vesicis plenus: In pulmonibus adhuc major abscessus: Meatus felleus obstructus. *Vide lib. 4. tit. de Tumoribus.*

Hepar erat grandius] Hepar, si quidem colatorii, & juxta nonnullos, visceris mixtorii munus obit, raro aut nunquam atrophiæ, aut extenuationi obnoxium reperitur, quin è contra, plures ob causas & occasiones, quoad molem augeri, & diversimodis ingestis, & concretionibus infarciri ac intumescere periclitatur: Hinc sanitatis ratio haud levis in hoc consistit, ut Jecur rite conformatum, sanguinem usque libere absque tributo, seu vectigali nimio sibi arrepto trajiciat; Profecto multa huic visceri, uti & Lieni, & quidem haud prorsus immerito vitia imputantur, sed præcipue & 1. quod Succum nutritium, aliis partibus destinatum, intercipiens, proprio impertit usui: Hoc passim cernitur in pueris Rachitide affectis, & multis aliis vitam desidem & otiosam agentibus 2. Quod sanguinis depravati fæculentias, & recrementa quæque oblata in recessus suos intimos facile nimis suscipit, eaque retinendo, non modo grandescit, sed quoad ductus suos obstruitur, unde sæpenumero Icterus, Cachexia, aut hydrops; quin etiam tumores & concretiones varii generis contrahit. *Willis Pharmac. rat. p. 2. sect. 2. cap. 2.*

§. 4. Jac. Cobier post morbum acutum thoracis in Cachexiam incidit: Pulmo dextri lateris pleuræ adnatus fœde consumptus erat: Sinister aliquantulum corruptus: Cor exangue & pericardio firmiter annexum, viscera naturalia flaccida, pallida: *Lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 5. H. Pomblehumi cubare coactus, hinc Cachecticus Cacochymus &c. Pulmones erant adnati pleuræ, mediastino, pericardio: Parenchyma lobi sinistri, integra cute totum in pus resolutum. Cor flaccidius: Hepar magnum exangue, pallidum; Lien parvus, exsuccus, Renum parenchyma exangue. &c. *Tit. de Phthisi lib. 2.*

§. 6. Filia D. N. Cachexia fere consumpta obiit: Lien & Hepar scirrho laborabant: In capsula cordis humor putridus: Cor duplo majus: circa valvulas dextri ventriculi calculus extartaro. *Lib. 2. tit de Syncope.*

In capsula cordis humor putridus &c.] *Frid. Lepnerus* Introduct. in Medicinam, p. 65. primas in opere sanguificationis partes cor tenere statuit, eo quod chylus universus ad id confluat, Tendunt, *ait* vasa Lactea à peripheria mesenterii ad glandulam ejusdem majorem; Pancreas Asellii vocatam; ibidemque collecta lacteum suum latex in subjectum glandulæ receptaculum, quod in brutis membranosum, in homine vero glandulosum, teste *Bartholino* transfundunt: Id ita se habere facto experimento deprehendes: Presso namque mesenterio, chyloque versus glandulam confluente, lactei canaliculo chylum ulterius in receptaculum devehentes, tibi in conspectum venient: Atque si ulterius chyli ductum investigaveris, eundem non in Portæ truncum, vel hepar ipsum, sed per ductum thoracicum ad venam axillarem, & hinc in cordis dextrum ventriculum ferri videbis; missis simul in itinere ramulis ad venam sine pari, quæ, insito in receptaculum tubulo, sine difficultate aërem inflatum admittit, ut & omnis humor ex ea versus cor migret; certo indicio primas in opere sanguificationis partes tenere cor.

§. 7. Nob. N. discoloratio, atrophia ac malus habitus aderant: In thorace aderat serum corruptum Pulmones magni flaccidi: Hepar pallidum, cujus extrema mucida: Cystis plena bile obscura: Lien marcidus, fracidus, mesenterium semiputre. *Vide tit. de Ventris dolore.*

§. 8. Uxori N. abdomen prætumidum: reliquum corpus totum Cachecticum &c. Hepar saxo durius erat, Pancreas cum glandulis mesenterii extenuatum: Pulmones submucidi; Cor exutum pinguedine, flaccidum. Pericardium ichoroso humore refertum. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§ 9. Mercatoris filia frequenter hæmorrhagiæ obnoxia, ac proinde Cachexia fere consumpta in febrim biliosam continuam incidit &c. Post mortem aperitur: Abdomen ichore fœtido repletum: Omentum putrefactum, Lien atque Hepar scirrho laborabant, Cor duplo majus, bubulum referens, inveniuntur: Et circa valvulas dextri ventriculi Calculus ex tartaro concretus, instar minoris castaneæ compressioris &c. *Greg. Horstius l. 4. observ. 48.*

§. 10. Ego vidi Omentum Carnosum, seu potius glandulosum semipollicari crassitie, à D. Wybard ad me allatum, è virgine cachectica, 19. annos nata exsectum: Illa per tres menses ante obitum diarrhœa lenta per vices recurrente, unaque frequenti materiæ porraceæ vomitu laborabat: Pulsus languidus erat, urina pauca & incensa: abdomen circa regionem umbilicalem duriusculum & subtumidum apparebat: decubitum in latus sinistrum moleste ferebat: paulò post tussicula, spirandi difficultate, febricula cum linguæ ariditate infestabatur; medicamentis deoppilativis exhibitis levamen aliquoties sentiebat: Sed omissis remediis & morbo subinde recrudescente, viribusque sensim fractis, macie demum confecta fatis concessit: verum per dies tres ante mortem alvus adstricta, & urina per diem integram suppressa erat.

Aperto cadavere, Jecur male coloratum, & Vesicula fellea liquore nigricante & frustulis sabulosis referta deprehendebatur: Ductus quoque Hepaticus liquorem ex livido fla-

vescentem exspuebat, & plurimis aliis partibus præter naturaliter se habentibus, *Ommentum* ut supradixi, *incrassatum* & fere coriaceum cernebatur, quod omnia prope viscera sua latitudine adeo arcte complectebatur, ut intestina quasi conglutinata à se invicem ægre separari possent. *Warthon Adenographiæ cap.*12.

Apparet ex historia hac, omnia hujus puellæ viscera obstructionibus pertinacibus obnoxia fuisse, Omentum vero ipsum prope occalluisse, simulque carnibus glandulosis loco pinguedinis fuisse infarctum: Utrum vero hæc Omenti vitia cæteris symptomatibus primam dederint ansam, an potius primo mensium suppressioni adscribenda fuerint, vixdum satis constat: Illud certum est eam ante obitum febre lenta correptam fuisse, quæ tum extenuationis tum ipsius mortis proxima causa fuit. *Idem ib.*

Omentum incrassatum &c.] Difficulter humores vitiosi in Omenti venas & substantiam effusi evacuantur: Neque enim venarum illarum orificia in locum evacuationi convenientem dehiscunt, ut venæ mesaraicæ: Et si vacuari debent, necesse est ut regurgitent ad loca per quæ sunt illapsa, quod raro fit, cum expultrix hujus partis sit valde debilis: Ideoque non tolluntur humores ex Omento, nisi continuato thermarum vel acidularum potu. *Sennertus Pract. lib.* 3. *cap.*8.

§, 11. Civis N. Paulatim in Cachexiam incidit, Hepar fere totum putrefactum habuit: Vesica fellis vacua, Cholidochus præter modum laxus & apertus: Renes flavo colore tincti, parenchyma eorum lividum. *Vide tit. de Ventris dolore.*

Observatio III.

Cachexia à parvitate & duritie Lienis inducta.

Magnitudo Lienis, quamvis raro minor fiat quàm secundum naturam requiritur, unde ejus actio manifeste offendatur, potest tamen aliquando id accidere, præsertim ubi universum corpus contabescat, sed neque tunc ferè Lienis parvitas attenditur, sive quod ita exiguus à natura fuerit Lien effictus, quemadmodum olim nos Barcinonæ observavimus in Iac. Antonellio, admodum Cachectico, quem cum repente Syncope rapuisset, ejusque cadaver dissecaretur, observavimus ejus Lienem columbacei ovi magnitudinem non excedere, sed adeo esse durum ac compactum, ut fere lapidis duritiem æmularetur: cujusmodi viscus credidimus nos nimis exiguum, vel in prima corporis constitutione à natura fuisse effictum, & ex materia admodum densa & inepta ad extensionem, ac procedente tempore à calore naturali eandem materiam paulatim fuisse exsiccatam & quasi in lapideam naturam conversam. *Vidus Vidius Iunior de curat. membratim lib.* 10. *cap.*10.

Observatio IV.

Cachexia à renum calculosorum vitio producta.

Dom. de Claigni, Canonicus Parisiensis, velut Leucophlegmaticus erat, lapidosus mortuus est: An lapidosi ita fieri possunt, Ita, nam *Fernelius* cap. 12. lib. 6. Pathol. annotavit: suppressionem & regurgitationem cujusdam materiei purulentæ à renibus ad venosum genus id genus symptomatis inducere potuisse. *Ballonius Epid. & Ephem.* 2. p. 245. Revehunt venæ Emulgentes sanguinem à nutricatu renum, quem arteriæ important, residuum in cavam: Hinc proculdubio in renum ulceribus, si quando obstructo vreteris capite pus cohibeatur, ut per urinas evacuari nequeat, id sensim una cum sero per venam emulgentem in cavam redundans, sanguinem totum, habitumque corporis inquinat. *Highmorus in Anat.*

Idem asserit *Sennertus* Pract. l. 3. p. 5. sect. c. 2. observatione *ait*, dignum est, Cachexiam etiam originem habuisse ex renum ulcere in calculosis, quando purulenta materia, propter uretetum obstructionum in renes regurgitans, & sanguinem inficiens totum corporis habitum inquinavit: hinc ad Cachexiam inducendam faciunt omnia quæcunque, hepar imprimis, & habitum corporis refrigerare & humectare possunt, Et in causa sunt, ut pro sanguine probo frigidus, impurus & multis excrementis, præcipue sero abundans generetur, sive ex causæ internæ sint sive externæ.

Observatio V.

Cachexia ab Hydrope Pulmonum inducta.

Fuit Ingolstadii vir Doctus qui, quod incautior esset in victu, sensim in Cachexiam inciderat, quæ Hyposarcam in propinquo esse denuntiabat.

Cujus demortui thoracem Medici cum aperuissent illum aqua sanguinolenta omnino plenum repererunt. *Observatio Iacobi Oethæi, Præsidis Aischteitensis Medici.*

Idem

IDem à *Marc. Donato* observatum *Histor. mirab. lib.* 3. *cap.* 9. in duobus hydrope thoracis laborantibus, qui cum hinc inde se commoverent, aqua commota sonitum edebat, qualis in utre agitata excitatur: quæ in dies sensim & sensim per universum corpus disseminata est, ita ut primo abdomen & facies, mox coxæ & crura in magnam molem excreverint.

Observatio VI.

Cachecticorum mesenterium vitiatum ut plurimum deprehenditur. 1. *Materia purulenta inter duas ejus tunicas collecta reperta.*

§. 1. IN illis qui cachexia, hydrope &c. obierunt, mesenteria ut primum friabilia maleque cohærentia deprehendimus, ita ut levissimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Warthon Adenogr. cap.* 11.

QUia, ex quorundam sententia, quasi corporis sentina est, ad quam tota hujus colluvies confluit: Unde *Fernelius* se choleræ melancholiæ diarrhœæ, dysenteriæ, *Cachexiæ* &c. causas ut plurimum in hisce sedibus invenisse scribit: Revera partes hæ erroribus maxime obnoxiæ sunt, & insalubris diætæ, frequentisque intemperantiæ pœnas luunt: Quin & à numerosis arteriis venisque, per tunicas earum distributis, frequenter male mulctantur: Præsertim cum hepar quoquo modo obstructũ, aut aliter male se habens, non satis expedire sanguinem per venam Portæ affluentem transmittit in Cavam, unde fit ut in venas mesaraicas regurgitet, easque facile reddat varicosas, aut etiam intra tunicas mesenterii sanguine effuso abscessus occasionem ministret &c. *Idem.*

§. 2. Quidam intemperantissimus in affectionem hypochondriacæ non dissimilem incidit; tandem redditus est cacochymus & Cachecticus: In eo inventa collectio materiæ purulentæ ac fœtidæ inter duas mesenterii tunicas, & Hepar sua putredine infecerat. *Vide lib.* 1. *tit. de Melancholia.*

Observatio VII.

In Cachectico vitium Pancreatis deprehensum, Hepatis, Lienis, Vasorum mesaraïcorum obstructio, Pericardii, Pulmonum læsio.

PUellus Cachexia totius corporis correptus est, In defuncto nullum Pancreatis supererat vestigium: Mesaraïcæ venæ glutinosa materia refertæ: Lien monstrose tribus appendicibus instructus, niger, durus, Reni sinistro annatus: Hepar cocto similis: In eo & Liene foveæ aqua plenæ: Pericardium aqua fœtida refertum, Pulmones ex parte una purulenti. *Vide tit. de Ventris tumore.*

* NUllum pancreatis supererat vestigium) An ea illius dignitas quam statuit *Sylvius de le Boe* DD. *Ioh. Conradus Brunnerus*, referente *Wepfero* Tract. de cicuta aquat: p. 202. §. 3. cani mediocris magnitudinis vulnus in dextro epigastrio oblongum, in cavum abdominis penetrans inflixit, duodenum cum pancreate & portione omenti extra vulnus protraxit, filum sericeum cum acu prope insertionem ductus pancreatici traduxit, fortiter constrinxit, ac trans vinculum pancreatis ductum penitus cum ejus & omenti portione abscidit, vulnus consuit, quod citra traumatica covaluit, cane frequenti linctu præcipuam opem præstante: canis paucis diebus elapsis edit, cucurrit, sanissimi instar se habuit atque à die 1. Novembris 1677. ad Janu. diem 2. 1678. sospes & incolumis vixit, nec in illo vel minimum vitium in actionibus naturalibus, vitalibus, animalibus animadversum fuit, Idem ne experimenti certitudo periret deducto Pancreate abscisso, novaculæ expositus est, atque compertum ne vel minimum guttulam succi pancreatici post abscissionem in cavum intestinorum stillasse. Inferiorem ductum vacuum fuisse, superiorem multum succi adhuc continnisse, saporis non acidi sed subsalsi, qualis sero sanguinis inest.

Foveæ aqua plenæ &c.) Ab affectu vasorum serosorum, ex sententia *Olai Rudbeckii*: Vasis hisce serosis affectis, *ut cap.* 9. *Exercit. de Ductibus hepaticis aquosis*; p. n. humor aqueus in thoracem, abdomen & viscera affundi potest, aut Vesiculas elevare propter horum vasorum vel subsidentiam, compressionem, obstructionem ab humore crasso, calculo, vermibus, pure factam; vel per anastomosin, diæresin, diapedesin. Consentit *Clar. Charleton Exercit. Pathol.* 9. §. 16. Quando, *ait*, vel à succo Nutritio, cui vehiculi vicem præstat, in glandulis eo ad destinatis non rite separatur; vel etsi separatus, sanguini tamen non refunditur; tum in artubus & habitu corporis, quasi aggeribus factis redundans, Anasarcam serosamve Cachexiam necessario inducit: Quum autem obstructis Lymphæ ductibus, alicubi tantam in molem fuerit congestus, ut tenuissimas earum tunicas violentius distendendo forte disrumpat, in partes vicinas quasi ex olla guttatim stillans inundabit &c. Quod si Lymphæ ductuum membranulæ tenaciores fuerint, ita ut distensionem insignem absque dilaceratione ferant, tunc in vesiculas quasdam aqua turgidulas attolluntur: Ex autem inter binas vasorum Lymphaticorum valvulas efformantur.

Observatio VIII.

Cachectici cadaver exhibuit Lienem male constitutum, & Glandulas magnas comprimentes verum Portæ ejusque ramos, cum Pulmonum læsione.

MIchaeli Fedler annorum 23. post quartanam xvj. mensium, aliquot diebus ante mortem, à corrupto viscerum tono pedes & crura tumescere cœperunt: Lien illi præter

solitum triplo major erat, flaccidus & sanguine nigro ultra quam ducet infuscatus. Circa autem ejus arterias, earumque ramos ad ventriculum, & ad Portæ venam tendentes, glandulæ erant multæ, quæ comprimendo ductus angustabant, & omnium medicamentorum vires illudebant: Ejusmodi quoque aliquę glandulæ erat circa felleæ vesicæ, ductum ad intestina tendentem: Aderat & vitium in pulmonibus &c. *Vide histor. lib. 4. tit. de Febribus.*

Observatio IX.

Cachexia à Tumore scirrhoso, suppurato, orto ab inferiore parte Pancreatis, Hepate, Liene, Pulmonibus, Renibus &c. vitiatis.

AMedeus Feaber lignarius. 40 annos natus, biennio variis per intervalla morbis, Dolore capitis, ictero; viscerum obstructionibus, imo etiam Cachexia, postremum etiam dolore Ischiadico laboravit, tandemque aucta febri cum paraphrenitide extinctus est.

In cadavere hæc fuere observatione digna. 1. Omentum inflatum & corruptum. 2. Intestinum *Colon* præter consuetudinem *arctum circa Ilia sinistra*. 3. Inter collum vesicæ & intestinum rectum, tuberculum scirrhosum, unde sæpe dysuria & ischuria. 4. Sub musculo psoa sinistro, cui Ren incumbit, quique in cruris interiorem partem fertur, ingens atheroma, ultra duas libras puris crassioris continens: ibidemque tres aut quatuor lumborum vertebræ, ita carie affectæ ut earum frustula coram adstantibus extraxerim digitis & attriverim. 5. Intestina vermibus scatentia. 6. *Tumor scirrhosus*, suppuratus, & instar steatomatis, magnitudine duorum pugnorum, ortus ab inferiore parte pancreatis, intestinum duodenum circumdederat, sic ut peritonæo tectus alterum quasi ventriculum mentiretur, Materia per ramos venæ portæ in ipsum pancreas desinentes, affluebat. 7. In Hepate scirrhoso apostemata exigua multa. 8. Lien totus corruptus multos continebat calculos. 9. Pulmo inflammatus multis refertus glandulis. 10. In superficie sterni, ad clavicularum conjunctionem, atheroma ovi magnitudine: 11. Apostema sub alâ dextrâ, inter pleuram & costas, maximi pugni magnitudine, & graveolens, cujus purulenta materia, 4. 5. & 6. costam exederat: atque adeo non modo divulsæ erant costæ à vertebris, sed & summa parte, qua vertebris junguntur, usque adeo carie corruptæ ut facile eximi digitisque friari possent. 12. In cranio dura mater inflammata. 13. Inter meningas & cerebrum ichor multus. 14. Plexus choroides inflammatus: 15. Circa cerebri basin & cerebellum semilibra sanguinis & amplius è jugularibus internis affluxerat. *Fabricius Hildanus cent. 1 Observatione 71.*

COlon-*arctum circa Ilia sinistra*) Intestini coli angustiam naturalem in sinistra parte D. G. *Bauhinus* annotavit: h j. s causa dolores colici in ea parte plurimum & oriuntur & exacerbantur: quippe angustia illa facile obstruitur ab excrementis, quæ in colo propter copiam filamentis obliquis (ut D. *Rondeletius* diligenter annotavit) diu retinentur, ideoque indurescunt. *Idem ibidem.*

Tumor scirrhosus &c.) Credibile est retentis nervorum excrementis materiam per ramos arteriæ cœliacæ, in ipsum pancreas desinentes affluxisse: Vemis vero non eandem satis expedire reducentibus, tumorem illum ingentem consequutum esse. *Wartbon Adenographia cap. 12.*

Observatio X.

Cachexia à sero per totum diffuso, ob Glandulas Pancreatis & Mesenterii induratas, Iecur pallidius, & corporibus pituitosis in cordis ventriculis &c.

IAcob Spoerlin septuagenarius, Vietor, in laboribus assiduus, ante plures annos ad carceres perpetuos condemnatus fuit, in quibus ultra 12. annos vixit, tandem libertati restitutus in Nosodochium receptus totus cachecticus erat, facies & labia pallebant, pedes œdemate tumebant, omnes artus languebant.

Aperto mortui cadavere, Pancreas & Mesenterii glandulæ duriusculæ, sed non tumidiores erant; Ductus pancreatis vacuus: Hepar fuit legitimæ magnitudinis, debito mollius, pallidum & tantum non cruoris expers, In cerebro plurimum serum, In cordis ventriculis corpora pituitosa parva. *Vide historiam lib 2. tit. de Paralysi.*

SErum ceu vehiculum necessario sanguini, etiam in sanissimis permiscetur, cui accedit lympha ab Exc. D. Th. *Bartholino* primum detecta, ex artubus membranosis reflua, quam vasa ipsi peculiariter concessa non solum in receptaculum chyli, sed etiam in venas axillares, & forte in alias quoque exonerant: Vidi enim in brutis lymphatica vasa ab uteri cornibus, tenuibus exordiis in ductus insignes excrescentia, liquorum suum in venas majores hypogastricas, per ligamentum uteri membranosum diffusas aliquot in locis facile deposuisse, quem frustra digitis versus cornua repellere conabar, ob ortis nodulis ob valvulas liquoris regressum remorantes: A liquore aqueo irrorari superficiem ossium, membranarum, ligamentorum, cartilaginum, etiam intestinorum musculorum in animalibus recenter mactatis manifeste

nifeſte videtur, imo ſemper ventres omnes madidi experiuntur, idque non ſine providentia naturæ, niſi enim partium harum ſuperficies udæ aliquantulum forent, ad actiones & uſus deſtinatos ineptæ forent: Serum & Lympha copia & qualitatibus peccantis gravisſimorum morborum cauſæ fiunt: Apud *Spoerlinum* ſerum & lympha redundarunt, non quod potulenta largius ingurgitaſſet, nam temperanter vixit: Neque etiam Renum culpa, quos, quidam in ſeroſa colluvie nimium & ſæpe ſatis temere culpantur, etiam tunc quando ægri copiose mingunt, neſcio quam ſalſuginoſi emulſionem impeditam cauſantes, quamvis urina ſalſuginem ſpiret, atque ſeri percolatio ſolo appulſu citra attractionem fiat, ob peculiarem partis conformationem, qua ſanguis retinetur, otioſum vero excruditur; Renes apud *Spoerlinum* ideo innoxios fuiſſe credo, quia optime conformati & molles undiquaque erant, unica caruncula papillari excepta, cui lapilli fragmentum inhæſerat, quod ob molem exiguam, cæteris ſalvis, non magnopere ſeri excretionem impedire valuit: Accumulationi ſeri primam anſam carcerem dediſſe arbitror, conſueverat enim à puero calorem exercitiis validioribus excitare, quo lympha & ſerum attenuabantur; atque ad feliciorem excretionem parabantur: Poſtquam otio obtorpuit, Lympha ſegnior facta intra glandulas per plures annos ſtagnavit, ac primum Cachexiam peperit, & quamvis poſtea libertate donatus ad ſolitos labores rediret, multumque ſeroſi feliciter expelleretur, nihilominus tamen in glandulis vitioſa diſpoſitio, renuibus particulis propulſis, craſſis alte porulis infixis, permanſit, quæ, cum malum aonoſum & inveteratum eſſet, invaleſcente ſenio inemendabilis perſtitit, & progreſſu temporis factum ut glandulæ conglomeratæ, quales ſunt ſubcutaneæ, pancreaticæ aliæve, per ductus ſuos parum vel nihil excernerent, & proinde ſerum cumularetur, vel ſerum in ventres effuſum non reſorberent, ut intra illos neceſſario redondaret, nam manifeſtè in imo ventre pancreatis & meſenterii glandulæ duriores, & ductus Pancreaticus liquore vacui erant: In cerebro quoque glandolæ plexus chroidei veluti cœnoſæ & duræ fuerunt: præter aquam quæ in medio & ſupremo ventre fluctuabat, in imo ventre quoque redundabat. *I. Iac. Wepferus Exercit. de Apopl. p.382.*

In cordis ventriculis corpora pituitoſa &c.] Corpora pituitoſa in ventriculis cordis reperta, non erant mucus demum poſt obitum concretus, qualis in ſuperficie ſanguinis v. s. emiſſi apud Cachecticos & febricitantes, poſtquam refriguit, alias videtur, qui ſæpe craſſus & fere membranæ inſtar tenaciſſimus eſt; non enim ſanguinis ſuperficiem corpora hæc operiebant, inſuper radicibus ſuis firmiter ventriculorum anfractibus connata & immerſa erant; Generata fuerunt propter cordis debilitatem, ob quam fibris ſe non arcte conſtringentibus, nec omnem ſanguinem exprimentibus, quod alias corde robuſto & ſano exacte fiet: Debilitas cordis defectui ſpirituum vitalium & animalium deferenda erit, nam à febri lenta plurimum ſanguinis & ſpirituum conſomptum, ob inappetentiam deficiens non reſtauratum, nec cerebro ſufficiens materia ſpirituum ſuppeditata fuit: Non memini unquam *Spoerlinum* de cordis palpitatione conqueſtum fuiſſe, quam tamen corpora pituitoſa excitare ſolent, qui à longo tempore decubuit, & ob quietem ſanguis placidius cor tranſiit. *Idem ibidem. p.390.*

Glandulæ duriuſculæ &c.] Materiam aquæ præbuit abunde ſeroſa colluvies maſſæ ſanguineæ: Cumulabatur proculdubio ob glandulas induratas aquoſum non amplius reſorbentes: Vix enim pancreatis, meſenterii, plexuſque choroidei glandulis duriuſculis, pericardii glandulæ ab hoc vitio immunes eſſe poterunt, ob quod in pericardio plurimum aquæ ſtagnavit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XI.

In Cachecticæ mulieris veſicula fellea, aquoſus humor ſero lacti per ſimilis, copioſus repertus eſt.

ERat apud nos mulier Cachectica, in cujus veſica fellea deprehendimus humorem ſeroſum pallidumque minime amareſcentem, ſed inſipidum potius dulcique proximum. *Gliſſons Anat. Hepatis cap. 39.*

CRedibile ſane eſt calorem vitalem in ea pauperiorem fuiſſe quam ut aduſtionem efficeret: adeoque excrementum illud citra amaritudinem expurgatum eſſe: Utcunque iudicio eſt ſerum neceſſario ad humoris fellei ſtructuram conferre, ac vaſa fellea nonnunquam alium humorem, imo & ſanguinem, ſi forte obvenerit, præter bilem in inteſtina deferre. *Idem.*

Dulci proximum] *Galenus VViervs*, referente *Hildano* centur. 1. obſervat. 60. narrat ſe inveniſſe vermes in cyſti fellea: Si ſemper amarum humorem intra ſe contineret, quomodo hoſpitium vermibus præbere potuiſſet, quandoque felle nihil amarius, cum & hominibus, & brutis, ipſis etiam plantis, teſte *Galeno*, amara omnia adverſiſſima ſint, & ad nutritionem inepta.

OBSERVATIO XII.

Cachexia laborantis thorax aqua plenus repertus.

VIr annos 42. ab ineunte ætate parum firmæ valetudinis, decolor, capitis in pulmonem defluxionibus, ſed iis nec ſalſis ſed acribus, vehementer obnoxius, quum ad nativam corporis imbecillitatem accederet ratio victus negligentior & vita ſedentaria, ſtudiis occupata, menſe Septembri anni 1560. primum *in cachexiam cum œdemate pedum & difficili reſpiratione* incidit: urinæ, quas prætenus, pallidas, & copioſiſſimas prius reddere ſolitus erat, paulatim imminutæ ſunt: Difficultas ſpiritus, cum ſenſu ponderis, utrinque ad latera thoracis, ſupra coſtas ſpurias, ſie paulatim (præcipue ſi altior duceretur anhelitus) augeſcebat, & ſub finem Decembris jam decumbere neque ſupinus neque in latera poſſet: Si in lecto ſe converteret, humoris aliquid in thorace fluctuare percipiebatur:

tur: ac propius admota aure, rei cujuspiam leviter bullientis seu stridor aliquis obaudiebatur, qui nec ægrum ipsum latebat; eo plane modo ut Hippocr. de Hydrope Pulmonis prodidit. Itaque dies & noctes tantum non residere surrecto thorace cogebatur: Tum sensim venter quoque in tumorem assurgebat, & tussis aspera, eaque sine stercore, & prorsus sicca, sive tenuantia sive inspissantia remedia tentarentur, infestabat: Porro ad quemvis corporis motum mire anhelitus crescebat angustia, ut æger protinus suffocari atque animo linqui videretur: Sub his pulsus, præsertim vesperi, lentam quandam febriculam, Tum urinæ sedimen pulvereum albicans ostendebant: neque appetentia cibi omnino dejecta erat, neque sitis magna: A medicamentis purgantibus plus visus est lædi quam juvari; Sectionem thoracis, in qua spes aliqua collocanda erat, magis fere quam mortem ipsam formidabat: Mense Martio, postremis aliquot morbi diebus, cœpit cruenta quædam extussire.

Cæterum inciso corpore, nullum in pulmonibus ulcus deprehensum est: thorax vero universus *aqua cruenta*, quam quis haud inepte loturæ carnium assimilasset, repletus fuit: venter inferior (ut asciticis solet) aqua flavescente suffundebatur: In dextro pulmone tres cernebantur lobi teretes, fastigiati, crassitie & longitudine digitum superantes: Hepar albicabat & duriusculum erat; reliqua viscera nihil ad oculum vitii ostendebant. *Schenckius ex Menxelii observationibus.*

I*N cachexiam cum œdemate pedum & difficili respiratione incidit*] Asthma aliquando induci à refluxu seri ex visceribus imi ventris in thoracem ostensum *titulo de Dyspnœa.*

Aqua cruenta] ἀπέλπωλυσις ἐξερυθρὴ, læsæ sanguificatricis facultatis opus: At hic verisimilius est aquam talem colorem nactam esse à sanguine per διάιρεσιν vel διάβρωσιν effuso, & illi commisto, cum cruenta quædam ante obitum æger extussiverit. Alias si à vitio αἱματώσεως eam tincturam habuisset, eandem & in abdomine induisset, quæ flavescens deprehensa est.

Observatio XIII.

Anatome Cachectici pituitosi, in cujus Pericardio humor turbulentus, ad libras duas repertus.

ANno 1651. in cadavere Angli cujusdam, pravis alimentis diu nutriti, atque in Cachexiam pituitosam delapsi, & sic tandem mortui, liquoris turbulenti, aquei coloris, ad minimum duas libras, in distento plurimumque laxato pericardio contentas, spectatoribus ostendimus.

A*Quei coloris*] In morbosis corporibus huius humoris colorem magis aqueum, interdum urinæ, interdum aquæ turbulentæ omnino similem, copiam quoque multo majorem invenimus.

Ad minimum libras duas) In nosocomio nostro multa occurrerunt subjecta, in quibus istius liquoris semilibra, imo varia in quibus libra integra à me reperta: Hinc autem semper comperi pauciorem magisque rubicundum esse in hominibus calidi temperamenti, in quibus vapores è corde exhalantes sunt tenues, paucique in pericardio condensantur, & qui condensantur, illi à valido cordis calore citius attenuantur, ac per pericardii poros facilius exhalent: Contra vero eundem copiosiorem, magisque aquosam ac pallantem, semper observavi in naturis frigidioribus, in quibus à pravo victu, morbosa constitutione, aliisve causis calor debilis evaserat, unde crassiores è cordis substantia propulsi vapores, in pericardio majore copia condensati ac collecti, & defectu sufficientis caloris minus discussi fuerant: Hinc etiam scribit *Vesalius* eum in mulieribus copiosiorem esse quam viris; *Riolanus* in senibus uberiorem observavit quam in juvenibus.

Tandem mortui) Hic liquor extrinsecus cor humectans & lubricum faciens, illius motum reddit faciliorem, nimiámque siccitatem prohibet: ejus vero diuturnior defectus, siccitatem & tabem non semel induxit; Deficit autem per pericardii vulnus, exulcerationem aliámve continui solutionem, cordis ille sudor in eo condensatus effluit, nec in eo detinetur, Observatum tamen à Practicis, eum per vulnus pericardii elapsum, postea occluso vulnere fuisse regeneratum, & ægros sanitati restitutos, Vide *Galenum*, *Cardanum*, *Benivenium*, *Salium*, &c. *De Diemerbroeck Anat. lib. 2. cap. 5.*

Observatio XIV.

Varia in Anasarca & Cachexia affectorum corporibus reperta, Abscessus in corde 1. *Corpora fibrosa in majoribus vasis.* 2. *Abscessus steatomatici.* 3. *Vasa emulgentia muco obsita.* 4.

§. 1. PLerumque in lentis morbis ad Cachexiam vergentibus, Cordis solet esse abscessus aliquis. *Th. Bartholinus observ. 97. cent. 3.*

§. 2. Corpora sive pituitosa, sive fibrosa sæpius in cadaveribus Cachecticorum, diúque & frequenter ex morbis decubuorum inveni. Basileæ anno 1644. cum Clar. D. D. *Felice Plattero*, fœminam ascite & Anasarca diu ægrotantem, tandémque fatis concedentem aperui. Invenimus cordis sinistrum ventriculum, & aortam arteriam, in quibus corpora hæc contenta erant, tantum non duplo fuisse majores naturalibus. *Ioh. Iac. Wepferus Exercit. de Apoplexia p. 196. & 200.*

De his corporibus juxta Clar. *Viri* mentem actum lib. I. tit. de Apoplexia, Observat. 36. in Scholiis. Enormis autem illa dilatatio aortæ & ventriculi sinistri cordis, causa est, ut licet æqualiter per arterias, imprimis majores, hæc corpora dispergantur, non æque tamen damnosa sint, nam quosdam diutius cum iis vixisse observatum est.

§. 3. Memini me in bovillo adipe offendisse sæpe abscessum cum cysti, glandis minoris magnitudine, in quo substantia quædam sebacea, vel caruncula quædam pallida, quasi testium caro corrupta: Per eam lapilli plurimi sparsim conjecti; In medio autem istorum amplior, mox gracilescens, findebatur in surculos, quorum vacuitatem complebat dicta caruncula. Simile porro virium in hominibus alias vidimus ex Cachexiæ mortuis. *Severinus Zootomiæ Democr. parte 2. cap. 15.*

§. 4. In omni Anasarca, ab excrementorum copia nata, deprehensum semper fuisse in venis emulgentibus, ad renes usque, mucum, seu pituitam vitream Anatomicis observationibus nixus asseruit Vir fide dignus, Poliater Heilbrunnensis, Dominus Schvvartzius amicus p. m. desideratissimus. *Ex communicatione Excell. & Nobil. Dn. Stoffelii.*

Observatio XV.

Anasarca ab abscessu Iecoris genita, & Liene maximo lapidibus referto.

Juvenis Anasarca diu cum laborasset, subito incidit in Ictericiam, deinde in hæmorrhagiam narium, post in subitam mortem. In hujus cadavere apparuit Hepar subalbidum, cum magno abscessu in parenchymate, Lien supra modum maximus, lapidibus albissimis plenus. *Nic. Fontanus Respons. & curat. pag. 90.*

Observatio XVI.

Leucophlegmatia producta ab exiguo Liene, Iecore utcunque morbido, Vasorum quæ ad portam feruntur parvitate; Calculis in vesicula fellis, Renibus male constitutis, &c. Pulmonibus pleuræ adnatis, Humore viscido in corde, Aqua in thorace.

Sexagenarius qui mendicando vitam sustentaverat, postea valetudinarius in Nosocomium delatus est, ubi per tres septimanas commoratus obiit. Ante sex circiter menses ex victu pravo in Leucophlegmatiam inciderat, quæ paulatim in hydropem Asciten & hydrocelen Scroti insignem degeneraverat? aderat insignis pedum tumor, appetitus dejectus cum perpetuo alvi profluuio, ex dejecto viscerum tono.

Cadavere aperto, hæc p. n. erant præcipua. In abdomine aqua reperta mediocri copia, multum enim natura aut per secessum aut per diadosin exoneraverat: *Hepar à naturali statu non multum aberat*, nisi quod paulo pallidius: Sed *Lien tam exiguus* ut dimidiam magnitudinem, quæ reni naturali est, vix haberet; similiter flaccidus valde & pallidus erat. Ipsiúsque vasa, quæ ad Portæ truncum & ventriculi fundum feruntur, vix præ tenuitate conspicua: In folliculo fellis, (qui tamen mediocrem bilis quantitatem tenebat) tres erant calculi miræ constitutionis, unusquisque enim eorum mori fere figuram repræsentabat, nisi quod altius incisi erant, & partes ita sibi cohærebant ut uvæ rariores in uno racemo, cæterum leves, nigræ & friabiles, carbonis tenerioris instar. Renes à naturali magnitudine & situ ut non aberant, sic colore multum à naturali recesserant, nam lactis fere instar albicabant: In thoracis cavitate sinistra aquæ nonnihil inventum, quæ & in pericardio debito plus abundabat. Dextri autem lateris Pulmo passim partibus continentibus erat adnatus, totúsque fœdo ichore scatebat, cujus vitia etiam in sinistro apparebant, Cordis autem cavitas, ut & magna ejus vasa, *humore viscido, albo* & tenacissimo infarcta erant, adeo ut credibile talem & sanguinem in ipso fuisse. *Θ. Heurnius observ. xix.*

Hepar à naturali statu, &c.] Anasarcæ causa vulgo refertur in Hepatis & venarum refrigerationem, ob quam Sanguis pituitosus & crudus gignitur: Clar. *Willis* causam efficientem constituit Sanguinis vitium, cui αἱματώσεως officium juxta cum aliis assignat, non Hepati, Lieni, Cordi, atque hujus morbi hanc pathologiam reddit. Anasarca, *inquit*, totius corporis potius quam imi ventris affectus (etsi ad hydropis species referatur) sic describi potest quod sit *Totius corporis exterioris, aut quarundam ejus partium, tumor albus, mollis, tactui cedens, & foveam à compressione relinquens, ab humore aquoso extravasato, atque tum intra musculorum interstitia, tum intra carnium, cutis, imo glandularum & membranarum poros aggesto procedens.* Differt ab Ascite quoad formam externam & apparentiam, minime tamen quoad materiam morbificam, quæ in utroque affectu eadem: quatenus intra cavitates majores aggeritur, morbi appellationem diversam sortitur. Humor aquosus Anasarcam constituens, omnino aut magna ex parte à Sanguine procedit: iste nimirum hæmatoseos defectu & vitio intra massam sanguineam jugi productus, ex arteriarum finibus in majori copia profunditur, quam ut per venas & lymphæ ductus excipi & reduci, ac per renes & poros cutis aliáque serosi laticis emissaria amandari queat. Ex his sequitur morbi hujus causam *materia-*

lem esse humorem aquosam, & *Efficientem* esse Sanguinem, qui scil. equas progignit inque locis affectis deponit. Utriusque istorum rationes, atque fiendi & efficiendi modos perpendemus. Et 2. de Anasarcæ causa Efficiente dicemus, 1. Sanguinis diathesis, seu potius fœtura hydropica, in his duobus consistit, scil. primo quod ob hæmatoseos defectum aut vitium, succum nutritium massæ suæ jugiter infusum non recte assimilat, sed in humorem aqueum degenerate finit: dein 2. quod propter mixtionem ejus nimis laxam, humorem istum ita degenerem, intra compagem suam haud tam diu retinet donec per emunctoria aut emissaria idonea ablegari possit, quin ubique juxta arteriarum fines eum in vasorum intercapedines exit, ibidémque relinquit: Utraque hæc sanguinis vitia paulo amplius perpendemus. Primo quoad prius, Sanguinem ipsum, & non cor aut hepar sanguificare, nuper ex quo partium istarum munia plane intelliguntur, fere apud omnes in confesso est: attamen quo ritu sanguis chylum sibi infusum assimilet, inque sanguinem recentem, in usus plures ac diversimodos impendendum convertit, non ita facile patet. Quod autem nonnulli asserunt, hoc tantum exacta particularum comminutione & commixtione fieri, proindéque utriusque generis particulas simul confusas, intra angustiores hepatis & pulmonum ductus, velut cum pistillis subigi & pinsitari autumant, nobis certe minus verisimile videtur: quia è contra putem viscera hæc secretionum potius quam mistionis organa constitui: Hæmatoseos vero rationem omnino in hoc consistere, quod sanguinis veteris particulæ activæ, nempe salinæ & sulphureæ; cum spirituosis in vigore positæ illico in symbolas chymi infusi particulas, in statu adhuc inferiori existentes agunt, easque exsuscitant adeo fermentant, ut exinde statim hæ crassiorum involucris extricatæ, inque parem cum prioribus exaltationis aut perfectionis gradum evehantur, ipsisque demum associatæ, ac insimul homogeneæ & similes factæ, eandem sanguinis naturam induant, particulis interim crassioribus & heterogeneis, à quibus exuuntur & emergunt illuc alio ablegatis: Enim vero sanguificatio, quemadmodum musti in vinum aut cerevisiam mutatio, omnino fermentatione peragitur, verum discriminis ratio est, quod vinum doliolo inclusum usque in eadem massa integre permanens, quoad totam ejus compagem lente fermentatur, & nonnisi longo tempore perficitur: sanguis autem in perpetuo fluxu, & partium quarundam impendio, aliás rumque reparatione constitutus, per partes usque recentes fermentatur, & de novo generatur. Profecto sanguis verus erga chymum recentem, fere idem præstat ac fermentum è cerevisiæ veteris flore, aut fæce, cerevisiæ nonnullæ adjectus, attamen modo quasi inverso, quia massa sanguinis ingens prius fermentata, chymi portiones exiguas continue infusas subito fermentat alteràtque: in cerevisia vero liquor fermentans in quantitate perexigua, & alterius massæ ingenti fermentandæ imponitur, quam nonnisi longo tempore ad maturitatem perducit: Post sanguinis rudimenta, ita per fermentationem jacta, complementum ejus & perfecta in sanguinem Assimilatio, per Accensionem acquiritur (quem revera accendi ἀποδεικτικῶς ostendi.) Dum itaque tota sanguinis massa, ex cruore & chylo simul confectis constans, inter circulandum fermentatur; eadem insuper in portiones minutissimas divisa, per totus pulmones explicatur, ut ab aëre nitroso inspirato, secundum omnes suas partes successive accendatur, ita námque & flamma vitalis perennatur, porro & sanguinis particulæ omnes, velut ignem passæ, defæcatiores, ac inter se magis congruæ evadunt: quin etiam inter efflagrandum adeo dispo untur, ut dum aliæ in spirituum, succi nervei, & partium solidarum nutrimenta abeunt; aliæque minus utiles in viscerum fermenta, aut recrementa secedunt, aliæ interim fixiores in massa sanguinea diutius permanent, ejúsque compagem sustentant, & nutritium fermentando sanguinem usque novum generant, donec ipsæ demum effœtæ amandantur, & aliis dein adultis locum cedunt.

Ostenso ad hunc modum, quo ritu Hæmatosis per sanguinis tum fermentationem, tum accensionem, perfici debeat, facile erit concipere in quibus vitium ejus, diathesin hydropicam producens, consistit: videl. hæc oriri solet, si quando alterutra, aut simul utraque ex his conditio, ad sanguificationem requisita, aut deficiat aut pervertatur. Primo igitur hoc crebrius & potius contingit, quia sanguis in crasi sua depravatus, succum nutritium sibimet infusum non rite fermentat, ut in sanguinem laudabilem mutetur: Si quando enim in massa sanguinea, sale ac sulphure cum spiritu depressis, particulæ aquosæ cum terrestribus præpollent, uti functiones omnes tum vitales tum animales exinde languent & vacillant, ita imprimis ipsa hæmatosis deficit ac pervertitur. Etenim chyli succus sanguini commixtus, eum ab hujus particulis dissolvi ac fermentari nequit (liquorum aliorum ritu, quoties simul mixta ζυμώσεις carent) in humorem aqueum forte acidum, aut pendulum, aut alias vitiosum abit, qui postea in dies coacervatus, & demum ad plenitudinem assurgens, sanguinem aggravat, ejúsque calorem fere tantum non obruit, proinde ut necesse sit eum quoquomodo, & qua data via protinus amandari, deinde vero quia secretionum officinæ (spirituum animalium penu propter diminutum influxus sanguinei ributum languente) in functionibus suis deficiunt, serum exuberans ex arteriolarum osculis ubique in poros & vacuitates proximas, sive minores, sive majores deponitur, à cujus aggestione magna & diuturna, postquam pori omnes implentur, oritur ste totius corporis externi, aut quorundam ejus membrorum, habitus velut paludosus *Anasarca* dictus.

Secundo, nec tantum fermentationis, verum & Accensionis sanguineæ defectus aut vitium, massæ interdum ejus diathesin hydropicam inducit, quod plane cernitur in quantum nonnulli, loca palustria aut maritima incolentes, sine ulla præterea causa aut occasione, nisi quod auram crassiorem halitibus incongruis, à quibus nitrum abigitur aut obscuratur, præditam hauriunt, in hydropem incidunt: propterea námque sanguis, siquidem intra præcordia rite accendi, & efflagrando perfici nequit, degener factus, & quoad crasin vitiatus, chyli succum non rite dissolvit ac assimilat, sed in laticem aquosum perverti finit: Quanquam autem sanguis etiam hac ratione primo depravatus subinde vim suam fermentativam amittit, ac ideo potius & immediatus hydropem accersit, attamen primum ejus vitium, ab aëre insalubri inspirato, & sanguinem non rite accendente ortum habuisse, inde constat, quia tales hydropici habitationem suam in loca aprica & montana transferentes, absque alia medecina convalescunt.

Hæc de Anarcæ causis proximis, ipsique morbo conjunctis, quæ nimirum sunt massæ sanguineæ, potissimum quoad fermationem, & aliquatenus quoad fermentationem, & aliquatenus quoad accensionem ejus, depravatio, aut defectus, quæ posterior vix effectiva esse solet, nisi quod priorem superinducit. Quod vero spectat ad morbi hujus causas remotiores & procatarcticas, à quibus nempe affectio ejus ἀζυμώδης (ut nihil amplius dicam de accensionis ejus defectu aut depravatione) oritur, dien has adeo multiplices & diversimodas existere, ut vix possibile exi-

existimem eas omnes particulatim recensere; plurimæ tamen, aut saltem præcipuæ, ad tria hæc capita reduci possunt: Nempe quandoquidem dyscrasia sanguinis ὑδατώδης exoritur, quatenus principia ejus activa, videl. sal, spiritus & sulphur vim, sive virtutem suam ἀζυμώδης h. e. sanguificam minime exerunt, dico hoc fieri, vel 1. quoniam particulæ istæ propter magna impendia nimis absumuntur: vel 2. quia per refectiones idoneas & proportionatas non satis reparantur; vel 3. quoniam à particulis aliis hebetioribus, aut heterogeneis, in massa sanguinea nimium aggestis, obruuntur aut obscurantur: Cujusque horum rationes & fiendi modos paululum expendamus, Primo, prius horum evidentissime cernitur in crebris aut immodicis hæmorrhagiis, & quibus sæpissime, plusquam ab alio quovis accidente aut occasione, plerique homines, quantumvis robusti, & constitutionis prius firmæ, illico ad hydropem inclinantur: Cujus ratio est, quod sanguinis, particulis ejus nobilioribus in copia ingenti profusis depauperatur adeo, ut postea succum chyli allatum, nec rite fermentare nec accendere possit: Porro idem interdum effectus, tardioti licet passu, à febribus, aliisque diuturnis ægritudinibus, vel languoribus, succedit, quatenus nempe sanguis longa depressione laborans, extenuatur adeo & dispoliatur demum ut aquosus & ἀζυμώδης evadat. Secundo sanguis nonnunquam ab indole genuina desciscens, in hydropicam vergit, quia propter alimentum, aut debitu tenuius ei suppeditatum, particulæ activæ & sanguificæ intra massam ejus non satis reparantur: ita namque advertere est quosdam vino & potui lautiori assuetos, postea ad aquæ aut cerevisiæ tenuioris potum, & edulia tantum famelica redactos, subito in hydropem incidisse: Communis observatio est, & sæpenumero satis vera, licet mali ominis, bibulos & potatores assiduos, si forsan more hoc vesano relicto, tandem sobrii ac abstemii evadunt, multum periclitari, ne propter solitam sanguinis ζύμωσιν depressam morbo isti obnoxii fiant. Cæterum tertia causa, sive occasio ad morbum istum disponens, communissima & maxime notabilis in eo consistit, quod particulæ sanguinis activæ, aliis hebetioribus aut heterogeneis obvolutæ, vel ab invicem dissipatæ, vim suam ζυμωτικὴν amittunt vel exerere nequeunt: Talis vero earum affectio cum à variis causis accidentibus, ita potissimum ab his tribus, modo solitariis, modo simul unitis excitari solet, videl. 1. à non naturalibus immodice ingestis, 2. à naturalibus indebite retentis; vel 3. à præternaturalibus in corpore perperam genitis. Ad primam ex his classem errata in victu (à quibus uberrima semper istius morbi seges est) merito referimus. Etenim vulgaris hæc est prognosis, gulosos quosvis & valde bibaces demum ab hydrope interituros, ad quem insuper inclinant, non modo crapula & compotationes immodicæ ac assiduæ, verum & comessationes nimis crebræ ac intempestivæ, quin & alimentorum absurdorum, aut dyspeptorum frequens ingestio. Quippe à victus ratione cujusque generis mala diutius usurpata, si quidem chyli succus nonnisi crudus sæpe, incongruus, & plerumque supra modum copiosus, massæ sanguineæ infunditur, necesse erit primo eum aggravari, dein campage ejus laxata, particulas nobiliores ab invicem divulsas, ab aliis heterogeneis ita obvolvi, aut retundi, ut à virtute sua fermentativa sive sanguifica impeditus desistat; proinde ut viscerum læsionibus etiam brevi in accessum datis cachexia, & propediem hydrops (cujus semper illa prodroma est) insequuntur. Secundo in loco ponantur Evacuationes omnes assuetæ, aut solennes suppressæ: Satis notum est à fluxu menstruo, aut hæmorrhoidali diminuto, aut nullo, haud minus quam à nimio (propter sanguinis ζύμωσιν à particularum heterogeneitate impeditam) cachexiam non raro hydropicam excitari: Porro iidem sæpe effectus, & ob parem rationem à fontanellis occlusis, vel eruptionibus cutaneis subito repercussis exoriri solet: Denique urina suppressa, & diaphoresis multum impedita, affectione immediata & necessaria sanguinem aquosiorem reddunt ac ad hydropem inclinant. Satis frequens etiam est de sanis observatio est, qui aliquandiu lecto abstinere coguntur, eorum pedes intumescere. Tertio præternaturalia intus in corpore genita, præsertim vero Tumores ac Humores, sanguinem sæpe in motu præpediunt, aut in crasi pervertunt, eique adeo diathesin hydropicam inducunt. Tumores alicubi circa viscera excitati, quatenus sanguinis circuitum obstruunt aut angustant, serum ejus illic extravasari & profundi faciunt, à cujus intra cavitatem aliquam aggestione, primo Ascites, & postea demum Anasarca, istius consequens, accinotur: Porro *Humores* diversimodi variis in locis intus geniti, atque in sanguinem traducti massam, ejus primo inquinant, & particulis heterogeneis inficiunt, à quibus ea demum infirmatur adeo, & in crasi læditur, ut chyli succum infusum (cum amplius fermentare & assimilare nequeat) in laticem hydropicum pervertat: Propter hanc rationem nihil usitatius est quam phthisicos, item ulceribus strumosis, caocrosis, imo quibusvis intra renes, mesenterium, intestina, aliaque imi ventris viscera excitatis laborantes, postquam diu contabuerunt, tandem hydropicos interire. Hæc de morbi hujus causa efficiente, proxima, item de remotioribus præcipuis, tum procatarcticis, tum evidentibus: Quod vero ad causam materialem spectat, sensu patet hanc meram esse lympham, intra cutis aliarumque partium poros aggestam, quæ quidem à sanguine illic deposita (partim ejus latex serosus, partimque succus chylosus est) sed ab hæmatosi & corporis nutritione, quibus destinabatur, deficiens, recrementi instar, in spatia quævis vacua vasis interjecta rejicitur: Quod autem materies hydropica, à sanguine & chylo procedens, nec cruenta, nec lactea, sed limpida existit, nihil mirum videatur, quoniam urina vel sanorum, post potum pleniorem, cruda pariter & aquosa redditur, ac proinde constat eam nihil à sanguine mutuari, verum quicquid coloris, aut consistentiæ crassioris ad massam ejus attulit, ibidem relinquere, Et quamvis in utriusque casus aitiologiam referri possit, utinam, quatenus per renes, & materiam hydropicam, quatenus per solidarum partium poros percolatur, ita humidam & aquosam evadere, attamen observatione constat chyli partem aquosam, etiam dum sanguini confunditur, cum ipso non intime misceri, sed colore & consistentia spoliatam, sub forma lymphæ intra sanguinis poros manere: cujus certe indicium est quod sanguis à quocunque animali per phlebotomiam detractus, postquam infrigidatus in partes secessit, laticem aquosum (qui sero & sacco nutritio constat) plane limpidum, & à reliquo cruore separatum exhibet. *Pharmacop. rat. part. 2. sect. 2. cap. 5.*

Lien tam exiguus, &c.] Lien minor, si alias s. n. constitutus sit, semper majori melior est; Laniis id notum, qui ex viscerum, præcipue hepatis & lienis parvitate carnis honitatem dijudicant: *Salmuth* cent. 1. *Obs.* 21. fœminam secuit, cui hepar maximum & lien tam parvus ut vix pollicem majorem æquaret, optima sanitate in vita fruentem: *Aristot.* 3. de part. Anim. rationem reddit, Idcirco *ait*, in nonnullis à magnitudine deficit, quia parum excrementi gignitur, perexiguus est quasi notæ gratia. In sexagenario vero prædicto Lien flaccidus & decolor vitio non caruit, quamobrem officio sanguificationis vel defæcationis non fungebatur, ideóque in partes causæ leucophlegmatiæ venisse censendus. Imo Hepar (quod paulo pallidius)

in consensum abiit læsionis Lienis, Id enim, asserente Clar. *Mæbio* Fundam. Physiol. p. 323. plurimas calamitates acceptas ferre potest Lieni, hujusque vitio graviss nas obstructiones, intemperiem aliasque symptomata incurrit, sanguine crassiore nec satis ab eo cocto suppeditato: Imo raro Liene afflicto Hepar ob vicinitatem manet immune.

Renes lactis fere instar albicabant] Secundum naturam Renes colore obscure rubri sunt, raro intense rubent. Rea dexter albus fuit deprehensus à *Joh. Hesso* referente *Schenckio*, Renes, *ait Lindenius*, sunt aquæ ductus ad aquas a tota domo defluentes colligendum ac demittendum in vesicam velut in cisternam. Hoc munere si non funguntur, refluæ illæ aquæ totum domicilium inficiunt. Aberrant vero in opere præsertim ob intemperiem frigidam, quam hic adfuisse indicat color candicans.

In Thoracis cavitate sinistra, &c.] Observat. 12. extat exemplum Cachexiæ hyposarcam minantis à pectoris hydrope ortæ. Hic si solus Cachexiam inducere potuit, quid mirum tot concurrentibus causis Leucophlegmatiam fuisse productam?

Pulmo adnatus ichore scatebat, &c.] Quidam apud *Rhodium* Anasarca defunctus, Pulmones costis adhærentes habuit, nullo alio præsente vitio. Vide obs. seq. Clar. *Sylvius de le Boë* Prax. lib. 1. cap. 24. §. 15. depravatæ Pulmonum nutritionis signa sumit partim ex læsa respiratione, partim ex corporis reliqui cachexia. Fœdas vero ichor quo scatebant Pulmones vitiatæ concoctionis indicia dabat.

Cordis vasa humore viscido, &c.] Ejusmodi corpora, sive pituitosa sive fibrosa, sæpius se in cadaveribus cachecticorum, diuque & frequenter ex morbis decumbentium invenisse se ait *Excell. VVepferus* Exercit. de Apoplexia pag. 196. de quibus pluribus in locis.

Observatio XVII.

Anasarca defuncti soli Pulmones in vitio fuere.

Anno 1625. Religiosi cujusdam Anasarca defuncti cadavere aperto Pulmones utrinq; costis arcte adhærebant, Cætera omnia vitii expertia. *Iohan. Rhodius Mantissa observat. x.*

Pulmones costis adhærebant, &c.) An à solo Pulmonum vitio hydrops induci potest? Ita certe, si fides *Marcello Malpighio*, qui Pulmones à natura fabrefactos esse censet ad sanguinariæ molis miscellam, sanguinis, scil. chyli, lymphæ, quæ perfectior fiat propter innumeras illas vesiculas ex quibus constant, ut ita Pulmones sint cordis percolatorium instrumentum: qua percolatione male peracta, regurgitet lympha & serum in habitu n corporis, præsertim ob occlusas anastomoses vasorum pulmonariorum per ambientem eos membranam excurrentes: quod contingere necesse est ob adhæsum illius membranæ cum pleura.

Cætera vitii experientia) An vitium esse potuit in ipso corporis habitu, affluens pro sui nutritione alimentum corrumpente: quod in suo fonte & origine probum quidem, sed vitio ipsius habitus inquinatum? *Galenus* enim 1. de locis aff. Habitum actionum suarum vim propriam habere, ab hepate aut aliunde non mutuatitiam aut emendicatam author est. Si suam naturam propriam possidet, suum genium, suas facultates, suam sanitatem, quidni & suos morbos? Ex eodem tamen *Galeno* partes corporis extimæ à naturæ imbecillæ factæ sunt, quæ pro interioribus pœnas luant, quarum depositariæ sunt, transmissum onus excipientes. Minus quidem roboris obtinent, minúsque vegetas facultates, habent tamen & quibus se tueantur à natura concessas, vel eo nomine necessarias quod externis pateant injuriis & internis.

Anasarca defuncti) *Barbette* Anat. Praticæ lib. 1. part. 3. cap. 15. non omnem Anasarcam à vitio partium nobilium pendere existimat, sed vasorum tantum lymphaticorum, & medicamentis sanabilem asserit: Sæpissime, *ait*, evenit corpus humanum tumidum, turgidum & languidum evadere, & tunc Medici meticulositas, nullis rationibus innitens, nonnunquam mala quædam prædicit: verum sudoriferis interne & externe adhibitis brevi temporis spatio commodissime curari possunt. Causa hujus mali originem non habet ex intemperie & debilitate illarum partium, quas veteres Nobiles appellarunt. Distingui etiam facillime ab hydrope possunt, quem partes dictæ inducant, licet enim ægrotantes valde tardi & lassi sint, nulla tamen cordis anxietate premuntur, liberrime & ex amplo pectore respirant, & abdomen non admodum intumescit. In facie & artubus materia aquea imprimis colligitur, & quod si digito comprimantur partes tumidæ, experientia docebit partes tantopere non esse repletas quam in vero hydrope: unde etiam inflationem hanc flatibus, veram causam ignorantes, adscribere solent: Vasa lymphatica compressa, rupta aut alio modo obstructa, sic ut naturalis lymphæ motus impediatur, malum hoc inducunt: *Hactenus Barbette*: Revera à simili causa induci posse Leucophlegmatiam, aut ab eorundem vasorum repletione & ὑγρώσει, fidem facit hoc exemplum. Anno 1666. mense Junio, consilium à me petit Arcularius quidam nomine Bozon, vino deditissimus: Hic derepente totius capitis & artuū leucophlegmatico tumore corripitur, abdomine naturaliter constituto; egestati consulens, præscribo rad. Gialapæ ℈j. cum cinam. ℈ß. ex vino sumendam. Post sudorificum ex pulvere fol. cardui benedi, cum vino quoque hauriendo, Intra triduum exhausto multo sero sanus factus est & ad officinam rediit.

Observatio XVIII.

Leucophlegmatia ab Hydrope pectoris cum Pulmonum vitio orta.

Non immerito *Hippocrates* 2. Epid. Sect. 1. *Occasiones considerare jubet ex quibus laborare quis incipit, sive ex capitis, sive auris, sive lateris dolore.* Etiam autem *Galenus* non uno loco afferat antecedentem causam neutiquam morbum gignere, nisi adsit præcedens dispositio, Id tamen certum est eam esse quarundam causarum externarum efficaciam, ut vel corporibus optime constitutis effectum imprimant citra apparatum morbificum. Exemplum nuperrimum suppeditavit exiens September anni 1678. Pueri duo, spectatæ familiæ, laudabilis constitutionis, unus decennis, alter quatuor annos natus, puerili affectu, capitis scil. scabie, leviter infecti, à vetula inunguntur butyro, (ut asseruit) cocto & salito, alteri rei impermisto vix exacto biduo major natu leucophlegmaticus evadit toto corpore, accedit difficilis respiratio & sitis intensa citra tussim: Porrigitur illi ptisana ex radice fœnic. & iridis recentis confecta, ex muliercularum consilio, ad alvum simúlque lotium cienda, unde intendebatur sitis, Triduo, horis matutinis, ante obitum accersor: In parato erat Potio purgans, cujus exhibitioni annuo, ad serosi humoris eductionem, quam puer effu-

effudit, vomitu se hanstam exclusisse dicens: Ob affectus urgentiam mannam in jusculo dissolutam cum tartari cremore & pulvere mechoacannæ præscribo, cujus haustum vomitus illico sequutus, vix enim continebat ventriculus; in angustias redactus à subdirorum viscerum tumore; abdomen quippe (sicut in hydropico) admodum erat distentum Exhibitum tandem Morsulum ex Mechoacanna non respuit ventriculus, à quo plures & numerosæ dejectiones, quanquam venter ne hilum detumuerit. Paulo post suffocationis metus ingruit, respiratio fit μετέωρ☉, atque ut equus cursu fatigatus ilia ducit Puer: Injecti clysteres (cui soli præsidio postmodum locus fuit, ob collapsas vires) ne momento morabantur, quanquam humorum copia & flatuum succederet. Alimentum, ne angustia major evaderet, exiguum & ex cochleari tantum dabatur, succus scil. ex coxa vervecina expressus, addito ovi vitello. Respiratione tandem difficiliori facta, aucto tumore ventris & totius habitus, præsertim labii superioris, exacto tertio, à quo mihi commissus fuit, die interiit: Exenterationem concessere Parentes, quod frater ejus natu minor, toto corpore esset tumidus, quanquam ὀρθοπνοῖ☉, iisdémque premeretur symptomatis, inter quæ impeditus in dorsum & latus sinistrum decubitus, cum ἀσφυξία, quod delitesceret arteria, nec se explicare illi liceret, obrutæ à madore carnium.

Reserato abdomine vastum Jecur se obtulit, Lienem altero extremo contingens, sed citra labem: Ventriculus exhibitum paulo ante obitum succum carnis continebat, cui lumbricus semivivus innatabat. Intestina flatibus, fæcibus & lumbricis turgebant: Lien naturalis erat, quanquam in plures lobulos discretus: Vesica lotio semiplena, quod paucissimum toto morbi decursu emisit: Renes fuere inculpati: Mesenterium glandulis destitutum videbatur, quanquam ansam tumori illarum, ob ἀδδηφαγίαν, dedisset puer voracissimus. In Pectore mortis & affectus causa se exhibuit; quod hydrope laborabat, sero enim cruento, latere præsertim dextro, erat refertum: Pulmones sinistri costis versus dorsum arcte affixi erant: Utrique vitiati, colore vario, viridi, nigro: dissecti ubi candicabant, purulentam materiam effundebant. Cor erat magnum quale adulti hominis: Aqua copiosa in Pericardio, Caput apertum non fuit quod causa mortis manifesta videretur.

Dubitatum fuit, nec immerito, num pectoris hydrops, pulmonúmque insigne vitium adscribenda esset, capitis inunctioni, An alterius causæ essent soboles, hinc enim & inde erant argumenta; Puer æstate præcedente fervida, aquam singulis momenti hauriebat, fructibus horæis sese explebat, famelicus enim erat, sic seri congestioni in pectore occasionem præbuit, In quod demersi pulmones labem & corruptionem conceperunt. Sed quomodo tam subito emersit affectus? puer enim ante decubitum, & morbi invasionem, cujus decursus octo dierum fuit, vegetus & hilaris erat: Seri quidem vasis inclusi in pectoris cavitatem & corporis habitum prompta potuit esse effusio, accedente autumni inæqualitate: Sed fratris paulo post consequutum exitium, eodem tempore, eodem affectu, iisdemque plane stipato symptomatibus abrepti, ut communem causam, eamque efficaci vi prædítam agnoscamus evincit, maxime cum nec ὑδεροποσίη præcesserit, nec fructuum abusus, ut in defuncto, qui ea forsan ratione citius interemptus: Inunctum quippe utrique eodem tempore caput, pœnas biduo post natu majoris interitum luente minore. An vero vetulæ fides habenda, quæ solo butyro salito, eóque impermixto, usam se esse constanter asseruit? Certe prohibitæ excrementorum, præsertim capitis, difflationis magna vis est ad ciendos morbos, maxime in pueris, quorum oatura non tenuia tantum sed & crassiores sordes exspuit; adeo ut *Hippocr.* lib. de morbo sacro, pueros qui achoribus infestantur, ab eo immunes esserat: quare eorum cohibitio, atq; inde retro facta repulsio, lethales affectus, nedum noxam, inferre potest, Sola enim pororum cutis obstructione, ac, ob misturam salis, capitis cutis roboratione, nocere potuit litus. An vero adeo præcipitis fati so'itaria causa esse potuerit, merito in dubium revocatum est: quin accessisse hydragyrum, mulierculis nostratibus contra scabiem nimiopere familiare, creditum est: vetula enim ab ancilla butyrum expoposcit, ipsamet administra esse voluit, ut verisimile sit clam Mercurium, vel aliquod ipsius præparatum indidisse, alias sat illi fuisset usum butyri præcepisse: An vero mercurio hydropis Pectoris, Pulmonum corruptæ & Leucophlegmatiæ generatio adscribenda? Sic certe, ut enim πολύμορφος ille & versipellis, quanquam artificio subactus, ac per varias transmutationes aliam induisse formam videatur, primævæ tamen memor huic protinus redditur: sic quoad effectus admodum varius est: Constat, *ait Matthiolus comment. in Præfat. lib. 6. Dioscoridis*, reperiri venena tanta humiditate exuberantia, ut homines interimere possint, ut pote quæ membra putrida efficiunt, sicut *Argentum vivum*, quod sua humiditate modum excedente insitum cordi natura humidum sæpe corrumpit, ut sæpe videmus in iis qui eo onguentis excepto se inungunt, ad lucem veneream extinguendam: In quibus præterquam quod semper gingivas, dentes, palatum, aliásque vicinas partes putredine afficit, sæpe etiam ubi uberius quam par sit inunctum fuerit, eos in perniciem ducit, quippe quod universo sanguini putredinem inferat. Idque extrinsecus duntaxat adhibitum, quanquam & id intus assumptum occidit, si modum quendam excesserit, &c. Si quidem præ nimia sui frigiditate vitales spiritus cordísque substantiam congelat, quod cuidam seplasiario, qui illud imprudenter hauserat, evenisse narrat *Conciliator*, Hactenus *Matthiolus*. Ut hinc constet inde deduci posse cladem Pueris illatam: Nam si juxta Hippocr. doctrinam, cerebrum, quod frigidi & humidi metropolis est, solita, ob constipationem pororum, exspuere non potuit excrementa (accedente hydrargyri vi, cui vis fundendi & colliquandi eximia) an ὅπως inde deducere aquarum in pectoris cavitate & habitu corporis coogeriem, cùm hydropis originem à cerebro plerique repetant? Ut assentiamur facit absentia aquarum io abdomine, à quo arcessendus non est aquarum in pectus confluxus.

Leucophlegmaticus, Pectus hydrope laborabat.) Subita Anasarcæ generatio in dictis Pueris oon sanguificatricis facultatis erroris progenies esse videtur; lente

enim & per letentim ab ea causa profecta se prodiit. Verisimilius adscribenda videtur lymphaticorum vasorum, quorum insignis numerus est in extremis partibus, præsertim artubus, apertioni: Sicut & Hydrops pectoris ab eorundem vasorum vitio ortum trahere videtur, quandoquidem illorum ingens satellitium per pulmones exteriores dispositum est, adeo ut eadem causa hic & illic ea retetarit, & ad effusionem impulerit, Cujus effectus Mercurius author esse potuit.

Observatio XVIII.

Leucophlegmatia plerumque sequitur excedentem jecoris humiditatem. 1. *Genita à Jecoris tumore satis magno.* 2.

§. 1. Nunquam Jecur molle udúmque reperi, nisi in Hydrope Leucophlegmatia. *Christ. Guarinonius Consil.* 378.

§. 2. Quendam secui dyspnœa affectum ob cruda ab initio tubercula, Jecoris tumorem satis magnum habebat, ex quo Hydrops Leucophlegmatia. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

Observatio XIX.

Anasarca defuncti cerebrum aquatiore humore erat imbutum.

Quidam Aquæ intercutis morbo, cui nomen est Anasarca, moriebatur: huic nares sanguine ferescente sæpius fluebant: Inciso capite cerebrum non cruento sed aquatiore humore erat prolutum. *C. V. Schneiderus lib. 3. de Catarrhis cap.* 1.

Observatio XX.

Anasarca, Asciti juncta, ab Hepate scrofulis obsito, ut & Peritonæo, Omento & Intestinis cū inflāmatione.

In cadavere fœminæ Anasarca laborantis, sequentia notanda erant: Ex abdomine aqua effluxit subflavi coloris in mediocri copia, odoris admodum fœtidi. Peritonæum, Omentum & intestina parvis Scrophulis durioribus inquinata, valdéque inflammata, muco undique obsita. Hepar per totam substantiam Scrophulis scatuit diversæ magnitudinis, quarum majores imperialem excedebant: hæ per incisionem apertæ & extractæ materiam continebant albicantem & quasi tophaceam. Lien parvus & subrotundus, colore tamen naturali. Pulmones lividi, lobusque dexter inflammatus, ex quo inciso sanguis stillabat nigricans. *Carolus Rayger. in Misc. cur. anni 4. observ.* 3.

* *Hepar per totam substantiam Scrophulis*) Scrophulæ Glandularum affectus sunt: Ex observatione autem M. Malpighii, Jecoris substantia in homine ex lobulis contexta est, hique ex glandulosis acinis compositi, qui racemorum congeriem exhibent, & propria circum ambiente membrana investiuntur: Adeo ut iisdem affectibus obnoxiæ esse illæ queant quibus cæterarum partium glandulæ.

Additamenta.

Observatio I.

Cachexia & Hydrops in puero, cujus viscera pleraque transposita reperta sunt, cum plurimis vitiis viscerum naturalium & vitalium.

§. 1. Filius Nobilis cujusdam nostratis ab ipsis nativitatis primordiis infelicissimæ constitutionis notas præbuit; colore enim erat citrino, capite præter naturæ leges magnos donatus: Respiratio illi anhela, vultus cum toto corporis habitu subtumidus: obiit menses natus xviij.

Cadavere aperto sequentia notare licuit, ac 1. ventre infimo aperto via facta est insigni *seri copiæ*, fœtoris expertis, è visceribus manantis. 2. *Epiploi* id quod superstes erat corruptum adparuit: 3. *Ventriculus* illico conspicuus, nulla parte à Jecore contectus. 4. Illo ad lævam compulso quo Iecur in conspectum veniret, quod in parte dextra quæsitum iveramus, ejus loco magnus Lien, coloris plane naturalis nobis occurrit, quamobrem curiosi quid in sinistro latere adesset investigavimus, in quo ingens Iecur à nobis deprehensum, in lobos nequaquam divisum, totum fere sub ventriculo jacens, colore nihilominus & consistentia à naturali non multum recedens: 5. Cæteræ partes quæ in abdomine transpositæ occurrere, fuere majora vasa, Vena enim cava lateri sinistro inferebatur, Aorta autem lateri dextro diaphragmatis: Ac præterea ventriculi ambo orificia, cujus superius latus dextrum occupabat, inferius sinistrum, unde similis intestinorum transpositio necessario consequuta est: Cetera omnia situm naturalem observaverant, imo constitutionem naturalem, excepto mesenterio, per quod dispersæ erant plurimæ exiles glandulæ refertæ materia flava & friabili, Et *Renibus*, qui molem æquabant decennis pueri *renum*, etsi pelves admodum angustæ forent: Hinc progressus factus ad medium ventrem: Illico, *cor* maximum se obtulit, cujus minima pars à lobis pulmonum cooperiebatur: Eorum apex ad latus dextrum magis vergebat, cum naturaliter sinistrum spectet; ventriculi illius admodum exigui, similiter transpositi: Pulmonis lobus sinister tantillum costis adhære-

bat;

bat; dexter vero omnino lateri adnexus erat; etsi neque in colore neq; in consistentia vitium. Ventrem superiorem quod spectat, nihil p.n. se exhibuit, si magnitudinem excipias: Ex his demonstrari potest quod statuit *Cartesius*, tractatu de Fœtu, verisimile esse à sola cordis transpositione deducendam aliarum partium dislocationem. *D. Baux Med. Nemausensis, anno 2. Zodiac. med. Gall. obs. 9.*

§. 2. In Filio cujusdam le Roux Tabellario, eadē ætate denato, sicuti in priori ventriculi cordis, orificium ventriculi, hepar, splen, vena portæ, cava, & aorta transposita erant; quædam latus obtinentia dexrrum, alia sinistrum, cum oppositum observari debuisset; Utrisque prætereà id commune fuit ut toto vitæ decursu languidi fuerint; Epiploon etiam vitiatum deprehensum sit, Renes adultorum magnitudinem habuerint; in capite nihil vitii deprehensum sit. *D. Caronius zodiac. med Gall. ann. ii. p. 191.*

OBSERVATIO II.

Vitio Pulmonum producta Leucophlegmatia.

DUo esse qui in medicina facienda negotium præcipue sibi fecerint, morbos mulierum & Puerorum; ait *Epiphanius Ferdinandus*. Revera his mederi arduum, tum quod in notitiā affectuum illos prementium penetrare vix liceat, cum pleraque illorum indicia ex declaratione innotescant, quos nec verbo nec gestu efferre queunt, Tum quod remedia pene omnia respuant, adeo ut fine medela illos derelinquere necesse sit; manifestum id est ex exemplo hic memorando. Puella septennis, filia Nob. Dom. *Roberti Du Pax*, Plebis Tribuni Genevensis, obstructionum in imo ventre plurima dedit indicia, tum ex hujus intumescentia cum duritie, tum ex urinarum tenuitate; Tandem circa initium Decembris anni 1680. decumbere coacta fuit, accedente febricula, dolore capitis cum faciei intumescentia & pallore, succedentibus catarrho in pulmones decumbente, vomitu seroso, manuum rumore, urinis nigricantibus & crassis, supervenientibusque convulsionibus, in paroxysmis, circa vesperam ingravescentibus, ut....ejusdem mensis occubuit.

Defunctæ mater, quod gravissimis capitis affectibus ante annum conflictata fuisset, ac defunctæ frarer natu minor, in eosdem affectus, ex pallore vultus vergere videretur, cadaver aperiri optavit; Idque instantibus exequiis, celeri cultro peractum est; In abdomine serum multum continebatur, cui innatabant intestina: Ventriculus & Intestina flatibus tumebant; Jecur maximum erat, sed omnino naturale in colore & constitutione, Lien bene se habebat: Renes naturalibus triplo majores, interius vitii expertes, extra membrana adiposa omnino exuti, coloris varii: Quum ex his causa mortis non innotesceret, Thorax quoque reseratus fuit, in quo hydrops quoque deprehensus, Aqua enim multa ejus capacitate continebatur, necnon in mediastino: Pulmones vitium insigne præ se ferebant, qui scirrhosi parte superna ubi dextri, & inferna sinistri: Cor naturalem magnitudinem excedebat: Pericardium copiosiorem justo aquam includebat; In ventriculo cordis dextro sanguis concretus niger, vermis formam referens: Caput aperiendi negata facultas ob temporis angustiam; In illo tamen verisimile est aquas congestas fuisse.

OBSERVATIO III.

In muliere quæ ex Anasarcâ obierat, abscessus pus fœtidissimum fundens in proprio lienis situ repertus.

NObilis fœmina vidua, per multos annos pedem graviter ulceratum & fontanellam etiā in altero pede habuit. Horum diuturna molestia defessa per Chirurgum consolidari curavit, quo facto, statim spirandi difficultas occupat, appetitu edendi non ejecto, imò, ipsa dicente, jam vegeriore reddito, ita ut desiderio indulgere, ob asthma, nunquam ausa fuerit. Tandem totum corpus intumuit, & asthmate aucto, viribusque diuturnitate fractis & attritis, vitam reddidit.

In hujus post mortem latere sinistro, ad lienis situm, abscessus, quem omnium cum admiratione occultum habuerat, apertus inventus est, ex quo, defuncta jam ipsa, magna fœdissimæ saniei copia effluxit.

SUnt perplurimi, & nomine & superficie nasuti Medici, qui causam hujus asthmatis & ulceris occulti, fontanellæ aut ulceris consolidationi imputarent: quod reverà non est, si quis solummodo consideret, fontanellam, esse aliud nihil, quam ulcus artificiosum, cujus puris evomitus, non ab omni parte corporis corrodatur, sed in ipso hoc ulcere produci, à succo nempe chyloso, ex vasculis in ulcere ruptis, emananre, & ob acoris contractionem, coagulaute, Sunt certè cœci & talpis terram rostro evertentibus similes, qui hoc non animadvertunt. Unde ejus ulcus in altero pede ortum duxit? nisi ab humoribus eodem in loco restagnantibus, unde inflammatio & ulcus: vascula interim lymphatica, continuo lympham reddentia, nlcus ne ad consolidationem duceretur, perpetuum produxerunt. Eadem ob restagnationem, ulcus in latere sinistro, prodnctum; eademque causa pulmones reddidit obstructos, aërique spirando minus permeabiles, unde respirandi difficultas & asthma. *Stephan. Blancard. in anatom. practic. rational.*

OBSERVATIO IV.

In Anasarca succus biliosus quasi lacteus inventus est.

IUdicis secundarii Nemausensis, Anasarcâ defuncti, cadaver tumultuariâ anatome dissectum & exenteratum, serô diffluebat. Viscera inculpata. Vesicam felleam lacteus humor distendebat. *Ex communicatione Clariss. D. Rivalier Medic. Nemausens.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXI.

De Ventris Tumore, Hydrope.

Observatio I.

Hydropis Ascitis causa sæpe aliunde quam ab affectu Iecoris aut Lienis pendet, quæ sæpe in cadaveribus illæsa deprehenduntur.

§. 1. Ascites, quoad materiem & rationem ejus formalem, vel sensuum simul plurium indicio manifeste dignoscitur, videl. Abdominis tumor est ab humore aquoso intra cavitatem ejus concluso: Aqua tumorem hunc efficiens interdum ad diluvium ingens, & quantitatem vix credibilem excrescit: *Semel vidi doliolum xv. congiorum capax aquis fœmina ab hydrope defunctæ ab abdomine exemtis impletum. Aquæ* autem *proventum quidam opinati sunt ab Hepate*, alii à *Liene* male affectis in abdominis cavitatem descendere, adeóque vitiatum semper Ascitis causam esse: Verumtamen secus habere plurium ab hoc morbo defunctorum Anatomiæ manifesto declarant: cum post ventrem inundatum Hepar & Lien sæpe inculpata reperiuntur: Et quidem hæc viscera haud quaquam illuviei cujusvis scatebræ videntur, utpote nullis, quibus aquæ congerantur, cavitatibus donata: quapropter Ascitis, tanquam stagni aut lacus, originem ab humoris cujusdam rivo, aut saltem depluvio derivare oportebit.

HUmores intra ductus, aut vasa velut rivos scatentes, sunt imprimis hi tres, vid. *sanguis; humor lacteus, & lympheus.* Aquæ depluviem aut stillicidium fieri ne possit à *Liquore* nerveo, qui interdum è fibris & membranis lente & sensim exsudat: atque à *Vaporibus* intra corporis specum aut cavitatem aliquam condensatis. Utrum ex his modis Ascites potius ac sæpius oriatur, disquirendum. Et primo ad sanguinem quod spectat, extra dubium habetur serum è massa ejus dissoluta nimis, deciduum, uti fluxiones & catarrhos varii generis, ita nonnunquam majores aquarum illuvies, scil. hydropicas excitare: quare cum Anasarca ab hac causa omnino procedat, cumque isti morbo haud statim sanato sæpenumero Ascites superveniat, inferre licebit utrumq; affectum ab humore aquoso, arteriarum osculis ubique effuso induci. Porro non multum improbabile est sanguinis dissoluti serum, ex arteriæ cœliacæ & mesentericæ finibus quibusdam apertis, in abdominis cavitatem primo & solitarie exudare, adeóque Asciten absque Anasarca prævia inferre: ac ita præsertim si forsan accidat, tumores scirrhosos, ganglia, tubernacula, aut aliusmodi concretiones præternaturales circa mesenterium, lienem, epar, uterum, aut alia quævis imi ventris viscera prius excitari, nam quandoquidem in istis locis sanguinis circulatio præpeditur, ut cruor per arterias evectus quoquomodo reduci nequeat, pars serosa è consortio ejus extrusa, in cavitatem decidit: Enimvero ita fieri, experimento hoc à nobis facto evidentissime liquet, videl *si in vivo animali venis jugularibus filo exceptis & ligatis, sanguinis reductio inhibetur, tota capitis regio aqua intercute & plane hydropica brevi intumescet.* Et quidem sæpius observavi, tumoribus privatis & circumscriptis alicubi in imo ventre excitatis, Asciten supervenisse, quod certe ob rationem prædictã contigit: Quando sanguinis cursu præpedito pars ejus aquosa brevi extravasatur, humor iste non mere serosus est, sed insuper nutritius, solidis quibusque partibus alendis destinatus, in ventrem profunditur, quare dum hæc regio intumescit, membra extenuantur, & lympha ascite exempta, instar ovi albuminis à colore inspissatur & albescit.

2. Verisimile est etiam vasa lactea disrupta, humorem suum in abdominis cavitatem effundere. Profecto Clariss. *Sylvius* à tali causa morbum hunc sæpissime progigni autumavit: Et quidem ex vasis lacteis, vel lymphicis, scil. aut alteri, aut simul utrisque, divisis aut apertis, aquę aut chyli illuviem ventris imi viscera nonnunquam inundare, prout suspicari fas est, ita sequens observatio id ipsum confirmare videtur: Nuper quidem Ictericus, ac interea temperatus, ac à potu (ad quem siti minime premebatur) abstinens, asciten in immensum brevi adauctum contraxit: Post medicamina incassum adhibita, paracentesis juxta *Sylvii* modum cum actu perforata tentatur: E foramine aqua non icterica, sed limpida & tenuis copiose effluxit: unde liceat inferre humorem istum hydropicum non è massa sanguinea profluxisse, tunc enim coloratus fuisset, sed è vasis lymphaticis, aut lacteis in abdominis cavitatem exstillasse. Vasorum lacteorum & lymphicorum rationes, circa Asciten progignendum, ut pote affines conjunximus, quia scilicet utraq; vasa chylum, aut quod ei analogum est, ad commune receptaculum deferunt, & plurimi utriusque generis rami, sive ductus, circa viscera imi ventris distribuuntur: interim non improbabile est vasis alterutrius vitium solitarium quandóque Asciten producere.

Quoad alios Ascitis generandi modos ab initio propositos, vix opinari ducor tale ventris diluvium ab humoris nervei stillicidio, aut propter vapores illic condensatos facile exoriri posse, quanquam in Tympanitide forsan, ubi abdominis cavitas ampliatur, & transpiratio præpeditur, effluvia exhalare solita intus coercita, in lympham vertantur, quapropter morbo isti Ascites fere semper conjunctum reperitur.

Aqua tumorem hunc efficiens,&c.) Designatis ad hunc modum Ascitis causis immediatis, sive conjunctis, quæ nimirum videntur esse, vel humor aquosus è vasis sanguiferis, vel lympha aut chylus è propriis utriusque ductibus effusus: inquirendum jam, circa morbi hujus causas remotiores, ob quas προφάσεις & quo ritu vasa cujusque generis affecta sarcinas suas in ventris cavitatem deponant. 1. Igitur quod sanguinis pars aquosa in aqualiculum exudat, aut ipse cruor, aut vasa continentia, aut simul utraq; in culpa reperiuntur: Sanguinis vitium est, qui in crasi depravatus partes constitutivas intra compagem suã haud rite continet, quin ad dissolvendum aptus serositates suos à mixtione passim rejicit; quas vel foras per sudores aut urinam ablegat, vel intus residere permittens, in carnium poros, aut in viscerum cavitates detrudit: Vasa sanguifera sub secunda ratione peccant, quod nempe illorum fines, sive osculа, aut nimis laxa, aut prorsus occlusa existunt: In priori statu circulationis sanguineæ filum haud integre & firme continuatur, sed cruoris pars tenuior & crudior abscedere apta, juxta arteriarum & venarum intercapedines, aut inosculationes effluere finitur. Pariter è contra, cum vasorum quorundam osculis propter tumorem aut obstructionem penitus occlusis, sanguinis cursus præpeditur, huic ita coarctato ut transitus quoquomodo patefiat, quod tenue & aquosum est extravasatur, inque loca vicina amandatur, prout supra ostendimus.

2. 3. At vero Ascites solitarie incipiens, non raro ob vasa lactea aut lympharica vitiata exoritur: quare cũ morbi istius, hujusmodi causam sæpenumero conjunctam existere supponimus, inquirendum erit quot modis, & ob quas occasiones hæc vasa adeo aperiri aut disrumpi soleant, ut liquorẽ suum in ventris cavitatem effundant: Primò igitur Lymphę ductus quod spectat, vasa hæc diversimode in culpa esse possunt, potissimum vero, aut quod juxta origines suas obstructa, aut compressa, humorem non excipiant; aut circa medietates vel fines disrupta eũ in aqualiculum profundant. Cujusq; horum plures sunt causæ & efficiendi rationes: fieri enim potest ut materies viscosa principia eorum obstruat, tumorès glandulosi, scirrhosi, aliiq; pręternaturales eos comprimant, nec non lymphæ exundantis diluvium ingens, quinetiam vehementes corporis motus, aut animi passiones eos disrumpant. 2. Vasa lactea, haud minus quam lymphica, discindi, adeóque liquorem suum in ventris cavitatem effundendo, hydropem ascitem excitare periclitantur: & quidem pari ratione lædi solent, quatenus eorum ductus intermedii, aut fines, vel à chylo viscidiore iis impacto, aut pituita intestinali obstruuntur, vel à tumoribus in mesenterio adnatis comprimuntur: nam proinde chylus vasorum initia subiens, & transitum non inveniens, imprimis ea plurimum distendit & postea disrumpit: Plures sunt causæ & occasiones propter quas humores crassiores & oppilativi in vasa lactea propelluntur; nam præter diętam irregularem, & olerumque ex cibis dyspeptis, malum hoc sæpe incurritur à potu nimio, aut exercitiis immoderatis statim à pastu habitis. Etiam à potu frigido, dum viscera summe æstuant: ita nempe vasorum ductus prius hiscentes subito constringantur, & postea arctius connivent, propterea ut chylus intra rivos suos coarctatos hęrens, eos brevi penitus oppleat & obturet. *Willis Pharmac. Rat. part. 2. sect. 2. cap. 2.*

Aquæ proventum quidam opinati sunt ab hepate] Quia *Carolus Piso*, quem *Sennertus* sequutus est, in veras hydropis causas, deserto *Galeno*, altius inquisivit, Illius sententia adducenda est: Statuit Asciten generari ex materia serosa in potu & cibis humidioribus contenta quę ab aliqua causa præternaturali in venis Portę & Cavæ diutius retenta, & in totum corpus nõ distributa (ut in statu naturali fieri consuevit) in abdominis capacitatem effunditur: Retinetur autem humor ille serosus in venis, & ad totum corpus non distribuitur, ex lęsa vel impedita facultate attractice partium ad quas deferri solet, vel ob errorem externum. Partes autem pręcipuę, quæ primum serosam materiam attrahere solent, sunt hepar & lien. Illa enim viscera chylosam materiam ad se trahunt, in qua substantia humida & aquosa ciborum & potuum continetur: Tum etiam Lien potulentam materiam ad se trahit puram & impermixtam, ut docuit *Hippocr.* Et testatur experientia eos qui potui maxime indulgent, illius portionem effatu dignam emittere per urinas statim à pastu, quod fieri dicunt authores peritissimi, à Liene aquosam illam materiam attrahente, ante quam ciborum concoctio in stomacho sit peracta. Læditur autem hepatis & lienis attractio à variis causis, præcipue ex defectu seu imbecillitate caloris innati: debilitatur autem hic à frigida vel calida intemperie, & à suffocatione. Frigida intemperies à nimio alimentorum refrigerantium usu, larga sanguinis evacuatione spiritus confestim exhauriente, vel quavis alia causa excitata, cum per se calori adversa sit, etiam hepatis & lienis calorem obtundit, ejusque actiones lædit: Calida vero intemperies nativum calorem dissipat, unde ille debilior factus, actiones hepatis & lienis minus feliciter exercet: Inducitur autem illa à febribus ardentibus, vini meracioris largo potu, ciborum calidorum & medicamentorum usu nimio. Denique debilitatur calor nativus per suffocationem, quandò sanguis nimia copia redundat in venis, præcipue impurus, qualis cumulari solet in mensium vel hæmorrhoidum suppressione: per illas si quidem evacuationes corporis impuritates expurgari solebant, quæ iisdem suppressis retentæ totam sanguinis massam inficiunt. Læditur etiam, vel impeditur prædictorum viscerum attractio ab obstructionibus, quæ liberũ materiæ serosæ transitum intercipiunt: Sic scirrhum hepatis & lienis hydrops sequitur, non tantum quod illæ partes debilitatæ sanguinem laudabilem generare queant, sed præcipue quod totam illam materiam, quæ potu assumitur, attrahere non valeant, & ad alias partes transmittere. Post hepar & lienem serosam materiam ad venam cavam translatam attrahunt renes, & totum corpus à superflua illius copia liberant, ita ut si functio illorum cessaverit, maxima seri copia in venis retineatur, quæ in abdomen effusa hydropem asciten brevi producit. Denique ob errorem externum seri distributio impeditur, quando magna copia aquæ frigidæ hauritur, quæ non possit regi à natura & in venas sufficienter distribui.

§. 2. Docuit anatomica hydropicorum inspectio, hepar aut apostemate occupatum, aut inflammatione, aut scirrho, aut aliis laborasse: Observati tamen sunt hydropici salvo hepate, vitio aliarum partium, &c. Oculatam, fidem in his affero, certius pathologiæ fundamentum, ut appareat in his affectibus lædi subinde hepar, subinde alias partes. *Th. Bartholinus in dubiis de Lacteis thoracicis cap. ultimo.*

Salvo hepate] Sanguificationis actionem læsam morborum matrem, hepati assignarunt uno ore Medici, quia coquendi sanguinis crediderunt officinam, illique chylum omnem infundi, sive per mesentericas venas sive per lacteas: Hæc suppositio ruit per nostros ductus novos, corruit quoque quod fuit superstructũ: Signa ipsa diagnostica, quibus actionem vitiatam in hepate discernunt, tam sunt generalia, ut toti venoso ge-

neri ipsique cordi possint esse propria, 1. ex *alvi excrementis* desumit *Galenus* lib. 5. loc. Aff. cap. 7. si aut carnis loturæ habeant similitudinem, aut sanguinea sint, Hujusmodi autem excrementa quum ab Hepate non prodeant, quo modo male affectum hepar indicabunt? Ex hepate ad mesenterium pervenit nihil, nisi per novos ductus Lymphaticos, vel per porum cholidochum: Venæ portæ & arteriæ ad hepar sanguinem perducunt ex Harveana circulatione, Quicquid igitur excrementis alvi miscetur, nisi vel bilis sit, vel aqua, ex arteriis mesenterici expurgatur, quæ à corde dependent, cujus idcirco vitia universũ inficiũt corpus. Cor enim chylũ vel attrahit, vel per lacteas missum recipit, hepar nihil, quia ductus nulli ad illud pertingunt per quos trahat. Taceo fluvitium externũ, sive à venericulo, sive alia causa eludat sanguificationem, tam cordis quam hepatis damno fieri. Alterum ab *urinis* signum in pari pono discrimine, Serum enim in renibus percolatum, cum arterioso sanguine per arterias ex corde fluxit, quippe emulgentes venæ ex renibus superfluum sanguinem ad cor referentes, nec vel guttulam renes ab hepate accipiunt: Tertium signum à *coloris* in toto mutatione, cordis potius affecti præbet indicium, ex quo per arterias nutritias sanguis ad totum corpus distribuitur: Denique ex *causis*, quod divinant, sedem in corde manifestius prodit: hoc enim calidi nativi focus, hic accenduntur febres, huc calida frigidáque largius sumpta per thoracicas celeriter & via brevissima perveniunt. Igitur nullo indicio satis valido læsam in hepate sanguificationem assequuntur: Unde nec ab illius vitio tot effectus deducent, hydropes, cachexias, atrophias, diarrhœas, &c. nempe quod sanguificationis in eo spectat læsionem: Concedo & plane statuo hepar in hujusmodi affectibus sæpissime laborare, sed non quod ab hepate sanguificationis opus primario dependeat, aut ejus læsio: Sæpe vitio corripitur hepar in cordis passionibus: *Ballonius 2. Epid.* p. 140. refert aperto cadavere puellæ, quæ duos menses integros febricitaverat, inventum esse hepar incanduisse præ calore, ut esset friabilis: Sunt hydropes multi aliarum partium, capitis, thoracis, uteri, &c. quos ex hepate advocare non est necesse. Solus hydrops abdominis ad hepar refertur, nec is omnis, sed alius à liene, alius à renibus, alius à mesenterio. Quantum conjectura assequor, hepar ideo in hydrope veteres invocarunt, quod putaverunt sanguine hepatico omnes partes nutriri: At falsa jam illa suppositio, quia solus arteriosus ad partes nutriendas ex corde propellitur. Igitur quando hepar in hydrope laborat, neutiquam culpa referenda in frustratam illius sanguificationem, qua caret, sed in vitium sanguinis per arteriam cœliacam & venam portæ illati, quod in corde vel alibi contraxit; vel in obstructionem hepatis, inflammationem aliosque affectus, quibus hepar occupatum non potest satis ex voto temperare sanguinem per dictas venas receptum. *Idem ibidem.*

Observatio II.

Hydrops Ascites à seroso humore subflavo citra vitium Epatis & Lienis, cum Peritonæi & intestinorum inflammatione.

IN Ascitico quodam, ultra decem menses, institutam vidi paracentesin Lutetiæ Parisiorum, in Nosodochio *l'Hostel Dieu* vocato, ab illius Chirurgo jurato, *Monsieur Petit*, sequenti modo & successu; Facta in umbilico incisione, & immisso canali ferreo, binis transversis digitis longo, aquam extraxit prima vice ad libram unam, canaliculum immisso epistomio rite clausit: Ita primo die bis, altera ter, aqua in convenienti copia detracta: Nocte quæ tertium præcessit diem, de ingentibus intestinorum doloribus conquestus, & inquietus dormiens, recluso epistomio sibi ipsi aquam educere cœpit, quod cum rite loco suo reponere nequiret, fluxit aqua ad auroram usque & adventum Chirurgi, unde pessime se habuit, & unius vel alterius horæ interjecta mora vitam cum morte commutavit, juxta *Hippocr.* sect. 6. aphor. 27.

Apertum ejus cadaver talia exhibuit: Abdomen ante sectionem ita erat tumidum ac distentum ac si ne gutta humoris emissa fuisset, quo incisione recta aperto, serosus humor subflavi coloris in magna quantitate effluxit, hac educta, & sectione ulterius continuata, inter peritonæum & musculos abdominis aqua apparebat nulla: peritonæum autem infra umbilicum conspiciebatur valde inflammatum ac rubescens, Supra vero, & circa situm hepatis, quasi gangrænosum, mucosa quadam viscidáque materia alba circumcirca obductum, cui insuper sanguis nigricans in grumos concretus adhæsit: *Intestina inflammatione ingenti*, quasi erysipelate erant correpta (unde forte isti cruciatus de quibus conquerebatur) similémque materiam mucosam adjunctam habebant: Hepar genuino præditum colore ac duritie, nec nisi circa vesicam felleam albicantius conspiciebatur. Lien à statu naturali non recesserat, nisi quod vicinam habuerat vesicam aqua plenam, quamvis tunc ruptam: Pulmones boni erant & naturales: vesica urinaria admodum parva, contracta omnique urina destituta. *Carolus Rayger observ. 3. Miscell. curios. ann. 4.*

LIcet Paracentesin omnes fere Medici commendent, mihi tamen salvo aliorum judicio videtur vel inutilis, vel non necessaria; Inutilis, si interna adsit prava viscerum constitutio, si jam hydrops nimium invaluit, si in fine adhibeatur, ut plerumque fieri solet debili jam existente ægroto, tum non raro vita cum aqua effluit: Non necessaria, si interna rite se habeant, & natura per se satis valida, aut medicamentis adjuta, saburram aquosam per loca convenientia expellere possit. *Idem.* Vide Walæum m. m. p. m. 107,

* *Mucosa quadam viscidaque materia*] Obstructionem potissimam & frequentissimam Hydropis causam existimat *Sylvius de le Boë* Append Tract. 6. quam consequatur Lymphæ vel Chyli, & potius præsertim in vasis suis stagnatio, hinc vasis distensio, inde ruptio, & tandem contenti fusio & collectio in loco ad illam apto: Non effundi censet ex venis vel arteriis illũ humorẽ, quia in illis sanguis continetur, non solũ serũ, unde ipso effuso non hydrops sed inflãmari & suppuratio solet consequi, ac empyema; sed per vasa Lymphatica,

phatica & Lactea; per Lymphatica quidē liquorē secundum dispositionis cujusvis diversitatem, nunc tenuiorem nunc crassiorem & pituitosiorem: Per vasa vero Lactea tum chylum, tum præsertim Potum affatim haustum, qui defertur, si eadem rumpi contingat, in abdominis cavitatem, atque Asciten subito contingentem producere solere: Rumpi vero dicta vasa tum à re dura sive rigida illas pungente aut secante, atque ipsa eousque magis magisque distendente ut tandem rumpantur, unde contentus & continue adhuc affluēs liquor in locum vicinum qualemcumque effundatur, atque ibidem colligatur, aut alio transferatur: Stagnare in prædictis vasis perfluentem liquorem ob ipsorum qualemcumque angustiam, sed frequentissime Obstructionem; Hanc fieri in dictis vasis ab *humore viscido* in ipsis coagulato à frigore externo vel forinsecus corporis superficiem feriente, vel cum potu in partes interiores admisso, aut à causa quavis humores per illa vasa delatos coagulare apta, tum interna tum externa, fomentis puta &c. coagulandi vi præditis, Humorem viscidum ad vasa Lactea deferri ex intestinis, & quidem tum ab aere æstuante, tum à vehementi corporis exercitio, tum ab alimentis spirituosis & aromaticis, tum à potu multo calide assumpto, tum ab ira vehementi, vigiliis &c. solutum & fluidiorem factum: Eundem humorem viscidum transferri in vasa lymphatica ob easdem fere causas humorem talem in sanguinis massa redundantem aut per glandulas conglobatus, aut ex quavis forsan parte eo propellentes: Dico ex quavi, forsan parte, quoniam etiam nunc ignoramus accuratam Lymphæ originem &c.

Intestina inflammatione ingenti, &c.) Alibi adnotatum Paracentesi inutiliter celebratæ, succedere partium interiorum phlegmonem aut erysipelas. Item ex *Rolfinccio*, Nullum hydropem curabilem esse quum febris est adjuncta, quod ut plurimum in hydropicis dissectis inflammatio intestinorum deprehendatur.

Hepar genuino preditum colore) Censuit *Galenus* (quem sequuta Medicorum cohors) omnem Hydropem fieri ab Hepate frigidiore & hæmatosin non exacte perficiente, ita ut pro laudabili sanguine, multam aquam, pituitam aut flatum generet. Quæ sententia ut de Anasarca verissima est, & omnium consensu receptissima, sic de Ascite & Tympanite à recentioribus non paucis controvertitur: ideo quod in multorum hydropicorum dissectionibus hepar incolume & illæsum deprehensum sit: Præterea *Hippocrat.* 2. prorrher. diserte asserit hydropem fieri vel ab hepate, vel à parte inani: per partem vero inanem intelligit totum illud spatium quod à costis ad ilia extenditur, & partes in eo contentas: Idem *Hippocrat.* 4. de morbis, & 3. de morbis mul. hydropem ex Liene describit: Quibus authoritatibus vulgo responderi solet, hepar perpetuo affici, primario vel secundario, ita ut nunquam hydrops contingat quin hæmatosis vitietur, & loco sanguinis laudabilis aquosus generetur: Verum duæ rationes hanc doctrinam acriter urgent, prima desumpta est ab experientia supra proposita, quod nimirum si necessarium esset hepar perpetuo affici, in dissectione cadaverum nunquam illæsum reperiretur. 2. Quod si hepar sanguinem aquosum generaret, ille in totum corpus distribueretur, quemadmodum in anasarca sanguis pituitosus in omnes partes transfertur: neque sufficiens ratio reddi potest cur humor serosus in hepate genitus in solum abdomen non in alias partes deferatur *Riverius*. Qui præterea alii reponant videatur infra.

Intestina inflammatione correpta) Hæmorrhoidibus internis non fluentibus interdum hydrops nascitur, materia quæ qualitate & copia peccat, restagnante ad Colon, quo inflammato dolor ac sitis, hinc aqua liberalius hausta, læsâ prima coctione, quæ secunda non emendatur, perturbatio ac hydrops.

Observatio III.

*Ascites Cordis vitio genitus polypis duobus obsessi.*1.2.13.24.*Exesi cum distensione & magnitudine pericardii.*3.4.*Extenuati.*5.*Extraordinarie magni, cum sanguine concreto in ventriculis, præter nat. constitutis.*6.*A calculo in corde, cum hepatis & lienis scirrho.*7.9.*A vitio Cordis in quo substantia pituitosa, cum jecoris, lienis & renum vitio.*8.11.*Ob vitium Cordis pericardio destituti, cum aliis læsionibus, & hepatis corruptione.*10.*Vitio Cordis, lienis, hepatis, pancreatis, vasorum mesaraicorum obstructione.*12.*Vitio Cordis & Pulmonum.*14.*Cordis, hepatis, lienis, renum.*15.16.*A polypis in Corde, hepate scirrhoso* 17.*A folliculo in Corde, pinguedine in dextro ventriculo.* 18. *A substantia pituitosa in dextro ventriculo.*19. *Ab Excrescentia ramosa in utroque ventriculo.*20. *A corporibus fibrosis in sinistro ventriculo & aorta summe dilatatis.* 21. *A calculo venæ arterialis principio adhærente.* 22. *Ascites & pectoris hydrops à polypis in Corde.*23.

§.I. NIcolaus Sveiger, adolescens XVI. annor., Basileæ probis natus parentibus, sed pauperculis, atque adeo *viliori* à teneris *victui* & laboribus assuetus, *timidus*, ac eo temperamento quod veteres sanguineo pituitosum appellarent, præditus, *spiritum à puero difficiliorem trahebat*, præsertim cursu exercitatus: Igitur anno ætatis XV. ingravescente spiritus difficultate inguinum dolorem sentit, tensivum pungentémque, incessu exasperatum: Una & altera septimana post sequutus abdominis tumor, initio parvus & neglectus, in dies vero altius assurgens: *Scrotum* etiam ipsum jam *intumescere, imo & femora* quoque & pedes: quorum tumor cuti concolor impressa digitorum vestigia aliquandiu servarat: In summo quinetiam femore, prope scrotum, serum ex ipsis cutis poris largiter stillare: Successu temporis *brachium* itidem *sinistrum intumescere* visum est, iterúmque sponte detumescere absque manifesta evacuatione: *Venæ abdominis* cutaneæ ac epigastricæ, plurimo sanguine distentæ perpetuo *turgebant*, jámque insignes & valde conspicuæ evadebant: *Umbilicus antea reconditus*, nunc ad transversi altitudinem pollicis extrusus *prominere* ac pellucere. Denique ultimo mense aqua ex scroto, factis suapte cuniculis, effluere, sed nihil imminuto hinc ventris tumore: Qui tantus quadrimestri spatio evaserat, ut præ immani ejus distensione æger nihil magis quam disruptionem metuerit. Toto morbi decursu *Pulsus debilis* & parvus erat, tremulus aliquando, ultimísque duobus mensibus

inter-

intermittens, usque ad extremum plane myurus & formicans. *Respiratio* semper *difficillima, cum maxima pectoris anxietate & inani tussi*, negotii plurimum usque facessebat; *Appetitus fere dejectus* erat, *Lotium nunc parcius*, nunc reddebatur copiosius, flavescens, turbidum quandoque cum multo sedimento, aliquando lixivii instar filtrati pellucidum: Mingebat autem plerumque cum dolore & molestia, Nam genitale membrum simul tumebat, ac stringente frænulo intorquebatur: *Sensuum omnium*, *& mentis* etiam *functiones*, ad vitæ finem usque illibatæ manserunt, moveri tamen corpus, propter immensum sarcinæ pondus, difficulter potuit, incessu jam inde à tribus mensibus plane abolito: Pleraque medicamenta incassum adhibebantur: Topicis autem imminens scroto & inguinibus gangræna summota fuit, Tandem vero tot tantisque miseriis fractus victúsque adolescens, die 14. Maii 1674. expiravit.

Noctu cadaver ab Excell. *Henrico Glasero*, Anatomes tunc Professore, τῷ νῦν ἐν ἁγίοις dissecabatur, me præsente & auxiliatrices subinde manus præbente. Detracta primum abdominis cute, serum hanc inter & musculos observabatur, potissimum autem versus lumbos, ubi & frequentes aderant hydatides, seu membranacei aqua scatentes folliculi: Serum etiam inter pubis cutem & musculorum abdominis tendines, nec non inter scrotum & propria testium involucra stagnabat: alicubi crebris membranulis interceptum, inque substantiam gelatinæ haud absimilem sic quodammodo densatum: Intra elitroydem erytroidémque tunicas nihil ejus inventum: Musculi abdominis à peritonæo facile separabantur, intercurrentibus aquis. Jam *patefacto abdomine*, *maxima seri vis* tanquam è fonte prorupit, quo non mensuræ duntaxat aliquot, sed etiamnum integra amphora impleta: urinam colore referebat, quamvis degustatum neque tam acre, neque salsum sentiretur: Exhaustis aquis, infimi ventris viscera, præter omnem expectationem, haud multum corrupta vel vitiata deprehendimus, Epiploon equidem labem, sed fere unice contraxerat: nam & omni spoliatum pinguedine ac insuper putridum erat, versus dorsum præcipue atque ventriculum: Peritonæi quoque interna superficies asperiuscula, porosa tamen, creberrimisque sanguineis vasis distincta & rubens apparuit: Hepar forinsecus atrorubicundum, intus *ex pallido flavescebat*, absque scirrhis tamen aliove vitio: Lien & Renes aliquantum flaccidi, cætera sani ac illæsi: Ventriculus & Intestina cum Pancreate, omnium calculo integra ac illibata judicabantur, excepto *mesenterio*, *cujus glandulæ* alicubi putrefactæ in amurcam, levi digitorum attritu convertebantur: Thoraci potissimum inerat lerna malorum: Amoto enim sterno, *Pulmo dextri lateris pertinaciter* & pleuræ, & diaphragmati, & pericardio *adhæsit*, ut inde nec manibus avelli, nec integre cultro separari potuerit: In sinistro latere liber à pleura erat, sed pericardio tamen ac septo transverso affixus: Hunc inundavit *aqua* subcruenta in *sinistro thoracis cavo*, ad uncias octo stagnans, Nullum in pulmonibus pus, sed crebri cruoris grumi, in ipsorum vasis contenti: *Pericardium* valde crassum penitusque carnosum apparuit, extrinsecus diaphragmati, uti solet, sed & pulmonibus, insueto nexu, adnatum; intrinsecus autem superficiei Cordis undique adeo arcte adaptatum adglutinatumve, ut multo demum negotio inde avelli separarique potuerit, Spatium itaque nullum pericardium & cor inter relinquebatur, in quo sese hoc libere motitaret, *Cor* ipsum *pallidum & flaccidum*, multoque cruore distentum erat, & *Polypo gemino*, quorum major sinistrum, minor dextrum ventriculum occupavit, Substantia utrique compacta, *alba, inque filamenta ductilis*; Pedes, sive processus eorum, sese tam in aortam quam in venam cavam & pulmonum vasa extendebant, Carunculæ denique & columnæ, quibus thalami cordis, & auriculæ intrinsecus cancellatæ, ac veluti fornicatæ alias esse solent, hic fere penitus detritæ atque obliteratæ evanuerant, ut nonnisi pauca earum vestigia superessent, A cerebri examine nos temporis angustia exclusit, in quo tamen parum aut nihil adfuisse labis, constans sensuum & rationis integritas fidem facit. *Iohannes Conradus Peyer Methodi historiar. Anatomico Medic. cap. 6.*

V*itio cordis*) Hominem veteres Universi compendium dixerunt, nec extra oleas, cum plurimum omnino analogiæ seu affinitatis intersit: Ut autem sidera quoque adessent, Cor microcosmi Phœbum, sive Solem nuncuparunt: Siquidem ex hoc veluti fonte manantes spirituum sanguinisve rivi totum corpus irradient, foveant, conservent; Quemadmodum vero Sol in Macrocosmo nonnunquam sive adglomeratis circa eum maculis turbatus, sive nubium cortici involutus, sive aliis denique modis offuscatus nostro è conspectu eripitur, Ita cor hominis suos quandoque manes, ac veluti eclipses pati ex recitata historia apparet: Enimvero adolescentis istius vitalia ac spiritalia organa, omnium prima, imo forte statim ab utero laborasse verisimile est, ut pote in quibus præcipua maximaque labes fuit inventa: Quin difficilis etiam à puero spiritus de nativo quodam pulmonum impedimento coram testatur: Non equidem tamen adducor, ut credam, inde ab infantia eam cordis extitisse conformationem, qualem post mortem invenimus: secus ad xv. annos usque vita produci haud potuisset: est enim huc necessaria cordis libertas, unde & veterum plerique hominem affecto corde diu non posse esse superstitem bene tradiderunt: Errasse vero istos in eo quod à morbis organicis cor, propter substantiæ robur, prorsus immune crediderunt, vel hac convincitur historia: Est quidem, fateor, cordi, tanquam munitæ arci, validóve musculo, quoddam roboris præsidium, Verum fortissima quoque mœnia sæpe vinci ab hostibus, quis nescit? Neque igitur vibrationum constantia, neque spirituum & sanguinis concentrata vis aut efficacia, neque compactarum denique fibrarum potestas, propulsandis omnibus à corde injuriis sufficiunt: suæ quippe sunt cordi venæ ac arteriæ, per quas,

æque ac alias in partes, pravi humores interdum adducuntur: & quanto cordis moles est compactior, tanto semel immissi pororum angustiis illi pertinacius hærent: Idem & aliorum hujus sæculi observationes confirmant: quas inter notatu digna est *Harvei*, de carne fungosa cordis 52. *Louverus* etiam historiam de Pericardio fortiter cordi adhærente in Tract. de corde cap. 2. recenset: Et Illustris *VVepferus*, se duos secuisse juvenes scribit, quorum utriq; pericardiu n arctissime cordi accretum fuerit: In historiis Anatomicis *Th. Bartholini* affectorum itidem cordium passim aliq unt exstant: Ex quibus jam satis, ut opinor, manifesto liquet, haud usq; adeo raras & frequentes cordis affectiones esse: Sed & eadem opera hinc elucescit in hydrope sæpenumero Cor, salvo hepate ac Liene, primario atq; unice laborare, omnibus diluvii undis ex hoc fonte manantibus: Et sane in adolescente nostro haud videri cuiusnam viscer ascitis ortus adscribi possit aut debeat, præterquam cordi, nam in eo maxima labes fuit inventa.

Viliori victui assuetus, timidus, spirituum à puero difficiliorem trahebat.) Ergo nonnullam statuimus Ateiti Cordis destructionem, huic pulmonum corruptelam præivisse: Ex pulmonibus quidem pravam ab ortu diathesin, & præpostere adhæsisse nexus certum est: quibus crescente ætate auctis, respiratio usque difficilior reddebatur: Quippe stringentia pulmonem dextri lateris vincula, efflorescentem cum ætate sanguinem, angustatis viis, plurimum cohibuerunt: Unde is circa præcordia retentus: nec pleno gurgite inde sese proripere aut expelli valens, difficilem spiritum, ac *timidum*, præter morem, adolescentem fecit: Nam *audacia* à diffuso cum impetu sanguine in cerebrum & extimas corporis oras pendet. Huc jam impurus crassiorque victus, qualis eorum esse solet quibus res angusta domi accedit: Ex eo namque suggestus chylus, sanguinem ponderosum tortuosumque reddendo, iter ejus & motum testudine tardiorem effecit: Quare &c.

Pulmo dextri lateris pertinaciter &c.] Quare oppressos tardigradi sanguinis mole pulmones, verisimile est parvas in extremitate rimas egisse hinc inde; è quibus transsudans viscidum serum, aut etiam lympha, injectis veluti laqueis viscosis vicinam pleuram, contiguumq; pericardium cum diaphragmate irretivit, atque ceu glutine sensim adunavit: Quod eo quidem adhuc accidere facilius potuit, quo farctus sanguine pulmo usq; pressius diaphragmati, pleuræ & pericardio accumbens, unionem maturavit: Id vero sinistro in latere quo minus evenerit, ratio forsitan est majus illic pulmonis robur: Nihil enim verius quam uni laterum imprimi posse nævos altero incolumi: Quibus minus bene consideratis, pulmonum cum pleura unionem plurimis naturalem esse, nec mali quicquam portendere, perperam in Anatome sua asseruit *Diemerbrokius*: Sunt enim nativa aliquando illa vincula, non tamen vitii aut nævi naturam exuunt: Quippe ex hoc veluti seminio, aut malo ovo, sæpissime phthisis (nisi quis fatalis alius morbus intercurrat) excludatur.

Pericardium &c.) De Pericardio nostra fert sententia, liquorem ejus inde prodire suam unde denominationem ab antiquo habuit; Ex ipso videlicet Pericardio, nam alias hucusque vias indigare, etiam post inquisitionem diligentissimam, non potuimus: Ex densatis autem vaporibus illum conflari, usque nobis fuit suspectum, quia sæpenumero turbidum, crassum, tamque copiosum invenimus, ut fieri nequeat à vaporibus talem suppeditari: Qua in re consentientem *Louverii* exactum cordis scrutatorem, habemus. Exploratum quin etiam, optimum ignis ope inspissatum pericardii humorem coire ac densari, quod compositi è vapore minime contingit: Id vero crebra quoq; experientia nobis innotuit, esse pericardii internam superficiem, ad instar foliorum hyperici vulgaris, innumeris foraminulis perviam: sed tunc demum conspicuis, quando suppositio, forinsecus digito pressa, minutulis passim aquæ guttulis sudant: Quæ cum ita sint, facile; jam colligimus crassum in nostro adolescente sanguinis serum angustos hos poros transire, ad restaurandum pericardii humorem, amplius nequivisse: quare hærens in angustiis illud, & stagnando corruptum, pustulas primum excitasse videtur, analogas illis quæ alias in cute sæpius ex acri sanguine efflorescunt: quibus demum in ulcuscula conversis, manante illinc sanie seu ichore, pericardium cum corde coaluit, eum prope in modum quo exulceratas nonnunquam palpebras oculi bulbo accrescere accidit: Et illud quidem tanto facilius fieri potuit, quanto turgidi semper pulmones capsulam cordi pressius aptarunt; postea vero arrosa jam, vi saniei, ipsa quoque cordis superficie, mixtus nutrimento sanguis profusus est, quo in fibras abeunte, pericardii moles insigniter aucta crevit, ut in unam veluti massam cum corde tandem converteretur: Quibus amplius illustrandis ac confirmandis, appositum, bruti quamvis, exemplum confert; nimirum immolatæ feris in corde vaccæ, sartoriam acum, unc am unam cum semisse lõgam, invenimus dextro ventriculo transversim infixam, penettante in ejus interiora cuspide: erat autem acus nigra prorsus, multaque ferrugine incrustata, ut certum sit diu illam vivente adhuc vacca isthic hæsisse: Pericardium vero undiquaq; cum corde intime nexu coaluerat, quod à sanguine & succo nutritio, è compuncti cordis & pericardii vulnere stillante factum fuisse evidentissimum arbitramur: De Pericardio iterum id tetigisse sufficiat, quod alii quidem ante me etiam notarunt, Erinacio terrestri pericardium non esse, Cujus tamen subsidium tam necessarium putavit *Louverus*, ut illud in omnibus, vel minimis animalculis nunquam deesse crediderit: Sed & sine capsula cor in hominibus *Columbus*, atq; *Brodbekius*, uti ex *Bartholini* cent. 4. histor. 20. apparet, observarunt: Quanquam opinari fas sit pericardium aut pulmonibus, aut ipsi cordi potius, ita tunc adnatum p.n. hæsisse, ut distinctum videri non potuerit: Nam & in nostri adolescentis cadavere, cor primo intuitu expers involucri putabatur, quod postmodum diligentior inquisitio adunatum detexit: Utut verũ in brutis, anguilla, raja &c. suas ob rationes diversimode se habeant, homini tamen ad bene valendum necessaria est cordis capsula, sed ab omni nexu, præterquam cum diaphragmate, & superne cum vasis, libera, nec uspiam cordi continua: secus devinctu sic & mancipato corde, mala omnia, ipsamq; mortem nasci, funestus hic docet eventus: quia enim cor pericardio, istud pulmonibus, hi diaphragmati, & in dextro latere pleuræ vehementer adhæserunt, oppido hinc palam fit, quantopere cum in motu suo cor, tum in respiratione pulmones detrimenti ceperint: adeo ut jam unum alteri impedimento existens, in diversa, tanquam ns à duobus canibus, distraheretur, qua quidem inani contentione non potuit non malum augeri: Etenim vellicatis hac ratione, modo pulmonibus, modo pericardio & corde, serum & sanguis inde, tanquam ex refricato vulnere, semper denuo emanans, inque fibras concretum, copulam usque majorem pertinaciotemque reddidit, Prætetea &c.

Cor pallidum & flaccidum &c.] Præterea ex hac jugi cordis se extricare satagentis lucta, fractis fibrarum viribus, flacciditatem cum auriculis ejus contraxere ventriculi; adeo ut eminentes intrinse-

cus

cus columnæ & monticuli carnei, ſuperſtitibus duntaxat pancis veſtigiis, ferme penitus evannerint: Cujuſmodi obliterationem in qnodam pbthiſico, ſed ad hydropem vergente, alias obſervavi, cui cor adeo fuit extennatum, ut ſiniſter ejus thalamns vix mediocre corium, dexter vero ſimplicem tunicam, parietum craſſitie æquaret: Ita nimirū ſolers domicilii ſui conſervatrix natura, rem quampiam ſentiens moleſtá, vel ſuis in actionibus intcrturbata, ad impedimentnm è medio tollendū fibras omnes & nervus, quo poteſt uſque conſtanter intendit.

Pulſus debilis &c.] Rebus itaqne ſic ſtantibus pulſus in eorde alius cieri quam initio debilis & parvus, poſtea tremulus ac inæqnalis, denique myurus nequivit: Parva enim duntaxat, negato dilatandi ſpatio, fiebat diaſtole; in ſyſtole autem, renitcnte pulmone ac diapbragmate, ttemur ex ancipiti lucta: hic autem, qui cordis dilatationem à rarefacto ſanguine, non fibtarum facultate proficiſci exiſtimant, pervelim mihi tantiſper explicent, quomodo in hoc adoleſcente fieri putuerit diaſtole, cnjns & ſanguis torpidns ac ſegnis, & cor tot tantiſque vincnlis obrutum conſtrictumque fuit, nullum ſane, victas dent manus, erit effugium. &c.

Polypo gemino) Pulſum etiam debilitandi magna polyporum in corde fuit poteſtas, è concretis ſanguinis fibris aliquandiu ante mottem genitorum: Hos unquam in viventibus dati negat contra *Tulpium* ac *Thom. Bartholinum Kerkringius* in ſpicil. Anatom. Obſervat. 73. exiſtimatque illos demum poſt mortem ex concteto ſanguine fortuito naſci; fretus experimento injecti in venam canis vivi ſpititus vitrioli: Verum enimvero quamvis certum ſit ſanguinem, ablata anima, in corde & vaſis ſæpenumero concretum grumeſcete, inque canibus affuſo vittioli ſpiritu coire: nondum tamen binc evincitur in viventibus nunquam id contingete: Nam magnum eſt inter grumos & polypum diſcrimen: illi enim fibris paucis, ac laxe confuſeque unitis inſtructi rubent; hic candicat, inſtar fere adipis, denſata atque ordinata fibrarum ſetie ac robore pollens; Neque Polypi in omnibus defunctorum cordibus repetiuntur, etiamſi ſanguis & grumi adſint: Porro illi ipſi polypi, in canibus viventibus excitati, repentinæ mortis cauſa potius quam effectus eſſe videntur: Qua etiam ratione humanus ſanguis, quovis modo in acotem verſus cordis oppreſſionem infetre poteſt: Et ſane ex ingenti tertore, ſubitanea mentis conſternatio ideo qnoſdam è medio tollit, quia ſanguine in polypos abeunte, cor ita mox intricatur infarciturve, ut expedire ſe non valens à motu jam ceſſet, Nec varices, ex multorum ſententia, ſunt aliud quam venatum polypi: De his autem plnra differendi amplior forſan alibi campus dabitur: In noſtro generari adoleſcente eo facilius polypi potuere, quo impedita cordis ſyſtole, reſtitante in ejus thalamis perpetuo ſanguine, magis magiſque elanguit.

Maxima pectoris anxietate & inani tuſſi) Alter comes difficili reſpirationi individuus, præcordiorum fuit anxietas & tuſſis, tam ex anguſtia quam ligati diaphragmatis impedimento nata: Nam & alibi magna dyſpnœa confecti adoleſcentis pulmones undiquaque pleuræ, diaphragmati, ſterno & pericardio annexos obſervavimus: Simili quoqne anxietate juvenit, teſte Excell. *VVepfero* premebatur, qui nuoquam niſi pronus in genua provolutus, & cubitis ſuffultus, dormire, imo reſpirare valuit: Eſt cnim ad vitam prorſus neceſſaria uti cordis, ita pulmonum quoque libertas.

Patefacto abdomine maxima ſeri vis) Ultimus denique & fatalis morbus Aſcites extitit, læſæ reſpirationis, & motus in corde ac ſanguine languentis fœtus: Neque enim certius ex ovo pullus, quam iſtis è principiis hydrops, excluditur. Quoniam igitur ſanguinis maſſa, uſque tantum in pnlmonibns, præcordiis & majoribus vaſis adglomerata hætens, in ambitum corporis & emunctoria ſua tardius emicuit, eliminando inſenſibiliter, per cutaneas glandulas, ſero retento vel reſtagnante, bydrnpis ſtamen ſive diatheſis jacta eſt, quam pituitóſus ſangnis natura facile admiſſam conſtanter retinuit: Quin chylus etiam, cum in curde & pulmonibus ſubigi ad debitam uſque perfectionem nequitet, in pituitam abiit, non verum ſanguinem; quo cnm laxe tantum unita illa, ex hujus ſinu iterum elabi facile potuit: Ergo aqua ſic in majorem in dies molem aggeſta, nec vaſis ſanguineis amplius coercenda, quia per babitum corporis iter non patuit, in cavum abdominis ſeceſſit: Ubi datis jam viis, brevi tempuris ſpatio in immenſum congeſta eſt; excitato primum inguinum dolore, ob peritonæi & muſculotum abdominis illic adhærentium diſtenſionem, mox totius imi venttis tumore: De viis per quas ſerum confluxit, ambigui hæremus, utrum lymphica vaſa in alia fuerint: Expeditiſſimum quidem à ruptis lymphæ vaſis colluvium derivare, Veruntamen rarius bunc aperiri fontem nobis multa perſuadent, de quibus, Volente Deo, alibi: Id ſolummodo nunc advertimus aquam iſtam in abdominc plurimum & ſapore & colote à lympha diſcrepaſſe, ac ruptorum hujus vaſotum nulla uſpiam veſtigia apparuiſſe: Cæterum expetimento alibi didicimus, aquam ex hydropici viri abdomine acu eductam, quantumvis ſpicei coloris eſſet, evoporante ſuper pruas in ſcutella tenuiore ejus parte, reliquam in glutinoſum quoddam craſſamentum tandem abiviſſe; Verum boc nondum ſufficiens arbittor pro lympha extravaſata argumentum: Eſt enim evaporatione exhalantis multo major, quam concreſcentis in gelatinam humoris copia, & color à lympha alicnus: quanquam negari non poſſit hanc animalibus nonnullis circa hepar flaveſcete; Interea ne nihil dicamus, aquam ſi non omnem, at magnam certe ejus partem è peritonæo deſtillaſſe arbitramur. Si quidem hoc poruſum plurimiſque ſanguineis vaſis diſtinctum fuerit; Quæ natura dilataſſe ac multiplicaſſe videtur, ut hic redundans ſerum commode exantlaret: Ita ſæpenumero cor magna aquarum vi obrutum vidimus, ex ipſo pericardio profectarum; Et qui inter utramque cerebri meningem liquor aliquando reperitur, noſtro judicio ex dura matre eſt: Cæterum quia Omentum adoleſcenti noſtro, uti aliis omnibus hydropicis, quos hucuſque diſſecare nobis contigit, extenuatum putridumque fuit, non utique de nihilo eſſe videtur quod *Hippocrates* de aquis bydropicorum illinc ſcaturientibus pridem diſſeruit: Plura tamen experimenta prius facienda nobis reſtant, quam de his certi quid publice determinemus.

Reſpiratio difficillima) Quantum autem reſpirationi, ante jam valde labotioſæ, obſtacula nova hæc ſarcina dedetit, facile unuſquiſque intelliget, quem modo diaphragmatis ſtructura & motus non fugit: Qua de re potiſſimum *Caſparus Bartholinus* Th. filius, legi meretur: Adhæc tranſverſi, facilitandæ reſpirationi inſervientes abdominis muſculi, ab officio ſuo diſtenti ceſſarunt: Quare diaphragmatis, atque coſtarum motu in totum fere ſic abolito, ſpiritus ſive aër, exiguis portionibus tantum, ſed creberrimo niſu, per ſolam aſperam arteriam agebatur, conſtringentem ſeſe ac viciſſim dilatantem, ope fibrarum motricium, quas *Caſpar Bartolinus* de diapbragmatis ſtructura, cap. 2. ſect. 2. addito iconiſmo, itemq; *Th. VVillis* expoſuit: Imo aquæ pondus, compreſſis fortiter thoracis viſceribus, iſtorū coaleſcentiam multū oppido firmavit & auxit, ut tot diſtricto cumulatoq; malis adoleſcenti neceſſario pereundū fuerit.

Aqua ſubcruenta in ſiniſtro thoracis cavo) Aquam in ſiniſtra thoracis cavitate poſſemus equidem è lacteis ſuperficiariis, pulmonum diaphragmatiſq; lymphæ vaſis derivare, quam admixta una alteraque ſanguinis gutta cruentam reddidit: Verum quia etiam è pleuræ poris manare eam potuiſſe haud inaniter ſuſpicamur; donec

donec certius quid innotescat, hec in medio nunc relinquamus.

Scrotum intumescere, imo & femora] Scroti, femorum, & extremorum pedum tumor à sero partim sub cute, partim in musculorum interstitiis hærente, ac alibi in hydaridas congesto originem traxit: Quia enim sanguis ex arteriis in venas reducendus, diuturniorem in partibus moram nectens, lentissime promovebatur, ipsoque nimio sero imbutus ad nutritionem inidoneus erat, sarcinæ portio exundans in declivia hæc loca decubuit: In quibus restitans, atque membranulis intercepta, plenas liquore vesiculas, & alicubi gelatinæ haud dissimiles effecit: Cujusmodi plurimas in adolescentis phthisico hydropici anatome, universum ad intestinorum cellulas usque mesenterium occupantes atque illius glandulas, & vasa omnia abscondentes, ut detegi difficulter potuerint, se vidisse *Ioh. Iacob. Harder* ad me scripsit.

Harum vesicularum generationem artificialis in bruto hydrops ad oculum commonstrat: Nam ligatis vivo cani jugularibus, ut deorsum sanguis pleno ferri gurgite nequiret, & sic aliquandiu dimisso, multas passim sub cute capitis, in membranas adiposa, atque musculorum intercapedinibus congestas aquas, post *Louverum* ac *Willisium* etiam nos observavimus: Est & aliud hujus rei experimentum, quod norunt omnes qui circa viscerum dealbationes, ventriculi præptimis ac intestinorum, & liquorum, vel ceræ, in vasa injectiones, crebro versantur, nam vel maximè invitis sæpe accidit, ut adactum siphonis impetu in arterias fluidum, quia eadem celeritate capillares subire venas nequit, vel harum trunci ligati sunt, iuxta membranarum anfractus duplicaturamve profundatur, ubi restagnans substantiam gelatinæ haud absimilem mentitur: In scrotum aqua, non ex abdomine per peritonæi processus, ut putant, profluxit, sed ipsis sanguineis vasis: patuit hoc imprimis inde, quia exonerante se per cuniculos scroto, nihil imminutum abdomen est.

Umbilicus antea reconditus] Umbilicus extumuit, vi aquarum protrusus: Doleo nos exactius tunc, festinante cultro, haud animadvertisse utrum aqua umbilicum distendens, eo per ruptum dilatatumve peritonæum immediate exundarit, an per urachum, quem ab experientia nobis constat in fœtibus urinam vehere, & hydropicis nonnunquam denuo aperiri: Sæpe quin etiam loquentem audivi Celeberrimum *Wepferum* nostrum de viro, quem se nosse, & etiamnum vivere dicebat, pro lubitu ex umbilico ad distans atque cum saltu mingente.

Venæ abdominis turgebant]. Propter stagnantem in illis sanguinem segniter promotum.

Appetitus fere dejectus] Appetitus esse nullus potuit, quia nulla diaphoresis nec ingestorum dissipatio: Adhæc principia sanguinis activa adeo aqueis diluebantur, ut digerendis fuissent cibis imparia, hydropi fomitem potius quam corpori alimoniam præbituris, unde & superiores artus atrophia correpti emarcuerunt.

Brachium sinistrum intumescere] Quod autem sinistrum brachium aliquando intumuerit, à sero sanguine fiebat non statim per subclavias, propter angustatum iter refluente: postea vero relaxata nonnihil via motoque sanguine, iterum detumuit.

Lotium nunc parcius &c.] Urinæ mutationes à varia sanguinis constitutione pendent, Etenim fiente ascite turbida minxit cum multo sedimento, quippe tunc omnia in sanguine turbata atque confusa erant, salinum sulphureumque principium nimio sero diluente: At vero depositis aquis, & Ascite jam consummato, sanguis (elabente mox benigniore sero acrior factus ac incensus urinam paucam, ast acrem & lixivii instar coloratam reddidit.

Sensuum omnium & mentis functiones] Mirum in adolescente nostro, œconomia vitali usque adeo destructa, & sanguine depravato, nihilominus animales spiritus bonos, atque ad sensuum internorum externorumque munia aptos, vel ad ultimum usque halitum generari potuisse: Siquidem inter cor cerebrumque tantam officii necessitudinem ponat *Louverus*, ut neutrum sine altero superesse posse existimet: Hæc autem absit ideo à me dici credatur, quasi istam commercii legem in dubium revocem, experimentis fortiter nixam, sed tantummodo ut ostendam admiratione non omnino carere, summum illum motus in corpore languorem nulla animo deliquia peperisse.

Hepar ex pallido flavescebat] Pallor in hepate cæterisque visceribus, à tincturæ purpureæ defectu est, Siquidem ipse sanguis nimio sero dilutus, nec in pulmonibus, ob interceptam nitro aëream symbolam rite efflorescens expallverit: Cui accedit, quod superveniente hydrope, & sanguine in aquam colliquato tinctura omnis è viscerum recessibus elota fuerit: Quemadmodum aqua, siphonis ope per arterias & venas aliquoties injecta, id facili experimento imitari licet, quo vel rubicundissimum jecur aut lien nigerrimus, maxime scilicet melancholici albescit.

Mesenterii cujus Glandulæ &c.] Glandulas mesenterii atque Omenti ab illuvie demum, integro semestri in aqualiculo subsistente, corruptio invasit: Enimvero inficias neutiquam imus, sæpenumero ab hirum glandularum præternaturali tumore hydropem primario exoriri, cujus rei evidentissima in aliis nostris de Hydrope historiis Anatomico Medicis exempla, si quidem ita Deo visum fuerit, publice aliquando proponemus: Ex dissectione illas in adolescente nostro ita fuisse corruptas patet, ut in amurcam levi digitorum attritu diffluerent: quod substantiæ istarum glandularum flacciditatem duntaxat arguit, inductam à circumfusa colluvie: Per illas tamen chylum nihilominus usquetransivisse, fidem medicamenta faciunt, suas in sanguine vires, licet incassum exserentia: Neque enim *Swammerdamio* & venas lacteas, & nutritii chyli ex intestinis per eas ad commune receptaculum iter in dubium vocanti, hactenus adstipulari possumus. *Idem cap. 6.*

§. 2. Virginem aliquando Basileæ, robustam prius & bene valentem, oborto repente Ascite inopinato mortuam, dissecuimus, in cujus solummodo corde, intaminatis reliquis visceribus, virium latuerat. *Vide tit. de Morte subita.*

§. 3. Non possum silentio involvere insignem illam ab *Olao Borrichio*, in Actor. Med. Hafniensium *Th. Bartolini* Tomo 1. Observ. 89. traditam de *Valentino Boccatio*, centurione triplici hydrope confecto, cujus pericardium ita ampliatum distentumque fuit, ut tres libras, & quod superat, acris turbidique liquoris, sinu suo complecteretur: Ipsum autem Cor non modo membrana propria spoliatum, acrimonia humoris eam absumente, sed & ita profunde exesum, ut exterior ipsius substantia in lacinias & villos carneos putrescentes abierit, reliqua interiore contracta, flaccida & marcescente.

§. 4. Quam quidem historiam ideo etiam adducere placuit, quoniam illi haud absimilem

lem anno 1673. Basileæ, in adolescente phthisico hydropico, cui nomen erat *Nicolaus Sotler*, ab *Henrico Glasero* b.m. dissecto, Pericardium illi triplo, imo quadruplo crassius quam pro naturæ norma, & aqua farctum, loturæ carnium simili, Cor autem permagnum & inæquali superficie horridum: nam carnei velut lemnisci plurimi illud externe cingebant, in aqua pericardij natitantes, & branchias piscium quodammodo mentientes: quin & rubicundi erant, & à basi latiuscula in acutum apicem fastigiati, serie multiplici: Propriam cordis tunicam alicubi quidem corrosam, soluta fibrarum compage vidimus, sed alibi caruncule istę, tanquam excrescentię, integræ superficiei adnatæ hærebant, aliquando semi-unciam altę, totumque adeo cor fungi speciem exprimens visum est, quem cavernosum appellant, mensis multorum, etiam principum, expetitum. *Idem ibidem.*

§. 5. Obliterationem eminentium intrinsecus in cordis ventriculis columnarum & monticulorum carneorum, superstitibus duntaxat paucis vestigiis, adeo ut penitus fermo evanuerint, in quodam phthifico, sed ad hydropem vergente, ante hac etiam observavi: Cui cor adeo fuit extenuatum, ut sinister ejus thalamus vix mediocre corium, dexter vero simplicem tunicam parietum crassitie ęquaret. *Idem ibidem.*

§. 6. Anno 1673. 26. Octobris, publice dissecta est Basileę à D. D. *Glasero*, Anatomię Professore, Virgo hydropica, in qua non adeo magna viscerum atonia erat; solum enim Hepar pituitosis obstructionibus tentabatur: reliqua ventris imi viscera satis naturalia: Cor mirę magnitudinis erat, ferme duplo majus quam pro proportione totius esse deberet; In cujus cavitatibus maxima copia *sanguinis coagulati*: In sinistro ventriculo valvulę mitrales cartilagineæ erant, ut vix inflecti possent, quæ foramen in medio pro transitu sanguinis, vix indicis transeuntis magnitudinem relinquerent; unde maxima mortis causa petitur.

Si quidem tota massa sanguinis non potuit brevi tempore circulari per angustum illud foramen; nam misera illa (tanta copia sanguinis per dextrum ventriculum, per pulmonem deinde in sinistrum ventriculum transmissa) ob angustiam nimiam corde suffocato, necessario obiit. Unde etiam pulmones toti erant rubri, & sanguine nigrescente coagulato perfusi sanguis enim ante excalefactus & commotus est in consensu ad cursum, dum voluit transvehi ex pago Basileam: Capsula præterea cordis tam arcte adnata erat diaphragmati, ut integer circulus albus, nerveus deberet divelli: Prope jugulum, secundum latera asperæ arteriæ, exterius multæ glandulæ p. n. nigro rubræ, hinc inde dispersæ inventæ sunt. *Ex communicatione D.D. Mangolt. Medici Basiliensis.*

In cujus cavitatibus maxima copia sanguinis coagulati) Fontem & originem sanguinis Cor esse œconomia animalis adulti probat: Quamvis autem de chyli motu ad hepar opinio firmas egerit radices, eradicandam tamen eam esse experimenta hujus sæculi jubent; Observatum enim est chylum non in hepar, sed per ductum thoracicum in venam subclaviam, & hinc per venam cavam in dextrum cordis ventriculum tendere ibidemque in sanguinem coqui; vicissimque egredi per arteriam pulmonalem, & medios pulmones permeando, à venæ pulmonalis ramulis, recipi & in sinistrum cordis ventriculum deferri, in quo ultimam suscipit perfectionem: Huic immediato chyli in cor ingressui, quidam Ductus thoraci angustiam opponunt, existimantes per vasa quædam chylifera partem chyli ad hepar tendere, ita ut partitam operam sustineant hepar & cor: neque enim omnem chylum posse per tantillum ductum ad cor deferri: Verum si hi homines experientiam consuluissent, vidissent procul dubio vasa illa ad hepar tendentia non vehere chylum, sed alium prorsus humorem, lymphaticum scil. à *Bartholino* vocatum; & præterea motum humoris in illis vasis non esse ad hepar, sed ab hepate versus Receptaculum, Considerassent etiam chyli motum fieri successive & celeriter satis, ut chylus omnis commode per eundem Ductum ferri queat: Sed & adeo provida fuit natura in hoc negotio, ut ne copia permeantis chyli lædere tur tenuior hic Ductus, mox à Receptaculo ramulos quosdam chyliferos ad venam sine pari destinaverit quę chyli partem majorem, cum amplę satis capacitatis, facillime cordi transmittat: ut taceam testimonium *Highmori*, qui chylum in vena sine pari vidit, sanguini nondum plane commixtum: Quivis ductum nostrum sequi, & inflare aërem per tubulum in chyli receptaculum poterit, Videbit tunc aërem inflatum mox subire venam sine pari, eandemque, propulso versus cor sanguine, turgescere aëre inflato. *Frid. Lepnerus Introd. in Medic. p. 137.*

§. 7. Filia N. frequenter hæmorrhagiæ obnoxia, hinc cachectica, tandem Hydrops accedit: Abdomen ichore fœtido erat repletum, hepar & lien scirrho laborabant: In capsula Cordis humor putridus: circa valvulas dextri ventriculi calculus &c. *Vide tit. de Syncope.*

§. 8. Anno 1591. secui fœminam octogenariam hydropicam: Huic mirum in modum turgebat abdomen. Existimabantque è vulgo non pauci eam fascino laborasse: Simul ac cutis separata esset, copiosa serosa materia in latere dextro emanavit, quæ præ nimia copia à natura ea deposita fuerat: Pertusis abdominis musculis protinus copiosa erupit aqua, quæ universum repleverat abdominis spatium: Quin & in thorace omnia vitalia viscera aquosæ materiæ largiter innatabant, Ablata quoque calvaria ventriculi aqua repleti erant, assatimque cerebrum aquam profundebat. Peritonæum huic cum Omento prorsus absumptum cernere erat, nam simul ac musculi abdominis dissecti erant, cernere erat in inferna abdominis capacitate copiosa filamenta nervea, eodem fere modo uti in ventriculis cordis, ast copiosiora, hæc erant, & hinc inde vesiculas fecerant, quibus pertusis aqua effluebat: hæc corpora nil nisi reliquias peritonæi & omenti notabant: Omnia huic fere viscera non naturali erant statu, Vesica reperiebatur nusquam: Intestina

omnia in unum conglomerata & veluti in globum acta, qui globus exterius undiquaque peculiari eaque satis crassa cingebatur membrana, uti videbatur ex excrementis aquosæ substantiæ nata. Jecur solito multo durius, nihil tamen lapidei intus continebat, nec ei color naturalis, ast albidus seu pallidus. Lien durus admodum, & solito multo major ponderosusque figuram mutarat suam, dum & in longitudine & latitudine accreverat. Renes solito multo flaccidiores, tum & versus dorsi vertebras plus solito retracti. In Cordis dextro ventriculo substantiam quandam pituitosam viscidamque reperi, vitellum ovi colore & substantia referentem, ex pituita lenta & viscida ibi concretam. Aqua quæ effluxit vix duabus urnis capi poterat. *P. Pawius Observat. Anat. v.*

§. 9. Filius Parci Typographi adolescens, Asciticus factus est. Cum mortuum aperirem, Præter reliqua Hepatis, Lienis, Renùmque vitia, Asciticis consueta, etiam in medio Cordis dissecto, os tribus articulis constans, cavumque & arenosa quadam materia repletum invenit. *Felix Platerus observ. lib. 3. pag. 636.*

Hepatis, Lienis, Renumque vitia consueta] Quæ enumerat Prax. lib. 3. cap. 3. Serosus humor ascitem gignens, si madore suo interiora viscera, hepar, lienem, renes, ventriculum, intestina nimium humectando, debilitet; vel salsedine, acrimonia, quâ ex commistione aliorum humorum, vel putredine aut corruptione, pluribus mensibus sæpe retenta concipit, adeo ut nauseosum vel cadaverosum, aut alioquin fœtidum odorem spiret, illa potius exsiccet, sicuti talia esse fere deprehenduntur: atque mesenterium, omentum, renumque involucrum, veluti atefacta, contracta, adeo demque instar glebarum illis adhærentem, in quodam invenimus: Vel si easdem partes certis in locis aqua illa erodat, exulceret, vel etiam putredinem in illis inducat, aut corrumpat contamìnetque, sicuti omentum plerumque flavum, putre & fœtens in plerisque; præterquam quod retractum, uti diximus fuerat: & mesenterium quoque quibusdam in locis ejusmodi fuisse, in anatome hydropicorum invenimus: Quod si accidat, uti & si alia viscera simili modo ab hac aqua lædantur, graviora in partium naturalium functionum læsionibus symptomata superveniunt.

§. 10. & 11. Fœmina quædam cum impregnationis suspicione intumesceret, spe delusa in hydropem incidit, quo etiam juvencula adhuc laboravit, variis interea symptomatis exagitata, post triennii decubitum vitam finivit.

Suscepta sectione, apparuerunt sequentia notatu digna. 1. Exhausta colluvie aquarum denudata fuere intestina & viscera infimi ventris omnia, exceptis renibus testibusque, *Sevaceo adipe, steatomatis instar incrustata*; ut visum effugerent, 2. Ex adipis crassitie intestinorum cavitates, angiportus in morem, coarctatæ erant. 3. Stomachus cataphracta eadem vestitus se coarctare nequit. 4. Hepar diaphragmati mediante sevo illo arcte adhærebat parenchyma exangue, semiputridum, contractum ac subnigrum apparebat. 5. Thorax apertus, omni aqua destitutus erat. Pulmones vero undique costis ac diaphragmati adnati, & per superficiem externam grandinibus albis atque sevaceis, tanquam margaritis, consiti, plus tamen hic sanguinis quam in Jecore aut liene inventum. 6. Cor pericardio plane denudatum, quod & semel *Columbo* observatum. Dextra auricula, circa venæ arteriosæ orificium, aneurismatis modo, ultra juglandis magnitudinem erat, distenta. Sinister thalamus durior, crassior tumentiorque sanguinem grumosum, subnigrum ac paucum continebat, secus quam in dextro, qui adhuc purpureus erat: frustulum quoque adiposum, subluteum, molle ac lentum in duos ramos, tanquam digitos longiusculos abiens; inque truncorum cavitatem se insinuans, ipsis arteriæ venosæ aortæque ostiis arcte adhærebat, eaque occludendo sanguinis affluxum vel omnino impediverat vel plurimum retardaverat, hinc. 7. Arteriæ grumefactum eumque pauciſſimum sanguinem continebant. 8. Venæ succo pleniores, præcipue vena arteriosa & arteria venosa: venæ etiam cordis coronariæ ac superficiariæ sanguine adhuc turgebant. *Th. Bartholinus cent. iv. histor. xx.*

§. 12. Nepos Georgii Illustriss. Hassiæ Principis hydrope anno 1655. vix annum natus decessit. In examine viscerum Cl. *Horstius* sequentia notavit. 1. Cutis circa regionem ventriculi, umbilici & inguinum, maculis atro-purpureis, instar ecchymomatum picta erat. Ex abdomine, perfectionem umbilici leniter factam, humores serosi, biliosi, lutescentes & fœtidi, instar aquæ per canaliculum ductæ ad libras medic. xx. prosiliebant. Quibus subductis, & aperto abdomine, Omentum penitus putrefactum notabatur. Intestina cum ventriculo aliquomodo inflata. Pancreas vero ita consumptum, ut ejus nullum fere vestigium animadvertere liceret: *Venæ mesaraicæ glutinosa materia refertæ.* Lien monstrosus tribus appendicibus instructus, sinistroque reni arctiſſime annatus, ut sine sectione digitis avelli non posset. Renes ipsi satis grandes: Hepar sanguineo colore suo amisso, cineritium fere & qualis in cocto alias notatur, habebat, incisumque copiosum serum & copiosius quam Lien stillabat: In Hepate autem & Liene foveæ aqua plenæ apparebant: Bilis vesicula aureo colore coruscabat: Pericardium ejusdem coloris & fœtoris aqua distentum erat, cui Cor innatabat; Ipsum Cor plane exsuccum & ne guttulam quidem sanguinis intra se continebat, quod in aliis etiam visceribus observabatur: nusquam enim sanguis notari

rari poterat, etiam in venæ cavæ & arteriæ magnæ incisione, sed tantum aqua loturæ carnis non absimilis: Pulmones flaccidi & ex una parte purulenti. *Bartholinus cent.3.observ.81.*

Venæ mesaraicæ glutinosa materia referta.] Dubitat apud *Horstium* observ. lib.4. observ.47. *Bilgerus* an revera obstructiones venarum Mesaraicarum, ut Heparis, de quibus somniant Medici, ab ullo Anatomicorum unquam sint repertæ ac observatæ? A se obstructiones nullas visas sensibiles ac notabiles: Respondet *Horstius*, Etsi frequentissime Mesenterii obstructionibus plurima symptomata communiter adscribantur, quæ tamen sæpius originem aliam habere possunt, Non tamen eas penitus negandas esse, quamvis in hoc vel illo subjecto non occurrant: Nota est historia ad me perscripta per Clar. *Bauhinum*, *ait*, qui mesenterii glandulas intumescentes, totalem obstructionem inducentes, phthiseos causam fuisse refert. Imprimis, vero memorabilis est, *inquit*: historia notabiliss. cujusdam, qui ictero diuturno, tandemque hydrope laborans, tantas habuit mesenterii obstructiones, ut post mortem mesenterii vasa glutine quasi repleta viderentur.

§.13. Neque in Anatome nova sunt hæc, Sed & mihi plus semel inventa in ventriculis Cordis vaginæ prælongæ productio: Testes mihi Rev. Neapolitani Patres N. qui à me dissecto in corde P. *Menenini*, ex Hydrope mortui, viderunt *vaginulæ subflavæ concrementum*, quantum tota ascendens cava reciperet. *M. Aur. Severinus de Abscessibus pag.m.277.*

Vaginulæ subflavæ concrementum] Licet ut plurimum Polypus elongatis multiplicibus & oblongis pedibus cordis ventriculos, & adjacentium vasorum cavitatem quasi repleat, varium tamen situm nanciscitur, & rudem etiam configurationem, interdum enim placentulæ instar ventriculorum mediterraneum occupat, & elongatis ramosis productionibus per venas & arterias, hinc inde excurrenti sanguini præbet spatium: Interdum tamen ut in cadavere juvenis observavi ita circa cordis columnas & carnosos lacertos hæret, & quasi radicibus implantatur, ut alterum ventriculum intra cordis claustra efformatum dicas: Talem habet densitatem, & continuitatem, ut intra se receptum per foramen ab auricula sanguinem, vi circumstantis cordis ipsum immediate urgentis foras protrudat, quo casu etiam productæ per vasa Polypi appendices ita perforantur, ut vasorum lateribus herentes, sanguinis commeatum intra se admittant, quod etiam in cordis auriculis sæpe observatur.

In ventriculis cordis] Hæc Polypi moles in dextro præcipue ventriculo amplior est ac in sinistro, ut multories observavi: Et *Bartoletus* in dextra auricula idem accidisse recitat: quod *Riolanus* confirmat: Vide causas tit. de *Morte subita*.

Subflavæ] Quin & color etiam non raro diversus observatur, nam ut plurimum Polypi in dextro cordis thalamo excitati color subalbidus est, laridi instar, seu excreti succi quem vulgo pituitam appellamus, & interdum rubra quædam, vel subnigra stigmata conspersa habet: In sinistro autem genitus colorem ut plurimum atrum & densiorem obtinet substantiam.

Concrementum] Morbosa hæc excrescentia suam quoque structuram habere videtur, etenim præ se fert congeriem superpositarum extensarumque pellicularum, quæ substantiæ modo nervosum corpus, cum aliquali tamen mucositate referunt, & si eadem laceretur, solvi videtur in oblonga & solida filamenta: hæc manifestiora redduntur in ejus appendicibus, quæ fasciculi instar in fibras quasi nerveas resolvuntur. *Vide plura §.23.*

§.14. S. Ionam juvenem defatigatum ex pedestri itinere corripuit acutissimus lateris dolor, cum spiritu difficili & summa cordis palpitatione, sequuta febre hectica & Hydrope abdomen distendente: Inventum Cor flaccidum ac justo majus, aqua pericardij exuberans: Pulmo totus vitiatus cordique accretus, venæ ubique tumidæ, uti venter tumidus aqua citrina repletus. *Tulpius observat.lib.4.cap.19.*

§.15. Filius N. post cordis palpitationem Asciticus factus est: Cor relaxatis involucris circa septum transversum descenderat: præter reliqua hepatis, lienis, renumque vitia asciticis consueta, etiam os in corde gerebat. *Vide lib.2.tit.de Palpit.cordis.*

§.16. Vicentius (*Vide tit.de Phthisi lib.2.sect.7. observat.50.*) hydrope pedum non abdominis laborabat: Cordis auricula dextra sanguine admodum distenta; qui niger, crassus, grumosus: Pulmones lividi, sine sanguine: Serum copiosum in thoracis cavitate: Iecur lividum, scirrhosum: Lien magnus, flaccidus: In rene dextro magnus calculus cum aliis minutis.

§.17. Illustr. N. hydrope ascite detentus obiit: latuere in abdomine 16. mensuræ citrinæ aquæ, In thorace quatuor, causa fuit Hepar durum atque scirrhosum: In sinistro cordis ventriculo inventi duo Polypi. *Vide tit. de ventriculi dolore.*

§.18. Anno 1627. Ioh. Veslingius Revet. N. folliculum dextra cordis auricula eduxit, venulis ei ad nutritionem annexis, in quo nihil puris, licet id initio morbi excrevisset: dextro cordis ventriculo circa initium pinguedo adhærebat: *Iecur nulla infectum labe*: Itaque virum sustulit à solo Cordis vitio hydrops, quod ad sanguinis quidem generationem facit, etiamsi de primatia ipsius officina cathedrarii contendant: *Aristoteli* vero partis primatum *Cæsar Cremoninus* nervose vindicavit.

Pinguedinem quoque candelę sebaceę similem in sinistro cordis ventriculo vidit *Hippol. Boscus* lect.1. de Facult. Anat. *Rhodius cent.3.observ.4.*

Iecur nulla infectum labe] Nec tamen negandum ad ejus labem nunquam subsequi hydropem; id enim sæpissime affectum in dissectis apparuit, & externus hypochondrii dextri tumor testatur: In hujusmodi vero hydrope ejus vices in sanguinis confectione suppler Cor, quod quia solum præstare nequit, Hepatis auxilio carens; tandem & deficit in opere, unde homini exitium.

§. 19. Anno 1592. aperui gravidæ uterum quæ semestrem fœtum utero gerebat: huic abdomen mirum in modum turgebat, quod tamen ab utero non erat, verum omnia inrestina & ventriculus mirum in modum flatibus distenta erant, adeo ut simul ac leviter solummodo tam ventriculum quam intestina pertudissem, magna vis flatuum exiret, ipsaque confestim subsiderent. Quod si huic injectus fuisset clyster, proculdubio vitam servasset.

Aperto thorace; in Cordis gravidæ dextro ventriculo substantiam quandam pituitosam viscidamque reperi, vitellum ovi colore & substantia referentem, ex pituita lenta & viscida ibi concretam repiri. Cutis in abdomine mirum in modum rugosa erat, innumerisque plicis prædita. *Pet. Pavvius observat.6.*

§. 20. Si dabitur sectio Hydropici vel Phthisici, diligenter Cordis ventriculos inspicias, aliquoties enim excrescentiam reperi ramosam per vasa in pulmones delatam. Curavi cum reperissem in utroque cordis ventriculo, delineari: altera in venam arteriosam, altera in magnam arteriam ferebat. *Caspar Bauhinus apud Gr. Horstium Oper. tomo 1. p. m. 141.*

§. 21. Anno 1644. fœminam Ascite & Anasarca diu ægrotantem, tandemque fatis concedentem aperui. Invenimus Cordis sinistrum ventriculum & arteriam aortam, in quibus corpora fibrosa seu pituitosa contenta erant, tantum non duplo fuisse majores naturalibus. *I. I. Wepferus Dissert. de Apoplexia pag. 200.*

§ 22. *Petrus Marchetti* in fœmina hydrope defuncta, calculum offendit, venæ arterialis principio inhærentem: hujus proculdubio rudimentum arena, quam cum sanguine missam tradidit *Zacutus* Prax. admit. l. 5. observ. 53. *Rhodius cent. 3. observ. 4.*

§. 23. Polyporum generatio quibusdam in morbis contingit, ut iis in quibus glandulæ, & præcipue conglobatæ, ita duritie laborant, ut animalis œconomia harum ministerio privetur: ut in virgine novissime deprehendi, cui cum perpetuo defuissent menstruæ purgationes: ejus Pancreas, cæteræque minores per abdomen & thoracem dispersæ glandulæ, ex turgente concretaque materia insignes & duriores redditæ fuerant. In hujus Corde Polypi & *aqua in cavitatibus medii & infimi ventris copiose stagnabat.*

Hic quoque exarabo mirabilem Polypi structuram & magnitudinem, Florentiæ in sene sexagesimum quartum annum agente inopinate defuncto observatam, & à doctissimo Viro *Ioh. Alphonso Borellio* mihi communicatam. In aorta prope cor, quæ in tumorem excreverat ad mensuram duorum pugnorum, Polypus consimilis magnitudinis repertus est, absque appendicibus & caudis: Ejus autem moles membranosis tunicis ad invicem superpositis absque continuitate consurgebat, quæ crassitie non superabant vulgarem chartam hœdinam super his producebantur filamenta quædam alba, quæ foliorum fibras, seu vasa æmulabantur, quæ omnia ab albidiori trunco dependebant: Tunicarum Polypum efformantium color cinereus erat, cum rubicudis quibusdam maculis, ita ut tota hæc structura brassicam capiratam æmularetur, *Marcellus Malpighius lib. de structura viscerum cap. de Polypo cordis;* Huc adducta est hæc historia, ad titulum de morte repentina pertinens, priori connexa, ut Polypornm generatio & ortus, qui pluribus morbis accidit innotesceret, quia serius dictus *Malpighii* tractatus ad manus pervenit.

Ejus moles membranosis tunicis &c.] A quanam materia excitetur Polypus obscurū adhuc video: Pluribus pinguedinis frustulum esse arrisit: alii autem pituitam in corde concretam credidere: alii crudum humorem à jecore cordi suppeditatū, qui declinante cordis calore, absumptis tenuibus partibus soliditatem acquirat: His cum non integre acquiescerem, sollicite inquirendam duxi Polypi materiam: quamplurima mente revolventi occurrere, inter quæ vi ignis concreta sanguinei seri substantia: quoniam tamen Polypi materia, ut sæpius sum expertus, calore non tota concrescit in consistentem substantiam, eandem molem retinentem, sed excitatis bullis sero, & tandē flatu turgidis impense gracilescit, & elixata admodum tenuis redditur, quod concrescibili sero non accidit, alienā quærenda, è sanguine prognata duxi, & tandem pellea crusta, in supremaextracti & refrigerati sanguinis parte concrescens, ultimo sese obtulit, ex cujus indagine (cum persimilia sint in utrisque phænomena) Polypi forte minera & productionis modus emerget: Scio varia de hac sanguinis crusta prolata fuisse, pro chyli enim portione apud plures est habita, mox pro nerveo succo: puriorem sanguinis partem credidere nonnulli, quæ dum sanguis superaffatur, ex rubra & tenera ejus parte in albam & tenacem excoquatur substantiam: Hæc non impugnabo, sed quæ mihi occurrere, licet levia, probabiliter enunciabo: Video Clar. Viris, quibus pro Polypi generatione, vel chylus vel nerveus succus arridet, hoc præcipue persuadere quia in utrisque est communis substantiæ modus, color consimilis, assignatæ insuper materiæ, venis quibus continetur admittuntur: quare si philosophandi hæc semita mihi calcāda sit, copiosior & similiter forte occurret materia è sanguinis massa pro excitanda hac crusta, tota scil. concreti sanguinis moles, quæ rubra sanguinis portio, seu melancholia appellatur, hæc enim licet affusa purpura lippientes nostros fallat, si multiplicibus tamen lotionibus aqua communi factis, rubicundæ istę implicitæ particulæ deturbentes, totus concretus sanguis, qui impense rubescebat, vel nigrescebat, tractu temporis albescet rubefacta aqua, quæ secum inficientes particulas rapit: Et si pulchrum exoptas spectaculum, microscopio hunc perlustra sanguinem, contexturam nāque fibrosam, & quasi nerveis fibris compaginatum rete videbis, in cujus exiguis excitaris spatiis & finibus, veluti cellulis rubicundus stagnat ichor, qui aqua detersus, reticularē hanc implicationē relinquit, quæ nudis oculis mucosæ membranæ speciem exhibet: Hanc vero reticularem sanguinis portionem, cum innatante crusta eandē forti materiam, quin & naturam, probabiliter tibi indicabit diligens sanguineæ crustæ exploratio: etenim si concretus sanguis, cui copiose crusta alba & dēsa innatat, quæ tamen cōcrescibili sero non turgeat, sed quasi pellea, mollis & complicabilis fit, per longum scindatur, & per iteratas vices abluatu

abluatur, in superiori ejus parte subalbidis pelliculis contextam crustam meatibus, & fere vesiculis perviam observabis, quæ diaphano, & minus gravi succo impleantur, & si ulterius hujus substantiæ prosequaris productionem, mox ubi concreta sanguinis moles rubescere incipit, in fibrulas divisam & laciniatam deorsum elongari reperies, & harum eleganti implicatione meatulos & sinus excitari iterum videbis, qui coercitis rubris atomis turgent & inficiuntur, & in quibusdam etiam grandioribus spatiis subflavum serum coercetur, vel cum rubro confunditur ichore; quare sensus iste nobis indicare videtur sanguineum hunc album & reticularem plexum totum concreti cruoris corpus firmare, & potiori ipsum donare corporatura, eamque discriminis radicem, quæ tantopere diversarum rerum imaginibus nos ludit, dependere à contento in minimis finibus diverso inficiente ichore: in superiori namque superficie, ubi approximatis, intimeque nitis albis illis sanguineis staminibus minima vix sunt intercepta spatia, excitatæ extremæ crustæ color subalbidus, maximeque coacta consurgit tunica, ubi autem laxatis sensim porulis levioris seri subflavi portionem, vel quid simile admittit, laxior, facileque solutioni cedens subsequitur structura: tandem ampliores reddi meatus dum rubra substantia turgent, illico crustæ illa larva obliteratur, subsequente fibrosi sanguinis elongata deorsum implicatione, quæ dum circa fundum vi superioris molis compressas rubras illas atomos continet, novum substantiæ modum & colorem exhibet, nam flacciditas ex laciniatis fibrarum ultimis productionibus subsequitur, & color ater addensatis contentis particulis excitatur, quæ melancholiæ specie plures decipiunt, cum tamen mutato situ veluti purpura redduntur: Ex quo unum hoc monendum duxi, in crustæ interstitiis, quin & in toto fibrosi sanguinis ambitu; interdum in quibusdam ægritudinibus concrescibile serum ibidem detentum inspissari, hincque cinereum & pallidum emergere colorem, eamque mucositatem, & substantiæ modum, qualem in concreto sero & ovi albumine observamus. Non raro elongatas quasdam appendices per totum sanguinem promi, quibus hinc inde minores striæ, reticulariter productæ appenduntur, quas interdum absque microscopio licet intueri: Dilutus autem hujusmodi sanguis multis aquæ aspersionibus; excusso semiconcreto sero, conspicuum rete illud efformante, canaliculos fibrosa albaque sanguinis portione excavatos exhibet, quod in minimis superius expositis fibrosis implicationibus non accidit, etiamsi longo tempore abluantur, cum novi plexus majorque perpetuo subsequatur albedo.

Tunicarum Polypum efformantium color &c.) Ut dictorum veritas elucescat, & proximius rem ipsam attingamus, Polypum in sinistro cordis ventriculo concretum, qui rubra ut plurimum habet stigmata, vel subnigro pollet colore, multa aqua ablue, emergentibus enim exiguis spatiolis, speciem sanguinis omnimodam præ se fert, interdum etiam exiguus cordis Polypus, ampliore sui parte crustam sanguinis albam æmulatur, reliquisque excrescentiis impense rubet; aliquando exteriores Polypi portiones albescunt, veluti extensa membrana, reliquum vero ita rubet, ut videatur sanguinis portio, quæ circum ambiente ventriculo vel vasis, veluti cyatho detenta concreverit, ita ut dubitari etiam possit nonnunquam Polypum à portione totius sanguineæ massæ suscitari: ex continuo tamen pertranseuntis sanguinis impetu, veluti affusa aqua, relictis obstantibus albis fibris, rubras particulas rapi: In horum dilucidationem alia licebit in utriusque similia experiri: Sanguineæ igitur fibræ aqua dilutæ, vel dum sanguis exit è vena, in calente aqua receptæ, dum elixantur, gracilescunt, & si superassentur, in tenuem evadunt membranam, quod ad amussim in Polypo accidit: hæc item omnia oleo sulphuris affuso colorem rubiginosum acquirunt.

In aorta prope cor) Concrescunt Polypi, & in ampliorem e iam molem extuberant, ut plurimum facilius in dextro cordis ventriculo, ac in sinistro cæterisq; venosis pulmonum & capitis vasculis, ubi non raro producuntur, fortasse quia redux sanguinis massa halituosis & tenuibus, quales sunt præcipue sulphureæ illæ rubicundæ particulæ, ex perennibus partium nutritione & transpiratione jam depauperatur; & dum chylo, aliisque à natura sanguinis adhuc alienis novissime confunditur, filamentosæ albæ ejus particulæ à dissimilium contiguitate præcipitatæ, in amplis dextri ventriculi vel auriculæ sinubus, qui proximi occurrunt, ex ipsorum scabritie ex rimulis irretiuntur, unde præterfluentibus similibus associatæ, in ulteriorem molem extendi possunt, ut contingit in calculorum generatione in pelvi, vel in tartarorum in aquæ ductibus concretione; ex affluente enim aqua alioquin clara, tartareæ quędam particulæ tubulorum asperitate, vel superficierum simili & mutuo contactu detentæ, cognatas præterlabentes ita detinent, ut novus circum ductus tubus extendatur: unde nil mirum si pulmones & caput etiam pervadere possint excitati Polypi; Sunt enim veluti novum circumductum vas, quod ideo excavatur quia ex sanguinis motu æquali e conservatur patulus, ut in aquæ ductibus accidit, & in *bilario ipso poro* non raro observavi, cujus interioribus cellulosis lateribus tartarea affunditur crusta, quæ in fistulam degenerat, aditumque pertranseunti bili permittit, & sicuti in lapidis bezohar, & consimilium concretione accidit, ut ex multis superpositis veluti laminis, tractu temporis coagmentatio subsequatur, ita Polyporum generationem contingere probabile est: nam extensis multiplicibus constare videntur pelliculis, inter quas ichor, & alia sanguinis portio quandoque mediat, & ex mutuo fibrarum contactu, & excurrentis sanguinis pressione, & ictu, ita ad invicem approximentur, ut in solidum corpus compingantur.

Membranosis tunicis ad invicem superpositis) Ex allata historia patere potest Polypi productio ex superpositis membranis, quam interstitia, si sanguis suo motu patula reddat, sejunctæ, foliorum instar permanent; Si autem unico canali per medium aperto recta pertranseat sanguis, vel exteriora Polypi suo impetu urgeat cõcrescit veluti lapis: Scio quorundam placitum esse per Polypi tunicas interdũ sanguinea propagari vasa, quod licet hucusque mihi videre non contingerit, adhuc tamẽ impossibile non censeo, nam ex sese insinuantibus sanguinis particulis, dũ hinc inde fibrarũ concretionecoercentur, rubuli efformari possint, ut in colliquamẽto cęterisq; carneis excrescentiis accidit: In aorta, exterius tamẽ, adest vena conspicua quæ ipsius tunicas minimis ramulis penetrat, quæ in bove prope cor præcipue patet: Ex hac insuper observatione, (ni dicere velimus plantam in nobis interdum oriri & vegetare, ut quibusdam accidit animalibus, non deficientibus in sanguine plurium rerum consopitis seminibus) farius credendũ albas fibras, à cõmuni trunco ortas, fuisse prima Polypi stamina, cum Polyporum crudæ, quas observare potui, scissæ referant nervearum fibrarũ fasciculum, his enim ab invicem sejunctis, quia pertranseuntis sanguinis fibrosæ particulæ agglomerari & hærere possunt, ideo foliis simillimæ extenduntur tunicæ, quæ ex pertranseunte sanguine, & circumstante arteriæ aortæ continente tunica, talem configurationem & adaptationem sortitæ sunt: Nec levia hæc mirabitur, qui in assiduum animalium sectione, naturæ industriam in morbosis *Tumoribus*, æque ac in partium ducendis staminibus deprehendit, cum fere eadem incedat methodo: Ita memini ferream acum, extra gallinæ carnosum ventriculum erumpentem, bino membranoso, hoc que valido involucro, inducta etiam pinguedine, munitam vidisse: & dubitare insuper possumus sola materiæ necel-

necessitate & motu hæc omnia contingere, nullo in animalis usum dirigente motore. Ita in quibusdam tumoribus, in pulmonibus, hepate & alibi excitatis, circumvolutiones, seu multiplices vesicæ, quarum amplior minorem continet, & ita successive coagmentantur, consimilium tumorum conglobatio ad polyposam naturam reduci potest, cum eadem probabiliter materia, & productionis ratio in utrisque consimilis sit, nam ex filamentorum implicatione, ex consueta naturæ lege, multiplices tunicæ efformari possunt, inter quas si mediet non concrescibilis, sed aquosus ichor, qualis in hujusmodi tumoribus abundat, solutæ undequaque tunicæ permanere valent: Probabile enim est erumpentem extra meatus, & vascula propria sanguineam portionem, quia illico non eadem celeritate per novam viam motum prosequitur, stagnare, & una cum subsequentibus novis particulis aliqualiter fixari, & ex impetu & obstantium partium passione conglobari; interim tamen tenuiores & spirituosiores viam sibi facientes ulterius progrediuntur, albæque remanent fibrosæ particulæ, excurrentibus rubris aliisque minus implicationi subjectis: & quoniam meatus iste de novo patulus sanguinem in venarum surculos non tanta felicitate exonerat, ut irruentem sanguinem ex circulari motu admittat, ideo nova fit congestio circa primum globulum, in qua fibræ pari ratione ex quiete implicitæ tunicam efformant, & quo magis intime sibi uniuntur, serum exprimitur, ejusque portio versus interiora prosilit, & ita subsequente sanguinis affluxu novæ iterum circumvolutiones fiunt, detentis albis fibrulis à consimilibus jam in tunicis contextis: Hoc totum firmari potest sanguinis excreti & condensati indagine, etenim tota moles illa referre videtur reticulatium tunicarum conglobationem, instar cæpe sese invicem continentium, quæ eo magis coarctatis reticularibus illis spatiis, rubris atomis, serosaque sanguinis portione refertis, solidior redditur textura, ichor autem extra exprimitur, & ita temporis tractu conglobata fibrosi sanguinis moles durior & compactior redditur, cum membranarum instar densa subsequatur implicatio.

Polyporum generatio quibusdam in morbis [illegible]

In tentatis enim lue Venerea frequenter suborros Polypos cadaverum sectionibus edoctus testatur *Severinus*: Eosdem insignes in præcordiis eorum quos improvisus concussit, Timor, In Apoplexia pariter in vasis tum majoribus tum minoribus per cerebri meninges: In cardiaca Syncope, cujus symptomata apoplexiæ similia sunt: Pleuriticorum cadavera, non in præcordiis tantum, sed in hepate & venoso genere hujusmodi copiose continent, quod & Tabidis & quibusdam Asthmaticis familiare est: Sileo febres, pestem, aliosque sævissimos morbos ex aëris & soli miasmate ortos, in quibus Polypi concrescunt, ut hujusmodi defunctorum cadavera testantur.

Polyporum generatio] Ex his & similibus conjectari fore licet, Polypos excitati quotiescunque sanguinis massa non in totum debito gaudet fluore & compage, sed præcipitatis quibusdam albis scilicet particulis, quæ præ cæteris fortasse graviores sunt; vel saltem conglobatione & aggregatione tales reddi possunt, contexturæ quædam subsequuntur, quæ continentium partium, & reliqui sanguinis viribus, figuram & molem sortiuntur, quas Polypos appellare placuit: etenim probabile est insignes hasce fibras sensibus obvias minimis capillamentis excitari, ut passim in diversarum rerum, & præcipue salium concretione observamus, quorum minoribus & minimis moleculis eadem omnino inest figura, ut microscopij usu deprehenditur, quæ in conspicua mole ipsarum, aggregatione excitata nudis oculis attingatur. Vide plura l. c.

§. 24. Illustriss. Princeps Fridericus Tertius, Elector Palatinus ad Rhenum, quamvis obeso admodum corpore, vergenteque esset ætate, puta sexagenario major, rarissime tamen ægrotabat, præterquam bis aut ter in anno ex *Catarrho tenui ad pectus fluente, & orthopnœam cum suffocationis periculo* ad breve tempus generante, quod post pauculos dies cessabat: Nonnunquam & cordis palpitatione vexabatur, rarius tamen, & quam contemnebat, utpote vetus vitium nec adeo molestum: Tandem 5. Octobris 1576. à venatione reversus domum, adstmate suo corripiebatur, & hæmorrhoidum fluxu, ichore quodam instar lotutæ carnis recens mactatæ succedente: 8°. ejusdem, *utrumque crus ab œdemate invadebatur*, tenso & subduro, quod ad femora ascendebat: accedebat, & Tumor planus asseris instar, durus in imo ventre, inrer umbilicum & pubem, cum pulsu inæquali, inordinato & intermittente, tumescebat sensim totum abdomen: 12. die, ex male feriatorum quorundam consilio, acidulam Birkfeldianam, ut hydropem pelleret, Princeps senex, autumno jam adulto, tempestate frigida, morboque rigido grav itus, aquæ frigidæ minime assuetus, sed vinis generossissimis, moderate tamen semper, nunquam ad ebrietatem utens: acidulam, inquam, & quidem in otio, domi quietus, modiceque tantum (cum largissime illam adjunctoque exercitio, quo citius in venas & per corpus distribuatur, perque urinas & sudores evacuetur, ingurgitari moris & necesse sit) bibere occœpit, & ad 20. usque mensis diem continuabat: Quam cum nec sudores, nec urinas, nec alvum ciere videret, puta propter dosim nimis modicam, & quidem in otio cubiculari, idcirco à 20. per dies aliquot, affatim largiterque illam hauriebat, persuasus ab illis aquæ potioribus hac via rem felicius successuram, adeoque erysipelati profuturam, quod cruri dextro 20. mensis acciderat ac exulcerari cœperat, verum longe aliter accidit: Nam 24. die ab hora 2. pomeridiana ad 5. vespertinam, Principem frigus horridum occupabat, calore febrili subsequente, qui in sudorem noctu solvebatur, cum summa virium prostratione: cum qua febri postridie pedis crurisque Erysipelas vehementer acerevit in noctem, totoque 15. die Sopore detinebatur: 26. Continuabat in Electore *Sopor & somnolentia*, ut eodem illo vesperi, paulò antè 4. horam, ex hac vita placidissime, dormienti similis, sed tamen ad interrogata annuens, decederet, anno ætatis 62. Notandum quod per totum hunc annum dum filius ejus Dux Io. Casimirus in Gallia belligeraretur, per varios de rebus Gallicis rumores; Paternus animus infinitis curis molestiis & anxietatibus excruciatus fuerit.

Postridie obitus, dissecto ad exenterationem cadavere, abdominis cavitas aqua plena, Intestina flatu turgida apparent: Interior ventriculi tunica, circa stomachum, versus dorsum subnigrans. Hepar, Lien, Renes, nihil mali habebant: In thorace, omnes Pulmonum lobi, intus atque extra, nigricabant, Sanguine quoque nigro turgebant, substantia visceris æquabili, dextro tamen lobo pleuræ adnato: Cor in utroque suo sinu, substantiam quandam continebat, oblongam, teretem, mollem, ex albo flavescentem, lentam, medullæ ossium calefactæ persimilem, sed appendicibus aliquot præditam: in dextro quidem longam digitos septem, in sinistro tamen sinu minorem multo, crassitie digitali: Substantiam hanc talibus locis contentam, verosimile est inæqualium, inordinatorum, intermittentium pulsuum, fortassis etiam palpitationis cordis, qua sæpe laborabat, sicut in mercatore illo de quo alibi dictum, causam fuisse: Urinæ per totum morbi decursum concrescebant, crassiusculæ quoque, attamen perspicuæ erant: Admiratione dignum est vultum examinati hujus corporis, quod insepultum totos dies 16. servabant; non flaccidum, non pallidum aut luridum, quales mortuorum facies esse solent, sed plenum atque roseum fuisse & permansisse, qualis decumbenti & morienti fuerat. *Smetius, miscell. lib. 10. p. 576.*

C*atarrho tenui ad pectus fluente & orthopnœam cum suffocationis periculo &c.*] Catarrhi hujus generatio referri potest ad substantiam illam concretam in sinubus cordis repertam, si fides habenda *Segero* apud *Thomam Bartholinum* centur. 2. Epist. 86. Ille refert D. *Kirstenium* plures observasse Polypos cordis, à quibus catarrhos suffocativos ideo oriri imprimis judicasse, quia omnes illi, in quibus polypos hos observavit, catarrho hocce extincti sint: Credidit scilicet ejusmodi concrescentias inhibere ac plane sistere fluxum purpuræ alimentalis.

Utrumque crus ab Oedemate invadebatur] Læsa αἱματοποίησις à cordis vitio, cui primarias eo in opere triduunt, potius quam Hepati, quod salvum fuit, ut & Renes & Lien:

Sopor & Somnolentia] De Apoplexia succedente usui acidularum vide lib. 1. sect. 2. obs. 48. Et de Sopore post thermarum usum sect. 3. §. 13.

Observatio IV.

Hydrops Ascites vitio Iecoris aridi exortus. 1. 6. Obstructi & nigricantis. 2. Maximi & duri. 3. Indurati, callosi, tuberculis obsiti. 4. Indurati & lapillis referti. 5. Scirrhosi, bile infecti. 7. Scirrhosi, lapillis referti, Glandularum mesenterij induratarum &c. 8. Enormis in magnitudine, scirrhosi, cui duo saxei tumores appensi, cum lapide in utero 9. Exsucci, retorridi, fæculenta amurca pleni. 19. Pituita obstructi, cum hydatidibus in substantia. 11. Pallidi, undique abdomini annexi. 12. Scirrhosi, magni, pallidi 13. Flavescentis, cum insolita meatuum felleorum constitutione. 4. Tuberosi, scirrhosi, cum peritonæ & omenti putredine & hydrope pectoris. 15. Cancrosi & tumore affecti. 16. Abscessu affecti. 17. Ab insigni ejus tumore cum abscessu in musculis abdominis. 18. Vitio jecoris exusti cum anasarca. 19. Exusti, scirrhosi. 20. Duri subpallidi, interius granulosi. 21. Magni, ex parte corrupti. 22. Scirrhosi, tuberosi. 23. Lapidibus obstructi. 24. 25. Corrupti, arenosi. cum intestinorum dilatatione. 26. Flaccidi. 27. Scirrhosi. 28. Arenis referti. 29. Vermis in hepate & in poro choledocho, bilis aquea in cysti 30. Indurati & vitiati, cum Rene unico. 31. Corrupti, cum adnata Vtero verruca. 32. Ingentis ponderis post suppressionem mensium. 33.

§. 1. MAgister Philibertus Michaud Catapultarius, annos natus 35. circa finem Iulij anni 1641. dum Cabilone rediret siti inexplebili, itinere longo & æstu magno fatigatus, lacum inveniens, totum corpus demersit in ipso, hausto Germanico & sitim, & æstum, & itineris molestias per aliquod tempus tantum sedavit; ab ex haustu aquæ stagnantis immoderato iterum Siti primaria pressus, hospitio receptus meri libras tres iterum hausit, & paulò post viam pergens in altero hospitio totidem meri sumpsit: Domum reversus febre corripitur eaque continua, Siti primaria comitata: Dolor lateris sinistri sub mamma urget, triduum perseverans: Cubiti sinistri vena basilica tunditur ad ℥ viij; à celebrata phlebotomia Tumor totius ventris & inflatio apparuit: febris in pulsu non agnoscebatur, urinæ toto morbi decursu rubræ & igneæ apparuerunt; Tunc temporis tantum accitus ad ægrum ut rebus consulerem, & ipsi medicinam facerem, utrumque hypochondrium durum & tensum deprehendi, sed dextrum potissimum: per octiduum remedia sumenda morbo contraria alternis tantum diebus, bene se habuit, ita ut ipsi vale non ultimum dixerim: nam genio indulgens & mero, iterum in hydropem incidit, eumque Ascitem, pro quo curando vocatus fuit nebulo quidam Pharmacopæus imperitus & Imaginatus specificum remedium, ægrum torsit sudorificis, eximans à silice sudorem prolicere, hecticus enim erat, umbilico tenus: Iterum accitus ut ægri malis rebus consulerem, & errores gravissimos nebulonis corrigerem, deploratum hominem inveni, Venter enim in immensum creverat; scrotum aqua plenum, crura & tibiæ tumore œdematoso rentabantur, sitis non exigua, lingua nigricans & aspera cernebatur, utrumque viscus palpari non poterat: appetitus eduliorum omnium pravus, meri avidus tantum. His autem ita examinatis, & in consilium vocatis duobus aliis Medicis, & Chirurgo familiari, Jacobo

Jacobo Pilerino, artis perito; denuntiato ægro, uxori & amicis prognostico, anceps & extremum propositum fuit remedium, Paracentesis scilicet, quam quidem in umbilico faciendam censui, propter vitiatum utrumque viscus: quæ quidem me præsente & præsidente cito, tuto & jucunde facta est, circa 9. matutinam: primo quoque impetu hausimus aquas ad uncias 25. quæ non limpidæ erant, sed naturam aquæ primo haustæ stagnantis redolebant: Nonnihil levaminis æger persensit: Iterum sub vesperam tantundem aquæ hausimus; ejusdem furfuris & farinæ, & sic ad septimum usque ad bis in die aquas evacuavimus: Venter sensim detumescebat, noctes non erant juges nec insomnes, spes salutis non exigua affulgebat: Tibiarum, crurum & scroti tumor & aqua evanuerunt; nox ad septimum gravis: circa finem septimi, interiit: Supputatione facta intra sex dies, bis scilicet in die, hausimus 168. uncias aquæ, naturam primæ haustæ redolentis.

Aperto cadavere venter medius satis laudabilis, tum in temperie, tum in situ, tum in conformatione apparuit: Hepar in imo ventre ita induratum erat, ut ligni naturam imitaretur: In Liene nonnihil immutatum apparebat: Syderatio omnia occupabat intestina: nihil novi in renibus: In capacitate ventris inferioris tantum aquæ repertum est quantum xviij. cyathi mediocres continerent: Hoc notatu dignum, vij. ab operatione die; 7. Lunæ die, 7. mensis die interiit, ætatis 35. Matisconi degebat: *Observatio D. Pollet Medici Matisconensis.*

HEpar ita induratum &c.] *Pecquetus* qui plane nullas hepati, (alienus à *Galeno*) in sanguificationis opere concessit partes, quia venas lacteas invenit nullas ad Hepar vergentes, ab hujus vitiis hydropis causas deducere non potest: Illustris *Th. Bartholinus*, qui venas lacteas in ipsum hepar inseri observavit in sanguificationis opere operas interse partiri cor & hepar censet:

Ardua *inquit*, *cap. 1. de Lacteis Thoracicis*, restat controversia, An omnis chylus per novos ductus thoracicos ad cor rendat: Ita quidem credit *Pecquetus* & alij, quia venas lacteas invenerunt nullas ad Hepar vergentes, adeoque deceptos hactenus omnes qui hepati cum *Galeno* sanguificationis opus concesserunt, quum *Aristoteles* potius verus sit, Cor solum sanguificare: Sed illi cum aliis Anatomicis & nobis ipsis sunt conciliandi, si fieri ullo modo potest, nec Hepati, tot sæculis opere sanguificationis gloriose defuncto, plane eamus exequias, meo judicio inventa nova ambabus ulnis sunt excipienda, sed quantum veritas & natura permiserit, antiqua placita sine prægnanti ratione, nunquam sunt damnanda.

Si aliquid placata conjectura assequor, existimo operas inter se partiri Hepar & Cor, ut vel promiscuos humores alimentarios admittat uterque, vel diviso munere, hoc tenuem, illud crassum: Quicquid veritati naturæque magis videbitur consonum quivis eligat, quia certum est solas thoracicas pares non esse omni chylo vehendo, mihi suspiciones non leves videntur persuadere hepar chyli partem, quæ tardius in ventriculo concoquitur, & diuturniori coctione ad sanguinem indiget, ad se vel attrahere vel admittere pulsam: Cor vero per Pecquetianas venas subtiliorem & tenuiorem chylum, ante totius in ventriculo perfectionem sorbere, ut cita mutatione ad sui corporisque restaurationem transformet: Sunt tamen quæ testentur ab utroque viscere & tenuem chylum & crassiorem, sive simul sive successive & per vices, sive sponte sua, sive urgente necessitate absorberi: Primo videmus ex hac classe Hepar non esse excludendum, quia

1. Venas lacteas mesenterij per pancreas, seu glandulam majorem, per portæ latera in ipsum hepar inseri ἀυτόψια plurimi observarunt; quibus deneganda fides quam *Pecqueto*: *Fallopius* observ. 3. de venis, quanquam lactearum venarum notitiam sæculi vitio non habuerit, invenit tamen in sima hepatis parte meatus quosdam minimos, qui desinunt & terminantur in Pancreas, & in glandulas illi proximas, qui succum quendam oleaginosum, album deferunt: *Asellius*, primus lactearum detector, insertionem postea earundem invenit in hepar: Post eum omnes qui sectionibus operam suam accommodarunt, idem observarunt, *Joh. Waleus, Joh. van Horne, Highmorus, Wormius, Sperlingius, S. Pauli, Fuirenius*: Nemo autem hactenus insertionem in homine invenit, quanquam de illa dubitat nemo: Nos tamen demonstravimus candicantes fibrillas simili succo ichoroso, cum porta hepatis concavum reptantes: quæ fibrillæ membranarum esse nequeunt, quia 1. cavæ sunt. 2. humorem profundunt. 3. candidiori colore se quam fibræ membranarum manifestius produnt.

2. Hepate affecto in Hydrope, scirrho, aliisque morbis, læditur sanguificatio: Ergo aliquid chyli in sano statu assumet concoquendi: Quanquam hydropes increscant non raro illæso hepate, tamen sæpissime hepar affectum in dissectis apparuit, & ex ternus dextri hypochondrij tumor restatur, (Testatur & exemplum supra allatum, & alia huc adducenda) Et recte *C. Piso* monet in demortuorum hydropicorum dissectionibus, tumorem aliquem visceris alterutrius, fere unam esse Ascitis patentem: In hujusmodi vero hydrope superstitem vitam & sanguinis munia supplet cor, sed quia solum nequit hepatis auxilio destitutum, perit homo: Nec valet *Pecqueti* translatorium hepatis munus solum, quia succederet illud in morbis calidis, qui generantur ex sanguine calido, non segregata bile; haudquaquam, in frigidis morbis, quales ut plurimum sunt aquæ inter cutem, scirrhi &c.

3. Impedita hepatis sanguificatione, sine chyli aliqualis commeatu, quia universus chylus ad thoracem per novos ductus irruit, suffocatio sæpe oritur & orthopnœa: Et sæpe quia omnis chylo præcluditur ad thoracicas via, superfluum revomunt: sic apud *Ballonium* l. 1. consil. 41. D. Vigneron de stomacho queretatur, sentiebatque pondus quoddam, & vomebat sæpe, cui hepar superiore parte adhærebat diaphragmati, & id putre erat.

4. Hepar sanum sanguinem conficere debet, ubi Cor patitur, & venæ thoracicæ nihil deferunt chyli, sive vitio viarum obstructarum aut compressarum, sive vitio recipientis cordis, sive denique moventium pulmonum, diaphragmatis, musculorum aliarumque partium: Ita in homine vidimus, & canibus plurimis, hepar sine omni noxa, at pulmones vitiatos, unde quidem in abdomine lactearum ubertimus proventus, sed flaccidæ thoracicæ sine manifesto succo lacteo. Hic igitur cordis vices supplevit hepar, quemadmodum sæpe cor hepati fert suppetias male affecto, sed nisi utrumque viscus

viscus sanum sit, nunquam perfecta sit nutritio: Vidi hydropicas virginesque, duro & tumido hypochondrio dextro, laudabilem tamen menstrui sanguinis satis copiosi habuisse ex arteriis fluxum: Ita omento, & mesenterio absumpto miles apud *Bontium* observ. Ind. 7. per annum integrum vixit, in quo certe per hepar nulla chyli distributio forsan per receptaculum, vel lacteas thoracicas œsophago & cavæ insertas.

5. Proportio esse debet vasorum lacteorum ad vasa chylum recipientia, sive hepar sive cor, At nulla est ductuum lacteorum Pancreatis & Thoracicorum ad cor vel hepar proportio, si vel soli hi, vel illi chylum deferunt: Lactei meatus in thorace sic satis sunt exiles, & foraminula ad axillares quoque nimis exigua quam pro copia chyli transvehendi, & lactearum in abdomine. Pari pacto minores sunt lacteæ communes mesentericæ, quæ ex pancreate ad hepar serpunt, quam fuit in mesenterio toto: Igitur nec hac nec illac omnis chylus potest amandari, sed partim hac partim illac; pars enim chyli ad cor per Receptaculum *Pecqueti*, & lacteos thoracicos labitur: pars ad hepar, vel immediate per lacteas *Asellii* ex Pancreate, vel mediate per portam cavam, emulgentes.

6. Receptaculum in brutis unicum plerumque est & parvum, quum glandulæ lacteæ sint copiosissimæ: In homine glandulæ lacteæ novæ mole exiles & cavitate vix conspicuæ.

7. Naturæ id familiare, & corporis nostri œconomiæ minime adversum, ejusdem generis humiditates per diversas vias derivare: Ita tenuiorem sanguinem per septum cordis ad sinistrum ad dextro ventriculo transcolat, crassiorem & copiosiorem per pulmones circulat.

8. Aristoteles ipse, cordi addictissimus. 3. de part. animal. cap. 12. fatetur hepar post cor omnium viscerum esse αἱματικώτατον.

§. 2. Secui cadaver hominis qui diuturno morbo laboraverat, Is autem & hydropicus postremo effectus erat: Resecto autem ventre, cum transiissemus musculos abdominis, invenimus aquam illam citrinam vocatam, *intra peritonæum & intestina*: Mox inde respeximus ad Hepar, tanquam in eo causam morbi manifestam visuri: Id reperimus *grande, colore nigricante*, & fere tali, quale in Splene alias conspeximus &c. *Vide sequelam tit. de Ictero, Iac. Camenicenus in Epistolis Matthioli*.

INtra peritonæum & intestina &c.] Colligitur plurimum in Ascite hydropicorum aquam inter peritonæum & intestina, ut *Galenus* fatetur, cum libro *Medicus* inscripto, tum 5. de loc. aff. mirum non est, sed magis mirum quod quidam hac de re dubitaverint; nam cùm id manifestè asserat *Galenus*, ac etiam *Avicenna*, cur dubitare debuerint sane non video, sed eorum jam cessabit dubitatio ubi abs te audient sub peritonæo aquam esse repertam:

Hepar grande, colore nigricante &c.] De Jecoris magnitudine & nigredine nihil mirandum est: Intumescit enim hoc viscus ab obstructionibus accedentibus: quippe obstruens humor, tenuiora visceris vasa primùm implet & infarcit, auctus deinde in omnem ejus substantiam se diffundit, & eam posthac perinde ac vasa obstruit: Quod si rursum adhuc plenior multò cumuletur, in amplam molem jecur totum distendit & tumidum admodum reddit: Tumori si postea nigredo accedat, nil etiam mirum videri debet, cùm ex infarctu crassescat sanguis, & visceris facultates omnes robur amittant: reddita enim imbecilli expultrice facultate, atra illa sanguinis excrementa, quæ ad lienem transmitti postulabant, in ipso hærent jecinore, & ejus non solum permutant colorem, sed etiam substantiam: *Matthiolus Epistola respons.*

§. 3. Helluo qui quotidie inter potationes & comessationes vitam degebat, hydropicus periit, mirandum dictu, Hepar in tantam molem excreverat ut universam fere diaphragmatis cavitatem repleret, tam in dextra quam sinistra parte, totus durus & in magnitudine monstrosus. *Dom. Panarolus Pentec. 4. observ. 24.*

§ 4. Aperui corpus cujusdam Nob. Galli hydrope mortui, in quo omnia præter Hepar sana erant, quod induratum admodum & quasi callosum, plurimisque tuberculis, ceu glandulis undiquaque refertum erat: Lien quidem sanus, triplo tamen major quam alias esse solet. *I.R. Saltzmannus observat. Anatom. pag. 37.*

§. 5. In vesica fellis subinde lapides reperiri contingit: verum laxiorem reddi membranam Iecoris, atque in ea calculos dependere est rarissimis est: Iecur autem, vel unam ejus partem indurari frequentius accidit; Memini ego nonnullorum, qui ab Ictero in Ascitem delapsi erant, Iecinora vidisse adeo dura, & lapillis undequaque plena, ut novacula præscindi non potuerit. *Dodonæus Annot. ad cap. 3. Benivenii de Abditis.*

AB Ictero in Ascitem &c.] Totum Hepatis viscus, quod ex glandulosis acinis excitatur, ad hoc unû est fabrefactum ut bilem separet, eamque in intestina medio biliario poro elimin̄et, Et licet aliqualis ejus portio in vesicam derivetur, ipsius tamen semita est ab hac in intestina: Bilis autem usus tantus est, ut ejus absentia ex Jecoris tumore, vel contumaci obstructione, ut in scirrho, Icteritia accidit, prima virtutur coctio in cavitate intestinorum peracta, indeque totius corporis œconomia labefactatur, & tandem interitus subsequitur: Succedit inter alios morbos ut plurimum Ascites, quem antecedere solet Icteritia; ut firmat famosa illa Dodonæi observatio, qui jecinora eorum, qui ab Ictero in *Ascitem* delapsi erant, dura, lapillisque ubique plena, ut novacula præscindi non possent, reperit: Excitatur autem in his plurimum hydrops, eo quia vitiata sanguinis compositione & compage, hepatis glandulosum corpus eodem tempore tartaro, vel consimili fæco primo infarcitur, dum hydrops deinde manifestatur, eodem sanguinis vitio, veluti communi causa excitatus: Vel satius dubitare possumus aliquando bilis à Jecore transmissione, particulas chyli, quæ mox Asellianа vasa subitura sunt, non defæcari, attenuari, novaque adaptatione variari, ita ut hæc materia, debita amissa forma, crudiorem, minus fermentabilem & ad motum vegetum reddat sanguinem, Et inde etiam cribratam lympham minus efficacem; Quare vitiata particularum sanguinis figura, probabile est serosum sanguinis laticem novas sibi vias parare, veteres dirumpere, & tandem occurrantibus capacitatibus recolligi: ut passim ex diversis

diversis, incongruisque immissis liquoribus in pulmonum & viscerum vasa videmus: Et in hujus confirmationem referre possem sectiones hydropicorum, in quibus recollecta in abdomine & aliis capacitatibus aqua, eandem omnino cum sero sanguinis naturam habet & igni apposita, dum penes supremam partem concrescit, ovi naturam redolet, reliqua autem salium & aquosæ substantiæ proventum exhibet: In his etiam ut plurimum hepar scirrho vel contumaci obstructione insigniter laborat: Unde ex his omnibus suspicari possumus, bile à jecore transmissa in naturæ statu, non tantum præcipitari in opportunas particulas, sed motu novas excitari, recenti solutione, adaptione, cum sit plurium observatio diversos successive gigni in chylo sapores: Probabile enim est triturato jam cibo, ab hepatis glandulis, & insuper à pancreatis dissimiles affundi succos, non diversa inquam ratione ac in ciborum conditura accidit, cùm ex acidis, dulcibus, salsisque ammixtis substantiæ modus novusque sapor emergat: *Marcellus Malpighius de Structura viscerum, cap. ultim. Tract. de Hepate.*

§. 6. Vir Nobiliss. per triennium circiter Ictero laborans, quotidianis alvi suppressionibus, bile stimulante per habitum corporis dispersa, vexatus, ætatis ann. 26. medicam implorat opem: Quibusdam remediis per menstruum spatium usurpatis, affectus Ictericus antiquum obtinebat, qua de causa naturæ negotium aliquandiu fuit commissum, donec autumnali tempore suspicionem haberet de malignitate quadam in exteris regionibus, tempore peregrinationis contracta, quam suspicionem augebant tubercula, verrucarum instar, in genubus, in extremitate ulnarum, & circa regionem ossis sacri in dorso copiose germinantia; quorum color ex albo flavescens, superficies lævis & consistentia dura percipiebatur: Cum autem ob induratum Iecur, quod tactus confirmabat, non tantum tenuis, (quam vesica bilaria separat,) sed etiam crassa bilis, quæ alias immediate per porum bilarium ad intestinum duodenum ablegatur, in sanguine remaneret, idque tanto temporis spatio, pro-inus statui tuberculorum istorum materiam esse bilem crassiorem, cum sanguine tenaciori, quem partes tendinosæ pro nutrimento trahant, conjunctam: Hinc de ligni decocto cogitare cœpimus, utpote cujus beneficio mesenterij & Iecoris contumaces obstructiones, incidendo, attenuando, detergendo, & evacuando: procedente tempore corriguntur, non sine viscerum corroboratione, quam adstringens, amica qualitas, in cortice plurimum abundans, præstat: Usu decocti, remittentibus hypochondriorum doloribus, color Ictericus etiam eo usque discussus fuit, ut extuberantiæ circa genua & alias partes emollirentur, & plurimum minuerentur: ita ut spes restitutionis affulgeret: Sed circa finem Novembris rescribit æger de novo colorem Ictericum totum corpus invasisse, qui balnei sudoriferi usu magis auctus est, invadente simul calore p.n. affligente, Protinus statuimus non à reliquiis in habitu corporis remanentibus, sed ex nova bilis effusione recidivam vehementem adesse, præsertim cum insuper etiam certiores fieremus ægrum genio per septimanas aliquot indulsisse: quocirca ad intemperiem calidam alterandam nos convertimus: At quanquam usurpatis remediis calor & sitis ad Martium usque sequentem perseverarent: forte quod sanguis penitus à bile vicissim copiose genita, non per vias ordinarias secreta, fervens fieret, unde circa 1. Martij vehemens hæmorrhagia narium patientem prehendit, sanguine copiose, maximam partem bilioso, per intervalla non admodum magna usque in tertium diem profluente: Cum autem partim acrimonia sanguinis, partim retentricis imbecillitate symptoma hoc fieret, hoc emisi prognosticum, vel viribus resolutis ægrum brevi periturum, vel Hydropem subsequuturum: Revera parum vel nihil remediis adjuvantibus, Hydrops successit, pedetentim ichoribus biliosis, in cavitate ventris infimi collectis: Malumque radicatum in mesenterio & vicinis partibus antiquum obtinebat, ita ut nec enemata, nec fortia purgantia quicquam educerent, nisi tantum ea quæ circa primas vias per congestionem quotidie ex prima concoctione redundabant: hinc non mirum quod diuretica etiam efficacia nihil quicquam efficerent, interclusis scilicet viis intermediis: Hinc semper omnia in pejus vergebant, non tantum abdomine, sed ipso quoque scroto pedibusque plurimum intumescentibus: Scroti tamen apertionem suasimus, etsi restitutionem in integrum, ob viscerum corruptelam, impossibilem futuram crederemus: Ea igitur parte inferiore, in dextro latere, per scalpellum instituta, subsequutus est fluxus aquæ, instar loturæ carnis, ad mensuras duas: hinc flatus ingentes, dolor tensivus immanis & alia accidentia mox remittebant, ut æger orci faucibus ereptus sibi videretur: Quanquam vero ventris tumor hydropicus non remitteret, nihilominus vires aliquomodo vicissim colligebantur; appetitus ad cibum constans permanebat, cibos varij generis, laudabiles, illaudabiles, copiose æger ingerebat, necnon serum lactis caprini ad satietatem bibebat, & hoc modo laborans per Iulium, Augustum, Septembrem, Octobrem, Novembrem & maximam partem Decembris vivebat, donec tandem sub finem anni 1626. subito vitam cum morte permutaret.

Ejus aperto abdomine, serosi humoris biliosi mensuræ Virtembergicæ decem extractæ fuerunt, ubi postea Iecur scirrhosum & induratum in conspectum venit, necnon ex succum, instar ligni putredine consumpri: Lien verò mollior fuit, cujus beneficio sanguificationem, loco Iecoris, qualemcunque adhuc per istud temporis spatium factam fuisse reor, adeo ut

hæc

hæc lienis constitutio, non p. n. talis inventa fuerit. Venæ mesaraicæ quasi glutinosa materia repletæ, circa quas thrombi sanguinis concreti, quos ad ulnam unam & dimidiam extrahere licuit. *Greg. Horstius observ.3.lib.9.*

Ex dictis dubia quædam oriuntur, 1. Mirum quod purgantia fortiora parum sæpius operatione sua præstiterint? An quod nihil aliud quam primarum viarum contenta tantùm adoritentur, viis intermediis, à coagulata viscida tartarea materia penitus infarctis. 2. Mirum quod optata operatione, post adhibitam ligni curam, succedente, brevi temporis spatio recidiva gravior, ex nova bilis effusione subsequuta fuerit? An quod Jecur scirrhosum erat, adeoque Lien sanguinem multa bile scatentem producebat? 3. Mirum quod diuturna & copiosa hæmorrhagia toties recurrens levamen aliquod attulerit? An quia tota massa sanguinea deonerabatur hac ratione copiosissimæ bilis copia sibi permistæ? 4. Mirum quomodo materia sanguinis, mesenterio penitus obstructo, nec etiam Jecore attrahente pervenerit ad Lienem sanguificantem? An quod, per vias proximiores, venas scilicet splenicas, fundo ventriculi insertas transsumeretur? 5. Mirum quomodo cordis vires tamdin conservatæ fuerint, ipsa sanguificatione illaudabili existente? An quia chylificatio quoque vaporosa sua exhalatione cor recreat, utpote quæ respectu subjecti laborantis valida satis fuerit. 6. Mirum quod scroti sectio minus periculosa sit quam abdominis? An quia remotior est hæc solutio contiuni à principio vitali: nec etiam immediate ex abdominis cavitate, sed transsudatione quasi, per musculorum abdominis carnosam atque membranosam substantiam serum superfluum hic transcolatur. 7. Mirum quod generosa medicamenta toties iterata nihil quicquam præstiterint? An ea propter quod confirmatus jecoris scirrhus, ejusdemque totalis induratio, cum infarctis omnino mesenterij vasis post mortem deprehenderetur? *Idem.*

§. 7. Anno 1601. aperui Ch. Raphelengium: Aperto abdomine reperimus magnam se effundentis ac corruptæ flavæ aquæ copiam: Omentum, absumptum, Jecur scirrhosum ac induratum valde, & cujus parenchyma plane croceum: Vesicula bilis turgida, qua dissecta, ater ac cœnosus effluxit crassus fæculentusque sanguis: Intestina, mesenterium, livido, ac adusto colore tincta: Venæ mesaraicæ crassa obductæ membrana, adeo ut earum nulla conspici posset. *Pavius observ.* 28.

§. 8. Mulier gravida, etiam Hydrope laborans, paupercula, tumore scirrhoso Hepatis præcedente, ad me venit consultandi causa, cum diu hoc malo laborasset, quare curationem irritam fore judicabam, quamvis ad solamen quædam remedia paratu facilia, sed frustra præscripserim, quæ tamen, cùm pariendi tempus adesset, feliciter peperit prolem, at 14. die à partu obiit, Ventre autem matris post partum non detumescente, licet à partu utrunque purgaretur, tamen illam morituram prædiximus, & ita 14. die à partu è vita migravit.

Mortuæ autem corpus incidendum curavimus, eo quod obstetrix certo affirmabat secundum adhuc partum ob ventris molem, in utero hærere, cùm ego eandem ex scirrho Hepatis, quem hydrops subsequutus fuisset, mortem incurrisse pronuntiabam, quod & incisio mox indicaret, Incisione itaque peracta, præsente obstetrice, integra cupa, qua mulieres pannum lavant, aquæ citrinæ è ventre fluxit, plus quam 20. heminas effluxisse conjectabam: Omentum vero plane erat absumptum & glandulæ Mesenterij induratæ: Hepar verò non solùm in scirrhum mutatum, sed in *lapideam quasi duritiem* conversum, nam sparsim in ipsa substantia hepatis fabæ instar lapilli concreverant; Urerus bene se habebat, unde divino quodam miraculo, & Dei providentia fœtus in utero ad maturitatem justo tempore pariendi est servatus, neque secundus inventus fœtus. *P. Forestus observ.14.lib.19.*

Lapideam quasi duritiem] Hinc *Car. Piso* sect. 4. lib. de morbis à sero cap.3. Quisquis, *ait*, serio dissectioni hydropicorum attenderit fatebitur una mecum ultro Tumorem aliquem visceris alterutrius ferè unam esse, certe frequentissimam, ascitis patentem: Quomodo autem ejusmodi duri tumores viscerum hydropem inducant, ostendit *Platerus* Prax.l.3. cap. 3. A Tumore, *inquit* duro, qualis est durities horum viscerum, qua ipsorum substantia vel tota interdum, vel major illius pars, vel aliqua saltem, induratur: vel tumor in ea collectus durus, in cava simavè Hepatis vel Lienis sede generatur, scirrhus dictus: vel alius durus tumor, qui in abscessum abire solet, ejusmodi fissuræ in illis, vel aliæ aperturæ, per quas serum in abdomen exstillat, frequenter prodeunt, cùm ex duritie hac tunica horum viscerum facile crepet & findatur; & si tumor durus in abscessum convertatur, indeque in ulcus, viam hac ratione illi patefaciat; Quæ & causa est, quare durities illa, vel scirrhus, vel tumor durus in abscessum desinens, hepatis vel lienis hydropem inducat; cùm si circa hanc fissuram aut divisionem apertam, durities illa, aut scirrhus, aut tumor se offerant, obstruendo & arctando solùm, ictericum, vel cachexiam, aut atrophiam potiùs pariant, nec dum hydropem, donec tandem hæc læsio viscerum inde procedat, tumque Hydrops priores affectus sequitur, vel si statim hoc fiat, mox comitatur: unde & aliæ horum viscerum obstructiones, cùm substantiam ipsorum extrinsecus minime dividant, hydropis ascitis, si solæ sint, causæ minimè fiunt: *Hactenus Platerus*: Expeditior est via per vasa lymphatica, quæ ex Hepate quinque vel septem, ut plurimum, ramulis, in portæ amplexibus exeunt, quibus obstructis, quando liquor tenuis à partibus non separatur, oritur Anasarca vel Leucophlegmatia: vel quando impedito ad has transitu ad venas ire cogitur, Ascitidem excitant: Vel cum ob tenuitatem tunicæ, à copia, vel liquoris acrimonia, vel incumbentibus gravioribus rumpuntur corrumpunturque, in cavitates vicinas, seu abdomen seu thoracem effluit aqua.

§. 9. Matrona Martini Biervolffi Senatoris uxor, semper conquesta de difficili respiratione, abdominis mole, suppressis uteri purgamentis ante decennium, fit Ascitica: nil profuc-

profuerunt medicamenta, moritur. Mortua exenteratur; 15. stoffæ aquarum detrahuntur, inventumque Hepar 23. libras pendens, scirrhosum: Præterea duos tumores saxeos dependentes à suspensorio hepatis, alter librabat 16. alter 12. pondo: In utero lapidem 6. librarum multis eminentiis lapideis, coloris fusci deprehendit dissector. *Th. Bartholinus cent. 4. histor.* 64.

IN utero lapidem) Apud *Hippocr.* lib. 5. Epidem. Larissæ, famula Dyseridis lapidem utero gestavit, ab alia muliere manu eductum: Mihi quidem hoc non contigit videre, ait *Vallesius* in commentario, certior tamen factus sum non multis ante annis idem duabus mulieribus accidisse: altera erat virgo monialis; altera vidua: quæ quia venere non utebantur, (ut famula Dyseridis, quo temporis vehementi circumcirca dolore afficiebatur, à nixu facultatis expultricis ad extrudendum lapidem) habebant antea solum dolorem gravativum; ut ex lapide in renibus.

§. 10. In cadavere cujusdam mulieris invenimus Jecur aridum, attum, exsuccum, & instar corrugati corii ita in se contractum, ut vix æquaret geminum pugnum: Quo novacula inciso, excernebatur inde adusta ac fæculenta amurca, similior atramento nigerrimo quam rubicundo sanguini: at loca finitima tingebantur flava bile (laboraverat quippe hydrope cum morbo regio) Sed cutis & musculi, imo omnia abdominis viscera fuere usque eò à bilis colore, & aquæ madore immutata, ut nihil sani in ipsis apparuerit. Quæsivimus quidem in deformi ac torrefacto hoc Jecinore satis curiose rimas illas, quas *Fernelius* credidit nonnunquam apparere in hydropicorum Hepate: Sed quæsitas nequaquam invenimus: licet viscus hoc tam fuerit siccum, ut si ullibi, hic saltem in conspectum se dedissent: *Tulpius observ. lib. 2. cap.* 36.

SEd quid dicemus de illis qui omnem aquam intercutem imputant infrigidato Jecori, sive frigus illud sit positivum sive privativum, sequens intemperiem calidam, quæ consumendo necessarium calidi innati pabulum efficit jecur frigidum? Quale certe frigoris genus difficulter imaginari est in Jecinore ita exusto, à retorrido calore, ut etiam post mortem manserint ipso evidentissima ardentis incendii vestigia, sanguis videlicet ignitus, & ab ustione ita niger ut nihil discreparet ab atramento: possent hic certe plures rationes in medium afferri, sed quid verbis opus est ubi tam infallibilia sensuum testimonia? Qui nisi sint veri ratio quoque falsa sit omnis. *Idem ibid.* Etsi vulgata sit sententia hydropem oriri ab intemperie Hepatis frigida, non omnes tamen assentiuntur: *Trallianus* hydropicos quosdam à refrigerantibus adjutos esse ait lib. 9. cap. 3. *Montanus* consil. 263. hydropico cuidam syr. acetosum præscribit & humectantia cum reserantibus obstructiones: *Avic.* lib. 3. fen. 14. tr. 4. c. 13. ait Experientia sibi constare curatum esse hydropem ab intemperie calida refrigerantibus: *Cardanus* in aph. 12. sect. 1. hydropem ascitem & tympanitem oriri statuit ex intemperie hepatis calida & sicca; probatque à siti, quæ indicium est caliditatis & siccitatis: A juvantibus, ut sc. refrigerantium & humectantium: & nocentibus, cum ab aromatibus omnes lædantur: 3. quod refrigeratio hepatis magna fluxum urinæ inducat, inappetentiam, cachexiam, alios morbos frigidos: 4. quod magnas sanguinis effusiones in vulneribus non sequatur hydrops sed potius ad fluxum hæmorrhoidum & mensium, ob corruptionem sanguinis: *Paterus* caliditatem jecoris arguit ex siti & urinarum rubore, & causis prægressis quæ plerumque sunt calidorum & aromatum usus, febres ardentes &c. Vide *Silvaticum* cent. 3. cons 33.

§. 11. Anno 1673. 25. Maji à D. D. *Glasero* Anatomes Professore, Puer 12. annorum, mediocris staturæ, pilis flavis, colore faciei albicante, dissectus fuit, In imo ventre magnam aquarum copiam deprehendimus, ut fit in hydropicis: mesenterium, renes, lien, epiploon, pancreas, vesica nil vitii habebant; præter quod emaciata essent: Hepar obstructum, pituita alba in venis contenta, hydatides in profundo observabantur: Vesiculæ fellis tunica mire crassa erat, ut plane albicaret, ha ebat enim tergi culti crassitiem, bilis naturalis: In scroto magna copia aquarum erat, inter teste n & tunicam elitroidem: pauca vero inter scrotum & tunicam dictam; Medium ventre n aquis plenum deprehendimus, ut plus aquæ quam in imo reperiremus: Pulmo semiputridus multis aquis impletus, interdum pituita tenui, non adnatus, Capsula cordis omnino aqua plena, ut cor moveri amplius non posset Cor extra tunicam propriam prominentias fibro-carneas rubras, ad capsulam spatsas, capsulæ annexas, instar fungorum, habebat; Ejus substantia flaccida admodum. Igitur ægrotab. è dispositione ad phthisin, hydrope, hydrocele: Capsula præterea cordis tam arcte adnata erat diaphragmati, ut integer circulus, albus, nerveas deberet divelli. Prope jugulum, secundam latera asperæ arteriæ, exterius, multæ glandulæ. p. n. nigro rubræ hinc inde dispersæ inventæ sunt. *Ex communicat. D. D. Mangolt, Medici Basiliensis. Clar.*

§. 12. Anno 1666. 10. Maij Nosocomio Leidensi inferebatur fœmina, quæ pepererat ante biennium, & ab eo tempore non passa erat fluxum menstruum: Sentiebat dolores in omnibus corporis partibus jam per bimistre subsistentes: Evomebat sæpe viridia, variaque per alvum excernebat, liquida: nausea infestabatur & siti, potus tamen omnis displicebat: In somnum proclivis erat, hunc tamen non capiebat integrum, assumpta vomitu mox rejiciebat: Hæc mala omnia ex animi mœrore & indignatione ortum habebant, etenim spe matrimonii facta, stuprata est à juvene ante triennium, qui ipsam postmodum deseruit: Acido, quod hic prima-

rio peccabat, temperando, Dom. *Sylvius* sequentem describebat misturam cochleatim assumendam ℞. *aq. pulegii, fænic. aa.* ℥j. *aq. theriacal. simpl.* ℥ß. *laud. opiati gr. ij. Syr. artem.* ℨß. *Spir. vitr.* ℈j. *misc.* 11. Maij vomitus non urgebat amplius, in somnum erat proclivis & summe debilis: Alia præscribebatur mistura itidem cochleatim sumenda ℞. *aq. menthæ, fænic. aa.* ℥j. *aq. cinnamom.* ℨij. *syr. menth.* ℥ß. *misce*: Verum hoc die bora 8. moriebatur.

Cadaver apertum hæc dabat 1. Ante apertionem plurimæ circa pectus maculæ purpureæ notabantur. 2. In ventre rugæ conspiciebantur, partus prægressi signa. 3. Cutis non crassior erat curicula: 4. Peritonæi membrana quocunque in loco apprehendebatur, abscedebat & digitis adbærebat, cujus causam existimabat Dn. *Sylvius* acrimoniam bumorum in abdomine: 5. Aperto abdomine aqua ad ℔. 20. effluebat sapore subsalso, colore, mirum, rubicundiore, loturam carnium superante. 6. Miræ membranarum sub musculis abdominis cernebantur convolutiones, sine dubio Omenti, cujus nulla supererant vestigia, reliquiæ. 7. Intestina versus diaphragma propulsa & mire convoluta erant, ut vix quidpiam discerni posset. 8. Hisce superaris Hepar conspiciebatur colore pallido, undique abdomini annexum. 9. Ventriculus bene se habebat, rugæ quoque bene erant constitutæ: 10. Intestinum duodenum omni piruita privatum erar, cujus absentiam continuam istius vomitus causam fuisse Clar. D. *Sylvius* sentiebat, cum minimam acrimoniam è vestigio potuerit sentire: 11. Intestina crusta quadam extsrius erant circumdata, dorsi cultri crassitie, cujus rausa videbatur D. *Sylvio* materia quædam alimentiria per erosa vasa cum sanguine effluens. 12. Figura Uteri bene erat constituta, magnitudine tamen parvus erat & deorsum propulsus: Hoc factum existimabat Dn. *Sylvius* ab obstetrice vi fœtum extrahente: Simile se vidisse addebat in fœmina Amstelodamensi, in qua uterus obstetricis culpa fuit inversus, hæc per 4. annos misere vixit. *Alardus Hermannus Cummenus in miscell. curiosis anni* 1673. *obs.* 130.

§. 13. Cadaver Matronæ Jan. 3. 1634. dissectum fuit, & in causam cachexiæ hydropicæ inquisitum, maxime ob tumorem ad tactum renitentem, aliquo modo oblongum, circa foveam illam, quàm cordis vulgo, alii rectius stomachi vocant, ad cartilaginem xiphoidem, in corporis interno, protuberantem ad latus sinistri hypochondrii, quem omnes Medici scirrhosum vocavimus; at cujus partis sit nemo nostrum affirmare ausus: Abdomen erat inæquali tumore sublatum, dextra sinistris tumidiora, non renitente sed submolli, quia vestigia digitorum impressa remanserunt, pedes œdematosi, thorax tumens, aquæ sonus in cavo; quam, vulnusculo abdomini inflicto ad umbilicum, emittere placuit, cujus quantitas æstimata plurium librarum: Color seri urinæ similis, i. e. citrinus, quod omnia inundabat & replebat, omentum, mesenterium, viscera, imo cutim ipsam à carne separabat, pustulosis tuberculis quasi conclusum:

Remotis itaque omnibus obstaculis, venit in nostrum conspectum Iecur mole admodum magnum ac ponderosum, qua stomacbum cooperiit & depressit ad dolorem, & ut cibi multum ferre non posset: Parte sinistra (quæ naturaliter alias attenuata, & quasi in acutum formata, angulum, & parte anteriore in ambitu tenuis) excreta in rumorem durum, crassum, rotundum, albidum: Totius visceris magnitudo insueta fuit, ponderans libras 7 quartas 3.: Gibbæ color non fuit vere ruber, sed subpallidus, simæ plane albidus, intra tunicam vestientem & parenchyma glandulæ aliquæ observabantur, non quidem tartareæ, sed ex symptomatum genere: Parencbyma tota sua natura degeneravit à pristino suo tenore, sima enim & cava pars p. n. dura, retinens, solida, colore albido, seu, ut uno & congruo nomine edam, scirrbosa moles, seu tumor scirrhosus, & acuto ferro dividendus esset, qui divisus non sanguinem, sed cruorem fudit: Gibba pars aliquid habuit de colore Hepatis, & videbatur sima quasi substrata gibbæ tanquam novum aliquod corpus, seu substantia scirrhosa, dura & alba, à qua dependebat tumor oblongus instar pyri, qui dissectus glandulosam substantiam repræsentavit: *ventriculus* parvus, paucum humorem putridum habens: *Intestina* spiritu turgida, humido vacua; *Lien* sanus & plenus sanguine, quasi officina solus sanguinis fuisset: *Renes* ambo sine vitio; In Thoracis cavo copia seri, *Pulmones* innatantes ei, corpore magni & aqua turgidi, lobi nonnulli maculis lividis conspersi ob affluxum seri, intus sani, nisi quod ex dissectis sanguis arteriosus & serum separata fluxerint: Cordis magnitudo decens, pinguedine multa, capsula vacua; Vertebras dorsi observavimus in cavo flexas, sex ita incurvaras ut Græcorum s. aut Latinorum s. minus referrent.

TUmorem, aot iotumesceotiam corporis hepatis, durities, reoitcotia, amplitudo & firmitas, color albus scirrhosum dicunt: qualis tumot non brevi tempore accrescit, maxime non præccdente morbo calido: Corpus itaque Hepatis opplctum fuit sensim crasso, viscido sanguine, vel potius succo nutrieote duriora corpora, acquisivitque eam oaturam qoam habuit adpositam, i, e, duram & scirrhosam, excrevitque in molem magnam per totum corpus parcnchymatis, quia illud quod adpositum est; ooo statim copiosum fuit, sed etiam per totum Hepar distribotum: Nemo vero non novit quod ea quæ appositiooe augentur longius auctioois tempus reqoirant: Malo cum *Platero* sentire, qoam cum aliis accusare melaocholici homoris obertarem, obstructiones & infarctus visceris: An medicameota siccantia quid causarint, nolo affirmare, quia nil

dc

de illis certi: Totum parenchyma Hepatis à sua prima dispositione plane degeneravit, ut nisi gibba exigua parte aliquid de carne parenchymatis monstraret: longo igitur tempore accrevisse hepar in hanc molem, & ejus substantiam mutatam pronuntio, nec tam cito potuisse interimere, ob alvi beneficium perpetuum, ut *Sennertus ex Galeno* docet ad Glauc.5. A scirrhoso itaque Hepate cachexia, vividi coloris in facie perditi, hydrops ascites: Lienis tamen sanitas sanguificationis functionem administravit, sed morbum fecit chronicum: Sanis ambobus visceribus rubicundissimo colore facies tincta fuit: De *Gibbositate* vide lib. 2. *Hochstetterus Decade* 10. *casu* 10.

§. 14. Notanda Felleorum vasorum rarissima quædam constitutio, quam mense Dec. 1668. vidimus in profectione corporis mulieris circiter 30. annorum, quæ Hydrope non gravi, partim Anasarca partim Ascite, longo tempore detenta tandem obierat: In hoc subjecto repertum fuit Hepar, non rubicundum, sed leviter flavescens, in reliquis visceribus vix aliqua flavedo observabilis erat: serosus humor nimia quantitate abdominis cavitatem replebat: Folliculus fellis omnino candidus intus forisque conspiciebatur, ut & ejus ductus versus ductum communem cholidochum excurrens, hicque tantam habebat amplitudinem, ut fere minimum digitum admitteret: In folliculo autem & ejus ductu nulla omnino bilis, sed candidus quidam succus, aliquantum viscidus, non magna copia continebatur; In communi tamen ductu cholidocho (qui est porus bilarius, usque ad intestina protensus) in intestinum duodenum exituriente, flava bilis modica quantitate continebatur, quam etiam in intestinum duodenum effluxisse, aperto intestino, mox flavus color repertus intus indicavit.

Hinc magnum argumentum desumere licet contra eos, qui statuunt ex hepate per porum bilarium nullam omnino bilem versus intestina defluere, sed partem bilis ex folliculo defluentis in duodenum intestinum eructari; partem per porum bilarium ascendere & ingredi hepar: quod sic non fieri ex dicta historia patet: Cum enim nulla bilis contineretur in folliculo ejusque ductu, & interim bilis deferebatur ad intestinum duodenum, illa ex nulla alia parte, quam ex ipso hepate per porum bilarium, ductumque communem cholidochum (in quibus bilis quoque inventa fuit) eo deferri potuit. *De Diemerbroeck Anatom. lib.1. cap.13.*

§. 15. Anno Dom. 1668. die 31. Martii dissectum fuit circa horam 7. matutinam à Chirurgo Massonneau, præsentibus Dom. D. Petro Garnier, Collegii Medici Decano, Carolo & Iacobi Sponiis, Doctor. Medicis, cadaver honestissimæ Matronæ Mariæ Peyra, viduæ peritissimi quondam Pharmacopæi, hujusce civitatis, Mag. Ioh. Moze, paucis post obitum horis, utpote qui contingerat pridie, hora 11. ante mediam noctem: Qua in dissectione varia observatu digna oculis manibusque se oggesserunt, quæ memoriæ causa hic consignare volui. 1. Cadaveris (abdominis præsertim) habitus excarnis admodum & ἄναιμος 2. Peritonæum adeo molle ac putridum ut nullo fere negotio manibus, instar chartæ madidæ, lacerari potuerit. 3. Aquæ citrinæ plusquam 40. libræ, in qua fluctuabant partes omnes in abdomine contentæ, in pelvim appositam defluxere: 4. *Epiploon amplissimum erat*, ab uno hypochondrio ad alterum pertinens, Lieni, fundo ventriculi ac Iecinoris cavo pertinaciter adnexum, cæterum putridum ac velut à soricibus arrosum. 5. Ventriculus admodum amplus ac turgidus, *figuram utriculi musici*, ἀσκαύλης quibusdam dicti, perbelle imitans. 6. Hepar insignis molis, atque adeo ponderis, totum colore ex viridi cineritio præditum, exsuccum, durum, ac scirrhosum, inæqualibus velut tuberculis totam superficiem asperantibus ac crispantibus. 7. Cystis fellis pene tota obliterata. 8. Renes inculpati. 9. Lien prælongus, quoad partem internam satis bene constitutus, cæterum externa facie adipe obductus, atque ad hepar usque exporrectus. 10. In dextra thoracis cavitate plurimæ aquæ cruentæ mucilaginosę, quæ cochleari ferreo haustæ magnam pelvim implevit; eaque aqua exhausta, solum pulmonis caput superesse visum, sub clavicula conditum, reliquis ejusdem visceris partibus absumptis, aut in saniem versis: Diaphtagma, qua jecori supraftat, putridum ac gangrænosi affectum. 11. Cordis capsula seri omnis expers: Cordis autem universa superficies pinguedine sebosa obducta. 12. In sinistra pectoris cavitate Pulmo probe constitutus apparebat. *Ex communicatione Excell. & Clariss. D. Dom: Caroli Sponii, Medici Regii, Vice Decani Facultatis Medica Lugdun.*

Epiploon amplissimum erat] In Omenti amplitudine quatuor partes situ, figura, textura & usu differentes, quamvis inter se continuas observat, & appellationibus novis distinguit *Riolanus* Anthrop. l.2. c.13. quarum cognitio & discretio ad curationem morborum valde necessaria existit: 1. est *Intestinalis* dicta, pendula infra colon, intestinis supernatans, quæ distenta atque dilatata figuram marsupii aucuparii refert: pluribus venis intertexta est, adipe multo circumdatis, qui non est mediis venarum spatiis confuse & glomeratim interfusus, sed reticulatim dispositus supra venas ad robur venarum & membranarum; Illuviem Hepatis simulque Lienis excipit, dum regurgitat & ad eam partem amandatur: 2. *Omenti* portio & major, *Lienalis* dicta, jacet & consistit inter Lienem & ventriculum conglobata, adipe glomeratim apposito, nec ita artificiose dispositio ut in portione pendula Omenti: Sordes Lienis excipit, si plenitudinem hypochondrii sinistri percipias, sine aspectabili & contrectabili tumore Lienis plenitudo illa non à Liene, sed ab ista parte tumefacta dependet quod in praxi diligenter notandum 3. *Portio Epatica* nominatur, sese

insinuat in cavitatem Hepatis, & intra se includit parvum Hepatis lobum, simulque comprehendit venæ Portæ truncum, parvo lobo instratum: Hæc portio pauco adipe constat & utris formâ refert, impuritates Hepatis excipit, & aquam ab Hepate transmittit in portionem Omenti pendulam: de secunda portione Omenti intelligendus est aphor. 55. lib. 7. De tertia, portione sequens aphorismus. 4. *Portio Mesenterica* dicta, Colo & ventriculo subtensa, inferne descendens ut uniatur mesenterio, consimilis est ipsi mesenterio, à quo videtur emanare, nisi quod glandulis careat, aut saltem paucas & exiles habeat: Cum mesenterio illuviem primæ regionis excipit, & ab aliis partibus Omenti derivatas sordes traducit in verum mesenterium & intestina crassa quibus adhærescit: Sed quo fine portionis hujus pendulæ Omenti sacculus, veluti marsupium, productus fuit? An ut instar utris crassam Lienis illuviem excipiat, quæ in illas omenti venas transfertur, si quando redundet: Nec mirum si Omentum venis amplis & evidentibus conspersum fuerit, quum nullas aut raras, easque exiles venulas in alio adipe vix queas deprehendere: Quare existimo impuritatem & illuviem Lienis in Omentum duplicatum, multis venis scatens, derivari & coacervari: *Viriculus aqua plenus in hydrope Lienis* observatus, nihil erat aliud quam Omenti duplicatura, seroso sanguine distenta: *Membrana sub ventriculo & Liene exporrecta*, in morbis diuturnioribus, & in vetustatem incidentibus, humore differta, à *Cuneo* deprehensa in mortuis, ipsum erat Omentum duplicatum: Quin etiam *Salomoni Alberto*, in Exercit. Anatomicis, & lib. de scorbuto, triquetrum spatium, quod versus spinam inter ventriculum & Lienem, & Colon inane interjacet, humoribus stagnare olim visum est, sive serosior & aquosior ichor eo exsudarit, seu transpirans halitus conditione loci ad ingenium illic postea redierit, erat Omenti portio glomerata, jam dicta: Ideo aphor. 54. 7. pertinet ad eam partem Omenti, quæ jacet & consistit inter Septum, Lienem & Ventriculum, ubi pituita multa cumulari potest, quod in multis morbis præbet occasionem Lienem affectum suspicandi & frustra accusandi: Inde plerumque dependent contumaces hypochondrii sinistri obstructiones, quæ post frequentes purgationes, aquarum Thermalium usu percurantur: Ideo citatus Aphor. magni est in Medicina momenti, Quibus inter ventriculum & Septum transversum pituita conditur & dolorem affert, ad alterutrum ventrem exitum non habens iis per venas ad vasicam versa pituita, morbi fit solutio.

Figuram utriculi musici) Qui ex ventriculo porcino conficitur, humano non absimili, ideo comparatio instituenda ventriculi porcini cum humano.

§. 16. Vidua P. Auberti per multos menses decubuit assidua febre affecta: Percipiebatur Tumor in abdomine, versus umbilicum, ad dextram partem inclinans, isque durus, ita ut scirrhosus putaretur, & in musculis epigastrii situs, quia sub cute statim tangebatur: Non erat dolorificus nisi cum premeretur, aliquando *dolores acres humerum dextrum occupabant, & latus ipsum*, ut pleuritidem mentirentur: Existimabamus dolores istos provenire à materia serosa acerrima, quæ in hepate fervidissimo generaretur: sanguis qui detrahebatur, erat ferventissimus & lividus: nullum levamen percepit unquam nisi à laudano, cujus ope dolores leniebantur: Cum dolore in coxa gravi simul laboraret, & tumor in parte appareret, pars caustico & scalpello aperta, sed nullum pus effluxit. Post 15. dies ab apertione, venter antea tumidus magis intumuit, & hydropica facta est, ac tandem suffocata interiit.

Aperto cadavere inventum est Hepar *tumoribus* scirrhosis & magna ex parte suppuratis refertum, In cujus extremo adnati erant duo tumores cancrosi, usque ad umbilicum prominentes, & pugni magnitudinem æquantes, qui cum essent fere contigui, tumorem illum abdominis jam dictum repræsentabant: neque in Hepate esse putabantur, quia non erant in loco Hepatis naturali, imo Hepar seorsim ab illis tumoribus tangebatur: sed durum & dolorificum, quia dicti tumores erant magis prominentes, quam reliqua Hepatis substantia: Totum illud Hepar pendebat viginti libras & amplius. *Laz. Riverius centur. ii. observ. Liii.*

§. 17. Qua parte recti musculi ad sternum pertinent, puero cum abscessu in ventre tumor manifestus digito cedens obtigit, vocati fere omnes judicarunt abscessum in rectis musculis, alii in ventre, quia attenuato vehementer puero, & consumptis musculis, facile emineret tumor. Paucissimi in Hepate, quod quibusdam Hepar totum ventrem ad partes sinistras prætendat: Aperto loco exiit pus virosum & graviter fœtens, corrupto peritonæo: Abscessus sedes in parte Hepatis, quæ illuc perveniebat. Quod magis apparuit mortuo & dissecto puero. *Hollerius lib. proprio observ. xxx.*

§. 18. A 1635. 16. Februar. vocatus sum ad filiam annos 14. natam, quam ante duos annos curaveram ab hydrope incipiente, à quo tempore valetudinariam vitam agebat: nunc vero à tribus septimanis decumbebat: invenio eam laborantem febre assidua cum alvi fluxu moderato, quo multa pituitosa & cruda reiciebat: Refert præterea ventrem sibi iterum intumuisse, in eoque per vices dolorem quemdam punctorium percipere, tum etiam tibiæ per vices œdematosæ apparent: De redeunte hydrope statim cogitabam, quod ut exactius explorarem, manum ventri admoveo, quem dum aliquantulum comprimere intenderem, illa statim obstitit, de dolore conquerens qui comprimendo ipsi inferebatur; Ego vero ratus in hydrope dolores hujusmodi non apparere, ventrem denudari jubeo, admota lucerna, ut rem attentius indagarem: ventrem igitur inspicio colore naturali præditum, sed elevatum & tumentem: dum utraque manu contrecto blande, invenio tumoris circumferentiam in ambitu umbilici, quinque digitorum latitudine, extra quam circumferentiam ægra contactum indolenter ferebat: in tumore vero etiam leviter compressa, plurimum dolebat, præcipue in sinistro latere duobus digitis ab umbilico, ubi ab initio morbi dolorem punctorium per vices percipiebat:

piebat: præterea in ipso tumore fluctuationem quandam animadvertebam; ex quibus pronuntio abscessum latere inter peritonæum & musculos abdominis & jam factam esse suppurationem, ac statim Chirurgum advocari jubeo, qui ejusdem protinus fuit sententiæ: Itaque quam primum aperiendum esse abscessum statuimus, ne si in cavitatem abdominis rumperetur, mortem præcipitem afferret: Admovetur ergo causticum ei parti in qua dolorem pungitivum ab initio percipiebat, & tribus horis elapsis facta eschara immittitur ferrum ad latitudinem duorum digitorum, nullum tamen pus effluxit: at non ausus est Chirurgus ulterius phlebotomum immittere, ne forte peritoneum confoderetur, sicque materia ad cavitatem abdominis efflueret, immisit ergo turundam in foramen, & post quinque horas extracta turunda tantillum puris effluxit: postridie mane extracta iterum turunda magna puris copia emissa est, pus autem erat pravi coloris & odoris: nihilominus ægra in pejus ruebat, ita ut V. ab apertione die interierit.

Aperto cadavere, *inventi sunt musculi abdominis* in loco tumoris putredine affecti circa partem sinistram umbilicalem: in parte vero dextra hypogastrica intestina peritonæo adhærebant, & partes hujus loci etiam putrefactæ erant: Hepar colore flavissimo præditum adhærebat peritoneo undique, & mole sua mediam thoracis partem replebat, ut ipsi cordi esset omnino vicinum: Pure & putrilagine omnia erant referta ac teterrimum odorem spirabant: summa præterea aderat macies in toto corpore, quod marasmo confectum videbatur, idque ob defectum Hepatis sanguinem non generantis. *Laz. Riverius centur. 1. observat. 92.*

Non solum abscessus abdominis ex chronico morbo, in corpore male affecto, lethales sunt, sed etiam ut plurimum ii qui febribus sive continuis sive intermittentibus succedunt, quos damnavit *Hipp.* in Coacis: Et vidit D. *Papequus*, Medicus Luuellensis, juvenem tertiana laborantem, cui cessarunt paroxismi post septimam accessionem, factus tamen abscessus circa inguen, & apertus emisit pus laudabile in principio, sequentibus vero diebus prava successerunt symptomata, pus deterius apparuit, & æger interiit 20. die Quem tamen abscessum ab initio letbalem judicare potuit, quod eo apparente sæva symptomata etiam apparuerunt: at salutares abcessus allevationem symptomatum afferre debent: si contrarium fiat, decubitum materiæ in illam partem significat, non criticam expulsionem. *Idem ibidem.*

Hepar peritoneo adhærebat undique) Observavit *Platerus* Cap. de Extuberantia, ab aqua jam prius in hydropicis in abdomine collecta putrescente, si borum viscerum tunica erodatur, vel ulterius ipsorum substantia lædatur, sero tunc inde quoq; transsudante, aquæ illius copiam in ventre augeri. Item ab eadem aqua, & hepatis & lienis tunicis, uti & peritonæo, eo in loco ubi illa huic adiacent, exesis, ita concrevisse, ut nec Lien à regione illa septi cui adnata erant, citra dilacerationem tunicarum avelli potuisse, unde forte quoque serum in cavitatem exudare potuit.

Inventi musculi abdominis, &c.) Inflammationem musculorum abdominis ab inflammatione Mesenterii & Diaphragmatis sic distinguit *Riverius* Pract. l. 15. c. 2. Musculis abdominis inflammatis, tumor ac dolor secundum eorum ductum, figuram ac ductum protenditur: plerumque illi oblongi sunt, aut per totum ventrem diffusi, & partes externas magis occupantes, ut levi contactu statim percipiantur, & insignem dolorem et febrem inferant Mesenterii inflammationis signa sunt febris langnida, occulta, lenta, absque siti & gravioribus symptomatis: anorexia, tensionis & gravitatis sensus subter ventriculum, citra magnam duritiem, & quæ nonnisi pressu dignoscitur, citra dolorem etiam, saltem effatu dignum, quia pars obtuso sensu donata est, egestiones chylosæ, quas plerumq; ichor tenuis consequitur, sine ullo doloris sensu, modo, sorsim ac sincerus, modo fæcibus permixtus: Si simul Hepar, aut Lien, aut Intestina afficiantur, graviora sunt symptomata, cum peculiaribus signis partium affectarum: Speciatim intestina simul obsideri ostendit febris hemitritæus, quam observavit *Spigelius* ab harum partium inflammatione oriri. *A Diaphragmatis tumoribus*, qui paucissimis hactenus medicis innotuerunt, In illis perpetuo insignis est respirandi difficultas, hypochondria revulsa, pulsus durus ac parvus, citra omnem tumoris in hypochondriis sensationem: Si sit à materia calidiore, febris acuta, dolor intensus, deliria & convulsiones sequuntur: Exemplum diaphragmati vide apud *Platerum* in observat. p. 170.

§. 20. Obiit Genevæ anno 1640. juvenis Ulmensis nomine Wolffgangus, qui quod mero nimium indulgeret, in Icterum primo, mox in Ascitem delapsus est: hypochondrium autem dextrum tumidum lapidis instar manui obnitebatur.

In dissecto cadavere, præter ingentem in abdomine aquarum colluviem, Iecur durissimum, scirrhosum & flavedine tinctum repertum est.

§. 21. Mulierem quandam Ascite laborantem Herbipoli mea manu vivam aperui, quæ educta paulatim magna aquæ copia, se plurimum sentiebat relevatam: Sed quia morbus jam ad summum pervenerat, & vires erant plane prostratæ, interjectis paucis diebus vitam cum morte placide commutavit.

Eam mortuam cum dissecarem, Hepar inveni (ut in pluribus aliis qui eodem morbi genere perierant) omnino durum & colore subpallido, perinde ac si coctum fuisset: Ipsa vero hepatis substantia (quod admiratione dignum videtur) interius tota erat granulosa, granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus. *Observatio Ioh Postbii.*

§. 22. Puella cachectica Hepar habuit valde magnum, idque ex parte corruptum, maculisque infectum, è quo, tanquam è fonte, promanarat Hydropisis: Abdomen enim scatebat materia serosa multa, fœtida. *Vide tit. de cachexia.*

§. 23. Vir melancholicus, scorbuticus, Intumescentia ventris & pedum hydropica prehenditur. Iecur totum erat scirrhosum, ac tuberosum, interius & exterius. *Vide tit. de scorbuto.*

 §. 24. Qui-

§.24. Quidam diuturno morbo laboravit & tandem Hydropicus factus est: Hepar erat grande, colore nigricante, Venæ in parte cava, priusquam in communem caudicem Portæ desinant, obstructæ erant lapillis. *Vide tit. de Ictero.*

§.25. Nonnullorum, qui ab Ictero in Asciten delapsi erant, Iecora fuere adeo dura, & lapillis adeo plena, ut novacula præscindi non potuerint. *Dodonæus.*

§.26. Puer xvii. annos natus Hydropicus obiit: Intestina adeo distenta erant ut femoris crassitiē certis in locis adæquarent: Epar corruptum, arenulis infarctum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§.27. Feria 4 Paschatos ann. 1660. ad Hydropicæ sectionem vocatus, deprehendi hujus abdomen ad xiij. pedum peripheriam extensum: longitudo x. pedes æquabat, profunditatem numerantes, senos cum dimidio animadvertimus pedes, Hepate flaccido, quinque librarum mensuram superante, Liene parvo & optime se habente, corde vero & pulmonibus omnino flaccidis. *Ioh. Scultetus in Miscell. cur. anni iv. Observ.* 148.

§.28. Puer frequenti ficuum cibo scirrhum contraxit Hepatis: Illius exta in fœtida natabant aqua. *Vide tit. de Febribus.*

F*Requensi ficuum cibo*] Quas tamen obstructiooes jecoris tollere fama est, cum abstergentis sint facultatis, Dubium ergo est quomodo dulcia obstruere possint, qnod experienia constat & in omnium ore est: attamen *Galenus* 5. de simp. med. facult. cap. 26. ait dulcia rarefacere & abstergere: Dicunt aliqui qood dulcia moderata, ot suot pinguia, oppilent, non tamen immoderata, ot sunt sacchatum, mel & similia, quia hæc habent virtutem abstersivam, Verum hæc responsio oon satisfacit, qoia dobium est de manifesta & immoderata dulcedioe quæ in ficubus, in melle & similibus invenitur: Respondet, *Avicenna* l. 1. Fen. 3. doct. 2. cap. 7. Dulcia omnia oppilare, quia rapiuntur à oatura ante concoctionem: quare quamvis abstergant, contingit ut hæc qunqoe dulcia immoderate, per accidens inflent & oppilent. *Sanctorius meth. vit. Error. lib. 7. cap. 3.* Scirrhum autem Obstructiones sequi ootum est.

§.29. Hepar viri ex Hydrope mortui aperui, & illud arena copiosa refertum inveni. *Ex Observ. Cyriaci Lucii Medici Ingolstadiensis.*

HEpar, quod ex glaodulis plutimis coostare tradit M. *Malphighuius*, communes cum iis morbos patitur: vasa enim, qoæ glandularnm ministerio ioservire soleot; io hepate insignia sunt, venæ, atteriæ nervi, ptopriumque vas excretorium, porus videlicet bilarius: Enati ergo morbi vtrique videotur communes & peoitns similes, In glandulis eoim ex concreris succis, ex tartarea, gypsea, & qoandoque aquea excitari soleot materia, ut passim in paroridibus, colli glandulis & aliis observamus, quod in hepate contingere dncent plorium observariones. *Malpighius l. c. p.* 23. De lapidibus & tartarea materia in Jecore repetta vide *Schenckium.*

§.30. In puella quadam hydrope mortua Monspelii, duo vermes fuerunt inventi, quorum unus adhuc adhærebat poro choledocho declivi, at alter penetrarat in Hepar: quos ego non in vesicula fellis genitos, sed ex intestinis per meatum illum expurgandæ bili destinatum ascendisse existimo: Cystis fellis aquea bile, vel aquoso potius humore quam felle referta in corpore hydropico, hinc etiam alterum vermem penuria alimenti ad hepat penetrasse verisimile est. *I. VVierus de præstig. Dæmonum l. 4. cap. 16. & Gal. VVierus Epist. ad Hildanum cent. 1. obs.* 54.

E*X defectu credo alimenti*] Loeilem io hepatis lobolis vetmes habere generationem credit *Marcellus Malphigius* lib. de structura viscerum Tit. de Hepate cap. 3. qui id plutimis glandulis coagmeotatum dicit, Vetmes autem in glandolis frequeoter generari, præcipoe caoum conglobaris asserit: Vermes in hepate traduot *Bauhinus, Mentuus, Schenckius.*

§. 31. Mulier quædam hydropica interiit: sensim aqua in abdomine collecta est, sensim tumuit abdomen, menses suppressi erant, Suppressionis causa, partim ad dolorem animi ob obitum liberorum conceptum referebatur, Sed gravida erat, febris assidua, urina pauca, sed crassa & turbata, qualis in febribus putridis apparet, Dolor in dextro hypochondrio tumorque percipiebatur, & durities in regione Hepatis: Lumbos & renes dolebat: urina non percolabatur, sed major seri pars in abdomen refundebatur, hinc hydrops.

Aperto cadavere hæc reperiuntur, pene xij. aquæ libræ in abdomine contentæ, hæc aqua urinam colore, & consistentia referebat: Hepar durum, siccum, infinitis coloribus variegatum; Color erat cineritius multis locis, denique tota substantia virium fecerat: Ren unus erat, sed magnitudine superabat duplo renem naturalem: Sinister erat, dexter nullus, sed species quædam involucri: credo quod nunquam fuerat, Mirum, sæpe nephriticos dolores passa lapides excreverat: nullus tamen vel in rene vel invesica lapis invenrus est: Sicci pulmones, febris erat assidua: tandem per duos dies ἄφωνος reddita, interiit: duodecies purgata fuerat, incolumi tamen fœtu, i. e. vi medicamenti non excluso, *Ballonius Epher. & Epid. lib. 2. pag.* 264.

§. 32. Anno 1597. abdomen fœminæ aperui hydropicæ, quæ gravida credebatur: huic magna aquæ flavæ ac fœtidæ effluxit copia: Iecur corruptum: hujus utero exterius, circa fundum, adnata cernebatur excrescentia candida, magnitudine verrucæ, quæ dissecta nihil intus continebat, sed solida omni ex parte erat. *Pet. Pavvius Observat. xxiv.*

§. 33. Ce-

§. 33. Celestinus Celestini in muliere quadragenaria, quæ sæpius pepererat, modo ob suppressionem mensium gravida frustra habita, Hepar nuper invenit xl. librarum pondere. *Th. Bartholinus Epist.* I. *cent.* 3. *ex Henrico à Moinichen.*

OBSERVATIO V.

Hydropici cystis fellea exhausta, lapillis referta, Intestina nigra quasi torrefacta. 1. *Cystis muco & capillis referta.* 2. *Lapilli nigri in cysti.* 3. 4. 5.

Docente Heurnio, p. 552. aqua in hypochondriis cohibita à motu prohibita, putrescit & corrumpitur, hinc calida & sicca redditur: Omnis enim putrefactio, in qua nulla fit partium secretio, necessario naturam igneam acquirit, ac proinde ascendentes vapores sitim inferunt, humiditatem roridam absumunt, præsertim oris ventriculi: Demum humor vasis conceptus ineptus est qui deinceps in aliam humiditatem roridam abeat. Aqua quidem innatantia intestina madefacit, nequaquam autem humectat: Aquæ enim situlas duas, quæ aquæ libras plusquam lx. continent, ab hydropica & simul quartana detenta muliere eduxi, mense Junio 1634. per umbilicum stylo pertusum, unde situla repleta; Aperto vero abdomine altera situla impleta fuit eadem aqua, magno cochleari exempta, inter viscera collecta; Intestinorum autem superficies omnino nigricabat, quæ quasi torrefacta erant, ante enim aliquot menses intensum calorem in visceribus persenserat, quem illico *Erysipelatis* nomine donavi, & remedia illi accommodata præscripsi: de qua Erysipelatis specie *Hippocr.* aphor. 25. 6. In corpore vero ne gutta sanguinis repetta, imo ne in corde & venis, ut nec fel in cysti, sed tantum pauca aqua limpida cum tribus lapillis, friabilibus, rutiantibus, moro non absimilibus, avellanæ magnitudine cum cortice, quorum unum medium cultro, malleo percusso, divisi, qui scintillans & fulvus fuit, partibus dissectis, saliva humectatis, facile coalescentibus, &c. Huic prius hydropem prædixeram ob venæ sectionis abusum, à qua jecur refrigeratum & debile redditum est. *David Laigneau de Sanguinis missione p. m.* 411.

Erysipelatis nomine,] *Sanctorius* causas inquirens cur à paracentesi hydropicorum cita mors succedat: causam esse ait quod ab aquarum effluxu erysipelas in visceribus & intestinis oriatur. *Ballonius* Epid. lib. 1. p. 203. à viris fide dignis audisse se ait, qui id remedii usurparunt, periculum ex eo non sequi quod fiat sectio, necquod evacuetur aqua saniosa, aut quod rursus succrescat novus humor, sed quod qua parte sectio facta est, Erysipelas facile & frequenter consequatur oboriaturque, deinde è vestigio sequatur gangræna & sphacelus: Cur ita hoc malum gliscat & adhæresear, nequeunt rationem reddere, nisi quod loco vacuatæ aquæ flatus nescio quis malignus surgat, & quod occursu frigidi intestina, veteri colluvie delectari solita, facile nigrescant.

§. 2. Anno 1625. Statæ ætatis fœminæ hydrope sublatæ, ductus vesiculæ felleus in duodenum ferebatur; Ipsa vero muco repleta, quatuor condebat lapillos angulares, virides & nigricantes. *Rhodius mantissa Observ.* 28.

§. 3. Hydropicæ cujusdam Monspessuli ex monumento ereptæ cadaver aperui, & lapillos nigros in folliculo fellis reperii. *Ex observat. Ioh. Bauchini.*

§. 5. In folliculo fellis, per inflammationes proximorum viscerum, aut obstructiones diuturnas, lapides coaluisse deprehendimus: erant hi fere angulosi, exterius nigri, intus subflavi, fusci, ac sæpe coloris varii; Exemi ab uno hydropico solius fellis calculos 32. quorum minimus pisi communis magnitudini respondebat, maximus nucis avellanæ. *C. Gemma lib.* I. *cap.* 16. *Cosmoerit.*

§. 5. Quidam diu sensit graves dextri lateris dolores, post siti pressus Hydropicus evasit. Sola vesica fellis in vitio fuit, quæ sine bile novem calculos continebat *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

OBSERVATIO VI.

Ventris tumor Ascititicus vitio Iecoris duri, pustulis ubique referti. Lienis crassi, conglobati. 1. *Iecoris & Lienis tumoribus scirrhosis affectorum, Glandularum mesenterii tumidarum in Leana* 2. *Hepatis & Lienis durorum siccorum.* 3. *Hepatis fungum adnatum habentis, Lienis intus vitiati.* 4. *Hepatis & Lienis pituita alba obductorum.* 5. *Ob scirrhum in vicinia utriusque.* 6. *Vitio Lienis monstrose conformati, Hepatis vitiati.* 7. *Hepatis duri, tumidi, Lienis pallidi, mollioris.* 8. *Hepatis & Lienis corruptorum.* 9. *Hydrops sæpe consequitur corruptionem & putredinem utriusque.* 10. *Ascititicus & Tympaniticus tumor ob utriusque visceris scirrhum.* 11. *Ascites cum graviditate à Iecore scirrhoso, Liene quasi lapidoso.* 12.

§. 1. Conjux Ant. Leicht. cum ex valde inordinata victus ratione jam per septem hebdomadas hydrope laborasset, & variis remediis sine ullo ordine exhibitis usa fuisset, in majorem tamen subinde molem venter excrevit cum tibiis & femoribus, ita ut majorem non viderim: Illa medicamentorum pertæsa nullo uti voluit: Cui 12. Aug.

 crura

crura scarificari curavi, & aliquot vulnuscula fuerunt inflicta, ex quibus egressus fuit primo sanguis serosus, deinde lucida & pura aqua satis copiose: Et quia etiam circa umbilicum vesicæ apparebant, ob id eas quoque aperiri curavi, ex quibus pariter aqua fluxit, qua evacuata vulnuscula subsederunt, necquicquam ulterius prodiit: Inde cum vesica satis lucida, instar fabæ majoris in ipso umbilico appareret, cum phlebotomo illam aperiri curavi, ex qua mox aqua flava exiliit, non secus ac si vena aperta fuisset, quæ fuit salsissima: Prima itaque vice mensuram dimidiam Wittembergicam tantum eduxi: Post clausum vulnusculum de ardore intenso conquesta fuit, sic consequenter singulis diebus per quatuor vices fuit aqua educta, ad minimum dimidiæ mensuræ quantitate: xvij. Aug. & qua non amplius effluxit, pedes tamen & abdomen admodum gracilia reddita fuerunt: facies vero cum toto corpore extenuata sunt: Cumque Chirurgus vulnus ampliare vellet, nihil præter pauxillum serosi sanguinis eduxit, insignem tamen rotunditatem abdomen obtinuit, cum venis satis inflatis & conspicuis, & per triduum *nullum amplius motionem fœtus in corpore sensit*, unde pro ejiciendo fœtu potionem præscripsi. ℞. fol. rutæ, pulegij, salviæ, artemisiæ p. j. ficus siccas num. iv. sem. anisi ʒj. cinnam ʒß. m. Per inferiora probatur sequens Pessarium. ℞. Ammon opopan. rad. elleb. n. saxifrag. aristol. long. & rot. colocynth. ana q. S. f. Pess. medii digiti longitudine, Terantur omnia, præter ammoniacum, quod cum aqua secundum artem, dissolvatur, cum quo aggregentur cætera, ex quibus postea cum succo rutæ, vel decocto colocynth. fiat Pessar. cum filo, somni tempore injiciendum in uterum: Cum potionem hanc bibere recusasset, post biduum denuo vocatus fui, & inveni ventrem rursus insigniter intumuisse, & fœtum putrescere, indéque oriri gangrænam, quæ totum abdomen cum insigni ardore infestabat; unde iratus quod consilio parere noluisset, nihil agere volui, cum tamen summopere rogaret, lac virginis præscripsi. xxiij. Aug. cum fœtus per integrum diem in ostio uteri constitutus esset, nequaquam tamen in lucem prodire posset, illaque vehementissimis doloribus afficeretur, qui tamen statim recedebant, exhibui præscriptam potionem, à cujus usu intra mediam horam fœtum exiguum peperit; Paulo post correpta fuit insignibus torminibus matricis, cum motu ejusdem ad superiora, adeo ut existimaverit alium adesse fœtum, vel aliud quid p. n. Eandem ergo potionem recepit cum pessario, quod tamen licet sæpius fuerit injectū in matrice permanere noluit, sed semper exiliit: Ab illa hora non amplius consultus: Illa vero cum semper deterius haberet, nec quicquam solidi per plures dies, præter brodia, pruna viridia, lac & alia quibus delectabatur, admisisset, dissipato vitali robore, 27. Aug. sub noctem obiit, cum ultra septem septimanas hydrope laborasset.

Sequenti mane cadaver per tonsorem aperiri curavi, ubi primum ex abdomine effluxit copia maxima aquæ flavæ, fœtidissimæ ultra decem mensuras: Deinde prodierunt partes omenti putrefactæ & saniosæ, fœtidissimæ: Musculi omnes abdominis erant absumpti una cum peritonæo: Intestina fuerunt valde inflammata: Ventriculus, postquam apertus fuit, præter aquam fœtidam nihil in se continuit, cujus interna tunica erat sphacelata & nigerrima, unde factum est ut mortificato sensu ventriculi prorsus nihil comedere potuerit: Iecur vero erat admodum durum & papulis refertum, variolis non absimilibus, & pustulis quas *Hipp.* ὑδατίδας vocat: Tale erat per totam ejus substantiam: Vesicula fellis bilem vitellinam, crassam & fœtidam continebat: Lien erat admodum conglobatus & crassus: Uterus nonnihil contractus & pomum aurantium vix superabat, fereque urinale referebat per omnia, in quo Medici urinas dijudicare solent, In quo nihil aliud p. n. invenimus quam sanguinem nigrum, crassum & conglobatum: Pulmones erant paulo nigriores, nec admodum male affecti, Cor vero non erat male constitutum, expers omnis pinguedinis in cujus ventriculo sanguinem quoque crassiorem invenimus: ob cujus robur factum esse potuerit: Moribunda usque ad extremum vitæ spiritum satis bene omnia percepit quæ dicebantur, etiam ablata loquela, ita ut nutibus signa daret se omnia probe animadvertere. *VVolfgangus Gabelchoverus cent. 3. curat. 36.*

Circa *umbilicum vesicæ apparebant*) Interdum cum in hydrope venter amplius distendi nequit, umbilicus foras erumpit, & in tumorem attollitur distentus aquoso humore, quod Græci ὑδρόμφαλον appellant: Et tunc quidem per hūc laneo filo transmisso, vel etiam eo scalpello aperto humor effluit, nullo subsequente fructu alio, quam quod æger à distensione ventris pauco tempore liberetur: Priusquam enim umbilicus erumpit, jam interna viscera corrupta & putrida sunt, proinde sanitas nec expectari nec sperari potest, Nā ex *Hippoc. 2.* Prognost. Is qui hydrope correptus est, & superstes esse volet, bonis visceribus præditus esse debet: Id quod ex colore & vivaci & bono, corporéque succulento cognosci potest. Salutem quoq; haud parvam promittit ægrum facile respirare, neq; diaphragma opprimi ab aliquo tumore, vel thoracem jam occupare aquam: Hinc *Hippocr.* dicit, Hydropem qui levatus remediis integer renascatur, desperatum esse, causa est, quia ex pereunti materiæ generatione pendet, nec ægri firmis visceribus præditi sunt: Unde *Gordonius* scribit, Quando circa hydropicum fiunt remedia convenientia, & evacuantia & alterantia, & patiens sentit se alleviatum per tres dies, & iterum morbus revertitur, & ita frequēter contingit quod aliquoties alleviatur, & postea redit infra duos vel tres, talis nunquam curabitur: Ut autem convalescant ægri, detumescenti alvo fidendum non est, Testatur enim *Jacotius* se vidisse cui sub mortem, multis urinis prodeuntibus, & aqua in partes spiri-

sales regurgitante, venter subito detumuerit, unde paolo post æger præfocatus interierit. Nisi ergo ægri ὑποπλαγιοι sint, neq; ostio ueque sectio proderit, nisi quia aliquandiu symptomati occurrendo vitam producere possunt: Quod si viscera adhuc nou admodum vitiata sint, sectio abdominis, meâ opinione, commodissime per medium umbilicum suscipi potest, Ad cujus rei illustrationem observationes quasdam & rationes proferam: Narrat *Benivenius* hydropicum temerariam sibi & fortuitam libertatem comparasse, liberaliore aquæ haustu, unde derepente umbilici unitas soluta est, ac tanto impetu aquæ effluxerunt, ut venter omnino detumuerit. At *Paurentius* vidit hydropicam mulierem, cui sponte solutus est umbilicus, & maxima effluxit aquarum copia, unde vires pene exolutæ, quibus tamen recollectis D.G. convaluit. *Lud. Villanovanus* ex umbilici compunctione rusticum perfecte sanatum vidit: Tuto igitur sectionem eam administrari posse experientia testatur: neque id dissuadet ratio, nam quo natura vergit, eo duce e oportet, at sæpe per umbilicum vacuationem eam molitur natura: Præterea hæc umbilici compunctio citra multarum partium solutionem fit: coeunt enim circa umbilicum quatuor vasa umbilicalia, quæ si dehiscunt, ut in hydropicis solent aquarum eo confluentium vi & impetu, sola cutis secanda erit, Hanc tamen aquam non confestim vacuare oportet, teste *Hippocr.* sed sensim paulatimque æger reficiendus cibis, potuque odorato, consulendo intetim roboti jecoris per interna & externa, Inter quæ confectio cyphoides, dialacca, diacurcuma, hepar lupi, abysintium, troch. de rhabarb. magno cum successu exhibentur. *Idem ibid.*

§. 2. Anatomia Leænæ junioris patefecit nobis morbum quo detinebatur, Hecticam scil. cum Hydrope, eo quod sub apertione infimi ventris magna copia flavescentis seri tum effluxerit, tum etiam adhuc in concavitate ventris imi remanserit: ex colore præterea & substantia Hepatis, (quod quidem cum cæteris visceribus canum extis admodum erat simile, uti vere ab Aristotele annotatum,) depromi poterat ejus intemperies, cui adjungebantur tumores schirrosi, seu tubercula hinc inde conspicua, qualibus & quidem majoribus nec Lien destituebatur, qui longitudinem spithamæ æquabat, colore ex livido nigricans. *In mesenterio glandulæ omnes intumefactæ* ac strumosæ conspiciebantur, mole tamen ac duritie præpollebat Pancreas Asellianum, seu media mesenterii glandula: Uterus & Renes cum vesica naturaliter; in figura autem uti in canibus se habebant. In medio ventre Cor pericardio involutum & copioso sero innatans, substantia flaccidum, & magnitudine etiam bovinum longe superans, hydatide præterea ad magnitudinem avellanæ versus dextram auriculam affectum spectabatur. In Pulmonibus nihil p. n. observatum; In Capite omnia naturaliter se habebant, cranii tamen substantia adeo mollis ut cultro facile dividi posset: Collum afficiebatur struma, arterioso vase singulari sat conspicuo dotata, quod ex animadversione Authorum signum strumarum internarum erat, quales etiam in mesenterio comparebant: Caro musculosa itidem flaccida atque putredini obnoxia, exinde magis comprobatur, quod hujus portione caui juniori famelico porrecta (alii enim eam fastidiebant) devoranda, is sequenti die vomitu & secessu meros vermes excreverit: Nec minor putredinosa ac morbida dispositio in ossibus colligenda, quæ pro parando scelere cocturę commissa, vix ignis calorem experta, statim in mucaginem resolvebantur, *I. Iacobus Greiselius Observat. v. miscellan. curiosorum anni* 1671.

Patefacit morbum, &c.) Causa morbosæ hujus dispositionis licet in propatulo sit, aër nimirum quis hisce feris iu hac regione naturalis non est (meridionales enim regiones potissimum inhabitare solent) attamen non patum quoq; hic facit victus ratio uberior ex carnibus crudis: Et licet quidem hic victus ratio naturalis ipsis sit, has tamen carnes venatu partas, & naturali adhuc suo calore constantes, una cum sanguine repentes iu naturalibus suis locis vorant, hic loci vero inclusæ, & in umbra quasi semper degentes, intermisso omni exercitio quotidie ad satietatem infarctæ (famem enim per biduum aut triduum ferre posse testatur testatur *Aristoteles* h. an: lib.8.c.5.) cibos non exacte concoquunt, inde magna crudorum humorum saburra, quæ in venis mesenterii, portæ ac splenis stabulans, obstructiones, ac inde viscerum eventilationem prohibitam inducit, ex qua eorundem calida intemperies, quæ nou tantum in tono temperamentum substaotificum pervertit, ac calorem hecticum producit, sed etiam crassiores ac tartareas humorum partes in visceribus subsistentes exsiccat, ac tuberculis scitrhosis occasionem præbet: Ob eorundem intemperiem sitis etiam major excitatur, quam copioso potu allevare student, per quem massa sanguinea copioso sero diluitur, & cum hoc propter obstructiones per vias solitas evacuari oon possit, in lymphaticas circa hepar turgescens, eademque vasa ob subtilitatem disrumpens, in ventris cavitatem effluit, ibidemque tumorem ejusdem efficit, qualis in hydrope cernitur: Cordis ac carnis musculosæ flacciditas, tum & ossium mollities, ex eadem causa oriri videntur, quod nempe massa sanguinea serosior, serosum & aquosum ipsi suppeditaverit alimentum, tum quod calidum innatum à calore hectico debilitatum, minus superfluitates dissipaverit muniaq; sua obierit, ad hæc omnia accedit quies continua & aër inclusus, ambo ad debilitandum calorem naturalem putredinémq; causandam quam aptissima. *I. Georgius Greiselius M. Viennensis l. c.*

Signum strumarum internarum, &c.) *Vide lib.4. Tit. de Tumor. præter naturam.*

§. 2. Anno 1640. apertum est cadaver Iuvenis 28. annor. quem sustulerat hydrops Ascites, enatus à frigore Hepatis positivo, quod ei impresserat ἀτονίαν, destructo temperamento & tono naturali: Erat Hepar insignis magnitudinis, in parenchymate densum & exangue: Parvus ejus lobus, qui in sima regione consistit, justo major erat: Tenuissima autem membrana qua tegitur, per substantię suę porositatem, opportunitatem præbuerat effusionis aquę in cavitatem abdominis: nam Hepar hydropicorum prægravatum, utplurimum

mum per eam viam evacuationem inchoat: concurrente etiam diapedesi omnium venarum intra abdomen contentarum: Unde magna aquæ copia abdominis cavitati innatabat, & thoracis etiam cavitatem impleverat, Et habitus corporis totumque genus musculosum etiam aqua erat prægravatum, Lien durus & siccus erat, majorque quam naturaliter oportebat: Vas breve, ex sima ejus parte ventriculo insertum, manifestius spectabatur: Et ex ramo splenico, ubi Lien inseritur, minor ramus procedebat, qui implantabatur capsulæ atrabilariæ, ei redundantem melancholiam importans, cum aliorsum à liene extrudi non potest: Evidenter etiam conspiciebatur ex vase emulgente renis sinistri (quod hic valde erat amplum) vena producta, quæ eidem capsulæ atrabilariæ inserebatur: nam & per eam sæpe in hanc glandosam capsulam, veluti emunctorium renis, sanguis atrabilarius reponitur; Cum autem diutius ibi hæret atra bilis maligna, interdum ulcus cancrosum producit, quod vicina depascens, & foras etiam proserpens, miserabilem quandoque mortem infert, quod commemorat Levonclavius in Annalibus Turcicis contigisse Selimo I. Turcarum Imperatori. *Heurnius Historia. xxv.*

Capsulæ atrabilariæ) Sic vocatæ ob usum à *Casp. Bartholino*, qui confirmari videtur ab insertione rami supradicti à Liene derivati, & ulcere cancroso inducto ab humore atrabilario inibi coercito: quanquam assignatus usus in dubium vocetur à Clariss. *Warthono* Adenogr. cap. xiv. statuente materiam plane excrementitiam eas non continere, sed utilem, eo quod in venas ea perpetuo recipiatur: Inutilis autem & excrementitia materia semper transmittatur ad aliqua emunctoria, ut foras è corpore eliminetur, *Vide citatum authorem.*

§. 4. In ancilla nubili hydropica cum eam aperirem, deprehendi Hepar una parte male affectum, fungum veluti adnatum habens, in quo instar concreti quid inerat, Lien quoq; intrinsecus vitiosus: Abdomen & venæ sero impletæ. *Platerus Observat. lib. iij. pag. 34.*

§. 5. In sectione aliquorum ex hydrope mortuorum, aperto abdomine, & maxima aquæ quantitate egressa, vidimus primo intuitu Hepar & Lienem candidissimum in superficie, quoniam pituita alba incrassata, albumen ovi coctum repræsentans, undequaque hæc duo viscera cingebat, intacto pancreate, renibus, intestinis, & aliis omnibus partibus in imo ventre contentis. *Dominicus Panarolus Pentec. iv. Observat. xx.*

§. 6. Anno 1596. cadaver cujusdam quadragenarii, ascite extincti dissecui, in quo hæc annotatione digna fuere. 1. Partes musculosæ abdominis serosis humoribus refertæ erant. 2. Vacuum ventris aqua fœtida adeo repletum fuit, ut intestina plane ei innatarent. 3. Intestinis omnibus, à pyloro usque ad rectum, undique, corpuscula alba, callosa & pinguia magnitudinem pisi non excedentia, mediante tenuissimis fibrillis appendebant. 4. In mesenterio neque vena neque arteria ulla apparuit. 5. *Hepar durum inflatum* & colore pallido erat, parumque in se continebat sanguinis: renes ejusdem erant coloris. 6. Lien valde exiguus externatusque erat, idque illam ob causam quod scirrhus magnus circa vasa, cum illa quæ lienem ingrediuntur, tum quoque quę ex illo prodeunt, intumuerat: Scirrhus autem ille obstaculo fuerat quod lien crassiorem & fęculentiorem partem sanguinis ad se ex venis mesaraicis non attraxerat. 7. Quia octiduo ante ipsius obitum, è regione lumborum, ruptus fuerat abscessus, multumque emanaverat purulentę ac fœtidæ materię, visum fuit inspicere partem illam: incisa itaque cute, subjecta caro ad vertebras & homoplatas usque sphacelata & putrida reperta est: Interim tamen color in extrema parte cutis vix mutatus. *Fabr. Hildanus centur. iij. observat. Lij.*

§. 7. Puellus eusarcus, partu autem difficili in lucem editus, patre natus hypochondriorum malis non semel tentato, die nativitatis x. ventris inflatione, alvi obstructione, cordis palpitationibus, crebris anhelationibus, tumoreque sinistri hypochondrii afficitur: Post bimestre melius habuit, præterquam quod excrementa numquam naturalia, semper viridia, tenacia & viscida rejecta, venterque inflatus mansit: Circa æquinoctium æstivum nephriticos dolores patitur cum excretione arenularum. Mense Decembri diarrhœa non levis virium dejectionem & atrophiam causabatur. Dejectiones erant viscidæ, nigræ, virides, Lien durus, venter inflatus & hypochondria tensa: Februario sequenti venter denuo magis magisque intumescebat, lienis tumor crescebat atque flatus augebantur: Post enemata tumor ventris auctus est, non obstante quod dejecta fuerit magna copia peccantis materiæ: In Aprili autem non tantum tumor abdominis in dies auctus est, sed & cachexia totius atque inflatio pedum, manuum & faciei non leviter apparuit, quibus malis averruncandis adhibita varia sed frustra, & adeo quidem ut Ascites ingens cum Tympanitide puellum occuparet, ut xxi. Junii naturę debitum solverit.

In examine viscerum defuncti sequentia notata sunt, 1. Cutis circa regionem ventriculi, umbilici & inguinum maculis atro purpureis, instar ecchymomatum picta erat. 2. Ex abdomine, per sectionem umbilici leviter factam, humores biliosi, serosi, lutescentes & fœtidi, instar aquæ per canaliculum ductæ, ad tres mensuras prosiliebant. 3. Quibus subductis &

& aperto abdomine, Omentum penitus putrefactum notabatur. 4. Intestina cum ventriculo aliquomodo inflata. 5. Pancreas ita consumptum ut ejus nullum fere vestigium animadvertere liceret. 6. Venæ mesaraicæ glutinosa materia refertæ. 7. Lien monstrosus, tribus appendicibus instructus, nigri coloris & induratus, sinistroque reni arctissime annatus, ut sine sectione digitis avelli non posset. 8. Renes ipsi satis grandes. 9. Hepar sanguineo suo colore amisso, cinericium fere, & qualis in cocto alias observatur, habebat, incisumque copiosum etiam serum & copiosius quam Lien stillabat. 10. In Hepate & Liene foveæ aqua plenæ apparebant. 11. Bilis in vesicula aureo colore coruscabat. 12. Pericardium aqua ejusdem cum supradicta coloris & fœtoris distentum erat, cui cor innatabat. Ipsum Cor plane exsucum ne guttulam quidem sanguinis intra se continebat, quod in aliis etiam visceribus observabatur: nullibi enim sanguis notari poterat, etiam in venæ Cavæ & arteriæ magnæ incisione, sed tantum aqua loturæ carnis non absimilis: 14. Pulmones flaccidi & ex parte una erant purulenti.

VNde aquarum hæc colluvies in tenella hac ætate primam scaturiginem sumpserit, multos habuit sollicitos. Ast illam facile inveniet, qui internorum viscerum sive œconomiæ naturalis structuram & faciem examinat: meo quidem judicio collectionis hujus culpa si non omnis, certe potissima in Lienis à primo ortu vitiosam dispositionem redundat, Lien enim sanguinis partem melancholicam à corde per cœliacam recipit, innata vi fermentat & defæcat: hoc ubi præstitit, sanguinem depuratum, quantum ad sui nutritionem requirit, apponit, & quod relinquitur sanguinis purioris, mediante ramo splenico, in portam & jecur, indeque per venarum anastomoses in cavam, tandemque in Cor reducit, ut spiritu & calore denuo instructus, omnibusque excrementis exutus, in aortam pro partium nutritione propellatur: Excrementa vero nunc ad mesaraicas, nunc ad hæmorrhoidas per alvum, nunc ad renes per urinam, nunc ad alias naturæ lege ordinatas vias promovet. Quando officio male, ut in hoc casu, fungitur, humor ille à sanguine negligenter secretus, in corpore cumulatur & malorũ lernam introducit. Et quidem in propria Lienis substantia restagnans, obstructiones parit, tumores, nec raro, partibus tenuioribus absumptis, scirrhum: Quod si insuper suo non contentus hospitio, per ramum splenicum una cum sanguine revertente, ad epar ruat, malum malo cumulat, hepatis crasin frangit, calorem debilitat, unde lienis tandem culpa & hepar vapulat, obstructionem & intemperiem vicini negligentia contrahit, suoque satis officio facere nequit circa sanguificationem, sive sanguinem ulterius non satis excoquendo, sive excrementa debito modo & mensura non separando, sive lympham vasis obstructis in venas cogente: aquosus itaque serosus, frigidus sanguis cuditur, cui ferendo cum hepar non sit, in cavitatem destillat, vel viscus disrumpendo aut erodendo, vel per membranarum poros transsudando, ita extravasatus putrescit & fœtorem induit: reliquus etiam sanguis aqua adulteratus, in partium nutrimentum non omnis cedere potest: aquosus enim non nutrit, hinc quod boni restat sanguinisq; quotidie, imo momentanee esugunt partes, eo gaudent vigentque: at ubi bono jam absumpto, crudus, aquosus succedit, cessat nutritio, partes decrescunt, contabescunt, hocq; eo citius fit quando lienteria se associat, & cibus crudus vix assumptus statim per alvum redditur: quæ præsenti ægro contigisse vidimus, non solum ob retentricem debilem sed & ob mesaraicarum obstructionem, quæ vicinis lacteis compressis, viam transituro chylo intercludebant ubi tamen ipsas etiam lacteas ab omni obstructione non penitus absolverim. Aquæ foveæ in Epate & Liene apparebant, in illo tamen copiosores, forte quod à Liene expeditius & facilius serosus humor, mediante rene annexo (uterque enim ren satis grandis ad ultimum vitæ usque halitum officium suum debite faciebat, urina quotidie ad votum fluente) subducebatur. Hepatis color pallidus, cinericius sanguinis defectum accusabat: Inflatio ventriculi & intestinorum cruditatem coctionis sequebantur: Pancreas ad putridinem natura facile, non potuit non corrumpi, putridæ paludi innatans, ut & omentum. Pericardium inventum, quod in dissectis phthisicorum cadaveribus non infrequens, ad tres sæpe uncias: Nec ipsi Pulmones satis sibi vigilare potuerunt, quin à transmissis acribus fœtidis humoribus labem & corruptionem tandem contraxerit: Sed in hac totius corporis œconomiæ perfractione, aqua pro sanguine, excrementum pro nutrimento surrogatum est, quod admirationem vix meretur; corde autem exsucco & sine sanguine existente, qui vita superesse potuerit miratu dignius est: Si conjecturæ locus est, credimus postremis diebus Cor ex vaporibus, partim à chylo, partim medicamentis confortantibus, tum per lacteos ductus thoracicos, tum per peculiarem meatũ oesophago implantatum communicatis, refectionem percepisse: talis autem refectio cum perpetua esse non posset, æger tandem hic velut leipothymia (qua durante morbo sæpe tentabatur) sine ulla graviori commotione, nutrimento partium subtracto, instar lampadis trepidantis, expiravit. *I. Dan. Horstius observat. Anatom. x.*

§. 8. xvi. Nov. 1675. In puero 7. annorum, Hydrope extincto, Hepar inveniebam summe durum tumidumque. Lien itidem justam magnitudinem excedebat, pallidioris coloris, molliorque debito. Vena ipsi duplex erat, quarum utraque principium ducebat ex venæ Portæ trunco, evidenti satis distantia: Lienem accedentes variis ramulis eum intrabant, ventriculo etiam prospicientes. *G. Blasius p. 4. observ. med. xiii.*

§. 9. Anna *Iacobi Ribes* uxor, ventris inferioris tumore insigni, ac pene incredibili, totis ac integris fere septem annis, sine ullo tamen domesticorum officiorum, ac rei familiaris suæ impedimento laborans, tandem eo ipso anno quo obiit, mente capta, puerulum perelegantem ac perfectum vitalemque peperit, permanente nihilominus insigni illo ventris tumore: Magna fuit inter Medicos dissensio, aliis molam, aliis hydropem, aliis aliud quid utero gestari indicantibus: Eo ipso autem anno quo obiit, diebus circiter xiv. ante obitum, menti pristinæ restituta, tandem interiit.

Aperto à me post obitum ipsius ventre, tantam copiam aquæ putidissimæ & fœtidæ, in ipsa capacitate abdominis inveni, ut integras duas omas nostratis mensuræ facile adæquare, si non

si non superare potuisset: Consideratis itaque summo cum studio ac diligentia interni corporis visceribus, nihil aliud observare potui, quam Hepatis gibbam partem livido plane & nigro quodam calore infectam: Lienis viscus per medium dissectum, grumosi ac putrefacti sanguinis instar comparuit, solidiore ipsius substantia quasi colliquefacta: Cum enim ipsum leviter & molliter quidem cultro tractarem, adeo totus diffluxit ac si solummodo congelatus sanguis fuisset, & nisi membranula ipsum circumcingens illæsa ac integra permansisset, proculdubio totus per se ipsum defluxisset. Hujus ægræ mater simili fere tumore ventris laboraverat, liberata copioso alvi fluxu, comestis æstate cerasis ad nauseam. *Ex observationibus Melchioris Sebitzii.*

Hydrops à corruptione & putredine Hepatis & Lienis sæpe inducitur.

§. 10. Corruptio ac putredo horum viscerum, vel ex parte, vel omnimoda, qualem in hydropicis sæpissime vidimus, causa Hydropis non infrequens existit, quæ tumores, vel erosiones & ulcerationes, *aut alias læsiones* horum viscerum sequitur. *Platerus prax. lib. 3. c. 3. p. 216.*

A*Ut alias læsiones, &c.*] A læsa illorum viscerum circa superficiem substantia, serum in abdomen stillare variis de causis ostendit idem ibidem, 1. & potissimum, *aut* iis ulceratis, adeo ut ad superficiem ipsorum usque ulcus penetret, ut contingit in cæteris ulceribus quæ semper madent: qualia ulcera post inflammationes suppuratas, aliósve tumores in abscessus desinentes, oborta relictaque, diu sæpe purulentas dejectiones moventia, tandem hydropem accersunt: Aliæ vero læsiones alias, & præsertim contusiones ab externis injuriis factas sequuntur: Sicuti duos ab equo dejectos & in latus dextrum lapsos, prægressis aliquando hepatis læsi symptomatibus quibusdam, tandem hydrope correptos eòque extinctos fuisse novimus: A vulnere extrinsecus ad viscera hæc usque adacto ulcus relictum idem potest efficere: Sic & corruptio ac putredo horum viscerum, &c. Verum & ab aqua jam prius in hydropicis in abdomine collecta putrescente, si horum tunica erodatur, vel ulterius ipsorum substantia lædatur, sero tunc inde quoque transsudante, aquæ illius copia in ventre augebitur: Observavimus quin etiam ab eadem aqua, & hepatis & lienis tunicis, uti & peritonæo eo in loco ubi illa huic adjacent, exesis ita concrevisse, ut nec hepar nec lien à regione illa septi cui adnata erant, citra dilacerationem tunicarum avelli potuerint, unde forte quoque serum in cavitatem exsudare potuit.

§. 11. Fœminæ xl. annor. abdomen stupendum in modum ex Ascite tympanitica intumuit: convenientia remedia in *River. contr.* l. xi. cap. vi. proposita (quorum ope plures ab hoc morbo liberavi) diligenter usurpavit, sed malum cessare noluit: hinc ob metum suffocationis me aliquoties per omnia sacra rogavit, ut tumorem umbilici, vesiculæ ad instar pellucidum, compunctione curare vellem, Respondi nec hanc medendi methodum me magnifacere, illamque incassum esse si viscera corrupta sint: Tandem precibus adstantium urgentissimis victus, cultello acuto vesicam aperui, & spatio xij. dierum, xviij. mensuras aquæ sensim eduxi: at xiij. die cum accessissem, subitanea leipothymia ægrotam è medio sustulit, posteaquam observarim abdomen ex emissione seri non multum detumuisse.

Hinc illud præsente Matre & Sorore aperui: mox serum in tanta copia effluxit, ut xxx. mensuras superaret: insuper etiam intestina corrupta, Hepar & Lienem scirrhosum reperi. *Bernardus Verzascha Observat. medic. iv.*

§. 12. Mulier Alcmariana ex Hydrope decumbebat, Sed hæc ipsa gravida simul, postquam peperisset, paucis deinde diebus à partu mortua est, ventre æque distento permanente: Hinc suborta opinio eorum qui artis Medicæ gnari non sunt, arborem in corpore adhuc permansisse. Alii vero, ut & obstetrix, secundum partum adhuc in corpore subesse constanter pronuntiabant. Aliæ vero mulierculæ molam esse suspicabantur: aderat & Sacrificulus Empiricus qui vesiculas hepari adhærere somniabat, ex quibus aqua in ventrem destillabat. Ego vero cum sustinerem neque secundum partum esse, neque molam, sed ventrem distentum esse hydrope, & cum precibus quibusdam divitis matronæ Vir eo perductus est, ut in uxore mortua fieret incisio, quam cum admisisset, effluxit è ventre tanta aquæ copia, ut octo congios Hollandicos pluresve vas cadaveri suppositum receperit.

Erant autem interna viscera, præsertim intestina fere omnia, præter uterum ac renes, corrupta & livida, neque mola reperta: Peritonæum vero undique disruptum erat, ex aquæ mole ut arbitror: Omentum plane consumptum, ut ejus partes putridæ & disruptæ cernerentur: Hepar vero in scirrhum erat mutatum, ac Lienem quasi lapidosum conspeximus, *Forestus lib. 2. de Incert. urin. jud. p. 199.*

Observatio VII.

Hydrops sine vitio hepatis à Liene Putri. 1. Albido & exiguo. 2. 3. Tumido & indurato. 4. Monstrosæ magnitudinis & formæ, intus putri. 5. Ascites Lienis tumorem vel vitium plerumque consequitur. 6. A flaccido Liene, concreto sanguini simile quid continente 7. Scirrhis obsesso 8. Apostemate infecto 9.

§. 1. ANno 1625. B. *Silvatico Iac. Zabarella* præsentibus, in cadavere Capucini Anasarca extincti, iecur sine omni labe inventum, sed admodum ingens. Lien erat semiputris ac

ac velut in saniem conversus. Sanguis crassus & adustus : laboravit igitur intemperie, *non mutato colore substantiæ*, qui ipsi naturalis erat. Cujus generis hydropem spurium, Jecore non primum affecto, sed ventriculo, in matrona anno 1626. observare licuit, quæ pristinæ valetudini restituta. *I. Rhodius centur. iij. Observat. iv.*

Non mutato colore Substantiæ] Galeno tam certum est Hepar sanguificationis instrumentum, ut cum ejus læsæ signa adsunt, nullo apparente in ejus regione tumoris, doloris aut molestiæ sensu, In eo statuat κακοπραγίαν ἄνευ ὄγκου, aberrare scilicet statuit id in officio, quanquam causa nullis indiciis deprehendatur.

§. 2. Galli sacerdotis Bononiæ, aqua intercutem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinveni, perinde ac Augustæ in muliere textrice. *Vesaltus lib. 5. c. 9. Anat.*

§. 3. Rusticus xxx. annorum à tribus mensibus hydrope laborans, in xenodochium adductus anno 1644. ac post aliquot dies vitam cum morte commutavit.

Dissecto cadavere ingens aquarum copia fluxit, Jecur optime constitutum & naturali temperie præditum invenimus. Lienem vero corruptum, & totam fere ipsius substantiam pici liquatæ similem, Unde patet *non omnem hydropi speciem ex summa Hepatis imbecillitate* aut intemperie perpetuo generari. *Riverius observ. commun. à Sim. Jacoz. vj.*

§. 4. Anno 1595. Virum publice secui in Nosodochio Amsterodamensi. Lien huic adeo intumuerat ac induratus erat, ut tres libras lance libratus penderet. Pulmo ferme centum locis costis ac pleuræ arctissime annexus hærebat. Hydropicus obierat, fluctuabant namque ac aquæ innatabant omnia quæ in abdomine erant, Erat aqua flavi coloris, fœtoris pessimi. *Pet. Pauvius Observ. xiij.*

Hinc fontem hydropis extra Jecur multi quærunt, in Liene plurimi : *Dodonao 6.* praxeos med. *66.* Lien tam frequens hydropis asciticis faber est, ut nullius ascitici corpus se apertum vidisse asserat, cujus Lien non fuerit tumidus & magnus ; Hydropis ex Liene ortus describitur ab *Hippocr.* 1. de morb. mul. sect. 3. v. 43. ubi concludit Lienem aquosum fieri ab humiditate in proximum ventriculum attracta, qua postquam repletus est, distribuit per venas corpori, & maxime in omentum, & locos circa ventrem & crura, unde hydrops: Quem casum se vidisse in muliere notat *Martianus* ad aph. 55. 7. quæ ex solo lienis tumore doloroso hydropica facta brevi tempore interierit: Inde patet (addit ibidem) in quanto errore versentur qui hydropem fieri non posse contendunt non compatiente Hepate: ut itaque non sit quod ad sympathiam Hepatis semper confugias, cum etiam *Tinellus* testetur hydropem se vidisse vitio lienis genitum, salvo plane & illæso hepate, cons. medic. 2. p. 17. Et dari hydropem absque ægritudine Hepatis ostendunt *Collado* Tom. 2. adversar. p. 181. & seq. *Guarinonius* consultat. medic. 236. p. 267. *Cordæus* comm. 5. in lib. 1. de muliebr. p. 219. *Platerus* 3. Prax. 2. p. 89. *Helmontius* in Phys. inaud. p. 510. *Sennertus* de cons. chymic. H. Saxonia 3. Panthei Medic. 32. *Lipsius* de Hydrope p. 15. *Bauhinus* 1. Theatr. Anat, 43. *Ioh Bilgerus* apud *Horstium* tom. 2. lib. 4. obs. 47. *Sennertus*, iterum lib. 3. pract. ubi ratione & exemplis, & ipsa denique autopsia hoc probat, quod in disputatione publica Viennæ habita anno 1655. negatum, Atque ut autopsia, nullum hepatis vitium demonstrans excusaretur, oculi aciem eousque progredi non posse vitium deprehenderet assertum est.

Non omnem hydropis speciem, &c.] Principale subjectum Jecur olim habitum, unicum venosi alimenta. i sanguinis instrumentum, ea prærogativa nobilitatum à *Galeno* 5. de loc. aff. c. 7. & 2. progn. c. 1. ubi etiam docet non esse necessarium ut initio semper afficiatur per essentiam principio affectionis in ipso consistente, verum etiam posse per consensum aliarum partium affici: Imo nullum hydropem absque jecoris vitio, consensu & conspiratione oriri posse judicat. *Cous* non solum Jecur, sed & alias nominavit partes, Ita 2. progn. Incipiunt, *inquit* plerique hydropes, vel ab Ilibus seu inanibus locis, vel ab Hepate, τὰς σαφὰς nomine intelligit venas, per τὰς κενεῶνας, lienem, mesenterium, uterum. Idem 4. de morbis, agnoscit hydropem quando lien aliquantulum ægrotans potum ex ventriculo trahit. Recentiores non semper Hepar in hydrope primario, αὐτοψίᾳ in cadaveribus innixi, affici testati sunt: Nullo sæpe in Jecore vitio hydrops observatur: Sæpe renes, mesenterium, abscessu, tumore laborate visa, jecore florido, Nonnunquam pallidius quidem, utpote aquis immersum, observatum, aëris autem contactu statim refloruit. Non inviti nos à Galenica recedimus sententia, Cordi ut in αἱματώσεως opere ὑπερουσίαν καὶ παμβασίλειαν magistralem, supereminentiam & potestatem regiam adscribimus plenissimam, ita & illud affici in læso hoc opere inficias ire non possumus, Imprimis tamen viscerum ministeria, quæ cordi famulantur accusamus, Tale est præprimis Jecur, colatorium & cribrum, bilisque separatorium: Lien frigidarum & siccarum atomorum: Renes serosorum atomorum secretorium; Hæ partes dum debiles officio non satisfaciunt acervatæque per renes & aquositates vesicam non effluunt; in cavo abdominis resistentes, vel in habitum corporis transfusæ, vel in flatus resolutæ, hydropem ejusque species constituunt. Causa immediata est partium chylificationi & sanguificationi destinatarum tum principum tum ministrantium, imbecillitas seu ἀτονία : Chilificatio præcipue ventriculi & intestinorum, si ob facultatem læsam à quacunq; intemperie, conformationis aut communi vitio. Et defectum fermenti salsi & acris, vel ob errorem externum lædatur: Si ἐξαιμάτωσις, Cordis & arteriarum non succedat ad votum, serosæ aquæ à lymphaticis Bartholinianis non separentur, áque renibus & ureteribus attrahantur, restitant in corpore, & in Ascite in cavum deponuntur abdominis: Viæ sunt, non solum venæ Portæ, quæque eam comitantur arteriæ per omentum mesenteriumque dispersæ propagines, sed & ipsa lymphatica vasa: oneris enim pertæsa aquas expellunt, sponte sua exitum illum affectantes: Expellunt autem per ἀναστόμωσιν ἢ διαίρεσιν vel διαπήδησιν: Δίδον etiam præbet membranæ hepatis in ὑδατίδες sæpe facescentis raritas: Ruptio aquæ ex lobo hepatis minimo, circa portas Jecoris, ubi tenuissima membrana, ab *Aquapendente.*, *Spigelio*, *Hofmanno* adserta, reprobata à *Riolano*. Renum & vesicæ, ureterum exulceratio & erosio, Dignæ sunt omnes hydropis nomine, *Guern. Rolfinkius Epitomes meth. cogn. & cur. lib. 3. cap. 9. addit Bartholinus spicilegio de vasis Lymphaticis* 2. c. 5. §. 10. Si rumpantur tunicæ ob fragilitatem, aquam in cavitatem thoracis aut abdominis exspui: Sin tenaciores fiunt & robustiores, in vesiculas aqua turgidas attolli, hydatides vocatas : *Et cap. 7. histor. de vasis lymphas.* Iis obstructis quando liquor renis à partibus non separatur, oritur Anasarca vel Leucophlegmatia: vel quando impedito per has transitu ad venas ire cogitur, Ascitidem excitant,

§. 5. Anno 1673. exeunte æstate, ad æquinoxium usque autumnale assiduitate imbrium molesta, febrium tertianarum, maxime duplicium, & erraticarum proventus fuit. Eæ nonnisi exacta xl. die solutionem habuerunt: quæ breviori termino circumscriptæ sunt nonnisi post iteratas ὑποστροφὰς desierunt, Illarum sævitiem primus cum uxore, uno eodemq; impetu, (febre duplici tertiana,) expertus sum, nec meliori quam cæteri fato accurantibus licet sagacissimis & experientissimis Medicis D.D. *le Clerc*, Senatore integerrimo, & *Alexandro Diodati*, Facultatis Med. Genevensis Decano. Hac Dei Gratia, illorumque cura defunctus, amicorum integerrimum eadem specie febris aggreditur Nob. & Clariss. Dom. *Alexandrum de Harsy*, Jurisconsultum Clariss. ob eximias animi dotes plurimis, imo principibus acceptissimum. Ætas illi ann. xlij, temperies calida & sicca, imo fervida, squallidus vultus qualis lienosorum & ὑπόχλωρος, laborum patientissimus, in obsequium præsertim amicorum, quibus magis quam sibi natus: xv. ante invasionem febrilem diebus Genevam Lutetia magnis itineribus appulerat: Multas ærumnas clam concoxerat, & intentatam litem acriter defenderat: Dies integras sine alimento transigebat, prandii dispendium cœna compensabat, cibos non ingerens sed ingurgitans, quos immensos excipiebat hians ventriculus, unde cruditatum uber proventus: Adstrictior illi semper alvus, nonnisi πρὸς ἀνάγκην deiiciens & σκυβαλώδεα. Familiares illi à prima adolescentia de Liene querelæ, molesta & sæpe colica ventriculi, ab atro humore illinc derivato. Lienentibus assumptis & admotis mitescebat, maxime ab exclusione lotii, atramento colore & consistentia non absimilis. Augusti 17. Tertiana duplex illum invasit, cui statim socium se addidit capitis dolor cum vigiliis, alias ipsi ingenitis. Siquis obreperet somnus, qui brevis sed manifestus, stertore se prodens, pertinaciter se dormisse inficiabatur. Vrinæ toto morbi decursu rubicundæ fuerunt, rutilæ, flammeæ, ignei caloris testes, vel passeæ, fuscæ, lividæ, atratæ, hypostasi tartarea, cinnabaris æmula, saturatæ. Multa satagente simul altero Medico, molitus sum ad febris depulsionem, varias à prima septimana ideas induentis, typique tunc expertis. Ægrescebat medendo Vir Clariss. ac morbus à remediis exacerbabatur, nedum mitescebat. Lien qui recte morbi focus judicatus est, ab admotis usque adeo efferabatur, ut à quibuscunque etiam mitissimis abstinere necesse fuerit, Celebre emplastrum de Cicuta, alias efficacissimum, per bihorii moram tantos excivit tumultus, tam grave delirium tantamq; virium prostrationem induxit, ut fato proximus judicatus sit. Ac deinceps cum Liene tanquam Noli me tangere, transigendum fuit, suique juris ut esset concedendum. Hinc suspicio oborta cancrosam in eo subesse dispositionem, nec fefellit conjectura. Pulsus toto morbi decursu febrilis fuit, neque enim unquam integra apparuit ἀπυρεξία: ideo lentæ febris, quam foveret partis alicujus διαφθορά, subiit opinatio, nec temeraria. Pro vario tamen febris & virium tenore, modo languidior modo celerior fuit: dissimilis per naturam in carpo dextro à sinistro, in hoc enim arteria fortius imo duplo micabat: nam dextri dirempta erat, cujus exilior ramus solitam inibat viam, major inter carpum & dorsum manus versus pollicem excurrebat, In singulis vero paroxysmis, dum is contrectabatur, συνολκαὶ ac contractiunculæ manifestæ erant, quod sibi innatum esse asserebat. Crebra ventris tormina adfuere, ab æstu & ζυμώσει atræ bilis à liene in intestina effusæ. Juxta mucronatam cartilaginem, latere sinistro, eminebat tumor indolens, proximis partibus concolor, dimidii pomi mediocris sub cute delitescentis formam exhibens, ab ægro ante aliquot annos animadversus. Hypochondrium utrumque æque durum & tumens sed sine dolore. Cum jam febris, quæ modo tertiana, modo duplex tertiana fuit, indole tamen quartana, acutorum morborum terminum excessisset, hydrops eminere cœpit, quem æger sibi jampridem imminere prænuntiabat, sed tympanitem. Pluribus præsidiis illius adventus oppugnatus fuit, quem arcere non licuit, quod firmiore staret talo, causasque haberet alte defixas: quas æger in folius potus ingesti, nec permeantis copiam reiiciebat, quanquam vis diuretica perpetuo illi fuerit conciliata; de viscerum enim integritate nullum ipsi unquam dubium, licet vitii & κακώσεως organorum, lienis præsertim, clara adessent indicia. Quinquies illi, sed avara manu missus sanguis, cujus detractioni pertinaciæ morbi maximam partem acceptam ferebat, at falso, cum & venæ sectioni assuetus esset, & morbi vis tale præsidium exposceret, phreniris præsertim imminens, Semper rubens ille & floridus prodiit, sive ex brachio sive ex ano educeretur: verum enimvero rubedo probitatis sanguinis non semper index est, acrimonia enim & salsedo, aliudve vitium latens, illi colori associari potest Ab admotis ani margini sanguisugis semel ater & saniosus eductus, quanquam non successerit αἱμοῤῥαγία: Exhibita ὑδραγωγὰ copiosum semper serum excluserunt: Inter hæc syrupus de rhamno ad unciam unam ante cibum exhibitus, insignis fuit efficaciæ, qui xl. & plures dejectiones sine detrimento commovit: hinc hypochondriis tenus detumuit abdomen, sed brevi intervallo iterum se extulit: Idem syrupus drachmarum septem pondere, exacto quatriduo exhibitus, ne semel quidem alvum excitavit: Reliqua cathartica hydragogis remixta, bilem atramque, copiosamque pituitam eduxerunt, sed nec remitte-

bat

bat febris nec subsidebat venter: Paracentesin anxie expostulabat, quam à me non concessam ab aliis Medicis, nullo annuente, extorquere annisus est. Apertionem scroti, scarificique intrusionem, quia id intumuerat insinuavi; à semel admoto cataplasmate resolvente, brevi detumuit: Malleolorum scarificationem, imo abdominis, nec non vesicatoriorum admotionem utilem judicavi, imo & fonticulum tibiæ sinistræ inustum, quod ante morbum fluxa ulcera diutius utiliter circumtulisset, Sed alterius Medici, clàm se insinuantis, obstitit suasio: quo auctore, ubi pertundi solet abdomen, admotum pyroticum, sed adeo infelici eventu, ut ustionem sequuta sit illico febris intensior ἀγρυπνία, anxietas summa, & quarta post die mors: Altius enim ferrum impressum fuit: testis est aqua xij. ante obitum horis sponte exiliens per diapedesin: Escbara assis magnitudinem pene æquabat, qua decidua intra quartam horæ partem tota aquarum colluvies, cum certa & cita ægri pernicie exitum habuisset. Tandem exacto à morbi initio mense quinto, præeunte crurum & pedum tumore, excarnibus & exsuccis manentibus tibiis, exortoque in metatarso erysipelate, delirio accedente: stertore & convulsionibus, fatis concessit amicus integerrimus, meliori & diuturniori vita dignus, in perpetuum desideratissimus.

Mirum porro in tanta interiorum ariditate, Sitim, si paroxysmorum tempora excipias, intensiorem non fuisse, vel maxime quod hydrops mature sui adventus indicia dederit. Mirum quoque ad interitum usque sat facilem fuisse respirationem, cum & pulmonum vitium adfuerit, hypochondriorum meteorismus à tumentibus visceribus, & insignis aquarum in imo ventre colluvies. Appetitum etiam fuisse vegetum, cui contra Medicorum vota, indulgebat assumptis cibis noxiis æque ac innoxiis, imo sitim accendentibus, farciminibus ex sanguine porcino frixis, stribilitis, artocreatis, aliisque pistoriis operibus. Alvi excrementa sponte prodeuntia à naturalibus non multum aberant: quæ si tantillum in alvo cæspitarent, σπυραθώδεα erant, caprillis similia, qualia toto vitæ decursu dejecit. Instante fato, & ex ruina triplicis œconomiæ se prodente, cùm nec videret, nec audiret, atque in moribundorum statu ab *Hippocr.* aph. descripto constitutus esset, admotum ori panem dulciarium vino infuccatum, manu arripuit, degluttiit, reliquias gingivis & dentibus adhærentes digitis abstersit. Oblatum insuper vinum avide superingessit, quod tamen in ventriculum penetrare non potuit, convulsivo mortui affecto œsophago, unde superne remeabat cum suffocationis periculo.

Mortui priusquam exenteraretur cadaver, lateri dextro, quà parte institui solet paracentesis, adactus scalpellus, unde protinus effluxit limpidissima lympha, Rhenani vini colore, inodora, ad mensuras nostrates quatuor, seu libras medicinales xxiv. Hinc reserato abdomine, 1. nullæ Omenti reliquiæ deprehensæ, quod frequens iu illis quos morbus diuturnus confecit, lacerum saltem & corruptum tunc se exhibet. 2. Lien protinus, sed miranda plane facie se obtulit, cunctos in sui admirationem pertrahens; à naturali quippe omnino abibat, sive figuram, sive substantiam, sive magnitudinem, situm aut connexionem spectes, forma enim ad quadrilateram, seu rhomboidem accedebat; summæ parti, angulorum superiori, proxime ad cartilaginem xiphoidem, epiphysis, vel lobulus aderat, ovum gallinaceum mole æquans; tumorem, de quo supra, constituens: Duorum pollicum ubique erat crassitie, librarum quinq; civilium, cum aliquot unciis, pondere: Partibus vicinis undique, ante, retro, & lateralibus, robustis fibris cohærebat, nonnisi forficibus divellendis: Partem ejus convexam tunica densissima, & cartilaginea investiebat, coronati argentei crassitiem excedens, novaculæ aciem eludens, concavam autem nigricans membrana investiebat: Dissectum viscus putrilaginem metam, atramque bilem concretam exhibuit: Mole autem sua hepar in angustias redigebat, quod compressum & conglobatum, tumentis specie imponebat; quanquam à naturali magnitudine non desciscerer: quanquam 3. colore lurido, friabilitate, cujus parenchyma ex sanguine farcimina referens, vitii notas prodens, membrana ubique destitutum, in superficie quasi à vermibus atrosum, parte præsertim concava. 4. Extremum Canalis Pancreatis tubulum occupabant quatuor lapides, tesserarum magnitudine & figura, exagoni, à mutua attritione lævigati & splendidi, gagati lapidi simillimi, nigerrimi, primo obtutu carbonum specie illudentes: ex his duos superstites asservo, priores levi compressione attriti: hos inter jacebat vermiculus vivus. 5. Cystis fellea atro succo scatebat. 6. Mesenterium, qua superiora spectat, lacerum erat & corruptum, cætera incolume, in quo conspicua quædam vasa lactea. 7. Colon intestinum flatibus turgidum, acu compunctum statim subsidit, 8. Intestina gracilia juxta renem dextrum liventia ad sphacelum vergentia. 9. Renes adipe omnino exuti, dexter sinistro media parte minor: ima parte uterque nigricabat. 10. Prope Renem dextrum reperta glandula, castaneæ magnitudine; solida, nigricans, intus & extra: Renem succenturiarum credidissem nisi à connexione undique fuisset libera, nullis apparentibus fibrarum aut vasorum vestigiis: *Aperto Pectore* 1. Pulmones quibusdam in locis candicantes, in aliis lividi apparuerunt: humore & sanie referti cum corruptione ipsius substantiæ: 11. Vasa autem omnia, tum

Cava, tum Porta & Aorta, eorumque propagines, sanguine carebant, atrum tantum cruorem effundentia: Cordis ventriculi exhausti, in auriculis ater humor. 15. Cor parvum, compactum, quale generosis assignatur, etsi à longitudine morbi marcidum esse debuisset: Tertium ventrem, scil. caput, attingere vetuerunt Vidua & consanguinei.

Relatio Anatomica dissectionis cadaveris Nobil. & Clariss. viri Alexandri de Harsy *instituta* 17. *Ianuarii* 1674. *Facta à Nobiliss. & Excell.* Domino Stoffelio.

1. HAbitus corporis ad summum erat extenuatus, vultus ex pallido nigricans & subflavus, *Hippocraticus*: Thoracis musculi pene consumpti erant, costarum interstitia non replentes: hypogastrium & hypochondrium sinistrum in tumorem elata erant, quem tympaniticum multi judicabant, mollem tamen & candicantem: Umbilicus à naturali non recedebat; hypogastrium non adeo tumebat; femora, tibię & pedes fere excarnia, paulo ante obitum intumuere, ac tumores erysipelarosi in anteriori tibiarum parte ac in pedio, prope majorem digitum, ad coronati magnitudinem apparuerunt.

2. Foramine per scalpellum in musculo recto facto, quatuor digitis ad latera, & totidem infra umbilicum, exiliit aqua subpallida, limpida, viscidiratis & fœtoris expers ad quatuor mensuras Genevenses, seu libras civiles xxiv.

3. Ducta linea recta à sterno, secundum lineam albam, ad os usque pubis, eodem scalpello, nullus se obtulit adeps, sic facilis fuit apertio per forcipes: Omenti nullum adfuit vestigium Omnis aqua intra peritonęum & intestina continebatur: aquæ residuum per syphum vitreum exhaustum fuit, duas iterum mensuras explens aut libras xij.

4. Abdominis musculis transversim incisis, eo facilius in conspectum venit splen scirrhosus hyppochondriis alligatus per fibras infinitas, venulas & arteriolas; substantia illius nigricabat, corrupta, unguibus facile cedens: Figura piscem Rhombum æmulabatur, quadrata, in latitudine & longitudine æqualis, si ab illo detraxisses lobum stomacho proximum, latitudinis duorum digitorum, trium longitudinis: Diameter semipedalis propemodum erat: Totam convexam faciem obtegebat cartilago aut membrana, crassitie dorsi cultri, dura, parenchymati firmiter affixa: Ejus concavitas convexa parte latiore erat.

5. Lobo pertinaciter adeo duodeno cohærebat, ut nonnisi cultro aut forfice inde divelleretur, hinc enim & inde fibræ accreverant.

6. Proxime locum in quem Vesica Felis, & Pancreatis canalis VVirsungianus, succum proprium eructant, quatuor deprehensi calculi, quorum maximus avellanam æquabat, tam nigrum & levem ut nemo non carbonem crediderit. Friabiles omnes erant, ac postridie intus fuscum colorem exhibuerunt: maximo adhærebat vermiculus albus & vivus, minimi digiti longitudine, crassitie fili contorti.

7. Cystis fellis forficibus discissa atram bilem, sed paucam effudit.

8. Portæ venæ sanguis, atramentum nigrore referebat, vix unciarum duarũ pondus æquans.

9. Exhausta ergo omnino lympha, & sanguine abdomine contentis, exhibuit se variegatum Iecur, quibusdam in locis candicans, in aliis nigricans, tuberosum & quasi aquæ calidæ immersum, tunica omnino exutum, digitis contrectatum in particulas dissiliens. Ex pluribus parvis lobis conflatum dixisses. Lieni magnitudine cedebat.

10. Intestinorum aquis innatantium, à naturali statu non magnus erat recessus, ut nec ventriculi, cujus stomachus & pylorus adipe aliquo donabantur. Vacuus erat ventriculus quanquam pridie tres panes biscoctos comedisset. Venæ lacteæ eminebant, quarum una, reni proxima, anserinæ pennæ crassitie similis erat. Turgebat flatibus colon, cujus inferior tunica, quà parte ventriculo substernitur, rubebat, corruptioni proxima. Mesenterium parte superna à corruptela visum effugiebat. Circa renem dextrũ deprehensa glandula, nucis juglandis mole, substantia renibus similis, rotunda. Livebant cætera intestina: Reni dextro vicinum gangræna attigerat ad 5. aut 6. digitorum transversorum longitudinem, contrectatu in partes dissiliens.

11. Renes pinguedine plane spoliari, cæterum substantia à naturali non multum dissimili, hoc uno excepto quod dexter sinistrum magnitudine multum superaret, ac parte inferiore intestinum spectante ad gangrænam vergeret: Nulla obstructio eorum pelvim, neque emulgentia vasa, neque vreteres obsidebat, neque vesicam, statu omnino naturali donatam.

12. Reserato per novaculam Thorace, ducta à summo ad imum linea, & duabus obliquis ad cartilagines quæ latera sterno connectunt, Deprehensi pulmones partim candicãtes, quasi abscessu tetati; partim nigri, gangræna affecti & corrupti, phlegmate & aterrimo sãguine infarcti.

13. Cor minimũ fuit, cujus ventriculos sanguis pene omnino destituerat, qui paucus superstes fuit nequaquam concreverat: Ventriculi dextri paries tenuissimus erat, ut sinistri crassissimus.

14. Cavæ & aortę sanguis ater quoque fuit & paucissimus.

Et hæc in magnis illis duabus cavitatibus conspicua fuerunt; Tertia intacta fuit, prohibentibus

bentibus Vidua & affinibus; quibus satis fuit morbi & mortis causam, de qua multi varia in apertum venisse: Penuria quippe probi sanguinis obitus obtigit, à corruptela Splenis & Jecoris: Contigisse forte reor, ut in juventute à casu aliquo labes illi fuerit inusta, ac caloris nativi robusti ope, natura, vitium correctura, concretum sanguinem in fibras abire permiserit, quæ hypochondriis affixæ fuerunt: Vel splen tumore aliquo obsessus, qui in abscessum abierit, circa hypochondrium, quod in potestate fuerit, præstiterit, Testis est ejus membrana candida & dura: Lobo exteriore Omentum irritabat, inflammationem in eo peperit, & intensos eodem tempore dolores: Vasa sua lymphatica deplevit, unde abdominis cavitas lympha omnino referta fuit, à qua in tumorem elatum fuit: hinc quoque vicinæ partes in corruptelam abierunt. Sanguis per circulationem in pulmones illapsus, inde in cor, phlogosin induxit, hinc duplicis Tertianæ origo. Hinc deficiente ad alimoniam sanguine, tabes totius obtigit; quod proculdubio incaluit itinere Lutetia per æstatis æstum instituto: superveniente animi excandescentia æstus sanguinis subsequutus & febris. Epiploon & intestina ab aquis labem passa sunt. Quoad Renem dextrum, vicinumq; illi intestinum, præter itineris molestias, decubitus ad inflammationis ortum plurimum contulit & gangrænæ. Neque hæc omnia febris sobolem esse, illud mihi indicio est, quod urina à morbi primordiis ad exitum usque similis semper fuerit, crassa nempe, turbida, rubicunda, sedimento tartareo, aut bolari, cinnabari simili, donata: Hæc circa mortis causas sentio, cujus causam nemo expugnare potuit: nullum quippe remedium splenis vitium in naturalem dispositionem traducere satis validum erat: Verisimile quoque si quatriduo ante obitum paracentesis fuisset instituta, lethum inter manus Chirurgorum pro foribus futurum fuisse. Limpida enim ea aqua balsamo quodam, aut facultate quodam erat prædita, à qua viscerum corruptorum tonus quodammodo fovebatur, calorque ac siccitas temperabatur: qua per apertionem educta, dominium obtinuisset atrabilarius sanguis, pici nigrore & crassitie non absimilis, unde spirituum vitalium in corde defectus protinus contigisset: Sed hæc judicio D. *Boneti* commito, cujus sententiam expecto &c. Genevæ 18. Januar. 1674.

F*Ebre prehensus fuit*] Erraticarum & Quartanarum febrium una eademque statuitur origo (cum illarum in has facilis sit μεταπτωσία) humor scil. melancholicus, à quo deducenda febris qua prehensus Vir. Nobil. cujus dominatus, etiam per sanitatem, plurima extitere indicia, ac speciatim ex intervallis recurrens humoris atri per urinas excretio præcedentibus doloribus, imi ventris: Sed & mores, & temperamentum, & vultus & alia annuebant: Ac nisi vis animi rectrix τῇ ἐπιθυμητικῇ superior fuisset, quæ hanc sub jugum redigebat, maniaci affectus apparuissent, cum causæ præsto essent, cancrosa scil. lienis διάθεσις adusti illius humoris progenitrix: Quæ vero postmodum successit febris, adulto scil. & provecto jam hydrope, typi omnino expers, rigoribus aliquando intercisa, aliam me judice habuit originem; atque symptomaticam credo, ab inflammatione variarum imi ventris partium, in quibus non gangrænæ rudimenta solum sed vestigia apparuerūt, quæ phlegmones ut plurimum soboles est: Ac manu ducentes Exc. *Spigelio*, qui semitertianarum causam quærit in mesenterii inflammatione, censeo hinc repetendam causam, & intestinorum gracilium prope renum dextrum necroseos manifestæ, & mesensenterii partis superioris corruptionis; nec-non Renum ima parte livoris, item pulmonum putredinis, quas antecessit inflammatio, qua vigore febriles insultus apparuerunt, ut quoties paroxysmus febrilis jam oborto hydrope advenerit, toties plegmone aliquam dictarum partium invaserit: Imo adnotat Clariss. *Rolfinccius* in Consult. Med. ubi hydropis comes fuit febris, toties intestinorum corruptionem deprehensam.

Dormiisse se negabat] Humoris melancholici (calidi & sicci, ideoque ad somni procreationem inepti) ea est indoles ut quę inde proveniunt insomnia, evigilantibus pro reapse contingentibus habeantur, adeo expressa sunt, & alte, etiam soluto somno, memoriæ infixa: Testantur sagarum insomnia, quæ omnes prope melancholicæ sunt, ac mira & impossibilia narrant sibi contigisse, quanquam observatum & constet eas alto somno oppressas fuisse quo tempore peregrinationes mentiuntur.

Urina rubicunda &c.] Non solum ab admisto plurimo sale & tartaro, sed & ab adusto & imperfecto sanguine cum sero è corpore elabente, hinc tabes totius quanquam alimentum plurimum assumeret æger: Revera discrepabant ab urinis cruentis, quales profundunt quibus vas aliquod quomodocunque reclusum, in quibus sanguis sub propria forma subsidet: præsenti vero in casu æstus viscerum, hepatis præsertim & splenis sanguinis materiam, priusquam formam indueret, retorrebat & in cineres redigebat, unde nutritionis ansa præripiebatur.

Lien ab admotis efferebatur] Causa pendet & à natura humoris in ipso contenti, & peculiari ejus structura: Humor erat vere atrabilarius, qualis cancrosas affectiones inducit, quas attingere vetat *Hippocr.* aph. 38. sect. 6. Ad excandescentiam vero excitandā, concurrebat singularis illa lienis tunica externa, densissima & cartilaginea, quam penetrabat vis admotorum, sufficiens ad tumultū ciendum, excitata ζυμώσει & meteorismo humoris, non item ad illius sedationem, temperationemque ac vaporum inde excitatorum exclusionem & discussionem, ἀδιαπνευστίαν pariente illa tunica: Adde quod cū in omnibus propemodum vasis, similis humor delitesceret; initio in spleniticis vasis fermentationis ducto, propagatio in toto sequuta sit, non per solam vaporum hinc inde diffusionem, sed & per totius massæ ebullitionem.

Crebra ventris tormina] A dicta humoris atrabilarii effusione tum in intestina, tum mesenterii & omenti membranas, partes eas percellente, lancinante, distendente: nam præter insignem acrimoniam, flatibus quoque uberem materiam suggerit; testis hydrops tympanites ad *Sennerti* mentem, ab humore atrabilario ortum ducens, & hypochondriaca affectio φυσώδης κατ' ἐξοχὴν dicta.

Sanguis semper rubens & floridus prodiit &c.] Mirum videri possit quod redundante in vasis internis atro & exusto sanguine, floridus & ruber vena aperta eductus sit: At vero constat sæpe dissimilem contineri sanguinem in corpore, ut alius in interioribus, alius in habitu; imo alium educi tusa cephalica, alium basilica.

Hypochondria tumida remanserunt] De liene obscura non est ratio, qui non modo sinistrum hypochondrium totum occupabat, sed & ad ventriculi regionem se porrigebat: De hepate vero, cum illo minor esset, quomodo tumorem hypochon-

drii dextri produxerit, causam assignare difficile esset nisi lienis moles perpenderetur, qui ad regionem jecoris usque dclatus, illud in angustias cogebat & premebat, ut inde præcordium dextrum tumeret.

Pituitam copiosam eduxerunt] Cujus nullæ reliquiæ nec vestigia neque in ventriculo neque in intestinis deprehensa: Adde quod ægri temperamentum ejus generationi & collectioni planc repugnare videbatur: Sed observatione dignum quod statuit Clar. *Hofmannus* Instit. Anatom. lib. 3. cap. 28. Ventriculum, quacunque demum intemperie laboret, sive calida sive frigida, pituitam, seu phlegma semper gignere: favetque illi sententiæ experientia; Atque exemplum pronuper suppeditavit Vir Excell. & Nobiliss. Dom. de Mommolia, Serenissimi Ducis Longavillæ Cancellarius, cujus frater Nobil. ejusdem Principis in Ditione Neocomensi Quæstor, colicis doloribus per aliquot fatigatus fuit menses, eorum autem origo à plurimis Medicis pituitæ adscripta fuit, quod illam copiose tum medicamentorum ope excerneret: forte tunc temporis Neocomi degebat Nob. *Akakia* pronepos Celebr. Doct. *Akakiæ* Medici & Professoris Parisiensis, cujus commentaria egregia extant in plurimos *Galeni* libros: Ille perspecta ægri temperie & corporis habitu, qui macilentus erat & strigosus, alteri viæ insistendum indicavit, ac affectum refrigerantibus superandum, quod caloris & siccitatis proles esset: In id usum jusculorum carnis vitulinæ & pullorum gallinaceorum suasit, temperatique vinum ad medias & amplius: Paruit æger, ac qui prius vix duorum dierum intervallo à doloribus liber erat, jam omnino ab iis immunis fit, nullam excernens pituitam, ac postmodum affectu pertinaci omnino expers vivit.

Effluxit limpida lympha] Hoc vero extraordinarium fuit quod aquæ tum per paracentesin è cadavere eductæ, tum è cavo abdominis exhaustæ, ab urinis quas æger fundebat adeo dissimiles essent: hæ enim, ut in historia narratum, rubræ erant ad nigredinem vergentes, tartarea materia plurima saburratæ: hæ limpidæ, vinum Rhenanum colore referentes & consistentia: Quare verisimile est hydropem non ab humorum sero, quod lotio materiam suggerit, ac potui proportione aliquando respondebat, natum fuisse, sed à vasis lymphaticis rescisis, ruptis & apertis, illis præsertim quæ venam portam, in aditu hepatis, comitantur, cum convexa illius pars maxime aspera & quasi à vermibus arrosa appareret, tunica omnino destituta: unde ratio petenda cur peracentesis ut plurimum infrugifera, imo calamitosa sit, quod perennis scaturigo sit aquarum ab hiantibus illis vasis.

Quatuor deprehensi lapides &c.] Quorum prima coagmentatio fuit ex ea tarea illa materia quæ per urinas secedebat, fulvescebat enim meditullium, qui accessit cortex, atræ bilis ubique exsuperantis naturam sapiebat, cui cum gluten deficeret, facilis solutio ob friabilitatem successit.

Pulmones candicantes &c.] Nulla toto morbi decursu respirationis læsio apparuit; levis tantum præ mole aquarum pectoris oppressio: Sed quod viscera cuncta exsucca essent, arida, omnisque adeps præ morbi diuturnitate absumptus esset, amplum lymphæ nactæ locum, liberum diaphragmati ad motum spatium concesserunt: alias dyspnœæ aderat causa, Pulmonum scil. læsio & dicta septi oppressio: Illorum causa respiratio difficilis non fuit, quod saniei modica esset copia, bronchia nec replens nec premens: Pulmonum vero labes non à cerebro arcessenda, quod, ut existimo, pumice siccius erat, sed à vitiato in toto cruore, qui ad illorum transmissus substantiam, in corruptelam pertraxit: Raucedo revera per biduum ægre quatuor circiter ante obitum septimanis molesta fuit, sed nec illa catarrhi soboles fuit, at potius transmissionis corrupti illius sanguinis ad pulmones, cum primum corruptela illis induci cœpit.

Iecur membrana ubique destitutum] Unde suspicio à disruptis vesiculis ortum fuisse hydropem; quæ cum crebræ & multiplices fuerint, nudatum propria tunica omnino remansit.

Partem convexam cartilaginea tunica & densa investiebat] Simili cartilagine obductos se vidisse Lienes asserit *Columbus* Anat. libro decimo quinto, *Riolanus* quoque lienem exactè quadratum, trium palmorum latum dinc & æquali longitudine, crassitie quatuor digitos æquantem, undiquaque cartilaginosa crusta incrustatum testatur se vidisse: *Tulpius* Lienem in eunucho quodam, tam densa ac dura cartilagine contectum vidit, ut inde admereretur instar crassioris alicujus corticis: Celeberr. *Drelincurtius* Lienem discidit cui duritiès inerat passim, & quasi per areas, quarum una quæque ducatum minorem æquabat, durissima & pellucida, quas proinde corneas vocitabat, quod duritie & colore legitimum cornu hinc inde incuncatum referrent, interiore interim substantia omnino putri, quod levissimo contactu diffiliret, quæ materiam fæci vini similem continebat.

§ 6. Lienem vitiosum in hydrope vidit *Vesalius*, hepate plane salvo. Hinc *Dodonæus* se nullius corpus Ascitici vidisse affirmat, cujus lien non fuerit tumidus & magnus: Hac de causa putat solum tumorem Lienis ad Ascitis generationem quandoque sufficere. Idem fere *C. Piso* attestatur. Quisquis, *inquit*, attenderit serio hydropicorum dissectioni, fatebitur una mecum ultro tumorem aliquem visceris alterutrius ere unicam esse ac frequentissimam Ascitis parentem. Quibus Dæmonium illud Hippocraticum *Duretus* assentitur, Hydropem nullum fine consensu & conspiratione Lienis accidere: fuit enim illud præceptoris, Omnem Asciten nasci præcedente, ut ita dicam, Liene. Ipse Ego anno 1651. & 1652. In Anteriore Lyceo cum agerem, hyemali tempore sectionibus Anatomicis totum me mancipando, tria hydropicorum asciticorum cadavera secui ac inspexi, Lienemque prætumidum hujus mali causam deprehendi, quorum unus xv. libras civiles æquaverat. *Iohannes Scultetus in Miscell. curiosis anni iv. observ.* 148.

§. 7. Viro cuidam, qui à frequenti Vomitu sanguinis Asciticus factus fuerat, per prominentem umbilicum laneo filo, sive lycio transmisso, aquosus humor sensim effluxerat, sed nihilominus non diu post mortuus est.

Lien sanguini concreto similis repertus, substantiæ soliditatem haud retinens, sed facile in partes solvebatur. *Dodonæus cap. 26. observat.*

QUando venter amplius distendi nequit, umbilicus foras erumpit & in tumorem attollitur aquoso distentus ac repletus humore, quod Græci ἐξόμφαλον appellant, Et tunc quidem per hunc lanee

neo filo transmisso; vel etiam eodem scalpello aperto humor effluit, nullo subsequente fructu alio: quam quod æger à distensione ventris pauco tempore liberetur: Prius enim quam umbilicus erumpat, jam interna viscera corrupta ac putrida sunt, proinde sanitas nec expectari nec sperari debet. *Idem.*

Lien sanguini concreto similis] *Hofmannus* & alij parenchymatosam Lienis carnem appellarunt, sola laxitate & mollitie ab hepate dissimilem: hanc doctissimus *Highmorus* concreto inter fibras sanguine excitari putavit, ita ut unicus videatur inter Anatomicos consensus, Lienis substantiam concretum quoddam corpus esse sanguineum, anchoram fiduamque fundum vasis inibi existentibus præbens, communionem quandam habens cum cæteris visceribus: Evidentius tamen mihi innotuit, longa & laboriosa indagine, Esse totum Lienis corpus membranarum congeriem in cellulas & concamerationes efformatam seu distinctam; Et licet dissecta splenis substantia concretum sanguinem præ se ferat, & levi attritione in fluorem solvatur, attamen non dissipari ratione ac in pulmonibus accidit, speciem carnis nobis imponit, diluto scilicet colore & substantiæ laxitate &c. *Marcellus Malphigius De structura viscerum Tractatus de Liene cap.* 4.

§. 8. Quinquagenarius post Quartanam Hydropicus fit: Lien multis occupatus erat scirrhis. *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. In Nobilissima quadam matrona Hydropica, Lienem apostemate infectum, pressumque puris copiam effudisse observavit.

OBSERVATIO VIII.

Ascites vitio Renum flaccidorum & exilium procreatus. 1. *Vlceratorum & perforatorum.* 2. 3. *Sinistri corrupti.* 4. 5. *Renis dextri obstructi à calculis, sinistri purulenti.* 6. *Vtriusque muco obstructi.* 7. *Sabulo.* 8. *Sinistri valde consumpti, Dextri veteris obstructione.* 9. *Hydropici Renes multo adipe obsiti, Lien parvus.* 10. *à Renibus flaccidioribus, cum vitio hepatis & lapide insigni in cysti.* 11.

§. 1. ILlustr. Baro D. Steno Stielke, doloribus arthriticis diu multumque affectus, in Icteritiam incidit. Adhibita à præsentibus Medicis remediorum variorum genera, sed fine successu: supervenit tandem & hydrops Ascites, aliaque symptomata, quibus cum ultra semestre colluctatus, leniter & quasi per somnum exspiravit.

Defuncti corpus aperui, ubi præter alia notatu digna inveni. 1. Calculum in vesica fellis, Icteritiæ causam &c. 2. Hepar maxima quidem ex parte salvum, sed croceo colore tinctum conspiciebatur. 3. Cor, Pulmones, Lien, Ventriculus, Mesenterium & Omentum naturaliter fuere constituta. 4. Intestina maculis nigris & livescentibus hinc inde distincta. 5. *Renes flaccidi*, &, quod notabile, *adeo parvi* ut magnitudinem nucis juglandis vix æquarent. *Balt. Timæus consil. lib.* 3. *casu* 28.

RENES *flaccidi & adeo parvi &c.*] Hinc conjicio Arthritidis juxta & Ascitæ causam in renibus potissimum fuisse, quatenus ob vitiosam constitutionem serosum humorem minus sufficienter attrahere, secernere, & excernere valuerunt; urinas enim reddebat paucissimas, etsi quandoque largius biberet, magnamque cerevisiæ & vini copiam ingurgitaret: Observatumque est sæpe à x. vel xj. meridiei ad primam usque noctis strenue potantem, ne semel quidem à mensa surrexisse: Restitans autem in sanguine serum facile per venas & arterias in partes circa articulos protrudi & arthritidem parere: in abdominis autem cavitate collectum ascitem producere potuit. *Idem.*

§. 2. Nobilis sumptuose & lautissime vivens, vina generosa bibere solitus, morbis quibusdam infestabatur, nunc colicis, nunc nephriticis, nunc arthriticis; unde sæpe graviter affectus, ingruente senectute manus contractas digitosque astrictos reliquo vitæ tempore habuit: quotannis fere ad thermas aliquas profectus, non solum lavans, sed etiam bibens, imprimis acidulas, quas sibi eo nomine conducere credebat, quod ardorem & calorem Hepatis, ex vini generosi continuo & ferculorum aromatizatorum quotidiano usu conceptum, non nihil restringerent: Tandem annum ætatis agens septuagesimum cœpit illi Venter subito quandoque intumescere, cum summa dyspnœa, quæ tamen postea iterum remiserunt. Anno sequenti 1603. circa finem Aprilis, ætatis superans lxxj. à convivio domum bene potus, sub noctis medium, Cœlo sero, leviter vestitus rheda reversus, pectoris angustia cœpit angi, tussisque vehementissima eum invasit, per quam licet copiosa excrearit, nihilo tamen melius habuit: Vocatus illico Medicus, defluxionem à capite supra pectus factam judicans, varia præscripsit, quibus usus ad 7. Maij usque, nihil interim remittente tussi & dyspnœa, vocatus frater meus, communicatis mecum consiliis, sequentia illi administravit remedia; cum crassa & tenacia difficulter expueret, utebatur oxymelite ex hydrom. malvatico, acetoso reddito, miscendo syr. de liquir. de jujubis, & rantillum spiritus vini: lavit quoque pedes lotione divertente ex herbis capitalibus, pectus inunctum fuit Resumpt. Paulo quietiorem noctem quam priores transagit, at hora 2. post mediam noctem, difficultas spirandi illum invasit denuo, ut sedendo reliquum noctis transigere coactus fuerit, quod prioribus noctibus sibi accidisse

narrabat, De quo monitus, cœpi statim de Hydropis initio suspicari, cujus hæc nocturna dyspnœa prænuntia esse solet: Verum cum tunc & stertor & excreatio pulmones quoque infarctos denuntiarent, factum est ut asthmatis potius quam hydropis ab initio ratio habita fit, donec ventris & pedum sensim increscente tumore de Hydrope certi, essemus. Antequam autem illud omnino innotesceret, pleraque remedia non solum ad precautionem hydropis, sed & pectoris angustiam fuerunt accommodata: Circa finem Junij tussis & stertor remiserant; hydropisque jam manifesta aderant indicia, tumor nempe tibiarum & ventris, ac dyspnœa nocturna, ipse, cujusdam consilio, semper acidularum potu delectatus, Griesbachum proficisci cogitat: 1. ergo Iulij iter ingressus, quarto die eo non sine difficultate pervenit, & sequenti die chiragra correptus est, quam sequuta est podagra: nihilominus interim acidulas ad pocula duo quotidie bibenti, omoplatæque simul dolorem passo, statim scrotum cum pene intumescere cœpit, acidulas ad xj. usque Augusti bibit: Supervenerunt illi hæmorrhoides, quæ tamen non diu durarunt: Dyspnœa & imbecillitate mire augebatur, Et quia urina pauca tantum fluebat, signum erat aquarum illarum acidularum magnam partem in abdomine retineri: Cum itaque earum potu morbus factus fuisset deterior, ad alia remedia transiit: Mense Septembri consultatum fuit an Paracentesis, quod solum restabat tentandum remedium, facienda? Aliis in ventre eam fieri posse, aliis in cruribus levem scarificationem faciendam censentibus: Eam ob causam pedes inspecturi, statim sponte vesiculas excitatas & disruptas serum profundentes vidimus, per quas fluxit successive ad dies aliquot magna aquæ copia, adeo ut venter nonnihil subsideret, liberiusque spirare & decumbere diutius posset, Ab eo tempore quo ichor è cruribus juxta malleolum fluere incipiebat, ad præcavendam inflammationem & gangrænam; quam plerumque sequi prædixeram, potissima cura dirigebatur, quam tamen vitare non potuit: Interea viribus omnibus labascentibus sensim, & superveniente febricula, postremo diarrhœa, die ultimo Octobris placide exspiravit.

Corpore dissecto sequentia deprehensa fuerunt: 1. Cor erat magnum, illæsum sed flaccidum & collapsum. 2. Hepar, Lien, forma & magnitudine decenti salvaque: 3. Bilis vesicula ampla admodum, distenta, cum sua cervice, & turgens bile & aqua: 4. Aqua in spatio abdominis retenta, magno impetu, fontis salientis instar, vulnere primum in abdomine inflicto, erumpebat limpida, sed cadaveroso odore prædita, lx. libras circiter ponderans, cujus non minor quantitas per pedes, longo illo septem septimanarum spatio prius effluxerat: 5. *Ren uterque erosus & ulceratus erat*, ulceribus multis ab interioribus illorum substantiam ad exteriora usque perforantibus, & se extrinsecus aperientibus, è quibus serum vel urinam in abdomen distillasse hoc ostendebat, quod adhuc vesicæ aqua plenæ aliquæ renum corpori adnatæ essent: quibus dissectis aqua profluebat, foraminaque patebant, sine dubio illius aquæ in abdomine collectæ causa fuere, Uti & Hepatis Lienisque ejusmodi substantiæ divisionem se vesicasque illis, affigentes, disruptas post, aquamque profundentes in abdomen, causam frequentiorem hydropis ascitis esse annotavi, *Ferneliusque* idem asseruit. 6. Mesenterium, Omentum, Renum pinguis tunica, omnia veluti arefacta, contracta & convoluta erant, adipe adhærente, veluti in globulos toto intestinorum ductu, uti & circa rectum intestinum, conglomerato, ab aqua quæ continuo has sedes alluebat: 7. Intestina inania, uti & ventriculus erant. 8. Pulmones inæqualiter colorati & ex parte otiosi apparebant, integri tamen, è quibus sectis cruor ater & pituita prodibant, qui fibris costis, sinistro præsertim latere, adnexi erant. 9. Thoracis cavo aqua quoque inerat.

Ex quibus & præsertim Renum illa læsione, serum effundentium, aquam illam in abdomine collectam fuisse, & hydropem ascitem natum certo cognovimus, & dein quoque in aliis idem evenisse observavimus: Ex eoque intelligere potuimus causam doloris nephritici, de quo, sed non adeo magno, continuo conquerebatur, fuisse Renum exulcerationem, & quod minori quantitate, quam oportebat, jam diu urinam reddiderit, non minimam causam hujus renum exulcerationis fuisse: præsertim vero immoderatum illum & annorum plurimorum spatio continuatum vinigenerosi potum, ac longas illas in conviviis sessiones, quibus urinam actem retinebat, morbum hunc causavisse. *Plater. Observ. lib. 3. p. 640. Pract. lib. 3. cap. 3.*

Ren uterque erosus & ulceratus] *Quomodo à soluta Renum continuitate Hydrops excitetur ostendit Platerus ibid. p. m. 216.* In Renum corpore, *ait*, cùm & illud, ut & alia viscera (Jecur & Splen) parenchymate constet, si illius continuitas eo modo sicut de cæteris dictum, solvatur, hoc idem fieri posse, ascitemque inde proinde & rationibus atque experientia moti asserimus, Cum enim ad eos serum non solum per emulgentes venas continuo cum sanguine deferatur, & ibi ab illis secretum continuo coacervetur, si substantia renum ad eas sedes usque vel divisa aut aperta sit, serum ex iis æque atque è cæteris visceribus, vel exudans, & vesicas prius excitans, vel statim penetrans, copiosius ac citius quàm ab aliis visceribus in abdomen profluet, ascitemque qui diu perseverare potest, cum Renum læsiones, præsertim si unus tantùm afficiatur, hominem non subito perimant, sed diuturnum morbum procreent, unóque penitus consumpto, alter queat adhuc diu sufficere, procreabit. In quo casu, præter cætera accidentia ab aquæ hac collectione in abdomine provenientia, in urinis interdum aliquid purulenti, si ulcus adsit, deprehenditur, mictioque adhuc longe quàm in cæteris parcior, & sæpe paucissima, si uterque præsertim Ren simul affectus sit, cùm urinæ non minima portio in abdomen continuo defertur.

feratur, nec uti deceat ad vesicam perveniat :. Harum autem læsionum causæ in Renibus eadem quæ & cæterorum viscerum esse possunt : ut nimia illorum ariditas, sicuti hanc renibus quoque accidere, sicitatémque illorum calculi simul causam fieri ostendimus, quam non solum ætas, morbi calidi, sed & urina calidissima, ex ciborum calidorum,& vini præsertim potentissimi, usu accensa, renibus tandem infert.

§. 3. Ulcera renibus admodum peculiaria, si non solum interiores ipsorum sedes occupent, sed & ad exteriora vergentia, substantia ipsorum, nunc uno nunc pluribus ulcusculis perforent,causam hydropi præbere possunt, Uti & Renum omnimoda,qualem sæpe vidimus, corruptio,remanente tantum illius involucro veluti marsupio. *Idem ibidem.*

§. 4. In Harlemensi viro, post mortem nuper secto, deprehensum Renem sinistrum totum in putrilaginem abiisse, & per vesicam fuisse excretum, dextrum ureterem calculo fuisse obstructum,hinc misero primum obortam urinæ suppressionem, inde Hydropem,urina (cum in vesicam via negaretur) in abdomen se effundente. *Ol. Borrichius ad Thom. Bartholinum Epist. xvij. cent. iv.*

§. 5. Dom. Charon,cum antea de Renibus non conquereretur,febricula,infirmitas virium, inclinante ad exitum morbo, Venter utrinque Inflatus, dolens obtigit: urina duos ante mortem dies supprimitur.

Dissecto cadavere, Ren sinister totus absumptus repertus est, vomica plenus,quæ cruentam saniem reddidit,Dexter vero ren calculo ureterem obstruente obsessus.*Hollerius ad cap. 39.lib.1.de morbis.*

§. 6. Clar. *Voetij*, Theologiæ in nova Ultrajectinorum Academia Professoris Frater, octo annos Hydropicus nuperrime obiit. In cadavere nullum vitium nec in hepate nec in liene repertum,sed omne in Renibus, Dexter quatuor in sinu exiguos continebat calculos, majusculum in ingressu ureteris, omnem seri ingressum impedientem; Sinister totus purulentus: Abdomen aqua citrina distentum :. Quod egregie confirmat meam de usu Renum sententiam, Renes scilicet non secernendo tantum sero à sanguine, ut vulgo sentiunt, sed & generando sanguini,ut hepar & lienem,conditos esse,quam statui in libello meo de calculo. *Beverovicius Spicileg. de calculo p.204.*

Renes generando sanguini] *Beverovicij* mentem rejicit *Lindenius*, & fusius ei respondet *Bartholinus*; Fieri tamen aliqualem ibi coctionem ac separationem seri à sanguine admittit *Lindenius*, quam nos etiam concedimus; ut & serum sale nutritum in renibus solum separari, non concurrente nova coctione : At mens nostra non est concurrere talem coctionem novam, in qua salia & tartarus denuo generetur, levem autem coctionem ad separationem necessariam, non excludimus. Imo concurrere aliqualem coctionem persuadent morbi renum : isti enim quando laborant ulcere, vel calculo grandiore, non recte separant serum à sanguine, sed vel aquosas & paucas exhibent urinas, vel plane nullas, & exinde hydrops, sero regurgitante & in abdomen stillante: Imo interdum ob laxitatem & imbecillitatem, si renes in actione sua frustrentur, sanguis non separatur à sero,sed simul exit, & urinæ sunt instar fortis lixivij, modo nigræ, modo serosæ cum sanguine permixtæ & perturbatæ, quale exemplum habet *Forestus* l. 24. Observ. 5. Hoc insuper notatu dignum quod serum & materia potulenta separata in renibus,peculiari fœtore impregnentur, indice peculiari peractæ coctionis: Et quælibet animalia peculiarem urinæ fœtorem offerre videmus.Hydrops hanc nostram assertionem roborare poterit, Sic quum interdum fiat à læsa renum actione, serum & aqua in vasis subsistunt,& stillant in abdomen, obtinent autem nec urinæ odorem nec colorem, Urinæ autem natales, dogmata Harvei & Pecqueti sequuti, hos assignamus; nimirum 1. Sanguinis serosi per arterias emulgentes,& chyli serosi per venas lacteas è pancreate abductionem.2.horum in renum parenchymate aliqualem coctionem. 3. Seri in pelvim stillantis à sanguine separationem, & 4. seri per ureteres expulsionem. *Moebius Fundam. Physiolog.cap.*28. Si per coctionem intelligat *Beverovicius* solam illam elaborationem qua excrementum serosum à sanguine separatur, tolerabilis erit ejus sententia: Sin vero talem qua ipse sanguis in sese spirituosior & perfectior fit, tunc rejicienda erit,cum nullum viscus sanguinem ad majorem perfectionem perducat quam cor,à quo quanto longius recedit,tanto imperfectior evadit,nec ab ulla alia parte, ut neque à renibus, deperditæ perfectionis quicquam ei restitui potest, hácque de causa necesse habet per venas redire ad cor, ut ibi pristino vigori restituatur. *Diemerbroeck Anat.lib.1.cap.19.*

§. 7. Cuidam ex casu ab alto urinæ retentio accidit : Hepar ejusque tota regio quasi inundata, reperta est : Renes muco erant referti & adeo obstructi ut nil potuerit præterlabi, Vesica exsiccata cum Ureteribus. *Vide lib.4.tit. de Vulneribus.*

§. 8. Sexagenarius diu nephriticis doloribus laboravit,hinc ischuria, Ventris tumor. Uterque ren sabulo refertus deprehensus. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 9. Iuveni urinæ suppressio accidit, hinc hydrops abdominis : Ren sinister valde consumptus erat, Dexter Ureter in parte superiori obstructus erat à calculo. *Vide tit. de Ischuria.*

Notandum sæpissime, sine vitio hepatis, ex imbecillitate Renum non attrahentium serum, hydropem produci. Nec ullis diureticis, etiam generosis, vias illas aperiri posse. Ideoque expurgandis istis partibus & vicinis imprimis elaborandum, atque etiam fomentis facultatem deperditam restituere conandum; An ferrum acutissimum ad Renum aliquem adigendum, ut via detur sero stagnanti intra venas majores; si nequeas per cathartica hydragoga exhaurire. *Riolanus Enchirid.lib.2.c.28.*

§. 10. Hydropicum pridie in Nosocomio Leydensi secuimus. Jecur satis magnum nec valde decolor, Lien parvus valde, nec magnitudine renem excedebat, Renes pinguedine undique obsiti, ut suspicari liceat Hydropem huic potius Renum vitio (nam pinguedo undique eis circumnata renum frigidam intemperiem denotat, & per consequens attractionis seri imbecillitatem) adjuvante Liene, qui alioquin quoque multo sero perfusus esse solet, advenisse. *Observatio Alberti Kyperi. N. Fontanus Resp. & curat. p. 117.*

R*Enum intemperiem frigidam denotat*] Fieri pinguedinem ex frigiditate *Galenus* statuit, ita ut quod in sanguine pingue, leve & tenue est, dum fit in calidioribus corporibus alimentum, in frigidioribus servetur: 2. Aristoteles ait ex iis quæ liquantur, quæcunque calore solvuntur, à frigore densantur, ut oleum. 3. Frigidiora sunt pinguiora, ut castrata, fœminæ, sic hyeme omnia pinguiora fiunt. 4. nonnisi locis frigidis adnascitur pinguedo, ut in membranis: hinc omentum pingue ratione membranosæ substantiæ; Sic circa cor nascitur adeps, nam ibi pericardium adest, frigida & crassa membrana, serum continens. Sic ad renes, quia seroso abundant excremento, spinæ adjacent, &c. Usus autem pinguedinis, si sit ut instar vestis calefaciat, an frigiditati renum hydropis origo ascribenda? An potius superfluus constrictionem facere potuit & difficilem seri transcolationem, quomodo nimius in toto suffocationem aliquando peperit?

Pinguedo iis undique circumnata] *Eustachius* lib. de Renibus cap. 45. ait pinguedinem se adeo concretam ac duram aliquando invenisse, ut lapidis duritiem fere æquaret: qua pinguedine Renes obsitui & constringi, ac plurimum imminui deprehendit. Unde dubitat num in apoplecticorum cadaveribus constipati ad summum; & omni prorsus concavitate destituti reperiantur. Mortem subitam ob renes pinguedine onustos contingere animadvertit *Riolanus, lib. 2. Anthropogr.* *Vide Sect. xi. lib. 2. in fine.*

§. 11. Quidam post Icterum hydropicus fit. Inventus in vesica fellis calculus eam adimplens. Hepar croceo colore tinctum, Renes flaccidi & parvi instar nucis juglandis. *Vide tit. de Ictero.*

R*Enes flaccidi & parvi*] *Helmontius* Tract. de Hydrope ignoto, totus in eo est ut demonstret Hydropem omnem à solo Renum Archæo fermento ex causa occasionali intra se concepto, oriri.

* §. 12. Pronuper sectioni cadaveris hydropici vacavimus, in cujus Rene dextro copiam insignem materiæ calci similis reperimus, cujus portionem adhuc multam in musæo adhuc servo meo. Alter autem Ren vasis donatus maximis, papillisque urinariis intus summopere hiantibus superbiebat juxta hydatidem insignem quam sub introitum vasorum notavimus: Exemplum sane haud rarum Hydropis Renum. *Ex communicatione Viri Clariss. Ioh. Iac. Harderi Med. D. & Philos. Profess. Basilensis.*

Observatio IX.

In hydropicorum Renibus cavitates non naturales aqua limpida repletæ sæpe comperiuntur.

IN Viro Ill. Phthisi extincto, medium dextri Renis cavitatem ingentem exhibebat, à pelvi distinctam, eáque multo ampliorem, aqua limpida impletam: Talem in hydropicis sæpenumero comperi; Atque hæc quidem fortasse ex sero in renem istum deposito, quod haud facile per meatus & poros ejus percolaretur, orta est. Quippe serum inibi subsistens, ab initio specum sibi exiguum procuderat, qui sensim postea dilatabatur, cúmque ob hanc rationem seri secretio, & per Ureterem exitus aliquatenus præpediretur, latex ejus in sanguinem restagnans, capiti noxam graviorem intulit, spasmos violentos excitando. *Willis Pathol. cerebri cap. ix.*

Observatio X.

Ventris tumor Asciticus, cum tuberibus à Glandulis Mesenterii induratis. 1. *In hydropicis prope omnibus indurescunt.* 2. *Ob vasa serosa abdominis à tumore duro compressa.* 3. *A magnitudine mesenterii abscessibus obsiti.* 4. *Ab eodem plurimis hydatibus obsito.* 5. *Ab ejusdem steatomate & glandulis sero refertis.* 6. *Ab ejus steatomate.* 7. *A pluribus vesiculis in tumore insigni adnato, cum aquarum copia.* 8. *Ab eodem prodigiose turgente, scirrhoso, cum pluribus abscessibus & Jecore abscessibus referto.* 9. *Ab extuberantis steatomaticis illius glandularum, cum Pustulosis vesicis, ac fœtu in utero.* 10. *Ab eodem scrofulis referto.* 11. *Ab arefactis ejus glandulis.* 12. *A strumis id & totum ventrem inferiorem occupantibus.* 13. *Hydropicorum mesenterium ut plurimum corruptum invenitur.* 14. *A glandulis omnibus tam mesenterii quam externis abdominis induratis.* 15. *A mesenterii ulcere.* 16.

FOemina lautioris conditionis 40. ætatis anno, ex hydrope pectoris atque ascite lenta periit morte: Tenerioris ea fuit constitutionis ab ineunte ætate, gracilis, macra, alba tabescens, debilis: præter variolas tamen & morbillos in juventute nullum pene morbum effatu

effatu dignum est experta. Menses diutius cunctantes variis (sponsa etenim nondum nubilibus annis) sollicitati fuere remediis: comparuere tandem, & quoniam sanguis ejus serosior, sensim crebriores & copiosiores evasere: In matrimonio per 29. annos vixit duodecim peperit liberos, ut plurimum debiles, quorum sex adhuc supersunt, tres valentes, tres cachectici: Bis vel ter abortiit: Quovis puerperio lochia mox à partu copiose adeo profluxere, ut huic adstantes mortem sæpius metuerint, ac ope meam ad enormem illum fluxum compescendum anxiè implorarint: Hysterica sensim evasit, ita ut vel levissima de causa irritata matrix dira moverit symptomata, quæ & ipsam lectum petere coegerunt: Passa fuit frequentes capitis dolores & destillationes ad dentes, ut pore corrosos, putridos, nigricantes; Ultimis vitæ suæ annis subinde correpta fuit pustulis copiosis in lingua, ore, gingivis, ac genis internis, erumpentibus ex sero acri per ductus salivares, critico quasi motu uberius affluente: Menses nihilominus ordinati, imo anticipantes & copiosi: Serum per purgantia imminutum, quoties per impraegnationem vel lactationem licuit, Ad idem serum à sanguine secernendum, mitigandum, tertio ante obitum anno domi acidulas, aliis Matronis sociis bibit, &, ut retulit, cum ἀφοβίᾳ Æstate anni 1670. Goppingenses siriens acidulas, me refragante, fontem ipsa adiit non purgata (quoniam ipse peregre tum temporis aberam) eas bibitum ac in iis lavatura. Utrumque peregit ἀλόγως καὶ ἀμεθόδως: Domum redux abdomen notavit tumidius, ponderosius, in regione præcipue hypogastrica, cum lassitudine corporis, appetitus imminutione, respiratione difficiliori, tussi, sicca potius, acri, rodente: color faciei naturalis perstitit: Me absente alij in auxilium vocati Medici, Celeberrimus nimirum noster Archiater D. J. *Iac. VVepferus* & Clar. *D. Emanuel Hurterus*: Ipse tandem 26. Septembris adveniens, percepi cum Clariss. istis viris Dominam istam viduam per bimestre conquestam fuisse de Abdominis Intumescentia; Tacto ventre, deprehendimus in regione umbilicali corpus scirrhosum, incipiens à latere dextro, paulo supra umbilicum, extendens sese ad regionem hypogastricam, palmæ latitudine & longitudine majus, in profundo situm, globosum quadantenus, durissimum, indolens, cum motu aquæ resonantis ex abdominis impulsione ac concussione corporis sequentis: Aquam pectus quoque opplere, ostendit tussis summe ferina, inanis, acerrima, diu noctúque ipsam fatigans; cum dolore, asthmate, sputo copioso, difficili, cruento, vigiliis, inappetentia, febricula, decumbendi impotentia, imprimis tempore anadosis cibi, quo vel decubitum mutare, vel è lecto plane surgere cogebatur; à vino læditur, deliris agitatur in somniis: Hoc tempore ipsi menses jam per tres septimanas copiose fluxere, antea vero ordinati, ac copiosi semper extiterunt. Hinc persuasi ediximus corpus prædictum scirrhosum à glandulis potius mesenterij, vel testiculis uterinis, quam ipso uteri corpore dependere: Tussi, febri, vigiliis, asthmati, inappetentiæ, omni ingenio occurrimus, purgantia, rebus sic stantibus, vix tuta reputantes. 8. Octobris melius habere videtur, alacrius comedit, liberius respirat, incedit tutius; color faciei floridior, abdomen imminuitur, &c. At Tuber circa umbilicum & hypogastrium, durum adhucdum & magnum, imo majus quam pridem persentitur. Ad id dissolvendum, & viscera roboranda varia in usum ducta remedia. XIX. Octobris venter denuo intumescit, urina imminuitur: tuber item majus & durius videtur esse in testiculo dextro, necdum dolet. Tussis iterum exasperatur & asthma, alvus est durior, menses singulis fere 14. diebus redeunt copiosi, aquosi. Sudor frequens circa collum & caput XXII. Novembris quoniam abdomen & tumor augescunt, ad purgantia accessimus, à mitioribus ad fortiora ascendendo, interpolatim ea exhibendo, per epicrasin potius quam ἀθρόως aquas educere volentes, quæ primo proficua, dein molesta, tandem noxia animadvertimus: XX. Decembris sub vesperam gravissimo fuit obruta asthmate, ac si jamjam suffocatura esset: Revellentibus & thoracicis incidentibus è mortis erepta periculo, abdomen monstravit tumidius, tensius, gravius. Procedente sputo copioso, ac suborta diarrhœa mitius habuit: Bechica, quibus gummi Ammon. additum continuantur cum fructu: Regio lienis & abdomen valde tument ac dolent: Subinde à sumpta vesperi conserva rosarum cum theriaca, versus dilnculum sudavit. A g. Ammoniaco alvus fluidior evadit. Interposuit usum diureticorum, confortantibus mixtorum: Immensi abdominis dolores leniuntur ab inunctione oleis anodynis: Mense Ianuar. copiosa licet excernatur urina, abdomen tamen durum, magis tensum & plenum tangitur, cum dolore in hypochondriis & circa umbilicum: Tubera silent, ardor stomachi molestus, chalybeata communi consilio, cum corrigentibus ac confortantibus in usum ducta, ad vasa & glandulas obstructas induratas reserandas, emolliendas, quo serum resorbere queant. 5. Ianuar. pleuritis notha superveniens curam ad se traxit. Dolor demum circa hepatis regionem fixior fomento ex pomis fracidis, succo senecionis, & clysteribus evacuato colo intestino disparuit: Abdomen intenditur, purgantibus identidem parva dozi repetitis, relaxatur; non admodum imminuitur: Urina pauca, crassa, lixiviosa, repetita diuretica: conqueritur inprimis de dolore ardente sub diaphragmate, ex sero acri, ut rebatur,

rodente

rodente intestinum colon, eo loci situm: qui dolor videbatur minitari tandem funestam hæmorrhagiam, sicuti sex ante menses accidisse memini Celsiss. *Principissæ de Areschott*, Abrogatis, vel frigide saltem continuatis hydragogis, omnia in deterius ruere visa sunt, vitiosa magis urina ac pauciore amisso vivido faciei colore: Suasu tandem quorundam (nobis de valetudine desperantibus) aliorum consilia & remedia experiri voluit: quibus per alvum licet & vesicam multum fuerit inanita, auctum nihilominus abdomen & pedes, haud ita pridem naturales, summe intumuere. Abjecto appetitu, aucta siti, aridis faucibus, adustis, lurido labiorum colore, fractis viribus, ad extremam reducta maciem 12. Martis obiit.

In cadaveris nocturna ac privata evisceratione, sequentia comparuere ἀξιομνημόνευτα oculis observata fidelibus, Paracenteseos in modum pertusis abdominis involucris, protinus mensuras plus minus viginti aquæ flavescentis ac lixiviosæ eduxi; qua evacuata aperui abdomen, crucis in formam discissis communibus integumentis, & festinanti manu ac intentis oculis inquirens in tuber toties à me atque prænominatis Clariss. Viris observatum, inveni tuber magnum, obviam quasi mihi prosiliens, instar renis fere efformatum, pendens lance libratum libras decem civiles, ortum sumens ex dextro uteri testiculo, carnosum extrinsecus, intus pure cru-nto refertum, non admodum fœtido, forinsecus cute crassa obductum, venis respersa copiosissimis, cui suberat caro solidiuscula: Tuber hoc abdomen versus fuit durius, at versus intestina mollius, duobus tribusve locis exesum, unde pus, at parva quantitate effudit in cavum abdominis, Tuber fuit liberum, nulli parti annexum, excepto testiculo dextro (qui totus fuit extensus, cavus, pure repletus, adeo vix ut agnosci amplius potuerit) Tuba *Fallopij*, & vespertilionum ala ejusdem lateris dextri, quæ omnia tuber ingressa sunt, non recto sed intorto ductu, ac si tuber in magno vel violento corporis motu, circa principium hoc studio fuisset in gyrum actum, superstite etiamnum illa involutione: Tuber istud magnitudine caput humanum superavit: viventi nullos excitavit dolores, excepto pondere quo fuit molestum, imo ne à purgantibus irritatum: Durante morbo increvit potius quam decrevit, etiamsi chalybeatis diminuere decreverimus sæpe. Quando inceperit, & quamdiu creverit Tuber, nec ipsa ægra effari scivit: Nullas unquam de eo movit querelas, vel coram aliis, vel me, per 20. annos ejus Medico ordinario. Tuber aliud & secundum deprehendo in medio mesenterij, remoto omento & intestino primo, pugni majoris magnitudine, albissimum; (reputavi magnam esse glandulam Mesenterij) tenui pellicula vestitum: leviter sauciatum materiam profudit albo flavescentem, mediocris consistentiæ, ac si chylus esset, quam tamen pus, subcruentum quadantenus, ac sine fœtore, accuratius perpendens animadverti. Iuxta spinam dorsi duo alia notavi tubera in Mesenterio, alterum pugni, alterum ovi magnitudine, ut & alia adhuc tria minora, unumquodque juglandis magnitudine, unum quinetiam ad latus dextrum vesicæ urinariæ, pugnum minorem adæquans. Imprimis vero versus dextrum renem, inter utrumque videlicet renem, immediate fere supra spinam, eò ipso loci ubi glandula, quæ chyli receptaculi vicem sustinet, alias reperitur, alium offendi abscessum, seu Tuber, ad duorum simul junctorum pugnorum magnitudinem accedens, supra musculos psoas, copioso pure fœtido infarctum, ex quo ductus tendebat ad ramum illacum dextrum, ex membranis vicinis coagmentatus, pure itidem plenus: atque ita novem nominavi Tubera. Ventriculus fuit admodum tumidus, flatibus turgidus, at carnosus: Intestina solito crassiora, in proprias tunicas, imprimis crustam lacteam, copiose transsumpto sero, coarctata angiportus in morem, parva, quibus appensi propendebant globuli oblongi, ex parte rugosi instar papillarum, ex pinguedine indurata, in quam vasa lymphatica terminantur, ex quibus, qui veluti rimis dehiscebant, mihi verosimile aquam exstillasse in cavam abdominis spatium. Venæ & arteriæ ad intestina excurrentes admodum fuere conspicuæ velut inflammatæ: Rami venæ Portæ cœliaci & mesenterici solito dilatati magis videbantur ob impeditum circulatem sanguinis motum: In reliquis mesenterij glandulis nihil p.n. occurrit: Hæcce viscera exigua vel nulla fuere incrustata pinguedine: Hepar fuit quidem flavius naturali, at molle non durum, non exangue, nec vasa ejus apparuerunt oppilata, à diaphragmate fat liberum: Circa Hepatis regionem, ubi vivens conquesta semper fuit de acri, pungenti, urente dolore, nil prærer levem exesionem phlegmonoden vidi musculos abdominis hujus loci invadentem, prægressæ forsan inflammationis indicem: Vesicula fellis magna, exterius albicans, intus parum continuit bilis: egregie enim ultimis ante obitum septimanis purgantibus, ac urinas vi pellentibus fuit exagitata Lien naturalis colore, consistentia & magnitudine: Pancreas durissimum, ac si ex granis siccis esset conflatum, flavidius, ejus ductus plane vacuus. Renes satis quidem magni, at flaccidiores, molles, debiles, ea propter pauxillum, ni valido ac vehementi irritati medicamento, traxerunt seri, meatus ipsorum & ureteres fat patuli: Vesica fat naturalis, excepto tuberculo glandulosо, quod lateri, ut dictum, affixum habuit: Uterus in dextro testiculo produxit, ut innui. Tuber magnum: Sinister vero Testiculus naturalis, excepto quod ipsi accreverit vesicula aqua plena, avellanæ majoris magnitudine: Corpus uteri non fuit solito majus, licet dnodecies

cies peperit, at ejus cavitatem majorem quàm in aliis observavi: Omentum majori ex parte fuit corruptum & consumptum, ex parte inflammatum, sese firmiter agglutinans peritonæo & musculis, versus hepatis regionem peritonæum & abdominis musculi, interiora versus, fuere ex parte quoque inflammari, exesi, venulis sat conspicuis, ab acrimonia seri in abdomine bullientis, unde dirus ille dolor circa hepatis peripheriam, cujus quotidianæ querelæ: In utroque pectoris latere magna vis aquæ, inprimis sinistro, tres forsitan mensuras, seu ℔. IX. excessit: Pulmones fuere cineritii coloris, plurimis conspersi maculis, nigris, parvis, spumoso repleti sanguine: inferiores lobi ex inflammatione fusci rubebant: Cor ipsum nativam molem excedebat, ac flaccidum! Vena cava & dexter cordis thalamus foverunt corpus pituitosum, subluteum, spithama longius, ipsis arctè adhærens, sanguinis motum vel impediens vel retardans: venæ etenim sanguine pleniores, arteriæ vero eo magis vacuæ apparuerunt: Pericardii aqua consuetam quantitatem vix excessit, Et caput aperuissem ni adstantes prohibuissent. *Christophorus Harderus in Miscell. Curiosis anni 1672. observat. clxxx.*

Ex recensita, & aliis quæ tum penes Viros Clariss. tum penes me supersunt, per hydropicorum eviscerationes, collectis Observationibus, cuique concludere integrum forteau erit, Hydropen generari subinde posse sine labe, saltem effatu digna, vel primaria Hepatis & Lienis. Imprimis dempto hisce visceribus sanguificandi munere, quod Cordi omninò deferendum. Imo raro, forsan nunquam, eam adesse Hepatis siccitatem, qua, secundum *Fernelium*, ejus substantia fissuris dehiscat, ut quasi ex olla fissa lympha in cavum abdominis stillet: Hydatides vero hepatis aliarúmque partium anatome sæpius detexit, tum in bestiis, quas à causis seu internis seu externis disruptas serum in ventre effundere posse, nemo opinor in dubium vocabit. Nec inertia & debilitas renum, ab Helmontio asserta, quorum indignabundus Archeus, serû vel non alliciat, vel retineat, vel surfum repellat, perpetua hydropis causa censeri potest, ut complures nos docuerunt & docebunt cadaverum dissectiones: Quod in præsenti factum ægrâ, in plurimis, nisi omnibus, accidisse notatum, hydropem scilicet in pectore primo sese prodidisse, hicque initium sumpsisse: An prænominati tumores exordia habuerint jampridem, & an ægra diu illos, ante acidulatum usum in sinu foverit, haud facile definiendum, (cum olim nullas de iisdem moverit querelas, nec eos ipsa unquam animadverterit) veritati tamen magis consonum, cum plura & majora comparuerint Tubera, ea pullulare cœpisse longe ante ultimum acidularum potum, forsan in & à primo ante triennium aquarum mineralium haustu: imo crediderim plusculos ante annos prima illorum jacta fuisse fundamenta. Binæ etenim mesenterij glandes apud Clar. *Kerkringium* Observ. 18. per decennium crevere, quæ tamen nostris fuere minores: Nec non ex ejusdem Observatione 56. corpus glandulosum à fœmina κάτω rejectum, tres palmas longitudine, latitudine binos adæquans digitos, quod septem pendebat uncias, per integrum quinquennium increvit: Maximum illud Tuber testiculo uterino appensum, an fuerit ipse testiculus in molem hanc excretus, vel an ex ovario fuerit deductum, vel radices saltem in testiculo habuerit, quoniam pure, lympha crassiore instar gelatinæ, & carne corrosa, hinc inde diductis membranis, nodulis & ligamentis, omnes viæ & meatus adeo fuere obliteratæ, vix suppetit ut certi quippiam asserere ausim: Potior pars reliquorum Tumorum in Mesenterio detectorum, ut & supra Psoas musculos, potius glandulas tumefactas, quàm tumores anomalos sui generis (omnes licet morbos per anomaliam generari in confesso sit) indigitare visa fuit, Tuber ad latus vesicæ si excepe-rim: Tumores isti an imaginationis vi, uti Francisco illi apud *Kerkringium* Obs. 3 fuerint producti, veró minime simile videtur. Causas physicas invenire hic, & in lympha, chylo forsan & in semine retento ac corrupto, monstrare atque assignare in promptu cùm sit: Acidulas in dispositis hydropem accelerare posse credi par est, lympham augendo, actiorem violenter movendo, vasa lymphatica replendo, dilatando, rumpendo; exedendo, viscera enervando, subinde, impulsa actiore sanie, corrumpendo & aliis, si qui sunt modis. Papillas ab intestinis dependentes, glandulas sibi parvas habere immixtas, quæ induratæ, exsiccatæ, fissæ, serum non resorbent, nec in & per proprios canales reducunt, verum in ventris cavum extrudant, & hydropis non minimam esse causam, ex hac & aliis observationibus innotuit, ac porro innotescet. Historia hæc Practicos admonebit, ne violenter hujusmodi morbos adoriantur, alias necem maturaturos: quoniam à violentis remediis, præcipue ἄνω ᾗ κάτω moventibus, lympha totius corporis (quæ æque ac sanguis, unumquodque suis in vasis circumgyratur) impensè agitatur, agitata vasa dilatat, disrumpit, hincque in spatia inania, tum pectoris tum abdominis abundantius impellitur: commota aqua actior, utpote à natura minus subacta, & asperior redditur, viscera insigniter labefactat, incendit, calorem nativum pessundat, ut exasperata febri, aucta siti, deperdito appetitu, inductis vigiliis exolutis viribus, tragicus brevi subsequatur eventus. *Idem ibidem.*

§. 3. Anno 1651. 6. Aprilis videre mihi contigit Ovem, cujus glandulæ in abdomine, circa crurales venas sitæ, pugni fere excedebant magnitudinem, exterius molles & aqua tumidæ, intus preduræ, quarum vasa serosa, ad divisionem venæ cavæ & arteriæ aortæ in ramos crurales, à tumore duro compressa erant, atque inter glandulas ac tumorem illum calami scriptorii crassitiem æmulabantur: supra autem, versus vesiculam chyli, ne vestigia aliqua reliquerunt, in abdomine sex libras succi aquosi reperi, in quo intestina quasi fluctuabant. Postmodum cultello ductus serosos abscindebam, quo facto, humor illis atque glandulis contentus confestim evanuit: glandulas deinde comprimebam, donec evacuato omni sero, fabæ magnitudinem non æquarent: *Olaus Rudbeck de vasis Glandularum Serosis cap. 9.*

Inde conjiciebam aquam abdominis cavitatem occupantem restagnasse propter horum vasorû obstructionem, quæ non sinebat illam à glandulis excipi, atq; illorum beneficio in vesiculam traduci: sic opinor omnes glandulas, quæ hisce vasis prædita sunt, hydropem aquosum causare posse, quod affirmare videtur *Rondeletius* cap. 35. Pract. *Id annotatione dignum est, quod ex frequenti corporum dissectione ob-*

servavi, omnes hydropicos glandulas mesenterii induratas habere, & pancreas similiter. Cum scil. vasa, glandulas illas perreptantia, humore aliquo viscido, crasso vel mucilaginoso obstructa sunt: dum enim occluduntur, humor serosus qui à glandulis, vel aliunde horum vasorum gratia in vesiculam chyli ferri cõsuevit, retrorsum ire cogitur, ac reverberatus glandulas, vel partes, unde veniebat, intumescere facit: Illæ de die indiem in altitudinem elevãtur, quousq; gravitatem hanc ferre possunt, tandem ruptæ, serosum humorem in abdomen sive pectus effundunt, quod mihi in Ove prædicta videre contigit. *Idem ib. Ductus serosos. &c.*) Anno 1652. mihi in ove, cum venarum & arteriarum spermaticarum anastomoses pervestigarē, perplurima vasa limpidissima, nodosa seróq; extumescentia occurrebant, quæ glandularũ aliquot ad venas crurales sedē obtinentium superficiem tegebant, atq; vesiculam chylosam aggrediebantur, Ann. item 1653. Insertionem ductus chyliferi in axilarē venã ostendens, fortuito præ oculis parvæ glandulæ, situm sub sterno ad claviculas, inter mammarias venas occupantes, veniebant, quæ duos ramulos sero tumentes ductis thoracicis tradebant. Hos canales Vasa glandularum serosa nominandos existimavi, 1. Vasa, ob conformationem, figuram & usum. 2. Glandularum, quod plerisq; illorũ inde suam trahant originē. 3. Serosa, ob succum quo abundãt. *Idem. Vide Tractatum de hisce vasis laudati O. Rudbeck. Ovem. &c.*) Huc pertinet: Lues Ovium serosa, de qua Fr. *Glisson* Anat. Hepatis cap. 7. *Est Tumor, inquit*, peculiaris, qui ovium Lue serosa affectarum jecinoribus crebro contingit, videturque ad Hepatis parenchyma spectare: In medio hoc tumore cavitas quædam aqua plena reperitur, in qua vermiculi latè hospitantur, figura quidem rhombi piscis, sed minore multo, scilicet vix pollicaris longitudinis.

§. 4. Cuidam mulieri quinquagenariæ obortus in Ventre Tumor hydropis opinionem faciebat: ante morbo gravi afflicta fuerat, victa ars malo grave symptoma non arcuit. Has tumentis aqualiculi molestias menses aliquot tulit, donec in hydropem confirmarentur: fœditas coloris, carnis ac molis collapsus, marcor & eminens abdominis tumor ascitem significabant: afflicta annos aliquot morbo ac symptomate victa, excessit.

Apertum cadaver, aqua intercus copiose erupit, lien ac jecur vitium fecerat: intestina velut tabo infecta conspiciuntur: nec alia occultior diuturnæ calamitatis & mortis occasio quæsita est, donec in latrocinantis, & penitius scrutantis Chirurgi, conspectum se Mesenterium dedit: occurrit aliquid insolens, cujus novitas non tam admirationem peperit, quam admiratio expectationem superavit, omnibus stupor fuit, Inventum est Mesenterium ab intestinis separatum & absolutum: pondere, qualitate, abscessuum insolentium, tanquam latentium scaturiginum ubertate, supra quam credi potest, fuit prodigiosum; dena pondo pependit, densum, corpulentum, succulentum plus justo, longius, latius & altius quam natura ferret: Sed abscessuum perennitas majori admirationi fuit, nam & melicetides & steatomata pullularant: Tumores ex iis quidam adeo increverant & satiati fuerant, ut exigua punctione ingens humoris mellei copia æstu quodam exundaret: Multiplices tumores & lacunas humoris varietate, aut prudens aut inconsulta natura quasi cellulis distinxerat: alias coacta ac conglobata materies atheroma potius exprimebat: alias ob solutum, sed aliquantulum viscosum, quem continebat humorem, in meliceridum familiam tumor erat potius natus coaptari. Chœrades non apparebat, sed hic humor in naturam strumosam forte degeneraturus erat, sic omnia monstrosa. Digladiabantur etiam anatomes gnari, & ancipites erant an esset Mesenterium id quod appatebat, an aliquid aliud. Stupore quodam, nutu, renutu, hæsitatione potius rem definiebant ac dijudicabant (aut se fingebant dijudicare) quam gravi aliqua ratione. Ex mutuo ore alii mutuo pudibundi ac dubitabundi pendebant. Ita hercle hæc pars tanquam deformata, & in aliam naturam μεταπλασθεῖσα naturam propriam ac formam exuerat. *Ballonius paradigm. iv.*

§. 5. Inter affectus mulierum non raro occurrunt Tumores ventris, qui primis mensibus imprægnationem mentiuntur, & vel molæ, vel flatibus, vel colluviei sanguineæ aut aquosæ in utero contentæ adscribi solent. Materiam autem ventrem distendentem, interdum etiam extra uterum, peculiaribus membranis inclusam contineri, sequens facit palam historia. Uxor juvencula, altero post nuptias anno, cœpit variis torqueri doloribus in imo ventre & hypochondriis, qui interdum omnino delituerunt, interdum ad leipothymias usque sæviebant, facies pallore suffundebatur, venter in tumorem surgebat, sed inæqualem, qui quidem ab ineunte ætate paulo turgidior fuerat, menses tamen justo fluebant tempore: Consilio usa est primum Empiricorum, quorum unus rem totam veneficio adscripsit: cum autem dolores urgerent, nec ineptiis illorum juvaretur, etiam me in consilium adhibuit, Præter universalia, tum temporis oleum quoddam carminativum ei adhibuimus, ex cujus usu dolores circa mattricem adeo intensos, parturientium instar, sensit, ut obstetrix vel molam, vel simile quid in utero proditurum expectaret, sed præter aquea quædam effluvia nil apparuit, & dolores paulatim omnino remiserunt: quoniam autem interpositis aliquot diebus & Tumor ventris & dolores iterum aucti sunt, vocatus etiam fuit D. *Ulianus*, qui purgantibus denuo rem aggressus est, dein cataplasmate & insessionibus dolores lenire studuit, nec sine fructu, nam non solum Tumor insigniter inde fuit diminutus, sed & dolores ita sublati videbantur, ut in ædibus munia domestica rursus perficere inciperet, infelici tamen omine; cum enim sub dio frigidiore lanio suem mactanti adstaret, subito Epileptica concidit, & ea ipsa die obiit.

Cadaver altera die apertum fuit, in quo Ventriculus, Hepar, Lien & Intestina naturaliter

se habentia: Matrix etiam integra, sana & loco naturali reperta. Loco vero glandulæ Mesenterii, Vesicæ venulis ejusdem implicitæ & tectæ, uti & toti Mesenterio hinc inde adnatæ, ultra xx. vesicæ, diversæ magnitudinis, aqua limpidissima turgentes apparuerunt: quarum una omnium maxima (capitis infantis alicujus mole) mox in dissectione conspiciendam se præbuit, & totam matricem conspexit, ut Chirurgus hydropem matricis adesse primo intuitu pronuntiaverit. Re vero penitius perspecta, Uterus subtus latuit. Ab hac maxima, sex adhuc paulo minores pugnum æquabant, reliquæ ova gallinacea & columbina, quæ omnes inter se connexæ, ova gallinacea, partim ad maturitatem perducta, partim adhuc varia magnitudine succrescentia egregie repræsentabant. Ex quibus apparet nos frustra purgantibus laborasse, cum materia peccans suis membranis vel vesiculis, nullibi perviis, inclusa, medicamentorum vim facile eluserit. Quin ob diuturnam moram, malignitatem forte concipiens, venenatos ad cerebrum vapores emiserit, unde Epilepsia & mors consequi potuerunt. *Gr. Horstius lib. v. observ. xxxiii.*

§. 6. Filio Calandrini excrevit abdomen, intra biennium, in eam molem ut crederetur firmiter laborare aqua intercutem: sed sectio cadaveris deinceps adhibita invenit tamen illic nihil liquoris, verum ingens solummodo steatoma, quod ex mesenterii glandulis excrescens devenerat in eam magnitudinem, ut bilanci impositum ponderaret ultra libras xviij. Jecinore interim, liene ac ventriculo integris ac illæsis: sed Pancreas erat pingue ac ponderosum, & alterutrum latus rene suo destitutum; cujus vicem cum gereret Mesenterium, effusum fuit illuc tantum liquoris, ut glandulæ ipsius à redundante illo sero plus æquo intumescentes, repleverint tandem ventrem universum, sed sine ullis collectæ aquæ notis. *Tulpius lib. ii. cap. xxxii.*

AQuam intercutem imprimis quidem Jecinori acceptam ferunt Medici, sed deinceps non minus & illis partibus à quibus tantopere læditur nobilis hæc sanguinis officina, ut loco alimentalis succi nihil proferat præter iners ac inutile serum: quam sane labem potissimum illi aspergunt Pulmo, Splen, Mesenterium, Vulva, Testes muliebres, aliàque viscera, præsertim ulceribus affecta: Equidem ut alia silentio nunc involvam, memini à solo Mesenterii ulcere jam quinquies hunc morbum mihi visum. Sed fit interdum quoque ab ejusdem partis steatomate, sine ulcere, ex sola luxuriantium glandularum protuberantia, plerumque cum aqua, sed interdum quoque, licet rarissime sine illa. *Idem ibidem.*

§. 7. Similem propemodum rerum faciem exhibuit utique aliquando nobis abdomen cujusdam virginis distentum gemino tumore: quem rudes ac inscitæ obstetrices cum attribuerent vulvæ, accusarunt insontem impudicitiæ, confisæ gemellos ab ipsa gestari: sed calumniam hanc dissipavit anatome post instituta, ut pote quæ nec fœtum nec gemellos in utero, sed in mesenterio duo duntaxat invenerit steatomata: quorum alterum erat impurre, alterum vero ita pure vitiatum, ut effuderit non tantum plurimum saniei & aquæ in abdominis vacuum, sed exeserit pretereа usque eo uteri fundum ut non fuisset recipiendo fœtui. *Idem ibidem cap. xxxiii.*

§. 8. 9. Mesenterij aquosas pustulas elegantissime licet descripserit *Aretæus* lib. 2. de signi diut. morb. cap. 1. fatetur tamen ingenue *se ignorare genuinam* earundem vel originem vel causam: Filia N. dissecta post obitum, ob aquam intercutem, ostendit in Mesenterio suo insignem tumorem ponderantem libras xx. tectum quidem extrinsecus membraneo involuero, sed intus refertum pluribus vesiculis limpida aqua distentis. Increvit autem hęc moles tam lente ut moverit suspicionem prægnationis: sed elapso partus tempore, conflixit deinceps integrum triennium cum miserrima hydropis specie, adeo ut vix unquam spiritum libere traxerit, sive ob copiam aquę, sive ob Iecur diaphragmati non solum onerosum sed & firmiter accretum. Plurima quidem sum molitus, verum ut Gubernator non semper superat quamcunque tempestatis vim, ita neque Medicus morbum immedicabilem: Quem in numerum sane aliquis non immerito retulerit hanc Aquam intercutem, ruptis quippe nonnullis hydatidibus, manent tamen plurimæ illæsæ: quibus utique à scalpello ventrem perforante pertusis, latitant nihilominus & aliæ, foturę continenter perennem inextricabilis hydropis causam. *Idem lib. 2. cap. 34.*

S*E ignorare genuinam, &c.*] Quam eleganter tradit Clar. *Warthon* Adenograph. cap. xi. Si contingat, *inquit*, Lymphæ ductus in mesenterio obstrui, qui valde fragiles sunt, facile rumpuntur, & aquas, suas in abdominis cavitatem exspuunt, unde hydrops Ascites, certissime consequitur. Sin vero vasorum horum membranulæ tenaciores fuerint, ita ut distensionem notabilem absque laceratione ferant, in Vesiculas quasdam aqua turgidulas attolluntur, quas Hydatides vocant, & peculiarem Ascididis speciem constituunt; Quælibet autem vesicula inter binas dictorum vasorum valvulas quam proximas efformari contingit; quia vero aqua nec prorsum, propter obstructionem; nec retrorsum fluere potest, ob valvularum interceptionem, interstitia intumescunt in figuram orbicularem, utpote capacissimam, quæ figura in hydatidibus vulgo cernitur; quæ haud longe diversæ videntur ab iis quas per meatus urinarios, & anum quoque excerni aliquando observavimus.

§. 10. Cuidam ex plebe pauperculæ, triennio multis doloribus in abdomine vexatæ, hoc anno in molem venter assurrexit, qui distinctas extuberantias seu tumores monstravit: mulieres plures in utero latitare, fœtus imaginabantur sibi, maxime cum mater motum infantis in utero sentiret. Partui vicinæ exacerbati sunt in abdomine dolores, qui post enixum infantem debilem, paulo post exspirantem, non desiere: medium tamen abdominis in se concidit, inæquali remanente ventre, cum latera turgida, & in tumorem sublata extuberarent: A partu lochia nulla, dolor ventris ingens adhuc, tumor minime decrescens, sed adcrescens in dies. Nescio quæ ipsi medicamenta oblata sunt ad molam ejiciendam, at defecit misera tandem, cedente anima doloribus & extincto calore, privato suo humido, tota utpote emaciata: Singultibus crebris efflagitavit suis corporis apertionem, ut causa suæ acerbitatis in apricum veniret latens.

Mos geritur, secatur cadaveris abdomen, nec difficile erat, quum musculorum caro contabuerit exsiccata: Aperta itaque cute cum peritonæo, quod lacerum & erosum ab ichore bilioso apparuit, serum effluxit bile tinctum, & duæ moles globosæ in conspectum veniebant, quæ peculiari investiebantur tunica, adhærentes mesenterio, à quo mutuarunt cingentem membranam, quæ subdura erat, & hinc inde pustulosis vesicis luxuriabat, plenis sero: Discissis his molibus, serum effluxit primo multum, quo distentæ fuerunt duplices membranæ & farctæ, ut in tantas moles assurgerent: deinde glandulæ apparebant multo ac copioso cum adipe, materiæ steatomatis non absimilis: Cavitates quas in ventre hæ moles non replevere, eas serum occupavit: Madebant eo omnia quasi in ventre contenta inferiori, quæ etiam ita corrupit, ut fœtor diligentiorem inhiberet indagationem: Exiguus Uterus, Hepar flaccidum luridum, ejus Cystis turgida & infarcta crassiore felle, Lien exiguus. Pulmones sicci & lituris gangrænosis maculati. Sanguis paucus & nonnisi in magnis circa cor vasis ater prodiit: Cadaver totum exangue videbatur, & caro musculorum omnium consumpta, contabuit enim misera, & cutis ossa & nervosas partes tegebat. Glandularum extuberantias facile erat sectione à mesenterio removere, ideóque eas separatim secuimus. *Haeshtetterus Casu vj. Centur. vj.*

MEsenterium multorum morborum focum esse alibi ostendi, hæc historia ejus monstruosam fœturam exponit: C. *Bauhinus* glandulas mesenterii scirrhosas fieri scribit, illas sequi corporis absumptionem. Fuit tumor hujus emortuæ non scirrhus, verum glandulis supercrevit quædam pinguedo, aut adeps, qualem in steatomate observavi, quibus serum copiosum & commixtum erat, quod distendit membranas investientes & in vesicas quasdam sustulit, ex quibus & transsudavit in cavitates: Moles vero una altera major erat; sinistræ partis minor, dextræ ponderis aliquot librarum, magnitudinis capitis infantis circiter. Scribit Cl. *Platerus* se in mesenterio porcorum vesicas aqua plenas adnatas vidisse. *Aretæus* lib. 1. c. 1. hydropis quandam describit speciem, ubi ex vesicis aqua plenis abdomen intumuerit, Moles, seu extuberantiæ nostræ ægræ, ex genere tumorum illorum erant, quibus plura insunt corpora, accessit tamen quamproxime ad steomatis speciem: consistebant ii in mesenterio, cujus duplex membrana sero impleta & infarcta erat, ut in tantam molem distenderetur, qua secta, & sero emisso, glandulæ & copiosus adeps conspiciebantur. An vero hæ excrescentiæ hydropem ascitem causarint in Ægra nostra, non decido; A malo habitu omnes species hydropis procedere testis est Aretæus: Et sane paupercula hæc malum habitum, imo hecticum habuit, in quo nulla viscera carebant labe: Excrescentiarum harum causas fateor me ignorare, ut qui viventem non videram unquam: Illas puto tensivos dolores, ichorem acrem lancinantes, causasse. *Id. ib.*

§. 11. Mesenterium fere innumeralibus glandulis refertum repertum in Nob. Dominæ cadavere, hinc in hydropis, qua obiit, causam inquisivi. *Vide tit. de Tumoribus lib. 4.*

§. 12. Quidam post longos dolores in hydropem siccum lapsus est. Glandulæ Mesenterii plane aruerant & tabuerant. *Vide tit. de Ventris dolore.*

GLandulæ aruerant, &c.) Intemperies Mesenterio ejusque partibus rarissime primario accidit. In hypochondriacis vero calida atque sicca intemperies, sive à ventriculo sive ab intestinis facile ad has partes derivatur, nimirum qua in iis ventriculus ac intestina phlogosi ut plurimum afficiuntur; unde fit ut sanguis ab illis per venas versus hepar recurrens, partim per Mesenterium, partimque per vicinas sedes transiens, eidem Mesenterio suam intemperiem communicet; Alioquin cum Mesenterium solo lacteo humore, tanquam sibi proprio, alluatur, fieri vix potest ut morbo sicco & calido primario afficiatur. Siquidem lactens hic succus contrarii plane temperamenti est, nimirum humidi & frigidi, vel humidi, & moderate saltem calidi. *Warthon Adenogr. cap. xi.*

§. 13. Studiis Medicis operam dans Monspelii, accidit ut ancilla quædam sponsa, antequam nuptias contraheret, in morbum incideret, venterque sensim in molem hydropicam intumesceret, ideóque gravida ab omnibus judicabatur: pertinaciter illa negabat, virginitatem illibatam acriter defendens: Ideoque à Medicis tanquam hydropica curatur, sed irritis remediis.

Aperto cadaveris ventre inferiore, strumæ per totum se offerunt, quibus Mesenterium adeo infarctum erat ut fere ab illis obliteratum esset, vix conspicuum. *Ex communicatione D. D. Franc. Caillei Medici Genevensis.*

§. 14. In

§. 14. In cachexia & hydrope mortuis, Mesenteria plurimum friabilia maléque cohærentia deprehendimus, ita ut levissimo negotio pars à parte divelli potuerit. *Warthon Adenograph. cap. xi.*

§. 15. Anno 1666. Mercator Gedanensis à multis annis ingluviei deditus, variisque modis in victus ratione peccans, incidit in varios corporis affectus, qui quidem curati, numquam tamen in totum sublati sunt, quia æger præceptis Medicis parum obediens fuerat. Tandem totius inferioris ventris inæqualem tumorem percipiens, hincque sensim languore corporis universali afflictus, de dolore in regione lumbari gravativo, eóque sinistri hypochondrii obtuso, ac vinculo sub ventriculo transversali conquestus est. Vocatus, deprehendi ex signis pertinaces latere in corpore obstructiones, quare omnem movi lapidem ut ipsi pristinam restituerem sanitatem. Cum alvus subinde adstrictior esset, exhibui blande evacuantia, quibus tantum profecimus ut videretur sibi æger aliquoties ab illorum usu fere restitutus, quoniam scybala excernebat grandia summéque dura, adeo ut in excretione ad pelvim sonum ederent, lapidum instar ab alto delapsorum. Quod cum forte indicasset, jussi ut adstantes excrementa mihi monstrarent, in quibus aliquot frustula caseorum induratorum, sicut illa, uti ipsius æger fassus est, ante aliquot septimanas ruri tum degens pro jentaculo, pravo suo more deglutierat, invenimus: Talia quamvis sæpius cum successu educerentur, tamen longitudine morbi contabuit & naturæ satisfecit.

Aperto cadavere, observavi omnes glandulas infimi ventris, tam internas Mesenterii, quam externas abdominis induratas, imprimis illas copiosissime regioni lumbari incumbentes, unde dolorem lumborum deduxi gravativum: Lustratis intestinis, reperi cellulas intestini coli per transversum corporis sub ventriculo siti, scybalis frustisque caseorum ingestorum fere omnes infarctas: hinc excretiones præmemoratas ortum suum deduxisse indicavi: reliqua intestina erant omnino vacua: Remotis iis examinavi Hepar, quod mirum dignum, omnibus sui partibus inveni sanum, etiamsi æger dum viveret crapulæ nimium indulsisset: Ultimo perquisivi Lienem, & dum illum circumcirca vellem blande liberare, animadverti duritiem haud levem: quare novitate rei perculsus, totum lienem excidi, eúmque dimidia fere sui parte ossea cartilagine incrustatum vidi, adeo dura, ut acutissimo quamvis cultro vix discindi, sinéque læsione parenchymatis separari potuerit: Exinde haud difficulter dolor sinistri hypochondrii obtusus patere potuit. *Christianus Rudnicius in Miscell. curiosis anni 1673. observat. 159.*

§. 16. Memini à solo mesenterii ulcere jam quinquies hunc morbum mihi visum. *Tulpius Observat. lib. 5. cap. 32.*

Observatio XI.

Anatome Ascitici cujus viscera omnia naturalia affecta. 1. *Asciticus à vitio glandularum Mesenterii, Hepatis abscessibus tentati, Lienis duri, Renum putridorum.* 2. *A vitio Hepatis indurati, Lienis parvi, albicantis, Renum male constitutorum.* 3. *Ab Hepate fisso, vesiculis obsito, Renibus pertusis.* 4. *A Iecoris, Ventriculi, Pancreatis scirrhosi vitio, Mesenterii glandulis tumidis.* 5. *A Iecore pituita referto, Pancreate duro, Rene dextro calculoso.* 6. *A Mesenterio steatomatis referto, Pancreatis scirrho, Hepatis duritie, Pulmonibus scirrhosis.* 7. *Ab Hepatis abscessibus, Renis sinistri & Vteri.* 8. *Ab Hepatis duritie, vitiis, Renum, Mesenterii.* 9 *Ob Lienem calculosum, Renem dextrum lapide occupatum, Vterum cartilagineum.* 10. *Ventris tumor hydropicus à copia ichorosæ & purulentiæ materiæ, ob viscerum omnium corruptelam.* 11. *A vitio Iecoris, Renum, Cystis felleæ, Pulmonum.* 12. *Ab abscessibus juxta Hepar, Liene apostemate infecto.* 13. *A scirrho Iecoris, Lienis, Renum vitio, Pancreatis, &c.* 14.

§. 1. Nob. Andreas Estken ann. 46. cumusque extra civitatem, utut opulentus, cœlebs, admodum parce & frugaliter vivens, ex vitio diætæ primum ventriculi dolorem cum siti, dein hypochondriorum intumescentiam percepit, quæ tandem Hydrops ascites sequebatur. Hic anno 1660. in autumno Thorunium venit, morbúmque suum mihi exposuit, Cujus signa erant urina tincta & rubicunda, sitis magna; appetitus cibi nullus, constipatio alvina, urinæ retentio frequens, noctes insomnes, tumor totius infimi ventris & hypochondriorum intensus, atrophia artuum superiorum & inferiorum, viriúmque maxima debilitas. Institutæ fuerunt purgationes per epicrasin, adhibita tam externa quam interna alterantia & corroborantia, sed sine ullo fructu. Tum anno 1661. adjuncto mihi D. D. *Meisnero*, instituta est paracentesis sub ipso umbilico versus partem sinistram, natura ipsa per vesiculam umbilicalem viam commonstrante, per Antonium Stattlender Chirurgum. Talem paracentesin *Galen.* 14. meth. 13. & comm. ad aph. 27. 8. hydropicis & herniosis adhiberi suadet. *Paulus* autem non omnibus aquæ intercutis generibus, sed ascitæ tantum convenire scripsit, ejusque tres in universum differentias statuit: unam sectione facta

directè sub umbilico, tribus digitis interpositis, si ab intestinis origo fuerit: Aliam etiam facta à sinisteriore umbilici parte, si primario Jecoris affectui malum feratur acceptum, tertiam autem à dextra ejusdem parte, si à Liene vitium originem duxerit, scalpello ejusmodi sectio fieri debet, aut aculeo intra peritonæum adacto, deinde in foramen immissa ænea fistula, per eam humor sensim effundendus, pro cujusque virium ratione, cavendo ubique subitam cumulatam que vacuationem: *Hæc Paulus*: Idem nos quoque hac in parte observavimus, facta incisione, impositóque canaliculo argenteo, eduximus aquam in abdomine stagnantem pedetentim, à semilibra incipiendo, tum ad libram devenimus, quotidie bis aliquando etiam ter, pro re nata, ad multarum usque librarum quantitatem: Aqua educta fuit citrini coloris, odorísque fœtidi, videbaturque patiens aliquantum sibi vegetior: Verum omnia in pristino statu permanebant, indicantia scil. dyscrasiam & corruptionem viscerum imi ventris, quam anatome corporis extincti postea aperuit. Quare vires in dies debiliores, ægrotum ut animæ curam adhiberet admonuerunt, quâ cum peracta, ille ultimis Januarii diebus, placide animam Salvatori suo reddidit: Instituta autem paracentesis altera à Circumcisione Christi Salvatoris die.

A morte cadavere aperto, nullum viscus sanum & integrum repertum est. Peritonæum, Mesenterium, Pancreas, singula consumpta, Intestina livida, Hepatis & Lienis aliquot frustula tantum veluti lacerata dependebant. Renes vix conspicui, uno verbo, & ante mortem pie defunctus vivum cadaver erat, apud quem post mortem adstantes præ fœtore maximo non diu subsistere potuerunt. *Simon Schultzius in miscell. curiosis ann. 1674. 1675. & 76. p. 229.*

§. 2. Juvenis Vir Religiosæ familiæ incidit in hydropem Ascitem, à medicastro pluribus clam agitatus remediis, ex urbe in qua degebat, cùm remotior locus foret, hicque illius familiæ ordo vigeret, huc deportatur, quem ubi accessi, malum incurabile Superioribus detexi, partibus internis jam sideratis: Præsto nihilominus adfuit qui vultu supercilioso & fastu, velut fere fit, plusquam ampulloso ausus fuerit curam per brevem polliceri, & promissis vere intra pauculos dies stetit. Domum forte ingredior, febri tertiana labotantem invisurus, ad hunc hydropicum à sanitatis præfecto deducor, cui de necessariis moribundo nulla data mora providendum urgeo.

Ipse ut fatis mox cessit, accitum ego operationi peritum lithotomum ad paracentesim celebrandam, ut aquis daretur exitus, applico: Inde ulterius progredior, ut prognostici veritas innotesceret, paterétque ignari medicastri judicium: Omentum telæ ad instar tenuis se offerebat: Intestina livida primo tactui consumpta diffluebant. Glandulæ Mesenterii omnes purulentæ. In parenchymate Hepatis 18. apostemata visebantur sua cystí inclusa; Pulmonum bronchia membrana livida spissa referebat, Renes putridi, Lien induratus scatebat, crassa gypsi ad instar materia, nec ultra castaneæ magnitudinem restabat intacta: Unicum Cordis parenchyma sanum erat: Ex quibus patet impostoris temeritas, & injudicando ignorantia, in una admiret vires in juvene, partibus adeo corruptis tamdiu in vivis perstitisse. *Alardus Hermannus Cummenus in Miscell. curiosis anni 1673. observ. 186.*

§. 3. Victor Schœffer febribus tertianis & continuis, atque erysipelatibus sæpeob noxius, extremo quinquennio difficultate anhelitus, orthopnoea, diarrhœa, ac diuturna stranguria divexatus, tandem Tumore Ventris in tantam molem exerescente correptus est, ut etiam umbilicum rumperet, salva tamen externa cuticula, nullo effluente humore.

Ex aperto cadavere extractæ fuerunt mensuræ nostrates 18. aquæ pallidioris, citrinæ, urinam referentis: Hepar inventum album durum, Renes parvi, pallidi, nulla pinguedine muniti, Vesica angusta, Pulmones ampli, Cor magnum, Lien parvus & albus. Mirum fuit tantum in brevis staturæ homine aquæ latere posse copiam. *Ex Trafelmanni Medici observ.*

§. 4. Generosa quædam Comitissa, cui crura inflata summopere, seróque repleta erant, post mortem sectione aperta, præter calculos in folliculo fellis innumeros deprehensos, aliáque vitia, Renes babebat nigricantes, & quibusdam locis adeo pertusos & foraminibus patentes, ut citra substantiæ ipsorum divisionem digiti in cavum intendi possent. *Hepar* præterea *hinc inde fissum*, vesiculæ multæ sero citrino plenæ & turgentes illi adnatæ erant: Lien quoque vitiatus erat. *Platerus observ. lib. 3. p. 648.*

HEpar hinc inde fissum] Rimas Jecoris accidere quanquam neget *Tulpius* lib. 2. cap. XXXVI. Observationum, atque *Fernelus* figmentum esse credat, eas tamen frequenter evenire asserit *Platerus* praxeos lib 3. cap. de Exuberantia, quod per sectionem deprehendit: Causam agnoscit tantam parenchymatis, Hepatis & Lienis, siccitatem & ariditatem, ut non solum decrescat & imminuatur, sed & tandem rimis dehiscens findatur, ob intemperiem potius calidam quam frigidam. *Vide l.c.p.m. 213.*

§. 5. Juvenis ann. 18. rem murariam exercens, in arce Schumburgensi jamdiu siti prægrandi, imbecillitatéque ventriculi laborans Ascite corripiebatur, Alvi fluxu superveniente ad plures abiit.

In cadavere à me exenterato mense Febru. 1675. Magnam aquæ limpidæ, nec non cro-

ceo colore tinctæ quantitatem reperi: Sic & intestinum Rectum corrosum, Glandulas mesenterii valde turgidas & lapideam naturam induentes, Jecur flavo tinctum colore, Bilem in folliculo suo nigerrimam spissámque, amurcæ similem, Ventriculum quoque pituita tenacissima repletum; Pancreásque induratum offendi: Reliqua perscrutari nec fœtor nec tempus permittebat. *Ioh. Dolaeus in Miscell. curiosis anno 1674. 75. & 76. p. 94.*

§. 6. J. Arminius post varios affectus incidit in anorexiam, vomitum cum Jecore indurato, abdomine intento, cruribus tumidis. Iecur erat magnum, pituita plurima refertum; In Pancreate omnia dura. In Rene dextro plures calculi. *Vide lib. 2. tit. de Cordis Palpit.*

§. 7. Uxor N. morbo admodum intricato correpta est succedente Hydrope. Abdomen serosi humoris plenum erat. Mesenterium steatomatis refertum; In ipso Pancreate ingens scirrhus, Hepar durum, pallidum. In Pulmonibus scirrhi, lapides. *Vide lib. 2 tit. de Phtisi.*

§. 8. Matronæ venter de die in diem accrescebat. Aperto defunctæ abdomine, plurimum aquæ carnis loturæ similis effluxit. Uterus mire extensus erat, &c. Ren sinister plane putrefactus. Hepar undique abscessibus putridis scatebat, hinc aqua quæ in cavo ventris continebatur. In Utero aqua purulenta, cum mola. *Vide tit. de Graviditatione falsa.*

§. 9. Ill. Domina N. Hectica laborabat & simul Hydrope gravissimo. Abdomen plenum erat aqua, Hepar magnum durum & densum, Lien parvus, contractus, sicut & Renes, omnia informia, Venæ Mesentericæ obstructæ omnes. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

§. 10. Anno 1662. Vidua annorum 44. gravi dolore dorsi, & ingenti siti vexata, urinæ suppressione præcedente fit Hydropica: Natura spretis omnibus medicamentis debitum suum persolvens, viduam hanc cultro decernit Anatomico.

Adstante Dom. *Heckero*, Medico civitatis Mariæburgensis, facta per Chirurgum sectione ingens copia aquæ effunditur, & Lien quasi convolutus, calculis plenus conspicitur: Perventum est ad Renes, in quorum dextro, & quidem circa infundibulum, invenimus quadrangularem lapidem, qui totam cavitatem pelvis implebat; Processimus ad Uterum, qui cum magna admiratione primo totus lapidosus à nobis putabatur, quantitate quidem parvus, sed nimis durus. Tandem vi dissectus, totus Uterus cum orificio interiori erat cartilagineus, relicta cavitate interna ad amplitudinem nucis juglandis, & Ureteres aliquomodo extensi scatebant arena copiosa, alias tamen in naturali constitutione observabantur. *Andreas Cnoeffelius in miscell. curiosis anni iv. observ. 57.*

§. 11. Annam Barbaram Hornvascherin, Hydrope ascite laborantem, anno ætatis 72. denatam anno 1673. secui. Quantitas ichotosæ & purulentæ humiditatis triginta quinque mensuras attingebat. Ventriculus, intestina omnia, hepar, lien, renes, uterus, vesica, uredine & situ corrupta, quin & cor pulmonésque flaccidi, deprehendebantur; Aqueæ illuviei innatabat utriculus parvus, nigricans, liber ab omni vase, liber ab omni ligamento (*parvi cerasi magnitudine*,) cui terni appendices nullo exitu patentibus; Neque subniger utriculus iste meatum pervium exhibuit. *I. Sculterus in misc. cur. ann. 4. & 5. p. 179.*

§. 12. Cum pronuper aliquot ab obitu horis cadaver *Innocentii* decimi, Pontificis Romani exenteraretur, ut pro more balsamo & aromatibus condiretur, in Vesicula fellis duo calculi juglandis magnitudine reperti sunt, Viscera ipsa in aqua natabant. Pulmo nigris maculis distinctus. Jecur vitiatum, Renum alter semi ustus; Cerebrum multa aqua repletum. *Ioh. Daniel Horstius observat. 7.*

§. 13. Matrona diu graviterque Tumidum ventrem gestaverat, qui nullis remediis cessit. Mortuæ cadaver apperuit D. P. Moth, reperítque singularem interiorum constitutionem: Levi vulnere in hypochondrio dextro inflicto, copiosissima aqua effluxit velut ex fonte; quæ mediam nostram tonnam facile implevisset: postea ampliato vulnere & per medium discisso abdomine, reliquum evacuatum spongiis inter peritonæum & intestina, quæ curiosius investigaturus, nulla invenit, sed membranam densiorem, protensam ab osse Xiphoide ad inguina usque, universum ventrem inferiorem tegentem, venis copiosis & amplis refertam, ut placentam uterinam referret, vasorum copia æmulam. Ex quibus copiosus ichor ad hydropem exsudarat: unde toto curationis decursu nunquam tentata diuretica, alias proficua, quicquam seri eduxerunt aut morbum levarunt: Hæc membrana resecta, demum in conspectum prodierunt intestina, & reliqua desiderata abdominis viscera, sed in dextra parte, ad Hepatis regionem membranæ adnatus erat abscessus, magnus, pure fœtido repletus, unde de dextri lateris dolore ægra sæpius conquesta fuerat, nec in illud latus decumbere potuit: Tres alii abscessus, seu vesiculæ minores, inferiorem membranæ partem occuparant prope inguina, sed necdum ad maturitatem perductæ, discissæ enim aquam continebant: Lien quoque apostemate infectus, pressusque puris copiam effundebat. *Bartholinus cent. 4. observ. 25.*

§. 15. Puero septenni, filio Nobil. Dom. Gallatin, Exconsulis Genevensis, casibus frequenter per sanitatem obnoxio, etsi alias vegeto, tumor in dorso enatus est, steatomatis

formam referens, cui ad suppurationem tandem perducto successit fistula, per menses aliquot pure stillans: Hac sponte occlusa, altera in parte postica femoris dextri emersit, anno ætatis x. multo pure scatens, Vocatus fui Februarii mensis 21. anno 1672. à Patre, qui consolidationem fistulæ exoptabat: Quod conquestus esset de dolore hypochondrii dextri aliquot ante mensibus, scrotumque aqua turgidum esset, negavi occlusioni fistulæ incumbendum esse, ejus originem in visceribus latere edico, infidam fore sanationem, ad quam gravior affectus subsequuturus esset: Abdomini, ab aquis jam intumescenti, emissarium parandum per scroti apertionem; cui postridie infixus funiculus setaceus; mediocrem seri copiam eduxit: At succedente inflammatione, (cum metu gangrænæ) hinc abscessu, protinus detractus funiculus, convenientibusque admotis medicamentis, & subsidebat tumor, & mundificabatur ulcus atque ad consolidationem properabat; Interea femur, phlegmonoso tumore mite intumuit, ubi suppuratio facta, quæ tribus in locis cuniculis actis sponte se aperuit parte interna; Cum autem in parte externa multum subesse puris indicia essent, via illi per phlebotomum facta, quod album, riteque coctum processit; amurcæ autem simile & instar ἰχωρώδες sanguinis, duobus ante obitum diebus: fistula porro sicca pene permansit, ad alias scilicet vias traducto pure: Interim incrementa sumebat abdominis tumor, qui ad ile dextrum maxime vergebat, ubi cutis adeo rarefacta, & tenuis reddita, ut ruptionem minaretur: Demum per aliquot dies copiosas & turbidas effundebat urinas, quæ post duas horas limpidæ, aureæ & naturales evadebant, pus copiosum ad fundum deponentes; unde inferre licuit à superioribus tenibus locis pus illud manare: quod deinde alia instituta via per alvum, aliquot dierum spatio exclusum, sed prægressa leipothymia, pulsuque intermittente & formicante facto, unde extrema ulli imminere crediturn; ab ejus autem effusione vires paulatim rediere, cum appetitu, qui ineunte morbo nimium, in pernitiem, vegetus, cum mali succi cibos & affatim ingereret, unde cœliacus fluxus sæpius per morbi decursum apparuit. Octo ante obitum diebus subsidebat venter, crura quoque minus œdemate tumebant, non remediorum efficacia; cathartica enim etiam vehementia nihil educebant, à translato ad pectus sero; hinc parentibus falsa & inanis valetudinis affulgebat spes: Duobus ante obitum diebus vultus quoque œdematoso tumore intumuit, ea parte magis turgida apparente in quam provolvebatur corpus: deficientibusque sensim viribus 4. Aprilis è vivis discessit.

Cadavere eadem die aperito Chirurgo Lamont apertto, Omenti & Peritonæi nulla vestigia deprehensa sunt: hinc Jecur se obtulit maximum, decolor, intus & extra durum: Cystis fellea atro turgida erat sanguine: Lien magnus, conglobatus, totus scirrhosus: Pancreas semiputre: Ventriculus & crassa Intestina mire flatibus turgida: Aqua plurima in abdomine: Renes maximi, pallidi, conglobati: In lumbis & psoa musculo ulceris & abscessus vestigia, unde ducebat initium femoris fistula: Multa aqua thoracis capacitate conclu debatur; hinc corruptionis initium pulmonum extremi lobi duxerant: Cor erat integrum.

OBSERVATIO XII.

Ventris tumor hydropicus ab aqua insigni copia extra peritonæum subsistente, salvo jecore & liene. 1. 8. *A sero Omenti cavitate concluso & ejus glandulis tumidis, iisdem visceribus salvis.* 2. *Ab aqua in peritonæo collecta, eo per tubas uteri delata.* 3. *A lutulento humore inter musculos abdominis & peritonæum congesto, ob suppressos menses.* 4. *Ab aquis inter musculos abdominis & peritonæum contentis.* 5. 6. *A sero sanguineo, cum parvo Liene.* 7. *A sero inter duas peritonæi tunicas.* 8.

§. Anno 1660. obiit Margarheta N. civis Noribergensis uxor, annos nata 44. quæ ad nonum usque annum abdomine ultra modum & metam elato, cæteris membris tabe quasi consumptis ægerrime vixit, illo ipso novenario annorum decursu trium liberorum puerpera facta, cum decenti semper evacuatione, abdomen nullo modo detumuit, ipso Parasceves festo ad sectionem vocatus, peripheriam partium inferiorum deprehendi pedum Geometricorum quinarium numerum superantem: fastidium umbilici ad coxæ vertebras mensurantes, ad vicesimum digitum (Geometra dicit 20. 30.) elevatum vidi: Viscera, Hepar nempe ac Lien, integre & naturaliter se habebant: Ventriculus inanis nil quicquam rubiginis seu corruptionis sensit: Extra peritonæum vero ichorosæ humiditatis mensuræ 54. subsidebant: Causam hujus mali in efferatum maritum mecum *Georgius Ruboldus* Chirurgus transtulit. *Ioh. Scultetus in Miscell. cur. anni 4. Observ. 148.*

Causam hujus mali) Definitur hydrops Ascites, Quod sit Tumor p.n. à collectione aquosi, serosi & falsi humoris, cum vitio partium sanguinem depurantium, eundemque perfecte elaborantium, puta Cordis, Hepatis, Lienis, Pancreatis, Mesenterii, vel Renum sobinde exortus, atque in cavitatem abdominis, tam per venarum & arteriarum ductos manifestos, ipsaque vasa lymphatica, quam ductus plane cœcos & ina-

& inaspectabiles, intra peritonæum, omentum, tunicas, intestina, cum scroti & crurum quandoque distensione effusis.

Descriptionem excipit loci affecti consideratio, sed cum de eo ipso satis ambiguæ circumferantur sententiæ, proponam quædam quæ circa Hepar refrigeratum, ex *Galenicorum* sententia, acriter defenduntur: Iisque adstipulandum censeo quibus veritatis certissimus index αὐτοψία arridet, & sentiunt, In omni Hydrope læsam esse sanguificationem: fracta tamen hac non statim lædi Hepar ratio suadet: hinc qui contrariantur nobis, nullatenus extricare se possunt, quando sectis hydropicorum cadaveribus hepar sæpe sæpe salvum deprehenderunt, dein ceu θαῦμα θαυμάτων observationibus suis addunt; At qui oculata experientia, firmatoque hinc probe judicio edocti sunt, Hepati colatorium potius officium, quam absolutam hæmatosin adjudicant, cum sæpe sæpius Hepate & Liene salvo, vel uno horum tantum affecto, Hidropis periculum timendum sit: Causa hæc fuit quod, præter *Avicennam* & *Galenum*, Viri non spernendi in aliam de loco affecto in hydrope, abire sententiam coacti fuerint, aut de eo, saltem cespitando, sentire: Quod si ipsi etiam de sanguificio Hepatis negato certi fuissent, sane accuratiori indicio sedem hydropis definiissent, & forte tali modo in dubium vocassent, Si istud organum, cui vera & exquisita vis sanguificationis accensetur, & seri hydropici originatio præternaturalis debetur, merito pro sede hydrops habendum, sequitur non Hepati solum, sed his in quibus depuratio, & ipsius sanguinis vera absolutaque elaboratio debetur, Sed verum prius: Majoris ratio est non tam *Galeni* & *Avic*, quam vulgarissimæ Scholæ Medicæ: Minoris probatio talis erit: Cui deest causa efficiens proxima ac præcipua, deest quoque effectus istius causæ: Atqui Hepati deest causa efficiens proxima ac præcipua perfectioris & absolutissimæ elaborationis sanguinis, Ergo deest etiam illi effectus istius causæ: Et cui deest effectus sanguificationis, quomodo de eo potest negatio, sive privatio & error hujus effectus dici: Jam vero causa efficiens Hydropem proxima & præcipua est sanguificationis veræ & perfectæ negatio, sive, ut rectius dicam, læsio: Verum cum de hoc parenchymate, quod vere ac perfecte sanguinem elaboret, nullatenus dicitur, siquidem nomine tantum chylus per lacteas hepaticas in portam & cavam jecoris delatus, ab excremento bilioso depuratus ibidem, in sanguinem quidem transit, ineptus tamen adhuc est corpori nostro alendo, siquidem tum demum per surculos quosdam venæ cavæ in cavam abit, & una cum sanguine profluente ad cordis dextrum ventriculum, sive αὐλὴν τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς ζωῆς deducitur: hinc denique in arteriam pulmonis, quæ cum vena ejusdem per anastomoses unita, in illam refrigeratum & contemperatum sanguinem deponit: tandem in sinistrum cordis ventriculum mittitur, ibique ultimam perfectionem suam consequitur laudabilem, dehinc in arteriam magnam imprimitur, in cujus orificio, ad ostium ventriculi, tres adstantes valvulæ tricuspides, omnem sanguinem retrogradientem impediunt: hinc tanquam ex architriclinio, omnis alimenti dispensatio ac erogatio, ad universi corporis nostri partes singulas meat, hinc per arterias nectar illud vitale totum hoc nostrum vivificat: Chyli pars subtilior in intestinis è crassiori & excrementitia separata, ope lactearum à modo dictis intestinis ad pancreas transitum maturat, ubi dum residet, deperditionis nullum est periculum, nisi excrementi, quod ibidem deponi debet, atque per ductum Wirsungianum in duodecim rejici: hinc longius à pancreate ad hepar insumit translationis tempus, nec tanto vasorum numero eget, ac obtinuit transitus ille ab intestinis in pancreas modo dictum, in quo viscosum excrementum per modo laudatum ductum abit: aquosum vero recipiunt glandulæ vicinæ, & ad renes immediate, mox ureteres ad vesicam urinariam emittendum deferunt: Humores autem excrementitii, quos pancreas à liene cum sanguine revertentes recipit, per rami splenici surculos, pancreati oblatos, hic deponi, parique facilitate arteriosi sanguinis excrementa, priusquam ramus splenicus ad lienem progrediatur, per surculos arteriæ cœliacæ excerni possunt: Imo per hunc totam pene melancholiæ sentinam (præterquam quod ab emulgentibus arteriis intercipiatur) accumulatam evacuari posse *Highmorus* credidit: Affectus enim utrisque sunt communes, scirrhi & obstructiones hunc & illum affligunt: Imo Liene affecto vix aut nunquam immune evasit Pancreas: Si itaque aliquomodo contingat ut ductus hic obstruatur, ut humores in pancreate affatim accumulentur, abscessus, scirrhi vel hydropes inde oriri possunt, reliquis visceribus omnibus salvis & integris: Vides jam quis etiamnum in nostra locus affectus statuendus: Sed pergendum: Arteriæ splenicæ, quæ multæ sunt, nec solum ad sanguinem ducendum ad ejus nutritionem, sed & ad excrementi evacuationem inserviunt, à cœliaca, ortæ, sanguinis partem melancholicam, postquam ultimam in corde concoctionem sustinuit, ad lienem deferunt, ac inde in substantiam ejus infundunt, sicut emulgentes serosam in renes ducunt, quam lien fermentat ac separat, sanguinem vero separatum, quantum ad sui nutritionem inservit, apponit, & quod relinquitur sanguinis purioris, & ab excremento melancholico defæcati, per substantiam ejus transcolatur, & cum ramo splenico communicatur, à quo in portam & jecur, atque inde per venarum anastomoses in cavam, inde ad cor iterum deducitur, ut calorem & spiritus de novo acquirat, atque purus ab omni excremento, inde in aortam pro partium nutritione omnimoda propellatur: Tenuior pars sanguinis Serum dicitur, cujus excessum præter naturam hic accusamus: idem naturaliter se habens, ut ad renes binos (quorum actio est seri attractio, ejusdemque debita separatio excretio) perveniat, cum sanguine per cordis dextrum sinum & sinistrum in aorta duci necesse est, inde per emulgentes arterias à renibus virtute specifica attrahitur, ad quos, ubi per arterias illorum minutissimas pervenit, in singulas substantiæ partes diffunditur cum aliqua sanguinis parte, & per illorum parenchyma (ubi odorem urinæ fermentalem concipit) servato sanguine pro ipsorum nutritione, in cavitatem, pelvim dictam, cui inseritur ureter, qui illud statim ad vesicam defert, amandatur: Sanguis vero qui extra venas effluxerit cum sero, si bene se habeant renes, retinetur, sin minus, si parenchyma illorum sit laxum, & debilis eorum facultas, cum sero ejicitur & urinæ fiunt cruentæ: Sanguis vero qui cum sero per arterias in renes introducitur, cum in illorum nutritione totus absumi nequeat, venis quibus per anastomoses junguntur arteriæ, amandatur, atque hinc in venas emulgentes, & exinde in cavam: Excrementum autem, quod à digestione hac per circulationem debitam, frequentem cohobationem, accuratam rectificationem ac absolutam subtilisationem, separatur, est materia alba vel rubra, flava vel nigra, vel cujuscunque coloris in urinis contenta, à practicis Hypostaseos & Enæorematis nomine ornatum: Dixi in præcedentibus Renum esse serum attrahere, neque Ductuum Hepaticorum, sive Aquosorum, oblitum esse, quorum originem Hepati accensent, Viri in Anatomia nostro sæculo versatissimi, *Bartholinus, Bilsius, Rudbequius, Schenckius, Rolfincius, Riolanus, Glissonius* aliique, quibus novi hujus Oceani undam limpidissimam favor numinis timari, atque penitus introspicere concessit: quorum ortus

ab

ab hepate vel vesica fellea verisimilis est, ceu cujus porum sequi in propatulo est, sanguinis transfiltrandi gratia in hepate facti, ut scil. in eo, ceu venosissimo nostri corporis parenchymate, adveniens sanguis ab onerosiore suo dilutulo quodammodo levetur. Hujus itaque Lymphæ excessum præter naturam Hydropis essentiam constituere quis negabit? Patet hinc, nisi fæx, sive amurca illa sanguinis à balsamo illo divino, & nectare vitali legitime separetur, partes abinde suum recipientes nutrimentum, facile una cum propriis actionibus lædi, atque dyscrasiam nonnunquam satis deplorandam iis introduci testatur experientia: Talis est cachexia totius corporis, partiumque spermaticarum omnium indispositio, cum ipsis tum sanguificationi, tum separationi sive percolationi definitis visceribus, ubi ne ventriculus quidem ab omni culpa absolvi potest, cum ipse sæpiuscule externum errorem exhibitorum ægertime ferat: Sæpissime enim accidit ut partes quasdam cibus in se contineat, particulis corporis non solum non cognatas, sed & inimicas, adeo ut à natura nullo modo domari ac concoqui possint, sed quocunque vagentur, & plurimas licet concoctiones subeant, nequaquam tamen mutantur, sed naturam suam perpetuo integram conservant: Quibus substratis, obvium jam erit laudatos veteres haud minus apposite læsam sanguificationem incusasse, licet τὸ ὅτι, ob temporis infelicitatem, ipsos latuerit, attamen τὸ διότι bene perspectum quod habuerint, comprobant illorum volumina: Omnem itaq; Asciten ab impuro sanguine, excrementis seriosibus referto, vel à quadam qualitate peregrina corpori nostro inimica, aut partium viventium solutione continui profluxisse animadvertimus: Non enim nos movet quod in ejusdem argumenti exemplo *N. Fontanus* lib. 1. Respons. & Cur. Med. f. m. 94. dicet, Dari hydropem jecore salvo nunquam vidi: si forsan alii, ratum id dico, nisi loquuti fuerint de hydrope particulari, soli hepati locum affectum tribuendo, Siquidem experientia edocti sumus *Tulpium* observasse eundem à sola mesenterii exulceratione, Alium ab ejusdem hydatidibus innumeris: *Benivenium* à solo Renum vitio: *Platerum* à Renum exulceratione: *Benivenium* iterum à vesica percussa excitatum, reliquis visceribus omnibus sanis & salvis advertisse: Sic Lienem vitiosum in hydrope vidit *Vesalius* hepate plane salvo: Hinc *Dodonaus*, *Car. Piso*, *duretus* hydropem nullum sine consensu Lienis accidere volunt, Asciten interdum causam agnoscere obstructionem lævium arteriarum P. *Salius Diversus* ductum author fuit: Proinde videmus quocunque tandem modo ab aliis etiam partibus proveniat Hydrops, semper tamen læsam sanguificationis actionem, vel qua incepit, vel qua perfectionem suam in corde, vel depurationem in colatoriis visceribus, vel distributionem in arteriis fuerit assequutus, posse referri: Enimvero tota corporis humani œconomia, juncta ratione, atque ipsa experientia attestante, sanguinis pabulo indiget, nulla equidem abjectissima pars in toto microcosmo alio humore nisi sanguine, quatenus ultimam perfectionis manum adhibuerit natura, nutritur: quinimo nec ipsi cordi sui alimentum aliunde mutuari integrum, nisi massa sanguinea perfecte jam elaborata, & spiritibus vitalibus maritata, illud per coronariam, pro sui pabulo recipiat, & in omne ejus parenchyma distribuat. *Idem.*

§. 2. Anno 1628. Julii 28. mortua est Virgo annorum 25. prosapia Nobilis, ægra apud nos aliquot mensibus, domi diutius decubuit, abdomen extensum, turgidum, tuberosum & ad admirationem usque protensum, renitens, durumque instar tympani, cujus latera repleta & renitentia, pedes & brachia atrophia tenuia: Cadaver, ut famæ bonæ testimonium daret contra malignas linguas, dissectum; Morbus ac causa mortis inventa est: Abdominis tumor altitudine ulnam superabat, circumferentia ulnas duas semis, cum parte octava Umbilicus expansus, & plane dilatatus, à morte maxime renitebat, nec sonum dabat, ut die sequenti, quo sectio institura, subsederat enim ea nocte tumor & serosæ illuviei conclusæ signum dedit, Nos paracentesin sequentes, serum per vulnus primum è corpore eduximus, quod infra umbilicum, instrumento Lancetta dicto, fecimus; Effluxit materia crassa, fœtida coloris subfusci, qualis est cerevisiæ non nimium nigræ, ad mensuras nostrates 35. quam vasculis excepimus, reliquæ vasculis non exceptæ incerta est mensura: Tumore sic aliquomodo depleto, cutem abdominis flaccidam & crassam incidimus, & cum forte altius ferrum intrusum esset impegimus in abscessum conclusum, ex quo pus fœtidum: Abdomine sic aperto, & cavitate exsiccata spongia, puráque aqua elota, membranosum corpus expansum conspicimus, quo omnia viscera & intestina tegebantur, refertum plurimis glandulis majoribus, circa quas pinguedo muscosa, fœtida ac purulenta: Ex quibus majores quatuor ovum anserinum magnitudine superabant, reliquæ quinque minores: In dissectis albida, viscosa, tenax, putrida, & nonnihil putrida materia conclusa erat, quæ in filamenta pilos referentia diduci poterant: Quod Omentum fuit, quia sub ventriculi fundo à peritonæo prodiit, omnia intestina ac viscera obtegit ac occultavit: Quo à peritonæo relaxato, hepar superius desiit vestire, cujus substantia salva oculis objecta fuit; pars ejus gibba tamen nescio qualis vestigium vulneris per transversum facti & jam sanati ostendit: Lineam siquidem transversa, per gibbum hepatis siccata, cavitate ac communi tunica hepatis investita, referebat vulneris speciem, longitudinis digiti minimi: Viscus ipsum decentis magnitudinis & coloris, fuit flaccidum, ut in mortuis. Cystis fellis satis ampla, felle plena: Lien nec colore nec substantia, nec retentis accusandus, magnitudo decens, exsanguis: Flaccidum Pulmonis corpus conspersum luridis maculis: Cordis in dextro sinu sanguis concretus, paucus in sinistro nullus: Sanguinis in toto corpore summa paucitas: Venæ omnes vacuæ, & quod effluxum erat, una spongia absumptum est, in abdomine quidem ichorosus & corruptus, non tamen copiosus fuit, & talis etiam vomitu, paulo ante mortem, ad aliquot menses, rejectus fuit.

Distensio abdominis, & renitentia vel turgescentia, ab aquæ seu seri copia in sacco ex duobus membranosis corporibus, peritonæo & omento constante inclusa, fuit causa hujus dissecti cadaveris: In hoc quidem cavo rarissime aquam colligi vult *Lipsius* Medicus libro proprio de Hydrope: *Heurnius* è contra sæpius accidere ex *Hippocr*.aph.55.l.7. & *Sennertus* pract.lib.3. Sæpe enim scribit in Anatomia observatum marsupium, & hanc omenti cavitatem, nunc aquoso nunc atro humore refertum fuisse &c. destillat enim serosa materia ex venis portæ quæ omentum perrepunt, & sinistræ parti, seu regioni lienis vicinæ sunt, nempe per diapedesin vel anastomosin, & si copiosa est, replet ac distendit: Cùm enim in operibus naturæ illud frequens sit, ut moderata omnibus cum emolumento subserviant, immoderata vero noceant, sic etiam in hoc opere, quo ierum transsudando omnia abdominis contenta reficit madore, si natura aberrat, & serum vel effluendo copiosius in abdominis cavum mittit, damnum facit: Videatur *Platerus* Tr.2.p.m.262. & C. *Piso* p.298. Quod in nostra virgine accidisse demonstravit inspectio: At quæ hujus origo, & quare venis depositum sit, paucis inquiram.

Ex potulentis & esculentis humidioribus generari in humano corpore serum tota schola Asclepiadea statuit, quum hæc corpora apta sint ut ex eis aquosiores in nostro corpore generentur humores: Quis nescit serum sua primordia in ventriculo sumere & augmentatum sanguificationis organis? Cui utilitas seri incognita? Omnia humectat in toto corpore motus humorum juvat omnes, hoc facit decens hujus præsentia, nocet immoderata: In nostra ægra causa seri abundantiæ latet: novi ipsam ab incunabilis multorum morborum fuisse diversiorum quasi, & paucos numerasse dies sanitatis: Viscera elaborantia chylum & sanguinem vasa horum distribuentia, an hujus seri causas obstetrices? Hepar ne suum tonum amisit? at videbatur integrum: E venis puto depositum quicquid seri genitum fuerit, portæ circa omentum, quæ epiploicæ & epigastricæ dicuntur; destillando in cavum illud in quo conclusum erat; copiosus enim serum fuit quam ut distribui in corpus posset, quin glandulæ adnatæ dist ibutionem impedivere. Has vero venas depositas serum nemo dubitat, qui scit vasa esse omenti: deinde quia talis serosa colluvies vomitu rejecta fuit paululum ante mortem ad aliquot libras: Vomitu vero nihil rejicitur, nisi quod in ventriculo est, ant in illum receptum, nihil porro recipitur nisi per vasa dicta: Succrevit venter paulatim, ob quod malè audierat, alias pudica virgo: Medicamenta adhibita varia; thermæ calidiores, absque fructu: Causa cachexiæ hujus hydropicæ sunt viscera absque manifesta labe, ut tumore & scirrho quidem libera, à suo tono tamē naturali ac bonitate longius recessa & imbecilla: Rima illa seu vestigium vulnusculi, ut nullius morbi signum, sed ut putat mater, imaginationis opus, quod in hepate vidimus, nihil effecit.

Dolores in sinistro latere, sensibilibus membranis sinistri hypochondrii adscribendi, non Lieni, cujus sensus est obtusus; præcipue ei cavitati quæ in sinistra parte connexu ventriculi, omenti, coli & viscerum ortā est, exitu que caret; quam cloacam omnium partium vocat *Sennertus* lib. de Scorbuto, in quam deponant suas saburras, quæ in flatus abeant; ac dolores tensivos, lancinantes & pungentes causant.

Glandulas omenti intumuisse ipsa autopsia docuit; quod pinguedine ac innumeris glandulis refertum. Fuit vero hæc pinguedo cœnosa & fæculenta, quæ facile putrescit, unde tot putrilagines in hac membrana observavimus: Imbibunt & absorbent hæ glandulæ fæculentum quod à partibus circa omentum secedit, à quibus excreverunt in eam magnitudinem quam vidimus in cadavere, ex quibus purulentia fœdi effluxit: hoc esse munus in corpore sano earum docet *Bauhinus* Theatri Anat. lib. 1. c. 11. Quomodo vero hi tumores obfuerint, nihil pronuntiare licet; Quid à cachexia sperandum è quid à cacochymico corpore? omnis morbus ex his resurgit: forte etiam glandularum tumor, & non malus habitus à glandulis umentibus fuit.

Omenti operatio in corpore aut nulla est, aut ignobilis, ad commodius vivendum à natura; non ad vi am datum est: Etsi obfuerunt glandulæ omenti, forte distributionem impedire, & qualem? vix sanguinis, cùm per eas venas non fiat distributio principalis nutrientis totum corpus: sed forte si affirmare vellem chyli, de qua tamen distributione nondum omnibus convenit Medicis.

Coronidis loco quæritur, cur à Medicis Tympanitica dicta fuerit virgo hæc nobilis? forte quia venter erat turgidus, extensus, retinens, durus, utpote magnā moles, quæ sonitum dedit pulsa, tympani instar; nec fluctuatio aquæ unquam sentita fuit; nec hydragoga profuere, nec pedes intumere: At aquæ copia in peculiari cavitate conclusa aliud docuit, ac ascitiden fuisse pronuntiavit. *Hechstetterus Decade x. casu vij.*

§. 3. Menstrua ad menses aliquot suppressa Hydrops sæpius sequitur: aquam hanc collectam in cadaveribus apertis recto ductu per tubas in peritonæi duplicaturam defluere observavimus. *Paulus Barbette Anat. Pract. parte 4. cap. 2.*

A Bateri cornibus in brutis lymphatica vasa liquotem suum in venas majore hypogastricas depofuisse vidit *I. Jac. Wepferus Dissert. de Apoplexia p.383.*

§. 4. Raræ eeque variæ hydropis species ab authoribus recensentur, sed tamen apud ullum haud legi: Mulier ex oppido Muratensi circitet quadragenaria, abdomen turgidum octo annos sine insigni molestia circumtulit, omnem culpam in menstrua suppressa conjiciens: Tandem cum sub onere fatisceret, operam Medicam ipsi impendit D. *Wilhelmi*, uti & ego post ipsum, sed quævis remedia blandissima non solum corpus, verum etiam ipsam animam affl gebant: Interea cum nobis aqua inter consilia hæret, suffocatur tanta mole abdominis, quamque defunctam extemplo incidimus.

Vix cute pertusa, amurcę fœtidæ copia ad libras xx. medicas prosiliit: Hęc intra musculorum abdominis tunicam & peritonęum continebatur, quod ex venis epigastricis internis periodi lunaris destillasset. Istarum venarum extremitates tubercula similia nuci avellanę habebant, ac si papillę forent, etiam scissa: Unanimes uterum incusavimus & ejus attractricem, quod alias nullum casum, vulnus, puerperium &c. per quę aliqua continui solutio potuisset accidere, passa sit. *M. Bogdanus Observat. xi.*

I*N menstrua suppressa*) A mensium suppressione oriri etiam hydropem uterinum *ait Aetius* Tetrabib. 4. Serm. 4. cap. 79. qoa in utero vesicæ fellis similia corpuscula aqoa referta comperta suot: Oriri *ait*, cum menses longo tempore fuerint suppressi & imprægnatio impedita, hinc sæpe fieri copiæ humorum in uterum confluxum, & ejusmodi corpusculorum in quibus humor colligitur. Sequi affectionem hanc tumorem circa imum veotrem amplum, laxum, flatuosum, murmura velut in intestinis, in ambulando gravitatem & spirandi difficultatem, alvi recrementa graveolentia, mensium & conceptus impedimentum, quæ prodeunt nullo ordine deferri: Ubi vero violenter excernuntur, ruptis a liquando parvis illis corpusculis, quæ vesicis similia diximus, viscosa quædam & aquosa erumpere: Curationem vide ibidem: De iis vesicis agit *Maur. Cordæus* comm. 5. lib. 1. *Hippocr.* de morb. mul. *Christoph. à Vega* lib. 3. sect. 10. cap. 13. Art. med. Exemplum affert *Valleriola* lib. 2. observ. 10. *Gesnerus, Platerus* apud *Schenkium &c.*

§. 5. Variis in partibus, cavitatibusque aquositatem colligi quotidie videmus: rarum valde, frequentius tamen quod sibi persuadent multi, contingere censemus intra peritonæum & musculos imi ventris, aut etiam intra duplicaturam peritonæi eam congregari: Contigit hoc in virgine viginti annorum ex hydrope defuncta: exhibebat hujus apertus venter aquæ libras xxix. quæ tamen haud detinebatur in imi ventris cavo, sed vero intra musculos abdominis & peritonæum subjectum. *Gerardus Blasius observat. med. xviij.*

§. 6. Hydropem spurium inter abdomen proprie dictum & musculos, qui introrsum quasi incurvantur, Olmuntii anno 1614. in fœmina observavit *Adr. Spigelius. Ioh. Rhodius cent. 3. observ. 6.*

O*Laus Rudbeck* Tract. de vasis Glandolarum serosis c. 9. existimat si vasa serosa, quæ inter musculos abdominis & peritonæum repunt, aliquo obstaculo occludantur, vesiculas eo loci generari posse, Et eodem in modum ruptas tumorem hydropicum inter cutem, musculos & peritonæum facili negotio procreare.

§. 7. Mulieris hydropicæ abdomen in tantum excrevit, ut ulnæ nostratis cum quadrante altitudinem æquarit, maxime ad sinistrum latus vergente tumore, Ex aperto post mortem abdomine sanguineum serum fœtens mediam Tonnam implevit, quam cadaveri subjeceramus, quo exhausto detumuit; Omentum & peritonæum putridum frustillatim excerpebantur: Intestina omnia ad dextrum hypochondrium erant detrusa, ut initio intestinis caruisse apparuerit, sinistrum vero aqua ubertim repletum: Hepar à nativa bonitate nihil defecit, at Lien minor. Chirurgus paracentesin instituerat, sed abdominis musculos non pertransiit vulnus: *Bartholinus cent. 1. Observat. ij.*

Observatio XIII.

Ventris Tumor hydropicus ab aqua in vena umbilicali retenta, Et hinc in abdomen exstillante.

I*N vena* umbilicali, ubi Hepati inserta, atque extra illud peritonæo adnata erat, *dilatata admodum*, cùm alias in adultis ligamentum potius quam vas cavum refert, aquam quoque satis copiosam in hydropico secto deprehendimus: Alias vero non solum illic retentam, sed & inde per idem vas ad umbilicum usque, in quem desinit, penetrasse, & sub cute collectam tumorem instar vesicæ aqua plenæ illic peperisse, atque inde quoque in abdomen defluxisse, eáque disrupta è corpore emanasse, vel alioquin illic viam sibi aperuisse, & per eam è corpore effluxisse, adeo sæpe copiose ut totum ventrem exinaniret, aliquando observavimus. *Platerus lib. 3. prax. cap. de Extuberantia p. m. 222.*

I*N vena &c.*] E venis ventris inferioris, & potissimum venæ portæ propaginibus, ab intestinis & ventriculo per mesenterii & omenti membranas deductis, atque in duos truncos collectis, dextroq; Hepati, sinistroque Lieni insertis, per diapedesin, tunicis ipsarum rarefactis, aut anastamosin, osculis illarum & præsertim venarum à truncis illis majoribus in omentum & meseraerium dispersis, illicq; finientibus reservatis, si serum copiosius quam alio quin ad partium humectationem, ne arescant nato, literetiam exudat, emaner & in ventre cogeretur hydrops ascites quoq; potest produci. Hoc autem eo modo fieri, serumq; per poros cæcos vel oscula, citra solutionem continui è dictis venis promanare posse, idque citra cruoris permistionem, aut seri à sanguine tincturam, comprobant quod sicuti in aliis quoque sedibus è venis hoc pacto, rum in corpore variis à sero obortis defluxionibus, tum extra illud per sudores, lacrymas, aliasve è corpore, per uterum, aliasve sedes factas fluxiones, subito interdum magnaque copia erumpit: ita & ex venis mesaraicis, non solum naturaliter semper aliquid in abdomen transsudare, sicuti semper in eo madoraliquis ejusmodi deprehenditur: sed & præternaturaliter majori copia abdomen implere possit, eoque facilius quam in aliis venis serum à potulentis & esculentis progressum, & cum chylo continuo attractum maxime redundet. Et sicuti in diarrhœis spontaneis, vel catharticorum usu concitatis, illud per oscula earundem venarum, per quæ eas subierat, rursum incrementum effluit, ita & per interiora oscula, quibus rami ipsarum in partes dispersi, circa finem occluduntur patefacta, nullo croore tinctum in spatium abdominis influere potest: Eadem ratione & serum à sanguine in renibus secretum in vesicam delabitur: E quibos omnibus, uti ob enarratam causam Ascitem fieri posse, quod aliquibus videtur impossibile, colligimus, Ita

in

in hydropicorum quorundam sectione, cum nullam manifestam in visceribus continui solutionem, sed magnam in venis, uti & in ventre seri redundantiam deprehenderemus, inde illud eo, quo diximus modo, in abdomen pervenisse conjicientes, liberius rem ita habere se affirmare ausi fuimus, eoque magis cum in hydrocele ab eadem causa plerumque in abdomen, indeque in scrotum idem serum distillet &c. *Ibidem pag.* 218.

Dilatata admodum] Idem observatum à *Riolano*, In hydropicis licet, fœtu excluso, ligamentum sit, à continua tamen aquæ alluvione emolliri & reserari, ut biet, & tum serum ab Hepate exuperans per umbilicum excerni: Anthropogr. lib. 2. cap. 10, *ait*, se in quadam muliere hydropica eam invenisse fistulosam, & per eam aquam inter peritonæum & abdominis musculos effusam fuisse: *Hildanus* cent. 1. observ. 47. hydropem per umbilici prominentis rupturam sponte sua curatum vidit: *Gu. Rolfinccius* dissertat. Anat. l. 5. c. 21. vidit hydropicam, in qua aqua lotræ carnium similis ad aliquot libras per umbilicum, sponte sua ruptum effundebatur: aqua per venam umbilicalem emanante: intromissus catheter argenteus oblique sub musculorum rectorum linea alba sursum ad jecur ferebatur, argumento evidentissimo serosum illud aquosum ex venis Jecoris per umbilicale hoc ligamentum emanare.

Observatio XIV.

Hydropici (cujus aquæ per umbilicum evacuatæ) inventa vena umbilicalis extreme dilatata.

Petrus Kickup quadragenarius ex febre tertiana, eaque diuturna, curatus, in Ascitem incidit: Ego advocatus, ventrem in monstrosam fere magnitudinem elevatum invenio: Umbilicus ad ovi anserini magnitudinem aqua plenus propendebat, quem ut phlebotomo aperirem obnixe rogabat: Quum vero in tam gravi morbo temere & absque consilio nihil tentare vellem, atque de Medico accersendo, ut de umbilici incisione consultaremus, cogitarem, umbilicus sua sponte ruptus est: inde per trimestre magna copia serosi humoris effluxit: Is autem humor ut paulatim flueret operam dedi, imposito ipsi umbilico lineamine reduplicato & fascia involuto, ne ex intempestiva evacuatione aquæ vires ægri, jam ob morbi vehementiam invalidæ, labefactarentur & plane prosternerentur: Sic Divino favore venter paulatim subsedit, ut tandem plenissime convaluerit, & per annos aliquot sanus vixerit: Demum vero Pleuresi correptus, ac nullis adhibitis remediis, obiit.

Post mortem, quum cadaver ipsius aperirem, inveni venam umbilicalem, quæ in adultis in ligamentum solebat coalescere, adeo dilatatam ut facillime pennam anseris per eam immisissem. *Fabritius Hildanus cent.* 1. *observ.* 47.

Ex his perspicuum fit, non solum aquam ex vacuo ventris, verum etiam viscosos humores, qui antea in ipso Hepate inclusi fuerant, per ruptionem hanc umbilici evacuatos fuisse: Utinam igitur in hydropicis, arte & industria aliqua apertio hæc umbilici fieri posset: Nam si umbilicus paulatim naturæ beneficio in tumorem elevatur, & tandem erumpit aut inciditur, commodissimam esse viam expurgandi humorem serosum hydropicorum, ac sæpissime ægrotos ipsos hoc beneficio à morbo liberatos fuisse viri docti observarunt. *Idem.*

Observatio XV.

Hydropicus infans in utero à collectis tum in abdomine tum pectore aquis.

Rem exponam nulli hominum ad hoc tempus aut visam aut auditam, quæ anno 1631. Neapoli visenda obtigit: Quis opinetur acerba hydropis illuvie vix dum vitam, nedum non lucem expertum puellum, non plenum adhuc uteri gestamen, in ipso non tam mortalis matris quam foventis & educantis naturæ sinu correptum? quomodo enim integro jam & vivido, & late se diffundente calore naturali, ubertimque vigente spiritu æthereo & vitali, solidissimis & firmissimis formationis nostræ principiis & fundamentis mirum munitum & custoditum agalma novum, invida morbi vis attigerit & insolens intercus penetrarit? Profecto non debuerant infestæ aquæ tantum virium & facultatis habuisse ut congenito visceribus igni prævaluerint: Sed tamen ita demum evenit ut plus molitus, plusque potentiæ nactus morbus naturam vicerit ac symptoma produxerit, quod est hydrops: Itaque quod difficile visum est, id plane necessarium & verum apparet: nimirum ut præsidia corporis, & ad hæc spectans omnis apparatus labefactari prius fuerint, quam scil. incredibilis ille morbi languor accesserit: Fœtura fuerat abortiva octimestris, distento sic abdomine, ut magnitudine reliquum corpus exuperari facile dixisses: qui venter discissus è vestigio fluentem affatim reddidit aquam, qua patinæ argenteæ quam amplissimæ vacuitas repleta est, Sed totum pectus eodem humore perfusum erat, ex abdominis (quod *Fernelius* lib. 5. pathol. cap. 11. credidit) cæcis ductibus profecto illud. Quod autem oppido mirum fuit, Hepati nulla labes aut vitium, nisi quod scissuræ omnis expers, ac pendulis lobis nullis, sed globosum & obtuse non præruptæ rupi similes, qualem huic speciei fides anatomica refert esse.

AN res evenit toto habitu & ipsa crasi uteri complectentis eversa? An male habitis ortorumque principiorum, seu quidem efficientium, seu substratorum generationi circumstantiis? praecipue, quando relatum est ternas aut quaternas abortiones exactis anois tenuem alioqui foeminam commisisse: An denique ante actae vitae victusque ratio & sine lege potus plurimus omni tempore, qualis quantusque solennis mulieri dicitur fuisse, hoc mali peperit? *Severinus de Abcessibus pag. m. 266.*

OBSERVATIO XVI.

Embrio hydropicus, cui meatus amplus à vesicæ fundo in venam cavam producebatur.

EMbryonem masculum immaturum, per abortum quarto vel quinto mense ejectum, Hydropicum in utero matris jam factum esse deprehendi: Hujus cum inferiora examinarem, totius corporis cutis, & capitis quoque pilosa pars, aqua subtercutem tumebat: Atque è vesicæ ipsius fundo meatus amplus, urachi instar in cavam venam, sub renibus universam seroso sanguine refertam, desinebat: *F. Platerus observ. lib. 3. p. m. 748.*

ABortivum foetum masculum quinque vel sex mensium, sacro fonte ante obitum ablutum, vidi anoo 1678. 24. Augusti, exclusum ab uxore Pistoris cui nomen *Roviere*; Hæc ventriculi & hypochondriorum gravitate laborans, incredibilem colluviei copiam homorum pituitosorum & biliosorum ejecit: Convalescentiæ proxima Pharmacopæo medicastro se committit, quinescio quibus præscriptis remediis, & iterata sanguinis missione (per quam cacochymia superstes à prima regione in secundam irrepsit) eam in febrem lentam deduxit, cujus comes fuit perpetuus & insignis in regione ventriculi dolor, nullis remediis cedens: Paulò ante obitum foetum exclusit, cujus abdomen insigni hydrope ascite distentum erat, pellucidum: scrotum aquis tumebat, nec non funis umbilicalis, candicans, sine nodis.

OBSERVATIO XVII.

Ascites, citra viscerum læsionem, à sola vasorum lymphaticorum disruptione ortus. 1. 2. Ventris tumor ab aquis pellucidis illum replentibus. 3. A lympha varia consistentiæ. 4. 5.

§. 1. ANno 1658. dissecuimus in nostro nosocomio juvenculam 24. annorum, quæ per 16. annos Ascite detenta, indeque tandem mortua fuerat, in qua nullius visceris manifestum vitium invenire potuimus, sola aliqua vascula lymphatica disrupta mali diutumi causa fuisse videbantur: crudeliter enim à parentibus in pueritia fuerat tractata, & ictibus pedum manuumque sæpissime excepta, à quibus proculdubio aliqua vasa lymphatica dudum disrupta fuerant: Hanc suspicionem humores ipsi in abdomine collecti non parum confirmabant, nam in cadavere jam refrigerato aliquantum coagulati apparebant, sicut lympha per frigus coagulati solet: etsi ad tantam gelatinæ consistentiam non pervenissent, quantam consequitur lympha ex ipsis vasis lymphaticis in cochleari collecta: Vitam autem per tot annos produxerat misella, propter viscerum integritatem, atque etiam quia per juvenilem corporis calorem quotidie multum serosæ humiditatis in abdominis cavitatem sensim influentis dissipatum fuit. *De Diemerbroek Anatom. lib. 1. cap. 12.*

§. 2. Ante sex menses mortua hic hydropica, aperta dedit aquæ mensuras 30. nullo hepatis vitio apparente, nec lienis: Quid si à ruptione vasorum lymphaticorum hoc factum? *Hoeferus Herculis med. lib. 3. cap. 2.*

§. 3. Quinquagenariæ matronæ 1660. œdematosus tumor in hydrope pedes inflarat ut ambulandi esset difficultas: Mox copiosis hydatidibus seu vesiculis sinister pes splendebat, & copiosa aqua noctedieque madebat, unde nonnihil tumor ventris subsedit & liberior respiratio rediit: In pedibus vero copiosa aqua diffluentibus, id singulare observavimus, quod vesiculæ aquosæ, ubi in hac vel illa parte satis fluxerant, subsiderent, & adiposa substantia flavescens remaneret, quæ cutem deturpabat; Abradebatur eadem levi conatu à Chirurgo, sed non sine ægræ dolore, propter subjectam cutem patulam & vesiculis jam denudatam: Ut à vero non abludant Prosectorum recentiorum conjecturæ, in Lympha nostra aliquid amplius latere quam splendida fronte præ se ferat: Id notandum præterea ultra ulnam nostram abdomen matronæ hujus constrictum, quamdiu pedes ubertim serum profuderunt, At solstitio hyberno, accedente mœrore ex Filiæ obitu, prostratis viribus sponte suppressus sinistri pedis fluxus, quanquam in dextro quoque eruperit, auctis tamen in abdomine aquis, brevi post placide frequentibus leipothymiis præcedentibus, copia aquarum pectus quoque angustantium exspiravit:

Ex aperto abdomine 24. mensuræ nostræ aquarum pellucidarum extractæ, haud male olentium. *Th. Bartholinus cent. 6. historia 84.*

§. 4. Hydrops est collectio præternaturalis Lymphæ serosioris: Pars affecta est abdomen, & sæpe totum corpus, omnesque ejus partes: Causa proxima est Lympha serosior, quæ tenellula sua vasa erodens, & sic extravasata gravissimum hunc morbum ægris infert:

Pau-

Pauperrimæ cujusdam fœminæ, plusquam quinquagenariæ, cadaver hydropicum dissecui: Jucundum mihi erat in abdomine videre *primo Lympham tenuem & fluidam*, deinde gelatinam, 3. concretam, tandem duram & steatomaticam: Licebat enim certius mihi judicare de Hydropis vera causa: Oinopola hydropicus, ultimum tentare voluit remedium, nempe paracentesin: Instituimus illam nostro modo, & per multos dies inde levatus se fere putabat sanum, sed nihilominus obiit: Non licuit nobis abdomen aperire, quod dolebam: proculdubio enim crassior lymphæ pars ibi relicta mortis ejus fuit causa. Multi curari possent si citius paracentesin admitterent. *P. Barbette Prax. lib. 3. cap. 4.*

INstituimus paracentesin nostro modo] Quem eundem censeo cum eo quem proponit *Franc. de le Boë Sylvius* Pract. lib.1.cap.17.§.18. Festinandum est, *inquit*, ad paracentesin, non quidem illam vulgarem, periculo plenam, verum novam & rarissimam per acum argenteam, sed cavam, & blande quatuor circiter transversis infra umbilicum digitis, totidemque ad ejus latera in abdomen immissam, & post sufficientem aquæ effusionem iterum extractam, similiterq; alio tempore, aut die, in idem foramen intrusam: nisi consultum videatur novum alibi excitare foramen: Periculo vacat hæc operatio Chirurgica, quia adacta acu nihil amplius effluet liquoris, quam applicato emplastro vel diapalmæ, vel albo cocto, vel alio simili, non tantum contra omnes aëris externi injurias munitur locus perforatus, sed ipsius consolidatio promovetur: Festinandum vero ad istam paracentesin, ne dum nimium differtur, acrimoniam noxiam comparet humor in abdomine collectus, atque paulatim contentarum partium omnium membranas, hinc & substantiam corrodat & corrumpat, sicque affectum incurabilem faciat. *Instrumenti delineationem atque ἐγχείρησιν Vide in Chirurgia Barbettiana cap.14.*

Primo lympham tenuem & fluidam &c.] Ejusmodi Lymphæ primo fluxilis, postea concretæ, demum induratæ, sed glandulis & vesicis conclusæ, exemplum mirandum affert *Joh. Phil. Ingrassias* de Tumor p. n. tract.1.cap.1. Niger servus ob furta suspensus, qui sanissimus vixerat, in mesenterio strumas circiter 70. exhibuit in glandulis existentes; præter eas, totidem ferè externæ intestinorum, præcipueque crassorum tunicæ adhærentes tumores, propria singulos membranula, cujusdam vesicæ instar contentos; hos postremos, quia in glandulis non erant, strumas non vocavit: Utriusque autem generis tumores, varia quantitate, & magni & parvi erant, atque inter extremos, qui ad ovi gallinacei magnitudinem perveniebant, & minimi ciceris parvitatem, quamplurimi intermediæ quantitatis gradatim visi sunt, non secus ac in fertilis gallinæ utero ovorum gradata multitudo invenitur: Singulis tumoribus dissectis nonnulli lapideum gypsum, alii glutinosam mucosamque, & interea quandam liquidam substantiam sub ea membranula continebant, nonnulli per gradus quoque intermediam comprehendebant, ut postremo genitum tumorem liquidior, antiquiorem verò solidior substantia præ se ferebat: Ex mediis unus & alter tumor sumptus, siccatus in pollinem abiit, quo arenæ ad siccandas literas, ne delerentur, usus est: In reliquis corporis partibus saluberrimum corpus videbatur, ut verisimile sit naturam ad eas partes universi corporis recrementa transmittendo, sic ipsum expurgasse, ut in reliquis maximeque naturalibus visceribus sanitatem conservaret.

§. 5. In abdomine nervos & plexus nervosos, non solum sero copioso inundatos vidi, sed etiam illos ipsos aqua, tenui membrana coercita, veluti gelatina incrustari: In pedibus vero, à planta ad coxam ipsosque lumbos œdematosis, vidi cutim, pinguedinem, membranas, imo ipsos musculos instar spongiæ aqua turgidissimæ maduisse; quæ largissime vulnere facto exstillavit. *I. Iac. VVepferus Dissert. de Apoplexia p. 382.*

APPENDIX.

Hydropis Ascitis & Anasarcæ generatio ostensa per experimentum in cane factum, venam cavam illius, sectione in thorace facta, stringendo filo, unde mox intumescit abdomen vel habitus corporis, à sero ex ea exsudante.

PErforato dextro latere thoracis canis, infra septimam & octavam costam, paulò infra regionem cordis, & immisso digito venæ cavæ situs palpandus est; deinde pectoris latus illud ad venam quam prope compellendum est, quo filum ei facilius obducatur, atque in isto pectoris situ arctè stringendum est vinculum, dein pectore relaxato vulnus consuendum est: Peracto autem experimento canis mox oblanguet valde, & intra paucas horas exspirat: In dissecti autem abdomine magna seri quantitas innatare conspicietur, non aliter quam si ascite diu laborasset, quod ab impedito sanguinis ab arteriis in vena circuitu secerni prius expertus fueram: Haud pridem enim venas jugulares, subducto iis filo, in carne arcte ligaveram, & post aliquot horas, partes omnes supra ligaturam mire intumescebant, & intra duos dies canis quasi angina suffocatus interiit: Toto hoc tempore non solum lacrymæ copiosius fluebant, sed & plurima saliva ex ore profluxit, non aliter quam si mercurio assumpto fluxus ille concitaretur.

Post obitum cutem ejus à partibus tumefactis separavi, atque expectavi ut partes tumefactæ sanguine extravasato turgerent, sed aliter omnino evenit, siquidem nullum vestigium aut colorem fere sanguinis observare potui, sed musculi omnes & glandulæ sero limpido maxime distentæ & admodum pellucidæ apparebant: Quod clare arguit ex constrictione venarum, cum sanguis ab arteriis in venas transire nequit, serum utcunque

secerni; utpote velut in filtro meatus apertiores & poros configuratos & aptiores habens in quos fluat: Crassior autem sanguinis pars propter meatuum disproportionem non omnino in illos recipitur, & propterea intra vasa sua stagnare cogitur. Quantum hæc ad Ascitis & Anasarcæ causas investigandas conducant aliis judicandum relinquo. *Richardus Lovver Tract. de Corde cap. 2. p. 123.*

VTi venarum alicubi dilatatio sanguinis supplementum & influxum debitum divertendo, cordis motum valde diminuit, Ita ubi venæ in angustum adeo ambitum compingnntur, ut sanguini commeatum satis liberum non concedant, idem omnino incommodum cordi advenit, Quippe in valde obesis animalibus, propter venas à nimia pinguedinis mole & incremento compressas, quia sanguis pro motu Cordis continuando debite suppeditari non potest, proinde in vasis suis & corde stagnare & concrescere aptus est, adeoque morti repentinæ, (præsertim quibus à natura cor vegetum & robustum datum non est) obnoxios reddit: Ut autem venæ cujuspiam, minoris licet, compressio sanguinis motum inhibendo aliquantulum alterat, ita quo plura & majora eorum vasa obstructa aut contricta fuerint, eo præsentius cordi periculum impendit: Et sicuti aortæ paulò supra diaphragma compressio, sanguinem toti corpori debitum, & omnibus simul vasis quantitate proportionatum in partes solum superiores congerendo, caput ipsum obruit & pessundat; ita si vena cava paulò supra diaphragma in dextro pectoris latere, ubi trunco ab omnibus partibus distincto & discontinuo versus cor incedit, adeo arctè ligetur ut sanguinis per illam affluxus protsus supprimatur, dici vix potest quanto animalis detrimento hoc fiat: quippe licet ab injecta venæ ligatura nullum doloris aut cruciatus sensus corporis contentione aut ejulatu fateatur, mox tamen adeo oblanguere & fatiscere incipit, ut pedibus vix stare possit, quin & non tam procumbere quam in terram ruere & concidere semel vidi ferociorem molossum, non aliter quam si vita omnino destitutus esset: Ratio autem quare tanto discrimine & tam tranquille venam Cavam ligari, Aortam vero adeo anxie comprimi sustulerint, alia esse non videtur, quam quod vena inibi ligata sanguis toti corpori debitus, inferiori solum parti ejus plurimum impenditur, adeoque caput vitali ejus influxu valde orbatum, spiritus pro cordis motu sustentando impertire adeo potens non est, ut utramque vacillare & deficere multum necesse fuerit, quod nullo utriusq; dolore perficitur: Compressa autem Aorta supra diaphragma, sanguis qui maxima ex parte inferiori corpori & visceribus ventris debetur, totus superiori & minori parti suffunditur, quem cum excipere omnino incapax fit, nimia ejus copia prorsus opprimi & suffocari debet: atq; ideo cum mox cerebro & cordi ipsi tantam molestiam afferat, ad primam compressionem animal rem tam iniq; patitur & summo conatu amoliri nititur: Experimentum autem, non uno respectu observatu dignum, administrandi methodus supra in historia tradita est. *Idem ibidem.*

Ad Ascitis & Anasarcæ causas indagandas &c.] Revera ex hoc Experimento causarum hydropis eximia dilucidatio affertur, Si enim omnium specialis disquisitio instituitur, plerasque eo concurrere manifestum fiet ut venarum constrictionem aut augustiam inducant vel majorum, quarum libertas impedita celerem hydropis statim accersit; vel plurium minorum, unde tardius succrescit: Sic Jecur vel Lien scirrhis aliisve tumorum generibus obsessa, aut obstructa, tuberculosa, arcnulis referta &c. hydropem inducunt, excursu sanguinis præpedito, quo subsistente & conculcato, seri è venis contingit exsudatio & expressio: Idem contingit à corde ejusq; vasis obstructis animadversum: Coalitus venæ cavæ descendentis, indeq; hydrops ortus visus est: Mesenterium itidem obstructionibus multifariis infarctum, glandulosis tumoribus obsitum, steatomaticis &c. hydropi ansam sæpissime præbuit, inducta vasorum angustia: Renes eadem præpediti hydropis frequentissima causa fuere: A cæteris imi ventris partibus, ventriculo, colo, utero, pancreate &c, iisdem vitiis impeditis principia ortumque sæpe nactus est: Hinc notavit *Rondeletius* in plerisque quos jugulavit Hydrops glandulas mesenterii cum pancreate induratas.

OBSERVATIO XVIII.

Hydrops quanquam à lymphaticis vasis aliquando oriatur, iisdem tamen integris obortum fuisse experientia constat.

HOc advertere oportet Asciten non ex ruptis Lymphaticis semper, si omnino unquam, provenire; Quippe plurimas oves hydrope pectoris atque abdominis defunctas dissecui, in quibus vasa lymphatica ita turgida & repleta ubique inveni ut nusquam magis: Adeo ut si quis venarum lymphaticarum historiam plene absolvere in animo habeat, nulla corpora ad votum ejus & propositum magis cesserint. *Richardus Lower Tractatu de Corde cap. 2. p. 125.*

QUando Hydrops Ascites à venarum poris reclusis, per quos exsudat serum, producatur, quando à ruptis Lympbaticis, ostenduat aquæ ex abdomine eductæ: A priori causa natus, serum modo sincerum, modo aliis humoribus commistum, urinæ colorem referens, exhibet: Lympbaticorum vasorum reserationem ostendit aqua limpida, coloris expers aut leviculę tincta, qualem immensa copia congestam vidi in abdomine Clar. Dom. de Harsy, affinitate & intima amicitia conjuncti, vini Rhenani colore, consistentia, limpiditate æmulam, Cujus urinæ lixivium obscurissimum, plurimo tartaro nigro potius quam nigricante saburratæ erant, ut ille hydrops à lympha effusa omnino esset deducendus.

OBSERVATIO XIX.

Hydrops Ascites non contingit absque aliqua interiorem partium abdominis solutione continui, unde Vesicarum & Hydatidum origo.

RUptis vasis Lymphaticis interdum contingit lymphaticum liquorem non effundi in abdominis cavitatem, sed inter vicinas membranas effluere, atque tunc inde vesicu-

læ producuntur; Hydatides appellatæ, quibus hepar interdum intus, sed frequentius foris; nonnunquam etiam mesenterium, aliæque in abdomine partes scatere deprehenduntur: Hujusmodi vesicas plurimas (alias ovi columbini, alias fere gallinacei, multas minoris magnitudinis) in suspensi furis cava hepatis parte demonstravit anno 1647. *Gul. Stratenus*, Nos in mesenterio easdem aliquoties in Nosocomio Medicinæ studiosis exhibuimus: Ibidemque etiam hepate extrinsecus vesiculis aqua limpida repletis scatentia invenimus, è quorum numero variæ dudum antea disruptæ, serosum liquorem in abdominis cavitatem distillaverant, sicque Asciten induxerant.

H*Inc postmodum conclusi*] Asciten nunquam generari sine aliqua interiorum partium abdominis solutione continui, à quacunque causa inducta, Et eorum sententiam rejiciendam censui qui docent hunc affectum generari per vaporum, è vasis interiorum partium exhalantium, in abdomine condensationem in aquam, cùm illa exhalatio in quibuslibet hominibus continue procedat,& interim Ascites in paucissimis contingat: Ruptionis autem horum vasorum variæ possunt esse causæ, sed præter violentas extrinsecus irruentes, maxime frequens causa est, vel erosio ab acribus humoribus, vel eorum obstructio aut compressio Et hanc ob causam sæpe contingit Ascites magnis helluonibus ac potatoribus, quos crapula quotidiana infarcit,qui à cruditatibus hinc genitis,aut multos acres humores in corpore accumulant,aut viscerũ debilitatem & obstructiones incurrunt, unde vascula hæc vero eroduntur, vel ita comprimuntur & angustantur,ut lymphaticum liquorem solito modo deferre & exonerate nequeant, qui proinde è ruptis vasculis effluens, aut vesiculas inter membranas efficit;aut ruptis penitus membranis integentibus in abdominis cavitatem delabitur. *Isbrandus de Diemerbræk. Anat.lib. 1.cap.12.* Non multum absimilem generationem Ascitis tradit *Fridericus Lepnerus* Introduct. in medicam p.79.

In Ascite magna est hepatis imbecilitas, major quoq; obstructio vasorum lymphaticorum quã in Anasarca: ob quam humoris aquosi,tam à Liene quam à reliquis partibus cum sanguine revertentis, maxima copia in hepate cumulatur; qui humor amplius intra hepar retineri nequit, exitum sibi quærit, maxime circa latera venæ Portæ,quo loco vasa sunt Lymphatica, & vel in omentum eo loco duplicatum, vel super illud in cavitatem abdominis effunditur, à quo venter sensim intumescit & turgescit: Tandem vero ubi ab humore effuso & putrescente reliqua quoq; vasa Lymphatica intra abdomen in consensum quoque trahuntur, eorsa eorum tenui tunica copia humoris adaugetur, venterq; maximã mole acquirit: *Frid. Lepnerus Introd. in medic. p.79.*

Observatio. XX.

Ventris tumor ob magnam aquarum congeriem, & tumorem insignem in eo inclusum. 1. *A seri copia cum crasso muco hypochondria loco carnis replente.* 2. *Ascites in muliere gravida ex superfœtatione judicata.* 3. *Ab aqua cruenta in abdomine, Et massa carnea ventriculo aliisque partibus annexa.* 4. *Ab aqua nigra in abdomine, materia nigra in ventriculo.* 5. *A pure aquoso abdomen implente.* 6. *A pure sacculo incluso ex propendentia diaphragmatis efformato.* 7. *Ab urina effusa è disrupta vesica.* 8. *Ab aqua cruenta cum corruptione intestinorum.* 9. *A fœtibus exulceratis intestinis in abdomen effusis.* 10. *A pure id replente.* 11. 12. *A pure ex thorace in abdomen effuso.* 13. 17. *A sanguine in id effuso.* 14. *Ab aqua copia, muco inter intestina & mesenterium, ac glandulosis corporibus inter intestina & mesenterium.* 16.

§. 1. CONjunx Pellionis per multos annos extreme turgidum gestans ventrem, cum consumptione totius corporis, fato cedens fuit secta.

In abdomine ultra amphoram mensuræ nostratis, aqua continebatur, qua exempta inventus est Tumor insignis & latus, cute valida circumdatus, & eminentiis pluribus præditus: Hæ sectæ & apertæ pinguedinis substantiam ementiebantur: dextra pars referta erat humore instar glutinis albi; Sinistra vero cruore lento, subnigro, fœtido: Hepar visum exiguum, bene quoad colorem dispositum alioquin, sicuti & Pulmones, Cor & Lien, verum laudabilis sanguinis ne gutta quidem. *Observatio Georgii Palmæ Medici Norici.*

§. 2. Ex me quæris qui Leucophlegmatiam ab Anasarca distinguam, An diversæ sint, & sic 4. species hydropis numerandi? Nego, si enim quæ vel causis,vel materia, vel alia ratione differunt, novas species constituent, jam infinitæ pene hydropis species erunt: Leucophlegmatia mihi saltem morbi materiam indicare videtur, & Anasarca locum, quæ tamen una eademque species jure censenda sit, unde & alias Catasarca, & Hyposarca, imò & Cachexia dicitur: Vidi aliquando, neque adeo diu, sectum hydropicum, qui hypochondria (ubi plerumque hydropici in augmenro valde dolent) adeo crasso muco loco carnis, sub cute referta, habebat, colore albescente ut quis laridum esse jurasset, tam exacte concreta pituita, undique cohærens loco carnis erat: Idem etiam, de quo loquor, in sinistro cordis ventriculo pituitam habebat concretam, peculiari tunica conclusam, digiti crassitie; quæ cum tunica me spectante & jubente extracta, & postmodum divisa est, ut satis admirationi fuerit: Ætas ejus erat 26. annorum. *Leonardus Doldius in Cista medica Hornungi Epist.* 142.

§. 3. Edidit anno 1657. non procul ab urbe Lipf. mulier cujusdam rustici, filium, &, (uti postea colligere licebat ex eventu) in hoc ipso puerperio reddita fuit hydropica, forte ob suppressas purgationes puerperii, nec ipsa nec marito animadvertente: Quid fit? elapso

trimestri abdomen hujus paganæ in fastigiatum attollitur tumorem, non secus atque solet fieri in ingravidatione; quo tumore conspecto ab obstetrice, manu leviter abdomen comprimit, & ex obscuro aquarum hydropicarum motu decepta, exclamabat restare adhuc fœtum in utero, superfœtatione conceptum, & statim Medicum cum Chirurgis accersi jubet, interim moritur hydropica mulier? Ne autem putatitius fœtus vitæ periculum aliquod pateretur, os gravidæ, ceu putabatur, imposita clavi apertum tenuerunt;

Simulac vero corpus hydropicæ dissectum, statim post primam dissectionem tam fœtida humorum colluvies prosiliit, ut adstantes abire coacti fuerint: Tam certum signum est rei cujusdam in abdomine motus, vel pro ingravidatione vel superfœtatione concludenda! Siquidem tumor iste abdominis, non ab expansione uteri, sed à collectione seri hydropici proveniebat, qui ante sectionem obstetrici tantopere imposuit. *D. Paulus Ammannus, Med. Lipsiensis in miscellan. curiosis anni 1671. observat. 186.*

HInc contra *Hippocr.* l. de septim. Partu concludo. 1. mulieribus fidem de partu vel superfœtatione omnino esse denegandam, 2. contra communem, Signa ingravidationis certa nobis nondum constare: Si enim motus in dubium vocatur, quid certitudinis amplius restabit? 3. Falsum & aniculare esse os gravidæ apertum tenere clavi imposita, ne fœtus in utero suffocetur. *Idem ibidem.*

§. 4. Decembris 30. anni 1675. offerebatur nobis cadaver mulieris 24. annorum; In aperto corpore Dom. *Gerardus de Penin*, Medicus, & Dom. *Petrus Adriani* Chirurgus, nobiscum observarunt sequentia, 1. Occurrebat ventet imus insigniter distentus, uno loco mollis, altero durus atque renitens, quamprimum integumentis externis lenta manu leviter dissectis, ad ejus interiora pervenire concedebatur, aquæ sanguinolentæ magna effluebat quantitas, quam non tantum ventris cavitates replere inveniebamus, sed & ad externorum extensionem plurimum contulisse: lenta satis erat, illa imprimis quæ circa lumbos & in pelvi detinebatur, fœtoris non levis particeps: Hac vasculo spongiisque ablata, reclinatis integumentis dictis, ad considerandorum exactius examen profundius justo dissectis, Tumor enormis in hypogastrio, atque umbilicalis regionis parte superiore hærens, animum, oculos, imo manus ipsas sui ad considerationem commovebat: Variæ hic figuræ duritieique, quandiu beneficio omenti (cujus vix reliquiæ aderant) diversæ partes sibi hic jungebantur, hoc enim leviter locis variis soluto, ventriculi magnam partem, intestini aliquam portionem, ipsamque excrescentiam præternaturalem ad constitutionem ejus concurrere observabatur: Ventriculus ab assumptis satis turgidus, similiter ac intestinum chylo repletum: licet mollitie singulari, materiaque contentæ, quoties premeretur, mobilitate, non parum se manifestarent: quale tamen intestinum hoc haberi debeat dubii valde hærebamus, eo quod an & ubi ventriculus ei jungeretur notare haud liceret; duodenum autem id pronuntiare, sublimis valde situs, atque omnino præternaturalis contrariaretur: quod enim justo naturæ ordine intestinis aliis suo modo succumbit, lumborum vertebras oblique accedens, adeoque in occulto latens, hic se primum oculis nostris manibusque offerebat; Anceps hæc res certior evasit, postquam per foramen in intestino dicto, circa renem dextrum factum immissus flatus, & sursum ad ventriculum, & oblique deorsum, vel transverso potius ductu ad intestina reliqua excurrens, & continuationem ventriculi cum intestino excrescentiæ dictæ inhærente, imo hujus cum intestinis aliis, & quale hoc intestinum haberi debeat, patefaceret: Excrescentia ipsa, quæ præcipuam molis hujus partem constituebat, insignis adeo magnitudinis erat, ut etiam extra corpus librarum quinque pondus exhiberet: firmiter hæc undique vicinis partibus cohærebat, hepati imprimis, ventriculo, intestino duodeno, ipsique continuato jejuno, ex latere dextro ad sinistrum se extendente, imo & lateralibus abdominis partibus mollibus, quæ inania dici solent, necnon ipsi colo intestino transverso ductu eidem accumbenti, ut nonnisi violentia, cultri maxime ope, separari debuerint: Omnium autem arctissima unio eo loco observabatur, ubi mesenterii principium constitui solet, circa lumborum vertebras superiores hac parte, quasi collo dissecta, separatis connexis aliis modo indicatis, massam totam cum annexo pancreate è corpore auferre licebat: Partibus dictis quamdiu adhuc unita massa hæc, curiosum valde, qualiter vesica bilaria se exoneraret, notare, quandoquidem ea in dies augmentum sumens; antrorsum versus umbilicum se extendens & intestinum duodenum, & cum eo ductum bilarium è loco suo naturali deturbaverat: non tantum intestinum, sed & ductum in majorem longitudinem extendi necessarium omnino fuit, observabamusque adeoque flatu in vesicæ fundum, postquam bilis per foramen factum expressa, immisso, bilarium hunc porum mire longitudinis, imo & capacitatis: Extendebat se anfractuoso quodammodo ductu ab hepatis parte concava ad sinistram massæ partem, ubi Pancreas massæ ipsi uniebatur extremo eo quod in statu naturali intestino unitum, ubique firmo nexu eidem cohærens, hinc oblique ad intestinum jejunum

quod

quod massæ parti anteriori, ast simul inferiori connexum diximus, properare videbatur, quod licet oculis nostris se haud subjiceret, ob dissectum ductum eo loco ubi Pancreas massæ jungebatur, maxima tamen ea copia bilis, quam in aperto intestini jejuni principio massæ connexo reperiebamus, imo & ductus ipsius, eo loco ubi abscissus, capacitas ea quæ vel digiti minimi apicem exciperet; id demonstrare videbatur; alba scil. & satis dura, quasi ex plurimis variæ figuræ corpusculis concretis composita, sic ut pro steatomate vero, ast scirrhoso magis, omnibus habita fuerit: Durus licet hic abscessus, pars tamen ejus dextra mollis satis, adipis veram formam ubique fere referens: fere dicimus, cum non uno loco puris notæ se proderent; vasa sanguinea haud quidem in eo notabilia, satis tamen sanguinis fluxus, massa ubi dissecabatur, observabilis, ea adesse indicabat.

Abscessui huic similes illi qui in Hepate ipso occurrebant, si non mole, saltem substantiæ conditione, haud notabilis hic protuberantia, licet aqua, parenchyma ipsum in alienam ejusmodi substantiam locis variis degeneratum videbatur: Abscessus se exhibebat simplex, ast satis magnus, in parte Hepatis dextra, à convexo se extendens ad simum, duplex in parte sinistra, sic ut unus in gibbo, alter in cavo: Lien in hoc subjecto exiguus admodum, parenchymate bono præditus, tunica vero ejus, ea parte qua spectabat latus, cui etiam arcte cohærebat, insignem crassitiem adsumpserat, imo callositatem, sic ut consistentia, æque ac calore, arteriæ aortę truncum in bove referre videretur: Ren dexter bene se habebat, ast in sinu sinistri, valde parvi, preter arenularum copiam insignem, occurrebat calculus durus admodum, satis magnus, extremo uno obtuso, ureteris pelvi: quatuor aliis acuminatis, totidem fere tubulis infixus: Testiculus uterque exiguus valde, rubicundus admodum, ac si inflammatione gravi correptus: In vaginæ uterinæ principio, parte ea quæ intestino incumbit, Excrescentia aderat, eo loco ubi utero cohærebat, fibrosa, alias gangrænata, condyloma verum merito habebatur: Jam à 14. annis male se habuetat mulier hæc, conquesta semper de præcordium dolore & summa gravitate, imprimis ab absumpto cibo potuvè. *Gerardus Blasius observ. medic.* 11.

§. 5. Sartori vomitu remittente venter sensim intumescere cœpit, In abdominis capacitate copiosa aqua nigra reperta fuit. In ventriculo continebatur ad mensuram unam materia nigerrima pultis instar. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 6. Aperui corpus mulieris cujusdam in nosodochio, quæ gravidam se esse dicebat, verum longe aliter se rem habere in ipsa apertione visum fuit: unica enim punctura cultello prope lumbos facta, prodire cœpit aqua purulenta, atque in tantum fœtida ut nemo adstantium fœtorem ferre posse: quo pure aquoso evacuato, & abdomine in formam crucis aperto, tota abdominis capacitas, omnia etiam inibi contenta, copiosissimo pure tanquam membranis obducta atque investita fuere; ita ut alterum ab altero secernere & dijudicare vix licuerit: Intestina ita erant ad superiora retracta, ut vix mediam abdominis capacitatem implerent: Hepar erat omnino puttidum, Ventriculus ut intestina contractus ac angustatus: Uterus in loco naturali situs, vix nucem juglandem magnitudine æquabat: ulterius ob nimium fœtorem indigare non licuit, ita omnia erant gangrænata, vel potius sphacelata. *I. Rud. Saltzmannus observ. Anat. pag.* 31.

§. 7. Puello trimo, dyspœa affecto, tussi sicca, tandem abdomen mire increvit: In sinistra parte abdominis propendentia instar sacci obviabat, purulentia referta. *Vide tit. de Febribus.* In abdomine aqua nulla.

§. 8. E vesica disrupta, urina in totum abdomen effusa, ventrem ante mortem intumuisse in quodam vidimus, indeque Tumorem illum profectum post obitum secto corpore deprehendimus: quod ei bene poti humique strati ventrem alius quidam insiliens vesicam ex ebrietate distentam eo impetu ruperat. *Platerus Praxeos lib.* 3. *cap.* 3.

Ex uteribus disruptis, aut quomodocunque apertis, dropemque ab ea causa induci temporis spatio feroque inde prodeunte idem accidere posse, hy- verisimile est.

§. 9. Hospiti Leonis argentei, in vico D. Jacobi, inventa sunt syderata intestina & omnino corrupta, quasi suggillata, humor plurimus cruentus & loturæ carnium saturatæ sanguine similis: *Hollerius ad cap.* 39. *lib.* 1. *de morb.*

§. 10. Urinam vesica perforata in ventris cavitatem profluere aliquando à me annotatum: Sed & alvi excrementa vulneratis intestinis eo quoque deferri possunt. Uxor fuit Medici formosa & vivido colore prædita, carnosa & satis pinguis; hæc concepit, peperit, sed fœtum nec plene gestatum, nec vitalem: Post partum venter non modo non subsedit, sed & paulo post auctior factus est, ampliusque quam prius intumuit: Suspicio nata est collectos esse in ventre aquosos humores, tametsi faciei color non mutatus sanitatem viscerum præ se ferret, nec pedes, quod sæpe hydropicis accidit, tumerent, & urinæ sanorum similes: Exhibita quandoque initio hydragoga, verum ab his nulla aquosi

 humoris

humoris successit purgatio, sed torsiones admodum molestæ. In hac miseria duos annos vixit, ventre interea in tantam molem & altitudinem distento, ut vix partes genitales manu contingeret: Mirabantur omnes ventris tantum tumorem facie optime colorata & nullis morbi notis in urina apparentibus. Accessit successu temporis respirandi difficultas, quæ in dies increscens, ac molestior facta, tandem vitæ imposuit finem.

Dissecto ventre: non aquosus humor, sed sordes nigræ, quales in cloacis, effluxerunt, crassæ, fœtidæ, quibus frustillatim omentum permistum, quod solum à tantis sordibus computruerat: Sordium autem tanta fuit quantitas, ut quatuor urnas vel amplius implere potuissent, quarum singulæ 40. libras mensurales continent: Distensio autem ventris tam quoque magna, ut peritonæum, cum amplius distendi non potuerit, aliquot locis à superioribus partibus ad inferiores usque fissum fuerit, & jecur cum liene ac ventriculo, relicta propria sede, cedente septo transverso, intra pectoris spatium ascenderit, pulmone cum corde sursum collum versus in angustias coacto: quæ viscera integra, nec ulla parte vitiata fuere. Non licuit in tantis sordibus intestina eximere, & diligentius perquirere, sed dubium non est sordes istas *non aliunde quam ex intestinis* vulneratis ac læsis profluxisse: nec enim alia via aut modo in hunc locum pervenire potuerint: *Dodonaus cap. 35. observat. medicin.*

N*On aliunde quam ex intestinis*) Ex intestinis, si illa perforentur, & homo non statim moriatur, sed humor aquosus in abdominis cavitatem ex iis existillet, & ventrem in tumorem attollat, originem ducere Asciten posse nonnulli existimant: *Sennertus Pract. lib. 3. p. 6. sect. 2. cap. 3.*

Facie optime colorata) Hippocrates in Coacis notat coloris bonitatem aliquando vetusti stercoris suppressionem denotare; quanquam veteris stercoris nomine solennem vacuationem suppressam intelligant quidam.

§. 11. Juvenis quidam robustus, annorum 24. cum messis tempore sub Sole ferventissimo messorem egisset pluribus diebus, & quadam die propter sitis vehementiam aqua frigida derepente sese ingurgitasset, febre continua correptus fuit, ex qua male curatus, in cachexiam incidit; itaque nunc tertiana nunc quartana laboravit: Post menses octo quum ex morbo isto diuturno vires plane prostratæ essent, omnesque partes corporis (ventrem excipio, qui admodum inflatus erat) imo & ipsa crura supra modum extenuata essent, è vita discessit:

Inciso cadavere, in vacuo ventris pus album bene digestum & minime fœtidum, (quale ex abscessibus emanare consuevit) inveni, ultra libras 11. medicinales: Viscera omnia ea qua fieri potuit diligentia inspexi, Ubi vero genita fuerit ista materia purulenta investigare non licuit: ulcus enim nullum, neque sinus aut simile quid repertum est: Splen tamen & Hepar scirrhosum conspiciebantur, reliqua interiora secundum naturam se habebant. *Fabritus Hildanus cent. 2. observ. 59.*

H*ippocr.* 1. de morbis de suppurationibus imi ventris agens, inter varias causas spasmata venarum recenset, ad quæ earum ruptio sequitur, hinc sanguinis effusio: A quam autem frigidam, æstuante corpore haustam, tale quid efficere posse, omnibus notum est, exemplo sint pleuritides ab ea causa productæ: Potro cum hic nulla abscessus, ulceris aut sinus deprehensa fuerint vestigia, verosimile est aquæ frigore inductam fuisse venæ rupturam, atque cruoris in cavum abdominis effusionem, hinc ejusdem in pus conversionem; quod ibi diutius innoxie quàm in thorace latere potuit, ob minorem præstantiam partium naturalium quàm vitalium.

§. 12. Alter diuturno morbo è medio sublatus, cujus venter in immensum excreverat, cum aperiretur, pure aliquot pelves æneas implevit, quibus Chirurgi utuntur; in quo pulmones unius lateris in pus erant conversi, Nulla autem corruptio in visceribus imi ventris deprehensa. *Platerus in observat.*

§. 13. Ventriculum in puero quodam phthisico, tribus foraminibus exesum, septimque illius foramine amplo perforatum à puris copia atque acrimonia, quod ex thorace in abdomen defluens, has partes & musculos quoque abdominis ad superficiem usque cutis eroserat, ubi vesica sublivida circa umbilicum, ea regione qua pus sibi viam ad exitum facere nitebatur, apparebat, deprehendimus: Quam rem admiratione dignam magis stupendam reddebat, quod puer ante obitum non contabuerit, sed bene habitus adhuc existens, nulla alia affectuum indicia externa quam quod ventre erat inflato & sublivido, in quo vesica subnigricans; circa umbilicum, ea regione qua pus sibi viam ad exitum facere videbatur, eminebat ostenderit. *Iam lib. 2. observat. pag. 436.*

§. 14. Hydrops trifariam dividitur, in tympanitidem, anasarcam & ascitem: quartam speciem addit *Saxonia*, ex sanguine recens in ventrem effuso: Exemplum dat cujusdam herniosi, qui ex repentino hoc tumore emortuus, nullam ostendit ejus causam præter 10. vel 14. sanguinis libras in ventre conclusas sine omni aqua: Pract. lib. 3. c. 32. Eandem causam proculdubio vidissemus in duobus ægris à simili tumore interemptis, nisi cadavera denegassent propinqui, horum alterum compresserant duæ naves inter se violenter colli-

sæ

sæ: alterius vero ventrem elevaverat tam impense pronus in terram casus, ut videretur ascite correptus: Verisimile est hos repentinos ventris tumores fuisse, vel à sanguine ex disruptis venis effuso, vel ex spiritu disruptorum intestinorum. Simile quid *vide apud Benivenium cap. 76. Tulpius l. 2. cap. 40.*

§. 15. Hydropicæ fœminæ in umbilico suppunctæ, non aqua pellucida sed dilutus sanguis erupit; Cum autem quidam inconsulte retulissent in scalpri vim, & in sanguinem è secta cute cum aqua hydrotica commixta, evicit hos falsitas, quod ejusdem postmodum demortuæ cadavere dissecto, toto circum abdomine visus est exundans idem albidus cruor. *Severinus de Abscessibus p. m. 279.*

§. 16. Fœmina quędam in hydropem incidit, à quo tamen Dei beneficio & mea opera, (ut quæ ab omnibus vicina partui putabatur) spatio quatuor septimanarum convenientibus medicamentis fuit liberata, ita ut in publicum vicissim prodire potuerit, sola duntaxat infimi ventris exigua duririe, instar saxi durissimi, remanente; verum haud longo interjecto tempore, ob crassam victus rationem, mensiumque inordinate fluentium suppressionem, recidivam experta est, à qua tamen ob virium debilitatem & cachexiam denuo contractam (utpote quum recidivæ ut plurimum soleant deteriores esse prioribus morbis) liberari non potuit, sic vitam cum morte commutavit. Cum infimum ventrem instar saxi ad tactum durissimum haberet, in hanc deveni suspicionem in utero forsan aut aquam collectam aut aliud quippiam p. n. latitare, quod postremam curam vel difficilem nonnihil reddiderit, vel fomentum subministrarit.

Cadavere dissecto aqua statim profluit ubertim, & sane, quod non caret admiratione, universa intestina quaquaversum, & ambo latera, circa diaphragma, multis millibus granulis, instar suum grandinosarum, referta visebantur: insuper etiam spatium illud quod inter intestina & mesenterium, cui annexa hærent, interjacet, muco quodam viscido, gelatinæ colorem ac substantiam referente, repletum scatebat: Reliqua viscera, (excepto solo pulmone, qui in locis quibusdam quoque granulis infectus conspiciebatur,) omni labe sensibili carebant: Cæterum dissecta vesica fellea, lapillum magnitudine nucis juglandis reperi; Ad uterum deveniens, nihil eorum de quibus suspicio erat, sed parvum ac flaccidum, crassumque sanguinem menstruum in venis restitantem reperi. *Horstius Tom. 2. lib. 4. observ. 47. ex Bilgero.*

Intestina multis millibus granulis) *Willis* Pathol. cerebri, cap. 9. ait in Phthisici cadavere vidisse se intestinis majoribus excrescentias quasdam carneas, instar auricularum muris aduatas: atque in alio tabido simile quid se observasse: Rationem reddit, quod in Phthisicis nutritio, licet circa partes solidiores & exteriores deficiat, aliquando tamen interius, prope fucci nutritii fontes plus debito perficiatur, proinde ut epiphyses non naturales superfluæ excrescant: De Glandulis naturalibus & præter naturam. Vide *J. Conradum Peyer* Tract. de Glandulis Intestinorum. *Horstius* l. c. ejusmodi granula per depravatam concoctionem facta fuisse: ubi partes crassiores indigestæ per adustionem huic malo occasionem præbuerunt, tenuiori sero interim intermediis spatiis abdominis collecto.

In vesica fellea lapidum.) *Schenkius* ex *Kentmanno*, *Fernelio* & aliis, de calculis cystis felleæ multa exempla profert, ubi tamen hydropicæ affectionis mentio non fit, quam ob causam productionem hujus calculi separatam ab hydropis origine diceem. *Horstius ibid.*

§. 17. Cuidam à diuturno morbo venter in immensum excrevit, quo post obitum aperto pus copiosum exiliit, quod ex thorace manasse illud indicavit, quod nulla viscerum corruptio in ventre inferiore reperta, Pulmones autem unius lateris penitus absumpti.

Observatio XXI.

Hydrops à vesiculis membranæ adiposæ adnatis, lumborum regioni adnatis circa Iecoris vitium. 1. Ab aqueis vesiculis multis conclusis intra omenti substantiam. 2. A binis vesicis inter peritonæum & intestina latentibus. 3. A pluribus vesicis inter peritonæum & intestina. 4. Ab vesicis variæ magnitudinis circa mesenterium. 5. A vesicis viscera omnia imi ventris obsidentibus. 6. A multis vesiculis propria tunica conclusis. 7. A vesicis mesenterio, peritonæo, intestinis, omnibusque visceribus adnatis. 17. 8. A vesicis variis abdominis locis dispersis. 9. 10. A vitio Iecoris vesiculis obsiti. 11. 12. 13. A lympha vesicis conclusa. 14. A crebris vesicis invicem cohærentibus, inter peritonæum & cutem abdominis. 15. A vesiculis inter abdomen & peritonæum aggregatis. 16.

§. 1. INter cadavera, quæ hactenus pro more in Academica nostra recepto, hyeme quotannis mihi dissecanda incubuerunt, Anno 1672. mense Januario unum mihi obtigit mulieris cujusdam sexagenaria majoris, macilentæ, fuscæ, quæ ascite extincta fuerat; in cujus apertione sequentia notatu digna se obtulere. Removendo imi ventris integumenta communia, cuticulam passim à subjecta cute separatam, perque hujus poros serum transfudans

dans deprehendi. Quin & membrana pinguedini substrata hic illic Hydatidibus scatebat; præ cæteris verò partibus frequentes in lumborum regione conspiciebantur, ubi serosus humor diuturniore mora condensatus, gelatinam specie referebat, cute circumquaque livida, corrupta, serum tenuius copiosè transmittente. Dissecto Peritonæo, hepar quidem & pancreas sua quodque magnitudine, figura, substantia atque colore, pro ætatis hujus ratione, satis naturali præditum reperi. Lien quoque quoad hæc omnia naturalitet habere visus est, una excepta magnitudine, qua fabam majusculam non excedebat: Sed & membranæ, illum investientis, partem circiter sextam, putre serum exederat. Contra foramen in jejuni intestini principio, quod hic ductui pancreatico pariter & poro bilario commune erat, tanta repertum fuit amplitudine, ut digiti auricularis liceret immittere apicem. Denique Venarum, Arteriarum, Nervorumque divaricationes huic visceri insertæ, breviores esse videbantur quàm pro naturæ lege.

Quemadmodum in musti fermentatione fæces crassiores secernuntur, & ad dolii fundum deturbantur; sic dum chylus in corde, hepate & liene coquitur atque fermentescit, feculentus humor, melancholicus vulgo dictus, necessitate inevitabili generatur. Hunc viscera non protinus ut genitus est extra corpus eliminant; sed crebris per ea circuitibus, calore suo copioso magis magisque attenuant & perficiunt, perfectumq; cum aquosa sanguinis parte miscendo in serum convertunt, quod deinceps ad glandulas conglomeratas, salivales & pancreaticas per arterias delatū, in salivā succumq; pancreaticum; ad glandulas vero conglobatas, eorumdē ope vasorum appellens, in lymphā facessit. In illo quidem munere obeundo lieni primæ partes tribuendæ videntur; quippe in cujus cellulis fęx hæc subsidit, tamq; diu hac sede moratur, donec sufficienter attenuata & aquosæ sanguinis parti permixta, quoad subtiliores sui partes in vasa lymphatica è liene emergentia distribui; quoad paulò crassiores autem una cum sanguine in venas remeare possit. His ita suppositis, (quæ sufficientibus rationum momentis facilè cōfirmarem, si tēporis & instituti ratio pateretur) manifestum est in hac fœmina lienem mole minimum, toti melancholicæ feci recipiendę & attenuandę fuisse imparem; hincque adeo factum, ut serum totius massæ sanguineæ salsum nimis ac tartareum evaserit, quod cū à glandulis pancreaticis in succum justæ consistentiæ converti non potuerit, ductum pancreaticum, prima ætate adhuc tenerū, continuo trāsitu dilatavit & amplificavit.

Cæterum Ascitem, & quæ inde pullularunt symptomata, iis, quas nunc subjiciam, causis, adscribenda esse puto, Nempe cùm præfatorum viscerum robore non solum crassa attenuari, sed & inutilia expelli per loca convenientia debeant; accidit, ut calor eorum ingravescente ætate maximam partem absumptus, & hinc succrescente in dies majore feculentorum humorum copia pene suffocatus, tandem oneri succumberet, sicque serum hoc præternaturale in massa sanguinea retentum in abdominis cavitate, nec non pedibus, femoribus ac lumbis stagnaret. Id autē duobus maximè modis contigisse verosimile est; immediatè inquam, & mediate, Immediatè quidem serum statim à sanguine secedens eò redundavit; cùm enim Arteriæ languidiùs in hoc corpore effœto pulsarint, sanguis quidem spirituosior per poros partium in venas propelli potuit; serum autem frigidius in mediis viis hæsit; aut si in venas transsumtum fuit, illic ob lentum sanguinis motū nimiam moram agens, venarum tenues tunicas distendendo, per διαπήδησιν transsudavit. Mediantibus verò vasis lymphaticis idem accidere potuit, quatenus lympha, ex sero hoc salso nimis & acri, acrior genita, tenuissimā vasorum lymphaticorum tunicam corrosit; & in vacua abdominis spatia viam sibi patefacit: In pedibus autem Asciticorum tumor ferè incipere solet, quod hæ partes frigidissimæ sunt; utpote à Corde, ceu fonte caloris procul remotæ; quare cum sanguis motu admodū lento eas transfluat, serū hic maximè frigidum, & spiritu ferè omni destitutum, dictam ob causam, stagnare necesse est. Sed & peculiari de causa tumores ejusmodi in pedibus frequentiores fiunt; quia scil. serum tartareū innata quidem gravitate facilè descendit, difficulter verò adscendit: Lumbos potissimum infestavit, quòd, propter decubitum, in eam partem majore impetu serosus sanguis affluxit. An verò & per cœcos occultosq; meatus serum ex abdomine eò penetrarit, iis æstimandum relinquo, qui non ignorant nonnunquam in tibiæ fractura saniem ex profundo usque adeo ad superficiem propelli, ut fascias cruri fracto circumvolutas inficiat: ὑδατίδες in membrana adiposa abortæ sunt, sero pelliculas à subjecta pinguedine divellente, quod si diutius immoratur, tandem subtilioribus partibus à calore dissipatis, in gelatinam concrescit, ut in multis cadaverum dissectionibus in Nosocopio nostro, una mecum studiosi, quos eo nomine illuc deducere soleo, sæpe observarunt. Idem serum cuticulam à cute diversis locis separavit. Lumborum autem cutis livorem & putredinem contraxit, quia calor nativus, ob decubitum in eam partem, & majorem serosi humoris affluxum, suffocatus fuit. *Ex communicatione Clarissimi & Excellent. D.D. Glaseri Anatomes Professoris Basileensis.*

§. 2. Circa hanc membranam Omentum dictam, in cadavere cujusdam mulieris hydropicæ anno 1580. observavi multas vesiculas intra particularem pelliculam per se aquam continentes, erant per substantiam omenti dispersæ.

Vidi etiam eodem anno proximo supra citato quandam cui Vomicam aperui in umbilici regione, quæ cum per aliquot dies disrupta permaneret, per illam omenti portio exiit, cum vesiculis multis aqua repletis, & amoto omento curata fuit, manente in illo loco fistulari ulcere, & post hæc tres filios peperit. *Hippolitus Boscus de Facult. Anatom. Lect. 2. p. 17.*

Warthon *Adenogr. cap. 11.* vesicas has sic formari tradit, *Si contingat lymphæductus in mesenterio obstrui, quia valde fragiles sunt, facile rumpuntur; & aquas suas in abdominis cavitatem exspuunt, unde hydrops ascites certissime consequitur: Sin vero vasorum horum membra nullo tenaciores fuerint, ita ut distensionem notabilem absque laceratione ferant, in vesiculas quasdam aqua turgidas attolluntur, quas hydatides vocant, & peculiarem ascitidis speciem constituunt: quamlibet autem vesiculam inter binas dictorum vasorum valvulas quamproximas efformari contingit: quia vero aqua nec prorsum, propter obstructionem, nec retrorsum fluere potest, ob valvularum interceptionem, interstitia intumescunt in figuram orbicularem, utpote capacissimam,*

qua

quæ figura in hydatidibus vulgo cernitur: Hydatides istæ haud longe diversa videntur ab iis, quas per meatus urinarios & anum quoque excerni aliquando observavimus: Hæ vesicæ si extrorsum ferantur, & in abdomine hydropicorum compareant, ex his apertis, duarum vel trium horarum spatio non raro plus aqua exsudat, quam potens hydroticum per integram noctem exhaurire valeret: Exemplum affert Riverius *observat. excerptarum ultima*, Rusticus, ait, *quidam hydropicus factus, abscessum passus est in dextra parte abdominis, eoque aperto, infinitus propemodum, vesicularum aqua repletarum numerus egressus est, ut ducentarum numerum excederet, idque per plurium dierum spatium, & sic omnino curatus est: Porro quia lymphatica vasa fere ubique sese diffundunt, hinc est quod ejusmodi vesicæ in omnibus pene partibus innascuntur, mesenterio, peritonæo, intestinis &c.* De his vesicis vide Scholia ad observat. 1. sectionis 13. de Excrementis alvi p. n. Si serosæ illæ aquæ (inquit, *Rolfinkius* lib. 3. Epit. meth. cur. & cognosc. cap. 9,) à lymphaticis vasis non separentur, àque renibus & ureteribus attrahantur, restitant in corpore; & in Ascite in cavitatem deponuntur abdominis.

§. 3. Vixerat fœmina quædam pauper pluribus annis de tumore ventris queribunda, quousque ad immensam molem, cum summa corporis tabitudine & gracilitate distentus est venter: hæc mensibus omnino suppressis erronea diæta semper usa est: quare ob virium jacturam exanimis moritur.

Secto cadavere parva aquæ copia educta est: Jecur lapidosum inventum: Pulmones, ob aquam quæ diaphragma penetrarat, dimidia ex parte corruptos vidimus: Resecto ventre ad musculos abdominis, inter peritonæum & intestina, binas vesicas invenimus, quarum una bovinæ vesicæ urinariæ prægnandis magnitudinem superabat: Iis disruptis, tanta fœtidæ lividæque aquæ copia mucoso humori permixta effluxit, ut vas 30. librarum capax adimpleret, quo copioso humore innatus ignis obrutus est extinctus. *Zacut. Prax. lib. 2. observat. 52.*

§. 4. Laboraverat Illustr. N. conjux quinquagenaria hydrope Ascite septennio, qui ex suppressis hæmorrhoidibus ortum duxerat: Omnia remedia frustra fuere; nam malum adeo increvit cum siti clamosa, nimiaque ventris mole conjunctum, ut tabefacto corpore & innato calore suffocato à copia multa, plura deinceps celebrata præsidia temnens, eam ad mortem deduceret.

Secto cadavere, *Iecur putridum inventum*, ita ut solum digitis impositis diffluerет: Aperto ventre, inter peritonæum & intestina invenimus numerosam vesicarum struem, quæ bullæ aquatilis instar molles & lucidæ, erant inter se conjunctæ: Et his curiose separatis (quæ 52. numero erant, & ovi magnitudinem non excedebant) & disruptis emanavit limpidæ aquæ ac salsissimæ copia tanta, ut 12. libras adimpleret: ex hujus humoris onere calor innatus est obrutus. *Idem Medicin. Princ. lib. 2. cap. 123. observ. 24.*

§. 5. Ego observavi hydropicorum aquas circa mesenterium vesiculis variæ magnitudinis inclusas detineri, & propterea hominem diu servari superstitem, donec vesiculæ vel tenuitate sua, vel acrimoniam induente sero intus contento, rumpantur, & illud serum deinde in cavitatem ventris defluat, putrescat, reliquorum viscerum corruptelam & tandem hominis interitum causet. *Hæferus Herculis med. lib. 3. cap. 2.*

§. 6. Occurrit mihi casus quem vidi in matrona: hæc ex suppressis mensibus anno 1612. incidit in hydropem: Vacuus & cavus alias erat totus venter & abdomen; consumpta omnia: pinguedo in mesenterio nulla: subsidit ventriculus penitus; sed in omnibus intus visceribus stabulatur ingens aquæ copia, ultra mensuras sexaginta: ipsaque viscera plena erant vesicis duplicatis, veluti in carpionibus eximuntur: è quibus materia viscosa & aquosa sectis erumpebat: Ejusmodi vesicis pendulis (numerus excessisset nongentas) scatebant renes, uterus, ventriculus, intestina, cor, pericardium, hepar & lien: mirabantur omnes cur in tam longa inedia integrum fere annum perseverare potuerit; antequam exspiraret. *Ex observ. Phil. Persii Medici Austriaci.*

§. 7. Observavi anno 1580. in cadavere mulieris hydropicæ, intra propriam tunicam, multas vesiculas per se aquam continentes, per omenti substantiam dispersas:

Eodemque anno mulieri cuidam, aperta in umbilici regione vomica, excidisse vidi partem omenti ejusmodi vesiculis referti. *Hippolitus Boscus lect. 1. de facultat. Anatom. pag. 17.*

§. 8. In Phthisici & Hydropici cadavere Bononiæ inveni in inferiore ventre viscera absumpta, atque omni succo exhausta, nihilque aquæ in ventris capacitate, at ubique mesenterio, peritonæo, intestinis, hepati, lieni, denique omnibus visceribus vesiculas inæquali magnitudine, easque aqua limpida plenas, adhærentes. *Volcherus Coiter observat. Anatom. pag. 117.*

Hujus hydropis, ab aqua vesicis comprehensa, primus meminit *Aretæus* lib. 4. cap. 1. de signis & causis diuturn. morbor. *Hydropiei, ait, morbi species talis agnoscitur: In ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ in locis ubi ascites fieri solet excitantur; cæterum quod humore multo refertæ sint, illud indicio est, si abdomine perforato parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte vesica occlusit: at si alterius instrumentum impuleris, iterum succus emanabit: Hæc utique aquæ intercutem species haud levis est: Unde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facile reperitur &c.*

§. 9. Vidua Nobil. N. ad secundas accessit nuptias, & mox à complexu conjugali, menses, (qui statis temporibus à morte primi mariti, ad alterum usque conjugium copiose satis fluxerant) ad 16. & plures hebdomades jam desiisse sentiens, gravidam se firmiter credidit; Sed postea novus mensium fluxus, parcus tamen, est exortus, qui sic constitutis temporibus, ut ne dies quidem deficeret, suum observavit circuitum: Dubitantem itaque ægrotam gravida-ne esset annon? (nam fluentibus mensibus abdomen in dies increverat) fœminarum quarundam assertio, quæ se similia gestationis expertas fuisse tempore affirmabant, in concepta graviditatis opinione detinuit: finitis verò mensibus septem, cum nullum infantis in utero motum perciperet, abdomen tamen in dies magis accresceret, non gravidam se amplius, sed aut molam in utero portare, authydrope se affectam credidit: quare variorum expetiit consilia, qui frustra hydropem expugnare tentavere: Quare se Hafniam contulit, ubi D. D. *Simon Pauli* fuit vocatus, & huic post sui adjunctus collega; Nos historia morbi præsentis cognita, & inspecto abdomine, adeo tumidum illud invenimus & inflatum, ut mulieris gemellos gestantis abdomen, sua magnitudine non solum æquaret, sed etiam longe superaret; Ideo consensimus ut ascitim tympanitidem morbum appellaremus: non solùm enim abdomen tumebat, sed & femora atque crura adeo erant inflata, ut ad digitorum levem impressionem relinquerent fovearum vestigia: Ad has igitur morborum species directa fuere remedia, & mitioribus catharticis ultra 20. pottæ aquæ puræ, sine ullo Nobil. ægræ incommodo brevi fuerunt eductæ, exceptis excrementis, quæ serosam sæpe materiam exigua comitabantur quantitate: quæ tamen aquarum educta copia, non solum non levavit ægram, sed ne abdomen quidem potuit detumescere, in dies majora excipiens incrementa: quam ob causam relictis tum catharticis tum flatus discutientibus, urinæ propter paucitatem, cujus horarum 24. spatio vix ℥viij. reddebantur, diuretica variis sub formulis præscripsimus, sed sine fructu, majorem enim solito urinæ copiam non excrevit: ferteum itaque cùm hunc morbum non solùm medicamine non mitigari, sed magis abdomen, femora, crura, pedesque magis quotidie tumescere cerneremus, ne quod remedii genus à nobis intermissum videretur, tres Lanceola profundas satis, & aliquantum ab invicem distantes scatificationes, supra malleolum pedis dextri administrari curavimus, Ex quibus serum magna copia per aliquot effluens hebdomades, ut tali remedio & femora & crura pedesque detumescerent, non exiguam nobis præbuit salutis spem: Verum gaudium non erat diuturnum, nam ad inferiores partes ex abdomine serum ulterius descendere, inde vulnuscula facta, una cum novo, quod in pedis superficie erat inflictum, fluere sponte desierunt, brevique cicatrice fuere obducta: omnibus hisce evacuationibus abdomen nihil minuebatur, sed quotidie accrescebat: Ideoque internis per os onerare ægram amplius noluimus, sed clysmatum commodiorum usu frequenti, satis bono cum successu, continuavimus curam: In absentia postea D. Collegæ, cum continuo à me ægta nova remedia efflagitaret, balneum ipsi siccum ex sabulo marino calido commendavi, ex quo cum maxime levaretur, exque abdomine, lumbis cruribusque calore sabuli, magna seri extraheretur copia, illud tandiu, spe restitutionis, continuavit, donec vires quotidie magis deficientes, ulteriorem ipsi ejus usum denegarent: ab hoc igitur etiam abstinui, Atque ægræ duo remedia generosa, *Paracentesin abdominis*, è regione umbilici, & Perforationem paulum sub umbilico proposui, Ex quibus perforationem illa se melius laturam putans: illam elegit, quam Chirurgus feliciter expedivit; Sed ex intrusa, fere sine dolore in abdomen cannula, quod ne gutta quidem prodiret aquæ mirum nobis est visum, quamvis Chirurgus oris primo suctu, deinde syphone eam extrahere tentaret: quare, re quasi infecta, cannulam iterum extraxit, statimque adeo arcte istud foraminulum in abdomine factum, clausit, ut ejus postea vestigium nec cognosci, nec profluens humiditas à nobis posset observari: nec ægra de ullo facti foraminis dolore conquereretur: Cannula extracta erat quadam repleta materia, quam immisso cannulæ stylo adaptato, albam & glutinosam, sed in parva quantitate, inde expulimus, factoque experimento num in lympham caloris posset resolvi beneficio, in cochleari super lenti caloris ignem, tanta adepta est spissitatem, ut glutinum verum albo colore dixisses & fragile, quæ glutinosa substantia, aquæ frigidæ affusione resoluta, ad priorem rediit viscíditatem: Hæc jam postquam extrema remedia, sine ullo fructu adhibita, cum cerneret ægra, ulteriorem Deo curam commendavit totam, clysteribus interim, quoties urgebat necessitas, proritans alvum ad excernendum, & tanta gestavit facilitate abdominis pondus, ut post occlusam ejus puncturam, carpento extra urbem vehi se aliquoties sit passa: Cum vero ad eam invisendam circa nonarum Augusti octavam matutinam adessem, nocte præcedenti bene quievisse se & (appetitus enim toto morbi tempore non fuerat dejectus, neque sitim patiebatur) jentaculum more sumpsisse solito mihi retulit, reliqua etiam omnia mediocriter habere cognovi: circa vero sextam, ejusdem diei vespertinam

iterum

iterum advocatus, adeo immutata vidi omnia, ut jam nihil, nisi mox parturientis ex ægra clamores exaudirentur, retulit etiam mihi, remissa plane & pene deficiente voce, se majores circa uterum, pudenda, vicinasque partes, jam parturiendi perferre cruciatus quam antea unquam. Et quoniam hosce dolores, *dixit*, meas superare vires longe sentio, aut abdomen jamjam rupturum, aut me fatis hoc momento concessuram credo, hique dolores toto noctis fere intervall' persistebant, nec ullum mitigandis illis aptum remedium potuit applicari, donec tandem post matutinam sextam ultima ad Deum transferret suspiria.

Quoniam vero Nobil. hæc, tenerrimæ alias conformationis, abdomen p. n. modumque habebat maximum, Maritus, metu rupturæ, postulavit ut lanceola facta pertusione levi, quædam copiosæ in abdomine contentæ materiæ portio educeretur, quod factum: Verum non ut in hydropicis consuevit, magno impetu prosiliit aquæ profluvium, sed ejus loco materia talis viscosa & crassa, qualem ex vivente syphone extraxeramus, hoc tamen discrimine, quod hæc priori minus albicans ad puniceum vergeret colorem. Tum, quod largior hujus materiæ copia per puncturam factam egredi non posset, illam Chirurgus paulum fecit majorem: Tum materiæ dictæ quinque ad minimum pottæ nostræ mensuræ cum impetu effluxere; & una hac frustum aliquod peculiare materiæ glutinosæ, quod mirabili magnitudine & figura, uvam racemiferam, aut conum pineum referebat, colore ex albo flavescente, quod à materiæ glutinosæ reliqua saburra facillimo separabatur negotio, sed basi sua uteri rupti parti interiori per venulas & membranarum fibrillas adeo adherebat arcte, ut propter raram extensionem, sine ejusdem læsione ab utero non separaretur: Illud vero in materiæ glutinosæ frusto dignum admiratione fuit, quod unicuique venulæ, ex interiore rupti uteri parte prodeunti, materia quædam glutinosa, distincta, rotundam exhibens figuram, firmiter adhæreret: Venæ itaque istæ, earumque variæ ramificationes, quibus singulis pro magnitudine talis glutinosa figura erat superposita, admirabile hoc glutinosum corpus efficiebant: Exempto tandem cum materia hac racemifera, simul & ipso utero (quem in fundo & ad latera nimia ipsius ruperat extensio & rariras) in ejus latere dextro, corpus membranosum, rotundum, capitis virilis æquans magnitudinem, fibris partim & membranis robustioribus uteri parti inferiori, partim ilio ossi firmiter annectebatur, exceptis his ligamentis partem reliquam liberum: quod cum & Chirurgus aperiret, nihil in eo aliud præter similem in abdomine contentam materiam, sed albiorem aliquanto invenimus: Tum ad reliquas abdominis partes facta digressione, absconditas illas tegumento quodam membranoso, crasso satis, & robusto, superius utriusque lateris costis spuriis, in medio toto tractu peritonæo, inferius pubis ossi, inter uterum & rectum intestinum adeo firmiter annexo reperimus, ut divelli inde facile non posset: Et inter hanc & peritonæum, omnis supra toties nominata materia crassa & glutinosa, simul cum rupto utero, & corpore rotundo membranoso cum sua materia continebatur: quæ materia collecta omnis 28. mensuræ nostræ pottas æquavit: Postea membranam illam robustam dissecuit Chirurgus, & Hepar, Lien, reliquæque in abdomine contentæ partes oculis se nostris prodidere, quas sanas omnes, præter cæcum & rectum deprehendimus: Intestinum illud infantis trium annorum brachium supra cubitum æquans crassitie, & opertum materia glutinosa, reliqua abdominis multum candidiore, scatens: hoc, tumorem palma circiter ab ano distantem, ovi magnitudine ferens, quem fœtoris metu Chirurgus non aperuit, Conjectura tamen elicere potuimus abscessum ibi latuisse, & ex hoc purulentam illam effluxisse materiam, quæ quoties suppositorio ex melle tantum & sacchARO, Nob. fœmina adhuc vivens sollicitabat alvum, cum reliquo sequebatur profluvio, quod tum temporis in curatione (licet puris redditi causa daretur nulla) sæpissime observavimus. *Paulus Moth in Actis Medicis Th. Bartholini ann. 1671. & 1672. Obs. 8.*

P*aracentesin abdominis*) Profuisse paracentesin observavimus in ætate florenti & morbi initio, integrisque visceribus: Est tamen casus quo frustra tentamus hanc evacuationis viam etiamsi & ætas & morbi infantia faveat & cætera omnia, Quando scil. aqua in vesiculis colligitur, vario abdominis loco dispersis, aperta enim una vesica, reliquas non evacuat, quanquam cohæreant racemorum in morem. *Th. Barthol. ibid.*

§. 10. Hydrops à vesicis aqua plenis matronam confecit Hafniæ, in cujus dissecto cadavere, post longa curationis tædia, inventi globuli aquarum, vesiculæque conglomeratæ, quæ nulla arte vel præsciri vel depleri potuerunt. *Th. Bartholinus ibidem.*

§. 11. Vesicas tenuissimas, pellucidas, aqua distentas, pomi magnitudinem nonnunquam æquantes, majores interdum, interdum minores, Hepatis substantiæ accrevisse, in cachecticis dispositis ad hydropem, & hydrope Ascite mortuis, sæpe inveni. Sed & similes ex Hepate & Liene Simiæ quamplurimas citra sectionem expressi, integrasque manibus excepi, seroso humore subrubro refertas, aliasque citrina aqua turgentes è bilis vesicula exemi: Quales quoque, sed limpidissima aqua plenas, mesenteriis porcorum adnasci lanii aliquoties mihi ostenderunt, idque sæpius se observasse prædicarunt: Quod & hominibus accidere posse, cum homo omnibus

omnibus morbis, quibus & bestiæ, longeque pluribus obnoxius sit, mihi cogitandi primum, mox etiam occasionem indagandi præbuit. *Platerus observ. lib. 3. pag. 635.*

§. 12. Vidimus sæpe Iecur non in nobis tantum, sed & in animalibus occisis, plenum aqua, quoniam in membrana ipsum obvolvente continetur, plures efficiens vesicas, Hæ quoque rumpuntur, & aqua defluit intra peritoneum, cui omentum est adjunctum: Hac ratione aqua intercutem, quæ Ascites dicitur, generatur. *Christ. à Vega comm. ad aph. 55. lib. 7.*

§. 13. Hydrops non est uniusmodi semper, sed dissimilis, id quod ex sectione anatomica constat: Paravii vidi hydropicum dissectum, cujus Hepar quam plurimis vesicis aqua plenis à cunctis conspiciebatur *I. Bilgerus, ad Greg. Horstium observ. 47. lib. iv.*

C*Ujus Hepar quamplurimis vesicis*] In causam vesicularum inquirendam diligentissimi fuere *Adr. Spigelius & Tho. Bartholinus*: Ille cap. 12. lib. 8. Hepar, *ait*, connectitur mesenterio, venæ portæ, costis, cavæ ac omento, lobo illo exiguo per quem aquam à jecore in omentum transfundi supra statuimus, *Et paulo post*. Tegitur scil. parenchyma membrana tenuissima & simplici à ligamentis hepatis enata, quæ arctissime parenchymati jungitur: Quod si separetur alicubi, excidente è vasis aquosa materia, & collecta inter ipsam & carnem, ὑδατίδες Græcis dictæ generantur, quibus ruptis, effusaque in abdominis cavitatem aqua, Hydrops ascites nascitur: *Th. Bartholinus* in Anat. Reform. l. 1. cap. 14. in hac scil. membrana, *inquit*, hepatis, vesiculæ attolluntur aqueæ, à quibus Hydrops, teste *Platero*: Easdem in capra vidi albicantes numero multas, quæ fractæ intra folliculum, seu tunicam singularem, serum cum pituita, ceu mucilagine recondebant, aliamque flavam substantiam, sive vitio naturæ, sive quod cicuratum esset animal. At *Vir doctissimi* Ductus Hepaticos ignoraverunt, quibus obstructis tota hepar cingens membrana variis in locis ab humoribus elevatur, qui nisi obstructione impedirentur, vesiculam chyli aggrederentur, quod in sectione felis animadvertebam, cujus omnes fere Ductus hepatici, præsertim inferiores venæ portam substrari, succo crassissimo spongioso infarcti erant, atque hepar vesiculis humore ex albo flavescente plenis intumescebat, quæ fractæ ejusdem coloris humorem effundebant: Itaque hoc in uno conveniunt quidem Medici, quod & vesiculæ in jecore generentur, & fractæ Ascitem procreent, sed plures neque modum, neque causam earundem generationis adposuerunt: qui vero apparentem aliquam causam afferre ausi, ita sententiis discrepant ut æque dubium lectorem relinquant: Veritati proinde maxime consentaneum, præeunte magistra experientia, affirmaverim humorem hunc regurgitantem in hepar, obstructis primo ductibus istas vesiculas producere. *Olaus Rudbeck Tractatu de Ductibus Hepaticis aquosis cap. 4.*

§. 14. Anno Domini 1567. quum forte fortuna mulier quædam de hydrope apud Medicum quemdam quereretur, ei hypercatharsin ipse procuravit, correcti stibii certo granorum numero, unde quum fructum mulier non tulisset, ad alium nullis melioribus auspiciis profecta, tandem è vivis discessit.

Hujus eviscerato cadavere, nulla capacitas, hic nihil cavum in eo deprehensum fuit in quo vesica non penderet, secundum Geometricam omnium dimensionem loco coæqualis, ac conformis ei qui suo ambitu eam contineret, Locos cavos dicimus, non vesicam tantum, renes, & uterum, sed & ventriculum intestinaque, cor, pericardium & id genus reliqua, è quibus prout tam intus quam foris nativum cuique solum contigisset, cystes pendulæ conspiciebantur aqua citrina oppletæ, & sine omni fœtore etiam post xx. diem: Nullas partes supernas excipimus, etiam ad jugulum usque inferiores quoque nullas, ne quidem proximum sedi locum, quæ basse suo cavo non caperent vesiculas: Hepar quoque intelligi volumus, totumque hisce oppressum que foris, adeoque Lienem totum: Si quasque vel minutulas in numerum quispiam retulisset, octingentas numerus superasset facile: Calathos piscarios is novit qui Lutetiæ diversatur ex consuetudine, Ex his ne quidem duo majores vesicas continuissent: ad me bajulus quidam tot sane detulit rogatus, Harum porro fabrica fuit hujusmodi ut binæ eas membranæ conficerent: valde candicans interior, altera fuit tunicæ ventriculi simillima, tenuior aliquanto tamen: sed ei quidem concolor. *Mauritius Cordæus comm. 5. ad lib. 1. Hippocr. de morb. mul.*

§. 15. Anno 1581. fœmina quædam plebeja, annor. circiter xl. humiliorem domus partem inhabitans, æstate & autumno priore, venter tumere cœpit, absque molestia, ut gravidam se crederet, nupserat enim ante biennium: Hyeme ingruente, dolores eam gravarivi invaserunt, tensivi & lancinarivi, noctu vehementius, increscente simul ventre, absque reliqui corporis inflatione ulla, imo demacratione potius: Tum impregnationis spe in metum hydropis mutata, perquisivit & admisit undiquaque auxilia, sed frustra, quin dolores una cum ventre subinde magis aucti fuere, ut noctu neque in lecto, neque extra quiescere potuerit, sed in summo gelu extra domum obambularit ejulabunda, donec tandem dolorum magnitudine exanimata vitæ concessit.

Facta ventris sectione ab umbilico xiphoidem versus ad cavitatem usque, aqua nulla comperta neque intra ventrem collecta animadversa, ut nec flatus ullus, sed intestina, una cum reliquis visceribus, angusto spatio contenta apparebant, Ipsum vero abdomen, à cute ad peritonæum, quasi alba pinguedine duntaxat contextum videbatur, nulla musculorum carnea substantia interposita, sed vesiculis crebris majoribus minoribusque, aqua limpida refertis, invicem cohærentibus: idque grandius ac tensius multo erat ab umbilico infra, pubem ver-

sus, ut tota ventris perturbatio, visu & contrectatione verum hydropem referret: Cætera à naturali constitutione haud multum variabant: Omentum tamen perexiguum vix intestina contegebat, Hepar albicans forinsecus, magnitudine, forma & mollitie competenti, Ventriculus cum liene pariter & renes: Sic uterus & vesica nihil vitii præferebant, *Ex Observat. Ioh. Aicholtzii Medici Viennensis.*

§. 16. Pragæ initio Februar. anno 1581. secta fuit fœmina Hydropica, uxor cursoris cujusdam Imperatricis, ætate consistente, cui circa anni spatium ante menses desierant, cum ventris intumescentia: unde utero se gerere existimans ab omni medicatione sedulo cavit: habitavit humi, loco angusto, fœtido, temperantissima in victu & parca ob inopiam, viliore usa potius quam bono: Porro exacto gestationis tempore, ventreque subinde accrescente absque fœtus vel partus indiciis, dubitans de spe concepta, Medicos consulit serius, ut incassum Medicinæ tum adhibitæ fuerint: venter enim magis magisque protuberabat, cum dolore continuo, nocturno graviore, ut sine quiete inambulaverit totas noctes ejulabunda, extra domum suam plus satis actam, etiam hyeme, magna vicinorum commiseratione: Sic tandem cruciatu & inquietudine confecta obiit, maritum obtestata prius mortuæ ventrem introspici curaret quo ejus affectu recte agnito aliis similiter ægrotantibus subveniri melius posset.

Quo circa præsentibus Clarissimis Dom. Physicis & Chirurgis Cæsareis, aperuit ventrem Aulæ Chirurgus, me designante, circa umbilicum duorum vel trium digitorum altitudine & amplitudine: Effluxit aqua purpurea instar lixivii, satis obscura penes cutim, nec premendo ventrem adsurgebat altius: Cum vero segnius efflueret, novacula profundius adacta subsiliens aqua illa obscura spithamæ altitudine absque compressione, quasi cavitate propria reserata, demum largissime profluxit, totaque sic evacuata fuit citissime ingenti copia: Continuata deinde fuit incisio ad utrumque Ilium, nec non pubem usque: Mirum hic omnibus apparuit, nulli nostrum visum vel auditum: Abdominis musculi quasi nulli conspecti, sed tota eorum facies interior in vesicularum quoddam corpus continuum, majorum & minorum, partim aqua limpida, partim mucore, partim materia glandulosa refertarum conversa fuit, vel quod credilius, abdominis musculi extreme attenuati, una cum peritonæo à membrana carnosa abcesserunt, aqua ibidem fluctuante, tum forte natura id vesicularum corpus membranæ carnosæ munimenti ergo provide addidit, ne amplius distenta rumperetur: Erat enim cœlum turbidum, pluviosum; locus cœnosus, fœtidus ac fœtens, quo minus exquisite satis investigari cuncta potuerint, prout certe fieri debebat in casu raro: Quin tale vesicularum corpus circa rectos musculos latam manum crassitie æquabat: Quod majus est, nondum intestina ulla apparebant aquæ conceptaculo toto detecto: Nec Hepar cum ventriculo, sed membrana sola à pube deorsum versus depressa, indeque rursum elevata umbilico & hypochondriis attensa, diaphragma quodammodo referens: Ea vero incisa comparuerunt & illa, aquæ limpidæ haud adeo multæ innatantia, Atque hæc membrana peritonæum erat, ab abdomine aqua inter labente divulsum, alias vix separabile magna industria, vel ex posteriori conjectura, peritonæum una cum abdomine adeo attenuato, ut simplex membrana obiter aspicientibus apparuerit, crassior non nihil: Ad intra peritonæum nihil rarum nisi ventriculus admodum contractus, sicut & intestina, hepar cineritium magis, splen exiguus, renes naturales: Uterus cum vesica pinguedine multa glandulosa obvolutus: Spiritualia decenti modo se habebant.

Rara sane & monstrosa hydropis forma, aquam adeo multam inter abdomen & peritonæum aggregari, sive inter abdomen & cutis pinguedinem, quæ membrana carnosa denominatur, cum ista vesicularum excrescentia densa ab interna abdominis superficie. *Ioh. Acholzius apud Scholtzium consil. cccxxvix.* Eadem est historia quæ ex *Schenckio* proxime adducta est.

P*Artim aqua limpida, partim mucore, &c.*] Affine exemplum, de varia humoris consistentia habet P. Barbette in praxi p.m. 169. Jucundum mihi erat videre in abdomine, primo lympham tenuem & fluidam, deinde gelatinam, tertio concretam, tandem duram & steatomaticam.

§. 17. Mirum quod observatum in aperto cadavere cujusdam virginis, ea cum per menses aliquot laboravisset, & jam de Hydrope metus esset, vi morbi interiit.

Internum corpus obsitum erat exiguis admodum abscessibus, quorum infinitus erat numerus: Sebum contentum in iis videbatur; Speciem internarum chæradum putabant. *Ballonius Paradigmate 9.*

Observatio XXII.

Tympanitidis causa obscura.

POst obitum inspectio Anatomica vix quicquam magis in cadaveribus à Tympania quam ab Ascite defunctorum detegere solet. *VVillis.*

AFfectus hic prout curatu sic etiam cognitu difficilimus existit, nam licet exterior ejus species, scil. ventris subdurus tumor, renitens, & à pulsatione instar tympani sonum edens, sensuum una plurimorum indicio evidentissime percipiatur, attamen quæ sit materies morbifica tumorem istum inducens, quomodo in ventre aut progignitur, aut aliunde illic advenit, plane nescitur: ideo Tympanitici quasi vento revera gravidi; conceptus sui γαστρῦ, & modum & tempus ignorant: Profecto morbi hujus naturam & causas idcirco latere arbitror, quia cum prima ejus initia non advertantur, subito in immensum pene incurabiles fiunt: Dein Tympania, statu ejus peracto in Asciten degenerans, seu potius hanc sibi consciscens, naturam suam amittere videtur. *Et quidem post obitum, inspectio anatomica vix quicquam magis in cadaveribus à Tympania quam ab Ascite defunctorum detegere solet*: Quod autem plerique Authores Medici effectum hunc à flatibus intra abdominis cavitatem conclusis excitari facile pronuntiant, animo veritatis avido minime satisfacit, quoniam omnino improbabile videtur flatus eo in loco tam subito, & copia tam ingenti produci, aut si producerentur, tumorem adeo durum, immobilem & constantem excitare: Porro inter ipsos de morbi sede, ubi flatus concludi supponitur, non facile convenit, statuunt enim nonnulli locum hunc in Peritonæi concavo, atque ab intestinorum, aliorumque imi ventris viscerum superficie convexa determinari: quomodo autem tanta aggeries ventorum ibi colligatur, nulla ut opinor ratione, exemplo, aut parallela instantia declarari potest: Præterea, si ita res haberet multo facilius punctura quam ascites paracentesi sanari potest, quod tamen nunquam audivi factum: Refert *Helmontius* à paracentesi in quodam hydropico habito flatum putidum editum, repente abdomen sedisse, & virum quam primum interiisse: Verum *Platerus & Smetius*, authores fide digni, se deprehendisse asserunt *In Quibusdam*, &c. (*vide inferius*) At vero neque hæc observatio mihi argumento est morbi (de quo agimus) causam intra cavitates intestinorum subsistere, atque flatus ibidem aggestos, sæpius aut potissime ventris intumescentiam Tympaniticam excitare: præterquam enim quod affectus à tali προφάσει oriundos, non ita immobilis & frequenter incurabilis foret, insuper opinari ducor non tam intestina à flatibus conclusis immaniter dilatari & extendi: verum illa sæpe sponte extumescentia, flatibus quo spatia ampliata implerentur, consequenter & secundario producendis occasionem præbere, prout mox planius ostendemus: Quod autem ab aliis asseritur, flatus qui Tympanitis causa sunt, inter mesenterii & intestinorum tunicas progigni, multo adhuc improbabilius videtur, quia cum nulla ibi præexistat cavitas, quomodo flatus eas partes ita divellet, & ab invicem separabit, proinde ut à specubus ita efformatis, ventorum cumulis illuc reconditis tota ventris regio in molem ingentem accrescat? certe tot tantæque continui solutiones absque torminibus continuis, & cruciatibus acerrimis fieri nequeunt: Quamobrem his opinionibus circa Tympanitem postbabitis, ad pathologiam ejus paulo certius investigandam alia procedamus via, perpendendo scilicet quot modis, & quibus de causis evidentibus abdomen intumescere solet: Itaque advertimus quatuor esse contentorum genera, à quibus ventris imi ὄγκος, in viventibus procedit, (cur in defunctis abdomen intumescit, ratio inferius explicabitur) sunt autem ista *Solida, Humida, Flatus & Spiritus*, Primo satis obvium est Tumores viscerum internos, scil. Scirrhosos, Strumosos, Cancrosos, Glandulosos, & quosdam forsan alius generis, quando ad molem notabilem assurgunt, totum ventrem intumefacere: interea tamẽ donec simplices & recentes existunt, tactu percipi & circumscribi possunt: postea tamen inveterascentes in viciniam suam, imo in totam abdominis regionem mala alia accersunt: profecto hi interdum Ascitis, uti & Tympanitis ab initio sunt causa procatarctica, quibus deinde in utriusq; morbi complementum causa alia conjũcta, scil. aquarum illuvies aut spirituum inordinatio accedit. Secundo, *Humor aquosus* intra abdominis cavitatem aggestus, aut partibus ejus membraneis, vel glandulosis impactus, non raro Asciten producit, cujus rationes & fiendi modos dedimus: Tertio *Flatus* intra coctionis viscera à cruditate, dyspepsia, aut humorum dissimilium fermentatione excitari, non raro intestinorum cavitates inflant, atque ventris ὄγκον, plerumque tamen brevem & transitorium producunt: Quippe succorum ζυμώσει cessante, atque flatuum eruptione procurata, subinde statim ventris detumescentia succedit: Huic causæ & colica & tympanites non tantum vulgo, sed etiam à multis magnæ notæ Medicis imputantur, verum nostra fert sententia eam solitariam neutrum ex iis affectibus producere: Quarto restat adhuc alia subita, & quidem immanis ventris intumescentia, quam spiritus animales, (nõ de nihilo ab *Hippocr.* ὁρμῶντες dicti) acciere videntur: Si quando enim hi fibras nerveas, ad viscera imi ventris pertinentes, ἀθρόως & inordinate irruent, illico partes quas hæ contexunt, plurimum inflari, distendi, & quaquaversus extumescere facient: Enim vero ab hac causa subitaneum totius abdominis ὄγκον & inflationem velut Tympaniticam, in paroxysmis tum colicis tum hystericis vulgo dictis, crebro accieri ostendimus: Et quidem hi affectus Tympaniti in tantum affines sunt, ut in ipsum non raro desinant: nam frequenter observavi passim colicæ aut hystericæ diu ac graviter obnoxios, nisi curantur demum Tympaniticos fieri: Et tunc maxima discriminis ratio erit, quod affectio ista, scil. ventris intumescentia, quia prius symptoma erat vagum & cito pertransiens, demum *Morbus* fixus & permanens evaserit: quapropter ex re forte videtur pathematum istorum aitiologias, à morbis alibi traditas, ad præsentis morbi naturam & causas explicandas accommodare! Supposito ergo membranarum & viscerum concavorum extensiones φυσώδεις, seu velut inflationes, à spirituum in fibras nerveas (è quibus contexuntur illi) incursibus impetuosis exoriri, satis obvium erit concipere Tympaniten à tali causa, sed fixiori, & in actu diutius aut perpetim existente produci, in cujus discriminis rationem inquiremus, Interim opinari ducor Tympanitem non à flatibus intra vel extra Intestinorum cavitates conclusis excitari, (talis enim iis in locis flatuum aggestio hujus morbi affectus sed non causa est) verum exoriri quatenus in imo ventre spiritus animales, ad viscera membranacea spectantes, ab incongruo quodam in ἀταξίας adacti, fibras ubique nerveas tumultuarie irruunt inflantque, nec statim denuo ab iis recedunt: hinc peritonæum extumescit, intestina extensa & ampliata velut inflantur: Mesenterium, aliaque viscera membranacea, spiritu impetuoso turgida, velut in molem attolluntur: Porro dum hæc fiunt, ut vacuitates à viscerum concavorum extumescentiis factæ impleantur, humoris statim cujusvis intus contenti portio in vapores rarefacta, illico in flatus, spatia isthæc inania oberrantes, cedit: Profecto spiritus animales inordinatione sua partes membranaceas inflare, adeoque effectus quasi φυσώδεις producere alibi ostendimus: Porro idem ex observatione anatomica per vivisectionem facta apertissime demonstratur, in quantum scil. truncus nervorum octavi paris per cervicem utrinque descendens, si excipiatur & filo ligatur, totus illico ventriculus, tanquam à vento inflatus extumescit: quod certe à nulla præterea causa procedere potest, quam quod spiritus fibrarum istius visceris insiti, aliique per ductus nerveos influxi (quatenus à fonte suo præcisi in-

si in confusionem agantur) partes illas tumultuarie subeunt instantque: Insuper his ad hypothesin hanc amplius illustrandum, libet hic historiam à Clar. *Smetio* citatam referre, de Tympanite (uti appellat) universali in juvene quodam, qui cum in conflictu subter axilla dextra vulnus punctim factum, in pectoris cavitatem penetrans accepisset, postridie toto corpore, post unicam noctem, mane turgidus apparebat, non solum pectore sed & dorso, ventre, lumbis, imo scroto quoque, præterea & brachiis, humeris, collo vultuque, ut ne palpebras quidem deducere posset, quin etiam in vertice ipso, cute ubique distenta & tumefacta, tumor ubique erat tensus & cum dolore non pauco, Affectionem hanc admirandum Author appellat Tympaniten universalē: Casum similem affert *Sennertus*: attamen symptomatis hujus ratio à *Smetio* assignata, & à *Sennerto* approbata, mihi haud quanquam arridet: quippe adscribunt illi generalis istius Tympanitis causam *insufflationem pectoris per vulnus axillare subter cute tota illa nocte factum, quo modo vesicam recentem & flaccidam, inserto calamo à pueris inflari videmus*. quod equidem non solum improbabile videtur, sed etiam vix possibile censemus, ut ventus è thoracis vulnere exufflādus, propter foramen una nocte obturatum, cutem subeat, indeque totum corpus permeans ubique intercus fiat: Præterquam enim quod illinc in partes omnes ventus, etsi per calamum ex ore subter cutem insufflaretur, tam subito transire nequiret, insuper dum vulneris foramen obturatur, nullus omnino à cavitate pectoris ventus exsufflari potest, quia nullus interea potest ingredi. At vero stupendi istius affectus (unde etiam Tympanitis ratio formalis illustratur) causa procul dubio hæc est, In pectore prope axillas magni & perquam insignes (prout in Nevrologia nostra descripsimus) extant nervorum plexus, per quos nervi spinæ dorsi, per ramos & propagines hinc inde missas conveniunt: Quapropter plexu isthoc nerveo, per gladii puncturam forte transfixo, primo spiritus ibidem hospitantes irritati ἀταξίας ineant, dein consensu per nervos tot eximios statim facto, & quaquaversus huc illuc transmisso, spiritus alii, & subinde alii, pares inordinationes subeunt, atque membranas fibrasque nerveas (quas ubique tumultuarie subeunt) inflantes, totius corporis affectionem quasi Tympaniticam inducunt: Propter similem furorem, sive oestrum virulentum spiritibus alicubi impressum, & inde mox longe lateque diffusum, toxica quædam epota, telorum aut ferarum ictus, vel morsus venenosus, sæpenumero partium una plurium, aut totius corporis intumescentiam inducunt: Cujusmodi spirituum affectio Typhodes ab *Helmontio* dicitur *indignatio Archei*. Complures alii subsunt casus & instantiæ, quibus vincitur Spiritus animales irritatos, & in excandescentias actos, quatenus fibras nerveas impetuosius subeunt, partes, imprimis membranaceas intumefacere, & multas ex iis passiones excitare, quæ vulgo, sed perperam, flatibus adscribi solent revera ut Tympanitis nulla alia causa verisimilior assignari possit: Quod si obiicitur defunctorum abdomina, post aliquod tēpus, à flatu ingolem attolli & quasi tympanitide intumescere, dico hoc omnino ab humorū putredine, & extrema mixtionis dissolutione, in qua particulæ activæ omnes manumissæ ab invicem discedunt, & avolantes quaquaversus exitum quærunt, & obstacula quæque, ac imprimis cavitatum parietes immaniter distendunt (quod minime in viventibus contingit) procedere: quapropter uti cadavera non omnia ex æquo putrescunt, ita illorū ventres citius aut tardius, magis aut minus extumescūt: attamen durante vita nulla fit in corpore animato putredo, aut particularum dissolutio, ζύμωσιν, sive intumescentiam splanchnicam illatura: Interea non inficias imus flatus intra pepsios, hæmatoseos & secretionum organa, imo intra singulos quosque corporis nostri specus & recessus generari: attamen è singulis istis, (donec spiritus fibras tum nerveas tum motrices rite influunt actuantque, ut viscerum parietes haud distenti ac rigidi teneantur) flatibus ubicunque genitis æque facilis patescit exitus: Atque in Tympanite revera flatum spatia vacua implere concedimus, verum spiritus ipsi, quatenus inordinatione sua viscera extendunt, vacuitates istas (in quibus flatus secundario & consequenter progignuntur) primo efficiunt, & illi quatenus viscera eadem usque rigida & distenta servant) ne flatus isti ablegentur impediunt. Hinc constare satis arbitror Spiritus animales potius quam flatus ejusmodi ventris intumescentias, saltem breves & transitorias: quales in paroxysmis colicis & hystericis contingunt, excitare: Attamen magna difficultas restat quomodo abdominis ὄγκος tympaniticus, qui fixus & permanens, imo plerumque immobilis est, à tali causa procedit: præsertim quia spiritus animales, ex sua natura irrequieti & valde mobiles, fere semper lationem affectant, ut nisi defessi, aut defuncti, vix unquam resideant: Ut nodum hunc solvam, considerare oportet, una cum spirituum animalium hypostasi, *Succum nerveum* qui istis ubique pro vehiculo, simulque pro retinaculo est: namque spiritus hujus fluento subtilissimo potiti, libere expatiantur, & ne ab invicem dissipati avolent, in serie integra continentur: Si quando igitur latex iste quoad crasin aut motum suum peccat, exinde statim spiritus animales in functionum suarum exercitiis varie delinqnunt aut pervertuntur: Et ut isthæc paucis contraham, imprimis advertere licet imi ventris contenta (demptis solum hepate, liene ac renibus) visceribus membranaceis (quæ fibræ nerveæ magna ex parte contexunt) plurimis instrui: unde sequitur succum nerveum (cujus in his partibus major ambitus simulque angustior transitus est) remoras hic plures offendere: quod etiam ab effectu comprobatur, in quantum insultus spasmodici, in passionibus hypochondriacis, colicis, nephriticis & hystericis passim excitati, abdomen ita gravier infestant. Si quando igitur latex iste fibras harum partium nerveas irrigans, vel ex se tenax & viscidus fuerit, vel iisdem fæculentias plures impingat, propterea quidem accidet Spiritus animales, si quando in has fibras quadantenus obstructas impetuose adigantur, exinde non omnes facile redire, cumque ita sæpius plenior eorum incursus, & parcior reditus fiat, tandem eveniet magnas spirituum copias in fibras istas magis in dies magisque impactas manere, easque distentas usque & plurimum inflatas tenere; demumque propter ituum & redituum in fibras istis vias occlusas: ibidem prorsus immobiles fieri; atque partes continentes semper extensas & rigidas servare: interea quoniam hi spiritus ibidem intra ductus nerveos impacti, ac densim stipati, cum aliis ad illorum antra influis commercium habent, idcirco pars affecta, quamvis rigida, & fere immobilis; usque tamen sensu potitur: Pathologia isthæc, ut ut paradoxa, assensum tamen merebitur, si perpendatur eos potissimum qui affectibus hypochondriacis, colicis, aliisque imi ventris spasmodicis diu obnoxii fuerunt, demum Tympaniticos fieri: Ex dictis Morbi hujus definitionem hanc tradere licebit, quod sit, *Tumor abdominis fixus & constans, aquabilis, durus, renitens, & à pulsatione sonitum edens, à partium & viscerum membranaceorum inflatione πνευματώδει ortus, propter spiritus animales in fibras istas copia nimia adactos, ibidemque succi nervei obstruentis vitio, à recessu impeditos cui affectioni consequenter Flatuum in locis vacuis, aggestio velut complementum accedit. Willis Pharmacop.rat.part.2.sect.1.cap.4.*

Observatio XXII.

Ventris Tumor Tympaniticus à flatibus Intestina distendentibus.

§. 1. Ancilla quædam ex herili filio gravida, promisso matrimonio frustrata, pepererat, & præ ægritudine animi, in Tympaniam hydropem lapsa moritur.

Cadavere dissecto universa intestina, adeoque ventriculus ipse flatu distenta inventa sunt, & fere excrementorum prorsus vacua, absque ullo flatu aut humore (secundum *Hipp.* lib. 4. aph. 11.) in cavitate peritonæi extra intestina consistente, ut meritò & vere hydrops siccus diceretur. *Smetius miscellaneorum lib. x. p. 524. & lib. 7. Epist. 4.*

§. 2. Puellæ abdomen in modum tympani extensum fuerat, idque propter flatuum in intestinis retentorum copiam, qui illis adeo tenaciter inhærebant, ut superiori æstate cum aliquoties ipsam purgarem, purgationi ne quidem cederent, Et post mortem acie scalpelli perfossis intestinis vix efflarent, Nec solum intestina flatu extensa erant, sed & ipse quoque ventriculus. *Fabritius Hildanus centur. vj. observat. 74.*

§. 3. Tympanites spurius datur in quo omnino intestina flatu extenduntur, nihil humoris continentia præter vermium copiam qui surripiunt alimentum: Hunc hydropem observavi in Nobili Paravino x. annorum, qui statim mortuus est cum tumore ventris Tympanitidem æmulante, Et secto corpore omnia intestina flatu erant plena, citra ulla excrementa. In ventriculo autem 33. vermes conspecti sunt, & multi sesquipedales. *Itere Saxonia Prælect. Pract. part. 2. cap. 24.*

§. 4. Puer xvij. annos natus, hydropicus, cum xiv. dierum spatio *excrementa alvi per os evomeret*, nec per secessum quicquam egereret, in hospitali anno 1569. exspiravit: In hoc cum post mortem rugitus ventris, & illius quædam palpitatio sentirentur, eoque nomine de sepeliendo corpore ambigeretur, accersitus cum ventrem aperirem, flatus tandem erumpebant: Verum intestina tantopere distenta erant, ut femoris crassitiem certis in locis adæquare viderentur, atque ex compressione disrumperentur, stercusque magno impetu profunderent: aliis vero locis adeo convoluta, intorta & implexa, ut nulla illic nec excrementis nec flatibus deorsum pateret via: Sed & *vermibus vivis*, oblongis quamplurimis referta erant, qui rursum aliis minoribus repleti inæquales illos motus effecerant: Præter hæc, hepar corruptum, arenulis, lapidibus infarctum lienen imminutum, pulmones viriatos costisque affixos (ut in aliis multis sæpe accidere dixi) ostendebat. *Platerus Observat. pag. 656.*

§. 5. In intestinis & ventriculo retenti flatus, nec dum in spatium abdominis procidentes, non solum colicos cruciatus pariunt, sed si adeo inclusi sint, ut nullo patente exitu ea in immensum adeo attollant, ut totus venter inde distentus appareat, Tympanitidis quoddam genus, & forte frequentius quam aliud quod illis in ventrem erumpentibus fieri communiter docent, procreare possunt: Sicuti in illis quos Tympaniticos esse putabant, deprehendimus, flatum nullum in sectis post mortem è ventris cavo erupisse, nec ventrem subsedisse, sed intestina, tenuiora præsertim, adeo flatibus distenta & convoluta prodiisse, ut in eundem ventrem reponi amplius nequirent, mirumque fuerit quo pacto in ventre prius clauso adhuc contineri potuerint: Quæ & in quodam adeo attenuata ex summa illa dilatatione reperimus, ut non solum tenuissimæ vesicæ instar, vento inflatæ & dilatatæ pellucida essent, sed & compressione aliqua disrupta, stercora cum flatibus procul effunderent: Cujus Tympanitis causa non alia ab ea quæ & alterius existit, flatuum scil. proventus, atque intestinorum convolutio, vel insignis obstructio: Unde & in hac specie nec flatum, nec quicquam per alvum longo sæpe tempore egerunt. *Idem practicæ lib. 3. cap. de Extuberanti i.*

IN int stinis & ven riculo] *Fridericus Lepnerus* introductionis in Medicinam pag. 81. Tympanitidis causam materialem in ventriculo & intestinis quærit, quam Chylum esse statuit, qui Flatibus generationem præbeat, Hydropis, *ait* Tympanitis causa communiter dicitur esse Flatus intra peritonæum conclusus, cujus naturam non incongruè describit *Aëtius*, *Tympanites flatus aëre repl. ts ac superflui plurimam collectionem in iisdem ventri incumbentibus locis facit, ut in principio sola inflatio esse videatur: postea tamen flatus inspissatur, & veluti nubilus redditur, atque ita una cum flatu nebulosus quasi h mor consistit & congregatur*: Ex his cõmode materialem flatuum causam perspicere licet, cum enim flatus dicatur esse nebulosus & inspissatus, certum est eundem à materia, lympha vel aqua crassiori esse elevatum, Eadem vero materia crassior, vel erat sanguis vel alterius conditionis: Sanguinem non esse vel solus sensus in apertis hydropicis nos docere valet: imo verosimile est crudum magis sanguine humorem flatibus materiam suppeditasse: Cum igitur neque sanguis neque lympha causa sint, reliquum est Chylum crudioré, in spatia abdominis è vasis lacteis effusum, & circum jacentium partium calore in flatus nubilos & crassiores elevatum, materialem eorum causam esse: Confirmant hoc ipsum in Tympanite affectis, læsa ventriculi intestinorumque, ob debilem calorem concoctio, à qua in iisdem viis maxima flatuum copia producitur, certo indicio chylum crudiorem flatibus generandis materiam esse aptissimam: Huc accedit viæ commoditas, ab intestinis enim ductu naturali per vasa lactea chylus flatulentus ulterius tendens, iis ruptis facile in abdomen penetrat: Rupta vero vel læsa esse vasa lactea indicant lumborum dolores, & diuturna circa umbilicum tormina hunc effectum præcedentia, læsumque mesenterium significantia, quo spectat aphor. 4. 11.

Liquet hinc quid sentiendum circa quæstionem, utrum

utrum Tympanites vel Ascites periculosior sit affectus, *Aetius* illum periculosiorem esse dicit, *Jacchinus* Asciten, quia in Tympanite minor caloris defectus, humida enim substantia sine calore in flatum non vertitur, 2. quia malum à ventre ortum ducit, at in Ascite pars princeps laborat, Sed quamvis minorem in Tympanite caloris defectum esse concedamus, attamen ob vasa Lactea, Lymphaticis præstantiora, in Tympanite affecta, vel utrisque ob vicinitatem loci simul læsis, unde Ascitæ cum Tympanite conjunctio, 2. materiam magis pertinacem & solutu difficilem, cum Aetio, omnium hydropis specierum periculosissimam Tympaniten esse statuimus.

§. 6. Octobris 3. die anni 1676. dissectum fuit cadaver Genevæ virginis xxx. circiter annos natæ, nomine *Lagis*: Per septennium & amplius chlorosi laboraverat, Vultum εἰδωειδὴς χροιὴ defœdabat, sex ante obitum mensibus diris ventris torminibus, ad lumbos pertingentibus vexabatur, tandem Tympanitica obiit.

Dissecto cadavere, 1. occurrunt intestina immensum à flatibus turgida, è quibus compunctis flatus cum sibilo & impetu erumpebant. 2. Lien maxime exilis, In quem ægritudinis causa præsertim fuit conjecta, quia cum præ parvitate, defæcandæ à succo melancholico massæ sanguineæ esset impar, hinc illius diffusio facta per totum corpus & coloris inquinatio: 3. In centro mesenterij, seu Pancreate Asellij, aderat calculosæ materiæ, tophum consistentiâ, colore & poris, seu foraminibus, omnino referentis insignis copia, in frusta divisa, quorum alia nucis moschatæ magnitudinem æquabant, alia avellanas referebant, quædam fabas, pisa, lentes, &c. fœtor insignis disquisitionem ulteriorem prohibuit: Ægra sectionem & apertionem corporis petiit ante obitum. Excluserat ab aliquot mensibus nucleos cetasorum anno præcedente deglutinorum, quos penes se servat Dn. D. *Cramerus*. 5. Uterus admodum exilis, siccus, in quo observabatur scirrhosa durities amygdali forma & magnitudine. 6. Cœcum intestinum omnino obliteratum, vermiformis appendix aberat. 7. Omentum omnino dissipatum. 8. Ventriculus maxime turgidus à flatibus, cujus rugæ obliteratæ.

Observatio XXIII.

Tympanites à flatibus intra cavitatem Abdominis.

§. 1. Vidimus ex aperto cadavere nihil aquæ exire, sed crasso flatu expirante totum repente ventrem detumescere. *Vallesius comm. in lib. 4. de vict. acut. p. 284. Collado Adversarior. lib. 2. cap. 60. §. 22.*

§. 2. Puellæ febris continua, elatum abdomen in tumorem: Mirum quomodo *tam subito hic tumor* natus: Præ dolore interiit: Acu abdomen mortuæ apertum, magno edito sono venter totus subsedit. *Ballonius Paradigm. 141.*

Quomodo *tam subito hic tumor*] Galenus libro 3. de symptomatum causis, *ait* aliquando ardoris vehementia colliquari succos in venis existentes, qui si non per renes ad vesicam transferantur, sed ad ventrem, vel totum corpus transmittantur, subitaneos hydropum status inducere: Ab eadem causa, vehementi scilicet calore, possunt iidem in flatus solvi, subitaneumque abdominis tumorem inferre; Qualem nychthimeri spatio exortum vidi anno 1669. in Nobilissimo *D. Marco Cavalerio Domino D. Fernex*, cui ob ἀκρηπωσίαν viscera incanduerant tertio die funestum.

Præ dolore interiit] Ob distensionem membranarum subjectarum, Horum flatuum in abdomen irrumpentium mineram in ventriculo & intestinis statuit *Platerus* Prax. lix. 3. cap. 3. cum alia non sint viscera in ventre inferiore in quibus flatus tam copiosè congeri possint: Cæterum per quam viam fiat hoc, dubium, Nam per cæcos meatus ventriculi vel intestinorum eos erumpere, cum etiam tenuissimis membranis facile coerceantur, & humor tenuis facilius transsudet quam flatus erumpat, vix fieri posse videtur. Nec per solutionem aliquam continui manifestam in illis visceribus, alias excrementa alia simul elaberentur, Itaque in oscula venarum mesaraicarum, si ab intestinis vel ventriculo flatus in abdomen ferantur, eos primum se insinuare, atque ex venis mesaraicis rursum eodem modo, sicuti serosum humorem inde quoque elabi dictum, in ventris spatium procidere magis verisimile existit, quod & aqua cum flatibus in tympanite plerumque permista, hæc simul per eandem viam pervenisse aliquo pacto comprobat: Possunt quoque flatus per intestinorum tunicam interiorem in exteriorem penetrando, illic mesenterium, ubi illi consnascitur, se ingerere, atque inter duas illius tunicas coerciti, eas tandem permeantes abdomini inferi: Sed maxima flatuum copia supponenda, à qua distendantur adeo intestina, ut attenuata ad extremum usque eos transmittere possint. Vide proxime Lepneri Sẽtentiam.

Observatio XXIV.

Hydropicorum abdomen non aquis solum, sed & flatibus distentibus turget.

Vidi illud quoties in dissectionibus hydropicorum; videlicet præter humorem serosum, flatum quoque in abdomine fuisse collectum.

Raro flatus Tympanitis efficiens solus in abdomine continetur, sed plerumque aquæ permixtus: quemadmodum etiam in ascite non aqua sola, sed flatus etiam in abdomine continetur, & uterque à prædominante nomen mutuatur: *Riverius.*

OBSERVATIO XXV.

Ventris Tumor flatulentus & aquosus, à ventriculo post inflammationem perforato.

D. Salvatoris Medici uxor 18. annorum, cui nunquam menstrua effluxerant, quæ multis mensibus antea laborarat quartana, splenemque magnum habebat, Illi venter nonnihil intumescebat, licet nulla de re conquereretur, ita ut dubium esset an prægnans: die 25. Octobr. incidit in dolorem ingentem scapulæ lateris sinistri, vix poterat corpus movere, febricitabat, conquerebatur de hypochondriorum dolore, maxime de sinistro, vomituriebat, & ructus emittebat, venter admodum intumuit, & subito difficulter spirabat, dentibus interdum stridebat, dolebant lumbi, potum appetebat quem raro rejiciebat: Vires statim prostratæ, 29. mane, circa 2. aut 3. obiit, semper mente constans.

Ex aperto ventre ingens copia flatus erupit, fœtidi admodum, Inter intestina & peritonæum multus humor aderat, circa latus sinistrum apparuit pinguedo innatans, quæ suspicionem præbuit esse vel ex enematis vel ex jusculis, Rem inquisivimus, invenimus foramen circa mediam ventriculi partem, ad fundum, ubi jungitur epiploon, ventriculi tunica tertia, hepatis tunica, & ligamentum suspendens, omnia erant putrida: ventriculus adhuc bene habebat: Intus continebantur multa nigricantia, ita ut videretur humor melancholicus: Pridie supremi diei sanguinem concreti longitudine dodrantali exereverat, præter eum grumum nullum, Splen detumuerat.

Quum quæstio esset orta quis morbus esset, conclusimus fuisse inflammationem ventriculi quæ suppurata esset: Causam suspirabamur forte fuisse excretum, sanguinem vel regurgitantem à splene qui circa ventriculi tunicas impactus inflammationem peperisset: Sanguinem autem excretum credidi fuisse ab aliqua venula aperta dum tumor rumperetur. *Ex observat. Joh. Bauhini.*

OBSERVATIO XXVI.

Ventris Tumor Tympaniticus, ob venenum inductus, à quo vitiatum hepar.

§. 1. Puellulæ annuæ, veneno interemptæ, Abdomen admodum intumuerat: Jecur pallidum, imo albicans ex valida intemperie frigida: Intestina omnia, Colon præsertim, flatibus turgebant. *Vide tit. de Febribus.*

OBSERVATIO XXVII.

Ventris Tumor Tympaniticus à Liene maximo, pluribus membranis (inter quas aqua continebatur) involuto, &c.

Sæpe natura informanda una corporis parte deficit, luxuriando in altera: Ita accidit cuidam Illustrissimæ Baronissæ, hydrope tympanitide succumbenti: ambo enim Pulmonis lobi, scilicet superior atque inferior sinistri lateris defuerunt, non ex ulcere consumpti, quia cicatrices adfuissent; sed quia natura defecit in eorum productione, alio distribuendo: Ventriculus magnus adfuit, cui à Liene vas breve amplum, sine valvulis communicabatur, per quod potus frigidus quam primum Lienem subivit: Lien erat ponderis ℔ vj. ß. novem contextus densis membranis, inter quas aquę limpidissimę portio asservabatur, basis vero ejusdem fuit caro rubicundissimi coloris, solidæque substantiæ ad ℔ j. Locum præ pondere mutavit, hypogastrium occupans spatio 24. annorum, nihilo tamen minus tres proles utero gessit. Intestina tantum tria apparuerunt, Jejunum, Colon amplum, soliroque crassius, & Rectum: horum longitudo, non quatuordecim ulnarum Patavinarum, secundum *Spilegium*, sed tantum trium visebatur: Natura ergo cum defecit in producendis medio pulmone, parvo hepate & brevibus intestinis, supplevit defectum in Liene. *Antonius de Pozzis. observ. xxx. Miscell. cur. anni 1674.*

OBSERVATIO XXVIII.

Ventris Tumor Tympaniticus à venis mesenterij arefactis.

Quidam Tympanite interiit, Glandulæ mesenterij aruerant plane, ui Sicci hydropis causa inde accersenda foret. *Ballonius Epidem. lib. 2. p. 221.*

De causa efficiente flatuum discrepant inter se authores, aliis frigidam intemperiem accusantibus, aliis calidam: At certe agnoscendum est cum doctissimis authoribus, materiam Tympaniti generandæ magis idoneam, esse humorem melancholicum adustum & atrabilarium, qui à calore viscerum torrefaciente generatur: qui quidem calor, eandem materiam exagitat, & ex ea flatus crassos ac difficile resolubiles educit: *Riverius.* Hinc hypochondriaci Hydropem facile incurrunt ob calidam & sic-

& ficam intemperiem ventriculi & intestinorum, quæ facile ad meseterium derivatur, unde ariditas illi conciliatur & glandulis.

Hinc notat *Varthon* Adenographiæ cap. XI. observasse se in illis qui cachexia, hydrope, scorbuto, morbo venereo obierant, meseteria ut plurimum friabilia, maleque cohærentia, ita ut levissimo negotio pars à parte divelli potuerit.

OBSERVATIO XXIX.

Ventris Tumor Asciticus & Tympaniticus à Iecore retorrido, indurato Liene, Rene putrido, Intestinis syderatis.

CReber spiritus cum aqua ubi distenderent abdomen Matthæi Antonii, Τυμπανίτης vocatur Græcis, fategit ipse pro virili parte corrigere alliatis illam intemperiem, vel potius imbecillitatem quæ ponitur mali causa, sed accendit illis usqueeo Lienem obstructum, utique *bilem atram* (*qua redundabat*) per se satis turgidam, ut per reseratas ventriculi ac Lienis venas, eruperit ipsi supra infraque tam frequens cruor, ut pessum ivisset nisi impetum illius illico frænassent, cum sanguis mature missus, tum pulvis corallorum, aliaque inspissantia actutum potui data: Quorum ope superavit quidem tempestatem ab allio improvide excitatam, sed nequaquam imbecillitatem viscerum nedum spiritum vel aquam, *cujus Tympanites nunquam est expers.*

Facta autem post mortem secandi copia, vidimus perspicue quam inconsideratè dentur sæpenumero hydropicis alliata aliave potentiora vina: Intumuerat quippe Lien: Hepar retorridum exaruerat: Intestina erant syderata: Ren putridus, & in ventre ultra XXX. libræ aquæ: Memini aliquando in simili hydrope, ob continuum usum vini malvatici ab Empirico præscripti, adeo inflammata fuisse viscera, ut os nón modo repleretur aphthis, sed ignoraret ægra præ siccitate quo se verteret, donec miseriç finem invenerit magis mors quam Medicus. *Nic. Tulpius observ. lib. 2. cap. 35.*

B*Ilem atram, &c.*] Tympanitidis causam intemperiem frigidam multi statuunt, quod ex *Galeno* flatus à debili calore generentur: Sed allatum exemplum clare ostendit materiæ indoli causam potius adscribendam, calorique interiori ac præternaturali: Revera materia Tympaniti generando omnium aptissima est humor melancholicus retorridus & atrabilarius, ab æstu viscerum genitus. Constat eos quibus atra bilis ventriculo substrata est flatibus redundare, ructusque plurimos edere. Vide *Christ. Guarinonius* cons. 563. *Sennertum* lib. 3. p. 6. 4. quæst. 1.

OBSERVATIO XXX.

Tumor ventris Asciticus & Tympaniticus, salvo Iecore genitus & aliis visceribus.

VIr fere sexagenarius, satis alioquin corpulentus, tota ætate largius & avidius comedens, aliquot mensibus antequam ipsi per aquæ accumulationem in manifestum tumorem attolleretur venter, quotiescunque assidens mensæ cibum sumpturus & jam mandere cibum aggrederetur, tanta corripiebatur *anhelandi difficultate*, ut præ spiritus densitate suffocationis periculum præ se ferret: ex eo semimansum ex ore reiiciere subinde cogeretur: Item hoc symptoma incurrebat quoties *ad somnum se componens jam obdormiscere inciperet*, qua anhelandi crebritate & difficultate è somno se rursus corripere ac statim erigere cogebatur: neq; tamen semper neque æque graviter molestabatur: Ipse vero affirmabat se eo tempore percipere circa hypochondria palpitationem quandam, atque omnino tale quid ac si præcordiis aliquid vivi animalis subesset, cujus palpitatione hoc sibi symptoma excitaretur.

Hic vir tandem Ascite periit, cujus hepar, cum aperiretur illi abdomen, quod ad externam ejus faciem attinet, imo dissectum, *nihil fere à sani Hepatis constitutione differre videbatur*,: neque quicquam in eo vitii, sicut nec in ullo alio viscere oculis notari poterat: Frater hujus hydropici duobus vel tribus annis post, ejusdem & ætatis & corpulentiæ cum fratre, itidem asciticus factus, idem prorsus patiebatur, anhelationem dictam quod attinet, idque non tam inter comedendum quam per somnum, vel dum obdormiscere conaretur: *Ex observationibus Francisci Tidicæi Medici Thorunensis Borussi.*

A*Nhelandi difficultate*] Hujus rarioris, ut arbitror, adeoque miri symptomatis causam nescio an alio quam ad flatuum circa diaphragma conclusorum exagitationem, per calorem iotro se colligentem in pastu & somno, referre debeam: quæ exagitatio alteri sedata est pomi, corpore frigidiusculum quod sit, comestione: Doobus his tale quid eo facilius accidere poruit, propter angustiora præcordia ex carnosæ molis & pinguedinis copia, onde flatus in angustum acti, exciti tamen, palpitationis hujusmodi causæ extiterunt. *Idem.*

Nil fere à sani hepatis, &c.] Quia constat sine hepatis læsione hydropem esse non posse, sive jam primo, sive secundario, & per consensum noxam contraxerit, sequitur partis alicujus nativam temperiem, adeoque Hepatis virtutem, sanguinis procreatricem, esse labefactatam ac penitus destructam, etiamsi nihil vitii sensui se offerebat: sicut sæpe aroma quoddam integrum videtur, in quo tamen sensum odoratus & gustus si consulas, vis omnis exoleta est. *Idem*

Ad somnum se componens jam obdormiscere &c.] Cum *Tidicæus* apertionis tantum abdominis meminerit, cujus integra omnia fuerint viscera, jure quis suspicari posset ambos illos fratres hydrope pectoris (qui rarodem in abdominis hydropem desinit) laborasse

rasse, cujus affectus hoc affertur pathognomonicum signum, & quo solo à cæteris dyspnææ speciebus distinguitur, nimirum spirandi difficultas primo quoque somni tempore invadens eumque intercipiens, Quæ quod contigerit cibum sumpturis, causa esse potuit ventriculi & diaphragmatis vicinia, cui aquæ pectore conclusæ incumbunt à cibo præterea compressum ingesto fuit septum.

Observatio XXXI.

Tumor ventris Tympaniticus & Asciticus cum epigenesi in Paralysin.

SImon Seidel, civis & lanio Thorunensis; vir robustus & plethoricus, ann.59. cum jam à pluribus annis de magna ventriculi & abdominis flatulentia conquereretur, ea quotidie magis ingravescens, tandem in hydropem tympanitico asciten erupir, cui ego an.1674.13.*maj.* Januarij in consilium vocatus sequentem potionem purgantem exhibui ℞ *Spec.decocti aperit. m.jß.flor.chamæm.m.ß rad.fœn.ʒvj.Coq s.a. in s.aqu. chamæm. colat: fortiter expr.* ℥ijß. *Adde Elect. lax.extr.fol.Senn.nostr.* ℥ß. *resin.scamm.Ialap.ana.gr.iij.crem. Tart.* ℈ *j. aq. cinnam. cord* ʒ*ij. m.f. Haustus.* A cujus usu, post dejectiones copiosas, cum euphoria solutus bene habuit: Sed 1. Februarij rursum male se habens me vocavit, ubi tum ab obstructione alvina, & distensione ventris à flatibus valde angebatur: urina erat tincta, pulsus parvus, sitis maxima, Præscrip si ei ista die sequens laxativum. ℞ *acq.laxat.nostra* ʒiiß.*pulv.lax.* ʒß *Iulep.ros q.s. ad gratam dulcedinem,m.pro una dozi*, indéque blandas habuit dejectiones, Cum vero constipatio alvi ipsi valde esset molesta, ordinavi sequens Electuar. alternis diebus sumendum, quantitate juglandis ℞.*Elect.lax.extr.fol Sennæ nostr.*℥*ij admiscendo resin.scamm gialapp.ana gr.iij.Tart.* ℈ß. *m.exactissime.* Hoc fere quotidie cum successu urebatur: Diebus ab Elect. liberis, nonnunquam circa vesperam etiam istas Rotulas assumebat. ℞.*Spec.diarr.abb. aromat.ros.aa.* ʒ*iß. Ebor. ppti* ʒ*j. olei still.fœnic.carvi.aa.gtt.v.sacch.canar.alb. in suff.q.aq.cinam.cord.dissol* ℥*iv.f.l.a. Rot.sumantur* 13.*vel* 15.*una vice.* Sed respitatio in dies difficilior reddebatur, vires autem debiliores: quare 3. Februarij hunc Pulverem ordinavimus. ℞. *Ol.destill. carv j. cimin. anisi,fœnic. aa. gtt. ij. sacch. canar.alb.* ℈*iv.me f. Pulvis*, Post cujus usum etiam melius habuit; Dein istud Linim. pro inunctione totius abdominis, ℞.*Vngu de arthan.deoppilat.aa.* ℥ß *ol rutac.* ʒ *vj. ol. destill. carvi, fœnic. carmin.anis. aa* ℈ß *me.* Sed die 4. Februar. virium roborandarum gratia talem Iulepum exhibuimus, ℞.*Cons.flor.anthos borrag.bugl.violar.aa.*ʒ*ij.cum aq hyssop.cap.ven.aa.* ℥*ivß.* ebulliant in diplomate clauso: Colat. fortiter expressæ admisce.*aq.rosar.fragr.* ʒ.*x. aq. cinnam. cordial* ʒ *vj. me.* Cum interea lotium nonnisi difficillime & in pauca quantitate redderet, assumpta sequenti mistura, illud copiosius effluebat, quæ ralis fuit. ℞ *Elixir. Propr. Parac. Essentia absinth. aa* ʒ *j.spir.sal.dulcis ol.destillat.carvi,cymin,anis.fœnic.aa.gtt.v.m. dozis gtt* 9. ad 15. Die 9. Februar. mane adhuc omnia in optimo statu persistebanr, qua etiam à meridie paracentesin circa umbilicum ad aquam educendam instituere volebamus, sed hora 3. pomeridiana, Paralysi totius lateris sinistri tactus est, motu & sensu tam brachij quam pedis ablatis, sed loquela & sensibus usque ad mortem integris permanentibus, & quamvis naturam in depellendo affectu isto juvaremus, ut ℞.*Conserv flor.anthos,salviæ,lavend.beton.bilior.conv.aa.* ʒ *ij. cum aq. beton. ceras. nigr.flor.tiliæ,pæon.card.ben.*℥ *j.* ebullianr in diplomate clauso, colat. fortiter expr. adde *aq. cinnam.cord* ʒ *x. apopl. Langij* ℥ *ij.m.* pro Julepo cochleatim sumendo, Item ℞.*Pulv. marchion.* ʒß. *spec.dianth.diamosch d.aa.* ʒß m.f. Pulvis pro una dozi, Item ℞ *mell. ad densitatem cocti q.s. specier.hieræ cum Agar.*ʒ *j.trochisc.de Agar.* ℈ß. *salis* ℈ß *salis gemm* ℈j. Fiat s.a. Suppositorium, frustra tamen omnia adhibita sunt, nam die 12. Febr. hora XI. nocturna placide in Christo obdormivit.

Cadavere post mortem aperto, humor paucus, sed flatus in magna copia reperiebatur, quod mitum, cum statim post usum misturæ superius descriptæ cum urina serum dies noctesque flueret.

ATque hæc est vera epigenesis, cujus diversa genera describentem vide *Steph. Rod. à Castro, in Opusc. Quæ ex Quibus* lib.1.cap.11.usqne ad 17. Præsertim confer cum præsertim casu cap.3. de epigenesi in morbum toto genere diversum: Adde etiam cap. 25. ejusdem libri de Hydropis epigenom. Quibus majoris elucidationis gratia, operæ pretium videtur subjungere dignam Car. Pisonis observationem de morbis à sero p.m.33. Fluxiones, *ait*, omnis generis, & affectus p.n. quorum causa materialis est serum, invadunt affliguntque præsertim sinistras partes, ex quo quia natura in his rectitudinem pro more servat cum viscere, quòd est fons serosi humoris hunc esse Lienem, quippe sinistrum hypochondrium occupantem, arguere est. *Simon Schultzius in miscell.cur. ann.*1674.75. & *p.*183.

Observatio XXXII.

Ventris tumor Tympaniticus ob ventriculum & intestina flatibus tumida, ab Hepatis, Pancreatis, mesenterij vitio, & Languore calidi innati.

VRsulæ Eberlin (*vide historiam lib. 1. Tract. de Paralysi*) post annum ægritudinem, hyeme adventante, tum ob frigidiorum abusum, tum ob vitam sedentariam, tum denique

ob

ob medicamentorum neglectum, sensim pedes œdematosi facti fuerunt ac intumuit abdomen: absente catarrho bibere respiravit, commodeque decubuit, humilius certe quam reliqui hydropici: Hydrops in dies incrementa sumpsit, abdomine prætumido & œdemate etiam lumbos occupante.

Imo mortuæ ventre aperto, aqua citrina effluxit, sed præter expectationem quantitate minor: Ventriculus & intestina, tum tenuia, tum crassa, flatibus turgidissima erant: Hepatis superficies livida, inæqualis, ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit, molle, vastum: Glandulas Mesenterij & Pancreatis admodum duras comperij.

HYeme adventante Hydrops sensim emersit, atque in Ascitem desiit, nam abdomen prætumidum evasit, & œdema pedes ad lumbos usque occupavit: Ventre quidem post obitum aperto aqua citrina quantitate minor quam expectaveram, effluxit: nam ante sectionem serum imminuebatur, illoque ex poris quibusdam in locis exsudante abdomen subsiderat: Tympanites socia fuit, ventriculus enim atque intestina tenuia & crassa flatibus turgidissima erant: Verum ultimis tantummodo diebus illam accessisse existimo, quia nunquam de ventris torminibus conquerebatur, & quoniam crassa excrementis vacua erant, à calido nativo jam succumbente potulenta, quæ sola fere ultimo assumpsit, in meros flatus resoluta fuisse credibile est: Colluviei aquosæ materiam abunde subministravit abusus frigidiorum diu continuatus: detinebatur propter otium & neglectum medicamentorum, nam ante hac si quem errorem commiserat, illum improbo labore emendebat, quos quoniam ob hemiplegiam non amplius peragere poterat, vices ejus medicamenta hydragoga, & imprimis diuretica & diaphoretica præstitissent, nam robusta & carnosa, mensibus usque ad Jan. ritè fluentibus, erat, & visceribus bene valebat, hepatisque inæqualitas, ac pancreatis & mesenterij glandularum durities demum effectus hydropis potius quam causa facta fuerunt, neque enim unquam toto ægritudinis tempore calidis & glandulas indurantibus, cum vel à solo vino læderetur, usa est: Jam sæpius experimento didici hepar, aliasque glandulas conglomeratas, elixando indurescere, quod itidem serum abdomini inclusum, perpetim ad ultimum habitum calescens, hepati circumfluum, ebullientis aquæ instar, pariter efficere valuit: Colluvies serosa primum in abdomen exundavit; facile enim respiravit, & decubitus humilis erat, nisi catarrho obrueretur, & dyspnœam & tussim; qua aliquoties sanguinem concretum fabæ magnitudine ejecit, excitaverat. *Wepferus de Apoplexia.*

Ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum, &c.] Hepar me corpus ex plurimis glandulis conglomeratum observasse 1664. ad Exc. Dom. Jac. Henricum Paulli scripsi, antequam Cl. *Malphigii* liber de structura viscerum publici juris factus esset: Epistola ejusdem Clar. D. *Paulli Anatomiæ Bilsianæ Anatome* annexa *Argentorati* 1665. excusa fuit. *Vide Ideam med. Pract. Franc. Sylvij de le Boe lib. 1.*

OBSERVATIO XXXIII.

Ventris tumor ascitem mentitus à monstroso Omenti tumore. 1. Ab Omento totam epigastrij regionem occupante. 2. Ob Omentum ubique sanie refertum. 3. Ob ejus glandulas magnitudinis insignis. 4. Ob illius insolitam crassitiem. 5. A tribus glandulis Omenti maximis, scirrhosis. 6.

§.1. FIguli uxor vivebat nobiscum anno 1608. sed satis misere, cum ejusmodi ventris tumore ut ascitem ingentem quantitate mentiretur: Molem hanc ventris per annos aliquot foverat, & pederetim auxerat, frustra præscriptis & adhibitis variis remediis ad resolutionem & dissipationem tumoris à pluribus ordinatis, eo usque ut ponderis illius extensione non solum doloribus variarum partium consumeretur, sed insuper compressione pectoris ac diaphragmatis, ob depravatam sanguificationem ἀτροφία reliqui corporis præcedente, tandem extingueretur: Hæc paucis ante mortem septimanis anxiè petiit ut tumor aperiretur.

Post cutis & musculorum abdominis incisionem, 1. intestina juxta dextrum latus ascendentia occurrebant, quibus remotis, loco secundo, Tumor ingens, propria tunica satis crassa, totam capacitatem infimi ventris complens, in conspectum veniebat, qui parte inferiori, ut & in lateribus facili negotio, sine reliquarum partium læsione, separabatur: At superius à fundo ventriculi, partibusque circumjacentibus, non sine laceratione divellebatur. Exemptus hic tumor tantæ magnitudinis erat, ut libras lvj. penderet cum omnium admiratione, Exterius undique satis crassa robustaque membrana constabat, qua dissecta, primum adiposa substantia, postea scirrhosus & glandulosus tumor observabatur, donec in medio cavitas fœtida sordidaque sanie repleta se offerret. *Gregorius Horstius Problem x. Decade vj. observ. lib. x, obser. 4.*

HAnc partem corporis tumore p. n. affici posse facillime patet, quando perpendimus copiosa vasorum serie corpus illud membranosum præditum esse, at mirum non sit materiam p. n. ad hanc partem deponi posse, præsertim cum alias apud omnes in confesso sit nobiliores partes, id quod noxium est, ad ignobiliores ablegare: quod ex ipso *Hipp.* colligitur lib. de Glandulis, dum *inquit*, copiosiorem humiditatem ab intestinis ad glandulas proprias ἀθρόως influentem, in omento, velut æstuario conservari, Omentum ex humoribus affluentibus intumescere, non tantum ratio, sed etiam observatio testatur; sicuti videre licet apud *Vesalium*, qui Omentum quinque librarum pondus æquasse vidit, cum naturaliter sese habens vix semilibræ pondus excedat: *Riolanus* Anthropogr. lib. 2. cap. 11. mentionem facit Omenti glandulosi, quod totam illuviem infimi ventris susceperit, liene, cum mesenterio & pancreate, putredine fere consumptis: An autem hic vel similis tumor curabilis sit, valde dubium est, præsertim cum tales excrescentiæ non aliter quam ferro curari velint; at quomodo in ejusmodi tumore interno sine vitæ periculo hoc fieri possit, non video: Si quis tamen sagaci conjectura principium tumoris observabit, non dubitandum quin usu continuo discutientium & resolventium fortiorum aliquid præstare possit: *Difficulter* enim, inquit *Sennertus* lib. 3. pract. p. 3. cap. 8. humores vitiosi in Omenti venas & substantiam effusi vacuantur, quia venarum illarum orificia in locum evacuationi aptum non dehiscunt,

hiscunt, ut venæ mesaraicæ: Et si evacuari debent, necesse est ut regurgitent ad loca per quæ sunt illapsi, quod verisimile non est fieri posse, cum expultrix hujus partis valde debilis esse videatur: Causam autem generationis hujus tumoris, eandem statuimus cum aliis excrescentiis diversarum partium corporis, ubi plus alimenti colligitur in aliqua parte quam pro nutritione convenienti requiritur: Potuit ergo crassioribus existentibus membranis Omenti, vasis apertis, materia crassior, & ad generationem scirrhosi tumoris conveniens sensim colligi, quod per annos quamplurimos forte factum fuit. Nec mirum vitæ functionibus integris tam diuturno tempore partem illam in ejusmodi molem excrescere potuisse, cum Omentum sit pars ignobilior, primariæ cuidam functioni non destinata.

§. 2. Nos vidimus Omentum scirrhosum, totam epigastrij regionem occupans, & quatuor digitorum transversorum crassitudinem æquans; *Ille autem Tumor* lienis colorem referebat &c. *Vide histor. lib. 1. tit. de Melancholia.*

Omentum pars mollis est & adiposa, & recipiendis humoribus aliunde confluentibus, propter laxitatem maxime idonea, Venas enim à porta capit, & quidem superior membrana utramque gastro-epiploidem dextram & sinistram: inferior epiploidem dextram & posticam: arterias totidem à cœliaco & mesenterico ramo, ideo facile humores vitiosi omnis generis in id confluere possunt: Et cum omentum iis tantum partibus adhærescat, ad quos rami splenici surculi perveniunt, facile etiam à liene humores vitiosos & fæculentos suscipere potest: *Sennertus pract. l. 3. p. 3. c. 8.* Ea autem de causa Omentum in prædicto cadavere Lienis colorem referebat, à suscepto inde tumore melancholico.

Ille autem Tumor] Cum Omenti tumores à mesenterij tumoribus nulla arte distingui valeat: ideo certa illorum diagnosis statui non potest: Verum quidem est tumores Omenti primo contractu facilius percipi, cum peritonæo immediate subjectum sit, mesenterium vero profundiorem obtineat situm: Sed tumores mesenterij grandiores ad peritonæum ascendunt, imo vero eum eo & musculis epigastrij ita interdum uniuntur, ut suppuratione facta per umbilicum aut partes alias externas expurgentur: Hæc tamen diagnosis difficultas curationi non efficit: quandoquidem omnibus tumoribus e jusdem speciei ventris inferioris partes occupantibus, eadem adhibetur medela; quæ tamen in omento infelicius succedit, quandoquidem non habet vias ita idoneas, quemadmodum reliquæ partes, per quas expurgari valeat. *Riverius l. c.*

§. 3. Virgo per sex annos ex ingenti corporis intumescentia ulnas duas & quartam unam in circumferentia superante suffocata obiit. Abdomine aperto mensuræ xlvj. humoris effluebant: Omentum duplicatum omni ex parte saniosum, aliis officinæ naturalis visceribus optime constitutis. *Vide lib. 2. tit. de Suffocatione.*

§. 4. Forte dum ægræ Hydropicæ medicabar, dissectus ab Exc. D. D. *Stenonio* Rangifer, qui ex hydrope obierat, itidem ostendit nonnullas Glandulas Omenti scirrhosas, & nonnullas pure viridi refertas, quod iterum nos confirmavit de Glandulis Omenti fœminei similiter propemodum affectis: Quanquam fortasse nec mesenterij glandulæ in hac matrona immunes fuerint. *Observatio Olai Borrichij in Actis Med. Bartholini anni 1673. Observatio lxxxiv.*

§. 5. Virgo Cachectica abdomen habebat circa regionem umbilicalem duriusculum & subtumidum: Omentum illi erat incrassatum & fere coriaceum. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 6. Rustica credebat se ranas tres viventes in vente gestare, tandem Ascitica facta obiit: Inciso peritonæo, aqua qualis hydropicorum effluxit: apparuerunt autem tres excrescentiæ, quas capita ranarum putabat, at Glandulas Omenti scirrhosas deprehendimus, Adnatus tandem tumor Omenti scirrhosus totus videbatur. *Vide lib. 1. tit. de Melancholia.*

APPENDIX.

Anna Lambertia 40. annorum fœmina, cæteroquin laudabilis temperamenti, sensit paulatim ex molestiis itinerum & diætæ vitiis sibi distendi ventrem: non æquali quidem tumore, sed nodis hinc inde duris, scirrhosis & doloris sensu destitutis mollitiem distinguentibus, quos conspicari exterius non licebat, sed tactu profundiori, ut erat macilenta, facile sentire: hos inter unus capite infantis major versus lienem magis declinabat, sed inconstanter, alio enim motu corporis in dextrum latus nonnihil vergebat, digitis etiam prementibus non difficulter cedens, quiescentibus subter intestinis, ut Omenti male affecti vitium facile intelligeretur: Conatus erat omnia Medicus ordinarius, & ex arte præbuerat cathartica, incidentia, chalybeata, alia, fructu quidem, quæ erat mali pertinacia & invicta scirrhosum duritie, non magno, sed spe, si perseveraretur constanter, majori: Verum illa in medio cursu pertæsa pharmacorum, naturæ aliquandiu omnia commisit: Interea pedetentim flaccescere superiora, crescere venter, imminui profluxus urinæ, & malum in verum hydropem degenerare: Quo viso turbatior Hafniam translata est, & arbitrio D. D. *Sim. Pauli*, *Frid. Hammerici* & meo permissu totis sex hebdomatibus medicamentis convenientibus usurpandis morigeram sese declaravit, jamque detumescere manifeste venter cœperat, & urina largius profluere, cum iterum palpandum se nobis offerret insolitus ille Omenti scirrhus (diu enim contrectationem prohibuerat tensum dutissime abdomen) sed ille obfirmatæ adeo duritiei, ut ab arte Medica integram promittere sanitatem tuto non liceret: Instandum tamen suasimus, vinci quandoque longo patienti-

que

quæ me dicamentorum usu ea quæ æstimantur insanabilia, sed illa ingruente hyeme de curis domesticis sollicita, spondensque ex præscripto nostro se post domi victuram, ad suos discessit: ibique in usurpandi segnitiem paulatim relapsa, & subinde Agyrtarum vocibus auscultans, in antiquum abdominis tumorem incidit, hoc uno felicior quod largius adhuc profluat urina & ciborum appetitus constet; adeoque par rebus domesticis gerendis etiamnum deprehendatur, cum antea totos fere dies lectulo affixa detineretur: Interea cum nostræ adhuc fidei permissa, pharmacis serosam colluviem expurgantibus alternis fere diebus uteretur, multum semper seri exclusit sed nigerrimi & atramenti propemodum æmuli, ut non leviter admiraremur infaustum copiosissimi illius liquoris colorem, cum neque adhuc nos chalybem adhibuissemus; nec totis sex mensibus, ut Medicus ordinarius asseruerat, quicquam chalybeati degustasset: chalybeata autem jam ante dimidium annum propinata tamdiu in visceribus latere potuisse, ut tingerent postea liquores, difficile pronuntiatu. Ex liene vel vasis, vel parenchymate tantum profluxisse iterum difficile, præsertim cum nec sit melancholici genii, nec lienis majusculi & acidorum abstinentissima. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXIV.

Ventris tumor pro hydrope habitus, à splene immensæ magnitudinis & Iecore magno. 1. A Liene totum abdomen occupante. 2. 3. Ob Lienem molis extraordinariæ, ligamentis solutum. 4. 5. Ob Lienem monstrosum alieno loco hærentem. 6. Ob Hepatis insignem magnitudinem. 7

§. 1. Dominicus Penso 39. annos natus, natura insignis, sed qui multa in diæta errata commisit, quorum occasione jam abhinc xij. annis magno abdominis tumore, & crurum pedumque inflatione, simul cum anhelitus difficultate laborare cœpit, adeo ut pro vero hydropico & perperam curatus fuerit: at ne tantillum quidem profuere tot tamque fortia medicamenra, quin ærumnoso cruciatu finierit vitam.

Facta abdominis apertione, inter notatu dignissima, ablatis abdominis musculis, dissectoque peritonæo, ecce statim procedit Lien maximus, latissimus, ita ut totum impleret abdomen, suppressis & ventriculo & intestinis, qui ab omnibus partibus liberatus, bona fide 21. libras boni ponderis libravit: moxque in modum crucis divisus, ejus substantia sanorum visceris substantiæ omnino respondebat, nihil quoad colorem mutatus, nisi quod sanguis in eo contentus non ita ater fuerit, prout esse solet: sed ob copiosissimum potum quo nutriebatur, subalbidus erat & valde densus: παρέγχυμα simillimum habebat Iecoris, quod valde durum, obstructum, & satis magnum reperi, nam libratum pendebat xi. libras, ventriculus vero tam parvus erat, ut vix vesiculæ effigiem referret. Reliqua naturaliter erant constituta. *Ex observat. Georgii Garneri Medici.*

De magnis Lienibus, intra naturæ limites, vide sect. xvj. Observat. xii. & xiii. hujus libri.

§. 2. Vidi anno 1593. in quadam virgine juvene totum abdomen à Liene occupatum, ipsumque ita extuberantem, ut videtur hæc virgo Hydrope laborare: Imo quod gravissimi Medici in aspectu cadaveris istius mulieris dissecti, se deceptos fuisse fassi sunt: Erat molli abdomine, & suffocata, quemadmodum Hydrope laborantibus accidit, de vita discessit. *Hippolitus Boscus de Facultate Anat. Lect. 2. p. 14.*

§. 3. Duplicem Lienem in muliere quadam publice dissecta in Scholis anno 1569. Excell. Pater meus reperit; Et aliam mulierem se secasse fatetur habentem scirrhum Lienis, appensum intestino Colon dicto, & in tantam molem excretum ut totum fere abdomen repleret ita ut absumpti viderentur Renes, Heparque suam amisisse formam, & pendebat libras triginta tres, & mulier tali affectu laboravit per decem & septem annos, suasque obibat operationes, & fuit hoc actum anno 1570. *Hipp. Boscus de Facultate Anat. Lect. 2. pag. 14.*

§. 4. Secundo Comitem Ausumondianum, offendimus Lienem qua mole qua pondere visendum: amplis enim quinque libras pependit: Insuper omnibus quibus adnecti debuit ligamentis, solutum: Ideo natanrem per totam ventris capacitatem. *Cabrolius Observat. Anat. tom. 6.*

§. 5. Situs Lienis interdum mutatur, dum laxatis suis ligamentis pondere suo deorsum propendet, vel ruptis procumbit in hypogastrium, quod mihi quater visum. *Riolanus Encheir. lib. 2. cap. 26.*

§. 6. Mulier 48. ann. macilenta, melancholica, misere aliquot annos traduxerat, tandem incepit Abdominis sinistro latere observare tumorem, qui in principio graviditatis suspicionem omnibus inferebat, ast mensibus aliquot effluxis, imo anno integro prætèrlapso vanam eam reperierunt: Illa interim opem meam implorare coacta, quod præterquam quod gingivarum, imo totius oris corruptione, dolorifica corporis lassitudine, alvi

duritie, variisque aliis symptomatibus affligeretur, in dies tumor hic augmentum sumere observaretur, cum gravitate mobilitateque singulari, adeo quidem ut quoties corpus in hoc illudve latus inclinaret, vel etiam in dorsum decumberet, corpus aliquod durum in ventris cavo de loco in locum moveri manifeste sentiret: Ego rei novitatem admiror, certi nihil hic concludere ausus; Lienis tumorem adesse quam probabile primis temporibus, tam hisce, quibus me accedebat, dubium; illis etenim hypochondrium sinistrum, cum aliqua parte epigastrii, occupabat: his vero hypogastrium magis: molam aliquam hic adesse & ipsi, & mihi persuadere conabantur varii, quibus quod contradicerem nihil fundamenti habebam: Animaculum ventrem pererrare credebat; Remediis variis intus extusve frustra omnino adhibitis, tandem mense Janu. anni 1670. lente extincta est, postquam jam ultra tres annos & dimidium sarcina hac, in dies aucta, onusta.

Die 24. dicti mensis, in cadavere à Clariss. *Ruyschio* aperto, repertus Lien insignis admodum magnitudinis, & latus sinistrum, & hypogastrium totum occupans, intestinis incumbens, quibus etiam sinuosa parte se accommodat, similiter ac gibbosus omnino, qua parte abdomini vicinus: Pendulus hærebat, adeo ut pro varia corporis agitatione varie etiam facile moveri potuerit: vasis splenicis mirum in modum & longitudine & capacitate auctis: Extra corpus ponderis libr. iv. repertus. *Gerardus Blasius Observ. Med. xiv.*

§. 7. Anno 1672. mense Octob. nata G. W. Civis Thorunensis filiola egregia, optimæq; ut videbatur, constitutionis, quam etiam per medium annum Integram servaverat: Ast hoc elapso varia infantem affligere cœperunt accidentia, quæ tamen, quia levia, facile superabantur usque dum sub mensem Iulium anni 1673. ingravescentibus malis in subsidium me vocavit Parens Apparebat tumor totius abdominis durus, qui in hypogastrio tantus erat, tamque dolorificus ac plumbens, ut ibidem magnum latitare ulcus nemo ambigere potuerit, Et quia puella omnem medicamentorum usum cum summo aversabatur horrore, pro deplorata habebatur ab omnibus. Pugnatum interim est inunctionibus atque cataplas. emollientibus, digerentibusque, quibus id tandem D. B. obtentum ut sub Augusti incrementum magna putis copia per aliquot dies cum lotio ejecta melius se habere cœperit puella & abdomen detumuerit: unde omni adhibito astu, id tandem obtinuimus ut syr. de tribus insus. cochleare unum absumpserit illa: Cæterum vix elapsis aliquot septimanis redi re pristinæ infirmitates, quæ tamen, ubi maculæ quædam, ad instar Scorbuticorum in pedibus imprimis & collo, eruperunt, denuo remiserunt, ita ut rursum restituta crederetur puella: Idem post tres septimanas iterum accidit: Et licet postmodum quædam medicamenta assumpserit, accedente tamen diarrhœa, vitibusque prostratis, die 28. Octobris naturæ debitum solvit, erumpentibus denuo in pedibus dictis maculis.

Post mortem aperto corpusculo, omentum cum mesenterii magna parte puttedine consumptum apparebat: Hepar vero insolitæ magnitudinis pallidique coloris totam fere abdominis cavitatem tepleverat: Quod excissum, pondere suo sesquilibram civilem fere æquabat: Vesicula fellis satis magna bile subpallida scatebat: Lien nigricans, quadratus, scirrhosus, vix triuncialis erat magnitudinis: Ventriculus, cum vesica urinaria, nihil peculiare fovebant, Pancreas putridum erat: Intestina flatibus distenta videbantur: Ren uterque eam magnitudinem, quæ in adultis occurrit, obtinebat: Horum dexter satis naturaliter erat constitutus, sinister vero discissus copiosam fundebat saniem, in quam tota Renis substantia ita mutata erat, ut diffluente pure sola vasorum concurrentium interstitia, quæ apum loculamentis haud absurde comparat *Highmorus*, remanserunt: Pulmones flaccidi & subnigricantes, inque plurimos lobos divisi, Cor justo exiguum & pallidum stipabant: Plura scrutari non licui: Hoc quoque addo, Infantem hunc per totum vitæ suæ curriculum nunquam sudasse etiam assumpto sudorifero. *Georgius Segerus in Miscell. cur. anni iv. Observat.* 142.

Observatio XXXV.

Ventris tumor à corpore extraneo, crassitiei pedis unius & semis, sub musculis abdominis: Alio virilem mentulam referente, inter uterum & vesicam urinariam sito.

Foemina mediocri staturâ, bono & nonnihil carnoso corporis habitu, hilaris admodum, inito tempestive matrimonio ad quadragesimum quintum ætatis annum sterilis vixit, quo demum nata graviditatis opinio, ex subsistentibus menstruis, quorum suppressionem multa sanguinis dispendia biennio præcesserant. Venter novem mensium incremento tumuit: quibus sine puerperio effluentibus, spes prolis in hydropem mutata. Adhibentur quæ obsunt malo, sed frustra: nam aucto indies abdomine, spirandi & mingendi difficultas simul ingruere quarum posteriori perita Chirurgi *Aveaux* manu subventum. Cæterum valebat mediocriter, & levibus suis negotiis ferè ut sana intererat. Crescente vero abdominis pondere, tandem & standi & decumbendi facultas adempta, ortaque simul repente lotii suppressione, ægra ob doloris vehementiam lectum petens, intra bihorium quasi

suffocata obiit die xviij. Januarii anno millesimo sexcentesimo septuagesimo quinto, ætatis suę circiter sexagesimo.

Chirurgus mali causam exploraturus, abdominis musculos auferendo quiddam obniti sentit; plurimas nempe fibras, quæ musculos abdominis membranaceo cuidam corpori ingenti alligabant. Amputatis fibris musculisque ablatis, corporis heterogenei ambitum ab osse pubis usque ad diaphragma detexit, omento sursum convoluto, ut oculis cuncta paterent. Motus spectaculi novitate Chirurgus, primarios Poliatros *Pigny* & *Duperray* in auxilium advocat, Qui sternum auferre jubentes, membranacei corporis mole compulsum altè intra thoracem diaphragma notarunt, mediis immixtum pulmonibus. Crassitie pedem unum cum semisse æquavit heterogeneum illud corpus, in regione uteri alibi pedem duntaxat. Postea quæsitum, qua ratione magnum hoc pondus intestinis & visceribus incumbere citra impedimentum potuerit. Præter fibras itaque & vincula, quæ abdominis musculis & lumbis illud junxêre, aliud corpus durum & solidum invenerunt, priori tanquam basis substratum, cui innitebatur. Hoc sede sua cum impetu excidens Chirurgi manus inopinatò feriit. Mentiebatur autem corpus istud virilem mentulam, sumptaque origine ab osse sacro superato intestino recto, inter uteri & vesicæ urinariæ fundum emersit. Substantia ejus membranea fortis erat, externè levis & teneriore alia ceu epidermide amicta: intus inæqualis, ob plurimos globulos membranaceos ibidem affixos. Adfuit etiam aqua limpidissima, infarctu suo mentulę rigiditatem concilians. Huic figura teres, oblonga, æqualis; Longitudo magni pedis, Latitudo quatuor pollicum transversorum, & duorum crassities. Desit in glandi simile quid, formatæ è ligamento duobus digitis transversis retro extremitatem, quadam veluti paraphimoseos specie. Glandi foramen inesse visum, juxta quod membranaceum corpus rotundum, magnitudine fructus cerasi, glandis extremo annexum. Imò, quod ad lepidæ comparationis perfectionem attinet, ad mentulæ radicem ovalia duo corpora, testibus similia, conspiciebantur aquâ plena. Emergens ab uteri & vesicæ fundo mentula incurvabatur, glande in ventrem conversa: unde alterius corporis molem dorso suo tanquam in fornice sustinuit. His perlustratis, heterogeneo corpori vulnus infligitur ut pateant contenta. Mox vesicæ & globuli membranacei plurimi erumpunt, cum magna vi aquarum. Instante autem funeris hora, cùm investigatione diuturniore prohiberemur, abdominis viscera simul exempta curavit asportari Chirurgus, operam navans, ut quo ante fuerant situ tabulæ singula denuò examinanda imponerentur. Apparuerunt itaque tria membranacea corpora, Primum in dextro latere; alterum in sinistro; tertium in media sede. Dextro implicitum hepar admodum pallebat, ductibus ejus bilariis & vesicula exili. Venæ cavæ & portæ, nec-non arteriis sua erat naturalis magnitudo. Tumoris pars ultra hepar tam fortiter hæsit diaphragmati, ut ab eo separari nequiret, permutata quasi in unam utriusque substantia. Vi tumoris altè quoque adactum in thoracem diaphragma secesserat, pulmonibus intricatum, ut horum lobi vix amplius distingui potuerint. In summo thorace, juxta tumoris extremum, novum dedit miraculum muliebris sinûs imago, è duobus candidis globis, mammarum instar, totidemque in medio papillis efficta. Globi membranei erant, aquâ pleni: nec diversa papillarum substantia, fibris multis devinctarum. Secundum corpus involvebat lienem, hinc in medium usque thoracem, & inde ultra sinistrum renem sese extendens. Tertium, inter peritonæum ac intestina, universum ab osse pubis usque ad diaphragma ventrem implevit. Massę hæ informes erant, maximè quæ in hypochondriis, media enim ad placentæ figuram rotunditate sua quodammodo accessit. Substantia omnium è duabus membranis, quarum interna mollior, durior externa, ut alicubi cartilaginea, aut ossea, imò etiam lapidea putaretur. Color illis albus ad flavum vergens. Connectebantur inter se & cum partibus aliis ministerio fibrarum & ligamentorum, nec-non substantiæ cujusdam viscidę instar glutinis, quo latera adunabantur. Massæ pondus quadraginta quinque librarum fuit, non computatis globulis amissis, & aquâ translatis de loco in locum tumoribus profusâ. Jacturam æstimavere librarum quindecim. Cognita exteriori corporum & heterogeneorum superficie, scrutanda manent interiora. Latebant in iis nonnisi vesicæ aut involucra, & in his iterum minora: quorum alia humore farcta limpido, alia substantia sevo caseove simili, pleraque membranarum glomere. Sed neque in his eadem erat ubique dispositio. Quædam enim involucra septem duntaxat, vel octo, vesicas prodebant, rotundas & duras instar pilarum vento turgidarum. Quibus dissectis minorum globulorum membranaceorum stupenda caterva emersit, aquâ plenorum & similium ovis sine testa. Alia involucra incredibilem vesicarum multitudinem continuêre, variæ magnitudinis, promiscuè ac turmatim erumpentium, nec uti priores gravidarum. Quædam stipabantur alba & crassa substantia, qualis abscessuum, qui atheromata vel steatomata vocantur: aliis propè meliceridum fuit materies. Contentorum varietas diversam etiam vesicis globulisque tinctutam indi-

dit. Erant enim albi, rubri & opaci. Ex substantia caseosa & sebacea, cum aquâ limpidâ albus; ex liquore lactis sero simili, turbidus seu obscurus; ex substantia mellaginea, rubicundus color. Notandum ultima hac materia non tam impletam vesicam, cui inerat, sed incrustatam tantummodo intrinsecus, reliquum cavitatis aquâ adimplente. E duabus corpora hæc heterogenea membranis componebantur, externa lævi, tenuiore & minus robusta, internâ duriore & alicubi inæquali, ob excrescentias complures verrucosas, quibus adhæsit substantia meliceridum, nunc rubra, nunc viscida & alba. In hac & rubra potius, quam in altera materia atheromatisque simili, oviformes globuli nidulari visi. Hic quippe inventi piso aut capitello acus non multo majores, qui recens geniti videbantur, & casui vicini. Fuit etiam, ubi plures noduli separatim protuberantes, uvarum racemum acinis onustum finxerunt. Tandem, ne nihil deesset monstri, corpora etiam inventa ex rubro & albo diversimodè variegata. Destituebantur verò omnino & vase & fibra, qua nutrimentum vehi potuisset, erantque contigua tantum, non continua: etenim perrupto involucro quovis eadem facilitate mox evaserunt, quo poma aut cerasa è sportula. Humor plerisque fuit limpidus, tenuis & pellucidus, aquæ instar purissimæ, neque consistentiam neque colorem mutans. In elixato ad septimum usque diem nulla contigit alteratio. Postea flavus viscidusque reddi & fœtere cœpit. Recenti aliquot spiritus vitrioli injectæ guttæ, citato atomorum motu, membranacea quædam frustula humori innatantia mox cogebant, aut etiam de novo producebant. Inde nata suspicio non esse expertem salis aquam, quam & gustus probavit instar olei tartari per deliquium salsam. Ab eadem etiam cœruleus violarum syrupus in viridem commutatus. Intricatis tumori visceribus nihil aliàs detrimenti acciderat, præterquam testiculo sinistro, dextræ uteri tubæ & sinistro reni. Tuba vehementer erat dilatata, ac ab extremitate fimbriata usque ad sui medium lata. Testiculus sinister foramen habuit, non à cultro. Sinistri renis substantia pallida, mollis, bovinæ instar linguæ, quam & figurâ imitabatur. Ren quippe longus erat decem pollices, latus tres, & duos crassus; nullæ in eo carunculæ, sed pelvis amplissima. *Observatio D. de Houppeville, Gallicè edita, Latinè reddita à Nobil. Dom. Conrado Peyer*, mihi amice communicata.

Observatio XXXVI.

Ventris tumor, pro hydropico habitus, ab ingenti massa, pinguedinem referente, totum ferè Mesenterii spatium occupante. 1. A Steatomate ingenti Pancreati Asellii innato. 2.

Cum anno superiore 1669. Rigæ Livonorum, ubi inter præsidiarios milites Medici ac Chirurgiæ inspectoris munere fungor, Chirurgorum aliquis me accessisset, atque ægroti cujusdam hydrope laborantis exposuisset historiam, non dubitavi priusquam ipsum ægrum adirem, accurate etiam curę modum quo tractasset hactenus afflictum inquirere: desideranti rem omnem aperuit mihi, se laboranti jam sæpius catharrica ex Gummi Gotti ℈6. ad ℈ij. fine successu propinasse, se applicuisse etiam cruribus jam tumefactis fonticulos. Extemplo ægrum adeo, qui statura brevis erat, & annos circiter xl. agebat: Ibi emaciatum quoad cætera misere, ac carnem vix ossibus hærentem, abdominis autem pondere immenso oneratum, ac tibiis pallidis impressi digiti vestigia servantibus, (qualis fere in omnibus cachexia laborantibus) tumentem obstupui: Querebatur de spirandi difficultate, & cum aliquali cordis inquietudine virium jactura, cæterum appetitu se stimulari continuo, fere canino, imo assumptorum copiam vix sufficere desiderio esurientis: Exortum sibi esse id malum ipse ægrotus ante biennium affirmabat, cum molas trusatiles, seu manuarias fere sine intermissione versare cogeretur: Cogitanti mihi has de re, nihil certius ancipiti consilio obvenit, neque enim hydropem credere poteram, quod & fame magis quam siti urgeretur æger, & tumor in ventre non mollis, sed quasi carnosus & minime, ut in ascitide accidit, cum murmure fluctuans esset, quodque præterea potus assumpti paucitas non responderet augmento quotidiano tumoris: Nihilominus tamen pedum ac ventris tumor, cum difficultate spirandi, è contrario hydropis suspicionem faciebat: Maxime autem me torquebat, quod ex tot assumptis, nec excrementa multa, nutrimentum autem corporis & virium robur satis exiguum deprehenderem, omnibus quæ spem meliorem facere solent de die in diem in deterius ruentibus: Tandem cùm ad cognitionem hujus affectus accuratam penetrare non possem, in dubia re aliquid experiri decrevi, quam certæ morti hominem sine solatio committere: Diureticis itaque, ac subinde catharticis tentavi curam, sed naturam penitus inexorabilem nec allicere benignis nec cogere fortioribus potui: Demum post aliquot septimanas in altiori loco occupatus æger, forte decidit, ac infelici mortis genere, vitæque ac morbo colophonem imposuit.

Cadaver statim sequenti die in multorum præsentia aperiri curavi: Postquam aquam, ne cultro arctius inquirenti impedimento esset, depleri jussissem, vix unam aut alteram

ram libram deprehendere licuit; Miratus in tanta cavitate non plus aquæ contineri, ulterius abdomen aperui, ubi, statim detracto perironæo, & omento, quod tenue erat instar telæ aranei, ingentis corporis moles, in superficie pinguedinem referens se exhibuit conspiciendam: Totum fere mesenterii spatium occupaverat monstrosa hæc excrescentia, adeoque arcte intestinis, à duodeno usque ad medietatem Ilei annectebatur, ut quasi partes hæ coivissent duæ in unum, citra ruprionem ab altero alterum avelli non poruit: Tres autem lobi seu rumores figura subrorunda, & nonnihil depressa mole diversis spectantibus exhibebant, qui ad stateram examinati, pondus quinquaginra quinque librarum Suecicarum æquabant, imo etiam excedebaur: Horum loborum duo majores dissecti, præter substantiam peculiarem (illi quæ circa sternum boum pinguium ea parte est, qua inrer crura incurvarur à palearibus ad pecten similem) amplam cavitatem prodidere. Earum fere quævis sex librarum fuit capax. Liquor, seu potius materia, quam continebat, fluida ingrati erat coloris, ex obscuro viridi flavescentis, stercoris vaccini instar multa aqua diluti, sed fœtoris notabilis fere expers. Terrii illius, seu minoris lobi (qui caput infantis annui magnitudine æquabat) cavitas parva saburra fusci coloris erat impleta. Venæ plures cum arreriis latiores in superficie, sed valde pallidæ ac fere inanes explicabantur, nonnullis lacteis etiam vestigia sua servanribus: Reliqua viscera corrupta erant, præter pulmonis sinistrum lobum quodammodo lividum, ac pericardium omni destitutum lympha, cordique pertinacissime adhærens, nil notabile exhibebant.

Arctissimi hujus affectus causam occasionalem non inepte ægrum dum spiraret adhuc, divinasse statim comprobabo; Cum enim glandulas mesenterii hic obstructas atque corruptas fuisse post sectionem factam oculorum testimonium declararit, non adeo difficulter reliquam morbi rationem ex ipsius sententia deduci posse vero videtur simillimum. Atq; sic molendinarum versandarum molestissimum negotium omnem dedisse ansa apparet: Calefacto enim corpore motu continuo & violento, non potuit fieri quin totius corporis pori, atque inter eos illi qui ex lacteis ad intestina rendunt, aperirentur: Jam vero ejusmodi hominum, ad laborem & negotia natorum, victus non modo ex vili pane & aqua, quibusdem leguminibus, ipsis, febris aut brassica, sine apparatu coctis, constare, verum etiam pro lucrando tempore, ut plurimum medios inter labores & assumi & vix digeri regionis illius incolis notissimum est, ut labore & appetitu famelico, indèque fermento fortiori existente, & concoctio citius absolvitur, & avidæ hiantes lacteæ ante factam secretionem boni maliq; chyli, quam motus nimius illam in tenui intestino effervescentiam impedit, promptius imprægnantur, frigidaque hausta loco solatii miseris funestum malum in lacteis vasis, vel etiam glandulis ipsis coagulationem producente, vel etiam chylo ipso cum fæcibus adhuc mistis ad stagnationem in vasis angustis admodum apta existeote, collecta illic copia chyli, partim qualitate sua, ut dextri, partim etiam quantitate cavitatem viarum porotùmque, scil. in glandulis, obstruxit, ruptisque jam vasis cavitates illas sibi formavit. Quibus repletis dictam in molem eas extendere apta fuit, interfecto interim succo imperfectum glandulis nutrimentum ac incrementum monstrosum largiente: Quod illis non videtur absurdum, qui ex *Hippocr.* lib. de Glandulis notunt glandulas in iestinis pasci humiditate quam ex intestinis hauriunt: quique porro vulnerum excrescentias scirrhum, atque putis aliquando in tale aliquid abeuntis naturam, per experientiam & studium explorarere: Neque hic obiici posse videtur datam morbi causam, sen glandularum obstructionem, per biennium, ut hoc accideret superstite ęgroto, durare potuisse, cum glandulas non ad unam omnes ac eodem tempore, sed successive fuisse obstructas credendum sit: Cujus rei argumentum etiam ipsa molis concretę figura exhibet: Tres enim lobi tres glandulas, atque h:c unam post alteram fuisse affectam, ram ex quantitate, quam ex liquore contento differente concludendum est, Quod autem liquor ille subflavus ac non adeo fœtens fuerit, id factum videtur esse ex bile, quam simul multa copia rransiisse, atque tum colorem addidisse, tum præservasse quodammodo à putredine, à veritate non est alienum. Interea Lactearum paucitas, quæ ad partem Ilei inferioris reliqua intestina vergebant, aliquid chyli, quantum fuerit absorpsisse, atque in vitæ miserum subsidium ad cor derivasse probabile est. Pharmaca autem quod nihil evacuare potuerint, viis Interclusis conjicere in promptu erit; Auctum vero illum appetitum quod spectat, tum ex pancreatis ductibus proculdubio obstructis, rum etiam humore illo in cavitatibus glandularum retento atque acescente, & acidiores vapores transmittente ad ventriculum, non improbabiliter deduci posse mihi videtur. Cæterum languor ille aliqualis virium atque inquietudo, necessarii fuere hujus obstructionis comites, cum occ haberet depauperatus sanguis unde sibi ipsi ad continuandum ignem vitalem, multo minus partium reliquarum nutrimento prospiceret: Ultimo tumorem pedum, atque emissam è cadavere sectionis principio aquam, ex lymphaticis, tum casu illo ex alto in ventre ruptis, tum ob molem excrescentiæ reditum lymphæ ab inferioribus partibus prohibente, indeque ruptionem ibidem producente, traxisse originem persuasus sum. Atque hæc pro ætiologia expositi affectus sufficiant, qui quamquam inveteratus absolutè fuerit incurabilis, non parum tamen spero Medico prudenti allaturum lucis, cujus beneficio, possit & affectum hunc jam recens natum deprehendere, & quoad fieri poterit, in tempore ipsi mederi. *E. Hiarne in Miscell. cur anni iv. Observ. 166.*

§. 2. Pancreas est corpus illud glandulosum in medio Mesenterio situm, quod natura quatuor vasis, venæ, arteriæ, nervis & vesicæ bilis in orbem substravit. Exinde enascuntur variæ plurimeque excrescentiæ glandulosæ, pinguesque ac steatomata: Omnes hoc laborantes vitio, perperam sæpe Hydrope laborare à Medicis putantur.

Sic Viduam quandam visitavi Amstelodami, quæ cum interiit, secta à nobis, in ipsius abdomine, molem prægrandem glandulosorum steatomatum conspicati sumus, quam ex-

emptam à Pancreate, cui cum cervice adhærescebat, stateræque impositam, viginti & sex librarum esse deprehendimus. *Nic. Fontanus Epit. Vesalii pag. 28.*

Observatio XXXVII.

Ventris tumor à portentosa Abscessuum magnitudine repertorum in Mesenterio.

Filiola D. N. XIII. menses nata, insigni ventris tumore & tensione vexabatur, de quo admodum variæ fuerunt opiniones. Quidam enim asciten ajebant, alii abscessum, idque diverso modo: etiam nonnulli in substantia Hepatis eum esse credebant, alii in Pancreate: hi vero inter epigastrii musculos; Ego vero morbi situm, tumorémque cum quadam circumscriptione, quam inter palpandum deprehendebam, animadvertens, abscessus quoque esse illico judicavi: Sed eos in visceribus, hepate & liene esse arbitrabar. Omnes tamen pronuntiavimus eam diu morbo non superfuturam, nec ultra diem 8. vivere posse, fere tamen per 5. menses, quamvis ægerrime, vixit adhuc.

Cum primum defuncta fuit, ad eam secandam vocatus sum. In ea sectione res prorsus admiratione dignæ visæ sunt. A sinistro enim latere immensæ molis Abscessus, duplici cysti præditus, repertus est, qui quidem ab apophysibus transversis vertebrarum lumborum ortum ducebat, deinde sub liene transiens, totum id latus occupabat. Cystis vero pluribus varicosis venis intertexta erat; abscessus avulsus libras x. pependit, Sed quod magis suspiciendum venit, in eo tres alii abscessus ponderis libr. iij. continebantur, singuli cysti sua similibus venarum ramis, eadémque materia donati, quę materia pulmentum, ova cocta, ficus, carnem, & alia ejusmodi p. n. omnino referebat. A dextro latere duo itidem immensi abscessus tanquam gemelli, prope vertebras originem trahentes, cum simili cysti & venarum ramis sese oculis nostris obtulerunt; uniuscujusque pondus erat ℔ iiij. quorum unus cavam jecoris partem adimplebat, alter vero ad os pubis descendebat, eadémque qua alii materia referti erant, Num hoc plane portentosum videtur, adeo parvam puellam, cum tanta copia talis materiæ tam diu perdurare potuisse? Abscessus illi ita sursum ad claviculas diaphragma impulerant, ut duorum digitorum spatium pulmonibus non esset reliquum ad motum, quod maxime causa fuit quod veluti suffocata animam efflarit. Sic hujus morbi tam difficilis erat cognitio quam curatio impossibilis: Nec illius causa semini, primævæque conformationi accepta ullomodo erat referenda, siquidem parentes optimo erant habitu & temperamento. *Barth. Cabrollius Observ. xxxiii. & xxxv.*

Quæ materia Pulmentum &c.] Nobis minores abscessus videre licuit, minores inquam mole, sed partium affectarum dignitate haud secundos fortasse, Siquidem cadavera dissecantibus, & Hepatis & Pulmonis & Renum & Testium, & Uteri exteriore habitu sæpenumero melicerides & atheromata visenda se obtulerunt. Atheromatis quidem sub Pulmonis corpore visus est meminisse *Hippocrates* l. de ossium nat. §. 19. per nomen πώρος quod Interpreti versa est callosa durities, H. vero Mercuriali creditum est tuberculum: ut cunque autem ea quæ pulmonibus innascuntur dura Tubercula dissecta præ se ferunt atheromatis speciem: Steatomatum autem non memini ullum unquam obtigerit, utpote quod difficillimum hisce locis ortum nanciscitur, tum quod benigniorem hujus materiam partim emendare, partim ad se rapere viscera calore munitissima possunt, tum quod nudiorem & majorem ejus globulum oporteret intimius recondi, quod ne pati quidem natura videtur. Dixi jam in humani generis extis creari hæcce tubercula; sed & in bestiis brutisque omnibus sanguineis multo frequentissima sunt eadem à me reperta, &c. *Severinus de Abscessibus p. m. 278.*

Observatio XXXVIII.

Ventris tumor à Mesenterio prodigiose turgente, scirrhoso, cum infinitis abscessibus, & scirrhoso Iecore abscessibus referto.

Isabella Roland sexagenaria obiit, Octavus jam agebatur annus ex quo tumor inceperat, sensim ac fine sensu & dolore ad magnam magnitudinem progredi, quod Mesenterium ipsum fere *sit doloris expers*: ægræ interim ipsi perinde fere ac sanæ licebat naturæ, animæ ac vitæ munia obire, nisi quod duobus antequam moreretur mensibus, coacta fuit lecto se tradere, quod febris continua, quæ ipsi ad extremum usque vitæ diem perpetua fuit, supervenisset.

Dissectum est ejus cadever, dissectioni præerat *Milotius* D. Medicus. In suas ædes avulsum Mesenterium totum deferri jussit, ut ibi per otium lethiferi morbi causam, quam semper in Mesenterio delitescere suspicatus erat, rimari liceret. Ergo Mesenterium totum, atque in Mesenterio Pancreas, tumore miro, propéque incredibili turgens animadvertimus, adeo ut libras x. & dimidiam penderet, scirrhosum omnino extrinsecus, solisque postica parte lumborum vertebris adhærescens, antica autem peritonæo, scirrhoso pariter ac penitus cartilaginoso; *Suberant infiniti* in eodem mesenterio *abscessus*, sua quique cysti inclusi, alii quidem oleoso, alii melleo, alii sebaceo, alii albugineo, alii aquoso humore & liquore referti erant, quorum conclusa materia pulticulæ similis esset: denique quot ferme abscessus

fus essent, tot erant materiarum contentarum species & ideæ: Præ tumoris pondere mesenterium suis velut radicibus & sedibus divulsum fluctuans, molestum *oneris & doloris sensum* inferebat, quod solis lumbaribus vertebris ac peritonæo adhæreret, nullatenus autem intestinis & aliis partibus, quibus velut connatum alligatur: Itaque sua id mole & corpore vesicam premens & coarctans, *difficilem mistionem faciebat*: Intestinis vero incumbens, ut *alvus pigrior esset*, in causa erat; adeo ut nisi devorato laxante aut purgante medicamento, feces non descenderent: nam quod ad clysteres spectat, subire illi in intestina, tumoris vias coarctantis magnitudine prohibebantur: intrusę vero glandes nihil proficiebant. Respiratio ob diaphragmatis à tumore compressionem difficilis erat. Non deerant qui Molam subesse suspicabantur, Alii ab hydrope eum excitari tumorem: certe malum id hydropis consequutionem attulit, nec obscura causa est, frustrata functione hepatica, per interceptam tumoris occasione chyli anadosin: Sed & proprio vitio Hepar tenebatur, scirrho nempe & abscessibus crebris, per intimam extimámque ejns substantiam varie sparsis: A putredinis labe Lien haud immunis erat, denique ventre inferiore nihil erat integrum. *Pareus Operum lib.23.cap.26.*

M*Esenterium fere fit doloris*] De sensu mesenterii *Van der Linden Med. physiol.* ac nervis in id distributis disserens, Facit eorum multitudo, *ait*, oculis obvia, ut dubitari non possit de sensu Mesenterii: Facit eorum exiguitas, ut hic ipse multiplicior sit quam exactior, nisi cum plurimi simul dolent: *Fernelius* id sine dolore inflammari, solummodo gravitatis habere docuit sensum: Admodum tamen sensibile arguit dolor colicus nothus, & origo ejus à peritonæo, cujus dolor acer est.

Ut alvus pigrior esset] Hæc est causa particularis: Alias oritur quod hum dæ omnes potus cibique partes in cavitatem ventris, aut in venas arteriásque transsumantur, unde fæces arescunt, quæ difficultas supervenienis malum signum est, ut contra alvi profluvium, aqua è venis in ventrem confluente, solutionem affert, 14. aphor. 6.

Observatio XXXIX.

Ventris tumor ab insigni viscerum magnitudine naturali, copioso adipe obsitorum, Ascites creditus.

§. I. Dominus *Vitalis Stadler*. Illustris Comitis J. *Fuggeri* Queſtor, plurimis annis ex veneficio, ut purabat, non fine symptomatibus melancholicis, & quidem illis de quibus Gal. Nasi enim fui metuebar casum, & sudabat semper, nec consumebatur, quin corporis moles videbatnr augeri crassus & corpulentus, abdomine tubero, cum vomitu pituitę, quod anno 1617. observavi, comes in acidulas Ebenhusanas, sic suadentibus Medicis. Audivi tunc hujus mali causam hanc: Sibi, dum apud rusticanos prefectos passim in exigendis rationibus occupatus esset nomine Generosi; oblatum fuisse poculum vino plenum ab uxore cujusdam Prefecti, cum precibus, ut antequam properaret in urbem, hoc sibi soli reservatum poculum exhauriret: Medium non traxit ex cyatho, fœminę reddit, quę ulterius urget; at nescio quis horror nauseosum fecerat: Eques igitur dum est in itinere Augustam, sentit alterationem totius cum mentis quadam consternatione ac melancholicis cogitationibus. Domi molem sui corporis accusat ac vastitatem cum aliis imaginationibus, quas conticuit dicere, aut ob pudorem, aut non reminiscentiam: Primo vere hoc accidit, itaque afflictus sic demum in autumno, me comite à Medico domestico adjuncto in acidulas profectus est: Maximus metus erat ne decideret nasus, manus, digitus, aut articulus aliquis. In fonte eructationes, inflationes ventris ac hypochondriaca observavi: Tractaverunt hunc morbum D. *Rumlerus* & Paulus *Ienischius*. Post illius mortem Dn. *Cneulinus*, qui 1626. cacochymicum & hydropicum pronuncians, ob abdominis & pedum tumores, multis evacuationibus purgando & sudando curavit. Sequenti anno, die Iovis, Aprilis 8. exspiravit symptomatibus Apoplecticis.

Ejus cadaver sectum fuit presentibus Medicis Curæ, à Chirurgis Anatomiæ parum gnaris: Observavi ego sequentia, Viscerum omnium ea fuit cum vicinis partibus communio, connexio ac quasi conglutinatio, ac si vinculis alligata, annexa ac juncta essent, ut vi avellenda & dissecanda essent: Pulmones magni, flaccidi, lobis indistincti, colore lividi, jaspidis instar variegati & quasi gangrænosi, diaphragmati arctissime connexi & adnati, ut acutie ferri separandi essent, sic & pleuræ, quę causa Dyspnœæ. Cor magnum, prout totum corpus erat. Hæc in thoracе. In Abdomine hæc observavimus, Cystis fellis substantia fuit crassa & densa, cavitatis amplæ, cum pauca pinguedine, in qua lapilli duo atri coloris, major capitulum rutæ quadrangulare referebar, cujus radix triangularis, qualis est dentis molaris forma, magnitudinis capituli rutæ; alter triangularis forma glandis, coloris subcineritii: Tunica vestiens Hepar pinguis, Corpus Hepatis magnum, duriusculum, coloris pallidioris parte sua gibba, diaphragmati annexum & quasi alligatum: Sima seu cava ventriculo succumbens, ac multa pingnedine & tunicis cohęrens, seu ei agglutinata: Ventriculus medius inter Hepar & Lienem, quibus adeo stricte cohęrebat ut ferro separandus esse non sine dilaceratione, obsitus pinguedine, exiguus & inanis: Corpus Lienis plane latitabat

sub pinguedine, ut præ ea videri non potuerit, grande seu magnum & crassum, figuræ oblongæ, nec instar linguæ bubulæ, sed aliquomodo globosum, coloris diversi, in cujus medio, digiti latitudine, arra linea, substantia compacta, densa ut hepatis, in cujus convexo venæ varicoso crasso sanguine farctæ in imo, cellulas coli, vel potius pilulas conglomerans, sic vocante D. *Cneulino*, referentes, varices non magnæ erant, alligatum ventriculo: Mesenterii corpus crassum, pingue, adiposum ubi Colo ac Ileo jungitur, cum paucissimis glandulis arcte vinciens inrestina, veteri stercore turgida, quæ & cultro separanda fuerunt Renes carebant vitio, copioso adipe tecti, vesica urinaria lotio turgida: Pinguedo & adeps sua copia vestiebant omnia, occultabant & viscera, ob quod pondus *Stadlero* spiritus impeditus fuit. Sic ventriculi exiguitas non admittebat multum cibi. Caput intactum reliquimus.

De veneficio non parva fuit suspicio, quam sectio eo nomine instituta non manifestavit. Mortuus est æger ætatis lviii, affectu soporifero: A veneficio dato erat jam xx. Admirabilis hæc viscerum magnitudo & connexio seu annexus, an à poculo suspecto, à cujus haustu de immanitate ac vastitate sui corporis conquestus: an à formatrice vi non disputo: Scio duplo majora formata fuisse viscera quam ad proportionem staturæ natura fecisset: Signa hydropis pedes oedematosos, tuberum ventrem imposuisse doctissimis Medicis videmus, ut pro hydropico curarent eum, in cujus ventris cavitate pinguedo erat copiosa & vix servum necessarium. *Hachstetterus casu vi. Decad. x.*

§. 2. Simile licuit videre in mercatoris vidua obesa, tumida, in cujus cadavere non seri cyathus inventus, sed aliquot libræ pinguedinis: Et hæc ut Hydropica ob molem abdominis & pedes oedematosos curata fuit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XL.

Ventris tumor & durities ob Hepar cartilaginea tunica constans, Peritonæum durissimum, Vesicam & Uterum substantia lapidea.

ADmirandum die 25. Ianuar. 1595. nobis accidit in sectione cujusdam mulieris 37. annor. cujus uterum lapideum invenimus, ponderis septem librarum: Hepar uno lobo tunica cartilaginea constans: Lienem sphæricum lapideam, Peritonæum durissimum quod vix cultro dividi poterat: Quæ omnia nos in admirationem traxerunt, qua via spiritus deferrentur per universum corpus, & quomodo hæc tandiu vixerit sine ulla manifesta ægritudine: Uterum curavi dividi, in cujus apertione sperabant fœtum lapideum invenire, quod contigit Medico Senonensi, Verum spe fraudatus. *Observatio Petri Quentzii Medic. Friburgensis Helvet.*

OBSERVATIO XLI.

Ventris tumor, gravidationis specie imponens, à Copia sanguinis in abdomine, Hepatis magnitudine insigni, Intestinorum tenuium protuberantia.

VXor Eliæ Tabellarii prægnans ab obstetrice judicabatur, ob ventris tumorem & duritiem: remittebat tamen illa & interdum per vices augebatur: pedes subinde tumidi, interdum sine sensibili evacuatione detumescebant: Cætera toto corpore eleganter carnosa florentis ætatis fœmina. Cœperunt hæc symptomata invalescere à tempore quadragesimali 1655. ad Iunium mensem, quo ingentibus doloribus auctis vivere desiit.

Ex aperto defunctæ abdomine ingens copia serosi sanguinis effluxit, quæ cavitatem quoque thoracis occupabat, implebátque mensuras nostras sex. Sive is sanguis ex rupto vase sic effusus, sive per diapedesin expressus, inanitæ vacuæque omnes venæ in utroque ventre cernebantur; Omentum nullum sed putredine absumptum: Intestina tenuia protuberantia omnia arctissime inter se connexa, & membranis & pinguedine cooperta: Cohærebant eodem vinculo inter se ventriculus Hepar, lien & cetera huc spectantia: Remotis tenuibus & à membranis pinguedinéque separatis, membrana adiposa & prępinguis à ventriculo protendebatur per universum abdomen ad coxas, qua discissa subtus delitescebant crassa intestina libera: circa intestinum rectum maxima pinguedinis copia adnata, ut prima fronte magnę glandulę specie dubios nos reddiderit: Uterus sanus justéque magnitudinis sine ullo conceptu: Ventriculus densus, cartilaginis duritie, eminentiam acutam supra pylorum, uropygii instar habebat, forsan ubi omentum abruptum fuerat, cetera vacuus sola pituita glutinosa superstite: Hepar grandius utrumque hypochondrium implens, scirrhosum, firmiter supra, infráque omnibus vicinis cohærens, membrana prope costas variegata, rubrisque maculis distincta, quæ facile separabatur: Lien arctissime infra ventriculum pinguedini immersus, Pugni magnitudine, colore sano: In thorace aperto dextra cavitas plena sanguine isto seroso, grumoso & lento. Dexter pulmo exiguus vix pomum magnitudine æquans: Pulmo sinister præter solitum amplus costisque adnatus, nullam

tamen

tamen ægra superstes respirandi passa est difficultatem: Pericardium pinguedine abundans, sed sine serosa humiditate, quæ cum sanguine diffluxerat: Cor elegans & pusillum, adipe fere rectum: In ventriculis ne guttula sanguinis comparuit, ut mirum non sit tribus ante obitum diebus pulsum cessasse. Tantorum symptomatum, & miræ hujus constitutionis causa credebatur venenum per errorem fortassis oblatum, quum enim prædicta accidentia illam invaderent, vomitus insequutus, diarrhoea ingens & sanguinis ex naturalibus eruptio. Inde invaluerunt symptomata, tumor ventris, dolores incredibiles, ut secundum methodum frustra adhibitis remediis, ipsa sibi ventrem aperire sæpius dolorum impatientia opraverit. *Th. Bartholinus centur. iij observ. vj.*

Observatio XLII.

Tumor ventris, suspicionem ingerens graviditatis, ab insigni ventriculi tumore, & Liene inter illum & Hepar sito.

Foeminam ob tumidum abdomen pro gravida habitam, è sepulchro effoderunt studiosi ac in theatrum deduxerunt, cujus abdomen cum dissecuissem, ventriculus insigni tumore distentus in conspectum prodiit, totam abdominis regionem occupans, ipsaq; intestina cooperiens; Infra ventriculum nullum omenti vestigium, quod tamen paucum admodum versus pylorum inter diaphr. & ventric. delituit; Urgentibus circumstantibus ventriculum dissecui, ex quo foetidus erupit flatus, unde minor factus præter acetaria & atrum humorem sat copiosum nihil continuit: Reliquorum in abdomine viscerum faciem exploraturus, Lienem, inter Hepar & ventriculum latitantem, in sinistro latere gratis quæsivi, nullis fibrulis diaphragmati aut ventriculo adhærentem. Intorta, ac simplici gyro circumvoluta, vasa splenica vidimus, unde à tumente ventriculo eo detrusum colligo: Ipsum Hepat altius quoque retrusum, cætera sanum. Sic primum conceptam, ob turgentiam abdominis, graviditatis spem, seponere coacti, ipsum investigamus uterum, quem figura pomum, magnitudine pugnum adæquantem lubenter offendimus: hunc debita diligentia præparatum sequenti die aperuit Exc. *Molinettus* ac in eo *embryonem* marem invenit, omnibus numeris absolutum, amygdalum magnitudine exprimentem. *Observ. Henr. à Moinichen.*

In eo *Embrionem moram*] Notabilis est historia Avenzoaris, quo pateat quam incertum sit & anceps de Graviditate judicium, ut quæ prægnantes sunt tales non credantur, Et quæ non sunt, utero gerere existimentur. Volo, *inquit*, dicere quid mihi successerit, cum essem in carceribus de Haly, Uxor mea erat prægnans, & hoc ignorabam, & ipsa fuit infirmata tali passione, quod mihi necesse fuit dare ei medicinam laxativam, quæ fuit talis quod nullus possit æstimare quod aliqua prægnans, etiam ex assumptione modice quantitatis, foetus in ea possit remanere, & ipsa recipit eam absq; læsione sui & foetus, & postea declarata fuit impregnatio ejus, & me poenituit valde de errore quem feceram, quare misericordiam quæsivi ab Altissimo Creatore, de eodem, & peperit filium quem hodie mecum habeo: *Rhodius* cent. 3. Observ. 15. refert mulierem ætatis provectæ, anasarca & ascite correptam judicatam, puellum enixam esse vegetum, quum validis medicamentis tertium fuisset vacuata.

Embryonem amygdalum magnitudine æquantem] Pollicaris longitudinis & crassitiei embryonem, optime conformatum, adeo ut & ungues, & radices capillorum, & genitalia masculini sexus conspicua essent, excussit charissima uxor anno 1646. Abortus, vel ἐκχρύσεως, causa fuerat conatus maximus in evellenda è terra radice, hinc rhedæ, cui se commisit, succussatio, paucis post horis domum redux, ingentibus lumborum doloribus torquetur, quos præ vehementia verbis exprimere nequit, modo hinc inde discursitans, modo sedens: Forte filius meus primogenitus, tunc menses quatuordecim natus, candicans quippiam pavimento instratum conspicatus, illuc nutricem deducit, quæ mali causam latentem detexit, embryonem scilicet jacentem, quo aut pedibus conculcato aut cane vel fele deglutito, in discrimen uxoris salus adduci potuisset, Substitissent enim secundinæ: quarum pellendarum causa multa molitus sum, sed foeliciter excussit pulvis ptarmicus ex lilior. convallium pulvere, cujus vi ad distans elisæ, compressis digito naribus cum sternutatio in procinctu fuit. Hoc iterum minorem Embryonem, atque illi omnino similem quem depingit *Severinus Pinæus* lib. de virgin. notis, apis scilicet magnitudine, omnibus numeris absolutum, ut Phidias accuratius sculpere non potuisset, vidi ejectum ab uxore Pellionis Genevensis nomine *Girod*, anno 1668. Ea imminentem abortum præsagiens meam opem imploravit, sed serius, illum enim statim ab adventu meo excussit.

Observatio XLIII.

Ventris tumor à Sanguinis nigerrimi copia inter Musculos abdominis & peritonæum contenta: Aqua multa inter peritonæum & intestina, Tuba dextra uteri tumida, &c.

Vestalis Virgo, annorum 33. plethorica, postquam eidem cessarent menstrua, coepit sentire dolorem in inguine dextro, à quo tandem abdomen in ingentem tumorem elevatum, spretis omnibus methodicis remediis succubuit.

Aperto cadavere, inter musculos abdominis, & inter peritonæum inventæ sunt sanguinis nigerrimi libræ octoginta: inter peritonæum vero & intestina, quadraginta aquæ limpidissimæ; Tuba uteri in latere sinistro elevata in ingentem tumorem continebat ℔ iß. viscidi cujusdam humoris, cum seminis albicantis magna quantitate: Testis illius lateris

ris major, Diaphregma adeo compressum ab aqua & sanguine, ut vix non ad jugulum pertingeret, Pulmones nigricantes & compressi. *Antonius de Pazzis Miscell. curios. anni iv. Observat. 42.*

OBSERVATIO XLIV

Abdominis Tumor immensus à Massa crinita, & aqua ingenti copia intra peritonæum conclusa, à vitio Iecoris genita.

SUb manu & cultro anatomico erat uxor Lucæ Schnitzeri Chalcographi Noribergensis in cujus cadaver omnium oculi quam avidissime conversi, diutini & incurabilis affectus causam maxima cum expectatione indagare conati sunt: Hujus, inquam, cadaver abdomine prætumido, aqua putri fœtidáque pleno reperiebatur, utpote quæ viva adhuc diu multumque querebatur de vehementiore impetu, sibi ab ebrio quodam in sinistro hypochondrio illato, quem primis diebus parum habebat, neque ingenui forte pudoris ratione ducta quisquam de facto propalare voluit; postquam vero malum increbuit, de continuo eóque intolerabili sinistri lateris dolore conquesta, sæpius partem læsam visui exhibuit in dies in majorem protuberantiam insurgentem, quæ primis septimanis pugnum æquaverat; dehinc dolor umbilicum versus noctu dieque miseram misere excruciavit, quem tamquam individuus comes gravitas & tensio sequebatur ipsorum hypochondriorum, adeo ut præ pondere exuperante gradum facere difficulter posset, partim ob dictam ponderis gravitatem, partim propter difficilem anhelitum, quæ ambo à nimia diaphragmatis, partiumque vicinarum tensione & distractione originem & incrementum suum habuerunt: Elari abdominis prætumida moles quosdam doctissimos inani ingravidationis spe lactavit, quos depletionis mora, & inde subsequens partus nullus derisit: si quidem post aliquot mensium decursum ἔκκρισιν per aliquot intervalla denuo passa, ἐκτρωσμὸν vero nunquam, unde à priori venter aliquando parum, imò nihil detumuit: accurate tamen in singulis Lunæ motibus observando, quod moles mox cum prima Lunæ facie majus incrementum sumpserit, mox senescente Luna & ipsa nonnihil detumuerit, adeo ut per vices varias semper turgidior manserit, ex in ventre magis magisque expanso, motus hic quosdam in eam, ac si utero gereret suspicionem adduxit, Excrevit vero per varias, easque plurimas vices, tota moles abdominis in tantam magnitudinem ut ultimis annis pedem domo afferre amplius vix ausa fuerit. Ita gravirare & mole abdominis nimia, doloréve ad latus sinistrum primitus pungitivo, mox tensivo eóque acerrimo agitata, præter difficilem respirationem, nullam fere aliorum symptomatum urgentium mentionem fecit. In tantam autem magnitudinem elatum erat abdomen, ut à vertebris ad summum umbilicum, (cujus γαςέρμιον seu cavum omnino obliteratum, adeo ut vix γρῦμα, rugosa ejus pellicula sic dicta, vestigio minus conspicuo deprehenderetur) sesqui pedalem mensuram aliquatenus superaret: si quidem & longitudo à pectore, ipsiusque sterni cartilagine xiphoide ad pubem, tribus pedibus quinisve digitis emetiebatur; Peripheriam vix quinque definivere pedes. Reliquum corpus totum cachecticum, fœdique coloris: facies pallida, cum subjacente pectore, ita extenuata visebatur, & quasi tabe consumpta, ut facilius sceleton pelle obductum quam corpus humanum dixisses: moti inde alii in tympanitidis suspicionem abierunt, variis locum affectum, saxo duriorem, tentantes & internis & externis medicamentis, conatu pariter irrito, unde inanem operam recusarunt. Elapso igitur integro octennio, cum gravius decumberet, déque vita misella desperaret, proprio rogatu quo causa tanti ponderis investigaretur, inspiciendum jussit abdomen, quo constaret hujus mali causa & ortus, quod tamen marcor omnimodus inhibuit. Annus agebatur 1655. ejusque mensis Aprillis, qui nostræ ultimum vitæ dedit, post octennem dolorem miserandum.

Postquam fato functa esset, juxta cum aliis accersitus, & ego accessi, ubi exterior cutis adeo extensa deprehendebatur, vix ut vestigium umbilici visui superesset: Remotis externis integumentis, epidermide, cute pinguedine (quæ uti exigua alibi satis, ita aliquibus in locis nulla apparuit) & membrana carnosa, ipsisque musculis abdominis decem detectis, peritonæum adhuc turgidum squalore suo patebat aperiendum: Eo per medium inciso, libræ XXIV aquæ, illius humiditatis, ex eadem inferiore corporis regione, antea in vita durissima, nunc molli undique & flaccida, fœda hac putrilagine turgente & squallente evacuabantur: Innatabat quasi modo dictæ puridæ aquæ in dextro hypochondrio, & ad musculum ejus tectum paula supra umbilicum Folliculus crinitus, cujus peripheria, seu pars convexa, innumris pilorum tricis & cincinnis obvoluta erat, quam integer pes, ejusdemque novem digiti definiebant. Postica parte plana cincinnum hunc gorgoneum, & indissolubilem capillorum nexum & contextum exhibebat, eadem cum antica parte mensura circumscriptum: ibi etenim pili ita contorti videbantur, ut visco potius aut glutine junctos & inviscatos credidisset, ad modum Plicæ Polonicæ: Longitudo folliculi cum ejusdem latitudine dimicare videbatur ex eo quod illa hanc vix dimidio digito superaret, si quidem sex ubique fere digiti metiebantur: Antica pars binis distinguebatur cruribus, quæ testiculis equinis haud dissimilia, quorum

rum dextrum sinistro multo majori mole apparebat, ut pote cujus profunditas quatuor cum dimidio digitos æquaret, alterius vero profunditas ne tres quidem digitos superaret. Pilosi hujus folliculi caput liberum ab omni crinium complicatione, ore patente quatuor digitos integros hiatu suo definiebat. Pars concava ostendebat contenta putrilaginosa, quæ circa mediam ejus carnem, modo putredine & marcore absumptam, rubeo liventem tamen adhuc ostendebat, spongiæ in modum aquas imbibentis. Dictus folliculus crinitus ex varia cadaveris de loco in locum motione paulo, ut dictum, supra umbilicum deductus, à multiplici capillorum nigerrimorum eorúmque crassorum intricatu conglomeratus, liber ab omni vase, ab omni ligamento (quia ista omnia putredine absumpta erant) parte superiori erat patulus. Continebant hæ triex gorgoneæ materiam putridam, quæ facie aversa planæ, antrorsum vero similes binis testibus equinis conspiciebantur: Tota interea hujus folliculi substantia, jam per putredinem omnimode resoluta fere apparuit, in medio tamen parenchymatis portio quædam ex rubeo livebat, carnium ad instar modo marcore corruptarum lotæ: Ita binis cruribus satis distinctis, folliculus divisus putrem illam substantiam continebat, quæ quia crassior adhuc molam præferebat carneam, flaccidam & vi putredinis tractu temporis ror anuorum omnimode corruptam, & in minutissimas particulas & capillamenta conversam, colore lividiore, quam compactam adhuc tenebat folliculus ille cincinnatus, ad instar nassularum biuarum: adeo enim pili subnigri & crassiores, arctissime in se invicem contorti & involuti videbantur, ac si summo studio ita implicati fuissent, imo quasi glutine inviscati: Interea cum de folliculi pilosi generatione, nutritione & accretione, déque mole abdominis, ipsis denique viis nutricatum deferentibus solliciti essemus, Sector præter institutum nostrum Omentum & Intestima, quæ valde inania, cum appenso ventriculo vacuo, cæterisve rite sehabentibus secuit. Ad vasa spermatica, uterum, testes, vesicam & meatus urinarios properantes, appensos sibi renes naturalem magnitudinem superasse vidimus: Ascendendo in dextro latere ad Hepar, id saxo durius excrevisse animadvertimus, Liene naturaliter se habente: vicinum tamen Pancreas, cum glandulis mesenterii extenuatum valde & quasi tabe consumptum: siquidem & vasa ibidem loci, aut valde inania, aut ichoroso sanguine, loturæ carnium marcidarum similiore, cernere licuit: Remoto sterno, sub pectore Pulmones submucidi, fuscis quibusdam maculis, iisque majoribus undiquaque conspersis delitescebant, tabe quoque nonnihil absumpti. Cordi nulla supererat adiposa alimonia pro ejus refectione, quæ alias huic visceri propria. Pericardium, quod rarissimum alias & effatu dignum, plurimo ichoroso humore refertum, ipso Corde flaccido, invenimus si quidem paucissimæ alioquin huic involucro innatant guttulæ, Cordi à calore & motu perpetuo reficiendo factæ. *Ioh. Scultetus in Trichiasi admiranda.*

Observatio XLV.

Ventris tumor ob massam propria membrana involutam, nigricante & fœtidissima aqua plenam

IN defuncta muliere quæ multis annis hydropica credebatur, massam proprio involucro, facci instar investitam, observavi. Aperto quippe corpore, nihil in abdomine reperi quam durissimam massam, qua aperta aliquot nigricantis & fœdissimæ aquæ amphoras: magnam item crassorum humorum & concretam sanguinis copiam inveni, salvis cæteris abdominis partibus, jecore, utero. *Fabr. Hildanus centur. iv. observ. lviii.*

Observatio XLVI.

Ventris Tumor ab infinito numero abscessuum steatomaticorum

MIrum quod observatum in aperto cadavere cujusdam virginis. Ea cum per menses aliquot laboravisset, & jam de hydrope metus esset, vi morbi interiit.

Internum corpus obsitum erat exiguis admodum abscessibus, quorum infinitus erat numerus, sebum contentum in iis videbatur. Speciem internarum chæradum putabant. *Ballonius Parad. ix.*

Observatio XLVII.

Ventris tumor à tumore duro & dolorifico musculorum abdominis, cum multiplici interiorum viscerum vitio.

ADolescens xii. annos natus, cacochymicus, tumore insigni duro & dolorifico musculorum rectorum abdominis ad umbilicum laborabat, rupto tumore excrementa hanc viam iniere, ut per hebdomadas 4. aut 5. nihil per alvum egestum fit.

Ventre dissecto, inventa sunt excrementa in vacuo ventris intestinis suffusa. 2. Intestina, præter naturam sita, miro quodam modo intertexta. 3. In colo, versus hypochondria sinistra

sinistra, ulcus oblongum & callosum. 4. Colon in maximam capacitatem distentum, ut ventriculum potius quam intestinum judicasses. 5. In fine mesenterii tumor insignis & prædurus, intestinum rectum adeo comprimens ut exinde nihil excerni posset. 6. Quod reliquum fuit excrementorum in intestinis, adeo induratum ut lapides potius quam fæces viderentur. 7. Totum mesenterium, pancreas, intestina, vena portæ, tumoribus scirrhosis scatentia. 8. In imo ventriculo ulcus. 9. Tubercula glandulosa pylori in scirrhum maximum aucta. 10. Lien firmissime costis adhærens. XI. circa vasa splenis, venam portam & cavam, steatomata & scirrhi non pauci. 12. Hepar exangue & scirrhosum. 13. Diaphragma undique tumoribus scirrhosis & steatomatis scatens. 14. In pectore & pulmonis substantia, item circa cordis vasa, oesophagum & asperam arteriam, scirrhi plurimi & steatomata innumera. 15. In peticardio ichoris magna copia, 16. In cordis acumine tuberculum album, ad nucis avellanæ magnitudinem. *Fabr. Hildanus observ. 51. cent. 1.*

Observatio XLVIII.

Ventris tumor ab Hydrope ventriculi productus.

ANno D. 1620. mulier statura grandiori, 48. agens annum, in utero se habere credidit, increscente sensim abdominis tumore: at cum tempus gestationis cognosceret elapsum, Medicum consuluit, qui eam illico hydropisin contraxisse pronunciavit: remediis frustra tentatis, tumor triennio perseverans, in tantam molem excrevit, licet interim ægra consueta munia obiret, ut tanto ferendo oneri vix sufficeret: Tandem in febrem continuam incidit cum difficultate spirandi, siti implacabili, inquietudinū turma. Intra septimum diem obiit.

Cujus cadaver, cum feretro includi non posset, ob insignem totius ventris undequaque distensionem, ventrem secuimus, & tam ingens serosæ humiditatis factum est effluvium, ut xc. librarum pondus excederet, Ultimo manante sero obscuro & patum turbido, utpote sua hypostasi vel fæce non destituto: his peractis, & penicillis intra vulnera, per quæ aqua educta fuerat, relictis, ad apertionem abdominis devenimus & cum peritonæum quæreremus dissecandum, mirum, hæc membrana partes naturales investiens, ventriculo tam firmiter adhærebat, ut nisi vi discerpta atque dissecta avelli potuerit, imo vero invenimus penicillum in vulnere relictum, in cavitatem ventriculi fuisse demersum; Ante cujus anatomen ejusdem insolitam magnitudinem sumus contemplati, duòque ejusdem orificia, stomachum scil. & pylorum, eundem situm prope obtinentia, seséque invicem tangentia, epiploo regionem superiorem obtinente, Hepate satis sano, quod tamen ventriculus tumidus efferebat desuper: Cor mediante diaphragmate, eidem graviter incumbens, turbinatam suam figuram parti gibbæ ejusdem instar ceræ impresserat (nec mirum si æger tam valida spirandi difficultate per biennium saltem premeretur) reliquis visceribus, liene, renibus, intestinis, mesenterio, cystide fellea, vesica & utero integris & patum calore febrili alteratis: His notatis, prægrandem illum ventriculum cum œsophago duodenóque extraximus, qui per medium dissectus ulnam Parisiensem superabat, in cujus *decliviori parte illuvie serosa* notabatur, hypostaseos prædicti seri residuum, fibris omnibus, quæ interiorem membranam contexebant, à se invicem late diffitis, orificio utroque nulla vitii nota impedito, nisi quod in medio pylori ipsiusque limine cystis pendebat, longitudinis medii digiti, pollice paulo crassior, aqua pellucida plena, cavitatémque duodeni subintrans, Cæterum membranam illam interiorem ventriculi multis hydatidibus, partim integris, partim exesis conspersam vidimus, Et hæc post homines natos (ni mea me fallit opinio) nondum fuere notata, saltem à nobis perlecta vel audita. *Observatio Antonii Iodon, Laz. Riverio communicata.*

CAusam tam rari affectus, hydropicis scil. ventriculi, rejicimus in ventriculi intemperiem frigidam humidam hecticámque, ob quam sanguinem in serosum excrementum, ad instar hydropis hepatis convertebat: aquas autem illas per ductus patentes non rejiciebat, eo quod fibræ illius resolutæ erant à copiosa humiditate. *Idem ibidem.*

In cujus decliviori parte illuvies serosa] Cur glandulatum lactearum, peritonæo immersarum, opera citius in tumorem aqueum sumpti potu elevetur abdomen, hæc causa est, quod antequam ex ventriculo & intestinis ad venas lacteas, ex illis ad organum sanguificationis, exinde ad arterias, & ex his ad peritonæum, & ex peritonæi arteriolis distillet in cavitatem, mora longior requiratur: Ex sola vero ventriculi & intestinorum inflatione Ascites non oritur, quem, ex mea observatione, in amico potus cerevisiæ Rostochiensis provocavit; Nec in omni hydrope semper ventriculi adest imbecillitas, quum hydrops ventriculi non sit affectio, sed tandem in mali commercium trahatur, quod vel comprimatur inferiorum viscerum distensione, ut contineri non possit alimenta propter angustiam, vel oneretur ab assumptis, quæ ob infetiorum obstructionem distribui nequeunt, vel in diuturno hydrope ab acri sero coacervato corrumpatur, quod in *Friderico Palatino* observavit *Suetius* lib. 2. miscellan. fibræque exinde laxentur, sicut notavit in hydropica superiori *Jodonus*: Et quanquam ventricoli vitio aqua increscat, quod in hydropica Patavina ulcere ventriculi affecta notavit *Rhodius* cent. 3. Observ. 4. hydrops tamen dici non meretur antequam cum ventriculo universum abdomen impleatur, quod nostrorum vasorum compendio facilius assequimur quam vestro. Alter particularis hydrops ad hanc lineam non spectat, quo vel solus ventriculus ob pylori vitium, vel aliæ partes solæ inflantur, nisi in tali affectu

festu ventriculi vasa lymphatica haustum liquorem attrahant, & ad vesiculam chylosam seu Receptaculum deferant: Ista vero in ventriculo accurate depinxit *Rudbeckius* Tab. 5. Edit. Heidelb. *Thom. Bartholinus Cent. 3. Epist. 78.*

Observatio XLVIII.

Ventris tumor à ventriculo & intestinis flatibus distentis. 1. Ab intestinis omnibus flatibus tumidis. 2. Ob eadem inflammata & flatibus repleta. 3. Ob colon fæcibus & pituita infarctum. 4. Ob ejus abscessum. 5. Ob idem pituita infarctum. 6. Ob illius contorsionem & insignem dilatationem. 7. Ob excrementum, meconium dictum, cohibitum in infante. 8.

IOhannæ N. (*Vide lib. 2. tit. de Phthisi*) à quatuor annis abdomen in modum tympani extensum fuerat, à flatuum in intestinis retentorum copia, qui illis adeo renaciter adhærebant, ut purgationi nequaquam cederent. Et post mortem acie scalpelli persossis intestinis vix efflarent. Ventriculus quoque flatibus distentus erat.

§. 2. Puelli abdomen admodum turgebat: Intestina omnia flatibus admodum distenta erant, præsertim rectum, quod excrementis etiam liquidis plenum erat. *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 3. Puellus 8. die obiit, cujus abdomen admodum erat tumidum. Intestina omnia rubebant ob inflammationem, à nimia distensione facta à flatibus. *Vide Tit. de Alvo adstricta.*

§. 4. Cuidam gravis affectus, cum ventre tumido, alvum prorsus cohibuit: Inventum Colon pituita infarctum, adeo ut fæcis in alvum nihil delaberetur. *Vide tit. de Alvo adstricta.*

§. 5. Ex intestini Coli abscessu in febre Semitertiana hydropem deprehendit *Adrianus Spigelius. I. Rhodius Cent. 3. observ. 7.*

ADrianus Spigelius] Qui omnem Semitertianam deducit ab aliquo viscerum imi ventris inflammato, intestinis præsertim: hanc autem abscessus plerumque sequitur.

§. 6. Quidam ventre supra modum intumescente decessit è vivis, Inventúmque est Colon intestinum usque adeo infarctum pituita concreta ut solidum prorsus censeretur. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 9.*

§. 7. Fœmina per plures dies ne semel alvum dejecit, donec præ incredibili ventris tumore & dolore decumbere cogitur. Colon inventum à sede sua emotum, distentum mero stercore, Intestina superiora flatibus turgebant. *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 8. Infans 7. vel octo dies transegit sine alvi exclusione. Aperto cadavere tumido reperta sunt intestina plena eo humore quem meconium vocant, *Vide tit. de alvo adstricta.*

Observatio L.

Hydropici Pulmones pene consumpti. 1. 2. Purulenti sine vitio viscerum naturalium. 3.

§. 1. MEminimus cujusdam phthisici aperto cadavere; Pulmones tum consumi cœptos, tum copiosa, serosa, fœtida aqua repletos, distentósque deprehendisse. Eidem venter quoque & pedes nonnihil inflari cœperant, cum in universalem hydropem particularis degenerare sit solitus. *Jacobus Zwingerus apud Hildanum cent. 2. observ. 56.*

A. D lævem Pulmonis arteriarum obstructionem hydropem sequi notum est, *Salius* D. de aff. partic. cap. 21. causam refert in languorem calidi innati Pulmonum, quem Hepatis debilitas sequatur, *Sennertus* Pract. lib. 2. censet primam mali causam in Hepate hærere, quod eum sit debile, sanguinem pituitosum & frigidum generat, hic cùm necessario ad dextrum ventriculum cordis mittatur, porro etiam ad Pulmones pervenit, & hujus mali causa est.

§. 2. Quidam putulenta extussiens tandem Ascitide obiit: Aperto cadavere parenchyma sinistri pulmonis fere totum consumptum. In abdomine & thorace seri meraci & citrini multæ mensuræ latuere; &c. *Vide lib. 2. Tit. de Phthisi.*

§. 3. Sutor apertus fuit, qui hydrope ratione asthmatis causato obiit. Abdomine aperto, quatuor vasa ænea tonsorum aqua repleta citrina effluxere: Viscera omnia in abdomine contenta satis commode habebant, solo omento excepto: Thorace aperto purulentæ materiæ vasa tria ænea repleta effluxere ex latere dextro, cujus Pulmo totus in pus abierat. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnœa.*

Observatio LI.

Ventris tumor hydropicus, illæso Iecore & Liene ab Abscessu in Omento & Peritonæo.

DE abscessibus quid attinet dicere? inter reliquos sæpe simillima materia refertissimum abscessum in Omento & Peritonæo cujusdam mulieris extraxi, quæ ob harum partium abscessum in hydropem inciderat. Et mihi mirum visum fuit, cum ejusdem Jecur & Lien neque in colore neque in substantia præter naturam affecta esse viderentur; In illius tamen abdomine aquæ copiam incredibilem adfuisse. *Columbus Anat. lib. xv.*

*DE *Abscessibus &c.*] *Guarinonius* consult 563. pro hydropico, cui in ventre tumor enatus, hæc hibet, Fiunt *inquit* totus Tumores omnium generum, ut in summa ente etiam videmus, quod *Galenus* sæpissime asserebat, & facile extra viscera in membranis laxioribus consistunt, ut in iis quæ circum renes, quæ circum uterum ad ejus cornua, quæ in omento, & apud intestina sunt: quemadmodum sæpe deprehendimus in resectione corporum, qui Tumores habent materiam variam adeo, ut viderimus nos verissimos crines equorum, ac si tunc recenter modo detonsi fuissent, præter multa alia &c.

Observatio LII.

Ventris tumor hydropicus, ob Abscessum juxta Lienem genitum.

NOb. Vidua ulcus in pede diuturnum consolidari curavit, hinc dispnoea & hydrops. In latere sinistro, ad lienis situm, abscessus occultus inventus est. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnoea.*

Observatio LIII.

Ventris Tumor & Durities ab ejus exterioribus cartilagineis & cancrosis.

MUlier 35. annorum, tabe confecta, áque mola, ut credebatur, extincta, per triennium ventris intumescentia sensim aucta laboraverat, durum valde abdomen, sic ut lapideam constitutionem exterius referret ubi manu attingebatur.

Hujus dissectionem more consueto aggressi, nec pinguedinis, nec membranarum, imo nec musculorum quidem vestigia observare potuimus: quin omnia hic in alienam substantiam reperiebantur commutata; imo in eam magnitudinem aucta, ut etiam ulnæ dimidiæ longitudinem crassiries excrescentiæ hujus superaret, facta nempe dimensione ab umbilico ad interiora ventris. Erat autem substantia hæc circa exteriora corporis cartilaginea omnino: at vero versus interiora, magis cancrosa; quod durities & foveæ (quasi venæ abscissæ adessent) in primis demonstrabant: Radix mali hujus ad spinam & os pectoris sinistro in latere: orrum autem duxerat ex Tuberculo minori duplici, quibus reliqua pars insignis adnata & quasi incumbebat: Quodvis autem horum Tuberculorum cysti propriæ includebatur, reliquum erat liberum, instar globi terrestris.

Lymphæ collectioni degenerationíque malum hoc ut adscribamus, vel ideo facilius inducimur, quod in *cancrosis mammis*, aliisque abscessibus, ejus sæpius congelatæ copiam observemus. *Ger. Blasius Observ. Medic. vj.*

IN *cancrosis mammis, &c.*] Interrogatus *Hildanus* cent.6. Observat.39. foretne verus Cancer è mamma excisus, qui in meditullio tumoris materiam sevo similem continebat? Respondet verum fuisse cancrum, idque à se id alias observatum, atque ejusmodi cancri nucleum durissimum esse, quia subtiliores materiæ partes, ratione doloris in loco affecto coacervatæ, & per ulcus effluentis, crassiores remanent inque scirrhum concrescunt. Quod si dolor fuerit vehemens, continuus & diuturnus, uti plerumque fit in Cancro exulcerato, humores indifferenter ad partem affectam confluunt, ex quibus biliosi facile evacuantur per ulcus, uti & sanguis ipse, (quotidie enim fere sanguinem ex carnosis ulceribus exstillare videmus) atrabilaris vero in scirrhum, & pituita in sevum concrescit, quæ tamen tractu temporis propter malignam dispositionem humoris attrabilarii, & intemperiem calidam partis affectæ paulatim in scirrhum quoque concrescit & naturam cancri induit.

Observatio LIV.

Fungi in hydropici abdomine reperti.

ANno 1624. in sacris incurabilium ædibus, secti hydropici abdomine parte interiore pallidi, quasi fungi boletti, ubertim repertim. *Severinus de abscessibus lib. iv. p.m.277.*

HUc referenda videtur historia hydropis nodosi quam habet *Bartholinus* Epist.lvi. ij. cent.iv. Matrona, *ait*, hydropica nostræ curæ commissa tandem tumidum abdomen sudore frequenti, quem sumpto unicornu nostro snasimus, superavit; sed diu hac sanitate gavisa non est, Sensim enim unius alteriusve anni decursu noduli in abdomine suborti, qui primo exiles molesti non erant, at sumpto incremento animum ægræ non parum commovebant: Mobiles erant hinc inde per abdominis regionem dispersi, velut in campis tumuli, doloris expertes, nullo colore à reliqua cute diversi. Consultus iterum de hoc affectu, judicavi serotam colluviem glandulis omenti absorberi, básque in tumorem elevatas cutem abdominis inæqualem reddere; ut omentum incensarem facile mobilitas tumorum persuasit, nec aliam partem ibi divinare potui, vel mobilem vel glandulis refertam: Et glandulæ, quia vasa lymphatica recipiunt, serum possunt coacervare, & nodulos tales efformare: ut suspicatur fecit *Hippol. Boscus* historia supra §. allata: Hi noduli tandem increverunt, & ad tactum doloris præ se ferre sensum, unde quanquam auxilio nostro non defuerimus, male ominari nos metus imminentis tandem scirrhi, huicque succedens cancer coegit, quæ tamen mala catarrhus prævenit, quo suffocata obiit.

Observatio LV.

Ventris tumor ab utriculo Vteri *superiori parti adnato, aquam copiosam continente.* 1. *A monstrosa* Vteri *magnitudine, & aqua copia in abdomine.* 1. *Ab* Vtero *duplici, cum gemino fœtu, Effusoque in abdominis capacitatem sanguine.* 3. *Ab* Vtero *materia adiposa infarcto insignis ponderis.* 4. *A variis & monstrosis in* Vteri *substantia contentis.* 5. *Ab* Vteri *substantia in scirrhum indurata.* 6. *Ab* Vtero *& abdomine scirrhosis.* 7. *Ab* Vteri *enormi extensione, cum aquarum congestione.* 8. *A variis* Vteri *vitiis & insigni ejus hydrope.* 9. *Ab* Vteri *insigni hydrope, Et dextri testis glandulis admodum tumidis.* 10. *Ab* Vteri *insigni amplitudine, aliisque vitiis, cum massa carnea in ejus cavo.* 11. *Ab hydrope in cornubus* Vteri, *innumeras vesicas continentibus.* 12. *Ab hydrope Testiculorum muliebrium, cum aqua copia in abdomine.* 13. *Ab hydrope* Vterino 14. *Ab enormi* Vteri *incremento.* 15. *Ab hydrope Testiculi fœminei.* 16. *Ab insigni* Vteri *magnitudine. Et humoris putridi abdomine in copia.* 17. *A carnea mole ex* Vteri *superficie externa exorta, hydropem mentiente ascitem.* 18. *Ab hydrope* Vteri, *& vesiculis Purulenta materia refertis, cum aqua copiosa in abdomine.* 16. *Ab* Vtero *aqua pleno.* 20. *Ab hydatide testiculi sinistri muliebris vicem occupante.* 21. *Ab* Vteri *putrefactione cum hepatis vitio.* 22. *Ab* Vtero *& vesica urinaria exulceratis.* 23. *A ligamento* Vteri *sinistro aqua repleto, abdomen distendente.* 24.

§. I. Foemina Pragæ erat anno 1581. nupta virgo ante sexennium ministro aulico, quæ integrum sexennium ventrem tumidum gessit instar prægnantis, absque alia molestia & impedimento in suis functionibus animalibus & naturalibus, eundo & laborando, dormiendo & edendo: non menstruabar autem, licet commode marito convixerit, corpore bene habituata & musculosa, sanguinea, facie rubicunda, hilari plerumque animo, statura humiliori, ætatis XXX. annorum: ventris moles alias non premebat, nisi scalas vel colles altiores conscendendo; Varias sumpsit medicinas, quæ etiam eduxerunt cum modo; ventre nihilominus etiam magis intumescente: Paucis ea hebdomadis supervixit, atque obiit præfocata brevi temporis spatio, mole inclusa itineris concussione (Pragam enim i ederat) plus satis distenta, & diaphragma premente, uti reor,

Aperto ventre à summo ad imum usque, aqua nulla profluxit; nec flatus animadversus; sed intestina colò infra tecta & pressa erant, utriculo quodam præternaturali ventri capacitatem explente. Is exortum ab uteri fundo extimo sumpserat, peritonæo firmiter adhærens, ut digitis avellendus fuerit: constabat tunica veluti lardea aut sebacea, culitri crassitie: apertus effudit aquam lixivii colore & consistentia copiosam, nec quicquam aliud, principium duxit à basi uteri ac sursum tetendit, peritonæo contiguus & adnatus superficie exteriore, interiore intestinis incubuit, nulli cohærens: uterus ipse exiguus erat & arctus quasi puellæ 10. aut 12. annorum, quo nec sperma nec menstruum unquam conceptum fuerat: orificium proprium arctissimum & durum, cervix recte habuit: Hepar cum reliquis visceribus & intestinis optime conformata erant, forma & colore debito: Sic & reliqua externa membra decenter constructa fuerunt absque ulla labe: Hic hydrops ascites quidem est, sed utero potius quàm ventri attribuendus, eo quod utriculus seu saccus ille aquam continens, ab utero pronatus erat. *Ex observ. Ioh. Atcholtzii.*

§. 2. Anno 1669. Delphis invisi mulierem morbo gravissimo detentam, quæ tunc temporis maximo conquerebatur de dolore ventris, lumborum & anxietatibus circa præcordia, quæ omnia ita augebantur dum capite demissiore decumberet, ut semi-erecta continuo in lecto quiescere teneretur, idque propter ventrem qui in horrendam molem excreverat, cujus primordia jam ante 25. annos persentire cœperat, causam vero omnino ignorabat: quam ego antequam examen, ut par erat, instituissem, in hydrope quærendam & inveniendam opinabar, sed postquam ab ægra intellexissem quod nullas in ventre, cum sese verteret, fluctuationes unquam persentiret, atque ventrem cum inæquali duritie in latere sinistro, parum infra umbilicum, multo magis quam alibi intumefactum viderem, indicabam potius tumorem illum, cum nec Heparis nec Lienis regioni corresponderet, atque à corpore quodam indurato & intumefacto originem duceret, à mesenterio ejusque glandulis tumefactis provenire, eoque facilius quod talem ventris tumorem à Mesenterii tumore ortum in demortuo quodam viderim. Quare prognosi juxta morbi magnitudinem instituta, cum pleraque medicamenta respueret, nonnisi enemata ac mixturam ad roborandum & dolorem sedandum præscripsi, quibus per 4. circiter menses doloris ferociam quodammodo lenivi, donec 20. Julii, anno ætatis suæ 50. vitam cum morte commutaret.

Aperto cadavere, reliquis visceribus bene sese habentibus, in abdominis cavitate quatuor circiter inveni pintas liquoris admodum putridi, Et præterea ingentem Tumorem rotundum, qui reliquam abdominis cavitatem adimplebat: Hunc tumorem ex adhærentibus illi Testiculis, Tubis, &c. Uterum esse cognovi, qui meo & adstantium judicio, ad mini-

mum 40. libras pendebat: Dum uterus naturaliter constitus raro duarum unciarum pondus excedit; Monstroso hoc utero cruciali incisione dissecto, vidi illius substantiam in anteriore sua parte solummodo pollicis transversi crassitiem habere; In lateribus vero & posteriore parte, ea videlicet quæ lumbis adjacet, xij. digitos transversos adæquare: quæ uteri substantia partim scirrhosa, partim quasi glandulosa, sive ex globulis rotundis, non adeo dissimilibus composita cernebatur: Uteri vero medium, sive cavitatem internam, materiâ quædam instar pugni majoris crassa, maxime putrida & nigricans adimplebat quam statim à fœtu, mola, aut placenta non edita, sed in utero putrefacta originem sumpsisse judicabam quod ultimum confirmabatur iis quæ maritus postmodum mihi retulit, scilicet uxorem suam ante 25. annos, 2. vel 3. ingravidationis mense, vesiculam quandam aqua repletam, per muliebria absque placenta excrevisse, subsequente maximo lochiorum fluxu per 6. vel 7. menses durante: eoque cessante uxoris ventrem sensim magis magisque intumuisse; accedentibus symptomatibus superius descriptis: Hanc observationem praxim medicam exercentibus maxime utilem esse postmodum abunde cognovi, qui ab illo tempore quartam vel quintam abortionem patientes, per placentarum expulsionem felicissimo cum successu, duorum vel trium dierum spatio pristinæ sanitati restitui. *Ex Observat. Regneri de Graaf Medici Delphensis.*

§. 3. Benedictus Vassallis Chirurgus Parisiensis, aperuit 6. Januar. 1669. cadaver mulieris 32. annos natæ temperamento sanguineo & habitu corporis satis masculo præditæ: Repertæ fuere duæ matrices singulari connexione, à natura tam bene dispositæ, ut vera undecies, jam concepisset, septem nimirum filios & quatuor filias, justo omnes tempore & debita compositione; at quæ fratei culum habebat embryonem, conceptum in Adjutorio sive Admiraculo genuini uteri, & quidem loco ad distensionem tam inepto, ut fœtus grandescens 17. septimanis matrem funestis symptomatis exagitaret: tandem trium mensium fœtus factus, carcere effracto, tumulum sibi ipsum in ipsa matre paravit, excitando ingens sanguinis profluvium in universam abdominis cavitatem, id quod tribus ultimis diebus vehementissimi motus convulsivi & denique mors sequuta fuit. *Miscellan. Curios. anni 1670. Observat.* 110.

§. 4. Vidua quædam honesta, 50. circiter annorum, mola laborans, ante annum naturæ debitum persolvit: Huic venter intumuit ut in prægnante, urina coloris ac substantiæ mediocritatem servavit, functiones naturales, vitales & animales fere sine noxa: alvus tamen segnior fere semper, quippe molis pondere compressa; Pedes ac tibiæ longe post in tumorem sublatæ durum, renitentem, qui pressus nullas foveas œdematosas recipiebat, nec scarificatus aquas exudabat: Carminantia, incidentia, purgantia, balnea nihil proderant; usa fuit mali succi victu, refrigerante, præsertim brassica muriatica: Venter prædurus erat, sensim à pondere dolor, imprimis hypochondria affligebat; Si vero antrorsum propensa ventrem scamno imponens suffulciret, majorem quam ex cubatione aut alio situ levationem sentiebat: Plus quadriennio duravit affectus iste.

Hujus aperto cadavere, Hepar & Lien sine noxa, Pulmo vero semiputridus repertus est: Separatus & exemptus Uterus ad libras octoginta & septem mercatorias ponderavit, Et partim ichore quodam flavo, partim quoque materia adiposa & oleaginosa infarctus erat; sed quod admiratione non vacat, in medio ipsius uteri crines, (aut veluti lana flavescens, & adiposa illa materia involuta) reperti fuerunt: *Fabritius Hildanus centur. 5. Observat. 49. Ex comm. D. Schmid. De horum pilorum origine vide Horstium Tomo 2. Observat. 53. lib. 4.*

§. 5. Mulierem ante aliquot annos ægram tractavi, In cujus uteri carnosa substantia (non in cavitate, neque superficie gibbositateve externa) collectionem adeo admirabilem tam humorum quàm carnosarum excrescentiarum, membranarum, tendinum, ossiculorum, item instar gummatum, lupias aliaque corpora diversæ substantiæ, coloris, odoris aliarumque qualitatum habebat, ut pondus omnium esset librarum mercatoriarum quadraginta; Et tamen ab annis tribus, & longiore etiam tempore, quo temporis spatio materia eo loci erat contenta, nullum dolorem qui alicujus esset momenti persenserat; ac licet tantæ sordes, tantaque moles in utero continerentur, tamen toto illo tempore naturales, vitales & animales functiones perfectas & integras habuit. *Franc. Roussetus de partu Cæsareo sect. 5. cap. 4.*

§. 6. Propriæ uteri substantiæ scirrhus à mola distinguendus est: extiterunt enim mulieres quarum cadaveribus dissectis visus est uterus scirrhoso tumore, caput humanum æquante obsessus, in quibus curandis omnem Medici luserant operam, quod non uteri corpore subesset virium, sed in uteri capacitate conclusam latere molam persuasum haberent: *Paraus lib. 23 cap. 36.*

§. 7. Anno 1648. uxor operarii cujusdam Leydensis per aliquod temporis spatium maximo abdominis tumore afficiebatur, donec tandem eo quotidie incrementum sumente

& m gis

& magis indurescente, reliquis vero corporis partibus & viribus deficientibus naturæ debitum solveret.

Cadavere præsente D. D. Joh. Waleo aperto, uterus cum abdomine totus scirrhosus repertus est: nullo viscere, quod mirum, in abdomine conspicuo: Hic autem tumor ita durus erat, ut cultro quamvis acutissimo nonnisi vi discindi potuerit. *Simon Scholzius in miscell. curiosis anni 1671. Observat. lx.*

§. 8. Fœmina quædam ante quatuor annos, à partu fœtus vivi retinuit ventris tumorem ita magnum, ut putaretur alium adhuc fœtum utero continere: qui tumor, cum & lochia male prodirent, quotidie ita increvit ut venter in magnam distenderetur molem: Ipsa nihilominus vixit fine magnis querelis; & exacto uno vel altero anno, rursus concepit ac peperit: Ab ultimo partu, biennio ante mortem; venter paulatim in tantam amplitudinem excrevit, ut tres ulnas Bavaricas in ambitu excederet: Variæ de hoc morbo fuerunt opiniones.

Mortua hac misella, sectio ventris à Chirurgo instituta fuit explorata, ubi statim sub musculis abdominis occurrit uterus, in tantam molem extensus, ut totum inferiorem ventrem solus occuparet, & omnia expleret abdominis spatia, intestinis ad musculos abdominis, versus sinistram corporis regionem protrusis, ibi agnatis vel agglutinatis: Omentum enim, ut & reliquæ peritonæi membranæ computruerant, & reliqua omnia viscera, renes, hepar, splen, ventriculus & intestina ipsa plane emaciata, gracilia, & in angustum redacta locum apparuere. Dissecto utero deinceps integro secundum suam substantiam, neque ulla affecto putredine, satisque crasso pro tanta distensione, incredibilis aquæ copia effluxit purpureæ & quasi cruentatæ: Cavitas enim uteri tantæ capacitatis fuit judicata, ut puer 10. annorum facile in ea potuerit delitescere: Quo minus vero ab utero exitum habere talis aqua potuerit, arcte ibi conclusa, in causa fuit mirabilis quidam tumor in interna parte orificii uteri, qua se in cervicem recludit, in orbem adnatus, glandulosus & rotundus, sed per zonas distinctus, similis plane fructui qui malum aureum seu Tumatla Indorum appellatur, qui occlusit ita arcte os uteri, ne qua pateret aquæ effluxus: Apertus novacula ille tumor, evomuit materiam albam, tenacem & glutinis instar concretam, ex spermate forte eo loci attracto coagulatoque genitus.

Fuit hic hydrops uterinus à mola aquosa uteri paulatim factus: arbitror enim à principio, cum à partu distento esset utero, molam ibi fuisse aquosam propria membrana conclusam, quæ causa fuit cur rursus concipere & uterum gestare potuerit, reliqua uteri substantia illæsa, & ab aquæ consortio immuni existente, progressu vero temporis erosa & putrefacta videtur; rupta propria molæ membrana, ac nimis refrigerata reliqua uteri substantia, degeneravit affectus in verum uteri hydropem: Ex quo etiam tamdiu & fere citra insignem virium jacturam sot querelas vivere potuit, quod putrida hæc aquæ colluvies loco deorso, qualis est uterus, & membro conservationi individui non ita necessario coërcita fuerit, unde pauca evaporatio cordi & reliquis visceribus potuit esse molesta. *Ex observat. Hier. Fabri Bavariæ Ducis Medici.*

§. 9. Helena Lobin, mulier annor. 50. anno 1550. temperamento utcunque calido & sicco, sanitatis tempore nec concepit unquam nec utero gestavit, fluxu tamen mensium consuetis temporibus non destituebatur; Singulis enim mensibus profluebant usque ad annum 49. nec nisi anno uno ante obitum deficiebant: Incurrit primum tumorem ventris Ascitivel Tympaniti, vel ex utrisque composito similem; ex quo per diuretica & alia remedia inter initia ita sublevata erat ut prorsus subsideret tumor: deinde rursus in hydropem uteri incidit, ut ex sectione liquido apparuit: cùm enim incideretur, reliqua membra intra peritonæum contenta erant illæsa, Uterus solus in tantam molem excrevisse & dilatatus esse videbatur, ut omnem illam aquam, quæ in aliis hystericis inter intestina & peritonæum continetur, cavitate sua includeret: & quod magis erat admirandum, uterus, qui alias liber esse solet circa fundum, ut tempore conceptionis extendi, & in omnes dimensiones ampliari posset, ita peritonæo coaluit, ut divelli non posset nisi magna difficultate: segregatæ tamen sunt invicem, & tota illa moles, seu capacitas uteri, à reliquis membranis & peritonæo separata, è corpore hoc exempta est: cujus toto ambitu & membrana exteriore, magis tamen in sinistra parte, vesiculæ erant majores quædam, aliæ minores, humore viscido, pituitoso & albicante plenæ, qui vitrum liquefactum præ se ferebat: In membrana utero deserviente, non procul ab uteri collo, erat glandulosa quædam substantia insignis duritiei, velut lapis, & magnitudinis ovi anserini, hanc primo intuitu uterum arbitrabamur: postea singula diligentius contemplantibus, adnatum aliquid nobis videbatur: Reliqua membra interna satis bene se habebant, nullum intestinum erat læsum, ventriculus bonus; Hepar parum vitiatum erat, Splen durus & quasi arenulis refertus sub-niger, Testis sinister extenuatus erat supra modum & quasi marasmo consumptus, dexter solito major: Sed uterus adeo in immensum excreverat, ut totum abdomen æquaret & universo peritonæo substratus esse videretur: Pulmones erant inte-

gri, in dextra parte aliquantulum vitiati, In eadem thoracis cavitate aqua erat copiosa, quæ potuit causa esse suffocationis : nam licet quatuor annis integris hanc corporis molem sustineret, & interea corporis functiones mediocriter obiret, brevi tamen spatio temporis excessit è vivis, & per suffocationem aquosæ materiæ non paulatinam resolutionem virium, mortuam puto : Hæc postquam incideretur, effluxerunt aquæ circiter libræ lxx. aut plures: aqua primo effluens pallida erat, seu citrina, tenuis; postea sensim crassescere cœpit: ad extremum veluti amurca profluxit, materia, crassa, terrestris, subnigra, fœtida; Ista aqua omnis uteri cavitate continebatur, non in aliis membris, sed in sinu ipsius tantum, neque etiam reliquorum membrorum vitio ortum putamus hunc affectum, veluti ratione jecoris aut lienis male affecti, sed in ipso utero originem traxisse arbitramur. *Ex observationibus Aldophi Occonis Augustani Medici.*

§. 10. Augustæ in muliere textrice, in cujus utero serosæ aquæ supra lx. Augustanas mensuras, quæ singulæ tres pendent libras, post mortem reperi : nullibi interim circa intestina præsente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam viscerum aliquo vitio: Præterquam quod magnus ille uterus, cujus fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori sua sede peritonæo erat connatus: & dextri testis glandulæ miris modis non secus excreverant, quam si novem decemve anserum, aut struthiocamelorum potius ova ubi insessent membranæ, singula humore ovorum albo non absimili, aut paulo crassiore opplera. *Vesalius lib.5.cap.9. de Hom.corp.Fabr.*

§. 11. Mulier paupercula se utero gestare opinabatur, venter intumuerat valde: exacti sunt perfecti fœtus menses, nil producitur, tumor perseverat: alii molam gestare dicunt: posteriorum opinionem eventus meliorem detexit, nam cum annos 16. has tumoris molestias tulisset, emaciata interiit.

Aperto cadavere apparuit uterus undiquaque distentus, magnam cucurbitam & profunditate & densitate & amplitudine referebat, adeo intumuerat ut apprimi digiti non possent: crassities digitorum pene quinque erat, pendebat pondere lib. ix. cum dimidia; In capacitate interna massa quædam carnea concreverat, quæ pertinaciter interno corpori uterorum adhæserat, imo in ejus naturam pene coaluerat. Molam esse putabant, quæ fluxu temporis diuturnioris ita uteris ipsis magno adhæsu & pertinaci conjuncta, in similem naturam una sui parte coiverat: In collo uteri abscessus erat steatomatis naturam referens : cornua manifesto apparebant, testiculus tantum unus erat: Miraculo multis dissecta hæc pars exhibita est ad spectandum. *Gul. Ballonius paradigm. vj.*

§. 12. In cornubus ac uteri tuba ut fœtum non semel animadvertit. J. *Riolanus* Anth. l. 2. cap. 34. Sic nobis contigit videre in eadem parte aquam hydropicorum, utero interim ipso plane vacuo, ac nullo omnino humore imbuto. *Catharina Bonevallia*, adversa valetudine ob suppressa menstrua aliquandiu usæ, induit tandem abdomen, increscendo paulatim in eam molem, ut præ pondere aquarum novem annis molestissime vixerit, antequam aut laborum aut vitæ invenerit finem; quem tamen adepta fecit Medicis copiam inspiciendi miserrimum suum cadaver.

In quo, præter omentum puttidum, Iecur pallidum, Lienem parvum, ac intestinum Colon lobo suo dimotum, videre fuit utrumque uteri cornu continuisse novem circiter aquæ purisque libras, inclusas innumeris vesicis; quarum aliquas etiam ostendebat extima uteri tunica, licet in vacuo ipsius ne minima quidem occurreret guttula: Quam eandem rerum faciem *Riolanus* etiam similiter asserit observatam in illis uteris, quorum cornua produxere quos commemoravit fœtus. *Nic. Tulpius observat. libro quarto, cap. xliv.*

§. 13. Anno 1588. Uxor Nobil. N. fato functa, postquam 16. annis gravissimis morbis fuisset conflictata, præsertim hemicrania quæ singulo die 7. molestabat, convulsionibus, febribus tertianis, perpetuo de lateris dextri dolore conquerens & defluxionem existimans, Ego vero renem corruptum censebam, eo quod urinas cruentas aliquando se habuisse referret: quin etiam pus per anum & per collum matricis nonnunquam excreverat, sic & in urinis pus interdum & arenas crassiores conspexi: A venere multis annis abhorruit & propter dolorem abstinuit. Et à triennio cœpit omnino supra dorsum decumbere: à biennio nec stare nec ambulare poterat, dolores ingentes perferens: Tumores magni in latere dextro: fluor puris & sanguinis copiosus per alvum: aiebat se rejicere arenas per alvum: à multis mensibus condyloma magnum in ano, quod multos dolores pariebat, & enematum injectionem, quibus tamen sublevabatur, impediebat: Intumuit venter non parum in dextro latere aliquot ante mortem septimanis: quin etiam tibiæ valde intumuerant, præsertim dextra: tumebat etiam labium dextrum pudendi: Pridie mortis dyspnœam cum raucedine persensit: hora una aut altera antequam exspiraret, mortem persensit, ut etiam pridie se suffocatam iri dicebat: mens sana remansit.

Sequenti die ab obitu sectionem institui: Tumorem paracentesis modo aperui, ex quo

quo serosi humoris mensuræ duæ aut tres Basileenses, h.e. ad novem libras effluxere. Educto humore, decussatim abdomen aperui: Eo aperto comperi tumorem adhuc insignem in latere dextro, hærebam nonnihil dubius qualis esset tumor & qua in parte, quem non aperui donec omnes partes diligenter investigarim, incipiens ab intestino recto. Intestina & ventriculum salva reperi: Omentum non hebebat: in mesenterio nullus scirrhus aut tumor: pervestigavi vasa spermatica, utramque arteriam reperi & utramque venam valde amplam. Perquisivi testiculos matricis, quorum dexter vix apparuit, quia ex eo prodibat tumor ingens, ex quo eduxeram per paracentesin copiam seri prædictam: Tumor ille constabat ex tunica crassa, quæ externe adhærebat quibusdam locis parti dextræ peritonæi: intus rugosa erat, nullibi pervia: adhærebat ei versus internam partem alter insignis, interne etiam rugosa tunica sine exitu, circumcirca multi parvi tumores, sive hydatides: vas ejaculatorium valde tenue: In latere sinistro Testiculus erat fere mali cotonei magnitudine, summe inæqualis, qui scatebat multis hydatidibus, magnis & prolabebatur in capacitatem ossis sacri: relaxarisque omnibus tunicis, videbatur comprimere & vesicam & intestinum rectum: fortassis ex eo erat dolor tantus quem persentiebat circa pubem: Vas ejaculatorium extenuatum apparebat; circa matricem & intestinum rectum nullus alius tumor. Tandem aperto osse pubis, vesicam aperui, in qua nihil intus & exterius contra naturam reperi, præter ruborem circa orificium vesicæ, & in ea paucas arenas rubras crassiores: Tandem intromisi digitum in collum matricis, ad tactum nihil extranei sensi: eo aperto comperi fistulas duas (non callosas) ad anum vergentes, ita ut excrementa tenuiora possent ad collum uteri pervenire, & in iis aliquid purulentum apparebat: In sinubus matricis nihil p. n. Uterque Ren cum ureteribus optime habebant; sine lapidibus, arenis aut corruptione: Splen parvus, sanus, non adhærens peritonæo; circa ejus vasa duo veluti lapilli, vel potius duæ cochleæ, callosæ: Hepar maximum, albicans, non scirrhosum, nec putrefactum; adhærens quibusdam locis diaphragmati: Folliculus fellis parvus, totus repletus gypsea materia, dura, alba, sine felle, porus ab hepate ad duodenum amplissimus, sine ulla obstructione: Pulmones quoque consideravi, sinister sanus, in cujus latere parvum lapillum reperi, qui aliquid inflammationis habere videbatur: Dexter quibusdam in locis adhærebat succingenti tunicæ & diaphragmati, non tamen multum tumebat & inflammationem patiebatur, nulla putrefactio: In utroque thoracis latere multum seri: Verebamur in apertione abdominis fœtorem & copiam puris, verum nullum persensimus, nec pus reperimus. *Gaspar Bauhinus, appendice ad Roussetum de partu Cæsareo.*

§. 14. Anno 1672. Primipara ab obstetrice in difficili partu tam dure tractata, ut cervix uteri inflammata, statim, fœtu mortuo laboriose tandem excluso, arcte coaluerit, lochiorumque profluvio viam præpedierit: hinc inferiore abdominis parte tumida permanente, obstetrix, & cum ea fœminæ aliæ, plus nimis prudentiæ ultra captum sibi tribuentes, alium adhuc in utero latere fœtum inconsiderate pronuntiarunt: Ego vero post elapsum integrum à partu octiduum, quo temporis spatio obstetrix, absque implorata Medici ope, puerperam sola curandam susceperat; hujusque sive opitulandi inscitia, sive incuria, uteri vagina gangrænam (ad similitudinem casus ab *Hildano* cent. 6. observat. 67. recensiti) interea conceperat: Accersitus, consideratis probe indiciis, hydropem uteri adesse, nec-non, rupto peritonæo, in omphalocelen incidisse pronuntiavi, Et quamvis varia una mecum, *Herniotomus* ac Chirurgus adhibuissemus remedia, è mortis tamen faucibus eripere juvenculam nequivimus.

Post obitum sententiæ meæ veritatem ostensurus, à viduo cadaveris apertionem impetravi: Sectione instituta, muliebris sinus gangræna corruptus, umbilicus ruptus, ac Uterus aquâ cruenta, putredinem redolente repletus comparuerunt: *Ex gratissima communicatione Excellentiss. & Clariss. D. D. Lucæ Scrockii Senioris, Physici Augustani.*

§. 15. Mense Dec. 1674. examini meo subjectus uterus, ex cadavere virginis 70. annor. extractus, totus hic pinguedinem quasi cartilagineam referebat, naturali figura destitutus, imo & magnitudine: Librarum xviij. erat; Anno ætatis nono Virgini huic menstrualis fluxus supervenit, qui ad 50. duravit, imo fluxu huic variis temporibus sanguinis vomitus gravis accessit; Nec tantum ordinaria observavit menstrua, sed & sæpius copiosiora diutiusque debito se exhibentia: Vomitus quoque non raro eam sanguinis exhibuit quantitatem quæ vel pintam mediam repleret: Plusquam xx. vicibus venam ipsi sectam referebat D. *Lantzweerde*, Medicus ipsius ordinarius: Circa annum x. ætatis ventris intumescentia se primo ostendere cœpit: Causam ideo incrementi dicti, sanguinis copiam, copiosioremque ad uterum affluxum cur non constituamus, non video quid impediat: *Gerardus Blasius Observat. Med. vij.*

§. 16. *Bauhinus* lib. 1. Anatom. cap. 35. meminit Hydropis Testium, in muliere tali hydrope extincta, è cujus Dextri testis tumore, novem seri libras extraxit; Sinistro magni-

tudinem mali cydonii excedente, multis magnisque hydatidibus scatente.

§. 17. Anno 1669. 25. Martij Delphis rogavit nos J. Ametis, ut conjugem gravissimo morbo detentam inviseremus, quæ tum temporis maxime conquerebatur de *dolore ventris, lumborum* & anxietatibus circa præcordia, quæ omnia ita augebantur, dum *capite demissiore decumberet*, ut semi erecta continuo in lecto quiescere teneretur, idque propter ventrem qui in horrendam molem excreverat, cujus primordia jam ante 25. annos persentire cœperat, causam vero omnino ignorabat: quam nos, antequam examen instituissemus, in hydrope quærendam & inveniendam opinabamur; sed postquam ab ægra intellexissemus, quod nullas in ventre, dum sese verteret, fluctuationes unquam persentiret, atque ventrem cum inæquali duritie in latere sinistro parum infra umbilicum, multo magis quam alibi intumefactum videremus, judicabamus potius Tumorem illum, cum nec hepatis, nec lienis regioni correspondere, atque à corpore quodam indurato & intumefacto originem duceret, à mesenterio ejusque glandulis intumefactis provenire, eoque facilius, cum in memoriam revocaremus nos cum Clar. Professore Dom. *Diemerbrokio* in Nosocomio Ultrajectino talem ventris tumorem, à mesenterii tumore ortum in demortuo quodam vidisse: Quapropter tali prognosi, qualem morbi magnitudo desiderabat, instituta, quandoquidem pleraque medicamenta respueret, nonnisi enemata in anum injicienda, ac mixturas ad corroborandum ac dolorem sedandum cochleatim sumendas præscripsimus, quibus medicamentis per quatuor circiter menses doloris ferociam quodammodo lenivimus, donec 24. Julii, anno ætatis quinquagesimo, vitam cum morte commutaret.

Aperto cadavere, reliquis visceribus bene dispositis in abdominis cavitate, quatuor circiter pintas invenimus liquoris admodum putridi, & præterea ingentem Tumorem rotundum, qui reliquam abdominis cavitatem adimplebat: Hunc tumorem ex adhærentibus illi tubis, testiculis &c. Uterum esse cognovimus, qui nostro & adstantium judicio, ad minimum 40. libras pendebat, cum uterus naturaliter constitutus raro duarum unciarum pondus excedat. Monstroso hoc utero cruciali incisione dissecto, vidimus illius substantiam in anteriori parte solummodo transversi pollicis crassitiem habere, in lateribus vero ac posteriori parte, ea videlicet quæ lumbis adjacet, duodecim transversos digitos adæquare: quæ uteri substantia partim scirrhosa, partim quasi glandulosa, sive ex globulis rotundis, indurato vitello non absimilibus composita cernebatur: Uteri vero medium sive cavitatem internam, materia quædam majorem pugnum crassa, nigricans & putris occupabat, quam statim à fœtu, mola vel placenta in utero putrefacta originem sumpsisse judicabamus; quod ultimum mariti relatione confirmabatur, retulit enim nobis uxorem suam ante 25. annos 2. vel 3. ingravidationis mense, vesiculam quandam aqua plenam per muliebria, absque placenta excrevisse, subsequente maximo lochiorum fluxu, per 6. vel 7. menses durante, eoque cessante uxoris suæ ventrem sensim magis magisque intumuisse, accedentibus symptomatis superius enarratis. *Reg. de Graaf de mulierum organis cap.* 8.

§. 18. Virgini xx. annorum in nostro Ptocodochio, cum ex suppressis mensibus venter intumesceret, hydropis suspicio fuit oborta, & ad hunc depellendum, variis incassum usa. Tandem cum per quadriennium indies ventris moles augeretur, ita ut vix ferendo oneri par esset, nihilominus faciei color vividus & labia rubicunda apparebant: Post paracentesin administratam, unde parum quiddam aquæ effluxit, ex longo cruciatu pie decessit.

Ventre aperto, Jecur optime constitutum sese obtulit, reperta vero rotunda carnea moles in interiore parte ubera vaccina quoad substantiam referens, glandulis & pinguedine referta, ex uteri externa superficie, duobus crassis processibus enata, pendens libras civiles xxxiv. *Observatio Georgii Palmæ Medici.*

F*aciei color vividus*] Integritatis viscerum sanguificationi destinatorum index: Anno 1663. accersitus fui ad Nobil. Dom. Rudolphum Camerarium Principis à Longueville Quæstorem Generalem in Comitatu Neocomensi: Podagricus erat ab anno ætatis 23. atque ex consilio Medici cujusdam Parisiensis, lacte vacino usus fuerat ad propulsandam podagram singulis fere mensibus recurrentem; Sive in usu deliquisset, sive ipsius constitutioni male conveniret, intra septimanarum duarum spatium adeo intumuit abdomen, ut hydropicum se esse certò crederet: De esu lactis conscius & vultus perpendens floridum colorem, negavi congeriem esse aquarum aut flatuum, sed lactis in tubulis mesenterii concreti: Fidem fecit eventus, nam crebertimis purgantibus exhibitis, quæ lac concretum excluserunt, seu potius caseum, subsedit abdomen, rediitque integra sanitas.

APPENDIX.

De simili Tumore ex cute Pudendi enato; feliciter per sectionem extirpato.

IN Xenodochio nostro rusticæ Virgini adempta fuit carnea moles, in interiore parte præcedenti similis enata ex cute pudendi, ita ut vulvæ os ad latus fuerit retractum dextrum:

trum: Basis hujus molis vix quatuor vel quinque transversos digitos æquavit prope pudendum, sed inde sensim initium sumens, inter crura lata admodum circumferentia propendit: Hæc pependit libras civiles xviij. Postquam sectione fuit ablata & curata bene valuit. *Ejusdem G. Palmæ Observatio.*

§. 19. Vidua quædam paupercula, appetentibus menstruis per xij. annos, motibus afflicta est convulsivis, atque hysterica dicta symptomata passa est: tandem phlegmone uteri cum febre acuta supervenit, quæ in empyema degeneravit.

In demortuæ cadavere uterum plurima aqua turgentem & vesiculis quibusdam purulenta materia prægnantibus distinctum reperimus, pariterque abdomen multa aqua distentum. *Car. Piso de morbis à sero sect. 4. c. 5.*

Scilicet cum febre hectica laborasset per triennium, ratione abscessus uterini, & ratione sitis perpetuæ largius aquam epotasset, serum in vasis toto corpore redundans exundavit partim in abdomen, partim in uterum, cum ad eum vasa insignis magnitudinis perveniant, Et in tabidis corporibus serosus admodum sanguis restagnare in vasis soleat. *Idem.*

§. 20. Sæpe accidere ut signa morborum ita ambigua sint, ut difficile sit finitimos morbos distinguere ex hac historia cernitur: Cum fœmina quædam leprosa tumorem in ventre haberet, qui prægnationem ostendere videretur, ac accederet facies minime decolorata, ac motus interior ventris talis qualis in vera impregnatione adesse solet, embryone in utero sese primo movente, judicatum fuit gravidam esse hanc: Tandem vero cum tempus partus præteriret, neque venter detumesceret, adhibita quidem sunt remedia, sed fructu exiguo; Itaque tandem aliis symptomatibus accedentibus, ea fœmina diem suum obiit.

In demortuæ cadavere animadverti Hepar & vicina membra integra, sed Uterus aqua plenus vehementer intumuit: quo dissecto, aqua citrina & putrida copiose effluxit, multorum admiratione, qui de uteri hydrope nihil se audivisse dicerent. *Ex observat. Iac. Oethæi Aischttettensis Archiatri.*

§. 21 In puella quæ xx. ætatis annum non longe prætervecta videbatur, hydatidem inveni testiculi sinistri locum occupantem, is enim aberat, quæ magnitudine ovum anserinum longe superabat.

A non imposuerint hydatides istæ Medicis, qui nobis hydropem uterinum decantaverunt? Videsis observationem Clar. *Tulpii* 44. lib. 4. Sed bene quod licet hydropem cornuum uteri appellitet, vir tamen prudens aquam hanc purulentam non dicat intra cavitatem cornuum contentam fuisse, sed hoc morbi genus ad hydatides referat, cum addit has aquas inclusas fuisse innumeris vesicis, quarum aliquas etiam ostendebat extima uteri tunica &c. Imo dixit olim *Hippocr.* lib. de int. affect. *Fit hydrops si tubercula in pulmone fuerint enata, & aqua repleta, & in pectore rupta: Quod autem fiat etiam à tuberculis hydrops testimonium habeo & in bove, & in cane, & in sue.* Audisne ex hydatibus fieri hydropem, & nunc fieri quando rumpuntur, cognatum ergo hydropi sunt malum, imo & sæpe ejus causæ hydatides, sed hydrops non sunt: Confirmat sententiam quod hydatides variis in locis reperirem, semel in sex mensium puella, ad dextrum testiculum, magnitudine ovi columbini: In plexu choroide parva item aliquot semel: ad venas in parenchymate Hepatis sæpe: ad arterias raro: quas tamen non lubet appellare hydropes istarum partium, quamvis aqua in iis purulenta vesiculis suis inclusa reperiatur: Attamen nolo de nomine contendere, modo de re constet, & sciatur hanc aquam non ea ratione qua hydrops sanatur, esse curandam. *Th. Kerckringius observ. Anat.* 10.

Hydatides] Earum generationem vasis lymphaticis obstructis vel occlusis assignat *Olaus Rudbek* Tractatu de vasis Glandul rum serosis, p. 31. Lymphatica autem vasa in brutis vidisse se ait Excell. *Wepferus* Dissertat. de Apoplexia p. 113. in brutis ab uteri cornibus, tenuibus exordiis, in ductus insignes excrescentia, liquorem suum in venas majores hypogastricas, per ligamentum uteri membranosum diffusas, aliquot in locis facile deposuisse, quem frustra digitis versus cornua repellere conabatur, obortis nodulis ob valvulas liquoris regressum remorantes.

§. 22. Herbipoli mulierem hydropicam quadragenariam majorem aperui, quæ ab eo morbo plane liberata per urbem (omnibus qui eam plane hydropicam viderant, mirantibus) sæpe obambulabat. Verum ex prava victus ratione post aliquot menses denuo hydropica facta, summis à me precibus contendebat ut sese rursus aperirem: Ibi tum me tenuerunt & vitæ producendæ spem esse nullam affirmante, nihilominus ipsa in proposito perseverabat, fore sperans ut aqua iterum educta, si non diu vivere, cito tamen & magis placide posset mori, quod sane etiam evenit: Nam post alteram sectionem, ultra sex, ut opinor, dies non vixit: Voti tamen sui compos facta, placide instar lucernæ, & deficiente oleo, est extincta.

In ea Hepar quidem, ut in cæteris hydropicis, uterum vero plane putrefactum inveni: *Ex I. Posthii observationibus.*

§. 23. Asci-

§. 23. Asciticis aquosos humores in cavitate ea contineri quæ inter peritonæum & intestina in confesso est: Colligi vero & illic urinam posse *præcisis ureteribus* Gal. lib. 1. de fac. natur. prolixe docet: Accidit vero & idem vesica læsa ac exulcerata: Monialis quædam virgo, 55. annorum, multo tempore circa inguina & pubem doluit, nullis interim ex utero prodeuntibus excrementis: Supervenit tandem ventris tumor, quo in dies majores facto, neque ullis cedente remediis, mors tandem subsequuta est: Toto autem quo laboravit tempore, facies perpetuo elegantis & vividi, ut in sanitate, perstitit coloris: Sinistri tantummodo cruris, supra talos dolor molestus erat, cum tamen nihil illic mali appareret:

Hujus venter non aquoso humore alio, sed urina plenus extitit, quæ ex læsa & perversa vesica in hunc influxerat. Uterus si quidem omnino exulceratus fuit, ac ita quidem ut ne figuram quidem suam retinuerit: Vesica quoque, qua parte ipsum contingebat, similiter & aliquot foraminibus hians, per quæ urina in ventris cavitatem delata fuerat: Reliqua viscera, hepar ac lien, omni labe ac vitio carebant, atque idcirco color faciei, ut diximus, haud fuit permutatus: Quod autem ex utero excrementa nulla descenderint, hymen obstitit, qui natura virginibus concrescit, nam hoc integro, nihil ex utero descendere aut deferri posse, vel hinc apparere potest. *Dodonæus cap. 34. observ. medicin.*

IDem etiam post calculi vesicæ incisionem & è vesica extractionem fieri potest: Si enim vulnus non recte consolidetur, sed cuti cicatrix obducatur, interno vulnere adhuc hiante, per id urina exit & in abdomine cumulatur.

§. 24. Hydrops *universalis* dici potest, totam abdominis implente cavitatem aqua: *Particularis*, qui est vel omentalis vel uterinus: Observavimus ligamento uteri sinistro aqua oppleto abdomen totum ingentem in molem excrevisse. *Rolfinckius Epitomes cognos. & curandi lib. 3. cap. 9.*

Observatio LVI.

Tumor Ventris hydropicus vitio Testium muliebrium, salvo hepate excitatus.

PLerique hydropis causam in Jecur referunt; quidam etiam aliorum viscerum ratione genitum fidem fecerunt. Nos, vero exemplo, etiam ex testiculis uteri provenisse, sequenti historia testamur: Vixerat ancilla quædam, proceræ satis staturæ, per plures annos in thermis Carolinis, negotia herilia rite peragens, donec menses fluerent. His vero ob errores in diæta commissos, suppressis, paulatim male habuit, donec tandem ita intumesceret venter, ut ratione molis male audiret: Bene autem sibi conscia, cum pauca quædam pharmaca sumpsisset, ac de vita desperasset, ut mortuum corpus secaretur pro innocentiæ testimonio petiit.

Secto cadavere, atque emissa plurima aquæ copia, viscera omnia reperimus salva, præter pulmones, quos ob aquam, quæ diaphragma penetraverat, dimidia ex parte corruptos vidimus, itemque Omentum, uti solet, atque Testes: Hos enim ab utraque parte, non solum tumidos, ad magnitudinem capituli recens nati puelli, sed etiam lividos, quasi fungosos, plenos vesicis aquosis, quæ majori ex parte ruptæ fuerant, tantamque aquæ copiam effuderant, inque foramina atque ulcera degeneraverant, ac plane putridos invenimus. Vtero alias ejusque vasis plane illæsis atque incorruptis: *Schenckius ex Ioh. Heinzio.*

IN hac facile conclusum fuit ex seminis copiosi [cum virago fuisset annosa] detentione atque corruptione hoc malum progna tum: quodque etiam mulieres frequentes testium morbis affici soleant, cum non raro de tumoribus & molestiis internis super inguina conqueri soleant.

Observatio LVII.

Ventris tumor ob molam pluribus annis gestatam. 1. 2. Ob fœtum & molam. 3.
Ob molam ingentem ex plurimis vesicis aqua repletis conflatam. 4.

§. 1. VIdimus molam annorum 15. Erat autem rotunda pedes tres cum dodrante: Eam gestabat mulier abdomine utriformi, quale est hydropicorum: Ea mortua & dissecta, prodiit Mola vivens & incorrupta, cujus conceptæ & gestatæ in utero per 15. annos hoc argumento adducor, quod mulier esset viræ integræ & notæ cumprimis pudicitiæ: Exegerat autem 15. annos vidua, nam sine coitu coagmentatio non est molæ, quicquid nugentur sophistæ linguarum & naturæ ignari. Hoc fuit judicium Præceptorum *Hippocr. Arist. & Galeni*, quorum authoritas una me frangeret, nisi eorum ratio plus valeret ad comparandam docilitatem & fidem: Sic enim de mola censuerunt, quod sit rudis indigestaque moles, quam cruditas edit seminis atque corruptio, unde est impedita corporis partiumque discretio & accretio: Nam ea moles in quam assur-

assurgit, quæque illi vulgo peperit nomen molæ, accretio quædam est physica sed informis, vivit enim & crescit more tuberum, non autem stirpium, suis partibus convenienter cujusque naturæ discretis absolutarum; *Duretus comm. ad coacas p.* 478.

§. 2. Molas totos septemdecim annos utero circumtulit uxor *Gulielmi Rogerii* vasorum stannеorum figuli, in S. Victoris vico; quam quinquagenariam & mortuam cum dissecuissem; uteri corpus comperi fere solutum, & nequaquam his quibus solet vinculis adstrictum, tantum cervice sua vinctum, & præterea proximo suo omento subhærentem, unico testiculo dextro præditum, eoque latiore & laxiore: cornua nequaquam, nisi parte illa forte conspicua erant, vasa sola cervice admittebat, eaque manifesta & tumentia: caput humanum amplum totus æquabat: Hunc à reliquo corpore revulsum in ædes meas detuli, ut per otium quid conclusus totus jam septemdecim annos contineret, oculis, manibus & mente consequerer: Plurimis igitur Medicis præsentibus uterum dissecui, reperique toto corpore suo propriaque tunica (altera quæ ipsi à peritonæo adest, integra & sana) scirrhosum durumque adeo, ut in ipsum ferri validis viribus adacti acumen vix subire posset: trium digitorum spissitudinem ejus corpus habebat: In media capacitate carnea moles inventa, est, manus ambas in pugnum contractas crassitie æquans, mammæ vaccinæ similis, uteri parietibus non nisi certis locis adhærens, densa valde & inæquali grumosaque substantia, corporibus multis, qualia in atheromatibus reperiri solent, cartilaginibus præterea & tanquam ossibus conspersa: Una omnium sententia fuit, ejusmodi molem initio molam fuisse, quæ temporis successu in scirrhosum corpus una cum propria uteri substantia degenerasset: In media insuper uteri cervice, tumorem notavimus crassitie & rotunditate meleagridis ovo similem, substantia durum, cartilaginosum & osseum, totam cervicem occupantem, præsertim vero uteri interius orificium, quod Gallorum vulgus coronamentum nominat, adeo ut hac nihil in uterum ingredi aut egredi posset: Pendebat omnis illa moles libras novem & uncias duas, quam ego, quod monstri aliquid habere videatur, propter rei novitatem & raritatem in conclavi meo & armamentario reponendam & asservandam duxi. *Pareus lib.* 23. *cap.* 34.

* §. 3. Mulier post tertium graviditatis mensem abortum edidit facili partu: Tertiò post abortum die, cùm totô triduô alvus esset suppressa, à suppositoriô soluta est, eodemque conatu frustulum carnis solidæ per uterum excrevit, quod Hepar Uterinum credidi: re verò accuratiùs perpensâ, molam esse deprehendi. Primâ fronte cordis figuram exactè referebat suô pericardiô inclusi, basi & conô conspicuam. Duplici involvebatur, triplicique membranâ tenui: inter intimam tunicam & extimam caviras in alterô latere erat, ventriculi instar, quam efformabat tunica à basi latiore molæ producta, ubi quoque crassior, sicuti tota basis solidior duriorque veluti adipe infarcta. Ipsam substantiam cùm cultrô dividerem, constare eam vidi ex fibrillis infinitis, varie invicem connexis & sanguine inter fibrillas concretô. Subtraxerat hæc mola fœtus nutrimenti partem magnam, unde ante præfinitum tempus exclusus fœtus. *Thom. Bartholin. Histor.* 3. *Centur.* 3.

§. 4. Rarum est apud Practicos, molas si solæ sint, sæpe non solum plurimis mensibus, sed & pluribus annis in utero hærere, quibusdam & consenescere, imo commori, semper tamen vitam abscindere, ut mulieres iis laborantes, citius quam si absque iis fuissent, factum esset, intereant: Hujus rei veritatem confirmat mulier gregaria, Norton nomine, Dorchestriæ habitans, quadragenaria, quæ molam abdomine utriformi, hydropicotum instar in utero gestavit, sex plus minus annis, sine ullo incommodo aut periculo, præter molestiam ex pondere perceptam: Hæc circa vitæ finem me vocari jussit, rogavitque ut se à morte, quam in dies se expectare dicebat, sese aperiendam curarem, quo tantæ molis causa innotesceret, cum venter in majorem tumorem, quam gravidis solet, elevatus esset.

Mox à morte sectionem suscepi: Aperto cadavere, nihil culpa dignum inventum, præter ingentem Molam rotundam, ex pluribus vesicis, juglandis magnitudine compositam, quæ admodum erant crassæ & tenaces, aqua repletæ, obductæ & intertextæ multis fibrosis ligamentis: Adnata vero erat utero, ut cultello minime separari potuerit, 15. fere libras ponderans: Recte itaque *Hippocr.* 1. de morb. mul. Si mola una caro fiat, *inquit*, perit mulier: Quod si enim in universum in se coacta integra maneat, cum natura eam ob molem propellere nequeat, fieri nequit ut servetur ægra. *Frid. Lossius observat.* 16. *lib.* 4.

Observatio LVIII.

Ventris tumor graviditatis suspicionem exhibens, à seri copia abdomen replentis, Utero valde magno, pleno humore crasso, &c.

Augustiss. Imperatrix M. *omnia signa veræ gestationis* tribus fere annis ante obitum habuit, ita ut omnes doctissimos Medicos, & expertissimas mulieres deceperint usque ad

adnonum mensem, cum motus non ita fortis, nt par esse videbatur, desideraretur, & lac in mammillis, quibus de causis post decimum exactum mensem, licet optima si qua alias frueretur valetudine, ad sanguinis missionem (ipsa quidem invitissima, cum omnino crederet se gestare) & ad alia oportuna remedia deventum sit, sicut & reliquo tempore cum doloribus ventris per plures dies torqueretur, & aliis symptomatibus, quibus pro necessitate varia medicamenra fuerunt præscripta usque fere ad secundum annnm, quo tempore à plurimis communicatis consiliis, ad fortiora medicamenta pro mali expulsione properavimus: Demum Sereniss. Augusta, jam ab anno ante obitum satis manifestam corporis maciem, excepto ventre, percepit, cum alias esset satis pinguis: Post istam corporis maciem, & pulcherrimæ formæ jacturam, frequenribus leipothymiis laboravit, ventris doloribus, uteri affectibus, gravitate circa pubem, mensium suppressione, stomachi torsionibus & cardialgia, convulsionibus plerumque & aliis sympromatibus fuit sæpe correpta, una cum vomitu frequentiore materiæ phlegmaticæ & biliosæ, & hujus per unum aut alterum mensem ante obitum, post magna animi deliquia, post magnum stomachi ardorem & inexplebilem sitim; per vomitum ad libras fere 15. pluribus vicibus fuisse rejectas referunt: mensium suppressionem passa diu fuit.

Hujus defunctæ aperto thoracc, Pulmones reperti flaccidi & semiputridi, ac sanguine atro referti: In cordis ventriculo dexrro repertum fuit corpus glandulosum separatum omnino à circumstante substantia cordis, oblongum ad ovi columbini longioris crassitiem, foris obductum pinguedine, intus vero continebatur sua membrana glandulosa substantia alba satis & mollis: reliquam capacitatem ventriculorum occupabat sanguis arer concretus ad uncias quatuor: Septum transversum sublividum erat & quasi rorum corrosum: Fellis vesicula satis magna erat, cum multa bile & duobus lapillis duræ ac tartareæ substantiæ, qui casu confracti splendebant; unus superabat magnitudinem ciceris, alter æquabat: Hepar erat satis magnum, coloris subrubri, aut potins livescentis: Lien erat satis magnus, sed substantia naturalis erat: per ejus vero longitudinem substernebarur vesicula plena humore flavo, crasso: Intestina naturaliter se habebant, sed mesenrerium fere totum compurrescens visebatur, Et quasi sacculus cum longo collo utero incumbens, oppletus magna copia phlegmaris crassissimi, lividi, non valde fœtentis, quod etiam totam regionem hepatis & latus dextrum offarciebat: Cavitas autem abdominis erat etiam oppleta humore ichoroso, flavo, qui una cum supradicto phlegmate ascendit ad lib. 24. Uterus vero erat valde magnus, plenus humore crassissimo, albo: circa ejus latera & corpus, *substantiæ ejus adhærebant quinque corpora* satis magna, ex substantia quadam mucosa, nervaceam mareriam reserente, valde concreta & satis solida, ita ut complicationes netvorum viderentur habere: In uteri vero capacitate, inter dictam materiam & humorem crassissimum innatabat, ut ita dicam, quædam substantia alba nerveam materiam albam referens & similis supra dictis quinque corporibus. Superabat autem valde magnitudinem ovi anserini licet magni: Infra umbilicum pinguedo aderat satis conveniens, sed in reliquo abdomine nulla fere, & macies satis insignis apparebat in brachiis & reliquis partibus superioribus, licet femora & subjectæ partes essent carnosæ: *Crucius de Quæsitis cent. 1. p. 25.*

EX præmissa historia, aut observatione eorum quæ intra corpus reperta sunt, non difficulrer colligi potest species morbi de quo ambigitur, ita ur dicendum sit, S. A. bydrope Ascite & diu laborasse, & denique obiisse: Imo præter communem & viris & fœminis hydropem, abdominis regionem & cava ventris loca occupantem, non abs re etiam erit de uterino suspicari: Tumor si quidem adeo insiguis totius ventris, & uteri effatu digna magnitudo in muliere quæ nunquam concepit aut peperit, cum tamen aliæ corporis partes superiores emaciatæ admodum forent, Et ichorosa ac pituirosa exerementa illis in partibus abunde adeo adinventa, rem prout se habuerit manifeste significant: Quibus quidem morbis occasionem dedisse arbitrandum est mensium suppressionem, quam passa diu fuit, & multorum variorumque ciborum usum immoderatum, à quibus crudorum succorum provenrus & cumulus, cum in utero tum in epigastrio toto, & præsertim in epiploo, seu duplicato illo peritonæo coacervari facile potuit, quemadmodum & in venoso genere coaffecto Jecore, unde tractu temporis spiritum una & calorem vitalem labefactavit ac extinxit: Ita namque dicebat *Galenus* 4. de præsag. ex puls. 9. solitas expurgationes cohibitas aquam intercutem parere: Et *Aëtius* inter ea quæ uteri bydropem excitare possunt, diuturnam mensium suppressionem, impediramque prægnationem principem locum habere testatur; Et prior *Hippocr.* 1. de morbor. mul. Hic morbus, *inquit*, ex abortu fit, sed etiam ex aliis causis, cùm menses fuerint occulrati:

Hepar coloris subrubri] Quæri potest cum Hepar ejus coloris visum sit, & in substantia sanum apparuerit, an hydrope laborare potuerit ac ex eo interire? Quia dum statuitur ex colore & substantia jecur nndequaque sanum fuisse adinventum, & ex altera parte ex abundantia ichorosæ materiæ, quæ inter intestina & peritonæum stabulatur; bydropicam illam fuisse, confirmatur opinio asserentium citra Hepatis læsionem interdum hydtopem generari: Resp. Dictum fuisse Hepar fuisse coloris subrubri aut potius livescentis, quod videtur hydropis originem ex refrigerato Jecore magis magisque confirmare: Lividus enim color frigoris soboles est authore *Gal.* 1. de crisib. 12. juxta quam rationem idem 3. de sympt. caus. 2. scripsit sanguinem nigrescere à frigiditate, quod ad partes quoque redigi posse nemo dubitabit: Sed quomodo à frigiditate colores lividus & niger? An quia partes diaphanæ & luminosæ quæ in aëreis igneisve spiritibus

ritibus insunt, vi frigoris exprimuntur, ut inde emergat opacitas? unde summa cum ratione dicitur Jecur S.A. cum ad lividum vergeret colorem, frigidi non calidi fuisse temperamenti, cum præsertim dicatur in historia anatomica à copioso phlegmate frigido offar-ctum fuisse, dum sc. sacculus ille oppletus magna copia phlegmatis crassissimi dextrum latus occupaget: In solo quidem uteri hydrope, qui nimirum ex propria ipsius uteri intemperie frigida sit genitus, qui que adhuc vim suam in Jecur transfundere minime incepérit, neque ego negaverim & Jecur ipsum & reliqua viscera omnia ab omni labe intacta posse inveniri, quoniam & hoc proditum à *Vesalio* lib. 5. cap. 9. & *Columbo* lib. 15. Cum igitur in S.A. præter uterinum hydropem, ut ego existimo, abdominis quoque hydrops adesset, verisimile fit Jecur in eâ fuisse ex frigida dyscrasia ita labefactatum, ut livido etiam potuerit inde prædictum esse colore, quippe cujus nativus calor, ad quem se efetat hæmatosis, jam quasi foret extinctus. Dum autem magnum notatur fuisse Jecur ejus, excludi videtur suspicio generationis hydropis ab illa causa quam ponit *Avicenna*, quæ Jecoris parvitas est: qua etiam pro vera supposita, ratio hæc posset excogitari, quia scil. in parvo Jecore alimentum inculcatur & ægre conficitur, ut hinc tandem nativus ejus calor restingeretur & extingnatur.

Omnia signa vera gestationis.] Quæsitum an quod utero gereret temere à quibusdam crederetur? Aderant inter Cæsareæ aulæ Medicos qui non de morbo aliquo cogitarent, sed de prægnatione libere & constanter pronunziarent. Profecto aliqua ratione permovebantur qui de vera conceptione aliquandiu crediderunt, ex mensium suppressione, tumore abdominis, qui non ita facile ab uteri tumore discernitur, & habitu corporis, alioquin ab initio valde probo ac sano apparente; facilis enim est ad hanc illusionem transitus ob accidentium analogiam: Ideo scriptores multum laborant in signis, per quæ legitimum fœtum à concepta aqua distinguere valeant, nec raro aberrare hic contingit tum medicos tum mulieres. Aliquando enim quædam putantur gravidæ, quæ tempore prodiente vel flatus, vel aquam, vel quid simile concepisse deprehenduntur: Et è contra visæ sunt haud unæ mulieres, quæ minime gravidæ, sed aliquo uteri morbo laborare judicabantur, quæ tamen verum, naturalem ac vitalem fœtum ediderunt. Hic non silebo quæ Venetiis vidi in Clar. Muliere D. Helena de Mocenicis, quam quotidie invisebant Medici *Fr. Stabilis*, & *Ben. Flanginus*, in illa urbe magni nominis, eamq; tanquam Tympanitide correptam curabant: Dum enim post alia incassum tentata præsidia, jamq; septimus ageretur mensis, derepente suborti sunt dolores, nec hunc fœmellam peperit. Mane vero redeuntibus Medicis, dum lecto proxime accedunt, Mater sindone remota, Ecce, inquit, hydrops, Ecce flatus mei ventris pro quibus me quasi intertecistis. Sed quid mirum in tam ambigua ancipitique materia aberrasse Medicos, cum scribat *Hippocr.* Epid. 4. Uxorem Antigenis ignorasse an prægnans esset, velut Himenen sororem quæ ex suppressis mensibus intenta habebat hypochondria? Ita in propriis uxoribus decepti magnus ille Avenzoar & Doct. M. de Gradibus.

Substantia uteri adhærebant quinque corpora] Non mirum si in S.A. utero male affecto, frigidis & mucosis humoribus referto, nescio quæ corpora alba fuerint repetta, quæ quidem crediderim ego sobolem esse pituitosæ lentæque materiæ ibidem concretæ: cujus fortasse naturæ erat etiam corpus illud glandulosum vocatum, in sinu cordis adinventum. *Thomas Mingonius*, Medicus Cæsareus, corpora illa molas esse arbitrabatur, per coagulationem e frigido factas: In quibus non desiderari formam carnis perfectæ probabat ex *Lemnio* l. 1. c. 8. de Nat. miraculis, asserente molam esse rudem informemque massam atque inelaboratam.

Observatio LIX.

Ventris tumor & durities, scirrhum mentita, ob fœtum utero conceptum.

Ludovica Pouppard, cum ob quartanam menstrua suppressa esse (quod sæpe usu venire solet) crederet, tamen conceperat; Verum cum se gravidam non suspicaretur, usa medicamentis, venæ sectione & topicis, quibus tam in febre quartana, quàm in hepatis & splenis duritie (hujus morbi symptomatis) Medici uti consuevere: Durities autem hæc licet esset ob fœtum in utero contentum (quod non agnoscebatur, tamen scirrhus censebatur, aut alia colluvies quæ ex putata symptomatica menstruorum suppressione esset orta: Tandem fœtu mortuo, mollioribusque ipsius partibus putrefactis, nec ullis ipsius partus signis conspicuis, ossa tractu temporis denudata fuere, & uterum posteriora versus circa regionem recti intestini perforarunt, ita ut sensim per alvum, una cum excrementis ossa fuerint excreta, & inter cætera os tibiæ integrum fuit rejectum: Cùm ita diu cùm morbo fuisset conflictata, interiit.

Hujus corpus apertum fuit per Fl. *Philippum* & *Mich. Pichardum*, à quibus nil nisi ossa putrida, & præcipue capitis ossa fuere inventa, idque magna cum admiratione, quomodo in hoc cœno uteri putrefacti subsistere potuerint: Videtur sane mulierem, quoad hunc affectum, gastrotomia curari potuisse, si tempestive malum cognitum fuisset, hocque auxilium foret usitatum & cum indicio adhibitum. *Franc. Roussetus de Partu Cæsareo sect. 4. cap. 2.*

De partu Cæsareo an tentandus, vide inter plurimos *I. van Horne Microtech. Sect. 2. part. 1. §. 30.*

Observatio LX.

Ventris tumor Ascíticus, cum Testiculi dextri, (in muliere) pilis infarcti miro incremento.

§. 1. Hydropicam hic in Xenodochio aliquoties invisi, cujus venter post puerperium in tantam magnitudinem excreverat, ut an unquam similis visus sit, dubitem; Circumferentia enim, ducto per medium umbilici filo, continebat pedes Geometricos quinque: Miseram aliquandiu in hoc statu vixit vitam; Tandem triduo ante obitum rupto umbilico, ultra 18. Basilienses mensuras aquæ effluxit.

Cum debitum naturæ persolvisset, & cadaver apertum fuisset, iterum aquæ ultra men-

suras

uras 20. effluxit: Præterea dexter Testiculus ad ovi anserini magnitudinem adauctus, pilis (materiæ cuidam purulentæ, oleaginosæ & albæ commixtis) infarctus fuit repertus, major autem pars pilorum confusa, & quasi in globum acta, prædictæ materiæ erat immersa: Multi quoque interiori membranæ tenaciter inhærebant. *Fabritius Hildanus cent.5. observ.48. Gregor. Horstius Tom. 2. lib. 4. observat. 53.*

§. 2. Vasa spermatica in fœminis graviter aliquando obstruuntur: ut una cum Testibus ad pugni magnitudinem intumescant. *P. Barbette Anat. Pract. p. 4. c. 2.*

Observatio LXI.

Ventris Tumor à ligamento uteri superiori tumido sero.

Fœmina rustica ingenti abdominis tumore corripiebatur, propenso aqualiculus sesquipede extabat in ingentem molem: Munia familiaria obibat, licet ægre: Appetitus integer, menses triennii integri decursu substiterant: Re tota naturæ commissa providentiæ, tandem subito extincta.

Jussu & in præsentia illustrium personarum aperto cadavere, ligamentum sinistrum superius sero tumidum totam occupabat cavitatem: Ventriculus, Iecur, Lien bene habere videbantur, Uterus exilis: Aperto tumore, aqueum liquamen maxima in copia effluebat: *Rolfinckius cap. 20. de organis Generationis.* Vide §. 24. observ. 55.

Observatio LXII.

Ventris Tumor à mole insigni, Omento adnata & vasis spermaticis, ac Uteri tuba dextra ex multifariis partibus contexta.

ANno 1675. 18. Dec. cadaver Puellæ 14. circiter annorum, cui nomen Magd. Croesen, cultro nostro exposuit Vir Celeb. D. *Vischerus*: Ante menses 18. incepit laborare ventris intumescentia, sensim in initio, ast ultimis mensibus subito augmentata: Decubuerat ante annos decem periculose, ad septimanas 13. per aliquot dies vocem nullam edens:

Aperto ventre offerebat se omentum, ante undique moli cuidam insigni totum ventrem occupanti, superius connatum, vasis insignibus mire scatens: Omento hoc dissecto, molem illam, mobilem omnino è corpore auferre annitebamur, ast obstitit arctissima ejus copula parte inferiore cum vasis spermaticis, uterique Tuba dextra: His vero dissectis eam integram tabulæ imponere licebat; Tuba hæc loco illo toto qui inter fundum uteri & molem hanc interjectus, octo ad minimum digitorum transversorum longitudinem habens, exilis valde, vix straminis crassitiem habens, angustior multo sinistra, cui Testiculus adsitus bonæ notæ, qui in hoc latere affecto desiderabatur: Molem hanc dissectam ex plurimis colore, figura, consistentia, toto genere diversis particulis, majoribus minoribus compositam inveniebamus: *Vesiculæ* hic aderant multæ, quarum quædam materiam continebant aqueam, claram, tenuem; aliæ subrubram, viscidam, glutinosam, Concretæ variæ quasi parenchymaticæ, quarum tamen plurimis cartilagineæ aliæ permixtæ: Cavitates aderant innumeræ substantiæ cartilaginosæ insculptæ, quæ apertæ pinguem, quandoque medullarem, cerebro simillimam materiam exhibebant: Nonnullæ lacti coagulato, modo consistenti, modo granuloso admodum, modo instar stercoris gallinacei albidioris, fluxili omnino: At quod omnium admirationem movebat, summa erat variis locis durities, non cartilaginea, sed omnino ossea, adeo ut ne cultro quidem dividi potuerit: Nec tantum substantia hæc per totam massam dispersa, sicut variis locis particula talis se exhiberet, verum continuata occurrebat non uno loco, inprimis circa posteriorem molis partem, imo offerebant se particulæ variæ, in quibus diversis locis pilorum, sæpius sat longorum, notabilis copia: Vasa totam massam curioso spectaculo peteratabant, partim ab Omenti vasis, partim ab iis quæ Testis sunt, procedentia, Hepar ubique lateri dorsoque filamentorum ope adhærebat, inferiore sui parte tumefactum ac suppuratum: Lien, Ventriculus, Renes, Vesica bene se habebant.

AD quod morbi genus moles hæc reduci debeat, non scio quis determinare audeat: Abscessum eam haberi posse, & quidem talem quales Atheromata appellari constat, mihi persuadeo: Varietas substantiæ summa magnum ad hoc argumentum: Totalis hic dextri testiculi in alienam substantiam degeneratio, cum incremento aucto: Forsan morbi illius gravissimi, quo ante decennium laboravit virgo hæc, critica potuit adfuisse materiæ peccantis ad Testem hanc translatio, vel debilitas quædam alia, à violentia externa, aut sanguinis ipsius affluxu, vitiatæ ejusmodi dispositioni occasionem præbuit, illo maxime tempore, quo & seminalis materiæ productionem, & menstrui evacuationem suppressam virginibus gravem afferre alterationem reperimus: Imo quid impedit quominus dicamus corruptæ substantiæ testiculi, à causa nobis ignota, sanguinem per spermatica, æque ac epiploica vasa copiosius justo accedentem, argumentum successu temporis attulisse, similiter ac in abscessibus ejus constitutionis aliis in habitu corporis

tis quandoque se exhibentibus, haud raro notamus nonnisi per unicum sæpius vas sanguineum, insigniter, & nonnunquam valde celeriter eos augmentum sumere? Quod autem miræ hic sese exhibuerint formæ, nostrum haud est exponere, Philosophis hæc committimus. Varias, imo diversissimas in sanguinea massa contineri particulas, Chimia, inter alia, satis demonstrat; ex quibus diversimode à colore proportionato commotis, separatis, unitis, diversa produci posse corpora probabile valde: In naturali hoc obtinet universi corporis nutritione auctioneve, obtinet & in præternaturali: Et quod in testiculis variis corporis partibus prodneendis materiam accommodatam hærere, adeoque & in hoc nostro vitiato hæsisse diceremus: nunquid in tuba uterina & fœtus & molas reperiunt Anatomici? Mola ex Testis materia, ovum sive dixeris sive semen: quod si in Tuba generari queat, cur non etiam extra eam, modo accessu quodam extraordinario causæ cujusdam eam varie disponere valentis, qualis vel sanguis ipse extraordinariam mutationem sustinere cogatur? *Gerardus Blasius observat. med. 9.*

Observatio LXIII.

Hydrops à defectu caloris nativi inductus.

Dissecabatur in Nosocomio Leydensi corpus vetulæ annos 70. natæ, quam Aqua Intercutem jugulaverat: Magna copia aquæ flavescentis ex abdomine intra peritonæum ejecta est: Hepar non tam putridum, sicut alias notatum, neque scirrhosum, sed parenchymate flaccido: Lien à naturali quoque non multum recesserat, minor tamen, forsan ætate contractus: Omentum fere consumptum: Existimabat sector Chirurgus, præsentibus D. *Screvelio* nobisque, hydropem istum ob defectum potius nativi caloris in corpore, senili inductum, quam à læsione vel Hepatis vel Lienis, vel aliorum viscerum. *Bartholinus histor. 83. cent. 3.* Vide observat. 32.

Observatio LXIV.

Hydropicus ventris tumor à nimio potu inductus.

IN cadavere mulieris anno 1625. in valetudinario mortuæ, nullius visceris aderat vitium: Solus humor serosus à nimio potu mali causa deprehendebatur, quem largius ingresserat ob insignem æstum ab ulcere ventriculi, cujus fundus cum pyloro erat exulceratus. *I. Rhodius cent. 3. observat. 4.*

A *Nimio potu*] Patet nobis jam oculatioribus cur Hydrops interdum hausto potu statim distendat ventrem: quod in amico meo intimo non ita pridem observavi, nempe ob petitonæi tunicam, cui glandulæ lacteæ immersæ latent, impletam: Nec difficile explicatu est quomodo per diuretica Hydrope sæpe terminetur, perque urinas solvatur. *Thomas Bartholinus de Lacteis Thoracicis cap. 9 § 7.*

Nullius visceris vitium] Ab errore scil. externo; Et cum mature aquis exitus paratur, antequam ex earum mora & corruptione labem viscera concipiant: Vix inter Medicos aliquem reperias (*ait Parisiensis quidam Doctor*) cui non contigerit hydropicum aliquod cadaver evisceràre: Integrum est in multis hepar ex omni parte, quibus est exortus hydrops ex aquoso liene, sal' im principio pathematis hujus generationis: At temporis progressu fit necessario id quidem, marcescitque & a tenu ... fluctuatione & inundatione aquarum: *hæc ille*: Et hydrops lethalis, inventum in mortuis integrum Hepar, nec non Lien, in aliis læsum quidem sed ab hydrope; ut hepatis vitium effectus fuerit, non causa hydropis.

Observatio LXV.

Peritonæi tunicæ in Hydropicis mire aliquando crassescunt & indurantur.

IN Hydropicis peritonæi tunicæ valde incrassescunt, imo successu temporis cartilagineam duritiem acquirunt, quod in paracentesin abdominis scire necessarium est. *P. Barbette lib. 4. Anat. Pract. lib. 4. part. 3. cap. 2.*

Observatio LXVI.

Hydropici ventriculus admodum angustus, quia jamdiu non comederat.

ANte octiduum, in pago Sassen, cadaver Hydropicæ septuagenariæ, jussu PræNob. D. nostri Præfecti, à Chirurgo, me præsente, fuit apertum. Illa vivens credebat Serpentem, aut aliud quoddam animal in se latere, sed præter ingentem aquæ copiam, tam in abdomine quam thorace contentam, & viscera qualia hydropici habere solent: ventriculus tamen huic contractus seu coarctatus, ut magnitudo ejus magnitudinem renum non excederet: Nullam fere habuit cavitatem, & substantia ejus fuit admodum crassa, sed diu nihil comederat: *Ioh. Butzius in misc. cur. ann. 6. & 7. p. 318.*

Observatio LXVII.

In Hydropicis quibusdam pericardium cordi adhærens inventum.

ADhæsio pericardii corpori ipsius cordis, hujus palpitationem induxit, quod in duobus hydropicis observatum. *Ballonius Tomo I. Consil. 109.*

Observatio LXVIII.

Anatome Hydropicæ mulieris, in qua principium venæ cavæ descendentis arcte coaluerat.

ANno 1625. in cadavere mulieris hydropicæ, principium venæ cavæ descendentis arctissime coaluerat, ut ne specillum quidem admitteret: haud dubie ab exulceratione à vermibus in ramo Iliaco repertis excitata. *Ioh. Rhodius Mantissa observ.* 21.

Observatio LXIX.

Hydropici cadaver sine Hepate & Liene inventum.

ANno 1594. 11. Septembris obiit D. *Matthias Ortelius* Mercator Antuerpiensis: Aliquot annis antea hydrope laboraverat, qui morbus affectus Hepatis vel primario, vel secundario necessario consequitur. Cumque sub septo transverso Hepar & Lienem quæreremus, ne vestigium quidem illarum partium invenimus. Casus profecto inauditus & admirabilis: At substantia omnium intestinorum carnosa prorsus erat, multo solidior quam ipsa musculorum caro, ut soliditate cordis carni fere responderet: Et vena cava ex ipsis intestinis suam originem sumebat, Eo fere modo quo vena Porta in ipsis intestinis solet implantari. *Caspar Bauhinus in appendice ad tractatum Franc. Roseti de Partu cæsareo.*

VUlgata *Ortelii* sectio, quæ multorum torsit ingenia, pluribusque imposuit, si ad trutinam esset revocanda, vel saltem levibus conjecturis daretur locus, utique pateret non defuisse jecur, & hoc in opportuniori forte situ locatum extitisse, ut secreta bilis in intestinum derivaretur in hoc enim intestina carnosa observata fuere, ita forte dicta ab observatore ob substantiæ modum consimilem carni, & rubrum colorem, cum etiam solidiora & compactiora musculorũ carne deprehensa sint: Oblongæ itaq; glandulæ, circa intestina accubantis, rudem nobis exhibet speciem, nec vasorum inde enata propago conjecturam destruit: Cava enim vena à carnosis hujusmodi intestinis emergebat. *M. Malpig. Sect. 1. de struct. viscerum c. 8.*

Observatio LXX.

Anatome hydropicæ sine Iecore, Liene, Renibus inventæ, cum mola insigni in Vtero.

ANno 1601. mulierem aperui, cui abdomen ita intumuerat ut tres haberet in ambitu ulnas: Aperto abdomine effluderunt se 56. aquæ pintæ: Omentum totum consumptum; Jecoris, Lienis, Renum (dictu mirum, verum tamen) ne vestigia quidem: Diaphragma multis locis exesum ac consumptum: Vterus in eam molem elatus conspiciebatur ut in ambitu sesqui ulnam haberet: Apertus, conspiciebatur intus mola, ex multis duris, scirrhosis condylomatibus constans, quæ multis locis in pus mutata erant: Color molæ erat albus, adenosam substantiam in scirrhum versam dixisses: *P. Pawius obs.* 39.

Observatio LXXI.

Hydropici Iecur totum consumptum, Lien, Renes, &c.

ANno 1602. hydropicæ fœminæ ventrem aperui, è quo aquæ crassæ & amurcæ similis pintę se effuderunt 36. Jecur huic totum consumptum, venosis solummodo ductibus iisque perpaucis superstitibus. Consumptus Lien, Renes; Ventriculus prassina, viridi bile plenus: Diaphragma aliquot locis sphacelo correptum: Vterus molam intus habebat, quę in materiam melli similem conversa erat, effundebatque se simul ac uterus pertunderetur: fœmina 34. annorum hęc erat. *P. Pawius observ.* 31.

Observatio LXXII.

Ventris tumor ab aqua ingenti copia, viscera adeo compellente, ut nec Cordis nec Pulmonum appareret vestigium.

§. 1. SEcui aliquando hydropicum, cujus venter continebat plusquam triginta libras aquæ: Secto corpore, neque Cordis neque Pulmonum ulla apparebant vestigia: nam aquæ copia ipsum diaphragma cum pulmonibus compresserat ad jugulum: Ventriculos quoq; ipse mirandum in modum compressus & angustatus reperiebatur. *H. Saxonia Panthei lib. 4. cap* 27.

§. 2. Pro copia aquæ illic collectæ venter plus minus tumet, & aliquando adeo impletur ut in vastam molem attollatur; in quo libras 60. & plures pendentem aquæ copiam adhuc residuam, etsi multum per pedes fluxisset, sectione in mortuis deprehendimus: Quæ

aqua non solum pondere gravat, sed & septum premens, illique incumbens, & motum liberum impediens, dyspnœam eam parit adeo molestam, ac maxime cum decumbunt angentem; quod aqua tunc versus septum magis tendens, magis illud graver, unde liberius erecto corpore aquâ tunc deorsum ab eo prolabente, spirant. *Platerus Prax. lib. 3. cap. 3 p. 212.*

Observatio LXXIII.

Anatome canis toto corpore tumidi post infusum in venas oleum Tartari, In cujus venis sanguis solito fluidior repertus est.

INfusum fuit in Canis venas oleum sulphuris, eo incolumi, etsi sæpius facta infusio: Vulnere ocelusô & cane dimisso, cubiculi angulos percurrit, repertisque ossibus, avidissime illa erodebat, quasi ab eo liquore appetitus excitatus fuisset: Absimili eventu oleum Tartari in alterius canis venas inditum fuit: nam prægressa insigni & diuturna anxietate, antequam expiraret toto corpore admodum tumidus factus est.

Eo dissecto, sanguis, quod mirum, non concreverat, quin potius fluxilior & rubicundior solito apparuit, Unde constat sanguinis fluxilitatem nimiam, æque ac ejus concretionem mortem inducere posse. *Ex Ephemer. Gallicis anni 1667. mens. Augusti 28. Observatio Dom. Fracassati.*

Observatio LXXIV.

Borborygmi & coaxantium ranarum species, ab impedito libero flatuum per intestina excursu, Et Ventris Tumore mirabili ejus pinguedine.

PEtrus Scharff, post exantlatos cruciatuum labores varios diem obiit fatalem: Defuncti corpus calendis Martii anno 1659. aperitur: Ad sectionem invitatus ego, abdomen in insignem magnitudinem elevatum vidi: hydropem primo aspectu mentiri videbatur, sed durities insolita, ante & post fata ultima, opinionem delere jussit: Exsucca omnia totius prærer abdomen membrana, succum ad id deposuisse videbantur omnem, tantus obsederat partes illas & faciem, quam Hippocraticam jure dixisses, marcor & atrophia: Umbilicus ad duorum transversorum digitorum latitudinem elevatus, thaleri circumferentiam habebat, cuticula, quam exsudans semper in vivente pars serosior depascere & visa est, destitutus: Secta abdominis cute, pinguedo sub ea occurrit, quatuor in umbilicali regione transversorum digitorum latitudinem æquans: trium illa fuit qua Lien obvolvebatur, inæqualiter tamen, ut media portio digito uno transverso minor fuerit: Renes, ut solent, copiosæ pinguedini pariter erant immersi, sed quod aspectum merebatur, omnia intestina particulis pinguibus, hinc inde multis, pisorum ac lentium magnitudinem jam majorem, jam minorem referentibus, conspersa videbantur: In dextro cordis ventriculo particula adiposa magnitudinem articuli unius digiti exprimens reperiebatur, qualem *Bauhinus* etiam sæpe inibi se observasse l. 2. anat. c. 20. scribit: Diaphragma solito durius fuit & crassius: Pulmo in latere pleuræ, Hepar costis nothis, & intestina ossibus illum erant affixa: Hinc Pulmo libertate in exspirando destitutus, spirandi quadam difficultate fuerat pressus: Flatus vero in intestinis debitum excurrendi spatium non invenientes, sonum, modo tonitrui, modo ranarum coaxantium clamori similem, per integrum lustrum ediderant, ut non modo fossor ipse, sed & adstantes latitantium intus ranarum suspicionem conceperint, cujus solius gratia magnus sectione cadaveris numerus incolarum circumsterit occupatus. *Joh. Michael Febr. observ. 28. miscell. cur. anni 14.*

INquirenti mihi in diætam qua defunctus olim fuerat usus, lac potissimum maritum comedisse & bibisse, vinum & cerevisiam non curasse, respondit vidua: lactis solius esu & usu se refocillari dixerat; Luxuriantis & errantis hoc est naturæ exemplum, qua pinguiorem alimenti partem soli abdomini concredidit, reliquis vero partibus denegavit: Neq; largiori lactis usui id erit simpliciter attribuendum, cum nutritiam in lacte vim inclytus Medicorum Senatus, nostro præsertim tempore commodet, & non tantum singulares homines, sed multos populos, γαλακτοφάγους esse constet: Sed in nostro subjecto natura partium externarum, & sic sui quasi oblita, in toto abdomine nutritiam lactis virtutem sibi appropriavit: *Idem.*

Observatio LXXV.

Ren unicus observatus in iis quibus venter prominulus & vitiatus costarum ductus.

MIrum est quod *Vesalius* lib. 5. cap. 10. scribit se observasse in habentibus ventrem impense prominulum, & vitiatum costarum ductum, unicum interdum Renem in medio positum inveniri. *Blasius appendicis ad Bellini Tractatum de Renibus p. m. 124.*

Observatio LXXVI.

Ventris inferioris gracilitas, cum intumescentia superioris, ob delatam, post vulnus, ventriculi partem & intestinorum in thoracem.

Militi gladius paululum infra cartilaginem xiphoidem intruditur, succedunt syncope, dyspnoea, singultus, Inferior venter circa pubem gracilescit: supra umbilicum & circa thoracem intumescunt partes: Ventriculi orificium & pars sinistra ejus, cum portione duodeni & coli, ad thoracem per vulnus delatum: *Vide lib. 4. tit. de Vulneribus.* *

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Abdominis tumor ab immani Uteri expansione, cum infarctu & corruptione illius.

Aperiendo cadaver puellæ, jubente & præsente magistratu, deprehensus Uterus ad eo expansus ut fere universam abdominis cavitatem adimpleret, unde tam valide compressæ sunt partes vicinæ ut in angustissimum spatium coactæ essent. Uterus præterea omnino infarctus erat materia quadam rubicunda, carni minutim dissectæ non absimili, quæ maligna qualitate propriam partis substantiam consumpserat, adeo ut quibusdam in locis ad chartę tenuitatem deducta esset, etsi nondum effluxisset totus annus ab initio morbi. *Deslandens Baugrandius, Zodiac. med. Gall. anno ij. Obs. v. Iulii.*

Observatio II.

Ventris tumor à pure in eo parte sinistra congesto, præsertim circa Lienem, cui immersus cum vicinis partibus latebat.

Eodem fere modo ac in Thoracis cavo puris collectio, quæ Empyema dicitur, & pleuræ inflammationi, in abscessum degeneratæ originem fere debet, In *Ianetie Iochems*, in Nosocomio nostro decumbente, ex inflammatione Peritonæi purulentæ materiæ collectio in cavitate infimi ventris: mulier hæc gravida, infantem pepererat nulla præsente obstetrice: post partum laboriosum de dolore sinistri lateris gravissimo valde semper conquesta: Venter insignem in molem intumescere cœpit, tandem post varia adhibita medicamenta circa umbilicum protubetantia quædam occurrit, quam illico cultro apto aperuimus (pus enim subesse constabat, hoc tamen peritonæo incumbere putabamus) & plusquam pinta integra puris fœtidissimi effluxit: Aliquot dierum spatio finito quo puris evacuatio per vulnus factum continuabat, instrumento cereo exploravimus quonam loco purulenta hæc illuvies copiose adeo die noctęque effluens hæreret, & candelam hanc recto ductu per peritonęum in ventris cavitatem penetrare deprehendimus ad ipsa usque intestina, quod anatome demortuæ postea plenius detexit; materię purulentę per vulnus effluenti, non raro portiones omenti miscebantur, ac corrupti omnino: primis diebus evacuatio puris aliquid levaminis videbatur afferre ægrę, at sequentibus, foramine in dies ex ulcere augmentum capiente, ęgręque viribus, ob copiosum puris effluxum, adeo ut etiam sępius ei quasi innataret, magisque destructis vitam finire coacta est, quarta enim septimana ab eo tempore quo pus ejicere venter cœpit, interiit.

Post mortem cadaveris abdomen dissecuimus, quo qualis viscerum constitutio constaret, non obstante intolerabili fœtore, Observare hic licuit pus loca omnia, quæ Lieni vicina, sub peritonæo occupasse, adeo ut partes omnes latere ventris sinistro collocatæ, Lien imprimis, puri immersę laterent: Partium dictarum quænam purulentę collectioni originem dederint, certo determinare arduum, cum Peritonæum, eo loco ubi pus detinebatur, corruptum inflammatumque facile quænam pars accusari hic debeat, colligere licet. Uterus, (quem læsum ægra conjecerat) bene se habebat, debitoque loco detinebatur, Omenti pars magna putredine consumpta; Intestinorum itidem quorundam tunica exteriora pure corrosivo non uno loco lacerata; Nec tamen (quod plerumque contingere solet) pus hic collectum, intestina tegens ad inguina ipsa devolutum erat, quod experientiam quorundam infringit: *Ioh. Meekeren Observat. chirurg. xxvi.* Vide historiam *Petri Bourge* apud Fabr. Hildanum, huic adfinem.

Observatio III.

Hydrops Ascites vitio Hepatis insignis magnitudinis geniti, duri, variis in loci putridi.

NUper cadaver Puerperæ 14. dierum secui, in quo præter occultum Hydropem, Hepar tam immensæ magnitudinis animadvertimus, ut hominum fidem fere superaret: latitudini ejus comprehendæ utraque manus mea minime sufficiebat, multo minus longitudini ejusdem; dimidiam ventriculi partem exacte, occupabat & ultra renis dextri regionem protendebatur; Durum fuit insuper, variisque in partibus putruit. *I. Iac. Harderus Exerc. Anat. med. xv.*

HYdropem dictum Asciten fuisse reputo, Thoracem enim & ejus viscera silentio præteris, abdominis, ceu loco principaliter affecto inhærent; Vastæ molis hepar corruptum illi producendo fuit aptissimum: An vero cor & pulmones sine omni vitio extiterint addubito. Docet namque usus & experientia hepatis solius affectione minus frequenter hydropem nasci quam pulmonum & cordis labe conjuncta. *Ioh. Contradus Pejerus ib. Exerc. xvj.*

Observatio IV.

Hydrops Ascites à Scirrhis Iecur, mesenterium, Pancreas, aliasque partes infestantibus.

NUper puellam secui hydropicam, e cujus abdomine, incisis ex altero latere musculis abdominis mensuras duas ichoris flavi & subfœtidi, vacuavimus; dicique nequit quam insignes scirrhos variis in locis hoc in cadavere deprehenderim; quorum unus caro hepatis arcte connectebatur, à parte inferiori pancreatis enatus; alter vero in medio circiter mesenterii hærebat, pugnum majorem magnitudine adæquans; e quo incisione facta prodiit substantia albicans instar sibi concreti; Porro ejuscemodi glandulæ scirrhosæ, & ex parte nigricantes, secundum œsophagi & spinæ longitudinem locatæ plurimæ fuerunt, majusculæ & minusculæ, quas scrophulas internas, si vis, nominare licet: sufficit ad ichoris supra nominati congestionem illarum glandularum scirrhositatem plurimum contribuisse *Ioh. Iac. Harderus Exerc. Anat. med. xlvij.*

Observatio V.

Hydropici cadaver exhibuit Renem dextrum materia calci simili infarctum. Sinistrum vasis distentum exterius, cum hydatide &c.

IN cadavere Hydropici, quem eis paucos dies secui, obvius mihi fuit Ren dexter, materia calci simili, (memoratu digna) summopere infarctus; Rene sinistro ab eadem vacuo quidem existente, sed tamen vasis maxime distenris superbiente extus, (quorum sub insertionem Hypatis insignis erat conspicua,) & papillis urinariis, osculis suis mirum quantum hiantibus, intus horrido. *Ioh. Iacobus Harderus Exerc. An. med. xxiv.*

MAteria calci similis) Obscurum quomodo materia calci similis in rene dextro congeri potuit; Puto etiam Renibus fibras quasdam esse motui dpatas, quibus languentibus aut impeditis, neque serum facile propellitur, nec crassior materies, sed stagnans coit & accrescit, *I. Conr. Pejerus Exerc. med. Anat. 25.*

Observatio VI.

Hydrops à Liene, Abscessu seroso & purulento obsesso, qui ante obitum materiam ad latus dextrum eructabat.

CHristianus Friderici Holsatus, 2. Octob. 1659. Apostemate laborabat sinistro abdominis latere, trium digitorum transversorum distantia ab osse ilium, dolorifico, valde: ad externum attactum materia purulenta hic extra peritonæum collecta videbatur: Cauterium primo applicavimus potentiale, hinc cultello acutiore apertionem instituimus & effluxit materiæ bene coctæ haud fœtentis, quantitas ℥ij. aut iij. sequenti die materia effluens & parcior fuit, & sanguinolenta magis: placuit itaque quo materiæ dictæ commodior exitus concederetur cultello, linteo maxima parte armato, cujus descriptio habetur apud *Sculteium* Armam. chir. Tab. ij. f. 7. incisione secundum longitudinem tumoris facta rumorem magis aperire: Die 3. 4. & 5. materia se obtulit impura fœtidaque; 6. stylo nostro explorare placuit quousque quaquaversum apostema hoc se extenderet: At quamprimum eum inserere aggressi sumus, inscii paracentesin instituimus, illico enim aqua effluxit clara, alba, nullius

fœtoris, ad quantitatem mediæ pintæ, quem subitaneum effluxum ventris detumescentia insperata sequebatur. Die sequenti ad foramen factum membrana se conspiciendam dabat crassa complicata, quam intestinum esse conjiciebamus: At cum vasa in ea nulla occurrerent forcipe eam apprehendere ausus fui, imo lenta mana extrahere: Instar cornu politi erat, vasis nullis prædita. Ea extracta, aquæ iterum limpidæ aliqua quantitas effluxit, hinc nil nisi materia fœtida: Quod educta membrana sinum hic aliquem (uti videbatur) reliquisse consultum visum fuit injectione hac eam mundificare ♃ *fol. scord. rut. absinth. ros. aa m. ß. hordei ℥ ß flor. hyper. centaur. ℨij. coq. in vino rub. In colat.* ℞ *dissolv mell. apii ℥ij. aloes, myrrh. aa. ℨi. ß* utilitatis aliquid afferre videbatur, quod materia magis concocta se exhibet; Interim & etiam medicamenta ea intus sumenda præscribebantur quæ & ars morbus exigerent. Die 15. membranæ prædictæ major longe portio se obtulit, sacci formam habens, cujus ablationem sequebatur materiæ putridæ fœtidæque ea quantitas, quam etiam satis capaci receptaculo excipere haud licebat, & quidem summo cum impetu: tandem sanguinis, particularum duriorum, materiæ terrestris evacuatio, & sic fractis viribus interiit.

IV. Novembris Dissectioni nostræ subjectum cadaver, in quo, facta à mucronata pectoris cartilagine ad ossa pubis apertione, materia primo occurrebat glutinosa, flava fœtida omento, hinc etiam intestinis subjectis, incumbens, hujus adeo hic incrustata conglutinataque ut etiam discernere ea vix concederetur. Lien nec insignis erat magnitudinis, in lobos duos divisus, ad inguina devolutus, in eo sinus notatus rotundus, qui aquam claram membranamque exhibuerat; Tabulæ enim impositus abscessum rotundum, tunicæ propriæ inclusum exhibebat; in quo dissecto non solum aqua reperiebatur clara alba, sed & membrana crassa, pellucida, iis quæ jam ante extractæ persimilis.

Atque ex his colligere licet naturam ad apertum locum materiam p. n. in liene contentam deduxisse: considerandum hic insuper locum lienis non semper esse ad ventris postica, sed & anteriora sæpius; imo inferiora, quod in infantibus variis ventris tensione laborantibus notamus. *Iob. Meekrem. observ. anat. chirurg. Posth. cap. 6.*

OBSERVATIO VII.

Ventris Tumor ab aqua in peritonæi duplicatura peculiari contenta, saccum efformante, extra quem viscera constituta.

Mense Janu. anni 1651. aperuimus cadaver *Dinæ Nicolai Thervelings*, quæ à jam primis annis ventris laboraverat, cum tensione gravi, intumescentia magna, quæ tamen circa pubertatis tempora, ætatis namque annum 13. aut 14. mirum in modum increvit menstruorum fluxus nonnisi bis, isque parcus valde, observatus, ventre eo tempore leviter subsidente: Nec tamen molestus hic ventris tumor, quominus matrimonii molestias subiret impedire potuit: nupsit pictori apud nos celeberrimo *Govred Flinkio*; gravida infantem peperit ac sine ulla ventris detumescentia. Varia ad sublationem tumoris hujus usurpata media, variæ institutæ consultationes, ac irritus omnis labor. Causam in aliud conjicere non licebat quam sententiarum de vera morbi origine, veraque affecta parte diversitatem, fuerunt enim qui *fungos divisos* ventris dictæ extensioni ansam præbere statuerent; placuit aliis *Atheromatum fasciculos* mali causam dicere; *vesiculas plurimas* pituita repletas hic hærere varii afferere ausi fuerunt, Imo & molam quidam suspicabantur; Præcipua Medicorum Chirurgorumve, in consilium adhibitorum pars, aquam ventre conclusam, in interstitiis viscerum hærentem causam habendam esse voluit; Clar. *Waleo* probabile omnino videbatur (nec sententiam hanc mutare ullis rationibus induci potuit) serosum humorem sensim ad peritonæi duplicaturam distillasse. Magni hujus medici sententia, quam vera certaque fuerit antequam demonstremus, considerari meretur, brevissimo temporis spatio, octo nempe dierum, in eam molem ventris tumorem fuisse auctum, ut tres partes accesserint, ad digiti transversi latitudinem ventrem increscere, impossibile omnino dixisses, siquidem eum intueri concessum fuisset: Addo, quod admirationem omnem superat agilem eam adeo fuisse, atque in motu celerem, ut nihil non domestica officia spectans, currendo, stando, laborando efficere valeret; Paucis ante mortem diebus, referente marito, turrim Clivensem ascendere, descendereque sine ulla molestia potuit. Interea temporis, quæcumque etiam adhiberentur media, ventrem magisque intumescere percipiens, tandem doloris gravitate summa debilitate, quod nec sedere, nec stare, sed manibus pedibusque repere cogeretur, in lecto decumbere ea c acta est in quo etiam finiit.

In cadavere I. *Cutem* cultelli acie, circa umbilicum (quam fere cartilaginem reperiebamus) dissecuimus, & *aquæ limpidæ* minime fœtentis *quantitas centum & viginti quinque librarum effluxit &c.* Educta aqua *Succum*, quem hactenus ignorabamus peritonæum esse, ex quod dictus liquor effluxerat, in partes quatuor, sectione cruciali dividimus, cujus fundum materia impura lentaque obductum reperimus: Rei novitatem mirabamur, qui pervenisse nos in ventris cavitatem putabamus, nihil viscerum reperiabamus: *Peritonæum* cuti unitum in eam magnitudinem extendi posse qualis nobis occurrebat, nunquam admisissemus nisi oculis nostris fuisset exhibitum. Parem adeoque Peritonæi superiorem, circa mucronatam car-

tilaginem, costasque nothas separare aggressi sumus, quo facto in conspectum venere hepar, ventriculus, intestina, aliaque viscera integra & bene constituta, præterquam quod intestinum *Colon* plus justo contortum. *Vterus* insuper sinistro latere bene se habebat, similiter ab Tuba Fallopiana, vas Deferens, Testiculusque sinister, quæ tamen partes omnis magnitudinis crassities que erant excidentis. Lateris dextri Testiculus deficiebat: *Vas deferens & arteria* (per quam menstruus sanguis excernitur in non gravidis) alieno detinebantur loco, in ipsius enim peritonæi duplicaturam deferebantur, quam pererrabant simili omnino modo ac ureteres *vesicam urinariam*, in quam etiam sine dubio sanguinem, imperfectumque semen deduxerunt, materiam tumoris supra declarati: Sanguinem menstruum per arterias in *Saccum* hunc fuisse deductum inter alia demonstrare videtur quod instante tempore menstruationis, quavis vice, ventris intumescentia fuerit aucta. *Iob Meckerem Observ. med Chir. cap. 52.*

AQuam hic collectam ex parte ex uretere dextro à Rene descendente ad vesicam urinariam exstillasse judicamus; Ductum enim hunc errore Naturæ, ad duplicaturam Peritonæi cum arteria spermatica, & ductu cœco, seu Tuba uterina transisse per anatomen notavimus: Et sic dissectionis nostræ opera veritas sententiæ Cl. *Walei* detecta, Imo etiam paracentesis in ægra hac facilitas, & utilitas, quam idem valde commendaverat. *Idem.*

Observatio VIII.

Ascites à duro hepate & liene.

§. 1. CUidam venter maxime tumet & videtur cum aqua plurimum flatus habere, ad talos vix aliquid tumoris devenit quod œdema referat, spiritus difficultas est post quã tumor ventris impensius increvit, hoc vero factum est postquam scroti vulnus, per quod diu humor effluebat, coaluit; febris præcipue sub vesperam manifesta est, sub qua pulsus maxime brachii sinistri sensus sentitur, urina exigua biliosa satis & crassa: hæc in homine, cujus corpus naturæ calidioris, & longe magis siccioris est, ætas cutem quinquaginta annorum: sentio ego lienem tumidum, Jecur non ita potest sentiri, quoniam fere totum costis tegitur: Ego salutem non spero in hujusmodi originis hydrope, Aliquando soleo sperare cum humidam intemperiem sequi intelligo & ætas junior est: Ignis proponitur ventri dandus, mallem ego ferrum, nam facile exiret aqua, vulnere tamen coalescente reditura.

Huic extincto post ignem datum ventri, febre etiam aucta ex eo, Jecur refertissimum & durissimum fuit, & Lien pariter, Pulmo autem sinister admodum exiguus. *Christ. Guarinonius consultat. 379.*

§. 2. Siccam causam posse habere Ascitem non est notum, cum aquosus humor satis causæ in frigore teneat, quæ res nostris oculis sæpe cadaveribus utroque morbo (ascite & tympanite) patuit, in quibus sæpe Jecora dura, & arida ac nigra vidimus quam humidiora & œdematosa *Guarinonius consult. 446.*

Observatio IX.

Polypi liberi in cordis ventriculis duarum mulierum, una hydrope, altera cachexia extincta.

COrpora illa Polypi recte appellantur, ob eam quam habent similitudinem cum tumoribus ejusdem nominis qui non raro narium interiora infestant: corpora illa aliquando in cordis ventriculis, aliquando in auriculis veluti radices agunt, & per vasorum ductus se extendunt, aliquando nullibi adhærent: Ejusmodi concreta bis mihi observare licuit in nosocomio Tolosano in duabus mulieribus, quarum altera Hydrope interit; Altera, cachechectica, postquam sensim contabuit, tandem è vita decessit: In utraque hæc corpora in cordis ventriculis continebantur, nulli parti affixa, figura rotunda, nunc juglande paulo minora colore albida, substantia gelatinam referentia: *Bayle Tract. de Apoplexia p. 58.*

Observatio X.

Ventris tumor ob Renis tunicam externam admodum expansam, Renis, substantia consumpta.

VIdi ego tunicam à peritonæo quindecim dierum spatio mirabiliter dilatatam, ut saccum præseferret, nam corrupto Rene, & in flatum consumpto, tunica in amplissimam molem erat distenta. *Guarinonius consultat. 455.*

Observatio XII.

Hydrops Ascites à Iecoris & Lienis scirrho.

IIlustris Marchionissa à Montecler quatuor menses hydropica obiit; mortem ægritudo biennis antecessit: vultum tanta macies fœdaverat ut prioris formæ nulla superessent vestigia; reliquum corpus opplebat aqua crystallo clarior omni, ex imo ventre ejusdem sextarii sex minores circiter educti, è pectore octo; ex partibus extremis (nam universa caro iisdem imbuta erat) tantundem. Iecur parte gibba admodum exsiccatum se præbuit, cava autem pure adeo refertum ut cystidis felleæ vestigia omnia abessent: nullæ vesiculæ, ex earum genere quas hydatidas vocant, conspicuæ, ex quorundam mente hydropicorum omnium jecur obsidentes: Lien duorum tantummodo digitorum transversorum longitudinem obtinebat, paulo minus latus policis ad summum crassitiei; figuræ tamen naturali proximus, sed ubique & æqualiter in scirrhum induratus: Reliquæ partes inculpatæ. *Borrellus in zodiaco med. Gall. p. 127.*

Observatio XII.

Hydropici Pancreas semiputre observatum.

ANte quatuordecim dies hydropicum aperuit Clar. D. D. *Glaserus*, Professor Anatomicus noster, in quo Pancreas semiputre observatum fuit. *Bern. Verzascha obs. med.* 79.

HInc hydropicis fluxus cœliacus aliquando accedit, eo quod Pancreas venarum lactearum & chyli receptaculum obstructum sit: &c. mirum igitur non est chylum ad intestina relabi, & fæces eodem dilutas albicantes apparere. Idem.

Observatio XIII.

Hydrops à Iecore retorrido, pituita referto.

MAg. *Camillus Moscardus* Hydrope ex ascite & anasarca conjuncto laboravit, qui medicamentis sublatus est, præsertim pilulis ex rhei ℈ij. & elaterii ℈j. præmissis aliis de hiera cum agarico: præcessit hesterna die somnus totis xxiv. horis, non sane arctus, sed tamen assiduus, & eum reddens fere sine sensu sui met, aut saltem sui ægritudinis: Nunc meo quidem animo subsunt adhuc causæ, & forsan pejores dictorum symptomatum, adest febris, ut ex corporis tactu, urinis, pulsu & lingua licet cognoscere; Jecur ex his omnibus esse affectum non dubitarut: Genus affectus non est explicatum, humidum & frigidum tamen habetur, quod ego sæpe admiratus sum in corporibus calidissimis & siccissimis & ætate florentibus, quale hoc est, evenisse, ita per corporum dissectiones certior factus sum contra sæpe evenire: *Vidi Iecora pituita referta, sed ea quidem sæpe arefacta ob visceris calorem & ariditatem*, maxime sub Ascite, ut sub Tympanite etiam nigra, & tanquam corium tostum arida, quę sic obstructa, & humore illo non jam humido, sed frigido quidem affecta possunt crudum sanguinem, h. e. loco sanguinis ichorem creare, nempe saniem, quę in ea occasione alba non est sed flava, possunt sua obstructione febres movere, possunt humidos vapores in caput submittere, possunt & siccos, si non à crudo humore, sed ab eo ichore, qui flavus & torrefactus sit, & à corpore arefacti & melancholici humoris halitus mittant, unde modo somnos, modo vigilias à natura alienus faciant: Quę in hoc Juvene fuere omnia, Etenim si hydrops ab humida Iecoris intemperie fuisset, quomodo tam cito sola purgatione abiisset? A cruditate ergo etiam exusta Hydrops factus est: animi molestiis & sollicitudinibus insolitis & diuturnis, venereque immodica etiam multum pituitę ventriculus creavit, & Iecur calidum jam ęstuavit, calidiusque factum attraxit, arefecit, non concoxit, potius torruit, humor vero ibi arefactus & tostus, frigida sua natura cruditatum causa fuit, Inde hęc mala sequuta sunt: Vigilię siccum humorem sequutę, cruditatem hydrops, illum & obstructiones, febris, cruditates, sopor nimius & macies corporis, febrem autem linguę ariditas.

Is non multo post interiit, & dissectus habuit aquam flavam in nigrum vergentem, & Iecur atrum, durissimum & tanquam corium torrefactum, ut incidi cultro non posset. *Christ. Guarinonius Consult.* 194.

CUm aqua intra peritonæum se recipit multa, nullo in renibus vitio, necesse est eam ad venas non penetrare, sed in venisfissimæ jecoris partis retineri, à quibus intra peritonæum destillet: Retineri modo aquam obstructionibus verisimile non est, quoniam sanguis in venas procedit, qui sero suo, seu aqua crassior est: Vidi ego in cadaveribus hydropicorum, quibus hoc pacto urina fuerat diminuta, venas sanguine satis bono perfusas, quanquam non multo: Quapropter sic effundi serum & aquam intra abdomen debet, eo quod venæ illæ in ex inchoato sanguine exprimant atque effundant, quod quidem calida tantum facere possint: Et in his observabis aquam colere admodum fulvo, & exustionem indicante præditam, contra quam in aliis alterius originis hydropibus, in quibus alba est: *nisi à lymphaticis vasis prodierit*] Imo aquæ colori etiam viscera respondent tum colore tum corpore, nam fulvæ aquæ habent viscera, & dura, Sæpe longe minora viscera quam justum sit, ut viderim Iecur contractum tanquam corium torrefactum. *Idem consultat.* 378.

Observatio XIV.

Hydrops Scorbuticus.

VIr consistentis ętatis (*vide obs.* 2. *sect.* 19. *lib* 3.) Scorbuto extinctus intumescentia simul ventris atque pedum hydropica prehenditur: Iecur illius scirrhosum & tuberosum deprehenditur, Lien maximus optime sanus, Mesenterium glandulosum &c.

INter graviora ſcorbuti iam inveteraſcentis ſymptomata locum ſibi vendicat Hydrops, quo nunc pedes nunc venter, & aliquando univerſum corpus fœdè intumeſcunt, quique & cum duriore abdominis, hepatis lieniſque tumore, & cum reſpirandi difficultate majore (quæ à catharſi ſolet ingraveſcere) quam alias affligit: Hujus cauſam proximam liquido apparet eſſe Lymphæ ductuum liquorem, præter naturæ inſtitutum extravaſatum, ſenſimque collectum in partium affectarum membranis, hocque quod tenellula illa vaſa quibus latex ſeroſus circumferri debuit, ejus vel nimia quantitate fuerint ad diſruptionem uſque diſtenta, vel acrimonia eroſa præ-greſſa Glandularum, iiſdem lymphæ ductibus inſervientium obſtructione: Hinc enim neceſſum videtur ut præpedita in ſuo reditu lympha, qua data porta copioſa effluat, ſicque graviſſimum hunc morbum, Hydropem, ægris brevi inferat. Remotæ autem cauſæ variæ ſunt, Nam quæcunque chyli ſanguificationem ita lædunt, ut ex ipſo non quidam bonus & laudabilis, ſed crudus & vitioſus juſtoque ſeroſior ſanguis generetur, eadem manifeſto faciunt ad inundandam hanc lymphæ exundationem: In his vero primatum tenere videtur Aquæ vitæ, dicam an mortis, & ſpirituum ardentium abuſus, quo acidum illud ventriculi fermentum famis pariter atque digeſtionis ἐνέργημα, uſque adeo obtunditur, ut alimenta in illo neque rite comminui ac fermentari poſſint, neque deinceps ab invicem ſufficienter ſegregari, unde crudus atque aquoſus, ſed & acrimoniæ particeps chylus neceſſario evadit, ſibi perorumque conſimilem ſanguinem & ſuccum nutritium ſuppeditaturum; Adde quod devoti illi Bacchi antiſtites, qui dies noctesque iſtiuſmodi ſpirituum poculis indulgent, ut plurimum cum Cerere divortium faciunt; ac ratione illius acrimoniæ ſalſæ, quam vino aduſto ineſſe teſtatur ingens faucium ardor, ſitiſque inde accenſa, vehementer ſitiunt, & ad tollendam ſitim toto pomeridiano tempore Bacchanalia celebrare coguntur, hincque non poteſt non generari chylus, & deinde ſanguis cum ſucco nutritio, crudus, ſeroſus & hydrops inferendo aptiſſimus, ſicque iſti Heroes, dum bibendo curas diluere ſatagunt, præcipites ſe in ſtygias undas mittunt: Habitualem ſibi nempe ultro contrahunt Hydropem non ſolum alienatis à craſi ſua ſanguine ac ſucco alibili, verum & viſceribus ipſis per diluvium ſeroſum tono ſenſim exutis: Horum igitur ſtatus ubi ſemel à ſcorbuto arctius obſidentur, pro deplorato plerumque habendus: utpote qui cachexia inveterata haucque excipiente demum hydrope quaſi eviſcerati, neque cathartica, neque diaphoretica, aut alia ulla remediorum genera exhauriendis aquis accommodata ferre valent. Tota ſpes in cardiacis ac diureticis cum valentiſſimis antihydropicis atque antiſcorbuticis rite conjunctis: Aliis autem qui de ſcorbuto incidetunt in hydropem; idque ſubito, & per cauſam aliquam evidentem idem periculum calamitaſque imminet. *Charleton Pract. de ſcorbuto p. 245.*

OBSERVATIO XV.

Aſcites cum Hydrope Thoracis vitio Hepatis in quo fiſſuræ deprehenſæ, genitus, cum calculis in veſica fellea.

FOeminæ cujuſdam 40. circiter annorum, ſemel tantum uterum ferentis, Aſciticæ ac *Dyſpnœa* laborioſiſſima ad mortem uſque divexatæ, corpus poſt obitum ſectione aperui, ubi leviſſima prius inciſione facta (effuſis ſalientis, fontis ad inſtar, tam ex Thoracis quam Abdominis, æque ſumme repletorum capacitate) ad minimum aquæ menſuris xxx. hiſce exinanitis, cultro poſtmodum paulo crudelius adacto, Hepar vulnus replens ſtatim ſeſe in conſpectum dedit, juſto plus duplo majus pondere quinque libras propemodum ſuperans, quod dextri ſui majoris lobi parte cava duabus fiſſuris, latitudine quatuor digitorum loco invicem diſtinctis, hiulcum erat, quarum quælibet æquali amplitudine duos digitos continenre, ad parenchymatis penitiſſima uſque penetrans, & major quidem ad capſulæ communis tunicam, quę forenſecns per hanc facile ſua albedine conſpicua erat, evidenter dehiſcebat: Veſicula fellea, quæ toto ſui corporis ambitu majorem pollicem vix æquabat, mero ſabulo ac calculis ex fuſco nigris, ſemiplena erat, Reliquis interim abdominis contentis cætera fere naturalibus exiſtentibus, nec ullis in toto meſenterio glandulis, neque etiam aliis per univerſam vaſorum ſanguineorum hujus regionis ramificationem, in & extra viſcera ſcirrhoſi nodoſitatibus (uti quidem in hujuſmodi caſibus interdum evenire aliqui ex noſtris medicis modernis contendunt) nllibi repertis: præterquam quod omentum diſtenſione diſruptum, jam fere putrilagine infectum, & uteri corporis mole nucem juglandem non ſuperantis, duritieque ferme lapidem provocantis, cavitas plane obliterata fuerit, itaut etiam ipſius orificium interius nec ſtyli extremitatem admitteret: Pulmones quidem ſani, aſt quoad tubulos ſuos ſanguiferos (ſicut & ambo ventriculi cordis) tali grumoſo infarcti erant ſanguine, ut hujus maſſam univerſam, ſuo ſero totaliter fuiſſe deſtitutam lucudenter patuerit: quod etiam alibi in vaſis majoribus venæ portę & cavæ circa hepar deprehendi, quibus in longum aliquouſque diſſectis, ſanguinem concretum tenaciſſime cohærentem, corallii fruticantis inſtar, cum ſurculis appenſis, ſingulis rami propaginibus reſpondentibus, meditullius extrahere potui: Pericardium aqua adeo fuit diſtentum, ut cor in ſuo proprio elemento innatans quaſi ſuffocatum videretur, Aorta arteria prope ſuum exortum tantopere fuit ampliata, ut ejus capacitati quatuor digitos conjunctos faciliimo intrudere potuerim negotio *Mantiſſæ ad Plateri Obſervat. p. 51.*

Observatio XVI.

Hydrops Ascites lethalis, casum sequutus, in Puella cujus viscera nobilia consumpta reperta fuere, & Lien marcidus.

Ancillæ cuidam fuit hic Otthiniæ, cujus abdomen ita distenderat Ascites, contabescentibus facie & artubus, ut qui oculis eam non subjecit suis animo concipere vix possit: Certe cum ventre fœtæ vaccæ certabat misellæ Aqualiculus: infra genua ipsius expotrectus.

Qui tandem anima cassus prosectorum novaculæ pependit vitiosæ lymphæ 120. libras, seu cantharos triginta, nobilioribus putredine consumptis visceribus. Ego ante mortem ipsius (quæ jam tum suspicabatur se à Dæmonio obsessam) ab ægra varia quæsivi circa hujus mali causas, quorum hæc notatu dignissima sunt: Conquerebatur se tredecim annos ante fatalem vitæ terminum, lignum prægrande, cui non erat portando, bajulasse, & statim ab illo tempore dolorem se in latere sinistro percepisse, quem postea ulcisci cœpit internus quidam tumor, trusatilis, qui in eodem semper hærere videbatur loco per octo priores annos, sine insigni molestia, attactui tamen digitorum cedens huc & illuc propelli potuit: Elapso tot annorum spatio accidit ut è curru præceps in terram defluerет, mox tumorem rumpi sentiens, reseratis nescio quibus cataractis intumuit actutum, imminenti cataclysmo gymnasium præbitura: Atque ita in monstrosam in dies accrevit magnitudinem post fatalem hunc lapsum, dolorum plenissima, per octo integros menses lecto miserrime detenta.

In causam subitaneę illius post lapsum intumescentię inquirere ne graveris: Ego puto vapulasse Lienem (qui in defuncta obduratus e marcuisse prorsus videbatur) ejusque vasa lymphatica lympha serosiore diu multumque distenta ruptura sua violentę huic parentasse concussioni: *Otthin. 24. Iunii anni 1679. Georgius Hannæus Actorum Danicorum anno 1679.*

Observatio XVII.

Ventris tumor à glandulis panniculo carnoso substratis Tumore insigni sub peritonæo humore faeci vini rubri simili repleto, Molis plurimis utero adnatis &c.

Vitæ in otio ac cœlibatu sedentariæ assueta fœmina Episcopicellana E. R. cum ad menstruorum enormitatem *uterique prolapsum* inde à juventure sibi molestum emendandum thermis Badensibus Helveticis infeliciter usa esset, pessime exinde habuit: Reducem quippe gravia uteri tormenta, lumborum totiusque abdominis dolores accerrimi, denique convulsiones ex intervallis crebro affligere, atque per vices modo remissius nunc intensius exagitare, cum paulatina temperiei naturalis sanguineæ in pituitosam mutatione, qua cachexiæ via strata; menstruum tributum sanguineum sexagenaria major adhuc persolvit, exactori tam rigido & accurato ut numquam deficeret, sæpeque solventem triduum vel quatriduum præ cruciatu tortis lumbis lecto mergeret: A pubertate ad senectutem nihil emendata transiit uteri Procidentia, cujus mali pudore virgo matrimonium oblata quavis occasione recusavit: Interea autem neque medicos spernens, neque advolantes undequaque circumforaneos, datas à singulis panaceas spe sanitatem recuperandi diligenter in usum traxit, absque tamen emolumento: Menstruis enim ultimo suæ vitæ quadriennio jam deficientibus convulsiones & cruciatus hystericos in dies vehementiores perpessa, tandem epigastrium cruraque interdiu sibi tumere sentit, detumescere noctu: Inde vero ab autumno præterito anni 1679. abdomen universum usque eo constanter intumuit, ut ægra semper decumbere teneretur, atque ob tumoris incrementum sensibile suapre incedere, vel negotiis domesticis amplius vacare nequiret: Quo in discrimine consulti Medici ardunm putarunt immedicabili morbo auxilium invenire, nam medicamentis frustra obnitentibus venter quotidie magis magisque crevit, donec sesquipedem tensus exstaret: Lotium ægra citra difficultatem reddidit, sed turbidum cum sedimento farinaceo: fuit & alvus illi perpetuo libera, Pulsus autem celer & frequens, Respiratio laboriosa difficilisque anhelitus: Vomitu etiam ingesta sæpe rejecit, nec non bilem tenacem seu viscidam, facie demum plane degenerante, & toto corpore, præter abdomen, valde extenuato, cum sanitas victa succumberet, mors languoribus finem optatum imposuit.

Defunctæ commensuratus venter ulnis duabus cum semisse amplius extumuisse visus est: Dextro mollius sinistrum hypochondrium livebat, & hypogastrii regio tactui renitebatur: Tumebant vero p. n. quoque pedes, sed impressorum tamen vestigiorum neutiquam tenaces: Abdominis integumentis communibus divisis emanarunt seri unciæ aliquot: Hic etiam panniculum, quem carnosum vocant vulgo, glandulæ complures à dextris stipatunt, molles, latæ

latæ & seri plenæ: musculis dehinc ablatis, qui propemodum ad membranæ tenuitatem emarcuerant, sub peritonæo latens tumor singularis omnia fere intus implevit, quippe saxi speciei intestina operiens, intestinisque præterea bonam partem sursum ad diaphragma compulsis dorso perinde adnatus ac peritonæo: Ex aperto Tumore isto sanies fæcibus vini rubri tam consistentia quam colore similis prorupit, tanta copia ut media amphora adimpleretur, quæ quantitas nostrates pintas circiter duodecim constituit. Constabat autem ille ex crassa tunica tanquam cortice & divisus erat intercedente membrana intergerina in binas cavitates, non æquales penitus, sed alteram altera nonnihil majorem: Præter hunc omnium vastissimum tumores seu abscessus alii minores delituerant in abdomine, qui juglandem aut anserinum ovum, vel etiam pugnum magnitudine singuli haud excedentes itidem farti turgebant viscida ac saniosa illuvie: Omenti nil prope superfuit, quippe putredine consumpti. Ventriculum & intestina gracilia humor viscidus ac biliosus implevit: mesenterii ea portio quæ cum intestinis renuibus committitur inflammata apparuit, & glandulæ ejus pleræque induratæ: Colon intestinum inflammatione corruptum. Lien paulo tumidior æquo: Pancreas scirrhosum, Bilem vesicula fellis pallentem nec valde amaram in se continuit, præterea calculos aliquot minutos, friabiles, betæ semen & colore & magnitudine & figura quodammodo referentes: Hepar plane variegatum, nam pars ejus quædam alba, alia rubicunda, pars denique fusca fuit, & Portæ sanguis in grumos coactus: Tumorum maximo Vesica urinaria adeo adhæsit ut sine disruptione separati integra non posset: Tumorem vero stiparunt etiam vasa sanguinea, utrinque circa testiculorum vel potius ovarii muliebris regionem exorta: Uterum naturali quadruplo majorem, mire gibbosus seu inæqualis cum enormi duritie, quasi scirrbus esset totus: In vagina & collo matricis hydatides minutæ aliquot stabulabantur, necnon tenax mucus copiosus: Uterum vero eccupant mucosa quædam corpora, venis & arteriis prædita, ac utero ipsi adnata, numero quidem plura, at magnitudine diversa: Illis molarum nomen imposuere libuit, quarum maxima ovum anserinum magnitudine adæquavit; Illi vero suppar alia crustæ lapideæ flavescenti ac inæquali involuta erat, admirationem pariente spectaculo: Cæteræ omnes qua exemtæ; qua in utero relictæ juglandis instar fuerunt, vel certe juglande parum majora minoraque ac è substantia tenaci fibrosa membraneave compositæ, similes ovo; Vteri tuba dextra insigniter patuit, sinistra existente clausa; Ovorum humanorum vestigia quædam palpabantur in utroque testiculo: Vulvæ labia tumebant, Pulmones ater cruor stagnans corruperat, necnon abscessus & scirrhosa quædam tubercula: Cordi paucum sanguinis restitit, in sinistra quidem cavitate fluidi, in dextro vero coagulati; ubi etiam morari visus Polypus non spernendæ magnitudinis: *I. Conradus Peyerus Parergor. Anat. vj. pag. 291. ubi exhibetur figura.*

OBSERVATIO XVIII.

In Hydropica muliere Glandulæ circa mesenterium admodum tumidæ repertæ sunt, Lien tumidus, humoris serosi copia, &c.

ANno 1638. Norimbergæ in Nosodochio majore ad S. Spiritum, fœmina adhuc cœlibis status, ætatis 34. quæ per sexennium hydrope afflicta fuit, diem suum obierat, cum demortuæ per paracentesin serosi & subflavi humoris pene 48. mensuræ eductæ fuissent, Cadavere dein aperto, præter ceteras viscerum corruptiones, Glandulæ circa mesenterium conspiciebantur insigniter, ad pomi magnitudinem, singulæ tumidæ, atque purulenta quasi materia plenæ, Itemque Lien plane contra consuetam formam globi instar rotundus, ac vasa emulgentia ad renem sinistrum numero sex inventa. *Ioh. Helvvigius Observ. med. 82.*

OBSERVATIO XIX.

Hydrops Ascites à vitio Iecoris, intrinsece corrupti, carnem non solidam, sed cruorem nigerrimum, condensatum referentis.

IN vito hydropico, & Hernia *Enterocele* laborante à mortuo anno 1604. secto, invenimus Hepar & Lienem pertinaciter adnata peritonæo, septum ibi succingenti, ita ut non citra dilacerationem membranarum avelli potuerint: Hepar intrinsecus carnem non solidam, sed cruorem nigerrimum, condensatum referebat. Renes, integri impressiones aliquas habebant, & ex partibus constabant figura cornutorum animalium: Abdomen aqua copiosa, flava, fœtidissima refertum erat: Venæ serum in se copiosum continebant, uti & vena umbilicalis: *Scrotum*, in quo intestinum tenue inerat, aqua plenum, intestinumque succo, ducto integro, accreverat. *Platerus Observat. pag. 649.*

CLar. Ioh. Georgius Greulichius nupertime Elegantissimam Tract. edidit de Hydropis curandi vera methodo, ex causis ejusdem veris deducta; quas obstructiones esse viscerum statuit, ita ut tamen earum ratione impediatur σύῤῥοια ἢ σύμπνοια, confluxio & conspiratio, humorum & spirituum, quorum illi confluere hi vero conspirare debent: Obstructio autem, *addit*, vel levis tantum est v. g. à frigida copiosius ingesta, cerevisia crassa &c. vel pertinacior, ab humoribus crassis & lentis visceri impactis, progressu temporis corruptionem induentibus: vel jungitur ipsius visceris corruptela, quae aut levis est, in parenchymate versus superficiem, capillares duntaxat venas occupans, vel gravior, ac majora insuper vasa infestans, qui gradus vix curabilis, sicuti prior, cum graviora pertinacioreque Obstructione, quin & corruptione visceris nonnunquam leviore curabilis est, ut patet ex cadaveribus apertis eorum quibus viscus aliquod leviter exesum repertum est: Dixi obstructiones viscerum non sufficere ad productionem Hydropis, nisi eo usque auctae fuerint ut σύῤῥοιαν vel σύμπνοιαν impediant; quae enim Obstructio minimis duntaxat seu capillares venas, per parenchyma dispersas occupat, salvo libero per vasa majora, publicum universi corporis usum spectantia commeatu, functiones viscerum tantopere non laedit, neque humorum attractioni, segregationi, & ad ulteriores usus promotioni, superfluorumque expulsioni adeo officit: quocirca nec humor restagnat, nec intumescentia sequitur: secus quam si venis tum minoribus tum majoribus lenti tenacesque succi inhaerent, tunc enim transitus intercipitur, visceris virtus opprimitur, ut nec officio fungi, nec humores transmittere possit, unde τῆς σύῤῥοιας ἢ συμπνοίας inhibito. Accedit quod in gravioribus obstructionibus vasa etiam Lymphaticae premuntur, unde aquae restagnant, primo circa viscus affectum, deinde vero in toto abdomine, quod destillant; Nec hoc à ratione alienum quod humores degeneres in hepate, v. g. subsistentes corruptionem subeunt, & naturam ad qualemcunque sui coctionem incitant, non sine incendio, urina tunc prodeunte pauca & rubra: Verum tamen humores non modo in viscere subsistunt, sed etiam quandoque ob copiam suam per vasa imi ventris dispergantur, & vasorum Emulgentium meatus opplent cum dysuria: Sic vidi in quodam ab initio Ascitis prodire cum urina pauca permista, feces crassas, easque rubras, per longus tempus, ea copia ut foeces, cum post 24. horas subsederunt, prope medietatem urinae occupatint, in quo ipso subjecto secesserunt per alvum nigra. Alius priusquam vi morbi lecto affigeretur, ad passum quoque validiorem sensit debilitarem, cum instante deliquio; Is per morbi decursum reddidit urinam coloris plumbei, cum crasso sedimento instar hordei tosti non exacte moliti; qui idem & binis ante obitum horis rejecit sursum atque deorsum materiam nigram splendentem, ea copia ut duas matulas fictiles, satis magnas impleverit. Alius post decoctum purgans, 4. diebus bibitum, consertim materiam flava viridem, ad 7. vel 8. libras medicas excrevit Per superna iisdem & inferna, Huc facit Observatio Plateri in textu adducta; Ex quibus patet quam vasa crassis & copiosis, iisque corruptis humoribus oppleantur, à quibus σύῤῥοια ἢ σύμπνοια impeditur.

OBSERVATIO XX.

Ascitici Hepar album repertum est, distensum, meatibus albo crassoque succo infarctis; Folliculus fellis ℥iß. vix continens, foetidissima, cum ulcere mesenterii.

NOtabilem Hydropici historiam huc accersam propterea quod Bilis in eo collecta per duo emunctoria, scil. per alvum Nigra, & per vesicam Rubra flavaque copiose excreta fuerat. Ernestus Pfaff &c. *vide pag. 23. Greulichii.*

HEpar album distensum &c.) Nonnulli de causa Hydropis scribentes asserunt eam esse supremam hepatis debilitatem, qua pro sanguine serum conficiat; quod si verum esset nullus omnino curari posset, cum à privatione ad habitum non detur regressus, & sine sanguine vivere impossibile sit. 2. hydropici in vasis suis non haberent sanguinem, sed potius serum pauco cruore tinctum, quod autopsiae repugnat. An vero allata debilitas à frigida vel calida causa fit, item, An per virtutis resolutionem, an vero per oppressionem inducatur non satis decernunt; Neque enim debilitas quoquomodo accepta causam satis explicat pro inventione remedii praeservativi, vel derivativi idoneam: hinc & factum & quidam consortantia hepatica in usum traxerint speculatione prorsus frustranea. *Idem.*

Primarius inquisitionis meae scopus] Dicam quod sentio, salvo meliore judicio, Hydropis, sive Ascitis sive Tympanitis causa Antecedens frequenter est Bilis flava à statu naturali deficiens, in acrimonia, colore, consistentia, perfectione & segregatione [cum scil. non recte segregatur in hepate) per longam moram detenta, & in quantitate successive aucta: Ubi notandum quod à eo primo, *frequenter*, ne videar excludere hydropem ab assumptis obstruentibus, ut sunt cibi glutinosum crassumque succum praebentes; item potus aquae insalubris, &c. 2. Dico Bilis flava, per quam intelligo bilem veram, quam Natura suo receptaculo dignata est, post habita omni alia bile imaginaria, de qua Natura nihil scit. Sententia haec etsi nova & paradoxa videri possit, assensum tamen apud eum merebitur, qui morbos hydropis prodromos, & symptomata supervenientia perpenderit: Nam 1. Hydrops frequenter succedit Ictero vel potius supervenit, & copulatur illi, (*ut in praedicto Pfaff*) ita ut Hydrops supremus Icteri gradus dici possit, atqui Icteri causa est Bilis, Ergo & hydropis. 2. Hydropici purgati flava dejiciunt, & eorum cadavera aperta aquam flavo tinctam exhibent, id quod Bili tribuendum. iij. Flavo viridia supra & infra quidam dejecit ad ℔vj. quantitatem, atqui hoc à Bile procedit: iv. Hydropicus quidam in principio sponte excrevit nigra cum tenesmo; interdum etiam flava, qualia per vesicam reddebat: In progressu quoties medicamentis materia nigra loco mota fuit sensit tormina, quae semper secessus niger sequutus est, atque illa nulli humori magis competunt quam Bili. V. Saepius rara absque quam cum medicina evomuntur flava & viridia; constat autem quod Bilis viridis aeque est bilis quam flava, & ex viridi colore facilis est transitus in subnigrum. Bile per varias alterationum corruptionumque gradus colorem mutante & reliquas qualitates. VI. In hydrope sitis urget maxima, labia & lingua findun-

findantur, qui Bilem arguunt potius quam aliam causam. vii. Hydropem non raro præcedit longo tempore insultus febris ephemeræ Erysipelatæ, postea vero brevioribus intervallis repetente, donec tandem hepatis expultrix victa excrementum biliosum à se propellere non valens oneri succumbat, illudque sibi inhærere permittat. viij. Constat Asciti Tympanitique junctas fuisse dejectiones nigras, urinas etiam flaves & nigras: ix. Tertianæ febres non raro in Icterum mutantur, hic vero frequenter in hydropem. x. Si flavæ Ictericorum urinæ tribuendæ sunt etiam eorundem nigræ eidem humori ascribendæ, nullo alio existente discrimine quam vario corruptionis gradu. xi. Datur æque Icterus niger ac flavus, & tamen uterque est Icterus, nec accidens mutat substantiam, ergo si unus est à bile, erit & alter. *Idem.*

Tam varia erant dejectiones] Manifestum igitur est Icteri, Hydropisque causam esse unam, scilicet Bilem, ut vero Bilis dictorum morborum causa fiat, requiritur ut ea à statu naturali deficiat, sed potius in defectu quam supra eum exaltata, cum non æque stimulat ac Bilis naturalis (alias scil. vasa ad sui exorationem irritasset, neque tam diu coacervati passa esset: Hujus corruptionis exemplum à vino desumi potest, hoc enim non uno corrumpitur modo, sed alias fit lentum, dum vinosos suos, ut ita dicam, aculeos gustanti abscondit, alias linguam magis ferit post corruptionem quam ante, ut patet in aceto: Non absimili ratione Bilis à statu naturali recedit, vel quatenus infra eundem dejicitur, & tunc fit hebes ac stimulis carens, & parit obstructiones, dein icterum ac hydropem: vel quatenus in suo fervore & acrimonia ultra statum naturalem evehitur, & parit Dysenteriam &c. Porro quod Bilis in corpore subsistat & accumulatur, colligi potest ex eo quod nonnunquam copiose per urinam excernantur tùm nigra, tum flava; imo etiam confertim nigri vomitus & secessus per alvum contingant: Quæ omnia evenire minime possent si bilis non substitisset & collecta fuisset, quod autem varias alterationes subeat probat diversus Bilis color, modo flavus, modo viridis, modo subniger & niger, qui omnes suas patiuntur subdivisiones: quod quoque confirmat Bilis nigra in folliculo quandoque reperta. *Idem.*

Qui in hydropicis aliisque cachecticis &c.) Cum Bilis ad putrescendum minus apta facta fuerit, vel omnes ejus partes volatiles jam exhalarunt aut inversâ sunt, tunc non febrim amplius, sed obstructionem cachexiam vel icterum affert aut minatur: Si bilis in suo corruptionis gradu intendatur (quod etiam absque febricitatione fieri potest) tunc tandem eam assumit naturam ut cordis palpitationes, delitia maniaca &c. excitet, quod à variis corruptionũ modis dependet &c. *Idem.*

Per alvum frequenter nigra, Urina sedimentum rubrum &c.] Splenetici non raro nigra mingunt, quæ nihil aliud esse videntur quam Bilis flava in nigram corrupta, sero soluta & ad renes rapta, Illustris quidam nigram habens urinam, anno sequente gravissima dysenteria (bile scil. retenta postea à calore æstivo acuta facta) decubuit, & convaluit, etiam si singulitus accessisset: quod quodammodo probat Bilem & nigram urinam sibi affinia esse, sic hydropicus supra recensitus (*sect.* 1. §. 4.) quid ante mortem aliud rejecit quam bilem attam? nam splendebat, in parimento ebulliebat: Ergo atrabilis à bile flava corrupta procedit. *Idem.*

Conclusi fel esse accumulatum] Si quæris ubinam corrupta bilis colligatur ad productionem hydropis? Respondeo verisimile est eam colligi in vasis hepatis vitio facultatis ob ingluviem copiosioris cibi potusque aggravatæ, & in ure segregando perficiendoque impeditæ: Pro diversitate autem locorum in quibus Bilis detinetur, ut sunt rami venæ cavæ & Portæ. Item ramus splenicus & mesentericus varii oriuntur affectus modo Icterus & hydrops, modo quartana, melancholia, mania &c. *Idem.*

Vinorum generosiorum, ut & spiritus vini potui] Ad Bilis, hinc hydropis productionem faciunt assumptorum qualitates, v.g. frequens cyborum aromatibus calidioribus conditorum, vinorum generosiorum, præ omnibus autem spiritus vini usus excedens ob singularem, quam habet, Bilem destruendi vim; Et quicunque demum aliæ causæ, à quibus functio hepatis ita læditur ut Bilis secretionem naturalem non recte obeat, non vero aquam generet, quod aliquibus creditum fuit. Et spiritus vini quidem quare justo frequentius in usum vocatus in corpore tam gravem noxam pariat, ratio est quod sicuti is pro extractionibus vegetabilium satis potens est liquor, ita felli partem suam superiorem extrahit, illudque hebes ac stimulis carens relinquit; quod & similiter acria alia, salsa &c. facere possunt. *Idem.*

Cura reliqua in aperientium usu] Ex his quæ de Bile lentescente allata sunt videtur allucere ratio, quare in Tertianis febr. Ictero, Hydrope, & aliis obstructionibus semper commendata fuerint absynthium, centaur. minus & similia, scilicet quia Bilis acrimoniam hebetatam suscitant, ejusque defectum succenturiata sua acredine quodammodo suppleant: Deinde hinc innotescit ad curationem hydropis conferre potius chologoga quam hydrogaga. Ac male præscribi lignum Sassafras, aliaque similia in vino infusa aut decocta, addito pane nautico seminibus diureticis condito, aut vinum malvaticum, corpus exsiccandi causa; quæ leucophlegmatiæ potius competunt.

Observatio XXI.

Hydropicæ cor maximum repertum, Pericardio connatum undique. In sinistro illius ventriculo sanguis purulentus.

A. 1626. mense Iunio hydropica quædam aperta, cujus Hepar fuit exiguum, haud quaquam scirrhosum, sed molle, spongiosum pulmonum parenchymati simile. Lien parvus vix duos digitos latus, solitoque longe brevior: Cor autem, quod mirandum, confecto duplo majus, pericardio non involutum, sed annexum & conatum undique, ut sine noxa separari non potuerit: In sinistro cordis ventriculo, præter sanguinem purulentum substantia quædam continebatur pinguis & adiposa, ut & in dextro ventriculo. *Ioh. Helvigius observ. med.* 82. *Ex schedis D. Greg Quercii.*

Observatio XXII.

Imi ventris Tumor ab utero scirrhoso inductus cum vomica in mesenterio.

ANNO 1675. adesse me cõtigit aperturæ cujusdã fœminæ demortuæ: Hanc dũ viveret, quia sẽper rubicunda, & *pergrande Abdomen* gestabat, gravidã primo intuitu esse existimabam,

sed cum per plures annos in eodem statu persisteret, opinionem sepofui, tandem ex Synocho putrida, ut intellexi, fatis cessit.

Aperto Abdomine Tumor pergrandis scirrhosus in epigastrio, & in mesenterio vomica, teterrimi odoris pure repleta in conspectum venit. Tumor ille præternaturalis à quonam viscere suam duceret originem difficile erat dijudicare; Tandem separatis intestinis uterum in hanc molem excrevisse advertimus, tamque duræ substantiæ aciem vix admitteret licet acutissimam: Persimilis erat illi utero (*vide Observat.* 55. §. 2. *Sect.* 21. *lib.* 3. *Anat. pract.*) & quantum conjectura (cum bilance explorare integrum non esset) assequi licuit, pendere eandem si non superavit, penitus æquavit, Cavitas in illo ferme nulla nisi quod vagina pro excernendis necessariis servaretur apt. *Tudicius Observat.* 126. *miscell. cur. anni* IX.

OBSERVATIO XXIII.

Ventris tumor graviditatem mentiens à Vesicæ abscessu.

ANno 1648. Noribergæ mulieri rusticæ per plures menses hypogastrium ita in dies intumuerat, ut medici quidam obstetrices eam, & quidem non unico sed plurimo fœtu gravidam judicarent: menstrua enim substiterunt, mammæ distendebantur, imo cum postremis mensibus hic interdum effluere viderent, mammasque rursum flavescere, abortum metuebant misera autem xi demum mense ob virium lapsum, ac reliquo corpore consumpto tabe consumpto mortua est.

Cadaver in hypogastrii regione dissectum est, atque in abdomine putrescente, præter viscera naturalia nihil quam humor lentus, fœtidus ad libras duas tresve inventus est & exemptus atque in vesica urinaria, quæ insigniter intumuerat, parte antica superiore tunica exterior disrupta visa est, cum magno ibidem abscessu, pure multo ac fœtido subtus scatente, quod intra ambas vesicæ tunicas amplum spatium ambiebat, illæsa penitus tunica interiore: uterus vero in suo destinato loco, sine omni labe, vacuus & contractus latuit: Ante annum & ultra vaccam emulgens ab ista calcitrante circa pubem violenter percussa fuerat quod neglexerat. *Iohannes Helwvigius Observat.* 124.

OBSERVATIO XXIV.

Tympaniticorum & Ascitícorum Iecur solidiorem densioremque substantiam nactum est, Leucophlegmaticorum laxionem.

IN Ascite & Tympanite habitum corporis densiorem Iecur sortitur, qualem renes ipsi habent, qualem Iecur habere in resectis hydropicorum cadaveribus nos crebetrime videmus: Nunquam enim Iecur molleudumque reperimus nisi in hydrope Leucophlegmatia, in qua semper plenius, laxius & albo humore nutritum est: In Ascite autem & Tympanite contra semper densius Renum in modum, sed pravo admodum & atro colore, & male nutritum, non dico scirrho tumore definito & circumscripto affectum, sed toto suo corpore mala nutritione obdurato: *Guarinonius consult.* 563.

OBSERVATIO XXV.

Ventris tumor à serosi humoris copia insigni inter Peritonæi tunicam duplicatam occlusa.

MAtrone temperamenti calidi & sicci, statura corporis brevi, cephalia, catarrhis falsis, ferosis difficili anhelitus torminibus flatulentis constipatione ventris, & doloribus hypochondriacis sæpius infestata, cum ultimo fœtu gravida varia symptomata, cordis palpitationem, syncopen, & nescio quod molestum sub diaphragmate querebatur, demum masculum feliciter peperit: post partum omnia symptomata fere evanuisse videbantur, preter aliquam respirandi difficultatem, & dolorem acutum in latere sinistro sub costis nothis, cum calore intenso, quare ob metum pleuritidis vena brachii incisa melius se inde habuit, & puerperium sane satis transegit: Ast trimestris post unum alterumve symptoma recrudescebat & alternabatur, venter quoque paulatim intumescere incipiebat cum sensu motus cujusdam internis obtusi & dolore tensivo: accessit anorexia, menstruorum mora, mammarum lentus tumor, itemque circa umbilicum interdum veluti embryonis pulsatio, unde diversa diversorum judicia prodierunt: quidam enim putabant novum fœtum ordiri, alii tumoris flatulentos fere, alii plures malas suspicabantur, usque dum sesquiannum pæne post ultimum puerperium ægrotasset; non neglectis interim remediis: Appetitus quidem rediit, & si non flexus corporis ob ventris molem, ab uno latere ad alterum difficilis impedimento fuisset, bene & placide ipsa etiam dormivisset: Ventris vero Tumor in dies augebatur pubem versus vergebat, ut ægra vix sede movere & longe progredi potuerit, ac ipse venter denique sub hypogastrio acuminatus, Hippocratis manicæ similis ad genu usque fere dependebat: Asthma denuo grave, syncope & notabilis virium naturalium & vitalium lapsus diei xij. Dec 1668. noctu subito advenientes, obitum denuntiarunt qui sequenti die contigit.

Aperto

Aperto post obitum ventre inferiore. Lien erat parvus, Hepar quodam, modo pallidum; Inciso peritonæo in hypogastrii spatio, ubi tumor acuminatus conspiciebatur, *inter Peritonæi tunicam duplicatam*, serosi humoris subflavi, fœtidi mensuris aliquot sublatis, vesica urinaria & uterus in locis à natura destinatis, & naturali formâ & magnitudine incorrupti juventi sunt. *Ioh. Helvvigius Observ. med. 82.*

INter peritonæi tunicam duplicatam) Paracentesis, quæ cæteris in casibus tam dubio eventu instituitur, in hoc verisimiliter tute institui potuisset, quod serosus humor imi ventris cavitate non continer etur, sed inter binas Peritonæi tunicas concluderetur, unde eductio facilis & uno impetu citra metum offensionis viscerum, quorum exigua læsio deprehensa est, adeo ut vel emendationis eorum spes, detractu sero, sperabilis fuisset, aut saltem vitæ productionis.

OBSERVATIO XXVI.

Hydrops Tympanites à flatibus abdomine inclusis.

SÆpe flatus cum humore seroso se cavitati abdominis, aut tunicis peritonæi insinuant, qui nullis machinis educi possunt: Ante duos annos in Nosocomio nostro defunctæ mulieris hydropicæ, cujus venter in vastam & onerosam molem semper sibi similem intumuerat, abdomen aperuit D. *Samuel Braunius*, Chirurgus Nosodochii exercitatus ordinarius; admoto cultro mox se obtulerunt plurimi flatus cum impetu exitum quærentes, postea demum aquosus humor, sed non in tanta qualem sibi adstantes imaginabantur, copia effluxit. *Bernardus Verzascha Obser. med. 79.*

OBSERVATIO XXVII.

Ventris Tumor insignis ob Renem portentosæ magnitudinis.

DOminus Guillebaut, Præfectus annonæ militaris xx. abhinc annis *copiosum sanguinem emisit per ductum vesicæ* cum se pilæ ludo vehementius exercuisset; Duravit fluxus per octo dies integros, quo tempore duas sanguinis situlas perdidit: Ab eo tempore ab omni exercitio extraordinario abstinuit, quod alioqui fluxus ille subinde reverteretur: Hoc modo octo aut decem annos transegit: Sequuti sunt maximi *dolores in Renibus*, qui ad obitum usq; duravere: *Venter intumuit* tredecim annis ante mortem, & tumor crevit insensibiliter ad illam magnitudinem quam sexagesimo sexto vitæ anno, qui illi ultimus fuit, habuit: Durantibus doloribus, quos ab hoc tumore sentiebat, *emittebat* subinde *per vesicam quinque aut sex mensuras ejus materiæ* quæ post ejus obitum in corpore repetta est.

Cum D. *Bollote*, Chirurgus & Anatomicus exercitatus corpus aperiret, deprehensus est in ventre infimo extranei corporis forma tumor totam propemodum ventris capacitatem occupans, & omnes prope partes in eo contentas visui eripiens, excepta parte intestini Coli quod super tumore jacebat, figura cincturæ humeralis qua gladium gestamus. Incipiebat assurgere supra tumorem inde à latere dextro, & extendebat sese in sinistrum, descendens versus anum; Intestinum hoc ita compressum erat ut loco figuræ naturalis, qua S. Romanum imitatur, nonnisi formam anguli valde obtusi haberet; quem faciebat in tumoris medio; cui intercedente membrana adhærebat, facileque inde separari poterat. Observata sunt supra Tumorem, maxime in sinistro latere, multa vasa valde distenta sanguine, & deprehensum est Tumorem, qui plus sinistri quam dextri lateris occupabat, illic notabiliter elevasse costas & sternum; & in dextrum latus repulisse partes omnes, maxime intestina & lienem, qui supra lumborum vertebras jacebat. Aperto Tumore exiere materiæ consistentia ac colore diversæ, quædam fluebant flavescentes, plenæ corpusculis glandulosis, inter quæ reperti sunt calculi asperi, variæ figuræ, pollicis crassitie: alii liquores erant spissi magis & viscosi, instar sedimenti ab oleo olivarum; alii tandem medio inter album cinereumque coloris, mellis aut liquefacti glutinis spissitudinem habebant: In fundo tumoris repertæ sunt quinque aut sex libræ sanguinis coagulati, cujus pars propemodū ad carnis consistentiam accedebat, & superficiei internæ fundi ubiq; calculi adhærebant. Tota hæc materia è tumore effusa sexaginta octo librarum pondus habere deprehensa est, omisso illo quod inter aperiendum periit: Sola per se membrana novem libras pependit; & quod maxime mirum est, corpore hoc monstroso bene examinato, deprehensum est non fuisse corpus extraneum, sed ipsissimum *Renem sinistrum* qui in prodigiosam hanc magnitudinem excreverat. Erat Renis hujus figura accedens ovalē, quatuor pedum, octo pollicum circumferentia maxima; & trium pedum decem pollicum circumferentia minima, facto per medium circuitu: cum contra Ren in naturali statu quinque aut sex pollicum longitudinem, trium transversorum digitorum latitudinem, & paulo plus quam pollicis crassitiem, nec nisi cochlearis capacitatem habeat, ut proinde dici possit nihil unquam tam admirabile visum in hoc argumento, cum maximi anatomici referant, maximos renes hactenus observatos nondum humani capitis capacitatem equasse: Ureter exibat ex superiori renis hujus parte, pergebatque versus primas lumborum vertebras, atque inde se inserebat in vesicam: Incrementum renis continuum ita ureterum

loco moverat, ut paulatim elatus ad supremum renis, nihil amplius materiæ illius extraneæ cum urina emitteret, cum æger in lecto aut situ esset qui ureterem premebat, quæ etiam videtur fuisse proxima mortis causa: Arteria & vena Emulgens solito majores erant, unde ramorum distributio per totam membranæ magnitudinem facile notari poterat: Dexter ren sanus erat & in naturali statu, Cor magnitudinis & firmitatis extraordinariæ: Vasa ejus valde dilatata, & consistentiæ cartilaginosæ, maxime ostium magnæ Arteriæ & valvulæ ejus.

Dici hoc obiter potest motum sanguinis majorem & rapidiorem fuisse in vasis cordis quam reliqui corporis; & maxime imo ventris (ubi pondus renis circulationi valde obstabat) & ideo sanguinem cum impetu in cor irrumpentem vehementia illa plus dilatasse atque indurasse paulatim horum vasorum ora, ita ut propemodum ad osseam duritiem accederent. Multam hic disquirendi materiem habebunt curiosi circa monstrosum renis incrementum: dilatationem cæterarum partium, tot magnes ias inodoras, aliaque multa singularia in hac historia, cujus communicationem Experto atque curioso Domino *Monginotio* Medico Parisiensi debemus. *Sebastianus Schafferus miscell. curios. anni IX. observ. 102.*

APPENDIX.

Ventris Tumor ab omenti incrassatione, ex conjectura, ortum ducens.

IN Nobili matrona tumidus erat venter, A ventriculo jam multis annis malum cœpit, quod duobus jam annis in ventrem recedit: cum ventriculi ea molestia cessavit, subito arquatus morbus extitit: Post arquati extenuationem Tumor quidam in dextra ventris parte cæpit intus persentiri, inter umbilicum & hypochondria qui circumscriptus erat, & leviter etiam dolebat: hic paulatim auctus est, & jam universum fere ventrem occupat, sed dextram magis partem, in ea sede, qua cœpit durus proprie, & reliquo spatio minus & potius tensionem præferens: Prius non solum interstitium erat inter inguina & ipsum, sed inter ipsum & costas etiam utrinque incumbentes, ut manus imprimeretur, nunc cum costis seu osse thoracis ita conjugi sentitur, ut inde pendere & ex eo necti videatur: nunquam ipsa muliere erecta visus est magis descendere, nec decumbente locum valde converso corpore mutare, sed sedem eandem semper retinere, nunquam femorū stuporem inducere, nunquam spiritus angustiam, nunquam gravitatem aut pondus præsetulit: nunc ventrem penitus in orbem ad partem dextram extollit: Nullam actionem videtur impedire, nisi quod minus belle corpus nutritur: vomitum movet sæpe, qui ante ei familiaris, at nunc pituitam aquosam effert: Causam evidentem hujus mali nullam præter mensium diminutionem recitavit, medicamentis vero increscere semper visum est: Ex clysteribus molestiam summam capit, atque ex potionibus medicatis non mediocrem.

De quo Tumore id mihi conjiciendum videtur, quod non universus ex denso, constricto concretoque humore est, sed media quidem sui parte talis, reliquas halitu, fumo, vapore & humore liquidiore extendendo, imbibendo extollit, quod eo argumento confirmatur quod unica vomitione quandoque venter penitus resederit: Ex quibus de sede Tumoris etiam ferre talem sententiam possumus quod in aliqua cavitate materia ejus tumoris comprehensa continetur, eaque non universi ventris, cum in dexteram partem vergat; non etiam Uteri, cum per vomitum ejecta sit, cum femora nunquam torpeant, cum erecto corpore non descendat, nihilque ejus humoris aquosi ex vapore ventrem extendente nati ex utero elabatur, cum tantus tumor sit qui uterum quam maxime tensum redderet, medium tamen ventrem, ut uterus extumescens deberet, non occupat, non uteri formam servet, Et cum prope pubem non ita tensæ partes sint, sed medio ventre potissimum, & ad dextras cum elatus sursum tumor, nihilominus tamen spiritus angustiam non afferat, ut uteri solet inflatio, præsertim ægrota ipsa nihil de utero queratur, & ab initio morbi etiam veneris solatia perceperit: Nec *Iecur* aut *Lienem* affici dices, quia à medio dissitas sedes habent, & illud in dextrum, is in sinistrum latus magis vergeret, Hic vero tumor vix à medio ventre inclinatus est: præterea Iecore tanto tumore affecto corpus non aleretur & cachecticum vix vitā trahere in mensem potuisset, nedum in annos febrem fugisset, qua omnino vacuum corpus, Et cum eo Iecur inflationem ejusmodi recipere non potest & minus Lien: Neque vero *intestina* neque *mesenterium* ipsum tumori huic locum dare posse crederem, Nam alvi dejectiones non impediuntur, non est læsa intestinorum opera, minus mesenterii, seu lactium opera læsa est, cum distributio chyli fiat, quæ lactibus tanto tumore occupatis fieri non posset, & præterea membranæ medii intestini, seu lactium non possent adeo tendi, quia dolorem perciperent, quibus maxime sexti paris nervorum copia tribuatur, nisi tumor scirrhosus esset qui tantas in humano corpore vix fieri posset, ut in duplam ejus magnitudinem ventrem adduceret; Et cum eo non subito sub tactu tumor, sed intercedentibus saltem intestinis, ad latera, & ventriculo & colo sentiretur, præterea mille alia tædia quæ haberent lactes si in eum tumorem tenderentur: Ergo ubi Tumorem locas? in *omento* cogor ipsum statuere, cui omnes notæ, ponderes videantur, si quidem habet locum tum inflationi tum tumori recipiendo, nam saccus quidam est, qui in cavo potest halitus & vapores, & aquam inde concretam capere: in tunica autem tumorem non solum certa parte coactum, sed ea tota membrana fusum: Nam quamvis velum tenuissimum sit, *ejusdem tamen tenuitatis membranas vidi in maximam crassitudinem elatas, ut habitum ventriculi bovilli haberent, vidi in eundem modum etiam succingen-*

tem costas & Pulmonum tunicas crassefactas, cum aliquid ejusmodi essent perpessæ, Quare potest & sic turgescens Omentum duritiem majorem præ se ferre (vide Warthon. Quam inflatio sola consueverit: Fieri autem id potuit facilius, quoniam Omentum à venarum illa corona enascitur, quæ à jecore veniens fundum ventriculi amplectitur, & sanguini crasso recipiendo opportuna est, cum ei venæ conjuncta sit & concors quæ lienem pertingit, ei sanguini consumendo destinatum, crassus sanguis & acidus abundans in ventriculum rejectabatur, hoc forte medicamentis & aqua balneorum naturalium fortiori facto sanguis ejusmodi in eas venas rejectus est, in locum certum omenti depulsus, quo factum etiam omentum imbecillius & frigidius, jamque hinc plus frigidi humoris creare, tum plus ejus aliunde demissi admittere coactum est, unde non solù tumorem duriorem definita parte habeat, sed etiam tota mēbrana vapore atque halitu crasso referta induruerit, & cavitate sua ac sinu inflatus fuerit, ventremque in dextra potius parte tumentem efferat, quia ventriculi fundus in eam magis partem vergit; Rotundum vero tumorem facit, quoniam saccus ejusmodi ipse est; sine dolore est, quoniam nihil aut minimum nervorum illa pars recipit, nimirum omentum ipsum, unde etiam tunica pulmonum inflammata, & crassissima facta, ut post mortem in multis cernere potuimus, nihil tamen doloris perceptum sit. Gravis tumor non est, quoniam inflatio eum sustinet; Sedem non mutat corpore erecto, quoniam cum jecore continetur: Angustiam respirationis non facit, ut uterus eo inferior solet, quoniam uterus inflatus sursum impellitur, omentum vero potius deorsum: uterus siquidem ligamenta sic apta, sic annexa habet, ut tensis illis sursum trahi cogatur, quod omentum non habet; vomitu quandoque potuit exhauriri, quoniam cum ventriculo communes vias habet: Medicamentis aut nihilo juvari tumor visus est, aut increscere, quoniam sæpe illam piruitam in flatum convertunt, Et humore ventriculi deterso deductoque, is tamen qui in omento est potest permanere, & viribus medicamenti purgantis non moveri, quare neque multis vomitibus quotidianis levari solet, cum parce ejiciatur, quamvis interdum levatus fuerit, neque quod in omento est, moveat: Color malus est, jecore & felle aliquid ejus obstructionis sentiente, quæ admodum vicinam originem habet, & valentem in crasso eo humore. *Christ. Guarinonius consultat.* 122.

Observatio XXVIII.

HOnesta erat fœmina, pudica, & sexum suum decentibus virtutibus ornatissima. Hæc ante hos sedecim circiter annos, anno nempe præter propter 1666 tum annorum ætatis suæ 26. sensit abdomen nonnihil intumescere, ignara, unde hæc abdominis intumescentia ortum ducat: quæ etsi nec dolorem, nec ambulandi impotentiam, nec aliud quodvis symptoma actionem aliquam lædens comitem haberet; tamen super ea Medicus, contrá eam alias proficua remedia præscripsit & adhibere jussit. Sed frustra. Abdomen sensim magis magisque attollitur, fluentibus interim rectissime mensibus, cæterisque sanitatis indiciis plerisque apparentibus, præterquam quod artus eo magis subinde gracilescere viderentur, quo majorem in molem æqualiter excrescebat. Abdomen totum. Anno 1672. conjugium init Nobilissima virgo, spe, fore, ut fortassis prolium enixu illa una subsideret abdominis intumescentia. Sed & hæc decollavit spes. Facta quidem est trium liberorum mater; at tantum abetat, ut detumuerit abdomen, ut potius subinde majus sumpserit incrementum; quo factum, ut alia præterea supervenerint graviora symptomata, nempe ambulandi difficultas, dextræ coxæ dolor, & præcordiorum anxietas; præter illa gestationis fœtus tempore, ultimis imprimis mensibus, familiaria, ut stranguria acerbissima animique crebriora deliquia. Diris his sanitatis hostibus per aliquot annorum decursum conflictata, tandem sub finem Novembr. 1682. inopinate incidit patientissima patiens in spontaneum alvi defluvium, quo abdominis moles ita resedit, ut non levis spes, urina etiam imprimis indies ad aliquot mensuras secedente, affulgeret redintegrandæ valetudinis: sed quam paulo post superveniente summa respirandi difficultate, tristis eventus, placidissimus nempe obitus. D. 14. Octobris 1682. Post quem dum instituta extispicina exta lustrarentur, en! oculis nostris se stitit tantæ capacitatis saccus membranaceus, ut 40. circiter mensuras tenuerit, qui innoxiè omnibus visceribus incubuit, inque tantam molem extulit abdomen, urinoso liquore ultra dimidium ejus repletus, cæteris visceribus plerisque intaminatis repertis: præterquam quod uteri fundo inhæserit semirotundus globulus cartilagineus, & tuba uteri dextra, ex qua saccus ille, seu radice, prodiit, obliterata apparuerit: atque omentum non super saccum & viscera expansum, sed corrugatum prope diaphragma inventum fuerit. *Georg. Abraham Merklinus in Miscel. Curios.*

Observatio XXIX.

In Hydropica aquæ 90. libræ repertæ, Ventriculus ultra modum longus &c.

Mulieris se gravidam putantis abdomen sensim intumuit. Gestationis tempore elapso, hydrope laborare judicatur, per triennium vẽter ita accrevit, ut oneri ferendo vix sufficeret. Tandem febri continua, dyspnœa, siti immani & inquitudine emaciata animam reddidit. In vivis multo potu frigido & fructibus crudis usa fuit.

Continebat abdomen lymphæ nonaginta libras. Peritonæum p arti anticæ ventriculi tam firmiter adhærebat, ut nõnisi cultello separari potuerit, adeo ut vulnus, per quod lympha educta fuerat, in ipsum vẽtriculum penetrabat. Ambo ventriculi orificia eundem situm fere obtinebant; seque invicem tangebant: Omentum superiorem partem occupabat. Jecur è loco valde elevatum, ventriculus per medium dissectus ulnam vulgarem superabat, fibris, quæ membranam interiorem contexerant, à se invicem latè dissitis. Cystis aquosa de pylori medio pendebat, inferior ventriculi membrana hydatidibus scatebat.

Quantum frigida & fructus acidi nocent, cuivis notum: frigida sanguinem instar gelatinæ concrescere faciunt, acida vero eundem coagulant: atque hæc duo mulierem hanc vexarunt. *Stephanus Blancard. in Anat. Pract.*

Observatio XXX.

Ventriculi Hydrops.

Ratum certè hydropis ventriculi exemplum est, novimus hydropem esse vel generaliter per universum corpus, in partibus particularibus tantum residere, atque illa sors nostræ mulieri in ventriculi membranis contigit. Vasculis lympham, per universam texturam, vehentibus, dilatis, primo hydatides seu aqululæ ortæ sunt, & deinde post eorum rupturam, lymphæ intra ventriculi tunicas effusio, hinc quoque latetum ingens dilatatio, intra cujus intercapedinem immensa liquoris copia, dissecantibus inventa. Ob sanguinem aliquando refrigeratum & deinde incalescentem, febri laboravit: ex diæta liquet multum cruditatis & aciditatis in sanguine reliquisque succis accumulasse. Ex febri, ob salivæ defectum oriebatur sitis ingens. Inquietudine fatigata est, quia acidi & viscidi humores, particulas acutas habentes, membra omnia vellicabant, unde quasi torius corporis dolor. Sitim patientes, cibos vix capere aut deglutire queunt, imo abhorrenti, accedit appetitus prostratus & ventriculi ab aqua ad interiora coarctatio, unde vix cibum, nisi cum summa difficultate sumere quivit: non mirum igitur illam ad extremam maciem fuisse redactam. Facilè mihi persuaderem, ex potu frigido, quem æstate largiter ingessit, lympham, ventriculi parietes percurrentem, fuisse constipatam, unde vasculorum dilatatio & ruptio: unde venter post annum unum & alterum immensum usque extensus fuit. *Idem ibidem.*

Observatio XXXI.

Uteri Hydrops.

Virgo quinquagenaria cacochymica, in uteri hydropem incidit, qui ad triennium duravit. Tandem post obitum dissecto cadavere, non tantum uterus pustulis, aqua refertis, inventus, sed in ipso etiam abdomine saniosa colluvies fœtida subpurulenta ad aliquot heminas deprehensa fuit.

Cacochymia est corruptio sanguinis & humorum, unde obstructiones, & vasculorum lymphaticorum eruptiones, hac de causa aqua facile intra membranas effluit, Hydatidesque elevat. *Idem ibidem.*

Observatio XXXII.

Tumor ventris in quo mesenterium ac pancreas immensæ molis &c.

Foemina quædam ante obitum per duos menses continuo febre quadam afficitur, questa est de gravi pondere, (quod liberè pendebat, ut putabat) in abdomine. Urinæ ejectio non respondebat, alvus quoque dura, ac respiratio difficilis. Medici divinabant de mola in utero; alii vero de hydrope & tumorem istum abdominis octo annos gessit. Post mortem abdomen aperiebatur. Mesenterium ac pancreas immensæ molis erant, decem libris cum dimidia æquabant. Externè scirrhosa videbantur, connexa tantum erant cum lumborum vertebris posterius; anterius verò cum peritonæo etiam planè scirrhoso, adeo incrassato, ut

cartilaginis speciem referebat: ab intestinis, quod mirum est, planè libera erat. Varia ulcera in mesenterio inveniebantur, quorum singula singulari quasi pellicula continebantur, quædam pure plena, olei instar, alia mellis consistentia erant, alia vero adipis liquefacti vel pultis, albuminis ovi aut lymphæ liquorem continebant: & ut brevi dicam quot ulcera, tot materiæ diversitates. Aquæ aliquot libræ effluebant, jecur planè induratum, ac ulceribus plenum: Intra octo annos, quibus iste abdominis tumor sensim accrescebat, se quod menstrua & cœtera sanitati convenientia, benè habuit, exceptis postremis ante obitum mensibus, tum enim præ gravitate abdominis & febre continua decumbere cogebatur.

Omnes abdominis glandulæ atheromate, meliceride, steatomate aut scirrho obsessæ fuerunt, præsertim pancreas & mesenterii glandulæ; atque pro varia glandularum obstructione, fuit etiam materia ab invicem varia. Ob ingentem pancreatis molem, rectum intestinum & vesica compressa, adeo ut, nihil stercoris aut urinæ excerni potuit. Sic quoque, ob elevatum, à tumoribus & aqua, diaphragma, musculisque abdominis distentis, respirandi actus libere fieri non potuit, ideoque in difficilem incidit respirationem. Quod ante mortem febri laborabat, mirum non est, nam obstructis visceribus, sanguis tandem saburra inficitur, ita ut tandem inspissatus, incalescat. Ex ruptis in abdomine lymphaticis, aqua extillavit, unde hydrops ascites, sive venter aquosus. Mirum videtur, pancreas & mesenterium intestinis ut solet, non adhæsisse. Sed præ nimia ponderis gravitate, omnes membranæ, ceteraque viscerum retinacula à pancreate & mesenterio disrupta sunt, adeo que ut ipsa fatebatur viva, liberè pendebant. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIII.

Hydrops in quo tumor pilosus in omento repertus est.

ANno 1683. aperuimus cadaver cujusdam mulieris, jam à 15. annis hydropicæ, unde per abdomen ejus, trium ulnarum spatio distentum, vasa sanguinea crassitie & capacite calamum scriptorum maximum superantia, dispersa invenimus. Tandem post multos, & quidem intolerabiles dolores, incidit in gangrænam supra umbilicum, qua separata, magno cum impetu, humor in abdomine contentus eripuit, sine notabili fœtore. Magister Abel Vander Horst de arte chirugia bene meritus, splenicorum, & emplastrorum glutinantium usu ulteriorem inhibuit fluxum: utq; particis vicibus daretur exitus huic liquori, singulis quadrihoriis quantitatem sufficientem eduxit. Hic humor, paucis post eruptionem horis, tantum concepit fœtorem, ut nemo perferre potuerit. Quarto, quintove post apertionem die, obiit misera patiens. Cadaveris aperiendæ copiam nobis suppetebant consanguinei. In omento, digitum crasso & carnoso, fixeque peritonæo adhærescente invenimus tumorem pugni magnitudine, quo secundum longitudinem aperto, primo paululum materiæ pultaceæ, albæ, nullo fœtore præditæ, erumpebat. Hac emissa, nihil præter globum durum, è capillis intricatis & crispis constantem, invenimus. Hi capilli diversæ erant longitudinis; nonnulli magnitudinem digiti, alii spithamam superabant. Hosce capillos microcospio subjectos plane convenire cum aliis capitis capillis reperi, excepto quod nullis gauderent radicibus. In cæteris visceribus nil notatu dignum observabam. *Fridericus Ruyschius in Observationibus Anatomico Chirurgicis.*

Observatio XXXIV.

Hydrops in quo hepatis glandulæ admodum tumefactæ.

HEpar humanum magna ex parte è glandulosis corporibus constare, jam à longo tempore deprehendimus. An. 1686. vetulæ, ex hydrope ascite mortuæ, cadaver in usum discipulorum aperui, Primo cuspide cultelli exitum paravi tenuiori sero, in abdomine contento. Post grandiori facta incisione, visui se se obtulit humor flavus, & limosus, satis indicans in hydrope ascite non tanti esse momenti paracentesin: nec adeo temere instituendam, prout nonnulli voluere auctores: pauci enim evadunt, nisi ichor intra musculos & peritonæum (alii dicunt inter duplicaturam peritonæi) hæreat. Tubis Fallopianis compressis, materia quædam, spermati humano analoga effluebat. Ovaria comparebant admodum exilia: quemadmodum in vetulis ut plurimum visuntur. Intestina non solum undiquaque peritonæo, verum etiam sibi invicem connata. Hepatis superficies inæqualis propter glandulosa corpora tumefacta. Ejusmodi corpora glandulosa, aut glandulas hepatis magnitudine auctas, nuper quoque publicè demonstravi, & aliquoties conspexi, nunquam tamen adeo copiosa, quam in supradictæ vetulæ hepate: totum enim hepar è meris glandulis magnis constare videbatur, unde perquam inæqualis existebat ejus superficies. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXV.

Hydrops ascites ex hydatidibus.

INcurabilibus affectibus nobis sæpius occurrentibus, haud sine ratione dicitur, non esse in Medico semper releveturut æger. Quis Medicorum curare potest hydropem ascitem limosum, membranis inclusum? cujus varia quidem vidimus & apud autores legimus exempla: nunquam tamen mirabiliorem hujus rei historiam me intellexisse memini: quàm eam, quæ mihi ante aliquot annos in platea Sancti Johannis occurrit: ubi præsente Magistro Petro Adriani filio aperui cujusdam virginis ætate provectioris cadaver, cujus admodum distenti abdominis totam cavitatem repletam conspeximus innumerabilib. vesicis aut saecculis, humore tenaciori & glutinoso referris. Nonnullæ earum vesicarum erant magnitudine pugni minoris, aliæ magnitudinem nucis juglandis non superabant pancæ æquabant nucem avellanam. Utrum harum vesicarum subjectum glandulæ fuerint mesenterii in vesicas, aut, si mavis dicere, hydatides, degeneraræ, (quod crediderim) aut vasa lymphatica præter naturam expensa: non ausim certo affirmare, temporis enim penuria, morosorum consanguineorum præsentia ulteriorem investigationem denegavit *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXVI.

Partium quarundam induratio in hydropicâ.

AB atrophia & corporis marcore partes nonnullas indurescere, imò offescere, vel lippis atque tonsoribus notum. Id autem etiam in hydropicis contingere posse sequens probat exemplum. Mulier quædam utero gerens, & hydrope ascite simul laborans syndromen malorum tempore gestationis perpessa est. Enixo fœtu maturo, non desiere illam vexare ascites, præcordiorum anxietates, dolores intolerabiles & multa alia mala; donec Deo ter Opt. Max. placuit, miseriis ejus finem morte imponere. Cadaveris apertione latici aquoso exitum paravi. Quo facto peritonæum variis in locis duris particulis, arenulas mentientibus, conspersum, venamque portæ ex parte osseam factam, reperi. Venam ipsam domi reservo. Cætera viscera satis bene erant constituta, omento excepto, quod in totum erat consumptum. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXVII.

In hydropici cadavere hepar male & quomodo affectum.

QUantumvis in hydropicis glandulas præsertim hepatis indurari, sæpius accidat, attamen non semper ad amussim sibi invicem respondere ejusmodi casus reperio. Nonnullorum hydropicorum jecinora in totum indurantur, superficie manente æquali, glandulisque insensibilibus. Aliquando ita augentur glandulę, ut per universam hepatis superficiem expullulent. Nonnunquā hę glandulę sunt magnitudine nucis avellanę. Nuper cadaver cujusdam hydropici (cujus pedes à tribus fere annis œdematosi facti, unde tandem, in mari naufragio facto & multum frigoris perpessus in verum ascitem inciderat) dissecui præsentibus Viro Doctissimo Petro Bernage, Medicinæ Doctore expertissimo (qui mihi cadaver aperiendi copiam fecerat) ut & Chirurgo Vogelesangh, in arte sua bene versato. In thorace, quatumvis summis & maximis anxieratibus fuerat afflictus, nil mali invenimus; omnia abdominis viscera optimè erant constituta, solo hepare excepto, totum enim deprehendimus induratum, cujus superficies ubique inequalis erat, propter glandulas induratas & magnitudine auctas. Harum nonnullę erant magnitudine capitis aciculę, alię semen lentis ęquabant. In abdominis cavitate magnam aquæ copiam deteximus absque ulla notabili graveolentia. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XXXVIII.

In simili alio hepar itidem male affectum unà cum calculo in ductu cystico.

VIr quidam cum à longo tempore ascite laborasset, tandem multis remediis incassum adhibitis, animam efflavit. Cadaveris ejusdem aperiendi ansam mihi suggessit Joachimus Scradetus Chirurgus minime ineptus, qui dissectioni quoque interfuit. Nulla, preter hepar induratum, viscera male erant constituta: vesicam felleam admodum magnam, aquoso, (at nullo modo amaro aut bilioso) humore refertam conspeximus, in cujus ductu cystico calculus occurrebat ciceris majoris magnitudine, qui meatum in totum obstruebat. *Idem ibidem.*

Observatio XXXIX.

Hydrops tubæ uterinæ monstrosus.

Corneliæ Nicolai Virgini paupercula adversa valetudine aliquandiu usæ cœpit abdomen intumescere anno 1660. à quo tempore tumor panlatim & ita increvit, ut præ pondere 18. ann. molestissime vixerit, ante quam miseriarum suarum invenerit finem: quem tamen circa annum ætatis suæ 43. adepta, fecit nobis copiam inspicendi miserrimum suum cadaver, in quo ann. 1678. 17. Iunii, St. vet. coram aliquot Medicis & Chirurgis, nec non spectatissima studiosorum corona, sequentia demonstravimus. Totum corpus quodam modo erat emaciatum, sed abdomen in tantam molem excreverat, ut reliquæ partes vix conspicerentur, & ferè à nemine, qui demonstrationi non adfuit, concipi queat. Aperto abdomine nulla aqua affluxit, sed omnis continebatur in dextra uteri tuba, & quidem solummodo in ejus parte juxta testiculum, necnon in ligamento isto lato, quod ab Anatomicis alæ vespertilionis vulgo assimilatur: eaque ab aquarum copia ita erat dilatata, ut inflicto parvo vulnusculo 112. libræ effluxerint. Aqua hæc erat limpida, fontanæ ad instar, saporis subsalsi. Substantia in qua continebatur crassitiem habebat semidigiti. Externæ superficiei multæ vesiculæ aquosæ: necnon portiones adiposæ plurimæ adhærebant. In latere opposito eodem in loco tumor conspiciabatur tenax, continens in se petulentam, fungosam, cartilagineam, viscidam, & nescio quam putridam materiam, necnon plurimas vesiculas limpido humore repletas ultra 10 libras pendens: cujus extremæ parti adhærebat alius tumor, magnitudine duarum manuum sibi invicem complicatarum, flavus: mollis friabilis, materiam continens pulentam casei putrefacti adinstar. Testiculus erat mediocris magnitudinis, at dimidia ex parte corruptus. Uterus naturaliter erat constitutus, & decentem habebat magnitudinem, atque in ejus cavitate ne guttula quidem aquæ conspiciebatur. Meatus ex utero tubas spectantes erant aperti, ita ut libere & sine ullo impedimento ex utero in tubas utrasque stylus penetraret usque ad tubarum medietatem, ultra quam ulterior progressus nequaquam concedebatur. Hepar extrinsecus erat fœdi coloris, & multis hydatidibus obsitum, quarum aliæ ovi columbini, aliæ ferè ovi gallinacei, aliæ minoris erant magnitudinis, quibus tamen non solum hepar, sed etiam aliæ in abdomine partes scatebant: interior hepatis substantia satis sani & rubicundi coloris conspiciebantur. Lien similiter bene erat constitutus. Ventriculus ad minimum apparebat naturali quadruplo major, quem non aperuimus, ob magnum fœtorem, qui modo ex apertione aliarum partium per cubiculum erat dispersus: putamus tamen humore aquoso & bilioso fuisse repletum, quoniam Medicus ipsius ordinarius nobis narravit, illam aliquot ante obitum diebus similem humorem sæpius vomitu rejecisse. Intestina omnia erant atri coloris & ferè sphacelata. Cùm cultro perforatum esset diaphragma, magna rubicandi humoris copia cum impetu effluxit. Cætera ob magnum fœtorem non inquisivimus. *Autores Bibliothecæ Anatomicæ ex communicatione Clariss. atque Celeberr. Viri Ioh. Munnicks Medicinæ Doctoris ac ejusdem Trajecti ad Rhenum Professoris Dignissimi.*

Observatio XL.

Hydrops cum Schirro Ovarii sinistri tuberoso.

Nobilis Matrona annos 35. nata, quæque anno ætatis 20. nupserat, quatuor filios, totidemque filias enixa semper magnam aquæ copiam rejecit, idque præsertim in ultimo partu quo tribus abhinc annis quintum edidit filium, qui adhucdum benè sanus vivit. Crediderunt tunc temporis eam gemellum parituram, quia dolores persistebant, post editum prædictum filium, ac ea propter me in te difficili accersiri curarunt. Cum adveni uterum quidem onere omnino liberum deprehendi, verum tumorem admodum grandem, durum & inæqualem in inguine sinistro tetigi. Unde ex situ partis, præcedaneisque meis experimentis, facile judicavi ovarii sinistri schirrum subesse tuberosum per tubę uterinæ longitudinem excurrentem, eaque propter malum esse incurabile. Et sanè ab ipsis primis diebus tam prodigiosè intumuit abdomen, ut eam magnitudinem quam graviditatis tempore adeptum erat etiam superaret, atque abhinc ita sensibiliter auctum fuit per tres annos continuos, ut tandem ægram suffocarit. Familiam iis quæ jam dixi imbueram, unde exquisitum est ut defunctæ cadaver aperiretur, sicque rei veritas in mei laudem vel opprobrium pateret. Ex quo cadavere potitus sum, ex eo per paracentesim, aliasque etiam vias quinquaginta aquæ libras civiles eduxi, quæ faciunt pintas Parisienses 25. Hoc peracto viscera nutritiva ad examenavocavi, eaque prorsus integra reperi. Postea tumorem meum monstrosum ab uteri tuba sinistra aliisque quibus adhærebat partibus separavi, qui libras civiles decem ponderavit, cujusque figura

figura ovalis pluribus tuberibus atque sulcis erat inæqualis. Undique apparebant globi quasi in acervum aggesti, & substantia, & rotunditate, & colore & consistentia varii. Ab initio plenius examine omnino vidi tam confusam aggeriem nihil aliud prorsus exhibere quam ipsum ovarii corpus præter naturam mire auctum; nam totus ille tumor à vesiculis seminalibus earumque cellulis & multiplicatis & alteratis procedebat. In quibusdam ex illis globulis aqua & limpidissima & liquidissima, in aliis serum subflavum ad minimum attactum per quam facile effluens, in aliis humor viscidus, ad instar mellis crassus atque parum pellucidus, in aliis viscida quidem materia, sed ad instar albuminis ovorum pellucida, in aliis gypseum quid opacum ac pluribus spiculis de se assurgentibus asperum & inæquale, in aliis tandem coriaceum quid ac schirrosum ad instar cornu ad ignem emollitum, continebatur. Illique omnes invicem firmissime copulabantur per callosa ac nervea quædam ligamenta. Fibras præterea de se emittebant numerosas & peritonæum & musculum abdominis transversum, & inguen ipsumque umbilicum ita penetrantes, ut inde quasi è fornice firmo dependerent. Globorum prædictorum magnitudinem quod attinet, alii nuces avellanas, alii ova columbina, alii ova gallinacea æquabant. Verum ex iis tres erant præcipui quorum quisque pugni magnitudini accedebat, ac non multum abscedebant ab illis decem tumoribus monstruosis à Vesalio capite de liene descriptis. Mihi prorsus impossibile fuit omnes alios numerare, nam ea qua Ingrassias solertia non præditus fui, qui in mesenterio solo 70. ejusdem cum meis conditionis subtiliter computavit. Cum itaque minores ab implicationibus suis expedire ac extricare minimè valuerim, contentus fui eos cum cotyledonibus vituli, termino suo nati, comparare, tunc enim & grandiores & numerosiores reperiuntur, magisque ad meum accedunt subjectum, tum propter magnitudinis inequalitatem, tum propter numerum minus certum. Tota tuba uterina ac morsus diaboli, monstroso huic assidentes ovario, cum suis parvulis musculis contabuerant; interim immisso in cavitatem spiritu eam expandebam. Ovarium dextrum, uterusque cum adjunctis sibi parti intemperata ac inculpata erant. Verum monstrosæ illæ omnes vesiculæ, ac præcipue quæ ad minimum diffluebant attactum apud me confirmarunt hydropis causam qualem illam Hippocr. libro de morbis internis retegit ac explicat, ibi enim producit aqueas vesiculas disruptas, sicque fatale facientes diluvium unde calidum innatum ac vitæ lampas extinguatur. Hic sane duo singularissima demiror, quorum alterum est, quod matrona hæc per tres quibus hydropica fuit annos semper menstruata vixerit, imò appetentiam & in potu & in cibo satis integram conservarit: alterum vero, quod in interaneis sui onus ponderis 60. librarum gerere valuerit &c. *Ex Epistola gallice conscripta quam nobis communicavit. Clarissimus atque Celeberrimus D. Carolus Drelincurtius Leidensis Universitatis Professor Senior.*

Observatio XLI.

Hydrops ingens in duplicato peritonæo.

Evenit quandoque, ut aqua non in cavitate abdominis stagnet; sed aut vesicis quibusdam, hydatidibus dictis, & visceribus adnatis includatur, ut Schenkius habet; & Zacutus Lusitanus duas invenit aqua fœtida, lividaque mucoso humori permixta repletas, quarum una libras aquæ xxx. exeepit, ac Mauritius Cordæus plusquam 800. in infimo, & medio ventre offendit: aut inter duplex peritonæum coacervetur, quemadmodum fidem mihi fecerunt Clarissimi viri Medici, primum quidem Simon van Zyl Cognatus mihi charissimus, qui è duplici peritonæo Fœminæ staturæ brevioris 24. seri stopas exhaustas vidit; cum illa in principio recte functiones citra tumorem pedum obiverit, affectu tamen procedente ac viribus pedetentim attritis tumor, pedum quidem, subortus est, & abdominis usque adeo increvit, ut ægram suffocaverit. Consimilem historiam à Carolo Drelincurtio Phil. ac Med. Doct. Pract. prudentissimo, ac in Alma Lugdunobatava Acad. ejusdem Facultatis Practicæ, & Anatomes Professore experientissimo dignissimoque, preceptore meo multis nominibus venerando, meis auribus hausi, quam utpote rarissimam nolim involvisse silentio, cum præsertim parilis eventus, nec vola, nec vestigium exstet vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Viro D. D. Nicolao Tulpio; sed profecto vir ille tantus in re tanti ponderis & usque adeo insolentis concisa nimis verborum brevitate usus est. Mihi igitur volupe est orationem dilatare & fusa verborum serie ab ovo usque ad mala, ut ajunt, rem totam enucleatim enarrare; isthæc enim auditio uti mihi nusquam infrunita fuit, ita me hercule, nec meæ narrationis lectio meis Condiscipulis erit infrugifera. Si quippe rerum à me narrandarum in singula momenta, tamquam in speculum intuentur, tanti casus idea illis ante oculos usque adeo fideliter obversabitur, ut deinceps suæ mentis obtutu parem abstrusissimum morbum introspicere, atque etiam impendentia fata suprema istis ab ægris avertere queant. Decennium est

cum ineunte veris amœnitate Clar. Drelincurtium adivit. 17. annorum virgo, facie florida, habitu carnoso, remperie sanguineo biliosa, periodice menstruata, bene appetens & ingerens, atque etiam digerens ac egerens, non cephalalgica, non somnolenta; non dyspnoica, non siticulosa, nec ullis pressa symptomatis quæ vulgares hydropicas fatigant.

Interim trimestre est cum primum ingenti totius abdominis tumore deturpatur, quasi illibarum jurejurat diris sese devovens si cum viro rem habuit. Meus interim Præceptor à virgineo vel sanctiori jurejurando totus diffidit, probe conscius fœmineum versipelle genus miras comminisci technas, quibus suo consulat honori; teste illa infami atque propudiosa, quæ mentita est sese gravidatam in balneo ob ejectum & residuũ eo loci virile semen, quod uterus genituræ rapacissimus allexisset atque vorasset. Fidem igitur virgini sese periodis statis menstruam esse asserenti meus Pr. detrahit, dum quippe florentem illam ventricosam contuetur, facie rosea ac purpurea, artubus torosis, apperitu vigente, & inculpatis vitæ functionibus adhuc locorum obeundis peridoneam, aliud nihil quam virginis compressæ fraudes animo revolvit; quidni enim illam suspicaretur uterogravem, licet innubam cum experientiæ sit consonum utero gerentes à male menstruatis inter alia multa in eo potissimum discrepare, quod utero gestans nihil nisi salubria spiret, aut si quid insalubre sub prægnationis initia prodat, id sensim atque pedetentim minuatur donec plenius atque plenius conceptus ejus alescat & augescat; at menses moratos gravia symptomata consequatur, quæ nova in dies incrementa capessunt. Ne diutius itaque res tota vacillet, nec jam animi pendeat Meus Pr. abdomẽ consulit, quo contrectato atq; compulso magis ac magis & æstuat dubitatione, & versat sese inter utramq; partem, prægnationem nempe atque hydropem. Virginis enim compressum animo præsumpserat, sed en signa quæ ipsum ab illa mente penitus avocant, non est quippe tumor abdominis prominens & acuminatus nec etiam subrotundus, conglobatusque circa alterutrum inguen, aut epigastricam versus regionem, nec contrectatu, & compressu hypogastrium versus sese subducens, nec denique monticulis exasperatus & prominulus inæqualiter, uti solet dum infans sese volutat, & cubitos, vel pedes, vel nates huc & illuc devolvit, atque protendit. Accedit magnum pondus ad dubitationem de graviditate tollendam; urina siquidem immutata perstat excretionis tempore, consistentia, colore & hypostasi; at frequentior est in gravidatis ob compressam vesicam ab uteri mole sese in dies ampliante. Coloratior item atque crassior est, & vel fabarum decoctum, vel jumentorum urinam similitudine refert, à suppressis enim lunaribus effluviis quidpiam albentis crassique mictuales in ductus decurrit. Hic insuper alvus nusquam astrictior sicut obtingit dũ infantile pondus Uterum aggravat, & princeps intestinum premit atque coarctat. Aliunde vero Hydropem culpare nequit, meus idem Pr. quia nulla symptomata sese produnt, nullæ ventriculi, jecoris, lienis, aut renum querelæ, nullum œdema vel in lumbis vel in artubus infernis, nulla macies vel in trunco, vel in artubus supernis, nullæ mammæ aut detumentes, aut flaccidæ, aut decolores; sed omnia isthæc sese habent eo naturæ præscripto prorsus inculpanda. Solus aqualiculus exstat sesquipede turpiter prominulus & virginem deformat atque deturpat; imo præter infamiam, quam protuberantia sua infert, insonti ægræ ita onerosus est ut ipsa stare loco nesciat: Nihilosecius mei Pr. animo (in tantum valet anticipata rerum opinio) jugiter illud incubat, mendacium esse virginis turpissimum sese intaminatam profitentis; atque adeo virginem illam, opinione tenus, defloratam dimittit, nullis ipsi Pæoniis remediis ex arte præscriptis; satius enim ducit ab illis supersedere, quam ausu temerario in re tam lubrica, tam ancipiti, tam abstrusa, tam fallaci operam ludere Medicam, Artemque suam, seque Artificem infamare; alienis præsertim Medicorum damnis cautior factus, qui virginibus, falso sese tales esse asserentibus, non aquas ex alvo detrũ barunt, sed embryonem, vel fœtum, ex utero decusserunt. Meus itaque Pr. virgini subridet ipsique memoriam tefricat Divini illius Salvatoris dicti, qui valent, Medico non egent, sed qui ægrotant: ac proinde, idem meus Pr. addit, mi virgo, frustraneam à me exigis operam, tuique ficti morbi fictam curam incassum exposcis: cuinam enim vel morbo, vel symptomati sum bellum indicturus, me fugit, alienissimus enim sum ab agyrtarum subdola gente nequam, quæ luctatur cum larvis, & phantasmata sibi debellanda fingit quo milvinis unguiculis argentarias opes hominibus male credulis exentetet. Acrior instat illa & voce supplice Medicam opem ita rogat ut majore studio rogare non potis sit, sed Medici mens occupata supplicem non audit. Nihilominus constans illa quotidiano suo convicio efflagitat, ut Phœbi potentibus herbis id quicquid est, sibi perinde odiosi ac infamis cum tumeris, tum oneris, fœliciter subsidat, ne cunctanter, tollatur. Rebus itaque singulis penficulate perpensis Medici ad consilium adhibentur: Duplicem & illi distracti sunt in sententiam, Graviditatem alii subodorantur, Hydropem altius alii sonant & hydragogis numerosis serum uberrimum quidem proliciunt, sed ne pilum transversum deturget abdomen, imo hydragoga quo plus sunt data, plus damnosa sunt. Semestre interim exigitur in apozematis, jusculis, bolis & pilulis hydragogis: sed om-

nia incassum: non modo enim irrita fuerunt leviora ex foliis Alexandrinis cum radice Barbara & sale tartari; vel manna Calabrina & syrup. modo diarrhodonis, modo de florib. mali Persicæ, modo tandem de rhamno cathartico frequens exhibita, sed & sambucina & ebulina sapa fortiter diagrydiata sæpius oggesta est. Dati sunt & boli ex Electuario de palmularum & seminis enici pulpamento cum Mercurio dulci, & antimonio diaphoretico. Ipse Mercurius vitæ & crystalli lunæ, atqua etiam agarici & colocynth: extracta è S. V. adjecto glgarotsi pulvere, aliquoties exhibita sunt, & subinde reditum est ad minora mochlica ex gutta gummi & resinoso scammonii succo, nec non radice jalappæ cum in pulvere, tum in resina, vel per se, vel cum granis regiis minoribus, seu larhyridis minoris semine confuso. Conservæ, condita & opiatæ aperientia & roborantia, diætetica insuper calefacientia, siccantia, hydroticis purgantibus intercalantur, sed exitu male fortunato. Ubi igitur satietas illam cepit tam tædiosæ tamque infelicis Medicinæ, à genuinis Medicorum filiis defecit ad agyrtas, qui virgini protinus sanitatem spondent, illamque annum integrum & argento emungunt & remediis cassis atterunt. Postquam itaque tot empiricis adhæsit, (quos singulos, pollicitis quidem divites, sed re & effectis egenos comperit) totum negotium naturæ commisit, atque sic integrum aliud semestre transegit. Verum audita fama alterius hydropicæ (non obsirmatæ tamen) à Meo Pr. sanatæ, illam defectionis suæ pœnituit, atque adeo gemitus imo de pectore ducens, Meum Pr. revocari suis lacrymis suas Amicas est deprecata. Accedit ille, & misellum nunc demiratur corpusculum monogammum, exsuccum, exsangue, suspiriosum, anhelosum, temporibus collapsis, naribus acutis, oculis concavis, cute arida, squalente, furfurosa & intenta, colore lurido & nusquam vivaci, unguibus aduncis, viribus cassum & elumbe, respiratione frequenti, parva, molesta, pulsu crebro, duro, exili, formicanti conterminо, appetitu prostrato, siti inexausta, lingua sicca, parva, scabra, voce vel faucibus hærente, vel gracili & intercisa; sudorib. & saliva nullis, urina parca, alvo nulla, sed insimul tamen alvo tota. Sceletum esse Meus Pr. exclamat pelle contectum scabra, seu machinam vocat ad humanam similitudinem effictam & arte motam, sed cui sit abdomé vel stamne vel to n nto dirâ in amplitudinem sufferctû atq; distentâ, adeo quippe moles ejus increvit, ut horrendum omniq; fide majus spectaculum præbeat, reliquum vero corpus tot diureticis, tot hydrogogis exhaustum colliquescit, subsidet atque ut ita dicam in nihilum redigitur.

Convocat Meus Pr. Apollinis Mystas ut vastum illud abdomen contemplentur, contrectent atque compulsent prodigialiter contentum, nulli compressui cedens, subrotundum, æquale, non acuminatum, nullisque hincinde monticulis extuberans, umbilico projecto, venis passim turgidulis, amplis, nigricantibus, cute subrubra, tenui, perlucente & crepandæ mediæ proxima. Tantis profecto rerum in angustiis, tamque deplorato rerum in statu, licet conclamatum esse judicaret Meus Pr. nihilominus satius esse duxit anceps experiri remedium, quam nullum, & incertam salutem certa desperatione potiorem habuit, atq; adeo ad extremum morbum extremum remedium proposuit παρακέντησιν nempe, qua ceu anchora sacra & ultimo salutis perfugio liceret uti. Tot certe Pedarios Senatores isthæc sententia, quot Apollinis Symmystas in consilium evocatos habuit: sed ægra imbelli Martem exhorrescente illicitum fuit ad isthæc arma confugisse. Re igitur infecta, suo relicta est fato misella dypnoica, & sæpius orthopnoica, ab omnibus tum eduliis, tum potulentis abhorrens, dulciori tamen Cerere recocta & generosi Baccho madente, ceu vitæ propediem desituræ fomitibus usa est, atque sic querula, curtamque sibi Pæoniam, Artem traducens, trimestre complevit, sed extrema tandem ærumnarum clausula, quæ toties labris ejus oberraverat, lamentabilem illum clausit affectum, totique Asclepiadarum familiæ, ut æternam ignotæ partis affectæ notam inussit, ita & universo Medicorum choro memorabile dedit rari Hydropis specimen, de quo conticescere nolim priusquam illud plenius adhuc atque plenius dederim. Me igitur ad Cadaver accingo, illo aperto obstupuere cuncti, re sibi prius invisâ & inaudita perculsi. Incisis siquidem abdominis integumentis quinque communibus, & adacta scalpelli cuspide in intimum albæ lineæ decursum, flatus primum eruperunt, una cum salientibus aquis. Mox incisione altera decussatim facta, & sectarum partium angulis modice revulsis sese dat in conspectum ingens lacuna, seu lacus immanis qui longe lateque se pandit & alte penetrat, stagnanteque muria, sive sero salso, ubique scatet. Visus est prima fronte vulgaris Ascites esse, ab aquis in abdominis alveo desidibus atque statariis. Quæsitum est hepar, utpote in quod totius damni culpa regereretur, sed nusquam comparuit; atque adeo in illud nusquam animadversum est. Mox interanea, mesenterium, pancreas, lienem & renes sese comprehensuros sibi spondent, sed illorum nec vola nec vestigium exstat. Mirabundis singulis ad unum, stant comæ, lingua hæret: sed novis animis assumtis & propius admota mentis, corporisque face omnis discutitur caligo atque luculenter id latentis virii detegitur, suisque Cimmeriis è tenebris eruitur. In apertam quippe lucem protrahitur peritonæum intra se duplicatum concludens atque coercens (tanquam coriaceus uter immanis) tantum illud stagna-

ris aquæ pondus. Singulis igitur attentius exploratis certo certius scitum est ingens illud stagnum, (quantum quantum est) totum esse à peritonæo duplici, cujus interior membrana ab externa sibi naturaliter continua & musculis epigastrii transversis firmiter connexa atque connata longe secesserat, atque adeo saccum illum ingentem coriaceum effinxerat, quo, (velut utre ex densissimo corio recocto, nullisque pervio & meabili poris) dira isthæc totius inundantis seri colluvies ita coercebatur, suisque limitibus atque metis usque adeo concludebatur, ut ejus omnis ne guttula quidem una in abdominis alveum aut stillare aut irrepere potuerit.

Res tota ut aperta & conspicua foret, serum fuit Cleanthino exantlandum labore, tuncque vitium alterumarque alterum latens patefactum est.

Primum quidem id ipsum est quod jam attigi sed luculentius patuit quam antea, totius enim ambitus ille labri, sive pelvis, formatus erat à peritonæo duplici, cujus interior membrana ab altera stillantibus aquis sensim compulsa fuerat introrsum, in abdominis scilicet cavum, atque adeo ex convexa concava facta fuerat ad instar vel marsupii, vel lanei pilei nocturni duplicis, cujus pars interior dum invertitur & extrorsum pellitur, superficiem suam concavam mutat in convexã. Ambitus autem ille protendebatur à pube ad diaphragmatis fornicem universum, cui adhæsione stricta peritonæum copulatur, & à regione lumbari sinistra ad lumbarem dextram. Istud deinceps observare fuit, nimirum quod sicut uterus gravidatus, quo plus increscit eo plus inspissescit atque crassescit, quoniam ejus substantia tota porosa est atque bibula & majorem tunc sanguinis & spirituum copiam admittit, quibus turgescat & intumeat, spissiorque & crassior paulatim evadat, donec post partum repetitis vicibus, quasi totidem eructationibus omnem illam, qua affluebat atque tumebat, sanguinis molem per lochia expurget & exhauriat, sicque paulatim ad pristinam exiguitatem recurrat: Ita etiam peritonæum hic cernere fuit, non quidem porosum (saltem poris sero perviis) sed spississimum densissimumque instar corii bubuli, nullis unguibus, nulloque digitorum tractu lacerabile.

Dignissimum foret Medica disquisitione problema, unde spissitudinem tantam nactum sit peritonæum, cum ex naturæ præscripto serica tela sit tenuius, hic autem quovis bubalino corio densius & spissius existit, ut in Hydrope Tulpiano lib.4. obs.43. crassitudinem digiti annularis induerant duplices illæ peritonæi tunicæ.

Adlubesceret præterea in aquarum illarum tanti συστήματος, tantæque congeriei primæ vos ortus, inquirere: sed quia fusiores jam sumus, quam modus exigit, lubet unice viscerum reliquorum αὐτοψίαν hoc eodem in cadavere insequi pede presso. Resecto igitur & remoto vastissimo illo & capacissimo peritonæi succo qui instar fideliæ, aut hydriæ, explebatur, sese obtulerunt contemplanda viscera, quæ profecto nec saburrata, nec tophacea, nec tartarea, nec gypsea, nec calcaria, nec saxea (uti sæpe visuntur in hydropicis) conspecta sunt, sed duntaxat vieta & vivacis expertia coloris, utpote marasmum passa extremis præsertim vitæ diebus, quibus ab eduliis fere omnigenis abstinuit ægra, ne præfocationis metum sibi accerseret; nam statim ac ventriculũ vel minime distendebat cibo, vel potu levioribus gravissimam dyspnœam perpetiebatur, ob majorem scilicet diaphragmatis compressũ, ventriculo sese sub diaphragmatis fornice distendente, atque adeo liberæ respirationis organum istud molestante, & suis in motibus conturbante & remorante; ne igitur graveretur ventriculus vitellos ovorum sorbiles, & panem dulciarium bis coctum vino madidum assumsit, id enim tenuioris alimenti ventriculum nusquam premit, sed confestim lacteos in tubulos compellitur. Viscera deinde & ab ipsis tot assumtis medicaminibus non levem noxam passa erant, nec leviter tot istis hydragogis suo orbata rore; unde nihil mirum si color illorum maxime deflexerit à naturali, nam, haud secus ac hydragoga mochlica morbosis & nimio sero turgidulis partibus peramica atque salutaria sunt, ita profecto partibus sanis, nec luxuriante sero gravatis damnosa atque deleteria sunt, juxta quotidianam experientiam Hippocratis oraculo consonam. Virginem autem illam sana habuisse viscera, antequam moles aquarum ita increverit ut dyspnœam & orthopnœam ipsi pepererit, vel ex eo liquet, quod ineunte morbo facie florente fuerit atque rosea, quod vitæ munia obiverit inculpate, quod statis lunis menstrua passa sit, quod nullis fuerit vexata symptomatis, uti supra notavimus. Atque adeo consequens est aquarum congeriem natura & industria paracentesi exhauriendam fuisse, antequam lethalis Orthopnœa, funestusque viscerum ille marcor fuerint invecta. In illam quippe solertiorem ἐγχείρησιν unam ægrotantis salus inclinata recumbebat; nulla enim potiori machina, nullisque potioribus hydraulicis organis sentinam tantam licuisset exsiccasse: sed sic in fatis fuit ut saluberrimum illud Artis Machaoniæ præsidium citam, tutam & jucundam opem alias allaturum, pertinax & morosa atque refractaria virgo repudiaverit. *Ex eadem communicatione.*

Observatio XLII.

Hydrops à scirrho partium glandulosarum.

Anna Buosingerin annorum circiter 17. misella & paupercula, pravaque hinc victus ratione usa, in orphanotrophio labori quotidiano vacans, sæpius nostram imploravit operam, conquesta tum de dolore circa fundum ventriculi, & fœtore narium, adstantibus valde molesto: Suasi usum pulver. aperitiv. præpar. cum purgante ex fol. sen. cum prunis decoct. Rediit hinc ad pristinam operam. D. 20. Jan. 1681. quum visitatione hebdomadaria fungeremur, ægra in lecto decubuit, de ventris intumescentia renitente, appetitu prostrato & artuum inferiorum tumore qualicunque conquesta: præscripta fuit mixtura per cochlear. sumenda. Viribus deficientibus, maloque in pejus ruente, cardiaca propinata sunt, usquedum ægra d. 11. Februar. An. ejusd. spiritum Creatori reddidit.

D. insequ. Cadaver aperuimus præsentib. Viris Clariss. D. D. Konig, D. Licent Speckero & Dn. Ritzio Pharmacopola. Musculis abdominis ex altero latere incisis, ad usque mensuras duas ichoris flavi, subfœtidi, ex cavitate abdominis vacuavimus, prorumpente magna copia ichoris purulenti ex ore simul & naribus: hinc iisdem ex opposito latere remotis, epiploon putridum non tamen plane absumptum comparuit: intestina quoque non admodum inflata erant, colon tamen colore flavo maxime tinctum: Hepar prægrande satis, & parte cava lividum omnino ostendit vesiculam felleam, bile crocea subviscida distentam, intra cujus mem[illegible]ranarum duplicaturam, prope ductum choledochum, corpus notavimus albicans, scirrhosum, quod discissum cum inflaremus, tunica exterior, quasi melle spumoso turgida esset, videbatur: Eidem hepatis cavo arcte satis connectebatur scirrhus insignis, à parte inferiore pancreatis, ubi hoc intestinum tenue lambit, enatus; parte vero gibba hepatis glandulæ accuratissime notari potuerunt, liquore rutilo parce admodum, & reticulariter loca intermedia perreptante: Parte sui superiore pancreas magis erat incolume. Ventriculus totus conciderat, propeque hujus orificium superius, & abhinc secundum œsophagi & spinæ longitudinem glandulæ scirrhosæ, & ex parte nigricantes, majores & minores, (scrophulas dixisses internas) copiosæ deprehensæ sunt, Mesenterium gelatinæ simile, & vasis sanguiferis albidis magis, quam rutilis donatum, Gelatina circa intestina crassa manifestissime distingui potuit, ut & glandulæ per eorundem tunicam transparentes, Prope spinam mesenterii glandulæ mirum in modum excreverant, scirrhosissimæ, pugnum majorem adæquantes, Incisione autem facta, prodiit substantia albicans instar sebi concreti, Lien magnus satis, totusque corruptus, Renes succenturiati ad ℥iij. longi & ℥i. lati, intus cavi fuerunt, Ren sinister in medio fissuram habuit insignem, qualem etiam in aliis jam observavimus, vasa emulgentia in hunc inserebantur duplicata, non item in dextrum. Cæterum uterque fuit flaccidus, Ovarium pauca ovula habuit, Venter medius ichore suprad. refertus erat, Mediastinum autem sterno & diaphragmati ita adnatum, ut scirrhos in ipso diaphragmate accusasses, thymus itidem totus erat scirrhosus, Pericardium crassum, multo sero turguit, Auriculæ cordis maximæ, Cor tamen minus pro ratione ætatis & staturæ, Pulmones adnati costis, non tamen purulenti. *Ioh. Iacob Harderus in Observationibus Anatomico-Practicis.*

Observatio XLIII.

Hydrops ex Rene dextro, materia calculosa oppleto &c.

Iacob Schvveitzer Ludi Magister, cum ex casu in spinam dorsi, ad munia ordinaria obeunda, paulo ineptior redditus esset, à Dn. Curatoribus Nosotrophii susceptus, & per aliquod temporis intervallum in isto sustentatus fuit, vino cum potuit plus satis indulgens, primum de quo apud nos conquestus est erat faucium ardor cum oris amore, quibus cum remediis convenientibus satisfecissemus, post de tumore Ventris sensim ingruente, querelas movit, Ex loco pristino in Eleemosynarium receptus, heic remediis idoneis vacavit, Præscriptum fuit Apozema diureticum, quo satis bene habuit ab initio, tumore autem magis magisque ingravescente, viribusque juxta prosterni incipientibus, apozemati aquas cardiacas adjunximus, quorum Virtutem nihilominus morbi ferocia elusit.

Miseri hujus Cadaver cultro subjecimus d. 18. Decembr: 1678. præsentibus Vir. Clariss. & Præstantiss. D. Jacobo Hardero, Scaf. & D. Hieron. Zollicofero Sangall. Med. D. & D. M. Speckero Bas. Med. Licent. Integumentis qua propriis, qua communibus, cultro discissis, copia prorupit aquarum ingens, colore materiæ chylosæ turbidæ, ad mensuras usque octo, Epiploon hinc se obtulit putredine consumptum, Lien scirrhosus plane cum pancreate durissimo. Hepar à statu naturali & ipsum desciverat, non autem tantopere ut Lien. Vesicula fellis bile porracea admodum distenta. Mesenterium non admodum corruptum, ast in

in Renibus lerna malorum: Hi sub hepate & Liene arctissime detenti & involuti, spinæ adeo pertinaciter adhærescebant, ut multa opera vix divelli potuerint: Dexter ad attactum duriusculum, incisione facta, mirum quantum materiæ gypseæ spumavit, quæ pressis papillis copiosissime erupit: (copiam hujus non paucam etiamnum inter curiosa nostra servamus.) Alter autem sinister, satis magnus, tumidus, ea qua vasa ingrediebantur parte; hydatidem prominulam habebat insignem: Hinc incisione facta, papillas conspicere licuit amplo ore hiantes, pauloque profundius cultro adacto, copia multa prorupit humoris turbidi. In medio Ventre pulmones vidimus putridos & corruptos, quorum dexter costis & sterno firmissime annectebatur: Pericardium aqua moderate plenum; Cor autem per exteriorem membranam pellucebat.

Jam de hydrope ascyte, disserendi ansam nancisciemur, affectu satis frequenti, utinam modo & causæ notitia atque modi, quo synathismus aquæ in hoc affectu fit, & ratio curationis ejus tam faciles inquisitu essent. De istis satur Hippocrat. hunc in modum Καὶ ἐπὴν νοῦσος ἐπιγένηται τῷ ὕδατι πολλῷ χωρέει ὑπὸ τῆς κοιλίης, δὲ ἐς τὰ σπλήνια ἔρχεται αἰεὶ ἀπὸ τοῦ ποδὸς, ἐπὴν πίνῃ ὁ ἄνθρωπος, γίνεται δὲ ἐπὶ νούσου ταύτης, ὥστε μὴ πυρεταίνειν ἐν τῇ κοιλίῃ, ὁκόταν ὁ ἄνθρωπος διψῇ, ὧδε οὐ κύστις ᾖ ἡ κοιλίη μηδὲ ἡ ἠθέωσι καλατέρων, μηδὲ ἐπιτηδείῃ ὁ διαίτῃ ὁ ἄνθρωπος χρῆται &c. A Galen. ejusque asseclis refunditur ascites omnino in αἱματώσεως noxam & frustrationem sanguificationis, consequentem insignem facultatis αἱματοποιητικῆς in hepate imbecillitatem per intemperiem frigidam, eamque summam: Verum enim vero præterquam quod istam hepatis temperiem intemperiemve cum functione ipsi adscripta, procul rejiciendam esse superius monstravimus, docuit insuper anatome alios nobiscum, hepar & lienem in omni hydrope pariter non affici, uti quidem Galenus hypothesi sua fretus sibi persuasit: Eleganter sane occasione horum Excellentiss. Piso tr. de Morbis à proluvie serosa: Mihi attentius in humoris continentis causæ ascitis intuenti, nunquam satisfacere potuit Galeni opinio ab omnibus scholis hucusque summa cum approbatione atque unanimi Medicorum consensu recepta, sed alias esse ejus causas à generatione aquæ loco sanguinis laudabilis symptomatica, & intemperiem hepatis frigidam consequente diversas, ex hac sequenti ratiocinatione intelligere est. Inprimis enim aquam inhydrope legitimo ascite dicto collectam, & tumoris continentem causam tam certum est quam quod certissimum, partem esse seri, chyli & sanguinis vehiculi, ut qui de ea re dubitet, is sensu egere videatur: hoc enim similitudo substantiæ, imo identitas evidenter docet; & urina ut plurimum pauca nec quantitati potus respondens confirmat: deinde quia seri conceptacula à natura instituta sunt venæ & arteriæ, in quæ vasa id cum chylo & sanguine ex potu & cibo genitis è visceribus illabitur, necesse est serum abdominis in cavitatem venisse defluxisseque è vasis, quæ decurrunt aut sedem habent, inseruntur que membris ventre inferiore conclusis, siquidem hic venter undiquaque membranis densis sepitur, & circumcingitur quas aqua non facile præterfluit: Quia ergo omnis motus, vel est ab externo, qui duplex extractio scilicet, & pulsus, atque in abdominis civitate nihil quod serum ad se trahat è vasis, exugatque reperire est, in eam certe cavitatem serum sponte sua è vasis defluit, aut motu pulsus conceptaculis suis expressum extrusumque decidit, & quocunque modo descendit, vel per diapedesim ex occultis tonicarum poris desudavit, vel per anastamosin ex apertis vasorum osculis defluxit: nam ruptionis vel erosionis vasorum nullæ causæ nullaque indicia. In quibus verbis satis apposite Vir Clarissimus ex causis ascytis conjunctis principalissimam exposuit: humorem viz. aquosum ex vasis sanguiferis abscedentem & extillantem; cui adjungit Excell. Willisius & ipso eum plures alii Viri Clarissimi, Vasorum lacteorum & lymphicorum præprimis disruptionem, vel etiam obstructionem aut compressionem, quæ tamen non prorsus placere videmus aliis, qui fontes hosce rarius aperiri, hancque vasorum ruptionem usque demonstrabilem non esse dicunt: Equidem ut super re satis ardua sententiam nostram exponamus, itidem priorem causam pro frequentissima admittimus, juxta tamen nondum videmus, qui vasculorum lymphaticorum ruptio vel dehiscentia osculorum eorundem abjiciente lympha copiosa, aut etiam obstructio à viscida implente ac distendente, aut compressio ab extrinsecus incumbente, ac identidem ejus motum sufflaminante prorsus negari possit: quamvis enim demus una cum sero particulas fibrosas ac alias nutritias pauciores extillare posse, gelatinam sive fomentes in cadaveribus visibilem, sive sero super prunas posito conspicuam, inde tamen concludi nequit, lymphæ motum pariter impediri non posse à tumore partium scirrhoso, glandulis vasa lymphica emittentibus pariter ac recipientibus infarctis ac obstructis, & lympha ista viscidiore ac torpidiore existente, cujusmodi sane est, ubi parilem lentorem ac ad motum ineptitudinem sanguis ipse possidet: aut dicendum erit, sustinere in partibus glandulisve pattes viscosiores tenuiores vero in vascula dicta jugiter usque recipi: quæ num cum ratione & experientia conveniant dubii hætemus adhuc, videturque absurdi nihil esse, dicere ex vasis lymphicis in abdomine, hepate & mesenterio conspicuis, lympham pariter extravasare posse, atque in hydropibus partialibus illud admittit Celebert. Ettmulerus: sed ad priorem causam transimus, humorem viz. serosum sanguine copiose excedentem, cujus causæ variæ secum esse possunt; enim vero vel aquasior sanguis est, & ad dissolvendum aptus, cujus proin particulæ aquæ facile in partibus abscedunt ac subsistunt; idem in motu torpidior plerumque est & lentescit, ceu fusa monuimus, hincque vasa pneumonica mole sua opplet pulmonesque, ipsos ponderoso suo motu gravat, unde hi sæpius rimas agunt per quas exudans serum aut etiam lympha vicinis partibus pleuræ, diaphragmati ac pericardio ipsos sæpissime agglutinat, imo frequenter labem una funestam ipsis affricat ceu præsentes historiæ testantur: atque id dicere necesse habemus, in hydropicorum sectionibus, quas plures citra jactantiam instituimus, nos usque in organis pneumonicis labem graviorem invenisse, ut persuasi simus adhoc, in dicta sanguinis diathesi, pati celeritate partibus hisce noxam inuri, ac aliis usquam, vel in vasis ipsis virium latet, quando oscula ipsorum vel laxiora sunt, aut prorsus occlusa existunt, suntque hæ causæ principes quas Clariss. Willis. allegat. cap. 2. sect. 2. patt. 2. de medicamentor. operation. Et certe obstructio vel compressio vasorum, qua sanguinis circulus interrumpitur, non parum in hydrope progignendo valet. Notarunt alii nobiscum ex ligatis venis jugularibus canes multum aquæ sub cute capitis & musculorum intercapedinibus passim congestum fuisse, ex sanguinis arteriosi in venas libero commeatu impedito, unde serosa portio facile exundat & inter musculorum

culorum io:e:stini a cumulatur, alibique versus loca declivia de:ambit: atque hac ratione hydropes subitanei oriri possunt, ex vasorum in corde conspicuorum occlusione à polypo vel compressione: Eidem impedimento ansam dant heparis, lienis, mesenterii &c. scirrhi insignes, à quibus comprimuntur subjecta vasa, artusque ioferiores intumescunt, imo ipsum abdominis cavum aquis inundatur: Et quamvis ejusmodi tumores, vitium sanguinis vel lymphæ, jam arguant, indeque ad hydropem dispositionem huic ipsi tamen malo primarium fomentum debine præbere negari nequit: sic in priore historia sanguinis torpiditatem ex mala victus ratione contractam atque auctam, tot scirrhis occasionem dedisse, imo lymphæ vitium supra notatum produxisse, ceu mesenterium totum gelatinæ simile probare videtur, apud nos ratum est: id vero insuper rationi consentaneum, ab iisdem cum sanguinis tum lymphæ liberum cursum ac recursum sufflaminatum ac ita utriusque regurgitationem atque extravasionem promotam fuisse, coarctato enim sanguini, ut transitus quoquo modo patefiat, quod tenue & aquosum est prorumpit, & in vicina loca deponitur, ubi post restitans, atque membranulis interceptum hydatides, cujus in rene sinistro insignis historia posterior meminit, gelatinæ similes alicubi efficit: Præter scirrhos autem adhuc alia sunt, quæ serum abscedere faciunt, imo supra dictam sanguinis diathesin augere possunt, utque de pectoris pathematibus, aliisque morbis, ictero, hæmorrhagiis nimiis &c. plura non adjiciamus, transpiratio insensibilis suppressa, & inprimis urinæ excretio deficiens, frequens hydropis causa sunt, atque hinc est, quod Helmont. Renem ceu adæquatum artificem omnis hydropis asserit, dubiumque non est, quin materia gypsea, qua ren dexter ludimagistri infarctus fuit, huic commodissimam ansam dederit, M. H. vitio; quod eadem confirmat, non prorsus rejecto: nec potuit duplicata quasi actione seri vacuationem promovere Ren alter, cujus papillæ amplo ore hiantes ecquam strenue illud secreverit, probare poterant: nec vasculorum renalium obstructionem nude accusabimus: Regurgitans inde pars aquosa exitialem labem ipsi M. H. infert, dum solvi magis crasin ejus, torpescere motum & laxari vasculorum facit oscula, hincque qua data fere porta, sibimet quasi effluxum parit. Id vero apud Eruditos Naturæ Ruspatores ambiguum adhuc esse animadvertimus, negata vasculorum lymphicorum ruptione vel erosione, explicare fontem aquarum tam copiose sæpe in abdominis cavo stabulantium, à quarum limpiditate ac tenuitate ad illorum ruptionem argumentatus fuit Celeberrimus Sylvius: arteriæ cœliacæ & mesentericæ, harumq; propaginum oscilla alicubi aperta, fontem hujus probabiliter facit Clariss. Willis. nec inficias pervicaciter ire possumus: illud vero Artis nostræ Statoribus pensiculandum relinquimus, cujus Hippocrates supr. cit. loc. & sub finem præc. §. meminit, annon ex epiploo hujusque vasis aquæ hæ una scaturire possint? enim verò licet ductus aquosos, quos aliqui ipsi attribuunt, nondum credamus, id tamen asseverare possumus in hydropicorum sectionibus partem hanc vel erosam & absumptam, vel summe extenuatam putridamque nos reperisse: Excellentiss. quoque Pejerus in Scholio ad historiam hydropici quam method. Historiar. Anatom. exhibet, magnam aquæ in ejus abdomine repertæ partem à peritonæo destillasse judicat, siquidem hoc porosum plurimisque sanguineis vasis distinctum fuerit, quæ hinc natura dilatarit ac multiplicaverit, ut hac redundans serum commode exantlaret: merentur sane ejusmodi φαινόμενα ulterius scrutinium pariter ac attentionem, idque heic aliorum judicio submittimus: quod superius in histor. hydrocephalici attigimus, annon serum ejusmodi ex meningibus harumque vasculis æque exundare possit? ut lamellarum cranii in recens natis laxas commissuras, per quas serum facile exudare potest, liquamus: de vasis vero lymphicis in cerebro conspicuis, quibus negotium facile absolveretur, nostra ex autopsia, certi quid dicere nondum audemus, aliorum hinc tantisper contenti. *Idem ibidem.*

Observatio XLIV.

Ex peripneumonia phthisis & hydrops.

Wilhelm *Leyhli* Lucisvallensis, 15. circiter annorum, ex orphanotrophio, ubi quotidiano vacabat labori, morbo periculoso decumbens, mense Junio anno 1677. in nosotrophium, sanitatis, si ita Deo placuerit, recuperandæ ergo, admissus fuit; cum tum temporis adhuc curæ ęgrorum vacaremus, vidimus ægrotum, facie ex subatra pallescente, siti vexatum intensa, pulsu pręditum celeri, debili & inęquali, difficultate spirandi pressum, & de sputo sanguineo purulento, cum magna appetitus prostratione, anxie conquerentem: solliciti tum hęrebamus, cum meliora edoceri, neque ab ęgro, neque ab adstantibus potuerimus, utrum pleuritidem pręcedaneam æger passus fuerit, nec ne: Tandem verò cum doloris pungitivi in latere, se vestigia ulla unquam sensisse, negaret, contra sputo cruento cum tussi, quod jam purulentum evaserat, ab aliquo tempore vexari confessus fuerit, eum ex peripneumonia phthisicum jure arbitrati fuimus, hinc præscriptæ potiones vulnerariæ cum decoct. pectorali antiphtis. aliave quę è re esse videbantur: Verum & hic, quod fieri solet, docta pręvaluit arte malum, ęgro vitę hujus misellę afflictionibus fesso, spiritum Creatori suo reddente.

Antequam occasionem cadaver lustrandi arriperemus, placuit prius ab Excell. Orphanotrophii tum temporis Medico ordinario sciscitari, quonam morbo primitus affectus fuerit, & quęnam symptomata, ipsi adhuc in orphanotrophio degenti, infesta pręcipue esse cœperint, qui per alium nos certiores reddidit, se in misello hoc corpore, jamdudum affectionem scorbuticam metuisse, jamque ab aliquot septimanis phthisicum eundem augurratum esse: Quibus ita exploratis operi sectionis nos accinximus, linteamentis, quibus demortuos obvolvi honestas suadet & Scriptura imperat, remotis, ventrem infimum tumidum

tumidum omnino, de quo nec æger conquestus unquam, neque nos quidquam in ipso animadvertimus, contuiti sumus, unde statim ingentis seri copiæ inspicio mentem nostram neque frustra cepit. Involuctis infimi ventris cum epiploo, quod subputridum erat, ablatis, deprehendimus hepar præternaturalis omnino magnitudinis, parte cava corruptum & putrescens una cum vesicula fellea, quæ uti in cœteris gelatinam referebat: succus tamen effluens subater erat & lividusculus; parum spumosus: in hypochond. sinistro lienem deprehendimus tumidum, dum, flaccidum, corruptum, & quod interiorem substantiam nigricantem omnino. Pancreas sub ventriculo vidimus maximus, glandulis insignibus & duriusculis superbiens. Mesenterium observavimus gelatinosum plane, maxime quoad extremitates, quibus intestina cingit: gelatinosus hic humor fere intestinalium cellularum exteriorem faciem circumdedit, ipsamque mesenterii substantiam tantopere occupavit, ut difficile fuerit, velvasa vulgo dicta mesenterica, vel quod plus est glandulas detegere: In ipsa huius ventris capacitate ingens extitit seri copia, quæ integumentis discissis, qua data porta fugam date cepit, non tamen ita fœtidum, uti in aliis spirabat odorem: Cætera hujus ventris satis ritè habebant. Thoracis examen aggressi, diaphragmate separato, multum aquei humoris, ex thorace effluxit, neque facile fuit pericardium à sterno, cui firmiter cohærebat, absque ruptione separare; In pericardio aquam adhuc copiosam reperimus, quæ autem ruptione facta per viam Thoracis apertam ad inferiora vergebat: Pulmonum lobus uterque putridus erat & corruptus, magis tamen sinister quam dexter, uterque pressus materiam reddebat purulentam. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO XLV.

Anatome Adolescentis hydropici μεγαλοσπλάγχνε.

Anno 1678. mense octobri in Orphanotrophio diem suum obiit adolescens annorum circiter 22 nomine Fuller, prosapia rustica oriundus, ex Arthridide vel magis Rhematismo Asthmaticus & hydropicus factus: hic referente Medico, tum temporis ordinario, per totum vitæ quod traxit curriculum, imbecillioris erat constitutionis, valetudinariusque morbis conflictans sæpius: Thermas Rheumarismo jam infestatus, Medico invito magis quam volente, invisit, ex quibus autem, si non deterior, melior saltem non rediit: hinc Empirici cujus generis Carnifices & ἀνδρεικλόνας plures hoc sæculum ait, opem incautus efflagitavit, licet illam parum salubrem senserit: in orphanotrophium ab hoc redux, aliquot ante obitum septimanis à symptomatibus asthmate & hydrope magis magisque obrui cepit, donec tandem naturæ pugnæ nimietate fatigata, animam ad superiora adspirantem Creatori reddit.

Aperto cadavere, plurima occurrere memoratu digna Ante omnia notare licuit copiam aquarum multam, qua ex imo, qua ex medio ventre, summo cum impetu, atque hoc diuturniore erumpentem hinc apparebant viscera (vulgo αἱμοῦ'σα dicata) longe maxima: Hepar nimirum Lien & Pancreas sed scirrhosa omnia, alia tamen magis alia minus: In Mesenterio, notabilem labem (vel multam gelatinam) animadvertere non licuit, secus ac aliorum hydropicorum cadaveribus: Renes itidem magni satis, non tamen duri: reddidit interna horum substantia pressa materiam, quandam puti analogam (quam gelatinosam fuisse arbitramur) Epiploon putredine consumptum erat: Medius Venter discissus exhibuit Pulmones sterno & costis valide adhærentes ex utraque parte corruptos & putridos. Cor vero longe maximum, quale ac quantum portentum hactenus nec vidimus, nec apud alios legisse meminimus: Continebat illud in circuitu pollices octodecim, longitudine spithamam, & latitudine digitos octo: (Hujus substantia intrinseca fibrosa erat & carnosa, quæ ipsi quoque pondus fecit insigne.) Totum cor ultra libras medicas tres pependisse judicatum fuit: uterque ventriculus cum auriculis annexis scatebat concreta materia tenaci, seu polypis & grumis, præcipue autem sinus dexter, è quo hos plena manu haurire licuit.

Confirmat utraq; harum historiarum, quæde organis vitalibus ac spiritalibus in hydropicis nō raro primario læsis meminimus, enimvero non rejecta sanguinis intemperie, aquositate ac fluiditate, (cum in utroque scorbuticam ac rheumaticam dispositionem Medicus ordinarius, pridem tum viderit tum suspicatus sit) labem quam senserint, spirandi difficultas utrumque primo invadens, & in illo sputum sanguinolentum pariter ac purulentum, pulmonesque hinc sterno & costis valide adnati, una cum polypis compluribus in macrocardia hujus stagnantes, oppido satis commonstrant: nec arbitramur ad viscerum nativum vitium, quod in utero matris contraxerint, in eodem necesse esse recurrere, quamvis ordinariam magnitudinem superarint, imprimis cor: si enim proportione cætera huic respondisse consideramus, insuperque robustissimas fibras, quibus erat instructum perpendimus, magis cogimur in sanguinis vitiatam διάθεσιν primariam noxam conjicere, quam ex mala educatione & prava victus ratione contraxisse potest uterque, neque nobis constat, an orthopnœa à prima ætate laborare ceperint: Accedente sane ex insi-

geibus cordis thalamis in vasa grandiuscula sanguine ejusmodi aquoso & soluto, non tam gravati inde pulmones fuerunt, quam vero ab eodem per venas pari copia & promptitudine non revecto, seri portio abscedere, ulterioremque labem pulmonibus sensim inducere potuit; ut lymphæ vitium vasculaque, quibus recipitur jam prætereamus: accessit, extravasanti sero in illo, una cruoris portio non exigua, unde hæmoptypsis successit, à quibus hinc junctim circa præcordia rerentis & subsistentibus, spiritus difficilior redditus, sanguinisque circulus magis adhuc impeditus fuit, pulmonumque cum partibus vicinis adunatio & adnascentia (modo quem suprà descripsimus) ulterius promota, & sic malorum lærna aucta fuit; mirumque est seri parum è cavo thoracis, in Furlero dimanasse, in quo materia tenax & polyposa, sensim succrescens & ad ostium venæ cavæ aggesta, partibus aquosis & cruoris particulis tenuioribus in arteriam propulsis, sanguinis ex cava liberum plenumque ingressum sufflaminando, eum fere effectum produxisse potest, quem Excellentiss. Lovverus in canibus ex ligata infra cor vena cava, prompte satis subsequi vidit, de quo etiam videri potest Clariss. Willisius citat. cap. part. 2. de Medicament. Operationib. fomentum augmentumque non leve deinceps, ex noxa à sanguinis partibus crassioribus & viscidioribus prius illata, hepate lieneque scirrhosis afferentibus, cæterum historias de corde magno, qui volet, adeat Sepulchretum Excellentiss. Boneti *Idem ibidem.*

Observatio XLVI.

Hydropis rari Historia.

Ornatissima matrona, Domina Genovesa du Verney Lugdunensis, Uxor Nobilis Viri Joan. Claudii Marcellini, Doctoris & Professoris medici Collegio Medd. Lugdun. Aggregati, annos tum nata xxxiii. cum besse, quorum xx. in conjugio transegerat; quamvis neque puerperii, neque ψόλῳ νήματος ullius, toto illo temporis temporis tractu fecisset periculum: Vitam interim sedentariam agens, ac ῥοῷ γυναικείῳ jugiter detenta: postquam per duos ante menses præter propter, balneo aquæ fluvialis intempestive, prorumpentibus quippe tum stato tempore τοῖς καταμηνίοις, se immersisset: cœpit mense Octobri anni 1667. animadvertere, tumorem quendam in sinistro hypogastrio sensim subnasci, qui sese postea versus hypogastrium dextrum propagavit, totumque fere spatium, quod ab umbilicali regione deorsum exporrigitur, occupavit. Tumor autem iste mediocriter durus erat ac anodynus cum tensione: quæ res aliis persuasit, molam subesse, aliis hydropem uterinum, aliis tumorem frigidum in musculis altioribus abdominis conceptum. Post adhibita varia præsidia tam Chiriatrica quam Pharmacurgica, ad Thermas Vichenses ablegata fuit, ut ibi aquas de Craticulæ nomine dictas, actu calentes hauriret, & quidem mense Majo anni 1668. abs quarum lympharum usu tantum abest ut aliquid acciperet emolumenti, ut potius ab ipsis se deterius habuisse, palam professa fuerit. Quum ergo per annum integrum ab eo tempore domi hæsisset, variaque remedia incassum tentasset, adeoque ventrem indies magis ac magis intumescere videret, mense tandem Junii anni 1669. in animum induxit in Burgundiæ Ducatum iter capessere, ad pagum quendam districtus Antissidiorensis, cui nomen Seneley, ut ibi Virum quendam cui nomen *la Tour* conveniret, quem fama vulgabat omnes affectus p. n. ex sola Uroscopia deprehendere, prætereaque medicamentis instructum esse ad contumaciores quosvis morbos, cæterisque Medicis insuperabiles eradicandos efficacibus, ita ut Magi potius quam Medici personam merito præferret. Hujus itaque ardelionis remediis per dies xv. sine ullo fructu usa, Lutetiam Parisiorum se contulit, ubi à compluribus tum Medicis, tum Chirurgis inspecta, qui quo conflictabatur affectu hariolari, multo vero minus persanare potuerunt: Parisiis Lugdunum reversa est xv. Decemb. ejusdem anni, graviore quam unquam alias infestata valetudine: abdomen enim adeo turgidum evaserat, ut neque erecta stare, neque decumbere posset, neque somnum capere, neque alvum, nisi clysterum adminiculo, dejicere, quos etiam nonnisi ægre admittebat: lotia pauca reddebat: καταμήνια verò quot mensibus periodice utplurimum fluebant, minori tamen copia quam sanitatis tempore. Per morbi decursum febris, nulla vel ἐπιπόλαιος vel idque perraro. Totum corpus mire colliquefactum ac extenuatum. Quod vero apprime notari meretur, etiamsi intra ventris inferioris capacitatem ingens subesset aquarum proventus, neque femora, neque crura, neque pedes tumorem ullum unquam conceperunt, cum reliquum corpus præter ventrem mire intabuisset. Abdomen ipsius, quod ante iter Parisiense, tumorem unicum præferebat ab umbilicali regione deorsum, etiamsi vel tunc sublesta rudimenta tumoris in hypochondrio dextro, præsto forent, duos tumores ab invicem discretos post reditum ab Urbe manifeste spectandos exhibuit: unum obsidentem universum hypochondrium dextrum, quique ad latitudinem transversorum duum digitorum supra costas spurias inequitabat, mollis atque fluctuans: alterum vero obsidentem totam sinistri hypogastrii regionem, qui renitentior aliquanto duriorque erat hypochondrii dextri tumore. Inter geminos hosce tumores observare erat interstitium quoddam vacuum, aut quasi sulcum, quo ab invicem dirimebantur vacuum, aut quasi sul-

sulcum, quo ab invicem dirimebantur ad latitudinem transversorum duûm digitorum, quodque protendebatur oblique ab hypochondrio dextro, supra umbilicum progrediendo, versus partẽ aquiliculi sinistram. Duo isti tumores speciem manticæ quodammodo effingebant, parte utraque extrema propendulâ saburratæ, parte vero intermedia quæ cervicibus imponitur, inani. Circa regionem Renis dextri tumor quidam circumscriptus observabatur, atheromatis cujusdam genium æmulans. Post varias tam Medicorum quam Chirurgorum κοινολογίας, conclusum fuit, Paracentesin heic celebrandam, aliis censentibus inchoandam à tumore hypochondrij dextri, aliis à tumore hypogastrii. A quo posteriore tandem decretum ut inciperetur, propterea quod si forte tumor superior communionem haberet cum inferiore, hunc ipsum vacuefaciendo, alterum etiam illum eadem opera contingeret evacuari, ita ut nova apertione minime opus foret. Causticus itaque lapillus, pisi unius mole, admotus fuit regioni laterali mediæ hypogastrij sinistri. Eschara facta incisa fuit. Postmodum cannula in extremo suo punctata, ad magnitudinem pennæ, anserinæ, longitudinis vero, trium transversorum digitorum, paratus fuit in capacitatem subjectam introitus: tuncque è vestigio prorupit aqua lixivii colore, & quidem tanto impetu, ut unico fere momento duas scutellas adimpleverit. Prima vice eductæ fuere ℥.xxi. & diversis vicibus plusquam cxl. unc. Aqua primulum prodiit ultimis vicibus limpida, sub finem vero emissa, albicans, mucilaginis instar viscida, & caulium putridorum odore prædita apparuit. Ex vulnere manavit pus album, quod ex abscessus intimo sinu procedebat per paracentesi inflicto; licet proficisci plerisque putaretur ab externis incisionis oris. Tertia vel quarta die post apertionem, nihil amplius, aut nimium saltem aquæ ex vulnere ipso effluebat, eo quod Cannula alium situm sibi comparaverat, neque amplius ad perpendiculum, quemadmodum ab initio, vergebat, mucrone videlicet deorsum converso, propter pondus insigne tumoris alterius in dextro hypochondrio consistentis, qui mole quidem nullo modo fuerat diminutus, cæterum qui tum nonnihil, propter evacuationem aquæ abdomine contentæ, supra quam prius innatabat, subsederat. Atque hic ipse tumor in causa erat, quod aqua non amplius per aperturam effundebatur, cum vicem repaguli præstaret, emissionem coercentis, etiamsi plusquam sex pintæ liquoris in abdominis capacitate adhuc forent superstites, sicut post mortem in cadaveris apertione ad oculum patuit. Porro cum animadverteretur, ne gry quidem aquæ amplius exstillare, consilium ceptum est, similem apertionem instituendi in hypochondrio dextro: qua facta, non minori impetu ac in priore paracentesi profiliit aqua, sed nigra, non secus ac si fuligo camini aquâ simplici diluta fuisset. Ægra autem mox languidior nonnihil evasit, & febris increvit; proptereaque ea die à nova evacuatione satius visum fuit abstinere. Postridie evacuatio parca manu denuo tentata. Tertia die mortem oppetiit, Kal. videlicet Maii, anni 1670. hora sesquiquarta pomerid. annos tum nata xxxvi. menses II. dies. xv. Eodem die hora noctis decima, cadaver adapertum fuit, per Henricum Charavel Magistrum Chirurgiæ Juratum, coram Dominis Petro Garnier Collegii medici Decano, Andrea Falconet, Medico Regio, & Joanne de Rhodes, Doctore med. Aggregato, nec non præsentibus Antonio de la Forest, Philiberto Cochaud & Antonio Verdelet, Magistris Chirurgiæ Juratis: qua in cadaveris apertura seqẽria fuere deprehẽsa

Mox ob obitu totum abdomen mirifice intumuit. Per scissuram primo loco inflictam in hypogastrio pus effluebat. Per alteram vero secundo loco in hypochondrio dextro factam aqua nigra manabat. Romotis artificiose abdominis integumentis, musculis, ac peritonæo, obvia fuit facta ingens ampulla rotunda aqua nigra semiplena, duarum vel trium ipsius pintarum capax, cujus adhuc pinta una præstoerat. Hæc autem ampulla fuit mollis & figuræ, qualis magna cucurbita rotunda, incumbens intestinis omnibus lateris dextri, hepati, atque regioni renis dextri, quæ omnia obumbrabat: hæcque ipsa ampulla tumorem illum circumscriptum ad transversorum duûm digitorum latitudinem supra spurias costas eminentem effingebat. Huic ampullæ ren dexter velut insitus inoluerat basi sua admodum lata, & qui à situ suo naturali luxatus apparebat: quin imo is ipse Ren erat, qui in regione renis dextri, atheromatis speciem falso spectatoribus repræsentabat. Et sane Ren iste molliculus erat, aquaque limpida gravidus, atque intra hunc ipsum latebat vesica aqua plena, mole & figura, quales sunt vesicæ quæ in corporibus occurrere solent: Insuper etiam hydatides complures, singulæ nucis juglandis mole, adnexæ visebantur ampullæ modo dictæ. Ren sinister colliquefactus erat ac fusus. Magna illa ampulla desinebat in modum utricularis tibiæ, in partem dextram superiorem ac lateralem corporis uterini. Ampulla ista sublata, Hepar, quod scirrhosum existimabatur, nonnihil albidum ac decolor duntaxat apparuit, nequaquam tamen admodum vitiatum in propria substantia. Lien suo modo paris erat fere conditionis ac Hepar. Quo fit ut credibile sit, Hydropem quo detinebatur patiens, oriundum potius fuisse à vitio renum debilium ac labefactorum, quam à vitio vel hepatis vel lienis. Epiploon subflavum erat ac pene consumptum, infimo hypogastrio affixum Omnes

mesa-

mesaraici glandulæ erant scirrhosæ. Pulmones utrique marcidi, nigrisque maculis respersi. Cor parvum, at sanum. His perlustratis, ad hypogastrium perrectum est, ubi tumor valde insignis comparuit, cujus tunica erat crassitiei digiti unius transversi. Erat hic tumor instratus intestinis, & ossi sinistro ilium, ad longitudinem & latitudinem manus humanæ: intra quem tumorem, multum adhuc puris continebatur, præter illud quod tam in abdominis capacitatem effusum fuerat, quàm quod per foramen paracentesi eo loco factum, effluxerat. Hic autem tumor desinebat etiam in modum tibiæ utriculatis, in partem sinistram superiorem ac lateralem corporis matricis, Chirurgus initio adstantibus persuadere nitebatur, ingentem ampullam lateris dextri esse ipsummet uterum; alteram vero quæ in parte sinistra hypogastrii sita erat, esse Vesicam. Verum enimvero cum per totum morbi decursum, nulla puris indicia in urinis observata fuissent, hæc res impulit adstantes, ut majori cum ἐνεργείᾳ investigare sibi proponerent, undenam duo isti tumores ortum ducerent: quod ut melius nosceretur, totus pudoris sinus facto ab orificio externo initio, dissectus fuit ad uterum usque; qui in puellabus & in fœminis, quæ neque fœtus, neque ψευδακυήματα ulla protulerunt, exiguus esse solet. Quapropter cum ad Uteri corpus deventum esset, quod mole & figura pytum nostratibus dictum felinum, æquabat, occurrit totum illud uteri corpus, sanum atque integrum. Postremo αὐτοψία cunctos satis superque erudiit, duos hosce tumores procedere ex Cornubus uteri, quæ vulgo uteri Tubæ nuncupantur: unum scilicet ex Tuba dextra, puta illum qui hypochondrium dextrum occupabat: alterum, ex Tuba sinistra, nimirum qui in hypogastrio sedem sumserat. Qui posterior tumor, imam Hypogastrii regionem obsederat, tam propter propriæ substantiæ pondus, quam propter materiæ, qua scatebat, gravitatem, adeoque in sublime non evehebatur, quemadmodum tumor Hypochondrii dextri, qui supra aquas innatabat. Præter enim aquam illam, quæ per duo foramina pertusione facta prosilierat, plusquam sex pintæ ipsius inventæ sunt intra abdominis capacitatem adhuc restagnantes. Per hanc porro Cadaveris reserationem notari facile potuit, utrumque tumorem ope Cannulæ probe perforatum ac penetratum fuisse. Et sane Tumor uterque per sectionem administratam, perque patens illac vulnus materiei intus contentæ portionem evomuerat: imo decepti fueramus omnes, quoad materiam ex tumore hypogastrii eructatam: Cum enim Puris plurimum per vulnus inflictum profunderetur, istud ipsum suppurationi vulneratæ partis perperam à nobis tribuebatur, cum debuissemus illud apertioni interni abscessus, unde unice promanabant, imputare. *Idem ibidem de communicatione Excellentiss. Sponii Patris.*

Observatio XLVII.

Hydrops ovarii mulieris &c.

Rustica quadraginta & quod excurrit annorum paupercula & ponderoso oneri ferendo assueta, ante triennium circiter dolorem persentiscere cepit, pone articulationem femoris sinistri cum ischio, gravidamque juxta se esse arbitrata fuit: deficientibus menstruis dolores hi increbuerunt, cum femoris pedisque sinistri atrophia: Ab isto tempore difficulter incedere potuit, & nonnisi baculo suffulta, quin imo, cum ob pauperiem mali rationem segnius haberet, dorso amplius incumbere nequiit: An. 1683. cum à Pastore loci rogaremur, ut misellam hanc inviseremus, vidimus pedem sinistrum citra sensum fere motumve graviter intumuisse, manentibus undique digitorum vestigiis, ægraque de dolore enormi circiter lumborum vertebras & ossis innominati regionem, eoque lancinante conquerente, quibus accessit, urinandi difficultas, ut non absque dolore mingeret. Varia tum qua externe ad lymphæ viscidæ lancinantis solutionem, qua interne ad ejusdem seriqne subsistentis attenuationem & vacuationem præscripta remedia, sed absque feliciore successu: tandem ad scarificationem in pede imo devenimus, qua multa aquarum copia educta fuit, pesque totus detumuit: diu tamen hoc in statu non perstitit, quin facta nova stagnatione, ex seri cum sanguine accedentis extravasatione, lymphaque in suis vasis subsistentia, immane quantum intumesceret, cui scarificatione profundiore non saltem hic sed parte etiam superiore iterata occurrimus, aquæque copiosissime iterum eductæ, non neglectis interim mediis internis & externis: Fonticulus quoque pedi dicto inustus, ceu ex quo aquæ continuo manare possint: ann. 1684. intra musculos femoris vastos, tumor conspiciebatur digitis cedens, & folliculo quasi inclusus, è quo inciso manu Chirurgi materia primum viridis acerrima, inde piscinam ovis similis, randem ichorosa fœtens profluxit: specillo immisso ad inguen usque porvenit Chirurgus, ut de sinu profundiore in cavum abdominis pergente non dubitaverimus: interea injectionibus certatum ex vulnerar. balsam. derergentib. ac putredini resistentibus: Parte inferiore, femori magis adversa, tumor alius deinceps prodiit insignis, ut priore tantisper relicto, ad hujus apertionem necessario progrediendum fuerit, qui apertus ichorem acerrimum fudit, simulque sinum ostendit, pone os Ischium versus sacrum & lumborum vertebras pergentem, cui

cui itidem convenientibus obviam ivimus, quibus tamen nihil magnopere effecimus, quin in deterius labente corpuſculo, viribus exhauſtis placide expiraret d. 7. Jun. 1684.

Cadaver luſtravimus poſtridie præſentibus Vir. Nobiliſſ. D. D. Schorkopf. Hildeſ. D. D. Nabellio Heidelb. & D. Cand. Kartſchero Brig. Sileſ. Chirurgiſque aliquot è vicinia: Ante quam abdomen incideremus, in hypogaſtrio tumorem renitentem animadvertimus, ad cujus examen ilico perrectum, ſeparatis undique integumentis & peritonæo reſciſſo: Tum vero in pelvi ovum prominuit, aqua limpidiſſima ſubſalſa, parum fœtente ad ℥xviij. prorſus diſtentum, quod totam illam regionem opplebat, vaſis elegantibus donatum, à quo aliquantum remoto uterus inferius pendebat, denſus craſſuſque, & ad latus dextrum ovarium marcidum, ſuperius autem abſcondita prodiit veſica urinæ receptaculum: Inde cum ovum iſtud accuratius perveſtigaremus, vidimus ſecundum ipſius medium expandi oviductum cum extremitate ſua foliacea, nullo alio ovarii comparente veſtigio, ceu curioſis etiamnum demonſtrare poſſumus: Epiploon pene conſumptum erat: Hepar & lien ſemiputrida: Meſenterii glandulę duriuſculæ fuerunt, & pancreatis facile atteri poterant: Renes flaccidi & in ſiniſtro conſpicuæ protuberantiæ aliquot, cujuſmodi glanduloſæ in inteſtinis quandoque obſervari ſolent, quæ cultello inciſæ, glandulas corticales cum fibræ ductibus egregie oſtenderunt: Thorax apertus pulmonos non quidem adnatos ſed putridos exhibnit, punctulis nigricantibus innumere maculatos: Pericardii liquor modicus, ſed cor quoad externam ſuperficiem quaſi eroſum, in cujus auricula & ventriculo dextris ſanguis grumoſus cum polypis multus hæſit. Interna vero ſubſtantia tota corrupta fuit & flaccida: Os ilium parte anteriore perſoratum fuit & nigricabat, effluente ichore, à quo ſtylus argenteus in abdominis cavum immiſſus mox arroſus fuit, quod à ſanie à lumborum vertebris & oſſe innominato verſus inferiorem ſemoris partem ſecundum muſculorum ductum dimanante, pariter evenit. *Idem ibidem.*

De atrophia quædam propalandi nobis heic occaſio ſubnaſcitur, quã in univerſalē maraſmum dictam & particularem Practici diſtinguunt, hancque ipſo rariorem uno fere ore pronunciant, cujuſmodi exemplum illuſtre, aliquando prolixius ſiſtemus, atrophiæ viz. oſſis coccygis, ex violenta Venere contractæ. facta profuſione & jactura ſpirituum animalium, ſimulque accedente nervulorum compreſſione in fiſtula oſſis ſacri, à lympha extravaſata & in mucum concreta, quam forte ſoccum nervoſum alii interpretabuntur, de quo autem fuſius heic ducere non conſtituimus: ſufficit atrophiam ut plurimum morbum vel organicum agnoſcere, nervorum compreſſionem, aut etiam coanguſtationem vel obſtructionem, vel intemperiei, M. H. nempe talem vitiationem, qua particulis ad nutriendum aptis illa deſtituitur, ſive jam victus vitio illæ ſuppeditari nequeant, ſive partium chilificationi ejuſdemque diſtributioni deſtinatarum labe non accedant: fere autem ſpiritus animalis in cauſa eſſe ſolet varie deficiens: enim vero cum alimentarium particularum ſecretionem, tum earundem agglutinationem ſua præſentia egregie promovet elatere ſuo, vel tubulorum in partibus nutriendis tonum Maſſæ particulas in blanda dulcedine ſuſtentando, qua diſpereunte ſibi relictæ acriores fiunt, fibrilaſque nerveas vellicando atrociſſimo dolori, qui in atrophia perſentiſcitur, occaſionem dant: Quod nervos obſtruit, vel comprimit ſerum eſt vel lympha, aut etiam ſanguinis grumeſcentis portio, penetrant ſiquidem minutæ arteriolæ vertebrarum propagines ſpinalem medullam, è quarum oſcillis, caſu potiſſimum vel ab alia cauſa externa vehementiore ſanguis quandoque excutitur, ibidemque ſubſiſtendo grumeſcit, ceu ſuperius in artuum inferiorum ἀναισθησίᾳ onuere cepimus, lympham vero lenteſcentem ſive in vaſis, compreſſione ipſius motu impedito, ſive extra vaſa, non alterove ipſorum rupto, nobis perſuadet autopſia, quâ in fœtib. vitulinis abortivis in fine ſpinalis medullæ interdum veſiculam lympha plenam invenimus, obſervavitque idem in fœtibus ovillis Excellentiſſ. Wepferus: ſæpenumero autem nervi coanguſtari videntur, inprimis in iis qui incurvati incedunt, ponderoſoque moli ferendæ aſſuetæ ſunt, & interdum diſtorqueri, ſicque ſpirituum influxui via præcludi: Id heic decidendum videtur, qui ſpiritus animalis abſentia ex compreſſione nervi hic accuſari poſſit, cum tamen ſenſu omni pars non careat, id quod etiam in paralyſi notamus, in qua pars quidem motu ſed non ſenſu deſtituitur: ſunt qui hoc expediunt diſtinctione inter nervos ſenſorios & motorios, illos in paralyſi ſalvos volunt, hos non item. Nobis diſtinctione hac non rejecta, cum multo major copia ſpirituum requiratur pro motu, quam vero pro ſenſu in animaciendo, videtur ſive unica fibrilla nervea ſuperſtite rationem facile dari poſſe, cur ſenſu pars adhuc gaudeat, cum è contra una nec duæ pro motu conſervando ſufficiant, id eſt, quod fibrillæ in membranas tenuiſſimas abeuntes, uſq; ſalvæ ſuperſint, principio etiam à quo ortæ ſunt, gravius non læſo: Quicquid ſit in Ruſtica noſtra & coanguſtari è lumborum vertebris, viciniſque oſſibus ad muſculos cum his tum femori pediique incumbentes tranſeuntes nervi potuerunt; & comprimi à coagulata & ſubſiſtente lympha, quod malum haud dubie cauſa externa, gravis viz. ponderis ſub quo incurvata inceſſit geſtatio frequens produxit, acceſſit dehinc mala victus ratio, ob quam ſanguis torpidior viſcidiorque generatus, menſtrua ſubſiſtere fecit, ſenſimque reliquorum ſymptomatum proventum adjuvit, nempe ab hærente lympha acredine ſua vellicante, dolores circa iſchium & in lumbis primi pullularunt, maloque ſenſim radicato, deficiente ſpirituum influxu, partes vicinæ, femur præprimis cum pede nutrimento defraudati ceperunt: acceſſit motus impotentia, unde ſanguinis lymphæque circulus magis ſufflaminatus fuit, ſerumque à cruore uſque non volatili & balſamico abſcedere & una cum illa ſubſiſtendo, tam gravem intumeſcentiam parere cepit, particulis ejuſdem acoleatis, (de quarum corroſivo genio maculæ in pulmonibus, cordiſque ſuperficies in hiſtor. deſcriptæ teſtimonium perhibent) cum ſubinde membranas fibraſque vellicarent, dolorem non exiguum inferentibus: acceſſit primum ob nervorum confinitatem, dolore circa lumbos urgente, mingendi difficultas qua cum dolore lotium excrevit: Medicamentis variis malo ſuccurrere anniſi ſumus, ſed in caſſum, quod cum lympha incorrigibilem lentorem, tum nervi graviorem labem contraxerant: & quamvis ſcarificatione

tione aquæ copiosissime eductæ sint, primaria tamen causa non ablata, diluvium idem ilico incruduit, imo femur ipsum petiit, collectis particulis seri etiam in abdomine acerrimis viridescentibus, ossaque ipsa erodentibus, de cujus aciditate summa stylus, argenteus immissus illicoque atrosus restari potest, particulis ramosis ac ad motum minus aptis, invicem cohærentibus, sibique ita complicitis ovula illa piscium, particulis magis ramosis ad latera protrusis constituentibus, è cujusmodi etiam particularum similium congerie materiam lacti coagulato similem profluxisse vidimus: scilicet è poris arteriarum distortis ac ampliatis, quandoque etiam exesis, cruor serosus aliisque particulus variis prægnans profluit, quæ deinceps sive folliculo includuntur, particulis dictis ad latera secedentibus, ibidemque invicem conglobatis reliquas involventibus, aut libere stagnat inter musculorũ interstitia, reliqua sui parte per venas utcunque remeante. De hydrope ovarii muliebris, quem primum in hac fœmina contuiti sumus, Clariss. D. D. Schorkopf, in Dissertat. Inaugural. hac ipsa occasione erudite scripsit, eandemque exemplis à Celeberrimo Wepfero communicatis illustravit, ut necesse non sit pluribus super istum commentari: Confirmavit nobis ille ovarii structuram à Malpighio, Graefio, Vir Celeberr. aliisque studiose sub cultrum vocatam & detectam, quam in animantibus brutis sæpiuscule rimati sumus: Elegantes sane suor vasorum plexus, qui ovarium undique investiunt, & notatu dignissima vasculorum minimorum expansio, quibus ipsa ovula, perreptari deprehendimus, una cum fibrillarum, seu mavis, tubulorum subtilissimorum serie, quorum ope ex iis materia congrua, pro ovi maturatione jugiter secernitur, quibusve vel obstructis aut compressis aliterque læsis, ut viam liquori secernendo negent, sterilitas subseqitur, ruptis vero laceratisve à seri extravasantis vel lymphæ stagnantis, aut è vasculis suis ruptis, exundantis copia, hydropi dicto via sternitur, de quo ille prolixius: Id modò heic addimus vasorum copiam atque implicationem, quã in ovario qua oviductu & tuba conspicuam, una cum aquarum undis considerantibus ac perpendentibus, vir, simile fieri, serum ex vasorum sanguiferorum osculis copiose abscedens & collectum pari frequentia affectum hunc producere, ac lympham è suis canaliculis extillantem. *Idem ibidem.*

Observatio XLVIII.

Historia Hydropis memorabilis.

Die 20. Martii, anni 1681. hora prima pomerid. denata est Lugd. Gallor. honestissima matrona, Mauricii Avinan Sartoris Uxor, annos nata Lx. quæ valetudine satis commoda usa fuerat ad annum usque ætatis undequinquagesimum, quo toto temporis tractu sedecim omnino liberorum, totidem diversis puerperiis mater evasit, quanquam ex isto fœtuum numero duo fuerint abortivi: postremum tamen puerperium laudabile admodum fuit. Anno itaque unde quinquagesimo ætatis, tertio aut quarto mense postquam καταμήνια periodica κατὰ λόγον exulassent, tumor quidam internus pusillus cepit in regione hypogastrica suboriri, qui paulatim ad extremum usque vitæ diem ultra modum increscens, omnes rei conscios varia in ratiocinia merito pertraxit, etiamsi ipsarum nullus verum scopum visus sit attigisse, suisve conjecturis assequi potuerit tam prodigialem Naturæ molitionem. Tumor porro iste sensim augescens, intolerabilis demum evasit, tam ratione molis quam ponderis insolentis, adeo ut etsi non prius lectulo plane affixa fuerit mulicrcula, quam per tres ante mortem septimanas, ædibus tamen pedem efferre aut in publicum prodire, toto fere postremi quem vixit anni spatio nequiverit, donec Parca tandem ægrotanti finem ærumnarum fecit, eo ipso quod statim ab initio indicavimus tempore. Tunc itaque Chirurgus familiaris de Cadaveris apertione consilium cepit, ut causę morbificæ morbique natura palam oculis usurpari posset. Cadaver ergo mensæ impositum, spectaculum adstantibus exhibuit plane portentosum, propter miram ac enormem totius ventris inferioris struem ac elationem, quam filo dimetiri primo visum fuit, antequam cultro tentaretur apertio, dimensionum quibus constabat explorandarum gratia. Quare producto à cartilagine xiphoide ad os usque pubis supra umbilici regionem filo, eodemque similiter à transversis apophysibus spondylorum lumbarium unius lateris usque ad apophyses transversas prædictor. spondyl. alterius, lateris itidem supra umbilici regionem protracto, eandem mensuram dari innotuit, puta quinque pedum utrobique: unde Geometra peritus non difficulter capacitatis subditæ amplitudinem collegerit. Vt autem partium interiorum κατάστασις liquido patesceret, oportuisset cautius procedere, quam factum est à præcipiti chirurgo, qui citra ullam προδιάγνωσιν derepente scalpellum in partem inferiorem hypochondrii dextri alte impegit: qua pertusione facta extemplo incredibili quodam impetu liquor inde prorumpere cepit, nullo penitus fœtore præditus, colore subcruento, qualis fere esse solet vini vappescentis, & quidem tanta copia, ut sex urceos ad minus repleverit universos: quæ quantitas collectim sumpta ad libras præterpropter centum & quadraginta adscenderet, habita consistentiæ materiei ratione, quæ tum lotio, tum sero hydropum ascitarum aliquanto spissior erat. Hoc pacto ubi detumuisset venter inferior, mox apertio ipsius instituta fuit à medico præsente, nimirum ab cartilagine xiphoide ad os pubis rendendo, nec non altera sectio transversalis etiam adhibita. Quo facto, atque ipsa cavitate sic abunde reserata, nihil protinus in conspectum se exhibuit quàm membrana validissima uniformis, quæ visceribus universis abdomine sitis superstrata, ipsa obumbrabat, & quæ hinc inde ipsis adhærescebat, videl. ad cartilaginem xiphoiden, costas spurias, epiploon, ventriculum,

minuta vascula succi nutritii vectricia, unde robustior, durior & spissior reddebatur quam peritonæum vel etiam duplicatum. Nec difficile admodum fuit, membranam istam utriformem ab omnibus vicinis partibus sine ulla laceratione liberare: præterquam à Tuba uteri sinistra, cum qua continuitatem habere manifeste constitit; adde quod specillo subtilissimo ductum satis evidentem deprehendere licuit, ab ista imi sacci cavitate in ipsum usque uteri corpus pervium; qui ipse uterus solito crassior erat, ac nonnihil scirrhosus: unde conjectari fas est, κύστιν adeo vastam nil aliud fuisse, quam Tubæ illius sinistræ dilatationem, cujus Tubæ extremitas fimbriata testiculum vel si mavis, ovarium sinistrum amplexans ac obvelans, initio quidem hydaridum quatundam iis in partibus non infrequentium ναυτιώσεις excepit, quas ipsas bydatidas nihil aliud esse quam vasorum lymphaticorum dilatationes, credibile est. Observandum autem heic venit, I. Tumorem hunc pedetentim, fine sensu doloris, ac citra omnem inflammationem pullulasse ac incrementa fortitum esse. II. Quum auctior evaderet tumor, ægram suæ Euexiæ partem demum amisisse, neque tamen vel crurum vel femorum ullo turgore affectam fuisse, qualis in hyderis subnascentibus alias notari solet. III. Quod statim à prima mali genesi serum quoddam per assiduam quasi exudationem (nequaquam vero per fluxum periodicum) ἐκ τῶν γυναικείων exstillarit, & quidem serum ejusdem plane coloris, ac in cavitate illa longe amplissima stagnabundum. IV. Quod nullo pravo odore prædita erat materia illa stagnans. Testiculus porro sinister, sive ovarium, mole sua æquabat majusculum gallinæ ovum, in quo hydatides numerosæ, satis insignes probe distinctæ apparebant, in unum veluti globum coactæ, sed varia materia refertæ, aliæ quidem liquore lymphatico limpido & glutinoso, aliæ magis concocto & albidiore. Testiculus vero totus Tubæ uterinæ tunicâ vestiebatur, quæ ipsum superius plane amiciebat, & continebat, imo etiam per semipedis spatium altius quam situs ipsius naturalis postulabat. Dextra uteri tuba, ut & testiculus ejusdem lateris naturali plane modo visebantur constituta Sacco illo ingente undique remoto, partes omnes abdominis comparuerunt satis bene constitutæ, sed sursum à prædicto utre propulsæ. Pancreas tamen perfecte scirrhosum erat. In exteriori abdominis regione observatum quoque hypogastrii dextri partem versus os pubis, inguen item dextrum & pudendi totius dextram partem; gangrænosa affectas esse. Crus quoque dextrum, postquam per IX. aut X. dies ante mortem quasi ἐφ᾽ ὅλον intumuisset, gangræna correptum fuerat per quinque duntaxat aut sex ante obitum horulas. Quæ partium dextrarum gangrænosis non aliunde profecta fuisse videtur, quam à pondere immani prædicti utris tantopere infarti, quod partes dextras forte magis comprimens, quam sinistras, liberum nectaris vivifici appulsum ad partes illas intercipiebat, ut proinde præ hujus ipsius defectu corruptionem sentire coactæ fuerint. Apetto thorace, pulmones toti nigri, propter prægressam phlogosin, animadversi fuere, quin & ad latus sinistrum pleuræ pertinaciter agglutinati & adhærentes erant, ut sine laceratione inde avelli minime potuerint. Nec mirum, cum Diaphragma ab utris supra memorati inusitata magnitudine ac fœtura tam violenter sursum versus protuderetur, ut præ angustia thoraci conciliata, liberatis perquam *motus pulmonum relinqueretur. Cor aliaque partes circumvitæ nulla ἀξιολόγε noxa vestigia præferebant.* Idem ibidem ex communicatione excellentiss. Sponii Patris.

Observatio XLIX.

Hydrops in quo hepar totum glandulosum repertum. &c.

Homo fuit ætatis annorum 25. circiter, militia hoc in oppido functus inter chiliades regias: morbum contraxerat ex multo aquæ potu, cum officii necessitas ipsum divagari haud fineret; ex frigore quoque malè affectus, dum noctu excubias agendas habuerat: fuit per aliquod tempus sub manu nostrorum medicorum, ex quorum cura etiam tumores ipsius quandoque remiserant; veruntamen postea observatum est, methodum in aliis cum fructu adhibitam, hic quidem haud similem habere successum, tumoribus penes eum ut antea revertentibus, adeo ut nil fere consilii superesset, quam ut paracentesis fieret quam operationem etsi valdè periculosam fore judicaremus, cum ob anni tempestatem, tum quod ægrotus perquam emaciatus esset: tamen ut eandem institueremus, ipse nos sæpissime & maximo studio sollicitabat, dum ob nimiam inflationem ne in lecto quidem jacere absque molestia posset, regulam itaque Hippocratis secuti, quæ vult in casu ancipiti præstare remedium anceps quam nullum; satius duximus curam tentare, quæ nudè saltem possibilis esset, quàm ipsum certæ mortis expectationi relinquere, consensu itaque ac directione medicorum ad-

hibitis, paracentesis à me facta est die 14. Novembris nuper elapsi, cujus ope ab ægroto eduximus tres circiter sextarios seu pintas liquoris fa'si, ac præterea intra quatriduum proximum, tantundem: at mane diei sequentis mortem obiit; cujus occasio, uti post dissectionem apparuit, ex parte fuerat mortificatio, quæ scrotum ejus ac penem occupaverat. Cæterum operatio ipsa peracta fuerat ad mentem ac placitum medicorum atque chirurgorum, qui ei adstiterant; levaminis quoque aliquid exinde tum quidem senserat ægrotus; aperto cadavere opinor me 24. circiter aquæ mensuras (quarts) extraxisse. Largam in peritonæo habebat inflammationem: reliquæ omnes ejus partes intrinsecæ non multum alteratæ apparebant, hepate excepto, quod ipsum nunc describere aggredior.

Magnitudo ejus extraordinarii nihil habebat, quin potius solito minor videbatur: verùm quod notatu maximè dignum fuit (cujusque similem casum vix unquam ab ullo authore observatum existimo) haud parum quoque faciens ad confirmandam doctissimi Malpighii opinionem, hoc est; consistebat epar in concavis, convexis ac intrinsecis sui partibus è glandulis, quæ unà cum vasis totam ejus substantiam absolvebant: iis continebatur ichor sub flavus quasi tot essent pustulæ, iisque, ut arbitror, pars humoris biliosi insederat, tametsi aliàs jecur inter glandulas consuetum suum ut rubicundum haberet colorem: intra vesiculam fellis reperimus calculum mollem ac friabilem: præter hæc verò cæteroqui nihil hac in parte consideratione dignum offendimus. Sectio hæc hepatis facta est coram Medicis nosocomii nostri, D. *Dawkins* & D. *Briggs*, ut & D. *Tyson* aliisque qui ex curiositate spectatores aderant, quos inter etiam adstabat Dn. *Faithorn*; ut adeo, cùm hæc testimonio tam egregiorum judicum fulciantur ulteriùs nihil addendum mihi sit, quàm quod casus hic ab omnibus illis dignus fuerit judicatus, qui illustri vestræ societati repræsentaretur; quod proinde ex votô ipsorum facere conatus sum, sperans hanc meam audaciam favorabiliter exceptum iri &c. *Ex Transact. Anglicis, mens. Decembr. 1685. scribente D. Broun. chirurgô, ad unum è Secretariis Societatis Regiæ.*

CUm status morbosus alicujus partis non parum quandoque inserviat cognitioni ejusdem status naturalis & tota hepatis substantia quanta quanta est à glandulis sensibilioribus compaginata hoc in cadavere visa sit, hinc utique necessariò demonstratur, eas priùs, quamvis minùs sensibiliter ibidem adfuisse, atque ex succi suâ operâ secernendi concretione aucta, oculis sese objecisse. Nam ex humore viscus aliquod occupante, ac in intimos ipsius recessus effuso, particulæ ipsum constituentes, non aliter quæque quàm secundùm propriam figuram, aut aliquid illi proximum, in dimensione augentur suâ. Sic quandoque vidimus vesiculas pulmonales in tenuioribus præcipuè animalibus, per sæpius insufflatum aërem servatâ figurâ admodum auctas. Sic etiam glandulas corticalis substantiæ cerebri, in iis qui hydrocephalô affecti fuerant, non parum excrevisse conspeximus. Sic matronarum, imò plurium viscerum glandulas, per ligaturas & injectiones aptas tantam molem adeptas, ut commodè ac sensibiliter demonstrarentur, non semel sumus experti.

APPENDIX.

Lumbricus Hydropicus, sive Tentamen quô probabile redditur Hydatides, sæpius in morbidis corporibus animalium obvias esse speciem vermium, seu animalium imperfectorum.

NOn dubito, quin ipsa mox hujus tentaminis rubrica lectori quadantenus scrupulum injectura, ejusque judicio circa ea, quæ in medium afferre molior, offendiculum præbitura sit. Verum ne aut ipsius fidei imponerem, aut per ea, quæ nunc à me proferenda sunt, Ulteriori ejus investigationi impedimentum crearem, monendum duxi, hæc modo tentaminis instar exhiberi. Quod si jam veritati

consona

consona fuerint, aliorum post hæc observationibus confirmabuntur; sin secus affatim juvabit melius informari.

Data mihi non ita pridem opportunitate dissecandi gazellam seu capram indicam Aleppo huc allatam, plusculas in ea observavi Hydatides seu membranulas aqua limpida plenas, magnitudine non minus, quam oblonga forma columbino propemodum ovo æmulas, quæ omento affixæ hærebant; aliquæ etiam in pelvi inter vesicam urinariam & rectum. Hac proinde occasione oblata non leve me cepit desiderium, certiorem me, quantum pote, reddendi super suspicionibus quibusdam, quas olim conceperam de talismodi sacculis aquosis seu Hydatidibus, in aliis animalibus à me subinde repertis, scilicet ex iis, quæ tum quidem observare licuerat, in eam propendebam opinionem, eas esse peculiare genus insectorum, in animalium corporibus genitum; ast tam insigniter discrepans ab aliis quibuscunque, quæ indidem exemta observare hactenus licuit, ut nisi pleniores & ulteriores considerationes accederent, nequaquam auderem meis hisce circa illas cogitationibus confidere.

Rationes verò, quæ in præsens suspicari me faciunt, eas esse insecta aut saltem illorum embryones, aut ova, hæc sunt:

Primò, quòd observavi eas exteriori quadam membrana velut matrice includi; tam laxè quidem, ut ea digitis meis, vel cultello adaperta, interior vesica lympham serumve continens, nuspiam connexa aut affixa videretur, sed inde prolabeteur promtissime, liquorem interim suum jugiter absque vel minima ejus effusione inclusum servans. Repetita proinde hujus rei experimenta, in hujus aliorumque generum animantibus habita, ansam mihi præbuerunt meditandi, quonam pacto fieri posset, ut humor hicce intra vesicam interiorem intraret, absque ulla cohæsione cum extrinseca istam involvente.

Secundò, cùm hinc ipsas attentius, nudo licet oculo, considerassem, adverti hanc interiorem vesicam collo quodam instructam esse seu corpore albo, residua vesica magis opaco & exin protuberante; ita tamen ut in ejus extremitate orificium quoddam observare possem, quod quidem tum mihi videbatur enasci à retractione cujusdam suæ partis introrsum factâ, per hoc itaque augurabar, posse ipsam quasi per osculum assugere serum è membrana exteriori, atque sic suam vesicam stomachumve farcire.

Tertio autem hac in opinione ulterius mihi calcar addidit auxilium amici mei intimi, Dn. *Richardi Walleri*, quem nempe dissectioni præsentem assistere volueram. Communicatis ergo ei meis cogitationibus, quod Hydatides istæ peculiare insectorum genus esse possent in animalium corporibus progenitum, proposuimus nobis certiùs in notionem hanc inquirere: factâque ejus, quod paulo ante memini, observatione; deprehendimus collum istud (cum candelæ admoveretur) revera motum habere, ac modo protrudere se, modo brevius contrahere, cùmque idem illud collum aperuissemus, intus teperimus exiles duas fibras ex eo procedentes, ac fluctuantes intra liquorem. Quid vero sint rerum geminæ hæ fibræ, id quidem positive edicere arduum est: ego interim aliis suas relinquens conjecturas, meas modò exhibebo. Scilicet, quod vermis hicce suum protrudendo collum, assugat ab exteriori membrana (quæ ipsum involuit & vasis sanguineis instructa est) humorem seu alimentum suum, quod per geminas hasce fibras seu tubulos devehatur intra ejus stomachum seu vesicam, indeque, prout exposcat occasio, rursus dispensari queat, pro nutriendo integro vermis corpore. Etenim fere inducor ut credam, vesicam hancce nonnisi stomachum vermis esse: quod quidem rationi minus adversari videbitur, si consideraverimus in aliquibus insectis, quam prodigiosa amplitudine stomachus polleat, proportione habita ad alias corporis partes: sic in hirudine observare datur non unum, sed plus qnam viginti venrriculos; quorum alius in alium se exonerant, percurrentes per universam corporis longitudinem: & cum Malpighius de bombyce annotaverit, p. 40. ipsum intra unius diei spatium tantum devotare, quantum pondus totius corporis eius efficiat: Sane hirudo vel unico pastu id longe excedit.

Alii fortean magis in eam propendebunt sententiam, ut autument, totum illud esse solummodo ovum aut embryonem alius insecti, formam suam nondnm plane nacti

istamque vesicam esse quasi amniom, extimam vero, quæ istam includit, tunicam chorion, ac si quidem ullatenus tale quid perfecte detegere possent, ipse pariter eorum opinioni accederem. Verùm cùm aliquo ab hinc tempore ovem lue corruptam dissecuissem, in eaque talium Hydatidum plusculas offendissem diversis earum adapertis, non potui nisi structuram in cunctis exacte eandem observare: ast dubio procul si secus res se habuisset, in tali numero non potuisset fieri quin aliquas invenissem perfectioni suæ propiores.

Non possum proinde quin statuam, Hydatides hasce esse speciem vermium seu insectorum sui generis: & quando quidem tantam aquæ copiam intra se continent, quodque communiter deprehenduntur in morbosis ovibus, hydropisi laborantibus: idcirco nomen illis tribuo lumbricorum hydropicorum; non tamen quod autumem, omnes illas cystes, in morbidis corporibus obvias, mox tales esse; in quibusdam etenim observare haud valui talis modi collum structuramque partium, sed nil nisi vesicam transparentem lympha repletam: atque has egomet diversi generis esse arbitror.

Sic in fœmina aliqua quondam ægrota, at hodienum vivente, meliorisque nunc quam omni anteactæ vitę tempore, sanitatis compote, ante hoc decennium circiter, cum aperiri fecissem latus dextrum paulo infra costas spurias, erupit inde multum aquæ limpidæ, sed quod maximè miratu dignum, una cum ea ingens Hydatidum copia, tanta quidem, ut à principio ad finem usque, uti judicavimus, bene quingentæ talis modi vesicę prodierint: pleræque erant integræ, aqua limpida turgentes; aliarum vero, quę grandiores fuerant, quam pro proportione orificii tunicæ erant disruptæ: in nulla tamen earum advertere collum potui, quamvis solicitè facta inquisitione: id quod credere me facit, ipsas à præsenti nostro subjecto differentes existere.

Ejusdem quoque census sunt, quas frequenter reperi intra ovaria seu testiculos mulierum ex hydrope defunctarum, quas quidem nonnisi pro ovulis inibi contentis habeo, quæ scilicet per immodicum humorum affluxum persæpe intumescunt ad magnitudinem tam prodigiosam, ut aliquando plures liquoris congios (gallons) inde extraxerim 12. Pariter quod adducitur in philoso. Transact. n. 188. de vesiculis aquosis intra vesicam urinariam repertis, eodem spectat: dum in earum nulla collum observatum fuit.

Id modo lubet adhuc addere, lumbricos hosce hydropicos me nunquam non offendisse partibus membranosis appensos (potius, quam corpori ullius viscerum inclusos) utiomento peritonæo extimisve membranis diaphragma, stomachum, jecuro, colon, aliave intestina vestientibus.

Ac sanè minùs est, cur miremur insolitam in hoc verme structuram, quandoquidem id quod annotavi de lumbrico lato (philos. trans n. 147. p.) non leviorem admirationem meretur, quamvis modo quadantenus diverso. imo cuicunque non deest curiositas ad observandum interanea in vasto insectorum regno, affatim materiæ ubivis offendet pro excitanda admiratione. *D. Eduardus Tylon Medic. Doct. & Regiæ Societatis Collega in Transactionib. Anglic. Mens. Martii 1691.*

Observatio L.

Anatome Herniosa & Ascitica.

Xenodochium majus Regiomonti mihi obtulit vetulam hydrope extinctam.

Umbilici protuberantia nos invitavit, ut cutem illico circumcideremus; quâ à subjecta pinguedine liberatâ, loco umbilici emersit sacculus peculiaris, quem aperientes portione insigni omenti, eaque incorrupta infarctum vidimus, omphalo epiplocelen, umbilici ex omento herniam qui constituerat indagantes quâ viâ omentum perrupisset, singulare foramen ex peritonæo protenso efformatum offendimus; ex hoc omnem illam omenti partem licebat educere, & per idem in sacculum rursus intrudere, cum cæterâ liberum esset omentum, nisi quod exigua ejus particula, intercedentibus fibris, margini foraminis accreverat; istarum adeo firmum erat vinculum, ut ferro saltem cederet. Ligamenta ex umbilicalibus f. n. erant impervia, uti in aliis adultis fieri amat.

Ventriculus & intestina aquâ exundabant, quâ etiam tota cavitas abdominis exuberabata,

Mesen-

Mesenterium quoque aqueis sulcis ita divisum erat; ut diluceret; his rivulis vasorum semitas occupantibus;

Omentum minus pingue erat; pinguedo verò quæ mesenterium obsidebat aqueis ductibus erat uvida atque irrigua; ast quę musculos investiebat, à Lympha prorsus erat immunis, ut tamen ad flavedinem plus justo inclinaret.

Hepar, nullâ re, nisi colore flavis punctis ipsius superficiem pingentibus, suspectum se reddebat: in dissectò verò Malpighii sententiam aliquid ex vero trahere advertimus; quando glandularum compagem hepar adstruit; lobulis enim sibi succenturiantibus per totam profunditatem undique hepar effictum erat. Iidem flavo colore à reliqua parte discriminati scirrhum quendam referebant, utut leviusculum. Venarum portæ & pororum biliariorum sedem hi racemi invaserant; botrioidei, nullo caule longiori aut pedunculo, sed punctulis sive glandulis parvulo intervallo disjunctis unicè insignes.

Vesica fellis minimè turgida; Cervice ejus inclinante, cholidochicus communis rectâ lineâ pori biliarii continuatio comparebat, aperta cervice plures rugæ, sex circiter, mentiebatur valvulas, quæ crassiorem stylum morabantur, subtiliori præterlabente. Bilis pressò fortiùs folliculò; quamvis adeo spissa non esset, lentè tamen effluebat; tinxerat & omenti & hepatis partem flavedine. Fundi inrerior tunica reticulatum opus; quali facie ventriculus ruminantium cornigerorum, κεκρύφαλον, exprimebat. Porus biliarius in duos ramos sub hepatis parenchymate discedebat.

Lien parvus palmam vix longitudine & latitudine æquans, rhomboideâ figurâ, satis solidus, & naturæ respondens,

Renibus aderat pinguedo; Situs sinistri altior.

Capsulæ atrabilariæ; oblongæ pennæ crassitiem vix æquantes: ductum intus notabilem monstrabant nullum, cohærentibus arctè lateribus, utut qualiscunque alveoli signum exstaret; atro humore lineam quandam in mediis efformante.

Reliqua naturæ valrum retinebant saltem quod pancreas grandinosa duritie: ductui Virsungiano stylus immissus, per foramen cholidochici in duodenum exibat, à quo tamen versus pancreaticum stilo penetrare erat impossibile.

Cor vastum erat; digitos transversos sex & ultra latum: concreto sanguine; non item polypo ventriculi erant oppleti.

Pulmones speciosi, quod texturam, quam ex facie externa erat legere, ad Malpighii mentem adumbrarent egregie. Marmoreæ ibi finge lineamenta in quibus vario ductuum usu, hinc inde centra (ita Plinius duritiem in marmore clavo similem appellitat) & infinitos circinnos naturæ effinxit ingenium; istum in modum turoidos pulmones discurrentes sanguinei delinearant tubuli infinitis ambagibus deerrantibus rivis & ad cisternulas quasdam certis intervallis & figuris contendentibus; quod ipsum tanto illustriorem præbebat conspectum, quanto saturi magis coloris sanguis per vasa extantiora transmicaret.

Vteri vagina absque rugis erat; orificium densiusculò corpore hians.

Testium species notatu digna, quod exterior anfractuosorum ductuum implicatas undique exponeret series, quales Inflatis spermaticis in Epididymidibus masculorum est obtinere: dissecti vero anfractus incrassatam variisque rugis condensatam monstrabant tunicam albam; reliquo corpore carneo solido.

Memorabiles quoque Tubæ fallopianæ imperviæ prorsus sive cœcæ ligamenti instar cultro dividendæ. Fimbriatum sive foliaceum ornamentum in carneas glebulas exiguas concesserat, orificium vero ipsum in globosum caput coalucrat ab utroque latere hinc inde vesiculis diversæ magnitudinis limpidis.

EX hac historia colligere est I. non à peritonæi ruptura aut vulnere herniam semper, sed à laxatione qualicunque sæpius; Paræus lib. 7. C. 13. rectè descripsit, qualem in hac herniam invenimus.

2. Difficultatem curandi herniam ex accretâ quantulacunque ad angustias meatus portione.

3. Differre anasarcam sive aquam intercutem ab ascite, quod in hac Hydropis specie, musculorum caro & pinguedo non sit inundata, Vid. Aretæus lib. 2. C. I. de sign. & caus. chronicorum.

4. Pinguedinem esse ex abundantia alimenti ultimo concocti, vid. Aristoteles I. de generatione Animal. cap. 18.

5. Rectè quidem Galenus, quod non semper; erit tamen sæpius ex hepatis scirrho Ascites.

6. Hepatis scirrhum ut plurimum in poris biliariis, aut ramis portæ, deprehendes, non æquè in ramis venæ cavæ, nedum arteriæ.

7. Nisi me animus fallit, glandulas Malpighii in hepate innumeros diversorum vasorum plexus in fibrillis minimis augurot.

8. Cholidochico communi trunco & vesicula fellis sino; poris biliariis ramis, frustrà hepatico ductu vasorum obscuratur doctrina.

9. An cavernulę memoratæ cervicis p. n. ? an natura illis usa est loco valvularum membranearum?

x. Posse bilem intra vesicam diutius detentam acrimoniam acquirere. Cur autem in hac nostrâ diutius cystis bilem detinuerit, in causa forte scirrhus pororum biliariorum fuit, qui fecit, ut parum bilis ex hepate exstillarit, multo minus autem redundarit, unde neque turgidum vesicæ receptaculum redditum, neque penus bilis vetus novo serosо fuit dilutus, atque ventriculo cystin non exonerante comprimendo, inveterata bilis acrior evasit.

xi. Per fundum vesicæ posse venam portæ minis-

mis suis extremitatibus aliquid effundere, mihi aliis experimentis constat; saltem id notatu dignum judicavi, quod per injectiones aliquando talem reticulatam speciem fundo vesicæ conciliaverim, an vero in hac nostra cancellatum ilthuc opus fuit p. n.? Cum obstructis poris biliariis, quâ datâ portâ merebilem oportebat.

12. Non hepatis solum, sed & aliorum viscerum defecantium obstructionem conferre ad Ascitæ generationem; e. g. pancreatis.

13. An Cordis amplitudo Caloris debilis index?

14. An melior portio sanguinis ad superiora contendit, relicto aquoso & feculento partibus inferioribus? ita Aristotelis est sententia, & pulmones in hac nostra illud adstruunt. Cùm in reliquo Corpore aquosus prorsus esset sanguis?

15. Ex Pulmonum datâ delineatione, forte illustrari possunt stigmata Hippocrati in pulmonibus picta: io quæ *Van der Linden*. Medicinæ Physiologicæ c. 6. art. 20. 183. prolixius commendatur, contendens stigmata illa spumosa S. N. atque ita corrigendam esse Lectionem ἀφρώδεσι, non ut Foës in œconom. ὀρφώδεσι, Cum neget pulmones notis sive maculis nigricantibus esse insignitos, nisi nicotianæ delectari fuerint fumo.

16. Rugas deletas vaginæ, orificium uteri densius & hians hydropis vitio.

17. Anfractus verò testium tunicæ, nescio an quid aliud velint quàm quòd distincta in fæminarum testibus occurrant Corpora quod ovarium vulgo nunc audit, in quo ova collocantur, Epididymidibus; Carneum vero ipsis testibus virilibus respondeat: quando igitur ova generare tunica nescivit, quando sanguinis abundantia ab Ascite in Cavitate ventris absumpta, evanuit Usus ovarij, an vero ætati senili ista debetur facies?

18. Sed quid de ovis sive vesiculis ad Tubam Fallopianam, eamque cæcam, varia magnitudine dispersis. An naturæ hæc est sive providentia, sive necessitas, ut penset aliarum partium damna? abusa itaque est illis locis extra tubam, quando in testium dictâ tunicâ serosum semen muliebre secernere minus potuit. *D. Jacob. Philipp. Hartmannus Miscellan. Curiosor. Decur. II. Ann. 5.*

Observatio LI.

Anatome Ascitica.

Eodem annô, xenodochium minus, suburbanum, vetulam quandam, parili morbi genere enectam, secandam exhibuit, Exc. D. *Starckiô*, Collega & amico candidissimo, Auctore, qui eandem mecum ad umbilicum Lineâ albâ exiguo foramine perforata (quod ego facilius & commodius duco, quàm ad musculos transversos viam facere) multum aquæ exibat, Loturæ Carnium similis citra insignem fœtorem.

Abdomine aperto, Intestina aquâ plena, marcido colore contabuerant.

Singularis omenti species quippe pinguedine omni consumptâ, nec membranæ Vestigium nisi ad Colon & ventriculum, illudque exile admodum reliquum fuit: majore autem vasa sanguinea omenti, funiculos aterrimos, vel magis Cruorem in crassa fila male cohærentia diductum, non intertextâ ullâ alia compage, decussatim hinc illinc, magnis intervallis, intestina irretientem ob oculos ponebant.

Hepar illicò scirrhum manifesto prodebat, asperum ad tactum, eminentibus alicubi, etiam tumoribus flavedine bilis infectis, in dissecto evidentiùs hoc erat videre, quod & majores, & densiores, grandines flavescentes totum occupassent: quippe cum sanguini tincturâ quod esset imbutam, vix Linearum tenuissimarum intercurrentium quantitate conspiceretur.

Summitate orbiculari, & crepidine sinistræ partis, totum diaphragmati erat adnatum portæ utrinque in simâ, globorum rotundiorum in modum protuberabant.

Præterquam quod omenti & hepatis illa erat pessima facies, nec reliquæ partes Labe carebant. Vesica fellis turgida, dissecta aterrimam effudit bilem, crassam & male fluidam, qualis sanguinis fex subsidens in febribus malignis, fibris dissolutis: Rob Cerasorum nigrorum grumosum dixisses, quod colore æque & consistentia referebat.

Lienis externa tunica crassa, pustularum subalbidarum numero plures dabat tumores; inferior substantia justo licet solidior, notabilem tamen Scirrhum ostendebat minime. Species ejus singularis renes æmulata, recedentibus introrsum in quasdam Cavitates Vasis.

Pancreas solito durius grandinosum.

Renum Communis membrana putris, & mucosa, deficiente pinguedine; salvâ tamen substantiâ.

Pulmo non unis fibris, sed integris Lobis undique coaluerat, cum diaphragmate, cum pleura; Cum pericardio.

Pericardium aquâ destitutum, justo Crassius, diaphragmati revinctum amplissimum efformarat.

In quo Cor adeo vastum ut latitudine & longitudine superaret bovinum maximum, Cui crassitie cedebat, quod quasi compressi planior, non æque globo στρογγύλως, turbinato mucrone, figura existeret, illo, quod ab Exc. Kerchringio in spicilegio Anatomico delineatum, demptis Vasis (quæ & huic præter istam molem erant capacissima) duplo longius & latius, uti Charta, cui impresseramus sanguineum Tabellæ Kerchringianæ admota, liquido demonstravit, cætera nihil portentosum ostentabat.

Præter mucum viſcoſum in fundo uteri, præter orificium patulum, præter unicum ad orificium tubæ ovum, præter foliaceum ornamentum, præter foliaceas lacinias, figura utriuſque teſticuli erat mirabilis, cum pari modo ac in illâ alterâ, funiculi albi pluribus anfractibus utrumque inveſtierant. Cultrum admovens inveni tunicam incraſſatam & induratam anfractus exhibuiſſe, nullo ductu nullibi obvio; reliqua pars major teſticulorum, carnea, ſolida, huic tunicæ incluſa, in altero cavernulam ex quâ ſectâ aqua limpida prosiliit, continebat.

1. HInc colligere eſt 1. quoad debilitas Caloris Cauſa fuerit hydropis, Conſ. ex Cl. Bartholini Cent. III. hiſt. 83.

2. Aquam Loturæ Carnium ſimilem; ex vaſis ſcilicet, per Colliquationem conſumptis, itidem Bartholinus Loc. cit. Hiſt. 51. obſervavit.

3. Omentum conſumptum in hydrope ex Pauvij obſerv. 5. & 27. ad Cent. 4. Hiſt. Barthol. Conſ. Cent. 1, obſerv. 2

4. Colliquationis gradus: primo partes humidi ores aut minus ſiccæ conſumuntur e. g. pinguedo; hinc membranæ rariores, tandem vaſorum compactæ tunicæ.

5. Quid cauſæ fuerit, quod in majoribus vaſis ſanguis & quidem coagulatus hæſit; an acidum? an magis quod Circuitus ſanguinis impeditus, & quod venæ portæ ſanguis Lymphâ parum dilutus, ad majora hac vaſa conceſſerit, ut partim ex defectu caloris ſanguis in hæc vaſa impactus craſſior ſubſtiterit. Mihi ſane uti in aliis pluribus ita etiam in hoc phænomeno aliæ quævis cauſæ adducendæ, quam acidum; neque enim quia acidum aliquando talia efficit, ideo & ſemper, cum plures ejuſdem rei poſſint eſſe cauſæ atque ſi aliquantum temp. s ægrotæ vita protraxiſſet, acidum non fuiſſet prohibiturum, quò minus & hæc majora vaſa, & illorum intus cruor, colluviei ſeroſæ alluvione itidem conſumpta fuiſſent.

6. Obſtrictio pororum biliariorum negato à lympha, terreſtri venæ portæ ſanguini, commeatu; cum bilis à lympha non digeſta aut macerata per cribra venæ in poros biliarios exenti non potuerit.

7. Inde adeo ſolis viis non exonerata lympha in abdomen & inteſtina redundavit; inde pancreatis ſcirrhus, & lienis induratio, inde bilis in veſica grumoſitas.

8. Ex Obſtructione illa quoque calor colliquans abſque dubio, qui hoc loco neſcio acido quomodo ſit aſcribendus.

9. Stagnationi quoque ſanguinis craſſioris coalitiones pulmonum debent originem.

10. Pericardii & cordis magnitudo Bartholino quoque in hydrope obſervata cent. II. hiſt. 66. debilitati caloris quidem adſcribenda generalius loquendo; ſed propius ad cauſam accedendo, cum venæ portæ ſanguis à poris biliariis, bile ſive terreſtriori portione non ſequeſtrata, feculentus in cavam, & magna copia irruat, citra dubium etiam turgidus & tumultuarius cor ingreſſus eſt; unde dilatatione; cor hunc non potuit ita concoquere, ut aptus exiſteret ad ſubeunda vaſa ſecretiora, reliquit itaque feculentum rurſus per corpus diſtribuendum, in quo debilitas cordis erit; ſanguis vero iſtius modi degener circulo ſolito vim ſolitam cordi ſubinde intulit.

11. Ovum extra teſtes in vetula effœta, cui uterus muco obſitus hiante orificio, infeliciter ovarium gallinarum excludet in genere humano.

12. Foliacea ornamenta cum laciniis favent *Regnero de Graaf contra Swammerdammium.*

13. Tunica illa anfractuoſa craſſa alba teſtes involvens, multum confirmat iſtam conjecturam, quod ſit dicta ova & ovaria Epididymidibus ſexus maſculi reſpondeant illa enim tunicâ obliteratâ; obliteratum & ovarium.

14. An quoque in carnoſa ſubſtantia veſicula, indice cavernula, idem approbavit? negare enim excretione ſeroſi ſeminis per ovarium, in ſolidiori teſtium corpore iſtud colligi contingit. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LII.

Anatome Anaſarcâ enecti.

MErcenarius is fuit, ætatis virilis, anno 1680. menſ. januar. iſto defunctus morbo. Cutis per totum corpus utut quam leviſſimè ſtringeretur cultro, cuticulam ſolam penetrante acie, guttas exudabat limpidas; undique aqua omnes partes inundante, ut ipſius rivi muſculorum compagem quoque dividerent. quâ ſpecies carnium oculis eriperetur: quemaddum violentis & urgentibus injectionibus aqua vi adducta aliquando omnes texturæ fibras udas atque pellucidas reddit, ut aliud quidvis, quam hoc ipſum corpus crederes; ſic & in noſtro minutiſſimis vaſis lympha diſtentis lucidiſque; muſculi glacialem quaſi exhibebant aquam: eadem facies erat pinguedinis, garum aliquod, vel gluten pellucidum noviſſimè concretum æmulans, intercurrente minimas particulas aquâ, quæ alibi cavernulas repleverat, veræ autem pinguedinis, quod ſuam retinuiſſet naturam, nihil aderat: penis tumidus, corporibus nervoſis tranſparentibus: Cum ſcroto acteſtibus nil tale acciderat.

Ad lineam albam aperto abdomine, puriſſima lympha magna copia exibat; inteſtina idem diluvium invaſerat: cœcum exile, pennæ anſerinæ craſſitie, longitudine digiti, circumflexum. Omenti membranam præſentem, ſuoque officio, tegendo partes inteſtinas, fungentem offendimus, verùm vaſa illam ſolum pertexebant, nulla intertexta pinguedine.

Pancreas longit. ½ ulnæ, duorum digitorum tranſverſorum craſſitie, gibboſum ab una, ab altera, ſimum; ſolidum, duriuſculum, grandinoſum; ejus ductum ex gibboſa parte per tunicas duos tranſverſos digitos in duodenum deſcendentem, ſtilo facili aſſecuti ſumus.

In hepate vero nullum vitium; magnitudine, colore, ſubſtantia ſanum referebat, neque diſſecando, ubi ſedulo inquiſivimus vel ſcirrhum, vel aquoſam veſiculam ullibi animadvertimus.

Colidochicus autem ductus se difficilem præbuit, negando viam ad intestinum, licet ex vesica fellis stilum eò conaremur adigere; hæc ipsa vero à labe non erat immunis uti nec ductus, quod tunica crassissima constaret, ut bilis per illam pallida compareret quæ effusa, exigua quantitate; justum tamen retinuerat colorem.

Lien omni carebat nota; Rhomboides, colore ex nigro albicante, sparso subcæruleo.

Renes cæterà sani, sed destituti adipe.

Thoracem dissecanti teterrimus halitus feriebat nares, pulmonibus alioquin recte se habentibus.

Cordis autem illicò mirabilis obtutus, quippe pinguedine propter vasa & orificia in gelatinam transformatâ, dilucidas, gummosas, tremulasque illas partes conspiciendas dabat; neq;e tamen ad contactum aut compressionem degener iste adeps diffluebat, sed solidior firmiter satis cohærebat; ventriculorum dextro inciso polypum, ex sanguine diluto contextum. Carnis telam cum cruore congelatam, columellarum radicibus affixam inhærere vidimus. Sectâ autem cautè venâ cavâ cum arteria pulmonali, eandem carneam texturam divaricatam memorata vasa occupasse observavimus, atque ex utraque $\frac{2}{3}$ ulnę longa frusta extraximus, hæ illæ furiæ quæ ægrum excruciarunt, ut semper de ruptura cordis in dextro latere conquestus fuerit perdite: in sinistro ventriculo nihil quicquam hujus occurrit, istud tamen alieni ostendit, quod mole carnis non exuperaret dextrum; Cavitate præterea ejus minimè ad ima penetrante, mitrales valvulæ pulmonalis venæ nec digiti minoris latitudine à fundo distabant.

Hinc colligitur quòd 1. Anasarcæ proprium nomen ioterçus competit: hanc graphicè ante oculos ponit Aretæus 2. de diut. sign. c. 1.

2. Noo omnem hydropem ex jecoris vitio oriri; cujus Exc. D. Scultetus (io observ. 148. Ephem. germ. Ano. 4. & 5.) ratiooes & exemplo affert: & defioire videtur Galen. 2. de oat. fac. c. 8. certam speciem hydropis, quæ illæso hepare contingat; oempe quæ ex toto corporis habitu immodice refrigerato; atqui io tali hydropis genere, ioquit, nec aliud viscus ullum, nec jecur scirtho est affectum: Erasistratus contra ea perpetuò ex jecoris scirtho, nec alia ratione illa hydropem fieri existimavit; modo Galenus haoc mentem Erosistrato noo affinxerit, quippe quem catoeches iosatiabile tenuit cavillandi viros, quos in illustri rei literariæ loco noverat, esse positos, hosque solos sibi adversarios constituit, ut tanto major ex triumphatis ad ipsum rediret gloria: doleodum saoè quod iste invidiæ æstus indignâ æmulatione pleraque Eruditissimorum scripta interverterit.

3. Dum hujus hydropis primam causam ex sangoificationis defectu proveoire Galen. L. c. l. asserit, noo obstante quod jecur illibatum, Adrastea ab ipso extorsit confessionem ingeouam contra hepatis sanguificatione,n quamvis hæc actio sanguificatio, sit ex illis, quæ Græcis magna emphasi εὐφέξης dicuotur, (ubi una & altera aut aliæ plures priosquam excellentissima actio existat certo ordioe antecedunt;) tamen omnes reliquæ actiones partium sanguificationi inservieotes, uti & quæ hepatis sunt, desecando, actioni cordis omnium in hoc opere nobilissimæ cedant, necesse est.

4. Cordis eoim desiciens calor, id est frigus, crudo sanguine dominari nescieos, fecit ut viscositas polypi existeret & circuitus sanguiois, potissimum in pulmonibus, vasis obstructis, impediretur, quô absque dubio eveoit, ut oec lympha ita per pulmones liberè commearit; quæ cum neque per respirationis turbatum Ministerium promptè expiraretur, nimiâ copiâ ductum Thoracicum ingressa est; accedente etiam errore in diæta, potu nimio coque tenui.

5. An quis per acidum & Alcali hoc phænomenon reddet manifestius, teoret, per me licet; bilis defectum quispiam forte arguat. Cum pauca illa extiterit sed uode hic defectus? nonne itidem reducendus ad defectum caloris in corde qui ex vitio materiæ cœpit; uode loco cit. ἐμοὶ ξὺν περιζῷ αὐτὴν καχέξίν.

6. Galenus 2. de Plac. H. p. Et platon. quod oullus Cor morderi senserit: ast hic noster summum sensit Cordolium ex quo intelligi potest, quando ægroti cordis rupturam, admorsionem, aut corrosionem queruotur, quomodo subiorrante sanguine, nec spatium inveniente, iodeque adeo cordis & vasorum latera, quibus postis iofixa, laocinaute, accedente pulmonum difficili obsequio, dolor immanis miseros affligat.

7. Tulpius ad l. 1. obs. med. 27. polypum in sinistro Cordis ventriculo, ab hoc oon abludentem, exsculpi curavit. *Idem ibidem.*

Observatio LIII.

Anatome Hydrope uteri extinctæ.

Contigit, ut puerperæ post secundinas nulla succederent lochia, nec sanguinis nec ichoris sive saniei prolicito fluore; nec ulla vi medicamentorum postea ut menstrua prodirent, impetrari potuit. Defuncto marito cùm à partu isto uterus in majorem subinde excresceret molem molam se gestare persuasa, secundas nuptias cum sartore iniit, ex his sibi remedium spondens: sed longè aliter evenit, tumor ille cepit incrementa, & labrorum pudendi accessit hydrops; uti-pugni magnitudine distenta & pellucentia in defuncta comparuere: conquesta toties de suffocatione & strangulatione, cætera sanæ munia obiit, cum cibum & appetierit, & digesserit & concoxerit, alvo insuper obsequente: tandem febri languida, cum strangulationis vel suffocationis metu perpetuò conflictans, vita eodem anno 1680. M. Septembr. decessit.

Abdomen à chirurgo, loco quo pluribus mos est, incisum ad musculos transversos, multum saniei quidem emiserat ut tamen adhucdum turgesceret, nullo umbilici conspectu; nos verò

verò exiguo fotamine ſanguinem purulentum cum aqua commixtum, fœtidum medii cadi menſura exire fecimus.

Atque cum muſculos & pinguedinem abdominis ab aqua minime corrupta vidimus; ad peritonæum accedentes, in tunicam craſſam, à peritonæo nonniſi dilaceratione & lancinatione multa ſeparabilem, incidimus: hæc ipſa autem erat uteri corpus, ejus contextu ad diaphragma uſque ſe extendente, ut & hepar ventriculus, & Lien, & inteſtina omnia ab hac tunica cœca nocte eſſent involuta & ſepulta; neque enim toto abdomine aperto quicquam preter hanc tunicam contineri primus obtutus ferebat, quippe quâ penitus ſuccinctum erat, cum amplitudine ſuâ inanem abdominis cavitatem mentiretur.

Sordes cuncta muco inquinarant inſuper, & contemplationi vel diductâ jam tunicâ ſubduxerant viſcera; in uterum igitur intenti, ruptis quibus ante cohærebat vinculis innumeris, ipſum integrum cum tenibus & portione inteſtini recti eduximus; quo facto demum intetanea, uteri mole ſupreſſa & ad anguſtias redacta, abluta in conſpectum prodiere; omenti, tenuimque nullâ pinguedine: cæterum in utero quod maxime mirabantur ſpectatores erat paries intergetinus, quô ſatis craſſo diviſus cellulas duas formatat, alterâ capaciori, idque aqua omnis eodem foramine exturbari nequibat, cum & alter loculus incidendus fuerit inverſa uteri tunicâ multas rugas intus exhibebat, quæ complicatæ ſpecies cotyledonum in quibuſdam locis fallebant; variis aliis membranoſis laciniis hinc inde laquearium inſtar conſurgentibus.

Ubi autem domi otioſè indagabamus, quî aqua & ſanguis ſubſtitiſſent, nec ſtilo nec flatu, nec injectione, nec ullo alio adminiculo, quæ ad vulvam duxiſſet, viam invenimus; orificium uteri in ſolidum ligamentum impervium degeneràtat; hujuſque latetibus incumbebant catneæ quædam glebulæ, teſtium credo ſimulachra vitiata; alia enim corpuſcula, quæ horum imagines præſentaſſent, non dabatur concernete.

INde colligitur 1. Rectè Hippocrates 1. de morb. mulier. c. 60. §.17. & 18. quum mulieri puerperæ purgatio non tecte procedit, quod ipſa periclitetur, ne livida fiat velut plumbum, & aquam intercutem incidat: cui ipſius aſſerto hiſtoria fidem adſtruit: quod vero l. c. §. 22. 23. dictitat, perire alias alio tempore, pro corporis & affectionis ratione, verum unam & viceſimam diem non excedere? adverſus hiſtoria ſuggereret inſtantiam; niſi §. 24. ſubdidiſſet; ἐπὶ τὸ πλεῖον ita evenire. Cautum in ponendis propoſitionibus univerſalibus prognoſticis admitemur ſenem.

2. Idem l.c.cap.86.in hydrope uteri (§.27.& ſeqq.) iſtum in finem commendat congreſſum cum viro? quo tamen miſera noſtra excidit.

3. Hydropem & anaſarcam differre conſtat: Aretæus 2. de diut.ſign.1. Et uteri hydropem ab ejus anaſarca diſtinguit? in hac noſtra labiorum pudendi erat anaſarca, ipſius vero uteri hydrops. de labrorum pudendi tumore Conf.Bogdani obſ.10.ad cultrum Anatomicum Lyſeri.

4. An ex hiſtoria colligi poteſt, ſanguinem menſtruum in corpus ipſum uteri exſudare, magis quam in collum aut vaginam? qua de re prolixius ad Soranum.

5. Ex veteribus plures videntur fuiſſe perſuaſi, uterum ac ſi animal in animali eſſet, varie eſſe mobilem, ut qui modo ad ſumma contenderet, modo ad ima rurſus dilaberetur; Aretæus, qui Hippocratem æmulando Galeno palmam reddit dubiam, lib.2. de cauſ.& ſign.acut.morb.c.11,prolixus. confer. Hipp.1. morb.mulier.cap.16.& 17. quæ veterum ſententia fixas in vulgi rudioris animis radices agit, cum ad fauces uſque uterum gradibus conſcendere ſtrenuè adſerant. verum explodenda quidem eſt illa vulgi opinio, quâ perſuadent in corporibus promiſcue, ſanis etiam, uterum de ſubito ad ſublimia niti; neque enim Ligamenta illud admittunt, quæ non temerè quis dixerit iſta longitudine extendi; neque corpus uteri illud concesſerit quod collo & vaginæ connexum, certum cum his membrum conſtituat, quomodo autem uterus ad ſumma emergere queat hiſtoria edocet; non derepente, quis enim paucis momentis corpus uteri in tam amplam tunicam expanſam dicet? quis tot lacinias fungis citius pronatas ſubito ſtatuet. Mora opus fuit, ut ad iſtam aſcendens amplitudinem tandem vertice feriret diaphragma.

6. Inde etiam patet ſtrangulationis & ſuffocationis periculum; diaphragma enim mole uteri ſurſum adactum pulmonibus grave incubuit, ut libere novi aeris ſolatia captare nequiverint.

7. Canalis Culli Coalitio à ſanguinis colluvie ex obſtructione eſt deducenda: iſta abſque dubio, lateribus utrinque incumbens, laxum & ſpongioſum à parte canalem collabi fecerit.

8. Amplitudo uteri ad ſucceſſiva incrementa ſuppreſſorum humorum ſucceſſit.

9. Michael Scotus in lib.phyſionomiæ ad Fridericum Imperatorem c.1.ſeptem cellulas matrici aſſignat, unde mulier poſſit ſeptem filios concipere. & portare; ſed ſi in duas partes matricis diffundantur,(ſemen) duæ (inquit) fiunt creaturæ, vel amplius ſecundum diviſionem per loca matricis, unde cum matrix conſtet ex ſeptem cellulis ſive criſpaturis, ut patet in ventriculis ovium & percarum &c: mulier poteſt ſeptem filios concipere & portare.cap.7. & eſt notandum, quod ſi ſemen ſit multum, & intret in omnes cellulas matricis, & ibi debito conſervetur, ſeptem filii generantur, & ſeptimus eſt hermaphrodita, ſcilicet qui in medio generatur, & plus ſeptem non ſperet habere in uno partu.conf.cap.3. à quibus non aliena in exercitat.de origin. Anatom.c.9.§. ex commentario novo & valde magiſtrali in librum de ſecretis mulierum Alberti magni creditum adduximus, iſtum in finem, ut de ſupinâ ſcholaſticorum negligentia, quomodo rem phyſicam peſſum dederit, conſtaret liquidò. inveni tamen antiquiores iſtiusmodi ſententiarum auctores, e. g.

apud Galen. libri de spermate, atque anatomiæ parvæ, septem receptacula sive cellulas matrici assignantes. Item historiæ philosophicæ de geminis & trigeminis; qui stoicorum hanc mentem fuisse memorat, ut vulvis loculos attribuerint; unde cum in duos immissum fuit semen geminos, cum in tres trigeminos fœtus gigni. Credo ansam errandi præbuisse librum de nat.pueri Hippocratis cap.44. qui quomodo explicari possit, prolixitas huc adducere prohibet; saltem auctorem libri de anatomia vivorum, rerum anatomicarum probè gnarum, ridere istam rationem argumentandi, quâ tot cellulæ utero humano assignantur quot partus una vice edere potest, (summum septem tot enim septenos, inquam uno utero gigni in Ægypto, attestatur Solinus;) unde quidam, ait ille, per simile dicebant decepti, in muliere esse quinque cellulas, quidam septem, quia tot fœtus simul possunt esse in matrice.

10. Uterum tamen bipartitum plerique veterum statuerunt, Aristot. 1. de generat. animal. 3. l. II. de hist. Animal. 18. &c. idque adeo duos minimùm assignarunt Sinus; quam in rem Galenus nobis citatus in exercitatione de peritiâ veterum Anatomica in genere cap. 2. §. 12. cum quo facit Avicenna fen. 12. Tract. 1. c. 1. sane in humano duo recessus tubas versus, uterum bipartitum reddiderint; & cum in hâc nostrâ tubas non fuit conspicere, conjectura suadet, has cum istis recessibus in duas memoratas cavitates concessisse, majori illius lateris existente cui adhæsit placenta proximo puerperio, minori verò opposito, quam intergerinus paries successu temporis, increscente dilatatione recessuum versus tubas, quasi dissepsit. Aliam historiam uteri bipartiti habet C. Bauhinus in appendice ad Tractatum Fr. Rousseti de partu Cæsareo, ubi in quadam puellâ uterus bipartitus, qualem Canes habent, observatus traditur.

11. Hydropis uteri prima causa in hâc, constrictio orificii aut Colli uteri.

12. Laciniarum efformatio, ruptis aliis vasis aut arrosis à serosâ Colluvie; aliis coalescentibus, à viscosâ sanguinis glutine, quò & polypi concrescunt; vel etiam extensio rugarum has suspenderit.

13. Emortualia testium corpora, non suppetente Lymphâ, aut abundantiâ ultimi boni alimenti.

14. Cotyledoniformes rugæ an glandulis assignandæ, per quas lympha effusa? an plexus vasorum istas dederint Conf. Bogdani obs. 11. ad L. C. A.

15. Sordes visceribus incumbentes omenti & renalis pinguedinis defectus sive ex contagio, sive ex defectu caloris aut generosi sanguinis.

16. Tunicæ uterinæ incrassatio, ad peritonæum & adiacentes partes adhæsio, ab impedito turbatove sanguinis circuitu, compressis variè vasis, aut exinanitis. *Idem ibidem.*

Observatio LIV.

Anatome hydrope & mola uteri afflicta.

Anno 1680. mens. Decembr. uxor aurigæ tumido ventre partim tactui renitente, partim cedente; jam ante puerperiũ, à quo annus elapsus erat dextris hypochondriis pondus se sensisse, & liceat partu, lochia probè successissent, nihilominus fatale illud onus ipsam hactenus gravasse querebaturanxiè. Cætera sana, nisi quòd procidentia uteri malo accessionem fecerat; ventriculus optimè experiit, bene concoxit, nullâ nauseâ; saltem quod ab impletione, quasi graviùs premendo, dolor affligeret; incidere erectâ potuit, longior autem via, delassando, & anhelitum difficilem reddendo, suffocandoque, ipsam, ceu gravidam, affecit; mentes interea ritè & largâ copiâ fluxerant, nullâ urinæ difficultate; accidit autem ut levi lapsu corrueret, tertio antequam vita defungeretur die, exin dolores intendi, qui cum angore & suffocatione perpetua animam emigrare coegerunt.

Anatome monstravit abdominis musculos s. n. nisi quòd extensione uteri graciliores essent.

Rectè quoque se habebat pinguedo

Peritonæo diviso liquor exiliit non fœtidus, sed nec turbulentus, limpidus, dilutum sanguinem referebat: cujus ubi magna pars effluxerat, tumens uterus adhucdum omnem implebat cavitatem, compluribus ligamentis ad peritonæum & diaphragma revinctus.

In tunica uteri, ubi casus ipsam alliserat, sugillatio se prodidit, disrupto è regione peritonæo.

Omnia intestina & viscera in hâc quoque uterus obvelârat; ultra hepar itidem se extenderat, utut non ita fortiter ibi esset adstrictus; hepar, lien, ventriculus, renes cuncta minime squalebant, cum muco aut putrilagine non essent obducta; saltem omentum aberat renesque omni destituebantur pinguedine.

Supremâ parte, quâ ventriculo & hepati incumbebat liberior uterus, mola dextrum latus occuparat.

Vagina uteri five vulva,inversa cum orificij parte ex pudendi labiis dependens prominebat,verùm attracto collo, præcidimus uterum cum mola, ulteriori demonstrationi illum asservantes.

Atque sequenti anno Anatomicarum rerum studiosis eundem exposuimus non uno, sed gemino corpore;alterum minus, quod cum collo uteri cohærebat, atque patulo satis foramine in hoc exibat, ovi anserini magnitudine, sexque digitos crassum ; cujus situs minus erat naturalis, quod non medium inter intestinum & vesicam, sed ad alterum latus propenderet;declinante parte superiori, fundo scilicet uteri, sinistrorsum; neque figura hujus erat f. n. sed detorta , cùm piriformem natura intendisset, recedentibus quibusdam anfractibus ad aliam quamvis speciem deerrabat.

Ubi orificio tubulum inserui, distendi corpus minus uteri, in quantum Crassities permittebat; idem cùm injectione experirer, aqua resiliit; scilicet nec flatus, nec injectio viam inveniebat,quæ in majus corpus uteri,quo cum continentur connectebatur, contenderet.

Dissecans minorem uterum secundum longitudinem versus orificium, plurimorum vasorum insigniorum occurrebant vestigia, liquore tamen in hypogastrica injecto, non in hunc uterum idem exonerabatur,sed prætervectus ad superiora ascendebat.

Nempe ad majus corpus, uteri majoris nomine quod veniat, excurrebant, & per illud variis ramis se extendebant : quod ipsis inflatis non solum insignes rami dispersi comparerent, sed & ad molam progressus pateret, una insigniori, quæ digitum minorem amplitudine excipiebat in dissectis moleculis, ex quibus fœta mola constabat, manifestos motus concitante; injectionibus idem reddebatur evidentissimum.

Fundum minoris uteri, cæcum, & corpus majus uteri, interstitium quoddam distinguebat colli æmulum , quod vel uti isthmus hæc corpora committebat ; Constabat autem ex Ligamentis duobus arctissimè compactis, quorum in cornua abinde divisorum expansio majoris uteri efformarat corpus; rotunda partim erant hæc ligamenta limbo scilicet externo , quô crasso utrinque corpus , uteri majoris circumibant partim erant lata, quòd expansa tunicam quasi constituerent ; hæcque ipsa vasa illuc commeantia excipiebantur, æquè ac memorata vena capacissima. Ligamenta vero rotunda concisa præter exilia & paucissima vasa nullum alium ductum ostendebant notabilem , per quem ad majoris uteri ventrem flatus aut liquor immitti potuisset.

Differebat autem corpus uteri majoris ab illo minoris non solum alveo, qui octavam partem tonnæ S. Cadi capere potis erat;sed & laciniis, quibus ab extra peritonæo alligabatur, cùm alterius superficies exterior prorsus lævis esset; majoris tunica diaphragmatis crassitiem adæquabat, alicubi paulùm superabat,sed ut non accederet ad illam majoris.Iatus majorem exasperabant plures hinc inde rugæ,vel segmenta,pendulæ trium quatuorve digitorum transversorum,plus minus, latitudine; suspensis quoque hinc illinc filamentis vagis; minori verò nulla intus asperitas,cum mucus,qualis intestinorum,ipsum obleverat?

Mola in majori utero non prorsus continebatur licèt primo obtutu tota ab illo contegi videretur , sed summò agglutinata quasi fundo, ex illo hepar & ventriculum prospiciebant; qua parte tanquam propria tunica lævi erat involuta, & libera jacebat,nullo vinculo visceribus alligata rimantique accuratius , exstante linea notabili in confinio uteri majoris totius molæ singularis tunica cognita , quæ tamen ligamentorum uteri majoris membranis innexa concreverat,partemque ab eisdem cincta erat,quod laciniæ complures ex membranis recurrentibus constantes,hunc locum hiatibus quasi & antris sive cellulis plusculis dividerent.

Eadem molæ propria tunica non unius modi erat , altera,quæ extra uteri ligamenta eminebat , crassiori & continua , altera verò, quæ utero majori obvelabatur, tenuiori & multis segmentis scissa aut disjunctâ , cum singulariter innumeris quasi valvulis tenuissimis semicircularii quales in venis passim,aut alia figura ludentibus,prædicta esset, prospectantibus ex eisdem vario vultu moleculis.

Neque enim una erat quæ videbatur mola,alia corpuscula globosa,quæ jure moleculas dixeris , fœtam catervatim conficiebant , quemadmodum acinorum globulos uvæ corpus extruere contuemur.sexcentas ejusmodi fuisset numerare quæ tamen arcte adeo connexæ textura subtilissimarum tunicarum sibi mutuò adhærebant,ut impossibile esset unam ab alia liberare integram citra dilacerationem tunicarum.

Non unius modi erant moleculæ ; (1) magnitudo variabat,aliis ovum columbinum accedentibus, aliis superantibus,aliis minoribus , aliis minimis. (2) variabant & contenta; ratione coloris quidem , quod aliis is flavus,aliis niger , aliis dilutus aqueus &c. ratione consistentiæ, quod aliæ & quidem pleræque illarum viscosum ac lentum ad modum albuminis, aliæ inspissatum leviusculè, aliæ limpidum & liquidum prorsus funderent , cum quædam incisæ rupta velut vesicula cum impetu aquam ejacularentur ; ratione corporum;cum aliæ solo rumore, aliæ aliis moleculis prærerea essent prægnantes , ultra centum in quadam deprehendimus minimorum pisorum magnitudine [3] variabat denique figura , cum aliæ globosæ essent rotundi-

tunditatis, aliæ ovalis &c. (4) variabant & prætensæ valvulæ, cum aliis plures, aliis pauciores, aliis nullæ essent appositæ.

Viscositas materiæ indomita erat, nec coctioni cedens, cùm aquæ quasdam iniecissemus fervidæ: eadem prohibebat omnia accuratius lustrare, quibus ductibus liquores ad moleculas proximè abirent, quæ origines valvularum, &c.

Æquebat mola fœta corpore suo cucurbitam minorem, peponem grandiorem superabat, ponderis insignis.

Ad uterum minorem non procul à fundi extremo, altero latere testis insignis, figurâ renis oblongi, vel dactyli fructus majoris, duos articulos digiti longus, foris albus, intus unas atque alteras fovens vesiculas aquosas, cæteroquin membraneæ & formè ligamentosæ naturæ, nisi quod in medio carneam offenderemus particulam, quæ dissecta, admodum contractæ crumenæ, crispatum flavum ostendebat corpus, quale glandulosum in vaccarum testibus: huic ex altero latere respondebat testis, qui vix cerasum minus magnitudine æquabat, quem nuda carnis sive glandulæ portiuncula dabat, nulli stipatum ligamentosis corporibus.

In tubas Fallopianas inquisivi solicitò, sed frustra; ligamentosæ enim substantiæ intersita pinguedo omnia obduxerat, nullo in conspectum ductu prodeunte pervio. Circa testem minorem quidem observabatur, quod tubam abumbraret, sed ut ad illam non pateret via; ligamento lato etiam ad hunc testem quadamtenus conspicuo, non item rotundo.

HIc colligere est, quòd 1. Hippocrates 1. de morb. mulier. c.85.§.1. si aqua intercus in uteris nascatur, menses pauciores & pravi fient, & ante tempus deficiunt: hoc effatum minus universale reddet instantia suppeditata, an subintelligendum ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ? sequentie, nim cap.86. §.1. si hydrops, inquit, in uteris fiat, menses pauciores fiunt, ac deteriores, & per longius tempus, & pauciores quam oportet, aut paulò plures. H. I. ex quo patet, quòd non semper necesse sit pauciores fieri menses, aut protsus deficere, cùm idem malum etiam suboriri queat, mensibus justo largioribus existentibus. conf. c.87.§.16. & §.14.

2. Musculorum gracilitas ex tacita per elationem uteri distensione.

3. Sanguis in hydropico utero aquosus Hippocrati l.c. observatus c.86. §.7. c.87.§.16.§.11.

4. Quomodo casus aut illisiones prægnantibus fiant fatales ex hoc exemplo conjectura sumi potest.

5. Posse uteri hydropem contingere salvis reliquis partibus & visceribus.

6. Omenti deficientis causa puto hæc erit, quod elatus uterus diuturnâ morâ fecerit alia atque alia vasa cum suis fibris coalescere; siquidem abundantiâ ultimi alimenti ab impensis in uterum exhaustâ, pinguedo omenti primum evanuit, hinc membranulæ disperiere, vasaque majora collapsa in ligamenta degenerârunt, uterus suo tempore sibi associavit vincula, quibus à peritonæo undique suspenderetur. An per acidum & alcali hæc rectius exponantur dubito.

7. Pinguedo renum consumpta ex ratione colliquationis deducenda; nimirum humidus calor, qui hic obtinuit, optimè fundere novit pinguia.

8. Molæ tunica lævis, & visceribus minimè connexa, arguit ipsam jam diu peculiare corpus formasse, quod uteri majoris generationi dedit originem.

9. De procidentia uteri dissertationem Anatomico-practicam edidit Exc. *D. Becke*; in hac rectè negat semper conjunctam vaginæ uteri & intestini recti observatus prolapsus.

10. Nostra quoque historia adstruit non semper integrum corpus uteri prolabi, prolabente vaginâ; ac si minimè hæc possit procidere, nisi uterus procidat, ipsumque quasi vi quadam secum ad pudenda trahat: in hac uterus prorsus prociderit, vagina autem tantum non toto corpore; atque hæc orificium uteri protraxerat, ut protuberaret, cum collum in pelvi abdominis memorabili crassitie, sibi constaret, nisi quòd interiora ossis pubis subintrârat, ut vi opus esset, quî orificium cum hoc ipso ..t..aheretur.

11. Causa autem procidentiæ uteri quoad orificium, uti Aretæus distinguit, hæc mihi videtur, quòd cùm pondus majoris uteri, genuinum uterum ex situ disturbârit, exinde membranæ, quibus cervix uteri intestino recto & vesicæ annectitur laxatæ; atque cùm sua natura collum cum orificio deorsum moveri queat, attestante obstetricum experientiâ, quæ illum in finem his, quas explorant, contentionem spiritus imperant, quò ipsô orificium aliquantum protruditur, ut facilius attingatur, in hac nostra facile contigit ut in sinum pudoris provolveretur; sed ea vulvæ tunica, quæ cum sphinctere intestino connectitur, & reliqua ejus substantia quam raram laxamq; de Graaf comprobavit, istius vitii contagio corrupta, non difficulter se totam invertendam præbuit.

12. Gemini uteri specie talis historiæ rarissimæ; Sennertus quidem lib. 4. pract. part. 1. sect. 2. c.9. aliquid simile ex Julio Obsequente, affert. verum quod Jolium Obsequentem c.113. occurrit: mulierem duplici naturâ inventam fuisse, de sinu pudoris præcise intelligendum, id enim apud Latinos natura, uti apud eundem cap.111. puera biceps geminâ fæmineâ naturâ. It. c.113. puer natus dicitur sine foramine naturæ, quâ humor emittitur, cui c.100. opponitur posterior natura. conf. Schefferi notæ in c. 85. & 3, talem duplicem naturam sibi observatam in muliere Hafniensi Barthol. l. 1. Anat. reformat. c.30. & Borellus cent. 2. obs.83. Puellam visam duas vulvas habentem, unam alteri subjectâ, refert. Præterquam quod obscure positum de uteri duplici, hoc enim de bipartito intelligi potest, cujus exemplum ex Bauhino adduximus. conf. Bartholin. lib. 1. Anat. reformat. c.29. concinnius exemplum gemini uteri Cl. Sachs Ephem. Germ. Ann. 1. observat. cx. ex Fabro Lynceo adduxit, cui respondet historica relatio uteri gemini ad Ann. 12. Laudatarum Ephemeridum.

13. Originem spurii uteri legimus n. 8. verùm quod tubæ Fallopianæ non deprehensæ, illuc forte quispiam præponderet, his magis deberi ejus natales; speciem enim ligamentorum rotundorum quod præbuit, fuisse tubarum angustiores partes, quibus uteri fundo inseruntur.

14. Illi sanè monstrosi uteri cum mola talis succederet generatio: nimirum casu quacunque plura simul ova ex testium altero prolapsa tubam non potuisse ingredi; hæc itaque orificium dum obstruunt, alio atque alio affluxu, tubam in istam molem excrevisse: scilicet cum altera tuba prorsus defecerit, alterius obscuro relicto indicio, colloque inter majorum & & minorem uterum ad unam partem magis inclinante, tubam à latere fundi ascendisse arguet; ab ovis

vero

verò molæ natales, quod hæc facta nil nisi oviformia exhibuerit corpora, quàm quòd laciniæ uteri majoris argumento esse videantur, foliaceum ornamentum tubæ suscepià congerie ovorum, illo ipso in ejusmodi membranas degenerasse: Tubæ sanè idem adscriber quod lævis molæ propria tunica.

15. Ista itaque verosimillima æstimabantur iis, qui generationem viviparorum ex ovo arcessunt, avulsa a testibus ova causam fuisse obstructionis tubæ, (quocunque errore illud contigerit, incertum relinquendum) confereuribusque in tubam vasis laricem, impedito sanguinis circuitu aut disturbato, inde hydropem tubæ, inde molæ varia incrementa. conf. Ephemer. Germ. Ann. 11. observ. CLXXXIII. ubi itidem ex tubâ seu radice saccus prodiit hydropem causans: cum scholion. XIX. item Graafium de mulier organ. c. 14. Auctores Bibliothec. Anatomic. de aquo in dextra uteri virginei tuba, & quidem solummodo in ejus parte juxta testiculum, necnon in ligamento lato, quæ eadem historia Ephem. germ. Anni XII. observationis XCV. scholio ab Exc. D. de Muralto inserta, Tulpii quoque l. 4. med. obs. 44. conf.

16. Vt ut non sit prorsus absurdum, ligamenta ipsa quoque in uteri similem cavitatem extendi potuisse, cum ligamenta vasis pervia constet, & de Graaf cum aliis Anatomicis illa in rotundis etiam demonstret; Spigelio quoque de fabrica human. corpor. l. 8. cap. 20. eadem plena semine in quadam fœmina, memorante; & juxta Aristot. 1. de Generat. Animal. c. 7. nihil aliud sint quam extremitates vasorum multorum, patet, quomodo naturæ facile fuerit ex ligamentis utriculum conficere. quio Galenus L. de uteri dissect. c. 6. ligamenta in uterum inserta ipsum corpus uteri texentia & perplicantia asserit, quorum pars non exigua sint nervi à spinali medulla orientes: quod si s. n. ligamenta eorunt texere corpus uteri, natura quoque illis abuti potest ad contexendum alveum monstrunsum.

17. Ova quoque, quibus molá fœta fuit, cuncta extra testes videntur generata; aut designentur quæ intra testes quæ extra? cum impossibile sit omnia intra testes generata, imprimis illa vel centum aliis prægnantia?

18. Memorabile quod ooo obstante inversione vulvæ, sive sinûs pudoris, menses rite fluxerint, an exinde Graafio accedet pondus, statuenti c. 9. de mulier. organ. per uterum & cervicem, non item per vaginam mulieres purgari s. n. sive ut plurimum.

19. Rectè Exc. Pejerus in scolio ad observat. CXIV. Ann. XI. Ephemer. Germ. quod plerumque molam concipientes menstrua deficiant: non semper, nostra probat historia.

20. Ex fluxu mensium de perfecta uteri sanitate invalidum argumentum, cum hydrope & mola laborarit justâ mensium purgatione.

21. Sed quî factum, cum insigniore vasa uterum geouinum prætervehcrentur tamen menses fluxerint, an ex Graafio l. c. 1. cap. 8. cum arteriæ aliæ à spermaticis, aliæ ab hypogastricis orindæ, his utero spurio cedentibus, illæ omnino salvæ relictæ?

22. Cum ligamenta uterus major maximam partem interverterit, præsertim quod in altero latere non compareret latum, vesperti lionum eliis comparatum (si modo rectè ligamenti nomine veniat, quæ libertima est peritonæi expansio juxta Exc. Kerckringii observat. Anatom. 26.) conjectura vult insigniorem restem ex membranis illis fuisse fermè compactum ac coagmentatum; adeo ligamentosæ & mebranaceæ erat naturæ, ut vix ad parenchyma nativum referripossent omnia.

23. Ratione molæ hæc historia Arist. 10. H. A. 7. illustrabit.

24. Plerisque literarum monumentis diversas molarum facies consignantibus, vix huic per omnia similis deprehendetur, neque enim ex illis, quas præclare de re medica meritus Sachsius ad Ano. 1. Ephem. observat. 1. in Scholio recenset, ulla huic nostræ quadrat; ast quæ Ann. II. observat. LXXXIV. mola aliquot ovorum vitellos repræsentans memoratur, aliquantum ad hanc accedit; quam Schemate etiam illustravit & graphicè exposuit Exc. Perierus in hist. anatom. de tumore abdominis hydropico cum tuberibus in utero. plures autem parallelas ex auctoribus Tractatui de viviparor. generat. ex ovo, inseremus, peculiari de molis vesicularibus loco.

25. Disparitatem contentorum in moleculis ex acido & alkali explicare nescio, ex ratione coctionis: & ex ratione Materiæ, novi; illustrari res potest ex sero sanguinis innatante, quod si udo aëri, aut sibi relinquitur, fluidum persistet; si vero igni admoveatur exalante aqueo in viscosam gelatinam concedet, pro gradu caloris, magis, minus indurandam; pro puritate, alio atque alio colore induendam; quamvis hunc etiam caloris vehementia inducere oovit. Perplacet Peieri in exercitat: Anatom: effatum: fermentorum doctrinam interdum luxuriare: quidni & acidorum? cum ex his illa fermentorum propulluler luxuries. *D. Philippus Jacobus Hartmannus Ephemerid. Germanicarum Ann. 5. Decur. ij.*

Observatio LV.

Anatome Ascitici.

Annorum erat circiter LII, habitior, quadratæ staturæ, Spiritu vini generosissimo per vitam delectatus; Cum alii ipsum pulmonis ulcere, aut hecticâ, laborare credidissent, quòd tussiculâ per intervalla infestaretur, ut tamen respiraret liberè; inter cætera de obstructione alvi & urinæ stillicidio conquestus; cum per XIV. septimanas decubuisset, biduò antequam moreretur me acciri jussit; ast ex maximo ventriculi tumore, qui tactui cederet, Asciten demonstravi, nullâ spe salutis reliquâ.

Inciso abdomine nullam Anasarcam sive intercutem deprehendi pinguedine musculorum salva.

Peritonæô autem pertusô aqua cui intestina innatabant, prorumpebat, pura, nisi quod subflavesceret parumper, extinctura sanguinis, minimè fœtida; gustantibus discipulis subsalsi fuit saporis.

Pinguedo omenti scirrhosa, grandinibus majoribus quasi coalita, laciniosis extremis marginibus, velut disrupti fuissent præ tumore, ipsum omenti corpus curtum, pensabat crassitie brevitatem.

Grandinosa quoque & fixa erat pinguedo quâ mesenterium luxuriabat, in tantum ut

omnes

omnes glandulas obtegeret.

Neque renum adeps ab hoc vitio erat intactus. Quem insuper aquæ alluvio inquinârat.

Ventriculus & intestina aquâ repleta, pellucida erant; cæcum spithamæ longitudine s. n. intra os ileum dextri lateris; Colo & recto compluribus insignibus lobis adiposis passim adhærentibus.

Renes ipsi justo duriores, scirrhi suspicionem injiciebant.

Vesica prorsus inanis, membranas collapsas exhibebat, non nisi ex situ dignoscenda.

Pancreatis insolita species; laceratis limbis propendulis, triquetrâ figurâ erat tuberosum, totumque in scirrhum obriguerat.

Hepatis varius color sparso pallore scirrhum illico prodebat, quin tantum omnia sua fecerat, ut rubri coloris in sanguineo viscere vix superesset vestigium, vel ad extremas oras vis mali se extenderat, unde adeo versus diaphragma se receperat ac si magno cum conatu quoquam sursum fuisset attractum, illi graveartè incumbens.

Vesica fellis suo liquore turgida, ovum gallinaceum magna, non tinxerat viciniam hepatis aut intestinorum; aperta effundebat liquidam satis & flavam bilem; digito vero inserto, inquisiturus in calculum, versus cysticum ductum, in multa granula grossiuscula incidi, quorum aliquot centena erat eximere, aterrimi per exteriorem superficiem coloris, solidiuscula, non nisi difficulter conterenda, contrita ostendebant, qua essent origine nata, flavedine digitorum apices inficiente: hærebant illo quo cysticus exit loco, istum ductum obturantia ut bilis non haberet commeatum liberum.

Lien parvus, Rhomboides, nullo scirrhi indicio, colore solito ex livido purpurascente, quatuor ferme digitorum transversorum longitudine & latitudine; & crassitie ne quidem unius.

Ex pericardio nulla effluxit aqua; cordis utroque ventriculo sanguinem dilutum, tantum non aqueum fundente, situ s. n. versus sinistrum, latitudine palmæ;

Pulmones lividi, intercurrente sanguine, minus elati, flaccescebant.

1. Tussiculæ causa ab onere hepatis diaphragmati imposito, arcessenda.

2. Obstructio alvi à defectu bilis.

3. Urinæ Stillicidium à defectu seri, quod in cavitatem abdominis exsudârat.

4. Ascitæ causa lymphæ error, quod sanguini non commista à pinguedine mesenterii, renum, omenti secretionem fecerat, pancreate & hepate minus suo officio fungentibus.

5. An vitio originem præbuit nimius cremati, uti Poloni vocant, usus? Hunc male consultum in hydrope Cl. Tulpius l. 2. observ. 35. annotat, cum exempla habeat quibus vina malvatica, alliata &c. accelerarint necem.

6. Lympha sanè viscerum memoratorum vasa exsiccatione nimiâ occlusa, ingredi prohibita, in suis vasis exundante copiâ, distensis ruptisve hinc inde fibris, in lacinias laceras dehiscere omenti & pancreatis oras sive limbos fecit.

7. Omentum non , ut naturaliter solet, super intestina se expanderat, sed ventriculum versus contractum corrugatumque, quin & satis densum, & multa pinguedine intertextum, una cum mesenterii universi dura atque densâ pinguetudine Exc. Merclinus deprehendit in quâdam ex abcessu hepatis mortuâ. vid. Ephem. Germ. Ann. 11. observ. 8.

8. Nostra tamen historia Exc. Volkameri sententiam, veram hydropis originem omento sæpius assignandam, comprobat.

9. Hepatis obstructio venis portæ primo debebitur, quod à frequentiori usu generosi potûs nimium incalescens sanguis turbidus & fæculentus, tam poros biliarios, quam ramos venæ cavæ obsederit, accedente ab æstu siccitate; parili conditione eædem omento & pancreati intulerunt vitium.

10. Calculi generati ex bile, quæ Lymphâ expoliata in folliculo subsistere coacta. Ann. III. Ephem. Germ. observ. 206. nonaginta lapides, pisorum magnitudine, exemptos ex cysti icterici refert;

11. Cur Lien salvus partim ex illo petendum, quòd ramis sive arteriam, sive venam portæ, spectes gaudeat amplioribus, unde liberè commeare potuit. Fæculentus sanguis, præsertim cum arteriosus insigni celeritate pollens, hoc viscus ingredi & ex eodem egredi valuerit; quod hic noster cætera sanus abundârit alimento generoso, teste per omnes partes pinguedine, idemque arguente diætâ, quâ per vitam delectatus est.

12. Pericardium aqua destitutum perturbato Lymphæ circuitu. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LVI.

Anatome Ascitici & Herniosi.

Vir quinquaginta octo annorum diarrhæam molimine naturæ paulo ante passus, ad comedendum perasonem fumo induratum invitatus, illo comeso, haustuque spiritus vini ingesto recidivæ obnoxius, quadraginta vicibus una die dejecit, ex quo vires prosterni, aliis atque aliis ægritudinibus recrudescentibus; cum illo morbo conflictans, intervallo temporis elapso, de oscheocele medicum consulens, factâ ventris inspiciendi copiâ, cujus ignarus erat de ascite certior est redditus, anasarcâ Virgam unà occupante.

Remediis urenti illicò lividæ maculæ prodiere, primùm quidem pedes hac peste invadente, dein ad femora se proripiente, tandem etiam manus & totum corpus defœdante; uso cum

Euphoria syrupo de spina cervina, & succo iridis nostratis, correctis aquarum aromaticarum virtute, hydrops penis evanuit, abdominis tumore quoque aliquantum subsidente; non tamen medicamentorum vires vi morbi expugnandæ erant satis; Cum per tres septimanas urinam ex atro fuscam reddiderat, stillantibus aliquando è naribus paucis guttis sanguineis, deficientibus concoctionis & somni suppetiis, paucis antequam defungeretur diebus tenaci pituitâ fauces aggravante, vomitu difficili noctu debilitatus, puri sanguinis copia, quæ scyphum imploret, illo quo obiit die, effusa, placide Anno 1686. M. April. animam exhalavit. Per morbi tempus tussicula ipsi minus fuit molesta.

Perforato abdomine plures aquæ cruentæ mensuræ citra ullum fætorem, effluxere. Ventriculo & intestinis humore infarctis atque exuberantibus.

Omenti nulla pinguedo s. n. sed membrana luridis grandinosis granulis divulsa disruptaque; densa & curta; nisi ubi in sinistro latere oscheocelen contexuerat: hic enim processum peritonæi dilatatum cum vasis præparantibus ingrediens, tenui lacinia porrecta: cum Epididymide testis illius coaluerat firmiter; testisque hac lacinia apprehensa cum processu ex scroto extrahi poterat integer.

Glandulæ ad intestina aut mesenterium scirrhosæ non observatæ memorabiles.

Hepar totum albicans, æquè in gibba ac sima parte, fissi portis quoque rigidis; non extenderat crepidinem ad sinistrum hypochondrium, nudo ventriculo: ad diaphragma resupinum & contractum quodammodo, neutiquam tamen arctè huic adhærebat.

Vesicula fellis, ovi magnitudine, distenta, ex albo marmorea, densa, tuticâ, incisa putam lympham nulla flavedine tinctam, quin potius lactescentem magna copia effundebat; ex illa versus cysticum ductum digitum extendenti obvia durities lapidea, atque præciso ductu calculus incurvus cervicem arctè occludens asper, ægrè eductus integer, candicans, gypseus, præter caput, quo rubebat.

Pancreas durum.

Durus quoque Lien, punctis albicantibus in dissecto scirrhi initia prodentibus; cæterâ s. n. compositus.

Renum dexter tumidus & vastus, hepati pressè adstrictus.

1. Cruditas quid possit, vel ex hoc addiscendum; neque enim aliunde quàm ex debilitate caloris nativi diarrhæa ultimo pronata.

2. Nimirum cum petasonis crudi particulæ diu tunicas ventriculi insederint, calore non valente hinc visceri impertire robur, qui motu suo propelleret ingesta; exhaustis à priori diarrhæa viribus, appetitus solidorũ languere, aut eadem illapsa in ventriculum muco à petasone residuo adhærere, fluidis interea eisdẽ quod patentes ubique viæ ocyssimè ad cor advectis, nullâque morâ interjectâ ad indigentes partes dimissis, contigit & fluida à corde ac pulmonibus in justum corpus nequaquam coqui, præprimis quòd à præcedente diarrhæa sanguis residuus terrestri glutinoso, quod caloris est retinentius, bile egestâ maximam partem fuerat spoliatus, indeque dilutus evasit aqueus, nulloque calore generoso in cremorem conciliatus, nutrimentum partibus apponere neutiquam valuit, sed veluti aqua tepida celeriter vasa permeavit, his quoque quodcunque mucilaginis nativæ fibris inerat auferens, unde reseratis oscillis diluvium undarum abdominis cavitatem invadere.

3. Verùm illud magis in quæstionem veniet, quorum vasorum oscilla sint reserata, an Lymphaticorum tantum, an verò & sanguineorum? & quorum, venosorum an arteriosorum? & si venosorum an magis portæ an cavæ? Lymphatica sola istas inundationes patrasse mihi minimè fit vero simile: qui enim tantâ, virtutibus medicamentorum, aquæ mole ejectâ, in diætæ observantissimo & parcè liquidis utente, ventriculus & intestina à morte etiamnum repleta fuerint? Lymphaticorumque eritâ ventriculo & intestinis avehere, non item ad has partes advertere lympham.

4. Neque est quòd oggeras per glandulas exudasse Lympham in ventriculum & intestina; illas enim autopsia in hoc subjecto nobis non sistit, licèt & animum & oculos adverterimus; accedebat quòd sanguinolento diluto colore sparsa essent intestina vasis molnia seis.

5. Ex sanguineis autem arteriarum non erit hæc culpa, cùm in illis ferè solis tantillum purpurei laticis resideret. Cavæ quoque soboli minùs imputanda, alias anasarca accessisset quam tamen minime musculi musculorumque pinguedo, detegebant; reliquum itaque ut portæ propaginibus adscribenda illa omnis, cum harum in his visceribus sit regnum.

6. Quomodo verò vitium intulerint paucis innuam; quando portæ vascis s. n. terestrior & tenacior debetur sanguis, ut pote à quo ministerio hepatis & pancreatis bilis & pituita separandæ, quo defecatior cavam ingressus cordis coctioni parere discat? contra morem, tepidum & dilutum valde ab arteriis lienis, subinde his accipientibus, factum ut ipsarum compages madore dissolveretur, oscillaque exinde de magis & magis hiarent, quæ à ramis propriis in ventriculum & intestina, & ab illis omenti in abdomen aquam loturæ carnium similem depluere fecerunt, memini me illud quod malo naturæ Consilio id hoc evenisse edisserui, tepidæ aquæ adminiculo à vasis portæ obtinuisse.

7. Ex istis facile est intelligere quomodo scirrhus totum hepar induraverit, quomodo omentum grandinosum ex pancreas rigidum reddiderit.

8. Quomodo vesicula fellis bile privata, ex eisdem itidem erit addiscere.

9. Ast quòd humor, qui folliculo inerat, non lotutam carnis, sed serum fermè lactescens referret, tunicâ quoque non lineamentis sanguinolentis pictâ, sed multum albicantibus, illud lymphaticis deberi autumo, quæ, utut bilis, cui diluendæ ipsorum lympham natura dicaverat, nulla adesset, in folliculum tamen laticem convehendo, credito sibi munere probè fungi voluerunt? idem confirmante cystici lapidis candido corpore; quamvis diffusum magis commentarium requirat Lymphæ ad vesiculam fellis commeatus.

10. Oppletus & extentus folliculus fellis cervice à calculo arctè obsessa.

11. Incurvus calculus cystis cholidochicam com-

munem declivi cervice propensionem notat.

12. Oscheoepiplocelem scroti ex omento herniam, cur medecina nesciat aliquando nisi ferro tollere, hæc docet historia; non minus eadem sinistram epiplocelem frequentiorem comprobat.

13. Tussicula non gravis fuit nostro, quod diaphragma & hepatis gibbum intercapedine justâ distarent.

14. Maculæ per totum corpus sparsæ ex debilitate caloris, circuitu sanguinis impedito, quô in cuticulæ aut cutis superficie suum munus absolvere, non valens congelatus efflorescere corpus fecit.

15. Urina ful a, inquinatis jam venæ cavæ vasis & vitiatis uretericis fibrillis, dicto modo.

16. Stillæ narium sanguineæ, ex paucitate sanguinis generosi.

17. Purus ex pulmonibus regurgitans sanguis ruptis vasis arteriosis.

18. Nullus fætor ex dissecto cadavere, id quod an putredinis naturam explicandam faciens, militabit & contra Helmontium. *Idem ibidem.*

Observatio LVII.

De Omento mirabili hydropici.

Militi hydropico in tantum excrevit abdomen, ut circumferentia appictam lineam decies octies, postquam per *quadriennium gestasset hoc pondus*, superaret.

Cumque tandem summum obiret diem, sectioni subjeci, ubi aperto abdomine circa umbilicum, statim exiliit aqua subflava ad 40. mensuras Rhenanas, h.e. 160. librarum medicinalium pondus, adeò ut omnia viscera licet salva aquæ innatarent, excepto omento, quod multa millena millia glandularum diversæ magnitudinis, sevi ad instar in se continebat, ita etiam ut tacematim nonnullæ prominerent instar botryos. *D. Ioh. Daniel Geyerus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. v.*

Observatio LVIII.

De intestino colo mirum in modum à flatibus distenso, hydropem asciten mentiente, deque liene sphacelato & corrupto.

Alebat quondam Reverendissimus ac gratiosus Dominus I. E. Baro de Brabeck, Ecclesiæ, quæ hic est, Cathedralis Decanus, Electorisque Coloniensis in nostro Episcopatu Vicarius dignissimus, hominem simplicem, de statu mentis dejectum facetiisque ridiculum, nihil quoad victum ac amictum deficiebat, sed omnia necessaria ex solita commiseratione ac gratia Reverendissimi domini largiter exhibebantur. Hic cùm septem, ni fallor, abhinc annis morbo obiisset, nostræ societatis Æolus, collega mihi amicissimus, salutaribus remediis multis tum temporis hic loci subveniens me invitabat, incisioni cadaveris ut adessem. Celeritate, qua poteram, cùm advolarem inque conspectum intumescentia ventris inferioris sive abdominis veniret, hydrope utriculario hocce corpus laborasse existimavi, unde pro informatione Chirurgi, ut necessitate urgente paracentesin rite instituere posset designato huic operationi loco idoneo eoque perforato cannulam intrusimus, ex qua vix duæ vel tres guttæ seri sanguine permixti promanarunt; qui sinister operationis eventus fecit, ut sententiam extemplò mutarem, illumque, quem ex errore (morbi namque cursus, cum curæ non præfuissem, ignotus mihi erat) ante asciticum judicaram, jam tympania affectum fuisse, suspicarer, quam opinionem subsequens dissectio confirmavit. Remotis enim abdominis integumentis uter quasi globosus mire à flatibus expansus cum impetu prosiliebat, primoque intuitu nihil fermè de cæteris intestinorum partibus vidimus, ita namque ille superiorem abdominis regionem vasta sua mole adimpleverat. Hunc igitur globum flatulentum, dum accuratius scrutaremur, admirandi ansa dabatur, præsertim, cùm solam, quæ facto sub epate flexu transversim sub fundo ventriculi pergit, intestini coli portionem tam intensè dilatatam cum produxisse, reliqua vero intestina sana ac ita extenuata conspiceremus, ut flatus, qui in illis forsan commorari potuissent, ad dictum diversorium quasi omnes refugisse viderentur. A nimia distensione tunica exterior in nonnullis locis ruptum gangrænamque minabatur, pertuso hocce globo flatus teterrimum odorem redolentes cumque sibilo egredientes totum conclave fœdo fœtore inficiebant. Cadaver ulterius perlustrantes cætera viscera deprehendimus sana excepto liene sphacelato, putrido ac nigra amurca diffluente. Ex dictis luce meridiana clarius patet, 1. non, uti Willisius docet, inspectionem anatomicam post obitum vix quicquam magis in Cadaveribus à Tympania, quàm ab ascite defunctorum detegere, cui asserto & aliorum observationes, quas ex variis authoribus Bonetus Anatom. pract. lib. 3 sect. 21. congessit, reclamant. II. ex lienis vitio hunc morbum propullulare posse, quod, uti confirmant quodammodo ea, quæ Antonius de Pozzis obs. 30. Miscellan. cur. Ann. 1674. Nicol. Tulp. observ. lib. 2. cap. 35. & alij posteritati reliquerunt, sic etiam nos non adeò à veritate aberrare putavimus, nisi in præsenti casu Tympanitis causam in splenem corruptum conjicere mus, stante scilicet illa opinione, qua excellentiss. Bohnius progymnasm. 28. p. m. 290. Auctor des *Essais d'Anatomie, discours dix-neufvieme* cum Malpighio functionem lienis bili in epare secernendæ ministrari sustinent: hâc igitur præpedita facile paret, bilem ratione tū quantitatis tū qualitatis in intestinis sine suo frustratā fuisse, hincq; reliquos justo acriores humores excitatis enormibus fermētationibus flatuū generationi uberiori occasionē præbuisse. Hoc rerū statu,

ante adpandendã flatibus viã abdomẽ cũ intestino tumefacto acu perforare licitum sit, quanquam parum difficultatis huic operationi obstare, plurimaque hodie Batavorum lumina ad hanc inclinare videam, scrutinio tamen ulteriori curiosorum eam relinquo. *D. Ioh. Petr. Albrecht. Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. VI.*

QVamvis aeu tympaniticorum abdomen cum intestino tumefacto perforari posse, sine præsentaneo subsecuturæ mortis periculo, haud dubitem, cùm & majori violentiâ, imò & latiori cum divisione inflicta utestinis vulnera haud esse simpliciter lethalia, tot observationes Medicorum clarissimorum confirment; si tamẽ morbi istius causam perpendamus, num, perfectam curã sibi medicus hinc spondere queat, multùm hæreo: sive enim ab humorũ, bilis nempe ac lymphæ, à naturali sua temperie recedentium, vitiosa effervescentia oriatur, sive cum clariss. Th. VVillisio sect. 2. pharmac. rati. c. 4. lympha nervea viscidiore reddita spiritus animales, fibras intestinorum nerveas majori impetu ingressos, ibi quasi irretiri, sicq; fibras inflare & extendere, quarum dein spatium humor in eas contentus, inq; vapores vel flatus rarefactus impleat, statuere alicui libeat, nullibi scopum optatum perfectè obtineri arbitror. Ibi etenim licet generatis jam flatibus, per istam perforationem exitus fit paretur, quia tamen morbus nova incrementa brevi, intestino iterum consolidato, caperet; causâ quippe nondum ablatâ, & ita novam flatuum generationem necessario daturâ, ægrotum frustra puncturæ, non omni planè discrimine & incommodo vacanti, sic exponi, nemo non videt. Si vero medicamentis, humorum illam dyscrasiam emendantibus recidivæ huic obicem tunc poni posse, quis regerat, iisdem etiam, sine puncturæ istius adminiculo, morbum profligari, atque ita flatuum uberiorem generationem, prioribus sponte sensim ex intestinis dissipantibus, præcaveri posse, sequeretur. Hic autem cùm per puncturam istam extensio fibrarum nullatenus auferatur, quin ab irritatis hac ratione magis spiritibus, pertinacior potius evadere queat, frustraneam esse hanc medelam facilè patescit. Hieron. Fabricius ab Aquapendente equidem tract. de chirurg. operat. Cum quo etiam facit D. Sennertus lib. 5. institut. med. part. 1. Sect. 2 cap 7. non tantùm ascitis, sed aliis etiam hydropis speciebus, paracenthesin convenire judicat, sed banc non aliâ ratione iidem admittunt, quàm quòd flatuoso huic morbo etiam aqua ut plurimum sit permixta; atque ita non tam ad flatuum quam aquæ emissionem prodesse eandem innuunt; qua de tamen sermo hic nobis non habetur. *D. Lucas Schröck. Ibidem.*

OBSERVATIO LIX.

Anatome Hydropicorum.

NIcolaus *Beck* puer novem annorum, viliori ob paupertatem parentum victui assuetus, à teneris difficili respiratione laborabat, appetitus erat prostratus, sitis verò justò intensior, unde multum aquæ cerevisiæque ingessit; per annum cum dimidio tormina ventris sensit, quibus cessantibus intumuere pedes, dein abdomen cum tussi sicca, factusque hydropicus: propter defectum nummorum verò parentibus remedia non adhibentibus morbus in dies crevit, donec decem ante mortem dies scrotum quoque intumuerit, superveniente ejusdem gangrænâ atque diarrhæâ lethali.

Aperto abdomine, præsente nobilissimo D.D. *Nebel* amico meo, & chirurgo Sebast. Beck, præter magnam aquæ copiam viscera inundantem, deprehendi omnes fere partes interiores satis sanas, nisi quod mediante membrana densa atque firma omentum intestinis, hepar diaphragmati, ventriculus lieni arctissimè adhæserit, ut nec manu nec cultro integre separari potuerint; glandulæ mesenterii scirrhosæ materiam continebant sebaceam.

Remoto sterno, pulmo dextri & sinistri lateris pleuræ, diaphragmati & pericardio opẽ membranæ densæ firmissimè & undiquaque annectebatur: in pulmonibus quoque aliquot minores videbantur hydatides.

Porrò in examine viscerum Nicolai Benderi militis in nosodochio ascite demortui & d. 20. August. 1682. dissecti sequentia observavi.

1. Abdomen adeo erat tumidum ac distentum, ut æger ipse semper disruptionem metuerit, quamvis intra octo dierum spatium ante obitum duodecim mensuræ aquæ per urinam fuerint excretæ.

2. Incisione aliquali facta habitus abdominis erat ἀσίμινος ex quo magna seri vis prorupit, & aquæ primò limpidæ, deinde subcruentæ, fœtoris pessimi & cadaverosi ad octo circiter nostrates mensuras in pelvim appositam defluxere.

3. Omentum ultra mediam partem consumptum.

4. Ventriculi & intestinorum aquis innatantium à naturali statu non magnus erat recessus, nisi quòd illius fundus aliquo modo lividus, hæc vero ut & ventriculus flatibus turgida fuerint.

5. Hepar & Lien vitium quoque fecerant, inter quæ sex videbantur hydatides nucis avellanæ & castaneę magnitudine.

6. Renes flaccidiores.

7. Vesica fellis amplissima bile flavâ repleta.

8. In thorace omnia viscera aquæ largiter innatabant.

9. Pericardium aquâ farctum loturę carnium simili ut ℔ij. & ultra liquoris sinu suo complecteretur

10. In corde ipso exterius pinguedine destituto tres polypi, (quorum unus nucis magnitudine in ventriculo sinistro) arteriæ venosę aorteque ostiis adhærescebant.

11. Venæ cordis coronariæ exsangues.

12. Pulmones firmiter pleuræ annexi (quod non adeò rarum, cum in omnibus, quos hactenus dissecare contigit, quamvis diversis omninò morbis obierant, repererim) in quibus quatuor observavi hydatides, de quibus aliquando, Deo volente, fusiùs. *D. Ioh. Iacob. Martinus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Anno vj.*

Observatio LX.

Hydrops pectoris cum abscessibus hepatis, & calculo ingenti folliculi fellis.

PRæter vulgares tres hydropis apud pathologos species, specialiter est ille pulmonum, vel potius pectoris hydrops, quo Maximilianum Imp. interiisse ferunt, referente Rolfinc. in epit. cogn. & cur. part. corp. hum. aff. l. 3. c. 9. p. m. 227. & alia ejus exempla leguntur ex Joh. Heinrzio ap. Schenck. l. 3. obs. teste Sennerto l. 4. prax part. 1. sect. 2. c. 20. Salmuth cent. 1. obs. 13. Bartholet l. 4. de respir. c. 9. J. J. Wepfer. Exerc. de. l. aff. in Apopl. p. m. 286. seq. Car. Piso de Colluv. serof. observ. 52. seqq. Thom. Bartholin. cent. 2. hist. 66. River. Cent. 1. obs. 88. Jul. Cæs. Benedict. à Guelfalione cons. 43. Otto Heurn. hist. 14. Fonseca Tom. 1. consult. 54. Ioh. Rhod. cent. 2. obs. 4. Tulp. l. 2. obs. c. 16. &c. hoc malum interdum à calculo cordis accidit, teste I. G. Schenk. L. de Lithogenesia, & frequenter animadvertitur in Rhachitide affectis, ceu observavit Glisson. tr. de Rhachitide cap. 2. p. m. 14. de eodem plura lege ap. C. V. Schneiderum l. 5. de catarrh. c. 4. p. m. 286 & Poterium cent. 1. obs. 2. Iuvat hac vice notabile exemplum proponere alicujus militis hoc hydrope, atque abscessibus in hepate defuncti Heydelbergæ, cujus historiam ad nos præscripsit nobil. atque expertiss. D. D. Ioh. Iac. Martini Sereniss. Elect. Pal. Nosocom. Milit. Medicus & Academ. Cur. his verbis: anno 1685. d. 12. Septembr. in examine viscerum Blasii Plavel militis, hydrope in specie, pectoris, demortui, inveni in cystide fellea calculum qui pendebat tunc temporis ℥ß. ʒß. jam verò ʒ. ß. minus ℈j. Durante morbô valde conquerebatur de dolore gravissimo in regione hepatis, sibi adeo molesto, ut neque erectus stare, nec ambulare, sed usque ad finem vitæ in lecto incurvus sedere cogeretur. Apertô thorace pulmones, cor, &c. aquæ largiter innatabant. Cor ipsum admodum parvum, exsiccatum, & præter propter centum duris tuberculis per totum superficiem obsitum erat, aqua pericardii tamen ferme destitutum. In hepate tres erant abscessus, quorum maximus magnitudinem ovi anserini superabat. Hæc sunt, vir magnifice, quæ in hoc Cadavere notatu digna reperi. Vale. Heidelberg. d. 31. Maij 1686. hæc CL. Dn. D. Martini, amicus noster suavissimus. Quod spectat calculos in vesica fellea, eorum ingentem dabimus catalogum è veteribus & recentibus Auctoribus in lapicidina nostra Microcosmi in abdomine, propediem edenda. *D. Georgius Francus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio LXI.

Mammæ osseæ in Virgine, cum Pectoris hydrope.

VItam degebat valde tristem, & miseram ob continuam respirandi difficultatem, & cancri in mammis futuri perpetuum metum, devota quædam, & pia monialis, mammæ huic ita induruerant, ut eas tangenti, asserere, imo lapide duriores viderentur; cutis etiam circa totam Thoracis regionem ita reddebatur, ut circulos vasa colligantes tensione æmularetur; multis licet adversus hoc malum pugnarit remediis; non potuit tamen fatalem à se mortis falcẽ avertere. Redditâ Deo animâ, ut quid in mammis gestaret, explorarem, cultrum admovi anatomicum, cutimque ad longitudinem sterni, à claviculis ad cartilaginem mucronatam usq; discidi, quę instar chordæ laxari arcus ad latera resiliit; sternumq; sponte sua notabiliter detexit. Mãma à pectore una cum contento suo pondere separata, globum hemisphæralem sed rotum osseum, & tam durum, ut cultro meo quantumvis acuto discindi nequiverit, accuratè exhibuit, tã arctè hæc ossea materia cum ambiente cute concreverat, ut nullo negotio separari ab invicẽ potuerint. His visis neq; tantæ tensionis adhuc perspecta causa, ad sterni evacuationem pro inspiciendo thorace accedo; adactô inter costas & sternum cultro, ea instar baculi fracti cum impetu resiliebant, & aqua limpidissima in tanta quantitate ex facto foramine prodibat, ut fontem altè salientem ibidem perennare quis dixerit. En difficilis respirationis, en tensionis, en osseæ concretionis malorumque reliquorum causam! nunquid misella patiens, modo causa tanti mali constitisset, facillimè & securissime per paracentesin, à morbo liberari & diutius in vita conservari potuisset? præsertim cum aqua illa, quæ tantâ copiâ è thorace exiit, ut per totum cubiculum diffluxerit, sine omni putredinis aut malæ qualitatis fuerit nota: rationem concretionis osseæ alibi ostensurus sum. *D. Alardus Mauritius Eggerdes Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. vj.*

Observatio LXII.

Vivum Cadaver. Seu Hydrops Ascites in quo partes superiores corporis omnino tabefactæ.

IN oppido Bavarico Wendingu, duabus leucis abhinc distante, & à balneis mineralibus celebri, paupercula vixit arcularii uxor quadraginta circiter annorum. Ante triennium fluxum immodicum ad octodecim hebdomadas est passa, quem insecuta est horum suppressio cum successivo tumore Ventris, quæ spem prolis ipsi faciebat primò, sed hydropis factum esse tumorem isthunc eventus docuit, qui denique se ascitem cum tympanite sociarum prodidit; tumor immensus erat, postquam per duos annos ipsi concessum incrementi spatium; tantum sanè mihi vidisse nunquam contigit. Interea supernis partibus adeò fuit extenuata, ut revera videretur Sceleton corio jam opificis manum experto vestitum. Mammæ pendentes conos abiegnos referebant, aptæ potius ad relegandos, quam pelliciendos a masios. Denique fatis defuncta cultro se præbuit. Apertum abdomen amphoras benè duas aquæ fœtidissimæ profudit, sed intestina nusquam. Hæc enim, dictu mirum! ad usque rectum intestinum computruerant in mucaginem, bonâ parte stomachi quâ pylorus moderatur sceptrum in putredinis consortium adscita. Hepar, Lien, renes utcumque habebant; vesica urinaria, cum insertis & annexis vasis paria cum intestinis fata experta erant, id est, frustrà diu quæsita. In utero maximam partem putrido mola, caput infantile æquans, & ipsa jam infecta putredine. Thorax cum contentis mediocriter se gessit, corde sine omni labe reperto, præter id, quod in toto corpore vix uncia sanguinis, venis prorsus evacuatis, immò ne congrumatus quidem colligi potuerit. *D. Rosinus Lentilius Ephemerid. Germanic. Decur. ij. Ann. vij.*

Observatio LXIII.

Hydrops abdominis saccatus, cum vesicæ ac uteri defectu &c.

ELisabeta, nata Banckia, trium successivè filiorum ex priore marito sutore, & totidem pariter filiarum ex posteriore, Johanne Hoppio, pistore Iutroschinensi in Polonia, sine extraordinariâ, quantum constat, partus difficultate, mater, ultimô maritorum ante duodecim præter propter annos defunctô, Iutroschino Vratislaviam habitatum, &, ceu paupercula, laboratum se confert. Hic verò undecimo, & dimidio ante obitum annis, postquam haustulum vini (propinante omnibusque modis persuadente quadam fœminâ non admodum ipsi aliàs propensâ) bibisset, mox desuper non solùm pessime circa stomachum & præcordia habet, sed & nocte continuò insequente, magnis cum doloribus per viginti quatuor horas durantem, sanguinis variorumque liquaminum per alvum experitur fluxum, satis copiosum; domestico tamen ex spiris similagineis remedio maturius iterum sublatum. Ex quô, valetudinaria posthæc semper, raro mingit, quin & exinde exacto abdomen insigniter sibi intumuisse advertit, tumore æquali, valdè tenso, & digitis renitente, ad monstrosam tandem magnitudinem per integros octo annos adaucto, cum urinæ, toto octennii istius spatio, totali de hinc suppressione, & Vicaria interdum materiæ aquosæ, insensibili tamen ipsi, ac involuntaria sæpe, dum staret vel incederet, per alvum eruptione, magnoque insuper corporis & incessus (quamvis sine notabili angustiâ spirandi) gravamine; digitorum quoque annularis & minimi, crescente ventre, manifesta atrophia, contractura & immobilitate; imò & reliqui totius, præter abdomen, corporis vividique ac plethorici antea habitus insigni ematcescentia; bono quamvis superstite semper appetitu, siti, & avida alimentorum assumtione, hocque ultimo præprimis decubitus tempore, cum biennio & dimidio ante decessum prædictis accederet, eamque lecto post hæc prorsus affigeret apoplexia satis vehemens, cum loquelæ maximam partem abolitione, & succedente perpetua brachii ac pedis sinistri paralysi; qua tamen durante, spatio primum duarum vel trium septimanarum subinde, postea verò sæpissimè dies noctesque, parùm iterum urinæ via ordinaria cum præsensu emisit, usque dum post accessum catarrhi suffocativi, octiduo postremo cuncta & lotij & fæcum alvi excrementa, magno cum strepitu, murmurationibus & motibus intestinorum inversis violentisque, nec non fœtore putrido quasi ac intolerabili, per vomitus frequentes excreverit, quibus denique extremum exhausta, vitam placide finivit mane 5. febr. anno Christi 1688. ætatis suæ 77. Viduitatis ultimæ 21. gestatique ventris tumidi duodecimo. Factâ mox obitus ejus intimatione, cùm casus videretur rarus ac curiosus, corpus cultro anatomico, eodem adhuc die circa vesperam, subjectum fuit, præsentibus Pl. Tit. Dominis D. Godofredo Thilisch, D. Johanne Iænisch Physicis, meque ipso, nec non Chirurgorum senioribus; Godofredo Scholtzio, Friderico Batelt, & Samuele Rasper, Chirurgo Civitatis ordinario; ubi sequentia, quæ communicamus, observare licuit:

Facto primùm exiguô per curem hypogastrii foramine, Serum pellucidum, in summitate vasis deinde pinguescens, è cavo abdominis emanavit ad 40. præter propter libras civiles; apertô deinde totô abdomine, apparuerunt.

II. Cute abdominis anteriore ejusque superficie interna hinc inde, ovi Columbini magnitudine, hydatides seu tumores pellucidi, candicantes, ad tactum (instar gangliorum circa arti-

culos) æqualiter duri, nil tamen, nisi Lympham limpidissimâ ac fluidissimâ, in tenui, sed densâ, pelliculâ continentes, quæ, perforatis iis, uno quasi impetu, ad libras duas universim, prosiliebat.

III. In dextrô hypochondriô excrescentia, seu tumor magnus, ex rotunditate oblongus, totû fere latus abdominis dextrum ejusq; viscera obtegens ac deprimens, renitens digitis, pellucidus aliquomodò, ac separatim pendulus, peculiaris tunicæ, satis crassæ ac densæ, fibrisque carneis ac vasculis sanguiferis refertæ, inclusus, è latiori tamen basi natus & adnatus costis spuriis ibidem; duas fere spithamas longus totidem crassus, & unâ latus, pendensq; libras 20. qui apertus similiter vel nisi lympham clarissimam, tenuem ac fluidissimam, intus contentâ, & tunc cófertim erumpentem exhibebat, adeoq; ad tumores lymphaticos tunicatos spectare videbatur.

IV. In hypochondriô & latere abdominis sinistrô, Costis hujus spuriis pariter adnatus, dextro similis in omnibus tumor, & æque magnus, nisi quòd inferius appendiculum adhuc quandam, peculiariter circumscriptam, haberet, 18. in toto libras ponderaret, & loco lymphę puræ cruētam ac turbidam, nec non aliquot frusta massæ fibrosæ, e sanguine simul extravasato & congrumato concretæ, pollicum magnitudine intus fluctuantia, contineret.

V. Hepar, Lien, ventriculus & intestina cum mesenterio &c. parva admodum, & partim ex inanitione, partim ex compressione à tumoribus prædictis enormibus ad planam quasi figurā redacta; renes tamen naturalis fere magnitudinis & constitutionis.

VI. Nulla verò vestigia vesicæ urinariæ & uteri proprie ac κατ' ἐξοχὴν dicti, deprehendere licuit, sed vaginam saltem uterinam brevissimam; in summitate firmiter clausam & cum intestino recto coalitam prorsus.

VII. Serositates, dum ex cavitatibus prædictis vespeti emitterentur, ad lucem tunc splendētes & candicantes quasi, manè sequente, postquam per noctem steterant collectæ, admodum flavicantes, ut tincturam quoque earum, hinc inde effusarum, difficulter delebilem, in fundo hypocausti cernere licuerit.

QVantò rariora in complicatissimo hoc casu phænomena, tantò difficilior eorum Ætiologia. Ut enim non obscurum adeò, ex vini qualitate acidoacri, aliave, gravius irritante intestina, ortum primò esse fluxum alvi biliosо sanguineo-serosum, eoque per incrassans domesticum justo citius fortè cohibito, seri magis laxati rapidiusque jam commoti, in tenuiores partium internarum vasorumque lymphaticorum tunicas majorem successisse impulsum, accumulationem & stagnationem in illis, unde facilè contigit, ut, aliis earum magis magisque distentis, aliis verò ruptis tandem, serum, in folliculos ejusmodi lymphaticos, partim in cavum abdominis fuerit collectum, quod dein ad partes urinæ excretioni dicatas non sufficienter amplius ac demum prorsus non, delato harum functiones sensim cassasse nil mirum est, supplente potissimùm earum vicem aliquomodò, materiamque insuper eis præripiente; intestinorum jam ante gravius læsorum fluxû subinde alvinô serosô; unde nec aliter fieri potuit, quin ob tot seri, etiam nutritivo-spirituosi, subductiones, cum appetitu alimentorum avidiori, atrophiæ nihilominus, initio particulares, mox & universales, nec non symptomata apoplectico-paralytica tandem accesserint, à quibus resolutis quoque aliquatenus viis urinariis, & fere ad spatii ulterioris defectum coacervato, actique maximè factò, tum excretio iterum sensualis urinæ, tum diaphragmatis pulmonumque motus impeditus, suffocationum quasi author tum, & ἄνω fortius stimulata intestinorum perversa evacuatio, vitam denique exhauriens, enataest.

Sacculos verò Lymphaticos modò prædictos specialiùs quod attinet, aliquantò obscurioris naturæ esse videntur. præter adducta tamen de iis, statuerim ego novam eos speciem tumorum tunicatorum, liquidissimæ scil. materiæ, seu lymphæ constituere, germanis *Wasser-beutel* non ineptè vocandam; nilque aliud proinde esse, quàm hydatides certas, seu vasorum lymphaticorum intestitia quædam valvulosa, à serô seu lymphâ, in quadam eorum loco glandulas obstruente, sicque intra valvulas, retrocessum ejus impedientes, stagnante, per primam tamen scaturiginem ac valvulam ulteriùs semper influente humectante, & (una cum vasculis sanguiferis, cunctâ, etiam minutissima vasa, capillariformâ perreptantibus) nutriente ac incrassante ea simul, in tantam amplitudinem sensim dilatata, imò quoque fulcita fortè ambiente & coalitâ quâdam membranâ aliâ, à partium membranis, intra quas Lymphatica illa serpunt, communicatâ; non aliter ac meliceridi, Atheromati, & steatomati, illorumque speciebus, natis, strumis &c. pro diversitate partium diversè cognominatis, sat sæpe magnis, à cute nonnunquam simul cinctis, contingit, quæ & ipsa saltem hydatides ejus modi præter modum ampliatas esse, ita ut unà etiam in plures subindè cohæreant, vel se invicem includant (uti in sinistro hic latere unus ejusmodi sacculus alteri, seu appendiculæ, continuatâ post valvulam intestinguentem productione extensioneque cohæsit) ex recentiorum observationibus in Colleg. Pathol. m.s.p. general. Exerc. 3. §. 14. probabilissimè colligit Celeberrimus Bohnius, Prof. Lips. præceptor olim & patronus nunquam non suspiciendus. De cætero paratell. observat. cum uberiori Theoriâ de sacculis ejusmodi Lymphaticis qui desid rat, adeat Ephem. Germ. Dec. II. Ann. I. observ. 183. p. 425. & 434. necnon Dec. I. Ann IV. & V. obs. 166. p. 210. quemadmodum ad me quoque similem ferè quoad huncce casum 7. octobris hujus 1688. Anni perscripsit Excell. D. D. Becker, Physicus provincialis Ducatus Glogoviens. summè meritus, fautor & amicus singulariter mihi colendus; de viro quodam in militari officio ac dignitate constituto, qui ventre tumido, scirrhosam in hypochondriis duritiem habente, febreque lentâ, vomitibus copiosæ ac nigerrimæ tandem materiæ, consumtus, hincque exenteratus sacculos quoque, ejusce modi Lymphâ refertos, qui minimæ insuper vesiculæ aquâ plenæ innatarunt, sub hepate & in mesenterio hinc inde exhibuit.

Omnium tandem maxima difficultas superioris nostri casus in defectu uteri & vesicæ hæret, ut pote quorū ante hac præsentiam partus plurimi naturaliter prægressi; & excretio urinæ voluntaria, sub statu olim sanitatis integra semper; absentiam tamen utrorumque, Extispicina in demortuâ docuerunt. Et licet naturaliter quoque apud plures, quæ mulrories peperunt, contractus & exiguus valde conspiciatur uterus; vasaque umbilicalia, usu in adultis cessante, quoad maximam partem, aut cavitatem certè, obliterentur; nescio tamen, inductâ inde analogiâ quadam

dùm & uterum & veſicam, abolito diutiſſime eorum uſu ſufficienteque hic nutritione, à ſeri continuò magis hiſce incumbentis acrimoniâ intenſiore penitùs corrugata & conſumta ſciſſe; an verò, ob inſolitas prorſus apparentias haſce, & alia quædam ſuſpicionis fundamenta ac circumſtantias ſingulares, de ægræ notatas, incantationem in ſuper ex parte latuiſſe credendum ſit; quod ipſum proinde acutioribus ingeniis dijudicandum, ucnon conformem aliquo modò, ratione abſentis veſicæ, caſum in puella ſeſquianorum, ex D. u.KönigiiRegn.vegetab.cap.50.p. m.175. 177.Conferendum lubens relinquo. Hoc ſaltem in votis habuiſſemus, ut per ingentem cadaveris noſtri quomodo ad intimior. fœtorem, hoſpitiſque exenterationi omnimodò renitantis, impatientiam ac importunitatem, negotio huic diutius aliquantò immemorari, adeoque & alia ac minutiora quædam, circa vaſa &c. inquirere Licuiſſet, quò plenior & accuratior omnium notatio re relatioque fuiſſet conceſſa; quò autem denegatô, in recenſitis acquieſcere neceſſum erit. *D. Maximilianus Greuſſius Ephemerid. Germanic. Ann. vij. Dicur. ij.*

OBSERVATIO LXIV.

Hydropicæ poſt paracenteſin anatome.

NIcolai Tregers operarij uxor in ſuburbio Altenburgi d.7. Junij 1678. defuncta eſt, quæ pertæſa vitæ, & lympha turgidi ſui abdominis, hoc ipſum cultro ſe aperturam pluries anteà minata erat, niſi chirurgicum auxilium decenti paracenteſi ſe tempori liberaret à cataclyſmo ſuffocationem minante. Proinde triduò ante obitum (dubiò curationis eventu prædicto, aliiſque animæ atque corporis ſaltem concernentibus non neglectis) me præſente adhibita fuit à chirurgo more decenti paracenteſis. Abſoluta illa operatione diſtinctis vicibus & interſtitiis temporis derivabatur amurca vel lympha ex abdomine xvi. libras medicas circiter adimplens; niſi mulier illa, ſubitam anhelans curationem, noctu abſentibus ac metuentibus nobis, prohibitum aquilegis munus intempeſtive repetierit. Poſt Sectionem autem, brevi recenſendam, libram tantum iſtius lymphæ relictæ in abdomine contentam vidimus; quam portionem tamen, cum priori illa ex corpore educta, plures libras conſtituturam ante paracenteſim credidiſſem. In abdomine defunctæ aperto deprehendi lienem planè cartilaginoſum & albicantem, palmam minorem, ſive octo annorum pueri circiter longitudine, latitudine atq; craſſitie ſua æquantem; hinc viva illa adhuc mulier ſub cartilagine enſiformi, & rectorſum verſus ordinarium lienis ſitum, tactu ſenſibilem obſervabat & accuſabat duritiem. Lienis autem hactenus dicti duritiem ſuſpicor lymphaticorum vaſorum obſtructioni atque ruptioni ut & conſequenter aſciti illi anſam dediſſe. Præterea in detecto abdomine folliculus fellis amplus, loco bilis, aquâ limpidâ repletus, & dimidia pars ſuperior ſiniſtra hepatis decolor apparebat. Porrò inteſtina erant cibo potuque largo repleta, quia quinque dierum ſpatio prælapſo alvus immemor ſui officij excernendi fuerat. De hincomenti penè nihil conſpiciebatur, præter filamenta perpauca, telarum aranearum inſtar inteſtinis incumbentia, utrum etiã mulier illa viva, adhuc ideò frigus indicatum aliquale perpeſſa fuerit (veluti hujuſmodi conditionem aliàs abſenti omento quippiam fermè tribuunt auctores) aſſerere non audeo. An rectius ſerum fortaſſis vaſis ac limitibus ſuis ejectum frigus illud citius excitaverit, curioſi ſcrutentur. Deinceps peritonæum & abdominis muſculi liveſcebant, præcipuè circa pubis regionem, intra quos muſculos & cutim itidem locô pinguedinis mucoſa & pellucida materia, inſtar gelatinæ pellucidæ continebatur. Intereà qui plura exempla de liene cartilaginoſo appetit, hæc reperiet in miſcellan. Acad. Leopoldino Cæſar. Nat. Cur. Dec. II. An. II. p. 457. cui addatur Joh. Helvvigius obſ. phyſic. medic. 97. cum Scholio ſplendidiſſimi noſtræ Academiæ modò laudatæ Eph. directoris Luc. Schrockij p. 286. quoad paracenteſim verò dictam hæc adhuc addo, quòd exiguæ ſpei videatur illa in aſcite inveterato, ſiquidem corruptio iſtius modi partium à ſerô ſtagnante ſive cachexia orta, vix amplam ſpem curationis pollicetur; taceo quòd lymphatica vaſa rupta, & quidem plura ſimul, non facilè conſolidare & obſtruere decenter quis polleat: hinc etiam illâ paracenteſi æquè, ac aliâ curatione, incrementa prioris mali vel ſeri evacuati, nemo facilè devitabit. Refractaria itidem, licet non impoſſibilis, videtur evacuatio lymphæ per inteſtinorum, quoſcunque etiam, meatus reſorbendæ, evacuationem autem ejuſmodi opportunam, aliorum æque ac mea experientia didici; quod negotium quibuſdam ſubſumptionem non impoſſibilem ſuggerit de tranſitu chyli per meſaraicas venas ſimul poſſibili, qui chylus verò propter purpurei roris copiam non ita deprehendi poſſit. Reminiſcor autem bis à me Altemburgi curati hydropis ejuſmodi, in quo ſcrotum unà cum pene duorum puerorum, magnopere lympha expletum erat; & quidem in primo tredecim annorũ, coqui cujuſpiam filio, adhibui antimonium leviter detonatum cum ſyrupo quoniã mixtum, & aliquoties in die ſumptum, unde largas excretiones varias corporis ille paſſus (nimirũ per alvum præcipue, veſicam urinariam & ſpiracula cutis, ſub forma ſudoris &c.) aliquot dierũ ſpatio liberatus eſt à ſuo morbo. Alter puer ſeptẽ annorũ in Orphanotrophio Altenb. ſimiliter convaleſcebat, præter ſpem viduarũ in dicta domo ſimul commorantium; arbitrabantur quippe mitiùs ac citiùs illum ſine medicamentis vitæ renuntiaturum. Dabam autem dicto puero purgans electuarium, priori iſtius modi dicta materia quadanteus, vel cathartico pulve-

vere (simili pene illi noto comitis de Warwich sive cornachini) instructum, pluries in die fumen .um; hinc sedibus pedetentim concitatis atque continuatis ascites ille secessit. *D. Iacobus Wolffius Ephemerid. Germanic. Decur. ii. An. vii.*

OBSERVATIO LXV.

In hydropica paracentesis frustra penè tentata.

NOn absimilem plane priori historiam medicam observavi etiam Altenburgi Anno 1679. d. 6. Septembris in Xenodochio ante portam piscinarum, in medici conjuge, paulò antea benedictione sacerdotis ipsi maritata; cum diu antea sine hac cum marito vagabundo adse. to illa venalem vocem cum schedis & cantilenis (miracula vel mendaciuncula &c. continentibus in nundinis & foris urbium) exposuerat, pro rusticorum, & plebeiorum obtinendis nummis & pœnitentia. In hac muliere Ascite & anasarca laborante cujuspiam medici atque amici mei directione admittebatur in abdomine circa umbilicum paracentesis, sed irrita intentatione; nihil enim lymphæ ex solito canaliculo vel instrumento eburneo in abdomen immisso emanabat, nec flatus erumpentes observabantur illo atque subsequentibus aliquot diebus; hinc remoto instrumento dicto vulnusculum istud iterum consolidabatur. Dum autem priora illa fiebant, tumor abdominis quadantenus residebat, & mulier promptius postea respirabat. Verum non longe posthac tumor ille similis priori (non minus semper excedens) repetebat abdomen, quem comitabatur iterum difficilis respiratio angor præcordiorum, virium languor in dies major, atque dextri brachii & faciei macies. Tandem noctem illam, quam excepit proximus ipsius dies emortualis, inquietam dormiendo transegit, ejulatus edidit, ac evomuit copiosum squalorem vel humorem cum sanguine commixtum, ac fætentem postero deinde die à morte artus apparebant flaccidi ac mobiles, nec rigidi vel frigidi, uti in aliis equidem funeribus communiter licet observare. Viscera defunctæ plurima videbantur integra, videlicet cor, hepar cum vesicula fellis, item lien, pancreas, renes, uterus &c. Excepta pulmonis dextra parte, quæ scirrhosa quadantenus existebat. Intestina magis, quàm solent communiter, tenuia atque humore repleta conspiciebantur; Omentum verò fuscum, vel luridum, corruptum ac pene consumtum se repræsentabant. Præterea intestinis adhærebant sparsim caruncula quæ apertæ fundebant ichorem. In cavitate abdominis continebantur libræ septem circiter lymphæ, & in thoracis concavo ejusdem tres & dimidia circiter libræ. Porro musculi abdominis & pinguedo iis interserta existebat mucosa livida, atque decolor. In pericardio, cor paulo majus ac flaccidum cingente, largior copia lymphæ flavescentis ac salsæ reperiebatur, quæ similis erat illi in abdomine contentæ. Denique in ventriculo punicei sive nigricantis pene humoris copia prostabat, qui cruoris vel congrumati sanguinis (sed admodum comminuti, instar pulveris) innatantis indicia præbebat. Epimetri loco addo huic observationi, quod doctum medicorum στοχασμὸν atque peritiam admodum adaugeat sectio defunctorum caute instituta; cautam vero ideo attingo vel suadeo, nequis pro aliorum sanitate quærenda vel conservanda, aliove fine obtinendo, suam amittat sanitatem, aut mortem inveniat vel acceleret; atque ita simul rationem illius aliqualem reddat, quo quis dicit: raro vidi medicum senem. Prudentes interim medicos non fugere confido, quantum distet ab illo statu defunctorum, conditio vivorum hominum & partium illorum functio naturalis. *Idem ibidem.*

OBSERVATIO LXVI.

De Abdominis tumore Steatomatico, in puerulo nondum trienni, raro & admirando.

CUm ante triennium mense Novembris Epilepsia ex vermibus laborantem puellam, in loco illo, quem Pegnesis nostra insulæ instar divaricatis ambit brachiis, *die Schütt und Thannen. Gartlin* dicto, visitassem, aderat vicina quædam fœmina cum filiolo duorum annorum cum dimidio ob formæ elegantiam, genas roseas, capillos niveos pulchreque intortos, fere amabili & gratioso, cujus formositatem fixis sane oculis aliquandiu sum contemplatus, ac publice coram adstantibus admiratus; qui miserrimum eum esse statim regesserunt, & elevata ad terram usque propendente ejus toga, abdomine denudato, quid de hac rerum facie sententiam quæsiverunt? Obstupui, nec tantum hominis monstrum in tam amabilis faciei puerulo unquam somniassem: abdomen enim prætumidum ultraque genua propendens, ob venas epigastricas calami scriptorii instar inflatas & varicosas, ex albo, cæruleo & subrubente colore variegatum erat, contractu durum, vixque digitis cedens, pedes vero œdemarosi, digitorum vestigia aliquandiu præseferebant; ibat, dormiebat, edebat, puerulus, & quidem avidissime, à capite, ad calcem usque diei, nunquam satiatus, plura semper appetens; vix tamen ei fortioribus licet pro tanta ætate remediis purgantibus à Medico ejus ordinario Excellentiss. Dn. D. Christophoro Friderico Grubero, Collega & fautore meo amicissimo

amicissimo, præscriptis, segnior solvebatur alvus, hinc inde tamen de aliquali abdominis dolore & difficilli admodum respiratione, subitò cum insigni clamore, effusis conquerebatur lachrymis. Lumbricos, fateor, unicè hic tantorum symptomatum non absque ratione credidi esse causam; dimisi tamen matrem filiumque cum prognostico, utque medici sui ordinarii antè laudati remediis ac consiliis saluberrimis insisterent porro, monui; rogavi vero amicissimum Dn. Collegam meum, defuncto aliquando puerulo, Cadaver ejus ad interanea inspicienda, inque causam morbi curatius inquirendi licentiam sibi exoraret, meque in hoc negotio fidelem jungeret amicum: qui pro nota sua & innata curiositate facilè annuit, & emigrata post aliquot præter lapsas septimanas, tenella ex misello suo domicilio animula, id, quod petiit, lubens à parentibus, pro sectione brevi instituenda, obtinuit.

Dissectis itaque cruciatim & cautè admodum separatis à nobis integumentis Corporis communibus, nil aderat nisi pinguedo, ad sevi substantiam subtilissimis intertexta fibrillis, quam proximè accedens, quæ unius & quidem majoris omnino ac dimidiæ palmæ latitudinem superabat; donec ad Cavitatem abdominis & quidem in altum prosiliente lymphâ, pervenire licuerit, Omentum penitus erat absumtum, nullaque de eo restabant indicia; intestina, haud modicæ innatabant lymphæ copiæ; Ventriculus monstrosus admodum erat, & parvus, duos per Canalem quasi coadunatos referebat globos. Hepar reclinatum & diaphragmati ex parte gibba hoc modo firmiter erat adnatum, ut pars ejus connexa felleaque Vesicula primo statim intuitu in conspectum venerit; taceo illud etiam extrasitum ordinarium positum, adque interiora thoracis retractum magis fuisse, coloris plane luridi. Aperto Thorace, vidimus pulmones variegatos, exque vulnusculis cultello anatomico inflictis, amurcam stillantes, cum corde fere tabido, omnique pericardii aqua spoliato: notandum tamen materiam illam sebaceam & steatomaticam facile, imò fere sponte à cute fuisse separatam, exque curiositate nostra libræ impositam, pependisse libras octo cum XXIV. lothonibus seu semiunciis, ponderis civilis.

Cùm verò in varias insoliti hujus tumoris inquisiissemus causas, retulerunt parentes filiolum suum ex gravi admodum de mensa lapsu, gibbosum fuisse factum, à rustico verò ex amici consilio tractatum, & ab hac spinæ incurvatione liberatum atque sanatum, hoc ipso tamen paulò post observato tumore ac molestiis.

NErvus & raritas jam enarratæ observationis hujus consistit potissimum in steatomatico abdominis tumore, atque interiora thoracis retracto & reclinato hepate: quorum tamen vix aliam agnoscere possum causam, quam spinæ dorsi ex lapsu de mensa incurvationem, minusque decenter postmodum factam repositionem; ut enim fabri fabrilia tractant, sic rustici, rustica: vereor enim rusticanum illum pseudochirurgum juxta methodum Heiducei illius Ungari, satis crudelem, quâ spinæ dorsi fracturam callosam felициter consumsit ac restituit in Nobile Silesio, (cujus mentionem fecit Excell. Dn. D. Ernestus Sigism. Grassius, Ephem. Academ. Decur. II. Ann. VI. observat. 142.) puerulum hunc tenellum tractasse, & vertebras extrorsum, vel ad latera saltim dislocatas, violenti pollicum manuumque impetu, introrsum, simulque etiam sursum adegisse, & cum gibbositas circa ultimas thoracis vertebras, ubi ventriculus cum hepate diaphragmati, hoc verò his ipsis vertebris jungitur, plerumque contingat, quid mirum, si per tantam intrusionis violentiam κυρτωσις mutata fuerit in λορδωσεως speciem, vertebras nempe anteriora sternumque versus adigendo, unde hepar non potuit non ad diaphragmatis septum fortius nonnihil comprimi, obque mutuum externarum suarum tunicarum contractum, effluviorumque sanguineorum ac chylosorum consortium in unum quasi coalescere, sieque difficilis in puerulo hoc misertimè afflicto, respiratio causari; quantum verò ad steatomatis generationem, cum steatomata nihil sint aliud, quam tumores sebacei seu caseosi, suis instructi folliculis, ex Chylo extravasato & coagulato orti, non abs re erit, & hic quoque violentam illam luxationis repositionem accusare; Cùm enim ipsum chyli receptaculum commune non multùm inferiorem, ac hepar cum ventriculo agnoscat situm, facilè per tantam compressionis violentiam lædi, aut ramuli saltim ejus chyliferi rupturam aliquam pati potuerunt, unde Chylus jam extravasatus, suoque ordinario motu privatus, acescere, coagulari, inque tantum tumoris monstrum excrescere cœpit: hinc insatiabilem puerulli hujus appetitum tam parvi, & proculdubio in utero materno jam malè formati stomachi respectu, non admiror, dum optimam & maximam chyli portionem nutritioni partium & regenerationi spirituum destinatam, alio deductam, huicque tumori adductam fuisse perpendo: ex continuo enim Chyli hujus extravasati affluxu, tumor in majorem indies accrevit molem, sanguinis è contra motu remissiore in dies facto, tandemque cum vita penitus cessante. Caveant ergo sibi mortales ab Empiricis ejusmodi & rusticanis medicastris, ne Charybdin evitantes, in Scyllam incidant *D. Joh. Paulus Wurbainius Ephemer. Germanic. Decur. ii. Ann. vii.*

Observatio LXVII.

Hydrops ascites saccatus, sive abdominis intumescentia stupendæ magnitudinis, cum interveniente partu felici.

EPhemeridum nostrarum Decur. II. Ann. I. obs. 183. descripsimus ratum hydropis saccati ita ibi a nobis vocati casum, cum Scholio sive ejus resolutione satis prolixa; Cui similem atque parallelum hisce demum diebus notatu non minus dignum observare contigit

in

in lanificiis, Michaelis Sandteri, uxore. Hæc laudabili temperamento, & gracili quidem, sed bono corporis habitu alias prædita, jam ante hoc circiter quadriennium, & quod excurrit, de præternaturali totius abdominis, eaque æquali intumescentia conqueri cœpit, hincque medicum consulere necesse habuit, qui Ascitem suspicatus omnis generis salutaria medicamina, interque ea cùm diuretica, tum Cathartica etiam fortissima adhibuit, & quidem suo solito cum effectu, sed sine ullo ægrotantis levamine. Tantum namque abest, ut venter inde resederit, ut potius subinde majus sumpserit incrementum quare suspicio de imprægnatione incidebat; nec ea vana. Felici enim celerique partu mulier omnium cum admiratione enititur prolem optime quoad omnia membra conformaram, sanam atque vegetam, spe plenissima, fore, ut jam abdomen, deposita in cunas sarcina, detumescat; sed quæ iterum decollavit; quandoquidem inflatio illa non solum nihil quicquam à partu remisit, sed potiùs successu temporis indies magis magisque stupendum in modum succrevit, cum fœminæ doloribus tensivis continuis; quæ cum immedicabili hoc malo ultra integros quatuor annos laborasset, accedente extrema respirandi difficultate, ex compressione diaphragmatis cæterorumque spiritalium organorum orta, & suffocata flamma vitali, d: 26. Jun. styl. vet. 1689. placide ac pie obiit; quo ipso deprehendimus, monstrosum hunc ventrem suo ambitu secundum latitudinem tres integras ulnas complevisse, factoque in eo foramine continue mensuras octoginta octo sive libras medicas ducentas sexaginta quatuor aquæ turbidæ, subcruentæ ac putrilaginosæ effluxisse, inaudito certè & tantùm non omnem fidem superante exemplo, nisi viri fide dignissimi, qui præsentes adfuerunt, id mecum attestarentur, inter quos nobiliss. Dn. D. Ayrerum, Collegam meum honoratissimum, ut & Dn. Wolhafium atque Neumannum, Chirurgos peritissimos, honoris gratia nomino. Nunc quid monstri venter iste intus aluerit, paucis exponere juvabit; nempe eo cultelli vi aperto, compertum, aquam illam ibidem contentam peculiari sacco sive utri amplissimo inclusam fuisse, qui subtus peritonæo adeo leviter adhæsit, ut ab eo digitis interpositis facili negotio separari potuerit, cætera superius sterno, interius ossi pubis, & utroque latere vertebris lumbaribus ipsisque renibus per membranarum congressus tenaciter annexus; ut, ibi ortum sumpserit, liquido sciri nequeat nisi fortassis in dextro hypochondrio ideo credere velimus? quia ibi maximus duosque pugnos magnitudine superans tumor, ex multis conglomeratis glandulis ac hydatidibus constans, quales etiam in eadem regione plurimas limpidissima aquâ plenas vidimus, ex eodem utre succrevit. Reliqua abdominis viscera maximam partem intaminata conspeximus, præterquam quod hepar atque lien plumbeum fere colorem induerint, salvo utique utero ejusque partibus præcipuis. Non est igitur quod amplius miremur, qui cum tanta copia tam spurcę aquæ tot annos superstes vivere potuerit misera, quando innotuit, illam aquam viscera nutritioni dicata immediate non alluisse, adeoque vix ullam labem iis affricuisse, sed peculiari utri fuisse inclusam: aut, qui fieri potuerit, ut mulier tanta corporis invaletudine nihilominus concipere atque parere potuerit? quando iterum extispicina docuit, uterum fuisse illibatum, quod in communi ascite vel nunquam, vel certè rarissime, eveniet. D. Georgius Abrahamus Mercklinus Ephemer. Germanic. Decur. ij. Ann. viij.

Observatio LXVIII.

Cadaverum sectio, veritatis retectio.
sive
Hydrops Ascites, falso pro monstro in utero habitus.

Veritas quia vel prorsus nuda, vel simplici saltim habitu vestita incedere solet, vix apud centesimum, hospitium aut fidem meretur, cum tamen fallax & multi loquax mendacium ubique fere lecorum jactabundis suis & inanibus, ex tripode quasi prolatis, sesquipedalibus, arrogantissimis detractionibus, calumniis, promissionibus, aures benivolas, & corda credula, apud plerosque, qui non satis cauti & cati sunt, inveniat: medicina, hoc quotidie, præcedens, etiam observatio, demonstrat. Seculi enim moderni communis & deploranda calamitas est, uragyrtæ, circulatores, sycophantę, extesticulatores, tenebriones, aliique ex colluvie pseudo-medicorum thrasones & ad axillas usque docti & literis imbuti empyrici, majorem fidem, etiam apud illos, quibus de meliori luto Titan præcordia finxisse videbatur inveniant; quam rerum suarum gnari, exercitarissimi optimeque dignoscentes & judicantes sinceri medici. Plura hujus veritatis testimonia adferre possem, sed unicum, quod mecum aliquando communicavit nobilissimus & excellentissimus D. D. Gabriel Furtenbach, exemplum adrulisse pro nunc sufficiet. Hic Joannis Georgij *Rauhen*, Zytbopæi uxorem, ex scirrho uteri tandem Asciticam factam, juxta rationalem medendi methodum tractavit, eamque ascite laborare pronunciavit: in præcedentibus, si non ad vivum depictus, saltim sic satis descriptus reverendus medicaster, è contra hydropis præsentiam ut & scirrhosam uteri dispositionem

dispositionem pertinacissimè negavit. Mulieremque monstrum utero gestare impudentissime asserere haud veritus est: libitina tamen omnem ulteriorem litem,& quidem in favorem jam laudati amici diremit. Mortua enim muliere D.D. Furtenbach præsentibus D. Matthæo Albrecht pharmacopæo experientissimo & chymico haud vulgari, D. Joh. Jacobo Fischern, D. Daniele Rollenriethern, & D. Elia Fischern, chirurgis peritis, defunctæ cadavera periri curavit, & uterum uti statuerat scirrhosum,nullum tamen veluti medicaster empiricus sibi & aliis persuadebat,neque vivum neque mortuum deprehendit monstrum; insuper etiam ex cavitate abdominis, viginti quatuor mensuras Leutkirchenses aquæ, in præsentia modo nominatorum plurimque aliorum adstantium extraxit.Eodem fere tempore in Wengenreuthen, ditionis illustriss. D.D. Domit. à Zeil.&c. mulieris cujusdam hydropicæ defunctæ cadaver aperuit,& ultra triginta mensuras flavescentis,acido-corrosivæ lymphæ extraxit.

Optimus sane ejusmodi empiricos & medicastros convincendi modus est anatomica cadaverum sectio, hæc enim latentem in profundo veritatem, in apricum producere, verumque medicum à falso & medicastro, qui verbosa sua garrulitate, apud credulum vulgum facile sibi fidem & existimationem parit,discernere potest. Maxime tamen dolendum, utile hoc & in bene constituta republica valde necessarium,veram non raro & morbi & mortis indagandi causam medium, vel non,vel raro,vel saltim iis concedi, qui in sectionibus hujuscemodi plane hospites sunt,nec modum & methodum secandi norunt,nec solidum ferre judicium capaces sunt & nihilominus pro magnis Podaliriis & Chironibus haberi volunt, cum tamen neque numerum neque differentiam intestinorum saltim sciant, vel ut artis est, ea monstrare & explicare valeant. *D. Petrus Rommelius Ephemer. Germanic. Decur. ii. Ann. viii.*

Observatio LXIX.

Hydrops saccatus.

MAttrona annos nata 34. R. B. cum A. elapso 1689. d. 12. Augusti, post horam undecimam nocturnam placide obiisset, & altero die cultro anatomico fuisset subjecta, ex abdomine, insigni mole, duarum ulnarum cum dimidia quantitate circumscripta, magnam aquæ copiam flavescentis, urinæ non admodum quoad colorem dissimilis, viginti quatuor mensuras nostrates facile æquaturam effluere vidimus. Medium abdominis aperti insignis membranaceus saccus, quinque circiter mensuras aquæ limpidæ continentis occupabat; cujus latus dextrum, paulo elatiori loco,alius minor,unius & dimidiæ mensuræ capax, & humorem turbidum, rubicundum, in fundo viscosum, crassum & amurcæ similem continens, occupabat; sinistrum vero latus, depressiori loco,stipabat alius, ejusdem magnitudinis, sero lactescente plenus, hosce plures aliæ vesicæ, itidem crassæ, comitabantur, octo, duarum unciarum capaces; plurimæ nucum avellanarum,pisorum,lentium, magnitudinem æmulabantur; quarum aliæ limpidum,aliæ magis tinctum, plurimæ viscosum humorem inclusum tenebant. Has autem omnes ligamentum pollicis crassitie conspicuum, & tactu fere cartilaginosum, densum, plurésque in ramos se diffundens,colligabat; cujus radix impervia prope uterum in ipsam ejus sinistram tubam implantabatur. Tota hæc moles,postquam ex majoribus vesicis humor esset evacuatus, (minores autem,innumeras fere, singulas aperire voluisse, magnum temporis pretiosi inutile dedisset dispendium) librarum tredecim nostratium civilium pondus ostendebat. Ipse uterus naturali figura & substantia intaminatus erat,nisi quod ejus vaginam prope pudenda tumefacta (uteri prolapsum in viva mulierculis mentita) à perversa fœdæ medicastræ cura sphacelus occupaverat. Intestina flatibus turgebant; Hepar insigni mole quatuor libras civiles ponderabat; Vesica fellea serum nonnihil flavedine tinctum ac viscidum continebat; Cętera viscera omnia naturaliter se habebant;paucissimo tamen sanguine ubique, alicubi nec vestigio ejus comparente; Pedes sero turgebant limpido, cujus magna pars per aliquot septimanarum decursum, ex ulcusculis subortis exstillaverat; superiori Corpore tota contabuerat, & nec mammarum,ullum,exiguum vero papillarum prout nec umbilici aliud,quàm aliquot tenuissimarum striarum vestigium adsuerat.

Matrona hæc septem jam abhinc annis abdomen post partum justo tumidius remansisse senserat,sed cùm molestiam nullam adferret, de eo sollicita haud fuerat. Ast cum ante triennium circiter in sinistro inguine dolores integros perpessa,& de hernia, quam ibidem sentire se dixerat, conquesta fuisset, frustrà adhibitis contra hoc malum facientibus, tandem ab ejus ordinario tunc temporis medico,externarum inunctionum &c.ope restituta fuit. Interea tamen semel iterumque utero gestavit, & feliciter peperit. Verùm post ultimum puerperium, quod anno 1688. mense Januario contigerat, abdominis molem magis magisque augeri videns, & de intensis in dextro hypochondrio doloribus, noctu in primis, quamprimum lecto se committeret, atrociter adfligentibus, querula, tandem D. 31. Augusti dicti anni me consuluit; qui nullum graviditatis indicium,fluentibus etiam,quamvis parcè, mensibus, deprehendens,atque unde tumor ille ventris tactui renitens & verè tympaniticus oriretur, admodum dubius, temperatioribus variis aperientibus & discutientibus cautè curam adgressus sum;quâ licet dolores interdum fierent tolerabiliores, & hinc per mensis Octobris atque No-

vembris decursum à medicamentorum usu quiesceret, iidem tamen Decembris initio recrudaerunt; unde denuo in auxilium vocatus, humorum vitiosorum colluviem adesse judicans, eandem pulvere purgante ex resina jalappæ &c. primò exturbare d. 2. Decembris adgressus sum, qui etiam magnam humoris viscosissimi, partim nigricantis, purulenti quasi, & fœtidissimi quantitatem eduxit, notabili dolorum remissione subsequente; unde d. 9. ejusdem usum ægra repetiit simili iterum succedente impuritatum exturbatione, doloribusque nonnisi parùm ampliùs urgentibus; qui tandem d. 13. à repetito pulveris istius usu, similem peccantem humorem, pauciori tamen quantitate, eiiciente, penitus cessarunt, ita ut nulla porrò de molestia, nisi quam dura abdominis tensio inferebat, conquereretur; quam abigere frustra diversis remediis internis & externis laborans, tandem essentiâ alcalinâ ex aloe & myrrha cum pauco croco, marti resolubili Willisii maritatâ, opem aliquam tuli, tumore quidem non remittente, sed tamen mollitiem minus molestam adquirente; quæ tangenti manui in latentem morbum inquirendi eùm potestatem faceret, tumorum inæqualitatem aliquam intus fovere edocuit dum cavitas quasi aliqua ad latus umbilici dextrum deprehendi poterat, in decumbente saltem ægra se offerente; quam à seri in cavitatem abdominis effusi à botro illo morboso reflexu ortum sumsisse, sectio me docuerat. Nullum itaque aliud symptoma urgere, omnesque corporis actiones debitè peragi, urinam etiam & pulsum naturali in statu comparere consideranti, de hydrope sacceato, uti Excell. D.D. Merklino vocare similem libuit, mihi suborta est suspicio. Unde curæ difficultatem perpendens, aliorum etiam medicorum consilium ut meo accederet, urgere institi, quod etiam nobiliss. noster collega D. D. Georg. Tob. Durrius &c. fideliter suppeditare non intermisit; irrito tamen prorsus effectu. Quare restiturionis impossibilis prognosi marito & consanguineis data, id solum agendum suasi, quod oneri ferendo levamen adferre, atque symptomata, si quæ ingruerent, demulcere posset. Ast cùm postea, in desperatis ejusmodi casibus quod infrequens esse solet, aliunde auxilia conquirere inciperent, medicos & medicastros medicastrasque consulendo, aliô adfectum mere tympaniticum judicante, aliô nescio quem hydropem, & bilis peccantis copiam accusante, & quæ porrò incertę phantasię, meam conjecturam exsibilantis, somnia, inani spè ægram & adstantes fallentia cudebantur, res paulatim in deterius vergere incipiebat. Usque dum tandem post varia, ut plurimum sine ratione & cum detrimento etiam consulta, acriora quoque & vehementiora ex gummi gutta, succo ireos nostr. &c. remedia, magnis variisque doloribus agitata, atque viribus enervata; accedente insuper, à viscoso pulmonum infarctu, difficili respiratione, meam denuo præsentiam & opem sollicitarer; qui Εὐθανασίᾳ tantum procurandá esse, brevique morte subsecuturá adstantibus edicens, præscriptis tamen, non fine aliquo successu quæ liberiorê spiritû cóciliare possent, præter alia cofortantia, ægrotam cónsolari studui; quæ tertio post die, vix animadvertentibus qui curam ejus agebant, animam exhalavit.

Non admodum dissimilem causam, sub hydropis testiculorum muliebrium titulo, producit in addit. ad Franc. Rosseti, tractatum de fœtus vivi exsectione hist. 7. Caspar. Bauhinus, ubi ex testiculo dextro prodiisse tumorem ingentem refert, qui copiosum serum continebat, atq; ex tunica crassa constabat, Cui alius adhærebat, & circumcirca multi insuper parvi tumores sive hydatides. Aliam historiam ingenium ejusmodi vesicarum, & tubis uterinis enatarum habet in suo Apiario observ. medic. 75. Excell. noster D. Pæon; necnon in Ephemer. harum Dec. II. Ann. 1. obser. 183. Nobil. noster D. Chiron; Cui adnumerandus videtur ejusdem in præsente Anno observatio num. 23. recensita. Nostri verò racemi hydropici ortum quamvis educeri à doctioribus mallem, ne tamen nihil omnino profectum, ex obstructione alicujus vasis lymphatici primordia eundem sumsisse, conjecturari libet. Uti enim pectoris hydrops jamdudum Hyppocrati etiam lib. de intaff. ex tuberculis aquam continentibus in pulmone sæpe oriri dictus fuit; quæ tubercula, recentioribus hydatidæ vocata, nihil aliud esse, quam Lymphaticorum vasorum varices seu dilatationes à Lymphæ in corpore restagnantis copia productas, Jacob. Sponius in Aphor. novis Hipp. sect. 2. aph. 43. commentatur, ex quibus nempe disruptis lympha dein in cavum pectoris effluit: Ita & hunc tumorem nostrum ex ejusmodi tuberculo vel dilatatione canalis lymphatici primum habuisse fundamentum existimo. Potuit nempe, cùm gravida esset fœmina nostra, menstruo sanguine retento & in vase aliquo tubæ uterinæ stagnante illudque vas mole suâ & crassitie dilatante, aut etiam à fœtu incumbente, vel alia aliqua, externa aut interna, de causa, vicinum aliquod vasculum lymphaticum comprimi, unde reliqua adveniens lympha ab ulteriori progressu impedita, eaque novo subinde ejus adfluxu coacervata hanc canaliculi cavitatem dilatavit; pars etiam subtilem hujus vasis tunicam nunc magis attenuatam hic illic penetrans, in membranis vasorum fulcimento inservientibus plura tubercula effotmavit, quę dein à sensim sensimq; advenientis novæ lymphæ copia magis extensa fuerunt, succumque sunm contentum tum ab hac, tum ab illa, quam arteriolæ minimæ, sanguinem vitalem & nutritium succum ordinariâ naturæ lege lymphaticis advehentes, fortè instillârunt, receperunt. Ipsa autem historia satis docet, irritam evenire debuisse curam omnem, quæcunque eradicando huic morbo fuit, fuisset vè adhibita. Et quamvis ægra, nescio qua persuatione animata, cùm me postliminiò anxiè revocaret, abdominis perforationem multis precibus efflagitaret, consensum tamen meum impetrare haud valuit tum quòd viribus maximè debilitata medelæ huic, nostratibus minùs consuetæ aut notæ, eóque majorem animi haud tutam commotionem pariturę, sustinendæ impar videretur, tum ne subitem speciem ejus ut occisæ, Corn. Celsi lib. 5. cap. 26. verbis ut loquar, quam fors sua peremtura erat; præcipuè etiam cùm vesicarum istarum numerus, & situs, ac connexio nec oculis, nec tactu, nec judicii acie satis pervestigare possibile esset, atque evacuatâ etiamsi aquâ, vesicarum tamen, per puncturam inflictum vulnus consolidatum denuo iri, sieque novam aquarum Collectionem metuendam esse, vel, si consolidatio hæc non eveniret, easdem aquas abdominis cavitatem cum periculo viscerum hoc lædendorum innudare debere, vel ipsas etiam istas vesicas corruptionem subitaras in gumni discrimen ægram conjicere posse judicarem. Quin & sine optato successu tentatam in talismodi tumoribus

paracentesin in Actis Medic. Hafniens. vol. I. observ. D. Harderus loc. cit. recensuerunt. D. *Lucas Schröck* ut & beatus D. Thom. Bartholinus, atque prælaudatus *Luca Filius Ephemerid. Germanicar. Decur. ij. Ann. viij.*

OBSERVATIO LXX.

De ovario hydropicæ monstroso.

ANna Maria Babstin, perpetuo subjecta servitio, arreptâ occasione furtim concumbit cum juvene operario, èque illo gravida suo tempore enititur puellam; postea verò juvenis ab hac sua se avellit amasia, datq; terga. Infelix mater rebus nunc omnibus egens, quamvis operosa se tamen cum fœtu vix misereq; sustendabat, cibi operosi ventriculo & toti erant onus, poenla fauce arenti tracta visceribus reliquis squalentes imprimebant maculas, & undosa vestigia, superveniente hydropisi. Hæc primùm ob summam fœminæ pauperiem neglecta, altius deinceps radicata, nulla potuit humana industria removeri, aut rapax fatum tardari. Exhalata itaque animâ, & depleto abdomine hydropico, quod duarum ulnarum in ambitu, continebat duodecim cantharos, sive 48. libras limpidi seri, tumor remansit in inguine durissimus, de quo patiens in vita diu questa est graviter, & vanas, ut solet vulgus, concepit opiniones: Removemus tegumenta, & uterum suo in loco admodum exilem deprehendimus; ovarium vero sive testes, & tubas Fallopianas, glandulis & hydatidibus in & extra, ita refertas & compactas, ut partes has invicem discernere nemo valuerit. Sinistri lateris moles tres plenas pependit libras civiles. Dextrum corpus conglomeratum materiam fudit pultaceam albam sine fœtore, & decem ponderavit uncias. *D. Iacob. Augustinus Hünervvolffius Ephemerid. Germanic. Decur. ii. Ann. ix.*

OBSERVATIO LXXI.

Hydrops Ovarii muliebris stupendus, in exenteratione mulieris cujusdam repertus.

MUlier annos nata 42. ab ineunte ancillans non sine castitatis testimonio, nupsit anno ætatis vigesimo viro robusto, operario, cui curta fuerat domi supellex, ita ut pro infimæ sortis hominum more victu non nisi exiguo & crasso uti cogeretur. Secundo matrimonii anno, cum pestis heic Basileæ grassaretur, ipsamet simul hac lue correpta fuit, sed bubone critico in inguine dextro formato, rupto atque sanato inde liberata, paulo post deprehendit, crus dextrum à digitis pedis ad ischium usque intumescere. Neglexit tumorem, quoad nullam ex eo molestiam insignem perciperet; imo quamvis pes ille ad stupendam paulatim molem excresceret, non majori tamen cum difficultate eodem incedebat, obambulabat, quàm sano pede; abdomen quoque sensim increvit, & obesitatis specie imposuit; inprimis, quia munia sua qualiacunque sine molestia notabili satis alacriter expedire poterat. Viginti annorum spatio ternum concepit fœtum, facile tulit, sed justo partus tempore singulos magnis cum cruciatibus enixa est mortuos; ab ultimo tamen partu, qui triennio ante obitum contigerat pejus habere, lassa reddi, variisque symptomatibus affligi cœpit. Quod notatu dignum, jam à decennio ante obitum, per periodos incertas, hinc inde è cute integra pedis tumentis, potissimum tamen in natibus, inguine, femore & sura serum copiosè, ad mensuram sæpius integram, ceu ex fonte quodam exilivit, sine ullius tamen foraminis vestigio; sed cum pruritu & excoriatione vicinæ cuticulæ, acrimoniam humoris arguente. Ab hoc pedis œdematosi fluxu multum semper alleviata, agiliorque in suis operibus reddita, & ubi diu cunctaretur nova seri fluxio, male habuit. Menses ordinate & naturaliter satis apparuerunt, usque ad auspicia anni 1685. quo tempore retardari cæperunt, fœminæque ingravidationis suspicionem movere; sed post aliquot mensium spatium recurrerunt, ac integris aliquot septimanis durarunt, postea substiterunt per semestre, iterumque sed inordinate ac parce redierunt; inter hæc verò, abdomen increscere, appetitus minui, respiratio nonnihil offendi cæperunt, ut sibi hinc misera firmiter persuaderet, fœtum in utero latere, eoque id magis, quod sentiret quendam in abdomine motum, haud absimilem embryonis motui, qui tamẽ non nisi fluctuatio fuit aquarum. Toto hoc tempore lympha è cruris fontibus parum admodum & raro fluxit, hinc non abdomen saltem valdopere, sed & pes sinister, hactenus sanus, intumuerunt, simulque manifesta hydropis indicia præbuerunt. Quapropter ordinata tam varia & antihydropica, quorum nulla alia visa est efficacia, nisi quod semel inde serum è cute cruris dextri, nullibi ulcerari, copiosissimè manarit, & ægræ levamen per aliquot hebdomadas attulerit; frequentissimum postea tenesmum & egerendi conatum in vagina persensit, dum pudenda simul seroso humore tumefacta erant pondusque aliquod in cavitatem vaginæ propendere perciperet, propterea fœtum prodire conantem sibi imaginata, aliquoties obstetricem accersit cujus consilio atque ope quidquid ad egerendum tantopere sollicitabat, fortiter eniteretur, sed irriti fuere conatus, dum nil plane excernere poterat; ex quo venter intumuit, adpetitus quidem imminutus, sed nunquam plane abolitus fuit, nec unquam satis notabilem molestiam creavit; ast respirandi difficultas quotidie augebatur: tandem viribus, longitudine mali exhaustis, spiritusque animalibus indies magis ac magis consumptis, succubuit, & D. 20. April. 1687. mane ante solis ortum placide exspiravit, postquam triduo ante obitum, pes dexter plus media parte detumuerat.

Sectio cadaveris aliquot post horis instituta, ubi primùm adparuit venter infimus mirum quantum tumidus & expansus; dextrum verò crus longè minus fuit, quàm per plures antea annos extitit: subiit tum cogitatio, paracentesin ante cadaveris apertionem præsentibus ali-

aliquot Æsculapii filiis monstrare, factum id statim à clariss. Dn. D. Ioh. Fatio, ope acuum, quibus instructus fuit, novarum Lugdunensium, sed, quod mirati sumus, sine effluxu vel unius guttulæ seri, unde statim augurabamur, insuetatum aliquod phænomenon in abdomine latitare. Hinc abdominis integumenta tum communia, quam propria, quæ singula tenuia satis, valide expansa, emaciata, ac sine ullo intercutaneo sero sicut (in Ascitiis observari solet) extiterunt, à se invicem dividebantur; quo caute peracto, moles jam ingens in conspectum venit, non dura illa, sed ad tactum mollis, livida, utrem aqua repletum referens; nondum hanc molem apertam volebamus, priusquam abdominis viscera ab eadem huc illuc pressa examinavimus; istam ergo fluctuante humore turgentem ad latus removimus, hincque primum intestina quidem sursum versus diaphragma protrusa vidimus, vacua prorsus, cæterum sana; quibus dilatatis & explicatis, omentum omni pinguedine destitutum in transitu notavimus; in mesenterio autem glandulæ extiterunt nonnihil tumidæ & induratæ, sed paucæ admodum. Ventriculus fuit vacuus & valde compressus: Reliqua viscera singula sana prorsus comparuerunt, neque gangræna, neque ulceratione, nec scirrhositate ulla inquinata. In solo hypogastrio malum hæsit, ingens illud & spectatores singulos ad stuporem rapiens; saccus fuit amplissimus, quem non ex utero, naturalem magnitudinem atque figuram habente, sed ex testiculo dextro enatum, perspicue & clarissime conspeximus: sinister enim testiculus sive ovarium cum sua tuba, quoad magnitudinem figuram atque soliditatem recte se habebat: loco dextri autem ovarii saccus ille sive uter existebat, quem adcuratius examinando duplici ac utraque crassa & tenaci membrana undique dotatum notavimus, quibus adapertis tunicis serum flavidiusculum gustu acre, & 60. libras pondere superans, effluxit, in fundo hujus utris corpus reperimus magis solidum, matricem versus situm, quod magnitudinem & crassitiem humanæ secundinæ propemodum sua mole exæquabat, figura testiculi præditum, neque, adcuratius considerando & inspiciendo, aliud quid esse comperimus, quam dextrum ovarium, in miram magnitudinem excretum, cujus tunicæ superficiales à cumulatione lymphæ extravasatæ insigniter expansæ utrem illum stupendum formabant: substantia hujus corrupti & intumefacti ovarii interior variis omnino coloribus apparuit; in superficie plures conspeximus protuberantias, ceu ovorum sublatentium vestigia: aliquibus in locis ulcuscula notavimus aperta, & in sacci cavitatem hiantia, plura vero in ovario latentia, post ejus dissectionem reperimus, quæ non erant nisi loculi duorum corruptorum, saniem continentes heic lividam, illic albam, alibi flavescentem &c. modò viscidam, modò limpidam & tenuem, nullibi fœtentem; sed & plurima simul ovula deteximus, magnitudine differentia, quorum maximum exæquabat nucis avellanæ quantitatem; singula liquamen continuerunt, quod coctum albuminis instar concrescebat. Tuba hujus ovarii monstrosi plane fuit obliterata. In cavo abdominis ne guttula quidem seri extravasati observata. Sic & in thoracis visceribus nullam prorsus labem deprehendimus. Cerebrum non lustravimus, ceu cujus male affecti nulla vivens indicia præbuit. *D. Theodorus Zvvingerus Ephemerid. Germanicar. Decur. ii. Anno ix.*

Observatio LXXII.

Hydrops Ovarii muliebris.

Præter Anatomen viri pro hydropico habiti Anni IV. & V. Ephemeridum N. cur. observ. 166. notatam, & hydropem Ascitem cum tubere ex dextro uteri testiculo Anni III. obs. 180. descriptum, observatio 183. Dec. II. Anni I. inauditam hydropis abdominis speciem saccatam, sive cum folliculo, fortassis dicendam describit: & Anni VIII. ejusdem Dec. observatio XXIII. hydropem Ascitem saccatum, sive abdominis intumescentiam stupendæ magnitudinis cum interveniente partu felici refert: pariter ejusd. Anni observatio CCXXXIII. hydropem saccatum adducit cum scholio eruditissimo; ut superfluum videri possit simile exemplum producere, vel discursum alium circa originem & causas formare.

Verum cum in muliere quadam septimanis fere octo post partum nuper occurreret tumor ingens ventris cum doloribus multis, sed sine pedum manuumve tumore, curandus, datisque aperientibus multis & menagogis à me & aliis medicis frustra, venter autem potius augesceret, & dolores crescerent, ego vero prædixerim, quod inclusum in aliquo saccoserum vel glandulosam quendam congeriem portet mulier, mortem ideo illius & cadaveris apertionem expectaverim, ut causam cognosceremus veram in mortuo, quam in vivo corpore neque cognoscere, neque curare poteramus; huc quoque apportare non inutile duxi hanc historiam, ut si vel conjectura nos doceat, vel certa signa demonstrent, incurabilem esse propositum morbum, cum prognostico vel spei dubiæ vel patientiæ & solatio pro medicæ artis salvanda si non certitudine statim experientia, trademus ægrum.

Mulier hæc procero habitu & vegeta triginta & duorum annorum, mater trium infantium quarto immaturo edito mense Aprili peperit filiolum, cui nulla lochia in ultimo puerperio fluxere, venter tumidus mansit & auctus fuit, tanquam adhuc gravida esset, cùm quidem obstetrix statim post partum aliquid restare dixerit. Inde post varia data remedia tam menagoga, quam diuretica & laxantia, tamen sitis inextinguibilis, ardor ingens in toto abdomine

abdomine (qui vero tempore graviditatis etiam adfuit) & dolor statim à cibo & potu, urina cum ardore & difficulter emingenda, finem tormentorum coegerunt expectare. Vermes etiam digiti articulo longi multi dejecti post & ante partum, vivi etiam sed breviter.

Mortuâ ergo 22. Junii 1691. misera post nonam à partu septimanam, tumor ventris, qui viventi super femora dependebat durus, in rotundinem elevatus & molliusculus apparebat, & cadaver etiam ex voto defunctæ apertum est. Separatis itaque musculis abdominis exterioribus, nec dum peritonæo, effluxit ex membranis quodammodo putrefactis & ob teneritatem divulsis copiosissimum serum sponte, quod deinde expressum atque ad mensuras decem collectum fuit primò turbidum, deinde subcruentum, nec tamen fœtens. Dissectis dein omnibus musculis, saccus quidam membranaceus, crassus, venis multis turgens prominebat, peritonæo adnatus, qui sinistrorsum erat cruentatus & quasi gangrænosus, utero & intestino recto firmissimè adnatus, ubi testiculi sinistri vasa & tuba cum aliquot hydatidibus illic infixa apparebant exterius: dextro contra testiculo ut & utero sano, ita ut ovarii illic vesiculæ quædam lucidæ & turgentes prædicerent plures proles. Intus vero tumor glandulosus pugno major, ex testiculo ipso seu ovario prognatus adhærebat exulceratus & gangrænoso proximus, viscosum & pultaceum & veluti seminalem liquorem continens. Omentum plurimis glandulis scatebat & ad superiora retrusum atque complicatum erat. Hepar pallidum, pancreas integrum & duriusculum. Vermis in ileo ultra ulnas octo longus, tenuis & depressus, cujus abrupta sine dubio fuere frusta vermiculi illi, quos vivens (etiam dum adhuc gravida esset) excrevit sæpissime, quales describit Sennertus l. 3. p. 2. sed. 1. cap. 5. practicæ, sub nomine lati lumbrici cucurbitini. Affectum hunc itaque diu latuisse, credendum est. Unde verò initium sumserit, conjicere non potuimus, quamvis suspicio fuerit à confusione quadam potuisse oriri, quod à marito sæpe verberibus male tractata, pedibusque conculcata fuerit. Hic tamen aperuit, quod uxor adhuc cælebs per tres annos ulcus habuerit in latere alterutro, quo per jussum paternum consolidato tumidum senserit ventrem, itaut Thoracem ligulis constringere non ausa nec passa fuerit.

Possem fere eundem ventris tumorem per multos annos portatum, in muliere Geisburgi pago nobis proximo inventum ante aliquot annos, producere, si aliquid extraordinarium fuisset repertum. *D. Salomon Reiselius Ephemer. Germanicar. Decur. ii. Ann. x.*

Observatio LXXIII.

Tumor ventris quasi gravidi ab Omento glanduloso.

Placet historiam adnectere ab amico communicatam his verbis. A. 1664. nobilissima mulier aliquot annos ventrem tumidum supra modum gessit. Primis temporibus habita gravida, deinde indurato ventre hydropica ab utero non solùm sed scirrhum & fœtum mortuum portare putata, quoniam circa umbilicum & ad latera indurata quasi visa, item glandulæ ut caput, crura &c. tactu deprehensæ. Aliquoties sectionem se pati, quam vivere malle petit: tandem extincta fuit, in aperta inventum omentum conglobatum, pendens viginti sex libras multis glandulis differtum, quæ exceperant lac amygdalinum, quo usa fuit per annum & diutius singulis diebus. *Idem ibidem.*

Quid sibi velit clarissimus hujus Observationis Autor per susceptionem olei amygdalini è ventriculo, in glandulas quæ omentum præbuit, minimè videmus; nam quod de lacteis ex illo viscere in epiploon excurrentibus commentati sunt quidam, meræ sunt fabulæ apud accuratiores Anatomicos. Præstabit itaque hic agnoscere adipem in propriis suis vasis distentis & obdnratis, ad consistentiam olei amygdalini fusum: cui nos & non multum absimilem historiam in sequentibus daturi sumus.

Observatio LXXIV.

De sacco abdominis, hydropem mentiente.

Quod alii in ætatis robore vix diu patiuntur, id anus edentula per sex annos integros, & ultra sustinet. Nimirum barbara Mauers, fullonis vidua Arnstadii, 68. annorum, victu aspero vitam tolerans, immensi ventris portavit onus, & nemo adjutor ipsi fuit auxilio, comperit hoc illustrissima Johanna Elisabetha, Comitissa de Schwartzenburg & Hohnstein, domina nostra Clementissima, & miseratione commota per nuntiam promisit pauperculæ gratiam & auxilium. Hoc autem conciso, non tam hydrops, quam saecus feculentus aniculæ adeo distendit abdomen, inque tantas duxit angustias, ut ipsa mali immedicabilis finem oraverit, quem etiam à dolore tandem victa reperiit. Efflata anima, illustrissimæ Comitissæ jussu cadaver præsentibus chirurgis aulicis examinavimus, & corporis superioris partes penitus emaciatas, abdomen prætumidum, inque medio ejus saccum membranaceum grandem, postice vertebris lumbatibus, antice & ad latera peritonæo vinculis crassis annexum deprehendimus, ex quo materiæ crassæ subflavæ,

subflavæ, primo puri, deinde spermati ranarum non absimilis libras viginti duas expressimus. In sinistro sacci latere, quo venter gravior cadebat magis, & durior molestiorque semper erat in vita gerenti, sex bursulas alias pilæ, qua pueri ludunt, magnitudine, arctissime connexas, limpidam aquam fundentes, & in fundo gelatinam albam tenacem relinquentes advertimus. Totus vero saccus inanitus cum appendiculis suis, & adhærente interna mucilagine quinquaginta & unum pependit pondo; intestina flatibus distenta, mesenterium multis parvis tumoribus scirrhosis refertū, lien & hepar indurata & pallida, pulmo in dextro latere diaphragmati adnatus, crus sinistrum tumidum & aquosum dextrum gracile vidimus. Hujusmodi paria annotarunt Chiron noster Decur. 2. Ann. 1. observ. 183. Idem Decur. 2. Ann. 8. observ. 23. Celsus Decur. 2. Ann. 8. observ. 233. Ruyschius observ. Anatom. Chirurgo. 27. *D. Iacobus Augustinus Hüner-uvolffius Ephemerid. Germanicar. Decur. ii. Anno x.*

Observatio LXXV.

Inflatio Intestinorum Hydropem mentiens.

Vir quidam honestæ conditionis, annorum supra quinquaginta paucorum natus, cum ab octo fere hebdomadibus lecto æger esset affixus, & duorum successivè medicorum consilia implorasset, meam quoque præsentiam d. 24. Octobr. A. 1690. per agnatam exorat, invitus, fateor, eam commodare promisi, tum quod medici isti duo practici boni spe sua, in malo domari nescio, essent frustrati, tum quia jam tympanitide, jam Colica flatulenta, illum laborare fama jam ante auribus meis nunciarat, quorum affectuum prior hydrops periculosissimus audit, vix unquam sui curationem admittens; propterea à me medicamenta efficaciora, quum isti præscripsissent, expectanda non esse, mecum collegi. Petitum tamen ægro abnuere, quod tum Charitati Christianæ, tum vinculo affinitatis, nonnihil licet remotioris, esset contrarium, religio fuit. Promisi ergo, sed ea cum conditione, præsentiam, ut urina sequenti die ante mitteretur, quàm clinicum adirem. Istius autem parva quantitate missæ oculisque meis submissæ rubedo insignis & eodem modo cum quadam pelluciditate perstans, gravitatem mali funesti mox prodidit, quæ, ut animum adeundi modo non omnem abiicerem, effecit. Idem prognosticum è facie, quæ primo intuitu mihi ægrum visitanti, opemque, quantum in me fuerit, medicam ferre parato, hyppocratica videbatur, legebam: neque facies tantum, sed & totum corpus, si loqui ita licet, erat hippocraticum, excepta infima illius regione: partes siquidem reliquæ omnes extenuatę ita erant, ut revera sceleton corio opificis manum experto vestitum videretur. Non enim tantum nares acutæ, oculi concavi, tempora collapsa, color totius faciei pallidus, quæ, vigente morborum acutorum Tyrannide, oborta, inter notas faciei hippocraticæ competentes, referunt senis Hippocratis cultores, sed & claviculæ, brachia, manus, costæ cruraque carnoso & nitido apparatu omni destituta, commiserationem & admirationem intuentium provocabant. Spatium quod pollicis & indicis mei extremitates conjunctę circuli forma fovent, humero, mihi ad mensurandum dato, digitisque istis ambientibus clauso deprehendebatur majus. Major erat ægrotantis querela de interno æstu in abdomine, præsertim circa umbilicum; quem externus & blandus cutis calor fallere videbatur, quàm inter varios de affectu ullo alio, seriem illorum constituente, puta vigilias, anorexiam, alvi inobedientiam, & virium jacturam. Rarus hic abdominis tumor (qui tum temporis, non semper) anodynus erat; frequentiores flatus in abdomine, seu sub umbraculo theatrali latentes ac per vices tyrannidem exercentes & oculos & aures præsentium sui raritate, ut curiosiores attentioresque adessent, invitabant. Non uno in loco fixi hærebant flatus, sed mobiles tentoria visum incurrentia multa struebant. Primum in dextro latere intestinum colon tumidum, epatis amplissimi in altum evidenter sublati specie imponebat; sub hoc aliud, dato interlineari signo, idque ad sensum minus prominebat. Sed ab alio quasi suppressum intestinum, & inde aliorum, minus tamen in utroque latere conspicuorum, quæ tenuia erant intestina, notabatur motus & tumor remissior. Superiori ventris interioris parti manus imposita illam intestini crassi partem, convexasque & interstitiis ligamentosis divisas cellulas luculente novit distinguere. Diutinus autem non fuit humoris quasi ex occulto sursum ebullientis, effervescentis & in flatus conversi aut convertendi improvisus & sensibilis in intestinis impetus, quo remisso, remittebat variantium figurarum spectaculum; nova autem & tumultuaria flatulentia reversa eadem exhibuit schemata, id quod horæ quadrantis paulo amplioris spatio bis, his oculis meis, ipse vidi. Adstantium etiā auribus vacuis eodem tempore sonos inconditos, murmura & borborygmos flatus dabat intestinus, quorum extra paroxysmum veniens sonus clementius auditus organum feriebat. His hactenus allatis beneque & tempore observatis & ad incudem rationis, pro judicio medico formando, revocatis bivio me expositum sensi curationis vel negandæ vel aggrediendæ. Ipsam formidandus certæ mortis casus dissuadebat; ægri autem adstantiumque spem recuperandæ

randæ sanitatis tacite, quamvis non sine contrarii metu soventium, instantia urgebat. Gravissimo tandem morbo remedia, si non multa, non tamen nulla præscribere, si non pretiosa, nô tamen otiosa, opponere; si non hostiliter thrastieis, tamen civiliter mitioribus illum tractare, precibus convictus consultum duxi, præmissa instituto hac protestatione, non esse in medico semper relevetur ut æger, quod interdum docta plus valeat arte malum, propterea medicum, consiliarii instar, fidem quidem, non autem eventum præstare; teneri: faustum eventum à summi numinis omnia dextrè dirigentis nutu, dependere. Quodam ergo, idque ambiguum ne serenitas conceptæ spei omnis rotundo & ingrato ingrati fati nuncio obscurarêtur, prognosticum ægro, adstantibus autem certum desperatæ curationis ex certis signis hanstum propalavi. Recipiendo autem ad materiam flatuum genitricem eam exturbare, quod quidem necessitas imperabat, animus erat, sed quo id fieret modô, dubius hærebam. Purgantium auxilio id effectui dare, ob metum ὀργασμῶ ulterioris & excitandæ sic flatuum exitum non invenientium agitationis furiosæ consultum non duxi; clysteribus autem eam provocate, præcedentia, quod frustra fuissent applicita, enemata deterruerunt, quanquam si unum & idem remedium semel & iterum medici industriam elusit non tamen propterea se frustratum & à spe omnimoda semper dejectum iri probe mihi constiterit; animum nihilominus ad alium converti scopum, nimirum materiam dictam, quæ crassitie & viscitidate sua obstructioni variarum viarum occasionem subministrare solet, dissolvere, atque, ut dissoluta & præparata ad vias vel urinarias vel alvinas præceps daretur, curare, neglecto multo longitudine superbientium receptarum apparatu. Præscripsi itaque hunc ore sumendum pulverem: ℞. arcan. dupl. ocul. cancr. prep. tartari vitriol. an. ʒj. M. F. P. dividendus in partes æquales sex, totidem diebus mane in brodiô carnis cui radices ononid. petroselin. & glycyrrh. cum cumino essent incoctæ, sumendas: abdomini autem flatuum discutiendorum ergò extra cataplasma hoc: ℞. stercoris ovilli præter propter ℔j. pulv. carvi & sulphuris an. ℥iij. in aqua & vino commista coquantur, & intra lintea duplicata calore debito prædita imponantur, & sub integumentis, ne istius calor justò citiùs elabatur, sollicite serventur; caloris autem iactura, ut novô decocti calentis calore compensaretur, jussi. Verùm intentionem effectus contrarius, quem mirabar, excepit. Pulveris enim illius usus non quidem fluxum, laxitatem tamen alvi peperit, occlusam hactenus alvi portam reserando, excrementaque exturbando, primô quidem triduô, plura quàm præcedentibus septimanis & diebus fuerant exclusa, non serosa, sed nonnihil spissa, liquida, eaque flava, viscosa, de pituitæ viscosæ præsentia testantia, qualia sectio post mortem in intestinis obvia exhibuit, quibus motus, ex me per famulam, an pulveris ingredientibus vera purgantia essent sociata, quæsivit æger. Responsioni negative datæ is acquiescens pulveris ejusdem usum ad nutum meum continuare non dubitavit, maxime ideò, quia inde evidentem & doloris fere omnimodam, & tumoris aliquam remissionem sensit tanta, quam inde conceperat, cum reconvalescentiæ ulterioris spe, sibi de primis his curationis feliciori sidere magis sperandæ gradibus gratulatus apud domesticos Archiatro celesti & mihi, tum absenti tum præsenti, gratias, non sine mente, quæ sana semper mansit, illi devotissimas, mihi magnas egerit. Verùm tantus nihilominus latentis mali fuit furor, ut eidem resistendo vires tandem fuerint impares, sensimque imminutę ita, ut die curationis quinto, & quidem hora tertia matutina, extremum insultus hostilis æger passus plures in mortalium cœtu natales celebrare desierit, ad plures & eos, qui secula beata in cœlis ęternùm celebrant, abeundo. Corpus exanime cultro anatomico submittendi copia à meridie mihi ad hôc negotium prompto & interiorum curioso data, accessi, & primò intuitu ventrem jam se ipso tumidiorem, quàm ante extremum vitę articulum fuerat, deprehendi. Abdominis sic tumentis splendor apparens manum, ut exiguum ferri acumine foramen explorandi gratia in latere procurarem, primùm invitavit, ex quo strepitus brevis & levis in auram solus, fœtore naribus molesto nullo prorupit, auribus autem percipiendus; ex eo verò subsidentiæ in abdomine saltem levioris species oculis cernenda obveniebat. Manus mea inquirere pergens sola abdomen, facta inibi crucis in formam novacula apertura reseravit, sed mox intestina turgida & flatibus onusta impetu quodam prodeuntia & assurgentia viam, quam legere istis fuerat datum, primum ampliare conando, conatum reserandi ipsamet promotum ire videbantur; sed tum nec flatus nec aquam extra intestina in abdominis cavo vagari animadvertebatur. Chirurgus Henricus Iustus Braun magister cum suo discipulo labori meo superveniens, sociamque in extrahendis & perscrutandis visceribus operam conferens, non unam intestini partem, sed turgida & flatu sufflata, modô non omnia, mecum vidit. Rubedo in locis, quorum multa fermè in omnibus intestinis, erant, gradibus intensionis ratione varians, inflammationis & gangrænosæ dispositionis præsentis index erat certissimus, nec nón causæ sitis clamosæ, quę præcedentibus diebus nuper ante meum adventum orta, potulenta ægroto sæpe imperavat. Putredinosa erat intestinorum textura, quæ propterea levis simul cultri attactum minime patiebantur, quæque læsæ parti proxima mox evomebant excrementa. Ista non indurata nisi in duodeni ventriculo viciná parte, eaque pauca, coloris obscuri, & quasi sicca. In reliquis autem viscosa crassitie quadam & flavedine insigni prædita, per

omnem intestinorum compagem erant conspicua. Flatus crassi subsistere nec per foramen cultro factum successiva unius post aliud per istud migratio notabatur, sed solus, qui aperto loco erat vicinus, occurrebat, reliquis suam quasi possessionem obstinatè tuentibus, turbationemque sui renuentibus, quasi, quod essent viscosis excrementis incrustata, & sic firmata, ad collapsum inepta sufflaminantibus sine dubio expansionibus quæ intestinorum gyros modò non passim constringentes remoram euntibus flatibus injiciunt. Ventriculus parvus in locum, flatuum in intestinis præsentium impetu, parvum & angustum detrusus latebat, omentum autem nullibi. Mesenterium potissimum circa duodenum erat corruptum, quod chirurgus manu prehensum, digitis explicans, *es ist vermodert*, non ineptè dixit, hepar coloris satis genuini debitæque magnitudinis locis destitutum, vesiculam felleam ferè marcidam fovebat; Lien autem parvus ovi gallinacei longitudinem non excedens non parvam intuentibus nobis admirationem peperit, pulmonum externus color ad albedinem vergens punctulis nigris erat variatus. Viscera reliqua, cor, ventriculus, renes &c: quod reprehensionem ob peregrinæ constitutionis iniquitatem mereri posset, offerebant nihil. Ita tragædiæ hujus auctores flatus in intestinis, quæ theatrum dederunt fuisse evidens est. Unum adhuc, quod non priores medicos, sed me, vel ex injusto patientis pudore, vel ejus oblivione latuit, ne lectorem lateat, subjungo. Herniosum ægrum fuisse, tum demum in sectionis actu oculorum manuumque fidei patuit: non tamen magnum fuisse malum, & visus est manibus intestinum captivitate facilè liberantibus, quod resistentiæ justò longiori, nec turgescentiæ justò majori locum dedisse, constabat.

Ratio inscriptionis, quam observatio præfert, ex dictis jam patet. Inflatio fuit intestinorum, non colica flatulenta, quorum affectuum species causarium corpus nonnullis exprimere videbatur. Morbi sane multi identitatis rationem ad invicem sæpè in principio ante exhibent, quàm vel partem sui incrementi, vel faciem plenam sistunt, quæ ratio nonnunquam sub promiscuâ acceptione confusionem peperit. Tympanites, Ascites & inflatio intestinorum initio & paulò post, signis nondum satis maturis existentibus, inter procedendum sub eôdem vexillô venire cùm videantur, præmatura eaque diversa judicia provocant; quam diversitatem, si in practicorum monumentis occurrit, miretur nemo. Germanorum Æsculapius D. Sennertus ipse lib. 3. pr. med. part. 1. sect. 2. cap. 4. ingenuè fatetur, flatus & aquam ita interdum misceri, ut, utrum ad Asciten, an verò ad Tympaniten sit referendus, ambigere quis possit: adeò expertâ mente manuque scripsit Hippocrates lib. 6. Epid. 8. t. 85. bonis medicis similitudines errores parere ac difficultates. Quâ de similitudine, morborum nimirum, peculiarem & elegantem disputationem Excell. Dn. D. Wedelius Anno 1689. Jenæ edidit. Colica equidem flatulenta affectus hic præsens salutari potest, non tamen in speciali acceptione, quæ solius coli tormina signat, sed in generali, quatenus quemvis infimi ventris dolorem notat insignem, qui non in intestini coli solum, sed & in reliquorum intestinorum regionibus observabilis venit, siquidem reliquorum etiam intestinorum structuram omni dolore destitutam & salvam mansisse, causarum multitudinem, ipsarumque circumstantiarum in Titio notatarum apparatum, & in hoc herniam scrotalem, evolventibus non venit verisimile. Colicam in humorosam, flatulentam & stercorariam dividere quibusdam placet, sub humorosa biliosam & pituitosam intelligentes, scorbuticum tamen characterem, si non in omnibus, in plurimis tamen subjectis & causis simpliciter non excludentes. Flatus quidem præcipuè oeconomiam Titii nostri intestinalem turbasse, sed & bilem, pituitam, stercora, imò succum etiam pancreaticum proprio fonte scaturientem symbolum contulisse privata partium ibidem ratio & constructio confirmat. Evolvamus porro, ut dictis majorem lucem conciliemus, aliorum monumenta. Helmontius Tr. de hydrop. ignor. §. 43. Tympaniam ab hydrope differre asserit: gigni enim flatus in intestino à localis Archei indispositione & proprio alimento membranarum in flatum verso. Francisc. Joeli Practico celeberrimo lib. 5. pr. sect. 1. Tympanites est ventosus hydrops, aut aqua intercutanea, in qua intestina ex collecto nebuloso aëre aut flatibus repleto distenduntur. Felix Platerus tom. 3. prax. p. m. 282. tres Tympanitis constituit species, quarum primam à flatu in intestinis solum consistente, alteram à flatu & aquâ in abdominis cavo coacervatis, tertiam à solo flatu ibidem incluso enasci ait. Sylvius lib. 1. prax. med. cap. 14. §. 26. Tympanitem flatibus nunc in ipsorum intestinorum cavitate permanentibus ac conclusis, nunc extra eadem quoque in abdominis cavum penetrantibus ibidemque peritonæum expandentibus, ortum suum debere scribit. Jonstonus Id. Medic. lib. 3. art. 5. Tympanitem quidem describit quod sit abdominis ex multo flatu in illius capacitate concluso distensio, sed in loci designatione cum nec in ventriculo esse, quia per ructus ejiceretur, nec in intestinis, quia per alvum excluderetur, sed inter mesenterii & intestinorum tunicas plerumque generari ait. Verùm an plerumque intra, an verò extra istorum tunicas in abdominis cavo flatus, sicut in Ascite aqua reperiantur, ulteriori experientiæ, si consulenda datur, relinquitur. D. *Dolæus* Encylop. lib. 3. cap. 9. §. 3. Tympanitem rarò quidem solitariam esse, sed ordinario Asciten habere comitem dicit, à flatibus tamen in intestinis conclusis eam oriri statuit. Paulus de Sorbait med. pr. lib. 1. tr. 1. cap. 60. causam Tympanitis materialem vel in ventriculo, vel in intestinis eorumque membranis contineri scribit. Plurium monumenta evolvere supersedeo, hæc omnia vir de Republ. medicâ, meritissimus Dn. D. Schiziusdoctâ manu feliciter extricat specul. medic. pract. Tom. 1. part. 4. sect. 4. cap. 18. scribens. Hippocratem hanc hydropis speciem (Tympaniten) ὕδρωπα ξηρὸν siccum hydropem sectio. 4. aphorism. 11. appellare, ut ab ascite distinguatur, non quòd nulla in ea sit aqua, (sic enim hydrops vocari non posset) sed quod plus in Tympanite flatuum sit, quam aquæ, quamvis & in ascite plurimum quandoque flatuum observetur; flatus autem ab aquæ copia, longè superantur & paulo post; notandum practicos observasse, flatus non semper in abdominis capacitate fuisse inclusos, sed etiam in intestinis. Verùm affectus juste Tympanias non est, sed intestinorum inflatio, ἐμπνευμάτωσις à Græcis dicta. In Titio autem nostro dissectio ostendebat, nihil aperto abdomine erupisse flatuum nec ventrem subsidisse, sed intestina omnia, exceptâ superiori duodeni parte, flatibus gravida mirum in modum distenta fuisse, ut sectione factâ cum impetu quodam prosilierint. Flatus autem ille levis & bre-

brevis, quem primum in sectionis actu laborem adacto leviter per abdomen cultri acumine elicuisse diximus, contradictionis nos arguere nequit: cum enim demortuorum quorumdam abdomina post aliquod tempus à flatu in molam attollantur, & quasi Tympanicè intumescant vide iis in fine: qui Decur. 2. Ann. observationem nostram quæ ibi centesima sexagesima octava est, terminat.

Humorum & hinc flatuum ortorum cognitioni & doctrinæ facem ingentem accensam prælucentem in venerandi medicinæ Antistiti habemus, quam tamen & Galenica Peripatica. Arabumq; schola deinceps quatuor primarum qualitatum mole modò non extinxit; eademque mutua interpretum subscriptione extincta mansisset, nisi superiori seculo Paracelsistæ auræ motu eandem redivivam dedissent. Quare ortâ in microcosmo à flatibus tempestate præsentis seculi medici feliciori jam sidere navigant, magis magisque chimiæ præsertim subsidio edocti flatuum essentiam; materiam, causam efficientem, locum, differentiam, & dolorum symptomatumque inde ortorum varietatem. Hippocrati equidem flatus aër est, quod his asserit: spiritus quidem (πνεύματα) qui in corporibus insunt, flatus (φυσαι) nominantur, qui vero extra corpora, aër: id quod tamen comparative respectu humorum & fluidorum, quæ non in auram abeuntem, sed manibus & oculis obviam habent consistentiam; fluctus autem emissi & dispersi ob levitatem motus ad motum aëris sui præsentiam oculis substrahunt. Humidum quidem quà tale simplex, in motum agitatum, expansum, & rarefactum, inque minutissimas evolutum particulas mites gignit vapores, qui impetuose nisi heterogeneis particulis, seu multis illum augentibus, seu activis eundem ad motum incitantibus impraegnetur, & comprimatur, vix movetur. Aër ratione essentiæ & in se spectatus, omnis in sua indifferentiâ qualitatis activæ expers est, nec flatibus, nisi subjectivè consideratus aër, cum flatu, & hic cum illo conferri potest. Sic & flatum naturalem extra nos genitum, aërem, qui in nobis generatur, repræsentare Glissonius Tr. de ventric. & intest. pag. 528. operosè demonstrat. Fienus quoque tractatus sui cap. 2. de Analogia flatus cum vento agit. Qui terram & mortales in ea degentes circumstat aër, quemque spiramus ex particulis aëreis, æthereis & igneis est compositus, quibus porro accedunt particulæ aqueæ, oleosæ, salis aliorumque corporum resolutorum, uti Dn. Reyherus Prof. Kiliæ celeberrimus in eleganti dissert. de aëre præclarè innuit. Inde aëris & ventorum varietatem legunt philosophi physici. Idem de microcosmi aëre interno & flatibulosus sentiunt philisoph: medicus Quò nimirum minor est heterogeneitas particularum aëris in microcosmô laticantis eo lenior ibi surgit aura: quò major illa per fermentationem vitiosam vitiosis ex humoribus ortam, eò crassior evadit, flatus nomine veniens, turbines & præsteres ibi excitans; quos flatus, quòd neque ad vapores, neque ad exalationes referri queant, ad tertiam classem hujusmodi entium, sive ad Gas sylvestria, seu spiritus incoercibiles revocat cum Helmontio D. Ettmullerus instit. medic. patholog. cap. 3. Thes. ult. Accedamus propius ad subjectum nostrum Titium, quæque historiæ præsenti applicatione digna censebimus, applicabimus, generalia suis sedibus relinquentes, præsens & commoda fuit flatuum generationi & collectioni sedes, materia in super apta, atque efficiens genuina:

1. Commune quidem & primarium flatuum diversorium ventriculus & intestina sunt. Verùm in hoc nostro ventriculus ab iis fuit immunis, causa sive efficiente, sive materiali, sive utrâque crebriorum vomituum insultibus sine dubio exclusa, partimque sursum per superius, partim deorsum per inferius orificium ad intestina, præcipue colon, depulsa. Putandum autem non est, ita uni colo inhærescere flatus ut non in cætera quoque intestina exspatientur: imò verò cùm effervescendi occasio duntaxat in tenuibus fit, necesse est ex illis lentè in coli spatia prorepant, & ob valvulos cellulatosque tunicarum processus, tum etiam segniorem motum peristalticum diutius ibi hæreant, tandem quoque ab accrescente cum tempore lymphæ fermento ad novam & tumultuariam flatulentiam disponantur, uti D. Pechlinus lib. 1. observ. medico physic. 57. sub inscriptione, flatuum mirificos lusus, differit, illudque argumentum more suo ingeniosè & eleganter tractat. Propterea inter rara referendum est exemplum pueruli illius semestris apud Perreium dissert. harmon. 19. cujus ventrem in stupendam cum gravissimis & continuis torminibus magnitudinem à flatibus solum in colo obviis, distentum, reliqua autem intestina cum ventriculo iisdem destituta fuisse, memorat: quanquam superiori seculo Fernelius lib. 6. pathol. cap. 10. in non paucis, flatus qui cohibere conserverant, colon dilatatum brachii amplitudinem, sectionis beneficio, adnotârit. Rariorum tamen ordini eam observationem quam collegio nat. curios. Decur. 2. Ann. 6. Dn. D. Joh. Petr. Albrecht communicavit, extantem ibi sub num. 11. pag. 34. de cujusdam hydropem utricularem etiam post facta muntientis Anâtome, jungere non dubitamus. Facto in hoc scrutinio Anatomico deprehendit is globum flatulentum, superiorem abdominis regionem adimplementum, qui fuit intestini coli quædam portio tam intense dilatata, quasi flatuum ista sola refugium fuisset omnium. Historiam nostræ affinem prælaudatus Dn. D. Pechlinus recitat de virgine annosâ, variis morborum tædiis exercita, cui duabus plerumque horis post cibos intestina crassa, tam lateraria quàm ilia hypochondriis subjecta à flatulento spiritu tumescere cæperunt, ut imposita manus illam intestini à cæteris partem, convexasque & interstitiis ligamentis cellulas luculentè distinguere posset, subsidente rursum post trium horarum intervallum illo tumore & complanato ventre. Incerta fuerunt in historiâ nostrâ temporum intervalla, quæ tamen semper & visui & tactui locorum varietatem cum vagabundorum & fermentantium in locis illis abditis flatuum motum haud obscurè referebant. Hæc ille. An intestini cæci aliquæ hic quoque fuerint partes, quod in subjecto nostro non omninò obstructum deprehendimus asserere non ausim, diverticulum illud halituum & flatuum imò & fæcum per ileum pergentium esse, si collecta forsan in colo dura & exsiccata excrementa subsistant, quæ sententia est Dn. D. Simon, Paulli Quadripartit. Botanic. pag. 84. assensum difficulter impetrat, cùm spatium ibi sit improportionatum, quòd pluribus Excell. D. Wedelius Physiol. Reform. cap. 9. pag. 265. evolvit quanquam idem patholog. medic. Dogmat. Sect. 2. cap. 3. pag. 206. ex innato & felice conciliandi studio pollicem viri ejusdem suaviter premat.

II. Materiam generationi flatuum aptam αὐτοψία cum ratione in hoc nostro subjecto exhibuit, nimirum bilem & succum pancreaticum, (qui duo liquores circa duodeni & jejuni confinium promanent) lympham ex glandularum intestinalium tubulis scurrientem; chylique serum, pituitæ propaginem, omnia & singula hæc in statu naturali benè, in præternaturali malè audiunt, mitam; in præternaturalis præsertim fermentationis, negotio, ludentes fabulam. Bilis sui in subjecti nostri præsentiam, colore eminente fl. vo, quo tincta fuerunt excrementa, extra Duodenum obvia omnia testata est; vesica fellea marcore suo multum bilis in intestina etiam præter eam, quæ per

supe-

ſuperiora ante hæc tempora fuerit relicta, detruſam fuiſſe, inibi captivum manſiſſe, conjiciendi dedit anſam; iſta verò cum ſucco pancreatico concurrens crebris fermentationis præternaturalis actibus majorem & acrimoniam & craſſitiem à ſero pituitoſo acquirere potuit: marcoris autem iſtius cauſa fuit negatus per morbi vehementiam & hinc ortam inediam, pro uberiori alimenti, remotè cibi, proximè ſanguinis ad hepar, affluxu. Fermentativa eſt bilis, quæ heterogeneis conſtat particulis, talia autem ad fermentescendum ſunt apta, ut habet Williſius diatribæ de ferment. cap. 1. cum enim in omni fermentatione adſit luctamen quoddam, neceſſariò diverſarum rerum id erit actio: quomodo enim bellum inveniretur in re unica & ſimpliciſſima? bene infert Kergerus l. 11. cap. 11. partes bilem componentes ſi quis exquirat, non dubitat Fr. de le Boe Sylvius in diſput. medic. 6. §. 39. aſſerere, conſtare ipſam multo ſale lixivioſo, pancâ aquâ diluto, concurrente ac intimè ipſis admiſto & oleo & ſpiritu volatili quantitate mediocri. Idem lib. 1. prax. cap. 46. § 24. hoc notat: quiſquis bilem examinaverit, & tam cum acidis liquoribus, quàm cum ſalibus lixivis quibuſcumque conſuderit, facilè capiet, bilem concurrere ad excitandam effervescentiam ratione ſalis lixivi, ſed multis modis in ipſa multum temperati. Eadem bilis in corpore aliàs cacochymiæ obnoxia facilè degenerat, ſuique qualitatem corruptivam peregrinantibus per inteſtina humoribus imprimit, & quia plurimis poſſet particulis activis elaſticam vim obtinentibus, facilè & fermentatur & fermentat, fermentativum motum volatilibus & urentibus ſuis particulis obviis humoribus conciliando; id quod etiam in Tirio eveniſſe nobis perſuaſum manet.

Succus in inteſtino alter pancreaticus, uti amicè cum bile conſpirando, ejus frænum, quod ſulphur eſt, ſuſtinendo, aciditatemque, ſi quam habet, in ſuavi complexu deponendo, ut ſtatus naturalis conſervetur cooperatur: ita degener, id eſt, acidus, acerbus, acris, auſterus factus, bilique acrimonia æſtuque pollenti junctus, nocivam corpori procurat effervescentiam, aut inter ſe mutuò, aut etiam cum chylo, inprimis ſi hic nimis acidus, nec ritè volatiſatus fuerit, ut in hypochondriatis contingit, eam inducendo; imò ex vitioſa iſta effervescentia (verba ſunt D. Ettmülleri in Annotat. pract. ad inſtit. ſuas medic. phyſiol. pag. 32.) orti flatus, rugitus, murmura, ructus, borborigmos & ſimilia quam plurima abdominis vitia & ſymptomata inducunt; qualia v. g. in hypochondriacis item in paroxiſmis febrium intermittentium item in diarrhæis ſunt obviæ &c. pituita egregiè ſymbolizat. Mucus enim quo inteſtina oblinuntur, quid niſi ſerum eſt coagulatum quod chyli ſerum in inteſtina influens auget? hoc adjectis jam humoribus vitioſis in ſtatum elaſticum & reſolutionis deductum, factioſiſſimum flatuum gignit proventum. Si pituita viſcidior, inquit Bernh. Swalve in lib. quem inſcripſit Pancreas Pancrene, pag. 130. debellari ab aliis neſciat, horribilem flatuum omnigeno dolore diſtendentium proventum ſcias: ac prout manſit inflicta vel bilis vel ſucci pancreatici acrimonia, ita hanc ſurſum ac deorſum excretam non ſine tormine videas. Alias immanes ſe ſubſternit in cauſas plurimorum affectuum colicorum, hypochondriacorum, ſimiliumve & pag. 207. debentur flatibus tot rugitus, murmillantesque ſonitus, borborygmi, clydones & fluctuationes; debentur tot dolores tenſivi, punctorii, tot ructus & crepitus. Agnoſcunt autem prodigioſi flatus matrem, viſcoſam pituitam à bile acriore cum ſucco pancreatico colluctantem obſeſſa. Cauſarium Tirii noſtri corpus pancreatico ſucco cum pituitâ, quæ nunquam in ſanis & ægris deficit, abundaſſe, non ex flatuum ſolum modò præſentia, ſed & ex corruptâ meſenterij parte ad duodenum porrectâ, *das daſelbſt vermoder wart*, quod relatio hiſtorica indicavit, legimus: inſuper ater excrementorum in duodeno contentorum color & ad ſiccitatem vergens eorundem conſiſtentia à bile non tantum, ſed & à ſucci pancreatici ponticâ & acerbâ qualitate orta in hanc ſententiam nos trahit. Si Medicorum judicio pancreatici ſucci aciditas in cauſticam nonnunquam degenerat, quis aliam in hiſtoriâ noſtrâ particularis illius in meſenterio corruptionis cauſam, quàm prænominatum ſuccum accuſabit? præſertim ſi obſcuri & nigricantis coloris auctorem eundem iſtum eſſe recoluerit.

III. Cauſa efficiens flatuum eadem hic fuit, quæ ſanitatis tempore coctionis debitè peractæ, ſpiritus nimirum ſive Archeus proprius, ſed jam aberrans. Multi calorem modò intenſum, modò remiſſum & languidum, item frigus accuſant. Verùm neque calor, neque frigus tanquam cauſam flatuum primaria agnoſci poteſt, ſiquidem tantùm abeſt, ut actuale & qua tale frigus excitet, ut potius eorundem materiam conſtringat, & reſolutioni ineptam reddat. Calor quidem flatuum cauſa, non tamen primaria, ſed adjuvans eſt, qui ſolo Archei dominio materiam reſolutioni aptam, humidum nimirum rarefacere conatur, quod ſi bene & plenè hoc perficit, naturalis & fortis dicitur: ſi verò in agendo ob fractam potentiam in commodum corporis non, ut debebat, actionem exercere poteſt, debilis eſt & dicitur, imò eodem nomine etiam efferatus in febribus calor venit, quia & rectitudine in agendo deviat, debilitari à frigore externo internum calorem & propter hunc, Archeum ipſum, ipſe ego exemplo meo didici. Hilperhuſam enim veſtibus bene munitus iter aliquando Eques faciens ventum in via borealem impetu & frigore mihi adverſum experior, omnes veſtimentorum aditus & rimas penetrantem. Ructuum, borborygmorum & murmurantium ex improviſo ſurgentium in abdomine meo flatuum cum doloribus percipio ſonos, his Aquæ vitæ, quam in fundâ minore parvo vitro incluſam mecum portabam, hauſtum oppono: & ecce protinus ſilentium hauſtus imperavit ex quo felicem flatuum à debita caloris viſcerum confortatione diſcuſſionem & dolorum remiſſionem collegi erraores flatus? quam viam legerunt? dico, aqueum in ſeri inteſtinis inhærentis à debili calore reſolutum flatus conſtituiſſe, non craſſos, ſed tenaces, quos calor à medicamento confortatus per poros membranarum inteſtinalium profligando diſcuſſit, poris membranas iſtas eſſe præditas earum perſpicuitas, raritas, & ut dilatari patiantur, facilitas docet: abſque iſtis enim ſi eſſet, neque dilatari neque conſtringi poſſent membranæ, ut propterea neque denſitas alias inteſtinis attributa obſtet, cùm & denſo & raro poros ineſſe philoſophantium chorus affirmet.

Calorem equidem ad flatuum in Tirio ortum concurriſſe aſſerenti non repugnabo, modò eundem ſolum omnem paginam hic abſolviſſe, & eminentiorem cauſam præter calorem ad fuiſſe largiatur, fermentationem nimirum non tantum ad inteſtina tendentium, ſed & commorantium ibi humorum præternaturalem, quæ etiam maſſam ſanguineam in tumultum egerit. Fermentationem in cavis Tirii viſceribus regnaſſe, temporaria & viſibilis, inteſtinorum, præcipuè coli turgeſcentia in hiſtoriâ notata, prodidit: ſiquidem nulla fit fermentation ſine expanſione & turgeſcentiâ, Kergero de ferment. ſect. 1. cap. 9. & ſect. 3. cap. 3. ita diſſerente; humidum enim illud aqueum, quod flatibus ineſt, reſolutioni in fermentationis negotio ſubjectum aëris craſſi naturam induit: aëri autem cùm recentiorum, ritè philoſophantium calculo, competat attenuatio & dilatatio, compreſſio & agitatio, & quidem ſecundùm

gradus

gradus varios varia, idem pro diversitate caloris in corpore humano, jam excedentis, jam remittentis, sive interni, sive externi evenire, & sub tegmine communi schemata in intestinis ob ebullientium flatuum varietatem, varia figurati rationi congruum manet: sicuti in thermoscopiis aërem constringendo se & minorem locum occupando, aquam sursum metu vacui rapere, & extendendo se eandem dimittere occulis patet. Caloris autem jam exuperantis, jam deficientis vicissitudines in corpore variis morborum tædiis, præcipue particularibus vasorum obstructionibus exercito, superiorum influxu facile nonnunquam concurrente, facilè oboriri, mihi persuadeo. Quæ autem de flatuum à calore debili ortu diximus, habito ad subjectum historiæ nostræ respectu proposuimus, propterea nec absolute intellecta volumus, quasi flatus semper sint effectus & proles caloris debilis: hoc enim authoritatibus & experientiæ omnino refragari, Excell. Dn. D. Bruno in notis ad Iessen. de sangu. v. s. dimisso pag. 195. probat: neque absolutè de causâ affectus, quo Titius laboravit, nimirum fermentationis exinde ortorum flatuum procatharcticâ loquimur quæ in genere spectata ex indole sua causam antecedentem in corpore movet, & ut causæ proximæ naturam induat, occasionem præbet: ea cùm ita fuerit, ejus non in omni flatuum productione præsentiam requiri, ultrò patet.

Inter summè nociva pathemata ira primum tenet locum, quæ justa Zenonis apud Plutharchum de ira conducenda τῶν παθῶν πανσπερμία audit, qua, quod vehementius humores creat, nihil est, datô præsertim ex improviso jam ante turbatæ menti objectô, ignominiæ & damni specie ingrato, id quod sibi contigisse, indeque abdominis tumorem successivè increscentem, morborumque, quorum fatalitatem præsensit, seriem manasse Titii querela fuit crebra; quanta autem excandescentia in commovendis humoribus vis sit & efficacia, aliquot exemplis ex ira mortuorum confirmatum apud Camerarium memorabil. medic. cent. 10. §. 52. legas, & ex mirò hoc, quod Dn. D. Lbavius de cruet. cadav. pag. 302. de quodam arthritico, quem novit, adducit, qui, cùm egredi non valeret, nec crura movere, concitatus tamen irâ crura exendit, & ad offendentem uxorem per medium solus cubiculum procurrit. Ira speciatim stimulat & fermentat bilem, inque Gas elasticum citat, indè promptissimè in aliis epilepsia, in fœminis affectus hysterici & spasmodici, in aliis diarrhœæ, febres, phthisis, vomitus &c. oriuntur, ita Dn. D. VVedelius loc cit. pathalog. pag. 318. conferantur si placet historiæ nostræ gratia, quæ de fermento naturali non naturali & præternaturali intestinorum idem in prompt. inaug. Ann. 84. edito, verba fecit. Tortores itaque Titius habuit intestinos flatus variis modis eum excruciantes; siti præsertim, doloribus & caloribus internis, ne de vomitu, alvi obstructione cordis anxietate, de ventriculi ob angustiam cibi etiam desiderati nihil vel parum admittentis, indignatione, inflammationis & gangrænosæ dispositionis functi mali vestigia passim exhibuerunt intestina, iliacis doloribus non minus & colicis laborantibus non rara, sicut & D. D. Pechlinus loc. cit. vix quenquam ex ejus modi dolore (iliaco) occubuisse advertit, cui non simul inflammatio intestinorum, stagnante nimirum obtensionem in capillaribus sanguine, contigerit, causarum hactenus enarratarum in ægri nostri corpore varietas dolorum, non uni, sed variis, idem fuisse subjectum speciebus, nemo non potest intelligere; speciales dolorum differentias, quas index Sylvii praxi adjectus & D. Ermullerus in praxi sua, sub denario numero sistunt, subjecto nostro applicare supersedemus. Lienem præterire nolumus. Solito in humano genere minor cum Titii lien fuerit, officia hunc debita non ad leges naturæ perfectè exercere, neque sanguinem plusquam perfectum reddere potuisse, vel ex hoc satis inclaruit, quod ad genium melancholicorum suo sensu, qui singularis fere semper, & obstinatus sæpe fuit aliorum monitis sanis raro locum concedens, abundaverit. Agilitas tamen corporis in sanitatis statu statis carnosi & habilis, ex crebrô in provinciam ad prædium suum excursu, nullâ lienis culpâ impedito, fuit observata. Colicis quidem doloribus, sine dubio etiam iliacis, eodem in statu nonnunquam fuisse correptum, domestici retulerunt, quibus tamen specifico quodam sibi familiari remedio medelam attulerit. Ex vrina rubicunda cum quadam pelluciditate mihi ante accessum missâ prognosticum malum me formasse historia refert. Causam hic expono, colorem enim istum deberi sali & sulphuri plus solito in massâ sanguineâ adustis seroque largius incoctis intellexi, ipsaque viscera de tono suo dejecta, ex hoc & signorum aliorum contextu amplo, non meâ solum, sed aliorum experientiâ fretus, prædixi. Succurrit eo tempore, quæ Dn. D. VVedellius dissert. medic. de vrinar. signit. cap. 5. annotavit, in hydropicis, ait, quando viscera jam sic satis sunt de tonô suo dejecta & à lixiviosô serô corrupta, vel scirrhosa quoque solent præbere urinas rubras crassas, ubi magis conveniunt nitrosa, arcanum duplicatum Mynsichti & alia temperata; rarò tamen tunc evadunt, unde si hydropicus vrinam albam offerat, melior spes erit concipienda, rubra verò & pauca in hydropicis pessima est. Hoc viri experientissimi monito, quasi tacitè impulsus præscripsi clinico Arcanum duplicatum duobus aliis quorum absorbens unum, alterum stimulans fuit, junctum, quod variè per sudores, sedes, & interdum etiam somnum facere Mynsichtus, tradit: D. Ermullerus Chymiæ ration. & experim. lib. 1. cap. 9. ut optimum in affectibus chronicis, in febribus intermittentibus & scorbuto, item ut egregium stomachicum commendat. Præscripsi autem manu dubiâ, certum ex eo post tanta pertinacis obstructionis tædia beneficium non expectans, nec successum ullum; quem nihilominus nitrosa medicamenti vis promovit, fluxilem in intestinis reddendo amurcam, & hac ratione tum ad excretionem faciliorem materiam disponendo, tum intestina ad excernendum stimulando. Effectus hic laudabilis quidem, sed serò ortus, longioris vitæ beneficium procurare nescivit, medentem tamen hoc docuit, non depravatum fuisse in Titio intestinalium fibrarum motum iliacæ passionis in sensu rigido (aliis alio) nomine venientem quæ cum molestissima fœcum per vomitum fit rejectione. Tali enim fibrarum statu semel p. n. orto, in ordinem priorem redigi, & ut memores excretionis per inferiora rursus fiant vix eædem compelli queunt. Maturior vitæ quàm voti finis, causarum ignaris adest. Herniâ, qua clinicum nostrum laborasse αὐτοψία docuit, iliacam passionem inferri potuisse, experientiæ equidem suffragio constat: verùm cùm facilis intestinorum è sede indecente fuerit post fata retractio, & excrementorum datô prædictô, remedio exclusio, infarctum eorundem leviorem fibras ad inversum motum non disposuisse, atque obstructionis præcedentis pertinaciam etiam à contorsione & oppressione in loco incarceratorum intestinorum alio, excrementorum & flatuum mole tumido ab expressorum concurrente simul causâ convulsionem inferente oriri potuisse suspicor. Tantum in rationem status, quem vocatus in Titio vivo & mortuo, ego deprehendi, commentari placuit:

cuit: plutibus & forsan accuratiotibus, fique à confiliis ipsi mox ab initio adfuissem, & omnia oculis usurpare mihi præsenti licuisset, majori solertiâ hæc potuisse tradi, lubens fateor. *D. Ioan. Christianus Frommannus Ephemeridum Germanicarum Decur. ij. Anno x.*

Observatio LXXVI.

De Hydrope pectoris lethali: Hic extra proprium locum, siquidem pertinet ad morbos.

CUm aliquando à Præfecto judicij ordinario Domino Hartmanno strenui nobilis à Stein in *Lausnits* ut medicus Ducalis Saxonicus & Neostadij ad Orilâ Physicus ordinarius, ad inspectionem viri cujusdam subitaneâ morte defuncti vocarer, sine mora eò me contuli, & à præsentibus statim fui informatus, demortuum cum alio viro in eodem hospitio ante octiduum rixas prius movisse, exque verbis ad verbera cum illo descendisse, post verbera verò à pago ad pagum hunc deambulasse, nihilque molestiarum ulterius, quàm angustiam pectoris persensisse, & de hac querelam instituisse, hanc ergo parum curans nono die post verbera accepta properavit ex hypocausto ad fores, quas vix aperiens mortuus prosternitur spumamque circa os excernit, & sic exanimatus reperitur à domesticis, hujus ergo corporis sectionem cum chirurgo præsente aggrediens, nil invenio in toto corpore quod aliquam plagam indicasset, tantum abest, ut mortis causam exinde aliquam potuerim hariolari, nulla enim macula, neque ulla visceris alicujus læsio apparebat, sed omnia infimi ventris membra videbantur esse sana atque incorrupta, aperto verò Thorace integram ejus cavitatem aquâ repletam videbamus cum pulmonibus flaccidis, maculosis & nigricantibus non sine admiratione. Sterno enim remoto velut ex alveo aqua *cum* impetu dimanabat cum adstantium stupore maximo, hunc ergo virum ex suffocatione potiùs, quàm læsione partium aliquâ fuisse mortuum facilè erat dijudicare, sic si multa post mortem aperirentur corpora, multi quoque in apricum ponerentur in corpore latentes morbi, multique cognita prius illorum causa curarentur felicius, qui aliàs incognita causa letho colla suppeditare coguntur. *D. D. Ioh. Georgius Grubelius Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iij. Anno.*

Observatio LXXVII.

Hydropicæ anatomia; ubi testiculus dexter ad magnitudinem capitis infantilis auctus, repertus &c.

FÆmina 56. annorum in nosodochio per sesquiannum ascite laborans cum gravitate & tumore duro ad regionem uteri; hæc per hydragoga sæpe alleviata, tandem talis cessit, abdomine aperto effluxerunt circiter 40. mensuræ aquæ sat lympidæ, viscera erant flaccida testiculus dexter tantæ magnitudinis ut caput infantis æquaverit, sectus ingentem copiam puris exhibuit, quod autem maximè mirabar, pulmones nec minimam partem parenchymatis, sed solummodo vasa & membranas continebant, cum tamen, in vivis dum esset, de nullo dolore aut tussi vel ejectione conquesta fuerit? an sanguis serosus salsus, acris, per pulmones circulatione transiens, substantiam carneam & vesiculosam ita abraserit alioque duxerit vel eduxerit? probabile judico. *D. D. Adamus à Lebenvvaldt Ephemeridum Germanicarum Decur. iij. Ann.*

Observatio LXXVIII.

De Anatome viri hydrope & fluxu hepatico defuncti.

VIr triginta annos natus cùm in Hungaria militem egisset, & præter alia incommoda, illis, qui castra sequuntur, ut plurimum molesta, magnam nocturno tempore, à nivibus inprimis, quibus indormierat, corporis refrigerationem aliquoties perpessus fuisset, in patriam, Noribergam reversus, dum horticulturam, quam didicerat, iterum exercebat, sæpe cucumeres crudos à stipite decerptos, etiam jejunus, sine ullo condimento, copiose ingesserat, aliisque modis multos in diæta errores, chyli crudi, generatione, massam sanguineam viscidis & serosis particulis plurimis, sulphureis depressis, onerantes, Virque ad metum naturalem naturalem segniorem efficientes; commiserat: benè tamen valere interea sibi visus; donec postea Augustam Vindelicorum concedens, Anno 1688. mense octobri, filiolum semestrem ulnis gestans, inter concitatos per hortum, cui colendo operam suam locaverat, gressus pronus caderet, tanto impetu, ut infans cruris fracturam subierit, à quo tempore in hypochondrij dextri parte anteriore dolorem gravativum persensit, quem circa finem anni tumor crurum comitabatur, sensim unà cum abdominis mole increscens: cùm tamen interea laboribus suis sic satis commodè vacaret, cibos benè adpeteret, respiratio libera persisteret, nec siris molesta esset; usque dum tandem à tumore incrementa sumente molestias sentiens, gravioraque mala metuens, opem medicam imploraret, quam ubi serum per urinam & alvum educentibus medica-

dicamentis ferro conabar,non neglectis simul aliis sanguinis dyscrasiam emendantibus,tumor quidem imminnebatur,brevi tamen ad priorem molem reverrebatur,ipso interea ægroto neque de casu prægresso quidquam referente,neque etiam à laboribus consuetis cessante. Tandem aliorum diversa remedia,fortiora etiam purgantia ex gummi gamandræ & succo radicis ireos nostratis,adhibens,plane decumbere coactus fuit,adpetitus cessavit,sitis vero,quam aquâ fontanâ & vino solabatur,urgere cœpit,usque dum viribus prostratis d.14 Maii A.1689. insignē materiæ ex rubro livescentis,partim concretæ,copiam alvo circa meridiem excerneret;qu m adstantes hepar dissolutum esse statuerunt. Quod cum mihi ab horti domina fuisset indicatum, vanitatem hujus opinionis,satis nostris familiaris,ipsis ostensurus,ut post mortem,quæ ejusdem diei vespera fuit insecuta,dissecandi copia mihi daretur,impetravi. Id quod dum altero die fiebat,perpaucum sanguinis,ejusque atri,in toto corpore comparebat,interior autem ventriculi facies nonnihil in fundo rubebat,& vasa magis quam alibi,sanguine repleta ibi conspiciebantur;in ipsa antem ventriculi cavitate amurca prædictæ excretæ similis fluctuabat. Vesicula fellis magna erat,atque balsamico illo amaro sanguinis condimento vacua,è contra sero crassobilis colore nonnihil tincto turgida;circa quam in hepate steatoma hærebat,nucis juglandis majoris magnitudine in ipsam hepatis substantiam profunde penetrans:dubio procul ex glandulis hepaticis ibidem à vehementi brachioli infantilis,cum in horto caderet, allisione læsis, atque ad sanguinis liberum commeatum ineptis sic evadentibus obortum, & non ultima hydropis enati causa existens,quamvis enim utplurimum ita se habere non velim negare,quod Dn.D. Cornelius Bontekoë in chirurgia sua notat cap.7.§.4.abscessus in hepate hydropicorum inventos non causæ sed effectus saltem censum subire; nostrum tamen hunc abscessum contrariam potius rationem obtinere , atque ut causam hydropis esse considerandum arbitror, cæterum omentum,secus ac alias in hydropicis tantum non omnibus observari solet,ut & reliqua viscera integerrima videbantur,nisi quod pulmones essent lividi. Serum non saltem in abdominis cavitate fluctuabat,sed totius etiam in corporis habitu glandulas subcutaneas, quales celeb.Dn.D.Ol.Borrichius vol.1.Act.Hafn.Barthol.obs.98.notavit,extendendo, fibrisque,membranis & musculorum interstitiis se per minima insinuando, in primis in pedibus, stagnabat;ubi vasorum lymphaticorum aliquorum, circa hepar ibidem copiosè reperiundorum, à præfato lapsu disruptionem probabilem reddens:hic vitiosam etiam sanguinis compositionem à tot diætæ vitiis inductam luculenter ostendens. In primis vero meridianâ luce clarius adparuit, dejectiones illas cruentas à sanguine in ventriculo , ex reseratis vasorum osculis penettante, ortum habuisse. Cui sanguinis extravasationi si medicamenti acrioris, quale succus ille ireos & gummi gamandræ exstitit,in largiori dosi aliquoties , exhibiti, virtutem inflammantem ansam dedisse dicerem,forte non errarem. Et ab hac vasorum sanguiferorum in intestinis,vel stomacho apertura communiter fluxum hepaticum , qui ita vocatur, potius quam ab ipso hepate in aliis etiam oriri merito statuitur ; ubi noranda historia , quam Dn.D. Just.Schraderus obs.anat.Dec.4.obs.4.recenset de fluxu sanguinis copiosi, confertim prodeuntis, puri,floridi & benè consistentis in hydropico lethali , quem ob dissolutam ab aquis intestinorum texturam obortum judicat. Notum alias est , multos præclaros medicos hepatis frustula quòd per alvum quandoque excernantur, statuere ; quibus tamen , præter alios. Theod.Kerckringius obs.anat. 34. Phil. Hæchstetterus dec. 2. obs. med. cas. 6. & D.n. Sennettus Paralipom.12.ad lib.3.med.pract.sat validis argumentis contradixerunt. Frustum massæ sanguineæ instar parenchymatum concretæ,fibrisque variis venularum in morem refertæ,ut adstantes hepar integrum per alvum redditum crediderint, secessu rejectum, supervivente ægroto. Recenset Th. Bartholinus cent. 2. hist. anat. 90. confer quæ de corporibus glandulosis alvo excretis,tum alibi tum in ephemer.nostr.curios.D.II.Ann.III.obs.187. leguntur. *D.Lucas Schrockius Ephemeridum Germanicarum Decuria iii. Anno i.*

Observatio LXXIX.

Hydrops pectoris,hic extra proprium locum in quo Polypus cordis portentosus repertus.

Polypum portentosum in nupera sectione publica adolescentis deprehendi : mortuus est hic hydrope pectoris & pericardii,neque in imo ventre notabilis labes ulli viscerum fuit illata,in pectore verò aqua copiosa stagnavit , & etiam pericardium sero fuit quàm maxime distentum,pulmonum lobo utroque costis adhærescente & satis corrupto : quum ad cordis examen pergerem,flacciditas ejus ad attactum palpabilis, multum rari non spondebat,at verò cum cavam circa sui in cordis thalamum dextrum ingressum,aperirem , illico polypi indicia deprehendi,inde caute dissecto cordis thalamo , substantia comparuit carnosa,densa, & latitudine totius thalami peripheriam exæquans, ejusque Cavum undique occupans : primo intuitu septum carnosum (de quo Cl. Lovverus)esse arbitratus sum , quod ventriculo in sua contractione non exiguas ferr suppetias , propius verò cum examinarem,polypum insignissimum

mum esse, reperi, cujusmodi portentum neque vidi hactenus, neque etiam ab aliis descriptum memini: exæquabat, ceu dixi, latitudine totius thalami interius cavum, pedibusque suis multiplicibus, fissuris ipsius, columnas carneas inter, erat infixus, juxta in arteriam pulmonarem protendebatur, & secundum hujus per pulmones divaricationem, in eum plurimos ramos dirimebatur: in thalamo sinistro polypus hæsit alius, sed minor, in arteriam magnam sese extendens: neque etiam cerebri sinus hisce funestis hospitibus caruerunt, ut pote à quibus plures exemimus, & spectatoribus ostendimus, ut mirari non oporteat, vel serosæ colluvici augmentum, si non proventum, vel pulmonum corruptelam. *D. Ioh. Iacobus Hardus Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iii. Anno ii.*

Observatio LXXX.

De Pinguedine in abdomine tumorem Tympanitico similem efficiente.

Medicus qui sufficit ad cognoscendum, sufficit etiam ad curandum, sed quandoque non causa tantum morbi, sed affectus ipse ita in abdito latet, ut etiam Argus quandoque Tiresia fiat cæcior. Anno 1681. fœmina quædam Sammaria ex insula (Schütt) huc delata, meo & aliorum judicio hydropica; nam venter æqualiter erat tumidus, magis tamen in Epigastrio circa regionem lienis, stomachi, & supra umbilicum, quam infra eundem, ubi tumor mollior apparuit. Superior pars corporis tota quanta emaciata, à longo tempore enim nihil quicquam ciborum aut sumere aut retinere potuit, ingesta quippe continuo evomuit. Venter nisi Clystere aut suppositorio sollicitatus nunquam suum fecit officium. Ita diuturnitate morbi confecta & viribus fracta, cum nec medicamenta nec alimenta retinere potuisset, extincta. Post mortem aperto corpore, imprimis dissecto peritonæo, effluxit serum quoddam citrinum in parva copia unam mensuram vix excedente. Remoto peritonæo in conspectum venit omentum seu Epiploon, ea parte, qua stomacho annectitur lobis ut ita dictum, pinguedine sebacea pugni aut capitis infantis magnitudine, ita dura, ut ægre cultro potuerit dissecari, undique repletum. Simili ratione similique materia etiam pylorus undiquaque erat obseptus, magis externe quam interne, quæ ita illum constrinxit, ut nihil, nisi valde liquidum & molle potuerit exire, quæ autem crassiora iterum ad superiora regurgitare debuerint. Hinc illi perpetui vomitus, hinc contumax constipatio, hinc ventris tumor durior in epigastrio, mollior in hypogastrio, ubi talis pinguedo non fuit, hinc denique ex defraudatione naturalis alimenti & defectu convenientis nutritionis emaciatio & mors. Plane hoc, qui elapsus, anno, simili propemodum morbo, quantum ex externis coniicere licuit, interiit vir quidam nobilis 68. Circiter annorum omni ætate robustus & obesus, tandem derepente nulla prægressa manifesta causa in Anorexiam incidit, cum corporis emaciatione. Decrescente ita aqualiculo apparent circa regionem ventriculi, item in dextro hypochondrio, ut & in parte sinistra supra umbilicum tumores plane supradictis similes forma, duritie & magnitudine, sine dolore extra tactum, quem ferre non potuit. Accessit etiam vomitus omnium rerum comestarum & potarum, cum continua nausea & inappentia ad omnes cibos: denique mense augusto toto corpore contabescens obiit. Apertionem post mortem adstans uxor & consanguinei non permiserunt, quam tamen optassem ad videndum, quid illa durities fuerit, non absimilis valde est D. Hiarne observatio 166. Anni IV. Dec. I. misc. curios. Nisi quod in fœmina nostra lobi mera pinguedo fuerint sine cavitate aut contento liquore. *D. Carolus Raygerus Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iii. Anno ii.*

Observatio LXXXI.

De Hydrope quem Saccatum vocare solent, singulari.

Varii hinc inde in Ephemeridibus nostris occurrunt casus hydropis, qui humore peculiari tunicâ, quasi utri aut sacco, unde ei nomen à nonnullis inditum, incluso, longi temporis tractu collecto Ascites speciem medicis imposuit, ac omnem eorum curam & sollicitudinem illudens, vario tandem eventu aut sui ipsius, idque rarius, aut, idque frequentibus, vitæ ægri finem fecit deplorabilem. Quibus posterioris potissimum generis annumerari meretur, qui mihi hic Berolini obtigit notatu & admiratione haud indignus, difficilis ac funestis. Matrona non infimæ sortis, annorum quinquaginta duorum, staturæ mediocris naturæ ac constitutionis vegidæ, sanitatis suæ ac corporis curæ parum intenta, diætæ, quà sex res non naturales, admodum negligens, obstructionibus alvi imprimis valdè obnoxia; cæteroquin, vegeta, agilis, atque ad negotia rei familiaris peragenda, prompta admodum & expedita, ante triennium & gravitate pedum, deque lumborum atque abdominis circa inguinum regionem pondere conquesta, postquam menses jam ab aliquo tempore parcius & inordinate fluxissent, ac tandem plane substitissent subsecuturæ tragædiæ metu ac mariti persuasionibus adacta medicum consuluit, verum in assumendis medicamentis segnior, parum inde levaminis sensit, unde malum sensim autem labete moras inter & detractiones tépore post anni absolutû circuitum, manifesta

manifesta tumoris in abdomine & pedibus vestigia & primordia ostendit; hinc hydropis ingruentis suspicionem movit, cumque nec alterantibus, adtenuantibus, aperientibus, discutientibus, carminativis, &c. ex methodi lege administratis, nec evacuantibus tam purgantibus, quā hydroticis, sudoriferis ac diureticis, variis item quæ specificorum nomine commendantur, solicite magis ac diligentius paulo nunc quam ante initio, sed absque aliquo, saltim notabili levamine, adeoque frustra exhibitis ac usurpatis nequicquam proficeret, de hydrope jam radicaro & quidem saccato medico nata est suspicio. Prævidens itaque arte omni ac remediis in cassum hactenus administratis, hinc quoque in posterum adhibendis superius esse malum, spe restitutionis decollante medicamina ulteriùs quæ irrita fore præsciebat frustra præscribere derrectabat ac prognostico præmisso paulatim à visitationibus ordinariis cessabat. Interea alter sua per vestigia lapsus & elapsus fere est annus. Ægra autem vitæ ac valetudinis desiderio capta, prognostico posthabito, alios atque alios medicos consuluit, quorum cautiores rei difficultare aut agnita aut percepta brevi eodem modo curæ se subtrahebat, nec empiricis utriusque sexus undeque confluentibus, artemque suam extollentibus, locus inter eos denegatus. Juniores præsertim nonnulli audaculi, nimiumque sibi ac scientiæ suæ fidentes certatim triumphum sibi à devicto morbo pollicentes, spe reconvalescentiæ diu eam lactarunt. Inter hos præcipue unus promissis admodum dives, sponsione etiam cum marito & liberis de restitutione paucarum septimanarum spatio præstanda inita, variis illam, iisque validis sub finem secundi & initium tertii anni vomitoriis, purgantibus, & in laconico non semel exortis, sed frustra sudoribus exercuit. Moles enim abdominis nequicquam his etiam vehementissimis medicamentis parens, indies incrementum, utut paulatim, satis tamen notabile, capiebat ac ne hilum quidem ab emeticis & purgantibus etiam validissimis & drasticis subsequente quandoque hypercatharsi satis enormi, decrescebat; sed magis potius magisque aucta, aut immensum tractu temporis accrescebat. Ita ut umbilicus tandem extra naturalem situm ad inguina, atque reliquus aqualiculus ad genua usque dependeret. Ægra tamen statu hoc corporis licet deploraro ac quam maxime ob pondus molesto, tot miseriis ac ærumnis, tam à remediis, quam à morbo pressa & defatigata, virium adhuc detrimentum insigne non patiebatur, sed qua functiones corporis ut naturales, sic vitales & animales, alvum solam, quæ ipsi, uti dictum etiam extra morbum semper astrictior, si exceperis, satis adhuc agilis officio matrisfamilias, qua œconomiam administrandam, visitationes amicorum recipiendas ac reddendas, aliaque munia ad civilem conversationem requisita, obeunda, prompte fungebatur, doloribus aut aliis, quæ hydropem alias comitari solent, præterquam, quæ ponderis adeo magni circumferendi onus inferebat, incommodis hactenus raro nec admodum vehementer interpellabatur; imò ne quidem partium superiorum, quale in ascite plerumque occurrere solet, adhuc decrementum notabile patiebatur nec sitis inexhausta, individuus aliàs hydropis comes, eā affligebat. Et quod singulare erat, respiratio, vox ac sermo, utut tumor superne ad ipsum usque sterni os prætenderetur ac præcordia, immani ejus mole occupata, opprimere videretur, libera satis atque expedita per aliquot etiamnum tertii anni menses perdurabant. Præterea casum, quo pondere abdominis provoluta, ab uno alterove scalarum domesticarum gradu inturgentem illam immensum alvum humi gravi admodum impetu prostrata fuerat; non adeo magno succedente incommodo, patienter & prospere magis, quam vel ipsa res ferebat, tulerat. Donec animum recreandi ergò, uno alterove ab hoc casu mense, quatuor aut quinque milliaribus in prædium mariti essedo vecta, atque illic scalas hortenses decerpendorum quorundam fructuum ergo scandens, gradibus sustinendæ tanti corporis moli & oneri imparibus, quibusdā fractis, incommode admodum ac violenter toto corpore in terram impegisset: ab hoc enim tempore pejus habere deque variis molestiis quandoque, doloribus quoque abdominis immane distenti paulatim magis magisque conqueri cæpit. Interea medicus ille postremus sponsione sua temeraria, spe ac promissis dudum jam exciderat, vana illa omnia perinde ac exhibita à se remedia cernens, curæ se quoque subduxerat. Hinc ægra alia rursus quærere subsidia, ac nunc hunc, nunc alium consulere coacta, quæcunque à quocunque celebrabantur tam methodica quam empirica, etiam à vetulis & agyrtis promiscue admittebat & adhibebat; sed irrito semper successu & eventu sæpius etiam præpostero. Tandem quatuor simul in consilium convocatis medicis de paracentesi, tanquam remedio dubio, quò præstaret nullo, quoque, sed tam frustraneè, quam sero nimis deliberatum, quibusdam, cum indicia adhuc essent non usque quaque vana, viscera interna nondum esse corrupta aut penitus labefactata, eo quod adhuc aliquali cum appetitu ingereret, digereret, & utut rarius egereret; nec superiorum partium magna adesset macies, nedum atrophia; nec color pallidus admodum aut cadaverosus, sed pro status præsentis ratione satis adhuc vividus tam faciei quam reliquarum, quæ visui patebant, partium polythrylle-

ton illud medicum modo dictum allegantibus ac tuentibus; aliis vice versâ hoc, argumentis ab observationibus quibusdam adductis, visciditatem humorum, quæ nullâ paracentesi educi possit, hariolando constanter impugnantibus, quorum inter disceptationes ac moras, quas ultro citroque data ac ponderata consilia atque judicia nectebant, unus transit ac alter dies, tandem postremorum sententia prævaluit, unde meris palliativis, anodynis ac dolorem mitigantibus, reliquum morbi transactum. Quia datis his induciis ferocire magis cæpit, hinc indies nova symptomata, novi dolores, novæ angustiæ, exeoriationes partium internarum, crurum, pedum ac dorsi, in regione præsertim lumbari, inflammationes, gangræna, demum & febris, & atrophia superiorum partium, apepsia, agrypnia, viriumque jactura totalis, & tandem post exantlatas infinitas penè molestias, & toleratos immensos cruciatus mors subsecuta. A quâ, facta prius à Chirurgo, jubentibus superstitibus, incisio tribus fortè aut quatuor digitis transversis ab umbilico interiora ac sinistrum latus versus, ad educendam aliquam aquæ, uti judicabatur, in utre illo horrendo contentæ quantitatem; verum illius loco aliquot situlæ, tres ad minimum colluviei cujusdam viscidæ, tenacis, crassæ ac glutinosæ, spermati ranarum quâ consistentiam non absimilis, nonnisi maxima difficultate extortæ potius & expressæ, quàm extractæ augurium postremorum è medicorum illorum posteriorum quadrigâ, comprobarunt. Cum vero pie defuncta ipsamet monuisset sæpius ac moribunda tandem quoque desiderasset, si ex usu su erstitum mortalium fore judicarent medici, ut cadaver aperiretur, quo vera corporis interior facies & constitutio, de qua hactenus tot diversæ & dubio procul pleræque vanæ fuerint conceptæ ac prolatæ cogitationes, conjecturæ & opiniones, randem ad oculum pateret, se ultro consentire, ut corporis sui exuviæ in victimam cultro anatomico medicorum, & quidem duorum illorum, qui præ reliquis hactenus morbi curam diutius ac majori solicitudine suscepissent ac gessissent, concederentur, & quâ fieri posset, exactitudine in morbum ejusque causas ac circumstantias inquireretur. Sequenti igitur die præsentibus quibusdam familiaribus utriusque sexus amicis, à medicorum juniore & Chirurgô, aperto suspensâ manu cutis, admodum adhuc distentæ, integumento, illique substratâ, paucâ tamen admodum, pinguedine, aut adiposæ potius tunicæ ab humoribus exesæ ac colliquatæ raris quibusdam atque tenuibus reliquiis, visui mox se obtulit ingens humoris, priori, antecedenti die extracto, exactè similis copia, viscida, tenax, gelatinæ aut ranarum spermati consistentia par, coloris qualis esse solet carnis eluviei pallide rubentis, crassæ ac turbidæ, quâ rudiculâ aut haustorio ex parte exhausta plurimæ se concamerationes, cellæ aut cavitates primum diversæ magnitudinis, capacitatis ac conformationis, suis quæque membraneis parietibus circumscriptæ exhibuerunt, quas à tunicis musculorum ac integumentis, absumtâ eorundem substantiâ fibrosâ ab actimonia humorum successivè pullulantium, & è vasorum omnis generis extremitatibus capillaribus in interstitia illa tunicarum exudantium aliquali, sed colliquativa tantum putredine (revera enim in hac putrilagine odoris fœtidi aut cadaverosi nil prorsus perceptum) illarumque intervallis ortas judico. Utres qui dixisset majusculos, sibi invicem contiguos gelatinâ, quâ colorem in singulis & consistentiam quadantenus variegata fœtos, non aberrasset. Separatis horum quibusdam inter septis, massa quædam prima fronte viscidi illius muci squalore obsita, infantile satis magnum caput ... lle mentiens emersit ac in conspectum prodiit, quod quo titulo salutandum, tam inter sectores quam spectatores non leve ortum est conjecturarum dissidium. Situm illud erat in vicinia regionis umbilicalis latus sinistrum versus. Alii viscus esse volebant aliquod ventris inferioris, sed quale determinare haud poterant, alii intestini prominentis partem, sed hos figura pene globosa, nulli alii intestinorum ductui continuata, refellebat, alii, & quidem potiori jure, nullo tamen adhuc certo indicio confirmati, præternaturale quid esse augurabantur. Verùm quod omnes suspensos animi tenebat, nullum vel ventriculi, vel epatis, vel intestinorum genuinum apparebat vestigium; nisi quod inguina versus protuberans aliquod systema duplicatum coli prominentiam primo obtutu referret, eaque specie ipsi quoque medicorum inter præsentes seniori, anatomes alias non adeò imperito imponeret. Sed cum accuratius lustraretur & examinaretur, figura peregrini quid indicabat & insoliti, junioribus interea tam medico quam chirurgis præcipiti judicio viscera omnia una cum intestinis putredine consumta esse cum admiratione exclamantibus, solo seniore judicium, quod peritonæum nondum vidisset, suspendente, rursus in diversas itum sententias, donec exhauriendo una rursus alteraque squalore isto tetro impleretur situla, sicque utres prædicti, in quos tota diremta erat cavitas, successive evacuarentur, atque alvei illius immanis fundus magis paulatim magisque detegeretur. Rumpenda interim erant necessario ac dissecanda quædam intersepta alveorum illorum, quo distinctius, quid inibi occurreret, dignosci posset. Ubi tandem remotis his obstaculis & exhaustis (connumerando nimirum, quas chirurgus pridie eduxerat) successive quinque situlis, quarum singulæ viginti quinque circiter capiebant libras medicas, adeoque centum præter propter & viginti quinque libris istius viscidæ saburræ, peritonæum apparuit, huicque annexum firmiter suppositititium illud supra memoratum colon, nec non

abstersо

abstersо nunc omni muco, diadematis Turcici, quâ figuram, æmulum, à reliquis omnibus cavitatibus aut alveis distinctum atque sequestratum, systema globosum. Hoc imprimis omnium in se convertebat oculos & animos, neque tamen quisquam quid sit? quid fuerit? unde ortum & quâ ratione productum? determinare ausus. Erat autem, è diversis quasi peris substantiæ membraneæ, qualis esse solet vesicarum in piscibus majoribus satis firmæ ac validè, coagmentatum, septem nempe in circulum ac circumferentiam dispositis sibique invicem coaptatis atque arctissime coadunatis, circa octavam centrum occupantem, sicque totum in octo cellulas diversæ magnitudinis distributum, hæque rursus in alias minores, uti cum aperirentur, apparebat, rursus disterminatæ quarum singulæ humore reliquo, qui in prioribus majoribus cavi illius ingentis alveis fuerat, quâ consistentiam gelatinosam simili, paulo tamen limpidiore ac fluidiore scatebant, colore singulis tam in peris, quam earum cellulis aliquatenus variegato; in una plane claro ac pellucido albuminis ovorum æmulo, in altera eodem ignis calorem aliquatenus jam experto, hinc ad glaucum vergente, in alia paululum flavente, in alia magis rutilante, in alia rursus subrufo, in quadam ad violaceum, denique in alia ad spadiceum &c. inclinante, sicque indicibili quadantenus diversitate à se invicem abludente distincto, stupendum sane naturæ exorbitantis opusculum, quod si cui de illo, post collatas varias circumstantias (quas inter non postrema, quod nec umbilici præterquam è situ suo naturali ad inferiora immensum propendentis ac penitus dislocati in extrema cuticula rude tantum restans, & aliquale vestigium, nec ligamentorum, in quæ vasa umbilicalia à partu cum tempore coalescere ut plurimum solent, sive teretis, hepati nimirum infernè inserendi, circa hepar, sive urachi ad vesicam tendentis eique communiter cohærentis prope vesicam, nuspiam ullum apparuerit vestigium) conjecturæ locus, non dubitarem, ipsum umbilicum cum vasis suis umbilicalibus in monsttosam hanc figuram ab affluentibus, & sensim se inter diversas eorundem tunicas & membranas insinuantibus humoribus obstetricante, Dædala ut plurimum sub necessitatum legibus, natura satis affabre tornatum pronunciare. Ejusdem fere figuram si excepéris externam, compagis ac constitutionis erat etiam alterum illud colon, ut sic dicam, spurium, superius indigitatum, quod similibus vestitum tunicis membranosis, similibus constans majoribus in alias minores rursus divisis peris ac cellulis, humore, perinde quà consistentiam ac colorem variegatum, reliquasque qualitates varie scatentibus, diversimode tantum & in duos quasi loculorum ordines sibi invicem contiguos aut potius continuos, compactum, æque peritonæo hactenus nondum aperto, loco tamen multo inferiori adhærebat, verum non soli, sed uti illo postmodum dissecto patebat, sinistro quoque uteri, quod dicunt, cornu, loco quo tubæ Fallopianæ cum alis vespertilionum ac decantato illo, uno fere omnium modernorum ore, ovario, aut quod mihi adhuc verosimilius, Antiquis rectius dicto, testiculo sinistro, illic annecti ac cohærere solent: unde mihi nata suspicio illas quoque uteri appendices affluxus humoris præternaturalis occasione ac successivo impetu ac appulsu in hanc faciem aut formam transiisse. Restabat nunc detectum demum & detersum in imo cavitatis fundo peritonæum, quo tandem aperto humoris præternaturalis vix guttula in abdominis cavo apparens, omnium illorum, qui ascirem vulgarem morbi genus statuerant, sententiam re ipsa confutavit; universa verò abdominis viscera, quà constitutionem naturalem bene se satis, non tamen satis commodè omnia quà situm, positum atque connexionem præsertim tam tenuia, quam crassum seu colon; ut pote plane extra naturalem situm disturbata, habebant. Ventriculus mediocris capacitatis tunicarum colorem, ac reliqua accidentia si spectes, omnimode sanus. Omentum pinguedine quidem destitutum, integrum tamen, sed versus superiora contractum & intestinis intermixtum. Hæc quoque ordine, uti dictum, turbato hinc inde vagantia, sana nihilominus ac colore prorsus nativo conspicua, nec ullo alterius cujusdam defectus aut vitii indicio deturpata, flatibus modo nonnullis aliquantulum distenta, mesenterio valde extenuato cohærebant. Hepar quà colorem, tunicam & parenchyma laudabile prorsus nullis hydatidibus, uti alias in ascite solet, defædatum, convexa parte sub diaphragmate demersa ac sima oculis magis obvia cystidem monstrabat subflavam modica, eaque paulo dilutiore bile non satis repletam, sed flaccidulam; pancreas exiguum, sanum tamen ac naturali colore & consistentia gaudens, à situ suo naturali una cum duodeno versus dextrum latus remotum. Lien mediocris, coloris sani, rubentis. Renes, suo quisque loco, dispositi satis pro ratione illius subjecti magni, sani & inculpabiles. Vesica super utero contracta in pelvi latens & ipsa bene constituta, sed vacua & corrugata. Uterus dextro quidem latere sanus, suis instructis appendicibus consuetis, ligamentis nimirũ, tuba Fallopiana, ala vespertilionum, & testiculo, aut, quod recentioribus placet, quo jure, ipsi viderint, ovario; sinistro verò nec tuba à Fallapio denominata, nec ala, nec ovarium aderat, nec ligamenti aliquid, præter lati forte portionem valde exiguam, vestigium, ac reliqua omnia cum peritonæo coaluerant, ac, quod mirandum, per peritonæum utero ac in parte præter morem & ordinem contiguum, & arcte admodum connexum, ut continuum optimo jure dici potuisset, ex abdominis cavitate penetraverant in aqualiculum illum cavernosum, illicque in corpus illud supra memoratum ac descriptum, uti superior, degenerant. Hocque fortassis, cum ægra ab

ab ipso morbi initio de dolore gravativo in regione inguinum conquesta sæpius fuerit, primum totius istius tragædiæ ærumnosæ fuit proscenium. *D. August. v. Casimirus Gabrliep. Ephemerid. Germanic. Decur. iii. Ann. ii.*

Observatio LXXXII.

De Hydrope Vesicario.

Conjux operarii cujusdam nostratis aspero victu vitam, atque ejusdem à prima ætate plurima tolerans incommoda, unicam prolem peperit masculam, eamque propriis educavit mammis, excluso hoc, intentus durusque mansit puerperæ venter, & tumor ad sinistrum umbilici latus juglandis magnitudine primò natus fuit, quem lactans neglexit suspiriosa. Puero deinde ablactato, fluxus emansit matri menstruus, & tumor umbilicalis paulatim crevit, pluresque hinc & illinc apparuerunt protuberantiæ grandiori in abdomine, murmur in eodem & fluctuationes quasi aquæ sensit ægrota, dispnæa etiam ab annis tribus concepta, tandem graviori, cum acerbissimo ventris dolore, siti, vomitu, diarrhæa, tussi, deliquiis animi tentata vitam perdidit ærumnabilem, hanc verò cum traheret, medicam non admisit manum, sed omnipotenti curam corporis & animæ demandavit unicè, beatam semper exoptans Analysin, quæ etiam consecuta d. 8. Septembris A. 1694. urserunt amici corporis apertionem quam instituì die obitum sequenti, præsentibus aliquot sexus utriusque personis. Denudatô autem cadavere, amplum abdomen variis tumoribus duris refertum advertebatur, quorum unus pugni magnitudine ad umbilicum prominebat, ex quo separato & inciso alba & gummosa materia, vesiculaque tenuis circumcirca intus adnata leviter, aquâ limpidissima repleta eximebatur. Sub hoc multæ colligatæ vesicæ diversæ magnitudinis, crassitiei; & figuræ reperiebantur, ventriculo, hepati, lieni, utero, spinæ dorsi, & peritonæo firmiter adnatæ, hepati & lieni etiam innatæ, quæque omnes, præter liquamen gummosum album, in se continebant alias tenuiores vesicas, lymphæ plenas. Peculiaris verò alitis capite cum oculis, gravida non minus tenuiori vesica, substantiaque prædicta gummosa, rostro suo sinistrum petens ovarium se exhibebat. Maxima vesica, cujus interior etiam alia, fudit ultra duas lymphæ libras, in dextro latere costis & diaphragmati adnata, sursum pepulerat pulmonem, qui costis firmiter etiam affixus cernebatur. Hepar, lien & renes insolitæ erant magnitudinis; cartilago mucronata in gibbum hepatis impresserat foveam, quæ columbinum capere potuisset ovum. Vesica bilis insolito major, atrum in se continebat gluten, ventriculus & intestina flatibus erant referta, à retentis verò aliis libera. Ex cruribus tumidis scalpello incisis limpidissima profluebat aqua. Superum corpus erat emaciatum. Non communi obiisse hanc mulierem hydrope, nec peculiari saccato, cujusmodi mentio fit in Ephemerid. nostrar. Decur. 2. Ann. 8. observat. 23. nec botryoide, qualis describitur in actis Hafniensibus Ann. 1. observat. 1. nec verminoso, ceu forsan dici posset ex observatione Eduardi Thylonis, Angli, in confesso est. Quinam ergo hydrops maturavit fœminæ necem? Vesicarium, ut hunc dixerim commovit me insignis canaliculorum lymphaticorum à beato Nuckio demonstratorum ordo, glandularumque, per quas illi transeunt, peculiaris conditio. Quoties enim glandulæ in confinio trunci descendentis arteriæ aortæ & venæ cavæ, vel alibi, austeritate forsan aliqua affectæ, per canaliculos non satis promptè humorem dimittunt lymphaticum, ejusmodi verò affatim immissus & retentus, membranas illorum magis magisque distendit, cogitque in vesicas, fit una ipsæ ut eleventur & extendantur glandulæ. In hoc si fallor, ex nostris aliquis, ut confido, & maximopere peto, veram expromet causam. *D. Iacobus Augustinus Hünerwolffius Ephemeridum Germanicarum Decuria iii. Anno ii.*

Observatio LXXXIII.

De Anatome canis hydropici.

Anno 1688. d. 23. April. ex discipulis nonnulli secuerant canem castratum præpinguem: æstate hic longius procurrens, haustâ ex scaturigine aquâ frigidissimâ, in lithostrato pavimento anhelus procubuerat: ex illo male se habere, abdomen sensim intumescere, difficulter respirare, quin ægre anhelare, salva solita voracitate.

Dum vivi abdomen incidunt, omentum quovis ovario fœcundius erumpens multa ova elisit, nimirum totum hoc, quantum quantum ovis densè fuit obsitum, in partibus omenti quas mihi servarant, quum negotia sectioni præesse non finerent, multa admiranda hujus ovarij perspicere licuit, copia ovorum tanta erat, ut plures patinas implerent, ova ipsa diversæ magnitudinis; maxima gallinaceum accedebant; quædam vero infra granum piperis erant; minima tantum semen milii adæquebant. Figura ipsorum maximam partem sphærica; quorundam ovalis erat; aliorum vero plurium anomala prorsus species multis modis variabar. Dicebant discipuli, ova prægnantia sibi animadversa, ut quæ liquori alterius ovi innatassent: verùm mihi vel sexcenta excutienti & incidenti nullum ovum prægnans obvium fuit. Hoc quidem observavi, quod membranâ unâ eademque communi, quæ omenti erat, plurima simul ova continerentur; atque membranâ hac ruptâ aut divulsâ, tanquam ex equo Trojano maxima, mediocris minima,

minima, ad levem pressuram prosiliebant, adeò una communis fovea diversis recessibus diversæ magnitudinis plurima ova complectebatur; tunica propria ovorum densa erat, ex pluribus aliis membranis compacta; glabra atque undiquaque lævem pinguedinem tangenti offerens: idque inter coquendum experti sumus, quum cocta ova multum pinguedinis exudassent: discissa hæc tunica non collabebatur, sed inversis labiis instar calicis hiabat. Contenta ovorum erant liquor ac coagulum quoddam: in quibusdam solus liquor limpidus; in quibusdam una & coagulum quoddam: liquor inter coquendum non concrescebat in albumen qualem in hydatidibus testium mulicbrium videmus.

Inquisivi sedulo, an præter omentum aliæ partes quoque ova continuissent? allata mihi cum in finem portio hepatis & diaphragmatis ex confinio: atque hepati quidem ejusdem conditionis ova immersa prorsus erant; diaphragmati verò solum accreverant.

Similem in modum peritonæo, ventriculo, mesenterio, vesicæ urinariæ aliisque plurimis hinc inde partibus ova adhæsisse iidem affirmabant.

Renem, cui ovum innatum asserebant, ipsemet inspexi; verùm ostendi, non intra substantiam renis, sed in altera extremitate fasciæ renalis, partem hujus membranæ in ovorum receptaculum concessisse, quum opposita extremitas pinguedine adhuc objecta esset: dissectus Ren pelvim & carunculas ostendit s. n. nisi quod in extremitate ovario fasciæ renalis vicina quædam carunculæ viderentur obliteratæ.

Pancreas corruptum fuerat.

Pulmones à pondere omenti credo sede sua dimoti, cum pericardio circumcirca coaluerant: ova nulla in illis visa.

Pericardium solum Thoraci cavitatem quandam fecit reliquam omnibus aliis intervallis à pulmonibus oppletis.

In corde polypi memorabantur.

Cætera omnia satis valentia & s. n. rectè se habentia absq; ulla observatione digna, vasis lacteis cum ductu thoracico insigniter conspicuis.

1. INcredibile dictu quantū damnum ex mutatione subitâ caloris & frigoris corpori infermatur, ut in cane nostro refrigeratorio interna à potu, & externa à pavimento hydropem omento & aliis partibus intulit.

2. Mirum naturæ ingenium progenerandi multa viventibus frigoris & caloris adminiculo: etenim ova ista non aliter concipies genita, quàm quod per æstum pinguedo in guttas resoluta, hic, illic effluxerit, quosque frigus intensum, extus & intus irrumpens deciduas pinguedinis guttas, quasi extravasatas, si more anatomico loquendum, constrinxerit, atque congelari fecerit, inductâ crustâ ut à calore animali amplius resolvi non potuerint; quippe quum canis fessus atque gravis cursu calorem intendere post refrigerationem vehementem non valuerit, motûque decubitûs frigus vim suam in congelando valide exercuerit, consistere illa ova cæperint.

3. In omento autem maximus numerus ovorum; hujus sacculi undiquaq; expansi aptissimè pinguedinis guttulas excipere atque condere poterant; quod in omento major copia pinguedinis solubilis, quamvis & frigus in decumbendo omentum proxime contigerit.

4. Ovorum diversam magnitudinem confero in quantitatem pinguedinis destillantis; quamvis credibile sit, quædam ova incrementum successu temporis sumsisse; neque enim frigus potuerit tantam quantitatem, quæ ovum gallinaceum adæquet, investire illicò tunicâ: conjicio itaque, dum frigus constrinxit guttas maximas, aut globulos majores; his quasdam fibras cum omento adhuc cohærentes fuisse immersas; per quas semper exudarit aliquid novi laticis pinguis, donec natura suo calori nativo restituta, laceras illas fibras glutine sanguinis aut pinguedinis novæ obleverit, ut ita ova tandem ab omenti membranâ libera intra sacculos deprehensa sint.

5. Figuram variam ovorum dederit sacculum in omento varia dispositio: quod tamen major numerus sphæricâ figura compàruit, debetur naturæ pinguedinis globosæ.

6. Liquor contentus partim ex pinguedine, partim ex vasis lymphaticis derivandus: atque vasa lymphatica rupta etiam dederint ovis incrementa.

7. Pulmonum coalitio cum pericardio ex pondere omenti; sive etiam refrigeratio fuerit in causa.

8. Polypi certè cordis à rigore fuerint; neque puto aliter quàm à potu frigido avidè hausto, à stagnante arteriâ asperâ cum œsophago & ventriculo, polypos ut plurimum nasci.

9. Licet ova ovis prægnantia in his p. n. non invenerim, non nego tamen inventa in veris ovis volatilium ova cum testa albumine plena, quum ipsemet servem, quod meis manibus ex testa alterius gallinacei ovi, albumini innatans, exemi. *D. Philippus Jacobus Hartmannus Ephemeridum Germanicarum Decuriâ iij. Anno ij.*

Observatio LXXXIV.

Hydrops in quo Lien præcipuè affectum repertum est.

VIr annum agens 40. temperiei calidæ & sic utcunque naturalis, coloris in facie ex atrô & citrinô turpiter confusi, opum, quibus jam confertim abundabat, cumulandarum famelicè cupidus, ut etiam in earum gratiam honestæ vitæ commoda nihili faceret, infimi passione imprudens. Hinc radicibus, rapis, oleribus, leguminibus, caseo, carne sale & fumo exsucca, aliisque idgenus ineptis & rusticis cibis, quod avaræ forent impensæ; ventrem alimoniæ usurpandæ insanè inhiantem animaliter farciebat. Interim duris, barbarè, corporis, sed animi

maxime laboribus, curis, studiis, scriptione, lectione, ruminatione & futurorum conjectura, sese inhumaniter conficiebat. Subinde cæcam hospitij cameram nactus, ringente avaritia, profusa vini belluatione totus inundabatur. Extemplo absque præcursoribus morbis instantis indiciis, morosus questus est de subita virium ruinâ, de corporis enervis plumbea mole, de anxio respirationis pressæ gravamine, de tussi sicca, de appetitus se se desperate negligentis agonia. Interim prurienti inquietudine frangebatur nimis ærumnosum corpus, febre levi continuâ ardens, & inopinato totum abdomen ad duritiem explicatum illico apparuit, quod ante aliquos dies leve initium ceperat; sitis intolerabiliter avida, somnus nec minimus, pulsus debilis, intermittens, intercadens. His pensitatis prognostica rerum futurarum scientia calamitose ominandum esse non dubie dixi de affectus grandis sortis. Contra sentiebat collega Medicus mecum in efficacius curæ robur rogatus; ego autem ursi ut mature sibi in horribile æternitatis jamjam inchoantis momentum, diligentia alacri ad id opus esse, ne tempus avarum, quod modicam lucis usuram concedebat spem vitæ blandientem crudelissima calamitate deciperet. Medicus opposita mente à me alius, noluit ea die cōsiliū de his omnibus inire, id non adeo in matura præcipitatione urgendum, sed in crastinum otiose differendum dixit, ætatis vigentis robur facile superius asserens, reposui strictim, nulli ætati ignoscere cæca prægrandium morborum fata: Et revera illa ipsa nocte obiit, ut horum tantummodo remediorum opera usus fuerit. Enema injectum carminativum, quod flatibus superbe tumidis abdomen extensum diceret ordinarius. Ego quidem flatus plurimos subesse ultro concessi, sed aquas iis & copia & noxa graviores. Propinata fuit potio cardiaca.

℞. Aquar. rub. idæi ℥ ij. cinnam. ʒ iij. confection. hyacynthinæ ℈ iiij. elixyr. vitæ Matthiol. ʒ ß. syr. violarum ʒ vj. M. f. potus cochleatim sumendus. Exhibitum hydragogum leve.

℞. Syr. rhamn. cathart. ℥ j. magister. jalapp. gr. v. tinct. gran. juniper. spir. vin. extractæ ʒ j. aq. baccat. ebuli ʒ vj. m. nec remediis audacius vacuantibus patuit, ob vires serientis ruinæ jam lugubriter affines. Enixe precatus fui ut corpore secto, sensuum indigitantium sententia nemini non evidenti de duplicis opinionis veritate statueretur: quod ut datum fuit, invitavi Medicum curæ socium ad spectaculum secure de nostra lite decreturum. Quando abdomen incisione hiavit, illico prorupit incredibilis humoris aquei, fœtidi, adstantibus intolerabilis & subcitrini colluvies, cameram prodigiose inundans, qui in spatiis inanibus inter ventris infimi partes otiose stagnârat. In vicinam thoracis capacitatem irrepserat ex abdomine notabilis ejusdem diligenter crescentis portio, quæ non tardè quoquoversum diffusa cor ignis vitalis venerabile sacrarium tandem funebriter submerserat, unde mors repentina, quam sanguine proximi cogitatione assequi non poterant, & si eis modum quo accidisset centies ad nauseam inculcassem. Parum deerat internis partibus ad sui integritatem, nisi quod ę fæminatæ apparebant; Majus jecur creverat. Lien digitis pressus cedebat haud ægre, & tractatus sæpius in pultem spissam pigre fluebat. *Ex amica communicatione viri Clariss. Domini Nozet, Medici Friburgensis Celeberr.*

Observatio LXXXV.

Hydrops ascites in quo tumores omnigeni & innumeri abdomen occupabant.

Mulier sexagenaria N. Ascite laborans & Medici cujusdam curæ commissa, male se habuit ab apozemate aperiente & purgante, incommodum pariter accepit ex opiata chalybeata & cathartica: unicum tantum pharmacum ex gumm. gutt & mercur. dulci conflatum ipsi levamen præstitit. Verùm quandoquidem post catharticum citissime intumescebat venter, ex paracentesi auxilium petere mens fuit. Ter intra sesqui mensem ipsi perforatum fuit abdomen, acu scilicet fistulata juxta umbilicum adacta, totiesque duodecim, aut circiter, seri limpidi libræ eductæ sunt, donec ejus decursu cessante acus sanguineo rore stillaret. Grandi levata onere ægrotans spirandi & decumbendi libertatem adipiscebatur, receptisque somnô viribus res suas expedite peragebat. Verùm ad modicum tantummodo tempus prospera illa valetudinis conditione fruebatur: etenim præ angustia rei domesticæ, & ob inconvenientem infelicemque victus rationem, in priora ægritudinis symptomata relabebatur. Non illi fames & sitis, non mille alia tædia, longaque patientia ad tollendum hydropem, à Celso lib. 3. cap. 21. decantata, quicquam profecere quin potius in diro carcere, religionis ergò, diutius olim asservata, famem, frigus, inopiam, & multa alia non patienda ferens, immanem morbum conceperat. Sed (quod spectandum, & attentiori animo in ægritudinis istius ἀπορροφῇ advertendum) nunquam post paracentesim toties repetitam, aut etiam post catharsim à prædicto pharmaco sæpius institutam, intumescebat ægrotanti abdomen, quin urinæ profluvium ipsi adveniret, quodque opem ferre debuisset, è contra calamitatem inferret. Jam vastiùs tumefacto ventre, habitum corporis lymphæ diluvium inundavit, tibiæque frequentibus rimis fatiscentes & ulcerosæ supremo frigore obsidebantur, ægraque sub tam acerbo affectu sollicitam & actuosam vitam exhalabat. Apertum abdomen tumores innumeros & omnigenos exhibuit. Contentę

in illo partes,ob situm & figuram penitus immutata, difficilè innotescebant, è diruptis vasis hinc inde,scaturiente sero, epiploum,diaphragma, mesenterium,intestina, scirrhorum plena omnia. Tumorum autem scirrhorumque impares fuere conditio & natura. In diaphragmate, peritonæo,externaque intestinorum tunica,duritici erant lapideæ; plerique autem granorum milij speciem referebant. Unus præ cæteris visendus erat in epiploo monstrosæ magnitudinis & figuræ scirrhus,duo aut ferme tria pondo, cujus interiora cellulis destincta,& vasis atro sanguine plenis instructa;materia istic sevo,illic puri,hic autem gypsi instar concreta & indurata infarciebantur. Reliqui tumores ovi columbini figura & magnitudine , membrana simplici,hydatidum instar, constantes, liquore viscido albidoque pleni. Insigne ad molem hepar decolore ac vieto erat parenchimate. Lausannæ mense Nov.an. 1691.*Ex communicatione viri Præclarissimi Dom. Rivalier Medici. Nemausensis Celeberrimi.*

OBSERVATIO LXXXVI.

Hydrops ascites in quo tumor grandis in pancreate aliique minores per totum mesenterium ac intestinorum longitudinem disseminati &c.

JUvenis 22. circiter annos natus , jam à tredecim mensibus febre lenta correptus ; tussi præterea, pectoris oppressione , ac larga hæmoptysi subinde afflictus,in marcorem primo deducebatur indeque in hydropem universalem,quo remediis aptis fugato,ulrimis vitæ septimanis abdomen tandem non parum tumuit ac distensum est. Cadaver pro rimanda morbi lethalis prima origine die 19. Augusti ann. 1691. concessum,exsuccum nobis primo intuitu, ac quasi sceletum visum est, imò exceptò ventre, molis ingentis. Apertó illó effluebant seri tenuis ac subflavi pintæ, ad minimum septem. Intestina flatibus quidem distenta, sed minime corrupta apparuere. Ventriculus integer fuit à liquoribus qui pro potu & cibo hauriebantur semi plenus, Epiploum valde extenuatum at non consumptum. Hepar magnirudinis longe supra natutam, colore albido se quasi sæpius lotum ac elixum oculis exhibebat. Lien paulò tumidior ac mollior. Renes probè constituti. Totum mesenterium,imò intestina, præcipue ad radices vasorum tum mesaraicorum, tum lacteorum, glandulis durioribus varięque magnitudinis,quasi conspersa, Verùm se pre aliis observandum prebuit tumor grandis caput infantis annum nati magnitudine sua referens, pancreatis corpori quasi additus eo loci quo ipsius canalis duodenum perforat. Hic tumor erat racemosus è pluribus invicem unitis corporibus compactus,quibus una eademque materia, scilicet sebacea,continebatur. Ab ejus mole sursum elevata ita comprimebatur canalis bilis communis ut hic humor cum liber ad intestina sibi non concedebatur transitus , versus superiora refluens non solum hepatis interiora replesset, sed etiam vesicula fellea multum ampliata,in sui collo herniam passa fuisset,unde altera quasi vesicula efformabatur. Bilis coloris erat naturali viridioris. Ex abdomine in thoracem ascendentes, vidimus corpus glandulosum nucem juglandem magnitudine æquans diaphragmatis centro tendinoso adnatum. Pericardium multo sero turgidum. Cor admodum parvum, at fibris solidioribus & validis donatum. Cavitates, seu ventriculi cordis aperti nullum profudere sanguinem , nec ejus aliquid congelatum præbuere; hocque notatu dignum, quod in hoc subjecto:quamvis adhuc dum calido à nobis dissecto,parum admodum sanguinis effluxerit,scilicet magnæ illius impensæ ac deperditiones tum in hæmoptoë præcedanea,tum in variis ab eô seri separationibus,(unde & tumores descripti, & aquæ extravasatæ) obvenerant. Pulmones undique pleuræ adhærentes,ad latera scilicet,anterius ac posterius,eo magnitudinis venerant,ut sex librarum civilium pondus excederent,erantque materiis sabulosis, sebaceis,aliisque viscidioribus ita infarcti , ut vix ac ne vix quidem dignosci posset, quomodo tantula quidem via pro respiratione qualicunque ad extremum continuanda aëri patuisset.

OBSERVATIO LXXXVI.

Hydrops Ascites in quo omentum variis tuberculis consitum,heparque suppuratum repertum est.

VIr Honestissimus mercaturam inter nostros exercens , febre continua sub finem anni 1692. Augustæ Taurinorum,ubi tum degebat,correptus,inde in febrem quartanam simplicem,duplicem triplicemque incidebat,ac totam hyemem sic afflictus transigebat,non proficientibus corticis Peruviani variis dosibus,quia scilicet larga satis manu non exhibebantur. Nec febris sola perstitit sed sibi etiam adjunxit duritiem hepatis scirrhosam,quam identidem subsequutus est tumor universalis. Quo viso,Medicus de Ægro suo omnino conclamatum opinatus,illius curam prorsus abjecit. Consultum itaque visum est Ægro,ineunte vere,tempestate sanè incommoda pro Alpibus trajiciendis,iter Genevam nostram suscipere. Quomodo & qua industria illud peractú fuerit nihil opus est hic enarrem, verum quid demum in tragædię finem

evenerit

evenerit jam explicabo. Ex quo ad Nos accedebat plura tentavimus auxilia, unde quidem obtinuimus ut febris lenta morbi comes, ac inappetentia maxima ex parte fugarentur, sed Hydrops universalis in verum ascitem jam conversus, nec purgantibus, nec diureticis, nec specificis selectioribus vel minimum cessit. Viribus interim adhuc dum satis constantibus, in immensumque ampliato abdomine, è re visum est paracentesim, in aliorum omnium præsidiorum absoluta desperatione, instituere, idque mensis Augusti, ann. 1693. die 15. Cumque propterea acum tubulatam, cuspide triangulari, loco apto immisissemus, statim ea prorupit serum extravasatum vehementia, quâ è dolio perforato vinum quo repletum est profluet. Satis itaque largam ejus dosim una eademque die eduximus, scilicet tribus vicibus quibus evacuatione, repetiimus, libras civiles ad minimum octo. Die subsequenti rursus libræ sex eductæ sunt. At cum intraneorum dolores tum accederent, qui quidem ante paracentesim molesti fuerant, sed jam molestiores fiebant cum adjuncta etiam inappetentia, febri, dejectionibus alvinis; summaque virium prostratione; ab ulteriori evacuatione pro tempore scilicet per diem integrum abstinuimus, donec Aegrum nostrum cardiacis & anodynis refecissemus. Hoc peracto turbisque suscitatis maxima ex parte sopitis ad opus nos de novo accingebamus, sed modestius agentes libras tantum tres de die educebamus, sicque per dies duodecim continuavimus, quibus elapsis loco seri, pus fœtidum, sensimque fœtidissimum maxima dimanavit copia, tum detumescebant femora ac subsidebat abdomen, imo durities illa hepatis scirrhosa, quæ hydropem præcesserat, evanescebat. Vicesima quarta paracenteseos die laxabatur denuo alvus, purulentaque copiosissima dejiciebat. Tum viribus collapsis necessario ab opere desistendum erat; & quicquid restabat agendum cardiacis, topicisque loco paracenteseos admotis, pro corruptione arcenda, perficiebamus. Mors tandem lentiori pede ægri summe afflicti sententia adveniens vitæ finem fecit anno ætatis 51. Cadaver nobis concessum rara plura commonstravit, quæ antequam sigillatim explicem non inutile forsan fuerit, si verbo de paracentesi aliquid dicam. Pluries hanc operationem in hydropicis tentavi, sed nullus sic orco ereptus est, quin potius mors, alias etiam inevitabilis sic forsan accelerata est. Revera nostri qui toti ad hanc operationem horrent, tardius ad eam deveniunt; postquam scilicet debilitata viscera, imo etiam corrupta, jam prorsus fatiscunt, eorumque fibræ tono suo resumendo prorsus inhabiles redditæ sunt. Præterea purulentia in hydrope, à suppuratione aliqua interiori necessario lethali proveniens, apud nos satis frequens est, ut & viscositas in materia educenda quæ illam cannulæ immissæ trajiciendæ inidoneam facit; ut non semel expertus sum. Quicquid sit, non ita sane confidendum est huic operationi ut volunt aliqui, uno aut altero exemplo persuasi: nam nisi in peritonæo duplicato aquæ restagnent, quod admodum rarum est; aut in ipsis morbi initiis, antequam serum salibus asperioribus imprægnatum viscera corroserit; quod ab ægris vix ac ne vix quidem obtinebitur, operatio peragatur; non video quid salutis ab ea exquiri debeat. Revera aliquos habui hydropicos qui præ aquarum onere, eo molestiæ ac suffocationis, deducebantur, ut ab omni situ pessime haberent, nec procumbere, sedere, aut erecti stare possent, qui ab hac operatione parte oneris levati ultimam diem suam majori cum tranquilitate, ac minus ærumnose obierunt; ac ea propter in ægrorum solarium, si non itidem in eorum salutem, aliquando utilis hæc operatio pronuncianda. Sed unde digressi sumus jam redeamus, scilicet in demonstrationem eorum quæ in nostro apparuere cadavere. In exterioribus ipso etiam paracenteseos loco gangræna nulla, aut corruptio se manifestavit. Tegumenta communia in abdomine admodum crassa reperta fuere, quia scilicet dum ab aquis quæ ipsa prius distenderant per paracentesim liberabantur, eorum fibræ facile obediebant contractionibus quæ ab actione salium austeriorum ex prædictis aquis in eas permeantium, proveniebant; unde non mirum si à corrugationibus partium tegumenta constituentiem ac salinis particulis turgentium, multo crassiora illa evadebant. Hoc idem evenerat peritonæo quod duarum ad minimum linearum seu sextæ pollicis partis crassitiem possidebat, dum interim per sui interiora ita erat necrosi affectum ut ad minimum digitorum attractum undique per lamellas discerperetur, una excepta regione epigastrica in qua minus corruptum erat. Reserato abdomine multum pus, illudque admodum viscidum undique respersum visum est, quod etiam parum compresso omento, ipsoque hepatis parenchymate multo copiosius fuit, ita ut ad duodecim ad minimum librarum civilium pondus ejus assurgeret quantitas. Omentum alligabatur peritonæo ad latus dextrum & sinistrum, ac etiam ad ejusdem inferiora: imo idem omentum profundius inintestinorum varia interstitia se immergebat. Totum ipsius corpus cellulis erat plenum quarum majores nucem juglandem minores avellanam facile admisissent, purulentiamque fundebant illi prorsus similem quam per paracentesim ultimo eduxeramus, quamque in abdominis cavo stagnantem repereramus. Nihil itaque paradoxum dixerimus si asseruerimus fermentum hujus partis vitiatum, succos in sacculos adiposos ab Illustrissimo Malpighio in omento abunde demonstratos, eosque satis copiosos in subjecto plethorico & abdominoso advenientes, in purulentum quid convertisse, quod regimini naturæ per alterationem suam subtractum, proprios sacculos, seu vasa

vasa adiposa; hinc inde per collectiones hic & illic magis aut minus copiosas, variè distenderit, eorumque perrupriones innumeris in locis fecerit. Sic sane multum de materia extravasata sufficiebatur, sicque adligationes cum partibus vicinis enascebantur, dum scilicet puris particulæ crassiores ac viscosiores glutinis partes hic agebant. Hepar undique diaphragmati cohærebat, ipsiusque membrana exterior albida admodum visebatur. Substantia tota erat vitiosa ac purulentia turgida, sed præcipue à dextris ad dimidium prope sui corpus in pus omnino abierat: Sicque quod restabat hujus visceris admodum parvum, & quasi lacerum apparebat. Suppuratio autem hæc per viam inflammationis non obtigerat, siquidem hepatitidis ne minima quidem indicia se manifestarant, sed per fusionem lentam materiæ scirrhosæ in hoc viscere prius collectæ. Per hanc suppurationem non tantum multum sufficiebatur humoris in cavum imi ventris diffusi, sed etiam quicquid ejus per totum intestinorum tractum copiosissime se exhibebat, alvoque etiam prius rejectum fuerat, inde effluxerat. Ab illo pure in intestina per pori bilarii ramos dilabente, vas hoc justo grandius factum erat, sed dum in ipsius cum canali cystico unione crassiores particulæ subsederant, oppilatione ac obstructione enata erat, quæ bilis è propria vesicula evacuationem impediens, ipsam non parum distenderat. Advertendum autem hic ratione dilatationis prædictæ, quod quandoque maxima fit, dum eliciendæ veniunt materiæ in ipso hepate genitæ. Sic v. g. non semel vidimus in capris atque ovibus, in quarum hepatibus sæpius enascuntur vermes illi figura semen cucurbitinum referentes, magnitudine vero minorem scarabæum creperum æquantes, quod ex hujus visceris substantia per pori bilarii capillares ramusculos quam maxime dilatatos, viam in intestina, ad plura etiam millia, sibi faciebant, unde foras rejecti non pauca ex his animalibus verno tempore postea evadebant, etiamsi viscus tam nobile in iis tanta affectum fuisset corruptione. Ex his non ita difficile fuerit percipere quomodo multi in suppurationibus jecinoris interioribus, dum viscus per alvum commode expurgatur, fatum suum declinarint: Imò idem etiam evenire potest in affectionibus glandularum mesentericarum & præcipue earum quæ Aselli pancreas constituunt, nam dum materia contenta turgent, sicque ad veri pancreatis corpus accedunt, & illi uniuntur, facile pus in iis efformatum à canalis Virsungiani ramusculis excipi potest, ac in intestina protrudi. Sed è diverticulo in viam. Lien quamvis justo tumidior nihil vitii in sua contraxerat substantia, illa tantum parte qua ad hepar accedebat coloris albidioris erat. Cætera integra visa sunt.

Observatio LXXXVII.

Hydrops purulentus, seu abscessus Mesenterii Hydropem Ascitem mentiens.

Nobilis mulier 20. circiter annos nata languore, totiusque corporis ingravescentia per aliquot menses fatigata, remedia varia adhibuit aperientia & corroborantia, chalybeata sc. purgantibus levioribus admista, tartari præparationes, salia volatilia &c. quibus cùm non satis ex voto profligaretur morbus, se restituendam commisit empirico ignaro, à quo cùm pilulas accepisset è ricini Indici desiccato fructu paratas, aliaque id genus, satis quidem pro tempore abundè expurgata hilaris & sana videbatur, verum postea ab humorum medicamentis drasticis concitatorum affluxu, sensim accrescebat tumor in ipsius imo ventre; qui remediis cedere nescius, post annum præterquam quòd ingens visus est, dolores etiam atroces cum febre acuta &c. peperit. Hisce symptomatibus eliminandis plura consumsimus, nec sine omni fructu; nam sic abiit febris, & dolor cum abdominis tensione inflammatoria, relicto solo tumore magnô, sed indolente; cui rursus dissolvendo atque discutiendo præsidia apta adhibuimus aquas scilicet minerales, præparationesque artificiales tam vegetabilium quàm mineralium &c. sed in cassum prope omnia, nam augebatur continuò tumor, venterque totus in grandiorem elevabatur molem, donec post novem circiter menses à mox memorato insultu febrili, recruduerit hoc symptoma cum doloribus, ægramque lecto præ debilitate affixerit: tum brevi tumor ex abdomine in femora & tibias provectus est, variasque excoriationes in partibus affectis peperit. Sollicitante ægra, quæ præ pondere corpus amplius movere non quibat, & lacerationem in imi ventris visceribus persentiebat, acum tubulatam in hujus cavitatem immisimus, sicque puris fœtidissimi per decem dies continuos libras circiter 30. eduximus, magno ægræ nostræ levamine, quæ placidè tandem & piè decima tertia post perforationem die obiir. Tum apertô abdomine, effluxerunt quadraginta ad minimum puri putidissimi & viscidi libræ, cui innatantia intestina gangrenosum, quid in sui exteriore membrana redolebant: testiculus dexter seu ovarium dextrum per compressionem tumoris mox describendi, ita flaccidum factum erat, ut curioso examine ad eum inveniendum opus fuerit. At, quod notatu dignissimum; tumorem monstrosum advertimus in mesocolo à latere illius intestini coli partis qua in rectum abit, enatum; ejus basis diametrum habebat trium circiter pollicum, seque sub intestinis extendebat ad latus dextrum, ubi caput efformabat diametrũ habens pedis integri longitudinẽ æquanrẽ, illinc ad superiora reflexus peritonæo adhęrebat, adhæsioneque eandẽ ad latus usque sinistrũ quò usque pergebat, origine suâ quasi repetiturus ser-

vans

vans, super intestina crassa recumbebat, eaque sic absolutè propè circùcingebat, dum interim tenuia cum ventriculo sursum adacta liberiora erant. Tumor hic glandulosus erat, mẽbraneus, & per totam sui lõgitudinem in cellulas variæ magnitudinis & figuræ excavatus, quarum cellularum plures inter se invicem communicabant, complectebaturque variæ indolis materias, aquosas scilicet, mucilaginosas, pultaceas, & propè sebaceas, omnes in genere fœtoris acutissimi. Ponderis erat tumor hic cum materiis contentis triginta quinque circiter librarum. Cætera sana reperta sunt.

Observatio LXXXVIII.

Pseudohydrops à Pinguedine anomala imi ventris exteriora ac interiora copiosiùs occupante.

Virgo quædam honestissima anno 1691. fœdâ ac crustosâ scabie totum corpus occupante & saniem multam immittente, afflicta fuit, Morbus variis oppugnatus remediis non minus pertinaciter tamen ad annum usque 1696. perduravit; eòque præcipuè, quòd crustis per intervalla decidentibus, lividitas cum callositate in cute superesset, elephantiasi verâ affectam crederent multi. Verùm primis prædicti anni 1696. mensibus, subitò disparuit vera hæc scabies, nescio an per se id factum sit, an auxiliantibus aliquibus medicamentis? At dolores universales mox subsequuti sunt, illique pòstea comites habuerunt genuum retractiones. Interim appetitus, qui hactenus non omnino defecerat, non tantum persistit sed etiam in tantam voracitatem abiit, ut plures panis libras nostrates quotidie illa absumeret. Totum corpus & præcipuè abdomen inde ita tumuit, ut Ascite cum Anasarca tandem affecta videretur, nocteque quæ 8. & 9. Maij, ann. prædicti memorati 1696. intercedit, anno 35. nata periit. Cùm sub meridiem diei subsequentis ad cadaveris sectionem advocati fuissemus, observabamus 1°. quòd nihil prorsus in totô corpore de scabie præcedaneâ superesset, quódque vultus humidior ac lividus foret, & oculi ac nares multam humiditatem quasi purulentam funderent. 2°. Conspeximus quòd quicquid abdomen tendebat, ac elevabat, adeps erat anomalus, non tantùm panniculi adiposi cavernulas eò usque replens ut ille duos & alicubi etiam tres pollices crassus viseretur; sed etiam qui inter mesenterij membranas, ac in ipsô omentô monstruosè accumulatus spectabatur. Mesenterium propterea in massam quandam in qua vix, vel vasorum, vel glandularum aliquod vestigium videre licebat, abierat. At omentum oculos nostros attentos in sui spectaculum meritò destinuit: Illius etenim vasa Clarissima Malpighio adiposa dicta, herniam quasi passa fuerant; unde ad absolutam turgescentiam quoad omnes suas divaricationes repleta, processus cæcos innumeros, pollicem ad minimum crassos, liberéque ad quatuor aut quinque transversorum digitorum longitudinem ex originibus propendentes emittebant. Humor autem qui in istis productionibus, quique in omẽti striis, mesenterio ac panniculô adiposô reperiebatur, ad instar olei olivarum per frigus hibernum concreti, ad minimum calorem ac manus tractationẽ, ita facilè è vasis suis ac cellulis adapertis diffluebat, ut motus aliquos in vivo subjectô habuisse; imò communicationem quandam inter omenti vasa, mesenterium ac panniculi adiposi vicinias, conjecturâ non ita ineptâ, cum prænominatô Celeberrimô Malpighiô, concludere forsitan licuerit. Cætera à sanô statu prorsus aliena minimè visa sunt.

Hic inquirendum veniret, quid demùm in acriore sanguinis constitutione scabiei descriptæ progenerandæ aptâ, voracitatemque caninam postea inducente, accumulare potuerit adipem totum nostrum subjectum, ac præcipuè imi ventris interiora & exteriora, occupantem. Siquidem causæ variorum horumce phænomenon totô cælô diversâ apparent. Verùm si attentiori animô omnia perlustrentur forsitan & scabiei & adipis materia in nostrâ hâc virgine non ita diversa erit; quandoquidem humor à scabie emissus non parum viscidus ac unctuosus erat, ipseque postea adeps naturalis prorsus non fuit, sed præterquàm quòd fluidior ac paulò asperior digitis persentiebatur, odorem etiam acidum de se spargebat, non absimilem illi qui à scabie malignâ promanat. Propterea scabiei depulsionem pinguedinis illius anomala accumulatio subinde subsequuta fuit.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXII.

De Lumborum Dolore, Nephritide, & Calculo Renum.

OBSERVATIO I.

Renum dolor Calculis obsessorum, ureterum capita subeuntibus.

ANNO 1673. mense Decembri fere extremo, Vir quidam Reverend. nephriticis doloribus interemptus, anno ætatis quasi quinquagesimo vita Uratislaviæ defungebatur, quantumvis εὐσαρκος ac sanæ alias constitutionis, quod imprimis in exenteratione comparuit.

Nam abdomen 1. pinguedine duos digitos transversos, vel amplius crassa obductum erat, & deinde viscera naturalia omnia optime constituta visebantur, solos renes & vesiculam felleam, potius contentorum vitio quam suo, morbosos dicere oportebat, Vesicula enim fellea non solum lentissimam bilem, quæque satis largo spatio se distendere patiebatur; nec multam, sed & insuper lapillos puniceos, prominentiis quibusdam inæquales, rubrisque maculis, necnon luteis quibusdam parvis consperfos continebat: Dicti lapilli aliis parvis, minorum pisorum magnitudine, & plurimis arenulis stipati erant: Ren dexter calculum luteum fovebat, cujus cuspis in ureterem se insinuaverat: reliquæ duæ sic parenchymati infixæ utrinque erant, ut transitum & exclusionem omnino prohiberent. Calculus in rene sinistro latitabat, juxta cum plurimo sabulo, cujus pars initium ureteris pene obstruxerat, Lapillus denique in vesica jam deturbatus inveniebatur: Ureteres ampli admodum & solito carnosiores erant: In causam hujus, in corpore tam bene constituto, λιθογενεσίας inquirentibus, imprimis vinum nimis tartareum, quo Rever. familiariter, quanquam non excessive utebatur, inculpandum esse probabile visum est. *Henricus Wollgnad. in miscell. curiosis anni 4. observ. 169.*

IN *causam λιθογενεσίας*] Existit in corporibus nostris fodinæ, non illæ quidem ad ædificandum instructæ, sed potius ad diruendam totius corporis fabricam: Nulla est corporis nostri pars, in qua lapides generari nequeant: Generantur in capite, in lingua, in corde, ventriculo, jecore, vesica bilaria, liene, intestinis, mesenterio, & utero: At per antonomasian & κατ᾽ ἐξοχὴν calculi cum dicuntur, in renibus aut vesica generati intelliguntur, quia in his partibus frequentius generantur: Si vesicam calculus obsideat, dicitur affectus λιθίασις: si vero renes calculo laborent, νεφρῖτις appellatur: Calculum definimus quod si corpus solidum & durum, ex humore terrestri & salso; in renibus potissimum & vesica stupore affectis, in lapidis formam concretum, obstructiones & distensiones inferens: Causam materialem (rejecta veterum opinione, de calore materiam crassam & viscidam exsiccante, indurante & in lapidem convertente) statuo succum lapidescentem, i. e. terrestrem materiam justa proportione sali mistam, Efficientem vero spiritum lapidificum succo, illi insitum: Succum hunc lapidescentem, qui in omni passim terra invenitur, cum alimento attrahimus: Si itaque vel ob coctricis, vel excretricis facultatis debilitatem, vel ob ejus succi in alimento copiam, omnis in ventriculo secerni & inde expelli non possit, per ductum thoracicum una cum chylo transit in cor, inde cum sanguine in aortam delatus, per arteriam tandem emulgentem pellitur in renes, ubi in minutissimis arteriæ ramulis extremis, aut carneis proxima hæret, ibidemque continuo sanguinis appulsu rotatus, arenularum formam paulatim indui: quod si renum sensus scabritie earum irritatus; stimulum sentiat expelli ocyus cum seroso humore arenulas: at quibus flaccidi renes, sensusque obtusi, in iis & generantur arenulæ, & retinentur, donec urinæ demum in calculos concrescant, qui denique naturam magis stimulando etiam sui excretionem promovent: Eodem modo se habet *calculi in vesica* generatio, Si enim temperies vesicæ non recte sese habeat, urina quæ clara fieri debebat, partibus ejus omnibus exacte mistis, turbida evadit, & partes terreæ & tartareæ, aquosis non exacte permistæ ad fundum vesicæ subsident atq; ibi vi insita ad coagulationem tendentes in lapidem coeunt, Calculi causæ antecedentes sunt, præter partium affectarum stuporem, sive obtusum sensum, crapula & cruditates, impestivus mox à cibo sumpto, motus; cibi omnes qui crassum ac lentum succum præbent, vina immatura, austera; nigra, crassa & dulcia, imprimis mustum, cerevisia recens, fæculenta & crassa; Diuturna etiam equitatio, saltus & motus omnis qui fit inclinato dorso, Veneris item immoderatus usus: Huc etiam pertinet hæreditaria ad calculum generandum dispositio: Quod autem lapidosa coagmentatio aliis potius fiat in renibus, aliis in vesica, causa est robur vel debilitas harum partium: Quibus renes debiliores, facilius in nephritidem incidunt: quibus hi validiores, vesicæ calculo corripiuntur: *Thom. Burnet lib. 3. sect. 3. Thesauri Medic. Pract.*

Vinum nimis tartareum) Ut quod in locis argillo-sa, tartarea, & calculosa materia abundantibus crescit, quale Hungaricum, Moravicum, Vallis Equestrium in ditione Bernati &c. Incolæ autem locorum similium nephritidi & arthritidi sunt obnoxii.

OBSERVATIO II.

Lumborum dolor à Calculis Renum insolentis figuræ & molis: Calculi Sperlingiani.

Credas aliquando hominem totum in dolores versum, à calculis quam maxime, partim in cavitate renum hærentibus, partim per exsertos ureterum canales, sed irrito interdum naturæ stimulo transitum sibi quærentibus, unde tensio & dolor, affluxus humorum ac inflammatio, febris, vigiliæ, deliria, vomitus, urinæ suppressio, periculum suffocationis, virium jactura & ipsa tandem mors: Illustre hujus rei sed funestum exemplum anno 1658. die 12. m. Augusti experiri hic Wittebergæ fuit in Celeberr. Philosopho *Ioh. Sperlingio*, Doloribus hic Lumborum & molestiis Dorsi torminibus, concurrente mingendi difficultate ac tarditate, per aliquot retro annos vexatus, corpore vero cæteroquin robusto ac valido, cui proinde etiam nimis fere confidebat, medicaminum assumendorum impatiens, circa Julij mensis finem dicti anni, à plurimis amplius se cohibere, quam maxime vellet, nequiit, sed incassum quæsita ampliore obambulandi libertate; victusque mali vi, tertia quasi ante obitum hebdomade, lectulo se, ultimo mortis proscenio submisit, agitantibus ipsum non raro, ut calculosis fieri assolet, & defatigantibus vomitibus, ratione ventriculi in consensum tracti: Urina toto decubitus tempore obstructa mansit, nec destillare ex renibus quicquam ejus potuit ob ureteres sabulo infarctos. Exacerbabantur dolores, superveniebant cum febri vigiliæ, quæ innocens corpus usque ad ultimum fere vitæ articulum, convulsionibus finitum, excruciabant:

Ut incurabilis morbi causæ paterent, quæsitus à me in defuncti aperto corpore *mortiferæ causæ* locus: Integumenta abdominis, musculi & viscera pleraque recte satis se habebant: quibus proinde ad latus revolutis, abactoque à renibus involucro, confestim iidem apparuere penitus inflammati, qui sic radices febris fuerant: Inoleverat vero adeo renum tumor, ut illorum figuram, etiam externam dimensionum determinationem quodammodo mutatam cerneres: Hæc, ut notum est, per naturæ leges instar phaseoli Indici, in adultis lævi & plana superficie describitur. In exuviis Sperlingianis, unus quidem tantum utrobique ren observabatur, elatior tamen uterque, in aliquibus superficiei suæ partibus, sic ut nisi *renes plurimos complicatos*, quod non semel observavi in dissectis Lutris, extraordinarias tamen quasdam & arcuatas veluti eminentiæ notas ob summam, qua distenti erant inflammationem, referrent; Sed quænam jam facies interna erat renum? Illorum uterque, quod admirandum, omnimode repletus erat calculis innumeris, minimis, mediocribus tribus etiam, præterea maximis, sic ut internum latus omne, ac sinum, pelvimque quam vocant, renibus æque ac ureteribus communem, penitus occluderent: Ureteres ipsi etiam, à suo circa renes exortu, usque ad vesicæ valvulam, immani arenularum copia & farciminum instar extensi & turgidi visebantur, ut irritus tantum fuerit quotusquisque naturæ, sive in promovenda urina, sive renum calculis, minoribus quantumvis, conatus, quem sane non sine insigni doloris sensu unquam exorsa est, sed quotiescunque hos loco movere aggressa est, visum sibi retulit B. Sperlingius, ac si aliquis cultro acuto vulnus profundum secundum longitudinem lumborum ipsi infligeret; tractusque hos identidem à summa illorum parte, usque ad regionem vesicæ, repetitos daret; unde colligi potest summa doloris ferocia & atrocitas, summa totius corporis inquietudo qua optimus vir decubuit; Placuit proinde calculos istos ære delineatos dare: Primus, (fig. 1.) sat grandis, figuræ fere triangularis, sed circa basin latioris, quasi montana quæpiam repræsentet, superficiei inæqualis & asperæ, coloris, ut reliqui omnes, ex albo flavescentis, consistentiæ non fungosæ aut spumeæ, sed compactæ magis & durioris, in cavitate sinistri renis hæsit, correspondens illi non parum quem in muliere, visum delineat Tulpius (cap. 45. l. 2.) Hic noster ad æquilibrium vocatus dum humidior adhuc esset, drachmas medicas quasi tres pependit, replevitque cum altero sibi accumbente minore, calculisque quam plurimis aliis minoribus, totam modo dicti Renis sinistri cavitatem: *Secundus* priore duas tertias minor, figuræ fere orbicularis, sed oblongæ ac tuberosæ, atque in se spectatus, ipse etiam sat grandis ac damnosus, in eodem sinistri renis thalamo recumbebat, ne quicquam deesse videretur ad absolutam aliquam urinæ interceptionem: pondere primum æquavit circiter drachmam unam medicam: *Tertius* omnium maximus, & reliquorum veluti pater, stupore & admiratione dignus, totam renis dextri capacitatem occupabat, & nihil non in eo connotabatur memoratione dignum, corpus enim ipsius, seu maxima ejus crassities, ad nucis juglandis mediocris molem accedebat: Gravitate & inclinatione ad centrum mundi, postquam ille ad æquilibrium reductus, accessit ad pondus drachmarum quinque medicarum

dicarum & paulò amplius: Figuram processus crassissimi deformem reddidere, ex quibus duo breviores, in eodem calculi latere; dorsum renis spectantes, sibi oppositi, spatiis insignioribus caruncularum papillarium conspiciebantur implantati: tertius vero, isque longior & curvus, rostrum avis alicujus æmulans, pelvim seu ureteris principium obstruebat, eique veluti cuneus quispiam insertus, non permisit quicquam ad vesicam pertransire, ne guttam quidem: Calculi plurimi minores, diversi inter se ponderis, figuræ ac molis exhibentur, ex quibus alii rotundi & pisi similes, alii grana milii referentes, alij majores & irregularis figuræ, alij oblongi ac mediocres, alij randem arenularum minimarum instar, quemadmodum residua in renibus spatia, sic maxime omnium urinales meatus, inter renes ac vesicam, oppilabant, ut farciminum par quis dixerit, si cuiuscio hi ureteres objecti essent: Ab illorum copia & asperitate factum ut in dies auctum fuerit quoddam etiam exulcerationis periculum, unde ubi Sperlingius contentius quandoque ante decubitum ambulavit, discussurum se existimans ope motus, præsentaneas mortis suæ causas, non tam profuit sibi, pauxillum arenæ evacuando, quam obfuit mixtionis cruentæ speciem incurrendo, ob attritas à calculis per agitationem partes: Etiamsi enim calculi tam renum quam ureterum, dum eximerentur, muco quodam & lentore purulento obducerentur, usque adeo tamen scabritiem suam ac asperitatem non amiserant, quin angulis suis ac eminentiis lædere partes molliores potuissent: ut taceam quod per intempestivum istiusmodi motum limosa sabuli colluvies prorsus tandem est compacta, ut nulla amplius urinæ emittendæ spes superesset: Hinc mirum non est vesicam alioquin salvam à nobis visam fuisse, humoreque seroso ac lixiviali prorsus destitutam, ob totalem inquam infarctum renum ac ureterum. *I. Daniel Major in historia Anatomica de illis calculis conscripta.*

M*ortifera causa*] Calculorum causam efficientem Vir Clariss. in sanguine statuit l. c. cæteris causis repudiatis, Missa, ait, causa Effectrice, an Calculi à calore sive renum, sive aliorum viscerum, limosas sanguinis partes forma sedimenti in renibus, per modum sive fixationis sive præcipitationis relictas, coquente, assante & consequenter, per resolutionem humiditatis indurante? An à frigore easdem congelante, an planè à spiritu quodam, sale, aut aura lapidifica, non tam à renibus aut aliis partibus quam ipsi fœculentiæ sanguinis & materiæ calculorum radicaliter inhærente, producantur, quod posterius sane simpliciter negari nequit, si certos salium in chylo & sanguine hærentium status & energiam perpendamus, prout hoc fusius in præconcepto à me Lithologiæ, quam meditor, opere, declarabo, probaturus hætere in ipsis, quæ nos rigant venis, inter liquidos purpuræ sanguineæ fluctus, & ob inquinatas semel resoluto intra ventriculum petroso alimentorum sale, chyli partes deferri per corpus seorsum ac deorsum haud raro fomitem exitialis tartari, & saxeos catharrhos, haud aliter ac rivi metallici passim, mineræ à qua erupêrunt, indolem secum ferunt &c. *Idem ibid.*

Cum febri vigilia] Nisi fallor, omnem inflammationem internam Febris sequitur, non quidem tam præcise ob vapores, qui ex effuso in partem inflammatam, ibique putrescente sanguine cordi communicentur, illudque calefaciant, quam ob impeditam potius sanguinis circulationem & spiritus exæstuantes, cujuscunque certè repaguli prodigos: unde hi objecto semel obice, confestim tetro ruunt, assumptoque in furoris societatem sanguine, imprimis quando hic jam est in via ad putredinem, quemadmodum universum corpus febre, sic cerebrum præterea ac simul vigiliis insuetis torquent, *Idem.*

Die 12. mensis August. &c.] Hoc admirationem præbet in tanta urinæ suppressione, & necessario in dies alimentorum licet paucorum admodum & exilium accessu, mortem tot ac tantas tenuisse moras, quandoquidem *Sala* semel, non amplius, toto vitæ spatio, urinam 25. diebus in vivo quodam suppressam meminit, venis ad pollicis magnitudinam tumefactis: Secus urinam supra 5. vel 6. dies nunquam recordatus est retentam, monente *Rhodio* cent. 3. obs. 28. Sed ægri plerumque, nisi ante 7. diem mingant, moriuntur, ob viscerum à regurgitante sanguine oppressionem, febris accensionem & ultimam virium suffocationem: Nam dictæ sanguinis regurgitationi in talius modi obstructionibus renum insignioribus resistere nequeunt valvulæ, quandoquidem 1. nullæ dantur in trunco venæ cavæ, qua parte emulgentes nascuntur, si Aquapendenti credimus: In emulgentibus tamen ejusdem venæ cavæ ramis observata ostiola quidam attestantur, ea videlicet venarum parte qua bifurcatim veluti cavitatem renum hæ ingrediuntur, quas observare *Rolfinkio* non licuit. 2. Si quam maxime darentur, apicibus ac limbis suis tamen non obsisterent, quia eosdem earum processus & semicirculos, ad non impediendam, in statu etiam sano, sanguinis circulationem, non extremitatibus venarum, sed cordi potius obverterent, ut ita sanguis è renibus, non adversum eas, sed supra exteriorem earum superficiem, flumine ut sic prono transferret: Et quomodocunque se habeant ostiola in venis emulgentibus, sive à renibus aversa, sive iisdem obversa sint, Regurgitationis ratio, quoad præsentem de calculis discursum, potius in Arteriis quærenda est; Verum enimvero neque 3. Arteriis emulgentibus, neque aliis in corpore facile necessarias natura agnovit valvulas, unde iis non datis in progressu arteriarum, planè neque per eas dabitur Regurgitationis impeditio. 4. Si quam maxime etiam in arteriis darentur, in insignis tamen ac diuturna aliqua inflammatione, quod palmarium jam est, sanguinem quo minus is regurgitet, cohibere vix valerent, quia quo diutius hic fertur per arterias ad partes, nec per venas tamen redire potestad cor, eo magis magisque arteria intumescit: Turgescente arteria, annarum eidem valvularum latus diducitur cum ipsa, & liberum vicissim earumdem latus ab opposito interno arteria patiete abscedit, sic ut concludere eandem plene non possit, sed cogatur admittere qualemcunque sanguinis regurgitationem. *Idem ibidem.*

Renes plurimos complicatos &c.] *Malpighius* lib. de Structura viscerum, tract. de Renibus cap. 1. ope microcospii in quibusdam brutis Renes exiguis quasi distinctis aliis minoribus evidenter conglobari detexit: Et in homine adulto licet unicus videatur Ren, subobscure tamen interius distinctis quasi exiguis Renibus constare, qui ulteriorem etiam exterius patiuntur divisionem. Harum renalium portionum varia ad invicem

cem adaptatione & nexu, extima renum configuratio gignitur, quæ de facili in monstruosam elabitur formam. *Vide dictum Tractatum*

Observatio III.

Lumborum dolor à calculis Renum substantiam absumentibus comite inflammatione.

MAgnificus Vir post gonorrheam diuturnam, cibi potionisque & veneris immoderationem; passus est dolorem gravem in regione sinistri renis, interdum acerbissimum, more infixi aculei pungentem, cum vomitione crebra, pituitosa, interdum biliosa, rigoribus & febre inordinata, cum sabulosis urinis: Hinc judicavi affectum Renalem & nephriticum, qui etiam aliquod imminentis Renum inflammationis indicium præ se ferebat.

Adhibitis multis præsidiis superatus fuit dolor, ablata febris, tamen non convaluit nisi post annum, dum post magnum corporis laborem lapis maximæ magnitudinis, figuræ oblongæ excretus est: Iterum in eosdem dolores incidens, cum rigoribus inordinatis tentaretur, dum templum Lauretanum appelleret, ex usu uberiore chalcanthi, in pessimum statum redactus est, unde interiit.

Secto cadavere fuerunt inventi renes consumpti, ut portio, quæ reliqua fuit, facile frangeretur.

DOloris Renalis & Nephritici generationem *Galenus* lib.2. Epid. refert in materiam crassiorem, quæ cum sanguine reperitur, ad renes attractam: Renes enim quicquid serosi tenuisque cum sanguine in vasis permistum est, ad seipsos attrahunt; meatibus ad renum ventriculos percolantibus latius patefactis, aliquid ex crassioribus succis simul illabitur: quando istud excalefactum in renum cavo, ad tophi consistentiam redactum fuerit, si renum vis expulsoria omne id una cum lotio expulerit, subsidentiæ fiunt arenosæ: Quod si ejus cavo impactum inhærescat, aliquid ejusdem materiæ à vena cava suscipiens, sibique apponens plus augetur; semper enim quod recens influit priori circumdatur, atque ita insigni magnitudine tophus grandescit, exusto aresactoque crasso & viscido humore, atque ad tophi consistentiam redacto: Qui affectus Materialem habet causam, humorem scil. crassum, frigidum & lentum: Alteram vero constituentem & formalem, fervidam scil. jecoris & renum caliditatem, præter lapidosam forte renum constitutionem: Imminentis vero, & in fieri inflammationis renum causæ sunt, humores quantitate & qualitate peccantes, ad ipsos delabentes, ob ipsorum intemperiem, vel in attrahendo robur, & in expellendo imbecillitatem, ob dolorem: Quæ quidem affectiones se produnt, tum Dolore gravi in dorso, qui paulo nothis costis est altior; interdum acerbiori, qui per intervalla fatigat, prout in ventriculo renum figitur lapis: vel in ureteres incidit; urinis sabulosis, vomitione assidua pituitosa, propter renum cum ventriculo, mediante peritonæo consensum; aliquando biliosa, quæ cum rigore inordinato, & febre assidua, sine certo ordine invadens renum incipientis inflammationis, aut biliosi humoris irritantis est indicium: Rigor enim vehemens, & totius corporis concussio, cum dolorifica refrigeratione nervosarum partium, id demonstrare videntur: cujus causa, cum sit inæqualis contractio caloris nativi, è contrario materiæ motu & occursu; quæ necesse est, vel sit frigidus & crudus humor, vel suppurans vapor & sanies, membranas per morsum afficiens: vel acris & putrens materia, motu suo vellicans nervosas partes, vel fortasse initium inflammationis efficiens, ut in proposito casu &c. *Lælius Fonte consult.40.*

Ex usu uberiore calchanti] Scilicet ejus spiritus, id vero ulceratis partibus bellum indixit: Testes sunt acidulæ vitrioli vim nactæ, in Phthisin propensis, vel jam rabidis infestæ, quod vel ulcus inducant, vel genitum exasperent & adaugeant.

Cibi potionisque immoderationem & Veneris] Si materia calculorum latet abdita in alimentis, cur non omnes homines ex æquo, maxime gemelli, si alteruter hoc malo tenetur, non omnes bestiæ, quæ uno pabulo nutriuntur, calculo renum ægrotant? Verum *Cicero* lib.2. de Divinat. *ait*, uno eodemque temporis puncto natos habere dissimiles & naturas, & vitas & casus: Idque etiam miratur *Plinius* & *Lucanus*;

Stant gemini fratres, fœcundæ gloria matris
Quos eadem variis genuerunt viscera fatis.

Illius natura expellit fæces alimentorum cito, & semper massam sanguineam emundat, hujus natura autem malos humores coacervari patitur: Est naturæ fere maximum opus superflua massæ sanguineæ semper convenienti via exigere: Qui tenuissimo victu, aqua & pane vivunt, ii ipsi renali passione vexari possunt; inest in pane, aqua quoque, terrea illa amorca, de qua calculus nasci potest, Ac si patrium vinum gignit calculos, gignit quoque plerumque patrius panis: Et tale vinum quo vetustius est, eo magis nocet; maxime gignuntur ab immodico potentium vinorum usu: hæc, namque ut lapidosas crustas (Tartarum vocant) in doliis undiquaque relinquunt, ita intra corpus assumpta, per venas in renes delata, quum eadem vi prædita sint, dum per renes colantur, simili crustarum specie renes afficiunt, & calculos aut arenulas inducunt: Ideo ebrii fere nulli, qui vinis non aquosis, sed vinosis, delectantur, nisi forte vasa nimis ampla sortiantur, calculis non laborant; virique Veneri dediti, qui, ut eidem sufficiant talis vina immoderate potant, perpauci, calculosi non sunt: *Schneiderus lib.3. de catarrh. cap.7. De Generatione calculorum, vide plura ex eodem tit. de Ischuria.*

Observatio IV.

Renum dolor à Calculo immenso in rene dextro, Sinistro penitus consumpto &c.

NOb. quædam matrona multos annos gravissimis renum doloribus, sinistro præsertim in latere divexabatur, & quatuordecies uterum gestans toties 8. vel 9. semper mense abortiebat: Tandem una cum ætate, doloribus invalescentibus, de dextri præsertim late-

lateris dolore, ita ut nec contactum aut decubitum in illam partem ferre posset, conquerebatur, rejectis interim toto morbi tempore multis calculis, & *puris & sanguinis copia per urinas*: accedente insuper gravissimo stomachi & gutturis ardore.

Eam tandem, ante mortuam, cum secarem, Renem sinistrum penitus consumptum, & marsupii instar cujusdam, membranosum, sinubus amplis, scirrhosis tuberculis refertum, ureteremque illius admodum dilatatum, intestini cujusdam instar, deprehendimus: Dextrum vero renem tumidum in immensum excrevisse; in quo, per medium dissecto, calculus tantæ molis excreverat, ut sinum secundum omnino adimpleverit, illiusque ductus, ramis undique effarciens & obturans, ureterum principium obstruxit; qui forma sua cervinum caput cum cornubus & collo apposite exprimebat, illisque locis, ubi substantiæ renum minime adnatus erat, incrustatus splendebat, ex contactu bilis flavescens: E quibus facile dolorum causas & Abortus, utriusque renis calculos, quorum ille in sinistro rene illius substantiam contraxerat, atque *confractus comminutusque successive per mictionem redditus fuerat*: hic vero in dextro rene substiterat, fuisse colligere licebat. Hæreditarium autem malum hoc illi fuisse ostendit, quod ex matre illius, iisdem affectibus mortuæ, calculus ex utroque rene quoque fuerat exectus. *Platerus Observat. lib. 2. pag. 467. Praxeos lib. 2. cap. 12.*

P*Uris & sanguinis copia per urinas &c.*] De puris & sanguinis mistu è renibus, notatu dignum quod habet *Scholsagraphus* ad cap. 50. lib. 1. *Hollerii* de morbis internis: Multi, *ait*, Renum abscessus reperiuntur in quibus pus solum, certis intervallis, cum urina excernitur, ut in duabus mulieribus: In aliis quoque qui inde tabidi mortui sunt: Sanguinolentum aliquando, utrumque exacte urinæ permixtum, aut residens, sed post longum tempus, urina etiam inde crassiore reddita: è renibus est, præsertim si dolor fixus in lumbis præcesserit, aut calculus rejectus fuerit, aut ex ureteribus ulceratis transitu calculi, vel in illorum cavitate, orta post ulcus caruncula: sed copiosius è renibus quàm ureteribus. *Hactenus Scholsagraphus.* Causas autem excretionis cruentæ aut purulentæ, ob calculum in renibus tradit Clariss. *Willis* Tract. de urinis cap. 5. Nephriticis, *inquit*, familiare est sanguinem aut pus cum lotio crebro excernere: etenim à calculo majori & asperitatibus prædito, renum caro facile atteritur & vasorum oscula reserantur, quibus sanguis exundans urinam tingit: Cumque solutio continui hoc modo in renibus excitatur, sæpissime ulcus succedit, qum pus & sanies cum seroso latice profunduntur, & sedimentum copiosum & fœtidum in urina constituunt: Dein ab ulcere continuum plus solvitur, atque ipsa renum caro attrita & sensim excesa cum lotio ejicitur. Olim invisi mulierem annosam, quæ plures menses cum urina purum sanguinem in magna copia quotidie reddebat; insuper carunculas ingentes, carnium frusta, vasorum exesorum velut tubulos, quoties mingebat in magna quantitate excernere solebat, ut suspicio esset renem alterum hoc modo totum è corpore abscessisse, postea tamen à decocto vulnerario, cum spiritu vitrioli acidulato, mictio ista cruenta sistebatur, atque hæc fœmina adhuc sana in vivis degit.

Confractus comminutusque successive per urinas redditus fuerat] Idem *Willis* loco cit. arenas quæ crebro minguntur, ramenta calculi esse negat, atque illarum generationem explicat: Usitatum est, *ait*, arenulas rubicundi coloris à quibusdam in magna quantitate cum lotio excerni: horum nonnulli calculo tenus sunt obnoxii, atque paroxysmis nephriticis crebro tentari solent: Novi tamen alios sine dolore, aut alio graviori symptomate, longo tempore arenosum minxisse: Urinæ quæcunque si in vase plumbeo aut terreo vitreato aliquandiu steterint, ejusmodi sabulum rubrum matulæ fundo & lateribus affigunt: nimirum sal urinæ volatilis cum sale fixo metalli coagulatur: Sic quando sal Armoniacus, limaturæ chalibis, sali marino aut vitriolico commixtus sublimatur, flores elevati insigniter rubescunt: quare videtur quod ejusmodi arenulæ rubræ in renibus gignuntur, eo quod sal urinæ cum fæculentiis Tartareis, circa anfractus renum depositis coagulatur, indeque materia sabulosa constat, quæ protinus à seroso latice pertranseunte abluitur: Itaque arenæ quæ ita crebro minguntur, non sunt ramenta calculi majoris, ut vulgo creditur, verum sanguinis & seri, renum anfractus perluentum extemporanea producta. Hæc *Willis*: At quominus calculus friabilis, sponte, vel medicamentorū ope attritus, per urinas excludi queat causam non video: Allatum exemplum clare id evincit; Renis enim sinistri parenchyma, cujus membrana superstes fuit, à calculo consumptum fuisse verisimile est, atque cum eo simul, in fragmenta comminutum secessisse, quin etiam ab eorum crebro per ureterem ejusdem lateris transitu, extraordinariam illius dilatationem productam fuisse: Concedantur allata à Clar. viro de arenulis rubris; at quæ alterius coloris sæpe excernuntur, & crassiores, fragmenta & ramenta calculi esse negandum non est.

Observatio V.

Post nephriticos dolores, à lapide Renum substantia consumpta est, sola superstite membrana.

§. 1. Reverendiss. Aquini Episcopum eo morbi genere laborare quem Medici Nephrin appellant, indicio sunt urinæ sabulosæ præcedentes: dolor gravativus in regione Renum, auctio doloris à cibo, atque in hoc tempore dorsi debilitas, mictio frequens, crurum imbecillitas: Per epicrasin vir Illustr. curatus, aliquando medicatione prophylactica, interdum extraordinaria; nihil unquam profuit, ut tandem ad ultimum vitæ exitum perductus fuerit.

Secto cadavere; inventus est ren sinister ut crumena, sine substantia, cum sola pelle lapillis referta & ichorosa sanie. *Lælius à Fonte consult. 37.*

Rinæ sabulosæ præcedentes] De Arenularum & calculorum generatione aliis in locis actum est, hanc tradit *Sylvius de le Boe* Append. Tract. 5. §. 371. Cuivis ait, licet notare urinam limpidam sæpius excerni, in cujus fundo ne quidem post horam unam vel plures ullæ subsidant Arenulæ, verum aut eodem aut sequenti ut demum 3a. die plurimæ tum in fundo, tum in lateribus, tum in superficie, tum in media nubecula concrescunt, & conspectui se prodant arenulę ut plurimum flavescentes, aut rubentes, rarius albescentes: Quemadmodum vero ex urina excreta secedunt aliquæ partes quæ sensim coagulantur in arenulas minores, variæ tamen magnitudinis ac duritiei, sic omnino arbitror idem contingere posse in ipsis renibus aut vesica, & arenulas ibi genitas sensim augeri, donec tandem in magnos etiam calculos excrescant, ni prius excernantur exturbenturque: Quæritur autem quænam causa sit ipsius concretionis? quam ego quidam tantum abest ut calori exsiccanti adscribam, ut potius impedire putem ne concrescant, quod ne exempla in chymia obvia proferam, ex ipsa urina excreta patet, in qua dum calet rarius ullæ comparent arenulæ, plures ubi calorem suum amisit mox concrescere incipiunt: Quantum ego valeo conjicere, à sale pendet omnis talis concretio, quamvis autem quoque pro adjunctæ materiæ diversitate diversum requiri salis genus quæ tum sanguinis materiæ coagulantis diversitas per chymica experimenta est addiscenda.

§. 2. Plerisque suppurantur renes calculosi, & colliquantur ut tantum maneat pellicula sicuti D. de Manoy, cui ren dexter colliquatus, sinister calculum habebat, ureter & partes reliquæ siccatæ. *Scholiographus ad cap. 47. lib. 1. de morb. internis.*

§. 3. Anno 1644. in cadavere mulieris ætatem senilem prospicientis, Ren dexter totus erat flaccidus marsupii modo, calculis undique incrustatus minimis, qua pori conspiciebantur: magnus insuper lapis & inæqualis impactus ureteris principio, Calculi vero materia potissimum est bilis ac pituita, sale permixto, qui superest in linteo Soli exposito, per quod urina fuerat trajecta. *I. Rhodius cent. iij. Observ. 22.*

§. 4. Sæpe vidimus tota Renis carne ac substantia peresa ambiente, tanquam marsupio membrana, pus calculosque multos obvolvi. *Fernelius Pathol. lib. 6. cap. 12.*

Ulcus ab his causis ortum habuisse argumento est, quod urina antequam purulenta esset sæpe cruenta fuerit, præsertim ab exercitatione & labore, quodque febris nulla aut per obscura fatiget. Si quando autem obstructo ureteris capite pus cohibetur, id sensim, vel per emulgentem in majores redundās venas, sanguinem habitumque corporis inquinabit, (qua ex causa, quasi ex leucophlegmatia calculosos tumere ac pallescere sæpe animadverti) vel ea sede congestum ilia lumbosque copia distendet, è quibus etiam aperta cute diu multumque manat, Nonnunquam & illinc calculus ingens cum pure alias excessit, alias evulsus est: Hæc cum accidunt, tota pene renis substantia putredine consumpta est illincque pus redundans inter peritonæi membranas fluctuat: Hujus copia interdum vidimus totam ventris lumborumque regionem distendi, & pus hinc tum dejectione, tum [illegible]itione reddi sincerum. *Idem.*

§. 5. Observavi in Elizabeth des Bordes membranam Renis in eam amplificatam longitudinem, quę universam abdominis capacitatem, servata tamen figura, exactè coæquaret: & xiv. libras puris, exeso scil. parenchymate & suppurato contineret, nec ab eo pondere per aliquot annos continuitatem amisisset: Scil. natura membranæ est ductilis & extensilis in omnem differentiam supra fidem. *Car. Piso sect. 3. cap. 2. de morb. à Sero.*

§. 6. Pauper quidam xxx. annor. laboraverat dolore nephritico & dysuria, Obiit, Dissecui cadaver, reperique Renis sinistri substantiam totam consumptam, ita ut præter membranam nihil superfuerit, sed solito, ut solet, longe fuit crassior. *P. Barbette Praxeos lib. 4. cap. 8.*

§. 7. Aperuimus corpus cujusdam, qui novem circiter menses laborabat affectu renis sinistri, extenuatus omnino: Renem invenimus totum consumptum, plenum pure, magna quantitate, ita ut levi attactu disruptæ fuerint omnes tunicæ: *Ex observat. Ioh. Bauhini.*

Observatio VI.

A Nephriticis doloribus extinctæ mulieris Ren dexter plane putridus inventus, Sinister flaccidus, tumidus pure & calculis refertus &c.

Filia quadragenaria, xxv. annos doloribus nephriticis miserrime vexata, plurimos subinde calculos excrevit, diversi diverso tempore coloris, rubicundos, fuscos, albidos nigricantes: ante triennium cùm subito terrore perculeretur, in symptomata parturienti plane similia incidit, ac obstetricante dolore, ex reserato, tanquam uteri, vesicæ orificio multum calculorum in terram cum sonitu defluxit: Partus hujus postero & sequenti die, pari fere vehementia dolores denuo oborti, parem fere (xx. circiter fuerant) calculorum numerum expulere, quorum majores nucem avellanam, cum putamine, plures nucleum æquabant, minores reliqui, omnes solidi & rubicundi: à quo tempore menses aliquot immunis à nephritide vixit, donec iterum (quod in promptu causa esset) novi concrescerent & cum cruciatu ejicerentur: ita miserrimam vitam ad extremum traxit diem, quo & vita & dolore liberata est.

Dissecto cadavere vidimus dextrum renem, (de cujus præcipue cruciatu multum olim postremo vitæ tempore nihil conquesta est, nervorum scilicet surculis jam consumptis) plane computruisse: Sinistrum longe solito majorem, flaccidum, colore & substantia pulmonis

pulmonis carni ſimilimum, tumidum, atque follis inſtar extenſum, ſed ſcalpello leviter tactum purulento ſero exiliente, detumeſcentem. Intus repertum renis parenchyma planè corroſum, & anguſtiæ iſtæ, inter papillares carunculas & ureteris canales, admodum dilatatæ calculis: quædam craſſiori arena & fuſca, quædam (quorum manifeſtam colliſionem, *quoties corpus moveret*, ab adſtantibus non exaudiri ægra mirari ſolebat) ejuſdem coloris, ſed variæ figuræ & magnitudinis refertæ, maximus glandis mole & forma: qui, ut & minores, imponere poſſent vel ſagacioribus: *unam* figura, colore ſubſtantia, non ficus, ut eſt in Græcorum proverbio magis referunt, ac perfectè exprimunt lapides *Bezoar* occidentales, quos itidem ex variis quam illi laminis, ut & calculo, noſtro prioribus illis accreſcentibus conſtare obſervamus: Hæc tot annos excreverat copioſas arenas, quæque in urinis ſubſiderent ψαμμώδεα, imo plutibus ante obitum diebus, ramenta, (ut manifeſta apparebant) calculorum, quod tantum poſſunt plures ſe mutuo atterentes, *Et attritos verſans urina lapillos*, Sed nec arenæ nec ramenta hic dedere ſignum calculoſæ veſicæ, quæ ſane & integra, nec calculum nec ullum calculi exhibuit veſtigium. *Beverovicius Epiſtolicar. queſtion. pag.* 109.

Observatio VII.

Ob nephriticos dolores extinctæ Rex ſiniſter maximus inventus eſt, lapidem continens exiguum: Dexter minimus.

Vidua Barnabæ Panthou ſæpe nephritica erat: aliquando è veſica detractus lapis tandem poſt multos dolores nephriticos doluit inguen ſiniſtrum, febricitavit, mox in imo ventre dolor *erat implacabilis*: jactatio, vomitiones aſſiduæ, imo dolor ad pectus, *variæ* admodum erant *ſpecies doloris*: In ſiniſtro hypochondrio *tumor erat, apparebat magnus* & durus quidam vere ſplenem intumuiſſe dicebant: alii renem, febris maraſmodes: convulſiunculæ: frequentes leipothymiæ: involuntarie profluebat urina, ſpecies quædam erat Diabetis: urinæ tenuiſſimæ, aliquando cruentæ: poſt multos dolores mors.

Aperto cadavere, ren ſiniſter inventus eſt lapide obſeſſus exiguo: ren in magnam molem undiquaque increverat: adæquabat renem bubulum magnitudine, paulum ſaniei in eo erat: Dexter parvus adeo erat ut fere reperiri non potuerit: Macruerat multum, Nunquid verum illud à *Renibus febres maraſmodes* contingere? *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. p. 152.*

A *Renibus febres maraſmodes*] *Galen.* 1. de diff. febr. cap. 9. ſcribit ſe ex coli inteſtini inflammatione dinturna, & Renum ac veſicæ ſimilibus affectibus, hecticam febrem ortam vidiſſe: De febre ardentiſſima, ad maraſmum deducente, ob Renes affectos, vide tit. de Dyſuria ex *Bartholino cent. iij. obſerv. 34.*

Quoties corpus moveret] Poſt motus corporis arenulas copioſi & frequentius quam mane poſt ſomnum, cum reddi expurgarique, & proin eò tempore, ſi illas rectè dijudicare velimus, inſpiciendas quoque eſſe, experientia comperimus, Qua ratione & motus moderatus, etiamſi calculus in renibus hæreat, & parvus & recens ſit, cum eum promoveat, confetet: uti è contra, ſi majores ſint, ipſos provocando, nephriticum dolorem proritat, & in calculo renibus confirmato & aucto, motus vehemens, per quem lumbi præſertim admodum impelluntur, quia tunc renum ſubſtantia à calculo atteritur, unde urinæ cruentæ fiunt, renumque ulceri occaſionem ſæpe ſic præbet, nocuus. *Plalerus Praxeos lib. 2. cap. 12.*

Imo dolor ad pectus] Nos vidimus mulieres aliquot & viros quibus familiaris renum dolor eſt, gravis & pungens, qui ſæpe conquerentur de dolore lateris, ac ſi pleuritis aliqua nothas coſtas occuparet, cum tamen nil ſit tale, ſed ob obſidionem renis à calculo &c. Vide l. 2. tit. de Dyſpnœa, *Ex Ballonii lib. 1. conſ. 46.*

Variæ admodum erant ſpecies doloris] *Arculanus* cap. de Renum apoſtemate docet alia eſſe ſymptomata ſi ren dexter laborat, alia ſi ſiniſter: Si dexter, hepar compatitur & partes potius ſuperiores: Si ſiniſter, ad partes potius inferiores malum pertinet: Addit quod ſi abſceſſus occupat panniculos renum & ſuſpenſorium, magnificatur dolor, & fit fortis & prohibet erectionem, tuſſim & ſternutamentum movet, & difficile eſt invenire locum: Hæc omnia notanda, ut non temere accuſentur partes ſuperiores, innocentes alioqui, cum malum ſeſe in inferioribus firmarit.

Observatio VIII.

Nephriticus dolor à calculo ovi gallinacei magnitudine, ſub membrana renis ſiniſtri deliteſcente, & pluribus in utroque.

Generoſus H. S. à Vippach &c. hypochondriaci affectus ſymptomatibus & Nephriticis doloribus crebro infeſtabatur: arenulæ & lapilli *ſæpe cum vomitibus*, ardore, dyſuria moleſtiſſima apparebant; de pondere ſiniſtri renis, quoties theda vehebatur, imprimis conquerebatur, magnum lapidem ibi hærere & ſtabile elegiſſe domicilium conſtanter aſſeverabat: Adnuebam, nec negare poteram, fidem dans operam me daturum ut lithontripicis contereretur & educeretur, ſed præveniebatur hic optatus ſucceſſus à beata ana-

lysi. Postquam enim erysipelare dextri cruris suppurato conquassatus, jam cum bona valetudine in gratiam redire & melius habere videbatur, hydrops ascites illum corripiebat: liberabatur per transversam scroti paracentesin, ad capitis magnitudinem incrementa sumentis: inflictum vulnus setâ apertum servatum: hunc trium mensium ab inde curriculo excipiebat catarrhus suffocativus, lethi fatalis prodromus.

In aperto cadavere, Ventriculus, qui tot ludibrium vomitibus debuerat, mediocriter habebat: Lien scirrhodes erat, Jecur floridum, in Mesenterio nulla apparebat noxa: sub Renis sinistri membrana calculus ovi gallinacei magnitudine, rostro acuto in cavitatem renis desinentis: In utroque rene plures minores calculi angulosi, rotundi delitescebant. Cerebrum serosis humoribus à justa deflectens consistentia diffluebat, Officulum circa radicem arteriosæ cordis venæ, grani panici amplitudine, cartilagine duriori cinctum, observabatur. *Guernerus Rolfinccius Dissertat. Anatom. lib. 1 cap. 13.*

SÆpe cum Vomitibus] Observandum jubet *Willis* patholog. cerebri cap. 27. quod in dextro latere, inter plexum hepaticum & renalem, nervus amplus protenditur, adeo ut inter hos plexùs major & immediatior consensus quam inter istos alterius pares habeatur: Ob horum plexuum connexionem, præcipue in paroxysmo nephritico, vomitus sæpe immanis supervenire solet: Ob eosdem vasa choledocha, quasi ab emetico assumpto irritata, plurimum inaniuntur. *Vide plura l. c.*

Observatio IX.

Cujusdam Nephritico dolori obnoxii Renes lapideæ duritiei reperti sunt.

IN Silesia superiore Nobil. fœmina maximis doloribus nephriticis per plusculos annos exagitata fuerat, & tam spissam sæpius minxerat urinam, ut in ipsa emissione & stillicidio quasi in fila diduci potuerit; ingruentibus interdum rigoribus in nephriticis consuetis lumbos fere nudos fornaci admovit, ut se calefaceret, vix tamen calorem sensit, licet cutem ipsam fornacis flamma læderet: Tandem miseriis hisce diu colluctata, succubuit circa annum 1661. nimia dolorum atrocitate.

In dissecto corpore inventi fuere ambo renes obriguisse, tam dexter quam sinister, in alabastrinam duritiem & soliditatem: Majorem ex his renibus in musæo meo ad aliquot horas penitius inspiciendum accepti, Erat adhuc, post Gorgoneam istam metamorphosin, Ren in sua figura (quasi fabacea) ordinaria conspiciendus: exterior parenchymatis pars & circumferentia semicircularis, seu gibba renum pars, videbatur quasi in aliquot lobos corrugata & porosior reliquo corpore facta, coloris ad griseum accedentis: reliqua vero pars versus simam partem & pelvim, cum resecta particula ureteris principii, silicea tota, nihil magis quam candicans alabastrum & duritie & colore exhibens, venæ aliquatenus rubescentes, quasi ibi depictæ videbantur: Cum ad libram pondus examinassem, xi. lotones exsuppetasse compertum est: Dolendum in istius cadaveris apertione Medicos Anatomiæ gnaros defuisse qui originem & finem istius petrificationis renalis annotassent; an toti ureteres silicei (quia ipsorum principium resectum durissimum & solidissimum) & quid forte vesica monstri aleret. *Ex observat. D. Iacobi Sachs. Practici Vratislaviensis, in Miscell. cur. anni 1670.*

Observatio X.

Mulieris post Nephriticos dolores mortuæ, Renes absumpti & Vesica corrupta reperiuntur.

NObilis virgo diu circa Renem alterius lateris dolore & simul mingendi ardore misere afflicta, post varia tentata remedia aliquot annos, Et cum suscipio esset de calculo vesicæ, post actualem operationem in lapidis extractione, in mulieribus fieri solitam, quæ tamen irrita fuit, cum nihil profecissent, randem in Galliam reversa, mortua, sectaque Renes absumptos & Vesicam corruptam fuisse deprehensum. *Platerus Observat. lib. 2. pag. 469.*

Observatio XI.

Nephriticus dolor & Imi ventris à Rene suppurato & Calculo vesicæ hujusque exulceratione.

ANno 1668. adolescens 19. annorum postquam bene longum tempus immensis doloribus circa vesicæ & sinistri Renis regionem, vomitibus frequentibus & dolorifica urinæ excretione mirum quantum exercuciatus fuisset, nec remedia tam interna quam externa, ipsæque injectiones in vesicam quicquam solatii attulissent, moritur.

Hujus

Hujus abdomine cultello recluso, ob ingentem fœtorem sese post sectionem exserentem, recta ad ipsum locum affectum accessimus: Ubi primum in exteriore & superiore vesicæ superficie insolitus sinus pugni magnitudine conspicuus erat, quem in membranis illis efformaverat pus, quod discisso Sinu cum fœtore affatim diffluebat: Inde accessimus renem sinistrum, ex eo enim pus illud, in dissecto sinu inventum, descendisse merito suspicabar. Totum autem illius parenchyma erat suppuratum, imo in pus planè conversum, unde tunica illius scalpello rupta, fœtidum pus in abdominis cavitatem copiosè effluxit: Properavimus inde ad vesicam urinariam, cujus cavitas nullam urinam, sed solum calculum exactè rotundum, ast nimium asperum, sesqui-unciam ponderantem continebat. Interior vero tunica tota, & satis quidem profunde exulcerata, quod à calculi asperitate evenisse reor. *Ex G. Segeri Medici Thorunensis observat. in miscell. curiosis anni 1670.*

Observatio XII.

Nephriticus dolor à Calculo perforato urinæ transitum concedente.

§. 1. Lapides non solum in renum sinu contineri, verum etiam in ipsorum substantia reperiri compertum habeo, hincque expelli posse non dubito: Vase etiam, quod sinum efficit, non rupto, nec diviso: nam, ut jam monui, variisque amplisque foraminibus est pervium, per quæ calculi à substantia renum in ipsorum cavum facile expelli possunt: hæc autem foramina, quamvis admodum pateant, tamen priores Anatomicos latuerunt: idcirco plurimis errandi occasionem præbuerunt, qui alterutrum necessario concedendum esse non semel mecum acriter contenderunt, nimirum calculum vel in substantia renum non gigni, vel sinu membranaceo eorum illæso cum urinis excerni non posse: Neque vero prætermittendum est, ureterem statim ab egressu è renibus latiorem redditum, instar ventriculi seu peræ pastoralis recurvatum, frequenter magnam lapillorum copiam congregare, quos postea natura sagax sensim inde cum urinis expellit, quibus iter ob vasis curvitatem interceptum non est, quamvis calculis sit refertissimum: hoc naturæ diligentiam summopere commendat; sed magis illud quod lapides insignis magnitudinis in renum sinu contentos, quasi coronarum orbes medios ferat: Superioribus annis quidam altero rene doluit, cruciatusque adeo auctus est, ut misellus brevi vitam cum morte commutarit: hunc calculo minime laborare constanter affirmabant Medici, quia neque urina suppressa unquam fuerat, neque tenuis seu turbida, aut sabulosa unquam apparuerat: Omnibus solus ego repugnabam, arbitratus alterum renem officio suo probe fungi, alterum penitus obstructum nihil penitus lotii transmittere.

Contentionem diremit sectio, quæ aliter se habere quam nos opinaremur, patefacit, lapidem nimirum magnum & oblongum, cruciatus & interitus causam fuisse, qui cum esset medius perforatus, quo minus urina exiret impedire non poterat. *Eustachius cap. 45. de Renibus.*

§. 2. Quidam sævissimis doloribus nephriticis diu multumque agitari solitus, post obitum secatur. In eo utriusque renis cavitas reperitur tota calculo occupata & distenta seu repleta: Pro urinæ tamen emittendæ via, provida solersque natura, in lateribus calculi orbitam quandam cavam, perquam urina ad ureteres & vesicam deferri posset, molita fuerat. *Ph. Salmuth Cent. iii. observ. 30.*

Observatio XIII.

Nephriticus dolor à Calculo Vreterem obturante.

§. 1. M. Nicola, vidua 40. annorum, infestata aliquandiu à lumborum dolore, procidit tandem in crudelem calculi renalis tormentum, cum vomitu, febre, menstruis inordinatis, urinæ difficultate, & interdum tanta ejus suppressione ut totos xviii. dies nihil lotii reddiderit: unde excitabatur ipsi ex sero sursum recurrente primum sopor, sed mox tam gravis nervorum contractio ut cogeretur vitam cum morte commutare.

Dissecto cadavere, apparuit ren sinister, ut extrinsecus lividus ac tumidus, sic intus frequenti aqua & calculis pluribus infarctus: quorum maximus insinuaverat se acuto suo apice tam longe in ureteris principium ut id integrè occluderetur, neque permitteretur illac descendere quicquam lotii, licet potui darentur plurima aquam ducentia; basi enim cum foret latiore quam ut permearet commode angustum hunc ductum, necesse fuit quo plus urgeretur ab effluente sero, tanto quoque impensius intercludere transitum urinæ à renibus descendenti, præsertim cum oppositi renis ureter non minus utique occluderetur à latiore aliquo lapide, instar operculi, ipsius principio imposito. *Nic. Tulpius lib. 2. observ. cap. 45.*

§. 2. Quidam

§. 2. Quidam annos 30. natus nephriticos dolores passus erat sæpe: purulentum minxerat, cætera alacris interiit. Repertus lapis in ore vasorum urinariorum: Quod mirum *uterque Ren tabuerat*: nil erat succi, nihil carnis, sed in molem maximam creverat ac si inflatam vesicam dixisses, & tota cavitas renum ita extensorum inanis erat. *Ballonius Paradygm.* 176.

APPENDIX.

Renum substantia variè pro natura affectuum variatur.

NOtat *Eustachius* lib. de Renibus cap. 45. In cadaveribus illorum qui vi morbi interierunt, pro varia ejus specie, varie constitutos renes reperiri: ipsumque colorem varium occurrere: neque quia secus ac aliis visceribus evenit, levi sæpe de causa immutatur: idcirco ruber frequentissime, clarus atque splendens apparet, interdum obscurus & niger, non raro subalbidus: Ipsa vero substantia cernitur modo laxa, fragilis & quasi putris, modo densa, dura & arida; Superficiem varicosam & innumeris tuberculis scatentem persæpe vidit: In Nobili Romana quæ propter violentum partum, post copiosum sanguinem excretum obierat, renes albi, fragiles, ac putres inventi sunt, sub quorum propria membrana tantum flatus collectum erat, ut videretur à subjecta carne prorsus separata, adeoque turgida & distenta ut magni tumoris speciem primo intuitu inferret: Maxime imminutos, exiccatos, obscuros & undiquaque tuberculis plenos conspexit in Episcopo Senogaliensi, qui ob calculum retenta urina periit.

§. 3. Anatomicus in rene sinistro magnum calculum bicornem invenit, alterum cornuum divulsum in Ureterem descenderat, unde immanis illa parte dolor. Repertus etiam calculus lobo jecoris adnatus, ovi columbini magnitudine, eique sub finem parenchymatis appensus: Baronis uxor fuit, quæ viva de illo latere nihil querebatur. H. *ab Heers observ.* 1. p. 9.

OBSERVATIO XIV.

Lumborum dolor à calculo oblongo & obliquo renem dextrum occupante, eumque tandem corrumpente.

VIr Notabilis, idemque optimus Jacobus Myro Senator Parisiensis, cum esset raræ texturæ & infirmæ valetudinis, circa initium Februar. incidit in febrim continuam, quæ ex prægrandi abscessu rupto in mesenterio, eum pravis aliquot symptomatis, præsertim vero diarrhœa biliosa & serosa, jugibus vigiliis, hæmorrhoidibus, & universi corporis colliquatione, versa est in lentam symptomaticam, qualem graphice descripsit clarissimum olim Scholæ nostræ lumen *Fernelius* lib. 4. Pathol. cap. 16. sub finem: Ex hoc affectu postquam decubuisset Nob. Senator, per quinque fere menses, quibus in dies pugnatum est arte medendi; tandem exitium superavit opem, quæ victa jacebat, satisque cessit morte lenissima, sine ulla vi ullaque torsione, quaque placidiorem nullam potuisset unquam sperare neque optare Augustus ipse, sine ullo cruciatu & tormento, quam *εὐθανασίας* nomine indigitare solebat.

Transactis ab excessu horis XII. dissectum fuit cadaver me præsente: Inter cætera observata dignissima & hoc unum fuit, Ren dexter, (ex cujus vitio supra annos decem sævissimis doloribus nephriticis multoties fuerat divexatus) totus putris & in tabem redactus deprehensus. In cujus media substantia & cavitate oblongum & obliquum calculum comperi, angulosum, & ut ita dicam, cornicularem. Jam multum temporis erat ex quo haud dubie rem ille non solum putris & saniosus, verum etiam torus gangrænosi affectus & corruptissimus sui muneris nihil quicquam edebat, & propria secernendi sanguinis, & seri excernendi facultate destitutus erat, qui enim potuisset obstructo meatu à grandiore calculo, & corrupta ad eum putredinis gradum propria substantia, ut ipsius renis nihil aliud quicquam haberet præter figuram & tunicam, quæ pro renis substantia merum calculum idque nigerrimum continebat, & tamen nulla unquam laboravit per totum morbum urinæ suppressione. Quod sane sæpius quoque à XV. annis in hac populosa urbe calculosorum feracissima facile observavi.

ERgo non est semper verum uno Rene obstructo alterum statim cessare ab officio, cum ægrotum plurimi urinam profundant alterius renis beneficio ad ultimum usque vitæ momentum. *Guido Patinus Epistola ad Beverovicium*, *in hujus spicilegio de calculo*.

OBSERVATIO XV.

Renis & præsertim dextri dolor, à calculo in hoc rotundo: Alio bifido in sinistro, cum corruptione.

IOhanna Ph. Stansby Aromatarii Dorchestrensis uxor, annos septem circiter supra quadraginta nata, habitu corporis gracili & raro, temperamento bilioso, cum per periodos à pluribus annis ex calculo laboraret, quorum plures rejecit, arenulis vero continuo fere molestaretur, nec ulla præcautione uteretur, etsi paroxysmo urgente ad levandum

dolorem

dolorem medicamenta quædam, sed pauca admitteret, in idem tamen malum denuo incidit, cum acutissimo circa renes, dextrum præsertim, dolore, ita ut aculei infixi sensum præberet accedente gravi vomitu, quo assumpta quævis, præter biliosa plurima rejiciebat: lotio primum præter morem tenui, instar aquæ existente, postea etiam penitus suppresso, & ad totum regurgitante: Varia huic matronæ fuerunt adhibita, sed renuente Apolline, morbi magnitudine & vigiliis separata vitæ finem fecit.

Dissecto à morte cadavere, inventus est in sinistro rene calculus, amplo caudice principium sumens, in duos ramos seu radices, instar dentium maxillarium, magis tamen circa finem à se distantes, juxta canaliculorum vasis urinarij formam, divisus: Unciæ unius pondere, rene toto assumpto, ut nihil præter membranam restaret. In dextro vero rene, in quo crudelioribus afficiebatur doloribus, repertus alius calculus rotundior, IV. scrupulorum pondere. Ab his cruciatus & interitus causa, reliquis visceribus sanis existentibus. *Frider. Lossius observ. 52. lib. 3.*

Observatio XVI.

Lumborum dolor à Rene putri, ob calculi & materiam viscidam tumido, Altero imminuto.

Bon. Cornéus diuturno Renum dolore & calculo interiit: Erat ei ex Renibus alter magnus tumidus putris, calculisque ac materia viscida & saniosa refertus. Alter vero, quamvis nihil hujusmodi pateretur, adeo imminutus, ut magnitudine parvam castaneam vix æquaret. Cujus rei, ut arbitror, causa erat quia hic jamdiu suo munere penitus frustrabatur; quippe qui revulsioni obsistere nequiret quam assuetus & copiosus excrementorum fluxus ad alium male affectum renem assidue procurabat: Imminui vero particulas quasdam ubi à sua actione prorsus vacant, ut de aliis nunc taceam, Uterus ipse aperte declarat. *Eustachius cap. 45. lib. 2. de Renibus.*

Observatio XVII.

Lumborum & nephriticus dolor, à calculo grandiori pelvim renis dextri implente, cum alio minore, &c.

Vir Nobiliss. D. D. *Philippus Iac. Sachsius* die 2. Januar. 1671. lecto plane affixus quatuor Medicorum implorabat auxilium: incassum tamen omnia adhibebantur medicamina, cum morbus jamdudum tam altas egisset radices, quæ viribus plane exhaustis, absque subjecti interitu eradicari haud possent, Morbus non erat unus sed complicari: per semestre aut trimestre spatium laboribus & negotiis concatenatis defatigatus, carnium, piscium, vinorumque genera aversatus, pulmentis saltem & sorbilibus corpus resarcire intendit, medicamentis fere posthabitis, donec morbo fractus ex asse sibi mederi & voluit & jussit, sed nimis sero. Hæmorrhagia enim naris sinistræ, non quidem larga, ob nimium autem admixtum ichorem sæpius rediens, vomitúsque tandem austeri, & ut ipse nominabat, aluminosi, omnem ventriculi tonum perverterant, viresque absumpserant, ut 7. Januar. animam reddere cogeretur Creatori, cum vixisset annos 44. Istud jam Sachsianæ mortis genus, & ultimam Calculorum ferociam optimus noster Phosphorus mature sat prævidit, iterato nempe, cum iis antea conflictatus ab annis aliquot D. D. *Volgnadius*, laudatum virum anno 1662. ipso die suo natali, primas arenulas excrevisse: à quibus subsequo tempore haud semel quidem victor evasit, etiam cum male ominosus ille renum ac sanguinis limus jam induisset schema calculi, prout ipsemet Sachsius anno 1665. mihi scripserat his verbis. *Præterita septimana dolores calculi in rene dextro respondendi officium inhibuerunt, qui tamen Divina gratia, ubi in lucem infausta calculi proles fuisset edita cessarunt.* Sed ut fieri assolet, recurrente sæpius hoste, vires resistendi magis magisque attritas sensit: & postquam ab acerbis renum doloribus tum etiam evaserat, verum tamen haud vane sibi metuit, ne induciæ istæ essent minus diuturnæ, & potius si malum sopius recrudueerit (sunt verba ipsius) *Sachsium, non saxum Saxo sepulchrali sit illaturum*, accedentibus præsertim morbis aliis, à quibus queritur quod fere ad ultimam maciem sit perductus, subjungitque historiam morbi sui periculosissimi, "relatu dignam, De morbi mei, *inquiens* periculosissimi statu pauca subjungere libet: Per "æstatis inconsuetas siccitates, & visitationes celeberrimas ægrorum, corpus meum viri-"bus attritis *maximam tartareorum humorum* cumulaverat copiam, nec aliquot dies impen-"dere liquit ut meæ valetudini consuluissem; Itaque sub exitum Novembr. præcedebant "destillationes in fauces, tonsillas, uvulam, appetitus prostratus, capitis dolores, & qui "non alij hostes in meum interitum conspirantes? ptimum hunc insultum fortiter sustinui, "& victoriam per aliquot septimanas reportasse videbar, Sed hostis astutus, Scorbutus, in "insidiis latens, deposita larva, recollectis viribus rursum aggrediebatur me, à priori con-

"flictu

"flictu vix respirantem: Accedebant capitis dolores, cum tumore brachiorum & pedum, motus impotentia, vigiliæ, dolores colici, nephritici, & quod pessimum, tam acidæ fermentationes ex ventriculo in palatum, ut tartarus linguæ & faucibus se insinuans, instrumentis Chirurgicis esset abradendus: Cum his Furiis per IV. & ultra septimanas mihi diù noctuque confligendum: Evasi tandem per divinam gratiam, factis induciis cum tam feroci hoste.

In ejus exanimi corpore sequentia memoratu dignissima, remotis integumentis thoraci ac ventri communibus comparuerunt, Omentum prætenue. Ventriculi substantia itidem tenuis minúsque crassa, inæqualiter tamen: Interiórque illius tunica diversicolor, circa orificium superius videlicet virore quodam subnigro, circa inferius vitellino, circáque medium tinctura sub puniceæ schemate infecta: In ventriculo vero liquoris fæculenti ac turbidi cochlearia circiter tria, acorem graviter corruptum redolentia.

Mesenterium prorsus expers pinguedinis, & vasa ejusdem tantum non exsangula, ut etiam ramus venæ Portæ, experimenti causâ dissectus, vix aliquot guttulas cruoris effunderet: In Pancreate nihil anomali annotatum: Nec in Hepate, nisi quod extremitas cavæ partis utcunque livesceret, quod vero ob viciniam vesiculæ felleæ facile fieri potuit: Fellis abundantia notabilis & consistentia viscidior. Lien brevior ac rotundior ferè solito, cæteroquin optime constitutus, pendens uncias quinque cum dimidio. Ren dexter sinistrum magnitudine superans: In cujus (dextri) pelvi, supra infundibulum, calculus grandis insignibus eminentiis, & una earum imprimi notabili, quæ principio ureteris infigebatur, exasperatus, uncias duas pendens, eique pinguedo plurima supposita, præter pinguedinem exteriorem, intrinsecus parenchymati adnata, præsertim circa infundibulum, cum calculo socio alio minore, pendente scrupulos duos cum dimidio: Ren sinister utcunque melior, sabulo tamen prægnans, & extrinsecus nonnullis hydatidibus conspersus: Vesica urinaria pariter inhæsu calculi afflicta: qui vero minor, oblongus & quasi quadratus extitit, pondere granorum septem. Cor & Pulmones debito modo se habuerunt. *Ex Miscellaneis curiosis ann. IV. & V. Tit. Memoria Sachsiana, &c.*

Maximam Tartareorum humorum, &c.] Tria omnino concurrere ad Calculorum in Renibus concretionem censeo, Materiam Efficientem causam, & Eam sine qua non. De materia verba faciens *Galenus* 3. in 6. Epid. comm. 15. hæc habet, *Igitur urinarum crassities creandorum calculorum prima potissimáque causa est.* Sive coacervetur ex incompositâ victus ratione, aut ex imperfecta chilificatione, ob imbecillitatem ventriculi, destillatione à capite, cibis crassi succi, lacte caseoso, atque vinis nigris crassæ substantiæ, de quibus fuse *Galenus* 2. & 3. de Aliment. facultatibus qui propterea cap. 16. ejusd. statuit ab omnibus crassi succi cibis concrescere calculos in Renibus: Ex immodico quinetiam exercitio à cibo, tanquam causa potissima pueros calculosæ affectioni opportunos esse prodidit 3. in 6. Epid. 15. *Causa secunda* principis est Efficiens, calor nempe deurens, cogensque materiam crassam renibus impactam, discussis scil. partibus tenuioribus. De qua idem *Galenus* lib. de dignosc. & cur. renum affectibus cap. 2. *Idéoque simpliciter à calore fit in nobis calculus*: Licet enim concretio non minus fiat à frigido quam à calido, non propterea censuerim cum *Vallesio* in Epidem. calculos utramque causam cognoscere; nunquam enim in corpore intensa adeo frigiditas viguit quæ condensare & obdurare possit. Quanquam non eo inficias, quod calor agens possit esse intensior & remissior, si namque materia vitiosa crassior fuerit, densari & obdurescere potest, etiam à calore remisso. Quod docet *Galenus* 3. in 6. Epid. *Igitur*, inquit, *urinarum crassities procreandorum calculorum prima potissimâque causa est.* Quibus non negat mediocrem caliditatem ad hujusmodi materiam cogendam abunde esse, ut hoc omine in vesica & intestinis concrescant calculi; quibus etiam senes sunt opportuni; in quibus tamen non viget calor: quanquam si tenuis materia ad renes confluxerit, in tophaceam & calculosam materiam cogi non possit, nisi ab eorum caliditate immodica: Præter vero dispositionem ratione *Materiæ* crassæ, & *Efficientem agentis*, *Angustia vasorum* in ipsis, & eorum *imbecillitas* accedat oportet, ex *Galeno* 5. de tuenda Sanit. 7. quod *Qui latas habent venas, à cibis crassi succi non offenduntur*: nec immerito, quia cum omnis actio fiat per contractum peronanentem, hic desideratur in iis quibus venæ sunt amplæ, hærente materia in Renibus, quin potius libere præterlabente, & cum urina effusa. Quod mihi contigit observare in sene octogenario, qui urinas semper profudit copiosæ pituitæ viscidissimæ immixtas, ad libram circ ter, tenacitet adeo hærentis fundo matulæ, ut & ea inversa, effusa urina, ab illius fundo penderet: cum tamen nullæ unquam fuerint de calculo querelæ toto decem annorum spatio, & quod excedit, quibus ad ipsum invisi. Quam viarum angustiam, cum expultricis imbecillitate, censeo esse dispositionem hæreditariam, non facultatem quandam petrificam, quæ aliquorum est sententia, cum etiam in aliis partibus concrescant calculi: Neque succum aliquem tartareum ut existimant alii, cum hoc non careat quælibet terrestris materia, atque non raro pótores à calculo immunes degant, licet vinum fæculentum & tartareum. Sicuti enim ex gibbis gibbi, ex luscis lusci, aliique ex aliis hujusmodi nascuntur, facultatis formatricis vitio à semine, ex *Galeno* 6. aphor. 28. ubi de podagra sub finem, *Accedit ad has causas relatas, ob quas nunc plerique podagra infestantur, quod parentes & avos multi podagricos habuere, in quibus scil. semen erat corruptum, atque ideo posteris majorem conciliavit partium imbecillitatem.* Ita Renes male conformari censeo, & imbecilliores reddi à semine vitiato. Cum enim angustiora sunt vasa, hæret materia crassa, aut aut in renum cavo, aut frequentius in renibus illis cavitatibus in carunculas papillares patentibus, qui urinam transmittunt in uterum ramos per illorum substantiam divaricatos, atque ita in calculum concrescit, affluente nova materia sensim. *Ex I. in 6. Epid. 9. Ben. Silvaticus cent. 2. consil. 66.*

Observatio XVIII.

Nephriticus dolor à calculis ureteribus vel pelvi impactis.

§. 1. Cuidam post mortem excidi lapillum nigrum ex ureteribus, quibus impactus ob inæqualitatem substantiæ elabi non poterat, atque ita hominem misere interemit, præter magnitudinem (pendebat scrupulum cum dimidio) ea in parte stupendam, color ejus nigerimus, & substantia ad tophi similitudinem accedens. *Theodorus Kerkringius Observ. Anat. 67.*

§. 2. Per transennam hic adnotabo sæpe in ureteribus inventos à me lapillos majusculos quosdam, parietibus adhærentes, qui viam aliis transeuntibus occludunt, & vehementer ab iis tacti augent hominis, eo morbi genere afflicti, cruciatus. *Idem.*

§. 3. Magdalena N. lancinante lumborum dolore afficiebatur, Ren sinister lividus & tumidus, tres calculos continens, quorum unus ureteris initium obstruebat. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 4. Laborabat Monachus dolore in rene sinistro: obstructus erat ureter sinister à calculo. *Vide ibid.*

§. 5. Joh. N. cum Ischuria in Lumbis gravitatem persentit, &c. Renis cavitas sabulo aspersa erat; Ureteris pelvi calculus insertus erat. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 6. Mortuus Illustr. Princeps Bonifacius Cardinalis Caetanus, ex doloribus nephriticis, propter varios, asperos, angulares, & aliquos valde acutos calculos, intra unum ex ureteribus impactos: Nam alter una cum rene ex toto fere contabuerat, & nullo penitus humori pervius apparuit. *Crucius de Quæsitis per epistolam p. m. 93.*

Observatio XIX.

Nephriticus dolor à calculis in Renum substantia, & ipso Infundibulo, &c.

Laboravit civis quidam ab aliquot annis renum calculo: Is ante paucos menses acerbius ex eo malo decumbere cœpit; urinæ ipsi mox substiterunt, mox profluxerunt: dolore in sinistra renis regione cruciatu intensissimo, tandem viribus exhaustus, & urina nullatenus profluente extinctus est, *crure sinistro* post mortem præ altero *non parum intumescente*.

Abdomine defuncti aperto, & intestinis remotis, ante omnia renis sinistri constitutio conquisita, qui prægrandis fuit magnitudinis, superne (qua parte lumbis adhærebat) vesica aquosa satis magna ipsi adhærescente: Rene novacula paululum aperto, sanies quædam, sive rectius serum album effluxit, aptissima, meo judicio, pro generando calculo materia. Aperto penitius Rene, abscessus aliquis insignis repertus non est: reperti tamen in renum substantia hinc inde calculi majusculi cum non parva sabuli copia: Repertus tandem in ipso infundibulo (qua scilicet serum è rene in ureterem transire solet) lapis insignior, radici zinziberis mediocri, & magnitudine & forma facieque per omnia respondens. Dexter Ren flaccidus plane fuit, ut pote qui à multo tempore munere suo perfunctus fuit minime: quippe ureter extra renem, ad digiti articuli unius altitudinem, à calculis penitissime & firmissime obstructus visebatur. *Greg. Horstius Observ. lib. 4. obs. 46.*

Crure sinistro non parum intumescente] Læsa renis sinistri, è directo, facultate concoctrice, unde decubitus tumoris serosi in crus subditum. Familiare enim est partibus inferioribus ut pœnas luant erratorum partium, aut his famulantium. Alias stupor femoris calculi renum aliquando comes est, Νάρκη τοῦ μηροῦ κατ' ἴξιν inquit *Hippocr.* parte 5. lib. 6. sect. 1. Epidem. Hujus stuporis duplex est causa, prima compressio musculi ψόας dicti, cui renes ambo incubant: altera compressio nervi qui in cruris musculos inferitur: *Hippoc.* libello de morbis virginum, causam refert in venæ & arteriæ, cum renibus & cruribus conjunctæ repletionem, quæ nervulos juxta decurrentes comprimit: Hanc autem compressionem à calculi duritie & pondere fieri, inde constat quod incipiens & minor calculus torporem non pariat.

Serum album effluxit calculo aptissima materia) Hanc opinionem (repudiata pituita) plurimi neotericorum tuentur & firmissimis rationibus stabiliunt. Vide *Platerum* Praxeos lib. 2. c. de Hipochond. doloribus. *Sennertum* & alios

Observatio XX.

Nephriticus dolor à calculo cruciformi per universum renem se dispergente.

Plumarum venditor emortuus ob renum ac pectoris vitia, habuit in utroque rene insignem calculum, dispergentem se quadruplici ramo, instar crucis, per universum renem, adeo ut non potuisset inde eximi nisi discerpsisses frustulatim totum ipsius parenchyma. Viderint igitur qui satis speciose docent ex incisis renibus calculos eximere, quam turpi ignominiæ prostituerent & se artem suam, si quidem aliquando inciderent in calculum tam firmiter renibus innatum. *N. Tulpius Observ. lib. 2. cap. 44.*

EX incisis renibus calculos eximere) Num calculi renalis exsectio in vivente possibilis & tuta? Nota est historia à *Pareo* allata de latrone morti adjudicato, quem, in gratiam Medicorum, ut calculi tormenta rimari possent, vivum dissectum fuisse ait, sanitati restitutum, hinc libertati restitutum: videantur *Rousseti* super hanc operationem observationes l. de partu cæs. sect. 3. c. 7. Dissuadetur illa à *Serapione* tr. 4. c. 22. Ego, *ait*, video quod hæc idacia difficilis, vehemens, sublimis, super mortem, propter illam rem per administrationem hujus curationis. *Avicenna* Magnum timorem in eo esse, *inquit*, & operationem ejus qui rationem non habet: Curam impossibilem judicat *Bacchanellus* lib. 3. de cons. Med. Quoniam oportet penetrare per musculos, per dorsum, per ossa magna, per nervos, arterias & venas magnas, in quo casu accidit syncope & mors: Et quanquam *Hippocr.* lib. de int. affect. eam. eam suadere videatur, vix tamen tentanda est, nisi manifestum sit ipsammet naturam apostemate quodam facto viam sibi quærere, quemadmodum confirmat non raro factum fuisse.

OBSERVATIO XXI.

§. 1. *Nephriticus dolor à varia forma & coloris calculis.*

LIcet non modo usitatum, sed & quotidianum sit arenulas & calculos intra renes reperiri, ibidem natos & adauctos, magnos & parvos, duros & leves, forma diversos, oblongos acuminatos, latos, angulosos, rotundos, planos, *coloribus albos, pullos*, flavos, fulvos, spadiceos & nigros, ut depingi nullo modo possint, tamen singularem ob granditatem & formam adjicere volui, qui è dextro rene laudatissimi Principis Friderici III. Saxoniæ Elect. aperto post obitum cadavere excisus fuit: Is duorum articulorum magnitudine, subrutilo colore, circumcirca uno in loco circulari ambitu medicamentorum λιθοτριπτικῶν acredine attritus, erosúsque cum urina profluxit. *Kentmannus libello de Calculis. Peucerus de præstigiis Dæmonum pag. 310.*

COloribus albos, pullos, &c.) Renum lapides ab iis qui in vesica generantur solo colore à Medicis distingui posse, fere ab omnibus receptum est: Sed hoc plerumque fallere ex dissectione intelligimus, quandoquidem renum lapides rubei vel crocei perpetuo non occurrunt, sed non raro albi, cineritii conspiciuntur, cujus exempla multa afferre possem sed uno contentus, affirmo vidisse, &c. *Eustachius.*

§. 2. Affirmo vidisse me in Episcopo Senogalensi lapidem album insignis magnitudinis, principium vasis urinarij occupare, reliquum vero cavitatis renum innumeris fere lapillis ejusdem coloris repletum fuisse. *Eustachius cap. 45. de Renibus.*

§. 3. Calottus è nobile sene mortuo lapidem cuniculis actis, rene jam consumpto, corallo necdum lævigato, tam soliditate quam ramulis similem, omnibus quos unquam vidi vesicæ calculis compactiorem, exsecuit. *Iordanus Respons. ad Paral. Iouberti 7. decad.*

§. 4. Admirabile naturæ miraculum silentio minime prætereundum in cadavere N. videre nobis obtigit. Cujus alter ren lapidem insignis magnitudinis continebat, qui ab amplo caudice principium sumens, in octo ramos, juxta canaliculorum vasis urinarij formam atque numerum divisus, coralli truncum & surculos elegantissime æmularetur: ac præterea renis caro valde contracta & imminuta, ita firmiter huic lapidi undique adhærebat, ut deposita propria figura quasi crassa quædam cutis ei obduceretur. *Eustachius in annot. Pini ad cap. 44. lib. de Renibus.*

§. 5. Uxor *Eckeberti in Rotenhauff*, nephritica à multis annis, semper abortiens, nunc prægnans facta, divexabatur ingenti hæmorrhoidum fluxu aliquot mensibus; me absente mortua post partum aperta, invenitur magnus lapis in renibus, varia habens brachia, quo à teneris annis divexata fuerat, uti & mater ejus, quæ mortua erat simili affectu. *Ex observ. Ioh. Bauhini.*

§. 6. Anno 1558. mortuus est quidam, cui in altero rene erat lapillus tot particulis constans, quot in rene erant venarum ramuli, quarum particularum lapilli, extremum veluti caput marmoris rotundi & candidi frustulum referebat, vel Margaritæ majusculæ figuram & splendorem: id ex pituita vitrea concretum fuisse existimo. *Gesnerus lib. de aquat. pag. 219.*

§. 7. Anno 1566. aperto cadavere *P. de Schardes* re Medica illustris, exclusi è substantia utriusque renis duos lapides, ab utroque unum, insignis magnitudinis & crassitiei, multis alis, seu cornibus aut radicibus in dicta renum substantia, & stomachis seu ventriculis adhærentibus, cum multis lapillis pisorum magnitudinis repletis, ureteribus quamplurimis arenulis refertis. *Ferrandus senior in lib. de Nephritide.*

§. 8. In *Vrsula Kaufmanniana*, inventi in cavitate renum calculi limitantes figuram uretum, in tubulos, quos carunculæ papillares obturant, expansorum: videbantur corallia marina flavo colore saturata. *Guern. Rolfinc Zius Epit. met. lib. 3. c. 19.*

§. 9. Cum aperiretur corpus Illustr. cujusdam matronæ, ab ineunte usque ad lx. annum doloribus calculi divexatæ, tandem superveniente continuo vomitu, dejecta appetentia, omnium virium prostratione extinctæ, ejus ex renibus extraxi raræ magnitudinis calculos binos (alter quippe duos digitos transversos latus & crassus; alter pollicem magnitudine & crassitie

craffitie æquabat, forma externa non abſimilis illi Sperlingiano quem deſcribit D. J. *D. Major:* in Anatomica ſua calculorum hiſtoria n. iij. pondere autem bini non excedebant unciam unam libræ civilis, quod miratus ſum) duros quidem in ſe, cortice autem exteriori ita tenero ac friabili, ut facili negotio à reliquo vel leviſſimo digiti contactu ſeparari potuerit. *Carolus Rayger in Miſcell. curioſis anni 1672. obſerv. 285.*

§. 10. Hanoviæ miles præſidiarius (de quo l. 2. Tit. de Phthiſi) accuſavit quoque ſimul Renum dolores, ardorem & cruentationem urinæ: Tandem ſanguinea ſæpe meiens, poſt 22. ſeptimanas vero aſcitide obiit anno 1671.

Aperto cadavere, (præter vitium Pulmonum) in dextro rene calculus cordiformis, in quo quatuor veluti vaſorum trunci abſciſſi, appendices accreverunt, hinc inde denigratus, & ſiccati ſanguinis colore obſoletus inventus, juxta quem plures alij minores, plerique nigri, friabiles & quaſi ex concreto ſanguine nati fuere. Quæ forma calculi forte meretur obſervationem. *Salomon Reiſelius in miſc. curioſ. anni 1673. obſervat. 191.*

Observatio XXII.

Renum dolor ob utrumque Renem calculo obſeſſum. 1. Ob calculum per omnes Renis ſinus diſperſum. 2. Ob Renum xxij. calculos continentem ob iis ſummè amplificatum. 3. Ob calculum in Rene dextro, & Arteriæ magnæ diſtenſionem. 4. Ob Renis tunicam & pelvim calculis refertas. 5.

§. 1. Mulier diuturno Lumborum dolore detinebatur: In ſingulis hujus renibus ſinguli reperti ſunt calculi. *Vide tit. de Iſchuria.*

§. 2. Accidentia graviora diuturnioraque ſunt ſi diutius retentus calculus in molem aliquam uno in loco concreſcat: Maximeque ſi adeo urgeatur, ut per omnes ſinus renis diſperſus eos adimpleat, renemque in tumorem adimpleat, quales & maximos & ramoſos calculos in renibus creviſſe ſectione invenimus. *Platerus Praxeos lib. 2. cap. 12.*

§. 3. Vidi Renem xxij. calculis refertum, in magnitudine altero Rene quadruplo majorem excreviſſe, quaſi natura eum amplificare voluiſſet, ut calculos illos cum minori incommodo continere poſſet. *Laz. Riverius cent. 4 obſ. 34.*

§. 4. Dom. Bucretium afflixerunt dolor & ardor intolerabilis circa regionem renum. Arteria magna ſpinæ incumbens tam ampla erat ut pollicem admitteret: In rene dextro calculus inſignis, Siniſter aqua limpida diſtentus, &c. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Anatome viri ex diabete & calculo mortui docuit, quod externa renum tunica plane lacerata, & minutis arenis obſita fuerit magis quam ipſa pelvis. *Anonymus in miſcell. curioſis anni 1671. Obſerv. 157.*

Observatio XXIII.

Lumborum dolor ob Renem purulentum inſignis magnitudinis. 1. Ob Renem ſemi-putridum, purulentum. 2. Ob Renis dextri apoſtema. 3. Ob Renem ſiniſtrum maximum Dextro abſente. 4. Ob vermes in Renibus. 5. Ob Renum inflammationem, hinc ſequutam gangrenam. 6. Ob abſceſſum in ſiniſtri renis carne extima. 7. Ob Renis dextri putredinem. 8. Vlceratos, eroſos. 9. Siniſtri duritiem, ſubſtantiam puriformem. 10. Renum magnitudinem, duritiem, concretis paris ſubſtantiam referentem. 11. Siniſtrum pure ac ſteatomate infectum. 12. Siniſtrum colliquatum. 13. Vtrumque mole inſignem citra vitium 14.

§. 1. Anno 1578. vocatus fui ut N. ſecarem, annor. lx. In iſtius Rene ſiniſtro abſceſſum magnum reperi purulenta materia plenum: pondus ipſis erat libr. xiv. cum cyſti & rene, quæ quidem cyſtis pellem vervecinam craſſitie æquabat. Aliquo poſt tempore Juvenis quidam mie accivit, qui cum eadem in parte vehementiſſimo dolore premeretur, alios tum Medicos tum Chirurgos accerſendos eſſe putavi: In contrarias itum eſt ſententias, etenim maxima pars calculum eſſe in renibus conjiciebat, præſertim cum aliquantulum puris cum urinis excerneret: Ego contra abſceſſum eſſe contendebam, abſceſſus illius prioris memor: paulo poſt patiens iterum me rogavit ut ipſum inciderem; aiens ſe malle ſemel mori quam tot mortes vivendo perpeti: Ego precibus motus ipſum incidi, locumque materiam continentem reperi; ſed nihil inde exiit; duabus poſt horis, apparatum primum muraturus acceſſi, tractoque penicillo, pelvim accipere coactus ſum, cujus plus quam dimidia pars pure repleta fuit, ſingulisque ſequentibus diebus bis vacuatio fiebat, ita ut tum inane tum ſero catinus illo pure impleretur, idque per menſem integrum & amplius: Tandem vero appoſitis remediis ulcus deterſum, cicatrix inducta, ipſeque perſonatus eſt. *Barth. Cabrolius obſerv. 28.*

§. 2. N. à Selbolt, vir proceræ & ventricosæ constitutionis, avidus consequendæ prolis masculæ, Judæi ope Medica usus est: Is cum frequenter dysuria Renumque doloribus torqueretur, pro calculoso ab eodem habitus fuit; calidissimis itaque remediis utens, tandem in gravissimam dysuriam & urinæ odiosam suppressionem incidit: proinde adhibitis frustra remediis, diem clausit extremum.

Eo secto, inventus fuit Renum sinister albus, omnino involutus membrana quadam alba, semiputridus, intus materiam purulentam continens, Vesica urinaria exigua: In vesica fellis lapis durus, flavus, avellanæ magnitudine: hic augustiabatur, sitiebat, febriebat. *Ex Observat. Iohan. Freder. Trafelmanni Medici Moguntini in miscell. curios. anni* 1670.

§. 3. Quemadmodum Hepar, ita & Renes apostematibus diuturnis infestari videmus: Nob. quidam sexagenarius cum multis annis nephriticis doloribus, ardore urinæ & mingendi difficultate, quæ omnia à renum calculo prodire existimarunt, lancinatus fuisset, tandem occubuit.

Secto cadavere, inveni Renis dextri substantiam totam in pus crassum & fœtidum conversam, idque membrana conclusum: Vesica, ob insignem inflammationem atque exulcerationem ita fuit contracta, angustata & tumida, ut vix digitum admiserit: capacitas inveniebatur pure crasso plena, Similiter & in aliis permultis tum calculosis, tum nephritico dolori subjectis, ulcera renum magna deprehendi: dextrum vero renem, ob jecoris incumbentis forsan caliditatem, magis atque sinistrum exulcerationi obnoxium vidi. *Coiter libello observat. Anat. & Chirurgic.*

§. 4. Mulier (*de qua cap. Tit. de ventris tumore*) Lumbos & renes dolebat: Huic ren unus erat, sed magnitudine duplo superabat renem naturalem, Sinister erat: Dexter nullus, sed species quædam involucri: credo quod nunquam fuerat, mirum, Sæpe nephriticos dolores passa lapides excreverat, nullus tamen vel in rene vel in vesica lapis inventus est: *Ballonius Epid. & Ephemer. pag.* 264.

§. 5. Olyssippone in Xenochio decumbebat juvenis robustus, qui à pueritia veluti dolore renum fuerat oppressus, qui sensim ac sine sensu pedetentimque ita accrevit, & immaniter excarnificavit, ut spretis omnibus præsidiis eum per duos annos ad mortis fauces deduceret: Extenuatum est corpus cum febre jugi: Insolenter illum vexarunt sitis, ardor sensatus in regione renum, alvi nimia adstrictio, vigilia importuna: Demum accedente nimio fastidio tabidus vitam finivit.

Cadavere dissecto, in renibus (in quibus æger dicebat se lignum acutum aut cultellum portare infixum) inventi sunt in utroque renum cavo vermes crassi, albi, vivi, dimidij digiti indicis longitudine, qui interiora ita arroserant, ut totum corpus contabefecerint. *Zacutus Prax. histor. lib. 2. cap. 16. observat. 6.*

IN Renibus gigni vermes, atque eum urina excreros esse asserunt: *Gentilis* comm. ad lib. 3. fin. 1. tract. 2. c. 3. can. *Avicenn. Fernelius* path. lib. 6. cap. 10. *Vidus Vidius* junior. lib. 10. cap. 14. de curat. membr. & alij: *Holler.* cap. de vermibus ait quendam cum præcessisset lumborum & regionis renum dolor, renibus cum urina vermes ejecisse.

§. 3. Anno 1585. obiit filius meus primogenitus, qui ad septimum usque annum nulla unquam pustula defœdatus fuit: cum 7°. ætatis anno per unum aut alterum diem *cephalæa affectus esset*, successit dolor Lumborum cum febre conjunctus, sicut etiam urinæ retentio, ita ut fere ne guttulam excernere posset, & quamvis omnis adhibita diligentia, urina tamen non processit, atque ita septimo morbi die obiit.

Cadavere dissecto, *ingentem* & insignem *Renum* ac partium circumjacentium *inflammationem, in gangrænam jam degeneratam reperimus. Fabritius Hild. de Lithotomia vesicæ cap.* 25.

I*Ngentem Renum inflammationem*] Inflammatio Renum est tumor illorum ex affluxu humoris sanguinei, vel biliosi in illorum substantiam effusi: Non admodum frequens est illorum inflammatio ob substantiam solidam ac densam, interdum tamen fieri solet, quia renes carnoso præditi sunt parenchymate, sanguini recipiendo idoneo; Causæ producentes, sunt ex parte Rerum natur. infirmitas congenita, magna substantiæ laxitas, fervor & caliditas excedens ab ortu impressa, cujus ope humores copiosos attrahunt: ætas juvenilis & fervida, Ex parte non natural. faciunt venus immodica, partes istas maxime debilitans & plurimum sanguinem alliciens: crapula & usus vini generosioris; piperatorum usus; supinus decubitus in culcitra molliori: exercitationes vehementiores aut labores insueti: insignium evacuationum suppressiones, ut mensium, hæmorrhoidum, hæmorrhagiæ narium, quæ plethoram & cacochymiam multiplicant, & humores ad interiora viscera quasi refluxu quodam propellunt: Res præternaturales sunt ictus aut vulnera regioni renum inflicta, compressio nimia aut contusio; febres continuæ, impuritas omnium vasorum vel aliquarum partium, suam illuviem expurgantium per vias urinæ, ut in pleuritide, empyemate, &c. Ipsorum denique Renum affectus peculiares, ut calculus, dolor vehemens, urinæ suppressio, &c. Signa diagnostica sunt dolor in Renum regione gravis, & aliquando pulsans, si locus in quo sunt arteriæ afficiatur, & ille dolor ad partes vicinas extenditur, ut ægri neque sese erigere neque pedibus inniti valeant: tum etiam difficile in latus oppositum sese convertere, neque in illud neque in ventrem decumbere

cumbere possint, quia suspenditur pars inflammata, ideo perpetuo in dorsum residere coguntur, & si situs mutatio, vel alia corporis commotio accidat, dolor valde exasperatur: Stupor, aut etiam dolor in crure ejusdem lateris percipitur, ob nervi, qui inde ad crus tendit, condolentiam: Dysuria etiam adest, ob ardorem urinæ communicatum, & ichores ei permixtos à parte inflammata exudantes; Vrina initio tenuis est & flava, in progressu vero rubicunda & crassior evadit; febris assidua & acuta ægrotantem affligit, sæpe cum vigiliis, delirio aliisque gravibus symptomatis: Colon etiam intestinum aliquando inflammatione afficitur, quæ si eam partem occupet quæ renibus vicina est, similia profert symptomata, in eo tamen distinguitur quod in Renum inflammat. dolor ad costas nothas, dorsum, & vesicam se extendat, Coli vero inflammatio magis versus ventrem, & major apparet mutatio in alvi dejectionibus quam in renum inflammatione: *Riverius.*

§. 7. Illustr. Abbas cum febre assidua, in regione Renum non mediocrem fervorem experitur, &c. In mortuo inventa est corruptio & abscessus in renis sinistri exteriore carne. *Vide lib. 4. tit. de Febribus.*

§. 8. Nob. N. Ren dexter, ex cujus vitio sævis doloribus nephriticis divexatus fuit, totus putris, & in tabem resolutus deprehensus, in cujus medio calculus latebat *Vide tit. de Febribus.*

§. 9. Nobilis arthriticis, & Nephriticis morbis sæpe affectus est, Ren uterque crassus & ulceratus erat, &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 10. Anglus de lumborum gravitate ac dolore conquerebatur; Ren sinister admodum durus erat, ac major justo, & substantia interiore haud parenchymatis colore, sed candidior, concreto puri similis. *Vide Tit. de Testiculorum affectibus.*

§. 11. Generosus N. renum dolores per plures annos passus est. Ren uterque repertus est major quam secundum naturam, durus, concreti ac indurati puris colorem ac similitudinem referens.

§. 12. Mercator (*Tit. de urina alieno loco excreta.*) Lumborum dolore affligebatur, urinæ acrimonia, &c. Dextrum latus Renis erat expers, sinister pure ac steatomate infectus.

§. 13. Matrona (*Vide tit. de ventriculi dolore*) diu perpessa est dolores modo ventris modo Lumborum, Ren sinister colliquatus omnino erat.

§. 14. Dominæ Duriæ Renes, de quibus alias fuerat conquesta, scrutando, hos ambos mole ampla & longitudine præter solitum immensa, sanos tamen deprehendi. *Vide tit. de Hypogastrii doloribus.*

OBSERVATIO XXIV.

Calculus unciarum trium & semis in rene dextro repertus: Centum lapilli in sinistro, citra dolores nephriticos, urinas sabulosas, aut difficulter fluentes. 1. Calculi citra signa gestati. 2. 3. 4. 5. 6.

§. 1. CElsiss. Principis aperto abdomine, infra Hepar repertus Ren major capite pueli duorum annorum, ponderans libras duas cum semisse, in cujus centro calculus unciarum trium & semis repertus, Infra hunc renem, circa musculum psoas, adera tabcessus longus atque profundus, flavo ac fœtido pure plenus, absq; ullo femoris torpore, contra *Fernelius*: Ren vero altior & naturali major, continens ad minimum centum parvos lapillos: Nunquam tamen toto vitæ tempore conquestus est de doloribus nephriticis, calculis sabulosis, aut difficulter vel diminute fluentibus (*Tit. de melanch. lib. 1.*)

§. 2. Vicentini, &c. (*de quo lib. 2. tit. de Phthisi*) ren dexter in ureterum orificio grandem calculum continebat, acutum sed glabrum pollicis magnitudine & crassitie, aliosque alibi minores & arenulas infinitas, Nullam tamen vrinæ difficultatem experiebatur, sed tantum dolorem in inguinibus & ægrum in dextro latere decubitum: Dolor à calculo magno: urina prompte fluxit, quia sana vesica & sinister ren sanus. *Th. Bartholinus cent. 2. hist. 37.*

§. 3. Observavit Iob. *Heurnius* in cadavere Dom. *Marnixii Aldegundii*, cum illud Leydæ aperiretur anno 1594. in altero rene calculos parvos lxx, in altero lxxx. qui tamen nunquam de ullo è nephriticis symptomatis conquestus fuerat, ita firmiter carni renū impacti hærebat.

§. 4. N. Nicolaus Van Diick in Fortalitio Crevecœuriano quondam Præfectus, & inibi mortuus, ad grande senium usque de nullo unquam Lumborum dolore, nec aliis nephriticis signis est conquestus: ne quidem cum extremo suo morbo mensibus aliquot detentus, lectoque affixus in dies deficeret: Cum autem Harlemi sepeliendum corpus, & adversus putredinem muniendum aperiretur, casu renes dissecti sunt, in quorum uno lapis, majusculæ nucis juglandis quantitatem habens repertus, cum duobus magnis & tuberosis processibus: in altero duo calculi extabant, quorum prior magnitudine & figura pomi Persici lapidem, alter nucem amygdali quam dentibus frangere solemus, adeo naturaliter referebant ut ovum ovo vix similius dixisses. *Obser. Greg. Prassii Medici Harlemensis ad Ioh. Beverovicium, in hujus Spicil. de Calculo.*

APPENDIX.

De quodam Nephritide laborante, cui citra dysuriam desiit dolor.

DVisantius me hodie consilii causa accessit: omnia in illo nuper signa Calculi renum, dolor acerbissimus primum lumborum, mox lateris epigastrii, nausea vomitus:

urina pauca, modo aquea, modo cruenta, sed quod mirum, nulla, levato dolore, dysuria: Hanc tamen frequenter observare solemus cum calculus vel arenulæ ex angustis ureteribus, ubi acerrimos distendendo cruciatus excitant, in ampliorem vesicæ capacitatem emergunt & & ad exitum stimulantur: Dubitari possit de colico dolore, qui affinitate quæ ei cum nephritide intercedit, etiam exercitatis quandoque imposuit, nisi urinæ obstarent cruentæ. *Beverovicius ad Plasium.*

Æstimo lapidem ei in ipso dextri renis parenchymate, latiori ureteris meatui renis cavo infixi, adiacere imo contiguum esse: ideoque post vehementiora quædam exercitia (inter quæ lusus clavæ ac pilæ crebrior fuit) & largiores haustus signa calculi se prodere: Dum per vehementes Lumborum contorsiones calculo plus minus moto atque ureteris meatui incumbente, eundemque premente, per obliquum ureteris ductum dolor causatur, qui solo sæpe decubitu supino cessat: potest enim tunc latus illius dextrum, fortiter apprehendi, & absque ullo dolore comprimi: eodem tamen si surgat, recrudescente, ita ut Dies & Quies ordinarie illum sanent, lapide per diuturnum decubitum pauxillum regresso, ac ibidem citra læsionem ullam, donec dictorum errorum aliquis committatur, hærente: Cujus rei experimentum dictus Nob. Nicolaus Van Dück dedit: post excessum in potu dolores hos interdum exacerbari non miror, dum serum per ramulos capillares in catunculas papillis similes stillare, & ab his in fistulas membranosas, ureterum propagines, tandemque in ureteres simul derivari considero: majore enim serositatum appulsu, quid mirum si lapis ureteris meatui contiguus eo versus prematur, & in parte adeo sensili tantos cruciatus leviore tactu excitet, qui Nob. dictum non ita obruerunt, tum quod situs istorum lapidum à membranosis in rene partibus remotior, tum quod animus ejus ab excessu, tam in potu quam in motu, alienior fuerit: Dolorem colicum hic nobis non imponere demonstrant urinæ cruentæ & doloris ex solo decubitu alleviatio, quæ nec calculum nec quid simile in uretere hæsisse luce meridiana clarius ostendit: Levamina dolorum sine ulla subsequente dysuria, idem adstruunt. *Plasius ad Beverovicium.*

§. 5. D. Nivelle Procurator Castrensis, annum lxxx. attigit, sine ullis fere renum doloribus, nec urinæ suppressione, Et tamen cum febre periisset, in cadaveris dissectione ren sinister repertus est luto refertus, in dextro vero lapis cineritius, obscurus, ponderis unciarum septem, similis castaneæ matinæ cui appendix adhærebat. *P. Borellus cent. ii. observ. 62.*

§. 6. Infrequens illud à me deprehensum fuit, calculum in extima pingui renum tunica adnatum fuisse, qui etsi satis magnus fuisset, tamen quia cavus & lævis omnino erat, molestiam nullam, quod audierim, peperit. *Platerus Praxeos lib. 2. cap. 12.*

Observatio XXV.

Lumborum dolor & dorsi ab insigni Pancreatis abscessu.

Vir quidam incidit in Febrem cum quodam dolore ad Lumbos & dorsum, &c. Mortis causa fuit ingens Abscessus in toto Pancreate latitans cum multo pure & fœtore intolerabili. *Vide lib. 4. Tit. de Febribus.*

Observatio XXVI.

Calculosi Renes flaccidi reperti cum ureterum amplificatione 1. Cavitates majores fiunt ab appulsu novæ materiæ. 2. In Calculosis ureterum dilatatio reperta 3. 4. 5. In Emulgentibus calculi geniti 6. 7. Cicatrix Renibus inducta post diuturnos dolores nephriticos. 8.

§. 1. Franeisca N. (*vide tit. de Febribus*) nephriticis doloribus fuerat obnoxia ac calculos sæpe excluserat: Renes reperti flaccidi, male colorati, pinguedine destituti: Ureteres summe prolongati & dilatati, &c.

§. 2. In calculosis subinde cavitates relictæ à calculis in renibus, succedente nova materia majores fiunt: *Crato in Consiliis Scholtzii, consil. 141.*

§. 3. His qui jam pridem doloribus nephriticis erant affecti, usque ad dilatatum ureterem comperimus, ut in eum major digitus immitti posset. *Fernelius Patholog. lib. 6. cap. 26.*

§. 4. Ureteres adeo dilatatos & amplos factos in illis qui sæpius calculos reddiderunt, sectione observavi, ut sine labore magno postea & arenulas & calculos, præsertim dum minores erant, sæpius exereverint. *Platerus Prax. lib. 2. cap. 12.*

§. 5. Non dilataros quidem, sed in longitudinem extensos ureteres, adeo ut duplo longiores viderentur, vidi in uxore cujusdam Aurifabri Genevensis nomine *Rival*, quæ nephritidem per multos annos passa.

§. 6. Non solum in sinu cavo renum, sed etiam in uretere concrescunt calculi, imo in renum quoque substantia: Observatus est in quodam calculus figura muris, caput erat in uretere (is enim paulo post exortum à rene amplior est) corpus in cavitate renum: pedes & cauda in eorum fistulis. *Ioh. Assuerus.*

§. 7. Non-

§. 7. Nonnunquam non solum serum per emulgentes ad renes derivatur; verum etiam pituitosa & mucosa materia: hæc cum in pelvi colligitur, arenulæ gignuntur: cum subsistit in Emulgentibus, propter suam crassitiem, generatur massa similis cicadis, habens proportionales alas & pedes, talemque sæpissime in exortu emulgentium deprehendimus. *Rolfinkius in Dissertat. Anat.*

§. 8. Illustriss. Ducissa Ferrariensis cum doloribus nephriticis per certa intervalla esset obnoxia, gravissimo item sanguinis & urinarum purulentarum mictu, exercitii loco deambulationibus utebatur: à quo exercitio cum abstinuisset, & quieti corpus dedisset, curationem malo contrariam quærens, & sic aliquando levibus quibusdam mediis contra calculum usa esset; tandem hæ excretiones desiere: quare cum alio morbo interiisset, corpusque ipsius fuisset apertum, in rene ipsius parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra, sana & munda, dimidii digiti longitudine erat, quod fidem faciebat, cum tam excretiones quæ per urinas fiebant, cessassent, quam quod consueti dolores nephritici remisissent, calculum multo majorem fuisse, qui etiam ulcus causasset, ex quo prius sanguis dein & pus emanarit, quod cicatrice erat consolidarum, quod etiam Hepati, pulmonibus, aliisque partibus principibus accidit. *Rosletus de partu Cæsareo sect. 3. cap. 7.*

Observatio XXVII.

Nephriticus dolor à calculis & arenulis cum renum substantiæ Vlcere, suppuratione, corruptione, &c.

§. 1. NObi. fœmina per vices dolores sensit nephriticos: Renes cum ureteribus, usque ad vesicam, putredine erant corrupti, sabulo infarcti. *Vide tit. de Hypogastrii dolore.*

§. 2. Mercator ischuriam cum insigni lumborum & perinæi dolore perpessus est: In rene sinistro lapilli complures: Ren dexter totus erat consumptus. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 3. Sereniss. N. nephritidis non obscura signa habuit: Renum uterque magnus, durus: In dextro pustulæ, Sinister præterea ulcus cavum habebat, cancrosum: Aderant in cavitate fragmenta calculi, arenulæ: *Vide tit. de Dysuria.*

§. 4. Vir Illustris dolore circa lumbos cum vomitu afficiebatur: Ren dexter fere absumptus erat, sinister intra cavitatem & ductus sabulum & calculos continebat. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 5. Vidua N. Lumborum dolore afflicta fuit, excernens cum urina corpora cruenta, lata: Ren dexter monstrosæ erat magnitudinis, intus cancrosus & pure refertus: In sinistro calculus ingens. *Vide tit. de urinis p. n.*

§. 6. Mercator Brabantinus post exectum in pueritia Calculum, ad XL. ætatis ubi pervenisset annum, ipsum afflixit Lumborum dolor, &c. Adaperto cadavere vidimus dextrum latus Renis expers, in sinistro vero eundem pure ac steatomate infectum. *Vide tit. de Vrina alieno loco excreta.*

Observatio XXVIII.

Pueros Nephritidi & lumborum doloribus obnoxios esse ostendit Anatome.

§. 1. FIliola Domicellæ Du. Buy XI. febris die interiit: repertus lapis in renibus, vomebat frequenter.

§. 2. Filius Ducis Aumalæi, aperto cadavere, nephriticus deprehensus est, Lapis una cum urina excretus est: In corpore renis alius est deprehensus: alvus fluxerat diu, febris perseverarat, dolores, clamores, ejulatus, scabies: *Ballonius Epid. lib. 2. p. 2. 12. & 245.*

EX iis historiis doceri debemus quod morbi Renum in pueris nobis suspecti esse debent, & nonnunquam animo atque cogitatione istas sedes lustrare diligenter, inspectis urinis & manu regione renum contrectata: Quid enim est quæ minus rudimentum majoris cujusdam lapidis in vesica concreturi, & augendi à renibus manet? Et quoniam pr. ætatis parvitate non possunt nec locum indicare, nec morbi speciem explicare, in Medicorum notitiam hic morbus non venit (*Idem ibidem p. 212.*) Et si vomendi molestiæ, & si jactatio multa, urina adsint, vel nauseæ aliquid indicante (quanquam in h. e affectu sæpe in pueris sunt fallaces) tunc de lapide in renibus vereri oportet: *Idem pagina 222. §. 8.* Cum vomunt sæpe, & contorquent corpus pueri, loco non consistentes, de nephritide conjectura esse debet, Et formenta ad renes applicabis: Quod notandum, ut prudentia medici infantium imb. cillitati & infantiæ, ut ita dicam, humaniter succurrat. *Idem p. 245.*

Observatio XXIX.

Multos Lumbis dolere citra calculi in Renibus præsentiam, ex solo catarrho, Anatome ostendit.

MUltos, solis ad renes destillationibus misere tortos vidi, ut nil nisi lapidem renum accusarent dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera, cum cultro examina-

rentur Anatomico, ne vestigium calculi ostenderunt: Econtra tot alios fuisse dissectos experientia docuit, quibus & renes & vesica lapillis onerati fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conquesti. *Ioh. Georgius Volkamerus in miscell. cur. ann.* 1674.75.*&* 1678.

Observatio XXX.

Lumborum dolor ob Lienis è loco proprio discessionem.

Rusticus 50. annor. fere, macilentus, exsuccus & ejulans ob gravissimum dolorem quem sex menses nomomentum remisisse, sed potius increvisse circa Lumborum vertebras, ad Xenodochium deponitur: Barbitonsores luxationem causabantur & abscessum circa os sacrum: resciverant ipsum quandoque à sua conjuge pedibus calcatum fuisse. Ego dum diagnostica diligentius expendo, & in sinistro hypochondrio renitentiam, fere ad ossis IIII spinam, scirrhum Lienis suspicor: Etiam in toto corpore color plumbeus, cum fastidio ciborum omnimodo me firmat, & pertinaci Vigilia: quare remedia interne & externe contra malum paro, & emulsionem ex seminibus frigidioribus contra urinas cruentas & nephriticum dolorem: Ex his quidem dolor desævisse videbatur, cum eum aliquot septimanas non perciperet, suspectabam tamen recidivam quod fere nihil alimenti assumeret, & renitentia hypochondrii sinistri remaneret, & cum corporis lurido colore. Vix merum conceperam, cum ad recrudescentem dolorem tanta sævitia vocor, qui ipsum 4. die extinxit.

Ut post istius obitum contra Barbitonsores, alias si Diis placeet Chirurgos, mea monita firmarem, ad anatomen hujus cadaveris, tanquam verum in medicina tribunal, concessi & omnibus publice hæc exposui: Aperto abdomine, primo obrutu pro Epiploo fibras conspexi, inter quas alias pinguedo conspicitur: Hepar neutiquam noxam ferebat: In Ventriculo laxiore globulos, ut nuces avellanas, & præduros offendo, etsi per menses sex tantum liquidis alimentis usus sit: *An ideo quod aliquod fermentum Lien per vascula, quibus stomacho connectitur, denegaverat?* Hic Lien scirrhosus, *neque diaphragmate* neque omento *adhærebat*, Nec circa ipsum vas breve notabatur, sed ipse arcto coalitu sub ipsam membranam adiposam renem sinistrum amplexabatur, & nidorem ferebat quasi ad prunas tostus fuisset: In rene sinistro, etiamsi loco suo cesserat, nihil sinistri conspiciebam: Cruentas urinas lienis vitio puto prodiisse: forsan sua mole exprimebat è renibus, nondum in pelvim ex caruncculis secretum serum. *Martinus Bogdanus Observat. iii.*

Lien sub ipsam membranam, &c.] Lienem interdum situm mutare asserit Riolanus Encheir. Anat. lib. 2. cap. 26. dum laxatis ligamentis pondere deorsum propendet: vel ruptis procumbit in hypogastrium, quod ipsi quater visum: Tum fallere *ait* incautos specie molæ vel scirrhosi uteri: In viris specie glandulosi tumoris, instar steatomatis in mesenterio latentis. Nonnunquam visus alteruter Ren eo prolapsus, utriusque tamen facile est discrimen: Renis prolapsi index est tumor rotundus: Lienis procidui, tumor oblongus & vacuitas hypochondrii sinistri: Quod si mobilis fuerit tumor, ut est in suo principio, facile vel Lien vel Ren ad suum locum naturalem reducitur, alioquin ultra semestre spatium si loco remotus lien fuerit, ita firmiter adhærescit, peritonæo introrsum, fundo vesicæ, intestinis, & in mulieribus utero, ut necesse sit ibi putrescere: quod fiet ocyus si emollientibus remediis assumptis vel admotis utaris: protrahes vitam si sæpius sanguinem detrahas, atque subligaculo tumorem sustineas.

Neque diaphragmati, &c.] Situs Lienis naturalis est in sinistro hypochondrio, inter costas & ventriculum è regione hepatis, dorsali parti vicinior, costisque spuriis, quæ ipsi sunt tutelæ loco, innitens: In ventriculi latus sinistrum, paulo posterius versus renem sinistrum incumbit.

Observatio XXXI.

Lumborum dolor à lapidibus in arteriis lumbaribus absconditis.

Arteriæ membrana, uti venæ, cinguntur aliquando crassa & communi à vicinis partibus, quando sunt extra viscera & musculos, Et tales arteriæ, quæ adjunctam habent membranam nervos recipientem, sentiunt: Unde Galenus ait pulsum inflammari, item sentire atque dolere arteriam: Quod in interiori quidam expertus est Paravii, qui ingenti circa lumbos dolore defunctus, lapides instar unguis, in arteriis lumbaribus condebat. *Bartholinus libello ii. cap.* I. *Anatom: Reformat.*

Observatio XXXII.

Lumborum dolor ob scirrhum in Ileo intestino, supra renis regionem consistentem.

Mulierem vidi octuagenariam, quæ videbatur Nephritico dolore affici, prout signa pathognomonica ostendebant. Mortua est tandem tali dolore correpta: Hæc scirrhum habebat in Ileo intestino supra Renis regionem: Et quoniam scirrhus supra Renem ipsum detinebatur, symptomata affecti Renis gignebat: Scirrhus inceperat ad intra intestinum

testinum corrumpere & exulcerare, quando mortua est: hæc nunquam volvulo laboravit, sed difficultatem urinæ passa fuit per multos annos ob allatam causam: *Hippolitus Boscus de Facult. Anatom. Lect. 2. pag. 24.*

Observatio XXXIII.

Lumborum dolor à sero in Fistula dorsi stagnante.

Jacobus Spœrlin Vietor, (multis affectibus p. n. lacessitus) de dolore circa regionem renum & lumborum conquestus fuit, qui non raro ad alterutram coxarum pertingebant, &c. Multum seri, reclinato pectore, ex ostio magno occipitis permanavit.

Lumbaginem frequentem, quæ nonnunquam ad alterutram coxam inclinabat, non calculis in renibus latentibus, quorum nulli, qui alicujus momenti erant, reperiebantur, sed sero in fistula dorsali stagnanti adscribendam, sectio manifestum fecit, nam seri multum reclinato pectore ex ostio magno ossis occipitis promanavit: Doloris situs & diffusio, dum adhuc viveret, indicio erant, & fidem faciebant à sero potius illum dependere quam à causa stabili fixamque sedem obtinente. *J. J. Wepferus Dissertat. de Apoplexia Histo. xiij.*

Observatio XXXIV.

Lumborum dolor ab abscessu illic oborto.

Quidam dolore lumborum diutissime afflictus, nullis remediis conferentibus, tandem diem suum obiit. Inter alia remedia, paulo ante interitum, cauterium femori, quatuor digitis supra genu affixum fuerat, à quo decisa eschara fluxit sanies quædam circiter ad ℥ß. postmodum vero singulis diebus fluebat ex cauterio pus verum & laudabile ad ℥j. vel amplius: Mirabatur Chirurgus, neque unquam potuit conjicere undenam pus illud manaret.

Aperto defuncti cadavere, inventus est Pulmo purulentus, quæ præcipua mortis causa fuit. In Lumbis vero magnus abscessus inventus est, à quo dolor ille diuturnus & contumax oriebatur: ab Abscessu autem ad cauterium usque, inventus est canaliculus, per quem puris portio quædam effluebat. *Franc. Chomel Medicus Annonaensis, ad Riverium observat. 2.*

Hinc colligere est quanta solertia natura uti soleat ad causas morbificas foras eliminandas, quæ canaliculum illum effomaverit ad abscessum lumborum per cauterium efformandum, quod tamen perficere non potuit à magnitudine morbi superata.

Observatio XXXV.

Lumborum dolor à corrosis duabus lumborum vertebris, succedente hinc venæ cavæ & arteriæ aortæ ruptura.

Lugduni erat incola, genere Provincius. Is in ætatis flore, crapulæ & mero addictus, in acerbissimos continuosque Lumborum dolores tandem incidit: Advocatus Medicus ex antecedenti victus ratione & lotio, assiduaque febricula, affectum calidum esse pronuntiavit, quare ad mitigationem doloris lenientes clysteres, fotus, inunctiones, &c. præscripsit, quibus nequaquam cessit dolor: Aliis in consilium adjunctis Medicis, accurateque omnibus ab iis expensis, magnam in Renum substantia obstructionem adesse cum intemperie calida unanimiter constitutum: Etenim urinæ admodum flammeæ erant, cum quadam continua febricula, quæ circa vesperam una cum dolore magis magisque exacerbatur; quare præmisso enemate internam cubiti venam primo, post saphenam utriusque pedis secari jubent, postea purgationem præscribunt, fotibus, balneis, linimentis dolores demulcere conati sunt; sed frustra omnia: quare medicis in posterum parere amplius noluit, sed vitæ reliquum fortunæ commisit, omni alimentorum genere & generosissimo vino quotidie utens: Tandem diuturnis continuisque doloribus confectus ac totus emaciatus, à domo sua in viam ingrediens, præ nimia anxietate ac doloris acerbitate in testudinis limite cecidit, ubi derepente interiit.

Post cadaver sectum est, in quo illæsis renibus, duæ lumborum vertebræ corrosæ sunt repertæ, una cum aortæ & venæ cavæ, cui suppositæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vase facta fuerat sanguinis effusio: *Aubertus Exercit. 44. ad lib. Fernelii de abditis.*

Morbus meo judicio erat Tabes spinea, de qua Hippocr. lib. de locis in homine hæc scripsit *Porro cum retro in spinam fluxio processerit, hinc Tabes fit ejusmodi, Lumbus dolet, & anteriores capitis partes vacuæ ipsi videntur esse.* Et mox medelam sic tradit *Tabes ex fluxione retrorsùm: Qui hac affectu est, ei caput est purgandum debili medicamento donec fluxus arcetatur, Dieta autem utere velut in superiore Tabe, in qua cibi non multi simul ingerendi sunt, obsonia non plura quam cibaria frumentaria, & vino inter edendum utendum est aquoso, ut ne calefaciat, & corpori debili existenti caliditatem exhibeat: & simul ambo calefaciant in eodem tempore, & caliditate multum fluxum inducant: medicamentum potandum prebe, elaterium deorsum (purgans)* inferne alvum lacte infuso elue.

Observatio XXXVI.

Renum dolor à pure è corde, calculis & abscessibus obsito manente. 1. Ab hydrope thoracis, calculo in corde. 2.

1. §. Contigit semel mulieri nostræ ætatis, quæ quatuor menses integros minxit pus, & aliquando propter puris acrimoniam, sanguinem puri commixtum: Medici consulti adhibuerunt remedia ac si renes exulcerati fuissent, quod in eis per intervalla magnum sentiret dolorem mulier.

Hæc moritur 4_0. mense, dissecta est, inventi renes integri & vesica integra; at in corde inventi sunt duo calculi & abscessus multi, qui expurgabantur per urinas, atque in transitu pus dolorem infligebat renibus: sic solus sanguis potest à thorace demitti ad vesicam ut excernatur. *Scholiographus ad cap. 29. & 50. lib. de morb. internis Hollerii.*

§. 2. Vidi in N. urinæ difficultatem cum maximo Renibus dolore, cujus Renes integri inventi sunt, sed in thorace hydrops & concretus, in corde lapis. *Vide tit. de mictione difficili*

Observatio XXVII.

Lumborum dolor ab acri sanie è pulmonibus aut venis, in renes confluente, Aut sero vasa distendente.

IN multis post fata dissectis Renes integri inventi sunt, qui tamen dum in vivis essent de Renum dolore pertinaci conquerebatur, vel ex venis aut pulmonibus eo confluente acri sanie vel sero vasa distendente. *Iacotius ad aphor. 47 lib. 6. §. 2. coacarum.*

IN de constat gravitatem lumborum calculi renum pathognomonicum non esse, cum aliis etiam de causis, puta sanguinis grumo, pituita vitrea, sanie ub vomicam alicubi ruptam eo confluente, sero acri salsisque recrementis perfuso, imo vermibus in rene stabulantibus gravativum diuturnumque renibus dolorem concitari hand tarum sit. Sic *Hollerius* comm. ad aph. 2. sect. 6. refert se vidisse quendam qui intolerabili renum cruciatu affligebatur, quem nec s. m. nec catharsis, nec alia remedia mitigare potuerunt, sed solum hæmorrhoides apertæ, juxta aph. 2. sect. 6. Nephriticis hæmorrhoides supervenientes bonum.

Observatio XXXVIII.

Lumborum & Dorsi dolor ob vasa ab Hepate ad Renes euntia Tartaro oblinita.

NObilem quendam hypochondriacum vidimus, quem Lumborum Dorsique dolor contumax totum per septennium exercuit, cum arenularum intense rubrarum mictione, adeo ut quis merito dixisset calculosum fuisse admodum: Medicina recreari non potuit, sed vi morbi tandem superatus fatis concessit.

Cadavere à morte dissecto renes scrutati sumus, nullum vero aut Renibus aut vesicæ impactum comperimus, sed (quod impense sumus demirati) vasa quæ ab Hepate ad renes feruntur, coagmento rubro tartareo undiquaque oblinita, & ad insignem usque angustiam crustata *Gualterus Charleton Diatriba de Lithiasi cap. 3. sect. 1.*

A *Renularum intense rubrarum*] Inde negat consequentiam, Rubras arenulas mingit, Ergo lithiasi obsidetur: plerique enim melancholiæ aut hypochondriacæ affectioni impliciti, quibus sanguis ad cineres usq; haud raro aduritur, effundunt urinas tartareis coagulis, vitreæ conchæ se agglutinantibus, luculenter conspersas, qui tamen ne levissimum nephritidis paroxysmum unquam degustarunt. Nobilem autem prædictum granula rubra eminxisse arbitramur; eapropter quod serum perenniter præterlabens laxiores, magisque solubiles tartareæ coagulationis portiones abluerit, atque secum ad renes & vesicam deduxerit. *Vide de his arenulis rubentibus Sennertum lib. 3. p. 5. s. 1. c. 4.*

Diascepsis de Lumborum Doloribus.

Lumborum dorsique dolor contumax] Nihil frequentius occurrit apud *Hippocr.* & in praxi medica quam Lumborum dolores, sive sint primarii sive secundarii, qui sæpius negliguntur à Medicis, tanquam symptomatici, nisi sint contumaces & solitarii absque febre: Quorum causæ non satis accurate expositæ fuere, nec medendi ratio sufficienter explicata à Practicis: Rem conabor illustrare, Itaque demonstratis partibus internis ventris inferioris, spectare licet Lumbos musculis opertos, tam intus quam foris, & diaphragmatis carnosas portiones, usque ad os sacrum protensas, atque truncum Venæ Cavæ descendentem, simulque Aortam, præterea geminos Renes: Et si in memoriam revoces adhæsionem Mesenterii ad Lumbos, & observatis Lumbares venas, à trunco venæ cavæ productas, & arterias ex Aorta, utrasque in foramina vertebrarum insinuatas usque ad spinalem medullam, Hæc omnia diligenter inspecta magnam lucem afferent nostræ diascepsi.

In primis scire oportet istum dolorem appellari apud Græcos ὀσφυαλγίαν Latinis Lumbaginem, & qui ex dolore Lumborum imbecillis redditur *Elumbis* vel *Elumbatus* nominatur: Nostra lingua *erene*, quasi ex rene laborans, quia Renes ipsis Lumbis instrati sunt: atque ubi dolor ex spasmate, aut divulsione fibrarum contingit, vulgo dicitur habere *Renes distractos*, les *Reins entrouverts*. Si enematis Lumborum dolor fuerit sedatus, evacuatis humoribus in intestinis vel mesenterio conclusis, vulgu dicunt habere renes valde exoneratos, *les Reins fort déchargés.*

Ut

Ut autem perspicua sit & bene disposita nostra diascepsis de Lumborum doloribus, necessum est primum distinguere partes Lumbos constituentes, quæ doloribus afficiuntur, & partes vicinas, quæ tanquam causæ efficientes istis doloribus occasionem præbent, non neglectis partibus remotis: Deinde causas tam externas quam internas dolorum communes investigabis, atque, ut verbo, dicam: partes *mandantes* humorem, & *excipientes* considerare oportet.

Itaque partes quæ constituunt Lumbos, & sunt dolorum subjecta, tales numerantur, Cutis cum Panniculo carnoso Musculi Ossibus quinque vertebratis, tam foris quam intus supertensi, cum Osse sacro: Intra vertebrarum cavitates, Spinalis medulla cum suis membranis & numerosa nervorum sobole stipata: dein Ligamenta membranosa vertebras inter se nectentia: Præterea observanda spinalis medulla in Lumbis innumeris filamentis discepta, instar caudæ equinæ, atq; spinæ totius motum cieri in lumb isper articulationem primæ vertebræ lumbaris, cum ultima dorsali.

Partes vero viciniæ quæ lædere possunt Lumbos jure viciniæ, vel gravitate sua, vel per depositionem materiæ, sunt Mesenterium Lumbis adnexum; Pars inferior Coli intestini, Renes bini Lumbis contigui, & adhærentes per membranam suam adiposam: Venæ cavæ & Aortæ trunci lumbis instrati, & vasa ab iis enata, quæ in Musculos Lumbares & spinam traducuntur: Cujusmodi sunt lumbares venæ & arteriæ, quin etiam Hæmorrhoidales venæ, quæ secundum longitudinem Lumborum descendunt ad podicem, ut & vasa spermatica, seminali humore turgentia, quæ in progressu suo ramulos Lumbis impertiunt: In mulieribus uterus cum suis ligamentis & Testiculus Lumbis nocere potest, sed magis in muliere gravida ob pondus uteri & fœtus: Venæ & arteriæ Iliacorum ramorum, quæ per os sacrum disseminantur, vexare possunt Lumbos.

Remotæ partes quæ Lumbis nocent, sunt Jecur per venam Portam & mesenterium, Caput dum se exonerat in spinalem medullam, *Hippocr.* l. de Glandulis: hic humor per cavitatem medullæ spinalis descendit usque ad Lumbos, nec ultra potest facile pervadere, ob divisionem spinalis medullæ in myriades filamentorum.

Sunt præterea notandæ *Causæ dolorum communes*, quæ reperiuntur frequenter in doloribus Lumborum ut Reumatismi humorum interni & externi per venas, aut intercutem humorem è capite delabentem inter musculos & panniculum carnosum.

Sæpius propagines venæ cavæ & Aortæ, portionem æstuantis & exuperantis sanguinis ex canalibus majoribus deferunt in Lumbos, quos afficiunt, vel in musculosis partibus, vel in membranosis, vel in spinali medulla, unde paralysis post colicum dolorem, vel Arthritis quæ in colicum degenerat, & vicissim Colicus in Ischiadem transmutatur: Præterea abcessus externi Renum, & affectus coli intestini, distenti vel exulcerati, lumbis communicantur: Intus & foris in lumbis formari possunt tumores, abscessus & ulcera: quia etiam Lumbi distorquentur à fluxione, vel tuberculo; A spasmate divulsionem fibrarum patiuntur: Sæpe dolores Lumborum excitant *externæ causæ*, ut lapsus in dorsum, percussio à corpore gravi contundente.

Lumborum symptomatum duo constituuntur genera, Alia enim in Lumbis consistunt, alia vero à Lumbis emanant, utraque ἐγκαλα ab *Hippocr.* judicantur: absolute pronuntiavit in Coacis, *Quibus Lumborum dolor, hi pessimo sunt loco.* Et eodem libro. *Qui ex dolore dorsi oriuntur morbi sunt difficiles*: Quæ effata non intelliges nisi ex perspicientia partium mandantium & recipientium: Certum est si inchoantibus morbis dolor Lumborum adsit, cum gravitate & febre, sanguinem intra vasa majora, quæ per dorsum & lumbos feruntur, fervidum vel copiosum contineri, qui magis accensus, nisi mature providecatur, potest rapi in cerebrum, vel in pulmones, unde graves consequerentur affectus: Lumborum item dolores in febribus acutis malignis, vel aliis, initio morborum sunt suspecti: significant enim æstum sanguinis, & orgasmum intra vasa majora, quod valde metuendum, nisi mature occurratur liberali venæ sectione, præsertim è pedibus celebrata, ad advertendam anadromen sanguinis ad partes superiores, thoracicas vel cephalicas, ubi varia symptomata procrearet, terrifica & lethalia: Propterea suspectos habere oportet dolores Lumborum in febribus perseverantes, etiamsi eductus fuerit sanguis multoties, quia in alvina regione delitescunt humores qui impetum aliquem facere possunt, nisi diligenter fuerint expurgati.

Itaque ad curationem ejusmodi dolorum Lumborum *H.ppocr.* secabat venam poplitis, vel pedis internas: Quod ab ipso confirmatur in Coacis, *Dolorifica in Lumbis mala sanguifua, & qua ex Lumborum dolore cientur hæmorragia, largæ sunt & copiosæ.* Itaque demonstrant necessitatem detrahendi sanguinem in Lumborum doloribus sæviente febre.

Purgatio non est omittenda, ut sentina alvinæ regionis saburræ eluatur & funditus evatur, ex aphor. 20. lib. 4. quamvis scripserit *Hippocr. Lumborum querulos profusionem habere alvum*, purgationis necessitatem non adimit: Hæmorrhoidum fluxus ut Renibus, sic quoque Lumborum doloribus prodest, ideoque provocandus.

Lumborum dolor pervicax absque calore, & inflammatoria dispositione, nisi fomentis discutiatur post purgationem & venæ sectionem sæpius repetitam, Cucurbitulis cruentis vesicantibus admotis humor exhauriendus: vel aperta cute caustico in utroque latere spinæ appresso: quin etiam balneo aquæ tepentis herbis medicato, vel aquarum thermalium insessu cum duccia, vel stillidio aquæ superne labentis supra partem affectam, Sunt enim dolores Lumborum vehementiores & contumaciores, si intra musculos contineatur materia serosa usque ad vertebras: atque deteriores & curatu difficiliores si ad spinalem medullam perveniat.

Cæterum quæ symptomata creduntur orta à partibus Lumbaribus, non ab illis quæ Lumbos constituunt emanant, sed à partibus vicinis, quæ Lumbis instratæ dolorem excitant, & suos humores transferunt in alias partes, lento gradu vel celeri per venas & arterias quales sunt vena cava & Aorta, venæ hæmorrhoidales venæ mesaraicæ, ex Galeno. *Riolanus cap. ultimo lib. 2. Encheir. Anatom. & Pathol.*

* **D**E Lumborum doloribus sic differit *Franc. Sylvius pract. lib. 1. cap. 14. §. 3.* Quoties Intestini tenuis pars superior ac ventriculo proxima dextræ lumborum regioni superstrata, mesenterioque substrata dolorem patitur, toties is à loco affecto *Lumbaris* nominatur: In eodem autem loco fere omnes dolorum species pati solent ægri, nunc cum dolore magno *Ardentem*, alias cum frigore gravi, *Algentem*, nunc fixum & lumbos quasi *Perterebrentem*, alias subinde repetentibus lancinationibus vagis *Pungentem*, nunc eadē lumbos Distendentem, aut *contundentem*, aut *Gravitatis* sensu tantum *Prementem*, aut *urentem*, aut *Rodentem*, ut Lacerantem, aut cum *pulsatione* continua, inproprave, iterumque subinde redeunte molestum, aut quovis alio vix ægris medicisve explicabili modo mire *Torquentem* ac *contorquentem*.

Doloris *Lumbaris Ardentis causas* has *tradit Appendicis Tract. 5. §. 393. & seq.* Qui in Lumborum regione sentitur in multis ægris *Ardor molestus*, non

non idcirco in Renibus existit, quo referunt plerique practici, cadaver infrequentius secantes: cum alia symptomata concurrentia, in tenui intestino, lumborum regioni sub mesenterio apposito illum dolorem quærendum inveniendumque evincant. (*vide causas*, *& ut cæterorum dolorum, in Scholiis ad observat.41.pag.* 578. Unum hic addendum, si ardor ille molestus in renibus foret, unde haberet ille suum ortum, quod illum foveret tamdiu absque ipsorum renum consumptione aut exsiccatione & torrefactione? Producatur enim aliquod simile in tota renum natura exemplum indubitatum & manifestum: quo si caremus, uti caremus, cur in medium affertur? Per se sane tantum ardorem nunquam concipiant renes: quod si aliunde accendatur in renibus tantum incendium, utique a solo sanguine arterioso id fiat, cum aliud ad ipsos non deferatur, quod saltem sciatur: A sanguine vero arterioso si oriatur tantus & tamdiu perseverans in renibus ardor, utique vel ipse sanguis affluens tanti ardoris erit particeps, vel ad ejus saltem adfluxum tantus ardor excitabitur. In sanguine ipso arterioso ad renes delato, si tantus quantus in lumbari regione observatur, inesset ardor, febre ardente necessario laborarent illi ex quorum corde tam ardens affluit sanguis, quod tamen non observatur, ergo ab ipso sanguine summopere calefacto non pendet is ardor: Si ex sanguinis allabentis cum renibus confluxu & contactu fingat aliquis excitari summum illum in lumbari regione ardorem explorer idem qualis sit & renum & sanguinis constitutio ob quam id contingat; quin exemplo simili ardoris illa excitatio illustratur, quod nequaquam demonstraturi sunt. Quisquis autem molestum illum gravemque in multis Ardorem lumborum regionem occupantem tenui adscribat intestino facile inveniet quibus illum ferat acceptum, Bilem puta succumque Pancreaticum vitiatos, confluentes, atque vitiosam effervescentiam efficientes. Exemplum vero simile desideranti, exhibebimus oleum vitrioli spiritui terebinthinæ affusum, & ardorem in excitata tunc inter utrumque effervescentia consimilem ac vehementia ut vitrum manibus teneri nequeat, producentem: Hac ratione tum à partis situ & historia anatomica, tum ab experimentis chymicis petitis argumentis longe certius procedibur assignatio causarum symptomata hæc & similes producentium.

Observatio XXXVIII.

Lumborum dolor à Pancreate & mesenterio induratis, &c.

Scotus quidam juvenis dolebat in hypochondriis, lumbis & toto abdomine, aderat nausea perpetua, vomitus frequens flavæ bilis, postea etiam atræ, illarumque per alvum subinde dejectio, &c.

Dissecto cadavere, cum pyloro induruerant totum Pancreas & mesenterium, in molemque supra modum latam, longam & crassam, *unde chyli transitus* ad Hepar penitus erat interceptus, &c. *Platerus observat p.*471.

Unde chyli transitus, *&c.*] Lumborum doloris à chylo in mesenterio corrupto & vitio glandularum lactearum meminit *Th. Bartholinus* ex *I. C. Agricola*, Epist.71. cent.2. his verbis. Nuper hic in Anglia novus iterum morbus exortus est, ubi ægri in lumbis ac præcipue ubi receptaculum (seu glandulæ lacteæ) situm est, ingentes dolores percipiunt: deinde etiam in mesenterio (ubi in nonnullis sentitur) dolor vehemens percipitur: accedit ventriculus vitiosus & ciborum fastidium: nonnulli item ægri mania laborant, nonnullis loquela deficit: Quæ causa sit vera hujus mali ignoratur hactenus, Medici interim curam instituunt, alii per venæ sectionem & clysteres, alii per vomitoria, & purgantia: alii dicunt malum esse in renibus & tanquam calculosos sanare ægros contendunt: alii conjiciunt tumorem esse in hepate, alii in utero, (in fœminis) alii in ventriculo, alii dicunt ægros laborare amore insano, quia maniaci reperiuntur. At omnes ægros quos ego vidi tali morbo laborantes, majores perceperunt dolores ex venæ sectione, vomitoriis, purgantibus, &c. Solus D. *Klodius* mecum statim conjecit dolores hos oboriri à vitioso chylo, corrupto prius in ventriculo, postmodum in mesenterio, acriori facto, tandemque ad glandulas lacteas delato, ubi forte inflammatio quædam aut obstructio locum habet: Enim vero adhibitis medicamentis, in quibus multum salis reperitur, (ut pote spiritus de C. C. & cinnab. Antim.) de facto ægri levamina perceperunt, & tertio aut quarto die convaluerunt: Ex D. *Klodii* ægris nedum unicus, qui morbo tali laboraverit mortuus est, alias cadaver aperuissem, &c.

Observatio XXXIX.

Lumborum, Ossis sacri, ad Coxendicem & Ischium dolores, à Pancreate Asellii enati & Mesenterio humoribus turgentibus.

Illustri Marcello Sacchetto (*de quo libro secundo tit. de Phthisi.*) variis affectibus enecto, excitati sunt ad os sacrum, coxendicem & ad Ischii loca veteres dolores, à quibus subinde consequentes vigiliæ, cruditas, febris, diarrhoea, virium enervatio Virum eripuere. Excitati, inquam, dolores non injuria, quippe mesenterium enatum è ligamentis vertebrarum lumbarium, ex hac parte cum deorsum extenditur, nimirum pondere turgentis & obdurati Pancreatis deprimente, facit soluta unitas ut necessarius consequatur dolor, præcipue si ejusmodi distensio ac distractio cum compressione partium conjungatur. Confirmatur autem quod indoluere partes Iliorum, nedum superiores sed & infernæ aliæ, propterea scil. quod ex ligamentis os ilii cum osse sacro committentibus exoritur etiam mesenterium *Severinus de Absceß. p.m.*275.

Observatio XL.

Lumborum & dorsi dolor à cancroso Pancreatis ulcere, Spina dorsi erosa & putrida.

Chirurgus quidam Brunensis annor. 42. & aliquot liberorum pater, cum ab annis tribus sævissimis renum & dorsi doloribus sæpe recurrentibus tentaretur, *arenulas*

quoque rubras copiosissime cum urina excerneret; comitante vomitu gravissimo (qui facile vas quoddam rumpere potuisset) calculosus ab omnibus judicatus est: Cum vero tres ante septimanas hoc ipso anno 1670. iidem dolores repeterent, summeque excruciarent, ad urgentissimum symptoma, dolorem scil. sedandum me converti: verum postridie superveniente quadam respirandi difficultate, atque materiæ alicujus vel pituitosæ purulentæ, aut sanguinis excretione, conclusi hujus causam flatus existere: ordinato itaque & sumpto spir. croci compos. ad xx. guttas in jusculo carnium macro, melius sese habere credidit patiens: Elapsis tamen horis tribus nullo evidente mortis indicio, nec ullis concomitantibus convulsionibus, vel sudore frigido, derepente clamans, suaviter ac vix advertentibus adstantibus, placide expiravit.

De repentina hujus mortis causa magna inter Medicos fuit dissertatio, dum unus vomicam Pulmonis ruptam, in cordis ventriculos ruentem, accusasset: Alter lympham copiosam flatibus impraegnatam, cordis motum impedientem adduxisset, Alii apoplexiam morbo supervenientem putassent, quam litem exenteratio cadaveris composuit: Et cum pulmones vel cor, ipsosque renes pro partibus affectis statuissemus, à medio ventre exenterationem instituimus: Ubi in sinistro pulmonum lobo copiosissimum, etiam ad mensuras duas vel tres, côcretum sanguinem extravasatum conspeximus, cor vero sine labe, nec pulmones adeo morbidos: Sed diaphragma in eodem sinistro latere perforatum deprehendimus, quod pertransiit caro quædam putrida, nigricans & corrupta: Ad imum ventrem deveniendo, carnem illam diaphragma perforantem Pancreas esse vidimus, quod ad duas spithamas longum, & duarum manuum transversarum latum erat, putridum, corruptum; quod non solum *corrosivo suo acido* diaphragma perforavit, sed & spinam dorsi ita erosit, ut ulcus Cancro simile pugnum capere, & levi ictu tota spina dorsi frangi facile potuerit, ultimo denique ipsam etiam venam cavam, qua spinam decurrit, corrosit, à qua sanguis per diaphragma perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit. Cancer hic Pancreatis ulterius serpendo, ambos quoque renes corrupit, eosdem nigerrimos ac putridos effecit, nec in illis ullæ arenulæ aut calculus inventus est: Cætera sanissima, exceptis intestinis, quæ superabundanti bile conspersa visa sunt. *Ex observat. Ioh. Ferdinandi Hertodi Medici Moravi. in misell. curios. anni* 1670.

Hic mirari contigit quod corruptis renibus nihilominus generarit: quod hic vasis prætepantibus, non ab emulgentibus, sed à vena cava & arteria aorta principium habentibus adscribendum videtur. 2. Quod perforato in tantũ diaphragmate vixerit, cũ vulnera diaphragmatis lethalia esse omnes medici asserãt nisi dicamus vulnera in nervosa, non vero carnosa ejusdem substantia (quale præsens erat) necessario esse mortifera. 3. Cur renum & pancreatis vasorum ramis erosis purulenta non fuerit excreta vel conspecta materia, nisi forte ex aliqua osculorum obturatione id evenerit, prohibente quo minus sanguis ad hæc viscera circulari potuerit; reliquus verò sanguis in venis renum & pancreatis existens, ab acido, instar spiritus vitrioli ipsi sanguinis affusi, corrosus & mutatus fuerit: Causam enim omnium supradictorum accidentium, acidum corrosivum fuisse statuto à stagnatione sua nimia productum. *Idem ibidem.*

Corrosivo suo acido] Pancreaticum succum acidum statuunt *Sylvius & de Graef*, quo fundamento nixus *Hertodus* aitiologiam præsentis casus superstruxit, *De Muraltu* tamen, Medicus *Tigurinus*, Exercitat. 2. de Lympha & saliva th. V. Pancreatis lympham insipidam asserit, omnis aciditatis in statu naturali expertem, quam colligi statuit in conglomerata Pancreatis glandula, à contiguo nervorum plexu mesenterico; qui excrementum suum spirituosum plurimis ramis in vile intestinorũ stabulum amandat, &c. *Idem.*

Ipsam venam cavam, qua spinam decurrit, &c.] Spermaticis venis succedunt Lumbares tres vel quatuor, inconjugatæ, quæ in lumbares musculos, spinalem medullam, & rachitas musculos abeunt: occurruntque per anastomosin venis aut arteriis quæ ab imo cerebro ad spinalem medullam descendunt, quam usque ad lumbos perreptant: Per hanc vasorum communionem cerebri spiritus, vel aliquam materiam ad partes spermaticas defluere crederem; Per has venas, ut per ramulos aortæ, materiam serosam in spinales musculos, & in ipsam medullam deferri certum est unde Lumborũ dolores contumaces, & diuturni atrocissimi qui degenerant in Paralysin aut Paresin, unde Tetanus, Lumborum gravitas & frigiditas: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 24.*

Arenulas quoque rubras, &c.] Arenulæ rubræ cum urinis sæpe excernuntur, quæ Tartareæ nominantur, multis calculi metũ invitientes & immunito cum hujusmodi arenulę non in renibus sed in Hepate generetur ex materia adusta & salina, cujus rei indicio est quod hujusmodi arenulæ digitis attritę facile dissolvuntur, salis instar, quod in arenulis à renibus oriundis non contingit. *Riverius Pract. lib. 11. & 12. cap. 5. & 6.* De his vide plura Sectione de urinis p.n.

Observatio XLI.

Lumborum dolor à variis partium infimi ventris affectibus, A mesenteris vitiis variis. 1. 9. 10. 11. *A tumore vertebris lumbaribus affixo.* 2. *A pancreate suppurato vasa majora premente.* 3. 8. *Ob uterum sanguine refertum.* 4. *Ob Pancreas putrefactum, mesaræum ad originem scirrhosum & putre.* 5. *Ob cavæ venæ truncum induratum.* 6. *A Pancreate tumido & vitiato* 7.

§. 1. Mercator (*tit. de ventris tumore*) de dolore in regione Lumbari gravativo conquestus est, &c. Omnes glandulæ imi ventris, præsertim mesenterii, & illæ quæ copiosissime regioni lumbari incumbunt, indurueraent.

§. 2. Nob. Beni. Vallenger ex lapsu ab equo circa regionem lumborum contusionem passus est: Post biennium per vices circa locum contusum multum doluit: Eo mortuo circa mesen-

mesenterii exortum ingens apparuit tumor, qui intestina in latus dextrum detruserat: hic tumor vertebris lumborum fibrosa connexione firmiter adhærebat. *Warthon Adenograph. c. 11.*

§. 3. Iuvenis pronus semper considebat in sedili, vel caput in lecto habebat sublime, corpore enim vel minimum sive retrorsum, sive in alterutrum latus inclinato, acerbos persentiebat dolores in Lumbis: Pancreas supra infraque extuberans repertum, sordido pure, pituita, &c. turgidum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 4. Nob. mulier post puerperium mensibus dehinc caruit, hinc dolores intolerabiles Lumborum & ventris: Mortuæ cervix uteri spississima apparuit, Uterus maximus totusque sanguine putrido refertus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 5. Dom. N. in febre maligna, vomitu, siti, Lumborum ardore vexabatur, &c. Mesaræum scirrhosum erat in sua origine & corruptum, Pancreas putrefactum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 6. Scoto dolor erat hypochondriorum, Lumborum, &c. Cum Pyloro induruerant Pancreas & mesenterium, Nec non venæ cavæ truncus, nulla ejus cavitate conspicua, à sima jecoris parte ad ejus divaricationem, circa os sacrum. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 7. Iuvenis si decumbere conaretur, acerbos Lumborum & ventris dolores patiebatur. Pancreas (præter alia vitia) habuit supra infráque turgidum & extuberans, intus sordido pure ac viscida pituita infarctum. *Vide tit. de Febribus.*

§. 8. Nobilis Campanus incidit in febrem cum quodam dolore ad Dorsum & Lumbos In dissecto cadavere inventus ingens abscessus in toto Pancreate latitans, cum multo puro & fœtore intolerabili; pure inquam valde putrido & subviridi, cujus acrimonia glandulosum corpus pene universum exederat atque discerpserat. *Observatio Guid. Patini ad Th. Bartholinum hist. 39. cent. 2.*

Dolore ad dorsum & lumbos) Situm enim Pancreas ad primam Lumborum vertebram: Sic ventriculus affectus doloris & gravitatis sensum dorso infert, viciniæ jure, spinę incumbens.

§. 9. Domina Illustr. (*de qua lib. 1. Tit. de convulsione*) per multos annos affectibus spasmodicis obnoxia in febrem incidit, in qua dolores valde acuti in lumbis & juxta hypogastrium gravissime urgebant, &c. In mortuæ mesenterio, circa medium ejus, ubi dorso affigitur, atque majores nervorum plexus continet, substantia laxior, & quasi pluribus vesiculis inflata, manus latitudinem exæquans videbantur, &c.

Observatio XLII.

Ilii sinistri dolor excitatus à Rene putrefacto.

Viennæ fœmina quædam cum aliquandiu diros cruciatus perpessa esset, secundum Ilia sinistra, subter hypochondria, multis tum frustra adhibitis, cum expirasset, à sectione deprehensus fuit Ren istius regionis in lapideam substantiam degenerasse: *Ex observationibus Iacobi Moccii Medici Friburgensis.*

Observatio XLII.

Dolor circa regionem ossis sacri, ob Abscessum insignem juxta venæ cavæ bifurcationem.

Seni per aliquot annos dolor continuus circa regionem ossis sacri, præcipue cum excrementa indurata exonerabat: In mortuo circa regionem ossis sacri, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abscessum magnum, in quo materia fœtida & sanguis coagulatus continebatur, offendimus: pus enim ramulos nonnullos venæ cavæ eroserat: Os sacrum ea in parte ita erat corrosum atque exesum, ut facillime digitis minutatim extrahi atque conteri potuerit. *Fabritius Hildanus Cent. 3. Observ. 70.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Lumbi dextri, totiusque cruris dolor ab ingentibus calculis in mesenterio & hepate inclusis.

Mulier annor. 36. temperamenti biliosi, sæpius, & à prima quidem statim ætate, gravissimis calculi affligitur doloribus, & xij. circiter abhinc annis, adhuc innupta, post diuturnos, quos tunc perpessa est cruciatus, primum calculum, magnitudine nucem juglandem superantem, eumque asperum ac inæqualem per alvum ejecit; quem dein sæpius paulo minores eadem via sequuti sunt, imo per vesicam quoque una cum sabulo copioso similes plures lapillos excrevit, Tandem cum à sex septimanis gravissime ægrotasset (scil. de atrocissimo lumbum dextrum totumque crus occupante adeoque potentiam incedendi adimente, dolore conquesta, urinam plerumque albam & turbidam, rarius tinctam reddidit, vomitibus

bus fere quotidianis, nec non nausea & vigiliis pene continuis enormiter vexata, sine tamen ulla caloris, quin potius cum frigoris frequentiori in partibus extremis perceptione, adhæc dolores capitis immanes sustinuit, crebrisque sudoribus, iisque frigidis tantum non diffluxit, (mammis interea nihilo secius nutrimentum octimestri sanique habitus filiolæ sufficiens suppeditantibus) succumbere ipsam x. cal. mart. anni 1676. oportuit.

Cadaver, quod vivens sæpe petierat, apertum est, in quo ventriculus quidem & intestina inculpata apparuere; sub his autem, quod mireris, in mesenterio, circa illum ipsum locum, quo immani dolore vivens torquebatur, ingens abscessus delituit, copioso pure crassæ tunicæ incluso, tribusque calculis, magnitudine amygdalas superantibus, ac asperis, similibusque multis aliis, sed minoribus oppletus. Omnium vero maximus calculus, itidem asperae inæqualis, altera parte atro colore tinctus, in Pancreate dissecto repertus est. Hepar in superficie extrema lividum pulmonesque circa extremos lobos purulenti erant, & vesicula fellea bile naturali destituebatur. Cor vero, Lien, uterus, Renes & vesica urinaria satis similia deprehendebantur. *G. Abr. Mercklinus in miscell. cur. anni 1677. obs. 56.*

Observatio II.

Lumborum dolor à vermibus in renibus genitis.

Quoad frequentem vermium in renibus generationem, in ea jam sum sententia doloris nephritici causam non in solis calculis & lapidibus sitam esse; asseruit enim mihi D. *Sanchez* ante circiter sex hebdomadas puellum propemodum septennem, per penem expulisse vermem hirsutum longum septem aut octo transversos digitos, crassum ad longitudinis proportionem, prægressis fere per annum in regione renum doloribus, ultimo præsertim mense, quos tandem præ pertinacia & vehementia motus quidam convulsivi consequuti sunt, non antequam vermis excretus fuerit desinentes, cujus exitum paucus sanguis concretus sequutus. *D. Manche in zodiaco med. Gallico p. 122.*

D. Boirel Chirurgus Regius, demonstrationes quasdam anatomicas in cane facturus, quem necare coegerunt perpetui illius & importuni ululatus, vice renis dextri marsupium tantum membraneum reperit, in quod ureter inserebatur, vermem duplo longiorem continens. *Ibid.*

Observatio III.

Nephriticus dolor, cum phthisi, à Renibus & calculis obsessis.

Vir Consularis D. *Gab. Borckman* per plures annos sæpe misere à Nephriticis doloribus discrutiabatur, tandem Phthisi consumptus obiit: Hujus Pulmones cum examinari hæredes vellent, quos innumeris ulceribus refertos & à purulenta materia, quam compressi manibus largissime præbebant, tantum non absumptos inveniebam; factum est ut hac occasione reliqua quoque examinarem viscera, & cum ad renes deventum esset, ecce eos non in tabulis tantum, calculos & sabulum continere observabam, sed ipsum quoque parenchyma & omnes quasi poros sabulo refertos conspiciebam, ita quidem ut cum hinc inde parenchyma secaretur, quasi sabulum humidum scindi appareret. *Joh. Schmidius in misc. cur. anni 1677. 9.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXIII.

De Hypogastrii Dolore.

Observatio I.

Hypogastrii dolor à calculo vesicæ xxxij. unciarum ponderis. 1. A calculo xxxiv. unciarum 2. A lapide unciarum duarum & drachmæ unius. 3. A lapide uncias civilis ponderis decempendente. 4. A lapide ovi anserini magnitudinem æquante. 5. 7. Octo unciarum. 6. A calculo oblongo. 8. A grandi diu occulto. 9. A grandi lapide, cujus portio per lithotomiam educta. 10. A calculo aculeato formæ mirandæ. 11.

§. 1. Calculum habuit è dissecto corpore extractum *Ant. Van der Linden*, Medicus apud Belgas doctissimus, triginta duarum unciarum pondere constantem, durissimum,

compactum, filieis colore, triangularem; ex quo cum ferro, ut ex silice, eliciebatur ignis. *Frid. Lossius observ. 53. lib. 3.*

§. 2. Conspiciendus est Londini, Angliæ Ocello, calculus XXXIV. unciarum pondere, in vesica Theologi cujusdam notissimi à morte juventus. *Idem ibidem.*

§. 3. Philippus Heiss, Chirurgus Augustanus, consumptus ab ingentissimis, acerbissimis & diuturnis doloribus, cum dysuria, ac fractus, enneatico suo septimo mortuus est anno 1629.

Ejus cadaver postera die sectum, ut postularat vivens, & in locum doloris primum inquisitum, qui vesica, quæ ab extra carnosa, attactu dura, quia lapidem magnum, solidum, ponderis ℥ij. ʒi. habuit hospitem: Renes magni sine ullo vitio, nisi quod sinister non ea copia pinguedinis, ut dexter tectus esset: Lien ab extra compactus ac dissectus multum puris fudit, quod amplam cavitatem exederat: Hepar integrum: *Hachstetterus Decade x. casu. 14.*

De calculorum generatione cum illis sentio qui materiam calculi terrestrem æqueam dicunt, i.e. humorem crassum permixtum aqueo, qualem Medici phlegmaticum dicunt: hic enim aptus est ut ex eo forma calculi resurgat: forma siquidem lapidifica in succo lapidescente semper hæret; ubi igitur talis succus est, ibi etiam forma lapidis in potentia latitabit, quæ ob naturam formarum, quæ est multiplicare se, per spiritum lapidescentem, tanquam causam efficientem primariam, ex materia, in qua potestate latitat, quam sibi in domicilium fabricavit, resurgit, corpusque lapidis format, tam in magno quam parvo mundo: Aliam tamen in illo causam adjuvantem agnoscit, nimitum calorem & frigus, quæ ambo aut cooperare possunt, aut agere seorsim: In Parvo vero, & animantibus frigus nihil agit, quod omne excludit vivens. *Idem ibidem.*

* In quo hæc coocrescendi, & calculos efficiendi vis consistat, sic sentio, Solvuntur Calculi omnes, quales ego saltem hactenus offendi, in salis petræ, aut nitri acido spiritu; unde concludo à spiritu acido, qua tali, non posse calculorum expectari coagulationem, Ergo ab alio illi ex parte saltem subcontrario: Quod si quis varia consideret quæ concretionem rerum naturalium promoveant, reperiet austeris eam inesse vim, unde ab illis glutinositas & tenacitas rerum fluidarum produci solet, quibus si jungantur terreæ salinæque volatiles partes, aliquid calculis non multum absimile exorget: Propendeo itaque in hanc sententiam concrescere materiam terream, & salinam volatilem, glutinosè junctam humoris austeri ope in calculos: Infrigitur autem coagulantis austeri vis ab Acido acri, quale in spiritu nitri reperitur. *Franc. Sylvius Prax. lib. 1. c. 55. §. 50.*

§. 4. Die 3. Novembris 1646. obiit Noribergæ J. *Saubertus* Theologus celeberrimus & Bibliothecæ Præfectus, è cujus vesica lapis insignis magnitudinis, pyri fere Volemi figura, excisus, uncias decem pendebat civilis ponderis. Versiculos hos apposuimus.

Quem cernis lapis hic, immensi causa doloris
Fœcunda & longi temporis una fuit.
Dira infanda licet fuerint tormenta, valebant
Mitem animam placidi vincere nulla viri,
Crescebat cruciatus atrox, patientia major
Crescebat summi nutibus apta Dei, &c.

Velschius Episagm. observat. lxj.

Eadem Historia paulo accuratior.

Anno Christi 1646. in Rev. Ioh. Sauberti, quem dolores arthritici & nephritici acutissimi per plures annos divexaverant, anno 55. demortui, vesica calculus triangularis, incredibilis magnitudinis, angulis obtusis, & in medio parum depressior ac planior, in latere utroque rotundior, cylindriacæ figuræ pene similis, ponderis civilis decem unciarum inventus. *Ioh. Helvvigius observ. 121.*

Naturæ & educationi in generatione morborum multum certe tribuendum est: Aeger hic à cunabilis simplicissimo quidem victu, sed admodum crudo, pro parentum fortuna tenui educatus, corporis decenti exercitio destitutus, ex mala & intempestiva concoctione cruditates in corpore cumulaverat: Multa Hermetica & Galenica frustra adhibita, Sectio vero anceps in debili, macilento, doloribus & cutis confecto corpusculo tentata non fuit. *Idem.*

Memini me Noribergæ anno 1647. in vesica pueli bieonis demortui dissecta vidisse calculum totam vesicæ cavitatem opplentem, figuræ sphæricæ tam exactæ, ut quilibet Mathematicus vix exactius circino circinare posset. *Ioh. Helvvigius schol. ad observat. 121.*

§. 5. N. *Tabermon*, Medicus Burgundus, cum ex magnis cruciatibus, morbóque incurabili decessisset, atque dissectus esset, in vesica ejus lapis instar ovi anserini magni fuit inventus: Nec non in vesicula fellis lapides 53. ad magnitudinem fabarum cum maxima omnium admiratione. *Ex observ. Ioh. Iac. VVeckeri Med. Colmariensis.*

§. 6. Referebat mihi D. *Peucerus* cuidam Adolescenti XVIII. annum ætatis agenti, post obitum ipsius; calculum vesicæ, & quidem octo unciarum pondere se præsente exsectum. *Philippus Salmuth cent. 2. observat. 85.*

Idémque in *Friderici Sapientis* Electoris Saxoniæ, Vesica, calculum æquantem ovum anserinum repertum fuisse. *Idem ibidem.*

§. 7. In cadavere Domini de *Montigne* Chirurgus extraxit è vesicæ stomacho, seu ventre, lapidem insignis magnitudinis & ponderositatis, ut vix credibile sit talem lapidem potuisse

misse ibi contineri, pendebat enim uncias tredecim. *Ferrandus libello de calculis.*

§. 8. Puer XIII. annor. postquam per duos annos, & quod excurrit, purulenta mictione, & per intervalla diris cruciatibus gravique pondere in hypogastrio laborasset, tandem obiit.

Aperto cadavere, vesicam invenit Chirurgus mirum in modum dilatatam, *cujus crassities mediocrem digitum transversum æquabat*, qua aperta extraxit calculum oblongum coloris cineritii. In vesicæ collo nihil p. n. inventum, sed in renibus causam purulentæ mictionis detexit, &c. *Bartholinus centur. iij. hist.* 35.

Cujus *crassities mediocrem digitum transversum æquabat*) Quæ crassities frequenter occurrit in eorum cadaveribus qui ex calculo vesicæ obierunt, ac tanta aliquando est ut totam illius cavitatem aliquando impleat &, ipsum calculum omnino complectatur, unde iscuria lethalis succedit. Vesica enim à calculo grandiori vel aspero vellicata, dolet & imbecilla fit; hinc natura suppetias latura solito copiosorem sanguinem mittit, quem vesica concoquit & pro viribus assimilat, sic ex copiosiori sanguine, aucto alimento, crassior & carnosior evadit: Ex copiosiori illo alimento, copiosa redundat illuvies, quæ propriam partis naturam, unde manat, redolens, pituitosam & mucilaginosam naturam innuit, quam plerumque excludunt qui calculo vesicæ laborant. *Vide Riverum Pract. lib.14.cap.1.*

Puer, &c.] Cur pueri sunt opportuni magis calculis vesicæ. Renum vero adulti, cum tamen illi sint illis calidiores, in quibus propterea frequentius concrescere deberent in renibus, qui vesica sunt validiores, partes utpote carnosæ, pluribus venis & arteriis perfusæ, cum hæc sit exanguis? Solutio est, quod caliditas, calculi efficiens causa, sit potius acris & mordax, quæ magis viget in adultis, cum pueri calido innato abundent, humorum concoctioni, & robori facultatum naturalium accommodato magis quod propterea humores crudos ad renes confluentes concoquit, qui ab expultrice valida à renibus ad vesicam postmodum propelluntur: in qua deinde si remorentur, densantur & concrescunt: Quod in iis non contingit quibus hæreditaria est vasorum angustia, & expultricis imbecillitas ab utero materno contracta, ut hoc nomine nec crudos humores attenuare & concoquere, nec eosdem à renibus exturbare queant. *Silvaticus consil. 66.cent.3.*

§. 9. Prædicator hæreticus *prope Barclaiam* in Anglia anno 1629. sanus atque sospes, contendens à prandio librum è sublimi ad se trahere, in imo ventre magno percussus pondere atque dolore: certis inde à quatriduo signis scivit se calculo gravatum. Inde post octiduum Londini sub novacula Lithotomi extinctus: Pendebat autem libram Anglicanam & binas insuper drachmas: Nec memini me parem unquam vidisse calculum: Pendent autem libræ centum Antuerpiæ, Londini CIV. *Helmont. lib. de Lithiasi cap.3.§.4.*

Granulantur arenæ tam in nobis quam in matulis ipso granulationis momento, semelque granulata ultimam quoque sui nanscicuntur simul duritiem, non autem quod sensim magis magisque indurantur: fabulosum est ideo quicquid de calculo confirmato & nondum confirmato, ad ignorantiæ & ignaviæ confirmatarum excusationes comminiscuntur Scholæ: Tam enim dura est recens arena excreta è nobis, vel à matulis abstersa quam erit post decennium inde. Idem quoque de Duelech esto judicium: quicquid enim in verum Duelech condensatur unquam, sive id sit nucleus centralis à rene descendens, vel demum cortice tenus accrescens, semper ejus qualibet generatio fit in instanti, &c. Dico quoque nisi arena, quæ matulæ affigitur, coagularetur in instanti, ad fundum præceps cecidisset tota, nec lateraliter ramque proportionaliter distincta affigeretur. Paracelsus subitam hanc calculi apparentiam admirans, Calculum fulminis vocat, putatque, cadendo concrevisse, Sed multiplex ejus error est, &c. *Idem ibidem.*

§. 10. Juvenis annos 20. natus, cum calculum in vesica magnum haberet, multis tentatis remediis, cum nihil juvamenti sentiret, accivit Chirurgum lithotomum, qui quædam fragmenta extravit, sed totum lapidem facta incisione ad se attrahere non potuit, unde perpetuo cum intolerabili dolore tabe consumptus periit.

Cadavere inciso, lapis ab una parte primo præruptus, ad magnitudinem ovi relictus in vesica repertus est, In renibus vero nihil lapillorum inventum. *Præstitisset*, cùm præ magnitudine lapis extrahi non posset, *sectionem reliquisse*, nam cum totum cum extrahere conaretur, occasionem mortis dedit. *P. Forestus Observ. 26. lib.25.*

Præstitisset sectionem reliquisse] Calculi magnitudinem cognoscere ac scire necesse est, si enim admodum magnus est, nihil aliud quàm mors expectanda, uti sæpe ægri vel in ipsa operatione vel paulo post mors contingit: Atque hic Celsi sententia locum habeat, *Desperati non ati gendi. P. Pigray.* Chirurgiæ lib.7.cap.4. scribit quendam sibi notum fuisse qui 25. annos calculo, citra insignem tamen molestiam, affectus fuerit: quando enim utinam excreturus erat, hanc beneficio instrumenti cujusdam sibi ipsi eliciisse absque dolore.

§. 11. Lapides diversa forma, quantitate, colore, &c. in vesica fuisse inventos exempla confirmant. Sed hujus forma est rarissima & mirabilis. Ægrotavit diu immani ac miserabili vesicæ tormento puer XV. annos natus, qui omnibus membris salvis tandem infando cruciatu excarnificatus animam efflavit.

Secto cadavere, in capacitate Vesicæ inventus est lapis rotundus, magnitudine parvæ pilæ, pyramidibus politis & acutis undique circumseptus, Solis instar, & ita humor sic ab

assante calore erat dispositus, & induratus, ut inter pyramidem unam & alteram essent fabresactæ puncticulæ longæ, acus forma, à natura insertæ: Ex harum aculeo, puer cum ad ejaculandum urinam ex longis temporum intervallis cogebatur, sic in pube velut acubus pungi & lacerari magno ululatu ingemiscens conclamabat. *Observatio Doctoris A Costa Lusitani, Medici Rothomagensis, in Praxi adm. Zacuti cent. 3. observ. 138.*

OBSERVATIO II.

Hypogastrii dolor à tribus calculis vesicæ conclusis, uno magno, reliquis minoribus. 1. A novem lapidibus avellanæ magnitudine, æqualibus. 2. A duodecim lapidibus ovi columbini magnitudine. 3. A decem magnitudinis ejusdem. 4. A tribus magnitudinis nucis integræ, lævibus. 5. A quinquaginta calculis avellanæ magnitudine. 6. A tribus lapidibus mediocris magnitudinis. 7. A multitudine calculorum, prope collum vesicæ, ejus membranæ impressorum à grandi lapide, Alio collo adhærente, Maximo in media vesica. 8.

§. 1. IN Sicilia calculo torquebatur Nepos N. de quo quum mitterent Medici Siculi Patavium, ut super hoc affectu consilium inirent Patavini, tam accuratam morbi historiam confecerunt, ut numerum calculorum, & magnitudinem in vesica contentorum expresserint, quasi oculis inspexissent, nempe tres esse calculos, duos oculi, tertium ovi magnitudine: Nolens vero æger Medicis sectionem suadentibus obsequi, paulo post mortuus est: In aperto cadavere totidem calculi eadem magnitudine reperti qua præsagierant Patavini, quod mihi Carbunccius I.C. narravit, artificium reticuit, &c. *T. Bartholinus cent. 5. Obser. 57.*

§. 2. Elapsis diebus misere occubuit Medicus senex & doctus, qui laboraverat lapide vesicæ cum ulcere, quod post mortem dissecto cadavere percipiebatur ex sanie cum sanguine mixta: nam inventi sunt in ejusdem vesica lapides novem numero, nucis avellanæ magnitudine: *Car. Berengugius in Analectis Nic. Fontani.*

HOs lapides uno eodemque tempore formatos esse existimat *Fontanus*, quia geniti sunt à materia friabili è renibus deturbata, in totidem particulas divisa, & à calore simul & semel æquabiliter indurata, quod non accidisset si materia fuisset mucosa. Sin arte facta cum naturæ operibus conferre licet, existimandum est calculos illos, è renibus simul & semel devolutos, coagmentationem æqualem in vesica habuisse, ob æqualem novæ materiæ appulsum non secus ac coriandri, fœniculi, &c. semina quæ sacchäro incrustantur, ab affusione enim liquidi sacchari, & crebra artificiosâque in pelvi agitatione ac conversione, æquale incrementum capiunt.

§. 3. In vesica plerumque unus duntaxat lapis gigni solet, eo quod crassa quæ assiduo suppeditatur materia, facile circa eum qui jam genitus est, ac redundat, concrescit, & ipsum potius augeat quam novum proferat, quamvis etiam in hac interdum plures lapides redundent, qui plerumque aliquot in renibus rudimentum obtinuere: Unde superioribus annis Lugduni duodecim extractos vidimus calculos, ex vesica cujusdam Helvetii nuper vita functi, qui omnes ovi columbacei magnitudinem æquabant, quibus à nobis examinatis, comperimus in cujusque eorum medio inclusum exiguum calculum subflavum, orobi granum referentem, quos credidimus olim ex ipsis renibus esse delapsos in vesicam, & in ea postmodum, ob viscidæ materiæ circa ipsos concretionem, ad ejusmodi magnitudinem singulos excrevisse. *Vidus junior de curatione membratim lib. 10. cap. xx.*

CAlculos Renum & vesicæ non attingo; cum tot solidi ex corporis humani Lapidicina progeniti Lapides, non ipsius duraturam & cum marmore certantem perennitatem, sed fragiles potius humanæ conditionis vices oculis exhibeant quotidie contemplandas. Id saltem addo Parisiis, in solo Xenodochio Charitatis, ab Henrico IV. in Suburbio S. Germain extructo, arculis me vidisse inclusos exsectos vesicæ calculos, pondere, figura, colore, magnitudine, duritie adeo mirabiles, ut in his solis amplum campum inveniat curiosus animus, quo ingenii vires exerceat & naturæ miracula pandat. *I. D. Major, Differt. de cancris, &c.*

§. 4. Doctiss. *Albertus Savenerola* post obitum sectus, in vesica decem lapides habebat magnitudine ovi columbæ, imo & majores, qui eandem præcise formam servant ac si arte facti fuissent: omnium pondus est sex unciæ & semis, quisque lapis semunciæ pondus excedit: si in terram projiciantur, veluti trigonalis pila resiliunt. *Brassavolus comm. ad aph. 79. lib. 4.*

§. 5. Illust. D. de Montpipeau post obitum sectus fuit. Tres lapides fuerunt reperti in vesica, magnitudinis nucis integræ cum suis velaminibus, plani, albi, insigni duritie, ut scilicet fluviatiles potius dicerentur quam vesicales, aut ab homine excretos fuisse. *Ferrandus libello de Calculis.*

§. 6. In *Hieronymo Vetio* Medico Pistoriensi, cum ex calculo obiisset, plusquam quinquaginta avellanarum magnitudine in illius vesica sunt reperti. *Fonseca lib. 1. c. 4. de Calculis.*

§. 7. In magistro Canano Cerdone, cum nunquam nephriticis doloribus vexatus fuisset ... post

post mortem discissa vesica tres lapides satis ingentis magnitudinis extracti fuere. *M. Donatus hist. mirab. lib. 4. c. 30.*

§. 8. Dillingæ calculi doloribus occubuit Reverendus Princeps Episcopus Augustanus: In cujus cadavere reperti fuerunt in vesica prope collum, calculi nigri & nondum satis indurati, piperis magnitudine plusquam centum, adeo à grandiore vicino calculo substantiæ impressi & immersi, ut plerique interiore tunica obducti & sectione aperiendi fuerint: Ipsi vero vesicæ collo adhæsit grandior pondere ℥ij. & in medio circiter vesicæ, maximus, magnitudine & forma ovum gallinaceum repræsentans, & ℥iij. & ʒij. ponderans: In renis dextri cavitate 40. circiter alii inventi sunt, magnitudine seminis coriandri, albicantes & quasi nondum maturi, nec indurati, qui ren sinistro paulo crassior fuit, & nonnihil ichoris purulenti continuit: Vesicæ exulceratio circa collum levis & pene innoxia, substantia densa & robusta. *Cætera viscera ita constituta* ut absentibus calculis plures adhuc annos promittere potuissent. *C. H. Velschius Episagm. observ. 62.*

CÆtera viscera ita constituta] Hinc monet *Hildanus* de Lithotomia vesicæ cap. 8. Lithotomum, ut ante operationem constitutionem ægri perpendat, quam si viscera interna labefactata sint instituendam negat, ne oleum & opera perdatur, ægerque ob symptomata operationem mox sequentia intereat.

Observatio III.

Hypogastrii dolor ob calculos è Renibus in vesicam deciduos.

§. 1. ADnotandum lapidem unicum ut plurimum in vesica & renibus reperiri, nonnunquam tamen, licet infrequenter, plures dissecta vesica reperti sunt. Quidam Cardinalis, qui pluries in anno dolore renali ex calculo corripiebatur, dum fuit post mortem evisceratus, ut moris est, reperta fuerunt in ejus vesica quatuordecim lapilli, qui omnes erant rubicundi in centro, & omnes venerant à renibus, quorum quidam erant in propria forma, quidam vero superinduxerant tunicam, quidam duas. *Io. de Tornamira Prax. cap. 75.*

§. 2. Coagmentatur in vesica lapis ex lapillis à renibus ad vesicam exturbatis, & in ea hærentibus, atque ex novæ materiæ allapsu coalescentibus. Quod palam fecit calculus ex cadavere Rever. Viri exemptus, mole magnæ constaneæ, attritus, qui & ipse minutum in medio protulit in conspectum varii coloris. *Silvaticus Consilio 66. cent. 3.*

MInutum in medio protulit, &c.] Id me judice est indicium luculentum concretionis ipsorum in diversis locis; quanquam enim concedi possit calculum, etiam in vesica procreatum, posse in se complecti alium minutum in eodem concretum, superinducta veluti lamina, vel pluribus per adhæsum novæ materiæ, non tamen fuerit diversi coloris, cum semper calculi vesicæ sint albicantes, Renum vero fere semper flavescant: ut propterea eum minuti illi sint flavi coloris, & cortice albi, statuendum sit è renibus ipsos in vesicam, excidisse. Qua in re observanda *Hippocr.* sententia lib de Morbis, ubi de vesicæ calculo, *Patiens ejicit aliquando lapides duos, aut etiam plures minutos, eodem modo procreatos*: Quasi dicat, calculos à renibus ad vesicam prolapsos esse quandoque plures, eosque secretos, qui seorsim concrescentes plures in vesica calculos efforment, atque adeo minutum non est quod in Patre Rever. inventi sint septem, ex quibus unus nondum incrementum susceperat. Quod autem in calculo vesicæ minutus alius possit delitescere, luculentissime patet ex calculis in vesica fellea, ubi concrescunt non transmissi à Renibus, sed ex minutorum quodam in ipso rudimento, qui per adhæsum novæ materiæ augentur. *Quod oculata fide confirmatum in calculo vesicæ felleæ Ill. & Rever.* M. Ant. Cornelii, Episcopi Patavini, *ejus cadavere me præsente dissecto, qui penes me est, pluribus conspectus.* Silvaticus cent. iij. consil. 66.

Coagmentatur in vesica lapis] Si quæras quomodo procreantur in vesica lapides, qua ipsos sæpius concludi patet experientia? Hoc referat responsum fieri dupliciter, primario & per se, ex materia crassa & terrestri, à renibus ad vesicam illabente: 2. ex arenulis, aut calculis minoribus à renibus ad vesicam propulsis: ubi hærentes, ex appulsu materiæ novæ, crassæ & viscidæ, atque ejus adhæsu grandescunt. Primus generationis modus fuit à *Galeno* memoratus, 3. in 6. Epid. 15. explicante *Hippocr.* verba, *Lapis à mictu pueris magis*: Dum enim dicit lapidem à mictu fieri, innuere voluit, non excidere lapidem à renibus cum urina, sed coagmentari in vesica post mictum, id est, ex materia prolabente cum urina: Quod clarius patet in alia versione, *Post mictum concretio in pueris magis.* Ideo *Galenus* in illo comm. addit, *Veritas autem est calculos pueris in vesica ob urinæ crassitudinem procreari: porro urinas crassissimas à pueris reddi ab omnibus ante nos Medicis concessum est*, inquit *Galenus* Quod clarius expressit dum ait, *Crassas enim urina excerni & evidenter apparet, & rerum testimonio declaratum est: hujusmodi namque crassitudo multa collecta, & in unum coacta, cum semel aliquando non opportune secreta intus diutius manserit, coagmentandi concrescendique initium capit, eoque principio facto*, facile *postea quicquid iterum crassum in vesicam illabitur priore agglutinatur, majorque inde tophaceus calculus redditur, quemadmodum extra corpus, & in calidis aqu è sponte nascentibus*, & in vasis *ubi calefit aqua quotidie lapis concrescere cernitur.* Quod confirmat 2. Prognost. his verbis, *Propter, inopportunos & exuperantes cibos copia plurima, colligitur humoris crudi vocati in corporibus puerorum: is igitur per renes expurgatur quotidie, atque etiam per urinarios meatus in vesica collectus interdum calculos in ea gignit.* Omniumque luculentissime 3. aphor. 26. ubi dum collocat *Hippocr.* calculos inter morbos puerorum, *Galenus* in comm. ait: *Lithiasis vero, id est, calculi in vesica generatio, proprius est puerorum morbus*, atque adducens rationem, addit, *Propter edacitatem & ingluviem crudos humores non paucos coacervant, ex quibus crassior pars una cum urinis ad vesicam comportata, fit lapidum gignendorum*

materia, accedente causa altera, caloris scil. copia. Nec alia ratione procreantur calculi in pnenulis lactentibus: Quod autem calculus in illis concrescat ex lacte, patet lib. de morbis *Hippocr.* vel *Polybi* potius ubi hæc habentur, *Caterum calculi principium oboritur à lacte, ubi puer lac impurum sugit.* De loco demum concretionis eorum hæc addit, *Et ubi suxerit Lac non purum, sed terreum & pituitosum, & habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam amplas & attrahentes, si quid in lacte non purum fuerit, id quo vesica fruitur lapis fit.* Hoc confirmat quinetiam *Hippocrates* lib. de A. A. & Locis; Ut propterea plus satis probatum fuerit, lapidem primo & immediate quandoque in vesica procreari posse: Quæ fuit etiam *Aristot.* sententia 3. de Hist. anim. 15. cum air, *Defunctis nihil humoris in vesicam transmittitur: at vivis non solum humor, sed etiam sicca quædam excrementa descendunt, ex quibus calculi conficiuntur.* Coagmatur 2. Lapis in vesica, ex lapillis à renibus ad eam exturbatis, & in ea hærentibus, atque ex novæ materiæ allapsu coalescentibus: Quod palam fecit lapis ex cadavere Reverendi viri exemptus, &c. *Idem ibidem.*

Observatio IV.

Hypogastrii dolor à calculis vesica inclusis, in duos loculos discreta. 1. *A calculis membrana inclusis.* 2. 3. *A lapide humore multo, crasso investito.* 4. *A calculo vesica adnato.* 5. *A calculo in vesica contorta & complicata.* 6. *A lapide cervici vesicæ affixo.* 7. *A calculo cum ipsa vesica in scrotum illapso.* 8. *A calculo in vesica exulcerata.* 9. *A grandi calculo in vesica silicis duritiei.* 10. *Ab ulcere gangranoso vesicæ inducto à calculo aspero.* 11. 12. *Lapis per lithotomiam feliciter ex ulcerata vesica collo eductus.* 13. *A calculo maximo glandem plumbeam inclusam habente.* 14. 15. *Ab apostemate in fine ureteris concitato, ob hærentem inibi calculum.* 16.

§. I. ANno 1614. Genevæ, in dissectione cadaveris civis honesti, *Ioh. le Preux*, Bibliopolæ in vesica urinaria, quæ in duas bursas veluti distincta videbatur, in utraque cysti reperti fuere sex lapilli, nucis gallæ omnes magnitudinem adæquantes: *Observatio Viri Clar Petri Blandini Medici Genevensis.*

VEteres non in vesicæ cavitatem hiant, sed inter utramque membranam inseruntur; Ideoque cum lapidum illorum à renibus detrusorum in capacitatem vesicæ portio pervenerit, altera inter dictas membranas substiterit, accidit ut hi novo materiæ appulsu grandiores & graviores facti, pondere sinum & foveam effecerint, sacci formam, aut alterius vesicæ figuram referentem.

§. 1. Nob. *Rochus Castnerus*, *&c.* cum per dies vitæ suæ solo aquæ potu uteretur, plurimisque laboribus ac peregrinationibus occuparetur, dolorem gravem ac permolestum in abdominis inferiore sede posterioribus aliquot annis sustinuit: quo subinde magis exasperato, in consilium adhibuit tum Medicos tum Chirurgos. Et licet multum provecta ætate, tamen cruciatibus impulsus sectionis periculum subire voluit: Ætatis ergo 75. cum D. D. Villebroccius suam de præsentia lapidis in vesica suspicionem constanti asseveratione firmaret, *licet Lithotomi celebres id negarent* (ut qui immisso cathetere, nullum tinnitum vel attactu Calculum se deprehendere profiterentur) sectus tamen est: at ne tum quidem lapis ullus manu Chirurgi deprehensus aut exemptus est: Octavo post sectionem die Vir magnificus moritur, cum prius periisset ut post obitum, tum vesica tum circumjacentes partes, pro invenienda tanti doloris causa penitius introspicerentur.

Exempta itaque vesica lapides continuit 32. omnes in propriis tunicis inclusos, & invicem ita contiguos ut haud aliter quam apes in suis cavernulis favum, sic isti calculi in suis quique alveolis, totam vesicæ cavitatem replerent, exiguo tantum meatu urinæ retentioni (quæ per brevis esse solebat) emissionique relicto. Præter eos unus in vesica fellis inventus: Priores illi 32. erant substantia durissimi, solidissimi, figura partim oblonga & ovali, partim rotunda, colore albo, magnitudine & pondere inæquales: ex iis enim 16. rotundiores, nucem moschatam sua quique mole referebant, reliqui paulo minores erant, minimus fabæ magnitudinem adæquavit, maximus semi nncia superabat. *Ex obs. Mart. Holtzappellii Medici Augustani.*

R*Ubicundi in centro*] Fernelius parh. l. 6. c. 13. Omnem calculum in vesica conclusum rudimentum e renibus traxisse asserit, & quoscunque vesicæ calculos obtrivit, in eorum medio quasi nucleum reperisse, rudimentum è renibus exturbatum, diversi, quam reliquum integumentum, coloris & substantiæ: Huic contradicunt *Rondeletius*, *Julius Alexandrinus*, *Ballonius* & alibi.

§. 3. Mercatori cuidam omnia calculi vesicæ signa aderant, Cathetere probari non potuit: Mortuo duo magni calculi inventi sunt, singuli unciarum duarum semis, membrana inclusi utrique sua. *Iac. Hollerius c. 49. lib. 1. de morb. int. in Scholio.*

§. 4. Nobil. Annibal. Constantius, cum ipsum lapidem in vesica habere omnium signorum consensu Medici arbitrarentur, ut certior efficeretur, cathetere explorari voluit: quare accersiti peritiores Chirurgi, imposita syringa argentea, se nullum lapidem persentire constanter unanimi consensu affirmarunt: verum nullis ei præsidiis conferentibus, à

Fallopio ut curaretur *Patavium* se contulit, qui *omnia lapidem attestantia signa* conspicatus; lapidem in vesica esse testatus est, *at cathetere imposito* se calculum persentire non posse pluries miratus: quare negotio infecto Mantuam reversus, post multos longosque cruciatus è vivis decessit.

Dissecto cadavere, lapis insignis magnitudinis in vesica adinventus, undique tamen humore multo ac crasso circumvestitus, *instar anguillæ pellis involucro circumambiente*; quem calor imbecillior, (erat enim septuagenarius, quominus lapidesceret effecerat; sicut anteactis annis, calore vegetiore existente, ejusdem sobolis humor sensim & sensim in lapidem degenerans concreverat: quominus igitur ex syringæ contactu lapidis ictus perciperetur à Chirurgis, integumentum illud fuit in causa. *Marc. Donatus histor. mirab. lib. 4. cap. 30.*

I*N volucro circumambiente &c.*] Calculorum maxima pars ejusmodi cutaneo involucro caret, nec nisi rarissimê observatur: Accidit verò ut in vesica tenax ea materia non semper in durum corticem, sed in membraneam solùm substantiam convertatur ab imbeciliore remissioreque calore, impediente quominus lapidescat: Ut enim gallinas aliquando ova cutanea solùm membrana, non item dura testa conclusa parere constat: ita sane lamellas, deficient- videlicet calore opifice, pituitas, vesicæ lapidibus inductas, in membraneum tegumentum tantum commutatas, non in crustas observamus.

§. 5. Velut calvariæ fractæ nihil perniciosius est occulta oppositi ossis rima: sic summe nocet *vesicæ urinariæ calculus ipsi adnatus*: quem *sive tollas, sive relinquas perinde occidis* ægrum: Cujus periculosæ accretionis specimen licuit aliquando videre in cadavere cujusdam viri Brabantini: Cujus vesica continuit calculum membrana involutum, & *fibris suis* tam strictè *vesicæ tunicis adligatum*, ut vix inde avelleretur sine manifesta dilaceratione. *Tulpius observat. lib. 3. cap. 5.*

LApidis signa maxime obscura teste *Fernelio*, path. lib. 6. cap. 3. Nonnunquam, *ait*. summæ vesicæ adhærescens calculus, & quasi ex ista propendens, vix ullum ex calculi signis manifeste exhibet: & visi sunt nullo dolore diu illum gestaverint: *Aretæus* lib. 4. cap. 4. hæc signa tradit: Si vesicæ inhæserit calculus, ex contrectationibus patefiet: sed neque dolorum neque gravitatis expertes sunt, licet urinam expedite reddant, sin minus & urinæ difficultas accedet, (si nempe non summæ vesicæ adhærescat, sed infimæ, mediæ aut lateribus.) Ex urina signa petit *Alemannus* comm. ad lib. *Hipp.* de A. Aq. & Locis p. 123 Quod si lapis, *ait*, ex vesica propendeat, erit urina alba, crassa, turbida, mucosa; materia enim crassa vacuatur & in lapidem non abit: Assentitur *Cardanus* comm. in cit. loc. Dico, *inquit*, quod tales lapides, connexi cum vesica, tardius augentur, quia major pars materiæ crassæ effluit per urinam: At infidum hoc signum; 1. quod quidam, ipso *Cardano* teste, comm. in aph. 79 sect. 4. aliquando materiam pituitosam & mucilaginosam quotidie cum urina excernant, qui tamen à calculo vesicæ immunes sint, ubi exemplum affert Monachi cujusdam: 2. quod ex calculi signis, vesicæ nequaquam affixi, hoc sit certissimum, mucosæ scil. illius pituitæ excretio, quæ vesicæ male affectæ proprium est excrementum, eo quod sanguinem & humores pro alimento transmissos, rite non concoquat & assimilet, sed in ejusmodi materiam convertat; Vide *Riverium* pract. lib. 14. cap. 2. Nedum fidendum candelæ cereæ & stilo exploratorio, tentandi gratia in vesicam immisso, quod renitens durities Lithotomis ipsis sit infallibile præsentis calculi indicium: at calculus tunica sua obductus nec tactui reluctatur, nec tactus sonum edit: Quocirca non credendum solis hisce experimentis, sed vocanda sunt in subsidium etiam alia signa, confirmantia vacillantem ipsorum certitudinem.

Sive tollas, sive relinquas, perinde occidis ægrum) Excisionis infeliciter tentatæ exemplum affert *Tulpius* l. c. in rustico, cui lithotomus adempturus calculum extraxit simul & ipsam vesicam: utpote calculo tot & tam tenacibus vinculis accretam, ut nequiverit ulla arte ab eo separari: ac proinde conjecit in præsens periculum non minus vitam ægri quam famam curantis. Hinc *Pareus* lib. 16. c. 35. mortem *ait*, inferri inevitabilem si membranæ inclusus, quæ vesicæ adjuncta sit, aut alioqui ipse calculus in vesicæ substantiam defixus sit: aut denique casu aliquo Chirurgus calculum revulsurus ipsum vesicę corpus ferramentis laniaverit: Sed quid faciet Lithotomus, *inquit Tulpius*, inveniens ejuscemodi calculos, incisa jam urethra, & dilatato rite vesicę calculo? tollet an relinquet? tollet sequaces & relinquet reluctantes: neque enim omnes involucro inclusi annascuntur vesicę, sed quidam illorum fluctuant liberè: prodeuntque non minus facile, ac si nulla tegerentur membrana, utrumq; equidem bis vidi in duabus mulieribus quæ ejuscemodi calculos & sponte & prospere excrevere. De Suspicione accreti vesicę calculi Vide *E. astū cons. 26. p. 243.*

Fibris suis strictè vesicæ tunicis adligatum) Memorabile exemplū calculi vesicę pertinaciter inhærentis, ut incisione à lithotomo facta nulla vi evelli potuerit, ad nos transmittendum curavit Excell. & Clariss. D. D. *Lucas Schroeckius Senior* Reipub. Augustanę Physicus, anno 1673. Historia hęc est. Magnæ apud nos famę Jurisconsultus diu nephriticis doloribus vehementer exagitatus, quos variis adhibitis remediis variorum depellere conabatur: sed his nihil proficientibus & incassum adhibitis, dubię potius spei medelam quam ita perpetuo & diuturno cruciatui se exponere, animo obfirmavit, ideoque calculi in vesica absconditi exemptionem cruenta manu instituendam maxime ursit: In quem finem lithotomus prędictus, nostro consensu manum operi admovens, quamprimum novacula perinæum incidisset, mox cuspidis extremitas calculum recta feriens manifestum sonum edidit, non secus ac si duriorem lapidem, eumque asperum offendisset, imo ipsa ob nimiam renitentiam fracta fuit: Quod cùm tam expeditè nobis obvenerit, faciliorem ejus extractionem sperabamus, ast vana spe delusi & confidentia, mox adparuit plus in recessu contineri quam prima frons promitteret, dum adeo immobilis atque infixus hæsit ut nullo modo, nullaque arte, tertia quamvis vice facto periculo, sede à nobis sua, quotquot præsentes eramus (mecum autem præter lithotomum, alius meorum Collegarum D. D. Balthazar Erhard, Physicus jam Memmingensis, ut & filius meus, tunc Medicinæ Licentiatus, nunc patriæ Reipub. Physicus, necnon Chirurgorum aliqui erant) dimoveri potuerit, non secus ac si lapidem muro fortiter infixum manu evellere quis tentasset; Admiratione non carebat, quod per vulneris inflicti foramen ne guttula urinæ proflueret: Cæterum irritus cum fuerit lithotomi, nosterque conatus, necesse erat operam vulneri consolidando impendere, qua rite peracta, aliquandia inducias dederunt dolores, donec his mitum in

modum

modum tecrudescentibus, semestri circitet à sectione temporis spatio, æger viribus exutus, ærumnosæ vitæ, simul & morbi sævitiei finem fecit: Desideravi quidem & expetii cadaveris apertionem, quo innotesceret qua tatione calculus ille adeo firmiter vesicæ inhæserit, ast liberorum nimis magna in Genitricem pietas, quo minus impetrarem prohibuit.

§. 6. Si vesica sit male conformata, sive ob *membraneum septum eam intus dividens*, uti videre *Bauhinus* & *Cotter*, sive ob ἔκφυσιν illi adhærentem, qualem habuit Ill. *Casaubaunus*, sive ob membranas ipsius complicatas & pubis ossi arctius accretas, quam ut possit sectio instituit sine evidenti vesicæ offensu: Qualem hujus partis positum equidem aliquando observavi in filio cujusdam mercatoris sectioni jam destinato: Tum certe non minori circumspectione opus erit, uti videre fuit in exemplo hic inserto: In quo ingloriam certe operam collocasset lithotomus, alias minime exercitatus, nisi perterritus à perverso hoc vesicæ situ sustulisset prudenter manum de tabula, consulens utiliter non minus pueri saluti quam suo honori: latitabat namque hic calculus (uti quidem docuit anatome) tam perplexo errore contortæ huic vesicæ implicitus, ut ne ipsus quidem Æsculapius eum inde exemisset sine manifesto vitæ discrimine. *Nicol. Tulpius Observat. lib. cap* 5.

M*Embraneum septum eam intus dividens*) Cavitatem unicam habet vesica: rarissime membrana, quasi septo, in duas partes dividitur, quod in Illustr. Principis Onolsbacensis cadavere nuper observatum. *Gaspar Bauhinus Theatri Anatom. lib.* 1. *cap.* 31.

§. 7. Si adhæret lapis cervici vesicæ affixus, est inutilis (per resupinationem ut excutiatur,) medendi ratio, ut annis præteritis in Reverendissimo *Berardo Bonjoanni* Episcopo Camertium observavimus. *Horatius Augenius Epist.* 1. *lib.* 4.

§. 4. Calculus in vesica exploratur syringe vel candela cerea: Interdum tamen id remedii exploratorii genus Medicos fallit, quando calculus subterfugit & remotiora petit loca Nam Venetiis quendam herniosum novit viditque *Ioh. Domin. Sala*, cui omnia signa calculi vesicæ videbantur adesse, nec tamen cathetere aut candela potuit deprehendi.

In mortui cadavere, calculus cum ipsa vesica unam scroti partem impleverat, intestina tenuia alteram, adeo ut semper calculus introrsum in scrotum cesserit & suos exploratores deceperit. *Bartholinus centur. iv. hist.* 28.

§. 9. *Ioh. Fricius* Thorunensis, juvenis ann. 27. à prima statim infantia de doloribus circa pubem, meiendi difficultate & aliis symptomatis calculum vesicæ indicantibus per certa intervalla conquerebatur, quæ omnia crescentibus annis atrociora reddebantur: Adultior factus, apud mercatorem aliquot annos serviendo consumpsit; postea Dantisci, mercaturæ operam dando, iisque annum 26. ætatis commoratus est, aliquoties interim & graviter decumbens: Anno 1669. ad nundinas autumnales Thorunienses venit, sed ob dolores in hypogastrio & circa inguina atrocissimos, qui illum, urbem vix intrantem adorti sunt, ad matrem viduam domino suo relicto, divertere coactus fuit: Ego tertia Novembris anno dicto ad eum vocatus, præ doloribus in lecto vehementer jactantem & ejulantem offendi, insimulque *humorem viscidum, crassum*, fœtidissimique odoris summo cum dolore per canalem urinarium exeuntem animadverti: Ab illo tempore ipsi pro re nata medicamenta præscripsi, quibus tamen calculum in vesica latentem, certisque signis cum ulcere renum se prodentem exturbare impossibile erat, neque ea nostra intentio fuit: statim enim talo prognosticum dedimus, *Ulcus renum immedicabile esse* calculum autem vesicæ nonnisi per circumspectum & peritum lithotomum exscindi posse: Sed ille lithotomiam admittere nolens, in dies debilior factus, anno 1670. 7. scil. Junii, naturæ solvit debitum.

Cadavere eadem die aperto, repertus est in vesica exulcerata & putulenta, lapis asper sesqui-unciam cum drachma ponderans: Sub dextro Hepatis lobo ulcus insigne latitabat: Ren vero dextri lateris totus ulcerosus & puris plenus erat cum maximo fœtore præ quo reliqua viscera ulterius explorare non potuimus. *Simon Scholzius in miscell: curiosis anni* 1671.

§. 10. Chirurgus quidam Reipubl. Gorlic. primarius per annos oppido plures calculo vesicæ conflictatus, tandem atrocissimis enervatus doloribus obiit.

Secto cadavere inveni 1. Pulmonum in utroque latere cum costis coalitum. 2. Calculos novem in cysti fellea totam occupantes capsulam, coloris fellei, levissimi tamen ponderis. 3. In uretere sinistro, mox sub pelvi, calculus aderat alius, magnitudine amygdali dulcis. 4. Vesica urinaria exhibuit calculum sat grandem, ruffum, siliceum, pondere uncias novem cum ℥ i. 5. Ventriculus cum intestino tenui refertus erat liquore nigricante copioso, acidum spirante, & pelvim instar aquæ fortis erodente: Ipsa etiam urina, excrementa alvina, saliva anhelitusque acidissimum spirabant, ex abundanti & p.n. acido ventriculi, infelici calculorum coagulatione. *D. Ehrenf. Hagendorn Med. Gorlic. in Miscellan. curiosis anni.* 1679. *Observat.* 243.

§. 11. Famosus quidam circulator calculosum peremptit, Hic porrexit misero valentissima diuretica, quæ moverunt lotia fæculentissima: quia viscosam & lubricam pituitam,

tam, quæ erant tanquam calculi pulvinar, à calculo separavit: Illico melius habuit, putabatque jam esse liberatus & circulatorem laudibus ad sydera attollebat: Verum paucos post dies calculus nudus & asper cœpit paulatim excedere & terebrare vesicæ parietes, & doloribus quos ante nunquam fuit expertus vexari: mox facto ulcere, eoque gangrænoso (ut vidimus post sectum cadaver) tot pœnis lacerabatur, ut ante nunquam viderim mortem violentam magis trucem. *Sanctorius Meth. vit. Err. lib. 13. cap.*

V*Alentissima diuretica*] Qui utuntur in calculosis diureticis calidis, errant 1. quia ea secum ferunt excrementa & aperiunt meatus: 2. lapidem denudant, inæqualem & asperum reddunt: Lapis dum crescit, quia augetur juxtapositione, non æqualiter & secundum omnes partes crescit: verum quia renes aut vesica asperitate læderentur, natura sagax eum mucosa & lubrica pituita induit, ne partem viventem vellicaret: diuretica magnum afferunt detrimentum, quia calculum circumventum viscosa pituita denudant, qui ob asperitates adeo pungit, ut post breve deinde spatium ulcus exitiosum efficiat. *Idem.*

§. 12. Filium Principis Condæi, ex calculo laborantem, periclitator quidam medicamentis curaturum promisit: Sed cum *Cardinalis à Borbonio* in Nepote periculum fieri recusasset, adductus est puer decem annorum calculosus, cui periclitator remedium exhibuit, breviterque ventriculo & vesica exulceratis obiit. *Duretus comm. in Holler. Prax. l. 1. c. 49.*

§. 3. Dom. Reboulet, Jurisconsultus Valentinus, diu gravi Ischuria vexatus, multis irritis remediis, tandem fama mei nominis inductus me accersendum curavit: Valentiam ubi appulissem, per horæ spatium cum eo colloquutus, quo morbi idea mihi innotesceret. Quæsii quæ causa esset anxietudinis à me observatæ, respondit perpetuis se lancinationibus circa internum vesicæ ostium affici, ad extremum usque penem diffusis, adeo ut ad crebram mictionem sollicitaretur: Ad hæc reposui mali causam pendere à lapide in vesica latitante, cujus præsentiæ omnia adessent indicia: Quò vero major certitudo accederet, rogavi catheteris explorationem admittere vellet: qua concessa, obvium habui calculum, quem ex renixu deprehendi & sono edito, ab ipso ægro agnito: Cum quæreret quo præsidio posset malum depelli? Respondi unicum esse positum in lithotomia, periculi certe non experte, quod septuagesimum attigisset annum, ab ipso tamen respui non debere, vegeto quippe adhuc & valido, faveretque verna tempestas: ac satius esse remedium experiri quam tot cruciatibus & crebri subjici. Cùm vero regereret se calculo vesicæ non laborare, morbum vero pendere à carunculis collum vesicæ obsidentibus, Asserui falli eos qui ea in opinione versarentur, atque his rationibus erroris convici, Scias, Domine, inquam, vesicæ calculũ & carunculam in eo cõvenire, quòd ab utrisque urinę suppressio cõtingat sequaturque dolor, sed diversimode: Lapidis vesicam obsidentis indicia hæc sunt, quod ægri crebro & cum dolore urinam emittunt, cujus cursus quandoque intercipitur; penis extremum rubet & phlogosi afficitur, in perinæo & hypogastrio pondus percipitur, urinæ lacteæ sunt & crudæ, arenas aliquando excernunt, calculos, phlegmata viscida, & ab exonerata vesica pejus habent, quia ab excremento consueto liberata constringitur, & parte interiore versus calculum cogitur, unde dolores intensi circa cervicis collum internum excitantur, ad extremum usque penem exporrecti, imo crebro ad desidendum ægrum urgent, compatiente utroque sphinctere musculo: Hæc omnia in te, Domine, concurrunt, unde certo ausim asserere, addito catheteris testimonio, vesicæ te calculo laborare: Contra, quibus molestæ sunt carunculæ, lotium subtile & tenue exit, ac quasi bifurcatum, diu moratur in exitu, comite dolore, eo emisso desinente; Catheter præterea dignoscitur, qui vix in vesicam inducitur, illum autem non ægrè admisisti: Sic sectione ab eo admissa, lapidem eduxi ovum gallinæ maximum æquantem, cui carnis putridæ lobus sat magnus adnexus erat: Tantus utique fœtor inerat, ut assidentes sudariolis naribus admotis secedere necesse habuerint: Biduo aut triduo post extractum lapidem, vulneri magnus cessit nigror, suberis instar arido: Cum nigredo ad interiora vesicæ usque pertingeret, ac excrementa illic prodeuntia eximio fœtore omnes à cubiculo arcerent, æger propterea summam debilitatem contraxit, accedente perpetuo singultu à manantibus putridis & inquinatis vaporibus è vesica ad cor & ventriculum: Quò progressum inhiberem, cardiacis plurimis eum restauravi; in vesicam decoctum rutæ, absynthii, radic. scordii & aristolochiæ, aloës, myrrhæ, aluminis rupei, vitrioli, in aceto, vini spiritu & aqua communi factum, per siphonem infundi: Exterius admovi simili vi prædita remedia, non omisso penicillorum usu, ungento Ægypriaco delibutorum, & additis suffumigiis, ex rebus aromatica vi pollentibus, ad correctionem aëris summe inquinati: Exacto vicendio, vitii manifestam emendationem observare mihi licuit, tum dimissis remediis generosioribus ad mitiora & familiaria transii, in quorum usu perrexi juxta methodum ad xl. usque diem, quo tempore cicatrice omnino obductum fuit perinæum, convaluitque æger nulla superstite ægritudine, urinis tamen fœtoris non omnino expertibus.

Ex superioribus constat quanta cum difficultate morbi idea innotuerit, quę exinde orta est, 1. ob præposterum judicium ex catheteris introductione, quæ dexteritatis non parum requirit, χειρουργίαν, & judicii soliditatem: 2. Ratione ægritudinem συμπλοκῆς; sæpius enim evenit ut attritu calculi ulcus inducatur vesicæ cervici, unde hæmorrhagiæ accessio: ad ejusmodi exulcerationes sequuntur hypersarcoses, à quibus diagnosis & διαίρεσις pervertitur & aliud pro alio substituitur: 3. Hinc manifestum fit quantum ab invicem discrepent Dialecticorum & ægrorum raciocinia: Ex eorum decreto conclusio deteriorem partem semper sequitur: Hi raciocinii faventiorem partem amplectuntur, ideoque quod molestum est respuunt, demumque devicti & superati manus dant, tunc scilicet cùm vires concidunt, ac proinde ubi operatio maxime anceps. *Josephus Covilliardus Observationum Iatro Chirurgicarum Gallicè editarum. Observ. 1.*

§. 14. Juvenis annorum xx. in bello ictus à globulo sclopetario ad coccygem parte dextra, cum aliqua ossis ipsius fractura, curatus utcunque fuit, & cicatrix admodum cava ibidem relicta: Interim prædicto globulo in corpore delitescente, (nec enim in ictu pervaserat, nec ulla ipsius in curando vulnere cura habita est) homo hic totos annos xv. citra ullum, quod persentiret incommodum, trivit: bis elapsis de dysuria, doloreque non exiguo ad vesicam conqueri cœpit, adeoque symptomata hæc in dies aucta, ut tandem lotii reddendi beneficio privatus, ad dies plusculos, affectu scil. remediis omnibus obsistente, morti quam proximus fuerit, quum opportuna Chirurgi ope, calculum è vesicæ collo, quem ibi catheterè immisso non exiguum deprehendit, removentis ac detrudentis, permagnam urinæ copiam æger excrevit, quâ magnopere levatus, ita denuo commodum satis ad alios annos xv. vitam traduxit: at vero anno superiori à recurrentibus ibidem, & in regione renum doloribus intensissimis, cum æstu vehementi, in intima pubis ac perinæi regione; nec-non à febre continua divexatus obiit.

Ejus adaperto cadavere calculus in vesica ovi molem adæquans repertus est, quò propter insolitum ejus pondus confracto, globulus ille plumbeus, avellanæ magnitudine apparuit in medio, circa quem longo temporis decursu sabulosa materia, partim in vesica genita, partim à renibus eo delapsa sensim accreverat, eousque ut tandem mole sua homini illi intolerabilis evaserit; quin imo externæ internæque ad vesicam partes una ejus portione livebant, & ipse jam per annos aliquot graviter in ea regione solebat affici ubi diutius paulo ambulasset, quapropter etiam domi fere continebat: Porro tam firmiter globulo adhærebat tophacea illa materia, ut vix inde tota eximi potuerit, cujus velut agglutinationis initium inde fuit, quod prædictus globulus in vulnere faciendo ad os illidens eminentiam ac inæqualitatem receperat: *Ex Observat. Pauli Offredi Medici Genevensis.*

§. 15. Ostendit mihi vir summus Dom. *Ioh. Gaspar Bauhinus*, calculum vesicæ, quem è vivo hujus urbis cive, homine robusto, & quadragenario ante aliquot annos frustra extrahere conatus est exercitatissimus lithotomus, quia calculus vesicæ lateribus firmiter adhærens omnem artificis operam elusit: donec tandem supervenientibus acerbissimis symptomatibus ipsaque morte è cadavere erutus est: In hoc calculo conspicitur globulus plumbeus qualem capere solent bombardæ minores: hic globulus adeo firmiter calculosæ substantiæ inhæret ut plane immobilis appareat: Erat autem & ab ea parte, qua jam conspicitur, laminis tartareis tectus, quas lithotomus effregit dum calculum forcipe apprehendit, pondus calculi sunt unciæ duæ & scrup. ij. Quomodo verò globulus serosum hoc hospitium adeptus sit, plurimi mirantur, & merito, neque enim in membranosa vesicæ substantia aliquod apparuit vulneris aut cicatricis vestigium: Quia tamen in inguine cadaveris cicatriculam spectatores adverterunt, homo quoque iste dum in juventute Martem sequutus est, se circa illam regionem globo aliquando læsum fuisse, attamen globum evanuisse amicis suis narrare solitus est, nullus dubito quin eo tempore globulus circa carnosam vesicæ partem, vesicam lotio plenam intrarit, ibique per xx. annos permanens, tartareæ substantiæ se insinuarit, vesicæ una cum inguinum vulnere sanato. *Ex Observat. G. Segeri Medici Thorunensis.*

IN hoc calculo conspicitur globulus plumbeus] Non minus suspicienda historia à *Matthæo* observ. med. c. 1. allata, Claustrarius (*inquit*) juvenis ingenti calculi dolore victus sibi ipsi manus injecit, vesicam amplo vulnere dissecans, calculum manibus exemptum in terram projecit; qui ovi magnitudinem æquans, & malleolo confractus, in medietate claviculum tenacissime impactum exhibuit: Sententia fuit Medicorum, cum juvenis claustrarius fuisset, claviculam aliquando per imprudentiam deglutisse, Hinc patet meatus in viventibus corporibus longe patentiores esse quam in mortuis, alioquin impossibile fuisset claviculam tot angustias penetrasse.

§. 16. Anno 1614. Matrona Medici & filia & conjux, in Spa concessit, solitas sibi aquas, (erat enim nephritica) potatura: Dederat ipsi discerens maritus duo pharmaca, aquis, ut aliis annis fecerat, præmittenda: quæ ipsa, ut erat ab iis alienior pauperibus elargita, non purgato corpore, aquas hausit, atq; omni aurora minimum clxxx. uncias bibebat, quod sane in tam delicato & castigatissimo, ut erat, ventre, multis unciis, imo dimidia parte, justam debitamque

bitamque ipsi superabat quantitatem: Quia tamen renali, quem sentiebat, dolore levabatur, avidissime potationi insistebat ad dies xl. Non diu post aquas, dixit dolorem renes occupare solitum, ad imum ventrem descendisse: Cùm omnia interiora recusaret remedia, frustrà factis litibusque usa, dies xiv. febri continua laboravit, quo tempore scilicet, (ut postea sectio docuit) pus conficiebatur in apostemate, quod calculus durissimus à rene in ureteris finem delatus, quo loco in vesicam se exonerat, excitaverat: febre continua, doloribus, pure scilicet jam facto, cessantibus ipsa atrophia marasmoque consumpta 12. Maij anno 1616. tumulo illata est, xxv. ætatis anno vix expleto: Sine dubio, si vel acidis abstinuisset, vel eas præparato, ut jussa erat, corpore, hausisset, diutius victura: Omnes enim qui sectioni intererant Medici, omnia viscera sanissima & longiori vitæ suffectura judicabant. *Henr. ab Heer. Observat. Medic. cap. 1.*

OBSERVATIO V.

Hypogastrij dolor ob Vesicam Calculum continentem, cum Uteri insigni obstructione.

NObilis quædam fœmina, formæ corporisque constitutione ac temperamento satis laudabilis, annorum 41 ante annos tres cum dimidio filiam enixa est: ab illo tempore per vicissitudines dolores sensit Nephriticos, qui tamen adhibitis quibusdam medicamentis remiserunt: anno deinde elapso febri maligna petechiali laboravit lethaliter, qua feliciter curata, brevi post tempore non solum priores dolores nephriticos magis magisque recrudescere, sed etiam descendentes quasi gravativos & lancinantes in inguine animadvertit: quoniam vero illi adhuc erant tolerabiles, patiens eos floccipendit, nec ad illos extirpandos efflagitavit consilium, donec circiter ante sesquiannum, malo in dies crescente, gravitatem circa pubem assiduam, sæpiusque involuntariam mictionem, urinas ardentes & purulentas tumorem à pudendo ad exitum vesicæ, desidendique desiderium, & alia symptomata atrociora doloribus prætеritis sentiens, Obstetrici peritæ se commisit, quæ affectum hunc pro uteri prolapsu recognovit, hac præprimis de causa, quia vaginam uteri adeo impletam & farctam deprehendit, ut ne digiti quidem immissio, multo minus mariti congressus admitti poterat, mensibus nihilominus semper stato tempore, etiam solita quantitate fluentibus: propterea obstetrix variis remediis, præprimis beneficio annuli uterum in locum reponere tentavit, doloribus nihilominus & reliquis symptomatis ingravescentibus: veritaque ægra genitalium inflammationem, me tandem in consilium vocavit: ubi omnibus circumstantiis probe consideratis, hoc malum principaliter pro calculo vesicæ judicavi & incurabile æstimavi; propterea quoniam calculus, præmissa per catheterem exploratione, tantæ magnitudinis observatus fuit, ut acerus lithotomus sine summo vitæ periculo eum extrahere non auderet: Idem judicarunt alij Medici in consilium adsciti; ac licet communi consilio multa eaque generosa adhibita fuerint & exhibita medicamenta, nullum tamen horum tantæ fuit efficaciæ quod ex cymba Charontis Ægram extrahere potuerit, sed crescentibus in dies doloribus & decrescentibus viribus, supervenientibus creberrimis vomitibus, die 1. Februarij anni 1670. secundum præsagia mare mortuum pernavigare coacta fuit.

Exenteratione facta, viscera principaliora fere omnia bene & naturaliter constituta deprehendebantur, Ventriculus autem plane vacuus & tabefactus: Intestina contra, præsertim jejunum, flatibus distenta, & partim flava, partim & plane suggillata & quasi inflammata: Renes cum ureteribus usque ad vesicam putredine erant corrupti, humore glauco fœtidissimo, sabuloque albo infarcti, dextrorsum tamen magis quam sinistrorsum: In vesica nulla urina, sed tantum paucus albus mucor: in hujus autem collo magnus & durus lapis, duas medicinales pendens uncias inveniebatur: Uterus solito grandior, tanquam pugnus bene magnus & sat durus, quod ansam dedit ut aperiremus: Illum totum quantum alba, compacta, dura visci-dissima materia impletum reperimus, ut plane nulla cavitas amplius videri liceret, quæ substantia non solum uterum totum occupabat, sed & majorem partem vaginæ uteri, cujus lateribus adeo firmiter adhærebant ut citra lacerationem vix separari poterat: hinc obstetrici vitio non est vertendum quod hunc affectum pro procidentia uteri habuerit: Reliquæ pudendi partes fere omnes erant penitus inflammatæ & exulceratæ. *Ex Observat. Gothofredi Thilesij Medici Vratislaviensis.*

OBSERVATIO VI.

Hypogastrij dolor ob vesicæ calculum cum exulceratione vesicæ, & situ uteri mutato. 1. A calculo grandi cum vesicæ laceratione. 2. A vesicæ inflammatione & gangræna. 3. A pure incluso inter utramque tunicam Vesicæ, interius foraminibus pertusæ, exterius tuberculosæ. 4. A scirrho totam vesicam implente. 5.

§.1. VXor Aurifabri quinquagenaria, macra & fusca, cetera sana, plaustro vehitur ad vineas, eodemque ex is revehitur; acutissimos subito sentit in abdomine &

circa inguina dolores, defertur in lectum, nulla dolorum intermiffio, per quatuor annos lecto affixa manet: excernit interea temporis per alvum, præcedentibus doloribus immaniffimis, res varias, ut fila ferica rubra, nigra, officula varia, lapillos, ariftas, ligna. Habetur pro incantata: ultimis feptimanis vocatur D.D. Eccardus Leichnerus, videt illa excreta: Sufpicatur prætetera prolapfum uteri, applicat medicamenta, lenit dolores valde, fed illis recrudefcentibus, tandem illa Tabe confumpta moritur.

Vocantur Chirurgi ad cadaveris fectionem: nullus venit, abhorrent, metuunt infectionem, petunt pretium magnum: Tandem ego cadaver aperio, Primo ftatim loco video os pubis valde protenfum & craffum, fubftantia tophacea quafi incruftatum. Veficam invenio fphacelo correptam, nigram, conftrictam & admodum duram, quæ aperta tota erat exulcerata, & continebat calculum ovi gallinacei magnitudine, rotundum, album & echinatum. Extra veficam in urethra alium tango digitis calculum, qui exemtus ovo columbino erat paulo major, cætera priori fimilis: Relicta vefica, me conferebam ad uterum, cujus ligamentum latum dextri lateris erat ruptum, adeoque uterus inclinabat valde, fitu vere tranfverfo: In inteftinis & ventriculo nihil inveniebam, nec ullum incantationis veftigium: Quæftio jam eft an hæc fœmina fuerit incantata, & an calculus ab incantatione poffit effe? Item unde hæc uteri fubfidentia? *L. Auguftinus Hermannus Med. Erfurtenfis in Mifcell. curiofis anni 1671. Obferv. at. 171.*

§. 2. *I. Gulielmi* cum multis annis calculo laborans miferam vitam traxiffet tandem mortuus eft: Chirurgo corpus incidente, in vefica inventus eft lapis ponderans ℥iij. & ʒß. qui caufa mortis fuit. Erat fubrotundus, ovus magnitudine excedens: vefica quoque reperta fuit ulcerata ex collifione lapidis tantæ molis: Renes quoque alterati & quafi ulcerati fpectabantur, potiffimum vero finifter. *P. Foreftus obferv. 24. lib. 25.*

§. 3. In Gangrænam mala tractata inflammatio quandoque convertitur, vidimufque fic affectam veficam nigram penitus intrinfecus, Nafi pifcis inftar, in mortuo Canonico fuiffe. *Platerus Prax. lib. 2. cap. 13.*

M*Ale tractata inflammatio*] Infrequens eft veficæ inflammatio ob fubftantiam ejus folidam, & denfam: interdum tamen fieri folet licet exanguis & fpermatica fit, quia fanguinem ad fui nutritionem per arterias recipit, qui fi nimia copia influat, & extra vafa excidat, inflammatio accidere poteft ficut in aliis corporis partibus membraneis, ut pleura, meningibus &c. Caufæ producentes, ex parte Naturalium, funt infirmitas congenita, fubftantiæ laxitas, fervor & caliditas nativa humores copiofe trahens; ætas juvenilis fervida, Ex parte non naturalium, faciunt Venus immodica, & quæ fanguinem illuc alliciunt, quæque plethoram & cacochymiam biliofam gignunt; vix enim pituita & melancholia denfitatem partis fubire poffunt: Res præternaturales funt ictus aut vulnera veficæ regioni inflicti; compreffio nimia aut contufio, febres continuæ, impuritas vaforum, vel aliquarum partium illuviem expurgantium per urinæ vias, ut in pleuritide, empyemate, lienis obftructione, mefenterij infarctu &c. Ac denique ipfius partis affectus peculiares ad inflammationem in ea inducendam, ut Calculus, dolor, vehemens, quacunque caufa excitatus, exulceratio, urinæ ardor vel fuppreffio & fimilia. Signa funt dolor pubis regionem occupans & perinæam, in quibus partibus etiam calor, & interdum rubor apparet: Ardor urinæ perpetuus eft, fed illa etiam fupprimitur, adftricto veficæ ductu à tumore partis: Rectum inteftinum viciniæ lege condolet, unde ardens tenefmus: alvus aliquando adftringitur, compreffo à vefica inflammata inteftino: Affident febris, vigiliæ, delirium, fitis & alia.

§. 4 Generofus Vir, ex familia Francifci & Henrici Franciæ Regum, cum 18. annis venereo profluvio laboraffet, increfcente in dies malo, atque una fymptomatum fævitia, nec ullum ex medicamentorum præfcriptorum ufu fructum confequeretur, ad fontem proficifcitur, haud procul à Leodio, qui creditur effe quẽ *Plinius*. lib. 31. cap. 11. in Tungtis effe fcribit: Hoc ubi aliquot dies ufus effet, dolores valde remiffi funt, ita ut fuavius illic quàm alibi multis annis vixerit: Fontis fiquidem hujus ea propria ac fingularis eft facultas, ut veficæ renumque dolores fopiat ac leniat: morbos tamen harum partium raro perfanet: Ventriculum debilem idem roborat: cibotum languentem appetentiam excitar, hydropicis, præfertim leucophlegmaticis, fubinde fanitatem revocat: Poffemus nonnullos referre graviffimis renum ac veficæ doloribus mifere afflictos, qui interea dum hunc biberent à doloribus liberi vifi funt, non tamen idcirco fanitati reftituti: Prætermiffa fiquidem hujus potione etiam acerbius quandoque doloribus pejus habuerunt, Veluti huic generofo contigit Viro, qui interea dum aquam fontis biberet melius habere videbatur, Sed illinc reverfus, mox omnino pejus, ubi ingravefcentibus omnibus doloribus, vitam cum morte commutavit.

Diffecto ac aperto hujus corpore, repertus eft Ren uterque major quàm fecundum naturam, durus, concreti ac indurati puris colorem ac fimilitudinem referens: Ureteræ ambæ interius ulceratæ, vefica plane frigida nec extendi nec contrahi potuit: hujus una membrana ab altera divulfa, copiofo intermedio pure: In exteriore tubercula quædam livida apparebant, interior multis foraminibus pertufa. *Dodonæus obferv. med. 41.*

Hinc

HInc colligit *Henr. ab Heer.* l. de Acidulis Spadanis cap. 9. moram in iis esse necessariam, & quod sæpe multis dixit; toto ibi anno vivendum iis qui à diuturnis & pertinacibus malis liberari cupiunt: Plurimos ad suos irrito eventu redire, immerito de Medicis quæstos, aquarum impotentiam arguentes, quia 30. vel 40. die non personantur: Asserit vero aliquos, qui totos tres quatuorvè annos assidui in Spa manserunt, ab ulceribus istis calculoque & hydrope persanatos vidisse.

§. 5. Dom. *Cosmus Slotanus* Illustr. Ducis Juliacensium &c. Medicus Chirurgus, mihi retulit se Coloniæ virum quendam Nobilem curandum habuisse, in quo omnia Calculi signa adfuerunt, nisi quod cum *cathetere immisso* nihil calculosi deprehendi potuit: Cum tamen tandem obiisset, scirrhum, sive tumorem durum in vesica inventum fuisse, qui adeo creverat ut totam vesicam impleret, vixque spatium quod urina, ubi in vesicam influit, permeare posset, reliquisset. *Fabritius Hildanus de Lithotomia vesicæ.*

CAthetere immisso [Nam ante omnia an calculus adsit explorandum, neque temerarij & audaces quidam Empirici imitandi, qui levi aliqua calculi suspicione inducti, illico & citra ulteriorem inquisitionem cultrum adhibent: Externis igitur signis, sicuti etiam explorationi digito in anum immisso, simpliciter & per se fidendum non est; aliquando enim in dissectione cadaverum observavi, quod duri tumores ac scirrhi, qui ægro adhuc vivo existente, perinde tam duri, ac si calculi fuissent, palpari potuerunt, inventi fuerunt: Imo, quod magis est, tumores isti duri circa vesicæ, eadem fere symptomata ac si calculus aliquis adfuisset, excitarunt; Quod autem ejusmodi tumores incisione citra mortis periculum non possint eximi, inde manifestum fit, quod illi, ut ipse evidenter vidi, adeo firmiter ac tenaciter vesicæ & ipsius collo adnati fuerint, ac si unum cum vesica corpus constituissent; Exploratio igitur cum instrumento facta, ad indagandum & discernendum calculum, à duris istis tumoribus in vesica natis, omnium optima ac certissima est: *Idem ibidem cap.8.*

Observatio VII.

Hypogastrii dolor à calculis latentibus in vesicæ sinubus & cuniculis. 1. 4. *A calculo lævi muco obducto, catheteris attactum eludente.* 2. 3. *Calculus vesicæ magnus nullis signis se prodens.* 5. 6. 7.

§. 1. J. De With, Senator Amsterodamensis, enecatus à calculo, & sectus deinde à Chirurgo, habuit in vesica sua 39. calculos, figura ac magnitudine ut dispares inter se, sic forma, glabritie ac lævitate adeo invicem similes, & tam prope convenientes cum lapide bezoartico, quem fert India Orientalis, ut facile vel oculentissimo imposuissent aromatario: Latitabat autem unusquisque involutus proprio receptaculo, & quidem tam tectè, ut circa initium crediderit Chirurgus nihil Calculorum illic detineri: Cujusmodi cavernosis cuniculis testantur *Brovardus & Raphael Thorius*, inhæsisse utique innumeros calculos in rugosa *Isaaci Causaboni* vesica: sed *non in sacculo* illi subtus adhærente, quem asserunt uno ore fuisse sine calculo, licet secus videatur indicare *Ioh. Riolanus. Nicolaus Tulpius observ. lib. 3. cap* 4.

NOn in sacculo] *Joh. Riolanus* Antrop. lib. 2. cap. 26. *ait* Hominis vesicam intus saccum sive foveam habere, extra capacitatem inferne protuberantem, in qua sæpe grandiores lapides nidulantur & latitant, qui immisso cathetere detegi ac deprehendi non possunt: Hic saccus forte fuit receptaculum calculi in eo cui vesica in scrotum procubuerat, *Vide* §. *cap. 16.*

§. 2. Ad indagandum in vesica hospitantem calculum, exploratio ope catheteris facta Chirurgis consueta ut plurimum esse solet: Verum expectationi non semper eam respondere anno 1669. in Mercatore quodam nostrate observavi, quem alero inibi hospitem talem ex signis debite invicem collatis indubie judicavi: Pro confirmanda mea opinione curaveram ut lithotomus, in arte sua apprime versatus, catheterem virgæ canali immitteret, ut exploraret rei certitudinem, id quod factum quidem, ast omnem licet industriam & laborem adhiberet, calculum tamen observare aut deprehendere nullum poterat: hinc immunem esse ægrum ab isto tortore contra Me pronuntiare non est veritus.

Verum ægroto Apoplexia postea sublato, concessaque ab uxore in rei veritatem per sectionem inquirendi potestate, calculus amygdalum, osseo suo tegumento adhuc vestitum, forma & magnitudine satis exactè referens, una cum aliis duobus pisum majus mole æquantibus, à præfato lithotomo sectionem administrante eductus, vera me dixisse abunde docuit: Causa ob quam deprehendi ab exploratoris manu is haud poterat, in ejus ex una parte planitiem (altera gibbosa existente) & lævitatem, muco obductam, mihi conjicienda videbatur, ob catheter calculum mox transiens, nec in eum impellens artificis manum & mentem facile fefellit: *Ex benevola & amica communicatione Excellent. & Clariss. D.D. Lucæ Schroeckij, Senioris, Physici Augustani.*

§. 3. Quidam Lithotomus jactitabat si calculus in vesica resideret, & vel pisi magnitudinem vix excederet, se cathetere immisso ipsum deprehensurum, Sed ille seipsum & duos alios Medicos fefellit, Cum enim quidam juvenis Patritius chronico dolore vesicæ infestatus se illi explorandum commisisset, negavit calculi præsentiam: Exin consilio Medicorum, qui illi à veritatis orbita multum deflectenti fidem accomodantes, tati dolorem

lorem illum à frigida vesicæ dyscrasia & materia phlegmatica concitari, in thermas Ferinas fuit ablegatus, sed spe inani.

Etenim æger ille, post aliquot dierum moram convulsionibus Epilepticis est correptus & à morte arreptus: Eo defuncto & cadavere reserato, in vesica grandior calculus oblongus ℥ij. fuit repertus. *Thonerus.*

§. 4. Vir Nobilis Dom. *Ioh. Iacobus Favre*, Senator Genevensis, in pueritia Calculi vesicæ expressa habuit signa: Ea de causa consilium Excellent. & Experientissimi Domini de *Mayerne* expetitur, qui multa præsidia præscripsit, quorum ope molestiæ omnes desierunt, adeo ut eorum efficaciæ adscripta sit morbi liberatio: Tandem Viri Nobiliss. circa annum ætatis 35. hydrope pectoris aliisque affectibus, diuturnoque languore extincti, cadaver cum cultro anatomico exponeretur, Vesica quoque urinaria explorata fuit, in cujus sinu, ad latera efformato, calculus insignis deprehensus, quem impune per plures annos gestavit.

Dicunt quidam adesse pondus in imo ventre, cum vesica calculo obsidetur, quia sua gravitate eam contrahit: Id tamen non semper accidit: Observavi enim plures calculosos, qui se nunquam tale pondus advertisse asserebant, quod accidit, non quia lapis non gravitet, sed quia cum paulatim crescat, illius gestationi natura assuescit. & ideo pondus non sentit, quem sentiret utique si immediate lapis in vesica, cum magnus est, poneretur. *Sebast. Nasius meth. med. parte 2. pag. 293.*

§. 5. *Ogerus* Medicus Leodiensis, octogenario multo major, solidæ doctrinæ & experientiæ vir, nunquam de calculo vesicæ conquestus, in vesica habuit Calculum ovo anseris majorem, omni silice duriorem, *Heers Observat. 26.*

Non ignorandum sæpenumero calculum, copiosa in primis pituita obductum, non quo tempore primum coalescit, sed nonnisi grandiorem jam factum excruciare patientem: Quod observatum à me est in quodam nostro Nobili, qui ne vel levissima quidem prius vesicæ molestia affectus, ex equi citatiori cursu sanguinem cum lotio cœpit effundere, ac frequenti deinceps meiendi voluntate, non absque cruciatu, sollicitari: tertio autem post mense instituta sectione, quod constanti sententia calculum adesse pronuntiarem, duo mole ovi gallinacei me judicio falsum non fuisse prodiderunt. *Ben. Silvaticus cent. 3. consil. 58.*

§. 6. Recordor me Camillum fratrem Ill. Cardinalis Paleotti sepe consuevisse omni fere calculi signo carere; Cùm tamen is alia ægritudine præventus tandem conciderit, lapidem diu gestasse compertum fuerit. *Hier. Mercurialis Epist. ad Zecchium in hujus consult. 18.*

§. 7. Si lapis est major quam per pudendi viam valeat penetrare, accidentia sequuntur aut lapidis figuram, aut magnitudinem, Nam pondus levissima sæpe accidentia tulit; in quibusdam enim est rotundus & levis, qui natat in urina, de quo miram historiam habet *Caldera* Tribun. Medici p. 223. Illust. *ait* P. de Castro Hispalensis per annos 90. integra valetudine vixit, postea feliciter obiit præ caloris vivifici inopia: Hic neque de urinæ suppressione, nec dolore unquam queri auditus est: Post obitum in vesicæ alveo tres sunt inventi lapides, alter ovi columbæ similis, minor alter, tertius pineæ fructum magnitudine æquabat: sed ita quisque levis, tota superficie æqualis, ut licet vesicæ parietibus allideret, dolorem non inferret. Hinc constat leves lapides & æquales, citra dysuriam, citra dolorem posse in vesica delitescere.

Observatio VIII.

Calculos in vesica citra arenarum mictum contineri αὐτοψίᾳ comprobatur.

§. 1. Hoc multiplici experientia confirmatus affirmare audeo, eos qui arenas excernere consueverunt, antequam coirent in calculum, mox eo correptos, vix aut parum arenarum egerere, quod & *Avicenna* adstruit: Notavit idem *Mercurialis* comm. in aph. *Sæpe usu venit ut ibi lapis est in vesica, arena quæ antea ejiciebantur, non amplius compareant, scilicet iis ipsi lapidi adhærescentibus & conglutinatis*: Nam quotquot fere in renibus descendunt in vesicam, calculo ibidem jam formato, ut ejusdem substantiæ, undique se applicant, urina paulatim ex attritu vesicæ lentorem quendam sibi acquirente, quo arenæ retinentur & calculo affiguntur: Innumeris id demonstrare possim calculis sectione ablatis, quibus arenæ vel undique concrevere, vel certis locis, ut solent squammulæ in ostreis & musculis, accumulatæ eminenent, atque eo tempore quo coaluissent, & aucti fuissent, nihil unquam arenarum cum urina prodiisse observaveram: Quare miratus nuper fui, cum ego judicassem ex dolore, stranguria & urinis mucosis calculum in vesica hærere, & quidem magnum, celebris nominis Medicum colata diligenter urina, cum nihil arenosi se offerret, causam retulisse in salsos humores acrimonia sua orificium vesicæ vellicantes, sed hallucinatum fuisse αὐτοψίᾳ postea in dissecta post obitum vesica comprobavit.

Calculi quamprimum extracti externum aërem excipiunt, duritiem quandam acquirunt: at dum adhuc in vesica continentur, molliores sunt, in primis externa superficie, quæ facile illis adhærent arenæ,

arenæ, ac proinde non excernuntur: Vidi non semel cum calculi, statim à sectione, mihi adstanti adhuc calentes darentur, multum arenarum digitis adhæsisse, quamvis pueris ipsi arenæ nunquam in urina subsederint: Hinc apparet calculos arenosos, neque perpetuo, neque frequenter signum exhibere in urina arenis à corpore suo abrasis: Quod tamen necesse erat si areuæ in urina subsidentes habendæ sint pro certo & pathognomico, quod quidam volunt; arenosorum calculorum signo: Recte enim scripsit Medicorum Princeps, quandoque tantum à calculosis excerni arenosa, idque in duobus modo casibus; ex attritu scilicet plurium calculorum, & quando arenæ præ pauca mora calculo non adhærescunt: *Beverovicius Exercitat. de Calculo p.m.121.*

§. 2. Non sequitur, non fundit sabulosa, igitur non laborat ex calculo, nam quibusdam lapilli ita tenaciter infixi sunt renibus, ut nunquam *sabulosa projectent*: Aperui aute annos circiter 12. virginem, filiam Nobiliss. *Narrotij*, cui innatus erat maximus calculus, trium circiter unciarum pondere in vesica, ita ut non solum totam vesicam, sed & unco suo incurvato ipsius vesicæ cervicem oppleret, Nec unquam ejus in urinis aliquod sabulosum indicium apparuerat; cum me, præter alios multos Medicos, plus quam centies hoc anno in consilium vocassent, ac urinas perpetuo, adstantibus sæpe & aliis Medicis, inspexissem: Frequenter tamen diro cum cruciatu putris quædam pituita puri simillima per urinas prodibat: *Cornelius à Sommeren ad I. Beverovitium in hujus Spicil. de Calculo.*

NUnquam *sabulosa projectent.*] Arenulæ cum urina emissæ calculum concretum, aut confirmatum lapidem in renibus non hærere, aut vesica, non solum non indicant, sed nequidem diathesin, aut dispositionem ad calculi generationem sæpe demonstrant; at sæpissime malum in hepate & venis subesse significant: Eas cum doctissimo *Hollerio* sic distingues, Quæ propter sanguinis, *ait*, in venis adustionem cum urina exeunt arenulæ, subtiliores esse solent, raroque subsident, sed ad matulæ urinariæ hærent latera: Tales sæpe per ardentes febres per urinas redduntur, interdum etiam sanitatis tempore, in quibus scilicet calor hepatis est ferventior: Ideo urinæ ægrorum lapide laborantium albæ ac aqueæ apparent, quia obstructis renibus ab humore crasso, tenaci, lento ac viscido, veluti per tenue aliquod cribrum effluunt; aut sane quia vesica, calculi frigiditate læsa, urinam neque concoquit, neque renes trahendo expurgat: Insuper, dixit Dictator summus, ὑφίσαται, hoc est *subsistunt*: nam gravia sunt & majora hæc sabulosa, quam arenulæ illæ quæ calore jecoris & venarum, sanguinem exurente, una cum urinis profluunt, & lateribus matulæ adhærent; nec digitorum attritu eam asperitudinem & gravitatem præ se ferunt, qualem proferunt sabulosa ex renibus aut vesica protrusa. *Idem ibidem*: De διακρίσει barum arenularum vide *Riverium.*

Putri: quædam pituita &c.] Est Calculus glutinosi & lenti crassique humoris lapidosa coagmentatio, quæ focum & in rene & in vesica obtinet: Si ergo crebro æger cum summa difficultate, & quidem in fine mictionis cogitur reddere urinas; urina vero hæc ubi lactea seu alba appatet, crebroque diversis coloribus variegata: sicque accedant congestionis ac conglutinationis causæ, partimque circumvicinarum pondus, sique in medio profluxu intercipiatur, ac mucus seu gluten urinæ innatet, guttaque sanguinis aliquando in fine mictionis profluat, Calculus vesicæ in vitio est *Idem ibidem.*

APPENDIX.

Glutinosum aliquid ad Calculi generationem requiri ostenditur phænomeno.

HIppocrates ad Calculi generationem, præter copiam terrestris materiæ & salis soluti, à plurimis assignatam, glutinosum quippiam, in Theophorbi puero ab ipso observatum, desiderat Epid. 5. *Galenus* aliquid è crassioribus succis renis cavo tenacius impactum, Epid. 6. comm.1.tit.6. *Rodericus* Castrensis ex *Paracelso*, mucilaginem tartaream, viscidum quidem illud & glutinosum arenularum vinculum, quod in calculosis & ipse tu mecum aliique sæpe vidisti: Vesicæ vocas alimentum, at isti materialem calculi causam: Ubi enim per se in aëre expositum una nocte, & quandoque citius, in arenosam, friabilem, imo lapideam materiam concrescere observatum est, & ego experimentum feci, & novi Fœminam Nobilissimam Calculosam, quæ ex tali mucilaginosa materia, in sua propria urina subsidente, pilulas concinnare propriis manibus solebat: easque per se in scatula reservatas in calculos abire sponte, edocuit & ostentavit. *G. Harveius ad I. Beverovicium in hujus Spicilegio de calculo p.m.193.*

OBSERVATIO IX.

Arenosas urinas Calculi in vesica signum proprium non esse comprobat Anatomia lithiasi laborantium.

MIratus nuper fui, cum ego indicassem ex dolore, stranguria & urinis mucosis calculum in vesica hærere, & quidem magnum, celebris nominis Medicum, colara diligenter urina, cum nihil arenosi se offerret, causam retulisse in salsos humores, acrimonia sua orificium vesicæ vellicantes, sed hallucinatum fuisse αὐτοψία postea in dissecta post obitum vesica comprobavit, *I. Beverovicius exercit. de Calculo.*

DUobus modis, ex *Hippocr.* doctrina, arenosa emittuntur in calculosis 1. cum duo vel plures calculi ex mutua collisione communuuntur: ita enim 4. de morbis, *Cum concreverit calculus, & alte in vesica subsederit, seorsim separata arena, cum calculus accedentem arenam non apprehenderit, sed copiosior & gravior extiterit, adeo ut non invicem coagmetari queat, tum duo calculi gignuntur, aliquando & plures, quibus inter se frica-*

fricatis & collisis, concussus arenosum comminuitur & per urinam excernitur: Interdum autem si arena in vesicam descenderit, nec tamen cogatur aut coagmentetur. Sic & Avicenna l.3. Fen.19.tr.1:c.5. *Et accidit quandoque ut sint in vesica duo lapides & plures illos excoriantes,& multiplicatur arenosa comminutio ex illis: Et est quandoque cum arenositate fex furfurea, propter abrasiones superficiei ejus à lapide aspero.* 2°. Quando arenæ cum urina renibus defluentes in vesicam, ex ea, antequam coire possint, cum calculo illic hærente expelluntur: E duabus *Hippocr.* conditionibus posterior, si nempe è renibus in vesicam prolapsæ statim excernantur, nullum dare possunt indicium vesicæ calculosæ: Prior plurium tantum calculorum, qui se mutuo deterunt, signum præbet, at hoc rarum: Quo modo ergo Avicennæ certum & proprium calculosæ vesicæ signum? Sæpius unus, rarius plures in vesica generantur,& ubi unus, unde tunc calculosæ urinæ? Quidam dicunt urinam stringendo eas abradere, sic certe aut urina id facere deberet, aut vesica, De molli & membranosa vesica (quam calculus durior potius detereret) non est verisimile: multo minus de urina tartareo humore imprægnata: Hoc multiplici experientia confirmatus affirmare audeo, eos qui arenas excernere consueverint, antequam coitent in calculum, mox eo correptos, vix aut parum arenarum egerere: Notavit idem Mercurialis ad aphor. *Sæpe usu venit ut ubi lapis est in vesica, arena quæ antea ejiciebantur non amplius compareant, scil. iis ipsi lapidi adhærescentibus & conglutinatis*: Nam quotquot fere è renibus descendunt in vesicam, calculo ibidem jam formato ut ejusdem substantiæ undique se applicant, urina paulatim ex attritu vesicæ lentorem quendam sibi acquirente, quo arenæ retinentur, & calculo affiguntur: Innumeris id demonstrare possim calculis sectione ablatis, quibus arenæ vel undique concrevere, vel certis locis, ut solent squammulæ in ostreis & musculis, accumulatæ eminerent, atque eo tempore quo coaluisset & aucti fuissent. nihil unquam arenarum cum urina prodiisse observaveram. Calculi quamprimum extracti externum aërem excipiunt, duritiem quandam acquirunt: at dum adhuc in vesica continentur, molliores sunt, imprimis extrema superficie, quare facile illis adhærent arenæ, ac proinde non excernuntur: Vidi non semel, cum calculi, statim à sectione, mihi adstanti adhuc calentes darentur, multum arenarum digitis adhæsisse, quamvis puerisque, ipsis arenæ nunquam in urina subsedissent: Hinc apparet calculos arenosos, neque perpetuo neque frequenter signum exhibere in urina arenis à corpore suo abrasis, quod tamen necesse erat, si arenæ in urina subsidentes habendæ sint pro certo & pathognomico arenosorum calculorum signo: Recte enim scripsit Medicorum Princeps, quandoque tantum à calculosis excerni arenosa, idque in duobus modo casibus, ex attritu scil. plurium calculorum; & quando arenæ præ pauca mora calculo non adhærescunt: Quis igitur ex eo quod quandoque tantum adest signum morbi petat demonstrativum &c. 2. *Idem ibidem.*

Ex dolore, stranguria, urinis mucosis &c.) Recte *Coelius Aurelianus* 1. de morb.int.c.11. *Non ex uno vel duobus, sed ex multis concurrentibus significatio firmatur: Unum enim quiddam, ad aliud quiddam, commune est; At vero in unum conveniens multorum concursus discretionum facit intelligentiam prominere.* Fernelius *accuratissimus hæc signa recenset.* Propria, *inquit*, calculi vesicæ signa hæc fere sunt, vaga quædam & oberrans circa pubem & perinæum titillatio, siquidem exiguus is & levis etiamnum est: quum vero grandescit, incumbentis gravitatis pondus percipitur, ut idcirco difficilis & doloris plenus per salebrosa loca sit incessus, multo quoque difficilior saltatio: Mictio crebrescit adeo, ut & tandem assiduo meiendum sit, vixque possit urina cohiberi: Quum meiendum est, urinæ fluor intercipitur, obviam quidem impulso calculo, sicque minime continuata sed intercisa est emictio: Ac tum dolor alias universum pudendi ductum, alias glandem solam affligit, isque acerrimus sub emictionis finem: quum calculus urinæ cursu incitatus, quasi proditurus, sphincterem violentius comprimit: Meiendi conatum comitatur desidendi cupiditas, quod calculi magnitudo è perinæo rectum intestinum, ut vesicæ cervicem exstimulet: At vero nonnunquam summæ vesicæ adhærens calculus, & quasi ex illa propendens, vix ullum ex his signis manifeste exhibet, & visi sunt qui nullo dolore diu illum gestaverint: Omnibus tamen hæc signa modo mitia sunt & obscura, modo sæviora: Urina alba, crassa & turbida redditur, quum grandior calculus jam diu est in vesica detentus, in qua sedimentum purulentum est, aut narium mucori persimile: Hactenus *Fernelius*, qui nullum de arenis verbum facit.

Observatio X.

Hypogastri dolor à variis affectibus partium imi ventris inductus, A sacco vesicæ urinariæ adnato. 1. *A calculo in vesica fellis, & plurimis sub membrana Iecoris coercitis.* 2. *Ab intestini Coli ulcere & vermibus inclusis.* 3. *Ab Intestinis crassis stercore duro refertis.* 4.6. *Ob colon in ea regione putrefactum.* 5. *A parte Intestini cœco propinqua contracta.* 7. *Ab Epiploi, ad vesicam devoluti, apostemate.* 8. *A Liene illuc devoluto.* 9. 10.

§. 1. Illust. Casaubonus de pectinis dolore conquestus, in quo tandem Tumor apparere cœpit: Vesicæ corpus ad sinistrum latus perforatum erat, hians in saccum sive ἐκφυσιν vesicæ, vel adscititiam vesicam, urina refertum. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. Decessit his diebus mulier Nobil. *Diamantes* nomine, dolore prostrata Calculi. Sed cùm nullum antea ex eo percepisset nocumentum, visum est Medicis cadaver incidere, & reperti sunt lapides quamplurimi, Non quidem ullus in vesica ut putabatur, sed præter unum qui in tunica fellis coloris atri & magnitudine castaneæ aridæ continebatur, cæteri omnes in panniculo, quo contegitur Hepar, unde etiam veluti in folliculo dependuli, sacculum effecerant, Hanc autem nos mortis causam rati, sapientis viri consilium esse duximus, nihil omnino de incertis & occultis morbis statuere. *Benivenius de Abditis cap.*94.

§. 4. Puella (*de qua tit. de affect. hystericis*) immanes in hypogastrio dolores patiebatur, cum tumoribus duris, nuces referentibus. Intestina crassa livida & gangrænosa apparuerunt, indurato stercore plena.

§. 5. Quidam

§. 5. Quidam incidit in dolorem ventris circa pubem: Inveni colon circa illum locum plane putrefactum. *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 6. Juvenis mulier de alvi difficultate conquerebatur, & dolore Ilii sinistri tensivo gravique, sentire enim se dicebat in illo loco pondus aliquod grave: Illius colon repertum valdè laxum ubi ventriculo annexum est; reliquis in locis, ad crassum intestinum usque, fæcibus crassis durisque in globulos concretis infarctum. *Vide lib. 1. tit. de Paralysi.*

§. 7. Quidam lapsus ex equo, exinde conquestus est de Inguinis dolore: Pars intestini, quæ Cœco intestino proxima est, mire contracta erat. *Vide tit. de Vomitu.*

§. 8. Lutetiæ in corpore publice secto, inventum fuit in Epiploi, ad vesicam usque pendentis, membraneo quodam veluti sacco, Apostema pure ibidem coacervato distentissimum. *Russetus lib. de Partu Cæsareo pag. 32.*

NOn mirum igitur si Omenti substantia facile augeatur & intumescat: præsertim vero Lienis impuritates excipit, quod ab *Hippocr.* lib. de loco in hom. annotatum, & aphor. 57. 7. item 1. de morb. muli. & 46. de morbis, ubi asserit vitio Lienis hydropem fieri, ab eo in epiploon transfuso sero.

§. 9. Ruptis ligamentis visus fuit Lien in muliere Parisiensi ad hypogastrium prolapsus supra uterum, qui per biennium molæ specie Medicos fefellit; tandem fato functa ægra, tumoris illius causa patefacta fuit aperto cadavere. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 23.*

§. 10. Anno Domini 1645. Vidi in Domina Comitissa de Botzeon, Illustrissima muliere, Lienem prolapsum in hypogastrium per duos annos: Primo anno revolvebatur & reducebatur in suum locum, & poterat ligaturis in sua sede contineri, sed tandem ista repositione neglecta, tam firmiter adhæsit utero, partibusque vicinis, cum tanto incremento, ut æquaret pondus decem librarum, tandem illi mortem attulit: Aperuit cadaver *Simeon Pimpernel*, Chirurgus peritissimus, In Nobili viro eo modo prolapsum vidit Lienem *Cabrolius. Idem ibidem.*

LIen Diaphragmati per tennia ligamenta alligatus est, quibus relaxatis propendet, fitque καταῤῥέω: Hoc cum accidit, pedes & genua calent, nasus & aures frigent, authore *Hippocr.* Facile sua sede dimovetur Lien & procidit, quia non succingitur membrana tenui à peritonæo, ut Hepar, nec dependet à diaphragmate: At in bene habito & florenti corpore, infra ultimam costam non descendit. *Idem ibidem.*

Observatio XI.

Hypogastrii dolor ab ulcere cancroso colli matricis. 1. *A collectione materiæ humoralis & carneæ intra membranas* Vteri. 2. *A complicatione* Vteri. 3. *Ab* Vteri *gangræna*. 4. *Ab* Vteri *incremento cum gangræna*. 5. *Ab osse in* Vteri *tumore*. 6. *A lapidibus* Vtero *inclusis*. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *A quatuor tuberculis circa os* Vteri. 13. *Ab hydrope* Vterino. 14. *Ab* Vtero *sanguine referto* 15. *Ab ejus corruptione*. 16. *Ob cancrum*. 17. *Ob* Vterum *à mola putrefactum*. 18. *Ob molam lapidem membrana inclusam*. 19. *Ob* Vterum *Vlceratum*. 19. *Ob vomicam in* Testibus *muliebr*. 20. *Ob vasa spermatica &* Testes *tumida in muliere*. 21. *Ob disruptionem* Testiculi *fœminei dextri*, *vasorum ejaculantium & dextri Vteri cornu, à fœtu ibi genito*. 22. *A* fœtu *extra uterum, in abdomine reperto*. 23. *Ob* fœtum *in utero corruptum*. 24. *Ob* Vterum *ulceratum, scirrhosum, Ejus vaginam à diuturno fluore muliebri erosam*. 25.

§. 1. ANno 1586. cum Nobil. quædam Matrona Lausannæ suppressione mensium bimestri spatio laborasset, tandem exortus est dolor & inflammatio partium genitalium: Morbo propter verecundiam neglecto, abscessus & ulcus in collo matricis sequutum est, cui multa absque fructu à variis adhibita fuere: Biennio post cum D. D. J. *Auberto Vindone*, ut de curatione instituenda consultaremus vocatus fui. Adhibito matricis speculo, ulcus callosum, fœtidum, inæquale lividumque, & ut verbo dicam, cancrosum, invenimus, quod minime nobis tangendum judicavimus: Vocatus postea Empiricus mira pollicitus est, Sed adhibitis medicamentis acribus auctus est dolor, aucta & febris, inflammatio, vigiliæ, cibi fastidium & syncope, ut deinde paucos post dies è vita discederet.

Accersitus denuo cum dicto Medico, ut dissecaremus cadaver, totum collum matricis plane cancrosum & exulceratum offendimus. *Fabritius Hildanus cent. 2. observat. 63.*

COllum matricis plane cancrosum] Cancer uteri est tumor durus ac renitens, in uteri corpore vel cervice dolorem acerbissimum, punctorium & lancinantem præ se ferens: Fit ab humore atrabilario in ea parte collecto, vel à scirrho male curato, qui facile in cancrum degenerat, in ea præcipue parte, ob sanguinis copiosum affluxum, qui in venis scirrho vicinis retentus, nec sufficienter per menstruas purgationes evacuatus, aduritur & malignam corruptionem acquirit.

Cancrosum & exulceratum] Duplex vulgo statuitur, ulceratus & non ulceratus: Quamdiu materia morbifica minoris acrimoniæ & malignitatis particeps est, cancrum efficit non ulceratum: Acrior facta per putredinem, vel adustionem, tumorem exulcerat & cancrum ulceratum producit.

Exortus est dolor & inflammatio] Si tumor durus ac renitens in uteri corpore aut cervice percipiatur, qui dolorem punctorium ac lancinantem efficiat, cancrum esse pronuntiare possumus; Evidentius tamen distinguitur si oculis percipi possit, (ut in allato exemplo) ut quando est in uteri cervice, speculo matricis adhibito: apparebit enim tumor inæqualis ac tuberosus, livescens, aut nigricans, venarum propaginibus, quasi radicibus circumseptus: Si vero ulceratus sit, saniem quandam emittit fulvam aut nigram & graviter olentem, interdum etiam sanguinem, ob erosionem venarum quæ in partem decurrunt, tanta copia interdum, aperto aliquo vase insigniore, ut ægra vitæ periculum incurrat: His accedit febricula, anxietas, nausea, pudendorum ardor & similia.

Empiricus mira pollicitus est] De prognosi hoc pronuntiare licet, cancrum esse incurabilem, sive olceratus sive non ulceratus sit; Quod quidem ut de omni cancro, etiam partes externas obsidente verum est, sic potiori jure de eo qui uterum occupat sentiendum est, ob continuam superfluitatum illuviem, quæ ad eam partem decurrit. *Riverius.*

§. 2. Mulierem & vidi & ægrotam tractavi, quæ post mortem aperta fuit, in cujus uteri carnosa substantia (non in cavitate, neque superficie gibbositateve externa) collectionem adeo admirabilem, tam humorum quam carnosarum excrescentiarum, membranarum, tendonum, officulorum item instar gummatum, lupias aliaque corpora diversæ substantiæ, coloris, odoris aliarumque qualitatum habebat, ut pondus omnium esset librarum mercatoriarum 40. Et tamen ab annis tribus, & longiore etiam tempore, quo temporis spatio materia eo loci erat contenta, nullum dolorem, qui alicujus esset momenti, persenserat, licet tantæ sordes tantaque moles in utero continerentur: tamen toto illo tempore, tam naturales & vitales, quam animales functiones perfectas & integras habuit: *Fr. Rossetus de Partu Cæsareo sect. 5. c. 4.*

MEmbranarum, *officulorum &c.*] Ejusmodi tumorum originem à succo crassiore, quam decebat, parti oblato deducit *Platerus*, cui si nutrimenti alterius partis, quæ crasso admodum succo ali debuit, portio ab ea abscedens, in carnosas sedes cum illarum nutrimento delata talem duritiem in illis gignat: Quod & inde comprobari posse censet, quia in ejusmodi abscessibus, ex illis tumoribus genitis, aliquid aliarum partium substantiæ simile inveniatur, nunc pilum, nunc unguem, nunc os, nunc glandulam referens, quæ vix dum aliis quam ex succo hasce partes illic in cute vel parte vicina nutriente, hoc cum proprio carnis nutrimento delato, nasci potuissent: Uti & si sebum referat, pinguiorem sanguinis partem, quæ pinguedinem efficit, huc pervenisse & sic concrevisse verisimile videtur, &c. Huic vero sententiæ obstare videtur Medicorum doctrina, qui sanguinem commune partium alimentum statuunt, formam cujusque partis in singulari & privata concoctione adipiscentem; quam in sanguine latere statuere videtur.

§. 3. Duci Lotharingiæ mortuæ post dolores acerbissimos ad imum ventrem, repertus est omnino revolutus & complicatus Uterus. *Ballonius Epid. lib. 2. p. 152.*

HUnc morbum sic describit *Hippocrates* lib. de Nat. muliebri: *Si Uterorum os complicatum fuerit, menses non suboriuntur: Si vero suboriantur, pauci sunt & vitiosi, Et ubi cum viro congreditur, dolet, doloreque imum ventrem & lumbos detinet: quod si digito contrectes & perquiras, osculum non comparet.*

§. 4. Illust. Matrona Moravica, per longos & crudelissimos uteri dolores, nulla arte placabiles, exhausta, & à morbo victa anno 1655. obiit.

Huic post mortem Uteri particulæ putridæ, & sponte exciderunt, & per mulieris manus fuerunt exemptæ: Et sic primum morbus innotuit, qui forte manu chirurgica mature tolli potuisset: Cum mulieres quasdam exempto utero supervixisse historiæ testentur. *Hæferus Hercu- lis Med. lib. 7. cap. 2.*

VTeri Gangrænæ mentionem facit *Hildanus* apud *Horstium* Tomo 2. p. 228. Nihil aliud remedii proponit in affectu plane difficili & vix curabili, quam aquam ordinariam in summis doloribus potandam, ℞. agrimon. veronicæ ana man. j. ficuum ℥iv. liquir. ℥j. aquæ fontis libr. viij. coque ad tertias: Affectus gravis est, & ob id multo gravior, quia tarde se insinuat, neque per certa signa facile innotescit: intus obscure latet, ob pudorem diu supprimitur, & omnis generis morbos mentitur. *Idem.*

§. 5. Fœmina Veneta ann. 40. anno 1645. ex casu quodam dolores Uteri acerbissimos passa est, adeoque graves, ut ipsam se tunderet, milleque modis affligeret: frustra omnibus adhibitis auxiliis, causa latente, septimo die dolores cum vita cessarunt.

Cadaver apertum statim dolorum causas prodidit, Uterus quippe capitis puelli magnitudine in tumorem carnosum degeneraverat, & gangrænosum fine exulceratione, ut discissus pilam æmularetur carnosam. Cavitas angusta vix aureum nummum cepisset, plena concreto sanguine: Præterea Omentum ligamenti vicem sustinens firmissime externo uteri fundo alligatum erat, à quo sursum tracto dolores forsan oborti: *Th. Bartholinus cent. 2. observ. 28.*

§. 6. *Cæcilius Folius*, Venetus Anatomicus, in Uteri tumore testabatur se os reperisse instar conchæ, insignis magnitudinis: Minus etiam os in tumore colli minore. *Idem ibid.*

§. 7. Extincta Hyppolita Gaza Corregiensis, doloribus uterinis diu vexata cum febre, lapis incredibilis magnitudinis, gypseæ consistentiæ, multo nigerrimo mucori innatans, dissecto utero extractus fuit: *Marcellus Donatus histor. mirab. lib. 4. cap. 30.*

§. 8. Habemus domi lapides excisos, folliculo fellis, stomacho &c. Utero &c. *Gemma Cyclogn.l.2.c.6.*

§. 9. Andreas Lacuna cum aliis nostratibus Anatomicis, intra calvariam, & mesenterium & uterum conspexerunt. *Th. à Vega comm. ad cap. 5.l.1. de loc aff.*

§. 10. Observavimus concretos in capite, in utero mulieris, cui dissecandæ in Scholis Medicorum publice præfuimus. *Scholiogr. ad l.48. Holler.*

§. 11. Aperta mulier à nobis in scholis Medicorum Lutetiæ lapidem habens in utero; in cranio anteriore, & quæ sine Liene inventa est. *Hollerius inter rariora n.5.*

§. 12. Rarum est lapides gigni in colo, pulmonibus, cysti fellis, rarius fortasse, quod tamen nos vidimus, in utero interiore, *Scholiogr. ad lib. Gal. de loc. aff.*

Lapidum in Utero repertorum alii meminerunt, *Marsilius de S. Sophia* comm. ad *Avicennam*, *Alex. Benedictus* lib. 22. cap. 43. *Wierus* de Præstig. lib. 3. cap. 15. Excretum memorat *Hipp.* 5. Epidem. à famula *Dysceridis in Larissa*, *Salius* ad cap. 113. pract. *Altimar.* narrat monialem diu uterinis cruciatam doloribus, tandem ejecisse sponte per pudendum lapidem scabrosum, magnitudine & forma ovi anatini Curationem vide apud *Aetium* Tetrabib. 4. serm. 4. cap. 98.

§. 13. Urgebatur Rogeri Corbinelli filia in Ilibus dextris dolore fere perpetuo: Quare multis diverso tempore vocatis Medicis, cum unusquisque pro ingenio suo (diversi enim diversa sentiebant) puellam curassent, & præsidia nihil omnino profecissent, è medio tandem sublata est.

Quare consilium fuit incidere corpus mortuæ, & inventum est os femoris erosum maximamque ossis partem in pulverem redactam: Nec non & circa matricis os quatuor quasi lutea tubercula instar pilæ, quorum tria aqua opplebantur, quartum paululum præ cæteris elevabatur, undique dentatum, & superficie inæquale atque durius, utpote quod ex carne atraque bile genitum esset: Non igitur admodum mirandum est si in ejusmodi morbis, quorum causæ incertæ abditæque sunt, diversi Medici diversa sentiant & loquantur. *Benivenius cap. 79. de Abditis.*

§. 14. Aug. Imperatrix uteri affectibus laboravit, gravitate circa pubem &c. Uterus erat valde magnus, plenus humore crassissimo: lateribus adhærebant corpora quinque satis magna &c. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 15. Nob. mulier post puerperium mensibus caruit: Uterus durus & tumens contactu apparebat: Cervix uteri erat spississima, quæ transversi digiti crassitie coaluerat: Uterus maximus, totusque sanguine putrido refertus. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 16. Domina N. cum febre &c. maxime conquerebatur de dolore ad hypogastrium: Uterus erat corruptus & quasi gangræna affectus, plenus tabo & sanie. *Vide tit. de Febribus.*

§. 17. Anno 1624. in cadavere Dom. N. Venetæ, quam cancer uteri exulceratus è medio sustulit, reperi vesiculam felleam calculo instar crystalli pellucido repletam & distentam, ut nihil quicquam bilis recipere apta fuerit. *Scultetus Armament. Chirurg. obs. 48.*

Vesiculam felleam &c.] Natura bilem quotidie genitam, non ad corporis circumferentiam, sed ad uterum pellente, Hinc colligo quod ad obstructum porum bilarium & cysticum non semper sequatur Icteritia, sed bilis quandoque expellatur vel ad intestina, vel uterum, vel aliam partem nobilem. *Idem.*

Cancer exulceratus] Lectio quam habuit Excell. *Spigelius* super hæc, Si Venetæ & Gallo exortus fuisset Cancer in mammis aut artubus, Ulcus post radicalem ferro resectionem vix cicatrice potuisset obduci: Vel eo curato materia maligna invasisset partes principes, ægrisque post tres vel quatuor annos mortem intulisset: Ratio est in promptu, quia non potuit causa tolli, quæ fuit obstructio vesicæ felleæ pertinax. *Idem* Cancri è labio feliciter excisi & renascentis habet exemplum *Marchettis* in Sylloge observat. 29. Senem, *ait*, 84. annorum, laborantem cancro exulcerato in labro inferiori oris, magnitudine medii ovi gallinacei, curavi, præmissa totius purgatione novacula incidente radicitus resecando: Spatio vero 20. dierum cicatricem induxi, incolumi ægro tres annos absque ulla molestia: à quibus novus cancer subortus in faucibus, ex quo brevi spatio temporis obiit, præter omnem meam expectationem, qui existimabam ex ætate humorem melancholicum adustum iterum succrescere non posse, novi cancri in alio loco causam, prout fere semper contingere solet, omnium Autorum sententia, quod scil. in aliqua parte avulsus, in altera progressu temporis suboriatur: Firmabatque meam opinionem quod in praxi viderim mulierem 70. annorum, cancro nisi exulcerato laborantem, cui præscripsi unguent. cerussæ campborato, ductum in plumbeo mortario, potius ad dolorem sedandum quam curationis causa, quæ tamen præter spem, mensis spatio, nullo alio remedio adhibito, fuit perfectissime sanata, vixitque multos annos firma valetudine, quod censui contigisse ratione ætatis: In sene autem triennio post repullavit, quod forte non contigisset, si quolibet sexto mense remedia adhibita fuissent, humorem melancholicum spectantia, eundemque expurgantia.

§. 18. Memini dissectum à me mulieris cadaver, ex eo mortuæ quod ipsi mola, ovo anserino magnitudine æqualis, quam natura expellere variis conatibus tentaverat, substitisset & computruisset, atque in putredinis contagium totum uterum pertraxisset. *Pareus operum lib. 23. cap. 34.*

§. 19. Figuram

§. 19. Figuram Molæ cujusdam vobis præ oculis propono, quam honestissima quædam Domina, postquam tribus annis eam gestaverat in utero, enixa est: in cujus appendice Lapis, desculptus à me, reperitur, albus, durus, ponderans æqua lance uncias tres, unamque drachmam: Cum enim mola ex crasso sanguine limoso & fæculento scaturiat, si exurens in utero adsit calor, cur hic viscosus humor, aut portio ejus in lapidem non vertetur? *Nicol. Fontanus Analectorum cap.5.*

§. 20. Fœmina ex assidua gonorrhæa, circa Vteri regionem atrocissimos cruciatus patiebatur, mortua secta, vomica in uno Teste inventa fuit. *Domin. Panarolus Pentec. 1. observ. 19.*

§. 21. Vasa spermatica in fœminis graviter aliquando obstruuntur, ut una cum testibus ad pugni magnitudinem in hypogastrii latere intumescant. *P. Barbette Anatom. Pract. lib. 34. cap. 1.*

§. 22. D. Contia, Quæstoris Regii uxor, annos 31. circiter nata, conjugem Lutetia, ubi per multos menses commoratus fuerat, redeuntem hilariter excipit: Ex mutuo complexu gravida fit: Per quatuor mensium gestationis tempus nihil præter solitum grave, nihil molestum, unde conqueri posset, sensit: Vnum hoc adfuit, quod paulo supra regionem inguinis dextri tumor quidam cum duririe, ovi vel pugni contracti magnitudine tactu perceptibilis, cum aliquantulo dolore, quem & conjugis manibus sæpe contrectandum exhibebat, apparuit: Raræ aderant cardialgiæ, nulla præter consuetudinem corporis & membrorum, qua solent conqueri gravidæ, lassitudo: neque hæc impregnatio, quæ octava fuit, tot enim fœtus gestavit, ullo ab aliis dissimilis modo videbatur: Die 2. Januar. 1614. mense quarto à conceptu, circa vesperam, dolore ad pubem gravissimo torqueri cœpit, frequentes adsunt cardialgiæ, interdum etiam leipothymiæ; de imi ventris & cordis, ad jugulum usque pertingente dolore, conqueritur: Vocatus Medicus hysterica symptomata suspicatur (quid enim aliud, cum nihil de tumore circa dextrum inguen comparere audiisset) conjectari licuisset? Vacuata alvo, quæ ad hystericos affectus conducere videbantur præscripsit, ex quorum usu paulo melius habere visa est: His ad mediam usque noctem peractis, obstetrici, quæ si forte periculum abortus acciderer, vocata fuerat, tota res commendata est: quod reliquum fuit noctis, etsi cum pubis dolore & cardialgia, placidius tamen transactum est, usque in horam quintam matutinam sequentis diei, qua instante, exacerbatis doloribus & fractis viribus fatis concessit.

Accersitur illico Chirurgus, qui dissecto utero exitum fœtui, sacri baptismatis fonte abluendo, præbeter, Quod jussum est exequitur, Dissecta ventris infimi regione, in ipsius cavitate libras non minus quam sex concreti sanguinis, cui intestina innatabant, comperit: unde profluxerit miratur: in dextro latere fœtum è latebris quibus inerat disruptis egressum uterum eas esse reputans, videt, & eam causam effusi sanguinis, ut erat, suspicatur. Fœtus, sive is vitalis, sive vita orbatus, namque id incertum est, quinque pollices & uncias magnus, fœminei sexus, partibus omnibus bene & distincte efformatus, & probe enutritus, uracho ad umbilicum & secundinas, quæ nullæ citra amnion tunicam conspicuæ apparebant, suspenso repertus est: Interea rursus vocatur Medicus, & quæ Chirurgus notaverat, & quæ multi præsentes inspexerant audit: Placet res omnes propius scrutari, & Renes, de quibus mater alias conquesta fuerat, intueri: hos ambos mole ampla & longitudine præter solitum immensa, sanos tamen, quibus nec vitii nec morbi nihil inesset, considerat: Vteteres scrutatur, sinistrum testem mole, ut solet, exigua, conspicit: dextrum dum perquirit, in quo & vasis ejaculantibus, & dextro uteri cornu antea fœtus conclusus tenebatur, omnia lacera animadvertit: ipsius restis glandulosam substantiam divulsam & sparsam videt: Vasorum spermaticorum membranas laceras ad cornu uteri usque dextrum intuetur: Vterum investigat, quem sanum, integrum, rugosum & vacuum, qualis in non prægnantibus esse solet, pugni contracti magnitudine, in quo dissecto leve quoddam molæ rudimentum esse contemplatur: An via quædam ab utero in cornu dextrum & vasa spermatica, qua fœtus vel semen eo ferri posset, conspicua esset, perquirit: nullam aliam præter *vasorum anfractuosos*, ut solent esse, *ductus* conspicit. Fœtum tam arctis receptaculis, quibus non amplius contineri poterat, conclusum, vel mole corporis, vel motu lacerationis ejusmodi partium, & sanguinis per imi ventris effluxus, causam conjicit. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 33. Ex Merceri, Medici Bituricensis, communicatione.*

SI cornuum uteri usum ex *Galeno* repetamus, in quibus semen contentum in uterum expellitur, nulla pars pro cornu uteri accipi debet quam Uteri Tuba, quæ videtur ejusdem naturæ & substantiæ cum utero, quia carnosa est, in qua, quod est mirabile, fœtum humanum concipi fuit observatum: Decem sunt anni, ex quibus Chirurgus Parisiis, præsentibus Medicis, in muliere dissecta pusillum fœtum optime conformatum in cornu dextro uteri invenit: Similem à co. annis, in iisdem vasis Parisiis visum fuisse à Chirurgis fide dignis mihi narrarum est: Hunc locum intelligere puto Marquartum, dum in sua Practica Empir. narrat se vidisse molam genitam extra uterum, juxta ipsius fundum, in vasis spermaticis. *Idem ibidem.*

Vasorum anfractuosos ductus] Per quos semen virile tubam intrasse verisimile est: *Vesalio* lib. 5. c. 15. tenuior est uteri tunica qua in cornua sua desinit: Atque in Tubis uteri semen masculi quotidie recipi quibusdam verisimile videtur, ibique præparari: unde fit ut primo mense in utero, ex observatione *Harvei*, nihil compareat, quum revera ad conceptionem concurrat, nec prorsus statim evanescat in auras, sed ad tempus ibi delit-

delitescat, ut cum fœmineo misceatur uniaturque: Hinc quando regressus denegatur quacunque causa obstructionis, in Tubis hisce mole dilatatis fit conceptus: sed quia in tantam capacitatem ampliari non possunt, sua natura teretes & angustæ, vel exiles fœtus generantur & imperfecti, vel incredibilibus doloribus ex membranarum distensione matri mors infertur: vel si mater ferendo est, ruptis cornuum tunicis ampliorem locum in cavitate abdominis fœtus eligunt.

§. 23: Mirabilem casum ad me misit Vir Clar. *Io.D.Horstius Archiater Darmstadinus*, quem ab amico Gallo accepit. Mulier Mussipontana annum ætatis 40. prætervecta, exili corpore & exigua admodum statura, jampridem orbata conjuge (ex quo alias non semel prolem susceperat) sex prope lustris cœlibem agebat vitam: at 6. Calend. Augusti 1659. nescio quo abrepta impetu, sese è superiori cubiculi fenestra in subjectam planitiem hora ante meridiem sexta egit præcipitem, cum vix ullum antea dedisset prævium aut phantasiæ aut rationis aberrantis argumentum: Ex tam violento casu graviter saucia, duas circiter post horas extincta est: sed quoniam dum in vivis ageret, non raro apud Medicos conquesta fuerat se lapideam utero gestare molem (sentiebat enim tribus infra umbilicum digitis pondus & permolestum & grave, ex quo & injussæ alvi dejectiones, & invitus plerumque alvi fluxus, imo & ipsius ani procidentia sequebatur) placuit extispicio rem totam diligentius indagare.

Itaque Dom. *Pillement* Medic. Facult. Decanus, & Primarius in Vniversitate Pontimussana Professor, demortuæ cadaver secari jussit, & resectis primum communibus abdominis integumentis, adactoque ad omentum usque scalpello, emersit illico moles, quæ quadrimi infantis capiti magnitudine nihil cederet: Totam hanc molem natura in orbem fere conglomeraverat, & durissimo involucro obtexerat, quod bubuli ventriculi tunicas colore referret & crassitie: Bajulæ mulieris corpori quinque firmissimis retinaculis cohærebat, & quatuor quidem vincula ex totidem peritonæi lateribus orta, pendulam molem sustinebant; quintum vero eandem tenuioribus intestinis incumbentem, iisdem etiam tenacius annectebat: Vbi primum tegmen illud duriusculum immissa removit novacula, stabulans in medio fœtus facile deprehensus, decussatis informam crucis brachiis, & utraque ribia communem aliis in utero situm retinente: illa tamen eadem membra, nullis distincta intervallis, ita cum reliquo corpore coaluerant, ut inspicientium aciem oculosque propemodum subterfugerent, quamvis nec hanc nec alias hujusce corpusculi partes ulla in re maneas aut mutilas ipsa formatrix vis reliquerit: nam cerebri veram germanamque substantiam utraque tunica, & obducta insuper cranii compago, eaque durissima coërcebat: claudebantur etiam sub epigastrio & hypogastrio reliqua viscera ad vitæ operationes necessaria, cor nempe, pulmo, jecur, ventriculus, lien, renes, diaphragma, fellis folliculus, vesica, intestina; nec defuit etiam uterus suis quoque omnibus numeris absolutus, quoque uno judicio infantis sexus innotuit: Jam aliquatenus lapidescere cœperat vultu præsertim in gypseam quandam duritiem abeunte, necultra eam magnitudinem exereverat, quam juxta consuetas naturæ leges semestris fœtus assequitur: Cæterum uterus ipse mulieris tam illæsus inractusque est repertus quam qui maxime, nullo prorsus obductæ cicatricis vestigio. *Th.Bartholinus cent.6.histor.92.*

Si quidem vera sunt quæ narrantur, non possum aliud divinare quam quod fœtus hic primo fuerit in tubis uteri conceptus: Nam *Marquardus* in Pract. vidit molam in vasis spermaticis juxta uteri fundum genitam: Et *Riol.* l.2.c.35. quatuor exempla refert fœtuum ex uteri tubis exsectorum. Semen vero virile ad tubam uteri pervenire facile potest, sive per anfractuosos vasorum ductus, ut conjicit *Rialanus.*, sive per tunicam uteri patulam, hacque parte, teste *Vesalio* l. 5. c. 15. tenuiorem: Quotidie certe nobis inscientibus hæc diverticula semen quærit ut ibi præparetur: hinc primo mense, ex observatione *Hervei*, nihil ex semine in utero invenitur, quum revera immissum fuerit: dubio procul in tubis tamdiu delitescit ut cum femineo copuletur: at quando regressus denegatur à quacunque obstructione, in tubis fit conceptus, qua dilatari posse hydropica, apud *Tulpium* l.4. obs. 44. fidem facit: At in his angustiis adultior fœtus comprehensus, vel suffocatur, secumque matrem in exitium trahit, quod exempla *Riolaniana* testantur, cum nempe membranæ Tubarum fortiores sunt; vel si tenuiores, vi perrumpit tubas & in abdominis cavitatem ampliorem devolvitur, quod in hac historia evenisse suspicor: Ex Utero conceptum fœtum perrupisse crederem, nisi author historiæ nobis persuaderet uterum prorsus illæsum fuisse, sine ullo cicatricis vestigio, quod forsan in tuba uteri observasset dissector si hanc particulam examinasset: facilius certe per tubam disruptam prodit infans quam per uterum sua natura & ampliorem & robustiorem: Ex hoc tamen rupto aliquando emersit fœtus & in abdomen expulsus, *Hildanus cent.1.Obs.64.* Interdum foras per apostema ossea fœtus particulæ prorumpunt, vel per umbilicum, *Albucasis* l. 2. Chir. c. 76. *M.Donatus* hist.adm.lib.4.c.22. Vel per intestinum rectum, *Mars.Cagnatus* lib.4.var.observat.c. 9. *Langius* l.2.Epist.39. Quomodo vero fœtus *Mussipontanus* vinculis suis adalligatus deinde sit intestinis tenuibus & peritonæo, difficile non est illi divinare qui in steatomatibus atheromatibusque, aliisque anomalis tumoribus similia à natura ad alieni corporis robur & nutritionem vidit efformari: Tandem cur post insolitam moram, & insuetum carcerem in lapidis duritiem cœperit degenerari, manifestum est ex lithopædio Senonensi: *Plura videantur in Epistola 58.cent.4.ubi suspectæ veritatis ea historia. Videatur & Deusingii tractatus.*

§. 24. In gravidis fœtus mortuus putrescens retentus uterum inficit corrumpitque: Sicuti hoc in duabus mulieribus factum spectavimus, fœtum cum involucris & utero, vicinoque peritonæo

tonæo corruptis penitus, sectione in abdomine facta exemptum fuisse, quod in una viva adhuc, & diu postea superstite manente fieri vidimus, Et ex alia mortua nos ipsi hoc modo exemimus. *Platerus Pract. lib. 2. cap. 14.*

§. 25. Sanguinem menstruum ex natura sua benignum humorem esse statuo, qui tamen aliquando ita immutatur, ut propter pituitosi aut serosi humoris copiam ipsi permixtam, album aut serosum menstruorum profluvium inducat, quod periodicum quandoque fluendi modum retinet, nonnunquam vero continuum evadit, unde mulier tristis, onerosa, pusillanimis, segnis, imbecillis atque consumpta, necnon sæpe sterilis redditur, quia si materia per uteri cavitatem deducatur, illum tam debilem reddet, ut semen continere nequeat; vel ipsum semen corrumpet, vel alia quadam ratione conceptui officiet. Dico sæpe, quia si p. n. fluxus ille per vaginam deturbetur, uterus ipse & excipere & retinere semen poterit, ita ut conceptio nequaquam impediatur, aut fœtus ab ejus suppressione lædatur; Cujus rei exempla quandoque vidimus: Sed Fluor ille, sive per vaginam, sive per uterum prodeat, subinde tam acris evadit, ut loca per quæ transit, mordicando & exulcerando mortem inducat; Ejus rei sequens Exemplum jam pridem nobis videre licuit; Matrona diu urniori Fluore detenta, cum propter pudorem Medicorum auxilia detrectaret, Fluoris illius acrimonia ita adaucta est, ut præ nimio dolore incedere aut quiescere non valeret: hinc vehementiori febri coacta tandem nostrum imploravit auxilium: Examinatis ægræ symptomatis, affectisque partibus perlustratis, pudendi labia mirum in modum tumefacta & exulcerata comperimus, quæ cum Chirurgi egerent opera, accersitus fuit H Annema: Medicamentis autem tam internis quam externis adhibitis, brevi temporis spatio Labiorum tumorem ac sordidissima eorum ulcera superavimus, *febre* nihilominus & dolore in hypogastrio manente, quapropter vaginæ orificium convenientibus instrumentis tantillum dilatare coacti, vidimus vaginæ latera materia concreti albuminis instar albicanti obsessa, quam dum blandius auferremus spatula, hæc momenti temporis spatio ex rubro nigricanti colore non aliter obducebatur, ac si per tempus aliquod in igne detenta fuisset: tanta erat materiæ illius acrimonia, ut nec injectionibus, fomentis aut aliis medicamentis temperari potuerit, sic ut tandem miserrime vitam finierit.

Aperto cadavere, præsentibus Expertissimo Medico D. *H. d'Aquet* & *H. Annema* Chirurgo, uterum undique aut exulceratum aut scirrhosum deprehendimus: Vagina vero virulenta istius humoris acrimonia & colluvie adeo putris evaserat, ut levi spatulæ attactu undique pertunderetur, patentique aditu cum intestino recto aliisque vicinis partibus confunderetur. *Regn. de Graef, lib. de mulierum organis cap. 9.*

APPENDIX.

Hypogastrii dolor Partum sequens varias agnoscit causas.

HOrum Dolorum causa frequentissima petenda ab iis quę partus tempore parientibus obvenire solent: Duo autem maximè notabilia parientibus accidunt, fœtus exclusio & secundinarum tum secessus tum exitus ex utero: In fœtus exclusione dolores excitari notum, sed qui post partum minuuntur & paulatim mitescunt: Dolores autem docti alterius plane sunt naturæ, incipientes tantum post partum. Quoad secundinarum secessum nova nonnunquam mulieres urget molestia, quoniam non raro satis arcte ac firmiter sunt ipsi utero connexæ, & ita connatæ, ut vix ac ne vix quidam patiantur se absque sui, atque (quod gravissimum est) ipsius etiam uteri laceratione separari: At notum quam acuti dolores sentiuntur in partibus excoriatis & laceris, si præsertim quoties liquor quivis, ac imprimis acer mordaxque ipsas contingit: Observandum autem Dolores illos post partum affligere maxime fœminas tam delicatas & sensus exquisiti, tum arctius connexas utero secundinas, hinc & cum vehementia dumtaxat separabiles habentes, observandum prætetea si negligatur horum dolorum curatio eosdem ut plurimum reddi partibus subsequentibus singulis graviores: Observandum denique non raro ad patiendum aut festinare aut urgeri nimium gravidas, adeo ut antequam ad extremitatem venerit fœtus, paratusque sit secundarum secessus ab utero facilis, præcipitetur partus, unde difficilius tum excluditur fœtus, tum secedunt exceduntque ab utero secundinæ: His accedit in nonnullis regionibus quod multæ mulieres gravidæ indulgeant nimium alimentis crassioris ac glutinosioris substantiæ ob quam similis productus similis arctius secundinas utero nectit, postquam igitur sanguis plerorumque glutinosior existit, non mirum si arctius gravidis annectatur uterus secundinis. Causa ita prima & primaria Dolorum post Partum ei connexio arctior secundinarum cum utero, hinc & earundem laceratio ab utero, uterique adeo excoriatio: Causa secundaria & priori se adjungens, sanguis est lochiorum per laceras excoriatasque uteri partes fluens, ipsasque mordicans & rodens: Quamvis autem sanguis omnis quamdiu humectat excoriatas & laceras uteri

partes

partes ipsas dolore afficiat, augetur tamen non parum idem Dolor quando sanguis idem quacunque de causa existit solo acrior, vel ob serum acre admistum, vel ob sanguinem ipsum moram ubivis nectentem, ac proinde in uteri quoque vasis sive cavernis sinuosis.

Huic causæ accedere possunt plures Doloris causæ aliæ, *Frigus* partus tempore aut paulo post imprudenter in uterum admissum, atque lochia ex parte aut in totum sistens, unde acrior factus mora idem sanguis dolorem excitat in utero magnum, sive succedat inflammatio, sive serum effluat solum, & quidem paucum & acre, uteri partes internas vehementer mordens ac rodens: (Inchoata imperfectave inflammatio à Lochiorum sanguine in utero hærente, quæ nimirum ad ultimam suppurationem non tendit, attamen paulo post partum orta, dolores parit in utero vehementes.

Idem Lochiorum sanguis ex parte licet in utero hærens, atque acrior ideo factus, quatenus reliquo effluenti jungitur eundem facit acriorem, unde uteri partes tum excoriatas, tum plus minusve inflammatas in transitu exituque suo lacerat mordet roditque, atque duplici nomine dolores post partum parit, tum quatenus inflammatus, tum quatenus excoriatas uteri partes male afficit.

Accidunt etiam subinde in uteri regione, ipsoque utero dolores atroces à Flatibus, tum ipsum uterum tum intestina crassa distendentibus: Flatus in utero sæpius reperiri certum fit ex ipsorum excretione non infrequenti ex utero; Eosdem autem ibi hærentes ac conclusos p. n. in uteri orificiis & ostio ab externo frigore clausis dolores ibidem parere posse ratio suadet, imo & experientia, curatis illis doloribus per flatus discutientia.

Quod si subinde humores acres, ubivis existentes, atque sanguinis massæ confusi una cum ipsa tendant ad uterum, & una cum lochiis effluant, producent quoque dolores post partum: Tales autem humores erunt qui febres quasvis continuas intermittentesve producere solent, atque non tantum frigus & calorem, sed Dolores quoque in capite, ventre artubus, ipsoque adeo utero, tum ob partum, tum ob secundinarum separationem male habente parere: Qui dolores sive sint continui, sive per intervalla repetentes, omnino mihi videntur habendi pro Doloribus post partum: Et certe sicut a doloribus vehementibus in utero, ob partum difficilem male habente, aut inflammatione ibidem orta, non raro excitatur febris, ita ob quamvis febrem, sed acriorem atque ardentem, aut algentem, dolores producantur in utero, sed prius male affecto, sicut observamus idem aliis partibus evenire, similiter ob ipsarum læsionem aliquam præcedentem, sive notam sive ignotam &c. *Sylvius de le Boë Prax. lib. 3. cap. 9.*

Observatio XII.

Inguinum Tumor & Dolor, ab utero cum fœtu eo devoluto. 1. *Ab Ulcerato utero.* 2. *A calculo in Renibus.* 3. 4. *In ureteribus.* 5. *A Testiculis ibi reconditis.* 6.

§. 1. Ursula uxor Martini Opitz Vietoris, cum maritum in incurvanda pertica, ex qua vinculum vasis parandum erat, incurvaret, forte ab eadem reciprocante ad sinistrum inguen percussa est, ruptumque, seu laxatum potius (quantum quidem ego ex sectione judicari potui) est peritonæum: Paulo post enim ad sinistrum inguen tumor oboritur, qui brevi tempore tantum incrementum sumpsit, ut nullo modo intra abdomen recondi posset: Etsi vero de utero prolapso suspicio incideret, tamen nec ipsa nec aliæ fœminæ id crediderunt, donec tandem res ipsa atque eventus omnem dubitationem sustulit: Nam uterus conceptu gravidus ita in dies aucto fœtu dilatatus, simulque cum eo cutis inguinis sinistri, qua uterus prolapsus erat, extensa est; ut utero & cute conclusus fœtus instar sacci fere, aut cucurbitæ oblongæ majoris modo propenderet, motusque infantis tandem & tactu & visu perciperetur: Quæ res cum ipsam, maritum cognatosque perturbaret, Collegium nostrum in consilium adhibuerunt: Cum autem ob fœtum jam maturum de utero in abdomen reponendo, atque adeo partu naturali nullam spem superesse videremus, si naturæ res relinqueretur, & fœtum & matrem de vita periclitaturos, nulla alia re quam sectione auxilium expectari posse ostendimus: Quod cum illi intelligerent, ut sectio fieret omnes petierunt: Cum igitur 21. Apr. 1610. partus tempus instaret, doloresque parturientem apprehenderent, hora 8. matutina sectionem instituit Chirurgus, ac 1. secta est cutis & peritonæum, hoc enim quantum ego quidem visu dijudicare potui, cuti integrum adhuc suberat, & in sectione à cute manifeste distingui poterat: Hinc & ipse, qui jam extra cutem facile prorumpebat, uterus apertus hæmorrhagia non adeo insigni, neque etiam acerbo dolore, quod ipsa postea fassa est: Utero secundum longitudinem aperto, infans facile cum secundina extracta est, imo quasi suopte motus cum via facta esset, exitum

quæsivit, & quidem Dei beneficio, salvus & incolumis: De utero vero intra abdomen reponendo, cùm ob ejus magnitudinem nulla spes esset, cutis, sanguine conveniente decocto prius absterso, ipsi inducta & consuta est, ipse vero uterus non consutus: Qui etsi aliqua insigni inflammatione non corriperetur, tamen quia extra abdomen propenderet, & ab ambientis incursu in curatione vulneris defendi non posset, membrana quasi purulenta circa labia vulneris obducta est, quæ tamen, adhibitis post idoneis medicamentis, sublata est, uterusque iterum purus evasit, & naturalem faciem ac habitum circa diem 14. ostendit, atque in dies magis in se contractus, ad naturalem magnitudinem rediit; Verum post dies aliquot labia vulneris nigrescere, cum tangerentur facile sanguinem fundere, atque adeo gangræna suboriri cœpit, ut ferro sine sensu particulæ de labiis vulneris demi possent; sed cum idonea medicamenta adhiberentur, omne illud malum cessavit, & caro circa labia vulneris ad pristinum colorem & statum plane rediit, vulnusque indies angustius evasit, adeo ut intra paucos dies coalitum vulneris speraremus, & vix ullum de recuperanda integra sanitate dubium superesset: Verum enimvero cum illa 16. Maji hora 4. pomeridiana extra lectum aliquandiu consedisset, atque iterum in lectum sese reciperet, lipothymia suboriri cœpit, & præter omnem spem intra dimidiam horam, proculdubio ab adstantibus, cum esset paupercula, non recte in leipothymia tractata, vitam eum morte commutavit.

Ipsa mortua, ut plane sciremus an in utero omnia salva essent, an vero aliqua latens putredo leipothymiæ & subitaneæ huic mortui causam præbuisset, uterum aperuimus: verum omnia salva in eo invenimus; Infans etiamnum vivit salvus & incolumis, Dei beneficio, Huic enim soli, & ipsa mater acceptum ferebat quod toto gestationis tempore à variis & periculosis motibus nihil damni percepisset: Etsi enim uterum extra abdomen pendulum in fascia gestaret, tamen in obeundis domesticis negotiis, quæ ipsimet ob rei familiaris augustiam expedienda erant, uterum cum fœtu nunc in femore, nunc in hoc nunc illo reponere necesse habebat. *Sennertus in Institut. lib. 2. p. 1. c. 9. Pract. lib. 4. p. 1. s. 2. c. 17. Doringius Epist. ad Hildanum in hujus operibus pag. m.* 893.

Quæris 1. Clar. *Doringius* Ruptione, vel saltem Dilatato peritonæo Hernia ista uterina censenda sit accidisse? Dilatato saltem, sive laxato eo factam, si quid aliud certe evidentissime evincit quod id in sectione à reliqua cute manifestè discerni potuerit, Et quidni ex altera parte in tantum laxari potuerit, cum in hydropicis secundum omnes fere dimensiones totum abdomen in immensam prope molem extendi sæpenumero observatum sit? Solidiores multo duriores que quam peritonæum sunt arteriæ, ast hæ in aneurismate ad ovi anserini magnitudinem quandoque laxari deprehensæ sunt: Solidissimum est cranium, quod hydrocephalis nonnunquam admodum distenditur: rupto autem peritonæo Herniam fuisse productam inde quis arguere posset, quod plagam à pertica reciprocante inflictam subsequuta fuit: Sed etsi concedatur interiorem peritonæi tunicam perticæ illisu fuisse disruptam, exteriorem tamen permansisse salvam sectionis historia fidem facit: Nec refert si quis prætendat membranam illam, quæ post cutis dissectionem in conspectum venit, fuisse musculi transversi laxatum tendinem. Nam sciendum musculorum transversorum tendines, non in vivis tantum prope os pubis ad vasorum seminalium præpatantium ad testes descensum; indéque ejaculatorium ad glandulas prostratas, quæ vesicæ cervici appositæ sunt, ascensum. Sed in mulieribus etiam ad duorum processuum nervosorum ab utero prodeuntium, & in summam partem pudendi pervenientium, transitum perforari, unde mulieres cum bubonocele laborant sectione sanari posse erudite monet *C. Bauhinus* lib. 2. Theatri cap. 8. Per foramen igitur tale ictu perticæ laxius redditum, uterus, integra peritonæi tunica exteriore, excidit, atque Herniam uterinam produxit: In eadem sententia est *Hildanus* dilaceratum minime fuisse peritonæum, atque eo quod in hac matrona ne cutis quidem aut musculi abdominis insigniter læsi fuerant, nedum Peritonæum, quod ut testantur Anatomici, firmissimum validumque intestinorum & ventriculi tegumentum sit, substantia membranosum & molle, ideoque potius extenditur & relaxatur quam dilaceratur, præcipue in fœminis, in quibus ab umbilico ad pubem usque validissimum est, Interim tamen duo incommoda ex ictu perticæ oborta fuisse non dubitat, relationem nimirum aliquam peritonæi, & contusionem musculorum abdominis simul & dolorem, quem cum attrahat, sequutus est concursus humorum in partem læsam, qui, quia pauci, &, propter constitutionem subjecti, pituitosi & viscidi, non inflammationem aut abscessum, sed remanentes in partibus musculosis, & quidem circa peritonæum, illud paulatim laxum ac lubricum reddiderunt, imo ita debilitarunt partem illam, ut cum utero gestaret fœmina, facillime relaxaretur, atque in saccum extenderetur.

2. Quæritur Num fœmina priusquam plagam acciperet gravida fuit, vel posterius demum? Non fuisse prius gravidam ex eo: quis forsan demonstrare posset quod post plagam vehementem, nec 1. inguen sinistrum intumuit, nec 2. abortus sequutus sit: Ex adverso, posterius quoque, gravidam vix evasisse, uteri dilineatio à perticæ ictu proculdubio excitata, docere posse videtur: Nisi forsan evenerit ut uterus non statim à plaga, sed tandem post factam impregnationem suo loco primum pulsus sit; quod à vero non abest, præsertim cum non statim ab ictu, sed paulo post tumor in inguine sinistro apparere incœperit: Censet *Hildanus* plagæ tempore nondum concepisse, quod si utero gestasset, proculdubio ex animi perturbatione & imaginatione vehementiore, ut in gravidis fieri consuevit, abortum fecisset.

3. Quæritur, Annon tumore in inguine oboriente fascia aliqua competente uterus contineri, ac ne longius extra abdomen excideret prohiberi potuisset? quin hoc ab initio fieri potuerit, dubium non est iis, quibus notum quantum utilitatis fasciæ convenientes in aliis Herniis afferre soleant: Idem censet *Hildanus*, qui id sæpissime in matronis, bubonocele laborantibus, expertum se esse *ait*, imo & aliquando uterum ipsum ne excideret, fascia prohibuisse: exemplo allato matronæ, cui continuo fere, imprimis ambulande, uterus ante ostium propendebat, cui instrumentum adaptavit, quo collo matricis imposito, uterus ita

ita in loco suo retinetur ut corpus quovis motu moveri possit sine molestia.

4. Fuit Hernia illa uterina oblonga, quia 1. fœtus non in globum contortus sed erectè in utero continebatur 2. quia foramen, per quod uterus prolapsus fuerat, angustum, In herniosis ut plurimum id accidere solet, quamdiu enim foramen angustum est hernia figura oblonga propendet, insigniter vero dilatata productione peritonæi, sive vagina, in rotundum adeo extenditur scrotum, ut membrum virile aliquando appareat: In utero gerentibus sanis venter rotundus est, peritonæum enim undique æqualiter extenditur.

5. Num spes ulla superesse potuit naturalis? Medici Wittebergenses rectè conclusisse videntur spem plane superfuisse nullam, cur enim utero in proprio loco constituto, non raro fœtus naturaliter educi non possit ob plurimas causas, in primis à *Rousseto* sect. 1.c.3.collectas diligenter, qua quæso ratione in præsenti casu extrahi valuisset? Annon contigisset facillime ut in medio, & tamen irrito uterum in naturalem locum, una cum fœtu, per tam an ustas vias reponendi conatu, fœtus suffocaretur, materque ipsa præ dolorum acerbitate simul extingueretur? Quare videntes quod parturienti alia ad salutem esset omnis præclusa via, excepta una dubia & periculi, plene, per sectionem *Cæsaream*, necesse esse arbitrati sunt ad illam transire: *Hildanus* prudenter & rectè eos egisse pronuntiat: Uterum enim extra abdomen prolapsum, à fœtu quin etiam dilatatum atque extensum, per foramen illud angustum in ventrem unquam retrudi posse quis ambiget: Si enim in herniosis aliquando intestina in ventrem reponi nequeunt, quanto minus in hac muliere uterus, cum post sectionem & extractionem fœtus, solus ob ejus magnitudinem in ventrem reponi non potuerit: Prius itaque dilatandum fuisset foramen abdominis, ut nonnunquam in herniosis, si intestina in scroto intumuerint, fieri solet: Verum & dilatationem illam, tum propter dolorem, tum hæmorrhagiam aliasque causas absque maximo periculo matris, simul & infantis fieri minime posse arbitratur; Deinde quia uterus per tot menses una cum fœtu extra abdomen propenderat, non erat ad ipsum excipiendum locus satis aptus capax in ipso ventre: per totum enim tempus gestationis omnia quæ ad uterum & fœtum excipiendum sunt necessaria paulatim adaptantur disponunturque. Intestina crescente fœtu, & dilatato utero, retrocedunt, hepar, lien & ventriculus versus diaphragma blande reprimuntur, peritonæum simul & musculi abdominis, prout fœtus accrescit, sensim extenduntur, dilatanturque omnia ad partum naturalem, sed sine periculo, quia id sensim fit: cum violentia vero absque læsione prædictarum partium reponi non potuit: Sed ponamus abdomen absque insigni periculo dilatatum, uterum quinetiam, & in ipso contentum fœtum, feliciter in ventrem repositum fuisse, partus tamen naturalis quomodo consequi potuisset non video: Ut enim reliqua impedimenta taceam, hoc unicum, scil. incisio musculorum abdominis, ad partum naturalem impedimentum sufficiens erat: quantam enim compressio musculorum abdominis in partu sit necessaria sciunt Medici, at hic ratione vulneris fieri non potuisset.

6. Medici quod post partum cæsareum uterum sutura non conjunxerint prudenter fecerunt, utero enim à contentis evacuato, labia vulneris per se facile, ut *Roussetus* de partu cæsareo testatur, concidunt & arctè conjunguntur: deinde post partum ut sanguis, & quicquid præternaturale in utero superest, paulatim vacuetur necesse est; at quia in hac fœmina, ut verisimile est, naturalis via occlusa fuit, non erat occludenda artificio facta: Cutim vero quod consuerint rectè fecerint; alioquin uterus aëri expositus protinus alterationem & putredinem aliquam contraxisset, ægramque mox è medio sustulisset. *Hildanus.*

7. Sed aliquis forsan partem illam uteri, quæ per tot menses extra abdomen propenderat, filo ligasset & abscidisset: neque omnino rejicienda fuisset operatio hæc; gangræna enim quæ postea supervenit, ut verisimile est, hoc modo evitari potuit: deinde mulierem absque utero vivere, imo & coitui aptam esse, multis exemplis constat: Verum operatio hæc & abscissio ut tuto fieret hæc obstabant, primo quia reliqua pars uteri in ventre recondita, rite expurgari, ut necesse, non potuisset; via enim ad id à natura destinata proculdubio occlusa fuit; hinc sanguine retento gravissima symptomata & mors subsequi debuissent: deinde quia in posterum ad procreationem inutilis fuisset fœmina illa, totus enim fere uterus decidisset: potuisset quidem concipere, quod omnia ad conceptionem remansissent integra, sed an fœtum, usque dum maturus fuisset gestare potuisset, vix credibile est, nimis enim angustus fuisset locus, nec unquam uterus propter partem ablatam sese satis explicare potuisset, & proinde abortum maximo cum vitæ discrimine fecisset: in partu enim nisi uterus, prout fœtus sese ex una in alteram partem projicit & circumvolvit, extendatur. ut plurimum parturiens, simul & fœtus ipse versantur in vitæ periculo: quapropter quæ scirrho uteri laborant, vix parere posse observavi. *Hildanus.*

8. Membranam illam, qua obductus fuit uterus, rectè nominat, D. *Sennertus* purulentam: non enim fuit membrana vera & recens genita: sunt enim membranæ partes spermaticæ, nec facile regenerantur, sed fuit aliquid præternaturale ex viscida materia a natura procreatum, in eum finem ut subjectæ partes tegerentur & ab injuria aëris vindicarentur: In hunc finem natura in vulneribus capitis fungos produxit, & in vulneribus juncturarum, quod vidi anno 1585, & ante paucos annos &c. *Idem.*

9. Gangrænam, quæ supervenit, ex interceptione spirituum & penuria alimenti ortam fuisse verisimile videtur; abdomen enim simul, & ea pars uteri quæ extra abdomen prolapsa fuerat, periguas habet venas atque arterias: hæ autem quum tempore gestationis supra modum elongatæ, extensæ, & proinde veluti aridæ factæ essent, non potuit spiritus & alimentum per tam angustas vias post partum satis copiose descendere, partesque longinquas nutrire: extinctus itaque paulatim fuit calor nativus, & supervenit gangræna: Quæres, cur extinctio illa caloris nativi tempore gestationis, aut paulo post partum non acciderit? *R.* sanguinem & nutrimentum tempore gestationis motu quodam naturali pro nutritione fœtus, copiosè ad partes illas defluxisse; post partum autem motum illum naturæ paulatim cessasse & sanguinem illum qui ante ad uterum fluebat, ad mammillas aliasque partes destinatas retrocessisse.

10. Leipothymiam quæ ex improviso supervenit, & mortem intulit, imo & eo ipso tempore cum vix ulla amplius de recuperanda sanitate spes superesset, ex occulta quadam malignitate, & procedente gangræna progenita, & in vasis contenta ortam fuisse arbitror. *Idem.*

§. 2. Monialis, multo tempore circa Inguina & Pubem doluit: Omnino ulceratus uterus fuit, Vesica quoque qua parte ipsum contingebat. *Tit. de Ventris tumore.*

§. 3. Vir Rever. post dolores frequentes in Ilio sinistro urinam cruentam reddidit: Aderat calculus in Rene, cujus tota substantia absumpta. *Tit. de Vrinis p. n.*

§. 4. D. N. Ren dexter, in ureterum orificio, grandem calculum continebat acutum, sed glabrum: nullam tamen urinæ difficultatem experiebatur, sed dolorem tantum in Inguinibus. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 5. Joh. N. De gravitate in lumbis, & dolore tensivo in utroque inguine præsertim sinistro. Ureter sinister ultra pollicem erat dilatatus, plurimos lapillos continens &c. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 6. Testes intra cavum abdominis ad pubertatem usque latere probat *Matt. Rulandus* duabus historiis, histor. 5. *A. Paræus* exemplo singulari confirmat, & in Nobili viro *Argentonio* post mortem, aperto cadavere, observatum fuit: Novi virum Nobilem, qui numerosam prolem è lectissima conjuge suscepit, cum tamen habeat dextrum testiculum in inguine latentem, qui Herniæ specie Medicos & Chirurgos fefellit. *Riolanus Antrop. lib. 2. cap. 29.*

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Hypogastrii dolor & gravitas, cum tumore ab immenso uteri infarcti tumore.

IUvenis mulier, extra tempus impraegnationis *Fluori* albo copioso obnoxia, comite gravitate & intensis doloribus in regione hypogastrica, incidit postmodum in hydropem uterinum, ac tandem post ingentes cruciatus 4. die Iunij præteriti anni 1681. interiit.

Cadavere dissecto hæc se obtulere 1. uteri corpus, cum contentis extraneis intra cavitatem, accedebat ad pondus c. librarum. 2. Aquæ, quæ rufi coloris erant & insigni aciditate præditæ xxviij. pintas adimplebant. 3. quatuor aderant falsi conceptus, vel molæ, quarum maxima accedebat ad magnitudinem capitis fœtus nonimestris, sanguini coagulato similior quam massæ carneæ 4. In cavitate uteri, parte dextra, reperta sunt octo corpora, quasi glandulosa, infarcta materia alba, viscida, fœtoris experte, verbo, spermati omnino similis. Nonnulla illorum pugni erant magnitudine, alia pilæ sphæristerii: Nonnulla quoque & sinistra parte occurrebant, sed minora 5. Testiculi & Tubæ non adparebant, 6. mesenterium membranæ exteriori uteri tam firmo nexu cohærebat ut divelli non potuerit: quamobrem tenuia intestina in hypochondrium sinistrum secesserant 7. Iecur admodum aridum, 8. vesica omnino vacua; Cætera à constitutione naturali non recedebant. *M. Caronius. Zod. med. Gall. Anno iii. pag. 126.*

Observatio II.

Circa umbilicum dolor & Hypogastrium, vermibus adscriptus, ab humoribus biliosi ventriculo atque intestino incumbentis copia, horumque inflammatione, Et Ductus choledochi tutus susceptione.

ARtis nostræ cultoribus puerum exhibemus sex annorum, qui postquam per aliquot menses in nosocomio nostro decubuerat, abscessu cubiti enormi laborans, novo quodam, eoque inaudito morbo correptus est, ex quo etiam inquietudine, dolore, ejulatu, sudore plurimum debilitatus post biduum interiit: Doloris, de quo valde conquerebatur, quamdiu in vivis erat, locus imprimis Hypogastrium erat, regioque umbilicalis: Ad hujus sublationem varia externa æque ac interna usurpata remedia, Clysteres, linimenta, fomenta, (inter quæ primariam omentum recens ovillum leviter in lacte dulci, additis florchamom. & melilot. decoctum) potiones anodynæ, &c. at frustra omnia: Accedebant collum ægri utrinque occupantes, hinc deglutitionem cibi potusve inhibentes, Tumores duo pituitosi: Apertionem cadaveris defuncti aggressi nonnisi lumbricorum in ventriculo aut intestino copiam expectabamus, quod antequam obiit plurimos excrevisset, & hos dolores ventris atrocissimos, qui miserum puerum vexaverant produxisse conjiciebamus: At vanæ nostræ suspiciones, quin potius singulare aliquod, novum, inauditum nobis se exhibuit.

Postquam enim ventriculi, intestinorum, partiumque aliarum imo ventre contentarum dictis adstrarum constitutionem quam fieri potuit accuratissime examinaveramus, quo causa doloris, quo laboraverat ante mortem æger, innotesceret, nihilque hic inveneramus quod eam constituere liceret, præter humoris biliosi ventriculo atque intestino incumbentis copiam, ejusdem quoque ventriculi cum intestinis inflammationem; imo variis in locis sydera-

ſyderationem, nec non omenti putrefactionem, veſica fellea conſiderare placuit : & hanc ruptam invenimus, bile vacuam : Accedebat ductus choledochi, inteſtinum duodenum accedentis, mox ſub veſicæ cervice. *Intuſſuſceptio* ſimilis omnino intuſſuſceptioni illi quæ in inteſtinis reperiri ſolet, ubi pars una alteram ingreditur, unde crudelis ille affectus quam *miſerere mei* practici appellare ſolent, ob cruciatus graviſſimos quibus tentantur ægri *Iob. Meckeren obſerv. med.Chirurg. cap.4.6.*

ANguſtatus dicto modo ductus bilarius rupturæ veſicæ occaſionem dedit; bilem enim omnem, quæ alias inteſtino exhibenda, continere non valens, non potuit non continui ſolutionem incurrere: & hanc veſicæ rupturam bilis ſupra ventriculum & inteſtina parteſque alias effuſio neceſſario ſequuta eſt, imo ab hac dependens ſuperficialis partium earum eroſio: Patet ſic ægro ſupervenientium ſymptomatum, doloris imprimis febriſque, imo mortis ipſius cauſa : *Idem.*

OBSERVATIO III.

Lapidis veſicæ eductio ſolio per apertionem ad latus veſicæ, in mortuis primum oſtenſa.

* SI ſolidus penitus ſit lapis, tunc nulla in medicamentis ſpes eſt, quare aut nihil agendum aut manu curandum fuerit, quod eo animoſius fuerit ſubeundum quod noſtris temporibus dextere admodum & tuto id fieri videmus : non ſolum enim inſtrumenta idonea inventa ſunt, ſed locus etiam inciſuræ quam commodus repertus, ſcilicet ut non jam ad perinæum aperiatur, ſed ad latus colli veſicæ, quo propius lapis attingi poteſt : Hoc ego in mortuis vidi, & in vivis, jam ab aliis expertum accepi. *Guarinonius conſultat.* 300.

A*B alios expertum accepi*] *Riolanus* Encheir. cap. 30. Ad apertionem veſicæ *ait*, explorationem morborum qui intra vel extra veſicam generantur inventus fuit catheter diverſus à vulgari, quamdiu facile poteſt introduci, tamdiu ſumma adeſt ſecuritas in morbis veſicæ, ubi non poteſt, tunc ſumma adeſt deſperatio : In hoc caſu vel perforatur veſica in imo hypogaſtrio, juxta os pubis, ad urinæ vacuationem vel aperitur perinæum : Sed cum introduci neque ac ad collum deprimendum quod ſub oſſe pubis abſconditur, catheter feneſtratus, ſupra quam ſectio fieri ſolet, profunde adigitur cultellus uſque ad veſicam lateraliter, donec urina fluxerit ſic enim ſæpe liberavimus multos ab imminenti periculo.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII SECTIO XXIV.

DE URINÆ SUPPRESSIONE.

OBSERVATIO I.

Iſchuria à copia ſabuli in Emulgentibus, in ipſo Renum corpore & in capite ureterum. 1. *A plurimis calculis Renes & ureteres admodum diſtendentibus.* 2. *Ab uretere ſiniſtro obſtructo à calculo impacto, deficiente Rene dextro.* 3. *Ob ureterum initia calculis occluſa* 4. 5. 6. 7. *Iſchuria cum dyſuria à calculo duplici in uno uretere.* 8. *Ab obſtructo utroque uretere à calculo, Rene ſiniſtro inflammato.* 9. *Ob utrumque Renem à calculo in ureteris orificium illapſo obſtructum.* 10. *Ob ureteres ſabuloſa materia oppletos.* 11. *Ob ureterem unum à calculo obſtructum, Renem oppoſitum putrefactum.* 12. *Ab obſtructis ureteribus à viſcidis humoribus.* 13. *Ob obſtructum ureterem dextrum à grumo ſanguinis.* 14. *Ob ureterem unum reſiccatum alterum calculo obturatum.* 15. *Ob ureteres obſtructos à gypſea pituita.* 16. *Ob Emulgentes & ureteres craſſa pituita obſtructos.* 17. *A calculis Renis & ureteris initium occupantibus* 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. *A materia calculoſa in renibus, Calculo ſiniſtro Reni inſerto.* 30. *A Rene dextro calculoſo, Vreteribus arena refertis.* 31. *Ob ureterem dextrum calculo obſtructum, cum duobus minoribus in cavitate Renis ſiniſtri.*

§. 1. NOs aliquando in Emulgentibus vaſis, & ſimul in ipſo corpore Renum, & in capite Ureterum, utrinque ingentem vim ſabuloſę materiæ invenimus : Hic æger tanta & tam pertinaci urinæ concluſione tollebatur. *Schneiderus lib.3. de Catarrh. c.7.*

CAlculi non in Renibus primitus gignuntur, ſed in *maſſa ſanguinea* : De hac illi ut ad omnia membra, ita etiam per arterias ad renes veniunt, & quidem tanto facilius quanto plus ſeri per eos quotidie excernitur : Sabuloſa materia nonnunquam reſtagnat in vaſis Emulgentibus : per venam emulgentem, *inquit Rolfinkius*, renes tum nutriuntur, tum quicquid eſt in ſanguine ſeroſi, illa emulget & ad ſe trahit : Ampliſſima ergo eſt, quia ſerum copioſum erat : Brevis, *quia ſerum nullam requirebat præparationem, ſed quam celerrime pervadere debebat* ; Ambæ venæ emulgentes unanimes deponunt ſerum in papillares & carunculis ſimiles proceſſus ad fiſtulas ureterum ; Sic illud in pelvi colligitur, & ſenſim ad veſicam deſtillat : Nonnunquam non ſolum per emulgentes ad renes derivatur etiam pituitoſa & mucoſa materia : hęc enim in pelvi colligitur, arenulæ gignuntur : cum ſubſiſtit in emulgentibus, propter ſuam craſſitiem, *generatur maſſa ſimilis cicadis, habens proportiones alas & pedes: talemque ſæpiſſime in exortu emulgentium deprehendimus:* Huic *Galenicum* uſum vero ſuſpectum reddit circulatio Harveana : ad oſtia enim earum valvulæ ſunt appoſitæ, exacte illarum orificia aperientes, ut per eas in renes quicquam ferri impoſſibile ſit : Revehunt ergo Emulgentes ſanguinem à nutricatu Renum, quem arteriæ important, reſiduum in cavam : hinc proculdubio, *inquit Highmorus*, in renum ulceribus, ſi quando obſtructo ureteris capite pus cohibeatur, ut per urinas evacuari nequeat, id ſenſim una cum ſero per venam emulgentem in cavam redundans, ſanguinem totum corporiſque habitum inquinat : qua etiam ex cauſa quaſi ex leucophlegmatia, calculoſos tumere ac palleſcere ſæpe animadvertit *Fernelius 6.* de part. morb. cap.12: *Hactenus Rolfinkius*: Materia igitur ſabuloſa tantum in renibus cogitur, & in lapidem concreſcit, ac in dies augetur: Ac quicquid ſabuloſæ materiæ in maſſa ſanguinea ineſt, de ea per renes cito rejicitur, & quidē cōmodo valetudinis; ut teſtantur *Scherbius, Hofmanus, Zacutus, Panarolus*: quammulti qui febri vel tertiana, vel quartana, vel ardete jactati fuere, ſabuloſa urina ad ſanitatem reducuntur, Idem *Scherbius* etiam *ait*, calculos ad renum formam, ſi ibi morantur, aſſumere corpus : operæ pretium erit ejus verba apponere. Probabilius, *ait*, videtur humorem omnem, etiam

ſerum, materiam poſſe eſſe calculorum, modo exhalatio ſicca in eo ſit ſoluta, inſtar ſalis aut aquæ calcis. Talis enim humor certis in locis retentus, in naturam lapideam facile degenerat: Arenæ quoque, ſi glutinoſus humor accedat, in calculum coagmentari dicuntur: Hinc certe fit ut corallium in mari (quod ſalſum eſt) lapideſcat, imo ut integra etiam animalia ibi, ſi talem ſuccum attraxerint, in lapides abeant: Conjecturam videtur adjuvare id quod à nonnullis obſervatum, ea fere ex animalibus domeſticis lapides in ſe gignere quæ ſale copioſiori veſcantur: Ejuſmodi autem lapideſcentem ſuccum urinæ interdum præ ſe ferunt, à calidiore intemperie humores adurente, ad quandam calcis ſimilitudinem: Neque diſſimili modo arenæ fieri putantur, niſi quod in his principium concretionis eſt in partibus minutioribus: Atque inde quidem vini quædam genera ad calculi generationem male vulgo audiunt; Hæc igitur videtur materia quæ principium τῦ κινεῖϑαι, l. e. vim & naturam lapideſcendi in ſe continet: Efficiens duplex eſt, primum enim, ut modo diximus, oportet ſi intemperies aliqua calida humores urens, ſive hepatis illa ſit ſive renum, ſive totius venoſi generis & arterioſi, ſive etiam horum omnium: Niſi quis putet eam materiam, quæ ad lapideam naturam ὁρμὴν habeat, etiam ſolo cibo potuque poſſe aſſumi: Deinde terrea hæc materia certe modo uſta, oportet veniat ad loca frigidiora: ſatis autem eſt ſi ea ſint minus calida: Inde enim fit ut calculus neque calido ſolvatur, neque frigido, (etiam cum humiditate conjunctis) quia neutro per ſe ſolo conſtitit: cui rei cum multa alia documenta ſint, tum imprimis quod in veſicis frigidioribus natura & exſanguibus, & ad alias etiam membranas, itemque ad oſſa maxime calculi naſci ſolent: Qua de re operæ pretium eſt videre quæ *Andreas Cæſalpinus* lib. 2. quæſt. medic. cap. 25. doctiſſime diſputat: Hæc autem altera cauſa, etſi omnino ad calculum φυσικῶς requiritur, & pertinet etiam ad problematum quorundam ſolutionem, nullas tamen utiles indicationes, & agendorum inſinuationes in artis operibus affert: *Fernelius* ut ſolet, in cauſis reddendis decurrit hic ad occultam quandam calculoſam conſtitutionem renum, quæ etiam hæreditariæ ſint, unde totæ familiæ calculo obnoxię oſtendi queant: Verum multa *Fernelii* dogmata incurrunt in acerrimam illam, omniſque prudentię pleniſſimam *Galeni* cenſuram, quæ eſt 3. præſag. ex Pulſib. cap. 5. Eorum, *inquit*, qui nihil docent duplex eſt inſtitutum, alterum dum ad proprietatem, quæ exprimi nequeat, confugiunt: Alterum dum proferunt quædam nomina, nec tamen quæ ſignificant obſervant, nec quam illis ſignificationem tribuunt interpretantur: Certe quamdiu non aperte dicitur in quo ſita ſit, ſive quid ſit calculoſa illa conſtitutio renum, ut ea cognita per contraria illi mederi poſſimus, aut ſaltem prognoſi uti, nihil in arte utile neque docetur neque diſcitur: Idem peccatum neque ii refugiunt qui nominant quidem calculoſam hanc diatheſin, ſed nominant imbecillitatem renum, ex ſemine parentum contractam, qua purum ab impuro non exquiſite ſeparetur: Præclare enim *Galenus* de ventriculi imbecillitate *ait*, Nomen hoc (imbecillitatem) ita communiter prolatum eſſe nudum & inane, atque ad medicationes inutile: dicendum enim potius Ventriculum eſſe imbecillem, quia ſit frigidior, calidior, humidior &c. ita enim elucet quid ex altera parte auxilii rationem habere poſſit: Idem igitur nos quoque de iſta renum hæreditaria imbecillitate, ſi non clarius explicetur, profitemur: Longe ad artis opera utilius *Galenus* docet, facultatem ſuam habere eſſentiam in certa propriaque partis cujuſque temperie, unde l. de præſag. ex Pulſib. cap 4 facultatem clariſſime *ait* eſſe cordis temperiem: Qua ad actiones mora requiritur, plurimum ad calculi concretionem faciet ſi humor lapideſcēs in canalibus renum hæreat: id autem fieri veriſimile eſt in iis, in quibus meatus, qua emulgentia vaſa renibus inſeruntur, ſunt ampliores, contra autē, qua ureteres exoriuntur, anguſtiores: Etſi autem hæc cauſa veriſimilis eſt, in vivis tamen certo cognoſci non poteſt, niſi quod crebrior uſus eorum quę renes abſtergūt poſtularetur. Nihilominus ex his perſpicitur quæ ſit illa *Naturalis* & in quibuſdam etiam *Hæreditaria* renum calculoſa conſtitutio: Nam & viſcerum intemperiem calidam, quam calculorū primariam cauſam poſuimus, non raro eandem à parentibus accipimus, & conformationem partiū, ut in membris externis, ita etiam in internis eorū ſimilem plerumque in lucem nobiſcum efferimus: Non ſolum in ſinu cavo renum, ſed etiam in uretere concreſcunt, imo in renū quoque ſubſtantia: Inter ſigna pro pathognomonico nō agnoſcimus arenularum mictionem, cum non pauci eas reddant ſine ullis calculi laboribus, idque imprimis obſervari in Hiſpanis author eſt, *Thomas à Vega*: *Hactenus Scherbius*: Succus lapideſcens, inquit *Highmorus*, à terra per plantas una cum illarum ſucco exhauſtus, & inde ab animalibus, quæ nobis alimentum præbent, aſſumptus, noſtris exinde communicatur corporibus, nondum tamen ſuam amiſit naturam, ſed corporis noſtri partibus appoſitus, licet concoctiones ſubiverit, in lapidem concreſcit, in iis præcipue partibus quæ naturę ſunt ſicciores, aut nimium anguſtis, & humoribus viſcoſis refertis collectus ſi fuerint: Hæc *Highmorus*. Simili modo materiā calculorū declarant *Fonſeca*, *Aſſuverus*, *Beverovicius*. Quidam vocāt *Tartarum* ſunt ii judice *Scaligero*, Barbari, *Quia cum vini tum olei partes quadam partibus omnibus aqua ſunt tenuiores, contra quadā craſſiores, idcirco ex utroq; fæx, quod in altero Barbari Tartarū; in altera Latini Græca origine Amurcā vocant*: Hoc nomen etiam hortet *Iohannes Aſſuverus*; Eſt calculi cauſa, *Inquiens*, antecedēs fæx, craſſitudo & ſaburra ſanguinis in venis & arteriis contenta, mox una cum ſanguinis ſero per venas emulgentes ad renes excernenda: Cū dico fæcem ſanguinis, voce ſanguinis totā ex quatuor humoribus permixtam ſanguinis maſſam, & intra vaſa adhuc coercitā intelligo: Per fæcem autem ſerumque ſanguinis, accipio omniū eorundem humorum ſerum & fæcem cōmixtam: Suū enim cuique humori ſerum, & ſuam cuique fæcem excrementitiam eſſe nemo eſt qui neſciat: Altera antecedentium cauſarū paulo remotior, eſt ipſa viſcerum prava actio & conſtitutio, Hepatis imprimis, deinde & Lienis, (de Renibus in cauſa continēte diximus) denique & Ventriculi: Cum enim viſcera ſuum ſingula non probe officium ſuum naturale faciunt, coquendo, coctionis excrementū ſegregando, idem debito modo & per vias deſtinatas excernendo, non poterit utique non tota inde ſanguinis maſſa impurior fæculētiorque evadere: Præterea omnes illi *Ferneliani* vehementer errant, qui calculos à *diſpoſitione Renum calculoſa* creari putant, Sint calidiſſimi renes, ſerum indeſinenter tranſiens in lapidem convertere non poſſunt: ac ſanguinis potu dilutior ad renes ſubinde vehitur, tenūque calor ex ſanguine pēdet; Fruſtra quoque ſunt ii qui illam *Renum diſpoſitionem* vocant *Arenoſam*, & hi talem eſſe Hæreditariam opinantur: Cauſa cur Gemellorum fratrum paris alter calculo renū prematur, alter non item, quærenda eſt non in diſpoſitione renum, ſed in proprietatē naturæ, quæ in hoc cibum aliter, in illo digerit: Hujus natura multam fæcem, & terream illam materiam in ſanguinem ſe penetrare patitur: Illius autem natura eam quam maxime expellit: Si maſſa ſanguinea tandem ſabulo ſat repleta eſt, eam natura deſęcare aggreditur, quapropter ſalvis renibus nephritis gigni videtur: Ut pulmones, hepar & lien, hoc expulſo ſabulo, nonnunquam vitiantur, ita plerumque ab eo affliguntur renes, per quos ſanguis naturaliter emundatur: Quidam quoque falluntur, dicentes *Serum in renibus alterari, & elaborari & perfici*: ut fæx

vini ſe cogit & coinet, ita arenæ in ſe coeunt, eas natura cum ſanguine circumferr & commode in renes amandat: De al monia ſingulorum membrorum varii redundantes humores tedeunt in maſſam ſanguineam, de hac mittuntur calculi ad renes & ad veſicam, in qua, ut loquuntur, per appoſitionem increſcunt: Nam aciculæ in veſica hominis calculoſi deliteſcenti, ut baculo in aqua ſabulum allinitur: *Lapidificam materiam* nos nullam aliam agnoſcimus quam terreſtrem & ficciotem partem alimentorum, hæc coir in ſeſe & lapidis naturam induit: Si ejus magna vis in maſſa ſanguinea cohibetur, & impetu arteriarum in viſcera compellitur, illa calculis referciuntur & lapideſcere videntur: *Spiritus lapidifici* huc non ſpectant, ſatisque terreſtris materiæ in alimentis ineſt unde calculi concreſcere: Nihil neceſſe habemus ad illos raros, ut vocant, ſpiritus lapidificos confugere; quare à D.D. *Sennerto* penitus ſecedimus, ac negamus diſpoſitionem arenoſam eſſe cauſam calculorum: Salvis renibus calculi in artubus, & ante in maſſa ſanguinea inveniuntur, Nec illam ſanguinis fæcem quoque vocamus Tartarum, ſimilis amurca per urinam ſaniſſimi hominis excernitur, nec animadvertitur: Thermarum aqua quam pellucida eſt? quam tenuis? quam liquida? Et ea quam exiguo ſpatio temporis fit turbida aut arenoſa? *Hæc ex Aſſuero Schneidero.*

§. 2. Philoſophiæ naturalis Profeſſor in Academia Wittembergenſi, perquam induſtrius D. Joh. Sperlingius per aliquot annos mictus tarditate vexatus fuit; ac ſi aliquando exercitatione ambulandi uſus eſt, cruentam, licet eam minimam, fecit urinam ac arenoſam: Nonnunquam ſedimenta quoque erant ſimul ſabuloſa & ſanguinolenta: Præterea ipſe obtuſo lumborum dolore premebatur: Quam vere autem is intelligebat ſe eſſe calculoſum, tam vehementer à medicamentis abhorrebat: hic de domo aliquando exiens, animi cauſa ſpatiabatur, & mox contentius ire cœpit, eo conſilio ut urina provocaretur: verum confecto illo itinere mictum celebrare non potuit: Is nihil territus, cœnatur & paulo poſt dormitum proficiſcitur: Verum nec poſtero die, nec reliquis inſequentibus diebus urinam reddere potuit; Tandem ad eum ægrum rogatu uxoris, inviſo: erat tum vicefimus dies ex quo urinæ impoſſibilitas eum male habuerat: Expono periculi magnitudinem, quam ille tantopere non motus, judicabat Naturam ſat valentem fore: Interjectu paucorum dierum iterum acceſſor: Tandem quidem curationem ordinate aggredior, ſed ſimul pronuntio eventum fore in manu Dei, me autem facienda rite obiturum, certoque factum eſſe: Cumque ad medicamenta æger natura nauſearet, omnia quæ aſſumebantur tanto citius ore rejiciebantur, urina itaque ſtetit, alvus quidem ſemper fluidior fuit, hacque ſpe ſe ſuſtentabat fore ut urina exitum hac via inveniret, Quid? jocatus quoque in hoc fatum valetudinis dicebat, ſe nunc vivere vere vitam paſſeris, unde cognominaretur, cum aves bibant nec mingant; quid mihi igitur refert illud nomen eſſe niſi facto hoc probo? Ac quomodo ille quoque apud *Plautum, Nolo ad veſicam quod eat, in ventrem volo:* Sed ne in longum exeam, is tandem convulſionibus corporis adeo urgebatur ut decederet: Hac ratione quoque, ut obiter dicam, periit *Marcus Vigerius* Epiſcopus Senogallienſis, ut refert *Bartholomæus Euſtachius.*

Cæterum Sperlingii noſtri corpore inſecto, Renes calculis mitifice diſtenti reperiebantur: Illi erant varia forma & diverſa magnitudine: Quidam enim erant trianguli, quidam quadranguli, quidam quinque anguli, quidam aſperiores, quidam leniores: nonnulli tres, & fere quatuor drachmas, nonnulli duas, nonnulli unam pendebant: hos in cavo tenum latentes humor quidam ſubalbidus perfundebat, qui colaturæ liquidæ colorem fingebat: M ictuales viæ, quas ureteres vocant, etiam calculis fere innumeris, ſed minoribus & exacte te retibus peniſſime obſtructæ erant, ut quiſque, qui ſectioni interetat, ſatis ſuperque intelligeret hinc eam tam pertinacem urinæ concluſionem fuiſſe ortam: Hepar & Lien, nobiliora illa viſcera, erant minime vitiata, Hepar maxime conſiderabatur, cum puſtularum eruptiones faciem ejus ſemper turpaſſent: Ante quatuor annos ſanguis ex brachio miſſus fuerat, qui erat mirifice craſſus & ponderoſus: Ac nunc ante omnia dicendum eſt, quod ejus ſudor fuerit arenoſus. *Scheneiderus lib. 3. de Catarrhis cap. 3.*

Sudor fuerit arenoſus] Æger ſæpius de cauſa hujus ſui ſabuli diſſerebat, quod per ſudoré tollebatur: Credebat ejus originem in alimentis quæri oportere: Erit itaque ipſius judicio æſtimabile arenas ſanguinis in renum cavum coite ſolitas fuiſſe, è quibus randem aduuatis, & mox concretis tot rantique lapides certe creari potuerunt: Nimirum ut vermes in ſanguine, teſtibus *Kircbero, Borello, Bartholino*, naſcuntur, & tandem ad renes ac poros uretieos devolvuntur: ita arenulæ cum ſanguine in renes deferuntur, ibique augentur, & tandem per illas urinales vias excluduntur; Variæ & diverſæ res urinæ admiſceantur, ut eæ deprehendi non poſſint: Hæc vero ſanguineæ maſſæ recrementa ad renes vehunt arteriæ, ac quod ſupereſt ſanguinis, reducunt venæ: *Idem. Eandem hanc hiſtoriam aliter, paulo enarratam, vide tit. de Lumborum dolore, ex Joh. Daniele Majore.*

Sudor arenoſus] Ab Excell. *Th. Bartholino* adnotatus ex *D. Olao Wormio, hiſt.* 34. *cent.* 1. Illuſtris quidam Vir Calculo & arthride, domeſticis hoſpitibus ſæpe obnoxius & arthritide, domeſticis hoſpitibus ſæpe obnoxius, ſubinde in largiſſimum ſudorem ſolvitur, quo non ſerum exſudat, ſueti per poros liquores, ſed, quod mireris, manipuli arenularum, quas inducta manu abſtergit: quoridianum id Nob. viro, & à Medicis ſaluti illius excubantibus viſum perſæpe. Ejuſdem rei adſtipulator eſt *Dn. D. Joh. Dan. Harſnes*, Ubi cum dolore, *ait*, arenulæ minguntur, calculum quoque minantur renum aut veſicæ ſæpe tamen non minantur calculum, maxime ſi dolor abſit: Si ſcil. illæ arenulæ in venis & ipſo ſanguine generentur, quod familiare Scorbuticis, quorum ſæpe ſanguis adeo abundat arenulis, ut non tantum copioſe prodeant cum urinis, ſed & poſt ſudorem cuti in vela

manuum & aliis partibus se insinuent, ut vidi in Ill. matrona, cujus sæpe mammarum & manuum cutis ita arenulis obducebatur, ut digitorum apprehendentium vestigia relinqueret: Hæc *Horstius*. In hac civitate quidam degit, qui finito sudore arenulas manu detergit & de cute vellit, quæ splendidulæ volitant per aërem: Si ergo sudor de conceptaculis sanguinis venit, venit de iisdem calculus. *Schneiderus l.c.*

§. 1. Cum decem abhinc annis Monacho cucullato Ischuria laboranti Medicinam afferrem, quæ octiduum, & plus, eum exercuit, cum dolore in rene sinistro, qui nec aliis diureticis nec balneo cedebat, cui propterea cum præscripsissem cantharidum scrupulum semis, cum unciis viij. juris pinguis, alterati radicibus petroselini, liquiritiæ & fœniculi, addita drachma seminis ameos, ad contemperandam acrimoniam, & obtundendam veneficam earum qualitatem, & quod vehiculi loco esset cantharidibus, accedens *Iulius Cæsar Casserius Placentinus*, me absente, cantharides exhibuit cum conserva capillorum Veneris, ex cujus remedii usu dolores ventriculi, atque in regione pubis ægrum corripuerunt, à quibus tertia die extinctus est. Quod tamen remedium validissimum adhibuimus, quia eo morbus progressus erat, ut ex sola urinæ suppressione vix biduo superstes futurus esset, cum in primis aliis remediis locus non daretur, intercepta urina in renibus, non in vesica.

Aperto vero cadavere, deprehendimus ventriculum & vesicam exulcerata: Observavimus quinetiam obstructum ureterem sinistrum à calculo illi impacto, atque deficientem renem dextrum.

NEc diureticis cedebat] Ejus rei causa Medici calida in 4. admiscent diureticis, erodentia scil. quorum ope abradantur calculi, atque evacuentur paulatim, in quam rem commendantur Cantharides, Verum si meminerint historiæ Filii Theophorbi. 5. Epid. luce clarius apparebit quam perniciosa sint erodentia: *Filius hic vesicam scabiosam habebat, & viscosam urinam reddebat, dolebat, & cum inciperet meiere, & cum desineret, ac confricabat partem anteriorem* *Huic cum bibisset diureticum vehemens, exulcerata est alvus fortiter & tertia die à potione obiit.*

Ventriculum & vesicam exulcerata] Quòd forte non contigisset ex potionis alicujus epicerasticæ usu, quæ ventriculo non immoratur, unde cantharides ipsum non exulcerassent, hausto potissimum ab ipsis jusculo pingui, quod earum acrimoniam & vim erodentem obtundere potuisset. *B. Sylvaticus cons. 50. c. 3.*

§. 4. Magdalena Nicola, vidua quadragenaria; à renum cruciatu & calculi excretione aliquandiu afflicta, doluit intense ex utroque lumborum latere, cum præcordiorum angustia, cibi fastidio, vomitu continuo, & mictu, primum quidem imminuto, sed mox integre suppresso; quod omnimodum lotii impedimentum comitabantur febris lenta, lancinans lumborum dolor, gravis sopor, mentis stupor, nervorum distentio & similia oppressi cerebri symptomata, orta à reciproco retenti & regurgitantis seri refluxu, quod per diutinam moram ubi computruisset, auxit calore febrem, & acrimonia sua reseravit non modo uteri venas, sed ita quoque vellicavit processus spinalis medullæ (qui cum pendula ipsius parte vertebris inclusa, constituunt verum nervorum principium & indubitatam omnium ipsorum originem) ut xviij. ischuriæ die perierit, & comate & convulsione obruta: Cujus inextricabilis infortunij causam clare uti innotesceret, & perspicue conspiceretur non semper in Medico esse, quoscunque curare, sed subinde sufficere generosam prædictionem, decretum cadaver hoc aperire, & omnium oculis exponere indissolubilem illum nodum, quo corpori inextricabiles morbi sæpenumero adnexi.

Apparuit itaque hic Ren sinister extrinsecus quidem lividus & tumidus, sed intrinsecus non minus aqua quam tribus calculis refertus: quorum maximus adæquans primum humani pollicis articulum, acuto suo apice ita obturabat ureteris principium, ut omnem transituræ urinæ intercluderet aditum: nihilque propterea lotii contineret vesica urinaria plane vacua & omni liquore destituta, præsertim quum oppositi renis ureter non minus obstrueretur ab plano & lato calculo, instar operculi eum claudente: Quæ duo impedimenta ita coram ab adstantium corona conspecta, vindicarunt à calumnia artem quæ non superaverat id quod omnium oculi videre insuperabile. *Nic. Tulpius ad Ioannem Beverovicium in huius Spicilegio de Calculo.*

§. 5. Memini me tres in variis temporibus Venetiis vidisse qui cum objiissent ex suppresso lotio, quod nullis unquam remediis potuit evocari: Post obitum secti fuere, & reperti sunt duo prægrandes lapides in renibus, qui impulsi fuerant versus originem ureterum, & erant duri admodum, colore mixto ex nigro & viridi, præcesserant autem renales dolores, *Trincavella lib. 10. c. 9. de cur. Rat.*

§. 6. Alium etiam vidi qui diu ægrotaverat, in cujus cadavere inveni prægrandem lapidem triangularem, similem fructui quem Tribulum appellant, qui à natura impulsus fuerat versus ureteres, illo que perforaverat imo dilaceraverat. *Idem ibidem.*

§. 7. Erat puerulus unius anni qui per plures dies non minxerat, nec conatum seu voluntatem mingendi habuit, sed ejulando se intorquebat, contrahendo crura & intorquendo, cibum fastidivit, aliquando etiam revomuit, Emollita fuit alvus superne, & inferne impositus cereus & syringa, factæ item insessiones in aqua dulci, exhibitis etiam diureticis pro

ea

ea ætate: Fuit ſic prolecta urina per unum diem & noctem, mox iterum ſuppreſſa cum majori quam antea corporis imbecillitate, ut inſeſſiones parentes admittere noluerint, deliquiorum metu quæ oboriri cœperunt: adhibitis interea fomentationibus & unctionibus puer defecit.

Mortui primum inſpecta veſica, quæ inanis prorſus omni re, ut ne guttulâ ineſſet: perquiſiti ureteres, dexter paulo ab egreſſu diſtendebatur admodum, ut rumpendus quaſi eſſet, à duobus calculis gypſeis & duris, perſtridente in inciſione novacula. Ren idem, uti & alter, mutata naturali phaſeolorum figura, in rotundum vergebant tuberoſi, ſicut vitulorum renes ſunt: apertus plures exhibuit calculos minores prioribus, imo tota ejus ſubſtantia interna conſperſa erat lapillis, milii inſtar, gypſeis: ureter ſiniſter pariter obſtructus fuit à ſimili calculo in ipſo egreſſu; interni item ſinus omnes referti fuerunt majoribus & minoribus gypſeis calculis non ſabuloſis nec rubeis, ut magna eorum copia exempta, & à parentibus aſſervata fuerit. *Ex Obſervat. Ioh. Aicholtzii Med. Viennenſis.*

Nihil quidem hic miraculi nec monſtri, præterquam quod calculi majores quam pro ætate fuerint, Et gypſei candidi; cùm bis locis rubentes, friabiles plerumque gignantur, quod forte ex continuo pultium farinacearum uſu, noſtratibus conſueto, fieri quis dixerit: at id in aliis ſimiliter fieri deberet: Cæterum curationis talis retentionis mihi major occurrit ſcrupulus, In prophylactica procul dubio abſtinendum ab omnibus ſuccum viſcoſum gignentibus, & iis univerſis infantium victus conſtat. In therapeutica concretæ ejuſmodi materiæ tenaces & duræ, attenuantibus & incidentibus etiam validioribus egent, ea vero niſi alentia ſint, ætas talis non admittit. Sit ergo unicuique viro perito conſilium liberum, quid in tali caſu agendum ſuſcipiat: mihi res gravis ac ſatis dubia videtur, atque inter infelices talis infans connumerandus.

§. 8. Puer decennis jam ab aliquo tempore urinæ ſuppreſſione dyſuria, purulenta mictione, per intervalla recurrentibus laboraverat, tandem emaciatus obiit.

In Rene dextro, exiguo valde, & nil niſi ſaccum membranaceum pure refertum repræſentante, calculus nullus aderat, forſan ad veſicam delati cum urina excreti, plurimos enim collegerat parens; ureter quoque hujus lateris ſumme ampliatus: In ſiniſtro vero rene, qui multo naturali major, ſinus plurimi occurrebant, quorum varii ſatis notabiles, ſanioſo liquore repleti. Pelvim occupabat calculus niger, triangularis figuræ, acuminata ſui parte in ureteris principium longe ſatis ſe demittens, adeóque ſic omnem urinæ deſcenſum hoc latere impediens. Nec tantum in ureteris hujus ſinu calculus hærebat, verum etiam alius occurrebat priore minor, inæqualis, niger, durúſve eo loco ubi ureter veſicæ jungitur. *G. Blaſius obſerv. med. 24. p. 6.*

§. 9. Iſchuriæ varias exiſtere cauſas Practici luculenter declarant; nulla omnium frequentior ea quæ vitio veſicæ urinariæ exoritur, ipſa ſive in veſica malum hæſerit, ſive in continuato ejus ductu urinario. Rarius renes hic affici, iiſve continuos ureteres, eo quod uno læſo calculove obſeſſo alter officio ſuo integrè fungi obſervetur: Contingere tamen poteſt, poſtquam uno in latere ureter vel quoad principium occluſus, vel quoad ductum ipſum obſtructus, bene ſe habente oppoſito, tandem etiam hic anguſtiæ aliquod vitium incurrat, unde ſubita urinæ retentio, cujus cauſam in utriuſque lateris renem ureteremve ſubito anguſtatum conjicere ſæpius incogitanter Practicorum varii ſolent. Confirmant dicta quæ menſe Auguſto hujus anni obſervavimus in viro robuſtiſſimo: hic poſtquam per aliquot annos ſiniſtri lateris gravativo dolore, cum vomitu ſæpius & febri, mictionéque cruenta aliquoties recurrentibus laboraſſet, non raro etiam arenuloſam urinam reddidiſſet, tandem ejuſdem lateris dolore correptus intolerabili, cum vomitu bilioſo gravi, ſiti ſumma, inquietudine; ſublatis ſymptomatibus dictis, ſaltem maxima parte, ſanitati, ut ſibi perſuadebat, reſtitutus, curru per aliquot horas corpus graviter commovit, altero die ſurgens urinam excernere haud potuit: intus extuſve adhibita quæcunque in tali caſu prodeſſe mecum judicaret Clat. *Piſo*, venæ ſectionibus, catheterúmve uſu haud neglectis, aſt fruſtra omnia, nec urinam excernendi conatus adfuit notabilis, nec ejus catheteris ope evacuatio ulla; Quinto à ſuppreſſionis tempore obiit die.

In aperto corpore Ren dexter obſervabatur à calculo liber, magnitudinis, figuræ conſtitutioníſque debitæ, aſt in uretere, digitorum tranſverſorum quatuor latitudine à rene diſtito, notabilis hærebat lapis, vix loco mobilis, cujus à motu corporis vehementiore, ex Rene ad inferiora deſcenſu ſubitaneam Iſchuriam adſcribimus: Aſt in Rene ſiniſtro, qui naturali duplo major erat, ichoroſo, imo variis locis purulento humore repletus, magna parte inflammatus, calculus inveniebatur duplex: horum primus qui minor, libere in renis pelvi hærebat, alter, qui major, lævis, oblongus, inſinuaverat ſe acuto ſuo apice tam longe in ſinum ureteris, ut is integre occluderetur: Et hunc jam à longo tempore locum hunc occupaſſe valde ex adductis probabile. *G. Blaſius Obſerv. Medic. 22. part. 6.*

Iſchuriæ varias exiſtere cauſas] ἰχχσεια ſymptoma, una veſica plena, alia eadem vacua exiſtente: Hæc eſt in quo prorſus urina ſupprimitur: Duplex eſt, poſterior multis de cauſis contingit, Vel ob obſtructas

ctas ab humore viscido & crasso *arterias emulgentes*, vel rursus Renum vitio calculis obsessorum, Vel denique ob *Ureteres* à calculo, pituita, sanguine concreto vel pure obstructos & adstrictos: impediunt hæc omnia quo minus ad vesicam urina descendat: Quæ vesica plena existente contingit Ischuria, pro causa agnoscit vel læsam vesicæ facultatem expultricem, ob nervi illius partis paralysin, aut obstructionem, vel colli vesicæ à calculo, crasso humore, purulenta colluvie, sanguinis grumo & tuberculo obstructionem. *Thomas Burnet. Thesaur. Medico Pract. lib. ix. sex.xi.*

§. 10. Viro Nobili Ultrajectino, nephriticis doloribus alias sæpe obnoxio, urina ex obstructione tenum fuit suppressa, fine ullo dolore: Statim apud Medico consensus inter Renes suspicio incidit, omni remediorum genere incassum adhibito, XIV. morbi die vitam finivit.

Aperto cadavere in utroque rene calculus mediocris magnitudinis, turbinatus seu pytiformis, in ureteris orificium illapsus repertus est, omnem urinæ transitum penitus intercludens.

Consensus suspicio incidit] Forestus, Duretus, atque post hos Beverovicius & Loselius scribunt uno Rene obstructo alterum etiam inutilem reddi, propriáque actione destitutum urinæ fluxum intercipere, idque non semel à se quoque observatum scribit *Riolanus*, qui id fieri putat ob sympathiam quam inter se habent, officij societate, atque hinc uno laborante mox etiam alterum, tanquam effœtum languere: Verum hac in parte experientiam authoritatibus & opinionibus quorumlibet gravissimorum Virorum præferendam censeo, quæ nos multoties contrarium docuit, scilicet uno rene obstructo, alióve modo afflicto, alterum bene valere, per eúmque urinam satis copiosam fluere posse, cujus rei plurima possem adducere exempla; Aliquoties quidem vidimus uno rene à calculo illabente obstructo, urinam in totum substitisse, verum id non propter aliquam sympathiam, sed quia inscio ægro alter ren (nam carent renes acuto sensu) diu antea obstructus fuerat & manserat, urina per oppositum satis affluente, quo opposito rene tandem etiam casu obstructo, mox urinæ transitus sufflaminatus est.

Rem ita se habere docent cadaverum sectiones & inspectiones, multoties enim unum ureterum circa orificium penitus obstructum invenimus, quod ægri in vita penitus nesciverant, nullúmque incommodum inde senserant, urina satis effluente per alterum.

Quis quæso jam credat, in utroque prædicti Nobilis Rene hos calculos eodem tempore ad ureterum orificia delapsos esse, atque sic urinam suppressisse? certe multo verisimilius est diu ante & unum renem ab uno calculo obstructum fuisse, nec mulrum incommodi ægro exhibuisse, urina per alterum renem satis effluente: postea vero etiam in alterius renis ureterem illabente calculo, mox urinam sufflaminatam substitisse: Saltem hoc patet istam urinæ sufflaminationem non fuisse factam ab unius renis obstructione, & hinc alterius per sympathiam afflictione.

Notandum etiam in canum dissectionibus frequenter in uno Rene vermem longum, crassum & rubicundum inveniri, qui sæpe totum renis parenchyma consumpsit, cum tamen alter ren in vita prorsus illæsus extiterit, nec ullam affectionem per sympathiam passus sit. *De Diemerbroeck Anatomia lib. 1. cap.18.*

§. 11. Qui rei frumentariæ Exercitus Cæsarei Præfectus erat, nomine Heisenger, Witebergæ admodum pertinaci suppressione urinæ decessit.

Dissecto corpore, Ureteres erant albida materia sabulosa penitus oppilati: ac Renum in cavitatibus multum graviter olentis urinæ reperiebatur. *Schneiderus lib. de Catarrhis specialissimo pag.219.*

§. 12. In quodam deprehensus ren sinister totus in putrilaginem abiisse, dexter ureter calculo obstructus. Inde urinæ via in vesicam negabantur. *Vede tit. de ventris tumore.*

§. 13. Ureteres sæpius obstruuntur à viscosis humoribus, & exinde oritur urinæ suppressio totalis, quod factum in Gregorio XI. Papa. *Ioannes Tornamira.*

§. 14. Dominus *Van Ens* Hollandus, Præfectus exhauriendis paludibus Arelatensibus in Gallia Narbonensi dum glaciem transgreditur, supinus cadit in nates, hinc accidit Ischuria nona die lethalis. Aperto cadavere nulla læsio deprehensa præterquam in uretere dextro, quem obstruebat grumus sanguinis illuc è rene proximo, rupto vasculo deciduus: Obiit anno 1650. *Ex communicatione Domini Iani Antonii de Seve, qui fati & dissectionis testis fuit.*

§. 15. Superioribus annis Florentiæ Raphael Turisianus, cum alias pluribus mensibus antea actis nephritico dolore laborasset, indéque evenisset (ut postmodum paruit) quod alterum ex ejus vasibus ureteribus fuisset penitus obstructum, socio interim bene valente atque incolumi, accidit tandem post multos ab eo in victus ratione commissos errores, ignaro ejus mali quod illi imminebat, ut alterum quoq; vas obstrueretur à grandiori calculo in illud ex superjecto rene compulso, post novum dolorem nephriticum penitus fuit obstructum, atque adeo excretio urinę suppressa, ut ne guttulam quidem ejus detrudere potuerit, eo quod nulla penitus in vesicam, alioquin bene valentem destillaret. Quod pariter postmodum Lugduni observavimus in I. Iac. à Verina, quibus duobus ęgris quamvis varia pręsidiorum genera fuerint ex arte administrata, Turisionus tamen instante duodecima suę ęgritudinis die, Iacobus autem jam accedente nona, cum interim nullam urinam reddere potuissent, febri e assiduacorrepti, aliisque gravissimis symptomatibus detenti periere.

Quorum

Quorum cadaveribus diſſectis, in utriuſque dextro latere antiquata anguſtia, ac quaſi canalis ureteris exſiccatio apparuit: In ſiniſtro autem utriuſque eorum uretere, calculus repertus, eſt admodum inſignis, nuclei pinei figuram ſervans, qui licet extra ſuperjectum renum potuerit compelli à facultate expultrice in ſubjectum et ſibi continuum vas ureter, alioquin in parte ſuperiori aliquanto patentius; reſtitit tamen in medio itineris, ubi cavitas ſuapte natura eſt magis anguſta, & propterea non potuit ad veſicam transfundi, licet utriq; dum vixit, validiſſima ac plurima præſidia fuerint adhibita. *Vidus Vidius junior de curat. memb. lib. 10. cap. 17.*

FEbre *aſſidua correpti*] Poſſe à ſero ſtagnante induci febres & diarias, & continentes imputres, & ſynochos putres, & continuas, imo Intermittentes, oſtendit C. *Piſo* lib. de colluvie ſeroſa ſect. 6.

§. 16. Septuagenaria cum urinæ ſuppreſſiome premeretur immaniter, adhibitis præſidiis levata eſt, Ecce poſt duos menſes guttatim eam cœpit excernere, cum renum, ureterem & veſicæ ſummo dolore: tandem diu his tormentis eruciata, nullo modo potuit reddere urinam per x. dies, etſi plura fuiſſent illi ad excludendum calculum, quem Medici unanimiter rebantur eſſe mali cauſam, auxilia machinata. Illa ergo omnino ſuppreſſa, animi deliquio correpta, ex habitu forſan putrentis lotii concitato, occubuit.

Secto cadavere patuit omnibus non fuiſſe lapidem, ſabulum aut grumum, ſed lentam gypſeámque pituitam, obquam ureteres veluti callo erant obſtructi, qui exitum totalem urinæ emittendæ denegavit *Zacutus Praxis hiſtor. lib. 2. cap. 16. obſerv. 5.*

§. 17. Experimento novi conſimili morbo affectos, qui morbi cauſam arbitrabantur humores extitiſſe craſſos in veſicæ oſculo congeſtos, per lapidis tamen eductionem convaluiſſe. Alium præterea, quem Medici curare intendentes, indiciis ſuffulti variis, & diverſa opinantes, variáque utentes medela, ipſius tandem demortui membra ſecantes, urinarios ureteres craſſa invenere repletos pituita: Quod & alteri contigit ob emulgentes, renéſque ipſam non attrahentes aquoſitatem, de quibus *Galenus* diſſeruit comm. de nat. facult. Duos præterea alios comperi in urinario meatu haud varia perpeſſos ſymptomata, privari tamen officio, unum lapide coanguſtari, alterum vero urinæ acrimonia. *Fumanellus de urina difficultate cap. 4.*

§. 18. Abbas quidam bis laboravit urinæ retentione omnimoda, & curatus eſt prima vice poſtea vero in eandem recidit nec curari potuit. In veſica nulla penitus urina reperta fuit, obſtructis ureteribus. Poſt mortem de more ſectus, deprehenſum eſt in rene ſiniſtro fuiſſe magnitudine ovi gallinæ lapidem & majorem, cujus altera ejus extremitas magnitudine digiti auricularis ureterem ingreſſa, in totum prohibuit ex rene urinæ deſcenſum: Cæterum in tota ſubſtantia renis cellulæ erant impletæ lapidibus parvis májuſculiſque, velut gemmariorum thecis concluſis, dexter quoque ren ſimiliter ſcatebat lapillis. *Schenkius ex commun. Medici cujuſdam Itali.*

§. 19. Margaretæ Nicolæ (*Vide tit. de Lumborum dolore*) adfuit urinæ difficultas, & interdum tanta ſuppreſſio, ut totos xviij. dies nihil lotii reddiderit. Ren ſiniſter intus aqua & calculus infarctus erat plurimis, quorum maximus inſinuaverat ſe acuto apice, tam longe in ureteris principium, ut id integre occluderetur.

TO*tos xviii. dies*] Dicat quis? quem terminum ponunt Medici morti, exſurgenti à ſuppreſſo lotio? annon alius citius, alius vero occidit tardius? Valentia corpora ut interdum exeurrunt diem xx. ſic attingunt infirma vix 7. vel 8. Certum eſt aliquos duraſſe ad xi. & tamen ex toto iterum convaluiſſe: Sed poſt illum diem equidem certe vidi neminem enavigaſſe periculoſum hoc ſyrtium æquor: Quantis enim cedat dolor, & fluat iterum lotium, reddidit tamen diuturnior illa mora urinam interea loci uſque adeo acrem, & veſicam ita effœtam, ut ne præſtantiſſima quidem medicamenta poſſint ab interitu vindicare natutam, hac ratione non ficte ac ſimulate, ſed plene emortuam. *Tulpius Obſerv. 45. lib. 2.*

§. 20. Cathar. N. cum dolor lumborum & urinæ difficultate, incidit in tantam ejus ſuppreſſionem, ut totos 16. dies nihil urinę reddiderit: Inventus ren ſiniſter pluribus calculis infarctus, quorum maximus apice ſuo ureteris principium occludebat. *Vide lib. 1 tit. de Soporoſis affect.*

§. 21. Celeb. Sperling dolore lumborum, concurrente mingendi difficultate, cui Iſchuria ſucceſſit, fuit afflictus, Uterque ren repletus erat calculis innumeris, ureteres per totum ductum arenularum copia diſtenti erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 22. Cuidam nephriticæ interdum tanta urinæ ſuppreſſio contigit, ut totos 17. dies eam non reddit. Ren ſiniſter frequenti aqua & calculis erat infarctus, quorum unus ureteteris principium integre occludebat. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 23. Anno 1570. J. Collo Piſtori dulciario calculum è veſica extraxit. Calculus ille, etſi pugni craſſitiem haberet, novémq; uncias penderet, feliciſſime tamen ægro evulſus fuit. Non tamen multum temporis poſt Piſtor ille interiit ex urinæ ſuppreſſione, per obſtructionem ab exiguis duobus calculis, qui è renibus in veſicam deſcenſuri, in media ureterum via ſubſtiterant. *Pareus lib. 24. c. 19.*

§. 24. Bis

§. 24. Bis in urinæ suppressione mortuis & à me sectis, observavi ureteres ad exitum lapidis ita dilatatos ut digiti circumferentiam superarent: Id tamen conspiciebatur à rene ad vesicam usque, cum ureteres æqualiter essent ampli, sed dum ureteres inter vesicæ tunicas inseruntur, constrictos invenimus cum lapide, qui pertransire nullo modo poterat ex utraque parte, & sic mortui sunt: Sed primo intuitu portentosum apparebat: intestina enim parva aliqua æmulabantur. *Dom. Panarolus Pentecoste 4. observ. 31.*

§. 25. Anno 1601. obiit Illustr. & Rever. Princeps Elector Coloniensis: quo aperto, inveni in rene dextro ejus calculum, & quidem in renis concavitate aliquot extuberantiis donatum, ex quibus una, & cæteris longior, in ureterem procumbebat: Erat autem calculus drachmarum 9. pondere: in altero vero rene duo erant fabæ magnitudine, præterque hos in utroque rene maxima erat adhuc copia calculorum minutorum, arenularum, & humoris sublactei & lutosi, nec non in ureteribus & vesica calculi plures & parvi contenti fuere, magna cum astantium admiratione *I. R. Saltzmannus Observ. Anat. pag. 9.*

§. 26. Juvenis 18. annorum calculosus à Lithotomo Harlemi sectus fuit, extracto calculo magno duarum unciarum cum media, quatuor digitos transversos longo: Elapsis tribus quatuorve hebdomadis repertum in vulnere frustum materiæ lentæ, quod à lithotomo extractum, apparuit esse corpus membranosum, pugni magnitudine: Ex vulnere statim quarta mensuræ puris fœtidi pars fluxit, isque fluxus diu persistens vulneris consolidationem inhibuit: at patentum rogatu claudi curavit, unde tanti ægro oborti dolores, ut vulnus iterum aperire coactus fuerit, ex quo magna puris copia fluxit, sicque vulnus integri anni spatio apertum servatum; Interea suborta suppressio urinæ, cum ingentibus doloribus & difficili respiratione, unde hydrops abdominis subsequutus, in mortem terminatus.

Apertum cadaver hæc monstravit. Hepar & Pulmones diaphragmati adnata; Sinister ureter totus putridus & absens attamen materia sibi viam illac paraverat: Ren sinister valde consumptus, nec nisi parum puris residuum: dexter major solito: Dexter ureter in parte superiori obstructus fuit calculo acuminato, cujus unum acumen in ureterem impactum, quasi ceræ frustum illis esset impressum, pars vero superior calculi adhuc renibus inhæsit: Inferius in uretere dextro adhuc caruncula, seu carnosa materia firmiter adhæsit, quæ lotio quoque impedimentum attulit. In corde inventus Polypus, seu materia quasi membranacea, quam aliqui habuerunt pro verme, sed quia nullum vitæ indicium apparuit, nec pro vena habenda est, Potius ad Polypum relata fuit. alias sæpe ibi observatum. *Bartholinus Epist. 36. centur.*

§. 27. Franc. Plazzonus in Capucino, urinæ suppressione extincto, unum vidit Renem sinistrum dextram versus, cujus ureter calculo nucis avellanæ, sive ovi columbini magnitudine obstruebatur. *Iohan. Rhodius Mantissæ observat. 31. De eo vide Ben. Sylvaticum Centur. iij. consil. 45.*

§. 28. Carolus Lana, Medicus Brixiensis, reperit in puero IX. annorum Calculum in emulgentibus venis ad pugni magnitudinem. *Henricus à Moinichen Observ. Medic. xx.*

§. 29. A calculo in ureteribus ipsis hærente vix purem impediri unquam, diu saltem, urinę transitum, postquam inveni aliquando in ureteris medio, ibidem quam alibi magis explicato, calculum ovi columbini molem pene æquantem, ad cujus latera descendebat urina libere: quod inde patebat quod nulla in eodem uretere continebatur urina, & nullibi, præterquam ubi hærebat calculus, distentus erat ureter. *Franc De le Boë Sylvius Prax. lib. 1. cap. 56.*

§. 30. Georgius N. præter varios morbos, in renibus habebat materiam calculosam satis multam, præcipue sinistro, ubi apparuit lapis haud exiguus, ureteri acuta cuspide insertus. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 31. Vidua N. urinæ suppressione præcedente fit ascitica; In rene dextro circa infundibulum inventus quadrangularis lapis totam pelvim implens: ureteres scatebant arena copiosa. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 32, Retulit mihi quidam Gemmarius nostras, se Monachii interfuisse sectioni cadaveris monerarii, primarii, euratrices cui manus ego in calculo ante aliquot annos adhibui, cujus viscera integra, absque ulla labe: In uretere lateris dextri calculus: In renis sinistri cavitate duo minores hæserunt. Mortuus est hic ob urinę, vacua vesica, suppressionem. Ægrum quidem conquestum fuisse de purgationibus nimiis, quibus fatigatum fuit corpus, & quæ tenesmum lethalem causarunt. *Hæschtetterus Decade vi. casu ij.*

De *purgationibus nimiis, &c.*] Sane nimia purgatio in cruciatibus calculi mihi semper suspecta est: acerbi dolores spiritus dissipant animales, & à principio nervorum multum virtutis cogunt defluere, hinc vigiliæ multæ, quæ etiam spiritibus obsunt: Quod si validioribus purgationibus exagitatur corpus, destruetur naturalis vis, appetitus à calculo prostratus pessundabitur, ventriculi coctio per se labefacta proteretur, animalis virtus dissipabitur. *Idem ibidem.*

OBSERVAITO II.

Ischuria ob effluxum fieri è Renibus à calculo perforatis. 1. Ob calculum ureter is sinistri initio impactum. 2. Ob Renem dextrum atrophia correptum, Sinistrum calculo obsessum in pelvi, cum arenulis & duobus calculis insinubus. 3. A calculo circa pelvim Renis sinistri, cum aliis minoribus, & lapillo in vesica. 4. A calculis substantiam & cavitatem Renum occupantibus. 5. 6. A vitio Renum tabidorum, tuberculosorum, calculis obsessorum. 7. A Rene utroque sabulo referto. 8. A calculo Renum pelvi impacto, cum arenulis. 9. A Rene sinistro Calculis in cavitate & meatibus obsito, Dextro corrupto. 10. Ab uno sabulo oppleto, Vreteris initio à calculo obstructo, Rene altero consumpto. 11 Ob Arenulas in renibus, cum magnis lapidibus in cysti fellea. 12. Ob utrumque Renem calculo obsessum.

§. 1. CUm renum obstructione aut ureterum urina supprimitur, non est cognitu difficilis causa (præter imbecillitatem eorum quæ similia habet signa) nam raro accidit aut nunquam, nisi in utroque rene & utrisque ureteribus par malum insit: quippe si in altero sit tantum, facile reliquum urinam traher & per ureterem sibi proximam mittet urinam: Cæterum rerum eventus, usus & ætas nos jam docuerunt, alio etiam modo hujusmodi suppressionem vitio renum suboriri, quod maximam mihi intulit & aliis admirationem. Illustr. Hieron. à Roda cùm Flandriam, ut præfectus totius exercitus adiret, calculo dextri renis affectus, xl. diebus dolore incredibili cruciabatur, qui sane adeo fuit intolerabilis & pertinax ut nullis cesserit præsidiis; tandem post dies prædictos lapidem nucleo dactyli persimilem & æqualem projecit, evasitque superstes & sine dolore trium annorum spatio. Postea tamen in Hispaniam reversus, iterum sinistrum renem apprehendit consimilis dolor, vehementia & duratione, tandem consimilem lapidem projecit post xl. dies multis adhibitis præsidiis: Evasit quidem à dolore, sed non à graviori malo, nam transactis tribus diebus à lapide projecto, suppressa est illi omnino urina: tandem iterum convocatis Medicis, conventum est inter omnes nullam aliam esse causam præter obstructionem ab arenulis, aut calculo & pituitosis succis, quibus profecto Vir ille plurimum abundabat: Quod equidem videbatur rationabilius in homine calculoso, pituitoso, & admodum cibis & potibus intempestive utente: Tandem affectio nullis cessit præsidiis, & post xxx. diem obiit.

Facta dissectione, invenimus Renes grandi foramine perforatos è cavitate renis ad dorsum usque ejusdem, nihil tamen pituitæ neque arenularum, neque alterius rei cui tribui posset urinæ suppressio, neque in ipso neque in ureteribus repertum fuit.

RAtioni consonum erat conjicere illa foramina relicta fuisse à lapidibus illis, quos tanto labore projecit, quod in carne renum geniti fuissent, & ea magnitudine creverint quæ renes ipsos undique perforare valuissent: Postea tamen ob prædicta foramina renes non potuisse suctionem & tractionem moliri, ut cuivis palam erit si exacte conjecerit renum officium & structuram illi muneri dicatam: Potuisse tamen uno rene perforato, altero urinam allicere, tribus illis annis intermediis inter unam & alteram lapidis projectionem, jam vero utroque aperto non potuisse. Hujusmodi malum nullis cedere potest auxiliis, id vero oportet signis distinguere ad certitudinem præsagii proferendam si iterum forte acciderit. Quippe idem malum conjicere oportebit ubi post tot dies grandior lapis excernitur ex renum carne, quippe perforari renes erit necessum, & subinde non posse urinam allicere: Nam quis aliam causam subesse usquam intelliget, si post lapidis grandioris excretionem urinam supprimi conspexerit, maxime si idem in utroque rene acciderit: Sed probat hanc solam esse causam quod laborans nullam in renibus, neque in quavis alia corporis parte persensit molestiam toto suppressionis tempore, quod esset impossibile si nova lapidis, vel alterius rei adfuisset generatio, & ob id longe magis molestantur laborantes à quavis re p.n. accidente quam à foraminibus illis. Quo fit ex urinæ difficultate hac ratione orta nullam vel levissimam laborantes persentiant molestiam: Quod si dixeris idem quoque accidere in emulgentium & renum imbecillitate, sciro non posse fieri subito ut in foraminibus illis, neque præcessit lapidum magnorum expulsio. *Mercatus Practica lib. 4. c. 12.*

§. 2. Patiens admodum Rever. ætatis consistentis, temperamenti cal. & hum. habitus carnosi, ab aliquot annis conqueritur de dolore in latere sinistro hypochondriorum, cum vomitu, à quo convaluit excreto calculo exiguæ molis, grani scilicet tritici, qui dolor ter & iterum recurrit, eodem semper fine: Cæterum duobus ab hinc annis novi insultus nephritici frequentius eum divexarunt, remittentes postmodum absque ulla excretione cujuscunque materiæ, superstite tamen sensu continuo gravitatis cujusdam in regione lumbi sinistri, non fine aliquo dolore in corporis flexu: A diureticorum vero usu, levandis his affectibus, suppressa est illi urina, ita ut à quatuor diebus nihil prorsus minxerit, vel immisso cathetere immisso illius sollicitandæ causa, nulla tensione vel duritie in pube molesta, nec urgente mejendi difficultate, donec die xi. tumefactus fato cederet, Irrito toto hoc temporis spatio diureticorum tum internorum tum externorum usu, clysterum scilicet acrium, balnei universalis &

aquæ moderate calidæ, alteratæ diureticis & olei olivarum, imo & cantharidum ipsarum quæ à me præscriptæ fuerunt cum aquis diureticis, vehiculi promptioris causa ad Renes, exhibitæ cum conserva capill. veneris, diutius autem in ventriculo hærentes ipsum exulceraverunt & vesicam.

Dissecto cadavere nullus dexter Ren in conspectum venit, nec ureter, atque calculus ovi columbini instar, ureteris sinistri capiti prope renem sinistrum impactus erat; quod affectum incurabilem prodidit. *Ben. Silvaticus cent.3, consf.45.*

SUper morbo consultus *Silvaticus* hæc consignavit, Supponendum, *ait*, ex præteritis & præsentibus symptomatis, affici renem sinistrum, & quidem dolore nephritico modo intensiori, modo remissiori, à calculo illi inhærente, cavitati illius potissimum, qui dum ab expultrice quandoque ad ureteris caput detrubatur, atrocius excruciat ob acutissimum sensum prædictæ partis, cum tamen in eam molem excreverit ut in ureterem ipsum se insinuare non possit, remeans gravitatis sensum infert, quod renum substantia obtuso sensu polleat: invalescit tamen dolor ad flexum corporis, ob renis compressionem à musculis lumborum, nondum tamen stupor accessit, de quo *Hipp. l. in 6. Epid. 5. In Renem dolor gravis cum cibo implentur, Femoris quod è directo, est Stupor*, Cujus causa non est quod crura consensum habeant cum renibus per nervos, vel tendines, ut vulgo receptum, nec à *Galeno* admissum in illo comm. qui statuit hoc fieri potius ob eum qui intercedit vasis spinæ incumbentibus, cavæ scilicet venæ & arteriæ magnæ cum renibus & cruribus consensum, cum potissimum grandior calculus prædictas partes compresserit: Quæ causa est cur in casu præsenti stuporem non induxerit, quia scilicet nondum in tantam molem excreverat; licet alios excesserit longe, ut propterea in uretere hærens eo obstructo urinam intercepetit, adeo ut catheterem non potuerit unquam cieri, donec die 1. tumefactus sato cederet: Quod autem cantharides in ventriculo hærentes ipsum exulceraverint, & vesicam, id palam facit non solum lædi ab illis vesicam per antipathiam, quæ ipsis & cum hac intercedit, sed & ventriculum quin etiam, facultate erodente qua pollent: Cæterum dubitandi locus erat, cur affecto rene sinistro successerit perfecta urinæ suppressio, cum per renem dextrum serum ad vesicam illabi posset? in hunc enim finem sagacissima natura geminas plures partes efformavit, quo deficiente ulterius virtute, illius obeat vices altera: Verum extincto patiente causa ejus rei patuit.

Nullus Ren dexter &c.] Interdum, sed raro, alter Renum deest, quod observavit *Laurentius*: Defectum Renis sinistri notat etiam *Solenander*: Nonnunquam deficiente altero, alter eo major, qui in medio positus est: Clar. *Bartholinus* in fœminino cadavere *Patavij* vidit in unum utrumque inferiori loco mutua cohæsione colligari, at id monstrosum.

§. 3. In cadavere muliebri ex apoplexia defuncto, visus Ren dexter naturalis quidem coloris, ob atrophiam tamen vix quartam sinistri partem æquans: In cujus pelvi calculus continebatur substantiæ tartareæ & coloris: In sinubus vero, seu cavernis interioribus, tam arenulæ per totum renem copiosissimæ, quam bini duriores calculi infarcti conspiciebantur. *Bartholinus cent.2. historia 60.*

R*En dexter vix quartam &c. In cujus pelvi calculus.*] Hinc apoplexiæ causa deduci potest; à sero enim eam produci lib. 1. tit. de apopl. demonstratum; quia si exitus ei denegetur, ob renes inofficio impeditos, refluere id in caput ut plurimum contingit.

§. 4. Cum 1646. Illustr. Comes *Th. Arundelius* ex Anglia in Italiam trajecisset, Patavij aliquandiu habitavit, donec affectu, nec præstantissimis Medicis satis cognito, diem suum obiisset: Plerisque autem Scorbuto, ceu patrio quodam morbo laborasse videbatur, cum variis accidentibus, ut solet in varias formas subinde se convertere: nam præter tumorem gingivarum, primo urinæ suppressione affligebatur, quam aliquot diebus post fere tenere non potuit, quin eam pene quot momentis reddere coactus fuerit.

Dissecto conditura gratia cadavere, in renum sinistro, præter aliquot minores calculos, sat magnus alius repertus est, totam pelvim, quam ureteris principium efformat, ultra capacitatem naturalem extensam occupans: Et in vesica lapillus parvus, rotundus, lævissimus & & durissimus, subrufi coloris: Vesicula quoque fellis sabulo plena, tartareæ cujusdam substantiæ, splendidæ atque ex flavo nigrescentis. *Velschius Episagm. observat. 65.*

MIrum plerisque videbatur cum nec de dolore lumborum, nec de vesicæ unquam conquestum esse: An quia vesicæ calculus, quod parvus & rotundus esset, nihil incommodi attulit: In renibus autem dolorem vix efficere solet, nisi extra pelvim in ureterum angustias protrudatur? Sed iterum mirum neque stuporem cruris sinistri, neque aliud ullum calculi signum observatum, quo se in Nobili quodam simili ratione delusum ingenue fassus est vir maximus *Ben. Sylvaticus*, epistola ad Joh. Bevernvicium perscripta.

§. 5. In cujusdam qui urinam reddere minime potuit, post mortem, apertis renibus utrisque, miræ magnitudinis, ex cæruleo nigricantes calculi, non solum in illorum cavitate, sed etiam etiam per universam renum substantiam dispersi, circiter sexaginta inventi sunt, alii ciceris magnitudine, sed oblongi, plerique sicut grana milij, renum carni infixi, vesica inanis erat ab omni urina. *Platerus observat. lib. 3. p. 892.*

§. 6. Nephriticus Ischuria extinctus est: Sinister ren præternaturalis, in cavitate serum continens

continens: in substantia hinc inde calculi majusculi, In ipso infundibulo lapis insignis, Dexter flaccidus. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. Maxime imminutos, exsiccatos, obscuros & undiquaque tuberculis plenos Renes conspexi in Marco Vigerio, Episcopo Senogallensi; qui ob calculum retenta urina periit; quamvis, non sine magna admiratione Medicorum, nullo fuisset quamdiu ægrotaverat, dolore affectus. *Eustachius cap. 45. lib. de Renibus.*

* Maxime imminutos, exsiccatos renes &c.) *Guarinonius* consultat. 567. causam affert, Acris Renum calor, *inquit*, fit ob eorum carnem satis duram & siccam: nam novimus quantopere siccum caloris vim exacuat, & quam facile in duro corpore squallor moveatur: Renibus vero maxime biliosos humores, & exustionis omnis corporis cineres & excipientibus, Ex quo sunt, ætate frigidiori suas noxas ejusmodi acritudinis sentiantur senibus tantum modo longa dictorum recrementorum consuetudine exsiccatis, imo, quod sæpe vidi, etiam exsiccatis. *Nullo fuerat dolore affectus.*) Non credendum est quod lapis, vel magnus quidem in renibus semper molestum ei sensum afferat, nam multa cadavera eorum, qui nullum ejusmodi sensum habuerunt, cum lapidibus in renibus reperta sunt, quibus urinæ turbidæ & decolores tantum eam suspicionem fecerant. *Guarinonius consultat.* 582.

§. 8. Sexagenarius quum nephriticis doloribus diu laborasset, diebus octo urinam non reddiderat; Inde venter tumidus prominebat & abdomen aqua distentum erat: Facta cystotomia in cadavere, urinæ parum profluebat, uterque ren sabulo refertus deprehensus est. *Rolfinckius consil. 1. lib. 9.*

§. 9. Joh. Heutschel sanguineo-melancholicus & boni habitus, postquam hactenus doloribus podagricis atque nephriticis multum vexatus, agonizante imprimis anno 1670. suppressione urinæ, è calculo renum orta, per aliquot dies laborasset, Deo medicamenta à me præscripta benedicente, plurimos lapillos ac copiosum excrevit sabulum: unde morbo levatus atque ad meliorem valetudinem quotidie magis magisque accedere visus est: Cæterum cum sub initium anni 1671. (quem suæ ætatis 58. numeravit æger) die 16. Ianuarij vesicam levans, magno quoque cum conatu lapillum, colymbadum, seu olivarum salitarum nucleo haud absimilem excrevit: Sequenti die 17. Ian. primum sensit omnimodam urinæ suppressionem, sed sine omni molestia: postridie nonnisi quædam in lumbis gravitas accessit, vomitibus assumptorum & foriorum sive liquidiusculorum dejectionibus trinis aut quaternis comitata: Quæ cuncta cum nec subsequentibus diebus, licet uxor varia remedia domestica tentaverit, remisissent, ista perterrita, die 20. Ian. quæ Ischuriæ quarta fuit, ut maritum inviserem petiit: Adsum, & de quibus æger conquceratur, sciscitor: Iste solos sibi vomitus molestos esse, & præterea se gravitatem quandam in lumbis circa regionem renum, dolorem quoque tensivum in utroque, & imprimis sinistro inguine, ubi ureteres siti sunt, sentire, nullam vero tensionem aut dolorem in pube, ut & ne minimam quidem meiendi cupiditatem se percipere regessit: Sic quoque & ego cum corpus contrectans locum affectum explorarem, totum abdomen flaccidum deprehendi, nec circa vesicæ præsertim regionem ullam duritiem, tensionem ac tumorem observavi, atque inde locum affectum non vesicam, sed aut renes, aut ureteres aut utrosque esse certo collegi: attamen ne viribus adhuc salvis quicquam intermisisse viderer, per Chirurgum, mox cereo, mox cathetere immisso, urinam, sed sine effectu sollicitavi: Istis igitur frustra adhibitis, ipsam aggredior curam: præmittens clysterem è diureticis, lithontripticis ac emollientibus paratum, qualem etiam anno 1667. mulieri, urinæ ex ureteribus obstructis ultra quinque dies suppressione laboranti, præsenti cum fructu applicare curaveram: hinc quamvis ter copiose satis dejecerit alvum; attamen ne unicam quidem guttulam urinæ simul emisit: adhibita deinde sunt medicamenta huc facientia, tam interna quam externa plurima, sed omnia irrito plane successu: interim æger nullos se percipere dolores sæpissime fassus est, sed potius de sola virium imminutione conqueri cœpit: Ego vero cum periculosum ægri decubitum, tum diuturnæ istius suppressionis raritatem probe perpendens, die 29. Ianuar. & sic decubitus die 13. Collegam D. D. *Schultzium* invitavi, communique consilio omnem curationem tentavimus, sed nullo plane allevamento: Æger vero nocte, diem 13. Ianuar. præcedente, postquam *suppressa urina* 15. *supervixerat diem, plenus somni* in sinistrum decumbit latus, & mox præter suorum spem ærumnosa cum vita piam commutat mortem.

Aperto abdomine, postquam aliquantulum seri effluxerat, magna pinguedinis copia se obtulit: neque enim solum cuti ad trium digitorum altitudinem adhærebat, sed & mesenterium & intestina, imo etiam interiorem abdominis cavitatem ita replebat, ut merito subdubitaverimus an ex voto sectio sit successura: remotis tamen intestinis, scybalis crassioribus refertis, & superflua pinguedine, primum dextrum investigavimus renem, in cujus externa superficie, circa extremitatem superiorem vesica pellucida sero repleta apparebat: hæc nihil aliud erat quam propria & proxima renis membrana, à regurgitante per obstructi renis substantiam sero ita elevata: unde postea, ubi rene disciso serum liberiorem acquisivit evacuationem, concidit: Et per hanc vesicam aquam illam quæ aperto ab-

domine effluxerat, sensim sensimque in abdominis cavitatem stillasse haud levis subest suspicio: Cæterum tota quidem dissecti renis cavitas sabulo rubescente conspersa erat, ast ipsi ureteris pelvi calculus, figura corculum referens, & magnitudine avellanam, pondere autem II. grana non excedens cum socio multo minori & gravitate sua grana tantum quatuor æquante, insertus fuit, sed descensum in ureterem prohibens: Unde etiam ureter dexter omnino vacuus apparuit. Calculos autem illos primum quidem unicum constituisse, at successu temporis, natura exitum urgente, demum divisos inde conjecimus, quia utrisque ea parte, qua sese contingebant, crena satis ampla est insculpta; quæ tamen picem eorum quo ureteri impacti erant, nondum attigerat: Porro sinistri renis, ab adiposa sua fascia liberati, superficiem exteriorem macula nigricans deformavit, & cavitas ejus plane vacua aliquot tantum arenularum grana continebat; Ureter autem sinister ultra pollicem erat dilatatus, cujus medietas illa quæ vesicam spectat, plurimos lapillos (quorum maximus granorum decem) ac arenulas: altera quæ renem, aquam limpidiorem capiebat: sed & insuper ita erat attenuatus, ut ad quemvis fere contactum rumperetur: Vesica urinaria nec aquam, nec quicquam aliud continebat: Hepar & Lien nihil morbidi alebant: Vesicula fellis liquore flavo turgido ultra solitum major erat: Interior arteriæ iliacæ dextræ tunica, mox sub suo exortu, ad unguis latitudinem in os degeneraverat. *Georgius Segerus Medicus Thorunensis in miscell. curiosis anni 1670. observ. 23.*

VT pateat quo jure affectui proposito Ischuriæ nomen tribuerim, consultum duxi è *Galeni* l. 3. de sympt. caus. cap. 2. sequentia citare verba, *Retinentur urinæ, vesica vel excernere non valente, vel ejus collo occluso: atque hi quidem duo vesicæ morbi unum commune symptoma Ischuriam habent, detinentur enim in ea urina: Vocant autem vulgus Medicorum non secus Ischuriam, quanquam Ischuria non sit, illud quoque symptoma cum urina in vesicam omnino non venit, perdita scilicet renum actione: Et permittendi omnino sunt ita nominare, cum propriam appellationem non habeant: Non tamen latere debebit amborum affectuum doctrina: Si quidem alter eorum est cum vesica quidem est plena, sed nihil excernitur: alter cum vacua est, nihil omnino in se continens.* E quibus Ischuriæ distinctio in propriè & impropriè sic dictam suum traxit ortum, quam etiam omnes accuratiores Praxeos scriptores observant: Eo quoque antiquissimæ huic doctrinæ litem jam movere non constitui, neque etiam vulgum medicorum adeo impropriè loqui credo; licet & illam urinæ suppressionem, quæ vacua & minime peccante vesica, ut Ischuriæ indigitet nomine: cùm id non tantum bona cum *Galeni* venia, sed & imprimis vi ipsius vocabuli faciant: nam & ista urinæ suppressione ἴσχεται τὰ οὖρα, ut *Galenus* de qua altera loquitur, id est, cohibentur seu retinentur urinæ. *Idem ibidem.*

Plenus somni &c.] De comate à sero cohibito, in cuput refluo, vide lib. 1. Sect. 1. de Somno p. ii.

Suppressa urina 15. *supervixerat diem.*] Ischuriæ raro septimum superant diem, si nempe reliquæ viæ sint obstructæ; quibus interea vel per sudores, vel per alvum, vel vomitum humiditates evacuentur. *Bartholin.* cent. 4. Epist. 18. affert exemplum Viri rever. Pfeiffi, qui ex ischuria indolente 14. demum die obiit, quod alvus præter solitum laxa esset & lubrica: Et nos ejusmodi Ischuriam ad 17. diem protractam vidimus, in Nob. & Rever. Dom. de Mommolin Pastore Ecclesiæ Neocomensis, qui tandem sero in cerebrum irrepente crudeles & lethales convulsiones, ante obitum expertus est.

§. 10. Anno 1622. Mercator postquam per triduum urinæ omnimodam fere suppressionem, juxta cum insigni lumborum & perinæi dolore perpessus esset, nephriticis alioquin accidentibus obnoxius, cum calculos non paucos cum urina projecisset, me in consilium adhibuit: Homo erat habitus sanguineo biliosi, pilo rufus & ætate quadragenarius: *Multa præsidia ad urinæ provocationem præscripta*, at vix duas tresvé guttulas eminxit: Attentius mihi causas tam rari affectus indaganti, ingenue respondit urinam illam, quantulacumque posset, sese protrudere absque ulla molestia & dolore, absentibus acrimonia, stranguria & quacunque id genus passione. Et jam quintus agebatur dies (qui alioquin juxta scholam medicam hocce in casu lethalis habetur) ex quo urinæ nihil reddidit: Æger nihilominus, tametsi jam tandem ad renes & alibi, vagantem perciperet calorem, ægrotare non videbatur, ambulabat, vestiebatur, interdum lecto superincumbebat, pulsus naturali similis sed ad debilitatem vergens Sed tandem urina suppressa, per os & nares (quod prope astans evidenter notabam) odorem ingratum edebat, viribus paulatim collabentibus: Ad catheterem quoque deventum, quem lithotomus in vesicam usque injecit, sed nihil obstaculi urinariis in meatibus percepit: Sic ubi omnia forent frustranea, febricula, & ad extremum convulsione superveniente 14. die è vivis discessit.

Aperto ventre inferiore, 1. Hepar parum vitiatum, & in ambitu lividum: intus vero, ob venas emulgentes, officio male functas (unde sanguis cum sero circa præcordia relinquebatur,) sanguine & tabo tumidum. 2. Lien exiguus absque noxa. 3. Renum sinister valde magnus beneque habitus & carnosus; in cujus cavitate & osculis, per quæ serum percolatur, lapilli complures, ciceris quantitate, qui tamen absque vitæ damno, nostra opinione, per urinam successive excerni potuissent: 4. Vesica omni humore destituta, quod per emulgentes affectos nullus humor eo esset delatus, nulla obstructione, callo, calculoque, aut alio quovis impedimento sese oculis offerente. 5. Vera autem mortis causa in renum dextro patuit, qui sinistro duplo

duplo minor, totus erat carne omni exesa consumptus; præcipue vero incisus pus serosum effundebat, absque tamen magno fœtore: usque eo ut vel Medicorum patri Apollini, Æsculapiové, impossibile fuisset plane corruptum istum Renem, hominemvé à morte vindicare. Opinio fuit collegæ mei ex hoc Renis pure natam esse partium nervosarum atque vesicæ paralysin, qua æger decessisset. Mea, convulsionem è febri, partiumque nervosarum exhaustu, accidisse. *Lotichius lib.4.cap.5.observat.11.*

§. 11. Novi matronam quæ primo sanguinem & materiam purulentam cum membranis à longo tempore meiendo ejicere solebat; deinde mictione cruenta cessante, per plures annos aquosum mingebat, cum sedimento copioso & albo, instar puris in matulæ fundo subsidente: postea cum sedimentum illud deesse cœperat, intemperies febrilis cum doloribus hinc inde vagis, virium languore aliisque mali moris symptomatis successit; cumque ægra in magnum vitæ periculum adduceretur, tumor in latere, circa renis sinistri situm exortus, & in abscessum maturatus, propter largam puris profusionem, ipsam liberavit: Tamen ulcus cavum & sinuosum in isto loco, ichorem tenuem exudans, durante vita manebat, quod aliquoties persanatum denuo statim erupit: Exinde, biennio vix elapso, matrona urinæ suppressionem per dies 14. passa, apoplectica interibat.

Cadavere aperto, ren sinister omnino defuerat, ejus loco substantia membranosa lumbis adnata, vasorum & ureteris extremitates complectens, accreverat; ureteris vestigia quædam remanserunt, verum sine apertura in ductus cavitatem: quinimo ichor, sive serositas quædam, arteriæ emulgentis osculis exsudans, in ulcus istud sinuosum exterius ferebatur: Ren alter fuit materia sabulosa & calculis minoribus valde oppletus: Insuper juxta summitatem ureteris, lapis circa pollicis magnitudinem desigebatur, cujus extremitas erat ductui, seu cavitati ureteris adeo adaptata & firmiter impacta, ut velut epistomio aperturam ejus exacte clauderet, & seroso latici transitum omnino inhiberet. *Thom. Willis Tract. de urinis cap.5.*

§. 12. Helmontius jubet in curatione lithiasis fel confortare; quod dicit esse remedium à priori, nam debilitato felle omnis generis aciditates rapiuntur in vias urinarias, quæ solent dolores & furores renum excitare; à quibus suppressio urinæ & reliqua symptomata pendent. Novi virum Illustrem qui ex suppressione urinæ vitam cum morte commutavit, Adstantes Medici causam suppressionis, vel in calculum, vel in mucorum copiam obstruentem unanimiter referebant. Secto cadavere, nihil lapidis, nihil muci obstruentis in ureteribus inventum: In renibus autem etiam nihil præter arenulas paucas & nonnullos lapillos, In vesica autem fellea aliquot lapides majores pondere ℥ ij. inventi sunt: De reliquo nihil fellis in conspectum venit. Unde potius hic patiens ex defectu fellis mortuus est, propter quem suppressio urinæ facta est: Nempe cum aciditates irrepserint intra renes, quas ut elueret, pertinacem seram induebant, quemadmodum in hydrope, ex hinc suppressio urinæ inducta fuit. *Osvvaldus Grembs Arb. int. & ruin. lib.2. cap.1. §. L. n.39.*

Observatio III.

De rara urinæ suppressione ob Renem sinistrum sero & arenulis distentum, dextro Rene incolumi.

§. 1. Mercator celebris omnimodam urinæ suppressionem inopinato passus fuit, quæ raro exemplo usque ad diem 21. duravit, ita ut toto temporis tractu vix aliquot urinæ guttas reddiderit: Cum affinis Medicus suus ordinarius D. Felix Platerus Senator &c. tunc temporis decubuisset ex erysipelate, statim à principio morbi me vocavit: Præmisso examine, quoniam æger de insigni dolore circa ductum ureteris sinistri, vomituque enormi conquerebatur, adstantibus prædixi calculum in uretere sinistro hærere, & urinæ viam occludere. Sed quærebant cur serum à rene dextro per ureterem in vesicam non prolabatur, unde æger urinam reddere posset? libere illis respondi hoc per consensum fieri, nam licet non semper, tamen sæpius uno rene obstructo alterum officio suo fungi non posse: Primo die *Emulsio & decoctio diuretica præscripta est*; 2. ad summam vomitus molestiam & virium dejectionem *congrua* quoque remedia ordinavi. 3. Balneo emolliente tepido æger aliquoties utebatur, è cujus egressu locus renum convenienti linimento inunctus est, & clyster injectus: 4. die consului ut Æger mane & vesperi de spiritu terebinth. in cocleari aquæ fragorum pleno, aliquot guttulas sumat, balneo & clystere utatur. 5. sequentem potiunculam duabus vicibus sumendam præscripsi ♃. *aq. frigor. heder. terr. aa.* ℥ ij. *sal. fabar. ononid. aa.* ℈ß. *tart. vitriol, gr.*6. *misc.* 6. Balneum & clysma repetita: 7. Sequentem Iulepum consului. ♃. *aq. fragor. ononid. aa.* ℥ ij. *syr. dialth. F. citri aa.* ℥ j. *misc. pro* 2. *dosibus*: 8. Quoniam alvus fuerat adstricta, & abdomen serosis humoribus repletum, sequente syr. commode usus fuit. ♃. *syr. flor. Persic.* ℥ ij. *aq. fragar.* ℥ j. 9. Iulepus 5. die iteratus: 10. & 11. balneum & clysterem prædictum usurpavit. 12. quum vires deficere inciperent, cardiacum præscripsi. 13. 14. 15. 16. & 17. balneum, julepos & clysteres prædictos usurpavit: 18. post ejectum clysma seq. julepum sumpsit. ♃. *aq. frag.* ℥ ij. *flor. tiliæ, borrag. ana* ℥ j. *syr. granat. citri an.* ℥ j. *Iulep. ros.* 1. ʒ ij. *misc. pro* 2. *dosibus*. 19. rursus clyster. 20. ob metum con-

vulsionum, data aqua mea antepileptica cum cardiaca officinali: die 21. fortissimum animi deliquium vitæ finem imposuit.

Cadaver apertum Dn. *Franc. Platerus* Med. Doctore meritissimo & *S. Braunio* Chirurgo: Invenimus viscera infimi ventris principaliora, ventriculum, hepar, lienem, à naturali statu nequaquam deflectentia: Ren sinister distractus ab humoribus serosis stupenda magnitudine apparuit: quo dissecto serum abundanter effluxit & arenulæ copiosæ rubicundissimæ se manifestarunt, calculum autem semen cucumeris referentem in principio ureteris reperimus: Ex sero putrescente ren fœtorem, dextro illæso & sano contrahere incepit. Aperto *thorace, mox fluctuans in cavitate* serum se nobis obtulit, quod tamen pulmonibus & cordi nullam labem intulit: Sic ut nequaquam dubitandum, saltem uno aut altero ante obitum die (quo æger de imminente *suffocatione* anxius conquerebatur, serum in cavitatem thoracis regurgitasse, ubi hydropem pectoris brevi produxisset, nisi inopinata lipothymia ægrum è medio sustulisset. Hinc verum esse apparet quod *Riolanus*. 2. Anthropogr. cap. 26. testatur: *Non semel observavi, ait, monitus à Foresto, uno Rene obstructo alterum inutilem & victum reddi, propriaque actione destitutum urinæ fluxum intercipere*: Et Joh. Jonston ad tit. 34. Coacr. prænor. 589. *Sympathia renum in officii societate magna vis est. Bernardus Verzascha observat. med. 2.*

A Simili verisimiliter causa indictam, sed 15. die lethalem, ob supervenientem gravem Epilepsiã, vidi anno 1662. in Viro Rever. & Nobiliss. Domino *de Mommolin*, Pastore Ecclesiæ St. Blasii in Principatu Neocomensi & p. t. Decano: Podagræ ab anno 25. ætatis obnoxius fuerat (obiit autem 33. circiter annum agens) cujus causa γαλακτοποσίαν, tunc temporis panacæam, ambabus amplexus est ulnis: Vix ei per 15. dies indulsit, quin fatalis successerit Ischuria: Neocomo ea de causa calendis Jan. anno 1662. me evocari curat, de suppressã à biduo urina conquestus (quanquam & pridie muneri Pastorio satisfecisset) & dolore sic vocabat, colico, enemaris ope sedato, nulla tamen prodeunte urina: Accessit vomituritio & creber pituitæ & aquæ simul per os exclusio, comite dolore gravativo circa renem sinistrum, obsessum proculdubio à calculo circa ureteris initium, quem nulla molimina exturbare potuerunt: A decocto sabinæ, rad. ononidis, cum succo raphani syl. & domestici exhibito, addito spiritu terebinthinæ, excitata dysenteria: argumento certo efficacis vis medicaminum, affectui tamen imparium, Admotæ & cucurbitulæ regioni renis affecti, vi deorsum secundum ureteris ductum detractæ; Tertio ante obitum die occupari à sero humore cerebri indicia se exhibuerunt, hebes enim & stupidus, (Vir alias acerrimi & præsentissimi ingenii) nonnisi vellicatus ad interrogata respondebat. Tandem accedens vehemens Epilepsia, Palladis arce omnimode concussa, vitæ finem imposuit. Mecum mortui apertionem consanguinei omnes exoptarunt, sola obstitit Defuncti mater; quæ ne cubiculum quisquam ingrederetur, (quod scalis admotis tentare animus erat) cadaveri ad exsequiarum usque tempus perpetuo adstitit: Anatomen præsertim urgebat Illustriss. Dom. de *Molondi*: Proprinceps, qui ab usu lactis eodem tempore nephritidem contraxerat.

§. 2. Primarium quendam virum vidimus nephritico dolore miro modo vexatum: dolor erat acutus, natura utpote calculum è renis capacitate deturbari conante: Ren tantum sinister obturatus erat, ut aperto secto corpore innotuit: Quod plerisque nil tale expertis admirationem movit, nam suppressa omnino urina: Unde colligebant Medici aut utrumque renem à calculo obstructum præpeditumque, aut in vesica ipsa vitium latere aut utramque partem laborare: Sed eos eventus fefellit. *Gul. Ballonius consil. 52. lib. 1. & Paradigm. 55.*

Hujus rei causam ita in numerato habere ut communi ratione sanciri roborarique possit, non licet: Non aliunde repetunt quam eo quod præ dolore in renem sinistrum materia flueret, raperetque potius, deinde motu contrario delata vomitione excernebatur, hinc vomendi assiduitas, hinc urinæ suppressio: Aut si quid è reoe dextro non obsesso ferebatur, paucum erat, & naturæ recreandæ non satis erat: Vel potius tam male affecto rene sinistro, communicationis & sympathiæ vi, dexter alioqui liber & incolumis laborare cepit, deinde facultas ejus diuturnitate doloris fatiscere: Quod mirum tamen, cum natura corpus omni ex parte geminum fecerit, ut unius partis actione læsa aut cessante, altera etiamnum suum præstet officium. *Idem Forestus & Riolanus* perpetuum esse credunt uno Rene obstructo alterum inutilem & victum reddi, propriaque actione destitutum urinæ fluxum intercipere: Alterum Renem officio suo probe fungi altero obstructo arbitratur *Eustachius* de Renum admir. cap. 45. Id quod duplici numero intendit natura, & sæpe nobis visi calculi in uno Rene, altero libero, adeoque lotium non impediente. *Th. Bartholinus cent. 4. Epist. 39.*

§. 3. Non semel observavi, monitus à *Foresto*, uno rene obstructo, alterum inutilem, & victum reddi, propriaque actione destitutum, urinæ fluxum intercipere: quod confirmatur à Doct. *Ludov. Dureto*, comment. in Coacas, pag. 539. Quod nuper observatum in Illustr. Præside, *Vido Fabro Pibracio*, Jurisperitorum Eloquentissimo: *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 26.*

Renes geminos naturam condidisse dicunt, non tam ad æquilibrium corporis, quam actionis suæ continuitatem, ut uno præpedito & obturato, cessaret humoris serosi profusio: Attamen mirum videri debet in Renis unius afflictione sisti urinam, vel micturiendo stillarim ægre transmitti, cum ita sit comparata ratio amborum Renum, ut cessante uno alter officium suum fac at: Sed magna vis est sympathiæ in societate officii; propterea ex sympathia renis alterius, crebro & parce urina ab ægro emittitur: Eleganter de ista actione emulgendi serum, in utroque Renum abolita, disserit. *Lud. Mercatus*: Eam fortiuntur Renes inter se connexionem; eam etiam in substantia similitudinem, ut facile sit conjicere altero affecto, alterum quoque eundem affectum passurum. *Idem ibidem.*

Observatio IV.

Iſchuria ob Renum inflammationem hinc gangrænam.1.2.3. Ob molem nimiam.4. Ob Renem maculentum, corpus durum inter alterum & ureterem interjectum. 5. Ob ſeroſum in iis abſceſſum 6. Ob eoſdem muco oppletos. 7. Ob Renem ſemiputridum. 8. Ob ſiniſtrum conſumptum, Dextrum obſtructum. 9. Ob Renes induratos, viſcida materia refertos poſt hydrargyroſin.10.

§. 1. Filio meo ſeptenni accidit magna ex cerebro defluxio in ureteres, unde obſtructio urinæ tanta ut ne guttula quidem permeare poſſet: Et quamvis rite adhibitis remediis, ſexta die obierit: Inciſo abdomine inventi ſunt Renes cum vicinis partibus inflammati & gangræna correpti. *Fabritius Hildanus lib. de Lithotomia cap.4.*

D*Efluxio in ureteres*] Cur ad obſtructionem ureterum à defluxione è capite in eos delapſa iſchuriæ cauſam referat, potius quam in inflammationem, hincque ſecutam gangrænam, ratio non apparet: A phlegmone enim poſſe cohiberi ſerum in renibus certum eſt, inducta meatibus anguſtia per quos tranſcolatur: Maxime ob ſequutam gangræoam, ob quam perit renum officium: Meminiſſe præterea debuit pituitæ ureteres obſtruentis, quam cum ſilentio involvat, priori cauſæ iſchuria adſcribenda.

§. 2. Illuſtr. Comes corripitur febre lenta, aſſidua, loco ſectionis venæ admoventur ſanguiſugæ venis ani, quæ interdum purgare conſueverant: Siſtitur ſanguis à Barbitonſore fuligine pulveriſata aceto permixta: Febris adaugetur &c. Lotium ſupprimitur, ſenſum & motum utriuſque cruris amittit, 14. interiit. Diſſecto cadavere Ren ſiniſter compertus eſt niger, Et ab eodem latere ſpinalis medulla affecta. *Lælius à Fonte conſ.59.*

§. 3. Puellus in urinæ retentionem incidit: Ingens renum & partium adjacentium inflammatio deprehenſa eſt. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 4. Mortuum juvenem ex urinæ ſuppreſſione ſecuimus, in quo Renes monſtroſam magnitudinem adepti fuerant: Urina tamen in veſica nulla aderat, ſed ſuppreſſio ex Renum imbecillitate, ſcil. ex vitiata attractrice. *Domin. Panarolus Pentec.2. obſerv.40.*

E*X Renum imbecillitate*] Irrider Galenus eos qui actionis alicujus vitium ad ſolam imbecillitatem referunt, nec ulterius progrediuntur, cauſam ſcilicet imbecillitatis non enuntiando: Si magnitudo illa fuit nativa, quæ ex prava conſtitutione naturali apparere debuit, cur alias juveni recte proceſſit lotium? Si præter naturalis, ab affluxu uberiori ſanguinis vel humorum, conformationem nativam viriare valuit, quam afferre debuit: Alias à ſola magnitudine, qua tali, manare non poſſe conſtabit ſectione de Diabete, affectu contrario, ubi affertur exemplum hoc laborantis, in Ren alter miro incremento lotum erat.

§. 5. *Ioh. Baptiſtæ d'Ornano* Polemarcho, cum per 11. dies ſuppreſſa eſſet urina, in aperto cadavere inventum eſt caput aqua plenum, cauſa vertiginis: Ren vero unus macilentus, Inter alterum & ureteres durities inventa, quæ lotii effluxum impedierat. *Scipio Dupleix in hiſtoria Gallica: Riolanus Anthropogr. lib.2. cap.26.*

§. 6. T. Parre, Senis annos 152. nati (*Vide lib.2. tit. de Dyſpnœa*) renes anteriori facie nonnullos aqueos abſceſſus exhibuere, quorum unus erat inſtar ovi gallinacei, in quo flaveſcens aqua quæ orbicularem cavitatem impreſſerat: Alii urinæ ſuppreſſionem refluxui ſeri in pulmones adſcripſerunt.

§. 7. Cuidam ex caſu ab alto urina cohibetur, Renes muco referti erant, & adeo obſtructi ut nihil potuerit prærerlabi. Veſica tota exſiccata. *Vide lib.4. tit. de Vulneribus.*

§. 8. Nob. frequenter dyſuria renumque doloribus torquebatur, ſucceſſit his Iſchuria: Renum ſiniſter erat albus, ſemiputridus intus, materiam purulentam continens. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 9. Matrona diu ſanguinem & pus minxit: ac urinæ ſuppreſſionem per 14. dies paſſa eſt: Ren ſiniſter omnino deerat, ſuperſtite ſola ſubſtantia membranoſa: Alter fuit materia ſabuloſa opplerus, Ureter in ſummitate à calculo occluſus. *Vide tit. de Vrinis p.n.*

§. 10. Illuſtr. quidam temperam. cal. & humidi cum prædominio bilis, vitæ cœlibis, à multis annis, variis concurrentibus cauſis, de obſtructionibus hypochondriorum conqueſtus, varias curas adhibuit, inter quas ternum uſum thermarum Carolinarum, quas profuiſſe ſcio: interea varii in 6. rebus non naturalibus errores ſucceſſere, non attenta corporis debita expurgatione, hinc varii collecti humores craſſi & viſcidi, qui cum alimento ad artium juncturas tranſlati, negato omni exercitio, ibidem loca figentes effecerunt artus ita debiles ut inhabilis foret ad deambulandum, unde vita ſedentaria coacta, accedente tempore hyemali, ſic prohibita inſenſili tranſpiratione, bonis alimentis uſus, aggregatio facta humorum craſſiorum & viſcidorum, qui corpus magis inhabile ad quæcunque exercitia reddiderunt. Multa adhibita, ad effectum non ad cauſam, ut balnea conſortandorum nervorum cauſa, ex rebus cali-

dissimis confecta, quæ materiam magis incrassarunt & exsiccarunt: Inunctiones &c. Tandem nescio cujus consilio, Inuncti artus unguento mercuriali ad ptyalismum provocandum, quod quanto periculo fieri soleat, pleni sunt libri observationum; si enim commoti humores crassi & viscidi non excludantur, per motum sanguinis ad cerebrum delati, causa sunt apoplexiæ, paralyseos &c. si ad cor, syncopes, suffocationum &c. Si ad Pulmones, tussis, phthiseos &c. Si ad renes, suppressioni urinæ: Si ad Hepar, obstructionum &c. Eo remedio mota est materia illa crassa & viscida quæ longa annorum serie in artubus delituerat, præterea venosa qualitate imbuta est ab argento vivo; illiusque pars se exoneravit per fauces, & solitam palati & gingivarum à pravitate sua, sive salsedine, occasionavit exulcerationem, cum periculo excidentiæ dentium: Pars autem ejusdem occupavit partes vitales, cor, pulmones, deinde ventriculum, hepar, lienem, & renes, unde difficultas spirandi, puncturæ cordis, dolor Lienis, urina pauca & accensa, sanguinem colore referens, sese insinuabant: Temporis decursu de die in diem paucior urina bis aut ter intra diem comparebat: respiratio difficilis continuabat, anxietates increscebant, tumor pedum œdematosus sese insinuabat; appetitus dejectus, sitis intensa, somnus vix aliquis: Nocte æquinoctium præcedente in meris naturæ laboribus, anxietatibus & difficillimis respirationibus consumpsit, donec hora tertia pomeridiana natura motum materiæ morbificæ procurans, fecit ut thorax liberior factus fuerit, & aliqua pars materiæ à partibus pectoris mota; in partem dextram abdominis sub Hepate instar libonis panis decubuerit: bona spes quidem affulsit, si in reliquis symptomatibus quoque natura se emendasset; Sed à die 20. ad 21. Martii diei horam tertiam, urina supprimi cœpit, ut vix semel quantitate trium cochlearium emiserit, quod idem denuo 22. & 23. & sequentibus factum: Interea de cibo potulento, ob impotentiam masticandi parum, sed de cerevisia in quantitate notabili epotum fuit; quia autem excretio non respondebat injectioni, varia diutesin procurantia exhibita & admota, sed nihil effectum: Urinæ suppressio continuavit diebus 24. 25. 26. adstrictione alvi concomitante; Interea tumor pedum ultra genua progrediebatur: in abdomine autem, decumbente ægro, subsistebat, Sedente in sella, in crura descendebat, nunquam tamen totaliter deperdebatur: Ipsum abdomen tendi incipiebat, difficultas spirandi increscebat, præsertim si lectulo decumberet, omnia in hydropem tendere videbantur, viresque de die in diem collabascebant, 26. Martii urinæ suppressione continuante, & abdomine tumidiore, cœpit inquietudo, anxietas, difficilisque respiratio talis, ut nocte tota quasi jamjam se suffocandum putaret: terentum enim serum per totum corpus distribuebatur, & prout in hanc vel illam partem ruebat, suffocationem aut aliud aliquod lethale symptoma minabatur, unde anxietatibus crescentibus, adstantibus insinuavi periculum. 28. Martii sub meridiem, vomere cœpit in copia bilem flavam, cum tantis ructibus ut de repentina suffocatione metuerim, quod spiritum æger cohiberet: continuavit vomitus ad horam tertiam pomeridianam humoris lividi, nigri aliquot vicibus, qui inter lethalia signa recensetur ab *Hippocrat.* 2. progn. 39. Causa autem talium humorum videtur fuisse venenum illud argenti vivi, occulta vi corpus ejusdem destruens: etenim illius ope adeo degenerant, & tantam malignitatem acquirunt, ut iis partibus, in quas à natura detruduntur, necrosin inducant: *Sennertus* lib. 5. pag. 2. cap. 19. Adhibitis & exhibitis variis ventriculum roborantibus, Vomitus ad occasum solis cessavit, debili relicto ægro: Videns ego suppressionem urinæ continuare, & ex ea pedum tumorem attolli, illumque in abdomine remanere, incidit mihi cogitatio si interea cauterio in illa parte tumida abdominis effecto, quo singularem copiam aquæ videbatur deposuisse, succurreretur, & simul etiam in tibiis vesicatoria applicarentur, ut ita natura ab onere aquæ in corpore restagnantis sublevata longiorem vitæ moram concederet patienti, atque inde mora impetrata, ne aquæ stagnantes viscera inficerent, causæ suppressionis urinæ provideretur: abdomini ergo cauterium potentiale; tibiæ vero dextræ vesicatorium applicatum: 13. Martii *urinæ aliquid emisit*; & 1. Aprilis, sed tamen hæc nihil auxilii afferebat, nam quadruplo & ultra plus diu noctuque de cerevisia ebibebat: 5. April. varios appetitus comedendi hæc & alia æger habuit, unde condita quædam assumendo, super ea tantos ventris dolores habuit, ut eosdem duobus granis laudani compescere oportuerit. A triduo jam extrema frigere cœperunt, manusque ambæ tumidæ factæ. 7. April. derepente passus est animi deliquium, quod paulo post mors sequuta est.

Cadavere aperto, partes internæ taliter fuerunt constitutæ; In stomacho duo ulcera reperta fuere: præterea totum quod ingestum erat atrum colorem referebat: Hepar magnum, durum & quasi coctum, in duabus partibus sideratum. Splen totus putridus: Renes utrique duri & materia crassa viscidaque referti, quæ obstructio causa fuit suppressionis urinæ: Membrum virile cum testiculis totum quantum necrosi affectum, eodem modo orificium vesicæ compertum: Omentum circa vesicam inferius disruptum & nigrum. In Thorace, cor magnum

sed

ſed flaccidum, Pulmones thoraci utriuſque lateris accreti, ab inflammatione nigri, & integrâ ſui parte materia purulenta undique referti: Femora cum tibiis hydropicorum inſtar aquâ tumida; Cauterium quod abdomini applicitum fuerat, nec dum pinguedinem; qua Illuſtriſs. ad 4. digitorum craſſitiem pollebat, pertranſierat. *Ex obſervationibus D. Iac. Ioh. VVenceſlai Bohrzensky. med. Nigroponti.*

ILluſt. Dom. fato cedere debuiſſe his ſuppoſitionibus confirmo, 1. de affectibus hypochondrii ſiniſtri illum conqueſtum fuiſſe; i. e. Lienis, ſigno hoc viſcus à natura, aut aliter debile, tale evaſiſſe, unde paulatim computruit: Putridum autem hoc viſcus in corpore diu permanens lethum inferre ſolet ſe ſolo; 2. lautam diætam Illuſtr. non accedente exercitio, cauſam fuiſſe quod multa aggregata ſint in corpore, quæ ad putredinem ſuſcipiendam aptum reddiderunt. 3. Varia remedia quibus uſus eſt quo ſe gravedine corporis liberaret, non repurgato corpore, humores magis impactos reddidiſſe & viſcera debilitaſſe. 4. Inunctionem Merc. eſſe venenoſam. 5. Ejus infringi venenoſitatem ſi in contrarium venenum habeat quod agat. 6. Ægrum lue venerea non laboraſſe. 7. Si ea non laboravit, & non temere inunctio debet adhiberi iis qui illa correpti ſunt, multò minus ab ea immunibus. 8. Eam ſoli venereæ lui competere (*quod ſuppoſitum negatur, cum Salivatio arte inſtituta multos alios affectus eradicet, maniam, melancholiam, epilepſiam, ſcabiem contumacem, &c. Vide Rolfinkium meth. ſpecial. l. 6. ſect. 3. cap. 1.*) 9. Inſinuatione ſuarum atomorum in corpus, vim habere commovendi humores craſſos & viſcidos & quaſi congelatos, per modum fermenti eos reſolvendo & fundendo. 10. Non ſolum humores commovere & fundere, ſed ſi objectum non inveniat in quod agat, venenata qualitate inficere, calorem nativum partium ſuffocare & ibi gangrænam formare. 11. Etſi mercurio prava qualitas deeſſet, cum humores liquando mortem poſſe occaſionare. 12. Eos liquatos, maſſæ ſanguineæ commixtos, tanquam grumulos in ea oberrantes, cum ea circumferri. 13. Si tales viſcidi & craſſi grumuli non bene diſſoluti tranſeant per aliquos ſubtiles meatus, illos ibidem figere ſe poſſe & obſtructionem cauſare. 14. Eoſdem in principibus partibus fixos, pro diverſitate nobilitatis partium, diverſa parere ſymptomata. 15. E. g. in renibus facta obſtructione, ſeri à ſanguine tranſcolationem, aut ejus per vaſa lymphatica in ureteres & veſicam delationem. 16. Prohibita tranſcolatione ſerum in abdomen deſtillare, aut in maſſa ſanguinis remanere, ac cum eo circumferri: 17. Serum cum ſit ſuperfluum debere excerni. 18. Serum præterquam ſit ſuperfluum, continere in ſe ſuperfluum ſalem, qui remanens in corpore inflammationes, putredines, & gangrænam occaſionare poteſt. 19. Serum, ſi non alicubi perfringat, cum ſanguine per omnia viſcera deferri. 20. Similes grumos viſcidos cum maſſa ſanguinis in Illuſtriſs. ægro vi inunctionis hinc inde fuiſſe commotos: 21. Tales grumos renes illius obturaſſe, unde Iſchuria enata. 22. Serum illud partim ſe diffudiſſe in femora, partim cum maſſa ſanguinea fuiſſe delatum ad partes principes, præcipue pulmones, jam male diſpoſitos; ibi calorem nativum ſuffocaſſe. 23. Dari exempla à pura diuturna urinæ ſuppreſſione mortuorum, etſi mercurio non fuiſſent uncti. 24. A ſola ſuppreſſione urinæ potuiſſe omnia mala in Illuſtr. ægro obvenire, etiam ſine veneni cooperatione. 25. Accedente tamen Mercur. venenoſitate acceleratam mortem, cum hydropici modicum mingendo vivant. 26. Hydropem ſolere Gangrænam cauſare, unde raro tales ſanantur. 27. Gangrænam quæ fit cum affluxu venenoſorum humorum & occulta qualitate, difficilioris curationis eſſe, unde vix à tali evadunt ægri. 28. Ab utraque cauſa gangrænam exortam eſſe lethalem. 29. Dari exempla partium externarum gangræna correptarum; à qua homines (ubi tamen applicari poterant remedia) mori debuerunt. 30. Ubi ventriculus, pulmones, lien, genitalia, omentum, hepar, gangræna afficiuntur, quo remedia non pertingunt, impoſſibilem curationem eſſe, ut in præſenti caſu. *Idem.*

Urina aliquid emiſit] Cuidam iſchuria fuit, hinc lethargus, de funere cogitatur, largiſſime profluit urina, brevi tamen moritur, unde hoc? Quia ſuppreſſio omnis excrementi, ſeroſi potiſſimum, partes nobiles inquinat, Et tametſi ejus curſus redierit, non perinde meliore ſunt loco res ægrotantium *Ballonius Epid. & Ephem. lib. 1. p..o.*

Observatio V.

Iſchuria ab emulgentium venarum Renumque actione attractice abolitâ.

ILluſtr. Saxoniæ Princeps *Severinus*, vix annum 12. egreſſus, ſupra trimeſtre firmâ ſatis valetudine uſus, deque nullis offenſis conqueſtus fuit: 4. Octobr. 1538. cum ſummo mane è lecto ſe reciperet, & cibum circa ſeptimam moderato appetitu ſumeret, paulò poſt intra horam, balneum, quod in Regio horto eſt, ingreſſus eſt; Egreſſum minus bene habentem animadverſum, & ad prandium, quod 11. hora parabatur, viſus tum primum eſt cibum faſtidire, eundemque perpaucum admiſiſſe. Ego vocatus, debilem certe, at febricula nulla correptum Ducem deprehendi: denique preſſius omnia perpendens, ſignotum ſyndrome tandem perſuaſus, Principem affectu aliquo meatus urinarios occupante correptum conjeci: argumento quod frequentiore vomitu exerceretur, doloremque ureteris ſiniſtri hypochondrii perſentiſceret: arenulas præterea, quibus jam olim quoque obnoxius fuerat, excerneret, atque urinæ pauciores ſubinde prodirent: quæ haud exiguam mihi affectorum urinariorum meatuum conjecturam præbuerunt: biduum poſt alvo ſua ſponte reſpondente, ſubſequentes duas noctes ſuavi ſomno exegit: Porro 8. hujus menſis die, concubia nocte, ſubtus umbilicum, ad dextram verſus pectinem plurimum dolore cœpit: Vomitiones etiam eundem denuo graviter urgebant, detento una lotio, quod, nonniſi admonitus, idque mira paucitate, adeo quidem ut vix ultra ſex octove guttulas, citra ullam naturalem exſtimulationem redderet, ſicque graviſſimam noctem abſolvit: Poſtridie vomitionibus nihil dum remittentibus,

tentibus, de præcordiorum quoque dolore querebatur, quo lumbricum trium palmarum longitudine vomitu rejecit: Ea res magnam assistentibus nobis opinionem fecerat, universam mali causam ad vermin ationem referendi: quanquam autem eo lumbrico expulso plusculum allevari sibi videretur, perstitere tamen nihilominus symptomata: Itaque omnis generis localibus anodynis, aliisque quibus dolor discuti, adhibitis, tonoticisque de vario confectionum electuariorum apparatu concinnatis, quorum usu vel urinæ provocari, vel vermes enecari atque educi quivissent, exhibitis, non minus ea atque cibos sumptos statim evomit, urina nimirum sursum regesta, alvoque indurata, lotio superiora versus regurgitante, si quidem 6. aut 8. horis, priusquam animam ageret, utinam meram, colore & odore cuivis adstanti facile agnitam, quo etiam tempore primum delirare cœpit, evomuit: Inter 6. vero & 7. ejus diei, quæ 10. hujus mensis, morbi vero 7. fuerat, Ser. Princeps animam Deo reddidit.

Aperto abdomine, cùm adstantes plerique de cohibito lotio essent solliciti, diligenter meatibus urinariis pervestigatis, nihil quod eosdem obstrueret compertum, nec lapilli, nec grumi, nec carunculæ, nec phlegmone, ulcus aut simile quid: Ad vesicam ubi perventum, eandem vacuam, corrugatam, exsuccam, omnisque aquei humoris expertem observavimus, sic ut Chirurgi cathetere difficillime inveniri potuerit, quanquam & vivo illo, vel immisso in vesicam cathetere, vel etiam mulieris, quæ suctu lotium prolicere nitebatur, opera frustra omnia tentata fuissent: Gibba hepatis pars à nativo colore ad pallidum declinans manifeste visa est: Sed mihi universa corporis constitutio visa est talis quæ absolutam sanitatem non promitteret; Etenim quo tempore etiam inculpata sanitate uti videbatur, perpetuo pallente facie omnibus innotuit: Reliqua intestina omnia nihil lumbricorum aut putrilaginis, quod eorundem famitem argueret, visa sunt continere. *Ex Observation. Georgii Tanstetteri Regis Hungar. Medici.*

CAusam retenti lotii superioribus membris, serosio humori excipiendo deservientibus, adscribendam esse vel hoc unico, eodemque validissimo argumento convincitur, quod corporis cutis, quaquaversum dissectio fieret, è vestigio aqueum humorem, odore & colore exactissime urinam, velut in hydropicis repræsentantem, ex se remitteret: Proinde nulla alia mortis causa statuenda est, imbecillis nimirum & depravata temperies venarum emulgentium atque renum, qua attractrix vis labefactata legitimum munus, serosum humorem ex reliquo sanguine in se recipiendi, corrupit: nam isthæc vasa visceraque nobis minora omnia, nativoque colore destituta conspecta sunt, unde factum ut nihil aquei humoris ad vesicam transmitteretur, ejusdemque pars sursum ad ventriculum regesta vomitiones crearet, pars etiam in habitum corporis dispergeretur: *De lotii suppressione, in qua non descendit urina ad vesicam vide Salium Diversum de affect. partic. c. 14. & Calderam Tribun. Medici p. 200.*

OBSERVATIO VI.

Ischuria ob Renem sinistrum maximum, pure refertum, Vreterem ejusdem pituita & arenulis infarctum: Renem dextrum cum uretere, lapillis obsitum, Vesicæ siccitatem. 2. Ob Renem dextrum circa pelvim incrustatum gypsea materia. Emulgentem venam compressam, Vreterem sinistrum obstructum. 2. Ob Renes obstructos, subnigros, Vesicæ substantiæ densitatem, gangrænæ initiis affecta, cum pure crasso incluso. 3. Ob Renis sinistri pelvim dilatatam cum calculis duobus in vesicæ. 4. Ob Renum calculum insignem, cum vesicæ urinariæ absentia. 5. Ob Vreteres & Vesicam excrementis referta. 6. Ob angustiam Vreterum circa insertionem in vesicam, eorumque obstructionem à muco. 7. Ob lotium in ureteribus subsistens, quia vesica calculis referta. 8. Ob lapidem Reni impactum post vesicæ lithotomiam. 9.

§. 1. Rogavit me Magister Sozion, Sutor Lugdunensis, ut puello trium annorum, lapidem è vesica eximerem, quod præstiti præsentibus D. D. *Marcellino* Medico Regio & Facultatis Decano: *Rodesio*, *Crassio*, & *Guillemino*, Medicis Aggregatis ac D. D. *Bon* Doctore Aggregato in Academia Valentinensi, Et coram Magistris *Panthoto*, *Fereto*; & *Pothoto*, Chirurgis: Operatio ad votum successit, & quamvis lapis magnitudine ovum columbinum superaret, puellus tamen optime convaluit, bienniumque integrum sine incommodo exegit: Tranquillitatem hanc turbavit insignis casus, puellus enim cum fratre colludens è mensa excidit, & ad angulum illius rene sinistro allidens, contusio eas in partes magnam commovit fluxionem, unde genitus abscessus, qui per Chirurgum *à Valle* apertus fuit: Vix via facta puri, successit ischuria, toto enim decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, sed minus limpidæ quam quæ per virgam prodibant: Post multos tandem dolores moritur puellus.

Apertum cadaver per dictum Chirurgum *à Valle*, à quo didici renem sinistrum prodigiose magnum fuisse, materia purulenta omnino refertum; Vreterem subditum phlegmate & arenulis infarctum: Renem dextrum calculis omnino fuisse obstructum: ur & ureterem annexum: Vesicam instar charræ Pergamenæ siccam, quod nullo humore maduisset, nequaquam tamen perforatam; unde occasio data est inquirendi in vias per quas in anum irrupisset.

Lapidum

LApidum iste cumulus mihi in memoriam revocar, quod à Dom. *Wsmariis* Pharmacopœis Lugdunensibus celeberrimis, mihi narratum à D. *Hieronimo Collot*, Operatore Parisiensi præstantissimo, fuisse ad eos transmissos ducentos & amplius lapides, figuræ omnes & magnitudinis tali lusorii, præter unum majusculum, nucem moschatam mole æquantem, è vesica juvenis eductos, mediante foramine à natura in perinæo, rupto abscessu, facto: Quotidiana autem experientia lapidum maximam partem in renibus constat gigni, inde per ureteres in vesicam deferri, in qua augmentum capiunt, quod in casu præsenti verum deprehenditur: Quamvis autem vis λιθοποιητικὴ renibus & vesicæ æque insit, si tamen insigni numero gignantur, id potius in renibus contingit; quod angustiores illis sint viæ, ac parenchymate constent sanguine & calore abundante: Hoc documento sit iis quibus lapidis causa exsecta vesicæ ne genio indulgeant, sobriè autem vivant metu novæ congestionis, Medici præceptis audientes:

Ischuria] Ischuria hæc notha fuit, nullum enim in vesicam descendebat lotium, obstructis omnino canalibus id in eam devehentibus: Sagacitatem illo in casu detexit natura suam, quod cum transcolatio per renes prohibita esset, serum in portæ ramos mesentericos amandaret, officio amplius non fungentibus emulgentibus vasis; victis & inutilibus redditis ureteribus & vesica; unde intestina commune sæcum & urinæ receptacula evaserunt. *Josephus Covilliardus observationum Iatro-Chirurgic. Gallice editarum* 11.

§. 2. Puella annorum octo per bene longum tempus stranguria vexata tandem totalem patiebatur urinæ obstructionem: parens sexto die accedit ad me: iter cum eo facio ad locum patientis, agonisantem eam invenio & morti vicinam, sicut etiam sequente nocte vitam cum morte commutabat.

Precibus exoratus parens admisit eam secari: Prioribus membris perlustratis nihil nocivi apparebat, sed dexter ren, remoto adipe, à parte media ubi pelvis incipit, penitus incrustatus & quasi lapideus conspiciebatur, tactu durus & materia calculosa circumcirca ita coaluerat ac si gypsea materia fuisset illitus: Via autem ad pelvim emulgens, superne sic compressa, ut ne guttula seri per eandem potuisset transsudare: Sinister ren quidem à tali labe immunis, sed ureter totus obstructus, materia arenosa rubicunda satis distentus; Non potui tunc temporis investigare causam tantæ concretionis, & inventorum apud alios autores in exteriori renum parte lapillorum, quorum tamen ratio si serum, ut cum venia prudentiorum loquar, per alias vias quam notas & consuetas adduceretur, facile pateret; Sed hæc relinquo acutioribus Anatomicis; *Andreas Cnoffelius in miscellan. cur. anni 4. observ. 64.*

NOn parum me moverunt quæ Excell. *Mœbius* in Epit. medic. cap. 12. de sanguinis depuratione meminit, per quosdam ductus è cisternis chyliferis à Pecqueto inventis, advehi quandam chyli partem, sive ex potu superfluam, & inde urinam fieri, utpote quæ ansam inquirendi in causam lapidum in involucro renum inventorum non levem præbent, Et quod ab ea causa etiam renum obstructio ab extra, vias ad pelvim ducentes comprimat, ut exinde mors provenire queat, quale jam exemplum suppeditat historia allata.

§. 3. Quidam apoplexia levi correptus est, levi pharmaco liberatus fuit: Hinc post aliquot dies dolor circa renes & in pube successit, ex quo urina suppressa fuit: Medici, quibus curæ erat, tum ut urinam educerent, tum ut dolorem demulcerent, & interius & exterius calida & acria exhibuerunt, & de sanguinis missione nihil unquam cogitaverunt.

Tandem occubuit, & cadaver sectum fuit, & erat in vesica circa libram puris crassi ac sordidi, ex pituita vitrea geniti; Et vesica ipsa, & cervix ejus, erat aucta in substantia, & densa, quasi carnea esset, non nervea; & tota nigra, sanguineque atro ejus venæ refertæ, & videbatur seu diminuta gangræna: Renes vero erant similiter subnigri; sicuti & partes ejus circumjectæ omnes, quasi gangrænatæ, Et alter intus obstructus, ita ut nihil urinæ posset præterfluere: alius vero ex parte obstructus, hoc est in parte inferiori, ex qua parum urinæ poterat defluere, supra tamen ingrediebatur; ideo ejus sinus erat urina plenus, cum tamen in priori nihil omnino urinæ inesset, quia non poterat nec ingredi nec egredi. *Sebast. Nasius meth. med. Part. 2. sect. 5. Digr. 3.*

§. 4. Henrico Ainsvvorto, Theologo Britanno, supprimebatur urina quolibet fermo plenilunio, cum insigni angustia & evidenti totius corporis incendio: Neque excernebatur illa iterum nisi vel declinante Luna vel ex soluta brachii vena: Verum sanguinem toties mittere, quoties Luna orbem suum complens supprimeret ipsi lotium, non videbatur è re ægri: qui propterea aliquoties tulit patienter quod nequiit altrinsecus evitari malum: Cujus rarus & inusitatus rumor ut excivit varia eum nostratium tum Britannorum Medicorum ingenia: invenit tamen neminem tam sagaci ingenio, ut potuerit reddere genuinam reciprocantis hujus periodi rationem, nedum subiti illius auxilii, quod æger dictum ac factum percepit à sanguine ex brachio misso:

Sola Anatome post obitum instituta eruit illic feliciter veritatem in profundum demersam, & ostendit distinctè qui angusta renis sinistri peluis excrevisset in eam amplitudinem ut suppleret commodè vicem vesicæ urinariæ; quæ propterea tam fuit vacua quam ren repletus, quæ præter hoc impedimentum in se preterea continebat duos insignes calculos: Uti quoque folliculus fellis, sed parvos, nigros, teretes, & instar pumicis raros. *Nicolaus Tulpius observ. lib. 2. c. 43.*

Ea

EA collectio urinæ majoribus venis adeo vicina, procul dubio in causa fuit quod tam prompte ipsi fluxerit lotium simulac feriretur brachii vena : Nam velut Oenopolæ, spiritu supra prius emisso, facile vinum infra eliciunt ex repletis doliis, sic reseratur quoque renes ubi vel minimum spirituosi sanguinis adimitur tumidis brachii venis : Ex quarum incisione vident propterea peritiores medici non tam sisti quam promoveri sæpe mulieribus suppressa menstrua: Quantum vero huic Theologo profuit sanguis ex brachio detractus, tantum juvere alios in simili urinæ suppressione, vel sanguis ubertim è naribus effluens, vel frequens macularum in habitu corporis eruptio : Quibus duobus auxiliis sanitatem suam aliquando recuperavit juvenis quidam, integros octodecim dies stagnaverat urina. Sed quid dicendum de Lunæ consensu? quæ uti reliquis dominatur aquis, sic videtur quoque vim suam exseruisse in lotium hujus Venerabilis Theologi; Cujus urinam in rene detentam suppressit intumescens hoc sidus longe facilius, & dispersit suppressam forte multo celerius per vicinas venas, quam si delituisset in remotioris vesicæ receptaculo: A qua periodica reciprocantis urinæ revolutione, credibile utique est provenisse, quas singulis pleniluniis patiebatur cum febre tum angustias, quibuscum plerumque conflictabat ad diem quintum antequam ex toto liberaretur: Sed sanguine ex brachio emisso resolvebatur illico frænum lotium supprimens : quantumvis vesica præter hoc impedimentum in se præterea contineret duos insignes calculos. *Idem ibidem.*

§. 5. Abrahamus Clef Montbelgardensis, æstate anni 1657. in viridario obambulans magnum illico urinæ ardorem & difficultatem sensit; quæ conatu indefesso mox supprimebatur tota, mox guttatim ardore intolerabili stillabat : Casus subiti ignaro erumpit cum fragore randem lapis solidus, politus, triangularis, scrupuli unius, pondere, Jaspidem referens: Die 7. Januar. 1658. in Pleuritidem & Peripneumoniam lethalem incidit, (*Vide historiam lib. 2. tit. de Lateris dolore.*

In aperto cadavere nullam inveni vesicam urinariam, vel ejus loco substitutum ullum organum; quod præsentibus Dom. Capitaneo Grojean & aliis loci Chirurgis & vicinis incredulis sic demonstravi: Stylum in penis foramen & urethram intrusi facile per ureteres utrinque in dextrum & sinistrum renem, Et à fissis Renibus, præter naturam amplis, solidis & naturali carne præditis, sine ulla calculosa dispositione manifesta, Eundem stylum per utrosque ureteres immediate & coram omnibus ad extremum balanum traduxi, nullo inter ureteres & penem intermedio corpore, quod incredulis omnem amovit dubitandi occasionem, maxime cum secundum styli ductum incisionem fecissem. *I. Nicol. Benningerus centur. 2 observ. 24.*

§. 6. Filius N. in *febrem incidit*] cum urinæ suppressione, cui postea stillicidium advenit: Vesica erat maximæ molis, musculis adnata, excrementis plena cum ureteribus, Renes insignis magnitudinis. *Vide tit. de Febribus.*

IN *febrem incidit*] Est urinæ suppressio febris καυσώδεως proprium quoddam symptoma, & quod medentis consilium & provisionem ad sese trahit: Fit autem multis de causis initio talium febrium : Præcipua tamen est copia humorum, & pituitæ præsertim, vias urinarias occupantis, Vel confluxus humorum ad easdem vias: Et Medici graviter errarent si ad diuretica sese converterent, derivandum enim potius per alvum : Juvaret quoque elicere vomitum, nisi re aliqua prohiberemur : Plerisque creatum est periculum, quibus præpropere diuretica sunt administrata, hac sola ratione & consideratione quod urina non redderetur. *Iac. Thevart. annot. 1. in cons. 37. lib. 2. consil. Balonii.*

§. 7. Puer quarto post partum die in Nosodochio Argentinensi anno 1602. mense Decembri obiit, & à Doctore *I. R. Saltzmanno* apertus fuit, qui quidem sugebat, sed nihil per alvum aut vesicam ejiciebat; in quo intestina flatibus distenta, podice non pervio; Renes in octo partes lineis distinguebantur: Ureteres fero distenti ad vesicam angustissimi, ita ut nonnisi vi stylum parvum admitterent, muco referti seri transitum intercludente, sic in vesica nonnisi mucus, non tamen copiosius repertus est. *Casparus Bauhinus in Theatro Anatom. Saltzmannus observ. Anat. pag. 62.*

§. 8. Angustia urinæ transitum per ureteres impediens, nonnunquam oritur ab uno magno, pluribusque calculis mediocribus vesicæ cavitatem replentibus, unde sistitur diutius in ureteribus urina; à qua non semel vidi tunc sensim ampliatos ac distentos ureteres, pollicem non raro admittentes, atque urinam usque ad renes ipsos in se continentes. *Fr. de le Boë Sylvius Prax. med. l. 2. cap. 56.*

§. 9. Puer septennis anno 1655. Ischuria, dysuria & stranguria laborabat: Digito in anum immisso deprehensus lapis, qui feliciter per lithotomiam est eductus; superstitibus tamen iisdem symptomatis, quæ mors consequuta est: Parens, vir temerarius & nequam, Medico operationis authori, & Chirurgo qui exercuerat, necem interminabatur.

Defuncti aperto cadavere, repertus est lapis pelvi renis dextri impactus, olivæ majoris magnitudinem æquans.

OBSERVATIO VII.

Ischuriæ fortioris & pertinacis causa deprehensa in occluso recens uno uretere, altero jampridem obstructo.

§. 1. SAtis vulgo notum est Ischuriæ fortioris & pertinacis causam, sæpissime infra renes consitam, omnino à ductibus urinariis penitus obstructis pendere : Cumque

que egomet plures ab urina totaliter ſuppreſſa defunctos aperui, In omnibus reperi mortis cauſam invincibilem, Ureteris un'ci, paulo antea patentis altero dudum occluſo, à calculo recens impacto obſtructionem fuiſſe. *Thomas Willis Pharmacop. Ration. p.m.*166.

§. 2. Vir Doctiſſimus, cum crebris dolorum, vomitus & cruentæ mictionis paroxyſmis, per plures annos graviter obnoxius vixiſſet, tandem remediis ſequentibus conſtanter uſus Nephritide fere immunis, ab que graviori quopiam inſultu ſupra ſeptennium vixit: Curationis methodus, quam Generoſus quidam edocuerat, ſine pharmacia quavis, ad hunc morbum habuit: Vino & Pomaceo abſtinens, pro potu ordinario Allam tenuem, ex Braſio avenaceo confectam bibebat: porro ſemel in hebdomada mane cepit hauſtum ejuſdem Allæ, ad libram circiter unam, cum pulveris oſſium ſenelorum cochlearibus tribus in eo diſſolutis: Horum uſu intra paucos menſes morbo calculari valedixiſſe viſus, mox arthritico laborare cœpit, ejuſque paroxyſmis gravioribus per totam Nephritidis vacationem ſubinde infeſtabatur, iisque demum levi quavis occaſione in tantum obnoxius fiebat, ut ſi ſtatim à paſtu corpus, vel animum, ſcil. deambulatione aut ſtudio ullatenus exerceret, dolorum inſultus certiſſime expectaret: Cujus ratio erat quod ſanguinis *particulis ſalino fixis*, & liquor nerveus aceto ſis uſque ad plenitudinem ſaturi, ſcilicet quando ſucco recenti perfuſi ſimulque incitati turgeſcerent, illico ſuperfluitates ſuas, ſcil. materiam utriuſque indolis morbificam, in articulos valde debiles deponerent: Itaque Venerandus ille Vir torturæ ita crebræ ac fere continuæ pertæſus, ex conſilio cujuſdam amici *Vrinam propriam* unoquoque mane *bibebat*: Cujus uſu intra menſem unum aut alterum doloribus arthriticis paulo minus plectebatur, ſed mala vice affectus nephriticus recrudeſcere cœpit, nam dolore circa lumbos cum vomitu & dyſuria ſubinde afficiebatur; & brevi poſtea urinæ ſuppreſſione totalis ſucceſſit, quæ nullis remediis ſuperanda, poſt duas circiter hebdomadas Virum Clar. è medio ſuſtulit.

Cadavere aperto, viſcera omnia, exceptis renibus, maxime ſana & firma apparebant, attamen Ren dexter jam pridem fere abſumptus fuerat, ſuperſtite tantum exiguo glandularum acervo, vaſis omnibus & uretere coalitis & penitus occluſis, ut nulla prorſus urina illuc à longo tempore tranſierit: Ren ſiniſter ſatis largus intra cavitatem & ductus ſuos magnam ſabuli & calculorum aggeriem continebat, inſuper lapillus rotundus obdurus & albicans in ureterem ſpatio circiter trium unciarum delapſus, ibidemque fixus lotii tranſitum penitus occluſerat: Ureteris membrana, ubi calculus hærebat, craſſa adeo & calloſa, proindeque indolens invaſerat, ut hic nullomodo ſurſum aut deorſum dimoveri potuerit.

Videtur in hoc caſu quod cum ſanguis & ſucci nervei particulæ coagulativæ, nempe ſalinofixæ & acetoſæ, primo in renibus coeuntes affectionem nephriticam diu excitarant; poſtea ſupra dicti pulveris uſu ſalinæ uſque in habitum corporis protruſæ, & non facile redditæ, in articulis ſenilium arthriticum congererent, renibus interim fere liberis: Tandem vero cum ab urinæ propriæ potu minera ſalina in renes reduceretur, morbus articularis in nephritin exitialem commutabatur.

Vrinam propriam bibebat] Non ita pridem mos inoleverat ut Arthritici uno quoque mane urinam propriam biberent; quod nonnullis commodo fuit. Ratio videtur eſſe quod urinæ latex ſalinus ſanguinem denuo pertrahens, particulas ſalinofixas, prius in articulos deferri ſolitas, ſecum ad renes deduceret: quare methodus ſi quando arthritidem ſublevat plerumque nephritidem auget. *Willis Tract. de Anima Brut. Part.* 2. *cap.*14.

APPENDIX.

Iſchuria ab eroſione vaſorum urinalium, poſt uſum acidularum orta.

D. D. *Caſpar Bauhinus* Baſileæ 5. Decemb. 1624. diem ſuum obiit: Omnimoda urinæ ſuppreſſione ad dies fore octodecim laboravit: Exiſtimarunt Medici, qui ejus curam ſuſceperunt, D. Platerus & D. Chmilietius, fuiſſe aliquam in vaſis urinariis eroſionem, ab immodico Acidularum uſu contractam, atque per viam apertam ſerum & urinam in abdominis cavitatem deſtillaſſe; Et præter alia hujus rei indicia hoc habuere, quod duabus ante decubitum ſeptimanis urinam cruentam excrevit: Veſica urinaria omnino fuit vacua, ita ut urinæ nihil etiam cathetere immiſſo extrahi potuerit. *D. Sennertus Epiſtola* 85. *Centur.* 1.

Omnimoda urinæ ſuppreſſio, qua per dies fere octodecim, uti ſcribis, laboravit, an ab aliqua vaſorum urinariorum eroſione proceſſerit, ſi cadaver aperuiſſent Medici, certius cognoſcere potuiſſent. Acidularum immodicus uſus, & urina cruenta ante decubitum excreta, rem hanc non neceſſario convincunt, ante enim quam vaſa urinaria acidulæ eroſiſſent, ventriculus & viciniora viſcera erodenda fuiſſent, quale quid ab immoderato ſpiritus vitrioli uſu eveniſſe adnotatum. Ante annos aliquot in cadavere fœminæ, à frequentiore ſpiritus vitrioli uſu, inferior ventriculi tunica conſumpta fuit. Nec urinæ cruentatio ad denominandam eroſionem ſufficit, eadem enim à calculi attritu proficiſci potuit. For-

tassis uterque ab impactis calculis ita fuit obstructus ren, ut nihil plane urinæ percolari potuerit, quale quid in cadavere D. Dan. Schmidii anno 1612. visum fuit. *M. Doringius ibid. Epist. 86. sequenti.*

APPENDIX.

Ischuria venæ sectione sanata, ab obstructione vasorum Emulgentium sanguine distentorum.

Nobilis Sexagenarius athletico habitu præditus, cum diebus æstivis calidissimis, Lutetia Monspelium venisset magnis itineribus, multo potu sese ingurgitaverat. 3. aut 4. diebus à reditu incidit in omnimodam ischuriam, sed nullis remediis urina revocari potuit. Ac tandem 3. die catherer in vesicam immissus est, & nihil urinæ profluxit, unde perterritus prior Medicus alterum sibi adjungi voluit; Vocatus ego in fine tertii à suppressione diei. Quæro num dolorem aliquem in lumbis aut pube Æger perciperet, aut alias nephriticis affectibus obnoxius fuisset, quod cum negasset, diligenter omnibus perpensis, censui hanc urinæ suppressionem ab obstructione emulgentium, quam humorum multitudo pepererat, dependere, ac ea vasa nimis repleta ac distenta, non posse se contrahere ad expulsionem. Ideo phlebotomiam proposui larga manu celebrandam: At vix hora elapsa à venæ sectione, sensit æger profluentem urinam à renibus ad vesicam per ureteres, ac paulo post excretis pluribus urinæ libris intra horæ spatium omnino liberatus est. *Riverius Centuria* 1. *Obs.* 1.

VT ut historiæ isti fidem præstemus, isti tamen ætiologiæ assen us mi ime debetur: Quippe vasorum emulgentiũ non illud in munus est quod Vir Clar. assignavit; Non venæ enim sed arteriæ serum cum sanguine, absque ullo urinæ plenitudinis aut cruditatis periculo constanter, deferunt: Cum autem serum in vias patentes non cito excurrat, causa esse videatur quod cruoris massa, stricta nimis & compacta, laticem aquosum intime permixtum sinu suo & ægrè dimittit. Huc facit observatio Anatomica à nobis allata de Episcopo Centrensi. *Willis. Pharmac. Rat. sect. 6. cap. 3.*

OBSERVATIO VIII.

Ischuria à calculis in vesica proprium sacculum sibi efformentibus, ejus cervici objectum.

JOanni Trassato tantum negotii in senectute facessivit calculus vesicæ, ut non modo vix unquam mingeret sine acerbo urgentis urinæ cruciatu, verum rarissimo quoque deambularet sine evidente doloris sensu, ob calculum vesicæ cervicem miserandum in modum excarnificantem: donec tandem doloribus ac punctionibus cessantibus, libere denuo urinam reddiderit, adeptus non solum copiam agendi iterum negotia, à quibus aliquandiu abstinuerat, verum etiam quocunque proficiscendi perinde atque sanissimus. Quam inopinatam rerum faciem ut summe admirabatur æger, sic non levem conjecturam movit Medicis Calculum stationem suam, ex qua tam atrox intulisset bellum, seu remediis sive tempore deseruisse, indéque turbas resedisse, pacémque tandem corpori concessam: A qua tamen sententia æger adeo fuit alienus, ut potius crediderit se nihil unquam à calculo, verum omnia ab indurato aliquo tumore, levius pondus etiamnum circa anum persentisceret, perpessum fuisse: mansitque ipsi hæc opinio ad extremum vitæ halitum.

Facto vivendi fine per omnimodam urinæ suppressionem, ubi integrum quinquennium satis commode habuisset, & producta ab anatome in lucem veritate, quę hactenus delituerat spissa caligine sepulta, cujus beneficio vidimus durum aliquem tumorem, prope vesicæ cervicem situm, in causa fuisse quo minus profluxerit ipsi lotium sive sponte, sive meatu quoque per catheterem reserato, idque ex vesica aqua id temporis maximè repleta: quod insusitatum tumoris genus, instar caruneulæ tunica inclusæ, ante vesicæ exitum propendens, uti huic ægro exitio fuit, sic etiam clanculum aliorum vitis fortassis insidias struxit, ignorantibus Medicis quo referrent exitialem suppressæ urinæ causam: Ea enim fuit tumoris forma, ut elevata à catherere, illum tamen ita complecteretur ut nihilominus impediretur urinæ effluxus: Sed quid dicemus de Calculis, qui primum maximum, deinde vero nullum excitarunt cruciatum; Erant hi duo, & quidem satis ingentes, qui initio attritu suo adeo extenderant sequacem vesicæ membranam, ut paulatim descenderint ad quatuor transversos digitos à priori statione, provoluti quasi in sacculum vesicæ adhærentem: In cujus receptaculo etiam calculum suum dicitur habuisse Exc. Casaubonus: Fuitque hæc loci mutatio verissima causa illius levaminis, quod æger percepit postremis vitæ annis. *Nic. Tulpius Observ. med. lib. 4. cap. xlvij.*

IGnorantibus Medicis quo referrent, &c.] *Riolanus* Encheir. lib. 2. c. p. 30. adnotavit vesicam interdum onere plurium lapillorum sinuosam fieri ad latera intestini recti juxta collum ipsius, tum que lapillos ibi nidulari, qui cathetere immisso non deprehendnntur: digitum autem in podicem immissum tum certum fore rei exploratorem: Nimirum calculi vesicæ attritu suo primum vesicæ cervici molesti sunt, tandem autem

tem pondere ductilem vesicæ membranam extendunt, hinc de priore sede decedentes, proprium sibi sacculum effingunt, in quo nidulantur; desinente dolore ante acuto, cui succedit molesta gravitas.

Observatio IX.

Calculus vesicæ, in medio pervius, citra signa & symptomata gestatus.

Vidi in Nobil. D. *Gul. Poole*, secundum jam senium ingresso, sub lingua, in carne illa molli ei substrata, genitum, levem & tophaceum, longiorem, instar lapillorum, in capitibus asellorum mollium reperrorum, qui sponte sua decidebat triennii spatio, alio subnascente. Hic erat admodum molestus eo tempore quo decidere incipiebat, ita ut lingua magnum, inter loquendum & masticandum perciperet nocumentum: Hoc Nob. Viro tardissima senectute ad meliorem vitam à summo vitæ arbitro evocato, in vesica ejus, corpore dissecto, repertus est lapis XIV. unciarum pondere, in medio pervius, per quem lotium sine impedimento profluebat, Ita ut nulla esset Calculi in vesica contenti suspitio, cum de nulla gravitate, nec dolore aliquo conquereretur. *Fridericus Loßius obs. xxxviij. lib. I.*

Observatio X.

Ischuria ob compressum & callosum collum vesicæ, Hujusque cum intestinis involutionem. I. *Ob inflammationem & ulcus colli vesicæ.* 2. *Ob compressum collum Vesicæ ab hernia singulari.* 3. *Ob Tumorem ostio vesicæ objectum.* 4. *Ob scirrhum collum vesicæ occupantem, cum sequuta inflammatione.* 5. *Ob carnem ex vesicæ fundo enatam, urethram subeuntem.* 6. *Ob inflammationem urinarii meatus.* 7. *Ob scirrhum ostio vesicæ objectum.* 8.

§. 1. Puellus per x. dies neque per alvum neque per virgam quicquam exerevit. Intestina omnia ita cum vesica ejusque collo confusa, ut vix divelli potuerint: musculus recti intestini collum vesicæ callosum comprimebat. *Vide tit. de Alvo suppressa.*

§. 2. Viro Illustri lotia cum viscida materia reddenti suppressio eorum per quatriduum accidit. Inventum est ulcus & inflammatio in collo vesicæ. *Vide Tit. de urinis p. n.*

§. 3. *Ioh. Dominicus Sala* vidit mesenterium cum intestinis tenuibus omnibus in scrotum delapsum: abdomenque alterum præ se tulisse: Qua mole compresso Vesicæ collo, urinæque impedito transitu, necessitas moriendi ægro fuit accita. *Th. Bartholinus Cent. ij histor. 95.*

§. 4. Clar. Tulpius in cadavere viri cujusdam, qui ex omnimodo urinæ suppressione obierat, vidit durum tumorem, instar carunculæ tunica inclusæ, ante vesicæ orificium propendentem, in causa fuisse quo minus ipsi profluxerit lotium, sive sponte, sive meatu quoque per catheterem reserato. Ea enim fuit tumoris forma, ut catheterem quo elevabatur, complecteretur, & sic adhuc impediret urinæ effluvium. *Dom. de Flammerdinge Disput. de Ischuria* 8.

§. 5. Gulielmus Constantin, Chirurgus Genevensis, septuagenarius Ischuria laborabat; post magnos perpessos labores, & variadata auxilia, vitam cum morte commutavit.

Cadaver apertum exhibuit Scrotum & circumjacentia livida, vesicæ cervix dura, alba scirrhosa, Ejus vero corpus inflammatum & sphacelatum. *Ex Schedis Dom. D. Alexandri Diodati, Medica Facul. Genev. Decani.*

§. 6. Obstruitur Vesicæ orificium, vel urethræ canalis, si pius à calculo ipsi impacto, rarius à concreta pituita, vel sanguinis, vel Carne ex vesicæ fundo per ipsam urethram excrescente, ipsamque obturante (sicut ejus rei stupendum exemplum vidi ante plures annos Amstelodami, in fœmina ex hoc affectu, propter sanguinis deperditionem conjunctam tandem misere defuncta) subinde à succrescente in urethræ canali caruncula, ipsumque opplente. Ejusmodi carnis ex vesicæ fundo excrescentia difficulter curabitur, nisi consolidans decoctum immittendo in vesicam per syringam. *Franc. Sylvius de le Boë, Pract. lib. I. cap. cvij. § vii. & xxviii.*

Obstruitur à calculo, vel carne &c.] *Hippocr.* Coac. Prænot. 472. & 473. notas adducit quibus urinæ interceptio facta à calculo, vel à tuberculo, seu phymate, dignoscatur: Calculo laborantes, *ait* χειμανθέντης, eo habitu constituti ut ne urinariam fistulam calculus illabatur, prompte urinam reddunt. At quibus tuberculum ad vesicam adnascitur, urinæ difficultatem efferens, iis in quovis corporis habitus negotium facessit, cujus quidem solutio contingit per puris eruptionem.

§. 7. Cum in meatu urinario cuidam tuberculum enasceretur, Tonsor se pro Chirurgo circumferens, cathetere adacto meatum urinarium perrupit, existimans lapidem in vesica esse, quo factum est ut suborto fluxu sanguinis, inflammatione & febre superveniente, ex incuria ejusdem Tonsoris mortuus sit æger.

Incisione autem peracta, nec in vesica, nec in ureteribus nec in renibus lapillum invenere; sed tantum pudenda multum in modum tumescentia & testes supra fidem inflatos, ut de fe opprimebatur urina ut ne gutta effluere posset. *Forestus lib. 3. de Incerto urinarum judicio.*

§. 8. David Romay Paterniacensis, annos 80. & ultra natus, cum ex nimio vini recentis usu 13. Nov. 1606. suppressione urinæ & dolore colico corripi cœpisset, nullisque remediis in diem 12. usque morbi usus fuisset, tandem extrema necessitate urgente, die dicta 24. Novemb. me accersit, Tum hominem in lecto febricitantem, miris cruciatibus ac doloribus afflictum, viribus quinetiam prostratum, cum ventris tumore, magno, duro, tenso ac renitente, ab osse pubis ad regionem fundi ventriculi & hypochondriorum fere usque, gravidæ instar, offendi. Ego illico sacculum ex relaxantibus & urinam moventibus aqua coctum calide applicui: cathetere deinde per ductum urinarium in vesicam immisso ℔. v. urinæ cum unciis quatuor, medicinalis ponderis, extraxi: unde mire levatus cum ventris subsidentia: Die sequenti enema emolliens & anodynum injectum; catheter iterum intrusus, sed nihil urinæ manavit, hinc auctus dolor & tensio ventris; die 26. rursus immisso cathetere, & lib. 6. urinæ elicitis, protinus tensio & dolor ventris, cessavit: 27. die denuo catheteris beneficio urinæ lib. 6. fluxere: Mirum sane quomodo vesicæ corpus tam exiguum tantam urinæ copiam continuerit: hinc atrocitas doloris ob summam distensionem partis maxime sensilis. Die 28. rursus cathetere immisso, postquam urinæ lib. 4. cum ℥4. extraxissem, sub finem circiter ℥j. puris subsequuta est, post clystere leniente injecto bis alvum exoneravit, hinc maximum levamen: sub vesperam iterum cathetere indito, urinæ ℔ iiij. qnoque, uti & multum sanguinis, ut & præcedentibus vicibus, effluxere: hinc conjeci abscessum in vesica delituisse, ejusque venulas ab extensione ab urina ruptas fuisse. Die 29. aliud enema injectum, & circa meridiem per immissum catheterem urinæ lib. iv. & ℥viij cum pauxillo puris extraxi: Die 30. mane cathetere urinæ ℔ ij. cum multo sanguine admixto, sub vesperam vere cyathos 3. vel 4. elicui: Hic vero notandum parvum exilem catheterem me nunquam, ob obstacula quæ circa sphincterem latitabant, in vacuum vesicæ immittere potuisse, crassiorem vero, & qui crassitiem pennæ cygni adæquabat, multo facilius. Ratio, ut credo est quia cum ductus urinarius circa vesicæ collum, uti & sphincter ipse ob scirrhum, qui ante ostium vesicæ colli latitabat, tumefactus esset, necessario in perinæo coarctatio & angustia ipsius ductus urinarii sequebatur. Porro exilem & minutum catheterem hancce angustiam aperire & dilatare non potuisse rationi consentaneum est, id quod crassioris beneficio facilius & minori cum dolore fieri potuit. 1. Decembris mane cum in ipso ductu urinario, & circa collum vesicæ obstacula nonulla catheteris intromissionem nullomodo amplius admitterent, enema emolliens denuo exhibui, ventrem & inguina inunxi, semicupium præscripsi, in quo cum per horæ quadrantem resedisset, urina sponte excreta, undelevamen non exiguum. 2. Decemb. ad ℥j. terebinthinæ Venetæ exhibui coxasque & renes inunxi: a prandio, ob doloris vehementiam, rursus in semicupium conjeci, ex quo egressus non solum urinam copiose, sed una quoque materiam crassam, albam ac fœdissimam excrevit. Die 4. aliquid aquæ nostræ diureticæ propinavi, bis quotidie partes prædictas inungens: hinc deinceps semper urinam, & simul purulentam ac fœtidam materiam, sponte & absque dolore aut impedimento reddidit, verum pro mundificatione renum & meatuum urinariorum, Decemb. ℥j. Terebinthinæ iterum exhibui. Et quia tumor ille durus e regione vesicæ nondum penitus sublatus erat, sacculum ex emollientibus & resolventibus bis quotidie applicui. Tumor tamen ex hujus sacculi applicatione, cum urinæ illius fœtidæ ac purulentæ excretione ad 17. Decembr. persistebat, qua tandam paulatim tumor subsidere, urinaque aliquantum clarior ac purior fieri, fœtorque remittere cœpit: interea alvus non respondens variis præsidiis commota: hinc venter & dolores sedati fuere, urinam quoque absque difficultate, sed involuntarie reddebat. Die 6. Januar. 1607. diarrhœa levis supervenit, quæ ad 5. diem cessavit: circa 9. Januar. urina per secessum, nunc seorsum, nunc mixta excrementis & quidem involuntarie effluere cœpit, neque amplius per penem exiit: dolor tamen nullus aderat, viresque pro ætate constabant, nec appetitus admodum prostratus usque ad decimum octavum Januarii, qua tussicula sicca correptus, vires & appetitus paulatim ita diminuebantur, ut 30. Januar. placide expiraverit.

Aperto cadavere, *scirrhum* magnitudinem ovi gallinacei adæquantem, unciasque duas pendentem, *in ipsa vesica*, & quidem ante collum ipsius, tenaciter adhærescentem invenit: Ex cavitate præterea vesicæ usque in intestinum rectum, ulcusculum conspiciebatur rotundum, proculdubio ab urina purulenta & fœtida exesum. Corpus item vesicæ circa ipsius collum, uti quoque intestinum rectum, lividum; Ren uterque insignis magnitudinis, exterius vesiculis quamplurimis seroso humore scatentibus apparebant: Hepar denique in parte cava durum ac scirrhosum visebatur. *Fabritius Hild. cent. 2. Observ. 65.*

Scirrhum

SCirrhum in veſica ante collum] De Tumore oſculi veſicæ *Ballonius* Epid.lib.c.p.177. Quidam ſu preſſione urinæ laborabat, creditum eſt id fuiſſe à phlegmate obſtruente, accedente & nonnullo tumore oſculi veſicæ: Dolor non erat, itaque nec inflammatio: mirum an tumor derepente fieri potuerit? conabatur excernere; conatus iſte in corpore impuro materiam ad veſicam præcipitavit, concuſſum eſt ad diuretica, malum auctum eſt, veſica implebatur urina, ſed aliquid impediebat, diuretricorum uſu facta eſt humorum veluti conferta in veſicam prolapſio, teſtabantur urinæ, nam copioſo ſedimento erant refertæ, at non erat ſedimentum propriè dictum, ſed humorum colluvies: Tandem deprehenſus tumor oſculi veſicæ, miſſo in anum digito, multis remollientibus adjutus eſt, convaluit: Antea nullo modo excernebat urinam niſi immiſſo cathetere.

Observatio X.

Iſchuria ob plures calculos in veſica fluitantes. Et tres ejus tunicæ affixos. 1. *A lapide in veſica unciarum xviij.* 2. *Ob lapidem xxxij. unciarum.* 3. *A grandi lapide veſicæ oſtio objecto.* 4. 5. *Ob lapidem ſilicea duritiei, ponderis unciarum ſex & dimidia.* 6. *A lapide mediocri collum veſicæ obturante.* 7.

§. 1. THomas Fontanus, ſenex humanus, exantlatis aliquando acerbiſſimis urgentis urinæ cruciatibus, *eminxit tandem plurimos calculos* colore varios & forma, moléque diſpares: quorum alij in conſpectum prodiere glabri ac politi, alij viciſſim angulares vel ſphærici, imo nonnulli quaſi ſertula à ſe invicem præciſi: quod inuſitatum ſpectaculum eo majorem movit admirationem, quo deinceps excreverit plures effractorum calculorum cortices, qui æquantes unguem humanum, ſeni ſeptenive ſingulis interdum prodiere diebus. Attonitis intetim & haud parum ſuſpenſis Medicis, quò referrent hanc calculos effringendi ac poliendi vim, donec ægro ob omnimodam urinæ ſuppreſſionem mortuo anatome veritatem quaſi ex umbra in claram lucem produxerit.

Fluctuabant enim in veſicæ fundo undecim calculi, quorum maximus fragili cortice tectus, quaſi alter Actæon, à continuo inæqualium calculorum occurſu adeo fuit detritus ut plurima inde diſſilietint fragmenta, quæ deinde cum urina emingerentur: Præterquam *calculos ſatis inſignes, qui veſica tunicis* adeo fuere *involuti*, ut ne lynceis quidem oculis illos perſpexiſſes, niſi ſcalpellum involucra abſtuliſſet; cujus beneficio duos etiam calculos animadvertimus in renibus latitantes. *Tulpius obſerv. lib. 4. c.36.*

EMinxit plurimos calculos) Nihil Medici frequentius in ore quam medicamentum calculos frangens; at videſis arenoſos ac molles duntaxat intelligas, ſilices quippe ut vix communiunt mallei, ſit profecto multo minus actis aliquis humor, qui fortaſſis aptior foret exedendis tenuibus veſicæ tenucis quam præduris lapidibus. At excogitabit forte aliquis remedium quod ſine aliarum partium jactura, ingenita proprietate ſolos calculos diſſolutum ibit, cujuſmodi memini aliquando à locuplete mercatore multis florenorum millibus obnixe quidem quæſitum, at hactenus à nullo mortalium inventum: verum enim vero, quam latus hic paruit campus illis qui nihil non remediis ſuis acceptum ferunt, ſive vere, ſive falſo, prædicaſſent quidem ſpecioſe commentitiam ſuam gloriam, ſed quam turpiter deinde illis ludibrio fuiſſent, veritate ab anatome è latebris eruta, ac illi in ſpeciem quidem apparuiſſent Medici, at revera nugivenduli ac ſycophantæ.

Tres calculi veſicæ tunici involuti) Ecquid egiſſes, Lithotome, in hiſce ſitibus, obvios forte calculos facile eduxiſſes, atque eruiſſes tunicis incluſos? vis ſignem tibi, quam deinceps ſequaris cynoſuram? Quæ ſupra hominem Deo committe, & conſule non minus tuæ famæ quam ægrorum ſaluti.

§. 2. Vir doctus 20. annis calculo veſicæ laborans, tandem omnino ſuppreſſa urina immani cruciatu vexatus vitam finivit: Inventus eſt in veſicæ capacitate lapis rotundus, duriſſimus, albicantis coloris, pendens 18. uncias.

§. 3. Alium è diſſecto corpore extractum mihi oſtendit D. A. Van der Linden, xxxII. unciarum pondere conſtantem, duriſſimum, compactum, ſilicis colore, triangularem, ex quo cum ferro, ut ex ſilice eliciebatur ignis, Hic undecim annis ſupprimens urinam, ægrum tandem ea omnino retenta ad interitum perduxit. *Zacut. Prax. admir. libr. 2. obſerv. 70.*

§. 4. Non ſecus atque de Renum lapillis dictum eſt, in veſica quæ urinam excipit, lapilli concreſcunt; nec minus varij forma, quantitate atque colore, niſi quod veſicæ calculi apud quoſdam præcipuæ cujuſdam magnitudinis & duritiei eſſe ſolent, vel tantæ, ut nec medicamentis atteri expellíve, nec inſtrumentorum uſu frangi & eximi inciſis veſicis queant: ſed neceſſe ſit qui ſic infeſtantur mole dolorum ſuperatos oppreſſoque inter infandos cruciatus mortem oppetere. Equidem quæ mea eſt opinio, nullam acerbiorem homini mortem accidere poſſe puto ea ipſa quam calculi inferunt tormenta, ubi quis membris omnibus ſalvis, viribuſque integris, violento impetu adigitur ut animam indigne exhalet. Id quod *Friderico III. Saxoniæ Electori* evenit, cujus veſicam incidens Chirurgus, in ejus orificio lapidem offendit grandem, cuſpide in cervicem, qua urinæ meatus paret, porrectum, latiore parte in veſica hærente. Sed & idem fellis receptaculo alium exemit. Item & al. ū è renis dextri

dextri lacunæ, duorum articulorum magnitudine, subrutilo colore. *Kentmannus lib. de calculis.*

§. 5. Christophorus *Buncciuſ* cadaver aperuit G. Engels qui per aliquod tempus calculo laborans, tandem accedente urinæ suppressione interiit.

In hujus vesicæ orificio invenit calculum ingentem, figuræ amygdalinæ, qui ita obturaverat vesicæ orificium, ut nullus pateret urinæ exitus. *Th. Bartholinus Cent ur. 2. Epist. 86.*

§. 6. Senex quidam octogenarius annum integrum difficili admodum ισχυρία, interdum στραγγουρία affectus fuit, Vocati Medici in diversas opiniones trahebantur, Existimabant nonnulli latitare ulcus in vesica inveteratum: alii, in quibus ego, calculum prægrandem ibidem delitescere censebant.

Aperta fuit demortui vesica, lapis inventus silicis adæquans duritiem, & pendebat nummarii ponderis uncias sex cum dimidia; rediisset hoc ad vulgaris Medicorum ponderis uncias fere octo: In raris hoc exemplum numero, etiamsi majores interdum & graviores visi fuistint. *Ex Observ. Philiberti Saraceni Medici Genevensis.*

§. 7. Quæ de adversa Nobil. ægrotantis valetudine nobis relata sunt, atque ea quæ nos potuimus explorare, non dubiam fidem faciunt membrum affectum esse vesicam, in qua lapis reperitur: musculum cervicis vesicæ, & crustosam tunicam quæ exulcerationem patiuntur, ex lapide salebroso & lotio acri & salsuginoso ad vesicam delabente. Actio vero læsa mictio quæ depravate læditur. Eaptopter duo affectus p. n. videntur Virum Revet. habere sollicitum, lithiasis scil. atque cervicis vesicæ, & crustosæ tunicæ ulceratio, cætera vero sunt accidentia hos morbos consequentia, cum ardor urinæ & dolor, tum febris, quæ temporis diuturnitate in iis casibus essentialis evadere consuevit: Cum autem appropinquaret tempus veris, in quo sancitum erat adhibendam esse sectionem, decrevit ad patriam se recipere; In itinere omnino occlusum est collum vesicæ, unde Suppressione urinæ interiit.

Secto cadavere inventus est lapis mediocris collum. vesicæ obturans. *Lælius à Fonte Consult. ix.*

Observatio XI.

Ischuria à topho in fistula Urinaria.

Sacerdos diu laboravit urinæ ardore, & à multis cum frustra curaretur, tophus seu callus in meatu urinario obortus est, qui adeo increvit ut lotium omnino suppressum fuerit, Tonsor quidam, pro Chirurgo sese venditans, catheterem imposuit in meatum urinarium, existimans lapidem esse in vesica, impedientem lotii exitum: eoque instrumento non transeunte ad vesicam, fortiter illud impellebat, unde suborto fluxu sanguinis & dolore intolerabili, mox subsequuta est inflammatio & febris continua, deinde & ingens testiculorum inflatio, urina in totum rursus post sanguinis rejectionem, quasi guttatim urinam redderet primo, suppressa est: Nihil autem iuvantibus remediis, & cum animam agere videretur, ad eum accitus fui: Cum alvum duobus vel tribus diebus non repurgasset Tonsor, nec quicquam excrevisset, statim clysterem emollientem & sedantem dolorem ac inflammationem injicere jubeo, quo quidem alvum deposuit, nihil tamen ex eo adjutus, nec topicis remediis pectini impositis, & testiculis supra modum inflatis, relaxantibus, emollientibus & inflammationem auferentibus, facto prognostico antequam medicamenta vix apponerentur, quod statim æger moreretur, *neque calculum in vesica esse*, ut Tonsor jactabat.

Eoque mortuo ac inciso, cum propinqui mortis causam explorari vellent, tophus in fistula urinaria tantum inventus est, neque calculus in vesica repertus: ita ut ex violenta illa pertusione catheteris, febre & inflammatione obortis, & ingenti inflammatione testiculorum, urina magis impedita & mors ipsa, Tonsoris inscitia, subsequuta fuerit. *P. Forestus lib. 25. Observat. 16.*

Neque calculum in vesica esse) Non mirum Tonsorem in diagnosi errasse, hinc in curatione, eo quod illa difficillima sit, initio præsertim, cùm calculus exiguus est; grandior enim & adultus manifestas, etsi nec semper satis, notas exhibet: Signa autem urinæ cohibitæ ob meatum urinarium occlusum hæc tradit *Forestus*, scholio in observat præcedentem, Quod figurato ægro, adeo ut declivis fit cervicis vesicæ positus, ac manibus tumore p.n. compresso, minime expellitur urina: occluditur autẽ vel ob inflammationem (cujus signa manifesta) vel scirrhum, vel alium quemvis tumorem p.n. Si ob carunculam, præcessere ulceris notæ; immisso cathetere urina elicitur, & simul aliquando cruor & carnis ramenta, *Galen.* teste 1. de loc. aff. Si fuerit tophus seu callus in cervice vesicæ innatus, præter id quod longo temporis spatio ex crasso lentoque humore paulatim nasci potest, neque forte ulceris signa præcedent, neque ortæ carunculæ signa aderunt, Si à lapide obstruatur, illius indicia se prodent: Quod si hujus nullæ sint notæ, sanguis autem effluxerit, verisimile est à grumo sanguinis fistulam obturari: Crassus lentusque obstruens humor notas sui dabit.

Observatio XII.

Iſchuria caſum ſequuta, hinc vulnus inſigne veſicæ. 1. Ob carunculas in veſica ſubſiſtentes, in quas reſoluta Renis ſubſtantia. 2. A calloſa appendicula veſicæ oſtio adnata. 3. Ob veſicæ nimiam diſtenſionem ab urinæ copia. 4. A nimis dilatata veſica & inflammata. 5. 6. A debilitate fibrarum ejusdem. 7. Ab ejus abſceſſu & gangrana. 8. A Tuberculis ejus orificio adnatis, cum partis inferioris gangrana. 9. Ab ejus partis anticæ ſummo madore, cum multo phlegmate in fundo, & caruncula in ſphinctere meatum obturante. 10.

§. I. SPectatiſſimus Dom. Nic. Biſchoff, Mercator ac civis Baſilienſis, εὔσαρκος optimeque temperatus, annos xxx. natus, cum paucis ante diebus hanc in urbem, negotiorum ergo ſe contuliſſet, cœna adventoria apud Ornatiſſ. Virum Dn. Freys hujus urbis Mercatorem, una cum aliis quinque aut ſex amicis hominibus exceptus fuit, die Martis, quæ quarta fuit menſis ſextilis anni currentis 1648. Remotis menſis, cum homini propter inſignem veſicæ urinariæ à lotio diſtenſionem, ob prægreſſam πολυποσίαν micturitio quanta maxima ſuborta fuiſſet, veſicæ exonerandæ gratia in quoddam cubiculum illi triclinio proximum, in quo reliqui convivæ erant, jamjam domuitionem meditantes, clam omnibus ſe proripuit paulo ante mediam noctem, quo quidem in cubiculo accenſa candela noctis tenebras diſpellebat: Hic igitur, oſtium quoddam peſſulo obſeratum conſpicatus, ad Auſtralem prædicti cubiculi angulum, ratus ædium latrinas heic ſitas eſſe, peſſulum ab oſtio removit, eo penetraturus ſine lumine: Verum cum oſtium illud, feneſtræ inſtar in aream ſubjectam ſaxis quadratis conſtratam proſpiceret, ſupra quam aream prima contignatio (in qua oſtium) altitudine pedum xv. elevabatur, per apertum illud oſtium in aream ſubjectam peſſum ccidit: Cum autem in area, præter alia vaſa & inſtrumenta baphicis uſibus deſtinata, vaſtiſſima quædam cortina cuprea colloc. ta eſſet, cujus ſummum ad labrum (ut probabile videtur) inter cadendum dextrum λαγόνα graviter alliſit, porroque in ſolum λιθόστρωτον haud mollius corruit: Ab amicis conſternatis, audito ruinæ ſtrepitu, illico concurſus eo factus eſt, homoque ſemianimis humi repertus in lectum prope ſubvectus eſt: Medicus, Chirurgus & Arthrembolus acceiſiti, corpus ac ſingula membra diligenter pertractarunt ac explorarunt, num fractura, luxatio aut contuſio quæpiam ſubeſſet, quale nihil apparuit: Interim æger de inſigni ſolum dolore abdominis, præſertim circa hypochondrium dextrum, & cartilaginem xiphoidem conquerebatur, oblataque ita peteni matula, vix ac ſummo nixu guttam duntaxat unam & alteram non tam lotii quam ſanguinis emiſit: Extractus tunc fuit ſanguis è Baſilica dextra, clyſter blandus injectus eccoproticus; vivo etiamnum verveci detracta ex tempore pellis toti ventri inferiori admota fuit: qua remota tota illa regio oxyrrhodino pluries illita fuit: Poſtridie mane cum nullo modo procederet lotium, immiſſo cathetere ſatis abunde profluxit urina cruenta, ſed magna tenſio eaque dolorifica totius abdominis deprehenſa fuit, magna motus difficultas pectoriſque oppreſſio, una cum febre ac ſiti non exigua: Advocato Medicorum celebrium conſilio, concluſum fuit vaſa aliqua majuſcula intus diſrupta, magno cum vitæ periculo, præſertim circa organa οὐρητικά, renes ſcil. & veſicam, quare victus ratione & præſidiis idoneis ſuccurrendum: Venæ ſectionem itaque ſemel iterumque pro modulo virium celebrandam, enematis frequentibus eluendam alvum, nec non quæcunque præſtantiorum vulnerariorum in ſimilibus caſibus adhiberi ſolent, tum intus porrigenda tum exterius adminiſtranda; cumque veſica ſponte non excerneret, cathetere juvandam ex intervallis: Omnibus hiſce diligenter factitatis, nihilominus cum ſymptomata omnia ingraveſcerent, nec quicquam præter pauculum cruorem ex veſica excerneretur, inſuperque ſingultus accederet, ſitis, pectoris anguſtia, dyſpnœa, leviculæ animi defectiones urgerent, decretum fuit paracenteſin adhibere, ad educendam ſenſibiliter cruorem extravaſatum, & intra ventris inferni capacitatem effuſum, unde præſentaneum vitæ periculum intentari videbatur: Ita ergo factum die Jovis, vj. Auguſti, hora tertia pomeridiana, perfoſſo periti artificis manu abdomine, quatuor digitis ab umbilico, parte decliviore verſus dextrum latus, ſtatimque ex vulnuſculo proſiliit ſanguis ad ℥vj Cannula vulneri impoſita, & obturato foramine, æger quietior nonnihil videbatur, cum paulo poſt exacerbata omnia, oculi caligare cœperunt, vires fatiſcere, ac tandem hora vj. pomerid. ſana ad extremum uſque ſpiritum mente, pie ac placide fato conceſſit, ita ut horas non amplius 42. à lapſu ſupervixerit.

Ut ergo varia damna internis partibus ex graviſſimo caſu ab alto, & quaſſatione immani inflicta oculata fide noſcitarentur, iiſque quorum intereſt deſignarentur, ſectum fuit cadaver non ita multis poſt obitum horis à Chirurgo, coram Medicis: qua quidem in Anatome hæc fere oculis ſeſe oggeſſernnt notatu digniora φαινόμενα: Intra capacitatem abdo-

minis magna sanguinis extravasati copia passim fluitabat, ob complurium vasorum ῥῆξιν, præsertim vero vesicæ urinariæ, quæ ipsa circa fundum suum, qua rectum spectat intestinum, visa fuit plane displosa, ita ut vulnus ipsius hians ovum gallinaceum facile potuerit admittere, prætereaque pars hæc conceptæ inflammationis, nec non ejus consectariæ necroseos, tam interna quam externa facie manifesta præferebat vestigia: Laceratio etiam deprehensa fuit rami illius venæ adiposæ dextræ, qui cum musculi venæ ejusdem lateris conjungitur. Sigillatio quoque amplissima spectabatur non tantum exterius in cute lumbaris ac iliacæ regionis, sed etiam in subjecti peritonæi membranis, tota ea parte quæ porrigitur à septo transverso ad musculum Iliacum internum juxta psoa. Ren dexter cum appenso uretere inflammatione insigni affectus erat; quæ fortassis inflammatio tam renis quam vesicæ, *singultum* istum quo vexabatur per XV. ante obitum horas excitavit: In medio corporis ventre, & quidem in pericardii tunicæ media parte ad lævam, ecchymoma apparuit effatu dignum, ex ruptura exilium aliquot ramulorum ejus venæ, quæ illam membranam ad nutricationis officium perreptat: Mirum ergo non est, si tot corporis partis ad vitam pernecessariis, qua contusis, qua ruptis & inflammatis, cum acutissimæ *febris*, cæterorumque p. n. affectuum accessione, biduo nondum elapso animam efflaverit ὁ μακαρίτης. Scriptum Lugduni die IX. Augusti 1648. *Observatio Excell. D. D. Caroli Sponii, Medici Regii, Vice-Decani Facultatis Medico Lugdunensis Gallorum.*

§. 2. Universam renis dextri carnem ex propria membrana in vesicam secessisse ipsamet sectio facta ostendit: mihi autem (dum patiens in vivis esset) asserenti in urina frustula quædam rubra crassiora, carneam esse renum substantiam, nulla fides data est, donec (ut dixi) sectio ipsa veritatem ostendit; Inventa renis membrana alba & illæsa, omni carne prorsus vacua, vesica vero sanguine & caruncculis referta, ex quibus urinæ suppressio facta vitam seni sustulit. *Ex Observat. Herculis Saxoniæ.*

§. 3. Anno 1626. V. V. septimo supra septuagesimum ætatis anno, satis vegetus, refrigeratis pedibus, XI. hinc die urinæ suppressione cruciatus, oborta sensim febricula, omnibus à Prevotio incassum tentatis exspiravit, effluente post lotio.

Corpore à P. de Marchettis eviscerato, Renes cæteræque generationis partes recte se habuerunt; Soli vesicæ orificio appendicula callosa interius adnata, & verius interior ambitus orificii membranosus, in articuli magnitudinem excreverat, quæ ante hac mictionem cæteroquin difficilem, sensim producens, affluente post muco pituitoso, sic viam angustavit ut ne catheterem quidem admiserit: Vesica erat lotio repleta rite pariter præclusa inferiore via: Vesica quinetiam, cum intestinis flatibus turgens, ab extensione adeo extenuata ut contactu fuerit disrupta: Inflammatio nulla initio, nec febris notata, quam progressu morbi deprehendimus: *Rhodius Centur. 3. Observat. 26.*

§. 4. Accessit ad nos æger qui à septem diebus nihil excreverat, & pariter sex diebus urinam non reddiderat; habitu corporis omnino cachectico & bilioso, ætatis consistentis: Acciti ut certiores essemus de affectu, catheterem immitti jussimus, exploraturi si quid eorum adesset quæ urinæ meatus obstruere possent: Chirurgo autem nihil obstaculi adesse affirmante, curavimus ad fæces emolliendas frequentes clysteres injici (retentionem enim urinæ ab alvi duritie oriri suspicabamur) à quibus nihil fuit adjutus: aderat semper maxima virium imbecillitas: Pectini fuit admotum emplastrum de parietaria cum oleo scorpionum, per os diuretica, Obiit.

Dissecto cadavere, quamvis viscera essent male affecta, vesica tamen ita erat urina distenta, ut ex incisa plusquam libræ quatuor effluxerint: nullum aderat ulcus, non callus, non grumus sanguinis, non calculus, non materia viscida, quæ alias Ischuriæ causæ sunt: ita ut tandem communi consensu judicaverimus *facultatis excreticis vesicæ imbecillitatem* in causa fuisse, cum resolutione sphincteris: Erat enim facultas ita sopita, ut clysteres quantumvis acres, ex hiera & oleo rutæ, statim effluerent ægro non sentiente. *Ieremias Martius Observat. 4.*

Facultatis excreticis vesicæ imbecillitatem] Substantia vesicæ est partim membranosa ad robur, extensionem & corrugationem; partim carnosa ad motum, Nam duas habet membranas & unum musculum circumvolventem totam vesicam, quem omnes alii Anatomici, excepto Aquapendente, tertiam ejus membranam faciunt non musculum esse ostendunt fibræ perspicuè carnosæ, ad vesicæ initium insertæ: Ita ut quemadmodum musculus circularis, Shincter dictus, vesicam constringit ne involuntariè nobis vesica effluat, ita hic ad excretionem urinæ faciat, dum se contrahendo vesicam constringit: Atque, ut musculis abdominis (qui quoque ad excretionem urinæ conferunt) nimium extensis, alvus adstringitur nec secernit, ita hoc musculo nimis extenso, urina cohibetur.

§. 5. Quidam dilatationem vesicæ patiuntur, paulatimque minuitur urina & supprimitur, ut nequeant nisi immissâ fistulâ mingere: & pedetentim *post dilatationem inflammatur vesica*, corrumpitur & sphacelatur, donec moriantur: Tres hoc morbo interemptos vidi, quibus vesica ad umbilicum usque extensa erat, ut maximam urinæ quantitatem, viginti

ginti circiter libras quandoque retineret: Morbus initio levis eſſe videtur momenti; cum parvo tumore intra pecten & umbilicum elevato, qui dum æger per fiſtulam mingit, evaneſcit, & liberati cenſentur, cum melius ſe habeant, & ſint ſine febre, ſed omnes poſtea moriuntur. *Dom. Panarolus Pentecoſte 1. Obſerv. 27.*

Poſt dilatationem inflammatur veſica] Quo pacto interemptus Celeberrimus *Tycho de Brahe*, qui cum Pragæ in ſolenni convivio ultra vires & conſuetudinem detineretur, diuque urinam cohiberet poſtea liber urinam amplius excernere non potuit, ſed ſuccedente veſicæ inflammatione, paulo poſt interiit.

§. 6. Filius N. in febrem incidit intenſiſſimam cum urinæ ſuppreſſione: Secto illius cadavere veſica inventa maximæ molis, muſculis adnata, urina aliiſque excrementis plena una cum ureteribus, Renes in puero tantæ magnitudinis quanta vix eſſe poterant in adulto: Splenis quoque & dextri Hepatis lobi inflammatio aderat. *Io. Vdalricus Rumlerus Obſervat. 40.*

§. 7. Claudio Guyot, ſeptuagenario febricitanti, urina ſupprimitur, Ad calculum cauſam revocant falſo: Mortuo fibræ veſicæ vim paſſæ videbantur: Ureterum & vaſorum ſpermaticorum magna erat amplitudo. Quomodo ſuppreſſio urinæ contigerat? Jam ſenex immoderatius coibat, Et forte ob inanem conatum vaſa vim paſſa effœminabantur: Sic non ſatis legitime ſerum prolectabant & minimo obice urina ſupprimebatur: An coitus immodicus ſupprimit urinam. A. Paræus id annotavit, credo authorem & rationem ſubſidiariam habere. *Ballonius Epidem. & Ephemer. lib. 2. pag. 156.*

§. 8. Viro Nobili in pueritia ſecto aderant ſigna omnia calculi, niſi quod cathetere non inveniebatur. Mortuo, à male curata cicatrice, abſceſſus & gangræna in veſica, & vicinia inventa eſt. *Hollerius de morb. int. lib. 1. cap. 47. in Scholio.*

§. 9. Civis quidam Bergamus annorum 49. poſt equitationem, urinæ paſſus eſt ſuppreſſionem, cui mox febris, ſingultus continuus, tumor & dolor circa inguina ſucceſſerunt: Accerſito Nurſino, immiſſaque in veſicam ſyringa, urina extrahitur: detumuit quidem venter dolorque remiſit, ſed in collo veſicæ occurrit quoddam obſtaculum: hinc divinabat Sala inflammationem ejus partis, ob quam & febris & ſingultus ortus, ob partium membranoſarum conſenſum: Auctis ſymptomatis, imprimis urinæ ſuppreſſione, nil juvantibus remediis, poſt quinque hebdomadas extinctus eſt.

Aperto cadavere, in veſica tubercula bina, utrinque orificio appoſita: invenimus, forma & magnitudine teſtium, æqualiter ſe ſupra foramen volventia, quæ redebanr ſyringa immiſſæ, ſed ſtatim recidebant in priſtinum locum illa extracta; Diſciſſa illa nihil puris oſtendebant, ſed ſubſtantiam glanduloſam & candidam, quaſi huc teſtes eſſent tranſlati: Dextrum majus quam ſiniſtrum, hoc tamen ad nigrorem vergebant: Veſicæ inferiorem partem gangræna invaſerat: Tumor igitur ille in vivente apparens inflationi potius inteſtinorum adſcribendus quam veſicæ protuberanti: Pus copioſe in urina effluens, ex ejuſdem forſan corruptione, vel veſicæ inflammatione, vel denique ex renibus traxit originem. Inteſtinum colon dextro latere peritonæo firmiter adhærebar. *Thomas Bartholinus centur. ij. hiſtor. 52.*

§. 10. Vir Illuſtris *Nic. Claudius Peireskius* Senator Aquiſexrienſis, die Junii x. 1637. cum inviſiſſet amicum in diverſorio decumbentem, ac in ædes ſuas transferri curaſſet, poſt illius convaleſcentiam, cœpit male habere, ac capite dolore cum febre: Die inſequenti totum diem decubuit, ac præter febrim, dolorem renum hæmorrhoidumque perſenſit: Die alio ſecta ipſi vena: Die 16. ad dorſum frequentiſſima exanthemata ſatis magna ac rubicunda: Subſequutum eſt febris incrementum & nox inſomnis penitus: hinc die alio ſub veſperam eductus eſt ſanguis ex interiore dextri pedis ſuffragine, ut averteretur delirium: Die xx. quo non tanta fuit quanta ſuperioribus ſtranguria, aliquanto ſe melius habuit: Die xxij. cum ille continenter ſellæ inſediſſe, cui imponi ſe juſſera, ut facere poſſet urinæ dimanationem faciliorem, defeſſum nimis arbitrabamur, loco emoveri renuit, ſemoverique arbitros juſſit, ut capita quædam Teſtamenti dictaret, ſubſcribere autem præ debilitate non potuit, urina interim retenta, tumorque magnus ac intenſus ad ipſam veſicæ regionem ſubortus: Die xxiij. mane ſatis quiete ſe habuit, ægreque tulit fomenta quædam tumori illi applicari: Sub horam quartam educenda Chirurgi ope urina fuit: Is cum cerea candela uſus nihil proficeret catheterem uſurpavit, Et ſatis quidem rum derivatum, ſed immenſo viri labore, cui cum ſtare ipſe non poſſet, continendus erectus fuit: Cum nonnihil interquieviſſet, poſt horam nonam iterum Chirurgus urinam eduxit, verum parum abſuit quin deficeret, tanto dolore, tanta ſimul laſſitudine fuit affectus: Die xxiv. regionem abdominis, quam prætumidam intenſamque diximus, emolliri nonnihil viſa, ita deinceps tenſa eſt ut queſtus fuerit ſe ſuffocari: Abnuebat cataplaſmata, nec ad longum perrulir tempus; In remedium ergo ciendæ urinæ quæſitus Chirurgus, quo fruſtra adnitente, ob corrugatum præputium, catheterem inducere, eſt iterum plane collapſus: Reſumpſerat aliquid virium, cum Chirurgus alius organum vix tandem intruſit, urinamque fruſtra exeire tenta-

vit,

vir, ac ipse defecit jam tertium: verbum certe nullum deinceps emisit, tametsi creberrima difficillimaque respiratio visa est interdum vocalis: Denique tot laboribus fractus animam Deo reddidit, paulo ante horam à meridie tertiam, cum vixisset annos 56. Medicis visum est partes corporis internas spectare, ut mortis causam, licet non foret prorsus obscura, perspicerent.

Itaque nocte consequente in id incubuerunt, exectoque cadavere, deprehenderunt Cor, Jecur, cæteraque non male affecta: Vesicam vero parte anteriore id contraxisse vitium, ut madefactæ papyri instar, vel levi tactu discerperetur: Hinc creditum illam ab uno altero ve die disruptam, urinamque proinde effusam in regionem abdominis, memoratum illum tumorem creasse: Postica pars sana & integra magis: In fundo autem copiosum phlegma, cum arenulis non admodum multis: Ad sphincterem caruncula, callosave substantia fuit, quæ inferne lunulata, & triente prope digiti densa, meatus orificium obstruebat: In sinistro rene nihil insolitum, at in dextro fuere arenulæ multæ, cum plerisque calculis, ex quibus tres majores visi, unus quasi amygdalum, cæteri duo quasi lupini: Ex hac ergo causa Nephritis ad dextrum latus fuerat: ut Stranguria ex obturato per carunculam orificio. *Petrus Gassendus in Ejus vita lib. 6. p. 574. usque ad 584.*

Observatio XIII.

Ischuria à carnibus spongiosis juxta vesicæ orificium internum adnatis.

§. I. Refert *Lud. Duretus* annotat. in *Hollerium*, quendam Ischuria ex resolutione vesicæ interiisse: Sæpissime apertis cadaveribus eorum qui Ischuria interierant, inventæ carnes spongiosæ, juxta orificium internum vesicæ adnatæ: Interdum Calculi ibi hærentes: Quando igitur adest dolor cum meiendi desiderio, suppressa tamen urina, suspicari licet istam excrescentiam fungosam vel lapillum in orificio hærentem: Vel orificium vesicæ callosum, quod non potest dilatari: Vel glandulas prostatas tumefactas, vel scirrhosas; quæ omnia in variis corporibus observavi. *Riolanus Anthropogr. lib. 2. cap. 28.*

APPENDIX.

Observatio vulgaris, qua constat, non modo stabulante calculo, sed etiam in urinæ suppressione, aut difficultate graviori, superatis levioribus auxiliis, secari tuto vesicam.

Scias me prope sexagenarium, habitu tenui & macilento, ab immodico viscerum calore, totiusque corporis squallore perpetuo fere causarium, subsultariam præterea medicinam laboriosius agentem, nuper medio Aprili, incidisse derepente in molestissimam stranguriosamque vesicæ difficultatem, cum insigni ponderis sensu in perinæo, urethram, ipsumque præsertim balanum, maxime dum se laxaret aut constringeret musculus ad exclusionem urinæ, quæ tum prodibat paulo crassior cum sedimento purulento, minus tamen exquisite confecto: Interim mihi consulo sanguinis tum è manu, tum è pede detractione, lenienti purgatione, frequentibus clysmis refrigeranteque victu: Cumque in levioribus hujus morbi prolusionibus integer fere mensis consumptus fuisset, tandem die v. Maii in omnimodam vesicæ suppressionem noctu me sensim delapsum sentio: Vix dici potest quantos cruciatus brevi attulerit horrendum hoc symptoma, quantum fuerint inania usurpari solita artis prædia, *quantum cura potest arsque doloris* quibus cum nihil proficerem, coactus sum circa vesperam admittere catheterem, solerti *Iohannis Bugii* manu introductum, sed sine successu, revulso propulsatoque toties à renitente sphinctere instrumento: Moneo intrepidus hærentem amicum satagat audentius penetrare, superareque obstaculum: At vir prudens dum gravius quid metuit, majorem vim adhibere recusat: unde summa mihi & illi desperatio, cum omne à longinquo quæsitum remedium, in tanta tormentorum sævitia nimis serum videretur: Venit in tanto agone nobis in mentem Dominus *Fulvus*, magni nominis Medicus, & in morbis vesicæ per manus operam sanandis spectatissimus, Medicinam exercens in Maclovienfi emporio, novem leucis hinc dissito: Expeditus statim cursor, at frustra hæc diligentia fuisset, nisi miro Dei beneficio contigisset tunc tot votis exoptatum virum in Pontorsunensi diversorio præsentem adfuisse: Is de meo periculo eodem fere momento admonitus, advolat sua sponte, primoque ingressu me prope exanimem spem jubet habere ratam, pollicetur que se non prius discessurum quin me à morbo securum reddidisset, statimque vesicæ distensionem, miramque ad superiora exagitationem contemplatus omnia ex arte molitur: Ter etiam catheterem admovet, & licet toties repulsam fuerit passus, non destitit tamen ab instituto, sed remollitis larga olei affusione partibus, & iteratis enematis, fotibus, insessibus, admissaque iterum fistula, urinam tandem educit copiosissimam: Cumque hac ratione se pro tempore meæ saluti

luti prospexisse, existimaret, derelicta *Bugio* nostro admovendi prædicti organi, quoties necessarium videret, cura, intermissum iter persequitur: data fide se post sex dies rediturum: Verum cum paulo post ejus discessum, admissus denuo pro necessitate catheter suo attritu perrupisset, detexisseque insignem Abscessum circa vesicę collum, copioso pure manantem, iterum urinam supprimi contigit, tarius laboriosiusque proficiente cathetetis auxilio: Visum interim *Andream Gaudinum* Celeberr. Medicum Academiæ Cadomensis instauratorem, de tam præcipiti periculo certiorem facere, ab eoque sciscitari, num victis aliis remediis *Vesicæ sectionem*, quam solidatia meditatione pro unica salutis anchora animo concipiebam, approbaret: Hujus Doctissimi viri responsum, non alienum à votis, redditum mihi eodem fere momento quo rediit desideratissimus *Fulvus* intra fatalia tempora, quibus ob tormentorum auctam sævitiam, citra moram de rerum summa decernendum erat. Itaque cum tentato frustra cathetere, facile animadverteret Vir sagacissimus omne mihi præclusum vulgare auxilium fatetur unicam superesse salutem in *Vesicæ sectione*; circa quam me veluti gestientem adeoque pronum videbat, suadet tamen in crastinum differendam: At ego collabi interim vires advertens, exclamo minime procrastinandum remedium, cetræque desperationi præferendum. Acquiescit sapientissimus artifex: Attamen ut palam faceret se nihil temere suscipere, depromit è sinu aureum Enchiridium (*Riolani*) in mediumque profert sententiam de vesica, in summa hac despetatione secanda, affirmatque se hujus felicem successum in pluribus alioqui despetatis comprobasse, Quid plura? statim suscepta à strenuo viro, statim peracta Chiturgica operatio, incredili celeritate felicitateque: Educta insigniscœnosi crassique putis, diu in toto sphinceris ambitu suppressi copia: Habita deinde diligens admodum vulneris cura, intra xx. dies inducta cicatrix; Quam tamen omnino obstimari & callo prorsus obduci vetitus sum &c. *Vir Nobilis Carolus Arturus Plessius Dom. Abrincensis, in Encheiridio Riolani.*

Anno 1675. mense Februario, *Nicolaus Mercier*, Metcator Genevensis, crassus & obæsus, annos natus lxiij. de stranguria conqueritur, quam ischutia excipit: Utitur opera periti Chirurgi *Lud. Bailly*, qui cathetere calculum in urethra subsistentem deprehendit, hunc vero, præmissis fotibus malacticis & injectionibus ex oleo amygd. dulc. ope volsellæ arripit educitque: Accersitus ego, lapillum examini subjicio, qui ruber, asper & angulis donatus erat, pisi majoris magnitudine, fragmenti vero notas getebat, ideoque latitare in vesica aliam portionem asserui: biduo tamen integro libere effluit lotium, quo elapso tedit Ischutia, cum tenesmo ingentique dolore: quate præmisso enemate, encathisma præscribo: patienti illi insidenti julepus sequens propinatus fuit, & syrup. de althea Fern. ol. amygd. d. rec. aa. ℥j. ol. amygd. amar. ℥ß. aq. parietar. malvæ, vini albi aa ℥ij. succi citri ʒ6. hinc dolor ingravescit, quem subsequitur leypothymia; quamobrem vix ob gravitatem eductus æger lecto imponitur: recreatis viribus, dolorum immunis est, calculumque se exclusisse asserit, quem fæcibus alvinis inquinatum & immixtum indagare non licuit: Triduanas indncias concessit dolor succedente iterum ischuria, quæ catheteris opem exegit, paucam & ægre urinam elicientis: hic quo sæpius introduceretur, eo gravior succedebat dolor, præeunte urina & subsequente pure, unde conjectura assequutus sum, circa ostium vesicæ adesse abscessum eo quod puris portio in fundum vesicæ secederet, dam alia utinæ præiret: Ægro in eo in statu constituto (qui & fatum sibi brevi instare prævidebat) nuntiavi unicum in sectione esse præsidium, nec aliam superesse salutis spem: à frequentiori catheteris inductione ulcus exasperatum iri: carunculas, si quæ subessent, incrementum sumpturas: si quis latitaret adhuc calculus, eum ad ostium appellentem, viam omnino intercluturum: Præsto esse, nec è longinquo accersendum peritum lithotomum, dictum mag. *Bailly*, cui se crederet: Annuit æger, peragiturque operatio magno quem vocant apparatu: Protinus exiit urina, puri multo remixta, comitibus arenulis & calculis plurimis: Eductæ quinetiam quatuor carunculæ, fabæ majoris magnitudinis; & postridie tres: Nulla vulneri succedit inflammatio, nulla febris, intra quatuor hebdomadas cicatricem id contrahit: Octo post operationem die solito ttamite profluit lotium: Sed cum pertinaci anorexia, alterius causæ sobole, toto menstruo spatio mihi dimicandum fuit.

§. 2. Vir sexagenarius numerosis carunculis calculoque acetbius vexatus & subinde ἰσχουρίαν perpetiens, lithotomo se subjecit: Calculus ovi gallinacei figura & trium unciatum pondo fuit quidem extractus, at xxv. ab illius λιθοτομίας de excessit è vita.

In illius cadavere inveni novem corpora carnosa conoidea sive pyramidalia, pulli gallinacei cordis, respectu molis & figuræ (ventriculis unice exceptis) prorsus æmula, quæ in internam vesicæ tunicam radicibus penitius defixis: illi hederæ instar muro inhærescentis, intime densiusque cohærebant: illorum quippe bases, radicularum fibrillas quoquoversum in vesicę multum incrassatæ induratæque corpus jecerant: at illorum coni, usque conserti & densi circum circa vesicæ cervicem erant, ut has sua conserta densaque serie & adunatione crebra, omne prorsus iter excludendo lotio, una cum calculo quem conclude-

concludebant, identidem interceperint. *Observatio Clar. D. D. Caroli Drelincurti Professoris Pract. & Anatom. Lugd. Batavor.*

Observatio XIV.

Ischuria ob lapidem urethræ impactum.

Chirurgus peritus impacto in medio virgæ lapide, xv. diebus habuit urinam suppressam quæ nullis unquam auxiliis potuit effluere.

Post mortem secto pudendo, inventus est lapis magnus, rotundus, durissimus, rubri coloris, aculeis undique in orbem constans, pondere granorum xiv. qui larga prius sequuta hæmorrhagia hominem jugulavit. *Zacutus Praxis Adm. l. 2. Observat. 76.*

Clar. *Franc. de le Boe Sylvius* professus est se Ischuriam à calculis numerosis urethram obstruentibus observasse, quos ut reduceret, cum jussisset candela introduci ceream, æger ait calculos copiosissimos, magnitudinis variæ & perfecte rotundos, ac si arte tales fuissent facti, cum urina itidem copiosissima exerevit, & sic liberatus fuit à molestissimo illo morbo. Circa radicem penis subsistentis calculi educti, mediante incisione, vide exemplum in Epistolis Clar. *Bartholini* Centur. 4. Ep. 5. Atque anno 1668. ischuria laborantem puerum, ob inhærentem & impactum in virgæ medio calculum, feliciter liberavit, me præsente, peritissimus Chirurgus Genevensis *P. Foubert*, incisione facta eo loci ubi prominebat ac vulnere intra octo dies omnino consolidato. Eximimendi è cole calculi rationem vide apud *Tulpium* lib. 3. cap. 8. lib. 4. cap. 34.

Observatio XV.

Ischuria à præputio foramini glandis innato.

Infanti musculo in lucem edito præputium omnino coaluerat, ita ut urinam reddere non posset. Cum prior Chirurgo advenissem arrepta forfice præputium leviter scidi, effluxitque pauca urina quæ vix testiculos illius madefaciebat.

Mortui præputio considerato & secto, deprehensum fuit illud foramini glandis innatum, penitus obturasse atque occlusisse: *Platerus observat. lib. iij pag. 600.*

A Membrana occludente urethræ orificium Ischuriam ortam vidi in recens nato puello, Neocomi Helvetiorum, filio Magistri Guenaud Notarii, Me jubente à Chirurgo perito, *Simeone Puri*, lanceolæ cuspide aperta fuit, mox profluente urina: Ne coalesceret vulnus obstitit cannula plumbea statim imposita. anno 165.

Varios casus sæpe vidi, unicus nunc mihi occurrit numerandus, Præterito anno, horologiarii uxor Genevensis peperit filiolum, cætera perfecte sanum, præterquam quod à partu stragula non madefacta observarunt curam habentes, indeq; urinam non deceuter emitti caute judicantes: Reperi glande fuisse imperforata, quæ levicule perforata per phlebotomum copiosæ urinæ viam patefecit. *Ex communicatione Excellentissimi & Præclarissimi Domini Ioh. Gaspart Bauhini Archiatri. Basiensis, &c.*

Observatio XVI.

Ischuria, Dysuria, Stranguria Vesiculis, à corpore vesicæ in substantiam callosam converso, cum duobus corporibus juglandis magnitudine illi adnatis.

Cum profectus fuissem Carnutum, ut votum solverem Beatissimæ Mariæ Virgini, Sacelli sacrista sexagenarius me consuluit de inveterata Dysuria, interdum stranguriosa, Judicavi subesse calculum in vesica, Unicum salutis perfugium in ejus extractione: Maluit æger vivere in ista miseria quam periclitari vitam, Tandem Ischuria vesicali interiit: *Medicus Carnutensis Doctissimus, Dom. Ludov. Patin*, mihi rescripsit quæ in ejus vesica rara fuere reperta. Referam ejus verba.

Cum venimus ad Renes, hos cernere erat dimidio majores solito, sero refertos & turgentes, nullo modo obstructos: aderant in sinistri parenchymate minutiores aliquot arenulæ: Venimus ad ureteres, quos invenimus amplissimos, & ita distentos ut minorem digitum facile possent admittere, sed in iis nihil præter serum: Ut autem vesicam attigimus, sensimus in ea delitescere solidum quippiam & durum: Ea aperta, occurrunt nobis duo corpora, nucis juglandis magnitudine firmiter adhærentia, Unum densum & undique sibi simile, alterum sanguine coagulato intus refertum: Iis avulsis cum aliud se offerret longe crassius, totam vesicam exsecuimus, & pro corpore cavo membranoso, quale vesicæ esse debet, plenum, solidum contractum reperimus: certe fundo excepto, vix unciæ lotii continendæ capaci, reliquum omne moles occupabat glandulosa, albicans, & quodammodo callosa, ab ambiente membrana nulla arte separabilis, & in quam ipsa vesicæ substantia omnis abiisse & versa esse videbatur, Æquabat illa pugni unius majoris crassitiem, in medio canaliculus urethræ continuus, sed admodum exilis ad fundum tamen usque pertinens, & totam ipsam massam permeans, quem unam ex superioribus glandulis obturasse, & ischuriam fecisse par est suspicari. *Riolanus Anthropogr. fine.*

Obser-

Observatio XVII.

Iſchuria ob tuberculum ſcirrhoſum inter collum veſicæ & inteſtinum Rectum. 1. *In puero, ob penem abdomini connatum, & Pituitæ copiam in veſica.* 2. *Ob mucum in veſica & ureteribus.* 3. *Ob compreſſum veſicæ orificium à calculo in corpore glanduloſo genitum.* 4. *Ob corpus glanduloſum tumidum.* 5. *Ob Proſtatas pure tumentes & ulceratas.* 6. *Ob Steatoma prope veſicam.* 7.

§. 1. AMedeus inter collum veſicæ & inteſtinum rectum, tuberculum ſcirrhoſum habuit, unde ſæpe dyſuria & iſchuria. *Vide tit. de Cachexia.*

§. 2. X. Decembr. 1674. obvenit mihi puer v. ann. alias bene ſanus, In cujus veſica urinaria pituitæ inveniebatur inſignis copia, unde Iſchuria laboraverat per aliquot dies; Urethra valde hic anguſtata, ſic ut ne quidem ſtylo ſubtiliori daretur via: hæc ſe extendebat verſus umbilicalem regionem, ubi urina, quoties fortiter comprimebatur veſica, exſtillabat: Cauſa hujus rei erat firmior penis cum muſculis ventris externis cohærentia; Similis omnino illi quæ in canibus aliiſque beſtiis notatur: nulla hic membri mobilitas, qualis in homine naturalis, eo quod libere à corpore dependeat. *G. Blaſius p. 4. Obſerv. med. xxj.*

§. 3. Ludov. Fredericus Nob. Brixianus dum puer à fratris tergo diebus canicularibus equitando iter ageret, incaleſcentibus à Solis fervore renibus ſanguinem minxit: A quo ſymptomate liberatus, poſtea anno æt. circiter 20. cœpit conflictari Iſchuria, qua tandem Patavij extinctus, intra duas horas ſcroto in magnitudinem capitis intumeſcente cum ſcirrho.

In defuncti corpore nihil vitij præter mucum in veſica & ureteribus. *Th. Bartholinus in Actis med. Ann. 1674. 75. & 76.*

§. 4. Paucis notatum quod *Fabr. Bartoletus* Piſis obſervavit, in corpore glanduloſo, à ſemine retento genitum fuiſſe calculum, quo veſicæ orificium comprimente, urina fluere deſiit. *Ioh. Rhodius centur. 3. obſervat. 27. Bartholinus cent. 4. Epiſt. 6.*

P*Aucis notatum, &c.*] Æque rara eſt cauſa quam notat *Platerus* Prax. lib. 2. cap. 8. ſcilicet Inflexa ſeu contorta veſicæ cervice, ſicut in inteſtinorum convolvulo accidit, urinam penitus ſuppreſſam fuiſſe in piſcatore, cui veſica, facta ruptura in inguine, in ſcrotum deſcenderat, ubi admodum diſtenta latebat, nec urinam, vel cathetere immiſſo, reddere potuit, donec Chirurgus inſcius veſicam eſſe, dum ſectionem tentat, veſica vulnerata urinam profudit, ægroque ſtatim levamen, ſed ſummum periculum peperit à quo tamen liberatur, fiſtula illic relicta, per quam urinam, quando volebat, reddebat, extracto petaceo, quo eam alioquin retinere & foramen obturabat, emittebat.

§. 5. Obſervavit *Ioh. Riolanus* lib. 2. Anthopogr. cap. 28. in ſuppreſſione urinæ glandulas Proſtatas tumefactas vel ſcirrhoſas.

§. 6. Sæpe urinæ ſuppreſſio accidit inflammatis tumefactiſque ſupra modum proſtatis & veſicæ cervice, quod in quodam vidi, cui veſica urina diſtenta erat, proſtatæ vero p. n. tumentes, &c. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 7. B. Olai Hafnienſis, anno ætatis 36: circa inguina in hypochondrio ſiniſtro tumorem geſtavit exiguum, qui ſenſim tractu temporis in magnam molem excrevit, durus ad tactum & inæqualis, donec urinæ ſequeretur ſuppreſſio, maximo ægri incommodo, & dolore nonnunquam ad decem protracto dies: fruſtra variis adhibitis medicamentis, modo calculum pellentibus, modo ſerum educentibus, univerſum corpus extenuatum, præter ſiniſtrum pedem tumidum, tandemque cum urinæ incontinentia diem ſupremum miſerè clauſit: Tumoris in vivo varius perhibebatur ſtatus, modo enim ſurſum vadere viſus, modo deorſum, modo tribus locis diſperſus, unde ſuſpicabatur æger & aſſidentes viva animalcula interius condi.

Cadaver aperui, & primo in hypochondrio ſiniſtro verſus inguina, tumor palpantibus patebat ingens, ad umbilicum uſque protenſus & undique durus, niſi quod umbilicum verſus punctum molliuſculum ſuppurationis quandam ſpeciem præ ſe ferret: Pes ſiniſter cum crure tumidus, reliqua membra omnia extenuata. In aperto abdomine ſani muſculi, ſed peritonæum putridum, ſine ullo omenti veſtigio, His remotis, prope ſiniſtrum veſicæ latus tumor ipſe comparuit, capitis virilis magnitudine, firmiter veſicæ adnatus, recto inteſtino & oſſi pubis, ut ſine læſione partium illarum ſeparare fuerit impoſſibile: Externa forma oblongior & ovalis, ſed inæqualis cryſtallorum inſtar vel matricis calcedoniorum, ſplendens velut glacies: interior facies ſolida ſine cavitate erat, hinc inde tamen exilibus meatibus ſerum continentibus pertuſa, cavitaſque una ſuperiori parte ſanguine plena qua mollities externa fuerat, ſubſtantia ſteatomatis, mollis, butyro congelato æmula, ſed prorſus ſingularis, non cartilaginea, non adipoſa, non glanduloſa, non carnoſa, vitreæ pituitæ concretæ haud abſimilis: Exiſtimabam primo intuitu veſicæ eſſe appendicem, qualem in Caſauboni cadavere Thoriſus deſcripſit, ſed cavitas deerat, nec ulla eum veſica illi intercedebat communio, præter adhæſionis, Veſica ad latus dextrum lotio turgida: ea diſſecta grumos quidem ſanguinis in fundo invenimus, nullum autem ad ſteatoma communem ductum:

Mirum autem non est quod suppressione urinæ miser æger laboraverit, Ab incumbente enim gravi stearomate orificium vesicæ comprimebatur: Reliqua intestina sursum erant protrusa: Lien exilis; cætera scrutari per præfixas non licuit *Bartholinus histor. xxiij centur. I.*

IN externis Steatomata describit Severinus de abscess. l. 3. diversi ponderis: nulla fere notat in internis, nec tantæ molis sicut nostrum: Fallopius non male originem horum refert ad siccam pituitam qualis hæc videbatur, & melancholiæ portionem, de quo videatur Severinus dicto lib. 3. cap. 4. Idem Fallopius in steatomate à se aperto, in medio liquorem quendam crystallo & adamante lucidiorem reperit: In nostro crystallus videbatur concrevisse, ut *Tumor Crystallinus* appellari possit, referebatque exacte splendentem vasorum lymphaticorum à nobis inventorum faciem: Unde materia hæc sic congesta non æque manifestum: Non videtur per transsudationé à vesica aut mesenterio quia crassior est liquor hic, nisi à partium membranosarum frigore sit condensatus: Forsan per arterias Iliacas deposita fuere excrementa sanguinis: corruptus enim sanguis atrophiam induxit, hinc pes ejusdem lateris intumuit, repletis venis ascendentibus sanguine pituitoso, & per steatoma retardata nonnihil sanguinis circulatione. Ex mesenterij glandulis excretum in abdomine steatoma librar. 18 observavit Tulpius lib. 1. observ. c. 32. An vicina vasa lymphatica nostra copiosè circa pelvim vesicæ sparsa congesserint crystallinum liquorem, vel rupta fuerint, Eruditis relinquo dijudicandum. *Idem ibidem.*

Observatio XVIII.

Ischuria ob callum collo vesicæ substratum, Meatus urinarios flatibus distentos. 1. Ob Abscessum inter Renes & Vesicam. 2. Ob Colon sinistro reni alligatum, Intestini recti plenitudinem. 3. Ob Rectum intestinum flatibus & fæcibus turgidum. 4. Ob Coli insignem plenitudinem & Intestinorum phlegmonen. 5. Urinæ paucitas ob Tumorem circa mesenterij exortum. 6. Ischuria ob prolapsum mesenterij & intestinorum in scrotum. 7. Ob Tumorem inter alvum & vulvam. 8. Ob inflammationem gibbæ partis Hepatis. 9. Ob lapidem in uteri cavitate, vesicam prementem. 10. Ob corpus callosum uteri vices supplens. 11. Ob ventriculum perforatum.

§. 1. ANno 1624. interiit Franciscanus quidam ex mictu abolito, cui dissecto reperti sunt inter cætera meatus urinarii flatu distenti: Renes interne pustulosi, lividisque carunculis obsiti: Callus enormis & inequalis sub collo vesicæ, quæ ipsa undecunque turpi sanie defoedata, eademque toto habitu prætensa tentabatur atque prædura. *M. Aurel. Severinus de Abscessibus pag m. 276.*

§. 2. Dom N. famulum habebat, qui ex contusione lumborum in eorum internam inflammationem incidit, cum *urinæ suppressione*: Eo vita defuncto animadverti in internis musculis abscessum à renum regione ad fundum vesicæ exporrectum delitescere. *Observat. Iac. Oethei.*

§. 3. Puellus 8. die obiit, perparum minxit: medium Coli intestini reni sinistro alligatum erat & inflammatum: Rectum pugni instar amplum, flatibus & materia nigra refertum. *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 4. Aperui puellum qui nec per alvum nec per vesicam excrevit: Intestina omnia flatibus turgida admodum, præsertim rectum, quod præter flatus excrementis etiam liquidis plenum erat *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 5. Cuidam Colon, qua mesenterij complexus est, inflammatum totum; cætera parte cyaneum, & pene ad gangrænæ modum emortuum, distentum fœcibus & flatibus, quibus & omnes intestinorum ductus extumescebant, unde forte suppressa lotia postremis vitæ diebus. *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 6. Benjamin N. ex lapsu ab equo circa regionem Lumborum contusionem passus est: hinc urina pauca & ejusdem aliquando suppressio, absque arenulis: In defuncto, circa mesenterij exortum ingens apparuit tumor, involvens in sua mole vasa emulgentia &c. *Vide lib. 2. Tit. de Phthisi.*

§. 7. Vidit *Sala* mesenterium cum tenuibus omnibus intestinis in scrotum delapsum, qua mole compresso vesicæ collo orta Ischuria. *Bartholinus histor. 95. cent. 2.*

§. 8. Uxori N. excrevit inter alvum ac vulvam ingens tumor, qui tandem suppressit alvum ac vesicam. *Vide tit. de alvo adstricta.*

§. 9. Puellus dies 15. natus ventris torminibus correptus est, ac post multam urinæ profusionem, plane fuit retenta usque ad obitum: In gibbo hepatis, ubi cava exoritur, insignis inflammatio cum nigredine inventa est: nunquid hæc causa retentionis urinæ? Renes enim, vesica, &c. citra vitium. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 10. Spectab. Dn. Krekeri Mercatoris Warsaviensis filiola annorum quinque, urinæ partim suppressione labefactata, partim omnimoda vesicæ compressione, tandem cum gravi dolore & sui & parentum moritur.

Facta post mortem per Lithotomum sectione, in vesica præter spatium nihil inveniunt, sed ipsam uteri cavitatem distentam, & in ea lapidem album oblongum, aliquomodo spon-

ſpongioſum, ſed tamen gravem, formam ovi columbini pauliſper excedentem, conſpiciunt, qui veſiculam compreſſit, ut nulla urina permeare potuerit: *Andreas Knoeffelius in Miſcell. Curioſis anni iv. Obſerv. 65.*

§. 11. Mulier gravidam ſe credens, de dolore & urinæ retentione conqueritur: In mortua nunquam comparuit uterus, ſed ejus loco calloſum quoddam corpus.

§. 12. M. Georgij Juſti filiolus 9. ætatis anno decumbit ex diarrhœa, cui difficultas mingendi primum, mox omnimoda urinæ ſuppreſſio ſuccedit: curatur ab aliis tanquam calculoſus: pridie quam moritur, vocor, ac quod convulſorij quidam motus ſeſe proderent, verendum ne Epilepticus moreretur ex Coacis prædico, id quod & ſequente nocte ſtatim contigit: Petiit à me parens cadaver ut aperirem.

Secto ergo peritonæo, tota capacitas abdominis aqua repleta occurrit: rem admiratus, veſicam ſtatim exploro, quam integram invenio, Aſcendo per ureterem ſiniſtrum, atque eundem ſalvum una cum rene deprehendo: dum ergo ad renem dextrum progredior, & inteſtina revolvo, ventriculum reperio circa pyloron longitudine digiti articuli perforatum. *Ph. Salmuth. Cent. 1. Obſerv. 1.*

Cum ratione diarrhœę prægreſſæ virium proſtratio adeſſet, potumque copioſiorem æger expeteret, hic dum ad inteſtina & epar tranſmittendus erat: prope pyloron ad abdominis cavitatem fuit delatus. De cauſis perforationis non leviter dubitavi: hic quidem diebus aliquot ante lumbricum rotundum ejecerat, unde hærebamus an à verme forſan perforatum illum fuiſſe ſtatuendum eſſet? quemadmodum inteſtinis accidiſſe, imo abdomini legimus: ſin vero ab acri aliquo humore, qualis diarrhœam excitavit? Lumbricus certe ſi ventriculum egreſſus eſt, quomodo per inteſtina rejectus, aut in ventriculum receptus fuit. *Idem.*

Observatio XIX.

Iſchuria à cauſa abdita.

§. 1. Duo inſignes homines, Quæſtor le Veau, & D. Morletus Conſul Regius, à ſuppreſſione urinæ interierunt, Chirurgus, qui cadaver ſecuit, affirmat *nihil commemoratu dignum repertum* eſſe (niſi quod caruncula in D. de Veau adeſſet) quod urinam ſuppreſſiſſet, Et tamen Medici diureticis vehementiſſimis ægros valde exercuerunt: Imo D. Morleto datæ potui cantharides, hinc graviſſima & valde terrifica ſequuta ſunt ſymptomata, ideo nonniſi cum magna cautione id faciendum. *Iac. Thevart. Nota. 13. in Conſt. hyemalem anni 1575. Ballonij Epid. & Ephem. p. 166.*

Iſta ſuppreſſio meo judicio, à quadam necroſi renom eſt, aut quia refunditur alio ſerum, aut quia facultatis naturalis caſus eſt quidam & imbecillitas: Et pace doctiorum dicam, in talibus ſuppreſſionibus venæ ſectioni locus non eſt niſi præparce: At dicunt, febris eſt, unde ſuſpicantur inflammatoriam diſpoſitionem cauſam iſtius ſuppreſſionis, Errant, nam ſuppreſſio ſeri, & refuſio in genus venoſum facile febrem advocat, & aliquantula eductio ſanguinis tolerari poteſt *Hippocr. 3. aphor.* dyſuriam & ſtranguriam valde ſenibus proprios morbos aſſerit, quod ad imbecillitatem referre oportet, & ad facilem obſtructionem in illis, quia vaſa facile collabuntur & conniveut, Et ſi videmus quoſdam etiam juvenes, cum ægrotare incipiunt, ſtatim imbecilles eſſe valde & νωϑρὲς, multo magis id ſenibus eveniet, quibus fortes non ſunt febres, quia paucus calor, & frigiditas & ſiccitas eſt magna, unde inepta ſunt inſtrumenta: Imo fieri poteſt ut in principiis morborum, ſine calculo, aut renum proprio vitio ſit urinæ ſuppreſſio, ab oppreſſione naturæ; Et quia cum multa ſit cruditas dum ſeſe expedire vult, omnia confundit & perturbat: Unde ſuppreſſio contigit ſervo *Ioh. Patrovillart*, prout purgatus eſt ita facile minxit. *Idem ibidem.*

§. 2. Rara eſt Obſervatio Anatomica ſuper cadavere Reverendiſſimi Epiſcopi Caſtrenſis, nuper factæ, Cum Illuſtr. ille Dominus diu calculoſus, demum à ſuppreſſione urinæ diuturna fatum objerat, mox præſumebant omnes lethi cauſam fuiſſe Ureteres à lapide aut materia ſabuloſa penitus obſtructos: Nulla omnino in ductibus iſtis obſtructio aut lotij impedimenta deprehendi poterant.

§. 3. Similem huic Obſervationem Anatomicam haud pridem à ſe factam retulit mihi Vir Doctiſſimus DD. Lovver, Ubi nimirum Iſchuria lethalis, nulla prorſus circa vias urinarias ſui veſtigia reliquerat, *Th. Willis Pharmacop. Ration. p. m. 167.*

Hinc conjicit Vir. Excell. Si quidem Renes inſuper ſarti tecti erant, morbi cauſam omnino in ſanguinis concretione & compactione nimia conſtituiſſe: Ut enim præcipuam & maxime crebram Diabetis (affectus contrarij) cauſam in ſanguinis mixtione diſſoluta nimis & lata conſiſtere oſtendit; Sic pari ratione διούρησιν minutam & debito pauciorem, ſæpenumero à ſanguinis compage nimis ſtricta & velut obſerata pendere: Quoad Caſus à *Riverio* allatos cent. 1. obſerv. 1. aitiologiæ ab eo allatæ non aſſentitur, quia, vaſorum emulgentium non illud munus eſt quod Vir Clar. aſſignavit: Non venæ enim ſed arteriæ ſerum una cum ſanguine, abſque ullo urinæ plenitudinis aut rigiditatis periculo conſtanter deferunt: Cur autem ſerum in vias patentes non cito excurrat, ratio videtur eſſe quod cruoris maſſa, ſtricta nimis & compacta, laticem aquoſum intime permixtum, è ſinu ſuo ægre dimittit.

§. 3. Puer ſeptennis (*de quo lib. 1. ſect. 1. obſervatione 3.*) à ſupino caſu in occiput Iſchuriam decimo poſt die patitur, ad interitum uſque pertinacem, reſerato tamen poſt illum veſicæ oſtio: Nulla labes in viſceribus imi & medij ventris animadverſa, at in occipite, inter cranium & pericranium, ſanguinis concreti copia congeſta: Anteriori capitis parte, inter cerebrum & meninges, ingens ſeri copia apparuit.

APPENDIX.

Iſchuria à ſcybalis duris inteſtinum rectum implentibus & collum veſicæ prementibus.

IAc. Spoerlin (*Vide hiſtor. lib. 1. Tit. de Paralyſi*) Iſchuria omnimoda cum alvi occluſione per integrum octiduum ægrotavit, utrumque ſymptoma, imprimis alvi conſtipationem occultans: Eam Iſchuriam non renum infarctus, nec calculus veſicæ pepererunt, nam neque ſabulum neque calculos, ſoluta iſchuria, neque poſtea unquam excrevit: neque hujuſmodi quicquam ad urinam ſupprimendam ſufficiens in cadavere repertum fuit: Neque illa propter ſphincteris conſtrictionem, aut fibrarum veſicæ tonum deperditum effecta fuit: remoto enim obſtaculo urinam naturali ſimilem libere & copioſe excrevit: Sola ſcybala urina inteſtinum rectum implentia, & collum veſicæ in poſtica parte prementia, anterius oſſe pubis neutiquam cedente, culpanda erant: illis enim copioſe ſubductis clyſtere emolliente abſque impedimento minuit. *I. Iac. Wepferus Diſſert. de Apopl. p. 391.*

APPENDIX.

Iſchuria ab utero cum alis ſuis melancholico ſanguine turgente excitata.

ILluſtris Domina Angela Solida, quadrati & carnoſi habitus, lotij & fœcum retentione 14. dierum ſpatio fuit divexata, idque poſt ingentia animi pathemata, tertia noctis hora illi contigit: Medicus primo accerſitus præcepit fotus ex meliloto, parietaria, &c. unctiones ex oleo de ſcorpionibus, clyſteres mollientes, quæ profuere nihil, Alter vocatus Medicus medelam præſcripſit ex melle roſ. ſolut. ad unc. iv. cum drachma dimidia diaphœn. & unc. iij. ol. amyd. dulc. recentis, quæ nihil molita eſt per utramque ſemitam: Altera die fuit ſecta vena dextri tali ad unc. viij. præmiſſo clyſtere, alvus depoſuit nihil: Cathetere pluries fruſtra uſurpato deventum ad hydræleum; Accepit bolum ex aloë ſocotrina, troch. alhandal, & diagryd. ana gr. viij. ſuperbibita olei amigdal. dulc. libra dimidia: Accepit Gialapæ drachmã unam & ſemis: nihil prorſus excretum: 8. die accepit grana ſex ſtibij in vino albo, ſed in caſſum Die x. ſumpſit aquam Tectutianam, & per horam ante ℥ ß. Tartari præcipitati, cum gr. xvj. Diagr. abſque fructu: Fuere repetita Enemata ex oleo, butyro, ben. laxat. Item propinatum ſerum caprillum, ad veſperam parum dejecit, Die xi. minxit ad uncias quinque: Immiſſum ſuppoſitorium palmaris longitudinis; factum linimentum ſuper univerſum abdomen ex ung. de Arthanita mai. & propinato oleo amygd. dulc. ad libram unam & ſemis, ſeceſſit alvus copioſe bis & minxit copioſiſſime ad libras iv. & illico detumuit abdomen, remiſit dolor, evanuit durities, præcipue circa hypochondrium ſiniſtrum, remanſit ſtupor ſiniſtri femoris.

CIrca cauſas digladiati ſunt D. D. Phyſici & Chirurgi: Alij enim craſſæ lentæque pituitæ id mali adſcribebant: Alij altiori callo inteſtina conſtricta, adeoque inde iter anguſtum, ut dejectiones tranſmitti non poſſent, ut accidit moniali de qua Benivenius, unde renum compreſſio urinæque retentio, veſica intacta: Alij colon qua parte vicinum eſt reni ſiniſtro, ubi dolor vehementius urgebat, collecta veluti cartilagine dura in ſcirrhum induruiſſe interiori cavitate, quod notavit Hollerius in *Zolin* Medico: *Hactenus Preſſius*: Nos Uterum cum inteſtino colo, ureteres reneſque comprimentem hujus morbi autorem facimus per partium enumerationem: Quoniam eſſe non poterat calculus vel arenulæ, quæ poſtmodum apparuiſſent: Mucus ſeu viſcida materia nullo modo inteſtina & ureteres claudere fortiter valebat, nam in aliqua parte inteſtina erupiſſent: Non à magnitudine renum morboſa, ipſorumque debili attractrice proveniebat, quoniam dum renes tales ſunt redditi, mors in promptu eſt, nec redit ita facile natura ſed corruit: Non ab expultrice venarum debili oriri id poterat, etenim ſi venę lotium expellere non poſſunt, corrumpitur & corrumpit maſſam ſanguineam & lethum in promptu eſt: Qua de cauſa per conjecturam aſſequi licet Uterum cum ſuis alis, melancholico ſanguine turgentem, propter animi pathemata, compreſſionem renum & ureterum, cum ſocietate tamen inteſtini Coli feciſſe, dum ipſum inteſtinum tam in dextra quam in ſiniſtra parte dura, ſeu gypſea materia refertum, morbum augebat.

Die undecima, &c.] Dubium quomodo abſque vitæ periculo tam diuturna urinæ & fæcum ſuppreſſio permanſerit, cum axioma Medicum vulgatum ſit Omnes qui ante ſeptimam non mingunt, mori? Sciendum ante alia ſuppreſſionem fæcum poſſe dari per longum tempus abſque vitę periculo; paſſim enim videmus per x. xv. dies & amplius alvum exſiccatam, (Vide Obſerv. 1. pentec. 1. de adſtrictione alvi trimeſtri, Urina autem ſi longiori tempore ſuppreſſa permanet ægrum interficit, Mors autem non aliunde oritur quam ex corruptione maſſæ ſanguineæ, quæ à lotio in venis putreſcente inquinatur: quod lotium aliquando remeat ad thoracem & partes vitales obruendo occidit; Sed fortior cauſa eſt ſanguini corruptio, quo iam etiamſi poſtmodum mingant, tamen febre ſuperveniente ex dicta corruptione mors ſuccedit: Ad rem, ſi poſſet dari quod in hoc morbo ſerum retentum in venis non putreſceret, utique etiam ſalutis ſpes eluceſceret: Videamus quomodo hoc poſſit fieri? Natura in individui conſervatione ſemper intenta, ſi ſe-

si serum extra venas in hoc morbo expellere nequit, per necesse corruit, ob ipsius cum sanguine corruptionem, ex qua febris oritur & mors: Si autem valida & victrix serosam humiditatem extra venas protrudat, salutis spes consurgit, quoniam putredo tunc non est intra, sed extra vasa: Exemplum habemus in febribus continuis & intermittentibus, quarum hæ tutæ sunt, quia putredo est extra vasa; Illæ periculosæ, quia intra vasa, Difficultas superest de loco expellendi hanc materiam: Tutissimus abdomen est, ibi enim videmus aquas in Ascite per menses integros stagnantes, & sic venæ exonerant putrescens serum in abdominis cavitatem, aut etiam in spatia carnium, ut fit in aqua intercus, donec levata natura & morbo superata, easdem aquas stagnantes, reserato aditu ad renes expellat & inde per vesicam. *Domin. Panarolus Pentec. 5. observ. xvij.*

APPENDIX.

Ischuria difficilem partum aliquando sequitur.

SÆpe in laborioso partu adeo distenditur vesica ex retentione lotij, dum fœtus in orificio uteri diutius hæret, ut post ejus egressum urina fluere nequeat; & ea educta per catheterem, summa postea remaneat imbecillitas, Ischuriæ lethalis causa. *Riolanus.*

OBSERVATIO XX.

Vrinæ paucitas, sero cruento thoracem replente.

CAchecticus paucas urinas reddebat: Thorax universus aqua cruenta repletus fuit: Hepar albicabat & duriusculum erat, reliqua viscera nihil vitij ostendebant. *Vide tit. de Cachexia.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXV.

De Vrinæ difficultate, Ardore &c.

OBSERVATIO I.

Mictio difficilis ob ulcus in collo vesicæ. 1. Ob carnem ad collum vesica concretam. 2. Ob abscessum in collo vesicæ. 3. Ob carunculam meatum urinarium occupantem. 4. Stranguria ab ulcere vesicæ inducta. 5. A prostatis pure tumentibus, ulceratis. 6.

§.1. BIs mihi contentio contingit cum aliis Medicis circa ulcus vesicæ; Calculum illis esse contendentibus, ac symptoma, *stranguriam* nimirum, & reliqua omnia eo referentibus: Et licet illis saniosum illum humorem, qui quotidie exstillabat, objicerem, semen tamen illud esse vel ejus saltem rudimentum in parastatis extans contendebant: Obitus vero alterius litem diremit.

Cadaver enim ubi aperuissem, Ulcus in collo vesicæ instar nucis Ponticæ reperi: Alter autem cum vermibus caseorum ad ingluviem vesceretur, idem malum incurrit: Objectis symptomatis ulceris vesicæ pathognomonicis, immisso ad protrudendum calculum, quem subesse alter clamabat, tanta puris copia excreta fuit, ut tantum ibi vix contineri posse vix quis existimet. *Phil. Salmuth. cent. 1. Observ. 8.*

S*Tranguriam*] Stranguria est urinæ guttatim facta, cum vel sine dolore, & continuo ad mingendum stimulo, excretio: Causa sunt humores acres, calculus, intestini recti, uterique inflammatio, pus ex renibus ad vesicam transmissum: Quæ omnia expultricem vesicæ facultatem, propter affectum sphincterem, stimulando hunc introducunt affectum. *Dysuria* autem est urinæ cum magno cruciatu & labore excretio: A Stranguria differt, quod in hac non exspectat vesica ut urina tota colligatur, sed statim tanquam mordentem expellit: in Dysuria vero expectat quidem, atque aliquando diutius quam oporteat, sed cum excernenda est, percipit æger dolorem, aut tantum difficultatem, ut sæpe nisi locum vesicæ comprimat manu, aut diu & magno conatu enitatur, libere non profluat: Praeterea in Stranguria nec libera est nec liberalis ἔκκρισις, guttatim enim redditur: In *Dysuria* autem liberalis est, sed non libera aut si libera non est liberalis: Causa ejus, vel in urina consistit, vel in vesicæ cervice: in urina, quod acrior evaserit: in vesicæ cervice vel exulceratio est, vel inflammatio quam transitus urinæ acrius ferit: Dysuriæ nomine aliquando indigitatur affectus qui Ardor urinæ dicitur, easdem enim uterque agnoscit causas. *Thomas Burnet Thesauri lib. 4. sectio 10. Et lib. 16 sectione. 24.*

Reliqua omnia eo referentibus] Inter signa diagnostica ulceris renum & vesicæ, primum ac præcipuum est Puris excretio cum urina, quæ diutius perseverans, ulcus in partibus urinariis latens certissime ostendit:

ostendit: Utrum vero Renes an Vesica ulcere afficiantur, cognoscitur ex situ doloris, prout vel in regione lumborum, vel in pube aut perinæo infestat: Præterea pus à renibus procedens, melius coctum est, album scilicet leve & minime fœtidum; quia parenchyma renum carnosum melius concoquit: Tum pus copiosius est, ac u inæ magis permixtum, quæ lacti similis profunditur donec longe post mixionem pus ab ea separetur & in fundo resideat: A Vesica vero emanans pu rulenta materia, pauca est, neque adeo concocta sed cruda, variegata & graveolens: pars enim exanguis & debili calore prædita, materiam sufficienter elaborare nequit: Ex *collo* autem *vesica*, aut meatu urinario, syncerum pus, absque urina sæpe excernitur: His adde quod in ulcere vesicæ aut illius cervicis perpetua adest dysuria, & continuus d loris sensus partem istam infestans, quod in ulcere Renum minime fieri solet, sed dilucida sunt dysuriæ & doloris intervalla. *Riverius Prax. lib. xiv. st.*

Semen tamen illud esse, &c.] Semen, Pus, Pituita, etsi sæpe eodem candore in urina se exhibeant, facile tamen à perito sic discernuntur: Semen ab aliis separatum circa summa natat constanter nec sidit agitatum, ne quid. m in gonorrhœa: Pus & pituita fundum petunt, sed ad minimum motum pus omnino dissilit, ut visum pene effugiat; urinamque galactoidem exhibet; Pituita gyratur, puriformia partim dissiliunt, partim rotantur: Cæterum utraque quiescente lotio, statim subsident, semine semper natante, nisi m guam à virulentia putredinem contraxerit: Putredine enim subeunte, ab extraneo calore evaporato, consumpto aëre, gravius ipsum fieri necesse est, atque adeo fundum petere, eique dum moveatur hærere. *Hab: Heers observ. 18. lib. 1.*

§. 2. Mercatori Dysuriam patienti signa omnia calculi, Secto non repetitur lapis: Ad collum vesicæ caro concreverat; Idoneis consumpta remediis convaluit. *Ballonius Paradigmate lxj.*

Signa omnia calcu i] Hic ut attentus sit Medicus necesse est, aliquando enim signa adeo sunt inter se similia, ut caruncula vix à calculo discerni queat: ut plurimum tamen dolores & conatus, reliquaque symptomata inter mingendum aliquando sunt mitiora in caruncula quam in calculo: ni dum æger capite declivi pedibus vero in altum elevatis supinus jacet; sic enim calculus retro cedit versus fundum vesicæ, & minori cum difficultate redditur lotium, præcipue si corpus prius aliquomodo concutiatur: In caruncula vero ex decubitu isto, & agitatione corporis nullum levamen percipit æger: In Calculo vesicæ materia quædam lenta, maxime que viscosa, quæ matulæ veluti albumen ovi adhæret, cum lotio copiose excernitur: In caruncula non item sæpissime enim imo ut plurimum in carunculosis urinam veluti puram excerni observavi, nisi quod furfures in ipsa appareant, & ante e... issionem urinæ guttula una aut altera putris sensim effluat: Quod si caruncula in ductu urinario tantum (inveni etiam in ipsa vesica versus sphincterem) adfuerit, urina ut plurimum erit tenuis etiamsi furfures adsint: Superius dixi dolores & conatus inter miegendum, reliquaque symptomata in caruncula mitiora esse q... m in calculo, quod quidem de recenti, & nondu n inveterata ac indurata caruncula intelligendum est, in inveterata enim aliquando lotium tanto cum dolore & conatu excernitur ut vix credibile sit: Vidi quendam cui propter carunculam ita retenta fuit urina, ut tandem in ipso perinæo erumperet: In inveterata quoque caruncula urina guttatim effluit, & quidem semper, In recenti vero non item, Caruncula enim cum adhuc sit mollis, retrocedit cum urina profluit: In caruncula quoque urina non recta, sed nunc in hanc nunc in illam partem profluit: Si enim in dextra parte penis fuerit caruncula, versus sinistram profluet urina, sic & de aliis: Verum id præcipue in carunculis, quæ prope glandem, aut in ipsa glande sunt sitæ observavi, Si enim versus perinæum fuerint, urina aut guttatim aut recta effluet: Scribis quoque ægrum exonerando ventrem atrocissimos pati dolores: ast dolores isti potius in calculosis quam in carunculosis observantur, & tales quidem ut propter maximum conatum intestinum rectum nonnunquam promineat & simul excrementa excernantur: Calculosi quoque inter mingendum & paulo post acutissimos dolores in ipso balano sentiunt, ipsumque balanum mirum in modum trahunt mulctantque: Carunculosi vero inter mingendum non tantos patiuntur dolores circa glandem: Unum quoque minime omittendum est, nimirum calculum in vesica raro indicias dare ægros; sua enim asperitate & pondere cum vesicam indesinenter pungat, continuos quoque parit dolores, In carunculosis vero aliquando contrarium observavi. *Fabricius Hildanus in Gr. Horstii operibus Tomo 2. observ. 43. lib. 4.*

§. 3. Quidam hernia laborans incidit in urinæ difficultatem: Mesaræi partes cum intestinis prolapsæ erant in scrotum; Item in collo vesicæ erat abscessus quantitatis nucis avellanæ. *Vide tit. de Herniis.*

§. 4. *I. Burchardus Heiman* Urinæ stillicidio diuturno permadebat, ob carunculam intra musculum sphincterem vesicæ in ipso nimirum meatu enatam: quæ ne exacte claudi posset prohibebat, sicut prædixeram & cadaveris apertio testabatur: Limpidissimam enim urinam, fontanæ colore & substantia simillimam, absque ulla sorde arenulis aut sedimento guttatim colligebat: Sed miser persuasus ab aliis esse calculum, se à lithotomo secari & interfici passus est, mihi non credens *Smetius miscellan. lib. x. p. 561.*

APPENDIX.

Stranguria ab ulcere vesicæ inducta.

§. 5. Ut nimia distensio vesicæ supprimit urinam, à nimia laxitate fibrarum & distensione membranarum, unde se contrahere ad excernendam urinam nequit: Sic ejusdem constrictio ab ulcere, stranguriam immedicabilem affert, dum extendi & dilatari nequit. *Riolanus Anthropogr lib. 2. cap. 28.*

§. 6. Sæpe urinæ suppressio accidit inflammatis tumefactisque supra modum prostatis & vesicæ cervice: Ab ejusmodi Ischuria certa mors venit, ut in quodam animadverti qui decennium totum Stranguria virulenta vexatus, tandem ex suppressa urina interiit: Solebat ille Ischuria prehendi quoties vehementius exercebatur, seque illa levare immissa argentea fistula, quam eo consilio in omnem eventum secum semper circumferebat, Accidit die quadam ut

eam in vesicam usque intromittere non posset: me igitur accersit, qui urinam ipsi eijcerem; in quam rem cum nihil non tentassem, frustranei fuerunt omnes mei conatus.

Mortuo & dissecto, vesica urina referta & quam distentissima animadversa est: Prostatæ vero p.n. tumentes, ulcerati & pure differti, ei simili quod ipsi stillare per urethram solebat: *Pareus lib.18. Operum cap. 18.*

Ex quo intelligere licet à Prostatis manare id virus, quod per virulentam stranguriam stillat, non à renibus, ut plerique opinati sunt: Certe strangnria virulenta, si inveteraverit, particularis lues venerea quædam censenda, adeo ut nisi frictione ex hydrargyro possit curari. *Idem.*

Prostatæ tumentes] Ab iisdem nimium resiccatis urinæ difficultatem inductam notat Alex. Benedictus lib. 24. c. 3. Quidam, *ait*, urinam difficulter mittebat, iis exsiccatis adenibus quæ Parastatæ vocantur varieiformes, seu adeniformes, Et sunt partes additæ inter testes & seminaria vasa: quales in faucibus reperiuntur: nec nisi ingenti pondere exonerabatur vesica: Sicque perfundi eas partes unctionibus, atque universum corpus instaurare jussi, & ita urinæ meatu libero sanitati restitutus fuit.

Observatio II.

Micturitio frequens ob nativam vesicæ angustiam 1. Mictio tota vita difficilis ob vesicam urinariam deficientem 2. Ob scirrhum corpori vesicæ adhærentem. 3. Ob vesicæ dislocationem. 4. Stranguria ob callosam vesicam, Pustulis purulentis obsitam. 5. Dysuria ob carneam molem in vesica, Tumorem juxta ejus collum, Callositatem vesicæ. 6.

Stanislaus Japovvizky Bohemus, &c. à primis incunabulis frequenti mictione urgebatur, adeo ut raro ultra horam unam, vel ad summum duas, ab urinæ excretione se contineret, & hoc citra dolorem, quoad cætera sanus & vegetus.

Hic cum in conflictu sclopeto trajectus occubuisset, cadaver defuncti aperui, visceribus omnibus, etiam renibus naturaliter constitutis, & ex omni parte salvis, sola vesica adeo parva, ut vix ovi anserini magnitudinem adæquaret, & liquoris uncias tantummodo quatuor cum dimidia contineret. *Timæus Observat. 44. lib. 3.*

Mictio frequens & intempestiva plures habet causas, interdum enim à constitutione renum calida serosum humorem avidius attrahente proficiscitur, nonnunquam ob frigidam renum & vesicæ intemperiem facultas eorundem retentrix labefactatur: sæpe urinatum acrimonia vel calculus excretricem stimulat: sic & exquisitior vesicæ sensus, vel imbecilla renum constitutio & laxitas: vel potatio frequens & larga, aut Venus immoderata has partes debilitans; vel consuetudo, aut esculenta vel potulenta, aut medicamenta vim diureticam habentia, occasionem huic affectui præbent: In præsenti casu cum nihil simile deprehenderem, in eam deveni sententiam micturitionis hujus causam, citra dolorem & urinæ ardorem contingentis, causam esse angustiam dictam quod docuit eventus. *Idem.*

§. 2. In viro 35. annorum, alias bene se habente, Difficili urinæ excretione toto vitæ tempore afflicto, ita tamen ut sæpius die nocteque eam emittere coactus fuerit, vesicam nullam reperire licebat, Renes bene constituti, inde deducti ureteres magni admodum, terminabantur hi circa pubem uniti, hinc reflexi circa umbilicum, ubi aperiebantur foramine exiguo, *G. Blasius Observ. vj. Part. Observ. med.*

§. 3. Dissecui cadaver hominis, cujus vesica ad magnitudinem capitis infantis scirrho extensa fuit, laboraverat ille antea per aliquot annos difficultate mingendi cum maximis doloribus: adhæsit autem undique firmissime scirrhus corpus vesicæ: præterquam in ea in parte qua ureteres in vesicam ingrediuntur, ubi natura sibi ductus ad penem usque excretioni urinæ reservaverat. *Observatio Cosmi Slotani Iuliacensium Ducis Medici.*

§. 4. In homine ob rectam corporis figuram sublimis appenditur vesica, ne incumbentium intestinorum pondere comprimeretur, Ita fundum in cervicem devolutum Ischuriam afferret: Sicque exponenda illa Dislocatio vesicæ, proposita à Fr. *Pedemontano:* Talem vidi relevato imo hypogastrio. *Riolanus Anthrop. lib. 2. cap. 24.*

§. 5. Si urina guttatim emittitur, affectus Stranguria dicitur, injussa scilicet ejus excretio exigua quantitate, aliquando dolorifica, aliquando doloris expers; Curandum olim habui cum doctissimo Hollerio, Dominum Goyet, Jurisconsultum Regium, qui incontinentia urinæ, Stranguria dicta, laborabat, creberrimè tam noctu quam die ea laboriosissime emittens, & intensum ardorem in vesica percipiens, ac in summo membro virili, lacteis urinis effusis, & sub mictionis finem, pure: Multa in id præscripta remedia, & ad sedationem doloris, jubente eodem Hollerio: per siphonem infusæ aquæ plantaginis, centinodiæ, in quibus dissolutæ creta & terra sigillata: aliquando mucilagines seminum psylli & cydoniorum, extractæ cum aquis plantaginis & rosarum, ad mulcendam vesicæ calidam intemperiem & ulcus desiccandum: Interrogatus *Hollerius* quænam esset ejusmodi symptomatum origo? Respondit *Goyetum* scabie vesicæ laborare & ulcusculis: illapsam in vesicam urinam ulcera irritare, unde expul-

trix ad illius exclusionem statim insurgeret: subsequens vero urinam pus, manare à scabie vesicæ, sese ad excernendam urinam comprimente.

Mortuo Goyeto, præsente Hollerio cadaver dissecui, repertaque est illius vesica omnino callosa, pustulisque pisum æquantibus referta, quâ compressâ prodibat pus album, omnino illi simile quod cum urina emittebatur. *A. Pareus Operum lib. 17. c. 55.*

IN summo membro virilis] Continuitas extremitatis penis cum vesica horum affectus confundit; parum cauti Medici morbum esse in ea parte ex doloris sensu colligunt, decepti quod sensus major sit in vesicæ extremo quam in reliqua parte, quia partes extremæ magis sentiunt quam internæ, quod probatur exemplo morborum qui in extremitatibus fiunt, vel hac ratione quia nervi in extremitatibus conjunguntur, virtus autem conjuncta fortior est seipsa dispersa: At hujusmodi affectus distinguuntur puris rejectione, nam extrema parte exulcerata pus ejicitur sine lotio; quod si interna sit affectu, semper cum lotio exit. *Rondeletius de dignosc. morbis cap. 5.*

§. 6. Narravit mihi per literas *D. Lud. Nonnius* in quodam Nob. Lusitano, post gravissimos urinæ cruciatus, quum omnes calculo eum laborare crederent, Dissecto cadavere in vesica repertam fuisse durissimam carneam molem, quæ vix novacula dissecari potuerit, simulque juxta vesicæ collum inventum fuisse Tumorem, instar ovi anserini, viscida tenacique materia repletum, Totum vero vesicæ corpus erat adeo callosâ carne refertum, ut sex uncias urinæ vix continere posset, unde assiduus mictus, *Zacutus Praxis Admir. l. 2. Observ. 71.*

DUrissimam carneam molem] Multis quoque difficultas fuit urinæ, quod corpus vesicæ aut crassius fuerit, aut quod multa pituita corpori vesicæ adhæserit, unde aliqua ex parte occupata fuerit capacitas ipsius vesicæ, & sic pauca urina contenta fuit: Id vero vitii maxime iis contingit quibus carnosas aliqua in urethra fuerit: Nam tenuior & subtilior pars materiei excreta fuit per penem, crassior vero remansit, quæ obhærescens id symptoma attulerit: Et hujus dysuriæ & brevis mictionis causa ignoratur, Id D. N. contigit: Medici putabant esse calculum aut resolutionem aliquam, Et id nisi diligenter animadvertitur, datur occasio generationi lapidis utendo diureticis, & perperam falsa calculi opinione utimur iis quæ calculum frangunt, cum dysuria à vetere carnositate fortasse fuerit. *Ball. Epid. l. 9. p. 47.*

OBSERVATIO III.

Mictio difficilis ob adnatam urethræ Hyperfarcosin, Prostatarum tumorem, Vesicæ corpus contractum & varie læsum, Ejus cavitatem sordibus plenam, Renem dextrum purulentum, &c. Historia Vesicæ monstrosa Magni Casauboni *descripta ab Excell.* Th. de Meyerne Broatio *adscripta.*

SUmmus & Clariss. Vir *Isaacus Casaubonus* corpus gracile & siccum à natura sortitus erat, temperamento ex bilioso in melancholicum plurimum declinante: Ignei vigoris & cœlestis originis animam continebat fragile ergastulum, quod exili nec importuna mole haud grave hospitem sui plane juris esse sivit: hinc factum ut literis deditissima mens parvam admodum habuerit sui domicilii rationem: Ita Vir magnus non impalluit modo, sed pœne inaruit chartis: Paucis, vel fere nullis magnis morbis obnoxium transegit illud quod ipsi Deus indulsit ætatis curriculum, Et castigata corporis exsucci conformatio fecit ut ea non senserit, vel leviter expertus fuerit incommoda quæ vitam sedentariam consequuntur: Arenosam aliquando saburram deposuere Renes: non sine aliquo urethræ inter meiendum ardore: nihil tamen effatu dignum, vel quod sedulam aut iteratam Medici postularet opem: Cœlum solumque mutavit sæpius, ut pateat ipsum non uni assuevisse victus legi: Quot horas in Musæo epularum immemor trivit Vir Optimus? Quot insomnes transegit noctes in polemico scribendi genere occupatus? Hic paulatim vires imminui, corpus magis ac magis extenuari, dissipari spiritus, & debilitari calor nativus functionum omnium opifex, quibus cessantibus vel saltem facultatum læsione depravatis, excrementorum quotidiana germinatione succrescentium proventu, partes obrui & tandem naturam fatiscere necesse est: Duodecimo circiter ante obitum mense qui vel ante quieverant, vel fugaci præsentia obiter saltem molesti fuerant inter mejendum punctorii dolores, & urinæ ardores redivivi, cœpere Virum fatigare, primum longioribus intervallis, noctuque præsertim importuni, ita ut dulcem interrumperent somnum & expergefactum adigerent ad matulam: Rubrarum arenularum profusio causa istius irritationis statuebatur, neque ullis poterat æger incommodis à studiis avelli, urina tandem ardore difficultatem patiens, subinde sistebat gradum, & non effundebat nisi mediocri saltem nisu, idque incurvato corpore & facie prona: Tanta aliquando expultricis irritatio, ut qui parce olim vel semel tota nocte soleret urinam emittere, intra paucos menses bis, ter, quater, quinquies, sexies, & tandem infinitis vicibus cogeretur in eum finem surgere: Pectinis dolor, grave ano incumbens pondus, inter mejendum alvi exonerandæ cupiditas,

Exeuntem

Exeuntem urinam comitabatur dolor, cùm per totum canalem urethræ, tum maxime in glande, cujus sensus erat quasi multorum acuminum simul pungentium: Ingens in dorso aliquando calor, ad quem levandum vestem sæpissime deponere cogebatur: Vrinæ ut plurimum pallidæ cum mucoso sedimento post equitationem vel violentius exercitium ambulationis, cum arenosis granis crassioribus, vel tenuioribus lapillis rotundis, præ duris plurimis, quorum nonnulli granum tritici, plerique milii magnitudinem æquabant. Ista symptomatum syndrome Medicis calculi in vesica latentis suspicionem injecit: Quem cum cathetere explorare libuisset, nullus instrumento in vesicam aditus, sed ita præclusa via ut non obscura apparerent ὑπερσαρκώσεως meatum obsidentis indicia: Inter numerosum istum symptomatum concursum, quæ vel athletico corpori pessundando satis erant, sexto ante fatalem diem mense, in parte hypochondrii sinistra, inter albam lineam (seu vesicæ regionem supra pubem) & ilia, efflorescere cœpit tumor, instar juglandis primum, qui paulatim auctus ad pugni magnitudinem: vel potius latitudinem excrevit, desinens in obtusum acumen; mollis erat, & qui fluctuatione, quæ contrectationem sequebatur, aquam subesse certe indicabat, Sicuti liber inter tussiendum, vel respirandum, musculorum abdominis motus materiam sub iisdem contineri, tumoris circumscriptio eandem non in ventris cavitate vagam, sed in quandam cysti concludi arguebat: Si dutius impressa manu tractaretur tumor, vesica in consensum tracta dolebat & micturiebat æger: Id quod à partium vicinia, & vesicæ, inter duas peritonei tunicas sepultæ, cum tumore connexione fieri credebatur; Subsidebat nonnunquam, & paucis post diebus ad pristinam redibat dimensionem: In misero isto statu vitam languidam mensibus aliquot traxit, donec instante ultima & fatali hora, sic acceleratus fuit pissimi viri interitus, ut sereno die, animi recreandi, & corporis exercendi gratia, rheda vectus decem Anglica milliaria percurrerit: Reversus domum, noctu minxit frequentissime, aucti dolores, aucta δυσουρία cum στραγγουρία, urinæ cruentæ cum sedimento mucoso, quod maxime tenacis & vitreæ pituitæ simile aliquid puris admixtum habebat: Invaluit inter mejendum desidendi cupiditas, exclusi calculi exiles quamplurimi, aucta uno verbo omnia, Invasit febris, quæ antea per intervalla inæqualia, licet levia, non tamen sine aliquo horrore & inordinatis rigoribus occupaverat: Pugnatum iis quæ acrimoniam lotii demulcere, mucum incidere, eique facilem, lenitione viarum, exitum procurare valebant: Vano sane labore: Siquidem urinæ tunc olidæ turbidæ instar lixivii, aut cerevisiæ profluxerunt sine levamine, cum mictionem novum exciperet illico mejendi desiderium; Ardorem internum sibi molestissimum dicebat æger, & calidissimæ reddebantur urinæ: etiam ad tangentis manum: mucus erat dimidia lotii pars, aliquando etiam quicquid reddebatur mucus erat, tam tenaci filo cohærens, ut vix divelli posset, & ex matula in pavimentum lubrico & continuo contextu efflueret: Notatu autem dignum, quod post redditam ingentem istius albuginee pituitæ quantitatem, hoc symptoma per duos vel tres dies inducias dabat, nova aggestione facta denuo ut ante recurrens; Tam diris cruciatibus excarnificatum tenue corpusculum ad dies xx. duravit, continua febri tabefactum, perpetua effluentis lotii & fusæ alvi vacuatione, pumice siccius redditum, urinæ fœtore, quem ipse oris spiritus redolebat, infectum: Donec tandem felix animula, sui carceris impatiens, cui ab ipsis conformationis primordiis, iniquis conditionibus alligata fuerat, vocante Supremo rerum conditore, ad suam migrans originem, corpus humo, amicis lacrymas, literatis raram eruditionem, omnibus probis eximiam pietatem imitandam reliquit, die veneris Kal. Iul. 1614. ætatis anno 57.

Secto autem cadavere, post exquisitam singularum partium perscrutationem, sequentia fidelibus oculis objecta fuerunt: Urethræ inditus catheter argenteus, nulla arte, nulla vi valuit in vesicam adigi, ita ut secta per perinei longitudinem urethra, manifesto appareurit σαρκοειδὲς σῶμα meatum occupans, foris intra resistens, sed ab interna parte foras obsequentius: collo vesicæ appositæ adstites, glandulæ, prostatæ dictæ, quadruplo majores quam naturalis ferret conformatio: Vesicæ corpus contractum, crassum & admodum spissum interna sui parte rugis quamplurimis & velut cuniculis exsculptum, quorum cavernulæ lapillis infinitis rotundis scatebant: Collum interius, quod declive levi canaliculo, sine ulla protuberantia naturaliter in urethram desinit, introrsum tumens, clarum instar podicis gallinæ, vel colli interioris uteri, ita ut in ambitu esset veluti sulcus, seu cavitas per quam circumduci poterat digitus, cujus magnitudinem facile admittebat colli orificium, per urethræ retractionem sursum factam formatum, quę virgæ in arrigendo incurvationem invehebat: Ad sinistrum latus perforatum fuit vesicæ corpus, & pervium rotundo foramine, quatuor digitorum apices admittente, in saccum sive ἔκφυσιν vesicę, vel adscititiam vesicam, quæ urina turgens, capacitatis erat ad vesicam sextuplę: Habuit saccus iste tunicas tres, seu membranas, cum vesicæ membranis continuas, spissas admodum, (ne quis ἀπονευρώσεις comminiscatur) cum insignibus nervis, venis & arteriis: Situs talis ut totam ὑπογαστρίου partem sinistram occuparet, usque ad ossa ilium, instar vesicæ, in ipsa peritonæi

tonæi duplicatura latitans: Figura ejus inæqualis, ita ut infra foramen infima facci pars propenderet plurimum: ficuti fuperior, peritonæo affixa firmiter, multum fupereminebat, utraque vefica lotio turgens pleniffime: Aft in addititiæ fundo, infra foramen penfili, ingens faburra putris & olidi muci, five phlegmatis vitrei, quod cum tanto nifu & dolore à mifero ægro profundebatur: Vefica ipfa neque ulcerata, neque inflammationis præ fe ferens veftigium: Additititiæ interna membrana erofa variis in locis, atque ob inflammationem rubra, livida, nigra, gangrænæ proxima, quæ mortis certiffima & inevitabilis caufa fuiffe videtur: Vreteres lati, urina turgidi: Sinifter inter facci tunicas gliscebat profundius, uterque autem definebat in veficam veram, paulo fupra collum: Ren dexter totus purulentus, fanus finifter: Partes cæteræ fanæ, exceptis pulmonibus quos, corruperat & denigraverat ferina & perennis fluxio à capite, in ipforum bronchia & fubftantiam continuo ftillans, quam prodebat ordinaria tuffícula, & in ultimo hoc morbo confueta raucedo ingeminata, etiam ufque ad aliquam difficultatem vocis edendæ.

Vitiosè iftius conformationis in numero, fitu & meatu monftrum, quoniam doctorum animis exercendis fatis eft, atque amplum aperit campum difquifitioni Medicæ, in hac lubet exfpatiari planitie, cū ut credant ἰητρῶν παῖδες quotidie nova occurrere quæ fub antiquorum fpecie nobis imponere poffint, & conjecturæ acumen fallere, tum ut in obfervando feduli, in prædicendo & judicando cauti, in operando religiofi, atque à periculofa feftinatione alieniffimi effe difcant: Fatendum ignotam fuiffe tot malorum caufam, & deceptos Medicos omnes, quorum alii calculum prægrandem adeffe, alii ulcus in vefica, quidam tumorem aquofum, partim inter mufculos & peritonæum exiftentem occupare exiftimabant: Rata non funt Artis, & in conjecturis, quantumvis artificialibus, parum eft fiduciæ, Errorem fuum confiteri ingenui eft: In rebus inauditis & nulli vifis decipi non turpe: Obfervata (licet prognofi potius quam therapiæ idonea) pofteris pandere non inglorium.

Equidem ab ipfis conceptionis primordiis vim πλαστικὴν in hoc fubjecto, infolenti utique & gravi errore lufiffe arbitror, dum concurrente nimia ad veficam fingendam à parentibus decidua materia, eam cum ὀμφαλῷ & cum foramine in hoc additamentū ducente formavit: Eodem plane modo quo lienes & tefticulos duos vel tres, fextum quoque digitum non femel vidimus: Ita feminum confuforum & fanguinis materni affluentis fuperflua quantitas, una cum vegeto calore, formas è poteftate oblatæ materiæ educente monftra giguit: Porro credibile eft iftud additamentum, primis annis vel exile admodum fuiffe, vel etiam ipfi veficæ fic agglutinatum, ut vel nihil excipere, vel exceptum ftatim refundere in naturalem alveum valeret: Incrementi autem feu dilatationis ipfius primordia tum cœpiffe verifimile eft, cum Vir pius penfo graviffimo nimium intentus, dies noctefque libris affidens, permultos menfes tranfegit, tum fi quidem lotii reddendi immemorem quotidie, imo quavis hora reddebat animi à naturalibus ad fublimia avocatio: Ita ut à corpore veluti abftracta mens, nec incōmoda fentiret, neq; muniis neceffariis vacare, vel ad corporis vilia officia fe demittere dignaretur: Si ii, quibus mens ægrotat, dolorem non fentiunt, quidni veficæ pondus negligetur? Quoties in ferventioribus ftudiis calor & fpiritus ad rationis arcem vi quadam rapti, cerebrum totum fibi vendicant, neglectis, nifi quantum ad vitam fat eft, ut ita dicam, ignobilioribus partibus: Id videre eft non tantum in melancholicorum, fed in pia religioforum, nec non in amantium ἐκστάσει: Jam vero motus principium, quantumvis debile, fat eft ad incrementum: In dies aucta fuit ifta dilatatio, virefq; acquifivit eundo, & convacum iftud corpus, membranofum, ductile, & facilis extenfionis, repletione crevit, inter peritonæi tunicas deorfum verfus primo, ni fallor, ob contenti fæculenti pondus, deinde furfum fuam nactum dimenfionem, ad lævam hypogaftrii prim, extuberavit levius, deinde infigni erupit tumore, quod videlicet ad inferiora dilatatio obice offium ilium & pubis impediretur, quæ ad laterum mollitudinem erat facillima.

Neque vero impune tulit iftam extenfionis libertatem ipfa naturalis vefica, cujus membranas, cum additamenti tunicis continuas, his licentiofius expanfis in fe retrahi & tandem corrugari in fe neceffum fuit: fed quod gravius eft, cum fibrarum tranfverfarum & obliquarum beneficio fuccedat quantitate gravis lotii expulfio, partis autem organicæ perfectio in legitima conformatione confiftat, folutionem illam continui, actionum læfio, quæ inutilem veficam reddit, confequuta eft: Itaque per ureteres à calidiffimis renibus ex toto corpore emulctum ferum dedncebatur quidem in veficam, fed cum ea, nifi inæqualiter in fe comprimi non poffet, ad expulfionem partim naturalem, partim voluntariam, antequam meiendi incefferit voluntas, faccum feu ἔκφυσιν oportebat impleri, etiam ufque ad moleftiæ importunum fenfum, & confequutione neceffaria, indies paulatim magis ac magis dilatari: hinc factum eft ut intra paucos menfes, à dilatationis principio in magnam excreverit amplitudinem, quum excrementi quantitas & facultatis imbecillitas æquali paffu quotidie invalefcant.

Interioris membranæ veficæ corrugatio urethram intro traxit, & collum ipfum corrugatum in formam podicis gallinæ expulit, quæ caufa una ex multis erat difficultatis in meiendo: unica autem ni fallor, incurvationis virgæ in attigendo, cum urethræ membrana nimis fequax cavernofa corpora in arcum reflexa retineret: Idem ab inflammatione tumorem abbreviantem procurante in gonorrhæa contingere folet.

Calculos in veficæ rugofis cuniculis infinitos creavit urinæ tartareum fedimentum, Ea quidem & naturaliter in hoc fubjecto plurimo turgebat fale, & iftius terreæ portionis feparatio, five tartari coagulatio, promovebatur, imo perficiebatur mora, quam excrementum præ languore, imo impotentia expultricis ob organi vitium, in cavitate facere cogebatur, proinde ac fui ipfius infpiffationem, & homogeneorum ab heterogeneis feparationem, vi caloris nunquam feriantis experiri.

Cur vero in facci fundo nullus calculus, etiam prægrandis, cum ei generando nulla materia fuppeteret, coagulationi etiam proxima? Nempe quod in ifto Euripo, intus lævi non cuniculofo, perpetuus quafi effet urinæ meantis & remeantis æftus, cujus fluctibus pars eluebatur: At ut generetur per additionem calculus, quiete opus eft: Adde quod defuit ifti coocretioni tempus, ei fi quidem mors exiftentiam præripuit.

Ulcus Veficæ qui ftatuerunt, decepti fuerunt excreto purulento, confifi quod à rene dextro putri inflammato, & calorem intolerabilem lumborum excitante profluebat: Ulceratus fane erat faccus, falfuginofi

ginosi tartari & lotii putris & statione fœtidi, amarcæ acumine: Quæ materia cum in hujus additamenti declivi, atque infra foramen multum propendente & demisso fundo diutius stagnans hæreret, erosionem pariebat, à qua immunis erat Vesica, per quam momentaneus saltem dabatur, ob ejus angustiam transitus.

Mucum autem, sive mucilaginosum phlegma, seu fæcem tartaream plurimam continebat ἐκφύσις velut iners actionisque omnis expers quoddam additamentum: Quod præter eam separationem, quæ ab ipsa urinæ substantia fiebat, etiam corrosione, quæ substantiæ membranosæ fundebat viscidum excrementum, non minus quam ipsa vesica vel calculo irritata, vel urinæ mordaci sale corrosa, eodem plane modo, quo pundi limaces salivam ex proprio corpore in se contracto, expressione reiiciunt, viscida esse solent spermaticarum partium, inprimis vero membranearum excrementa; His positis, & diligenter perpensis, haud obscurum est quænam fuerint symptomatum causæ quibus Vir tantus ad acerbam & crudelem necem excarnificatus fuit.

Sed cur inter mejendum oleti faciendi cupiditas, quæ ut plurimum grandioris calculi vesicam occupantis est signum pathognomonicum? Cur ano incumbens pondus, quod fallaci conjectura vel oculatissimis Medicis imposuit? Nempe ab ingenti σκυβάλων tumore, quarum corpus inter mejendum intestinum rectum premebat, & gravitate molestum naturam ad exonerandam alvum sollicitabat, idque eo violentius, quod pari nisu per musculorum abdominis introrsum facta contractionem comprimendo, urina & crassiores fœces exprimantur. Tumor autem istarum glandularum, an fuit naturalis in homine, cui vasa spermatica ampla, & qui plurimos susceperit liberos? An potius eum fecit urethræ contractio, colli vesicæ violenta sursum attractio, quæ latitudini adfit, quod demuit longitudini? An dolor calorve, quorum proprium est ad partem affectam trahere, multo magis ad glandulas, quæ laxæ, molles, spongiosæ, ad recipiendum pronæ, ad expellendum sunt ineptissimæ? Tot tantorum malorum hydram non potuit non consequi mors, quæ multorum accidentium populosa caterva stipata, lento pede Virum, felicius extingui dignissimum, tandem jugulavit.

Ejusdem vesicæ affectus succinctior descriptio à Raphaele Thorio.

VIr Amplissime, nescio quo pacto sensim delabor in pigritiam, nec forsan adhuc arripuissem calamum, nisi dolor adegisset acerbissimus ab extincto magno literarum lumine *Casaubono*, quem tabido morbo liquefactum rapuit prima dies Julii: Dysuria diuturna confecit florem Doctorum, ex causa abdita vix antea visa vel audita; Signa omnia calculum in vesica attestabantur & mentiebantur, nam aperto abdomine pro calculo inventa est vesica monstrosæ conformationis ab utero matris: In sinistro latere vesicæ prominebat ἐκφύσις vastæ capacitatis, sese attollens usque ad sinistrum os Ilii, ejusdem substantiæ continuæ cum ipsa usque vesica, ut videri posset altera vesica naturali adjuncta; In eodem sinistro veræ vesicæ latere foramen erat, ejus magnitudinis, ut facile admitteret quatuor digitorum apices, pervium à vera vesica in adnatum saccum, quo refluebat lotium: ubi diutius retentum, putredinem, inflammationem, tabem & interitum tandem attulit: Accessit & renis dextri purulentia, unde aucta pernicies restagnante illis in locis fœdissima illuvie: Hinc orificium vesicæ interius tumefactum ex assiduo conatu: hine viæ angustiores, hinc refluxus totidem fere in venas, hinc spirituum infectio, & postremo animæ purissimæ ab importunis fœtoribus profligatæ exitus placidissimus.

QUæres, & bene, Qui potuit vivere ad eam ætatem cum organo necessario tam male conformato? Accipe responsum: Illa ἐκφύσις in primo ortu toto ambitu contingebat vesicam proxime, & foramen illud pervium occludebat, ut loco naturali moram faceret urina ad debitam emictionem: Progressu vero temporis, continuo urinæ appulsu, & forte longiore retentione (ut attentis ad seria quandoque contingit) membrana illa innata abscessit paulatim ab illo ostio, inque diem magis ac magis in ventrem accrevit (ut videmus superfluas partes incrementum facile suscipere) donec sex vel septem postremis vitæ annis esset saccus ille pro urinæ alveo secundario: unde pars tantum urinæ aliqua regurgitabat in vesicam, & inde ureterem, residuo semper aliquo fluctuante in illo marsupio; nam ab illo tempore conatu fuit opus ad exprimendum lotium: Ejus rei magnum argumentum est, quod corpus veræ vesicæ contractum erat, densius quam pro naturæ modo, profundis rugis inæquale ex desuetudine dilatationis: Ex ea partium ad excrementorum expulsionem perturbatione, omnis corporis œconomia collapsa est, & Vir magnus inter lethi cruciatus extinctus per dolores ad astra penetravit, ea constantia & alacritate, ut spectantibus omnem metum expectoraret: *Dab. Londini anno* 1614. *Idibus Julii.*

OBSERVATIO IV.

Mictio dolorifica à calculo grandi subinde in cervicem vesicæ prolabente.

IN Soceri mei, felicis memoriæ, Josuæ Merceri dissecti post mortem, vesica repertus est calculus grandis, solidus, magnitudine amygdalæ majoris, sed rotundior, qui emotus ante annum illi fuerat ex vehementiore equitatione, & subinde in cervicem vesicæ prolabi exinde solebat, & meatum urinæ obstruere cum ingenti conatu. Qua de causa in proximum ver, eam hyemem qua obiit sequuturum, constituerat se sectori Chirurgo permittere ad eum extrahendum: Priusquam calculus ille loco suo, cui ante affixus in vesica inhæserat, motu equitationis contentioris emotus fuisset, non putabat se esse calculosum: Nullo indicio id unquam, nec ullo doloris sensu cognoverat: Nunquam aliquid sabulosi per urinas ejecerat, neque ante, cum quasi radice nixus teneretur, neque postea quam loco cessit & instabilis cœpit existere. *Cl. Salmasius Tractatu de calculo p.* 50.

OBSERVATIO V.

Mictio dolorifica putris pituitæ, à calculo totam vesicam opplente, & appendice curva ejus cervicem obturante.

Aperui ante annos circiter xij. Virginem, filiam Viti Ampliss. D. N. Narrottii, cui innatus erat maximus calculus, trium circiter unciarum pondere, in vesica, ita ut non solum totam vesicam, sed & unco suo incurvato ipsius vesicæ cervicem oppleret, nec unquam ejus in urinis aliquod sabulosum indicium appareret, cum me & alios Medicos plus quam centies vocassent. Frequenter tamen diro cum cruciatu putris quædam pituita puri simillima per urinas prodibat. *Corn. à Someren in Spicilegio Beverovicii de calculo.*

Si crebro æger cum summa difficultate, & quidem in fine mictionis, cogitur reddere urinas; urina vero hæc ubi lactea seu a baapparet, crebroque diversis caloribus variegata: Sique accedant congestionis & conglutinationis causæ, partium circumvicinarum pondus, sique in medio profluxu intercipiatur, ac mucus seu gluten orinis innatet, guttaque sanguinis aliquando in fine mictionis profluat, Calculus vesicæ in vitio est.

OBSERVATIO VI.

Stranguria, Dysuria, aliaque accidentia à vesica calculo occulto.

Leonh. Binningerus Pater Venerabilis, Dysuriæ & Stranguriæ obnoxius erat: Ingruebat autem paroxysmus ita ter quaterve annuatim fere affligens, Præcedebat alvi exoneratio, urinæque copiosioris uno eodemque tempore redditio, dein momento temporis ad lapidis duritiem distendebatur abdomen, & utraque supprimebatur excretio, ita ut conatu licet maximo & frequentissimo nonnisi guttatim urina stillaret, cum dolore circa pubem & urethram acutissimo, citra ullum in perinæo vel pruritus vel ponderis unquam observatum sensum: Durabat accessio dies aliquot, à quibus convalescere incipiebat, donec nova rediret typo fere eodem: Varii olim in consilium adhibiti Medici in diversas opiniones ibant: Cl. Dom. *Sarazinus*, Neocomi Archiater D. *Konig*. Bernensis, Jac. à *Brunn*. Basileensis, Renum infarctum videbantur accusare, ideoque postremum præscriptis spir. Terebint. gtt. vij. suppressionem illam mox depulisse memini: D. *Reybaldus* Montbelgardensis frigidæ Renum intemperiei causam tribuebat, qua attractrix debilior facta, serosum excrementum ad se non alliciebat, per sudores sæpe depellendum: Statuebat etiam imbecillem per consensum renum factam vesicæ excretricem, nec à frigida urina satis irritatam muneris proprii oblivisci: quod tum ex eventu pateret, tum lotii substantia tenui & colore albido: Consultus D. *Lazarus Riverius* 13. Sept. 1651. casum satis rarum infrequentem scribebat, neque ita proclive esse rationem redderecur aquæ fluxus copiosus per intervalla rediens subito cohibeatur antequam serosa materia ad vias urinæ confluens evacuata fuerit, illaque in vesica retineatur, eam ita distendens ut imus venter lapidis duritiem æmuletur: seque cum D. *Reybaud* consentire, renum & vesicæ imbecillitatem, earumque parrium attractricem & expultricem imminutam tantorum symptomatum causam esse &c. Consilio D. *Riverii* porrectum ℥j. Jalappæ ex vino albo infusum fere sexagies, nec multo minus sequenti die, ad animi deliquia deturbavit alvum; inde rariores & leviores accessiones annuæ factæ sunt, donec ab hausto 26. Decembr. 1654. in cœna uno aut altero vini cyatho frigidiusculo, solita urinæ difficultate circa mediam noctem immanius laboravit, quæ nec purgante, nec spiritu salis Ammoniaci, etiam aliquoties ex jusculis exhibito (qui olim apprime conduxerat) nec v. s. mirigari ullo modo poruit: Die sequenti, ex pulv. radicis Jalap. ʒß. & diagr. iv. copiose purgatus, ischuria liberatus est, ut morbo levatus & sibi & mihi videretur. Initio diei tertiæ ab insultu crucians invaluit ægritudo: accessit illa die faciei, brachiorum & manuum livor, cum horrore tanto ut lectus, ipsumque cubiculum contremiscere deprehenderetur: Hinc cœpit venter durescere urinis, uti ab initio, subrubris, crassis & turbidis: Die x. supervenit immanis in sura sinistra dolor, sine rubore vel tumore: Die xiij. Guttæ Gamandræ gr. xi. in jusculo sumptæ decies quater cumulatissime alvum subduxerunt, cum flatuum & lotii emissione affluentissima, ita ut relaxato & subsidente abdomine recrearetur: Sed postquam Richonillano in cœna liberalius usus esset, sitim expleturus, denuo exasperata sunt symptomata ante dicta omnia cum febre, pulsu (7.9.11. quandoque pulsatione intermittente,) anorexia & insomnia multo ac à morbi initio sævioribus: Ad diem xxI. Ianuar. 1655. semper insomnes duxit noctes, parum interdiu dormiens; lingua semper scabra erat, nigris obtecta sordibus, adeoque arida ut continuo de proluendo & humectando ore sollicitus esset; nulla solida etiam minutissime manducata, nisi vi maxima deglutiens, deficiente saliva: Coactus est injicere

sibi

ſibi frequenter decoctiones emollientes & anodynas in veſicam, ſemicupia ingredi, malleolorum phlebotomiam pati, julepos ſomniferos bibere, ſolutam ovi vitello terebinthinam & aquæ fragorum permixtam ſorbere; ſed levi ſucceſſu omnia: Urina, cujus fere ſingulis horæ quadrantibus, cum niſu & moleſtia initio, medio atque fine inexplicabili, drachmam unam nec pleno radio excernebat, albida & pallida evaſit, quæ tandem ſufficienter collecta craſſum & puriforme ſedimentum deponebat, permixtis nonnunquam & volitantibus corpuſculis, nunc lanam carptam, nunc vermiculos referentibus: Tandem ſcripto conſulitur 7. Febr. 1655. Vir Celeb. D. D. *Bauhinus*, qui ex memoratis ſignis omnium doctiſſime, Iſchuriæ, Dyſuriæ & Stranguriæ cauſam, reſpondit veſicæ calculum, cumque quum nonnulla nec levia ejus ſigna deeſſent, ſummæ veſicę, *Fernelii* authoritate, adhærentem; cujus certiſſimum argumentum eſſet exploratio (quam reſpuit Parens) per catheterem: Qui tandem præ totali linguæ ſiccitate deficiente loquela, prægreſſa ingenti palpitatione cordis, toleratiſque aliquot dum micturus in genua ſurgere conaretur, animi deliquiis, 13. Februarii 1655. vitam finivit, annum egens lxvij.

Defuncti diſſecatur abdomen, in veſica vacua ſolidus & integer ℥iij. cum ℈j. lapis ſcaber fuſci coloris, figuræ ovalis, ſed ſuperne & inferne complanatæ repertus eſt: qui nullomodo vel adhæſerat, unquam vel adhærebat, ſed qui in mingendi appetitu in collum veſicæ decidens, illud plane occludebat, & aſperitate ſua diris perfricationibus lancinabat, in quo, citra vulnus aut ulcus, cum rubore manifeſto, ſedem & molis veſtigium apertiſſimum ſibi efformaverat; Renes explorari (in quibus proculdubio confirmatus calculus herebat, urinæ ſanguineæ, per ſe ſine dolore fluentis quando equitaret, cauſa.) at cultrum ulterius immittere, ob filialis affectus teneritudinem, non licuit. *I. Nic. Binningerus cent. I. Obſervat. xcii.*

Observatio VII.

Mictio dolorifica ob calculum occultum.

CUm quidam Ecclefiaſtes Ulmenſis ſexagenarius, corporis habitu melancholico præditus aliquandiu Dyſuria & Stranguria graviſſima, ſæpius die noctuque lotium reddendo in pauca quantitate, immenſo ſemper cum dolore, ſat diu poſt urinæ excretionem perdurante, eam dum per canalem commearet acerrimam ſentiens, inſtar aceti acutiſſimi, collum veſicę lancinantem, ut corroſionis metus impenderet ob inſignem acrimoniam humorum, qualitatem vitriolatam prodeuntium: Urinæ alba, cruda, ſepius turbida & graveolens reddita. Prima vice accerſitus, cum obſervarem redundantes humores corruptos, acorem præferentes, ordinavi Hydromel laxat. ♃. radic. enul. fœnic. polypod rec. an. ℥ij. herb. beton. hyſſop. cardui ben. adiant. utr. aa. pag. j. fol. Senn. s. s. ℥j. agar. rec. trochiſc. ʒiij. rhej el. ijß. cremor. tart. ℥j. liquir. ℥iß. dactyl. jujub. aa. ℥ij. galang. min. ℈ij. f. Saccul. pro menſura Hydromel. Singulis diebus quart. ß. interpolatis diebus hauſto, purgationem cum εὐφορίᾳ tulit: Corpore à ſpurcitie humorum probe evacuato, cum dyſuria non cederet, à meridie vocatus, audita magna querela de magno cruciatu in exercendo lotio, illico curavi afferri oleum ſtillatitium carvi, cujus gtt. v. cum ij. cochl. juſculi macri calidi exhibui, & confeſtim levamen ſenſit: ſequenti nocte probe dormivit, bis tantum urina reddita, multo minori cum moleſtia, eo medio aliquoties reiterato, ab omni gravamine liber ac immunis evaſit: Sed vitrea ſanitas viſa, quia poſt octiduum dyſuria recrudeſceret, me inſcio, fœminæ cujuſdam ſuadela, uſus aqua diuretica, exiit ſat copioſa materia ſabuloſa, commixtis interdum granis majuſculis, colore rufa, per vias urinales citra ullum dolorem excreta, dum tranſiret per penem, ſed tum demum cruciatum percepit ubi urina reddita. Urgentibus doloribus me denuo accerſiri curavit cum animadverterem querelam de cruciatu circa finem excretionis urinæ tantum moleſtante, & ſabulum craſſiuſculum cernerem, artificioſa fretus conjectura, palam aſſerui id mali aliunde provenire non poſſe quam à calculo veſicæ, ejus collum, ſi commotus, vellicante ac lancinante, cum & ipſe *Hipp.* 4. aph. 79. adſtruat, Quibus ſabuloſa in urina ſubſident, calculo veſicæ laborare; Etſi aphoriſmus ille non ſemper congruat cum experientia, cum & arenoſa in urina ſint conſpicua ſæpius, abſque ullius calculi in renibus & veſica præſentia: Sed me imprimis impulit, & indubium argumentum ſubminiſtravit, in illius Ægri veſica calculum reſidere, dum dyſuria & ſtranguria, quoties lotium reddendum, multo intenſior & acerbior, & quidem in fine excretionis urinæ dolore magis urgente, aliquandiu perſeverante, id indicio eam moleſtiam à calculo reſtitante, collum veſicæ ſtimulante, provenire: Cum alias ſi mere arenoſa in urina hæreant, & aliquam moleſtiam pariant, ab egeſtione ſymptomata miteſcant & evaneſcant; in illo autem ſubjecto exaſperata, luculento fuere teſtimonio à reſiduo calculo, ſua aſpredine percellente, tantum concitatum tormentum: Sed hac mea genuina, & rationis fulcris immixta criſi ſpreta ac neglecta, experiri contigit quoſdam refractarios, merum adeſſe ſabulum putantes. Quidam lithotomus jactitabat ſi calculus in veſica reſideret, & vel piſi magnitudinem vix excederet, ſe cathetere demiſſo prehen-

deprehensurum: Sed ille seipsum & alios Medicos fefellit: Cum enim juvenis &c. (*Vide observationem sequentem*) Exin relucet quam incerta sit calculi vesicæ probatio, cum & præstantissimi Lithotomi non raro decepti: Cum porro ad hunc ægrum curandum alterius insuper Medici opera requisita, & hujus opinio in διαγνώσει & θεραπείᾳ à mea sententia dissentanea, dum ego proposui medicamenta in nostris officinis prostantia, & ab antiquioribus Medicis per multa lustra cum fructu usurpata, illo autem renitente, & laudibus quasi ad astra evehente Aquam diureticam in quodam nostrate cœnobio distillari solitam, illi soli curam reliqui, tacita mente præsumens illam jactantiam fore irritam: *Etsi mihi haud ignotum* aquam illam Monachalem, in sabulosa materia & exiguis lapillis propulsandis, fat proficuam: at in calculo vesicæ abigendo, præsertim si major, infirmam imo noxiam æstimo; cum plerique Practici diuretica, imprimis fortiora, in calculo vesicæ, ceu perniciosa dissuadeant, eo magis si corpus impurum, dum loco vehiculi inserviunt, & excrementa per vias urinales deducunt ad renes & vesicam, fomentum & augmentum calculo subministrantia: *Galenus* lib. 5. de simpl. medic. fac. 13. Idem adstruit, instituta comparatione cum iis, quæ lac coagulare solita, separando serosas partes reliquum indurant: Haud secus valde diuretica, excrementa attenuando, subtiliores eorum partes per vias urinales amandant, crassiores autem inspissant & coagulandi occasionem præbent, præsertim in naturis melancholicis, quali æger ille prædirus, quæ fæcibus tartareis scatent: Accedit quod diuretica lithontriptica ad vesicam pertingentia, abstersa materia molliore, ceu sabulosa, eam cum lotio exterminant, calculum autem residuum asperum & angulosum reddunt, majorem dolorem concitantia.

Cum autem omnibus mediis frustraneis, sesquiannuo spatio post æger ille defunctus, ejus cadavere aperto, ipsa αὐτοψία demonstravit, & in apricum protulit geminos calculos asperos, quorum grandior ovi gallinacei magnitudinem & formam, uncias tres semis pendens; minor drachmas sex repræsentavit. Et ita tandem veritas, quæ temporis filia, victrix evasit. *August. Thonerus Observ. 6. lib. 3.*

E*T si mihi haud ignotum &c.*] Haud levis altercatio inter Medicos, utrum calculus vesicæ per lithontriptica qualiacunque sit curabilis? etsi prostant quædam exempla restitutorum, tamen *Fabritius Hildanus*, propendens in partem negantem asseverare non dubitat, se neminem unquam vidisse per interna medicamenta sanatum, quin tandem urgente necessitate lithotomiæ se commiserit: Etsi in juvenibus interdũ medela per lithontriptica succedat si calculus friabilis, non compactus & solidus: at in corpore senili omnino ἀδύνατον ille censet: haud desunt rationes, Ipse *Hippocr.* lib. aph. 6. 6. asserit renum & vesicæ vitia seu dolores (ut calculus & ulcera) vix curari in senibus.: Ratio est in promptu, ob defectum caloris nativi, qui alias omnium operationum naturalium συνεργὸς præcipuus, quo languente etiam vis expultrix in dimovenda materie morbifica torpida, & digestiva ad concoctionem promovendam, infirma: exin etiam viarum angustia prohibet transitum excrementi iis superfluitatibus: Rem ita se habere æger documento est, etsi enim hactenus per plures menses medicamentorum farragine exagitatus, & interdum spes affulgeret melioris status, dum quotidie sabulosa materia cum urina excreta, ægro id solatii suggestum calculum sensim attritum iri, sed spe inani: Ast quid causæ cum ultra annum arenosa materia in copia rejecta, à calculo per diuretica abrasa, ut conjectura rationi consona, ipsum successu temporis successurum? At etsi à calculo pars mollior ac friabilior abstersa processerit, relicta autem solidior & asperior reddita acerbiorem dolorem concitavit. Accedit cum annum ætatis 60. excesserit, ob defectum caloris, per indigestionem alia materia cruda, de novo accumulata, calculo priori adjuncta, coadjuvante prava vesicæ ad calculum generandum dispositione coalescat, & ita processus quasi in infinitum esset instituendus temere. *Idem ibidem.*

Geminos calculos asperos.] Observatum tamen à Lithotomis, ubi duo in vesica concurrunt calculi, eos à mutuo attritu & allisione læves & politos evadere, adeo ut quidam lapidi bezoartico non absimiles eruantur: At magnitudinis inæqualitas forte in causa fuit quod se invicem atterere & lævigare non potuerint: Vel forte major præextitit: minor postea genitus: Familiare enim lithotomis, ut si calculum lævem eximant, alterius socii delitescentis suspicio ingruat.

Observatio VIII.

Mictio frequens ob calculos vesicæ, membranis inclusos 1. Difficilis ob lapides quatuor in vesica. 2. Stranguria ob calculum ℥xv. in vesica. 3. Ob tres calculos inclusos, cum ossis pubis fragmento. 4. Ob calculum totam vesicam adimplentem. 5. Ob calculos septem 6. Ob calculum magnum in cavitate, minorem in ipsius vesicæ substantia. 7. Ob duos calculos muco & puri immersos, cum ipsius vesicæ consumptione. 8. Ob calculos vesicæ adnatos cum ulceribus & callis. 9. Ob lapidem solidissimum, ponderis septem unciarum. 10. Ob xij. calculos in vesica & Renem sinistrum purulentum. 11. Ob calculum cordiformem vesicæ affixum, unciarum quinque & semis. 12. Ob calculum in vesica latentem, pituita involutum & propria quasi vesica obvallatum. 13. Ob calculos peculiari sacculo inclusos. 14. Ob calculos vesica arcte circumdatos. 15. Ob quinque calculos. 16. Ob lapidem septem unciarum à renibus in vesicam devolutum. 18. Ob quatuor lapides in vesica cum abscessu juxta os sacrum. 19. Ob læsas vesicæ tunicas à calculo. 20. A duobus lapidibus aculeatis cum vesicæ offensione. 21.

§. 1. NOb. N. dolorem diu in abdominis inferiore sede passus; aliis calculum in vesica adesse asserentibus, aliis negantibus: Exempta mortui vesica lapides continuit 32. om-

omnes propriis tunicis inclusos, totam vesicæ capacitatem replentes, exiguo tantum meatu urinæ retentioni, quæ perbrevis esse solebat, relicto. *Vide tit. de hypogastrii dolore.*

§. 2. Senex Coloniensis per aliquot annos dolore continuo circa regionem ossis Sacri, præcipue autem eum excrementa indurata exonerabat: Tandem anno 1599. cum totus decrepitus è vitâ migrasset, ego & D. *Quintenus* vocati ut causam doloris investigaremus.

Invenimus in vesica lapides quatuor, prædurοs ac asperos, quorum unusquisque magnitudinem castaneæ adæquabat. *Fabritius Hildanus cent. iii. Observ. 70.*

§. 3. Joh. Anton. Maginus à morte sat magnum in vesica calculum ostendit, qui uncias quindecim pependit; Integro octennio continuo urinæ stillicidio & acrimonia graviter vexatus fuit. *Vide tit. de Soporosis affectibus lib. 1,*

§. 4. Miles plumbea glande ictus doluit impense in imo ventre, ob effractum pubis os, vesicamque summe dilaceratam, cujus tamen vulnus, præter mentem aphor. 47. lib. 6. ad cicatricem cum foret perductum, non minxit propterea liberius, sed reddidit nihilominus urinam cum summa difficultate, quam credidit à calculo originem trahere; uti etiam revera traxit, Sed præter tres quos in vesica habuit calculos, auxit haud parum ipsius cruciatum ingens fragmentum, à pubis osse illuc clanculum delatum, quod ab ipso Medico prætermissum, solius Anatomes indicio post mortem in lucem prodiit: quocirca non immeritò miseret Artis nostræ, quæ licet velit, nequit tamen veritatem ubique expiscari, & semper id scire quod sciri plurimum interest. *Tulpius c. 29. Observ. lib. iv.*

VEre adstruit *Cornelius Celsus* Artem Medicam esse conjecturalem, ejusque conjecturæ rationem talem, ut cum sæpius responderit, interdum tamen fallat nos: Vis sciri hujus veritatem? Vide quod hic proponitur exemplum, in quo ne lyncei quidem oculis prospexisses ossis fragmentum in vesica delitescens: ut enim leporem non semper assequitur canis, sic neque attingit ubique Medicus ad quem collineat scopum, remorantibus illuc sentibus ac virgultis: Hunc vero cum imperv estigabili multijugarum causarum varietate, tum densissimis veritatis, quæ non ubique obvia est involucris. *Idem.*

Cujus tamen vulnus &c.] Authore *Galeno* vesica simplici constat tunica nervosa, sed duas invenio, ait *Riolanus Anthropogr.* l. 2. c. 26. internam nervosam, Externam carnosam, cui circumjecta est duplicatura peritonæi, quæ pro tertia communi accipi debet; hujus tunicæ ratione potest coalescere, ejusque vulnera sanabilia sunt: Ex illo situ, *addit*, cognosces cystotomiam in imo hypogastrio secure perfici ad extrahendum calculum, cum vulnerari & incidi queat vesica, ventris illæsa & integra capacitate, ut pluribus docet *Roussetus* lib. de Partu cæsareo: Deinde hominis vesica extrinsecus adipe multo circumfusa est, quo privata est brutorum vesica. *Vide Roussetum de Partu Cæsareo sect. 3. cap. 6. 7. & 8.*

§. 5. Anno 1653. puella septennis, Filia Dom. Magnin Aromatopolæ Genevensis, Dysuria, Stranguria & tandem ischuria gravissime torquetur: præ doloris vehementia in terra volutabatur, & tandem interiit: In defunctæ vesica inventus lapis candicans, asper, oviformis, depressior tamen, totam vesicam adimplens, quem penes me habeo.

§. 6. *Ioh. Heurnius*, Medicus celeberrimus, cum celebri convivio interesset, ibique Rhenanum mustum biberet, repente percepit sibi urinæ reddendæ facultatem inhibitam: domum igitur rediens ne urinæ quidem guttam excernere potuit, nisi post longa medicamentorum molimina, tum enematum, tum fomentorum, urinam postea reddidit, sed nonnisi cum cruciatu & stillatim: donec paulatina hac carnificina attritus, anno ætatis 58. Christi 1601. incidit in lethalem febrem, quæ cum subinde violentiam remitteret, mox & acrius insurgeret, fomite mali perpetuo superstite, tandem lenta hac carnificina prorsus emaciatus, placide & tranquille obiit xi. Augusti (initium febris fuit 29. Maij) eodem fere quo natus erat momento.

Post mortem ejus in vesica septem reperti sunt calculi, forma & magnitudine nucis juglandis majoris, omnes æqualis magnitudinis & ponderis, nam quilibet ponderis est ʒij. ita ut septem xiv. drachmas expleant. *In ejus vita operibus præfixa. P. Pawius Observ. xxx. qui dissector fuit.*

§. 7. Stranguriam à calculo vesicæ magno, & minore inter ejus membranas delitescente, anno 1647. vidi cum peritissimo Lithotomo D. *Collo* in D. *Challier* Chirurgo, annos nato xl. statura mediocri, corpore quodammodo crasso, in quo urinam laboriosam & stranguriosam admodum reperi, viresque ex itineris labore fractas, adeo ut post ipsius calculi per catheterem explorationem, ingravescentibus symptomatibus, illas cystotomiæ, ferendæ pares non judicaverim: nec defuit eventus, cum enim in dies cruciatus illi ingravescerent, viresque collaberentur, tandem fato functus est.

Aperto cadavere, renes urina distenti & turgidi reperti sunt, quibus dissectis copiosa effluxit: ureteres admodum lati: In vesica calculus inventus est ponderis unciatum iv. cum semisse, totam vesicæ cavitatem replens, una cum altero exiguo in ipsius vesicæ substantia delitescente: Hepar lividum & corruptum, ut & pulmones deprehendi, propter materiæ serosæ, tam ad partes naturales quam vitales refluxum. *Cattierus Observat. iij.*

Hic lapillus intra duplicem vesicæ membranam latens haud dubie in majorem molem excrevisset si ulterius vita ægri prorogata fuisset; atque in hac vesicæ parte saccum quendam, à priori vesicæ cavitate distinctum efformare potuisset: Hoc exemplum credo nobis veluti digito monstrat quomodo in quibusdam calculosis veluti duplex vesica efformetur suo enim pondere atque mole calculus paulatim crescens distendit & à se invicem vesicæ membranas sejungit, sibique amplum parat quo contineatur spatium, sacci cujusdam in modum à prioris vesica dependenti effictum: atque rupta vel exesa interiori ejus membrana pervium: Vide supra historiam *Casauboni*: Ex hac autem observatione colligitur insuper nullum locum insuper extractioni calculi relictum esse ubi grandior factus est & ad extrema ventum est: Temeraria enim est tunc temporis vesicæ sectio quæ alias multis profuit: cum extrahi non possit calculus sine magno vulnere inflicto, quo vesicæ corpus integrum dissecatur atque effringitur, viresque dolorum & cruciatuum immanitate exhaustæ sunt.

§. 8. Juvenis quidam Harlemensis miserandum in modum excarnificatus fuit à duobus calculis in vesica urinaria clanculum latitantibus: quippe ita absorpserat illos frequens vesicæ mucus, ut nequiverint eos digitis explorare nedum ferro convenienter excindere lithotomi: unde factum ut continuo suo attritu non modo abraserint, verum integre consumpserint membraneas vesicæ tunicas: illæso solummodo, vel potius aliquatenus adhuc superstite musculoso ipsius collo: quod cum non foret continendo lotio, diffudit se illud necessario per vicina intestina, excitans illic ut dolorem acrem, sic continuam meiendi difficultatem & exitialem nervorum contractionem: Sive ob exquisitum intestinorum sensum, sive insignem retentæ urinæ acrimoniam, quæ certe tam acerbe pupugit laceras ulceratæ vesicæ oras, & accensas vicinarum partium tunicas, uti quoque lumborum nervos, ut præ insuperabili doloris cruciatu contraxerit non tantum extremam maciem, sed oppetierit quoque miserrimam mortem: qua tamen priusquam defungeretur, coactus fuit integrum annum sedendo transigere, & non heri atque hodie, sed continenter caput ita sublime habere, ut nunquam id licuerit ipsi in pulvinar inclinare, quin dictum ac factum distraherentur vel omnes, vel certe illi nervi qui, aut caput versus scapulas trahunt, aut rectam & immobilem reddunt cervicem; quam priorem speciem ut ὀπισθότονον, sic insequentem τέτανον appellant Medici: Quorum sane sævissimorum tormentorum crudelitatem tam impense perhorruit hic juvenis, ut fugerit cane pejus & angue qualecunque decumbendi genus; malueritque perpetim confligere cum ineluctabili dormiendi necessitate quam tam acrem perpeti dolorem, & tantis molestiis redimere tam irrequietam fatiscentium membrorum quietem, quorum tandem securitati consuluit mors: cujus lucta contigit quidem succumbere sed non decumbere: quod tamen bis fuit conatus, sed bis utique repulsus, cum ob infatigabilem dolorem, tum ob atroces nervorum contractiones, quæ certe intervenere tam frequenter ut necesse habuerit parere inevitabili necessitati, & invisam vitam finire, si non sedendo saltem cedendo.

Inspectis autem post obitum miserrimi hujus cadaveris extis, vidimus duos insignes in vesica calculos, sed muco ac puri penitus immersos, quam ut ipsorum durities potuerit à lithotomi digitis attingi: in quo tamen maximum artis illius momentum: Ipsa vero vesica adeo fuit à calculis attrita, & à pure tam fœde consumpta, ut urina destituta proprio receptaculo fluctuaverit libere per universa intestina, quorum sinuosi anfractus acrius ubi vellicarentur communicabant illico malum suum nervis à spinali medulla oriundis, & illi vicissim cerebro: cujus præternaturalis contractio incurvavit non semel tam vehementer hujus Juvenis dorsi spinam, ut universum corpus videretur instar alicujus globi retrorsum conglomerari. Deprimentibus interim duobus hisce calculis usque eo rectum intestinum ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, intertextentia tam arcte interiorem ipsius fistulam ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere: plane eadem ratione qua similia filamenta vidimus obstruxisse gulam à carcinomate coarctatam. *Tulpius Observat. lib. 3. cap. 2.*

§. 9. Nobilis mediæ ætatis anno 1608. mense Junio d, ifficultatem aliquam inter mingendum, maximéque in fine mictionis ardorem summum sensit, urinámque turbulentam, purulentam & mucosam squamulisque refertam reddidit, quæ cum spatio xvi. dierum durassent, tandem remiserunt, sed post semi annum redierunt, & ab eo tempore veluti per paroxysmos illum invaserunt, & postquam illum misere, nunc per septimanas nunc per menses aliquot excruciarunt, iterum vel ex parte vel omnino remiserunt: quibus induciis à morbo concessis, munia sua obire, in loca etiam distantia equitando se conferre non desistebat. Verum cum per biennium & ultra sic certis temporibus cruciatus, variis usus esset remediis acrimoniam urinæ lenientibus, additis etiam narcoticis, necessitate urgente, nec affectus inde tolleretur, consilii causa ad nos venit, túncque consultatione habita, exulcerationem vesicæ esse judicavimus: de calculo dubitatum, & ut an adesset innotesceret, cathetere in vesicam intruso nihil fuit deprehensum: postea etiam ut melius exploraremus, digito in podicem immisso durities circa vesicæ regionem, scirrhi alicujus instar, deprehensa fuit, quæ durities postea repetito cathetere quoque observabatur: Unde conclusum cal-

lum

sum vesicæ adnatum, qualis & aliis in vesica, ea læsa vel ulcerata, post mortem sectione facta deprehenditur. Cura itaque potissimum exulcerationi vesicæ fuit accommodata, ac variis ex consilio nostro usus est. 1. Lacteo diluto, xx. dierum spatio semel; unde multa ramenta mingendo excernebat, alvusque aliquoties dejiciebat; nonnunquam & pituitam vomebat. *℞. Terebinth. ʒvj. mel. ℥j. vin. malvat. ℥iv. vitell. ovi j. diluantur & serventur ad usum, sumat ʒvj. pro vice.* Tabulis etiam sequentibus utebatur, quarum usu maximum sensit commodum, adeo ut sævus ille cruciatus diu emanserit, & quotiescunque vel minimum inter mejendum sentiebat ardoris, horum usu sentiebat se mox liberati. *℞. Trochisc. de Alkekingi cum opio ℥j. rad. consol. terebinth. coctione indurata aa. ℥ij. sach. ℥v. cum infus. gumm. tragac. f. trochisc. ℈ij. ponderis.* Quadriennio ab invasione hujus mali, anno 1612. cum recrudesceret malum, denuo ad me venit, atque inter cætera narrabat sobolem sibi interea natam, mirabaturque cum tam miser esset, quomodo hoc fieri potuerit, cui scrupulum hunc fieri posse demonstrans exemi, Et licet suspicaretur, cum tamdiu malum perseveravit, noxam gravem atque incurabilem in vesica esse, uti in ejusmodi casibus, in aliis quoque per sectionem deprehendi doloris leniendi & ipsius curationem desperantis erigendi causa, ad exulcerationem saltem palliandam, si non curari posset, quædam ordinavi, 1. Electuarium leniens, quia alvi frequens illi erat constipatio 2. Pulverem hunc *℞. rad. liquir. consolid. maj. althaa, aa. ʒiij. sem. quatuor frig. ma. mundat. sem. hyosci. aa. ʒj. fol. equiseti sicci ʒß. g. Arabici, tragac. sarcocoll. thur. aa. ℈ij. boli ping. ocul. cancr. an. ʒj. succi liquir. ʒj. f. pulv. cujus media quant. adde sacch. penid. part. dimidiam, reliqua excipiantur resina laricea & f. massa.* Utebatur hoc Pulvere alternis diebus ad ʒj, cum lacte caprino: de massa formabat pil. & ʒj. pondere deglutiebat iij. quoque die. Sicque in horum usu perseverans fere totius anni spatio, minus rariusque afficiebatur, adeo ut spem aliquam sanitatis conciperet: quæ tamen illum fefellit, nam irruente gravi paroxysmo anno sequenti morte fuit sublatus.

Extinctus eum aperiretur, Vesica illius tota spissa, carnosa nigraque & gangrænata inventa fuit, callique aliquot duri, illic ubi vesica ulcerata erat, ei adnati. Calculus rotundus, magnus, similiter in media sua sede vesicæ accreverat, Et foramine amplo vesica patebat, per quod alius, sed minor, elapsus vesicæ incumbebat: Illuvies quædam ad sex circiter mensuras, extra vesicam, circa lumbos collecta erat, purulenta, alba, tenax & viscosa, cui ichor aquosus cæruleo colore præditus innatabat: cujusmodi materiam aliquoties dixit æger se certo scire ultra centum mensuras per annos illos quinque cum urina excrevisse. Sic tam gravia vesicæ vitia longo tempore in corpore cum calculo gerens, & vivens nihilominus tandem hisce victus occubuit. *Platerus obs. lib. 3. p. 811.*

§. 10. Eadem ratione qua pueri periclitantur, calculus in vesica gignitur, qui dysuria aut stranguria laborant, quod scil. debiliter mingant: quod Ferdinando à Mena, Philippi secundi Medico, contigit, cui post mortem exciso solidissimus lapis, plusquam septem uncias pendens, extractus è vesica est. Hic multos ante annos renum calculo laboraverat, ut sit verisimile inde detrusum esse lapidem, qui vesicæ hærens stranguriam fecerit, ac per eam seipsum in tantum auxerit incrementum quod & in senibus omnibus censeri debet, qui cum antea laboraverint morbo renum, nunc laborant vesica. *Vallesius comm. ad sect. 3. lib. 6. Epidem.*

§. 11. Jurisperitus quidam supra 50. annos natus, diu molestissimo urinæ stillicidio, accedentibus plurimis calculi in vesica latentis indiciis laboraverat; cum se ad peritum sectionis vocat. Hic facto experimento nullum in vesica calculum esse judicavit: Profectus igitur ad fontem qui in agro Leodiensi est, illinc reversus non melius sed pejus habuit, urinæ alba, fœtida ac purulenta facta.

In vesica hujus duodecim reperti sunt calculi, quorum qui major nucis myristicæ nucleum æquabat: ac ren sinister purulentus ac fere consumptus, exiguo admodum parenchymatis reliquo. *Dodonæus cap. 44. Observ. Med.*

§. 12. M. Hieremias Baur, per quinquennium urinam minxit aquæ fontanæ in substantia & colore simillimam, nullam tamen, nisi scalas aut montes descenderet, dolorem percipiens: Conquerenti de continuo egerendi conatu, molestissimo quoque urinæ stillicidio, consilium dedi ut Lithotomum admitteret exercitatum, ad confirmandam, vel removendam de calculo suspicionem: quam habui ob signa fere omnia calculi, ab *Hildano* docte proposita: Consilenti obediens, vocavit Lithotomum Menfingensem, qui calculo per instrumentum invento statim sectionem proposuit, & ea concessa domum festinavit, proxima septimana Ulmam rediturus, & magno apparatu calculum extracturus Tertio die post abitum lithotomi, æger timoribus & dolore exhaustus animam exspiravir.

Conjux defuncti domini precibus satisfactura, à me petit ut aperto abdomine inquirerem an maritus pie defunctus calculo laborasset necne? Præsentibus viduæ consanguineis infimum cadaveris ventrem cruciatim dissecui & ab intestinis liberavi, ut præsentes Vesicam adhuc integram, & ob calculum inclusum durissimum digitis tangere possent: Inciso vesicæ, (quæ calculo arctissime adhærens ne guttulam fere lotii continebat) fundo, unus ex

 adstantibus

adstantibus extraxit calculum satis magnum, qui figuram cordis humani repræsentans, uncias quinque & dimidiam ponderavit: Viso calculo, vidua animo deliquit, & ad se rediens Deo Ter Opt. Max. maximas egit gratias, quod charissimum maritum ante diem sectioni destinatum ad desideratas Beatorum sedes avocaverit.

AN Calculus tam magnus in Viro parvæ & brevis staturæ, per vesicæ cervicem, instrumento idoneo dilatatam, tenacula extrahi potuisset, valde dubito: non ob ponderis, ut sequens historia testatur, sed figurationis rationem; apex enim calculi vesicæ cervicem, basis vero fundum occupavit; Anno 1639. Juvenis quidam receptus fuit in Nosodochium Vlmense, laborans urinæ incontinentia, ob laceratam vesicæ cervicem à calculo ovali, aspero & uncias sex pendente, quem *Marianus Martam*, insignis Augustanorum Oculista & Lithotomus forcipe extraxit. Quoniam vero affectus videbatur incurabilis, solis medicamentis æger, quæ urinæ acrimoniam mulcerent, & intertriginem partium prohiberent, instructus Vlma discessit.

§. 13. Amplis. & Prudentissimus Dn. *Iacobus Hummelius*, Tribunus Plebis, omnia calculi signa exacte habuit, qui tamen per immissum catheterem explorari nequivit.

Post beatum obitum, jussu familiæ Dn. *Platerus* abdomen aperuit, & in vesica calculum, nuci juglandi non absimilem, humoribus pituitosis, & propria quasi vesicula obvallatum invenit. *Bernardus Verzascha Observ. Medic.* 52.

QUi tamen per immissum catheterem, &c.) An e exploratio per catheterem certum & indubitatum calculi in vesica latentis nuntium afferat, disquirit Vir Excell. Observ. citata. Recte mones, *ait*, V. Clar. summe necessarium esse ut nostra sententia firmis rationibus suffulciatur, & Nobil. D. ad oculum demonstretur explorationem catheteris, indubitatum calculi absentis signum nequaquam exhibere, quod certe erit facile, nam indicata per schedulam symptomata & signa, satis superque declarant calculum in vesica hærere: Expertus N. in collo vesicæ manifestum dolorem, qui circa finem mictionis exasperatur & ad glandis extremum exporrigitur: Adest mingendi difficultas cum micturiendi conatu, urinæ stillicidio & ani tenesmo: Accedit inter mingendum suppressio urinæ, quæ in medio cursu intercipitur. Certe hæc omnia clare demonstrant vesicam calculo laborare. Hoc unicum superest ut palmarium illud de catheteris exploratione argumentum, paulo latius examinem. Jam olim in Riverio Contr. monui quod catheter immissus sæpe calculum indicet, quamvis illud semper præstare non possit, præsertim quando calculus à collo vesicæ distat, vel glutinosis humoribus involvitur, aut membrana propria inclusus est: hinc ibidem illorum inscitiam improbavi, qui statim inflatis buccis proclamant nullum vesicæ calculum adesse si illum Lithotomus catheteré non exploraverit. Monuit *Riolanus* quod interdum vesica intus saccum seu foveam interne protuberantem habeat, in qua sæpe grandiores lapides nidulentur, qui immisso cathetere inveniri non possint. Porro, juxta *Riolanum*, aliquando prava vesicæ structura accedit, quæ in explorando per catheterem calculo diligenter notanda est, si præsentibus signis calculus cathetere non deprehendatur, nam in quibusdam vesica duplex juventa, aut saltem septo membraneo in duas cavitates divisa, ut in Virgine de qua *Coiter*; & in Illust. Principe Onolsbacensi, de quo Clar. *Caspar Bauhinus*: An autem hoc septum vesicæ, quod in calculosis deprehenditur, fiat à dilatato uretere intra duplicem tunicam vesicæ? An ex adnato & amplificato lapide ibi consistente? An lapis ita conclusus extrahendus dilacerata vesicæ tunica? opus periculosæ plenum aleæ: Multa exempla de fallace catheteris usu in explorandis Vesicæ calculis suppeditat *Schenkius* lib. 3. de calculo vesicæ, &c.

§. 14. Anno 1610. Basileæ una cum Doctiss. ac celeberr. DD. Felice Platero & Casp. Bauhino, ad Nobilem quendam ex Alsatia vocatus fui, qui à multis annis Calculo atrociter vexabatur: nullus tamen Lithotomus unquam calculum in ipso deprehendere potuit. Ego quoque summa adhibita diligentia ac studio nunquam tantum efficere potui, ut digito vel instrumento calculum in vesica deprehendere potuerim.

In ipso post obitum calculi aliquot ingentes, peculiari sacculo, sive vesicula, vesicæ innata & adnata, inclusi reperti sunt. *Bauhinus theatri Anatom. lib.* I. *cap.* 26. *Fabritius Hild. de Lithotomia cap.* 8.

ETiamsi certus esset Lithotomus (quod difficulter tamen agnosci potest) calculum vesicæ adnatum esse, tunc Lithotomia non facile instituenda erit, quoniam in avulsione calculi simul etiam vesica dilaceraretur, unde nihil aliud quam mortis periculum expectandum foret. In prædicto casu, si Lithotomus solummodo ad signa calculi attendere voluisset, ea quidem in hoc Nobili omnia (præterquam quod digito & instrumento nihil reperiri potuit) videre ac deprehendere potuisset: & si postmodum lithotomiam instituisset, forcipes immisisset, ac calculum cum involucro suo, ut facile quidem fieri potuisset, prehendisset & extraxisset, quomodo cum ægro actum fuisset? certe cum summo dolore, vesicæ & omnium viscerum interiorum inflammatione, cum pluribus aliis occubuisset, cum tamen cum affectu suo familiæ suæ diu præesse potuerit. Nec audiendi castratores, aleam faciendam esse ut æger à doloribus liberetur, sive hoc sive illo medio illud efficiatur. Minime vero id statuendum, sed Deus O. M. sæpe corpora nostra in hac vita, his & aliis morbis gravibus visitare & castigare solet, &c. *Hildanus ibidem*.

§. 15. Vir maturæ ætatis aliquoties serio admonitus noluit sibi exsecari calculum; quæ sententia ubi stetit, increscere interim malum, insectari acerbius tormenta & vires indies ita fatiscere, ut obsolescente corporis usu cogeretur vitam cum morte commutare. Altero re ne à putredine jam consumpto, altero vero ab aqua ita distento, ut videretur supplere vicem vesicæ, quam vidimus etiam vacua in plane & omni liquore destitutam: at ureteres [illegible] tam

tam amplos, ob calculos illac crebrius transeuntes, ut in se haud gravatè admisissent digitum humanum. Ipsa autem vesica continuit duos calculos, à corrugatis ipsius tunicis tam arctè circundatos, ut præter illos vix unciam recepisset liquoris: quæ inusitata ipsius angustia peperit proculdubio ipsi, non modo crebram urinæ difficultatem, verum etiam continuum dolorem, ortum ex fervida præassatæ urinæ acrimonia, erodente assiduo intentas vesicæ membranas. *Nic. Tulpius Observ. lib. 3. c. 6.*

V*Reteres tam amplos, &c.*] Eam ureterum amplíationem observarunt *Fernelius* pathol. lib. 6. c. 12. & *Platerus* tom. 3. c. 12. Unde ratio petitur cur quidam sine magno dolore & conatu arenulas & calculos excernant, qui prius à minimo calculo, ante scilicet ejusmodi dilatationem, distorquebantur.

§. 16. Anno 1567. secui Illustr. *Ioann. Chastaigner*, & septem calculos inveni, quinque scil. in vesica, crassitie ovorum palumbarum: unum in fellis folliculo, & septimum in rene dextro: verum non conquestus nisi circa suos ultimos dies super ardore & difficultate urinæ. *Ferrandus libello de Nephritide.*

§. 17. Quam ob rationem pueri, ob eandem etiam qui Dysuria aut Stranguria laborant periclitantur calculum in vesica gignere, quod scilicet debiliter mingant, quod Ferdinando à Mena, Præceptori meo, qui etiam ante me fuit Philippi secundi Medicus cubicularius, postquam & ipse Compluti primariam cathedram multos annos fæliciffime rexerat, contigit, Cui post mortem exsciffo solidissimus lapis, plusquam septem uncias pendens, extractus à vesica est. Hic multos ante annos renum calculo laboraverat, ut sit verisimile inde detrusum esse lapidem, qui vesicę herens Stranguriam fecerit, ac per eam in tantam excreverit mol m, quod & in senibus omnibus censeri debet, qui cum antea laboraverint morbo renum, nunc laborant vesica. *Vallesius comm. in 6. Epid. p. 637.*

Q*Vi dysuria aut stranguria laborant, &c.*] In quibus Stranguria est, etsi nullus morbus renum antecesserit, timeri etiam lapis vesicæ debet, non qui descenderit ex renibus, sed illic ob languidum mictum congestione genitus sit: Nam fit post mictum concretio in omnibus, quacumque causa languide mingunt: fit vere id in pueris, & in senibus quidem, quia naturale est his languide mingere. *Idem.*

Pueris, &c.) Calculorum in vesica generatio morbus pueris est familiaris, ut 3. aphor. dicitur: generantur enim lapilli, qui mictu rejiciuntur, partim in renibus, partim in vesica. Pueris quidem fiunt in vesica frequentius, adultis in renibus: Causam ob quam in in pueris fiunt in vesica, dicunt Medici esse eorum voracitatem: Ob quam senioribus generantur in renibus, esse duritiem renum, angustiam variarum. & expultricis debilitatem: Sed cur pueris non affert voracitas calculos etiam in renibus? an ob mollitiem laxitatémque viarum, & expultricis robur? Cur hæc eadem non etiam eosdem liberat à calculis etiam vesicæ? Rursum, cum strictura viarum, & durities partium, & debilitas expultricis, non afferunt vesicæ calculos etiam senibus? *Hippocr.* videtur insinuare causam esse in calore intensiori, verum si hæc esset causa, viderentur juvenes, qui non sunt pueris minus calidi, Calculis vesicæ non minus laboraturi quam illi. Porro pueri laborarent calculis renum non minus quam vesicæ, non enim minus, sed plus etiam illi concrescunt calore: Non igitur hæc est causa, aut saltem non hæc sola, sed aliquid aliud oporter adjici dictis causis, quod ego addam: Utrobique, & in renibus, & in vesica, gignuntur lapides ex crassis velut fæcibus quæ cum urina descendunt, hærentque in via, velut ex crassioribus aquis generantur tophi in aquæductibus; Materia itaque est crassum, crudum, aut fœculentum, Efficiens causa calor partium, cùm enim nulli tales lapides calore liquentur, calore concretos esse omnes constat: non tamen proinde fit ut semper sit calida intemperies in loco ubi generantur lapides, nam ubi magna est materiæ aptitudo, exigua efficientis causæ vis sufficit, atque ita ubi crassum & lentum est quod in urinæ viis congeritur, solus ille calor est satis ad concretionem, sine quo non possunt viventium partes consistere, velut aliquando etiam ob calidam intemperiem concrescunt, quæ alioquin non concrescerent, quod non adeo ac priora essent concretioni idonea: Igitur gignendorum lapidum duplex est causa, calor major, & pluris materiæ crassæ detentio: ut plus materiæ crassæ detineatur, causa est quod plus descendat cum urina, aut quod viæ sint angustiores, aut expulsio agatur debilius: Calor renum quam vesicæ major est in omni & ætate & sexu: puerorum vero & juvenum æqualis est calor, & utrorumque major quam senum: quare hac ratione pueri & juvenes æque essent calculosi, & utrique magis renibus quam vesica: Verum senes colligunt majorem copiam succorum crudorum ob impotentiam coquendi, qui descendunt, illis abundantius ob exiguam discussionem, quæ illis est omnibus, & ventris siccitatem, quæ adest eorum multis: vias etiam habent angustas & expultricem debilem: Ob quæ omnia necesse est magis calculosi sint quam illorum utrique, & in renibus magis, ob eorum angustiam naturalem: Puerorum urinam, etsi ideam Medicos omnes fere ita affirmare ego non existimo esse sordidiorem & crass's crudisque magis abundare secundum naturam, quin potius minus perturbatam & limpidiorem quia etsi sint voraces, habent tamen alvos laxiores, & discussionem per corpus totum longe majorem: quorum illud facit ut maximes pars crassorum & incoctilium per alvum anticipet descendere: hoc, ut reliquum insensibiliter discutiatur, cum urina vero descendat non adeo multum. Hoc vero ita se habere, præter dictam rationem, cognovit experimento vel vulgus hominum, qui puerorum urinam & tenuiorem, & limpidiorem ad innumera opera requirunt. Hac igitur causa multo minus calculosos esse evenit pueros quam alios omnes, atque revera in renibus tales sunt: Verum habent quandam insignem occasionem colligendi calculos in vesica, ob quam aliis omnibus plures colligunt, ea est in languida expulsione. Nam expulsio renum est mere naturalis, & ob id in pueris est non minus vehemens quam in aliis ullis, Vesicæ vero expulsio à facultate animali plurimum pendet, Utimur enim ad mingendum musculis abdominis, & præterea quodam magno qui à vesicæ cervice producitur per totum colem, multis fibris velut digitis utens, quasi mulgens ut uno perpetuoque impetu exeat urina: pueris vis animalis est debilissima, atque ideo minori impetu mingunt quam viri, quo fit

ut eorum vesica nunquam mingendo perpurgetur, sed semper fiat illis post mictum concretio, hærentibus urinę fęcibus circa ejus osculum: non aliter atq; concrescere solent sordes & arenę in matulis, ac multo magis in vasis angusti orificii, cum non effunditur aliquo magno impetu, sed paulatim aut languide. Ideo, etsi puerorum urina sordidior non sit, magis tamen illis fit concretio in vesica post mictum, quia quicquid sordium adest, ob languidum urinæ motum hæret; neque cum illa exit, sed congeritur. In renibus non ita. hi enim, ut qui naturali expultrice; quæ in pueris est fortissima, expurgantur, facile se ab omnibus expediunt: accedit mollities partium & amplitudo viarum, ut ad proprii corporis magnitudinem. *Idem.*

§. 18. I. B. septimestris Nutrici conductitiæ commissus fuit, quæ in lactis penuria *recenti caseo eum saburravit:* hinc à secundo anno ad sextum gravi dysuria afflictus fuit: Quod vesicæ lapidis signa adessent certissima, peritissimo Lithotomo D. Covilliard Delphinati; traditus fuit, à quo parvo apparatu sectus fuit felicissime, atque eductus lapis ovi columbini forma & magnitudine: Anno elapso iidem recrescunt dolores, iteratæque sectioni, ab eodem Covillard institutæ, exponitur, qui novem lapillos educit, quosdam fabæ, alios pisi magnitudine, sed dehinc nunquam occaluit vulnus, perpetua comite ad mortem usque, quæ anno post contigit, urinæ incontinentia & calculorum exclusione.

Dissectum cadaver exhibuit renem utrumq; in parenchymate & pelvi calculis infinitis obsitum; gallinæ ovarium dixisses: hi per ductum ureterum intra membranas vesicę illapsi, vesiculas efformabant, quibus disruptis in ejus cavitatem decumbebant, & augmentum capessebant.

R*Ecenti caseo infantem saburrabat*] Eodem tempore, ab eodem artifice lithotomiam expertus est *Dominus Buisson* Mercator Genevensis, annos lx. prætergressus, atque ad annum lxxx. supervixit; Eductus lapis ovi anserini magnitudine: Cujus quoque generatio nimio casei esui adscripta est, nunquam enim offam comedebat quin instratæ & superstratę essent casei laminę. A quo deinceps prorsus abstinens, recidivam nunquam passus est: argumento certissimo in prędicto infante lapidum generationem casei ingestioni ortum debere cum ejusmodi morbus nulli in tota familia *συγγενὴς* fuerit.

§. 19. Senex diu doluit circa regionem ossis sacri, cum urinæ ardore & mingendi difficultate. Inveni in vesica quatuor lapides: Et circa regionem ossis sacri, ubi cava bifurcatur, abscessus magnus, &c. *Vide lib. 4. tit. de Ossium & Artuum affectibus.*

§. 20. Iuvenis continuam mejendi difficultatem passus, habuit duos insignes in vesica calculos, muco immersos, à quibus vesica fuit attrita. *Vide tit. de ventris dolore.*

§. 21. Doctor *Franc. de Figueroa*, Medicus Hispalensis, ad annos lxx. urinam cœpit emittere veluti fuligine obductam, parum & sæpe; & cum irritatione, crudelius mictus tempore torquebatur, cum vehementi simul egerendi cupidine; cum ardore & dolore urinæ; quæ postea per aliquot dies delituerunt, cum incepit urina sabulosa acrius ad mejendum irritare: nec ideo destitit occupationibus Medicinæ incumbere, cum en subito lenta febricula suboritur, acrior urinæ irritatio, inter meiendum acerrimi dolores, sanguine in urina permixto, & dum mejere cupiebat, simul excernere alvi excrementa contendebat, cum importuno & irrito tenesmo: Febris crescit, sitis & linguæ scabrities, urina nigra & sabulosa, subito & ad tempus pellucida, Hæc omnia erant Lapidis signa, angulis eminuli & punctis figurati, qui ubicunque vesicæ cum urina illideret, acerrimos dolores concitaret; sordidis & corrodentibus ulceribus inductis, interdum inflammatis, ex quo febris & cætera symptomata etiam persistebant. Sanguis interim à sociis, & vesicæ inflammatione timore, mittebatur ex brachio & postea è talo, & syrupo de mucilaginibus & aqua malvarum leniebatur urinæ acrimonia: ut etiam ad extra fotu lactis communis, aut oleo violarum & nenufaris: syringa etiam per pudendi canalem, serum aut lac, cum saccaro etiam mittebatur, aut ex emulsione seminis malvarum, mucilagine psyllii, aut hordei decocto, cum succo portulacæ & saccharo: sed omnia in irritum cedebant, nam tabe brevi consumptus periit.

Postea vero inter artifices Chirurgiæ decreverunt, ut Vesicę locus inspiceretur, & ita factum est, Et in illius alveo inventi sunt duo lapides, inæquales & horridi, acutis eminentiis obducti, substantia & colore subrubri, sanguine defœdati: Vesicæ corpus erat, & facies interna, aphtis nigris & lividis corrupta, ut & permultis albis in circulo corrosa. Hæc enim comitantur accidentia in hac calculi forte quem canalis non capit. *Caldera Tribunalis Medici pag. 223.*

Observatio IX.

Mictio difficilis ob Calculos renum & vesicæ. 1. Ob Renes ulceratos, calculosos, vesicam putridam. 2. Ob Renes exiles, Vesicam parvam. 3. Ob Renum putredinem & Lapidem in vesica. 4. Ob plures lapillos in Renibus, Grandem pituita obsitum in vesica. 5. Ob abscessus in Rene dextro, vitium sinistri Vesicam muco repletam. 6. Ob Renis dextri apostema, Vesicæ inflammationem. 7. Ob calculos Renes & ureteres obstruentes; phlegma & calculos in vesica. 8.

§. 1. VIr 60. annor. ante annos duos, alias bene se habens, ex cursu vehementiore urinam reddebat cruentam. Vitio hoc correcto Dysuria corripiebatur, sæpius valde gravi,

vi, quæ etiam lithotomiam parmittere coëgit. Die 1. Dec. 1674. Calculus auferebatur ovi magnitudinem habens, licet dum extraheretur confractus magna parte fuerit. Operatione hac peracta dolor in emissione urinæ Stranguriáq; gravis misere adhuc ægrum affligebant, sic ut dies noctésq; inquietus valde, atq; sine somno ullo traduceret xii. antequam moreretur.

In aperto corpore Vesica occurrebat juglandis magnitudine, omni fere urina destituta. Calculum continebat exiguum, asperum, imo materiæ purulentæ sabulosæ ingentem copiam. Intus non solum variis locis inflammata, verum etiam excoriata, imo ulcerata. Nec tantum vesica scatebat calculis, Ren uterque etiam quamplurimos exhibebat, ast exiles omnes, quorum plurimi tactui potius quam visui occurrebant, rubicundi omnes. *G. Blasius Observat. med. 2. parte 6.*

§. 2. Sereniss. N. nausea laborabat, vomitu, dolore ad ureteres cum mictu laborioso ac stranguriofo, cum urinis albis perspicuis, tenuissimis: Renum uterque magnus, durus, colore livido, in dextro pustulæ, in sinistro ulcus cavum. In cavitate fragmenta, calculi, vesica putrida &c. *Vide lib. 2. tit. de Dyspnoea.*

§. 3. Quidam diuturna Stranguria divexatus Renes habuit parvos pallidos, nulla pinguedine munitos, Vesicam angustam. *Vide tit. de Ventris tumore.*

§. 4. *Paulus Behaim* dum laboraret hoc morbo, tandem periit, Urinæ ejus erant albæ & impuræ.

Secto corpore invenimus lapidem in vesica, pendentem uncias duas & semis, & magnam Renum putredinem, præsertim sinistri: fuit admodum Venereus.

Fuit admodum Venereus.] *Sennertus* præter seri expurgationem, Renes conferre ad seminis præparationem existimat: A nimio autem Venereorum usu malignas succorum & partium putrescentias induci tradit *Vallesius* comment. in Ægrot. IX. sect. 5. lib. 3. Epidem. usque eo ut citra ullam contagionem suboriri possit lues venerea.

§. 5. Die secunda Junii 1567. in cadavere *Caroli Tiercelin, Domini à Rupe du Mayne*, repertus est in vesica ingens calculus, circumdatus ingenti humiditate putri, purum pus repræsentante. Plures lapilli in Renibus, unus niger in folliculo fellis, ovalis, subasper & parvus. *Ferrandus lib. de Nephritide, fol. 34.*

§. 6. Nic. Wolfii, Pauperculi & valetudinarii studiosi classici, corpusculum aperui, in quo renem dextrum sinistro majorem duplo, rugosum, mollem, flaccidum, & parte anteriore subnigrum reperi; qua per longum cissa, intus abscessum pure mucoso cruentoque, in quod tota renis substantia conversa fuerat, plenum, absque tamen ullo calculo vidi. Parte vero ejusdem posteriore, quà dorso jungitur, integrior paulo tamen substantia quam colore quidem spectabatur, attamen intus abscessum alium, simili materia refertum, licet minorem quam anterius fovebat. Sinister & ipse flaccidus quidem, intusque magis concavus æquo, sine sordibus tamen, colore & mole naturali præditus: vesica lotio mucoso, purulento, subcruento opplera nihil quoque lapidis habuit, prætetquam in colli initio, lapillum nigrum, fabæ vulgaris agrestis magnitudine impactum inveni, de quo queri solebat, etiam ante anni spatium, quod micturiens (micturiebat autem singulis horis tam noctu quam interdiu, multumque & frequenter bibebat, sed nihil præter fontanam) admota virilibus manu, retrorsum pellere illum cogebatur. *Smetius Miscellam. lib. 10. pag. 557.*

§. 7. Nob. ardore urinæ & mingendi difficultate laborabat, A renum calculo id prodire indicatum: Renis dextri substantia tota in pus crassum & fœtidum erat conversa: Vesica ob insignem inflammationem & exulcerationem contracta. *Vide tit de Lumborum dolore.*

§. 8. Ill. Matrona, Lepra infecta (*de qua lib. 4. tit. de Aff. Ext.*) urinam paucam, crebro & cum difficultate emittebat. Renes calculis minimis, instar seminis sinapi, nec non ureteres obstructi erant. Pelvis & carunculæ laceræ erant. In vesica plurimi calculi, lapilli tres cum phlegmate.

Observatio X.

Mictio dolorifica & intercepta, à Rene uno calculis obsesso, Lapide membrana involuto ureteris ostio affixo, Rene altero incolumi.

DO Tibi historiam infantis tabidi & nephritici, in cujus rene altero insignem deprehendi lapidem, seu calculum. Infans est trimulus, ortum ducens à Parte nephriticis doloribus multum obnoxio: In ipso jam puerperio mater sensit magna infantem vexari siti, inprimis autem noctu: Tormina à partu passus est ingentia, cum subsequente magna virium imbecillitate & insequente diarrhoea, quæ quamdiu in hac miseriarum valle degebat nunquam cessavit: dejecit autem ab initio serosa bile mixta, sub finem mere serosa & albicantia instar lactis coagulati, albumini ovorum similia, appetitus tamen nunquam prosternebatur, An-

num

num agens dimidium incepit ambulare, incuria autem ancillæ factum est aliquando ut ceciderit in spinam dorsi, quem casum ancilla, formidine pœnæ, celavit quandiu potuit: tandem tamen factum in apertum prodiit, dum infans, qui prius incedere poterat jam idem obire renuebat: Malum quod evenit ancilla confitente, de vertebrarum, quæ sunt lumborum, luxatione metuerunt Parentes, remediisque decentibus, ligatione præsertim, hunc in finem usi sunt; nihilominus tractu temporis infans hic *pedum* quasi *paralysi* laborare videbatur: Casum hunc in misello hoc excepit octo septimanas post febris, ut videbatur, maligna, ex qua vires quidem recepit, persistente tamen toto ætatis tempore Atrophia quadam totius corporis, pedum maxime, & quamvis sæpius ad se redire videbatur, præter inflationem cutis nihilominus, qualis in hepaticis conspici solet, haud quidquam supererat; Die veneris ante festum nativitatis Christi, motus inordinatos in hoc infante animadvertentes Parentes, meam implorarunt opem; Vocatus vidi misellum convulsionibus torqueri, unde antepilepticis, iisque quæ nervosum genus demulcent, spiritibusque blandiuntur agendum esse censui: præscripsi hunc in finem sequentia. *℞. aqu. acetos. flor. trinitat. aa. ℥ß. antepilept. VerZasc. ℥ß. cinnam. ten. ʒ. spir. sulph. gtt. viii. pulv. Marchion. ʒß. julep. rosat. ℥vi. misc.* sumatur sæpius in die cochlear. Potui autem ordinario miscere jussi seq. pulveris particulam. *℞. pulv. rad. pæon. ʒß. Marchion. ℈i. sacch. rosar. tabul. ʒii*: His convulsiones cessare videbantur, verum enimvero fefellerunt, octiduatim fere recurrentes: Ab hoc tempore observarunt Parentes urinam parcius fluere, summumque, quem gestibus patefacit infans ab hoc in mingendo sufferri dolorem, quatuor septimanis ante obitum hujus in corpore adhuc exanthemata eruperunt, quæ subsequuta sunt ulcera & pustulæ plures; hinc sensim corpus magis emaciari, convulsiones ingravescere, infantulumque usque ad horam mortis comitari cœperunt.

Cadaver, licentia mihi à Parentibus facta, præsentibus aliquot Viris Præstantissimis, aperui, eaque qua licuit diligentia lustravi: In infimo ventre ventriculum deprehendi inflatum, una cum intestinis: Hepar naturalis magnitudinis & mollitiei, præterquam quod color aliquantulum, sed parum ad p.n. accesserit: Vesicula fellis erat maxima & copiosa bile distenta, Lien vero naturalis coloris & magnitudinis, neque ullatenus durus: Epiploon vidi consumptum: Mesenterium glandulis præditum albicantibus, mollibus iisque plurimis: placuit aliquot ex iis incidere, ad videndum num quid sit effluxutum viscidi, sed nihil effluxit: Ren dexter naturalis erat, nihil in se continens alieni: In Rene autem sinistro deprehendi materiam sabulosam, caruncculis papillaribus inclusam, unde levi compressione à me facta animadverterunt omnes arenulas copiosas ex iis expressas fuisse: Ante autem ipsum ostium, seu ureterem, ecce calculus oblongus, acuminatus, silicis duritiei, membranis tenaciter involutus, adeo ut lancetta eas separare necesse habuerim: Calculum hunc adhuc, tanquam quid rari, in scatula reconditum teneo: In vesica nihil p.n. observare licuit: In ventre vero medio Pulmones putridi fuerunt & corrupti, absque tamen materia purulenta: *Ex amica & benevola communicatione Clar. Dom. D. I. I. Harderi Medicina Doct. Basiliensis & Philosophia Professoris.*

SI jam *ἀπολογίαν* horum quoquomodo delineare velim, videntur à prima hujus infantis nativitate laborasse viscera quæ *αἱματώσει* dicata, quæ *χυλώσει*: hæc quidem, quatenus munere concoctionis alimenti assumpti minus probe functa sunt, Illa autem, quatenus chylum per lacteas adventantem in sanguinem minus laudabilem converterunt & quasi assarunt: Quicquid sit, concoctionibus deficientibus, sanguis generatus fuit in quo particulæ salinæ, acres & fixæ, ex alkali & acido mixtæ, prædominium tenebant; quibus proinde tractu temporis augmentatis, seque mutuo inter pugnantibus & effervescentibus febris secuta est, eaque si quid maligni accessit maligna: Eadem salia aculeata, in massa sanguinea, perque arterias ad intestina delata, causa fuere torminum & diarrhœæ; quatenus fibras nervosas vellicantes, convulsionum, Et substantiam pulmonum laxam & spongiosam corrodendo, Phthisis: Quod autem infans hic febri curata nihilominus continua atrophia laboraverit, ad id dico mihi vix videri febrim hanc penitus fuisse sublatam, sed apparuisse tantum, fermentatione medicamentorum tunc temporis usurpatorum ope cohibita & instacta: qua tamen particulis hisce salinis vires suas reassumentibus, facile rursum incruduit, tandemque in hecticam degeneravit: potuisse autem vires suas reassumere, vel bilis copiosa, in vesicula fellis redundans testabatur. Scatentibus in misello hoc corpore salibus hisce, quin eas natura, onus hocce molestum sibi esse sentiens, conata fuerit per arterias emulgentes ad renes deponere, ut postmodum cum reliquo sero in vesicam exantlatæ, per eandem excernerentur dubium nullum est: Cum autem renes, quæ hæreditaria imbecillitate prædispositi, sive diuturno huic labori sufferendo inassueti essent impares, tandem succubuerint, contigit ut hisce salinis particulis restitantibus, fermento renum deficiente, vel corrupto & acescente, eæ tandem in calculum concreverint: quibus succus nervosus acescens (si talis detur) adjumento fuit: Calculus hic renum membranis tenuissimis implicitus, summo dolori ansam præbuit, atque præ ostiis jacens, in causa fuit ut urina parciori quantitate redderetur, Rene dextro nihilominus sano & incolumi, & ipsa vesica nihil sabulosi continente, quod aliquibus absurdum videtur: Sunt qui per *συμπάθειαν* explicant, quod rene uno adhuc salvo nihilominus Ischuria oriatur; verum si quod uno nervo affecto, alter ejus affinis etiam constringatur, & quasi convulsivi quippiam patiatur, unde postmodum pelvis & ureteres corrugantur, consideremus, ad *συμπάθειαν* non tam celeri videtur pergendum esse pede; Uti Celeberr. *Wepferus*, in suis hac de re ad me datis meminit: Non ita pridem dysenteriæ vidi supervenientem Ischuriam, quæ autem medicamentis nervos demulcentibus, & humorum irritantium acredini

subve-

ſubvenientibus ſtatim ceſsavit.

Materiæ huic ſalinæ, cui via ſic eſset præcluſa ad veſicam, quis non videt, & neceſsarium fuiſse ut ea in totum corpus regurgitaret, En febris & diarrhœæ ſeroſæ fomentum: quin eadem materia etiam ad articulos potuerit deferri, ibique inſultus arthriticos parere, extra controverſiam eſt, horumque exempla videre eſt apud *τὸν πάνυ Wilisium*, in ſuo de Anim. Brutor. Tractatu: Pedum paralyſin quin caſus in ſpinam dorſi, propter nervorum compreſſionem augere potuerit, vix dubito: eam tamen maxime nephritidis pediſsequam eſse conſtat ex authoribus, *ἐξ πολλῶν δὴ τούτων* Tu Vir Excell. omnia pro meliori & æquiori Tuo diſpone judicio, Vale. *Idem.*

Summum ſufferri dolorem, &c.] Nempe nephriticum; Pueros autem calculo renum eſse obnoxios, oſtendit *Ballonius* Epid. & Ephemer. l. 2. p. 45. eorumque laborantium ſigna tradit, exemplo puellæ quæ 11. febris die interiit; Vomebat, *ait*, frequenter reperiuſque illi lapis in renibus: Cum vomunt ſæpe & contorquent corpus pueri, loco non conſiſtentes, de nephritide conjectura eſse debet, & fomenta ad renes admovenda: In ſupradicto autem infante firmior fuit conjectura, ob interceptam mictionem & ejulatum accedentem dum eam redderet: Pueri revera ob *ἀδδηφαγίαν* & ingluviem veſicæ calculo magis ſunt obnoxii, minus iis qui in renibus gignuntur, quia eorum parenchyma mollius & laxius craſsamenta non retinet, ſed trajicit & elabi ſinit, ut congeſtionis occaſio non detur tam ampla ac in adultis.

Observatio XI.

Mictio difficilis ab acres humores vitio hepatis genitos. 1. Ob aneuriſma arteriæ vaſis urinariis ſubjacentis. 2. Ob meſenterii inſigne incrementum. 3. Ob ſcirrhum in ileo inteſtino 4. Ob ulcus inteſtini recti ad collum uſque veſicæ extenſum. 5.

§. 1. Anno 1561. Sexagenarius quidam obeſus multos annos difficili Dyſuria laboravit: Variæ fuerunt ſententiæ de cauſa morbi, quam alii in veſica, alii in renibus collocabant, ſed exitus tandem oſtendit omnes illos eſſe deceptos:

Cum enim apoplexia mortuus eſſet, ſecto corpore nihil invenimus vitii, nec in veſica nec in renibus, ſed hepar duriuſculum: Ita ut manifeſte conſtaret illam urinæ difficultatem tantum ortam eſſe ex nimia acredine humorem defluentium ad veſicam: Urinæ ejus erant ſatis tinctæ & puræ. *Obſervatio Ioh. Heſſi Medici Norici.*

* *Nil vitii nec in veſica, nec in renibus*) Huc pertinet ſymptoma illud ſcorbuticum mendaci ſpecie calculum ſiſtens; non ſolum ſcorbuticis ſed & malo hypochondriaco inflatis familiare, ſcilicet Lien excrementitiam ſaburram, ſeu tartarum hypochondriorum per renes evacuare ſolet: Tartarus iſte ſub ſpecie ſabuli rutilantis ut plurimum in urinæ ſubſidentia ſe prodit, in atomos ſubtiles adeo diviſus ut viſum primo intuitu effugiat: variis tamen iiſque angulis acutis ejuſmodi atomos gaudere inde patet, quod lateribus vaſculi vitri adhærentes nonniſi vi inde ablui poſſint: Aliquando dum confeſtim evacuantur ſanguinem præſefert urina colorem: Arenulæ iſti Lieni (*adde & hepati*) & partibus vicinis impactæ ardorem concitent; ad renes autem, ureteres & veſicam delatæ nervoſas has partes aculeis ſuis vellicant, convellendo torquent, & tormenta ipſis nephriticis graviora & ſæviora concitant: Comitem his ſe adjungit *ſtranguria* intolerabilis & continua, partim ab atomis iſtis collum veſicæ vellicantibus, partim ab urina ad aciditatem vergente. Acida autem facile ſtranguriam concitare *Helmontius* tit. Pleura furens n. 14. probat experimento: Parum levaminis ægris afferunt calidiora diuretica, v. g. ſpiritus terebinth. juniperi &c. ſpiritus ſalis ſtrenuum hic ſe præſtat averruncum, ut & ſpiritus lumbricorum terreſtrium, Eſſentia itidem nephritica e ligno nephritico cum ſpiritu ſalis & fragorum extracta: vehiculi loco aqua petroſelini & urticæ in qua lapis cryſtalli candefactus extinctus, in calculo etiam commendatus: *E. Fr. Garmannus miſc. cur. anni 3. Obſervat. 44.*

§. 2. Coquus quidam difficultate meiendi tenebatur, aliquando ſuppreſſio erat urinæ, Calculum in veſica aut aliquid ſimile ſuſpicabamur: per quædam intervalla malum repetebat: derepente interiit; Subitæ cladis cauſa reperta eſt aneuriſma ruptum; valde enim erat dilatata arteria quæ vaſis urinariis ſubjacet: Ac credibile dilatationem iſtam arteriæ difficilis mictionis cauſam fuiſſe. *Ballonius paradigm. 26.*

§. 3. Iſabellæ Roland meſenterium in inſignem molem increverat, præ qua veſicam premens & coarctans difficilem mictionem faciebat: *Vide tit. de ventris tumore.*

§. 4. Mulier nephritica ſcirrhum habebat in Ileo inteſtino, ſupra renis regionem: hinc difficultatem urinæ paſſa eſt per multos annos: *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 5. In cadavere Dom. Cellarij (*Vide lib. 4. tit. de Vlceribus*) apparuit in inteſtino recto apertio inſignis: Veſica illi adhærens collo ſuo gangrænę principia contraxerat.

Observatio XII.

Vrinæ ardor & micturitio frequens, ob humorem virulentum in thorace & cordis ſinu ſiniſtro incluſum. 1. Ob connexionem p. n. pericardii cum diaphragmate. 2.

§. 1. Civis N. per menſem bis in die, ante obitum, levi animi deliquio corripiebatur, cum modico urinæ ardore & incredibili meiendi deſiderio: Illi tota fere thoracis cavitas tenui, prærubro & fœtidiſſimo humore, nec non cordis ſiniſter ſinus opplebantur: &c. *Vide tit. de Syncope lib. 2.*

§. 2. Io-

§. 2. Johanna N. ab ineunabilis lotium sine conatu reddere non potuit, Hujus difficultatis causam, connexionem p. n. pericardii cum diaphragmate fuisse credo; ad faciliorem enim excretionem excrementorum facere diaphragma certum est, anhelitu enim retento, diaphragma viscera subdita deprimit, excrementaque propellit. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

Observatio XIII.

Stranguria ob duos calculos in emulgentibus, prope Renes flaccidos. 1. Dysuria ob calculum vesicæ & ureterum. 2. Ob calculum ureteris initio objectum. 3. Ob calculos in ureteribus & Renibus. 4. Ob renum & ureterum corruptionem. 5. Ob Renem materiam purulentam continentem. 6 Calculos in utroque Rene. 7. Ob vitium Renum nigricantium. 8. Ob Renes purulentos, carcinoma vesicæ. 9.

§. 1. Fillius D. N. Brixioni novem annorum, bonæ complexionis, 1654. ægrotavit diebus 33. febre ardentissima, quæ spatio paucorum dierum consumpsit omnem carnem, reduxitque puerum ad sceleti maciem: Extremis diebus de ardore urinæ conquerebatur, ejusque difficultate quam sanus nunquam passus fuerat licet siti continua aridus, sine modo & medio tam vinum quam aquam puram lutulentamque & sapone inquinatam avidius hauserit. Demortui cadaver parentes, de incatamento dubitantes, aperiri jusserunt: Inveniebatur Hepar immensæ magnitudinis, prorsus sanum, nisi quod in extremis partibus esset tostum, nigrum & durum: Renes flaccidi nulliusque consistentiæ: In venis emulgentibus, prope renes, reperti sunt duo calculi, unus utrique, nec tamen unquam in juvenili corpore urinæ mictionem impediverant: Primus calculus æquabat pondus duorum aureorum Hispanicorum, $1\frac{1}{2}$ ungaros & sex grana, Alter duos aureos, medium ungarum, exceptis septem granis. *Th. Bartholinus cent. 3. histor. 34.*

§. 2. Anno 1666. 1. Januar. dissecui cadaver viri 36. annorum, qui per 24. annos summis cruciatibus, quoties urina excernenda, tentatus fuerat, Reperiebatur calculus in vesica urinaria ovi anatini magnitudine & forma: Ureter sinister aliquot lapillos continebat, digiti latitudinem habens: Ren sacci instar triplo major sero distentus erat: Ast ren dexter carnosus magis pure scatebat. *G. Blasius observ. med. 24. part. 6.*

§. 3. Margareta Nicola infestata aliquandiu à dolore lumborum, incidit in crudele calculi renalis tormentum, cum urinæ difficultate, &c. Dissecto cadavere apparuit ren sinister aqua & pluribus calculis infarctus, quorum maximus insinuaverat se suo apice in ureteris principium. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 4. Celeb. *Sperling* dolore lumborum, concurrente mingendi difficultate ac tarditate vexatus fuit. Uterque ren repletus erat calculis innumeris: Ureteres à suo exortu usquead valvulam arenularum copia distenti erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 5. Nob. fœmina urinas ardentes & purulentas habuit: Renes cum ureteribus, usque ad vesicam putredine erant corrupti: *Vide tit. de Hypogastrii dolore.*

§. 6. Nobilis N. frequenter Dysuria renumque doloribus torquebatur, pro calculoso habitus: Inventus in mortuo Renum sinister albus, materiam purulentam continens. *Vide Tit. de Lumborum dolore.*

§. 7. Generos. N. nephriticus Dysuria molestissima afficiebatur: Sub renis sinistri membrana calculus æquans ovum gallinaceum latebat: In utroque plures minores. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 8. Vir Cælebs urinæ laborabat difficultate: Renes utrinque nigricantes, intus nihil monstri alebant, dexter hepati per peritonæum adnatus: In pelvi sinistri parum hærebat puris. *Vide tit. de Hypochondr. dolore.*

§. 9. Mercator (*de quo tit. de urina alieno loco excreta.*) lumborum dolore, urinæ acrimonia &c. laboravit: Dextrum latus renis erat expers: sinister pure ac steatomate infectus: Sordidum carcinoma ambiebat meatum vesicæ urinariæ.

Observatio XIV.

Urinæ difficultas sequuta Thoracis hydropem & concretum in corde lapidem.

Vidimus in Doctore Arelatensi Urinæ difficultatem, cum maximo renum dolore & *arenulis rubentibus* cujus dissecto cadavere Renes integri reperti sunt, sed in thorace hydrops & concretus in corde lapis, qua parte materiam in sinistrum cordis ventriculum, & inde ad renes ferri solitam probabile est, quę eo itinere præ calore in arenulas concrescebat: Sed & seri ex pulmone ingens copia in abdominis capacitatem penetraverat: haud secus atque fæce cœcis ductibus ex abdominis capacitate in hydropicis redundat in thoracem. *Jacotius comment. ad aphor. 4. sect. 2. lib. 6. Coac. Hippocr.*

Arenulis

A *Renulis rubentibus*] Arenulas nonnunquam citra lithiasin excerni ostendit *Hollerius* Scholio ad cap. 48. lib. 1. de morbis internis. Cur multi, *ait*, arenas mingunt neque calculosi sunt, causa in promptu est, non enim coguntur nisi viscido aliquo & crudo humore tanquam glutino, opus est tempore: Ubi igitur obstructio à crassis & viscidis humoribus, & acrior urina ac magis fæculenta, angustiores meatus, colore superveniente à quacunque parte, ut hepate, corde, renibus, quod diu impactum fuit in meatu, induratur & lapidescit, figuramque accipit à sinu in quo est: Neque impedimento est quod nonnulli respondent, ex calculo arenulas fieri, non contra, Cur enim qui generantur in vesica, in arenulas raro dissolvuntur? Neque etiam ob id necesse est in calculo renum semper excerni arenulas cum urina: nam in multis dissectis probatum contrarium, qui calculosi sunt inventi, cum neque arenas meierent, neque laborarent urinæ difficultate, infosso calculo in substantia renum. *Archigenes & Philagrius* arenas reddi volunt, cum jam calculus è rene in vesicam descendit: Ejusmodi arenulatum, citra lithiasin, generationis modum ostendit *Ioubertus in provocatione à sententia Brunnis Seidelii parad. 3. decade 2 lit. X.* Annotatione, *inquit*, hic dignum videtur absumptionem quæ ustione fit, non eo usque duntaxat progredi ut crassamentum relinquat; quin etiam non raro in cineres prorsus humoris magnam portionem quandam redigat: atque id fiunt arenulæ quæ à febricitantibus non paucis (maxime morbo jam defunctis) copiose cum urina minguntur, nulla vel præsente vel præterita etiam nephritide: sero à venis omnibus, aut certe majoribus (ubi exustio humorum viguit) sabulum hoc capientе: quod minus mirum videbitur iis qui bilem totam intra vesiculam propriam in lapides, alias numero paucos, alias numerosissimos induratam aliquando viderint, apertis eorum corporibus quos febris ardens aut etiam diuturna rapuerat: Ego plurics istud observavi: *Hactenus Ioubertus*; Quomodo autem arenulæ à renibus provenientes ab illis distinguantur, proponit *Riverius* pract. lib. 14. cap. 1. Plurimos videre est, *ait*, qui tota vita multas arenulas cum urinis profundunt, neque tamen calculo laborant, Non raro enim arenulæ proveniunt ab humorum adustione, quæ in venis ac hepate fit, Et illæ vitri parietibus adhærent, nec in fundo subsident, ut illæ quæ à renibus proveniunt; præterea digitis contritæ dissolvuntur, & salinam substantiam referunt: cum aliæ digitis non cedant & dissolvi nullo modo valeant, Ac denique cum hujusmodi arenulæ salinam habeant substantiam, in calida urina dissolvuntur, neque ullo modo in ea apparent dum adhuc callida est: postquam vero refrixerit, coalescunt & matulæ parietibus adhærent; non secus ac crystalli Tartari, qui in aqua calente dissoluti, dum illa refrigeratur, concrescunt & vasis parietibus adhærent, ita ut valde similis sit hujusmodi arenularum & crystalli Tartari natura.

* ADDITAMENTA.

OBSERVATIO I.

Ischuria, cum nephriticis doloribus à Calculo immenso & occulto vesicæ.

* PRocerum nostrorum Basileensium Quidam anno 1654. primum diris cruciatibus nephriticis, ac interdum mingendi tenebatur conatibus, excrementa dura, adusta excrevit & nigra: In horum occursum rogatus 23. Jul. Emulsionem ante somnum sumendam præscripsi, In crastinum vero Potiunculam; hac materiam tenacem, biliosam, & quasi purulentam, multoties ac copiose dejecit, adeo ut etiam subsequuta diarrhoea, per biduum continuis eiiciendi conatibus, ad ani procidentiam usque divexaretur. 1. Augusti hisce paulisper sedatis de calore querebatur ac *Siti*, 7. Augusti, summam contraxit *nauseam* atque ciborum *anorexiam*, pituita tenaci inventriculo, crebris vomitionibus, ac lassitudine membrorum valde incommodatus, quæ ad 25. hujus usque durarunt: Hæc autem profligabantur convenientibus remediis: Cum interea prædictis doloribus nephriticis, ac imprimis continuis mingendi conatibus, absque ulla intermissione excruciaretur, adjunctis aliis Clariss. Medicis, communi consultatione prægressa unanimiter conclusum fuit explorationem calculi vesicæ cathetere esse instituendam: Qua quidem investigatione per chirurgum facta, ipso referente, nullus calculus fuit deprehensus, quapropter etiam Medicorum paucissimi, in sua de calculo præconcepta opinione perstiterunt, quamvis in omnem eventum convenientia clysmata, cataplasmata, injectiones, &c. ad symptomatum castigationem fuerint præscripta stranguria autem magis magisque exacerbabatur ad 31. Aug. usque, quo & urina cruenta fuit reddita: Atroces vero hi conatus indies ingravescebant adeo ut inde visus totaliter fuerit amissus, ac delirium cum summa debilitate sequutum: quibus aliquandiu ita permanentibus tandem diebus aliquot miserrime agonizans 26. Septembris à tantis perpessu difficilimis liberatus fuit morte.

Hujus corpus, calculi sciscitandi causa, de quo nunquam dubitabam, in perinæo solus sectione aperui, atque ingentem lapidem unciarum duarum & drachmarum trium pondere ex vesica exscidi quæ intus tota carnosa, & multis filamentis intertexta erat, versusque orificium nigricabat, sicut & præputium, ac si gangrænosa essent. *Mantissa observat. Plateri pag. 66.*

OBSERVATIO II.

Ischuria ab obstructo uno uretere in sui principio à lapillis phlegmatis inviscatis; altero à calculo prope insertionem in vesicam.

DOm. Carolus Du. Clos, Nobilis Sabaudus Ischuria notha laborabat, vesica vacua & inani de ἀσφυαλγίᾳ simul conquerebatur, & corporis flectendi & erigendi impotentia, nausea

 & vomitu:

& vomitu: Chirurgi pluries catheterem immiserant,& artificiali circumductione sæpius an quid in vesica urinæ fluxui obstaret ubi inquisivissent , vesicam plane vacuam renuntiarunt. Et cum nullum aliud esset calculi invesica argumentum , ipsis ureteribus utrinque obstructis causam Ischuriæ nothæ acceptam retulimus,ideoque varia à me præscripta sunt: Quoties æger semicupio insidebat lumborum cruciatus multo acrius urgebant : bono animo ægrum esse jubebam, quod dolores illi signum essent calculi de sede sua moti & per ureteres descendentis,sed metu dolorum renuit omnino æger tali amplius uti remedio:monui ægrum & adstantes certissimam imminere mortem ni sese quamprimum morigerum præstaret,diem instare septimum,postquam utplurimum ex ischuria nulla amplius salutis spes affulgeret, etsi contingeret postea urinam , quod interdum fit natura fatiscente, copiose profundi: Quatuor post diebus,eo modo quo prædixeram,ultimum diem clausit.

Crastina die sectioni corporis ut interessem rogatus , præsentibus non paucis secto abdomine pravam jecoris διάθεσιν,à colore naturali degenere conspicuam, mesenterium & omentum subputrescentia: alterius ureteris caput lapillis cum phlegmate inter se, velut fortissimo glutine , cohærentibus & ferruminatis , ita obstructum clausumque fuit , ut nequidem adacto impulsoque stylo aperiri potuerit sed gladioli sectione opus fuerit , & spiritu quodam ibidem incluso, usque, dum sectio fieret, erumpente, magnus strepitus humoris cujusdam explosio facta est: In altero vero uretere calculus grandior , oblongus & utrinque acuminatus ureterem undique distendebat , qui tamen à capite ureteris proxime ad vesicam dependerat: imo dilatatio novissimum calculi descensum probabat, unde ansam arripuimus ostendendi defunctum salvum fieri potuisse si semicupio ulterius usus fuisset , cujus & remediorum adhibitorum vi calculus à renibus proxime ad vesicam deturbatus fuerat : Sed magis miratus sum inter plures lapillos calculum unum ovi columbini magnitudinis libere in vesica contentos, nec pendulos aut lateribus vesicæ affixos, qui nempe catheteris iteratam immissionem , diligentemque in omnes partes circumductionem calculus grandior totque lapilli , eludere potuerint sine ulla sui σημειώσει, maxime cum nec lubrica pituita circumliti, nec cystide involuti fuerint:Sed quod tunc temporis non observavi suspicatus sum postea, nec aliud quid excogitare potui,lapides nempe, mole sua ac pondere, foveam quasi & sacculum efformasse, aut vesicam ad intestini recti latera plurium lapillorum onere quasi sinuosam fuisse , & ibi lapides tanquam in cubili delituisse ; digito in anum inserto facilius deprehendi potuisset lapillorum & grandioris calculi cavea , & pondus &c. *D. Puerarius observat. ad Thesaurum Th. Burnet. pag. 191. Tomo I.*

QUod tunc temporis non observavi) Aliquot in locis hujus operis adducta sunt exempla lapidum,qui nidum quasi & sinum in vesica sibi efformarent,in quo delituerint,ideoque maxime industriorum Chirurgorum sagacitatem eluserint , post obitum demum deprehensi : Sed quid hic conjecturis locus in aperto corpore,& vesicæ conditione obvia, in qua lapilli liberi in vesica deprehensi ? adeo ut explotatorum error hic omnino sit arguendus,qui immissionem in anum digitorum præterea neglexerunt.

Observatio III.

Ischuria ob membranas vesicæ crasso humore undique turgidas,sinistrum renem inflammatum &c.

IN Illustriss. Cardinali Sirleto Urinæ suppressio conspicua est, qua nihil lotij penitus, nisi ope cathereris emitti potest, idque crassum, coloratum & pravum, quod sæpe uncias duas, interdum quatuor non excedit: Conspicuus est Tumor durus , saltem tensione in alvo infima ad pubem , qui sub pubem etiam ingredi videtur: conspicua tandem febris est: præterea cum alvum est exoneraturus,tunc nisi *postquam alvus descenderit* mingere potest,ut excretionem alvi tunc mictio semper expectet : Præterea non solum nihil potest mingere , sed nihil penitus, aut certe parum cupiditatem mingendi sentit, quanquam pondus grave percipit. *Tumor* non tam durus quam tensus videtur , medium inferiorem ventrem occupat , idque non ad lienem , sed ad os Ilii sinistri parum inclinat, quamvis in id latus etiam propendeat,in quod corpus obvertitur: magnus est adeo, ut si alte illum manu fequamur magnitudinem plenæ vesicæ præ se ferat: certe pueri caput quinque annorum , seu ejus magnitudinem exæquat: figuram vero penitus vesica suppressam,cujus pars angustior sub pubis os ingreditur & firmior hæret, reliquo corpore non ita hærente, quin intra abdomen nutare & inclinare sentiatur, Tumor compressus non dolet, sub compressione tamen sensum appetitionis mingendi cum quadam glandis molestia movet: Jam integrum annum ab ipso ægro tumor animadvertitur , & inde semper increscere , cujus tensio semper infra & deorsum magis devenit , ut nunc intra, seu subire,os pubis sentiatur : Febris nonnisi tertia die à perfecta urinæ suppressione percepta à medicis,continua tamen videtur certe nullius accessionis notam præ se fert. Cardinalem ægrum quidam Cardinalis qui fuerat medicus,invisens,tentato ventre,*Tumorem illum* nullo modo vesicam esse affirmavit, sed esse antiquum tumorem in musculis concretum , & quodam mane alacriter nuntiavit extractum cantharidum fuisse propinatum, & aliquid paulopost minxisse, & me non debere sententiam meam tam firmiter tenere : Eadem die post exiguum illud urinæ, & quidem sordidæ Illustr. Cardinalis obiit.

In

In diffectione Chirurgus vidit primum in Thorace cor & ipsius capsulam bene se habere, pulmones vero ad livorem tendentes & aliquantulum nigricantes hinc inde. 2. In abdomine conspeximus omnes musculos, hepar, mesenterium, ventriculum, intestina, flatu tamen plena, nec non & Renem dextrum, una cum suo vase tum seminali tum urinario suum naturalem statum servare, sinistrum vero esse inflammatum, una cum suo vase ureteri, plenum re materia eruenta paulo tenuiori sanguine, crassiori vero ipso lotio: Vesica & ipsa eadem materia plena erat, ejusque *membranæ imbibitæ*, ita ut unius medij digiti crassitiem fere attingerent, inflammationeque affici viderentur: Orificium cervicis vesicæ nullam affectionem pati manifeste visum est, si quidem unius prope digiti ingressum admittebat coloremque suum naturalem servabat. *Guarinonius consultat.* 455.

§. 2. Vidi ego vesicas sæpe humore crassissimo refertas, qui butyri speciem haberet, *Idem.*

§. 3. Id ego sæpe vidi factum in senectute, ut tunicæ vesicæ potius coria alba repræsentarent.

V*Rina suppressio conspicua est*] Urina non procedit, aut quia collum vesicæ occlusum est, aut quia vesica non excernit, & hoc aut quia non habet quod excernat, aut quia habens excernere non potest viribus suis destituta, quibus comprimendo cum urina exprimitur. Ope catheteris parum & crassum emisit, ergo aliquo crasso incidente humore exitus prohibetur, aut ipsa parum habuit quod excerneret, quod seipsa tamen emittere non valeret, at parum habuisse aut habere non est credibile; quoniam & vesica tumet, amplamque cavitatem habere debet, & urina adnata crassissima non posset vesicam ingredi, nisi viæ satis paterent. Urinam ergo multam in vesica contineri aut illam quam paucam exire videmus, non solum intus esse, sed cum multo humore crasso, cujus indicia in foraminibus catheteris essent animadvertenda, cujus suspicionem facit ipsa urinæ crassitudo, quæ quanquam in renibus & venis causam habet, quoties quid crassum haber non facile ab illa separatur; sed habitui ejus insitum est, tamen diutius in vesica manens semper aliquid relinquit crassitudinis: unde ego vidi vesicas sæpe humore crassissimo refertas, qui butyri speciem haberet: completa ergo vesica hujusmodi humore, aut simili crassitudine, parum urinæ poterit recipere, illudque minime excernere, aut quia eo humore ad os relabente, obstipetur, aut quia etiam ipsa vesica male nutrita & obdurata comprimere sese nequeat ad excernendū ore ejus concidente ob eandem malam nutritionem, malum alimentum reddit, ut *Galenus* observavit, corpus tanquam polypi aut loliginis, sæpe quod ego vidi factum in hujusmodi casibus in senectu e, & tunicæ vesicæ potius coria alba repræsentarent: Cur ergo tactui aliquando resistat nimis forma illa vesicæ, & rigidum corpus præ se ferat, possum intelligere vesicam eum habitum contraxisse, & pendere porius in alterum latus, quoniam in eo crassitudo & durities superet, & ad se vesicam incline: forsan etiam quod ejus lateris ligamenta, quæ quanquam non ita multa homine ut in cane sunt tamen tanta ut infarctu majore breviora facta vesicam in situm latus deflexam teneant: Ergo parum urinæ vesica recipiat, quod repleta sit ejus cavitas alioquin non parva, ut ex ejus mole intelligitur, ac quod parum recipit non potest excernere ut prius excernebat, & crebro, utut receptum se complebat, quoniam nunc sese contrahere non possit, tum rigore sui corporis, tum virium ejus male nutriti infirmitate & extinctione, ob extremam δυσκρασίαν, quod etiam iisdem causis os vesicæ conciderit, aut quod humor ille gravior factus, ad os ipsum delapsus illud obturet, nec nisi cathetere rejectus egressum aliquem urinæ permittat, Os vesicæ una cum ipsa naturam suam amisisse, illud indicium est, quod urina sui sensum ei non facit, præter gravitatis; cujus sensus ad continentes potius partes videtur hic referendus: non esse vero acrem hujusmodi urinam certe fieri nequeat, quæ tam infecta tam malis humoribus affecta retineatur, in quibus profecto pituitam salsedinem habere videtur necessarium, in sene maxime, in quo motus sui tarditate non potest non à sicco calore salsa fieri. Facultates ergo una cum temperamento urina amittit, non solum similares dictas sed organicas, maxime expellendi urinam: Itaque paulatim etiam malum ad hoc extremum devenit, & jamdiu cum cœpisset parum mingere, & crebro sine ullo urinæ morsu: tandem non solum paucæ urinæ vesica capax est, sed eam etiam minime emittere jam potest: *Idem.*

Nisi postquam alvus descenderit] Cum mingere poterat, tarde tamen, & cum mora, ob debilitatem id faciebat, ideo instante alvi descensu, alvus semper prior procedebat, cum contra fere sanis e veniat, nam urina suo liquore facilius exprimitur: neque vero id eveniebat quod non irritaretur vesica, nam tunc preterea etiā maxime ad mictū incitabatur sensu adhuc integro ejus partis: vesica itaq; descensum alvi expectabat, quo urgeretur ipsa, & ad sui compressionem juvaretur. *Idem.*

Tumorem illum nullo modo vesicam esse &c.] Non possum credere tumorem illum in musculis esse, minus intra illos, nam figuram & situm vesicæ servat, hæret sub pube intra ipsam, ipsi tenuior, superius latior, plenior que nutat, ut vesica, & in latera inclinatur, utut corpus conversum in latus hoc vel alterum est: altam internamque sedem illam, tumor musculorum non teneret, intus non nutaretur hoc vel alterum latus, figuram vero musculorum necessario retineret, ut *Galenus* exposuit: Certe quæcumque in parte esset tumor extra peritonæum, nunquam tam alte descenderet in cavitatem abdominis, minus tam solutus esset in ea, ut liber huc illuc per conversionem volveretur: Vidi tunicam à peritonæo 1. dictum spatio mirabiliter dilataram, ut saccum præ se ferret, nam corrupto rene, & in flatum consumpto, tunica in amplissimum molem erat distenta; at esto, id fecerit tumore intra musculos introrsum tunicam hanc propellente, adhuc tamen tumor circum undiquaque connexus non nutaret sed ut hic sub pubem tantum hæret, ipse circumquaque contineretur. Vidi Tumores intra abdomen dorso hærentes, prope pancreas, pulsem aut sebum referentes, conjectos peritonæo & penitus affixos, sed is certe vesicam præ se fert omnibus notis *Idem.*

Ejusq; membranæ imbibitæ] Quomodo autem membranæ vesicæ crassam adeo materiam receperint, cum densæ sint, tenuioribus tantum humoribus excipiendis opportunæ videantur, idque sine dolore fecerint, ego non video difficile, nam viæ alimenti, quod pituita membranis est, fiunt etiam apertæ humori, qui sub specie alimenti accedit, & ut alimentum spiritus fusum & in vaporis habitum extenuatum, idem etiam facere potest pituita dum liquidior est & calore extenuatior, quæ cum partem ingressa ea, dum m ram ibi trahit, calore amisso concrescit & humorem, qui liquore etiam amisit, & paulatim siccatur n ale aiendo, & tandem adeo crescit

crescit assistentium partium calorem quanquam alba maneat sine tamen temperiei sicut & frigida ad humorem melancholicum sit referenda, & scirrhosam partem factam melancholico genere dicere, possimus. *Idem.*

Tumorem illum) Non credo ego novum me dicere quod duo genera Tumorum etiam in melancholico hoc visuntur unum quo humor aliquo in sinu & in partibus hiantibus colligitur in cumulum & tumorem proprium, ac finitur propriis circumscriptum: Alterum quo nullis finibus, nisi ipsius membri aut partis tumentis circumscriptus humor tota parte fusus est, illamque ipsam tanquam malum alimentum malo habitu afficit, ut in anasarca & elephantiasi: In hoc postremo genere hunc vesicæ tumorem credo collocandum, cujus exempla vidi in ventriculo, vesica & cerebri membranis *Idem.*

Tumor compressus non dolet) At cur dolor nunquam extitit humor etiam crasso tunicas ingrediente? causa patet ex supradictis, nam materia humida, & sensim ingrediens alimenti specie dolorem non facit, & postquam sensum abstulit sua intemperie, longe minus mirum est si quanquam distendit maxime, tamen dolorem non inferat *Idem.*

Sinistrum renem inflammatum &c.] An ab exhibito cantharidum extracto, vel infuso assumptis enim cantharidibus, teste *Dioscoride* cap. 1. lib. 6. ab ore ac vesicam omnia erodi sentiuntur, inflammatio in viis urinariis existatur, Revera cum nulla de lumborum dolore fuerit toto morbi querela, medicamento illi adscribenda videtur dicta inflammatio.

OBSERVATIO IV.

Ischuria vera à stupore vesicæ, phlegmone, diathesi & Parastarum magnitudine extraordinaria.

DOm. Jolivius, Mercator cheirothecarum Genevensis, idem & disciplinæ militari magister, anno 1685. 4. Ianuarij circa noctis horam decimam dolore hypogastrij & ani prehenditur cum lotij suppressione. Accersitus fui hora secunda post mediam noctem, convocato prius Chirurgo qui jam catheterem intruserat, neque tamen elicere potuit urinam: Quin & Pharmacopœus, qui eandem inhabitabat domum, clysterem injicere tentaverat, cui ingressus denegatus: Totum abdomen summam præ se ferebat duritiem, cujusmodi observatur in culcitris laneis jampridem non carminatis; hypogastrij regione nequaquam extraordinarie tumente: Vir erat & crassus & obesus, pituitosi temperamenti signa præ se ferent, qui sexagesimum nonum subingressus erat annum; Chirurgus in eductione catheteris notavit extremum illius muco obductum, unde suspicio nata à phlegmate obstrui collum vesicæ, ideoque intercipi urinam: Ante aliquot annos arenulas emixerat: Proxime ante invasionem morbi biberat vinum musteum, nec defæcatum, ac perpessus erat frigus, hyeme rigentissima in officina manens Boreæ exposita & lacum spectante apertum: Iussi pectini admoveri cataplasma ex rapis & cæpis in vino coctis, cum oleo nucum pistis, unde ischuria in stranguriam versa est, & aliquid urinæ in subditam spongiam effluebat; aliquando post multos conatus & dolores, compressaque pubis regione pauxillum reddebat, scilicet ad uncias quinque vel sex intra nycthimeri spatium, quæ turbida erat: Urgebant assidentes diureticorum generosorum exhibitionem quod negavi faciendum in corpore quod impurum videbatur, nam febris sociam se adjunxerat, horis vespertinis, aliquando meridianis ingruens; sed prius corpus purgandum credidi, eoque magis quod enematis non pateret aditus, etiamsi minima quantitas & ad aliquot tantum uncias præscriberetur; Eapropter bolum dedi ex cassia, additis speciebus Hieræ & cremore tartari, unde ter laxata alvus, quæ tenuia tantum & ichorosa potius, quam serosa dejecit, nullo simul profluente lotio: Postridie venam brachij sinistri aperiri curavi, quia circa regionem renis sinistri dolorem aliquem se persentire dicebat, qui tamen fugax fuit, sanguis emissus est omnino putris & nigricans ad uncias circiter quatuor; nec enim uxor, ætatis prætextu, ulteriorem vacuationem, alias necessariam, concessit. Tertia die alter Bolus ex Terebinthina cum Elect. Cathol. exhibitus est, qui paucas sedes excitavit, lotium nullum. Interim ratione febris & doloris utebatur emulsione parata ex amygdalis, nucleis persicor. quatuor sem. frig. maj. baceis alkek. semin. violar. & milij solis, cum decocto rad. fragar. gramin. capill. ven. &c. cujus usu exasperare malum dicebat, ideoque ab ea abstinere deinceps voluit aliisq; diuretica vi præditis, sed semper continuatus fuit usus cataplasmatum ex cæpis, raphano rusticano, nasturtio, aqua cum inunctionibus ex ol. amygdal. amar. scorpion. &c. Abdomen quinta die subsedit & mollius effectum est, sed rantillum urinæ quod per vices effluebat, tenuitatem aqueam præ se ferebat, febre ingravescente & accedente delirio interpolato: Aliqua aderant calculi vesicæ indicia, quia micturiendo cacaturiebat & pondus se percipere dicebat in ima illa regione, cum pruritu & intumefactione pudendi, adde quod causæ præcesserant videlicet arenularum excretio & pituitæ proventus quam plurimam per sanitatem se exspuere dicebat æger. Proposueram remedium Zecchio, Horatio Augerio & Riolano memoratum, apertionem scilicet peritonæi eo in loco ubi institui solet lithotomia

tomia, quam operationem perspectam sibi esse dicebat Chirurgus: Sed tandem decima die fatiscentibus sensim virilibus, ingravescente febre & delirio interiit.

Hora noctis nona, apertum cadaver, cujus sola organa urinæ excretioni dicata explorata sunt; Dissectis integumentis à medio pectore ad pubem plurima se obtulit pinguedo, digiti crassitie, candidissima; ac remoto peritonæo obvia facta est vesica ad umbilicum usque protensa & turgida, quæ è pelvi eximenda fuit ut in apertum veniret mali & mortis causa; sed ea exinanita neque lapis, neque arenulæ, neque pituita apparuerunt, sed munda ea erat, quanquam circa fundum ex rubore insolito, aliqua inflammationis indicia se proderent, quæ non catheteri intromissioni adscribenda erat, sed potius diuturnæ urinæ acrioris moræ, nam uredinem in excernenda percipiebat æger, quin & pruritum in balano; ac penis livorem contraxerat, sed Urethra inculpata erat. Parastatæ, quanquam in statu naturali, nucis juglandis molem æquabant: Renes nulla pinguedine corporis, paucum serum citra arenulas in pelvi; In intestino recto phlegmonodes dispositionis signa aderant, venæ hæmorrhoidales sanguinem nigrum continebant, sed paucum; quæ causa fuit difficultatis admissionis clysterum, Chirurgus exploraturus num subesset aut calculus, aut quidpiam aliud, digitum intrusit, nulla vi, hinc intensissimus excitatus dolor, unde deinceps ægro invisus fuit.

Quæritur quænam affectus fuerit causa? Ego non simplicem sed multiplicem credo; ac primo vesicæ stuporem concio, inductum à præcedenti suscepto frigore, præ quo contrahere se non potuerunt vesicæ fibræ musculares, quam non adjuvare potuerunt musculi abdominis eadem intemperie affectis quanquam pinguedo plurima munimento esset, sed præcipua causa fuit affectus inflammatorius recti intestini, cujus causa vesica supetajceni sese contrahere detrectabat ne irritatio inde accederet intestino; accedebat his angustia & compressio colli vesicæ, facta ab enormi parastatarum magnitudine sed hæc non satisfaciebant Filio, qui vel calculum insignem vel arenatum aut phlegmatis copiam solas posse esse causas lethalis affectus existimabat.

Observatio V.

Ischuria vera ab affectu intestini recti.

ANno 1675. obiit Dom. Havart, causarum forensium Procurator, vir robustus, & mulierosus, ab urinæ intereeptione, cujus causa deprehensa est in intestino recto, quod infarctum repertum est nucleis cerasorum, diu ante ingestorum, illuc detrusorum & subsistentium.

Observatio VI.

Ischuria à quatuor calculis in vesica urinaria uno in Rene dextro.

ANno 1627. cadavere D. I. I. P. dissecto in vesica urinaria quatuor calculi pondere unius & semissis inventi fuerunt, itemque in rene dextro ad ureteris orificium unus, pondere drachmæ dimidiæ: In vesicula quoque fellea continebantur lapilli xvij. *Ex schedis D. Greg. Queccij.*

Historiolam hanc è schedis D. Queccij medici Norimbergensis celeberrimi optarem fusiore fuisse: Cum autem referat se sextiduo ante obitum duos alios calculos, avellanæ magnitudine, medicamentis propulisse, conjecto ægrum dolore nephritico simul & ischuria infestatum fuisse, ob calculum ad ureteris orificium morantem, sicque viribus exhaustum, accedente simul obstructione vesiculæ felleæ, lapillis adimpletæ, quæ utplurimum lethalis, mortem oppetiisse. *Helvvigius scholio ad observ. 112.*

VTplurimum lethales) Quandoque vesicæ felleæ calculi lethales quandoque inducunt hydropes, aliasque affectiones, quandoque tamen absque mortis discrimine generationem eorum fieri probabile est, cum eisdem interdum per alvum excerni adeoque Naturam ab ingratis istis hospitibus se liberare ostendant exempla.

Observatio VII.

Ischuria ob vesicam nimis tumidam lotio, exteriori parte fere gangrænosam.

HOnesta fœmina sedecim præter propter mẽses gravida, *Dorsi doloribus infestatur*: muliercula vicinæ pro more sexus, inconsulto medico, non audita obstetrice, partus tempus, cujus calculum male observaverant, appropinquare misellæ persuadent, & potiones plurimas ex herbis partum promoventibus domi præparant & propinant: Sed misera ex falsis illis parturiendi conatibus, exhibitis potionibus, in tantam urinæ suppressionem incidit, ut parum aut nihil lotij sine cathereris ope per vesicam redderet, cum acerbis cruciatibus: hinc increscente febre, aucto abdominis tumore (serum retrocedens) magis magisque suppressa urina ut nec catherer ipse amplius juvare posset, vigiliis & doloribus exhausta diem supremum obiit.

Cadaver apertum fuit, Invenimus vesicam, ex lotio ibi collecto, tumidam, caput adulti hominis æquantem, cujus exterior tunica ex parte gangrænosa, dissecta vero vesica, ultra libras quatuor lotij olentissimi effluxerunt. Uterus cum fœtu mortuo, ex ligamentis superioribus, lata dicunt Anatomici, luxatis, ob causam, quæ ante recitata fuit, tam arcte cum mole sua sese associaverat collo vesicæ ut ex arcta illa compressione ne guttam quidem seri vesica transmittere posset, hinc omnis mali causa *Gaspar. Kolschen. Actorum Danicorum Observ. 121. Anni 1679.*

Observatio VIII.

Ischuriam triduanam sequuta vesicæ urinariæ disruptio.

Nuperrime in Xenodochio nostro juvenis sponsus xxiij. annos natus, ob lotij triduanam suppressionem, intumescente abdomine, cum maximo dolore & vomitu occubuit, catheteribus cæterisque remediis nihil proficientibus.

Docuit post Anatome vesicam in fundo disruptam ita hiasse, ut duos digitos rimæ immittere liceret per quam lotium in abdomen effluxit. Quis autem casus, aut infortunium vesicæ tantam vim intulerit, ignoramus. *I. Conradus Peierus Exercit. Anat. med. xlvj.*

Observatio IX.

Ischuria ob ostium Renis sinistri glandulis obsiti duris &c. Absentia Renis dextri & partium famulantium.

Filia Dom. Tertrei, Oenopolæ, in vico Citharæ dicto, quindecim circiter annos nata, correpta fuit ante bimestre Ischuria, cui opem neque per refrigerantia neque per aperientia medicamenta adferre licuit; nam paulo subsequuta est *dyspnœa*, cum quadam *Pulsus inæqualitate*, unde mors, die septima consequuta est.

Cadavere aperto sequentia fuere observata, 1. *parte dextra* imi ventris *neque Ren*, neque vas emulgens, neque pars ulla quæ vices illorum gereret reperta sunt: Reni sinistri inæqualis erat superficies, magnitudinem naturalem duplo excedentis: Propria illius substantia *glandulis consita* erat, albis, duris, parvis, avellanis mole æqualibus: *Pelvis* & ureter *vitio carebant*: Vesica autem ne lotij guttam in se continebat; vix magnitudine par globo sphæristerij: Pectoris universa cavitas aqua scatebat; *Pulmo* dexter abscessu tentatus, purulentus, *sero innatans*, Cæteræ partes labis expertes. *Anonymus in zodiaci. med. Gall. anno ij. maij Observ. iij.*

Parte dextra neque Ren &c.] Illis consentiendum est qui nonnullas corporis partes eo consilio à Natura duplices conditas esse statuunt, ut urgente necessitate altera alterius vicem suppleret: quandoquidem hæc puella xv. ætatis annum unico Rene donata attigerat. *Idem.*

Glandulis constat] Hinc illorum confirmatur opinio qui censent exiguas glandulas, Renum substantiam constituentes, urinæ filtrationi dicatas esse; quandoquidem hoc in casu ea de causa tantum verisimiliter fuit intercepta, quod nonnullæ prædictarum glandularum obdurarent, ideoque officio naturali fungi non valuerint, ac præterea ad magnitudinem non naturalem cum devenissent, cæteras adeo compresserint ut denegatus fuerit sero transitus *Idem.*

Pelvis vitio carebat] Vasa lymphatica ad renes abeuntia credendum est in glandulas onus deponere, non in pelvim ut à nonnullis Anatomicis traditum: [illegible] enim si foret vacua, vesica reperta non esset, Neque enim à Dom. [illegible] otio, dissectore, ullum deprehensum impedimentum quo minus urina libere in pelvim & per ureteres influeret. *Idem.*

Pulmo sero innatans] Hinc collige non solum arterias & venas emulgentes massæ sanguineæ depurandæ inservire, atque à superfluo sero liberandæ, sed expurgationem dictam in universum fieri per omnia vasa sanguifera mediantibus illorum poris, quæ propterea ubique socia habent vasa lymphatica, quorum numerus major vel minor est prout in variis corporis partibus arteriæ & venæ, quibus irrigantur, magnæ sunt, parvæ, aut numero plures; Id quod confirmationem obtinet ab insigni numero qui in pectore occurrit, & aquæ copia quæ secanti se obtulit; hæc cum ibi paulatim congesta fuerit, illico vitium Pulmoni impressit, qui abscessu vitiatus deprehensus est, unde dispnœa suborta, occupatis illis spatiis quæ libera esse debent ad facilem cordis & pulmonum explicationem; unde postmodum suffocatio caloris nativi & spirituum subsequuta est, atque proinde puellæ interitus *Idem.*

Observatio X.

Iſchuria xxiii. Dierum ob calculum ureterem Renis dextri obturantem, cum Hydrope, urina paulo ante obitum viam ſibi faciente.

M*Agdalena Van de Graaf* non unius ſed duplicis hoſtis impetus ſuſtinuit, per annos enim ſex vel ſeptem ex ſero collecto tumidum circumgeſtaverat ventrem: Hydrops hic imi ventris ex triſtitiâ levi à cauſa inducta ortum habens, ſubito invaſerat ægrum, unde varia hominum judicia effugere haud potuit, uno hanc, altero aliam ſubitanei hujus incrementi ventris cauſam adferente, Et cum vidua eſſet, ſatis formoſa, annon gravida eſſet occaſio dubitandi multis data. Potio *Monachodamenſis* ſutoris valde hic loci decantata; calida, acriſve, aquoſi humoris plurimum educebat, at febrem continuam ægræ inferebat. Poſt varia adhibita medicamenta meam implorare cœpit opem, quam in quodam inſtitutam viderat paracenteſin in ſe inſtitueretur flagitans, ſic enim curari ſe poſſe ſibi perſuaſerat: At ego operationis ejus incommoda exponendo ab intento deſiſteret effeci, Aquam enim ventre conceptam ſucceſſu temporis viſcera omnia, omentum imprimis, quod tenerum, pingue, faciliſque corruptionis, corrumpere adeo ut naturalem totum amittant; imo tunicam eorum exteriorem variis locis vi ſua corroſiva auferre; quale quod in iis brutis videmus, qui in aquis diu detenta fuerunt, certum eſſe dixi, hinc metum eſſe, ſiquidem paracenteſis ope educeretur ventre contenta aqua, mucoſum viſceribus inhærentem, adhærentemque magis acrem fœtidum humorem cumulari, eundem dehinc citius putreſcere: Diſtinguenda adeo eſſe corpora eorum quibus ventris apertio inſtituenda, ut enim ſucceſſus aliquis, incertus licet, expectandus, ubi paracenteſis hæc peragitur in Hydrope recenter oborto, viſceribus ab illuvie ſeroſa minus alteratis, viribuſque corporis minus deſtructis, ita nullus, ubi invetetatum malum, interiora corrupta, vires deperditæ. Videns ægra hoc ſe auxilio deſtitutam, annon aliud excogitari poſſit inquirere cœpit; ego, ne nihil egiſſe viderer, plauſtra medicamentis onuſta licet jam oblata, ad ſeri aliquam evacuationem promovendam, veſicatorium pedi dextro adplicavi, Emplaſtrum itidem exſiccativum, corroborans abdomini, loco tamen illi cui maxime ſubjacet hepar: Præter hæc conditum ſingulis diebus aut alternis magnitudine juglandis aſſumendum ℞. *Elect. Diaph.* ℥iß. *rad. Ialap.* ʒß. *Gutt. Gamb.* ʒj. *macis gr. vi. miſce.* Multum profuit adeo ut Eccleſiam adire tempore vario concederetur, neutiquam in totum ab illuvie ſeroſa, adeoque nec reſpirandi difficultate liberari potuit, miſere ea propter hoſtis hujus impetus ſuſtinere coacta, uſque dum ſecundus, qui *Nephritis* acceſſit, ad cujus ablationem medicorum operam implorare neceſſum fuit: Quarto autem maxima ante obitum die, urinam largiter uſu medicamentorum excrevit quæ jam per dies viginti tres (dictu horrendum) ſuppreſſa fuerat.

Diſſectis mortuæ integumentis communibus muſculiſque abdominis I. *Peritonæum* occurrebat durum valde, imo cartilaginoſum omnino, forſan quo aquæ graviori ſuſtinendæ commodius inſerviret; per annos enim 6. aut 7. tumidum circumgeſſerat ventrem; 1°. intra peritonæi duplicaturam ſerum hoc collectum fuiſſe ſententia medicorum variorum fuerat antequam venter aperiretur. 1°. Peritonæo diſſecto, ſeri quantitas ea quæ ex xxv. libr. ℞. effluxit; haud ſane magna, ſiquidem comparetur quantitati illi quæ in aliis obſervari ſolet, forte quod vel per vias occultas, vel per ſeceſſum aut urinationem imminutum fuerit. iij. Ablata hinc etiam aqua ea quæ in cavo ventris continebatur, Peritonæum interiora ſuperficie nigrum obſervavimus quaſi ſphacelatum iv. *Omentum* nigrum itidem & fere corruptum. v. *Inteſtina* corrugata, cum maculata. vj. *Hepar* tuberoſum, grave, contractum variis locis rauco incruſtatum. vij. *Veſicam bilariam* tubera hepatis primo occultabant & mox bilis exiguam quantitatum continens ſe exhibuit. viij. *Ventriculus* vacuus erat, laxus, muco obductus. ix. *Lien* exterius gravis, craſſus atque ingens; at interius & coloris erat boni & conſtantiæ debitæ. x. *Veſica urinaria* urinæ nihil continebat, mucoſa cruſtoſa, ſimiliter ac partes reliquæ obducta: xi. *Renes*, qui hoſti ſecundo januam aperuerant, extraordinariæ erant figuræ, *dexter* imprimis, magnitudinis craſſitieique excedentis. Interius calculis nonnullis exilibus refertus, *Siniſtro* infundibulum erat inſigniter amplum in quo ad ureterem via ſatis patens, cui *digitum* inſerere indicem licebat, Hujus in medio calculus hærebat teres, quem ex Rene deorſum deſcendiſſe certo nobis perſuademus, quarto maxime ante mortem die, quo urinam largiter excrevit. *Iob Meckeren Obſerv. Chirurg. xiv.*

Consideratione dignum ex seri Sanguinis diuturna adeo retentione nullam cerebri inductam fuisse alterationem, quæ fere in tali casu supervenire solet adeoque ægram, sana mente sine ulla somnolentia febre graviter interiisse.

Hoc loco monemus insecta, Cantharides, aselos, locustas, cicadas &c. diureticis adnumerata, non statim ac urinæ excretio impedita est, usurpanda, quod damni sæpe magis quam commodi adferant, quod ejusmodi animalculorum minutissimo sat insit virium crassissima quæque, attamen fluxilia, scil. mucum, calculus, arenulas & alia ureteres transire valentia, penetrandi expellendique. *Idem.*

OBSERVATIO XI.

Ischuria in Bove, ob vesicam urinariam disruptam.

IN districtu Züllichiensi alebatur bos saginationi destinatus, nec spes dominum fallebat, bove probè impinguescente: Observant interim domestici per aliquot dies bovem non emisisse urinam; rem Domino aperiunt, qui metuens bovis interitum accessit lanionem & jubet mactationem:

Aperto abdomine tota cavitas inventa aqua repleta, & vesica disrupta, cæterum omnia viscera erant sana, bosque satis obesus;

Causa hujus disruptionis erutu difficilis ob præpeditam extorum inspectionem; Disruptionem vesicæ in homine esse periculosam imo lethalem norunt medici; illudque comprobant exempla eorum qui præ intempestivo pudore urinam diutius retinentes sibimet ipsis exitium accerserunt rupta vesica. *Samuel Ledelius Miscell. curios. anni IX. observat.* 145.

OBSERVATIO XII.

Ischuria lethalis ob Renem dextrum præternaturalem formam adeptum, corruptum, seri transcolationi ineptum: Sinistrum tumidum cum vitio vasorum emulgentium & ureterum.

MErcator quidam Ulmensis, quinquagenarius, temperamento sanguineo (ob dictam haud convenientem paulatim in phlegmaticum degenerante) & pancreatica corporis constitutione præditus, vita sedentaria gaudens, iræ æstu quandoque exardescens, acetariis, carnibus salitis & fumo induratis caseoque diversi generis frequenter sese infarciens, ac à medicamentorum purgantium usu abhorrens, *Ischuria* omnimoda divexatus meum petiit auxilium: Præmissis universalibus varia remediorum genera affectui huic specifica & appropriata per totum morbi decursum à lenioribus ad validiora gradatim ascendendo fuerunt adhibita, sed irrito conatu: Affectus autem hujus gravissimi & periculosissimi causa non oriebatur à calculo, vel obstructione vesicæ, vel urethræ, vel ab ipsius vesicæ distensione &c. Dum cathetere immisso ne guttula quidem efflueret, nec ullus dolor, vel tensio, vel repletio circa vesicæ regionem appareret; nec etiam ab ureterum obstructione, sive à calculo, sive ab alia quapiam materia sabulosa vel viscida, malum hoc surgebat, dum ne minimus quidem in ipsis doloris sensus percipetetur: Quoniam autem in sinistri renis situ dolor quidem gravativus sese ostenderet, verosimile fuit hanc omnimodam urinæ suppressionem ortum duxisse vel ab obstructione phlegmatis lenti, vel calculi, vel materiæ sabulosæ intra renes, vel in angustiis emulgentium capillaribus per renes dispersis, vel in carunculis illorum papillaribus: Ea propter multivaria & selectissima tam interna quam externa usurpata fuere remedia usque ad 17. usque diem, sed effectu frustraneo: Alvus quidem clysteri uno vel altero, leni quoque pharmaco semel stimulata quotidie erat lubrica, fæcesque lentæ & pituitosæ, non tamen serosæ in copia excernebantur, sed ne unica quidem guttula urinæ per vesicam: Accesserunt insuper validæ per os, & quidem spontaneæ excretiones, ac tandem etiam vomitus, qui in magna satis quantitate pituitosam materiam crassam, & glutinis instar tenacissimam eduxerunt: nec tamen motibus hisce vehementioribus optatus subsequebatur effectus: Adstantes quoque urinosum odorem per os & nares expirantem haud leviter sentiebant, dum ipse humor urinosus per sanguinis massam & universum corpus regurgitabat, ejusque recursum testabantur intumescentia corporis, & metastasis ad cerebrum &

& nervos vaporum præsertim, unde super memoriæ læsio & balbuties, quibus tandem suffocatio subsequens vitæ finem imposuit.

Aperto cadavere in genuinam Ischuriæ hujus impropriè sic dictæ causam sedulo inquirens, loco Renis dextri inveni corpusculum, ovi gallinacei minoris magnitudine; totum cartilagineum, valde induratum; quo dissecto intus apparuere grumi quidam sanguinis cum aqueis vesiculis, & exigua portiuncula carnis parenchymaticæ renalis putrilaginosæ: Dexter insuper ureter totus exsiccatus tenuissimi instar fili apparebat: Ren sinister valde tumidus, naturali fermè triplo major, carne illius flaccida valde se repræsentante: Quod autem magis mirandum & notandum, vasa ad renem hunc tendentia emulgentia, à materia quadam fere cartilaginea adnata validissime, & quasi intertexta penitus obstructa, & pedetentim ita infarcta erant ut ne gutta quidem seri minima penetrare potuerit, hinc Ischuria supradicta totalis subsequebatur per 17. dies integros absque gravi dolore durans. Tandem restagnantis urinæ copia inquinatus & aggravatus sanguis ad cor delatus, spiritus vitales caloremque nativum inficiendo & suffocando funestum conciliavit exitum: *Lucas Schroeckius Filius. Miscillan. Curios. anni ix. Observat.* 179.

C*Arnis parenchymaticæ renalis*] Quæ dubio procul indicabant quod per longum temporis spatium nullus ad renem dextrum, multo minus ad ejus ureterem seri transitus fuerit concessus; dextro insuper uretere toto quasi exficcato tenuissime fili instar apparente *Idem.*

Sinister ren valde tumidus] Quoniam via hacce intercelusa omnis serosa materia, cum eaque variæ impuritates per vasa emulgentia ad renem sinistrum properabant: *Idem.*

Ad renem hunc tendentia emulgentia] Propter variorum humorum pituitosorum, viscidorum, & tandem etiam ex parte induratorum affluxum ob pravam victus rationem purgantiumque intermissionem generatorum. *Idem.*

Vita sedentaria gaudens &c.] Ex doctis liquet haud proficuam homini esse vitam sedentariam, econtra sanitati quam maxime conferre moderatum corporis motum, ante pastum modicum præ primis institutum: Hinc Hippocr. 6. Epid. sect. 4. *Sanitatis studium est non satiari cibis & impigrum esse ad labores.* Et 1. de Diæta, *Homo qui bibit & comedit sanus esse nequit nisi etiam laboret.* Galenus 2. de San. tu. *Tutela sanitat. à labore auspicanda.* Celsus l. 1. c. 1. *Ignavia corpus hebetat, labor firmat: illa maturem senectutem, hic longam parit adolescentiam*: Varietas quoque ciborum studiose vitanda, cum varios pariat morbos: De medicamentorum purgantium congruo tempore sumptum utilitate singulari contra illos quoque notandum qui per aliquot annos Cereri & Baccho strenue indulgendo, & ab omnibus catharticis abstinendo, plurimus tandem coacervant impuritates, quæ pertinacissimarum sæpius obstructionum; atque affectuum quandoque incurabilium genitrices existunt feracissimæ. *Idem.*

Observatio XIII.

Ischuria nullo vitio neque in Renibus neque in vesica existente oborta.

VRinarii seri absentia oriri potest ex impedita seri à sanguine in renibus secretione: Id quod ex anatome Nob. matronæ colligo, quæ anno 1674. postquam 16. dierum Ischuria laborasset, tandem defuncta; nec in vesica nec in renibus lotii quicquam exhibuit, ureteris vero utriusque principio à calculis grandiusculis obstructo. *Scroeckius Iunior Scholio ad Observ.* 113. *Helvigii.*

V*Reteris utriusque principio*] Vir quidam clarissimus à calculo in ureteribus hærente vix impediri unquam, vel diu saltem, urinæ transitum putabat, cum ad latera liber urinæ descensus concedatur, idque ex hoc fundamento quod aliquando in ureteris medio calculum ovi columbini molem pene æquantem, nulla tamen præsente urina invenerit: Id quod equidem ita aliquando se habere haud negaverim præcipue ubi calculus inæqualior, omni ex parte ureteris circumpositi latere minime attingit, adeoque humori aliqualem transitum præbet, necnon ubi Helmontiana illa spasmodica contractio abfuerit: Hoc tamen notare liceat istum urinarii seri absentiam ejusdem ad latera facta decursum non necessario inferre cum alia etiam ex causa abesse potuerit, nempe ex impedita seri à sanguine in renibus secretione, id quod ex allata matronæ historia patet. *Idem.*

Observatio XIV.

Ischuria xx. die lethalis, ob lapillum saxeum ureteri dilacerato impactum.

SUmmum conatum & pertinaciam miram facultatis expultricis renum ureterumque annotavi in magistro Chavotio, Pharmacopœo Pontano; Natura enim quanquam *dolore atrocissimo* repugnante, nunquam tamen à deturbando lapillo saxeo superandisque ureterum angustiis destitit, nisi cum ipsis jam dilaceratis præ laboris & enixus diuturnitate lapillus in fibris divulsis, tanquam piscis in rete, ita inhærere cœpisset, ut prorsus dimoveri non posset, fractis tum prostratisque omnino viribus, cum suppressa fuisset prorsus urina per xx. dies ante, ut toto eo tempore vix selibram urinæ reddiderit. *Carolus Piso de morbis à sero p. m.* 354.

Observatio XV.

Ischuria à calculo ureterem dextrum occupante.

ANno 1681. x. Februarii dissecta est puella decennis, filia Dom. Varronis quæ biduo tantum ægrotavit à suppressa omninò urina, nullis ante prægressis querelis læsionis partium urinæ excretioni dicatarum: Vesica lotio erat admodum distenta; ureter dexter admodum amplus, cujus patulus medium occupabat calculus asper, transitum lotio omnino denegans: Pelvis renis sero quoque referta, Ren sinister & ureter nihil vitii præ se ferebant: Hinc constat Ischuria tum notha tum legitima laborasse: Notandum dictam puellam ab viij. ætatis anno menstrualem fuisse.

Observatio XVI.

Ischuria à Scirrho vesicæ.

RVdolphus *Brunwald von Riethe* 60. annorum post obitum conjugis, ex continuo spiritus vini potu & masticatione Nicotianæ, ægre habere cœpit, tussivit, macilentus evasit; tribus post hebdomadibus conqueri cæpit de urinæ difficultate & totali postmodum retentione. Adhibiti sunt sacculi emollientes supra pubem lacte cocti; cathetere urinæ evacuata; inde melius se habere credidit; sed impleta vesica urina identidem retenta fuit. Chirurgi denuo urinam cathetere allicere volebant, sed sanguis loco urinæ post dolorem illatum affluxit, sensimque in pejus abivit, reliquam manuum opem sprevit & ita subsequente in glandis extremo inflammatione ad fata decessit.

Aperto cadavere, præsentibus D. Joh Georg. Volkamero Filio, Chirurgisque patriis D. Zeuderio & Hegio, Anno 1686. die 26 Maij, reperimus vesicam urinariam admodum urina turgentem: hanc aperuimus deinde cathetere per urethram immisso vix penetrare potuimus. Hujus causam rimantibus, scirrhus in ejus cervice magnitudine pugni comparuit, idque non intra ipsam vesicam, sed loco prostatarum & sphincteris. Vlterius inquirentibus obvenerunt nobis tubera enormia utrinque ad vesicę hujus latera, nihilque aliud erant quam induratæ, & scirrhosæ vesiculæ seminales. Vreteres erant solito majores, & intestini recti extremitas glandulis nigris in circuitu interius conspicua. *D. Iohannes de Muralto Ephemeridum Germanicar. Decuria ii, Anno v.*

Observatio XVII.

Ischuria itidem alia à Prostatarum scirrhositate.

RArum est quod Romæ observat Celeberr. noster Ettmullerus; Amicus post busta etiam colendus in Principis Juliani Ischuria lethali laborantis cadavere, in quo solæ glandulæ prostatæ ad radicem penis tumefactæ repertæ sunt, à quo tumore lethalis urinæ suppressio oborta fuit, cui observationi & hanc addere licet. Vir sexagenario major Pastor noster Gallicus, ex Gallia propter religionem profugus *Lenfert* dictus, iter suscepit Rintelium: in via post assumtum Bryanium, incidit in colicam, quam comitabatur urinę suppressio; urinam neque catheter, neque candela cerea, neque alia optima remedia tum interna tum externa, balnea aliaque prolicere poterant; tandem accedentibus vomitu, singultu momentaneo, & convulsionibus, decimo morbi die placide moritur; post mortem, dissecto cadavere, nihil mali in renibus, nisi in sinistro duas pustulas lotio limpido repletas reperimus; vesica verò erat instar capitis in immensum extensa & sanguine seroso referta. Glandulosę prostatę erant instar pugni tumefactę cum maxima duritie Ab hoc tumore collum vesicę & intestinum rectum ita comprimebantur, ut urinę & fecibus transitus denegaretur; hinc lethalis hæc urinę suppressio nostro judicio orta fuit: Quære morborum multorum causæ latent in hisce glandulosis partibus, hactenus à pluribus Medici malè neglectis. *D. Ioh. Dolaus Ephemerid. Germanicarum Decuria ii. Ann. v.*

NOn semel nobis videre contigit urinarum suppressiones, aut stillicidia à tumefactis prostatis, quibus medebamur vel per humoris resolutionem, vel per ejusdem ad suppurationem abeuntis evacuationem. Id autem præcipue familiare fuit iis qui sæpius gonorrhæâ tentati partes has affluxibus maxime obnoxias fecerant. Evacuatio verò aut resolutio prædicta non ità facilis in omnibus fuit, quin etiam in præsentiarum aliquos nostra curæ habemus commissos quos neutra hac via., omnibusque etiam selectioribus medicamentis sanare licuit; profundius scilicet latens humor, vel itidem terrestrior, aut viam remediis paratam subintrare nequit, aut in scirrhum immedicabilem abiit.

Observatio XVIII.

Dysuria in qua vesicæ Sphincter callosus.

Iacob Hahn Vitriarius faber Nürtenbergensis, annor. 74. Junio 1673. urinam non potuit mittere, doloribus accedentibus ingentibus, donec post multa interna & externa, per plures dies guttatim, hinc copiosius sequeretur. Viribus interea deficientibus duodecimo morbi die post dolores intolerabiles obiit. Aperto cadavere viscera integra, præter pulmonum dextrum lobum aliquo modo putridum. Renes & ureteres sani, & ab omni sabulo aut arenulis vacui. Vesica vacua, quod sub vitæ finem destillarit urina singulis horis. Circa collum vesicæ durities crassa erat ovi gallinacei magnitudine, in quam ipse sphincter, quod sectio demonstravit, exerevit præternaturam, quæque excretionem urinæ impedivit nulla sectione aliisve remediis tollenda. *D. Salomon Reiselius Ephem. German. Decur. iii. A. ii.*

Observatio XIX.

Vesicæ tunicarum crassities nimia non semper obest urinæ exeretioni.

Vesicas urinæ multas vidi crassefactas, & duras, quæ nonnisi ad summum hujus mali cumulum suam operam excernendæ accipiendæque urinæ amisissent. *Guarinonius consultat.* 584.

Observatio XX.

Dysuria lethalis ob vesicæ ulcus.

§. I. Nob. Dom. *Andreas Kolme Iasché*, tricesimum octavum annum excedens, *Arthriticus* alias & scorbuticus, cum annua jam, & ultra excurrente continua *Dysuria* gravissima misere torqueretur, & ad curandum ipsum initio demum mensis Octobris anni 1678. postliminio recreatus fuissem, *urinam horrendi & acris fœtoris*, qualis à putrefactione & digestione in fimo equino esse consuevit, tandem etiam lixivi saturati æmulam, turbidam subsidente purulenta, viscida, virrique fundo firmiter adeo adhærente materia, ut vix repetitis urinæ collutionibus abstergeretur, inveni & observari: Hic fœtor, index certus latentis fermentalis putredinis, quæ tempore erodendæ & consumendæ vesicæ suffecisset ni brevi sedata fuisset, aliquot dierum spatio emendatus, tamen postea per intervalla & recruduit & recessit, ita ut tandem die 14. Octobris prorsus expugnatus fuerit, urina naturalem & odorem & colorem multo quam ante & unquam meliorem recuperante, excretis 30. Octobris, binis ascaridibus, vivis salientibus, qui in ipsa penis glande reptantes juventi. Licet vero corruptio hæc, putredo, & fermentalis fœtor fuerint correcta, Dysuria tamen ad mortem usque, minore tamen multo purulentæ materiæ, neque ut ante viscida, quantitate porro exereta, ita ut quandoque, siccata quadantenus vesicæ exulceratione omnino nulla excreta fuerit, Dysuria etiam tum ad biduum fere inducias dante; Sed non fuit hæc feliciter diuturna, quin recruduit malum, cum *ulcera vesicæ* rarissime admittunt curationem, ob madorem continuum ab urina, & si hæc justo acrior & mordax, continuum internæ superficiei erosionem ulteriorem, quam solam causam genuinam & proximam, ob purulentæ materiæ, quæ una cum urina excernebatur, eique commiscebatur. Dysuriæ causam esse, & fuisse non dubio eventu prædixi, cum plurimorum de vesicæ calculo fuisset opinio: His malis, ab esu piscium oborta nausea, die Mercurii. 8. scilicet Martii, tempore matutino, cum rigore diuturno, anxietatibus præcordiorum, cephalalgia, vomitu & minitante lipothymia, febris accessit, quæ quinque paroxysmis Tertianæ intermittentis exquisitæ servavit typum, nisi quod sudore, ob habitum corporis ad hunc nunquam dispositum, minime solveretur: Reliqui aliquot paroxysmi, pauci & leves, instar duplicis tertianæ, post erraticę prorsum servavere typum, & non tum calore quam frigore fuere infesti, oppressa forte jam Natura & calido nativo, ut par non esset, concitato calore foras è præcordiis infestum propellere hostem, vitæ insidias struentem: Hæc vicissitudo ad xx. duravit diem, à quo frigus fere extremorum continuum notavimus, sensim caloris narivi flammula tantum jam micante, fatiscente: qui status mente illæsa, repetitis Dysuriis ad finem vitæ, qui fuit dies 27. Martii, hora circiter media secunda, circa pomeridiei tempus, quæ & nativitatis fuit, perduravit.

Aperto

Aperto post mortem abdomine, sequentia rariora, & notatu digna prorsus observata, & à me & aliis honoratioribus fuere spectatoribus. i. *Pinguedo* sub cute in Pectore, & maxime in abdomine, mira, extenuatis cætera artubus & musculis, crassitie, colore saturate flava. Quæ pinguedo, ut vitæ prorsus sedentariæ, & ciborum delectus & copiæ, perstite fere semper appetitu adscribenda: Ita pariter caloris nativi penuriam, Archæi & Fermentorum, quibus ad volatilitatem disponuntur assumpta transmutata, debile robur cum neque sudor, neque sufficiens corporis transpiratio, subsidentibus vel infarctis poris observaretur, denotabat. ij. *Omentum* crassum satis, & copiosa pinguedine perfusum, intestina omnia undique rite velabat, adeoque non in hujus vel defectum vel tenuitatem, sed alteri causæ magis latenti, ut eventus curationis docuit, à juventute fere, & pro hæreditaria habita colica erat adscribenda. iii. Extractis intestinis, *interior cavitas ventris inferioris* copiosam hanc inde oculis offerebat pinguedinem, omne ad inferiora fere remeante alimentali succo, cum obstructio & debilitas in artubus arthriticis, nil fere vel admitteret vel reciperet: iv. *Renes* præter naturali magnitudine, eaque dispari, sinister enim dextro multo major, uterque copiosa tectus & obvolutus pinguedine, ut parenchyma plane fugere inspectum, v. *Substantia Renum* colore variegato, plumbei fere & albicantis, non rubei & vividi coloris: Qui dissecto parenchymati carnosa perfusam exacte conspectus dabant pinguedinem, ex qua variegatus ille & non naturalis color ortum ducebat: Sinister tamen dexter pinguior, crassior, major, ita ut dissectus ob pinguedinem molliorem parum humiditatis exsudaret, vel exprimeretur, & à nonnullis, præcipiti nimis judicio pro pure haberetur, cum tamen mihi accuratius post & aliis inspicienti, & parenchyma cultro exprimenti, nullum adparuerit; vi. *Ren dexter* minor multo & flaccidior, calculosus erat, licet defunctus nunquam de lumborum dolore, nisi nunc ex febri decumbens, consueto febrientibus symptomate, fuerit conquestus: *Calculus* cineritii erat coloris, durus, cum ramis variis, non modo totam pelvim, sed & principium ureteris, & fere in uretere & pelvi tubulos renes versus, omnes obturaverat, minor forte & flaccidior erat, quod actio actus, negato urinæ transitu, læsu & impedita erat: Dolor in lumbis hactenus nullus, quin immotus, clavi instar impactus, attritum & dolorem excitare non poterat, neque ureterem dispendere, multo minus permeare. vij. *Vesica*, quod caput rei, p.n. exigua prorsus, crassa pinguedine copiosa, ceu mole quadam, extra obvelata; quæ dissecta in ipso fundo, non ad insertionem ureterum, quæ prope collum, exulcerationem late se extendentem in superficie ejus interna, cum purulenta materia, & uno vermiculo, quales in putridis carnibus reperiuntur, de quibus semper mihi conjectura, neque fallax fuit ex eventu, conspectui offerebat: Exigua fuit vesica, ut conjector, quod ob copiosam pinguedinis adnatæ molem jam ab aliquo tempore non potuerit rite extendi, & cum capacitas exigua prorsus, desuetudine copiosam asservandi urinam, fuerit reddita, diu lotium asservare non potuit: adeoque hinc factum quod frequenter ad excretionem prædefunctus fuerit stimulatus. Et quia brevi, pauca etiam urina implebatur, eaque omnem tangebat superficiem, ab acri ante lotio, & acribus causticisque exhalationibus, qui à calore sursum fundum versus elevabantur, facile lædi & exulcerari potuit. viii. In *cavitate* etiam *vesicæ*, cystide obvolutus, majoris pisi instar, in superficie levis, candicans, eboris instar torno lævigati calculus, vel forte concretio tartarea, in corpore arthritico, inventa fuit, quæ incautius à Chirurgo educta, ubi adhæserat non bene observatum fuit. ix. *Urethra* dissecta coloris obscure plumbei & lividi fere erat, ad glandem præter propter, ubi naturalis color conspiciebatur. An forte subtus sanguinis concretio quædam transparens hujus coloris obscuri causa, judicium est cuique liberum. x. In brachiis utrisque à cubito ad carpum, secundum ulnæ extensionem, copiosi nodi, tophi, seu coagulationes tartareæ in corpore misere antehac arthritide exagitato inventi fuere. *Iohannes Spechtius miscellan. curios. anni ix. observat.* 114.

§. 2. Vesicæ urinariæ ulcus, quod totam ferme ejus cavitatem, in qua sex quippe continebantur calculi, occuparat, virum quendam Senatorium & Septemviralem extinxit. *Ioh. Helwigius ex Schedis Gregor. Queceti. Observat. Medic.* 81.

Observatio XXI.

Stranguria Dysuria à Rene sinistro purulento, vesica calculo & steatomate illius collo exterius adnato.

Dom. Jac. Sulzen 50. annor. staturæ medioris, sanguineus, anno ætatis x. excrevit calculum magno nisu & dolore: dolores tunc disparuerunt, nunc recruduerunt ad annum

annum ætatis usque xxxij. quibus annis subinde arenulas, subinde calculos excrevit: Interim varia adhibui remedia: ab xviij annis doloribus fuit immunis, quod adscripsit aquæ cuidam à medicastra porrectæ: A semi anno dolores isti nephritici prodiere cum alvi pertinacibus obstructionibus, quæ clysteribus soluta sine cruenta mictione: nulli vomitus exercebant; dolores acutissimi mulcebantur usu olei amygdalar. dulc. & syrupo de althea Fernelii: urinæ semper deponebant sedimentum copiosum nunc viscosam, nunc tenue, quod exsiccatum in calcem facile abiit; sine arenulis & calculis urinam facile reddit absque omni dolore, ac frequentius & copiosius per septem septimanas; deinde retulit sic in rene sinistro nihil doloris percipere: Post triduum circiter conquerebatur de stranguria valde dolorifica: Urinæ fluxus interdum subito interrupebatur, ac si ostium vesicæ repagulo fuisset occlusum, ut ne guttulam urinę reddere potuerit, cum ardore & dolore in glande, hinc stranguria heri rediit, paroxysmus subinde cessat, subinde revertitur: Ante trimestre excrevit per vices sabulosum arenosum, inæquale, grossiusculum; calculum magnum non excrevit hac vice nec cruenti quicquam, dolores renis sinistri redierunt, ut & in vesica; dolebat & urethra; Semel excrevit portionem quandam pinguedinis æmulam: nunc urinam sæpius mittit magis sine quam cum dolore. Lithotomus ante trimestre offendit cathetere calculum, quem tamen reperire amplius hactenus non potuit: urina transmissa est sine sedimento: Dolor renum nunc fere perpetuus, quique circa vesperam exacerbatur: Cæterum æger macer est manibus tremit, dormit inquiete terretur, hinc dolores in universum corpus excurrunt, *Tenesmo sæpe lacessitus*; alvus alias pigra subinde nil nisi mucum viscidum excrevit cum nisu, qui albus, fere lacteus, vellicatur in nervis cum rigore ac dolore, nunc lecto affixus ob dolores, tremores & tertores utcumque appetit, parum bibit, tormina ventris sæpe sentit &c: collectam urinam evigilans reddit sine difficultate, urinæ fluxus raro intercipitur amplius.

Dictus Dom. Sulzerus palliativis usus remediis, 24. Junii 1686. obiit: Cadavere aperto Renem deprehendi sinistrum instar vesicæ aqua plenæ turgidum, qui saniosi puris ad minimum ℔ij. continebat, cujus parenchyma fere erat absumptum & in pus conversum: Et ureter ejus tam amplus & dilatatus ut facili negotio & sine incommodo pollex intrudi potuerit, in quo neque calculi neque sabulum invenire datum: Vesica urinæ copia distenta, sed nihil puris in se continebat. Ejus tamen pars, cui intestinum rectum subjacet, omnino corrupta erat, (unde & illud exterius putredinis labe quoque infectum non minus ac partes adjacentes) ita ut levissime non tractatione digiti disrupta sit: In collo vesicæ calculus inventus asper. Eidem collo exterius adnatum erat *Steatoma* ad sinistram vergens, & sursum versus ureterem tendens, quod illum compressit, ita ut puri in vesicam introitum denegarit & viam occluserit. Ren. dexter nihil sinistri habebat, ulterius inquirere non concessum.

IN consilium adhibiti Medici responsum hoc dederunt Affectum haud esse simplicem, sed complicatum valde; quamvis omnes ex eadem pullulent radice; Verisimile esse calculum vel unum grandiorem, vel plures minores in rene hospitari sinistro, qui ob situm forte decliviorem humilioremque in pelvim ascendere, perque ureterem transitus sibi viam in vesicam parere sibi nequeunt; Eundem quoque renem, qui hospitium præbet calculo, nonnihil exulceratum esse; præterea alia indicia innuere id excreta putrulenta terrum spirantia fœtorem. Vesicam quod attinet, hanc tortorem etiam calculum in cavo suo fovere conclusum, ligatum tamen & tenacioris è vesicæ excoriatæ interiori tunica exsudantis muci interventu, quo obductus verisimiliter esset, affixus & suspensus excernendi cupiditatem & molestiarum plenum conatum, tam in virga quam intestino recto, eodem tempore excrucianten, Dysuriam quin etiam & stranguriam, quibus continuis his quinque diebus paroxysmis excarnificatus fuit dubium amovere. *Ex Schedis Clar. DD. Theodori Zwingeri Basiliensis, amicè mihi communicatis.*

Observatio XXII.

Stranguria, Dysuria, ob venas cervicis vesicæ sanguine distentas, varicosasque ideo redditas.

QUidam diu symptomatis illis affinibus quę lithiasi laborantes affici solent vexatus fuit, præ quorum atrocitate tandem interiit: In cadavere dissecto, exploratis partibus urinæ excretioni dicatis, repertæ sunt venæ cervicis vesicæ urinariæ sanguine admodum distentæ & varicosæ ex communicatione *clar. D. D. Gait, Medici S. Claudii in Comitatu Burgundiæ.*

Observatio XXIII.

Mictionis difficultas sinistri calculo membranis obvoluti, ureteris ostium præcludente & materia Tartarea ductus Renales infarciente.

PUerulus, dum adhuc in vivis erat, hecticus credebatur à medicis, ex obstructionibus ut vulgo loquuntur venarum mesaraicarum, & hepatis,

partibus utpote chyli ἀναδόσει & ἀλλοιώσει legitimæ primario dicatis: misellus hic aliquot ante obitum mensibus *convulsiones* octiduarim fere recurrentes, cum *difficultate mingendi* maxima, non sine dolore perpessus est, à quibus symptomatibus ejus machinula tandem plane destructa.

Copia mihi facta cadaver aperiundi, Interanea diligenter lustravi; hepar imprimis, lienem & mesenterium, quæ præcipuas scenæ partes ex illorum mente constituere debuissent, sed nihil p. n. reperire licuit: Glandulæ misaraicæ albicantes & satis molles, nec hepaticæ obstructæ erant, vel lienis cellulæ heterogeneo infarctæ: In sinistro autem Rene calculum tricuspidem, silicis duritiei, membranis exactissime involutum, ac ostio ureteris jacentem deprehendi, cui si non omnem, saltem præcipuam malorum in misello hoc corpore obortorum causam attribui; quamvis citra humorum temperiem vitiatam forte non fuerit generatus, quod probarunt ductus Renales materia simili undique scatentes. *Harderus exercitat. Anatom. & medic.*

I*N sinistro Rene calculum*] Restitans hic, salia sero copiose immixta institutum corpus redundare fecit, unde postmodum partium in massa sanguinea vitiosa agitatione exurgente febri pabulum ulterius subministratum fuit, Eademque materia ad articulos & genus nervosum deposita, ob partium dictarum ab improportionato & acri irritationem, spiritus animales impetuose moti, arthritica & epileptica symptomata induxerunt. *Idem.*

Calculum) Circa ejus generationem varia ventilari solent; Fermentum Renale accusabunt, ejus ad seri justam & idoneam percolationem necessitatem qui ingeminant sæpius, de hoc consule *Willisium.* Calculum per *coagulationem*, vel si mavis, partium concretionem generari, in confesso est, quæ autem hujus causa sit, dubium adhuc; alias Acida, imprimis ubi excesserint, ad coagulationem pariendam aptissima: unde fermentum in calculosis acidum statuere aliqui vix metuent. *Idem ibidem.* Id certum ad calculi generationem fermenti, si quod est, venalis vitia plurimum conferre posse, ut secundum naturam id acidum esse prorsus ambiguum *Otto Tachenius* calculos experimentis non contemnendis ex Acido & Alkali constat: Quid *Helmontius* per spiritum coagulativum intelligat, divinare solo. *Ioh. Conr. Peierus Ibid.*

Supposito Fermentum renale, quod Willisius lixivum esse contendit, præcipuam calculi causam existere, ut in statu morboso illud acescat rationi consentaneum quodammodo videtur, si quidem Acidum abundans evidentissime coagulum pariat, id quod ipse *Tackenius* assumet facile, utpote strenuus Acidi & Alkali, horumque mutui consortii longe arctissimi assertor: Dato proin materiam fæculentam, salinam, quam *Gal.* m. m. l. 14. & χυμοῦ γλισχροῦ ἢ παχέος indigitat, per arterias emulgentes ad Renes advectam, ibidemque in glandulas corticales, atque hinc in ductus exeretorios secretam semen calculi fœmininum consuere, atque hinc sua ipsum sumere primordia; id etiam largiri oportebit accedere acidum quoddam materiam illam quod concrescere faciat, sicque masculini seminis vices quasi adimpleat, ni salia diversi generis ipso sero ad dictas partes amandari solito in esse dicere velimus &c. In calidiori constitutione quod scribis ob seri aquei paucitatem facile se comprehendere particulas tartareas & coalescere, probo, atque hoc ipso veterum nobis patrocinium parari arbitror, qui per assationem λιθίασιν hanc explicuerunt. Videtur Cons. lib. de hoc. p. 22. neque refragatur parte 24. ubi pueris ex lacte valde calido ac bilioso, à quo venter & vesica percalescant, calculos oboriri statuit. *Harderus ib.* 6.

Ut meam de *calculi generatione* mentem aperiam, suppono; imo statuo, massam hominis sanguineam sale plurimo; tam fixo quam volatili, ex alimentis quibusvis suppreditato scatere, nec non particulis terreis; hisque nunc pluribus & crassis, nunc paucioribus & crassioribus, prout scil. spiritus microcosmi rector, digestionumque omnium ac depurationum præfectus vel viget vel languet; Porro certum est salinum principium sero potissimum inhærere, cumque eo ad renes jugiter ferri, huic muneri destinatos, ut sanguinem & à serositate nimia & salsugine vindicent: Quamvis autem Renum structura talis sit, ut propter solam tubulorum, atque in his pororum vel meatuum configurationem serum excrementitium ac emeritum ab utili sive sanguine sive sero secedere optime possit, placuit tamen insuper fermentum, sequestrationis authorem vel promotorem admittere. Hujus genium atque natales fide apud *VVillisium* quo cum; donec melior fulgeat sententia, sentio: Sicuti igitur duplex est seri in Renibus secretionis modus, ita quoque gemina potissimum calculi generationis ratio: Una, eaque præcipua, est fibrarum, seu (ut Bellini voce utar) tubulorum atque, pororum in his angustia: unde tot crassiores salinæ atque terreæ particulæ transituræ hæreant, sensimque aliarum associatione aucto tandem in calculum excrescant: Haud secus ac in canalium seu tubulorum, per quos aquæ minerales decurrunt parietibus tophi aliquando ingentes nascuntur: Angustiam porro aliam facio nativam, adventitiam aliam: In illa consistit hæreditaria διάθεσις quam emendare aut averruncare, annon est in medico; Hanc caliditas aut frigiditas, à sanguine tali & spiritibus dependens acu pullum excludit: Frigidioribus namque in Renibus, omnibus sensim quasi flaccescentibus, pori & tubuli hinc inde præ spirituum expansivorum inopia collabuntur, ut ingredi quidem serum in illos facile progredi autem ac egredi ægre possit: Quo in statu si insuper sanguis multo sale vel tartaro (ut vocant scateat, quod quæso proclivius quam particularum salino-tartarearum agmen in mutuos ruens amplexus primo in arenulas, ac tandem in calculum grandem cogi? Equidem ego à multo jam tempore in mea urina, quam excerno limpidissimam, optimamque postquam frigescit, multas provenire arenulas observavi, splendentes & pellucidas, nonnunquam etiam subrubentes: Anne quod in matula fit idem in renibus contingere frigidioribus ἀλόγον aut quid magis interdum salia prius dissociata cogit quam frigus, præcipue nitrosa, quibus & sanguis humanus & urina scatet. Calidior autem diathesis, præterquam quod salium omnis generis valde sit ferax, eaque ob seri aquei paucitatem facile se comprehendere mutuo & coalescere possint, insuper tubulos atque poros renum siccando, aut quasi torrendo,

torrendo, arctat, sicque salinam stagnationi & concretioni ansa porrigitur: Viderint igitur quidam quo jure veterum optimates traducant, quasi frigoris & caloris excessum in renibus calculi autorem imperite scripsissent; Remne adeo planam faciunt qui fermentum aut succum lapidificum (ita enim illum appellant) primi introduxerunt uniceque crepant? Iurem obscurum per æque obscurum tradi, Nec tamen fermenta nego, sed quæ par est, nempe spirituosa credo: Acidum in statu sanitatis renibus si putas inesse, cogeris fateri propter solam qualitatis, nimirum aciditatis, intensionem id calculi anctorem fieri: At vero longe similius est illud tunc & qualitates & indolem prorsus exuere, atque in aliam priori contrariam degenerate &c. *Joh. Conradus Peierus ibid. exercit. ij. pag. 10.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVI.

De Diabete, seu Vrinæ Profluvio.

OBSERVATIO I.

Diabete extincti Renes flaccidi & decolores inventi.

ANNO 1590. Filia Præsidis Hollandiæ 18. annorum, aliquot ante obitum annis Diabete laborabat, adeoque sitibunda exriterat, ut unico die non raro urnas duas tresvé potus assumeret, nec minore quantitate urinam in dies reddebat. Renes huic non absumpti, verum flacciores solito, figura cineritia non impense rubra. *Petrus Pawius observat. Anatom. 2.*

RENES flaccidiores solito &c.] Vulgata sententia de Diebetis causa *Clarissimo Willisio* minime arridet, quod sanguis ad Renes non attrahatur sed motu cordis pellatur: Potio nec serum è sanguine eos perluente hauriri, aut emulgeri, sed partim percolatione, & partim fusione quadam, sive præcipitatione secerni videatur: Qua propter Diabeten sanguinis potius & immediatius quam Renum affectionem esse, & originem suam inde sumere credit, quatenus cruoris massa velut deliquescit & in serositatem copiose nimis funditur: Quod equidem ex urinæ quantitate ita in immensum aucta, quæ nonnisi à sanguinis deliquio & consumptione procedat; facile constat: Propterea item cruor residuus, sero ejus ita ubertim abscedente, multo crassior & ad coagulandum aptior evadit, uti ex pulsu celeri & laborioso arguere licebit: nam idcirco cor rapidius movetur, ut sanguinem plus solito dnm exagitat, à coagulatione præservet: Porro ut hujus fluiditas, ob nimia serosi laticis dispendia periclitari apta, continuari possit; materies potulenta siti immani urgente copiosissime ingeritur, ac insuper humores solidis partibus impacti à sanguine resorbentur, quinimo ipsarum farcimenta in hujus reparationem, deliquescunt, hinc ut morbo isto laborantes plurimum sitiant & brevi emarcescant: Itaque ut Diabetis conjunctam causam & rationem formalem designet *Vir Excell.* opinatur sanguinis crasin ita laxari, & quadantenus dissolvi, ut particulæ aquosæ à crassioribus contineri nequeant, quin illæ harum amplexibus cito elapsæ, & salinis imbutæ, per vias renum maxime patentes excurrant: Interim vero ad sanguinem diluendum, & à coagulatione vindicandum, humores alii tum ab extra, tum intus in eum corripiuntur, atque præcordia magno usque molimine in motum rapidiorem urgentur: Præterea tamen in causæ conjunctæ partem aliquam Renes quandoque accedere censet *Vir Præclarissimus*, utpote quorum fermentum ita nonunquam vitiari solet, ut sanguinem non salis lixivialis influxu in debita mixtione atque aciditate contineat, proinde ut serum mera percolatione ab eo separetur, sed interdum accidit à Sale acido in renibus deposito cruorem, dum eos pertransit, velut à coagulo quodam, in serositatem copiosam, quæ mox per ureteres amandatur, præcipitari: Hinc observare est in plerisque nephritidi obnoxiis paroxysmo ingruente urinam limpidam & copiosam reddi: cujus causa est quod humor acidus per ductus nerveos illuc delatus, & dolorem excitans, imprimis sanguinem renibus illabentem fundit, seriq; uberio ris ab eo decessum producit. Interea non est ut dubitet præcipuam & maxime crebiam Diabetis causam in sanguinis dissoluta nimis mistione consistere & laxa, quin etiam pari ratione διάρροιαν minutam & debito parciorê, sæpenumero à sanguinis compage nimis stricta & velut obserata pendere; *vide tit. de Ischuria.*

Si vero inquiritur unde sanguinis compages ita laxa & dissoluta, inque serositates deliquescere apta evadat? Dicit hujus, scuti & lactis, fusiorem ex eo procedere, quod cum in massa ejus Sales diversæ in eolis conveniunt & associantur, reliquæ particulæ Salinis (quæ eas ab invicem sejungunt & in mixtione continent) liberatæ statim in partes secedunt: Quod si an plius inquiratur undenam Sales isti, quorum privata ccn binati cne Sanguinis mistionem solvi, ejusque fusionem introduci suppenimus, advenniant? non est pro illis designandis ut longe disquiratur, Etenim plane constat massæ sanguineæ particulas salino fixas & volatiles naturaliter semper inesse: quibus si quando sal acidus, seu fluore potius, satis ubertim accedat; prædictam effectionem facile excitabit; Hinc est quod vinum Rhenanum, Pomacenm & liquores acidi epoti διάρροιαν copiosiorem provocant; Propterea item in quibusdam valetudinariis, quorum sanguis sale acido abundat, medicamenta sale fixo aut vola-

volatili prædita urinam movere solent: Novit quendam vino Rhenano pro potu ordinario per 20. dies usum, Diabeten incurabilem contraxisse, ex qua non obstantibus Medicorum plurium consiliis & remediis, intra mensem interibat: Meminit duas mulieres pathematis spasmodicis & hypochondriacis obnoxias, quibus subinde magna urinæ profluvia cum languore & carnium intabescentia accidebant. Excell. *Th. Bartholinus* observ. Anat. 68. cent. I. De se, calculosa vesicæ dispositione laborante, narrat post potum vini Rhenani, redditam esse urinam vino epoto tam similem, ut pro vino ipso potuerit propinari, per dies plusculos sine sedimento incorruptam permanentem: Causam quærit in Glandulis lacteis renibus vicinis.

Observatio II.

Diabetes à vitio Renis sinistri magnæ molis, lapide obsessi exiguo: Dextri minimi & fere consumpti.

VIdua Barnabæ Panthou sæpe nephritica erat: aliquando è vesica detractus lapis: Tandem post multos dolores nephriticos doluit inguen sinistrum, febricitavit, mox in imo ventre dolor erat intolerabilis, jactatio, vomitiones assiduæ, imo dolor ad pectus; variæ admodum erant species doloris: In sinistro hypochondrio tumor apparebat magnus & durus, Quidam vere splenem intumuisse dicebant: Alij Renem, Febris marasmodes, convulsiunculæ, frequentes leipothymiæ, Involuntarie profluebat urina: Species quædam erat Diabetæ, urinæ tenuissimæ, aliquando cruentæ, post multos dolores mors.

Aperto cadavere Ren sinister inventus est lapide obsessus exiguo: Ren in magnam molem undique increverat, Adæquabat Renem bubulum magnitudine: Paulum saniei in eo erat: Dexter adeo parvus erat ut fere reperiri non potuerit; Macruerat multum: Nunquid verum illud à Renibus febres Marasmodes contingere? *Ballonius Ephem. & Epid. lib. 2. p. 152.*

EA in historia mentionem fecimus de Diabete: meminimus tumorum & dolorum ventris, inguinum: incredibile est quanta symptomata afferat Ren male affectus: Ad eam historiam valet id quod diligenter annotavit *Arculanus* in caput de fluxu urinæ, inter signa, presertim si ingens adest sitis, & aqua quæ bibitur cito egrediatur, viscera uri videntur, lumbi intumescunt, testes & coxæ: Et si mordens caliditas in visceribus augeatur, venter superior corrugatur & venæ in ipso elevantur, universus habitus gracilescit: & tabes accidit gravis: Revera latens erat Diabetes: Et quia mulieres non facile sua detegunt, consumpta est vi febris lentæ & exhaustus omnis humor: Admirabile habet aliquid hic morbus. *Idem ibidem.*

Alij renem &c.] Non improbabile censet *Clar. VVillis* διάρρησιν copiosam aliquatenus à Renum mala conformatione procedere, in quantum scil. horum tubuli lymphatici nimis ampli & patentes, serosum laticem nimis prompte excipiunt, & sine remota quavis celeriter transmittunt, propterea ut major ejus quantitas in urinam excurrat: Verum enim vero, ut tubulos hos quandoque, & præsertim in calculosis, nimis patere concedatur, attamen proinde lotium cruentum potius quam copiosum excernendum dicit: Et revera mictionem sanguineam à tali potissimum causa exoriri putat: Porro cum urina copiosa & cruenta simul existit, sanguinis dyscrasiam cum mala Renum conformatione concurrere censet: *Quo modo præterea concurrat Renum vitium vide Scholia ad observ. 1.*

Convulsiuncula] Non tantum ab assumptis, sed ab humoribus intus productis *Diabetes* passim evenit: Observare est plurimos pathematis spasmodicis obnoxios, ante vel post paroxysmos, urinæ lympidæ copiam ingentem reddere, cujus certe causa est, quod sanguinis & succi nervei recrementa (*de sanguinis vitio vide Scholia ad observat. 1.* in partibus solidis aggesta, si quando in acorem degenera turgescant, & in sanguinem refluant, fusionem ejus & proinde urinæ profluvium inducunt: Quapropter cum talis urinæ profusio constans & habitualis existit, nihil verisimilius dici potest, quam quod humores excrementitii, in partes solidas ablegati, indeque postquam acorem illinc contraxerint, in sanguinem reversi, hujus liquorem in serositatem nimiam fundunt, proindeque perennem adeo & immensam excretionem cient: In præcipuam vero hujus noxæ partem *Succum nerveum* merito referri censet *Vir Excell.* quippe hunc si quando à recta crasi desciscat, admodum malignum, aliisque tum humoribus, tum partibus solidis infestum evadere alibi ostendit; quapropter ab eo depravato etiam sanguinis mistio perverti maxime periclitatur: Ipsum vero *succum nerveum* depravari arguere licebit, quoniam in Diabete spiritus animales plurimum oblanguescunt & *nutritio* statim omnis frustratur;

Porro quod sententiam istam egregie confirmat, observasse se ait *Vir Præclar.* in pluribus huic morbo per intervalla obnoxiis, quod paulo antequam in urinæ profluvium inciderint, in toto corpore partium nervearum dolores vagos & corrugationes, modo cum stupore aut formicationis sensu, modo cum crebris *Spasmis* ac tendinum subsaltibus aliisque spirituum perturbationibus & inquietudinibus paterentur: Indicio sane manifesto liquorem fibras nerveas irrigantem, à crasi degenerem; & fæculentiis refertum spiritus irritare, inque ἀταξίαν cogere: Dein postea cum succi nervei recrementa & superfluitates, fluore oborto in massam sanguineam exundantia Diabetem inferrent, prædicta symptomata cessabant, succedente vero spirituum languore & virium concidentia. *Pharmac. Ration. p. 167. &c.*

Febricitavit] Quod laborantes febricitant & valde sitiunt, ratio partim est quoniam humores & succi, quibus tum sanguis tum solidæ partes & humectantur & refrigerantur, continuo per diuresin impendio plus nimis exhauriuntur, quare fauces arent & præcordia insigniter æstuant: & partim quoniam urgente naturæ instinctu cor & pulmones in motus rapidiores urgentur, ut sanguis sero diluente privatus, à coagulatione sive concretione vindicari, ac in circulatione debita continuari possit. *Idem ibidem p. 171.*

Urinæ tenuissimæ] Hoc affectu laborantes multo plus mingunt quam bibunt, aut alimenti liquidi assumunt: Quod autem Authores potum aut parum aut nihil immutatum reddi asserunt, à vero longissime distat, quoniam urina in omnibus (quos unquam me novissime contigit, & credo ita in universis habere) tum à potu ingesto, tum à quovis humore in corpore nostro gigni solito plurimum differens, quasi melle aut saccharo imbuta mire dulcescebat: Prædicti erroris occasio, ut opinor, fuit urinæ color, qui semper crudus & aquosus, velut pica aut hydrope laborantium apparet: Explicatu vero arduum videtur quare ægrotantium

tantium urinæ adeo mite dulcescit, sive saporem mellitum referunt, cum potius; è contra, si juxta hyposin nostram sanguinis fusio & (quæ propterea succedit) urinæ profusio ob salium combinationes accidat, certe liquor hic imprægnatus potius salsus esset quam dulcis: Verum huic referre obvium est dicendo imprimis urinam sapore salso privari, in quantum plures sales, qui diversæ sunt indolis in ea combinantur, Nam hoc multiplici in Chymicis experimento constat, quod cum sales, qui diversæ sunt indolis, uti fixus aut volatilis cum acido miscentur, utriusque acrimonia obtunditur aut amittitur: quare quod urina Diabete laborantium minime salsa sit, non est quod miremur: Cum autem instar sacchari aut mellis ea mite dulcescat, nodus vindice dignus est: Hunc effectum ex eo quispiam oriri putaret, quod una cum sanguinis sero per renes excurrente, tum liquor recens nutritius, tum solidarum partium liquamina amadarentur: quare non improbabile videtur dulcedinem istam ex succis hisce opimis lotio permixtis conciliari: Verum enimvero ex mistione ista sapor tantum lenis, ac instar lactis aut jusculi carnium blande demulcens, sed non mellitus excitabitur: quinimo ad hunc, qui non solum gratus, sed quodammodo pungens est, spicula salina, una ac mulcimina sulphurea (prout alibi ostendimus) concurrere debent: Quare prout saccharum & mel merito ad concretiones salino sulphureas referimus, ita suspicari fas sit urinam in Diabete adeo dulcescere, eo quod salibus in sero combinatis particulæ quædam sulphureæ ex colliquatione partium solidarum delibatæ accrescunt. *VVillis l. c.*

Observatio III.

Diabetes à calculis occultis in Renibus & Pulmonum erysipelate.

IN Nob. N. à febre ardente extincto, Pulmo niger & admodum tumidus repertus est: In utroque Rene duo magni calculi, Hic copiosiores justo fundebat urinas, aquæ simillimas, sitimque intolerabilem patiebatur, ut quæ nullo potu sedari poterat. *Vide tit. de Febribus.*

Observatio IV.

Diabetes vitio vesicæ tumore σφακελώδη affectæ excitatus.

MUltis *ementitus Diabetes: causam ad Renum affectionem referebant*: Mortuis contracta plane vesica reperta est, cum gangræna & tumore σφακελώδη in capacitate ipsius vesicæ: Quod notandum ne quis decipiatur. *Ballonius Epid. lib. 2. p. 157.*

E *Mentitus Diabetes*] Diabetes in Legitimum & Spurium dividitur. Legitimus Excretio est rei potulentæ prorsus non mutatæ, in odore, colore & sapore per vias lotii; Spurius, quem Arabes multitudinem urinæ appellarunt, est Excretio urinæ in tanta copia, quæ longe superat quantitatem rei assumptæ humidæ.

Causam ad Renum affectionem referebant] Ex *Galeno* 6. de loc. aff. cap. 3. causa proxima & immediata calida est renum intemperies, serum à venis copiosissime elicentium, & ad vesicam transfundentium: quo fit ut venæ inanitæ serum ab Hepate trahant, hoc ab intestinis & ventriculo; unde sitis continua exoritur, potusque immanis appetitus, qui ingestus protinus à dictis partibus abripitur, à cujus copia expultrice irritata & retentrice gravata, subita ejusdem oritur exclusio: At hæc causa sufficiens quibusdam videtur, quod calida renum intemperies frequenter occurrat, non item Diabetes; causam vero statuunt humorem acrem, aut salsum, parenchymati alte insinuatum, à quo facultatis expultricis perennis fiat irritatio: non secus ac in causo vehemens urget sitis, nullo potu placabilis, ab humore bilioso tunicis ventriculi impacto, aut vaporibus salsis aut biliosis suscitatis & ventriculum impetentibus: Porrò, cùm bilis aliorumque humorum adustorum generatio hepati adscribatur, verisimile esse aiunt id eadem quoque intemperie affici: à quo in renes ii decumbunt, viriumque hauriunt. Firmatur sententia observatione *Ballonii* lib. 2. Epid. & Ephem. p. 158. *Mulieres inquit, & homines vinosos, & colore ἐρυθρῷ vidimus quadam specie Diabetis affectos: attulerunt ad nos urinas stillatitiæ rosarum aquæ simillimas, Ad stomachi indigestionem revocant quidam: Nos contra ad caliditatem summam & siccitatem quandam extremam Hepatis & Renum: Uxor mercatoris D. P. satis docuit, & ea est vinosissima.* Celeri autem potus transitus qua talis per vesicam excernitur qualis fuit haustus, brevi interposita mora, rationem vix reddent qui longam & vulgatam viam per hepar, cor, arterias, emulgentes, renes, ureteres, vesicam proponunt: Et quanquam compendiosiorem quæsierit *Aquapendens* per hepar ex ventriculi venis gastricis: Et Piso Conringiusque, per Lienem, tamen ille inventa circulatione *sanguinis fine* suo excidit: Hi verò, præconceptas vias aperte demonstrare nequeunt: Glandularum lactearum detectio breviorem ostendit viam, quarum, inter cæteros, usus est, serum à chylo separatum id adjacentes vel renes exprimere, vel emulgentes arterias, quibus ramos mittunt: Vide Excell. *Bartholinum* Tract. de ductu chylifero cap. e. 8. & 9.

Observatio V.

Diabetes à rene uno lapide obsesso, & in ureteris initium implantato: altero minore reddito & collapso.

IOh. *Chalumeau* annos natus circiter 50. corpore squalido & visceribus pari modo affectis, nephriticis symptomatis conflictatus est: dolor fixus, excretio nonnullorum lapidum ex intervallis: Ren sinister lapide angulos obtusos habente obsessus est, In ureteris principium implantatus deprehensus est post anatomen: febris conclusa, plus in recessu quam in fronte habens, adustio & squalor; Extimus habitus alsiosus: lingua squallida & horridula, æstus & sitis, mejebat plus justo, urina aquea plane, sensim extabuit, Diabete interiit.

Ren alter lapide non obsessus, Justo minor erat & pene collapsus: In altero lapis prædictus deprehensus est, *Nullum commemorabile vitium quod sub obtutum caderet. Ballonius Epid. & Eph. lib. 2. p. 183.*

N*Ullum commemorabile vitium &c.*] Morbus partium sæpe τῆς ὅλης οὐσίας est, & sæpe sitis est renum irritata facultate attractrice, Et hic morbus inexplicabilis est fere: Imo hepatis δυσκρασία & venarum, cum dispositione humorum nitrosa & salsuginosa, facile communicatur renibus: Accedit quod ad partes laborantes facile serosa excrementa depelluntor & confluunt. Quæstio esse potest, Quomodo reoram male affectos serom à sanguioe secernit? cur ooo sanguinem saniosom & serosum, aut serom sanguinoleorum præterlabi sinit? Id pluribus explicandum foret: nam eum quamor sint io parte facultates ab elementis profectæ, una potest laborare integra altera, prout qualitas quæ eam facultatem juvar & fover potius laborarit quàm alia: accedit quod Ren, tanquam officialis pars, peccaverit, ut quæ plus attraxerit quam oportuerit: tanquam pars privata non desierit nutriri, unde facile & helle secrevit serum à sanguine, Et eum sangnis multum habuerit seri, ejusque oitrosi & mali; paocum landabilis socci, oon mirum si malum malo fuerit cumulatum: Imo sæpe ren auctior est & major, sed noo commodo ægrorum: Idem enim cootingit quod & iis quibus Lien major est: *Hippocr.* autem scripsit, Quibus Lien efflorescit, iis corpus minuitor. *Idem.*

APPENDIX.

De viis per quas Potus nequaquam immutatus in Diabete legitimo excernitur.

IN Diabete legitimo potum, qualis fuit assumptus breviſſima interposita mora per Lacteas reddi suspicatur Excell. *Bartholinus tractatu de Hepate exauthorato*, Optatque quo hęc firmiori stent talo, ut dissectionis adminiculo Lactearum cum Emulgentibus manifesta communio confirmaretur: Communionemque aliquam intercedere illis qui facile in Diabeten incidunt non audet dubitare, si quidem vicinitas sufficere non possit, cujus beneficio in corpore multæ fiunt μεταστάσεις, viis nobis, non Naturę nec viventi corpori ignotis: Votum adimplevit novum inventum, de quo *Acta Londinensia* anni 1667. *p. m.* 93. *Aliud inventum se nobis obtulit, non minus in medicina utile atque proficuum, Est vero Ductus Lactei, qui jam Ductus Thoracicus appellatur, cum vena Emulgente communicatio: Ecce vero experimenta quæ in eam nobis viam fecere: Dom.* Gayant *detecto Ductu Thoracico calamum illi immisit, eoque calamo alligato in calamum,* Ductus thoracicus à calamo usque ad venam subclaviam vento quidem repletus est. *Vide observat. de urinis p. n.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVII.

De Vrinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretione.

OBSERVATIO I.

Vrina per anum effluxus ob vesicæ carcinoma rectum intestinum penetrans. 1. *Ob sphincterem vesicæ callo occlusum.* 2. *Ob ulcus vesicæ ad rectum intestinum pertingens.* 3. *Exitus per fissuram (pene deficiente & vesica) in quam ureteres inserebantur.* 4. *Per anum, ob obstructos renes à calculis, & urinæ in mesenterium transitum.* 5.

§. 1. MEDICI æque loquuntur de externo ac interno cancro, at quis eorum fecit mentionem carcinomatis vesicę urinariæ? Cujus tamen nobis oblatum fuit exemplum, non quo remedium quis exspiscetur malo insanabili, verum ut constet non quodcunque vesicę tormentum protinus vel calculo vel ulceri, quin potius nonnunquam desperato huic cancro acceptum ferendum. Mercator Brabantius, post exectum in pueritia calculum, nunquam deinceps lotium per colem, verum semper per anum reddidit, relicto ibidem loci, à sectione, hiatu non minus in anum quàm vesicam pervio, qua inordinata urinę excretione, cętera sanus, ad 40. ętatis ubi pervenisset annum, incœpere ipsum affligere lumborum dolor, urinę acrimonia, perpetuus dejiciendi conatus, ac perennis pruritus in cole, è quo tamen vix atque ne vix quidem vel minima deinceps prodiit guttula; quibus incommodis, prę verecundia, integrum decennium clam habitis, imploravit tandem opem medicam, & quidem serio sed sero:

Ecquid

Ecquid enim ageres malo jam penitius insidente, quam ut posset radicitus exstirpari? Urinam nunquam reddebat sine insigni doloris sensu, & quicquid ejus ab ano effluxerat, id aut arenulis, aut membranis calculosis semper fuit permixtum: brachia continuo erant tremula & vigiliæ indefatigabiles, cum febre lenta, anorexia ventriculi, ac tam pertinaci alimentorum fastidio, ut vel sola eorundem mentio sæpenumero nauseam ipsi moverit. In quorum tamen omnium symptomatum concursu, nihil ipsi suppetias tulit præter laudanum opiatum, ex cujus duobus duntaxat granis integrum interdum vixit triduum, sine evidenti molestia, donec prostratis jam viribus, ac corpore fame doloreque quasi enecto, ab ipsius usu consultum videretur abstinere, in procinctu jam morte quæ miserrimæ ipsius vitæ finem imponeret.

Aperto autem cadavere, vidimus dextrum latus renis expers: in sinistro vero, eundem pure ac steatomate infectum: At potissima ærumnosi hujus mali causa fuit sordidum ac inæquale carcinoma, quod quoquoversum ambiebat meatum illum, qui digiti latitudine descendebat à vesica urinaria in rectum intestinum, per quod annis plus minus decem, cum intolerabili doloris cruciatu, lotium profluxerat miserrimo huic ægro: Cujus fortunam ne deinceps & alij subire cogantur ægroti, obnixe rogatos volumus lithotomos, ut quantum in manu ipsorum fuerit, omnem impendant operam quo in posterum firmiter glutinentur vulnera ab ipsis præcisa. *N. Tulpius observ. lib. 4. cap. 37.*

§. 2. Vidi senem urinam omnem per podicem sine insigni molestia excernentem: in quo post mortem ductum urinarium, circa sphincterem, scirrho occlusum esse reperi. *Fabr. Hildanus centur. 5. observ. 47.*

§. 3. David N. urinam per secessum reddidit, corpus vesicæ, circa collum, ulcusculo excavatum erat, usque in intestinum rectum. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 4. Anno 1656. uxor N. peperit infantem monstrosum: hic septem dies à partu gemebundus vixit, septimaque die obiit: Hujus corporis partes omnes decenti structura & conformatione donatæ fuissent, nisi naturæ insignis aberratio in partibus hypogastrii fuisset conspicua: Scrotum parum ab ano distabat, ipsique erat fere contiguum: Supra scrotum apparebat carnea quædam substantia, quæ quandam penis speciem præ se ferebat: nullum urethræ huic inerat vestigium: Paulo supra hoc penis fragmentum fissura quædam semicircularis secundum latitudinem imi ventris apparebat: Ureteres, non in vesicam, quæ nulla erat, sed in scissuram illam terminabantur, atque utrinque per eorum orificia urina continuo & guttatim stillabat atque effluebat &c. *Cattierus Observationum 19.*

§. 5. Puellus (*de quo tit. de Ischuria*) post eductum è vesica lapidem, & ischuriam decem dierum, urinæ guttas aliquot per anum reddebat: Aperto cadavere Renes calculis obsessi reperti &c. Vesica omnino vacua & sicca, nequaquam perforata: unde indagando vias per quas evacuebatur urina, observatum serum in venis mesenterii, illud in intestina deponentibus.

Observatio II.

Mictio involuntaria ob spinalem medullam sero perfusam. 1. Ob relaxationem nervorum ossis sacri. 2. Ob Renem sinistrum calculo exiguo obsessum, Dextrum in magnitudine excedentem. 3. Ob Renem sinistrum calculis obsessum, cum parvo in vesica. 4. Ob vesicæ inflammationem, Colli ejusdem dilatationem & musculorum resolutionem. 5. Ob vesicæ duritiem, sphincteris extenuationem, Parastatarum vitium. 6. Ob ampliationem unius ureterum, vitiosam alterius in vesicam scirrhosam &c. insertionem &c. 7. Ob sphincterem vesicæ relaxatum, madorem spinalis medullæ. 8. Ob corporis vesicæ vitium livore se prodens. 9. Ob pus in collo vesicæ delitescens. 10. Ob lapillos in vesica. 11. Ob grandem lapidem collum vesicæ opplentem, Viteri insignem obstructionem. 12.

§. 1. Jac. Reutinger 14. diebus ante fatalem diem lectum permingere cœpit: Abscissa post obitum medulla oblongata, prope orificium magnum, plurimum seri ex ostio illi prosiliit; ut non dubitarim totam quoque sacram fistulam eo quoque repletam fuisse, (ac proin nervos ad sphincterem vesicæ abeuntes madefactos.) *Ioh. Iacobus Wepferus Exercit. de Apoplexia histor. 4.*

Causa involuntarii urinæ effluvii, quod & vigilantibus & dormientibus accidit, est vitium sphincteris vesicæ, qui relaxatus & imbecillis redditus est, ut sese contrahere nequeat, & orificium vesicæ claudere, unde urinæ exitus fere semper patet, & invitis etiam ac nescientibus effluit: Neque enim aliam urinam retinendi facultatem habet vesica, quam hunc orificio præpositum musculum, qui id claudit, & urinam retinet donec ex arbitrio hominis lavetur: Hæc vero sphincteris actio interdum læditur, & interdum stupore & paralysi afficitur ut stimulum illum non sentiat, & urinam non recte contineat sed profluere sinat: Id quod accidit nervis, qui partim à sexta conjugatione, partim ab illis transmittuntur qui postremi à spinali medulla originem trahunt, affectis, iisque vel refrigeratis, vel obstructis aut compressis: Solet tamen etiam urina interdum præter voluntatem reddi, cum abdominis muscu-

musculi valde convelluntur, ut urina ob eorum constrictionem, ventrisque compressionem ex vesica quasi propellatur: Ob eandem fere causam interdum gravidis in ultimis mensibus urinæ incontinentia accidit, ut in iis qui tumorem habent supra vesicam, idque ideo proculdubio, quia musculus vesicæ ab utero fœtu distento, vel tumore comprimitur & vellicatur: Ubi hoc occurrit dubium, quomodo ex eadem causa, & urinæ incontinentia & suppressio fieri possit: Scribit enim *Hippocr.* in Coacis, *Ex refrigeratione urinæ interceptio* pessima: Verum sciendum dum urina ex refrigeratione supprimitur, solum facultatem sentientem affici, ita ut urinæ stimulum non percipiat: Si vero sensus non solum afficitur, sed & facultas motrix ita impeditur ut musculum contrahere non possit, fit involuntarium urinæ profluvium: Se vero per somnum saltem hoc fiat, per vigilias vero nil tale observetur, equidem & tum in musculo illo vesicæ orificium claudente aliqua est imbecillitas, à frigida & humida intemperie proveniens, sed non tanta, ut homo si velit, urinam continere non possit: ideoque ad imbecillitatem somnus profundior accedat necesse est, & quasi quædam negligentia, & homo per somnum ab urina stimulatus non cogitet lectum urinæ reddendæ locum commodum non esse: Ubi enim urinæ ea copia in vesica collecta est, quæ hominem seu copia seu qualitate stimulare ad excernendum possit, si homo profundius dormiat, & ad imaginationem irritationis sensus perveniat, facultas expultrix, nisi à ratione expulsio impediatur, ad expellendum insurgit, & præcipue si sphincter sit debilis, urina profluit: Quo multum etiam facit consuetudo, ob quam causam infantes noctu sæpius lectum commingendo, huic intempestivæ mictioni quasi assuescunt, ut postea etiam adultis familiaris maneat: Nonnulli non solum labefactatam facultatem causam incontinentiæ urinæ ponunt, sed coactam, (*vide infra §.3.4.10.11.12.*) dum scilicet urina sui copia vel impetu in musculum vesicæ agat, eumque comprimat sui gravitate, & ad apertionem quasi cogat, quamvis voluntas non vocet ad illam, verum hæc causa commodius refertur ad objectum & nimiam stimulationem: Urina enim copiosa ideo statim excernitur, quia facultatem expultricem irritat, neque accidit hoc sine voluntatis imperio. *Sennertus Pract. lib. parte 8. sect. 2, cap. 1. & 6.*

§. 2. Puellæ paulo ante obitum urina involuntarie effluxit, quod nervi ossis sacri adeo relaxati essent, ut sphincter vesicæ officio amplius non fungeretur: *Fabritius Hild. cent. 6. observ. 74.*

Sphincter vesicæ &c.] Unicum hunc musculum vesicæ assignat *Galenus*; Sed quæ secunda ejus membrana dicitur, crassa & fibris carnosis donata, ab *Aquapendente*, *Bartholino*, *Waleo*, musculus constituitur, quia fibras habet perspicue carnosas, ad vesicæ initium insertas; Ita ut quemadmodum musculus circularis ille sphincter dictus, vesicam constringit, ne involuntarie nobis urina effluat, ita hic musculus ad excretionem urinæ facit, dum se contrahendo vesicam constringit.

§. 3. Vidua N. sæpe nephritica erat, aliquando è vesica lapis detractus, Involuntarie profluebat urina, &c. Ren sinister inventus est lapide obsessus exiguo, Dexter in magnam molem undique increverat, paulum saniei in eo erat. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 4. Illustr. Comes Th. Arundelius urinæ suppressione primo afflictus, eam aliquot diebus post retinere non potuit, quin eam pene quot momentis reddere coactus fuerit. In rene sinistro calculus sat magnus cum aliis minoribus repertus: In vesica lapillus parvus, &c. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 5. Anno 1587. obiit vir 54. annorum, qui ex casu decubuerat sine ullo sensu & motu sex diebus, &c. Secto ejus cadavere, vesicæ urinariæ tunicæ, ob venarum summam inflammationem ita à se invicem separatæ apparebant, ut mirati simus: ipsa autem vesica solito duplo quasi major inventa est, ad cujus internos parietes ex venarum orificiis, sanguinis copia reseratis, vera quædam puris generatio conspiciebatur, collo ejusdem ita aperto ut digitum facile immitteres, & veram musculorum vesicæ resolutionem videres, Urina enim ægroto non sentiente ante obitum prodibat, vesica tamen nihilo secius tota repleta. *I. Vdalr. Rumlerius observ. 4.*

§. 6. Marcellus Sacchettus, (*de quo lib. 2. tit. de Phthisi*) stranguria, vesicæque paralysi affectus, & utrarumque superfluitatum excretu inconsulto: Paralysis vesicæ ac depravatus mictus multiplices agnoscebat causas, Tum vasis duritiem ostracodem, tum sphincteris emarcescentis insignem maciem, tum, si *Bauhini* observationi credimus, Adenum parastatarum vitium. Potuit & citra hæc paresis à superioris nervi unius sextæ conjugationis, & per hunc spinalis alterius resolutione propagari: hæc autem à communi nervorum moventium vitio, cujus radix prima cerebelli languor, facile promoveri. *Severinus de abscessibus p. m. 274.*

§. 7. Non ita pridem cadaver puellæ octo annorum dissecui, in quo dexter ureter magnitudine auricularem digitum adæquabat; sinister vero non ad vesicam descendebat, sed paulo infra emulgentem dextram venam cavam ingrediebatur: A quatuor ab hinc annis urina involuntarie effluxerat, quapropter vesica, cum inutilis esset, in se contracta & veluti in scirrhum concreta fuit. *Fabr. Hildanus Epist. ad Horstium, Tomo 1. p. m. 141.*

§. 8. Johanna N. variis morbis obsessa, caput habebat naturali majus, adeo ut cranium p. n. extensum esset: Spinam dorsi, & nervos inde prodeuntes, madidos adeo ut ipsa ossa flexilia essent: hinc sphincter vesicæ relaxatus, ut per 4. annos urinam continere non potuerit, unde vesica, à vacatione officij, inanis & contracta. *Vide lib. 2. tit. de Phthisi.*

§. 9. David N. post urinæ suppressionem eam absque difficultate, sed involuntarie reddidit. Corpus vesicæ, circa ipsius collum, lividum erat. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 10. Rever. N. post quartanam tumor circa umbilicum obortus: Ventre circa umbilicum

eum mortui inciso copia puris fœtidissimi effluxit: In vesicæ collo coctum delitescebat pus album, quare nec urinam continere potuit aliquandiu. *Vide l. 4. tit. de Tumoribus.*

§. 11. Illustris N. primo urinæ suppressione, hinc incontinentia per aliquot dies afflictus fuit: In vesica lapillus parvus, rotundus, lævissimus repertus fuit. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 12. Nob. fœmina gravitatem circa pubem assiduam, & sæpius involuntariam mictionem passa est. In vesicæ collo magnus & durus lapis aderat: Uterus solito grandior, impletus erat alba, dura & compacta materia. *Vide tit. de Hypogastrii dolore.*

* Additamentum de alienis urinæ viis, Observatio unica.

Vrina per scroti fistulam emissa, ob obturatum meatum urinarium.

VIr in Nosocomio Amstelodamensi paupertatem miseriasque vitæ multiplices unà cum vita deposuerat, dumque is secaretur exhibuit pulmonem sinistrum exulceratum, pectus aqua repletum, dextrum renem flaccidum, substantiæ duplo quam natura requirit, majorem; sinistrum plenum materia purulenta, cui immisti lapilli quidam nigricantes: Infra scrotum fistula apparebat, qua perforata etiam vesica multos jam annos urinam reddiderat, obturato prorsus meatu urinario. Ad has miserias etiam Epiplocele accedebat, quæ Epiploon testiculis firmiter affixerat. *Th. Kerkringius observ. Anat. 54.*

ANATOMIÆ PRACTICÆ

LIBRI TERTII

SECTIO XXVIII.

DE URINIS NON NATURALIBUS.

OBSERVATIO I.

Vrinæ decolores, tenues ob ventriculi vitium, Hepatis &c. 1. Ob calculum insignem in vesica. 2. Vrina tenuissima, aliquando cruenta ob vitium Renum. 3. Ob caruncalam juxta sphincterem vesicæ. 4.

§. 1. IMperator Ferdinandus urinas Tenues emittebat, omni salsedine feri carentes: Ventriculi tunicas instar chartæ tenues habuit: humor melancholicus & biliosus in ejus cavitate repertus: Pancreas erat nigrum, durum, ut & Hepar, &c. *Vide tit. de Vomitu.*

VRina est aquea sive limpida, quando ob ventriculi indigestionem salinæ & sulphureæ esculentorum particulæ non rite subiguntur, nec minutim confractæ adeo volatilizantur, ut sero dissolutæ ei tincturam imprimant, quam per singulos transitus sui anfractus secum referre possit: Etenim latex in urinam mutandus, quia per ductus valde secretos, & minime patentes, velut destillatione quadam urgetur, ideo colore & consistentia, quæ in liquidis assumptis fuerant, omnino spoliatur, nihilque penitus, nisi volatile è chymo (cujus vehiculum est) imbibit: Quare si ob summā cruditatem Sal, Sulphur & alia contenta haud primo volatilisantur in visceribus, nec postea dissolvuntur in vasis; ut cum seroso latice una iter faciant, ipse demum fere omnibus denudatus, velut aqua limpida foras excernitur: Quod principiis activis tales urinæ fere careant, signum est quia diutissime à putrefactione immunes servantur: Hujusmodi urina in puellis χλώρωσιν plerumque denuntiat, in plerisque cachexiam aut hydropem, in quibusvis ἀπεψίας & cruditatis indicium est: Quandoq; in nephritide obnoxiis paroxysmum ingruentem prænuntiat scil. dum serum à succo lapidescente in renibus coagulatur, ejus dissoluta & contenta in materiam tartaream congelantur, superstitite tantū latice aquoso: Qui tenue & aquosum aliquandiu mingunt, qualicunque ægritudini sunt obnoxii, sæpissime adjuncta habent *respirationem difficilem*, & à motu crebram, atque circa regionem ventriculi *distensionem*, & à pastu velut intumescentiam: Prioris ratio omnino dependet à defectu πνευματώσεως in sanguine, etenim quia liquor ejus particulis activis, (spiritus, sulphuris ac salis) haud rite exaltatis plene inquinatur: ideo à fermento cordis non satis accenditur, quo statim totus exsiliat, & velut in flammā prorumpat: quin ægre fermētescens, & in corde stagnare, aut magna ex parte residere aptus ipsum valde aggravat: quare si cruor ita dispositus à motu citatiori in cordis sinus solito plus urgetur, quia non sponte rarefactus statim totus egreditur, ideo magno pulmorum nixu & crebriori agitatione opus est, quo foras exantletur: Hujusmodi cruditatem in sanguine urinæ aquosæ propterea significant, quia siquidem à sale & sulphure tincturam fere nullam receperunt, indicio est eorum particulas in cruoris massa minus dissolvi aut volatiles reddi: Quod ad *ventriculi inflationem* attinet (cujus item urinæ limpidæ sunt effectus & signum) dico quod propter debitæ ζυμώσεως defectum, chylus minime in cremorem volatilem, verum (instar panis non fermentati) in massam gravem & ponderosam facessit: quæ quidem tarde, & non sine residentia viscosi phlegmatis è stomacho eliminatur: hinc ejus reliquiæ plicis & membranis ventriculi impactæ, poros & meatus quosvis obstruunt, ut nihil evaporet, nec quod tenuius & spirituosum est, per ductus secretos (uti fieri oportuit) protinus sanguini

con-

convehatur: hinc flatus copiose gignuntur, qui ventriculum continuo distendunt, ac supra debitam molem inflant: Etiam cum fæculentiæ istæ diu in stomacho relictæ sale fixo abundat, in materiam modo acidam, modo vitriolicam, aut alius naturæ degenerat: Unde cardialgia, absurdotum appetitus, sæpe ardor cum siti immanis, interdum vomitus atroces; aliaque symptomata valde infesta oriuntur, quorum nonnulla licet calorem satis acrem intus latitare arguunt, tamen ob coctionis privationem taliter affecti sæpe urinam crudam & aquosam reddunt. *Willis de Urinis c.4.*

§. 2. M. Hieremias per quinquennium urinam minxit aquæ fontanæ in substantia & colore simillimam, nullum dolorem percipiens: sed cum continuo egerendi conatu &c. E vesicæ fundo eductus lapis uncias quinque cum dimidia ponderans. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 3. Vidua N. nephritica affecta erat specie Diabetæ, urinæ tenuissimæ, aliquando cruentæ: Ren sinister, qui in magnam molem undique increverat, lapide obsessus erat exiguo: Dexter parvus adeo ut fere reperiri non potuerit. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

Quæstio est magni ad praxin momenti, *Verum obstructione Renum, earumque vasorum, per quæ urina effluere debet, urinæ tenuiores reddantur?* quam quæstionem *Sennertus* ita decidit, ut existimet: Urinam quidem in propria substantia, propter obstructionem non reddi tenuiorem, sed saltem ratione crassiorum humorum qui urinæ admixti sunt, &, ut distincte *Saxonia* loquitur, qui *urinæ jam genitæ* in corpore permiscuntur: Verba autem *Sennerti* hæc sunt; (de urinis cap. 4.) *Sciendum urinas duobus modis tenues dici posse, 1. cum illam quam naturaliter ex coctione & permistione humoris serosi habere debent, crassitiem non habent; deinde cum crassos humores, à quibus crassiores reddi solent, admistos non habent: Posteriori autem solummodo, cum humores scil. crassi permiscentur, ex obstructione potest fieri urina tenuior: Tales enim humores cum non sint exacte liquori permisti, sed cum eo saltem confusi, facile in angustis viis hærere possunt, sicut videmus colatura lixivium impurum, aut vinum, aut alium liquorem reddi clariorem: Prior vero tenuitas, quæ ipsi propria substantia competit, colatura & obstructione viarum illi accidere non potest, sicut nec vino, nec lixivio, aut ulli liquori naturali crassities colatura adimitur.* Ac huic sententiæ experientiam refragari observavi: Nam in manifesta renum obstructione, nullo Jecoris vitio, cui urinæ tenuitas adscribi possit, urinam tenuem prodire non semel vidi, & quin idem aliis medicinam facientibus accidat, nullus dubito: Quare ut pace tanti viri liceat nobis in hujus rei veritatem inquirere, illud primum constat: Colatione rebus non tam tenuitatem quam claritatem conciliari: Neque illud omnino negamus, quod pro sententiæ suæ fundamento ponit *Sennertus*; *Res quæ exacte mistæ sunt, colatione facile tenues fieri non posse:* Hoc vero, quod Renes solam urinæ præstent colaturam, & quidem talem qualis est in rebus externis, ne ipse quidem *Sennertus* concedi sibi postulabit: Nam ut ea non jam attingam quæ de seri in renibus coctione proposuimus, id saltem nemo negaverit serum, dum ita renes translabitur, caloris in renibus actionem non posse non experiri; actio enim naturalis cessare non potest, ut colligitur ex *Averroe*, 8. de Anim, comm. 5. Quod si ergo in decoctis pharmaceuticis experimur, quæ sæpe multa coctione exacte satis mista sunt, ex iterata sæpius colatura, non tantum clariora, sed & vere tenuiora reddi, nec crassiora tantum deponere, sed & tenuiora; (ut vires eorum deperditæ manifeste arguunt) quanto id magis fieri in sero existimandum est, quod per renes exactius sæpe transcolatur quam per manicam *Hippocratis* fieri possit, calore interim renum jugiter cooperante, & dum serum secundum minima colando dividitur, crassiora carpente, idque in obstructione, in qua calor ille acrior existit: Nam quemadmodum calor blandus omnes humidi partes quasi æqualiter fovendo in se unit, atque ita incrassat: ita calor acris, & tanquam cum aculeis augens, partes quasi discerpit, ac crassiora à tenuibus divellit, quæ obstructione retentæ tenuiores effluere sinunt: Neque id de iis tantum accipiendum est, quæ urinæ jam elaboratæ in corpore admixta sunt, ut vult *Sennertus*, sed & quæ in generatione ipsi incorporata fuere, etiam sal ipsum, quod *Sennertus* sero consistentiam largiri statuit: Cum enim ex eo quoque Renes nutriantur, ut à nobis ostensum, quis non videt in obstructione, in qua calor asperior evadit, & inæqualis, naturam hoc condimento abuti ad cibum posse, unde deinde magni morbi oriantur, quorum male præsaga est ejusmodi Urina Tenuis; Sed hæc ita manifesta sunt ut supervacaneum sit plane ea quæ *Sennertus* pro sententiæ suæ confirmatione adducit, convellere, Nam quod *vinum crassum vel lixivium clarum & depuratum, sed crassum, decies vel sæpius colatum nihil tenuius effici* scribit (quanquam hoc alii in dubium vocent) tamen nemo non agnoscit quam hæc longo invicem distent intervallo: Nam neque serum tam exacte elaboratum est in venis, antequam ad renes effluat, ut non ex miscella adhuc rudi & male terminata natura nullo negotio multum decerpat, & calor etiam in renibus obstructis prædatorius est valde: Imo lixivia quævis levi occasione præcipitare salem, aut etiam coagulare, omnes novimus, & in lixivio tartari, cui spiritus vitrioli aspersus fuerit, id valde conspicuum est: an tale quid etiam in renibus à spiritu præcipitante, vel etiam coagulante fieri potest, unde serum sale suo fraudatum, tenue deveniat & aqueum? Nemo opinor, temeritatem accusabit nostram, quod tanti viri opinionem in dubium vocare voluerimus, postquam de veritate constiterit: Vel ipse propria experientia didici, quam sit res ad errorem valida, Authoritas, quæ tanta est, ut sublata omni ulteriore inquisitione tanquam supervacua, rationem quasi captivam ducat:

Atque ita à Renibus obstructis, *urina Tenues*, sive obstructio sit ab arenis & cineribus seri, sive à viscositate, sive etiam quod ureteris caput calculo obseratur: Minus *Tenuis* est illa quæ ab ureteribus à crassa & glutinosa pituita obstructis oritur, si videlicet renes obstructi non sint, quia in his sero ex propria substantia vix quicquam adimitur, sed illud saltem, quicquid sero ex humoribus admixtum, vel potius confusum fuerit: In his enim demum illa, (quam *Sennertus* ita urget) colatura locum habere videtur: Ita etiam si in vesica sit obstructio, vel calculus cervici vesicæ impactus sit, tum enim vel nihil exit, vel liquor solus & tenuior, abrasis videl. crassioribus, quæ cum liquore præterlabi solent: Quanquam & alia causa urinæ Tenuis in vesica esse possit, quam *Sennertus* alibi ex *Hippocr.* adducit, *nimirum quia serosum illud, salsum, & ut Hippocr. nominat θηλώδες, turbidissimum & tartareum, ut recentiores appellant, concrescit, & in lapidem coagulatur, reliquum aquosum, & quod coagulari & concrescere non potest, effluit, unde urinæ fiunt aqueæ.* Ecce quomodo *Sennertus* nobis habemus suffragantem, contra *Sennertum.*

Hac ratione fit *Tenuis* ex obstructione partium, in quibus serum magis colatur quam coquitur: In quibus autem magis coquitur quam colatur, etiam Tenuior, ut in jecore & mesenterio: Nam in Jecore, quod ex obstructione plerumque indurescit, & calorem acquirit siccum, serum non equaliter incrassatur, sed extenuatur ob

ob calorem asperantem & divellentem, non unientem ut diximus: In Mesenterio vero, quia ostiola venarum mesaraicarum chylum sugentium oppilata sunt, jecur tenuiorem solum trahit insufficientem nutritioni, & in flatus vertibilem, unde punctiones & extenuatio corporis: urina vero *Tenuissima*, ob primæ incrassationis defectum: Et per hæc etiam tenuitas hujus urinæ accurate distinguitur ab illa quæ est à renibus: Nam si corpus bene nutriatur, urinæ tenuitas non erit ex obstructione Jecoris, quia *cum corpus nutritur, Jecur bene habet*, inquit *Cardanus* in *Hippocr.* de Alimento sect. 43. sed vel renum vel ureterum: Sin male, ut in macie & habitu hectico, palam est à vitio Jecoris fieri, nam in senibus, quod urinæ sint tenuiores, id propter jecoris senilitatem potissimum evenit: quod si etiam punctiones adsint, mesenterii obstructio in causa est. His non male addideris coloris differentias; Nam ita etiam *Joh. Rhenanus* Ourocrit. c. 4. *Urina diaphana pallida, significat oppilationem stomachi: citrina diaphana, mesaraicarum, Rubea obstructionem Hepatis, Crocea Renum*, quæ hypothesi nostræ per omnia consentiunt. *Henr. Martinius Anatom. urinæ cap. 7.*

§. 4. Joh. N. Urinæ stillicidio diuturno permadebat, limpidissimam urinam, absque ulla sorde emittebat, ob carunculam intra musculum sphincterem Vesicæ enatam, ut cadaveris apertio testabatur. *Vide tit. de mictione difficili, &c.*

Observaito II.

Vrina rubra & ignea ab inflammatione Iecoris in sphacelum abeunte. 1.
Ab inflammatione cum ulcere. 2. 3.

§. 1. FAmulus N. per annum dolore hypochondrij dextri conficiebatur, Urinam tenuem reddens, sed supra modum tinctam & igneam, ut vinum rubrum ac diaphanum videretur; Hepar repertum durum, magnum, albicans circa stomachum: gibba parte, prope costas nothas, nigrum, exustum ac plumbeum, in esthiomenum mutatum. *Vide tit. de Febribus lib. 4.*

V*Rinam tenuem & igneam*]. Ob spiritus præternaturales & igneos, qui à coloris febrilis in corpore dominantis incendio Urinæ permiscentur eamque inflammant, unde Urina fit *ardens & scintillans*, quæ tamen non multo post extinguitur, spiritibus videlicet evanescentibus, & reliqua urina turbata, idque nunc citius nunc tardius: Tardius quidem, quod in urina adhuc sit aliquis fomes flammam alens, & hæc urina eatenus caloris quidem in corpore dominium, sed cum luctu, propter fomitem restibilem in venis indicat; Citius, quod deficiente in urina fomite sustinebat, calor cum spiritu tenues vanescat in auras: & hæc fomitem etiam morbi jam consumptum, adeoque plenam naturæ victoriam nuntiat, quæ etiam priori fere ardentior existit, quod spiritus ignei & febriles soluti jam & hospitium cedentes, copiose una cum urina exeant, quam tamen omnium citissime fugitivi deserunt: Quod si vero non cito ejusmodi urina turbetur, sed diutius talis maneat, nunc Naturæ luctam, nunc prælium, subducta videlicet ratione: semper autem ambiguam victoriam, propter morbi copiosum fomitem designat. *Henr. Martinius Anatom. urinæ cap. v.* Urinam flammeam à flavæ bilis portione tenuiori deducit *Willis* Tract. de urinis cap. 4. Urina flammea *ait*, instar spiritus nitri cum fulgore rutilat; hæc autem sæpissime in febre tertiana intermittente reperitur. Oritur hic color à portione flavæ bilis tenuioris; sero dum in motu est, commixtæ: quippe in hac febre adest sanguinis acris & calida intemperies, quæ humores quosvis adurit & torrefacit; ideoque bilem copiose gignit. Hæc autem, licet maxima ex parte ductibus & vasis biliariis à cruoris massa secernitur, cum tamen abundat, particulæ quædam sanguinis & humorum tetorridæ & adustæ, seroso latici incoctæ ei flavedinem saturatam impertiunt: Hæc urina tenuis est & cotuseaus, eo quod in hoc morbo continua fere diaphoresis succi nutritii recrementa, & crassiores quasvis seri partes ad circumferentiam corporis protrudat.

§. 2. Mulieri dolor in Hypochondrio dextro, cum febre, urina Rubicunda, &c. In Jecoris convexa parte magnum erat ulcus, ab inflammatione superstes. *Vide tit. de Hypochond. Tumore.*

§. 3. Vir melancholicus urinas mingebat biliosas saturate, more febrientium. Jecur illius totum scirrhosum repertum ac tuberosum. *Vide tit. de Scorbuto.*

Observatio III.

Vrina rubra & fœtens reddita, ab hydrope pectoris sinistro latere, simili sero referti.

HYdropem pectoris adeo familiarem esse, ac sæpissime in defunctis cadaveribus reperiri, raro tamen à medicinam exercentibus deprehendi, mirum est; Causa est vel eorum incuria, vel morbi obscuritas ob symptomatum varietatem & ὁμοιότητα cum aliis affectibus. XXI. Augusti anni 1678. oblatum est mihi cadaver viri cœlibis, ab incunabilis notissimi, cui nomen Joannes Mestral, genio, tabaci fumo indulgentis, præsertim mero. Vox illius natura rauca & clangosa, exspiratio tamen adeo valida ut foco assidens, follium defectum efficacissime suppleret, ac ad quatuor, imo quinque pedum distantiam, flammam latentem excitaret: In suprema colli parte, ad laryngis latera, eminebat utrinque tumor, nucis myristicæ magnitudine, qui neque strumarum neque bronchoceles naturam sapiebat. Sexagesimum annum circiter prætergressus, post multas de inappetentia querelas, meraci & tabaci fumo adscribendas, lecto se tradidit, omnem cibum respuens, imo juscula, solo vino se sustentans, quod ex arundine pitissavit per mensis spatium, hinc octiduo ante obitum, ex infundibulo (cujus usus hic loci ad pavimentum irrorandum, quod fili instar aquam transmittit) alias suffocatio impendebat si uberius influeret, hinc ad marasmum corpus deductum, sceleton omnino referens: Dubius ideo an cadaver esset dissecandum,

quod

quod nihil præter viscerum marcorem deprehendi posse verisimile esset: adde quod tanta copia pediculorum universum caput imo & faciem obsedisset, ut metus esset ne transilirent in adstantes, Nihilominus insignis illa deglutiendi difficultas, & vocis omnimoda ablatio octiduo ante obitum, impulit me ad cadaveris reserationem, ratum me in œsophago vel circumfitis partibus aliquid deprehensurum quod dictis affectibus occasionem præbuisset; nec fefellit eventus.

Dissecto abdomine, 1. se obtulit Omentum bene constitutum & adipe mediocriter (quod mirum) obsitum, ad pubem usque demissum, 2. Vesica urinaria maxima & tumida, regionis suæ prætergrediebatur limites, umbilicum pene attingens, quæ discissa lotium copiosum, rubicundum & loturæ carnium assimile (quale mensis spatio ante obitum exclusit) & fortidissimum reddidit. 3. Jecur magnitudinem naturalem excedebat. In concava parte, circa portas, lobus aderat, ovi gallinacei magnitudinem æquans, instat pomi protuberans; Ibidem, ubi crassissimum est, lividum & nigricans exterius, quamvis discissum nihil præter naturale exhibuerit: Vesica fellis magna erat, viridis coloris, quæ aperta non fuit: 4. Lien investigandus fuit, qui in occulto jacebat inter intestinorum anfractus, tandem massa rotunda se obtulit, adipe suffusa, intra sinum suum Lienem, renis figuram referentem, conglobatum, magnum, farcimini ex sanguine nigro intus persimilem: Membranam adiposam, renes abscondentem, massa ea referebat. 5. Ren sinister altero fere duplo major. 6. Ventriculus & intestina ob prægressam inediam inania. In Thorace. 7. Pulmones ampli, magni, magnis sulcis exarati, quos à superjacentibus costis impressos dixisses, si earum ductum sequuti essent: maculis lividis, viridibus, variegati, circa dorsum nigri quasi ab inflammatione prægressa; intus aridi, marcidi, exsucci ad lobum dextrum inferiore parte valida membrana pleura connexi. 8. In sinistra thoracis parte *copiosum serum* cruentum, fœtidum, ab emisso lotio nihil discrepans fluitabat. 9. Pericardium adipe candido obvolutum. Vasa coronaria cor (quod naturale sed flaccidum) cingentia atro succo tumebant: Deglutitionis autem ablatæ causam inquirendo, eam in amygdalis seu tonsillis reperimus, quæ avulsæ siliceæ duritiei, cum inæqualitate inventæ sunt, sinistra præsertim; ea incisa substantiam albidam osseam, membrana involutam, majoris fabæ magnitudine ostendit: dextra minus dura erat.

Copiosum serum cruentum, ab emisso lotio nihil discrepans) De hydrope pectori multa tit. de Respiratione læsa libr. 2. Hic vero mirari subit cur libera fuerit, cum pulmones naturalibus majores; sinistra thoracis pars sero occupata? An quia dextra libera, Pulmones exsucci, facultati motrici non renitentes? Id vero quoque mirum hydrope pectoris laborantes libere lotium effundere, contra ac asciticos, quibus fere supprimitur: Lotium autem cruentum an à thorace prodiit, ea via se exonerante natura, interim dum novum in eam cavitatem influebat? An geniti portio in id latus derivabatur, altera ad renes profluebat? Revera coloris identitas, & fœtor utrobique comes, id innuere videntur.

OBSERVATIO IV.

Urinæ rubicundæ Scorbuticorum pendent à secretione bilis impedita, ob vitium Iecoris vel Cystis felleæ.

Cum plurium è Scorbuto defunctorum cadavera dissecui, quibus urina rubicunda extiterat, observavi Hepar aut Cystim felleam in culpa fuisse. In nonnullis fuit Hepar omnino exsangue & exsuccum, instar uberis vaccini: In aliis vesica bilaria erat vacua & inanis: In aliis lapidibus obsita, In aliis amurca minime amarescente repleta, In omnibus viscera hæc taliter affecta ut secretio bilis impediretur. *Willis Tract. de Scorbuto cap. 4.*

In Scorbuto diuturno Urinæ liquor sæpe intense rubescit, ut non magis in febre ardente: Talis si evaporetur, aut destillationi subjiciatur, salis copiam ingentem cum fæce limosa exhibet; quare saturatam hanc rubedinem à Sale potissimum oriri hoc experimento constare videtur, quippe in Scorbuticis particulæ salinæ, quæ volatili satis, adeoque constanti diapnoe foras exhalari debuerant, fixiores evadunt, atque ab effluxu cohibitæ uberius in corpore affecto congeruntur, ac deinde continuo resolvitur, & ab hac diversimoda coagulatione & resolutione, admiranda hujus morbi symptomata excitantur. Etiam à corpusculis salinis cum feculentiis tartareis ubertim resolutis, & sero dilutis, urinæ intensa rubedine saturantur, cui sæpissime accedunt in hoc affectu inveterato hepatis ac vesicæ felleæ vitia: cum enim hæc viscera, aut obstructa, aut aliter depravata, munere suo pro secernendis adustis sanguinis particulis minus defunguntur, eæde in cruore plenius congestæ seroso latice dissolvuntur, ipsumque lixiviali tinctura adhuc magis inficiunt, Et si particulæ adusti sulphuris cæteris salis fixi & scorbutici præpollent, simul Icterus flavus Scorbuto accedit, & urina croceam tincturam linteis affigit. Sin istis minores sunt & particulæ salinæ præcellunt, producitur affectus tantum Scorbuticus, in quo urina intense rubicunda est, nec tamen linteamina tingit: Rem ita se habere persuasus sum ex *cadaverum Scorbuto defunctorum dissectione*, &c. *Vide supra historiam.*

Urina rubicunda] Urinæ rubicundæ sunt diversæ habitudinis, neque semper ab iisdem dependent causis, nec plane idem denotant affectionum genus: præcipuas autem differentias percurremus, 1. Urinæ liquor aut ex se rubescit, eodemque modo perstat, nec partibus quarumvis subsidentia color alteratur: vel 2. urinæ rubedo saturata ejus contentis præcipue debetur, quæ cum ad fundum subsiderunt, liquor flavescit, vel minus intense rubicundus existit, Affectus quos hujusmodi urinæ indicare solent, sunt præcipue febes, scorbutus & phthisis confirmata: Singulorum rationes perpendamus: 1. Quando urina quæ mingitur rubicunda ita perstat, primò vel est consistentiæ mediocris & pellucidæ, atque tunc colorē suum debt sali & sulphuri plus solito adustis, ac proinde sero copiosius incoctis: Vel 2. talis urina rubicunda est, simulque turbida & opaca: hæc autem

autem præter salis & sulphuris contenta, etiam particulas quasdam terrestres sibi incoctas habet: quæ quidem poris & meatibus serosi laticis impactæ minime descendunt, quoniam urinæ liquor spiritibus idoneis destituitur, qui heterogenea quævis segregent & ad fundum compellant, veluti in vappa aut in cerevisia propter tonitru acescente usu venire solet, ubi liquor fæce turbida inficitur, & propter defectum spiritus non denuo clarescit: quare hujusmodi urina pessimum in febribus signum est: quippe talem in sanguine materiæ adustæ ac secernendæ confusionem indicat, quali spiritus vitales subigendæ & perdomandæ non sunt pares. ij. Urina interdum rubicunda mingitur propter ejus *contenta*, quibus ad fundum subsidentibus liquor alterius coloris evadit: Sunt autem ista contenta duplicia, scil. modo tenuia, quæ sunt materies sive recrementa adusta à deflagratione cruoris residua, modo crassiora, nimirum particulæ succi nutritii degeneres, Utraque hæc à sanguine effervescente torrefacta & secreta, partim sudore excluduntur, partim seroso latici commista ejus consistentiam incrassant ac colorem intendunt: scil. quandiu hujusmodi contenta poris & meatibus liquoris inclusa sustentantur, color urinæ saturior, & consistentia spissior apparet: his vero ad fundum præcipitatis, & rubedo & crassities liquoris minuuntur: Inquirenda jam discriminis ratio quod urinæ rubicundæ tum in febribus, tum in scorbuto, phthisi, ac forsan aliis affectibus, reddi solent. De *Scorbuto*, Vide supra Scholion 1. in *Febribus* urinæ liquor rubore saturatur, propter uberiorem *salis & sulphuris dissolutionem*, eorumque particulas sero copiosius incoctas: dum enim sanguis & humores à causa febrili effervescunt, prop er calorem plenius accensum, salina & sulphurea corpuscula adusta & torrefacta plus dissolvuntur, seroſoque latici incocta ei tincturam altiorem affigunt, quemadmodum si lixivium è cineribus super ignem coquatur, intensius rubescet quam si per infusionem tantùm procedat: Etiam in febribus urinæ contenta ejus colorem sæpissime adaugent, scil. ob sanguinis intemperiem & deflagrationem, tum succi nutritii particulæ degeneres, tum materies altera (velut cineres ab adustione cruoris residui) in calcem rubicundum veluti comburuntur, quæ poris urinæ inclusæ, ejus colorem saturatum reddit, & postea subsidens, fit sedimentum instar ochræ rubrum. In *morbis arthriticis* urinæ intendum rubescunt: nam præter insultus podragicos [in quibus tale lotium non raro excernitur] observavi in quibusdam affectionem dolorificam, & velut febris æmulam, cum urina valde rubicunda excitatam, ansunt dolores vagi, modo in hac, modo in illa parte graviter infesti, ut ægroti vix pedibus stare, aut membra movere possint: vigiliis & crebris sudoribus sunt obnoxii, etiam siti & faucium ardore valde molestantur; atque urina intense rubicunda cum sedimento copioso & ruso existit: interea tamen nec à pulsu, spirituum languore aut cephalalgia sanguinem supra modum effervescere, aut febrem induxisse constat: quare hujusmodi affectum præcipue à nervoso genere consistere, atque à principii salini potius quam sulphurei exorbitantiis dependere suspicor: Etiam in *Phthisi* confirmata, præsertim si hectica adjungitur, urina rubicunda exstitit: ujus ratio est, quod si quando ulcus sit in pulmonibus, excitatur inde putrida sanies, sanguini præterlabenti confusa effervescentiam ei fere continuam inducit, qua particulæ sulphureæ & salinæ uberius dissolutæ, feroque incoctæ, liquorem ejus rubedine afficiunt: Præterea ob sanguinem hoc modo inquinatum, succus nutritius fere totus in putrilaginem degenerat, Cujus recrementis urina saturata magis rubescit & contentis plurimum inficitur, Hujus indicium est quod tabidi à pastu plerumque æstuant, & calore per totum corpus suffunduntur, sudore nocturno succedente: Insuper *Vrina* eorum sedimentum crassum & copiosum deponunt, scilicet succus alibilis cruori confusus cum non assimilatur effervescentiam in ipso concitat, atque in materiam extraneam degener, partim sudore per poros cutis exhalat; partim ad urinam transmissus, ejus colorem & consistentiam valde intendit, *Willis de urinis cap. iv.*

Observatio V.

Vrina rubicundæ ab epate ad sphacelum vergente.

NObilis quidam mœrore pressus in melancholiam incidit, Nulla aderat febris, nulla sitis, &c. Urinæ autem rubicundæ erant, veluti si febris ardens aut jecoris inflammatio præcessisset, quæ quales reddebantur permanebant, &c. Hujus Epar colore undiquaque nigrius quam secundum naturam apparuit, impressorum digitorum vestigia facile retinuit, ac rimas, soluta parenchymatis unitate contrahebat. (*Vide l. 1. Tit. de melancholia.*)

VRinas rubentes exuberantis caloris non semper indices esse ostendit idem *Dodonæus* cap. 31. ubi refert historiam quinquagenarii, qui diuturna quartana defunctus, quam leienteria excepit, nullo superstite calore febrili, urinas admodum rubentes fundebat, quem diæta calefaciente & exsiccante (ventriculo & jecori à quartana debilioribus redditis consulens) ac medicamentis consimilis facultatis sanitati restituit, exhibito vino generosissimo, mo Hispano, El. diagal. diatrionpip. &c. quorum usu sanorum colorem urina recepit: Eum vero clam ingesta cerevisia mox urinas intensioris ruberinis reddidisse: indicio ventriculi refrigerationem, & cruditatem inde natam, occasionem dedisse ejusmodi urinarum rubori. Causam affert *Sennertus* in Instit. & Practic. lib. 3. pag. 8. s. 2. cap. 7. Nimirum non solum tingi urinam colore aureo, sed & à sale ruso, sicut lixivium à sale impuro tingi videmus, ut coloris russi appareat. Et [ex Chymicorum mente & stylo] si ventriculus ipse bene se habeat, nec error aliquis externus objecti ratione accidat, parte sulphureæ & crassiores tartareæ in ventriculo & intestini separantur, & per alvum excernuntur, unde chylus fit purior, ut postea in hepate partes ejusmodi tartareas & sulphureas, quæ urinam tingere possunt, separari opus non sit: Si vero ventriculus sit debilis, & talis cibus offeratur quam satis coquere & elaborare non possit, non recte fit partium excrementitiarum in ventriculo separatio, sed chylus impurus & fæculentus generatur, qui ad hepar delatus, multa talia excrementa suppeditat, quæ ubi à sanguine separantur, & ad renes feruntur, urinam tali colore ruso tingunt. Sic in scorbuticis urinæ non solum rubra est & splendet, verum & ubi turbatur, rubrum sedimentum & pulverilaterum simile quid subsidet. Tale ergo si quid in urinis appareat, non statim calor hepatis, vel febris aliqua accusanda, sed ad ventriculum quoque respiciendum, qui si debilis sit, ejus ratio habenda per medicamenta & alimenta. *Vide Hœfferum Herculis Medici lib. 3. cap. 4. Henr. Martinium de urinis cap. 1.*

OBSERVATIO VI.

Vrina Viridis reddita ob viscera æruginosa bile infecta, cum Abscessu in Iecoris cavo.

TAncredus Lælius vidit olim Patavii Urinam viridem, qui etiam interiora denati æruginosa bile infecta, cum Abscessu in Jecinoris cavo deprehendit: *Rhodius* Cent. 3. *Observat.* 2.

QUod ad urinam Viridem & Nigram spectat, colores ejusmodi saturatos [quales scil. porrum & atramentum exacte referunt] etsi nunquam in lotio viderim, existimo ex flava intensiori viridiuscula ex eadē cum mistura opaca & nonnihil atrata Nigricantis urinæ apparentiam desumi, indéque ab authoribus Lotium Viride & Nigrum appellari: Quæ autem istis modis colorata habentur, vel ita constanter aliquo tempore perstant, aut sunt Icteritiæ, aut etiam cruoris aliqua virulentia affecti signa, vel pro data occasione tales urinæ varie immutantur, & modo hujus, modo illius, modo statim alterius coloris existunt. Ita novi hypochondriacos tales urina quibusdam temporibus velut critice excernere solitos, dein postea sanorum similes reddere: Quoad prius, cum Icteritia plurimum ingravescit, ut in cruoris massa sulphuris ac salis portiones adustæ diutius persistant, cædem longa incoctione colorem flavum saturationem, scilicet 1. viridem, & postea nigrum acquirunt, ac eundem sero impertiunt, etenim si bilis flava cysti fellea exempta ac cucurbitæ indita, leni calori exponatur, eadem brevi viridescet, ac postea instar atramenti nigerrima apparebit: quare in Ictero nigro, qui tantum est flavus diuturna mora in deterius evectus, nihil usitatius est quàm urinas atratas reddi: Præterea hujusmodi urinæ in febre maligna ac peste interdum apparent, etiam non raro ab epoto veneno: atque in hoc casu signum lethale plerumque existunt, quippe sanguinem valde corruptum, & profligatis spiritibus, ac soluto mixtionis vinculo, velut *νεκρώσει* affectum arguunt: non secus ac cum pars aliqua in corpore nostro ulcere effecta, postea gangræna aut sphacelo corripitur, illico sanies quæ prius aquosa, alba aut flava effluxerat, nigra evadit. Quare in affectibus citatis cum urina nigricat, sero & sanguine per totam cutis externa tali colore obfuscatur. Quod ad urinas colore viridi, ac præsertim nigro, periodice tinctas attinet (quæ nimirum hypochondriacis frequenter accidunt) verisimile est quod talis à fæculentiis atrabilariis in liene reconditis, & deinde præ congestione nimia aliquories exundantibus & sanguini confusis oriantur: etenim talis materia in quibusdam hominibus sæpe in ventriculum suffusa, vomitus atratos ciet, adeo ut etiam in aliis, eadem à cruore per transeunte resorpta, latici seroso ejusmodi colorum suffusiones impertire possit. *Willis de Urinis cap.* 4.

OBSERVATIO VII.

Vrina atramenti instar nigra & crassa, salutariter sæpe excreta à Liene, ea via ab humore melancholico sese exonerante.

NObil. & Clar. Dom. *Alexander de Harsy*, (*Vide Titul. de Ventris Tumoribus*) ex intervallis fundebat urinas nigerrimas, atramento consistentia & colore simillimas, prægressis hypochondrii sinistri doloribus. Cujus aperto cadavere, exhibuit se Lien stupendæ magnitudine & formæ, totus humore nigerrimo infarctus, qui & inde ad totius corporis vasa interna d ffusus fuit.

HInc immerito quidam in dubium revocant, An in Lienis affectibus per urinas evacuandum sit? moti authoritate *Galeni* 13. m. m. c. 17. ubi dicit Lienem esse purgandum per alvum & non per urinas: Verum Lienem sese exonerare sæpe & liberare à lixiviosis, salinis scoriis, & tartareis atenosis cruditatibus, dum artenuantur, per urinam excernuntur, certissimum est. Unde Medicus Liene laborantibus diuretica dandi occasionem captare debet: *Hippocr.* l. de affect. curam afferens Lienosorum, purgari eos datis diureticis jubet: Eodem reste *Bion.* 2. Epid. sect. 2. emisso copioso lotio curatus est. Expeditæ vero sunt viæ: Lien enim non solum arteriis multis, & fere quintuplo pluribus quam venis donatus est, ab arteria cœliaca ortis, à qua facilis ad emulgentes transitus, sed & vasis lymphaticis, per illum dispersis, ad renes tendentibus, hinc ad emulgentes: *Valetius* in *Hollerium* refert se novisse Religiosum, cui ter aut quater in anno, maxime vere & autumno ineuntibus, Lien intumescebat, dolente hypochondrio, & sublividus fiebat toto corpore, tandem nigricantibus urinis atramento simillimis, per 5. aut 6. dies excretis, pristinæ sanitati restituebatur.

Vrinas nigerrimas] Urinæ virides aut nigræ, vel ita constanter aliquo tempore perdurant, aut sunt Icteritiæ, aut etiam cruoris virulentia quadam affecti signa: Vel pro data occasione tales urinæ variæ immutantur, ut modo hujus aut illius, modo statim alterius coloris existant: Ita novi hypochondriacos tales urinas quibusdam temporibus velut critice excernere solitos, dein postea sanorum similes reddere: Quoad prius, cum icteritia plurimum ingravescit, ut in cruoris massa *sulphuris* ac *salis* portiones adustæ diutius persistant, cædem longa incoctione colorem flavo saturatiorem, scil. primo viridem & postea nigrum acquirent, ac eundem sero impertiunt. Etenim si bilis flava, cystifellea exempta, ac cucurbitæ indita leni balnei calori exponatur, eadem brevi viridescet, ac postea instar atramenti nigerrima apparebit: quare in ictero nigro, qui tantum est flavus diuturna mora in deterius evectus, nihil usitatius est quam urinas atratas reddi: Præterea hujusmodi urinæ in febre maligna ac peste interdum apparent, etiam non raro ab epoto veneno: atque in hoc casu signum lethale plerumque existunt: quippe sanguinem valde corruptum, & profligatis spiritibus, ac soluto mixtionis vinculo, velut *νεκρώσει* affectum arguunt, non secus ac cum pars aliqua in corpore ulcere affecta, postea gangræna ac sphacelo corripitur, illico sanies, quæ prius aquosa, alba aut flava effluxerat, nigra evadit: Quare in affectibus citatis, cum urina nigricat, sero & sanguine per totum vitiatis, etiam cutis externa tali colore obfuscatur; Quod ad urinas colore viridi, ac præsertim nigro periodice tinctas attinet, quæ nimirum hypochondriacis (*insignis autem fuit in textu memoratus*) frequenter accidunt, verisimile est quod tales à fæculentiis atrabilariis in Liene reconditis, & deinde præ congestione nimia aliquoties exundantibus, & sanguini confusis oriantur: Etenim talis materia quæ in quibusdam hominibus sæpe in ventriculum suffusa vomitus atratos ciet, etiam in aliis eadem à cruore pertranseunte resorpta, latici seroso ejusmodi colorum suffusiones impertire potest. *Willis de urinis cap.* 4.

OBSER-

Observatio VIII.

In cadavere virili disſecto urinas turbidas, rubras fundente, ideoque calculoſo judicato, Ventriculi, Epatis, Lienis, Veſiculæ fellis, Cordis, &c. vitium repertum, ſalvis Renibus.

VIr quidam Illuſtris lx. ingreſſus ætatis annum, conqueri cœpit de inſigni totius corporis debilitate, appetitu penitus proſtrato, & nocturna turbata quiete: Pulſus erat durus, celer, urina turbida, cruda cum ſabulo rubro. Hunc Medici quidam, quod habitus fuerat pinguioris, rubra facie & hypochondriacus, pro calculoſo & ſcorbutico curarunt. Tertia vocatus ſeptimana, Medicorum tam præſentis quam abſentis judicium, viſa prius urina, explorato pulſu cæteriſque, quæ Ill. affecere patientem accidentibus obſervatis, expendere ſategi, nec propter rubram iſtam in urina arenam Calculoſum, nec propter ſequiorem totius habitum, digeſtionémque vitiatam, Scorbuticum, quin Hypochondriacum potius & Hecticum eundem declaravi. Conſueta in eo potius glacie refrigerati ratio, ventriculum non ſaltem debiliorem reddidit, omnemque appetitum abſtulit, ſed & propinque incumbentem in Veſicula fellis bilem, Lienem non procul diſſitum, Pancreas, cæteráque vicina viſcera mire labefactavit: hinc licet exiguum ſaltem cibi aſſumeret, circa præcordia gravitatem, veſpere virium imbecillitatem & calorem cum oris ſiccitate, noctu vero ſymptomaticum ſæpe ſudorem, de quibus frequenter conqueſtus fuit, expertus eſt: Squalebat præ ariditate inferius labium, ut tunicas inde frequenter detraxerit: Utrique igitur, tam hectico quam hypochondriaco malo ut commode ſubvenirem, una fidelia duos dealbaturus pedes, ſuaſu *Galeni*, balneum aquæ dulcis propoſui cum optato, qui inde ſequutus fuit, ſucceſſu. Quanquam enim tum in lecto vix ſe movere poterat, quarto poſt lotionem die iterum ſolus in hypocauſto obambulavit: me per aliquot dies abſente, neſcio cujus ſuaſu, Illuſtr. à Balneo faſtidio & ſatietate abalienari cœpit, & internis ſaltem uti medicamentis deinceps decrevit. Nihil ad votum fuit effectum, appetitus redire ſubinde ceſſavit, ſomni non caruere labore, decumbere gravius cœpit, nullo poſtquam ad reſurgendum niſu. Alvi excreta biliosa, urina continuo cruda, craſſa, interdum albidior, abſque omni tinctura comparuit: Sic paulatim ad extremum ſe compoſuit diem.

Sectum per me cadaver in frequenti Illuſtrium virorum conſpectu, ſequentia notanda nobis obtulit, Abdomine aperto: Lien prorſus marcidus fuit, unciarum xv. ij. Epar librarum civilium trium cum dimidia ſatis ſalvum, ſubtus livido colore apparuit. iij. Fellis veſicula omni exinanita bile fuit, lapillis ſiliceis diverſæ magnitudinis referta, quorum major cicerem exuperans poro cholidocho inhæſit. iv. Stomachus, qualem exereverat, materiam mucoſam, biliosam fœtentem, in exigua ſaltem quantitate continuit: In Renibus arenulæ rubræ fuerunt repertæ. vj. Inteſtinum Cœcum, lumbricum non male referens, quartámque ulnæ partem longitudine ſua adæquans invenimus. vij. Cor unciarum novem ſub pinguedine ſatis copioſa, in ſicco prorſus & exſucco pericardio reperimus. viij. Pulmones parum livebant. ix. Coſtæ ſternum cinxere prorſus oſſeæ, nulláque cartilagine ſeptæ. x. Cranio diſſecto cerebrum trium librarum & ſeptem unciarum, bene alioquin conſtitutum vidimus. Proceſſus Falciformis antrorſum cranio arcte adhæſit, ad ſui dimidiam longitudinem penitus oſſeus.

V*Rina cum ſabulo rubeo*) Quod contra aliorum de Urina mentem, cui rubrum inerat ſabulum judicarent, illud mali eſſe hypochondriaci indicium eventus tandem docuit, dum Renes ab omni calculo liberi apparuere, & præter exiguas, quæ jam cum ſero renes intraverant, arenulas, nihil prorſus notare licuit: Et cum calculum in renibus illico morbum indigitemus, cum ſæpe citra omnem in ſuo moretur hoſpitio moleſtiam, tum demum ſe prodentem quando catarrhi delabuntur. Multos ſolis ad renes deſtillationibus miſere tortos vidi, ut nil niſi lapidem Renum accuſarent, dum vixerunt, quorum tandem demortuorum cadavera cum cultro examinarentur anatomico, ne veſtigium calculi oſtenderunt: E contra tot alios fuiſſe diſſectos experientia docuit, quibus & renes & veſica lapillis onerati fuere frequentibus, per omnem tamen vitam nunquam de nephritico dolore conqueſtis, quod ſi proinde levis infeſtat lumbos moleſtia, potior cura deſtillationum eo delabentium quam calculorum habenda erit, ut aliorſum rapto vi purgantis medicamenti defluvio, ab ejuſmodi æger ſublevetur torminibus: Quantum enim enim multis aggravatum humiditatibus valeat caput, ſi in primis excretiones per nares ſolitæ, aut circa os ſphænoideum impeditæ cohibentur, quæ deinceps per nucham deorſum affatim ruunt, pectus & dorſum, ſubjectáque viſcera diverſimode incommodant, & ad extremos uſque articulos decurrunt, cuivis facile conjicere licebit.

Fellis veſicula omni exinanita bile) Bilem antiqui excrementitiis accenſuere humoribus: hos ſequuta recentior ætas eandem ſæpe numero ex corpore, tanquam quid bonæ valetudini incongruum penitus ejicere tentavit, ac ſi pro diverſa coctione nunc vitellina aut porracea, glaſtea, nigra & æruginoſa efficeretur. Si vero ſanguis humorum nobiliſſimus vel tota peccat ſubſtantia, vel quantitate, vel qualitate, cur non ipſa quoque bilis quæ non minus neceſſarius in corpore noſtro humor eſt, iiſdem delinquere potuerit conditionibus? Ejus enim ſi abundat, quantitatem nimiam adimere purgantibus, deficientem amarulentis juvare, vel aliquantum reſtituere poterimus. In qualitate nocet, ſi nimis tenuis aut calida, vel ſi frigidior juſto & vitelli inſtar condenſata, ſi acris nimium & ſiccior, aut in lapides coagulatur, ſuæque in urina coagulationis indicia cum ſabulo fecerit rubeſcente: vel ſi inſipida prorſus humidáque fuerit & putreſcens; qua-

le quid in hydropicorum urinis observatur albicantibus: vel tandem si penitus corrupta & æruginosa evadit, quam corrigere vix amplius medicamenta possint. Bilem qui in corpore dixerit correspondere elemento ignis, quemadmodum calidum in corde nativum Soli, an ne is à veritate deviabit? Absque bile neminem vivere posse vel ipsa dictat natura: Mori illum fuit necesse qui per crebras eam ex corpore ejecit vomitiones, adeóque illa omnino caruit; ut ostensum in Ephemer. Tit.2. Observ.174. Sic multos in hydropem incidisse notavimus, qui cholagogis imprudenter usurpatis bilem nimis expurgarunt, adempto scil. elementari illo calido jecinori, quo sine collabitur & flaccescit viscus hoc, atque induratur, nec vasis amplius Lymphaticis; (quæ authorem suum, magnum sine exemplo Bartholinum agnoscunt, inibique satis copiosè à dissecantibus conspiciuntur) transitus patet, unde scaturigo humidi primogenii obturatur, hepar que penitus indurescit.

Lapillis siliceis, &c.) Calculos in vesica fellis toties generari, generatosque oculis anatomicorum fuisse obvios, infinita pene exempla docent. Si quis vero accuratius in eorundem ortum, causas atque symptomata inquireret, non parum lucis rei Medicæ afferret. Quid enim aëris, aquarum locorumque occasio, qu d frigidorum nimis, aut calidorum assumptio, dum vesiculæ bilis immediatè stomacho incumbentis prope pylorum sit legio: quid motus animi, qui hanc concitare valent, ad generationem talium calculorum faciat, facile colligere licet: quos præsentes sæpe obscurus in dextro latere dolor sub præcordiis, appetitus prostratus frequentes nonnunquam, statis etiam temporibus, vomitiones crassiores, & liquidiores felle permistæ dejectiones, urina male colorata, & alia haud levia produnt indicia: His aliisque ad examen revocatis signis, tandem etiam de calculi hujus curatione foret cogitandum, quam aliis committo.

Scorbuticum) Ad dispositionem quandam Scorbuticam, dum vir Ill. vixit, inclinasse eundem non negarim: hujus vero decubitus causam fuisse primariam admittere non potui: Candida majorum simplicitas multum solatii posuit in obstructione venarum mesaraïcarum, quæ toties, cum veram morbi causam indagare nequiere, ipsis pro clypeo inservit: Nostri sæculi homines cum obstructionem istam vidissent cætera fundamento, quæ fere nunquam in dissectis comparuit cadaveribus, nunc ad scorbutum, sacram quasi anchoram confugiunt, qui quoties ex voto non succedit curatio, non saltem in abstracto, sed & in concreto morborum tinctura satis speciosa existit: Hinc illum scorbuto, hunc febre, scorbutica, gangræna scorbutica & vel dentium scorbuto, podagram alius nuncupare maluit, extinctum vociferantur, seque ab ignorata morbi causa immunes reddere conantur, dubii rerum suarum, nec-non viræ necisque nostri arbitri. Adeo etiamnum κελοις χαλεπῶ & Scorbuto plena sunt omnia.

Hecticum eundem declaravi) Hecticæ quæ dsuit, indubium fuit argumentum, præter enumerata symptomata, consumpta omnis in pericardio humiditas, cujus in dissectione nec unius guttulæ vestigium superfuit: Hujus in febre hecticâ defunctis lymphæ absentiam sæpissime deprehendi, cum penitus absumpti, antequam emigrarent, si quandoque plorare vellent nullas amplius lacrymas, ceu rivulos fontis cor ambientis effundere potuerint, sed siccis saltem genis & diductis labiis miserabilem efformarint faciem *Hyppocraticam*. Laticis hujus in pericardio existentis ubertas, universo sufficit corpori pro humido illo primogenio, calidum in corde nativum circumfluente, quod si deficere inceperit, tabidum reddi hominem est necesse: Hoc fine antiqui balneis aquæ dulcis tepidioribus, æstumque cordis attemperantibus usos fuisse credendum est ut quod in centro præstare nequivere, in circumferentia humectando universum corporis ambitum præstarent. *Ioh. Georgius Volkamerus in Miscellan. curiosis annorum 1674.75.& 76.p.97.*

Licet exiguum cibi sumeret, circa præcordia gravitatem &c.) Satietatem Hypochondriorum vocat *Hipp.* 4. de rat. victus in acut, pag.400. lib. 8. eod. *Foesiani*: Affectionem ventriculo propriam hypochondrio tribuens, quoties scil. viscera hæc pravis succis repleta intumescunt, ab assumpto cibo etiam levissimo, & in pauca quantitate, gravitatem maximam percipiunt ægri, similem gravitati eorum qui immodice cibis & potibus se implevere: Hunc affectum obstructionem viscerum vocant recentiores, quam adeo propriè & fortiter præfatus satietatis sensus indicat, ut hoc loco signo innixus *Fr. Martianus* hujus morbi præsentiam ante hypochondriorum contrectationem affirmare non sit veritus.

Observatio IX.

Vrina cruenta à Rene arenulis referto 1. A renibus ulceratis per asperos lapides. 2. Aruptis Renum vasis. 3. A maximis in Renibus calculis. 4.

§.1. Isaacus Heraus Pharmacopola Hanoviensis, vidit puerum qui cætera sanus, ab annis duobus ventrem, ut pueri irato partem affectam solent distinguere, doluit, & urinam emisit totam cruentam, quæ aliquando retenta in vitro, per decem integras septimanas colorem non mutavit, neque fœtorem assumpsit, qui tandem consumptus anno vij. obiit.

Aperto cadavere, Renum sinister totus arenulis albis refertus, limosoque viscoso & calcario fere impletus, cum calculis duobus, instar zingiberis majoris gravidus, pependit tres libræ quadrantes, cum uncia plus una. *Salomon Reisel. in Miscellaneis cur. anni 1671. Observatio 178.*

Vrinam totam cruentam) Ob solam Renum imbecillitatem Urinam Rubentem excerni observavit *Dodonæus* cap.32. Observ. Medic. Nec rarum quoque, ait, sanguine permixto urinam reddi rubicundam; sed cū magna parte vel crassus vel grumosus sit, facilis ejus dignotio: Sed adeo tenuem urinæ permisceri, ut substantia ejus nullo modo permutata colorem tantūmodo intendat, admodum rarum est: Sic autem Juvenis 28. annorū reddiderat urinam aliquot mensibus perpetuo rubentem, consistentia satis tenuem, & fere persimilem acute febrientiū lotio: cōsuluerat seniores Medicos qui remedia velut supercalefacto jecori adhibuerant: Tandē ad me venit; lotium inspexi rubicundum quidem, cum autem non appareret juvenis febricitare, percontatus num aliquando febricitaret, negavit, sed se continuo quasi frigere jam ab aliquot mensibus respondit corpusque suum extenuari, sensimque macrius reddi, viresque infirmiores & respirationem difficiliorē, & ea quibus eousque usus esset, nihil profuisse: Quibus intellectis placuit in alterum diem lotium relinqui, atque tunc sedimentum ejus cōsiderandū, quod quidem sanguinis instar (ut quod nonnisi sanguis esset) rubebat, reliqua

reliqua ac superiore urinæ parte exiguum colorata, & pallida lutea, nullam febris notam referente: Proinde nullum in jecore colorem subesse collegi, sed renes debiliores factos, venarumque ora rariora sanguinem tenuem dimittere: Idcirco mutata curandi ratione, iis usus quæ renes roborare, venasque adstringere poterant, adhibita victus proba ratione & si ni lacte caprino: ac sic urina rubere desiit, & corpus nutriri vi-resque reparari contigit atque ita sanitati tandem juvenis restitutus.

§. 2. Si sanguinem aut pus mingat, aut Renum aut Vesicæ exulcerationem significat. aph. 75. 4. *Galenus* in comm. *ait*, Exulcerantur autem Renes in parte bis qui in renibus lapidem habent: meatus urinarii, quando à lapide aliquo acuto, aut admodum aspero in ipsis intersepto excoriarur: P. *Ferrandus* (*lib. de Lithiasi* 16.) quamplurimos tractavit qui talia patiebantur, inter quos clarissimum babuit generum, Medicum meritissimum, quem, cum è vivis excessisset, secare fecit; lapidesque quamplurimos in cavitatibus Renum invenit, sicuti etiam in substantia renum: plures enim reperti sunt, longi, asperi, cornuti, nigri, qui quoties laborabat, aut equitabat, vellicabant renum substantiam, unde sanguinolentam meiebat urinam, & quando quietus manebat, puram & limpidam meiebat.

§. 3. Quidam vomitui & cruentæ mictioni obnoxius: In mortuo Ren dexter fere absumptus erat: Sinister intra cavitatem & ductus sabulum & calculos continebat. *Vide tit. de Ischuria.*

§ 4. Puer Exanthematis laborans sanguinem spuit, & meiit cruentum abunde. Rupta erant vasa sanguinis, & in renum regione multus collectus erat. *Vide tit. de Febribus.*

§. 5. *Heurnius* refert se secuisse Illustrem quendam Dominum veneno ab Hispanis sublatum, cui innati erant maximi calculi renibus, nec unquam eorum indicium editum fuerat, nisi quod interdum ab equitatione sanguineam redderet mictionem.

§. 6. Canis leporarius sed parvus sæpissime vomituriebat crebroque cruenta mingebat: Eo vivo dissecto in vesicæ orificio ipsaque inreriore cavitate duæ glandulæ accreverant, quæ cruento & faculento q iodam succo refertæ erant, lien quoque triberculis quibusdam cruentis intus aspersus erat & Renes paucis pustulis, un le nutritionis errorem præsumo. *Salomon Reiselius in miscell cur. ann. 6. & 7. p. 94.*

Observatio X.

Vrinarum Lactearum mictus ob Renum ulcus à calculo inductum.

VIr Rever. annorum 50. post dolores frequentes in Ilio sinistro, cum excretione arenularum, duobus abhinc annis, ex quolibet corporis motu urinam cruentam meiere cœpit; dolore invalescente in parte affecta, & pituitæ vomitu à cibo, mox ab anno urinam reddidit crassam & turbatam, quæ deinde inol.rescebat, cum hypostasi materiæ albæ, fluidæ & veluti lacteæ, atque gravitate continua in parte affecta, cruris stupore, lenta febricula & insigni corporis macie, absque evidenti paroxysmo febrili, &c.

Remedia quanquam usurpata mors ægrum præripuit, cujus aperto cadavere, in conspectum venit calculus longitudinis digiti pollicis, in quatuor ramos diremptus, papillis impactos, tota alioqui renis substantia absumpta, superstitibus tantum membranis & calculo. *Ben. Silvaticus cons. 54. cent. iij.*

EX situ partis affectæ, gravitate affectus, annexisque symptomatibus compertissimum est partem affectam esse renem sinistrum, Affectumque esse calculum: prodidit enim *Hipp.* 1. 6. Epid. 5. Quod quando adest calculus in renibus, *In renem dolor est gravis, cum cibo replentur, evomuntque pituitam:* atque ex arenulis prætetitis patet id luculentius; quas in patiente concrescere potuisse in renibus, conjectare est ex pituitosa materia vomitu ejecta, temperamento calido & ætate: In adultis namque & consistentis ætatis, calculi concrescunt in renibus pueris autem in vesica, ex *Gal.* comm. 5. S. 1. 6. Epid. *In vesica lapis pueris magis fit, nephritis vero ætate declinantibus.* Qui renis calculus scabritie non vacat, cujus ratione à corporis motu fit abrasio ejus substantiæ, ac proinde mictio cruenta: Vomitus autem à cibo succedit, sive cibi nomine veniant assumpta; sive excrementa crassa intestinis conclusa, quo utroque sensu vocem eam usurpari posse asserit *Gale.* ibidem: consentiente enim peritonæo comprimitur pars affecta, dolorque & vomitus excitatur: Glandis vero calculus vasa comprimit spinæ incumbentia, quæ ad crus repunt, venam scil. & arteriam magnam, quarum ope renibus consensus cum cruribus intercedit, ex *Galen.* in comm. citato, scribente quod qui censent consensum hunc fieri per nervos, ureteres & membranas, omnino ab experientia alienos, cum tunc stupor fiat: Cæterum materia quæ nunc subsidet postquam urina inclaruit, alia esse non potest quam purulenta: viscitiditatis enim prorsus est expers, quam pituitosa materia sibi vindicat: quamobrem cum materia purulenta per urinam excerni possit, vel ex vesica, vel ex renibus, thorace, jecore aliisque partibus supra renes, ad hos nempe per emulgentes transmissa; hæc sane non ex vesica effluit, cum quia pus tunc fœtet ob debilem ipsius calorem, tum quia fluere potest seorsim ab urina: longe minus à partibus superioribus affluit, cùm de ipsis nullæ sint querelæ, atque pus ab urina secreta secernatur: statuendum ideo est purulentam hanc materiam à renibus emanare, qua ratione in sputo cruento id contingit ex pulmonibus: *A sanguinis enim sputo, puris sputum:* Ac proinde in rene affecto ulcus esse subortum, quæ est etiam causa febris lentæ, symptomaticæ nuncupatæ, tabidæ non absimili ex ulceribus Pulmonum, quam

quam ob id totius corporis macies sequitur.

Vomitu à cibo] In latere sinistro ramus supremus mesentericus statim bifidus, ad figuram literæ Y, in surculo, superiore plexum stomachicum, qui & lienaris est, ac in altero inferiori Plexum Renalem continet. Porro circa divisionis modum propagines quasdam ad maximum mesenterii plexum dimittit, fig. 21. F. G. Hinc ratio patet quare ventriculo tum Liene, mesenterio, & cum Rene tanta affinitas intercedit: ita ut vomitus tum colicis tum nephriticis symptoma valde crebrum & familiare existat: quippe cum spasmus in parte quapiam aut viscere, quod nervos mesentericos respicit, incipitur, mox aliæ partes, ad quas ejusdem nervi plexus aut surculi pertingunt, in consensum trahuntur. *Th. Willis in Nervorum descriptione cap. 27. p. m. 276.* Observare est quod in dextro latere, inter plexum hepaticum & renalem, nervus amplius protendatur, *fig. 11.* Adeo ut inter hos plexus major & immediatior consensus quam inter istos alterius paris habeatur: Cujus ratio non facile patet, nisi forsan in eum finem ita constituitur, ut cum à renibus inter mingendum serosæ excretionis nixus peragitur, una pyloro & vasis cholidochis deorsum attractis, chyli & fæcum alvi versus inferiora protrusio irritetur: Certè hæc plexuum horum connexio potissimum in causa est, cur paroxysmo nephritico vomitus sæpe immanis supervenire soleat, quodque à tali vomitione vasa cholidocha, quasi ab emetico assumpto irritata, plurimum inaniantur.

Observatio XI.

Cruentarum urinarum, Puris, Arenarum crassiorum mictio, citra vitium Renum, à collo vesicæ leviter affecto.

Domina *Sabina* N. (*lib. 3. tit. de Ventris tumoribus*) hydrope testiculorum extincta, cruentas urinas aliquando excrevit, Pus interdum & arenas crassiores Aperto osse pubis, Vesicam aperui, in qua nihil intus & exterius contra naturam reperi, præter ruborem circa orificium vesicæ, & in ea paucas arenas rubras crassiores: Uterque ren cum ureteribus (Ego vero renem alterum corruptum censebam) optime habebant, sine ullis lapidibus, arenis aut corruptione. *Ex observationibus G. Bauhini.*

Arenas crassiores] *Hippocrates*: 4. de morbis, inter signa vesicæ calculi deprehendi in pueris Arenosarum mictionem urinarum reponit: Quam tamen non semper vult pro signo haberi, sed tum demum cum arenosus est calculus mollis, Aut cum plures calculi arenosi in vesica inter se ex collisione attriti arenas ex se emittunt abrasas, aut sane tales qui aliquid de superficie sui à se auferri sinant: Idem *Avicenna* l. 3. P. 19, tr. 1. c. 5. de lapide vesicæ & signis ejus, *Et accidit quandoque ut sint in vesica una, duo lapides & plures illos excoriantes, & multiplicatur arenosa comminutio ex illis: Et est quandoque cum arenositate fex furfurea propter abrasiones superficiei ejus à lapide aspero*: Aut certe accidit arenarum mictio, cum in vesica est earum magna copia, ex qua nondum est concretus calculus, sed periculum est ne tandem concrescat, ut in prædicta muliere.

Cruentas urinas aliquando excrevit) Observatione dignum est quod mictus cruenti in plerisque respiciuntur, Non tamen magno terrori esse debent: Nam annotat *Celsus* lib. 4. post vehemens exercitium sanguinis mictum contingere, quod lassitudinem à labore contractam levat: Hoc autem præsertim iis contingit quibus solemnis aliqua vacuatio suppressa est. *Hollerius* cap. de mictu cruento, refert moniali cuidam fuisse mictum cruentum: at & ob exercitationem poruit id contigere, & ob suppressos menses, (ut hunc contigit) & χελμιῶς.

Observatio XII.

Puris & sanguinis mictio à Corde abscessibus & calculis obsito. 1. Ab ulcusculo in Rene cum calculo. 2. A Rene abscessu affecto, hinc consumpto. 3. Cicatrix Rene inducta post ejusmodi mictionem. 4. Membrana cum pure & sanguine emicta à Rene sinistro. 5. Puris & sanguinis à Rene altero consumpto. 6.

§. 1. Mulier diu minxit pus & urinam: Renes inventi integri & vesica integra, at in corde duo calculi & abscessus multi. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 2. Illustr. Ducissa sanguinis & urinarum purulentarum mictu laboravit, qui desiit: In rene parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra &c. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 3. Renem ipsum omni sua substantia privari posse, in canibus non semel esse verum deprehendimus; in homine nonnisi una vice simile quid occurrit: Vir erat 25. annorum per plures annos urinæ excretione purulenta sanguinolentaque misere affectus.

Hujus Ren sinister totus consumptus erat, sic ut, præter externum aliquod integumentum, crassum admodum instar corii firmioris, nihil omnino se exhiberet: Nec vasa emulgentia se conspicienda offerebant, involucro dicto forsan inhærentia, sicque suo usu privata, ad pellis hujus constitutionem non parum conferentia: Plurimi sæpius dies, quibus nihil puris urina exhibebat, naturali satis similis, quod in dextro rene vitii nihil observaretur. *G. Blasius Observ. Anat. p. 129.*

§. 4. Illustr. Ducissa Ferrariensis cum doloribus nephriticis per certa intervalla esset obnoxia, Gravissimo item sanguinis & urinarum purulentarum mictu, exercitii loco deambulationibus utebatur, à quo exercitio cum abstinuisset, & corpus quieti dedisset,

curationem

curationem malo contrariam quærens, & sic aliquando levibus quibusdam mediis contra calculum usa esset, tandem excretiones desiere.

Quare cum alio morbo interiisset; corpusque ipsius fuisset apertum, in rene ipsius parvus calculus repertus fuit, circa quem cicatrix pulchra, sana & munda, dimidii digiti longitudine erat: Quod fidem faciebat, cum tam excretiones, quæ per urinas fiebant, cessassent, quam quod consueti dolores nephritici remisissent, calculum hunc multo majorem fuisse, qui etiam ulcus causasset, ex quo prius sanguis, dein & pus manarit, quod cicatrice erat consolidatum: quod etiam Hepati, Pulmonibus aliisque partibus principibus accidit. *Rousseтus de Partu Cæsareo sect.3.cap.7.*

§.6. Novi Matronam, quæ primo sanguinem & materiam purulentam cum membranis à longo tempore mejendo ejicere solebat: deinde mictione eruenta cessante, per plures annos aquosum mingebat, cum sedimento copioso & albo instar puris, in matulæ fundo subsidente: postea cum sedimentum illud deesse cœperat, intemperies febrilis cum doloribus hinc inde vagis, virium languore, aliisque mali novis symptomatis successit: cumque ægra in magnum vitę periculum adduceretur, tumor in latere circa renis sinistri situm subortus, & in abscessum mutatus, propter largam puris profusionem ipsam liberavit, tamen ulcus cavum & sinuosum in isto loco, ichorem tenuem exsudans, durante vita manebat, quod aliquoties persanatum denuo erupit; Exinde biennio vix elapso urinæ suppressionem per 14. dies passa, apoplectica interibat.

Cadavere aperto, Ren sinister omnino defuerat, ejus loco substantia membranosa lumbis adnata, vasorum & ureteris extremitates complectens accreverat: ureteris vestigia remanserunt quædam, verum sine apertura in ductus cavitatem, quinimo ichor, sive serositas quædam arteriæ emulgentis osculis exsudans in ulcus istud sinuosum exterius ferebatur: Ren alter fuit materia sabulosa & calculis minoribus valde oppletus: Insuper juxta summitatem ureteris lapis circiter pollicis magnitudine defigebatur, cujus extremitas erat ductui seu cavitati ureteris adeo adaptata & firmiter impacta ut velut epistomio aperturam ejus exacte clauderet, & serosi latici transitum omnino inhiberet. *Thomas VVillis tract. de Vrinis cap.5.*

§.7. Aprilis xv. 1670. In juvene annor. 24. Renem utrumque invenire haud concedebatur: deerat sinister: ast qui adfuerat prægresso tempore consumptus: plures enim per annos urinæ excretione sanguinea purulentave laboraverat: Ita tamen quod considerari meretur, ut plurimi sæpe transierint dies quibus puris nihil urina exhiberet, eo quod integer existeret lateris oppositi Ren: Consumptus autem dictus Ren haud adeo quoad tunicas quam substantiam veram: Nihil hic nisi membranosa capsula, omni substantia privata, ex tunicis vasisque coalitis orta. *Gerardus Blasius Observ. med. 4.*

Observatio XIII.

Vrina purulenta, remixto aliquando sanguine, à corde duobus calculis obsesso cum multis parvis abscessibus prodiens.

Contigit semel mulieri nostræ ætatis ut per quatuor menses integros minxerit pus, & aliquando propter puris acrimoniam, sanguinem puri commixtum: Medici consulti adhibuerunt remedia ac si renes exulcerati fuissent, quod in eis per intervalla magnum dolorem sentiret mulier.

Hæc moritur 4. mense, dissecta est, inventi Renes integri & vesica integra: at in corde inventi sunt duo calculi & abscessus multi, qui expurgabantur per urinas, atque in transitu pus dolorem infligebat Renibus: *Hollerius comm. ad aphor. 75 sect. quarta. Et cap. 50. lib. 1. de morb. int.*

Ex hoc exemplo infert *Hollerius* aphorismum dictum, *Si quis sanguinem aut pus meiat, Renum aut vesicæ exulceratio significatur*, perperam non esse veritatis, cum fieri possint sanguis & pus ex aliis manent partibus: Sed distinctione à *Martiano* tradita firmatur aphorismi veritas, Non idem est, *ait*, sanguinem aut pus mingere, Et urinam sanguinolentam, aut purulentam reddere: Cum enim quis sanguinem aut pus mingit, pus aut sanguis in urinæ fundo ab eadem penitus segregata apparent: quæ quidem separatio celerior fit, si à vesicæ partibus proveniat, diuturnior vero si à renibus, at urina sanguinolenta & purulenta tota sibi æqualis est, etiamsi sanguinem aut pus habeat admixta: Cur autem hæc ab urina aliquando separentur, aliquando non, id evenit à loco in quo mixtio celebratur: quæcunque enim urinæ admiscentur, dum jam exactam formam urinæ adepta est, si sint diversæ substantiæ, cujusmodi est sanguis & pus, non ita simul admisceri possunt, quin temporis progressu separentur ab invicē: E contra vero si ante urinæ generationem quippiam serosæ materiæ admisceatur, simulque permanent, dum per coctionem in renibus ultimam urinæ formam acquirit, vigore coctionis ad minima adeo miscentur, ut una res tantum fiat, nec invicem amplius separentur &c. Si vero urina mingatur purulenta aut sanguinolenta, à partibus supra renes exсetui dicendum est. Hæc *Martianus*, qui tamen difficultatem non solvit, Nec enim prædicta mulier purulenta minxisse dicitur, sed pus, & aliquando sanguinem puri commixtum: Sed cū via à corde ad renes expedita sit & brevis, per truncos cavæ & aortæ ad emulgentes, arterias & venas, potuit inde pus manare citra exactam eam permistionem, sinceramque

cerumque in urina apparere: Mirum verò quod nulla cordis affecti in prædicta muliere indicia extiterint, ac de solis renibus querela fuerit, quandoquidem cor graves noxas, cujusmodi sunt calculi & abscessus, diu non sustinet.

Observatio XIV.

Vrina turbida cum hypostasi lactea, ab abscessu renis sinistri &c.

ILlustr. Episcopus Vicentiæ post prægressum sinistri renis dolorem gravativum, deinde subsequuta est mictio depravata turbidæ urinæ, *cujus subsidens inodorum lac ipsum refert*: ad quam mictionem consequitur febris lenta, horis nocturnis increscens, cum nasi & genarum rubore: Sententia fuit Medicorum, curæ adhibitorum, Depravatam esse mictionem, qua materia Podagram efficere consueta, ad naturam veluti puris redacta excerneretur: mea autem, ipsum pus post disruptum abscessum prodire. Prævaluit priorum sententia, ut catharticis & alterantibus res perageretur, hinc res semper in deteriorem conditionem est delapsa, ut tandem die 40. ad ultimum vitæ exitum Vir Ill. perductus sit.

Secto cadavere, fuit inventus abscessus in rene sinistro, & tota renis substantia ita perforata ut pinguedo & humiditates per ipsam percolarent: Vesica etiam fellea reperta est lapidibus repleta, & tamen nunquam ictero fuit detentus, sed frequentiori inflammatione podagrica, quæ vel spontanea diarrhœa biliosæ, vel cholagogo educebatur. *L. à Fonte consult.* 141.

CÆteri Medici hanc renum actionem depravatam referebant in materiam pituitosam, quæ dolores podagricos efficere consuevit, ad naturam veluti puris redactam: neque posse esse purulentam dicebant, quia non præcesserant aut inflammatio aut renum immanes dolores, qui ante renum abscessum antecedere solent: neque fieri posse ut sit abscessus, quia ingentis molis existere necesse esset, qualis in renibus fieri non potest: Verum eorum positio pluribus urgetur argumentis, *1.* Si materia quæ per lotium excernitur, est pituita in declinatione podagræ superata, ad renes transfusa, à quibus ad vesicam & foras procedit, non autem materia purulenta, febris potius deberet imminui quam augeri, cum excernatur materia dolorem efficiens & febrem, sed contrarium accidit. *2.* Materia quæ in fundo matulæ residet est alba, ad minima redacta; quæ conditiones saniei definitioni conveniunt; pituita autem viscida est, Ergo. *3.* Si hæc materia quam vocant veluti purulentam, esset pituitosa, toto simul hanc conditionem non adipisceretur, sed successive adeo ut hæc materia pituitosa excerneretur, partim veluti purulenta, ex parte vero aliqua visciditate, & filamentis persusa, sed talis non inspicitur, Ergo. *4.* Si pituita in venis acquireret per putredinem conditionem veluti puris, necesse esset ut febris intensa & sævis symptomatibus comitata conjungeretur, quod non animadvertitur in præsenti casu, cum dicant Ill. ægrum matutinis horis non febricitare, vesperi vero mitem febrem accedere, ut certissimam salutem polliceantur. *5.* Impossibile est in venis tantam putredinem contrahi, ut humor aliquis ad conditionem puris velut redigeretur, quia necesse esset ægrotantes brevi tempore mori. *6.* Si hæc materia conditionem veluti puris nancisceretur, necesse esset in aliqua parte determinata id contingeret, quemadmodum in pleuritide, lethargo &c. in quibus affectibus materia velut purulenta aliquando excernitur: sed talium membrorum affectorum signa desiderantur, Renis autem sinistri dolor præcessit, ac errata quæ talem affectionem excitare potuerunt, Ergo. *7.* Si hæc materia, quæ in lotio jam per 17. dies excernitur, est pituitosa, est necesse ut in venis in maxima copia reperiatur, cum renes à venis & arteriis expurgent: sed ex secta vena sanguis animadvertitur probus, pauca admodum pituita permixtus: reliquum est igitur ut hoc symptoma in renis sinistri abscessum referatur: Rationibus contrariis ita respondendum, Ad 1. Dolores ingentes non præcessisse, dicendum in Viro Illustr. lithiasi obnoxio, utramque membranam redditam fuisse obtusam; interiorem, ex tot lapidibus excretis; exteriorem autem, quæ velut fascia ambit renes, ex nimio calore absumptam & exsiccatam esse: Demum Renum nervi obtusi sunt, cum sensum tantum obtusum præstare oporteret, & proinde sexti paris ramis, qui costarum expotrigun tur radicibus, natura ad utrumque renem eos confundit, in internam potius tunicam dispergens. Ad 2. Resp. *1.* Renes p.n. affectos ad maximam magnitudinem immutari, nutrimento in excrementum commutato, & dum ad corruptionem deveniunt, maximos abscessus fieri. *2.* Dicendum est posse plurimas humiditates & pinguedinem ad renum abscessus percolari, qualitatem in loco affecto puris acquirentes, præter affiduum nutrimentum & humores defluentes, qui in abscessu corrumpuntur.

Cujus subsidens inodorum lac refert] *Platerus* lib. 3. Observat. p.m. 836. *ait*, se longo tempore, sine noxa ulla aut incommodo, urinam lacteam reddidisse, quæ subsidens nonnihil materiam albam, lactis crassioris instar in fundo cochleatis unius vel duorum mensura deponebat: *G Ballonius* cons. 39. lib. 2. referc de uxore *D. Bourlabe* eam cum urinis lacteum quid reddidisse, verum pus albedine, æqualitate & læviore, sine nephritidis suspicione referens: *P. Sphæterius* apud *Schenck um*, narrat Polonum quendam subinde urinam lactis instar albam & crassam sæpius à se visam effudisse: His omnibus prior *Nic. Florentinus* serm. 5. tr. 10. c. 21. Vidit juvenem annorum 30. qui omni diè mejebat urinam multam, in qua residebat lac coagulatum album ad quantitatem medii urinalis, præter urinæ substantiam supereminentem: Qualis sit ea materia, pus, an alius humor varie disceptatur: Chylum esse quidam non immerito existimant, ob viæ commoditatem & compendium, lacteas scil. Thoracicas, eo corrivatum, Earum progressum & originem vide apud *Pecquetum & Bartholinum.*

Observatio XV.

Vrina viscida & crassa materia referta, ob ulcus & inflammationem colli vesicæ.

VIr Ill. temperationis biliosæ & melancholicæ, post melancholicas perturbationes, variis affectibus p.n. tentatur: Denique lotia prius crassiora cœperunt reddi, deinde *viscida materia referta*, adeo *fundo matulæ heræscente*, ut vix diligenti studio extergi posse videretur, interdum cum dolore in vesicæ collo, cruore & sanguine grumoso permista prodeunt: Ex purgatione

tione universi corporis,& exhibitione Chinæ fere pristinam valetudinem recuperavit, Sed ex male administrata feringa accersita est inflammatio in collo vesicæ, deinde suppressio lotii & febris, quæ per quatriduum Virum Ill. necavit.

Secto cadavere inventum est ulcus & inflammatio in collo vesicæ. *L. à Fonte consult.* 108.

V*Iscida materia fundo matulæ herescente*]Mucosa ejusmodi materia vesicæ male affectæ proprium est excrementum, cum scil. sanguinem pro alimento transmissum coquere nequit, quod in materiam hanc mucilaginosam abit: eaque prava vesicæ constitutio à calculo ut plurimum inducitur: Citra illius tamen præsentiam aliquando effundi ostendit *Cardanus* comm. in aph. 79. s. 4. ubi historiam adducit Monachi, qui tantum pituitæ lentæ, in matula concretæ reddebat, ut ovum anseris magnitudine superaret, qui lapide nunquam afflictus est: Pituitam quoque à ventriculo, imo & cerebro, quanquam neget *Fernelius*, cum urinis reddi quibusdam certum est, At materiam mucilaginosam à vesica prodeuntem, ab ea quæ aliis ex partibus prodit, sic distinguere jubet *Riverius* pract. lib. 14. c. 2. Quod quæ à vesica emittitur magis tenax & glutinosa est, ita ut fundo matulæ tenaciter adhæreseat, nec post urinæ effusionem, vehementi concussione excuti valeat; quæ vero ab aliis manat partibus, fundo matulæ non adhæret, sed ea inversa statim cum urina effluit; quod à feprimum observatum *ait*; Insignem autem illam viscidiatem à propria vesicæ natura deducit, quę membranea cum sit, ejusmodi glutini producendo apta nata est; similitudine à pellibus membranceis id ostendens, ex quibus colla seu gluten conficitur, ad varios usus mechanicos idunea.

OBSERVATIO XVI.

Vrina crassa & viscida emissa à renibus lapideis. 1. *Turbata à corruptione gangrænosa renis.* 2. *Hypostasis alba à renis abscessu.* 3. *Mucus tenax à singulari vesicæ vitio.* 4. *Mictio putris pituita à vesica calculo affecta.* 5. *Turbida cum crassa hypostasi ab hepate corrupto.* 6. *Fæculenta ab abscessu in apice gibbæ hepatis partis.* 7.

§. 1. NOb. fœmina spissam urinam sæpius minxerat: Inventi ambo renes obriguisse in alabastrinam duritiem. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

§. 2 Juvenis in febre assidua habuit Lotia turbata: Inventa est corruptio gangrænosa in parte interna Renis dextri: ita ut gradum coctionis non ostenderent, sed dictam corruptionem. *Vide tit. de Febribus.*

§. 3. Ill. N. cum febre assidua & lumborum calore urinas copiosas reddidit, albo sedimento refertas: Inventa est corruptio & abscessus in finistri Renis exteriore parte. *Vide tit. de Febribus.*

* A*Lbo sedimento refertus*]Ex sententia *Franc. de le Boe in Append. Tract. 5. §. 383.* & sequ. nullum in sanorū urinis deponitur sedimentum, sed tantum in iis qui à perfecta recedunt sanitate, non quidem in omnibus sed in quibusdam; Sedimentum autem omne ortum habere *ait*, à partibus sanguinis crassioribus & gravioribus in renibus secretis ac cum urinis excretis: Partes illæ crassiores cum urinis excretæ nunc consequuntur vitia primæ concoctionis, h. e. vel alimenta copiosius sumpta, vel eadem crassiora usurpata, vel eadem minus commode in ventriculo fermentata, vel ipsa in tenuibus intestinis præsertim non debite ab excrementis alvi secreta; Nunc eædem partes crassiores, cum urinis excretæ, consequuntur proprium Sanguinis vitium, sive illud pendeat à prima chyli sanguificatione vitiosa, undecunque à bile aut lympha &c. citra chyli culpam, orta, sive illud sanguini circulanti ab aëre externo &c. obvenerit, sive à febre qualicunque continua vel intermittente sanguinem inficiente, id contigerit: Nunc eædem partes crassiores cum urinis excretæ à male affectis partibus sanguini admisceotur; quemadmodum in phthisi nonnunquam pus ab exulceratis pulmonibus sanguini communicatur, & tandem cum urinis excretis in pleuritide, empyemate &c.

§. 4. Ill. Casaubonus cum stranguria urinam cruentam, cui sedimentum mucosum, tenax & vitreæ pituitæ simile reddidit: Vesicæ corpus contractum erat, spissum: Vesicæ perforatæ addita erat ἐκφύσις vesica major, in qua ingens saburra putris & olidi muci, &c. *Vide tit. de mictione difficili.*

§ 5. Virgini innatus erat insignis calculus in vesica, quæ frequenter & diro cum cruciatu putrem pituitam, puri simillimam emittebat, nunquam vero sabulosam quid. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 6. Puella cachectica urinam turbidam habuit, cum hypostasi excremento gallinarum simili: Hepar valde magnum erat, ex parte corruptum. *Vide tit. de Cachexia.*

P*Utrem pituitam §. 5.*]Pituitam qui vel è cerebro, vel è crudiore ventriculo in vesicam permeare statuunt, eos turpiter hallucinari, tanquam anatomes & operum naturæ ignaros scribit *Fernelius*: Quomodo nempe per venas, *inquit*, illa pura, nec sanguine tincta, nec perfusa defluat in renes, hosque solos præterlabatur: Verum de ventriculo id concedamus, in quo nisi in magna viarum laxitate id fieri vix possit, de cerebro tamen *Fernelio* assentiri non possumus: non deesse hanc viam demonstravimus cum de pure egimus: Neque tincturas natura confundit, alias omnia, quæ ex venis defertuntur sanguine tincta conspicerentur, & si quid etiam traheret, id tanquam superficiale detereretur in viis quas transiit: Pituita ergo ex capite, quin & ex pulmonibus ad vesicæ vias derivari potest, atque hæc tum spumosa apparet: Quæ autem muco est similis, & matulæ fundo increscit, si nullo dolore fluat, è crudo renum aut circum positarum partium ulcere aut abscessu illabi *Fernelius* author est: si cum dolore & cruciatu, vesicæ calculum aut cervicis sordidum ulcus designare: Et de calculo quidem dubium non est, in quo vesica à tam crudeli hospite oblæsa alimentum suum indigestum

indigestum & deturpatum continuo plurat, & subiode novum irritatiooe accersit: Unde & *Ioubertus* de differ. urinar. c. 1. recte vesicæ calculosæ excrementum esse hunc mucū statuit: *Henr. Martinius Anat. urina cap. x.*

Hypostasi excremento gallinarum simili] De caussis diversæ substantiæ sedimentorum, sed cur alia fint farinacea, alia foliacea, seu squamosa, alia furfuracea, alia orobea, alii aliter sentiunt; *Galenus* has differentias sedimentorum à calore adurente fieri statuit, & pro varia materiæ dispositione in varias mutari formas existimat: A recentioribus vocantur hæc in dubium; *Saxonia* de Urinis cap. 17. se non posse assequi scribit quomodo per colliquationem talia sedimenta generentur; Siquidem ex carne molli colliquata tenuior homor exprimitur, qui urinæ permistus, potest quidem colorem & substantiam immutare, sed carnis formam & substantiam nunquam æmulabitur, quia duritiem contrahere non potest, Et capite xvj. scribit, in vivente animali tunicas venarum interiores nunquam & nusqoam posse esse adeo sanguine vacuas, ut igneus calor præ nimia siccitate possit eas ita exsiccare, ut quid decerpatur, & scabies & lepra quasi iis inducatur: Unde tandem statuit, ea carne duriore & vasis, oisi separetur per modum ulceris, nihil posse colliquari quod ad urinas descendat: *Argenterius* de Urinis cap. 20. Sedimenta quæ farinæ formam referunt, fieri statuit ab humore crudo vocato, qui in venis acervari solet: Orobeum, si nigrescat, docet habere materiam melancholicam: Furfuraceum vero, squamosum & foliaceum, vesicam exulceratam sequi putat.

§. 7. Adolescenti crus dextrum vehementer doluit cum acuta febre & urinis fæculentis. Abscessus aderat cum pure albo in apice gibbæ Hepatis partis. *Vide l. 4. tit. de Doloribus Externi.*

Observatio XVII.

Subsidentia materiæ crassæ, viscidæ & tartareæ, à Vesicæ calculo occulto, & alio in Rene dextro.

Dignotio calculi vesicæ in dies mihi redditur magis recondita: Ante quatuor menses consului pro Nob. Veneto, Stranguria detento ab aliquor mensibus, postquam cessaverat dolor articularis, cum subsidentia materiæ crassæ, viscidæ & tartareæ in urinis, ideoque judicavi illum calculo vesicæ laborare, quanquam nullæ præcesserint arenulæ: Rediit Venetus, curatus fuit diureticis refrigerantibus, lacteque caprillo, meliusque habere visus fuit, tuncque experimentum factum fuit cum cathetere, & cum candela cerea, neque calculus fuit inventus, ex quo devenerunt in opinionem nullum adesse calculum: Iter habuit in curru & in equo, absque ulla molestia majore, mox ante mensem ardentissima febre correptus fuit ex pituita salsa, cum maxima albedine & lentore linguæ, cum siti inextinguibili, vigiliis & extenuatione corporis. Ex qua pituita salsa judicavimus potuisse provenire etiam stranguriam: Obiit tabefactus.

Dissecto cadavere, invenimus in vesica calculum magnitudinis ovi gallinacei: In Rene dextro alium calculum minorem triangularem: In Rene sinistro abscessum jam suppuratum, Jecur, Vesicam, Intestina erysipelate detenta, ex qua inflammatione erysipelacea obiit; cum præsentia tamen calculi, quanquam de ipsius præsentia dubitatum fuerit: neque tamen erat mucositate aut membrana aliqua involutus, ut hinc impediretur attactus ipsius: Hoc dixi & annotavi, ut hinc pateat calculi præsentiam in vesica non semper notis innotescere, licet sit eximiæ magnitudinis. *Bened: Silvaticus Epistola ad Ioh. Beverovicium, in hujus Exercit. de calculo.*

Cum *subsidentia materia crassæ, viscida & tartarea*] In urinis ægrotantium sæpenumero conspiciuntur contenta alba & copiosa, è corpusculis minutis conflata, quæ cum subsiderunt, supra medietatem liquoris implent, ipsumque albidum & opacum reddunt, reliquo in superioris matrasii regione tenui & claro permanente: Hujusmodi sedimentum *farinaceum* dicitur, quia scil. aquam farina imbutam refert; De hoc ambigitur utrum è tota cruoris massa, an tantum è visceribus urinariis conferatur: Observantia constat in calculo vesicæ ejusmodi lotium constanter reddi, etiam aliquando ob renem lapide grandiori obsitum; Absque affectu nephritico talem subsidentiā in urinis nunquā vidi: Quare hoc fere indubitatum calculi signum semper reputavi: atque videtur quod à succo, sive humore circa calculi molem cōgesto omnino dependeat; namque ubi lapis in rene aut vesica defigitur, humor nutritius ibidem ab assimilatione pervertitur, & in mucum crassiorem degenerat, qui valde copiosus coacervari solet, veluti ichor, qui propter globulum io fontanella positum ubertim exsudat: hic autem mucus cum fero ablutus sedimentum illud album constituit. *Willis.*

Observatio XVIII.

Mucosa substantia cum urina diu excreta.

Dissecui septuagenarium qui ardente febre eadem die extinctus fuerat: Hic, xx. amplius ante obitum annis de intolerabili laterum dolore conquestus fuerat, nimirum circa costas nothas: Mucosam substantiam una cum urina diu excreverat, nunquam tamen aut arenulas aut calculos.

Huic sinistri renis substantia carnea intus plane absumpta erat, in eoque hærebat calculus, duas habens radices satis insignes: dexter vero Ren à calculo quidem immunis erat, à constitutione tamen naturali abiens, dum substantiam flavidam magis obtineret, coloremque subfuscum: Ureteres huic mirum in modum capaces apparebant: Vesica admodum distenta, extusque in fundo aliquot apparebant vesiculæ ei adnatæ: In interna capacitate magnum reperi calculum, pendentem uncias duas & ℥ij. his lævis, etsi æqualis ex parte existebat, non asper

aut

aut inæqualis, uti qui in vere extrahebatur. Ventriculus huis interius in fundo concreto sanguine aspersus apparebat: sumpserat enim non diu ante obitum, ab imperito Medico, pilulam ex præcipitato. *Pawius observation. Anatom. iij.*

APPENDIX.

Materia mucosa, tenacissima, diu à Sene incolumi excreta, citra calculi præsentiam.

AD calculi generationem, præter dispositionem materiæ crassæ, & efficaciam agentis, renum caliditatem, angustia vasorum in ipsis & eorum imbecillitas accedat oportet, ex *Galeno* 5. de san. tu. 7. quod *qui latas habent venas à cibis crassis non læduntur*; Quod mihi contigit observare in Illustr. & Rever. *Hercule de S. Bonifacio*, qui octagenario major, urinas semper profudit copiosæ pituitæ viscidissimæ immixtas ad libram circiter, tenaciter adeo hærentes fundo matulæ, ut & ea inversa, effusa urina ab illius fundo penderet: cum tamen nullæ unquam fuerint de calculo querelæ toto decem annorum spatio, & quod excedit, quibus ad ipsum invisi. *Silvaticus consil. 66. cent. 3.*

OBSERVATIO XIX.

Mucosa pituita urinæ permixta, diu reddita ab iis qui calculo vesicæ laborarunt, excrementum est illius male affectæ, alimentum proprium rite non conficientis.

DOcuit autopsia in eorum cadaveribus qui ex calculo vesicæ obierant, & humorem illum mucosum diu multumque cum urinis excreverant, vesicæ corpus carnosum evasisse, & digiti aut pollicis crassitiem adeptum esse, ita ut totam illius cavitatem interdum impleat, & ipsum calculum proxime amplectatur, donec tandem urinam supprimens ægrum misere jugulet: In iis vero qui urinam tenuem, claram & aquosam reddiderant, vesicæ substantia membranosa & in statu naturali constituta apparuit. *Rivertus Pract. lib. 14. cap. 1.*

V*Esicæ corpus carnosum &c. In iis qui urinam &c.*] Horum eventuum ratio desumitur ab *Hippocr.* aph. 66. 5, *Si in vulneribus pravis & magnis, tumor non apparet, ingens malum.* Ratio est *Galeno*, quia suspicio oritur humores, qui ob dolorem ad vulnera defluunt, jam ad partes principes transmeare: Præterea omnibus partibus insitum est, ex eodem *Galeno*, de diff. febr. cap. 11. ut quæcunque robustior est, id quod noxium est aut superfluum, ad debiliorem transmittat, nec cesset illa transmissio donec ad imbecillimam ventum sit: Cum autem pars vulnerata admodum debilis sit, ac proinde ad excipiendos humores maxime disposita, si illi ad eam non deferantur, signum est alias partes admodum esse debiles, quæ talem transmissionem moliri nequeant, aut alias esse vulnerata debiliores, ad quas humores deferantur: Non solum autem humores vitiosi ad partem vulneratam deferuntur, sed etiam sanguis laudabilis, quem natura majori copia ad partem afflictam transmittit, ut illi suppetias ferat quantum potest: Hæc omnia locum habent in vesica à calculo oppressa: Calculus grandior, aut inæqualis, vel aculeis præditus, vesicæ tunicam interiorem vellicat, unde dolor & imbecillitas partis accedit: Natura vero illi suppetias ferens, solito copiosiorem sanguinem ad eam mittit, tum reliquæ partes robustiores superfluitates suas ad eam deponunt: Hosce humores vesicæ substantia concoquit & assimilat quantum potest, sicque ex copiosiori sanguine copiosius sumens alimentum accrescit, & crassior atque carnosior evadit: Cum autem totum sanguinem affluentem, multò minus humores vitiosos sibi assimilare nequeat; inde multa exoritur excrementorum illuvies, quæ ex propria partis natura, pituitosam illam ac mucilaginosam formam induere consuevit: In iis autem calculosis, qui urinam, claram, tenuem & aquosam reddunt, vel quiescens calculus dolorem non parit, qui talis attractionis causa sit: vel aliæ sunt partes vesica debiliores, ad quas reliqua membra sese exonerant: Hæc doctrina luculento uteri exemplo roboranda est; Uteri substantia, sicut & vesicæ, membranea extat in prægnantibus tota fere carnea evadit, atque ita crassa ut postremis mensibus duorum digitorum crassitiem æquet: quia natura toto gestationis tempore multum sanguinis ad uterum mittit, fœtus nutriendi gratia, qui cum ab eo totus non absumatur, portio quædam illius utero apponitur, & inde cum fœtu ad partum usque continuo augetur: Idem in vesica contingit, quamvis præternaturaliter, ut quando major sanguinis quantitas ad eam confluit, portionem illius in propriam substantiam convertat, & illa inde majorem crassitiem acquirat: Si vero contingat, extra graviditatem, uterum intemperie aliqua affici, aut alio quovis affectu laborantem, debiliorem reddi, tum humores superflui ab aliis partibus ad eum multa inde emergit excrementorum illuvies, quæ per fluorem muliebrem expurgatur: Et ille fluxus albus mulierum est proprium uteri excrementum, quemadmodum mucilaginosa urinæ portio est excrementum vesicæ: Idem in renibus contingit, etsi non ita frequenter, ut quando à calculo, eorum substantiæ impacto, dolor atque imbecillitas iis inducitur, ad eos natura multum sanguinem, multosque humores demittat, qui cum assimilari nequeant parti, saltem majori parte, in excrementum crassum ac mucilaginosum convertuntur, quod magna copia cum urinis excernitur; idque adstantes, ac Medici vulgares purulentam materiam esse putant, quæ tamen mere pituitosa est, aut saltem exiguo puri permixta, cum scil. à calculo per attritionem ulcus in renibus genitum est. *Idem.*

OBSERVATIO XX.

Vrina alba, purulenta, ob xij. in vesica calculos. 1. Ob vesica ulcus 2. Ob ulcus colli vesicæ. 3. Ob calculos vesicæ ulcerata, callosæ adnatos. 4. A rene sinistro pure referto. 5. Ob lapidem in ore vasorum urinariorum. 6. Ab abscessu mesenterii. 7. A calculis renes atterentibus. 8. A vesica & renibus ulceratis. 9. A renibus suppuratis 10.

§. 1. IUrisperitus diu molesto urinæ stillicidio afflictus fuit: usus aquis Spadanis urinam albam fœtidam ac purulentam reddidit, unde pejus habuit: In vesica mortui duodecim

decim reperti sunt calculi. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 2. David N. urinam fœtidam ac purulentam excernebat: In cavitate vesicæ ulcusculum conspiciebatur rotundum. *Vide tit. de Ischuria.*

§. 3. Quidam saniosum humorem quotidie reddebat, cum stranguria: Medici quidam contendebant adesse calculum in vesica: Ulcus in collo vesicæ, instar nucis vomicæ repertum est. *Vide tit. de mictione difficili.*

§. 4. Nob. mictionem difficilem habuit, urinamque turbulentam, purulentam, mucosam: Vesica tota spissa, carnosa, nigra, gangrænata cum aliquot callis duris, & adnato calculo &c. *Vide tit. de mictione difficili.*

* Urinam turbulentam] Notandum quod quibus olim carnositas fuit in urethra, iis in vesica non raro tanta crudi succi copia succrescit ut urinæ viam præpediat; Nec propterea conjectandum est calculum, aut solidum aliquod corpus subesse, Et nisi diligenter animadverteris ægrum valde offendes. *Iac. Trevari. Schol. 3. ad cons. 37. cons. Ballonij. Tom. 2.*

§. 5. Gasparus N. urinas reddidit purulentas, magnum inter emittendum ardorem emittentes: Ren dexter erat integer, sed major, sinister miræ magnitudinis sevo simillimus, intus pure refertus. *Vide tit. de Hypochond. tumore.*

§. 6. Nephriticus purulentum minxerat: Repertus lapis in ore vasorum urinariorum: Uterque ren tabuerat. *Vide tit. de Lumborum tumore.*

§. 7. Virgo dolores habuit Colicis similes & marasmo consumpta interiit: In mortuæ Mesenterio ingens copia puris, quod natura per renes vacuare tentaverat, urinis valde purulentis profluentibus, Renes tamen erant integri. *Vide tit. de Ventris dolore.*

Pus in urina ulcus in vesicæ cervice, aut in renibus antiquatum ostendit, Et quod à vesica est graviter olet: quanquam enim omne pus male olet, tamen quod ex vesica cæteris gravius: idque tum ob substantiæ vesicæ naturam, quæ quia carnea non est, adeoque longiore tempore, & violentiore causa indiget ad putrefactionem, magis putrefit, tum propter naturalem loci inquinationem: Quod à Renibus, aut etiam superioribus partibus ad vesicam defluit, eo minus est malum, quo minus male olet, juxta *Hippocr.* in Prognost. *Pus optimum est quod minimum est graveolens*: Defluit autem ex jecore, *mesenterio*, pulmone, quin & cerebro ipso, inflammatione hepatis, *mesenterii ejusque abscessibus*, in pleuritide, phrenitide, angina, peripneumonia: Et in phthisi memini me ex rupto ulcere ejusmodi pus saniosum & admodum graveolens vidisse; idque copiose nec una vice redditum, sed per aliquot dies, donec tandem æger quarto die vitam cum morte commutaret; Via autem qua ad vesicam perveniat in peripneumonicis & pleuriticis, est per sinistrum cordis sinum in arteriam magnam, & hinc in emulgentes: Pleuritici tamen etiam per venam ἄζυγον expurgantur: In angina vero & phrenitide puris transitus fit à venis jugularibus in venam cavam, indeque emulgentes; Et per hanc viam sæpe etiam catarrhi capitis expurgantur, qui si crassiores sunt, urinæ stillicidium inferunt, teste *Galeno* in lib. de diæta idiotar. comm. 52. Discernitur autem à pituita pus, non tantum odore gravi, sed etiam quod illa crassa atque tenax cohæret, pus vero agitatum mox dissolvitur ac diffluit, *Henricus Martinus Anat. urinæ cap.* 10. Pleuritidem quoque urinis purulentis, tribus ex ordine diebus profusis, vidi solutam in Nob. matrona Neocomensi, Anna Maria Horicea, anno 1659. sed simul per latus ab effuso pure admoto pyrotico, nulla comite anacatharsi.

§. 8. Ulcus Renis ex abscessu phlegmones insolens admodum est: nec minus quoque insolens id putandum quod vel à profluentis materiæ acrimonia renem excedente, vel ab ictu, vel à casu ejus venas disrumpente fieri tradunt: Crebro autem ac fere semper à calculo intus coërcito fit, qui vel pondere renem contundit, vel attritu comminuit exeditque; Ita sæpe vidimus tota renis carne ac substantia peresa, ambiente tanquam marsupio, membrum, pus calculosque multos obvolvi: Vlcus ab his causis ortum habuisse argumento est quod urina, antequam purulenta esset, sæpe cruenta fuerit, præsertim ab exercitatione & labore, quod febris nulla aut perobscura fatiget. *Fernelius lib. 6. cap. 12. Pathologiæ.*

§. 9. Londini in Anglia anno Dom. 1637. *Eduardus Maii*, vir in medicinæ arte undiquaque conspicuus, *Ioh. Penant* vita functi, ætatis anno 21. cadaver aperi jussit à Chirurgo, qui sectionem aggressus est à regione naturali, Ubi vesicam ulceribus plenam ac pure diffluentem invenit, superne etiam ruptam totamque corruptam: Hinc Renes occurrunt, nihilominus vitiati ac putres: dexter enim erat prorsus consumptus, sinister ad duplam magnitudinem tumefactus, verque in saniem conversus: ea nosæ etiam partes interne usque ad pellem erosæ. *M. Aurelius Severinus de Abscessibus p. m. 281.*

§. 10. Puer xiij. annorum postquam per duos annos purulenta mictione laborasset, tandem obiit: Dextri Renis parenchyma plane consumptum erat, ita ut nihil præter membranosam ejus substantiam esset reliquum: Sinister æquans magnitudinem duorum pugnorum, pure scatebat totus. *Vide tit. de Hypogastrii dolore.*

§. 11. Puella xviij. annos nata purulentas urinas reddiderat per longum tempus, & febre diuturna, lenta hectica que detinebatur, ac tandem interiit.

Aperto cadavere Renes inventi sunt omnino in pus conversi, ita ut eorum tunica pure omnino referta fuerit, nullis apparentibus parenchymatis reliquiis. *Samuel Formius Observat. xxvii.*

OBSERV

OBSERVATIO XXI.

Vrinæ mucosa & purulenta à lapide in vesica & renibus purulentis.
1. *Mucosa à rene intus consumpto, calculo in vesica.* 2.

§.1. MEnse Januario 1633. vocatus fui ad juvenculam mulierem, à biennio decumbentem, quæ paulo post occubuit, cui nulla præscripsi remedia, mortem præ foribus prævidens: Illius aperto cadavere, inventus in vesica lapis nucis juglandis magnitudine cum suo putamine: Uterus lapide minor erat; Renis sinistri figura propemodum naturalis erat, sed refertus materia purulenta, partim mucosa, (*plurimi ad conspectum ejus mucoris in urinæ fundo*, existimant renes calculo laborare, qui cum dolore emictus, index quoque est ulceris sordidi in vesicæ cervice, quod adnotat *Fernelius* de Urinis cap. xvj. lib. 3.) Ureter eadem materia infarctus: Ren dexter dilatatus, magnus, altero quarta parte longior, adeo ut Medici & Chirurgi fere non agnoscerent; interiore parte omnino consumptus: materia mucosa & pure scatens ejus membrana, quæ sola superstes: tantus foetor, ut nullus esset ferendo, similem materiam cum urinis excernebat: Illius renis ureter adeo amplificatus erat, ut Chirurgo pollicem inserere liceret à rene illo ad vesicam usque. *David Laigneau de Sanguinis missione pag.* 585.

PLurimi ad conspectum ejus mucoris in urinæ fundo &c.] In urinis quorundam mucosum quid, tenax & glutinosum apparet, quod matulæ suo lentore ac tenacitate adhærescit ita pertinaciter & obstinate ut inde avelli nequeat, deinde postquam in fundum matulæ propendet, & deorsum versus inclinatur, ea materies cogitur in se & conglobatur, & assatim acervatimque velut provolvitur: De causa ejus materiæ, sic p...genitæ plerique digladiantur: Alii ad cacochymiam corporis, vulgus ad catarrhum, alii ad pravam quandam dispositionem partium omnium urinariarum, alii ad ulcus sordidius ipsius vesicæ, alii ad morbum vesicæ, & alii ad hypersarcosin urethræ, ut effluat id quod tenuius est, remaneat quod crassius, præ angustia aquæductus; Alii calculum in vesica contentum: Imo cum calculus in vesica, & frequens micturiendi desiderium, æger se comprimit ob dolorem, & ita emittit id quod tenuius est, quod compressio est, in conando remanet id crassius, quod in dies lentescit: Et observant primarii Medici & lithotomi, lapide in vesica contento diutius, non initio cum dolores excitat, & ipsa vesica ægrotat & foetet, mucum illum naturæ molestum excerni, tales urinas reddi donec exclusus sit: Laborat enim & ægrotat vesica, & quia pars est membranosa & habet aliquid νευρῶδες, tale in ea congeritur excrementum, tum à proprio ipsius excremento, tum ab externo: Ubi vero excluso lapide vesica melius habet, tum nihil tale generatur: Quorum demonstratio ex *Galeno* comm. ad partem 66. lib. 3. artic. peti potest, cum distinguit excrementa partium carnosarum ab excrementis partium spermaticarum, maxime vero membranosarum, sunt enim μυξώδεα, tenacia, lenta glutinis instar, & cum id quod in mucosa urina apparet, non sit dissimile ei excremento quod decedit è partibus spermaticis, urinæ istius mucaginosæ causa necessario adscribetur morbo ipsius vesicæ, ægrotat autem quoties in ea lapis existit, Simile quid à *Fernelio* observatum cap. 16. de Urinis, & *Galen.* ad aph. 3. lib. 5. cum videtur definire excrementum superfluum, simile quidem naturę partis ut humor existit, in osse medulla, in hepate sanguis, spumeus humor in carne pulmonum, in articulorum compagibus humor glutinosus, Et in cadaveribus eorum qui calculo interierunt vesicę, inventa est plena muco isto, simili mucilagini extractę ex seminibus carnosis & succulentis: *Gul. Ballonius Annot. 1. in consil.* 68. *lib.* 3. In ista muliere mucosa ejusmodi materia, & à vesica manabat, in qua lapis continebatur, & à rene, cujus, parenchymate absumpto, sola superstes esset membrana, à qua, ut pote membranea, mucilaginosa ea materia prodibat.

§. 2. Septuagenarius diu de laterum dolore conquestus est, & mucosam substantiam cum urina diu excreverat sine calculis aut arena, sinistri renis substantia carnea intus plane absumpta erat, in quo hærebat calculus: In vesicæ capacitate magnus aderat. *Vide tit. de Hypochond. dolore.*

OBSERVATIO XXII.

Mucosum urinæ excrementum citra Renum aut Vesicæ ulcus.

§.1. MUcosum urinæ contentum non soli, nec omni Renum aut vesicæ ulceri convenit, adeoque etiam ex superioribus partibus derivatur, Experientia enim contrarium docet: Ita D. *Sennertus* vidit ejusmodi sedimentum tenax & mucosum Renibus & vesica illæsis: Idem bis observavit *Prævotius*, 1. in *D. Petro Gennaro* Presbytero, qui ante sexennium suæ valetudinis causa *Patavium* accessit, postquam triennium Ischuria laborasset cum urinæ ardore & summa difficultate, ac gravitatis sensu in vesica, veluti plumbei ponderis, ut nonnisi cruribus elatis meieret: Sedimenti mucosi ea erat tenacitas, ut à fenestris cubiculi in alto siti ad terram continue pertingeret: idque quotidie ad ℔iij. prodiit; certo argumento non fuisse à renibus aut vesica: Cùm tandem eæ partes à tanta excrementi copia colliquatæ fuissent.

Hic tandem urinæ suppressione Patavii sublatus, in ejus cadavere nihil p.n. inventum, præter mucum in renibus, ureteribus & vesica.

§. 2. Similis casus erat tribus ab hinc annis Ludov. Federici Nob. Brixiani, qui dum puer à fratris tergo diebus canicularibus equitando iter ageret, incalescentibus à Solis

 fervo

ſe rvore renibus, ſanguinem minxit à quo ſymptomate liberatus, poſtea anno ætatis circiter 20. cœpit conflictari *iſchuria*, qua tandem *Patavii*. extinctus, In defuncti corpore nihil vitij præter mucum in veſica & ureteribus. *Thomas Bartholinus in Actis Med. annor.* 1674. 75. *&* 76.

Observatio XXIII.

Vrina purulenta, paſſea, cum ſedimento craſſiore nigro, in muliere cui Glandula Renalis arenoſa reperta eſt.

SEpt. x. 1658. in muliere 50. annorum Renem ſuccenturiatum invenimus inſignis valde magnitudinis, adeo ut vel pugnum referret; mollis admodum erat, colore ſubruber, materia atra purulentaque, nec non arenulis plurimis repleta: Cavitas hic, quæ alias etiam in adultis ſatis notabilis, ſic ut inflata hæc glandula veſicam referret, maxima: Plurimos per annos mulier hæc urinæ purulentia laboraverat; Non raro quoque non ſolum paſſeam eam emiſerat, ſed etiam ſedimento craſſiore nigro notabilem. *G. Blaſius Obſerv. Med.* 20. *part.* 6.

INſignis magnitudinis*] Renem ſuccenturiatum veſiculam quandam glandulosam in abortu junioribuſque referre alias docuimus: In adultis fere conſiſtentis ſolidioriſque conſtitutionis eſt, haud adeo cavitati notabili prædita, licet omni deſtitui nolimus aſſerere. *Idem Obſervat. Anat. p.* 129.

Hæc Glandula &c.] Uſus harum Glandularum hactenus incognitus eſt: atque omnes de eo opiniones meræ ſunt conjecturales nec ullo nituntur fundamento: Ex hac obſcuritate fieri arbitror quod hactenus nulla fere harum glandularum apud Medicos fuerit conſideratio, cum tamen ex iis male habentibus varios morbos procedere credendum ſit: Sperandum igitur Medicos Practicos in poſterum has partes diligentius obſervaturos, & quales morbi ex iis oriantur, per multiplices cadaverum apertiones indagaturos. *De Diemerbroeck Anatom. lib.* 1. *cap.* 8. Idem docet ex illis capſulis atrabilariis nullam quidem dari viam ad renes vel ureteres, (*Quod vult, Clemens Nilo Belgico de Fermentat. & Nutrit. c.* 9.) ſed illas ſe exonerare in venam emulgentem aut cavam, ex *VVarthoni obſervatione.*

Observatio XXIV.

Vrinæ purulentæ Empyemati thoracis ſuccedaneæ.

ANno 1638. Mercatorem Noviomagenſem empyicum tractavi, qui tandem puris albi, bene cocti, mediocriter craſſi duas matulas plenas è thorace per urinarias vias bidui ſpatio, cum aliquo in ureteribus dolore, excrevit ſine ullo ſanguine, & ſic ab empyemate feliciter liberatus fuit; cum antea pus (cujus fluctuatio ab ipſo difficulter reſpirante, non modo ſentiebatur, verum etiam per commotionem corporis antrorſum ab adſtantibus manifeſte obaudiebatur) phthiſeos & vitæ periculum ipſi minaretur: Tale quid etiam obſervavi in quodam Tielano, cui empyico tandem etiam pus totum per urinarias vias fuit evacuatum cum ſummo in lumbis & ureteribus dolore, à diſtenſione, tranſitu puris craſſi facta, inducto.

Similem hiſtoriam ſibi in ægro quodam viſam deſcribit *And. Laurentius* Anat. l. 9. quæſt. 12. In cujus cadavere invenit ſimilem fœtidam materiam copioſiſſimam in thoracis cavitate & ſiniſtro cordis ſinu, qualis cum urinis reddita erat, quod certum indicium exhibebat illam è thorace per cor ad renes veniſſe. *De Diemerbroeck Anat. lib.* 1. *cap.* 17.

QUi promittunt ſe clariſſime hujus rei cauſas (*tranſitus puris è pectore in renes*) explicaturos, dicunt hoc fieri propter pororum in renibus ſpecialem aptitudinem ac figurationem (quam tamen deſcribere nequeunt) cujus ratione pus craſſum per illos dimitti, ſanguis vero tenuior tranſire non poteſt, Cum in cribrum ruſticum, *inquiunt*, rotundis foraminibus præditum ſimul injiciuntur paleæ tenues, & piſa vel fabæ, tunc per ejus foramina craſſæ fabæ vel piſa facile dilabuntur, paleis tenuibus oblongis in cribro remanentibus: Verum etſi pororum aptitudo in rebus ſiccis talia præſtare poſſit, tamen valde dubitandum an etiam in liquidis & omnino fluidis corporibus ſimul mixtis hoc contingere queat, præcipue ubi neutrum pinguedine alterum ſuperat: ſcil. an pus, quadruplo craſſius ſanguine, propter ſolam dictam pororum figurationem tranſire poſſit per tam anguſtos poros, qui ſanguinem ei admiſtum, multoque tenuiorem non tranſmittunt, ſed ſiſtunt: an etiam ſanguis (qui adeo tenuis & fluidus eſt, ut interdum per poros cutis tranſſudare viſus ſit) ad poros renum deveniens, non æque facile, imo longe facilius poſſit figurari ad formam pororum renum, quam pus, quod adeo craſſum eſt, ut vix per ureteres tranſire queat, eoſque diſtendendo multoties graviter excruciet: Sed quid dicemus de rebus ſolidis & duris, an illæ etiam taliter figuratæ ſunt, ut per poros renum dimitti poſſint, ſanguine non concomitante? atqui varia extant exempla rerum durarum ſine ſanguine cum urinis excretarum, quas anguſtiſſimos renum poros, quos ſanguis permeare nequeit, tranſire, hactenus à pleriſq; & traditũ & creditum eſt: An hic etiã illa pororũ antedicta aptitudo & ſpecialis figuratio ſufficiet ac ſatisfaciet? Vix credo, nam tales res duras & majuſculas vaſa lactea tranſeuntes primo per venam cavam & dextrum cordis ſinum, hinc per anguſtiſſimos pulmonum meatus ad ſiniſtrum ſinum abſque noxa & incommodo inſenſibiliter tranſire, indeque per aortam & arterias emulgentes ad renes demandari, ac per eorum fibrillas urinarias & papillarum poros ita tranſcolari poſſe, ut nullus ſanguis comitetur, omnem fidem & rationem ſuperat, neque ulla experientia probari poteſt, cum Medicus vel Anatomicus nullus unquam acus, ſemina, ramulos, aliaſve res ſimiles deglutitas in vena cava, cordis ventriculis,

pul-

pulmonibus, aorta aut renibus invenerit.

Hæc dum mecum pensius ruminarem, dum etiam perpenderem, quod illi qui aquas Spadanas &c. copiosius bibunt, intra semihoræ spatium sæpe tres, quatuor pluresve seri libras emingunt, sine ulla cordis alteratione, & vix verosimile videatur, quod tanta seri crudi & non colorati copia tam cito per cor, pulmones & renes sine incommodo transire possit, cœpi cogitare necessario præter renes, debere etiam dari quasdam alias vias per quas copiosius serum, atque etiam res duriusculæ modo commemoratæ ad vesicam devenire possint: Vias has suspicatus sum esse quædam vasa lactea, quæ per occultos, & hactenus incognitos meatus ad vesicam feruntur, & non quidem in omnibus, sed in paucis quibusdam hominibus versus vesicam adeo patula sunt, ut non tantum ipsum chylum lacteum & serum copiosum, sed res quoque solidas, duras & oblongas transmittere possint: Suspicionem meam confirmare videntur observationes Medicorum qui interdum chylosam lacteam materiam cum urinis excretam viderunt: Sic N. Florentinus novit Juvenem qui quotidie, præter urinam multam, sine ullo incommodo emingebat lactis quantitatem medii urinalis: *Capellus* Medicus, teste *Bauhino*, vidit mulierem quæ dimidium cyathum lactis è vesica excrevit: & *Laurentius* nonnullas puerperas plurimam lactis copiam per uterum & vesicam excrevisse observavit: Ex quibus manifeste apparere videtur Lactea quædam vasa, non solum ad uterum, verum etiam ad vesicam excurrere, in easque partes se exonerare posse, si nihil obstet, id est, si illa vascula non sint obstructa, compressa, vel aliter impedita, ut in plerisque hominibus esse videntur, quam ob causam tam raro chilum lacteum ad vesicam defluere existimandum est: Cum autem hæ viæ breves, & non adeo tortuosæ sint, ut multæ aliæ, facile contingere potest, ut per eas, præter chylum interdum quoque res solidæ, ut semina, acus, surculi &c. transeant: Per easdem lacteas vias etiam suspicatus sum plerumque deferri liquores illos assumptos, quorum color & odor in urina superstes percipitur, nam si per cor transirent neutrum integrum servare possent: Hæc autem vasa etsi hactenus nec conspicua visui, nec ab ullo Anatomico demonstrata fuerint, tamen necessario adesse, modo dicta satis docent: Similia lactea vasa versus mammas protensa etiam in conspectum non veniunt, cum tamen illorum præsentiam satis ostendant surculi pridie comesti per papillam excreti: Si hæc vasa in mammis sint oculis invisibilia, quid mirum quod etiam illa quæ ad uterum & vesicam tendunt hactenus videri non potuerint? *Idem.* Vide Appendicem ad Obser. v. tit. de Diabete.

Observatio XXV.

Foliacea sedimenta à vesica ulcere deducta.

Non raro observavimus, præsertim in quodam idiota *Bertrando de Creus*, qui lenta febre detentus ob ulcus vesicæ, postquam nulla amplius profudit sedimenta foliacea, quæ xij. fere annis, ut dicebat, multa excreverat, tandem ab inflammatione suborta tertio die misere periit. Tantæque rei triste ministerium ex dissecta illius vesicæ inspectione subire nobis postea licuit. *Ioh. à Belloforti comment. ad Galeni lib. de Vrinis pag.* 81.

Hippocr. aphor. 77. sect. 4. *Quibus cum urina crassa furfuri similia quædam simul exeunt, his vesica scabie laborat:* Ubi Galenus, *Quemadmodum cutis superficies tenue quiddam per scabiem, lepram & lichenas abjicit ac deperdit; Sic cum pars quapiam interna simili aliquo cutis vitio laborat, furfurosas cuticulas una cum urinis emittit.* Atque ita à scabie *Furfures* distinguit, quod si hæc scabies in ulcus abeat, quemadmodum etiam in communi scabie persæpe fit, tunc erosa profundiore vesicæ substantia *squamulæ* exeunt. Hoc aphor. 18. s. 4. docuit Hippocr. *Si sanguinem & pus minxerint, & squamulas, & gravis odor adsit, vesicæ ulcerationem significat:* Squamulæ ergo è substantia profundius evelluntur *Hippocr.* non autem à superficie abraduntur, ut communis habet opinio: Determinantur autem ad vesicam per sanguinem, & pus, & odorem gravem? hac enim sese in ulcere vesicæ consequuntur: nam à sanguine rupto quomodocunque vase, seu per erosionem seu aliter, sequitur sanies & ex sanie erodente squamulæ ex vesicæ substantia excidunt: demum profundo facto ulcere, fit odor ille teterrimus: quæ si absint, aliunde has squamulas esse posse innuitur, videlicet ex venarum tunicis, ut *Galenus* tradidit, & tunc febris aderit, urina vero cruda, totius consumptionem & tabem significans: hocque diligenter inculcat *Galenus*, quando cruditatem urinæ tabidi corporis, concoctionem vero affectus vesicæ notam esse non semel monet. *Henricus Martinius Anatom. urinæ cap.* x.

Observatio XXVI.

Corpora cruenta, lata, per urinam excreta, à Renis dextri interiori substantia derasa.

Ioh. Groffii Vidua, satis alia vegeta, corripitur mense Febr. anni 1672. qui erat ætatis illius 69. gravi capitis dolore, quo per aliquotidies durante à Pharmacopæo accipit pilulas capitales. Dejecit inde tricies, subsequente mox gravi Lumborum dolore: Et ab eo quidem tempore dictus dolor ægram continuo afflixit, nec, licet ista varia à vetulis obtinuerit remedia, vel unius horæ concessit inducias. Ingravescente igitur malo, quarta tandem post assumptas pilulas septimana me ad se invitavit ægra, atque quæ facta sunt comparenti exposuit, Examinatis omnibus, visâque urina quæ sanguinea erat & copioso pure referta, ulcus in dextro adesse rene edixi, atque varia interna & externa præscripsi, à quorum tamen usu vix quicquam sensit levaminis: Solum balneum aquæ dulcis tepidæ, non tantum quamdiu ægra ei inhæsit, dolores mitigavit, sed & post egressum per duas, imo & plures horas, ei suavem induxit somnum, unde frequentem illius usum sibi habebat commendatissimum: Interim sæpe in urina observavi particulas quasdam cruentas, quas tum pro

sanguine concreto habui: Ast cum die 31. Martij mane eam inviserem, deprehendi in fundo vitri urinam continentis corpusculum aliquod cruentum, teres & sex pollices transversos latum, quod exemptum lumbricum omni ex parte referebat, atque in nodos seu articulos distinctum erat. Mirabar rei novitatem, nec nisi vitæ carentia obstare videbatur, quo minus eum adstantibus corpusculum illud pro vero lumbrico habere potuerim: Ægra autem de enormibus doloribus quos præcedenti nocte perpessa erat, miserandum in modum conquerebatur. Adhibita rursum sunt varia, sed omnia, excepto balneo, frustra: semper namque appropinquante nocte dolores augebantur, gravioresque erant diurnis: unde interdiu quidem quievit, noctu vero nunquam, idque ad mortem usque: Cæterum die 3. April. vesperi obtulerunt mihi domestici simile corpusculum cruentum, ejusdem cum priori longitudinis ac figuræ, & frustulum latum ac crassum digiti unguem referens: Utrumque ferventi maceravi aqua, ubi tandem extracto sanguineo colore renalis remansit. Hæc frusta sequenti die per longitudinem divisi, sed nullam in eis cavitatem deprehendi: Die 7. April. mane duo rursum corpora teretia in vitro observavi. Horum alterum octo, alterum sex pollices transversos longitudine æquavit: Ea similiter ferventi aqua aliquoties macerata, cruentum tandem deposuere colorem, retento renali: Placuit & illa accuratius examinare, sed in dicissis, ne minima quidem observata cavitas, ipsa tantum renali substantia ubique apparente: corpuscula igitur ista, una cum præcedentibus, nil aliud esse nisi renis dextri particulas constanter pronuntiavimus. Videbatur quidem recensita eorum longitudo, scrupulum aliquem injicere velle, cum naturalis humani renis longitudo quatuor, aut ad summum quinque transversos digitos vix superet, ipsa tamen substantia examinata eundem facile removit, atque de præternaturali renis magnitudine suspicionem excitavit: Et ab eo quidem tempore amplius non sunt visa corpuscula hujusmodi teretia, semper tamen urina pure & sanguine fuit referta: Ægra vero nullis proficientibus medicamentis tandem die 19. Maij vesperi circa horam 8. exspiravit animam.

Ego cognita morte sectionem à propinquis obtinui: Reserato abdomine, ad dextrum renem properavimus, visuri quid monstri aleret: Et certe vix erat detectus, atque à tunica adiposa, multo adipe referta, liberatus, cum monstrosa sua magnitudine omnium oculos in se converterit: magnitudinem namque naturalem, tam quoad longitudinem & latitudinem, quam quoad crassitiem quater superavit, rubicundo in exteriori superficie existens colore. Discissus vero totus cancrosus erat & fœtido pure refertus, atque sabulo hinc inde, parce tamen, conspersus: Hic, separatis omnibus involucris, æquabat pondus xvij. unciarum Medicarum: Monstrositate hujus renis animati sinistrum quoque accessimus, qui naturalem servando magnitudinem justo solum tenuior erat atque flaccidus: Hoc per longitudinem diviso Calculus ingens apparuit, qui in parenchymate sinum pro situ suo formaverat, & ita quidem substantiam detriverat, ut ei soli inhæreret, nec pelvim contingeret: Viso isto, magna me denuo cœpit admiratio, quod cum toties ægram interrogaverim, utrum non etiam in sinistro latere aliquem sentiret dolorem, illa aut simpliciter negaverit, aut nonnisi exiguum & vix perceptibilem se sentire responderit. Levis autem fere est hic calculus, nec nisi paucissimis in locis leviter exasperatus, ob figuram partim & ob colorem. Corallium rubrum Microcosmicum haud incommode vocari posset: Pondus renis fuerunt unciæ duæ & sex drachmæ; Calculi vero quinque drachmæ Medicæ: Reliqua viscera visa sunt sana omnia, Excepta vesica fellea, quæ præter solitum turgida continebat liquorem subrubeum & piceum, maxima sui parte in calculos unciales friabiles concretum. Et hactenus quidem quæ in abdomine notatu digna occurrere: Ad reliquos ventres transire prohibuit temporis angustia: Hoc coronidis loco addo retulisse mihi ægram, quod cum ante plures annos gravissime quoque decubuisset, tandem aliquando vomitu rejecerit Gobium fluviatilem verum & vivum, minimi digiti longitudinem æquantem, atque eo rejecto pristinam sanitatem recuperaverit, unde sæpe vomitum sibi excitavit, similem pisciculum in lumbis se habere pro certo credens. *Georgius Segerus in Miscell. curiosi anni 1673. Observat. 227.*

Observatio XXVII.

Mictio arenularum rubrarum, prodeuntium à vasis quæ ab hepate ad renes tendunt.

Hypochondriacus arenulas intense rubras mingebat, ut calculosus judicaretur: Nullus calculus in renibus aut vesica impactus compertus, sed vasa quæ ab hepate ad renes feruntur coagmento rubro tartareo ubique oblinita erant. *Vide tit. de Lumborum dolore.*

V*T calculosus judicaretur*] Arenæ nihil videntur esse aliud quam cineres cocturæ sanguinis, adeoque rudimentum accipere in Jecore, complementum in Renibus vel Vesica, quatenus vel à renum siccitate granulantur, vel vesicæ glutine coagmentantur: ibi rubræ sunt, hic albæ, idque à genialis loci colore: Utraque calculi esse nuntias; rubras quidem renum, albas vesicæ communis sententia est:

Da

De vesica quidem indifferenter *Hippocr.* aphor. 79. 4. pronunciat, *Quibus in urinis arenosa subsident, iis vesica calculo laborat*, ubi *Galenus* addit, id etiam de renibus accipiendum esse: Verum rubræ quidem proxime calculum non significant, sed intemperiem renum siccam, quæ quia etiam calculi causa est, ex *Plateri* sententia, hinc fit quod tanquam effectus conjunguntur, non tamen semper nec necessario, quia siccitas renum harum causa adæquata non est, sed partialis tantum: Requiritur enim materiæ prædispositio, quæ à jecoris intemperie dependere videtur, propter quam sanguis terrestrior generatur & siccus: Utraque causa quia in senibus locum habet, hinc fit quod senes plerumque renum calculo sunt obnoxii, Pueri vero vesicæ, ob gluten copiosum & expultricis debilitatem. Hunc autem Arenæ significant non uno modo, quandoque augeri, quandoque minui: Si enim prius non apparentes quotidie multiplicantur magis, quousque tandem minus appareant, lapidem adminui significant quod si prius apparentibus multis quotidie diminuantur, significant lapidem confirmandum: quando vero penitus non apparent, nec tamen purgatæ sunt, confirmatum: Ergo urina arenosa calculum indicat, quantum ad tempus generationis & dissolutionis ejus. Quantum autem ad tempus quo jam completam acquisivit concretionem, non apparet sedimentum arenosum, sed urina mingitur tenuis & clara, eo quod calculus in ureteris caput insertus vias obstruat; quam tamen, ut eleganter *Fernelius* monet, urina crassa, turbida, rubra aut subnigra præcessit, tunc videlicet cum calculus ex substantia renum in capacitatem eorum excuteretur, & crassa quoque ac turbida, atque etiam vero cruenta sequitur, si videlicet in rene coercitus labore aut exercitatione valida renum ureteresq; proterat, atque tum sæpe concreti sanguinis thrombus in urina subsidet. *Henricus Martinus Anatomia cap. x.*

Vasa coagmento rubro Tartareo oblinita.] Usitatum est Arenulas rubicundi coloris à quibusdam in magna quantitate cum lotio excerni: horum nonnulli calculo renum sunt obnoxii, atque paroxysmis nephriticis crebrò tentari solent; Novi tamen alios sine dolore, aut alio graviori symptomate longo tempore arenosa minxisse: Urinæ quæcunque si in vase plumbeo, aut terreo vitreato aliquandiu steterint, ejusmodi sabulum rubrum matulæ fundo & lateribus affigunt, nimirum sal urinæ volatilis, cum sale fixo metalli coagulatur. Sic quando Sal armoniacus limaturæ chalybis, sal marino aut vitriolato commixtus sublimatur, flores elevati insigniter rubescunt: quare videtur quod ejusmodi arenulæ rubræ in renibus gignuntur, eo quod sal urinæ cum fæculentiis tartareis, circa anfractus renum depositis coagulatur, indeque materia sabulosa constat, quæ protinus à seroso latice pertranseunte abluitur. Itaque arenæ quæ ita crebro minguntur, non sunt ramenta calculi majoris (uti vulgo creditur) verum sanguinis, & seri renum anfractus perluentium, extemporaneum productum *VVillis Tract. de urinis cap. 5.*

OBSERVATIO XXVIII.

Arenularum mictio à renibus excretarum, in pelvi & prope caruneulas, juxta lapidem, concretarum. I. *A Renibus calculosis.* 2.

§. 1. IN apertis exuviis *Illustris Vippachii* hærebat calculus in parenchymate, seu carne renum, seu membrana, habens apicem acutum incurvum, pluribus minutis lapillis in pelvi & prope carunculas stipatum, qui modo integri modo resoluti in arenulas excernebantur. *Guern. Rolfinkius in observat. Med. Bernardi Ver Zaschæ pag. m. 55.*

§. 2. Dom. de Abbenbrouek (*de quo Tit. de Phthisi lib. 2.*) longo tempore calculos per urinam reddiderat. Mortui Renes inspiciens, & per medium incidi jubens, inveni repletos fragmentis lapillorum, quos Chirurgus in copia extrahebat.

OBSERVATIO XXIX.

Vrina varia à vitio vesicæ urinariæ. Calculis in rene dextro.

I *Arminius* urinas fundebat nunc flavas, nunc nigras, modo cruentas, vel muco aut arenulis perfusas. Vesica urinaria erat admodum corrugata & nigra præ æstu. In Rene dextro plures calculi, partim rubri partim nigri. *Vide lib. 2. tit. de Palpit. cordis.*

OBSERVATIO XXX.

Membrana crassa & lata, cum lotio à muliere excreta, pars tunica interioris vesicæ.

MAtrona longo ante obitum è meatu urinario rejecit membranam crassam atque latam, materia sabulosa refertam, quæ (uti postea è cadaveris dissectione constabat) fuit pars tunicæ interioris vesicæ, à calculis ibidem inclusis attritæ & disruptæ.

LOca in quibus usitate gignuntur calculi, sunt renum sinus anfractuosi: exinde minores in vesicam delapsi, si non excernuntur, in lapides ingentes excrescunt: Semel vidi plures calculos majores circa vesicæ latera, inter membranas ejus, velut in cystis conclusos: Isti proculdubio à renibus minores dimissi, in Ureterum ductibus, inter vesicæ tunicas petreptantibus manabant, atque illic sensim mole augebantur: Mattrona taliter affecta longe ante obitum, &c. *Th. Willis Tract. de urinis cap. v.*

OBSERVATIO XXX.

Cibos assumptos per urinam reddens quidam cui exulcerata vesica.

C *Danfei*, Oratoris Regii, observatione retulit *Pet. Asselinaus*, quendam uvarum acinos, & frustula lactucæ, aliorúmque ciborum excernere cum urina solitum, Cui dissecto à morte vesica tota exulcerata & pure repleta visa fit.

Id cum narrantem audivisset *Petrus Servita*, Venetus Theologus, adjecit se quotiescunque aquas thermales biberet, cum solitus sit semen melonum mandere, ejusdem integras portiones per urinam emittere, nullo tamen vesicæ affectu, sed ab aquæ jam dictæ potu: Sic etiam semen anisi usu acidularum integrum emictum memoravit *Pygræus* lib. 10. Chirurg. cap. 22. & præter hoc pilos carhonesque *Fabritius Hild.* cent. 5. obs. 51. acinos quoque halicacabi cent. 3. Observ. 72. *G. Hier. Velschius Episagm.* observ. 60. In vesicam autem, ulceratam causa ejusmodi mictus referri nequit, cujus effectus potius fuit, at tantum in libertatem & apertionem insignem meatuum urinæ trajectioni dicatarum: Effectus tamen potuit esse, quod cum ore assumpta in illo homine facile permearent, ex his quædam, erodendi forte vi prædita, ut pote non satis à ventriculo, & primæ coococtionis organis subacta, atque ἀχρηστας suas adhuc obtinentia, vim vesicæ intulerint.

Observatio XXXII.

Caruncularum & sanguinis cum urina excretio, à Fungo in suppuratum abeunte vesicæ adnato. 1. A Renis substantia in eas resoluta. 2.

§. 1. Mense Febru. anno 1669. Obiit vir mediæ ætatis, robustus, qui jam per multos annos mictu sanguineo laboraverat: Ultimis autem mensibus carunculas quasi cum urina excreverat.

In hoc venter apertus repletus fere inveniebatur serosa humiditate, non tantum is qui infimus dicitur, sed & qui medius. Ren sinister exsanguis, colore pallidus; Vesica urinaria distenta sanguine seroso, præterquam quod *Fungus* se hic exhiberet insignis, vesicæ interius adnatus, qui jam suppurari cœperat, cujus etiam particulæ in liquore dicto fluctuabant, & cum eo excernebantur. Ovum gallinaceum fungus hic excedebat, latus vesicæ dextrum occupans. *G. Blasius Observationum Medic. xx.*

§. 2. Quidam frustula quædam rubra mejebat. Inventa Renis membrana illæsa, sed carne vacua, vesica sanguine & carunculis referta. *Vide tit. de Ischuria.*

Carunculis referta] Carunculas exulceratorum Renem substantiæ particulas esse *Galenus* com. in aphor. 76. 4. author, est quanquam seipsum nunquam talem renum affectionem spectasse ibidem fatetur: Illis Pilos conjungit *Hippocr.* ibid. *Quibus cum urina crassa caruncula parva, ac veluti capilli una exeunt, iis à renibus excernitur*; Galenus hæc distinguit, & Carunculas quidem Renum significare exulcerationem, Pilos autem nequaquam.

* ADDITAMENTA.

Observatio I.

Arenulæ rubræ in urinis ortum ducunt à vitio Glandularum conglobatarum.

Arenulæ, omnes in urina, quocunque tandem modo apparentes, ac inprimis *Rubicundæ*, vel flavescentes, Glandularum affectarum signum præbent, postquam id confirmavit, imo docuit Experientia: Comperi namque in demortuorum dissectis cadaveribus male affectas Glandulas, quibus frequens fuerat & copiosa Arenularum cum urina excretio: In talibus scil. Glandulas fere tumentes, ac humore crasso, viscido, adeoque pituiroso infarctas fuisse, & quidem Consistentiæ colorisque varij. *Sylvius de le Boe Tract. 7. Append.* §. 220. & 224.

Minores Arenulas observavi hactenus signa præhere affectarum Glandularum conglobatarum; unde cœpi suspicari à Glandulis illis male affectis communicari sanguini Lympham sub austeram & suo modo vitiatam, quæ effervescentiam excitet in corde itidem vitiosam, quam consequatur partium quarundam concrescere aptarum secretio; persici antem & absolvi concretionem illam nunc in Renibus, quando potens est ille succus & lympha: In Matula vero, quando idem est minus potens: Quod Conglobatis præsertim Glandulis accidit, & casei veteris abusum imprimis consequitur, causa est cur sanguis omnis vitietur, atque saliva quoque & succus Pancreaticus similiter vitientur, unde cum alimentorum fermentatio, tum fermentatorum secretio, tum continua in tenui intestino accidens effervescentia itidem vitiantur, sicque malum in dies augetur, & calculorum generatio vires sumit. *Id. Tractatu* 5. §. 434. & 435.

Observatio II.

Arenularum, pituitæ purulentæque materiæ diuturna excretio, à Rene sinistro eo deturbata in vesicam, qua dura, callosa, crassaque reperta est, calculos duos renales continens, Cum absentia naturali Renis dextri.

Anno 1657. lithotomiæ adsui puellæ, cui calculum extrahere adlaborabat *Rocchus Van Dich.* Lithotomus expertus; præsentibus inter alios Chirurgis nostri Collegii variis: Hic digito tangebat corpus, aliquod prominens, quod per vaginam muliebrem expellebar: Inspicientes hoc Chirurgi, ab incepto opere desisteret Operator effecerunt, eo quod non calculum, sed vesicæ urinariæ particulam induratam id esse, judicarent, cujus extractio

tractio summe periculosa: Plurimum pituitæ, arenularum, concretarum, purulentæque materiæ puellam jam per aliquot annos excrevisse referebant illi qui ei adsuerant; unde vesicam occaluisse, incrassatamque fuisse suspicio non levis: Hoc verum cum Chirurgis celeberrimus D. *Bernardo Heems* & *Hartmanno Hartmannide* 9. Dec. 1661. experti sumus.

Post varia enim usurpata medicamenta dolores itidem, vomitiones, vigiliasque graves è vita ubi excessit puella, aperto cadavere *vesicam urinariam* valde duram, callosam, crassam, corrugatamque reperimus, imo etiam calculos duos renales figura & magnitudine cicer arietinum fere referentes: *Vterus* locum suum occupabat exiguus admodum at semilunaris figuræ: In *Renum* constitutionem inquirentes, peritonæi duplicatura dissecta, *Dextram* nullum hivenimus, imo ne quidem filamenta aut membranas, sed ejus loco Ureterem ex venæ cavæ trunco descendente deorsum in vesicam urinariam excurrentem; *Ren sinister* fere triplo major erat quam naturalis constitutio permittit, forsan quo opus perficeret quod alter deficiebat: Apertus plurimum puris, calculorumque minutissimorum seu arenularum ingentem numerum exhibebat: In Pelvi ipsa quatuor aut quinque calculi occurrebant, ejus qui priores magnitudinis; quibus similes ultra centum excreverat puella, quos in capsula asservatos mater ostendebat. *Iob Meckeren Observ. Chirurg. cap. xl.*

Observatio III.

Cruenta & purulenta mictio ob arenulas parenchyma Renis dextri abradentes, vesicam, ex gangræna perforatam &c.

Etiamsi accuratissime defunctorum corpora, hæc illave, perlustrare nobis concessum, incerti sæpius hæremus, Testantur hæc quæ observavimus in corpore demortuæ cujusdam Matronæ, præsentibus *Dn. Fr. Sylvio*, & D. Galeno de Haan, Medicis, Apr. die 8. 1666. à me dissecto: Integumentis ventris infimi rite dissectis relinatisque (inter quæ pinguedo valde quantitatem ordinariam excedebat) notare nobis licuit Intestini *coli* anfractum, cujus situs naturalis in latere ventris sinistro, per dextrum supra hepar, & ventriculum, sub cartilagine ensiformi extensum fuisse. ij Hepar variis lobis exiguis præditum, bene se habebat. iij. Vesicula fellea bile maximopere detenta; iv. Intestina reliqua omentum, mesenterium, sana satis; v. Ventriculus flaccidus omnino. vj. Ren dexter, aliquantum loco suo motus, pinguedine totus tectus erat, substantia ejus, parenchyma dici solita, in totum consumpta, integra existente tunica propria, variosque in sinus divisa: Sinibus his materia dividebatur purulenta salsa, unus tamen eorum pultaceum aliquod exhibebat, calci simile, calculorum materiam proximam: vij. Ren sinister exterius interiusve vesiculis scatebat plurimis, imo infundibulo puris continebatur insignis copia. viij. In pelvi ossea non solum uterus cum annexis bene se habebat, sed & intestinum rectum: Inter hoc & uterum corpusculum cartilagineum occurrebat nucis juglandis magnitudinem habens: ix. Vesicæ urinariæ fundus corrugatus valde, levi cum inflammatione, imo ex gangræna perforatus: Interius continebatur materia purulenta obscuri coloris.

Observata hæc judicare nos faciunt Renem dextrum, primo obsessum fuisse arenulis asperis, horum attritu vasa læsa, & exin sequutam sanguinis mictionem, imo suppurationem: eamque sic sensim vires sumpsisse ut omne parenchyma fuerit consumptum, pinguedine cum tunica renis propria, sinuum pus continentium receptaculis, integre sanis: Ex sinibus his per renes puri concessam deductionem ad vesicam urinariam, unde inflammatio, gangræna, exulceratio, huicque supervenientia symptomata, secundum dictum *Hippocr.* dolores, nausea, vomitus, febres sitis ingens aliaque varia, imo mors ipsa: *Iob Meckeren Observat. Chirurg. xxxix.*

Observatio IV.

Purulenta mictio, à Renum suppuratione excitata.

Jacobus Nagy de Harsany, Hungarus, vir antiqua nobili prosapia oriundus, eruditus, incidit in Renum suppurationem cum *purulentis mictionibus*, *dysuria*, & id genus symptomatibus affectum jam enarratum consequentibus: Post multos medicamentorum usus fato tandem functus decessit Senex annum lxvj. agens, pridie ultimi Decembris anni 1679.

Medicus D. Paulus Tarczali, Hungarus, qui illum ad ultimum usque morbi conflictum curarat, diuque ipsius notitia usus erat, cadaver aperiri curavit ut causam morbi cognosceret: Inveniebantur ambo *Renes* suppurati, pauco tamen parenchymate superstite, unde colluvies puris in vesicam, & ejus excretio cum stranguria, quandoque dysuria, tanquam mala necessario comitantia: *Intestina* erant exulcerationibus hinc inde exesa: *Cystis* fellea calculis refertissima, adeo ut ne guttula quidem humoris biliosi in ea reperiretur, sed tanquam

quam ex uno lapide concreta, vel tota lapidea appareret, Exemti lapides (quorum multi in intestinis putridis dum eximebantur, hinc inde dispersi, perditi sunt) à me numerati illi tantum, quorum maximus nuclei castaneæ majoris (cujus figuram quoque præsentabat) medii autem pisi, phaseolique, minimæ denique lentis magnitudinem æquabant, supra 150. inveniebantur, Reliquam calculorum saburram (quorum quidam erant superiores globulo acus, quidam inferiores) à famulo meo ultra quingentos calculos continuisse repertum est, sic ut in universum plures quam 700. calculos vesicula illa fellea, omnes consueti nigricantis viridis coloris concluserit: Observandum quod Vir ille per quinquennium hoc morbi genere laborarit, nec tamen continue, sed per intervalla statis anni temporibus, autumno præsertim, ubi cum cœli tempestatibus in ægro quoque stranguria, mictio purulenta, dysuria &c. ingruebant. *Christianus Mentzelius Miscell. cur anni ix. Observat.* 181.

Observatio V.

Calculorum plurimorum emictio, è Sacculo membranaceo, illis referto, in vesicam transeuntium per singularem canalem.

Plena calculorum in corpore humano esse omnia sufficienter testantur observationes, satisque quotidiana loquitur experientia: hinc fere nulla corporis nostri pars à Gorgonicis istis spiritibus immunis existit, frequenterque miserabiles instituuntur tragœdiæ: Exemplum præter alia nobis præbet vir quidam conspicuus nunc ἐν ἁγίοις, A plurimis annis hic calculo vehementissime laboravit, & in tanta copia lapides lapillosque cum urina excrevit, ut hodienum à liberis relictis aliquot scatulæ calculis varij coloris figuræque diversæ refertæ, tanquam portio paternæ hæreditatis ostendantur: Sub gravissimis tandem doloribus, atrocissimisque cruciatibus ante aliquot annos succumbere fuit coactus, prægressa *totali lotii suppressione* per novem dies perdurante, quam calculus dactyli formis sat grandis excitaverat, remediis multis frustra tentatis.

Post beatam analysin exanime corpus cultri aciei subjectum, & exenteratio instituta: Ad renes ubi deventum, nulli fere, vel parvuli saltem inventi lapilli: In uretere vero dextro, non procul à vesica calculus, uti jam dictum, se conspiciendum præbuit, dactyli formam repræsentans, nonnihil friabilis, & instar pumicis spongiosus ac candidus: hic Ischuriæ lethalis causa extitit unica, ista vero fatalem introduxit horam.

Præcipuum autem quod admirationem subiit, fuit sacculus quidam sive involucrum membranaceum in perlustratione Hepatis & Vesiculæ felleæ oculis sese offerens: rotundus hic fuit & oblongus, non procul à cystide fellea sinistram versus, adnexus parte sui media hepatis substantiæ per fibras quasdam exiles: extremitatibus utrinque pendulis & minime adfixis: Inferne, ex medio sacculi hujus, ductus quidam, instar ureteris, conspicuus fuit, ad & in vesicam usque tendens, quo dubio procul prædictus lapillorum proventus receptaculo urinarum suppeditatus fuit: Inferior pars sacculi, & ultra quidem dimidium, referta fuit innumeris calculis concinne impactis ad formam seminum tritici Turcici: In superiori vero parte liquor quidam, coloris spadicei, & nonnihil spissus lapillis superfusus, quem puto materiam generandorum calculorum subinde suppeditasse, spiritu lapidifico turgidum; Ex vesicula fellea ad folliculum hunc nullus observatus ductus, ut ita per dictas fibrillas liquor in sacculum ex hepate videatur effusus: De quo tamen nil certi definiam, sed curiosis naturæ scrutatoribus, decidendum illud relinquam *Gothofr. Samuel Polisius miscellan. curios. anni ix. Observ.* 104.

Tomi Secundi **FINIS.**